T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA TEZİ

MEZÂKÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ]

METE BÜLENT DEGER

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

HAZİRAN 2018

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

MEZÂKÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ]

Mete Bülent DEGER

DOKTORA TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN 2018

Mete Bülent Deger tarafından hazırlanan **"Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü]"** adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ / ~~OY ÇOKLUĞU~~ ile Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında *Eski Türk Edebiyatı* Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK
Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~.....

Başkan : Doç. Dr. Orhan KURTOĞLU
Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Üye : Doç. Dr. Fatih SAKALLI
Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Nihal YAVUZ
Türk Dili ve Edebiyatı, Başkent Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Aslı AYTAÇ
Türk Dili ve Edebiyatı, Başkent Üniversitesi
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum/~~onaylamıyorum~~ .....

Tez Savunma Tarihi: 28/06/2018

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....
Prof. Dr. Saliha AĞAÇ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

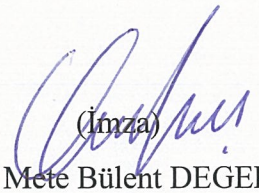

(İmza)
Mete Bülent DEGER
(28.06.2018)

MEZÂKÎ DİVANI SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜĞÜ]

(Doktora Tezi)

Mete Bülent DEGER

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran 2018

ÖZET

Bu tez çalışmasında klasik Türk edebiyatının XVII. yüzyıl şairlerinden Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî'nin divanının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanarak söz konusu divan incelemeye tâbi tutulmuştur. Klasik Türk edebiyatında son yıllarda kullanılmaya başlayan ve henüz sınırlı sayıda çalışmada yararlanılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük yöntemini kullandığımız bu çalışmada metinlerin sistemli ve düzenli bir şekilde bağlamlı dizinlerinin hazırlanmasına olanak veren *Tebdiz* sistemi kullanılmış ve söz konusu sistem sayesinde elde edilen veriler ışığında Mezâkî Divanı'nın değerlendirmesi yapılmıştır. Gerek bu sistemden elde edilen veriler gerekse bu sistem haricinde yapılan çalışmalar sonucunda; öncelikle Mezâkî'nin hayatı ve edebî şahsiyeti hakkında bilgi verilmiş, daha sonra divanda bulunan kelime ve çeşitli kelime grupları anlamları açısından çeşitli başlıklar altında incelenmiştir. Divanın "şekil ve tür" ve "dil ve üslup" yönünden kapsamlı incelenmesinin ardından divanda geçen "şahsiyet ve kahramanlar" tespit edilmiştir. Daha sonra Mezâkî Divanı'nda ve diğer şairlerin divanlarında tekrar eden hayaller ile başka şairlerde görülmeyen hayaller tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızda ayrıca "XV.-XIX. divan şiiri ve Mezâkî" adlı bölümde XV. ve XVI. yüzyıl divan şiirinin Mezâkî'nin edebî şahsiyetine etkisi ile XVII., XVIII. ve XIX. yüzyıl divan şiirinde Mezâkî'nin yeri ve etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın inceleme kısmı "anlama ve nüshalara göre yeni okuma önerileri" ile sona ermektedir. Çalışmamızın "ekler" bölümünde Mezâkî Divanı'nın bağlamlı dizini bulunmaktadır.

Bilim Kodu : 31402
Anahtar Kelimeler : Mezâkî, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Klasik Türk Edebiyatı
Sayfa Adedi :1482
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

DICTIONARY OF MEZAKİ'S DİVAN [CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY]

(Ph. D. Thesis)

Mete Bülent DEGER

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

June 2018

ABSTRACT

In this thesis, one of the 17th century poets of classical Turkish literature Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî's Divan has been examined the divan by preparing a contextual index and functional dictionary. In this study we used contextual index and functional dictionary method which has been used in classical Turkish literature in recent years and used in a limited number of studies yet, system of *Tebdiz* which allows to prepare systematic and regularly indexed indexes of texts has been used and the evaluation of the Mezaki's Divan was made in the light of the data obtained by the system. As a result of both the data obtained from this system and the data obtained except this system; firstly, information was given about the life and literary personality of Mezâkî, then the words in the divan and various word groups were examined under various headings in terms of meanings. After comprehensive examination of the Divan in terms of "form and kind" and "language and style", "persons and heroes" were determined. Later, in our study, we tried to determine the image that are repeated in the Divan of Mezaki and other poets's divan and those that were not seen in other poets. In our work in the chapter "XV- XIX. Divan şiiri and Mezâkî" have been tried to be evaluated the effect of Mezâkî's literary personality of XV. and XVI. century divan poetry and the place and effect of Mezâkî in XVII., XVIII. and XIX. century divan poetry. The analysis part of our work ends with "new reading recommendations based on meaning and copies". In the section of "attachments" in our work there is a contextual index of the Mezâkî Divan.

Science Code : 31402
Key Words : Mezâkî, Contextual Index and Functional dictionary, Classical Turkish literature
Page Number : 1482
Supervisor : Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

TEŞEKKÜR

Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü] adlı bu tez çalışmasının hazırlanmasında Prof. Dr. Ahmet MERMER'in doktora çalışması olan ve daha sonra 1991 yılında *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni* şeklinde yayımlanan çalışması temel alınmıştır. Elde bulunan 6 nüsha Mezâkî Divanı tekrar okunup kontrol edilerek çevriyazı sisteminde çeşitli düzeltme ve değişiklikler yapılmıştır. Hazırlanan metin, alt yapısı Gazi Üniversitesi tarafından desteklenen ve Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'ın kurucusu ve yöneticisi olduğu *Tebdiz* sistemine girilmiştir.

Bu çalışmanın tez konusu olarak tespiti ve yönteminin belirlenmesinin yanında gerek akademik gerekse insanî anlamda tavsiyelerini ve yardımlarını esirgemeyen danışmanım Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a; kendi çalışması üzerine çalışılmasına büyük bir akademik tevazu ile yaklaşarak teşvik edici olan Prof. Dr. Ahmet MERMER'e, çalışma boyunca destek ve hoşgörüsünü eksik etmeyen eşim Zeynep İrem DEGER'e ve oğlum Teoman DEGER'e teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT.....v

TEŞEKKÜR.....vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....xi

KISALTMALAR.....xii

1. GİRİŞ.....1

2. MEZÂKÎ SÜLEYMAN DEDE BOSNEVÎ.....3

2.1. Hayatı 3

2.2. Eserleri 3

2.3. Edebî Şahsiyeti.....4

2.3.1. Tezkireler, Mecmualar, Cönkler ve Başka Şairlerin Şiirleri Işığında Mezâkî'nin Edebî Şahsiyeti 5

2.3.2. Kendi Şiiri Işığında Mezâkî'nin Edebî Şahsiyeti.....10

2.3.2.1. Rintlik/Kalenderlik.....11

2.3.2.2. Âşıkânelik.....13

2.3.2.3. Tefahhur/Temeddüh 14

2.4. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî).....18

3. MEZÂKÎ DİVANI'NDA KELİMELERİN ANLAM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ 19

3.1. Âşık-Maşuk-Rakip (Ağyar) 19

3.2. Rint-Zahit 24

3.3. Sevinç-Üzüntü.....27

3.4. Kavuşma-Ayrılık.....31

Sayfa

3.5. Korku-Korkusuzluk....34

3.6. Ağlama-Gülme....40

3.7. Beklenti-Hayal Kırıklığı....43

3.8. Şikâyet....46

3.9. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi)....47

4. MEZÂKÎ DİVANI'NIN ŞEKİL VE TÜR İNCELEMESİ....49

4.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Nazım Şekilleri....49

4.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Nazım Türleri....52

4.3. Mezâkî Divanı'ndaki Şiirlerde Kafiye ve Redif....61

4.3.1. Kafiye Kusurları....75

4.3.1.1. İkvâ....76

4.3.1.2. İkfâ....78

4.3.1.3. Sinâd....79

4.3.1.4. Îtâ....81

4.3.1.5. Kafiye oluşturmada çekim ekleri kullanılması....91

4.3.1.6. Kafiyede/redifte kelime kökü sorunu....95

4.3.1.7. Kafiye sorunlarına dair diğer tespitler....97

4.4. Mezâkî Divanı'nda Vezin....98

4.4.1. Bahirler ve Kalıplar....100

4.5. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nın Şekil ve Tür İncelemesi)....102

5. MEZÂKÎ DİVANI'NIN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ....103

5.1. Mezâkî Divanı'nda Dil ve Üslup İlişkisi....103

5.2. Mezâkî Divanı'nda Ahenk, Ses ve Anlam İlişkisi....106

Sayfa

5.2.1. Mezâkî Divanı'nda Aruz Vezninin Âhenk, Ses ve Anlam İlişkisindeki Yeri 106

5.2.2. Mezâkî Divanı'nda Kafiye ve Redifin Âhenk, Ses ve Anlam İlişkisindeki Yeri 109

5.3. Ünlemler 112

5.4. Edatlar ve Bağlaçlar 115

5.5. İkilemeler 120

5.5.1. Türkçe İkilemeler 121

5.5.2. Farsça İkilemeler 124

5.6. Fiiller ve Birleşik Filler 127

5.6.1. Fiiller 128

5.6.2. Birleşik Fiiller 131

5.7. Tamlamalar 162

5.7.1. Arapça Tamlamalar 162

5.7.2. Farsça Tamlamalar 168

5.7.3. Türkçe Tamlamalar 174

5.8. Kalıp İfadeler 177

5.9. Dua ve Beddua 189

5.10. Deyimler ve Atasözleri 192

5.11. Ayet ve Hadisler 201

5.12. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nın Dil ve Üslup Özellikleri) ... 205

6. MEZÂKÎ DİVANI'NDA ŞAHSİYET VE KAHRAMANLAR 207

6.1. Mitolojik/Efsanevî Şahıs ve Kahramanlar 207

6.2. Dinî Şahsiyetler 225

6.3. Tarihî Şahsiyetler 235

Sayfa

6.4. Âlimler ve Edebî Şahsiyetler 244

6.5. Aşk Hikâyesi Kahramanları 260

6.6. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Şahsiyet ve Kahramanlar)...270

7. MEZÂKÎ DİVANI'NDA HAYALLER 273

7.1. Şairin Eserinde ve Diğer Şairlerde Tekrar Eden Hayaller 273

7.2. Başka Bir Şiirde Görülmeyen Özgün Hayaller ve Orijinal İfadeler 276

7.3. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Hayaller) 285

8. XV.-XIX. YÜZYIL DİVAN ŞİİRİ VE MEZÂKÎ 287

9. ANLAMA VE NÜSHALARA GÖRE YENİ OKUMA ÖNERİLERİ 311

9.1. Mezâkî Divanı'nın Çevriyazısında Okumalara Dair Tespit ve Öneriler 311

9.2. Mezâkî Divanı'nda Çevriyazı Birliği Bağlamında Metnin Çevriyazısında Yapılan Değişiklik ve Düzeltmeler 313

9.3. Mezâkî Divanı'nda Bulunmayan İki Gazel 317

9.4. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nın Çevriyazısı ve Anlama ve Nüshalara Göre Yeni Okuma Önerileri) 319

10. SONUÇ 321

KAYNAKLAR 325

ÖZGEÇMİŞ 335

EKLER 337

EK-1 Mezâkî Divanı'nın Bağlamlı Dizini 339

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 4.3. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Kafiye ve Redif Unsurları.....63

Çizelge 4.4. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Vezinler 99

Çizelge 5.3. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Ünlemlerin Divandaki Sıklık ve Oranları 113

Çizelge 5.3.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Ünlemler 113

Çizelge 5.4. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Edatlar ve Bağlaçların Divandaki Sıklık ve Oranları 115

Çizelge 5.4.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Edatlar ve Bağlaçlar Tablosu 116

Çizelge 5.5. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Türkçe ve Farsça İkilemelerin Divandaki Sıklık ve Oranları.....121

Çizelge 5.6. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Fiiller ve Birleşik Fiillerin Divandaki Sıklık ve Oranları 128

Çizelge 5.7.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Arapça Tamlamaların Sayı ve Oranları.....163

Çizelge 5.7.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Farsça Tamlamaların Sayı ve Oranları -I.....169

Çizelge 5.7.2.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Farsça Tamlamaların Sayı ve Oranları II.....170

Çizelge 5.8. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Kalıp İfadelerin Sayı ve Oranları 178

Çizelge 5.10. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Deyimlerin Sayı ve Oranları.....192

Çizelge 7.1. Mezâkî ile Aynı Redifi Kullanan Şairler ve Ortak Redifler.....275

Çizelge 7.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Özgün Hayaller ve Orijinal İfadeler 279

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Akt.	Aktaran
EKGR	Ek + Kelime Grubu Redif
EKR	Ek + Kelime Redif
ER	Ek Redif
G.	Gazel
K.	Kaside
KR	Kelime Redif
Kt.	Kıta
M.	Müfret
Ms.	Müseddes
R.	Rubai
T.	Tarih
T.K.	Tam Kafiye
Y.K.	Yarım Kafiye
Z.K.	Zengin Kafiye

1. GİRİŞ

Edebî ürünlerin çeşitli bakış açılarıyla incelenmeleri gerek edebî metnin gerekse metin içi veya dışı pek çok unsurun ortaya çıkarılmasını sağlamakta, dolayısıyla da edebî metnin değerinin ortaya konulmasında belirleyici olmaktadır. Yapısalcılık, psikanalitik, ontolojik, metinlerarasılık ve daha birçok yöntem ve metot edebî metinlerin değerlerinin tespitinde önemli bakış açıları olarak göze çarpmaktadır. Edebî ürünleri inceleme yöntem ve metotlarının her biri edebî metni farklı bakış açısıyla veya diğer yöntem/metotlardan bir veya birkaçını, kısmen de olsa, kapsayacak şekilde inceleme kapsamına almaktadır. Edebî metin incelemelerinde eserin manzum veya mensur olması, şairi/yazarı, dil, zaman, mekân ve daha birçok niteliği inceleme metodunun seçilmesinde belirleyici olabilmektedir.

Edebî ürünlerin bağlamsal bakış açısıyla incelenmeye başlandığı 20. yüzyıl başlarından günümüze edebiyat sahasına giren ürünlerin çeşitli yönlerden tespit ve değerlendirilmesi konusunda pek çok kuram ve yöntem kullanılmış ve halen de kullanılmaktadır.

Çalışmamızın özünü oluşturan "bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük" ise yukarıda bahsi geçen pek çok kuram ve yöntem vasıtasıyla edebî metin incelenmesinde işlevsel olarak kullanılabilmesi açısından oldukça yararlı bir yöntem olarak değerlendirilmektedir. Nitekim edebî metinlerdeki kelime türleri, atasözleri, deyimler, kalıp ifadeler, argo, ayet, hadis ve kullanım amacına göre daha birçok dil unsuru bulunmakta ve "bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük" yöntemi ile metnin bütününde sıklık, metin içerisindeki bağlam ve yine kullanım amacına göre dilbilgisel unsurlar tespit edilip çeşitli istatistik bilgiler ortaya çıkarılabilmektedir. Bu yöntem özellikle son yıllarda, metin incelemesinde oldukça önemli bir yöntem olarak görülmeye ve kullanılmaya başlanmıştır.

Özellikle vezin, kafiye ve edebî sanatların da metne etkisinin had safhada olduğu manzum metinlerde önemi daha da belirginleşen "bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük" sayesinde edebî metinde kelime ve isteğe göre başka dil unsurlarının belirli bir düzen dahilinde tespit edilmesi sadece edebî metni değil şairin/yazarın edebî şahsiyetinden yaşadığı dönemin edebî yapısına kadar pek çok unsurun sağlıklı bir şekilde tespit edilip değerlendirilmesine olanak sağlamakta, hatta bu sayede birçok metnin çeşitli yönlerden

mukayesesi kolaylaşmaktadır.

Bu bağlamda, Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK yönetiminde, başlangıçta Eski Türk Edebiyatı metinlerini kapsamakla birlikte gün geçtikçe kapsamı genişleyen ve metinlerin sistemli ve düzenli bir şekilde bağlamlı dizinlerinin hazırlanmasına olanak veren, *Tebdiz* sistemi kurulmuştur. Edebî metinlerin, özellikle Eski Türk Edebiyatı alanına giren manzum metinlerin, girdileri tek bir merkezde toplanılabilecek duruma gelmiştir.

Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü] adlı bu çalışmada *Tebdiz* sistemi vasıtasıyla klasik Türk edebiyatının XVII. yüzyıl şairlerinden Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî'nin divanının bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü hazırlanarak söz konusu divan biçim, içerik ve üslup özellikleri başta olmak üzere kelimelerin işlev ve bağlamları tespit edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Prof. Dr. Ahmet MERMER'in doktora çalışması olan ve daha sonra 1991 yılında *Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni* adıyla yayımlanan Mezâkî Divanı üzerinde yapılan bu çalışmada öncelikle söz konusu divanda bulunan, divandaki sıraya göre, 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, 12 müfret, bir kıta, bir rubai ve bir müseddesden oluşan 494 şiir çeşitli düzenlemeler yapıldıktan sonra *Tebdiz* sistemine girilmiştir. Daha sonra, şiirlerdeki kelime veya terkiplerin anlamları ile tür ve nitelikleri yanında ek-kök ayrımları sisteme işlenmiştir. Bu sayede Mezâkî Divanı'nın incelenmesi ve diğer şairler ile karşılaştırılabilmesi için gerekli olan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlanması amaçlanmıştır. *Tebdiz* sistemine veri girme işlemi tamamlandıktan sonra değerlendirme aşamasına geçilmiştir. Bu aşamada şiirlerde bulunan kelimeler ve çeşitli kelime grupları anlam açısından değerlendirmeye tâbi tutulmuştur. Bunun yanında yine bu sistem sonuçları çerçevesinde eserin şekil, tür, dil ve üslup özellikleri kapsamlı bir çerçevede incelenmiştir.

Mezâkî Divanı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğünün hazırlanarak incelendiği bu çalışma ile klasik Türk Edebiyatı XVII. yüzyıl şairlerinden Mezâkî'nin divanı kapsamlı bir şekilde incelemeye tâbi tutulmuştur.

2. MEZÂKÎ SÜLEYMAN DEDE BOSNEVÎ

2.1. Hayatı

Kaynaklarda ismi "Süleyman el-Bosnevî (Bosnalı Süleyman Dede) ve Derviş Süleyman, Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî, Bosnevî Süleyman Efendi ve Süleyman Dede"[1] olarak geçen Mezâkî; "Bosna Hersek'in Çayniçe kasabasında doğmuştur. İlköğrenimini burada tamamladıktan sonra İstanbul'a giderek Enderun'a girmiş, çeşitli ilimler yanında edebiyat tahsili de görmüştür."[2] Çeşitli kaynaklarda nerede doğduğu açıkça belirtilmesine rağmen doğum tarihi bilinmeyen Mezâkî'nin ailesi hakkında Mısır Valisi Eyüp Paşa'nın akrabası olduğu dışında bilgi bulunmamaktadır. Mezâkî; "meslek hayatına sipahilikle başlamış; kâtiplik, divan efendiliği, tezkirecilik, mukabelecilik gibi işlerin yanında çeşitli şairler ve şahsiyetlerin ortamlarında bulunarak itibar sahibi olmuş bir şairdir."[3]

Osmanlı imparatorluğunun "Duraklama dönemi" olarak bilinen ve siyasi ve askeri bakımdan duraklamanın yaşandığı ancak edebî anlamda üst düzey şairlerin yetiştiği bir dönem olan XVII. yüzyılda yaşayan Mezâkî; yaşadığı devrin kargaşalı siyasi ortamında "siyasetten uzak yetmiş yıl kadar rahat bir ömür sürmüştür."[4]

"Mezâkî 1087 yılının Ramazanında (Kasım 1676) İstanbul'da vefat etmiş ve Galata Mevlevîhânesi hazîresine defnedilmiştir. Vefatıyla ilgili düşülen tarih beyitlerinin yanlış hesaplanması yüzünden ölümü bazı kaynaklarda 1086 (1675) ve 1088 (1677) olarak gösterilmektedir.[5]

2.2. Eserleri

Mezâkî'nin bilinen tek eseri divanıdır, Mezâkî Divanı'nda divandaki sıraya göre 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, bir müseddes, bir kıt'a bir rubai ve 12 müfret bulunmaktadır.

---

[1] Mermer, A. (1991). *Mezâkî: hayatı, edebî kişiliği ve divanının tenkidli metni.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, 26.
[2] Mermer, A. (2004). *Mezaki Süleyman Efendi. TDVİA.* (C.29) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 515.
[3] Mermer, A. (2004). a.g.e., 515.
[4] Mermer, A. (1991). a.g.e., 24.
[5] Mermer, A. (2004). a.g.e., 515.

Prof. Dr. Ahmet Mermer'in doktora tezi olarak hazırladığı ve "Mermer, A. (1991). Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, Ankara." şeklinde yayımlanan bu divanın tenkitli metninin hazırlanmasında Prof. Dr. Ahmet Mermer, divanın 6 yazma nüshasını tespit ettiğini ifade etmektedir. Aşağıda tespit edilen yazmaların künyeleri bulunmaktadır:

1. İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi, TY., No: 2905/1
2. İstanbul Üniversitesi Kütüphânesi, TY., No: 873)
3. Süleymaniye (Fatih) Kütüphânesi, No: 3873
4. Millet (Ali Emirî-Manzum Eserler) Kütüphânesi, No: 400
5. Topkapı Sarayı Müzesi (Hazine), No: 892
6. Topkapı Sarayı Müzesi (Revan), No: 1307, yk.196

Söz konusu yazmalar tarafımızca da kontrol edilerek tekrar okunmuş olmakla birlikte eseri ortaya çıkaran, yazmaların tespitini sağlayan, karşılaştırmalı olarak okuyarak çevriyazısını yapan ve eserin incelemesini yapan Prof. Dr. Ahmet Mermer'in Mezâkî hakkındaki çalışmalarının temel kaynağımız olduğunu ifade etmekte yarar görmekteyiz.

Mezâkî'nin edebî olarak nitelendirilemeyecek ancak şairin mensur olarak kaleme aldığı bir yazı olması yönüyle dikkati çeken bir de mektubu bulunmaktadır. "Mektup Mezâkî tarafından Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın amcası mühürdar Hasan Ağa'ya yazılmıştır."[6]

2.3. Edebî Şahsiyeti

Mezâkî'nin edebî kişiliğini şekillendiren en temel unsur olarak içinde bulunduğu ve yaşadığı ortam ön plana çıkmaktadır. Birçok padişah ve vezir gören Mezâkî'nin tezkirelerden ve şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla rahat ve huzurlu bir hayat yaşadığı anlaşılmaktadır.

Rint-meşrep bir şair olan Mezâkî'nin şiirlerinde de acı, ıztırap, keder, sıkıntı gibi unsurlara -şiirin kendi tabiatı içerisinde kullanılması haricinde ve şairin mizacının bir

[6]Mermer, A. (2004). a.g.e., 36.

unsuru olarak- çok sık rastlamak mümkün değildir.

Bu bağlamda Mezâkî'nin edebî kişiliğini çeşitli başlıklar altında değerlendirmenin uygun olacağı kanısındayız.

2.3.1. Tezkireler, Mecmular, Cönkler ve Başka Şairlerin Şiirleri Işığında Mezâkî'nin Edebî Şahsiyeti

İlk manzum tezkirenin sahibi olan Güftî; *Teşrifâtü'ş-şuârâ* adlı tezkiresinde Mezâkî hakkında; Mezâkî'nin Anadolu'da nükteli ve ince anlamlı şiir söylediğini ifade etmiştir.

"Rûmda metn-i nükte-dânıdur
Çün Mezâkî-i lâ-hecânidür"[7]

Yine Güftî; bir kasidesinde Mezâkî'yi kendisi ile mukayese ederek onun nükteli söyleyiş ve edebî güç bakımından kendisinden üstün bir seviyede olduğunu ifade etmiştir.

"O murabba'-nişîn-i nükte-i hâl
Anda ben bir kalender-i abdâl"[8]

"O hudâvend ü ben aña çâker
Ben kalender o pârsâ-i hüner"[9]

"O debistân-ı vâridâta edîb
Anda ben gûdek-i galat-tertîb"[10]

XVII. yüzyılın ikinci yarısı ile XVIII. yüzyılın başlarında yaşayan 484 şair hakkında ayrıntılı bilgiler veren Safâyi Tezkiresi'nde Mezâkî hakkında "şiir ve inşâda ziyâde makbûl tahrîr ve imlâsı olmagla…"[11] şeklinde bir ifade ile şiiri ve imlâsı övülmüştür.

---

[7] Yılmaz, K. (2001). *Güftî ve Teşrifâtü'ş-Şuârâsı.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 218.
[8] Yılmaz, K. (2001). a.g.e., 219.
[9] Yılmaz, K. (2001). a.g.e., 219.
[10] Yılmaz, K. (2001). a.g.e., 219.
[11] Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyî Efendi, tezkire-i Safâyî (nuhbetü'l-âsâr min fevâ'idi'l-eş'âr) inceleme-metin-indeks.* Ankara: AKM Yayınları.

Yine XVII. yüzyıl tezkirelerinden olan Rızâ Tezkiresi'nde Mezâkî; "Sarây-ı Âmire'de perveriş bulup hâlâ sipâhılık ile çıkmışdur. Hakkâ ki tâze-gû olup hûb-tabî'at ve mergûb-fıtnat vücûd-ı şerîf-i pür-letâfetdür. Bu gazel-i hûb zâde-itâb'-ı mergûbıdur."[12] şeklinde sözü ile Mezâkî'nin karakteri övülmüş ve divanında bulunan "isterüz" redifli 194 numaralı gazel verilmiştir.

Esrar Dede ve ona istinaden bazı kaynaklarda belirtildiğine göre Mezâkî; devrin meşhur Mevlevî şeyhlerinden Arzî Dede, Müneccimbaşı Ahmed Dede ve başka büyük zatlarla sohbetlerde ve şiir meclislerinde bulunmuştur.[13] Nitekim Mezâkî'nin Vecdî, Fehim-i Kadîm, Neşâtî ve Güfti gibi şair ve edebî zevk sahibi kişilerden oluşan bir arkadaş grubuna sahip olduğu bilinmektedir.

Mezâkî Divanı'nda bulunan "-midür/mıdır bilmem nedür" redifli 94. gazel ve "-er/ar gelmez redifli" 205. gazel Sâbit tarafından, yine "er/ar gelmez redifli" 205. gazel Edirneli Sânî'î tarafından tahmis edilmiştir.

Mezâkî ile Fehim-i Kadîm'in aralarında geçen bir hadiseden dolayı "Fehim-i Kadîm'in bir kasidesinde Mezâkî'yi kasdederek aşağıda beyitleri söylediği düşünülmektedir."[14] Söz konusu beyitlere göre Fehim-i Kadîm kendini överek isim vermeden Mezâkî için "kötü niyetli" şeklinde nitelemede bulunmaktadır.

"Beni bu kûr-dilân turma itmede pâ-mâl
Hazîz-i hâk-ı mezelletde dürr-i mensûram"[15]
[Fehim-i Kadim K.14/11]

"Benem o cevheri k'elmâsdur benüm kânum
Velîk dîde-i hussâda kân-ı billûram"[16] [Fehim-i Kadim K.14/12]

[12] Zavotçu, G. (2009). *Zehr-i Mâr-zâde Seyyid Mehmed Rızâ: hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve tezkiresi.* Kocaeli:T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 137.
[13] Mermer, A. (1991). a.g.e., 23.
[14] Mermer, A. (1991). a.g.e., 20.
[15] Üzgör, T. (1991). *Fehim-i Kadim: hayatı, sanatı, divanı, metnin bugünkü Türkçesi.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 180.
[16] Üzgör, T. (1991). a.g.e., 180.

"Hasûd bakmaz olursam da aynek-i hûrşîd
Tegâfül itdi sanur kendüyi dimez kûram"[17]
[Fehim-i Kadim K.14/13]

"Mezâkî'nin ise Fehim-i Kadîm'in bu beyitlerine cevaben aşağıdaki beyti söylediği düşünülmektedir."[18] Söz konusu beyite göre Mezâkî kendini mert ve er oğlu er olarak niteleyerek dedikodu peşinde koşan biri olmadığını ifade etmektedir.

"Mezâkî merddür lâf u güzâf-ı serserî itmez
Tekellüf ber-taraf merdâne bir er oglı erdür bu"[19] [G.364/11]

Mezâkî'nin şiirlerinde çağdaşları olan "Cevrî, Vecdî, Neşâtî, Nailî, Güftî ve Sükkerî" ile gerek nazire gerekse nazireye yakın çeşitli benzerliklerin olduğuna dair hocam Prof. Dr. Ahmet Mermer'in değerli tespitleri bulunmaktadır. Bu bölümde tekrara düşmemek açısından söz konusu nazire ve benzerliklere yer verilmemiştir.

Bazı mecmualarda ve cönklerde de Mezâkî'nin şiirlerinden örnekler yer almaktadır.

"Milli Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu'nda kayıtlı olan 06 Mil Yz. A 2860 numaralı ve XV. ve XIX. yüzyıllara ait farklı nazım şekillerinde 100 şaire ait 532 şiirin bulunduğu 162 varaklık mecmuada Mezakinin 9 gazeli bulunmaktadır."[20] Söz konusu gazeller ("ol" redifli 290. gazel; "olup ḳalmış" redifli 296. gazel; "-uñum senüñ" redifli 251. gazel; "güc" redifli 40. gazel; "itmek de güc" redifli 41. gazel; "-i gör" redifli 110. gazel; "eyler" redifli 133. gazel; "-mi olur" redifli 106. gazel ve "-ı unutduñ" redifli 250. gazel) Mezâkî Divanı'nda bulunmaktadır.

Derleyeni bilinmeyen ve 252 şaire ait 1429 şiir yer aldığı "Mecmû'atü'l-Letâ'if ve Sandûkatü'l-Ma'ârif adlı mecmuada Mezâkî'nin divanında da yer alan "-ıyuz cânâ" redifli ilk ve 2. gazeli yer almaktadır.[21]

[17] Üzgör, T. (1991). a.g.e., 180.
[18] Mermer, A. (1991). a.g.e., 21.
[19] Mermer, A. (1991). a.g.e., 508
[20] Karadağ, S. (2015). Milli kütüphanede kayıtlı 06 mil yz. a 2860 numaralı şiir mecmuası. *SÜTAD.* Güz (38), 177.
[21] Gürbüz, A. İ. (2018). Mecmû'atü'l-letâif ve sandûkatü'l-maârif. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, 14, 18, 58, 59.

Mezâkî'ye ait bir şiirin bulunduğu bir diğer mecmua "Marmara Üniversitesi Nadir Eserler Koleksiyonu İlahiyat Fakültesi Bölümü'nde "Şiir Mecmuası" adı ve I0021123 (02251/021123) demirbaş numarasıyla yer almakta olup müstensihi ve istinsah tarihi belirsizdir. Mecmuada, 176 yaprak ve farklı nazım şekillerinden oluşan 1132 şiir parçası bulunmaktadır."[22] Mecmuada Mezâkî Divanı'nda 7 beyitten oluşan "-a münâsib" redifli 24. gazelin 5 beyti bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "Der-naʿt-ı resûl-i ekrem ṣalla'l-lâhü ʿaleyhi ve sellem" başlığı taşıyan ve 46 beyitten oluşan "-ümdür benüm" redifli ilk kaside "Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan üç na't ve mi'râciyye mecmûasından 1211 numaralı olan ve kütüphanedeki tertibi itibariyle 50 varak olan mecmûada da bulunmaktadır. Söz konusu mecmuada 16 şaire ait 45 şiir bulunmaktadır."[23]

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz A 805 arşiv numarası ile kayıtlı ve yazarı Yahyâ Efendî Şeyhu'l-İslâm b. Zekerîyâ b. Bayram (961/1553-1054/1644) olan gazeliyât isimli 21 varaklık eserde 46 gazel arasında Mezâkî'ye ait bir gazel bulunmaktadır.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz Cönk 14 arşiv numarası ile kayıtlı ve müstensihi Mahmud b. Zülfikar Bursavî olan 1078 (1666) istinsah tarihli cönkte Mezâkî'ye ait bir gazel bulunmaktadır.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz Cönk 51 arşiv numarası ile kayıtlı ve müstensihi Halil İbrahim Efendi olan 1235 (1818) istinsah tarihli cönkte Mezâkî'ye ait bir gazel bulunmaktadır.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz Cönk 163 arşiv numarası ile kayıtlı ve müstensihi bilinmeyen bir cönkte Mezâkî'ye ait bir gazel bulunmaktadır.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda06 Mil Yz Cönk 234 arşiv numarası ile

[22] Düzenli, M. B., Özavcı F. (2018). Düzenleyeni bilinmeyen bir şiir mecmuası. *DÜSBED, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Y.10, S.20., 129.
[23] Tanyıldız, A. (2013). Süleymaniye kütüphanesindeki 1211 numaralı na't ve mi'râciyye mecmûası. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, C.8, S.1, 528.

kayıtlı ve müstensihi bilinmeyen bir cönkte Mezâkî'ye ait bir gazel bulunmaktadır.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 03 Gedik 18228 arşiv numarası ile kayıtlı ve Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâ'id adlı müstensihi bilinmeyen eserde Mezâkî'nin bir gazeli bulunmaktadır. Söz konusu eserle ilgili bir yüksek lisans çalışması yapılmıştır.[24] Eserde Mezâkî Divanı'nda yer alan "-ı Mevlevî" redifli 421. gazele yer verilmiştir.

Milli kütüphane yazmalar koleksiyonunda 06 Mil Yz A 2239/2 arşiv numarası ile kayıtlı ve müstensihi bilinmeyen Mecmû'a-i Eş'âr adlı eserde Mezâkî'ye ait şiirler bulunmaktadır.

Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'nde yer alan Seyyid Ali Konevi tarafından yazılmış 84 varaklık 13596 numaralı Mecmua-i Eş'ar adlı mecmuada Mezâkî'nin 65 gazeli ve bir müseddesi bulunmaktadır. [25] Söz konusu gazellerden 2 tanesi Prof. Dr. Ahmet Mermer'in hazırladığı ve bu çalışmanın da temelini oluşturan *Mermer, A. (1991). Mezâkî: hayatı, edebî kişiliği ve divanının tenkidli metni. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu* künyeli eserde bulunmamaktadır. Söz konusu gazeller çalışmamızın 9. bölümünde "9.3. Mezâkî Divanı'nda Bulunmayan İki Gazel" başlığı altında verilmiştir.

XVI. yüzyıla ait bir şair mecmuasında, Mezâkî mahlaslı aşağıdaki şiir bulunmaktadır.

"Dil-rübâlar içre hey dilber yigit
Serv gibi salınan server yigit
Gözlerüñ kan eylemek ister yigit
A yigit zâlim yigit kâfir yigit"[26]

[24] Güngör, Ö. (2015). Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâid (03 Gedik 18228) İnceleme Tıpkıbasım, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 65.
[25] Duyar, H. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 numaralı şiir mecmualarının tanıtımı ve 13596 numaralı mecmuanın metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 22.
[26] Bozkurt, F. (2007). XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde, 76.

"Suya boğduñ dîde-i giryânumı
O da yakduñ sîne-i sûzâ[numı]
Şimdi almak mı dilersin cânumı
A yigit zâlim yigit kâfir yigit"[27]

"Zülf ü ruhsâruñ gamından rûz u şeb
Gezmedük yer komadum Rûm u Arab
Heb yigitler böyle mi olur aceb
A yigit zâlim yigit kâfir yigit"[28]

"Hâlümi tebdîl ü tagyîr eyledüñ
N'eyledüñ kalbüm yakup yir eyledüñ
Kahr [u] cevr-ile beni pîr eyledüñ
A yigit zâlim yigit kâfir yigit"[29]

"[Bu] Mezâkî'nüñ günâhından sakın
Tîr-i âh-ı subh-gâhından sakın
Hey sakınmazlûmuñ âhından sakın
A yigit zâlim yigit kâfir yigit[30]

Yukarıdaki şiir incelendiği zaman gerek yüzyılı gerek Mezâkî'nin kelime kadrosunda bulunmayan "a, yigit" gibi kelimeler ve gerekse şiirdeki üsluptan bu şiirin Mezâkî Süleyman Bosnevî'ye ait olmadığı değerlendirmekteyiz.

2.3.2. Kendi Şiiri Işığında Mezâkî'nin Edebî Şahsiyeti

Gerek şiirde bir şairin gerekse başka bir edebî eserde söz konusu eserin yaratıcısının edebî şahsiyetinin tespitinde en belirleyici unsur eserin kendisidir. Nitekim şiirde şairin edebî şahsiyetinin tespitinde eserin muhtevası biçim ve üslupla birleşerek şairin niteliğini ortaya koymaktadır. Klasik Türk şiirinde pek çok şairde olduğu gibi Mezâkî'yi de bir veya birkaç edebî karakterin içerisine hapsetmek mümkün değildir. Nitekim Mezâkî de pek çok

[27] Bozkurt, F. (2007). a.g.e., 76.
[28] Bozkurt, F. (2007). a.g.e., 76.
[29] Bozkurt, F. (2007). a.g.e., 76.
[30] Bozkurt, F. (2007). a.g.e., 76.

nitelikli şair gibi şiirlerinde çeşitli ifade, mazmun ve daha birçok unsuru kullanarak belirli bir edebî bakış açısıyla sınırlı olmadığını ortaya koymuştur. Zira Mezâkî'de Klasik üslubun derin izleri mevcut olduğu kadar yaşadığı yüzyıl ve bulunduğu edebî ortamın etkisiyle Sebk-i Hindî'ye dair ifade ve yapılara da rastlanmaktadır. Nitekim Mengi "Divan Şiiri Estetiği Açısından İ'câz" adlı makalesinde"…özellikle on yedinci yüzyılda başta Nef'i olmak üzere Na'ili, Neşati, Fehim-i Kadim, Mezâkî vb. Sebk-i Hindî şairlerinin şiir dilinde kullanım yoğunluğu kazandığını belirledik…"[31] şeklinde bir ifade ile Mezâkî'yi Sebk-i Hindî şairleri arasında zikretmiştir.

Bu bağlamda Mezâkî'nin şiirlerinde âşıkâne, rindâne ve şûhâne söyleyişi bulabiliriz. Hatta derinlemesine bir bakış açısı ile bakıldığında tasavvuf terminolojine dair pek çok ifadeyi de Mezâkî'nin şiirlerinde tespit etmek mümkündür. Ancak, şairin gerek hayatı gerekse eserinden hareketle edebî şahsiyetine dair bazı genel tespitler yapma gereği de ortadadır. Bu bağlamda aşağıda, birkaç tezkiredeki sınırlı bilgi haricinde bilgi bulunmayan Mezâkî'nin edebî şahsiyeti hakkında kendi şiirleri ışığında ve çeşitli başlıklar altında yaptığımız değerlendirmeler bulunmaktadır.

2.3.2.1. Rintlik/kalenderlik

Eğer Mezâkî'nin edebî şahsiyetini tek bir cümle ile ifade etmek gerekseydi bu cümle; Mezâkî'nin rint/kalender bir şair olduğu, olurdu. Kelime anlamı olarak "kalender, dünya işlerini boş gören kimse, aldırışsız"[32] anlamına gelen rint; Mezâkî'nin edebî şahsiyetinin temel unsuru olarak görünmektedir. Nitekim "divan şairleri çoğu kez rint tipiyle kendilerini özdeştirmişlerdir. Divan şiirinde rint ve rintlikle ilgili pek çok beyit bulunmaktadır."[33] "Rindlik divan şairlerinin hüviyyetidir. Divan şairleri şahsen nasıl bir hayat takip ederlerse etsinler, daima dünya âlâyişinden uzak bulunmak, maddeye kıymet vermez görünmek isterler. Onlar için cihanın bir pula değeri yoktur. Daima rintlikten bahsetmeleri, lâubâli ve derbeder görünmeleri bundandır."[34]

---

[31] Mengi, M. (2009). Divan şiiri estetiği açısından i'câz. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı*, Erzurum, S.39., 140.
[32] Devellioğlu, F. (2000). *Osmanlıca-Türkçe ansiklopedik lûgat.*(Yayına hazırlayan: Aydın Sami Güneyçal), (17. baskı), Ankara: Aydın Kitabevi, 894.
[33] Durmaz, G. (2005). Divan şiirinde rind. *U. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Y.6, S.8. 58.
[34] Levend, A. S. (1984). *Divan edebiyatı: kelimeler ve remizler, mazmunlar ve mefhumlar*. (4.b.) İstanbul: Enderun, 558.

"Divan şiirinde örnek tutulan, kâmil ve olgun kişi olan, kendi değer yargıları ile yaşayarak başkalarının düşüncesine önem vermeyen rint; mal, şöhret, mevki gibi şeyleri umursamaz. Hoşgörülü, riyasız ve yalansız olmaya çalışır."[35]

"Ağzına bir katre içki koymayanların bile, zaman zaman meyhaneden, şaraptan ve sâkiden bahsetmeleri de, yalnız bazı hakikatleri tasavvufi remizlerle ifade etmek istemelerinden değil, belki rint ve derbeder görünmek arzusuna uymalarındandır."[36]

Hayatın zevklerinden hoşlanan, içki ve eğlence meclislerini seven, yeri geldiğinde zâhide çatmaktan da imtina etmeyen Mezâkî'nin şiirlerinde rintlik unsuru taşıyan pek çok beyit bulunmaktadır.

Mezâkî'nin rintliği/kalenderliği ile ilgili olarak divanda "-yuz" redifli 200. gazel dikkati çekmektedir. 9 beyitten oluşan ve mahlas bulunmayan bu gazelde Mezâkî kendini kalenderliğe dair pek çok vasıfla nitelemiştir.

Mezâkî pek çok beyitte kendisini rint/kalender olarak nitelendirmektedir. Aşağıdaki beyitte Mezâkî kendisinin söz meclisinin kalender rindi olarak ifade etmekte, izzet ve ikram istemediğini ifade etmektedir.

"Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabîʿatum
Ne minnet-i ḳıyâm u ne ikrâm isterin"[37] [K.15/41]

Aynı kasidenin bir başka beytinde de Mezâkî kendisini abdal yaratılışlı rint olarak tanımlayarak keder ve sıkıntıyı istemediğini, yarını düşünmediğini ifade etmiştir.

"Ben rind-i lâübâlî-i abdâl-fıṭratum
Ne şâdî-i dü-rûze ne âlâm isterin"[38] [K.15/43]

Aşağıdaki beyitte ise Mezâkî kendisini hem âşık hem şair hem de rint olarak tanımlamaktadır.

[35] Durmaz, G. (2005). a.g.m. 58.
[36] Levend, A. S. (1984). a.g.e., 558
[37] Mermer, A. (1991). a.g.e., 224
[38] Mermer, A. (1991). a.g.e., 225

“Mânend-i Meẕâḳî n’ola âlüfte-dil olsañ
Hem ʿâşıḳ u hem şâʿir ü hem rind-i levendüz”[39] [G.206/6]

Bir başka beyitte Mezâkî kendini zamanın rintlerinin başı olarak nitelediği İran edebiyatının ünlü şairi Molla Câmî’ye benzetmektedir.

“Mest itdi beni bâde-i naẓmuñ n’ola olsam
Câmî gibi ser-ḫalḳa-i rindân-ı zamâne”[40] [K.12/84]

Mezâkî’nin kendisinin doğrudan rint olarak nitelendirdiği aşağıdaki beyitlerde kendini aşkın rindi ve mutluluk meclisinin rindi olarak nitelendirmektedir.

“Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
Ne ṣıyâmı geçer ne bayrâmı”[41] [K.22/49]

“Benüm ol rind-i bezm-i şâdmânî
Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girânı”[42] [K.26/2]

Rindlik ve kalenderlikMezâkî’nin şiirlerinden sadece bir ifade olarak değil karakterinin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Mezâkî’nin şiirlerinde şairin rintlik ve kalendirlik özelliklerini ortaya koyan pek çok beyite rastlamak mümkündür.

2.3.2.2. Âşıkânelik

Mezâkî’nin şiirlerinde rindâne üsluptan sonra dikkat çekici bir özellik de âşıkâneliktir. Kelime anlamı olarak “âşıkça, âşık olana yakışır yolda”[43] anlamına gelen ve şiirde genel olarak şairlerin sevgiliye, sevgili için yazdıkları aşk konulu şiirleri ifade etmek amacıyla kullanılan bir ifade olarak âşıkâne şiire Mezâkî’nin şiirlerinde sık rastlanmaktadır.

[39] Mermer, A. (1991). a.g.e., 410
[40] Mermer, A. (1991). a.g.e., 21.
[41] Mermer, A. (1991). a.g.e., 256.
[42] Mermer, A. (1991). a.g.e., 269.
[43] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 47.

Özellikle gazellerde ön plana çıkan âşıkânelik Mezâkî'nin şiir dünyasının temel özelliklerindendir. Gerek şiirlerinde kullandığı kelime ve terkiplerin niteliği gerekse şairin edebî karakteri, Mezâkî'nin şiirlerinde âşıkâne söyleyişe çok sık rastlamamıza sebep olmaktadır.

Aşağıdaki beyitte Mezâkî kendisini seher vakti âşıkâne bir şekilde öten bülbüle benzetmiştir.

"Seḥer ki naġme-zen-i ʿâşıḳâneyüz cânâ
Yegâne bülbül-i rengîn-terâneyüz cânâ"[44] [G.17/1]

Bir gazelinde ise Mezâkî âşıkâne gazel yazdığını ve bu yüzden aşk konusunda ayrıcalıklı olma iddiasında bulunduğunu ifade etmiştir.

"Mez̲âḳî ʿışḳ ile daʿvâ-yı imtiyâz itmek
Bu gûne bir ġazel-i ʿâşıḳânedür bâʾi̲s"[45] [G.38/7]

Yine bir başka beyitte yazdığı gazeli övmek maksadıyla âşıkâne gazelin böyle olması gerektiğini ifade etmiştir.

"Ey Mez̲âḳî daḫi süḫan-senci
Ġazel-i ʿâşıḳâne böyle gerek"[46] [G.261/7]

Mezâkî'nin şiirlerinde aşk, yâr, dil ve aşka dair daha pek çok mazmun ve ifade oldukça sık bir şekilde kullanılmıştır. Bu bağlamda Mezâkî'nin edebî şahsiyetini değerlendirirken âşıkânelik önemli bir özellik olarak ortaya çıkmaktadır.

2.3.2.3. Tefahhur/Temeddüh

Klasik Türk Edebiyatında şairin övünmesi genel olarak şiirini ve ifade gücünü ön plana çıkarma gayreti içerisinde ortaya çıkan bir durumdur. Klasik kaside bölümleri

[44] Mermer, A. (1991). a.g.e., 291
[45] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305
[46] Mermer, A. (1991). a.g.e., 444

arasında bir "dua"dan önce yer alan ve şairin kendi şiir ve ifade gücünü övdüğü "fahriye" bölümünde belirgin bir şekilde ortaya çıkan, ancak diğer edebî tür ve şekiller içerisinde de rastlanan şairin övünmesine divan şiiri geleneğinde çok sık rastlanmaktadır. Klasik Arap şiirinde kaside geleneği ile ortaya çıkan sonrasında İran şiirine ve daha sonra Türk şiirinde kaside ve diğer türlerde de rastlanan şairin övünmesine Mezâkî'nin şiirlerinde oldukça sık rastlanmaktadır. Kelime anlamı "övünme"[47] olan tefahhur ve "böbürlenme, kendini övme"[48] anlamındaki temeddüh; divan şairlerinin kendilerini övmesi anlamındaki fahriye ifadesi yerine kullanılmamakla birlikte Mezâkî'nin şiirlerinde yer yer Nefî'yi anımsatacak şekilde kendini övme unsurlarına rastlanması bu ifadelerin kullanılmasını gerekli kılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda "Der-sitâyiş-i şehenşâh-ı cihân fâtiḥ-i Baġdâd Sulṭân Murâd ʿaleyhi'r-raḥme" başlığını taşıyan 2. kaside her ne kadar Sultan IV. Murat'a yazılmış bir methiye olsa da gerek "süḫanüm" redifi

"Nice esrâr-ı nihân eyledüm îrâd ammâ
Yine ḫurşîd-i cihân gibi ʿayândur süḫanüm"[49] [K.2/31]

gerekse şairin kendi şiirini, sözünü övdüğü beyitlerin söz konusu kasidede büyük çoğunluğu oluşturuyor olması bu şiirin "fahriye" olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "süḫanüm" redifli 5 beyitlik 296. gazel ve 6 beyitlik "sözüm" redifli 297. gazel şairin tamamen kendi söz ve şiirini medh ettiği gazellerdir.

Diğer pek çok divan şairinde olduğu gibi Mezâkî'de de şiirde ve ifade gücündeki yeterlik ve yeteneğin ölçütü İran ve kısmen Arap şairleridir. Mezâkî'nin şiirlerinde ünlü İran ve Arap şairleri ile kendini mukayese ettiği, hatta kendini onlardan üstün tuttuğu pek çok beyte rastlamak mümkündür.

Enverî'nin ve Selman'ın sözündeki gösterişi aşağı bir duruma düşürdüğünü ifade ettiği aşağıdaki beyit;

[47] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 1056.
[48] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 1072.
[49] Mermer, A. (1991). a.g.e., 172.

“Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
Ṭumṭurâḳ-ı süḫan-ı Enverî vü Selmânı”[50] [K.9/70]

ve Urfî ve Muhteşem’in kendi şiirini kıskanacaklarını söylediği aşağıdaki beyit örnek olarak verilebilir.

“Naẓm-ı bülend-aḫterüñe reşk ider
ʿUrfî ile Muḥteşem-i rûzgâr”[51] [K.4/32]

Mezâkî’nin şiirlerinde tefahhür/temeddüh olarak niteledirmemize gerekçe olarak sunabilebileceğimiz pek çok beyit bulunmaktadır. Özellikle gazellerinin makta beyitlerinde şairin kendi şiirini ve ifade gücünü övdüğü görülmektedir.

Divan şiirinde şairlerin en büyük kaygılarından biri yeni ifade ve mazmunlar bularak şiirlerini bu çerçevede oluşturmaktır. Bu bağlamda şiirlerin güzelliğini belirleyen unsurlardan biri de özgünlüktür.

Mezâkî, divanında kendi şiirini “muʿciz”, “rengîn” ve “nev” ve “tâze” gibi sıfatlarla niteleyerek kendi şiirinin orijinalliğini vurgulama gayreti içerisinde olmuştur.

Kendisinin Anadolu ve Rumeli’nde seçkin bir şair olarak şiirlerinin mucize niteliğinde olduğunu ifade ettiği aşağıdaki beyitte;

“Meẕâḳî-veş bugün iʿcâz-ı naẓm ile Rûmuñ
Güzîde şâʿir-i muʿciz-beyânuyuz cânâ”[52] [G.5/8]

ve yine mükemmel şiir yazdığını ifade ettiği aşağıdaki beyitte Mezâkî’deki temeddüh belirgindir.

“Ey Meẕâḳî böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
Germ olup daʿvâ-yı iʿcâz itmesün ya n’eylesün”[53][G.346/7]

[50] Mermer, A. (1991). a.g.e., 196.
[51] Mermer, A. (1991). a.g.e., 176.
[52] Mermer, A. (1991). a.g.e., 284.

Şiirlerin "rengîn" yani renkli, parlak, hoş, güzel ve süslü olması divan şairleri için oldukça önemlidir. Aşağıdaki beyitte Mezâkî gece parlayan yakuta benzettiği parlak şiirini kıskananların şiirlerini mezar mumuna benzeterek övünmektedir.

"Naẓm-ı rengînüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasûd
Şeb-çerâġıyla berâber mi olur şemʿ-i mezâr"[54] [K.10/69]

Şairin kendi şirini "nev" yani, devrin diğer şairlerinin şiirlerinden farklı, yeni olarak nitelemesi divan şiirinde şairlerin sıkça kullandığı bir bir ifadedir. Mezâkî de bazı beyitlerde kendi şiirinin yeni olduğunu ifade etmek amacıyla "nev-üslûb", "nev-tarz", "nev-terâne", gibi nitelemelerde bulunmuştur.

Şiir tarzında yeni üslubun ortaya çıkma sebebinin kendi şiiri olduğunu ifade ettiği aşağıdaki beyitte;

"Zebân-ı tâze-i naẓm-ı Meẕâḳî'den nümâyândur
Ki yârân ṭarz-ı eşʿârı nev-üslûb eylemişlerdür"[55] [G.91/5]

renkli, farklı şiirinin yeni bir zeminde ve yeni bir güfte olduğunu ifade ettiği aşağıdaki beyitte;

"Ey Meẕâḳî ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengînüñ senüñ
Tâze-ṭarḥ u nev-zemîn bir bî-bedel nev-güftedür"[56] [G.105/5]

ve yukarıdaki beyitte olduğu gibi kendi şirini musiki ile özdeşleştirererek yeni bir ezgi olduğunu ifade ettiği aşağıdaki beyitte; Mezâkî'nin kendi şiirinin "yeni"liğine dair temeddüh unsurlarına rastlamak mümkündür.

"Gûş it Meẕâḳî bu ġazel-i nev-terâneyi
Tâze-zebân tâze-edâ tâze-bestedür"[57] [G.147/6]

---

[53] Mermer, A. (1991). a.g.e., 496.
[54] Mermer, A. (1991). a.g.e., 202.
[55] Mermer, A. (1991). a.g.e., 336.
[56] Mermer, A. (1991). a.g.e., 345.
[57] Mermer, A. (1991). a.g.e., 371

Mezâkî de pek çok şair gibi şiiriyle adının sonsuza dek yaşayacağını düşünmekte ve kendi şiirinin güzel ve kalıcı olduğunu ifade ederek aşağıdaki beyitlerde olduğu gibi kıyamete kadar şiirleriyle anılacağını söylemektedir.

"Gidüp güm-nâm-ı ʿâlem olmadan bu dehr-i fânîde
Mezâḳî ḥaşre dek naẓm ile mezkûr olmamuz yegdür"[58][G.70/8]

"El-minnetü li'l-lâh ki Mezâḳî hele nâmuñ
Tâ ḥaşre degin şiʿrüñ ile yâd olacaḳdur"[59] [G.87/9]

2.4. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî)

Osmanlı imparatorluğunda üst düzey şairlerin yetiştiği bir dönem olan XVII. yüzyılda yaşayan Mezâkî; devrinde çeşitli şair ve önemli şahısların ortamlarında bulunmuş ve itibar sahibi olmuş bir şairdir. Mezâkî'nin bilinen tek eseri olan ve 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, bir müseddes, bir kıt'a bir rubai ve 12 müfretten oluşan divanı Prof. Dr. Ahmet Mermer tarafından doktora tezi olarak hazırlanmış ve "Mermer, A. (1991). Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, Ankara" şeklinde yayımlanmıştır. Söz konusu divan; elde bulunan nüshaları tarafımızca kontrol edilerek *Tebdiz* sistemi yardımıyla "Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü]" başlığı altında tekrar değerlendirmeye tâbi tutulmuştur.

Yaşadığı dönemde birçok padişah ve devlet adamı gören Mezâkî'nin rahat ve huzurlu bir yaşam sürdüğü bilinmektedir. Güftî'nin Teşrifâtü'ş-şuârâ adlı tezkiresinde, Safâyi Tezkiresi'nde, Rızâ Tezkiresi'nde ve Esrar Dede'de edebî yönden iltifat edilen bir şair olan Mezâkî; rint/kalender yapısının yanında âşıkâne söyleyişi de bulunan bir şairdir.

[58] Mermer, A. (1991). a.g.e., 324.
[59] Mermer, A. (1991). a.g.e., 334.

3. MEZÂKÎ DİVANI'NDA KELİMELERİN ANLAM AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Âşık-Maşuk-Rakip (Ağyar)

Divan şiirinin temel konusu genel olarak aşktır. Divan şairinin şiirlerinde işlediği aşk beşerî anlamda bir aşk olabileceği gibi ilahî aşk da olabilir. Özellikle, beşerî aşkı işleyen şairlerin şiir dünyaları âşık, maşuk ve rakipten oluşan üç temel unsur etrafında şekillenmektedir. Âşık çoğu zaman şairin kendisidir. Sevgilinin aşkından derde düşen, kan ağlayan, gönlü yaralı kişidir. Her ne kadar sevgiliye kavuşmak ister gibi görünse de âşık sevgiliye olan aşkın kavuşma ile neticelenmesine pek de taraftar değildir. Maşuk ise âşığın kavuşmaya çalıştığı, âşığa ilgi göstermeyen ancak âşığın varlık ve yaşama sebebi olan sevgilidir. Âşık ve maşuk dışında bir de rakip vardır ki o da genel olarak âşıkla maşuk arasındaki engel veya sevgiliye âşıktan daha yakın olan kişi olarak düşünülebilir. Elbette ki yüzyıllar boyu devam eden bir edebiyatın şahıs kadrosunun özünü birkaç cümle ile özetlemek mümkün değildir. Ancak çalışmamızın bu bölümünün niteliği gereği divan edebiyatında âşık, maşuk ve rakip ile ilgili olarak şimdilik bu genel ifadeleri kullanmak yerinde olacaktır.

Mezâkî rint-meşrep bir şair olarak şiirlerinde âşığı oldukça yoğun bir şekilde söz konusu etmiş ve âşığı kasdetmek amacıyla pek çok kelime kullanılmıştır. Bu kelimelerden sık kullanılanları şunlardır: "ʿâşüfte, âşıḳ, ʿâşıḳân, bülbül, dil-dâde, dîvâne, ehl-i dil, ehl-i ʿışḳ, erbâb-ı dil, erbâb-ı maḥabbet, giriftâr, meftûn, mübtelâ, sevdâ-zede, şûrîde, ʿuşşâḳ, üftâde."

Mezâkî ilâhî aşka ulaşmaya çalışan ve tasavvufî şiirler söyleyen bir şair değildir. Her ne kadar Mevlevî bir şair olsa da birkaç gazeli istisna olmak kaydıyla, onun meclisinin dergah olmadığı da belirgindir. Bu bağlamda şiirlerinde mecliste mest olmuş bir âşık tasvirine sık rastlanmaktadır. Nitekim aşağıdaki beyitlerde ifade edildiği gibi âşık kimi zaman aşk şarabıyla sarhoş olmuş, kimi zaman ise eline kadeh alıp şarap içtikçe bütün sırlarını ortaya söyleyen kişidir.

"ʿ**Âşıḳı** ser-mest ider teh-cürʿa-i ṣahbâ-yı ʿışḳ
İtme deryâ-nûş iseñ de bâde-i bî-ġışla baḥs"[60] [G.39/3]

"Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşâ itsem
ʿ**Âşıḳuñ** râz-ı derûnın ider iẓhâr ḳadeḥ"[61] [G.48/4]

Mezâkî'nin şiirlerinde çoğu zaman âşık tutkundur, sevgili yolunda Mecnun gibi perişandır ve divâne olmuştur.

"Ṭutsa ʿuşşâḳuñ n'ola kûhsârı ey Leylî-ḫırâm
Her biri Mecnûn gibi âlüftedür **âşüftedür**"[62] [G.105/3]

"Budalâdur budalâdur budalâdur budalâ
Böyle **dîvâneye** dil-ber ne belâdur ne belâ"[63] [M.7/1]

"Seni kim görse ʿâlemde olur âḫir **giriftâruñ**
Meger vâ-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür"[64][G.58/3]

"Temâşâ eyledüm dârü'ş-şifâ-yı kûy-ı cânânı
Hezârân **mübtelâ** ḥâżır ṭabîb-i mihribân ġâyib"[65] [G.21/4]

"Cünûn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melâmet-dîdeyüz cânâ
ʿAceb âşüfte-sâmânuz ʿaceb **şûrîdeyüz** cânâ"[66] [G.18/1]

"Ḳorḳum bu ki maḥşerde de **üftâdeñ** olurlar
Nâmûs-ı keşân-ı reviş-i ḫûb-ı ḳıyâmet"[67] [G.36/5]

Âşığın perişanlık ve divâneliği çoğu zaman sevgiliye kavuşamamanın verdiği acıdan kaynaklanır. Ancak, Mezâkî'nin bazı şiirlerinde âşık, sevgiliye kavuşamamanın verdiği

[60] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.
[61] Mermer, A. (1991). a.g.e., 311.
[62] Mermer, A. (1991). a.g.e., 345.
[63] Mermer, A. (1991). a.g.e., 564.
[64] Mermer, A. (1991). a.g.e., 316.
[65] Mermer, A. (1991). a.g.e., 294.
[66] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[67] Mermer, A. (1991). a.g.e., 304.

acıdan zevk alan ve içten içe kavuşmayı istemeyen bir âşık portresinden uzak görünmektedir. Hatta aşağıdaki beyitte ifade edildiği gibi sevgiliye kavuşmanın âşığı sevindirdiği sevgiliden ayrı kalmanın ise onu hüzünlendirdiği görülmektedir.

"Bir şûḫa düşdi gönlümüz âvâre-dilleri
Dâyim **viṣâli şâd** u firâḳı ḥazîn ider"[68] [G.64/3]

Mezâkî Divanı'nda sevgiliyi ifade etmek amacıyla pek çok kelime kullanılmaktadır. Aşağıda divanda sevgiliyi anlatmak amacıyla en sık kullanılan kelimeler bulunmaktadır:

"âfet, âhû, cânân(e), dil-ber, dildâr, dost, gül, ḫûb, ḫûbân, kâfir, maḥbûb, maʿşûḳ, nigâr, ṣanem, servi, yâr". Bunların dışında Mezâkî Divanı'nda özellikle teşbih ve istiare yoluyla sevgiliyi ifade eden birçok kelimeye rastlanmaktadır.

Mezâkî'nin şiirlerinde "sevgili ile ilgili beyitlerin büyük bir kısmında onun vasıflarının işlendiğini görmekteyiz. Sevgili mağrurdur, cihanın zevkidir, âşığın kanını dökendir, nazlıdır, ona bakılamayandır, vefasızdır, merhamet umulandır, cilvelidir, güzellik ikliminin padişahıdır…"[69]

Aşkı, özellikle de beşerî aşkı şiirlerinin konusu edinen Mezâkî için tek bir sevgiliden bahsetmek mümkün değildir. O da pek çok divan şairi gibi güzellerin âşığıdır.

"Nâz u niyâz lâzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
Cevr ü cefâyı ʿâşıḳa her nâzenîn ider"[70] [G.64/2]

Mezâkî, sevgilinin vefasızlığının farkında bir âşıktır. O güzellerde hiçbir zaman vefa olmayacağını ve âşığın sevgili için boş yere âh ettiğini aşağıdaki beyitte oldukça güzel bir şekilde ifade etmektedir.

"Gül-ġoncelerde bûy-ı vefâ olmaz ey gönül
Bülbül çemende yoḳ yire âh u enîn ider"[71] [G.64/4]

[68] Mermer, A. (1991). a.g.e., 320.
[69] Mermer, A. (1991). a.g.e., 100.
[70] Mermer, A. (1991). a.g.e., 320.

Mezâkî'nin şiirlerinde sevgilinin tasvir edildiği beyitlerin sayısı oldukça fazladır. Sevgili; divan şiirinin genel özelliği olarak sadece maşuk, dilber, yar gibi doğrudan ifadelerle değil, âhu, gül, servi, sanem gibi kelimelerle tasvir edilmektedir.

"ʿÂşıḳum ʿâşıḳum ki **maʿşûḳum**
Büt-i nâ-mihribân-ı maʿnâdur"[72] [K.21/71]

"Cihânda ʿâşıḳ u **maʿşûḳ** yâd olduḳça ʿâlemde
Benüm cân-ı ʿazîzümsin ʿaceb cânâ senüñ kimdür"[73] [G.57/6]

"ʿIşḳdur bu âb u tâb-ı ḥüsn-i **dil-berden** ġaraż
Rûşenâyîdur felekde mihr-i enverden ġaraż"[74] [G.225/1]

"ʿAks-i cemâl-i **yâr** ile oldı ziyâde pertevi
İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i âfitâb gül"[75] [G.278/5]

Özellikle gül, ahu, servi gibi kelimelerle teşbih ve istiare yoluyla sevgilinin ifade söz konusu edildiği birçok beyit bulunmaktadır.

"Ey **âhû**-yı vaḥşî bu ḳadar olma remîde
Ṣayyâd-ı zebûn-pençe-i kûtâh-kemendüz"[76] [G.206/5]

"Aġlasaḳ rûy-ı ʿaraḳ-perverini yâd iderüz
Güli pür-jâle-i gül-berg-i terinden bilürüz"[77] [G.197/2]

"Büt-perestân-ı maḥabbet eylemez ol âfetüñ
Ârzû-yı küfr-i zülf-i **kâfirinden** iḫtirâz"[78] [G.171/2]

---

[71] Mermer, A. (1991). a.g.e., 320.
[72] Mermer, A. (1991). a.g.e., 251.
[73] Mermer, A. (1991). a.g.e., 316.
[74] Mermer, A. (1991). a.g.e., 421.
[75] Mermer, A. (1991). a.g.e., 454.
[76] Mermer, A. (1991). a.g.e., 410.
[77] Mermer, A. (1991). a.g.e., 404.
[78] Mermer, A. (1991). a.g.e., 387.

"Dilden âgâh oluruz cilve-i ḥüsn-i yâra
Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-**şaneminden** bilürüz"[79] [G.156/3]

"Zâhid bu âh-ı **servi** ḳo kim eylemez eser
Sûz-ı derûna olmayıcaḳ tâ ḳarîn-nefes"[80] [G.211/6]

Mezâkî'nin şiirlerinde sevgiliye dair unsurların çokluğu dolayısıyla şöyle bir betimlemede bulunabiliriz. Mezâkî'nin şiirlerinde sevgilinin saçı siyah, sünbül ve tuzak; yüzü parlak, ay gibi, peri gibi; boyu servi gibi; kaşı yay ve hilal gibi; yanağı ayna, gül ve lâle gibi; gözleri ahu ve nergis gibi; gamzesi cellat, kirpikleri ok ve kılıç kibi, ayva tüyleri anber gibi; ağzı gonca gibi ve dudakları la'ldir. Bu bağlamda Mezâkî'nin tasvir ettiği sevgilinin divan şiirinin sevgili profili ile parelellik arzettiği görülmektedir.

Mezâkî Divanı'nda rakibin çok fazla yer bulduğunu söyleyemeyiz. Şiirleri temeddüh ifadeleriyle dolu bir şair olarak Mezâkî'nin şiir dünyasında neredeyse rakibe yer yok gibidir. O nasıl ki kendi şiirlerinde üstünlük iddiasında olan bir şairse onun temsil ettiği âşığın da rakibi yoktur. Mezâkî Divanı'nda sadece 7 beyitte rakibi kasdeden ifadeler bulunmaktadır. Divanda rakip için "raḳîb, aġyâr, kâfir (1) ve yâd (1), seg (1)" kelimeleri kullanılmıştır. Divan şiirinde "düşm(â)en" ve "ġayr" kelimeleri de rakip anlamında kullanılmakla beraber Mezâkî Divanı'nda mezkur kelimelerinin belirgin bir şekilde rakip anlamında kullanıldığı duruma rastlanmamıştır.

Mezâkî bir beyitte divan şiirinde oldukça sık kullanılan bir ifade ile rakibi seg (köpek) olarak nitelemekte, bir başka beyitte ise rakibi ciğersiz (korkak) olarak ifade etmektedir.

"Ḳaldı tehî kemend-i temennâ-yı dil dirîg
Bir **seg raḳîbe** olmış ol âhû şikâr ḥayf"[81] [G.238/3]

"**Raḳîb-i bî-ciger** ḳaṣd-ı neberd eylerse meydânda
Yeter şemşîr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük"[82] [G.247/4]

[79] Mermer, A. (1991). a.g.e., 377.
[80] Mermer, A. (1991). a.g.e., 413.
[81] Mermer, A. (1991). a.g.e., 430.

Mezâkî sevgilinin rakibe ilgi göstermesinden, yakın olmasından rahatsız olmaktadır.

"**Raḳîbe** sîneñi ey mâh-pâre gösterme
Bu dâġ-ı ḥasreti ʿuşşâḳ-ı zâra gösterme"[83] [G.395/1]

"Aġyâr egerçi dil-bere çoḳ sîm ü zer virür
Dil-ber velî o **kâfire** görseñ neler virür"[84] [M.4]

"Ṣalınur **aġyâr** ile ol serv-ḳad
El-ḥased sümme'l-ḥased sümme'l-ḥased"[85] [M.2]

"Nişân-ı pây-ı nâ-maḥrem görindi kûy-ı dil-berde
Ḥarîm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim **yâd** ayaḳ başmış"[86] [G.218/6]

"Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yâri **aġyâr**
Her kişi vâṣıl-ı iksîr-i maḥabbet mi olur"[87] [G.106/4]

Sonuç olarak Mezâkî'nin şiirlerinde divan şirinin temel unsurları olarak niteleyebileceğimiz âşık, maşuk ve rakip üçlüsünden âşık ve maşuk oldukça sık söz konusu edilmekle birlikte rakibin çok az söz konusu olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Rint-Zahit

Divan şiirinde dünya ve ahrete dair bakış açısı genel olarak rint ve zahit olmak üzre iki karakter üzerinde sembolleştirilmektedir. Divan şairlerinin şiirlerinde sürekli çatışma ve nücadele halinde olan bu iki tip veya profil şairlerin dünyevî bakış açılarının temsilcileri olarak görülebilir. Bir divan şairinin edebî şahsiyetine dair değerlendirmelerde "zahit" şeklinde niteleme pek yapılmasa da "rint" olup olmadığı muhakkak belirtilmektedir.

Kelime anlamı olarak rint "gönül eri, sarhoş, ayyaş kimse"[88], zahit ise "dinin yasak

[82] Mermer, A. (1991). a.g.e., 435.
[83] Mermer, A. (1991). a.g.e., 527.
[84] Mermer, A. (1991). a.g.e., 563.
[85] Mermer, A. (1991). a.g.e., 563.
[86] Mermer, A. (1991). a.g.e., 417.
[87] Mermer, A. (1991). a.g.e., 345.

ettiği şeylerden sakınıp buyurduklarını yerine getiren (kimse)"[89] şeklinde tanımlanmaktadır.

Ancak divan şiirinde zahit; menfaatçi, cennete ulaşmak için ibadet eden, dindar görünüşünün altında kötülük barındıran kaba sofu bir tip olarak tasvir edirken rint ise hoşgörü sahibi, ibadet ve inancının gösteriş için yapmayan bir kişidir. Rint şairlerin şiirlerinde meyhane, şarap, meclis, eğlence ve güzeller oldukça sık yer aldığı için zahit tarafından günahkâr olarak nitelendirilmektedir.

Mezâkî rint bir şairdir.[90] Divanında rintliğe dair unsurlar çok fazla yer almaktadır. Hatta kendisi de bir çok beyitte ya rint olduğunun ifade etmekte ya da rint olduğunu belli edecek ifadeler kullanmaktadır. Söz konusu beyitlerde Mezâkî, üzüntü nedir bilmeyen, ilgi ve gösterişten uzak bir rint olduğunu ifade etmektedir.

"Mestüm âlâm n'eydügin bilmem
Rindüm evhâm n'eydügin bilmem"[91] [G.317/1]

"Bezm-i süḫanda **rind-i ḳalender-ṭabîʿatum**
Ne minnet-i ḳıyâm u ne ikrâm isterin"[92] [K.15/41]

"**Ben rind-i lâʾübâlî-i abdâl-fıṭratum**
Ne şâdî-i dü-rûze ne âlâm isterin"[93] [K.15/43]

Mezâkî'nin şiirlerinde rint mizacını ve yaşantısını yansıtan ve meyhane ve şaraba dair birçok kelime ve kelime grubu bulunmaktadır. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda "şarap, kadeh, bezm, mey, meclis, sagar, cam, mest, mestân, mestâne, ḫumâr, maḫmûr, mestî, ser-germ, ser-girân vs." gibi rintliğe dair kelimelerin kullanıldığı beyitlerden örnekler bulunmaktadır.

---

[88] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5abd409593fa59.83282923 (Erişim tarihi: 29.03.2018)
[89] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5abd40993dec15.48665374 (Erişim tarihi: 29.03.2018)
[90] Bu konuda daha ayrıntılı bilgi için ayrıca bkz. (2.3.2.1. Rindlik/kalenderlik)
[91] Mermer, A. (1991). a.g.e., 379.
[92] Mermer, A. (1991). a.g.e., 224.
[93] Mermer, A. (1991). a.g.e., 225.

"Ḫum-ḫâne-nişîn ol yüri ʿâlemde Meẕâḳî
Ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür câygeh-i **mest**"[94] [G.34/6]

"Ḥaremgâh-ı muġânda cilve-i **mestâne** eylerdi
Olaydı neşve-baḫş-ı ṣûret-i büt-ḫâne peymâne"[95] [G.372/5]

"ʿAceb mi şâm-ı ṭarab-tîre rûz-ı ġam olsa
Seḥer **ḫumâra** şarâb-ı şebânedür bâʾis"[96] [G.38/3]

"Ṣunarsın sâḳiyâ câm-ı lebüñ bî-gâneye ammâ
Ḫumâr-âlûde-i hicrüñ olan **maḫmûra** ṣunmazsın"[97] [G.353/4]

"Getürür ḫâṭıra **câm**-ı ẕeḳan-ı dildârı
Cem gibi alsa ele ʿâşıḳ-ı mey-ḫ$^{\vee}$âr **ḳadeḥ**"[98] [G.48/3]

Yukarıdaki beyitlerde de ifade edildiği gibi Mezâkî rint mizacının gereği kimi zaman şarapla mest olurken kimi zaman mestliğin, sarhoşluğun verdiği ağırlık, mahmurluk içerisindedir.

Mezâkî Divanı'nda divan şiirinde gelenek haline gelmiş olan "zahit"e çatma niteliği gösteren pek çok beyit bulunmaktadır. Rint bir şair olarak Mezâkî'nin şiirlerinde pek çok yerde zahide çatma söz konusudur.

Mezâkî zahitle ilgili olarak kimi zaman zahidin ikiyüzlü olmasından dem vurmuştur,

"Sen ey **zâhid** ne deñlü sübḥa-gerdân-ı **riyâ** olsañ
Bizüm naġme-pesend-i târ-ı ṭanbûr olmamuz yegdür"[99] [G.70/6]

"Ṣanʿat-ı zerḳ u riyâ-yı zâhidi kim n'eylesün
Pîşe-i ʿuşşâḳ-ı kâr-ı nâ-güzîr-i ʿışḳ olur"[100] [G.109/5]

[94] Mermer, A. (1991). a.g.e., 302.
[95] Mermer, A. (1991). a.g.e., 513.
[96] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.
[97] Mermer, A. (1991). a.g.e., 501.
[98] Mermer, A. (1991). a.g.e., 311.
[99] Mermer, A. (1991). a.g.e., 324.

kimi zaman ise zahidin samimiyetsiz ve güvenilmez olduğunu ifade etmiştir.

"Zâhid ne deñlü daʿvâ-yı ḳurb eylese yine
Ber-muḳteżâ-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilâf olur"[101] [G.130/6]

Sonuç olarak rint bir şair olarak Mezâkî'nin şiirlerinde rint-zahit çatışmasına dair pek çok örnek bulunmaktadır.

3.3. Sevinç-Üzüntü

Mezâkî Divanı'nda sevinç ve üzüntü kavramlarının işlenişine gelmeden önce şairin mahlası olan "Mezâkî"nin zevk kökünden geldiğini belirtmekte yarar vardır. Zira mahlası Mezâkî olan rint-meşrep bir şairin şiirlerinde sevinç, neşe, keyif ve eğlence gibi unsurlara sık rastlamaya şaşırmamak gerekir. Ancak bu, divan şiirinin tabiatı içerisinde üzüntü duygusundan uzak olduğu anlamına gelmez. Nitekim Mezâkî gibi rint-meşrep bir şairin şiirlerinde dert, acı, keder ve üzüntüyü işlememesi düşünülemez.

Mezâkî Divanı'nda sevinç ve üzüntü kavramlarına dair duyguları ifade eden kelimelerden şiirin anlam bütünlüğü içerisinde tespit ettiğimiz sevinç duygusuna dair olanlar şunlardır: "behçet-fezâ, feraḥ, fîrûz, gözüñ aydın, ḫoş-dil, ḫurrem, ʿıyd, iḥyâ, karîr, keyf, meserret, mesrûr, meẕâḳ, müjde, neşât, neş'e, neşve, safâ, sürûr, şâd, şâdmânî, şemâtet, şevk, şûḫ, ṭarab ve ẕevḳ."

Mezâkî Divanı'nda sevince dair birçok kelime ve terkip kullanılmıştır. Söz konusu kelimeler şiir içerisindeki durumlarına göre yapım ekleriyle veya birleşik fiil oluşturacak şekillerde de kullanılmışlardır. Örneğin neşve, şâd ve hurrem kelimeleri sevinç anlamı bağlamında oldukça sık kullanılmıştır.

Mezâkî'nin şiirlerinde sevince dair ifadeler daha çok, sevgili ve şarap gibi unsurlarla bir arada kullanılmaktadır. Onun şiirlerinde elinde şarap kadehiyle mest olmuş ve sevgilinin hayalini kuran rint bir âşık profili göze çarpmaktadır.

---

[100] Mermer, A. (1991). a.g.e., 347.
[101] Mermer, A. (1991). a.g.e., 360.

"O kim vaḳt-i seḥer sâġar çeküp defʿ-i ḫumâr eyler
ʿArûs-ı **neşveye** câm-ı meyi âyînedâr eyler"[102] [G.126/1]

"Kim ġamın dilleri **şâd** eylemede gûyâ kim
Bâde-i câm-ı leb-i laʿl-i bütândur süḫanüm"[103] [K.2/24]

"Gönül gönül bu dem-i **ḫurremüñ** nesin gördük
Bu denlü demde meger ʿâlemüñ nesin gördük"[104] [G.256/1]

Mezâkî'nin şiirlerinde sevinci bir veya birkaç sebebe bağlayıp tasnif oluşturmak çok yerinde bir değerlendirme olmayacaktır. Nitekim "sevinç-üzüntü" başlığı altında değerlendirme yaptığımız bu bölüm içerisinde hem aynı beyitlerde sevinçle birlikte üzüntüye dair kelime ve terkiplerin de bulunabiliyor olması hem de şairin hacimli sayılabilecek divanında sevince dair unsurların oldukça geniş bir konu yelpazesinde işleniyor olması, bu tasnifi zor hale getirmektedir.

Örneğin, Mezâkî rint-meşrep bir şair olarak aşağıda beyitte sevinci eğlence ve şarap meclisinde mutluluğu bulduğunu ifade etmektedir.

"Benüm ol rind-i bezm-i **şâdmânî**
Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girânı"[105] [K.26/2]

Bir başka beyitte ise çocuklar gibi neşeli olduğunu ve devrin üzüntüsünü önemsemediğini ifade etmektedir.

"Dil-i eṭfâl gibi **mesrûrum**
Ġam-ı eyyâm n'eydügin bilmem"[106] [G.317/10]

Bu bağlamda Mezâkî Divanı'nda çalışmamızın bu kısmındaki kapsamı aşacak derecede sevinç ve sevince dair kelime kullanılmıştır. Bu kullanımlar, divan şiirinin yapısı

[102] Mermer, A. (1991). a.g.e., 358.
[103] Mermer, A. (1991). a.g.e., 172.
[104] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440
[105] Mermer, A. (1991). a.g.e., 269.
[106] Mermer, A. (1991). a.g.e., 479.

gereği, gazellerde çoğunlukla aşk, sevgili ve meclis merkezli iken kasidelerde memduhun övgüsü bağlamında ifade edilen sevince dair kelime ve terkipler şeklindedir.

Aşağıda Mezâkînin şiirlerinde sevince dair ifadelerin kullanıldığı beyitlerden örnekler bulunmaktadır.

"ʿÂrifi bî-iḫtiyâr eyler sebük-pây-ı semâʿ
Dest-bürd-i **neşʾe-i** devr-i ayaġ-ı Mevlevî"[107] [G.422/4]

"Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvârın eyledi **behçet-fezâ**
Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvânı ḫaṭ"[108] [G.227/2]

"Ṣâf âyîne-i **meserretsin**
Ṣayḳal-ı jeng-i ġam mübârek-bâd"[109] [K.24/42]

"Cilveger her yerde ʿ**aks-i pertev-i mihr-i sürûr**
Ṣafḥa-i âyîne-i devrân mücellâdur bugün"[110] [G.336/2]

"Ḫoşâ vâdî-be-vâdî kim maḳâm-ı ʿıyş u şâdîdür
Ki yek-rûze **neşâṭ** u inbisâṭı ṣad-hezâr eyler"[111] [K.8/72]

"Düşde bârî Ḥaḳ virüp görsem cemâlin de disem
Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i **ḳarîrümdür** benüm"[112] [K.1/34]

Divan edebiyatı şairleri şiirlerinde üzüntü anlamında veya üzüntünün sebep ve sonuçlarını çağrıştıracak anlamda kelime ve kelime gruplarına çok sık başvurmaktadır. Şiirin tabiatı gereği acı, keder, dert, hüzün ve üzüntüler şairlerin ruh dünyalarının en temel özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır. Nitekim "âşık devamlı gam, gussa, dert, belâ ve elem içindedir. Onun için ah ve feryat eder, gözyaşı döker. Sinesi ve vücudu yaralar içindedir.

[107] Mermer, A. (1991). a.g.e., 546.
[108] Mermer, A. (1991). a.g.e., 423.
[109] Mermer, A. (1991). a.g.e., 265.
[110] Mermer, A. (1991). a.g.e., 490.
[111] Mermer, A. (1991). a.g.e., 189.
[112] Mermer, A. (1991). a.g.e., 169.

Bunlara sebep sevgilinin cevri, cefası ve hasretidir."[113]

Mezâkî'nin şiir dünyası üzüntü bakımından divan şiirinin klasik bakış açısı ile paralel niteliktedir. Onun rint üslubunun bir niteliği olarak genel olarak aşk acısından dolayı üzüntü içerisindedir.

Mezâkî Divanı'nda kullanılan sevinç ve üzüntü kavramlarına dair duygulardan üzüntü duygusuna dair kelimeler şunlardır: "âh, âlâm, derd, beytü'l-ḫazen, keder, elem, endîşe, ġam, ġamgîn, ġuṣṣa, ḫârḫâr, ḥazîn, ḫüsrân, ḥüzn, mâtem, melâl, miḥnet, neşve, sûgvâr, teʾessüf, telḫ-kâm."

Divanda üzüntü duygusunu bildirmek amacıyla "gam" kelimesi oldukça sık kullanıldığı görülmektedir.

"Âh-ı ʿalev-feşân ile gir ʿ**arşa-i ġama**
Şuḳḳa-güşâ-yı râyet-i nâmûs u ġayret ol"[114] [G.292/7]

Bu bağlamda klasik divan şairinin, tabiri caizse, gamdan ve kederden beslenen ruh dünyasına Mezâkî'de de rastlamak mümkündür. O kimi zaman sevgiliye ulaşamayıp gam çeken âşığın sevince hiçbir zaman ulaşamayacağını ifade etmekte,

"Yârsuz ʿ**âşıḳ-ı ġamgînde** meserret mi olur
Rûḥsuz hîç ten-i fersûdede de râḥat mı olur"[115] [G.106/1]

kimi zaman ise gamı bir hazine olarak görmektedir.

"**Genc-i ġamda** oturup derd ile ḳan aġlar iken
Dil ü dîdem gibi ne yâr u ne hem-dem geldi"[116] [K.11/27]

Mezâkî Divanı'nda elem ve elemin çoğulu olan âlâm da sık kullanılmıştır. Onun genel şairlik mizacını yansıtan aşağıdaki beyitte olduğu gibi Mezâkî sürekli üzüntü ve

[113] Kurnaz, C. (1987). *Hayâlî Bey Divanı tahlili.* Ankara: Kültür ve turizm Bakanlığı Yayınları, 397.
[114] Mermer, A. (1991). a.g.e., 463.
[115] Mermer, A. (1991). a.g.e., 345.
[116] Mermer, A. (1991). a.g.e., 204.

mutluluk istemeyen rint tabiatlı bir şairdir.

"Ben rind-i lâʾübâlî-i abdâl-fıṭratum
Ne şâdî-i dü-rûze ne **âlâm** isterin"[117] [K.15/43]

Mezâkî'nin şiirlerinde üzüntü ve üzüntü duygusu ile doğrudan bağlantılı pek çok kelime ve kelime grubu bulunmaktadır. Bu kelime ve kelime gruplarından genel olarak anlaşıldığı üzere Mezâkî'de üzüntü salt ve dünyevî sebebin sonucu olarak ortaya çıkan üzüntüden ziyade onun rint mizacının tezahürü olan üzüntüye, kedere ve gama olan ihtiyacının sonucudur.

"Bir dilde ki **endîşe**-i şâdî vü ġam olmaz
Ser-geşte-i âmed-şud-ı luṭf u sitem olmaz"[118] [G.165/1]

"ʿÂşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aṣlâ**keder** olmaz
Ṣahbâ-yı maḥabbetde belî derd-i ser olmaz"[119] [G.167/1]

Sonuç olarak Mezâkî Divanı'nda üzüntü ve sevinç kavramları ile bu kavramların sebep ve sonuçlarına dair kavramlar gerek divan şiirinin doğası gerekse şairin edebî şahsiyetinin temel özelliklerinden biri olan rintlik gereği divanda oldukça önemli bir yer tutmaktadır.

3.4. Kavuşma-Ayrılık

Divan şiirinde aşığın en büyük arzusu sevgiliye kavuşmadır. Âşık sevgilinin aşkıyla yanmakta ve daima sevgiliyi arzulamaktadır. Bu arzulama ve sevgiliye kavuşma isteği şairin üslubuna ve meşrebine göre farklı şekillerde dile getirilmektedir. Nitekim ilahî aşkı arzulayan bir şairin dilinde âşığın kavuşmak istediği Allah'dır ve kavuşma ulaşılacak son noktadır. Mezâkî gibi rint karakterli bir şairin dilinde ise öncelikle ulaşılmak istenen son noktanın, kavuşulmak istenenin Allah olmadığı belirgindir.

[117] Mermer, A. (1991). a.g.e., 225.
[118] Mermer, A. (1991). a.g.e., 383.
[119] Mermer, A. (1991). a.g.e., 384.

Mezâkî Divanı'nda "kavuşmak" için "vâṣıl, vaṣl, viṣâl, vuṣlat, ittiṣâl, be-kâm ol-, ber-murâd it, ber-murâd ol-, murâd al-, murâda ir-, kâmrân, kâm-yâb, mecmaʿ, resân, telâḳî, yüz sür-" kelime ve kelime grupları kullanılmıştır.

Her ne kadar şiirlerinde tasavvuf terminolojisine dair ifadeler bulunsa da Mezâkî'nin kavuşmak istediği sevgili beşerdir. O aşağıdaki beyitlerden de anlaşılacağı üzere dünyadaki sevgiliye kavuşmak istemekte ve beşerî sevgiliye kavuştuğu zaman mutlu olacaktır.

"Yine ümmîd iderüz **âb-ı zülâl-i vaṣluñ**
Ṭutsa dünyâyı eger tâ-be-reh-i ġâyilemüz"[120] [G.161/4]

"**Bâdî-i ḫamyâze-i âġûş-ı ümmîd-i viṣâl**
Sâyesin devr eyleyen serv-i ser-efrâzum budur"[121] [G.122/4]

"**Ârzû-yı nüvîd-i vuṣlat** ile
Kûçe-gerd-i sürâġdur göñlüm"[122] [G.304/4]

"Bir şûḫa düşdi göñlümüz âvâre-dilleri
Dâyim **viṣâli** şâd u firâḳı ḥazîn ider"[123] [G.64/3]

Mezâkî'nin dilindeki âşığın divan şiirinin genel ruhuna çok da uygun olmayan bir şekilde kimi zaman sevgiliye kavuştuğu da görülmektedir. Nitekim aşağıdaki beyitlerde sevgiliye kavuşma neticesindeki mutluluk ifade edilmektedir.

"Oldı cân cânâna **vâṣıl** ey göñül şimden gerü
Bu ten-i fersûde-i bî-câna ḥâcet ḳalmadı"[124] [G.412/4]

"Bilmez idüm **ittiṣâl**-i ẕevḳ-i rûḥânî nedür
Câme-ḫ$^{\vee}$âb içre o şûḫ ile hem-âġûş olmasam"[125] [G.301/4]

[120] Mermer, A. (1991). a.g.e., 380.
[121] Mermer, A. (1991). a.g.e., 355.
[122] Mermer, A. (1991). a.g.e., 471.
[123] Mermer, A. (1991). a.g.e., 320.
[124] Mermer, A. (1991). a.g.e., 540.

Divanda kavuşmak eylemini sadece sevgiliye kavuşma olarak düşünmemek gerekir. Nitekim Mezâkî birçok şiirinde, özellikle kasidelerinde memduhla bir araya gelmeyi de arzusuna kavuşma olarak ifade etmektedir.

"Ol cenâb-ı müsteṭâba ʿâḳıbet **yüz sürmege**
Dil meded-cûy-ı Ḫudâvend-i ḳadîrümdür benüm"[126] [K.1/36]

"Âḫir **murâda irdüñ** ḳat ḳat ʿalâya girdüñ
Dünyâya lerẕe virdün bu cilveler mübârek"[127] [K.3/6]

"Müjde kim irdi yine hengâm-ı luṭf-ı Ḫân Murâd
Gelsün **alsun** şevḳ ile ser-cümle nâ-kâmân **murâd**"[128] [G.51/1]

Klasik Türk şiirinde "ayrılık" genel olarak "kavuşma"sı olmayan ve şairlerin edebî karakterleri çerçevesinde, yerine göre ilahî aşktan ayrı düşme, yerine göre ise dünyevî sevgiliden ayrı kalma anlamındadır ve genellikle kavuşmadan sonra gerçekleşen bir durum değildir.

Mezâkî Divanı'nda ayrılık için "ayrı düş-, cüdâ, dûr, firâḳ(ġ), fürḳat, hicr, hicrân, mehcûr, tefriḳa, vedâʿ" kelimeleri kullanılmıştır.

Aşağıda Mezâkî'nin şiirlerinde ayrılık konulu örnek beyitler bulunmaktadır. Söz konusu beyitlerden de anlaşılacağı üzere rint bir şair olarak Mezâkî'nin şiirlerinde de pek çok divan şairinde olduğu gibi dünyevî sevgili veya -özellikle kasidelerde- memduhtan ayrı düşme söz konusudur. Onun şiir dünyasındaki ayrılığa dair ifadelerde mevcudiyeti var olan sevgiliden ayrı düşmenin izleri görülmektedir.

"O ḥûr-çehreden **ayrı düşünce** bir ʿâşıḳ
Cinânı duzaḫ olur duzaḫı cinân olmaz"[129] [G.155/5]

---

[125] Mermer, A. (1991). a.g.e., 469.
[126] Mermer, A. (1991). a.g.e., 169.
[127] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[128] Mermer, A. (1991). a.g.e., 312.
[129] Mermer, A. (1991). a.g.e., 376.

"Âsitânuñdan **cüdâ** ümmîd-i cennet eylesem
Ol behişt-i ârzû nâr-ı saʿîrümdür benüm"[130] [K.1/35]

"Ne deñlü **dûr düşer** şimdi kûy-ı dil-berden
Ḫayâli dîde-i ġam-dîdeden cüdâ düşmez"[131] [G.201/2]

"Âlâm-ı **hicre** çâre sürûr-ı viṣâldür
Derd-i firâḳa böyle devâyı kim istemez"[132] [K.20/6]

"Dil ṣafâ-yı vaṣl ile âsîb-i **hicrân** görmesün
Böyle ser-germ-i temennâ dâġ-ı ḥırmân görmesün"[133] [G.350/1]

"Ḫânmân-sûḫte-i ṣabr u şekîb olmaz idüm
Bâʿis-i **tefriḳa**-i dâr u diyârum bilsem"[134] [G.303/4]

Sonuç olarak Mezâkî'nin şiirlerinde kavuşma ve ayrılığa dair duygular genellikle dünyevî sevgiliye kavuşma veya dünyevî sevgiliden ayrı düşme şeklindedir. Bu bağlamda divandaki şiirlerde âşığın sevgiliye kavuşma isteği ve ayrılık sonrası gam ve keder duygularının işlenmesine oldukça sık rastlanmaktadır.

3.5. Korku-Korkusuzluk

Mezâkî Divanı'nda korku ve korkusuzluk duyguları "hirâs, ser-bâz, ḫavf, bîm, evhâm, rem-ḫurde, bî-dil, bî-bâk, bî-pervâ, remîde, cânı aġzına gel-, ḳorḳarın(m) (kim) ve ḳorḳum bu(dur) (kim)" sözcükleri ile ifade edilmiştir. Divanda söz konusu kelimeler beytin anlam bütünlüğü içerisinde korku veya korkusuzluğa dair duyguları yansıtmıştır.

Şiirlerinde genel olarak rint/kalender meşrebini ortaya koyan Mezâkî'nin şiir dünyasında korku duygusunun yerine dair en belirgin ifadeler aşağıdaki beyitte bulunmaktadır.

[130] Mermer, A. (1991). a.g.e., 169.
[131] Mermer, A. (1991). a.g.e., 406.
[132] Mermer, A. (1991). a.g.e., 245.
[133] Mermer, A. (1991). a.g.e., 499.
[134] Mermer, A. (1991). a.g.e., 470.

"Çoḳdan cihânda ḫâne-ḫarâbuz Meẕâḳiyâ
ʿ**Âlem yıḳılsa ẕerre ḳadar yoḳ hirâsımuz**"[135] [G.159/5]

Beyitte "dünya yok olsa, yer yerinden oynasa zerre kadar korkumuz yok" diyerek dünyevî korkulardan uzak olduğunu ifade eden Mezâkî'de korkudan ziyade, korkusuzluk unsurları daha ön plana çıkmaktadır. Nitekim bir beytinde kendini "aşk yolunun korkusuz/cesur âşığı" olarak niteleyen Mezâkî;

"Ne deñlü ʿ**âşıḳ-ı ser-bâz-ı râh-ı** ʿ**ışḳ** olsam
Hemîşe tîġ gerek dest-i iḫtirâzumda"[136] [G.375/6]

bir başka beyitte şarap meclisinin ve üzüntü savaşının korkusuzu olarak nitelemektedir.

"Meẕâḳî **bezm-i mey ü rezm-i ġamda bî-bâkem**
Elümde sâġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dâġ"[137] [G.233/7]

Rint bir şair olarak Mezâkî; mest, aldırışsız, dünya işlerini çok fazla önemsemeyen korkusuz bir mizaca sahip bir şairdir. Mezâkî'nin şahsî korkusuzluk duygusunu ön plana çıkardığı diğer beyitlere bakıldığında söz konusu beyitlerdeki korkusuzluğa dair ifadelerinin altında Mezâkî'nin rint bir şair olmasının önemli bir etken olduğu görülmektedir.

"Rüstem-i heft-ḫ^{v}ân-güẕâr-ı felek
Bîm-i peygâr n'eydügin bilmem"[138] **[**G.318/11]

"Mestüm âlâm n'eydügin bilmem
Rindüm **evhâm n'eydügin bilmem**"[139] [G.317/1]

"Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
Ne bîm-i kârzâr u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz"[140] [G.180/6]

[135] Mermer, A. (1991). a.g.e., 379.
[136] Mermer, A. (1991). a.g.e., 515.
[137] Mermer, A. (1991). a.g.e., 427.
[138] Mermer, A. (1991). a.g.e., 480.
[139] Mermer, A. (1991). a.g.e., 479.

"**Rem-ḫurde-i şayyâd-ı ḳażâ** olmazuz aṣlâ
Âhû-yı ḥarem-perver-i teslîm ü rıżâyuz"[141] [G.200/6]

"Ey Meẕâḳî **rind-i bî-pervâ-yı ʿışḳ** iseñ müdâm
Âşinâya âşinâ bî-gâneye bî-gâne ol"[142] [G.290/5]

Yukarıda Mezâkî'nin karakterinin bir özelliği olarak ifade etmeye çalıştığı korkusuzluğuna dair örnekler bulunmaktadır. Bunların dışında Mezâkî'nin şiirlerinde pek çok beyitte korku veya korkusuzluğa dair unsurlara rastlamak mümkündür.

Mezâkî'nin şiirlerindeki bazı beyitlerde şarabın verdiği mestlikten dolayı ortaya çıkan korkusuzluk duygusunun işlendiği görülmektedir. Örneğin, bir beyitte "korkak/ çekingen âşık" bir yudum şarapla cesaret bulmakta,

"Bir cürʿa meyle ʿâşıḳ-ı bî-dil **dilîr olur**
Bir mûr-ı nâ-tüvân ise de şîr-gîr olur"[143] [G.136/1]

bir başka beyitte kendi mizacını yansıtan mestin sevgilinin köyüne korkusuzca gittiğini ifade etmektedir.

"**Bî-bâk** gider bâġ-ı ser-i kûy-ı nigâra
Pür-neşter-i ḫâr olsa eger ḫâk-i reh-i mest"[144] [G.34/3]

Bunların dışında, Mezâkî'nin şarabın etkisi ile mest olma sonucundaki korkusuzluğunu ifade eden diğer beyitler şunlardır:

"ʿÂlemde Meẕâḳî gibi ḫoş-meşreb olanlar
Ne **mest-i ser-endâza** ne maḫmûra ṭoḳındı"[145] [G.407/8]

---

[140] Mermer, A. (1991). a.g.e., 393.
[141] Mermer, A. (1991). a.g.e., 406.
[142] Mermer, A. (1991). a.g.e., 462.
[143] Mermer, A. (1991). a.g.e., 364.
[144] Mermer, A. (1991). a.g.e., 302.
[145] Mermer, A. (1991). a.g.e., 537.

"Ey dil yüri sen ʿâşıḳ-ı ser-bâz degülsin
Ol bâde ile **mest-i ser-endâz** degülsin"[146] [G.354/1]

"Mey-i ʿışḳ ise ġaraż câm-ı meyi kim n'eyler
Sâġar-ı mihr ise de **mest-i ser-endâza** fedâ"[147] [G.6/7]

"Keyf-i meyle yine merdâne ḫurûşân olalum
Düşmeni **naʿra-i ser-mest** ile medhûş idelüm"[148] [G.316/3]

"Ṣad-el-ḥased ki **mest-i ser-endâz-ı câm-ı ʿışḳ**
Dâmen-derîde-i kef-i dest-i ʿases degül"[149] [G.282/4]

"Gel **mest-i ser-endâz-ı mey-i rıṭl-ı girân** ol
Ser-ḥalḳa-i rindân-ı ḫarâbât-ı muġân ol"[150] [G.294/1]

"**Mest-i teh-cürʿa-nûş-ı medhûşum**
Câm-ı ser-şâr n'eydügin bilmem"[151] [G.318/4]

Mezâkî'nin şiirlerinde şahsî korkular önemli bir yer işgal etmekte ve bu korkular daha çok maşuk etrafında veya etkisiyle oluşmaktadır. Örneğin bir beyitte Mezâkî mecazen eli hançerli sevgiliye rastlayınca yaşadığı can korkusunu,

"**Bîm-i cân** n'eydügini bilmez idüm ḥâlümde
Yolda ḫançer-be-kef ol şûḫa düçâr olmayıcaḳ"[152] [G.243/5]

bir başka beyitte ise ayrılık korkusunu ifade etmektedir.

"Ġarîḳ-i baḥr-i viṣâl ol ḳo **bîm-i hicrânı**
Düşüp o lücce-i şevḳe kenâre gösterme"[153] [G.396/4]

[146] Mermer, A. (1991). a.g.e., 502.
[147] Mermer, A. (1991). a.g.e., 284.
[148] Mermer, A. (1991). a.g.e., 478.
[149] Mermer, A. (1991). a.g.e., 456.
[150] Mermer, A. (1991). a.g.e., 464.
[151] Mermer, A. (1991). a.g.e., 480.
[152] Mermer, A. (1991). a.g.e., 433.

Aşağıdaki beyitlerden de anlaşıldığı gibi Mezâkî'nin şiirlerinde şahsi korkular daha çok maşuk merkezli veya etkisiyle oluşan korkulardır.

"**Bîm-i dil derkâr** iken ümmîd-i luṭf itsem n'ola
Faḫr-i ʿâlem hem beşîrüm hem nezîrümdür benüm"[154] [K.1/28]

"Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rûz-ı firâḳıyla müdâm
Yâduma vaḳt-i seḥer **bîm-i şeb-ḫûn** gelür"[155] [G.102/4]

"Bu gûne naḳd-ı cân der-kef ḫarîdâr-ı viṣâl olmaḳ
Ġulüvvi **bîm-i şerʿ-i töhmet-i imsâkdendür** hep"[156] [G.26/6]

"Hep yâd-ı luṭf u **bîm-i sitemle** Meẕâḳiyâ
Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikâyetüz"[157] [G.187/7]

"ʿÂşıḳı giryân iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
Bîm-i teşvîş-i zamân-ı imtidâdıdur göñül"[158] [G.273/4]

Mezâkî Divanı'nda korkuya dair ifadelerin düşmanla birlikte kullanıldığı birçok beyit bulunmaktadır.

Mezâkî'nin şiirlerinde -özellikle kasidelerinde- düşman; korkak, dehşet ve telaş içerisinde tasvir edilmektedir. Aşağıdaki beyitlerde düşmanın kılıç/öldürülme başta olmak üzere çeşitli korkuları söz konusu edilmiştir.

"İdelden **bîm-i şemşîri** dimâġ-ı düşmeni muḫtel
Ser-i aʿdâyı devrinde giriftâr-ı devâr eyler"[159] [K.8/29]

---

[153] Mermer, A. (1991). a.g.e., 528.
[154] Mermer, A. (1991). a.g.e., 169.
[155] Mermer, A. (1991). a.g.e., 342.
[156] Mermer, A. (1991). a.g.e., 297.
[157] Mermer, A. (1991). a.g.e., 398.
[158] Mermer, A. (1991). a.g.e., 451.
[159] Mermer, A. (1991). a.g.e., 187.

"**Bîm-i şemşîr-i ḫûn-feşânından**
Baş göstermez oldı ehl-i sitem"[160] [K.5/24]

"Degül ebr-i siyeh cevv-i hevâda **bîm-i tîġından**
ʿAdû âh eyleyüp dûd-ı derûnın âşikâr eyler"[161] [K.8/39]

"Böyle pür-ḫâş-ı dilîrâne görüp ḥayretden
Kâfirüñ **dehşet ile aġzına geldi cânı**"[162] [K.9/32]

"Ḳamanîçe gibi bir ḥışn-ı ḥaşîn fetḥ itdi
Ḫavfden zelzelenâk itdi Firengistânı"[163] **[**K.9/23]

Mezâkî'nin şiirlerinde korku ve korkusuzluk duygularının yer bulduğu beyitlerin sayısı oldukça fazladır. Divanda korku veya korkusuzluk duygularına dair ifadelerin yer aldığı bazı beyit örnekleri bulunmaktadır.

"Ne ġamze ki çevgân-ı ser-i zülf ile **bî-bâk**
Meydân-ı maḥabbetde ʿaceb gûy-rübâdur"[164] [K.14/60]

"Devrüñde Celâlî ḳırılup buldı cezâsın
Şimden gerü ne **bîm** ü ne ṭuġyân-ı zamâne"[165] [K.12/2]

"Şems-i Tebrîzî gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
Bî-muḥâbâ ʿâşıḳ-ı ser-bâz bilmez n'eydügin"[166] [G.344/7]

"Mû-be-mû-yı cism-i âdem **ḫavf ile lerzân olur**
Iżṭırâb-ı vaḥşet-âbâd-ı ʿadem añılmasun"[167] [G.352/8]

Mezâkî'nin şiirlerinde "ḳorḳarın(m) (kim), ḳorḳum bu(dur) (kim)" şeklinde ve

[160] Mermer, A. (1991). a.g.e., 178.
[161] Mermer, A. (1991). a.g.e., 187.
[162] Mermer, A. (1991). a.g.e., 194.
[163] Mermer, A. (1991). a.g.e., 193.
[164] Mermer, A. (1991). a.g.e., 221.
[165] Mermer, A. (1991). a.g.e., 206.
[166] Mermer, A. (1991). a.g.e., 495
[167] Mermer, A. (1991). a.g.e., 501.

aşağıdaki beyitte olduğu gibi korku duygusundan ziyade "sanmak, zannetmek" anlamları taşıyan ifadeler de bulunmaktadır.

"Sûziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i âh-ı derûn
Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bî-tâb degül"[168] [G.283/8]

Divanda bu tür kullanımlara "G.36/5, G.84/5, G.96/6, G.99/4, G.184/4, G.205/2, G.218/6, G.303/12, G.339/7, K.7/16, G.260/7, G.424/8, G.436/1, G.30/6" kodlu şiirlerde rastlanmaktadır.

Sonuç olarak Mezâkî'nin şiirlerinde korku duygusu; şairin şahsî korku ve korkusuzluklarının yanında şarabın etkisiyle oluşan mestliğin verdiği korkusuzluk, düşmanın korkuları ve "kork-" fiilinin "sanmak, zannetmek" anlamında cümle başı ifadesi olarak kullanılması bağlamında söz konusu edilmiştir.

3.6. Ağlama-Gülme

Divan şiirinde ağlama; genellikle sevgiliye kavuşma arzusunda olan âşığın sevgili uğruna yaptığı bir eylem olarak göze çapmaktadır. Gam, keder ve üzüntü sonrasında gerçekleşen bir eylemdir ve ağlamak, gözyaşı dökmek, eşkbâr, girye, ḫûnbâr, nâle, nâlân ve sirişk gibi kelimelerle ifade edilmektedir. Ancak divan şiirinin doğası gereği âh, feryad, figan vb. kelimeler de söz konusu "ağlama" eylemini düşündürmektedir. Mezâkî'nin şiirlerinde anlamca ağlama duygusunu yansıtan kelimeler şunlardır: "aġla-, âh, eşkbâr, feryâd, fiġân, girye, giryân, ḫûnbâr, nâlân, nâle, sirişk vezâr."

Divanda doğrudan doğruya gözyaşı dökmek anlamında kullanılan "ağlamak" eylemi birkaç defa kullanılmış ve bu kullanımlar daha önce ifade ettiğimiz gibi âşığın sevgiliye kavuşma arzusu bağlamında kullanılan ifadelerdir.

"Ḫayâl-i ʿârıżuñla **aġlasam** seyl-âb olur peydâ
Ne bâġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sîr-âb olur peydâ"[169] [G.15/1]

[168] Mermer, A. (1991). a.g.e., 457.
[169] Mermer, A. (1991). a.g.e., 290.

"Dest-i ḥasretle girîbân-ı taḥammül oldı çoḳ
Aġlamaḳ da müşkil âh-ı cân-güdâz itmek de güc"[170] [G.41/3]

Divanda "kan ağlamak" deyimi de kullanılmaktadır ve üzüntü ve keder sonucu gerçekleşmektedir.

"Genc-i ġamda oturup derd ile **ḳan aġlar** iken
Dil ü dîdem gibi ne yâr u ne hem-dem geldi"[171] [K.11/27]

Gûş iden ḥâlümi **ḳan aġladuġum** bilse n'ola
Ḫûn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyâmumda benüm"[172] [K.13/13]

Ancak "kan ağlamak" deyimi her ne kadar üzüntülü durumlar için kullanılan bir eylem olsa da aşağıdaki beyitte Mezâkî kavuşma mutluluğundan dolayı kan ağladığını ifade etmektedir.

"**Ḳan aġladuḳça** girye-i şâdî-i vaṣl ile
Ol demleri felekde ferâmûş ider miyüz"[173] [G.158/2]

Mezâkî Divanı'nda "ağlamak"la ilgili olarak birçok ifade bulunmaktadır. Söz konusu ifadelerin bulunduğu beyitlerde şairin aşk acısı çektiğini ifade ettiği görülmektedir.

"**Aġlamazdum** sebeb-i nâle vü zârum bilsem
İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figârum bilsem"[174] [G.303/1]

"Semend-i ʿanberîn-perçem ki yanından güẕâr itse
Nesîm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevâyı **eşkbâr** eyler"[175] [K.8/55]

"Ṭutdı dünyâyı yine baḥr-i muḥîṭ-ı **giryem**
Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdâb degül"[176] [G.283/6]

[170] Mermer, A. (1991). a.g.e., 306.
[171] Mermer, A. (1991). a.g.e., 204.
[172] Mermer, A. (1991). a.g.e., 214.
[173] Mermer, A. (1991). a.g.e., 378.
[174] Mermer, A. (1991). a.g.e., 470.
[175] Mermer, A. (1991). a.g.e., 188.

"Çeşm-i **giryâna** bu ḫûrşîd-i cemâlân efsûs
Ruḫṣat-ı naẓra virüp tâb-ı naẓar virmezler"[177] [G.138/2]

"Zîb-i ser-i cân ol gül-i ḫandâna virilmiş
Ṣad-meşḳ-i fiġân bülbül-i **nâlâna** virilmiş"[178] [G.222/1]

Divan şiiri büyük oranda acı, keder ve üzüntüleri konu edinmektedir. Şairlerin dilinde acı ve kederlerin sonunda kimi zaman ah ve feryat kimi zaman ise gözyaşı şiirlerin içerisinde yer almaktadır. Şairin neşesini sevincini yansıtan pek çok şiir bulunsa da söz konusu sevinçlerin gülme eylemi ile sonuçlandığına dair ifadelere pek rastlanmaz. Bu büyük oranda divan şiirinin karakteristik yapısıdır. Elbette bu durum şairlerin mizaclarına göre bazı farklılıklar gösterse de genel olarak gülme eyleminin şairlerin dilindeki âşıkların sık yaptıkları bir eylem olduğu söylenemez. Zaten şiirde de gülme eylemi genellikle sevgili tarafından veya memduhun ihsanda bulunduğu kişilerce yapılmaktadır. "Gülme" ayrıca şiirlerin bağlamı içerisinde ağlamanın zıddı olarak kullanılmaktadır.

Mezâkî'nin şiirlerinde anlamca gülme eylemini yansıtan kelimeler şunlardır: "Gül-, ḫande, ḫandân, nûş-ḫand ve tebessüm." Mezâkî'nin şiirlerinde gülme eylemine dair beyitlerin sayısı çok fazla olmadığı görülmektedir.

Aşağıdaki beyitte sevgilinin tebessüm etmesinden dolayı yanaklarının güzelliğinin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

"'İẕâruñ gül gül olduḳça şehâ luṭf-ı **tebessümden**
Ḳalur mı bülbül-i destân-serâ-yı dil terennümden"[179] [G.329/1]

Divanda gülme eyleminin kullanıldığı diğer beyitler ise aşağıda verilmiştir.

"Rûy-ı zamâne **güldi** câm-ı ümîd ṭoldı
Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarâb-ı nev-rûz"[180] [G.170/4]

---

[176] Mermer, A. (1991). a.g.e., 457.
[177] Mermer, A. (1991). a.g.e., 365.
[178] Mermer, A. (1991). a.g.e., 420.
[179] Mermer, A. (1991). a.g.e., 486.
[180] Mermer, A. (1991). a.g.e., 386.

“Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret câr î
Gülüp ağlarsa n’ola bendeleri ṣubḥ u mesâ”[181] [T.3/6]

“Teşrîfüñ ile el-ân hem çün riyâż-ı Rıḍvân
Rûy-ı ümîde **ḫandân** bâd-ı seḥer mübârek”[182] [K.3/11]

“Ey Meẕâḳî neşvedâr-ı bâde-i ʿışḳuz velî
Ârzû-yı **ḫande** itmez girye-i mestâne dost”[183] [G.31/7]

“Ḥased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
Ḥarîṣ-ı bûs-ı leb-i **nûş-ḫand** olup ḳalmış”[184] [G.217/4]

Mezâkî Divanı’nda ağlama ve gülme eylemlerine dair kelime ve kelime gruplarının incelenmesi sonucunda ağlamaya dair kelime ve kelime gruplarının gülmeye dair kelime ve kelime gruplarına oranla daha çok kullanıldığı görülmektedir. Ağlamaya dair unsurlara genellikle şairin şahsını yansıtan âşık üzerinde birçok defa rastlanmasına rağmen şairin veya şairle bütünleşen âşığın gülme eylemini yüklendiği ifadeler bulunmamaktadır. Bu da şairin rint mizacının yansımalarından biri olarak ortaya çıkmaktadır.

3.7. Beklenti-Hayal Kırıklığı

Divan edebiyatı, ilk örneklerinin verildiği klasik Arap edebiyatından günümüze başta aşk olmak üzere, şarap, meclis, tabiat vs. pek çok konuda sayısız şiir örneklerinin bulunduğu bir edebiyattır. Bu edebiyatın, özellikle, şiir kısmında konu ne olursa olsun çoğu zaman beklenti ve hayal kırıklıklarının işlendiği görülmektedir. Kimi zaman âşığın sevgiliden, kimi zaman şairin memduhtan olmak üzere beklentilerin olduğu divan şiirinde kimi zaman ise beklentilerin boşa çıkması sonucu ortaya çıkan hayal kırıklıkları söz konusu edilmektedir.

Divan şiirinde beklentiler ve hayal kırıklıklarının karşılıklı sebep sonuç ilişkisine sahip olduğu görülmektedir. Yani kimi zaman beklentiler hayal kırıklıkları ile

[181] Mermer, A. (1991). a.g.e., 560.
[182] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[183] Mermer, A. (1991). a.g.e., 300.
[184] Mermer, A. (1991). a.g.e., 416.

sonuçlanırken kimi zamanda hayal kırıklıkları beklentilere sebep olmaktadır.

Mezâkî'nin şiirlerinde beklenti duygusunu ifade etmek için kullanılan kelimeler şunlardır: "âmâde, bekle-, cüst u cû, intiẓâr, irtiḳâb, iste-, meʾmûle, ṭâlib, ṭur-, um-, ümmîd."

Mezâkî'nin şiirlerinde beklentileri; divan şiirinin geleneksel yapısı içerisinde âşığın sevgiliye kavuşma beklentisi ve kasidelerde memduhun iltifat ve ihsanına nail olma beklentisi şeklinde değerlendirmek mümkündür.

"Râyet-i âh-ı şerâr-efrûzdan eksük degül
Bayraḳın **bekler** ʿaceb merd-i sipâhîdür gönül"[185] [G.268/4]

"Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşâṭ olurmış
Dil-i zârı küşte eyler ġam-ı **intiẓâr** dirler"[186] [G.63/2]

"Gönül böyle n'ola ser-germ-i nîl-i bezm-i vaṣl olsa
Kişi **ṭâlib** iken ümmîd-i maṭlûb itmesün n'itsün"[187] [G.347/4]

"Yine tiryâḳ-i telâfî**umarın** zehr-i ġama
Eser-i semde ʿayân olsa mesâmumda benüm"[188] [K.13/46]

"Daḫi olmaz mı o nev-reste nihâl-i âmâl
Farḳ-ı **ümmîde** gül-efşân-ı ḫitâb-ı tâze"[189] [G.392/6]

Mezâkî'nin şiirlerinde hayal kırıklığına dair duygu ve ifadelerin beklentilerde olduğu kadar çok bulunmadığını söyleyebiliriz. Mizaç olarak övünmeyi çok seven bir şair olduğunu düşündüğümüz Mezâkî'nin şiir dünyasında hayal kırıklıklarına çok fazla yer olmadığı görülmektedir. Nitekim aşağıdaki beyit sanki Mezâkî'nin aşk kaynaklı hayal kırıklıkları konusunda düşüncesini yansıtmaktadır.

[185] Mermer, A. (1991). a.g.e., 448.
[186] Mermer, A. (1991). a.g.e., 319.
[187] Mermer, A. (1991). a.g.e., 497.
[188] Mermer, A. (1991). a.g.e., 216.
[189] Mermer, A. (1991). a.g.e., 526.

"Gül-ġoncelerde bûy-ı vefâ olmaz ey göñül
Bülbül çemende **yoḳ yire** âh u enîn ider"[190] [G.64/4]

Ancak Mezâkî'nin sevgiliye dair hayal kırıklığını ifade eden müstesna örnekler de bulunmaktadır. Aşağıdaki beyitte Mezâkî'nin hayal kırıklığı sonrası sevgiliye sitemi bulunmaktadır.

"Ne düzdîde-nigâh u ne ʿayân bir luṭf-ı pinhânı
Beni kûyuñda ey serv-i revân **bî-hûde** gerd itdüñ"[191] [G.248/2]

Mezâkî'nin şiirlerinde hayal kırıklığını ifade etmek için kullanılan kelimeler şunlardır: "ḫüsrân, bâda vir-, bî-hûde, yoḳ yire."

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda hayal kırıklıklarının ifade edildiği bazı beyitlerden örnekler bulunmaktadır.

"İltifâtuñla yine cins-i hüner buldı revâc
Çoḳ zamân gerçi ʿayân olmış idi **ḫüsrânı**"[192] [K.9/79]

"Bâzâr-ı rıżâsıyla ḫilâfında bulundı
Sûd ile ziyân renc ile **ḫüsrân**-ı zamâne"[193] [K.12/27]

"Fiġân kim kâr u bârum ʿarṣa-i sevdâda virdüm hep
Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarârum **bâda virdüm** hep" [194][G.28/1]

Sonuç olarak Mezâkî Divanı'nda beklentilerin genellikle âşığın sevgiliye kavuşmaya veya kasidelerde memduhtan ihsan ve iltifat görmeye dair beklentiler olduğu tespit edilmiştir. Hayal kırıklıklarının ise Mezâkî Divanı'nda çok fazla yer almadığı ve şairin hayal kırıklıklarını ifade edecek bir tabiata sahip olmadığı değerlendirilmektedir.

[190] Mermer, A. (1991). a.g.e., 320.
[191] Mermer, A. (1991). a.g.e., 435.
[192] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[193] Mermer, A. (1991). a.g.e., 208.
[194] Mermer, A. (1991). a.g.e., 298.

3.8. Şikâyet

Divan şiirinde şikâyet en çok işlenen konulardandır. Divan şairleri şiirlerinde genellikle felekten, talihten, zamandan, dünyadan, sevgiliden, din adamlarından, devlet adamlarından, kendi durumundan, ayrılıktan, rakipten vs. şeylerden şikâyette bulunmaktadırlar.

Mezâkî Divanı'nda şikayet ifadesi ile ilgili olarak "şikâyet, şekvâ, şekve, dâd, gilemend, taẓallüm-sâz ve teşâkî" kelimeleri kullanılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda en sık şikayet edilen unsurlar sevgili ile ilgilidir. O kimi zaman sevgilinin ettiği zulümden dolayı,

"Bilmezin ben harf-i leb-cünbân-ı **şekvâ** n'eydügin
Ẓulm iden iḳlîm-i ḥüsnüñ pâdişâhıdur baña"[195] [G.4/4]

kimi zaman ise sevgilinin saçına değen sabah rüzgarından şikayet etmektedir.

"Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gîrine yârüñ
Pây-ı heves-i bâd-ı ṣabâdan **gilemendüz**"[196] [G.206/4]

Mezâkî'nin sevgiliden ayrı kaldığı için şikayet ettiği beyitler de bulunmaktadır. Nitekim aşağıdaki beyitte kavuşma vaktinde ayrılıktan şikayet etmek etmek istediğini ifade etmektedir.

"Dem-i vuṣlatda fürḳatden **şikâyet** itmek isterdüm
Zebân-ı şekve mey-luṭf ile ol şîrîn-dehen ṭutdı"[197] [G.411/5]

Mezâkî Divanı'nda ayrıca felekten, talihten, bahttan ve zamandan şikayet edilen birçok beyit bulunmaktadır.

[195] Mermer, A. (1991). a.g.e., 238.
[196] Mermer, A. (1991). a.g.e., 410.
[197] Mermer, A. (1991). a.g.e., 539.

"Fiġân baḫt-ı siyâhumdan **şikâyet** dûd-ı âhumdan
Bu baḫt ile niḳâb-ı ṭâliʿ-i fîrûzdur âhum"[198] [G.307/6]

"Böyle **şikâyet** itse n'ola rûzgârdan
Ber-bâd oldı saʿy-ı Meẕâḳî-yi zâr ḥayf"[199] [G.238/6]

"**Kime şekvâ ideyin** ṭâliʿ-i nâ-şâdumdan
Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem"[200] [K.17/57]

Sonuç olarak Mezâkî'nin birçok beyitte sevgili başta olmak üzere felekten, bahttan, talihten ve zamandan şikâyette bulunduğu tespit edilmiştir.

3.9. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Kelimelerin Anlam Açısından Değerlendirilmesi)

Çalışmamızın bu bölümünde Mezâkî Divanı'ndaki kelime ve kelime gruplarına dair yaptığımız bağlamlı dizin çerçevesinde kelimelerin divandaki kullanımlarına dair bazı tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Bu bağlamda Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde "âşık-maşuk-rakip(ağyar)", "rint-zahit" "sevinç-üzüntü", "kavuşma-ayrılık", "korku-korkusuzluk", "ağlama-gülme", "beklenti-hayal kırıklığı" ve "şikâyet" altında Mezâkî'nin şiirlerinde söz konusu unsurların kullanımı üzerinde durulmuştur. Başlıkların seçiminde şairin hem mizacını hem de edebî dünyasını belirlemeye yönelik unsurlar esas alınmaya çalışılmıştır.

Sonuç olarak Mezâkî'nin şiirlerinde âşık ve maşuğun sık söz konusu edilmekle birlikte rakibin çok az söz konusu olduğu; rint-zahit çatışmasına dair pek çok örnek bulunduğu; üzüntü ve sevinci yansıtan kelime ve kelime gruplarının yoğun olarak kullanıldığı; kavuşma ve ayrılığa dair ifadelerin dünyevî sevgili bağlamında işlendiği; şairin rint meşrebi gereği divanında korkusuzluklarını ön plana çıkardığı; ağlamaya dair kelime ve kelime gruplarının gülmeye dair kelime ve kelime gruplarına oranla daha çok

[198] Mermer, A. (1991). a.g.e., 473.
[199] Mermer, A. (1991). a.g.e., 430.
[200] Mermer, A. (1991). a.g.e., 233.

kullanıldığı; beklentilerin sevgili veya memduhtan şikayetlerin ise sevgili başta olmak üzere felekten, bahttan, talihten ve zamandan olduğu görülmektedir.

4. MEZÂKÎ DİVANI'NIN ŞEKİL VE TÜR İNCELEMESİ

4.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Nazım Şekilleri

Bir şiirin içeriği haricinde bulunan kafiye, vezin ve dış yapısına dair unsurların genel olarak adlandırılmasına nazım şekli denmektedir.

Mezâkî Divanı'nda divandaki sıraya göre 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, bir müseddes, bir kıt'a bir rubai ve 12 müfret bulunmaktadır. Yüzde oranı olarak ifade etmek gerekirse toplam 494 şiirin % 5,87'si kaside, % 89,27'si gazel, % 1,82'si tarih, % 0,2'si müseddes, % 0,2'si kıt'a, % 0,2'si rubai ve % 2,42'si müfrettir. Buna göre divan edebiyatı şairlerinin genelinde olduğu gibi Mezâkî Divanı'nda da divan edebiyatı nazım şekillerinden gazel ve kasidenin büyük bir ağırlığı bulunmaktadır. Nitekim divanın bütünü incelendiğinde toplam 494 şiirin 441'i gazel, 29'u kaside olmak üzere 470 tanesini yani % 95,14'ünü gazel ve kasideler oluşturmaktadır.

Mezâkî'nin divan edebiyatı klasik nazım şekillerine bağlılığı ve diğer şekillere çok fazla tevessül etmemesi şair hakkında gazel şairi tanımlaması yapılmasına bir gerekçe olabilir.

Kasideler

Mezâkî Divanı'nda 29 kaside bulunmaktadır. Kasidelerin büyük bir çoğunluğu klasik kaside bölümleri sistemine uygun bir şekilde yazılmıştır ve Mezâkî kaside sayısı bakımından verimli bir şair olarak nitelendirilebilir. Divanda kasidelerin beyit sayısı ve divandaki numaraları şu şekildedir: Divanda, 119 (K.18), 112 (K.8), 101 (K.21), 99 (K.12), 85 (K.17), 83 (K.9), 82 (K.23), 81 (K.10), 71 (K.14), 56 (K.22), 52 (K.15), 50 (K.13), 49 (K.24), 46 (K.1), 42 (K.5, K.6), 41 (K.4, K.19, K.25), 39 (K.7, K.27), 37 (K.11), 36 (K.28), 35 (K.26), 34 (K.2), 30 (K.29), 25 (K.6), 22 (K.20) ve 16 (K.3) olmak üzere toplam 29 kaside bulunmaktadır.

Divanda bulunan 5 kaside içerisinde birer gazel bulunmaktadır. Tegazzül olarak tanımlanan bu duruma "eyler" redifli 8. kasidenin 85-91 beyitleri arasında, "-ı zamâne"

redifli 12. kasidenin 87-94 beyitleri arasında, "-dur" redifli 14. kasidenin 58-66 beyitleri ve "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 109-115 beyitleri arasında rastlanmaktadır. Mezâkî söz konusu tegazzüllerden bir önceki beyitlerde gazel söyleyeceğini ifade etmiş ve gazellerin sonunda mahlasını kullanmıştır. Ancak redifsiz (-am/em) kafiyeli 17. kasidenin 78-84 beyitleri arasında da bir gazel bulunmakta ve Mezâkî bu gazelin sonunda mahlas kullanmamaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "mübârek" redifli 3. kaside mısra ortalarından kafiyeli ve aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarından olan "Mef῾ûlü/Fâ῾ilâtün/Mef῾ûlü/Fâ῾ilātün" vezni ile kaleme alınmış bir musammat kaside örneği olarak göze çarpmaktadır.

Gazeller

Mezâkî Divanı'nda toplam 441 gazel bulunmaktadır. Şair; gazel şeklinin klasik yapısında genel beyit sayısı olan 5, 7, 9 beyit sayılarına uymakla birlikte bu kurala uymadığı gazelleri de bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda 441 gazelden 187 gazelin beyit sayısı 7'dir. 100 gazel 5 beyit, 73 gazel ise 9 beyit halinde yazılmıştır. Bunların dışında divan 33 gazel 6 beyit, 23 gazel 8 beyit, 10 gazel 10 beyit, 4 gazel 11 beyit, 4 gazel 13 beyit, 2 gazel 14 beyit, 15, 16 ve 17 beyitlik birer gazel ve 18 beyitlik 2 gazelden oluşmaktadır.

Bu gazellerden 16 gazelin müzeyyel gazel olması dikkat çekici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Methiye unsurları içermesi hasebiyle bu gazeller (18, 60, 69, 102, 117, 150, 156, 170, 236, 257, 350, 370, 379, 389, 404, 414) küçük birer kaside izlenimi vermektedir. Bu gazellerden; "-em/am bundadur" redifli 9 beyitlik 69. gazelin, "gelür" redifli 15 beyitlik 102. gazelin, "yeter" redifli 18 beyitlik 150. gazelin, "olsa bize" redifli 18 beyitlik 389. gazelin, "olmasun kimse" redifli 13 beyitlik 404. gazelin ve "-um olaydı" redifli 13 beyitlik 414. gazelin zeyl bölümlerinde Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa methedilmiştir. Yine müzeyyel gazellerden "eylesün nev-rûzdur" redifli 10 beyitlik 117. gazelde, "-ı nev-rûz" redifli 16 beyitlik 170. gazelde, "-deyüz/dayuz redifli" 17 beyitlik 180. gazelde, "olabilsek" redifli 14 beyitlik 257. gazelde ve "olur nev-rûzda" redifli 10 beyitlik 370. gazelin zeyl bölümünde isim verilmeden bir vezir-i azam methedilmekle birlikte gazellerin muhtevasından anlaşıldığı kadarıyla bu gazellerde de Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa methedilmiştir.

Bunların dışında Mezâkî; "-dur Üsküdâr" redifli 8 beyitlik 60. gazelin zeyl bölümünde Sultan IV. Murat'ı, "-ından/inden bilirüz" redifli 16 beyitlik 156. gazelin zeyl bölümünde Şamizade'yi[201], "degül" redifli 9 beyitlik 236. gazelin zeyl bölümünde devrin müftüsünü, "-yüz cânâ" redifli 9 beyitlik 18. gazelin zeyl bölümünde bir meclisi, "görmesün" redifli 11 beyitlik 350. gazelin ve "itse de" redifli 11 beyitlik 379. gazelin zeyl bölümünde ise kendini methetmiştir.

Mezâkî Divanı'nda bulunan gazellerin 2 tanesi musammat gazeldir. "-dur baña" redifli ve 7 beyitlik 3. gazel (Müfteʿilün/Fāʿilün/Müfteʿilün/Fāʿilün) ve "ı nev-rûz" redifli 16 beyitlik 170. gazel (Mefʿûlü/Fâʿilātün/Mefʿûlü/Fâʿilātün); mısra ortalarından kafiyeli ve aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarıyla kaleme alınmıştır.

Mezâkî Divanı'nda bulunan gazellerin 4 tanesi mutavvel gazeldir. Bu gazeller ("ı nev-rûz" redifli 16 beyitlik 170. gazel, "yeter" redifli 18 beyitlik 150. gazel, "-deyüz/dayuz redifli" 17 beyitlik 180. gazel ve "olsa bize" redifli 18 beyitlik 389. gazel) gazelin geleneksel beyit sayısı sınırı olan 15 beyti geçtikleri için bu kapsama alınmakla birlikte söz konusu gazellerin aynı zamanda müzeyyel gazel olduklarını belirtmekte de yarar görmekteyiz.

Mezâkî'nin divanında 5 gazel ise redd-i matlalıdır. "-i ʿıyd" redifli 5 beyitlik 52. gazel, "-i ʿışḳuz" redifli 5 beyitlik 175. gazel, "-um" redifli 7 beyitlik 307. gazel, "-um" redifli 7 beyitlik 309. gazel ve "-i nev-rûzî" redifli 5 beyitlik 428. gazellerde matla beyitlerin ilk veya ikinci mısraı son beyitte tekrar edilmiştir.

Mezâkî'nin divanında "-dur baña" redifli 7 beyitlik 3. gazelin 4. ve 5. beyitlerinin 2. mısralarında "Gerdiş-i câm-ı şarâb devr-i zamândur baña" mısraı tekrar edilerek redd-i

[201] Reisülküttap Şamizade Mehmet Efendi. Mezâkî'nin Şamizade Mehmet Efendi'yi müzeyyel gazel vasıtasıyla da olsa methetmesi oldukça dikkat çekicidir. Zira "Şamizade hanesinin Köprülü Mehmed'in genç ve deneyimsiz oğlunun yerine sadaret makamına talip olup sarayla temasa geçtiğinin iddia edilmesi…" [Kolçak, Ö. (2014). "… Cümle Palankaları Küffâr Aldı …": Osmanlı-Habsburg savaşında dezenformasyon, propaganda ve siyasî iktidar. *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies*, XLIII, 182] ve "Reisülküttap Şamizade Mehmed Efendi ve damadı Niğbolu mutasarrıfı Kadızade İbrahim Paşa'nın, 13 Eylül 1663'te, Uyvar kuşatmasının devam ettiği günlerde Fazıl Ahmed Paşa tarafından idam edilmeleri…" [Kolçak, Ö. (2012). XVII. Yüzyıl Askerî Gelişimi ve Osmanlılar: 1660–64 Osmanlı-Avusturya Savaşları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 119.] Şamizade ailesi ile Köprülüler arasında iktidar mücadelesi olduğunu ortaya koymaktadır. Mezâkî'nin ise Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'ya yakın ve pek çok şiir yazmış bir şair olarak, Şamizade Mehmet Efendi'ye de şiir yazmış olması dikkat çekicidir. Ancak hayatı hakkında bile sınırlı bilgiye sahip olduğumuz Mezâkî'nin söz konusu şiiri hangi zaman, mekân ve şartlar altında kaleme aldığının tespit edilmesi mümkün görünmemektedir.

mısra yapılmıştır.

Diğer Şekiller

Mezâkî Divanı'nda kaside ve gazellerin dışında divandaki sıraya göre 9 tarih bulunmaktadır. Bu tarihlerden "-dı" redifli 5 beyitlik ilk, redifsiz (-â kafiyeli) 10 beyitlik 2. tarih, redifsiz (-â kafiyeli) 16 beyitlik 3 tarih ve yine redifsiz (-âd kafiyeli) 3 beyitlik 4. tarihler ikiden fazla beyitten oluşmaları sebebiyle kıt'a-yı kebire şeklindedir. Geri kalan 5, 6, 7, 8 ve 9. tarihler ise birer mısradan oluşmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda birer matla beyti şeklinde yazılmış olan 12 müfret, 5 beyitlik ve mahlas beyti olmayan bir kıt'a, bir rubai ve 5 bendden oluşan bir mütekerrir müseddes bulunmaktadır

4.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Nazım Türleri

Eski Türk Edebiyatında nazım türlerinin tespiti ve tasnifi konusu, "nazım şekilleri"nin tespit ve tasnifine göre daha karışık ve ortak bir sınıflandırma üzerinde anlaşılmamış bir alan olarak ortaya çıkmaktadır. Eski Türk Edebiyatında "türün tanımı, amacı, ortaya çıkışı, gelişimi, değişimi, başka türlere dönüşümü gibi meseleler bütünüyle çözüme kavuşmuş değildir."[202] Nitekim, -özellikle şiirde, şiirin tabiatı gereği bir şiirde birden fazla türe ait unsurunda bulunabileceği gerçeği de göz önüne alındığında türlerin tasnifi konusu daha da zorlaşmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda kullanılan nazım türlerinin tespit ve değerlendirmesi şiirlerin muhtevası baz alınarak ve -genel bir tasniften ziyade- şiirlerde işlenen konular göz önüne alınarak yapılacaktır. Bu bağlamda divanda bulunan nazım şekilleri türlerine göre şu şekilde değerlendirilmiştir.

Kasideler

Divanda "-ümdür benüm" redifli 46 beyitlik ilk kaside Hz. Muhammed'i öven bir

[202] İsen, M., Horata, O., Macit M., Kılıç F., Aksoyak , İ, Hakkı. (2011). *Eski Türk edebiyatı el kitabı.* (6.baskı), (Editör: Mustafa İsen). Ankara: Grafiker Yayınları, 251.

methiye olarak yazılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda bulunan kasidelerden 10 tanesi Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'ya methiye olarak yazılmıştır. Bu 10 kasideden "-ı/i/î" redifli 25. kaside ve "-i rûzgâr" redifli 27.kaside olmak üzere 2 tanesi Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa vezir-i azam olmadan önce, [203] 8 tanesi ise Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa vezir-i azam olduktan sonra yazılmış kasidelerdir. Bunlar; "-ı zamâne" redifli 12. kaside, "-umda benüm" redifli 13. kaside, "-dur" redifli 14. kaside, "isterin" redifli 15. kaside, "-üñden/uñdan" redifli 16. kaside, redifsiz "-am/em" kafiyeli 17. kaside, "-ı/i/î" redifli 18. kaside ve "olduġın gördük" redifli 19. kasidelerdir. Bu kasidelerden "-ı zamâne" redifli 12. kaside Sultan IV. Mehmet'le beraber Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'ya methiye; 18. ve 19. kasideler ise Kandiye kalesinin fethi sebebiyle yazılmış kasidelerdir.

Divanda 7 kaside Sultan IV. Mehmet için yazılmıştır. Bunlar; "eyler" redifli 8. kaside, "-ı/i/î" redifli 9. kaside, redifsiz (-âr) kafiyeli 10. kaside, "geldi" redifli 11. kaside, "-ı zamâne" redifli 12. kaside, "-ı/i/î" redifli 18. kaside ve "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidelerdir.

Kasidelerden "-dur süḫanüm" redifli 2. kaside, "-ı rûzgâr" redifli 4. kaside, redifsiz "-am/em" kafiyeli 5. kaside, redifsiz (-âl) kafiyeli 6. kaside, "cirîdüñden" redifli 7. kaside ve "-ı/i/î" redifli 26. kasideler olmak üzere 6 kaside Sultan IV. Murat'a yazılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda ayrıca vezir-i azam Köprülü Mehmet Paşa için "geldi" redifli 11.kaside, Mustafa Paşa için "-ı/i/î" redifli 22. kaside, vezir Deli Hüseyin Paşa için "-ı/i/î" redifli 23. kaside, Hanya kalesini fetheden Yusuf Paşa için "mübârek-bâd" redifli 24. kaside ve Mahmut Paşa için "geldi" redifli 28. kasideler bulunmaktadır.

---

[203] "ı/i/î" redifli 25. kaside ve "rûzgâr"redifli 27. kasideler her ne kadar "Der-medḥ-i vâlî-i Mışır Aḥmed Paşa" başlığını taşıyor olsa da bu kasidede methedilen kişinin "Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa" olup olmadığı muğlaktır. Zira tarihi kaynaklar Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın Mısır valiliği yapmadığını belirtmektedir. Ancak,

Fürḳat ile olalı benden cüdâ
Yûsuf-ı gül-pîrehen-i rûzgâr

K.27/4

beyti de Mezâkî ile Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın muhabbetini hatırlatmaktadır. Tarihî açıdan bakmak gerekirse 17. yüzyılın ilk yarısında Mısır'da valilik yapan ve daha sonra kısa bir süre sadrazamlık yapan Tarhuncu Sarı Ahmet Paşa'dan söz etmektedir. Dolayısıyla bu kasidelerde söz konusu memdûh Tarhuncu Sarı Ahmet Paşa da olabilir.

Ayrıca divanda padişah seferi öncesi için yazılan "mübârek" redifli 3. kaside, zeyl bölümünde Kandiye kalesinin fethini öven ve müzeyyel gazel olduğu belirgin olmakla birlikte kasideler arasına alınmış "kim istemez" redifli 20. kaside ve "görürseñ" redifli 29. kaside bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda bulunan kasideleri türlerine göre şöyle değerlendirebiliriz.

Divanda 46 beyitlik ilk kaside Hz. Muhammed'i öven bir methiye olarak "Hz. Muhammed'in hayatını, fizikî ve ahlakî özelliklerini öven"[204] "na't" türünde yazılmıştır ve Mezâkî bunu kasidenin başlığında "Der-naʿt-ı rasûl-i ekrem ṣalla'l-lâhü ʿaleyhi ve sellem" şeklinde belirtmiştir. Divanın na'tla başlaması veya ilk kasideler arasında muhakkak na't bulunması Fuzûlî, Şeyhülislam Yahya, Nedim ve daha birçok divan şairinde kullanılan divan tertibi geleneğidir. Mezâkî de klasik divan tertibine dair bu geleneğe uyarak divanına na'tla başlamıştır.

Mezâkî Divanı'nda "Der-sitâyiş-i şehenşâh-ı cihân fâtiḥ-i Baġdâd Sulṭân Murâd ʿaleyhi'r-raḥme" başlığını taşıyan 2. kaside her ne kadar Sultan IV. Murat'a yazılmış bir methiye olsa da "süḫanüm" redifi ve

"Benüm ol şâʿir-i nev-ṭarz-ı belâġat-perdâz
Şimdi ḍarbü'l-meṣeli nükteverândur süḫanüm"[205] [K.2/5]

gibi şairin kendi şiir yeteneğini övdüğü beyitlerin kasidenin neredeyse tamamını oluşturuyor olması bu kasidenin "fahriye" olarak nitelendirilmesine sebep olmaktadır. Nitekim divan şiirinde "övünme ve şöhret anlamına gelen ve kaside nazım şeklinde divan şairinin şairlik gücünü övdüğü bölümün adı"[206] olan fahriye; Mezâkî üzerinde etkisi olan Nef'i gibi şairlerde kasidenin çok büyük bir kısmını oluşturabilmektedir.

Divanda 3. kaside padişahın sefere çıkmasını öven ve musammat olarak kaleme alınan "mübârek" redifli kasidedir. Şiirin içeriğinden hangi padişah ve hangi sefer olduğu tam olarak belirgin olmamakla birlikte şiirde geçen aşağıdaki beyitten anlaşıldığı kadarıyla

[204]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). *Üniversiteler için eski Türk edebiyatına giriş.*(10. baskı), Ankara: Akçağ, 295.
[205] Mermer, A. (1991). a.g.e., 171.
[206]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 369.

“Bu fırṣat-ı Ḫudâ-dâd kim ḥaşredek olur yâd
Mânend-i feṯḥ-i Baġdâd ey nâmver mübârek”[207] [K.3/8]

IV. Murat’ın Bağdat seferinden (1638-39) sonra yapılan bir sefer olduğu ve Mezâkî’nin yaşadığı dönem düşünüldüğü zaman bu kasidenin IV. Mehmet’in Sadrazam Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa ile birlikte çıktığı Lehistan seferi (1672) öncesi yazıldığı değerlendirilmektedir. Kaside, tür tasnifinde tam olarak bir guruba dahil edilememekle birlikte “din uğruna yapılan savaş ve cihad”ı[208] anlatan “gazânâme” sınıfına dahil edilebilir.

Divanda “rûzgâr” redifli 4. kaside “Der-sitâyiş-i cennet-mekân sulṭân Murâd Ḫân” başlığını taşımaktadır. Başlığındaki sitayiş kelimesinden de anlaşıldığı üzere bu kaside “övme, birinin iyi şeylerini söyleme, “[209] anlamına gelen medh, sitayiş kelimelerinden türeyen ve divan şiirinde kasidelerin büyük bir kısmını oluşturan “methiye” türünde yazılmıştır. Bu kasidede Sultan IV. Murat’ın övgüsü bulunmaktadır.

Tür olarak “methiye” türü sınırlarına dahil edebileceğimiz bir başka kaside, “cirîdüñden” redifli ve “Der-vaṣf-ı cirîd-endâzî-i sulṭân Murâd der-vaḳt-i nizâl u ṭırâd ʿaleyhi’r-raḥme” başlıklı 7. kasidedir. Matla beyti;

“Ḫavf ider ins ü cân cirîdüñden
El-amân el-amân cirîdüñden”[210] [K.7/1]

olan ve 39 beyitlik bu kasidede Mezâkî; Sultan IV. Murat’ın “cirit” oyunundaki ustalığını ve hünerlerini canlı teşbihlerle methetmektedir.

Mezaki divanında “-ı/i/î” redifli” ve kasidenin fahriye bölümü ile başlayan 26. kaside de Sultan IV. Murat’ın övgüsü bulunmaktadır, dolayısıyla bu kaside de methiye türünde yazılmıştır.

Mezâkî Divanı’nda 8. kaside olan ve “eyler” redifli kaside de “methiye” olarak

[207] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[208] Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 389.
[209] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 598.
[210] Mermer, A. (1991). a.g.e., 182.

yazılmıştır. “Der-menḳabet-i Sulṭân Meḥmed Ḫân İbni İbrâhim Ḫân” başlıklı bu kasidede Sultan IV. Mehmet’in avcılığı methedilmiştir. Sultan IV. Mehmet için yazılmış bir başka methiye ise “maʿnâdur” redifli 21. kasidedir. Bu kasidede aşağıdaki beyitten anlaşıldığı kadarıyla ve tarihi bilgiler ışığında Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa’nın küçük kardeşi Köprülüzade Fâzıl Mustafa Paşa’nın methi de bulunmaktadır.

“Âṣaf-ı s̲âni Muṣṭafa Paşa
Kim gül-i bâġbân-ı maʿnâdur”[211] [K.21/19]

Methiye türünde yazılan bir diğer kaside ise Köprülü Mehmet Paşa’nın “methiyesi”nin bulunduğu “geldi” redifli ve “Der-vaṣf-ı ḳudûm-ı vezîr-i ṣâbıḳ merḥûm Meḥmed Paşa yessera’l-lâhü lehü fi’l-cenneti mâ-yeşâ” başlıklı 11. kasidedir. Kasidenin başlığı ve muhtevası incelendiğinde Mezâkî’nin bu kasideyi Köprülü Mehmet Paşa vefat etmeden önce yazdığı ancak başlığındaki “merhum” ifadesinden bu kasideyi Köprülü Mehmet Paşa öldükten sonra divanına aldığı anlaşılmaktadır.

Mezâkî Divanı’nda “zamâne redifli ve “Der-medḥ-i sulṭân Meḥmed Ḫân-ı ġâzî vü vaṣf-ı Köprüli-zâde Aḥmed Paşa” başlıklı 12. kaside de “methiye” türünde yazılmıştır. Kasidenin başlığından da anlaşıldığı üzere Sultan IV. Mehmet ve Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa’nın övgüsünün bulunduğu bu kasidede dönemin savaş ve fetihlerine dair bazı tarihi hadiselere dair ifadeler de bulunmaktadır.

Divanda Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa’nın övüldüğü “methiye” türünde yazılan birçok kaside bulunmaktadır. Bunlar; “benüm” redifli ve “Der-sitâyiş-i Köprüli-zâde Aḥmed Paşa” başlıklı 13. kaside; “-üñden” redifli ve “Der-sitâyiş-i Fâżıl Aḥmed Paşa” başlıklı 16. kaside; redifsiz “-am/em” kafiyeli ve “Sitâyiş-i ṣadr-ı aʿẓam Aḥmed Paşast u vaṣf-ı nâme-i û” başlıklı kaside sadrazam Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa’ya “methiye” olarak yazılmıştır. Mezâkî Divanı’nda “ı, i, î” redifli ve “Der-medḥ-i vâlî-i Mışır Aḥmed Paşa” başlıklı 25. kaside ile “rûzgâr” redifli ve “Der-medḥ-i vâlî-i Mışır Aḥmed Paşa” başlıklı 27. kasideler Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa sadrazam olmadan önce yazılmış “methiye” türünde kasidelerdir.

[211] Mermer, A. (1991). a.g.e., 248.

Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli ve "Der-sitâyiş-i ḳâim-i maḳâm Muṣṭafa Paşa" başlıklı 22. kaside Köprülü Fâzıl Mustafa Paşa için yazılmış bir "methiye"dir.

Divanda "-ı/i/î" redifli ve "Der-vaṣf-ı vezîr-i mükerrem Deli Ḥüseyin Paşa" başlıklı 23. kasidede IV. Murat ve Sultan İbrahim dönemlerinde iki defa olmak üzere toplam 5 yıl Kaptan-ı Deryalık ve IV. Mehmet döneminde de birkaç gün sadrazamlık yapmış olan Deli İbrahim Paşa'ya "methiye" bulunmaktadır.

Divanda "mübârek-bâd" redifli ve " Der-medḥ-i fâtiḥ-i Ḫanya Yûsuf Paşa" başlıklı 24. kaside Sultan İbrahim döneminde Girit adasında bulunan Hanya'yı fetheden Yusuf Paşa için methiye bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "geldi" redifli 28. kaside aşağıdaki beyitten anlaşıldığı kadarıyla;

"Ḫudâvend-i zamâne Ḥażret-i Mahmûd Paşa kim
Varan dergâhına hep mâyedâr-ı sîm ü zer geldi"[212] [K.28/14]

Mahmut Paşa adında bir paşaya yazılmış "methiye"dir.

Divanda redifsiz (-am/em) kafiyeli ve "Der-menḳabet-i sulṭân Murâd Ḫân" başlıklı 5. kaside ve Sultan IV. Murat'a methiye unsurlarını taşıyan bir kaside olarak "bahariye" türünde kaleme alınmıştır. "İlkbahar mevsiminin gelişinin memduhu övmek için bir vesile olduğu ve teşhis, mübalağa, hüsn-i talil gibi söz sanatlarının çok kullanıldığı"[213] bahariyeler divan şiirinde şairlerin çok sık kullandıkları bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda redifsiz (âl) kafiyeli 6. kaside "Der-târiḫ-i ḳaṣr-ı merḥûm Sulṭân Murâd nevvera'llâhü ḳabrehü ʿilâ yevmi'l-miʿâd" başlığını taşımaktadır. Diğer kasideler gibi methiye unsurları taşıyan bu kaside "dâriye" türünde yazılmıştır. "Dâr; mekân anlamına gelir. Eski Türk Edebiyatında cami, kasr, köşk ve saray gibi binaların çeşitli özelliklerinin anlatıldığı daha çok kıt'a veya kaside nazım şekilleri ile yazılan şiirlere

[212] Mermer, A. (1991). a.g.e., 275.
[213]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 346

denir."[214] Bu kasidede Sultan IV. Murat'ın yaptırdığı kasr için yazdığı kaside şeklinde tarih bulunmaktadır.

"Kûçegân-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektâş-ı Velî
Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbânı"[215] [K.9/12]

Bektaşilik ve Yeniçeri ocağı arasındaki ilişkinin yukarıdaki ifade edildiği "-ı/i/î" redifli ve "Der-medḥ-i sulṭân Meḥmed ve feṭḥ-i Ḳamaniçe" başlıklı 9. kaside Sultan IV. Mehmet'e methiye olmasının yanında Kamaniçe kalesinin fethedilmesi konulu olması hasebiyle "fethiye" türünde yazıldığını söyleyebiliriz. Daha çok "nesib bölümünde bir şehrin, bir kalenin alınışını anlatan kaside ve tarih manzumelerine verilen ad olan fethiyelerde fetihten ziyade fethi gerçekleştiren ön plandadır."[216] Bu bağlamda bu kasidede Sultan IV. Mehmet'in övgüsü bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "-dur" redifli ve "Der-sitâyiş-i Aḥmed Paşast der-feṭḥ-i Ḳalʿa-i Uyvâr" başlıklı 14. kaside de 1663 yılında Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa kumandasındaki bir ordu ile ele geçirilen Uyvar kalesinin fethi münasebetiyle yazılmıştır ve dolayısıyla "fethiye" türündedir. "Fethiye" türünde yazılan bir başka kaside "ı, i, î" redifli" 18. kasidedir. Divanda en fazla beyit sayısına sahip bu kaside Doğu Akdenizde Girit adasında bulunan ve Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa tarafından fethedilen Kandiye kalesinin fethi üzerine yazılmış bir kasidedir. Divanda "olduġın gördük" redifli ve "Sitâyiş-i Aḥmed Paşa der-feṭḥ-i Ḳandiye" başlıklı 19. kaside de önceki kasidede olduğu gibi Kandiye kalesinin fethi üzerine yazılmış "fethiye" türünde bir kasidedir. Bu şiirde de Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın övgüsü bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda redifsiz (âr) kafiyeli 10. kaside "sûrnâme" türünde yazılmıştır. "Türk edebiyatına mahsus bir tür olan sûrnâme; düğün, ziyafet ve şenlik anlamına gelen sûr ve mektup, kitap, risale anlamına gelen nâme kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuş şenlik kitabı olarak düşünülebilir."[217] İçeriğinden anlaşıldığı kadarıyla bir sünnet düğünü olduğu, tarihi bilgilere göre ise Sultan IV. Mehmet'in şehzadeleri için yaptığı meşhur sünnet düğününü anlatan bir sûrnâme olma ihtimali yüksek olan bu kasidede dönemin

[214]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 314.
[215] Mermer, A. (1991). a.g.e., 193.
[216]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 384.
[217]Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). a.g.e., 403.

şenliklerine dair aşağıdaki beyitteki gibi canlı tasvirler bulunmaktadır.

"Biri efsûn ile meydânda neler gösterdi
Mârı bir pâre resen itdi resen-pâreyi mâr"[218] [K.10/27]

Mezâkî Divanı'nda "isterin" redifli ve "İltimâs-nâme berây-ı Aḥmed Paşa" başlıklı 15. kaside, "iltimasnâme" türünde yazılmış bir kasidedir. Kelime anlamı olarak "iltimas, kayırma mektubu"[219] manâsına gelen iltimasnâme divan şiirinde çok sık rastlanan bir tür değildir, nitekim divan şairleri padişah, vezir veya devirlerinin ileri gelenlerinden isteklerini "methiye" türünde kasideler yazarak ifade etmişlerdir. Bu bağlamda bu kasidede iltimasnâme başlığını taşıyor olsa da muhtevası incelendiğinde şairin memduh Fâzıl Ahmet Paşa'dan doğrudan bir makam veya maddi beklenti içerisinde olmadığı anlaşılmaktadır. Maksadının Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'yı methetmek olduğu anlaşılmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "kim istemez" redifli 20. kasidenin müzeyyel gazel olduğu belirgin olmakla birlikte kasideler arasına alınmıştır, dolayısıyla bu kasideyi herhangi bir tür sınıfına dahil etmek uygun olmayacaktır. Nitekim zeyl bölümünde;

"Bu şevḳ-i fetḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey gönül
Âvâz-ı def ü naġme-i nâyı kim istemez"[220] [K.20/18]

yukarıdaki beyit gibi Kandiye kalesinin fethini öven bir beyit ve aşağıdaki beyit gibi

"ʿÂlem duʿâ-yı devletin eylerse çoḳ degül
Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşâyı kim istemez"[221] [K.20/21]

Sadrazam Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'yı öven birkaç beyit dışında "fethiye" veya "methiye" türüne girecek fazlaca beyit bulunmamaktadır.

Mezaki divanında "görürseñ" redifli 29. kaside kaside türlerinin sınıflandırılmasında yer alan herhangi bir türe girmediği değerlendirilmektedir. Zira, aşağıdaki matla beyti

[218] Mermer, A. (1991). a.g.e., 199.
[219] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 431.
[220] Mermer, A. (1991). a.g.e., 246.
[221] Mermer, A. (1991). a.g.e., 246.

"Ey bâd-ı ṣabâ ḫıṭṭa-i Baġdâdı görürseñ
Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-âbâdı görürseñ"[222] [K.29/1]

ve diğer beyitlerin muhtevası da incelendiğinde bu kaside uzunca bir gazel izlenimi vermektedir.

Gazeller

Mezâkî Divanı'nda "Murâd" redifli 51. gazel Sultan IV. Murat'a "methiye" niteliği taşımaktadır.

Şair, divanda"Üsküdâr" redifli 60. gazelde Üsküdar'ın güzelliklerini gazel şeklinde anlatmaktadır. Bu gazel "şehrengiz" türü içerisinde değerlendirilebilir.

Divanda "eylesün nev-rûzdur" redifli 117. gazel, "nev-rûz" redifli 170. gazel, "-ın görelüm" redifli 312. gazel, "nev-rûzda" redifli 370. gazel ve "nev-rûzî" redifli 428. gazeller "bahariye" türü içerisinde özel bir başlık altında incelenebilecek olan "nevruziye" türünde yazılmıştır.

Divanda "nev-bahâr" redifli 148. gazel "bahariye" türü içerisinde değerlendirilebilir.

Divanda "Mevlevî" redifli 421. gazel, 422. gazel ve 423. gazellerde Mevlevîlik övgüsü; "semâʿ" redifli 231. gazelde ise Mevlevîliğe ait bir unsur olan semâ söz konusu edilmiştir. Mezâkî'nin Mevlevî olduğu düşünüldüğünde bu gazelleri yazmış olması olağan olmakla birlikte divanda başka şiirlerinde Mevlevîliğe ait unsurlara çok fazla rastlanmaması da dikkat çekicidir.

Diğer şekiller

Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın Uyvar'ı alması üzerine söylenen "-dı" redifli birinci "tarih" Fethiye türünde yazılmıştır. Yine Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın Girit adasındaki Kandiye kalesini fethetmesi üzerine söylenen ikinci tarih de fethiye türüne

[222] Mermer, A. (1991). a.g.e., 276.

örnek olarak verilebilir.

Divanda 3. tarih Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın vezir-i azam olması üzerine söylenmiş bir tarihtir ve methiye türüne örnektir.

Divanda bulunan diğer 6 tarihten bir tanesi Bağdat'ın fethi; bir tanesi Uyvar kalesinin fethi, bir tanesi Girit'in fethi ve 3 tanesi Kandiye'nin fethi üzerine söylenmiş tarihlerdir ve tür tasnifine dahil edilmemiştir.

Divanda birer beyitten oluşan 12 müfret bulunmaktadır ve bu müfretleri de tür tasnifi içerine dahil etmek mümkün görünmemektedir.

Yine divanda bulunan bir kıta, bir rubai ve bir mütekerrir müseddes de tür tasnifine dahil edilmemiştir.

4.3. Mezâkî Divanı'ndaki Şiirlerde Kafiye ve Redif

Sözlük anlamı olarak "beyitlerin ve mısraların kaide-i mahsusalarına göre son harflerinin tevakufu"[223] olarak tanımlanan kafiye ve "her beytin sonunda kafiyeden sonra tekrarlanan kelime" olarak tanımlanan redif; [224] klasik Türk Edebiyatında şiirlerin oluşturulmasında vezinle beraber temel unsurlar olarak kabul edilirler.

Bilindiği üzere 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarından itibaren Batı etkisinde gelişen ve "Yeni Türk Edebiyatı" olarak adlandırılan edebiyatın etkisi iyice ağırlığını göstermiş, bu da divan edebiyatının ömrünü tamamlama sebeplerinden birisi olmuştur. Alfabe devriminden günümüze eski Türk edebiyatı ürünlerinin Latin alfabesine aktarılması sorunu yanında bu alanda pek çok sorun ortada iken bir de -özellikle- manzum metinlerin şekil unsurlarının incelemesi meselesi ortaya çıkmıştır. Zira, Osmanlı yazı dili ile yazılan, göz kafiyesini esas alan; biçim, içerik ve üslup bakımından modern şiirle tartışmasız kesin çizgileri bulunan divan edebiyatı ürünlerinin vezin, kafiye ve redif açısından günümüze aktarılması bile ayrı bir uzmanlık ve bilgi altyapısı gerektiren bir konu olmuştur. Daha açık bir ifade ile divan şiirinin vezin, kafiye ve redif sistemi günümüz sisteminden oldukça

[223] Şemsettin Sami. (2011). *Kâmus-ı Türkî,* İstanbul: Çağrı Yayınları, 1031.
[224] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 881.

farklıdır ve divan şiirinin pek çok unsurunda olduğu gibi şekil özellikleri açısından da sadece günümüz bakış açısı ile değerlendirmek bazı hatalara yol açabilmektedir.

Dolayısıyla, Mezâkî Divanı'ndaki kafiye ve redif unsurlarının tespit ve değerlendirilmesine geçmeden önce divan şiirin şekil özelliklerine dair bazı kavramların açıklanması gereği ortaya çıkmaktadır. Çalışmamızda tespit ve değerlendirmede kullandığımız divan şiiri redif ve kafiye unsurları şunlardır:

*Revi: "*Kafiyenin temel harfidir ve sonda bulunur."[225] Eğer mısra sonunda redif varsa kafiyenin son harfine "asıl kafiye revisi" denmektedir.

Divan şiirinde kafiye iki ana başlıkta sınıflandırılır. Bunlar mücerred kafiye ve mürekkeb kafiye şeklindedir.

Mücerred kafiye: Kafiyede tek ses benzerliğinin bulunmasıdır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, Arap alfabesinde "elif", "vav" ve "ye" gibi uzun ünlülerin dışında hareke ile gösterilen "c**e**m-âd**e**m-muharr**e**m, a'z**a**m" gibi kelimelerin kafiye oluştururken reviden önce gelen "e/a" seslerinin harf değil hareke olduklarıdır.

Mürekkeb kafiye: Kafiyede birden fazla harf benzerliği var ise bu tür kafiyelere mürekkep kafiye denir. Mürekkep kafiyeler 3 kısma ayrılmaktadır.

1-*Mürdef kafiye:* Asıl kafiye revisinden önce elif (â), vav (û) ve ye (î) harflerinden biri gelirse bu tür kafiyelere mürdef kafiye denir. Örneğin; ş**â**n-merd**â**n, k**û**b-h**û**b, ş**î**r-pez**î**r.

2. *Mukayyed kafiye:* Asıl kafiye revisinden önce bir sessiz harf benzeşmesi varsa bu tür kafiyelere mukayyed kafiye denir. Örneğin, büle**nd**-be**nd,** re**vâ**-de**vâ.**

3. *Müesses kafiye:* Asıl kafiye revisi ile arasında aynı harekeden bir harf bulunduğu zaman oluşturulan kafiyedir. Daha çok ism-i fâil olan kelimeler arasında yapılan kafiyedir. Örneğin; ş**â**ki**r**-z**â**ki**r.**

[225] Dilçin, Cem. (2004). *Örneklerle Türk şiir bilgisi.* Ankara: TDK. 60.

Bu bağlamda çalışmamızın bu bölümünde Mezâkî Divanı'nda bulunan şiirlerin kafiye ve redif gibi şekil özelliklerine dair unsurlarla ilgili aşağıdaki tablo hazırlanmıştır. Bu tabloya göre; Mezâkî Divanı'nda bulunan şiirlerin divandaki sıraya göre *nazım şekli, kafiye ve redifi, redif türü, kafiye çeşidi, kafiye türü, revisi ve asıl kafiye revisi* tespit edilmiştir.

Çizelge 4.3. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Kafiye ve Redif Unsurları

Sayı	Nazım Şekli[226]	Kafiye ve Redif[227]	Redif Türü[228]	Kafiye Çeşidi[229]	Kafiye Türü[230]	Revi	Asıl Kafiye Revisi
1	K.	-**î**rümdür benüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	r
2	K.	-**ân**dur süḫanüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	n
3	K.	-**er** mübârek	KR	T.K.	Mücerred	k	r
4	K.	-**am/em** ı/i rûzgâr	EKR	T.K	Mücerred	r	r
5	K.	-**am/em**	-	T.K	Mücerred	m	r
6	K.	-**âl**	-	Z.K.	Mürdef	l	l
7	K.	-**ân** cirîdüñden	KR	Z.K.	Mürdef	n	n
8	K.	-**âr** eyler	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
9	K.	-**ân**ı/-**ân**i/-**ân**î	ER	Z.K.	Mürdef	y	n
10	K.	-**âr**	-	Z.K.	Mürdef	r	r
11	K.	-**am/em** geldi	KR	T.K.	Mücerred	y	m
12	K.	-**ân-**ı zamâne	EKR	Z.K.	Mürdef	h	n
13	K.	-**âm**umda benüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	m
14	K.	-**â**dur	ER	T.K.	Mücerred	r	â
15	K.	-**âm** isterin	KR	Z.K.	Mürdef	n	m
16	K.	-**em**üñden/**am**uñdan	ER	T.K.	Mücerred	n	m
17	K.	-**am/em**	-	T.K	Mücerred	m	m
18	K.	-**âr**ı/-**âr**i/-**âr**î	ER	Z.K.	Mürdef	y	r
19	K.	-**âd** olduġın gördük	KGR	Z.K.	Mürdef	k	d
20	K.	-**â**yı kim istemez	EKGR	T.K.	Mücerred	z	â
21	K.	-**ân-**ı maʿnâdur	EKR	Z.K.	Mürdef	r	n

[226] Tabloda Kaside (K.), Gazel (G.), Tarih (T.), Müfret (M), Kıta (Kt.), Rubai (R.), Müseddes (Ms.) şeklinde kısaltılmıştır.
[227] Tabloda bold (kalın) olarak yazılan kısımlar kafiye, kafiyeden sonra gelen kelime(ler) veya ek(ler) rediftir.
[228] Redif türleri; Ek Redif, Kelime Redif, Kelime Grubu Redif, Ek + Kelime Redif ve Ek + Kelime Grubu Redif şeklinde; Ahmet Mermer'in "Mezâkî; Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni" adlı eserindeki sınıflama baz alınarak tekrar düzenlenmiştir. Redif türlerinin sınıflandırılmasına redif türünün adlandırılmasına göre kısaltma kullanılmıştır. Örneğin; Kelime Grubu Redif: KGR.
[229] Bu bölümde divandaki şiirlerde bulunan kafiyeler "Z.K.: Zengin Kafiye", "T.K.: Tam Kafiye" ve "Y.K.: Yarım Kafiye" şeklinde kafiye sistemine göre sınıflandırılmıştır.
[230] Bu bölümde divandaki şiirlerde bulunan kafiyeler "Mücerred", "Mukayyed", "Mürdef" ve "Müesses" kafiye sistemlerine göre sınıflandırılmıştır.

22	K.	**-âmı/âmi/âmî**	ER	Z.K.	Mürdef	y	m
23	K.	**-ânı/-âni/-ânî**	ER	Z.K.	Mürdef	y	n
24	K.	**-am/em** mübârek-bâd	KGR	T.K.	Mürdef	d	m
25	K.	**-ânı/-âni/-ânî**	ER	Z.K.	Mürdef	y	n
26	K.	**-ânı/-âni/-ânî**	ER	Z.K.	Mürdef	y	n
27	K.	**-an/en-**i rûzgâr	EKR	T.K.	Mücerred	r	n
28	K.	**-ar/er** geldi	KR	T.K.	Mücerred	y	r
29	K.	**-âd**ı görürseñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	d
30	G.	**-ân**ıyuz cânâ	EKR	Z.K.	Mürdef	â	n
31	G.	**-ân**ıyuz cânâ	EKR	Z.K.	Mürdef	â	n
32	G.	**-ân** dur baña	EKR	Z.K.	Mürdef	â	n
33	G.	**-âh**ıdur/idür baña	EKR	Z.K.	Mürdef	â	h
34	G.	**-ân**ıyuz cânâ	EKR	Z.K.	Mürdef	â	n
35	G.	**-âz**a/**âz**e fedâ	EKR	Z.K.	Mürdef	â	z
36	G.	**-em** fedâ	KR	T.K.	Mücerred	â	m
37	G.	**-û**(y)ı/i istiġnâ	EKR	T.K.	Mücerred	â	v
38	G.	**-and/end**(y)ı/i istiġnâ	EKR	Z.K.	Mukayyed	â	d
39	G.	**-â**(y)ı/i istiġnâ	EKR	T.K.	Mücerred	â	â
40	G.	**-am/em**ṣahbâ	KR	T.K.	Mücerred	â	m
41	G.	**-ar/er** virür saña	KGR	T.K.	Mücerred	â	r
42	G.	**-ûn** peydâ	KR	Z.K.	Mürdef	â	n
43	G.	**-âb** olur peydâ	KGR	Z.K.	Mürdef	â	b
44	G.	**-âb** olur peydâ	KGR	Z.K.	Mürdef	â	b
45	G.	**-âd-**ı ṣabâ	EKR	Z.K.	Mürdef	â	d
46	G.	**-âne**yüz cânâ	EKR	Z.K.	Mukayyed	â	h
47	G.	**-îde**yüz cânâ	EKR	Z.K.	Mukayyed	â	h
48	G.	**-â**	-	T.K.	Mücerred	â	â
49	G.	**-âye-**i dünyâ	EKR	Z.K.	Mukayyed	â	h
50	G.	**-ân** ġâyib	KR	Z.K.	Mürdef	b	n
51	G.	**-ab/eb-**ı/i ġarîb	EKR	T.K.	Mücerred	b	n
52	G.	**-âr**a münâsib	EKR	Z.K.	Mürdef	b	r
53	G.	**-ân**a münâsib	EKR	Z.K.	Mürdef	b	h
54	G.	**-and-**ı/**end-**i firîb	EKR	Z.K.	Mukayyed	b	d
55	G.	**-âk**dandur/**âk**dendür hep	EKR	Z.K	Mürdef	p	k
56	G.	**-er**e hep	EKR	T.K.	Mücerred	p	r
57	G.	**-âd**a/**âd**e virdüm hep	EKGR	Z.K.	Mürdef	p	d
58	G.	**-îr-**i maḥabbet	EKR	Z.K.	Mürdef	t	r
59	G.	**-ûs-**ı maḥabbet	EKR	Z.K.	Mürdef	t	s
60	G.	**-âne** dost	KR	Z.K.	Mukayyed	t	h
61	G.	**-âne** dost	KR	Z.K.	Mukayyed	t	h
62	G.	**-âm** mest	KR	Z.K.	Mürdef	t	m
63	G.	**-eh-**imest	EKR	T.K	Mücerred	t	h
64	G.	**-îr**e dest	EKR	Z.K.	Mürdef	t	r
65	G.	**-ûb-**ı ḳıyâmet	EKR	Z.K.	Mürdef	t	b
66	G.	**-ân**dur bâʾi<u>s</u>	EKR	Z.K.	Mürdef	<u>s</u>	n
67	G.	**-âne**dür bâʾi<u>s</u>	EKR	Z.K.	Mukayyed	<u>s</u>	h
68	G.	**-eş**le/**aş**la ba<u>ḥs</u>	EKR	Z.K.	Mücerred	<u>s</u>	ṣ
69	G.	**-âm** güc	KR	Z.K.	Mürdef	c	m

70	G.	**-âz** itmek de güc	KGR	Z.K.	Mürdef	c	z
71	G.	**-âr**a güc	EKR	Z.K.	Mürdef	c	r
72	G.	**-eng** nedür bilmez hîç	KGR	Z.K.	Mukayyed	ç	k
73	G.	**-âne** iç	KR	Z.K.	Mukayyed	ç	h
74	G.	**-ân-**ı ṣubḥ	EKR	Z.K.	Mürdef	ḥ	n
75	G.	**-ân-**ı ṣubḥ	EKR	Z.K.	Mürdef	ḥ	n
76	G.	**-ân-**ı ṣabûh	EKR	Z.K.	Mürdef	ḥ	n
77	G.	**-âr** ḳadeḥ	KR	Z.K.	Mürdef	ḥ	r
78	G.	**-âm**a/**-âm**e sürḫ	EKR	Z.K.	Mürdef	ḫ	m
79	G.	**-en-**i ümmîd	EKR	T.K.	Mücerred	d	n
80	G.	**-ân** Murâd/murâd	KR	Z.K.	Mürdef	d	n
81	G.	**-am-**ı/**em-**i ʿıyd	EKR	T.K.	Mücerred	d	m
82	G.	**-ân**a/**-ân**e ḥased	EKR	Z.K.	Mürdef	d	n
83	G.	**-îr**den feryâd	EKR	Z.K.	Mürdef	d	r
84	G.	**-em** kâġıd	KR	T.K.	Mücerred	d	m
85	G.	**-at**uñ/**et**üñ kimdür	EKR	T.K.	Mücerred	r	t
86	G.	**-en**üñ kimdür	EKR	T.K.	Mücerred	r	n
87	G.	**-am**uñ/**em**üñ kimdür	EKR	T.K.	Mücerred	r	m
88	G.	**-â-**yı bahâr	EKR	T.K.	Mücerred	r	â
89	G.	**-ân**dur Üsküdâr	EKR	Z.K.	Mürdef	r	n
90	G.	**-âr**um var	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
91	G.	**-ab**um/**eb**üm budur	EKR	T.K.	Mücerred	r	b
92	G.	**-âr** dirler	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
93	G.	**-în** ider	KR	Z.K.	Mürdef	r	n
94	G.	**-ûn**undandur	ER	Z.K.	Mürdef	r	n
95	G.	**-ûd** nedür	KR	Z.K.	Mürdef	r	d
96	G.	**-am/em** ne ṭutar	KGR	T.K.	Mücerred	r	m
97	G.	**-âs** eyler	KR	Z.K.	Mürdef	r	s
98	G.	**-am/em** bundadur	KR	T.K.	Mücerred	r	m
99	G.	**-ûr** olmamuz yegdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	r
100	G.	**-ân** olmamuz yegdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	n
101	G.	**-îr** bilür	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
102	G.	**-er**üm yoḳdur	EKR	T.K.	Mücerred	r	r
103	G.	**-âh**uñ mıdur	EKR	Z.K.	Mürdef	r	h
104	G.	**-and/end-**i fitnedür	EKR	Z.K.	Mukayyed	r	d
105	G.	**-âb** göster	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
106	G.	**-âr**ı âteşdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
107	G.	**-âr**ı âteşdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
108	G.	**-âḳ**ı âteşdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	ḳ
109	G.	**-âze** mıdur/midür	EKR	Z.K.	Mukayyed	r	h
110	G.	**-âz**a/e mıdur/midür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	z
111	G.	**-as/es** ġanimetdür	KR	T.K.	Mücerred	r	s
112	G.	**-am**dur/**em**dür	ER	T.K.	Mücerred	r	m
113	G.	**-ûr** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
114	G.	**-em**e beñzer	EKR	T.K.	Mücerred	r	m
115	G.	**-ân** olacaḳdur	KR	Z.K.	Mürdef	r	n
116	G.	**-âd** olacaḳdur	KR	Z.K.	Mürdef	r	d
117	G.	**-âk** olacaḳ yirlerdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	k

118	G.	**-âk**ı/i/î var	EKR	Z.K.	Mürdef	r	k
119	G.	**-er**ümdür	ER	T.K.	Mücerred	r	r
120	G.	**-ûb** eylemişlerdür	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
121	G.	**-ül**dür	ER	T.K.	Mücerred	r	l
122	G.	**-âb** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
123	G.	**-ar**/**er**midür bilmem nedür	KGR	T.K.	Mücerred	r	r
124	G.	**-âd** olur ṣanur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	d
125	G.	**-il**imüzdür	ER	T.K.	Mücerred	r	l
126	G.	**-ıl**umuzdur/**-il**ümüzdür	ER	T.K.	Mücerred	r	l
127	G.	**-âb** yürür	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
128	G.	**-ân** olup gider	KGR	Z.K.	Mürdef	r	n
129	G.	**-est**üñdür	ER	Z.K.	Mukayyed	r	t
130	G.	**-âz** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	z
131	G.	**-ûn** gelür	KR	Z.K.	Mürdef	r	n
132	G.	**-âb** isterler	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
133	G.	**-âb** isterler	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
134	G.	**-fte**dür	ER	Z.K.	Mukayyed	r	h
135	G.	**-at**/**et** mi olur	KGR	T.K.	Mücerred	r	t
136	G.	**-âb** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
137	G.	**-ûm** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	m
138	G.	**-îr-**i ʿışḳ olur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	r
139	G.	**-ar**/**er**i gör	EKR	T.K.	Mücerred	r	r
140	G.	**-âh** açar	KR	Z.K.	Mürdef	r	h
141	G.	**-est-**i ʿişvedür	EKR	Z.K.	Mukayyed	r	t
142	G.	**-er**inden/**-ar**ından bellüdür	EKR	T.K.	Mücerred	r	r
143	G.	**-âġ** uñdur	ER	Z.K.	Mürdef	r	ġ
144	G.	**-îde**dür	ER	Z.K.	Mukayyed	r	h
145	G.	**-îde**dür	ER	Z.K.	Mukayyed	r	h
146	G.	**-âd** eylesün nev-rûzdur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	d
147	G.	**-âh**um bir midür	EKGR	Z.K.	Mürdef	r	h
148	G.	**-ân** olduġum yirdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	n
149	G.	**-ân** olduġum yirdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	n
150	G.	**-âd** olduġum yirdür	KGR	Z.K.	Mürdef	r	d
151	G.	**-âz**um budur	EKR	Z.K.	Mürdef	r	z
152	G.	**-ûn**a/e yazmışlar	EKR	Z.K.	Mürdef	r	n
153	G.	**-er**i n’eyler	EKR	T.K.	Mücerred	r	r
154	G.	**-er**i n’eyler	EKR	T.K.	Mücerred	r	r
155	G.	**-âr** eyler	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
156	G.	**-âr**ı bâḳîdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
157	G.	**-âr**ı bâḳîdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
158	G.	**-âd**a gelür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	d
159	G.	**-âf** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	f
160	G.	**-ûr-**ı maḥabbetdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
161	G.	**-âr-**ı ḥasretdür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
162	G.	**-âz** eyler	KR	Z.K.	Mürdef	r	z
163	G.	**-ül** ṣanur	KR	T.K.	Mücerred	r	l
164	G.	**-â**dan ẓuhûr ider	EKGR	T.K.	Mücerred	r	â
165	G.	**-îr** olur	KR	Z.K.	Mürdef	r	r

166	G.	**-et** bir olur	KGR	T.K.	Mücerred	r	t
167	G.	**-ar**/**âr**/**er** virmezler	KR	T.K.	Mücerred	r	r
168	G.	**-âh**ı/î böyledür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	h
169	G.	**-în**em tâzedür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	n
170	G.	**-ül** gösterür	KR	T.K.	Mücerred	r	l
171	G.	**-ûb** yazmışlar	KR	Z.K.	Mürdef	r	b
172	G.	**-âr**a döner	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
173	G.	**-â**sın artırur	EKR	T.K.	Mücerred	r	â
174	G.	**-âr**ın gösterür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	r
175	G.	**-ûn** ne belâdur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	n
176	G.	**-âz**a/**-âz**e bestedür	EKR	Z.K.	Mürdef	r	z
177	G.	**-û-**yı nev-bahâr	EKR	T.K.	Mücerred	r	v
178	G.	**-âd** yeter	KR	Z.K.	Mürdef	r	d
179	G.	**-âh** yeter	KR	Z.K.	Mürdef	r	h
180	G.	**-âl** gâh ʿayân geh nihân olur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	l
181	G.	**-ûş**ıdur	ER	Z.K.	Mürdef	r	ş
182	G.	**-îr** olduġum yoḳdur	KGR	Z.K.	Mürdef	r	r
183	G.	**-âr** üstündedür	KR	Z.K.	Mürdef	r	r
184	G.	**-ân** olmaz	KR	Z.K.	Mürdef	z	n
185	G.	**-am**ından/**-em**inden bilürüz	EKR	T.K.	Mücerred	z	m
186	G.	**-û**yuz biz	EKR	T.K.	Mücerred	z	v
187	G.	**-ûş** ider miyüz	KGR	Z.K.	Mürdef	z	ş
188	G.	**-âs**ımuz	ER	Z.K.	Mücerred	z	s
189	G.	**-ı(a)la**muz/**-i(e)le**müz	ER	Z.K.	Mücerred	z	h
190	G.	**-ı(a)la**muz/**-i(e, ü)le**müz	ER	Z.K.	Mücerred	z	h
191	G.	**-â**yı n’eylerüz	EKR	T.K.	Mücerred	z	â
192	G.	**-â**yuz	ER	T.K.	Mücerred	z	â
193	G.	**-am**/**-em** olmaz	KR	T.K.	Mücerred	z	m
194	G.	**-am**/**-em** olmaz	KR	T.K.	Mücerred	z	m
195	G.	**-ar**/**-er** olmaz	KR	T.K.	Mücerred	z	r
196	G.	**-er** olmaz	KR	T.K.	Mücerred	z	r
197	G.	**-âr**uz biz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
198	G.	**-âr**uz biz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
199	G.	**-âb-**ı nev-rûz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	b
200	G.	**-er/ir**inden iḫtirâz	EKGR	T.K.	Mücerred	z	r
201	G.	**-âr-**ı ʿışḳuz biz	EKGR	Z.K.	Mürdef	z	r
202	G.	**-âġ-**ı ʿışḳuz biz	EKGR	Z.K.	Mürdef	z	ġ
203	G.	**-âr-**ı ʿışḳuz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
204	G.	**-âne-**i ʿışḳuz	EKR	Z.K.	Mukayyed	z	h
205	G.	**-et-**keş-i ʿışḳuz	EKR	Z.K.	Mücerred	z	t
206	G.	**-âre-**i ʿışḳuz	EKR	Z.K.	Mukayyed	z	h
207	G.	**-ûn** nedür bilmez	KGR	Z.K.	Mürdef	z	n
208	G.	**-at**/**et** el virmez	KGR	T.K.	Mücerred	z	t
209	G.	**-a(â)r**dayuz/**-er**deyüz	ER	T.K.	Mücerred	z	r
210	G.	**-en**/**-an** sensüz	KR	T.K.	Mücerred	z	n
211	G.	**-ûr-**siriştüz	KR	Z.K.	Mürdef	z	r
212	G.	**-âne**den gelmez	EKR	Z.K.	Mukayyed	z	h

213	G.	**-âne**den gelmez	EKR	Z.K.	Mukayyed	z	h
214	G.	**-am**uz/**em**üz	ER	T.K.	Mücerred	z	m
215	G.	**-âr**ımuz	ER	Z.K.	Mürdef	z	r
216	G.	**-at**uz/**et**üz	ER	T.K.	Mücerred	z	t
217	G.	**-âre**müz	ER	Z.K.	Mukayyed	z	r
218	G.	**-ân** buluruz	KR	Z.K.	Mürdef	z	n
219	G.	**-ân** buluruz	KR	Z.K.	Mürdef	z	n
220	G.	**-ânı(î)** beslerüz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	y
221	G.	**-ûn** olur çıḳmaz	KGR	Z.K.	Mürdef	z	n
222	G.	**-ûn** olur çıḳmaz	KGR	Z.K.	Mürdef	z	n
223	G.	**-âr**ından isterüz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
224	G.	**-ûr** henüz	KR	Z.K.	Mürdef	z	r
225	G.	**-er**inden bilürüz	EKR	T.K.	Mücerred	z	r
226	G.	**-er**inden bilürüz	EKR	T.K.	Mücerred	z	r
227	G.	**-âr**ın bilürüz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
228	G.	**-âr**ın bilürüz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	r
229	G.	**-â**yuz	ER	T.K.	Mücerred	z	â
230	G.	**-â** düşmez	KR	T.K.	Mücerred	z	â
231	G.	**-ûd** olmaz	KR	Z.K.	Mürdef	z	d
232	G.	**-ân**a/e görinmez	EKR	Z.K.	Mürdef	z	n
233	G.	**-âna/e** görinmez	KR	Z.K.	Mukayyed	z	h
234	G.	**-er/ar** gelmez	KR	T.K.	Mücerred	z	r
235	G.	**-end**üz	ER	Z.K.	Mukayyed	z	d
236	G.	**-în-**i nâz	EKR	Z.K.	Mürdef	z	n
237	G.	**-em/am** degül miyüz	KGR	T.K.	Mücerred	z	m
238	G.	**-ûn** olmaz	KR	Z.K.	Mürdef	z	n
239	G.	**-îşe**müz	ER	Z.K.	Mukayyed	z	h
240	G.	**-în** nefes	KR	Z.K.	Mürdef	s	n
241	G.	**-ân**âteş	KR	Z.K.	Mürdef	ş	n
242	G.	**-âb** göstermiş	KR	Z.K.	Mürdef	ş	b
243	G.	**-âb** göstermiş	KR	Z.K.	Mürdef	ş	b
244	G.	**-em/am** ḳalmamış gitmiş	KGR	T.K.	Mücerred	ş	m
245	G.	**-est** olup ḳalmış	KGR	Z.K.	Mukayyed	ş	t
246	G.	**-end/and** olup ḳalmış	KGR	Z.K.	Mukayyed	ş	d
247	G.	**-âd** ayaḳ başmış	KGR	Z.K.	Mürdef	ş	d
248	G.	**-ân**a el ṣunmış	EKGR	Z.K.	Mürdef	ş	n
249	G.	**-âr** itmek istermiş	KGR	Z.K.	Mürdef	ş	r
250	G.	**-îr** imiş	KR	Z.K.	Mürdef	ş	r
251	G.	**-ân**a virilmiş	EKR	Z.K.	Mürdef	ş	n
252	G.	**-â**da/**â**de raḳṣ	EKR	T.K.	Mücerred	ṣ	â
253	G.	**-âb**dan/**eb**den ġarâż	EKR	T.K.	Mürdef	ż	b
254	G.	**-ar**dan/**er**den ġarâż	EKR	T.K.	Mücerred	ż	r
255	G.	**-âz** farż	KR	Z.K.	Mürdef	ż	z
256	G.	**-ân**ı ḫaṭ	EKR	Z.K.	Mürdef	ṭ	n
257	G.	**-âz** (a, e) ḫaṭ	KR	Z.K.	Mürdef	ṭ	z
258	G.	**-er**inden/**ar**ından ḥaẓ	EKR	T.K.	Mücerred	ẓ	r
259	G.	**-ân** üzre nizâʿ	KGR	Z.K.	Mürdef	ʿ	n
260	G.	**-âk** semâʿ	KR	Z.K.	Mürdef	ʿ	k

261	G.	**-âz**a tîġ	EKR	Z.K.	Mürdef	ġ	z
262	G.	**-ar/er-**i dâġ	EKR	T.K.	Mücerred	ġ	r
263	G.	**-âġ-**ı dâġ	EKR	Z.K.	Mürdef	ġ	ġ
264	G.	**-ül** ṭaraf ṭaraf	KGR	T.K.	Mücerred	f	l
265	G.	**-âr**a/**âr**e ṣadef	EKR	Z.K.	Mürdef	f	r
266	G.	**-eh** ṣaf ṣaf	KGR	T.K.	Mücerred	f	h
267	G.	**-âr** ḥayf	KR	Z.K.	Mürdef	f	r
268	G.	**-âr**ına baḳ	EKR	Z.K.	Mürdef	ḳ	r
269	G.	**-âr** ancaḳ	KR	Z.K.	Mürdef	ḳ	r
270	G.	**-în** olmaduḳ	KR	Z.K.	Mürdef	ḳ	n
271	G.	**-end/and** ancaḳ	KR	Z.K.	Mukayyed	ḳ	d
272	G.	**-âr** olmayıcaḳ	KR	Z.K.	Mürdef	ḳ	r
273	G.	**-âb** olmayıcaḳ	KR	Z.K.	Mürdef	ḳ	b
274	G.	**-âb-**ı ʿışḳ	EKR	Z.K.	Mürdef	ḳ	b
275	G.	**-an**um/**en**üm yoḳ	EKR	T.K.	Mücerred	ḳ	n
276	G.	**-ar**dan/**er**den el çekdük	EKGR	T.K.	Mücerred	k	r
277	G.	**-erd** itdüñ	KR	Z.K.	Mukayyed	k	d
278	G.	**-âr**da ḳalduñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	r
279	G.	**-âr**ı unutduñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	r
280	G.	**-ân**uñum senüñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	n
281	G.	**-âb**ını gördük	EKR	Z.K.	Mürdef	k	b
282	G.	**-âz** iderek	KR	Z.K.	Mürdef	k	z
283	G.	**-ân** eyledük	KR	Z.K.	Mürdef	k	n
284	G.	**-îne**sin gördük	EKR	Z.K.	Mukayyed	k	h
285	G.	**-am**uñ/**em**üñ nesin gördük	EKGR	T.K.	Mücerred	k	m
286	G.	**-ân** olabilsek	KR	Z.K.	Mürdef	k	n
287	G.	**-ân** çek	KR	Z.K.	Mürdef	k	n
288	G.	**-âd**a mı geldüñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	d
289	G.	**-âr**ı Bihzâduñ	EKR	Z.K.	Mürdef	k	r
290	G.	**-âne** böyle gerek	KGR	Z.K.	Mukayyed	k	h
291	G.	**-âr** olur giderek	KGR	Z.K.	Mürdef	k	r
292	G.	**-er**üñ var senüñ	EKGR	T.K.	Mücerred	k	r
293	G.	**-ân-**ı bülbül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	n
294	G.	**-âf** degül	KR	Z.K.	Mürdef	l	f
295	G.	**-âd** üzre degül	KGR	Z.K.	Mürdef	l	d
296	G.	**-âh** ister göñül	KGR	Z.K.	Mürdef	l	h
297	G.	**-âhî**dur/dür göñül	EKR	Z.K.	Mukayyed	l	y
298	G.	**-âh**îdür göñül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	y
299	G.	**-ân**ıdur/idür göñül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	n
300	G.	**-âf**ıdur/**âf**îdür göñül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	f
301	G.	**-âl**idür göñül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	l
302	G.	**-âd**ıdur/idür/îdür göñül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	d
303	G.	**-âġ-**ı gül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	ġ
304	G.	**-âr**ını gül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	r
305	G.	**-âr**a/e ey bülbül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	r
306	G.	**-âz** eyledi bülbül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	z
307	G.	**-âb** gül	KR	Z.K.	Mürdef	l	b
308	G.	**-âd** üzre degül	KGR	Z.K.	Mürdef	l	d

309	G.	**-îr** degül	KR	Z.K.	Mürdef	l	r
310	G.	**-ûm** degül	KR	Z.K.	Mürdef	l	m
311	G.	**-es** degül	KR	T.K.	Mücerred	l	s
312	G.	**-âb** degül	KR	Z.K.	Mürdef	l	b
313	G.	**-â**da/de degül	EKR	T.K.	Mücerred	l	â
314	G.	**-â**da/de degül	EKR	T.K.	Mücerred	l	â
315	G.	**-ûn**a tenezzül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	n
316	G.	**-âm**a/e taḥammül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	m
317	G.	**-ân**ı teġâfül	EKR	Z.K.	Mürdef	l	n
318	G.	**-âr**dan ġâfil	EKR	Z.K.	Mürdef	l	r
319	G.	**-âne** ol	KR	Z.K.	Mukayyed	l	h
320	G.	**-ân**um ol	EKR	Z.K.	Mürdef	l	n
321	G.	**-et**/**at** ol	KR	T.K.	Mücerred	l	t
322	G.	**-â-**ı/yı mestân ol	EKGR	T.K.	Mücerred	l	â
323	G.	**-ân** ol	KR	Z.K.	Mürdef	l	n
324	G.	**-âr** ol	KR	Z.K.	Mürdef	l	r
325	G.	**-â**dur süḫanüm	EKR	T.K.	Mücerred	m	â
326	G.	**-âz**dur sözüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	z
327	G.	**-âr** olsam	KR	Z.K.	Mürdef	m	r
328	G.	**-û**ya getürdüm	EKR	T.K.	Mücerred	m	v
329	G.	**-el**/**al** aldum	KR	T.K.	Mücerred	m	l
330	G.	**-ûş** olmasam	KR	Z.K.	Mürdef	m	ş
331	G.	**-ûş** itmesem	KR	Z.K.	Mürdef	m	ş
332	G.	**-âr**um bilsem	EKR	Z.K.	Mürdef	m	r
333	G.	**-âġ**dur göñlüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	ġ
334	G.	**-âr**um	ER	Z.K.	Mürdef	m	r
335	G.	**-âz** olduġın görsem	KGR	Z.K.	Mürdef	m	z
336	G.	**-ûz**dur âhum	EKR	Z.K.	Mürdef	m	z
337	G.	**-âh**um	ER	Z.K.	Mürdef	m	h
338	G.	**-âġ**um	ER	Z.K.	Mürdef	m	ġ
339	G.	**-âye**müz bizüm	EKR	Z.K.	Mukayyed	m	h
340	G.	**-âr**ın görelüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	r
341	G.	**-âr**ın görelüm	EKR	Z.K.	Mürdef	m	r
342	G.	**-em**/**am**	-	T.K.	Mücerred	m	m
343	G.	**-em** olalum	KR	T.K.	Mücerred	m	m
344	G.	**-iş**tümdür benüm	EKR	Z.K.	Mukayyed	m	t
345	G.	**-ûş** idelüm	KR	Z.K.	Mürdef	m	ş
346	G.	**-âm** n'eydügin bilmem	KGR	Z.K.	Mürdef	m	m
347	G.	**-âr** n'eydügin bilmem	KGR	Z.K.	Mürdef	m	r
348	G.	**-âş** itdüm	KR	Z.K.	Mürdef	m	ş
349	G.	**-âh** olsam	KR	Z.K.	Mürdef	m	h
350	G.	**-em**/**am** bilürin	KR	T.K.	Mücerred	n	m
351	G.	**-âr**ı n'eylesün	EKR	Z.K.	Mürdef	n	r
352	G.	**-âz**um n'eylesün	EKR	Z.K.	Mürdef	n	z
353	G.	**-em** n'eydügin	KR	T.K.	Mücerred	n	m
354	G.	**-âl** iken	KR	Z.K.	Mürdef	n	l
355	G.	**-ûş** görinsün	KR	Z.K.	Mürdef	n	ş
356	G.	**-ûş** görinsün	KR	Z.K.	Mürdef	n	ş

357	G.	**-îz**üñ ucından	EKR	Z.K.	Mürdef	n	z
358	G.	**-um**dan/**üm**den	ER	T.K.	Mücerred	n	m
359	G.	**-ân**uñ gören	EKR	Z.K.	Mürdef	n	n
360	G.	**-âr**uñ elinden	EKR	Z.K.	Mürdef	n	r
361	G.	**-ân** sensin sen	KGR	Z.K.	Mürdef	n	n
362	G.	**-îne**müz sensin	EKR	Z.K.	Mukayyed	n	h
363	G.	**-â**ya n'eylesün	EKR	T.K.	Mücerred	n	â
364	G.	**-am**/**em** olmasun n'olsun	KGR	T.K.	Mücerred	n	m
365	G.	**-â**dur bugün	EKR	T.K.	Mücerred	n	â
366	G.	**-am**/**em** ne disün	KGR	T.K.	Mücerred	n	m
367	G.	**-âd**um ben	EKR	Z.K.	Mürdef	n	d
368	G.	**-âr**umdan ṣaḳın	EKR	Z.K.	Mürdef	n	r
369	G.	**-în**ümden ṣaḳın	EKR	Z.K.	Mürdef	n	n
370	G.	**-end**inden ṣaḳın	EKR	Z.K.	Mukayyed	n	d
371	G.	**-îş** iken	KR	Z.K.	Mürdef	n	ş
372	G.	**-ân** olsun	KR	Z.K.	Mürdef	n	n
373	G.	**-âz** bilmez n'eydügin	KGR	Z.K.	Mürdef	n	z
374	G.	**-âr** itmesün ya n'eylesün	KGR	Z.K.	Mürdef	n	r
375	G.	**-âz** itmesün ya n'eylesün	KGR	Z.K.	Mürdef	n	z
376	G.	**-ûb** itmesün n'itsün	KGR	Z.K.	Mürdef	n	b
377	G.	**-er** virsün	KR	T.K.	Mücerred	n	r
378	G.	**-ân** ṣanur gören	KR	Z.K.	Mürdef	n	n
379	G.	**-ân** görmesün	KR	Z.K.	Mürdef	n	n
380	G.	**-ûd** bulunsun	KR	Z.K.	Mürdef	n	d
381	G.	**-am**/**em** amañılmasun	KR	T.K.	Mücerred	n	m
382	G.	**-ûr**a ṣunmazsın	EKR	Z.K.	Mürdef	n	r
383	G.	**-âz** degülsin	KR	Z.K.	Mürdef	n	z
384	G.	**-ân** düşmen	KR	Z.K.	Mürdef	n	n
385	G.	**-â**düşmen	KR	T.K.	Mücerred	n	â
386	G.	**-âz** idemezsin	KR	Z.K.	Mürdef	n	z
387	G.	**-âb** iderin	KR	Z.K.	Mürdef	n	b
388	G.	**-âb** iderin	KR	Z.K.	Mürdef	n	b
389	G.	**-ûr** düşmesün	KR	Z.K.	Mürdef	n	r
390	G.	**-lî-**i çemen	EKR	Z.K.	Mukayyed	n	y
391	G.	**-îz** göstersün	KR	Z.K.	Mürdef	n	z
392	G.	**-ey**dür bu	EKR	T.K.	Mücerred	v	y
393	G.	**-ar**dur/**er**dür bu	EKR	T.K.	Mücerred	v	r
394	G.	**-âb-**ı ebrû	EKR	Z.K.	Mürdef	v	b
395	G.	**-âh-**ınev	KR	Z.K.	Mürdef	v	h
396	G.	**-û** tâze	KR	Z.K.	Mücerred	h	v
397	G.	**-û**da	ER	T.K.	Mücerred	h	v
398	G.	**-û**da/de	ER	T.K.	Mücerred	h	v
399	G.	**-âr** olur nev-rûzda	EKGR	Z.K.	Mürdef	h	r
400	G.	**-eh** mestâne	KR	T.K.	Mücerred	h	h
401	G.	**-ân**a/e peymâne	EKR	Z.K.	Mürdef	h	n
402	G.	**-an**/**en** peymâne	KR	T.K.	Mücerred	h	n
403	G.	**-âb** bir elde	KGR	Z.K.	Mürdef	h	b
404	G.	**-âz**umda	ER	Z.K.	Mürdef	h	z

405	G.	**-er**/**ar** nâme	KR	T.K.	Mücerred	h	r
406	G.	**-âb** gelsün çeşmüñe	KGR	Z.K.	Mürdef	h	b
407	G.	**-âh**ı/î olmasa	EKR	Z.K.	Mürdef	h	h
408	G.	**-âd** itse de	KGR	Z.K.	Mürdef	h	d
409	G.	**-âne**den soñra	EKR	Z.K.	Mukayyed	h	h
410	G.	**-în** üzre	KR	Z.K.	Mürdef	h	n
411	G.	**-âġ** âşüfte	KR	Z.K.	Mürdef	h	ġ
412	G.	**-en**/**an** ḳanda	KR	T.K.	Mücerred	h	n
413	G.	**-et**/**at** ḳanda ben ḳanda	KGR	T.K.	Mücerred	h	t
414	G.	**-âr**a hele	EKR	Z.K.	Mürdef	h	r
415	G.	**-âḳ-**ı girişme	EKR	Z.K.	Mürdef	h	ḳ
416	G.	**-âb** bir yere	KGR	Z.K.	Mürdef	h	b
417	G.	**-âb-**ı ʿişve	EKR	Z.K.	Mürdef	h	b
418	G.	**-âm** olsa bize	KGR	Z.K.	Mürdef	h	m
419	G.	**-âm** olsa bize	KGR	Z.K.	Mürdef	h	m
420	G.	**-ûn** itmekde	KR	Z.K.	Mürdef	h	n
421	G.	**-âb-**ı tâze	EKR	Z.K.	Mürdef	h	b
422	G.	**-âb** bir yerde	KGR	Z.K.	Mürdef	h	b
423	G.	**-âne** bir yerde	KGR	Z.K.	Mukayyed	h	h
424	G.	**-âr**a/e gösterme	EKR	Z.K.	Mürdef	h	r
425	G.	**-âr**a gösterme	EKR	Z.K.	Mürdef	h	r
426	G.	**-âc** itmezse de	KGR	Z.K.	Mürdef	h	c
427	G.	**-ân** ṣanma	KR	Z.K.	Mürdef	h	n
428	G.	**-âġ** oldı yine	KGR	Z.K.	Mürdef	h	ġ
429	G.	**-ûr**âyîne	KR	Z.K.	Mürdef	h	r
430	G.	**-â**kimi görse	KGR	Z.K.	Mücerred	h	â
431	G.	**-er** eyle	KR	T.K.	Mücerred	h	r
432	G.	**-âm**âheste âheste	KGR	Z.K.	Mürdef	h	m
433	G.	**-ûr** olmasun kimse	KGR	Z.K.	Mürdef	h	r
434	G.	**-îr** olsa da	KGR	Z.K.	Mürdef	h	r
435	G.	**-âne** idi	KR	Z.K.	Mukayyed	h	h
436	G.	**-ûr**a ṭoḳındı	EKR	Z.K.	Mürdef	h	r
437	G.	**-er**/**ar** yoḳ mı	KGR	T.K.	Mücerred	y	r
438	G.	**-âb** tehî	KR	Z.K.	Mürdef	y	b
439	G.	**-ûz**a başladı	EKR	Z.K.	Mürdef	y	z
440	G.	**-en** ṭutdı	KR	T.K.	Mücerred	y	n
441	G.	**-ân**a ḥâcet ḳalmadı	EKGR	Z.K.	Mürdef	y	n
442	G.	**-âḳ**ı/i ḳaldı	EKR	Z.K.	Mürdef	y	ḳ
443	G.	**-âr**um olaydı	EKR	Z.K.	Mürdef	y	r
444	G.	**-eh**de ter düşdi	EKGR	T.K.	Mücerred	y	h
445	G.	**-îr** degül mi	KGR	Z.K.	Mürdef	y	r
446	G.	**-em** gelmez mi	KGR	T.K.	Mücerred	y	m
447	G.	**-â**yı unutdurdı	EKR	T.K.	Mücerred	y	â
448	G.	**-âne** gibi	KR	Z.K.	Mukayyed	y	h
449	G.	**-ân-**ı bezm-i mey	EKGR	Z.K.	Mürdef	y	n
450	G.	**-âh-**ı Mevlevî	EKR	Z.K.	Mürdef	y	h
451	G.	**-âġ-**ı Mevlevî	EKR	Z.K.	Mürdef	y	ġ
452	G.	**-âz-**ı Mevlevî	EKR	Z.K.	Mürdef	y	z

453	G.	**-â**yı	ER	T.K.	Mücerred	y	â
454	G.	**-âre**/**âra** bulunmadı	KR	Z.K.	Mukayyed	y	h
455	G.	**-ed**/**ad**/**âd**ı/i/î	ER	T.K.	Mücerred	y	d
456	G.	**-ân**dur yeri	EKR	Z.K.	Mürdef	y	n
457	G.	**-îm**-i nev-rûzî	EKGR	Z.K.	Mürdef	y	m
458	G.	**-ey**/**ay**	-	T.K.	Mücerred	y	y
459	G.	**-ân**ı/î	ER	Z.K.	Mürdef	y	y
460	G.	**-âġ**um olaydı	EKR	Z.K.	Mürdef	y	ġ
461	G.	**-ân**ı/î düşmedi	EKR	Z.K.	Mürdef	y	n
462	G.	**-âġ** yetmez mi	KGR	Z.K.	Mürdef	y	ġ
463	G.	**-âz**ı bilmedi	EKR	Z.K.	Mürdef	y	z
464	G.	**-îş**edür her ḳaṭresi	EKGR	Z.K.	Mukayyed	y	h
465	G.	**-âb**-ı ṭurresi	EKR	Z.K.	Mürdef	y	b
466	G.	**-ûn**dur ġamzesi	EKR	Z.K.	Mürdef	y	n
467	G.	**-ûn**dan ġayrı	EKR	Z.K.	Mürdef	y	n
468	G.	**-ar**ından/**er**inden ġayrı	EKR	T.K.	Mücerred	y	r
469	G.	**-în**üm yüze çıḳdı	EKGR	Z.K.	Mürdef	y	n
470	G.	**-âb** ey sâḳî	KGR	Z.K.	Mürdef	y	b
471	T.	**-al**dı	ER	T.K.	Mücerred	y	l
472	T.	**-â**	-	T.K.	Mücerred	â	â
473	T.	**-â**	-	T.K.	Mücerred	â	â
474	T.	**-âd**	-	Z.K.	Mücerred	d	d
475	T.	-	-	-	-	-	-
476	T.	-	-	-	-	-	-
477	T.	-	-	-	-	-	-
478	T.	-	-	-	-	-	-
479	T.	-	-	-	-	-	-
480	M.	**-ül**-âsâ	ER	T.K.	Mücerred	â	l
481	M.	**-ad**	-	T.K.	Mücerred	d	d
482	M.	**-le**müzdür	ER	T.K.	Mukayyed	r	h
483	M.	**-er** virür	KR	T.K.	Mücerred	r	r
484	M.	**-âl** eyler	KR	Z.K.	Mürdef	r	l
485	M.	**-ed**kâr	KR	T.K.	Mücerred	r	d
486	M.	**-â**	-	T.K.	Mücerred	â	â
487	M.	**-an**um/**en**üm	ER	T.K.	Mücerred	m	n
488	M.	**-îve** gerek	KR	Z.K.	Mukayyed	k	h
489	M.	**-zâr**ı	ER	Z.K.	Mürdef	y	r
490	M.	**-â**yuz	ER	T.K.	Mücerred	z	â
491	M.	**-âr**a ʿışḳ olsun	EKGR	Z.K.	Mürdef	n	r
492	Kt.	**-at**/**et** ile	KR	T.K.	Mücerred	h	t
493	R.	**-nâ**dur	ER	Z.K.	Mukayyed	r	â
494	Ms	**-ûr**ı/î	ER	Z.K.	Mürdef	y	r

Mezâkî Divanı'nda bulunan 494 şiirin redif ve kafiyelerine göre yapılan tespitlere göre aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kasideler

Divanda 29 kaside bulunmaktadır ve bu kasidelerden 25 tanesi redifli 4 tanesi redifsizdir. Redifli kasidelerin rediflerinin 8 tanesi ek ve kelimeden, 8 tanesi sadece ekten, 6 tanesi sadece kelimeden, 2 tanesi kelime grubundan ve bir tanesi ek ve kelime grubundan oluşan rediflere sahiptir. Kafiye çeşidi olarak 18 kaside zengin kafiye 11 kaside ise tam kafiye ile oluşturulmuştur. Divan şiiri kafiye ve redif sistemine göre ise mürekkeb kafiyelerin sayısı daha fazladır. 19 kasidede mürdef kafiye 10 kasidede ise mücerred kafiye kullanılmıştır. Kasidelerde müesses ve mukayyed kafiye kullanılmamıştır.

Kasidelerde en sık kullanılan revi harfleri y(8) ve r(6)'dır. Daha sonra m(5), n(3), k(3), d(1), h(1), l(1) ve z(1) gelmektedir. Kasidelerde kullanılan asıl kafiye revileri ise sıklık sırasına göre n(9), r(8), m(7), â(2), d(2), l(1) şeklindedir.

Gazeller

Mezâkî Divanı'nda en hacimli bölümü oluşturan gazellerin sayısı 441'dir. Divandaki gazellerden 438 tanesi redifli 3 tanesi redifsizdir. Redifli gazellerin rediflerinin 182 tanesi ek ve kelimeden, 133 tanesi kelimeden, 71 tanesi kelime grubundan, 34 tanesi sadece ekten, 18 tanesi ek ve kelime grubundan oluşan rediflere sahiptir. Kafiye çeşidi olarak 330 gazel zengin kafiye, 111 gazel ise tam kafiye ile yazılmıştır. Kasidelerde olduğu gibi gazellerde de mürekkeb kafiyelerin sayısı mücerred kafiyelere göre daha fazladır. Gazellerin 280 tanesi mürdef kafiye ile, 117 tanesi mücerred kafiye ile, 44'ü mukayyed kafiye ile yazılmıştır. Kasidelerde olduğu gibi gazellerde de müesses kafiye kullanılmamıştır.

Gazellerde kullanılan revi harfleri kullanım sıklığına göre r(99), z(55), n(42), h(42), y(34), l(32), m(25), â(20), k(17), ş(11), t(8), ḳ(8), d(6), b(5), ḥ(4), f(4), v(4), p(3), c(3), ġ(3), s̲(3), ż(3), ç(2), ʿ(ayn)(2), ṭ(2), ḫ(1), s(1), ṣ(1), ẓ(1) şeklindedir. Gazellerde kullanılan asıl kafiye revileri ise r(101), n(76), h(46), m(36), b(34), z(27), d(27), â(20), t(12), ġ(11), ş(10), l(10), y(7), v(7), k(5), s(5), ḳ(3), f(3), c(1)şeklindedir.

Diğer Şekiller

Mezâkî Divanı'nda gazel ve kasidelerden başka divandaki sıraya göre 9 tarih, 12 müfret, bir kıta, bir rubai ve bir müseddes bulunmaktadır. 9 tarihten 5 tanesi tek mısra halinde olduğu için kafiye ve redif gibi şekil unsurlarının tespiti mümkün değildir. 4 tarihten ise 3'ü redifsiz biri rediflidir. Redifli tarih sadece ekten oluşan redife sahiptir. Kafiye çeşidi olarak 4 tarihten 3'ü tam kafiye biri zengin kafiyelidir. Aynı şekilde 4 tarihten 3'ü mücerred, biri ise mürdef kafiyelidir. 4 tarihin revileri â(2), y(1) ve d(1) şeklinde; asıl kafiye revileri ise â(2), l(1) ve d(1) şeklindedir.

Mezâkî Divanı'nda 12 müfret şiir bulunmaktadır. Bu 12 müfret şiirden 2 tanesi redifsiz 10 tanesi rediflidir. Redifli müfretlerin rediflerinin 5 tanesi sadece ekten, 4 tanesi kelimeden ve bir tanesi ek ve kelime grubu rediften oluşmaktadır. Kafiye çeşidi olarak 12 müfretten 8 tanesi tam kafiye 4 tanesi zengin kafiye ile oluşturulmuştur. Müfretlerde 7 mücerred, 3 mürdef ve 2 mukayyed kafiye bulunmaktadır. Müfretlerde de müesses kafiye kullanılmamıştır. 12 müfredin revileri r(4), â(2), d(1), m(1), k(1), y(1), z(1), n(1) şeklindedir. Asıl kafiye revileri ise r(3), â(2), l(2), d(2), h(2) ve n(1) şeklindedir.

Mezâkî Divanı'nda ayrıca bir kıta, bir rubai ve bir müseddes bulunmaktadır. Bunların kafiye ve redif unsurları bakımından incelenmesi ise şu şekildedir. Divandaki tek kıta kelime redifli ve tam kafiye ile yazılmıştır. Mücerred kafiye ile yazılan bu kıtanın revisi (h), asıl kafiye revisi ise (t)'dir. Divandaki rek rubai ek redifli ve zengin kafiye ile yazılmıştır. Mukayyed kafiye ile yazılan bu rubainin revisi (r); asıl kafiye revisi ise (â)'dır. Divanda 5 bendden oluşan mütekerrir müseddes ek redifli zengin kafiye ile yazılmıştır. Mürdef kafiye ile yazılan bu müseddesin revisi (y), asıl kafiye revisi ise (r)'dir.

4.3.1. Kafiye Kusurları

Klasik Türk Edebiyatında divan tertibinden redif ve kafiyelerin kullanım usullerine kadar pek çok şekil özelliği ayrıntılı olarak belirlenmiş, şairler de bu şekil özelliklerine riayet etmeye özen göstermişlerdir. Ancak, divan şiirinde göz kafiyesinin esas olması, kimi zaman şairin kafiye oluşturma kaygısı içinde kafiye kusurlarına düşmesine de sebep olabilmiştir. Her ne kadar Türkçe, Arapça ve Farsça'nın tüm imkânlarından yararlanan bir yapı olarak Osmanlı Türkçesi; divan şairinin şiir dünyasına muazzam bir kelime dağarcığı

sunmuş olsa da şiirde konu, ahenk, ifade gücü, vezin ve daha birçok sebepten şairler kimi zaman kafiye kusurları yapmaktan kurtulamamışlardır. Söz konusu kafiye kusurlarının niteliklerine göre bir kısmı çok büyük kusur sayılabilecekken daha küçük kusur sayılabilecek olanlar da vardır. Arap edebiyatında klasik dönemden beri ayrıntılı olarak bilinen kafiye kusurlarının kapsamı İran edebiyatında daralmış, Türk şiirinde ise şiire dair pek çok unsurda olduğu gibi İran şiirindeki hali ile kabul edilmiştir. Bu bağlamda şiirin ve şairin niteliğini belirlemede önemli hususlardan biri olan kafiye kusurları esas olarak ikvâ, ikfâ, sinâd ve îtâ olmak üzere dört başlık altında ifade edilmektedir. Bununla beraber biz bu bölümde günümüzde kullandığımız Latin alfabesi çerçevesinde ve günümüz bakış açısıyla Mezâkî Divanı'nda tespit ettiğimiz çeşitli kafiye kusurlarını da ortaya koymaya çalışacağız.

4.3.1.1. İkvâ

Kafiyeli kelimelerin Arap harfleriyle yazılışları aynı, ancak harekelerinin farklı olmasıdır. Örneğin devr ile dûr, derd ile dürd gibi.[231] Şiir içerisinde bağlama uygun kafiye bulma zorluğu nedeniyle şairlerin kimi zaman yapmak zorunda kaldıkları kafiye kusuru olan ikvâya Mezâkî Divanı'nda 4 şiirde rastlanmıştır.

Mezâkî Divanı'nda "-le baḥs" redifli ve "-ş" mücered kafiyeli 39. gazelin 3. beytinde;

"İtme ey dil tünd-ḫûy-ı dil-ber-i **mehveşle** baḥs
İdemez pervâne-i pür-suḫte **âteş** ile baḥs"[232] [G.39/1]

"ʿÂşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i ṣahbâ-yı ʿışḳ
İtme deryâ-nûş iseñ de bâde-i **bî-ġışla** baḥs"[233] [G.39/3]

kafiyenin bulunduğu "bî-ġışla" kelimesinde asıl kafiye revisinden önce -diğer beyitlerden farklı olarak- "ı" harekesi kullanılmıştır. Bu da kafiye kusuru olarak ikvâya örnek teşkil etmektedir.

[231] Dilçin, C. (2004). *a.g.e.*, 64.
[232] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.
[233] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.

Mezâkî Divanı'nda "-inden iḫtirâz" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 171. gazelin 2. beytinde;

"ʿÂşıḳ itmez tîġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirâz
Eylemez ser-bâz olan terk-i serinden iḫtirâz"[234][G.171/1]

"Büt-perestân-ı maḥabbet eylemez ol âfetüñ
Ârzû-yı küfr-i zülf-i **kâfirinden** iḫtirâz"[235] [G.171/2]

kafiyenin bulunduğu "kâfirinden" kelimesinde asıl kafiye revisinden önceki "i" harekesi diğer beyitlerde kullanılan "e" harekesinden farklı olduğu için ahengi olumsuz yönde etkilemiştir. Her ne kadar "kâfir" kelimesi Arapça "küfr" kelimesinin ism-i faili olsa da "kâfer" şeklinde de ifade edildiğine dair bilgi veren sözlüklerin de bulunması[236] sebebiyle şiirdeki bu kullanımı tamamen ikvâ olarak kabul etmek de mümkün görünmemektedir.

Mezâkî Divanı'nda "-deyüz/dayuz" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 180. gazelde 2. ve 3. beyitlerde;

"Ne yâd-ı ḫânmân u ne fikr-i ḥażârdayuz
Bir mâ-ḥażar yeter bize râh-ı seferdeyüz"[237][G.180/1]

"Râh-ı ġazâda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
Bir ḥâlet el virür ki ne gökde ne **yirdeyüz**"[238][G.180/2]

"Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yâb olup
Ser-der-hevâlaruz ki ne baḥr ü ne **yirdeyüz**"[239] [G.180/3]

"yirdeyüz" kelimesinde asıl kafiye revisinden önceki "i" sesi diğer beyitlerde kullanılan "e" sesinden farklı olduğu için ahengi olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak yir kelimesinin Osmanlıca yazılışı ile söylenişi arasındaki fark düşünüldüğü zaman bu durum kafiye

[234] Mermer, A. (1991). a.g.e., 387.
[235] Mermer, A. (1991). a.g.e., 387.
[236] Kanar, M. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük.* 2.b., Ankara: Say Yayınları, 1194.
[237] Mermer, A. (1991). a.g.e., 393.
[238] Mermer, A. (1991). a.g.e., 393.
[239] Mermer, A. (1991). a.g.e., 393.

açısından kabul edilebilmekle beraber göz kafiyesi esaslı bakışta ikvâ söz konusudur.

Mezâkî Divanı'nda "olmasam" redifli ve "ûş" mürdef kafiyeli 301. gazelde 5. beyitde;

"Bî-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bî-**hûş** olmasam
Çâha düşmezdüm bu deñlü mest ü **medhûş** olmasam"[240][G.301/1]

"Kim girerdi âteş-i sûzân-ı ʿışḳa bî-ḥaẕer
Şeh-süvâr-ı ʿarṣa-i ṣıdḳ-ı **sîmâveş** olmasam"[241] [G.301/5]

"sîmâveş" kelimesinde asıl kafiye revisinden önceki "e" sesi diğer beyitlerdeki "û"dan farklı olduğu için bu şiirde aruz kusuru olarak ikvâ yapılmıştır.

4.3.1.2. İkfâ

Kafiyeli kelimelerde revî harfinin Arap harfleriyle yazılışları ayrı, fakat Türkçe okunuşta ses bakımından benzer olmasıdır. Örneğin ṣabâḥ ile sipâh gibi. Ancak, Arapça ve Farsça kelimelerde bazı harfleri bir araya getirmek de ikfadır. Örneğin ṭarab ile çep gibi.[242]

Divan şiirinde önemli bir kusur olarak nitelendirilebilecek ikfâya Mezâkî Divanı'nda birkaç beyitte rastlanmıştır.

Divanda "ûb-ı kıyâmet" redifli ve "-ûb" mürdef kafiyeli 36. gazelde şair "-ûb" ve "-op" heceleri ile kusurlu bir kafiye oluşturmuştur. Ancak burada "-op" hecesindeki "-o" sesinin "vav" ile yazıldığını ve dolayısıyla uzun sesli olduğunu belirtmekle beraber "-p" sesinin "-b" ile kafiye oluşturmasının kafiye kusuru olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Bu duruma, tenasüp ilgisinden dolayı, yani şairin ikinci beytin ikinci mısraında "çevgan ve ser-i kâkül" kelimelerini kullanması anlam gereği "ṭop" kelimesini kullanılması sebep olmuştur.

[240] Mermer, A. (1991). a.g.e., 469.
[241] Mermer, A. (1991). a.g.e., 469.
[242] Dilçin, C. (2004). a.g.e., 64.

"Ey ber-zede dâmân-ı ṣad-**âşûb**-ı ḳıyâmet
Aḥsente zihî fitne-i ser-**kûb**-ı ḳıyâmet"[243][G.36/1]

"Ey serv-i revân gûy-ı revân olsa revâdur
Çevgân-ı ser-i kâkülüñe ṭ**op-ı ḳıyâmet**"[244] [G.36/2]

Divanda "-ûb", "-op" ve "-up" heceleri ile kusurlu kafiye oluşumuna aşağıdaki örnekte de rastlamaktayız. Divanda "-ûb eylemişlerdür" redifli ve "-ûb" mürdef kafiyeli 91. gazelde gazelde şair "-ûb", "-op" ve "-up" heceleri ile kusurlu kafiye oluşturmuştur.

"Bütân kim şehr-i âşûbi leked-**kûb** eylemişlerdür
Bu meydânda niçe ser kelleyi **ṭop** eylemişlerdür"[245][G.91/1]

"Göñül n'eyler per-i Cibrîli Miʿrâc-ı maḥabbetde
O bezm-i ḫâsı müstaġnî-i **cârup** eylemişlerdür"[246] [G.91/2]

Yine "yazmışlar" redifli ve "-ûb" mürdef kafiyeli 91.gazelde de "ṭop yazmışlar" şeklinde bir kullanım dolayısıyla kafiye kusuru bulunmaktadır.

"Yazanlar peykerüm yanumda bir **maḥbûb** yazmışlar
ʿAceb naḳş-ı ġarîb itmişler el-ḥaḳ **ḫûb** yazmışlar"[247][G.142/1]

"Muṣavverler yazup taṣvîr-i zülf ü ḫâl-i dildârı
Ḫam-ı çevgân-ı müşgîne muʿanber **ṭop** yazmışlar"[248] [G.142/2]

4.3.1.3. Sinâd

Kafiyeli kelimelerde ridf harflerinin aynı olmamasıdır. Örneğin zâr ile zîr ve zor gibi.[249] Kafiye kusurları arasında "sinâd" konusunda "reviden önceki harf ve harekelerdeki

[243] Mermer, A. (1991). a.g.e., 303.
[244] Mermer, A. (1991). a.g.e., 303.
[245] Mermer, A. (1991). a.g.e., 336.
[246] Mermer, A. (1991). a.g.e., 336.
[247] Mermer, A. (1991). a.g.e., 367.
[248] Mermer, A. (1991). a.g.e., 367.
[249] Dilçin, C. (2004). a.g.e., 64.

değişme kusurlarına "sinad" adı verilir"[250] şeklinde de bir tanımlama bulunmaktadır. Kendi içerisinden farklı sınıflandırmaları da bulunan sinâd kafiye kusurunun en bilinen ve belirgin hali mürdef kafiyelerde asıl kafiye revisinden önceki "elif", "vav" veya "ye"harflerinden birinin diğer beyitlerle uyumsuzluğu şeklinde olan "ridf sinâdı" denilen şeklidir.

Divanda "-ıdur" redifli ve "-ûş" mürdef kafiyeli 152. gazelde 2. beyitteki kafiye kelimesi olan "pâş" kelimesindeki "âş" hecesi matla ve diğer beyitlerdeki kafiye ile ridf harfinin aynı olmaması sebebiyle kafiye kusuru olarak "sinâd" oluşmasına neden olmuştur.

"Göñül cihân-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫur**ûş**ıdur
Bu mevc-ḫîz-i melâmet kemîne c**ûş**ıdur"[251][G.152/1]

"Birûn-ı sîne-i sûzân-ı ʿâşıḳı gör kim
Şerâre-pâş-ı derûn dâġ-ı şuʿle-p**âş**ıdur"[252] [G.152/2]

Divanda "-sin gördük" redifli ve "-îne" mukayyed kafiyeli 255. gazelde;

"Girîbân-çâk iken meclisde yârüñ **sînesin** gördük
Felekde biz daḫi İskender'üñ **âyînesin** gördük"[253][G.255/1]

"Ḳabâ-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün âdem
Fenâ dirler anuñ üstine köhne **pîşesin** gördük"[254] [G.255/6]

6. beyitte kafiyenin bulunduğu kelime olan "pîşesin" kelimesindeki "-îşe" hecesi matla ve diğer beyitlerde mukayyed kafiyeyi oluşturan "-îne" ile reviden önceki harf bakımından uyumsuz olduğu için bu şiirde kafiye kusuru olarak sinâd bulunmaktadır.

[250] Durmuş, İ., Öztürk, M., Pala, İ., (2001). *Kafiye. TDVİA.* (C.24) Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 151.
[251] Mermer, A. (1991). a.g.e., 374.
[252] Mermer, A. (1991). a.g.e., 374.
[253] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.
[254] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.

4.3.1.4. Îtâ

Şiir içinde bir kafiyenin aynı anlamda yinelenmesidir. İkiye ayrılır. Füsûn-ger ve sitem-ger örneğinde olduğu gibi yinelendiği belirgin olan kafiye kusuruna îtâ-yı celî denir. Ayrıca Arapça, Farsça ve Türkçe kelimelerin sonuna gelen aynı görevli ekler de îtâ-yı celî sayılır. Örneğin muallimîn-müslimîn, zerrîn-simîn, yazan-koşan.[255]

Divan şiirinde kafiyenin bulunduğu kelimenin aynı görev ve anlamda tekrar edilmesi çok sık rastlanan bir durum değildir ve kusur olarak kabul edilir. Ancak kaside gibi uzun soluklu şiirlerde şairlerin kafiye bulma sıkıntısı yüzünden tekrarlanan kafiye kelimelerinin bulunduğu beyitler arasında en az 7 beyit bulunması halinde bu tür kullanım kabul edilebilmektedir.

Mezâkî Divanı'nda aşağıdaki şiirlerde kafiye kelimesinin aynı görev ve anlamda tekrar edilmesi şeklinde îtâ kusuruna rastlanmıştır.

"-dur" redifli ve "-â" mücerred kafiyeli 14. kasidenin 6. beyti;

"Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbîr ile ʿâlem
Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rûz-i **veġâdur**"[256] [K.14/6]

ve aynı kasidenin 10. beytinde; "veġâdur" kafiyenin bulunduğu kelime olarak iki defa kullanılmıştır.

Meydâna çıḳup ceng ü cidâl eylemez ancaḳ
Ṭâġîleri hep daġdaġa-perdâz-ı **veġâdur**"[257] [K.14/10]

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kafiye kelimesinin aynı görev anlamda kullanılmasına dair tespitlerimiz bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "nedür bilmez hîç" redifli ve "-ng" mukayyed kafiyeli 43.

[255] Dilçin, C. (2004). a.g.e., 64-65.
[256] Mermer, A. (1991). a.g.e., 217.
[257] Mermer, A. (1991). a.g.e., 217.

gazelin matla beytinin ilk mısraı ve 3. beyitte kafiye kelimesi olan “teng” kelimesi; “açar” redifli ve “-âh” mürdef kafiyeli 111. gazelde matla beytinin 2. mısraında ve 2. beyitte kafiye kelimesi olan “siyâh” kelimesi; “-i ʿişvedür” redifli ve “-st” mukayyed kafiyeli 112. gazelin 5. ve 6. beyitlerinde kafiyenin bulunduğu kelime olan “pest” kelimesi; “olmaz” redifli ve “-m” mücerred kafiyeli 164. gazelin 4. ve 5. beyitlerinde kafiye kelimesi olan “ḳadem” kelimesi; “-ı ʿışḳuz” redifli ve “-âr” mürdef kafiyeli 174. gazelin matla beytinin ilk mısraında ve 2. beyitte kafiyenin bulunduğu kelime olan “güẕâr” kelimesi; “-deyüz/dayuz” redifli ve “-r” mücerred kafiyeli 180. gazelde 2. ve 3. beyitlerde kafiyenin bulunduğu kelime olan “yirdeyüz” kelimesi; “olmaz” redifli 209. gazelin 8. ve 9. beyitlerinde kafiyenin bulunduğu kelime olan “sükûn” kelimesi; “-ın görelüm” redifli ve “-âr” mürdef kafiyeli 311. gazelde 5. ve 7. beyitlerde kafiyenin bulunduğu kelime olan “nehârın” kelimesi; “olmasun n’olsun” redifli ve “-m” mücerred kafiyeli 335. gazelde matla beytinin 2. mısraında ve 2. beyitte kafiyeninin bulunduğu kelime olan “ġamm” kelimesi; “-umdan ṣaḳın” redifli ve “âr” mürdef kafiyeli 339. gazelde 7. ve 8. beyitlerde kafiyenin bulunduğu kelime olan “ġubârumdan” kelimesi; “olmasun kimse” redifli ve “-ûr” mürdef kafiyeli 404. gazelde 7. ve 10. beyitlerde kafiyenin bulunduğu kelime olan “maʿẕûr” kelimesi; “-um olaydı” redifli ve “-âr” mürdef kafiyeli 414. gazelde 4. ve 5. beyitlerde kafiyenin bulunduğu kelime olan “gül-ʿiẕârum” kelimesi iki defa kullanılmıştır. Dolayısıyla bu şiirlerde kafiye kusuru olarak îtâ yapılmıştır.

Divanda “-ı ṣubḥ” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 46. gazelde 7. ve 9. beyitlerde kafiye kelimesi olarak “ḫ̬ân” kelimesi; “-ı beslerüz” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 191. gazelde matla beytinin 2. mısraında ve 2. beyitte kafiye kelimesi olarak “revânı” kelimesi kullanılmakla beraber bu kelimeler söz konusu beyitlerde farklı anlamlarda kulllanılmış olmalarından dolayı kafiye kusuru bağlamında îtâ olarak değerlendirilemez.

Yukarıdaki tespitlerin dışında Mezâkî Divanı’nda, kafiye kusurlarından îtâ çerçevesinde değerlendirilen “îtâ-yı celî” ve “îtâ-yı hafî”ye dair başka tespitler de bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı’nda kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî”ye pek çok yerde rastlanmaktadır. Divan şiirinde özellikle kasidelerde bir kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî”ye pek çok usta şairde bile rastlamak mümkündür. Zira şairlerin kaside gibi gazele oranla daha uzun şiirlerde kafiye oluşturma sıkıntıları daha belirgin bir şekilde ortaya

çıkmaktadır. Divan şiirinde "îtâ-yı celî" daha çok Farsça ekler veya bileşik kelimeler oluşturan fiil kökleri ile yapılmaktadır.

Divanda kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî"ye sebep olan ekler ve kullanımlar şunlardır:

Farsça çoğul eki olan "-ân" ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî:

Divanda "-ı/i/î" redifli ve "-ân" mürdef kafiyeli 23. kasidede 5. beyitteki "ḫûbânı", 10. beyitteki "yârânı", 13. beyitteki "mestânı" ve 52. beyitteki "perestânı" şeklinde kafiyeleri oluşturan kelimelerdeki Farsça çoğul eki olan "-ân"; kafiye deîtâ-yı celî kusuruna sebep olmuştur.

"Ṣabâ-yı nerm ile mevc-i girih girih olıcaḳ
Virür leṭâfet-i çîn-i cebîn-i **ḫûbânı**"[258] [K.23/5]

"Dem-i temevvüc-i Nîl ü zamân-ı feyż-i nesîm
Ṣafâ-yı âb ü hevâ açdı ḳalb-i **yârânı**"[259] [K.23/10]

"Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cûş-ı şevḳ-i derûn
Düşürdi semt-i çemenzâra râh-ı **mestânı**"[260] [K.23/13]

"Ḫoşâ yanuñda semiyyî-i tîr-zen-i eṣnâm
K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-**perestânı**"[261] [K.23/52]

Divanda "ṣabûh" redifli ve "-ân" mürdef kafiyeli 47. gazelde matla beytinin 2. mısraındaki "mestân", 3. beyitteki "perestân", 4. beyitteki "pesendân" ve 5. beyitteki "rindân" kelimelerindeki "-ân" sesi Farsça çoğul ekidir, dolayısıyla bu gazelde kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî" yapılmıştır.

Divanda bulunan "sensin sen" redifli ve 5 beyitten oluşan 332. gazelde sırasıyla

[258] Mermer, A. (1991). a.g.e., 257.
[259] Mermer, A. (1991). a.g.e., 257.
[260] Mermer, A. (1991). a.g.e., 258.
[261] Mermer, A. (1991). a.g.e., 260.

“naẓarân, cigerân, berân, püserân, güẕerân ve perverân” kelimelerindeki “ân” hecesi mürdef kafiye olarak Farsça çoğul eki olması sebebiyle (güẕerân hariç olmak kaydıyla) kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî” yapılmış gibi görülmekle birlikte, söz konusu ekin eklendiği kelimelerin mücerred kafiye de oluşturuyor olmaları bu konuda tarafımızca iki farklı bakış açısının oluşmasına sebep olmuştur. Bu bağlamda biz “-ân” ekinin Türkçe olmamasını göz önünde tutarak bu şiirde kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî” yapıldığını kabul etmekteyiz.

Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olan “-ân” ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî:

Divanda “-a münâsib” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 24. gazelde;

“Dil-ber dile dil dil-ber-i fettâna münâsib
Gül bülbüle bülbül gül-i **ḫandâna** münâsib”[262] [G.24/1]

“Gülşende ḳad-i yâr ile baḳ serv-i bülende
Serve ḳad ü ḳad serv-i **ḫırâmâna** münâsib”[263] [G.24/4]

“Muṭrib n’ola nâyuñla göñül nâleler itse
Ney nâleye nâle ney-i **nâlâna** münâsib”[264] [G.24/6]

“Çek rişte-i naẓma dür-i güftârı Meẕâḳî
Dürr rişteye rişte dür-i **ġalṭâna** münâsib”[265] [G.24/7]

matla beytinin 2. mısraındaki “ḫandân”, 4. beyitteki “ḫırâmân”, 6. beyitteki “nâlân” ve makta beytindeki “ġalṭân” kelimelerindeki “-ân” ekinde Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olan “ân” ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî bulunmaktadır.

Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olan “-ân” ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî ile ilgili diğer tespitler şunlardır:

[262] Mermer, A. (1991). a.g.e., 296.
[263] Mermer, A. (1991). a.g.e., 296.
[264] Mermer, A. (1991). a.g.e., 296.
[265] Mermer, A. (1991). a.g.e., 296.

Divanda "-dur bâʾiş" redifli ve 37. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "keşân", 2. beyitteki "resân", 4. beyitteki "çekân" ve 5. beyitteki "revân" kelimelerindeki "-ân" eki; "olup gider" redifli 99. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "ḫırâmân" ve 2. beyitteki "cünbân" kelimelerindeki "-ân" eki; "olduġum yirdür" redifli 119. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 4. beyitteki "giryân" ve 5. beyitteki "ḫırâmân" kelimelerindeki "-ân" eki; "buluruz" redifli 189. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 7. beyitteki "sûzân" ve 8. beyitteki "ḫandân" kelimelerindeki "-ân" eki; "-a virilmiş" redifli 222. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytinin ilk mısraındaki "ḫandân", 2. mısraındaki "nalân", 2. beyitteki "ḫırâmân" ve 5. beyitteki "dıraḫşân" kelimelerindeki "-ân" ekinin Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olması sebebiyle şiirlerde kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî" yapılmıştır.

Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olan "-îde" ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî:

Divanda "-yüz cânâ" redifli 18. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "şûrîdeyüz", 2. beyitteki "pîçîdeyüz", 5. beyitteki "pûşîdeyüz", 6. beyitteki "rencîdeyüz", 8. beyitteki "sencîdeyüz" ve 9. beyitteki "mâlîdeyüz" kelimelerinde mukayyed kafiye olarak kullanılan "-îde" eki Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olması sebebiyle kafiyede îtâ-yı celî kusuruna sebep olmuştur.

"Cünûn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melâmet-dîdeyüz cânâ
ʿAceb âşüfte-sâmânuz ʿaceb **şûrîdeyüz** cânâ"[266] [G.18/1]

"Yine Mecnûn gibi pür-pîç ü tâb itdi bizi sevdâ
Bize zencîr ne eyler ḫod-be-ḫod **pîçîdeyüz** cânâ"[267] [G.18/2]

"Göñül bir gevher-i genc-i mezâyâ-yı maḥabbetdür
Ne çâre rû-keş-i hicrân ile **pûşîdeyüz** cânâ"[268] [G.18/3]

[266] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[267] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[268] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.

“Bizi vâdî-i ġurbetde ferâmûş eyledüñ gitdüñ
Bu vaż‘-ı pür-teġâfülden ‘aceb **rencîdeyüz** cânâ”[269] [G.18/6]

“Ne meclis bezm-i destûr-ı mu‘aẓẓam kim ḥużûrında
Sebük-mîzân-ı ṣoḥbetde süḫan-**sencîdeyüz** cânâ”[270] [G.18/8]

“Du‘âmuz hep budur Ḥaḳ ‘ömr ü iḳbâlin füzûn itsün
Bu ḫ^vâhişle ruḫ-ı ḫâke cebîn-**mâlîdeyüz** cânâ”[271][G.18/9]

Divanda ayrıca “-dür” redifli 115. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan matla beytindeki “resîdedür” ve “keşîdedür”, 2. beyitteki “ḫamîdedür”, 3. beyitteki “çekîdedür”, 4. beyitteki “çîdedür”, 7. beyitteki “âremîdedür”, 8. beyitteki “derîdedür” ve 9. beyitteki “ber-güzîdedür” kelimelerindeki “-îde” eki; “-dür” redifli 116. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan matla beytindeki “keşîdedür” ve “ber-güzîdedür”, 3. beyitteki remîdedür”, 4. beyitteki “remîdedür”, 5. beyitteki “çeşîdedür”, 6. beyitteki “çekîdedür”, 7. beyitteki mekîdedür” ve 8. beyitteki “perîdedür” kelimelerindeki “-îde” ekinin Farsça fiilden isim/sıfat yapım eki olması sebebiyle şiirlerde kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî” yapılmıştır.

Farsça ismi veya sıfatı zarf yapan ek olan “-âne” ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî:

Mezâkî Divanı’nda aynı görevde kullanılan bir ekin kafiye olarak kullanılmasına Farsça sıfatı ve ismi zarf yapmakta kullanılan “âne” ekinde de rastlanmaktadır. Nitekim divanda “-iç” redifli 44. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan matla beytindeki “mestâne”, 3. beyitteki “dervîşâne”, 4. beyitteki “merdâne” ve 5. beyitteki “rindâne” kelimelerindeki “-âne” eki Farsça sıfatı ve ismi zarf yapmakta kullanılan yapım eki olduğu için kafiye kusuru olarak “îtâ-yı celî”ye sebep olmuştur.

“Gel benüm ḫûn-ı dilüm ey gözleri **mestâne** iç
Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç”[272] [G.44/1]

[269] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[270] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[271] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.

"Câm-ı Cem olmazsa bir köhne sifâl olsun hemân
Meclis-i şâhâne el virmezse **dervîşâne** iç"[273] [G.44/3]

"Cürʿa-nûş olma ṣaḳın rıṭl-ı girân derkâr iken
Merd iseñ sâḳî elinden bâdeyi **merdâne** iç"[274] [G.44/4]

"Bezm-i meyde gül gibi dâyim güşâde-meşreb ol
Rint iseñ câm-ı şarâbı şevḳ ile **rindâne** iç"[275] [G.44/5]

Mezâkî Divanı'nda ayrıca "-den gelmez" redifli 183. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan 2. beyitteki "mestâne" ve 7. beyitteki "merdâne" kelimelerindeki "-âne" eki; "böyle gerek" redifli 261. gazelde mukayyed kafiye olarak kullanılan 4. beyitteki "ʿârifâne" 6. beyitteki "nâzikâne" ve 7. beyitteki "âşıḳâne" kelimelerindeki "-âne" ekinin Farsça sıfatı ve ismi zarf yapmakta kullanılan yapım eki olması sebebiyle şiirde kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî" yapılmıştır.

Farsça isimden/sıfattan sıfat yapan ek olan "-în" ekinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı celî:

Divanda "nefes" redifli 211. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "kemîn", 3. beyitteki "nâzenîn" ve 7. beyitteki "vâ-pesîn"kelimelerindeki "-în" eki Farsça ismi/sıfatı sıfat yapmakta kullanılan yapım eki olduğu için şiirde kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî"ye sebep olmuştur.

"Böyle ḳalursa sûz-ı dil-i âteşîn-nefes
Dûzaḫ-fürûz-ı ḥasret olur her **kemîn**-nefes"[276] [G.211/1]

"Ey dil birez de hû çekelüm hîç revâ mıdur
Hep yoḳ yere telef ola bu **nâzenîn**-nefes"[277] [G.211/3]
……

[272] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.
[273] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.
[274] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.
[275] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.
[276] Mermer, A. (1991). a.g.e., 413.
[277] Mermer, A. (1991). a.g.e., 413.

"Yâ Rab budur Meẕâḳî-i zâruñ niyâzı kim
İmân ile muḳârin ola vâ-**pesîn**-nefes"[278] [G.211/7]

Ayrıca "olmaduḳ" redifli 241. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 3. beyitteki "ḫûnîn", 4. beyitteki "sengîn" ve 6. beyitteki "nuḫustîn" ve 7. beyitteki "pişîn" kelimelerindeki "-în" ekinin Farsça ismi/sıfatı sıfat yapmakta kullanılan yapım eki olması sebebiyle şiirde kafiye kusuru olarak "îtâ-yı celî" yapılmıştır.

Bir de "îtâ-yı hafî" vardır. Yinelendiği çok belli olmayan, yani gizli îtâdır. Örnek olarak gül-âb ve âb kelimelerinin birbirini izleyen iki beyitte kullanılmasını verebiliriz. [279]

Divanda kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olan ekler ve kullanımlar şunlardır:

Farsça "-âb"kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "olur peydâ" redifli 14. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "ḫûn-âb", 3. beyitteki "sîm-âb" ve 4. beyitteki "sîr-âb" kelimelerindeki "-âb" eki şiir içerisinde kafiyede aynı görev ve anlamda kullanıldığı için kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî" bulunmaktadır.

"Eger âh eylesem ṣad-şuʿle-i pür-tâb olur peydâ
Bu sûzişden sirişk-i dîdede **ḫûn-âb** olur peydâ" [280][G.14/1]

"Ne ḥikmetdür güher germ-i ümîd-i vaṣl-ı yâr olsam
Göñülde ıżṭırâb-ı fıṭrat-ı **sîm-âb** olur peydâ"[281] [G.14/3]

"Girih-gîr olsa zülfi bâġ-ı ruḫsârında dildâruñ
Anuñ her bir ḫamından bir gül-i **sîr-âb** olur peydâ"[282][G.14/4]

[278] Mermer, A. (1991). a.g.e., 413.
[279] Dilçin, C. (2004). a.g.e., 65.
[280] Mermer, A. (1991). a.g.e., 289.
[281] Mermer, A. (1991). a.g.e., 289.
[282] Mermer, A. (1991). a.g.e., 289.

Ayrıca "yürür" redifli 98. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytinde "-âb", 2. beyitteki "sîr-âb" ve 7. beyitteki "ḫûn-âb" kelimelerindeki "-âb" eki; "göstermiş" redifli 214. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "pür-âb" ve 3. beyitteki "sîr-âb" kelimelerindeki "-âb" eki; "degül" redifli 283. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "ḫûn-âb" ve 2. beyitteki "sîr-âb" kelimelerindeki "-âb" ekleri anlam ve görev bakımından benzerliği nedeniyle kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmaktadır.

Farsça "-dâd"kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "olacaḳdur" redifli 87. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 7. beyitteki "bî-dâd" ve 8. beyitteki "Ḫudâ-dâd" kelimelerindeki "-dâd" eki kafiyede aynı görev ve anlamda kullanıldığı için kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmuştur.

"Şimden gerü pâ-beste-i teşvîş-i taẕallüm
Vâ-reste-i endîşe-i bî-**dâd** olacaḳdur"[283] [G.87/7]

"Şimden gerü pejmürde-gül-i gülşen-i ümmîd
Sîr-âb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudâ-**dâd** olacaḳdur"[284] [G.87/8]

Ayrıca "olur ṣanur" redifli 95. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "bî-dâd", ve 7. beyitteki "Ḫudâ-dâd" kelimelerindeki Farsça "-dâd" eki; "yeter" redifli 149. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytindeki "bî-dâd", ve 9. beyitteki "Ḫudâ-dâd" kelimelerindeki Farsça "-dâd" ekinin yakın anlamda kullanılması nedeniyle bu durumun kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olduğunu düşünmekteyiz.

Farsça zaman ve yer bildiren edat olan "gâh" kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "-um" redifli 308. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 4. beyitteki "ḫavṣalagâhum" ve 7. beyitteki "nâṣıyegâhum" kelimelerindeki "-gâh" eki anlam ve görev bakımından benzerliği nedeniyle kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmaktadır.

[283] Mermer, A. (1991). a.g.e., 334.
[284] Mermer, A. (1991). a.g.e., 334.

"Bir ḥâlete irgürdi beni feyż-i viṣâli
Pür-mâye-i şevḳ oldı ġam-ı **ḥavṣalagâhum**"[285][G.308/4]

"Bir böyle büt-i cilve-nümâ görmedüm el-ḥaḳ
Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı **nâṣıyegâhum**"[286] [G.308/7]

Farsça "-dem"kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "olalum" redifli 314. gazelde mücerred kafiye olarak kullanılan 3. beyitteki "dem-â-dem" ve 4. beyitteki "hem-dem" kelimelerindeki "-dem" eki/kelimesi anlam ve görev bakımından benzerliği nedeniyle kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmaktadır.

"Bezmimüz şâm u seḥer böyle müretteb ṭursun
Ḥissedâr-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-â-**dem** olalum"[287] [G.314/3]

"Bir nefes ṭurmayalum ḫûn-ı kebûter çekelüm
Bir nice gün yine yârân ile hem-**dem** olalum"[288] [G.314/4]

Farsça "-rîz"ekinin/kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "göstersün" redifli 362. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan 5. beyitteki "leb-rîz" ve 6. beyitteki "şeb-rîz" kelimelerindeki "-rîz" eki/kelimesi anlam ve görev bakımından benzerliği nedeniyle kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmaktadır.

"Tehî-câm-ı hilâl-i sâḳî-i gerdûnı kim n'eyler
Felek ehl-i dile bir sâġar-ı leb-**rîz** göstersün"[289] [G.362/5]

"Siyeh-mest eylesün rindânı câm-ı lâle-reng-i mey
Yine gül-gûn-ı bâde cilve-i şeb-**rîz** göstersün" [290] [G.362/6]

[285] Mermer, A. (1991). a.g.e., 473.
[286] Mermer, A. (1991). a.g.e., 474.
[287] Mermer, A. (1991). a.g.e., 477.
[288] Mermer, A. (1991). a.g.e., 477.
[289] Mermer, A. (1991). a.g.e., 507.

Farsça "-ḫîz" ekinin/kelimesinin tekrar kullanımından kaynaklanan îtâ-yı hafî:

Divanda "göstersün" redifli 362. gazelde mürdef kafiye olarak kullanılan matla beytinin 2. mısraındaki "rest-â-ḫîz" ve 7. beyitteki "nev-ḫîz" kelimelerindeki "-ḫîz" eki/kelimesi anlam ve görev bakımından benzerliği nedeniyle kafiye kusuru olarak "îtâ-yı hafî"ye sebep olmaktadır.

"Yine ol lâle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırâm-engîz göstersün
Ḳıyâmetler ḳoparsun şûr-ı rest-â-**ḫîz** göstersün"[291] [G.362/1]

"Meẕâḳî vaṣf idüp kilk-i leṭâfetle leb-i yâri
Yine bâġ-ı süḫanda ġonce-i nev-**ḫîz** göstersün"[292] [G.362/7]

4.3.1.5. Kafiye oluşturmada çekim eklerin kullanılması

Divan edebiyatında kafiye oluşturmada çekim eki eklenen bir kelimedeki ekin kafiye oluşturması durumuna sıkça rastlanmaktadır. Divan şairinin şiirin anlam bütünlüğü içerisinde çoğu zaman kafiye bulmakta sıkıntı çektiği durumlarda kullandığı bu yöntem bazen de -tabiri caizse- şairin kolaya kaçması olarak değerlendirilebir. Şairin özel olarak sanatlı kullanması haricinde kafiye kusuru olarak nitelendirebileceğimiz bu tür kullanımlara pek çok şairde rastlamak mümkündür. Mezâkî Divanı'nda da kafiye oluşumunda bazı beyitlerde isim çekim eklerine başvurulduğu görünmektedir.

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda şiirlerde kafiye oluşturmada çekim eklerinin kullanılması ile ilgili tespitler bulunmaktadır.

Türkçe çoğul eki olan "-ler/lar"ın kafiye oluşturmada kullanılması:

Divanda "midür bilmem nedür" redifli ve "-r" olan mücerred kafiyeli 94. gazelin 2. beytindeki "inciler" ve 4. beytindeki "güller" kelimeleri kafiyenin bulunduğu kelimelerdir. Bu kelimelerdeki "-ler" çoğul ekinde bulunan "-r" sesi kafiye olarak kullanılmıştır.

---

[290] Mermer, A. (1991). a.g.e., 507.
[291] Mermer, A. (1991). a.g.e., 506.
[292] Mermer, A. (1991). a.g.e., 506.

"Leblerüñ cân mı ya cân-**perver** midür bilmem nedür
Çeşme-i ḥayvân mı ya **kevser** midür bilmem nedür"[293] [G.94/1]

"Merdüm-i çeşmüm reh-i dildâra îsâr itdügi
Dâne-i eşküm mi **inciler** midür bilmem nedür"[294] [G.94/2]

"Câ-be-câ sînemde cânâ tâze tâze dağlar
Lâleler midür ʿaceb **güller** midür bilmem nedür"[295] [G.94/4]

Divanda ayrıca "mübârek" redifli ve "-r" olan mücerred kafiyeli 3. kasidenin 6. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "cilveler"de; "geldi" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 28. kasidenin 12. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "neler"de; "-i gör" redifli ve "r" mücerred kafiyeli 110. gazelin 2. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "şîveler"de; "-inden bellidür" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 113. gazelin 6. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "güller"de; "inden bilürüz" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 196. gazelin matla beytinde ilk mısrada kafiyenin bulunduğu kelime olan "ġamzelerinden"de; "-inden bilürüz" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 197. gazelin matla beyti ilk mısraındaki "cilveler" kelimesinde "-ler" hecesi; "gelmez" redifli ve "-r" olan mücerred kafiyeli 205. kasidenin 4. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "neler"de; "-inden ḥaẕ" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 229. gazelin 7. beytinde kafiyenin bulunduğu kelime olan "bülbüller"de; "-üñ var senüñ" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 263. gazelin matla beytinin ilk mısraında kafiyenin bulunduğu kelime olan "naġmelerüñ"de; "eyle" redifli ve "-r" mücerred kafiyeli 402. gazelin matla beytinin ikinci mısraında kafiyenin bulunduğu kelime olan "müjdeler"de Türkçe çoğul eki olan "-ler"deki "-r" harfi çekim ekine dahil olmasına rağmen kafiye oluşturmada kullanılmıştır.

Türkçe şahıs ekinin kafiye oluşturmada kullanılması:

Mezâkî Divanı'nda çekim eklerinden olan şahıs ekinin kafiye oluşturmada kullanılması ile ilgili olarak bir örnek bulunmaktadır.

[293] Mermer, A. (1991). a.g.e., 338.
[294] Mermer, A. (1991). a.g.e., 338.
[295] Mermer, A. (1991). a.g.e., 338.

Divanda redifsiz ve "-m" mücerred kafiyeli 313. gazelin 2. beytinde şahıs eki almış bir kelime olan "itsem" kafiye kelimesi olarak kullanılmıştır.

"Yaḳdı yandurdı beni âteş-i sûzân-ı **elem**
Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-**nem**"[296] [G.313/1]

"Ṭutar âfâḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eser
Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tâbuñ añup âh **itsem**"[297] [G.313/2]

Ayrılma hal ekinin (den/dan)kafiye oluşturmada kullanılması:

Divanda "peymâne" redifli ve "n" mücerred kafiyeli 373. gazelde;

"Germ olup ʿışḳ ile alsam ele **ben** peymâne
Sâġar-ı mihre olur şuʿle-**figen** peymâne"[298] [G.373/1]

"Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbâb-ı riyâ ḥâžırdur
Başmasun ṭaşra ḳadem **dâyireden** peymâne"[299] [G.373/6]

"dâyireden" kelimesindeki "den" ayrılma hal eki çekim eki olmasına rağmen kafiye oluşturmada kullanılmıştır.

Yönelme hal ekinin (-a/e) kafiye oluşturmada kullanılması:

Mezâkî Divanı'nda "-midür" redifli ve "-âze" mukayyed kafiyeli 80. gazelin 2. beytindeki "nâza" ve 7. beytindeki "iʿcâza" kelimelerindeki "-a" sesleri yönelme hal eki olmalarına rağmen şiirde kafiye oluşturmada kullanılmıştır.

"Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i **niyâza** cânâ
İstinâduñ bu ḳadar şîve ile **nâza** mıdur"[300] [G.80/2]

[296] Mermer, A. (1991). a.g.e., 477.
[297] Mermer, A. (1991). a.g.e., 477.
[298] Mermer, A. (1991). a.g.e., 513.
[299] Mermer, A. (1991). a.g.e., 513.

Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelâl-i süḫana
Ey Meẕâḳî naẓaruñ rütbe-i **iʿcâza** mıdur”[301] [G.80/7]

Ayrıca “gibi” redifli ve “-âne” mukayyed kafiyeli 419. gazelin makta beytinde “câna” kelimesindeki “-a” sesi; “bulunmadı” redifli ve “-âre” mukayyed kafiyeli 425. gazelin 2. beytinde “şikâra”, 4. beytindeki “târa” ve 5. beytindeki “zâra” kelimelerindeki “-a” sesleri yönelme hal eki olmasına rağmen şiirde kafiye oluşturmada kullanılmıştır.

Bulunma hal ekinin (de/da) kafiye oluşturmada kullanılması:

Divanda “-a mı geldüñ” redifli ve “-âd” mürdef kafiyeli 259. gazelin 2. beytinde “raʿnâda” ve 6. beyitteki “taḳvâda” kelimesindeki “-da” heceleri bulunma hal eki olmalarına rağmen kafiye oluşturmada kullanılmışlardır.

“Ey ġonce-dehen ʿâşıḳuñı bülbül idersin
Bu ravżaya faṣl-ı gül-i **raʿnâda** mı geldüñ”[302] [G.259/2]

“Her zâhid-i bî-maʿnâ mürâyî çıḳar âḫir
Ey zerḳ u riyâ ṣûret-i **taḳvâda** mı geldüñ”[303] [G.259/6]

Geniş zaman ekinin kafiye oluşturmada kullanılması:

Divanda “gelmez” redifli ve “-r” mücerred kafiyeli 205. gazelin 2. beytinde

“Peyâm-ı vaṣl içün oldı berîd-i dilde âmâde
Velî ḳorḳum budur kim ol daḫi cânâ**gider** gelmez”[304] [G.205/3]

ve “nâme” redifli ve “-r” mücerred kafiyeli 376. gazelin 8. beytinde

[300] Mermer, A. (1991). a.g.e., 330.
[301] Mermer, A. (1991). a.g.e., 330.
[302] Mermer, A. (1991). a.g.e., 442.
[303] Mermer, A. (1991). a.g.e., 443.
[304] Mermer, A. (1991). a.g.e., 409.

“Yazıldı nâme vü dil ʿazm-i kûy-ı yâr itdi
Belî hep ehl-i seferle gelüp **gider** nâme”[305] [G.376/8]

“gider” kelimesindeki “-er” hecesi geniş zaman çekim eki olmasına rağmen kafiye oluşturmada kullanılmıştır.

4.3.1.6. Kafiyede/redifte kelime kökü sorunu

Mezâkî Divanı’ndaki şiirlerde tam anlamıyla olmasa da kafiye oluşturmada kelime kökü sorunu olarak nitelendirebileceğimiz durumlara rastlamak mümkündür.

Mezâkî Divanı’ndaki bazı şiirlerde kafiye veya redifle ilgili bir kusur veya sorun olarak nitelendireceğimiz bir kullanım olarak belirtme (akuzatif) eki ile nispet “î” sinin birlikte şiirde kafiye veya redifte kullanılmasını belirtebiliriz. Bu durumu örnekle ifade etmek gerekirse divanda “ân” mürdef kafiyeli 9. kasidede ilk beyitte redif olarak “-î” kullanılırken ikinci beyitte “-ı” kullanılmıştır.

“Bâreke’l-lâh zihî ṭanṭana-i ʿ**Oşmânî**
Ṭutdı dünyâyı yine kevkebe-i **ḫâḳânî**”[306][K.9/1]

“Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rûm
Bu ʿazîmetle ziyâd oldı ʿulüvv-i **şânı**”[307] [K.9/2]

Mezâkî Divanı’ndaki redif veya kafiyenin “-ı/i/î” şeklinde değişkenlik gösterdiği pek çok şiir bulunmaktadır. Divan şiirinin göz kafiyesini temel alan mantığı çerçevesinde her ne kadar bu üç ses “ى:ye” harfi ile yazılıyor olsa da şiir içerinde görev bakımından farklılık göstermesi ahengi etkilemektedir.

Divanda K.9, K.18, K.22, K.23, K.25, K.26, G.4, G.89, G.139, G.152, 159, G.191, G.268, G.269, G.271, G.272 ve G.273, G.413, G.424, G.426 veG.430’da redif veya kafiyenin “-ı/i/î” şeklinde değişkenlik gösterdiği durumlara rastlanmaktadır.

[305] Mermer, A. (1991). a.g.e., 515.
[306] Mermer, A. (1991). a.g.e., 192.
[307] Mermer, A. (1991). a.g.e., 192.

Bilindiği üzere kafiye; kısaca şiirde kelime kök veya gövdelerindeki ses benzerliği olarak tanımlanmaktadır. Ancak şairler kafiye oluştururken şiirin doğası gereği bazen bu tanımlamanın dışına çıkabilmektedir. Kafiyede kelime kökü sorunu olarak nitelendirdiğimiz ve kök/gövdeden oluşan kafiye kelimesindeki ses veya hecenin redife dahil olması şeklinde oluşan bu durum tam olarak bir kafiye kusuru olarak görülmemekle birlikte biz çalışmamızda ahengi etkileyen bir unsur olarak düşündüğümüz için bu tür kullanımları belirtmeyi uygun gördük.

Aşağıda Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde kök veya gövdeden oluşan kafiye kelimesindeki ses veya hecenin redife dahil edilmesiyle oluşan ve kafiyede kelime kökü sorunu olarak nitelendirdiğimiz kullanımlar bulunmaktadır.

Divanda "-a/e münâsib" redifli 23. gazelde "pâre" kelimesi kelime kökü olmasına rağmen son sesi olan "-e" redife dahil edilmiş, dolayısıyla mürdef kafiye oluşturulmuştur.

"Ol câme-i gül-reng ḳad-i **yâra** münâsib
Bu cilveler ol şîve-i **reftâra** münâsib"[308] [G.23/1]
……..
"Ṣad-pâre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
Olsaydı ḳad-i dil-bere bir **pâre** münâsib"[309] [G.23/7]

Divanda kök veya gövdeden oluşan kafiye kelimesindeki ses veya hecenin redife dahil olması ile ilgili diğer tespitler şunlardır:

Mezâkî Divanı'nda "-a virdüm hep" redifli ve "-âd" mürdef kafiyeli 28. gazelin 3. beytindeki "âmâde" ve 4. beyitteki "bâde" kelimelerindeki "-e" sesi; "-e/a münâsib" redifli ve "-âr" mürdef kafiyeli 23. gazelin 7. beytinde "pâre" kelimesindeki "-e" sesi; "-e dest" redifli ve "-îr" mürdef kafiyeli 35. gazelin matla beytinin ikinci mısraında "çîre" kelimesindeki "-e" sesi; "-a/e güc" redifli "-âr" mürdef kafiyeli 42. gazelin 5. beytinde "pâre" kelimesindeki "-e" sesi; "-a sürḫ" redifli ve "-âm" mürdef kafiyeli 49. gazelin 6. beytinde "ḫâme" kelimesindeki "-e" sesi; "-a ḥased" redifli ve "-ân" mürdef kafiyeli 53. gazelin matla beytinde 2. mısrada "ḫâne" kelimesindeki "-e" sesi; "-a mıdur/midür" redifli

[308] Mermer, A. (1991). a.g.e., 295.
[309] Mermer, A. (1991). a.g.e., 295.

ve “-âz” mürdef kafiyeli 81. gazelin matla beytinde 2. mısrada “tâze”, 6. beyitteki “endâze”, 7. beyitteki “dervâze”, 8. beyitteki “âvâze” kelimelerindeki “-e” sesi, “-a yazmışlar” redifli ve “-ûn” mürdef kafiyeli 123. gazelin 2. beytinde “nümûne” kelimesindeki “-e” sesi; “-a/e gelür” ve “-âd” mürdef kafiyeli 129. gazelin matla beytinin ilk mısraında “bâde” ve 2. beytinde “âzâde” kelimesindeki “-e” sesi; “-a bestedür” redifli ve “-âz” mürdef kafiyeli 147. gazelin 6. beytinde “tâze” kelimesindeki “-e” sesi; “-a/e görinmez” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 203. gazelin matla beytinin il mısraındaki “cânâne”, 2. beytindeki “dâne”, 3. beyitteki “efsâne” ve 6. beytindeki “mestâne” kelimelerindeki “-e” sesi; “-a virilmiş” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 222. gazelin 4. beytindeki “dâne” kelimesindeki “-e” sesi; “-da raḳṣ” redifli ve “-â” mücerred kafiyeli 223. gazelin matla beyti ikinci mısraında “bâde” ve 6. beytindeki “âzâde” kelimelerindeki “-e” sesi; “-e/a ḫaṭ” redifli ve “-âz” mürdef kafiyeli 228. gazelin matla beytinde birinci mısrada “tâze”, 2. mısrada “şîrâze” ve 5. beyitte “ġâze” kelimelerindeki “-e” sesi; “-a/e ṣadef” redifli ve “-âr” mürdef kafiyeli 236. gazelin matla beytinin ikinci mısraında “neẕẕâre” ve 7. beytindeki “hemvâre” kelimelerindeki “-e” sesi; “-a mı geldüñ” redifli ve “-âd” mürdef kafiyeli 259. gazelin 5. beytinde “âmâde” kelimesindeki “-e” sesi; “-ıdur/idür göñül” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 270. gazelin 9. beytinde “maʿânî” kelimesindeki “-î” sesi; “-da/de degül” redifli ve “-â” mücerred kafiyeli 284. gazelde matla beytinin 2. mısraındaki “güşâde” ve 5. beyitteki “ziyâde” kelimelerindeki “-e” sesi; “-a/e peymâne” redifli ve “-ân” mürdef kafiyeli 372. gazelin matla beytinin ilk mısraındaki “mestâne”, 5. beytindeki “büt-ḫâne”, 6. beytindeki “dâne” ve 7. beytindeki “pîrâne” kelimelerindeki “-e” sesi; “-a gösterme” redifli ve “-âr” mürdef kafiyeli 395. gazelin matla beytinin ilk mısraındaki “pâre” ve makta beytindeki “istiʿâre” kelimelerindeki “-e” sesleri kafiye gereği redife dahil edilmiştir. Bu da söz konusu şiirlerin ahengini olumsuz yönde etkilemiştir.

4.3.1.7. Kafiye sorunlarına dair diğer tespitler

Mezâkî Divanı’nda bazı şiirlerde tek heceli, son harfi şeddeli ve harekesiz kelimelerin son harfi şeddesiz kelimelerle kafiye oluşturduğu görülmektedir. Daha açık şekilde ifade etmek gerekirse “ġamm, semm, ʿamm” gibi son harfi şeddeli kelimeler “kem, hem, mücessem” gibi son harfi şeddesiz kelimelerle mücerred kafiye oluşturmaktadır.

Divanda redifsiz “-m” mücerred kafiyeli 5. kasidede; bu durum daha açık olarak anlaşılabilir.

"Yine esdi nesîm-i ferruḫ-de**m**
Yine açıldı gül gibi ʿâle**m**"[310] [K.5/1]

"Yine feyż-i neşâṭ-ı mevsim-i gül
Ḳomadı ehl-i dilde ẕerrece ġa**m**"[311] [K.5/3]

"Dile feyż-i şarâb-ı nâb virür
Yâd-ı laʿliyle nûş idersem se**m**"[312] [K.5/36]

Mezâkî Divanı'nda pek çok şiirin muhtelif beyitlerinde son harfi şeddeli kelimelerin son harfi şeddesiz kelimelerle mücerred kafiye olarak kullanılmıştır.

Divanda "-m" mücerred kafiyeli 11. kasidenin 10. beytinde "ʿamm"; 17. kasidenin 33. ve 43. beytinde "ġamm", 54. beytinde "yemm", 70. beytinde "şemm", 71. beytinde "bemm" ve 79. beytinde "ẕemm"; "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 32. beytinde "şemm"; "ṣahbâ" redifli 11. gazelin 4. beytinde "ġamm"; "ne ṭutar" redifli 67. gazelin matla beytinin ilk mısraında "ġamm"; "ṣanur" redifli 134. gazelin 3. beytinde "ġull"; "degül miyüz" redifli 208. gazelin 5. beytinde "semm" ve 6. beytinde "ġamm"; "bilürin" redifli 321. gazelin 2. beytinde "ġamm"; "olmasun n'olsun" redifli 335. gazelin 1. ve 2. beyitlerinde "ġamm" ve son olarak redifsiz ve "-d" mücerred kafiyeli 2. müfredin ilk mısraındaki "ḳadd"kelimeleri son harfleri şeddeli olmakla birlikte son harfi şeddesiz kelimelerle mücerred kafiye olarak kullanılmıştır.

4.4. Mezâkî Divanı'nda Vezin

Mezâkî Divanı'nda bulunan ve divandaki sırasına göre 29 kaside, 441 gazel, 12 müfret, 9 tarih, bir kıta, bir rubai ve bir müseddes olmak üzere toplam 494 şiirin vezinlerinin tespiti sonucunda aruz bahirleri ve kalıpları bağlamında aşağıdaki tablo ortaya çıkmıştır.

[310] Mermer, A. (1991). a.g.e., 177.
[311] Mermer, A. (1991). a.g.e., 177.
[312] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.

Çizelge 4.4. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Vezinler

	Bahir	*Oran %*	**Kalıp**	**Kaside**	**Gazel**	**Tarih**	**Müfret**	**Kıta**	**Rubai**	**Müsedds**	*Oran%*
1	Hezec	33, 5	mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün	**3**	**83**	**3**	**1**	-	-	-	*18, 2*
2			mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün	**1**	**2**	-	**1**	-	-	-	*0, 8*
3			mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün	**4**	**61**	-	**3**	-	-	-	*13, 7*
4			mef'ûlü mefâ'ilün fe'ûlün	-	**2**	-	-	-	-	-	*0, 4*
5			mef'ûlü mefâ'îlün mef'ûlü mefâ'îlün	-	**1**	-	-	-	-	-	*0, 2*
6			mef'ûlü mefâ'îlün mefâ'îlün fâ'(ahrep)	-	-	-	-	-	**1**	-	*0, 2*
7	Recez	0, 8	müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün	-	**4**	-	-	-	-	-	*0, 8*
8	Remel	37, 4	fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	**2**	**86**	**2**	-	-	-	-	*18, 2*
9			fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	-	-	-	**1**	-	-	-	*0, 2*
10			fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	**7**	**79**	**4**	**4**	-	-	-	*19*
11	Münserih	0, 8	müfte'ilün fâ'ilün müfte'ilün fâ'ilün	-	**4**	-	-	-	-	-	*0, 8*
12	Muzâri'	11, 5	mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün	**2**	**49**	-	**1**	-	-	-	*10, 5*
13			mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün	**1**	**2**	-	-	-	-	-	*0, 6*
14			müstef'ilün fe'ûlün müstef'ilün fe'ûlün	-	**2**	-	-	-	-	-	*0, 4*
15	Mücteb	10, 7	mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	**1**	**48**	-	-	-	-	-	*9, 9*
16			mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	-	**4**	-	-	-	-	-	*0, 8*
17	Seri'	0, 4	müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün	**2**	-	-	-	-	-	-	*0, 4*
18	Cedid	4, 4	fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	**6**	**13**	-	**1**	**1**	-	**1**	*4, 4*
19	Kâmil	0, 2	mütefâ'ilün fe'ûlün mütefâ'ilün fe'ûlün	-	**1**	-	-	-	-	-	*0, 2*
		99,7	**Toplam**	**29**	**441**	**9**	**12**	**1**	**1**	**1**	
Oran %				*5, 8*	*89, 2*	*1, 8*	*2, 4*	*0, 2*	*0, 2*	*0, 2*	*99, 8*
Genel Toplam					**494 Şiir**						

4.4.1. Bahirler ve Kalıplar

Mezâkî Divanı'nda bulunan toplam 494 şiir; hezec, recez, remel, münserih, muzari', müctes, seri', cedid ve kâmil olmak üzere aruzun 9 bahri ile 19 vezin kullanılarak yazılmıştır. Divanda kullanım yoğunluğu sıralarına göre, remel bahrindeki kalıplar ile 185, hezec bahrindeki kalıplar ile 166, muzari' bahrindeki kalıplar ile 57, müctes bahrindeki kalıplar ile 53, cedid bahrindeki kalıp ile 22, recez bahrindeki kalıp ile 4, münserih bahrindeki kalıp ile 4, seri' bahrindeki kalıp ile 2 ve kâmil bahrindeki kalıp ile bir olmak toplam 494 şiir bulunmaktadır.

Bu bağlamda divanda en yoğun kullanılan bahirler remel ve hezec bahirleridir.

"Türk şiirinde aruz vezninin en çok kullanılan bahri remeldir. Yirmiden çok vezni bulunan remel bahrinin en çok 9 seçme kalıbı tatbik edilmiş olup"[313] Mezâkî Divanı'nda 3 kalıbı kullanılmıştır. Mezâkî'nin en çok tercih ettiği bahirdir. Bu bahrin divandaki kullanım oranı % 37,4'dür. Bu bahirdeki vezinlerle yazılan toplam 185 şiir için Mezâkî bu bahrin 3 veznini tercih etmiştir. Bu vezinlerden "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı 86 gazel, 2 kaside ve 2 tarihte kullanılmıştır."Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbı 79 gazelde ve 7 kasidede kullanılmıştır. "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı ise sadece bir müfrette kullanılmıştır.

Divanda en sık kullanılan ikinci bahir ise hezec bahridir. Mezâkî şiirlerinde hezec bahrinin 6 kalıbını kullanmıştır. Bu bahrin divandaki kullanım oranı % 33,5'dir. Hezec bahrindeki kalıplar ile yazılan 166 şiirin, 83'ü gazel, 3'ü kaside, 3'ü tarih ve biri müfret olmak üzere, 90 tanesi divan edebiyatında en sık kullanılan vezinlerden biri olan "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbı ile yazılmıştır. Bu bahirde sık kullanılan bir diğer kalıp ise "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün" kalıbıdır. Bu kalıpla 61 gazel, 4 kaside ve 3 müfret olmak üzere 68 şiir yazılmıştır. Mezâkî ayrıca divanında hezec bahrinin "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün" kalıbını 2 gazel, bir kaside, bir müfret olmak üzere 4 şiirde; "Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün" kalıbını 2 kasidede; "Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün" kalıbını bir gazel ve "Mef'ûlü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'" kalıbını bir rubaide kullanmıştır.

[313] Câfer E. (2012). Fuzûlî şiirinin vezni. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi.* (Türkiye Türkçesine Aktaran: Günay Kâzım Çatalkaya), S. 9, 176.

Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde kullanılan aruz bahirlerinden muzâri' bahri ile 3 kalıp ile toplam 57 şiir yazılmıştır. Bu bahrin divandaki kullanım oranı % 11,5'dir. Muzâri' bahri ile "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün" kalıbı 49 gazel, 2 kaside ve bir müfret olmak üzere 52 şiirde; "Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün" kalıbı 2 gazel bir kaside olmak üzere 3 şiirde ve "Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün" kalıbı 2 gazelde kullanılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda müctes bahri dairesinde 2 kalıpla toplam 53 şiir bulunmaktadır. Bu bahrin divandaki kullanım oranı % 10,7'dir. Bu bahirdeki kalıplarla yazılan şiirlerden 48 gazel ve bir kaside olmak üzere 49 tanesi "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbıyla, 4 gazel ise "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün" kalıbıyla yazılmıştır.

Divanda 22 şiirde cedid bahrinin "Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbı kullanılmıştır. Bu bahrin divandaki kullanım oranı % 4,4'dür. Bu bahirdeki şiirler 13 gazel, 6 kaside, bir müfret, bir kıta ve bir müseddesten oluşmaktadır.

Mezaki divanında ayrıca divandaki kullanım oranı % 0,8 olan recez bahrindeki "Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün" kalıbı ile 4 gazel; divandaki kullanım oranı % 0,8 olan münserih bahrindeki "Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbı ile 4 gazel, divandaki kullanım oranı %0,4 olan seri' bahrindeki "Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbı ile 2 kaside ve divandaki kullanım oranı % 0,2 olan kâmil bahrindeki "Mütefâ'ilün Fe'ûlün Mütefâ'ilün Fe'ûlün" kalıbı ile bir gazel bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda aruzun 19 vezni ile yazılmış şiirler bulunmaktadır. Bunlar kalıpların kullanım sıklığı sırasına ve oranına göre sıralaması şu şekildedir: "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" kalıbı ile 94 şiir (% 19), "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı ile 90 şiir (% 18,2), "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" kalıbı ile 90 şiir (% 18,2), "Mef'ûlü Mefâ'îlü Mefâ'îlü Fe'ûlün" kalıbı ile 68 şiir (% 13,7), "Mef'ûlü Fâ'ilâtü Mefâ'îlü Fâ'ilün" kalıbı ile 52 şiir (% 10,5), "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" 49 şiir (% 9,9), "Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün" kalıbı ile 22 şiir (% 4, 4), "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fe'ûlün" kalıbı ile 4 şiir(% 0,8), "Müfte'ilün Mefâ'ilün Müfte'ilün Mefâ'ilün" kalıbı ile 4 şiir (% 0,8), "Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilâtün" kalıbı ile 4 şiir (% 0,8), "Müfte'ilün Fâ'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbı ile 4 şiir (% 0,8), "Mef'ûlü Fâ'ilâtün Mef'ûlü Fâ'ilâtün" kalıbı ile 3 şiir (% 0,6), "Mef'ûlü Mefâ'ilün Fe'ûlün" kalıbı ile 2 şiir (% 0,4), "Müfte'ilün

Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbı ile 2 şiir (% 0,4), "Müstef'ilün Fe'ûlün Müstef'ilün Fe'ûlün" kalıbı ile 2 şiir (% 0,2), "Mef'ûlü Mefâ'îlün Mef'ûlü Mefâ'îlün" kalıbı ile bir şiir (% 0,2), "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" kalıbı ile bir şiir (% 0,2), Mef'ûlü Mefâ'îlün Mefâ'îlün Fâ'(Ahrep) kalıbı ile bir tane (% 0,2) ve "Mütefâ'ilün Fe'ûlün Mütefâ'ilün Fe'ûlün" kalıbı ile bir şiir (% 0,2) bulunmaktadır.

4.5. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nın Şekil ve Tür İncelemesi)

Mezâkî Divanı, içeriğinde bulunan 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, bir müseddes, bir kıt'a bir rubai ve 12 müfretle divan edebiyatında hacimli bir divan olarak değerlendirilebilir. Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerin şekil ve tür incelemesi sonucunda aşağıdaki tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Nazım şekilleri yönünden pek çok divanda olduğu gibi en çok kullanılan nazım şekli gazeldir.

Divanda bulunan şiirlerden 29 kasidenin büyük çoğunluğunun nazım türü methiyedir. Gazelleri ise nevruziye, bahariye, şehrengiz gibi türlere giren birkaç istisna dışında tür tasnifine dahil etmek mümkün değildir. Mezâkî'nin rint bir şair olması hasebiyle, özellikle gazelleri rindane bir üsluba sahiptir.

Divandaki toplam 494 şiirin tamamına yakını redifli ve büyük çoğunluğu mürekkep kafiyeden oluşmaktadır. Birçok şairde olduğu gibi Mezâkî'de de çeşitli kafiye kusurları bulunmakla beraber bunlar divanın bir bütün olarak değerini azaltacak nitelikte değildir.

Mezâkî Divanı'ndaki aruzun 9 bahri ve 19 vezni ile yazılmış 494 şiir bulunmaktadır. En çok kullanılan bahirler remel (% 37,4) ve hezec (% 33,5) bahirleridir. En çok kullanılan vezinler ise "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" 94 şiir (% 19), "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" 90 şiir (% 18,2), ve "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" 90 şiir (% 18,2) şeklindedir.

5. MEZÂKÎ DİVANI'NIN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

5.1. Mezâkî Divanı'nda Dil ve Üslup İlişkisi

Klasik Türk şiirinde XVII. yüzyıl; yetişen şair sayısı, şairlerin etkisi altında kaldıkları edebî üsluplar ve dilin imkânlarını kullanmaları açısından önceki yüzyıla göre farklı bir nitelik göstermektedir. Nitekim XVII. yüzyıl klasik Türk edebiyatında Nâbî'nin öncülüğünü ve en önemli temsilciliğini yaptığı Hikemî tarz ve Nâ'ilî, Nef'î ve Neşâtî gibi şairlerin etkisi altında kaldıkları Sebk-i Hindî akımı etkili olmuştur. Klasik üslubun da etkisini sürdürdüğü bu yüzyılda Mezâkî gibi pek çok şairin ise devrin yapısı gereği arayış içerisinde olduğu ve yeni dil ve üsluba uzak olmadıkları değerlendirilmektedir.

"Edebiyat tarihçilerince XVII. yüzyılın dil ve üslubu XVI. yüzyıla göre yabancı kelimesi daha çok, ağdalı ve sanatlıdır."[314] Divan şiirinde bir şairin dilinin ne kadar ağır ve sanatlı olduğuna dair belirleyici temel unsurlardan biri olan Arapça-Farsça terkiplerin kullanım oranları göz önüne alındığında Mezâkî'nin dil ve üslup açısından yüzyılın genel özelliğini yansıttığını söyleyebiliriz. Nitekim hazırladığımız *Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü]* adlı bu çalışmada Mezâkî Divanı'nda Farsça tamlamaların bulunduğu madde başlarının tüm madde başlarına oranı % 62,87, divandaki tüm kullanımlara oranının ise % 28,15 olduğu görülmektedir.[315]Bu oranların oldukça yüksek olduğunu belirtmekte yarar var. Ancak Mezâkî'nin divanda kulladığı terkiplerin Nâ'ilî-i Kadîm'in kullandığı terkipler kadar "grift olmayıp kolay anlaşılır olduğu değerlendirilmektedir."[316]

XVII. yüzyıl divan şiirinde önde gelen iki üslup Klasik üslup ve Sebk-i Hindî'dir. Mezâkî'nin bu üsluplar içindeki yerini belirleme açısından Prof. Dr. Ahmet Mermer'in değerli tespitleri bulunmaktadır. Bu bağlamda XVII. yüzyıl divan şiirinde Sebk-i Hindî'nin en önemli temsilcisi olan Nâ'ilî-i i Kadîm'in "peydâ" redifli gazeli ile Mezâkî'nin aynı redifli şiirini edebî üslup açısından değerlendirmektedir.

---

[314] Mermer, A. (1991). a.g.e., 137.
[315] bkz. 5.7.2. Farsça Tamlamalar: Çizelge 10 ve Çizelge 11
[316]Mermer, A. (1991). a.g.e., 138.

"Yem-i âteş-hurûş-ı dilde oldukça sükûn peydâ
İder her dâg-ı hasret tende bir girdâb-ı hûn peydâ"[317] [Nâ'ilî G.1/1]

"Olur âh eyledükçe cûş-ı ḫûn-âb-ı derûn peydâ
İder ṭûfân-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gûn peydâ"[318] [G.13/1]

Söz konusu gazellerin matla beyitleri hakkında yaptığı değerlendirmede Prof. Dr. Ahmet Mermer şu ifadeleri kullanmaktadır: "Bu iki beyitte soyut-somutluk, ızdırap duygusu ve mübalağa bakımından ortaklık söz konusudur. Izdırap duygusu işlenirken Nâ'ilî'de derinlemesine, Mezâkî'de ise dışa doğru bir ifade vardır. Nâ'ilî'de tezat varken Mezâkî'de yoktur."[319] Prof. Dr. Ahmet Mermer yine söz konusu şiirler için şu tespitlerde bulunmaktadır: "Hayal Nâ'ilî'de girift iken Mezâkî'de birbirini bütünler mahiyettedir. Biri birinin naziresi gibi görünen bu gazellerdeki diğer beyitler de bunlardan pek farklı değildir."[320]

Mezâkî ve Nâ'ilî'nin şiirlerin Sebk-i Hindî etkisi bağlamında değerlendirip mukayese etmeye olanak sağlayan pek çok beyit bulunmaktadır. Mezâkî'nin edebî şahsiyetinde Sebk-i Hindî etkisinin ne kadar olduğuna dair kesin bir yargıda bulunmak elbette mümkün görünmemektedir. En azından yaşadığı yüzyıl, bulunduğu edebî ortam ve en önemlisi şiirlerinde kullandığı Sebk-i Hindî'ye dair çeşit unsurlar göz önüne alındığında Mezâkî'nin söz konusu şiir akımının farkında olduğu görülmektedir.[321]

Mezâkî kendi şiir üslubunu sâde olarak nitelemekte ve şiirde tevriye, iham ve remz gibi sanatları kullanma taraftarı olmadığını ifade etmektedir.

"Bir sâde-levḥ ü sâde-derûn sâde-meşrebüm
Ne tevriye ne remz ü ne îhâm isterin"[322] [K.15/44]

Mezâkî Divanı incelendiğinde söz konusu ifadenin şiirin kendi bağlamı içerisinde söylenmiş bir söz olduğu görülmektedir. Zira Mezâkî'nin edebî mizacı söz konusu

[317] İpekten, H. (1990). *Na'ilî divanı.* Ankara: Akçağ, 157.
[318] Mermer, A. (1991). a.g.e., 288.
[319] Mermer, A. (1991). a.g.e., 141.
[320] Mermer, A. (1991). a.g.e., 142.
[321] bkz. (8.2. Başka Bir Şiirde Görülmeyen Özgün Hayaller, Orijinal İfadeler) bölümü.
[322] Mermer, A. (1991). a.g.e., 225.

sanatları-en azından tevrive ve ihamı- kullanmaya oldukça müsaittir ve şiirlerinde söz konusu sanatları oldukça sık kullanmaktadır. Nitekim aşağıdaki beyitlerde *Leylî'nin hem Leyla hem siyah anlamına gelecek şekilde kullanıldığı*; *asaf-ı fâzılın hem bilgili vezir anlamında hem de Fazıl Ahmet Paşa'yı hatırlatacak şekilde kullanıldığı; leb-i Şîrîn'in hem aşk kahramanı Şirin hem de tatlı anlamında kullanıldığı; rûzgârın ise hem yel hem de zaman anlamında kullanıldığı* görülmektedir.

"Ahvâlimüz ol ṣaçları **Leylî** ile âḫir
Mecnûn gibi ʿâlemlere destân olacaḳdur"[323] [G.86/3]

"Ol **âṣaf-ı fâżıl** ki fażîletde ʿalemdür
Kim şuḳḳa-firâzende-i ḳadr-i ʿulemâdur"[324] [K.14/26]

"Nice Ḫüsrevleri ider Ferhâd
Leb-i Şîrîn ile o laʿlin-fem"[325] [K.5/35]

"**Rûzgâr** ile der-i yâre düşersek yiridür
Biz de vâdî-i temennâda ġubâr-ı ʿışḳuz"[326] [G.174/3]

Üstelik Mezâkî'nin üslubunda önemli unsurlardan biri olan istiareler de şairin ince hayaller ve derin ifadeleri tercih ettiğini göstermektedir. Mezâkî sâde söyleyişten ziyade istiarelerle dolu şiiri tercih ettiğini ifade etmektedir.

"Meẕâḳiyâ ġazel-i nükte-perverân-ı ḫayâl
Pür-istiʿâre olur böyle naẓm-ı sâde degül"[327] [G.285/7]

Bu bağlamda Mezâkî'nin şiirlerinde oldukça sık kullanılan üslupta oldukça önemli bir yere sahip olan açık istiareler bir yana kapalı istiarelerin bile birçok beyitte kullanıldığı düşünülürse şairin üslubunda ince hayallerin[328] oldukça önemli olduğu anlaşılmaktadır.

[323] Mermer, A. (1991). a.g.e., 333.
[324] Mermer, A. (1991). a.g.e., 219.
[325] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.
[326] Mermer, A. (1991). a.g.e., 389.
[327] Mermer, A. (1991). a.g.e., 459.
[328] bkz. (7. Mezâkî Divanı'nda Hayaller) bölümü.

Mezâkî'nin dil ve üslubuna dair en temel özelliği, çalışmamız boyunca defalarca söz konusu ettiğimiz gibi rintliğidir. Onun şiirleri genel anlamda bu rint üslubu etrafında şekillenmektedir. Bu bağlamda Mezâkî'de, "tabiî bir dil, ince zengin hayali, temiz ve ahenkli söyleyişi, hayatın zevkini duyuran rindâne hisleri bakımından halis şiir anlayışının üslubu hakimdir."[329]

5.2. Mezâkî Divanı'nda Ahenk, Ses ve Anlam İlişkisi

Divan edebiyatı konu ve şekil bakımından sınırları olan ancak dil malzemesi bakımından oldukça geniş bir hacme sahip edebiyattır. Bu edebiyatın şiir sahasında şairler kullandıkları dilin imkânlarını yoğun bir şekilde kullanma gayretinde olmuşlar, konu ve şekil yönünden içinde bulundukları sınırları dil malzemeleri ile aşmaya çalışmışlardır. Yazdıkları şiirlerde ahenk, ses ve anlam arasındaki uyumu göz önüne alarak bir nevi mükemmeli yakalamaya çalışmışlardır. Bu bağlamda vezin, kafiye ve redif şairlerin ahenk, ses ve anlam ilişkisinde en önemli yardımcıları olmuştur.

Bu kısımda Mezâkî Divanı'nda ahenk, ses ve anlam ilişkisinde aruz vezni, kafiye ve redifin etkisi ve önemi üzerinde durulacaktır.

5.2.1. Mezâkî Divanı'nda Aruz Vezninin Ahenk, Ses ve Anlam İlişkisindeki Yeri

Mezâkî Divanı'nda aruzun 9 bahrinden 19 kalıp kullanılmıştır. Türk şiirinde aruzun en sık kullanılan bahri olan remel bahrinde bulunan "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" kalıbı ve "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıbı tüm divanda bulunan 494 şiirin 184 tanesini, bir başka ifade ile % 37,2 sini oluşturmaktadır. Bunların dışında en sık kullanılan bahirler hezec ve muzari bahridir. Hezec bahrinde bulunan "mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün" vezni 90 şiir ve % 18,2 ile, "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" vezni 68 şiir ve % 13,7 ile; muzari bahrinden ise"mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün" vezni 52 şiir ve % 10,5 ile Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan vezinlerdir.

Bu bağlamda Mezâkî Divanı'nda kullanılan "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün", "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün", "mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün", "mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün" ve "mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün" olmak üzere 5 veznin

[329]Mermer, A. (1991). a.g.e., 144.

divandaki 494 şiir içerisindeki toplam sayısı 394'dür. Yani divandaki şiirlerin % 79,7'si bu 5 vezinle yazılmıştır. Özellikle, Türk şiirinin yapısına uygun olduğu bilinen ve en fazla tercih edilen kalıplar olan "fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün" ve "fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün" kalıpları kelime ve terkiplerin belirli bir düzen ve ahenk içerisinde sıralanmasına imkân veren yapıları ile Mezâkî tarafından sık kullanılmışlardır. Mezâkî Divanı'nda aşağıda yer alan beyti tarsi sanatının bir örneği olarak sunabiliriz.

"Merdüm-i dî/de-i ṣâḥib/-naẓarân sen/sin sen
Merhem-i sî/ne-i ḫûnîn/-cigerân sen/sin sen"[330] [G.332/1]

Mezâkî Divanı'nda, aruz vezninin iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarıyla yazılarak hem veznin niteliği açısından hem de beyitlerdeki mısraların simetrik bir yapı oluşturması açısından ahenge büyük oranda tesir eden musammat şiirler bulunmaktadır. Nitekim divan şiirinde musammat şekilde yazmanın bir hüner göstergesi olduğu da göz önüne alınınca Mezâkî'nin aruz veznini ahenk ve anlamı da gözeterek kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda 3 şiir musammat şekilde yazılmıştır.

16 beyitten oluşan "mübârek" redifli 3. kaside mısra ortalarından kafiyeli ve aruzun iki eşit parçaya bölünebilen kalıplarından "Mefʿûlü/Fâʿilâtün/Mefʿûlü/Fâʿilâtün" vezni ile yazılmıştır.

"Ey sâye-i İlâhî / ʿazm-i sefer mübârek
Vey ʿavn-i pâdişâhî / feṭḥ ü ẓafer mübârek"[331][K.3/1]

"Ey ser-firâz-ı gerdûn / ḫâḳân-ı rûbʿ-ı meskûn
Ḫayl u ḫaşem hümâyûn / tîġ u kemer mübârek"[332][K.3/2]

"Ey şehriyâr-ı ġâzî / sulṭân-ı bu'l-maġâzî
Hem böyle türktâzî / hem kerr ü fer mübârek"[333][K.3/3]
…….

[330] Mermer, A. (1991). a.g.e., 488.
[331] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[332] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[333] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.

"Mażmûn-ı iştiyâḳî / hem müjde-i telâḳî
Ehl-i dile Meẕâḳî / bu şiʿr-i ter mübârek"[334] [K.3/16]

Mezâkî Divanı'nda bulunan gazellerden iki tanesi musammat gazeldir. Bunlardan "Müfteʿilün/Fâʿilün/Müfteʿilün/Fâʿilün" vezni ile yazılan "-dur baña" redifli ve 7 beyitlik 3. gazel,

"Mâye-i ʿıyş u ṭarab / rıṭl-ı girândur baña
Rıṭl-ı girân rûz u şeb / feyż-resândur baña"[335][G.3/1]

"N'ola saña zâhidâ / eylemesem iḳtidâ
Râh-nümâ-yı Ḫudâ / pîr-i muġândur baña"[336][G.3/2]

"Ol büt-i per-i künişt/ oldı Meẕâḳî-sirişt
Kim dem-i ürd-i behişt / bâġ-ı cinândur baña"[337] [G.3/7]

ve "Mefʿûlü/Fâʿilâtün/Mefʿûlü/Fâʿilâtün" vezniyle yazılan "-ı nev-rûz" redifli 16 beyitlik 170. gazeldir.

"Her meclisi şen itdi / câm-ı şarâb-ı nev-rûz
Her bezmi rûşen itdi / bir âfitâb-ı nev-rûz"[338] [G.170/1]

"Bu dem ḫuceste-demdür / âfet-resân-ı ġamdur
Ser-mest-i câm-ı Cemdür / her neşve-yâb-ı nev-rûz"[339] [G.170/2]
……

"Olsun hemîşe ḫoş-ḥâl / gülşen-fürûz-ı iḳbâl
Tâ kim ola be-her sâl / bu âb ü tâb-ı nev-rûz"[340] [G.170/16]

[334] Mermer, A. (1991). a.g.e., 174.
[335] Mermer, A. (1991). a.g.e., 282.
[336] Mermer, A. (1991). a.g.e., 282.
[337] Mermer, A. (1991). a.g.e., 282.
[338] Mermer, A. (1991). a.g.e., 386.
[339] Mermer, A. (1991). a.g.e., 386.
[340] Mermer, A. (1991). a.g.e., 387.

5.2.2. Mezâkî Divanı'nda Kafiye ve Redifin Ahenk, Ses ve Anlam İlişkisindeki Yeri

Divan şiirinde şekle dair unsurlardan olan kafiye ve redifin sadece ahenk ve ses değil aynı zamanda anlam ve muhteva üzerinde de belirleyici bir öneme sahip olduğu bilinmektedir. Divan şairlerin hangi şekil özelliğiyle olursa olsun şiirlerinin yapısını oluştururken genel olarak kafiye ve redifi de göz önünde bulundurdukları düşünülmektedir. Nitekim "redif, şiirde ahengi artırarak okuyucuyu/dinleyiciyi etkilemenin yanı sıra şiirin çağrışım dünyasını da zenginleştirmektedir. Bu bakımdan divanlarda redifli gazellerin sayısı redifsizlerden fazladır."[341]

Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde, tek mısradan oluşan 5 tarih hariç, 489 şiirin 480 tanesi (% 98,16) redifli 9 tanesi (% 1,84) ise redifsizdir. Bu oranlar göz önüne alındığında Mezâkî'nin şiirlerinin neredeyse tamamında redif kullanmayı tercih ettiğini söyleyebiliriz. Bu da redifin Mezâkî Divanı'nda ne kadar önemli bir konuma sahip olduğunun göstergesidir.

Mezâkî'nin şiirlerinde redifin ahenk ve ses açısından önemini birkaç beyitle şöyle örneklendirebiliriz.

Divanda "-ıyuz cânâ" redifli ilk gazelde şairin gerek redif olarak kullandığı kelimede seslenme edatı görevi üstlenen "â" sesiyle ifadeye güç katması, gerek kafiyede bulunan "â" sesinin redifte de iki defa bulunması ve gerekse redif oluşturan ek ve kelimenin tek bir tef'ileden (mefâ'îlün) oluşması; söz konusu redif seçiminin şair tarafından özenli yapıldığının göstergesidir.

"Bu dîvânuñ ki bismi'l-lâh-keş-i ʿunvân**ıyuzcânâ**
Kilîd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhân**ıyuz cânâ**"[342] [G.1/1]

"Muḳâbil mi olur andan bize bir zûr ile Sührâb
Bugün meydân-ı naẓmuñ Rüstem-i destân**ıyuzcânâ**"[343] [G.1/2]
…..

[341] Macit M. (2004). *Divân Şiirinde Âhenk Unsurları*. İstanbul: Kapı Yayınları, 78-90.
[342] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.
[343] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.

"Meẕâḳî-veş n'ola tertîb-i dîvân eylesek şimdi
Bu dârü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrân**ıyuz cânâ**"[344][G.1/7]

Bir başka örnekte de aynı şekilde kafiye ve redifte ortak uzun sesin bulunması (â) ve redifin tek tef'ileden oluşması şiirde redifin ahenk ve ses açısından önemine örnek olabilir.

"Ḥased o bülbüle kim nev-bahâr**ı bâḳîdür**
Hemîşe dâʿiye-i âh u zâr**ı bâḳîdür**"[345]G.127/1]

"Ḳuruldı dâm-ı teġâfül firâz-ı gül-bünde
Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikâr**ı bâḳîdür**"[346]G.127/2]
…..
"N'ola Meẕâḳî yine dür-feşân-ı naẓm olsam
Bu lüccenüñ güher-i âbdâr**ı bâḳîdür**"[347] [G.127/9]

"Redifin önemli bir fonksiyonu da konunun belirlenmesi hususundadır. Çoğu vakit şiirde kullanılan redifler, konuyu belirlemekte veya bize konuyu tespit etmemiz noktasında yardımcı olmaktadır."[348] Bu bağlamda Mezâkî'nin şiirlerinde redifin anlam üzerindeki etkisi ise daha belirgindir.

Örneğin "mübârek-bâd" redifli 49 beyitlik 24. kasidedeki "mübarek olsun" anlamındaki redif, şiirdeki genel konuyu tahmin edebilmemizi, sezebilmemize büyük oranda yardımcı olmaktadır.

"Âṣafâ bezm-i Cem **mübârek-bâd**
Neşve-i dem-be-dem **mübârek-bâd**"[349] [K.24/1]
…..
"Ṭarf-ı şâhân-ı pâdişâhîden
Böyle vâlâ-himem **mübârek-bâd**"[350] [K.24/12]

[344] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.
[345] Mermer, A. (1991). a.g.e., 358.
[346] Mermer, A. (1991). a.g.e., 358.
[347] Mermer, A. (1991). a.g.e., 359.
[348] Sakallı, F. (2008). Türk şiirinde "redif" ve batı şiirindeki karşılığı. *Gazi Türkiyat.* Güz, S.3, 152.
[349] Mermer, A. (1991). a.g.e., 263.
[350] Mermer, A. (1991). a.g.e., 263.

…..
"Ey Mezâḳî zihî süḫan-sencî
Pâye-i muḥteşem **mübârek-bâd**"[351] [K.24/28]

Bu konuda daha belirgin örnek ise şairin "Mevlevî" redifli gazelleridir. Kendisi aynı zamanda Mevlevi olan Mezâkî, divanında 421, 422 ve 423. gazellerde "Mevlevî" redifini kullanmıştır.

"Ṣuffe-i ʿarş-ı berînde ḫân-ḳâh-ı **Mevlevî**
ʿArşda daḫi döner dirler külâh-ı **Mevlevî**"[352] [G.421/1]

"Ṭurfe-gülşendür derûn-ı dâġdâġ-ı **Mevlevî**
Dâġ-ber-dâġ-ı cigerdür bâġ u râġ-ı **Mevlevî**"[353] [G.422/1]

"Cümle-i şevḳ-i semâʿ imiş niyâz-ı **Mevlevî**
Kâr-ı bî-hûde degüldür söz ü sâz-ı **Mevlevî**"[354] [G.423/1]

Mısra sonlarındaki ses tekrarı esasına dayanan ve divan şiirinin vezinle birlikte temel unsurlarından biri olan kafiye ise, özellikle ahenk ve ses üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Divan şiirinde kafiye sistemi mücerred ve mürekkep kafiye esasına dayanmaktadır.[355] Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde tek mısradan oluşan 5 tarih hariç 489 şiirin 352'si (% 71,98) mürekkep kafiye ile 137'si (% 28,01) ise mücerred kafiye ile yazılmıştır. Yani Mezâkî'nin şiirlerinde divan şiirinde daha makbul olan ve kısaca birden fazla ses benzerliğine dayanan kafiye sistemi olan mürekkep kafiyelerin oranı oldukça yüksektir.

Mezâkî'nin mürekkep kafiyeden oluşan şiirlerinde bazı kafiyeleri kullanmayı daha sık tercih ettiği görülmektedir. Divanda 489 şiirden 352'si mürekkep kafiye ile oluşturulmuş ve bu mürekkep kafiyeli 352 şiirden sadece 72 tanesi "-ân(e)" kafiyesi ile

[351] Mermer, A. (1991). a.g.e., 264.
[352] Mermer, A. (1991). a.g.e., 545.
[353] Mermer, A. (1991). a.g.e., 545.
[354] Mermer, A. (1991). a.g.e., 546.
[355] Ayrıntılı bilgi için bkz. (4.3. Mezâkî Divanı'ndaki Şiirlerde Kafiye ve Redif) bölümü.

oluştulmuştur. Bunu "-âr" ve "-âz" kafiyeleri izlemektedir. Divan şiirinde ahenk ve sese güç ve heyecan kattığını düşündüğümüz özellikle, "-ân" kafiyesi Mezâkî tarafından oldukça sık kullanılmıştır.

Bu durumu şu örnekle ifade etmek yerinde olacaktır:

Divanda"-ân" kafiyeli ve "cirîdüñden" redifli 39 beyitlik 7. kasidede Sultan Murat'ın cirit yeteneğinin medhiyesi yapılmaktadır. Söz konusu şiirdeki kafiye tercihinin ahenk ve sese güç katmak amacıyla özellikle "-ân" olarak seçildiğini değerlendirmekteyiz.

"Ḫavf ider ins ü c**ân** cirîdüñden
El-amân el-am**ân** cirîdüñden"[356][K.7/1]

"Şekve-ber-şekve ḍarb-ı muştuñdan
Ṣad-fiġân ṣad-fiġ**ân** cirîdüñden"[357] [K.7/2]

Sonuç olarak Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerin neredeyse tamamının redifli olması ve oldukça yüksek oranda mürekkep kafiyenin kullanılması şairin kafiye ve redif tercihlerinde ahenk, ses ve anlamı göz ardı etmediğinin göstergesi sayılabilir.

5.3. Ünlemler

"Ünlem (nida), duygusal tepkileri yansıtmaya yarayan sözcük türüdür ve ünlemleri kesin ayrımlarla sınıflandırmak çoğu zaman mümkün olmamaktadır."[358] Nitekim, Arapça ve Farsça dillerine ait unsurların da oldukça yoğun bir şekilde dahil olduğu divan şiirinde ünlemleri belirli bir tasnif grubuna dahil etmek oldukça zordur. Bu bağlamda Mezâkî Divanı'nda ünlemlerin tespit ve değerlendirmesinde ünlem sözcüğü veya ünlem oluşturan ek, madde başı olarak değerlendirilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda ünlem ifadesi olarak kullanılan sözcük veya eklerle ilgili aşağıdaki tablolar hazırlanmıştır.

[356] Mermer, A. (1991). a.g.e., 182.
[357] Mermer, A. (1991). a.g.e., 182.
[358] Sebzecioğlu, T. (2016). *Dilbilim kavramlarıyla Türkçe dilbilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları, 360.

Çizelge 5.3. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Ünlemlerin Divandaki Sıklık ve Oranları[359]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Ünlemli madde başı	33	%0,23
B	Sözlükteki toplam madde başı	14102	
C	Ünlemli tüm kullanımlar	645	%1,77
D	Tüm kullanımlar	36262	

Çizelge 5.3.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Ünlemler

Ünlem[360]	Sıklık	Anlam
ey	297	Ey!
(y)â	146	Ey!
meded	34	Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş, eyvah, aman, sakın.
zihî	34	Ne iyi, ne güzel!
âh	19	Ah, eyvah, feryat.
ḥayf(â)(ki)	17	Yazık! Yazık ki!
bâreke'l-lâh	14	Allah mübarek etsin!
el-minnetü li'l-lâh	9	Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
yâ	8	Yâ, ey.
ḥabbeẕâ	8	Ne güzel!
el-ḥaẕer	7	Sakın, çekin!
âh kim	6	Ne yazık ki, eyvah ki.
eṣ-ṣalâ	5	Haberdar etme/meydan okuma anlamında ifade, "kendine güvenen varsa çıksın" diye bağırma.
ḥaẕer	5	Sakın! Çekin!
iḥtirâz	5	Sakın! Çekin!
vey	4	Vey, ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.
ḥâşâ	4	Asla, hiçbir vakit; Allah korusun!
lev-ḥaşa'l-lâh	4	Allah ırak eylesin, vahşet vermesin! Aferin!
aḥsente zihî	3	Aferin, ne kadar hoş.
efsûs	2	Eyvah! Yazık!
begüm	2	Efendim, canım.
be hey	1	Hey, be hey
ey vây	1	Ne yazık!
hey meded hey	1	Hey yardım/aman hey.
İlâhî	1	Ey Allah'ım!
be	1	Seslenme ünlemi.
bu mıdur yâ	1	Bu mudur ya!

[359] Tabloda kullanılan "madde başı" tabiriyle, hazırladığımız "Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" çalışmasında kullanılan madde başı kelime sayısı kasdedilmektedir. "Tüm kullanımlar" tabiriyle ise her bir madde başının birden fazla kullanımlarının da göz önüne alınarak ortaya çıkan kelime sayısı kasdedilmektedir.

[360] Mezâkî Divanı'nda kullanılan ünlemlerin veya ünlem eklerinin sıklık sayısının oldukça fazla olması sebebiyle kelimelerin her birinin divanda bulundukları yerler verilmemiştir. Ayrıca ünlemler sıklık sırasına göre sıralanmıştır.

büşrâ leke	1	Sana müjdeler olsun
dirîg	1	Yazık!
es-seyf	1	Bir/işte kılıç!
ḥayıflar	1	Yazıklar!
ḳadrâ	1	Kıymetli, değerli!
ṣad el-ḥaẕer	1	Yüz (kez) sakın!

Mezâkî Divanı'nda kullanılan ünlemlerin sıklık ve anlamlarına dair hazırlanan tablolalara göre aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur:

Hazırladığımız Mezâkî Divanı sözlüğünde yer alan ünlemli madde başı sayısının sözlükteki toplam ünlemli madde başı sayısına oranı % 0,23, ünlemli tüm kullanımların divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 1,7'dir.

Türkçede en sık kullanılan ünlem sözcüklerinde biri olan "ey" kelimesi özellikle seslenme anlamında, gerek konuşma dilinde gerekse yazı dilinde oldukça sık kullanılmaktadır. Özellikle divan şiirinde şairler seslenme ifadesi olarak "ey" kelimesine oldukça sık başvurmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan ünlem sözcüğü "ey" kelimesidir. Seslenme ifadesi olarak kullanılan "ey" kelimesi Mezâkî Divanı'nda 297 yerde kullanılmıştır.

"**Ey** rind-i tehî-kîse-i sermâye-i dünyâ
Besdür saña ʿişret bedel-i vâye-i dünyâ"[361] [G.20/1]

Mezâkî Divanı'nda sık kullanılan bir diğer ünlem oluşturma unsuru kelimelere eklenen "â" ekidir. Özellikle Farsça'da "sevinç, üzüntü, şaşkınlık hallerini ifade etmek için kelimelerin sonuna gelen elif (â)"[362]vasıtasıyla oluşturulan ünlem ifadelerine divan şiirinde oldukça sık rastlanmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda isimlerin sonuna gelerek özellikle seslenme ünlemi görevini gerçekleştiren "â" eki ile yapılmış 146 ünlem ifadesine rastlanmıştır.

Divanda "â" eki yapılmış ünlem ifadesine en belirgin örnek olarak "cânâ" kelimesini gösterebiliriz. Zira divanda"cânâ" redifli yedişer beyitlik ilk ve ikinci gazel, 8 beyitlik 5.

[361] Mermer, A. (1991). a.g.e., 293.
[362] Kanar, M. (2010). *a.g.e.*, 1.

gazel ve dokuzar beyitlik 17. ve 18. gazellerde Mezâkî "cân" kelimesine "â" ünlem ekini ekleyerek "sevgilim, canım, ey dost" anlamında redif olarak kullanmıştır.

"Seḥer ki naġme-zen-i ʿâşıḳâneyüz **cânâ**
Yegâne bülbül-i rengîn-terâneyüz **cânâ**"[363] [G.17/1]

Bu şiirlerin dışında "cânâ" kelimesi yine "sevgilim, canım, ey dost" anlamında birçok beyitte kullanılmıştır.

Mezâkî Divanı'nda ünlem ifade eden ve yukarıdaki tabloda belirtilen ünlem sözcüklerinin dışında şiirin tabiatı gereği heyecan, coşku veya farklı duyguların vurgusunun belirgin olduğu pek çok ünlem ifadesi bulunmaktadır.

5.4. Edatlar ve Bağlaçlar

Kelime olarak "tek başına anlamı olmayan, sonuna geldiği sözle cümledeki diğer kelimeler arasında ilişki kuran kelime türü, ilgeç"[364] olarak tanımlaman edatlar ve "eş görevli kelimeleri veya önermeleri birbirine bağlayan kelime türü, rabıt, rabıt edatı"[365] olarak tanımlanan bağlaçlar dilin aslî unsurları olarak Mezâkî Divanı'nda sık ve işlevsel olarak kullanılmışlardır.

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda müstakil olarak kullanılan edatlar ve bağlaçlarla ilgili olarak hazırladığımız tablolar bulunmaktadır.

Çizelge 5.4. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Edat ve Bağlaçların Divandaki Sıklık ve Oranları[366]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Edatlı madde başı	13	%0, 09
A^1	Bağlaçlı madde başı	67	%0, 47
B	Sözlükteki toplam madde başı	14102	-
C	Edatlı tüm kullanımlar	1023	%2, 82

[363] Mermer, A. (1991). a.g.e., 291.
[364] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori1=veritbn&kelimesec=106495 (Erişim Tarihi: 12.03.2018)
[365] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5a9be9d60164f6.98860568 (Erişim Tarihi: 12.03.2018)
[366] bkz. (çizelge 3) dipnot.

C^1	Bağlaçlı tüm kullanımlar	2127	%5, 86
D	Tüm kullanımlar	36262	-

Çizelge 5.4.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Edatlar ve Bağlaçlar[367]

Edat	**Sıklık**	**Bağlaç**	**Sıklık**
ile	597	ki(m)	791
gibi	210	u, ü, ve, vü	367
mı/mi	127	de, da	136
çü	17	eger, eger ki(m), egerçi	125
belî	16	ger, gerçi	78
içün	15	daḫi	77
çün, çün kim	13	ne…ne…	53
hem-çü(n)	10	ile	51
işte	8	ammâ/ammâ ki/ammâ kim	50
kadar	4	meger, meger ki(m)	48
toġrı	3	velî, velîkin	46
deñlü	2	ne…u(ü/ve) ne…	40
degün	1	ḫod	37
		hele	33
		gâ(e)h(î)…gâ(e)h(î)	23
		anca, ancaḳ	22
		kanda…kanda…	16
		yoġ(ḫ)/(sa) ise	13
		hem…hem…	11
		hem…ü(u) hem	11
		birle	8
		ne…ne hod…	7
		ne…ne…ü ne…	6
		yaʿni	6
		ne…ü ne hod…	5
		ne…u ne…ü ne…	5
		ne…ü ne…ne…	4
		mı(i)…ya midür	4
		hem	4
		bile	4
		şâyed	3
		lâkin, lîk	3
		ne…ne…ne hod…	2
		işte…işte…	2
		kanda…kanda…kanda	2
		mı(i)dür…m(ı)idür:	2
		ya/â	2
		ne…bu kim…	1

[367]Mezâkî Divanı'nda kullanılan edatlar ve bağlaçların sıklık sayısının oldukça fazla olması sebebiyle edatlar ve bağlaçların her birinin divanda bulundukları yerler verilmemiştir. Ayrıca edatlar ve bağlaçlar sıklık sırasına göre sıralanmıştır.

		ne…ne…ne…	1
		ne…ü ne hod…ü ne…	1
		ne…ve ne ḫod…	1
		ʿaceb…ʿaceb	1
		biri…biri…	1
		birisi…biri…	1
		geh…ü geh…	1
		gehî…u gâhi…	1
		gehi…ü geh…	1
		gehî…ü gehî…	1
		gehî…vü gehî…	1
		geh gâh…u gehî…	1
		gerek…gerek…	1
		gerek…gerekse ḫod…	1
		hem…hem…hem	1
		hem…u hem…ü hem	1
		her ne ḳadar…ise:	1
		her ne ḳadar…ise de	1
		kimi…kimi…	1
		kimi…kiminde…	1
		kimisi…kimisi…	1
		kimi…ü kimi…	1
		nedür…nedür…	1
		yâ…ü yâ…	1
		yâ…ya…	1
		yâ…ya…yaḫud…	1
		ya…yaḫud…	1
		bir yaña…bir yaña	1
		velâkin	1

Hazırladığımız bu tablolara göre Mezâkî Divanı'nda kullanılan edatlar ve bağlaçlarla ilgili olarak aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur:

Mezâkî Divanı'nda müstakil olarak toplam 13 farklı edat şiirler içerisindeki söyleyiş farklılıklarıyla birlikte 1023 farklı yerde kullanılmıştır. Madde başında kullanılan edatların toplam madde başı sayısına göre oranı % 0,09, edatlı tüm kullanımların divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 2,82'dir.

Divanda tek olarak en sık kullanılan edat "ile" dir. Kalıp ifadelerle kullanımı hariç tutularak yapılan tespite göre "ile" kelimesi edat göreviyle 597 defa kullanılmıştır. Edat göreviyle sözcükler arasında çeşitli ilgiler kurma görevini üstlenen "ile" edatı ayrıca kelimelere "-yla, -yle" şeklinde ek olarak da "çâr-pâre**yle**, ʿışḳı**yla**, naẓmı**yla** v.b." şekillerde pek çok defa kullanılmıştır. Bu bağlamda bu edatın divanda kullanım sayısı

oldukça fazladır.

"Bir âh **ile** şevḳ-i dil-i pür-cûş görinsün
Şimden gerü ol âteş-i ḫas-pûş görinsün"[368] [G.327/1]

"Yek-rengî-i ʿışḳı**yla** bugün ẓâhir ü bâṭın
Bâde-meniş ü sâġar-ı billûr-siriştüz"[369] [G.182/3]

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan diğer edat ise "gibi"dir. Divanda müstakil olarak 210 defa kullanılan "gibi" edatı benzetme unsuru olarak divan şiirinde en önemli edatlardandır.

"Bu ṭabʿ ile meydân-ı belâġatda Meẕâḳî
ʿUrfî **gibi** bir şâʿir-i pür-zûr-siriştüz"[370] [G.182/9]

"Güşâyiş mi bulur bâd-ı nesîm-i ġonçe-perverden
O kim lâle **gibi** ġam-ḫurde-i dâġ-ı derûn olmaz"[371] [G.209/7]

Mezâkî Divanı'nda ayrıca "gibi" edatı görevi görmekle birlikte edatlar listesine dahil etmediğimiz Farsça "-âsâ, -veş ve -vâr" ekleri ile Türkçe "-cileyin, -cılayın" ekleri ve Arapça "-miṣâl" bulunmaktadır. Söz konusu ekler eklendikleri kelimelere "gibi, benzer" anlamları katmaktadır. Bu konuda divandan şu kelimeleri örnek olarak verebiliriz. "Bülbül-âsâ, serv-âsâ", "Meẕâḳî-veş, âyîneveş", "pervânevâr, şehvâr", "bencileyin, buncılayın", "Yûsuf-miṣâl".

Bunların dışında Mezâkî Divanı'nda sık kullanılan bir edat da "mı/mi" soru edatıdır. Divanda 127 defa kullanılan bu edat kelimelerin sonuna gelerek soru sorma vazifesi üstlenmektedir.

"Ey ġam yine cân u dil-i nâ-şâda mı geldüñ
Ṣad-derd ile Mecnûn'a **mı** Ferhâd'a **mı** geldüñ"[372] [G.259/1]

[368] Mermer, A. (1991). a.g.e., 485.
[369] Mermer, A. (1991). a.g.e., 395.
[370] Mermer, A. (1991). a.g.e., 395.
[371] Mermer, A. (1991). a.g.e., 412.
[372] Mermer, A. (1991). a.g.e., 442.

Yukarıda bahsi geçen edatlar dışında Mezâkî Divanı'nda nispeten daha az kullanılan "çü, belî, içün, çün, çün kim, hem-çü(n), işte, kadar, toġrı, deñlü ve degün" edatları da bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda bağlaçların edatlara oranla hem sayı hem de kullanım açısındandaha fazla olduğu tespit edilmiştir. Divanda tespit edilen 67 bağlaç 2127 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda bağlaçlı madde başının toplam madde başına oranı % 0,47, bağlaçlı tüm kullanımların divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 5,86'dır

Divanda en sık kullanılan bağlaç, cümleler arasında ilgiyi sağlama görevi üstlenen Farsça kökenli "ki(m)" bağlacıdır. Divanda 791 defa kullanılan bu bağlacın divanda oldukça sık kullanıldığını söyleyebiliriz. Mezâkî Divanı'nda ki(m) bağlacı kimi zaman mısra içerisindeki ifadeler arasında ilgi sağlamakta,

"Müjde **kim** irdi yine hengâm-ı luṭf-ı Ḫân Murâd
Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nâ-kâmân murâd"[373] [G.51/1]

"Meẕâḳî çoḳ zamândur kim esîr-i iştiyâḳuñdur
Meded bilsem **ki** şimdi çehre-sây-ı dâmenüñ kimdür"[374] [G.57/7]

kimi zaman ise mısralar arasında ilgi sağlamaktadır.

"Yaʿni Ḥaḳḳ'a duʿâlar eyleyelüm
Ki duʿâdur aṣıl naẓımda ehem"[375] [K.5/40]
"Ġam yimem taʿna-i aġyâr-ı denî-fıṭratdan
Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hîç"[376] [G.43/5]

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan ikinci bağlaç "u, ü, ve, vü" bağlacıdır. Kelime ve cümleri bağlama görevi üstlenen ve günümüz Türkçesinde "ve" anlamında olan bu bağlaç; kalıp ifadeler, deyimler ve terkiplerin içerisinde kullanılan halleri hariç olmak kaydıyla Mezâkî Divanı'nda 367 defa bağlama görevinde kullanılmıştır. Söz konusu

[373] Mermer, A. (1991). a.g.e., 312.
[374] Mermer, A. (1991). a.g.e., 316.
[375] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.
[376] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.

bağlacın divandaki kullanım sayısı "âh u zâr" gibi kalıp ifadelerde, "kâr u bârın göster-" gibi birleşik fiiilerde, "ceng ü cidâl eyle-id-" gibi deyimlerde ve "naḳş u nigâr-ı ḳalem-i dest-i Meẕâḳî" gibi terkipler içerisindeki kullanımları da göz önüne alındığında bu sayı 1300'ü geçmektedir ve divanda en çok kullanılan bağlaçtır.

"Eger bâġ-ı cinân **u** ẓıll-i ṭûbâ olsa sulṭânum
Gerekmez seyr-i gülşen sâye-i serv-i çemen sensüz"[377] [G.181/2]

"Encüm-şümâr-ı tîre-şeb-i ḥasretüz meded
Maḥv oldı nûr-ı dîde **vü** tâb-ı neẕâremüz"[378] [G.188/2]

Yukarıda bahsi geçen bağlaçlar dışında Mezâkî Divanı'nda sık kullanılan diğer bağlaçlar şunlardır: "ne…ne…, ile, ammâ/ammâ ki/ammâ kim, meger, meger ki(m), velî, velîkin, ne…u(ü/ve) ne…, ḫod, hele, gâ(e)h(î)…gâ(e)h(î), anca, ancaḳ, kanda…kanda…, yoġ(ḫ)/(sa) ise, hem…hem…, hem…ü(u) hem, de, da, eger, eger ki(m), egerçi, ger, gerçi, daḫi."

5.5. İkilemeler

"Aralarında belli bir ses düzeni bulunan, biçim ve anlamca birbiriyle ilişkili olan, aynı, yakın ya da zıt anlamlı iki veya daha çok kelimenin bir tek kelime gibi anlam göstermek üzere yanyana gelmesi ile oluşturulan kelime grubu"[379] olarak tanımlanan ikilemeler gerek ahenk unsuru olmaları gerekse anlamı tamamlayıcı nitelikleriyle divan şiirinde önemli dil unsurlarıdır. Divan şiirinde ikilemeler şiir içerisinde bulundukları konuma ve göreve göre çokluk, azlık, büyüklük, küçüklük vb. unsurları vurgulamak amacıyla kullanılabileceği gibi çeşitli bakımlardan silsile veya derecelendirmeyi de ifade edebilirler. Genel olarak ikilemelerin görevi anlamı güçlendirmektir.

Mezâkî Divanı'nda ikilemeleri Türkçe ikilemeler ve Farsça ikilemeler olmak üzere iki başlık altında değerlendirmeyi uygun gördük.

[377] Mermer, A. (1991). a.g.e., 394.
[378] Mermer, A. (1991). a.g.e., 398.
[379] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0b56e76dd68.93441789 (Erişim Tarihi: 200.03.2018)

Çizelge 5.5. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Türkçe ve Farsça İkilemelerin Divandaki Sıklık ve Oranları[380]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Türkçe ikilemeli madde başı	30	%0, 21
A^1	Farsça ikilemeli madde başı	27	%0,19
B	Sözlükteki toplam madde başı	14102	-
C	Türkçe ikilemeli tüm kullanımlar	72	%0,19
C^1	Farsça ikilemeli tüm kullanımlar	55	%0,15
D	Tüm kullanımlar	36262	-

5.5.1. Türkçe İkilemeler

Mezâkî Divanı'nda kullanılan Türkçe ikilemelerden iki kelimenin tekrarından oluşan ikilemelerin sayısı 30'dur. Bu tür Türkçe ikilemeler divanda toplam 72 defa kullanılmıştır. Buna göre Türkçe ikilemeli madde başlarının divandaki toplam madde başına oranı % 0,21, Türkçe ikilemeli tüm kullanımların sözlükteki tüm kullanımlara oranı ise % 0,19'dur.

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan Türkçe ikileme "âheste âheste"dir. Aynı kelimenin tekrarından oluşan bu ikileme aynı zamanda divandaki 10 beyitlik 403. gazelin redifidir. "Yavaş yavaş" anlamına gelen "âheste âheste" ikilemesinin kullanıldığı bu gazelde şair zarf olarak kullandığı söz konusu ikilemeyle mısralardaki fiillere ahenk ve intizam duygusu yüklemektedir. Nitekim ilk mısradan da anlaşılacağı üzere mecazen sevgiliye benzetilen servin hareketi sevgilinin ahenkli bir şekilde salınmasına benzetilmiştir.

"O serv-i bâġ-ı nâz eyler ḫırâm **âheste âheste**
N'ola itsek aña ʿarż-ı merâm **âheste âheste**"[381][G.403/1]

"Olurmış ʿâşıḳ-ı zâra nihânî meyl-i pinhânı
Dehân-ı yârdan aldum peyâm **âheste âheste**"[382][G.403/2]
…..
"Meẕâḳî leẕẕet-i ḳand-ı leb-i dildâr ile âḫir
Olur bir ṭûṭî-i şîrîn-kelâm **âheste âheste**"[383] [G.403/10]

[380] bkz. (çizelge 3) dipnot.
[381] Mermer, A. (1991). a.g.e., 533.
[382] Mermer, A. (1991). a.g.e., 533.

Divanda sık kullanılan bir diğer Türkçe ikileme ise "ṣaf ṣaf"dır. Aynı kelimenin tekrarı ile oluşturulan bu ikileme divanda 7 defası 237. gazelde redif olmak üzere 9 defa kullanılmıştır.

"Dizilmiş zîr-i ebrûsında müjgân-ı siyeh **ṣaf ṣaf**
Kemân-ber-dûş olup ṭurmış kemîngehde sipeh **ṣaf ṣaf**"[384] [G.237/1]

"Temâşâ itmege ol şeh-süvâr-ı eşheb-i nâzı
Pür olmış ʿâşıḳ-ı ḥayrân ile eṭrâf-ı reh **ṣaf ṣaf**"[385] [G.237/2]
…..
"Meẕâḳî lenger-i ümmîde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummân-ı güneh **ṣaf ṣaf**"[386][G.237/6]

Divanda "sensin sen" ikilemesin redifi oluşturduğu 332. gazel de Türkçe ikilemelerin redifi oluşturmasına bir örnektir. Yalnız bu ikilemede kelimelerden biri ek almaktadır. Bu şiirde vurgulu bir şekilde söylediği "sensin sen" ikilemesi ile ifadelere güç katmaktadır.

"Merdüm-i dîde-i ṣâḥib-naẕarân **sensin sen**
Merhem-i sîne-i ḫûnîn-cigerân **sensin sen**"[387][G.332/1]

"Der-miyân eyleyeli ḫançer-i zerrîn-kemeri
Zîver-i encümen-i sîm-berân **sensin sen**"[388][G.332/2]

"Vasf-ı câm-ı leb-i yâr ile Meẕâḳî her dem
Ẕevḳ-baḫşâ-yı dil-i nükte-perverân **sensin sen**"[389][G.332/5]

Mezâkî Divanı'nda kullanılan iki kelimenin tekrarı ile oluştulan Türkçe diğer ikilemeler aşağıda listelenmiştir.

---

[383] Mermer, A. (1991). a.g.e., 533.
[384] Mermer, A. (1991). a.g.e., 429.
[385] Mermer, A. (1991). a.g.e., 429.
[386] Mermer, A. (1991). a.g.e., 429.
[387] Mermer, A. (1991). a.g.e., 488.
[388] Mermer, A. (1991). a.g.e., 488.
[389] Mermer, A. (1991). a.g.e., 488.

ʿaceb ʿaceb: G.10/3 Acaba…acaba.

âteşüm âteş: G.339/1 Ateşim ateş.

bir bir: G.12/4, G.225/3 Tek tek, birer birer.

bölük bölük: K.7/15, K.23/11 Grup grup.

çâk çâk: G.121/7 Parça parça.

çâk çâk-ı ḫançer-i zehr-âb-ı fürḳat: G.187/1 Ayrılığın/zehirli/acı suyuna (daldırılmış) hançerle parça parça (olmuş).

çâk çâk-ı tîġ-ı hicrân: G.71/4 Ayrılık kılıcıyla parça parça (olmuş).

çemen çemen: G.367/1 Çimenlik çimenlik, bahçe bahçe.

dâġ dâġ-ı sîne: G.144/5 Sinedeki/bağırdaki yanık yaraları.

el-amân el-amân: K.7/1 Aman, medet.

fevc fevc: G.180/9 Bölük bölük.

fiġân fiġân: G.10/2 Feryat feryat, inleme.

geh gâh: K.12/97 Ara sıra.

*göñül göñül:*G.256/1, G.433/1Gönül gönül, ey gönül.

görüñ görüñ: G.10/5 Görün görün.

günden güne: G.193/3 Gün geçtikçe, gitgide.

ḫalḳa ḫalḳa: G.341/1 Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).

ḳana ḳana: G.44/1 Kanıncaya kadar, doya doya.

kârvân kârvân: K.7/3 Kervan kervan.

ḳat ḳat: K.3/6 Çok, pek çok.

n'ola n'ola: G.233/6 Ne olur ne olur.

neden neden: G.10/4 Neden neden.

ṣad fiġân ṣad fiġân: K.7/2 Yüzlerce feryat/figan.

ṣaf ṣaf: G.19/5, G.133/1 Yan yana, sıra sıra, dizi dizi.

ṣaḳın ṣaḳın: G.10/6, G.78/1, G.127/7 Sakın sakın, çekin çekin.

sebû sebû: K.23/11 Testi testi.

şerḥa şerḥa: G.291/4, G.343/3 Dilim dilim, parça parça.

şiken şiken: G.253/4 Kıvrım kıvrım.

ṭaraf ṭaraf: (6) G.235/1, G.235/1, G.235/2, G.235/3, G.235/4 Her taraftan.

tâze tâze: G.94/4, G.117/5 Yeni yeni.

y(e)ir y(e)ir: (7) K.9/67, G.212/4, G.436/5, K.19/9, G.100/4 Yer yer, kısım kısım, zaman zaman.

yeter yeter: G.89/7 Yeter artık.

Mezâkî Divanı'nda zıt anlamlı kelimelerin kullanıldığı tek bir Türkçe ikilime tespit edilmiştir.

"Ey o çeşm-i münîr-i ehl-i kemâl
Gör Mezâḳî'de var mı şevḳ-i cemâl
Ne ḳadar olsa ârzû-yı muḥâl
Var iken **az çoḳ** ümîd-i viṣâl"[390] [Müseddes.5]

Mezâkî Divanı'nda birbirini takip eden sayılarla yapılmış 3 Türkçe ikileme bulunmaktadır. Bu ikilemeler divanda toplam 6 defa kullanılmıştır. Bu ikilemelerden"-ı rûzgâr" redifli 27. kasidenin 10. beytinde "bir iki üç" şeklindeki kullanım gelenekte pek rastlanmayan bir kullanım olması sebebiyle dikkat çekicidir.

"İtdi beni şâd iken âzurde-dil
Bir iki üç ehrimen-i rûzgâr"[391] [K.27/10]

Divanda birbirini takip eden sayılarla yapılan diğer ikilemeler şunlardır:

bir iki günde: K.12/64 Bir iki gün. Kısa bir zaman dilimini ifade etmek için kullanılır.
bir iki: K.11/28, G.236/3, G.284/5, G.390/4 Birkaç.

5.5.2. Farsça İkilemeler

Klasik Türk edebiyatında şairlerin Fars diline ait unsurlardan büyük oranda yararlandıkları, söz konusu dilin edat ve bağlaçları da dahil olmak üzere birçok kelime türünden yararlandıkları görülmektedir. Özellikle Mezâkî gibi gerek Mevlevî olması gerekse şiirlerinde İran'ın meşhur şairleriyle kendini mukayese etmesi sebebiyle Farsçaya hâkim olduğunu anlayabildiğimiz bir şairin şiirlerinde Farsça unsurlara sık başvurması oldukça doğaldır. Bu bağlamda Farsça ikilemeler de Mezâkî'nin şiirlerinde yararlandığı kelime gruplarındandır.

Mezâkî Divanı'nda Fars dili yapısında ve aynı kelimenin tekrarı şeklinde oluşturulmuş 27 farklı ikileme 55 defa kullanılmıştır. Bu bağlamda Farsça ikilemeli madde

[390] Mermer, A. (1991). a.g.e., 568.
[391] Mermer, A. (1991). a.g.e., 272.

başı oranı sözlükteki toplam madde başına oranı % 0,19 Farsça ikilemeli tüm kullanımların divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 0,15'tir.

Divanda Farsça ikilemeler iki kelime arasına gelen Farsça "â, be, ber, ender, der ve te" edatları ile oluşturulabildiği gibi "ḫudâvendâ ḫudâvendâ" *ve* "refte refte"de olduğu gibi iki kelimenin tekrarı şeklinde de oluşturulmuştur.

Divanda en sık kullanılan Farsça ikilemeler iki kelime arasında bulunan "be" edatıyla oluşturulmuş olanlardır. Divanda Farsça "be" edatıyla kurulmuş 12 farklı ikileme 27 defa kullanılmıştır. Söz konusu Farsça ikilemelerden en sık kullanılanlar 4 defa ile "dem-be-dem" ve 5 defa ile "ḫod-be-ḫod" ikilemeleridir.

"Ey gönül eyyâm-ı vaṣl-ı **dem-be-dem** añılmasun
Ġuṣṣa-âverdür zamân-ı defʿ-i ġam añılmasun"[392] [G.352/1]

"Ġamze ʿâşıḳ düşmen ü cânân ise bî-gâne dost
Ḫod-be-ḫod germ âşinâdur ʿâşıḳ-ı cânâne dost" [393] [G.32/1]

Divanda Farsça "be" edatıyla oluşturulmuş olmakla birlikte Türkçe kelimelerden oluşan "gün-be-gün" ikilemesi dikkat çekicidir.

"ʿAceb mi olsa füzûn **gün-be-gün** ḫarîdârı
Metâʿ-ı ʿişve vü nâzı kesâd üzre degül"[394] [G.279/4]

Bunların dışında Mezâkî Divanı'nda Farsça "be" edatıyla oluşturulmuş diğer Farsça ikilemeler şunlardır:

câ-be-câ: K.10/78, G.88/3, G.94/4 Yer yer.
dem-be-dem: G.11/8, G.60/8, G.180/13, G.298/4 Bazen, arasıra, zaman zaman, her zaman, daima, her an.
ḫam-be-ḫam: G.242/1, K.5/30 Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.
ḫod-be-ḫod: K.17/66, G.18/2, G.65/1, G.162/6 Kendi başına, kimseye danışmadan,

[392] Mermer, A. (1991). a.g.e., 500.
[393] Mermer, A. (1991). a.g.e., 301.
[394] Mermer, A. (1991). a.g.e., 455.

kendiliğinden.

mû-be-mû: G.367/2 Tel tel, inceden inceye.

nev-be-nev: K.2/27, G.153/9 Yepyeni.

rû-be-rû: K.4/13, G.57/2 Yüz yüze, karşı karşıya.

ser-be-ser: G.278/2 Baştan başa, büsbütün.

sîne-be-sîne: G.56/3, G.57/2, G.106/2 Göğüs göğüse.

tâze-be-tâze: G.234/6 Sürekli yenilenen/tazelenen, taptaze.

vâdî-be-vâdî: K.8/72Vadiden vadiye, vadi vadi.

yek-be-yek: G.241/6 Birer birer, tek tek.

Divanda Farsça "â" edatıyla kurulmuş 4 farklı ikileme 13 defa kullanılmıştır. Bunlar arasında en sık kullanılan ikileme 5 defa ile "dem-â-dem"dir.

"Bezmimüz şâm u seḥer böyle müretteb ṭursun
Ḥissedâr-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı **dem-â-dem** olalum"[395] [G.314/3]

Divanda "â" edatıyla kurulan Farsça ikilemelerden "ser-â-ser" 4 defa kullanılmıştır.

"Bu deñlü sûziş-i ġamla nümûd-ı peykerüm yoḳdur
Ser-â-serâteşüm ammâ vücûd-ı aḫkerüm yoḳdur"[396] [G.73/1]

Mezâkî Divanı'nda Farsça "â" edatıyla oluşturulmuş diğer Farsça ikilemeler şunlardır:

dem-â-dem: K.3/4, G.257/12, G.356/6, G.363/1 Her zaman, daima, her an.

keş-â-keş: K.19/32, G.351/8 Çekişme, uğraşma, kavga.

reng-â-reng: G.430/5 Rengarenk, renkli renkli.

ser-â-ser: K.4/36, G.181/5, G.195/6 Baştan başa, tamamen.

Mezâkî Divanı'nda Farsça "ender" edatıyla oluşturulmuş 4 farklı ikileme 6 defa kullanılmıştır. Bunlardan en sık kullanılanı 3 defa ile "ḥaşer-ender-ḥaşer"dir.

[395] Mermer, A. (1991). a.g.e., 477.
[396] Mermer, A. (1991). a.g.e., 326.

"Dilîrân-ı veġâ hep merd-i meydân-ı ġazâ ancaḳ
Gürûh-ender-gürûh olmış **ḥaşer-ender-ḥaşerdür** bu"[397]
[G.364/5]

"Meydân-ı kârzâr güşâd olsa şevḳ ile
Bir fevc fevc olup **ḥaşer-ender-ḥaşerdeyüz**"[398] [G.180/9]

Divanda "ender" edatıyla kurulan diğer ikilemeler şunlardır:

bahâr-ender-bahâr: K.8/70 Bahar içinde bahar.
ḥaşer-ender-ḥaşer: K.28/22 Bir araya toplanma.
muḥâl-ender-muḥâl: K.6/21 Mümkün olmayan, olanaksız.
*gürûh-ender-gürûh:*G.364/5 Topluluk üstüne topluluk.

Mezâkî Divanı'nda ayrıca aşağıda listesi verilen Farsça ikilemeler kullanılmıştır:

şekve-ber-şekve: K.7/2 Şikâyet şikâyet üstüne.
ṭâḳ-ber-tâḳ: K.18/43 Kubbe/kemer üzerine kubbe/kemer.
ḫudâvendâ ḫudâvendâ: K.8/92 Ey padişah, ey padişah!
pey-der-pey: G.298/4 Birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş.
refte refte: G.262/6 Gitgide.
ser-te-ser: K.5/20, G.56/5, G.227/1, G.343/3, G.376/7 Baştan başa, büsbütün.

5.6. Fiiller ve Birleşik Filler

Mezâkî Divanı'nda kulanılan fiiiler ve birleşik fiillerle ilgili olarak aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

[397] Mermer, A. (1991). a.g.e., 508.
[398] Mermer, A. (1991). a.g.e., 393.

Çizelge 5.6. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Fiiller ve Birleşik Fiillerin Divandaki Sıklık ve Oranları[399]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Fiiller madde başı	170	%1, 2
A^1	Birleşik fiiller madde başı	1521	%10, 78
B	Sözlükteki toplam madde başı	14102	-
C	Fiiller tüm kullanımlar	3542	%9, 76
C^1	Birleşik fiiller tüm kullanımlar	2695	%7, 43
D	Tüm kullanımlar	36262	-

5.6.1. Fiiller

"Taşıdıkları anlamlar bir adla kullanıldığı zaman ortaya çıkan eylemler, evrendeki canlı ve cansız nesnelere, soyut ve somut kavramlara ait; oluş, hareket ve durumları anlatan sözcüklerdir."[400] Mezâkî Divanı'nda, dilin en temel unsurlarından biri olarak fiillerle ilgili olarak kalıp ifadeler, birleşik fiiller ve deyimler içerisinde kullanılan fiiller hariç tutulmak kaydıyla çeşitli tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Mezâkî Divanı'nda herhangi bir deyime veya birleşik fiile bağlı olmayan 170 ayrı fiil 3542 defa kullanılmıştır. Buna göre divanda müstakil olarak kullanılan fiillerin sözlükteki toplam madde başına oranı % 1,2, divanda müstakil olarak yer alan fiillerin tüm kullanımlarının tüm divandaki oranı ise % 9,76'dir.

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan fiil "olmak" fiilidir. Kalıp ifadeler, birleşik fiiller ve deyimler dışında müstakil olarak 1060 defa kullanılmıştır.

"Nev-bahâr **oldı** yine irdi zamân-ı bülbül
Başladı nağme-i dil-sûza zebân-ı bülbül"[401] [G.264/1]

"Olmak" fiilinden sonra en sık kullanılan diğer fiiller ise "görmek (291)", "itmek (285)", "gelmek (196)", "eylemek (182)" ve "bilmek (160)" olarak tespit edilmiştir. Söz konusu fiilerin sayısı tespit edilirken kalıp ifadeler, birleşik fiiller ve deyimler dışındaki kullanımları hesaplanmıştır.

[399] bkz. (çizelge 3) dipnot.
[400] Teker A. D., Erol E. vd. (2009). *Üniversiteler için Türk dili el kitabı.* (Editör: Mustafa Durmuş), Ankara: Grafiker Yayınları, 195.
[401] Mermer, A. (1991). a.g.e., 446.

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan fiillerin kullanım sıklığı ve anlamları verilmiştir.[402]

[*acı-:* (1) Üzülmek, acımak, merhamet etmek], [*aç-:* (19) Açmak, göstermek, ortaya çıkarmak, huzur vermek, aydınlatmak, çiçeklenmek, dağıtmak, yaralamak], [*açıl-:*(8) Açılmak, çiçeklenmek, ferahlamak, içini dökmek, ilerlemek], [*ağla-:* (5) Ağlamak, gözyaşı dökmek], [*aḳ-:* (1) Akmak], [*aḳıt-:* (2) Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak], [*al-:* (25) Almak, feth etmek, ele geçirmek, elde etmek], [*aldan-:* (2) Aldanmak, kanmak], [*alın-:* (5) Feth edilmek, ele geçirilmek], [*alış-:* (1) Alışmak], [*añ-:* (11)Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak], [*añdır-:* (2) Andırmak, hatırlatmak], [*añıl-:* (21) Anılmak, zikredilmek, anımsanmak], [*añla-:* (9) Anlamak, farketmek], [*art-:* (1) Fazlalaşmak, çoğalmak], [*artır-:* (1) Çoğaltmak, arttırmak], [*aş-:*(1)Asmak], [*atıl-:* (4) Fırlatılmak, ateşlenmek, girmek, girişmek, atılmak], [*ayaḳlan-:* (1) Ayağa kalkmak, eline kadeh vermek], [*bağla-:* (1) Bağlamak], [*baḳ-:* (31) Bakmak, önem vermek], [*bas-:* (1) Basmak (sel)], [*başıl-:* (1) Basılmak, kapatılmak, yıkılmak, tahrip edilmek], [*başla-:* (13) Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak], [*bekle-:* (1)Beklemek], [*beñze-:* (11) Benzemek], [*beñzed-:* (1) Benzetmek], [*besle-:* (8) Beslemek], [*bezle-:* (1) Beslemek], [*bil-:* (160) Anlamak, idrak etmek, kavramak, tanımak, bilmek], [*bildür-:* (2) Bildirmek], [*bilin-:* (2) Anlaşılmak, bilinmek], [*bitür-:* (1) Yetiştirmek], [*boz-:* (1) Bozmak], [*bul-:* (39) Elde etmek, bulmak, ulaşmak, görmek], [*bulun-:* (19) Var olmak, mevcut olmak, bulunmak, rast gelmek], [*çek-:* (19) Katlanmak, tahammül etmek, yudumlamak, dizmek, yazmak, söylemek], [*çekil-:* (7) Yazılmak, çizilmek, bitmek, sürülmek, gitmek, ayrılmak], [*çık-:* (29) Çıkmak, yükselmek, ulaşmak, varmak, ayrılmak, kurtulmak, açılmak], [*çözil-:* (1) Çözülmek (düğüm)], [*deg-:* (1) Doğmak (güneş)], [*degiş-:* (1) Değişmek, bir şeyi başka bir şeye tercih etmek], [*del-:* (1) Delmek], [*delin-:* (2) Delinmek, parçalanmak], [*di-:* (53) Söylemek, demek], [*dik-:* (4) Dikmek (bayrak)], [*dile-:* (3) İstemek, arzulamak], [*din-:* (3) Söylenmek, denmek], [*diz-:* (1) Dizmek, sıralamak], [*dolaş-:* (1) Dolaşmak, esmek], [*dök-:* (1) Dökmek, akıtmak], [*dökül-:* (6) Dökülmek, akmak, çağlamak, düşmek, sarkmak], [*dön-:* (24) Dönmek, dönüşmek, devretmek, benzemek], [*döndür-:* (1) Döndürmek, devretmek], [*döşe-:* (1) Döşemek], [*döşen-:* (1) Yayılmak, serilmek, yeşillenmek], [*dur-:* (3) Durmak, hareket etmemek, devamlı olmak],

[402] Mezâkî Divanı'nda kullanılan fiillerin birçoğunun sıklık sayısının oldukça fazla olması sebebiyle her bir fiilin şiir ve beyit numarasına dair kodlamalar verilmemiş sadece madde başlarının karşısına parantez içinde divanda kaç defa kullanıldıkları yazılmıştır.

[*duy-:* (1) Hissetmek], [*düken-:* (2) Bitmek, tükenmek, sona ermek], [*dürül-:* (1) Katlanmak, kapatılmak], [*düş-:* (38) Düşmek, kapılmak, girmek, uğramak, yansımak, maruz kalmak, batmak, dalmak, denk gelmek, gerçekleşmek, olmak], [*düşür-:* (1) Yollamak, götürmek], [*eg-:* (1) Eğmek], [*eglen-:* (3) Oyalanmak, vakit geçirmek], [*es-:* (8) Esmek], [*eyle-:* (182) Etmek, eylemek], [*geç-:* (27) Geçmek, gitmek, aşmak, ulaşmak, bitmek, vazgeçmek], [*gel-:* (196) Gelmek, çıkmak, yaşamak, hissetmek], [*getür-:* (13) Getirmek, sunmak, indirmek, sebep olmak], [*gez-:* (1) Gezmek, dolaşmak], [*gi(d)t-:* (57) Gitmek, ölmek, uzaklaşmak, sona ermek], [*giy-:* (1) Giymek], [*gör-:* (291) Görmek, fark etmek, idrak etmek, düşünmek], [*görüş-:* (1) Görüşmek, buluşmak], [*göster-:* (63) Göstermek, yapmak, sunmak], [*görin-:* (46) Görünmek, bulunmak, anlaşılmak, benzemek, fark edilmek], [*götür-:* (1) Götürmek], [*gözed-:* (1) Gözetmek, önemsemek], [*gözle-:* (1) Gözlemek, dikkat etmek], [*gül-:* (1) Gülmek], [*iç-:* (19) İçmek, yudumlamak], [*id(t)-:* (285) Etmek, eylemek], [*ilet-:* (1) Götürmek, ulaştırmak], [*ilt-:* (1) Alıp götürmek], [*in-:* (1) İnmek, doğmak (güneş)], [*iñle-:* (1) İnlemek], [*ir(iş)-:* (19) Ulaşmak, erişmek, gelmek], [*irişdür-:* (1) Eriştirmek, ulaştırmak], [*iste-:* (109) İstemek, arzulamak], [*işid(t)-:* (2) İşitmek, duymak, dinlemek], [*ḳaç-:* (2)Kaçmak, sakınmak], [*ḳal-:* (50) Kalmak, sürmek, gitmek], [*ḳalḳ-:* (1) Hazırlanmak], [*kes-:* (1) Açmak], [*kesil-:* (1) Kesilmek], [*ḳıl-:* (8) Kılmak, etmek, eylemek, yapmak], [*ḳır-:* (4) Yok etmek, bitirmek, kırmak, incitmek], [*ḳırıl-:* (4) Helak olmak, telef olmak, öldürülmek], [*ḳo(y)-:* (40) Bırakmak, vazgeçmek, terk etmek, koymak], [*ḳon-:* (1) Konmak], [*ḳop-:* (1) Ortaya çıkmak, zuhur etmek], [*ḳur-:* (4) Kurmak, hazırlamak], [*ḳurul-:* (6) Kurulmak, hazırlanmak], [*ḳurtar-:* (1)Kurtarmak], [*ḳurut-:* (1)Kurutmak], [*oḳu-:*(1) Okumak], [*oḳun-:*(2) Okunmak, söylenmek], [*ol-:* Olmak], [*otur-:* (1) Oturmak, bulunmak], [*ögred-:* (1) Öğretmek], [*ögün-:* (1) Övünmek], [*öl-:* (2) Ölmek], [*öldür-:* (1) Öldürmek], [*öp-:* (1) Öpmek], [*ṣaçıl-:* (2) Saçılmak, dökülmek], [*ṣaḳla-:* (3) Saklamak, gizlemek], [*ṣal-:* (2) Salmak, yaymak, göndermek], [*ṣalın-:* (2) Salınmak, naz ve eda ile yürümek], [*ṣarıl-:* (2) Sarılmak, kucaklaşmak], [*ṣarṣıl-:* (2) Salllanmak, sarsılmak], [*sıḳıl-:* (1) Sıkılmak], [*ṣor-:* (4) Sormak, sual etmek], [*ṣoy-:* (1) Soymak, çalmak, gasp etmek], [*söyin-:* (1) Sönmek, bitmek], [*söylen-:* (2) Anılmak, anlatılmak, konuşulmak], [*söyleş-:* (2) Konuşmak, sohbet etmek], [*söyleşil-:* (1) Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek], [*söylet-:*(1) Söyletmek, konuşturmak], [*ṣun-:* (9)Vermek, sunmak, uzatmak], [*sür-:* (3) Sürmek, gitmek, döndürmek], [*sürül-:* (1) Durmak, vakit geçirmek], [*ṭaġıl-:* (2) Dağılmak, bitmek], [*ṭal-:* (2) Dalmak, boğulmak], [*ṭaş-:* (1) Taşmak, artmak, çoğalmak], [*tâzele-:* (3) Tazelemek, yenilemek], [*tâzelen-:* (5) Tazelenmek, yenilenmek], [*ṭoġ-:* (2) Doğmak, ortaya çıkmak], [*ṭoḳın-:* (15) Dokunmak, değmek,

karışmak], [*ṭol-:*(6) Dolmak, yankılanmak], [*ṭolaş-:*(1)Dolaşmak, takılmak], [*ṭonan-:* (1) Donanmak, süslenmek], [*ṭur-:* (22) Durmak, beklemek, var olmak, devam etmek], [*ṭut-:*(26)Varsaymak, farzetmek, yerine getirmek, tutmak, gitmek], [*ṭutıl-:*(1) Tutulmak, yakalanmak, düşmek], [*ṭutuş-:* (5) Yanmak, ateş almak], [*ṭuy-:*(3) Duymak, hissetmek], [*uġra-:* (3) Uğramak, gitmek], [*um-:* (11) Ümit etmek, beklemek, ummak], [*unud(t)-:*(11) Unutmak], [*unutdur-:* (8) Unutturmak], [*ur-:* (6) Vurmak], [*urul-:* (1) Tutulmak, âşık olmak], [*usan-:* (1) Bıkmak, usanmak], [*uy-:* (3) Uymak, bağlı kalmak], [*var-:* (12) Gitmek, girmek, gelmek], [*vir-:* (62) Vermek], [*yaḳ-:*(7) Yakmak, yok etmek, üzmek, tutuşturmak], [*yan-:*(13) Yanmak], [*yap-:*(1) Bina etmek, yaratmak], [*yar-:*(1) Yarmak, ikiye ayırmak, dağıtmak], [*yaz-:*(23) Yazmak, söylemek, çizmek], [*yazıl-:*(1) Yazılmak], [*yet-:*(56) Yetmek, kâfi olmak], [*yetiş-:*(1) Yetişmek, ulaşmak, gelmek], [*yıḳ-:*(2) Yıkmak, harap etmek], [*yıḳıl-:*(3) Yıkılmak, harap olmak], [*yi-:*(1) Yemek], [*yoḳla-:*(7) Yoklamak, kontrol etmek, araştırmak], [*yüri(ü)-:*(25) Devam etmek, ilerlemek, yürümek, sürmek], [*yürit-:*(1) Yürütmek, hareket ettirmek, nakletmek].

5.6.2. Birleşik Fiiller

Birleşik fiiller "ad soylu bir kelimeyle etmek, eylemek, olmak yardımcı fiillerinin birleşmesinden veya birer sıfat-fiil ya da zarf-fiil ekleriyle birbirine bağlanmış iki ayrı fiil şeklinin anlamca kaynaşmasından oluşmuş fiil türü"[403] olarak tanımlanmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda 1521 birleşik fiil tespit edilmiştir. Birleşik fiillerin tüm divandaki kullanım sayısı ise 2695'dir. Buna göre divanda birleşik fiillerin madde başının sözlükteki toplam madde başına oranı % 10,78, birleşik fiillerin tüm kullanımlarının divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 7,43'dür.

Bu bağlamda Mezâkî Divanı birleşik fiil kullanımı açısından zengin olarak değerlendirilebilir.

Divanda birleşik fiillerin büyük bir çoğunluğu "olmak, etmek, eylemek, vermek, kılmak, göstermek" gibi Türkçede birleşik fiil yapılarının oluşumunda en çok kullanılan fiillerle oluşturulmuş birleşik fiillerdir.

[403]http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0bcd193f1b8.49916646 (Erişim Tarihi: 200.03.2018)

Divandaki birleşik fiillerin tespitinde büyük oranda tek bir isim ve fiilden oluşan yapılar tercih edilmiştir. Örn. allar giymek. Bunun dışında atıf vavı[404] ile oluşturulmuş yapılar (örn. âh u zâra başlamak), Farsça kesik tamlama[405](örn. ʿalev-fürûz olmak) ile oluşturulmuş yapılar, Farsça fiille ismin birleşiminden oluşan birleşik kelimelerle oluşturulan yapılar (örn. behre-yâb ol, ʿalev-rîz olmak), divan şiirinde sık kullanılan Farsça terkiplerle oluşturulan yapılar (örn. ʿazm-i sefer eylemek) ve kalıp ifadelerle (örn. Allâhu ekber demek) oluşturulmuş yapılar birleşik fiil olarak değerlendirilmiştir. Birleşik fillerin tespitinde ayrıca, "âh eyle-/it-, ġâfil ol-/bulun-, meyl eyle-/id(t)-" gibi birleşik fiiller tek madde altında birleştirilmiştir.

Divanda, birleşik fiil yapısında olmakla birlikte şiirin kendi bağlamı içerisinde deyimleşmiş birleşik fiiller ayrı bir bölümde değerlendirilmiştir.[406]

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan birleşik fiil "seyr eyle-/it-" birleşik fiilidir. Divanda 34 defa kullanılan bu birleşik fiil "görmek, seyretmek, bakmak, gezmek vd." anlamlarda kullanılmıştır.

"**Seyr eyleyen** cemâlini ʿâlemde biñ yaşar
Pîrâne-ser bu ḳadd-i dü-tâyı kim istemez"[407] [K.20/15]

Divanda en sık kullanılan diğer birleşik fiil ise "olduġın gör-" birleşik fiilidir. Divanda 31 defa kullanılan "olduġın gör-" birleşik fiili 41 beyitlik 19. kasidede ve 5 beyitlik 306. gazelde redif olarak kullanılmıştır.

"Burûc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir râyet-i İslâm
ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i âzâd **olduġın gördük**"[408] [K.19/9]

Divanda sık kullanılan bir diğer birleşik fiil "n'eydügin bilme-" birleşik fiilidir. 13 beyitlik 317. ve 13 beyitlik 318. gazellerde redif olarak kullanılan bu birleşik fiil "ne olduğunu bilmemek" anlamıyla divanda 30 defa yer almıştır.

[404] Kelimeleri birbirine bağlayan Arapçadaki vav harfi.
[405] İzafet-i maktu': Farsça terkiplerde izafetin kaldırılması anlamındadır.
[406] bkz. (5.9. Deyimler ve Atasözleri)
[407] Mermer, A. (1991). a.g.e., 246.
[408] Mermer, A. (1991). a.g.e., 243.

"Mestüm âlâm **n'eydügin bilmem**
Rindüm evhâm **n'eydügin bilmem**"[409] [G.317/1]

Bunların dışında divanda ayrıca aşağıdaki birleşik fiiler divanda sık olarak kullanılmıştır:

[*yâd eyle-/id(t)-:* (24) Hatırlamak, anmak, söylemek, yad etmek, anlatmak], [*gûş eyle-/id(t)-:* (20) K.12/55, K.16/40, G.170/13, G.324/3, G.257/8 Dinlemek, kulak vermek, duymak], [*peydâ eyle-/id-:* (21) Ortaya çıkarmak, âşikâr etmek, meydana getirmek, ortaya çıkmak, belirmek, görünmek], [*ele al-:* (20) G.441/2, G.314/1, G.275/1, G.399/1, K.18/7, Elinde tutmak, eline almak, ele almak, ilgilenmek], [*âh eyle-/it-:* (18) Ah çekmek, inlemek, feryat etmek], [*mest id(t)-:* (18) Sarhoş olmak, kendinden geçmek], [*ʿayân ol-:* (17) Belli/bilinir olmak, ortaya çıkmak, görünmek, meydana gelmek, görünmek, açmak, parlamak, aydınlatmak], [*ʿarż(a) eyle-/id(t)/ḳıl-:* (16) Sunmak, göstermek, vermek, takdim etmek, bildirmek], [*taḥammül eyle-/id(t)-/ḳıl-:* (16) Dayanmak, katlanmak, sabretmek], [*ẓuhûr eyle-/id(t)-:* (15)Meydana/ortaya çıkmak, görünmek, zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak], [*nâz eyle-/id(t)-:* (13) Nazlanmak, cilve yapmak], [*şâd ol-:* (12) Mutlu ve huzurlu olmak], [*reşk eyle-/id(t)-:* (12) Gıpta etmek, imrenmek, kıskanmak], [*meyl eyle-/id(t)-:* (12) Eğilim göstermek, ilgi duymak, gönül vermek], [*ġâfil ol-/bulun-:* (12) Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak], [*nihân ol-:* (10) Gizli olmak, gizlenmek, saklanmak, görünmez olmak].

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan birleşik fiiller, divanda bulundukları yerler ve anlamları verilmiştir.[410]

[*âb yürü-:* G.98/1 Su ile dolmak(Şiirde kan anlamındadır)], [*âbâd ḳıl-:* K.25/3 Mamur/mutlu etmek], [*âbâd ol-:* G.95/5, G.244/4, G.436/7 Bayındır hale gelmek, yıkılmamak, sürmek], [*ʿacze düş-:* K.9/26 Zor durumda kalmak], [*ʿaczini gör-:* K.9/33 Çaresizliğini farketmek], [*ad oldugın gör-:* K.19/20 Sayıldığını/itibar edildiğini görmek], [*âdâb göster-:* G.214/7 Terbiyeli/edebli davranmak], [*ʿadd it-:* K.18/67 Saymak], [*adet id-:* K.23/74 Saymak], [*ʿafv it-:* K.14/56 Affetmek], [*âgâh ol-:* G.196/8 Bilmek, haberdar

[409] Mermer, A. (1991). a.g.e., 300.
[410] Mezâkî Divanı'nda kullanılan herhangi bir birleşik fiilin sayısı beşten fazla ise sadece beş tanesinin şiir ve beyit numarasına dair kodlama verilmiş ve ek olarak söz konusu birleşik fiilin kaç defa kullanıldığı parantez içerisinde yazılmıştır.

olmak], [*âġâz id(t)-:* G.190/5, G.440/5 Başlamak], [*aġyârı gör-:* G.295/6 Yabancıyı/rakibi görmek], [*âh u enîn id-:* G.64/4 Ah etmek ve inlemek], [*âh u zâr eyle-/it-:* K.8/46, K.18/14 Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak], [*âh u zâra başla-:* G.276/1 Ağlamaya/inlemeye/feryat etmeye/sızlanmaya başlamak], [*âhı ḳo-:* G.396/1 Âh çekmeyi bırakmak], [*aḳdem gel-:* K.11/3, K.17/12 Daha önce gelmek], [*aʿlâ añla-:* K.9/73Çok/pek iyi anlamak], [*ʿalâya gir-:* K.3/6 Şan sahibi olmak, yüksek rütbeye ulaşmak], [*ale'd-devâm vir-:* G.426/6 Durmadan/devamlı vermek], [*âlem eyle-:* G.369/3 Zevk/keyif almak, eğlenmek], [*âlem-ârâ id-:* K.18/82 Âlemi/dünyayı süslemek], [*ʿâleme gel-:* G.215/7 Dünyaya gelmek], [*âlemi ṭolaş-:* G.298/1 Âlemi/dünyayı dolaşmak], [*âlemi ṭut-:* G.406/6 Her yeri kaplamak, her yerde bilinir olmak], [*âlem-neverd it-:* G.248/5 Âlemi/dünyayı gezen/dolaşan etmek], [*âlem-pesend ol-:* G.271/4 Âlemin/herkesin beğendiği olmak], [*alev-efşân ol-:* G.339/4 Alev saçan olmak], [*ʿalev-fürûz ol-:* G.434/2 Alev parlatmak/aydınlatmak], [*ʿalev-rîz ol-:* K.18/27 Alev saçan/döken olmak], [*Allâhu ekber di-:* K.8/71 Allahu ekber (Allah en büyüktür) demek], [*allar giy-:* M.5/1 Kırmızılar giymek], [*âlûde eyle-/it-:* G.343/4, K.17/79 Karıştırmak, bulaştırmak], [*âlûde ol-:* G.342/7 Bulaşmış/kirlenmiş olmak], [*âlüfte-dil ol-:* G.206/6 Alışık olmak], [*âmâde eyle-/id(t)-:* G.28/3, G.153/5, G.220/6, G.364/2 Hazır etmek, hazırlamak], [*âmâde gel-:* G.259/5 Hazır gelmek], [*âmâde ol-:* G.369/4, G.205/2 Hazır olmak], [*amân bul-:* G.356/3, K.8/28, G.379/3, G.320/8, K.27/27 Yardım/iyilik bulmak/görmek, huzur/emniyet bulmak], [*ʿanber ṣaçıl-:* K.16/4 Anber/güzel koku saçılmak/yayılmak], [*ʿârî ol-:* K.18/115 Uzak olmak, soyutlanmak], [*âsân bul-:* G.190/6 Kolay bulmak], [*âsân di-:* G.97/7 Kolay olduğunu söylemek], [*âsân görin-:* K.10/40 Kolay görünmek/olmak], [*âsân id-:* K.8/33 Kolaylaştırmak], [*âsân ol-:* G.339/6 Kolaylaşmak, kolay olmak], [*âsân ṣan-:* G.349/1 Kolay zannetmek/sanmak], [*ʿâṣî ol-:* K.12/60 Karşı gelmek, asi olmak], [*âsiyâb id-:* G.359/5 Su değirmeni etmek], [*âsûde id-:* K.8/43 Rahat ettirmek, mutlu etmek], [*âsûde ol-:* K.28/25 Mutlu/huzurlu olmak], [*âsûde-ser ol-:* G.177/3 Başı rahat olmak], [*ʿâşıḳ eyle-:* G.181/5 Âşık olmasını sağlamak, âşık etmek], [*ʿâşıḳ ol-:* (6) G.284/4, G.334/7, K.6/16, G.385/3, G.68/1Âşık olmak, sevmek], [*âşikâr eyle-/-it:* K.8/40, K.8/81, G.126/7, G.8/1, Belli etmek, ortaya çıkarmak], [*âşikâr ol-:* G.46/1, G.264/6, G.349/7, G.63/3 Ortaya çıkmak, görünmek], [*âşikâra göster-:* G.396/1 Açıkça göstermek, belli etmek], [*âşinâlıḳ id-:* K.23/62 Dostluk etmek, yakınlık göstermek], [*âşüfte it-:* G.382/2 Perişan etmek], [*âşüfte ol-:* G.382/1, G.382/5, G.382/4, G.382/7 Perişan olmak], [*at sür-:* K.7/15, K.12/35, K.13/35 Atla ilerlemek, atla ileri doğru hamle yapmak], [*ʿaṭâ it-:* K.18/66 Bağış yapmak, yardım etmek], [*âteş ol-:* G.212/1 Ateş olmak, yanmak], [*âteş viril-:* K.14/9 Ateşlenmek],

[*âteşe gir-:* G.193/4 Ateşe girmek], [*âteşîn-firâş it-:* G.319/2 Ateşten yatak/döşek etmek/haline getirmek], [*âvâre it-:* G.424/1 Başıboş bırakmak, dağıtmak], [*âvâre ol-:* G.431/6 Başıboş/perişan olmak], [*ʿayân gör-:* G.231/5Apaçık görmek], [*ʿayân id(t)-:* G.358/6, K.22/22 Söylemek, göstermek, belli etmek, açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek], [*ʿayân ṣan-:* G.231/2 Belli/açık sanmak], [*ʿayb eyle-:* G.164/4 Ayıplamak, kınamak], [*âyîne ol-:* G.400/6 Ayna olmak], [*âyîne ṣun-:* G.400/6 Ayna sunmak, ayna vermek], [*âyînedâr eyle-:* K.8/14 Ayna tutan etmek, berber etmek], [*âyinedâr ol-:* G.243/4 Ayna tutucu/tutan olmak], [*âyînedârın göster-:* G.145/1 Ayna tutucuyu/berberi göstermek], [*az it-:* G.346/1 Az göstermek], [*âzâd eyle-/id(t)-:* G.149/5, G.430/7, G.379/5 Serbest bırakmak, kurtarmak], [*âzâd ol-:* G.87/3, G.95/1 Salıverilmek, serbest kalmak, özgür kalmak, kurtulmak], [*âzâde ol-:* K.17/34 Kurtulmak], [*âzâr gör-:* K.7/36 Zulüm görmek, incinmek], [*ʿazîm ol-:* K.18/105 Niyetlenmek, yola çıkmak], [*ʿazîmet it-:* K.10/42 Bir yere yönelmek, gitmek], [*ʿazm eyle-/id(t)-:* (8) G.421/4, K.12/56, K.17/46, G.226/6, G.265/1 Gitmek, yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek], [*ʿazm-i gül(i)s(i)tân id(t)-:* G.16/6, G.189/3, K.5/11, K.5/11 Gül bahçesine yönelmek/ gitmek], [*ʿazm-i gülzâr eyle-:* G.229/7 Gül bahçesine doğru yola çıkmak], [*ʿazm-i Hicâz it-:* G.41/4 Hicaz'a doğru yola çıkmak], [Hicaz: Arap yarımadasında Mekke ve Medine'nin bulunduğu yer], [*ʿazm-i kenâr it-:* G.181/6 (Sevgilinin) Yanına doğru hareket etmek/gitmek], [*ʿazm-i kûy-ı yâr it-/eyle-:* G.376/8 K.8/85 Sevgilinin köyüne doğru yola düşmek], [*ʿazm-i sefer eyle-/it-:* K.9/2, K.17/45, K.14/64 Sefere çıkmak, yola çıkmak], [*âzurde ol-:* G.328/4 İncinmek, kırılmak], [*âzurde-dil it-:* K.27/10 Gönlü incinmiş etmek, gönlünü kırmak], [*bâb göster-:* G.213/3 Bir kitabın bölümlerinden birini göstermek], [*bâde dökül-:* G.258/2 Şarap dökülmek], [*bâde getür-:* G.316/1 Şarap getirmek], [*Baġdâdı al-:* T.4/3 Bağdat'ı almak/ele geçirmek], [*bahâra ir-:* G.276/1 Bahara ulaşmak/erişmek], [*bahâsın artır-:* G.144/7 Değerini artırmak, kıymetini artırmak], [*baḥs eyle-/id(t)-:* (6) G.340/2, G.39/1, G.39/1, G.39/3, G.39/4 İddialaşmak, çekişmek], [*bâʿis ol-:* G.228/4, G.232/5, G.366/6 Sebep/vesile olmak], [*bâḳi ḳal-:* G.413/1, G.215/7 Sonsuza dek yaşamak], [*baḳmaz ol-:* G.80/7 Önemsememek, ilgilenmemek], [*bâliġ ol-:* G.365/2 Erginleşmek, olgunlaşmak], [*bâz eyle-/id(t)-:* G.277/2, G.253/4, G.346/5 Açmak], [*behçet-fezâ eyle-:* G.227/2 Sevinç artırmak], [*behem ol-:* K.12/23, K.17/62, G.164/1 Bir araya gelmek, birleşmek], [*behişt-âbâd ol-:* K.19/6 Cennet gibi şen/bayındır olmak], [*behre-yâb ol-:* G.11/5, G.117/10, G.180/3 Hissedar olmak, pay almak], [*be-kâm ol-:* G.389/13 Arzusuna/isteğine kavuşturmak], [*bekâr ḳıl-:* K.23/60 İşsiz/başıboş kılmak/etmek], [*bendesi ol-:* K.12/29 Kulu/kölesi/hizmetkârı olmak], [*ber vir-:* G.348/1 Meyve vermek], [*berâber görin-:*

G.371/6 Beraber/bir arada görünmek], [*berâber it-:* K.18/42 Eşitlemek, aynı yüksekliğe getirmek], [*berâber ol-:* G.310/1 Bir olmak, denk olmak], [*berdâr it-:* G.345/6 Asmak], [*ber-devâm id-:* K.20/22 Devamlı/daimi olmak], [*ber-dûş görin-:* G.327/3 Omuz üzerinde görünmek], [*ber-güẕâr eyle-:* K.8/100 Hediye etmek], [*berḳ ur-:* K.16/19, G.257/2, G.300/6, G.304/2, K.13/38 Şimşek çakmak, parlamak], [*ber-ḳarâra dön-*: G.143/1Belli bir düzen dahilinde dönmek, dolaşmak], [*berkende ol-:* G.210/4 Koparılmak, sökülmek], [*beste ḳal-:* G.360/2 Kapalı/bağlı kalmak], [*beste ol-:* K.9/48 Bağlı olmak], [*beter ol-:* G.308/8 Beter/daha kötü olmak], [*beyân id(t)-:* K.22/41, G.190/8 Anlatmak, söylemek], [*beẕl id(t)-:* G.115/5, G.88/2, G.364/1 Bol bol/cömertçe vermek, esirgemeden vermek], [*bezme gel-:* K.28/36, G.220/2 Meclise gelmek, sohbet/eğlence toplantısına gelmek], [*bîdâr it-:* G.220/1 Uyandırmak], [*bîdâr ol-:* G.411/3, G.15/6, G.370/4 Uyanmak], [*bî-ġam ol-:* G.290/1 Gamsız/kedersiz olmak], [*bî-gâne ol-:* G.290/5 Kayıtsız/umursamaz/yabancı olmak], [*bî-ḫużûr ol-:* K.28/18, G.84/5 Huzursuz olmak], [*bî-iḫtiyâr eyle-:* G.422/4 İradesini kaybettirmek, kendinden geçirmek], [*bî-ḳarâr it-:* G.291/7 Kararsız kılmak, rahatsız etmek], [*bî-ḳarâr ol-:* G.303/12, G.298/1, G.262/6 Kararsız olmak sabit kalmamak], [*bilmek iste-:* G.120/5 Bilmek istemek], [*bî-mecâl it-:* G.404/3 Güçsüz/dermansız bırakmak], [*binâ ol-:* K.19/12 İnşa olmak], [*bî-naẓîr ol-:* G.225/7 Benzersiz olmak, eşi benzeri olmamak], [*bir ṣan-:* G.236/5 Eşit/denk sanmak/zannetmek], [*bir yire düş-:* G.387/3 Bir yere/bölüme düşmek], [*bir yire gel-:* G.387/1, G.387/7, G.387/5, G.387/2, G.337/5 Bir araya/yere gelmek], [*bir yire götür-:* K.9/3 Bir yere götürmek], [*birbirinden farḳ olunma-*: G.186/3 Birbirinden farkı olmamak], [*birbirinden ṣaḳın-:* G.337/5 Birbirinden sakınmak], [*birbirine göster*: K.9/69 Birbirine göstermek], [*birbirine ḳat-:* K.18/23, K.8/59 Birbirine katmak, dağıtmak], [*birbirine söyle-:* K.27/38 Birbirine söylemek], [*bî-reng id-:* G.380/6 Renksizleştirmek], [*bisyâr ol-:* K.10/14 Çoğalmak, fazlalaşmak], [*bî-tâb ol-:* G.295/1, G.267/5 Yorgun/bitkin olmak], [*bî-tâb yürü-:* G.98/5 Bitkin/yorgun yürümek], [*böyle ol-:* G.301/7, G.302/3 Böyle/bu şekilde olmak], [*bus id-:* G.156/6 Öpmek], [*câm ṣun-:* G.34/1 Kadeh sunmak], [*cân ḳurtar-:* K.16/20 Can(ın)ı kurtarmak], [*cân ol-:* G.119/1 Hayat bulmak, canlanmak, bir olmak], [*cânâne ṣan-:* G.401/3 Sevgili sanmak/zannetmek], [*câr eyle-:* K.8/78 Komşu etmek], [*cârî eyle-/id-/ḳıl-:* G.213/5, K.8/19, K.17/54, G.262/5 Akmak, akıtmak], [*cârûb it-:* G.347/5 Süpürge etmek], [*cefâ it-:* G.385/1 Eziyet etmek], [*cehd eyle-:* G.314/5 Çalışıp çabalamak/uğraşmak], [*cellâd olduġın gör-:* K.19/5 Cellat olduğunu görmek], [*cemʿ id(t)-:* K.25/35, K.23/28, K.9/3 Toplamak, bir araya getirmek], [*cemʿ ol-:* G.27/1, G.387/1 Bir araya gelmek, toplanmak], [*cemâlüñ göster-:* G.100/4 Yüz güzelliğini göstermek], [*ceng*

eyle-/id-: K.15/11, G.291/3, K.9/60 Savaşmak], [*cerd it-:* G.248/9 Soymak], [*cevâb id-:* G.358/3 Cevap/yanıt vermek], [*cevlân eyle-/id-:* G.248/9, G.350/7, G.417/4, K.23/30 Dolaşmak, gezinmek], [*cevr eyle-:* G.4/5 Eziyet etmek], [*cevr ü cefâsın artır-:* G.144/1 Eziyet ve zulmü artırmak], [*cevri ḳo-:* G.374/5 Zulmü/eziyeti bırakmak], [*cezâsın bul-:* K.12/2 Hak ettiği kötü sona uğramak], [*cezb it-:* G.14/5 Kendine çekmek], [*cilvegâh ol-:* G.320/1 Cilve yeri(nde) olmak], [*cilveger gel-:* K.28/30 Cilveli/nazlı gelmek], [*cilveger ol-:* G.400/2 Cilveli/nazlı olmak], [*cilveler eyle-/it-:* G.326/3, K.12/31, K.20/4, G.1/4 Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak], [*cilvelerinden bil-:* G.197/1 Cilvelerinden/nazlarından tanımak], [*cilve-rîz ol-:* G.17/5 Kendini göstermek, nazlanmak], [*cilve-ṭırâz ol-:* K.9/7 Cilve/naz süslemek], [*cilveye gel-:* K.10/25 Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak], [*cirîd at-:* K.12/35 Cirit atmak, at üstünde hedefi vurmak], [*cûş eyle-/id-:* (7) G.421/7, G.316/1, G.45/1, G.322/6, G.97/2Coşmak], [*cüdâ düş-:* G.404/9, G.201/2 Ayrı düşmek/kalmak], [*cüdâ ol-:* K.27/4, G.2/4 Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek], [*cürʾet id-/ḳıl-:* K.8/104, G.201/6 Cesaret etmek, kalkışmak], [*cüst ol-:* K.22/42 Hızlı olmak], [*cüst u cû id(t)-/ ḳıl-/eyle-:* G.95/2, G.148/4, G.178/3, G.422/5 Arayıp sormak, araştırmak, aramak], [*çâha düş-:* G.301/1 Kuyuya düşmek], [*çâk çâk ol-:* G.4/3, G.69/5 Parça parça olmak], [*çâk eyle-:* K.18/26, G.303/3 Yırtmak, parçalamak], [*çâk ol-:* G.88/1, G.307/2 Yırtılmak, parçalanmak], [*çâlâk ol-:* G.88/6 Hızlı olmak, acele hareket etmek], [*çâre bulun-:* G.425/1, G.425/3 Çözüm/çare bulunmak], [*çâre gör-:* G.177/8, G.353/2 Çare/çözüm bulmak], [*çâre ol-:* G.276/3 Çare/çözüm olmak], [*çâre-sâz ol-:* K.17/63 Çare veren/yapan olmak], [*çehre-nümâ ol-:* G.168/6 Yüzünü göstermek, gösteriş yapmak], [*çekilmez ol-:* G.284/2 Dayanılmayacak/katlanılamayacak bir duruma gelmek], [*çemen-efrûz it-:* K.9/53 Çimenlikte aydınlatmak/yakmak], [*çıḳup di-:* K.13/28 (Ortaya) çıkıp demek/söylemek], [*çıḳup gel-:* K.8/25 Çıkıp gelmek, yüksek bir makama çıkmak], [*çîre-dest ol-:* G.179/5 Eli işe yakışan olmak, becerikli olmak], [*çoḳ ḳalma-:* G.187/6 Az kalmak, çok kalmamak], [*çoḳ müddet ol-:* G.187/3 Çok zaman olmak/geçmek], [*çoḳ ol-:* G.137/3, G.167/2 Çok olmak, fazla olmak], [*dâġ dâġ ol-:* G.186/4 Yaralarla dolu olmak], [*dâġ ol-:* G.234/1, G.234/4 Dağlanmak, yanık yarası olmak], [*dâġdâr eyle-:* K.8/103 Dağlamak, yaralamak], [*dâġları yaḳ-:* G.141/5 Yaralar yakmak, yaralar bağlamak], [*dâmâd olduġın gör-:* K.19/3 Damat olduğunu görmek], [*dâne ol-:* G.195/2 Tane olmak], [*defʿ ide gör-/it-:* G.281/4, K.22/26, G.348/5 Gidermek, ortadan kaldırmak, uzaklaştırmak], [*dem gel-:* K.11/35 Zaman/an gelmek], [*dem ur-:* K.16/5 Bahsetmek, konuşmak], [*dem-be-dem görin-:* G.367/4 Her zaman/sürekli görünmek], [*dem-beste ol-:* K.16/26 Nefesi bağlanmak, susmak], [*dem-sâz it-:* G.346/6 Dostluk/arkadaşlık etmek], [*dem-sâz ol-:*

G.333/4, G.371/3, G.211/4 Arkadaş/dost olmak], [*der-âġûş id(t)-:* G.316/4, K.9/28 Kucaklamak, kolları ile sarmak], [*derbânı ol-:* K.9/16 Kapıcısı olmak], [*der-ber it-:* G.255/3, G.424/7 Üzerine geçirmek (Giymek bağlamında)], [*derc id-:* K.25/34 Araya sıkıştırmak, toplamak], [*derdini bil-:* G.397/2 Derdini bilmek/anlamak], [*derdmend olup ḳal-:* G.217/6 Dertli olup kalmak], [*der-ġılâf ol-:* G.130/2 Kılıfta olmak], [*der-hem gel-:* K.11/30 Karışık/karmakarışık gelmek/görünmek], [*der-hem it-:* G.340/2 Karıştırmak, incitmek], [*der-hem ol-:* G.245/5 Karışık/karmakarışık olmak], [*derk id-:* K.16/6 Anlamak, kavramak], [*derkâr eyle-/id(t)-:* (7) G.374/6, G.388/3, G.345/8, G.288/4, G.265/2 Belli etmek, ortaya çıkarmak, malum etmek, göstermek], [*derkâr ol-:* K.16/33, G.267/2, K.20/8 Açığa çıkmak, belli olmak, âşikar olmak], [*der-kenâr ol-:* G.262/9 Ortaya çıkmak, görünürde olmak], [*dermân bul-:* G.190/4 Derman/çare bulmak], [*der-miyân eyle-:* G.332/2 Açmak, ortaya çıkarmak], [*der-niyâm ol-:* K.19/39 Kın içine konulmak, kılıflanmak], [*dest ṣun-:* G.35/4 El sunmak, el uzatmak], [*dest ur-:* G.35/5 El vurmak, dokunmak], [*destân ol-:* G.86/3 Destan olmak, ağızdan ağıza, nesilden nesile anlatılmak], [*deste al-:* K.15/47, K.18/68, G.126/2 Ele almak, tutmak], [*dest-efşân id-/ol-:* G.114/4, G.260/6, G.223/6 Elle saçmak, tohum gibi saçmak, el sallamak, el çırpmak], [*destine al-:* G.373/5 Ele almak, elde tutmak], [*dest-res bul-:* G.394/7 Elde etmek, erişmek], [*destüñ ṣun-:* G.353/2 Elini uzatmak], [*devâ bul-:* K.12/91Çare/derman bulmak], [*devr eyle-/id-:* G.122/4, K.10/6, G.88/5 Dönmek, geçip gitmek, mecliste kadeh dolaşması], [*dey ol-:* K.23/45 Kış olmak], [*dîde-giryân ol-:* G.71/1 Gözleri ağlamak], [*dîdemüze görin-:* G.441/3 Göze(ümüze) görünmek], [*dihḳân ol-:* G.97/4 Çiftçi olmak], [*dilîr ol-:* G.136/1 Yüreklenmek, cesur olmak], [*dilleri şâd eyle-:* K.2/24 Gönülleri sevindirmek], [*dil-pesend olup ḳal-:* G.217/7 Gönle hoş gelen olup kalmak], [*dil-şâd ol-:* K.11/32, G.95/3, G.196/5 Mutlu olmak, gönlü hoş olmak], [*dilşen ol-:* K.3/12 Mutlu olmak, gönlü mutlulukla dolmak], [*dil-şikeste gör-:* K.3/5 Gönlü kırık/hüzünlü görmek], [*diñlemez ol-:* G.349/4 Dinlemez olmak], [*dirâz it-:* G.35/2 Uzatmak], [*dirîg id(t)-:* G.5/3, G.42/2, G.425/3, G.130/2 Esirgenme istemek, bağışlanma dilemek, esirgemek, sakınmak], [*dîvâne ol-:* G.290/2 Delirmek, çıldırmak, aklını kaybetmek], [*dîvâne ṣan-:* G.401/1 Deli sanmak/zannetmek], [*dost-düşmen ol-:* G.377/5 Dostken düşman olmak], [*dû(ü)çâr ol-:* G.183/2, G.243/5, K.17/38, K.8/91 Müptela olmak, yakalanmak, tutulmak], [*duʿâ(lar) eyle-/ ḳıl-:* (9) K.23/78, K.11/35, K.18/117, K.26/33, K.29/30 Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek], [*dûr eyle-/id-:* K.16/42, G.313/4, G.396/6 Uzaklaştırmak, ayrı düşürmek, mahrum etmek], [*dûr ol-:* G.329/5, G.70/1, G.383/4, G.404/1Uzak olmak/kalmak, ayrı kalmak, uzak düşmek], [*dûzaḫa git-:* K.18/14 Cehenneme gitmek], [*dür ü gevher dizil-:* K.28/10

İnci ve cevher dizilmek], [*dürler ṣaçıl-:* K.16/28 İnciler saçılmak], [*düşmen id-:* G.355/2 Düşman etmek], [*düşmen ol-:* (7) G.355/6, G.355/5, G.355/7, G.355/4, G.355/3Düşman olmak], [*düşmen-dost ol-:* G.377/5 Düşmanken dost olmak], [*düşnâmı id-:* K.22/27 Sövmek, küfür etmek], [*dü-tâ id-:* K.26/22 İki kat etmek, bükülmek, eğilmek], [*dü-tâ ol-:* K.24/11 İki kat olmak, bükülmek, eğilmek], [*ebkem it-:* K.17/64 Dilsiz etmek], [*edeb ḳıl-:* K.29/9 Terbiyeli/edepli olmak], [*efġân it-:* G.361/2 Bağırıp çağırmak, feryat etmek], [*efġânı art-:* G.222/6 Feryadı/inlemesi artmak/çoğalmak], [*efkâra düş-:* G.342/7 Endişeye düşmek, tasalanmak, kaygılanmak], [*efsâne-ṭırâz ol-:* G.203/3 Efsane süsleyen olmak], [*efzûn gel-:* G.102/3 Fazla olmak], [*efzûn id-:* G.379/11 Çoğaltmak, artırmak], [*efzûn ol-:* G.193/3, G.397/3 Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak], [*eksik olma-:* G.374/7, G.254/5, K.23/81, G.81/7 Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak], [*ele deg-:* G.372/3 Ele değmek], [*eleminden bil-:* G.156/1 Üzüntüsünden/derdinden bilmek/tanımak], [*elinden çoḳ nesne gel-:* G.331/5 Elinden çok şey gelmek, çok şey yapabilmek], [*emîn ol-:* K.27/26, G.356/3, G.381/5 İnanmak, güvenmek, emniyette/güvende olmak], [*erzân bul-:* G.190/2 Ucuz bulmak/görmek], [*erzânî ol-:* K.25/2 Layık/uygun olmak], [*eser eyle-/it-:* G.180/4, G.211/6, K.12/1, G.74/4, G.166/4, G.264/7 Eser etmek, iz bırakmak, tesir etmek, etki etmek], [*eser ḳalma-:* G.283/7 Eser/iz kalmamak], [*esîr ol-:* G.439/6, G.136/5 Esir/ tutsak olmak], [*eṭrâfını al-:* K.17/47 Etrafını sarmak/çevirmek], [*evtâdı gör-:* K.29/16 Evtadı görmek. Evtad: Allah tarafından âlemi mânen idâre etmekle görevlendirilmiş ve kendilerine olaylara hükmetme izni verilmiş olan velîlerin belli bir mertebede olanlarına verilen isim. Dört kişi oldukları kabul edilir. Bu velîlerin mertebelerine göre aldıkları diğer isimler sırasıyla abdal, büdelâ, nükabâ, gavs ve kutuptur], [*ezber id-:* K.22/38 Ezberlemek, öğrenmek], [*ezber oḳu-:* G.364/10 Ezberden söylemek/okumak], [*ezber vir-:* G.12/4 Kafadan ezbere söylemek], [*eżdâdı gör-:* K.23/28 Düşmanları görmek], [*faḫr eyle-/id(t)-:* (7) K.8/101, K.21/60, K.15/33, K.18/102, G.338/6 Övünmek, iftihar etmek], [*fârig ol-:* G.114/5 Geri durmak, uzak kalmak], [*farḳ eyle-/id(t)-:*(7) K.16/37, G.33/4, G.350/3, G.371/6, K.22/33 Fark etmek, ayırt etmek, anlamak], [*farḳ ol-:* K.12/74 Fark olmak], [*farż ol-:* G.226/6, K.22/43, G.226/4, G.226/1 Farz/zorunlu olmak, kaçınılmaz/gerekli olmak], [*fâş it-:* G.232/5, G.37/4, G.319/4, G.354/3, G.407/3 Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek], [*fâş ol-:* G.135/6 Açığa/ortaya çıkmak, ifşa olmak], [*fâyiḳü'l-aḳrân ol-:* G.257/10 Akranlarından üstün olmak], [*fedâ it-:* G.248/6 Feda etmek, gözden çıkarmak, vazgeçmek], [*fehm eyle-/id(t)-:* (6) G.68/3, K.16/12, G.156/14, G.196/2, G.173/7Anlamak, idrak etmek, kavramak], [*felekde dön-:* K.12/97 Felekde/gökyüzünde dönmek/devretmek], [*fenâ-peẕîr ol-:* G.128/2 Yok olmak, son bulmak], [*fer vir-:* G.348/1 Aydınlık/ferahlık

vermek], [*feraḥ-âbâd ol-:* G.87/1 Bolluk ve ferahlıkla dolu olmak], [*ferâmûş eyle-/id(t)-:* G.18/6, G.316/7, G.158/2, G.302/4 Unutmak], [*ferdâya ḳal-:* G.273/3 Yarın/sonraya kalmak], [*fermân-ber ol-:* G.257/14 Ferman/buyruk getiren/götüren olmak], [*ferrûḫ-fâl it-:* K.11/17 Talihi uğurlu etmek, bahtı açık etmek], [*feryâd eyle-/id-:* G.334/7, G.117/1, G.401/4, M.1/1 Feryat etmek, haykırmak, inlemek], [*feṯḥ eyle-id(t)-:* (6) T.4/2, K.9/35, K.17/83, K.9/23, K.12/59Feth etmek, ele geçirmek], [*fevc fevc ol-:* G.180/9 Bölük bölük olmak], [*feyż-yâb ol-:* K.10/57 Feyz bulmak, bolluk ve bereket görmek], [*fırṣat vir-:* K.19/13 Fırsat/imkân vermek], [*fiġân eyle-/it-:* G.95/4, G.306/4, K.19/11 Haykırmak, feryat etmek], [*fiġânı ḳo-:* G.226/4 Bağırmak, haykırmak, feryat etmek], [*fikr id(t)-:* K.5/29, K.28/27, G.102/12 Düşünmek], [*fikrüme gel-:* G.375/3 Akla gelmek, düşünmek], [*firâr eyle-:* K.12/65, K.8/10 Kaçmak, firar etmek], [*firâra yer ḳalma-:* K.3/7 Kaçacak yer(i) kalmamak], [*firâvân ol-:* G.99/1 Artmak, fazla olmak], [*fürûzende ol-:* G.309/4 Parlamak, aydınlanmak], [*füsürde ol-:* G.409/5 Sönmek, ışığını kaybetmek], [*füzûn ol-:* G.229/4, G.144/4, G.144/4, G.279/4 Artmak, çoğalmak, çok olmak, artmak], [*ġâfil id(t)-:* G.289/5, G.289/6, G.289/7 Gaflete düşürmek, habersiz bırakmak], [*ġalaṭ-bîn ol-:* G.349/2 Hata gören olmak, hata arayan olmak], [*ġâlib ol-:* G.13/6 Üstün gelmek, kazanmak], [*ġalṭân ol-:* K.12/14, G.270/8 Yuvarlanmak], [*ġamdan emîn id-:* G.64/5 Üzüntüye karşı dayanıklı hale getirmek], [*ġamdan emîn ol-:* G.146/3 Üzüntülü olmamak, üzülmeyeceğini bilmek], [*ġamından bil-:* G.156/1 Üzüntüsünden bilmek/tanımak], [*ġamnâk ol-:* K.17/34 Üzüntülü/kederli olmak], [*ġam-zede ol-:* G.3/3 Üzüntülü/kederli olmak], [*ġanîmet bil-:* G.67/6 Kazanç kabul etmek], [*ġâret-zede it-:* G.309/5 Talan etmek, yağmalamak], [*ġarḳ id(t)-:* G.99/4, G.377/2 Batırmak, sular altında bırakmak, boğmak], [*ġasbı id-:* K.9/56 Gasp etmek, zorla almak], [*ġayra atıl-:* G.407/4 Başkasına atılmak (ok, yan bakış)], [*ġazel(ler) di-/söyle-:* G.311/8, G.286/5 Gazel okumak, şiir söylemek], [*geçe gör-:* G.351/2 Geçe görmek], [*gelüp gid-:* G.376/8 Gelip gitmek], [*gencûr ol-:* G.400/5 Hazinedar olmak, hazine bekçisi olmak], [*gerd it-:* G.248/2 Toprak/toz etmek], [*gerdân id-:* K.26/26, G.117/3, G.27/3 Döndürmek, çevirmek, dağıtmak], [*gerdân ol-:* G.421/3 Dönmek, devr etmek], [*gerdine ir-:* K.12/34 Tozuna yetişmek], [*germ ol-:* G.346/7, G.373/1, K.18/86 Coşmak, hararetlenmek], [*germiyyet eyle-:* G.183/4 Hararetlenmek], [*geşt ü güẕâr eyle-:* K.8/1 Gezip dolaşmak], [*gevher-bâr ol-:* G.370/7 Cevher yağdıran olmak], [*gevher-senc ol-:* G.145/7 Cevher/mücevher tartan olmak], [*ġılâfından çıḳar-:* G.348/2 Kılıfından çıkarmak], [*ġırra eyle-:* G.236/3 Gururlandırmak, kibirlendirmek], [*ġırra ol-:* G.109/2, G.339/3, G.340/3, G.379/1 Gururlu/kibirli olmak], [*girân-mâye ol-:* G.383/7 Değerli/kıymetli olmak], [*girdâb göster-:* G.213/6 Anafor/su çevrintisi göstermek], [*gird-*

bâd ol-: G.231/2, G.135/7 Dönerek çevrinti ile esen rüzgar olmak, hortum olmak], [*girîbân-çâk id-:* G.346/5 Yırtık yakalı etmek, yakasını yırttırmak], [*girîbânın çek-:* G.219/6 Gömleğinin yakasını çekmek], [*giriftâr eyle-/it-:* G.183/5, G.220/4 Tutkun bırakmak, yakalatmak, bağlamak, esir etmek], [*giriftâr ol-:* G.369/2 Tutulmak, esir olmak], [*girih-gîr ol-:* G.14/4 Düğümlü/dolaşık olmak], [*girîzân ol-:* G.120/3 Kaçmak], [*giryân id-:* G.273/4 Ağlatmak], [*giryân ol-:* G.169/4 Gözyaşı dökmek, ağlamak], [*girye id-:* K.8/45, G.203/5 Ağlamak], [*ġonçe-ṣıfat aç-:* K.4/9 Gonca gibi açmak], [*göreyüm di-:* K.18/25 Görmek istemek], [*görinmez ol-:* K.23/44 Görünmez/rastlanmaz olmak], [*görinür ol-:* K.9/42, K.10/12 Görünmek, görünür olmak], [*gözine dök-:* K.18/3 Gözüne serpmek/saçmak], [*gözüñ aç-:* G.273/5 Uyanık/dikkatli olmak], [*ġubâr ol-:* G.295/5 Toz olmak], [*ġulâm ol-:* G.389/16 Kul/köle olmak], [*ġunûde ol-:* G.14/6 Uyuklamak], [*ġurûr eyle-/it-:* G.128/4, G.15/2 Kendini beğenmek, büyüklük taslamak, kibirlenmek], [*gûş-güẕâr ol-:* K.10/23 Kulak kabartmak, kulak vermek], [*gûşmâl eyle-:* K.23/38 Yola getirmek], [*gûşvâr eyle-:* K.8/106 Küpe yapmak], [*güft ü gûya gel-:* G.151/6 Sohbete/konuşmaya gelmek], [*güftâra gel-:* G.385/2, K.9/68 Söze gelmek, konuşmaya başlamak], [*güher-bâr it-:* G.220/7 Cevher saçan etmek, cevher saçmak], [*güherinden bil-:* G.197/7 Cevherinden tanımak], [*gül gibi açıl-:* K.5/1, G.253/1, K.5/41 Gül gibi açılmak, açılıp saçılmak], [*gül gibi güşâde ol-:* G.16/2 Gül gibi açılmak, açılıp saçılmak], [*gül gibi ol-:* G.4/6 Gül gibi olmak], [*gül göster-:* G.141/1 Gül gibi görünmek, güle benzemek], [*gül gül ol-:* G.329/1, G.304/3, G.381/2, K.8/102 Güller açmak, pembe pembe olmak, parça parça kızarmak], [*gül-âsâ açıl-:* M.1/1 Gül gibi açılmak], [*gül-çîn ol-:* G.241/1 Gül toplayıcısı/derleyeni olmak], [*güler yüz göster-:* G.405/3 Güler yüz göstermek], [*gülfâm eyle-:* G.234/8 Gül rengine büründürmek], [*gül-geşt id-:* G.170/4 Gülbahçesinde gezintiye çıkmak], [*gülistân ol-:* K.9/49 Gül bahçesi olmak], [*güller bitür-:* K.10/45 Güller bitirmek, güller açtırmak], [*gülüp aġla-:* T.3/6 Gülüp ağlamak], [*gülzâr ol-:* G.370/1 Gül bahçesi olmak], [*güm ol-:* G.204/6 Kaybolmak], [*güstâḫ ol-:* G.440/4 Edepsiz/utanmaz olmak], [*güsterde ol-:* G.387/6 Yayılmak, döşenmek], [*güşâde eyle-/id-:* G.111/2, K.5/42 Açmak, dağıtmak], [*güşâde-meşreb ol-:* G.139/6 Rahat mizaçlı/karakterli olmak], [*güşâyiş bul-:* G.209/7 Açılmak], [*güẕâ(e)r eyle-/it-:* (9) G.59/4, K.8/83, K.9/14, 119/4, K.8/55Geçip gitmek], [*ḫ$^{\vee}$âba var-:* G.203/5 Uykuya dalmak], [*ḫaber gel-:* K.28/1, G.205/1 Haber gelmek], [*ḫaber vir-:* K.29/5, G.376/3, G.348/2, G.211/2 Haber vermek, bildirmek], [*ḫabîr ol-:* G.136/2 Haberdar olmak], [*ḥâcet ḳalma-:* (6) G.412/1, G.412/1, G.412/2, G.412/3, G.412/4İhtiyaç/gerek kalmamak], [*ḫacil eyle-:* G.430/5 Utanmak], [*ḥaddini bil-:* K.12/5, K.22/48, G.69/7Sınırını/haddini bilmek, kendisini olduğundan üstün görmek], [*ḫâk ile*

yeksân ol-: G.257/3, G.413/3, G.272/2, G.71/2 Yerle bir olmak, toprak olmak], [*ḫâk ol-:* G.88/4, G.135/7, G.330/1 Toprak olmak, ölmek, toprağa düşmek], [*Ḥaḳ'dan bil-:* G.438/7 Allah'dan bilmek, Allah'dan geldiğine inanmak], [*Ḥaḳ'dan iste-:* G.426/6 Allah'tan istemek], [*ḫâkden ḳaldur-:* K.25/31 Topraktan/yerden kaldırmak], [*ḫâke ṣaç-:* G.225/2 Toprağa saçmak], [*ḫaḳîr ol-:* G.165/5 Değersiz olmak], [*ḫâkister it-:* G.233/4 Kül etmek], [*ḫâk-nişîn ol-:* G.266/6 Fakir/dilenci olmak, toprakta oturmak], [*ḫâk-râh ol-:* G.320/1 Toprak yol olmak], [*ḫal eyle-:* K.18/63 Çözmek, halletmek], [*ḫalâṣ ol-:* K.8/58, G.40/4 Kurtulmak], [*ḫalâvet-baḫş ol-:* K.19/35 Tatlılık vermek, zevk vermek], [*ḫalel bul-:* G.195/1 Bozulmak], [*ḫâleti gör-:* G.415/7 Hali/vaziyeti görmek], [*ḫâlî ḳoma-:* K.9/40 Boş bırakmamak], [*ḫâlî ol-:* G.215/5, G.130/4, G.365/1 Boş/eksik olmak], [*ḫalḳa ḫalḳa ol-:* G.375/1 Kıvrım kıvrım olmak], [*ḫam ol-:* K.13/32, K.17/75 Eğilmek, bükülmek], [*ḫâmî ol-:* K.22/56 Himaye eden olmak, korumak], [*ḫamle eyle-/id-:* K.8/58, G.381/5 Saldırmak, atılıp ilerlemek, hamle etmek], [*ḫâmûş görin-:* G.327/4 Suskun görünmek], [*ḫâmûş id(t)-:* G.158/7, G.302/7 Suskun bir hale getirmek, susturmak], [*ḫâmûş ol-:* G.301/7, G.433/2, G.128/3 Söz söylememek, susmak], [*ḫandân id-:* G.379/10 Açmak, güldürmek], [*ḫandân ol-:* G.380/2 Gülmek, neşeli ve mutlu olmak], [*ḫande it-:* G.151/4 Gülmek, gülümsemek], [*ḫande-zâd eyle-:* G.227/5 Sevinçle güldürmek], [*ḫ^{v}âr eyle-:* K.8/60 Hor etmek, aşağı bir duruma düşürmek], [*ḫarâb id(t)-:* G.33/3, G.124/2, G.149/4 Yıkmak, mahvetmek], [*ḫarâb ḳo-:* K.23/59 Harap/yıkılmış bırakma], [*ḫarâb ol-:* G.89/3, G.154/2, G.266/5 Yıkılmak, harap olmak, perişan olmak, kötü duruma düşmek], [*ḫârın göster-:* G.145/4 Dikeni göstermek/ön plana çıkarmak], [*ḫased eyle-/it-:* G.401/5, K.9/72 Kıskanmak, çekememek], [*ḫased ol-:* G.53/7 Kıskanılmak], [*ḫaṣm-efken ol-:* G.98/4 Düşmana atan olmak (ok, sert bakış bağlamında)], [*ḫas-pûş id-:* G.316/2 Çalı çırpı ile örtmek], [*ḫaṣr eyle-/it-:* G.182/8, K.28/27 Yalnız bir şey için ayırmak, ona tahsis etmek, adamak, vermek, ayırmak], [*ḫasret ol-:* T.1/4 Hasret kalmak, özlemek], [*ḫaṭ gel-:* G.440/1 Yüzde ayva tüyü çıkmak], [*ḫâṭıra gel-:* (7) K.28/29, G.156/2, K.25/6, G.102/7, G.102/9Akla/fikre gelmek, hatıra gelmek, anımsamak], [*ḫâṭıra getür-:* G.48/3 Hatırlatmak, akla getirmek], [*ḫâṭır-figâr eyle-:* G.140/4, K.8/89 Gönlü yaralamak], [*ḫâṭır-fürûz ol-:* G.234/6 Gönlü aydınlanmak/ferahlamak], [*ḫâṭır-perîşân ol-:* G.119/6, G.71/1 Düşünceli/dalgın olmak], [*ḫatm ol-:* K.11/24, G.218/6 Bitmek, sona ermek], [*ḫavâle eyle-/id-:* G.220/3, G.180/10 Bırakmak, ısmarlamak, göndermek], [*ḫavf id-:* K.7/1, K.7/30, G.105/4, K.7/31 Korkmak], [*ḫavf ü recâsın artır-:* G.144/6 Korku ve yalvarmasını artırmak], [*ḫayâl eyle-:* G.377/3, G.330/4 Hayal etmek, tasavvur etmek, düşünmek], [*ḫayâl-engîz ol-:* G.210/2 Hayal karıştıran olmak], [*ḫayf ol-:* G.409/6, G.413/1 Yazık olmak], [*ḫayrân ol-:* G.71/3, G.122/8,

K.13/40 Kendinden geçmek, şaşırmak, hayran olmak, çok beğenmek], [*ḥayret al-:* K.9/24 Hayrete düşmek, şaşkınlık içinde kalmak], [*ḥayretde ḳal-:* G.348/1 Şaşırmak, hayret etmek], [*ḥayretde ḳo-:* K.26/32, K.18/27 Hayret içerisinde bırakmak, şaşırtmak], [*ḥaẕ(ẕ) eyle-/id(t)-:* (8) G.229/1, G.229/4, G.229/6, G.229/7, G.229/1Hoşlanmak, zevk almak], [*ḥaẕer eyle-/it-/ḳıl-:* (10) K.14/61, K.29/10, G.395/5, G.133/4, G.137/6Sakınmak, çekinmek, korunmak, kaçınmak], [*ḥâżır ol-:* K.10/4 Hazır olmak, bulunmak], [*ḥazîn ol-:* G.338/3 Üzülmek, hüzünlenmek], [*ḥazm id-:* K.13/35 Direnmek], [*ḥekîm eyle-:* G.292/5 Hekime/doktora göstermek/gitmek], [*helâk it-:* G.157/5 Perişan etmek, mahvetmek], [*hem-âvâz olduġın gör-:* G.306/2 Hep bir ağızdan/ahenkle ses çıkardığını/öttüğünü görmek], [*hem-cenâh ol-:* G.168/3 Eşit/denk olmak], [*hem-dem bil-:* G.321/4 Arkadaş/dost bilmek], [*hem-dem ol-:* (6) G.314/4, K.17/37, K.10/58, G.419/1, G.233/6Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak], [*hem-dest ol-:* G.280/5 El ele olmak], [*hem-meclis ol-:* G.257/11 Aynı mecliste/ortamda bulunmak], [*hem-râz it-:* G.346/2 Sırdaş/dost edinmek/etmek], [*hem-râz ol-:* G.337/6 Sırdaş/dost olmak], [*hem-sebaḳ eyle-:* K.29/27 Ders/sınıf arkadaşı etmek], [*hem-seng ol-:* K.9/74, G.364/8 Aynı ayarda olmak], [*hem-ser ol-:* G.101/5 Arkadaş olmak], [*hem-ṣoḥbet ol-:* G.415/3, G.31/2 Dost/sohbet arkadaşı olmak], [*hengâmı gel-:* K.22/40 Zamanı gelmek], [*hevâdâr ol-:* G.344/8 Hevesli/arzulu olmak], [*hezâr ol-:* G.161/6 Binlerce, çok olmak], [*ḥıfẓ eyle-:* G.270/7, G.331/2 Korumak, saklamak, muhafaza etmek], [*ḫırâm eyle-/it-:* G.403/1, G.348/1 Salınarak yürümek, boy göstermek], [*ḫırâmân ol-:* G.311/6 Salına salına yürümek], [*ḫıyânet it-:* K.12/9 İhanet/vefasızlık etmek], [*ḥicâb eyle-/id-:* G.441/4, G.358/2 Utanmak, sıkılmak, mahcup olmak], [*ḫiffet id-:* G.258/1 Hafiflik etmek], [*ḫilâf ol-:* K.25/15, G.130/6 Aykırı/yanlış olmak, ayrılık olmak, karşıtlık olmak], [*ḫilâfında bulun-:* K.12/27 Karşısında/zıddında bulunmak/olmak], [*himmet it-:* K.3/9 Yardım etmek], [*ḫirmenin yaḳ-:* K.19/4 Harmanını yakmak], [*ḥisâb id(t)-:* G.261/4, G.102/3 Hesaplamak], [*ḥiṣâr ol-:* G.295/7 Kale (gibi) olma], [*ḥiṣâr-ender-ḥiṣâr eyle-:* K.8/7 Kuşatmak, etrafını çevirmek], [*ḥiṣṣemend ol-:* K.10/46 Pay sahibi olmak], [*ḫod-hirâs eyle-:* G.68/2 Korkmak], [*ḫod-sûz ol-:* G.124/6 Kendini yakmak], [*ḫoş gel-:* G.223/1 Hoşa gitmek, hoş görünmek, güzel gelmek], [*ḫoş gör-:* G.130/3, G.316/7, G.438/6 Hoş görmek, iyiye yormak, görmezden gelmek], [*ḫoş-edâ ol-:* G.251/6 Tarzı/üslubu güzel/hoş olmak], [*ḫoş-güvâr eyle-:* K.8/36 Lezzet vermek, tatlandırmak], [*ḫoş-güvâr ol-:* G.262/2 Lezzetli/hoş içimli olmak], [*ḫoş-ḥâl ol-:* G.7/2, G.170/16 İyi durumda olmak, memnun olmak], [*ḫoş-kâm iste-:* K.15/1 Arzularına ulaşmak istemek, memnun olmak istemek], [*ḫoş-meşreb ol-:* G.407/8 Yaradılışı/huyu iyi olmak], [*ḫoşnûd id(t)-:* K.18/110, K.22/13 Memnun etmek], [*ḫoş-nümâ ol-:* K.10/64 Güzel görünmek],

[*ḫûb eyle-:* G.91/4 Güzel yapmak], [*ḫûb yaz-:* G.142/1Güzel yazmak], [*ḫûn it-:* G.232/4 Kanlandırmak, acı vermek], [*ḫûn-âb yürü-:* G.98/7 Kanlı su çıkmak], [*ḫunbaralar atıl-:* K.18/27 Top gülleleri atılmak], [*ḫûn-beste ol-:* K.13/4 Kan bağlamak, kanla dolu olmak], [*ḫûn-feşân ol-:* G.343/4 Kan saçan olmak], [*ḫûn-revân ol-:* K.7/4 Su gibi kan akmak], [*ḫurd eyle-:* K.18/29 Ezmek, parçalamak], [*ḫurde-mercâna dön-:* K.17/54 Değersiz mercana dönmek/benzemek], [*ḫurrem gel-:* K.11/37 Şen/sevinçli gelmek], [*ḫurrem id(t)-:* K.2/34, K.25/1 Sevindirmek, mutlu etmek], [*ḫurrem ol-:* K.5/41G.314/1 Sevinmek, mutlu olmak], [*ḫurrem ü dil-şâd ol-:* K.10/10 Mutlu ve gönlü şen olmak], [*ḫurrem-âbâd eyle-:* G.117/10 Mutlu etmek], [*ḫurrem-derûn ol-:* G.404/13 Gönlü/içi mutlu/huzurlu olmak], [*ḫurrem-dil id-:* K.26/34 Sevinçli/şen gönüllü etmek], [*ḫûrşîde baḳ-:* G.267/4 Güneşe bakmak], [*ḫurûş it-:* G.202/4 Coşmak, çağlamak], [*ḫurûşân ol-:* G.316/3 Coşmak], [*hûşyâr eyle-:* K.8/86 Aklını başına getirmek, uyandırmak], [*huşyâr ol-:* G.371/8 Aklı başında/ayık olmak], [*ḫutûr it-:* K.27/29 Hatırlamak, aklına gelmek], [*ḫûy-feşân ol-:* G.388/2, G.148/6 Ter saçan olmak], [*ḫużûr vir-:* K.4/3 Huzur vermek, rahatlık vermek], [*hücûm eyle-:* G.401/3, G.393/2, K.16/20 Saldırmak, hücum etmek], [*ḥükm id(t)-:* G.27/2, K.8/19 Hükm etmek, karar vermek, yönetmek, idare etmek], [*hümâ ol-:* K.21/85 Hüma/devlet kuşu olmak], [*ḫüsrân vir-:* K.2/32 Hayal kırıklığına uğratmak], [*hüveydâ ol-:* G.440/3 Ortaya çıkmak, belli olmak], [*ʿışḳ eyle-:* K.22/45 Aşk yapmak/cilve yapmak], [*ʿışḳı bil-:* G.302/1 Aşkı bilmek/tanımak], [*ʿıyd eyle-/it-:* G.336/7, G.366/1 Bayram et(tir)mek, çok sevindirmek], [*ʿıyş eyle-:* G.336/3, G.83/4, K.6/20 Yemek, içmek, yaşamak, eğlenmek], [*îcâda gel-:* G.259/7 İcat etmek, ortaya çıkarmak], [*icrâ eyle-:* T.3/14, G.299/4 Akıtmak, yapmak], [*ictinâb id-:* G.358/6 Kaçınmak, çekinmek], [*iddiḫâr eyle-/it-:* K.8/65, K.18/33 Biriktirmek, toplayıp saklamak], [*idrâk id-:* G.160/6, G.196/4 Anlamak, algılamak, kavramak], [*idrâk ide gör-:* K.29/26 Anlamak, kavramak], [*ifşâ id(t)-:* G.34/4, G.427/5, G.48/4 Açığa vurmak, ilan etmek, ortaya çıkarmak], [*iftiḫâr eyle-:* K.8/3 Övünmek, gurur duymak], [*iḥâṭa it-:* T.2/7, G.227/1 Kuşatmak, çevrelemek, etrafını çevirmek], [*iḥrâḳ it-:* K.9/30 Yakmak], [*iḥtirâz eyle-/id(t)-:* (8) G.171/5, G.171/1, G.171/2, G.171/7, G.253/2 Sakınmak, çekinmek], [*iḫtiṣâr eyle-:* K.8/109 Kısaltmak], [*iḫtiyâr eyle-:* K.8/68 Seçmek, tercih etmek], [*iḥyâ eyle-/id(t)-:* K.9/55, G.424/5, K.18/55, K.2/14 Yeniden canlandırmak, diriltmek, sevindirmek, memnun etmek], [*îḳâd olduġın gör-:* K.19/6 Yakıldığını görmek], [*îḳân ol-:* K.16/14 Sağlam bilinmek, şüphe götürmeyecek şekilde bilinmek], [*iki pâre id-:* K.9/61 İki parçaya bölmek], [*ikrâmı id-:* K.22/29 Vermek, cömertlik yapmak], [*iḳrârı ol-:* K.18/95 Kabul etmek, onaylamak], [*iḳrârı unut-:* G.250/1 Sözü/kabul etmeyi unutmak], [*iḳtibâs eyle-:* G.68/1 Ödünç almak, alıntılamak], [*iḳtidâ eyle-:* G.3/2 Tâbi olmak], [*iḳtidâr*

ol-: G.100/2 Gücü yetmek, yapabilmek], [*iḳtiżâ it-:* K.8/24 Lazım gelmek, gerekmek], [*ʿilâc it-:* G.397/2, G.334/2 Şifa vermek, iyileştirmek], [*iʿlâm iste-:* K.15/18 Bildirmek istemek], [*iltifât it-:* (7) G.73/6, G.32/4, G.101/5, G.310/2, G.379/2Değer vermek, ilgi göstermek], [*iltimâs eyle-:* G.68/1 Kayırmak], [*iltizâm eyle-:* K.17/58 Lüzumlu hale getirmek], [*îmâ eyle-:* K.13/24 Dolaylı anlatmak], [*imdâd it-:* G.379/4 Yardım etmek], [*imdâd-firîb it-:* K.10/77 Aldatıcı/aldatan yardım istemek], [*imkân ol-:* G.414/9 Mümkün olmak], [*imtiyâz bul-:* G.226/7 Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek], [*imtizâc it-:* G.397/1 Uyuşmak, karışmak], [*inbisâṭ vir-:* G.366/4 Ferahlık/genişlik vermek], [*incilâsın artır-:* G.144/2 Parlaklığını artırmak], [*inḳılâb bul-:* G.3/4 Değişmek, gündönümü gerçekleşmesi], [*inḳılâbını gör-:* G.252/1 Değişimini/dönüşümünü görmek], [*inṣâf eyle/-id-:* G.353/7, G.222/9, G.97/7 İnsaf etmek, merhamet etmek, acımak, adil davranmak], [*inṣâfa gel-:* G.183/6 İnsaf etmek, merhamet etmek, acımak], [*inşâd eyle-:* K.12/86, G.117/8 Şiir okumak], [*inşâd olduġın gör-:* K.19/41 Okunduğunu görmek], [*intiʿâş it-:* G.319/3 Doğrulup kalkmak], [*intiḫâb eyle-/id-:* G.278/2, G.358/7 Seçmek], [*intiḳâm al-:* G.379/6, G.339/6, G.403/8 İntikam/öç almak], [*intiẓâm bul-:* K.4/40, G.403/5 Düzgünlük/sıra/tertip bulmak], [*îrâd eyle-:* K.2/31 Söylemek, anlatmak], [*irşâd olduġın gör-:* K.19/17 Doğru yola ulaştığını görmek], [*isâbet it-:* K.14/35 Uygun/yerinde davranmak], [*îsâr it-:* G.94/2 Saçmak, dökmek, dağıtmak], [*istiġrâb it-:* K.5/25 Garip bulmak, şaşırmak], [*istiḳbâle çıḳ-:* K.11/5 Karşılamak, karşılamaya çıkmak, birini karşılamak için (bir yerde) beklemek], [*istinâd it-:* G.421/5 Dayanmak, güvenmek], [*iş geç-:* M.6/1 İş geçmek], [*işkeste ol-:* G.413/6 Kırılmak], [*ʿişret id-:* G.129/5, G.389/14 İçki içmek, eğlenmek, zevk ve safa yapmak], [*ʿitâb id-:* G.279/3 Ayıplamak, azarlamak], [*itdügin bul-:* G.150/4 Yaptığı kötü davranışın karşılığını görmek], [*iʿtibâr bul-:* G.63/8 Değer ve saygınlık kazanmak], [*iʿtibâr eyle-:* G.292/4, K.8/4 Saygı göstermek, değer vermek], [*iʿtiẕâr eyle-:* K.8/92 Affına sığınmak, özür dilemek], [*itmâm bul-:* K.12/95 Tamamlanmak, sona ermek], [*itmâmı ḳıl-:* K.22/52 Tamamlamak, bitirmek], [*ʿiyâdet id-:* G.360/4 Hatır sormak, hastanın hal ve hatırını sormak], [*iẓhâr eyle-/id-:* K.13/5, G.48/4, G.141/3, G.330/2, G.277/5 Meydana çıkarmak, göstermek, açığa vurmak], [*ʿizzet id-:* K.13/41 İtibar göstermek, saygılı davranmak], [*jâle ṣan-:* G.264/3 Çiy/su damlacığı sanmak/zannetmek], [*jâle-bâr ol-:* G.370/4 Çiy/kırağı yağdıran olmak], [*jengdâr it-:* G.180/14Kirletmek], [*ḳabûl id(t)-:* K.20/11, K.18/8 Kabul etmek, (Allah) katında makbul saymak, beğenip karşılığını vermek], [*ḳaçup git-:* K.7/25 Kaçıp gitmek], [*ḳad çek-:* G.366/2 Boy atmak, uzamak], [*ḳadeḥ dut-:* G.59/4 Kadeh tutmak, ele kadeh almak], [*ḳadeḥ-fürûz ol-:* G.261/2 Kadeh parlatan olmak], [*ḳadem baṣ-:* G.55/6, G.373/6,

G.253/6 Ayak basmak, adım atmak], [*ḳâdir ol-:* K.8/95 Gücü yetmek, muktedir olmak], [*ḳadrüñ bil-:* K.16/13Değerini bilmek], [*kâfirden alın-:* T.5/1 Kâfirden alınmak/ele geçirilmek], [*kâfir-kîş ol-:* G.356/1 Kâfir dinli olmak], [*kâh ol-:* G.320/3 Saman/saman çöpü olmak], [*ḳahr ol-:* G.404/12 Perişan olmak, mahvolmak], [*kâkül göster-:* G.141/4 Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saçı göstermek], [*ḳalʿa idin-:* K.14/11 Kale yapmak/edinmek], [*kâmil id-:* K.23/1 Tamamlamak, olgunlaştırmak], [*kâm-yâb id-:* G.359/7 Muradına erdirmek], [*ḳan revân ol-:* K.19/8, G.209/10 Kan akmak, kan içinde kalmak], [*kana müstaġraḳ ol-:* G.68/5 Kana batmak, kan içinde kalmak], [*ḳanâʿat ḳıl-:* G.131/6 Yetinmek], [*ḳâniʿ ol-:* G.179/9İnanmak, kanmak], [*kâr eyle-/id(t)-:* G.58/6, G.22/8, G.220/6, G.29/4, G.435/2 Kazanç elde etmek, yarar sağlamak, tesir etmek, etki etmek, etkilemek], [*kâr u bârın göster-:* G.145/2 İşini, gücünü, meşguliyetini göstermek], [*ḳaranfül göster-:* G.141/1 Karanfil gibi görünmek, karanfile benzemek], [*ḳarâr id(t):* K.10/81, G.2/4 Devam etmek, sürmek, sabit durmak, rahat durmak], [*kârı ol-:* K.14/34 İşi olmak], [*ḳarîn ol-:* K.4/7 Yakın olmak, yaklaşmak], [*ḳaṣd it-:* K.8/7, K.11/30, K.27/30, K.8/33 Niyetlenmek, istemek, yönelmek, saldırmak], [*ḳaṣd-ı cân id(t)-:* G.35/3, G.15/5 Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak], [*ḳaṣd-ı cân-ı Ḫıżr id-:* G.75/2 Hızır'ın canına kastetmek, Hızr'ı öldürmek istemek], [*ḳaṣd-ı cihâd it-:* K.8/31 Savaş yapmaya niyetlenmek], [*ḳaṭʿ it-:* G.403/5 Kesmek], [*ḳatı çoḳ añ-:* K.10/15 Pek fazla anmak], [*ḳatre-zen ol-:* G.104/3 Damla vuran/atan], [*ḳayd ol-:* G.341/5 Bağ olmak], [*ḳâyim ol-:* K.23/35 Ayakta durmak, yıkılmamak, güçlü ve sağlam olmak], [*keçkül id-:* K.23/48 Dilenci çanağına döndermek], [*keder çek-:* G.405/1 Keder/üzüntü çekmek], [*keder vir-:* G.138/1, G.348/4 Kederlendirmek, hüzün vermek], [*kederinden bil-:* G.197/6 Kederinden bilmek/anlamak], [*kem gel-:* K.11/17 Eksik/az gelmek], [*kemâ-kân bul-:* G.190/3 Eskisi gibi/eskiden olduğu gibi bulmak], [*kemâna dön-:* G.29/4 Yaya dönmek, yay gibi olmak], [*kemân-ber-dûş ol-:* G.237/1 Yayı omuzuna almak], [*kemânın göster-:* G.369/1 Yayı/kaşı göstermek], [*kemîngehde ṭur-:* G.237/1 Pusu tutulan gizli yerde durmak], [*kenâra yanaş-:* K.23/22 Kenara yanaşmak/yaklaşmak], [*kenârın eg-:* G.132/4 Yana eğilmek], [*ker eyle-:* K.23/32 Sağır etmek], [*kesb eyle-:* G.162/2 Edinmek, elde etmek, kazanmak], [*kesel vir-:* K.27/6 Gevşeklik, tembellik vermek], [*keşf eyle-/id-:* G.131/2, G.227/4 Ortaya çıkarmak, keşfetmek], [*keşf ol-:* K.26/3 Açığa çıkmak, görünür olmak], [*ḳılıçdan geç-:* K.18/13 Kılıç kullanılarak öldürülmek], [*ḳılıçlar çal-:* T.1/1 Kılıçlar vurmak], [*ḳırâʾat eyle-:* K.28/12 Okumak], [*ḳısmet ol-:* G.222/3, G.310/7 Kısmet olmak, nasip olmak], [*ḳıyâmetler ḳopar-:* G.362/1 Kıyamet koparmak, kargaşa çıkarmak], [*ḳıyâmetzâr ol-:* G.370/5 Kıyamet yeri olmak], [*ḳıyâs eyle-/it-:* K.29/6, G.381/3, G.171/3, G.237/5, K.1/7 Mukayese etmek,

karşılaştırmak, hayal etmek, denk tutmak], [*ḳıymetde bir ol-:* K.12/82 Aynı değerde olmak], [*kifâyet id-:* G.82/2 Yeterli olmak], [*köhne-palâs eyle-:* G.68/4 Eski elbise/çul yapmak], [*kör ol-:* G.13/5 Görememek, kör olmak], [*kuḥl id-:* K.9/56 Göze sürme çekmek], [*kuhsâra düş-:* G.290/2, G.385/4 Dağa düşmek, mecnun olmak], [*kûhsârı ṭut-:* G.105/3 Dağlık yeri tutmak], [*ḳul it-:* K.18/101 Kul/köle etmek], [*ḳulḳul it-:* G.11/6 Sürahiden şarap döküldükçe kulkul diye ses çıkmak], [*ḳumâş it-:* G.319/5 Kumaş etmek/haline getirmek], [*ḳuṣûr it-:* K.6/21 Eksik kalmak, hata yapmak], [*ḳuvvet ḳalma-:* Müs], [1/7 Kuvvet/güç kalmamak], [*kûyuña var-:* G.263/4 (Sevgilinin) köyüne gitmek], [*küşte eyle-:* G.63/2 Öldürmek], [*lâf id-:* K.18/97 Laf etmek, konuşmak, söz etmek, lakırdı etmek], [*lâfı ḳo-:* G.259/8 Sözü bırakmak, susmak], [*laġm atıl-:* K.18/23 Kale duvarlarını veya kayaları altına patlayıcı madde koyup ateşleyerek tahrip etmek], [*lâl ol-:* G.95/6 Dilsiz olmak], [*lâne-gîr ol-:* G.225/9 Yuva yapmak], [*lâʾübâlî ol-:* G.224/1 Kayıtsız olmak, teklifsiz olmak], [*lâ-yaʿḳıl ol-:* G.134/4 Aklı başından gitmek, kendinden geçmek], [*lâyıḳ ol-:* G.244/7, G.164/3, G.236/8 Lâyık olmak, uygun olmak, yaraşmak], [*lây-nişîn ol-:* G.293/5 Söyleyip oturmak], [*lâzım ol-:* G.167/6, G.284/7, K.5/39, K.22/48 Gerekmek, lazım olmak], [*leb-rîz ol-:* G.298/3 Ağzına kadar dolu olmak], [*lerzân ol-:* G.352/8 Titremek], [*lerẕe vir-:* K.3/6 Titretmek, içine korku düşürmek], [*leṭâfetin bul-:* G.387/2 Güzellik/latiflik/hoşluk bulmak], [*levend olup ḳal-:* G.217/2 Deniz eri olup kalmak], [*leyli nehâr eyle-:* K.8/88 Geceyi gündüz etmek], [*lutf eyle-/id(t)-:* (6) G.339/7, K.1/41, G.117/9, K.9/80, G.291/8İyi davranmak, lutf etmek, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak, ihsan etmek, yardım etmek], [*lutfın gör-:* K.18/101 Lütfunu/iyiliğini görmek], [*mâcerâsın artır-:* G.144/3 Macerasını artırmak], [*maġmûm ol-:* G.108/1Gamlı/kederli/üzüntülü olmak], [*maġrûr ol-:* G.137/5, G.138/8, G.171/6 Aldanmak, böbürlenmek gururlanmak, kibirlenmek], [*maġşûş id-:* G.316/5 Karıştırmak], [*maḥrem bil-:* G.321/3 Dost/sırdaş bilmek], [*maḥrem ol-:* K.5/34, G.26/5, G.323/4, K.17/78 Kabul olunmak, içli dışlı olmak, sırdaş olmak], [*maḥrûm ḳal-:* G.325/1 Yoksun/mahrum kalmak], [*maḥrûm ol-:* G.108/1 Mahrum olmak, yoksun kalmak], [*maḥsûde ol-:* G.303/5 Kıskanılan/hased edilen olmak], [*maḫṣûṣ id-:* K.10/2 Özel etmek, hususi etmek], [*maḫṣûṣ ol-:* K.12/99, G.265/10 Özel olmak, has olmak], [*maḥv ol-:* G.188/2, G.203/8, G.413/2 Yok olmak, mahvolmak, perişan olmak], [*maḳbûl ol-:* G.439/9 Beğenilmek, kabul görmek], [*maḳhûr ol-:* G.404/12 Perişan olmak, mahvolmak], [*maḳrûn gel-:* G.102/10 Yakın olmak], [*mâlik ol-:* K.5/27, K.9/25 Sahip olmak, hükmetmek], [*maʿlûm ol-:* K.13/49, G.150/10, G.108/2, G.113/2 Bilinmek, anlaşılmak, ortaya çıkmak, bilinmek], [*maʿmûr ol-:* G.60/6, G.193/3 Bayındır olmak imar edilmek, âbâd olmak], [*mâniʿ ol-:* G.160/3 Engel olmak], [*manṣûr id-:* K.9/83 (Allah'ın

yardımıyla) muzaffer/galip etmek], [*manẓûr ol-:* G.351/1 Görülmek], [*maṣûn id-:* G.180/17 Saklamak, korumak], [*maṣûn ol-:* G.209/6, G.420/4 Korunmak, emin olmak, saklanmak], [*mâtem id-:* K.8/47 Yas tutmak], [*mâtem ol-:* G.313/5 Yas/matem haline gelmek], [*maẓhar düş-:* K.10/44 Nail olmak, şereflenmek], [*mażmûn ol-:* G.192/5 İnce söz olmak], [*maʿẕur ol-:* G.404/7, G.404/10 Sıkıntıya düşmek, özürlü olmak], [*maʿẕûr ṭut-:* G.62/7, G.84/7, G.364/1 Hoş görmek, kusuruna bakmamak, affetmek, mazeretini kabul etmek, özrünü kabul etmek], [*mecbûr it-:* K.23/61 Mecbur etmek, zorunda bırakmak], [*meclis ḳurul-:* G.353/5 Meclis/ortam kurulmak/hazırlanmak], [*meclise gel-:* G.369/5 Meclise/ortama gelmek], [*meclise gir-:* G.223/2 Meclise girmek], [*medâr eyle-:* K.8/12 Yardım etmek], [*meded ḳıl-:* K.23/4 Yardım etmek], [*meded ol-:* K.12/92 Yardıma muhtaç/yardım isteyecek hale gelmek], [*mededkâr ol-:* M.6/1 Yardımcı/yardım eden olmak], [*meded-res ol-:* K.19/2 Yardım etmek, yardımcı olmak], [*medḥ id(t)-:* G.60/5, K.6/21, K.11/19 Medhini etmek, övmek], [*medhûş id-:* G.316/3 Dehşete uğratmak, korkutmak, şaşırtmak], [*meftûn eyle-/id-:* G.198/3, G.386/4 Büyülemek, etkisi altına almak], [*meftûn ol-:* G.75/6, G.251/2, G.223/4, G.193/6 Gönül vermek, âşık olmak, tutkun olmak], [*mehcûr düş-:* G.360/1 Ayrı düşmek/kalmak], [*mehcûr ol-:* K.17/59, G.58/4, G.70/2, G.404/9, G.383/6 Uzak kalmak, ayrı düşmek], [*mehmîz göster-:* G.362/3 Mahmuz göstermek], [*meksûr ol-:* K.18/9 Kırılmak, parçalanmak], [*melûl ol-:* G.180/8 Üzülmek, mahzun olmak], [*memnûn gel-:* G.102/11 Memnun olmak, memnun gelmek, memnun geri dönmek], [*memnûn ol-:* K.11/26, K.18/101, G.192/1, G.193/4, G.380/5 Memnun/hoşnut olmak], [*merd ol-:* K.9/75 Yiğit/cesur olmak], [*mesdûd bulun-:* G.351/5Kapatılmış olmak], [*mesel ol-:* G.230/6 Örnek olmak], [*Mesîḥ-âsâr ol-:* G.370/8 Hz. İsa'dan izler taşıyan (diriltici özelliğe sahip vb) olmak], [*mesnevî-ḫ*^{v}*ân ol-:* G.423/9 Mesnevi (Mevlana'nın meşhur eseri) okuyan olmak], [*mest olup ḳal-:* G.216/1 Sarhoş olup kalmak], [*mestâne bil-:* G.401/1 Sarhoş/kendinden geçmiş bilmek/sanmak], [*mestâne görin-:* G.371/5 Sarhoş/kendinden geçmiş görünmek], [*mestâne id-:* G.371/4 Sarhoş etmek, kendinden geçirmek], [*mestâne ol-:* G.290/1, G.371/2, G.371/9 Sarhoş olmak, kendinden geçmek], [*mestûr id-:* G.407/5 Örtmek, gizlemek, saklamak], [*meşʿaledâr ol-:* K.10/24 Kandil/lamba sahibi/tutan olmak], [*meşġûl ol-:* K.17/49 Meşgul olmak, uğraşmak], [*meşḳûya getür-:* G.299/5 Yatak odasına getirmek], [*metânet bul-:* K.17/80 Dayanıklılık/sağlamlık bulmak/kazanmak], [*mevc ur-:* G.257/5 Dalgalanmak], [*mevc-ḫîz eyle-:* K.9/8 Dalga kaldıran etmek], [*mevc-ḫîz ol-:* K.10/61 Dalga kıran/sıçratan olmak], [*mevcûd bulun-:* G.351/1 Var olmak, mevcut olmak], [*mevcûd ol-:* K.10/1 Var olmak], [*mey iç-:* G.290/1 Şarap içmek], [*mey ol-:* K.23/46 Şarap olmak], [*mey-güsâr ol-:* G.100/5 Birlikte şarap içen

içki arkadaşı olmak], [*mey-ḫâneye gir-:* G.193/6, G.214/5Meyhaneye girmek], [*mey-kedeye gid-:* G.244/1 Meyhaneye gitmek], [*meẕkûr ol-:* K.14/54, G.400/7 Zikredilmek, anılmak], [*meʾẕûn ol-:* G.192/2 İzin verilmek], [*mıżrâb göster-:* G.214/4 Mızrap göstermek], [*micmer yaḳ-:* G.148/1 Buhurdanlık yakmak], [*mihre baḳ-:* K.10/75 Güneşe bakmak], [*mihrini gör-:* G.385/1 Sevgisini görmek], [*miḳdârın bil-:* G.379/8 Derecesini/mertebesini bilmek], [*minnet çek-:* G.268/6, G.399/2 Minnet etmek, önemsemek], [*minnetdârı ol-:* K.18/101 Minnet edeni olmak], [*mînûya getür-:* G.299/7 Cennete getirmek], [*mîrbâr eyle-:* K.8/25 Padişah teşrifatçısı etmek], [*mîve-çîn ol-:* G.77/4 Meyve toplayan olmak], [*miʿyârı bilün-:* K.18/56 Ölçüsü/ayarı bilinmek/anlaşılmak], [*mîzâb göster-:* G.213/5 Su yolu/oluk göstermek], [*muʿâdil ol-:* G.236/5 Denk/eşdeğer olmak], [*muʿammer id-:* K.12/71, K.21/101 Ömrünü uzun kılmak], [*muʿciz ol-:* G.228/7 Mucize/hayrette bırakan olmak], [*muʿciz-cevâb göster-:* G.76/9 Acze düşüren, şaşırtan cevap vermek], [*muʿciz-dem ol-:* G.264/8 Mucize nefesli olmak], [*muġber ol-:* G.395/7 Gücenmek, kırılmak], [*muġtenem it-:* K.16/2 Ganimetlendirmek], [*muġtenem ol-:* G.164/1 Ganimet olarak almak], [*muḥallâ ol-:* K.26/35 Süslenmek], [*muḥkemter ol-:* K.8/66, K.16/29 Daha kuvvetli/sağlam olmak], [*muḫtel id-:* K.8/29 Bozmak, karıştırmak], [*muḥteşem ol-:* G.293/7 İhtişamlı/görkemli olmak], [*muḳâbil ol-:* G.1/2, K.28/24, G.257/6 Karşı durmak, karşısına çıkmak, denk olmak], [*muḳaddem gel-:* K.11/24 Önce gelmek], [*muḳârin ol-:* G.211/7 Yakın olmak], [*muḳayyed ol-:* G.160/3 Bağlanmak], [*muḳîm eyle-:* G.389/18 Sabit/yerleşmiş/daim kılmak], [*mukîm ol-:* K.13/12 İkamet etmek, bir yere yerleşip orada kalmak], [*mûnis ol-:* K.23/42 Cana yakın/sevimli olmak], [*muntafî ol-:* K.18/16 Söndürülmek, bastırılmak], [*muntaẓam ol-:* G.390/7 Düzgün/düzenli/tertipli olmak], [*munżam ol-:* K.17/28 Katılmak, ilave olmak], [*murâd al-:* G.51/1 İsteğine/arzusuna/dileğine kavuşmak], [*murâd it-:* (6) K.1/19, K.8/34, K.22/24, G.427/6, K.1/25İstemek, arzulamak, karar vermek], [*murâd ḳıl-:* G.93/4 İstemek, arzu etmek], [*murâda ir-:* K.3/6 İsteğine kavuşmak, dileği gerçekleşmek, arzusu yerine gelmek], [*murâduñ iste-:* K.11/35 Muradını/arzusunu istemek], [*muṣîb ol-:* K.8/22 Yanılmamak], [*muʿtâd ol-:* G.121/8 Alışmak], [*muʿtâd olduġın gör-:* K.19/21 Alışmış olduğunu görmek], [*muṭavvel ol-:* K.8/109 Uzamak], [*muʿteber gel-:* K.28/21 İtibarlı/geçerli olmak], [*muʿteber ol-:* K.9/5 İtibarlı/değerli olmak], [*muṭrib ol-:* G.214/4 Çalgıcı olmak], [*muẓṭar ol-:* K.8/97 Çaresiz kalmak, zorunda kalmak, zorlanmış olmak], [*mübeşşer ol-:* K.14/71 Müjdelenmek], [*mücellâ ḳıl-:* G.19/2 Parlatmak, cilalamak], [*mücrim idin-:* G.133/2 Suçlamak], [*müdâm ol-:* K.4/41, G.389/1 Devamlı olmak, sürekli olmak], [*müdânî oldı:* K.26/12 Yakın/eş olmak], [*müʾessir ol-:* K.26/33, K.2/26 Tesir etmek, etkili olmak, etkin

olmak, etki eden olmak], [*müfîd ol-:* G.430/6 İşe yaramak, faydalı olmak], [*mühim-sâz id-:* G.357/1 Önemli iş etmek], [*mührdâr ol-:* G.139/2 Hususi kalem müdürü olmak], [*müjde(ler) eyle-:* G.402/1, K.3/7Müjdeler etmek, müjdelemek], [*müje-tîġın ṣun-:* G.218/2 Kirpik kılıcını sunmak], [*mükedder it-:* G.348/4 Kederlendirmek, üzmek], [*mülhem ol-:* K.5/29, K.17/45, G.285/4 İlham almak, içine doğmak], [*mülzem eyle-:* G.337/2, K.17/29 Lazım/gerekli görmek, susturmak], [*mülzem gel-:* K.11/21 Lazım/gerekli olmak], [*mümkin ol-:* K.6/15 Mümkün olmak], [*mümtâz ol-:* G.138/5 Seçkin olmak, üstün tutulmak], [*münʿadim ol-:* K.4/29, K.4/12 Yok olmak], [*münevver eyle-/ḳıl-:* G.94/3, G.19/1, G.412/3 Aydınlatmak], [*münevver ol-:* K.23/25 Nurlanmak, ışık ile dolmak], [*münkesir-ḫâṭır ol-:* K.8/37 Hatırı kırılmak, gönlü kırılmak], [*münkir ol-:* K.10/68 İnkar eden olmak, inkar etmek], [*mürâyî çıḳ-:* G.259/6 İkiyüzlü çıkmak], [*müretteb ol-:* G.406/5 Düzenlenmek, tertip edilmek], [*müretteb ṭur-:* G.314/3 Düzenli/yerli yerinde durmak/olmak], [*müsâʿade ḳıl-:* G.396/5 Müsade etmek, izin vermek], [*müsâʿid ol-:* K.19/30, K.23/54 Uygun, elverişli olmak], [*müsâvî ol-:* K.12/83 Eşit olmak, denk olmak], [*müstaḥkem ol-:* K.17/80 Sağlamlaşmış olmak], [*müstevlî ol-:* K.17/61 Art arda gelmek, peş peşe gelmek], [*müşerref eyle-/it-:* G.430/1, K.11/16, K.23/22, G.321/3 Şereflendirmek, onurlandırmak], [*müşîr ü müsteşâr eyle-:* K.8/22 (Birini) emreden ve kendisine danışılan olarak görevlendirmek], [*müşkil ol-:* K.25/7 Zor olmak], [*müşteri ol-:* G.310/5 Müşteri/alıcı olmak], [*müyesser it-:* K.6/24 Kolaylıkla yapmak], [*müyesser ol-:* G.238/2, G.257/4, G.393/6 G.414/2, G.146/2 Kolay olmak, nasip olmak], [*müzeyyen it-/ḳıl-:* K.17/27, G.19/4 Süslemek], [*nâbûd ol-:* K.7/11 Kaybolmak, yok olmak], [*nâ-çâr ol-:* K.19/29 Çaresiz olmak], [*nâ-dân ṣan-:* G.349/8 Bilgisiz/cahil zannetmek], [*naġamât it-:* G.264/2 Nağmeler/şarkılar söylemek], [*naġme it-:* G.122/8 Ahenkli bir şekilde söylemek, şarkı söylemek], [*naġmeler eyle-/id-:* K.12/78, G.275/2 Şarkılar söylemek], [*nâḳıs ol-:* G.168/5 Eksilmek, azalmak], [*nakş id-:* G.142/3 Nakş etmek, yazmak, çizmek], [*nakş u nigâr eyle-:* K.8/76 Nakş ve resim yapmak], [*nâle vü feryâda gel-:* G.129/4 Ağlamak ve inlemek], [*nâlesin diñle-:* G.324/3 Ağlama/feryat dinlemek], [*nâleye başla-:* G.161/1 Ağlamaya/inlemeye başlamak], [*nâm-cûy ol-:* K.15/49 Nam/ün arayan olmak], [*nâmdâr ol-:* K.28/13 Namlı/ünlü olmak], [*nâme iriş-:* G.376/1 Mektup ulaşmak/gelmek], [*nâme yaz-:* G.347/6 Mektup yazmak], [*nâme yazıl-:* G.376/8 Mektup yazılmak], [*nâra ġarḳ it-:* K.18/30 Ateşler içinde bırakmak/boğmak], [*naṣb it-:* G.231/3 Nasip/kısmet etmek], [*nâṣıyegâhum ol-:* G.308/7 Alnın yere vurulduğu/secde edilen yer], [*nâṣıye-sây ol-:* K.29/17 Alnını yere süren olmak], [*naṣîb ol-:* G.256/2, K.9/37 Nasip/kısmet olmak], [*nâ-şaḳîḳ ol-:* G.254/2 İkiye bölünmemiş olmak, iki bölünen bir şeyin bir parçası olmamak], [*nâ-ümîd ol-:* G.63/7, G.93/5, G.403/6

Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek], [*nâyib ol-:* G.390/8 Vekil olmak], [*nâyil ol-:* G.35/7 Muradına ermek], [*nâz ile ṣalın-:* G.19/5 Nazlanarak salına salına yürümek], [*nâz u ʿitâb göster-:* G.76/6 Nazlanmak ve azarlamak], [*naẓar eyle-/it-/ḳıl-:*(9) K.18/25, K.29/24, G.342/6, G.156/13, G.227/4Bakmak, dikkat etmek], [*naẓâra dön-:* G.143/5 Göz değmesi olmak, nazar olmak], [*nâzı ḳo-:* G.340/6 Nazı/cilveyi bırakmak/terk etmek], [*nâzik ol-:* K.28/31 Nazik/kibar olmak], [*nâzik-dil ol-:* G.204/7 Nazik/zarif gönüllü olmak], [*naẓîr ol-:* G.26/8 Benzemek], [*nazîre di-:* G.103/9, G.300/7 Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak/söylemek], [*ne ḫoş düş-:* G.8/3 Çok güzel görünmek], [*nefḥa-güster ol-:* G.375/4 Güzel koku yayan olmak], [*neler it-:* K.8/32 Çok şeyler yapmak], [*nem gel-:*G.417/3 Nemlenmek, yaşarmak], [*nesin gör-:* (8) G.256/1, G.256/1, G.256/2, G.256/3, G.256/4, G.256/5Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek], [*neşr eyle-/id-:* K.18/72, G.60/2, K.6/12 Yaymak, dağıtmak], [*neşr ol-:* K.12/3 Yayılmak, dağıtılmak], [*neşv ü nemâsın artır-:* G.144/5 Bitkilerin gelişip büyümesini sağlamak], [*nev-bahâr ir-:* G.436/3 İlkbahar gelmek], [*nev-bahâr ol-:* (8) K.11/2, G.98/1, G.264/1, G.311/1, G.312/7İlkbahar gelmek], [*nev-civân eyle-:* G.153/7 Yeni yetişen genç haline getirmek], [*nev-güfte ol-:* G.299/9 Yeni/daha önce söylenmemiş söz olmak], [*nevmîd ol-:* G.397/1, G.190/3 Ümitsiz olmak], [*nev-rûz gel-:* G.312/1 Nevruz gelmek], [*nev-üslûb eyle-/it-:* G.91/5, G.347/7 Yeni tarzda/üslupla söylemek], [*neẕẕâre it-:* G.371/1 Bakmak], [*nice taʿrîf olın-:* K.9/48 Nasıl tarif edilir, anlatılamaz güzellikte olmak], [*nifâḳ eyle-:* G.303/9 Nifak sokmak, arayı bozmak], [*nigâh it-:* (8) K.8/44, G.2/5, G.14/2, G.358/2, G.270/2Bakmak], [*nigâh ol-:* G.320/2 Bakılmak], [*nihân eyle-/it-:* G.437/4, G.45/3 Gizlemek, saklamak], [*nihâyet bul-:* K.4/6, K.27/34 Son bulmak, bitmek, neticeye ulaşmak], [*nihâyete ir-:* K.23/54 Sona varmak, sonuçlanmak, bitmek], [*niḳâb eyle-:* G.278/4 Örtü etmek], [*nîm-bahâ ol-:* G.160/7 Yarı değer/kıymet verilmek], [*nîm-bâz ol-:* G.101/6 Yarı açık olmak], [*nîm-nigâh it-:* K.9/50 Yarı bakış atmak, göz ucuyla bakmak], [*nisâr eyle-:* K.8/99, G.265/5, G.311/4, K.9/45 Saçmak, dağıtmak sepmek], [*nisbet ol-:* G.71/5 Karşılaştırılmak], [*nişân ol-:* G.343/1 Hedef olmak], [*nişâne ol-:* K.12/66 İz, belirti olmak], [*niyâz eyle-/it-:* G.84/2, G.133/1, G.41/1 Yalvarmak], [*nizâʿ id-:* G.230/7, G.230/1, G.230/5 Çekişmek, tartışmak], [*nizâʿ ol-:* G.230/2 Tartışmak, çekişmek], [*nîzesin ur-:* K.27/28 Mızrak/süngü vurmak], [*nûra ġarḳ it-:* K.18/108 Nura/aydınlığa boğmak], [*nûrânî göster-:* K.9/59 Nurlu/ışıklı göstermek], [*nûş eyle-/id(t)-:* (10) G.43/2, G.89/7, G.316/1, G.392/2, G.413/9İçmek, yudumlamak], [*nuṭḳa getür-:* K.23/67 Söze getirmek, konuşturmak], [*nükte-senc ol-:* G.76/8 Herkesin anlayamadığı ince manâyı değerlendiren olmak], [*nükte-şinâs eyle-:* G.68/3 İnce manaları bilip anlayan kişi olmak], [*nükte-ṭırâzı*

bil-: G.434/4 İnce anlamlı söz söyleyeni bilmek/anlamak], [*nümâyân eyle-/id-:* K.16/38, G.400/2, G.220/4, G.326/4 Göstermek, ortaya çıkarmak], [*nümâyân ol-:* (9) G.365/1, K.16/21, G.366/1, G.381/2, K.13/36Görünmek, açığa çıkmak, ortaya çıkmak], [*oḳ at-:* K.22/23 Ok atmak], [*oḳunmaz ol-:* G.89/5 Artık okunmamak], [*ola gör-:* G.279/5 Olmaya bakmak, olmaya çalışmak], [*olıgör-:* G.78/4, G.104/9, G.262/9, G.327/2 Olmak, olugörmek], [*olup ḳal-:* G.216/1, G.216/5, G.217/4, G.217/5, G.217/1 Olup kalmak], [*pâ-ber-câ ol-:* T.3/11 Ayağı yerde olmak], [*pâyâna ir-:* T.3/10 Bitmek, nihayete ermek], [*pây-be-gil ḳal-:* G.161/3 Ayağı çamurda kalmak, çamura saplanmak], [*pâydâr id-:* G.414/13 Kalıcı/daim etmek], [*pâye bul-:* K.23/36 Rütbe/derece bulmak/elde etmek], [*pehlûya getür-:* G.299/3 Kucaklamak, sarılmak], [*pejmürde ol-:* T.3/9 Dağınık/perişan olmak], [*pençeñ ṣun-:* G.353/5 Parmakları 90 derece dik tutup çalgı çalmak], [*perâkende ol-:* K.9/21 Dağılmak], [*perdedâr eyle-:* K.8/79 Kapıcı/hizmetçi yapmak/etmek], [*perde-keşîde ol-:* K.8/78 Perde çeken olmak], [*pergâr eyle-:* K.22/44 Pergel etmek, çizmek], [*perîşân eyle-:* G.219/1, K.19/4 Perişan etmek, mahvetmek], [*perîşân ol-:* G.413/8 Dağılmak, altüst olmak], [*perîşân-şuʿûr ol-:* G.84/7 Anlayışı karışık olmak], [*perrân ol-:* K.6/18 Uçmak, yükselmek], [*pertâb id-:* K.18/69 Atmak, fırlatmak], [*pertev ṣal-:* G.220/5 Işık salmak, aydınlatmak], [*pervâne ol-:* G.290/3 Işığın etrafında dönen kelebek olmak], [*pervâz id(t)-:* G.357/6, K.6/17, G.346/4 Uçmak], [*perverde it-:* G.355/5 Beslemek, terbiye etmek], [*perverde ol-:* G.85/4 Yapılmak, oluşturulmak, beslenmek], [*perveriş bul-:* G.236/6, G.115/4 Yetiştirilmek, ilgi gösterilmek, yetişmek, beslenmek], [*pesend id-:* G.275/2 Beğenmek], [*pesend ol-:* G.347/7 Beğenmek, takdir etmek], [*pes-endâz id-:* G.357/2 Biriktirmek, tasarruf etmek], [*pest it-:* K.9/70 Aşağı/alçağa indirmek/düşürmek], [*pest ol-:* K.12/5 Düşmek, alçalmak], [*pest olup ḳal-:* G.216/4 Düşüp kalmak], [*peyâm al-:* G.403/2 Haber almak], [*peykâr it-:* G.345/7 Savaşmak], [*peymâne ṣan-:* G.372/2 Kadeh sanmak/zannetmek], [*pey-rev ol-:* G.339/8 Takip etmek, örnek almak], [*pîç-â-pîç eyle-:* G.16/3 Karmakarışık etmek], [*pinhân id(t)-:* G.145/4, G.323/4 Saklamak, gizlemek], [*pinhân ḳal-:* G.13/4 Gizli kalmak], [*pinhân ol-:* G.427/7 Gizli/saklı olmak], [*pîr id-:* K.12/98, G.347/1Yaşlandırmak, olgunlaştırmak], [*pîr ol-:* G.153/7, G.169/7, G.270/6, G.405/1 Yaşlı olmak, yaşlanmak], [*pîşinde ol-:* K.6/3 Önünde olmak], [*piyâle-nûş ol-:* G.143/3 İçki içen olmak], [*puḫte eyle-:* K.22/10 Pişirmek], [*pûşîde id-:* G.203/2 Örtmek], [*pül göster-:* G.141/3 Köprü gibi göstermek], [*pür eyle-/id(t)-:* (10) G.80/5, K.26/20, G.148/5, K.18/100, K.18/20Doldurmak, örtmek, kaplamak, kapatmak], [*pür ol-:* K.10/64, K.14/44, G.237/2, G.389/2, K.10/61 Dolmak, dolu olmak], [*pür-ʿaraḳ ol-:* G.435/5 Ter dolu/çok terli olmak], [*pür-âşûb eyle-/it-:* G.91/3, G.347/1 Karışıklık/kargaşa ile dolu hale

getirmek], [*pür-âvâze id-:* K.9/21 Sesle doldurmak], [*pür-behre it-:* K.16/1 Kısmetle/nasiple dolu etmek], [*pür-dâd ol-:* G.404/10 Adaletle dolmak], [*pür-dâġ eyle-:* G.113/6 Yanık yaralarıyla doldurmak], [*pür-demdeme it-:* K.9/13 Kırıp geçirmek], [*pür-dûd id-:* G.30/5 Dumanla doldurmak], [*pür-dür ol-:* K.11/18 İnci dolu olmak], [*pür-ġam ol-:* G.325/1 Üzüntü dolu olmak], [*pür-gevher ol-:* G.204/9 Cevherle dolmak], [*pür-ḫûn ol-:* G.192/1 Kan içinde kalmak], [*pür-istiʿâre ol-:* G.285/7 Benzetme/istiare dolu olmak], [*pür-kesâd ol-:* G.11/4 Yoklukla dolu], [*pür-nûr eyle-/it-:* G.308/2, K.17/8 Nurlandırmak, ışıklandırmak], [*pür-peymâneler ṣun-:* G.348/3 Dolu kadehler sunmak], [*pür-ṣadâ it-:* K.22/16 Sesle/sedaya doldurmak], [*pür-ṣayḥa id-:* K.18/64 Na'ra ile/bağırma ile doldurmak], [*pür-sûz u güdâz ol-:* K.2/13 Tamamen yanıp erimek], [*pür-sürûr eyle-/it-:* K.20/20, K.18/103, K.25/8 Sevinçle/neşeyle doldurmak], [*pür-şerâr eyle-:* K.8/57, G.126/3 Kıvılcımla doldurmak], [*pür-şerâre ol-:* G.276/5 Kıvılcımlarla dolu olmak], [*pür-şerer eyle-:* K.18/28 Kıvılcımlarla doldurmak, aydınlatmak], [*pür-şevḳ eyle-/id(t)-:* K.26/6, K.17/67, G.429/3, K.9/7 Arzuyla/neşeyle/hevesle dolu hale getirmek], [*pür-şevḳ ol-:* G.257/12, G.186/7, G.405/1 Hevesle/arzuyla dolmak], [*pür-ṭarab eyle-:* G.69/9 Sevinçle dolu eylemek], [*pür-zelzele ol-:* K.17/46 Zelzele/yer sarsıntısı ile dolmak], [*râciḥ ol-:* K.10/72 Tercih edilmek, üstün olmak], [*raġbet bul-:* G.63/8, K.17/69, G.243/1 Rağbet görmek, beğenilir olmak, ilgi görmek, beğenilmek], [*raġbet eyle-/id(t)-:* (9) G.38/6, G.405/9, K.8/63, G.439/5, G.431/5Rağbet etmek, ilgi göstermek, önemsemek], [*raġbet ḳal-:*G.385/2 İlgi/alâka gösterilmek], [*raġbet ḳalma-:* G.16/4 İlgi kalmamak, istek kalmamak], [*râḥat bul-:* G.156/1 Rahatlamak, huzura kavuşmak], [*râḥat ol-:* G.190/7 Mutlu ve huzurlu olmak], [*râḥatla geç-:* K.22/55 Rahat/huzurlu geçmek], [*râh-güẕârın gör-:* G.311/4, G.312/3 Geçilen yolu/geçidi görmek], [*râh-ı ʿışḳa düş-:* G.133/4 Aşk yoluna düşmek], [*raḥm eyle-/it-:* (6) K.7/36, G.343/2, K.27/12, G.353/7, G.397/1Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek], [*raḫne-yâb ol-:* G.3/4 Gedik bulan olmak, yarık bulan olmak], [*raḳṣ eyle-/id(t)-:*(9)G.223/7, G.223/4, G.223/5, G.223/1, G.223/2 Dans etmek, oynamak], [*râm ol-:* G.116/3, G.199/5, G.247/5, G.389/9, G.403/3 Boyun eğmek, itaat etmek], [*râżı eyle-:* G.228/6 Razı etmek], [*rebâb id-:* G.359/2 Rebab etmek], [Rebab: Sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz], [*refʿ id-:* K.18/74, K.22/2 Kaldırmak, gidermek], [*refʿ olun-:* G.423/3 Kaldırılmak, giderilmek], [*reftâr it-:* G.345/2 Yürümek], [*reftâre gel-:* K.12/32, G.362/4 Salınmaya/yürümeye başlamak], [*rehâyı bul-:* T.1/2 Kurtulmak, huzur bulmak], [*reh-ber iste-:* G.433/6 Rehber/kılavuz istemek], [*reh-güẕerinden bil-:* G.196/8 Geçtiği yoldan bilmek/tanımak], [*reh-peymâ ol-:* K.9/13 Yol

katetmek], [*remân ol-:* K.7/11, G.303/8 Ürkmek, korkmak], [*rem-ḫûrde ol-:* K.13/10 Ürkmek], [*remîde ol-:* G.206/5, G.310/4 Ürkmek, korkmak], [*rencûr düş-:* G.360/4 Hasta/dertli olmak], [*rencûr ol-:* G.404/6 Dertli/hasta olmak], [*reşḥa-pâş ol-:* G.148/3 Damla saçan olmak, damlatmak], [*revâ it-:* G.171/4 Uygun görmek], [*revâc bul-:* K.9/79 Değer bulma, rağbet görme], [*revâc vir-:* G.152/9 Değer vermek, geçerli kılmak], [*revân eyle-/id-:* G.363/3, G.316/2, G.284/4 Akıtmak], [*revân ol-:* K.10/45, K.14/15 Gitmek, akıp gitmek], [*revâne ol-:* G.434/6 Gitmek, yola koyulmak], [*revâyiş bul-:* K.12/73, G.243/7, K.10/60 Uygunluk/yerindelik bulmak/görmek], [*revnaḳ bul-:* G.361/2 Güzellik/parlaklık bulmak], [*revnaḳ vir-:* G.228/1, G.274/1 Güzellik/parlaklık/letafet vermek], [*rezmi ḳoy-:* K.19/37 Savaşı bırakmak], [*ricâlar it-:* K.19/29 Ricalar etmek, yalvarmak], [*rikâb-ı ḳadem baṣ-:* K.5/18 Ayağını üzengiye basmak, at binmek üzere olmak], [*rint ol-:* G.337/6, G.405/1 Rint/kalender olmak], [*rindân ile ṭol-:* G.361/4 Rintler/kalenderlerle dolmak], [*rîzân id-:* K.10/52, G.180/5 Dökmek, akıtmak], [*rîzân ol-:* K.1/6 Dökülmek], [*rû-be-râh ol-:* K.7/3 Gitmeye hazır olmak], [*rû-gerdân ol-:* G.419/5 Yüz çeviren olmak], [*ruḫsâruña iriş-:* G.143/5 Yanağına/yüzüne ulaşmak], [*ruḫṣat bul-:* G.308/6, G.214/7, G.44/2 İzin almak], [*ruḫṣat ol-:* G.409/7, G.214/2 İzin verilmek], [*ruḫṣat vir-:* G.378/3, G.219/2 İzin vermek, müsaade etmek], [*rû-mâl eyle-:* G.118/5 Yüz sürmek], [*rûşen it-:* G.170/1, G.111/3 Aydınlatmak], [*rûşen ol-:* G.361/5, G.243/1 Parlak olmak, aydınlık olmak görmek], [*rûşen-żamîr ol-:* G.136/6 Gönlü aydınlık olmak, hakikatleri bilmek], [*rûyâsında gör-:* K.10/8 Düşünde görmek], [*rûy-be-rûy ol-:* G.174/4 Yüz yüze olmak], [*rûy-mâl eyle-:* K.6/14 Yüz sürmek], [*rûz-efzûn it-:* K.23/14 Günden güne artmak], [*rûzî ol-:*K.12/43, G.170/13, G.365/6 Nasip olmak, kısmet olmak], [*ṣabr eyle-/id-:* G.351/9, G.172/2, G.303/5, G.212/5 Sabretmek, dayanmak], [*ṣabr ile kesil-:* G.359/6 Sabırla azalmak/durmak], [*ṣad cûş id-:* G.156/2 Yüz defa coşmak], [*ṣad çâk eyle-/id(t)-:* T.3/13, G.236/4, G.219/6, G.283/5 Yüz parçaya ayırmak, paramparça etmek], [*ṣad girye id-:* G.166/4 Yüz defa ağlamak/inlemek], [*ṣad ḳıyâmet ḳopar-:* K.13/31 Yüz kıyamet koparmak], [*ṣad pâre id(t)-:* (6) G.29/3, K.18/111, G.239/4, G.116/6, G.209/10Yüz parça etmek], [*ṣad pâre ol-:* (6) K.18/2, K.18/18, G.100/4, G.274/4, G.153/4Yüz parça olmak], [*ṣad reh-güẕer gel-:* K.28/27 Yüz geçit/geçilen yol gelmek], [*ṣad sûr vir-:* G.300/1 Yüz ziyafet vermek], [*ṣad terâne it-:* G.170/5 Yüz şarkı/nağme söylemek], [*ṣadâlar ṣal-:* K.10/19 Ses vermek, ses duyurmak, yayılmak], [*ṣadef ol-:* G.236/9, G.236/8 Sadef olmak], [*ṣâdıḳ-nihâd ol-:* K.19/17 Sadık/güvenilir huylu olmak], [*ṣâf ol-:* K.14/40, G.59/3, G.130/3 Saf/temiz olmak], [*ṣaf ṣaf dizil-:* G.237/1 Sıra sıra dizilmek], [*ṣaf ṣaf ol-:* G.133/1, G.133/1 Yan yana dizilmek], [*ṣafâ vir-:* G.428/2, K.22/4 Neşelendirmek, rahatlatmak, gönül

ferahlığı vermek], [*ṣaf-be-ṣaf ol-:* K.9/8 Saf saf/sıra sıra olmak], [*ṣaf-beste ol-:* G.111/2 Saf bağlamak, sıra sıra dizilmek], [*ṣaf-şikâf ol-:* G.130/1 Düşman saflarını yarmak], [*sâġar çek-:* G.126/1 Şarap içmek], [*sâġar ṣun-:* G.258/2 Kadeh sunmak], [*ṣahbâya sal-:* G.68/8 Şaraba/şarap kadehine yansımak/aksetmek], [*ṣâḥib-îcâd olduġın gör-:* K.19/25 İcâd sahibi olduğunu görmek], [*ṣâḥib-ḳırân ol-:* G.247/5 Her zaman üstünlük/başarı kazanan olmak], [*saḫt-kemân çek-:* G.258/3 Sert/zor yay çekmek], [*sâkin ol-:* M.10/1 Sönmek, yatışmak], [*sâmiʿa-pâş ol-:* K.23/32 İşitme gücü saçan], [*ṣarf-ı naẓar eyleme-:* K.1/16 Hesaba katmamak, saymamak], [*sârî ol-:* K.18/5 Yayılmak], [*ṣayd eyle-/id(t)-:* G.21/2, G.101/3, G.172/10, G.6/4 Avlamak], [*ṣayd ol-:* G.110/4, G.101/2, G.84/4, G.379/1, G.260/1 Avlanmak, elde edilmek, av olmak], [*ṣayda çıḳ-:* K.7/28 Ava çıkmak], [*ṣayd-efgen ol-:* K.29/28 Avcı olmak], [*ṣaydgâha çıḳ-:* K.8/10 Av yerine çıkmak, avlanmak], [*ṣaydı ḳap-:* K.8/6 Avı yakalamak, avı havada yakalamak], [*sâyedâr ol-:* K.20/5 Gölge olmak, korumak], [*sâye-endâz olduġın gör-:* G.306/3 Gölge saldığını/verdiğini görmek], [*sâye-figen ol-:* G.376/5 Gölge düşüren/gölgeleyen olmak], [*sâzkâr eyle-:* K.8/69 Uygun hale getirmek], [*sebeb ol-:* K.7/32 Neden olmak], [*sebḳat id-:* G.401/7 Geçmek, üstün olmak], [*sebzezâr ol-:* G.262/5 Yeşillik/çayır olmak], [*sefer it-:* G.102/11 Sefere çıkmak (savaş için)], [*selâm vir-:* G.403/4 Selam vermek, selamlamak], [*semâʿ eyle-/id-:* (6) G.231/2, G.421/2, G.231/1, G.231/6, G.231/7Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek, Mevlevî dervişlerin bazı çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde icra ettikleri âyin], [*semâʿ ol-:* G.231/4 Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek], [*semâya çıḳ-:* K.26/18 Gökyüzüne çıkmak], [*semend olup ḳal-:* G.217/3 Çevik ve güzel at gibi olup kalmak], [*semender ol-:* G.212/2 Semender olmak], [*semen-pûş id(t)-:* G.158/5, G.302/6 Yaseminle örtmek], [*senâ it-:* K.12/79 Övmek, methetmek], [*senâ-ḫ^{v}ân ol-:* G.257/13 Övgü okuyan/öven olmak], [*senâya başla-:* K.23/78 Övgüye başlamak], [*sencîde-ʿayâr ol-:* K.10/72 Ayarı ölçülü/ölçülmüş olmak], [*sengsâr eyle-:* K.8/104 Taşlamak taşa tutmak], [*ser vir-:* G.138/7, G.348/3 Baş vermek, kendini feda etmek, can vermek], [*serâb id-:* G.358/4 Serap etmek], [*ser-âġâz eyle-/id(t)-:* K.18/7, K.19/37, K.25/37, G.357/5, G.407/6 Başlamak, Türk müziğinde mürekkep makamların icrası sırasında önce hangi perdeyle başlanacağını veya perdeler arası geçişi ifade etmek için kullanılan bir terim], [*ser-bâz ol-:* G.171/1, G.68/2 Cesur/yiğit olmak], [*ser-bülend ol-:* G.361/3 Başı yüksekte olmak, yüce olmak], [*serdâr ol-:* K.15/2 Komutan, başkumandan olmak], [*sermâyemüz ol-:* G.310/5 Sermaye olmak], [*ser-mest id-:* G.39/3 Sarhoş etmek, kendinden geçirmek], [*ser-nigûn ol-:* G.209/2 Baş aşağı olmak, alt üst olmak], [*ser-sebz id-:* K.23/79 Yeşertmek, canlandırmak], [*ser-şâr it-:* G.220/2 Ağzına kadar doldurmak], [*ser-şâr ol-:* G.370/10 Dolup taşmak (Kalbin güzel

manalar ile dolu olması)], [*ser-zede ol-:* G.98/7 Baş göstermek, uç vermek], [*seyr ol-:* K.14/33Görünmek], [*seyrânı ol-:* K.23/23 Seyran/gezip dolaşma (yeri) olmak], [*seyre ṭur-:* G.19/5 Seyretmek, bakmak], [*sezâ gör-:* G.1/6 Uygun görmek], [*siḥir-sâz ol-:* G.102/6 Sihirbaz olmak], [*siḥr eyle-/id(t)-:* (8) G.372/4, G.15/5, G.136/5, G.437/3, K.18/41Sihir/büyü yapmak, büyülemek], [*sîlî-ḫor ol-:* G.331/4 Şamar/tokat yiyen olmak], [*sîne ger-:* G.334/4 Göğüs germek, karşı durmak], [*sîne ger-:* K.13/33 Göğüs germek, karşı durmak], [*sîne-çâk ol-:* G.322/6 Sinesi/bağrı paramparça olmak], [*sîne-figâr ol-:* G.243/2 Sinesi/bağrı yaralı olmak], [*sîne-ḫırâş ol-:* G.102/8 Bağrını tırmalayan olmak], [*sînemden ḳop-:* G.359/5 Sineden/bağırdan çıkmak], [*sînesin aç-:* G.46/3, G.323/3, G.45/2 Sinesini açmak, güneşin doğması, göğsünü açmak, elbisesini çıkarmak], [*sîne-sûz ol-:* G.126/3 Bağrı yanmak], [*sîneye çek-:* G.50/4 Kucaklamak, içine çekmek], [*sîr ol-:* G.153/3, G.405/5 Doymuş/tok olmak], [*sîr-âb it-:* G.76/5, K.16/3 Suya kanmak, suya kandırmak/doyurmak], [*sirâc it-:* G.397/7 Kandil/mum/ışık etmek], [*sitem-keş ol-:* G.91/4 Zulme uğrayan olmak], [*siyâh aç-:* G.111/2 Siyah açmak (bayrak)], [*siyâh it-:* K.10/78 Karartmak, siyah etmek], [*söz temâm ol-:* K.18/116 Söz/şiir bitti/tamamlandı], [*söze âġâz id-:* G.239/2 Söze/konuşmaya başlamak], [*sözüme raġbet-i tam id-:* K.2/17 Sözünü tam olarak kabul etmek, sözüne inanmak], [*suʾâl id(t)-:* G.12/4, G.214/5 Sormak, öğrenmek istemek], [*ṣubḥ ol-:* G.205/3 Sabah olmak, güneş doğmak], [*sûd vir-:* K.7/26 Fayda etmek], [*ṣulḥ ol-:* K.19/29 Barış olmak], [*sulṭân ol-:* G.139/4 Padişah/sultan olmak], [*sûr-âbâd it-:* T.3/7 Şenlik/ziyafet yeri yapmak], [*ṣûret vir-:* G.280/2 Şekil/biçim vermek], [*ṣûret-perest olup ḳal-:* G.216/2 Surete tapan olup kalmak], [*sûzân eyle-:* G.254/7 Yakmak], [*sûzân ol-:* G.436/1 Yakan olmak], [*sürʿatde geç-:* K.26/28 Daha hızlı olmak], [*sürḫ ol-:* K.23/39, K.12/58 Kırmızılaşmak], [*şâd eyle-/id(t)-:* G.117/3, K.9/43, G.379/10 Sevindirmek, mutlu etmek], [*şâd olduġın gör-:* K.19/1 Mutlu olduğunu görmek], [*şâd u mesrûr ol-:* G.404/13 Sevinçli ve mesut/mutlu olmak], [*şâd-âb eyle-:* K.24/31 Suya doyurmak, tazelemek], [*şâd-âb ol-:* G.144/5 Suya doymak, tazelenmek], [*şâd-kâm eyle-:* G.348/3 Çok sevinçli eylemek], [*şâhbâz ol-:* G.101/3 Şahin/doğan olmak], [*şâhin uçur-:* G.122/7 Şahin uçurmak], [*şaḳ ol-:* K.7/31 Belli olmak, ikiye ayrılmak], [*şâm ir-:* G.440/1 Akşam olmak], [*şân bul-:* G.189/1 Şan şöhret bulmak], [*şâne bul-:* G.419/3 Tarak bulmak], [*şâne eyle-:* K.17/42, K.18/77 Taramak], [*şarâb ol-:* G.107/2 Şarap olmak], [*şâyeste gör-:* K.23/64 Uygun/layık görmek], [*şeb-âẕîn eyle-:* K.19/3 Donanma şenliği yapmak], [*şebîh ol-:* G.92/2 Benzemek], [*şefâʿat ḳıl-:* K.1/42 Şefâatte bulunmak], [Hz. Muhammed'in ümmetinin suçlarının bağışlanması için Allah'la kul arasında aracı olması], [*şehbâzın ṣal-:* K.8/111 Doğanını salmak/saldırtmak], [*şeker-bâr it-:* G.345/3 Şeker

yağdıran etmek, şeker yağdırmak], [*şekvâ id-:* G.355/6, K.18/99 Şikâyet etmek], [*şekve id-:* G.150/7 Şikâyet etmek], [*şelâyîn ol-:* G.186/5 Israr eden olmak, sırnaşmak], [*şem(m) id-:* G.46/5, G.390/2 Koklamak], [*şen it-:* G.170/1 Şenlendirmek], [*şerâre-pâş it-:* G.319/1 Kıvılcım saçar hale getirmek], [*şeref bul-:* (6) G.236/9, K.8/68, K.12/85, K.26/13, G.309/6Şeref bulmak, şereflenmek], [*şeref vir-:* G.46/1, G.165/7, G.228/7 Şeref vermek; onurlandırmak, şereflendirmek], [*şeref-baḫş ol-:* G.156/16 Şeref vermek, onurlandırmak], [*şerer-efşân ol-:* G.184/3 Kıvılcım saçmak], [*şererinden bil-:* G.196/7 Kıvılcımından tanımak/bilmek], [*şerer-rîz ol-:* K.23/31 Kıvılcım saçmak], [*şerḥalar çek-:* G.141/5 Dilim dilim kesilmek], [*şermende id-:* K.9/68 Utandırmak, mahçup duruma düşürmek], [*şermende ol-:* K.16/18, G.40/2 Utanmak, mahçup olmak], [*şermsâr eyle-/it-:* K.8/20, K.22/47 Mahcup duruma düşürmek, utandırmak], [*şevḳ ile ṭutuş-:* G.229/4 Hevesle/arzuyla yanmak/tutuşmak], [*şevḳe getür-:* G.275/1 Heves vermek, coşkulandırmak], [*şikâr eyle-/it-:* K.8/1, G.25/5 Avlamak], [*şikâr ol-:* K.1/3, G.334/3, G.218/3, G.238/3, G.262/3 Av olmak, avlanmak], [*şikârın al-:* K.23/51 Avlanmak, av yakalamak], [*şikâyet it-:* G.411/5, G.238/6 Şikâyet etmek, yakınmak], [*şikest eyle-/it-:* K.22/17, K.8/62, G.254/8 Kırmak, parçalamak], [*şikest ir-:* T.3/12 Kırılmak], [*şikest ol-:* G.393/4, G.394/6 Kırılmak], [*şikest olup ḳal-:* G.216/3 Kırılıp kalmak], [*şikeste id-:* K.23/52 Kırmak], [*şinâverlik id-:* K.2/30, K.18/31 Yüzücülük etmek], [*şîrâze bağla-:* G.228/1 Şiraze (Klasik tarzdaki şark ciltlerinde formaların dikildiği ipliklerin uzun bırakılan uçlarının, formalar tamamlandıktan sonra usûlüne göre birleştirilip örülmesinden meydana gelen ve sayfaları düzgün tutmaya, dağılmasını önlemeye yarayan ibrişim şerit) bağlamak], [*şîrâze ol-:* G.264/5 Kitap cildini tutan ibrişim olmak], [*şîr-gîr ol-:* G.136/1 Arslan yakalayan olmak], [*şîrvâr eyle-:* K.8/58 Arslan gibi yapmak], [*şitâb eyle-:* G.441/1 Acele etmek], [*şitâb iste-:* G.104/3 Çabukluk istemek, sürat gerektirmek], [*şîven-ṭırâz ol-:* G.398/4 Matem/yas (şiiri, nağmesi) donatan/söyleyen olmak], [*şöhret bul-:* G.16/4 Şöhret salmak, meşhur olmak], [*şuʿledâr ol-:* G.262/8 Alevlenmek, alev saçmak], [*şuʿle-figen ol-:* G.373/1 Alev saçan olmak], [*şuʿle-rîz ol-:* G.319/2 Alev saçan olmak], [*şuʿle-şân ol-:* K.10/13 Alev gösterişi olmak], [*şûr ol-:* G.84/3 Şamata olmak], [*şûrîde it-:* G.131/5 Perişan etmek], [*şükr eyle-/it-:* K.16/35, K.18/8, K.18/9, K.18/10, K.18/11 Şükretmek], [*şükûfte ol-:* K.18/88 Çiçeklenmek], [*şüküfte it-:* G.309/1, G.309/7 Açmak], [*şümâr eyle-:* K.8/9 Hesaplamak, saymak], [*taʿaṣṣub it-:* K.18/60 Taraftar olmak, üstün tutmak], [*tâb gel-:* G.377/1 Parlaklık/ışık gelmek], [*tâb u tâḳat ḳoma-:* K.13/9 Güç/kuvvet bırakmamak], [*taʿbîr eyle-/id-:* G.271/6, K.14/8 K.13/22 Yorumlamak, açıklamak, ifade etmek], [*taʿbîr olın-:* G.199/6 Açıklanmak], [*taʿbîri ol-:* K.10/8 Açıklanmak, tabir edilmek], [*taʿdâd id(t)-:*

K.18/67, G.379/11 Saymak, hesaplamak], [*taḥammül ol-:* G.383/3 Katlanmak, tahammül edilmek], [*taḫayyül eyle-:* K.28/23, G.14/2 Hayalde canlandırmak, hayal etmek], [*taḫmîn id-:* K.18/62 Tahmin etmek], [*taḥrîk id-:* G.151/5, K.8/88 Harekete geçirmek, kışkırtmak], [*taḥrîr eyle-/id(t)-:* G.213/6, G.165/6, K.12/18, G.281/5 Yazmak, anlatmak kaleme almak], [*taḥsîl it-:* G.224/1 Elde etmek], [*taḥsîn(ler) id-:* K.10/63, K.12/80, G.189/9 Beğenmek, takdir etmek, övmek, Övgüler/aferinler etmek], [*ṭâḳa ol-:* G.375/5 Güç/zor olmak], [*taḳaddüm it-:* K.28/26, G.366/2 Öne/ileri geçmek], [*ṭâḳat getür-:* G.11/2 Dayanmak], [*ṭâḳat ḳal:*G.233/5 Gücü/kuvveti kalmak], [*ṭâḳat ḳalma-:* G.41/1 Tahammül kalmamak, dayanamamak], [*taḳbîl eyle-:* K.29/14 Öpmek], [*taḳlîd id-:* G.222/2, G.95/7 Taklit etmek, öykünmek], [*taḳrîr id(t)-:* G.280/4, G.129/4 İfade etmek, söylemek], [*taḳviyet bul-:* K.17/39 Kuvvetlenmek, güçlenmek], [*ṭaleb it-:* G.194/4 İstemek, arzulamak], [*ṭâliʿi gör-:* G.407/4 Talihi/bahtı görmek], [*taʿlîm it-:* K.22/50 Öğretmek, bilgilendirmek], [*ṭaʿn id(t)-:* G.234/5, G.34/5 Ayıplamak, kınamak], [*ṭaʿnı ḳo-:* G.184/5 Ayıplamayı bırakmak], [*ṭarab-âbâdı gör-:* K.29/1 Eğlence/neşe yerini görmek], [*ṭarabnâk ol-:* G.88/3, G.197/3 Mutlu/neşeli olmak], [*ṭarâvet vir-:* K.23/8 Tazelik vermek], [*ṭarḥ eyle-/id(t)-:* K.16/34, K.23/70, K.8/84 Atmak, bırakmak, çıkarmak, kurmak, tertip ve tanzim etmek], [*ṭarḥ ol-:* G.170/5 Atılmak], [*ṭarî ḳıl-:* K.23/80 Taze kılmak], [*ṭârî ol-:* K.18/105 Ortaya çıkmak, belirmek, ârız olmak], [*taʿrîf id-:* K.2/22, K.18/34 Etraflıca anlatmak, bildirmek, açıklamak, tanımlamak], [*târiḫini di-:* T.4/3 Tarihini söylemek, ebced ile tarihini söylemek], [*târmâr eyle-/it-:* K.8/5, K.18/76 Perişan etmek, parçalamak, dağıtmak, bozmak], [*tâs eyle-:* G.68/6 Tas etmek], [*taṣdîḳ olun-:* K.9/77 Teyit edilmek, onaylanmak, kabul görmek], [*taṣrîḥ id-:* K.2/12 Açıkça söylemek], [*taṣvîr eyle-/id(t)-:* G.123/2, K.9/57, K.18/85, G.271/3 Betimlemek, çizmek, resmini yapmak, resmetmek, tasvir etmek, nitelemek], [*taṣvîr olun-:* K.18/41, G.406/2 Tasvir edilmek], [*ṭaşa kâr eyle-:* K.8/28 Taşa saplanmak, taşa batmak], [*taʿṭîr ol-:* K.10/62 Güzel koku ile kokulandırmak], [*taṭyîb ol-:* G.309/2 Gönlü hoş olmak], [*ṭavâf ol-:* G.130/4 Etrafını dolaşmak, tavaf edilmek], [*tavṣîf id-:* K.26/9 Vasıflandırmak, nitelemek], [*tâyib ol-:* G.303/13 Tövbe edici/tövbekâr olmak], [*ṭayy id-:* K.23/53, G.161/6 Aşmak, üzerinden geçmek], [*ṭayy ol-:* G.413/5 Aşmak, geçmek], [*tâze ol-:* G.367/2, G.367/3, G.367/5 Taze olmak], [*tâze ṭut-:* K.23/2 Taze/canlı tutmak], [*tâze vü ter ol-:* K.23/80 Taze ve canlı olmak], [*tâze-bahâr ol-:* G.243/3 İlkbahar gelmek], [*tâze-ḥayât vir-:* G.156/9 Canlandırmak, gençleştirmek], [*taʿẓîm id-:* K.24/11, K.26/21 Saygı ve hürmette bulunmak], [*tebdîl id-:* K.12/61 Dönüştürmek, değiştirmek], [*tebeh ol-:* G.371/7 Mahvolmak], [*tecâvüz it-:* G.303/12 Öteye geçmek, aşmak], [*teʾemmül ḳıl-:* K.26/16 İyice/etraflıca düşünmek], [*teʾessüf çek-:* G.156/5 Eseflenmek, üzülmek],

[*tefâḫür id-:* G.431/7 Övünmek, böbürlenmek], [*teferrüc eyle-/it-:* K.8/67, K.23/23 Gezmek, içini rahatlatmak, dolaşmak, gezmek], [*tefeʾül eyle-:* K.28/33 Fal açmak, hayra yormak], [*tefriḳa ṣal-:* G.413/4 Ayrılmaya/bozuşmaya yol açmak], [*teġâfül id-:* G.190/4 Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak], [*tehâlük it-:* G.202/2 İstekle atılmak], [*tehî ḳal-:* G.238/3, K.16/10, K.7/16, G.409/7 Boş kalmak, eksik kalmak, nafile olmak], [*tehî ol-:* G.409/1, G.389/2, G.210/2, G.437/6 Boş olmak], [*tehî-dest ṣan-:* G.360/5 Eli boş zannetmek], [*tekellüf it-:* G.46/7, G.293/7 Zorluk çıkarmak, zahmet vermek], [*tekmîl it-:* G.403/7 Tamamlamak], [*tekrâr it-:* G.345/9 Yinelemek, tekrar etmek], [*tekrâr ol-:* G.370/9 Tekrar olmak/edilmek], [*tekrîm id-:* K.26/22 Cömertlik göstermek], [*tel al-:* G.300/5 Tel almak], [*telâfî eyle-/it-:* K.18/114, G.407/7 Telafi etmek], [*telâḳî um-:* G.170/9, G.170/9 Kavuşma/buluşma ummak/beklemek], [*telef eyle-:* G.265/7 Boş yere harcamak, öldürmek, yok etmek], [*telef ol-:* G.211/3 Boş yere harcanmak, heba olmak], [*telḫ-kâm it-:* K.8/36 Damağı acı etmek, kederlendirmek, üzmek], [*telḫnâk it-:* G.355/4 Acılaştırmak], [*temâm it-:* G.388/6 Tamamlamak], [*temâm ol-:* K.4/36, G.180/15 Tamamlanmak, sona ermek], [*temâşâ eyle-/id(t)-/ḳıl-:* (15) G.110/3, G.239/3, K.26/21, G.21/4, G.142/4Seyretmek, izlemek, gezmek, bakmak, hayranlıkla seyretmek], [*temevvüc eyle-:* K.8/98 Dalgalanmak, coşmak], [*temkîn ol-:* K.23/75 Tedbirli/temkinli olmak], [*tenezzül eyle-/id(t)-:* (11) G.434/3, G.113/3, G.270/4, G.436/2, G.175/2Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi kabul etme, önemsemek, ilgilenmek, alçalmak, düşmek, değer vermek], [*teng ol-:* K.7/14, K.12/12, K.16/31, K.9/58, K.12/33 Dar/küçük gelmek, sıkılmak, daralmak], [*teng ü târ eyle-:* K.8/52 Dar etmek, zor duruma düşürmek], [*tenhâ ḳo-:* G.283/4 Yalnız bırakmak], [*ter düş-:* (9) G.415/4, G.415/5, G.415/6, G.415/7, G.7/4 Yaş/gözyaşı düşmek/akmak, terlemek, ıslanmak, nemlenmek, ıslanmak, küsmek, gücenmek], [*ter ol-:* G.166/4 Islanmak, tazelenmek, canlanmak], [*teraḥḥum eyle-/it-/ḳıl-:* G.71/4, K.13/8, G.397/6 Acımak, merhamet etmek], [*terâzûya getür-:* G.299/1 Dengeye getirmek, yatırmak], [*terennüm ḳıl-:* G.11/6 Yavaş ve güzel sesle şarkı söylemek], [*terennümden ḳal-:* G.329/1 Terennümden/şarkı söylemeden geri kalmak], [*terennüme âġâz it-:* K.5/4 Güzel sesle şarkı söylemeye başlamak], [*terk id(t)-:* K.18/116, K.22/34, G.289/5 Bırakmak, vazgeçmek, vazgeçmek], [*tesellî bul-:* G.46/3, G.308/8 Avunmak, teselli bulmak], [*tesellî vir-:* G.283/2 Avutmak, teselli etmek], [*teshîl eyle-:* K.12/44 Kolaylaştırmak], [*teʾsîr id-:* G.133/3 Etkilemek], [*teskîn bul-:* G.22/2 Durulmak, yatışmak], [*teşrîf eyle-/it-:* K.6/19, G.361/3 Şereflendirmek, şeref vermek], [*teşrîḥ it-:* G.343/5 Açmak, kesmek, yarmak, parçalara ayırmak], [*tevâcüh eyle-:* G.375/3 Yüz yüce gelmek], [*tevbeler it-:* G.366/5 Tövbeler etmek, söz vermek, af dilemek], [*teveccüh eyle-:* G.150/11, K.8/48 Yönelmek,

ilgi göstermek], [*tevʾem id-:* K.18/75 İkiz/eş etmek], [*tevʾem ol-:* K.5/2, K.17/51 Benzemek, ikiz gibi olmak], [*teẕekkür eyle-/id-:* G.209/9, K.22/11 Anmak, zikretmek, hatıra getimek, konuşmak], [*tîġ aṣ-:* G.232/2 Kılıç asmak], [*tîġ çek-:* G.232/3 Kılıç çekmek], [*tîġ eyle-:* G.232/1 Kılıç vurmak], [*tîġ gerek-:* G.375/6 Kılıç gerekmek], [*tîġ ṣun-:* G.232/1 Kılıç sunmak/vurmak], [*tîġın ele al-:* K.8/52 Kılıcını eline almak], [*tîre ol-:* G.409/2 Kararmak], [*tîre-şeb eyle-:* G.186/6 Karanlık gece etmek], [*ṭop atıl-:* K.14/7 Top atılmak], [*ṭop eyle-/et-:* G.91/1, G.347/2 Top yapmak, top yerine koyup oynamak], [*ṭopdan ḳarış-:* K.19/5 Toptan/tamamen karışmak/dağılmak], [*ṭoz ḳon-:* G.339/7 Toz konmak, kirlenmek], [*ṭutuşup yan-:* K.10/13 Tutuşup yanmak], [*tünd-ḫırâm it-:* K.9/58 Sert ve salına salına gitmek], [*türktâz id(t)-:* G.253/7, G.41/5, K.8/10, G.209/11 Koşmak, hücum etmek, saldırmak, yazmak], [*ʿummân ol-:* G.99/4 Deniz olmak], [*ʿûr ol-:* G.404/4 Çıplak kalmak], [*ʿuşşâḳ-pesend ol-:* G.174/7 Âşıkların beğendiği olmak], [*üftâde ol-:* G.203/6 Düşkün olmak], [*üfûl it-:* T.3/8 Batmak, kaybolmak], [*ülfet id-:* G.192/1 Dostluk kurmak], [*üm(m)îd eyle-/id-:* (7) G.116/8, G.394/5, G.384/2, G.244/5, G.161/4Ümit etmek, ummak], [*üstâd ol-:* G.121/9, G.95/6 Üstad olmak, hoca olmak, öğretici olmak], [*üstâd olduġın gör-:* K.19/26 Üstad olduğunu görmek], [*üstâda gel-:* G.259/8 Üstada/hocaya gelmek], [*üstüvâr eyle-:* K.8/66 Sağlamlaştırmak, güvenilirleştirmek], [*vâcib ol-:* G.245/3 Vacip olmak], [*vaʿde it-:* G.214/6 Söz vermek], [*vâḳıf ol-:* G.30/6, G.157/6 Haberdar olmak, öğrenmek, idrak etmek, kavramak], [*vaḳti geç-:* G.429/5 Vakti/zamanı geçmek/bitmek], [*vâlih ü ḥayrân ol-:* G.257/6 Aklı gidip şaşkın olmak], [*var eyle-:* K.28/36 Daim kılmak], [*var ol-:* G.295/9, G.4/2 Var olmak], [*vaṣf eyle-/id-:* G.365/7, K.12/35, K.18/78, G.154/5, G.362/7, Nitelemek, anlatmak, övmek], [*vâṣıl ol-:* G.412/4 Ulaşmak, kavuşmak], [*vaṣl ol-:* G.351/7 Kavuşmak, ulaşmak], [*vaẓʿ ol-:* G.387/4 Koyulmak, konulmak], [*vefâ ḳıl-:* G.242/3 Sevgi ve ilgi göstermek, sadakatte bulunmak], [*vefâlar it-:* G.374/5 Sevgi/vefa göstermek], [*velvelenâk it-:* K.9/40 Şaşkınlık vermek, gürültülü bir duruma getirmek], [*vezân ol-:* K.5/8, K.18/72, G.289/2, G.63/7 Esmek (rüzgar, yel)], [*vezîr ol-:* K.21/42 Vezir olmak], [*vezn it-:* K.29/20 Ölçmek, tartmak], [*vezn olun-:* K.23/72 Ölçülmek/tartılmak], [*vîrân eyle-:* G.254/4 Yıkmak, harap etmek], [*vîrân ol-:* G.70/5 Yıkılmak], [*vîrân olup ḳal-:* G.394/6 Yıkılıp kalmak, harabe olmak], [*vuṣlat ol-:* K.22/39 Kavuşmak, ulaşmak], [*vużû-sâz ol-:* G.245/3 Abdest almak], [*yâd illere düş-:* G.169/1, G.205/1 Yad ellere düşmek, aile ocağından uzak yerlere gitmek], [*yâd ol(un)-:* (8) K.3/8, G.87/9, G.121/2, G.57/6, G.167/7Anılmak, hatırlanmak, söylenmek], [*yâd olduġın gör-:* K.19/39 Hatırlandığını/hakkında konuşulduğunu görmek], [*yâda gel-:* G.129/1, G.102/4, G.12/3Hatırlamak, anmak], [*yaġma it-:* G.371/7 Yağmalamak], [*Yaʿḳûbveş ol-:* K.27/5

Hz], [Yakup gibi olmak], [*yan yaḳıl-:* G.66/4, G.290/3 Dert yanmak, sızlanmak, son derece mahzun olmak, yanıp yakılmak, ağlayıp sızlamak], [*yañup yaḳıl-:* G.269/4 Çok acı çekmek, yanıp yakılmak], [*yârân-pesend ol-:* G.363/5 Dostları/arkadaşları sevmek/beğenmek], [*yâri gör-:* G.295/6, G.415/1 Sevgiliyi görmek], [*yaz olduġın gör-:* G.306/1 Yaz mevsiminin geldiğini görmek], [*yek-ṭabîʿat ol-:* K.22/32 Bir/tek karakterli/mizaclı olmak], [*yer vir-:* G.12/5 Yer ayırmak, değer vermek], [*yerinden bil-:* G.196/6 Yerinden bilmek/tanımak], [*yerinden ḳop-:* K.12/33 Yerinden kopmak], [*yerinden ḳopar-:* K.18/24 Bulunduğu yerden koparmak, sökmek], [*yıḳılup git-:* G.195/5 Yok olmak, sona ermek], [*yir bul-:* G.378/3 Yer bulmak], [*yir yir söylen-:* K.28/35 Yer yer/bazen söylenmek/anlatılmak], [*yirlere dökül-:* G.409/4 Yerlere dökülmek], [*yolına gel-:* K.12/8 Yoluna gelmek, karşısına çıkmak], [*Yûsuf-nigâr it-:* G.430/2 Yusuf resmi yapmak], [*yüzüñ gör-:* G.15/4 Yüzünü görmek, yüzüne bakmak], [*żabṭ it-:* G.334/5 Zapt etmek, zorla almak, ele geçirmek], [*ẓâhir eyle-:* G.213/2 Meydana/ortaya çıkarmak], [*ẓâhir ol-:* (9) K.16/41, K.23/40, G.131/1, G.381/1, G.365/7Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak], [*zaḥmet çek-:* G.228/5 Sıkıntı/zorluk çekmek], [*żam ol-:* K.17/84 Eklenmek, katılmak], [*zamânı gel-:* G.17/8 Bir olayın veya durumun vaktinin gelmesi], [*żamîme ol-:* G.233/5 Eklenmek, ilave edilmek], [*ẓan(n) eyle-/id-:* G.134/3, G.219/4 Zannetmek, sanmak], [*zâr eyle-:* G.114/1, G.248/7 Ağlatmak, inletmek], [*zâr ḳal-:* G.279/2 Ağlar/inler halde kalmak], [*żarar gel-:* K.28/18 Zarar görmek], [*zârını gör-:* G.277/6 Feryadını/inlemesini görmek], [*żarûrî añla-:* G.320/4 Mecburen/ister istemez anlamak], [*zebûn ol-:* G.209/1 Düşkün olmak/kendini kaptırmak], [*zehr-feşân ol-:* G.294/4 Zehir saçan olmak], [*ẕelîl it-:* K.18/10 Aşağı/alçak duruma düşürmek], [*zelzele düş-:* K.16/15 Zelzele/sarsıntı olmak], [*zelzelenâk it-:* K.9/23 Sarsmak, titretmek], [*zemîne düşme-:* G.432/3 Yere düşmemek. (Fırlatılan ok/yan bakış bağlamında)], [*zemîn-endâz id-:* K.8/6 Yere atmak, yere çarpmak], [*zemzeme-perdâz ol-:* G.182/5 Ezgili/nağmeli şarkı söylemek], [*zencîre geç-:* G.160/2 Zincirlenmek, zincire geçmek], [*zerd eyle-/it-:* G.29/5, G.248/8 Sarartmak, soldurmak], [*zerrîn-legen ṭut-:* G.411/3 Altın leğen tutmak], [*zerrîn-mehâr eyle-:* K.8/34 Altından yular yapmak/takmak], [*zerrîn-ṭâs eyle-:* G.68/8 Altın tas etmek], [*ẕevḳ id-:* G.82/5, G.229/3 Zevk almak, eğlenmek, neşelenmek], [*ẕevḳi it-:* G.369/3 Eğlenmek, keyf etmek], [*ẕevḳin id-:* G.311/5 Tadını çıkarmak, lezzetini almak], [*zeyn eyle-/it-:* (7) K.12/70, K.12/85, G.227/2, G.235/1, K.18/102Süslemek, donatmak], [*zeyn ol-:* K.19/9, G.185/4 Süslenmek, bezenmek], [*ẕikr it-:* K.29/3 Anmak, zikretmek, hatırlamak], [*zînet bul-:* G.312/2 Süslenmek, güzelleşmek], [*zînet vir-:* K.10/66 Süslemek, güzelleştirmek], [*zîr ü zeber eyle-:* K.9/29, K.18/1 Altüst etmek, yerle bir etmek], [*żiyâ vir-*

: T.3/8 Işık vermek, nurlandırmak], [*ziyâd ol-:* K.9/2, G.285/6 Çoğalmak, artmak], [*ziyâde ol-:* G.278/5, G.182/2 Artmak, çoğalmak], [*żiyâfet ol-:* K.10/14 Ziyafet olmak], [*ziyân it-:* G.212/5 Zarar vermek], [*żiyâ-pâş ol-:* K.17/33 Işık saçmak], [*żiyâ-resân ol-:* K.23/26 Işık/aydınlık saçan/ulaştıran olmak], [*żiyâsın artır-:* G.144/4 Aydınlığını/parlaklığını artırmak], [*zûd ol-:* G.202/2 Çabuk olmak, hemen olmak], [*ẓulm id-:* G.4/4 Zulüm etmek].

5.7. Tamlamalar

"İzafet, bir ismin başka bir isimle veyahut şahısları gösteren zamirlerle olan münasebetlerini ifade eden bir tamamlamadır. Bir ismin şahıslarla olan münasebeti o ismin ifade ettiği şeyin o şahıslara mahsus olmasıdır. Bir ismin başka bir isimle münasebeti de o isme mahsus veyahud o ismin nev'ine mensup olmasıdır."[411]

"Türkçe isim tamlamaları, eski dil bilgisi kitaplarında "1. izâfet-i lâmiyye (veya izâfet-i temlikiyye) 2. izafet-i beyâniyye" biçiminde iki gruba ayrılarak incelenmiştir."[412]"Bazı kitaplarda ise "1. izâfet-i lâmiyye (veya izâfet-i temlikiyye) 2. izafet-i beyâniyye, 3. izâfet-i teşbihiyye" biçiminde üç gruba ayrılarak incelenmiştir."[413] Biz bu çalışmada Mezâkî Divanı'ndaki tamlamaları Arapça tamlamalar, Farsça tamlamalar ve Türkçe tamlamalar olmak üzere 3 başlık altında değerlendirmeye çalışacağız.

5.7.1. Arapça Tamlamalar

Divan edebiyatında şairlerin şiirlerde Arapçaya dair unsurları kullanırken daha çok kelime boyutunda kaldıkları, gramere dair unsurları, özellikle tamlama oluşturmada, çok fazla tercih etmedikleri görülmektedir. Bunun birçok sebebi bulunmakla birlikte en temel sebep olarak şiir dilinde Farsça'nın büyük etkisini söyleyebiliriz. Buna sebep olarak da yüzyıllar boyunca Farsça'nın edebiyat dili olarak kabul görmesi, Arapçanın ise daha çok dinî literatürde kullanılmış olmasıdır. Ancak başta İslam dini ve Kuran'ın etkisiyle divan şiirinde Arapçaya mahsus pek çok tamlama unsuru da kimi zaman kalıp olarak kullanılmış, kimi zamansa şairler tarafında oluşturulmuştur.

---

[411] Demir, C. (2007). Türkiye Türkçesi gramerlerinde isim tamlaması sorunu ve bir tasnif denemesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, C. VII, S. 1, 33.
[412] Demir, C. (2007). a.g.e., 33.
[413] Demir, C. (2007). a.g.e., 33.

Mezâkî Mevlevî bir şairdir. Her ne kadar divanında Mevlevîliğe dair ifade ve terimler çok fazla bulunmasa da şiirlerinden anlaşıldığı kadarıyla sadece Farsça değil, aynı zamanda Arapça da bildiği değerlendirilmektedir. Bunu şiirlerinde Kuran'a ve İslamî kültüre dayanan peygamberlere dair telmihleri ve ayet, hadis gibi kullanımlarına bağlayabiliriz. Aynı zamanda devrin şartları düşünüldüğünde divan tertip edebilecek bir şairin en azından Kuran'ı okuyup anlayabilecek kadar Arapça biliyor olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Bilindiği üzere Türkçede tamlamalar, isim tamlaması ve sıfat tamlaması olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Arapça'da da tamlamalar Türkçede olduğu gibi iki gruptur. Arap dilinin sentaksı gereği isim tamlamalarında tamlayan ile tamlananın, sıfat tamlamalarında isim ile sıfatın sıralaması Türkçedeki sıralamanın tam tersi şeklindedir.

Arapça tamlamaların divandaki kelime, terkip ve çeşitli kelime gruplarına göre hazırladığımız sözlükteki kullanım ve oranları şu şekildedir.

Çizelge 5.7.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Arapça Tamlamaların Sayı ve Oranları[414]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Arapça tamlamalı madde başı	147	%1, 04
B	Sözlükteki toplam madde başı sayısı	14102	
C	Arapça tamlamalı tüm kullanımlar	182	%0, 50
D	Tüm kullanımlar	36262	

Hazırladığımız Mezâkî Divanı sözlüğünde 147 madde başında Arapça isim ve sıfat tamlaması unsuru 182 farklı yerde kullanılmıştır. Buna göre Arapça tamlamların sözlükteki madde başı sayısına oranı % 1,04, Arapça tamlamalı tüm kullanımların divandaki tüm kullanımlara oranı ise % 0,50'dir.

Yukarıdaki sayı ve oranlara göre Mezâkî Divanı'nda Arapça tamlamalara çok sık başvurulmadığı görülmekle birlikte bu durum klasik Türk edebiyatında alışılagelmiş bir durumdur.

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan Arapça tamlama "*bi-ḥamdi'l-lâh*" tamlamasıdır. "Allah'a şükür olsun" anlamına gelen bu Arapça tamlamayı da barındıran bu kalıp ifade 8

[414] bkz. (çizelge 3) dipnot.

defa kullanılmıştır.

"Mezâḳî sen ne ġam yirsin ʿadû-yı kîne-güsterden
Bi-ḥamdi'l-lâh seni ġâlib anı maġlûb yazmışlar"[415] [G.142/7]

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan Arapça tamlamaların listesi bulunmaktadır.[416]

[*bi-ʿavni'llâh:* T.5/1 Allah'ın yardımı ile], [*bi-ḥamdi'l-lâh:*(8)K.8/47, G.18/7, K.19/1, K.19/41, K.28/1Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla], [*bismi'l-lâh:* G.115/1 Allah'ın adıyla], [*ʿâşıḳ-ı ṣâdıḳu'l-vedâd:* G.338/1Sevgisi/dostluğu samimi/içten olan âşık/seven], [*ʿavâmü'n-nâs:* G.421/5 Sıradan insanlar], [*ʿavn-ı yedu'l-lâh:* G.50/5 Allah'ın kudretinin yardımı], [*baḥr-i serîʿü'l-cereyân:* K.2/30Hızlı akan deniz, coşkulu/dalgalı deniz], [*beytü'l-eṣnâm:* K.9/38, K.22/37Putlar evi], [*beytü'l-ḥazen:* G.181/1, G.308/2 Hüzünler ev, Hz. Yusuf'tan ayrılan Hz. Ya 'kûb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi], [*beytü's-ṣanem:* G.156/3, G.308/7, G.352/6 Put evi, sevgilinin evi], [*beytü's-ṣanem-i ʿışḳ:* G.30/3Aşkın put evi], [*bintü'l-ʿineb:* G.316/6 Üzümün kızı, şarap], [*bismi'l-lâh-keş-i ʿunvân:* G.1/1Başlığının, adının bismillah çekeni. Eserin ilk söz sahibi], [*buġatü't-ṭayr-ı ṣaḥn-ı ʿâlem:* K.8/4 Dünya sahnesinde âsi kuş], [*cây-ı fetḥü'l-bâb-ı maḳṣad:* G.247/6Maksadın/amacın fetih kapısının yeri/makamı], [*cündü'l-müʾminîn:* T.6/1 Müminlerin askeri], [*çeşm-i ülü'l-ebṣâr:* K.18/35 Basiret sahibi kişilerin gözü/nazarı], [*ḍarb'ül mesel:* K.2/5 Atasözü, duruma uygun olarak söylenen söz], [*dârü'l-bevâr eyle-:* K.8/30 Cehennem etmek], [*dârü'l-ḥikem:* K.14/49 Hikmetler evi/yurdu], [*dârü'l-mülk-i naẓm:* G.1/7 Şiirin başkenti], [*dârü'ş-şifâ-yı kûy-ı cânân:* G.21/4 Sevgilinin köyünün şifahanesi, sevgilinin evi], [*dâyire-i merkezü'l-efrâd:* K.29/30 Kişilerin merkezinin dairesi], [*dem-i enfâs-ı rûḥu'l-lâh:* G.324/2Hz. İsa'nın nefeslerinden nefes], [*derbeder-i vâdîyü'l-ilḥâd:* K.29/23 İslam dinine ve Kuran'ın koyduğu kurallara karşı gelme vadisinin/alanının derbederi/başıboşu], [*dergâh-ı veliyyü'n-niʿam:* K.16/42 Dinine sımsıkı bağlı kimsenin dergahı/makamı], [*dergeh-i kehfü'l-ümem:* K.16/9 Ümmetin/müslümanların sığınma yeri dergah], [*der-i beytü'l-ḥarâm-ı ʿışḳ:* G.130/4 Aşkın Kâbe'sinin kapısı], [*deryûzekâr-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirâm:* G.33/2Soyluların şarap dolu bardağının yudumunun dilenciliği], [*dürretü't-tâc:* K.13/27 İnci taşlı başlık], [*düstûr-ı*

[415] Mermer, A. (1991). a.g.e., 368.
[416] Mezâkî Divanı'nda kullanılan herhangi bir Arapça tamlama ifadesinin sayısı beşten fazla ise sadece beş tanesinin şiir ve beyit numarasına dair kodlama verilmiş ve ek olarak söz konusu Arapça tamlamanın kaç defa kullanıldığı parantez içerisinde yazılmıştır.

celîlü'l-âsâr: T.3/1 Eserleri büyük/ulu vezir], [*ebu'l-fetḥ-i cihân:* K.8/16 Cihan fatihlerinin babası], [*el-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harâm-ı ʿışḳ:* G.7/3 Aşkın kutsal evinin (Kabe) yolunun ateş tartanı], [*eyyede'l-lâh:* K.9/44 Allah güç/kuvvet versin], [*faḫrü'l-vüzerâ:* K.29/17 Vezirlerin övüncü], [*fâriġü'l-bâl:* G.422/3 Kanattan kurtulmuş, her türlü dünyevi kayıttan kurtulmak], [*faṣlü'l-ḫitâb-ı dâniş :* G.76/9 Bilginin başı ile esasını ayırabilen. Faṣlü'l-ḫıtâb: Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan bir tabir; sözlü ve yazılı ifadelerde başlangıç cümlesini asıl kısımdan ayıran tabir anlamında belâgat terimi], [*fâyiḳü'l-aḳrân ol-:* G.257/10Akranlarından üstün olmak], [*fâyiḳü'l-aḳrân-ı zamâne:* K.12/77 Zamanındaki/devrindeki akranlarından üstün], [*felekü'ş-şems:* K.17/47, K.21/51 Güneşin bulunduğu felek], [*feyż-i ṣıbġatu'l-lâh:* G.173/7 Allah'ın yaratıcı gücünün bereketi/bolluğu], [*fikr-i mâʾü'l-ḥayât:* K.25/22 Hayat suyu fikri/düşüncesi], [*firâḳ-ı cennetü'l-me'vâ-yı cânân:* G.404/8 Sevgilinin Meva cennetinden ayrılma. Meva Cenneti: "İman edip güzel amel işleyenlere gelince, onlar için Me`vâ Cennetleri vardır." (Secde, 32/19 ve En-Necm, 53/15)], [*gerden-i Rûḥü'l-Ḳudsî:* G.53/3 Cebrail'in boynu], [*ḫâk-i ḥarem-i ʿumdetü'l-evtâd:* K.29/13 Ağaç veya demir kazıklara/direklere dayanmış Harem'in toprağı. Harem: Hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren Kabe'ye doğru olan kısım], [*Ḫalîlu'l-lâh-ı ʿışḳ:* G.200/4 Aşkın sadık dostu/Hz. İbrahim'i], [*ḫâliṣü'l-fuʾâd:* G.338/1 Yüreği/gönlü saf/samimi], [*ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rûḥü'l-Ḳudsî:* G.156/7 İlahi gerçeği kavrayan ruhun boynundaki zincirin halkası], [*ḫayrü'l-ḫalef:* T.3/4, K.12/71, K.14/24, K.16/14 Hayırlı evlat], [*hem-nâm-ı faḫrü'l-mürselîn:* G.350/10 Resullerin övündüğü (Hz. Muhammed) ile aynı adı taşıyan.(Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa)], [*ḥırz-ı âfet-i ʿaynü'l-kemâl:* K.6/9 Nazar değme belasının sığınağı], [*Ḫudâ-yı zü'l-celâl:* K.6/24 Celal sahibi Allah], [*ḥüsn-i bintü'l-ʿineb:* G.198/4 Üzümün kızının/şarabın güzelliği], [*ḥüzn-i beytü'l-aḥzân:* K.25/9 Hüzünler evindeki üzüntü], [*ibn-i füḥûlü'l-vüzerâ:* K.18/48 Vezirlerin en ileri geleninin oğlu], [*ibn-i niẓâmü'l-vüzerâ:* T.2/1 Vezirlere düzen verenin oğlu], [*ibnü'l-emîr:* K.1/22, K.1/22 Bir kavmin/ şehrin başının oğlu], [*Kaʿbetü'l-ʿuşşâḳ:* G.271/5, G.422/5, G.423/5 Âşıkları Kâbe'si], [*kâmilü'l-îmân-ı zamâne:* K.12/40 Zamanın/devrin imanı olgun olanı], [*ḳand-i ʿaẕbü'l-beyân-ı maʿnâ:* K.21/24 Anlamın söylenişinde tatlılık olan şekeri], [*kâr-ı bu'l-ʿaceb:* G.13/3 Şaşılacak iş], [*ḳarîn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref:* G.426/2 Şeref/yücelik evinin yıldızına yakın], [*ḳaṣabü's-sabḳ:* K.10/70 Benzerlerine üstün gelen kimsenin kazandığı mükâfat], [*kaʾsü'l-kirâm:* G.11/5 Soyluların şarap dolu bardağı], [*kâtibü's-sırr:* G.156/12 Gizli şeyler yazdırılan kâtip], [*ḳâyidü'l-ecnâd-ı cihâd:* K.18/53 Allah yolunda savaşan askerleri kaydeden], [*keffü'l-ḫaḍîb:* G.179/7 Kınalı avuç/el], [*kemâ-hüve'l-ʿâde:* K.23/24 Âdet olduğu gibi/üzere], [*ḳıble-i beytü's-*

ṣanem: G.74/3Put evinin kıblesi], [*ḳubbetü'l-irşâd:* K.29/15 Doğru yolu gösteren kubbe/bina], [*kuḥlü'l-başar:* K.12/41, G.390/8 Göz sürmesi], [*ḳurretü'l-ʿayn:* G.173/2, G.304/2 Göz nuru], [*ḳurretü'l-ʿayn-ı emel:* K.1/34 Ümidin göz nuru], [*kûşe-i beytü'l-ḥazen:* G.383/1 Hüzünler evinin köşesi, Hz. Yusuf'tan ayrılan Hz. Ya 'kûb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi], [*ḳuṭbü'l-akṭâb-ı velâyet:* G.421/6, G.423/7 Veliliğin kutblar kutbu (velilerin başı sayılan büyük veli)], [*ḳutbü'l-vüzerâ:* K.12/40Vezirlerin en büyüğü], [*luṭf-ı ẕât-ı melekiyyü'ş-şiyem:* G.156/15 Melek huylu zatın lütfu/keremi], [*mâʾü'l-ḥayât-ı midḥat:* K.1/39 Övgünün hayat suyu], [*mâʾü'l-ḥuyût-ı vuṣlat:* G.116/5 Kavuşmanın hayat suyu], [*mâcerâ-yı çeşm-i Rûḥü'l-Ḳuds:* G.437/2 Kutsal ruhun/Cebrail'in gözündeki macera], [*mâ-hüve'l-maḳṣûd:* K.1/19 Amaç olan şey], [*maḥzenü'l-esrâr:* G.45/3, G.240/1 Esrar mahfazası/torbası, sırlar hazinesi, Nizamî'nin eseri], [*maḳsemü'l-erzâḳ:* K.17/32 Yiyecek/içeceklerin taksimi/bölünmesi], [*maʿmûl-i dârü'ḍ-ḍârb-ı endîşe:* G.168/5 Düşünce parasının basılma yerinden çıkan ürün/para], [*Maṭlaʿü'l-Envâr:* G.45/2, G.48/1, G.240/1 Nurların ortaya çıkması. Hüsrev-i Dihlevî'nin eseri], [*maṭlaʿü'l-envâr-ı ḳalb-i müstenîr:* K.1/23 Parlak kalbin nurlu doğuşu], [*maṭlaü'l-işrâḳ:* K.17/32, K.18/108 Güneşin doğarak etrafı aydınlatması], [*mefḫarü'l-emcâd:* K.29/17 Şeref/onur sahibi olanların övünme sebebi/kaynağı], [*melce-i ḫâṣü'l-ḫavâṣ:* G.421/5 Nitelikleri has/özel olanların sığınağı], [*menâb-ı Ẕü'l-feḳâr:* K.8/18Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği ucu çatallı kılıcın vekili], [*mevhibet-i ẕü'l-minen-i rûzgâr:* K.27/14 Zamanın minnet edileninin (Allah) ihsanı/bağışı], [*misâl-i levḥa-i sebʿa'l-mesânî:* K.26/35 Tekrarlanan yedi ayet (Fatiha suresi) sayfası gibi. Tekrarlanan yedi ayet: "Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve yüce Kur'an'ı verdik. "(Kur'an-ı Kerim, Hicr suresi 15/87) ayetinden iktibastır], [*muʿciz-ġazel-i bâhirü'l-iʿcâz:* G.6/9Aciz bırakması apaçık kimsenin söyleyemeyeceği gazel], [*nâfîcetü'l-misk:* G.373/4 Misk göbeği], [*neşve-baḫşâ-yı büt-i beytü's-ṣanem:* G.11/2 Put evinin putunun verdiği keyif/neşe], [*niʿme'l-bedel:* T.3/15, G.300/1 Ne güzel bedel, karşılık], [*Niẓâmü'l-Mülk:* K.18/59 Ebû Alî Kıvâmüddîn (Gıyâsüddevle, Şemsülmille) Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî (ö.485/1092). Büyük Selçuklu veziri, Ortaçağ İslâm dünyasının en başarılı devlet adamlarından biridir], [*nûr-ı ʿaynü'l-yaḳîn:* K.21/30 Yakından gören gözün nuru], [*nûr-ı dîde-i ṣadrü'ṣ-ṣudûr:* K.19/15 Sadrazamların en yücesinin gözünün nuru], [*nükte-i şaḳḳü'l-ḳamer:* G.110/1 Şakkü'l-kamer'de herkesin anlayamadığı ince anlam. Şakkü'l-kamer: Hz. Muhammed'in parmak işaretiyle ayı ikiye bölmesi şeklinde gösterdiği mucize], [*reʾisü'l-küttâb:* G.156/12 Eskiden Osmanlı hariciye vekillerinin ünvanı], [*resm-i ḥabbetü's-sevdâ:* G.268/2 Çörekotu/ben şekli], [*reʾsü'l-mâl-i ḥasret:* G.28/2 Hasret sermayesi], [*reʾsü'l-mâl-*

i ʿişve: G.220/6 İşve/naz sermayesi], [*Rûḥü'l-Emîn:* (6) G.32/2, G.171/4, G.288/6, G.333/2, G.347/5 Dört büyük melekten biri olan Cebrail], [*Rûḥü'l-Ḳudüs:* G.323/4 Kutsal ruh, Cebrail], [*rû-mâl-i ġubâr-ı der-i dârü'l-ḥikem:* K.16/24 Hikmet evinin kapısının eşiğindeki toza yüz süren], [*rûşenâ-baḫş-ı ʿuyûn-ı ülü'l-ebṣâr:* G.240/3 Görüş kabiliyetinde olan gözlere ışık/aydınlık veren/bahşeden], [*rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rûzgâr:* K.4/19 Devrin Medine şehri ve civarının muhafızı rütbesi], [*ṣabâḥü'l-ḫayr:* G.186/7Hayırlı/güzel sabahlar], [*ṣadrü'ṣ-ṣudûr:* K.20/11 Sadrazamların en yücesi], [*ṣaf-şiken-i ḳâyidü'l-ecnâd:* K.29/21Askerleri kaydeden safları yaran yiğit], [*ṣâḥibü'l-îcâd:* K.29/25 İcat/yenilik sahibi], [*sâkin-i beytü'l-ḥazen-i rûzgâr:* K.27/5 Zamanın hüzünler evinde oturan], [*sâye-i rabbü'l-ibâd:* T.4/3 Kulluğun rabbinin gölgesi, Allah'ın gölgesi], [*secde-i Rûḥü'l-Emîn:* G.113/3 Dört büyük melekten biri olan Cebrail'in secdesi], [*serdâr-ı bu'l-maġâzî:* G.170/11 Savaşla ilgili menkabelerin kumandanı], [*serîʿü'z-zevâl:* G.238/4, G.325/2 Çabuk sona eren/biten], [*ser-pençe-i şiblü'l-ased:* T.3/13 Arslan yavrusunun pençesi], [*ṣıbġatu'l-lâh:* G.422/7 Allah'ın yaratıcı gücü], [*sırrü'l-ḫalîfe-senc-i ṣuver-bend-i ʿâlem:* G.185/5 Âlemin/dünyanın suretini/görünüşünü kapamış halife dağıtanın sırrı], [*sulṭân-ı bu'l-maġâzî:* K.3/3 Savaşla ilgili menkabelerin sultanı], [*sulṭânü's-selâṭîn-i cihân-ı şân u şevket:* K.8/20 Büyüklük ve şan dünyasındaki sultanların sultanı, hükümdarların hükümdarı], [*ṣûret ü maʿnî-i beytü's-ṣanem:* K.18/85 Put evinin anlamı ve sureti/şekli], [*süḫan-güẕâr-ı ulü'l-emr-i heft-kişver:* K.23/37 Yedi iklimin hükümdarına sözü geçen], [*sümme'l-ḥased:* M.2/2 Tekrar kıskanılır], [*şevḳ-i iḳbâl-i ciger-gûşe-i ṣadrü'l-vüzerâ:* T.3/7 Vezirlerin sadrazamının ciğer köşesinin gelecek/saadet hevesi/arzusu], [*şiblü'l-ased:* K.12/67, K.13/20 Aslan yavrusu], [*taʿâla'l-lâh:* K.8/76 Yüce Allah], [*taḫte'l-ḥisâb-ı ebrû:* G.365/2 Kaşın altındaki hesap, kaşın hesabının altında], [*taḫte'l-livâ-yı zülf-i dü-tâ:* G.135/3 Bükülmüş, kıvrılmış zülfün bayrağı altında], [*temme bi'l-ḫayr:* K.22/52 Hayırlısıyla bitti, tamamlandı], [*teʾyîd-i ricâlu'l-lâh:* K.19/2 Allah'ın isteğinin desteği], [*tûġ-ı şeref-i ṭâliʿ-i ṣadrü'l-vüzerâ:* K.14/20 Vezirlerin başının talihinin şeref tuğu], [*vâḳıf-ı sırrü'l-ḥikemî:* K.9/18 Hikmet ve düşüncenin sırrını bilen], [*vâsıṭatü'l-ʿaḳd:* K.14/67, K.16/29, K.18/117 Sözün arası/bağı], [*veliyyü'l-enʿâm:* K.22/11 Velinimet], [*veliyyü'n-niʿam:* K.24/49 Nimetler sahibi], [*Veysü'l-Ḳaran -ı rûzgâr:* K.27/39 Zamanın Veysel Karani'si], [*yâ Rasûlu'l-lâh:* K.1/31 Ey Allah'ın resulü, ey Hz. Muhammed], [*yâ şefîʾe'l-müznibîn:* K.1/42 Ey günahların bağışlatıcısı (Hz. Muhammed)], [*zer-i dârü'l-ʿayârı ʿışḳ:* G.172/2 Aşkın ayarını belirleyen/ayar evindeki altın], [*zer-i dârü'l-ʿayâr-ı maʿnâ:* K.23/72 Anlamın ayarını belirleyen/ayar evindeki altın], [*zer-i meskûk-ı şüẕûrü'z-zeheb:* K.9/55 Altın kırıntısıyla para/sikke haline getirilmiş altın], [*zerretü't-tâc-ı kelâm-ı*

fuṣaḥâ: G.296/3 Düzgün ve açık konuşanların sözünün tacındaki zerre/küçük parça], [*Ẕü'l-feḳâr:* G.232/7, G.339/9 Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı].

Aşağıdaki listede bulunan kelime ve cümleler ise Arapça tamlama değildir, ancak Arapça harf-i tarif bulundurmaları nedeniyle bu çalışmada yer vermenin uygun olacağı düşünülmüştür.

[*lev-ḥaşa'l-lâh:* K.9/44, K.11/15, K.17/25, K.18/54 Allah ırak eylesin, vahşet vermesin], [*fi'l-ḥâl:* K.18/24, G.253/2 Hemen, derhal], [*fi'l-mesel:* G.393/2 Söz gelişi, misaldeki gibi, örnek olarak, meselâ], [*el-minnetü li'l-lâh:* (9) K.12/51, K.12/75, K.14/1, K.14/2, K.14/3 Allah'a minnet olsun, şükür olsun], [*bu'l-ʿaceb:* K.2/1, G.173/1, G.186/1, G.192/5, G.304/1, G.318/3 Şaşılacak şey, acayip], [*bu'l-ʿaceb-i şuʿbede-i ʿışḳ-nümâ:* G.200/7 Aşk gösteren hokkabazlığın şaşkınlığı], [*bu'l-heves:* G.282/6 Her şeye istekli/hevesli], [*bi'l-bedâhe:* K.23/70 Birdenbire, düşünmeden, derhâl], [*bâreke'l-lâh:* (14) K.6/2, K.9/1, K.10/1, K.10/3 Allah mübarek etsin], [*ḥamdüli'l-lâh:* (9) K.9/78, K.18/1, K.18/2, K.18/3, K.18/4 Allah'a hamd olsun, çok şükür], [*ʿale'd-devâm vir-:* G.426/6 Durmadan/devamlı vermek], [*ʿârif-i bi'l-lâh:* M.6/1 Allah için bilen], [*bi'l-lâh:* G.150/18 "Allah için, Allah hakkı için" anlamında bir yemin sözü].

5.7.2. Farsça Tamlamalar

Klasik Türk edebiyatında şairlerin en çok tercih ettikleri tamlama türleri Farsça tamlamalardır. Oluşumu Türkçedeki tamlama oluşumunu tam tersi bir şekilde, daha açık bir ifade ile tamlayan ve tamlananın veya sıfat ile ismin yer değiştirerek ve duruma göre"-ı, -i, yı veya -yi" şeklinde bağlama unsurunun geldiği bu yapılar, istisnaî durumlar hariç, Arapça veya Farsça kelimelerden oluşurlar.

Klasik Türk edebiyatında şairlerin dillerine dair "sade veya ağır" şeklinde değerlendirmelerin en önemli dayanağı olarak bilinen Farsça tamlamalar çoğu zaman şairlerin edebî hünerlerinin de göstergesi olmuştur. Nitekim kimi şairler eserlerinde Farsça tamlamaları oldukça sıkkullanarak aruz kusurlarını azaltmayı ve şiirlerindeki ifade gücünü artırmayı hedeflemişlerdir. Ancak Farsça tamlamaları sık kullandıkları için dilleri ağır ve süslü olarak nitelenmekten kurtulamamışlardır. Dolayısıyla klasik Türk edebiyatında Farsça tamlamaların kullanımı kimi zaman hünerken kimi zaman da anlaşılma sorununun

sebebidir.

Mezâkî'nin dil ve üslubuna "sade" veya "ağır" şeklinde ve belki de en önemli tesbitin yapılacağı bu bölümde, hazırladığımız Mezâkî Divanı sözlüğünde Farsça tamlamaların kullanımı ile ilgili aşağıdaki tablolar hazırlanmıştır.

Çizelge 5.7.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Farsça Tamlamaların Sayı ve Oranları I[417]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Farsça tamlamalı madde başı	8867	%62, 87
B	Sözlükteki toplam madde başı sayısı	14102	
C	Farsça tamlamalı tüm kullanımlar	10208	%28,15
D	Tüm kullanımlar	36262	

Mezâkî Divanı'nda kullanılan kelime ve deyim, birleşik fiil, kalıp ifade vd. çeşitli kelime gruplarıyla ilgili hazırladığımız bağlamlı sözlükte toplam 14102 madde başı kelime veya çeşitli kelime grupları bulunmaktadır. Bu madde başı kelime veya kelime gruplarından Farsça tamlama ihtiva eden madde başı sayısı 8867'dir. Bu bağlamda Farsça tamlamaların bulunduğu madde başlarının tüm madde başlarına oranı % 62,87'dir. Divanda Farsça tamlamalı tüm kullanımların sayısı ise 10208'dur. Bu sayı divandaki tüm kullanımların sayısı olan 36262 ile oranlandığı zaman ise % 28,15 oranı çıkmaktadır.

Bu oranlar Halil Çeltik'in "…Hayretî Divanı'nda Farsça terkibe giren kelime sayısı divanın ortalama % 17'lik kısmına denk gelmektedir. Hayretî'nin yakın dostlarından olan Hayâlî'de bu oran % 20, Usûlî'de % 15'tir. Mezâkî'de % 45, Sabit'te % 36'lara varan bu oran Rumelili şairlerin Fars edebiyatından doğrudan etkilendiklerinin bir kanıtıdır, "[418] şeklindeki tespitini destekler niteliktedir.

Yukarıdaki sayı ve oranlar göz önüne alındığında Mezâkî, Farsça tamlamaları oldukça sık kullanmış bir şairdir ve tabiri caizse "dili ağır" olarak nitelenebilir.

Ancak Farsça tamlamaların kullanımında tarafımızca ölçü olarak alınan bir unsur vardır ki o da tamlamalarda bağlama unsuru olarak kullanılan "-ı, -i, -yı veya -yi"nin bağladığı kelime veya kelime grubu sayısıdır. Daha açık bir ifade ile "âb-ı hayât" gibi

[417] Divanda kullanılan Farsça tamlama sayısının oldukça fazla olması sebebiyle tamlama sayılarının tespitinde +/- 10 şeklinde farklılık olabilir.
[418] Çeltik, H. (2013) *Rumeli şairlerinin şiir dünyası*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları, 143-144.

tamlayan ve tamlanandan oluşan ikili basit bir terkip mi yoksa "ġulüvv-i ṣaḥne-i ġam" gibi ikiden fazla kelime veya kelime grubundan oluşan Farsça zincirleme bir tamlama olup olmadığıdır. Zira bir şiirde ikiden fazla kelime veya kelime grubundan oluşan Farsça tamlamalar "ağır dil"in temel göstergesi kabul edilebilir. Bu bağlamda Mezâkî Divanı'nda kullanılan Farsça tamlamaların tamlayan-tamlanan veya isim-sıfat sayılarına göre aşağıdaki çizelge hazırlanmıştır.

Çizelge 5.7.2.1. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Farsça Tamlamaların Sayı ve Oranları II[419]

	Divanda Farsça tamlama gruplarının sayıları ve toplam sayılara oranları					
	İkili	**Üçlü**	**Dörtlü**	**Beşli**	**Altılı**	**Toplam (T)**
Farsça Tamlamaların Toplam Madde Başı Sayısı	5577	2487	692	104	4	8867
	%62, 89	%28, 04	%7, 8	%1,17	%0, 04	
Farsça Tamlamalı Tüm Kullanımlar	6907	2501	692	104	4	10208
	%67, 66	%24, 5	%6, 77	%1, 01	%0, 03	

Mezâkî Divanı'nda kullanılan Farsça tamlamaların kendi içerisinde madde başı ve tüm kullanımlarına dair hazırladığımız sayı ve oran çizelgesine göre aşağıdaki tespitleri yapabiliriz.

Farsça tamlamalar ikili, üçlü, dörtlü, beşli ve altılı olmak üzere 5 gruba ayrılmıştır. Divanda en sık kullanılan Farsça tamlamalar ikili olarak nitelediğimiz ve "dil-i zâr, âfet-i cân vb." şekilde tek bir bağlama unsurundan oluşan yapılardır. Divanda Farsça tamlamalar arasında ikili tamlamalar, madde başında kullanılan 8867 Farsça tamlama arasında 5577 defa ve % 62,89 oranı, tüm kullanımlarda ise 10208 Farsça tamlama arasında 6907defa ve % 67,66 oranı ile en sık kullanılan Farsça tamlamalardır. Ayrıca divanda birden fazla kullanılan 771 Farsça tamlamanın 760 tanesini ikili tamlamalar oluşturmaktadır.

İkili tamlamalar arasında bazı Farsça tamlamalar divanda en sık kullanılan tamlamlardır. Bunlar arasında en sık kullanılan Farsça tamlama"ehl-i dil"dir. "Gönül

[419] bkz. (çizelge 3) dipnot.

sahibi, âşık vd.” anlamlarındaki bu Farsça tamlama Mezâkî Divanı’nda 27 defa kullanılmıştır.

“**Ehl-i dil** birbirinüñ ḳadrini aʿlâ añlar
Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yârânı”[420] [K.9/73]

Divanda sık kullanılan bir diğer Farsça ikili tamlama ise “sûde-i elmâs”dır. Divanda 15 defa kullanılan bu Farsça tamlama “elmas tozu/kırıntısı” anlamına gelmektedir.

“ʿAceb mi **sûde-i elmâs** olursañ çeşm-i nâ-dâna
Hemîşe dîde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubâruz biz”[421] [G.169/3]

Mezâkî Divanı’nda sık kullanılan Farsça diğer ikili tamlamalar ve kullanım sayıları şunlardır: “ḫûn-i ciger: 14”, “bâd-ı ṣabâ: 13”, “vaḳt-i seḥer: 12”, “bezm-i mey: 11”, “câm-ı mey: 11”, “dil-i zâr: 11” ve “mâh-ı nev: 11”.

Mezâkî Divanı’nda “ʿazm-i kûy-i yâr, naʿra-i mestân-i ṣabûh” gibi üçlü olarak nitelediğimiz ve zincirleme yapıya sahip tamlamaların sayı ve oranı da oldukça yüksektir.

Farsça tamlamalar arasında üçlü tamlamalar, madde başında kullanılan 8867 Farsça tamlama arasında 2487 defa ile % 28,04 kullanım oranına sahiptir. Bu sayı ve oran tüm kullanımlarda ise 10208 Farsça tamlama arasında 2501 defa ve % 24,5 şeklindedir.

“Gülşene olsa revân **âb-ı zülâl-i keremi**
Tâze güller bitürür her ser-i ḫâr-ı dîvâr”[422] [K.10/45]

“**Peyk-i sirişk-i dîde** kim ḳaṭre-zen-i şitâb olur
Şevḳ-i cemâl-i yâr ile gör nice ġarḳ-ı âb olur”[423] [G.93/1]

Mezâkî Divanı’nda en sık kullanılan Farsça üçlü tamlama dört defa ile “mâcerâ-yı çeşm-i ter”dir. Bunun dışında “âfitâb-ı evc-i nâz, ʿazm-i kûy-ı yâr, beyt-i maʿmûr-ı sipihr,

[420] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[421] Mermer, A. (1991). a.g.e., 385.
[422] Mermer, A. (1991). a.g.e., 200.
[423] Mermer, A. (1991). a.g.e., 337.

feżâ-yı bezm-i ʿâlem, ġamze-i ḫûbân-ı zamâne, gerdiş-i câm-ı şarâb, ḫilâf-ı meslek-ı ṣabr u sükûn, nâm-ı leb-i laʿl-i dil-ber, naʿra-i mestân-i ṣabûh ve semiyy-i Aḥmed-i mürsel" tamlamaları divanda ikişer defa kullanılmıştır. Diğer üçlü tamlamalar ise birer defa kullanılmıştır.

Farsça tamlamalar arasında dörtlü tamlamalar, madde başında kullanılan 8867 Farsça tamlama arasında 692 defa ile % 7,8 kullanım oranına sahiptir. Bu sayı ve oran tüm kullanımlarda ise 10208 Farsça tamlama arasında yine 692 defa ve % 6,77 şeklindedir. divanda Farsça dörtlü tamlamaların bile madde başı fiillerden veya kalıp ifadelerden fazla olduğu göz önüne alınırsa Mezâkî'nin Farsça tamlamalara ne kadar sık başvurduğunu ve dilinin ağırlığının anlamak mümkündür.

Divanda kullanılan Farsça dörtlü tamlamalardan tekrar edilen tamlama bulunmamaktadır. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan Farsça dörtlü tamlamalardan örnekler bulunmaktadır.

"**Âbyârî-i sirişk-i dîde-i ḫûnbâr** ile
Bâġ-ı dilde hem gül ü hem yâsemînem tâzedür"[424] [G.140/2]

"Zihî **âmed-şud-ı râh-ı gülistân-ı maḥabbet**
Varup gülzâr-ı kûy-ı yâre murġ-ı nâme-ber geldi"[425] [K.28/4]

"Naẓm-ı aḥvâl-i perîşânuma ḳaṣd itdükçe
Ḫasb-i ḥâl-i dil-i miḥnet-zede der-hem geldi"[426] [K.11/30]

Divanda Farsça tamlamalardan beşli tamlamalar, madde başında kullanılan Farsça tamlamalar arasında 104 defa ile % 1,17 kullanım oranına sahiptir. Bu sayı ve oran tüm kullanımlarda ise 104 defa ve % 1,01 şeklindedir.

Mezâkî Divanı'nda tekrar edilen Farsça beşli tamlama bulunmamaktadır. Aşağıda Farsça beşli tamlamalardan örnekler bulunmaktadır.

[424] Mermer, A. (1991). a.g.e., 366.
[425] Mermer, A. (1991). a.g.e., 274.
[426] Mermer, A. (1991). a.g.e., 205.

"Ey Mezâḳî böyle muʿcîz-naġme-i ʿirfân olur
ʿ**Andelîb-i ḫoş-nevâ-yı şaḥn-ı bâġ-ı Mevlevî**"[427] [G.422/9]

"Nükte-perdâz-ı ḫıred-nâme-i erbâb-ı hüner
Ber-ṭaraf-sâz-ı ṭılısm-ı der-i genc-i esrâr"[428] [K.10/43]

Mezâkî Divanı'nda Farsça tamlamalardan altılı olarak nitelediğimiz 4 tamlama bulunmaktadır. Madde başında kullanılan Farsça tamlamalar arasında % 0,04 kullanım oranına sahiptir. Bu sayı ve oran tüm kullanımlarda ise % 0,03 şeklindedir.

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan Farsça altılı tamlamalar bulunmaktadır.

"**Bâr-ı reşk-i ḳadd-i bâlâ-yı sütûn-ı mermeri**
Âḫir itdi ḳâmet-i Zâl-i sipihr-i dûnı dâl"[429] [K.6/10]

"**Ḥırz-ı emân-ı âfet-i terk-i ṭarîḳ-i ʿışḳ**
Bâzû-yı şevḳ-ı ʿâşıḳ-ı ser-bâza bestedür"[430] [G.147/4]

"**Ârzû-yı fetḥ-i bâb-ı genc-i vaṣl-ı yâr** ile
Yoḳ yire maʿmûre-i ümmîdi vîrân eyledük"[431] [G.254/4]

"**Ḳanı sûz-ı derûn-ı ḫûn-ı eşk-i çeşm-i ter** zâhid
Ṭutalum zaʿferân-ı żaʿf ile sîmâñı zerd itdüñ"[432] [G.248/8]

Mezâkî Divanı'nda kullanılan Farsça tamlamaların % 40'a yakını üç ve daha fazla izafeden oluşan tamlamalardır. Bu da Mezâkî'nin divanındaki Farsça tamlama oranları göz önüne katıldığı zaman şairin divanındaki dil için "süslü ve ağırdır" şeklinde bir değerlendirme için yeterli sayılabilir.

[427] Mermer, A. (1991). a.g.e., 546.
[428] Mermer, A. (1991). a.g.e., 200.
[429] Mermer, A. (1991). a.g.e., 180.
[430] Mermer, A. (1991). a.g.e., 370.
[431] Mermer, A. (1991). a.g.e., 439.
[432] Mermer, A. (1991). a.g.e., 436.

5.7.3. Türkçe Tamlamalar

Bilindiği üzere klasik Türk edebiyatında şairler şiirlerinde Türkçe tamlamalardan ziyade Farsça tamlamaları tercih etmişlerdir. Ancak Türkçenin yapısı gereği divan şairlerinin Türkçe tamlama kullanmama gibi bir tercihte bulunmaları da mümkün olmadığı için şiirlerinde Türkçe birçok tamlama kullanmışlardır. Her ne kadar şiirlerinde Farsça tamlamaları oldukça yoğun kullanmış olsa da Mezâkî Divanı'nda pek çok Türkçe tamlama bulunmaktadır.

Türkçe tamlamalar isim tamlaması ve sıfat tamlaması olmak üzere iki grupta incelenmekte ve söz konusu tamlamalar da kendi içerisinde çeşitli açılardan değerlendirilmektedir. Çalışmamızın niteliği gereği Mezâkî Divanı'nda kullanılan Türkçe tamlamalar üzerinde genel değerlendirmeler yapmanın daha yerinde olacağını düşünmekteyiz. Zira, divanda Türkçe tamlamaların Farsça tamlamalarla iç içe geçmiş yapısı ve şiirlerin çoğunlukla devrik cümlelerle örülü söz dizimi sebebiyle Türkçe tamlamaların sayı ve oranı hakkında doğru bir tespit yapabilmek oldukça zor olacaktır. Hatta tamlamanın bir unsurunun ilk mısrada diğer unsurunun ikinci mısrada olduğu beyitler de düşünüldüğü zaman bu konuda sağlıklı bir tespit yapmak oldukça zor olacaktır.

Mezâkî Divanı'nda Türkçe isim tamlamalarının oluşumunda sırasıyla tamlayan ve tamlanandan oluşan en az birinin Türkçe kökenli kelimeden oluştuğu Türkçe isim tamlamaları çok sık rastlanmamaktadır.

"Ol ki **anuñ emrine** vâ-bestedür
Rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rûzgâr"[433] [K.4/19]

"Kûçegân-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektâş-ı Velî
Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbânı"[434] [K.9/12]

Divanda daha çok, şiirin yapısı gereği tamlayanla tamlananın yer değiştirdiği devrik Türkçe isim tamlamaları bulunmaktadır.

[433] Mermer, A. (1991). a.g.e., 175.
[434] Mermer, A. (1991). a.g.e., 193.

"Yine ey murġ-ı çemen **naġmelerüñ** var **senüñ**
Var ise ol gül-i terden **ḫaberüñ** var **senüñ**"[435] [G.263/1]

Ayrıca Farsça tamlama ile iç içe geçmiş isim tamlaması, yani Farsça tamlamanın Türkçe tamlama içerisinde tamlayan olduğu tamlamaları da kullanılmıştır.

"**Nüsḫa-i câm-ı Cemüñ żâbıṭası** maḥv oldı
Ki ne ḫaṭṭ u ne sibâḳı ne siyâḳı ḳaldı"[436] [G.413/2]

Yine Farsça tamlamanın Türkçe tamlama içerisinde tamlanan olduğu tamlamalar şeklinde de birçok örnek bulunmaktadır.

"Meẕâḳî var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnîsin
Senüñ eşʿâr-ı rengînüñ cihânı cümleten ṭutdı"[437] [G.411/7]

Divanda Türkçe isim tamlamasının tamlayan ve tamlananının Farsça terkipler olduğu durumlara da rastlanmaktadır.

"Meẕâḳî'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ârâsın
O **ṣâḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencînesin**gördük"[438][G.255/7]

Mezâkî Divanı'nda Türkçe bazı isim tamlamaları, aşağıdaki örnekte olduğu gibi, kimi zaman vezin veya kafiye gereği zorunlu bir kullanımmış izlenimi yaratmaktadır. Zira, şiirleri üzerinde çalışma yaptığımız Mezâkî'nin aşağıdaki isim tamlamalarını, vezin veya kafiye zorunluluğu olmasa, Farsça tamlama şeklinde kullanmayı tercih edeceğini düşünmekteyiz.

"Girîbân-çâk iken meclisde **yârüñ sînesin** gördük
Felekde biz daḫi **İskender'üñ âyînesin** gördük"[439] [G.255/1]

[435] Mermer, A. (1991). a.g.e., 445.
[436] Mermer, A. (1991). a.g.e., 540.
[437] Mermer, A. (1991). a.g.e., 539.
[438] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.
[439] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.

Mezâkî Divanı'nda sıfat tamlamalarının kullanımında da isim tamlamalarında olduğu gibi Türkçe tamlamalar yerine daha çok Farsça tamlamalar tercih edilmiştir. Ancak sıfat olarak kullanılan "bir" kelimesinin sıfat olarak kullanıldığı beş yüzün üzerinde sıfat tamlaması dikkat çekmektedir.

"Fürḳati ârzû-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
Hicre **bir çâre** mi var ṣabr u sükûndan ġayrı"[440] [G.438/6]

Yine sayı sıfatı olarak kullanılan "yüz" anlamına gelen "ṣad" kelimesi gerek Farsça tamlamalar içerinde gerekse Türkçe tamlamalarda yüzün üzerinde kelime grubunda sfat görevi üstlenmiştir.

"ʿArûseler yüridi **ṣad**-çerâġ-ı rûşen ile
Münevver oldı bu nüh-pâye kâḫ-ı ẓulmânî"[441] [K.23/25]

Divanda Türkçe isim tamlamalarındaki tamlayanın durumu gibi sıfat tamlamlarında da tamlamanın sıfatı Farsça bir terkibi belirtme veya niteleme görevi üstlenebilmektedir.

"Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestî olur ẓâhir
Hele ġamze gibi **bir ḫançer-i ser-tîz** göstersün"[442] [G.362/2]

"Behçet-i maʿnâ ile ince ḫayâliyle hemân
Bir güzel dil-ber-i bârîk-i miyândur süḫanüm"[443] [K.2/28]

Divanda sıfat tamlaması olarak daha çok Farsça birleşik kelimeler olarak niteleyebileceğimiz ve kimi zaman Farsça tamlama içerisinde tamlayan veya tamlanan görevindeki yapılar kullanılmıştır.

"Köhne-dâġ-ı dilimüz tâzeledüñ ey muṭrib
Yoḫsa ol naġme-i dil-sûz **nev-âġâze** midür"[444] [G.81/5]

[440] Mermer, A. (1991). a.g.e., 556.
[441] Mermer, A. (1991). a.g.e., 258.
[442] Mermer, A. (1991). a.g.e., 506.
[443] Mermer, A. (1991). a.g.e., 172.

"Ġazel-i pâk-i Meẕâḳî'ye nazîre dimege
Tâze-gû tâze-zebân tâze-cevâb isterler"[445] [G.103/9]

"Böyle **ḫûnîn-şerḥa-i dâġ-ı siyâhum** bir midür
Daʿvâ-yı mihr ü maḥabbetde güvâhum bir midür"[446] [G.118/1]

5.8. Kalıp İfadeler

Klasik Türk Edebiyatında "divan metinleri içinde atasözleri ve deyimlerin dışında kalan ancak gelenek içinde şairlerin ortak kullanımı neticesinde kalıplaşmış, farklı şairler elinde değişik söyleyişlerde kullanılsa bile anlamından çok da bir şey kaybetmeyen sözler vardır."[447] Ünlemler ve ikilemeleri de dahil edebileceğimiz kalıplaşmış bu sözler sadece klasik şirin değil, bir bütün olarak Türkçenin temel unsurlarındandır.

Kalıp sözler veya ifadeler konusunda "kalıp sözler en az iki sözcükten oluşan, içindeki sözcükler temel (düz) anlamlarını yitirmeden yeni bir kavramı, durumu, eylemi karşılayan söz öbekleridir,"[448] şeklinde bir değerlendirme olmakla beraber Türkçe kalıp ifadeler konusu dilbilimcilerin üzerinde tam olarak fikir ve söylem birliğine varamadıkları konulardandır. Özellikle deyimler, birleşik fiiller, ikilemeler vd. kelime gruplarının da kalıp ifadeler sınıfına dahil edildiği düşünüldüğü zaman söz konusu kelime gruplarından ayrı bir şekilde kalıp sözleri bir tasnife tahil etmek oldukça zordur. Bu duruma divan şiirinin terkipler başta olmak üzere Arapça-Farsça unsurlarla örülü yapısı eklenince kalıp ifadeler konusu, özellikle divan şiirinde kalıp ifadeler konusu, oldukça karmaşık bir hal almaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda kalıp ifade olarak tespit ettiğimiz kelime gruplarının deyimler, birleşik fiiller, ikilemeler vd. kelime grupları gibi üzerinde büyük oranda uzlaşılan belirli kriterler çerçevesinde tespit edilmediğini belirtmekte yarar görmekteyiz.

Aşağıdaki tabloda Mezâkî Divanı'nda kalıp ifade olarak değerlendirdiğimiz kelime

---

[444] Mermer, A. (1991). a.g.e., 331.
[445] Mermer, A. (1991). a.g.e., 344.
[446] Mermer, A. (1991). a.g.e., 352.
[447] Kılıçarslan, O. (2016). Hayali Bey Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 344.
[448] Çotuksöken, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları, 8 [Akt. Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig.* Kış. S.44, 91.]

gruplarına dair sayı ve oranlar bulunmaktadır.

Çizelge 5.8. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Kalıp İfadelerin Sayı ve Oranları[449]

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Kalıp ifadeli madde başı	490	%3, 47
B	Sözlükteki toplam madde başı sayısı	14102	
C	Kalıp ifadeli tüm kullanımlar	1912	%5, 27
D	Tüm kullanımlar	36262	

Tabloya göre Mezâkî Divanı'nda 490 madde başı kalıp ifade tespit edilmiştir. Madde başı kalıp ifadelerin divandaki oranı % 3,47'dir. Divanda kalıp ifadeli tüm kullanımların sayısı ise 1912 ve divandaki tüm kullanımlar içindeki oranı % 5,27'dir.

Divanda en sık kullanılan kalıp ifadeler klasik Türk edebiyatında oldukça sık kullanılan vav-ı atfî[450] ile yapılan kalıp ifadelerdir. Divanda Farsça tamlamalarla iç içe geçmiş atıf vavıyla oluşturulan ifadeler de göz önüne alındığında bu tür kalıp ifadelerin sayısı oldukça fazladır. Ancak bu bölümde sadece müstakil olarak kullanılan atıf vavlı ifadeler yer almıştır.

"Ḫûblar ʿâşıḳını **mest ü ḫarâb** isterler
Derḫor-ı dâʿiye-i nâz u ʿitâb isterler"[451] [G.103/1]

Mezâkî Divanı'ndaki bu tür kalıp ifadelerde atıf vavı ile oluşturulan kalıp ifadeler eş anlamlı sözcüklerden oluşabileceği gibi

"Çoḳdur bu ḳadar **lâf u süḫan** itme Meẕâḳî
Yârân idemez ṭafra-i naẓẓâma taḥammül"[452] [G.287/9]

zıt anlamlı sözcüklerden de oluşabilmektedir.

"Herkes istiʿdâdı deñlü hiṣṣemend-i luṭf olur
Ḳısmet-i rûz-ı ezelde **bîş ü kem** añılmasun"[453] [G.352/7]

[449] bkz. (çizelge 3) dipnot.
[450] Vav-ı atfî: Kelime veya cümleyi birbirine bağlayan "vav" harfi. Günümüz Türkçesinde "ve" anlamında olup okunuşu duruma göre "u, ü, vü, ve" şeklinde olmaktadır.
[451] Mermer, A. (1991). a.g.e., 343.
[452] Mermer, A. (1991). a.g.e., 460.

Mezâkî Divanı'nda kalıp ifade olarak düşünebileceğimiz Farsça bir yapı olarak "mübarek olsun" anlamına gelen "mübârek-bâd" ifadesi göze çarpmaktadır. Divanda 49 beyitlik 24. kasidenin redifi olan bu kelime grubu ünlemler ya da birleşik fiiller grubuna da dahil edilebilmekle birlikte Farsça kalıp ifade olarak dikkati çekmektedir.

"Âṣafâ bezm-i Cem **mübârek-bâd**
Neşve-i dem-be-dem **mübârek-bâd**"[454] [K.24/1]

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kalıp ifade olarak değerlendirdiğimiz bazı ifadeler ve söz konusu ifadelerin bulunduğu örnek beyitler bulunmaktadır:

ʿaceb mi/midür/dür/dür ki: (33) Nasıl iştir, şaşılacak şeydir, şaşılır ki, şaşılır mı.

"ʿ**Aceb midür** ḫûr-ı iklîl-i şâh-ı ʿışḳ olsaḳ
Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegâneyüz cânâ"[455] [G.17/2]

ḥaḳ(ḳ) bu(dur) ki(m): (10) K.14/19, G.319/5, K.7/18, K.25/30, Gerçek budur ki.

"Ey Meẕâḳî **ḥaḳ bu kim** bu naẓm-ı rengînüñ senüñ
Tâze-ṭarḥ u nev-zemîn bir bî-bedel nev-güftedür"[456] [G.105/5]

ḫâlî degül: (7) G.255/5, G.272/2, G.174/5 Boş/her şeyden arınmış değil, eksik/boş değil.

"ʿIşḳdan **ḫâlî degüldür** hîç dil-i ġam-pîşemüz
Bâde-i gül-gûn ile pürdür hemîşe şîşemüz"[457] [G.210/1]

ḥaşre degin/dek: (13) K.13/45, K.18/119, G.257/13, K.9/55 Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.

---

[453] Mermer, A. (1991). a.g.e., 501.
[454] Mermer, A. (1991). a.g.e., 263.
[455] Mermer, A. (1991). a.g.e., 291.
[456] Mermer, A. (1991). a.g.e., 345.
[457] Mermer, A. (1991). a.g.e., 412.

"N'olaydı **ḥaşre degin** ṣaḥn-ı gül-sitân-ı cihânda
Riyâż-ı naḳdi benüm mevsim-i bâhârum olaydı"[458] [G.414/12]

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda madde başı olarak tespit ettiğimiz vedeyim, birleşik fiil, ikileme vd. sınıflamalarda bulunmayıp kalıp ifade olduklarını değerlendirdiğimiz kelime grupları bulunmaktadır.[459]

[*âb u âteş:* G.397/1 Su ve ateş], [*âb u hevâ:* K.8/69, K.8/68 Su ve hava, iklim], [*âb u tâb:* G.77/5, G.252/4, G.276/2, G.170/8 Güzellik, parlaklık, tazelik, tarz, âdet, yol], [*âh ile zâr:* G.318/1 Ah ve feryat etme], [*âh u enîn:* G.440/4 Ah ve inleme], [*ʿaḳl u dil:* G.250/3, G.331/3 Akıl ve gönül/yürek], [*ʿaḳl u fikr:* K.21/25 Akıl ve fikir], [*ʿaḳl u hûş:* G.152/6 Akıl ve fikir], [*ʿaḳl u zekâ:* K.14/27 Akıl ve zeka], [*âlem yıḳılsa ẕerre ḳadar hirâsımuz yoḳ:* G.159/5 Dünya yok olsa/yer yerinden oynasa zerre kadar korkumuz yok], [*Allah'ı severseñ:* K.17/30 Allah için, Allah aşkına], [*Allâhü teʿâlâ aʿlem:* K.17/85 Allahu teala bilendir], [*añа nisbet ile:* K.19/19 Ona oranla, ona karşılık olarak], [*anuñ yerine:* K.12/66 Onun yerine], [*arada bir:* G.351/7 Arada bir, bazen], [*arada ḳalmaya:* G.160/5 Arada kalmasın], [*ʿarş u ferş:* G.5/6 Gökyüzü ve yeryüzü, gök ve yer], [*ʿarż u iʿlâm:* K.22/43 Sunma ve bildirme], [*ʿâşıḳ u maʿşûḳ:* G.137/3 Seven ve sevilen], [*ayda bir kerre:* G.150/1 Ayda bir defa/kez], [*bâġ u bustân:* K.23/79 Bağ ve bahçe], [*bâġ u râġ:* K.8/77, G.312/4 Bahçe ve çimenlik], [*baḥr u ber:* G.27/2 Deniz ve kara, bütün varlık âlemi, kâinat], [*bâl ü per:* G.166/6, G.125/2 Kol kanat], [*başîret ṣâḥibi:* G.162/3 Öngörü sahibi, sezgi sahibi], [*ben ölsem de ne ġam ʿâlemde:* K.13/20 Ben ölsem de dünyanın/âlemin umurunda değil], [*bende vü âzâd(e):* G.218/5, G.129/2, G.223/6 Köle ve özgür], [*benden beter:* K.28/28 Benden daha kötü], [*benden ġayrı:* K.11/21 Benden başka, benim dışımda], [*ber mübârek:* K.3/7 Hayırlı, kutlu (olsun)], [*berg ü bâ(e)r:* (7) K.8/82, K.18/88, G.77/4, G.414/6, G.166/1Yaprak ve meyve], [*bezm-i ezelden beri:* G.175/1, G.175/1, G.175/1, G.175/5 Ezel meclisinden bu yana], [*bî-berg ü bâr:* G.169/5 Yapraksız ve meyvasız], [*bilmem nedür:* (6) G.94/1, G.94/1, G.94/2, G.94/3, G.94/4 Bilmem nedir], [*bilmez ki:* G.95/6 Bilmez ki], [*biñ kerre:* G.379/11 Bin defa, pek çok], [*bir alay:* K.9/34, M.11/1, G.200/1, G.229/6 Bir grup (insan)], [*bir anda:* K.23/7 Bir anda, aniden, hemen], [*bir bölük:* K.21/96 Bir bölük/kısım], [*bir böyle:* (10) K.12/9, K.12/79, K.20/11, K.20/12, K.20/21 Böyle bir, böylesine], [*bir*

[458] Mermer, A. (1991). a.g.e., 541.
[459] Mezâkî Divanı'nda kullanılan herhangi bir kalıp ifadenin sayısı beşten fazla ise sadece beş tanesinin şiir ve beyit numarasına dair kodlama verilmiş ve ek olarak söz konusu ikilemenin kaç defa kullanıldığı parantez içerisinde yazılmıştır.

buncılayın: K.18/22 Bir bunun gibi], [*bir daḫi:* K.6/16, K.23/66, G.32/7, G.188/1 Bir daha, tekrar], [*bir degül:* K.21/84 Aynı değil], [*bir dem mi vardur:* G.209/10 Bir an/zaman mı var], [*bir dem:* G.40/1, G.60/8, G.414/4 Bir an/zaman], [*bir elde:* (18) G.374/1, G.374/1, G.374/1, G.374/1, G.374/2 Bir elde], [*bir gûne:* G.287/7 Bir çeşit, bir tür], [*bir gün olur ki:* G.12/6 Bir gün gelir ki, zamanı gelir ki], [*bir gün:* G.158/7, G.287/8, G.339/4, G.403/4 Bir gün, bir zaman], [*bir kimse mi var:* G.328/2 Hiç kimse var mı], [*bir kimse:* K.18/71 Herhangi biri], [*bir laḥża:* G.99/3, G.210/2 Bir an], [*bir midür:* (9) K.17/69, G.118/1, G.118/1, G.118/2, G.118/3 Aynı mıdır, eşit midir, benzer midir, bir tane midir], [*bir nefes:* G.241/4 Bir an], [*bir nic(ç)e:* (7) G.27/2, K.27/9, K.27/37, G.213/5, G.213/6 Birçok, pek çok], [*bir öyle:* K.20/3 Böyle, bu kadar], [*bir yirde:* (26) G.393/1, G.393/1, G.393/2, G.393/3, G.393/4 Bir yerde/köşede/arada], [*bir yire:* G.387/1, G.387/4, G.387/6 Bir yere/araya], [*bir zamân neydi o:* K.13/10 Bir zaman neydi/nasıldı o. .], [*bir zamân:* (9) K.13/11, K.13/12, G.21/8, G.39/2, G.81/8, Bir zamanlar, eskiden], [*bî-reyb ü şek:* K.4/5 Şüphesiz], [*bî-ṣavt u naġam:* G.11/6 Sessiz ve ezgisiz], [*bî-ser ü pây:* G.177/4 Başsız ve ayaksız, başıboş], [*bîş ü kem:* G.352/7 Çok ve az], [*boynı bağlu:* G.251/1 Boynu bağlı, köle. En aşağı seviyede bulunan köle ve tutsaklar için kullanılan bir ifadedir. Bu tabir, sevdiğine bütün benliğiyle bağlanan âşığın da niteliğidir. Âşığın kendisinin veya gönlünün bağlandığı ip, sevgilinin zülüfleridir], [*böyle bir:* (6) K.8/70, K.10/17, K.17/8, K.17/9, G.180/17 Bu tarzda, bu şekilde], [*böyle eyler mi idüm:* K.17/64 Böyle/bu şekilde yapar mıydım], [*böyle gerek:* (10) G.261/1, G.261/1, G.261/2, G.261/3, G.261/4 Böyle/bu şekilde olmalı], [*bu dem:* G.170/2 Bu zaman], [*bu deñlü:* (22) K.1/43, G.26/4, G.28/7, G.55/2, G.56/5 Bu şekilde, bu kadar çok], [*bu gûne:* (21) K.8/46, K.15/10, G.26/6, G.38/7, G.71/4 Bu tarz, bu şekil, böyle], [*bu ḳadar:* (40) K.9/7, K.9/9, G.10/4, K.10/7, K.10/13 Bu kadar, çok fazla], [*bu kere:* G.249/2 Bu kez, bu defa], [*bu mıdur:* G.250/2 Bu mudur, böyle midir], [*bu ne:* K.9/35, K.9/35, G.330/2 Bu nasıl/ne kadar…], [*bu resme:* K.8/13, G.404/12 Bu şekilde, böyle], [*bu yüzden:* G.8/1 Bu nedenle], [*bulmaduḳ gitdi:* G.247/7 Bulmadık gitti, henüz/daha bulamadık], [*buñ demi:* G.150/12 Sıkıntı/keder zamanı], [*bunca dem:* K.1/32 Bu kadar uzun zamandır], [*bunca zamân:* G.250/2 Nice zamandır, çok zamandır], [*bundan özge:* G.106/2 Bundan başka], [*bûs u kenâr:* G.67/3, G.238/2, G.308/6, G.169/5 Öpme ve kucaklama], [*cân u gönül:* G.10/6, G.230/2, G.289/4, G.337/5, G.406/1 Can ve gönül], [*cân u(ile) dil:* (7) K.13/44, K.25/8, G.229/7, G.364/1, G.191/1 Can ve gönül], [*cefâ vü cevr:* G.127/8 Eziyet ve azap], [*ceng ü sitîz:* K.18/115 Savaş ve kavga.], [*cevâhirle ṭolı:* G.168/8 Mücevher dolu], [*cevr ü cefâ:* G.64/2 İncitici söz veya davranışlar], [*cûş (u) ḫurûş:* K.23/4, G.399/3, K.23/27 Coşup eğlenme, coşup taşma],

[*cübbe vü destâr:* G.223/2 Cüppe ve sarık], [*cürm ü günâh:* G.118/7 Suç ve günah], [*çâre mi var:* G.438/6 Çare/çözüm mü var], [*çâre yoḳ:* K.28/31, G.188/5 Çare/çözüm yok], [*çeşm ü çerâġ:* G.399/7 Göz nuru, seçkin, güzide], [*çıḳdı gitdi:* K.9/34 Çıkıp gitmek], [*çoḳ degül mi:* G.80/2 Fazla değil mi?], [*çoḳ degül:* (17) K.9/45, K.20/21, G.28/7, K.28/13, G.31/2 Çok değil, fazla mı?], [*çoḳ mı:* (8) G.5/6, K.13/44, G.34/2, G.98/2, G.176/4 Çok mu? Fazla mı?], [*çoḳ zamân:* (9) K.9/26, K.9/79, G.58/4, G.57/7, G.174/7 Uzun zamandır, uzun süre, uzun süreden beri], [*çûn u çirâ:* G.130/7 Nasıl ve niçin], [*dâġ u râġ:* G.431/4 Yara ve çayır/bahçe], [*daḫl u taʿarruż:* G.423/8 Karışma ve saldırma/sataşma], [*dâm ü dâne:* G.372/6, G.183/5 Tuzak ve tane (yem)], [*dâne vü dâm:* G.317/7, G.389/8, K.22/26 Tane/yem ve tuzak], [*dâr u diyâr:* G.383/6 Ev/bark ve vatan/memleket], [*degül mi:* (19) K.1/5, G.335/3, G.416/1, G.416/1, G.416/2 Değil mi?], [*deng ü ḥayrân:* K.25/8 Hayran ve şaşkın], [*der ü bâm:* K.22/14 Kapı ve kubbe/dam], [*der ü dîvâr:* G.318/3 Kapı ve duvar], [*dil ü cân:* (7) K.25/2, G.163/6, G.229/4, G.233/6, G.296/1 Gönül ve can], [*dil ü dîde:* G.283/7 Gönül ve göz], [*dil ü dimâġ:* G.431/5 Gönül ve akıl], [*dînâr u direm:* K.26/24 Altın ve gümüş para], [*dost düşmen:* K.13/8 Dost-düşman, herkes], [*doyar mı:* G.153/3 Bıkar mı, vazgeçer mi], [*dür(r) ü güher/gevher:* G.138/9, K.26/20, G.104/2 İnci ve mücevher], [*eksük degül:* G.205/4, G.268/4, G.271/5, Eksik değil, her zaman var], [*eksük olur mı:* G.101/4 Eksik olur mu, her zaman vardır, hep bulunur], [*elde iken:* K.4/11 Elinde bulunduğu zaman, sahip olduğu anda], [*emr ü nehy:* K.18/79 Emir ve yasak], [*er oġlı er:* G.209/1, G.364/11 Yiğit oğlu yiğit/cesur], [*eṭʿime vü eşribe:* K.10/14 Yiyecekler ve içecekler], [*ezel bezmi:* G.134/4 Başlangıcı belli olmayan zamanın meclisi], [*feryâd u fiġân:* G.303/2 Bağırıp çağırma, ağlayıp sızlama], [*feryâd u girye:* G.226/5 Feryat, figan, ağlama, inleme], [*feṭḥ u nuṣret:* K.19/30 Fetih ve yardım], [*feṭḥ ü fütûḥ:* K.10/35, K.19/1 Fetih ve fetihler], [*feṭḥ ü ẓafer:* K.3/1, K.14/12, K.14/19 Fetih ve zafer], [*fiġân ki(m):* (8) G.252/1, G.266/1, K.23/58, G.55/3, G.409/1 Eyvahlar olsun ki, yazık ki], [*fitne vü âşûb:* G.142/5 Karışıklık ve kargaşa], [*gâhî olur ki:* G.136/3 Bazen, bazı zamanlar, arada sırada], [*ġam degül:* (9) K.1/29, K.18/95, G.69/5, G.98/6, G.108/5 Ne çıkar, zararı yok], [*ġâyet ile:* K.11/17 Çok, oldukça], [*gel beri(ü):* G.3/6, G.263/2, G.160/5 Yaklaş, yakına gel], [*gel gör:* K.18/39, G.349/3 Gel gör], [*gelmez mi:* (7) G.417/1, G.417/1, G.417/2, G.417/4, G.417/5 Gelmez mi?], [*geşt ü güẕâr:* G.311/6, G.194/2 Gezme dolaşma], [*gör kim:* K.8/23, G.152/2 Gör ki], [*görülmez mi:* G.408/4 Görülmez mi, duyulmaz mı?], [*gözüm nûrı:* Müs. 1/3, Müs. 1/6, Müs. 1/9, Müs. 1/12, Müs. 1/15 Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır)], [*gözüñ aydın:* K.11/34 Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü], [*ġuṣṣa vü ṣâdî:* G.222/3 Keder ve mutluluk], [*gûyâ ki(m):* K.29/21,

G.169/7, K.2/24 Sanki, sanılır ki], [*gül ü bülbül:* G.126/4 Gül ve bülbül], [*gül ü mül:* G.85/1 Gül ve şarap], [*gün başına:* G.329/2 Günlük, her gün], [*gün gibi ẓâhir:* G.423/4 Gün gibi açık/meydanda], [*günâhum yoġ iken:* K.11/29 Günahım yokken], [*hâcet ḳalur mı:* G.47/2 İhtiyaç kalır mı, gerekir mi], [*ḥad u pâyân:* K.25/4 Sınır ve son], [*ḥad ü ḥaṣr:* G.379/11 Had/sınır ve etrafını çevirme], [*ḥad yoḳ:* K.14/59 Sınırı yok, çok fazla], [*ḥadden efzûn:* K.19/20 Haddinden/sınırından fazla, sınırsız], [*Ḥaḳ teʿâlâ:* G.69/9, G.336/7, G.370/10 Yüce Allah], [*ḫâk ü ḫışt:* G.315/5 Toprak ve kerpiç/tuğla], [*Ḥaḳḳ'a şükür:* K.4/1 Allah'a şükür], [*ḫâṣ u (ile) ʿâm:* K.22/13, G.426/7 Seçkin kimseler ve halk, herkes], [*ḫas u ḫâşâk*: G.26/3 Ot, çerçöp], [*ḫasta vü ṣaġ:* G.382/5 Hasta ve sağlam/sağlıklı], [*ḫaṭṭ u ḫâl:* G.76/7, G.151/5 Sakal ve ben, yanak, (yüzdeki) ayva tüyleri ve ben], [*hây u hû:* G.371/3 Gürültü ve patırtı], [*ḫayl u ḫaşem:* K.3/2 K.16/15 Maiyet (at sürüsü ve at koşumu ile birlikte)], [*ḫayli demdür:* G.305/7, G.432/1 Çok zamandan beri], [*ḫayli müddetdür:* G.202/3, G.148/2 Uzun zamandan beri], [*ḫayr olsun:* G.121/8 Hayr olsun, iyi olsun], [*ḫazânı gülşen olur gülşeni ḫazân olmaz:* G.155/2 Sonbaharı gül bahçesi olur, gül bahçesi sonbahar olmaz], [*ḥâżır u ġayib:* K.16/10, K.17/24 Görünen/hazır olan ve yok/kayıp olan], [*her bâr:* K.7/37, K.8/67, K.10/63, G.286/5 Her defa, daima, her vakit, her an, her sefer, sürekli], [*her bir ṭaraf:* K.10/15 Her bir taraf], [*her bir:* (19) K.8/41, K.12/88, G.14/4, K.14/59, G.35/3 Her bir], [*her biri(si):* (18) K.4/24, K.10/21, K.10/78, K.12/68, K.12/69 Her biri], [*her dem:* (10) K.2/16, K.2/25, K.3/15, G.60/4, G.112/6 Her zaman, her an, daima], [*her g(k)ûşe:* K.29/16, K.14/7 Her köşe], [*her gice:* G.161/5, G.389/12 Her gece], [*her gün:* K.8/90 Her gün, daima], [*her ḳaçan:* K.11/23, G.129/1 Her ne zaman], [*her ḳanda:* G.88/2 Her nerede], [*her kim:* K.19/19, G.99/3 Her kim, kimse], [*her kişi:* (8) K.8/110, K.10/10, K.11/16, G.60/5, G.106/4 Herkes], [*her laḥża:* G.23/4, G.84/3, G.154/2 Her an], [*her ne deñlü:* G.108/2, G.241/7, G.272/4, G.405/5 Her ne kadar], [*her ne ḳadar:* G.279/6 Her ne kadar], [*her ne kâr:* G.438/7 Her ne iş], [*her ne ki var:* K.10/1 Her ne varsa], [*her ne:* G.4/5, G.271/6, G.437/4 Her ne], [*her şeb:* G.141/2 Her gece], [*her ṭaraf:* (8) K.9/22, K.18/11, G.370/2, K.10/9, K.10/48 Her taraf, her yer, her yan], [*her yañ:* K.5/22 Her taraf, her yön], [*her ye(i)r:* (10) K.19/33, K.19/40, K.19/41, G.336/2, G.60/6 Her yer, her taraf], [*her yüzden:* G.29/3 Türlü biçimlerde], [*her zamân:* K.7/30, G.268/5, G.272/3 Her zaman, daima], [*Ḫıżır ile İlyâs:* K.10/42 Hz. Hızır ve Hz. İlyas], [*Ḫıżır u Mesîḥ:* G.232/3 Hz. Hızır ve Hz. İsa], [*hîç bir olur mı:* G.222/8 Hiç bir/aynı olur mu, benzer mi, eşit mi], [*hîç çıḳar yoḳ:* G.192/4 Hiç yol yok, yapacak bir şey yok], [*hîç lüzûmı yoġ iken:* K.17/58 Hiç gereği/lüzumu yokken], [*hîç revâ mıdur:* G.211/3 Hiç uygun mudur/reva mıdır], [*hîle vü ḫudʿa:* G.338/2 Hile ve aldatma], [*ḫurşîd ü mâh:* G.111/3,

G.139/5 Güneş ve ay], [*hûy u hây:* K.20/19 Şamata, gürültü], [*Ḫüsrev ü Şîrîn:* G.368/2, G.379/2 Meşhur bir aşk hikâyesi. Divan edebiyatında oldukça sık söz konusu edilmektedir], [*ʿışḳ olsun:* M.12/1, M.12/1, G.155/4 Aşk olsun!], [*ʿıyş u dem:* K.29/1 Yeme içme ve içki/nefes/zaman], [*ʿıyş u ʿişret:* G.387/1 Eğlence, zevk ve safa], [*ʿıyş u nûş:* G.225/5 Yiyip içip eğlenme], [*ʿıyş u ṭarab:* G.413/1 Zevk ve eğlence], [*ʿıyş u tenaʿum:* G.329/4 Yeme içme ve bolluk içinde bulunarak rahat etme], [*içmesün yâ n'eylesün:* G.40/6 İçmeyip de ne yapsın], [*iller bize biz ʿârż-ı cânâneye ḥayrân:* G.182/6 Eller bize, biz sevgilinin yanağına hayranız], [*ins ü cân:* K.7/1, G.51/4 İnsanlar ve cinler, herkes], [*ins ü melek:* K.9/27 İnsan ve melek], [*irmedi gitdi:* G.35/6 Bir türlü erişemedi, ulaşamadı], [*ittiḥâd üzre:* G.266/1, G.279/1 Birlik halinde, aynı düşüncede], [*iẕnüñ olursa:* K.15/18 Eğer izin verirsen], [*iẕnüñ var ise:* K.14/42 Eğer izin verirsen], [*ʿizz ü iḳbâl:* K.11/11, K.8/66 Şan ve şeref], [*ʿizz ü ʿunvân:* K.25/41 Yücelik/kıymet ve nam], [*ḳadr u iʿtibâr:* G.414/9 Değer ve kıymet], [*kâf ile nûn:* G.438/7 Arapça "kâf" ile "nûn" harfleri. "Kün: ol" anlamındadır. Allah'ın "ol" diyerek her şeyi yoktan var etmesine vurgu için divan şiirinde sıkça kullanılır], [*ḳalmamış gitmiş:* (8) G.215/1, G.215/1, G.215/2, G.215/3, G.215/4 Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş], [*ḳand u şekker:* G.191/4 Şeker], [*Ḳandiye ḳalʿası:* K.22/37, K.18/13, K.18/34, K.17/53, T.2/9 Kandiye kalesi], [*kâr u bâr:* G.28/1, G.77/2, G.322/1, İş güç, kazanç, meşguliyet, sanat], [*kâr üstünde:* G.154/2 İş üstünde], [*Ḳays ile Ferhâd:* G.215/2 Mecnun (Leyla ve Mecnun anlatısının erkek kahramanı) ve Ferhad (Hüsrev ü Şirin anlatısının erkek kahramanı)], [*kerr ü fer:* K.3/3 Savaşta geriye çekilip tekrar saldırma], [*keşf ü destâr:* G.318/5 Keşif/ortaya çıkarma ve sarık], [*kilk ü raḳam:* G.156/12 Kalem ve yazı], [*kim baḳar:* G.42/3, G.322/5 Kim bakar, bakılır mı, bakılmaz, kimse bakmaz, ilgilenmez], [*kim bilür:* G.118/2, K.25/24, G.271/6 Kim bilir, kim anlar?], [*kim dirdi ki:* K.12/43 Kim derdi ki], [*kim istemez:* (23) K.20/1, K.20/1, K.20/2, K.20/3, K.20/4 Kim istemez, herkes ister], [*kim n'eylesün:* G.109/5 Kim ne yapsın?], [*kime şekvâ ideyin:* K.17/57 Kime şikâyet edeyim?], [*kimi görse:* (8) G.401/1, G.401/1, G.401/2, G.401/3, G.401/4 Kimi görse], [*ḳorḳarın(m) (kim):* K.7/16, G.260/7, G.424/8 Korkarım ki], [*ḳorḳum bu(dur) (kim):* (8) G.30/6, G.36/5, G.96/6, G.184/4, G.84/5 Endişem, kaygım şudur, korkum budur ki], [*kûh ile keh:* G.371/6 Dağ ile saman], [*ḳulı ḳurbânı:* K.9/12 Kulu kurbanı, birine tâbi], [*ḳuṣûrum var ise:* G.364/1 Kusurum/suçum varsa], [*lâ vü neʿam:* K.16/14 Hayır ve evet], [*lâf u güzâf:* K.9/81, K.10/79, K.13/48, K.21/98, K.22/52 Boş söz, lakırdı], [*lâf u süḫan:* G.287/9 Laf ve söz], [*lâle vü sünbül:* G.235/2 Lâle ve sünbül], [*leyl ü nehâr:* K.8/112, K.10/7, G.311/7 Gece ve gündüz], [*Leylâ vü Mecnûn:* G.137/3, G.203/3 Leyla ve Mecnun (hikâyesi)], [*luṭf u ʿatâ:* T.2/9 Lütuf ve

bağış/ihsan], [*luṭf u iḥsân:* K.8/21, K.18/67 İyilik ve yardım], [*luṭf u kerem:* K.16/32, K.16/10 İyilik ve cömertlik], [*luṭf u sitem:* K.16/22 Zulüm/eziyet ve cömertlik], [*mâh ü sâl:* K.6/18 Ay ve yıl], [*maḥrem ü bî-gâne:* G.111/4 Samimi/yakın ve yabancı], [*medḥ ü zem:* K.16/39 Övgü ve yergi], [*meh ü ḫûrşîd:* G.48/2 Ay ve güneş], [m*est ü ḫarâb:* G.103/1 Sarhoş ve harap/perişan], [*mest ü hûşyâr:* K.10/57 Sarhoş/kendinden geçmiş ve uyanık], [*mest ü medḥûş:* G.301/1 Sarhoş ve şaşkın], [*mey ü maḥbûb:* G.384/6 Şarap ve sevgili], [*mihr ile meh:* G.236/8, G.371/5, G.421/3 Güneş ile ay], [*mihr ü maḥabbet:* G.293/8, G.356/5 Sevgi ve muhabbet], [*mihr ü meh:* K.8/80 Güneş ve ay], [*mihr ü vefâ:* G.244/6, G.356/3 Sevgi ve dostluk], [*murâd üzre:* (10) K.4/6, K.5/38, K.6/21, K.12/97, G.19/3 İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi], [*mübârek-bâd:* (50) K.24/1, K.24/2, K.24/3, K.24/4, K.24/5 Kutlu/mübarek olsun], [*mümkin degül:* K.5/38 Mümkünü yok, imkânsız], [*mümkin mi:* G.251/2, G.287/2 Olabilir mi, mümkün mü?], [*n'eydügin:* (22) G.4/4, K.23/29, G.302/2, G.324/1, G.324/1 Ne olduğunu], [*n'eyledi:* K.9/72, G.113/5, G.292/3 Ne yaptı, ne hale getirdi?], [*n'eyler:* (34) G.6/7, G.7/5, G.20/2, G.80/3, G.91/2 Ne yapar, ne yapsın, ne gezer, bulunmaz], [*n'eylerdi:* G.378/1 Ne yapardı, ne ederdi?], [*n'eylerseñ eyle:* G.292/2 Ne yaparsan yap], [*n'eylersin:* G.293/4, G.433/4 Ne yaparsın, ne eylersin?], [*n'eylerüz:* (10) G.162/1, G.162/1, G.162/2, G.162/3, G.162/4 Ne yapalım, ne edelim?], [*n'eylesün:* (32) G.93/3, G.135/8, G.149/7, G.212/6, G.245/2 Ne yapsın, ne etsin?], [*n'eyleyeyüm:* (6) G.6/6, G.5/5, G.55/4, K.18/104, G.275/4 Ne yapayım, ne edeyim?], [*n'eyleyin:* G.42/5 Neyleyeyim, ne yapayım?], [*n'eyleyüm:* G.265/3, G.265/9 Ne yapayım, ne edeyim?], [*n'idelüm:* K.16/31, K.22/32, G.161/7, G.244/1 Ne yapalım], [*n'ider:* G.243/2 Ne yapsın, ne etsin?], [*n'ideyin:* K.17/64, K.18/91, K.18/110, G.280/4 Ne edeyim, ne yapayım?], [*n'itsün:* (8) G.347/1, G.347/1, G.347/2, G.347/3, G.347/4 Ne etsin, ne yapsın?], [*n'ola:* (246) M.1/1, G.1/3, G.1/4, G.1/7, K.1/27 Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?], [*n'olaydı:* (8) G.253/4, G.320/1, G.414/1, G.414/2, G.414/6 Ne olurdu, keşke], [*n'olur:* G.118/7 Ne/nasıl olur?], [*naḳd u selem:* K.16/10 Nakit ve peşin para], [*naḳş u nigâr:* G.199/7, G.311/1, G.194/5 Resim ve heykel; süs, güzellik], [*nâle vü efġân:* G.355/7 İnleme ve feryat], [*nâle vü feryâd:* G.331/4, G.354/5 İnleme ve feryat etme], [*nân u nemek ḥaḳḳı:* G.106/3 Ekmek ve tuz hakkı, vefa], [*nâz u istiġnâ:* G.272/4 Naz ve işve], [*nâz u niʿam:* K.24/16, K.12/7 Refah ve bolluk içinde olma], [*nâz u niyâz:* G.64/2, G.34/4 Nazlanma ve istekte bulunma], [*nâzına baḳma:* G.150/2 (Sevgilinin) nazlanmasını kendine dert etme], [*naẓîri yoḳdur:* G.221/3 Eşi/benzeri yoktur], [*naẓm u nesr:* G.104/9 Şiir ve düzyazı], [*ne ʿaceb:* (27) K.2/8, K.2/16, K.9/14, K.10/10, K.10/47 Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı], [*ne belâ:* (14) G.149/4, G.124/5, G.125/24, G.146/1 Nasıl büyük bir dert], [*ne bilsün:*

G.167/5 Ne bilsin?], [*ne bilür:* K.17/68, K.25/23, G.106/3, G.138/9, G.166/5 Ne bilir, nereden bilsin?], [*ne bilürmiş:* G.138/6, G.439/8 Nereden bilirmiş, bilemez], [*ne çâre:* (12) K.12/91, G.18/5, K.23/57, G.55/4, G.179/1 Çaresi yok, elden ne gelir], [*ne çıḳar:* G.243/3 Ne çıkar, ne olur], [*ne dem:* G.398/4 Ne zaman], [*ne deñlü:* (27) K.1/26, G.2/2, G.5/4, K.8/37, G.9/2 Ne kadar, ne ölçüde], [*ne disem lâf degül:* G.265/1 Ne desem laf değil. Ne desem boş/nafile], [*ne disün:* (8) G.337/1, G.337/1, G.337/2, G.337/3 Ne desin, diyecek bir şeyi yok], [*ne eyler:* G.18/2, K.18/114 Ne yapar (etkilemez bağlamında)], [*ne ġam yirsin:* G.142/7 Neden üzülürsün, niçin kederlenirsin?], [*ne ġam:* (10) G.6/3, K.8/36, K.17/43, G.111/5, G.112/7 Gam değil, dert değil], [*ne gelür elinden:* G.331/3 Elinden ne gelir, ne yapabilir?], [*ne gökde ne yirdeyüz:* G.180/2 Ne gökteyiz ne de yerdeyiz], [*ne gûne:* (10) G.15/7, K.23/28, G.55/2, G.77/4, G.136/5 Ne tür, ne çeşit, nasıl], [*ne ġuṣṣa:* G.414/4 Ne gam/keder], [*ne güzel:* T.3/5 Ne güzel, çok güzel, ne kadar güzel], [*ne ḥikmet var:* G.193/2 Nasıl bir özellik var], [*ne ḥikmetdür:* G.14/3 Her ne hikmetse (bilinmeyen bir gerekçeye istinaden)], [*ne ḫoş:* (6) K.2/23, K.12/31, K.12/78, K.13/24, K.17/48 Ne hoş, ne güzel], [*ne ḫûb:* G.376/4 Ne hoş, ne güzel], [*ne içündür:* G.252/5 Ne içindir, nedendir?], [*ne ḳadar:* (25) Müs. 1/14, G.6/5, K.7/18, K.9/35, K.9/39 Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede, kaç tane, ne kadar], [*ne kâra:* G.143/2, G.248/1 Ne diye, ne için?], [*ne kârum var:* G.61/1 Ne işim var], [*ne lâzım:* (7) G.124/6, G.153/2, G.286/4, G.374/4, G.381/4 Ne gerek var, ne lüzumu var, lazım değil, gerekmez], [*ne mümkin:* (10) G.181/1, G.218/4, G.381/7, G.394/7, K.6/18 Mümkün değildir, imkânı yoktur], [*ne revâ:* G.265/9 Layık/uygun/yerinde değil], [*ne sûd:* G.356/6 Ne fayda, faydası yok], [*ne ṣûret:* G.31/6 Ne yüz, ne şekil], [*ne ṭurur:* K.11/12, K.13/34, G.27/3 Ne durur, neden bekler], [*ne ṭutar:* (8) G.67/1, G.67/1, G.67/2, G.67/3, G.67/4 İlgilenmez, sevmez, etkilemez, dinlemek, ilgilenmek, kabul etmek], [*ne var:* G.2/1, G.389/16 Ne olur ki, şaşılır mı, tuhaf mı], [*ne yaña dönse:* G.143/6 Ne tarafa dönse, hangi yöne baksa], [*ne yaña:* K.10/42 Hangi tarafa], [*nedendür kim:* K.8/46 Nedendir ki], [*nedür bilmez:* (7) G.178/1, G.178/1, G.178/2, G.178/3, G.178/4 Ne olduğunu bilmez], [*neng ile nâm:* G.317/3 Şan ile/ve şöhret], [*neng ü ʿâr:* K.8/91 Utanma ve ar], [*nesi var:* G.438/2, G.438/5, G.439/2 Neyi var?*neşv ü nemâ:* T.3/9, T.3/10, K.20/16 Gelişme, büyüme, gelişim], [*nic(ç)e bir:* (14) K.2/33, K.9/81, K.10/79, K.11/31, K.11/34 Daha ne kadar, ne vakte kadar, pek çok], [*nic_olurmış:* G.389/13 Nasıl olurmuş?], [*nice eyle-:* K.8/105 Nasıl yapar?], [*nice olsun:* G.166/3, G.166/6 Nasıl olsun?], [*nice_olur:* (10)K.13/23, K.17/60, K.23/68, K.29/29, G.63/4, Nasıl olur?], [*nice_olurdı olaydı:* G.10/3 Nasıl olurdu, nasıl ol(malı)aydı?], [*niçe biñ:* K.18/12, G.198/3 Binlerce], [*niçe dem:* K.12/11, G.121/1, G.121/2, G.389/14, G.169/1 Pek çok

zaman, uzunca bir süre], [*nideyim n'eyleyeyüm:* K.11/20 Ne edeyim ne eyleyeyim?], [*Nive ḳalʿası:* K.12/64 Nive kalesi], [*o(l) dem:* K.18/59, T.2/7, K.27/29 O zaman], [*o(l) deñlü:* (12) K.8/75, K.10/62, K.19/8, K.23/26, G.126/3 O ölçüde, o derece, o kadar], [*o(l) ḳadar:* (16) K.11/25, K.12/24, K.12/36, K.17/40, K.18/37 O kadar, fazla, o ölçüde], [*ol ḳadar ki:* K.21/92, K.23/7 O derece/kadar ki, o kadar (çok) ki], [*ol mertebe:* K.14/39 O derece], [*olmaḳ gerek:* G.339/8 Olmalı], [*olmasun n'olsun:* (8) G.335/1, G.335/1, G.335/2, G.335/3, G.335/4 Olmasın da ne olsun?], [*ʿömr ü devlet:* K.20/22 Ömür ve devlet/saadet], [*öyle bir:* K.1/3, K.17/55, G.191/1, G.197/1, G.334/5 Öyle çok, çok fazla, o kadar fazla, o tarzda, o şekilde], [*per ü bâl:* G.357/6, G.347/5 Kanat ve kol], [*pîr ü bernâ:* G.424/1 İhtiyar ve genç], [*pîr ü civân:* K.5/10, K.8/112 İhtiyar ve genç], [*pister ü bâlîn:* G.283/7, G.241/4 Yatak/döşek ve yastık], [*pûd ile târ:* G.318/10 Argaç ile arış], [*pür-berg ü nevâ:* T.3/15 Yapraklar ve ses/ezgi dolu], [*pür-neşv ü nemâ:* K.14/52 Yetişip büyüme], [*pür-pîç ü tâb:* G.18/2 Sıkıntı ve endişe dolu], [*pür-ṣıyt u ṣadâ:* G.390/4, K.14/5 Ses ve sada dolu], [*pür-tef ü pür-tâb:* G.283/1 Sıcaklık ve hararet dolu], [*raġbeti yoḳ:* G.146/7 İlgi gösterilmez, değer verilmez], [*redd ü ḳabûl:* K.14/35 Ret ve kabul], [*reg ü rîşe:* G.98/1 Damar ve kök], [*reng ü bû:* G.181/4, G.367/1 Renk ve koku], [*reşk ü ḥased:* G.434/8 Kıskançlık ve çekememezlik], [*revâ mıdur:* G.55/5, G.187/4, G.208/6 Uygun mudur, yerinde midir?], [*rûz u şeb:* (7) K.2/17, G.3/1, K.6/20, K.21/48, K.22/55 Gündüz ve gece], [*rüşd ü sedâd:* G.273/5 Doğruluk ve hatasızlık], [*ṣabâḥü'l-ḫayr:* G.186/7 Hayırlı/güzel sabahlar], [*ṣabr u ârâm:* G.317/8 Sabır ve huzur], [*ṣabr u ḳarâr:* G.262/8, G.331/3, G.250/3, G.277/3 Sabır ve karar/tahammül], [*ṣabr u sükûn:* G.438/6, G.65/5 Sabır ve sakinlik], [*ṣabr u taḥammül:* G.145/2 Sabır ve tahammül], [*ṣad ceyb ü kenâr:* K.10/18 Yüz yaka/cep ve kenar/köşe], [*ṣad dâġ:* G.234/3 Yüz yara], [*ṣad derd:* G.259/1 Yüz dert], [*ṣad dûzaḫ:* K.19/6 Yüz cehennem], [*ṣad dürûd u ṣad selâm olsun:* K.1/46 Yüz övgü ve yüz selam olsun], [*ṣad el-ḥased:* G.282/4 Yüz haset/kıskanma], [*ṣad el-ḥaẕer:* G.130/8, G.135/4, G.262/7 Yüz defa sakın, çekin], [*ṣad gûne:* K.16/2, K.17/14, G.72/1, G.405/8 Yüz türlü, yüz çeşit], [*ṣad hayf ki:* G.85/5 Yüzlerce yazık, eyvah olsun ki], [*ṣad hezâr(ân):* G.238/1, G.290/2, G.342/7, K.8/72, K.6/18 Yüz bin, yüz bin kere, yüzbinlerce], [*ṣad keder:* G.439/1 Yüz keder/üzüntü], [*ṣad müjde:* K.17/12, G.274/1, G.399/7, G.87/1 Yüz müjde], [*ṣad nâle vü âh:* G.174/5 Yüz inleme ve ah], [*ṣad nâme:* K.3/7 Yüz mektup], [*ṣad nev-bahâr:* G.238/5 Yüz ilkbahar], [*ṣad nuṣret:* T.2/8 Yüz yardım/zafer], [*ṣad nükte:* K.16/25 Yüz ince anlam], [*ṣad pâre:* G.23/7, G.146/6 Yüz parça], [*ṣad şevḳ:* K.12/18, G.306/2 Yüz/büyük heves/arzu], [*ṣad şikâyet:* G.122/5 Yüz şikâyet], [*ṣad şükür:* K.1/38 Yüz şükür, şükürler olsun], [*ṣad taḥsîn:* K.9/61 Yüz övgü], [*ṣad temeddüḥ:* K.21/59 Yüz

övünme], [*ṣad zebân:* K.18/19 Kutlu/uğurlu dil], [*ṣağ olsun:* G.150/12 Sağ olsun! Çok yaşasın!], [*ṣanma kim:* G.141/3 Zannetme ki], [*ṣavt u ṣadâ:* G.162/5 Ses ve seda], [*ṣayd u naḫçîr:* K.8/7 Av, av hayvanları], [*ṣayd u şikâr:* K.8/11, K.10/48, G.312/4 Avlanma ve av], [*sâz u söz:* G.184/3, G.170/13 Saz (çalgı, müzik) ve söz], [*seg ü segbân:* K.9/21 Köpek ve köpek bakıcısı (asker ve komutan bağlamında)], [*selb ü îcâb:* K.24/19 Kaldırma ve onaylama], [*sen de bilürsin ki:* K.11/29 Sen de bilirsin ki], [*ser ü ḳâr:* K.17/49, G.199/4, G.311/1 İş güç], [*ser ü sâmân:* G.125/2 Varlık, zenginlik], [*ser-sebz ü ṭarî:* K.12/48 Yemyeşil ve taze], [*ṣıdḳ u kiẕb:* Kıt'a 1/5 Doğruluk ve yalan], [*ṣıyt u ṣadâ:* G.80/6, G.98/2, K.14/8, K.20/19 Ses sada], [*sîm ü zer:* M.4/1 Gümüş ve altın], [*sözimüz birdür:* G.200/3 Sözümüz birdir, sözümüzden dönmeyiz], [*söz ü sâz:* G.297/5 Söz ve çalgı], [*ṣubḥ ile/u şâm:* K.22/55, G.33/1 Sabah ve akşam], [*ṣubḥ u mesâ:* T.2/7, T.3/6, K.18/57 Sabah ve akşam], [*ṣubḥa degin:* G.161/5 Sabaha kadar], [*ṣulḥ u ṣalâḥ:* K.19/30 Barış ve düzelme], [*sûz u güdâz:* G.226/5, G.434/2, G.323/1 Yanma ve erime], [*şâd u ḫurrem:* K.17/83 Şen ve sevinçli], [*şâh u gedâ:* G.223/6 Padişah ve dilenci], [*şâm ü seḥer:* (8) K.14/44, K.27/33, G.37/3, G.46/5, G.250/4 Akşam ve sabah], [*şeb ü rûz:* G.54/1 Gece ve gündüz], [*şevket ü şân:* K.9/9 Büyüklük ve şöhret], [*şeyḫ ü şâb:* G.252/7 İhtiyar ve genç], [*şikeste vü beste:* K.7/23 Kırık dökük, şöyle böyle], [*şimden gerü:* (33) K.1/44, K.4/12, K.8/84, K.8/106, K.8/110 Şimdiden sonra, bundan sonra], [*şiʿr ü inşâ:* G.104/9 Şiir ve düzyazı], [*şîr ü şeker:* G.310/6 Süt ve şeker], [*Şîrîn ü Ḫüsrev:* G.369/3 Şirin ve Hüsrev], [*şîve vü nâz:* G.104/5 İşve, cilve ve naz], [*şol ḳadar:* K.6/4 O denli, öyle], [*şu resme:* G.349/6 Şu şekilde, şöylece], [*şübhem yoḳ:* K.5/27 Kuşkum yok], [*şükr ü şikâyet:* K.13/49 Şükür ve şikâyet], [*tâ ki(m):* (34) Müs. 1/11, K.4/38, K.4/39, K.5/41, K.7/38 Ne zaman ki], [*tâ kim müebbed:* G.102/15 Sonsuza kadar], [*taʿâla'l-lâh:* K.8/76 Yüce Allah], [*tâb u ṭarâvet:* G.80/1 Parlaklık ve tazelik], [*tâb ü tüvân:* G.357/6 Güç ve kuvvet, tahammül], [*taḫt u tâc:* G.397/4 Taht ve tâc], [*ṭâḳat ü dil:* G.195/1 Güç/kuvvet ve gönül/yürek], [*tef ü tâb:* G.358/4 Sıcaklık ve parlaklık], [*tek ü pû:* K.8/11 Koşuşturma], [*tek ü tâz:* G.6/2, G.277/3, G.357/3, G.122/3, G.434/8 Koşma, koşuşturma, öteye beriye koşuşmalar], [*tek ü tenhâ:* G.202/6 Tek başına/yalnız kalma (sevgili ile)], [*temme bi'l-ḫayr:* K.22/52 Hayırlısıyla bitti, tamamlandı], [*ter ü tâze:* G.367/1 Taptaze], [*tîġ u kemer:* K.3/2 Kılıç ve kemer], [*tîġ u sinân:* G.230/5 Kılıç ve mızrak], [*tîġ u siper:* G.167/4 Kılıç ve kalkan], [*tîr ü kemân:* G.230/3, K.8/28, G.291/3 Ok ve yay], [*ṭurre vü ġamze:* G.199/4 Kıvırcık saç lülesi ve yan bakış], [*Vâmıḳ ile ʿAẕrâ:* G.424/3 Vamık ile Azra. Meşhur bir aşk hikâyesi kahramanları], [*var iken:* (19) Müs. 1/8, Müs. 1/14, K.12/82, K.13/15, K.13/44 Varken], [*var ise:* (30) K.1/6, G.2/3, M.5/1, K.8/45, K.9/39, K.12/45 Varsa], [*var mı(dur):* (6) Müs. 1/13,

G.188/5, G.360/4, G.439/1, K.6/3 Var mıdır?], [*vaṭandan dûr:* G.18/7 Vatandan ayrı, memleketten uzak], [*yâ n'eylesün:* (18) G.345/1, G.345/1, G.345/2, G.345/3, G.345/4 Ya ne yapsın?], [*ya niçün:* G.250/3 Ya neden/niçin?], [*yâd iller:* K.28/1 Yabancı yer, gurbet], [*yâd u âşinâ:* G.187/3 Yabancı ve tanıdık], [*yaḳdı yandurdı:* G.313/1 Yakıp yandırdı, yakıp tutuşturdu, aşk ateşiyle yanıp tutuşma bağlamında], [*yanumda birdür:* K.15/45 Bana göre aynıdır/farksızdır], [*yetmez mi:* (10) G.211/4, G.217/7, G.433/1, G.433/1, G.433/2 Yetmez mi?], [*yoġ iken:* G.195/3 Yokken], [*yoḳ degüldür:* G.122/9 Vardır], [*yoḳ mı:* (9) G.353/6, G.408/1, G.408/1, G.408/2, G.408/3 Yok mu?], [*yoḳ ye(i)re:* G.211/3, G.64/4, G.254/4 Gereği yokken, boşu boşuna], [*zaġ u zaġân:* K.18/73 Karga ve kuzgun], [*ẓâhir ü bâṭın*: G.182/3, G.438/2 Açık ve gizli, dış ve iç], [*żarar (u) sûd:* G.66/3 Zarar ve kâr], [*zemîn ü âsumân:* G.100/1, G.212/6 Yeryüzü ve gökyüzü], [*zerḳ u riyâ:* G.259/6 İkiyüzlülük ve riya], [*ẕerre deñlü:* K.23/72 Zerre kadar], [*ẕerre ḳadar:* G.286/4 Zerre kadar, çok az], [*ẕevḳ u ṣafâ:* G.44/8, G.197/6 Zevk ve eğlence/mutluluk], [*zîb ü fer:* K.28/9, G.125/3 Süs ve parlaklık/gösteriş], [*zîb ü ziynet:* K.8/50 Süs, bezek].

5.9. Dua ve Beddua

Dinî literatürde; "Tanrıya yalvarma, yakarış için söylenen dinî metin"[460] anlamına gelen dua; daha geniş anlamıyla "gerçekleşmesi istenen bir şeyi Allah'tan istemek, "yalvarış, yakarış, niyaz, dilek dileme, halini arz etme anlamlarında"[461] kullanılmaktadır. Beddua ise "birinin kötü duruma düşmesini gönülden isteme, ilenme, ilenç, kargış"[462] ve daha çok duanın olumsuzu olarak değerlendirilmektedir.

Divan şiirinde şairlerin dua ifadelerini daha çok sevgili veya memduh için beddua ifadelerini ise daha çok rakip, düşman veya yine sevgili için kullandıkları görülmektedir.

Divan şiirinde bir de kaside bölümü olarak "dua" bulunmaktadır. Kasidenin son bölümünde şairin genellikle, sözlerinin bittiğini ve artık dua zamanı geldiğini belirterek söylediği bir ya da birkaç beyitlik bölümden oluşan bu bölümde şairler genellikle kasidenin memduhu için "uzun ömür, devletinin devamı vb." gibi dua ifadeleri kullanırlar. Mezâkî Divanı'nda bulunan 29 kasidenin büyük çoğunluğunda söz konusu dua bölümleri

[460] www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid= TDK.GTS.5aae883b7fef37.05881145 (Erişim Tarihi: 18.03.2018)
[461] Gök, S. (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 233.
[462] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=BEDDUA (Erişim Tarihi: 18.03.2018)

bulunmakta ve şair kasidede övdüğü kişiye dair duada bulunmaktadır.

"Yaʿni **Ḥaḳḳ'a duʿâlar eyleyelüm**
Ki duʿâdur aṣıl naẕımda ehem"[463] [K.5/40]

"Tâ ki diller bahâr-ı vaḳtinde
Açılup gül gibi ola ḫurrem"[464] [K.5/41]

"**Gül-i baḫtuñ ide güşâde şehâ**
Gül-bün-efrûz-ı gül-sitân-ı ḳadem"[465][K.5/42]

"Ey Meẕâḳî niçe bir lâf u güẕâf **eyle duʿâ**
Kim duʿâ ile olur her süḫanüñ pâyânı"[466] [K.9/81]

"Tâ ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdûn
Gûy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgânı"[467][K.9/82]

"**Her ġażâda ide Ḥaḳ şâh-ı cihânı manṣûr**
Zîr-i nüh-çetr-i muʿallâda ṭura dîvânı"[468][K.9/83]

Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde kasidelerin dua bölümü dışında yine dua olarak kullanılan pek çok ifade bulunmaktadır. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda dua olarak kullanıldığını tespit ettiğimiz ifadelerden örnekler bulunmaktadır.

"Añılsun **rûḥı şâd olsun** şehîd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
Benüm de çâk çâk tîġ-ı pûlâd olduġum yirdür"[469] [G.121/7]

"**Ḥaḳ teʿâlâ eylesün devlet-serâsın pür-ṭarab**
Tâ ki böyle şâdî-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur"[470] [G.69/9]

[463] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.
[464] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.
[465] Mermer, A. (1991). a.g.e., 179.
[466] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[467] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[468] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[469] Mermer, A. (1991). a.g.e., 355.

"**Ḥaḳ teʿâlâ her günin ʿıyd eylesün** ʿıydın saʿîd
Tâ ki her sâl içre böyle rûḥ-efzâdur bugün"[471] [G.336/7]

"**Ḥaḳ teʿâlâ her günin nev-rûz-ı fîrûz eylesün**
Tâ ki câm-ı şevḳ-i dil ser-şâr olur nev-rûzda"[472] [G.370/10]

"Ne bâlîn-i tesellî var ne ḫod bir pister-i râḥat
Ḫudâ ḫıfẓ eylesün ġurbetde rencûr olmasun kimse"[473] [G.404/6]

eyyede'l-lâh: K.9/44 Allah güç/kuvvet versin.
*Ḥaḳ ʿömr ü iḳbâlin füzûn itsün:*G.18/9 Allah ömrünü ve talihini artırsın.
*Ḥaḳ ʿömrini efzûn id (tsün):*K.16/42 Allah ömrünü uzun kılsın.
*Ḥaḳ ʿömrüñ efzûn ide:*G.150/18 Allah ömrünü uzun kılsın.
in-şâʾallâh: K.17/55 Allah isterse, Allah nasip etti ise.
ʿömrin ziyâd itsün: K.19/40 Ömrünü çoğaltsın/artırsın

Mezâkî Divanı'nda doğrudan dua ifadesi olmamakla beraber şükür anlamı daha belirgin olan ifadeler de bulunmaktadır. Aşağıda söz konusu ifadeler ve divanda bulundukları yerler verilmiştir.

ḥamdüli'l-lâh: K.9/78, K.18/1, K.18/2, K.18/3, K.18/4, K.18/5, K.18/6, K.18/7, G.254/9 Allah'a hamd olsun, çok şükür.

*el-minnetü li'l-lâh:*K.12/51, K.12/75, K.14/1, K.14/2, K.14/3, K.14/4, K.14/5, G.87/9, G.308/8 Allah'a minnet olsun, şükür olsun.

bi-ḥamdi'l-lâh: K.8/47, G.18/7, K.19/1, K.19/41, K.28/1, G.142/7, G.169/2, G.404/12 Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.

bi-ʿavni'llâh: T.5/1 Allah'ın yardımı ile.

---

[470] Mermer, A. (1991). a.g.e., 324.
[471] Mermer, A. (1991). a.g.e., 490.
[472] Mermer, A. (1991). a.g.e., 512.
[473] Mermer, A. (1991). a.g.e., 534.

Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde birkaç istisna dışında şairin duayı daha çok şiir içerisinde övdüğü kişi için ettiği ve sevgili için dua ya da bedduada bulunmadığı tespit edilmiştir.

5.10. Deyimler ve Atasözleri

Türkçede deyimler "gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu: Abayı yakmak, aşağıdan almak, bağrına taş basmak vb."[474]olarak tanımlanmaktadır.

Atasözleri ise "anonim özellik taşıyan, atalardan kaldığı kabul edilen ve toplumun yüzyıllar boyunca geçirdiği gözlem ve denemelerden, ortak düşünce, tutum ve davranışlarıyla dünya görüşünden oluşan, genel kural niteliğindeki kısa, özlü, kalıplaşmış söz: Âlet işler, el övünür. Ak akça kara gün içindir. Çalma elin kapısını, çalarlar kapını…"[475] şeklinde tanımlanmaktadır.

Türkçede deyimler şekil olarak büyük oranda birleşik fiillerden oluşmaktadır. Daha açık bir ifade ile deyimlerin büyük çoğunluğunun anlam genişlemesine uğramış birleşik fiiller olduğunu söyleyebiliriz. Birleşik fiil yapısındaki deyimlerin en büyük özelliği fiil ya da isim unsurlarından en az birinin bilinen gerçek anlamının dışında, mecazî anlamda kullanılıyor olmasıdır.

Mezâkî Divanı'nda kullanılan deyimlerin sayı ve oranları ile ilgili olarak aşağıdaki tablo hazırlanmıştır.

Çizelge 5.10. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Deyimlerin Sayı ve Oranları

Madde sayıları		Sayı	Oran % (A-B, C-D)
A	Deyimlerden oluşan madde başı	277	%1,96
B	Sözlükteki toplam madde başı sayısı	14102	
C	Deyimlerden oluşan tüm kullanımlar	456	%1,25
D	Tüm kullanımlar	36262	

[474]http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0b3a0742420.68782764 (Erişim Tarihi: 20.03.2018)
[475]http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bilimsanat&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5ab0bd0322c143.87276536 (Erişim Tarihi: 200.03.2018)

Hazırladığımız tabloya göre Mezâkî Divanı sözlüğünde madde başı olarak aldığımız 14102 kelime veya kelime grubunun 277 tanesi deyimlerden oluşmaktadır. Madde başı olan deyimlerin tüm madde başlarına oranı ise % 1,96'dir. Mezâkî Divanı sözlüğünde bulunan tüm deyim kullanımlarının sayısı ise 456'dır. Bu sayının sözlükteki tüm kullanımların sayısı olan 36262'ye oranı ise % 1,25'dir. Deyimlerin mecazî yapısı göz önüne alındığında Mezâkî'nin şiirlerinde sanatlı söyleyiş unsuru olarak deyimlere sık başvurduğunu söyleyebiliriz.

Mezâkî Divanı'nda en sık kullanılan deyim 19 defa ile "el vir-" deyimidir. "İzin/fırsat vermek, yardım etmek, çare olmak, gerekmek, uygun olmak vd." olmak üzere pek çok anlamda kullanılan bu deyim divanda 9 beyitlik 179. gazelin redifi olarak da kullanılmıştır.

"Murâd-ı dest-bûs itsem meded ol âfet el **virmez**
Ne çâre ʿâşıḳa keff-i ümîd-i vuṣlat **el virmez**"[476] [G.179/1]
…..
"Meẕâḳî bûseye ḳânîʿ olup ümmîd-i vaṣl itme
Bu deñlü medd-i bâʿ-yı ârzû-yı ruḫṣat **el virmez**"[477] [G.179/9]

Divanda ayrıca "ayaḳ baṣ-, bir ol-, el çek- ve el ṣun-" deyimlerinin de redif olarak kullanıldıkları ve bu bağlamda divanda kullanımlarının sıklığının arttığı görülmektedir.

"Nice bir tîġ-ı sitem zaḫm-ı melâmet **bir olur**
Yeter ey şûḫ-ı cefâ-pîşe siyâset **bir olur**"[478] [G.137/1]

"O vâdî-i maḥabbet kim dil-i nâ-şâd **ayaḳ başmış**
Ne Ḳays-ı bî-hûde gerd ve ne ḫod Ferhâd **ayaḳ başmış**"[479]
[G.218/1]

"Yine şâne ser-i zülf-i ʿabîr-efşâna **el ṣunmış**
Hezârân-dil perîşân eylemiş biñ câna **el ṣunmış**"[480] [G.219/1]

[476] Mermer, A. (1991). a.g.e., 392.
[477] Mermer, A. (1991). a.g.e., 392.
[478] Mermer, A. (1991). a.g.e., 364.
[479] Mermer, A. (1991). a.g.e., 417.

"Görüp câm-ı lebüñ cânâ leb-i sâġardan **el çekdük**
Ne sâġar-ḫ̬âhiş-i peymâne-i kevserden **el çekdük**"[481] [G.247/1]

Divandaki bazı deyimlerin Farsça tamlama ihtiva ettiği de görülmektedir.

"Ṭutdı cihânı zemzeme-i güft-gû-yı ʿışḳ
Efvâh-ı nâsa naġme-i Manṣûr **düşmesün**"[482] [G.360/3]

"**Çeşm-i ʿibretle baḳup** ṭoplara eyle naẓar
Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫ̬âr"[483] [K.18/25]

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda kullanılan deyimlerin listesi bulunmaktadır.

[*aʿdâyı yaḳ-:* K.22/18 Düşmanları yakmak/öldürmek], [*âfâḳı ṭut-:* G.313/2, G.371/3 Ufku sarmak, her yerden duyulmak], [*âfet ol-:* G.239/1 Afet/güzel/dilber olmak], [*aġzı yan-:* K.18/71 Ağzı yanmak, pişman olacak duruma gelmek], [*aḳlın al-:* K.18/40 Hayrete düşürmek], [*âlemi ḳırsun geçir-:* G.350/6 Âlemi kırıp geçirmek, dünyayı/herkesi mahvetmek/harap etmek], [*and iç-:* K.24/4 Yemin etmek], [*arasañ hiç bulunmaz:* K.9/76 Arasan hiç bulunmaz. Mevcut değil], [*âsitânuñdan dûr eyle-:* K.1/33 Eşiğinden uzaklaştırmak], [*âşikâra dön-:* G.143/4 Açık bir şekilde dönmek (kadeh)], [*âşinâ düş-:* G.201/4 Tanıdık gelmek], [*âşiyân-sâz olduġın gör-:* G.306/1 Yuva kurduğunu görmek], [*âteş-i ʿışḳ ile yan-:* G.310/4 Aşk ateşi ile yanmak], [*âteşlere yaḳ-:* K.18/4 Yakmak, tutuşturmak], [*ayaġı yirler baṣ-:* G.126/5 Ayağı yere basmak, mantıklı ve tutarlı davranmak], [*ayaġına dökül-:* K.10/48 Ayağına gelmek], [*ayaḳ baṣ-:* G.11/7, G.98/6, G.218/1, G.218/1, G.218/2, G.218/3, G.218/4, G.218/5, G.218/6, G.218/7 Gelmek, uğramak], [*ayaḳda ḳo-:* K.25/31 Ayakta bırakmak, geri çevirmek], [*ʿaynına al-:* K.10/76 İtibar etmek, önem vermek], [*ayrı düş-:* G.155/5 Ayrı kalmak, ayrı olmak], [*ʿayyûḳa çıḳ-:* G.30/7 Göğün pek yüksek yerine kadar ulaşmak. Ayyuk: Kuzey yarımküreden görülen parlak bir yıldız], [*bâda vir-:* G.28/1, Rüzgara vermek, boşa harcamak], [*bağrı ṣad-çâk id-:* G.197/5 Bağrını/sinesini yüz parça etmek], [*bâl ü perinden bil-:* G.196/2 Kolundan/kanadından tanımak], [*baş eg-:* K.4/33, K.23/4, 1G.251/4, G.72/7, G.258/5

[480] Mermer, A. (1991). a.g.e., 418.
[481] Mermer, A. (1991). a.g.e., 435.
[482] Mermer, A. (1991). a.g.e., 506.
[483] Mermer, A. (1991). a.g.e., 236.

Boyun/baş eğmek, yenik düşmek], [*baş göster-:* K.7/25, K.5/24 Ortaya çıkmak, isyan etmek], [*baş üzre ṭut-:* K.14/50 Hürmet etmek, saygı göstermek], [*başdan geç-:* G.344/7 Canını feda etmek], [*başımuz üstünde yerüñ var:* G.263/2 Başımız üstünde yerin var. Sen bizim için çok değerlisin], [*başına gel-:* G.205/4 Başına gelmek, maruz kalmak], [*başına ṭûfân-ı zamâne ḳop-:* K.12/56 Başında zamanın/devrin tufanı kopmak], [*başını ṭop eyle-:* G.330/1 Başını top yapmak, başını top yerine koyup oynamak], [*başlarına ṭûfânı ḳop-:* K.9/15 Başlarında Tufan kopmak, dünya başlarına yıkılmak], [*başuma üş-:* K.27/9 Başına toplanmak, başına üşüşmek], [*bâzârı germ ol-:* M.10/1 Sıcak bir alışveriş olmak, iyi ilişki içinde olmak], [*bâzûya getür-:* G.299/1 Kolda toplamak (gücü)], [*be-der-ṣayd u şikârın göster-:* G.145/6 Yakaladığı avı dışarıda göstermek], [*bel baġla-:* K.27/37 İnanmak, güvenmek], [*benânından düş-:* K.23/69 Parmaklarının arasından düşmek], [*benânuñ ṣun-:* G.353/1 Parmağını uzatmak/sokmak], [*bend ol-:* G.160/2, G.204/4 Dolanmak, bağlanmak], [*bend olup ḳal-:* G.217/1 Bağlanıp kalmak, tutulup kalmak], [*bende çek-:* G.53/3 Bağlamak], [*ber-bâd id(t)-:* G.276/4, G.277/3, G.379/6 Bozmak, harap etmek, dağıtmak, havaya savurmak], [*ber-bâd ol-:* G.238/6, G.305/3, G.121/3 Rüzgârda savrulmak, zarar görmek, yok olmak, perişan olmak, mahvolmak], [*ber-bâd olduġın gör-:* K.19/4Perişan olduğunu görmek, zarara uğradığını görmek], [*ber-dûş it-:* G.302/2 Omuzuna almak, omuzunda taşımak], [*berġ ur-:* G.46/2 Set kurmak, engel olmak, bent olmak], [*ber-murâd it-:* G.51/6 İsteğine, arzusuna kavuşturmak], [*ber-murâd ol-:* G.35/7 İsteğine, arzusuna kavuşmak], [*ber-pâ ṭur-:* K.26/21 Ayakta durmak], [*ber-ser eyle-:* K.26/1 Baş üstüne koymak], [*ber-ṭaraf eyle-:* G.65/5 Ortadan kaldırmak, gidermek], [*ber-ṭaraf ol-:* K.4/4, K.10/50, K.12/24, K.27/31Ortadan kalkmak, yok olmak, etkisiz hale gelmek], [*ber-zede-dâmân ol-:* G.257/14 Eteği toplanmış/bir araya getirilmiş olmak], [*beste-çeşm ol-:* G.421/2 Gözü kapalı olmak], [*bî-bahâ ol-:* G.106/5 Paha biçilemeyecek kadar değerli olmak], [*bî-ḫod ol-:* G.71/3, G.301/1 Çılgın olmak, kendinden geçmiş olmak], [*bî-ḫûş id-:* K.2/6 Aklını başından almak], [*bî-hûş ol-:* G.301/1 Kendinden geçmek, kendini kaybetmek], [*biñ yaşa-:* K.20/15, K.16/6 Bin yaşamak, çok mutlu olmak], [*bir gel-:* G.137/3 Sohbet konusu olmak], [*bir gör-:* K.9/78, K.18/79 Bir/eşit/aynı görmek], [*bir ḥâlete irgür-:* G.308/4 Bir hale/duruma ulaşmak/erişmek], [*bir ḫırḳaya başını çek-:* G.146/4 Bir tarikata girmek, bir mürşide kapılanmak], [*bir mertebeye ir-:* G.102/13 Bir dereceye/makama ulaşmak], [*bir nefes ṭurma-:* G.314/4 Bir an bile durmamak], [*bir ol-:* K.18/111, G.137/1, G.137/1, G.137/2, G.137/3, G.137/4, G.137/5, G.137/5, G.137/6, G.137/7 Bir olmak, aynı olmak, birleşmek, bir araya gelmek], [*bir ṣûrete gir-:* K.12/50 Bir şekle/kılığa bürünmek], [*bir yirde gör-:* G.424/3 Bir arada görmek], [*birbirin ḳır-:* K.19/5 Birbirini öldürmek],

[*birbirine düş-:* G.230/2 Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak], [*bî-revâc ol-:* K.6/13 Sürümsüz/itibarsız olmak], [*boyunca ḳana gir-:* G.424/8 Boyunca kana girmek/batmak], [*bülbül gibi söyled-:* G.94/5 Bülbül gibi öttürmek, çok ve güzel konuşturmak], [*bülbül id-:* G.259/2 Bülbül etmek, bülbül gibi konuşturmak], [*bülbül ol-:* G.161/2, G.373/7 Bülbül olmak, çok konuşmaya başlamak], [*cân bul-:* K.24/5, G.259/7 Canlanmak, hayat bulmak], [*cân eyle-:* G.254/3 Can etmek/eylemek], [*cân ṣoḥbetin id-:* K.19/38 Can sohbeti/muhabbeti etmek], [*cân vir-:* G.27/4, K.18/110, G.340/6 Can vermek, ölmek], [*câna kâr eyle-/it-:* G.302/4, K.18/96, G.384/7, G.404/8, Müs./7 Cana yetmek, içine işlemek, çok etkilenmek, derinden hissetmek], [*cânı aġzına gel-:* K.9/32 Büyük bir felaket veya tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılma, aşırı duygulanmak, çok heyecanlanmak], [*cânlar bağışla-:* G.191/6 Hayat vermek, büyük güç ve destek vermek], [*cânlar vir-:* G.330/3 Çok istemek, canını ortaya koymak], [*cârî ol-:* K.22/54K.25/26, G.368/2, K.27/33, K.18/11, T.3/6, K.25/38 Geçerli olmak, yürürlükte olmak, sürmek, akıp gitmek, akmak, geçmek], [*ceng ü cidâl eyle-id-/:* T.2/7, T.2/8, K.14/10 Mücadele etmek, savaşmak], [*cenîbet-keş ol-:* K.8/50 Yedek hayvanı çekip götüren olmak], [*ciger-perdâz ol-:* G.398/4 Yüreği/ciğeri düzelten olmak], [*ciger-sûz ol-:* G.349/6 Ciğer/yürek yakan olmak], [*ciger-tâb ol-:* G.287/2 Acı vermek, yüreği yakmak], [*cigerüm yaḳ-:* Kıt. 1/4 Ciğerini/yüreğini yakmak], [*cihâna bir daḫi gel-:* K.9/16 Dünyaya bir daha gelmek], [*cihânı fitne ṭut-:* G.207/1 Dünyada fitne/karışıklık her tarafa yayılmak], [*cihânı ṭut-:* K.26/10, G.235/1, G.360/3, G.411/7, G.420/1 Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak], [*cinânı duzaḫ olur duzaḫı cinân olmaz:* G.155/5 Cenneti cehennem olur, cehennemi cennet olmaz], [*cûybâr ol-:* G.311/7 Nehir/akarsu olmak], [*çarḫı yaḳ-:* G.283/8 Feleği yakmak], [*çehâr eyle-:* K.8/80 Dörtlemek, gözünü dört açmak], [*çeşm ü gûş ol-:* G.350/4 Göz ve kulak olmak], [*çeşm-i ʿibretle baḳ-:* K.18/25 İbret gözü ile bakmak], [*çeşmüñe gel-:* G.377/2, G.377/3, G.377/4, G.377/5, G.377/6, G.377/7, G.377/1 Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak], [*çoḳ kelleyi ṭop eyle-:* K.12/13 Çok kişinin kafasını kesmek], [*dâl it-:* K.6/10 "Dal" harfi gibi yapmak, kamburlaştırmak], [*dâl-ḫançer ol-:* G.258/4 Dal harfi gibi kavisli/yay şeklinde hançer olmak], [*dâma düş(ür)-:* G.149/7, G.334/3, K.12/12 Tuzağa düş(ür)mek, avlanmak], [*dâmânuña düş-:* G.164/4 Eteğine düşmek], [*dârü'l-bevâr eyle-:* K.8/30 Cehennem etmek], [*dehânı aç-:* K.26/8 Ağzını açmak, konuşmaya başlamak], [*dehen aç-:* G.236/2 Ağzını/kabuğunu açmak], [*derd ile ḳan ağla-:* K.11/27 Üzüntüden kan ağlamak], [*derd ü belâ çek-:* G.280/3 Dert ve sıkıntı çekmek], [*derdi dermân bil-:* G.162/1 Derdi derman bilmek], [*derdimüze dermân var ise:* G.86/4 Derdimize derman varsa], [*derinde ḳul olmaḳ-:* G.421/6 Kapısında kul/köle

olmak], [*der-kenâr eyle-/it-:* K.8/2, G.154/4 Yanında, gözlerinin önünde tutmak, kucaklamak, kucağa almak, kenara yazmak], [*dest ü girîbân ol-:* G.119/3, G.99/3 Elle yakasına yapışmak, çekişmek, yaka paça olmak, durmadan didişmek], [*destden düşme-:* G.432/2 Elden düşmemek. (Şarap kadehi)], [*deste tîġ al-:* K.3/5 Ele kılıç almak, kılıç kuşanmak], [*dest-gîr it-:* K.25/11 Elinden tutmak, yardım etmek], [*dîde-güşâde ol-:* G.320/6 Gözü açılmış olmak], [*dil ḳap-:* G.334/5 Gönül kapmak/almak], [*dil vir-:* G.290/2, K.1/2 Gönül vermek, âşık olmak], [*dilden âgâh ol-:* G.156/3 Gönülle haberdar olmak, gönül gözü ile farkına varmak], [*dil-dûz ol-:* G.239/5 Gönül delmek, kalbe batmak], [*dil-gîr ol-:* G.153/1, G.405/1 Gönlü tutulmak, kalbine sıkıntı girmek], [*dil-güşâ it-:* G.437/7 Gönül/yürek açmak, ferahlatmak], [*dil-güşâ ol-:* G.199/2 Gönül açan/kalbe ferah veren olmak], [*dil-keş ol-:* G.441/5, G.385/5 Gönül çekmek/cezbetmek], [*dilleri düşür-:* G.395/2 Gönülleri düşürmek/tutkun etmek], [*dil-nüvâz ol-:* G.112/6 Gönül okşamak], [*dil-rübâ ol-:* G.378/1 Gönül çalan olmak], [*dil-rübûde ol-:* G.262/6, G.431/4 Gönlünü kaptırmak], [*duʿâya el aç-:* K.24/47 Dua etmek için elini açmak], [*duḫânı âteş olur âteşi duḫân olmaz:* G.155/3 Dumanı ateş olur, ateşi duman olmaz], [*dûr düş-:* G.201/2, G.360/1 Ayrı düşmek, uzak kalmak], [*dünyâyı ṭut-:* K.9/1, K.22/16, G.283/6, G.323/7, G.161/4, G.389/6 Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak], [*eflâk ol-:* K.17/35 Gökler olmak, gökler kadar yüksek olmak], [*eflâke çıḳ-:* K.16/16 Göklere çıkmak, yükselmek], [*efvâh-ı nâsa düş-:* G.360/3 Halkın/insanların ağzına düşmek], [*el aç-:* K.11/35 Duâ etmek için elleri bir araya getirip açmak], [*el al-:* G.300/6 El almak, izin almak, öğrenmek], [*el çek-:* G.35/4, G.247/1, G.247/1, G.247/2, G.247/3, G.247/4, G.247/5, G.247/6, G.247/7, G.209/2 Vazgeçmek, ilgisini kesmek], [*el ir-:* G.238/1, G.179/5, G.257/3, K.29/17 Ulaşmak, erişmek, el uzatmak, ulaşmak, ulaşmak, uzanmak, erişmek], [*el mi irer:* G.82/4Ulaşılır mı?], [*el ṣun-:* G.219/1, G.219/1, G.219/2, G.219/3, G.219/4, G.219/5, G.219/6, G.219/7 El sunmak, taramak, el uzatmak, gönül vermek, benzemek, dokunmak, tutmak], [*el ur-:* K.9/25, G.42/7 Bir işi yapmak, girişmek, dokunmak], [*el vir-:* G.179/4, G.432/1, G.51/2, G.179/1, G.179/1, G.179/2, G.179/3, G.179/4, G.179/4, G.179/5, G.179/6, G.179/7, G.179/8, G.179/9, G.404/5, G.44/3, G.40/2, G.120/3, G.180/2 İzin/fırsat vermek, yardım etmek, çare olmak, gerekmek, uygun olmak], [*elden düş-:* G.360/5, G.372/7, G.372/3 Elinden yere düşürmek, elinde tutmamak, elden düşmek], [*elden ḳo-:* G.295/8 Bırakmak, vazgeçmek], [*ele gir-:* K.14/12, G.22/6 Ele geçmek, fethedilmek, elde etmek], [*elem çek-:* G.60/8 Üzülmek, tasalanmak], [*elinden düşme-:* G.392/3 Elinden düşmemek. (Sürekli şarap içer bağlamında).], [*elümden çıḳdı git-:* G.122/3 El(im)den çıkıp gitmek], [*elüñ ṣun-:* G.353/1 Elini uzatmak], [*elüñden git-:* G.227/6 Elinden gitmek/düşmek], [*eşkbâr eyle-:* K.8/55

Gözyaşı yağdırmak, çok ağlamak], [*fâl-ı dîvânçe-i Ḥâfiẓ aç-:* G.316/4 İranlı ünlü şair Hafız'ın divanından fal açmak. Divandan rastgele bir sayfa açıp o sayfada görülen ilk şiire/beyte göre hayata dair çeşitli çıkarımlarda bulunmak. Hafız: Hâfız-ı Şirâzî, 14. yüzyılda yaşamış İran'lı şair. Şiraz'da doğmuştur. Farsçanın en büyük şairlerinden biri olduğu kabul edilir], [*fitne ḳopar-:* G.48/5 Kargaşa/karışıklık çıkarmak], [*fürḳate düş-:* G.300/3 Ayrılığa düşmek, ayrı kalmak], [*fütâde ḳal-:* G.425/5 Düşkün/tutkun/biçare kalmak], [*ġam çek-:* G.314/1, G.419/3, K.11/33, G.273/5 Üzülmek, gam çekmek], [*ġam ḳoma-:* K.5/3 Keder/üzüntü bırakmamak], [*ġam ṭut-:* G.3/3 Gamlanmak, üzülmek, kederlenmek], [*ġam yi-:* G.150/12, G.263/3, G.266/7, G.43/5 Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak], [*gönlümüz düş-:* G.64/3 Âşık olmak, sevmek], [*göñül yap-:* K.23/60 Gönlü hoş etmek], [*götürüp başına çal-:* K.18/15 Götürüp başında çalmak], [*göz yumup açmaḳ ḳadar:* G.205/5 Göz açıp kapayıncaya kadar], [*gözden geçür-:* G.237/3 Gözden geçirmek, kontrol etmek], [*ġurbete düş-:* G.204/5 Memleketten ayrı kalmak, gurbete gitmek], [*gûş ol-:* G.301/3 Kulak kesilmek, dinlemek], [*gûşına ḳo-:* K.18/113, K.25/25 Dinlemek, kulak vermek, önemsemek], [*gül-ʿiẕârı aç-:* G.163/5 Gül yanaklıyı (sevgili) açmak], [*gün-be-gün art-:* K.25/41 Gün geçtikçe artmak/çoğalmak], [*günde biñ âh eyle-:* G.118/2 Her gün bin ah çekmek], [*güşâd(e) ol-:* K.12/81, K.14/52, G.180/9, G.308/5, G.132/5, K.16/8 Açılmak, şenlenmek], [*güşâde-dil ol-:* G.5/2 Gönlü şen/ferah olmak], [*ḫâk-i pâya yüz sür-:* K.3/10 Ayak toprağına yüz sürmek], [*Ḥaḳḳ'a duʿâlar eyle-:* K.5/40 Allah'a dualar etmek], [*Ḥaḳḳ'a tevekkül id-:* K.14/31 Allah'ın tayin ettiği kadere razı olmak], [*ḫâksâr eyle-:* K.8/6 Perişan etmek, toz toprak içinde bırakmak], [*ḫâksâr ol-:* G.144/7 Perişan olmak, toz toprak içinde kalmak], [*ḫalḳa it-:* G.247/6 Halka/daire şekline getirmek], [*ḫâlüñi ʿarż it-:* G.259/3 Halini/durumunu arz etmek/söylemek], [*ḫâme gibi ser-fürû eyle-:* K.4/28 Kalem gibi baş eğdirmek, sözünü dinletmek], [*ḫam-geşte eyle-:* K.13/3 Eğrilmiş/bükülmüş eylemek], [*ḫasret çek-:* G.192/1 Hasret çekmek, özlem duymak], [*ḫayâli gözinden gitme-:* G.23/4 Hayali gözünden gitmemek], [*hem-âġûş ol-:* G.301/4 Kucak kucağa/sarmaş dolaş olmak], [*hemheme eyle-:* T.8/1 Rüzgârın esmesi ile ağaç yapraklarından çıkan sesler gibi ses çıkarmak], [*hem-ʿinân ol-:* G.381/7, G.168/7, G.183/7, G.375/7 Bir/beraber/eşit olmak], [*hem-sâyemüz ol-:* G.310/1 Komşu olmak], [*ḫod-fürûş ol-:* K.21/99, G.128/7, G.163/7 Kendini övmek, gururlanmak], [*ḫod-nümâ ol-:* G.168/2 Kendini övmek, gösteriş yapmak], [*hû çek-:* G.211/3 Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek], [*ḫum-ı ṣahbâya düş-:* G.193/2 Şarap küpüne düşmek, çok sarhoş olmak], [*ḫûn-ḫ$^{\vee}$âr ol-:* K.10/50, K.10/51 Kan içici olmak], [*ḫûnîn-girîbân ol-:* G.120/2 Elbise yakası kanlı olmak. (Acı çekmekten)], [*ḫûnîn-libâs eyle-:* G.68/5 Elbisesi kanlanmak], [*ʿışḳ ile yan-:* G.167/3 Aşkla

yanmak, âşık olmak], [*işüm altun eyle-:* G.269/2 İşini altın etmek: Gayret göstererek, başarılamayacak gibi olan bir işi başarıya ulaştırmak], [*ḳadem rencîde ḳıl-:* G.324/3 Yüksek mertebeden birinin alçak gönüllülük göstererek bir yere teşrif etmesi, tenezzül etmek, lütfetmek], [*ḳan aġla-:* K.13/13, G.158/2 Kanlı gözyaşı dökmek, çok üzülmek, sevinç gözyaşı dökmek], [*ḳan dök-:* G.139/1G.378/3 Kan dökmek, öldürmek], [*ḳan üstüne ḳan eyle-/it-:* G.254/8, G.321/4 Aman vermeden sürekli kan dökmek, çok ıztırap/acı çekmek], [*ḳana boyan-:* G.313/1 Kan içinde kalmak, kanla dolmak], [*ḳana ġarḳ id-:* K.22/37 Kan içinde boğmak], [*ḳanlar dök-:* G.35/1, G.237/3, G.362/2 Kan dökmek, yaralamak, öldürmek], [*ḳanlar dökül-:* K.16/17, G.328/1 Kanlar dökülmek], [*ḳanum dök-:* G.430/7 Kan dökmek, öldürmek], [*ḳarşu(mda) d(t)ur-:* G.280/5, K.5/17, K.9/63, K.17/52, G.379/4, K.13/33 Karşısında durmak, rakip olmak, karşı koymak, direnmek], [*kebâb ol-:* G.107/2 Yanmak, kebap olmak], [*keç-küleh ol-:* G.299/5 Külahını eğri giyen/takan olmak], [*ḳırılup git-:* T.1/2 Yok olmak, telef olmak, kırılmak], [*ḳol ḳanad ol-:* K.9/11 Yardım etmek, gözetmek], [*ḳulaḳ çek-:* G.293/2 Kulak vermek, dikkatle dinlemek], [*kulaḳ ṭut-:* G.324/1, G.380/7 Dinlemek], [*ḳulı ḳurbânı ol-:* G.430/7 Kulu/kölesi kurbanı olmak], [*ḳurbân(uñ) ol-:* G.149/5, G.336/4, G.6/2 Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak, ölmek], [*ḳurṭa-i gûş-ı kibâr eyle-:* K.8/64 Büyüklerin kulağına küpe eylemek], [*ḳutbında gör-:* K.29/16 Mürşitte/doğru yolu gösterende görmek], [*küngüresin çıḳar-:* K.18/42 Kale bentleri üzerine yapılan şerefeyi çıkarmak], [*lâl id(t)-:* G.424/4, K.11/25, K.26/4 Susturmak, dilsiz/konuşamayacak hâle getirmek], [*leked-kûb eyle-:* G.91/1 Ayaklar altında ezmek], [*mengûş id(t)-:* G.158/1, G.302/5 Küpe etmek], [*merdümlik it-:* K.29/9 İnsanlık etmek], [*merḥamet ḳop-:* K.13/8 (Çok kişi tarafından) merhamet edilmek, acınmak], [*meydâna at sür-:* K.8/52 Meydana at sürmek, savaş meydanına çıkmak], [*meydâna çıḳ-:* G.364/9, K.14/10 Meydana/ortaya çıkmak], [*meydâna gel-:* K.8/54, K.18/56, G.189/2 Meydana çıkmak, ortaya çıkmak], [*meydâna gir-:* G.258/3 Ortaya çıkmak, ortada kendini göstermek], [*meydânı al-:* K.22/25, K.25/36, G.219/7 Meydana girmek, alanda söz sahibi olmak, alanda söz sahibi olmak], [*meydânı ṭut-:* G.237/4 Meydanı tutmak/kaplamak], [*muʿallaḳ atdur-:* G.228/3 Takla attırmak], [*murġ-ı cânı uçur-:* G.184/4 Can kuşunu uçurmak], [*mû-şikâf ol-:* K.22/33 Kılı kırk yarmak, inceden inceye araştırmak], [*mühr-dehân ol-:* G.294/5 Ağzı mühürlü olmak, konuşmamak], [*münḳâd olduġın gör-:* K.19/14 Boyun eğdiğini görmek], [*mürşidini bil-:* K.29/15 Doğru yolu göstereni bilmek/tanımak], [*nâr-ı ḥasretle yan-:* K.13/7 Hasret ateşiyle yanmak], [*neberd it-:* G.248/1 Savaşmak], [*nehârı leyl id-:* K.8/88 Gündüzü gece etmek], [*nemed-pûş ol-:* G.301/6 Keçeden yapılmış aba giyen olmak], [*nûr-baḫş ol-:*

K.13/39 Nur saçan/aydınlık veren olmak], [*pâ(y)-mâl eyle-/id-:* G.378/2, K.9/63, K.18/73 Ayaklar altına almak, çiğnemek, hakir düşürmek, perişan etmek], [*pâyına düş-:* G.36/6 Ayağına düşmek, ayağına kapanmak], [*pâyına yüz sür-:* K.5/16, G.46/8 Ayaklarına kapanmak, ayağına yüz sürmek], [*pây-mâl ol-:* G.223/7 Ayaklar altında kalmak, yok olmak, ortadan kalkmak], [*pendini ṭut-:* G.12/7 Nasihatine uymak, öğütleri yerine getirmek], [*per yaḳ-:* G.330/3 Kanat yakmak, can feda etmek], [*pervâne-meşreb ol-:* G.226/4 Kelebek mizaclı/karakterli olmak], [*pür-ḫûn eyle-/it-:* K.12/58, K.17/53, G.163/2 Kanla doldurmak, kan içinde bırakmak, kanlı hâle getirmek], [*rûşen-dil ol-:* G.410/2, G.182/1 Gönlü aydınlık olmak], [*ṣad velvele sal-:* K.9/17 Şaşkınlık/gürültü salmak], [*saġ ol-:* K.4/41 Sağ olmak, çok yaşamak, sağlıkla kalmak], [*sebz eyle-/id-:* G.367/3, K.23/7 Canlandırmak, tazelemek, yeşillendirmek], [*sere düş-:* G.392/1 Akla gelmek, düşünmek], [*ser-efrâz ol-:* G.257/13 Yücelmek, yükselmek], [*ser-figende ol-:* T.3/11 Başını eğmek], [*ser-firâz ol-:* G.368/5, G.360/6, G.101/5 Seçkin olmak, yüce olmak, başı yukarıda olmak], [*ser-geşte ol-:* G.368/3, G.303/7 Başı dönmek, sersem olmak], [*ser-keş ol-:* G.323/2 Dik başlı olmak], [*siyeh-mest eyle-:* G.362/6 Çok sarhoş etmek], [*söze gel-:* G.424/4, K.2/7, K.14/30, K.26/15 Konuşmak, söylemek, söylemeye başlamak, konuşmaya başlamak], [*taş at-:* G.193/5 Taş atmak, söz dokundurmak], [*ṭaş yasdan-:* G.315/5 Taşa yaslanmak, evsiz barksız kalmak], [*ṭaşa çal-:* K.18/96, G.162/6 Taşa vurmak/çalmak, vazgeçmek, bırakmak, kırmak, parçalamak], [*ʿuşşâḳı ḳır-:* G.237/4 Âşıkları kırmak/öldürmek], [*velvele ḳop-:* K.16/16 Gürültü/patırtı kopmak], [*yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz:* G.155/1 Kötüsü iyi olur, iyisi kötü olmaz], [*yemînin der-yesâr eyle-:* K.8/59 Sağ tarafı sol tarafa katmak/atmak], [*yerlü yerine geç-:* G.361/1 Yerli yerine geçmek, herkesin kendi yerine geçmesi], [*yesârın der-yemîn eyle-:* K.8/59 Sol tarafı sağ tarafa katmak/atmak], [*yüz sür-:* G.426/5, K.19/14, G.50/2, K.1/36, G.214/7 Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak, ayaklara kapanmak, yüz sürmek, kavuşmak], [*yüze çıḳ-:* G.440/1, G.440/1, G.440/2, G.440/3, G.440/4, G.440/5 Ortaya çıkmak], [*yüzüñe baḳ-:* G.72/3, G.72/3 Yüzüne bakmak (sevgilinin)], [*zânûya getür-:* G.299/6 Dize getirmek, dizine almak], [*ziyânı sûd olur sûdı ḫod ziyân olmaz:* G.155/6 Zararı/kaybı kazanç/fayda olur, kazancı/faydası zarar/kayıp olmaz].

Mezâkî Divanının atasözleri bakımından zengin olduğunu söylemek mümkün değildir. Divan üzerinde yaptığımız çalışmada atasözü niteliği gösteren iki ifadeye rastlanmıştır. Şair söz konusu ifadeleri kullanmadan önce "meṯel" diyerek atasözü kullanacağını haber vermiştir.

Divanda "üzre nizâʿ" redifli 230. gazelin 6. beytinde şair "Eskidür köhne-pül-i âb-ı revân üzre nizâʿ" mısraında eğrilmiş/bükülmüş boyla gözyaşı nehrini akan su üzerindeki eski köprüye benzeterek akarsu üzerindeki eski köprü için yapılan mücadelenin, çekişmenin eskiden beri olduğunu ifade etmiştir.

"Ḳad-i ḫam-geşte ile cûy-ı sirişk oldı mesel
Eskidür köhne-pül-i âb-ı revân üzre nizâʿ"[484] [G.230/6]

Divanda atasözü niteliği gösteren bir diğer söz ise "bir elde" redifli 374. gazelin 5. beytinde kullanılmıştır.

"Hemîşe cevri ḳo gâhî vefâlar it ki meseldür
Bir elde tîġ gerek nân-ı bî-ḥisâb bir elde"[485] [G.374/5]

Şair söz konusu beytin bağlamı içerisinde "insanın bir elinde kılıç, diğer elinde sayısız/pek çok ekmek olmalı" anlamında "bir elde tîġ gerek nân-ı bî-ḥisâb bir elde" şeklinde atasözü niteliği gösteren ifade kullanmıştır.

Mezâkî Divanı'ndaki şiirlerde deyimler ve atasözlerinin kullanımı ile ilgili olarak deyimlerin sık kullanıldığını, atasözlerinin ise neredeyse hiç kullanılmadığını söyleyebiliriz.

5.11. Ayet ve Hadisler

Ayetler; Divan edebiyatının en önemli kaynaklarından biri olan Kuran-ı Kerim'in "surelerini oluşturan ilahî sözlerdir. Bir cümle olan ayet bulunduğu gibi, birkaç cümleden oluşan, birkaçı bir cümle oluşturan, hatta söz açısından cümle yapısına girmeyen ayetler de bulunmaktadır."[486]

Divan edebiyatında Kuran-ı Kerim'den doğrudan veya dolaylı olarak oldukça sık yararlanılmaktadır. Kuran-ı Kerim'den doğrudan yararlanma çoğunlukla ayetlerin

[484] Mermer, A. (1991). a.g.e., 425.
[485] Mermer, A. (1991). a.g.e., 514.
[486] Akay, H. (1995). *İslamî terimler sözlüğü.* (2.b). İstanbul: İşaret Yayınları, 44.

tamamını veya bir kısmını şiir içinde kullanma şeklinde olurken dolaylı yararlanma çoğunlukla peygamber adları ve kıssalarının dolaylı olarak kullanılması şeklindedir.

Mezâkî Divanı'nda çok sık olmamakla birlikte Kuran-ı Kerim ayetlerinin veya ayetlerin bir kısmının doğrudan şiir içerisinde kullanıldığı görülmektedir.

Bu konuda en belirgin örnek olarak "Kün-fe-kân"ı verebiliriz. Divanda 4 beyitte Kuran'da geçen "Kün-fe-kân" ifadesi kullanılmıştır.

Kün-fe-kân: İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn-Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir. (Yasin suresinin 82.ayeti)

"Nîze-bâzân-ı dehre teng oldı
ʿ**Arşa-i kün-fe-kân** cirîdüñden"[487] [K.7/14]

"Cilvegâh-ı kümeyt-i efkârı
ʿ**Arşa-i kün-fe-kân-ı maʿnâdur**"[488] [K.21/32]

"Ġonce-fem cânân ile bülbül-naġam rindân ile
Gül-sitân-pîrâ-yı bâġ-ı kün-fe-kândur Üsküdâr"[489] [G.60/3]

Mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kân
Şâh-ı Ferîdûn-ʿalem-i rûzgâr"[490] [K.4/17]

Mezâkî Divanı'nda 2 yerde Kuran'da geçen Fetih suresine gönderme yapılmıştır.

âyet-i feṭḥ: Fetih ayeti. Fetih suresi: Kuran'ın 48. suresi. 29 ayetten oluşmaktadır.

"N'ola şimden gerü âmâde-i ḥamd ü senâ olsañ
Tefeʾül eyledükçe **âyet-i Feṭḥ** ü ẓafer geldi"[491] [K.28/33]

[487] Mermer, A. (1991). a.g.e., 183.
[488] Mermer, A. (1991). a.g.e., 248.
[489] Mermer, A. (1991). a.g.e., 318.
[490] Mermer, A. (1991). a.g.e., 175.

innâ feteḥnâ: Kur'an-ı Kerim'de Fetih Suresi 48/1 ayetinde "Muhakkak biz sana apaçık bir fetih verdik" le başlayan kısım.

"Oḳur Rûḥü'l-Emîn **İnnâ Feteḥnâ sûresin** ezber
Beşâretler ġuzâta müjde-i feṯḥ ü ẓaferdür bu"[492] [G.364/10]

Mezâkî Divanı'nda Kuran'dan ayetlerin veya ayetlerin bir kısmının yer aldığı beyitlerle ilgili aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur.

*ev ednâ:*Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ- (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu. (Necm suresinin 9. ayeti) Ev ednâ tabiri, Hz. Muhammed'in Miraç hadisesi sırasında Allah ile olan yakınlığını ifade eder.

"Âfitâb-ı evc-i **ev ednâ** ki lâyıḳdur dise
ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫîrümdür benüm"[493] [K.1/21]

len terânî: "Len teranî": "Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tur'a) gelip de Rabb'i onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa.bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin buyurdu." Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti. Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim." (A'raf 7/143) ayetinden iktibastır.

"Kelîm-i Ṭûr-ı esrâr-ı nihânum
Baña keşf oldı sırr-ı **len terânî**"[494] [K.26/3]

sebʿa'l-mesânî: Tekrarlanan yedi ayet (Fatiha suresi). Tekrarlanan yedi ayet: "Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve yüce Kur'an'ı verdik." (Kur'an-ı Kerim, Hicr suresi 15/87) ayetinden iktibastır.

---

[491] Mermer, A. (1991). a.g.e., 276.
[492] Mermer, A. (1991). a.g.e., 508.
[493] Mermer, A. (1991). a.g.e., 168.
[494] Mermer, A. (1991). a.g.e., 269.

"Ola manẓûme-i ḳadri muḥallâ
Misâl-i levḥa-i **Sebʿa'l-Mesânî**"[495] **[**K.26/35]

cennetü'l-me'vâ-yı: Meva Cenneti: "İman edip güzel amel işleyenlere gelince, onlar için Me'vâ Cennetleri vardır." (Secde, 32/19 ve En-Necm, 53/15).

"Firâḳ-ı **cennetü'l-me'vâ**-yı cânân câna kâr itdi
Esîr-i iştiyâḳ-ı cilve-i ḥûr olmasun kimse"[496] [G.404/8]

bismi'l-lâh: Allah'ın adıyla.

"Ebrû-yı yâr ki tâbın-ı gûşe-resîdedür
Bismi'l-lâh ṣaḥîfe-i ḥüsne keşîdedür"[497] [G.115/1]

"Bu dîvânuñ ki **bismi'l-lâh**-keş-i ʿunvânıyuz cânâ
Kilîd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhânıyuz cânâ"[498] [G.1/1]

Bunların dışında divanda adı zikredilen peygamberleri de belirtmek gerekir. Nitekim Mezâkî Divanı'nda gerek doğrudan gerekse telmih yolu ile birçok peygamber ve peygamber kıssalarına dair ifadeler söz konusu edilmiştir.[499]

"Hz. Muhammed'in söz ve davranışları ve bu söz ve davranışları inceleyen bilim"[500] olarak tanımlanan hadisler de divan şiirinin önemli kaynaklarındandır.

Mezâkî Divanı'nda Hz. Muhammed'in hadislerine gönderme yapılan iki ifade bulunmaktadır. Bunlardan "akl-ı evvel" ifadesi divanda 6 yerde geçmektedir.

ʿaḳl-ı evvel: İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı şey akıldır" hadisi ile bu akla işaret edilmiştir. Nûr-ı Muhammedî. İlahi ilmin zuhuru.

[495] Mermer, A. (1991). a.g.e., 271.
[496] Mermer, A. (1991). a.g.e., 534.
[497] Mermer, A. (1991). a.g.e., 350.
[498] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.
[499]Divanda söz konusu edilen peygamberler ve söz konusu beyitler için bkz. (7.2. Dinî Şahsiyetler) bölümü.
[500] http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=HAD%C4%B0S (Erişim Tarihi: 21.03.2018)

“Âfitâb-ı evc-i ev ednâ ki lâyıḳdur dise
ʿ**Aḳl-ı evvel** pertev-i ṣubḥ-ı aḫîrümdür benüm”[501] [K.1/21]

“Baḥs-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger âheng-i suʾâl
ʿ**Aḳl-ı evvel** daḫi idrâk idemez mesʾelemüz”[502] [G.160/6]

“Fenn-i sânide ʿ**aḳl-ı evveldür**
Reg-i berḳ-i cihân-ı maʿnâdur”[503] [K.21/20]

Bunların dışında “K.19/25, K.26/14, G.350/9” numaralı beyitlerde “akl-ı evvel” hadisine gönderme yapılmıştır.

Mezâkî Divanı’nda Hz. Muhammed’in hadisine yapılan bir diğer gönderme ise 142. gazelin 6. beytindedir.

men ʿarefe: Men arefe: “Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu”: “Kendini, nefsini tanıyan Rabbini tanır” mealinde bir hadis-i şerif. Bu terkipte sadece “men arefe” kısmı söylenerek bu hadise telmih tapılmıştır.

“Raḳam-sencân-ı sırr-ı **men** ʿ**arefe** kilk-i maḥabbetle
Velî hem ṭâlib-i dîdâr u hem maṭlûb yazmışlar”[504] [G.142/6]

5.12. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanının Dil ve Üslup Özellikleri)

Çalışmamızın bu bölümünde Mezâkî’nin dil ve üslup özelikleri üzerinde etkisi olan ahenk, ses ve anlam ilişkisi, ünlem, edat, bağlaç, ikilemeler, fiiller, birleşik fiiller, tamlamalar, kalıp ifadeler, dua, deyimler, ayet ve hadisler tespit edilerek çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Klasik üslubun yanında Sebk-i Hindî etkisinin de sürdürdüğü XVII. yüzyılda şair Mezâkî, devrin yapısı gereği pek çok şair gibi arayış içerisinde bir şairdir ve yeni dil ve

[501] Mermer, A. (1991). a.g.e., 168.
[502] Mermer, A. (1991). a.g.e., 380.
[503] Mermer, A. (1991). a.g.e., 248.
[504] Mermer, A. (1991). a.g.e., 368.

üslubun etkilerinden uzak kalmamıştır.

Mezâkî'nin dil ve üslubuna dair en temel özelliği rintliğidir. Onun şiirleri genel anlamda bu rint üslubu etrafında şekillenmekte, edebî üslubu ise doğal bir dil, zengin hayaller, ahenkli ve anlaşılır bir söyleyiş ekseninde ortaya çıkmaktadır.

Divanda bulunan musammat ve tarsi örneklerinden şairin aruz ve kelimelerin uyumunu sağlayabildiğini; şiirlerin neredeyse tamamının redifli olması ve oldukça yüksek oranda mürekkep kafiyenin kullanılmasının şairin kafiye ve redif tercihlerinde ahenk, ses ve anlamı göz ardı etmediğini; divanda ünlem sözcüklerinin dışında şiirin doğası gereği heyecan, coşku veya farklı duygularına dair vurguların belirgin olduğunu; Türkçe ve Farsça edat ve bağlaçları yerinde ve sık kullanıldığını; anlamı güçlendirmek için ikilemelere başvurulduğunu; fiil, birleşik fiil ve deyimlerin kullanım sayı ve oranlarının yüksek olmakla birlikte tamlamaların, özellikle Farsça tamlamaların divanın önemli bir kısmını oluşturması yönüyle Mezâkî'nin dilinin ağır ve süslü olarak nitelenebileceğini; kalıp ifadeler konusunda fikir ve söylem birliği olmamakla beraber tarafımızca divanda birçok kalıp ifadenin tespit edildiğini; şiirlerde birkaç istisna dışında şairin övdüğü kişi için dua ettiğini ve şiirlerde bedduada bulunmadığını; şiirlerinde ayet ve hadislere çok fazla yer vermediğini, ancak peygamberlere telmihe sık başvurduğunu söyleyebiliriz.

6. MEZÂKÎ DİVANINDA ŞAHSİYET VE KAHRAMANLAR

Divan edebiyatında şairler özellikle, teşbih, istiare ve telmih sanatı çerçevesinde mitolojik, efsanevî, dinî, tarihî, edebî şahsiyetleri ve aşk hikâyesi kahramanlarını şiirlerinde söz konusu etmişlerdir. Özellikle divan şiirinin temel kaynaklarından olan Kuran ve İran mitolojisinin yanında geçmiş veya devrin hükümdar ve devlet adamları, üstad kabul edilen şairler, Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin gibi aşk hikâyesi kahramanları ve daha birçok alandan pek çok şahsiyet şairin şiir dünyasında yerini almıştır.

Mezâkî Süleyman Efendi gibi şiirlerinin anlam ve kapsamı oldukça geniş bir şair de divan şiirinin şahsiyet ve kahramanlar dünyasından şiirinin ifade gücü doğrultusunda ve oldukça geniş bir şekilde yararlanmıştır.

Bu bölümde Mezâkî Süleyman Efendi divanında bulunan şahsiyet ve kahramanlar tasnife tâbi tutulmuştur. Bu tasnife göre Mezâkî Divanı'nda şahıslar ve kahramanlar; "Mitolojik/Efsanevî Şahıs ve Kahramanlar", "Dinî Şahsiyetler", "Tarihî Şahsiyetler", "Âlimler ve Edebî Şahsiyetler" ve "Aşk Hikâyesi Kahramanları" olmakları üzere 5 başlık altında incelenmiştir. Divanda söz konusu edilen herhangi bir şahsiyetin dahil olacağı tasnif grubu konusunda çeşitli sıkıntılar olmakla beraber (Örn. Bir şahsiyet Hz. Yusuf vd. hem dinî hem de aşk hikâyesi kahramanı olabilmekte veya Mevlana gibi hem dini hem de edebî bir şahsiyetin dahil olacağı tasnif grubunu belirlemek zor olabilmektedir) söz konusu şahsiyet önde gelen özelliği esas alınarak bir tasnif grubuna dahil edilmiştir.

6.1. Mitolojik/Efsanevi Şahıs ve Kahramanlar

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda mitolojik/efsenevi şahıs ve kahramanların şiirlerde kullanım sıklığına göre tespiti ve alfabetik sıraya göre sıralanarak tarafımızca yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Âsaf:

"İslâm dünyasında vezir karşılığı veya vezirin sıfatı olarak kullanılan bir terim"[505]

[505] İpşirli, M. (1991). *Âsaf. TDVİA.* (C.3), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455.

olan âsaf; Âsaf B. Berahyâ adıyla "İslâmî kaynaklarda Hz. Süleyman'ın teyzesinin oğlu, çok güvendiği birisi hatta kâtibi veya veziri olarak gösterilir."[506] Klasik şiirin bağlamı çerçevesinde kimi zaman vezir kimi zamansa mezkûr şahsı ifade etmek amacıyla kullanılan bu terime Mezâkî Divanı'nda pek çok şiirde rastlanmaktadır. Bu bölümde sadece söz konusu terimin şahıs ifade eden anlamı ile kullanıldığı "olabilsek" redifli 257. gazelin 9. beytinde "ḫâk-i ḳadem-i Âṣaf-ı devrân" şeklindeki kullanımı verilmiştir.

"Olsañ ne ʿaceb sürme-keş-i dîde-i ḫûrşîd
Ḫâk-i ḳadem-i **Âṣaf-ı devrân** olabilsek"[507] [G.257/9]

Behmen:

"İran mitolojisine göre İsfendiyar'ın oğlu olan Erdşir'in lakabıdır. Kelime sıfat olarak zeki, anlayışlı anlamlarına gelmektedir."[508]

Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 13. beytinde "ṣaf-der-i ṣad-Behmen" şeklinde kullanılmıştır.

"**Ṣaf-der-i ṣad-Behmen** ü Efrâsyâb
Ḥaydar-ı düşmen-figen-i rûzgâr"[509] [K.27/13]

Behrâm/Behrâm-ı Gûr:

"V. Behram olarak da bilinen on beşinci Sâsânî hükümdarı (e. 420-438) olan Behrâm-ı Gûr b. Yezdicerd b. Behrâm b. Şâpûr (ö. 438) I. Yezdicerd'in oğludur. Sürekli olarak yabaneşeği avına çıktığı için adı yabaneşeği anlamındaki gûrsözcüğüyle birlikte Behrâm-ı Gûr şeklinde bilinir."[510] Yiğitlik, cesaret ve avcılığıyla tanınan şahsiyet olan Behrâm; divan şiirinde ve dolayısıyla Mezâkî Divanı'nda mezkûr özellikleri ile söz konusu edilmiştir.

[506] Yıldırım, N. (2008). *Fars mitolojisi sözlüğü.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 72
[507] Mermer, A. (1991). a.g.e., 441.
[508] Pala, İ. (2005). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, İstanbul: Kapı Yayınları, 62
[509] Mermer, A. (1991). a.g.e., 272.
[510] Yıldırım, N. (2008). *a.g.e.*, 148.

Divanda "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 20. beytinde "Behrâm-ı ẓafer-yâver-i meydân-ı şecâʿat" şeklinde;

"**Behrâm-ı ẓafer-yâver-i meydân-ı şecâʿat**
Ceng-âver-i ṣad-Sâm ü Nerîmân-ı zamâne"[511] [K.12/20]

zikredilen Behrâm ayrıca; "isterin" redifli 15. kasidenin 14. beytinde "pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrâm" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 23. beytinde "şaṣt-ı Behrâm" şeklinde; "-a sürḫ" redifli 49. gazelin matla beytinde "reng-i rûy-ı ḫançer-i Behrâm" şeklinde ve "n'eydügin bilmem" redifli 317. gazelin 11. beytinde "tîr-i Behrâm" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Belkıs:

"Kur'an'da tevhid dinini kabul ettiği bildirilen Sebe melikesi. Hz. Süleyman'ı ziyaret etmesi sebebiyle Ahd-i Atîk'te, tahtının bir anda Hz. Süleyman'ın huzuruna getirilmesi [512] şekliyle de Kuran'da zikredilen Belkıs; divan şiirinde de yer bulmuştur.

Sebe melikesi Belkıs, Mezâkî Divanı'nda "ṣahbâ" redifli 11. gazelin 3. beytinde "Belḳıs-ı dil-cûveş" şeklinde kullanılmıştır.

"Egerçi duḫter-i rezdür dili **Belḳıs-ı dil-cûveş**
İder teşrîf-i mînâ cilvegâh-ı câm-ı Cem ṣahbâ"[513][G.11/3]

Bijen:

"İran mitolojisinde kahraman meşhur Rüstem'in kızkardeşinin oğlu. Efrasyab'ın kızı Münije'ye âşık olduğundan dolayı Efrasyab tarafından bir kuyuya hapsedilmişse de Münije'nin yardımıyla Rüstem tarafından kurtarılmıştır."[514]

Bijen; Mezâkî Divanı'nda iki yerde söz konusu edilmiştir. Divanda "-üz" redifli

[511] Mermer, A. (1991). a.g.e., 207.
[512] Yücetürk, O. S. (1992). *Belkıs. TDVİA.* (C.5), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 420.
[513] Mermer, A. (1991). a.g.e., 287.
[514] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 103.

187.gazelin 4. beytinde “Bîjen gibi fütâde-i teh-çâh-ı miḥnetüz” şeklinde

“Ey Rüstem-i zamâne teġâfül revâ mıdur
Bîjen gibi fütâde-i teh-çâh-ı miḥnetüz”[515] [G.187/4]

ve “ı/î” redifli 430. gazelin 6. beytinde “müfîd olmazdı ger Bîjen” şeklinde söz konusu edilmiştir.

Cem/Cemşid:

“İran’da “Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü hükümdarı olup İran mitolojisine göre yedi yüz yahut bin yıl yaşamıştır.”[516] İran edebiyatı vasıtasıyla klasik Türk Edebiyatında oldukça sık kullanılan bir mazmun olarak Cem veya Cemşid şarabın mucidi olarak kabul edilmekte ve divan şiirinde daha çok şarapla ve meclisle birlikte anılmaktadır. Bunun yanında Cem/Cemşid; hükümdarlığı ve İskender’in aynası gibi her yeri gösteren kadehi (câm-ı Cem) ile divan şiirinde sıkça anılmaktadır.

Divan şiirinde pek çok şairde olduğu gibi Mezâkî de Cem’in hükümdarlık vasfını ön plana çıkararak şiirlerinde oldukça sık kullanmıştır.

Divanda “süḫanüm” redifli 2. kasidede şair Mezâkî Sultan IV. Murat’a övgü bağlamında;

“**Ḫüsrev-i Cem-menişâ** server-i ferruḫ-revişâ
Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resândur süḫanüm”[517][K.2/23]

şeklinde bir ifade ile hükümdarın karakterinin Cem’in karakterine benzetmiştir.

Yine IV. Murat’a övgü bağlamında söylediği “M/murâd” redifli 51. gazelde;

[515] Mermer, A. (1991). a.g.e., 398.
[516] Pala, İ. (2005).a.g.e, 86.
[517] Mermer, A. (1991). a.g.e., 172.

"Gelmemişdür ʿâleme tâ devr-i Âdemden beri
Böyle bir şâhen-şeh-i **Cem-rütbe-i Ḫâḳân Murâd**"[518] **[**G.51/3]

Sultan IV. Murat'ın hükümdarlığını Cem'in hükümdarlığına benzetmiştir.

Mezâkî'nin daha birçok şiirinde teşbih yoluyla Cem'in hükümdarlığına ve makamına gönderme bulunmaktadır. Aşağıda bu konuda yapılan tespitler bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda "mübârek" redifli 3. kasidenin 13. beytinde "mesned-i Cem" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 9. beytinde "şeh-i Cem-mertebe" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 7. beytinde ve 3. tarihin matla beytinde "Ḥażret-i âṣaf-ı Cem-pâye Meḥemmed Paşa" şeklinde; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 19. beytinde "Cemşîd-i zamân ḫüsrev-i Cem-câh-ı yegâne" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 47. beytinde "Ṣadr-ı ʿâlî-himemi âṣaf-ı Cem-miḳdârı" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 13. beytinde "Ṣadr-ı Cem-pâye Muṣṭafa Paşa" ve 30. beytinde "Âṣafâ müsteşâr-ı Cem-şerefâ" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 34. beytinde "Vezîr-i Cem-şürefâ" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 14. beytinde "Âṣaf-ı Cem-nihâd-ı ferruḫ-dem" şeklinde; "hep" redifli 27. gazelin 2. beytinde "Cem gibi ḥükm idelüm" şeklinde; "-i ʿıyd" redifli 52. gazelin 3. beytinde "behrever-i devlet-i Cem" şeklinde; "-dur Üsküdâr" redifli 60. gazelin 7. beytinde "Cem-nejâd-ı muḥterem Sulṭân Murâd-ı pür-kerem" şeklinde; "eylesün nev-rûzdur" redifli 117. gazelin 8. beytinde "Âṣaf-ı Cem" şeklinde; "yeter" redifli" 150. gazelin 13. beytinde "Âṣaf-ı Cem-câh" şeklinde; "-ı nev-rûz" redifli 170. gazelinde 14. beytinde "Cem-nişân" şeklinde; "-dayuz/deyüz" redifli 180. gazelin 7. beytinde "Cemʿ-i ġubâr-ı râh-ı revân-ı cihâd" şeklinde; "-a tenezzül" redifli 286. gazelin 3. beytinde "Evreng-i Cem" şeklinde; "-dur bugün" redifli 336. gazelin 6. beytinde "Ḫân Murâd-ı Cem-nijâd" şeklinde; redifsiz "â" mücerred kafiyeli 3. tarihin matla beytinde "Ḥażret-i âṣaf-ı Cem-pâye Meḥemmed Paşa" şeklinde Cem'in hükümdarlık ve makamının önem ve yüceliği ifade edilmektedir.

Mezâkî Divanı'nda Cem'in hükümdarlık vasfının yanında şarabı icad eden kişi olması dolayısıyla işret, tarab, safa gibi ifadelerle birlikte yani içki ve eğlence meclisiyle birlikte anılmasına çok sık rastlanmaktadır.

[518] Mermer, A. (1991). a.g.e., 312.

Divanda "-i rûzgâr" 4. kasidenin 8. beytinde Cem; eğlence yeri/evi anlamında

"İtdi **ṭarab-ḫâne-i Cem** ʿâlemi
ʿAyş ü dem-i dem-be-dem-i rûzgâr"[519] [K.4/8]

"ṭarab-ḫâne" ile birlikte kullanılarak memduh hükümdar (Sultan IV. Murat) zamanında dünyanın Cem'in içki/eğlence evine benzemeye başladığı ifade edilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda Cem'in içki meclisine işret, tarab, safa gibi ifadelerle birlikte pek göndermede bulunulmuştur. Aşağıda bu konuda yapılan diğer tespitler bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda redifsiz 5. kasidenin 10. beytinde "Ḥiṣṣedâr-ı ṣafâ-yı ʿişret-i Cem" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 4. beytinde "Meclis-ârâ-yı meserret-kede-i Cem" şeklinde; "-umda benüm" redifli 13. kasidenin matla beytinde "Neşve-i sâġar-ı Cem" şeklinde; "isterin" redifli 15. kasidenin 19. beytinde "Mânend-i Cem zamânede bir câm isterin" şeklinde; "-üñden" redifli 16. kasidenin 12. beytinde "bezm-i Cem" şeklinde; redifsiz 17. kasidenin 66. beytinde "ṭarab-ḫâne-i Cem" şeklinde; "olduġın gördük" redifli 19. kasidenin 39. beytinde "Zamân-ı devr-i câm oldı Cemüñ yâd olduġın gördük" şeklinde; "kim istemez" redifli 20. kasidenin 2. beytinde "Cem gitdi ise meclis-i ṣahbâ yerindedür" şeklinde; "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidenin 66. beytinde "Bâde-i câm-ı Cem" şeklinde; "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin matla beytinde "bezm-i Cem mübârek-bâd" ve 37. beytinde "Gerdiş-i câm-ı Cem mübârek-bâd" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 14. beytinde "Âṣaf-ı Cem-nihâd-ı ferruḫ-dem" şeklinde; "fedâ" redifli 7. gazelin matla beytinde "Bir şikeste-câm-ı bezm-efrûza mülk-i Cem fedâ" şeklinde; "ṣahbâ" redifli 11. gazelin 3. beytinde "cilvegâh-ı câm-ı Cem ṣahbâ" şeklinde; "mest" redifli 33. gazelin 7. beytinde "Ser-germî-i neşâṭ ile Cemşîd-i vaḳt" şeklinde; "-i mest" redifli 34. gazelin matla beytinde "Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest" şeklinde; "iç" redifli 44. gazelin 3. beytinde "Câm-ı Cem" şeklinde; "-ı ṣabûh" redifli 47. gazelin 3. beytinde "cây-nişîn-i Cemdür" şeklinde; "ḳadeḥ" redifli 48. gazelin 3. beytinde "Cem gibi alsa ele ʿâşıḳ-ı mey-ḫ$^{\vee}$âr ḳadeḥ" şeklinde; "-i ʿıyd" redifli 52. gazelin 2. beytinde "erbâb-ı ṣafâya Cem-i ʿıyd" şeklinde; "üñ kimdür" redifli 58. gazelin matla beytinde "ḫurrem-dil-i câm-ı Cem" şeklinde; "bundadur" redifli 69. gazelin matla beytinde "Ruḫṣat-ı câm-ı ṣafâ vü meclis-i

[519] Mermer, A. (1991). a.g.e., 174.

Cem" şeklinde; "-dür" redifli 83. gazelin matla beytinde "Revnâḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫâne-i Cem" şeklinde; "-e benzer" redifli 85. gazelin makta beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "-inden bilürüz" redifli 156. gazelin 2. beytinde "Naḳd-i câm-ı ṭarabı genc-i Cem'inden bilürüz" şeklinde; "olmaz" redifli 165. gazelin makta beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "-ı nev-rûz" redifli 170. gazelin 2. beytinde "Ser-mest-i câm-ı Cem" şeklinde; "-keş-i ʿışḳuz" redifli 176. gazelin makta beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "-uz/üz" redifli 185. gazelin 2. beytinde "pây-ı râh-ı ṭarab-ḫâne-i Cem" şeklinde; "olmaz" redifli 202. gazelin 5. beytinde "Yine Cem gelse de beẕl-i şarâb-ı bezm-i luṭf itse" şeklinde; "ḳalmamış gitmiş" redifli 215. gazelin matla beytinde "meclis-i Cem" şeklinde; "ayaḳ başmış" redifli 218. gazelin 5. beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "olmayıcaḳ" redifli 244. gazelin 2. beytinde "Meclis-i Cem" şeklinde; "-sin gördük" redifli 255. gazelin 4. beytinde "ʿişretüñe Cemşîdi seyr itdük" şeklinde; "-üñ nesin gördük" redifli 256. gazelin 2. beytinde "bezm-i Cem" şeklinde; "böyle gerek" redifli 261. gazelin 3. beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "degül" redifli 265. gazelin 3. beytinde "Cem gibi ʿıyş-ı müdâm itmek" şeklinde; "olalum" redifli 314. gazelin matla beytinde "Ele câm-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum" şeklinde; "bilürin" redifli 321. gazelin matla beytinde "Ben ḫarâbâtı ṭarab-ḫâne-i ʿâlem bilürin/Her gedâ-rind-i tehî-destini bir Cem bilürin" şeklinde; "-ı n'eylesün" redifli 322. gazelin 3. beytinde "Bezm-i Cemşîd" şeklinde; "olmasun n'olsun" redifli 335. gazelinde 6. beytinde "câm-ı Cem" şeklinde; "-um ben" redifli 338. gazelin 3. beytinde "Rind-i ser-mest-i Cem-nihâd" şeklinde; "-a/e peymâne" redifli 372. gazelin 3. beytinde "Mi<u>s</u>âl-i câm-ı ṣahbâ tuḥfe-i gencîne-i Cem" şeklinde; "-ı ʿişve" redifli 388. gazelin matla beytinde "Ey sâḳî-i Cem-cenâb-ı ʿişve" şeklinde; "itmezse de" redifli 397. gazelin 5. beytinde "Ġırra-mest-i meclis-i Cem" şeklinde; "-ı ḳaldı" redifli 413. gazelin 2. beytinde "Nüsḫa-i câm-ı Cem" şeklinde; "gelmez mi" redifli 417. gazelin matla beytinde "Câm-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi" şeklinde Cem'in içki, safa ve eğlence meclisine göndermelerde bulunulmuştur.

Mezâkî Divanı'nda Cem'in zikredildiği bir diğer yönü de meşhur İskender'in aynası gibi dünyanın her yerini gösterme özelliği bulunan kadehidir. Efsaneye göre Cem'in kadehi içine bakıldığında dünyanın her tarafını göstermekte ve boşaldığında yeniden dolmaktadır.

Divanda "-i rûzgâr" 4. kasidenin 11. beytinde "câm-ı Cem-i rûzgâr" şeklinde Cem'in kadehine gönderme yapılmıştır.

"Kim baḳar âyîne-i İskendere
Elde iken **câm-ı Cem-i rûzgâr**"[520] [K.4/11]

Yine "-i n'eyler" redifli 124. gazelin 4. beytinde;

"Rindân-ı Ḫudâ-bîne yeter câm-ı şikeste
Bezm-i Cem ü âyîne-i İskender'i n'eyler"[521] [G.124/4]

İskender'in aynası ile Cem'in kadehini aynı beyit içerisinde kullanılmıştır.

Dârâ:

"İran'ın Keyâniyân sülalesinin dokuzuncu hükümdarı olan Keykûbâd. Ayrıca hükümdar anlamı da olan Dârâ; Avrupa'da Pers kralı Darius (ölm. 330) olarak bilinir."[522] Divan şiirinde hükümdarlık, ihtişam ve azamet sembolü olarak kullanılan Dârâ; Mezâkî Divanı'nda iki beyitte söz konusu edilmektedir. Divanda "eyler" redifli 8. kasidenin 25. beytinde "Dârâ gibi şâh"

"Saʿâdetle çıḳup geldükçe dîvân-ı hümâyûna
Niçe **Dârâ gibi şâhı** derinde mîrbâr eyler"[523] [K.8/25]

şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 16. beytinde "Dârâ olamaz derbânı" şeklinde Dârâ zikredilmiştir.

Efrâsyâb:

"Alp Er Tunga'nın Şehname'deki adı"[524] olan Efrâsiyâb; "İran millî destanında İran düşmanı olarak gösterilen Turan hükümdarıdır."[525] Divan şiirinde kahramanlık sembolü olarak kullanılan Efrâsyâb; Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 13. beytinde "Ṣaf-der-i ṣad-Behmen ü Efrâsyâb" şeklinde zikredilmektedir.

[520] Mermer, A. (1991). a.g.e., 175.
[521] Mermer, A. (1991). a.g.e., 356.
[522] Pala, İ. (2005).a.g.e, 106.
[523] Mermer, A. (1991). a.g.e., 186.
[524] Pala, İ. (2005).a.g.e, 135.
[525] Yazıcı, T. (1994). *Efrâsiyâb. TDVİA.* (C.10), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 478.

"Ṣaf-der-i ṣad-Behmen ü **Efrâsyâb**
Ḥaydar-ı düşmen-figen-i rûzgâr"[526] [K.27/13]

Ferîdûn:

"Pîşdâdî hanedanının altıncı hükümdarıdır. Beş yüz yıl saltanat sürmüştür. Cemşîd'den sonra İran tahtına geçen Ferîdûn İran'ın en büyük mitolojik kahramanıdır. Şehnâme'de Cemşîd'in soyundan gelen Atbîn'in oğlu olarak geçer."[527] Divan edebiyatında hükümdarlığı, tacı, cesareti, kahramanlığı ve oğulları ile şiirlerde söz konusu edilen İran hükümdarı Feridun'dan Mezâkî Divanı'nda 4 beyitte bahsedilmiştir.

Sultan 4. Murat'ı medh ettiği "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 17. beytinde Mezâkî, padişahı Feridun'un bayrağını taşıyan şaha benzetmiştir.

"Mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kân
Şâh-ı **Ferîdûn**-ʿalem-i rûzgâr"[528] [K.4/17]

Mezâkî Divanı'nda Feridun'un zikredildiği diğer beyitler şunlardır:

Divanda "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 16. beytinde "şehen-şâh-ı Ferîdûn-ʿaẓamet" şeklinde; "gelür" redifli 102. gazelin 13. beytinde "Ol maḳâma ne Sikender ne Ferîdûn gelür" şeklinde; "ne belâdur" redifli 146. gazelin 4. beytinde "ser ü tâc-ı Ferîdûn" şeklinde ve "-a tenezzül" redifli 286. gazelin 3. beytinde "tâc-ı Ferîdûn" şeklinde İran hükümdarı Feridun söz konusu edilmiştir.

Firdevsi:

"İran'ın milî destanı olan Şehnâme'nin müellifi"[529] olan Firdevsi; Mezâkî Divanı'nda "-ı maḥabbet" redifli 30. gazelin 9. beytinde "Firdevsî-i ʿİsâ-nefes-i Ṭûs-ı maḥabbet" şeklinde zikredilmiştir.

[526] Mermer, A. (1991). a.g.e., 272.
[527] Yıldırım, N. (2008). a.g.e. 307.
[528] Mermer, A. (1991). a.g.e., 175.
[529] Kanar, M. (1996). *Firdevsî. TDVİA.* (C.13), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 125.

"Şeh-nâme-i ʿışḳ ile n'ola olsa Meẕâḳî
Firdevsî-i ʿÎsâ-nefes-i Ṭûs-ı maḥabbet"[530] [G.30/9]

Giv:

"İran'ın efsanevî kahramanlarından biri olan Rüstem'in damadı"[531] olan Giv; Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 28. beytinde "Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"İtdi hemân ḫâṭıra ol dem ḫutûr
Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rûzgâr"[532] **[**K.27/29]

Güstehem:

"Eski İran pehlivanlarından iki tanesinin oğullarının adıdır. Bunlardan birinin padişah olduğu da rivayet edilir."[533] Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 24. beytinde "Güstehem-i rûzgâr" şeklinde;

"Rûz-ı veġâ ʿasker-i pür-ṣavleti
Her biri bir **Güstehem-i rûzgâr**"[534] [K.4/24]

ve "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 10. beytinde "ḫamle-i Güstehem" şeklinde söz konusu edilmiştir.

İsfendiyâr:

"Keyâniyân sülalesinden Güştasb'ın oğludur. İranlıların efsanevi büyük kahramanlarından biridir. Heft-han adı verilen bin bir tehlikelerle dolu yolu sadece iki kişi geçmişti; biri Rüstem, biri de İsfendiyar'dı. İsfendiyar, Rüstem'le yaptığı savaşta

[530] Mermer, A. (1991). a.g.e., 300.
[531] Pala, İ. (2005).a.g.e, 168.
[532] Mermer, A. (1991). a.g.e., 273.
[533] Pala, İ. (2005).a.g.e, 177.
[534] Mermer, A. (1991). a.g.e., 175.

ölmüştür."[535] Divanda "eyler" redifli 8. kasidenin 32. beytinde

"Ḫuṣûṣâ Ḳandiye feṯḥinde ḫod görseñ neler itdi
Ki ne Rüstem ne Sührâb ü ne ḫod **İsfendiyâr** eyler"[536][K.8/32]

şeklinde söz konusu edilmiştir.

İskender/Sikender:

"İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. (ö. m.ö. 323)."[537] Divan şiirinde en çok bahsi geçen efsanevi şahsiyetlerden biri İskender'dir. Daha çok düşmanı uzaktan gösteren meşhur aynası ve "İskender-i Zülkarneyn tarafından Ye'cûc ve Me'cûc fitnesine engel olmak için yaptırılan set"[538] anlamındaki sedd-i İskender ile divan şiirinde yer bulan İskender'in tarihi kişilik olarak kim olduğu konusunda farklı rivayet ve bilgiler mevcuttur.

Mezâkî Divanı'nda İskender/Sikender'den bahsedilen pek çok beyit bulunmaktadır. Şair"-i n'eyler" redifli 124. gazelin 4. beytinde;

"Rindân-ı Ḫudâ-bîne yeter câm-ı şikeste
Bezm-i Cem ü âyîne-i **İskender'i** n'eyler"[539] [G.124/4]

şeklinde Allah'a âşık kalenderlerin Cem'in meclisine veya İskender'in aynasına ihtiyaçlarının olmadığı ifade etmiştir.

Divanda İskender'in şiir içerisinde zikredildiği diğer beyitler şunlardır:

Divanda"-i rûzgâr redifli 4. kasidenin 11. beytinde "Kim baḳar âyîne-i İskender'e" şeklinde; "eyler redifli "8. kasidenin 66. beytinde "Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbâli" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 21. beytinde "Gelüp kesüp çü Sikender o

[535] Tökel, D. A. (2000). *Divân Şiirinde Mitolojik Unsurlar: Şahıslar Mitolojisi,* Ankara: Akçağ Yayınları, 182.
[536] Mermer, A. (1991). a.g.e., 187.
[537] Kaya, M. (2000). *İskender. TDVİA.* (C.22), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 555.
[538] Pala, İ. (2009). *Sedd-i İskender. TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 276.
[539] Mermer, A. (1991). a.g.e., 356.

sedd-i maʿhûdı” şeklinde; “-ı/i/î” redifli 25. kasidenin 26. beytinde “vekîl-i Sikender-i vaḳtdür” şeklinde; “gelir” redifli 102. gazelin 13. beytinde “Ol maḳâma ne Sikender ne Ferîdûn gelür” şeklinde; “olmayıcaḳ” redifli 243. gazelin 4. beytinde “âyine-i İskender” şeklinde; “-sin gördük” redifli 255. gazelin matla beytinde “İskender’üñ âyînesin gördük” şeklinde; “ister göñül” redifli 267. gazelin 6. beytinde “Sedd-i İskender” şeklinde; “âyîne” redifli 400. gazelin makta beytinde “Ḳanı mirʿât-ı İskender gibi meşhûr âyîne” şeklinde ve redifsiz “â” mücerred kafiyeli 3. tarihin 14. beytinde “Cünd-i aḫḍar-ı Sikender-eniş-i ʿâlem” şeklinde İskender şiir içerisinde kullanılmıştır.

Kahramân:

“İran mitolojisinde adı geçen kahramanlardan biridir. Pîşdâdiyân sülalesinden Tahmurs’un oğludur. Devler tarafından çocukken kaçırılıp büyütülmüştür. Rüstem’e yenilmiştir. Kâtil lakabıyla bilinmekte[540] ve divan şiirinde genellikle Kahramân-ı Kâtil olarak şiirlerde söz konusu edilmektedir.

Mezâkî Divanı’nda Kahramân; “-ümdür benüm” redifli ilk kasidenin 12. beytinde “Ḳahramân olsa ʿadû” şeklinde;

“Rüstem-i destân-ı naẓmım **Ḳahramân olsa ʿadû**
Pây-mâl-i dest-bürd-i dâr u gîrümdür benüm”[541] [K.1/12]

redifsiz “-m” mücerred kafiyeli 5. kasidenin 17. beytinde “Ṣaf-der-i Ḳahramân- ṣalâbet” şeklinde; “cirîdüñden” redifli 7. kasidenin 19. beytinde “ṣadme-i Ḳahramân” şeklinde; “üzre nizâʿ” redifli 230. gazelin 5. beytinde “Ḳahramân-ı nigeh” şeklinde; “uñ” redifli 260. gazelin 4. beytinde “Ḥaẕer it Ḳahramân-ı Ḳâtildür” şeklinde; “ne disün” redifli 337. gazelin 3. beytinde “Ḳahramân olsa taḥammül idemez ḥamlesine” şeklinde zikredilmiştir.

Kârûn:

“Kuran yorumcularına göre Kârûn, İsrailoğulları halkından olup Hz. Mûsâ’nın amcasının ya da teyzesinin oğludur. Tarihçilerin bir kısmı onun İsrailoğulları

[540] Pala, İ. (2005).a.g.e, 252.
[541] Mermer, A. (1991). a.g.e., 168.

bilginlerinden olup Tevrat'ı en iyi okuyanlardan biri olduğuna inanır. Altın ve mal biriktirme simgesidir."[542] Divan edebiyatında genel olarak zenginlik ve servetle birlikte anılan Kârûn, Mezâkî Divanı'nda da aynı şekilde zikredilmiştir. Divanda "ne belâdur" redifli 146. gazelin 5. beytinde ve "-a tenezzül" redifli 286. gazelin 2. beytinde "gencîne-i Ḳârûn" şeklinde;

"Biz mâlik-i iksîr-i fenâyuz bize ey dil
Şimden gerü gencîne-i **Ḳârûn** ne belâdur"[543] [G.146/5]

"olur çıḳmaz " redifli 193. gazelin matla beytinde "mâlik-i gencîne-i Ḳârûn" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Kubâd:

"İran'ın Keyâniyân sülâlesindendir. Yüz yıl hüküm sürmüş, Rey şehri çevresinde yüz tane köy yaptırmıştır. Adaletiyle ün yapmış olan Keykubâd, divan şiirinde mülk ve saltanatı ile ele alınmaktadır."[544] "Key lakabının ilk defa kullanan hükümdardır."[545] Kubâd; Mezâkî Divanı'nda 266. gazelin 6. beytinde

"Egerçi ḫâk-nişîn oldı ehl-i dil ammâ
ʿAdû daḫi hele **taḫt-ı Ḳubâd** üzre degül"[546] [G.266/6]

şeklinde söz konusu edilmektedir.

Lokmân:

"İslamî rivayetlere göre İbrahim peygamber soyundan, Eyyub peygamberin kızkardeşinin ya da haslının oğlu olan Lokman, ünlü bir bilge olarak tanınır. Bazılarına göre Habeşli bir köle, bazılarına göre ise Davud peygamber zamanında yaşayıp

[542] Yıldırım, N. (2008). *a.g.e.*, 449, ayrıca. bkz. Şener, H. İ. (2001). *Kârûn. TDVİA.* (C.24), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 520.
[543] Mermer, A. (1991). a.g.e., 370.
[544] Şişman, B., Kuzubaş, M. (2012). *Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 161.
[545] Pala, İ. (2005). a.g.e., 268
[546] Mermer, A. (1991). a.g.e., 447.

marangozluk ya da terzilik yaptığı söylenen bir zat."[547] Türk kültürü ve edebiyatında dertlere deva, hastalıklara şifa bulması ile meşhur efsanevi bir zat olan Lokman, Mezâkî Divanı'nda da yerini bulmuştur. Lokman, divanda "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 91. beytinde "Bu derde devâ bulmadı Loḳmân-ı zamâne" şeklinde kullanılmıştır.

"Ḫıżr olsa eger ḫaste-dil-i ʿışḳı ne çâre
Bu derde devâ bulmadı **Loḳmân-ı zamâne**"[548] **[**K.12/91]

Nerîmân:

"Rüstem'in dedesi olan Sam'ın babasıdır. İran mitolojisinde adı oğlu Sam'ın yiğitliği ile anılmaktadır. Özellikle kasidelerde övülen kişi Nerîmân'a benzetilebilir."[549] Mezâkî Divanı'nda "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 20. beytinde "Nerîmân-ı zamâne" şeklinde;

"Behrâm-ı ẓafer-yâver-i meydân-ı şecâʿat
Ceng-âver-i ṣad-Sâm ü **Nerîmân-ı zamâne**"[550] [K.12/20]

"-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 38. beytinde "ṣavlet-i Nerîmânî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Peşeng:

"Ünlü Turan hükümdarı Efrasiyâb'ın babası olan İran hükümdarıdır. Şehname'de adı ve hikâyesi Efrasiyâb dolayısıyla anlatılır"[551]Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 28. beytinde "Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"İtdi hemân ḫâṭıra ol dem ḫutûr
Ḳıṣṣa-i Giv ü **Peşen**-i rûzgâr"[552] [K.27/28]

[547] Yıldırım, N. (2008). a.g.e. 490.
[548] Mermer, A. (1991). a.g.e., 212.
[549] Pala, İ. (2005).a.g.e, 356.
[550] Mermer, A. (1991). a.g.e., 207.
[551] Pala, İ. (2005).a.g.e, 370.
[552] Mermer, A. (1991). a.g.e., 273.

Rüstem:

"İran millî destanının en güçlü kahramanı"[553] ve divan edebiyatında cesaret ve kahramanlık ve yenilmezlik yönleriyle özellikle kasidelerde oldukça sık söz konusu edilen şahsiyetlerdendir. "Rüstem-i Dâstân, Rüstem-i Zâl, Tehemten gibi sıfatlar Rüstem'e aittir."[554] Mezâkî Divanı'nda Rüstem ve Tehemten olarak pek çok şiirde zikredilmektedir.

Divanda "-ümdür benüm" redifli ilk kasidenin 12. beytinde "Rüstem-i destân-ı naẓm" şeklinde;

"**Rüstem-i destân-ı naẓmum** Ḳahramân olsa ʿadû
Pây-mâl-i dest-bürd-i dâr u gîrümdür benüm"[555] [K.1/12]

anılan Rüstem ayrıca; redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 5. kasidenin 17. beytinde ve "bir yerde" redifli 393. gazelin 2. beytinde "ṣad Rüstem" şeklinde; "ciridüñden" redifli 7. kasidenin 4. beytinde "nîze-i Tehemten" şeklinde; "eyler" redifli 8. kasidenin 10. beytinde "Rüstemâne", 28. beytinde şaṣt-ı Rüstemâne", 32. beytinde "ne Rüstem ne Sührâb ü ne ḫod İsfendiyâr eyler" ve 94. beytinde "Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvâr eyler" şeklinde; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 38. beytinde "Ṣaf-ı küffârı yarar rûz-ı veġâ Rüstemvâr" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 14. beytinde "bu heybetle ne Sührâb u ne Rüstem geldi" şeklinde; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 39. beytinde "Rüstem-i destân-ı zamâne" şeklinde; "-umda benüm" redifli 13. kasidenin 31. beytinde "Rüstem gibi" ve 33. beytinde "Rüstem olsa ṭuramaz sîne gerüp ḳarşumda" şeklinde; "-dur" redifli 14. kasidenin 22. beytinde "Rüstem-i ḫaṣm-efgen-i meydân-ı ġazâ" şeklinde; redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 50. beytinde "kemân-ı Rüstem" şeklinde; "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidenin matla beytinde "Rüstem-i dâsitân-ı maʿnâ" ve 2. beytinde "reh-ber-i Tehemten" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 17. beytinde "pençe-i zûr-ı Rüstem ü Sâm" ve 23. beytinde "ṭarz-ı Rüstem" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 38. beytinde "hücûm-ı Rüstem" şeklinde; "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 10. beytinde "Rüstemâne" şeklinde; "ı görürseñ" redifli 29. kasidenin 21. beytinde "Rüstem-i destân" şeklinde; "-ıyuz cânâ" redifli ilk gazelin 2. beytinde "Rüstem-i destân" şeklinde; "güc"

[553] Yıldırım, N. (2008). *Rüstem-i Zâl. TDVİA.* (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 294.
[554] Pala, İ. (2005).a.g.e, 382.
[555] Mermer, A. (1991). a.g.e., 168.

redifli 40. gazelin 3. beytinde "Rüstem-i ʿuşşâḳ-ı zâr" şeklinde; "olacaḳ yirlerdür" redifli 88. gazelin 6. beytinde "pây-ı Rüstem" şeklinde; "yürür" redifli 98. gazelin 4. beytinde "Rüstem-i ġamze-i sâḳî" şeklinde; "-i ʿışḳ olur" redifli 109. gazelin 2. beytinde "Rüstem-i destân-zebûn-ı dâr u gîr-i ʿışḳ" şeklinde; "-um budur" redifli 122. gazelin 6. beytinde "Rüstem-i ebrû-kemân-ı nâvek-endâz" şeklinde; "-uz/üz" redifli 187. gazelin 4. beytinde ve "cirîdüñden" redifli 7. kasidenin 5. beytinde "Rüstem-i zamâne" şeklinde; "göstermiş" redifli 213. gazelin 4. beytinde "dest-i Rüstem" şeklinde; "ḳalmamış gitmiş" redifli 215. gazelin 5. beytinde "Ne Sührâb ü ne ḫod Zâl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş" şeklinde; "üzre nizâʿ" redifli 230. gazelin 5. beytinde "ġamze-i Rüstem-peykâr" şeklinde; "ardan/erden el çekdük" redifli 247. gazelin 5. beytinde "Rüstem gibi ṣâḥib-ḳırân" şeklinde; "degül" redifli 265. gazelin matla beytinde "Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳ" şeklinde; "üzre degül" redifli 266. gazelin 2. beytinde "Rüstem-i müfred-süvâr-ı ʿâlem" şeklinde; "-ıdur/idür göñül" redifli 271. gazelin 4. beytinde "Rüstem-i destân" şeklinde; "n'eydügin bilmem" redifli 318. gazelin 11. beytinde "Rüstem-i heft-ḫ∨ân-güẕâr-ı felek" şeklinde; "ne disün" redifli 337. gazelin 3. beytinde "Böyle merd-efgenî-i ġamzeye Rüstem ne disün" şeklinde; "umdan ṣaḳın" redifli 339. gazelin 8. beytinde "Rüstem-i destân-ı ʿışḳ" şeklinde; "itmesün ya n'eylesün" redifli 345. gazelin 7. beytinde "Rüstem-i destân-ı dil" şeklinde; "itse de" redifli 379. gazelin 4. beytinde "Rüstem ü Sührâb imdâd itse de" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 430. gazelin 6. beytinde "Kemend-i saʿy-ı ṣad-Rüstem" şeklinde söz konusu edilmektedir.

Sâm:

Şehnâme'de adı geçen bu kahraman, Feridûn zamanında yaşamıştır. Nerîman'ın oğlu olup çok kuvvetli oluşu[556] ve kahramanlığıyla bilinen ve aynı zamanda Zâl'ın babası olan Sâm; Mezâkî Divanı'nda; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 20. beytinde"Ceng-âver-i ṣad-Sâm" şeklinde

"Behrâm-ı ẓafer-yâver-i meydân-ı şecâʿat
Ceng-âver-i ṣad-Sâm ü Nerîmân-ı zamâne"[557] [K.12/20]

ve "isterin" redifli 15. kasidenin 2. beytinde "Bir ceng-cûy-ı maʿreke-i Sâm isterin"

[556] Pala, İ. (2005).a.g.e, 390.
[557] Mermer, A. (1991). a.g.e., 207.

şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 17. beytinde "pençe-i zûr-ı Rüstem ü Sâm" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Siyâvuş:

"İran'ın millî destan kahramanlarından biri. Mitolojik İran tarihinin ve millî İran destanının önemli simalarından olan Keyânîler hânedanından Keykâvus'un oğludur."[558] Siyâvuş, Mezâkî Divanı'nda "ṣanma" redifli 398. gazelin 8. beytinde "Siyâvuş-ı zamân" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"**Siyâvuş-ı zamân** olsañ atılma âteş-i ʿışḳa
O nâr-ı dûzaḫ-efrûzı behiştî câvidân ṣanma"[559] [G.398/8]

Sührâb:

"Zaloğlu Rüstem'in bir Türk kızından olan oğludur. Babasını tanımadan annesinin yanında büyümüştür. Rüstem tarafından bir hile ile öldürülmüştür"[560] Divan şiirinde genellikle Rüstem'le birlikte söz konusu edilmektedir.

Divanda "eyler" redifli 8. kasidenin 32. beytinde

"Ḫuṣûṣâ Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
Ki ne Rüstem ne **Sührâb** ü ne ḫod İsfendiyâr eyler"[561] [K.8/32]

şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 14. beytinde "bu heybetle ne Sührâb u ne Rüstem geldi" şeklinde; "-ıyuz cânâ" redifli ilk gazelin 2. beytinde "Muḳâbil mi olur andan bize bir zûr ile Sührâb" şeklinde; "yürür" redifli 98. gazelin 4. beytinde "Bu ḥavâlîde ne bir zor u ne Sührâb yürür" şeklinde; "göstermiş" redifli 213. gazelin 4. beytinde "pençe-i Sührâb" şeklinde; "ḳalmamış gitmiş" redifli 215. gazelin 5. beytinde "Ne Sührâb ü ne ḫod Zâl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş" şeklinde; "itse de" redifli 379. gazelin 4. beytinde "Rüstem ü Sührâb imdâd itse de" şeklinde; "bir yerde" redifli 393. gazelin 2. beytinde "ṣad Rüstem ü

[558] Örs, D. (2009). *Siyâvuş. TDVİA.* (C.37), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 308.
[559] Mermer, A. (1991). a.g.e., 529.
[560] Pala, İ. (2005).a.g.e, 411.
[561] Mermer, A. (1991). a.g.e., 187.

Sührâb" şeklinde zikredilmiştir.

Şeddâd:

"Hûd peygamber zamanında yaşamış, Yemen'deki Âd kavminin hükümdarıdır. Zamanında pek çok yapı ve bina inşa idilmiş, Bâğ-ı İrem denilen bir bahçe ve içine saray yaptırmıştır."[562] Divan şiirinde genellikle İrem bahçesi ve kibirle birlikte anılmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda Şeddâd; "olduġın gördük" redifli 19. kasidenin 36. beytinde "nümûdâr-ı ḳılâʿ-ı ʿahd-i Şeddâd" şeklinde zikredilmektedir.

"Ḥiṣâr-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
Nümûdâr-ı ḳılâʿ-ı ʿahd-i Şeddâd olduġın gördük"[563] [K.19/36]

Zâl:

İran'ın efsanevi pehlivanı "Rüstem'in babasının adıdır. Kelime ihtiyar ve ak sakallı anlamına gelmektedir. Zâl doğduğu zaman saçı, kaşı ve kirpikleri bembeyaz olduğu için babası Sâm tarafından uğursuz sayılarak Elbruz dağına bırakılmıştır. Orada Sîmurg tarafından beslenmiştir."[564] Divan şiirinde daha çok Rüstem-i Zâl şeklinde Rüstem'le birlikte kullanılmaktadır. Mezâkî Divanı'nda "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 4. beytinde "Zâl-i felek" şeklinde; redifsiz "-âl" mürdef kafiyeli 6. kasidenin 10. beytinde "ḳâmet-i Zâl-i sipihr-i dûn" şeklinde;

"Bâr-ı reşk-i ḳadd-i bâlâ-yı sütûn-ı mermeri
Âḫir itdi **ḳâmet-iZâl-i sipihr-i dûnı** dâl"[565] [K.6/10]

"ḳalmamış gitmiş" redifli 215. gazelin 5. beytinde "Ne Sührâb ü ne ḫod Zâl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş" şeklinde söz konusu edilmiştir.

[562] Pala, İ. (2005).a.g.e, 423.
[563] Mermer, A. (1991). a.g.e., 245.
[564] Pala, İ. (2005).a.g.e, 488.
[565] Mermer, A. (1991). a.g.e., 180.

6.2. Dinî Şahsiyetler

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda dinî şahısların şiirlerde kullanım sıklığına göre tespiti ve alfabetik sıraya göre sıralanarak tarafımızca yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Hz. Âdem:

"Semavî kitaplara göre ilk insan ve ilk peygamber"[566] olan Hz. Âdem söz konusu özellikleriyle divan şiirinde anılmaktadır. Mezâkî Divanı'nda da "murâd" redifli 51. gazelin 3. beytinde "devr-i Âdem'den beri" şeklinde;

"Gelmemişdür ʿâleme tâ**devr-i Âdem'den** beri
Böyle bir şâhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫâḳân Murâd"[567] [G.51/3]

ve "bundadur" redifli 69. gazelin 6. beytinde "mâye-i sûd-ı metâʿ-ı ḳadr-i Âdem" şeklinde zikredilmiştir.

Hz. Dâvud:

"Yehudâ ve İsrailoğullarına peygamber olarak gönderilmiş hem nebi hem de sultan peygamberlerdendir. Kuran'ın bildirdiğine göre kendisine Zebur verilmiştir."[568] Özellikle sesinin güzelliği ile bilinmekte olan Hz. Dâvud; Mezâkî Divanı'nda "nedür" redifli 66. gazelin matla beytinde "e̲ser-i naġme-i Dâvûd" şeklinde yer bulmuştur.

"Şevḳ-i ʿavvâd nedür zemzeme-i ʿûd nedür
Böyle dilde **eser-i naġme-i Dâvûd** nedür"[569] [G.66/1]

Hz. Eyyûb:

"Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biri."[570] Yakalandığı hastalıktan

[566] Yavuz, Y. Ş. (1988). *Âdem. TDVİA.* (C.1), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 358.
[567] Mermer, A. (1991). a.g.e., 312.
[568] Zavotçu, G. (2006). *Divan Edebiyatı: Kişiler-Kişilikler Sözlüğü.* Ankara: Aydın Kitabevi, 105.
[569] Mermer, A. (1991). a.g.e., 321.
[570] Harman, Ö. F. (1995). *Eyyûb. TDVİA.* (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16.

sabrı ile kurtulmasıyla meşhurdur. Divan şiirinde de sabır timsali olarak teşbih yoluyla söz konusu edilmektedir.

Hz. Eyyûb; Mezâkî Divanı'nda "itmesün n'itsün" redifli 347. gazelin 3. beytinde "ṣabr-ı Eyyûb" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Girânbâr-ı firâḳuñ çâresi kûh-ı taḥammüldür
Esîr-i derd-i hicrân **ṣabr-ı Eyyûb** itmesün n'itsün"[571][G.347/3]

Hacı Bektâş Veli:

"Bektaşîlik tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Türkmen şeyhi. (ö. 669/1271 [?]) Yeniçeri Ocağı'nın ve Bektaşîliğin pîri kabul edilmekte ve Alevî-Bektaşî kesiminde bir iman esası olan güçlü bir konumu bulunmaktadır.[572] Mezâkî Divanı'nda "ı/i/î" redifli 9. kasidenin 12. beytinde "Kûçegân-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektâş-ı Velî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"**Kûçegân-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektâş-ı Velî**
Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbânı"[573] [K.9/12]

Hz. Hızır:

Divan edebiyatında en çok bahsi geçen dinî ve efsanevî şahsiyetlerden biri de Hızır (a.s.)'dır. Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan Hz. Hızır kaynaklarda "Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi"[574] olarak geçmektedir. Divan edebiyatında efsanevi şahsiyetiyle pek çok yerde adı geçen Hızır (a.s.) Mezâkî'nin şiirlerinde de oldukça sık söz konusu edilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda "ı, i" redifli 22. kasidenin 7. beytinin ilk mısraında;

[571] Mermer, A. (1991). a.g.e., 497.
[572] Ocak, A. Y. (1996). *Hacı Bektâş-ı Velî. TDVİA.* (C.14), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455.
[573] Mermer, A. (1991). a.g.e., 193.
[574] Çelebi, İ. (1998). *Hızır. TDVİA.* (C.17), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 406.

"Nice nâme **ḥayât-ı Ḫıżr'a** deger
Bir selâm-ı selâmet encâmı"[575] [K.22/7]

"ḥayât-ı Ḫıżr" şeklinde "ölümsüzlük suyu"na gönderme yapılarak zikredilen "Hızr" divanda ayrıca, "-ümdür benüm" redifli ilk kasidenin 4. beytinde "Ḫıżr u Mesîḥ" ve 39. beytinde "Ḫıżr-ı vaḳt olsam" şeklinde; "eyler" redifli 8. kasidenin 89. beytinde "dil Ḫıżr olsa" şeklinde; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 42.beytinde "Ḫıżr ile İlyâs" şeklinde; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 52. beytinde "Ḫıżr-ı keremi" ve 91. beytinde "Ḫıżr olsa eger" şeklinde; "-üñden" redifli 16. kasidenin 11. beytinde "Ḫıżr-ı Mesîḥâ-dem-i ferḫunde-ḳadem" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 6. beytinde "Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudûm-i ferruḫ-pey" şeklinde; "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 15. beytinde "Ḫıżr-ı Yûsuf-şiyem" şeklinde; "-ı rûzgâr" redifli 27. kasidenin 39. beytinde "Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rûzgâr" şeklinde; "-a fedâ" redifli 6. gazelin 6. beytinde "ʿömr-i Ḫıżr" şeklinde; "-a ḥased" redifli 53. gazelin 5. beytinde "Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvân" şeklinde; "bundadur" redifli 69. gazelin 3. beytinde "âfitâb-ı Ḫıżr-maḳdem" şeklinde; "-i fitnedür" redifli 75. gazelin 2.beytinde "Ḳaṣd-ı cân-ı Ḫıżr" şeklinde; "-dür" redifli 116. gazelin 5.beytinde "Ḫıżr-ı vaḳt" şeklinde; "yeter" redifli 150. gazelin 12. beytinde "Ḫıżr-ı dil-âgâh" şeklinde; "olduġum yoḳdur" redifli 153. gazelin 7. beytinde "ṣafâ-yı âb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ" şeklinde; "-ından/inden bilürüz" redifli 156. gazelin 5. beytinde "Ḫıżra teʾessüf çekerüz" şeklinde; "el virmez" redifli 179. gazelin 6. beytinde "Ḫıżr-himmet" şeklinde; "olur çıḳmaz" redifli 192. gazelin 3.beytinde "Ḫıżr olsa da" şeklinde; "-a tîġ" redifli 232. gazelin 3.beytinde "Ḫıżr u Mesîḥ olursa da" şeklinde; "yoḳ mı" redifli 408. gazelin 5. ve 6. beytinde "Ḫıżr-ı ḫuceste-pey" şeklinde; "yetmez mi" redifli 433. gazelin 6.beytinde "nişân-ı maḳdem-i Ḫıżr" şeklinde; "-ı bilmedi" redifli 434. gazelin 7.beytinde "Ḫıżr ise de" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Hz. İbrâhim:

"Kuranda adı geçen ve kendisine vahiy indirildiği bildirilen peygamberlerden biridir."[576] Divan şiirinde; ateşte yanmaması, Allah dostu olması ve kurbanla söz konusu edilmektedir. Mezâkî'nin divanında lakabı olan "Halilu'l-lah" ile "-yuz" redifli 200. gazelin 4. beytinde "Ḫalîlu'l-lâh-ı ʿışḳ" şeklinde zikredilmiştir.

[575] Mermer, A. (1991). a.g.e., 253.
[576] Akay, H. (1995). a.g.e., 205.

"Biz deyr-i maḥabbetde **Ḫalîlu'l-lâh**-ı ʿışḳuz
Ṣûret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyâyuz"[577] [G.200/4]

Hz. İlyas:

"Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biri. Hârûn aleyhisselâmın neslindendir."[578] Türk edebiyatında daha çok Hızır ile birlikte anılmaktadır. Mezâkî Divanı'nda Hz. İlyas redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 42. beytinde "Ḫızır ile İlyâs iki peyk-i rehvâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Ne yaña itse ʿazîmet aña lâyıḳdur eger
Olsa ger **Ḫızır ile İlyâs iki peyk-i rehvâr**"[579] [K.10/42]

Hz. İsâ/Mesih:

"Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. Hz. Îsâ Kur'ân-ı Kerîm'de Îsâ, İbn Meryem ve Mesîh şeklinde zikredilen, kendisine İncil'in verildiği, Hz. Muhammed'i müjdelediği bildirilen, "Allah'tan bir ruh ve kelime" olarak tavsif edilen, ancak kul olduğu vurgulanan peygamberdir."[580]

Divan Edebiyatında en sık zikredilen peygamberlerden biri olan Hz. İsa; özellikle ölüyü dirilten nefesi başta olmak üzere birçok mucizesiyle divan şiirinde söz konusu edilmiştir.

Divanda Hz. İsâ; "-m" mücerred kafiyeli 5. kasidenin 7. beytinde "feyż-i enfâs-ı ʿİsî-i Meryem" şeklinde söz konusu edilen Hz. İsâ;

"Mużmer ancaḳ nesîm-i dil-keşde
Feyż-i enfâs-ı ʿİsî-i Meryem"[581] [K.5/7]

[577] Mermer, A. (1991). a.g.e., 406.
[578] http://www.sevde.de/Dini-Sozluk/15-iK-iN.htm
[579] Mermer, A. (1991). a.g.e., 200.
[580] Harman, Ö. F. (2000). *İsâ. TDVİA.* (C.22), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 465.
[581] Mermer, A. (1991). a.g.e., 177.

ayrıca "-ümdür benüm" redifli ilk kasidenin 4. beytinde "Meclisinde mest iken Ḫızır u Mesîḥ añılsa" şeklinde; "-dur süḫanüm" redifli 2. kasidenin 14. beytinde "dem-i ʿİsâ" şeklinde; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 37. beytinde "ʿİsî-i muʿciz-güftâr" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 20. beytinde "imdâd-ı dem-i ʿİsî-i Meryem" şeklinde; "-uñdan/üñden" redifli 16. kasidenin 12. beytinde "Ḫızır-ı Mesîḥâ-dem-i ferḫunde- ḳadem" ve 34. beytinde "ʿİsî-nefes" şeklinde; redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 2. beytinde "hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem" ve 65. beytinde "şâʿir-i ʿİsâ-ḥikmet" şeklinde; "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 18. beytinde "Şeh-i ʿİsâ-nefes" şeklinde; "-ıyuz cânâ" redifli 2. gazelin 3. beytinde "ʿİsâ-leb-i cân-perver" şeklinde; "fedâ" redifli 7. gazelin 2. beytinde "feyż-i teʾsîr-i dem-i ṣad-ʿİsî-i Meryem" şeklinde; "-ı maḥabbet" redifli 30. gazelin 9. beytinde "Firdevsî-i ʿİsâ-nefes-i Ṭûs-ı maḥabbet" şeklinde; "ne ṭutar" redifli 67. gazelin 7. mısraında "muʿcize-dem-ʿİsâ-yı Meryem" şeklinde; "bundadur" redifli 69. gazelin 4. beytinde "feyż-i teʾsîr-i dem-i ʿİsî-i Meryem" ve "Mesîḥ-âsâr" şeklinde; "-ı maḥabbetdür" redifli 131. gazelin 4. beytinde "Mesîḥâ-yı zamân" şeklinde; "ider" redifli 135. gazelin 8. beytinde "Mesîḥ olsa" şeklinde; "-inden bilirüz" redifli 156. gazelin 9 beytinde "Mesîḥâ-nefes" şeklinde; "-siriştüz" redifli 182. gazelin 4. beytinde "ʿİsâ-nefes" şeklinde; "-nefes" redifli 211. gazelin 4. beytinde "ʿİsâ- demân-ı ḥüsn" şeklinde; "olup ḳalmış" redifli 217. gazelin 6. beytinde "Mesîḥ-i zinde-nefes" şeklinde; "-a tîġ" redifli 232. gazelin 3.beytinde "Ḫızır u Mesîḥ olursa da" şeklinde; "-dur süḫanüm" redifli 296. gazelin matla beytinde "hem-dem-i ʿİsî-i iʿcâz-nümâ" şeklinde; "olalum" redifli 314. gazelin 2. beytinde "vâḳıf-ı muʿcize-i ʿİsî-i Meryem" şeklinde; "n'eylesün" redifli 334. gazelin 2. beytinde "ışḳ-ı cângâhum Mesîḥ olsa daḫi" şeklinde; düşmen" redifli 356. gazelin 5. beytinde "dârû-yı ʿİsî-i vaḳt" şeklinde; "olur nev-rûzda" redifli 370. gazelin 3. beytinde "muʿciz-dem-i ʿİsâ" ve 8. beytinde "Mesîḥ-âsâr ol-" şeklinde; "-yı unutdurdı" redifli 418. gazelin 2. beytinde "ʿİsâ-dem" ve "iʿcâz-ı Mesîḥâ" şeklinde; "-yı" redifli 424. gazelin 5 beytinde "eser-i muʿciz-i Mesîḥâ" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Hz. Meryem:

Hz. İsâ'nın annesidir. "Kur'ân-ı Kerîm'de bahsi geçen kadınlar arasında ismen zikredilen yegâne kadın Hz. Meryem'dir. Kur'an'da tasvir edildiği üzere Hz. Meryem, iffet, zühd, takva, dünyevî meşgale ve kaygılardan soyutlanmışlık ve Allah'a adanmışlığın

sembolüdür."[582] Divan edebiyatında daha çok Hz. İsâ ile birlikte söz konusu edilen Hz. Meryem "bundadur" redifli 69. gazelin 4. beytinde "feyż-i teʾsîr-i dem-i ʿİsî-i Meryem" şeklinde;

"Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesîḥ-âsârı var
Feyż-i teʾsîr-i dem-i ʿİsî-i Meryem bundadur"[583] [G.69/4]

redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 5. kasidenin 7. beytinde "feyż-i enfâs-ı ʿİsî-i Meryem" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 20. beytinde "imdâd-ı dem-i ʿİsî-i Meryem" şeklinde; redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 2. beytinde "hem-nefes-i nuṭḳ-ı Mesiḥ-i Meryem" şeklinde; "fedâ" redifli 7. gazelin 2. beytinde "feyż-i teʾsîr-i dem-i ṣad-ʿİsî-i Meryem" şeklinde; "ne ṭutar" redifli 67. gazelin 7. mısraında "muʿcize-dem-ʿİsâ-yı Meryem" şeklinde; "-ı nev-rûz" redifli 170. gazelin 3. beytinde "ʿIṭr-ı buḫûr-ı Meryem" şeklinde ve "olalum" redifli 314. gazelin 2. beytinde "Vâḳıf-ı muʿcize-i ʿİsî-i Meryem" şeklinde zikredilmiştir.

Mevlânâ Celâleddin Rûmî:

"Mevlevîlik tarikatının kurucusu, mutasavvıf, âlim ve şair (d. 1207-ö. 1273)"[584] olmasının yanında özellikle "Mesnevî" adlı eseriyle klasik Türk ve İran Edebiyatı şairleri üzerinde büyük etkisi olmuştur. Dinî ve edebî bir şahsiyet olarak Mevlânâ Celâleddin Rûmî, Mezâkî Divanı'nda birçok beyitte söz konusu edilmiştir. Nitekim Mezâkî'nin Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin fikirleri doğrultusunda kurulan Mevlevîlik tarikatından olduğu da göz önüne alınırsa Mevlânâ'nın Mezâkî üzerindeki etkisini tahmin etmek zor olmayacaktır.

Mezâkî Divanı'nda "-ı Mevlevî" redifli 422. gazelin 6. beytinin ilk mısraında; "Ḥażret-i Mollâ-yı Rûm"

[582] Ay, M. (2011). İşarî tefsirlerde Hz. Meryem. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.* S.25, 123-124.
[583] Mermer, A. (1991). a.g.e., 323.
[584] Öngören, R. (2004). *Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî. TDVİA.* (C.29), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 441.

"Ḫüsrev-i evreng-i maʿnâ **Ḥażret-i Mollâ-yı Rûm**
Kim ġubâr-ı pâyıdur ṭayyib-dimâġ-ı Mevlevî"[585] [G.422/6]

şeklinde söz konusu edilen Mevlânâ; "semâʿ" redifli 231. gazelin makta beytinde "cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlânâ" şeklinde; "bilmez n'eydügin" redifli 344. gazelin 8 beytinde, "-ı Mevlevî" redifli 421. gazelin 3. beytinde ve "-ı Mevlevî" redifli 422. gazelin 5. beytinde "şevḳ-i Mevlânâ" şeklinde; "-ı Mevlevî" redifli 421. gazelin 6. beytinde, 422. gazelin 6. beytinde ve 423. gazelin 5. beytinde"rû-be-râh-ı âsitân-ı Ḥażret-i Mollâ", 7. beytinde "Ḥażret-i Mollâ-yı Rûm" şeklinde; "-ı Mevlevî" redifli 423. gazelin 6. beytinde "bende-i Sulṭân Celâleddîn" şeklinde; "-dur" redifli tek rubainin son mısraında "Ḫâk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlânâ" şeklinde Mevlânâ Celâleddin Rûmî şiirlerde söz konusu edilmiştir.

Hz. Muhammed:

"İslam peygamberi, son peygamber, İslamiyetin kurucusu. (d. 571-ö.632)"[586] Türk edebiyatında diğer şahısların çok ötesinde bir konuma sahip olan Hz. Muhammed; yaşamı, İslamiyeti kurması, Kur'an-ı Kerim, sünnet ve daha birçok unsurla İslam dünyasında hayatının her aşamasına doğrudan veya dolaylı olarak dahil olmuş bir peygamberdir. Dolayısıyla bütün divan edebiyatında olduğu gibi Mezâkî Divanı'nda da Hz. Muhammed pek çok defa söz konusu edilmiştir.

Hz. Muhammed; Mezâkî Divanı'nda Muhammed, Mustafa, Ahmet isimleriyle söz konusu edilmiştir. Divanda "Der naʿt-ı Rasûl-ı Ekrem Salla'l-lâhu aleyhi ve sellem" başlık ilk kaside Hz. Muhammed adına yazılmış bir kasidedir. Bu kaside dışında pek çok şiirde, özelikle "semiyy ve hem-nâm" kelimeleri kullanılarak özellikle Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'yı övmek amacıyla Hz. Muhammed'in Ahmet ismi kullanılmıştır. Ayrıca doğrudan ismi verilmeden resul, fahr-i âlem v.d. sıfatları kullanılarak Hz. Muhammed şiirde söz konusu edilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda Hz. Muhammed; tek müseddesin 21. mısraında "nûr-ı Muṣṭafâ"

[585] Mermer, A. (1991). a.g.e., 546.
[586] Pala, İ. (2005).a.g.e, 330. ayrıca. bkz. Fayda, M. (2005). *Muhammed*. TDVİA. (C.30), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 408.

şeklinde; "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 15. beytinde "paşa-yı Aḥmedî-aḫlâḳ" şeklinde; "olmasun kimse" redifli 404. gazelin 10. beytinde ve 414. gazelin 11. beytinde "semiyy-i Aḥmed-i mürsel" şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 426. gazelin matla beytinde aşağıdaki şekilde söz konusu edilmiştir.

"Olmış sezâ-yı sikke-i iḳbâl-i **Aḥmedî**
Bulmış revâc-ı naḳd-i kemâl-i **Muḥammedî**"[587] [G.426/1]

Hz. Mûsâ:

"İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. Hem Yahudilik ve Hıristiyanlığa hem de İslâm'a göre büyük bir peygamber ve İsrâiloğulları'nı Firavun'un zulmünden kurtarıp hürriyete kavuşturan bir liderdir."[588] Divan şiirinde daha çok, mucizelerinden olan, Tur dağında Allah ile konuşması (kelîm), âsâsı ile Kızıl denizi ikiye, yarması ve beyaz/nurlu eli ile söz konusu edilmektedir.

Mezâkî Divanı'nda "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 63. beytinde "mânend-i kef-i Mûsî-i ʿUmrân-ı zamâne" şeklinde;

"Gösterdi ʿadûya yed-i beyżâ-yı ṣalâbet
Mânend-i kef-i Mûsî-i ʿUmrân-ı zamâne"[589] [K.12/63]

"-ı/i/î" redifli 26. kasidenin 12. beytinde "semiyy-i Ḥażret-i Mûsâ" şeklinde; "ṣanur gören" redifli 349. gazelin 6. beytinde "nâr-ı kelîm" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Hz. Nuh:

"Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber."[590] İslamî kaynaklara göre 950 yıl yaşamıştır. Divan şiirinde daha çok uzun ömürle ilgi durumlar örneklendirilmek istendiği zaman Hz. Nuh'a gönderme yapılmaktadır. Mezâkî Divanı'nda "-dur baña" redifli 3. gazelin 5. beytinde "mâ-ḥaṣal-ı

[587] Mermer, A. (1991). a.g.e., 548.
[588] Harman, Ö. F. (2006). *Mûsâ*. TDVİA. (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 207.
[589] Mermer, A. (1991). a.g.e., 210.
[590] Harman, Ö. F. (2007). *Nûh. TDVİA.* (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 224.

ʿömr-i Nûh" şeklinde zikredilmiştir.

"Yek-dem-i bezm-i ṣabûḥ **mâ-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nûh**
Gerdiş-i câm-ı şarâb devr-i zamândur baña"[591] [G.3/5]

Hz. Süleymân:

Divan edebiyatında çok sık bahsi geçen şahsiyetlerden biri olan Hz. Süleyman "Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber, Yahudilikte ve Hıristiyanlıkta sadece kral, İslâm'da ise hükümdar-peygamber kabul edilmektedir."[592] "Hz. Süleyman kıssa ve menkıbeleriyle başta Fars ve Türk edebiyatı olmak üzere Doğu edebiyatlarında sıkça ele alınmış, telmih, teşbih, tenasüp gibi sanatlar dolayısıyla şiirlerde yer almış ve müstakil mesnevi konusu olarak işlenmiştir."[593] Divan şiirinde zenginlik, güç ve ihtişamın sembollerinden biri olan Hz. Süleyman genellikle mühr, karınca (mur), cinler ve Belkıs'la[594] birlikte zikredilmektedir.

Mezâkî'nin şiirlerinde de oldukça sık söz konusu edilen Hz. Süleyman; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin matla beytinde

"Büşrâ leke ey âṣaf-ı ẕî-şân-ı zamâne
Kim itdi eṣer **mühr-i Süleymân-ı zamâne**"[595] [K.12/1]

şeklinde; "mühr-i Süleymân-ı zamâne" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 20. beytinde "misâl-i taḫt-ı felek-pâye-i Süleymânî" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 14. beytinde "maẓhar-ı himmet-i Süleymânî" şeklinde; "-ı ṣubḥ" redifli 46. gazelin 2. beytinde "Süleymân-ı ṣubḥ" şeklinde; "M(m)urâd" redifli 51. gazelin 4. beytinde "Süleymân -ı civân-baḫt-ı bülend-aḫter" şeklinde; "geldi" redifli 28. kasidenin 20. beytinde ve "ol" redifli 294. gazelin 9. beytinde ve "Süleymân-ı zamân" şeklinde; "olmamuz yegdür" redifli 70. gazelin 4. beytinde "Süleymân-ı zamâne" şeklinde; "olmamuz yegdür" redifli 71. gazelin 7. beytinde "Süleymân" ve "mûr-ı Süleymân" şeklinde; "buluruz" redifli 189.

[591] Mermer, A. (1991). a.g.e., 282.
[592] Harman, Ö. F. (2000). *Süleyman. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 56.
[593] Akaya, H. (2000). *Süleyman. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 60.
[594] bkz. Belkıs.
[595] Mermer, A. (1991). a.g.e., 206.

gazelin matla beytinde "kevkebe-i ḳadr-i Süleymân" şeklinde; "a virilmiş" redifli 222. gazelin 7. beytinde "bezm-i Süleymân" şeklinde; "-ümden ṣaḳın" redifli 340. gazelin 2. beytinde "mâlik-i mühr-i Süleymân-ı maḥabbet" şeklinde; "nâme" redifli 376. gazelin 3. beytinde "hüdhüd-i rengîn-per-i Süleymân" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Şems-i Tebrîzî:

"Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Melikdâd Tebrîzî (ö. 645/1247 [?]) Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sohbet şeyhi."[596] Mezâkî Divanı'nda Mevlânâ'nın üzerinde büyük etkisi olan Şems-i Tebrîzî üç yerde söz konusu edilmiştir.

Divanda Şems-i Tebrîzî "bilmez n'eydügin" redifli 344. gazelin 7. beytinde

"**Şems-i Tebrîzî** gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
Bî-muḥâbâ ʿâşıḳ-ı ser-bâz bilmez n'eydügin"[597] [G.344/7]

şeklinde; "-ı Mevlevî" redifli 422. gazelin 2. beytinde "Şems-i Tebrîzî gibi rûşen-çerâġ-ı Mevlevî" şeklinde ve "-ı Mevlevî" redifli 423. gazelin 4. beytinde "Şems-i Tebrîzîgibi bir ʿâşıḳ-ı ser-bâz" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Veyse'l-Karânî:

"Ebû Amr Üveys b. Âmir b. Cez' b. Mâlik el-Karanî (ö. 37/657). Tâbiîn neslinden Yemenli zâhid."[598]

Mezâkî Divanı'nda Veyse'l-Karânî "-ı rûzgâr" redifli 27. kasidenin 39. beytinde "Veysü'l-Ḳaran-ı rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Vasfuñ ile basṭ-ı kelâm eylesün
Ḫıżr ile **Veysü'l-Ḳaran**-ı rûzgâr"[599] [K.27/39]

[596] Ceylan, S. (2010). *Şems-i Tebrîzî*. TDVİA. (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 511.
[597] Mermer, A. (1991). a.g.e., 495.
[598] Tosun, N. (2009). *Veysel Karanî, TDVİA.* (C.43), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 74.
[599] Mermer, A. (1991). a.g.e., 274.

Hz. Yakûb:

"Hz. İbrâhim'in torunu ve İsrâiloğulları'nın atası olan peygamber. Divan şiirinde daha çok oğlu olan Hz. Yusuf'la birlikte zikredilen"[600] Hz. Yakup ayrıca Hz. Yusuf'un hasreti ile çekildiği köşesi olan beytü'l-hazen ve Hz. Yusuf'un gömleğinin yüzüne sürülmesi ile gözlerinin açılması şeklinde söz konusu edilmektedir.

Mezâkî Divanı'nda Hz. Yakûb "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 5. beytinde aşağıdaki şekilde şekilde söz konusu edilmiştir.

"Oldı gönül derd ile **Yaʿḳûb-veş**
Sâkin-i beytü'l-ḥazen-i rûzgâr"[601] [K.27/5]

6.3. Tarihî Şahsiyetler

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda tarihî şahısların şiirlerde kullanım sıklığına göre tespiti ve alfabetik sıraya göre sıralanarak tarafımızca yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Hz. Ali:

"Ebu'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 40/661) Hz. Peygamber'in damadı, Hulefâ-yi Râşidîn'in dördüncüsü."[602] Divan edebiyatında savaşçılığı ve cengâverliği ile söz konusu edilen Hz. Ali; İslam dünyasında gerek ilk müslümanlardan olması gerekse Hz. Muhammed'in hem amcasının oğlu hem de damadı olması hasebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir.

Mezâkî Divanı'nda Hz. Ali "mübârek" redifli 3. kasidenin 5. beytinde "Ceng-i ʿAlî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

[600] Harman, Ö. F. (2013). *Ya'kûb. TDVİA.* (C.43), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 274.
[601] Mermer, A. (1991). a.g.e., 272.
[602] Fığlalı, E., R. (1989). *Ali. TDVİA.* (C.2), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 371.

"Alduḳça tîġ deste gördükçe dil-şikeste
Ceng-i ʿAlî ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübârek"[603] [K.3/5]

Mezâkî Divanı'nda Hz. Ali ayrıca arslan anlamına gelen "Haydar" kelimesi ve döne döne savaşan anlamında "Kerrâr" kelimesi ile de yer bulmaktadır. Divanda "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 55. beytinde "maʿreke-i Kerrâr" şeklinde; "figen-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 13. beytinde "Ḥaydar-ı düşmen-figen-i rûzgâr" şeklinde; "üñden" redifli 16. kasidenin 17. beytinde "Ḥaydar-i Kerrâr-ı ġazâ" şeklinde; "-umdan ṣaḳın" redifli 339. gazelin 9. beytinde "Ḥaydar-i Kerrâr-ı naẓm" şeklinde;

Hâtem-i Tayy:

"Ebû Seffâne (Ebû Adî) Hâtim b. Abdillâh b. Sa'd et-Tâî el-Kahtânî (ö. 578 [?]). Câhiliye döneminin cömertliğiyle ünlü şairi."[604] Divan şiirinde özellikle kasidelerde memduhu övmek için etmek için cömertlik sembolü olarak oldukça sık kullanılan Hâtem-i Tayy; Mezâkî Divanı'nda da mezkûr anlamda pek çok beyitte kullanılmıştır.

Divanda Hâtem; "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 13. beytinde "şeh-i Ḫâtem-şiyem-i rûzgâr" şeklinde; redifsiz "m" mücerred kafiyeli 5. kasidenin 26. beytinde "İştihâr-ı saḫâvet-i Ḥâtem" şeklinde; "geldi" redifli 11. kasidenin 15. beytinde "pîrâye-i Ḥâtem" ve 18. beytinde "güher-efzûn-ı sühâ-yı kef-i Ḥâtem" şeklinde;

"Demidür dâmen-i âmâl olursa pür-dür
Güher-efzûn-ı sühâ-yı kef-i Ḥâtem geldi"[605] [K.11/18]

"-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 21. beytinde "Ḥâtem olurdı" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 26. kasidenin 23. beytinde "miṣ̲âl-i Ḥâtem-i Ṭayy" şeklinde; redifsiz "-y" mücerred kafiyeli 429. gazelin 2. beytinde "mesned-nişîn-i Ḥâtem-i Ṭayy" şeklinde söz konusu edilmiştir.

[603] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.
[604] Tülücü, S. (1997). *Hâtim et-Tâî. TDVİA.* (C.16), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 472.
[605] Mermer, A. (1991). a.g.e., 204.

Hüseyn Paşa:

"Girit serdarı ve sadrazam. (ö. 1069/1658)"[606] Deli Hüseyin Paşa olarak da bilinen Osmanlı devlet adamı ve askeri Hüseyin Paşa, Mezâkî Divanı'nda; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 18. beytinde "Be-nâm-ı ṣafḥa-i inşâ Ḥüseyn Paşa" şeklinde; söz konusu edilmiştir.

"Be-nâm-ı ṣafḥa-i inşâ **Ḥüseyn Paşa** kim
Şeref-fezâ-yı beyândur bedîʿ-i ʿünvânı"[607] [K.23/18]

İbrahim Han:

"Osmanlı padişahı (1615-1648). Deli lakabıyla da anılmaktadır. I. Ahmet ile Mahpeyker Kösem sultan'ın oğludur."[608] 18. Osmanlı padişahı ve sultan IV. Mehmet'in babası olan Sultan İbrahim, Mezâkî Divanı'nda iki yerde zikredilmektedir. Bunlardan birincisi"Der-menḳabet-i Sulṭân Meḥmed Ḫân İbn-i İbrâhim Ḫân" şeklinde 8. kasidenin başlığında, ikincisi ise "mübârek-bâd" redifli 24. kasidenin 14. beytinde "elṭâf-ı Ḫân-ı İbrâhim" şeklindedir.

"**Böyle elṭâf-ı Ḫân-ı İbrâhim**
Hem hümâyûn u hem mübârek-bâd"[609] [K.24/14]

Kanûnî Sultan Süleymân:

"Osmanlı padişahı (1520-1566)."[610] 10. Osmanlı padişahı olarak 46 yıl ile en uzun süre tahtta kalan padişahtır. Divan şiirinde hükümdarlık, ihtişam ve kudret sembolü olarak kasidelerde söz konusu edilmektedir. Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 47. beytinde "şeh-i ġâzî-i Süleymân-ḳadr" şeklinde zikredilmiştir.

---

[606] İlgürel, M. (1999). *Hüseyin Paşa*. *TDVİA.* (C.19), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 4.
[607] Mermer, A. (1991). a.g.e., 258.
[608] Somel, S. A. (2014). *Osmanlı imparatorluğu ansiklopedisi.* (Çev. Nurettin Elhüseyni), İstanbul: Alfa Tarih, 310.
[609] Mermer, A. (1991). a.g.e., 264.
[610] Emecen, F. (2010). *Süleyman I. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 62.

"Ḫân Meḥemmed **şeh-i ġâzî-i Süleymân-ḳadrüñ**
Ṣadr-ı ʿâlî-himemi âṣaf-ı Cem-miḳdârı"[611] [K.18/47]

Köprülü Mehmet Paşa:

Osmanlı devletinin meşhur sadrazamlarındandır. (1575-1661) Arnavutluk doğumlu olan ve devşirilerek Osmanlı devletinde Enderun'da yetişen Köprülü Mehmet Paşa "1661 yılında ölmeden önce padişah 4. Mehmet'in vezir-i azamı olarak 5 yıl görev yapmış ve çeşitli şartlar karşılığında kabul ettiği bu görevi sırasında Osmanlı devletinin içinde bulunduğu zor ve sıkıntılı sürecin atlatılmasında büyük rol oynamıştır."[612]

Mezâkî Divanı'nda Köprülü Mehmet Paşa'ile ilgili bir kaside bulunmaktadır. Divanda "geldi" redifli 11. kaside Köprülü Mehmet Paşa'ya methiyedir. Kasideninin başlığı ve muhtevası incelendiğinde Mezâkî'nin bu kasideyi Köprülü Mehmet Paşa ölmeden önce yazdığı ancak başlığındaki "merhum" ifadesinden bu kasideyi Köprülü Mehmet Paşa öldükten sonra divanına aldığı anlaşılmaktadır.

Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa:

Mezâkî Divanı'nda en çok zikredilen tarihi kişilik olarak Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'yı belirtmek yerinde olacaktır. "Köprülü Mehmet Paşa'nın oğludur. 1635-36 yılında doğan Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa babasının vefatı üzerine 1661 yılında vezir-i azam olmuş ve 15 yıl bu görevde kalmıştır. 1676 yılında vefat eden"[613] Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa yerli ve yabancı pek çok tarihçi tarafından ilmi, kültürü, zekâsı ve adaleti yönünden övülmektedir. Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa "Hırvatistan ve Macaristan'da Habsburg saldırılarına karşı Osmanlı sınırlarını sağlamlaştırmış, ardından Giritteki son Venedik kalesi Kandiyeyi ele geçirerek Osmanlı-Vendedik savaşına son vermiştir."[614] Mezâkî Divanı'nda dönemin bu askeri hadielerine dair pek çok ifadeye rastlamak mümkündür.

---

[611] Mermer, A. (1991). a.g.e., 238.
[612] İlgürel, M. (2002). *Köprülü Mehmed Paşa. TDVİA.* (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 258.
[613] Özcan, A. (2002). *Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa*. *TDVİA.* (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 260-263.
[614] Somel, S. A. (2014). a.g.e., 368.

Mezâkî Divanı'nda pek çok şiirde Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'dan söz edilmektedir. Özellikle divanda bulunan kasidelerden 10 tanesinin Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'ya methiye olarak yazılmış olması bile şair Mezâkî için Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın ne kadar önemli bir şahsiyet olduğunun göstergesidir.

Divanda bulunan söz konusu 10 kasideden "-ı/i/î" redifli 25. kaside ve "-i rûzgâr" redifli 27.kaside olmak üzere 2 tanesi Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa vezir-i azam olmadan önce, [615] 8 tanesi ise Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa vezir-i azam olduktan sonra yazılmış kasidelerdir. Bunlar; "-ı zamâne" redifli 12. kaside, "-umda benüm" redifli 13. kaside, "-dur" redifli 14. kaside, "isterin" redifli 15. kaside, "üñden/uñdan" redifli 16. kaside, redifsiz "am/em" kafiyeli 17. kaside, "-ı/i/î" redifli 18. kaside ve "olduġın gördük" redifli 19. kasidelerdir. Bu kasidelerden "-ı zamâne" redifli 12. kaside Sultan IV. Mehmet'le beraber Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'ya methiye; 18. ve 19. kasideler ise Kandiye kalesinin fethi sebebiyle yazılmış kasidelerdir.

Mezâkî Divanı'nda pek çok gazelde de Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'dan söz edilmektedir.

"Âṣaf-ı ḳalʿa-güşâ **Ḥażret-i Aḥmed Paşa**
Kim sefer itse ġanîmet ile memnûn gelür"[616] [G.102/11]

"Fâżıl-ı nükte-güşâ **Ḥażret-i Aḥmed Paşa**
Kim penâhuñ hemân ol Âṣaf-ı Cem-câh yeter"[617] [G.150/13]

Ayrıca divanda 3. tarih Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın vezir-i azam olması üzerine methiye olarak söylenmiş bir tarihtir.

---

[615] "ı/i/î" redifli 25. kaside ve "rûzgâr"redifli 27. kasideler her ne kadar "Der-medḥ-i vâlî-i Mışır Aḥmed Paşa" başlığını taşıyor olsa da bu kasidede methedilen kişinin "Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa" olup olmadığı muğlaktır. Zira tarihi kaynaklar Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın Mısır valiliği yapmadığını belirtmektedir. Ancak,

Fürḳat ile olalı benden cüdâ
Yûsuf-ı gül-pîrehen-i rûzgâr
K.27/4

beyti de Mezâkî ile Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın muhabbetini hatırlatmaktadır. Tarihî açıdan bakmak gerekirse 17. yüzyılın ilk yarısında Mısır'da valilik yapan ve daha sonra kısa bir süre sadrazamlık yapan Tarhuncu Sarı Ahmet Paşa'dan söz etmektedir. Dolayısıyla bu kasidelerde söz konusu memdûh Tarhuncu Sarı Ahmet Paşa da olabilir.

[616] Mermer, A. (1991). a.g.e., 343.

[617] Mermer, A. (1991). a.g.e., 373.

Sadece ismi değil aynı zamanda vasıflarıyla Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın zikredildiği şiir örneklerinin sayısını artırmak mümkündür. Dolayısıyla bu bölümde Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa isminin zikredildiği şiirlerin hepsini yazmanın uygun olmayacağını düşünmekteyiz.

IV. Mehmet:

19. Osmanlı padişahıdır. "Ocak 1642'de İstanbul'da doğmuş 1693 yılında Edirne'de vefat etmiştir. Babası Sultan İbrâhim, annesi Hatice Turhan Sultan'dır. Ava olan tutkusundan dolayı "Avcı" lakabıyla anılır.7 yaşında iken Osmanlı tahtına çıkarılmıştır.[618]

Mezâkî Divanı'nda IV. Mehmet hükümdarlığı, cesareti ve kahramanlığı ile şiirin konusu edilmiştir.

"**Ḫân Meḥmed** şeh-i ġâzî-i cihâd-ârâ kim
Ṣaf-ı küffârı yarar rûz-ı veġâ Rüstemvâr"[619] [K.10/38]

Mezâkî Divanı'nda 7 kaside Sultan IV. Mehmet için yazılmıştır. Bunlar; "eyler" redifli 8. kaside, "-ı/i/î" redifli 9. kaside, redifsiz (-âr) kafiyeli 10. kaside, "geldi" redifli 11. kaside, "-ı zamâne" redifli 12. kaside, "-ı/i/î" redifli 18. kaside ve "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidelerdir.

Bunların dışında Mezâkî Divanı'nda pek çok şiirde doğrudan veya dolaylı olarak IV. Mehmet söz konusu edilmiştir.

IV. Murat:

Osmanlı padişahlarının 17.sidir. "Temmuz 1612'de İstanbul'da doğmuş, Şubat 1640'da vefat etmiştir. I. Ahmet ile Kösem Sultan'ın oğludur. IV. Murat dönemi âlim, şair, tarihçi gibi muhtelif sahalarda yetişmiş fikir adamları bakımından Osmanlı Devleti'nin en dikkate değer devresi olmuştur."[620]

[618] Özcan, A. (2003). *IV. Mehmed. TDVİA.* (C.28), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 414-418.
[619] Mermer, A. (1991). a.g.e., 200.
[620] Yılmazer, Z. (2006). *IV. Murad. TDVİA.* (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 177-183.

Mezâkî Divanı'nda Sultan IV. Murat daha çok hükümdarlığı, cengâverliği, mertliği ve kahramanlığı ile şiirin konusu edilmiştir.

"Gelmemişdür ʿâleme tâ devr-i Âdemden beri
Böyle bir şâhen-şeh-i Cem-rütbe-i **Ḫâḳân Murâd**"[621] [G.51/3]

Mezâkî Divanı'nda sultan IV. Murat'a yazılmış kasideler göze çarpmaktadır. Divanda Sultan IV. Murat'a yazılmış 6 kaside bulunmaktadır. Bu kasideler "-dur süḫanüm" redifli 2. kaside, "-ı rûzgâr" redifli 4. kaside, redifsiz "-am/em" mücerred kafiyeli 5. kaside, redifsiz (-âl) mürdef kafiyeli 6. kaside, "cirîdüñden" redifli 7. kaside ve "-ı/i/î" redifli 26. kasidelerdir.

Ayrıca "Murâd"redifli 51. gazelde; "Üsküdâr" redifli 60. gazelde; "-dur bugün" redifli 336. gazelde; "-um ben" redifli 338. gazelde ve redifsiz "âd" mürdef kafiyeli 4. tarihte Sultan IV. Murat'ın çeşitli yönlerinin zikredildiği beyitler bulunmaktadır.

Bunlara ek olarak divandaki pek çok şiirde muhtelif yerde Sultan IV. Murat'ın dolaylı veya dolaysız zikredildiği beyitler bulunmaktadır. Dolayısıyla çalışmamızın bu kısmında Sultan IV. Murat'ın söz konusu edildiği bütün beyitlerin bilgilerini vermenin uygun olmayacağı kanaatindeyiz.

Köprülü Fazıl Mustafa Paşa:

"Osmanlı sadrazamı. (ö. 1102/1691). 1047 (1637) yılında Amasya'nın Köprü (Vezirköprü) kazasında doğdu. Köprülü Mehmed Paşa'nın oğludur."[622] Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'nın küçük kardeşi olan Köprülü Fâzıl Mustafa Paşa Mezâkî Divanı'nda "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidenin 19. beytinde "Âṣaf-ı ṣâni Muṣṭafa Paşa" şeklinde

"**Âṣaf-ı ṣâni Muṣṭafa Paşa**
Kim gül-i bâġbân-ı maʿnâdur"[623] [K.21/19]

[621] Mermer, A. (1991). a.g.e., 312.
[622] Özcan, A. (2002). *Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa. TDVİA.* (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 263.
[623] Mermer, A. (1991). a.g.e., 248.

ve 22. kasidenin 13. beytinde "ṣadr-ı Cem-pâye Muṣṭafa Paşa" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Nûşirevân:

"Sâsânîlerin ilk büyük hükümdarıdır. (531-579). Daha çok *dâdger*: âdil gibi lakaplarla bilinen Nûşirevân'ın taktta bulunduğu dönemler Sâsânî imparatorluğunun en parlak çağlarıdır. Hz. Muhammed onun döneminde dünyaya gelmiştir."[624]

Mezâkî Divanı'nda "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidenin 50. beytinde "Reşk-i Nûşirevân-ı maʿnâ" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"İntiẓâm-ı zamâne devrinde
Reşk-i Nûşirevân-ı maʿnâdur"[625] [K.21/50]

Hz. Ömer:

"Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb b. Nüfeyl b. Abdiluzzâ el-Kureşî el-Adevî (ö. 23/644) Hulefâ-yi Râşidîn'in ikincisi (634-644)."[626] Adaleti ve cengaverliği ile meşhur olan Hz. Ömer özellikle adaleti ile edebiyatta söz konusu edilmiştir. Mezâkî Divanı'nda da Hz. Ömer"mübârek" redifli 3. kasidenin 5. beytinin ikinci mısraında

"Alduḳça tîġ deste gördükçe dil-şikeste
Ceng-i ʿAlî ḫuceste ʿ**adl-i ʿÖmer** mübârek"[627] [K.3/5]

"ʿadl-i ʿÖmer" şeklinde, "eyler" redifli 8. kasidenin 18. beytinin ilk mısraında "Cihângîr-i ʿÖmer" ve "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 55. beytinin ikinci mısraında "ʿadl ü dâd-ı ʿÖmer" şeklinde şiirde kullanılmıştır.

[624] Yıldırım, N. (2008). *a.g.e.,* 558. ayrıca. bkz. Tefazzülî, A. (1995). *Enûşirvân. TDVİA.* (C.11), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 255,
[625] Mermer, A. (1991). a.g.e., 250.
[626] Fayda, M. (2007). *Ömer, TDVİA.* (C.34), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 44-51.
[627] Mermer, A. (1991). a.g.e., 173.

Sencer:

"Ebü'l-Hâris es-Sultânü'l-a'zam Muizzü'd-dünyâ ve'd-dîn Ahmed Sencer b. Melikşâh es-Selcûkî (ö. 552/1157). Son büyük Selçuklu hükümdarı (1118-1157)."[628] Mezâkî Divanı'nda sultan Sencer "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 31. beytinde "şeh-i Sencer-ḫadem-i rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Tâcverâ mihr-i żiyâ-güsterâ
Ey **şeh-i Sencer-ḫadem-i rûzgâr**"[629] [K.4/31]

Şâmîzade:

"Reisülküttap Şamizade Mehmed Efendi. 17. yüzyıl Osmanlı devletinde yaşamış bir reisülküttap. 1663'te Uyvar metrislerinde infaz edilmiştir."[630] Mezâkî Divanı'nda "-inden bilürüz" redifli 156. gazelin 11. beytinde "Mâh-ı ḫûrşîd-i żiyâ Ḥażret-i Şâmîzâde" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Mâh-ı ḫûrşîd-i żiyâ**Ḥażret-i Şâmîzâde**
Kim şeb-i pür-ṭarabın ṣubḥ-deminden bilürüz"[631] [G.156/11]

Yavuz Sultan Selim:

"Osmanlı padişahı (1512-1520). (ö. 926/1520). Osmanlı belgelerinde adı Selim Şah diye geçer. Ancak daha kendi döneminde sert mizacı, cesareti ve ataklığı sebebiyle "Yavuz" lakabıyla tanınmıştır."[632] Dokuzuncu Osmanlı padişahı olan Yavuz Sultan Selim; Mezâkî Divanı'nda "eyler" redifli 8. kasidenin 63. beytinde "Anı ne Ḫân Selîm itdi" şeklinde söz konusu edilmiştir.

[628] Özaydın, A. (2009). *Sencer, TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 507.
[629] Mermer, A. (1991). a.g.e., 176.
[630]Kolçak, Ö. (2014). a.g.m. 182.
[631] Mermer, A. (1991). a.g.e., 377.
[632] Emecen, F. (2009). *Selim I, TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 407.

"Ḫuṣûṣâ ol ḳadar erbâb-ı ʿilme raġbet eyler kim
Anı ne **Ḫân Selîm** itdi ne ḫod bir şehriyâr eyler"[633] [K.8/63]

6.4. Âlimler ve Edebî Şahsiyetler

Aşağıda Mezâkî Divanı'nda edebî şahısların şiirlerde kullanım sıklığına göre tespiti ve alfabetik sıraya göre sıralanarak tarafımızca yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

Ahfeş:

"Ebü'l-Hasen Saîd b. Mes'ade el-Mücâşiî el-Belhî el-Ahfeş el-Evsat (ö. 215/830 [?]) Basra dil mektebinin tanınmış âlimi."[634] Mezâkî Divanı'nda Ahfeş'den "-la/le baḥs" redifli 39. gazelin 2. beytinde söz edilmektedir.

"Herkesüñ miḳdâr-ı istiʿdâdını ʿâlem bilür
Gerçi kim itmiş Kisâyı bir zamân **Aḫfeşle** baḥs"[635] [G.39/2]

Bâkî:

16. yüzyıl ve sonraki yüzyıllarda Divan edebiyatının en büyük şairlerinden biri sayılan ve şöhreti ve etkisi yüzyıllar boyu devam eden Bâkî (1526/7-1600); "şiirlerinde kendine has üslubu ile Türkçenin aruz veznindeki imale ve zihaf kusurlarını asgariye indiren şairi olarak kabul edilir. Şiirlerinde aşkın acı ve ıstıraplarından çok coşku ve neşeyi yansıtan işret meclislerine yer veren"[636] bir şairdir. Bâkî; kendisinden sonra gelen pek çok şairde olduğu gibi Mezâkî üzerinde de etkisi olan bir şairdir.

Mezâkî Divanı'nda Bâki'den "var redifli" 89. gazelin 5. beytinde; "şiʿr-i Bâḳî",

"Oḳunmaz oldı ġazeller miyân-ı meclisde
Ne naẓm-ı ʿUrfî vü Ṭâlib ne **şiʿr-i Bâḳî** var"[637] [G.89/5]

[633] Mermer, A. (1991). a.g.e., 189.
[634] Koçak, İ. (1988). *Ahveş El-Evsat. TDVİA.* (C.1), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 526.
[635] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.
[636] Şentürk, A. A. (1999) *Osmanlı şiiri antolojisi.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 395.
[637] Mermer, A. (1991). a.g.e., 335.

ve "-ı bâḳîdür" redifli 127. gazelin 6. beytinde "Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkârı Bâḳîdür" şeklinde ve "-ı bâḳîdür" redifli 128. gazelin 9. beytinde"şeh-süvârı Bâḳîdür" şeklinde söz edilmektedir.

"Meẕâḳî ṣanma tehî cilvegâh-ı ḫûbânı
Bu ʿarṣanuñ yine bir **şeh-süvârı Bâḳîdür**"[638] [G.128/9]

Bâyezid-i Bistâmî:

"Ebû Yezîd Tayfûr b. Îsâ b. Sürûşân (ö. 234/848 [?]) İlk büyük mutasavvıflardan."[639] Mezâkî Divanı'nda meşhur İslam âlimi Bâyezid-i Bistâmî "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 22. beytinde "Veraʿ-ı Bâyezid-i Bistâmî" şeklinde söz konusu edilmektedir.

"Ḥadd-i mestân ile ʿayân itdi
Veraʿ-ı Bâyezid-i Bistâmi"[640] [K.22/22]

Bihzâd:

"Kemâleddin, Üstâd (ö. 942/1535-36 [?])Tanınmış minyatür sanatçısı."[641] Divan edebiyatında tasvir, nakş, resim gibi unsurlarla oldukça sık anılan Bihzâd, Mezâkî Divanı'nda da defalarca söz konusu edilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda ayrıca; "-dur süḫanüm" redifli 2. kasidenin 9. beytinde "Bihzâd-ı ṣuver-bend-i ḫayâl-i naẓm" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 49. beytinde ve "-ın bilürüz" redifli 199.gazelin 7. beytinde "kilk-i Bihzâd" şeklinde; "eyler" redifli 8. kasidenin 76. beytinde "Ne Bihzâd u ne Mânî böyle bir naḳş u nigâr eyler" şeklinde;

"Taʿâla'l-lâh zihî çetr-i hümâyûn-ı münaḳḳaş kim
Ne Bihzâd u ne Mânî böyle bir naḳş u nigâr eyler"[642]**[**K.8/76]

[638] Mermer, A. (1991). a.g.e., 359.
[639] Uludağ, S. (1992). *Bâyezîd-i Bistâmî. TDVİA.* (C.5), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 238.
[640] Mermer, A. (1991). a.g.e., 254.
[641] Çağman, F. (1992). *Bihzâd. TDVİA.* (C.6), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfi Yayınları, 147.
[642] Mermer, A. (1991). a.g.e., 189.

“olduġın gördük” redifli 19. kasidenin 33. beytinde “reşk-i bâġ-ı naḳş-ı Bihzâd” şeklinde; “-ı/i/î” redifli 26. kasidenin 5. beytinde “Bihzâd-ı nev-naḳş-ı ḫayâl” şeklinde; “görürseñ” redifli 29. kasidenin 29. beytinde “zîb-dih-i ṣûret-i Bihzâd” şeklinde; “bilür” redifli 72. gazelin 6. beytinde “kilk-i Bihzâd-ı ḫayâl” şeklinde; “olacaḳdur” redifli 87. gazelin 2. beytinde “maḥsûd-ı ṣuver-nâme-i Bihzâd” şeklinde; “eylesün nev-rûzdur” redifli 117. gazelin 5. beytinde “gülşen-i taṣvîr-i Bihzâd” şeklinde ve “itse de” redifli 379. gazelin 7. beytinde “taṣvîr-i Bihzâd” şeklinde zikredilmiştir.

Mezâkî Divanı’nda “-ı Bihzâduñ” redifli 7 beyitlik 260. gazel “XVII. yüzyılda yaşamış tescili bir köçek olan”[643] Behzat adlı bir şahıs için yazılmıştır. Bu bağlamda isim benzerliği söz konusudur.

Bu Ali (İbn-i Sina):

“Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdullâh b. Alî b. Sînâ (ö. 428/1037). İslâm Meşşâî okulunun en büyük sistemci filozofu, Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi”[644] olarak bilinen Ebu Ali İbn-i Sînâ, Mezâkî Divanı’nda 13. kasidenin 21. beytinde söz konusu edilmiştir.

“Bir meziyyet mi olur faẓlına nisbet dir isem
Bu ʿAlî diḳḳati var ibn-i Hümâmumda benüm”[645] [K.13/21]

Câmi:

“Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî (ö. 898/1492). Molla Câmî olarak da bilinen İranlı meşhur âlim ve şair. Onun “Hint üslubu” (Sebk-i Hindî) diye anılan şiir akımının ilk öncülerinden biri olduğu ileri sürülmektedir.”[646]

Arapça ve Farsça olmak üzere manzum ve mensur pek çok eseri bulunan Molla Câmî’nin klasik Türk Edebiyatı şairleri üzerinde büyük etkisi olduğu bilinmektedir.

[643] Aksoyak, İ. H. (2009). XVII. Yüzyıldan Tescilli Bir Köçek: Behzat. *Milli Folklor* Y.21, S.84, 128.
[644] Alper, Ö. M. (1999). *İbn Sînâ. TDVİA.* (C.20), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 319.
[645] Mermer, A. (1991). a.g.e., 214.
[646] Okumuş, Ö. (1993). *Abdurrahman Câmî. TDVİA.* (C.7), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 94.

Divanda iki beyittte meşhur iranlı şair Câmî'nin bahsi geçmektedir. Bunlardan birincisinde Mezâkî; Sultan IV. Mehmet ve Köprülü Fâzıl Ahmet Paşa için söylediği kasidenin fahriye bölümünde kendi şiirini överek kendini ünlü İran şairi Câmî gibi devrinin en önemli şairi şeklinde ifade etmiştir.

"Mest itdi beni bâde-i naẓmuñ n'ola olsam
Câmî gibi ser-ḫalḳa-i rindân-ı zamâne"[647] [K.12/84]

Ayrıca "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 45. beytinde de "Câmî" zikredilmiştir.

Celâled'd-dîn Vânî:

"Vâiz ve müfessir. (ö. 1096/1685)"[648] Mezâkî ile aynı dönemde yaşayan ve vaiz olarak görev yapan Vânî, divanında "eyler" redifli 8.kasidenin 64. beytinde

"Edîb-i fâżıl u kâmil **Celâleddin-i Vânî** kim
Dür-i pâk-i kelâmın ḳurṭa-i gûş-ı kibâr eyler"[649] [K.8/64]

şeklinde söz konusu edilmiştir.

Edhem:

"Ebû İshâk İbrâhîm b. Edhem b. Mansûr (ö. 161/778 [?])Zâhid, sûfî ve muhaddis."[650]

Mezâkî Divanı'nda meşhur İslam âlimi ve evliyası İbrahim Bin Edhem'in söz konusu edildiği bir beyit bulunmaktadır.

Divanda redifsiz "m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 27. beytinde;

[647] Mermer, A. (1991). a.g.e., 211.
[648] Pazarbaşı, E. (2003). *Mehmet Efendi, Vânî. TDVİA.* (C.28), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 458.
[649] Mermer, A. (1991). a.g.e., 189.
[650] Öngören, R. (2000). *İbrahim b. Edhem. TDVİA.* (C.21), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 293.

"Ṣadr-ı ṣâḥib-dil-i âgeh ki müzeyyen itmiş
Câme-i himmetini baḫye-i **zühd-i Edhem**"[651] [K.17/27]

"zühd-i Edhem" şeklinde İbrahim Bin Edhem zikredilmiştir.

Eflatun/Felatun:

Eflatun ya da şiirde vezin gereği kullanılan adıyla Felatun; "(m.ö. 427-347) İslâm felsefesi üzerinde önemli etkileri olan İlkçağ Yunan filozofu."[652] Divan edebiyatında bilgi, akıl, irfan gibi gibi özelliklerle bir arada kullanılan Eflatun; daha çok şairin övgüde teşbih unsuru olarak kullandığı mazmundur. Mezâkî Divanı'nda da aynı özellikleri ön plana çıkarılarak söz konusu edilmiştir. Divanda "ne belâdur" redifli 146. gazelin 2. beytinde "ʿaḳl-ı Felâṭûn"

"Olmış ṭutalum ʿ**aḳl-ı Felâṭûn** da müyesser
Bu baḫt-ı bed ü ṭâliʿ-i vârun ne belâdur"[653] [G.146/2]

şeklinde anılan Felâtûn ayrıca "-ümdür benüm" redifli ilk kasidenin 9. beytinde "Felâṭûn-ı ḫıred" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 18. beytinde "Felâṭûn-iẕʿân"eklinde; "-uñdan/üñden" redifli 16. kasidenin 23. beytinde ve redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 29. beytinde "Felâṭûn-ı zamân" şeklinde; "ne belâdur" redifli 146. gazelin matla beytinde "teşvîş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felâṭûn" şeklinde; "olur çıḳmaz" 193. gazelin 2. beytinde "Eflâṭûn olur çıḳmaz" şeklindesöz konusu edilmiştir.

Enverî:

"Evhadüddin Muhammed b. Muhammed b. Alî-yi Ebîverdî (ö. 585/1189 [?]). Sağlam bir şiir tekniğine sahip olan Enverî hayal gücü geniş, edebî sanatları çok iyi kullanabilen bir şairdir."[654]

Mezâkî; Sultan IV. Mehmet ve Kamaniçe'nin fethi dolayısıyla söylediği kasidenin

[651] Mermer, A. (1991). a.g.e., 231.
[652] Olguner, F. (1994). *Eflâtun. TDVİA.* (C.10), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 469.
[653] Mermer, A. (1991). a.g.e., 370.
[654] Karahan, A. (1995). *Enverî. TDVİA.* (C.11), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 267-268.

fahriye bölümünde kendi şiirinin derinliğini ve gösterişini; "İran şirinde en büyük kaside şairi kabul edilen"[655] ve klasik Türk edebiyatında Nef'i üzerindeki etkisi bilinen Enverî'nin sözündeki gösterişi bile aşağı bir duruma düşürdüğünü ifade etmektedir.

"Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
Ṭumṭurâḳ-ı süḫan-ı **Enverî** vü Selmânı"[656] [K.9/70]

Mezâkî; Sultan IV. Mehmet döneminde yapılan bir şenlikle ilgili söylediği kasidenin fahriye bölümünde yine kendini İran Edebiyatının ünlü şairleriyle kıyaslayarak Enverî'nin de arasında bulunduğu bu şairlerin kendi şiirini görmüş olmalarının mümkün olması halinde kendisinin şiirini daima öveceklerini ifade etmiştir.

Mezâkî Divanı'nda Enverî; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 63. beytinde

"Ṭâlib ü ʿUrfî degül **Enverî** vü Ḫâḳânî
Görseler naẓmumı taḥsîn idelerdi her bâr"[657] [K.10/63]

şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 68 beytinde "edâ-yı Enverî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Fehim:

"Divan şairi. (ö. 1057/1647)."[658] XVII. yüzyıl divan şairlerinden olan 17-18 yaşlarında divan tertip ettiği söylenen Fehîm'in Mezâkî ile aynı sohbet ortamında bulunduğu bilinmektedir.

Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 26. kasidenin 4. beytinde "Fehîm-i beẕle-gûy-ı nükte-dânum" şeklinde;

[655] Karahan, A. (1995). a.g.m. 267.
[656] Mermer, A. (1991). a.g.e., 196.
[657] Mermer, A. (1991). a.g.e., 201.
[658] Üzgör, T. (1995). *Fehîm-i Kadîm. TDVİA.* (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 295.

"**Fehîm-i bezle-gûy-ı nüktedânum**
Ki lâl itdüm niçe şîrîn-zebânı"[659] [K.26/4]

doğrudan zikredilen Fehîmle Mezâkî arasında bazı sorunların olduğu ve bu yüzden birbirlerine şiir yoluyla göndermeler yaptığı da bilinmektedir.[660]

Ferrûhî-i Sistânî:

"Ebü'l-Hasen Alî b. Cûlûg (ö.429/1037-1038). İslam devri İran edebiyatnın ilk dönem kaside şairlerinden."[661] Mezâkî Divanı'nda 2. kasidenin 23. beytinde "Ferruḫ-revişâ" şeklinde zikredilmiştir.

"Ḫüsrev-i Cem-menişâ**server-i Ferruḫ-revişâ**
Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resândur süḫanüm"[662] [K.2/23]

Feyzî:

"Ebü'l-Feyz b. Şeyh Mübârek el-Mehdevî (ö. 1004/1595). Ekber Şah döneminin önde gelen şair, âlim ve düşünürlerinden."[663]

Mezâkî Divanı'nda "rûzgâr" redifli 4. kasidenin 33. beytinde "Feyżî-i ferḫunde-dem-i rûzgâr şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Kilk-i süḫan-perverüne baş eger
Feyżî-i ferḫunde-dem-i rûzgâr"[664] [K.4/33]

Hâfız-ı Şirâzî:

"Hace Şemseddin Muhammed (ö. 792/1390 [?]) İran'ın önde gelen lirik

[659] Mermer, A. (1991). a.g.e., 269.
[660] bkz. "2.3.1. Tezkireler, mecmualar, cönkler ve başka şairlerin şiirleri ışığında Mezâkî'nin edebî şahsiyeti" maddesi.
[661] Yazıcı, T. (1995). *Ferrûhî-i Sistânî. TDVİA*. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 410.
[662] Mermer, A. (1991). a.g.e., 172.
[663] Özcan, A. (1995). *Feyzî-i Hindî. TDVİA*. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 523.
[664] Mermer, A. (1991). a.g.e., 176.

şairlerindendir."[665] Klasik Türk edebiyatında şairler üzerinde büyük etkisi olan meşhur "Hâfız" Mezâkî'yi de etkilemiş ve divanında söz konusu etmiştir.

Mezâkî kendi sözünü Hâfız'ın sözüne benzettiği aşağıdaki beytin yanısıra

"Şâd ola rûh-ı pâk-i ṭarabnâk-ı pür-câm
Hep vâridât-ı **Ḥâfıẓ-ı Şîrâzdur** sözüm"[666] [G.297/4]

bir başka beyitte; fal kitabı olarak da kullanılan Hâfız divanına göndermede bulunmuştur.

"Fâl-ı dîvânçe-i **Ḥâfıẓ** açalum meclisde
Şâhid-i feṯḥ diyü anı der-âġûş idelüm"[667] [G.316/4]

Hâkânî:

"Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199). İranlı kaside şairi."[668] Mezâkî Divanı'nda Hakânî; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 63. beytinde

"Ṭâlib ü ʿUrfî degül Enverî vü **Ḫâḳânî**
Görseler naẓmumı taḥsîn idelerdi her bâr"[669] [K.10/63]

şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 66. beytinde "benüm Ḫâḳânî" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 68. beytinde "naẓm-ı pâk-i Ḫâḳânî" şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 29. beytinde "reşk-i naẓm-ı Ḫâḳânî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Hassân:

"Ebü'l-Velîd (Ebû Abdirrahmân) Hassân b. Sâbit b. el-Münzir el-Hazrecî el-Ensârî (ö. 60/680[?]). Hz. Peygamber'in şairi olarak tanınan sahâbî."[670] Mezâkî Divanı'nda Hassan; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 68. beytinde "şermende ider Ḥassân'ı" şeklinde;

[665] Yazıcı, T. (1997). *Hâfız-ı Şîrâzî. TDVİA*. (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 103.
[666] Mermer, A. (1991). a.g.e., 466.
[667] Mermer, A. (1991). a.g.e., 478.
[668] Yazıcı, T. (1997). *Hâkânî-i Şirvânî. TDVİA.* (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 168.
[669] Mermer, A. (1991). a.g.e., 201.
[670] Elmalı, H. (1997). *Hassân B. Sâbit. TDVİA.* (C.16), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 399.

"Ḳuvvet-i nâṭıḳa medḥüñle gelüp güftâra
Ḥüsn-i taʿbîr ile şermende ider **Ḥassânı**"[671] [K.9/68]

"-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 80. beytinde "Ḥassân-ı zamâne" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 76. beytinde "şeref-i nuṭḳ-ı pâk-i Ḥassân" şeklinde; "buluruz" redifli 189. gazelin 9. beytinde "şîve-i Ḥassân" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Hayyâm:

"Ömer Hayyam adıyla tanınan Ebu'l-Feth Ömer bin İbrahim el-Hayyâmî, İran'ın Nişabur kentinde doğmuş"[672] rubaileriyle meşhur, matematik, astronomi ve tıp alanlarında birçok önemli eseri bulunan bir şahsiyettir.

Mezâkî Divanı'nda "isterin redifli 15. kasidenin 40 beytinde "reşk-i süḫan-ṭırâzî-i Ḫayyâm" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 22. kasidenin 46. beytinde "kelâm-ı Ḫayyâm" şeklinde şiirde zikredilmiştir.

"Eyledi tîġ-ı dest-i endîşem
Çâr-pâre **kelâm-ı Ḫayyâmı**"[673] [K.22/46]

İbn-i Hümâm:

"Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî (ö. 861/1457) Hanefî fakihi, usul ve kelâm âlimi."[674]Mezâkî Divanı'nda ibn-i Hümam 13. kasidenin 21. beytinde söz konusu edilmiştir.

"Bir meziyyet mi olur faẓlına nisbet dir isem
Bu ʿAlî diḳḳati var **ibn-i Hümâmumda** benüm"[675][K.13/21]

[671] Mermer, A. (1991). a.g.e., 196.
[672] Güzelyüz, A. (2012). *Ömer Hayyam: Rubailer. Şark Klasikleri: Fars Edebiyatı.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi, 20
[673] Mermer, A. (1991). a.g.e., 256.
[674] Koca, F. (2000). *İbnü'l-Hümâm. TDVİA.* (C.21), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 87.
[675] Mermer, A. (1991). a.g.e., 214.

Kemâl:[676]

"Kemâl Hucendî (ö. 803/1401). Mutasavvıf, şair."[677] Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 70. beytinde "taḫayyülât-ı Kemâl" şeklinde zikredilmektedir.

"Gülû-yı feyż ile ben bi'l-bedâhe ṭarḥ iderin
Taḫayyülât-ı Kemâl ü nikât-ı Selmânı"[678] [K.23/70]

Leccâc:

"Satranç oyununun icatçısı."[679] Mezâkî Divanı'nda "görinmez" redifli 203. gazelin 9. beytinde "Leclâc'a daḫi naʿt-ı taḫayyülde Meẕâḳî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"**Leclâc'a** daḫi naʿt-ı taḫayyülde Meẕâḳî
Manṣûbe-i fikr-i dil-i ferzâne görinmez"[680] [G.203/9]

Mânî:

"Maniheizm dininin kurucusu. Sağlığında öğretilerini Erjeng adlı kitabında yazıya geçirmiş ve kitabının bir bölümünü kâinatı tasvir eden çizimlerle süslemiştir. Bu resimler çok güzel olduğu için gökten inen bir mucize olarak gösterilmiş ve bundan dolayı da Mani'ye nakkaşlık isnad edilmiştir."[681]

Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 44. beytinde "gîsû-yı taṣvîr-i ḫâme-i Mânî" şeklinde;

---

[676] Mezâkî Divanı'nda şahıs ismi olarak tek beyitte zikredilen "Kemâl" isminin tanınmış minyatür sanatçısı Bihzâd'ın adı olan "Kemâleddin" olabileceği de ihtimal dahilinde olmakla beraber beytin bağlamı düşünüldüğünde Kemâl Hucendî olma olasılığı daha yüksek görünmektedir.
[677] Şahinoğlu, M. N. (2002). *Kemâl-i Hucendî. TDVİA.* (C.25), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 226.
[678] Mermer, A. (1991). a.g.e., 261.
[679] Devellioğlu, F. (2000). a.g.e., 545.
[680] Mermer, A. (1991). a.g.e., 408.
[681] Yılmaz, F. B. (2014). Divan edebiyatında nakş ve nakkaş 1: İlk yüzyıllar. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 12, 13.

"Görinmez oldı zamânuñda bir perîşân-ḥâl
Meger ki **gîsû-yı taşvîr-i ḫâme-i Mânî**"[682] [K.23/44]

"eyler" redifli 8. kasidenin 76. beytinde "Ne Bihzâd u ne Mânî böyle bir naḳş u nigâr eyler" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 26. kasidenin 5. beytinde "nâm-ı Mânî" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 47. beytinde "naḳş u nigâr-ı Mânî" ve 57. beytinde "Mânî-i endîşe" şeklinde; "-dur/dür gönül" redifli 271. gazelin 3. beytinde "Mânî gibi bir mû-şikâf" şeklinde ve "ı/î" redifli 430. gazelin 2. beytinde "Mânî-i devrân" şeklinde söz konusu edilmektedir.

Mansur:

Hallâc-ı Mansur. "Ebü'l-Mugıs el-Hüseyn b. Mansûr el-Beyzâvî (ö. 309/922) Tasavvufun gelişmesine önemli katkılarda bulunan ünlü mutasavvıf."[683] Tasavvufi anlamda söylediği "Ene'l-Hak" sözü sebebiyle asılarak öldürülen Hallâc-ı Mansur, Mezâkî Divanı'nda pek çok defa zikredilmiştir. "olur giderek redifli" 262. gazelin 7. beytinde "Cezâ-yı gerden-i Manṣûr-ı dâr" şeklinde

"Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gîsû-yı yâre meyl itme
Cezâ-yı gerden-i Manṣûr-ı dâr olur giderek"[684] [G.262/7]

zikredilen Mansur; "-e midür" redifli 81. gazelin 8. beytinde "ṣadâ-yı Manṣûr" şeklinde; "-dan ġâfil" redifli 289. gazelin 7. beytinde "Hücûm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣûrı" şeklinde; "-üñ ucından" redifli 328. gazelin 5. beytinde "hem-ser-i Manṣûr" şeklinde; "itmesün ya n'eylesün" redifli 345. gazelin 6. beytinde ve "-ından isterüz" redifli 194. gazelin 4. beytinde "Manṣûr-ı bî-dil" şeklinde; "düşmesün" redifli 360. gazelin 3. beytinde "naġme-i Manṣûr" şeklinde; "âyîne" redifli 400. gazelin 6. beytinde "çehre-nümâ-yı daʿvî-i Manṣûr" şeklinde; "-a ṭoḳındı" redifli 407. gazelin 3. beytinde "ser-i Manṣûr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

[682] Mermer, A. (1991). a.g.e., 260.
[683] Uludağ, S. (1997). *Hallâc-ı Mansur. TDVİA*. (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 377.
[684] Mermer, A. (1991). a.g.e., 445.

Mîr:

"Ali Tebrîzî, Mîr. Nesta'lik hattının kaidelerini koyan ilk İranlı hattat. (ö. 850/1446)"[685]

Mezâkî Divanı'nda Mîr; "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 27. beytinde "Mîr ile Zerrîn-ḳalem-i rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
Mîr ile Zerrîn-ḳalem-i rûzgâr"[686] [K.4/27]

Muhteşem-i Kâşânî:

"Şemsü'ş-şuarâ Kemâlüddîn Alî b. Ahmed Kâşânî (ö. 996/1588) İranlı şair."[687] Divanda "-ı/i/î" redifli 9.kasidenin 71. beytinde aşağıdaki şekilde

"Görseler ger bu ḳaṣîdem baña reşk eylerdi
ʿUrfî vü Ṭâlib ile **Muḥteşem-i Kâşânî**"[688] [K.9/71]

ve "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 32. beytinde "ʿUrfî ile Muḥteşem-i rûzgâr" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Nizâmü'l Mülk:

"Ebû Alî Kıvâmüddîn (Gıyâsüddevle, Şemsülmille) Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî (ö. 485/1092). Büyük Selçuklu veziri, Ortaçağ İslâm dünyasının en başarılı devlet adamlarından biridir."[689]

Nizâmü'l Mülk, Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 59. beytinde "Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓâmü'l-Mülki" şeklinde şiirde söz konusu edilmiştir.

---

[685] Alparslan, A. (1989). *Ali Tebrîzî, Mîr. TDVİA*. (C.2), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455.
[686] Mermer, A. (1991). a.g.e., 176.
[687]Kurtuluş, R. (2006). *Muhteşem-i, Kâşânî. TDVİA*. (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 77.
[688] Mermer, A. (1991). a.g.e., 197.
[689] Özaydın, A. (2007). *Nizâmülmülk.* TDVİA. (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 194.

Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde **Niẓâmü'l-Mülki**
Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvârı"[690] [K.18/59]

Nizamî:

Nizamî-i Gencevî, "Ebû Muhammed Cemâlüddîn İlyâs b. Yûsuf b. Zekî Müeyyed (ö. 611/1214 [?]). Fars edebiyatında hamse türünün kurucusu sayılan şair."[691]

Nizâmî, Mezâkî Divanı'nda "olsa bize" redifli 390. gazelin 7. beytinde "naẓm-ı Niẓâmî" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿânî sözde
Oḳunan **naẓm-ı Niẓâmî** vü Niẓâm olsa bize"[692] [G.390/7]

Sa'dî:

Sa'dî-i Şirâzî; "Ebû Muhammed Sa'dî Müşerrifüddîn (Şerefüddîn) Muslih b. Abdillâh b. Müşerrif Şîrâzî (ö. 691/1292). Fars edebiyatının en büyük şairlerindendir."[693]

Sa'dî-i Şirâzî, Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 25. kasidenin 34. beytinde "Naẓm-ı Saʿdî-i pâk-tibyân" şeklinde zikredilmiştir.

"Derc ider gül-sitân-ı vaṣfuñda
Naẓm-ı Saʿdî-i pâk-tibyânı"[694] [K.25/34]

Sahbân:

"Sahbân b. Züfer b. İyâs el-Vâilî el-Bâhilî (ö. I. yüzyıl sonları/VIII. yüzyılın başları). Vâil kabilesinin hatip ve şairi. Hem Câhiliye devrinde hem İslâmî dönemde hitabet, fesahat

[690] Mermer, A. (1991). a.g.e., 238.
[691] Kanar, M. (2007). *Nizâmî-i Gencevî.* TDVİA. (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 183-185.
[692] Mermer, A. (1991). a.g.e., 525.
[693] Çiçekler, M. (2008). *Sa'dî-i Şirâzî.* TDVİA. (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 405.
[694] Mermer, A. (1991). a.g.e., 268.

ve belâgatıyla meşhur olmuştur."[695] Mezâkî Divanı'nda Sahban; "-ı zamâne"redifli 12. kasidenin 35. beytinde "Saḥbân-ı zamâne" şeklinde söz konusu edilmiştir.

"At sürse cirîd atsa nice vaṣf idem anı
Ṭabʿum ṭutalum olsa da **Saḥbân-ı zamâne**"[696] [K.12/35]

Selmân-ı Sâvecî:

"Melikü'ş-şuarâ Hâce Cemâlüddîn Selmân b. Hâce Alâiddîn Muhammed Sâvecî (ö. 778/1376) İranlı şair."[697]

Mezâkî Divanı'nda "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 70. beytinde "Ṭumṭurâḳ-ı süḫan-ı Enverî vü Selmân" şeklinde;

"Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
Ṭumṭurâḳ-ı süḫan-ı Enverî vü Selmânı"[698] [K.9/70]

"-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 79. beytinde "Selmân-ı zamâne" şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 70. beytinde "nikât-ı Selmân" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Tâlib:

"Seyyid Muhammed Tâlib-i Âmülî (ö. 1036/1626). Fars şiirinde Sebk-i Hindî akımının önde gelen şairlerindendir. Şiirlerinde matematik, geometri ve felsefe okuduğunu belirtmesi iyi bir eğitim aldığını ortaya koymaktadır. Tâlib'den geriye hacimli bir şiir külliyatı kalmıştır."[699]

Mezâkî Divanı'nda "Tâlib" klasik İran şiirinin meşhur diğer şairleriyle beraber daha çok mukayase unsuru olarak olarak zikredilmiştir. Nitekim Mezâkî;

---

[695] Durmuş, İ., Öz, M. (2008). *Sahbân el-Vâilî.* TDVİA. (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 511.
[696] Mermer, A. (1991). a.g.e., 208.
[697] Karaismailoğlu, A. (2009). *Selmân-ı Sâvecî. TDVİA*. (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 446.
[698] Mermer, A. (1991). a.g.e., 196.
[699] Kırlangıç, H. (2010). *Tâlib-i Âmûlî. TDVİA*. (C.39), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 505-506.

"**Ṭâlib** ü ʿUrfî degül Enverî vü Ḫâḳânî
Görseler naẓmumı taḥsîn idelerdi her bâr"[700] [K.10/63]

şeklinde bir ifade ile "Tâlib ve Urfî'den başka Enverî ve Hâkâni bile şiirimi görseler daima güzelliğini överlerdi" diyerek kendi şairliğini övmektedir.

Mezâkî Divanı'nda ayrıca "eyler" redifli 8. kasidenin 95. beytinde "Ne Ṭâlib itmege ḳâdir olur vaṣf-ı hümâyınuñ" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 71. beytinde "Görseler ger bu ḳaṣîdem baña reşk eylerdi / ʿUrfî vü Ṭâlib ile Muḥteşem-i Kâşânî" şeklinde, "geldi" redifli 11. kasidenin 24. beytinde "Gerçi kim Ṭâlib ile ʿUrfî muḳaddem geldi" şeklinde; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 79. beytinde "ne Ṭâlib ü ne ʿUrfî ne Selmân-ı zamâne" şeklinde; "-a mıdur" redifli 81. gazelin 9. beytinde ve "var" redifli 89. gazelin 5. beytinde meşhur İranlı şair "Tâlib" zikredilmektedir.

Urfî-i Şirâzî:

"İranlı şair. (ö. 999/1591). XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk şairlerince tanınmaya başlanan Örfî, Türk edebiyatında etkili olmuş, birçok şair ondan övgüyle söz etmiştir. "[701] Özellikle XVII. yüzyıl ve sonrasında klasik Türk Edebiyatında büyük etkisi olan Sebk-i Hindî bağlamında devrin şairleri üzerindeki etkisi belirgin olan Urfî-i Şirâzî, Sebk-i Hindî etkisinde bir şair olarak Mezâkî üzerinde de büyük tesiri olmuş, Mezâkî'nin şiirlerinde pek çok yerde söz konusu edilmiştir. Mezâkî Divanı'nda Urfî-i Şirâzî; redifsiz "-âr" mürdef kafiyeli 10. kasidenin 63. beytinde;

"Ṭâlib ü ʿ**Urfî** degül Enverî vü Ḫâḳânî
Görseler naẓmumı taḥsîn idelerdi her bâr"[702] [K.10/63]

"-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 32. beytinde "ʿUrfî ile Muḥteşem-i rûzgâr" şeklinde; "eyler" redifli 8. kasidenin 95. beytinde "Ne ḫod ʿUrfî gibi bir şâʿir-i şöhret şiʿâr eyler" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 71. beytinde "Görseler ger bu ḳaṣîdem baña reşk eylerdi / ʿUrfî vü Ṭâlib ile Muḥteşem-i Kâşânî" şeklinde, redifli 11. kasidenin 24. beytinde "Gerçi kim

[700] Mermer, A. (1991). a.g.e., 201.
[701] Kurtuluş, R. (2007). *Örfî-i Şirâzî. TDVİA.* (C.34), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 96-97.
[702] Mermer, A. (1991). a.g.e., 201.

Ṭâlib ile ʿUrfî muḳaddem geldi" şeklinde; "-ı zamâne" redifli 12. kasidenin 79. beytinde "Ne Ṭâlib ü ne ʿUrfî ne Selmân-ı zamâne" şeklinde; redifsiz "-m" mücerred kafiyeli 17. kasidenin 72. beytinde "ʿUrfî-i Rûm idügüm" şeklinde; "-ıyuz cânâ" redifli 2. gazelin 7. beytinde "ʿUrfî-i devrân" şeklinde; "-a mıdur" redifli 81. gazelin 9. beytinde "ʿUrfî-i Şîrâz" şeklinde; "var" redifli 89. gazelin 5. beytinde "Ne naẓm-ı ʿUrfî vü Ṭâlib ne şiʿr-i Bâḳî var" şeklinde; "-um budur" redifli 122. gazelin 10. beytinde "ʿUrfî-i muʿciz-dem-i Rûm" şeklinde; "-siriştüz" redifli 182. gazelin 9. beytinde "ʿUrfî gibi bir şâʿir-i pür-zûr-siriştüz" şeklinde; "degül miyüz" redifli 208. gazelin 7. beytinde "ʿUrfî gibi süḫanda müsellem degül miyüz" şeklinde; "degül" redifli 265. gazelin 6. beytinde "ḳalem-i ʿUrfî" şeklinde ve "añılmasun" redifli 352. gazelin 9. beytinde "naẓm-ı ʿUrfî-i ʿAcem" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Vassâf:

"Şerefüddîn Abdullâh b. İzziddîn Fazlillâh b. Ebî Naîm-i Yezdî (ö. 730/1329-30.) İlhanlı devri tarihçisi, bürokrat ve edip. 655'te (1257) Şîraz'da doğdu. İlhanlı Hükümdarı Olcaytu Han tarafından kendisine verilen "Vassâfü'l-hazret" ve bunun kısaltılmışı olan "Vassâf" lakabıyla tanınır."[703]

Mezâkî Divanı'nda Vassâf; "degül" redifli 265. gazelin 6. beytinde "ḫâme-i Vaṣṣâf" şeklinde;

"ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
Ḳalem-i ʿUrfî ile **ḫâme-i Vaṣṣâf** degül"[704] [G.265/6]

"-dur süḫanüm" redifli 2. kasidenin 20. beytinde "Ẕikr-i evṣâf-ı şerîfiyle ben ol Vaṣṣâf'um" şeklinde ve "-ı/i/î" redifli 26. kasidenin 8. beytinde "Ben ol Vaṣṣâf-ı pâkîze-edâyum" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Vecdî:

"Vecdî, Abdülbâkî (d.?/?-ö.4 Ramazân 1071/3 Mayıs 1661) divan şairi, beylikçi. 17.

[703] Özgüdenli, O. G. (2012). *Vassâf. TDVİA.* (C.42), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 558-559.
[704] Mermer, A. (1991). a.g.e., 447.

yüzyıl divan edebiyatı şairlerindendir. Kaynaklarda gazel şairi olarak ifade edilmektedir. Yaşadığı yıllarda ve sonraki dönemlerde birçok şairin onun şiirlerini övdüğü ve gazellerine nazire söyledikleri görülmektedir."[705] Mezâkî ile aynı sohbet grubunda bulunduğu bilinen Vecdî; divanda "-ı görürseñ" redifli 29. kasidenin 25. beytinde "Vecdî gibi bir ṣâḥibü'l-îcâd" şeklinde

"Mânend-i Meẕâḳî yüri ʿarż-ı hüner eyle
Vecdî gibi bir ṣâḥibü'l-îcâdı görürseñ"[706] [K.29/25]

ve "aldum" redifli 300. gazelin 7. beytinde "Vecdîye naẓîre dimege bir ġazel aldum" şeklinde kullanılmıştır.

Zerrîn Kalem (Şâh Mahmûd Nişâbûrî):

"(ö. 972/1564) Safevî dönemi nesta'lik hattatı."[707] Mezâkî Divanı'nda Şâh Mahmûd Nişâbûrî; Zerrîn Kalem (Altın Kalemli) olarak bilinen meşhur adıyla "-i rûzgâr" redifli 4. kasidenin 27. beytinde "Mîr ile Zerrîn-ḳalem-i rûzgâr" şeklinde bir beyittte söz konusu edilmiştir.

"Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
Mîr ile **Zerrîn-ḳalem**-i rûzgâr"[708] [K.4/27]

6.5. Aşk Hikâyesi Kahramanları

Mezâkî Divanı'nda "Leyla ile Mecnun/Kays", "Hüsrev ü Şirin, Ferhad ile Şirin", "Yusuf u Züleyha" ve "Vâmık ile Azrâ" adlı aşk hikâyeleri ve mezkûr hikâyelerin kahramanları dolaylı veya doğrudan söz pek çok beyitte konusu edilmiştir. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda aşk hikâyesi ve kahramanlarının şiirlerde kullanımı ve tarafımızca yapılan değerlendirmeler bulunmaktadır.

[705] Yekbaş, H. (2014). *Vecdî, Abdülbâkî,* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1900 (Erişim Tarihi: 24.12.2017)
[706] Mermer, A. (1991). a.g.e., 278.
[707] Serin, M. (2010). *Şâh Mahmûd Nişâbûrî. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 256.
[708] Mermer, A. (1991). a.g.e., 176.

Leyla ile Mecnun/Kays

"Doğu edebiyatlarında çok işlenmiş bir aşk hikâyesinin kahramanları ve bu hikâyeyi konu alan eserlerin ortak adı. Bu aşk hikâyesinin iki kahramanından biri olan Mecnûn, 70 (689) yılı civarında öldüğü ve adının Kays b. Mülevvah el-Âmirî olduğu kabul edilen şairin lakabıdır."[709]

Klasik bir Arap halk hikâyesinden doğan ve Arap edebiyatı, İran edebiyatı ve Türk Edebiyatında şairlerin şiirlerinde kullandığı en önemli aşk kahramanlarından olmasının yanısıra, özellikle Türk ve İran edebiyatında birçok mesneviye konu olmuş bir aşk hikâyesinin kahramanları olan Leyla ile Mecnun; divan edebiyatında pek çok şairde olduğu gibi Mezâkî'nin şiirlerinde de yerini bulmuştur.

Nizamî Gencevî'den Fuzûlî'ye ve daha pek çok şairin gerek gazellerinde mazmun olarak gerekse mesnevilerinde şiirin ana konusu olarak kullandığı bu hikâyeye göre büyük bir aşk yaşayan Kays, yani Mecnun ile Leyla'nın aşkı anlatılmaktadır. Mutasavvıf şairlerin kaleminde ilahî aşkın sembolü olan Mecnun; aşk acısı, perişanlık, keder, dillere destan olma ve sevgiliye düşkünlüğün şiirde sembolize edilmiş halini yansıtırken, Leyla ise maşuk olması, nazı ve sevgiliye zulmü gibi yönlerden şairin kaleminde hayat bulmaktadır.

Şairlerin dilinde Leyla ile Mecnun şiirlerin kendi bağlamları çerçevesinde çeşitli benzetme unsurlarına bürünerek şiirlerin anlam dünyasını zenginleştirmiştir. Nitekim çalışmamızın konusu olan Mezâkî de şiirlerinde Leyla ile Mecnun hikâyesi kahramanlarını tek başına, bir arada veya diğer aşk kahramanları ile beraber çeşitli anlamlarda kullanmıştır.

Şair bazı şiirlerde kendini Mecnun (Kays) ile özdeşleştirmekte yahut kendisini Mecnun'a benzetmektedir. Örneğin aşağıdaki beyitte şair kendini çöllerde gezen Mecnun'a benzetmektedir.

"Ḳarâr itmez gönül zencîr-i zülfüñden cüdâ olsa
Bu deştüñ biz de bir **Mecnûn**-ı ser-gerdânıyuz cânâ"[710][G.2/4]

[709] Durmuş, İ. (2003). *Leylâ ile Mecnuûn. TDVİA.* (C.27), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 159.
[710] Mermer, A. (1991). a.g.e., 282.

Bir başka beyitte ise şair aşk yüzünden Kays gibi toplum tarafından ayıplandığını ifade etmektedir.

"Cünûn-ı ʿışḳ ile **Ḳays**-ı melâmet-dîdeyüz cânâ
ʿAceb âşüfte-sâmânuz ʿaceb şûrîdeyüz cânâ"[711] [G.18/1]

Yine aşağıdaki beyitte;

"Ahvâlimüz ol ṣaçları **Leylî** ile âḫir
Mecnûn gibi ʿâlemlere destân olacaḳdur"[712] [G.86/3]

şeklinde "Leyla" iham yoluyla hem maşuk hem de kelimenin diğer anlamı olan "siyah"ı düşündürecek şekilde kullanılmış ve Mecnun'un ise dillere destan olması ifade edilmiştir.

Bir beytinde aşk derdinden dolayı Mecnun gibi sıkıntı ve dert içerisinde olduğunu ifade eden şair;

"Yine **Mecnûn** gibi pür-pîç ü tâb itdi bizi sevdâ
Bize zencîr ne eyler ḫod-be-ḫod pîçîdeyüz cânâ"[713] [G.18/2]

bir başka beyitte âlemde güzel olan eve değer vermediğini, kendi yerinin Mecnun gibi virane olması gerektiğini söylemektedir.

"Felekde beyt-i maʿmûr-ı sipihre iltifât itmem
Benüm **Mecnûn** gibi vîrâneden ġayrı yerüm yoḳdur"[714] [G.73/6]

Aşağıdaki beyitte Leyla gibi yürüyen sevgilinin saçlarına olan aşkıyla prangaya vurulmuş Kays gibi zincirini sallayarak gittiğini ifade etmektedir.

"Sevdâ-yı zülf-i dil-ber-i **Leylâ**-revişle dil
Mânend-i **Ḳays**-ı silsile-cünbân olup gider"[715] [G.99/2]

[711] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[712] Mermer, A. (1991). a.g.e., 333.
[713] Mermer, A. (1991). a.g.e., 292.
[714] Mermer, A. (1991). a.g.e., 326.

Divan edebiyatında şairlerin kendi aşklarını Mecnun'un aşkından üstün tutma eğilimi bilinmektedir. Fuzuli'nin meşhur;

"Mende Mecnûn'dan füzûn âşıklık isti'dâdı var
Âşık-ı sâdık menem **Mecnûn'un** ancak adı var[716] [Fuzûlî G.105/1]

beytini akla getiren aşağıdaki beyitte ise Mezâkî kendi aşkını Ferhat ve Mecnun'un aşkından üstün tutmaktadır.

"Gerçi kim ʿâleme çoḳ ʿâşıḳ-ı meftûn gelür
Bir benüm gibi ne **Ferhâd** u ne **Mecnûn** gelür"[717] [G.102/1]

Mezâkî Divanı'nda Leylâ ile Mecnun (Kays) aşk hikâyesine doğrudan veya dolaylı olarak olarak göndermelerde bulunulan birçok beyit bulunmaktadır. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda Leylâ ile Mecnun'un (Kays'ın) tek başına veya bir arada zikredildiği beyitlerle ilgili diğer tespitler bulunmaktadır.

Divanda "-ı görürseñ" redifli 29. kasidenin 8. beytinde "ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zâr" şeklinde; "peydâ" redifli 13. gazelin 3. beytinde "Kemîn-bâzîçe-i Mecnûn-ı mâder-zâd-ı ʿışḳ" şeklinde; "ġâyib" redifli 21. gazelin 8. beytinde"meşhed-i Ḳays-ı belâ-keş" şeklinde; "dost" redifli 31. gazelin 3. beytinde "Mecnûn-ülfet ü sevdâ-perest" şeklinde; "-e dest" redifli 35. gazelin 5. beytinde "Urmadın Mecnûn daḫi ser-ḥalḳa-i zencîre dest" şeklinde; "-dür" redifli 105. gazelin 3. beytinde "Mecnûn gibi âlüftedür" şeklinde; "-i ʿışḳ olur" redifli 109. gazelin 4. beytinde "Mecnûn gibi şöhret-peẕîr-i ʿışḳ" şeklinde; "eylesün nev-rûzdur" redifli 117. gazelin 4. beytinde "Bîd-i Mecnûn" şeklinde; "olduġum yirdür" redifli 121. gazelin 6. beytinde "Ḳays-ı belâ-keş" şeklinde; "-a yazmışlar" redifli 123. gazelin 5. beytinde"nâm-ı Mecnûn" şeklinde; "-i n'eyler" redifli 124. gazelin 3. beytinde "Mecnûn-ı melâmet-zede" şeklinde; "-i n'eyler" redifli 125. gazelin matla beytinde "Mecnûn-ı felâket-zede" şeklinde; "bir olur" redifli 137. gazelin 3. beytinde "Leylâ vü Mecnûn" şeklinde; "-ıdur" redifli 152. gazelin 6. beytinde "meşreb-pesend-i Mecnûn" şeklinde; "olduġum yoḳdur" redifli 153. gazelin 6. beytinde "Mecnûn gibi pâ-bend-i zencîr"

[715] Mermer, A. (1991). a.g.e., 341.
[716] Akyüz, K., Beken, S., Yüksel, S. (2000). *Fuzûlî Divânı.* Ankara: Akçağ Yayınları, 275.
[717] Mermer, A. (1991). a.g.e., 342.

şeklinde; “inden iḫtirâz” redifli 171. gazelin 6. beytinde “Mecnûn gibi itmek” şeklinde; “-keş-i ʿışḳuz” redifli 176. gazelin matla beytinde “Mecnûn gibi zencîr-i melâmet-keş-i ʿışḳuz” şeklinde; “ından isterüz” redifli 194. gazelin 3. beytinde “Mecnûnı naḳş-ı seng-i firârından isterüz” şeklinde; “-yuz” redifli 200. gazelin 2. beytinde “Mecnûn gibi zencîr-i melâmet” şeklinde; “görinmez” redifli 203. gazelin 3. beytinde “Leylâ vü Mecnûn” şeklinde; “olmaz” redifli 209. gazelin 3. beytinde “Ḳays-ı câna” ve “Mecnûn-ı mâder-zâd” şeklinde; “ḳalmamış gitmiş” redifli 215. gazelin 2. beytinde “Çekilmiş Ḳays ile Ferhâd kûh u deşt-i ʿâlemden” şeklinde; “ayaḳ başmış” redifli 218. gazelin matla beytinde “Ḳays-ı bî-hûde” şeklinde; “olmaduḳ” redifli 241. gazelin 2. beytinde “Ḳays-veş âvâre-i ṣaḥrâ-yı nûr u miḥnetüz” şeklinde; “-a mı geldüñ” redifli 259. gazelin matla beytinde”Ṣad-derd ile Mecnûn” şeklinde; “uñ/üñ var senüñ” redifli 263. gazelin 2. beytinde “seng-i sitem-Ḳays gibi Mecnûnuz” şeklinde; “ol” redifli 290. gazelin 2. beytinde “Bir ṣaçı Leylâ” ve “Ḳays-veş kuhsâra düş Mecnûn gibi dîvâne ol” şeklinde; “-um bilsem” redifli 303. gazelin 7. beytinde “Mecnûn gibi ser-geşte” şeklinde; “-den soñra” redifli 380. gazelin 6. beytinde “Mecnûn gibi dîvâne” şeklinde; “âşüfte” redifli 382. gazelin 2. beytinde “İtmese Ḳaysı eger serdeki dâġ âşüfte” ve 5. beyitteki “Yoḳlasañ ʿâlemi Mecnûn-ı maḥabbet olmış/ Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü ṣaġ âşüfte” şeklinde; “ḳanda” redifli 383. gazelin 5. beytinde “Cünûn-ı Ḳays ḳanda” şeklinde; “ḳanda ben ḳanda” redifli 384. gazelin 5. beytinde “Mecnûn ile hem-pâyum” şeklinde; “-a hele” redifli 385. gazelin 4. beytinde “Ey ṣaçı Leylî” ve “Ḳays-ı belâ-keş” şeklinde; “idi” redifli 406. gazelin 8. beytinde “Fitne-i Ḳays-ı melâmet-zede” şeklinde; “gelmez mi” redifli 417. gazelin 5. beytinde “Ḳays-ı vâdî-i maḥabbet” şeklinde; “yı unutdurdı” redifli 418. gazelin 4. beytinde “dâsitân-ı Ḳays-ı şeydâ” şeklinde; “yı/yî” redifli 424. gazelin 6. beytinde “ḫüsn-i Leylâ” şeklinde; “-um olaydı” redifli 431. gazelin 5. beytinde “ḳıṣṣa-i Mecnûn” şeklinde; “-ı bilmedi” redifli 434. gazelin 5. beytinde “Ḳays ile kûh-ken gibi vâdî-i ʿışḳa düşmeyen” şeklinde; “-ından/inden ġayrı” redifli 439. gazelin 8. beytinde “vâdî-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnûn” şeklinde ve son olarak “-müzdür” redifli 3. müfrette “Mecnûn-ı felâket-zede ser-kâfilemüzdür” şeklinde Leylâ ile Mecnun’un (Kays’ın) tek başına veya bir arada zikredildiği beyitler bulunmaktadır.

Hüsrev ü Şirin, Ferhat ile Şirin:

“İran ve Türk edebiyatlarına has klasik mesnevi konusu ve bir aşk macerasının asırlar boyunca ilgi görmüş ve sevilmiş hikâyesi olan Hüsrev ve Şîrin’in aslı Sâsânî

Hükümdarı Pervîz'in hayatından alınmıştır."[718] Ferhad ile Şirin ise "Nizâmî-i Gencevî'nin Hüsrev ü Şîrîn'inden çıkmış ve zamanla müstakil hale gelmiş klasik bir mesnevi konusudur. Kahramanları Şîrin ile onu seven ve birbirlerine rakip olan Hüsrev ve Ferhad üçlüsüdür."[719]

Firdevsi'nin meşhur Şehname'si başta olmak üzere pek çok tarihi kaynakta geçen Hüsrev ü Şirin hikâyesi İranlı ve Türk divan şairleri tarafından bir aşk hikâyesi olarak pek çok kez kaleme alınmıştır. Türk Halk kültüründe daha çok Ferhat ile Şirin hikâyesi olarak anlatılan varyantı meşhur olan bu aşk hikâyesi Divan edebiyatının hüküm sürdüğü Anadolu, Rumeli, İran ve hatta Orta Asya'da bile başta mesneviler olmak üzere gazellerde, kasidelerde ve birçok türde şairler tarafından çeşitli vesilelerle şiirin malzemesi olarak kullanılmıştır.

İlk kez Nizamî Gencevî tarafından mesnevi olarak Farsça yazılan Hüsrev ü Şirin aşk hikâyesi müstakil bir eser olmanın yanı sıra Ferhad ile Şirin ile beraber divan edebiyatı şairlerinin özellikle gazellerde vazgeçemediği temel aşk hikâyelerinden biridir.

Divan edebiyatında şairler daha çok tarihi bir şahsiyet olarak bilinen ve şiirde çoğu zaman hükümdarla eş anlamlı olarak kullanılan Hüsrev'in hükümdarlığını memduhu veya kendilerini medhetmek için zikrederlerken, Ferhat'ın mücadele ve azmi ile kendilerini özdeşleştirmişler, güzellik sembolü olarak da Şirin'e benzettikleri sevgiliye/dilbere ulaşmayı arzulamışlardır.

Mezâkî Divanı'nda Hüsrev ü Şirin ve Ferhad ile Şirin aşk hikâyesine çeşitli vesilelerle pek çok göndermenin yapıldığı görülmektedir.

Çalışmamızın bu bölümünde divanda aşk hikâyesi olarak Hüsrev ü Şirin hikâyesininsöz konusu edildiği veya dolaylı da olsa mezkûr hikâyeyi hatırlatacak ifadelerin bulunduğu beyitler veFerhat ile Şirin hikâyesine göndermelerin yapıldığı beyitler hakkında çeşitli tespit ve değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu bağlamda; divanda pek çok beyyitte müstakil veya bir arada "Hüsrev", "Hüsrev ü Şirin", "Ferhat", "Ferhat ile Şirin" ve "Şirin" şeklinde kullanımlara rastlamak mümkündür.

[718] Erkan, M. (1999). *Hüsrev ve Şîrîn. TDVİA.* (C.19), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 53.
[719] Albayrak, N. (1995). *Ferhad ve Şîrîn.* TDVİA. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 388.

Örneğin; divanda "-da" redifili 369. gazelin 3. beytinde Hüsrev ü Şirin'in Minu köşkünde eğlenmelerine gönderme yapmaktadır.

"Göñül fikr-i lebüñle sînede bir ʿâlem eyler kim
O ẕevḳi itmedi Şîrîn ü **Ḫüsrev** ḳaṣr-ı Mînûda"[720] [G.369/3]

Yine bir başka beyitte, "itse de" redifli 379. gazelin 2. beytinde Hüsrev ü Şirin aşkına göndermede bulunulmuştur.

"İltifât itmez baña ol **Ḫüsrev ü Şîrîn** dehen
Her ser-i mû Bî-sütûnda kâr-ı Ferhâd itse de"[721] [G.379/2]

Divanda "gelir" redifli 102. gazelin matla beytinde;

"Gerçi kim ʿâleme çoḳ ʿâşıḳ-ı meftûn gelür
Bir benüm gibi ne **Ferhâd** u ne Mecnûn gelür"[722] [G.102/1]

şair kendi aşkının Ferhad ve Mecnun'un aşkından daha üstün olduğunu belirtirken "olduġın gördük" redifli 19. kasidenin 31. beytinde dünyanın Ferhad ile Şirin'i aratmayan aşk hikâyeleriyle dolu olduğunu ifade etmiştir.

"Meẕâḳî tâ-be-key bu dâr u gîr-i ʿarṣa-i heycâ
Cihân pür-ḳıṣṣa-i **Şîrîn ü Ferhâd** olduġın gördük"[723][K.19/31]

Mezâkî Divanı'nda "Hüsrev ü Şirin", sadece -aşk hikâyesi kahramanı veya hükümdar olarak- "Hüsrev", "Ferhat ile Şirin" veya sadece -aşk hikâyesi kahramanı olarak- "Ferhat" ve sadece -aşk hikâyesi kahramanı olarak- "Şirin"den aşağıdaki beyitlerde söz edilmişdir.

Divanda "-ümdür benüm" redifli ilk kasidenin matla beytinde "Ḫüsrev-i ʿışḳum" şeklinde; "-dur süḫanüm" redifli 2. kasidenin 23.beytinde "Ḫüsrev-i Cem-menişâ"

[720] Mermer, A. (1991). a.g.e., 511.
[721] Mermer, A. (1991). a.g.e., 517.
[722] Mermer, A. (1991). a.g.e., 342.
[723] Mermer, A. (1991). a.g.e., 244.

şeklinde; redifsiz 5. kasidenin 35.beytinde “Nice Ḫüsrevleri ider Ferhâd/Leb-i Şîrîn ile o laʿlin-fem” şeklinde; “eyler” redifli 8. kasidenin 94. beytinde “Ḫüsrev gibi bir şeh-süvâr” şeklinde; “-ı/i/î” redifli 9. kasidenin 18. beytinde “Nice şeh Ḫüsrev-i ẕî-şân-ı Felâṭûn-iẕʿân” şeklinde; -umda benüm” redifli 13. kasidenin 31. beytinde “Ḫüsrev-i endîşe” şeklinde; redifsiz 17. kasidenin 67. beytinde “Ḫüsrev-i ṭabʿum” ve “bir ġonce-leb-i şîrîn-fem” şeklinde; “ı görürseñ” redifli 29. kasidenin 8. beytinde “Hengâme-i Şîrîn ile Ferhâd” şeklinde; “-ıyuz cânâ” redifli ilk gazelin makta beytinde “Bu dârü’l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrânıyuz” şeklinde; “eylesün nev-rûzdur”redifli 117. gazelin 4. beytinde “nâr-ı Ferhâd” şeklinde; “olduġum yirdür” redifli 121. gazelin 6. beytinde “Gehî Ḳays-ı belâ-keş gâh Ferhâd olduġum yirdür” şeklinde; “-a yazmışlar” redifli 123. gazelin 6. beytinde “hüner-i dest-bürd-i Ferhâd” şeklinde; “-müz” redifli 210. gazelin 3. beytinde “Biz o Ferhâduz ki” şeklinde; “ḳalmamış gitmiş” redifli 215. gazelin 2. beytinde “çekilmiş Ḳays ile Ferhâd kûh u deşt-i ʿâlemden” şeklinde; “ayaḳ başmış” redifli 218. gazelin matla beytinde “Ne Ḳays-ı bî-hûde gerdûna ḫod Ferhâd ayaḳ başmış” şeklinde; “-den ġaraż” redifli 224. gazelin 5. beytinde “Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕâḳî’dür bugün” şeklinde; “-a mı geldüñ” redifli 259. gazelin matla beytinde “Ṣad-derd ile Mecnûna mı Ferhâda mı geldüñ” şeklinde; “-ya getürdüm” redifli 299. gazelin 5. beytinde “Ḫüsrev gibi meclis n’ola keç-küleh olsam / Ol âfet-i şîrîn-lebi meşḳûya getürdüm” şeklinde; “n’eydügin bilmem” redifli 317. gazelin 12. beytinde “Heves-âġâz-ı saʿy-ı Ferhâd” şeklinde; “sensin sen” redifli 332. gazelin 3. beytinde “Kûh-kenlikde geçersem n’ola ben Ferhâdı” şeklinde; “-da” redifli 368. gazelin 2. beytinde “Olurdı Bî-sütûnda dîde-i Ferhâddan cârî / O mey kim Ḫüsrev ü Şîrîn içerdi ḳaṣr-ı Mînûda” şeklinde; “ḳanda ben ḳanda” redifli 384. gazelin 5. beytinde “Ne Ferhâd ile hem-seng ü ne Mecnûn ile hem-pâyum” şeklinde; “olsa da” redifli 405. gazelin 7. beytinde “Laʿl-i Şîrîn teşne-i âb-ı ruḫ-ı Ferhâd” şeklinde; “-yı/yî” redifli 424. gazelin 6. beytinde “ḥüsn-i Leylâ” şeklinde Hüsrev, Ferhat ve Şirin bir arada veya yalnız olarak kullanılmıştır.

Divanda Hüsrev’in aşk hikâyesi kahramanı olması dışında “hükümdar, padişah” anlamına gelen terim anlamının kullanıldığı beyitler de bulunmakla beraber bu konunun kapsamına girmeyen beyitler bu bölüme dahil edilmemiştir.

Divan şiirinde Ferhat ile Şirin aşk hikâyesine telmih yaparak Ferhat’ı anımsatacak şekilde “kûh-ken: Dağ kazan” ve “Bî-sütûn: Ferhat’ın deldiği dağın adı” kavramları da pek çok şiirde zikredilmektedir. Nitekim Mezâkî’nin şiirlerinde de bu kavramlar Ferhat’ı

hatırlatacak şekilde kullanılmıştır.

Divanda şair; "sensin sen" redifli 332. gazelin 3. beytinde dağları delmekte Ferhat'ı geçerse şaşırılmaması gerektiğini ifade etmektedir.

"**Kûh-kenlikde** geçersem n'ola ben Ferhâdı
Şimdi şîrînter-i Şîrîn-püserân sensin sen"[724] [G.332/3]

Mezâkî "a yazmışlar" redifli 123. gazelin 6. beytinde Bî-sütûn dağının kemerindeki kitabeye Ferhat'ın adını yazdıklarını ifade etmiştir.

"Raḳam-keşân hüner-i dest-bürd-i Ferhâdı
Kitâbe-i kemer-i **Bî-sütûna** yazmışlar"[725] [G.123/6]

Mezâkî Divanı'nda Ferhat ile Şirin aşk hikâyesini anımsatacak şekilde "kûh-ken" ve "Bî-sütûn" ifadelerinin kullanıldığı diğer beyitler şunlardır:

Divanda "peydâ" redifli 13. gazelin 5. beytinde "Kör olmış kûh-ken-i nâ-bûd u naḳş-ı Bî-sütûn peydâ" şeklinde; "yazmışlar" redifli 142. gazelin 3. beytinde "Felekde naḳş idenler kûh-kenle" şeklinde; "-ı ʿışḳuz" redifli 174. gazelin 2. beytinde "Bî-sütûn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb" şeklinde; "-da" redifli 368. gazelin 2. beytinde "Olurdı Bî-sütûnda dîde-i Ferhâddan cârî" şeklinde; "itse de" redifli 379. gazelin 2. beytinde "Her ser-i mû Bî-sütûnda" şeklinde; "ḳanda" redifli 383. gazelin 5. beytinde "saḫtkâr-ı kûh-ken ḳanda" şeklinde; "-ı bilmedi" redifli 434. gazelin 5. beytinde "Ḳays ile kûh-ken gibi vâdî-i ʿışḳa düşmeyen" şeklinde; "-dür her ḳaṭresi" redifli 435. gazelin 2. beytinde "ḫûn-ı sirişk-i kûh-ken" şeklinde ve "-dur ġamzesi" redifli 437. gazelin 5. beytinde "Cilve-baḫş-ı zîb-i naḳş-ı Bî-sütûn" şeklinde "kûh-ken" ve "Bî-sütûn" tabirleri kullanılmıştır.

Yusuf u Züleyha:

"Hz. Ya'kûb'un oğlu ve İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber"[726] olan ve

[724] Mermer, A. (1991). a.g.e., 488.
[725] Mermer, A. (1991). a.g.e., 356.
[726] Harman, Ö. F. (2013). *Yûsuf. TDVİA.* (C.44), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1.

güzellik timsali Hz. Yusuf'un Kur'anda geçen "Yusuf kıssasının kadın kahramanı"[727] olan Züleyha ile olan aşk hikâyesi.

Divan şiirinde gerek müstakil olarak mesnevilerde işlenen gerekse divanlarda bulunan çeşitli şiirlerde doğrudan veya dolaylı olarak zikredilen Yusuf u Züleyha aşk hikâyesi Mezâkî Divanı'nda da söz konusu edilmiştir.

Hz. Yusuf hem bir peygamber hem de divan şiirinde oldukça sık işlenen "Yusuf u Züleyha" aşk hikâyesinin kahramanıdır. Çalışmamızın "Mezâkî Divanı'nda Şahsiyet ve Kahramanlar" adlı bölümünde Hz Yusuf'u hem "dinî şahsiyetler" hem de "aşk hikâyesi kahramanları" bölümünde ayrı ayrı değerlendirmenin karışıklığa yol açacağını düşündüğümüz için Mezâkî Divanı'nda Hz. Yusuf'un söz konusu edildiği şiirler bu bölümde değerlendirilmiştir.

Mezâkî Divanı'nda "Yusuf u Züleyha", sadece "Yusuf" veya sadece "Züleyha"; "-den ġaraż" redifli 225. gazelin 8. beytinde "şekl-i Yûsufla Züleyḫâ-yı muṣavver" şeklinde;

"Ṣûret-i nâz u niyâz-ı ʿâşıḳ u maʿşûḳdur
Şekl-**i Yûsufla Züleyḫâ-yımuṣavverden** ġaraż"[728] [G.225/8]

redifsiz "-âl" mürdef kafiyeli 6. kasidenin 19. beytinde "ḳaṣr-ı Züleyḫâ" ve "şeh-i Yûsuf-miṣ̲âl" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 9. kasidenin 72. beytinde "Yûsuf-ı ḫûnîn-ciger" şeklinde; "isterin" redifli 15. kasidenin 8. beytinde "Yûsuf-cemâl-i Mıṣr-ı kerem" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 18. kasidenin 86. beytinde "mâlik-i Yûsuf-ı naẓm" şeklinde; "-ı maʿnâdur" redifli 21. kasidenin 5. beytinde "Yûsuf-ı kârivân-ı maʿnâ" şeklinde; "-ı/i/î" redifli 23. kasidenin 15. beytinde "nümûne-i çemen-i baḫt-ı Yûsuf-ı sânî"[729] şeklinde; "-i rûzgâr" redifli 27. kasidenin 4. beytinde "Yûsuf-ı gül-pîrehen-i rûzgâr" şeklinde; "olmamuz yegdür" redifli 70. gazelin 7. beytinde "Yûsuf-cemâl" şeklinde; "olacaḳdur" redifli 87. gazelin 3. beytinde "Yûsuf gibi" şeklinde; "olduġum yirdür" redifli 120. gazelin 3. beytinde "Züleyḫâ-yı neşâṭ" ve "Yûsuf gibi" şeklinde; "-ı böyledür" redifli 139. gazelin 4. beytinde "Yûsuf gibi

[727] Öztürk, Z. (2013). *Züleyha. TDVİA.* (C.44), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 552.
[728] Mermer, A. (1991). a.g.e., 422.
[729] Hz. Yusuf, divan şiirinde oldukça sık söz konusu edilmektedir. Güzellik timsali olan Hz. Yusuf, divan şairlerinin sevgilinin güzelliğini medhetmek amacıyla kullandığı önemli mazmunlardan biridir. Bu bağlamda şairlerin sevgili için (Yusûf-ı sânî) yani ikinci Yusuf şeklinde bir ifadeyi kullandıklarına da rastlanmaktadır. Bu beyittte Mezâkî sevgili için söz konusu ifadeyi kullanmıştır.

sulṭân olur" şeklinde; "yeter" redifli 150. gazelin 5. beytinde "ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yûsuf" şeklinde; "sensüz" redifli 181. gazelin matla beytinde "Yûsuf-ı gül-pîrehen" şeklinde; "-ı teġâfül" redifli 288. gazelin 3. beytinde "Yûsuf gibi" şeklinde; "-ya getürdüm" redifli 299. gazelin matla beytinde "Yûsuf-ı gül-çehre" şeklinde; "-um" redifli 308. gazelin 2. beytinde "Yûsuf gibi" şeklinde; "ḳanda" redifli 383. gazelinmatla beytinde "Yûsuf-çehre" ve 4. beytinde "meh-i Yûsuf-cemâl" şeklinde; "ı/î" redifli 430. gazelin 2. beytinde "Yûsuf-nigâr" şeklinde; ; "âyîne" redifli 400. gazelin matla beytinde "Yûsuf-liḳâ" ve 4. beytinde "ḥüsn-i Yûsuf" şeklinde; "yoḳ mı" redifli 408. gazelin 2. beytinde "Yûsufla o meh-rû" şeklinde; "ı/î" redifli 430. gazelin matla beytinde "Yûsuf-ı sânî", 2. beytinde "Yûsuf-nigâr" ve 3. beytinde "dest-i Züleyḫâ-yı zamâne" şeklinde ve "-um" redifli 8. müfrette "Yûsuf-ı gül-pîrehen" şeklinde söz konusu edilmiştir.

Vâmık ile Azrâ:

"Adını baş kahramanlarından alan Doğu edebiyatlarına ait bir aşk hikâyesi. İlk defa Unsûrî (ö.1040) tarafından"[730] mesnevi şeklinde kaleme alınan Vâmık ile Azrâ hikâyesi klasik Türk edebiyatında şairlerin söz konusu ettiği aşk hikâyelerindendir.

Mezâkî Divanı'nda da mezkûr aşk hikâyesine göndermede bulunulmuştur. Divanda "-yı" redifli 424. gazelin 3. beytinde

"Beni görsün anuñla bir yirde
Görmeyen **Vâmıḳ ile ʿAẕrâyı**"[731] [G.424/3]

şeklinde ve "ı unutdurdı" redifli 418. gazelin 3. beytinde "ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vâmıḳuñ adın unutdursam" şeklinde Vâmık ile Azrâ hikâyesi söz konusu edilmiştir.

6.6. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Şahsiyet ve Kahramanlar)

Divan şairleri başta Kuran-ı Kerim olmak üzere hadisler, İran mitolojisi, tasavvuf, aşk hikâyeleri, tarihi olaylar ve daha birçok kaynaktan beslenmekte ve söz konusu unsurlara ait şahsiyet ve kahramanları şiirlerinde söz konusu etmektedir.

[730] Tokmak, A. N. (2012). *Vâmık ile Azrâ. TDVİA.* (C.42), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 503.
[731] Mermer, A. (1991). a.g.e., 547.

Çalışmamızın bu bölümünde Mezâkî Divanı'nda sözü geçen şahsiyet ve kahramanlar tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda divanda bahsi geçen kahramanlar; mitolojik/efsanevî, dinî, tarihî, ilmî, edebî ve aşk hikâyesi kahramanları gibi nitelikleri göz önünde bulundurularak tasnif edilmiştir. Bu bağlamda divanda mitolojik/efsanevi şahıs ve kahramanlar başlığı altında 26 isim (Âsaf, Behmen, Behrâm/Behrâm-ı Gûr, Belkıs, Bijen, Cem/Cemşid, Dârâ, Efrâsyâb, Ferîdûn, Firdevsi, Giv, Güstehem, İsfendiyâr, İskender/Sikender, Kahramân, Kârûn, Kubâd, Lokmân, Nerîmân, Peşeng, Rüstem, Sâm, Siyâvuş, Sührâb, Şeddâd ve Zâl); dinî şahsiyetler başlığı altında 16 isim (Hz. Âdem, Hz. Dâvud, Hz. Eyyûb, Hacı Bektâş Veli, Hz. Hızır, Hz. İbrâhim, Hz. İlyas, Hz. İsâ/Mesih, Hz. Meryem, Mevlânâ Celâleddin Rûmî, Hz. Muhammed, Hz. Mûsâ, Hz. Nuh, Şems-i Tebrîzî, Veyse'l-Karânî ve Hz. Yakûb); tarihî şahsiyetler başlığı altında 15 isim (Hz. Ali, Hâtem-i Tayy, Hüseyn Paşa, İbrahim Han, Kanûnî Sultan Süleymân, Köprülü Mehmet Paşa, Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa, IV. Mehmet, IV. Murat, Köprülü Fazıl Mustafa Paşa, Nûşirevân, Hz. Ömer, Sencer, Şâmîzade ve Yavuz Sultan Selim); âlimler ve edebî şahsiyetler başlığı altında 34 isim (Ahfeş, Bâkî, Bâyezid-i Bistâmî, Bihzâd, Bu Ali (İbn-i Sina), Câmi, Celâled'd-dîn Vânî, Edhem, Eflatun/Felatun, Enverî, Fehim, Ferrûhî-i Sistânî, Feyzî, Hâfız-ı Şirâzî, Hâkânî, Hassân, Hayyâm, İbn-i Hümâm, Kemâl, Leccâc, Mânî, Mansur, Mîr, Muhteşem-i Kâşânî, Nizâmü'l Mülk, Nizamî, Sa'dî, Sahbân, Selmân-ı Sâvecî, Tâlib, Urfî-i Şirâzî, Vassâf, Vecdî ve Zerrîn Kalem) ve aşk hikâyesi kahramanları başlığı altında ise Leyla ile Mecnun/Kays, Hüsrev ü Şirin, Ferhat ile Şirin, Yusuf u Züleyha ve Vâmık ile Azrâ tespit edilmiştir.

Divanda tespit edilen şahsiyet ve kahramanlardan bazıları birden fazla tasnif grubuna dahil olabilmekle birlikte mezkur şahsiyet veya kahramanın önde gelen özelliği göz önüne alınarak belirli bir gruba dahil edilmiştir.

Mezâkî'nin şiirlerinde devrinin önde gelen tarihî şahsiyetleri olan ve Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa, IV. Mehmet ve IV. Murat pek çok şiirde söz konusu edilmektedir. Özellikle himayesini gördüğü Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa'ya yazdığı pek çok şiir bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda sık bahsi geçen şahsiyetlerden önde geleni Cem/Cemşid'dir. Mezâkî'nin rint bir şair olduğu göz önüne alınırsa Cem'in divanda -özellikle gazellerde- çok sık kullanılmasına şaşırmamak gerekir. Cem dışında Rüstem, İskender, Urfî-i Şirâzî,

Hz. Hızır, Hz. İsâ/Mesih ve Hz. Süleymân isimleri şiirlerde çeşitli sebeplerle söz konusu olmaktadır. Bunların dışında aşk hikâyesi kahramanlarından Leyla ile Mecnun/Kays, Hüsrev ü Şirin, Ferhat ile Şirin ve Yusuf u Züleyha isimleri de oldukça yoğun olarak kullanılmaktadır.

7. MEZÂKÎ DİVANINDA HAYALLER

7.1. Şairin Eserinde ve Diğer Şairlerde Tekrar Eden Hayaller

Divan şiirinin biçim ve içerik bakımından çeşitli sınırlamaları bulunmaktadır. Şairler gazel, kaside ve mesnevi gibi genellikle konuları farklı olan nazım şekilleriyle ve nispeten sınırlı konularda şiirler yazmışlardır. Divan şiiri, her ne kadar konu yönünden çeşitli sınırlara sahip olsa da Arapça, Farsça ve Türkçe unsurların yoğun olarak kullanıldığı Osmanlı yazı dilinin çok geniş imkânlarına sahiptir. Bununla birlikte yüzlerce yıl boyunca Arap, İran ve Türk kültüründe gelişerek olgunlaşan bir edebiyatta binlerce şair tarafından ortak veya benzer hayal, ifade ve mazmunların kullanılması kaçınılmazdır. Üstelik yüzlerce yıl boyunca mazmun haline gelen ifadeler bir yana şairler kendilerinden önceki veya çağdaşı şairlerin eserlerini biliyor olmaları, şiirlerde tekrar eden veya benzer hayal ve ifadelerin kullanılmasının sebeblerinden biridir. Bu bağlamda divan şairlerinin eserlerinde diğer şairlerin kullanmış olduğu hayal ve mazmunlara sıkça rastlanmaktadır.

Mezâkî'nin şiirlerinde de birçok hayal ve mazmunun genel olarak divan şiiri geleneği içerisinde yüzyıllar boyunca kullanılan ortak ifadelerden oluştuğu görülmektedir. Örneğin âşık, maşuk, rint, meyhane, meclis vd. unsurlara dair kullanımlar pek çok divan şairinde genel olarak benzerlik gösterirler. Bu benzerlikler elbette şairlerin bilgisi dahilindedir ve şiirlerin değerini düşürecek dereceye gelip gelmemesi şiirin niteliğinde belirleyici olabilmektedir.

Bu durumu örnek beyitlerle ifade etmek gerekirse belki binlerce şiirde âşığın bağrının yüz parça olmuş ve sevgili hasreti çekmekte olduğunu görebiliriz.

"Baġrı ṣad-çâk idügin ʿâşıḳ-ı ḥasret-zedenüñ
Cûş-ı fevvâre-i ḫûn-ı cigerinden bilürüz"[732] [G.197/5]

Veya mecliste şarap içen rintle ilgili birçok mazmun ve hayalin de benzer olduğunu anlayabiliriz.

[732] Mermer, A. (1991). a.g.e., 404.

“Bezm-i meyde gül gibi dâyim güşâde-meşreb ol
Rind iseñ câm-ı şarâbı şevḳ ile rindâne iç”[733] [G.44/5]

Divan edebiyatında yüzlerce yıl boyunca binlerce şairin eser verdiği düşünüldüğü zaman hangi şairlerin benzer hayal ve mazmunları kullandığının tespiti oldukça zordur. Bu konuda daha çok benzer redifler üzerinden değerlendirme yapılabilmekle birlikte redif benzerliği her zaman tek başına belirleyici olmamaktadır. Ancak şairlerin edebi şahsiyeti, yaşadığı yüzyıl, bulunduğu ortam ve şiirlerinde ismini zikrettiği diğer şairler ortak hayal ve mazmunların tespitinde yol gösterici olmaktadır. Bu bağlamda çalışma konumuz olan Mezâkî’nin şiirlerinde ve diğer şairlerde tekrar eden hayallerle ilgili bazı tespitlerde bulunabiliriz.

Mezâkî’nin şiirlerinde bazı Arap, İranlı ve Türk divan şairleri söz konusu edilmektedir. Bunlar Bâkî, Câmi, Enverî, Fehim, Ferrûhî-i Sistânî, Feyzî, Hâfız-ı Şirâzî, Hâkânî, Hassân, Hayyâm, Kemâl, Muhteşem-i Kâşânî, Nizamî, Sa’dî, Sahbân, Selmân-ı Sâvecî, Tâlib, Urfî-i Şirâzî, Vassâf ve Vecdî’dir. Mezâkî’nin şiirlerinde kullandığı ifadelerden yukarıda bahsi geçen şairlerden etkilendiği anlaşılmaktadır.

Mezâkî’nin şiirlerinde etkilendiği şairler ve çağdaşları arasındaki durumu ile ilgili Prof. Dr. Ahmet Mermer’in değerli tespitleri bulunmaktadır. Bu bağlamda Prof. Dr. Ahmet Mermer, Mezâkî Divanı ile ilgili yaptığı doktora çalışmasının ilgili kısmında[734] Mezâkî’nin etkilendiği şairlerin yanısıra aynı devirde yaşayan şairlerle ortak hayalleri ve etkilediği şairler ile ilgili değerlendirmelerde bulunmaktadır. Tekraradüşmemek açısından söz konusu tespit ve değerlendirmelerin tekrar yazılmasının uygun olmayacağı düşüncesindeyiz.[735] Ancak benzer hayallerin ve ortak rediflerin olduğu örnekler tarafımızca eklenen bazı rediflerle birlikteaşağıda tablo halinde verilmiştir. Aşağıdaki tabloda bulunan redifler örnekleri büyük oranda Prof. Dr. Ahmet Mermer’in tespit ettiği ve tarafımızca bazı eklemelerin yapılarak karşılaştırması yapılan örneklerdir. Elbette bu konuda örnekleri çoğaltmak mümkündür. Nitekim sadece 22 şair tarafından tanzir edilen “-

[733] Mermer, A. (1991). a.g.e., 308.
[734] bkz. Mermer, A. (1991). a.g.e., 37-52.
[735] Söz konusu tespit ve değerlendirmelerin yanında kendi tespit ve değerlendirmelerimiz “XV.-XIX. Yüzyıl Divan Şiiri ve Mezâkî” adlı bölümde ayrıntılı olarak bulunmaktadır.

yuz cânâ" redifli 24 farklı şiirin bulunduğu *Mecmû'atü'l-Letâ'if ve Sandûkatü'l-Ma'ârif*[736] adlı eser bile bu konuda örneklerin sayısının oldukça fazla olduğu konusunda ipucu vermektedir.

Çizelge 7.1. Mezâkî ile Aynı Redifi Kullanan Şairler ve Ortak Redifler[737]

Şair	**Redif**	**Redif**	**Redif**	**Redif**	**Redif**	**Redif**
Bâkî	cânâ	ucından				
Cevrî	-i dünyâ	-yı bahâr	gül	-dur sözüm	oldı yine	
Fehîm	-ıyuz cânâ					
Güftî	-ün nesin gördük	-ı bâkîdür				
Hersekli Ârif Hikmet	hayf					
Nâbî	el çekdük					
Nâilî-i Kadîm	peydâ	açar	ayak basmış	-inden bellidür		
Nâmık Kemâl	itse de					
Nedim	gelür					
Nef'i	gelsün çeşmüne	lâf degül				
Nesimî	mest					
Neşâtî	-ün nesin gördük	-a döner	-inden bellidür			
Sükkerî	i- garîb	oldugum yirdür	gelür	olur	kalmamış gitmiş	-sin gördük
Şeyh Gâlip	âteş	bahâr				
Rüşdî	olur peydâ					
Şeyhülislam Yahya	-i mest	-dür gönül				
Vecdî	dost	olup kalmış	ayak basmış	yüze çıkdı	aldum	peydâ

Ancak sadece redifler üzerinden çok sağlıklı tespitler yapmak da bazen mümkün olmayabilir. Zira, divan şiirinde bir de benzer hayaller vardır ki bu konuda iki şair arasında mukayeseli çalışma yapmak bile oldukça zordur. Bütün bunlara ek olarak İran şiirinin deetkisi düşünüldüğü zaman Mezâkî'nin şiirlerinde ve diğer şairlerde tekrar eden hayallerin tespiti oldukça zordur. Örneğin Mezâkî'nin divanında adı oldukça sık zikredilen

[736] Gürbüz, A. İ. (2018). Mecmû'atü'l-letâif ve sandûkatü'l-maârif. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

[737] Tablonun adlandırılmasında ifade yetersizliğinden dolayı tablodaki redifler Mezâkî tarafından ilk defa kullanılan rediflermiş gibi algılanabilir. Ancak durum bu şekilde değildir. Örneğin tabloda Mezâkî'nin etkilendiği şairler olan Bâkî ve Nef'î gibi şairler ya da Mezâkî'nin etkilediği Rüşdî ve Vecdî gibi şairler de bulunmaktadır. Bu bağlamda tablonun hazırlanmasından kasıt benzer redifleri ortaya koymaktadır.

Urfî-i Şirâzî'den almış olabileceği redif ve hayalleri belirlemek uzun soluklu bir çalışmayı gerektirmektedir.

Bu durumla ilgili dikkatimizi çeken küçük bir örneği vermek gerekirse, Mezâkî Divanı'nda "-dur" redifli 14. kasidenin ilk 5 beyti "el minnetü lillah" ifadesi ile başlamaktadır. Söz konusu ifadenin Hafız'ın meşhur bir gazelinin başlangıç ifadesi olması tamamen tesadüf olabileceği gibi şairin bilinçli bir kullanımı da olabilir.

المنة لله که در میکده باز است

زان رو که مرا بر در او روی نیاز است[738]

(**El-minnetü lillah** ki der-i meykede bâz est/ Zân rû ki merâ der-i û rûy-ı niyâz est)

7.2. Başka Bir Şiirde Görülmeyen Özgün Hayaller ve Orijinal İfadeler

Mezâkî'nin şiir dünyasındaki özgün hayalleri ve orijinal ifadeleri Sebk-i Hindî etkisi bağlamında değerlendirmeye tâbi tutmak yerinde olacaktır.

Hint üslubu/metodu anlamına gelen ve Klasik Türk Edebiyatında XVII. ve XVIII. yüzyıllarda şairlerin şiir dünyalarının teşekkülünde büyük etkisi olan Sebk-i Hindî kısaca; "Fars edebiyatından doğan, Müslüman Hindistan'da gelişen, özellikle XVI-XVIII. yüzyıllar arasında İranlı ve Türk şairlerin geliştirdiği çok ince ve girift hayaller esasına dayanan zihni bir şiir tarzının adıdır".[739]Bu üslubun önemli temsilcileri olan İranlı Urfî-i Şîrâzî, Tâlib-i Amulî, Kelim-i Kaşânî, Sâib-i Tebrizî, Feyz-i Hindî, Şevket-i Buharî vd. şairlerin şiirde anlam ve hayalleri ön plana çıkaran bakış açıları ile XVII. ve XVIII. yüzyıllar arasında Klasik Türk Edebiyatı şairleri üzerinde oldukça etkili olmuş bir üsluptur. Nitekim, XVII. yüzyılda Nâilî, İsmetî, Neşâtî, Fehim-i Kadim, Cevrî, kısmen Nef'î ve Nâbî; XVIII. yüzyılda Şeyh Gâlip ve Nedim'in şiirlerinde bu üsluba dair özellikler görülmektedir. Her ne kadar Mezâkî için tam olarak Sebk-i Hindî şairidir demek yerinde bir ifade olmasa da ve söz konusu üslubunen önemli özelliklerinden olan özgün hayaller ve orijinal ifadeler konusunda oldukça verimli bir şair olduğunu söylemek mümkündür.

---

[738] https://ganjoor.net/hafez/ghazal/sh40/ (Erişim Tarihi: 20.03.2018)

[739] Demirel, Ş. (2009). XVII. Yüzyıl Klasik Türk Şiirinin Anlam Boyutunda Meydana Gelen Üslup Hareketleri: Klasik Üslup-Sebk-i Hindî-Hikemî Tarz-Mahallileşme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, Vol. 4/2, 253

Mezâkî'nin şiirlerinde özgün hayaller ve orijinal ifadeleri alışılmamış bağdaştırmalar (izafet-i itibariyye) bağlamında değerlendirmenin uygun olacağını düşünmekteyiz. Zira Sebk-i Hindî öncesi Klasik dönemde çok sık görülmeyen alışılmamış bağdaştırmalara Mezâkî Divanı'nda sık rastlanmaktadır.

Alışılmamış bağdaştırmalarda "kelimeler, şiir içinde çoğu kez kendi anlamlarının dışına çıkarak yeni anlamlar kazanır ve okuyucuda/dinleyicide yeni imajların ortaya çıkmasına sebep olur"[740] Örneğin çeşm-i siyâh (siyah göz), derd-i derûn (iç/gönül derdi) gibi terkipler Klasik Türk Edebiyatında "alışılmış bağdaştırma" olarak nitelendirilirken istilâ-yı hayret (hayret/şaşkınlık istilası), dâmen-i gayret (gayret eteği) gibi terkipler "ilk defa kullanıldıkları izlenimi verdikleri ve mantığa aykırı bir görüntü sergiledikleri için alışılmamış bağdaştırma olarak nitelendirilirler. Bunlar, aynı zamanda "anlamsal sapma" olarak da değerlendirilen ifadelerdir"[741]

Mezâkî Divanı'nda özgün hayal ve orijinal ifade bağlamında çok sayıda kelime grubu bulunmaktadır.

Divanda 101 beyitlik "-ı maʿnâdur" redifli 21. kaside bu konuda dikkat çekicidir. Söz konusu kasidenin birçok beytinde "maʿnâ" kelimesi teşbih ve istiareler ile alışılmamış şekilde kullanılmıştır. Örneğin aşağıdaki beyitlerde "anlam şarabını içen" ve "anlamın ürkek ceylanı" mealindeki ifadeler alışılmamış kullanımlardır.

"Hem-dem-i meclis-i müşâʿarede
Cümle **bâde-keşân-ı maʿnâdur**"[742] [K.21/73]

"Ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed tek
Âhuvân-ı remân-ı maʿnâdur"[743] [K.21/78]

Aşağıdaki beyitlerde kullanılan "yıldızların kör gözü", "şiirin başkenti", "bakışın eteği", "gönül kulağı", "hayalin gölgesi" ve "gönül kulağı" şeklinde anlamlandırabileceğimiz ifadeler divanda özgün hayal ve orijinal ifadeler bağlamında

[740] Dinçer, A. (2004). Âşık Veysel'in şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmalar, *TÜBAR,* XV., 234
[741] Dinçer, A. (2004). a.g.m. 234
[742] Mermer, A. (1991). a.g.e., 251.
[743] Mermer, A. (1991). a.g.e., 251.

değerlendirilebilir.

"Ki çıḳduḳça hevâsıyla semâya
Açar **çeşm-i ḍarîr-i aḫterânı**"[744] [K.26/18]

"Meẕâḳî-veş n'ola tertîb-i dîvân eylesek şimdi
Bu **dârü'l-mülk-i naẓmuñ** Ḫüsrev-i devrânıyuz cânâ"[745][G.1/7]

"Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşâde
Ṭoldı gül-i ümmîd ile **dâmân-ı nigâhum**"[746] [G.308/5]

"Cânâ nüvid-i vuṣlatuñı gûş ider miyüz
Gûş-ı dile o gevheri mengûş ider miyüz"[747] [G.158/1]

"Âmed-şud-ı saʿâdet-i dünyâ ʿaceb degül
Ẓıll-i ḫayâl gâh ʿayân geh nihân olur"[748][G.151/2]

"Nice bir naġme-i zîr-i ser-i mıżrâb-ı neşâṭ
Hîç **şımâḫ-ı dile** âvâze-i bem gelmez mi"[749] [G.417/6]

Aşağıda Mezâkî'nin şiir dünyasındaki orijinal hayal ve ifadelere dair hazırladığımız tablo bulunmaktadır. Tablodaki kelime ve terkiplerin orijinalliğine dair tespitimizde kıstasımız "www.tebdiz.com" adlı internet sitesi ve sınırlı Eski Türk Edebiyatı bilgimiz olmuştur. Elbette ki söz konusu ifadelerin bir kısmı daha önceki şairler tarafından kullanılmış olabilir. Ancak divan şiirinin tabiatını da göz önüne aldığımızda bir şairin daha önce hiç kullanılmamış ifadeyi kullandığına dair kesin bir hükme varmak da oldukça zordur.

[744] Mermer, A. (1991). a.g.e., 270.
[745] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.
[746] Mermer, A. (1991). a.g.e., 474.
[747] Mermer, A. (1991). a.g.e., 378.
[748] Mermer, A. (1991). a.g.e., 373.
[749] Mermer, A. (1991). a.g.e., 543.

Çizelge 7.2. Mezâkî Divanı'nda Kullanılan Özgün Hayaller ve Orijinal İfadeler[750]

Özgün Hayaller ve Orijinal İfadeler	Günümüz Türkçesi	Divandaki Yeri
aġṣân-ı dil-âvîz	Gönül(e) asılan dallar.	K.8/82
âhû-yı remîde-i ṣayyâd-ı ârzû	Arzu avcısından korkan/ürken ceylan	G.84/4
ʿaks-i ḳuṭâs-ı baḥr	Denizin süslü başlığının yansıması/görüntüsü.	K.9/59
ʿaks-i pertev-i mihr-i sürûr	Sevinç güneşinin aydınlığının yansıması.	G.336/2
âlâyiş-i dâmân-ı zamâne	Zamanın/devrin eteğinin tantanası/gösterişi.	K.12/45
ʿalem-efrâhte-i selb ü recâ	Kaldırma/giderme ve ümit/umma bayrağını/sancağını kaldıran/yükselten.	G.200/1, M.11/1
ʿâlem-efrûz-ı başîret	Âlemi/dünyayı aydınlatan anlayış/ileri görüşlülük.	G.421/2
ʿalem-i ḳârbân-ı maʿnâ	Anlam kervanının nişanı/alâmeti.	K.21/52
âmâde-i şiryân-ı ʿadû	Düşmanın atardamarının hazır olması.	K.29/54
âmed-şud-ı râh-ı gülistân-ı maḥabbet	Muhabbetin gül bahçesi yolundan gelip gitme.	K.28/4
ʿarûs-ı tutuḳ-ârâ-yı edâ	Söyleyişin/üslubunu örtüsü süsleyen süslü gelin.	G.296/2
ârzûmend-i refûgârî-i dest-i vaṣl	Kavuşma elinin örücülüğünün arzulusu/isteklisi.	G.254/6
ârzû-yı feṯḥ-i bâb-ı genc-i vaṣl-ı yâr	Sevgiliye kavuşma hazinesinin kapısını açma arzusu/hevesi.	G.254/4
âteş-endâz-ı miyân-ı ḫirmen-i ḥüzn ü melâl	Üzüntü ve sıkıntı harmanı arasında ateş saçan.	K.6/11
âteşîn-tennûr-ı ḳalb-i şuʿle-bâr	Alev saçan kalbin ateşli fırını.	G.339/4
âvîẖte-i kûşe-i dâmân-ı ṣabâ	Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgarın eteğinin köşesine asılmış.	G.200/5
âyînedâr-ı ṭalʿat-ı ilhâm	İlham/gönle doğma yüzünün ayna tutucusu.	K.15/39
âyîne-i żamîr-i ḥarîfân-ı bezm-i mey	Şarap meclisindeki sohbet arkadaşlarının gönül aynası.	G.420/4
bâd-ı ṣabâ-yı himem-i dil-keş	Gönül çeken/cezbeden emeklerin sabah rüzgarı.	K.27/32
baḥr-i muḥîṭ-ı girye	Ağlamanın/gözyaşının okyanusu/büyük denizi.	G.283/6
bâl-i şehbâz-ı ʿaḳl-ı derrâk	İyi anlayan akıl doğanının/şahininin kanadı.	K.21/64
bâr-ı reşk-i ḳadd-i bâlâ-yı sütûn-ı mermer	Mermer sütununun yüksek boyunun kıskançlık yükü.	K.6/10
bâzû-yı himmet-i endîşe	Düşünce gayretinin pazusu/kuvveti.	G.195/8
behremend-i sımâṭ-ı maʿnâ	Anlam sofrasında pay/hisse sahibi.	K.24/41

[750] Tablodaki verilerin büyük bir kısmı "Deger, M. B (2017), Sebk-i Hindî etkisi bağlamında Mezâkî Divanı'nda alışılmamış bağdaştırmalar", *Kesit Akademi Dergisi, The Journal of Kesit Academy*, 2017/10, s. 645-679" künyeli yayında bulunmaktadır.

berḳ-ı cihân-gîr-i himmet	Gayretin/çabanın dünyayı tutan şimşeği.	K.15/15
berḳ-ı ḫirmen-i ṣabr u ḳarâr	Sabır ve ölçülülük harmanının şimşeği.	G.128/6
berḳ-i ḫirmen-sûz-ı ḥırṣ u âz	Öfke ve açgözlülüğün harman yakan şimşeği/yıldırımı.	G.344/5
bezm-i rûḥâniyân-ı maʿnâ	Anlamın ruhani meleklerinin meclisi.	K.21/27
bîniş-fezâ-yı merdüm-i çeşm-i başîret	Anlayış/sezgi göz bebeğinin görüşünü artıran.	G.292/4
bisâṭ-ı cilvegâh-ı ferş-i ʿışḳ	Aşk zemininin/yerinin cilve/işve yerindeki yaygı/örtü.	G.398/9
cemʿiyyet-i ervâḥ-ı maʿânî	Anlamların ruhlarının topluluğu.	K.13/40
ceng-i şîr-i jiyân-ı maʿnâ	Anlamın kükremiş/kükreyen arslanının savaşı/kavgası.	K.21/17
cilveger-i âyine-i rây	Fikir aynasının cilvelisi/işvelisi.	K.27/20
cilve-nümâ-yı şeref-i levḥ ü ḳalem	Sayfa ve kalemin şerefinin cilve göstereni.	K.17/3
çarḫ-ı ḫâṭır-ı dânâ-ḫırâş-ı şuʿle-nevâz	Alev okşayan bilgi tırmalayıcının keyif/gönül dünyası/âlemi.	K.23/56
çehre-fürûz-ı cûy-ı şirişk-i nedâmet	Pişmanlık gözyaşının nehrinin yüzünü aydınlatan.	G.292/6
çehre-sâyî-i nükte-gûyân	İnce anlamlı söz söyleyenlerin yüzü eskimiş olanı.	K.21/36
çehre-i zerdfâm-ı eyyâm	Günlerin/zamanın sarı renkli/solgun yüzü.	K.24/6
çemen-ârâ-yı cevâb-ı tâze	Taze/yeni cevabın yeşillik/bahçe süsleyeni.	G.392/7
çerâġ-ı şemʿ-i şebistân-ı bezm-i mey	Şarap meclisinin yatak odasındaki mumun aydınlığı.	G.420/2
çeşmesâr-ı bâġ-ı naẓm-ı âbdâr	Güzel/nükteli şiirin bahçesinde çeşmesi bol olan yer.	G.168/9
çeşm-i ezhâr-ı çemen	Çimenlikteki/bahçedeki çiçeklerin gözü.	G.370/4
çevgân-bâz-ı nâz	Nazın/cilvenin ucu eğri cirit sopasıyla oynayan.	G.347/2
çevgân-ı ḥikmet-i bârî	Allah'ın hikmetinin/gayretinin bastonu/değneği.	K.25/39
dağdağa-i ṭâliʿ-i ümîd	Ümidin talihinin gürültüsü/patırtısı.	G.325/4
dâġ-ı derûn-ı ġonçe-i şebnem	Çiy goncasının içindeki yara.	G.115/3
dâġ-ı reşk-i zamân-ı pîşîn	Önceki/evvel zamanın kıskançlık yarası.	K.22/20
dâmân-ı nâz-ı şuʿle-fürûz-ı niyâz	Yalvarmanın alev aydınlatan naz eteği.	G.101/4
dâne-i dâm-ı ser-i gîsû-yı dü-tâ	Bükülmüş/iki kat saç örgüsünün ucundaki tuzağın tanesi/yemi.	K.14/61
dâne-i ṭop-ı ġam	Üzüntü/keder topunun tanesi/güllesi.	G.209/6
dâne-sûz-ı ḫirmen-i ḫâl-i tebâh	Tükenmiş benin harmanındaki taneyi yakan.	G.118/3
debistân-ı maʿânî	Manâlar/anlamlar okulu.	G.121/9
defîne-güşâ-yı ʿirfân	Bilgi/olgunluk definesini açan.	G.155/7

dem-i dil-dûzî-i peykân-ı sihâm	Okların ucundaki sivri demirin gönlü delme zamanı.	K.13/33
der-i dâniş-serâ-yı iclâl	Büyüklüğün/kudretin bilgi sarayının kapısı.	K.21/49
deryûzekâr-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirâm	Soyluların şarap dolu bardağının yudumunun dilenciliği.	G.33/2
dihgân-ı kişt-zâr-ı cihân-ı ferâġat	Vazgeçme dünyasındaki ekin tarlasının ekincisi/köylüsü.	G.159/2
dil-dâde-i bâġ-ı cemâl-i rûşen	Parlak güzel yüzün bahçesine gönül veren.	G.57/1
dil-teşnegân-ı vâdî-i pür-sûz-ı güftâr	Sözün tamamen yanmış vadisinde gönlü susamışlar.	G.168/9
dûr-bâş-ı sitem-i tîġ-ı teġâfül	Anlamamazlıktan gelme klıcının verdiği eziyetten uzak olma.	G.102/2
dûzaḫ-fürûz-ı ḥasret	Hasretin cehennem aydınlatanı.	G.211/1
dür-i ṭabaḳçe-i daʿvâ-yı zühd	Kendini ibadete verme davasının küçük tabaktaki incisi.	G.293/4
elmâs-ı sûde-perver-i maʿcûn-ı ḥikmet	Bilgi/irfan macununa elmas tozu karıştırmayı seven.	G.292/5
elmâs-ı sûde-perver-i terkîb-i merhem	Merhem karışımına elmas tozu sürmeyi seven.	G.185/3
ġamze-i dil-sitân-ı maʿnâ	Anlamın gönül alan sevgilisinin/dilberinin yan bakışı.	K.21/23
ġâretger-i ṣabr u sükûn	Sabır ve dinginliğin yağmacısı.	G.437/1
ġarîḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bî-iḫtiyâr	Elde olmadan ağlama denizinin dalgasında boğulmuş.	G.169/4
ġayret-efrûz-ı derûn-ı yem ü kân	Maden ve denizin derinliği (kadar çok) çabanın aydınlığı.	K.2/42
gedâ-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serâ-yı iḥsân	Cömertlik nimetinin sarayındaki mutfağın dilencisi/fakiri.	K.23/48
gird-bâd-ı nâle-i gerdûn-zemîn	Feleği/dünyayı yerle bir eden inlemenin siddetli rüzgarı/fırtınası.	G.340/3
girih-beste-i ḥabâb	Su üzerindeki hava kabarcıklarını düğümleme.	G.359/6
gîsû-yı ümîd-i meded	Yardım ümidinin omuza dökülen saçı.	G.87/6
ġonce-i bâġ-ı hüner	Hüner bahçesindeki gonca	K.28/8
ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnâ	Anlamın yeni gül fidanının goncası.	G.402/5
ġubâr-ı der-i ḳadr u rifʿat	Yücelik ve kıymet/değer kapısının tozu.	K.15/52
ġurfe-i mînâ-yı ḥabâb-ı mey-i nâb	Katıksız şarabın üzerindeki kabarcığın şişedeki köşkü.	G.23/3
gûşe-i dâmân-ı çarḫ-ı gerdân	Dönen/devreden feleğin eteğinin köşesi.	K.23/33
güft ü şinîd-i çeşm-i süḫan	Söz gözünün konuşma ve işitmesi.	G.101/7
güft ü şinîd-i ġamze-i mest	Mest olmuş yan bakışını işitme ve konuşma.	G.68/3
güher-i silk-i mezâyâ-yı süḫan	Sözün üstün vasıflarının ipliğindeki cevher.	G.406/9
gülbün-i bûstân-ı cûd u kerem	Cömertlik ve el açıklığı bahçesinin gül kökü.	K.5/13

gülbün-i taʿbîr-i naẓm-ı nev-zemîn	Yeni tarz şiirin açıklamasının gül biten yeri.	G.140/6
gül-çîn-i nihâl-i çemen-i ḥamd ü senâ	Şükür ve övgü çimenliğindeki/ bahçesindeki fidandan gül deren.	K.14/4
gül-ġonce-i destâr-ı ser-i mihr ü vefâ	Sevgi ve dostluk/vefanın başındaki sarığın/tülbentin gül goncası.	K.14/50
gülşen-i idrâk	Anlayışın/zihnin gül bahçesi.	G.156/14
güşâde-ḫâṭır-ı feyż-i nesîm-i ruḫṣat	İznin hafif rüzgarının bolluğundan gönlü rahat.	G.56/2
ḫ^{v}âce-i bâzâr-ı belâġat	Etkili, güzel ve yerinde söz söyleme pazarının/ çarşısının hocası/tüccarı.	G.296/3
ḥalḳa-be-gûş-ı ḳayd-ı mecâz	Mecazın zincirinin/sınırının kölesi/kulağı halkalısı.	G.115/8
ḥalḳa-be-gûş-ı ümîd	Ümidin kulağı küpelisi/kölesi.	G.152/4
ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rûḥü'l-Ḳudsî	İlahi gerçeği kavrayan ruhun boynundaki zincirin halkası.	G.156/7
ḫâme-i rengîn-ṣarîr-i naġme-perdâz	Şarkı söyleyen güzel gıcırtılı kalem.	G.13/7
ḫâne-ḫarâb-ı ṭurre	Alına düşen kıvırcık saç lülesinin harap/virane olmuş evi.	G.436/7
ḫâr u ḫas-ı ṣabr u ḳarâr	Sabır ve kararlılığın dikeni/çerçöpü.	G.311/3
ḫar-mühre-i güftâr-ı aʿdâ	Düşmanların sözünün katırboncuğu.	G.380/7
ḫâṭır-ı ṣad-mûr	Yüz karıncanın gönlü/düşüncesi.	G.407/5
ḥavż-ı bâġ-ı cinân-ı maʿnâ	Anlam cennetlerindeki bahçenin havuzu.	K.21/28
ḥavż-ı pür-mâʾ-i ḥayât-ı süḫan	Sözün hayatla dolu suyunun havuzu.	K.17/74
herem-i ḫacle-nişînân-ı ḫayâl	Hayalin gelin/gerdek odasında oturan ihtiyarlar.	K.17/78
ḫüsrev-i mülk-i süḫan	Güzel söz söyleme mülkünün padişahı.	K.1/18
ifâża-i neşv ü nemâ-resân-ı cihân	Dünyanın gelişip büyümeye ulaşmasının bereketlenmesi.	K.23/2
imtidâd-ı ruḫṣat-ı med-i nigâh	Bakışın uzama izninin uzun sürmesi.	G.267/3
ʿinân-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güster	Tepen/çifte atan feleğin doru atının dizgini.	G.247/5
istilâ-yı ḥayret	Hayret/şaşkınlık istilası	G.54/4
ḳâmet-i şâhid-i mażmûn	İnce/anlamlı sözün güzelinin/dilberinin boyu.	K.17/16
ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣâl	Kavuşma hazinesindeki cevhere ulaşma isteği/niyeti.	G.189/5
ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cân	Canın kuruksallayan kuşunu avlama niyeti/amacı.	G.436/2
ḳaṭâr-ı üştür-i ser-mest	Sarhoş deve dizisi/kervanı.	K.8/34
kâvkâv-ı sinân-ı maʿnâ	Anlam mızrağının sivri ucu.	K.21/88
keder-i mûm	Mumun kederi/üzüntüsü.	G.281/2
kemîne-eşheb-i ṭabʿ	Karakterin/mizacın aciz/zavallı kır atı.	G.375/7
kilîd-i tâḳat-ı ḳufl-ı der-i âh u fiġân	Ah ve feryat kapısının kuvvet kilidi.	G.21/6
kilk-i benân-nişest-i ḳavî-dest-i himmet	Gayretin güçlü elindeki parmaklara oturmuş kamış kalem.	K.15/9

ḳufl-ı dür-i gencîne-i pinhân-ı zamâne	Zamanın/devrin gizli hazinesindeki incinin kilidi.	K.12/81
kuḥl-ı cilâ-yı dîde-i eyyâm	Zamanın/devrin gözündeki göz sürmesi.	K.15/52
ḳurbân-ı ser-i şemʿ-i şebistân-ı teġâfül	Tegafül/bilmezden gelme yatak odasındaki mumun ucundaki kurban.	G.288/6
kümeyt-i ḫâme-i maʿnâ-neverd	Anlam dünyasında dolaşan kalemin doru atı.	G.248/9
kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tîz-rev	Çabuk yürüyüşlü karakterli kamış kalemin doru atı.	G.209/11
lâne-gîr-i gûşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitne	Fitne çıkaran yüksek kubbenin köşesinde yuva tutan.	G.75/4
lâne-i şâḫsâr-ı ʿışḳ	Aşkın ağaçlığındaki yuva.	G.172/6
maġlata-i pîr-zen-i rûzgâr	Zamanın kocakarısının saçma sapan sözleri.	K.27/3
maġrûr-ı hem-ʿinânî-i yekrân-ı luṭf	Lütfun/iyiliğin soyu temiz cins atıyla yanyana olan gururlu.	K.15/24
maḥbûb-ı ḳıyâmet	Kıyametin sevgilisi.	G.36/6
meh-i âsumân-ı maʿnâ	Anlamın gökyüzündeki ayı.	K.21/45
melâʿîn-ṭuʿme-i şemşîr-i pûlâd	Çelik kılıcın lanetlileri yemesi.	K.19/10
menâb-ı ebrû	Kaşın vekili.	G.365/3
merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cân-ı ʿâşıḳân	Âşıkların gönüllerinin ve canlarının iki gözünün bebeği.	G.116/2
merg-i nâ-mihribân	Şefkatsiz ölü.	K.7/29
metâʿ-ı bûd u nebûd-ı ümîd	Ümidin varlığının ve yokluğunun sermayesi.	G.5/5
mevc-âşinâ-yı dîde-i deryâ-feşân	Coşkun denizin gözündeki dalgaları tanıyan/iyi yüzücüsü.	G.291/2
mevc-ḫîz-i melâmet	Ayıplamanın dalga kaldıranı.	G.152/1
muʿâf-nâme-i ehl-i cünûn	Delilik sahiplerine serbest olan şeylerin kitabı.	G.123/5
muḳtezâ-yı râyiḥa-i kevkeb	Yıldızın kokusunun gereği.	G.62/3
mühr-i leb-i fiġân-ı dil-i nâ-ṣabûr	Çok sabırsız gönlün ağlayan dudağının ağzı.	G.84/6
müjgân-ı kîne-sâz	Kin tutan kirpik.	G.111/2
müretteb-leşker-i encüm	Yıldızların düzenli/sıralı askerleri.	G.237/5
mürtehen-i rûzgâr	Zamanın rehin aldığı.	K.27/8
mürtehen-i ṣad-mihen-i rûzgâr	Zamanın yüzlerce sıkıntısının rehin olarak alınması.	K.27/1
müşgîn-ḳırâb-ı ebrû	Kaşın mis kokulu kılıç kını.	G.365/5
müşkil-pesend-i ṣad-ṣuver-i deyr-i maʿnî	Anlam dünyasında/meyhanesinde yüz suretli güç beğenen.	K.15/38
naḳş-bend-i beyt-i maʿmûr-ı maʿânî	Anlamların mamur/bayındır evinin nakkaşı/sanatkârı.	G.270/9
naḳş-ı ḫâme-i ṭabʿ	Karakter/mizaç kaleminin izi/işlemesi.	K.21/16
nâmûs-ı keşân-ı reviş-i ḫûb-ı ḳıyâmet	Kıyamet güzelinin gidişinin çeken nizamı/edebi.	G.36/5
nergis-i nîm-ḫ̬âb-ı ʿişve	Cilvenin/nazın yarı uykulu/mahmur nergisi.	G.388/6

nev-ʿarûsân-ı maʿânî	Manâların yeni gelinleri.	G.103/8
neẕẕâre-pâş-ı şeş-cihet-i deşt-i ḥayret	Hayret/şaşkınlık çölünde altı yönüne bakıp dağıtan.	G.187/2
nîm-ġarḳa-i girdâb-ı baḥr-i ḥırmân	Mahrumluk denizindeki girdapta yarıya kadar batmış.	K.23/62
nühüfte-bûy-ı ḥaḳîḳat	Hakikatin/gerçeğin gizli/saklı kokusu.	G.375/4
perniyân-pûş-ı ümîd	Ümidin ipekten dokunmuş kumaşını örten/giyen	G.195/6
peyk-i fikr-i felek-neverd	Feleği/gökyüzünü gezen fikrin habercisi.	K.21/39
peyk-i mübârek-ḳadem-i rûzgâr	Zamanın mübarek adımının habercisi.	K.4/2
pür-zaḫm-ı peykân-ı teġâfül	Anlamamazlıktan gelme okunun ucundaki sivri demirin birçok yarası.	G.122/6
râst-miʿyâr-ı güher-senc-i ḫayâl-i naẓm	Şiir hayalinin cevherini ölçen doğru ayar ölçüsü.	K.17/75
reg-i berḳ-i cihân-ı maʿnâ	Anlam dünyasının şimşeğinin damarı.	K.21/20
rem-ḫurde-i ṣayyâd-ı ḳażâ	Kaza/kader avcısından ürken/korkan	G.200/6
ṣaf-der-i maʿnâ	Anlam saflarını yaran yiğit.	K.13/32
ṣaḥn-ı bâġ-ı sîne	Sinedeki/bağırdaki bahçenin ortası.	K.21/10
ṣandalî-nişîn-i süḫan	Söz sandalyesinde/iskemlesinde oturan.	K.21/3
ṣaydgâh-ı fikr-i vaṣl-ı yâr	Sevgiliye kavuşma düşüncesinin av yeri.	G.218/2
ṣayd-ı bebr-i beyân-ı maʿnâ	Anlamın kaplanının avı.	K.21/38
ser-bülend-i pîş-i tâḳ-ı fikr-i nâm-ı dil-ber	Sevgilinin adının düşünce kubbesinin önündeki yüceliği.	G.44/6
ser-i iklîl-i ḳavâfî-i benâm	Parmak ucundaki/meşhur kafiyelerin tacının başı.	K.13/27
şâhid-i ʿunfüvân-ı maʿnâ	Anlamın gençlik zamanının şahidi/tanığı.	K.21/95
şemʿ-i bezm-i gümân-ı maʿnâ	Anlamın şüphe meclisinin mumu.	K.21/30
şîr-i jiyân-ı bîşe-i ṣabr u şekîb	Tahammül ve sabır ormanının kükreyen aslanı.	G.22/7
şîr-i mest-i çîre	Kahraman sarhoş arslan.	G.35/1
ṭaʿna-i âfitâb	Güneşin ayıplaması/kınaması.	G.278/5
ṭarf-ı zânû	Dizin bakışı.	G.369/4
tâze-bahâr-ı çemen-i maʿnâ	Anlam çimenliğinin/bahçesinin yeni/ilk baharı.	K.18/87
tîġ-ı dest-i endîşe	Düşüncenin elindeki kılıç.	K.22/46
tîşe-i kân-ı maḥabbet	Muhabbet madeninin kazması.	G.245/4
ʿuhde-i kârvân-ı maʿnâ	Anlam kervanının sorumluluğu.	K.21/55
üstüḫ$^{\vee}$ân-ı maʿnâ	Anlamın kemiği.	K.21/85
Yûsuf-ı kârivân-ı maʿnâ	Anlam kervanının Yusuf'u.	K.21/5
zâde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkâr	Fikirlerin örtü/perde seven karakterinin çocuğu.	G.239/6/
zebân-ı ḫâme-i muʿciz-dem	Mucize nefesli kalemin dili.	G.256/7
zer-i dârü'l-ʿayâr-ı maʿnâ	Anlamın ayarını belirleyen/ayar evindeki altın.	K.23/72
zevrâḳ-ı bâdbân-ı maʿnâ	Anlam yelkeninin sandalı.	K.21/33
ẓıll-i ser-i mismâr	Çivi başının gölgesi.	K.18/43

7.3. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanı'nda Hayaller)

Sonuç olarak Mezâkî Divanı'nda ve diğer şairlerde tekrar eden hayallerle ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

Divanda kullanılan birçok hayal ve mazmunun genel olarak divan şiiri geleneği içerisinde yüzyıllar boyunca kullanılan benzer ifadelerden oluştuğu görülmektedir. Ancak bu durum divan şiirinin genel özelliğidir ve diğer şairlerde olduğu gibi Mezâkî'de de şiirin değerini azaltacak bir durum değildir. Zira divan şiirinin yapısı gereği âşık, maşuk, rint, meyhane, meclis vd. unsurlara dair kullanımlar pek çok divan şairinde genel olarak benzerlik gösterirler.

Mezâkî ve diğer şairlerde tekrar eden hayallerle ilgili bir başka konu aynı rediflerle şiirler yazmadır. Kimi zaman nazire yolu ile kimi zaman ise sadece redif benzerliği ile Mezâkî'nin kendinden önce yaşamış veya çağdaşı birçok şairle benzer redifli şiirlere sahip olduğu görülmekte, bunun yanında kendinden sonra yaşamış birçok şairi de etkilediği anlaşılmaktadır.

Mezâkî'nin şiir dünyasındaki özgün hayaller ve orijinal ifadeler Sebk-i Hindî etkisi bağlamında değerlendirilmiş, şairin söz konusu üslubun en önemli özelliklerinden olan özgün hayaller ve orijinal ifadeler konusunda oldukça verimli bir şair olduğu tespit edilmiştir. Özellikle alışılmamış bağdaştırmaların (izafet-i itibariyye) Mezâkî Divanı'nda pek çok yerde kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Mezâkî'nin şiir dünyasındaki orijinal hayal ve ifadelere dair kelime gruplarından oluşan bir tablo hazırlanmıştır.

8. XV.-XIX. YÜZYIL DİVAN ŞİİRİ VE MEZÂKÎ

Klasik Türk edebiyatında XV. yüzyılda "divan şiiri büyük ölçüde kuruluşunu tamamlayarak genel çizgileriyle klasik bir edebiyat görünümü kazanmaya başlamıştır. Bu yüzyılda özellikle de yüzyılın ikinci yarısından itibaren divan şiirinde Arapça ve Farsça kelime kullanımının arttığı, Türkçe kelime kullanımının azaldığı görülür."[751] Bu yüzyılın önemli şairleri Şeyhî, Ahmet Paşa ve Necâtî'dir. Bu yüzyılda İstanbul'un fethi dolayısıyla İstanbul Osmanlı devletinde ilim ve edebiyatın merkezi haline gelmiş, padişahlar ve devlet adamlarının da edebiyata yakın olmaları bu yüzyılda edebiyatın gelişmesine önemli katkı sağlamıştır. Nitekimbu konuda Avnî mahlasıyla şiir yazan Fatih sultan Mehmet ve Adlî mahlasyla şiir yazan II. Bayezid örnek olarak verilebilir.

XV. yüzyıl özellikle mesnevi sahasında verimli bir yüzyıl olarak göze çarpmaktadır. Bununla birlikte diğer nazım şekillerinde de pek çok eser verilmiştir. "Aruz veznini 11. yüzyıldan itibaren Türk şiirinde kullanmaya başlayan şairler dört yüzyıl süren bir deneme ve uygulama devresinden sonra nihayet 15. yüzyılda Türk şiirinin bu vezinle yazılan en olgun örneklerini vermeye başlamışlardır."[752] Bu yüzyılda verilen eserlerlerde Eski Anadolu Türkçesi dil unsurlarının etkilerininin hâlâ canlılığını sürdürdüğü görülmektedir. Bu yüzyılda da önceki yüzyılda olduğu gibi İran şiirinin etkisi ile Farsça tamlamalar sıkça kullanılmakla birlikte sonraki yüzyıllara oranla daha az olduğu söylenebilir. Bu yüzyılda Dede Korkut hikâyeleri de yazıya geçirilmiştir.

Vezin bakımından ise XV. yüzyıl şairlerinin en sık olarak aruzun remel ve hezec bahirlerini kullandıkları görülmektedir. "15. yüzyılda eserler kaleme almış ve klasik edebiyatın şekillenmesinde önemli köşe başlarını tutan Şeyhî ve Necâtî Bey'in şiirlerindeki vezin istatistiklerine bakıldığında ortaya sonraki yüzyıllarda şairlerin sıklıkla kullanacağı kalıpların ön planda olduğu görülecektir."[753]

Bu yüzyılın önemli simalarından olan "Necâtî Bey, sadece 15. yüzyılda değil kendisinden sonraki yüzyıllarda yetişen şairleri etkilemiş bir şairdir. Özellikle dil ve üslup konusunda ortaya koyduğu özellikler ve şiirlerindeki atasözü, deyimler ve halka ait yerli

[751]Batıislam, D. (2003). 15. yüzyıl divan şiirinde halk kültürü. *Folklor/Edebiyat,* S.1., 124.
[752] Kılıçarslan, O. (2016). a.g.e., 490.
[753] Kılıçarslan, O. (2016). a.g.e., 488.

unsurlar, şairlerin Necâtî Bey şiirini takip etmelerine vesile olmuştur."[754]

Klasik Türk edebiyatında en meşhur gazellerden biri olan ve "34 farklı şair tarafından"[755] nazire yazıldığı tespit edilen Necâtî Bey'in "gayrı" redifli şiirine Mezâkî tarafından aynı redif ve vezinle aşağıda matlâ beyitleri verilen 438. ve 439. gazeller yazılmıştır.

"Deme kim yârda yok cevr ü cefâdan gayrı
Ne dilersen bulunur mihr ü vefâdan gayrı"[756] [Necâtî G.599/1]

"Bizde bir yer mi var iḳlîm-i cünûndan ġayrı
Bizde ṭâliʿ mi olur baḫt-ı zebûndan ġayrı"[757] [G.438/1]

"ʿÂlemüñ ẕevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
Nefʿi var mı bu metâʿuñ żararından ġayrı"[758] [G.439/1]

XV. yüzyılın önemli şairlerinden biri olan Ahmet Paşa'nın da bazı şiirlerinin Mezâkî'yi etkilediği görülmektedir. Aşağıdaki beyitlerde bu durum belirgin olarak görülmektedir.

"Etmesin hurşîd-i rahşân rûy-ı cânân ile bahs
Bendeye lâyık degildir k'ede sultân ile bahs"[759]
[Ahmet Paşa G.22/1]

"İtme ey dil tünd-ḫûy-ı dil-ber-i mehveşle baḥs
İdemez pervâne-i pür-suḫte âteş ile baḥs[760] [G.39/1]

[754] Kılıçarslan, O. (2016). a.g.e., 487.
[755] Bayram, P. (2009). Necâtî Beg'in "gayrı" redifli gazeline XVI. asırda Fuzûlî'nin ve Seyyid Nigârî'nin nazireleri. Zavotçu G. (Editör), 1. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu. 15-17 Nisan 2009, "Ölümünün 500. Yılında Şair Necati Beğ Anısına" Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 643.
[756] Tarlan, A. N. (1992). *Necati Beg divanı.* Ankara: Akçağ, 418.
[757] Mermer, A. (1991). a.g.e., 555.
[758] Mermer, A. (1991). a.g.e., 556.
[759] Tarlan, A. N. (1992). *Ahmet Paşa divanı.* Ankara: Akçağ, 129.
[760] Mermer, A. (1991). a.g.e., 305.

"Şirâr-ı nâr-ı hecrinden yüreğim şöyle yanmışdır
Ki bir âh eylesem dolar zemîn ü âsumân âteş"[761]

[Ahmet Paşa G.127/2]

"Sirişk-i âteşîn-cârî şerâr-ı dil-felek-peymâ
Ne çâre n'eylesün ʿâşıḳ zemîn ü âsumân âteş"[762] [G.212/6]

Klasik Türk edebiyatında XVI. yüzyıl çok güçlü şairlerin yaşadığı dönem olarak bilinmektedir. Gerek Osmanlı devletinin gücünün zirvesinde olması, gerekse devrin siyasi ve sosyal yapısının sanatı ve sanatçıyı destekleyen bir niteliğe sahip olması bu yüzyılda divan şiirinin oldukça verimli bir döneminin yaşanmasına önemli etkenlerdir. Bu yüzyılda Bâkî, Fuzulî, Hayalî, Zatî ve Taşlıcalı Yahya gibi divan şiirinin çok önemli isimleri yaşamış ve eserler vermişlerdir. XVI. yüzyılda klasik Türk şiiri kendi dil ve üslubunu oluşturmuş ve pek çok kişi tarafından klasik Türk edebiyatının en büyük şairlerinden biri kabul edilen Bâkî gibi bir şairin dilinde kendi gücünü ortaya koymuştur.

XVI. yüzyıl klasik Türk edebiyatında İran edebiyatının etkisi büyük oranda azalmıştır. Bu yüzyılda yazılan şiirlerde aruz vezninin remel ve hezec bahirlerinin sık kullanıldığı görülmektedir. Bu yüzyılda verilen eserlerde daha çok kaside ve gazeller göze çarpmaktadır. Divan edebiyatında en önemli mesnevi şairlerinden biri ve hamse sahibi Taşlıcalı Yahya gibi bir şair de bu yüzyılda yaşamıştır. XVI. yüzyıl klasik Türk edebiyatı tezkireciğin de başladığı yüzyıldır. Bu yüzyılda Latifî ve Sehi Bey gibi meşhur tezkire yazarları yaşamıştır.

Kendi döneminde ve kendinden sonraki yüzyıllarda divan şairleri üzerinde etkisi tartışılmaz olan Bâkî'nin XVII. yüzyıl klasik Türk edebiyatı şairi Mezâkî üzerinde büyük etkisi olmuştur. Nitekim Mezâkî'nin bazı beyitlerde Bâkî'nin sanatını övdüğü görülmektedir.

"Ne deñlü nâdir ise mû-şikâf ʿişve vü nâz
Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkârı **Bâḳîdür**"[763] [G.127/6]

[761] Tarlan, A. N. (1992). a.g.e., 180.
[762] Mermer, A. (1991). a.g.e., 414.
[763] Mermer, A. (1991). a.g.e., 359.

"Mezâḳî ṣanma tehî cilvegâh-ı ḫûbânı
Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvârı **Bâḳîdür**"[764] [G.128/9]

"Oḳunmaz oldı ġazeller miyân-ı meclisde
Ne naẓm-ı ʿUrfî vü Ṭâlib ne şiʿr-i **Bâḳî** var"[765] [G.89/5]

Bâkî'nin kendinden sonra gelen pek çok şair tarafından tanzir edilen "cânâ" redifli şiirinin redifinin Mezâkî Divanı'nda bulunan 1., 2. ve 5. gazellerde kullanılmış olması Bâkî'nin Mezâkî'nin şiiri üzerindeki etkisine önemli bir örnek olabilir.

Söz konusu şiirde Bâkî, aşk padişahının kölesi olduğunu söylerken,

"Ezelden şâh-ı 'aşkuñ bende-i fermânıyuz cânâ
Mahabbet mülkinün sultân-ı 'âlî-şânıyuz cânâ"[766] [Bâkî/G.13/1]

Mezâkî, aşk padişahının gizli hazinesi olduğunu ifade etmektedir.

"Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencîne-i pinhânıyuz cânâ
Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kânıyuz cânâ"[767] [G.2/1]

Bir başka beyitte Bâkî bulunduğu meclisde Molla Câmî gibi güçlü bir şair olduğunu ifade etmekte,

"Cihânı câm-ı nazmum şi'r-i Bâkî gibi devr eyler
Bu bezmüñ şimdi biz de Câmî-i devrânıyuz cânâ"[768][Bâkî/G.13/5]

Mezâkî ise şiirin başkentinde oturan Hüsrev gibi bir hükümdar olduğunu ifade etmektedir.

"Mezâḳî-veş n'ola tertîb-i dîvân eylesek şimdi
Bu dârü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrânıyuz cânâ"[769] [G.1/7]

[764] Mermer, A. (1991). a.g.e., 359.
[765] Mermer, A. (1991). a.g.e., 335.
[766] Küçük, S. (2011). *Bâkî divanı.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.
[767] Mermer, A. (1991). a.g.e.,
[768] Küçük, S. (2011), a.g.e., 78.

Bâkî'nin aşağıdaki beyti de Mezâkî tarafından tanzir edilmiştir.

"Başlar kesilür zülf-i perîşânuñ ucından
Kanlar dökilür gamze-i bürrânuñ ucından"[770][Bâkî G.356/1]

"Diller delinür ḫançer-i ser-tîzüñ ucından
Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫûn-rîzüñ ucından"[771] [G.328/1]

Mezâkî şiirlerinde Bâkî'nin etkisini hissettiren pek çok şiir bulunmaktadır. Bu bağlamda Bâkî'nin "rind-meşrebliği, tasavvufa fazla meyletmemesi, şiirlerindeki tabiat unsuru, nazım tekniği"[772] gibi yönlerden Mezâkî üzerinde etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Prof. Dr. Ahmet Mermer'in de ifade ettiği gibi "Bâkî'den Nedim'e ulaşan yolda Mezâkî de bir yolcudur."[773]

Mezâkî'nin bazı şiirlerinde XVI. yüzyıl divan edebiyatı şairlerinden Hayâlî'nin bazı şiirlerinin etkisi de göze çarpmaktadır.

"Cefâ kılıcı ile oldı pâre pâre gönül
Hoş istediğini buldu hezâr pâre gönül"[774] [Hayâlî G.311/1]

"Âsitân-ı yârda kendin türâb ister gönül
Haddini bilmez özün ali-cenâb ister gönül"[775] [Hayâlî G.315/1]

"Nâle-i şeb-gîr ü âh-ı ṣubḥgâh ister göñül
Ḫ^{v}âb-ı ġafletden kemâl-i intibâh ister göñül"[776] [G.267/1]

"Resm-i aşk-ı âşıkı etmekde mâhirdür gönül
Daimâ derd ü belâ çekmekde kâdirdür gönül"[777] [Hayâlî G.321/1]

---

[769] Mermer, A. (1991). a.g.e., 281.
[770] Küçük, S. (2011), a.g.e., 232.
[771] Mermer, A. (1991). a.g.e., 486.
[772] Banarlı, N. S. (1983). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1., İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 582-597.
[773] Mermer, A. (1991). a.g.e., 39.
[774] Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî divanı.* Ankara: Akçağ, 196.
[775] Tarlan, A. N. (1992). a.g.e., 198.
[776] Mermer, A. (1991). a.g.e., 448.
[777] Tarlan, A. N. (1992). a.g.e., 200.

"ʿIşḳ bir ṣunʿ-ı İlâhî kârgâhıdur göñül
Gevher-i genc-i maḥabbetle mübâhîdür göñül"[778] [G.268/1]

Klasik Türk edebiyatının olgunlaşma dönemi olarak ifade edilen XVII. yüzyıl her ne kadar Osmanlı devletinin içerde ve dışarıda büyük sorunlar yaşadığı yüzyıl olsa da edebiyat alanında oldukça gelişmiş dönemidir. Zira bu yüzyılda Nef'î, Nâbî, Şeyhülislam Yahya, Nâilî ve Neşatî gibi büyük şairler yetişmiştir. Edebî anlamda arayışların yüzyılı olarak nitelenebilecek bu dönemde Klasik üslubun yanında Nâbî'nin öncülük ettiği Hikemî tarz ve Nâilî'nin ön planda olduğu Sebk-i Hindî gibi akımlar şiirin üslup ve muhtevasında etkili olmaya başlamıştır.

Bu yüzyılda klasik Türk edebiyatının İran edebiyatı etkisinden kurtularak kendi benliğini oluşturduğu görülmektedir. Bu yüzyılda gerek şair ve yazar gerekse verilen eser sayısı oldukça fazladır. Gazel ve kaside nazım şekillerinin altın çağını yaşadığı bu yüzyılda pek çok şekil ve türde eserler verilmiştir. XVII. yüzyıl Türk edebiyatında Karacaoğlan, Âşık Ömer, Gevherî halk edebiyatı şairlerinin de yaşadığını belirtmek gerekir. Ayrıca Türk edebiyatında en önemli seyahatname yazarı olan Evliya Çelebi bu yüzyılda yaşamıştır.

XVII. yüzyıl şairi olarak Mezâkî'nin yaşadığı dönemde "devrin meşhur Mevlevî şeyhlerinden Ârzî Dede, Müneccimbaşı Ahmet Dede ve başka büyük zatlarla sohbetlerde ve şiir meclislerinde bulunduğu aktarılmaktadır."[779] Ayrıca şair Mezâkî'nin devrin şairlerinden "Derviş Meyyâl, Vecdî, Fehîm-i Kadîm ve Neşâtî gibi şairlerden oluşan bir arkadaş grubunun olduğu, ayrıca tezkire sahibi Güftî ile dost olduğu bilinmektedir." [780] Bu bağlamda Mezâkî'nin edebî bir ortamda bulunduğu yaşadığı dönemin şairleri ve eserleri konusunda da bilgi sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Övmeyi ve övünmeyi seven bir şair olarak Mezâkî üzerinde yaşadığı yüzyılın ve sonraki devirlerin en büyük kaside üstadı sayılan Nef'î'nin etkisi oldukça yoğun görünmektedir.

Nef'î'nin "gelsün çeşmine" redifli gazeline Mezâkî tarafından nazire yazılmıştır.

[778] Mermer, A. (1991). a.g.e., 448.
[779] Mermer, A. (1991). a.g.e., 23.
[780] Mermer, A. (1991). a.g.e., 23.

“Bir dolu nûş it şarâb-ı nâb gelsüñ çeşmüne
Mest olursan nâza başla hʸâb gelsüñ çeşmüne”[781]

[Nef’î G.128/1]

“ʿÂşıḳ-ı pür-sûz-ı ʿışḳ ol tâb gelsün çeşmüñe
Tâb-ı dilden şuʿle-gûn ḫûn-âb gelsün çeşmüñe”[782] [G.377/1]

Divan şiirinde “sühan” redifli şiirlerle ilgili yaptığı çalışmasında Doç. Dr. Şevkiye Kazan, Mezâkî’nin de aralarında bulunduğu Nef’î, Nâbî ve Sünbülzade Vehbî gibi önemli şairlerin mezkur redifli şiirlerini tespit etmiş ve Nef’î’nin aşağıda matla beyti bulunan gazeline Mezâkî tarafından nazire yazıldığını ortaya koymuştur.

“Bezm-i hâyâle nagme-i sehnâzdur sözüm
Hüsn-i edâya gamze-i gammâzdur sözüm”[783] [Nef’î G.88/1]

“Nef’î’nin “sözüm” redifli gazelini tanzir eden Mezâki, “sözüm” redifli gazelinde, “sözlerinin mucize sayılacak kadar düzgün söz söyleme makamında mucizeler yaratıcı oldugunu; bundan dolayı bu yeni üslûba sözlerinin çok uygun olduğunu, söyler.”[784]

“Mu’ciz-nevâ-yı perde-i i’câzdur sözüm
Bu naks-ı nev-terâneye dem-sâzdur sözüm”[785] [G.297/1]

Mezâkî’nin edebî şahsiyetinin teşekkülünde Nef’î’nin etkisi oldukça belirgindir. Aşağıda Mezâkî’nin şiirlerinde Nef’î’nin etkisine dair örnek olarak gösterebileceğimiz bazı beyitler bulunmaktadır.

“Tûtî-i i mu’cize-gûyem ne desem lâf degil
Çarh ile söyleşemem âyinesi sâf degil”[786] [Nef’î G/81/1]

---

[781] Akkuş, M. (2018). *Nef’i Dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr, 285.
[782] Mermer, A. (1991). a.g.e., 516.
[783] Akkuş, M. (2018). a.g.e., 269.
[784] Kazan, Ş. (2004). Divan şiirinde önemli bir leithmotif: sühan redifli şiirler. *Çankaya Üniversitesi Journal of Arts and Sciences.* C.2., S.2., 78.
[785] Mermer, A. (1991). a.g.e., 466.
[786] Akkuş, M. (2018). a.g.e., 266.

“Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lâf degül
Heft-ḫ^vân-ı feleke ʿazm iderin Ḳâf degül”[787] [G.265/1]

“Hem kadeh hem bâde hem bir şûh sâkîdür gönül
Ehl-i aşkın hâsılı sâhib-mezâkıdur gönül”[788] [Nef’î G.84/1]

“Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣâfîdür göñül
Ger miṯâl-i ʿışḳ ise maḳṣûd-ı kâfîdür göñül”[789] [G.271/1]

“Meyhâne-i nâz olmuş çeşm-i siyâh-ı mest
Her gûşe-i pür fitnesi bir hâb-heh-i mest” [790] [Nef’î G.25/1]

“Bir câm ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest”[791] [G.34/1]

Mezâkî’nin pek çok şairden oluşan bir arkadaş grubunda bulunduğu ve bu arkadaş grubundaki şairlerle kimi zaman ortak hayal, mazmun ve ifadeleri kullandığı bilinmekte, hatta birbirlerinin bazı şiirlerine nazire yazdıkları da anlaşılmaktadır.

“Mezâkî ile ilgisi olan çağdaşı şairlerin başında Vecdî gelmektedir.” [792] Nitekim Mezâkî Divanı’nda iki beyitte Vecdî söz konusu edilmektedir.

“Olsam n’ola âmâde-i ṣad-feyż Meẕâḳî
Vecdî’ye naẓîre dimege bir ġazel aldum”[793] [G.300/7]

“Mânend-i Meẕâḳî yüri ʿarż-ı hüner eyle
Vecdî gibi bir ṣâḥibü’l-îcâdı görürseñ”[794] [K.29/25]

Yukarıdaki ilk beytin Vecdî’nin “aşağıdaki matlalı gazeline nazire olduğu ifade

[787] Mermer, A. (1991). a.g.e., 446.
[788] Akkuş, M. (2018). a.g.e., 267.
[789] Mermer, A. (1991). a.g.e., 450.
[790] Akkuş, M. (2018). a.g.e., 245.
[791] Mermer, A. (1991). a.g.e., 302.
[792] Mermer, A. (1991). a.g.e., 40.
[793] Mermer, A. (1991). a.g.e., 468.
[794] Mermer, A. (1991). a.g.e., 278.

edilmektedir.”[795]

“Dil virdüm anun zülfüne tûl-ı emel aldum
Âzâde iken zevki degişdüm kesel aldum”[796] [Vecdî]

Mezâkî’nin “peydâ” redifli aşağıdaki gazelinin Vecdî tarafından tanzir edildiği bildirilmektedir.[797]

“Olur âh eyledükçe cûş-ı ḫûn-âb-ı derûn peydâ
İder ṭûfân-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gûn peydâ”[798] [G.13/1]

“Gam-ı zülfünle âhumdan k’ola dûd-ı derûn peydâ
İder destâr-ı ‘ışka sünbül-i bâg-ı cünûn peydâ”[799] [Vecdî]

Mezâkî ile Vecdî’nin pek çok şiirinde gerek redif gerekse hayal ve mazmunlar yönünden benzerlikler bulunmaktadır. Prof. Dr. Ahmet Mermer’in tespitlerine göre aşağıdaki matlalardan hangilerinin nazire olduğunu anlamak mümkün görünmemektedir.

“Âh kim ol âşinâ düşmen büt-i bî-gâne dost
Eyledi âḫir beni dîvâne-i vîrâne dost”[800] [G.31/1]

“Fikr-i çeşm-i hûş düşmen gamze-i mestâne dost
Âkıbet itdi beni dîvâne-i peymâne dost”[801] [Vecdî]

“Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
Temâm-ı mest-i şarâb-ı elest olup ḳalmış”[802] [G.216/1]

“Düşüp ayâgına gönlüm ki mest olup kalmış
Piyâledür ki bezmde şikest olup kalmış”[803] [Vecdî]

[795] Mermer, A. (1991). a.g.e., 41.
[796] Mermer, A. (1991). a.g.e., 41.
[797] Mecmuâ, Süleymaniye, (Ali Nihat Tarlan) Ktp. No: 21-(Akt.: Mermer, A.) (1991). a.g.e., 49.
[798] Mermer, A. (1991). a.g.e., 288.
[799] Mecmuâ, Süleymaniye, (Ali Nihat Tarlan) Ktp. No: 21-(Akt.: Mermer, A.) (1991). a.g.e., 49.
[800] Mermer, A. (1991). a.g.e., 300.
[801] Mermer, A. (1991). a.g.e., 41.
[802] Mermer, A. (1991). a.g.e., 416.

“O vâdî-i maḥabbet kim dil-i nâ-şâd ayaḳ başmış
Ne Ḳays-ı bî-hûde gerd ve ne ḫod Ferhâd ayaḳ başmış”[804]
[G.218/1]

“O kûh-ı derd kim ana dil-i nâ-şâd ayak basmış
Ne Kays-ı bî-hude gerdûna hod Ferhâd ayak basmış”[805][Vecdî]

“Hatt geldi büt-i perde-i nişînüm yüze çıkdı
Şâm irdi meh-i Zühre cebînüm yüze çıkdı” [806] [G.440/1]

“Tâ kim hatun ey mâh-ı cebînüm yüze çıkdı
Eser-i dil-i zâr hazînüm yüze çıkdı”[807] [Vecdî]

Mezâkî’nin “-den ṣoñra” redifli 380. gazelinin Neşâtî’nin gazeline nazire olduğu kaynaklarda belirtilmiş olsa da söz konusu gazelin Fehîm-i Kadîm’in gazeline nazire olduğu söylenebilir.[808]

“Ṣunar bir câm-ı memlû biñ tehî peymâneden ṣoñra
Döner vefḳ-ı murâd üzre felek ammâ neden ṣoñra”[809][G.380/1]

“Varur zâhid ibâdetgâhına meyhânden sonra
Gelür mestâne başı secdeye ammâ neden sonra”[810]
[Fehîm-i Kadîm G.253/1]

Mezâkî’nin aşağıda matla beyti verilen “-ıyuz cânâ” redifli gazeli Fehîm’in aynı redifli gazeline naziredir.[811]

[803] Mermer, A. (1991). a.g.e., 41.
[804] Mermer, A. (1991). a.g.e., 417.
[805] Mermer, A. (1991). a.g.e., 41.
[806] Mermer, A. (1991). a.g.e., 557.
[807] Mermer, A. (1991). a.g.e., 42.
[808] Mermer, A. (1991). a.g.e., 42.
[809] Mermer, A. (1991). a.g.e., 518.
[810] Üzgör, T. (1991). a.g.e., 634.
[811] Mermer, A. (1991). a.g.e., 43.

"Bu ravżanuñ ki kühen bâġbânıyuz cânâ
Füsürde-ḫâṭır-ı bâd-ı ḫazânıyuz cânâ"[812] [G.5/1]

"Dilün ki şu'le-zen-i hânumânuyuz cânâ
Muhabbetün şeref-i dûd-mânıyuz cânâ"[813][Fehîm-i Kadîm G.8/1]

Mezâkî'nin bazı şiirleri ile klasik Türk edebiyatında Sebk-i Hindî akımının en önemli temsilcisi olan Nâilî'nin şiirleri arasında benzerlikler görülmektedir.

Olur âh eyledükçe cûş-ı ḫûn-âb-ı derûn peydâ
İder ṭûfân-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gûn peydâ"[814] [G.13/1]

"Yem-i âteş-hurûş-ı dilde oldukça sükûn peydâ
İder her dâg-ı hasret tende bir girdâb-ı hûn peydâ"[815][Nâ'ilî G.1/1]

"Bâd-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgâh açar
Bir ḫ$^{\vee}$âcedür ki nâfe-i müşg-i siyâh açar"[816] [G.111/1]

"Hattun ki bâg-ı dilde bahâr-ı siyâh açar
Hasret zemîn-i sînede ezhâr-ı âh açar"[817] [Nâ'ilî G.50/1]

"O vâdî-i maḥabbet kim dil-i nâ-şâd ayaḳ baṣmış
Ne Ḳays-ı bî-hûde gerd ve ne ḫod Ferhâd ayaḳ baṣmış"[818][G.218/1]

"Bu süllem pâye-i ikbâle kim Şeddâd ayak basmış
Felek kasr-ı vücudun itmege berbâd ayak basmış"[819]
[Nâ'ilîG.178/1]

"Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
Temâm-ı mest-i şarâb-ı elest olup ḳalmış"[820] [G.216/1]

[812] Mermer, A. (1991). a.g.e., 283.
[813] Üzgör, T. (1991). a.g.e., 314.
[814] Mermer, A. (1991). a.g.e., 288.
[815] İpekten, H. (1990). *Na'ilî divanı.* Ankara: Akçağ, 157.
[816] Mermer, A. (1991). a.g.e., 348.
[817] İpekten, H. (1990). a.g.e. 177.
[818] Mermer, A. (1991). a.g.e., 417.
[819] İpekten, H. (1990). a.g.e. 231.

"Gönül ki kâfir-i neyr-i elest olup kalmış
Bakup cemâline sûreperest olup kalmış"[821] [Nâ'ilî G.177/1]

Mezâkî'nin "bellüdür" redifli gazeline Nâ'ilî-i Kadîm'in nazire yazdığı bildirilmektedir.[822]

"ʿÂşıḳ-ı âşüfte-dil dâġ-ı serinden bellüdür
Ḫüsrev-i mülk-i melâmet efserinden bellüdür"[823] [G.113/1]

"Şahsun isti'dâdı lutf-ı peykeründen bellüdür
Kimyâ-yı kâbiliyyet cevherinden bellüdür"[824] [Nâ'ilî G.71/1]

"Mezâkî ile Cevrî'nin bazı gazelleri de birbirine benzemektedir. Bu benzerliği bazılarında nazire, bazılarında redif olarak ifade edebiliriz."[825]

"Ey rind-i tehî-kîse-i sermâye-i dünyâ
Besdür saña ʿişret bedel-i vâye-i dünyâ" [826] [G.20/1]

"Girse kef-i ümmîdüme sermâye-i dünyâ
Olmam yine dil-beste-i pîrâye-i dünyâ"[827] [Cevrî]

"Açınca ġonceleri bâd-ı dil-güşâ-yı bahâr
Hezâr-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevâ-yı bahâr"[828] [G.59/1]

"Esüp nesîm-i safâ-bahş-ı dil-güşâ-yı bahar
Şüküfte itdi dil-i goncayı hevâ-yı bahâr"[829] [Cevrî]

---

[820] Mermer, A. (1991). a.g.e., 416.
[821] İpekten, H. (1990). a.g.e. 231.
[822] Mermer, A. (1991). a.g.e., 49.
[823] Mermer, A. (1991). a.g.e., 349.
[824] İpekten, H. (1990). a.g.e. 186-187.
[825] Mermer, A. (1991). a.g.e., 44.
[826] Mermer, A. (1991). a.g.e., 293.
[827] Mermer, A. (1991). a.g.e., 44.
[828] Mermer, A. (1991). a.g.e., 317.
[829] Mermer, A. (1991). a.g.e., 44.

"Oldı fürûġ-ı ḥüsn ile ġurre-i âb u tâb gül
Eylese bülbüle n'ola nâz ile ṣad-ʿitâb gül"[830] [G.278/1]

"Gül-i zâr-ı dehre virdi yine âb u tâb gül
Olsa 'aceb mi dâg-ı dil-i âfitâb gül"[831] [Cevrî]

"Muʿciz-nevâ-yı perde-i iʿcâzdur sözüm
Bu naḳş-ı nev-terâneye dem-sâzdur sözüm"[832] [G.297/1]

"Vasf-ı lebünde nâdire- perdâzdur sözüm
Nâ-süfte gevher-i sadef-i râzdur sözüm"[833] [Cevrî]

"Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bâġ oldı yine
Lâle câm aldı ele devr-i ayaġ oldı yine"[834] [399/1]

Nev-bahâr irdi sabâ 'İsî-bâg oldı yine
Bûy-ı gül mâyide-i magz-ı dimâg oldı yine"[835] [Cevrî]

Mezâkî ile Neşâtî'nin bazı şiirlerinde benzerlikler görülmektedir.

"Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
Bu deñlü demde meger ʿâlemüñ nesin gördük"[836] [G.256/1]

"Zihi safâ diyecek 'âlemün nesin gördük
Sitemden özge dahi hem-demün nesin gördük"[837][Neşâtî G.76/1]

"Bu meclis içre ki peymâne ber-ḳarâra döner
Gehî hilâl ü gehî mihr-i tâbdâra döner"[838] [G.143/1]

[830] Mermer, A. (1991). a.g.e., 454.
[831] Mermer, A. (1991). a.g.e., 44.
[832] Mermer, A. (1991). a.g.e., 466.
[833] Mermer, A. (1991). a.g.e., 44.
[834] Mermer, A. (1991). a.g.e., 530.
[835] Mermer, A. (1991). a.g.e., 45.
[836] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.
[837] Kaplan, M. (1996). *Neşâtî divanı.* İzmir: Akademi Kitabevi, 131.
[838] Mermer, A. (1991). a.g.e., 368.

"Gönül ki vâdî-i lâle-zâra döner
Sirişk-i dîdelerüm cûy-ı bî-karâra döner"[839] [Neşâtî G.39/1]

"Neşâtî'nin Mezâkî'ye nazire yazdığı kaynaklarda zikredilmektedir."[840]

"ʿÂşıḳ-ı âşüfte-dil dâġ-ı serinden bellüdür
Ḫüsrev-i mülk-i melâmet efserinden bellüdür"[841] [G.113/1]

"Sûziş-i dil-i 'âşıkun dâg-ı seründen bellidür
Nev-bahâr-ı 'aşk gülberg-i terinden bellidür"[842] [Neşâtî G.36/1]

İlk manzum tezkire olan "Teşrifâtü'ş-şuârâ"nın müellifi ve divan sahibi Güftî'nin şiirleri ile Mezâkî'nin şiirleri arasında da benzerlikler görülmektedir.

"Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
Bu deñlü demde meger ʿâlemüñ nesin gördük"[843] [G.256/1]

"Nedür şikâyetün ey dil gamun nesin gördük
Bakılsa feyz-i dil-i hurremün nesin gördük"[844] [Güftî]

"Bu meclisüñ ki büt-i şîvekârı bâḳîdür
Bu devr-i sâġar-ı ʿışḳuñ medârı bâḳîdür"[845] [G.128/1]

"Zamân-ı vaslı geçer harharı bâkîdür
Giderse cûşı meyün keyf-i kârı bâkîdür"[846] [Güftî]

"Bâkî mektebinin önemli temsilcisi sayılan Şeyhülislam Yahya'nın bazı gazelleri ile Mezâkî'nin gazelleri arasında da benzerlikler kurulabilir."[847]

[839] Kaplan, M. (1996). a.g.e., 111-112.
[840] Mermer, A. (1991). a.g.e., 49.
[841] Mermer, A. (1991). a.g.e., 349.
[842] Kaplan, M. (1996). a.g.e., 110.
[843] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.
[844] Mermer, A. (1991). a.g.e., 46.
[845] Mermer, A. (1991). a.g.e., 359.
[846] Mermer, A. (1991). a.g.e., 46.
[847] Mermer, A. (1991). a.g.e., 46.

"Bir câm ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest"[848] [G.34/1]

"Mestâne nigehle beni bir kec-küleh-i mest
Mest eyledi te'sîr idermiş nigeh-i mest"[849]
[Şeyhülislam Yahya G.24/1]

"Renci râḥatdur melâli maḥż-ı şâdîdür göñül
Vâdî-i mihr ü maḥabbet başḳa vâdîdür göñül"[850] [G.273/1]

"Sîne bir vîrânedür genc-i nihânîdür gönül
Gevher-i 'ışk isteyen bilsün ki kânîdür gönül"[851]
[Şeyhülislam Yahya G.225/1]

Mezâkî ve Sükkerî'nin birçok şiiri arasında büyük benzerlikler bulunmaktadır.

"Mâh-ı münîr olursa da ger kevkeb-i ġarîb
Ġurbetde hîç rûşen olur mı şeb-i ġarîb"[852] [G.22/1]

"Dil ârzûda vaṣl ise bir maṭlab-ı ġarîb
Ṭoġmaz felekde buncılayın kevkeb-i ġarîb"[853][Sükkerî G.6/1]

"Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şâd olduġum yirdür
Niçe dem hem-dem-i yâr-i perî-zâd olduġum yirdür"[854][G.121/1]

"Añılsun ol maḳâm-ı vaṣl kim şâd olduġum yerdür
Hezârân luṭf-ı gûn-â-gûna muʿtâd olduġum yerdür"[855]
[Sükkerî G.25/1]

[848] Mermer, A. (1991). a.g.e., 302.
[849] Ertem, R. (1995). *Yahya divanı.* Ankara: Akçağ, 36.
[850] Mermer, A. (1991). a.g.e., 451.
[851] Ertem, R. (1995). a.g.e., 137.
[852] Mermer, A. (1991). a.g.e., 294.
[853] Tuncer, E. (2016). Sükkerî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 39
[854] Mermer, A. (1991). a.g.e., 354.
[855] Tuncer, E. (2016).a.g.e., 48.

“Gerçi kim ʿâleme çoḳ ʿâşıḳ-ı meftûn gelür
Bir benüm gibi ne Ferhâd u ne Mecnûn gelür”[856] [G.102/1]

“Her ḳaçan cilveye ol ḳâmet-i mevzûn gelür
Revzen-i ḫâṭıra ṣad-şâhid-i mażmûn gelür”[857][Sükkerî G.28/1]

“Ol meh-cemâl gâh ʿayân geh nihân olur
Hem çün hilâl gâh ʿayân geh nihân olur”[858] [G.151/1]

“Ḫaṭṭ-ı cemâl gâh ʿıyân u geh nihân olur
Mûy-ı ḫayâl gâh nihân geh ʿıyân olur”[859][Sükkerî G.32/1]

“Ḳırılmış câm-ı ṣahbâ meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
Ḥayıflar kim ṣafâ-yı bezm-i ʿâlem ḳalmamış gitmiş”[860][G.215/1]

“İçüp bezm-i cihânda câmını Cem ḳalmamış gitmiş
Sürüp bir nice dem devrinde ʿâlem ḳalmamış gitmiş”[861]
[Sükkerî G.67/1]

“Girîbân-çâk iken meclisde yârüñ sînesin gördük
Felekde biz daḫi İskender’üñ âyînesin gördük”[862] [G.255/1]

“Ne bir kez ol meh-i ḥüsnüñ ṣafâ-yı sînesin gördük
Ne baḫtuñ ṣuret-i rûy-i dil-i âyînesin gördük” [863][Sükkerî G.82/1]

Mezâkî’nin “peydâ” redifli 15. gazeline Rüşdî’nin nazire yazdığı görülmektedir.

“Ḫayâl-i ʿârıżuñla aġlasam seyl-âb olur peydâ
Ne bâġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sîr-âb olur peydâ”[864] [G.15/1]

[856] Mermer, A. (1991). a.g.e., 342.
[857] Tuncer, E. (2016).a.g.e., 50.
[858] Mermer, A. (1991). a.g.e., 373.
[859] Tuncer, E. (2016).a.g.e., 53
[860] Mermer, A. (1991). a.g.e., 415.
[861] Tuncer, E. (2016).a.g.e., 70
[862] Mermer, A. (1991). a.g.e., 440.
[863] Tuncer, E. (2016).a.g.e., 77

"Lebün fikr eyledükçe dilde la'l-i nâb olur peydâ
Ruhun vasf eyledükçe sad-gül-i sîr-âb olur peydâ[865][Rüşdî G.6/1]

Mezâkî Divanı'nda yer alan 247. gazel ile Nâbî divanında yer alan 448. gazelin redifi "-dan el çekdük" şeklindedir. Aynı yüzyılda yaşamış olmakla birlikte aralarından herhangi bir iletişim olduğuna dair elimizde kaynak bulunmayan bu iki şairden Mezâkî'nin yaşça daha büyük olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Nâbî'nin Mezâkî'ye nazire yaptığını düşünmekteyiz.

"Raḳîb-i bî-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydânda
Yeter şemşîr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük"[866] [G.247/4]

"Virüp ser-rişte-i gavgaya faysal baht u tâli'e
Ferâgat eyledük şemşîrden hançerden el çekdük"[867][Nâbî G.448/6]

Bir başka beyitte de Mezâkî ile Nabî'nin şiirindeki benzerliği görebiliriz.

"Bezm-i rengîni perî-ḫâne-i ʿirfân olmış
Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ âdem"[868] [K.17/30]

"Dâne-i hâline bak cennet-i ruhsarında
Niçe sabr eylesün Allah'ı seversen âdem"[869]

Mezâkî Divanı'nda bulunan "midür/mıdır bilmem nedür" redifli 94. gazel ve "er/ar gelmez redifli" 205. gazel Sâbit tarafından, yine "er/ar gelmez redifli" 205. gazel Edirneli Sânî'î tarafından tahmis edilmiştir.

Klasik Türk edebiyatında XVIII. yüzyıl mahallileşme akımının klasik Türk edebiyatında etkili olduğu yüzyıl olarak bilinmektedir. Klasik Türk edebiyatının son güçlü

---

[864] Mermer, A. (1991). a.g.e., 290.
[865] Ekici, H. (2006). Sahhâf Rüşdî ve Divanının Tenkitli Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir, 90
[866] Mermer, A. (1991). a.g.e., 435.
[867] Bilkan, A. F. (2011). *Nabi Divanı*, (2. Baskı), C.2., Ankara: Akçağ, 800.
[868] Mermer, A. (1991). a.g.e., 231.
[869]Coşkun, M. (2001). Nâbî'nin Tuhfetü'l-harameyn adlı seyahatnâmesinin edebî kaynakları. *İlmî Araştırmalar.* 12. İstanbul, 70.

yüzyılı olarak adlandırabileceğimiz bu yüzyılda yerli unsurların yanında halk edebiyatı unsurları da divan şiirinde etkili olmuştur.

Bu yüzyılda "divan edebiyatı klasik devrin son dönemini yaşamıştır. Önceki asırlarda oluşan zevk anlayışı bu yüzyılda da gelişme göstermekle birlikte çok daha renkli ve zengin bir görünüm arzetmektedir."[870] Bu bağlamda bu yüzyılda "ses yerine anlamın ön plana çıktığı, yeni mazmunlarla yüklü sanatlı söyleyişle birlikte konuşma diline ait mahalli unsurların da revaçta olduğu görülmektedir."[871]

XVIII. yüzyıl klasik Türk şiiri kaside ve mesnevi şekillerinin kullanımında azalma görülürken gazeller ve musammatların daha sık tercih edildiği görülmektedir. Klasik Türk edebiyatının en büyük şairlerinden sayılan Nedim ve Şeyh Galip bu yüzyılda yaşamıştır.

Bunların dışında Sünbülzade Vehbî ve Münif yüzyılın diğer önemli şairleridir.

Klasik Türk edebiyatının en önemli şairlerinden olan Nedîm'in bazı şiirlerinde doğrudan olmasa da dolaylı olarak Mezâkî'nin etkisi görülebilir. Nitekim Prof. Dr. Ahmet Mermer'in de ifade ettiği gibi "Nedîm'in Bâkî mektebine dahil şairlerin etkisi altında kaldığı bilinmektedir. Bu bağlamda Nedîm'i hazırlayan zemine harç koyanlardan biri de Mezâkî'dir."[872]

Nedim'in bazı şiirlerinde gerek söyleyiş inceliği gerekse üslup bakımından Mezâkî'nin izlerine rastlamak mümkündür.

"Her ḳaçan bezm-i meye sâġar ile bâde gelür
Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yâr hemân yâda gelür"[873] [G.129/1]

"Nâz u şîveyle ki âguşuma cânâne gelür
Sîne-i kalbi geçüp tâ harem-i câne gelür"[874] [Nedîm K.15/1]

[870] İsen, M. Horata, O., Macit M., Kılıç F., Aksoyak, İ, Hakkı. (2011). a.g.e., 142.
[871] İsen, M. Horata, O., Macit M., Kılıç F., Aksoyak, İ, Hakkı. (2011). a.g.e., 142.
[872] Mermer, A. (1991). a.g.e., 50.
[873] Mermer, A. (1991). a.g.e., 360.
[874] Macit, M. (2012). *Nedîm divanı.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr., 72.

“Bi-ḥamdi’l-lâh ki ʿahdinde dem-i feṭḥ ü fütûḥ oldı
Beşâret-nâmeler her yerde inşâd olduġın gördük”[875] [K.19/41]

“Cenâb-ı Hak hatâdan saklasın zât-ı hümâyûnun
Bi-hamdillah cihân ahdinde cümle emn ü râhatdır”[876]
[Nedîm K.14/45]

“Bi-ḥamdi’l-lâh ki ʿaṣrında cihân pür-sûr u şâdîdür
Eger mâtem iderse hep ʿadû-yı sûgvâr eyler”[877] [K.8/47]

“Bi-hamdillah ki âlem yine mesrûrü’l-cenân oldu
Açıldı gül gibi mahzun gönüller şâdmân oldu”[878] [Nedim T.B.1]

“Gülşen-i miḥnetdeyüz lâle-sitân-ı ḥasretüz
Sînede bir yir mi var pür-dâġ-ı ḫûnîn olmaduḳ”[879] [G.241/3]

“Laht-ı ciger mi kaldı dil-i hun-giriftede
Zahm-âşinâ-yı hançer-i ser-tîzin olmadık”[880] [Nedim T.70]

Mezâkî’nin bazı şiirleri ile XVIII. yüzyılın en önemli şairlerinden olan Şeyh Gâlip’in bazı şiirleri arasında benzerlikler görülmektedir.

“Maḥabbet âteş ü ḥüsn âteş ü ḫûy-ı bütân âteş
N’ola olsa ser ü kâr-ı dil-i sûzân hemân âteş”[881] [G.212/1]

[875] Mermer, A. (1991). a.g.e., 245.
[876] Macit, M. (2012). a.g.e., 71.
[877] Mermer, A. (1991). a.g.e., 188.
[878] Macit, M. (2012). a.g.e., 208.
[879] Mermer, A. (1991). a.g.e., 431.
[880] Macit, M. (2012). a.g.e., 191.
[881] Mermer, A. (1991). a.g.e., 413.

"Gül âteş gül-bün âteş gülşen âteş cûybâr âteş
Semender-tıynetân-ı aşka besdür lâle-zâr âteş"[882]

[Şeyh Gâlip G.165/1]

"Açınca ġonceleri bâd-ı dil-güşâ-yı bahâr
Hezâr-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevâ-yı bahâr"[883] [G.59/1]

"Açıldı bâgçe-i reng ü bûda bâr-ı bahâr
Pür itdi gülşeni hep tuhfe-i diyâr-ı bahâr"[884][Şeyh Gâlip G.126/1]

"O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lâle-gûna yazmışlar
Anuñ miṣ̲âlini levḥ-ı derûna yazmışlar"[885] [G.123/1]

"Hat-ı rûyun ki dikkatlerle ta'zîm üzre yazmışlar
Meger âyât-ı Nemli safha-ı sîm üzre yazmışlar"[886]

[Şeyh Gâlip G.116/1]

Mezâkî'nin Şeyh Galip ve Nedîm gibi divan şiirinin en büyük şairlerinden ikisini doğrudan etkilediğini söylemek çok yerinde bir ifade olmamakla birlikte aralarında ortak bir nokta olarak "şaşırtacak güzellikte, incelikte ve zekice şiir söyleyerek dinleyeni şaşırtma, kendine hayran bırakma"[887] isteği ortaya konulabilir. Nitekim Mengi bu konuda "i'câz; şiirde bir estetik ölçüt; daha doğrusu şairin estetik beklentisi, amacı, şiirde ulaşmayı istediği son nokta, en üst basamak olmalıdır, "[888] diyerek aşağıdaki örnekleri vermektedir.

"Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelâl-i süḫana
Ey Meẕâḳî naẓaruñ **rütbe-i iʿcâza** mıdur"[889] [G.80/7]

[882] Okçu N. (1993). *Şeyh Galib: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri, şiirlerinin umumî tahlili ve divanının tenkildi metni*. C.2, Ankara: Kültür bakanlığı Yayınları, 665.
[883] Mermer, A. (1991). a.g.e., 317.
[884] Okçu N. (1993). a.g.e. 621.
[885] Mermer, A. (1991). a.g.e., 356.
[886] Okçu N. (1993). a.g.e. 611.
[887] Mengi, M. (2009). a.g.m., 136
[888] Mengi, M. (2009). a.g.m., 136
[889] Mermer, A. (1991). a.g.e., 330.

"Mezâḳî muʿcize-gûluk süḫanda sende ḫatm oldı
Egerçi **pâye-i iʿcâza** çoḳ üstâd ayaḳ başmış"[890] [G.218/7]

"Hudânın mahz-ı te'yîdi degildir yâ nedir
Bu gûne pür-hüner kim **vasl-ı ser-menzîl-i i'câz**"[891]
[Nedîm K.33/16]

"Ser-hadd-i nazmı bulmadı tab'-ı suhanverî
İ'câza vardı Gâlibin eş'ârı n'eyleyim"[892][Şeyh Gâlip G.251/9]

Hayatı hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmayan ve tezkirelerde de adı geçmeyen Âsaf adlı XVIII. yüzyıl divan şairinin nazirelerinden 5 tanesi Mezâkî'nin şiirlerine yapılmıştır.[893] Bunlardan Mezâkî'nin "gelsün çeşmüne" redifli 377. gazeli aynı zamanda Nef'î'nin aynı redifli gazeline naziredir.

"ʿÂşıḳ-ı pür-sûz-ı ʿışḳ ol tâb gelsün çeşmüñe
Tâb-ı dilden şuʿle-gûn ḫûn-âb gelsün çeşmüñe"[894] [G.377/1]

"'Âşık-ı pür-nâr-ı şevk ol tâb gelsün çeşmüne
Şevk-ı dilden âteş-i hûn-âb gelsün çeşmüne"[895][Âsaf, G.897/1]

Klasik Türk edebiyatında XIX. yüzyıl divan şiirinin son temsilcilerinin yetiştiği dönem olarak bilinmektedir. Bu yüzyılda divan edebiyatı siyasi ve sosyal hayatın gerçekleriyle derin bir şekilde yüzleşmiş, halk edebiyatı ve batı edebiyatı etkisi altında kendi öz benliğinin dışında yol alarak son nefesini vermiştir. Bu yüzyılda Yenişehirli Avnî, Keçecizade İzzet Molla, Enderunlu Vâsıf ve Leskofçalı Gâlip gibi divan şiiri anlayışını devam ettiren güçlü şairler yetişmekle birlikte önceki yüzyıllarda ulaşılan edebî zevke ulaşılamadığı görülmektedir.

[890] Mermer, A. (1991). a.g.e., 417.
[891] Macit, M. (2012). a.g.e.,
[892] Okçu N. (1993). a.g.e. 761.
[893] Kaya, H. (2011). 18. yüzyıl şairi Âsaf'ın nazireleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi.* S. 24, 179-220
[894] Mermer, A. (1991). a.g.e., 516.
[895] Kaya, H. (2011). a.g.m., 196.

Mezâkî'nin edebî olarak etkisi XVIII. yüzyılı aşmaktadır. Nitekim XIX. yüzyılda Tanzimat döneminin meşhur aydınlarından biri olarak yazar ve şair Namık Kemal'in "Mezâkî'yi takdir ettiği ve ona nazireler yazdığı söylenebilir."[896]

"Ġırra olma ey gönül dil-ber seni yâd itse de
Ṣayd olunmaz öyle âhû meyl-i ṣayyâd itse de"[897] [G.379/1]

"Yâd ider cândan o zâlim âşıkı yâd itse de
Mevt ile eyler gam-ı âlemden âzâd itse de"[898] [Namık Kemâl]

"Lâle micmer yaḳdı yir yir geldi bûy-ı nev-bahâr
Tâzelendi dilde dâġ-ı ârzû-yı nev-bahâr"[899] [G.148/1]

"Kılsa ol mahl-ı tecellâ 'azm-i sû-yı nev-bahâr
Sad-gül-i envâr açar her katre-cûy-ı nev-bahâr"[900][Namık Kemâl]

Sonuç olarak klasik Türk şiiri veya diğer adıyla divan şiirinin hüküm sürdüğü XV.-XIX. yüzyıllar arasında yüzyıllara göre edebî yapı ve XVII. yüzyıl şairi Mezâkî'nin bu yüzyıllarda etkilendiği veya etkilediği şairlerle ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

Klasik Türk edebiyatında XV. yüzyıl, divan şiirinin genel anlamda klasik bir edebiyat görünümü kazandığı yüzyıldır ve bu yüzyılda Şeyhî, Ahmet Paşa ve Necâti gibi büyük şairler yetişmiştir. Mezâkî'nin bu yüzyıl şairlerinden Necâtî'nin meşhur "gayrı" redifli şirine nazire yazdığı Ahmet Paşa'dan ise etkilendiği görülmektedir.

Klasik Türk edebiyatında XVI. yüzyılBâkî, Fuzulî, Hayalî gibi çok güçlü şairlerin yetiştiği, İran şiiri etkisinin azaldığı yüzyıldır. Gerek kendi döneminde gerekse sonraki dönemlerde divan şairleri üzerinde büyük etkisi olan Bâkî bu yüzyılda yaşamıştır ve Mezâkî'nin en çok etkilendiği şairlerden biridir. Nitekim Mezâkî, Bâkî'nin şiirlerini tanzir etmesinin yanında birçok şiirinde Bâkî'yi hatırlatacak ifade ve üslubu kullanmıştır. Bu

[896] Mermer, A. (1991). a.g.e., 52.
[897] Mermer, A. (1991). a.g.e., 517.
[898] Abdullah, F. (1955). Namık Kemal'in Midili'de yazdığı manzum ve mensur ederler. *Türkiyat Mecmuası*, C.12., 65.
[899] Mermer, A. (1991). a.g.e., 371.
[900] Mermer, A. (1991). a.g.e., 52.

yüzyılda yaşamış Hayâlî'nin de Mezâkî üzerinde etkisi görülmektedir.

Mezâkî'nin yaşadığı XVII. yüzyıl ise klasik Türk edebiyatının olgunlaşma dönemidir ve edebî anlamda çok verimli bir dönem olarak ifade edilebilir. Bu yüzyılda edebiyatta çeşitli arayışlar ortaya çıkmış Sebk-i Hindî, Hikemî tarz gibi yeni akımlar şairlerin şiir dünyalarında etkili olmuştur. Bu yüzyılda Nef'î, Nâbî, Şeyhülislam Yahya ve Nâilî gibi büyük şairler yetişmiştir. Vecdî, Fehîm-i Kadîm, Neşâtî ve Güftî gibi şairlerden oluşan bir arkadaş grubunda bulunan Mezâkî mezkur şairlerle edebî olarak çeşitli etkileşimlerde bulunduğu bilinmektedir. Bu yüzyılda Mezâkî üzerinde yaşadığı yüzyılın ve sonraki devirlerin en büyük kaside üstadı sayılan Nef'î'nin etkisi oldukça yoğun görünmektedir. Ayrıca bu yüzyılda yaşamış olan Nâbî ve Şeyhülislam Yahya'nın bazı şiirleri ile Mezâkî'nin şiirleri arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Klasik Türk edebiyatının son güçlü yüzyılı olan XVIII. yüzyıl divan şiirinde mahallileşme akımının ön planda olduğu ve halk edebiyatı unsurlarının divan şiirine dahil olduğu yüzyıldır. Bu yüzyılın en önemli şairleri Nedim ve Şeyh Galip'tir. Söz konusu şairlerin her ne kadar Mezâkî'den doğrudan etkilendiği söylemek güç olsa da şiirlerinde Mezâkî'nin izlerine rastlamak mümkündür.

Klasik Türk edebiyatında divan şiirinin son temsilcilerinin yetiştiği XIX. yüzyıl ise Yenişehirli Avnî, Keçecizade İzzet Molla, Enderunlu Vâsıf ve Leskofçalı Gâlip gibi divan şiiri anlayışını devam ettiren güçlü şairlerin yaşadığı bir dönem olsa da önceki yüzyıllarda ulaşılan edebî zevke ulaşılamadığı görülmektedir. Bu yüzyılda Tanzimat döneminin meşhur aydınlarından olan yazar ve şair Namık Kemal'in iki şiirinde Mezâkî izleri belirgin olarak görülmektedir.

9. ANLAMA VE NÜSHALARA GÖRE YENİ OKUMA ÖNERİLERİ

Bilindiği üzere Mezâkî Divanı üzerinde ilk çalışmayı Prof. Dr. Ahmet Mermer yapmıştır. Doktora tezi olarak hazırladığı bu çalışmayı daha sonra 1991 yılında kitap haline getirmiş ve "Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni" adı altında yayımlatmıştır. Söz konusu divanın bağlamlı dizinini hazırlayarak ayrıntılı incelemeye tâbi tuttuğumuz bu çalışmada ise divanın elimizde bulunan nüshalar mevcut kitaptaki metinlerle karşılaştırılarak okunmuştur.

Eski Türk edebiyatı metinleri üzerinde çalışma yapanların çok iyi bildiği üzere özellikle el yazması metinler defalarca gözden geçirilerek okunsa, hatta ikinci bir kişi tarafından kontrol edilse dahi gözden kaçan kelimeler, yanlış/hatalı okumalar veya çevriyazı hataları olabilmektedir. Bazen çok iyi bilinen bir kelime bile yanlış okunabilmekte veyahut çevriyazı alfabesinde harf işaretinin çizgisiveya noktası unutulabilmektedir. Buna müstensih hatalarından, basımevi hatalarına kadar pek çok unsur da eklenince hatasız çevriyazıya ulaşmak oldukça zorlaşmaktadır. Özellikle 2000'li yıllardan önce çevriyazısı yapılan metinlerin bilgisayarın olanaklarından yararlanılamadan veya kısmen yararlanılarak hazırlanmış olması çevriyazı metinlerinde yapılan hataları eleştirmeden önce yukarıda belirttiğimiz zorlukların gözönüne alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda elimizdeki bu çalışmanın Prof. Dr. Ahmet Mermer tarafından hangi şartlar altında ve ne tür zorluklarla hazırlandığını anlamak çok da zor değildir.

Ancak akademik bakış açısının bir gereği olarak biz de çalışmamızın bu bölümünde Mezâkî Divanın çevriyazısında anlama ve nüshalara göre yeni okuma önerileri getirme ve yazım birliği sağlamak amacıyla çeşitli düzenlemeler yapma gereği duyduk.

9.1. Mezâkî Divanının Çevriyazısında Okumalara Dair Tespit ve Öneriler

Mezâkî Divanının çevriyazısına dair hatalar bazı kelimelerin beyit anlamını bütünüyle değiştirecek şekilde olabildiği gibi transkipsiyon karakterlerinin hatalı kullanımı, büyük-küçük harflerin yanlış yazılışı ve muhtelif sebeplerden kaynaklanan çeşitli yazım hatalarından oluşmaktadır.

Aşağıda Mezâkî Divanının çevriyazısında beyit anlamını bütünüyle veya büyük oranda değiştiren hatalı okumalara dair tespit ve değerlendirmeler bulunmaktadır.

Divanda "-dür benüm" redifli ilk kasidenin ilk beytinin 2. mısraında geçen"hem-müsteşâr ve hem-müşîrümdür"transkribe edililirken "hem" kelimeleri Farsça önek olarak kullanılan ve önüne geldikleri isme "birlik, beraberlik, eş olma, denk olma vb." anlamlar katan "hem" anlamında kullanılmıştır. Beytin anlam bütünlüğü içerisinde düşünüldüğü zaman söz konusu"hem" kelimelerinin önek olarak kullanılmadıkları anlaşılmaktadır. Dolayısıylasöz konusu beyitte geçen "hem" kelimelerinin "hem…ve hem" şeklinde bağlaç görevinde kullanıldığı aşağıda köşeli parantez içindeki kullanımın şiirin anlam bütünlüğüne daha çok uyduğu değerlendirilmektedir.

"Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serîrümdür benüm
ʿAḳl-ı kül **hem-müsteşâr** ve **hem-müşîrümdür** benüm"[901]
[*hem müsteşâr ve hem müşîrümdür*] [K.1/1]

Divanda "eyler" redifli 8. kasidenin 27. beytinde ikinci mısrada "meżâr" şeklinde okunan kelimenin "*mażârr*" şeklinde okunmasının anlam ve bağlam açısından uygun olduğu değerlendirilmektedir.

"Niẓâm-ı ʿâleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkâr
Hemîşe celb-i nefʿ ü dâyimâ defʿ-i **meżâr** eyler"[902] [K.8/27]
[*mażârr*]

Divanda "eyler" redifli 8. kasidenin 48. beytinde ikinci mısrada "ḳanda ḫâr" şeklinde okunan kelimenin "Ḳandaḫâr" şeklinde okunmasının anlam ve bağlam açısından uygun olduğu değerlendirilmektedir.

"Eger şarḳa teveccüh eylese râyât-ı nuṣretle
Alup Tebrîz ile Şirvânı ḳaṣd-ı **ḳanda ḫâr** eyler"[903] [K.8/48]
[*Ḳandaḫâr*]

[901] Mermer, A. (1991). a.g.e., 167.
[902] Mermer, A. (1991). a.g.e., 186.
[903] Mermer, A. (1991). a.g.e., 188.

Divanda "-sın artırur" redifli 144. gazelin 4. beytinde ikinci mısrada "Kâz" şeklinde okunan kelimelerin "K'ez" şeklinde okunmasının anlam ve bağlam açısından uygun olduğu değerlendirilmektedir.

"Sûz-ı fürḳatle füzûn olsa n'ola şevḳ-i cemâl
Kâz ḥasret şemʿ-i ümmîdüñ żiyâsın artırur"[904] [G.144/4]
[*K'ez*]

Bunların dışında Mezâkî Divanının çevriyazısında birleşik kelimeler yapmaya yarayan Farsça bazı fiiillerin veya eklerin bünyesinde bulunan "k" harfinin "g" veya "g" harfinin "k" şeklinde okunduğu durumlara rastlanmaktadır. Osmanlı alfabesinde aynı harf karakteri ile tanımlanmasından kaynaklanan bu duruma divanın çevriyazısında pek çok defa rastlanması sebebiyle söz konusu fiillerin ve eklerin yazımında birlik sağlanması ihtiyacı hissedilmiş ve Farsça'daki yazılış ve telaffuzları da göz önüne alınarak bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda"efken-efgen", "fikâr: figâr", "fikende: figende", "gede: kede", "keşte: geşte""küşâ: güşâ", "küşâde: güşâde", "küşâyiş: güşâyiş", "küster: güster", "şigâf-şikâf" şeklinde düzeltmeler yapılmıştır.

9.2. Mezâkî Divanı'nda Çevriyazı Birliği Bağlamında Metnin Çevriyazısında Yapılan Değişiklik ve Düzeltmeler

Bu kısımda Mezâkî Divanı'nda metnin çevriyazısında hatalı veya yanlış okumaya dayanmayan, ancak tarafımızca cevriyazı birliğinin sağlanması amacıyla uygun görülen değişiklikler bulunmaktadır. Bu bağlamda aşağıda Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler"[905] adlı makalesi temel alınarak yapılan düzenlemeler bulunmaktadır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında "sahip olmak" anlamında Farsça "dâşten" fiilinin geniş zaman hali ve aynı zamanda son ek olarak bileşik kelimeler yapmaya yarayan "dâr" eki eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılmaktadır. Bu çalışmada söz konusu eki kelime ile birleşik yazma usulü tercih edilmiştir. Aşağıda Mezâkî Divanı'nda muhtelif yerlerde

[904] Mermer, A. (1991). a.g.e., 369.
[905] Ünver, İ. (2008). Çevriyazıda yazım birliği üzerine öneriler. (Düzenleme: Sibel Üst) *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* C.3, S.6, 1-46

mezkûr ekin kullanıldığı kelimeler değiştirilmiş şekilleriyle verilmiştir.

“âbdâr, ʿalemdâr, âyînedâr, bîdâr, Celûdârân, dâġdâr, dildâr, gîsûdâr, ḫâldâr, ḫançerdâr, hevâdâr, Ḥissedâr, jengdâr, ḳafâdâr, kemândâr, mâyedâr, meşʿaledâr, minnetdâr, mîvedâr, nâmdâr, neşvedâr, nümûdâr, pâydâr, perdedâr, raḫnedâr, râzdârân, rûzedâr, sâyedâr, serdâr, silsiledârân, sürmedâr, tâbdâr, tâcdâr, vesmedâr, zindedâr”.

Mezâkî Divanının çevriyazısında eklendiği kelimeye zaman ve mekân anlamı katmaya yarayan Farsça “gâh/geh” ekinin kullanıldığı pek çok kelime bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Aşağıda Mezâkî Divanı’nda mezkûrekin kullanıldığı kelimeler değiştirilmiş şekilleriyle verilmiştir.

“ʿarṣagâh, bârgâh, bismilgeh, bûsegeh, cângâh, câygâh, câygeh, cilvegâh, dergâh, dergeh, ḫ̬âbgâh, ḫaclegeh, ḥaremgâh, ḥavṣalagâh, hûşgeh, ʿıydgâh, ʿişretgâh, işretgeh, kemîngeh, Ḳıblegâh, laġzişgeh, nâ-gâh, naḫçîrgeh, nâsıyegâh, nâzegâh, neẕẕâregâh, nüzhetgeh, pîşgâh, ṣaydgâh, ṣaydgeh, seḥergeh, seḥergâh, sitâyişgâh, ṣubḥgâh, ṭarabgâh, ẕirvegâh”.

Mezâkî Divanının çevriyazısında eklendiği kelimeye yapan, eden ve meslek bildirme görevi üstlenen Farsça “kâr” ekinin kullanıldığı kelimeler de bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Aşağıda Mezâkî Divanı’nda mezkûrekin kullanıldığı kelimeler verilmiştir.

“bestekârân, cefâkâr, derkâr, deryûzekâr, ġarâyibkâr, ḫıredkâr, gilkâr, kâmkâr, keremkâr, kîmiyâkâr, kühenkârî, maġâzîkâr, muʿcizekâr, nâ-bekâr, nâdirekâr, nigûkâr, nigûkârî, saḫtkâr, enâkâr, sikkekârân, siyehkâr, şîvekâr, ṭalebkâr, tebehkâr, zerkâr”.

Mezâkî Divanının çevriyazısında eklendiği kelimeye sahiplik, layıklık ve benzerlik gibi anlamlar katan Farsça “vâr” ekinin kullanıldığı kelimeler de bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Aşağıda Mezâkî Divanı’nda mezkûr ekin kullanıldığı kelimeler bulunmaktadır.

“encümvâr, gûşvâr, hemvâr, nâ-hemvâr, nükteverân, rehvâr, Rüstemvâr,

semendervârî, sezâvâr, şâhvâr, şehvâr, şîrvâr, ṭûṭîvâr”

Mezâkî Divanının çevriyazısında çok sık olmamakla birlikte eklendiği kelimeye benzetme anlamı katmaya yarayan Farsça “sân” ekinin kullanıldığı kelimeler bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Mezâkî Divanı’nda mezkûrekin kullanıldığı “âyînesân, bebrsân, cinânsân, feleksân, ḫurdesân”kelimeleri değiştirilmiş şekilleriyle verilmiştir.

Mezâkî Divanının çevriyazısında Farsça isimden sıfat yapım eki olarak kullanılan “mend” ekinin kullanıldığı kelimeler de bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Çalışmamızda söz konusu ekin kullanıldığı “behremend, derdmend, gilemend, ḥiṣṣemend, müstemend” kelimeleri değiştirilerek verilmiştir.

Mezâkî Divanının çevriyazısında “ġam-zedegân ve ser-ber-zede” kelimelerinde “vurmak” anlamında Farsça “zeden” fiilinin geçmiş zaman hali ve aynı zamanda son ek olarak bileşik kelimeler yapmaya yarayan “zede” eki eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılmamaktadır. Bu çalışmada söz konusu eki kelimeden “-” ile ayırarak yazma usulü tercih edilmiştir.

Mezâkî Divanının çevriyazısında eklendiği kelimeye bulunduğu yeri belirtme anlamı katan Farsça “sâr” ekinin kullanıldığı bazı kelimeler de bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ekle kurulan”çeşmesâr, ḫâksâr, kûhsâr, sengsâr, şâḫsâr, şermsâr” kelimeleri bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında eklendiği kelimeye gözeticilik, koruyuculuk anlamı katan Farsça “bân” çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılmaktadır, ancak bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır. Mezâkî Divanı’nda mezkûrekin kullanıldığı”bâdbân, bâġbân, cihânbân, cihânbânî, derbân, dîdebân, mîzbân, nigehbân, pâsbân, sâyebân” kelimeleribirleşik olarak yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında yer bildiren isim yapma görevinde kullanılan “şen” ekinin kullanıldığı sadece “gülşen” kelimesine rastlanmıştır. Eklendiği kelime olan “gül”den “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında Farsçaüstünlük bildiren ek olan “ter” ekinin kullanıldığı “muḫkemter”, “bihter” ve “kemter” kelimeleri çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılmıştır, bu çalışmada söz konusu ekin birleşik yazma usulü tercih edilmiştir.

Mezâkî Divanının çevriyazısında Farsçabir şeyin çok bulunduğu yeri gösteren isimler yapan ek olan “bâr” ekinin kullanıldığı “cûybâr”, “eşkbâr”, “gevherbâr”, “girânbâr” ve “ḫûnbâr”kelimeleri çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılmıştır, bu çalışmada söz konusu ekin birleşik yazma usulü tercih edilmiştir.

Farsçada isimlere eklenerek söz konusu nesnenin çok bulunduğu yeri belirten isimler yapan “zâr” ekinin kullanıldığı “benefşezâr”, “çemenzâr”, “gülzâr”, “kârzâr”, “ḳıyâmetzâr”, “kişţzâr”, “lâlezâr”, “sebzezâr”, “şûrezâr” kelimeleri; çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılmakla beraber ek bu çalışmada birleşik yazma usulü tercih edilmiştir.

Farsçada isimlerin sonuna gelerek söz konusu ismin karşılığı olan nesneyi içine alan alet adı oluşturan “dân” eki divanda “âyînedân”, “nemekdân” ve “sürmedân” kelimelerinde kullanılmış ve eklendiği kelimeden ayrı yazılmıştır. Bu çalışmada söz konusu ekin birleşik yazma usulü tercih edilmiştir. Ancak Türkçede “bilmek” anlamına gelen “dânisten” fiilinin geniş zaman kökü olan “dân” kelime kökü ile oluşturalan bileşik kelimelerin yazımında söz konusu ekten önce “-” işareti kullanılmıştır. Öneğin; “nâ-dân”, “süḫan-dân”,

Mezâkî Divanının çevriyazısında sonuna geldiği isme sahiplik anlamı katan ek olan “yâr” ekinin kullanıldığı “hûşyâr”, “ḫuşyârî”kelimeleribulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında Farsça isimden sıfat yapan ek olan “nâk” ekinin kullanıldığı “alevnâk”, “ġamnâk”, “tâbnâk”, “ṭarabnâk”, “telḫnâk”, “velvelenâk”, ve “zelzelenâk” kelimeleri kullanılmıştır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden “-” işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında sonuna geldiği isme renk anlamı anlamı katan ek olan “fâm” ekinin kullanıldığı “ġâliyefâm” gülfâm”, “lâlefâm”, “zerdfâm” kelimeleri

bulunmaktadır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında sonuna geldiği isme benzetme anlamı veren Farsça"veş" ekinin kullanıldığı "âne""âyîneveş", "dil-cûveş", "dûzveş", "mehveş", "pervâneveş", "ṣabâveş", "sâyeveş", "sîmâveş" ve "zünbûrveş" kelimeleri kullanılmıştır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında sonuna geldiği isme sahiplik anlamı katan Farsça"ver" ekinin kullanıldığı "behrever""nâmver" ve "nükteverân" kelimeleri kullanılmıştır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında kelimenin sonuna gelerek faaliyet/yapıcılık bildiren Farsça "ger" ekinin kullanıldığı "cilveger""deryûzeger", "ġâretger", "ʿişveger", "kîmiyâger", "raḫneger", "râmişger" ve "rûşenger"kelimeleri kullanılmıştır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

Mezâkî Divanının çevriyazısında Farsça çoğul eki olan "ân" ekinin sonu "e" sesi ile biten isimlerin sonuna gelinde kullanıldığı hali olan "gân" ekinin kullanıldığı "dûşîzegân""küştegân", "mürdegân", "râyegân" ve "teşnegân" kelimeleri kullanılmıştır. Çevriyazı metninde eklendiği kelimeden "-" işareti ile ayrılan bu ek bu çalışmada birleşik yazılmıştır.

9.3. Mezâkî Divanı'nda Bulunmayan İki Gazel

Tezkireler, mecmualar ve cönkler adı duyulmuş veya duyulmamış pek çok şairin bilinen veya bilinmeyen şiirlerini ihtiva etmeleri bakımından oldukça önemli kaynaklardır. Bu bağlamda Mezâkî Divanı'nda bulunmayan şiirlerin tespiti için yaptığımız araştırmalarda Koyunoğlu Müzesi ve Kütüphanesi'nde yer alan Seyyid Ali Konevi

tarafından yazılmış 13596 numaralı Mecmua-i Eş'ar adlı mecmuada[906] Mezâkî'ye ait pek çok şiirin bulunduğunu ve bu şiirler arasında 2 gazelin Mezâkî Divanı'nda yer almadığını fark ettik.

Çalışmamızın niteliği gereği, Mezâkî Divanı'nda yer almayan gazellerin ayrı bir bölümde verilerek incelenmesi daha uygun görülmektedir. Bu bağlamda aşağıda söz konusu gazeller yer almaktadır:

1. *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün*

"Baʿîş-i defʿ-i ġam-ı dünyâ-yı fânîdür şarâb
Anuñ içün ehl-i derdüñ yâr-ı cânıdur şarâb

Mey-güsâr olan ʿaceb mi ġam yimezse bir nefes
Mâye-i ʿayş u ṣafâ-yı câvidânîdür şarâb

Mürde-i ṣad sâle-i derd ü ġamı iḥyâ ider
Âb-ı ḥayvân ger diñilse rûḥ-ı ṣânîdür şarâb

Mest olunca ʿışḳum iẓhâr itmemek mümkin midür
Sâḳiyâ çün kâşif-i râz-i nihânîdür şarâb

Ey Mezâḳî bâdesüz ʿayş u ṣafâ olsun mı hîç
Ḥâṣıl-ı revnaḳ-fezâ-yı şâd-mânîdür şarâb"[907]

2. *Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilâtün Fâʿilün*

"ʿÂşıḳ-ı dil-ḫasteler durmaz fiġân u zâr ider
Ol ṭabîb-i cân u dil ġayrîlere tîmâr ider

[906] Söz konusu eser "Duyar, H. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 numaralı şiir mecmualarının tanıtımı ve 13596 numaralı mecmuanın metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya" künyesi ile çalışılmış bir eserdir.
[907] Duyar, H. (2007). a.g.e., 22

Ġam degül cevr eyler ise baña ol şûḫ-ı cihân
ʿÂşıḳına cevri zîrâ tâ ezelden yâr ider

Çeşm cellâdı olup şemşîr ġamze destine
ʿÂşıḳ-ı bî-dilleri mecrûḥ ider bîmâr ider

Dün viṣâliñ baña iḳrâr eylemişken ol perî
Âh kim bugün yine bilmezlenür inkâr ider

Ey Meẕâḳî n'ola meyl itmezse saña dil-berüñ
Ol şeh-i mülk-i melâḥat sen gedâsın ʿâr ider"[908]

Gazellerden ilki "-dür şarâb" redifli ve 5 beyitten oluşmaktadır. Mezâkî'nin edebî mizacının en önemli özelliklerinden biri olan rindane bir üslupla yazılmıştır. İkinci gazel ise "ider" redifli ve ilk gazel gibi 5 beyitten oluşmaktadır ve âşıkâne bir üslupla yazılmıştır.

9.4. Bölüm Sonu Değerlendirmesi (Mezâkî Divanının Çevriyazısı ve Anlama Nüshalara Göre Yeni Okuma Önerileri)

"Anlama ve Nüshalara Göre Yeni Okuma Önerileri" adlı bölümde Mezâkî Divanının çevriyazısında tarafımızca tespit edilen hatalı okuma, baskıdan kaynaklanan yazım hataları veya çeşitli yazım yanlışları tespit edilerek düzeltilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda yapılan değişiklik ve düzeltmeler büyük oranda çevriyazı harflerinin veya büyük/küçük harflerin hatalı ya da yanlış kullanımından kaynaklanan, ancak hatalı okunan şeklinin farklı anlama sahip bir kelime olmaması sebebiyle beytin anlamlandırılmasında büyük bir farklılık yaratmayan kelime ve terkiplerden oluşmaktadır. Mezâkî Divanı'nda çevriyazı birliği bağlamında metnin çevriyazısında yapılan değişiklik ve düzeltmelerde Prof. Dr. İsmail Ünver'in "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesi esas alınarak çevriyazı bağlamında çeşitli değişikliklerde bulunulmuştur.

Bu bölümde ayrıca Mezâkî Divanı'nda bulunmayıp tarafımızca yapılan araştırma sonucu bir mecmua ile ilgili yapılan çalışmada fark ettiğimiz Mezâkî'nin iki gazeline de yer verilmiştir.

[908] Duyar, H. (2007). a.g.e., 22-23

10. SONUÇ

Bu çalışmada XVII. yüzyıl divan edebiyatı şairlerinden olan Mezâkî'nin tek eseri olan divanının bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü hazırlanmış ve söz konusu divan incelemeye tâbi tutulmuştur. Bu bağlamda, öncelikle metinlerdeki kelime ve kelime gruplarını tür, işlev, sıklık vd. yönlerden tasnif etmeye olanak veren *Tebdiz* sistemi kullanılarak divanın bağlamlı dizini hazırlanmış, daha sonra ise elde edilen veriler ve haricî çalışmalar doğrultusunda Mezâkî Divanı biçim, içerik ve üsluba dair birçok yönden incelenmiştir.

Prof. Dr. Ahmet Mermer'in doktora tezi olarak hazırladığı ve "Mermer, A. (1991). Mezâkî: Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkidli Metni. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu, Ankara" şeklinde yayımlanan bu divanın tenkitli metninin hazırlanmasında Mermer tarafından yararlanılan nüshalar tarafımızca kontrol edilerek tekrar okunmuştur.

Osmanlı imparatorluğunda önemli şairlerin yetiştiği ve edebî yönden çok verimli olan XVII. yüzyılda yaşayan Mezâkî; devrinde çeşitli şair ve önemli şahısların ortamlarında bulunmuş ve itibar sahibi olmuş bir şairdir. Yaşadığı dönemde birçok padişah ve devlet adamı gören Mezâkî'nin rahat ve huzurlu bir yaşam sürdüğü bilinmektedir. Hayatın zevklerinden hoşlanan, içki ve eğlence meclislerini seven, yeri geldiğinde zâhide çatmaktan da imtina etmeyen Mezâkî'nin rint/kalender yapısının yanında âşıkâne söyleyişi de bulunmakta ve şiirlerinde âşık, maşuk, rintlik, meyhane, şarap, felek, baht, üzüntü, sevinç, kavuşma ve ayrılığa dair kelime ve kelime gruplarını yoğun olarak kullandığı görülmektedir. Şiirlerinde yer yer kendini Urfi, Tâlib gibi İran şairleriyle mukayese eden Mezâkî, şiirlerinde kendini övme konusunda Nef'î'yi hatırlatmaktadır.

Mezâkî ilâhî aşka ulaşmaya çalışan ve tasavvufî şiirler söyleyen bir şair değildir. Mevlevî bir şair olsa da şiirlerinde mecliste mest olmuş bir âşık tasvirine oldukça sık rastlanmaktadır. Onun şiirlerinde çoğu zaman âşık tutkundur, sevgili yolunda Mecnun gibi perişandır ve divâne olmuştur. Mezâkî'nin şiirlerinde sevgili ise siyah saçı, ay yüzü, servi boyu; hilâl kaşı, gül yanağı, ahu gözleri, cellât gamzesi, ok kirpikleri, amber kokulu ayva tüyleri, gonca gibi ağzı ve la'l dudakları ile divan şiirinin sevgili profilini oldukça belirgin bir şekilde yansıtmaktadır. Kendi şiirlerinde üstünlük iddiasında olan bir şair olarak

Mezâkî'nin şiirlerinde rakip ise çok az söz konusu edilmektedir.

Güftî'nin *Teşrifâtü'ş-şuârâsı,* Safâyi Tezkiresi, Rızâ Tezkiresi ve Esrar Dede gibi önemli tezkirelerde övgüyle söz edilmiş bir şair olan Mezâkî'nin divanında 29 kaside, 441 gazel, 9 tarih, bir müseddes, bir kıt'a bir rubai ve 12 müfret olmak üzere 494 şiir bulunmaktadır. Nazım şekilleri yönünden pek çok divanda olduğu gibi en çok kullanılan nazım şekli gazeldir. Divandaki şiirlerin tamamına yakını redifli ve büyük çoğunluğu mürekkep kafiyeden oluşmaktadır. Divanda bazı şiirlerde kafiye kusurlarına rastlanmakla birlikte söz konusu kusurlar şairin edebî değerini azaltacak derecede çok değildir. Mezâkî Divanı'nda şiirler aruzun 9 bahri ve 19 vezni ile yazılmıştır. En çok kullanılan bahirler remel ve hezec bahirleridir. En çok kullanılan vezinler ise "Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün" 94 şiir (% 19), "Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün" 90 şiir (% 18,2), ve "Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün Mefâ'îlün" 90 şiir (% 18,2) şeklindedir. Mezâkî Divanı'nda bulunan şiirlerden 29 kasidenin büyük çoğunluğunun nazım türü methiyedir. Gazeller arasında da nevruziye, bahariye, şehrengiz gibi türlere giren birkaç şiir bulunmaktadır.

Mezâkî Divanı'nda Farsça tamlamalar divanın önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Mezâkî'nin dilini günümüz bakış açısıyla ağır ve süslü olarak nitelendirmek mümkündür. Bunun yanında divanda genellikle birleşik fiillerden oluşan çok sayıda deyim kullanılmaktadır.

Mezâkî gibi rint karakterli bir şairin dilinde her ne kadar tasavvuf terminolojisine dair ifadeler bulunsa da Mezâkî'nin kavuşmak istediği sevgili beşerdir. O dünyadaki sevgiliye kavuşmak istemektedir. Mezâkî'nin şiirlerinde sevinç ve üzüntü kavramları divan şiirinin klasik bakış açısı ile paralel niteliktedir. Onun rint üslubunun bir niteliği olarak genel olarak aşk acısından dolayı üzüntü içerisinde olmakla birlikte şiirlerini üzüntü, keder ve gamla olgunlaştırdığı da görülmektedir. Mezâkî'nin şiirlerinde, pek çok divan şairinde olduğu gibi, kavuşma ve ayrılık dünyevî sevgili veya -özellikle kasidelerde- memduha yöneliktir. Mezâkî'nin şiirlerinde rint mizacının sonucu olarak ağlamaya dair kelime ve kelime grupları yoğun olarak kullanılmakta, beklentiler ise divan şiirinin geleneksel yapısı içerisinde âşığın sevgiliye kavuşma beklentisi ve kasidelerde memduhun iltifat ve ihsanına nail olma beklentisi şeklinde oluşmaktadır. Mezâkî Divanı'nda şikâyet ise çoğunlukla sevgiliden olmak üzere felekten, talihten, bahttan ve zamandandır. Mezâkî'nin şiirlerinde

şahsî korkular önemli bir yer işgal etmekte ve bu korkular daha çok maşuk etrafında veya etkisiyle oluşmaktadır. Bunun yanında özellikle kasidelerde düşmanın korkuları da görülmektedir. Mezâkî'nin şiirlerinde şarabın etkisiyle oluşan mestliğin verdiği korkusuzluk dikkat çekicidir.

Mezâkî Divanı'nda Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa, IV. Mehmet ve IV. Murat'ın pek çok şiirde söz konusu edildiği görülmekte, özellikle Köprülüzade Fâzıl Ahmet Paşa için yazılmış pek çok şiir ve beyit bulunmaktadır. Ayrıca Cem/Cemşid, Rüstem, İskender, Urfî-i Şirâzî, Hz. Hızır, Hz. İsâ/Mesih, Hz. Süleymân, Leyla ile Mecnun/Kays, Hüsrev ü Şirin, Ferhat ile Şirin ve Yusuf u Züleyha isimlerinin şiirlerde çeşitli sebeplerle birçok beyitte söz konusu olduğu görülmektedir.

Mezâkî'nin kendinden önce yaşamış veya çağdaşı birçok şairle benzer redifli şiirlere sahip olduğu görülmekte, bunun yanında kendinden sonra yaşamış birçok şairi de etkilediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Mezâkî'nin XV. yüzyılın önemli şairleri olan Ahmet Paşa ve Necâtî'den etkilenmekle birlikte, XVI. yüzyılda özellikle Bâkî'den oldukça fazla etkilendiği görülmektedir. Yine XVI. yüzyılda Hâyâlî'nin de Mezâkî'nin beğendiği şairlerden olduğu anlaşılmaktadır. Yaşadığı yüzyıl olan XVII. yüzyılda ise Mezâkî'nin özellikle Nef'î'den etkilendiği görülmekte, Vecdî, Fehîm-i Kadîm, Nâilî, Cevrî, Neşâtî, Güftî, Şeyhülislam Yahya, Rüşdî, Sükkeri ve Nâbî gibi şairlerle redif ve hayal ortaklıklarına sahip pek çok şiirinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Mezâkî'nin pek çok şiirinde XVII. yüzyılda klasik Türk şiirinin dünyasına dahil olan Sebk-i Hindî bağlamında birçok özgün hayale ve orijinal ifadeye rastlanmaktadır. XVIII. yüzyıl divan edebiyatında Mezâkî'nin doğrudan olmasa da dolaylı olarak Nedim ve Şeyh Galip'in şiir dünyasında etkili olan şairlerden biri olduğu görülmektedir. Divan edebiyatının son yüzyılı olan ve devrin kapandığı yüzyıl olan XIX. yüzyılda ise Namık Kemâl'in Mezâkî'nin iki şiirine nazire yazdığı tespit edilmiştir.

Mezâkî'nin edebî şahsiyetinde Sebk-i Hindî etkisinin ne kadar olduğuna dair kesin bir yargıda bulunmak elbette mümkün görünmemektedir. En azından yaşadığı yüzyıl, bulunduğu edebî ortam ve en önemlisi şiirlerinde kullandığı Sebk-i Hindî'ye dair çeşit unsurlar göz önüne alındığında Mezâkî'nin söz konusu şiir akımının farkında olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda Mezâkî'de, "tabiî bir dil, ince zengin hayali, temiz ve ahenkli söyleyişi, hayatın zevkini duyuran rindâne hisleri bakımından halis şiir anlayışının üslubu hakimdir.

Sonuç olarak XVII. yüzyıl klasik Türk şiiri şairlerinden olan ve Prof. Dr. Ahmet Mermer'in ifadesiyle Bâkî-Nedim çizgisinde önemli bir şair olarak Mezâkî'nin tek eseri olan divanı üzerine yapılan bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük ve eser incelemesinin; edebiyat tarihine, devrin edebî yapısının ortaya konulmasına ve en önemlisi klasik Türk edebiyatı metinlerinin doğru anlaşılmasına önemli katkıda bulunacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

Abdullah, F. (1955). Namık Kemal'in Midili'de yazdığı manzum ve mensur eserler. *Türkiyat Mecmuası,* C.12., 57-90.

Akay, H. (1995). *İslamî terimler sözlüğü.* (2.b). İstanbul: İşaret Yayınları.

Akaya, H. (2000). *Süleyman. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 60-62.

Akdağ, A. (2014). Bir tedavi yöntemi olarak "kan aldırmak" ve klasik Türk şiirindeki kullanımı. *Gazi Türkiyat,* Bahar, 169-187.

Akkuş, M. (2018). *Nef'i dîvânı*, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.

Aksoyak, İ. H. (2009). XVII. Yüzyıldan Tescilli Bir Köçek: Behzat. *Milli Folklor* Y.21., S., 84. 127-129.

Akyüz, K., Beken, S., Yüksel, S. (2000). *Fuzûlî Divanı.* Ankara: Akçağ Yayınları.

Albayrak, N. (1995). *Ferhad ve Şîrîn.* TDVİA. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 388-389.

Alparslan, A. (1989). *Ali Tebrîzî, Mîr. TDVİA*. (C.2), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455-456.

Alper, Ö. M. (1999). *İbn Sînâ. TDVİA.* (C.20), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 319-322.

Ay, M. (2011). İşarî tefsirlerde Hz. Meryem. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi.* S.25, 123-138.

Banarlı, N. S. (1983). Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.1., İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Batıislam, D. (2003). 15. yüzyıl divan şiirinde halk kültürü. *Folklor/Edebiyat,* S.1., 123-130.

Bayram, P. (2009). Necâtî Beg'in "gayrı" redifli gazeline XVI. asırda Fuzûlî'nin ve Seyyid Nigârî'nin nazireleri. Zavotçu G. (Editör), 1. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu. 15-17 Nisan 2009, "Ölümünün 500. Yılında Şair Necati Beğ Anısına" Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, 643-651.

Bilkan, A. F. (2011). *Nabi Divanı*, (2. Baskı), C.2., Ankara: Akçağ.

Bozkurt, F. (2007). XVI. Yüzyıla Ait Bir Şair Mecmuası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Câfer. E. (2012). Fuzûlî şiirinin vezni. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi.* (Türkiye Türkçesine Aktaran: Günay Kâzım Çatalkaya), S. 9, 167-194.

Ceylan, S. (2010). *Şems-i Tebrîzî*. *TDVİA*. (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 511-516.

Coşkun, M. (2001). Nâbî'nin Tuhfetü'l-harameyn adlı seyahatnâmesinin edebî kaynakları. *İlmî Araştırmalar.* 12. İstanbul, 63-72.

Coşkun, M. (2011). Klasik Türk şairinin poetikası üzerine. *Bilig.* S.56., 57-80.

Çağman, F. (1992). *Bihzâd. TDVİA.* (C.6), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 147-149.

Çapan, P. (2005). Mustafa *Safâyî Efendi, tezkire-i Safâyî (nuhbetü'l-âsâr min fevâ'idi'l-eş'âr) inceleme-metin-indeks.* Ankara: AKM Yayınları.

Çatoviç, A. (2012). Bosnalı divan şairlerinde mahallîleşme. *Motif akademi Halkbilimi Dergisi.* (Temmuz-Aralık), Balkan Özel Sayısı II

Çelebi, İ. (1998). *Hızır. TDVİA.* (C.17), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 406-409.

Çeltik, H. (2013). *Rumeli şairlerinin şiir dünyası*. Ankara: Kurgan Edebiyat Yayınları.

Çiçekler, M. (2008). *Sa'dî-i Şirâzî. TDVİA.* (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 405-407.

Çotuksöken, Y. (1994). *Deyimlerimiz*. İstanbul: Özgül Yayınları, 8 [Akt. Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler. *Bilig.* Kış. S.44, 91.]

Deger, M. B (2017), Sebk-i Hindî etkisi bağlamında Mezâkî Divanı'nda alışılmamış bağdaştırmalar, *Kesit Akademi Dergisi, The Journal of Kesit Academy,* 2017/10, s. 645-679.

Demir, C. (2007). Türkiye Türkçesi gramerlerinde isim tamlaması sorunu ve bir tasnif denemesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies,* C. VII, S. 1, 27-54.

Demirel, Ş. (2009). XVII. yüzyıl klasik Türk şiirinin anlam boyutunda meydana gelen üslup hareketleri: Klasik Üslup-Sebk-i Hindî-Hikemî Tarz-Mahallileşme. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* Vol. 4/2, s. 246-273

Derdiyok, Ç. (2012). "Rû be-kâfa gelmek" deyimi üzerine. *Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu (20-22 Ekim 2011) Bildirileri*, Adana, 109-117.

Devellioğlu, F. (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik lûgat.*(Yayına hazırlayan: Aydın Sami Güneyçal), (17.baskı), Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, Cem. (2004). *Örneklerle Türk şiir bilgisi.* Ankara: TDK

Dinçer, A. (2004). Âşık Veysel'in şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmalar, *TÜBAR*, XV. s. 231-242.

Durmaz, G. (2005). Divan şiirinde rind. *U. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Y.6, S.8. 57-76.

Durmuş, İ. (2003). *Leylâ ile Mecnûn. TDVİA.* (C.27), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 159-160.

Durmuş, İ., Öztürk, M., Pala, İ., (2001). *Kafiye. TDVİA.* (C.24), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 149-153.

Durmuş, İ., Öz, M. (2008). *Sahbân el-Vâilî. TDVİA.* (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 511-512.

Duyar, H. (2007). Koyunoğlu Müzesi Kütüphanesi'ndeki 11452, 12548, 13596 numaralı şiir mecmualarının tanıtımı ve 13596 numaralı mecmuanın metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Düzenli, M. B., Özavcı F. (2018). Düzenleyeni bilinmeyen bir şiir mecmuası. *DÜSBED, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Y.10, S.20., 128-202.

Ekici, H. (2006). Sahhâf Rüşdî ve Divanının Tenkitli Metni, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Elmalı, H. (1997). *Hassân B. Sâbit. TDVİA.* (C.16), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 399-402.

Emecen, F. (2009). *Selim I, TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 407-414.

Emecen, F. (2010). *Süleyman I. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 62-74.

Erkan, M. (1999). *Hüsrev ve Şîrîn. TDVİA.* (C.19), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 53-55.

Ertem, R. (1995). *Yahya divanı.* Ankara: Akçağ.

Fayda, M. (2005). *Muhammed.* TDVİA. (C.30), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 408-423.

Fayda, M. (2007). *Ömer, TDVİA.* (C.34), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 44-51.

Fığlalı, E. R. (1989). *Ali. TDVİA.* (C.2), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 371-374.

Gök, S. (2017). Hayretî Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Güngör, Ö. (2015). Mecmû'a-i Eş'âr ve Fevâid (03 Gedik 18228) İnceleme Tıpkıbasım, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.

Güzelyüz, A. (2012). *Ömer Hayyam: Rubailer. Şark Klasikleri: Fars Edebiyatı.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Gürbüz, A. İ. (2018). Mecmû'atü'l-letâif ve sandûkatü'l-maârif. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

Harman, Ö. F. (1995). *Eyyûb. TDVİA.* (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 16-17.

Harman, Ö. F. (2000). *Süleyman. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 56-60.

Harman, Ö. F. (2000). *Îsâ. TDVİA.* (C.22), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 465-472.

Harman, Ö. F. (2007). *Nûh. TDVİA.* (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 224-227.

Harman, Ö. F. (2006). *Mûsâ*. TDVİA. (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 207-213.

Harman, Ö. F. (2013). *Yûsuf. TDVİA.* (C.44), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1-5.

Harman, Ö. F. (2013). *Ya'kûb. TDVİA.* (C.43), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 274-276.

İlgürel, M. (1999). *Hüseyin Paşa. TDVİA.* (C.19), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 4-6.

İlgürel, M. (2002). *Köprülü Mehmed Paşa. TDVİA.* (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 258-260.

İpekten, H. (1990). *Na'ilî divanı.* Ankara: Akçağ.

İpşirli, M. (1991). *Âsaf. TDVİA.* (C.3), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455.

İsen, M. Horata, O., Macit M., Kılıç F., Aksoyak, İ, Hakkı. (2011). *Eski Türk edebiyatı el kitabı.* (6.baskı), (Editör: Mustafa İsen). Ankara: Grafiker Yayınları.

Kanar, M. (1996). *Firdevsî. TDVİA.* (C.13), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 125-127.

Kanar, M. (2007). *Nizâmî-i Gencevî. TDVİA.* (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 183-185.

Kanar, M. (2010). *Farsça-Türkçe Sözlük*. 2.b., Ankara: Say Yayınları.

Kaplan, M. (1996). *Neşâtî divanı.* İzmir: Akademi Kitabevi.

Karadağ, S. (2015). Milli kütüphanede kayıtlı 06 mil yz. a 2860 numaralı şiir mecmuası. *SÜTAD.* Güz (38), 177-212.

Karahan, A. (1995). *Enverî. TDVİA.* (C.11), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 267-268.

Karaismailoğlu, A. (2009). *Selmân-ı Sâvecî. TDVİA*. (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 446-447.

Kaya, M. (2000). *İskender. TDVİA.* (C.22), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 555-557.

Kaya, H. (2011). 18. yüzyıl şairi Âsaf'ın nazireleri. *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi.* S. 24, 179-220

Kazan, Ş. (2004). Divan şiirinde önemli bir leithmotif: sühan redifli şiirler. *Çankaya Üniversitesi Journal of Arts and Sciences.* C.2., S.2., 75-103.

Kılıçarslan, O. (2016). Hayali Bey Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kırlangıç, H. (2010). *Tâlib-i Âmûlî. TDVİA.* (C.39), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 505-506.

Koca, F. (2000). *İbnü'l-Hümâm. TDVİA.* (C.21), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 87-90.

Koçak, İ. (1988). *Ahveş El-Evsat. TDVİA.* (C.1), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 526.

Kolçak, Ö. (2012). XVII. Yüzyıl Askerî Gelişimi ve Osmanlılar: 1660–64 Osmanlı-Avusturya Savaşları, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kolçak, Ö. (2014). "… Cümle Palankaları Küffâr Aldı …": Osmanlı-Habsburg savaşında dezenformasyon, propaganda ve siyasî İktidar. *Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies,* XLIII. 165-192.

Korkmaz, Z. (2003). *Gramer terimleri sözlüğü,* XXIV, (Genişletilmiş 2. baskı), Ankara: TDK Yayınları.

Kurnaz, C. (1987). *Hayâlî Bey dîvânı tahlili.* Ankara: Kültür ve turizm Bakanlığı Yayınları.

Kurtuluş, R. (2006). *Muhteşem-i, Kâşânî. TDVİA*. (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 77-78.

Kurtuluş, R. (2007). *Örfî-i Şirâzî. TDVİA.* (C.34), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 96-97.

Küçük, S. (2011). *Bâkî divanı.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.

Levend, A. S. (1984). *Divan edebiyatı: kelimeler ve remizler*, *mazmunlar ve mefhumlar*. (4.b.) İstanbul: Enderun.

Macit M. (2004). *Divan şiirinde âhenk unsurları*. İstanbul: Kapı Yayınları.

Macit, M. (2012). *Nedîm divanı.* Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, www.kulturturizm.gov.tr.

Mengi, M. (2009). Divan şiiri estetiği açısından i'câz. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Prof. Dr. Hüseyin Ayan Özel Sayısı,* Erzurum, S.39., 135-146.

Mermer, A. (1991). *Mezâkî: hayatı, edebî kişiliği ve divanının tenkidli metni.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu.

Mermer, A. (2004). *Mezaki Süleyman Efendi*. *TDVİA.* (C.29), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 515.

Mermer, A., Deniz, S., Bayram, Y., Alıcı, L., Eflatun, M., Keskin N, K., (2014). *Üniversiteler için eski Türk edebiyatına giriş.*(10. baskı), Ankara: Akçağ.

Ocak, A. Y. (1996). *Hacı Bektâş-ı Velî. TDVİA.* (C.14), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 455-458.

Okçu N. (1993). *Şeyh Galib: Hayatı, edebî kişiliği, eserleri, şiirlerinin umumî tahlili ve divanının tenkildi metni.* C.2, Ankara: Kültür bakanlığı Yayınları.

Okumuş, Ö. (1993). *Abdurrahman Câmî. TDVİA.* (C.7), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 94-99.

Olguner, F. (1994). *Eflâtun. TDVİA.* (C.10), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 469-476

Öngören, R. (2000). *İbrahim b. Edhem. TDVİA.* (C.21), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 293-295

Öngören, R. (2004). *Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî. TDVİA.* (C.29), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 441-448.

Örs, D. (2009). *Siyâvuş. TDVİA.* (C.37), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 308-309.

Özaydın, A. (2007). *Nizâmülmülk. TDVİA.* (C.33), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 194-196.

Özaydın, A. (2009). *Sencer, TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 507-511.

Özcan, A. (1995). *Feyzî-i Hindî. TDVİA*. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 523-525.

Özcan, A. (2002). *Köprülüzade Fazıl Ahmed Paşa. TDVİA.* (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 260-263.

Özcan, A. (2002). *Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa.* TDVİA. (C.26), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 263-265.

Özcan, A. (2003). *IV. Mehmed. TDVİA.* (C.28), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 414-418.

Özgüdenli, O. G. (2012). *Vassâf. TDVİA.* (C.42), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 558-559.

Öztürk, Z. (2013). *Züleyha. TDVİA.* (C.44), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 552-553.

Pala, İ. (2005). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü,* İstanbul: Kapı Yayınları.

Pala, İ. (2009). *Sedd-i İskender. TDVİA.* (C.36), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 276-277

Pazarbaşı, E. (2003). *Mehmet Efendi, Vânî. TDVİA.* (C.28), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 458-459.

Sakallı, F. (2008). Türk şiirinde "redif" ve batı şiirindeki karşılığı. *Gazi Türkiyat.* Güz, S.3

Sebzecioğlu, T. (2016). *Dilbilim kavramlarıyla Türkçe dilbilgisi.* İstanbul: Kesit Yayınları.

Serin, M. (2010). *Şâh Mahmûd Nişâbûrî. TDVİA.* (C.38), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 256-257.

Somel, S.A. (2014). *Osmanlı imparatorluğu ansiklopedisi.* (Çev. Nurettin Elhüseyni), İstanbul: Alfa Tarih.

Şahinoğlu, M. N. (2002). *Kemâl-i Hucendî. TDVİA.* (C.25), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 226.

Şemsettin Sami. (2007). *Kâmus-ı Türkî,* İstanbul: Çağrı Yayınları.

Şener, H. İ. (2001). *Kârûn. TDVİA.* (C.24), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 520.

Şentürk, A. A. (1999) *Osmanlı şiiri antolojisi.* İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Şişman, B., Kuzubaş, M. (2012). *Şehnâme'nin Türk kültür ve edebiyatına etkileri*, İstanbul: Ötüken Yayınları.

Tanyıldız, A. (2013). Süleymaniye kütüphanesindeki 1211 numaralı na't ve mi'râciyye mecmûası. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* C.8, S.1, 525-547.

Tarlan, A. N. (1992). *Hayâlî divanı.* Ankara: Akçağ.

Tarlan, A. N. (1992). *Ahmet Paşa divanı.* Ankara: Akçağ.

Tarlan, A. N. (1992). *Necati Beg divanı.* Ankara: Akçağ.

Tefazzülî, A. (1995). *Enûşirvân. TDVİA.* (C.11), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 255.

Teker A. D., Erol E. vd. (2009). *Üniversiteler için Türk dili el kitabı.* (Editör: Mustafa Durmuş), Ankara: Grafiker Yayınları.

Tokmak, A. N. (2012). *Vâmık ile Azrâ. TDVİA.* (C.42), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 503-504.

Tosun, N. (2009). *Veysel Karanî, TDVİA.* (C.43), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 74-75.

Tökel, D. A. (2000). *Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar: Şahıslar Mitolojisi,* Ankara: Akçağ Yayınları.

Tuncer, E. (2016). Sükkerî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük], Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Turan, S. (2009). Divan şairlerinin "zevrak" etrafında oluşturdukları benzetme dünyası. *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* C.4, S.2, 1039-1071.

Tülücü, S. (1997). *Hâtim et-Tâî. TDVİA.* (C.16), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 472-473.

Uludağ, S. (1992). *Bâyezîd-i Bistâmî. TDVİA.* (C.5), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 238-241.

Uludağ, S. (1997). *Hallâc-ı Mansur. TDVİA*. (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 377-381.

Ünver, İ. (2008). Çevriyazıda yazım birliği üzerine öneriler. (Düzenleme: Sibel Üst) *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic,* C.3, S.6, 1-46

Üzgör, T. (1991). *Fehim-i Kadim: hayatı, sanatı, divanı, metnin bugünkü Türkçesi.* Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu.

Üzgör, T. (1995). *Fehîm-i Kadîm. TDVİA.* (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 295-296.

Yavuz, Y. Ş. (1988). *Âdem. TDVİA.* (C.1), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 358-363.

Yazıcı, T. (1994). *Efrâsiyâb. TDVİA.* (C.10), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 478-479.

Yazıcı, T. (1995). *Ferrûhî-i Sistânî. TDVİA*. (C.12), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 410-411.

Yazıcı, T. (1997). *Hâfız-ı Şîrâzî. TDVİA.* (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 103-106.

Yazıcı, T. (1997). *Hâkânî-i Şirvânî. TDVİA.* (C.15), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 168-170.

Yıldırım, N. (2008). *Fars mitolojisi sözlüğü.* İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Yıldırım, N. (2008). *Rüstem-i Zâl. TDVİA.* (C.35), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 294-295.

Yılmaz, K. (2001). *Güftî ve Teşrifâtü'ş-Şuârâsı.* Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Yılmaz, F. B. (2014). Divan edebiyatında nakş ve nakkaş 1: İlk yüzyıllar. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 12, 13-28.

Yılmazer, Z. (2006). *IV. Murad. TDVİA.* (C.31), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 177-183.

Yücetürk, O. S. (1992). *Belkıs. TDVİA.* (C.5), Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 420-421.

Zavotçu, G. (2006). *Divan Edebiyatı: Kişiler-Kişilikler Sözlüğü.* Ankara: Aydın Kitabevi.

Zavotçu, G. (2009). *Zehr-i Mâr-zâde Seyyid Mehmed Rızâ: hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve tezkiresi.* Kocaeli:T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.

İnternet: TDK, Büyük Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr [Erişim Tarihi: 20.08.2017]

İnternet: TDK, Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr [Erişim Tarihi: 28.03.2018]

İnternet: Yekbaş, H. (2014). *Vecdî, Abdülbâkî,* Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1900 [Erişim Tarihi: 12.04.2018]

İnternet: Şâmil İslam ansiklopedisi, http://www.sevde.de [Erişim Tarihi: 12.01.2017]

İnternet: http://hesapmakinesi.com/yuzde.html [Erişim Tarihi: 20.01.2018]

İnternet: https://ganjoor.net/hafez/ghazal/sh40/ [Erişim Tarihi: 15.02.2017]

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : DEGER, Mete Bülent
Uyruğu : T.C.
Doğum tarihi ve yeri : 1979, İskenderun
Medeni hali : Evli
Telefon : 0545 714 5812
Faks : ……
e-mail : mazenderani@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyettarihi
Doktora	Gazi Üniversitesi (Eski Türk Edebiyatı)	-
Yüksek Lisans	Mersin Üniversitesi (Türk Dili ve Edebiyatı)	2014
Yüksek Lisans	Anadolu Üniversitesi (Eğitim Bilimleri)	2010
Lisans	Atatürk Üniversitesi (Türk Dili ve Edebiyatı)	2008

İşDeneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011-Devam Ediyor (Arş. Gör)	Mersin Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce:ÜDS, 2009(Bahar), Puan: 72.5

İngilizce: KPDS, 2012(Bahar), Puan: 63.75

Farsça:YDS, 2014(Bahar), Puan: 58.75

Yayınlar

Uluslararası Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler

1- DEGER, M. Bülent, "Nâbî'nin Türkçe Divanında Hiciv", The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 5, Issue 1, p.75-96, February 2012 (Doi Number :http://dx.doi.org/10.9761/JASSS_56)

2- DEGER, M. Bülent&FIRATLIGİL, Z. İrem, "Anadoluda Evren(Evran) İnanışı ve Bu İnanışın Kökenleri", The Journal of Academic Social Science Studies, Volume 5, Issue 2, p.75-81, April 2012 (Doi Number :http://dx.doi.org/10.9761/JASSS_122)

3- DEGER, M. Bülent, "Tâhirü'l-Mevlevî'nin İstinsah Ettiği Müellifi Bilinmeyen Bir 'Ta'bîrnâme' Üzerine", Türük -Uluslararası Dil, Edebiyat ve Halkbilimi Araştırmaları Dergisi, Y.3, S.5, s.105-114, Temmuz, 2015 (Doi Number :

http://dx.doi.org/10.12992/TURUK164)

4- COŞKUN, Nilgün Ç., DEGER&M. Bülent, "İcra Ortamında Hatay Efsaneleri", Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi, 2017/2, s. 91-109

5- DEGER, M. Bülent, "Sebk-i Hindî Etkisi Bağlamında Mezâkî Divanı'nda Alışılmamış Bağdaştırmalar", Kesit Akademi Dergisi, The Journal of Kesit Academy, 2017/10, s. 645-679 (Doi Number :http://dx.doi.org/10.18020/kesit.1274)

Ulusal Hakemli Dergilerde Yayınlanan Makaleler

1- DEGER, Z. İrem, DEGER&M. Bülent, "Hatay'ın Dörtyol İlçesi Halk Kültüründe Yılanlarla İlgili İnanışlar ve Bu İnanışların Kökenleri", Türk Kültürü Araştırmaları Dergisi, 2014/2, s.119-132

2- DEGER, M. Bülent, "Hayâlî'nin "Bilmezler" Redifli Gazelinin Ontolojik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi", Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Vol/Cilt:2, No/Sayı:3, 2015, s. 60-74

Kitap İçinde Bölüm/Makale Yazarlığı

1- DEGER, M. Bülent, "Hatay'ın Dörtyol İlçesi Halk Hekimliğinde Yılancılık (Yılan Ocağı)", Yılan Kitabı, Ed.: Emine Gürsoy Naskali, Kitabevi, İstanbul, 2014, s.183-196 ISBN: 978-605-4907-36-6

2- "Ali Haydar: Milli Terbiye" (Editör: Mehmet Kanar), (Çevrimyazı ekibi: Mete Bülent DEGER vd.) Doğu Kitabevi, 2016, ISBN: 978-605-9093-62-0

Uluslararası Bilimsel Toplantılarda Sunulan Bildiriler

1- Nâbî'nin Türkçe Divanında Hiciv, I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Sempozyumu, Mersin Üniversitesi, 21-23 Nisan 2011

Editörlük (Bildiri kitabında)

1- "Yeniceli Âşık Sıdkî Baba ve Popülerlik Çerçevesinde Kültür-Sanat Sempozyumu Bildirileri" 13-14-15 Ekim 2016 Mersin, Yayıma Hazırlayanlar: Prof. Dr. Nilgün Çıblak COŞKUN-Arş. Gör. Mete Bülent DEGER, Mersin Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Mersin, 2017. (ISBN: 978-605-5274-20-7)

Projeler

1- Hatay Efsanelerinin Bağlam Merkezli Halk Bilimi Kuramları Açısından İncelenmesi, Bap Yüksek Lisans Projesi, Mersin Üniversitesi, Dan.: Doç. Dr. Nilgün Ç. COŞKUN

2- Nâbî'nin Türkçe Divanında Hiciv, Bap Hızlı Destek Projesi, Mersin Üni.

3- Tebdiz Projesi, Gazi Üniversitesi, Araştırmacı Doktora Öğrencisi, Dan.: Prof. Dr. İsmail Hakkı Aksoyak

EKLER

EK 1: Mezâkî Divanı Bağlamlı Dizini

[SÖZLÜK KULLANMA KLAVUZU]

- Mezâkî Divanının Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğünün hazırlanmasında Latin alfabesi esasına dayanan sıralama metodu kullanılmıştır.

- Sözlüğün en önemli amacı kelime, terkip ve kalıplaşmış diğer kelime gruplarını anlamlandırmak olduğu için kelimelerin tarihi köken ve gelişimleri konusunda açıklamalara yer verilmemiştir.

- Sözlük maddelerinde özel isimler büyük harfle yazılmıştır.

- Sözlükte madde başı olan kelimeler çekim ekleri ayrılarak ekler ilgili kısımda belirtilmiş ve kelime kök veya gövde halinde sıralamaya tâbi tutulmuştur. Terkip, bileşik fiil ve diğer kelime gruplarında ise son kelimeye gelen çekim eki ayrılarak ilgili kısımda belirtilmiştir.

- Sözlüğün rahat kullanılabilmesi amacıyla kelimelerin alfabetik sıralamasında terkip ve özellikle, Farsça (-)'li bileşik kelimelerde alfabetik sıra gözetilmekle birlikte esasen ilk kelime baz alınmıştır. Ancak bileşik ve (-) kelimelerde sözlük sırasında anlam ilgisi göz önünde tutulmuştur. Örn. "ḫân" kelimesinden sonra "ḫâne" kelimesi gelmekte, daha sonra ise "ḫân-ı zamâne" gelmektedir. Anlam ilgisi sebebiyle "ḫân-ı zamâne" terkibi "ḫân" kelimesinden sonraya alınmıştır. Kısacası sözlüğün hazırlanmasında bilgisayarın yaptığı kelime ve kelime grubu sıralamasına tamamen uyulmamış, kelimelerin ve kelime gruplarının anlam ilgisi dikkate alınmıştır.

- Sözlükte Arapça ve Farsça tamlamalar ile çeşitli kelime grupları parçalanmadan anlamlandırılmış, Türkçe tamlamalarda ise kelimeler ayrı ayrı anlamlandırılmıştır.

- Sözlükte "etmek, eylemek, olmak…vb." fiiller; bileşik fiil oluşturmada kullanıldıkları (Örn. teveccüh eyle-, şükr it-), (-) ile oluşturulan, özellikle, Farsça bileşik kelimelerde (Örn. şâd-kâm eyle-) ve "naḳş u nigâr eyle-" gibi kalıplaşmış

ifadelerde bir arada alınmıştır. Ancak Farsça tamlamalarla beraber alınmamıştır. Bunların dışında söz konusu fiiller bileşik fiil özelliği göstermediği durumlarda tek başlarına anlamlandırılmıştır.

- Bileşik fiilllerin madde başı olarak anlamlandırılması sırasında bağlam olarak aynı anlama gelebilen "eyle-, it-, kıl-" gibi fiiller "…eyle-/id(t)-" şeklinde düzenlenerek (Örn. kâr eyle-/id(t)-) madde başı tasarrufu tercih edilmiştir. Yardımcı fiillerde meydana gelen ünsüz yumuşamasına müdahale edilmemiştir. (Örn: benzed-).

- Sözlükte aynı anlama gelen bazı kelimelerin [Örn. "ki" ve bağlaç olan"kim" kelimeleri "ki(m)" şeklinde] ve anlam yakınlığı bulunan bazı kelimelerin (Örn. "ʿaceb mi/midür/dür/dür ki" şeklinde) madde başı olarak kullanılması tercih edilmiştir.

- Zorunluluktan kaynaklanan birkaç istisna dışında olumsuzluk ekleri göz önüne alınmadan anlamlandırma yapılmıştır. (Örn. tâb u tâḳat ḳoma-).

- Eşsesli olup tek madde altında yazılan kelimeler (Örn. Ol: Olmak- Ol: O) ayrı madde başları olarak düzenlenmiştir.

- Sözlükte kelimelerin altına türü (deyim, kalıp ifade vb.) yazılmıştır.

- Bağlama unsuru olarak kullanılan "geh…geh…" ve "hem…hem…" gibi kelimeler beyit bütünlüğü göz önünde tutularak bir araya alınıp anlamlandırılmıştır.

- Kelimelerin anlamlandırılmasında eş anlamlı veya birden çok anlamı olan kelimeler arasında (/) işareti kullanılmıştır. (Örn. tâb-ı dil: *Gönül parlaklığı/aydınlığı*).

- Sözlüğün hazırlanmasında kulanılan sözlük ve kaynaklar kaynakçada verilmiştir. Açıklama gerekliliği bulunan bazı terim ve mazmunların izahı yapılarak yararlanılan kaynak madde başının yanında verilmiştir.

- Bazı maddelerin açıklamasında “bakınız” anlamında (bkz.) gibi kısaltmalar bulunmaktadır. Bu kullanım söz konusu madde başına gönderme yapmak amacıyla yapılmaktadır.

- Aşağıdaki tabloda bağlamlı sözlükte madde sayısı 50 ve daha fazla olan kelimeler bulunmaktadır. Bağlamlı sözlükte fazla yer işgal etmeleri açısından söz konusu kelimelerden “ol-”, “ki(m)”, “o(l)”, “ile”, “bu”, “bir”, “u/ü”, “gibi”, “da/de”, “mı(i)/ mı(i)du(ü)r”, “ise”, “eger”, “ger” ve “ve/vü” kelimeleri sözlüğe dahil edilmemiştir.

- Hazırlamış olduğumuz bu “Bağlamlı Dizin” *Tebdiz* sistemi üzerindeki ortak veritabanında hazırlanan verilerin de yardımı ile tarafımızca işlenmesi ve çeşitli düzenlemelerin yapılmasından ibarettir. Gerek *Tebdiz* sistemi içerisinde bulunan kelimelerin çalışmamızda kullanılması gerekse madde başlarının tarafımızca anlamlandırılması sırasında çeşitli hataların olması muhtemeldir. Çalışmamızdaher ne kadar eksik ve yanlış anlamlandırma hatasına düşmeme konusunda azami gayret göstermiş olsak da gözden kaçmış bazı hatalar olabilir. *Tebdiz* sisteminin sürekliliği ve canlılığı düşünüldüğü zaman oluşabilecek hataların düzeltilmesi zor olmayacaktır.

Ek Çizelge 1. Mezâkî Divanı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğünde Madde Sayısı 50 ve Daha Fazla Olan Kelimeler Tablosu

Kelime	**Madde sayısı toplamı**	**Kelime**	**Madde sayısı toplamı**
ol-	1061	ne	87
ki(m)	791	cânâ	85
o(l)	739	ʿâşıḳ	83
ile	648	ʿâlem	83
bu	532	hemân	82
bir	513	idi/idüm/idük	82
Meẕâḳī	402	ise	80
ben	329	daḫi	77
ey	297	ve/vü	73
u/ü	294	kim	70
gör-	291	ye(i)r	68
id(t)-	285	gül	65
böyle	262	nedür	65
n'ola	246	ʿaceb:	64
biz	235	göster-	63
yine	224	vir-	62
gibi	210	bülbül	59
göñül	204	ger	58
gel-	196	var	58
eyle-	182	gid(t)-	57
an	177	hi(ī)ç	57
degül	171	cihân	56
sen	169	yet-	56
bil-	160	çoḳ	54
dil	153	sîne	54
da/de	136	şevḳ	54
hep	135	di-	53
nic(ç)e	128	ne…ne	53
mı(i)/ mı(i)du(ü)r	127	üz(e)re	53
her	119	süḫan	52
iste-	109	ışḳ	51
iken	105	meclis	51
eger	100	ṣan(-)	51
felek	100	ammâ/ammâ ki/ammâ kim	50
şimdi	97	ḳal	50
n'eyle	91	mübârek-bâd	50
yoḳ	90		
Toplam Kelime Sayısı 73		**Toplam madde sayısı 12420**	

SÖZLÜĞÜN HAZIRLANMASINDA YARARLANILAN KAYNAKLAR VE KISALTMALARI

(ADS) Akalın, Ş. H.; Toparlı, R.; Aksu, B. (2009) **Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü,** Ankara: TDK. Yay.

(Akbayar) Akbayar, N. (2001) **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü**, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yay.

(Aksoy) Aksoy, Ö. A. (1981) **Deyimler Sözlüğü**, Ankara: TDY. Yay.

(Aksoyak) Aksoyak, İsmail Hakkı; "Divan Şiirinde Okçuluk Terimleri", **Türklük Bilimi Araştırmaları**, S.1, , Sivas, 1995, s. 81-94.

(BKD) Şentürk, A. A. (2015) "Manzum Metinler Işığında Bir Kalender Dervişinin Profili" **Turkish Studies,** Volume 10 Issue 8, s. 145.

(BMS) Çatıkkaş, M. A. (2009) **Şiirimizin Beyitler ve Mısralar Sözlüğü**, (3 cilt), İstanbul: Sütun Yayınları.

(Burhân-ı Katı) Mütercim Âsım((2000) **Burhân-ı Kâtı' Tercümesi**, (Haz.: Öztürk, M.; Örs, D.), Ankara: TDK Yay.

(DEKKS) Zavotçu, G. (2006). **Divan Edebiyatı: Kişiler-Kişilikler Sözlüğü. A**nkara: Aydın Kitabevi.

(DENN) Yılmaz, F. B. (2014). **Divan Edebiyatında Nakş ve Nakkaş 1: İlk yüzyıllar.** Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 12, 13-28.

(Devellioğlu) Devellioğlu, F. (2006) **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, (23. Baskı), Ankara: Aydın Kitabevi Yay.

(DS), (GTS) TDK**, Derleme Sözlüğü** (Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü)/Güncel Türkçe Sözlük, www.tdk.gov.tr

(DTHE) Artun, E. (2010). **Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı.** 3. Baskı**,** İstanbul: Kitabevi.

(ETS) Mermer, A., Keskin N. K. (2011). **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü**, (2. Baskı), Ankara: Akçağ.

(Ferheng-i Ziya) Şükun, Ziya (1967) **Farsça-Türkçe Lugat: Gencine-i Güftar Ferheng-i Ziya**, İstanbul: MEB Yay.

(FMS) Yıldırım, N. (2008). **Fars Mitolojisi Sözlüğü. İ**stanbul: Kabalcı Yayınevi.

(İTS) Akay, H. (1995). **İslamî terimler sözlüğü.**(2.b). İstanbul: İşaret Yayınları.

(Kanar/1) Kanar, M. (2003) **Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, İstanbul: Derin Yay.

(Kanar/2) Kanar, M. (2010). F**arsça-Türkçe Sözlük.** (2. Baskı), Ankara: Say Yayınları.

(Koçu) Koçu, R. E.(1969) **Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü**, Ankara: Sümerbank Yay.

(KT) Şemseddin Sami (2004) **Kâmûs-ı Türkî**, İstanbul: Çağrı Yay.

(Kuran-ı Kerim) http://www.kuranmeali.org. **(**Diyanet İşleri meali esas alınmıştır.)

(**Lügat-i Nâci)** Muallim Nâci (2009) **Lügat-i Nâci**, (Haz. Kartal, A.), Ankara: TDK. Yay.

(MHEK) Mermer, A. (1991). **Mezâkî: hayatı, edebî kişiliği ve divanının tenkidli metni.** Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu.

(OHSD) Kolçak, Ö. (2014). "… **Cümle Palankaları Küffâr Aldı …": Osmanlı-Habsburg savaşında dezenformasyon, propaganda ve siyasî İktidar.** Osmanlı Araştırmaları / The Journal of Ottoman Studies, XLIII. 165-192.

(OİA) Somel, S. A. (2014). **Osmanlı İmparatorluğu Ansiklopedisi.** (Çev. Nurettin Elhüseyni), İstanbul: Alfa Tarih.

(Onay) Onay, A. T. (2009) **Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı** (Haz. Kurnaz, C.) Ankara, H Yay.

(OŞA) Şentürk, A. A. (1999) **Osmanlı şiiri antolojisi. İ**stanbul: Yapı Kredi Yayınları.

(OTS) Örs, D.; Kırlangıç, H.; Eryüksel, A. (2006) **Osmanlı Türkçesi Sözlüğü**, (3. Baskı), Ankara: Gün Yay.

(ÖHR) Güzelyüz, A. (2012). **Ömer Hayyam: Rubailer. Şark Klasikleri: Fars Edebiyatı.** İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

(Pala) Pala, İ. (2004) **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, İstanbul: Kapı Yay.

(Sefercioğlu) Sefercioğlu, M. N. (20101) "Helâkî Divanı'nda Türkçe Deyimler", **Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi 4,** İstanbul.

(Steingass) Steingass, F. (1984) **A Comprehensive Persian-English Dictionary**, 7. Baskı, Iran University Press.

(ŞTE) Şişman, B., Kuzubaş, M. (2012). **Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri,** İstanbul: Ötüken Yayınları.

(Tanyeri) Tanyeri, M. A. (1999). Ö**rnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler**, Ankara: Akçağ Yay.

(TBK) Aksoyak, İ. H. (2009). XVII. Yüzyıldan Tescilli Bir Köçek: Behzat. *Milli Folklor* Y.21., S.84.

(TDDA) Gölpınarlı, A. (2004). **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri.**

İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

(TDES) Türk Dünyası Edebiyat Kavramları ve Terimleri Ansiklopedik Sözlüğü, C.3, Ankara: AYK, Atatürk Kültür Merkez Yay.

(TDVİA) Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, Ankara: http://www.islamansiklopedisi.info/

(TEİS) Yekbaş, H. (2014). Vecdî, Abdülbâkî, **Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü** http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com

(Tökel) Tökel, D. A. (2000). **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar: Şahıslar Mitolojisi,** Ankara: Akçağ Yayınları.

(TS)Tarama Sözlüğü (1963-1977)**,** Ankara: TDK. Yay.

(TTD) Cebecioğlu, E. (2005). **Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü,** İstanbul: Anka Yayınları.

(TTS) Uludağ, S. (2005). **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

(VJY) www.vajehyab.com

(YTS) Dilçin, C. (1983) **Yeni Tarama Sözlüğü**, Ankara: TDK. Yay.

(KTES) Zavotçu, G. (2013) **Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü,** İstanbul, Kesit Yay.

(Lexicon) Redhouse, J. W. (1861) **A Lexicon** (English and Turkish), London.

(Parlatır) Parlatır, İ. (2008) **Deyimler**, Ankara, Yargı Yayınevi.

(RŞŞD) Çeltik, H. (2013) **Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası**, Kurgan Edebiyat Yay., Ankara.

(TDDS) Gölpınarlı, (1977), Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Sözler, İstanbul: İnkılap ve Aka Kit
abevleri.

A/Ā

āb:

1. **āb:**
   Kaside 24
   Mısra: **12**
   Su.
   11. Çehre-i zerdfām-ı eyyāma
   12. Āb u reng-i baḳam mübārek-bād

2. **āb:**
   Gazel 76
   Mısra: **16**
   Su.
   15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
   16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

3. **ābı:**-*ı*
   Gazel 186
   Mısra: **15**
   Su.
   15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
   16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

4. **āb:**
   Gazel 244
   Mısra: **2**
   Su.
   1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
   2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

5. **ābını:**-*ı, -nı*
   Gazel 252
   Mısra: **8**
   Su.
   7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
   8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

āb u āteş:

1. **āb u āteş:**
   Gazel 397
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Su ve ateş.
   1. Giryeñe raḥm ol büt-i şuʿle-mizāc itmezse de
   2. Olma nevmīd āb u āteş imtizāc itmezse de

āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafā:

1. **āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan:**-*dan*
   Gazel 135
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Doğruluk ve saflığın toprağı ve suyu.
   1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
   2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

āb u hevā:

1. **āb u hevāsın:**-*sın*
   Kaside 8
   Mısra: **138**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Su ve hava, iklim.
   137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā
   138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

2. **āb u hevāyı:**-*yı*
   Kaside 8
   Mısra: **136**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Su ve hava, iklim.
   135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
   136. Belī dānā laṭīf āb u hevāyı iḫtiyār eyler

āb u hevā-yı ʿışḳ:

1. **āb u hevā-yı ʿışḳ:**
   Gazel 107
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın havası ve suyu/iklimi.
   1. Āb u hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
   2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān ẕerresi āfītāb olur

āb u tāb:

1. **āb u tāb:**
   Gazel 77
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güzellik, parlaklık, tarz.
   9. ʿAceb mi naẓm-ı Meẕāḳī'de āb u tāb olsa
   10. Taḫayyül-i ġazel-i ābdārı āteşdür

2. **āb u tāb:**
   Gazel 252
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Parlaklık, güzellik.
   7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb u tāb umaruz kim
   8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

3. **āb u tāb:**
   Gazel 276
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Parlaklık, güzellik.
   3. Bu āb u tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
   4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

4. **āb u tāba:**-*a*
   Gazel 170
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Güzellik, parlaklık, tazelik; tarz, âdet, yol.
   15. Oldı be-resm-i ʿādī bu āb u tāba bādī
   16. Reşḥ-i şarāb-ı ṣādī sūz-ı kebāb-ı nev-rūz

āb u tāb-ı bāde:

1. **āb u tāb-ı bādeden:**-*den*
   Gazel 381
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Şarabın güzelliği ve parlaklığı.
   3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
   4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

āb u tāb-ı bāde-reng-i sāġar:

1. **āb u tāb-ı bāde-reng-i sāġarından:**-*ın, -dan*
   Gazel 113
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kadehin şarap renginin parlaklığı.
   7. Ṣormazuz pīr-i muġāndan neşve-i peymāneyi
   8. Āb ü tāb-ı bāde-reng-i sāġarından bellüdür

āb u tāb-ı ḫüsn-i dil-ber:

1. **āb u tāb-ı ḫüsn-i dil-berden:**-*den*
   Gazel 225
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Dilberin/sevgilinin güzelliğinin parlaklığı/tazeliği.
   1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḫüsn-i dil-berden ġaraż
   2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

āb u tāb-ı ʿışḳ:

1. **āb u tāb-ı ʿışḳ:**
   Gazel 186
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın güzelliği/tazeliği.
   17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb u tāb-ı ʿışḳ ile
   18. Zīver-i gūş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

āb u tāb-ı ʿişve:

1. **āb u tāb-ı ʿişve:**
   Gazel 388
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Cilvenin/nazın parlaklığı ve güzelliği.
   3. Germiyyet-i meyle ḫūy-feşān ol
   4. Vir rūyuña āb u tāb-ı ʿişve

āb u tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşe:

1. **āb u tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür:**-*dür*
   Gazel 435
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Mucize sanatın/mesleğin kaleminin parlaklığı/güzelliği.
   9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
   10. Āb u tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

āb u tāb-ı maʿnā:

1. **āb u tāb-ı maʿnādur:**-*dur*
   Gazel 284
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Anlamın parlaklığı ve güzelliği.
   13. Meẕāḳī lāzım olan āb u tāb-ı maʿnādur
   14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

āb u tāb-ı meclis-i mey:

1. **āb u tāb-ı meclis-i mey:**
   Gazel 409
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Şarap meclisinin güzelliği/parlaklığı.
   9. Füsürde oldı meded āb u tāb-ı meclis-i mey
   10. Ṣarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb tehī

āb u tāb-ı nev-rūz:

1. **āb u tāb-ı nev-rūz:**
   Gazel 170
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Nevruzun güzelliği/parlaklığı.
   31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
   32. Tā kim ola be-her sāl bu āb u tāb-ı nev-rūz

āb u tāb-ı ruḫ-ı pür-tāb:

1. **āb u tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı:**-*uñ, -ı*
   Gazel 417
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Işık/aydınlık dolu yanağın parlaklığı/güzelliği.
   5. Āb u tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı gördükçe senüñ
   6. Dīde-i mihr-i ziyā-güstere nem gelmez mi

āb u tāb-ı ṣūret-i Ṣīrīn:

1. **āb u tāb-ı ṣūret-i Ṣīrīni:**-*i*
   Gazel 437
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Şirin'in yüzünün güzelliği/parlaklığı. bkz. Ḫüsrev ü Ṣīrīn.
   9. Āb u tāb-ı ṣūret-i Ṣīrīni seyr it kim henüz
   10. Cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütündur ġamzesi

āb u tāb-ı vaṣf:

1. **āb u tāb-ı vaṣfuñla:**-*uñ, -la*
   Kaside 8

Mısra: **205**
Kelime Tipi: -
Niteliğin güzelliği/parlaklığı.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḥāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

āb yürü-:
1. **āb yürür:**-*r, -*
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Su ile dolmak. (Şiirde kan anlamındadır).
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

ʿabā:
1. **ʿabāda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **10**
Yünden yapılmış kaba elbise.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

ābād ḳıl-:
1. **ābād ḳıldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mamur/mutlu etmek.
5. Dest-i miʿmār-ı inşirāḥ-ı fuʾād
6. Ḳıldı ābād ḳalb-i vīrānı

ābād ol-:
1. **ābād olur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayındır hale gelmek, yıkılmamak, sürmek.
9. Ḫāne-ḫarāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz olmayan
10. Vīrāne-i maḥabbeti ābād olur ṣanur

2. **ābād olur:**-*ur*
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şenlenmek, bayındır olmak.
7. Rind-i maḫmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn
8. Nice ābād olur mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

3. **ābād olur:**-*ur*
Gazel 436
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şenlenmek, bayındır olmak.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

abdāl: (Devellioğlu, BKD)
1. **abdāl:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Kalender, rind, derviş.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

2. **abdāluñ:**-*uñ*
Gazel 439
Mısra: **3**
Kalender, rind, derviş.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

Abdālān-ı Rūm: (DTHE)
1. **Abdālān-ı Rūm:**
Gazel 345
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Rum abdalları.13. Yüzyılda dinî-tasavvufî düşünceyi Anadolu coğrafyasına yaymak için ortaya çıkmış Anadolu abdalları.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde Abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

abdāl-ı Ḫudā:
1. **abdāl-ı Ḫudāyuz:**-*yuz*
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın abdalı/kalenderi dervişi. bkz. abdāl.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

ʿabd-i bī-nām:
1. **ʿabd-i bī-nāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İsimsiz köle.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

ʿabd-i ḥaḳīr:
1. **ʿabd-i ḥaḳīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
İtibarsız köle.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḥaḳīrümdür benüm

ʿabd-i nā-çīz-i Ḫān Murād:
1. **ʿabd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sultan Murat'ın değersiz/önemsiz kölesi/kulu. bkz. Ḫān Murād.
11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

ʿabd-i senākār:
1. **ʿabd-i senākārı:**-*ı*
Gazel 250
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Öven/medheden köle/kul.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i senākārı unutduñ

āb-ı bārī-i dolāb-ı çarḫ-ı devvār:
1. **āb-ı bārī-i dolāb-ı çarḫ-ı devvārı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Devreden/dönen feleğin devrinde yağan su/yağmur.
17. Ne āb-ı bārī-i dolāb-ı çarḫ-ı devvārı
18. Ne ḳaṭre-bārī-i ebr-i maṭīr-i nīsānı

āb-ı ġadīr:
1. **āb-ı ġadīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Durgun su, göl suyu.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḥīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

āb-ı ḥarām:
1. **āb-ı ḥarāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Haram/yasak su. (Şarap).
27. Bu gelū-gīrī-i ġuṣṣayla revādur olsa
28. Ruḫṣat-ı şürb-i ḥelāl āb-ı ḥarāmumda benüm

āb-ı ḥayāt: (Devellioğlu, Steingass, TTS)
1. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 78
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfi āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

2. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 79
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Viṣāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

3. **āb-ı ḥayāt:**
Gazel 434
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

4. **āb-ı ḥayāta:**-*a*
Gazel 152
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

5. **āb-ı ḥayātı:**-*ı*
Gazel 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su.
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i fırāza fedā

āb-ı Ḫıżr: *bkz. āb-ı ḥayāt*
1. **āb-ı Ḫıżra:**-*a*
Gazel 268
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan efsanevi su. bkz. Ḫıżr.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür göñül

āb-ı humār:
1. **āb-ı ḫumār:**
Gazel 295
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen baş ağrısını gidermek için içilen su/şarap.
3. Maġrūr-ı naẕar-dūḫteye zehr-i melāmet
4. Maḫmūr-ı ciger-suḫteye āb-ı ḫumār ol

āb-ı revān:
1. **āb-ı revāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **38**

Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.
37. Ḫān Murād ol şeh-i ẕīşān-ı felek-mertebe kim
38. Gülşen-i midḥatine āb-ı revāndur süḫanüm

2. **āb-ı revāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak.
9. Behçet-i ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḫüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʿiş

āb-ı ruḥ-ı ʿālem:
1. **āb-ı ruḥ-ı ʿāleme:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meclistekilerin yanağının suyu/yüz suyu.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

āb-ı ruḥ-ı cemʿiyyet-i ḫūbān-ı zamāne:
1. **āb-ı ruḥ-ı cemʿiyyet-i ḫūbān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin güzeller topluluğunun yüz/yanak suyu.
185. Müstaġnī-i cemʿiyyet-i ʿuşşāḳ-ı ciger-sūz
186. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i ḫūbān-ı zamāne

āb-ı ruḥ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı şafā:
1. **āb-ı ruḥ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı şafādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Eğlence dostlarının meclisinin yüz/yanak suyu.
91. Her meclis-i ʿirfānda gül-āb-ı kelimātum
92. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı şafādur

āb-ı rūy-ı ḳasem:
1. **āb-ı rūy-ı ḳasem:**
Kaside 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeminin/andın yüz suyu.
7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

āb-ı rūy-ı nev-bahār:
1. **āb-ı rūy-ı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın yüz suyu/haysiyeti.
11. Tāb-ı mülden ḫūy-feşān olsa ruḫ-ı dil-ber olur
12. Ol gül-i bāġ-ı ṭarab bu āb-ı rūy-ı nev-bahār

āb-ı şuʿle-reng:
1. **āb-ı şuʿle-rengi:**-*i*
Gazel 76
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alev renkli su/şarap.
3. Destüñde cām-ı şahbā şahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı şuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

āb-ı ṭarī-i luṭf:
1. **āb-ı yārī-i luṭf:**
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik yardımı.
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

āb-ı zemzem: (Kanar/2)
1. **āb-ı zemzem:**
Kaside 17
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Zemzem suyu. Kâbe civarındaki kuyudan çıkarılan su.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

āb-ı zülāl-i kerem:
1. **āb-ı zülāl-i keremi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin güzel/tatlı suyu.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

āb-ı zülāl-i vaṣl:
1. **āb-ı zülāl-i vaṣluñ:**-*uñ*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın saf/tatlı suyu.
7. Yine ümmīd iderüz āb-ı zülāl-i vaṣluñ
8. Ṭutsa dünyāyı eger tā-be-reh-i ġāyilemüz

ʿabīr:
1. ʿ**abīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **40**
Güzel koku.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

2. ʿ**abīr:**
Gazel 103
Mısra: **16**
Güzel koku.
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

3. ʿ**abīr:**
Gazel 252
Mısra: **4**
Güzel koku.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

ābisten-i feyż:
1. **ābisten-i feyż:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bolluğa/ilme gebe.
3. Gitdükçe n'ola şevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

ābisten-i şad-dürr-i yetīm:
1. **ābisten-i şad-dürr-i yetīm:**
Gazel 236
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüz iri/büyük inciye gebe.
3. Dīde ābisten-i şad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḥi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

ābisten-i şubḥ:
1. **ābisten-i şubḥ:**
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabaha gebe.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

ābişhor-ı ḫūn-ı ciger:
1. **ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden:**-*den*
Gazel 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yürek kanının kadehi/tası.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

ābyārī-i nem:
1. **ābyārī-i nem:**
Kaside 24
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Su/nem yardımı.
61. Gülşen-i naẓmı eyledüñ şād-āb
62. Ābyārī-i nem mübārek-bād

ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār:
1. **ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār:**
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kan ağlayan gözden akan gözyaşının yardımı/sulayıcılığı.
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

ʿaceb:
1. ʿ**aceb:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

2. ʿ**aceb:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Öyle ki.
5. ʿİllācı var ise ʿĪsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

3. ʿ**aceb:**
Kaside 8
Mısra: **92**
Acaba.
91. Bu devr içre fīġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

4. ʿ**aceb:**
Kaside 8
Mısra: **102**
Öyle bir, şaşırtıcı.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

5. ʿ**aceb:**
Kaside 9
Mısra: **139**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
139. Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
140. Ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmānı

6. ʿ**aceb:**
Kaside 12

Mısra: **9**
Öyle bir.
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

7. ʿ**aceb:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Acaba.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

8. ʿ**aceb:**
Gazel 14
Mısra: **13**
Öyle ki, şaşırtıcı, ibretlik, hayranlık uyandırıcı.
13. Meẕāḳī baḥr-i endîşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

9. ʿ**aceb:**
Kaside 14
Mısra: **6**
Şaşırtıcı, hayrette bırakan.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfîḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

10. ʿ**aceb:**
Kaside 14
Mısra: **14**
Öyle bir, şaşırtıcı.
13. Her küşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

11. ʿ**aceb:**
Kaside 14
Mısra: **120**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb gūy-rübādur

12. ʿ**aceb:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

13. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

14. ʿ**aceb:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dîdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrîdeyüz cānā

15. ʿ**aceb:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dîdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrîdeyüz cānā

16. ʿ**aceb:**
Gazel 18
Mısra: **12**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vaż'-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencîdeyüz cānā

17. ʿ**aceb:**
Kaside 20
Mısra: **27**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
28. Çeşm-i ümîde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

18. ʿ**aceb:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Acaba.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçîr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

19. ʿ**aceb:**
Gazel 21
Mısra: **13**
Öyle bir, şaşırtıcı.
13. ʿAceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

20. ʿ**aceb:**
Kaside 26
Mısra: **33**
Öyle bir, şaşırtıcı.
33. ʿAceb kuḥl-ı cilā-yı bī-bahādur
34. Ġubār-ı dergeh-i devlet-nişānı

21. ʿ**aceb:**
Kaside 28
Mısra: **20**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
19. Ne nāme rişte-i naẕma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

22. ʿ**aceb:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

23. ʿ**aceb:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Öyle bir, şaşırtıcı.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifşā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

24. ʿ**aceb:**
Gazel 56
Mısra: **6**
Acaba.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı câme-ḫᵛāb-ı vuṣlatuñ kimdür

25. ʿ**aceb:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Acaba.
1. ʿAceb dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ kimdür
2. Miṣāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ kimdür

26. ʿ**aceb:**
Gazel 57
Mısra: **12**
Acaba.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

27. ʿ**aceb:**
Gazel 58
Mısra: **12**
Acaba.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

28. ʿ**aceb:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Öyle bir, şaşırtıcı.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

29. ʿ**aceb:**
Gazel 68
Mısra: **16**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrîn-ṭās eyler

30. ʿ**aceb:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Öyle bir.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hîç berg ü berüm yoḳdur

31. ʿ**aceb:**
Gazel 81
Mısra: **8**
Acaba.
7. Sîne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẕar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

32. ʿ**aceb:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Öyle bir, şaşırtıcı.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

33. ʿ**aceb:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Acaba.
7. Cā-be-cā sînemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

34. ʿ**aceb:**
Gazel 101
Mısra: **6**
Öyle bir, şaşırtıcı.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefîd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

35. ʿ**aceb:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hîç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

36. ʿ**aceb:**
Gazel 115
Mısra: **18**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
17. Lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḥanla Meẕāḳiyā
18. Bu silk-i ber-keşīde ʿaceb ber-güzīdedür

37. ʿ**aceb:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Acaba.
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

38. ʿ**aceb:**
Gazel 126
Mısra: **4**
Şaşırtan, hayrette bırakan.
3. O kim bir cām-ı āhū-nakş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb ṣayd-ı şikār eyler

39. ʿ**aceb:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Öyle bir, şaşırtıcı.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb nakş-ı ġarīb itmişler el-ḫaḳ ḫūb yazmışlar

40. ʿ**aceb:**
Gazel 142
Mısra: **8**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
7. Temāşā eyledüm nakş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

41. ʿ**aceb:**
Gazel 145
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

42. ʿ**aceb:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẕıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

43. ʿ**aceb:**
Gazel 169
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Niçe demdür ki dūr-üftāde-i dār u diyāruz biz
2. ʿAceb yād illere düşdük ġarīb-i rūzgāruz biz

44. ʿ**aceb:**
Gazel 169
Mısra: **9**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

45. ʿ**aceb:**
Gazel 176
Mısra: **4**
Öyle bir, şaşırtıcı.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

46. ʿ**aceb:**
Gazel 189
Mısra: **1**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Manşıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

47. ʿ**aceb:**
Gazel 193
Mısra: **3**
Acaba.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı ṣahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

48. ʿ**aceb:**
Gazel 205
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

49. ʿ**aceb:**
Gazel 214
Mısra: **14**
Şaşırtıcı bir şekilde.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

50. ʿ**aceb:**
Gazel 220
Mısra: **12**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿişveyle ʿaceb kār itmek istermiş

51. ʿ**aceb:**
Gazel 229
Mısra: **2**
Öyle bir, şaşırtıcı.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḫaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḫaẕ

52. ʿ**aceb:**
Gazel 254
Mısra: **2**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

53. ʿ**aceb:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Öyle bir, şaşırtıcı.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

54. ʿ**aceb:**
Gazel 277
Mısra: **2**
Öyle bir, şaşırtıcı.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

55. ʿ**aceb:**
Gazel 277
Mısra: **6**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

56. ʿ**aceb:**
Gazel 277
Mısra: **14**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

57. ʿ**aceb:**
Gazel 341
Mısra: **5**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḫaẕer çābük-semendinden ṣaḳın

58. ʿ**aceb:**
Gazel 347
Mısra: **13**
Şaşırtan, hayrette bırakan.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

59. ʿ**acebdür:**-*dür*
Gazel 353
Mısra: **14**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

60. ʿ**aceb:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Acaba, şaşırtıcı.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

61. ʿ**aceb:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Şaşırtan, hayrette bırakan.
5. Kemend-i ceẕbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

62. ʿ**aceb:**
Gazel 413
Mısra: **13**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

63. ʿ**aceb:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Şaşırtan, hayrette bırakan, tuhaf.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

64. ʿ**aceb:**
Gazel 429
Mısra: **5**
Öyle bir, şaşırtıcı.
5. ʿAceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
6. Ṣadā-yı ʿūd u āvāz-ı def ü ney

ʿaceb…ʿaceb:

1. ʿ**aceb…ʿaceb:**
Kaside 8
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Acep...acep..., çok güzel.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā

138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

ʿaceb ʿaceb:

1. ʿ**aceb ʿaceb:**
   Gazel 10
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Acaba acaba.
   5. ʿAceb ʿaceb nice_olurdı olaydı ger rūzī
   6. Güşād-ı tügme-i gül-gün ḳabā-yı istiġnā

ʿaceb mi/midür/dür/dür ki:

1. ʿ**aceb mi:**
   Kaside 8
   Mısra: **43**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
   44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

2. ʿ**aceb mi:**
   Kaside 15
   Mısra: **97**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
   98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

3. ʿ**aceb mi:**
   Kaside 21
   Mısra: **119**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
   120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

4. ʿ**aceb mi:**
   Kaside 23
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
   16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

5. ʿ**aceb mi:**
   Kaside 23
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
   78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

6. ʿ**aceb mi:**
   Gazel 33
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
   16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

7. ʿ**aceb mi:**
   Gazel 38
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
   6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʾiş

8. ʿ**aceb mi:**
   Gazel 59
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
   4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

9. ʿ**aceb mi:**
   Gazel 68
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şaşılır mı.
   9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḫasretle
   10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

10. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 77
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    9. ʿAceb mi naẓm-ı Meẕāḳī'de āb ü tāb olsa
    10. Taḫayyül-i ġazel-i ābdārı āteşdür

11. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 79
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
    8. Derūn-ı sīne-i pür-iḫtirāḳı āteşdür

12. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 100
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    9. Şarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
    10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

13. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 116
    Mısra: **6**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    5. Ol dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār
    6. Rām olmasa ʿaceb mi ġazāl-i remīdedür

14. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 152
    Mısra: **13**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
    14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

15. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 165
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    9. Derviş-i kühen-câme ḫaḳīr olsa ʿaceb mi
    10. Sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā muḥteşem olmaz

16. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 168
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
    4. Naẓar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ şuʿlezāruz biz

17. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 169
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
    6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

18. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 219
    Mısra: **13**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    13. Meẕāḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
    14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

19. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 233
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
    8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

20. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 266
    Mısra: **9**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    9. ʿAceb mi Mışr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
    10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

21. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 278
    Mısra: **10**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
    10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

22. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 279
    Mısra: **7**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
    8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

23. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 289
    Mısra: **1**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
    2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

24. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 298
    Mısra: **8**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
    8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

25. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 299
    Mısra: **5**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
    6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

26. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 338
    Mısra: **11**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.
    11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
    12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

27. ʿ**aceb mi:**
    Gazel 363
    Mısra: **3**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Şaşılır mı.

3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

28. ʿ**aceb mi:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

29. ʿ**aceb mi:**
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḥamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

30. ʿ**aceb midür:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
3. ʿAceb midür ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ olsaḳ
4. Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegāneyüz cānā

31. ʿ**acebdür:**
Gazel 329
Mısra: **4**
Nasıl iştir, şaşılacak şeydir.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

32. ʿ**acebdür:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Nasıl iştir, şaşılacak şeydir.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

33. ʿ**acebdür ki:**
Kaside 8
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır ki.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

ʿ**Acem:** (Kanar/2)
1. ʿ**Acemi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **79**
İran, İranlı, Acem, Arap olmayan.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

acı-:
1. **acıdı:**-*dı*
Gazel 283
Mısra: **18**
Üzülmek, acımak, merhamet etmek.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

ʿ**acīb:**
1. ʿ**acībdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **58**
Garip, tuhaf, şaşılacak.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricāla itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāfʿiken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

ʿ**āciz:**
1. ʿ**ācizdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **45**
Zayıf, güçsüz.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

2. ʿ**ācizdür:**-*dür*
Kaside 28
Mısra: **55**
Beceriksiz, yetersiz.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

3. ʿ**āciz:**
Gazel 131
Mısra: **7**
Yetersiz, zayıf.
7. ʿİlācında Mesīḥā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
8. Dil-i ṣad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

ʿ**acz:**
1. ʿ**aczimüñ:**-*im, -üñ*
Kaside 14
Mısra: **111**
Yetersizlik, çaresizlik.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

2. ʿ**acz:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yetersizlik, çaresizlik.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

ʿ**acze düş-:**
1. ʿ**acze düşmişdi:**-*miş, -di*
Kaside 9
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zor durumda kalmak.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

ʿ**acz-i derk-i ifhām:**
1. ʿ**acz-i derk-i ifhāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Anlatılanı kavramanın aczi/beceriksizliği.
11. Nice nāme faṣāḥat-ı raḳamı
12. Bildirür ʿacz-i derk-i ifhāmı

ʿ**aczini gör-:**
1. ʿ**aczini görüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresizliğini farketmek.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

aç-:
1. **açdum:**-*du, -m*
Kaside 9
Mısra: **133**
Açmak, göstermek.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tīġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

2. **açmış:**-*mış*
Kaside 10
Mısra: **5**
Açmak (bahçe, çiçekler).
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

3. **açdı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **178**
Açmak.
177. Feyż-i himmetle kilīd-i naẓar-ı endīşem
178. Açdı ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrārı

4. **açdum:**-*du, -m*
Kaside 22
Mısra: **85**
Açmak, ortaya çıkarmak.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

5. **açdı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **20**
Açmak, huzur vermek.
19. Dem-i temevvüc-i Nīl ü zamān-ı feyż-i nesīm
20. Ṣafā-yı āb ü hevā açdı ḳalb-i yārānı

6. **açar:**-*ar*
Kaside 26
Mısra: **36**
Açmak, aydınlatmak.
35. Ki çıḳduḳça hevāsıyla semāya
36. Açar çeşm-i ḍarīr-i aḫterānı

7. **açmış:**-*mış*
Gazel 55
Mısra: **11**
Açmak.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

8. **açınca:**-*ınca*
Gazel 59
Mısra: **1**
Açmak, çiçeklenmek.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

9. **açar:**-*ar*
Gazel 59
Mısra: **4**
Açmak, çiçeklenmek.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

10. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **1**
Açmak.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫ̆ācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

11. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **2**
Açmak, dağıtmak.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫ̆ācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

12. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **6**
Açmak.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẕulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

13. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **8**
Açmak (bitkinin bitmesi/filizlenmesi).
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

14. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **10**
Açmak.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

15. **aç:**
Gazel 111
Mısra: **11**
Açmak.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

16. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **12**
Açmak.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

17. **açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **14**
Açmak.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-iştibāh açar

18. **açdı:**-*dı*
Gazel 232
Mısra: **8**
Açmak, yaralamak.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad-zaḫm-ı tāze tīġ

19. **açdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **6**
Açmak, göstermek.
5. Bād-ı çehre-güşā-yı faṣl-ı bahār
6. Açdı rūy-ı nesīm-i nev-rūzī

<u>açıl-:</u>

1. **açıldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **25**
Açılmak.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

2. **açılsa:**-*sa*
Gazel 59
Mısra: **3**
Açılmak, çiçeklenmek.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

3. **açılma:**-*ma*
Gazel 294
Mısra: **13**
Açılmak.
13. Mānend-i gül açılma ṣaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

4. **açıldı:**-*dı*
Gazel 309
Mısra: **13**
Açılmak, ferahlamak.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

5. **açılmış:**-*mış*
Gazel 393
Mısra: **6**
Açılmak (çiçek bağlamında).
5. Temāşā ḳıl ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

6. **açılma:**-*ma*
Gazel 396
Mısra: **2**
Açılmak, içini dökmek.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

7. **açıldı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **9**
Açılmak.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

8. **açıl:**-*ma*,-*sa*,-*k*
Gazel 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Açılmak, ilerlemek.
13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḫr-i ʿirfānuñ
14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

<u>ad:</u>

1. **adın:**-*ı*, -*n*
Gazel 418
Mısra: **5**
İsim, şöhret.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

<u>ʿad olduġın gör-:</u>

1. **ʿad olduġın gördük:**-*dü*, -*k*
Kaside 19
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sayıldığını/itibar edildiğini görmek.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

<u>aʿdā:</u>

1. **aʿdāya:**-*ya*
Kaside 9
Mısra: **29**
Düşmanlar.
29. Şarşar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

2. **aʿdāya:**-*ya*
Kaside 16
Mısra: **39**
Düşmanlar.
39. Aʿdāya hücūm eylese bir nīze-güẕārun
40. Cān ḳurtaramaz pençe-i şīr-i ecemüñden

3. **aʿdā:**
Kaside 18
Mısra: **6**
Düşmanlar.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

4. **aʿdā:**
Kaside 19
Mısra: **21**
Düşmanlar.
21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

5. **aʿdā:**
Kaside 19
Mısra: **31**
Düşmanlar.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād olduġın gördük

6. **aʿdā:**
Gazel 283
Mısra: **18**
Düşmanlar.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

<u>aʿdā-yı āhen-dil:</u>

1. **aʿdā-yı āhen-dil:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Demir(katı) yürekli/gönüllü düşmanlar.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḫamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

<u>aʿdā-yı bed-endīş:</u>

1. **aʿdā-yı bed-endīş:**
Kaside 16
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kötülük düşünen düşmanlar.
77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endīş
78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

<u>aʿdā-yı ġāret:</u>

1. **aʿdā-yı ġāret:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Düşman topraklarına saldırıp yağmalama.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

<u>aʿdā-yı ḥasedkār:</u>

1. **aʿdā-yı ḥasedkār:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıskanç/kıskanan düşmanlar.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

2. **aʿdā-yı ḥasedkāra:**-*a*
Gazel 258
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıskanç/kıskanan düşmanlar.
9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

<u>aʿdā-yı nā-bekār:</u>

1. **aʿdā-yı nā-bekāra:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İşe yaramaz düşman.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı fırāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

<u>aʿdāyı yaḳ-:</u>

1. **aʿdāyı yaḳar:**-*ar*
Kaside 22
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmanları yakmak/öldürmek.
35. Sell-i seyf-i şeref-i şān itse
36. Yaḳar aʿdāyı berḳ-ı şamşāmı

<u>ādāb göster-:</u>

1. **ādāb göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terbiyeli/edebli davranmak.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

ādāb-ı melāʾik:
1. **ādāb-ı melāʾik:**
Kaside 16
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Meleklerin adabı/terbiyesi.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḫdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

ʿadālet:
1. ʿ**adālet:**
Kaside 16
Mısra: **57**
Adalet.
57. Muḥkem-ter olur vāsıṭatü'l-ʿaḳdi ʿadālet
58. Ẓabṭ-ı nesaḳ u ḳāʿide-i mültezemüñden

2. ʿ**adālet:**
Kaside 17
Mısra: **79**
Adalet.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

ʿadd it-:
1. ʿ**add itmek:**-*mek*
Kaside 18
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saymak.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

ʿaded-i rīg-i revān:
1. ʿ**aded-i rīg-i revāndan:**-*dan*
Gazel 102
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akar kum sayısı.
5. Zaḥmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı ḥisāb itsem eger
6. ʿAded-i rīg-i revāndan daḥi efzūn gelür

ādem:
1. **ādem:**
Kaside 8
Mısra: **6**
İnsan.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

2. **ādem:**
Kaside 10
Mısra: **15**
İnsan.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

3. **ādem:**
Kaside 17
Mısra: **60**
İnsan.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

4. **ādemüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **80**
İnsan.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḫrārı

5. **ādeme:**-*e*
Gazel 51
Mısra: **4**
İnsan.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

6. **ādemi:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **10**
İnsan.
9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

7. **ādem:**
Gazel 67
Mısra: **6**
İnsan.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

8. **ādem:**
Gazel 183
Mısra: **11**
İnsan.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

9. **ādem:**
Gazel 255
Mısra: **11**
İnsan.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

10. **ādem:**
Gazel 332
Mısra: **7**
İnsan.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerān sensin sen

11. **ādem:**
Gazel 337
Mısra: **2**
İnsan.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

12. **ādemi:**-*i*
Gazel 355
Mısra: **4**
İnsan.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

ʿadet id-:
1. ʿ**adet idemez:**-*e*, -*mez*
Kaside 23
Mısra: **147**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saymak.
147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

ʿadl:
1. ʿ**adlini:**-*i*, -*ni*
Kaside 18
Mısra: **151**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.
151. ʿAdlini gül gibi güş eylese ṭıfl-ġonce
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

2. ʿ**adlini:**-*i*, -*ni*
Kaside 18
Mısra: **155**
Adalet, hakkaniyet, doğruluk.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

ʿadl ü dād-ı ʿÖmer:
1. ʿ**adl ü dād-ı ʿÖmer'i:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Hz. Ömer'in adaleti. bkz. ʿadl-i ʿÖmer.
109. İtdi iḥyā büser-i evvel ü ḳadr-ı şāliş
110. ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer'i maʿreke-i Kerrārı

ʿadl-i ʿÖmer: (TDVİA)
1. ʿ**adl-i ʿÖmer:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hz. Ömer'in adaleti.
Hz. Ömer: Ebû Hafs Ömer b. el-Hattâb b. Nüfeyl b. Abdiluzzâ el-Kureşî el-Adevî (ö. 23/644) Hulefâ-yi Râşidîn'in ikincisi (634-644). Adaleti ve cengaverliği ile meşhur olan Hz. Ömer özellikle adaleti ile edebiyatta söz konusu edilmiştir.
9. Alduḳça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

ʿadū:
1. ʿ**adū:**
Tarih 1
Mısra: **3**
Düşman.
3. Kırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. ʿ**adū:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Düşman.
23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

3. ʿ**adū:**
Kaside 8
Mısra: **80**
Düşman.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

4. ʿ**adūnuñ:**-*nuñ*
Kaside 8
Mısra: **83**
Düşman.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına şarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

5. ʿ**adūya:**-*ya*
Kaside 8
Mısra: **104**
Düşman.
103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

6. ʿ**adūnı:**-*nı*
Kaside 8
Mısra: **185**
Düşman.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ

186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

7. ʿ**adūnuñ:**-*nuñ*
Kaside 12
Mısra: **113**
Düşman.
113. Bir ṭop ile baştardasını itdi ʿadūnuñ
114. Ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne

8. ʿ**adūya:**-*ya*
Kaside 12
Mısra: **125**
Düşman.
125. Gösterdi ʿadūya yed-i beyżā-yı ṣalābet
126. Mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne

9. ʿ**adū:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Düşman.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muşır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

10. ʿ**adūya:**-*ya*
Kaside 19
Mısra: **19**
Düşman.
19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

11. ʿ**adū:**
Kaside 19
Mısra: **28**
Düşman.
27. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi kim
28. ʿAdū dergāhına yüz sürdi münḳād olduġın gördük

12. ʿ**adū:**
Kaside 19
Mısra: **57**
Düşman.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

13. ʿ**adū:**
Kaside 28
Mısra: **47**
Düşman.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḫn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

14. ʿ**adūlardan:**-*lar, -dan*
Gazel 180
Mısra: **23**
Düşman.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḫtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḫaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

15. ʿ**adū:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Düşman.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḥi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

16. ʿ**adūdan:**-*dan*
Gazel 339
Mısra: **11**
Düşman.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʾḫir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

17. ʿ**adū:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Düşman.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o ṣūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāṣıḳ-ı maẓlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

18. ʿ**adūya:**-*ya*
Gazel 395
Mısra: **5**
Düşman.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

ʿadū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān:

1. ʿ**adū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān:**
Kaside 10
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Bağlananlara iç açıklığı verenlerin düşmanını bağlayan.
79. Ol ʿadū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān
80. Ki_aña āsān görinür müşkil-i emr-i düşvār

ʿadū-ṭabʿ:

1. ʿ**adū-ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 171
Mısra: **13**
Düşman karakterli/mizaçlı.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẓmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḫtirāz

ʿadū-yı dergeh:

1. ʿ**adū-yı dergehinden:**-*in, -den*
Gazel 404
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dergahın/makamın düşmanı.
25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

ʿadū-yı kīne-güster:

1. ʿ**adū-yı kīne-güsterden:**-*den*
Gazel 142
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kin yayan düşman.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

ʿadū-yı nā-bekār:

1. ʿ**adū-yı nā-bekār:**
Gazel 223
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayırsız/işsiz/ işe yaramaz düşman.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda raḳṣ

ʿadū-yı saḫt-dil:

1. ʿ**adū-yı saḫt-dil:**
Kaside 8
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Katı yürekli düşman.
55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
56. Bu şaṣt-ı Rüstemāneyle ḫadengi ṭaşa kār eyler

ʿadū-yı sūgvār:

1. ʿ**adū-yı sūgvār:**
Kaside 8
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acılı/ kederli düşman.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaṣrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

ʿadū-yı tīre-tabʿ:

1. ʿ**adū-yı tīre-tabʿa:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Karanlık/bulanık karakterli/mizaçlı düşman.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

āfāḳ:

1. **āfāḳı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **41**
Her yer, etraf, bütün çevre.
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

2. **āfāḳı:**-*ı*
Gazel 29
Mısra: **3**
Her yer, etraf, bütün çevre.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

3. **āfāḳa:**-*a*
Gazel 60
Mısra: **3**
Her yer, etraf, bütün çevre.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

āfāḳı ṭut-:

1. **āfāḳı ṭutar:**-*ar*
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ufku sarmak, her yerden duyulmak.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eṣer
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

2. **āfāḳı ṭutar:**-*ar*
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ufku sarmak, her yerden duyulmak.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

āferīn:

1. **āferīn:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Takdir ve övgü sözü.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i şanʿatda hemān her birisi bir seḫḥār

2. **āferīn:**
Gazel 104
Mısra: **7**
Takdir ve övgü sözü.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān şūr-ı şebāb isterler

3. **āferīn:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Takdir ve övgü sözü.

9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Gūş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

4. **āferin:**
Gazel 197
Mısra: **13**
Takdir ve övgü sözü.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencîneyi böyle güherinden bilürüz

5. **āferīn:**
Gazel 264
Mısra: **15**
Takdir ve övgü sözü.
15. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza
16. Böyle muʿciz-dem olur ḫüsn-i beyān-ı bülbül

6. **āferīn:**
Gazel 337
Mısra: **13**
Takdir ve övgü sözü.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

7. **āferīn:**
Gazel 370
Mısra: **13**
Takdir ve övgü sözü.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

8. **āferīn:**
Gazel 379
Mısra: **15**
Takdir ve övgü sözü.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

<u>āferīn-güster-i şast:</u>

1. **āferīn-güster-i şast:**
Kaside 18
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Okçuların parmaklarına taktıkları yüzüğün övgüsünü yayan.
137. Oḳı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

<u>āfet:</u>

1. **āfet:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Güzel,dilber, sevgili.
3. Bu ḫüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

2. **āfetüñ:**-*üñ*
Gazel 169
Mısra: **9**
Güzel,dilber, sevgili.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

3. **āfetüñ:**-*üñ*
Gazel 171
Mısra: **3**
Güzel,dilber, sevgili.
3. Büt-perestān-ı maḥabbet eylemez ol āfetüñ
4. Ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfirinden iḫtirāz

4. **āfet:**
Gazel 179
Mısra: **1**
Güzel,dilber, sevgili.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

5. **āfetüñ:**-*üñ*
Gazel 341
Mısra: **1**
Güzel,dilber, sevgili.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

6. **āfet:**
Gazel 347
Mısra: **1**
Güzel,dilber, sevgili.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

7. **āfet:**
Gazel 362
Mısra: **6**
Güzel,dilber, sevgili.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

8. **āfet:**
Gazel 384
Mısra: **1**
Güzel,dilber, sevgili.
1. O şūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

<u>āfet ol-:</u>

1. **āfet ol-:**-*ur*
Gazel 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Afet/güzel/dilber olmak.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

<u>āfet-i āsāyiş-i cān u dil:</u>

1. **āfet-i āsāyiş-i cān u dilümüzdür:**-*ü, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ve canın huzurunun belâsı.
1. ʿIşḳ āfet-i āsāyiş-i cān u dilümüzdür
2. Ṣūr-efken-i āmīziş-i āb u gilimüzdür

<u>āfet-i bād-ı ḫazān:</u>

1. **āfet-i bād-ı ḫazān:**
Gazel 350
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sonbahar rüzgarının felaketi/zararı.
21. Gülşen-i ʿālemde kim zīb-i ser-i iḳbālidür
22. Āfet-i bād-ı ḫazān ol verd-i ḫandān görmesün

<u>āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabā:</u>

1. **āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Dar/sıkı elbiseli hızlı yürüyen dilber/sevgili.
129. Dest-i ṭalebe dāmen-i vaṣl nice girsün
130. Bir āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur

<u>āfet-i cān:</u>

1. **āfet-i cān:**
Gazel 30
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Canın belâsı, can belâsı, güzel, dilber.
15. Fīrḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāşıḳ
16. Ḥāşā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

<u>āfet-i devrān:</u> (Onay)

1. **āfet-i devrān:**
Kaside 12
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Zamanın en güzeli, insanın başını dönderen, çok güzel, herkesi hayran bırakan işveli güzel.
173. Bir āfet-i devrān büt-i fettān-ı zamāne
174. İtdi dil-i ʿuşşāḳı ṣanem-ḫʷān-ı zamāne

2. **āfet-i devrān:**
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın en güzeli, insanın başını dönderen, çok güzel.
3. Ḥāl-i siyehiyle ḫaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
4. Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

3. **āfet-i devrān:**
Gazel 190
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın en güzeli, insanın başını dönderen, çok güzel.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

4. **āfet-i devrān:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın en güzeli, insanın başını dönderen, çok güzel.
9. Düzdīde-nigehle yine bir āfet-i devrān
10. Ġāret-zede itdi ser ü sāmān-ı ferāġum

<u>āfet-i dil:</u>

1. **āfet-i dildür:**-*dür*
Gazel 335
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül yıkan/belâsı.
9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

<u>āfet-i mūr-ı maḥabbet:</u>

1. **āfet-i mūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet karıncasının/yoksulunun belâsı/felaketi.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḫayāl-i yāra geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

<u>āfet-i şīrīn-leb:</u>

1. **āfet-i şīrīn-lebi:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tatlı dudaklı afet/dilber.
9. Ḫüsrev gibi meclis n'ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

<u>āfet-i teʾsīr:</u>

1. **āfet-i teʾsīr:**
Gazel 416

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Etkinin belâsı/musibeti.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾs̱īr degül mi

āfet-i zamāne:
1. **āfet-i zamāne:**
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın güzeli.
5. Bir āfet-i zamāne ki her laḥża ġamzesi
6. Āmāde-i tedārik-i ṣad-güne ṣūr olur

2. **āfet-i zamāneye:**-*ye*
Gazel 207
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın güzeli.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī tāze-zebān-ı niyāzdur
14. Ol āfet-i zamāneye bu nev-zemīn-i nāz

āfet-resān-ı ġam:
1. **āfet-resān-ı ġamdur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün belâ getireni.
3. Bu dem ḥuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

āfet-resān-ı kār u kişt:
1. **āfet-resān-ı kār u kiştümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İş ve tarlaya belâ/musibet getiren/ulaştıran.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kiştümdür benüm

āfitāb:
1. **āfitābında:**-*ın, -da*
Kaside 13
Mısra: **46**
Güneş.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

2. **āfitāba:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **5**
Güneş.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür iṣ̱bāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güc

3. **āfitāb:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Güneş.
9. Virdi yine āfitāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

4. **āfitāb:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Güneş.
5. Her dilde ṣevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfitāb göster

5. **āfitāb:**
Gazel 107
Mısra: **2**
Güneş.
1. Āb ü hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān ẕerresi āfitāb olur

6. **āfitāba:**-*a*
Gazel 411
Mısra: **6**
Güneş.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫ̱ʷāb itdi
6. Meh-i nev āfitāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

7. **āfitāba:**-*a*
Gazel 422
Mısra: **3**
Güneş.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrīzī gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

āfitāb-ı ʿālem-ārā:
1. **āfitāb-ı ʿālem-ārādur:**-*dur*
Kaside 28
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Âlemi süsleyen güneş.
37. Fürūġ-ı ḳadr ile bir āfitāb-ı ʿālem-ārādur
38. Ki ʿahd-i devleti ārāyiş-i devr-i ḳamer geldi

āfitāb-ı enver:
1. **āfitāb-ı enverinden:**-*in, -den*
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nurlu/parlak güneş.
3. Şevḳ-i ʿāşıḳ feyż-i ḥüsn-i yārdan maʿlūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfitāb-ı enverinden bellüdür

āfitāb-ı evc-i ev ednā: (Kuran-ı Kerim)
1. **āfitāb-ı evc-i ev ednā:**
Kaside 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
İki yay aralığı kadar yüksek güneş.
Fe kâne kâbe kavseyni ev ednâ- (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu. (Necm suresinin 9. ayeti) Ev ednā tabiri, Hz. Muhammed'in Miraç hadisesi sırasında Allah ile olan yakınlığını ifade eder.
41. Āfitāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

āfitāb-ı evc-i nāz:
1. **āfitāb-ı evc-i nāz:**
Gazel 339
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cilvenin/nazın zirvesindeki/doruğundaki güneş.
3. Āfitāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan ṣaḳın

2. **āfitāb-ı evc-i nāz:**
Gazel 340
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cilvenin/nazın zirvesindeki/doruğundaki güneş.
5. Ġırra olma ḥüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden ṣaḳın

āfitāb-ı felek-i cūd:
1. **āfitāb-ı felek-i cūd:**
Kaside 13
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Cömertlik gökyüzünün/feleğinin güneşi.
43. Āfitāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
44. Ẕāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem:
1. **āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın geliş/adım atma güneşi. bkz. Ḫıżr.
5. Bu ṭarafdur menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
6. Var ise ol āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

āfitāb-ı ʿışḳ:
1. **āfitāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk güneşi.
9. Felekde bilmez idüm āfitāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

āfitāb-ı nev-rūz:
1. **āfitāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nevruz güneşi.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

āfitāb-ı nūr-baḫş:
1. **āfitāb-ı nūr-baḫş:**
Gazel 224
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nur/ışık saçan güneş.
3. ʿAks-i ḫ̱ūrşīd-i cemālüñdür zeneḫ̱dānda hemān
4. Āfitāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġarāż

āfitāb-ı rūşen:
1. **āfitāb-ı rūşenüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Parlayan/ışık saçan güneş.
53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

ʿāfiyet-güzīn-i behişt:
1. **ʿāfiyet-güzīn-i behişt:**
Gazel 172
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Cennetin esenliğini seçen.
17. Ḥaẕer ey ʿāfiyet-güzīn-i behişt
18. Nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz biz

ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳat:
1. **ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gücü tükenmiş gönlün esenliğini yok eden.
9. Meẕāḳī şuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

ʿafv it-:
1. **ʿafv it:**
Kaside 14
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Affetmek.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

āgāh ol-: (TDDA)
1. **āgāh oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 196
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**

Bilmek, haberdar olmak. Mevlevilerde uyuyan kişiyi ürkütmeden uyandırmak için yavaş bir sesle "uyan" anlamında "âgâh ol" denmektedir.

15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḫayāl-i yāra
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

āġāz id(t)-:

1. **āġāz ideli:**-*eli*
Gazel 440
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāra Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

2. **āġāz itsek:**-*se, -k*
Gazel 190
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḥayrān buluruz

āġāz-ı cān-baḫş:

1. **āġāz-ı cān-baḫşı:**-*ı*
Gazel 418
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can veren/bahşeden başlangıç.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

āġāz-ı devlet:

1. **āġāz-ı devletüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Devletin/saadetin başı/başlangıcı.
11. Ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūrsın
12. Āġāz-ı devletüñ şeref-encām isterin

āġāz-ı ʿizz ü cāh:

1. **āġāz-ı ʿizz ü cāh:**
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yücelik ve makamın başlangıcı.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş akṣā-yı maḳṣadı

āġāz-ı maḥabbet:

1. **āġāz-ı maḥabbet:**
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet başlangıcı.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

aġla-:

1. **aġlasam:**-*sa, -m*
Gazel 15
Mısra: **1**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

2. **aġlamaḳ:**-*maḳ*
Gazel 41
Mısra: **6**
Ağlamak.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

3. **aġlasaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 197
Mısra: **3**
Ağlamak.
3. Aġlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

4. **aġlamazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 303
Mısra: **1**
Ağlamak.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figārum bilsem

5. **aġlardı:**-*r, -dı*
Gazel 380
Mısra: **3**
Ağlamak.
3. Bu meclisde ġulū-yı şaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḫandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

aġreb-i ġarīb:

1. **aġreb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kimsesizlerin en kimsesizi.
9. Ben mübtelā-yı fİrḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

aġşān:

1. **aġşānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **12**
Ağaç dalları, budaklar.
11. Ṭūğlar serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür
12. Sāye-endāz-ı fütūḥ olsa n'ola aġşānı

aġşān-ı dil-āvīz:

1. **aġşān-ı dil-āvīzi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Gönül(e) asılan dallar.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

āġūş-ı ārzū:

1. **āġūş-ı ārzūya:**-*ya*
Gazel 291
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves kucağı.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

āġūş-ı naẕar:

1. **āġūş-ı naẕar:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bakışın kucağı.
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥża gözinden
8. Āġūş-ı naẕar şāhid-i dīdāra münāsib

āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān:

1. **āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şehitlerin kanı bulaşmış.
9. Baña ṣor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

aġyār:

1. **aġyār:**
Müfret 2
Mısra: **1**
Yabancılar, rakip.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḥased s̱ümme'l-ḥased s̱ümme'l-ḥased

2. **aġyār:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Yabancılar, rakip.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

3. **aġyār:**
Müfret 10
Mısra: **2**
Yabancılar, rakip.
1. Nice sākin olur ʿāṣıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

4. **aġyār:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Yabancılar, rakip.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

5. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **17**
Yabancılar, rakip.
17. Teẕekkür eyleyüp yāri ṣaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

6. **aġyār:**
Gazel 385
Mısra: **1**
Yabancılar, rakip.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuṣṣāḳ-ı dil-efgāra hele

aġyār-ı bed:

1. **aġyār-ı bedle:**-*le*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kötü yabancılar, yaramaz rakip.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

aġyār-ı girān-cān:

1. **aġyār-ı girān-cāna:**-*a*
Gazel 419
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağır canlı/sıkıcı yabancılar.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

aġyārı gör-:

1. **aġyārı görüp:**-*üp*
Gazel 295
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yabancıyı/rakibi görmek.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

aġzı yan-:

1. **aġzı yanar:**-*ar*
Kaside 18
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı yanmak, pişman olacak duruma gelmek.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

āh:

1. **āh:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Ah, feryat.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

2. **āh:**
Gazel 84
Mısra: **3**
Ah, feryat.
3. Ol ġırra-mest-i nāza niyāz eyledükçe āh
4. Şuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr olur

3. **āh:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Ah, feryat.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vahşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

4. **āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 126
Mısra: **13**
Ah, feryat.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

5. **āhum:**-*um*
Gazel 229
Mısra: **3**
Ah, feryat.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

6. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **1**
Ah, feryat.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

7. **āhum:**-*un*
Gazel 307
Mısra: **2**
Ah, feryat.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

8. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **4**
Ah, feryat.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

9. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **6**
Ah, feryat.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

10. **āhum:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Ah, feryat.
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

11. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **10**
Ah, feryat.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḫamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

12. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **12**
Ah, feryat.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

13. **āhum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **14**
Ah, feryat.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

14. **āhınuñ:**-*ı, -nuñ*
Gazel 324
Mısra: **2**
Ah, feryat.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

15. **āh:**
Gazel 327
Mısra: **1**
Ah, feryat.
1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

16. **āh:**
Gazel 375
Mısra: **3**
Ah, eyvah.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

17. **āh:**
Gazel 425
Mısra: **9**
Ah, eyvah.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

18. **ah:**
Gazel 427
Mısra: **15**
Ah, feryat.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

19. **āh:**
Gazel 436
Mısra: **13**
Ah, eyvah.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

<u>āh eyle-/it-:</u>

1. **āh eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

2. **āh eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 135
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

3. **āh eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
1. Āh eyledükçe bādī-i germiyyet-i ġamuz
2. Minnet-peẕīr-i şuʿle-i āh-ı dem-ā-demüz

4. **āh eylesem:**-*se, -m*
Gazel 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
1. Eger āh eylesem ṣad-şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu süzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

5. **āh eylesem:**-*se, -m*
Gazel 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

6. **āh eyleyicek:**-*yicek*
Gazel 30
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
9. Pür-dūd ider günbed-i zindān-ı sipihri
10. Āh eyleyicek derd ile maḥbūs-ı maḥabbet

7. **āh eyleyicek:**-*yicek*
Gazel 309
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

8. **āh eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 8
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

9. **āh idicek:**-*icek*
Gazel 416
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
7. Ben āh idicek çīn-i ser-ebrū-yı dildār
8. Āmāde-i ṣad-şīve-i taʿzīr degül mi

10. **āh itdügi:**-*dü, -gi*
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

11. **āh itdükçe:**-*dükçe*

Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
6. Ki āh itdükçe bülbül ṣaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

12. **āh itme:**-*me*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

13. **āh itmeyeyin:**-*me, -ye, -yin*
Gazel 283
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḥod dil-i ḳaṣṣāb degül

14. **āh itmeyeyüm:**-*me, -ye, -yüm*
Gazel 313
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
9. Ey Mezāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret ṣeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

15. **āh itsek:**-*se, -k*
Gazel 162
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güṣāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

16. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
3. N'ola ṣām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O ṣeb pervāne-i ṣemʿ-i ṣebistān olduġum yirdür

17. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
5. Eger meclisde āh itsem ṣerer-efṣān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

18. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah çekmek, inlemek, feryat etmek.
3. Tutar āfāḳı ṣerer ey meh-i ferḫunde-eser
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

āh kim:

1. **āh kim:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı düş-ı ḳıvāmumda benüm

2. **āh kim:**
Kaside 17
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

3. **āh kim:**
Gazel 104
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

4. **āh kim:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

5. **āh kim:**
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

6. **āh kim:**
Gazel 241
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık ki, eyvah ki.
1. Āh kim bāġ-ı elemden gitdi gül-çīn olmaduḳ
2. Meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn olmaduḳ

āh u enīn:

1. **āh u enīnüm:**-*üm*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve inleme.
7. Ser-germī-i ālām-ı ḥaṭ-ı yār ile şimdi
8. Güstāḫ olup āh u enīnüm yüze çıḳdı

āh u enīn id-:

1. **āh u enīn ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek ve inlemek.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

āh u fiġān-ı bülbül:

1. **āh u fiġān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bülbülün ah ve feryadı.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi eser
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

āh ile zār:

1. **āh ile zār:**
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ah ve feryat etme.
1. Āh ile zār n'eydügin bilmem
2. Yarı āzār n'eydügin bilmem

āh u zāra başla-:

1. **āh u zāra başla:**
Gazel 276
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamaya/inlemeye/feryat etmeye/sızlanmaya başlamak.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh u zāra ey bülbül

āh u zār eyle-/it-:

1. **āh u zār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamak, inlemek, feryat etmek, sızlanmak.
91. Bu devr içre fiġān ḥod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh u zār eyler

2. **āh u zārı itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlama, inleme, feryat etme, sızlanma.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh u zārı

āh u zār-ı ṣubḥ:

1. **āh u zār-ı ṣubḥ:**
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabahın ah etmesi ve inlemesi.
1. Bu āh u zār-ı ṣubḥ u nāle-i ṣeb-gīrden feryād
2. Ṣeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

aḥcār:

1. **aḥcārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **58**
Taşlar.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

ʿahd:

1. ʿ**ahdinde:**-*in, -de*
Kaside 12
Mısra: **49**
Yemin, söz.
49. ʿAhdinde emīndür kef-i ʿayyār-ı ṣabādan
50. Zer-tāc-ı ser-i ṣemʿ-i fürūzān-ı zamāne

2. ʿ**ahdinde:**-*in, -de*
Kaside 14
Mısra: **67**
Zaman, söz.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īsār-ı dür-i cūd u saḫādur

3. ʿ**ahdüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 15
Mısra: **8**
Devir, zaman.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

4. ʿ**ahdi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **71**
Yemin, söz.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

5. ʿ**ahdi:**-*i*
Kaside 18

Mısra: **141**
Yemin, söz.
141. ʿAhdi ol deñlü emîndür ki hemân aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebân-zed-i şerer-āzârı

6. ʿ**ahdinde:**-*in, -de*
Kaside 18
Mısra: **155**
Zaman, devir.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

7. ʿ**ahdinde:**-*in, -de*
Kaside 19
Mısra: **81**
Zaman, devir.
81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i feṯḥ ü fütūḥ oldı
82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

8. ʿ**ahdi:**-*i*
Gazel 170
Mısra: **27**
Yemin, söz.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

9. ʿ**ahdinde:**-*in, -de*
Gazel 257
Mısra: **20**
Zaman, devir.
19. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
20. ʿAhdinde yine fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek

ʿahd ile peymān-ı zamāne:
1. ʿ**ahd ile peymān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin yemini/andı.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

ʿahd ü peymān:
1. ʿ**ahd ü peymānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söz ve yemin.
29. Yaʿni paşa-yı Aḥmedī-aḫlāḳ
30. Kim ḫilāf olmaz ʿahd ü peymānı

ʿahd-i devlet:
1. ʿ**ahd-i devleti:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Devlet zamanı, saadet sözü.
37. Fürūġ-ı ḳadr ile bir āfitāb-ı ʿālem-ārādur
38. Ki ʿahd-i devleti ārāyiş-i devr-i ḳamer geldi

ʿahd-i şerīf:
1. ʿ**ahd-i şerīfinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Şerefli söz/zaman.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

2. ʿ**ahd-i şerīfinde:**-*in, -de*
Gazel 426
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şerefli söz /zaman.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāṣ u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

3. ʿ**ahd-i şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 13
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Şerefli söz/zaman.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı ṣıyāmumda benüm

ʿahd-i ṭarāvet:
1. ʿ**ahd-i ṭarāvet:**
Kaside 23
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Tazelik/canlılık zamanı.
27. Nedür bu ʿahd-i ṭarāvet ki itdi rūz-efzūn
28. Güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistānı

āheng: (Kanar/2)
1. **āheng:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Güzel ve uyumlu ses, se tonu, ahenk, ritim.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

āheng-i dil-nüvāz:
1. **āheng-i dil-nüvāz:**
Gazel 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül okşayan ses/ezgi.
1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

āheng-i duʿā-yı ḫitām:
1. **āheng-i duʿā-yı ḫitām:**
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Duanın ahengiyle sonlandırma.
73. Eylesün āheng-i duʿā-yı ḫitām
74. Ḫāme-i bülbül-naġam-ı rūzgār

āheng-i feryād:
1. **āheng-i feryād:**
Kaside 19
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Feryadın/bağırmanın ahengi.
21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

āheng-i hırām:
1. **āheng-i ḫırām:**
Gazel 370
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümenin uyumu/ahengi.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

āheng-i sāz:
1. **āheng-i sāz:**
Gazel 410
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sazın/çalgının ahengi/ezgisi.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

āheng-i suʾāl:
1. **āheng-i suʾāl:**
Gazel 160
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sorunun uygunu.
11. Baḫş-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḫi idrāk idemez mesʾelemüz

āhen-pūş-ı ceng:
1. **āhen-pūş-ı ceng:**
Gazel 364
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Savaşın demir giyeni/zırh takanı.
7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

āher: (DS, Devellioğlu, Kanar/2)
1. **āḫer:**
Gazel 120
Mısra: **11**
Başka, diğer, gayrı.
11. Siyah-rūz-ı fırāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

āheste āheste:
1. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

2. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

3. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

4. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
5. Kemend-i ceẕbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

5. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

6. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

7. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Ṣeb-i fİrḳat geçer mānend-i ṣām āheste āheste

8. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

9. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

10. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
17. Bu meclisde ṣaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

11. **āheste āheste:**
Gazel 403
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yavaş yavaş.
19. Meẕāḳī leẕẕet-i ḳand-ı leb-i dildār ile āḫir
20. Olur bir ṭūṭī-i şīrīn-kelām āheste āheste

āheste-hırām-ı reh-i maḳṣūd:
1. **āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd:**
Gazel 195
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hedef/gaye yolunda yavaşça salınarak yürüyen.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

Aḫfeş: (TDVİA)
1. **Aḫfeşle:**-*le*
Gazel 39
Mısra: **4**
Ebü'l-Hasen Saîd b. Mes'ade el-Mücâşiî el-Belhî el-Ahfeş el-Evsat (ö. 215/830 [?]) Basra dil mektebinin tanınmış âlimi.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḥs

āh-ı ʿalev-feşān:
1. **āh-ı ʿalev-feşān:**
Gazel 292
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Alev saçan ah.
13. Āh-ı ʿalev-feşān ile gir ʿarṣa-i ġama
14. Ṣuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret ol

āh-ı ʿalev-güdāz:
1. **āh-ı ʿalev-güdāz:**
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Alev tutuşturan/yakan ah.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

āh-ı ʿalevnāk :
1. **āh-ı ʿalevnāk:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi:-
Alev saçan ah.
7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
8. Derūn-ı sīne-i pür-iḥtirāḳı āteşdür

āh-ı ʿāşık:
1. **āh-ı ʿāşıḳ:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Âşığın ahı.
25. Āh-ı ʿāşıḳ gibi pür-sūz u güdāz olmaġ ile
26. Ḥasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur süḫanüm

āh-ı āteşbār:
1. **āh-ı āteşbārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ateş yağdıran ah.
7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı āteşbārımuz

āh-ı cān-güdāz:
1. **āh-ı cān-güdāz:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can eriten ah/feryat.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

2. **āh-ı cān-güdāz:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi:
Can eriten ah/feryat.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾsīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāşıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

āh-ı cilve-sāz:
1. **āh-ı cilve-sāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz yapan/ortaya çıkaran ah.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

āh-ı dem-i esḥār:
1. **āh-ı dem-i esḥārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Seher vakitlerinin ahı/inlemesi.
15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

āh-ı derūn:
1. **āh-ı derūn:**
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Derin âh, içten gelen âh.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

2. **āh-ı derūn:**
Gazel 22
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Derin âh, içten gelen âh.
15. Ṣad-el-ḥaẕer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

3. **āh-ı derūn:**
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Derin âh, içten gelen âh.
9. Deryūzeger-i küçe-i erbāb-ı fenāyuz
10. Kim āh-ı derūn rāyet-i ser-menzilimüzdür

āh-ı dil-sūz:
1. **āh-ı dil-sūz:**
Gazel 150
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül yakan âh.
5. Şāhid-i dāġ-ı ciger mā-ṣadaḳ-ı ḫūn-ı derūn
6. Āh-ı dil-sūz ile bu nāle-i cāngāh yeter

2. **āh-ı dil-sūzıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 346
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül yakan âh.
11. Şuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

āh-ı felek-güẕār:
1. **āh-ı felek-güẕār:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünü/feleği geçen ah.
5. Ey ḳāmet-i ḥamīde vü āh-ı felek-güẕār
6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

āh-ı ḥazān:
1. **āh-ı ḥazān:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sonbahardaki ah.
3. Ey āh-ı ḥazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

āh-ı ḥazīn:
1. **āh-ı ḥazīn:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntü veren ah.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

2. **āh-ı ḥazīnüm:**-*üm*
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Üzüntü veren ah.
11. Bu nāle-i cān-sūz ile bu āh-ı ḥazīnüm
12. Āmīziş-i āvāze-i zīr ü bāma beñzer

āhı ḳo-:
1. **āhı ḳo:**
Gazel 396
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âh çekmeyi bırakmak.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

āh-ı pür-şerār:
1. **āh-ı pür-şerārum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıvılcımlarla dolu ah.
7. Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
8. Mālik-i tīġ-ı zer-nicādum ben

āh-ı seḥer:
1. **āh-ı seḥer:**
Gazel 348
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Seher vakti ahı/feryadı.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

āh-ı seḥergāh:
1. **āh-ı seḥergāh:**
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seher vakti ahı/feryadı.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

āh-ı seḥer-i ʿacz:
1. **āh-ı seḥer-i ʿacz:**
Gazel 87
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Beceriksizlikten dolayı seher vaktindeki edilen ah.
9. Āh-ı seḥer-i ʿacz ü niyāz-ı şeb-i zārı
10. Feryād-res-i nāle vü feryād olacaḳdur

āh-ı serd:
1. **āh-ı serd:**
Gazel 398
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Soğuk/sert ah.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān ṣanma

2. **āh-ı serde:**-*e*
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Soğuk/sert ah.
3. Derd-i fırāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

āh-ı servi:
1. **āh-ı servi:**-*i*
Gazel 211
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Selvinin/sevgilinin ahı.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eser
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

āh-ı ṣubḥ:
1. **āh-ı ṣubḥ:**
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti edilen ah.
3. Āfitāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan ṣaḳın

āh-ı ṣubḥgāh:
1. **āh-ı ṣubḥgāh:**
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti edilen ah.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

āh-ı şerār-efrūz:
1. **āh-ı şerār-efrūzını:**-*ı, -nı*
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım parlatan ah.
3. Bülbül-i āteş-nefes āh-ı şerār-efrūzını
4. Dāne-sūz-ı dām-ı ṣayyād eylesün nev-rūzdur

āh-ı şerer-ālūd:
1. **āh-ı şerer-ālūd:**
Gazel 351
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıvılcımlar bulaşmış ah/feryat.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḥasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

2. **āh-ı şerer-ālūdumı:**-*um, -ı*
Gazel 309
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kıvılcımlar bulaşmış ah/feryat.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

āh-ı şerer-efrūz:
1. **āh-ı şerer-efrūzumı:**-*um, -ı*
Kaside 29
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım yakan/parlatan ah.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger ṣuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

āh-ı ṣuʿlebār:
1. **āh-ı ṣuʿlebārum:**-*um*
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Alev saçan ah.
11. Görüp āh-ı ṣuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

āh-ı ṣuʿle-pāş:
1. **āh-ı ṣuʿle-pāş:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alev saçan ah/feryat.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı ṣuʿle-pāş ile böyle ḥazīn-nefes

āhir: (Devellioğlu, Kanar/2)
1. **āḫir:**
Kaside 3
Mısra: **11**
Sonunda, nihayet.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerze virdün bu cilveler mübārek

2. **āḫir:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Sonunda, nihayet.
19. Bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermeri
20. Āḫir itdi ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūnı dāl

3. **āḫir:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Sonunda, nihayet.
31. Ḳorḳarın kim tehī ḳalur āḫir
32. Cilvegāh-ı yelān cirīdüñden

4. **āḫir:**
Kaside 8
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

5. **āḫir:**
Kaside 8
Mısra: **83**
Sonunda, nihayet.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

6. **āḫir:**
Kaside 8
Mısra: **178**
Sonunda, nihayet.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-ṣaṣt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

7. **āḫir:**
Gazel 10
Mısra: **11**
Sonunda, nihayet.
11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

8. **āḫir:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Sonunda, nihayet.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

9. **āḫir:**
Kaside 12
Mısra: **23**
Sonunda, nihayet.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿişyān-ı zamāne

10. **āḫir:**
Kaside 18
Mısra: **25**
Sonunda, nihayet.
25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

11. **āḫir:**
Kaside 19
Mısra: **57**
Sonunda, nihayet.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

12. **āḫir:**
Kaside 22
Mısra: **73**
Sonunda, nihayet.
73. Ḳandiye ḳalʿasın alup āḫir
74. Ḳana ġarḳ ide beytü'l-eṣnāmı

13. **āḫir:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Sonunda, nihayet.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

14. **āḫir:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Sonunda, nihayet.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

15. **āḫir:**
Gazel 58
Mısra: **5**
Sonunda, nihayet.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

16. **āḫir:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Sonunda, nihayet.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice ṣaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āṣikār dirler

17. **āḫir:**
Gazel 86
Mısra: **5**
Sonunda.
5. Ahvālimüz ol ṣaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

18. **āḫir:**
Gazel 87
Mısra: **6**
Sonunda, nihayet.
5. Pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket
6. Āḫir yine Yūsuf gibi āzād olacaḳdur

19. **āḫir:**
Gazel 130
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. Cānā cemālüñ itme naẕardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

20. **āḫir:**
Gazel 133
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

21. **āḫir:**
Gazel 158
Mısra: **12**
Sonunda, nihayet.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḥalḳa-i āġūş ider miyüz

22. **āḫir:**
Gazel 193
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı ṣahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

23. **āḫir:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

24. **āḫir:**
Gazel 259
Mısra: **11**
Sonunda, nihayet.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

25. **āḫir:**
Gazel 276
Mısra: **7**
Sonunda, nihayet.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

26. **āḫir:**
Gazel 298
Mısra: **2**
Sonunda, nihayet.
1. Yine ʿāşıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

27. **āḫir:**
Gazel 330
Mısra: **2**
Sonunda, nihayet.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

28. **āḫir:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Sonunda, nihayet.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden ṣaḳın

29. **āḫir:**
Gazel 368
Mısra: **5**
Sonunda, nihayet.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

30. **āḫir:**
Gazel 403
Mısra: **16**
Sonunda, nihayet.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẕlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

31. **āḫir:**
Gazel 403
Mısra: **19**
Sonunda, nihayet.
19. Meẕāḳī leẕẕet-i ḳand-ı leb-i dildār ile āḫir
20. Olur bir ṭūṭī-i şīrīn-kelām āheste āheste

32. **āḫir:**
Gazel 404
Mısra: **3**
Sonunda, nihayet.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

āḫir-i dāstān-i maʿnā:
1. **āḫir-i dāstān-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **196**
Kelime Tipi: -
Anlam destanının sonu.
195. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
196. Āḫir-i dāstān-i maʿnādur

aḫir-i ʿışḳ:
1. **aḫir-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın sonu/sonrası.
5. Sen hemān şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat ol
6. Evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ aḫir-i ʿışḳ olur

āḫir-i kār:
1. **āḫir-i kār:**
Tarih 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İşin sonu, nihayet.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad-nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

2. **āḫir-i kār:**
Gazel 320
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İşin sonu, nihayet.
13. Sezā-yı kūy-ı ḫarābāt olurdum āḫir-i kār
14. Eger ki ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh olsam

āḫirkār:
1. **āḫirkār:**
Gazel 121
Mısra: **5**
İşin sonunda, neticede.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu gūne ṣarṣar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

aḫkām:
1. **aḫkāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **108**
Hükümler, kanunlar.
107. Ol iki ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ
108. Ola cārī hemişe aḥkāmı

aḫkām-ı şerʿ-i ʿışḳ:
1. **aḫkām-ı şerʿ-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 226
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk kanunun hükümleri/kuralları.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı ṣorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

aḫker:
1. **aḫkerinden:**-*in, -den*
Gazel 113
Mısra: **10**
Ateş koru.
9. Nār-ı fİrḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

aḫker-i sūzān:
1. **aḫker-i sūzān:**
Gazel 189
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yanan/yakıcı ateş koru.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

2. **aḫker-i sūzāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yanan/yakıcı ateş koru.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı ṣuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el ṣunmış

ahlāk-ı girişme:
1. **aḫlāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaşla, gözle yapılan işaret ahlakı/huyu.
1. Hep ḥālet-i pür-neşvedür aḫlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

Aḥmed Paşa: (TDVİA)
1. **Aḥmed Paşa:**
Tarih 1
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köprülü Fazıl Ahmet Paşa (1635-1676). Köprülü Mehmet Paşa'nın oğludur. 1635-36 yılında doğan Köprülüzâde Fâzıl Ahmet Paşa babasının vefatı üzerine 1661 yılında vezir-i azam olmuş ve 15 yıl bu görevde kalmıştır. 1676 yılında vefat eden Köprülüzâde Fâzıl Ahmet Paşa yerli ve yabancı pek çok tarihçi tarafından ilmi, kültürü, zekâsı ve adaleti yönünden övülmektedir.
9. Ey Meẕāḳī didi tāriḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **Aḥmed Paşa:**
Tarih 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Aḥmed Paşa.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tāriḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem üʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

aḥşam:
1. **aḥşamı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **38**
Akşam.
37. Feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāli
38. Ṣubḥ-ı nev-rūz eyler aḥşamı

aḥsente zihī:
1. **aḥsente zihī:**
Kaside 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aferin, ne kadar hoş.
7. Bir tīġ-ı teveccühle kesildi ser-i aʿdā
8. Aḥsente zihī himmet-i merdān-ı zamāne

2. **aḥsente zihī:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aferin, ne kadar hoş.
1. Ey ber-zede dāmān-ı ṣad-āṣūb-ı ḳıyāmet
2. Aḥsente zihī fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet

3. **aḥsente zihī:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aferin, ne kadar hoş.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḫdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

aḫter-i ḫūrşīd-żiyā:
1. **aḫter-i ḫūrşīd-żiyādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi aydınlatan yıldız.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-żiyādur

āhū:
1. **āhū:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Ceylan.
49. Devr-i ʿadlinde itmem istiġrāb
50. Olsa āhū ḳarīn-i şīr-i ecem

2. **āhūya:**-*ya*
Gazel 149
Mısra: **13**
Ceylan.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña şayyād yeter

3. **āhūdur:**-*dur*
Gazel 217
Mısra: **2**
Ceylan.
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

4. **āhū:**
Gazel 238
Mısra: **6**
Ceylan.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḥayf

5. **āhūlara:**-*lar*, -*a*
Gazel 312
Mısra: **7**
Ceylan.
7. Gözi āhūlara ṣad-dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

6. **āhū:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Ceylan.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

7. **āhūdur:**-*dur*
Gazel 381
Mısra: **10**
Ceylan.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḥamle ider şīr-i ġarīn üzre

āhuvān-ı remān-ı maʿnā:
1. **āhuvān-ı remān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Anlamın ürken/ürkek ceylanları.
155. Ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed tek
156. Āhuvān-ı remān-ı maʿnādur

āhū-yı devlet:
1. **āhū-yı devlet:**
Kaside 23
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Devlet/saadet ceylanı.
83. Ḥarem-serāy-ı celālüñde olmasa mūnis
84. Ṭutardı āhū-yı devlet reh-i beyābānı

āhū-yı dil-firīb-i ṣayyād:
1. **āhū-yı dil-firīb-i ṣayyādum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Avcının gönül aldatan ceylanı.
21. Āhū-yı dil-firīb-i ṣayyādum
22. Tīr-i Behrām n'eydügin bilmem

āhū-yı ḥarem:
1. **āhū-yı ḥarem:**
Kaside 17
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Harem ceylanı.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

āhū-yı ḥarem-perver-i teslīm ü rıżā:
1. **āhū-yı ḥarem-perver-i teslīm ü rıżāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rıza gösterip teslim olmuş kutsal yeri seven ceylan.
11. Rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ḳażā olmazuz aṣlā
12. Āhū-yı ḥarem-perver-i teslīm ü rıżāyuz

āhū-yı Huten: (TDVİA)
1. **āhū-yı Ḫuten:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Huten ceylanı. Huten: Misk ahularıyla ünlü Hıta memleketi.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

2. **āhū-yı Ḫuten:**
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Huten ceylanı. Huten: Misk ahularıyla ünlü Hıta memleketi.
3. Ġazāl-i āfitāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

āhū-yı rāḥat:
1. **āhū-yı rāḥat:**
Gazel 303
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Rahat ceylan.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i ṣayd u şikārum bilsem

āhū-yı rām:
1. **āhū-yı rāmumda:**-*um*, -*da*
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Boyun eğen ceylan.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

āhū-yı rem-hurde:
1. **āhū-yı rem-ḫurde:**
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ürkmüş ceylan.
5. Kemend-i ceẕbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

āhū-yı remīde:
1. **āhū-yı remīdesini:**-*si*, -*ni*
Gazel 158
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ürkek ceylan.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḥalḳa-i āġūş ider miyüz

2. **āhū-yı remīdeyi:**-*yi*
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ürkek ceylan.
3. Ol āhū-yı remīdeyi dil cüst u cū ider
4. Bend-āşinā-yı ḥalḳa-i ṣayyād olur ṣanur

āhū-yı remīde-naẓar:
1. **āhū-yı remīde-naẓar:**
Gazel 101

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ürkek bakışlı ceylan.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

2. **āhū-yı remīde-naẕar:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ürkek bakışlı ceylan.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū:

1. **āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū:**
Gazel 84
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu avcısından ürkmüş ceylan.
7. Bir āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū
8. Kim ṣayd olur didükçe nice meyl-i dūr olur

āhū-yı vaḥşī:

1. **āhū-yı vaḥşī:**
Kaside 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

2. **āhū-yı vaḥşī:**
Gazel 206
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan, sevgili.
9. Ey āhū-yı vaḥşī bu ḳadar olma remīde
10. Ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz

3. **āhū-yı vaḥşī:**
Gazel 262
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

4. **āhū-yı vaḥşī:**
Gazel 389
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan.
17. Hīç biri olmasa rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

5. **āhū-yı vaḥşīye:**-*ye*
Gazel 439
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan, sevgili.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eşerin reh-güẕerinden ġayrı

6. **āhū-yı vaḥşiyi:**-*yi*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan, sevgili.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi naḳş-ı ḳademinden bilürüz

7. **āhū-yı vaḥşīyi:**-*yi*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan.
5. O kim ol āhū-yı vaḥşīyi cüst u cū ḳılmaz
6. Ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn nedür bilmez

8. **āhū-yı vaḥşiyi:**-*yi*
Gazel 196
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan.
15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḫayāl-i yāra
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

āhū-yı zamān:

1. **āhū-yı zamān:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın ceylanı, zamane güzeli.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

aḥvāl:

1. **aḥvālimüz:**-*i, -müz*
Gazel 21
Mısra: **17**
Haller, durumlar, vaziyetler.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

2. **ahvālimüz:**-*imüz*
Gazel 86
Mısra: **5**
Haller, durumlar, vaziyetler.
5. Ahvālimüz ol şaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

3. **aḥvālüm:**-*üm*
Gazel 281
Mısra: **9**
Haller, durumlar, vaziyetler.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

aḥvāl-i ʿālem:

1. **aḥvāl-i ʿālemde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Dünyanın vaziyeti/durumu.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḥıdīv-i tācdār eyler

aḫz-ı bekāret:

1. **aḫẕ-ı bekāret:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Kızlığı alma, bekareti alma.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

aḫz-ı cān-ı düşmen:

1. **aḫz-ı cān-ı düşmen:**
Gazel 180
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Düşmanın canını alma.
19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

aḳ:
Kaside 18
Mısra: **77**
Beyaz.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

ak-:

1. **aḳsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **17**
Akmak.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

2. **aḳarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 61
Mısra: **3**
Akmak, (gözyaşı) dökmek.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḥadeng-i yārum var

3. **aḳsa:**-*sa*
Gazel 132
Mısra: **3**
Akmak, (gözyaşı) dökmek
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

Aḳ Kirmān: (Akbayar)

1. **Aḳ Kirmānuñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rumeli, Özi. Ak Kirman kalesi. Ukrayna'nın güneybatısında, tarihi Basarabya bölgesinde (bugünkü Odessa Oblastı'nın Bilhorod-Dnistrovski şehrinde) yer alan bir kaledir.
81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n'ola Kirmānī

akçe:

1. **aḳçe:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Para, gümüş para.
7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe niṣār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

aḳdem gel-:

1. **aḳdem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha önce gelmek.
5. Müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
6. Ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan daḥi aḳdem geldi

2. **aḳdem geldi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha önce gelmek.
23. Böyle olsa olıcaḳ nāme-resān-ı iḳbāl
24. Geldi ṣad-müjde ile peyk-i ṣabādan aḳdem

ʿakd-i lisān:

1. **ʿaḳd-i lisān:**
Gazel 294
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dil bağlayan.
11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

ʿakd-i siḥr-i beyān-ı maʿnā:

1. **ʿaḳd-i siḥr-i beyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Anlamı düzgün ve etkili anlatmanın bağı/kararı.

43. Zīb-i dūşīzegān-ı taʿbīri
44. ʿAḳd-i siḥr-i beyān-ı maʿnādur

ʿāḳıbet:
1. ʿ**āḳıbet:**
Kaside 1
Mısra: **71**
Sonunda, nihayet.
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

2. ʿ**āḳıbet:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Sonunda, nihayet.
27. ʿĀḳıbet hep vāṣıl-ı iksīr-i devlet oldılar
28. Eyleyenler ol der-i devlet-meʾāba rūy-māl

3. ʿ**āḳıbet:**
Kaside 8
Mısra: **2**
Sonunda; nihayet.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

4. ʿ**āḳıbet:**
Kaside 8
Mısra: **60**
Sonunda, nihayet.
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

5. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Sonunda; nihayet.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

6. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Neticede, sonuçta.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

7. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Neticede, sonuçta.
7. ʿĀḳıbet ḥükm-i inʿidām-ı femüñ
8. Ġāyet-i rütbe-i teʾemmüldür

8. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Sonunda, nihayet.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀṣıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile fetḥ-i bāb olur

9. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Sonunda, nihayet.
7. Yoḳlasun vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünün
8. ʿĀḳıbet Mecnūn gibi şöhret-peẕīr-i ʿışḳ olur

10. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Sonunda, nihayet.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

11. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Sonunda, nihayet.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

12. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Neticede, sonuçta.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḫayrān buluruz

13. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 228
Mısra: **8**
Sonunda, nihayet.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

14. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 345
Mısra: **11**
Sonunda, nihayet.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

15. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 389
Mısra: **28**
Sonunda, nihayet.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿişret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

16. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 390
Mısra: **15**
Sonunda, nihayet.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-baṣarı ḥüsn-i ḫitām olsa bize

ʿāḳıbet-i kār-güẕār:
1. ʿ**āḳıbet-i kār-güẕār:**
Tarih 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İş yapmanın/becermenin sonu/neticesi.
3. Cisr-i fānīyi idüp ʿāḳıbet-i kār-güẕār
4. Dem-i āḫir olıcaḳ vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā

akıt-:
1. **aḳıtdı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **121**
Akıtmak.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

2. **aḳıtdı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **42**
Akmasını sağlamak, akmasına yol açmak.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

ʿāḳil:
1. ʿ**āḳil:**
Kaside 8
Mısra: **218**
Akıllı.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtişār eyler

2. ʿ**āḳil:**
Gazel 330
Mısra: **3**
Akıllı.
3. Bu ne ḥikmetdür cünün iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

ʿakl:
1. ʿ**aḳla:**-*a*
Gazel 171
Mısra: **11**
Akıl.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḫtirāz

ʿaḳl u dil:
1. ʿ**aḳl u dil:**
Gazel 250
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve gönül/yürek.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāṣıḳ-ı nā-çārı unutduñ

2. ʿ**aḳl u dil:**
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve gönül/yürek.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḥi ne gelür ʿāṣıḳ-ı nā-çāruñ elinden

ʿaḳl u fikr:
1. ʿ**aḳl u fikri:**
Kaside 21
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve fikir.
49. ʿAḳl u fikri dem-i tefekkürde
50. İki peyk-i devān-ı maʿnādur

ʿakl u hūş:
1. ʿ**aḳl u hūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve fikir.
11. Cünün-ı ʿışḳ ile meşreb-pesend-i Mecnūn ol
12. Belā-yı ʿāṣıḳ-ı şūrīde ʿaḳl u hūşıdur

ʿakl u zekā:
1. ʿ**aḳl u zekādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akıl ve zeka.
53. Ol dāver-i dānā ki bu tedḳīḳ-ı naẓarla
54. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳa ʿaḳl u zekādur

ʿakl-ı evvel: (Aksoy, Kanar/1, Tanyeri, TTS)
1. ʿ**aḳl-ı evvel:**
Kaside 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı şey akıldır" hadisi ile bu akla işaret edilmiştir. Nûr-ı Muhammedî.İlahi ilmin zuhuru.
41. Āfitāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

2. ʿ**aḳl-ı evvel:**
Gazel 160
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı şey akıldır" hadisi ile bu akla işaret edilmiştir. Nûr-ı Muhammedî.İlahi ilmin zuhuru.

11. Baḫş-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḥi idrāk idemez mesʾelemüz

3. ʿ**aḳl-ı evveldür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İlk akıl, "Allah'ın ilk yarattığı şey akıldır" hadisi ile bu akla işaret edilmiştir. Nûr-ı Muhammedî.İlahi ilmin zuhuru.
39. Fenn-i şānide ʿaḳl-ı evveldür
40. Reg-i berḳ-i cihān-ı maʿnādur

ʿaḳl-ı Felāṭūn:
1. ʿ**aḳl-ı Felāṭūn:**
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Felatun'un aklı. bkz. Eflāṭūn.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

ʿaḳl-ı ḥādī-ʿaşer:
1. ʿ**aḳl-ı ḥādī-ʿaşerdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
On birinci akıl.
129. ʿAḳl-ı ḥādīʿaşerdür idrāküm
130. Bu kühen ḫānedān-ı maʿnādur

ʿaḳl-ı kül: (TTD)
1. ʿ**aḳl-ı kül:**
Kaside 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Herşeyi kavrayan akıl. Allah'ın kudretinden ilk evvel ortaya çıkan akıl. Arş-ı azam, Cebrail, Hazret-i Muhammed'in nuru.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı kül hem müsteşār ve hem müşīrümdür benüm

2. ʿ**aḳl-ı kül:**
Kaside 13
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
bkz. ʿaḳl-ı kül.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

3. ʿ**aḳl-ı kül:**
Kaside 21
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
bkz. ʿaḳl-ı kül.
139. ʿAḳl-ı kül gibi mürşid-i ṭabʿum
140. Şimdi ṣāḥib-zamān-ı maʿnādur

4. ʿ**aḳl-ı kül:**
Kaside 29
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
bkz. ʿaḳl-ı kül.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

5. ʿ**aḳl-ı kül:**
Gazel 265
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
bkz. ʿaḳl-ı kül.
11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

ʿaḳl-ı zū-fünūn:
1. ʿ**aḳl-ı ẕū-fünūn:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fen/bilgi sahibi akıl.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı ẕū-fünūn peydā

ʿaḳlın al-:
1. ʿ**aḳlın alur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayrete düşürmek.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḳrārı

aḳrān:
1. **aḳrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **152**
Eş, misil, denk, benzer.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

2. **aḳrānı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **38**
Eş, misil, denk, benzer.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı şanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

3. **aḳrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **102**
Eş, misil, denk, benzer.
101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı ṣāḥib-i nām
102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

4. **aḳrānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **54**
Eş, misil, denk, benzer
53. Bir dilīr-i müʾeyyed-i baḫtdur
54. Kim şecāʿatda yoḳdur aḳrānı

aḳṣā-yı maḳṣad:
1. **aḳṣā-yı maḳṣadı:**-*ı*
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Maksadın/amacın sonu.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

aḳsā-yı murād:
1. **aḳsā-yı murādum:**-*um*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
En büyük istek, en büyük arzu.
3. Dergāhuña yüz sürmedür aḳsā-yı murādum
4. Olmazsa güẕer-bend-i emel reh-zen-i ümmīd

2. **aḳṣā-yı murāduñ:**-*uñ*
Kaside 16
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
En büyük istek, en büyük arzu.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳṣā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ belli bu şuġl-ı ehemüñden

ʿaks-i cemāl-i sāḳi:
1. ʿ**aks-i cemāl-i sāḳi:**
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sâkinin güzel yüzünün yansıması.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

ʿaks-i cemāl:
1. ʿ**aks-i cemālüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün yansıması.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

ʿaks-i cemāl-i yār:
1. ʿ**aks-i cemāl-i yār:**
Gazel 278
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünün yansıması.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfītāb gül

ʿaks-i ebrū:
1. ʿ**aks-i ebrūdur:**-*dur*
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaşların yansıması.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

ʿaks-i ḫāl:
1. ʿ**aks-i ḫāl:**
Gazel 373
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Benin aksi/yansıması.
7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
8. Oldı bir nāficetü'l-miski Ḫuten peymāne

ʿaks-i ḫūrşīd-i cemāl:
1. ʿ**aks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 224
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün güneşinin aksi/yansıması.
3. ʿAks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür zeneḫdānda hemān
4. Āfītāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġarāż

ʿaks-i ḳuṭās-ı baḥr:
1. ʿ**aks-i ḳuṭās-ı baḥri:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Denizin süslü başlığının yansıması/görüntüsü.
117. Zīr-i gerdūnda olan ʿaks-i ḳuṭās-ı baḥri
118. Gösterür āyīne-i ġurresini nūrānī

ʿaks-i müddeʿā:
1. ʿ**aks-i müddeʿā:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İddia edilen şeyin aksi/yansıması.
1. Derūn-ı ʿāşıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

ʿaks-i müjgān:
1. ʿ**aks-i müjgān:**
Gazel 406
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin yansıması.

13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ:
1. **ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ:**
Gazel 65
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşığın yalvarmasının yansıması.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-gūnundandur

ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr:
1. **ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr:**
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevinç güneşinin aydınlığının yansıması.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

ʿaks-i reng-i leb:
1. **ʿaks-i reng-i lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dudağın renginin görüntüsü.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

2. **ʿaks-i reng-i lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dudağın renginin görüntüsü.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

ʿaks-i ruḫ-ı sāḳī:
1. **ʿaks-i ruḫ-ı sāḳī:**
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sakinin/meyhanede içki dağıtanın yanağının yansıması/aksi.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

ʿaks-i rūy:
1. **ʿaks-i rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüzün yansıması.
3. Destüñde cām-ı şahbā şahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı şuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūy:
1. **ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın:**-*ın*
Gazel 68
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliğindeki ışığın yansıması.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi şahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

al-:
1. **aldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **5**
Almak, fethetmek.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

2. **aldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **10**
Ele geçirmek, feth etmek.
9. Ey Meẕāḳī didi tāriḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

3. **aldı:**-*dı*
Tarih 2
Mısra: **17**
Almak, ele geçirmek.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭfu ʿatā

4. **aldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **32**
Almak, ele geçirmek.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tāriḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

5. **al:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Almak.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

6. **aldı:**-*dı*
Tarih 6
Mısra: **1**
Almak, ele geçirmek.
1. Seyf-i ḳahr ile Girīdi aldı cündü'l-müʾminīn (1080)

7. **aldı:**-*dı*
Tarih 7
Mısra: **1**
Almak, ele geçirmek.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girīdi ʿasker-i İslām (1080)

8. **alduḳça:**-*duḳça*
Kaside 8
Mısra: **10**
Almak, tutmak.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

9. **alup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **96**
Almak, feth etmek, ele geçirmek.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

10. **aldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **43**
Ele geçirmek, feth etmek.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

11. **aldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **81**
Fethetmek, ele geçirmek.
81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n'ola Kirmānī

12. **alduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 12
Mısra: **3**
Almak.
3. Būy-āşinā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür sāña

13. **aldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **127**
Ele geçirmek.
127. Aldı Nive ḳalʿasını bir iki günde
128. Bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne

14. **almadı:**-*ma, -dı*
Kaside 16
Mısra: **22**
Almak.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

15. **alur:**-*ur*
Kaside 17
Mısra: **109**
Almak, ele geçirmek, fethetmek.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaşīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

16. **alup:**-*up*
Kaside 22
Mısra: **73**
Almak, ele geçirmek, fethetmek.
73. Ḳandiye ḳalʿasın alup āḫir
74. Ḳana ġarḳ ide beytü'l-eṣnāmı

17. **alınca:**-*ınca*
Gazel 28
Mısra: **7**
Çıkmak.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

18. **alduḳça:**-*duḳça*
Gazel 33
Mısra: **14**
Almak.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Alduḳça deste cām-ı mey-i lālefām mest

19. **aluben:**-*uben*
Gazel 250
Mısra: **5**
Almak.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

20. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **1**
Almak.
1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

21. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **2**
Almak, elde etmek.
1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

22. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **6**
Almak, elde etmek.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fİrḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

23. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **8**
Almak.
7. Düşdüm heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāra
8. Dest-i ṭalebe ṭurre-i ṭūl-i emel aldum

24. **aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **14**
Almak.
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẓīre dimege bir ġazel aldum

25. **alup:**-*up*
Gazel 400
Mısra: **16**
Almak.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

ā̲l: (YTS)

1. **ā̲l**
Müfret 5
Mısra: **2**
Hile, düzen, aldatma.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

al:
1. **al**
Gazel 16
Mısra: **9**
Kırmızı.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān ṣevḳ ile dāmād-ı ṣabā

aʿlā:
1. **aʿlā:**
Kaside 17
Mısra: **70**
Yüce, yüksek.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

aʿlā añla-:
1. **aʿlā añlar:**-*r*
Kaside 9
Mısra: **145**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok/pek iyi anlamak.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

ālām:
1. **ālām:**
Kaside 15
Mısra: **86**
Elemler, acılar, üzüntüler.
85. Ben rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne ṣādī-i dü-rūze ne ālām isterin

2. **ālāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **8**
Elemler, acılar, üzüntüler.
7. Gör fİrḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

3. **ālām:**
Gazel 317
Mısra: **1**
Elemler, acılar, üzüntüler.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

aʿlā-maḳar:

1. **aʿlā-maḳardayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 180
Mısra: **34**
Yüksek makam/merkez/karar yeri.
33. Ḥaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

ālām-ı cihān:
1. **ālām-ı cihān:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyanın elemleri, dertleri.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

ālām-ı hicr:
1. **ālām-ı hicre:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılık elemleri/üzüntüleri.
11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

ʿalā-raġm-ı liʿām:
1. **ʿalā-raġm-ı liʿām:**
Gazel 389
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Alçakların üzerine/rağmen.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

alay:
1. **alay:**
Gazel 175
Mısra: **1**
Bölük, grup.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

2. **alay:**
Gazel 350
Mısra: **16**
Bölük, grup.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

ʿalāya gir-:
1. **ʿalāya girdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şan sahibi olmak, yüksek rütbeye ulaşmak.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerẕe virdün bu cilveler mübārek

ālāyiş-i dāmān-ı zamāne:
1. **ālāyiş-i dāmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin eteğinin tantanası/gösterişi.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

ālāyiş-i dünyā:
1. **ālāyiş-i dünyāyı:**-*yı*
Gazel 26
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gösterişi/tantanası.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḥarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān:
1. **ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān:**
Gazel 350
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şehitlerin kanının bulaşması.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

ālāyiş-i zem:
1. **ālāyiş-i ẕem:**
Kaside 17
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Yerme/kınama gösterişi.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

aldan-:
1. **aldanma:**-*ma*
Kaside 14
Mısra: **121**
Aldanmak, kanmak.
121. Aldanma görüp ḫāl-i ruḫın eyle ḫaẕer kim
122. Ol dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur

2. **aldanur:**-*ur*
Gazel 405
Mısra: **11**
Aldanmak, kanmak.
11. Sāde-levḫān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taṣvīr olsa da

ʿale'd-devām vir-:
1. **ʿale'd-devām virsün:**-*sün*
Gazel 426
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Durmadan/devamlı vermek
11. Hem Ḥaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

ʿalem:
1. ʿ**alemdür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **51**
Sancak, bayrak.
51. Ol āṣaf-ı fāżıl ki fażīletde ʿalemdür
52. Kim şuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemādur
2. ʿ**alem:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Sancak, bayrak.
43. Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
44. Māh-ı seyyāre-ḫaşem mihr-i fürūzende ʿalem
3. ʿ**alemler:**-*ler*
Kaside 19
Mısra: **18**
Sancak, bayrak.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük
4. ʿ**alem:**
Kaside 24
Mısra: **44**
Sancak, bayrak.
43. Rāyet-efrāz-ı istiḳāmetsin
44. Bu ser-āmed ʿalem mübārek-bād

5. ʿ**alem:**
Gazel 55
Mısra: **11**
Sancak, bayrak.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

ʿālem:
1. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 1

Mısra: **3**
Âlem, dünya.
3. Bir melek-sîmâya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvâzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

2. **ālem:**
Kaside 20
Mısra: **41**
Dünya, herkes.
41. ʿĀlem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

3. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **15**
Dünya, herkes.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehândur süḫanüm

4. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **5**
Dünya, herkes.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emândur baña

5. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **15**
Dünya, herkes.
15. İtdi ṭarab-ḫāne-i Cem ʿālemi
16. ʿIyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār

6. ʿ**ālem:**
Kaside 5
Mısra: **2**
Dünya, herkes.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

7. ʿ**ālem:**
Kaside 5
Mısra: **39**
Herkes, bütün dünya.
39. Bezm-i cūdında ser-te-ser ʿālem
40. Bir sımāṭ-ı hezār-gūna niʿam

8. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **21**
Dünya.
21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

9. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **13**
Dünya.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḫçīri ḥişār-ender-ḥişār eyler

10. ʿ**ālem:**
Tarih 8
Mısra: **1**
Dünya, herkes.
1. Eyledi Ḳandiyenüñ fetḥine ʿālem hemheme (1080)

11. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **2**
Dünya.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āṣār
2. Ki anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

12. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **97**
Dünya.
97. Raġbet-i ṣayd u şikār itse n'ola ʿālemde
98. Kim olur ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār

13. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **160**
Dünya.
159. Tā ki bir buncılayın sūr-ı hümāyūn-āṣār
160. Ola ʿālemde feraḥ-güster-i ṣaḥn-ı gülzār

14. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 11
Mısra: **71**
Dünya.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

15. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **9**
Dünya.
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

16. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **17**
Dünya.
17. ʿĀlemde daḫi itmedi bir böyle ḫıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

17. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **145**
Dünya.
145. ʿĀlemde revāyiş bulacaḳ cins-i hünerdür
146. Sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne

18. ʿ**ālem:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Dünya, herkes.
7. El-minnetü li'l-lāh ki bugün şevḳ ile ʿālem
8. Gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü senādur

19. ʿ**ālem:**
Kaside 14
Mısra: **11**
Dünya.
11. Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

20. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **17**
Dünya.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

21. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **98**
Dünya.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

22. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **10**
Dünya.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

23. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **122**
Dünya.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḫīṭe dökülür enhārı

24. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **183**
Dünya.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḫammārı

25. ʿ**ālem:**
Kaside 19
Mısra: **11**
Dünya, herkes.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

26. ʿ**ālem:**
Kaside 19
Mısra: **73**
Dünya, herkes.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

27. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **29**
Dünya.
29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

28. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **43**
Dünya.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

29. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 27
Mısra: **23**
Dünya.
23. Bārī biraz ʿāleme raḥm eylese
24. Āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār

30. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 33
Mısra: **5**
Dünya, herkes.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

31. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 34
Mısra: **11**
Dünya.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Ṣaḥn-ı ḫarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

32. ʿ**ālem:**
Gazel 39
Mısra: **3**
Dünya, herkes.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḥs

33. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 44

Mısra: **15**
Dünya, herkes.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī ṣādī-i yārāne iç

34. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 45
Mısra: **9**
Dünya.
9. Virdi yine āfitāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

35. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 46
Mısra: **2**
Dünya.
1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı ṣubḥ

36. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 51
Mısra: **5**
Dünya.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

37. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 57
Mısra: **11**
Dünya.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

38. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 58
Mısra: **5**
Dünya.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

39. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 67
Mısra: **5**
Dünya.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

40. ʿ**ālem:**
Gazel 67
Mısra: **8**
Dünya, herkes.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

41. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 68
Mısra: **8**
Dünya.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

42. ʿ**ālem:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Dünya, herkes.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḥsat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

43. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 72
Mısra: **7**
Dünya.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice teshīr bilür

44. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 72
Mısra: **13**
Dünya, herkes.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

45. ʿ**ālemlere:**-*ler*, -*e*
Gazel 86
Mısra: **6**
Dünya, herkes.
5. Ahvālimüz ol ṣaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

46. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 94
Mısra: **5**
Dünya.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

47. ʿ**ālem:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Dünya, herkes.
9. Ṣarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

48. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **1**
Dünya.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

49. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 106
Mısra: **4**
Dünya.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḫi ʿālemde saʿādet mi olur

50. ʿ**ālem:**
Gazel 117
Mısra: **19**
Dünya, herkes.
19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
20. Bāġ-ı dehri ḫurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

51. ʿ**ālem:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Dünya, herkes.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

52. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 149
Mısra: **17**
Dünya.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

53. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 153
Mısra: **1**
Dünya.
1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taşvīr olduġum yoḳdur

54. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 156
Mısra: **15**
Dünya, kâinat.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

55. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 167
Mısra: **13**
Dünya.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eser olmaz

56. ʿ**ālem:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Herkes.
9. ʿĀlem ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda biz henüz
10. Ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫsatuz

57. ʿ**ālem:**
Gazel 195
Mısra: **11**
Dünya.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekser-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

58. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 197
Mısra: **12**
Herkes.
11. Biz o dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz
12. ʿĀlemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın kederinden bilürüz

59. ʿ**ālem:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Dünya.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

60. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 236
Mısra: **14**
Âlem, dünya.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

61. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 236
Mısra: **17**
Dünya.
17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfi ola tā
18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

62. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **2**
Dünya.
1. Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

63. ʿ**ālemdür:**-*dür*
Gazel 260
Mısra: **9**
Dünya.
9. Çār-pāreyle özge ʿālemdür
10. Raḳṣ-ı zībā-ḳarārı Bihzāduñ

64. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 271
Mısra: **6**
Dünya, âlem.

5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

65. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 296
Mısra: **7**
Dünya.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṣel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

66. ʿ**ālem:**
Gazel 297
Mısra: **12**
Dünya, herkes.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

67. ʿ**ālem:**
Gazel 337
Mısra: **1**
Dünya, herkes.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

68. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 344
Mısra: **11**
Dünya.
11. Def ü neyle ʿāleme şıyt-ı pey-ā-pey şalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

69. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 347
Mısra: **1**
Dünya.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

70. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 360
Mısra: **1**
Dünya.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

71. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 369
Mısra: **3**
Dünya.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

72. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 371
Mısra: **2**
Dünya.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

73. ʿ**ālem:**
Gazel 371
Mısra: **15**
Dünya.
15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

74. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 377
Mısra: **3**
Dünya.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

75. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 378
Mısra: **9**
Dünya.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

76. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 382
Mısra: **9**
Dünya.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü şaġ āşüfte

77. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 403
Mısra: **9**
Dünya.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

78. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 405
Mısra: **2**
Dünya.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

79. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 407
Mısra: **15**
Dünya.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

80. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **13**
Dünya, âlem.
13. ʿĀlemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

81. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 412
Mısra: **5**
Dünya.
5. ʿĀlemi ḳıldı münevver pertev-i mihr-i ruḫun
6. Tābiş-i ḫurşīd-i nūr-efşāna ḥācet ḳalmadı

82. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 417
Mısra: **9**
Dünya.
9. Ḳays-ı vādī-i maḥabbet olalı ʿālemde
10. Ser-i bī-devlete ṣad-seng-i sitem gelmez mi

83. ʿ**ālemüñ:**-*üñ*
Gazel 439
Mısra: **1**
Dünya.
1. ʿĀlemüñ zevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

ʿalem-efrāhte-i selb ü recā:

1. ʿ**alem-efrāhte-i selb ü recāyuz:**-*yuz*
Müfret 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaldırma/giderme ve ümit/umma bayrağını/sancağını kaldıran/yükselten.
1. Biz kim ʿalem-efrāḥte-i selb ü recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

2. ʿ**alem-efrāḫte-i selb-i recāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ümidi/isteği kaldırmanın bayrağını yükseltmiş.
1. Biz kim ʿalem-efrāḫte-i selb-i recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

ʿālem eyle-:

1. ʿ**ālem eyler:**-*r*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zevk/keyif almak, eğlenmek.
5. Göñül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O zevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

ʿālem yıḳılsa zerre ḳadar hirāsımuz yoḳ:

1. ʿ**ālem yıḳılsa zerre ḳadar hirāsımuz yoḳ:**
Gazel 159
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünya yok olsa, yer yerinden oynasa zerre kadar korkumuz yok.
9. Çoḳdan cihānda ḫāne-ḫarābuz Meẕāḳiyā
10. ʿĀlem yıḳılsa zerre ḳadar yoḳ hirāsımuz

ʿālem-ārā:

1. ʿ**ālem-ārā:**
Kaside 19
Mısra: **29**
Âlemi/dünyayı süsleyen.
29. O nūr-ı dīde-i ṣadrü'ṣ-ṣudūrı ʿālem-ārā kim
30. Güher-pīrā-yı faḫr-ı silk-i evlād olduġın gördük

ʿālem-ārā id-:

1. ʿ**ālem-ārā iderin:**-*er, -in*
Kaside 18
Mısra: **164**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlemi/dünyayı süslemek.
163. Benüm ol cevherī-i çārsū-yı ʿirfān kim
164. ʿĀlem-ārā iderin silk-i dür-i güftārı

ʿalemdār-ı şevket:

1. ʿ**alemdār-ı şevketüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Büyüklük/heybet bayrağı taşıyan.
13. Ḳalb-i ġuzāt içinde ʿalemdār-ı şevketüñ
14. Pīrāye-i miyāne-i aʿlām isterin

ʿāleme gel-:

1. ʿ**āleme gelenler:**-*en, -ler*
Gazel 215
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya gelmek.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

ʿālem-efrūz-ı başīret:

1. ʿ**ālem-efrūz-ı başīretdür:**-*dür*
Gazel 421
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âlemi/dünyayı aydınlatan anlayış/ileri görüşlülük.
3. Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

ʿālem-i āb:
1. ʿ**ālem-i āb:**
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

2. ʿ**ālem-i āb:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

3. ʿ**ālem-i āb-ı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

4. ʿ**ālem-i ābuñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳı ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

ʿālem-i endīşe:
1. ʿ**ālem-i endīşede:**-*de*
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Düşünce âlemi.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

ʿālem-i fānī:
1. ʿ**ālem-i fānī:**
Kaside 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici âlem/dünya.
9. Tāze cān buldı ʿālem-i fānī
10. Bu ṣebāb-ı herem mübārek-bād

2. ʿ**ālem-i fānī:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici âlem/dünya.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārī
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānī

ʿalem-i ḳārbān-ı maʿnā:
1. ʿ**alem-i ḳārbān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Anlam kervanının nişanı/alâmeti.
103. Rāyet-i dāniş-i cihān-gīri
104. ʿAlem-i ḳārbān-ı maʿnādur

ʿalem-i kevkebe-i eşʿār:
1. ʿ**alem-i kevkebe-i eşʿārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Şiirlerin yıldızının bayrağı.
165. Benüm ol merd-i meṣāf-ı şuʿarā kim şimdi
166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eşʿārı

ʿālemi ḳırsun geçir-:
1. ʿ**ālemi ḳırsun geçirsün:**-*sün*
Gazel 350
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlemi kırıp geçirmek, dünyayı/herkesi mahvetmek/harap etmek.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

ʿalem-i nūr:
1. ʿ**alem-i nūr:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aydınlık/nur âlemi.
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

ʿalem-i tibyān:
1. ʿ**alem-i tibyānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Açık anlatma/bildirme âlemi/dünyası.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

ʿālemi ṭolaş-:
1. ʿ**ālemi ṭolaşsam:**-*sa, -m*
Gazel 298
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlemi/dünyayı dolaşmak.
1. Yine ʿāşıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

ʿālemi ṭut-:
1. ʿ**ālemi ṭutmış:**-*mış*
Gazel 406
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her yeri kaplamak, her yerde bilinir olmak.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

ʿālemiyān:
1. ʿ**ālemiyān:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Âlemler, herkes, bütün insanlar.
5. Oldı hep ʿālemiyān behrever-i devlet-i Cem
6. Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ʿıyd

ʿālem-neverd it-:
1. ʿ**ālem-neverd itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlemi/dünyayı gezen/dolaşan etmek.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

ʿālem-pesend ol-:
1. ʿ**ālem-pesend olsa:**-*sa*
Gazel 271
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlemin/herkesin beğendiği olmak.
7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n'ola
8. Heft-ḫʷān-ı himmetüñ merd-i meṣāfıdur göñül

ʿalev-efşān ol-:
1. ʿ**alev-efşān olur:**-*ur*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev saçan olmak.
7. Tünd-bād-ı āh ile bir gün ʿalev-efşān olur
8. Āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan şaḳın

ʿalev-fürūz ol-:
1. ʿ**alev-fürūz olan:**-*an*
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev parlatmak/aydınlatmak.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

ʿalev-i āh-ı derūn:
1. ʿ**alev-i āh-ı derūn:**
Gazel 283
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki ahın alevi/ateşi.
15. Sūziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

ʿalev-rīz ol-:
1. ʿ**alev-rīz olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 18
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev saçan/döken olmak.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḥayretde niçe pīrezen-i seḫḥārı

alın-:
1. **alınup:**-*up*
Tarih 1
Mısra: **7**
Feth edilmek, ele geçirilmek.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

2. **alındı:**-*dı*
Tarih 9
Mısra: **1**
Feth edilmek, ele geçirilmek.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

3. **alındı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **26**
Feth edilmek, ele geçirilmek.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

4. **alınmaz:**-*maz*
Kaside 19
Mısra: **31**
Feth edilmek, ele geçirilmek.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād olduġın gördük

5. **alınur:**-*ur*
Gazel 284
Mısra: **11**
Alınmak, verilmek.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

alış-:

1. **alışdı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **2**
Alışmak.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḥācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḥācet ḳalmadı

ʿālī:

1. ʿ**ālīdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **7**
Büyük, yüce.
7. Şol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẕılāl

2. ʿ**ālīdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **73**
Büyük, yüce.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür ẕirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

Allah:

1. **Allah'a:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **32**
Allah, tanrı.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

2. **Allah:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Allah, tanrı.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

Allah'ı severseñ:

1. **Allah'ı severseñ:**
Kaside 17
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah için, Allah aşkına.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

Allāhu ekber di-:

1. **Allāhu ekber diyüp:**-*yüp*
Kaside 8
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allahu ekber (Allah en büyüktür) demek.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

Allāhü teʿālā aʿlem:

1. **Allāhü teʿālā aʿlem:**
Kaside 17
Mısra: **170**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allahu teala bilendir.
169. Bu teġāzül eser-i muṣḥaf-ı tevfīḳ ancaḳ
170. Fālımuz fāldur Allāhü teʿālā aʿlem

ʿallāme:

1. ʿ**allāme:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Çok büyük âlim.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫᵛān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

allar giy-:

1. **allar giydi:**-*di*
Müfret 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmızılar giymek.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

āl-nikāb:

1. **āl-nikāb:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Kırmızı/al yüz örtüsü/peçe.
5. Dil-pesend-i naẓar-ı bāde-perestān olmaz
6. Bürḳaʿ-i duḫter-i rez āl-nikāb olmayıcaḳ

al(ı)n:

1. **alnındaġı:**-*ın,-da,-ġı*
Gazel 110
Mısra: **1**
Alın.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eşeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

alt:

1. **altında:**-*ın, -da*
Kaside 12
Mısra: **61**
Alt.
61. Düldül gibi altında ne ḫoş cilveler eyler
62. Ol eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne

altun:

1. **altun:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Altın.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

2. **altun:**
Gazel 225
Mısra: **11**
Altın.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

ālūde-be-hūn:

1. **ālūde-be-ḫūn:**
Kaside 18
Mısra: **140**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kana bulaşmış.
139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

ālūde eyle-/it-:

1. **ālūde eyleme:**-*me*
Gazel 343
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karıştırmak, bulaştırmak.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

2. **ālūde itmedi:**-*me, -di*
Kaside 17
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karıştırmak, bulaştırmak.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

ālūde ol-:

1. **ālūde olup:**-*up*
Gazel 342
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bulaşmış/kirlenmiş olmak.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

ālūde-dāmān-ı melāmet:

1. **ālūde-dāmān-ı melāmetdür:**-*dür*
Gazel 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayıplanmış iffetsiz.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

ālūde-i hūn-ı ciger:

1. **ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür:**-*üm,-dür*
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüreğine/ciğerine kan bulaşmış.
1. Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
2. Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

ālüfte:

1. **ālüftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **6**
Alışkın.
5. Ṭutsa ʿuşşāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

ālüfte-dil ol-:

1. **ālüfte-dil olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 206
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alışık olmak.
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāṣıḳ u hem ṣāʿir ü hem rind-i levendüz

aʿmā: (Devellioğlu)

1. **aʿmā:**
Gazel 166
Mısra: **10**
Kör, olguları sezme ve kavrama yetisi olmayan.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı başar olmaz

āmāde:

1. **āmādeyüm:**-*yüm*
Kaside 15
Mısra: **67**
Hazır, hazırlanmış.
67. İtmām-ı nakş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḫaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

2. **āmāde:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Hazır, hazırlanmış, mevcut, var.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

3. **āmādedür:**-*dür*
Gazel 232
Mısra: **11**
Hazır, hazırlanmış.
11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

4. **āmāde:**
Gazel 257
Mısra: **24**
Hazır, hazırlanmış.
23. Pür-şevḳ olup bāde-i luṭfıyla dem-ā-dem
24. Āmāde dil-i çāk-i girībān olabilsek

5. **āmāde:**
Gazel 351
Mısra: **6**
Hazır, hazırlanmış.

5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḥasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

āmāde eyle-/id(t)-:
1. **āmāde eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır etmek, hazırlamak.
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

2. **āmāde idüp:**-*üp*
Gazel 153
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır etmek, hazırlamak.
9. İdüp āmāde āteş-gīre-i himmet müdārāmı
10. Zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr olduġum yoḳdur

3. **āmāde itmiş:**-*miş*
Gazel 220
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır etmek, hazırlamak.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿışveyle ʿaceb kār itmek istermiş

4. **āmāde itsün:**-*sün*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır etmek, hazırlamak.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i ṣubḥ-dem ḥāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

āmāde gel-:
1. **āmāde geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır gelmek.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

āmāde ol-:
1. **āmāde ola:**-*a*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır olmak.
7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḥīde ṣurāḥī ṭarf-ı zānūda

2. **āmāde oldı:**-*dı*
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır olmak.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḥi cānā gider gelmez

āmāde-i ġanīmet:
1. **āmāde-i ġanīmetsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Ganimete/kazanca hazır.
85. Yine āmāde-i ġanīmetsin
86. Bu dem-i muġtenem mübārek-bād

āmāde-i ḥamd ü senā:
1. **āmāde-i ḥamd ü ṣenā:**
Kaside 28
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Şükür ve övgüye hazır.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü ṣenā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Fetḥ ü ẓafer geldi

āmāde-i luṭf-ı Kirdgār:
1. **āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfuna/cömertliğine hazır/bekleyen.
15. Şükrüm bu hele Meẕāḳī şimdi
16. Āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum

āmāde-i naḳd-i niyāz:
1. **āmāde-i naḳd-i niyāz:**
Gazel 363
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yalvarma parasına hazır.
7. Bu neşveyle n'ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
8. Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫūydur bu

āmāde-i ṣad-feyż:
1. **āmāde-i ṣad-feyż:**
Gazel 300
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüz bolluğa/berekete hazır.
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẕīre dimege bir ġazel aldum

āmāde-i ṣad-şīve-i taʿẕīr:
1. **āmāde-i ṣad-şīve-i taʿẕīr:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yapmacık özür dilemenin yüz cilvesine/işvesine hazır.
7. Ben āh idicek çīn-i ser-ebrū-yı dildār
8. Āmāde-i ṣad-şīve-i taʿẕīr degül mi

āmāde-i şiryān-ı ʿadū:
1. **āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur:**-*dur*
Kaside 29
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Düşmanın atardamarının hazır olması.
47. Āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur naẓar eyle
48. Ṭaşt-ı ḫıref ü neşter-i faṣṣādı görürseñ

āmāde-i tedārik-i ṣad-güne:
1. **āmāde-i tedārik-i ṣad-güne:**
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüz türlü ele geçirmeye hazır.
5. Bir āfet-i zamāne ki her laḥża ġamzesi
6. Āmāde-i tedārik-i ṣad-güne şūr olur

amān bul-:
1. **amān bulduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım/iyilik bulmak/görmek.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

2. **amān bulmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
"Aman" demeye fırsat bulamamak.
55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
56. Bu şaşt-ı Rüstemāneyle ḥadengi ṭaşa kār eyler

3. **amān bulmaz:**-*maz*
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım/iyilik bulmak/görmek.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i mazlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

4. **amān bulurdum:**-*ur, -du, -m*
Gazel 320
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım/iyilik bulmak/görmek.
15. Amān bulurdum ola seng-i ṭaʿn-ı zāhidden
16. Miṣāl-i püşt-i sebū rind-i ḫum-penāh olsam

5. **amān buldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Huzur/emniyet bulmak.
53. Buldı amān ḫaybet-i düzdāndan
54. Rāh-revān-ı sünen-i rūzgār

āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet:
1. **āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet:**
Kaside 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin gül bahçesi yolundan gelip gitme.
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāra murġ-ı nāme-ber geldi

āmed-şud-i rindān:
1. **āmed-şud-i rindān:**
Gazel 81
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kalenderlerin geliş-gidişi.
13. Eksük olmaz aña āmed-şud-i rindān aşlā
14. Kūçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā:
1. **āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya mutluluğunun gelip gitmesi.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

āmīziş-i āvāze-i bem:
1. **āmīziş-i āvāze-i bem:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Çalgının en kalın telinin sesinin karışması.
141. Muṭrib-i ḫāmemi dem-sāz-ı belāġat itdi
142. Naġme-i zīr ile āmīziş-i āvāze-i bem

āmīziş-i āvāze-i zīr ü bām:
1. **āmīziş-i āvāze-i zīr ü bāma:**-*a*
Gazel 85
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tiz ve kalın sesin uysallığı/uyumu.
11. Bu nāle-i cān-sūz ile bu āh-ı ḥazīnüm
12. Āmīziş-i āvāze-i zīr ü bāma beñzer

āmīziş-i dāġ-ı ciger:

1. **āmīziş-i dāġ-ı cigere:**-*e*
   Gazel 407
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ciğer/yürek yarasına karışma.
   3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
   4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

āmīziş-i ervāḥ u ecsād:

1. **āmīziş-i ervāḥ u ecsād:**
   Kaside 19
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Ruhlar ve bedenlerin karışması.
   75. İdüp ḫūbān ile cān ṣoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
   76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād olduġın gördük

āmīziş-i rūḥānī-i ecsād:

1. **āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı:**-*ı*
   Kaside 29
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Cesetlerin/bedenlerin ruhlarının birbirine karışması.
   43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
   44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

ʿāmm:

1. **ʿāmm:**
   Kaside 15
   Mısra: **52**
   Umumi, genel.
   51. Daʿvā-yı iḫtiṣāṣa ḥulūṣum yeter güvāh
   52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

ammā/ammā ki/ammā kim:

1. **ammā:**
   Kaside 1
   Mısra: **79**
   Ancak, ama.
   79. Ser degül cānlar fedā ṣevḳüñle ammā n'eyleyim
   80. Elde dest-āvīz-i cān ṣeyʾ-i yesīrümdür benüm

2. **ammā:**
   Kaside 2
   Mısra: **61**
   Ancak, ama.
   61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
   62. Yine ḥurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

3. **ammā:**
   Kaside 8
   Mısra: **149**
   Ancak, ama.
   149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
   150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

4. **ammā:**
   Kaside 9
   Mısra: **149**
   Ancak, ama.
   149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
   150. Merd olanlar gözedür ṣīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

5. **ammā ki:**
   Kaside 11
   Mısra: **49**
   Ancak, ama, ne var ki.
   49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
   50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

6. **ammā kim:**
   Kaside 13
   Mısra: **3**
   Ancak, ama, ne var ki.
   3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
   4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

7. **ammā:**
   Kaside 18
   Mısra: **185**
   Ancak, ama.
   185. Hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum ammā
   186. İtmezin maḥrem-i endīşe leb-i iẓhārı

8. **ammā:**
   Kaside 18
   Mısra: **219**
   Ancak, ama.
   219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
   220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

9. **ammā:**
   Gazel 21
   Mısra: **11**
   Ancak, ama.
   11. Girānbār-ı metāʿ-ı nā-şabūrıdur göñül ammā
   12. Kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġāyib

10. **ammā:**
    Kaside 21
    Mısra: **179**
    Ancak, ama.
    179. Kendi zuʿmunca her biri ammā
    180. Ṣāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur

11. **ammā:**
    Kaside 25
    Mısra: **39**
    Ancak, ama.
    39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
    40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

12. **ammā:**
    Kaside 29
    Mısra: **19**
    Ancak, ama.
    19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
    20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

13. **ammā:**
    Gazel 31
    Mısra: **9**
    Ancak, ama.
    9. Bāġ-ı ḫüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
    10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

14. **ammā:**
    Gazel 41
    Mısra: **10**
    Ancak, ama.
    9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
    10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

15. **ammā:**
    Gazel 42
    Mısra: **12**
    Ancak, ama.
    11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
    12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

16. **ammā:**
    Gazel 43
    Mısra: **7**
    Ancak, ama.
    7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḫayrān ammā
    8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

17. **ammā:**
    Gazel 53
    Mısra: **11**
    Ancak, ama.
    11. İrdi dāmāna daḫi çāk-i girībān ammā
    12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

18. **ammā:**
    Gazel 73
    Mısra: **2**
    Ancak, ama.
    1. Bu deñlü süziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
    2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

19. **ammā ki:**
    Gazel 73
    Mısra: **13**
    Ancak, ama, ne var ki.
    13. Meẕāḳī ḫʷāce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
    14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

20. **ammā:**
    Gazel 134
    Mısra: **8**
    Ancak, ama.
    7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
    8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül ṣanur

21. **ammā:**
    Gazel 137
    Mısra: **5**
    Ancak, ama.
    5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
    6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

22. **ammā:**
    Gazel 142
    Mısra: **6**
    Ancak, ama.
    5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
    6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

23. **ammā:**
    Gazel 167
    Mısra: **4**
    Ancak, ama.
    3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
    4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

24. **ammā:**
    Gazel 172
    Mısra: **15**
    Ancak, ama.
    15. Nā-murād-ı zamāneyüz ammā
    16. Ne ḳadar kāmkār-ı ʿışḳuz biz

25. **ammā:**
    Gazel 176
    Mısra: **2**
    Ancak, ama.
    1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
    2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

26. **ammā:**
Gazel 181
Mısra: **5**
Ancak, ama.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

27. **ammā:**
Gazel 181
Mısra: **13**
Ancak, ama.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü ẕevḳ-i vaṭan sensüz

28. **ammā kim:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Ancak, ama, ne var ki.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

29. **ammā kim:**
Gazel 183
Mısra: **11**
Ancak, ama, ne var ki.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inşāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

30. **ammā kim:**
Gazel 184
Mısra: **7**
Ancak, ama, ne var ki.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

31. **ammā kim:**
Gazel 199
Mısra: **11**
Ancak, ama, ne var ki.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Leẕẕet-i ẕāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

32. **ammā kim:**
Gazel 201
Mısra: **13**
Ancak, ama, ne var ki.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu güne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

33. **ammā:**
Gazel 204
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

34. **ammā:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

35. **ammā:**
Gazel 250
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i ṣenākārı unutduñ

36. **ammā:**
Gazel 265
Mısra: **5**
Ancak, ama.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

37. **ammā:**
Gazel 266
Mısra: **11**
Ancak, ama.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

38. **ammā:**
Gazel 284
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

39. **ammā:**
Gazel 286
Mısra: **3**
Ancak, ama.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

40. **ammā:**
Gazel 315
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Bāʿiṯ-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

41. **ammā:**
Gazel 353
Mısra: **7**
Ancak, ama.
7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

42. **ammā:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Ancak, ama.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

43. **ammā:**
Gazel 384
Mısra: **3**
Ancak, ama.
3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

44. **ammā:**
Gazel 396
Mısra: **3**
Ancak, ama.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

45. **ammā:**
Gazel 406
Mısra: **8**
Ancak, ama.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

46. **ammā ki:**
Gazel 84
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, ama, ne var ki.
11. Ser-germ-i nāledür göñül ammā ki şart-ı ʿışḳ
12. Mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr olur

47. **ammā ki:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, ama, ne var ki.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu güne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

48. **ammā ki:**
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, ama, ne var ki.
3. Mestüm ammā ki mest-i bāde-i ʿışḳ
4. Mey-i gülfām n'eydügin bilmem

49. **ammā ki:**
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, ama, ne var ki.
5. Ḥaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

50. **ammā kim:**
Kaside 9
Mısra: **151**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ancak, ama, ne var ki.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

añ-:

1. **añ:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **añ:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

3. **añ:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **añ:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **añ:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

6. **añar:**-*ar*
Kaside 18
Mısra: **117**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.

117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

7. **añar:**-*ar*
Kaside 18
Mısra: **130**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
129. Kef-i zer-pāşı ile şöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude ṣıyt-ı zer-i dest-efşārı

8. **añar:**-*ar*
Kaside 22
Mısra: **52**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿ itdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

9. **añar:**-*ar*
Kaside 25
Mısra: **17**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḥüzn-i beytü'l-aḥzānı

10. **añduḳça:**-*dukça*
Gazel 283
Mısra: **5**
Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

11. **añup:**-*up*
Gazel 313
Mısra: **4**
Hatırlamak, akla getirmek.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eser
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

ān :

1. **ān:**
Gazel 222
Mısra: **16**
Güzellik.
15. Ol şūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

an:

1. **andan:**-*dan*
Gazel 1
Mısra: **3**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

2. **añı:**-*ı*
Kaside 1
Mısra: **83**
O, işaret zamiri.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʿe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

3. **ansız:**-*sız*
Gazel 350
Mısra: **20**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
19. ʿİşmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

4. **aña:**-*a*
Tarih 1
Mısra: **7**
O, işaret zamiri.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

5. **aña:**-*a*
Tarih 2
Mısra: **8**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
7. Dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet oldı
8. Eyledi ṣıdḳ-ı derūnıyla aña ḫayr-ı duʿā

6. **aña:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **34**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
33. Ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet kim
34. Ṭuramaz aña ḳarşu ṣad-Rüstem

7. **aña:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **20**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

8. **aña:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **107**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḫṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

9. **aña:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **124**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

10. **aña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **17**
O, işaret zamiri.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

11. **aña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **78**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
77. Ol ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev
78. Kim aña dinse sezādur meh-i ḫurşīd-envār

12. **aña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **83**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

13. **aña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **152**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḥl-ı pindār

14. **aña:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **24**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿışyān-ı zamāne

15. **aña:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **66**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

16. **aña:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **88**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
87. Güç işlerini Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

17. **aña:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **179**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuşşāḳ u dil ü cān-ı zamāne

18. **aña:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **78**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

19. ***aña:***-*a*
Kaside 14
*Mısra: **80***
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim şayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

20. **aña:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **94**
O, işaret zamiri.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

21. **aña:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **98**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

22. **aña:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **100**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
99. Ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine yüz biñ taḥsīn
100. Kim kebāde olamaz aña kemān-ı Rüstem

23. **aña:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **103**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
104. Kim taḥammül idemez ḥamlesine şīr-i ecem

24. **aña:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **90**
O, işaret zamiri.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

25. **aña:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **121**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḫīṭe dökülür enhārı

26. **aña:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **45**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
45. Aña maḫṣūṣdur oḳ atduḳça
46. Ṭarz-ı Rüstemle şaşt-ı Behrāmı

27. **aña:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **7**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
7. Biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḥurūş ile itdi ṭuġyānı

28. **aña:**-*a*
Gazel 26
Mısra: **5**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḥas u ḫāşākdandur hep

29. **aña:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **41**
O, işaret zamiri.
41. Aña taʿẕīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

30. **aña:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **43**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

31. **aña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **8**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

32. **aña:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **47**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

33. **aña:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **2**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
1. Bir dil ki ola ʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

34. **aña:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-fırāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

35. **aña:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **12**
O, işaret zamiri.
11. Görüp āh-ı ṣuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

36. **aña:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **13**
O, işaret zamiri.
13. Eksük olmaz aña āmed-şud-i rindān aṣlā
14. Kūçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

37. **aña:**-*a*
Gazel 88
Mısra: **3**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

38. **aña:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **28**
O, işaret zamiri.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẕar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

39. **aña:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **4**
O, işaret zamiri.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

40. **aña:**-*a*
Gazel 141
Mısra: **9**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

41. **aña:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **6**
O, işaret zamiri.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

42. **aña:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **14**
O, işaret zamiri.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

43. **aña:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **6**
O, işaret zamiri.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarṣa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

44. **aña:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **8**
O, işaret zamiri.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

45. **aña:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **11**
O, işaret zamiri.
11. İremez aña dest-i ṭıfl-ı ümīd
12. Lāne-i şāḫsār-ı ʿışḳuz biz

46. **aña:**-*a*
Gazel 213
Mısra: **14**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

47. **aña:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **3**
O, işaret zamiri.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

48. **aña:**-*a*
Gazel 280
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

49. **aña:**-*a*
Gazel 284
Mısra: **2**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile ṣafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

50. **aña:**-*a*
Gazel 339
Mısra: **15**
O, işaret zamiri.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

51. **aña:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **4**
O, işaret zamiri.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek güy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

52. **aña:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **12**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

53. **aña:**-*a*
Gazel 348
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

54. **aña:**-*a*
Gazel 378
Mısra: **5**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

55. **aña:**-*a*
Gazel 403
Mısra: **2**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

56. **aña:**-*a*
Gazel 426
Mısra: **11**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
11. Hem Ḥaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

57. **aña:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **7**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

58. **aña:**-*a*
Gazel 441
Mısra: **9**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

9. Çü Meẕāḳī n’ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

59. **anda:**-*da*
Kaside 2
Mısra: **59**
Orada.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü’l-cereyāndur süḫanüm

60. **anda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **26**
Orada.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

61. **anda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **8**
Orada.
7. Bāreke’l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

62. **anda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **31**
Orada.
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḥayme-i şāhāne-i pür-naḳş u nigār

63. **anda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **40**
Orada.
39. Ne düğündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

64. **anda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **43**
Orada.
43. Ne düğündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

65. **anda:**-*da*
Kaside 29
Mısra: **7**
Orada.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

66. **anda:**-*da*
Gazel 65
Mısra: **3**
Onda.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḥ-ı āyīne-gūnundandur

67. **anda:**-*da*
Gazel 69
Mısra: **4**
Onda.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

68. **anda:**-*da*
Gazel 130
Mısra: **8**
Orada.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü’l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

69. **anda:**-*da*
Gazel 202
Mısra: **14**
Onda.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āṣār-ı hevā n’eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

70. **anda:**-*da*
Gazel 212
Mısra: **5**
Orada, o anda.
5. Eger kim anda teʾsīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ olsa
6. Olurdı şuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān āteş

71. **anda:**-*da*
Gazel 406
Mısra: **10**
Orada.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

72. **anda:**-*da*
Gazel 406
Mısra: **15**
Orada.
15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

73. **andan:**-*dan*
Gazel 6
Mısra: **11**
Ondan.
11. Yārsuz n’eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i fırāza fedā

74. **andan:**-*dan*
Kaside 8
Mısra: **166**
Ondan.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

75. **andan:**-*dan*
Gazel 13
Mısra: **7**
Ondan.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

76. **andan:**-*dan*
Gazel 14
Mısra: **14**
Ondan.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

77. **andan:**-*dan*
Gazel 15
Mısra: **14**
Ondan.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

78. **andan:**-*dan*
Gazel 77
Mısra: **7**
Ondan.
7. Ne gūne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

79. **andan:**-*dan*
Gazel 110
Mısra: **7**
Ondan.
7. Mürg-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẕarı gör

80. **andan:**-*dan*
Gazel 120
Mısra: **6**
Ondan.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

81. **andan:**-*dan*
Gazel 183
Mısra: **6**
Ondan.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

82. **andan:**-*dan*
Gazel 192
Mısra: **13**
Ondan, oradan.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

83. **andan:**-*dan*
Gazel 199
Mısra: **5**
Ondan.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

84. **andan:**-*dan*
Gazel 264
Mısra: **7**
Oradan.
7. N’eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

85. **andan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **2**
Ondan.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

86. **andan:**-*dan*
Gazel 303
Mısra: **13**
Ondan.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

87. **andan:**-*dan*
Gazel 336
Mısra: **9**
Ondan.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

88. **andan:**-*dan*
Gazel 347
Mısra: **9**
Ondan.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü’l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n’itsün

89. **andan:**-*dan*
Gazel 356

Mısra: **11**
Ondan.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

90. **andan:**-*dan*
Gazel 376
Mısra: **11**
Ondan.
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miş̱āl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

91. **andan:**-*dan*
Gazel 380
Mısra: **9**
Ondan.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

92. **andan:**-*dan*
Gazel 401
Mısra: **7**
Ondan.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

93. **andan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **9**
Ondan.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūndan ġayrı

94. **anı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **38**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur şanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miş̱āl

95. **anı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **120**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
119. Ḫilāf-ı şerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mıṣr-ı iḳbāl olsa daḥi anı ḫᵛār eyler

96. **anı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **126**
Onu, o işi/eylemi.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

97. **anı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **164**
Onu, o işi/eylemi.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

98. **anı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **178**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-fīgār eyler

99. **anı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **200**
O, işaret zamiri.
199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

100. **anı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiş̱-i nuṣret anı

101. **anı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **4**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḫ-güster kim
4. Anı maḫṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

102. **anı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **69**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

103. **anı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **29**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
29. Ḳadem-i nāme-resāne anı bezl-kerde-i dīnār u direm
30. Naḳd-i cān olsa bedel-kerde-i dīnār u direm

104. **anı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **91**
O, işaret zamiri.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı feth itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

105. **anı:**-*ı*
Gazel 21
Mısra: **15**
O, işaret zamiri.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

106. **anı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **44**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

107. **anı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **21**
O, işaret zamiri.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

108. **anı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **71**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

109. **anı:**-*ı*
Gazel 67
Mısra: **14**
O, işaret zamiri.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḫr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

110. **anı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **6**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

111. **anı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **14**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

112. **anı:**-*ı*
Gazel 154
Mısra: **7**
O, işaret zamiri.
7. Der-kenār itmiş anı baḫr-i melāḫat gūyiyā
8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

113. **anı:**-*ı*
Gazel 161
Mısra: **11**
O, işaret zamiri.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

114. **anı:**-*ı*
Gazel 190
Mısra: **16**
O, işaret zamiri.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḫaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

115. **anı:**-*ı*
Gazel 258
Mısra: **4**
O, işaret zamiri.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

116. **anı:**-*ı*
Gazel 268
Mısra: **5**
O, işaret zamiri.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḫavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

117. **anı:**-*ı*
Gazel 283
Mısra: **18**
O, işaret zamiri.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

118. **anı:**-*ı*
Gazel 316
Mısra: **8**
O, işaret zamiri.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḫāfıẓ açalum meclisde
8. Şāhid-i feth diyü anı der-āġūş idelüm

119. **anı:**-*ı*
Gazel 316
Mısra: **12**
O, işaret zamiri.

11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

120. **anı:**-*ı*
Gazel 321
Mısra: **6**
O, işaret zamiri.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

121. **anı:**-*ı*
Gazel 345
Mısra: **12**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

122. **anı:**-*ı*
Gazel 380
Mısra: **11**
O, işaret zamiri.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe şūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

123. **anı:**-*ı*
Gazel 438
Mısra: **13**
O, işaret zamiri.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

124. **anları:**-*lar*, -*ı*
Kaside 12
Mısra: **121**
O, işaret zamiri.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

125. **anuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **35**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

126. **anuñ:** -*uñ*
Gazel 2
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

127. **anuñ:** -*uñ*
Tarih 3
Mısra: **31**
O, işaret zamiri.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tāriḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

128. **anuñ:**-*uñ*
Kaside 4
Mısra: **37**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
37. Ol ki anuñ emrine vā-bestedür
38. Rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

129. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 4
Mısra: **39**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
39. Ol kim anuñ destine şāyestedür
40. Beẕl-i dürüst-i direm-i rūzgār

130. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 6
Mısra: **33**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

131. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 6
Mısra: **41**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḫāl-ender-muḫāl

132. **anuñ:** -*uñ*
Gazel 8
Mısra: **9**
O, işaret zamiri.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

133. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 8
Mısra: **116**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḫamle eyledükçe şīrvār eyler

134. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 9
Mısra: **52**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

135. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 9
Mısra: **94**
O, işaret zamiri.
93. Ḫabbeẕā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

136. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 10
Mısra: **41**
O, işaret zamiri.
41. Ne dügündür bu ki timşāl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

137. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 10
Mısra: **64**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

138. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 10
Mısra: **69**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ feṭḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār

139. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 12
Mısra: **47**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
47. Ḫavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

140. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 12
Mısra: **59**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
59. Ḥaḳḳā ki anuñ sürme-i ḫāk-i ḳademidür
60. Ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Ṣıfāhān-ı zamāne

141. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 12
Mısra: **67**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
67. İrḫā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endīşe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

142. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 13
Mısra: **46**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfītābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

143. **anuñ:** -*uñ*
Gazel 14
Mısra: **8**
O, işaret zamiri.
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

144. **anuñ:**
Gazel 14
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

145. **anuñ:** -*uñ*
Gazel 15
Mısra: **4**
O, işaret zamiri.
3. Görüp baḫr-i sirişküm zevraḳ-ı ḫüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

146. **anuñ:** -*uñ*
Gazel 15
Mısra: **6**
O, işaret zamiri.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

147. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 17
Mısra: **71**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

148. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 17
Mısra: **81**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eşer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

149. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 18
Mısra: **78**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḫkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

150. **anuñ:** -*uñ*
Kaside 18
Mısra: **108**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.

107. Lev-ḥaṣa'l-lāh zihī maẕhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ eẕkārı

151. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 18
Mısra: **118**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

152. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 18
Mısra: **120**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
119. Baḫṣ-i ʿilm olsa ḫuẓūrında taʿaṣṣub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

153. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 18
Mısra: **133**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

154. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 19
Mısra: **40**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

155. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 19
Mısra: **44**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i naḳḳād olduġın gördük

156. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 19
Mısra: **48**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı fırāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

157. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 27
Mısra: **27**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
27. Ol ki anuñ dest-i direm-baḫşıdur
28. Mevhibet-i ẕü'l-minen-i rūzgār

158. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 27
Mısra: **29**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
29. Ol ki anuñ dergehinüñ ferşidür
30. Aṭlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār

159. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 27
Mısra: **61**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
61. Oldı zamānında anuñ ber-ṭaraf
62. Cevr-i felekle fiten-i rūzgār

160. **anuñ:** *-uñ*
Kaside 28
Mısra: **42**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
41. Müşīr-i müʾtemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

161. **anuñla:** *-uñ, -la*
Gazel 101
Mısra: **12**
O, işaret zamiri.
11. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

162. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 123
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

163. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 142
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

164. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 170
Mısra: **28**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

165. **anuñ:**
Gazel 255
Mısra: **12**
O, işaret zamiri.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

166. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 271
Mısra: **4**
O, işaret zamiri.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

167. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 271
Mısra: **12**
O, işaret zamiri.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

168. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 383
Mısra: **3**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

169. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 389
Mısra: **34**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

170. **anuñ:** *-uñ*
Gazel 389
Mısra: **36**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menṣūr-ı devām olsa bize

171. **anuñla:** *-uñ, -la*
Gazel 231
Mısra: **2**
O, işaret zamiri.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāşıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

172. **anuñla:** *-uñ,-la*
Gazel 424
Mısra: **5**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
5. Beni görsün anuñla bir yirde
6. Görmeyen Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı

173. **anlar:** *-lar*
Gazel 133
Mısra: **2**
O, üçüncü çoğul şahıs zamiri.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

174. **aña:** *-a*
Kaside 10
Mısra: **80**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
79. Ol ʿadū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān
80. Ki_aña āsān görinür müşkil-i emr-i düşvār

175. **anda:** *-da*
Kaside 12
Mısra: **12**
O, üçüncü tekil şahıs zamiri.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

176. **anda:** *-da*
Kaside 10
Mısra: **2**
Orada.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āṣār
2. Ki_anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

177. **anuñ:**
Gazel 127
Mısra: **10**
O, işaret zamiri.
9. Nedür bu ṣūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl
10. K'anuñ nümüne-i naḳş u nigārı bāḳīdür

anuñ yerine:
1. **anuñ yerine:**
Kaside 12
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Onun yerine.
131. O ülkeye anuñ yerine oldı nişāne
132. Bir ḥākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne

aña nisbet ile:
1. **aña nisbet ile:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ona oranla, ona karşılık olarak.
37. Yanında her kim itse faẕl ile daʿvā-yı rücḥānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

ʿanber saçıl-:
1. **ʿanber saçılur:***-ur*
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anber/güzel koku saçılmak/yayılmak.

7. Olsam n’ola ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ
8. ʿAnber ṣaçılur sāḥil-i ümmīde yemüñden

ʿanber-i ḫāme:
1. **ʿanber-i ḫāmemde:**-*m, -de*
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kalemin (şiirin) güzel kokusu.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı ṣafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

ʿanber-i ḫām:
1. **ʿanber-i ḫāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Pişmemiş/çiğ anber.
19. Böyle terkīb-i dil-güşā olmaz
20. Eylesek puḫte ʿanber-i ḫāmı

ʿanberīn:
1. **ʿanberīn:**
Gazel 260
Mısra: **5**
Anber kokulu.
5. Bir kemāndur kiʿanberīn tozdur
6. Ebrū-yı vesmedārı Bihzāduñ

anca:
1. **anca:**
Gazel 283
Mısra: **12**
O kadar, öyle ki.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḥr-i muḥīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

ancaḳ:
1. **ancaḳ:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Sadece, yalnızca.
13. Mużmer ancaḳ nesīm-i dil-keşde
14. Feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem

2. **ancaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **21**
Ancak, ama, fakat.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

3. **ancaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **147**
Sadece, yalnızca.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

4. **ancaḳ:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Sadece, yalnızca.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḫṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

5. **ancaḳ:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Sadece, yalnızca.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu’l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı zū-fünūn peydā

6. **ancaḳ:**
Kaside 14
Mısra: **19**
Ancak, ama, fakat.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāgīleri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

7. **ancaḳ:**
Kaside 17
Mısra: **93**
Ancak, ama, fakat.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü’ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi ezyāl-ı ḫıyem

8. **ancaḳ:**
Kaside 17
Mısra: **169**
Sadece, yalnızca.
169. Bu teġāzül eser-i muṣḥaf-ı tevfīḳ ancaḳ
170. Fālımuz fāldur Allāhü teʿālā aʿlem

9. **ancaḳ:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Sadece, yalnızca.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

10. **ancaḳ:**
Gazel 54
Mısra: **13**
Sadece, yalnızca.
13. Mezāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

11. **ancaḳ:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Ancak, ama, fakat.
11. Hep bāz-gūne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿişve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

12. **ancaḳ:**
Gazel 195
Mısra: **5**
Sadece, yalnızca.
5. Pīş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

13. **ancaḳ:**
Gazel 198
Mısra: **11**
Yalnızca, sadece.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

14. **ancaḳ:**
Gazel 237
Mısra: **11**
Sadece, yalnızca.
11. Mezāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

15. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **1**
Ancak, gibi.
1. Ruḫ-ı pertev-fīgenüñ Maṭlaʿü’l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḥzenü’l-Esrār ancaḳ

16. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **2**
Ancak, gibi.
1. Ruḫ-ı pertev-fīgenüñ Maṭlaʿü’l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḥzenü’l-Esrār ancaḳ

17. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **4**
Ancak, gibi.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı ṣafā
4. Dehenüñ ġonce ʿizāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

18. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Ancak, gibi.
5. Gerd-i sürme eser-i ḫāk-i derüñ sulṭānum
6. Rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü’l-ebṣār ancaḳ

19. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Ancak, gibi.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

20. **ancaḳ:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Ancak, gibi.
9. Ey Mezāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

21. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Ancak, sadece.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḫāle bend ancaḳ

22. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Ancak, sadece.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḫāle bend ancaḳ

23. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Ancak, sadece.
3. N’ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

24. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **6**
Ancak, sadece.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

25. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **8**
Ancak, sadece.
7. Naḳd-i cānı metāʿ-ı vuṣlata vir
8. Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

26. **ancaḳ:**
Gazel 242
Mısra: **10**
Ancak, sadece.
9. Saña irmez Mezāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

27. **ancaḳ:**
Gazel 255
Mısra: **3**
Sadece, yalnızca.

3. Nesinden şermsāruz ḫʷāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḥṣat-ı āẕīnesin gördük

28. **ancaḳ:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Ancak, ama, fakat.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü ṣevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

29. **ancaḳ:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Sadece, yalnızca.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

30. **ancaḳ:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Ancak, ama, fakat.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

31. **ancaḳ:**
Gazel 311
Mısra: **3**
Ancak, sadece.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuṣṣāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

32. **ancaḳ:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Sadece, yalnızca.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-günuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

33. **ancaḳ:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Ancak, sadece.
9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ
10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḥaşer-ender-ḥaşerdür bu

34. **ancaḳ:**
Gazel 368
Mısra: **2**
Sadece, yalnızca.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā fırāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

35. **ancaḳ:**
Gazel 392
Mısra: **13**
Ancak, yalnızca, sadece.
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

36. **ancaḳ:**
Gazel 404
Mısra: **7**
Sadece, yalnızca.
7. Cihānuñ varlıġı bir câme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

ancılayın: (TS)
1. **ancılayın:**
Gazel 406
Mısra: **3**
Öyle, o kadar.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

and içːr:
1. **and içer:**-*er*
Kaside 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yemin etmek.
7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

ʿandelīb:
1. ʿ**andelīb:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Bülbül.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı ṣabā

2. ʿ**andelībüñ:**-*üñ*
Gazel 199
Mısra: **2**
Bülbül.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

3. ʿ**andelīb:**
Gazel 274
Mısra: **5**
Bülbül.
5. Şeb-tā-seḥer olursa n'ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

4. ʿ**andelībüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **4**
Bülbül.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuṣṣāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

ʿandelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm:
1. ʿ**andelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Balmumundan süs eşyası yapan kimsenin (beslediği) gülü seven bülbül.
7. Gül-sitān-ı Rūma nisbet bāġ-ı Mışruñ bülbüli
8. ʿAndelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm olur

ʿandelīb-i ḫoş-nevā-yı şaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī:
1. ʿ**andelīb-i ḫoş-nevā-yı şaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mevlevi bahçesinin meydanındaki hoş sesli bülbül.
17. Ey Meẕāḳī böyle muʿcīz-naġme-i ʿirfān olur
18. ʿAndelīb-i ḫoş-nevā-yı şaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī

ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūm:
1. ʿ**andelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur:**-*dur*
Gazel 181
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Anadolu'da (veya Rumeli) ağaçlıkta/bahçede doğmuş bülbül.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü zevḳ-i vaṭan sensüz

ʿandelīb-i şuʿle-āvāz:
1. ʿ**andelīb-i şuʿle-āvāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alev ateşi gibi sesli bülbül.
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

ʿandelīb-i zār:
1. ʿ**andelīb-i zār:**
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı şad-naḳş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

2. ʿ**andelīb-i zārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḫüsn-i yār ile pür-şevḳ olur
14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

3. ʿ**andelīb-i zārını:**-*ı, -nı*
Gazel 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḫoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

añdır-:
1. **añdırur:**-*ur*
Kaside 22
Mısra: **10**
Andırmak, hatırlatmak.
9. Nice nāme terāne-i ḳalemi
10. Añdırur naġme-i dil-ārāmı

1. **añdurur:**-*ur*
Gazel 231
Mısra: **13**
Andırmak, hatırlatmak.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḫażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

ān-ı zamāne:
1. **ān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin güzelliği/cazibesi.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḫüsn-i zemīn ān-ı zamāne

añıl-:
1. **añılsa:**-*sa*
Kaside 1
Mısra: **7**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **añılmaz:**-*maz*
Kaside 26
Mısra: **10**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
9. Ben ol Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayālüm
10. Ki devrümde añılmaz nām-ı Mānī

3. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **1**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

4. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **3**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

5. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **5**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu gūne şarşar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

6. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **7**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
7. Añılsun ol gülistān-ı ṣafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

7. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **9**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
9. Añılsun ol şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī kim
10. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

8. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **11**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

9. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **13**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

10. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **15**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

11. **añılsun:**-*sun*
Gazel 121
Mısra: **17**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

12. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **1**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
1. Ey gönül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

13. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **2**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
1. Ey gönül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

14. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **4**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

15. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **6**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde şaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

16. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **8**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

17. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **10**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
9. Olmasun dīvāneler zencīr-cünbān-ı cünūn
10. Kākül-i pür-çīn ü zülf-i ḫam-be-ḫam añılmasun

18. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **12**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ṣ-ṣanem añılmasun

19. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **14**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hişşemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

20. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **16**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
15. Mū-be-mū-yı cism-i ādem ḫavf ile lerzān olur
16. Iżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem añılmasun

21. **añılmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 352
Mısra: **18**
Anılmak, zikredilmek, anımsanmak.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

ʿanḳā: (Pala)
1. ʿ**anḳā:**
Kaside 7
Mısra: **22**
Kaf dağında bulunduğuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsânevî kuş, zümrüdüankā, sîmurg.
21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

2. ʿ**anḳā:**
Kaside 8
Mısra: **7**
bkz. anka.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

3. ʿ**anḳā:**
Kaside 19
Mısra: **55**
bkz. anka.
55. Zihī şayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫcīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı şayyād olduġın gördük

ʿanḳā-şikār:
1. ʿ**anḳā-şikāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **6**
Anka avlayan. bkz. anka.
5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda
6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde ʿanḳā-şikāruz biz

ʿanḳā-şikār-ı ʿişve:
1. ʿ**anḳā-şikār-ı ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 346
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İşvenin/cilvenin anka kuşunu avlayan. bkz. anka.
7. Şāhbāz-ı ṭurresi ʿanḳā-şikār-ı ʿişvedür
8. Evc-i istiġnāda pervāz itmesün yā n'eylesün

ʿanḳā-yı kūh-ı Ḳāf:
1. ʿ**anḳā-yı kūh-ı Ḳāf:**
Gazel 282
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaf dağındaki Anka kuşu. bkz. Anka, Kaf.
3. Ol şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm
4. ʿAnḳā-yı kūh-ı Ḳāf yanumda meges degül

ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl:
1. ʿ**anḳā-yı mihr-i çār-bāl:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dört kanatlı güneş ankası. Anka: İsmi olup cismi olmayan bir kuş. Zümrüdüanka kuşu.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

ʿan-ḳarīb:
1. ʿ**an-ḳarīb:**
Kaside 22

Mısra: **77**
Yakında, çok geçmeden.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

aña-:
1. **añladı:**-*dı*
Kaside 17
Mısra: **144**
Anlamak, farketmek.
143. İrdi ṣıyt-ı süḫanüm ḫıṭṭa-i Ṣīrāz'a daḫi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

2. **añla:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Anlamak, fark etmek.
25. İksīr-i velā kuḫl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

3. **añlayasın:**-*ya, -sın*
Gazel 66
Mısra: **3**
Kavramak, idrak etmek.
3. Maẓhar-ı nūr-ı tecellī ola gör añlayasın
4. Sebeb-i cilve-i her z̲erre-i nā-būd nedür

4. **añlamayan:**-*ma, -yan*
Gazel 216
Mısra: **3**
Anlamak, fark etmek.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ'ı añlamayan
4. Mi̲sāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

5. **añladuḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 247
Mısra: **3**
Anlamak, fark etmek.
3. Degül pīçide-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yāri
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

6. **añlamazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 302
Mısra: **2**
Anlamak, fark etmek.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

7. **añlar:**-*r*
Gazel 303
Mısra: **17**
Anlamak, fark etmek.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

8. **añla:**
Gazel 324
Mısra: **2**
Anlamak, fark etmek.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

9. **añlamazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 342
Mısra: **3**
Anlamak, fark etmek.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫ̲ʷāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

ara:
1. **aramızda:***mız,-da*
Gazel 419
Mısra: **3**
Ara.
3. Āşınālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

2. **arada:**-*da*
Müseddes 1
Mısra: **16**
Ara.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

arada bir:
1. **arada bir:**
Gazel 351
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arada bir, bazen.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir z̲āyiḳa-i sūd bulunsun

arada ḳalmaya:
1. **arada ḳalmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 160
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arada kalmasın.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

ʿarak: (Onay, Kanar/1)
1. **ʿaraḳdur:**-*dur*
Gazel 46
Mısra: **14**
Rakı denilen içki,imbikten geçirilmesinden dolayı bu ismi almıştır.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫ̲ʷān-ı ṣubḥ

2. **ʿaraḳ:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Rakı.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

ārām:
1. **ārām:**
Kaside 15
Mısra: **60**
Rahat, huzur.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne mek̲s ü ne ārām isterin

2. **ārām:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Rahat, huzur.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāṣıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

ārāmgeh-i bādiye-būyān-ı melāmet:
1. **ārāmgeh-i bādiye-būyān-ı melāmet:**
Gazel 87
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Melametin çöl kokan dinlenme yeri. bkz. Melamet.
7. Ārāmgeh-i bādiye-būyān-ı melāmet
8. Ṣaḥn-ı çemen ü sāye-i şimşād olacaḳdur

ārām-gīr-i kūh-ı temkīn:
1. **ārām-gīr-i kūh-ı temkīn:**
Gazel 241
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temkin/dikkat dağında huzur bulan.
3. Ḳays-veş āvāre-i ṣaḥrā-yı nūr u miḥnetüz
4. Biz henüz ārām-gīr-i kūh-ı temkīn olmaduḳ

ārām-ı cān:
1. **ārām-ı cān:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

2. **ārām-ı cān:**
Gazel 115
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru.
13. Ṭūfān-ı ġamla şimdi mevc-ḫīz-i fitnedür
14. Ārām-ı cān ki şevḳ-i dil-i āremīdedür

3. **ārām-ı cānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül huzuru.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

arasañ hīç bulunmaz:
1. **arasañ hīç bulunmaz:**
Kaside 9
Mısra: **152**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arasan hiç bulunmaz. Mevcut değil.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd:
1. **ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd:**
Gazel 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ümidin gül bahçesindeki gülün süsünü süsleme.
1. Görsem yüzüñi olsa yine revzen-i ümmīd
2. Ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd

ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet:
1. **ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet tavus kuşunun kanadının süsü.
7. Hep āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn cigerāndur
8. Ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet

ārāyiş-i devr-i ḳamer:
1. **ārāyiş-i devr-i ḳamer:**
Kaside 28
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Ay devrinin/ahir zamanın süsü.
37. Fürūġ-ı ḳadr ile bir āfītāb-ı ʿālem-ārādur
38. Ki ʿahd-i devleti ārāyiş-i devr-i ḳamer geldi

ārāyiş-i kitābe-i devr-i ḳamer:
1. **ārāyiş-i kitābe-i devr-i ḳamerdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ay devrinin yazısının süsü.
25. Naḳş u nigār-ı feṭḥ ü fütūḥıyla dem-be-dem
26. Ārāyiş-i kitābe-i devr-i ḳamerdeyüz

ārāyiş-i mecmūʿa-i yārān:
1. **ārāyiş-i mecmūʿa-i yārān:**
Gazel 86
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dostların kitabının süsü.
9. Bu naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i Me̲zāḳī
10. Ārāyiş-i mecmūʿa-i yārān olacaḳdur

ārāyiş-i serv:

1. **ārāyiş-i serv:**
   Kaside 12
   Mısra: **140**
   Kelime Tipi: -
   Selvinin süsü.
   139. Bāġ-ı neseb-i pākini zeyn eylemiş el-ḥaḳ
   140. Ārāyiş-i serv ü gül-i reyḥān-ı zamāne

ʿarbede-i gāh geh-i mest:

1. **ʿarbede-i gāh geh-i mest:**
   Gazel 34
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoşun zaman zaman kavgası.
   3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
   4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

ʿarbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddār:

1. **ʿarbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Zalim/merhametsiz feleğin kavga çıkaranı/kavgacısı.
   41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḥi gūş it bileyin
   42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

ʿārıż:

1. **ʿārıżı:**-*ı*
   Gazel 93
   Mısra: **4**
   Yanak.
   3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
   4. ʿĀrıżı üzre her ḥamı pençe-i āfītāb olur

2. **ʿārıżuñ:**-*uñ*
   Gazel 134
   Mısra: **1**
   Yanak.
   1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
   2. Kākülüñ ḥod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

3. **ʿārıżı:**-*ı*
   Gazel 141
   Mısra: **1**
   Yanak.
   1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārıżı gül gösterür
   2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

4. **ʿārıżı:**-*ı*
   Gazel 278
   Mısra: **7**
   Yanak.
   7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḥaṭṭ-ı ʿanberīn
   8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

ʿārıż-ı cānān:

1. **ʿārıż-ı cānānı:**-*ı*
   Gazel 227
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağı.
   1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḥaṭ
   2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḥaṭ

ʿārız-ı rahşān:

1. **ʿārız-ı rahşān:**
   Gazel 175
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Parlak yanak.
   7. Ol ʿārız-ı rahşān ile sen şemʿ-i ḥüsünsün
   8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

ʿārıż-ı şāhid-i gülşen:

1. **ʿārıż-ı şāhid-i gülşen:**
   Gazel 312
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesindeki güzelin yanağı.
   3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
   4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

ʿārī ol-:

1. **ʿārī oldı:**-*dı*
   Kaside 18
   Mısra: **230**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Uzak olmak, soyutlanmak.
   229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
   230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

ʿārif:

1. **ʿārif:**
   Gazel 377
   Mısra: **9**
   Ârif, bilge kişi.
   9. ʿĀrif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
   10. Vaż-ı aʿdā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

2. **ʿārif:**
   Kaside 8
   Mısra: **124**
   Ârif, bilge kişi.
   123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḥumda şikest itdi
   124. Ne ʿārif ʿışrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

3. **ʿārifüm:**-*üm*
   Kaside 21
   Mısra: **143**
   Ârif, bilge kişi.
   143. ʿĀrifüm ʿārifüm ki hem-dem-i dil
   144. Rūḥ-ı Ḳudsī mekān-ı maʿnādur

4. **ʿārifüm:**-*üm*
   Kaside 21
   Mısra: **143**
   Ârif, bilge kişi.
   143. ʿĀrifüm ʿārifüm ki hem-dem-i dil
   144. Rūḥ-ı Ḳudsī mekān-ı maʿnādur

5. **ʿārifüñ:**-*üñ*
   Gazel 65
   Mısra: **7**
   Ârif, bilge kişi.
   7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdūndan
   8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

6. **ʿārif:**
   Gazel 110
   Mısra: **2**
   Ârif, bilge kişi.
   1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eşeri gör
   2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

7. **ʿārif:**
   Gazel 125
   Mısra: **12**
   Ârif, bilge kişi.
   11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
   12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

8. **ʿārifi:**-*i*
   Gazel 150
   Mısra: **36**
   Ârif, bilge kişi.
   35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḫaḳ tā ki nizām-ı dehre
   36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifi bi'l-lāh yeter

9. **ʿārifde:**-*de*
   Gazel 167
   Mısra: **12**
   Ârif, bilge kişi.
   11. Lāzım olan ehl-i dile teslīm ü rıżādur
   12. ʿĀrifde ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader olmaz

10. **ʿārife:**-*e*
    Gazel 222
    Mısra: **6**
    Ârif, bilge kişi.
    5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü ṣādī
    6. Ġam ʿārife ʿışret dil-i nā-dāna virilmiş

11. **ʿārif:**
    Gazel 371
    Mısra: **16**
    Ârif, bilge kişi.
    15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
    16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

12. **ʿārifi:**-*i*
    Gazel 422
    Mısra: **7**
    Ârif, bilge kişi.
    7. ʿĀrifi bī-iḫtiyār eyler sebük-pāy-ı semāʿ
    8. Dest-bürd-i neşʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī

13. **ʿārif:**
    Gazel 423
    Mısra: **16**
    Ârif, bilge kişi.
    15. El-ḥaẕer daḫl u taʿarrużdan meded
    16. ʿĀrif oldur kim ola ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī

14. **ʿārif:**
    Gazel 439
    Mısra: **9**
    Ârif, bilge kişi.
    9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
    10. Mey ile bir ṣanem-i ʿışvegerinden ġayrı

ʿārif-i bi'l-lāh:

1. **ʿārif-i bi'l-lāh:**
   Müfret 6
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Allah için bilen.
   1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
   2. Daḫi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

ʿārif-i dem-beste:

1. **ʿārif-i dem-besteye:**-*ye*
   Gazel 294
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Susmuş/sessiz bilgin/ârif.
   11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
   12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

ʿārif-i ḫoş-ḥāl:

1. **ʿārif-i ḫoş-ḥāl:**
   Gazel 342
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Mutlu/hali yerinde ârif/bilgin.
   9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
   10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

ʿārif-i peymāne:

1. **ʿārif-i peymāne:**
   Gazel 31
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Şarap kadehini bilen.
   3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-ṣoḥbet olsa çoḳ degül
   4. Zāhid-i sālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

2. **ʿārif-i peymāne:**
   Gazel 32
   Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Şarap kadehini bilen.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

armaġan-ı maʿnā:
1. **armaġan-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
Anlamın armağanı/hediyesi.
191. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe nüktelerüm
192. Bir bölük armaġan-ı maʿnādur

ʿarrāf-ı gencīne-güşā:
1. ʿ**arrāf-ı gencīne-güşāyum:**-*yum*
Kaside 26
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hazine açan kâhin/falcı.
13. Ben ol ʿarrāf-ı gencīne-güşāyum
14. Ki buldum dilde bir genc-i nihānı

ʿarşa:
1. ʿ**arşada:**-*da*
Kaside 15
Mısra: **25**
Savaş meydanı.
25. Tīġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarşada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

2. ʿ**arşada:**-*da*
Kaside 15
Mısra: **40**
Meydan, saha.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp şayd-ı şad-şikār
40. Bu ʿarşada ne dāne ne ḫod dām isterin

3. ʿ**arşanuñ:**-*nuñ*
Gazel 128
Mısra: **18**
Meydan, saha.
17. Meẕāḳī şanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarşanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

4. ʿ**arşada:**-*da*
Gazel 194
Mısra: **5**
Meydan, saha.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarşada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

5. ʿ**arşada:**-*da*
Gazel 230
Mısra: **6**
Meydan, saha.
5. Baḫş-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarşada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

6. ʿ**arşada:**-*da*
Gazel 387
Mısra: **8**
Meydan, saha.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẕʿ olmadın bu ʿarşada miḥrāb bir yire

ʿarşagāh-ı maḥabbet:
1. ʿ**arşagāh-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 289
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi meydanı.
13. Hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣūrı
14. Bu ʿarşagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

ʿarşagāh-ı pür-ḫaṭar:
1. ʿ**arşagāh-ı pür-ḫaṭardur:**-*dur*
Gazel 364
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Tehlike dolu meydan.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

ʿarşa-gīr-i ḫüsn-i naẓm:
1. ʿ**arşa-gīr-i ḫüsn-i naẓm:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir güzelliğinde yer tutan.
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarşa-gīr-i ḫüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

ʿarşa-i daʿvā:
1. ʿ**arşa-i daʿvāya:**-*ya*
Kaside 28
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
İddia/dava meydanı/alanı.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarşa-i daʿvāya hep benden beter geldi

ʿarşa-i ġam:
1. ʿ**arşa-i ġama:**-*a*
Gazel 292
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Üzüntü meydanı.
13. Āh-ı ʿalev-feşān ile gir ʿarşa-i ġama
14. Şuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret ol

2. ʿ**arşa-i ġamda:**-*da*
Gazel 165
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzüntü meydanı.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarşa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

ʿarşa-i heycā:
1. ʿ**arşa-i heycāda:**-*da*
Kaside 18
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Savaş yeri/meydanı.
61. Āteşīn ʿarşa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

ʿarşa-i imkān-ı zamāne:
1. ʿ**arşa-i imkān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin imkan meydanı/alanı.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

ʿarşa-i ʿışḳ:
1. ʿ**arşa-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanı.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarşa-i ʿışḳı
8. Aña ābişḫor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

ʿarşa-i ʿişyān-ı zamāne:
1. ʿ**arşa-i ʿişyān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin isyan meydanı.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿisyān-ı zamāne

ʿarşa-i ḳadr:
1. ʿ**arşa-i ḳadrinde:**-*in, -de*
Kaside 18
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Kıymet/değer meydanı.
117. Kim añar ʿarşa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

ʿarşa-i kün-fe-kān: (Kuran-ı Kerim)
1. ʿ**arşa-i kün-fe-kān:**
Kaside 7
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
"Olan oldu" meydanı. Kün-fe-kān: İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn-Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir. (Yasin suresinin 82.ayeti.)
27. Nīze-bāzān-ı dehre teng oldı
28. ʿArṣa-i kün-fe-kān cirīdüñden

ʿarşa-i kün-fe-kān-ı maʿnā: (Kuran-ı Kerim)
1. ʿ**arşa-i kün-fe-kān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Anlamın Kün-fe-kan meydanı. Kün-fe-kān: İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn-Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir. (Yasin suresinin 82.ayeti.)
63. Cilvegāh-ı kümeyt-i efkārı
64. ʿArṣa-i kün-fe-kān-ı maʿnādur

ʿarşa-i maʿnā:
1. ʿ**arşa-i maʿnāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlam meydanı.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarşa-i maʿnāda raḳş

ʿarşa-i medḥ:
1. ʿ**arşa-i medḥüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 13
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Övme/övgü arsası/meydanı.
69. ʿArşa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin şedd-i ḫırāmumda benüm

ʿarşa-i miḥnet:
1. ʿ**arşa-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 270
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı meydanı.
15. ʿArşa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı şavlecānıdur göñül

2. ʿ**arşa-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı meydanı.
5. Bilür kim ʿarşa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḥam-ı çevgān-ı gīsūda

ʿarşa-i mihr ü maḥabbet:
1. ʿ**arşa-i mihr ü maḥabbetden:**-*den*
Gazel 109

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet meydanı.
3. Ġırra olma ʿarṣa-i mihr ü maḥabbetden ṣaḳın
4. Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ olur

ʿarṣa-i naʿt-ı şerīf:

1. ʿ**arṣa-i naʿt-ı şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 1
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şerefli övgü meydanı, Hz. Muhammed'in övülmesi sahası.
89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

ʿarṣa-i naẓm:

1. ʿ**arṣa-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 171
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir meydanı.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẓmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḥtirāz

ʿarṣa-i pehnā-yı dehr:

1. ʿ**arṣa-i pehnā-yı dehri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Dünyanın geniş meydanı/alanı.
103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

ʿarṣa-i şast:

1. ʿ**arṣa-i şasta:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Altmış yer.
31. Eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr ise maḳṣūd eger
32. ʿArṣa-i şasta sebük-tāzī-i pencāh yeter

ʿarṣa-i sevdā:

1. ʿ**arṣa-i sevdāda:**-*da*
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanı.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

ʿarṣa-i vüsʿat-ı çarḫ:

1. ʿ**arṣa-i vüsʿat-ı çarḫ:**
Kaside 9
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün genişlik/bolluk meydanı.
115. Teng olur cilvesine tünd-ḫırām itdükçe
116. ʿArṣa-i vüsʿat-ı çarḫ olsa eger meydānı

ʿarş-ı aʿlā: (Devellioğlu, KT)

1. ʿ**arş-ı aʿlāyı:**-*yı*
Gazel 231
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüce arş, İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, 9. kat göğün üstü, âlem tasavvurunda en yüksek nokta, Allah makamı.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa ṣayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

2. ʿ**arş-ı aʿlāyı:**-*yı*
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce arş, İslâm inancına göre göğün en yüksek katı, 9. kat göğün üstü, âlem tasavvurunda en yüksek nokta, Allah makamı.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ
4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

ʿarş: (TTD)

1. ʿ**arş:**
Gazel 387
Mısra: **11**
Arapça bir kelime olan "arş" m kelime anlamı, taht, çardak tavan ve kubbe demektir, islamî olarak; terim, Allah (c.c)'ın kudret ve azametinin tecellisinden kinaye olarak, dokuzuncu kat semada bulunduğu tasavvur olunan taht'dır. Bu bakımdan asıl anlamını ancak Allah'ın bildiği bir şeydir. Kainattaki
bütün varlığı kuşatan bir cisim olup, yüksekliğinden dolayı bu ismi almıştır. Müfessirlerin izahına göre, Allah(c.c) önce Arş'ı yaratmıştır. Kur'an-ı Kerim'de bir çok ayette Allah (c.c) Arş'ı istila etti yani Arş'a hükmetti şeklinde geçmektedir. Bkz. msl: Tâha/5. Tasavvufta ise Arş, gönül demektir.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḥaşīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

2. ʿ**arşda:**-*da*
Gazel 421
Mısra: **2**
bkz. ʿarş.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berīnde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḥi döner dirler külāh-ı Mevlevī

ʿarş-ı berīn:

1. ʿ**arş-ı berīn:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Göğün en yükseği. bkz. ʿarş.
7. Ṣol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẓılāl

ʿarş u ferş:

1. ʿ**arş u ferşe:**-*e*
Gazel 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gökyüzü ve yeryüzü, gök ve yer. bkz. ʿarş.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

art-:

1. **artarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 331
Mısra: **9**
Fazlalaşmak, çoğalmak.
9. Artarsa n'ola beẕl-i kef-i desti Meẕāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

artır-:

1. **artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **2**
Çoğaltmak, arttırmak.
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

ʿarūse: (VJY)

1. ʿ**arūseler:**-*ler*
Kaside 23
Mısra: **49**
Gelin, yeni evlenmiş kadın.
49. ʿArūseler yüridi ṣad-çerāġ-ı rūşen ile
50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

ʿarūs-ı ḫüsn:

1. ʿ**arūs-ı ḫüsne:**-*e*
Gazel 400
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik gelini. bkz. ʿarūse.
5. Zihī cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve kim olmış
6. ʿArūs-ı ḫüsne bir mīnā-serāy-ı sūr āyīne

ʿarūs-ı neşve:

1. ʿ**arūs-ı neşveye:**-*ye*
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevinç gelini. bkz. ʿarūse.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı edā:

1. ʿ**arūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söyleyişin/üslubunu örtüsü süsleyen süslü gelin. bkz. ʿarūse.
3. Benüm ol maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām
4. Kim ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur süḫanüm

arż:

1. **arż:**
Kaside 14
Mısra: **96**
Toprak.
95. Gör naẓm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

2. **arż:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Toprak.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

ʿarż(a) eyle-/id(t)/kıl-:

1. ʿ**arż eylemede:**-*me, -de*
Gazel 200
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, göstermek.
13. ʿArż eylemede mühre-i dāġ-ı dili yāra
14. Bir bu'l-ʿaceb-i şuʿbede-i ʿışḳ-nümāyuz

2. ʿ**arż eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **179**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, vermek.
179. Bezm-i endīşeme sāḳī-i felek ʿarż eyler
180. Cām-ı ḫūrşīd ile şemʿ-i meh-i pür-envārı

3. ʿ**arż ider:**-*er*
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, göstermek.
3. ʿĀşıḳ-ı dil-dāde kim ṣabr u taḥammül ʿarż ider
4. Ḫʿāce-i bāzār-ı ġamdur kār u bārın gösterür

4. ʿ**arż ideyin:**-*eyin*
Kaside 13
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, göstermek.
59. Var ise iẓn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

5. ʿ**arż ideyin:**-*e, -yin*
Kaside 23
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
109. Ber-zede ʿarż ideyin ḫāk-i pāye sulṭānum
110. Şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı

6. ʿ**arż idicek:**-*icek*
Gazel 415
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, göstermek.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

7. ʿ**arż it:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

8. ʿ**arż itdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

9. ʿ**arż itmede:**-*me, -de*
Kaside 29
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
17. ʿArż itmede ḫāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
18. Merdümlik it ol şūh-ı perī-zādı görürseñ

10. ʿ**arż itmege:**-*meg, -e*
Gazel 259
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek, bildirmek.
15. Bu lāfı ḳo şāgird-i debistān-ı süḫansın
16. Taḳṣīrüñi ʿarż itmege üstāda mı geldüñ

11. ʿ**arż itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

12. ʿ**arż itmeyecek:**-*me, -yecek*
Gazel 125
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sunmak, takdim etmek.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Ṣāʿir daḫi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

13. ʿ**arż itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḫr-ı muḫīṭe dökülür enhārı

14. ʿ**arża ḳılur:**-*ur*
Kaside 12
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
63. Reftāre gelüp ʿarża ḳılur ṭurfe-ḫırāmı
64. Zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne

15. ʿ**arża ḳılur:**-*ur*
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

16. ʿ**arża ḳılur:**-*ur*
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sunmak, takdim etmek.
7. O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

ʿarż u iʿlām:
1. ʿ**arż u iʿlāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sunma ve bildirme.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

ʿarż-ı cemāl:
1. ʿ**arż-ı cemāl:**
Gazel 276
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzü gösterme.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

ʿarż-ı cemāl-i ʿişve:
1. ʿ**arż-ı cemāl-i ʿişve:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İşvelenerek güzel yüzünü gösterme.
9. Görüñ görüñ nice ʿarż-ı cemāl-i ʿişve ider
10. Ṣafā-yı āyīne-i ḫod-nümā-yı istiġnā

ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār:
1. ʿ**arż-ı cenāb-ı Kirdgār:**
Kaside 8
Mısra: **220**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'a sunma.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

ʿarż-ı dīdār:
1. ʿ**arż-ı dīdār:**
Kaside 10
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Yüz sunma/gösterme.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāṣıḳa ʿarż-ı dīdār

2. ʿ**arż-ı dīdār:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüz sunma/gösterme.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

ʿarż-ı ḥāl:
1. ʿ**arż-ı ḥāl:**
Gazel 426
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

2. ʿ**arż-ı ḥāle:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
63. ʿArż-ı ḥāle hele sebeb oldı
64. Kelle-i bī-gerān cirīdüñden

3. ʿ**arż-ı ḥāle:**-*e*
Gazel 201
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

4. ʿ**arż-ı ḥāle:**-*e*
Gazel 317
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
11. ʿArż-ı ḥāle lisān-ı ḥāl yeter
12. Basṭ-ı erkām n'eydügin bilmem

5. ʿ**arż-ı ḥālüm:**-*üm*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
3. ʿArż-ı ḥālüm budur ḥużūruñda
4. Basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet ile

6. ʿ**arż-ı ḥālüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
79. Serverā muḳteżā-yı luṭfuñ ile
80. ʿArż-ı ḥālüñ de geldi hengāmı

7. ʿ**arz-ı ḥālüñ:**-*üñ*
Kaside 24
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme.
91. ʿArz-ı ḥālüñ bilür o kān-ı kerem
92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

8. ʿ**arż-ı ḥālüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Halini/durumunu söyleme/bildirme, istek, talep.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye ṣāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

ʿarż-ı hüner:
1. ʿ**arż-ı hüner:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hüner gösterme, yeteneğini ortaya koyma.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

2. ʿ**arż-ı hüner:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hüner gösterme, yeteneğini ortaya koyma.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir şāḥibü'l-īcādı görürseñ

3. ʿ**arż-ı hüner:**
Gazel 149
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hüner gösterme, yeteneğini ortaya koyma.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

ʿarż-ı ḥüsn:
1. ʿ**arż-ı ḥüsn:**
Gazel 400
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Güzelliği sunma.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

ʿarż-ı iftiḳār:
1. ʿ**arż-ı iftiḳār:**
Kaside 8
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Fakirliğini söyleme, alçakgönüllüğünü sunma.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

ʿarż-ı iḳrār:
1. ʿ**arż-ı iḳrār:**
Kaside 10
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Kabulünü/tasdiğini söyleme/sunma.
135. Yoḳ naẕīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

ʿarż-ı kemāl:
1. ʿ**arż-ı kemāl:**
Kaside 14
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olgunluk ve bilgi sunma.
83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Ṣiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı ṣuʿarādur

ʿarż-ı merām:
1. ʿ**arż-ı merām:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Durumunu, arzusunu dile getirme.
9. Evvel zebāne ḫᵛāhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

2. ʿ**arż-ı merām:**
Gazel 403
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Durumunu/arzusunu sunma/söyleme.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

ʿarż-ı nigīn:
1. ʿ**arż-ı nigīn:**
Gazel 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mührünü sunma.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

ʿarż-ı niyāz:
1. ʿ**arż-ı niyāz:**
Gazel 344
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu sunma/bildirme.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n'eydügin

2. ʿ**arż-ı niyāz:**
Gazel 277
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu sunma/bildirme.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

3. ʿ**arż-ı niyāz:**
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu sunma/bildirme.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O ṣūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

4. ʿ**arż-ı niyāz:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu sunma/bildirme.
5. Kim ider ʿarż-ı niyāz ol keç-külāh-ı nāza kim
6. Rāh-peymā-yı ġurūr u ġırra-mest-i ʿişvedür

ʿarż-ı ruḫ-ı āl:
1. ʿ**arż-ı ruḫ-ı āl:**
Müfret 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kımızı yanağın eni.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

ʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn:
1. ʿ**arż-ı şevḳ-i rūz-efzūn:**
Gazel 376
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ömür uzatan hevesin/arzunun arzı/takdimi.
19. Ümīd odur ki ide ʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

ʿarż-ı temennā-yı kenār:
1. ʿ**arż-ı temennā-yı kenār:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İsteğini sunmayı kenara bırakma, isteğini söylemekten vazgeçme.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl:
1. **ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl:**
Gazel 254
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma elinin örücülüğünün arzulusu/isteklisi.
11. Ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl olup
12. Pençe-i hicrān ile çāk-i girībān eyledük

ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm:
1. **ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm:**
Gazel 108
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rum diyarını/Anadolu'yu gezmeyi/görmeyi arzulayan.
11. Ey Meẕāḳī Mıṣr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

ārzū-yı bezm-i vişāl:
1. **ārzū-yı bezm-i vişāl:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisinin arzusu/isteği.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i vişāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

ārzū-yı dil:
1. **ārzū-yı dil:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlün arzusu.
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿişvedür

ārzū-yı feth-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār:
1. **ārzū-yı feth-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār:**
Gazel 254
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma hazinesinin kapısını açma arzusu/hevesi.
7. Ārzū-yı feth-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār ile
8. Yoḳ yire maʿmūre-i ümmīdi vīrān eyledük

ārzū-yı ḫande:
1. **ārzū-yı ḫande:**
Gazel 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gülme arzusu.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfir:
1. **ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfirinden:***-in, -den*
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin zülfünün dinden çıkaran hevesi/arzusu.
3. Büt-perestān-ı maḥabbet eylemez ol āfetüñ
4. Ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfirinden iḫtirāz

ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn:
1. **ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn:**
Gazel 391
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çaresiz/alçak talihin yardımının arzusu/isteği.
3. Çarḫ bir ḫaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

ārzū-yı muḥāl:
1. **ārzū-yı muḥāl:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İmkânsız arzu/heves.
27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
28. Var iken az çoḳ ümīd-i vişāl

ārzū-yı nüvīd-i vuṣlat:
1. **ārzū-yı nüvīd-i vuṣlat:**
Gazel 304
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma müjdesinin arzusu/hevesi.
7. Ārzū-yı nüvīd-i vuṣlat ile
8. Küçe-gerd-i sürāġdur göñlüm

ārzū-yı seyr-i dīdār:

1. **ārzū-yı seyr-i dīdār:**
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüz/çehre seyretme arzusu/isteği.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

ārzū-yı sūde-i elmās:
1. **ārzū-yı sūde-i elmās:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elmas sürülmüş arzu/heves.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güc

ārzū-yı vaṣl:
1. **ārzū-yı vaṣl:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
7. Nāḫun-ı sīne-ḫırāş u ārzū-yı vaṣl imiş
8. Tīşe-i kān-ı maḥabbet gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ

2. **ārzū-yı vaṣl:**
Gazel 389
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

3. **ārzū-yı vaṣlı:**-*ı*
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
5. Ne ḳadar miḥnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

ārzū-yı vuṣlat:
1. **ārzū-yı vuṣlat:**
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
9. Meẕāḳī ẕevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

2. **ārzū-yı vuṣlat:**
Gazel 438
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet:
1. **ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet:**
Gazel 357
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şehitlik zevkinin/keyfinin arzusu/isteği.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

aş-:
1. **aşduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 23
Mısra: **79**
Asmak.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aşduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

āṣaf: (FMS)
1. **āṣaf:**
Kaside 18
Mısra: **95**
İslâm dünyasında vezir karşılığı veya vezirin sıfatı olarak kullanılan bir terim olan âsaf; İslâmî kaynaklarda Hz. Süleyman'ın teyzesinin oğlu, çok güvendiği birisi hatta kâtibi veya veziri olarak gösterilir.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i fūḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

2. **āṣaf:**
Kaside 18
Mısra: **97**
bkz. āṣaf.
97. Nice āṣaf o cihān-dāver-i ferḫünde-liḳā
98. Kim olur ḥüsn-i şiyem zīb-dih-i eṭvārı

āṣafā:
1. **āṣafā:**
Kaside 11
Mısra: **57**
"Ey âsaf, ey vezir!" anlamında seslenme.bkz. āṣaf.
57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

2. **āṣafā:**
Kaside 22
Mısra: **59**
bkz. āṣafā.
59. Āṣafā müsteşār-ı Cem-şerefā
60. Ey bihīn ṣadr-ı rütbe-i sāmī

3. **āṣafā:**
Kaside 24
Mısra: **1**
bkz. āṣafā.
1. Āṣafā bezm-i Cem mübārek-bād
2. Neşve-i dem-be-dem mübārek-bād

āṣaf-ı ʿahd:
1. **āṣaf-ı ʿahdüñ:**-*üñ*
Gazel 414
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın veziri. (Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa). bkz. āṣaf.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

āṣaf-ı bī-misl:
1. **āṣaf-ı bī-miṣle:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Benzersiz/eşsiz vezir. bkz. āṣaf.
153. Bir sencileyin āṣaf-ı bī-miṣle sezādur
154. Bir bencileyin fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne

āṣaf-ı Cem:
1. **āṣaf-ı Cem:**
Gazel 117
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cem'in veziri. bkz. āṣaf, Cem.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

āṣaf-ı Cem-cāh:
1. **āṣaf-ı cem-cāh:**
Gazel 150
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cemşid makamlının asafı/veziri. bkz. āṣaf, Cem.
25. Fāżıl-ı nükte-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol āṣaf-ı Cem-cāh yeter

āṣaf-ı Cem-mesned:
1. **āṣaf-ı Cem-mesnedüñ:**-*üñ*
Kaside 19
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı/dayanaklı vezir. bkz. āṣaf, Cem.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

āṣaf-ı Cem-miḳdār:
1. **āṣaf-ı Cem-miḳdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Cem'in veziri değerinde vezir. bkz. āṣaf, Cem.
93. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadrüñ
94. Ṣadr-ı ʿālī-himemi āṣaf-ı Cem-miḳdārı

āṣaf-ı Cem-nihād-ı ferruḫ-dem:
1. **āṣaf-ı Cem-nihād-ı ferruḫ-dem:**
Kaside 25
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kutlu zamanların Cem tabiatlı/mizaclı veziri. bkz. āṣaf, Cem.
27. Āṣaf-ı Cem-nihād-ı ferruḫ-dem
28. Maẓhar-ı himmet-i Süleymānī

āṣaf-ı devr-i zamān:
1. **āṣaf-ı devr-i zamān:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin veziri/asafı. bkz. āṣaf.
41. Āṣaf-ı devr-i zamān mā-ṣadaḳa emn ü emān
42. Rāḥat-ı kevn ü mekān ser-şiken-i cevr ü sitem

āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār:
1. **āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin veziri. bkz. āṣaf.
23. Bārī biraz ʿāleme raḥm eylese
24. Āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār

āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerā:
1. **āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerāsın:**-*sın*
Kaside 16
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin vezir soylu veziri. bkz. āṣaf.
25. Sen āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerāsın
26. Ḳadrüñ bilürüz silsile-i muḥteremüñden

āṣaf-ı fāżıl:
1. **āṣaf-ı fāżıl:**
Kaside 14
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Erdemli vezir. bkz. āṣaf.
51. Ol āṣaf-ı fāżıl ki faẓīletde ʿalemdür
52. Kim şuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemādur

āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem:
1. **āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem:**
Gazel 150
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kutlu adımlı Asaf/vezir. bkz. āṣaf.

23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

āṣaf-ı Ḥātem-be-kefā:
1. **āṣaf-ı ḥātem-be-kefā:**
Kaside 18
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıya Hâtem'in veziri. bkz. āṣaf, Ḥātem.
159. Ṣadr-ı āṣaf-ṣürefā āṣaf-ı Ḥātem-be-kefā
160. Ey şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī

āṣaf-ı ḳalʿa-güşā:
1. **āṣaf-ı ḳalʿa-güşā:**
Gazel 102
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kale açan/fetheden vezir. bkz. āṣaf.
21. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
22. Kim sefer itse ġanīmet ile memnūn gelür

2. **āṣaf-ı ḳalʿa-güşā:**
Gazel 389
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kale açan/fetheden vezir. bkz. āṣaf.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

āṣaf-ı nigīn-be-kefā:
1. **āṣaf-ı nigīn-be-kefā:**
Kaside 23
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıya mühürün veziri. bkz. āṣaf.
67. Vezīr-i Cem-şürefā āṣaf-ı nigīn-be-kefā
68. Eyā yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOs̱mānī

Āṣaf-ı ṣāḥib-naẓar:
1. **Āṣaf-ı ṣāḥib-naẓar:**
Kaside 28
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Görüşü kuvvetli Asaf. bkz. āṣaf.
39. Ḥuẕūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı ṣāḥib-naẓar geldi

āṣaf-ı sānī:
1. **āṣaf-ı s̱ānī:**
Kaside 21
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İkinci vezir. bkz. āṣaf.
37. Āṣaf-ı s̱ānī Muṣṭafa Paşa
38. Kim gül-i bāġbān-ı maʿnādur

āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijād:
1. **āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın:**-*sın*
Kaside 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vezir soyundan gelen biricik/eşsiz vezir. bkz. āṣaf.
5. Bir āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın
6. Ḥükmüñ hemīşe ribḳa-i ḥükkām isterin

āṣaf-ı zamāne:
1. **āṣaf-ı zamāne:**
Kaside 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın Asaf'ı/veziri. (Sadrazam Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa). bkz. āṣaf.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

āṣaf-ı zī-şān-ı zamāne:
1. **āṣaf-ı ẕī-şān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın şan/şöhret sahibi veziri. bkz. āṣaf.
1. Büşrā leke ey āṣaf-ı ẕī-şān-ı zamāne
2. Kim itdi es̱er mühr-i Süleymān-ı zamāne

āsām:
1. **ās̱ām:**
Kaside 15
Mısra: **92**
Suçlar, günahlar.
91. Vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm
92. Ne tevbe-i naṣūḥ u ne ās̱ām isterin

āsān:
1. **āsān:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Kolay.
9. Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

2. **āsān:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Kolay.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

3. **āsān:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Kolay.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

āsān bul-:
1. **āsān buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay bulmak.
11. Maḥrem-i ġamze-i ġammāz olabilsek cānā
12. Müşkil-i rāz-ı dili cümleden āsān buluruz

āsān di-:
1. **āsān didügün:**-*dü, -gün*
Gazel 97
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay olduğunu söylemek.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

āsān görin-:
1. **āsān görinür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay görünmek/olmak.
79. Ol ʿadū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān
80. Ki_aña āsān görinür müşkil-i emr-i düşvār

āsān id-:
1. **āsān idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolaylaştırmak.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḥıdīv-i tācdār eyler

āsān ol-:
1. **āsān olur:**-*ur*
Gazel 339
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolaylaşmak, kolay olmak.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʾḥir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

āsān şan-:
1. **āsān şanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay zannetmek/sanmak.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān şanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān şanur gören

āsār:
1. **ās̱āruñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 16
Mısra: **51**
Eserler.
51. Ās̱āruñı görseydi eger kātib-i gerdūn
52. Dem-beste olur ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan

2. **ās̱ār:**
Gazel 167
Mısra: **13**
Eserler.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ ās̱ār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-es̱er olmaz

3. **ās̱ārı:**-*ı*
Gazel 408
Mısra: **7**
Eserler.
7. Bu nāle-i şeb-gīrüñ ās̱ārı görülmez mi
8. Bu şām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

āsār-ı dest-i iʿtibār:
1. **ās̱ār-ı dest-i iʿtibār:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İtibar elinin eserleri.
9. Vaṣf ider ruḥsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül ās̱ār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

āsār-ı fütūḥāt:
1. **ās̱ār-ı fütūḥātını:**-*ı, -nı*
Kaside 12
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Fetihlerin/zaferlerin eserleri/nişaneleri.
109. Ās̱ār-ı fütūḥātını gūş eyle ki oldur
110. Pīrāye-i tārīḫ-nüvīsān-ı zamāne

āsār-ı hevā:
1. **ās̱ār-ı hevā:**
Gazel 202
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Heves alâmetleri.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende ās̱ār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

āsār-ı şebāb:
1. **ās̱ār-ı şebāb:**
Kaside 16
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gençlik eserleri.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i şāḥib-keremi gör
72. Ās̱ār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḫamuñdan

āsā-yı pīr:
1. **āsā-yı pīr:**
Gazel 414
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Pirin âsâsı.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm şarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḥumārum olaydı

āsāyiş:
1. **āsāyişden:**-*den*
Gazel 283
Mısra: **13**
Rahatlık, huzur.
13. Dil ü dīdemde eşer ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

aṣḥāb-ı kemāl:
1. **aṣḥāb-ı kemāle:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bilgi/olgunluk sahipleri.
7. Aṣḥāb-ı kemāle gül-i ḥoş-bū-yı nevāziş
8. Şiryān-ı dil-i bī-hünere neşter-i ḫār ol

aṣıl:
1. **aṣıl:**
Kaside 5
Mısra: **80**
Asıl, esas, temel.
79. Yaʿni Ḥaḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẓımda ehem

ʿāṣī ol-:
1. ʿ**āṣī olup:**-*up*
Kaside 12
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşı gelmek, asi olmak.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

āsīb-i felek:
1. **āsīb-i felekden:**-*den*
Gazel 177
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin belası/sıkıntısı.
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

āsīb-i ḫazān:
1. **āsīb-i ḫazān:**
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sonbahar musibeti/belası.
5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḫazān bilmez nedür
6. Bir birinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

āsīb-i ḫazān-ezhār:
1. **āsīb-i ḫazān-ezhārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Sonbahar çiçeklerinin zararı/kötülüğü.
173. Tabʿum ol tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur
174. Görmemişdür daḥi āsīb-i ḫazān-ezhārı

āsīb-i hicrān:
1. **āsīb-i hicrān:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılık belası/felaketi.
1. Dil şafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü per:
1. **āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü perümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanadının yakın olmasından dolayı musibete uğramış.
7. Pervāneyüm ol meclise kim şemʿ-i münīri
8. Āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü perümdür

āsitān: (VJY)
1. **āsitānuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 1
Mısra: **69**
Eşik.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

āsitān-ı maʿnā:
1. **āsitān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Anlam eşiği.
71. Çehre-sāyī-i nükte-gūyāna
72. Dergehi āsitān-ı maʿnādur

āsitānuñdan dūr eyle-:
1. **āsitānuñdan dūr eyleyen:**-*yen*
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Eşiğinden uzaklaştırmak.
65. Āsitānuñdan dil-i mehcūrumı dūr eyleyen
66. Dūr-baş-ı ḥaclet-i cürm-i kesīrümdür benüm

āsiyāb id-:
1. **āsiyāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Su değirmeni etmek.
9. Bu tünd-bād-ı maḥabbet ki ḳopdı sīnemden
10. Sipihr-i şarşar-ı āhumla āsiyāb iderin

āsiyā-gerdān-ı eflāk:
1. **āsiyā-gerdān-ı eflāküz:**-*üz*
Gazel 169
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleklerin/göklerin değirmenini döndüren.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

ʿasker:
1. ʿ**askere:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **17**
Asker, ordu.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

2. ʿ**askerdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **47**
Asker, ordu.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı fırāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

ʿasker-i İslām:
1. ʿ**asker-i İslām:**
Tarih 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girīdi ʿasker-i İslām (1080)

2. ʿ**asker-i İslām:**
Kaside 14
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.
135. Tā böyle ġazālarda olan ʿasker-i İslām
136. Müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-şerādur

3. ʿ**asker-i İslāma:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfīḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

ʿasker-i pür-ḥaşem:
1. ʿ**asker-i pür-ḥaşemüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Maiyetle dolu asker.
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḥaşemüñ böyle gerek serdārı

ʿasker-i pür-şavlet:
1. ʿ**asker-i pür-şavleti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Çok şiddetli hücumun askeri.
47. Rūz-ı veġā ʿasker-i pür-şavleti
48. Her biri bir Güstehem-i rūzgār

aşlā:
1. **aşlā:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Asla, hiçbir zaman.
41. Farṭ-ı vaşfında anuñ aşlā ḳuşūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḥāl-ender-muḥāl

2. **aşlā:**
Kaside 8
Mısra: **89**
Asla, hiçbir zaman.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aşlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

3. **aşlā:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Asla, hiçbir zaman.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aşlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

4. **aşlā:**
Kaside 17
Mısra: **120**
Asla, hiçbir zaman.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aşlā bilmem

5. **aşlā:**
Gazel 54
Mısra: **3**
Asla, hiçbir zaman.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aşlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

6. **aşlā:**
Gazel 81
Mısra: **13**
Asla, hiçbir zaman.
13. Eksük olmaz aña āmed-şud-i rindān aşlā
14. Kūçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

7. **aşlā:**
Gazel 167
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aşlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

8. **aşlā:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Asla, hiçbir zaman.
9. Biz çekmezüz aşlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

9. **aşlā:**
Gazel 200
Mısra: **11**
Asla, hiçbir zaman.
11. Rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ḳażā olmazuz aşlā
12. Āhū-yı ḥarem-perver-i teslīm ü rıżāyuz

10. **aşlā:**
Gazel 205
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aşlā bir ḫaber gelmez

11. **aşlā:**
Gazel 209
Mısra: **22**
Asla, hiçbir zaman.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aşlā ḥarūn olmaz

12. **aşlā:**
Gazel 210
Mısra: **4**
Asla, hiçbir zaman.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Şīrden olmaz tehī bir laḫẓa aşlā bīşemüz

13. **aşlā:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Asla, hiçbir zaman.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aşlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

14. **aşlā:**
Gazel 274
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aşlā ferāġ-ı gül

15. **aşlā:**
Gazel 441
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aşlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

ʿaşr:
1. ʿ**aşruñ:**-*uñ*
Gazel 2
Mısra: **14**
Devir, zaman, çağ.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaşruñ biz daḫi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

2. ʿ**aşrında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **93**
Devir, zaman, çağ.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaşrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

3. ʿ**aşruñ:**-*uñ*
Gazel 229
Mısra: **12**
Devir, zaman, çağ.
11. Kimi ḫʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaşruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

āstīn: (VJY)
1. **āstīnüñ:**-*üñ*
Gazel 343
Mısra: **7**
Elbise kolu, yen.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

āstīn-efşān-ı ġayret:
1. **āstīn-efşān-ı ġayret:**
Kaside 8
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gayret etmeye yen silken, gayret etmekten vazgeçen.
77. Olunca āstīn-efşān-ı ġayret dest-i iclāli
78. Çerāġ-ı zindegī-i düşmeni şemʿ-i mezār eyler

āsūde id-:
1. **āsūde idelden:**-*el, -den*
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahat ettirmek, mutlu etmek.
85. İdelden şaḫn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

āsūde ol-:
1. **āsūde olup:**-*up*
Kaside 28
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu/huzurlu olmak.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manşūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı şūr u şer geldi

āsūdegī-i ḥalḳ-ı cihān:
1. **āsūdegī-i ḥalḳ-ı cihāndur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Dünya halkının rahatı/huzuru.
105. Endīşesi āsūdegī-i ḥalḳ-ı cihāndur
106. Kim pīşesi hep luṭf-ı firāvān-ı zamāne

āsūdegī-i lerziş-i endām:
1. **āsūdegī-i lerziş-i endām:**
Kaside 15
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Vücut titremesinin huzuru/rahatı.
61. Tāb-ı teb-i firāḳ ile sīm-āb-ı ḥasretüm
62. Āsūdegī-i lerziş-i endām isterin

āsūde-ḥāl:
1. **āsūde-ḥāl:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Mutlu, huzurlu bir halde olma.
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾsīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

āsūde-ḥāl-i ḫʷāb-ı sengīn:
1. **āsūde-ḥāl-i ḫʷāb-ı sengīn:**
Gazel 241
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taş gibi/taş üzerinde uykuda mutlu/huzurlu halde.
7. Ḫāk ü seng-i deşt-i ġamdur pister ü bālīnimüz
8. Bir nefes āsūde-ḥāl-i ḫʷāb-ı sengīn olmaduḳ

āsūde-ser ol-:
1. **āsūde-ser olsa:**-*sa*
Gazel 177
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı rahat olmak.
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

āsūde-sükūn:
1. **āsūde-sükūn:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Rahat duran/ikâmet eden.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı zilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

āsumān:
1. **āsumānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **12**
Gökyüzü.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

2. **āsumān:**
Kaside 7
Mısra: **14**
Gökyüzü.
13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Şarşılur āsumān cirīdüñden

3. **āsumān:**
Gazel 377
Mısra: **4**
Gökyüzü.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

āsumān-ı himmet:
1. **āsumān-ı himmetüñ:**-*üñ*
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gayretin/iyiliğin gökyüzü.
9. Bir naẕarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider
10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

āsumān-ı maʿrifet:
1. **āsumān-ı maʿrifet:**
Gazel 113
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Ustalığın gökyüzü/en yüksek derecesi.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

āsumān-ı rifʿat:

1. **āsumān-ı rifʿat:**
Gazel 179
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Büyük/yüce gökyüzü.
13. Eger evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr olsañ
14. Bize keffü'l-ḫaḍībi āsumān-ı rifʿat el virmez

āsumān-ı şevket ü şān:

1. **āsumān-ı şevket ü şāndur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Şan ve büyüklüğün gökyüzü.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

āsumān-ḳadr-i vezāret:

1. **āsumān-ḳadr-i vezāret:**
Kaside 18
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Vezirliğin gökyüzü değerinde olanı.
113. Āsumān-ḳadr-i vezāret ki olur ṣubḥ u mesā
114. Çeşm-i baḫtında nümāyān eser-i bīdārı

ʿāşıḳ:

1. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 9
Mısra: **111**
Âşık, seven.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāşıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

2. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **150**
Âşık, seven.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

3. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar, -luñ*
Müfret 10
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

4. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

5. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Kaside 14
Mısra: **128**
Âşık, seven.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḥi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

6. ʿ**āşıḳum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **141**
Âşık, seven.
141. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum ki maʿşūḳum
142. Büt-i nā-mihribān-ı maʿnādur

7. ʿ**āşıḳum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **141**
Âşık, seven.
141. ʿĀşıḳum ʿāşıḳum ki maʿşūḳum
142. Büt-i nā-mihribān-ı maʿnādur

8. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **59**
Âşık, seven.
59. Şimdi n'ola ʿāşıḳa ḳaṣd itmese
60. Ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār

9. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 30
Mısra: **15**
Âşık, seven.
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāşıḳ
16. Ḥāṣā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

10. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

11. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 32
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. ʿĀşıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

12. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 39
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. ʿĀşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i ṣahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḫs

13. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 48
Mısra: **8**
Âşık, seven.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

14. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 49
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāşıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

15. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 57
Mısra: **11**
Âşık, seven.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād oldukça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

16. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice ṣaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

17. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **4**
Âşık, seven.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

18. ʿ**āşıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 65
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

19. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

20. ʿ**āşıḳları:**-*lar, -ı*
Gazel 86
Mısra: **2**
Âşık, seven.
1. Ol ġonce-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
2. ʿĀşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

21. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

22. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur ṣanur

23. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 101
Mısra: **14**
Âşık, seven.
13. Güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan kūy-ı yār ile
14. ʿĀşıḳ Meẕāḳī şāʿir-i muʿciz-ṭırāz olur

24. ʿ**āşıḳını:**-*ı, -nı*
Gazel 103
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

25. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 103
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Ṭālib-i leẕẕet-i dīdār olan ʿāşıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

26. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Âşık, seven.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḫt-i ciger kebāb olur

27. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **12**
Âşık, seven.

11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

28. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 113
Mısra: **11**
Âşık, seven.
11. ʿĀşıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

29. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 115
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

30. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

31. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Âşık, seven.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾşīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāşıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

32. ʿ**āşıḳlaruz:**-*lar, -uz*
Gazel 134
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül ṣanur

33. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 138
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

34. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 141
Mısra: **8**
Âşık, seven.
7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

35. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

36. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 155
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. O ḫūr-çehreden ayrı düşünce bir ʿāşıḳ
10. Cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz

37. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 157
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Bu ḳadar ʿāşıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şifte-i ġamze-i cādūyuz biz

38. ʿ**āşıḳuz:**-*uz*
Gazel 162
Mısra: **3**
Âşık, seven.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek şafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

39. ʿ**āşıḳlaruz:**-*lar, -uz*
Gazel 162
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Biz başīret şāḥibi ehl-i naẓar ʿāşıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

40. ʿ**āşıḳda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aṣlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

41. ʿ**āşıḳda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

42. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 171
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḥtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḥtirāz

43. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 177
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. ʿĀşıḳlara esbāb-ı taʿalluḳ ne belādur
10. Hīç-kār-ı cihānuz ki heme-kāre-i ʿışḳuz

44. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 179
Mısra: **2**
Âşık, seven.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

45. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 179
Mısra: **3**
Âşık, seven.
3. Ne gūne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāşıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

46. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 179
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. Cihānda el viren ʿāşıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫᵛārān-ı firāḳa ʿişret el virmez

47. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 192
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Eger Ḫıżr olsa da ʿāşıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

48. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 192
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb mażmūn olur çıḳmaz

49. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 193
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Eger mest olsa da ʿāşıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

50. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 198
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāşıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın bilürüz

51. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

52. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 206
Mısra: **12**
Âşık, seven.
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem rind-i levendüz

53. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 212
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

54. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 212
Mısra: **12**
Âşık, seven.
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

55. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 221
Mısra: **8**
Âşık, seven.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

56. ʿ**āşıḳlara:**-*lar, -a*
Gazel 226
Mısra: **2**
Âşık, seven.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

57. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 230
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Baḥṣ-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

58. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 234
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

59. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 234

Mısra: **13**
Âşık, seven.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣahbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

60. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 236
Mısra: **6**
Âşık, seven.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

61. ʿ**āşıḳların:**-*lar*, -*ı*, -*n*
Gazel 237
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh ṣaf ṣaf

62. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

63. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 253
Mısra: **11**
Âşık, seven.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem baṣsa çoḳ degül ʿāşıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

64. ʿ**āşıḳuñı:**-*uñ*, -*ı*
Gazel 259
Mısra: **3**
Âşık, seven.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

65. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 263
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

66. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 273
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. ʿĀşıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

67. ʿ**āşıḳun:**-*un*
Gazel 273
Mısra: **10**
Âşık, seven.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

68. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

69. ʿ**āşıḳda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Ṣarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

70. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 323
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḫi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

71. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 327
Mısra: **7**
Âşık, seven.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

72. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 346
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

73. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 348
Mısra: **4**
Âşık, seven.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

74. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 355
Mısra: **11**
Âşık, seven.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

75. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 366
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

76. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 383
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

77. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 396
Mısra: **11**
Âşık, seven.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāşıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

78. ʿ**āşıḳlara:**-*lar*, -*a*
Gazel 403
Mısra: **8**
Âşık, seven.
7. Ġurūr-ı ḫüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

79. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 405
Mısra: **1**
Âşık, seven.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

80. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Âşık, seven.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

81. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 416
Mısra: **5**
Âşık, seven.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʿsīr degül mi

82. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 427
Mısra: **9**
Âşık, seven.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

83. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âşık, seven.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

ʿāşıḳ eyle-:

1. ʿ**āşıḳ eylemez:**-*mez*
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmasını sağlamak, âşık etmek.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

ʿāşıḳ ol-:

1. ʿ**āşıḳ olan:**-*an*
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

2. ʿ**āşıḳ olmış:**-*mış*
Gazel 334
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
13. Ger Mezāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀşıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

3. ʿ**āşıḳ olsa:**-*sa*
Kaside 6
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
31. Bir daḫi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

3. ʿ**āşıḳ olsun:**-*sun*
Gazel 385
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
5. Ṭuyar ʿuşşāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀşıḳ olsun o da bir şūḫ-ı cefākāra hele

4. ʿ**āşıḳ olup:**-*up*
Gazel 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.

1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

5. **ʿāşıḳ olup:**-*up*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
1. Yine ʿāşıḳ olup bād-ı şabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

ʿāşık u maʿşūk:
1. **ʿāşıḳ u maʿşūḳ:**
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seven ve sevilen.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

ʿāşıḳān-ı ʿarş-mesned:
1. **ʿāşıḳān-ı ʿarş-mesned:**
Gazel 109
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Arş derecesinde olan âşıklar.
11. ʿĀşıḳān-ı ʿarş-mesned ḳaṣd-ı ṣoḥbet eylese
12. Aṭlas-ı gerdūn-ı dūn ferş-i ḥaṣīr-i ʿışḳ olur

ʿāşık-ı āşüfte-dil:
1. **ʿāşıḳ-ı āşüfte-dil:**
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çılgın gibi tutkun olan âşık gönül.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

ʿāşıḳ-ı bī-çāre:
1. **ʿāşıḳ-ı bī-çāre:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çaresiz/zavallı âşık.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

2. **ʿāşıḳ-ı bī-çāre:**
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çaresiz/zavallı âşık.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler ṣun ṣād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-çāre ser virsün

ʿāşıḳ-ı bīdār-ı dil:
1. **ʿāşıḳ-ı bīdār-ı dil:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlün uyanık âşığı.
9. ʿĀşıḳ-ı bīdār-ı dil şām ü seḥer şem ider
10. Nefḥa-i şeb-būy-ı şeb ʿıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ

ʿāşık-ı bī-dil:
1. **ʿāşıḳ-ı bī-dil:**
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Korkak/çekingen âşık.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

ʿāşık-ı bī-ḫᵛāb:
1. **ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb:**
Gazel 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uykusuz âşık.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

ʿāşıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳ:
1. **ʿāşıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın kararsız/yerinde durmayan âşığı.
9. Pāy-ı müzd-i sükūn nedür bilmez
10. ʿĀşıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz biz

ʿāşık-ı bī-tāb:
1. **ʿāşıḳ-ı bī-tāb:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zavallı/güçsüz âşık.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

2. **ʿāşıḳ-ı bī-tāb:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zavallı/güçsüz âşık.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

ʿāşık-ı çālāk:
1. **ʿāşıḳ-ı çālāk:**
Gazel 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tez canlı/çevik âşık.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāşıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

ʿāşık-ı cānāne:
1. **ʿāşıḳ-ı cānāne:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin âşığı.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

ʿāşık-ı cān-bāz:
1. **ʿāşıḳ-ı cān-bāza:**-*a*
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Canbaz/hileci âşık.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdururmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

ʿāşık-ı cān-perver:
1. **ʿāşıḳ-ı cān-perverüz:**-*üz*
Gazel 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül açan/ruh besleyen âşık.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

ʿāşıḳ-ı dīdār:
1. **ʿāşıḳ-ı dīdāra:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün âşığı.
1. Gerçi bī-pervā neẓāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

ʿāşık-ı dil-dāde:
1. **ʿāşıḳ-ı dil-dāde:**
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül vermiş âşık.
3. ʿĀşıḳ-ı dil-dāde kim ṣabr u taḥammül ʿarż ider
4. Ḫᵛāce-i bāzār-ı ġamdur kār u bārın gösterür

ʿāşıḳ-ı dil-figār:
1. **ʿāşıḳ-ı dil-figārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı âşık.
13. Ḳorḳarın kim olur Meẓāḳī daḥi
14. ʿĀşıḳ-ı dil-figārı Bihzāduñ

ʿāşıḳ-ı dil-ḫasta:
1. **ʿāşıḳ-ı dil-ḫastanuñ:**-*nuñ*
Gazel 144
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönlü hasta/yorgun âşık.
11. Ġamze-i ḫançer-be-dest ü nūş-ḫand lebleri
12. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastanuñ ḫavf ü recāsın artırur

2. **ʿāşıḳ-ı dil-ḫastaya:**-*ya*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü hasta/yorgun âşık.
3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
4. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

ʿāşıḳ-ı dil-sūz:
1. **ʿāşıḳ-ı dil-sūz:**
Gazel 344
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü yanan âşık.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

ʿāşıḳ-ı ġamgīn:
1. **ʿāşıḳ-ı ġamgīnde:**-*de*
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntülü âşık.
1. Yārsuz ʿāşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

ʿāşıḳ-ı ḥasret-zede:
1. **ʿāşıḳ-ı ḥasret-zedenüñ:**-*nüñ*
Gazel 197
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem çeken âşık.
9. Baġrı ṣad-çāk idügin ʿāşıḳ-ı ḥasret-zedenüñ
10. Cūş-ı fevvāre-i ḫūn-ı cigerinden bilürüz

ʿāşıḳ-ı ḥasta-dil:
1. **ʿāşıḳ-ı ḥasta-dilüñ:**-*üñ*
Gazel 198
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasta/yorgun gönüllü âşık.
3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀşıḳ-ı ḥasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

ʿāşık-ı ḥayrān:

1. ʿ**āşık-ı ḥayrān:**
   Gazel 237
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Şaşkın/hayran âşık.
   3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
   4. Pür olmış ʿāşık-ı ḥayrān ile eṭrāf-ı reh ṣaf ṣaf

ʿāşık-ı ḫūn-ı ciger:

1. ʿ**āşık-ı ḫūn-ı cigerüñ:**-*üñ*
   Gazel 263
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yüreği/ciğeri kanlı âşık.
   7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
   8. Ḳatı çoḳ ʿāşık-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

ʿāşık-ı maẕlūm-ı ʿışḳ:

1. ʿ**āşık-ı maẕlūm-ı ʿışḳa:**-*a*
   Gazel 355
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın zulme uğramış/eziyet çekmiş âşığı.
   1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
   2. Olurmış ʿāşık-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

ʿāşık-ı meftūn:

1. ʿ**āşık-ı meftūn:**
   Gazel 102
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gönül vermiş âşık, tutkun olmuş âşık.
   1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşık-ı meftūn gelür
   2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

ʿāşık-ı mehcūr:

1. ʿ**āşık-ı mehcūra:**-*a*
   Gazel 353
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Ayrı düşmüş âşık.
   5. Müretteb bezm-i ḥüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
   6. Şehā bir dost-kānı ʿāşık-ı mehcūra şunmazsın

ʿāşık-ı mey-ḫᵛār:

1. ʿ**āşık-ı mey-ḫᵛār:**
   Gazel 48
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Şarap içen âşık.
   5. Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dildārı
   6. Cem gibi alsa ele ʿāşık-ı mey-ḫᵛār ḳadeḥ

ʿāşık-ı miḥnet-keş-i ʿışḳ:

1. ʿ**āşık-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
   Gazel 176
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın eziyetini çeken âşık.
   3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
   4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşık-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

ʿāşık-ı mürde-dil:

1. ʿ**āşık-ı mürde-dile:**-*e*
   Gazel 191
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Gönlü ölmüş âşık.
   11. ʿĀşık-ı mürde-dile cānlar bağışlar nāz ile
   12. Ḥāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ṣānī beslerüz

ʿāşık-ı nā-çār:

1. ʿ**āşık-ı nā-çārı:**-*ı*
   Gazel 250
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Çaresiz/zavallı âşık.
   5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
   6. Soñra ya niçün ʿāşık-ı nā-çārı unutduñ

2. ʿ**āşık-ı nā-çāruñ:**-*uñ*
   Gazel 331
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Çaresiz/zavallı âşık.
   5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
   6. Daḥi ne gelür ʿāşık-ı nā-çāruñ elinden

ʿāşık-ı pür-ġam:

1. ʿ**āşık-ı pür-ġam:**
   Gazel 67
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çok dertli âşık.
   1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşık-ı pür-ġam ne ṭutar
   2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

ʿāşık-ı pür-sūz-ı ʿışḳ:

1. ʿ**āşık-ı pür-sūz-ı ʿışḳ:**
   Gazel 377
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşkla tamamen yanan âşık.
   1. ʿĀşık-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
   2. Tāb-ı dilden şuʿle-gün ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

ʿāşık-ı ṣādık:

1. ʿ**āşık-ı ṣādık:**
   Gazel 193
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Gerçek/samimi âşık.
   7. Cihānda ʿāşık-ı ṣādık odur ser-mest-i ʿışḳ iken
   8. Eger kim āteşe girse daḥi memnūn olur çıḳmaz

2. ʿ**āşık-ı ṣādık:**
   Gazel 401
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gerçek/samimi âşık.
   9. Cibrīl ise de ʿāşık-ı ṣādık ḥased eyler
   10. Ol şūḫ ile bir kūşede tenhā kimi görse

ʿāşık-ı sādık-naẕar:

1. ʿ**āşık-ı sādık-naẕaruñ:**-*uñ*
   Gazel 72
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sadık bakışlı âşık.
   5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāşık-ı sādık-naẕaruñ
   6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

ʿāşık-ı ṣādıḳu'l-vedād:

1. ʿ**āşık-ı ṣādıḳu'l-vedādum:**-*um*
   Gazel 338
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgisi/dostluğu samimi/içten olan âşık/seven.
   1. ʿĀşık-ı ṣādıḳu'l-vedādum ben
   2. Muḫlişüm ḫāliṣü'l-fuʿādum ben

ʿāşık-ı ṣad-pāre-ten:

1. ʿ**āşık-ı ṣad-pāre-ten:**
   Gazel 383
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Vücudu yüz parça olmuş âşık.
   5. Taḥammül mi olur zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna
   6. O tīġ-ı ġamze ḳanda ʿāşık-ı ṣad-pāre-ten ḳanda

ʿāşık-ı ser-bāz:

1. ʿ**āşık-ı ser-bāz:**
   Gazel 344
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Cesur/yiğit âşık.
   13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
   14. Bī-muḥābā ʿāşık-ı ser-bāz bilmez n'eydügin

2. ʿ**āşık-ı ser-bāz:**
   Gazel 354
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Cesur/yiğit âşık.
   1. Ey dil yüri sen ʿāşık-ı ser-bāz degülsin
   2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

3. ʿ**āşık-ı ser-bāzı:**-*ı*
   Gazel 423
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Cesur/yiğit âşık.
   7. Şems-i Tebrīzī gibi bir ʿāşık-ı ser-bāzı var
   8. Gün gibi ẕāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

ʿāşık-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ:

1. ʿ**āşık-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ:**
   Gazel 375
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Aşk yolunun korkusuz/cesur âşığı.
   11. Ne deñlü ʿāşık-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ olsam
   12. Hemīşe tīġ gerek dest-i iḫtirāzumda

ʿāşık-ı ser-keş:

1. ʿ**āşık-ı ser-keşdedür:**-*de, -dür*
   Gazel 427
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   İnatçı/dik başlı âşık.
   5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẕāhir ʿāşık-ı ser-keşdedür
   6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

ʿāşık-ı şeydā:

1. ʿ**āşık-ı şeydā:**
   Gazel 124
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Deli/divane/çılgın âşık.
   5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāşık-ı şeydā
   6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

2. ʿ**āşık-ı şeydā:**
   Gazel 153
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Deli/divane/çılgın âşık.
   5. Doyar mı ʿāşık-ı şeydā meger ḫᵛān-ı melāḥatdan
   6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

3. ʿ**āşık-ı şeydā:**
   Gazel 401
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Deli/divane/çılgın âşık.
   1. Dīvāne şanur ʿāşık-ı şeydā kimi görse
   2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

ʿāşık-ı şūrīde-dil:

1. ʿ**āşık-ı şūrīde-dil:**
   Gazel 31

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü perişan âşık.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀşıḳ-ı şūrīde-dil şūrīde-i dīvāne dost

ʿāşıḳ-ı zār:

1. **ʿāşıḳ-ı zār:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
8. Derūn-ı sīne-i pür-iḥtirāḳı āteşdür

2. **ʿāşıḳ-ı zār:**
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
3. Nemek-i sūde-i elmāsı n'ider ʿāşıḳ-ı zār
4. Ḫançer-i ḥasret ile sīne-figār olmayıcaḳ

3. **ʿāşıḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀşıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feth-i bāb olur

4. **ʿāşıḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 214
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

5. **ʿāşıḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

6. **ʿāşıḳ-ı zārı:**-*ı*
Gazel 189
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşık.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀşıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

āşikār eyle-/-it:

1. **āşikār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek, ortaya çıkarmak.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

2. **āşikār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **162**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkarmak.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

3. **āşikār eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek, ortaya çıkarmak.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

4. **āşikār idüp:**-*üp*
Gazel 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek, ortaya çıkarmak.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuşşāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

āşikār ol-:

1. **āşikār oldı:**-*dı*
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, görünmek.
1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı ṣubḥ

2. **āşikār oldı:**-*dı*
Gazel 264
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, görünmek.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān şanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

3. **āşikār oldı:**-*dı*
Gazel 349
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, görünmek.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān şanur gören

4. **āşikār olur:**-*ur*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, görünmek.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

āşikāra dön-:

1. **āşikāra döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açık bir şekilde dönmek (kadeh).
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

āşikāra göster-:

1. **āşikāra gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıkça göstermek, belli etmek.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

āşinā:

1. **āşinā:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Bildik, tanıdık, dost.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

2. **āşinā:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Bildik, tanıdık, dost.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

3. **āşinādur:**-*dur*
Gazel 32
Mısra: **2**
Bildik, tanıdık, dost.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

4. **āşināyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **1**
Bildik, tanıdık, dost.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

5. **āşināya:**-*ya*
Gazel 290
Mısra: **10**
Bildik, tanıdık, dost.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

6. **āşinā:**
Gazel 290
Mısra: **10**
Bildik, tanıdık, dost.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

7. **āşinā:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Bildik, tanıdık, dost.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

āşinā düş-:

1. **āşinā düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tanıdık gelmek.
7. Ḳarīn-i kākül-i pür-şeyni olsa zülf-i nigār
8. Miṣāl-i sebze-i bī-gāne āşinā düşmez

āşinālık:

1. **āşinālık:**
Gazel 419
Mısra: **3**
Tanıma, tanışıklık.
3. Āşinālık ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

āşinālık id-:

1. **āşinālık idüp:**-*üp*
Kaside 23
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dostluk etmek, yakınlık göstermek.
123. Bir āşinālık idüp sāḥil-i ümīde çıḳar
124. Bu nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmānı

āşinā-yı istiġnā:

1. **āşinā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazlanmanın tanıdıklığı.

3. Fiġān fiġān ki yine ser-girān-ı nāz oldı
4. O ġırra-mest-i ḫumār āşinā-yı istiġnā

āşinā-yı mestān:
1. **āşinā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların tanıdığı/bildiği.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

2. **āşinā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların tanıdığı/bildiği.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāh:
1. **āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ:**-*uñ*
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah gözün bakışını tanıma.
3. Āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ cānā
4. Dest-i müjgānuñı der-ḳabża-i şemşīr bilür

āşiyān:
1. **āşiyāndur:**-*dur*
Gazel 26
Mısra: **5**
Yuva, ev, ikametgâh.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

āşiyān-sūz-ı şekīb:
1. **āşiyān-sūz-ı şekīb:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tahammülün yuvasını yakan.
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

āşiyān-ı bülbül:
1. **āşiyān-ı bülbüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bülbül yuvası.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āşiyān-ı bülbüldür

āşiyān-ı būm:
1. **āşiyān-ı būm:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baykuş yuvası.
9. Mısra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

āşiyān-sāz olduġın gör-:
1. **āşiyān-sāz olduġın görsem:**-*se, -m*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yuva kurduğunu görmek.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

āşnā-yı himmet:
1. **āşnā-yı himmete:**-*e*
Gazel 387
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yardımı/gayreti tanıyan/bilen.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḥaşīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

āşūb-ı cihān:
1. **āşūb-ı cihān:**
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı karıştıran.
3. Ḥāl-i siyehiyle ḥaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
4. Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

āşüfte: (VJY)
1. **āşüftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **6**
Karışık, perişan.
5. Ṭutsa ʿuşşāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

2. **āşüfteye:**-*ye*
Gazel 164
Mısra: **11**
Karışık, perişan.
11. Dīvāne-i ʿışḳuñ olan āşüfteye cānā
12. Gīsū gibi bir silsile-i ḫam-be-ḫam olmaz

3. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Karışık, perişan.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

4. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Karışık, perişan.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

5. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Karışık, perişan.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

6. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Karışık, perişan.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

7. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Karışık, perişan.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

8. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Karışık, perişan.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

9. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **12**
Karışık, perişan.
11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne güne bulunur
12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

10. **āşüfte:**
Gazel 382
Mısra: **12**
Karışık, perişan.
11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne güne bulunur
12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

āşüfte it-:
1. **āşüfte itmese:**-*me, -se*
Gazel 382
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan etmek.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

āşüfte ol-:
1. **āşüfte oldı:**-*dı*
Gazel 382
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

2. **āşüfte olmış:**-*mış*
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü şaġ āşüfte

3. **āşüfte olsa:**-*sa*
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

4. **āşüfte olur:**-*ur*
Gazel 382
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:
1. **āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 196
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mezâkî gibi tabiatı/mizacı perşan gönüllü.
bkz. Meẕāḳī.
17. N'ola āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Ṣāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

āşüfte-i ser-der-hevā:
1. **āşüfte-i ser-der-hevādur:**-*dur*
Gazel 436
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.
11. Ol daḫi āşüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıżṭırāb-ı ṭurresi

2. **āşüfte-i ser-der-hevāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Başında kavak yelleri esen perişan/derbeder.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

āşüfte-sāmān:
1. **āşüfte-sāmānuz:**-*uz*
Gazel 18
Mısra: **2**
Çılgın zenginlik.

1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

at:
1. **at:**
Kaside 8
Mısra: **105**
At.
105. Ne at ol eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat kim
106. Ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār eyler

2. **at:**
Kaside 8
Mısra: **107**
At.
107. Ne at ol esb-i şarşar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

At Meydānı: (TDVİA)
1. **At Meydānı:**
Gazel 119
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sultanahmet Meydanı. Topkapı Sarayı'nın bayram alanı. Eskiden büyük şenliklerin, esnaf alaylarının gerçekleştiği mekan.
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

at sür-:
1. **at sürince:**-*ince*
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atla ilerlemek, atla ileri doğru hamle yapmak.
29. At sürince bölük bölük ṭaġılur
30. Ṣaf-ı nīze-zenān cirīdüñden

2. **at sürse:**-*se*
Kaside 12
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atla ilerlemek, atla ileri doğru hamle yapmak.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

3. **at sürsem:**-*se*, -*m*
Kaside 13
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atla ilerlemek, atla ileri doğru hamle yapmak.
69. ʿArṣa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin şedd-i ḫırāmumda benüm

ʿaṭā:
1. ʿ**aṭādur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **29**
Bağış, ihsan, bahşiş.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

ʿaṭā it-:
1. ʿ**aṭā itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağış yapmak, yardım etmek.
131. Eksēr-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi ʿaṭā dirhem ile dīnārı

āteş:
1. **āteşi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **56**
Ateş.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

2. **āteş:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Ateş.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

3. **āteş:**
Gazel 39
Mısra: **2**
Ateş.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḥs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḥs

4. **āteşüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **2**
Ateş.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

5. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **1**
Ateş.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

6. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **2**
Ateş.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

7. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **4**
Ateş.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

8. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **6**
Ateş.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

9. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **8**
Ateş.
7. Ne gūne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

10. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 77
Mısra: **10**
Ateş.
9. ʿAceb mi naẓm-ı Meẕāḳī'de āb ü tāb olsa
10. Taḥayyül-i ġazel-i ābdārı āteşdür

11. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **1**
Ateş.
1. Gönül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i şuʿlebārı āteşdür

12. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **2**
Ateş.
1. Gönül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i şuʿlebārı āteşdür

13. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **4**
Ateş.
3. N'ola bu sūziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

14. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **6**
Ateş.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı şuʿle-feşān u kenārı āteşdür

15. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **8**
Ateş.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfi āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

16. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **10**
Ateş.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

17. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **1**
Ateş.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Viṣāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

18. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **2**
Ateş.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Viṣāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

19. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **4**
Ateş.
3. Ṣaḳın o ġamze-i ġammāz-ı şuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

20. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **6**
Ateş.
5. Gezend-i cādū-yı gīsūdan olma ġāfil kim
6. O çeşm-i sāḥir ile ittifāḳı āteşdür

21. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **8**
Ateş.
7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
8. Derūn-ı sīne-i pür-iḫtirāḳı āteşdür

22. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 79
Mısra: **10**
Ateş.
9. Nedür bu şuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

23. **āteşi:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **11**
Ateş.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

24. **āteş:**
Gazel 186
Mısra: **15**
Ateş.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

25. **āteşi:**-*i*
Gazel 186
Mısra: **15**
Ateş.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

26. **āteş:**
Gazel 189
Mısra: **13**
Ateş.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

27. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Ateş.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

28. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Ateş.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

29. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Ateş.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

30. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Ateş.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

31. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **6**
Ateş.
5. Eger kim anda teʾsīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ olsa
6. Olurdı şuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān āteş

32. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **8**
Ateş.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

33. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Ateş.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

34. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **12**
Ateş.
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

35. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **14**
Ateş.
13. Meẕāḳī vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur
14. Ne ġam olsa ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān āteş

36. **āteş:**
Gazel 225
Mısra: **18**
Ateş.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuşşāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

<u>āteş ol-:</u>
1. **āteş olsa:**-*sa*
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateş olmak, yanmak.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

<u>āteş viril-:</u>
1. **āteş virilüp:**-*üp*
Kaside 14
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşlenmek.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥişāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

<u>āteş-dimāġ-ı dāġ:</u>
1. **āteş-dimāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaranın beyni yakan ateşi.
3. Ser-germ-i ʿışḳa şāhid-i sūz-ı derūn olur
4. Bu tef ü tāb-ı penbe vü āteş-dimāġ-ı dāġ

<u>āteşe gir-:</u>
1. **āteşe girse:**-*se*
Gazel 193
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşe girmek.
7. Cihānda ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḫi memnūn olur çıḳmaz

<u>āteş-endāz-ı miyān-ı ḫirmen-i ḥüzn ü melāl:</u>
1. **āteş-endāz-ı miyān-ı ḫirmen-i ḥüzn ü melāl:**
Kaside 6
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Üzüntü ve sıkıntı harmanı arasında ateş saçan.
21. Pertev-i şuʿle-nihād-ı resm-i gül-mīḫ-ı deri
22. Āteş-endāz-ı miyān-ı ḫirmen-i ḥüzn ü melāl

<u>āteş-feşān:</u>
1. **āteş-feşān:**
Kaside 7
Mısra: **12**
Ateş saçan.
11. Seng-i ḫārā-yı ʿarṣa-i melʿab
12. Olur āteş-feşān cirīdüñden

<u>āteş-gīre-i himmet:</u>
1. **āteş-gīre-i himmet:**
Gazel 153
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çabanın/yardımın maşası/çırası.
9. İdüp āmāde āteş-gīre-i himmet müdārāmı
10. Zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr olduġum yoḳdur

<u>āteş-i bī-dūd:</u>
1. **āteş-i bī-dūd:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dumansız ateş.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

<u>āteş-i cān-sūz:</u>
1. **āteş-i cān-sūz:**
Gazel 128
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can yakan ateş.
11. Gönül ol āteş-i cān-sūz ile ṭutuşmışdur
12. Ki berḳ-ı ḥirmen-i ṣabr u ḳarārı bāḳīdür

2. **āteş-i cān-sūzda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can yakan ateş.
5. Yanmaḳda gönül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

<u>āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn:</u>
1. **āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn:**
Gazel 30
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kanlı gönül yarasının ateşi.
7. Hep āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn cigerāndur
8. Ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet

<u>āteş-i dil:</u>
1. **āteş-i dilden:**-*den*
Gazel 254
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek ateşi.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

2. **āteş-i dilden:**-*den*
Gazel 267
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek ateşi.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister gönül

<u>āteş-i fürḳat:</u>
1. **āteş-i fürḳat:**
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

2. **āteş-i fürḳat:**
Gazel 384

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

āteş-i ġam:
1. **āteş-i ġamla:**-*la*
Gazel 104
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Üzüntü ateşi.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

āteş-i has-pūş:
1. **āteş-i ḫas-pūş:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çerçöple örtülen ateş.
1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

āteş-i ḥasret:
1. **āteş-i ḥasret:**
Gazel 212
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

āteş-i ʿışḳ:
1. **āteş-i ʿışḳ:**
Gazel 262
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin ṣuʿledār olur giderek

2. **āteş-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 398
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān ṣanma

3. **āteş-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 351
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḫasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

4. **āteş-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

āteş-i ʿışḳ ile yan-:
1. **āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz:**-*mış, -uz*
Gazel 310
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşk ateşi ile yanmak.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

āteş-i miḥnet:
1. **āteş-i miḥnetle:**-*le*
Gazel 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/dert ateşi.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

2. **āteş-i miḥnetle:**-*le*
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/dert ateşi.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḥnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

āteş-i miḥnet-i ʿışḳ:
1. **āteş-i miḥnet-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 196
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin/sıkıntısının ateşi.
13. Şuʿle-i nīm-nefesden duyaruz nār-ı dili
14. Āteş-i miḥnet-i ʿışḳı şererinden bilürüz

āteş-i nā-gāh:
1. **āteş-i nā-gāh:**
Gazel 150
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Vakitsiz ateş.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

āteş-i sevdā:
1. **āteş-i sevdā:**
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

āteş-i seyyāle:
1. **āteş-i seyyāleyi:**-*yi*
Gazel 316
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akıcı/akan ateş.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi şahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḫas-pūş idelüm

2. **āteş-i seyyāleyi:**-*yi*
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akıcı/akan ateş.
5. Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
6. Füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür bu

āteş-i siriṣt:
1. **āteş-i siriştümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 315
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaradılış/karakter ateşi.
5. Böyle şad-cā şuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
6. Süziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

āteş-i sūzān:
1. **āteş-i sūzān:**
Gazel 349
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yakıcı/yakan ateş.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān şanur gören

āteş-i sūzān-ı elem:
1. **āteş-i sūzān-ı elem:**
Gazel 313
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kederin/üzüntünün yakan/yakıcı ateşi.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

āteş-i sūzān-ı ʿışḳ:
1. **āteş-i sūzān-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 301
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın yakan/yakıcı ateşi.
9. Kim girerdi āteş-i sūzān-ı ʿışḳa bī-ḥaẕer
10. Şeh-süvār-ı ʿarṣa-i ṣıdḳ-ı sīmāveş olmasam

āteş-i sūzān-ı zamāne:
1. **āteş-i sūzān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin yakan/yakıcı ateşi.
101. El-minnetü li'l-lāh ki zamānında söyindi
102. Rüşvet gibi bir āteş-i sūzān-ı zamāne

āteş-i tennūr:
1. **āteş-i tennūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fırın/tandır ateşi.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

āteşīn: (VJY)
1. **āteşīn:**
Kaside 18
Mısra: **61**
Ateşli, yakıcı.
61. Āteşīn ʿarṣa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

2. **āteşīn:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Ateşli, yakıcı.
7. Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
8. Mālik-i tīġ-ı zer-nicādum ben

āteşīn-dāġ-ı ciger:
1. **āteşīn-dāġ-ı cigerle:**-*le*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki ateşli yara.
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

āteşīn-dāġ-ı derūn:
1. **āteşīn-dāġ-ı derūn:**
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki/içteki ateşten yara.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

āteşīn-dil:
1. **āteşīn-dillerledür:**-*ler, -le, -dür*
Gazel 436
Mısra: **1**
Ateşli gönül/yürek.

1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

āteşīn-firāş it-:

1. **āteşīn-firāş itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşten yatak/döşek etmek/haline getirmek.
3. O deñlü tāb-ı teb-i ġamla şuʿle-rīz oldum
4. Ki ḫ̬ābgāh-ı dili āteşīn-firāş itdüm

āteşīn-rūy:

1. **āteşīn-rūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 134
Mısra: **3**
Ateşli yüz.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḥāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül şanur

āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bār:

1. **āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan:**-*um,-dan*
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Alev saçan kalbin ateşli fırını.
7. Tünd-bād-ı āh ile bir gün ʿalev-efşān olur
8. Āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan şaḳın

āteşlere yaḳ-:

1. **āteşlere yaḳdı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakmak, tutuşturmak.
7. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şuʿle-i taḳdīr-i ezel
8. Yaḳdı āteşlere ol ḫ̬ār u ḫas-ı inkārı

āteşüm āteş:

1. **āteşüm āteş:**
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ateşim ateş.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan şaḳın
2. Āteşüm āteş şaḳın ḳurb-ı civārumdan şaḳın

ʿaṭf-ı ʿinān:

1. **ʿaṭf-ı ʿinān:**
Kaside 11
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dizgin bağlama, hükmetme.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

2. **ʿaṭf-ı ʿinān:**
Kaside 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dizgin bağlama, hükmetme.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḫi
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

atıl-:

1. **atılup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **59**
Fırlatılmak.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḫrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

2. **atılduḳça:**-*duḳça*
Kaside 14
Mısra: **17**
Atılmak (top), ateşlenmek.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥışāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

3. **atılup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **58**
Fırlatılmak.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

4. **atılma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **15**
Girmek, girişmek, atılmak.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān şanma

atlas-ı çarḫ:

1. **atlas-ı çarḫı:**-*ı*
Gazel 23
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin atlası.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger atlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

atlas-ı çarḫ-ı felek:

1. **atlas-ı çarḫ-ı felek:**
Kaside 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Talihin/feleğin kumaşı.
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḥtāc-ı pāy-endāz ise
36. Atlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḥarīrümdür benüm

2. **atlas-ı çarḫ-ı felek:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Talihin/feleğin kumaşı.
7. Gider ey ḫ̬āce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Atlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

3. **atlas-ı çarḫı felek:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Talihin/feleğin kumaşı.
11. Atlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

atlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār:

1. **atlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın eski/yaşlı feleğinin atlası.
29. Ol ki anuñ dergehinüñ ferşidür
30. Atlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār

atlas-ı gerdūn:

1. **atlas-ı gerdūn:**
Gazel 165
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yıldız bulunmayan felek tabakası, dokuzuncu felek. Üzerinde görünür bir şey bulunmadığı için desensiz kumaşa teşbihle bu ismi almıştır.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim atlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

2. **atlas-ı gerdūnı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yıldız bulunmayan felek tabakası, dokuzuncu felek. Üzerinde görünür bir şey bulunmadığı için desensiz kumaşa teşbihle bu ismi almıştır.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında atlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

atlas-ı gerdūn-ı dūn:

1. **atlas-ı gerdūn-ı dūn:**
Gazel 109
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Alçak feleğin/sefil dünyanın kumaşı. bkz. atlas-ı gerdūn.
11. ʿĀşıḳān-ı ʿarş-mesned ḳaṣd-ı ṣoḥbet eylese
12. Atlas-ı gerdūn-ı dūn ferş-i ḥaṣīr-i ʿışḳ olur

ʿaṭṭās:

1. **ʿaṭṭāsımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 159
Mısra: **6**
Durmadan aksıran.
5. İṣbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet yeter bu kim
6. Ḥāżır güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür ʿaṭṭāsımuz

ʿavām:

1. **ʿavāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **16**
Halk, umum, herkes.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum bāña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

ʿavāmü'n-nās:

1. **ʿavāmü'n-nās:**
Gazel 421
Mısra: **9**
Sıradan insanlar.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

āvāre: (Devellioğlu, Kanar/2)

1. **āvāreye:**-*ye*
Gazel 40
Mısra: **2**
Derbeder, boş gezen, serseri, perişan.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḫaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

2. **āvārelere:**-*ler, -e*
Gazel 176
Mısra: **5**
Derbeder, boş gezen, serseri, perişan.
5. Āvārelere ḳayd-ı tecemmül ne belādur
6. Memnūn-ı perīşānī vü minnet-keş-i ʿışḳuz

3. **āvāre:**
Gazel 328
Mısra: **3**
Derbeder, boş gezen, serseri, perişan.
3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḫayrān
4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

4. **āvāreyüm:**-*yüm*
Gazel 331
Mısra: **2**
Derbeder, boş gezen, serseri, perişan.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

5. **āvārelere:**-*ler, -e*
Gazel 416
Mısra: **3**
Derbeder, boş gezen, serseri, perişan.
3. Āvārelere rābıṭa-i mihr ü maḥabbet
4. Ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr degül mi

āvāre it-:

1. **āvāre itdi:**-*di*
Gazel 424
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**
Başıboş bırakmak, dağıtmak.
1. Yine bir dil-rübā-yı hercāyī
2. İtdi āvāre pīr ü bernāyı

āvāre ol-:
1. **āvāre olduġum:**-*duġ, -um*
Gazel 431
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başıboş/perişan olmak.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

āvāre-dil:
1. **āvāre-dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 64
Mısra: **5**
Başıboş/perişan gönül.
5. Bir şūḫa düşdi göñlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

āvāre-dil-i geşt ü güzār-ı ʿışḳ:
1. **āvāre-dil-i geşt ü güẕār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın gezip tozan serserisi/aylağı.
1. Biz ki āvāre-dil-i geşt ü güẕār-ı ʿışḳuz
2. Dāġdār-ı heves-i ṣayd u şikār-ı ʿışḳuz

āvāre-ġarīb-i her diyār:
1. **āvāre-ġarīb-i her diyārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her memleketin/diyarın gurbete düşüp başıboş gezeni.
9. Bī-gāne-i cümle āşnāyān
10. Āvāre-ġarīb-i her diyārum

āvāre-i ber-geşte-diyār:
1. **āvāre-i ber-geşte-diyārum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Memleketinden yüz çevirmiş başıboş/âvâre.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār:
1. **āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār:**
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabırsız ve kararsız avare/başıboş.
1. Gel ʿışḳ ile āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār ol
2. Bī-tāb olıcaḳ ḫāk-i reh-i kūçe-i yār ol

āvāre-i ʿışḳ:
1. **āvāre-i ʿışḳum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşktan dolayı perişan/başıboş gezen.
9. Āvāre-i ʿışḳum ki ser-i kūy-ı melāmet
10. Vādī-i ḫarābāt gibi reh-güẕerümdür

2. **āvāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşktan dolayı perişan/başıboş gezen.
1. Ṣābit-ḳadem-i himmet ü āvāre-i ʿışḳuz
2. Ḳuṭb-ı felek ü kevkeb-i seyyāre-i ʿışḳuz

āvāre-i şaḥrā-yı nūr u miḥnet:
1. **āvāre-i şaḥrā-yı nūr u miḥnetüz:**-*üz*
Gazel 241
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı ve aydınlık çölünün başıboşu/âvâresi.
3. Ḳays-veş āvāre-i şaḥrā-yı nūr u miḥnetüz
4. Biz henüz ārām-gīr-i kūh-ı temkīn olmaduḳ

āvāze-i bem:
1. **āvāze-i bem:**
Gazel 417
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sazın en kalın telinin sesi.
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

āvāze-i kebg-i kūhsār:
1. **āvāze-i kebg-i kūhsār:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Dağ kekliğinin yüksek sesi.
45. Ne düğündür bu ki her yirden olur güş-güẕār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

āvāze-i şad-şükr:
1. **āvāze-i şad-şükr:**
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz şükür sesi.
9. El-minnetü li'l-lāh ki bu ordu-yı hümāyūn
10. Āvāze-i şad-şükr ile pür-şıyt u şadādur

āvāz-ı def:
1. **āvāz-ı def:**
Kaside 20
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Tef sesi.
35. Bu şevḳ-i feṭḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

āvāz-ı def ü ney:
1. **āvāz-ı def ü ney:**
Gazel 429
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tef ve ney sesi.
5. ʿAceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
6. Ṣadā-yı ʿūd u āvāz-ı def ü ney

āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı şabā:
1. **āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı şabāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgarın eteğinin köşesine asılmış.
9. Biz gerd-i ḫaḳīrüz reh-i vādī-i ṭalebde
10. Āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı ṣabāyuz

āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl:
1. **āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl:**
Gazel 176
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Giriş kubbesine/pencere üstüne asılmış.
11. Āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl olsa sezādur
12. Levḥ-i dile ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳuz

ʿavn-i Ḥaḳḳ:
1. **ʿavn-i ḥaḳḳ:**
Tarih 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile feṭḥ eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

2. **ʿavn-ı Ḥaḳ'la:**-*la*
Gazel 180
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḫtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḥaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

ʿavn-ı İlāhī:
1. **ʿavn-ı ilāhī:**
Kaside 12
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı İlāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

2. **ʿavn-i İlāhī:**
Gazel 87
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
11. Gīsū-yı ümīd-i meded ʿavn-i İlāhī
12. Ṭūġ-ı ẓafer-i rāyet-i imdād olacaḳdur

ʿavn-i pādişāhī:
1. **ʿavn-i pādişāhī:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişahlığın yardımı.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī feṭḥ ü ẓafer mübārek

ʿavn-ı yedu'l-lāh:
1. **ʿavn-ı yedü'l-lāh:**
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kudretinin yardımı.
9. İtmezse meded ʿavn-ı yedu'l-lāh Meẕāḳī
10. Ser-pençe-i ḥırmānda ḳalur dāmen-i ümmīd

ay:
1. **ay:**
Gazel 247
Mısra: **12**
Ay, kamer.
11. Felekde cāy-ı feṭḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

āyā: (VJY)
1. **āyā:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Acaba. Farsça "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḥavż-ı pür-āb-ı zülāl

2. **āyā:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Acaba. Farsça "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

3. **āyā:**
Gazel 426
Mısra: **7**

Acaba. Farsça "Acaba?" manasına edât-ı tereddüd.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

ayaġ:
1. **ayaġıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 98
Mısra: **9**
Ayak, kadeh.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

2. **ayaġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **8**
Ayak, kadeh.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

3. **ayaġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **14**
Kadeh.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

4. **ayaġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **6**
Kadeh.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

5. **ayaġ:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Kadeh.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

6. **ayaġ:**
Gazel 433
Mısra: **8**
Kadeh.
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

ayāġ-ı dāġ:
1. **ayāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yara kadehi.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣaḥbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

ayaġ-ı gül:
1. **ayaġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül kadehi.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

ayaġı yirler baş-:
1. **ayaġı yirler başar:**-*ar*
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağı yere basmak, mantıklı ve tutarlı davranmak.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

ayaġına dökül-:
1. **ayaġına dökülür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına gelmek.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayaġına ṣayd u şikār

ayak baş-:
1. **ayaḳ başmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

2. **ayaḳ başmaz:**-*maz*
Gazel 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i ṣaḥn-ı gülzār-ı İrem ṣahbā

3. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

4. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
3. Müje-tīġın ṣunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Göñül ol ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim

5. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod ṣayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

6. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

7. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

8. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

9. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelmek, uğramak.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

10. **ayaḳ başmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak, gelmek.
13. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı
14. Egerçi pāye-i iʿcāza çoḳ üstād ayaḳ başmış

ayakda ko-:
1. **ayaḳda ḳoma:**-*ma*
Kaside 25
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta bırakmak, geri çevirmek.
61. Ḳoma ayaḳda ḫākden ḳaldur
62. Bu Meẕāḳī-yi ṣāḥib-iẕʿānı

ayaklan-:
1. **ayaḳlansa:**-*sa*
Gazel 98
Mısra: **9**
Ayağa kalkmak, eline kadeh vermek.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

ʿayān: (Devellioğlu, Kanar/2)
1. **ʿayāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **62**
Belli, apaçık, âşikar.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

2. **ʿayān:**
Kaside 7
Mısra: **36**
Belli, apaçık, âşikar.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḥaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

3. **ʿayāndur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **73**
Belli, apaçık, âşikar.
73. Feyż-i naẓarın gör ki vezīrinde ʿayāndur
74. Şāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne

4. **ʿayāndur:**-*dur*
Kaside 16
Mısra: **45**
Belli, apaçık, âşikar.
45. Ḥikmetde Felāṭūn-ı zamānsın ki ʿayāndur
46. Tedḳīḳ-i naẓar-baḫş-i ḫudūṣ u sitemüñden

5. **ʿayāndur:**-*dur*
Gazel 36
Mısra: **7**
Belli, apaçık, âşikar.

7. Reftār degül żımn-ı ḫırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

6. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Gazel 58
Mısra: **13**
Belli, apaçık, âşikar.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

7. ʿ**ayān:**
Gazel 65
Mısra: **3**
Belli, apaçık, âşikar.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-gūnundandur

8. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **1**
Belli, apaçık, âşikar.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

9. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **2**
Belli, apaçık, âşikar.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

10. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Belli, apaçık, âşikar.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

11. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Belli, apaçık, âşikar.
5. Böyle hücūm-ı ḫayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

12. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **8**
Belli, apaçık, âşikar.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

13. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Belli, apaçık, âşikar.
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

14. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **12**
Belli, apaçık, âşikar.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

15. ʿ**ayān:**
Gazel 151
Mısra: **14**
Belli, apaçık, âşikar.
13. El-haḳ Meẕāḳī ẕaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

16. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **13**
Belli, apaçık, âşikar.
13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḫi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḫᵛāb-ı nev-rūz

17. ʿ**ayān:**
Gazel 248
Mısra: **3**
Belli, apaçık, âşikar.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

18. ʿ**ayān:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Belli, apaçık, âşikar.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

aʿyān:
1. **aʿyānı:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **86**
İleri gelenler.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Şād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

ʿayān gör-:
1. ʿ**ayān görmez:**-*mez*
Gazel 231
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Apaçık görmek.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa şayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

ʿayān id(t)--:
1. ʿ**ayān ideyin:**-*eyin*
Gazel 358
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylemek, göstermek, belli etmek.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

2. ʿ**ayān itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıklamak, ortaya koymak, âşikâr etmek.
43. Ḥadd-i mestān ile ʿayān itdi
44. Veraʿ-ı Bāyezid-i Bistāmi

ʿayān ol-:
1. ʿ**ayān ola:**-*a*
Gazel 366
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli/bilinir olmak.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖẕr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿöẕr-ḫᵛāh-ı nev

2. ʿ**ayān olan:**-*an*
Gazel 275
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

3. ʿ**ayān olaydı:**-*a, -ydı*
Gazel 253
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli/bilinir olmak.
7. N'olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

4. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḫüsn-i zemīn ān-ı zamāne

5. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, meydana gelmek.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i ṣāḥib-keremi gör
72. Āṯār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḫamuñdan

6. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

7. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Gazel 264
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açmak.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān şanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

8. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Gazel 309
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

9. ʿ**ayān olmış:**-*mış*
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak; parlamak, aydınlatmak.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

10. ʿ**ayān olmış:**-*mış*
Kaside 9
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

11. ʿ**ayān olsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Eser-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

12. ʿ**ayān olsa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **231**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.
231. Demidür olsa ʿayān nükte-i*****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm ikṣārı

13. ʿ**ayān olsun:**-*sun*
Gazel 229
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**
Belli olmak, ortaya çıkmak, görünmek.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

14. ʿ**ayān olsun:**-*sun*
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli/bilinir olmak.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

15. ʿ**ayān olur:**-*ur*
Gazel 212
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

16. ʿ**ayān olur:**-*ur*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, belli/bilinir olmak.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

ʿayān şan-:
1. ʿ**ayān şanma:**-*ma*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli/açık sanmak.
3. Gird-bād oldı ʿayān şanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

ayb eyle-:
1. **ayb eyleme:**-*me*
Gazel 164
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak, kınamak.
7. ʿAyb eyleme sāyeñ gibi dāmānuña düşsem
8. Ser-mest-i maḥabbetde ṣebāt-ı ḳadem olmaz

ʿayb-ı digerān:
1. ʿ**ayb-ı digerān:**
Gazel 203
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Diğerlerinin/ötekilerin ayıbı/kusuru.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

ayda bir kerre:
1. **ayda bir kerre:**
Gazel 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayda bir defa/kez.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

āyet-i feṯḥ ü ẓafer:
1. **āyet-i feṯḥ ü ẓafer:**
Kaside 28
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Fetih ayeti ve zafer. Fetih suresi: Kuran'ın 48. suresi. 29 ayetten oluşmaktadır.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü ṣenā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Feṯḥ ü ẓafer geldi

āyet-i ʿışḳ:
1. **āyet-i ʿışḳ:**
Gazel 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ayeti.
1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

āyine:
1. **āyineden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **148**
Ayna.
147. Ṣayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

2. **āyīnesin:**-*sin*
Gazel 19
Mısra: **4**
Ayna.
3. Cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ
4. Göñül āyīnesin ḳıldı mücellā

3. **āyine:**
Gazel 130
Mısra: **4**
Ayna.
3. Cānā cemālüñ itme naẓardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

4. **āyīnedür:**-*dür*
Gazel 145
Mısra: **2**
Ayna.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

5. **āyīne:**
Gazel 182
Mısra: **12**
Ayna.
11. İller bize biz ʿārżı-ı cānāneye ḥayrān
12. Āyīne gibi nāẓır u manẓūr-siriştüz

6. **āyineye:**-*ye*
Gazel 201
Mısra: **2**
Ayna.
1. Derūn-ı ʿāşıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

7. **āyīne:**
Gazel 249
Mısra: **2**
Ayna.
1. Şevḳiyle göñül seyr-i ruḥ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

8. **āyīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **2**
Ayna, İskender'in aynası.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḥi İskenderüñ āyīnesin gördük

9. **āyīne:**
Gazel 257
Mısra: **12**
Ayna.
11. Olsañ yine ol mihr-i dil-efrūza muḳābil
12. Āyīne gibi vālih ü ḥayrān olabilsek

10. **āyīnedür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **4**
Ayna.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

11. **āyine:**
Gazel 289
Mısra: **2**
Ayna.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḥaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

12. **āyīne:**
Gazel 301
Mısra: **12**
Ayna.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

13. **āyīnemüz:**-*müz*
Gazel 333
Mısra: **2**
Ayna.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

14. **āyīneye:**-*ye*
Gazel 355
Mısra: **12**
Ayna.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

15. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **1**
Ayna.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẓır u manẓūr āyīne

16. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **2**
Ayna.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẓır u manẓūr āyīne

17. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **4**
Ayna.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḫūr āyīne

18. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **6**
Ayna.
5. Zihī cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve kim olmış
6. ʿArūs-ı ḥüsne bir mīnā-serāy-ı sūr āyīne

19. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Ayna.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-göñlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

20. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **10**
Ayna.
9. Göñül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

21. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **14**
Ayna.
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

22. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **16**
Ayna.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

23. **āyīne:**
Gazel 400
Mısra: **18**
Ayna.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

āyīne ol-:

1. **āyīne olur:**-*ur*
Gazel 400
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayna (ki) olmak.
11. Meded şunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

āyīne şun-:

1. **āyīne şunmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 400
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayna sunmak, ayna vermek.
11. Meded şunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

āyīne-be-dest:

1. **āyīne-be-dest:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Elin(d)e ayna (almış).
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

āyīnedān: (Devellioğlu)

1. **āyīnedān:**
Gazel 355
Mısra: **12**
Ayna mahfazası.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

āyīnedān-ı maʿnā:

1. **āyīnedān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Anlamın ayna mahfazası.
41. Ḳalbi mirʾāt-ı ʿālem-i cāndur
42. Cismi āyīnedān-ı maʿnādur

āyīnedār: (TDVİA)

1. **āyīnedār:**
Kaside 10
Mısra: **40**
Osmanlı toplumunda özellikle varlıklı kimseler giyinirken onlara ayna tutanlar hakkında kullanılır.
39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

2. **āyīnedār:**
Gazel 126
Mısra: **2**
bkz. āyīnedār.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

3. **āyīnedāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **12**
bkz. āyīnedār.
11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı maẕmūn kim
12. Cemāl-i şāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

4. **āyinedārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **8**
bkz. āyīnedār.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

āyīnedār eyle-:

1. **āyīnedār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayna tutan etmek, berber etmek.
27. Şikār-endāz-ı ḫaşm u ṣayd-bend-i ʿarṣa-i merdī
28. Ki tīġın nev-ʿarūs-ı nuṣrete āyīnedār eyler

āyinedār ol-:

1. **āyinedār olmayıcaḳ:**-*ma, -yıcaḳ*
Gazel 243
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayna tutucu/tutan olmak.
7. Kim baḳar olsa eger āyine-i İskender
8. Yār-i ḫūrşīd-liḳā āyinedār olmayıcaḳ

āyīnedār-ı ʿışḳ:

1. **āyīnedār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk aynasını tutan.
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

āyīnedār-ı ṭalʿat-ı ilhām:

1. **āyīnedār-ı ṭalʿat-ı ilhām:**
Kaside 15
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İlham/gönle doğma yüzünün ayna tutucusu.
77. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı ṣafā-perverüm gibi
78. Āyīnedār-ı ṭalʿat-ı ilhām isterin

āyīnedār-ı ülfet:

1. **āyīnedār-ı ülfetüz:**-*üz*
Gazel 191
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dostluk/alışma aynasının sahibi/tutanı.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

āyīnedārın göster-:

1. **āyīnedārın gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayna tutucuyu/berberi göstermek.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

āyīne-i ʿālem-nümā:

1. **āyīne-i ʿālem-nümā:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẕẕāregāh-ı bī-miṣāl

āyīne-i cemāl-nümā:

1. **āyīne-i cemāl-nümāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzü gösteren ayna.
7. Mirʾāt-ı dilde cilveler eyler ḫayāl-i yār
8. Āyīne-i cemāl-nümāyı kim istemez

āyīne-i dīdār:

1. **āyīne-i dīdār:**
Gazel 370
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüz aynası.
3. Her ṭarafʾ mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

āyīne-i ġurre:

1. **āyīne-i ġurresini:**-*si, -ni*
Kaside 9
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Parlaklık aynası.
117. Zīr-i gerdūnda olan ʿaks-i ḳuṭās-ı baḥri
118. Gösterür āyīne-i ġurresini nūrānī

āyine-i İskender:

1. **āyine-i İskender:**
Gazel 243
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından İskenderiye'de yaptırılmış olduğuna inanılan, uzaktaki düşmanı gösteren ayna. bkz. İskender.
7. Kim baḳar olsa eger āyine-i İskender
8. Yār-ı ḫūrşīd-liḳā āyinedār olmayıcaḳ

2. **āyīne-i İskendere:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
bkz. āyīne-i İskender.
21. Kim baḳar āyīne-i İskendere
22. Elde iken cām-ı Cem-i rūzgār

3. **āyīne-i İskenderi:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
bkz. āyīne-i İskender.
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

āyīne-i ḳalb-i münīr:
1. **āyīne-i ḳalb-i münīri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Nurlu kalbin aynası.
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim ṣayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

āyīne-i meserret:
1. **āyīne-i meserretsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/sevinç aynası.
83. Ṣāf āyīne-i meserretsin
84. Ṣayḳal-ı jeng-i ġam mübārek-bād

āyīne-i rūy-ı münīr:
1. **āyīne-i rūy-ı münīrüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nurlu yüzün aynası.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḥayrānıyuz cānā

āyine-i ṣāf:
1. **āyine-i ṣāf:**
Gazel 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf, temiz ayna.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḫ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i nezẕāre ṣadef

āyine-i sīne:
1. **āyine-i sīnede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Göğüs aynası.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

āyīne-i şevḳ:
1. **āyīne-i şevḳ:**
Gazel 389
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu aynası.
19. Ḫūblar bir birine āyīne-i şevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

āyine-i ṭabʿ-ı yār:
1. **āyine-i ṭabʿ-ı yāri:**-*i*
Gazel 396
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin karakterinin aynası.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle şaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

āyīne-i ṭabʿ:
1. **āyīne-i ṭabʿum:**-*um*
Gazel 411
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaratılış/karakter aynası.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

āyīne-i yek-diger:
1. **āyīne-i yek-digerüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir diğerinin aynası, bir diğerini yansıtan.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

āyīne-i żamīr-i ḥarīfān-ı bezm-i mey:
1. **āyīne-i żamīr-i ḥarīfān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisindeki sohbet arkadaşlarının gönül aynası.
7. Olsun maṣūn jeng-i ġubār-ı zamāneden
8. Āyīne-i żamīr-i ḥarīfān-ı bezm-i mey

āyīneveş:
1. **āyīneveş:**
Gazel 100
Mısra: **8**
Ayna gibi.
7. Eger ṣad-pāre de olsa cemālüñ gösterür yir yir
8. O kim āyīneveş dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür

ʿayn:
1. ʿ**aynüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **160**
Göz.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

2. ʿ**aynına:**-*ı, -na*
Kaside 23
Mısra: **146**
Göz.
145. Ġubār-ı ḫaṭla sözüm kuḫl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Ya ʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

ʿayn-ı ḥaṭā:
1. ʿ**ayn-ı ḫaṭādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Yanlışın ta kendisi.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

ʿayn-ı vefā:
1. ʿ**ayn-ı vefā:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vefa gözü/kaynağı.
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

ʿaynına al-:
1. ʿ**aynına almasa:**-*ma, -sa*
Kaside 10
Mısra: **151**
Kelime Tipi: **Deyim**
İtibar etmek, önem vermek.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḫl-ı pindār

ayrı düş-: (ADS)
1. **ayrı düşünce:**-*ünce*
Gazel 155
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı kalmak, uzakta kalmak.
9. O ḫūr-çehreden ayrı düşünce bir ʿāşıḳ
10. Cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz

ʿayyār: (Kanar/2, VJY)
1. ʿ**ayyāru:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **220**
Hilekâr, dolandırıcı.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

2. ʿ**ayyāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **12**
Hilekâr, dolandırıcı.
11. Ol ḫançer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
12. Ol ġamze-i fettān gibi ʿayyāra münāsib

ʿayyūḳa çık-: (VJY)
1. ʿ**ayyūḳa çıḳar:**-*ar*
Gazel 30
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğün pek yüksek yerine kadar ulaşmak. Ayyuk: Kuzey yarımküreden görülen parlak bir yıldız.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

az çoḳ:
1. **az çoḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Az çok, biraz.
27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḫāl
28. Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

az it-:
1. **az itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Az göstermek.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

āzād: (Kanar/2, VJY)
1. **āzāde:**-*e*
Gazel 146
Mısra: **8**
Serbest, tek başına, özgür.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

āzād eyle-/id(t)-:
1. **āzād eyle:**
Gazel 149
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Serbest bırakmak, kurtarmak.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

2. **āzād ide:**-*e*
Gazel 430
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Serbest bırakmak.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum

14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

3. **āzād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Serbest bırakmak, salıvermek.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde nöbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

āzād ol-:
1. **āzād olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 87
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Salıverilmek, serbest kalmak, özgür kalmak.
5. Pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket
6. Āḫir yine Yūsuf gibi āzād olacaḳdur

2. **āzād olur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurtulmak, serbest kalmak.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur şanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur şanur

āzāde: (Kanar/2, VJY)
1. **āzāde:**
Gazel 249
Mısra: **14**
Hür, serbest.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

2. **āzāde:**
Gazel 369
Mısra: **3**
Hür, serbest.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

āzāde ol-:
1. **āzāde olur:**-*ur*
Kaside 17
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurtulmak.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

āzād-ı ḳayd-ı infiʿāl:
1. **āzād-ı ḳayd-ı infiʿālüm:**-*üm*
Kaside 26
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gücenme düşüncesinden uzak/bağımsız.
11. Ben ol āzād-ı ḳayd-ı infiʿālüm
12. Ki pür-şevḳ eyledüm ehl-i beyānı

ʿaẓamet:
1. **ʿaẓamet:**
Kaside 9
Mısra: **20**
Büyüklük, ululuk.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

āẕār: (Kanar/1)
1. **āẕār:**
Gazel 318
Mısra: **2**
İncitme, kır(ıl)ma.
1. Āh ile zār n'eydügin bilmem
2. Yarı āẕār n'eydügin bilmem

āzār gör-:
1. **āzār görmesün:**-*me, -sün*
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zulüm görmek, incinmek.
71. Baña raḥm eyle görmesün āzār
72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

ʿazīm ol-:
1. **ʿazīm olaldan:**-*al, -dan*
Kaside 18
Mısra: **209**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, yola çıkmak.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

ʿazīmet:
1. **ʿazīmetle:**-*le*
Kaside 9
Mısra: **4**
Bir yere doğru yönelme, yola çıkma.
3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

ʿazīmet it-:
1. **ʿazīmet itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yere yönelmek, gitmek.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

ʿazīmet-ḫʷān-ı ümmīd:
1. **ʿazīmet-ḫʷān-ı ümmīd:**
Gazel 369
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümide yönelme/yolculuk sofrası.
9. ʿAzīmet-ḫʷān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlik olsa ol perī-rūda

ʿazīz-i Mışr-ı iḳbāl:
1. **ʿazīz-i Mışr-ı iḳbāl:**
Kaside 8
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Talihi Mısır'a aziz.
119. Ḫilāf-ı şerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mışr-ı iḳbāl olsa daḫi anı ḫʷār eyler

ʿazīz-i Mışr-ı kerem:
1. **ʿazīz-i Mışr-ı kerem:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cömertlik Mısır'ının saygıdeğeri.
23. Nice ṣadr ol ʿazīz-i Mışr-ı kerem
24. Taḫt-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī

ʿazīz-i Mışr-ı vücūd:
1. **ʿazīz-i Mışr-ı vücūd:**
Kaside 23
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Vücudun/bedenin Mısır'ının azizi/muhteremi.
31. Sütūde-mālik-i ʿālem ʿazīz-i Mışr-ı vücūd
32. Medār-ı salṭanat-ı taḫt-ı māh-ı Kenʿānı

ʿazm eyle-/id(t)-:
1. **ʿazm eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gitmek, yönelmek.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

2. **ʿazm eyleyicek:**-*yicek*
Kaside 12
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yönelmek.
111. İḳbāl ile ʿazm eyleyicek Baḥr-i Sefīde
112. Ḳopdı kefere başına ṭūfān-ı zamāne

3. **ʿaẓm eyleyicek:**-*yicek*
Kaside 17
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yönelmek.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı şaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

4. **ʿazm idelüm:**-*elüm*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yola çıkmak.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

5. **ʿazm iderin:**-*er, -in*
Gazel 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yola çıkmak.
1. Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
2. Heft-ḫʷān-ı feleke ʿazm iderin Ḳāf degül

6. **ʿazm iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yola çıkmak.
11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

7. **ʿazm itdi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yola çıkmak.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

8. **ʿazm itsek:**-*se, -k*
Gazel 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek, yola çıkmak, niyetlenmek.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān:
1. **ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān:**
Gazel 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyündeki bahçeye gitme/gitmek için yola çıkma.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

ʿazm-i der-i devlet:

1. **ʿazm-i der-i devlet:**
   Gazel 389
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Devlet/saadet kapısına gitme.
   29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
   30. Naẕar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

ʿazm-i ferāġat:

1. **ʿazm-i ferāġat:**
   Gazel 384
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Vazgeçmeye niyetlenme.
   11. Cihānuñ ẕevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
   12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

ʿazm-i ġazā:

1. **ʿazm-i ġazā:**
   Tarih 2
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Din uğruna savaşa çıkma.
   3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
   4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

2. **ʿazm-i ġazā:**
   Tarih 4
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Din uğruna savaşa çıkma.
   1. Eyleyüp ʿazm-i ġazā ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgār
   2. Pādişāh-ı baḫt-āver Ḫażret-i Sulṭān Murād

ʿazm-i gül(i)s(i)tān id(t)-:

1. **ʿazm-i gülistān idelüm:**-*elüm*
   Gazel 16
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gül bahçesine yönelmek/gitmek.
   11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
   12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı ṣabā

2. **ʿazm-i gülistān itsek:**-*se, -k*
   Gazel 189
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gül bahçesine yönelmek/gitmek.
   5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
   6. Gül-i ümmīdi ḫazān-dīde-i ḥırmān buluruz

3. **ʿazm-i gül-sitān itse:**-*se*
   Kaside 5
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gül bahçesine yönelmek/gitmek.
   21. Demidür ʿazm-i gül-sitān itse
   22. O yegāne şeh-i firişte-şiyem

4. **ʿazm-i gül-sitān itse:**-*se*
   Kaside 5
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gül bahçesine yönelmek/gitmek.
   21. Demidür ʿazm-i gül-sitān itse
   22. O yegāne şeh-i firişte-şiyem

ʿazm-i gülzār eyle-:

1. **ʿazm-i gülzār eyle-:***dükçe*
   Gazel 229
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Gül bahçesine doğru yola çıkmak.
   13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
   14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḫaẕ

ʿazm-i Hicāz it-:

1. **ʿazm-i Hicāz itmek:**-*mek*
   Gazel 41
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hicaz'a doğru yola çıkmak. Hicaz: Arap yarımadasında Mekke ve Medine'nin bulunduğu yer.
   7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
   8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

ʿazm-i kenār it-:

1. **ʿazm-i kenār itmez:**-*mez*
   Gazel 181
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   (Sevgilinin) Yanına doğru hareket etmek/gitmek.
   11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
   12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

ʿazm-i kūy-ı yār it-/eyle-:

1. **ʿazm-i kūy-ı yār itdi:**-*di*
   Gazel 376
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin köyüne doğru yola düşmek.
   15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
   16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

2. **ʿazm-i kūy-ı yār eyler:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **169**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevgilinin köyüne doğru yola düşmek.
   169. Gönül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
   170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet:

1. **ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet:**
   Kaside 1
   Mısra: **63**
   Kelime Tipi: -
   Yücelik toprağına yolculuk etme. (Hacca gitmek bağlamında kullanılmıştır.)
   63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
   64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

ʿazm-i reh-i devr-i sefer:

1. **ʿazm-i reh-i devr-i sefer:**
   Gazel 364
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Sefer/yolculuk devri yolunda gitme.
   5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
   6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

ʿazm-i sefer:

1. **ʿazm-i sefer:**
   Kaside 3
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sefere çıkma. Savaş yolculuğuna çıkma.
   1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
   2. Vey ʿavn-i pādişāhī feth ü ẓafer mübārek

ʿazm-i sefer eyle-/it-:

1. **ʿazm-i sefer eyledi:**-*di*
   Kaside 9
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sefere çıkmak, yola çıkmak.
   3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
   4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

2. **ʿazm-i sefer eyleyüp:**-*yüp*
   Kaside 17
   Mısra: **89**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sefere çıkmak, yola çıkmak.
   89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
   90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

3. **ʿazm-i sefer itse:**-*se*
   Kaside 14
   Mısra: **127**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sefere çıkmak, yola çıkmak.
   127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
   128. Dönse daḥi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

āzurde:

1. **āzurdedür:**-*dür*
   Gazel 70
   Mısra: **7**
   İncinmiş.
   7. Gönül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
   8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

āzurde ol-:

1. **āzurde olmasun:**-*ma, -sun*
   Gazel 328
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   İncinmek, kırılmak.
   7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
   8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

āzurde-derūn:

1. **āzurde-derūn:**
   Kaside 16
   Mısra: **78**
   İncinmiş gönül/yürek.
   77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endīş
   78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

āzurde-dil it-:

1. **āzurde-dil itdi:**-*di*
   Kaside 27
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gönlü incinmiş etmek, gönlünü kırmak.
   19. İtdi beni ṣād iken āzurde-dil
   20. Bir iki üç ehremen-i rūzgār

āzurde-i ḫār:

1. **āzurde-i ḫār:**
   Gazel 259
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Dikenden incinmiş.
   5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḫālüñi ʿarż it
   6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

āzurde-i hār-ı ġam:

1. **āzurde-i ḫār-ı ġama:**-*a*
   Gazel 294
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü dikeninden incinmiş.
   3. Āzurde-i ḫār-ı ġama ferş-i gül-i sūrī
   4. Dil-mürde-i tīġ-ı siteme māye-i cān ol

āzurde-i renc-i ḫumār:

1. **āzurde-i renc-i ḫumār:**
   Gazel 44
   Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
İçkiden sonraki baş ağrısının verdiği acının kırgınlığı.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-ṣaḥn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

āzurde-i ṣast-ı ümīd:

1. **āzurde-i ṣast-ı ümīd:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümidin altmışında incinmiş.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i ṣast-ı ümīd
6. Ṣad-ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

B

bāb: (Kanar/2, VJY)

1. **bāb:**
Gazel 387
Mısra: **6**
Bölüm, kısım.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

bāb göster-:

1. **bāb göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kitabın bölümlerinden birini göstermek.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

bāb-ı ḳanāʿat:

1. **bāb-ı ḳanāʿat:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kanaat/yetinme kapısı.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

bāb-ı viṣāl:

1. **bāb-ı viṣāl:**
Gazel 101
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşma kapısı.
11b. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

bād: (Kanar/2, VJY)

1. **bād:**
Kaside 23
Mısra: **39**
Rüzgar.
39. Yüritdi bād ile ol keştī-i ṣabā-seyri
40. Miṯāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī

bāda vir-:

1. **bāda virdüm:**-*düm*
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rüzgara vermek, boşa harcamak.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

bāde: (Kanar/2, VJY)

1. **bādeden:**-*den*
Gazel 23
Mısra: **15**
Şarap.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

2. **bāde:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Kadeh, şarap (kan bağlamında).
7. Kümeyt-i eşk-i gül-günum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

3. **bādesüz:**-*süz*
Gazel 40
Mısra: **12**
Kadeh, şarap.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

4. **bādeyi:**-*yi*
Gazel 44
Mısra: **8**
Şarap.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

5. **bāde:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Şarap.
3. Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

6. **bāde:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Şarap.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

7. **bāde:**
Gazel 89
Mısra: **13**
Şarap.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

8. **bāde:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Şarap.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

9. **bādedür:**-*dür*
Gazel 130
Mısra: **6**
Şarap.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

10. **bādede:**-*de*
Gazel 164
Mısra: **10**
Şarap, kadeh.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḥāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

11. **bādeye:**-*ye*
Gazel 198
Mısra: **7**
Şarap.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'lʿinebüñ āyinedārın bilürüz

12. **bāde:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Şarap.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

13. **bādesi:**-*si*
Gazel 243
Mısra: **11**
Şarap.
11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-ʿizār olmayıcaḳ

14. **bādeden:**-*den*
Gazel 255
Mısra: **9**
Şarap.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

15. **bāde:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Şarap.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḫayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

16. **bāde:**
Gazel 354
Mısra: **2**
Şarap.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

17. **bādesi:**-*si*
Gazel 373
Mısra: **6**
Şarap.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı zeḳan peymāne

18. **bāde:**
Gazel 384
Mısra: **11**
Şarap.
11. Cihānuñ zevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

19. **bādeden:**-*den*
Gazel 384
Mısra: **11**
Şarap.
11. Cihānuñ zevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

20. **bāde:**
Gazel 389
Mısra: **4**
Şarap.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

21. **bāde:**
Gazel 389
Mısra: **9**
Şarap.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

22. **bāde:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Şarap.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

23. **bāde:**
Gazel 435
Mısra: **1**
Şarap, içki.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

bāde dökül-:
1. **bāde döküle:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap dökülmek.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

bāde getür-:
1. **bāde getür:**
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap getirmek.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

baʿdehü: (Kanar/2, VJY)
1. **baʿdehü:**
Gazel 389
Mısra: **29**
Ondan sonra.
29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
30. Naẓar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

bāde-i bī-elem:
1. **bāde-i bī-elem:**
Kaside 24
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Elemsiz/kedersiz şarap.
33. Meclis-ārā-yı şāh-ı ʿālemsin
34. Bāde-i bī-elem mübārek-bād

bāde-i bī-ġış:
1. **bāde-i bī-ġış:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

2. **bāde-i bī-ġışla:**-*la*
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.
5. ʿĀşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḥs

bāde-i cām-ı Cem:
1. **bāde-i cām-ı Cem:**
Kaside 21
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehindeki şarap. bkz. Cem.
131. Bāde-i cām-ı Cem bu meclisde
132. Mey-i neşʾe-resān-ı maʿnādur

bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütān:
1. **bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Güzellerin kırmızı dudağının kadehindeki şarap.
47. Kim ġamın dilleri şād eylemede gūyā kim
48. Bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur süḫanüm

bāde-i cān-perver:
1. **bāde-i cān-pervere:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ruh besleyen şarap.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kedede bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

bāde-i güftār:
1. **bāde-i güftārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 241
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Söz şarabı.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

bāde-i gülfām:
1. **bāde-i gülfāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

2. **bāde-i gülfāmdur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

bāde-i gül-gūn:
1. **bāde-i gül-gūn:**
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap, kırmızı şarap.
1. Güzerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd
2. İçelüm bāde-i gül-gūn olalum ḫurrem-i ʿıyd

2. **bāde-i gül-gūn:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap, kırmızı şarap.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

3. **bāde-i gül-gūn:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap, kırmızı şarap.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hiç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

bāde-i gül-reng:
1. **bāde-i gül-reng:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

bāde-i ʿışḳ:
1. **bāde-i ʿışḳ:**
Gazel 302
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḫūş itmesem

2. **bāde-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫʷāhiş-i gül-āb iderin

bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihān:
1. **bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan:**-*dan*
Gazel 138
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyada cilve yapanların şarabı.
7. Bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan feryād
8. Ḫuşk-maġz-ı eleme şuʿle-i ter virmezler

bāde-i luṭf:
1. **bāde-i luṭfıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 257
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik şarabı.
23. Pür-şevḳ olup bāde-i luṭfıyla dem-ā-dem
24. Āmāde dil-i çāk-i girībān olabilsek

bāde-i medḥ:
1. **bāde-i medḥiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 2
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Övgü şarabı.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

bāde-i nāb:
1. **bāde-i nāb:**
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf/halis şarap.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

2. **bāde-i nāb:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Saf/halis şarap.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i şafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

bāde-i naẓm:
1. **bāde-i naẓmuñ:**-*uñ*
Kaside 12
Mısra: **167**
Kelime Tipi: -
Şiirin şarabı.
167. Mest itdi beni bāde-i naẓmuñ n'ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḫalḳa-i rindān-ı zamāne

bāde-i nüh-cām-ı felek:
1. **bāde-i nüh-cām-ı felek:**
Gazel 265

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feleğin dokuz kadehindeki şarap.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

bāde-i ṣāf:
1. **bāde-i ṣāf:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saf/halis şarap.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

bāde-i ümmīd-i cūd:
1. **bāde-i ümmīd-i cūd:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ümidinin şarabı.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf itse
10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

bāde-keşān-ı bezm-i ġam:
1. **bāde-keşān-ı bezm-i ġam:**
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzüntü meclisinde şarap içen.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

bāde-keşān-ı maʿnā:
1. **bāde-keşān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Anlam şarabını içen.
145. Hem-dem-i meclis-i müşāʿarede
146. Cümle bāde-keşān-ı maʿnādur

bāde-meniş:
1. **bāde-meniş:**
Gazel 182
Mısra: **6**
Şarap tabiatlı/huylu.
5. Yek-rengī-i ʿışḳıyla bugün ẓāhir ü bāṭın
6. Bāde-meniş ü sāġar-ı billūr-siriştüz

bāde-nūş-ı ʿışḳ:
1. **bāde-nūş-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın şarabını içen.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

bāde-perestān-ı ṣabūh:
1. **bāde-perestān-ı ṣabūh:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkiyi çok sevenler.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

baʿd-ez-īn: (Kanar/2, VJY)
1. **baʿd-ez-īn:**
Gazel 413
Mısra: **17**
Bundan sonra.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

bād-ı bahār:
1. **bād-ı bahār:**
Gazel 295
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahar rüzgarı.
5. Ḫār u ḫas-ı ehl-i hevese ṣarṣar-ı āfet
6. Pīş ü pes-i erbāb-ı dile bād-ı bahār ol

2. **bād-ı bahāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahar rüzgarı.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḥi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

3. **bād-ı bahāra:**-*a*
Gazel 396
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bahar rüzgarı.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle ṣaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

bād-ı çehre-güşā-yı faṣl-ı bahār:
1. **bād-ı çehre-güşā-yı faṣl-ı bahār:**
Gazel 428
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsiminin yüz açan rüzgarı.
5. Bād-ı çehre-güşā-yı faṣl-ı bahār
6. Açdı rüy-ı nesīm-i nev-rūzī

bād-ı dey:
1. **bād-ı dey:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kış rüzgarı.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

bād-ı dil-güşā-yı bahār:
1. **bād-ı dil-güşā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baharın gönül açan rüzgarı.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

bād-ı ḫazān:
1. **bād-ı ḫazānı:**-*ı*
Gazel 292
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sonbahar rüzgarı.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

bād-ı maḥabbet:
1. **bād-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 270
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi rüzgarı.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

bād-ı mevc-engīz:
1. **bād-ı mevc-engīz:**
Gazel 427
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dalgayı harekete geçiren/ortaya çıkaran rüzgar.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

bād-ı nesīm:
1. **bād-ı nesīm:**
Gazel 401
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hafif esen rüzgar.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

2. **bād-ı nesīm:**
Gazel 410
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hafif esen rüzgar.
1. Bād-ı nesīm kār-ı dil-efrūza başladı
2. İcrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza başladı

bād-ı nesīm-i ġonçe-perver:
1. **bād-ı nesīm-i ġonçe-perverden:**-*den*
Gazel 209
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gonca büyüten hafif rüzgar.
13. Güşāyiş mi bulur bād-ı nesīm-i ġonçe-perverden
14. O kim lāle gibi ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn olmaz

bād-ı nesīm-i kerem:
1. **bād-ı nesīm-i keremi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin hafif rüzgarı.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül:
1. **bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül özünün güzel koku sürülmüş tatlı esintili rüzgarı.
3. Gülzārı ṭutdı būy-ı ʿabīr oldı var ise
4. Bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül

bād-ı nev-bahār:
1. **bād-ı nev-bahār:**
Gazel 151
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlkbahar rüzgarı.
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

2. **bād-ı nev-bahār:**
Gazel 292
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İlkbahar rüzgarı.
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

bād-ı nev-rūz:
1. **bād-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nevruz rüzgarı.

5. Bād-ı nev-rūzı ile cūş u ḫurūş eyleyelüm
6. Mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ oldı yine

bād-ı nuṣret:

1. **bād-ı nuṣretle:**-*le*
Kaside 17
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardım rüzgarı.
165. Feṯḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi ṣād u ḫurrem

bād-ı ṣabā:

1. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 8
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
75. Olup bād-ı ṣabā nükhet-feşān-ı ḥüsn-i aḫlāḳı
76. Cihāna neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār eyler

2. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

3. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

4. **bād-ı ṣabā:**
Kaside 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

5. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

6. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 275
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

7. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 328
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

8. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 354
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şifte-i silsile-i nāz degülsin

9. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

10. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-fírūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

11. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eser yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

12. **bād-ı ṣabāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

13. **bād-ı ṣabāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

bād-ı ṣabāveş:

1. **bād-ı ṣabāveş:**
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen serin ve hoş sabah rüzgarı gibi.
1. Yine ʿāşıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

bād-ı ṣabā-yı himem-i dil-keş:

1. **bād-ı ṣabā-yı himem-i dil-keşi:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken/cezbeden emeklerin sabah rüzgarı.
63. Bād-ı ṣabā-yı himem-i dil-keşi
64. Olmasa ger muḳterin-i rūzgār

bād-ı seḥer:

1. **bād-ı seḥer:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti hafif ve tatlı esen rüzgâr.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

2. **bād-ı seḥer:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti hafif ve tatlı esen rüzgâr
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫᵛācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

3. **bād-ı seḥerī:**
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti hafif ve tatlı esen rüzgâr.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

4. **bād-ı seḥerī:**
Gazel 309
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti hafif ve tatlı esen rüzgâr.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Mezāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

bād-ı semūm:

1. **bād-ı semūm:**
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sam yeli.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

bād-ı şimāl:

1. **bād-ı şimāl:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kuzey rüzgarı.
23. Būy-ı müşgīn-i ġubār-ı ʿanberīn-i dergehin
24. Hem yemīn ü hem şimāle neşr ider bād-ı şimāl

bād-ı ṣubḥ-dem:

1. **bād-ı ṣubḥ-dem:**
Kaside 8
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti rüzgarı.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḫaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

bād-ı ṣurṭa-i tevfīḳ:

1. **bād-ı ṣurṭa-i tevfīḳ:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı ile (esen) uygun rüzgar.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı ṣurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

bād-ı ṣurṭa:

1. **bād-ı ṣurṭasını:**-*sı, -nı*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Önde gidip düşmanla savaşan askerin rüzgarı, uygun rüzgar.
7. Kenārın egme vü yād itme bād-ı ṣurṭasını
8. Bu baḥr-i fürḳat ile rūzgār-ı ḫasretdür

bādī: (Kanar/2, VJY)

1. **bādī:**
Gazel 170
Mısra: **15**
Sebep olan, sebep olucu.
15. Oldı be-resm-i ʿādī bu āb ü tāba bādī
16. Reşḥ-i şarāb-ı şādī sūz-ı kebāb-ı nev-rūz

bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem:

1. **bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem:**
Gazel 327
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki dünyada kavganın/kargaşanın sebebi.
5. Kāküldür olan bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ol rāyet-i fitne hele ber-dūş görinsün

bādī-i cemʿ-i ḫavās:

1. **bādī-i cemʿ-i ḫavās:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Duyguların toplanma/yoğunlaşma sebebi.
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḫavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

bādī-i feyż-i derūn:

1. **bādī-i feyż-i derūndur:**-*dur*
Gazel 421
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç bereketinin/huzurunun sebebi.
13. Şevḳ-i medḥiyle Mezāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

bādī-i germiyyet-i ġam:

1. **bādī-i germiyyet-i ġamuz:**-*uz*
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü yakıcılığına sebep (olan).
1. Āh eyledükçe bādī-i germiyyet-i ġamuz
2. Minnet-peẕīr-i ṣuʿle-i āh-ı dem-ā-demüz

bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl:

1. **bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidinin kucağında esneme sebebi.
7. Bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl
8. Sāyesin devr eyleyen serv-i ser-efrāzum budur

bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbet:

1. **bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin yüz şamatasının sebebi.
9. N'ola şīrīn-lebān şūride itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı bütān bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbetdür

bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahār:

1. **bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahçe ve baharın yolundaki seddin/engelin sebebi.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

bādī-i şıyt u şadā-yı def ü ney:

1. **bādī-i şıyt u şadā-yı def ü neydür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tef ve ney sesinin sebebi.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i şıyt u şadā-yı def ü neydür bu

bādiye-gerdān-ı felāket:

1. **bādiye-gerdān-ı felāket:**
Kaside 12
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Felaket çölünde dolaşan.
21. Ḫavfinden olup bādiye-gerdān-ı felāket
22. Oldı niçe dem ġūl-i beyābān-ı zamāne

bādiye-gerdān-ı ġurbet:

1. **bādiye-gerdān-ı ġurbetüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gurbet çölünde dolaşan.
5. Hep yād u āşinā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

bāġ:

1. **bāġuñ:**-*uñ*
Gazel 1
Mısra: **8**
Bağ, bahçe.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

2. **bāġa:**-*a*
Gazel 15
Mısra: **2**
Bağ, bahçe.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

3. **bāġda:**-*da*
Gazel 16
Mısra: **3**
Bağ, bahçe.
3. Ṣubḥ-dem bāġda gülgeşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı ṣabā

4. **bāġ:**
Kaside 23
Mısra: **15**
Bağ, bahçe.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

5. **bāġda:**-*da*
Gazel 88
Mısra: **9**
Bağ, bahçe.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

6. **bāġda:**-*da*
Gazel 98
Mısra: **6**
Bağ, bahçe.
5. Ḫayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫʷāb yürür

7. **bāġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **2**
Bağ, bahçe.
1. Göñül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

8. **bāġda:**-*da*
Gazel 145
Mısra: **7**
Bağ, bahçe.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

9. **bāġa:**-*a*
Gazel 170
Mısra: **11**
Bağ, bahçe.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

10. **bāġda:**-*da*
Gazel 225
Mısra: **14**
Bağ, bahçe.
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

11. **bāġuñ:**-*uñ*
Gazel 229
Mısra: **14**
Bağ, bahçe.
13. Mezāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḫaẓ

12. **bāġı:**-*ı*
Gazel 234
Mısra: **1**
Bağ, bahçe.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

13. **bāġdur:**-*dur*
Gazel 234
Mısra: **2**
Bağ, bahçe.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

14. **bāġda:**-*da*
Gazel 274
Mısra: **13**
Bağ, bahçe.
13. Ol lāle-ruḫ Mezāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

15. **bāġda:**-*da*
Gazel 312
Mısra: **9**
Bağ, bahçe.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

16. **bāġuñ:**-*uñ*
Gazel 432
Mısra: **10**
Bağ, bahçe.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Mezāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

bāġ u bustān:

1. **bāġ u bustānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağ ve bahçe.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

bāġ u rāġ:
1. **bāġ u rāġ:**
Kaside 8
Mısra: **154**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçe ve çimenlik.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

2. **bāġ u rāġuñ:**-*uñ*
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bahçe ve çimenlik.
7. Gözi āhūlara ṣad-dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

bāġ u rāġ-ı Mevlevī:
1. **bāġ u rāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin bahçesi ve çimenliği.
1. Ṭurfe-gülşendür derūn-ı dāġdāġ-ı Mevlevī
2. Dāġ-ber-dāġ-ı cigerdür bāġ u rāġ-ı Mevlevī

bāġbān:
1. **bāġbānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **1**
Bağcı, bahçıvan.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḥazānıyuz cānā

2. **bāġbānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **4**
Bağcı, bahçıvan.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

3. **bāġbān:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Bağcı, bahçıvan.
9. Göñül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

bāġbān-ı felek:
1. **bāġbān-ı felek:**
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Felek bahçıvanı.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

Baġdādı al-:
1. **Baġdādı aldı:**-*dı*
Tarih 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağdat'ı almak/ele geçirmek.
5. Bu ḥurūf-ı ḥāldārıyla didüm tārīḫini
6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü'l-ibād (1048)

bāġ-ı ʿahd-i ḥuceste-fercām:
1. **bāġ-ı ʿahd-i ḥuceste-fercāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Uğurlu/kutlu sonun söz/yemin bahçesi.
39. Dāġ-ı reşk-i zamān-ı pīşindür
40. Bāġ-ı ʿahd-i ḥuceste-fercāmı

bāġ-ı ʿālem:
1. **bāġ-ı ʿālemde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

2. **bāġ-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu gūne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

bāġ-ı bezme:
1. **bāġ-ı bezme:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Meclis bahçesi.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i ṣaḥn-ı gülzār-ı İrem ṣahbā

bāġ-ı bezm-i şahbā:
1. **bāġ-ı bezm-i şahbāda:**-*da*
Gazel 415
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi bahçesi.
7. O şūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

bāġ-ı çār-erkān:
1. **bāġ-ı çār-erkānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dört esasın/direğin bahçesi.
3. Zihī ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān
4. Ki feyżi tāze ṭutar bāġ-ı çār-erkānı

bāġ-ı cennet:
1. **bāġ-ı cennet:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

bāġ-ı cihān:
1. **bāġ-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi.
17. Demidür şimdi olsa bāġ-ı cihān
18. Ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem

2. **bāġ-ı cihāna:**-*a*
Gazel 405
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi.
11. Sāde-levḥān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taṣvīr olsa da

3. **bāġ-ı cihānda:**-*da*
Kaside 12
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi.
97. Gör feyż-i nesīm-i keremin bāġ-ı cihānda
98. Eyyām-ı bahār oldı zemistān-ı zamāne

4. **bāġ-ı cinān:**
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

5. **bāġ-ı cinān:**
Kaside 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
3. Yine gülzār-ı dil-güşā-yı cihān
4. Oldı bāġ-ı cinān ile tevʾem

6. **bāġ-ı cināna:**-*a*
Gazel 192
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

7. **bāġ-ı cināndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
13. Ol büt-i per-i künişt oldı Meẕāḳī-sirişt
14. Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

8. **bāġ-ı cināndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

bāġ-ı dehr:
1. **bāġ-ı dehri:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi,hayat.
19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
20. Bāġ-ı dehri ḥurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

bāġ-ı dil-ārā-yı cinān:
1. **bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cennetlerin gönül süsleyen bahçesi.
13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u ṣafā leyl ü nehār

bāġ-ı dil:
1. **bāġ-ı dilde:**-*de*
Gazel 140
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Gönül bahçesi.
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

2. **bāġ-ı dili:**-*i*
Gazel 72
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül bahçesi.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

bāġ-ı elem:
1. **bāġ-ı elemden:**-*den*
Gazel 241
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder/elem bahçesi.
1. Āh kim bāġ-ı elemden gitdi gül-çīn olmaduḳ
2. Meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn olmaduḳ

bāġ-ı emel:
1. **bāġ-ı emelde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İstek/ümit bahçesi.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i ṣādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

2. **bāġ-ı emelde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İstek/ümit bahçesi.
31. Gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş iken cūy-ı himmeti
32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

bāġ-ı feyż:
1. **bāġ-ı feyżi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Bereket bahçesi.
33. Şehen-şāh-ı cihān ẓıll-i ẓalīl-i Ḥażret-i Ḥaḳ kim
34. Bu bāġ-ı feyżi naḫlistān-ı envāʿ-ı şemār eyler

bāġ-ı firdevs: (Kanar/2, VJY)
1. **bāġ-ı firdevse:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Firdevs cennetinin bahçesi.
99. Bāġ-ı firdevse daḫi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

bāġ-ı güşāde-ezhār:
1. **bāġ-ı güşāde-ezhār:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Açılmış çiçekler olan bahçe.
9. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı gülistān-timşāl
10. Böyle olsa olıcaḳ bāġ-ı güşāde-ezhār

bāġ-ı ḥüsn:
1. **bāġ-ı ḥüsn:**
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

2. **bāġ-ı ḥüsne:**-*e*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿişve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḫayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

3. **bāġ-ı ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 198
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.
13. Zülf-i müşgīn iledür revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl
14. Bāġ-ı ḥüsnüñ şeref-i zülf-i nigārın bilürüz

4. **bāġ-ı ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 199
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḥüsnüñ eşer-i bād-ı bahārın bilürüz

bāġ-ı ʿışḳ:
1. **bāġ-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesi.
1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḥālidür göñül
2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḥüsn ü cemālidür göñül

2. **bāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesi.
3. Çeşm-i nergis gibi bu gülşende
4. Ḳurretü'l-ʿaynı bāġ-ı ʿışḳuz biz

bāġ-ı İrem: (Pala, Onay)
1. **bāġ-ı İrem:**
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âd kavminin kralı olan Şeddad tarafından Tanrılık iddiasıyla cennet bahçelerinin özelliklerine benzetilerek yaptırılan bahçe; cennet bahçesi.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde şaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

2. **bāġ-ı İreminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Âd kavminin kralı olan Şeddad tarafından Tanrılık iddiasıyla cennet bahçelerinin özelliklerine benzetilerek yaptırılan bahçe; cennet bahçesi.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

bāġ-ı kadr:
1. **bāġ-ı ḳadrinde:**-*in, -de*
Kaside 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kudret bahçesi, dünya.
41. Bāġ-ı ḳadrinde çarḫ-ı encümvār
42. Sünbül-i dil-güşā-yı pür-şebnem

bāġ-ı kerem:
1. **bāġ-ı keremüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cömertlik bahçesi.
13. Bāġ-ı keremüñ şaḫn-ı gülistān-ı İremdür
14. Gör şevḳümi gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden

bāġ-ı kūy:
1. **bāġ-ı kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 196
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Köyün bahçesi.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḫırāmānı yerinden bilürüz

bāġ-ı maḥabbet:
1. **bāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet bağı/bahçesi.
1. Göñül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

2. **bāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 408
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet bağı/bahçesi.
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

bāġ-ı melāḥat:
1. **bāġ-ı melāḥat:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi.
5. Gülşen-i ḥüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

bāġ-ı Mışr:
1. **bāġ-ı Mışruñ:**-*uñ*
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mısır ülkesinin bağı/bahçesi.
7. Gül-sitān-ı Rūma nisbet bāġ-ı Mışruñ bülbüli
8. ʿAndelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm olur

bāġ-ı naẓm:
1. **bāġ-ı naẓmum:**-*um*
Kaside 18
Mısra: **208**
Kelime Tipi: -
Şiirin bağı/bahçesi.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

bāġ-ı neseb-i pāk:
1. **bāġ-ı neseb-i pākini:**-*i, -ni*
Kaside 12
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Temiz soyun/neslin bahçesi.
139. Bāġ-ı neseb-i pākini zeyn eylemiş el-ḥaḳ
140. Ārāyiş-i serv ü gül-i reyḥān-ı zamāne

bāġ-ı ruḫsār:
1. **bāġ-ı ruḫsārında:**-*ın, -da*
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanak bahçesi.

7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

bāġ-ı ser-i kūy:
1. **bāġ-ı ser-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Köyün başındaki bahçe.
3. Girībān çāk olup bāġ-ı ser-i kūyuñda bī-pervā
4. Güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫşatuñ kimdür

bāġ-ı ser-i kūy-ı nigār:
1. **bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyünün başındaki bahçe.
5. Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
6. Pür-neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

bāġ-ı sīne:
1. **bāġ-ı sīne:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül bahçesi.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

bāġ-ı sühan:
1. **bāġ-ı süḫanda:**-*da*
Gazel 362
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz bahçesi.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

bāġ-ı ṭarab:
1. **bāġ-ı ṭarab:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlence bahçesi.
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḫār

bāġ-ı zīb ü fer-i gül:
1. **bāġ-ı zīb ü fer-i gül:**
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülün süs ve/gösteriş/parlaklık bahçesi.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

baġla-:
1. **baġlasa:**-*sa*
Gazel 22
Mısra: **3**
Bağlamak.
3. Pīr-i sipihr baġlasa zer-tār-ı mihr ile
4. Teskīn bulur mı sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb

baġr:
1. **baġrumı:**-*um, -ı*
Gazel 232
Mısra: **7**
Göğüs, sine.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad-zaḫm-ı tāze tīġ

baġrı ṣad-çāk id-:
1. **baġrı ṣad-çāk idügin:**-*ügin*
Gazel 197
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrını/sinesini yüz parça etmek.
9. Baġrı ṣad-çāk idügin ʿāṣıḳ-ı ḥasret-zedenüñ
10. Cūş-ı fevvāre-i ḫūn-ı cigerinden bilürüz

bahā:
1. **bahāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **12**
Kıymet, değer.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

2. **bahāda:**-*da*
Gazel 383
Mısra: **14**
Kıymet, değer.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẕmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

bahār:
1. **bahār:**
Kaside 21
Mısra: **80**
İlkbahar mevsimi.
79. Fikri efkār-ı ġayra ġālibdür
80. Bu bahār ol ḫazān-ı maʿnādur

2. **bahārı:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **2**
İlkbahar mevsimi.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

3. **bahārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **10**
İlkbahar mevsimi.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

4. **bahārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **2**
İlkbahar mevsimi.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḫi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

5. **bahār:**
Gazel 215
Mısra: **11**
İlkbahar mevsimi.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

6. **bahār:**
Gazel 367
Mısra: **1**
İlkbahar mevsimi.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

7. **bahāruñ:**-*uñ*
Gazel 429
Mısra: **10**
İlkbahar mevsimi.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-i viṣāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

bahāra ir-:
1. **bahāra irdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 276
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahara ulaşmak/erişmek.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

bahār-ender-bahār:
1. **bahār-ender-bahār:**
Kaside 8
Mısra: **140**
Bahar içinde bahar.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

bahār-ı devlet:
1. **bahār-ı devleti:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Devletin/mutluluğun baharı.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

bahār-ı ʿışḳ:
1. **bahār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın ilkbaharı.
5. Dest-bürd-i ḫazān bize n'eyler
6. Mürg-ı her dem bahār-ı ʿışḳuz biz

bahār-ı vaḳt:
1. **bahār-ı vaḳtinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Bahar vakti, ilkbahar mevsimi.
81. Tā ki diller bahār-ı vaḳtinde
82. Açılup gül gibi ola ḫurrem

bahāsın artır-:
1. **bahāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değerini artırmak, kıymetini artırmak.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḫtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

bahā-yı leʾāl-i güftār:
1. **bahā-yı leʾāl-i güftārı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Söz incilerinin değeri/kıymeti.
37. Kim bahā-yı leʾāl-i güftārı
38. Ḳıymet-i gevher-i Bedāḫşānī

bā-ḫod: (Kanar/2, VJY)
1. **bā-ḫod:**
Gazel 170
Mısra: **19**
Kendisi ile.
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

baḥr:
1. **baḥri:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **12**
Deniz, derya.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

2. **baḥri:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **53**
Deniz, derya.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

3. **baḥr:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Deniz, derya.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḥr ü ne yirdeyüz

4. **baḥri:**-*i*
Gazel 359
Mısra: **12**
Deniz, derya.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne gūne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

baḥr u ber:
1. **baḥr u bere:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Deniz ve kara, bütün varlık âlemi, kâinat.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḫükm idelüm biz daḥi baḥr u bere hep

baḥr-i ʿaṭā:
1. **baḥr-i ʿaṭāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bahşiş/ihsan denizi.
25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

baḥr-i belā:
1. **baḥr-i belāya:**-*ya*
Tarih 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela/felaket denizi.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

baḥr-i bī-gerān:
1. **baḥr-i bī-gerān:**
Gazel 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uçsuz bucaksız deniz.
1. Āb ü hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān ẕerresi āfitāb olur

baḥr-i endīşe:
1. **baḥr-i endīşe:**
Gazel 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşünce denizi.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

baḥr-i fürḳat:
1. **baḥr-i fürḳat:**
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık denizi.
7. Kenārın egme vü yād itme bād-ı şurṭasını
8. Bu baḥr-i fürḳat ile rūzgār-ı ḥasretdür

baḥr-i ʿirfān:
1. **baḥr-i ʿirfānuñ:**-*un*
Gazel 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi denizi.
13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḥr-i ʿirfānuñ
14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

baḥr-i kerem:
1. **baḥr-i keremi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.
71. Baḥr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

baḥr-i medḥ:
1. **baḥr-i medḥüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 21
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Övgü/övme denizi.
161. Baḥr-i medḥüñde yoḳ şitāba mecāl
162. Ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnādur

baḥr-i melāḥat:
1. **baḥr-i melāḥat:**
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik denizi.
7. Der-kenār itmiş anı baḥr-i melāḥat gūyiyā
8. Ḥāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

baḥr-ı muḥīṭ:
1. **baḥr-ı muḥīṭe:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Okyanus.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

baḥr-i muḥīṭ-i eşk:
1. **baḥr-i muḥīṭ-i eşke:**-*e*
Gazel 377
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı okyanusu.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

baḥr-i muḥīṭ-ı girye:
1. **baḥr-i muḥīṭ-ı giryem:**-*m*
Gazel 283
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlamanın/gözyaşının okyanusu/büyük denizi.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḥr-i muḥīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

baḥr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbet:
1. **baḥr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 398
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbette dünyanın insan bulunan (dörtte bir) kısmının okyanusu.
5. O bir baḥr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbetdür
6. Şirişk-i dīde-i ġam-dīdeyi cūy-ı revān ṣanma

baḥr-i mülk-i ʿışḳ:
1. **baḥr-i mülk-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk mülkünün/ülkesinin denizi.
11. Muṣavvir baḥr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

baḥr-i pür-ḫurūş:
1. **baḥr-i pür-ḫurūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Coşkunluk dolu deniz.
1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫurūşıdur
2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

baḥr-i ṣāfī:
1. **baḥr-i ṣāfīdür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saflık denizi.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

baḥr-i saḫā:
1. **baḥr-i saḫāsın:**-*sı, -n*
Kaside 16
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.
15. Bir baḥr-i saḫāsın ki olur böyle güşāde
16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

baḥr-i sefīd:
1. **baḥr-i sefīde:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akdeniz.
111. İḳbāl ile ʿazm eyleyicek Baḥr-i Sefīde
112. Ḳopdı kefere başına ṭūfān-ı zamāne

baḥr-i serīʿü'l-cereyān:
1. **baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Hızlı akan deniz, coşkulu/dalgalı deniz.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

baḥr-i sirişk:
1. **baḥr-i sirişk:**
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı denizi.
7. Ṣad-girye idersek de sipihre eşer itmez
8. Dāmān-ı felek baḥr-i sirişk ile ter olmaz

2. **baḥr-i sirişküm:**-*üm*
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı denizi.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

baḥr-i sühan:
1. **baḥr-i süḫanda:**-*da*
Gazel 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Söz denizi.

5. N’ola baḥr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

baḥr-i ʿummān:
1. **baḥr-i ʿummāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Büyük deniz, okyanus.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

baḥr-i zeḫḫār:
1. **baḥr-i zeḫḫār:**
Kaside 10
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Dalgalı/coşkun deniz.
133. Gevher-efşān-ı ḫayāl olmaz idi vaṣfuñda
134. Ḳulzüm-i ṭabʿum eger olmasa baḥr-i zeḫḫār

baḫs:
1. **baḫse:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **207**
İddialaşma.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḫse ger cürʿet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

2. **baḫs:**
Gazel 39
Mısra: **4**
İddialaşma.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫs

3. **baḫse:**-*e*
Gazel 207
Mısra: **3**
İddialaşma.
3. Baḫse gelince ġamze-i ḫāżır-cevāb olur
4. Bir nükte-dān-ı şīve vü bir ḫurde-bīn-i nāz

baḫs eyle-/id(t)-:
1. **baḫs eyleme:**-*me*
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden şaḳın

2. **baḫs idemez:**-*e*, -*mez*
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḫs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḫs

3. **baḫs itme:**-*me*
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḫs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḫs

4. **baḫs itme:**-*me*
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
5. ʿĀşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḫs

5. **baḫs itme:**-*me*
Gazel 39
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey göñül itme şaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫs

6. **baḫs itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
İddialaşmak, çekişmek.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḫs

baḫs-i ebrū vü müje:
1. **baḫs-i ebrū vü müje:**
Gazel 230
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaş ve kirpik iddialaşması.
5. Baḫs-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

baḫs-i ḥudūs u ḳadem:
1. **baḫs-i ḥudūs u ḳadem:**
Kaside 27
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Sonradan ortaya çıkma ve adım meselesi/iddiası.
71. Tā kim ola baḫs-i ḥudūs u ḳadem
72. Gūş-zed-i berhemen-i rūzgār

baḫs-i ʿilm:
1. **baḫs-i ʿilm:**
Kaside 18
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
İlimden bahsi/iddiası.
119. Baḫs-i ʿilm olsa ḥużūrında taʿaṣṣub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

baḫs-i ʿışḳ:
1. **baḫs-i ʿışḳ:**
Gazel 160
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşktan söz etme, aş iddiasında bulunma.
11. Baḫs-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḥi idrāk idemez mesʾelemüz

baḫt:
1. **baḫtile:**-*ile*
Gazel 189
Mısra: **5**
Şans, talih, kısmet, alınyazısı.
5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
6. Gül-i ümmīdi ḫazān-dīde-i ḥırmān buluruz

2. **baḫt:**
Gazel 307
Mısra: **12**
Şans, talih, kısmet, alınyazısı.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

3. **baḫtumdan:**-*um*, -*dan*
Gazel 379
Mısra: **11**
Şans, talih, kısmet, alınyazısı.
11. Ṣarṣar-ı āhumla baḫtumdan alınmaz intiḳām
12. Ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāki ber-bād itse de

baḫt-ı bed:
1. **baḫt-ı bed:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kötü kader/talih.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

2. **baḫt-ı bed:**
Gazel 286
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kötü kader/talih.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

baḫt-ı cevlān:
1. **baḫt-ı cevlānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Dolaşma/gezme bahtı/talihi.
79. Şaḥn-ı meydān-ı Mışr-ı devletde
80. İde yekrān baḫt-ı cevlānı

baḫt-ı çemen:
1. **baḫt-ı çemen:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin bahtı/talihi.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

baḫt-ı dijem:
1. **baḫt-ı dijemüñden:**-*üñ*, -*den*
Kaside 16
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Öfkeli baht/talih.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

baḫt-ı ḫʷāb-ālūd:
1. **baḫt-ı ḫʷāb-ālūd:**
Gazel 186
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyku bastırmış/sönmüş talih.
11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
12. Baḫt-ı ḫʷāb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

baḫt-ı isʿād:
1. **baḫt-ı isʿādı:**-*ı*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mesud eden/mutlu kılan talih/baht.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü’ş-şeref Ḫudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

baḫt-ı siyā(e)h:
1. **baḫt-ı siyāhumdan:**-*um*, -*dan*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

2. **baḫt-ı siyeh:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

3. **baḫt-ı siyehle:**-*le*
Gazel 351
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

baht-ı siyeh-i herze-meres:
1. **baḫt-ı siyeh-i herze-meres:**
Gazel 90
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Boş laf konuşan kara bahtlı kişi.
5. Olsam n'ola vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd
6. Baḫt-ı siyeh-i herze-meres rāh-berümdür

baht-ı zebūn:
1. **baḫt-ı zebūn:**
Gazel 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kötü/alçak talih/baht.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaṣm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

2. **baḫt-ı zebūn:**
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kötü/alçak talih/baht.
1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

3. **baḫt-ı zebūn:**
Gazel 266
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kötü/alçak talih/baht.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

4. **baḫt-ı zebūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kötü/alçak talih/baht.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

5. **baḫt-ı zebūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kötü/alçak talih/baht.
7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdūndan
8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

bā-ḫuşūşā: (Kanar/2, VJY)
1. **bā-ḫuşūşā:**
Kaside 6
Mısra: **43**
En çok, hele, özellikle.
43. Bā-ḫuşūşā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

2. **bā-ḫuşūşā:**
Kaside 17
Mısra: **129**
En çok, hele, özellikle.
129. Bā-ḫuşūşā benüm ol şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet
130. Kim olur kilk-i terüm muʿcize-perdāz-ı ḥikem

3. **bā-ḫuşūşā:**
Gazel 370
Mısra: **15**
En çok, hele, özellikle.
15. Bā-ḫuşūşā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı zī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcizle Mesīḥ-āsār olur nev-rūzda

bahye-i zühd-i Edhem: (TDVİA)
1. **baḫye-i zühd-i Edhem:**
Kaside 17
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Edhem'in takvasının dikişi.
Edhem: İshâk İbrâhîm b. Edhem b. Mansûr (ö. 161/778 [?]) Zâhid, sûfî ve muhaddis.
53. Ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh ki müzeyyen itmiş
54. Cāme-i himmetini baḫye-i zühd-i Edhem

bāʿis:
1. **bāʿiṣ:**
Gazel 353
Mısra: **4**
Sebep, neden.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿiṣ ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

2. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **1**
Sebep, neden.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʿiṣ
2. Ṣevḳüme ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʿiṣ

2. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **2**
Sebep, neden.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʿiṣ
2. Ṣevḳüme ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʿiṣ

3. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **4**
Sebep, neden.
3. Ṣād u maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥa müdām
4. Feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur bāʿiṣ

4. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **6**
Sebep, neden.
5. Ṣevḳ ile rıṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʿiṣ

5. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Sebep, neden.
7. Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı
8. Girye-i dīde-i ḫūnābe-çekāndur bāʿiṣ

6. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Sebep, neden.
9. Behçet-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḫüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʿiṣ

7. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **12**
Sebep, neden.
11. Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr daḫi
12. Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur bāʿiṣ

8. **bāʿiṣ:**
Gazel 37
Mısra: **14**
Sebep, neden.
13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bāʿiṣ

9. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Sebep, neden.
1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʿiṣ
2. Zebān-güdāzī-i şemʿa zebānedür bāʿiṣ

10. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **2**
Sebep, neden.
1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʿiṣ
2. Zebān-güdāzī-i şemʿa zebānedür bāʿiṣ

11. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Sebep, neden.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʿiṣ

12. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Sebep, neden.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʿiṣ

13. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **8**
Sebep, neden.
7. Miṣāl-i murġ-ı çemen lāne-cūy-ı bāġ olmaḳ
8. Cihānda lāzime-i āşiyānedür bāʿiṣ

14. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Sebep, neden.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫˇāb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʿiṣ

15. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **12**
Sebep, neden.
11. Biraz bu gülşen-i fānīye raġbet eylemege
12. Sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür bāʿiṣ

16. **bāʿiṣ:**
Gazel 38
Mısra: **14**
Sebep, neden.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu gūne bir ġazel-i ʿāṣıḳānedür bāʿiṣ

bāʿis ol-:
1. **bāʿiṣ oldı:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sebep/vesile olmak.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

2. **bāʿiş oldı:**-*dı*
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sebep/vesile olmak.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiş oldı yine keşf-i rāza tīġ

3. **bāʿiş olur:**-*ur*
Gazel 366
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sebep/vesile olmak.
11. Her bir naẓarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiş olur her nigāh-ı nev

bāʿis-i āşūb-ı dü-ʿālem:
1. **bāʿiş-i āşūb-ı dü-ʿālem:**
Gazel 386
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki dünya karışıklığının/kavgasının sebebi.
5. Ne çeşm-i siyeh bāʿiş-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ne ġamze belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme

bāʿis-i derd-i derūn:
1. **bāʿiş-i derd-i derūnum:**-*um*
Gazel 315
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdinin sebebi/nedeni.
7. Bāʿiş-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḥm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

bāʿis-i nuṣret:
1. **bāʿiş-i nuṣret:**
Kaside 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yardım/başarı sebebi.
9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiş-i nuṣret anı

bāʿis-i tefriḳa-i dār u diyār:
1. **bāʿiş-i tefriḳa-i dār u diyārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Evden/barktan/vatandan ayrılma sebebi.
7. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb olmaz idüm
8. Bāʿiş-i tefriḳa-i dār u diyārum bilsem

baḳ-:
1. **baḳar:**-*ar*
Kaside 4
Mısra: **21**
Bakmak.
21. Kim baḳar āyīne-i İskendere
22. Elde iken cām-ı Cem-i rūzgār

2. **baḳ:**
Kaside 13
Mısra: **83**
Bakmak.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

3. **baḳmazın:**-*maz, -ın*
Kaside 15
Mısra: **43**
Bakmak, önem vermek.
43. Ḳurṣ-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

4. **baḳsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 18
Mısra: **85**
Bakmak.
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẓıll-i ser-i mismārı

5. **baḳ:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Bakmak.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

6. **baḳar:**-*ar*
Kaside 28
Mısra: **33**
Bakmak, önem vermek.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāṣ-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

7. **baḳ:**
Gazel 46
Mısra: **17**
Bakmak.
17. Sāḳī-i şahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫᵛān-ı ṣubḥ

8. **baḳmaz:**-*maz*
Gazel 49
Mısra: **5**
Bakmak, önem vermek.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāṣıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

9. **baḳ:**
Gazel 63
Mısra: **9**
Bakmak.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-fırāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

10. **baḳ:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Bakmak.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i şafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

11. **baḳ:**
Gazel 110
Mısra: **3**
Bakmak, dinlemek.
3. Baḳ leẕẕet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

12. **baḳ:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Bakmak.
3. Baḳ ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳa kim ṣūret-i cemāl
4. Mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan ẓuhūr ider

13. **baḳduḳça:**-*duḳça*
Gazel 136
Mısra: **3**
Bakmak.
3. Baḳduḳça naḳş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

14. **baḳsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 141
Mısra: **1**
Bakmak.
1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārıżı gül gösterür
2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

15. **baḳup:**-*up*
Gazel 233
Mısra: **1**
Bakmak.
1. Baḳup bu sīne-i pür-tāba dāġ-ber-ser-i dāġ
2. Ciger-güdāz-ı derūn oldı sūz-ı maḥşer-i dāġ

16. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Bakmak.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

17. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **2**
Bakmak.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

18. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Bakmak.
3. Söze āġāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

19. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **6**
Bakmak.
5. Gülşen-i ḫüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

20. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Bakmak.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

21. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **10**
Bakmak.
9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

22. **baḳ:**
Gazel 239
Mısra: **12**
Bakmak.
11. Meşreb-i pāk-i Meẕāḳī'de leṭāfet vardur
12. Zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına baḳ

23. **baḳar:**-*ar*
Gazel 243
Mısra: **7**
Bakmak.
7. Kim baḳar olsa eger āyine-i İskender
8. Yār-i ḫūrşīd-liḳā āyinedār olmayıcaḳ

24. **baḳ:**
Gazel 276
Mısra: **4**
Bakmak.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

25. **baḳ:**
Gazel 280
Mısra: **11**
Bakmak.
11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

26. **baḳma:**-*ma*
Gazel 290

Mısra: **7**
Bakmak.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḥāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

27. **baḳardı:**-*ar, -dı*
Gazel 320
Mısra: **17**
Bakmak.
17. Fürūġ-ı efser-i ḫūrşīde kim baḳardı meger
18. Eger palās-pesend-i nemed-külāh olsam

28. **baḳ:**
Gazel 377
Mısra: **7**
Bakmak.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

29. **baḳma:**-*ma*
Gazel 419
Mısra: **4**
Bakmak.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

30. **baḳ:**
Gazel 426
Mısra: **4**
Bakmak.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḥudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

31. **baḳ:**
Gazel 430
Mısra: **8**
Bakmak.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

bāḳī:

1. **bāḳīdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **89**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eşer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẕāmumda benüm

2. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **1**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
1. Ḥased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

3. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **2**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
1. Ḥased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

4. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **4**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

5. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **6**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

6. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **8**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
7. Piyāle-nūş-ı maḥabbetde derd-i ser n'eyler
8. ʿİlāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı bāḳīdür

7. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **10**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
9. Nedür bu ṣūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl
10. K'anuñ nümūne-i naḳş u nigārı bāḳīdür

8. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **14**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
13. Şaḳın şaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḫançer-güẕārı bāḳīdür

9. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **16**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
15. Sipihrüñ eyle taḥammül cefā vü cevrine kim
16. Telāfī-i sitem-i bī-şumārı bāḳīdür

10. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **18**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

11. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **1**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

12. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **2**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

13. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **4**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
3. Ṣafā-yı meclis-i vuṣlat fenā-peẕīr olmaz
4. Hemīşe leẕẕet-i būs u kenārı bāḳīdür

14. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **6**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

15. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **8**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
7. Ġurūr eylemesün tāc-ı zerle mihr-i münīr
8. Küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı bāḳīdür

16. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **10**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
9. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde hīç kesād olmaz
10. Kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı bāḳīdür

17. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **12**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
11. Göñül ol āteş-i cān-sūz ile ṭutuşmışdur
12. Ki berḳ-ı ḫirmen-i ṣabr u ḳarārı bāḳīdür

18. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **14**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

19. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **16**
Dâimî, kalıcı, sonsuz.
15. Tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār olma
16. Bu ṣaydgāh-ı ümīdüñ şikārı bāḳīdür

Bāḳī: (OŞA)

1. **Bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 128
Mısra: **18**
Daimi/şair Baki.
Bâkî: 16. yüzyıl ve sonraki yüzyıllarda Divan edebiyatının en büyük şairlerinden biri sayılan ve şöhreti ve etkisi yüzyıllar boyu devam eden Bâkî (1526/7-1600); "şiirlerinde kendine has üslubu ile Türkçe'nin aruz veznindeki imale ve zihaf kusurlarını asgariye indiren şairi olarak kabul edilir. Şiirlerinde aşkın acı ve ıstıraplarından çok coşku ve neşeyi yansıtan işret meclislerine yer veren" bir şairdir.
17. Meẕāḳī ṣanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

2. **Bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **12**
bkz. Bāḳī.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿişve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

bāki ḳal-:

1. **bāḳi ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geride kalmak, kalıcı olmak.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḫayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳī ḳaldı

2. **bākī ḳalur:**-*ur*
Gazel 215
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sonsuza dek yaşamak.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

baḳḳam:

1. **baḳḳam:**
Kaside 17
Mısra: **76**
Kırmızı boya ağacı, kumaş boyası.

75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḫ-ı ḫūnīn baḳḳam

baḳmaz ol-:
1. **baḳmaz olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 80
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsememek, ilgilenmemek.
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẕaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

bāl:
1. **bālin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kanat.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapduḳça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

bāl ü per:
1. **bāl ü per:**
Gazel 166
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kol kanat.
11. Şemʿ-i ḥarem-i ḫüsne taḳarrüb nice olsun
12. Pervāne-i pür-sūḫtede bāl ü per olmaz

2. **bāl ü peri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kol kanat.
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

bāl ü per-i himmet:
1. **bāl ü per-i himmet:**
Gazel 161
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çabanın/gayretin kolu/kanadı.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk:
1. **bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk:**
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temiz gönül hevesinin kolu ve kanadı.
7. N'ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk semāʿ

bāl ü perinden bil-:
1. **bāl ü perinden bilürüz:**-*in, -den-ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolundan/kanadından tanımak.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

bālā:
1. **bālā:**
Gazel 346
Mısra: **5**
Boy.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

bālā vü pest-i zīr-dest:
1. **bālā vü pest-i zīr-destüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
El altında bulunan aşağı ve yukarı.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

bālā-ḳadān-ı dehr:
1. **bālā-ḳadān-ı dehre:**-*e*
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın uzun boyluları.
7. Bālā-ḳadān-ı dehre n'ola baş egmesem
8. Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum senüñ

bāl-i şehbāz-ı ʿaḳl-ı derrāk:
1. **bāl-i şehbāz-ı ʿaḳl-ı derrāküm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
İyi anlayan akıl doğanının/şahininin kanadı.
127. Bāl-i şehbāz-ı ʿaḳl-ı derrāküm
128. Şeh-per-i ḳudsiyān-ı maʿnādur

bāliġ ol-:
1. **bāliġ olınca:**-*ınca*
Gazel 365
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Erginleşmek, olgunlaşmak.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

bāliġ-nişāb-ı ḳudret:
1. **bāliġ-nişāb-ı ḳudrete:**-*e*
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Belirli bir kudrete, sermayeye sahip olma, olgunluğa ulaşma.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

bāliġ-nisāb-ı nev-rūz:
1. **bāliġ-nisāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nevruzda belirli bir olgunluğa/dereceye ulaşan.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

bālīn:
1. **bālīn:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Yastık.
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫʷāb isterler

bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlat:
1. **bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ:**-*uñ*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma yatağının yol yastığı.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ kimdür

bālīn-i tesellī:
1. **bālīn-i tesellī:**
Gazel 404
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Teselli yastığı.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḥıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

bāmdād:
1. **bāmdādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **6**
Sabah vakti, seher vakti.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḫrüñ bāmdādıdur göñül

bām-ı felek:
1. **bām-ı feleki:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gökkubbe.
61. Tābya üstünde olan şıyt u şadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

bāng-i bem:
1. **bāng-i bem:**
Kaside 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kanun, tambur gibi çalgılara takılan telin sesi.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı naḳş-ı zīrümdür benüm

bānū-yı fikr:
1. **bānū-yı fikrüm:**-*üm*
Kaside 13
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Fikrin/düşüncenin kadını.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i liş̱āmumda benüm

bār: (Kanar/2, VJY)
1. **bārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 172
Mısra: **13**
Yük.
13. Bārımuz hep metāʿ-ı derd ü belā
14. Kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz biz

bāreke'l-lāh:
1. **bāreke'l-lāh:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Allah mübarek etsin!
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefin
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

2. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 6
Mısra: **3**
Allah mübarek etsin!
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

3. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin!
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOs̱mānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

4. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin!

1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āsār
2. Ki anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

5. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Allah mübarek etsin!
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḫ-güster kim
4. Anı maḫṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

6. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Allah mübarek etsin!
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

7. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 10
Mısra: **7**
Allah mübarek etsin!
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿışret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

8. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Allah mübarek etsin!
9. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı gülistān-timsāl
10. Böyle olsa olıcaḳ bāġ-ı güşāde-ezhār

9. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Allah mübarek etsin!
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

10. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 17
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin!
1. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i zībende-raḳam
2. Kim ola ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẓam

11. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Allah mübarek etsin!
3. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i muʿciz-üslūb
4. Kim ola hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem

12. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Allah mübarek etsin!
5. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i müşgīn-ḫāme
6. Kim ola cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem

13. **bāreke'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **105**
Allah mübarek etsin!
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḥaşemüñ böyle gerek serdārı

14. **bāreke'l-lāh:**
Gazel 60
Mısra: **1**
Allah mübarek etsin!
1. Bāreke'l-lāh şan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim şafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

bārgāh: (Kanar/2, VJY)

1. **bārgāhı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **15**
Çadır, yüksek divan.
15. Bārgāhı melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām
16. Pīşgāhı ḳıble-i ḥācāt-ı aşḥāb-ı celāl

bārī:

1. **bārī:**
Kaside 1
Mısra: **67**
Hiç olmazsa, en azından.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **bārī:**
Kaside 27
Mısra: **23**
Hiç olmazsa, en azından.
23. Bārī biraz ʿāleme raḥm eylese
24. Āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār

3. **bārī:**
Gazel 340
Mısra: **11**
Hiç olmazsa, en azından.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden şaḳın

4. **bārī:**
Gazel 343
Mısra: **10**
Hiç olmazsa, en azından.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

5. **bāri:**
Gazel 424
Mısra: **17**
Hiç olmazsa, en azından.
17. Ey Meẕāḳī o şūḫ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

bār-ı belā-yı hicrān:

1. **bār-ı belā-yı hicrān:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin/belasının yükü.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı düş-ı ḳıvāmumda benüm

bār-ı girān:

1. **bār-ı girānuñ:**-*uñ*
Gazel 171
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağır yük.
9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḫr-i yār ile
10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermer:

1. **bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermeri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mermer sütununun yüksek boyunun kıskançlık yükü.
19. Bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermeri
20. Āḫir itdi ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūnı dāl

bārid:

1. **bārid:**
Kaside 21
Mısra: **183**
Soğuk, tatsız, nahoş.
183. Sözleri bārid ol ḳadar ki hemān
184. Servī-i mihrgān-ı maʿnādur

bārika:

1. **bāriḳa:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Şimşek, yıldırım parıltısı.
1. Ol bāriḳa kim pertev-i cān u dilümüzdür
2. Müstaġnī-i ālāyiş-i āb u gilümüzdür

2. **bāriḳa:**
Gazel 407
Mısra: **1**
Şimşek, yıldırım parıltısı.
1. Ol bāriḳa kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

bāriḳa-i ʿışḳ:

1. **bāriḳa-i ʿışḳ:**
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk şimşeği/yıldırım parıltısı.
1. Biz bāriḳa-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

bas-:

1. **basdı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **38**
Basmak (sel).
37. O kim zamān-ı şerīfinde Nīl-i ḳulzüm-i cūş
38. Çü basdı mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı

başıl-:

1. **başılmış:**-*mış*
Gazel 394
Mısra: **11**
Basılmak, kapatılmak, yıkılmak, tahrip edilmek.
11. Başılmış şaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

başīret şāḥibi:

1. **başīret şāḥibi:**
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öngörü sahibi, sezgi sahibi.
5. Biz başīret şāḥibi ehl-i naẓar ʿāşıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

bāstān-taʿbīr:

1. **bāstān-taʿbīr:**
Gazel 162
Mısra: **14**
Geçmiş/eski yorum.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

basṭ-ı erkām:

1. **basṭ-ı erkām:**
Gazel 317
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yazılarla uzun uzadıya anlatma.
11. ʿArż-ı ḥāle lisān-ı ḥāl yeter
12. Basṭ-ı erkām n'eydügin bilmem

basṭ-ı kelām:

1. **basṭ-ı kelām:**
Kaside 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Sözü yayma, uzun uzadıya anlatma.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

2. **basṭ-ı kelām:**
Kaside 27
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Sözü yayma, uzun uzadıya anlatma.
77. Vasfuñ ile basṭ-ı kelām eylesün
78. Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rūzgār

3. **basṭ-ı kelām:**
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözü yayma, uzun uzadıya anlatma.
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḫavāṣ-ı eşer-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

basṭ-ı maḳāle:
1. **basṭ-ı maḳāle:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Sözü/kelamı yayma/uzatma.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

basṭ-ı maḳṣad:
1. **basṭ-ı maḳṣaddan:**-*dan*
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Maksadı/amacı yayma/serme/söyleme.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

basṭ-ı ṣad-dāsitān:
1. **basṭ-ı ṣad-dāsitān:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yüz destanı uzun uzadıya anlatma.
73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār
74. Basṭ-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet:
1. **basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüz şükür ve yüz şikâyet yayma/serme.
3. ʿArż-ı ḥālüm budur ḥużūruñda
4. Basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet ile

baş: bkz. ser
1. **başda:**-*da*
Gazel 1
Mısra: **9**
Baş.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **başuma:**-*um, -a*
Kaside 11
Mısra: **58**
Baş.
57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

3. **başına:**-*ı, -na*
Kaside 19
Mısra: **12**
Baş, üst.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

4. **başuña:**-*uñ, -a*
Kaside 24
Mısra: **7**
Baş, ad.
7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

5. **başında:**-*ın, -da*
Kaside 29
Mısra: **40**
Baş, kafa.
39. Tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb ile vezn it
40. Başında eger migfer-i pūlādı görürseñ

6. **başumda:**-*um, -da*
Gazel 233
Mısra: **14**
Baş, kafa.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

7. **başuma:**-*um, -a*
Gazel 300
Mısra: **10**
Baş, kafa.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

8. **başumda:**-*um, -da*
Gazel 359
Mısra: **5**
Baş, düşünce, fikir, zihin.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫᵛāb iderin

baş eg-: (ADS)
1. **baş eger:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun/baş eğmek, yenik düşmek.
65. Kilk-i süḫan-perverüne baş eger
66. Feyżī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

2. **baş egmese:**-*me, -se*
Kaside 23
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun/baş eğmek.
81. Derüñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

3. **baş egmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun/baş eğmek.
7. Bālā-ḳadān-ı dehre n'ola baş egmesem
8. Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum senüñ

4. **baş egmez:**-*mez*
Gazel 72
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun/baş eğmek, yenik düşmek.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

5. **baş egmez:**-*mez*
Gazel 258
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun/baş eğmek.
9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

baş göster-:
1. **baş göstermeyüp:**-*meyüp*
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
49. Baş göstermeyüp ḳaçup gitdi
50. Şāh-ı sürḫ-ı serān cirīdüñden

2. **baş göstermez:**-*mez*
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, isyan etmek.
47. Bīm-i şemşīr-i ḫūn-feşānından
48. Baş göstermez oldı ehl-i sitem

baş üzre ṭut-:
1. **baş üzre ṭutarsa:**-*ar, -sa*
Kaside 14
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hürmet etmek, saygı göstermek.
99. ʿUşşāḳ n'ola naẓmumı baş üzre ṭutarsa
100. Gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefādur

başdan geç-:
1. **başdan geçmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 344
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını feda etmek.
13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḥābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n'eydügin

başımuz üstünde yerüñ var:
1. **başımuz üstünde yerüñ var:**
Gazel 263
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başımız üstünde yerin var. Sen bizim için çok değerlisin.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

başına gel-:
1. **başına gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına gelmek, maruz kalmak.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

başına ṭūfān-ı zamāne ḳop-:
1. **başına ṭūfān-ı zamāne ḳopdı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başında zamanın/devrin tufanı kopmak.
111. İḳbāl ile ʿazm eyleyicek Baḥr-i Sefīde
112. Ḳopdı kefere başına ṭūfān-ı zamāne

başını ṭop eyle-:
1. **başını ṭop eyle:**
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**

Başını top yapmak. Başını top yerine koyup oynamak.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

<u>başka:</u>
1. **başḳa:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Başka, diğer.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı ṣādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

<u>başla-:</u>
1. **başlasam:**-*sa, -m*
Kaside 1
Mısra: **47**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
47. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

2. **başladı:**-*dı*
Tarih 2
Mısra: **14**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḫāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege ṣubḥ u mesā

3. **başladı:**-*dı*
Gazel 264
Mısra: **2**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

4. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **12**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
11. Bu şevḳ ile Meẕāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

5. **başladı:**-*dı*
Gazel 276
Mısra: **13**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

6. **başlasun:**-*sun*
Gazel 385
Mısra: **1**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuşşāḳ-ı dil-efgāra hele

7. **başlasun:**-*sun*
Gazel 385
Mısra: **10**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

8. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **1**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
1. Bād-ı nesīm kār-ı dil-efrūza başladı
2. İcrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza başladı

9. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **2**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
1. Bād-ı nesīm kār-ı dil-efrūza başladı
2. İcrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza başladı

10. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **4**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
3. Rūşen-dil oldı zümre-i rindān-ı tīre-rūz
4. Şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūza başladı

11. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **6**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
5. Eṭfāl-i bāġ maḳdem-i ʿıyd-ı bahār ile
6. Meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūza başladı

12. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **8**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

13. **başladı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **10**
Bir işi yapmak üzere harekete geçmek, bir işe girişmek, başlamak.
9. Yārān çemende daġdaġa-endāz-ı dehr olup
10. Ẕevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza başladı

<u>başlarına ṭūfānı ḳop-:</u>
1. **başlarına ṭūfānı ḳopduġı:**-*du, -ġı*
Kaside 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlarında Tufan kopmak. Dünya başlarına yıkılmak.
29. Şarşar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

<u>başuma üş-:</u>
1. **başuma üşdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına toplanmak, başına üşüşmek.
17. Üşdi yine başuma zünbūrveş
18. Bir niçe zāġ u zaġan-ı rūzgār

<u>baştarda:</u>
1. **baştardasını:**-*sı, -nı*
Kaside 12
Mısra: **113**
Eski zamanlardaki harp gemilerine verilen isim.
113. Bir ṭop ile baştardasını itdi ʿadūnuñ
114. Ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne

<u>bā-vücūd-ı çār-yār-ı bā-ṣafā:</u>
1. **bā-vücūd-ı çār-yār-ı bā-ṣafā:**
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Safalı/mutlu dört dostla (Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali) beraber.
59. Rūz-ı maḥşer bā-vücūd-ı Çār-Yār-i bā-ṣafā
60. Bir keremkārum şüpür-bürde şepīrümdür benüm

<u>bayrak:</u>
1. **bayraḳın:**-*ın*
Gazel 268
Mısra: **8**
Bayrak.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

<u>bayrām:</u>
1. **bayrāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **98**
Bayram.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne ṣıyāmı geçer ne bayrāmı

<u>bāz eyle-/id(t)-:</u>
1. **bāz eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.
3. Seyr itmek içün sīne-i ebkār-ı bahārı
4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

2. **bāz iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.
7. N'olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

3. **bāz itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.
9. Keyf-i cām-ı ʿişve ol şūḫ-ı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

<u>bāzān-ı ġarāyibkār:</u>
1. **bāzān-ı ġarāyibkāra:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Tuhaf/şaşılacak şeyler yaparak oynayan.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i şanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

<u>bāzār:</u>
1. **bāzārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **172**
Çarşı, pazar.
171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

<u>bāzār-ı ehl-i ʿirfān:</u>
1. **bāzār-ı ehl-i ʿirfānda:**-*da*
Gazel 266
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür sahiplerinin pazarı/ortamı.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

<u>bāzārı germ ol-:</u>
1. **bāzārı germ oldı:**-*dı*
Müfret 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıcak bir alışveriş olmak, iyi ilişki içinde olmak.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

bāzār-ı ḫüsn:
1. **bāzār-ı ḫüsne:**-*e*
Gazel 105
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik pazarı.
1. Ḥoḳḳa-i laʿl-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḫüsne böyle bir nā-süftedür

bāzār-ı rıżā:
1. **bāzār-ı rıżāsıyla:**-*sı, -yla*
Kaside 12
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Hoşnutluk pazarı.
53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḫilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḫüsrān-ı zamāne

bāzār-ı sūdmend:
1. **bāzār-ı sūdmend:**
Gazel 242
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kazançlı/faydalı alışveriş.
7. Naḳd-i cānı metāʿ-ı vuṣlata vir
8. Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

bāzāryān-ı sūḳ-ı ġamuñ:
1. **bāzāryān-ı sūḳ-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 155
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Üzüntü pazarının ürünleri.
11. Budur fevāyidi bāzāryān-ı sūḳ-ı ġamuñ
12. Ziyānı sūd olur sūdı ḫod ziyān olmaz

bāz-güne:
1. **bāz-güne:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Ters, baş aşağı.
11. Hep bāz-güne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿışve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

bāz-ı çeşm-i tīz-pervāz:
1. **bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ:**-*uñ*
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hızlı uçan doğanın gözü.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

bāz-ı sefīd-i ġamze:
1. **bāz-ı sefīd-i ġamze:**
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın beyaz doğanı.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefīd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

bāzīçe-i ṭıflāne:
1. **bāzīçe-i ṭıflāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çocukça oyuncak.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

bāzū:
1. **bāzūsını:**-*sı, -nı*
Kaside 9
Mısra: **57**
Güç, kuvvet ve istidat.
57. Burc u bāzūsını ol ḳalʿa-i āhen-kemerüñ
58. Eyledi zīr ü zeber ṭop-ı şerār-efşānı

2. **bāzūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **2**
Pazu, kol, güç.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

bāzūya getür-:
1. **bāzūya getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolda toplamak (gücü).
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

bāzū-yı himmet-i endīşe:
1. **bāzū-yı himmet-i endīşesi:**-*si*
Gazel 195
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Düşünce gayretinin pazusu/kuvveti.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

bāzū-yı şevḳ-ı ʿāşıḳ-ı ser-bāz:
1. **bāzū-yı şevḳ-ı ʿāşıḳ-ı ser-bāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cesur âşığın arzu gücü.
7. Ḥırz-ı emān-ı āfet-i terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ
8. Bāzū-yı şevḳ-ı ʿāşıḳ-ı ser-bāza bestedür

be:
1. **be:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Seslenme ünlemi.
7. Yeter bu ḫüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfītāb bir elde

be hey:
1. **be hey:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hey, be hey.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

bebr-i beyān: (Devellioğlu, Kanar/2, VJY)
1. **bebr-i beyān:**
Kaside 12
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
İran kahramanı Rüstem'in giydiği, leopar (kaplan) derisinden yapılan askerî bir çeşit zırh; savaşlarda hükümdarların uğursuzluğa engel olmak için giydiği keten giysi. Rüstem bu zırhı, öldürdüğü bir kaplanın derisinden dikmiştir. Rivayete göre bu zırh, kılıç geçirmezmiş. Güyâ bu zırhı giyenler ateşte yanmaz, suda boğulmazlarmış.
77. Ol şīr-i jiyān ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn
78. Ol bebr-i beyān Rüstem-i destān-ı zamāne

2. **bebr-i beyān:**
Gazel 280
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
bkz. bebr-i beyān
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

bed-baḫt:
1. **bed-baḫtı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **208**
Kötü bahtlı, talihsiz.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḫşe ger cürʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

bedel:
1. **bedel:**
Kaside 27
Mısra: **11**
Karşılık, denk, eş.
11. Virdi kesel baña sürūra bedel
12. Neşve-i ṣahbā-yı den-i rūzgār

bedel-i neşter-i faṣṣād:
1. **bedel-i neşter-i faṣṣād:**
Gazel 149
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kan alıcının/hacamatçının bıçağının bedeli.
3. Kāviş-i ḫātır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa cānā
4. Nīş-i müjgān bedel-i neşter-i faṣṣād yeter

bedel-i vāye-i dünyā:
1. **bedel-i vāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya arzusuna ulaşmanın karşılığı, dünyadaki nasibin bedeli.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿışret bedel-i vāye-i dünyā

bedel-kerde-i dīnār u direm:
1. **bedel-kerde-i dīnār u direm:**
Kaside 17
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Para ve akçeye karşılık/bedel eden.
29. Ḳadem-i nāme-resāne anı bezl-kerde-i dīnār u direm
30. Naḳd-i cān olsa bedel-kerde-i dīnār u direm

be-der-ṣayd u şikārın göster-:
1. **be-der-ṣayd u şikārın gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakaladığı avı dışarıda göstermek.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçirini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-ṣayyād be-der-ṣayd u şikārın gösterür

be-dest: (Kanar/2, VJY)
1. **be-dest:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Ele, elde.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

bedī-i düşmen-i bed-ḫᵛāh:
1. **bedī-i düşmen-i bed-ḫᵛāha:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kötülük isteyen düşmanın kötülüğü.
11. Bedī-i düşmen-i bed-ḫᵛāha güvāh ise murād
12. Ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh yeter

bedīʿ-i ʿunvān:

1. **bedīʿ-i ʿunvānı:**-*ı*
   Kaside 23
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Eşi ve benzeri olmayan isim/şöhret.
   35. Be-nām-ı ṣafḥa-i inşā Ḥüseyn Paşa kim
   36. Şeref-fezā-yı beyāndur bedīʿ-i ʿunvānı

bed-mest-i sitem-cū:

1. **bed-mest-i sitem-cūdur:**-*dur*
   Gazel 356
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet arayan çok/kötü sarhoş.
   5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
   6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

bedr-i münīr:

1. **bedr-i münīrümdür:**-*üm, -dür*
   Kaside 1
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Parlak ay.
   53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
   54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

bedr-i temām:

1. **bedr-i temām:**
   Gazel 389
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dolunay.
   3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
   4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

2. **bedr-i temāmumda:**-*um, -da*
   Kaside 13
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Dolunay.
   45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
   46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

bedr-i żiyā-kevkebe-i āsumān:

1. **bedr-i żiyā-kevkebe-i āsumān:**
   Kaside 4
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Gökyüzündeki parlak yıldızın dolunayı.
   31. Bedr-i żiyā-kevkebe-i āsumān
   32. Māh-ı kevākib ḥaşem-i rūzgār

bed-sükūn:

1. **bed-sükūn:**
   Gazel 209
   Mısra: **18**
   Kötü durma.
   17. Teẕekkür eyleyüp yāri şaḳın yād itme aġyārı
   18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

be-dūş: (Kanar/2, VJY)

1. **be-dūş:**
   Gazel 55
   Mısra: **11**
   Omuzda.
   11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
   12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

be-ġāyet-i her şām:

1. **be-ġāyet-i her şām:**
   Kaside 15
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Her akşamın sonuna kadar.
   101. Ḥaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
   102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

beg:

1. **begleri:**-*ler, -i*
   Kaside 12
   Mısra: **119**
   Bey, yönetici.
   119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
   120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

begüm:

1. **begüm:**
   Gazel 120
   Mısra: **9**
   Efendim, canım.
   9. Baña ṣor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
   10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

2. **begüm:**
   Gazel 196
   Mısra: **4**
   Efendim, canım.
   3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
   4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

behçet-fezā eyle-:

1. **behçet-fezā eyledi:**-*di*
   Gazel 227
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinç artırmak.
   3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
   4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvānı ḥaṭ

behçet-i ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı yār:

1. **behçet-i ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra:**-*a*
   Gazel 37
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin yanağındaki çizginin güzelliği.
   9. Behçet-i ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
   10. Beli ḥüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʿiş

behçet-i maʿnā:

1. **behçet-i maʿnā:**
   Kaside 2
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: -
   Anlamın güzelliği.
   55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
   56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

behem:

1. **behem:**
   Gazel 46
   Mısra: **11**
   Beraber.
   11. Olsa seḥergeh behem cezbe-i tevfīḳ olur
   12. Dest-i temennā-yı dil güşe-i dāmān-ı ṣubḥ

behem ol-:

1. **behem olmadı:**-*ma, -dı*
   Kaside 12
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir araya gelmek, birleşmek.
   45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aṣlā
   46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

2. **behem olmadı:**-*ma, -dı*
   Kaside 17
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir araya gelmek, birleşmek.
   123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫˇāb-ı rāḥat
   124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

3. **behem olmaz:**-*maz*
   Gazel 164
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir araya gelmek, birleşmek.
   1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
   2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

be-her: (Kanar/2, VJY)

1. **be-her:**
   Kaside 23
   Mısra: **157**
   Her, her bir.
   157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
   158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

2. **be-her:**
   Gazel 306
   Mısra: **5**
   Her, her bir.
   5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġdukça ḫūrşīde żiyā-güster
   6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

3. **be-her:**
   Gazel 420
   Mısra: **5**
   Her, her bir.
   5. Çıḳsun fırāz-ı ʿarş-ı berīne be-her seḥer
   6. Şıyt u ṣadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey

4. **be-her:**
   Kaside 15
   Mısra: **48**
   Her, her bir.
   47. Maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf kim
   48. Ṣad-kām-ı ber-güzīde be-her kām isterin

5. **be-her:**
   Kaside 15
   Mısra: **84**
   Her, her bir.
   83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
   84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

6. **be-her:**
   Gazel 170
   Mısra: **32**
   Her, her bir.
   31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
   32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

be-her-cānib:

1. **be-her-cānib:**
   Gazel 14
   Mısra: **4**
   Her tarafa.
   3. Girüp vire taḫayyül eylesem ebrū-yı dildārı
   4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

be-her-ḳaṭre:

1. **be-her-ḳaṭre:**
   Kaside 16
   Mısra: **16**
   Her bir damla.
   15. Bir baḥr-i saḫāsın ki olur böyle güşāde
   16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

behişt: (Kanar/2, VJY)

1. **behiştümdür:**-*üm, -dür*
   Gazel 315
   Mısra: **2**
   Cennet.

1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

behişt-ābād ol-:
1. **behişt-ābād olup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cennet gibi şen/bayındır olmak.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

behiştī: (Kanar/2, VJY)
1. **behiştī:**
Gazel 398
Mısra: **16**
Cennete ait.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān ṣanma

behişt-i ārzū:
1. **behişt-i ārzū:**
Kaside 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Arzunun/isteğin cenneti.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

behişt-i cāvidān:
1. **behişt-i cāvidāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ebedi cennet.
1. Bāreke'l-lāh ṣan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

behişt-i leṭāfet:
1. **behişt-i leṭāfetüñ:**-*üñ*
Müseddes 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin/nezaketin cenneti.
1. Ey ḥased-kerde-i gül-i sūrī
2. Vey behişt-i leṭāfetüñ ḥūrı

behle-i yā-hū:
1. **behle-i yā-hū:**
Gazel 122
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kalın kuşçu eldiveni ile "hey" deme.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

Behrām-ı ẓafer-yāver-i meydān-ı şecāʿat: (FMS)
1. **Behrām-ı ẓafer-yāver-i meydān-ı şecāʿat:**
Kaside 12
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cesaret/yiğitlik meydanında zafer yardımcısı Behram.
Behram: V.Behram olarak da bilinen on beşinci Sâsânî hükümdarı (e. 420-438) olan Behrâm-ı Gûr b. Yezdicerd b. Behrâm b. Şâpûr (ö. 438) I. Yezdicerd'in oğludur. Sürekli olarak yabaneşeği avına çıktığı için adı yabaneşeği anlamındaki gûr sözcüğüyle birlikte Behrâm-ı Gûr şeklinde bilinir." Yiğitlik, cesaret ve avcılığıyla tanınan bir şahsiyettir.
39. Behrām-ı ẓafer-yāver-i meydān-ı şecāʿat
40. Ceng-āver-i ṣad-Sām ü Nerīmān-ı zamāne

behre-i cümle kār u bār:
1. **behre-i cümle kār u bārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bütün iş güç/kazanç payı/kısmeti.
13. Ben de bilürüm ki ḫayli demdür
14. Kim behre-i cümle kār u bārum

behremend-i sımāṭ-ı maʿnā:
1. **behremend-i sımāṭ-ı maʿnāsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Anlam sofrasında pay/hisse sahibi.
81. Behremend-i sımāṭ-ı maʿnāsın
82. Ḥişşe-i bīş ü kem mübārek-bād

behrever-i devlet-i Cem:
1. **behrever-i devlet-i cem:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cem'in devletinden pay sahibi. bkz. Cem.
5. Oldı hep ʿālemiyān behrever-i devlet-i Cem
6. Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ʿıyd

behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿ:
1. **behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kaside 23
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Tabiat/karakter bahçesinin bolluğundan/bereketinden pay/hisse sahibi.
89. Ger olsa behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿuñ dey
90. Olurdı mevsim-i gül müddet-i zemistānī

behre-yāb:
1. **behre-yāb:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Hissedar, pay alan.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-gūnuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

behre-yāb ol-:
1. **behre-yāb olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hissedar olmak.
9. N'ola ʿişret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣahbā

2. **behre-yāb olsun:**-*sun*
Gazel 117
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hissedar olmak, pay almak.
19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
20. Bāġ-ı dehri ḫurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

3. **behre-yāb olup:**-*up*
Gazel 180
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hissedar olmak, pay almak.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḫr ü ne yirdeyüz

be-ḫūn ġaltīde:
1. **be-ḫūn ġaltīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kana (içine) yuvarlanmış.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

be-kām ol-:
1. **be-kām olsa:**-*sa*
Gazel 389
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arzusuna/isteğine kavuşturmak.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

bekār ḳıl-:
1. **bekār ḳıl:**
Kaside 23
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşsiz/başıboş kılmak/etmek.
119. Binā-yı Kaʿbe göñül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

beḳā-yı ruḥṣat-ı devrān:
1. **beḳā-yı ruḥṣat-ı devrān:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın izninin sonsuzluğu.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḥṣat-ı devrān muḥāl iken

bekle-:
1. **bekler:**-*r*
Gazel 268
Mısra: **8**
Beklemek.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

bel:
1. **beli:**-*i*
Gazel 37
Mısra: **10**
Bel.
9. Behçet-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḫüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʾiş

bel bağla-:
1. **bel bağlasun:**-*sun*
Kaside 27
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnanmak, güvenmek.
73. Ḫıdmetüñe şevḳ ile bel bağlasun
74. Bir niçe sīmīn-ẕeḳan-ı rūzgār

belā:
1. **belādur:**-*dur*
Müfret 7
Mısra: **2**
Felaket, belâ.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

2. **belā:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Felaket, belâ.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

3. **belādur:**-*dur*
Gazel 20
Mısra: **9**
Felaket, belâ.

9. Rindān-ı sebük-rūḥa Meẕāḳī ne belādur
10. Kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā

4. **belādur:**-*dur*
Gazel 294
Mısra: **15**
Dert, sıkıntı, felaket, belâ.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

5. **belādur:**-*dur*
Gazel 431
Mısra: **11**
Felaket, dert, musibet.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

belā-sitem-keşī-i dāme:

1. **belā-sitem-keşī-i dāme:**-*e*
Gazel 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tuzağın eziyet çektiren belâsı.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʾiş

belā-yı ʿāşıḳ-ı şūrīde:

1. **belā-yı ʿāşıḳ-ı şūrīde:**
Gazel 152
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Perişan âşığın belâsı/derdi.
11. Cünūn-ı ʿışḳ ile meşreb-pesend-i Mecnūn ol
12. Belā-yı ʿāşıḳ-ı şūrīde ʿaḳl u hūşıdur

belā-yı dil-i ʿuşşāk-ı girişme:

1. **belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaş, göz işaretiyle âşıkların gönlünün belâsı/derdi.
5. Ne çeşm-i siyeh bāʾiş-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ne ġamze belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme

belā-yı hicr:

1. **belā-yı hicr:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık belâsı.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḫi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

belā-yı yek-diger:

1. **belā-yı yek-diger:**
Kaside 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Birbirinin belâsı.
9. Karışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

belī: (Kanar/2, VJY)

1. **belī:**
Kaside 8
Mısra: **136**
Evet.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

2. **belī:**
Kaside 17
Mısra: **68**
Evet.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

3. **belī:**
Kaside 21
Mısra: **175**
Evet.
175. Belī ḫāṭır-ḫırāş-ı nükteverān
176. Kāvkāv-ı sinān-ı maʿnādur

4. **beli:**
Gazel 63
Mısra: **2**
Evet.
1. Elem-i fırāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḥumār dirler

5. **belī:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Evet.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

6. **belī:**
Gazel 89
Mısra: **12**
Evet.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḥumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı vişālüñ ġam-ı fırāḳı var

7. **belī:**
Gazel 166
Mısra: **2**
Evet.
1. Dilde heves-i şādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

8. **belī:**
Gazel 167
Mısra: **2**
Evet.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aṣlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

9. **belī:**
Gazel 169
Mısra: **12**
Evet.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

10. **belī:**
Gazel 179
Mısra: **8**
Evet.
7. Cihānda el viren ʿāşıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʷārān-ı fırāḳa ʿişret el virmez

11. **belī:**
Gazel 184
Mısra: **14**
Evet.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

12. **belī:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Evet.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḫterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭāliʿ-i vārun olur çıḳmaz

13. **belī:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Evet.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i fırāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

14. **belī:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Evet.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

15. **belī:**
Gazel 229
Mısra: **8**
Evet.
7. Ṭutuşduḳça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẓ

16. **belī:**
Gazel 376
Mısra: **16**
Evet.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

Belkıs-ı dil-cüveş: (TDVİA)

1. **Belḳıs-ı dil-cüveş:**
Gazel 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül arayan Belkıs.
Belkıs: Kur'an'da tevhid dinini kabul ettiği bildirilen Sebe melikesi. Hz. Süleyman'ı ziyaret etmesi sebebiyle Ahd-i Atîk'te, tahtının bir anda Hz. Süleyman'ın huzuruna getirilmesi şekliyle de Kuran'da zikredilen Belkıs; divan şiirinde de yer bulmuştur.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cüveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

belki:

1. **belki:**
Kaside 17
Mısra: **14**
Belki .
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

2. **belki:**
Kaside 17
Mısra: **33**
Belki.
33. Eşer-i ḫāme degül belki nümāyān olmış
34. Sebze-ḫīz-i ḳadem-i Ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem

3. **belki:**
Kaside 17
Mısra: **124**
Belki.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫʷāb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

4. **belki:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Belki.
15. Dil degül belki ol miṣāl-i hümā
16. Ṭāyır-i lā-mekān-ı maʿnādur

5. **belki:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Belki.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

6. **belki:**
Gazel 236
Mısra: **15**
Belki.
15. Zīver-i müsnedine belki olurdı lāyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫāre ṣadef

7. **belki:**
Gazel 257
Mısra: **15**
Belki.
15. Güş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

8. **belki:**
Gazel 303
Mısra: **9**
Belki.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

9. **belki:**
Gazel 351
Mısra: **2**
Belki.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

10. **belki:**
Gazel 353
Mısra: **13**
Belki.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

11. **belki:**
Gazel 431
Mısra: **9**
Belki.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūşī-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

bellü:

1. **bellü:**
Kaside 16
Mısra: **54**
Belli, apaçık.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳsā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ bellü bu ṣuġl-ı ehemüñden

2. **bellü:**
Kaside 18
Mısra: **118**
Belli, apaçık.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

3. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **2**
Belli, apaçık.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

4. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **4**
Belli, apaçık.
3. Şevḳ-i ʿāşıḳ feyż-i ḥüsn-i yārdan maʿlūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfitāb-ı enverinden bellüdür

5. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **6**
Belli, apaçık.
5. Ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra tenezzül eylemez
6. Secde-i Rūḥü'l-Emīn ḫāk-i derinden bellüdür

6. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **8**
Belli, apaçık.
7. Ṣormazuz pīr-i muġāndan neşve-i peymāneyi
8. Āb ü tāb-ı bāde-reng-i sāġarından bellüdür

7. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **10**
Belli, apaçık.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

8. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **12**
Belli, apaçık.
11. ʿĀşıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

9. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 113
Mısra: **14**
Belli, apaçık.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

10. **bellüdür:**
Gazel 113
Mısra: **1**
Belli, apaçık.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

ben:

1. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

2. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

3. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **4**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

4. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Öyle bir ṣayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

5. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

6. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

7. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

8. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḥīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

9. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **16**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

10. **ben:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḥıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

11. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **18**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḥıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

12. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **20**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
19. El-ḥaẕer ey ḫaşm-ı dün ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
20. Dāġdār-ı ṣuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

13. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **22**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
21. Cāmiʿ-i şehr-i dilüm rūşen-żamīrān-ı ḫayāl
22. Çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḫaşīrümdür benüm

14. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **24**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

15. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **26**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
25. Eş-şalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

16. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **28**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı nakş-ı zīrümdür benüm

17. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **30**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
29. Ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zer-kūb-ı felek
30. Ṣaḫn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benüm

18. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **32**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
31. Naḳd-i naẓm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẓar
32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı başīrümdür benüm

19. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **34**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
33. Bülbüli dem-beste-i ḫayret iden gülzārda
34. Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i ṣaġīrümdür benüm

20. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **36**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḥtāc-ı pāy-endāz ise
36. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḫarīrümdür benüm

21. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **38**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

22. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **40**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

23. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **42**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
41. Āfitāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

24. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **44**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
43. Mefḫār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

25. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **46**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
45. Maşrıḳ-ı endīşe-i mihr-i cemāl-i rūşeni
46. Maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīrümdür benüm

26. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **48**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
47. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

27. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **50**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

28. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **52**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

29. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **54**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

30. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **56**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

31. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **58**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

32. **benüm:**-*üm*, -
Kaside 1
Mısra: **60**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
59. Rūz-ı maḥşer bā-vücūd-ı Çār-Yār-i bā-ṣafā
60. Bir keremkārum şüpür-bürde şepīrümdür benüm

33. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **62**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
61. Yā Rasūlu'l-lāh ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ
62. Rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḍarīrümdür benüm

34. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **64**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḫad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

35. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **66**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
65. Āsitānuñdan dil-i mehcūrumı dūr eyleyen
66. Dūr-baş-ı ḫaclet-i cürm-i kesīrümdür benüm

36. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **68**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

37. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **70**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

38. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **72**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cüy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

39. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **74**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

40. **benüm:**-*üm*, -
Kaside 1

Mısra: **76**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur baña
76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

41. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **78**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
77. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
78. Māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benüm

42. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **80**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

43. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **82**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẓāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

44. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **84**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʾe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

45. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **86**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

46. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **88**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

47. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **90**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

48. **benüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **92**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
91. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

49. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

50. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ben leked-ḫurde-i melāmet iken
10. Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

51. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

52. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

53. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

54. **ben:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

55. **benüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i vaḥdet ki henüz
8. Ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur süḫanüm

56. **benüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

57. **ben:**
Kaside 2
Mısra: **17**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Ben o Bihzād-ı ṣuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

58. **ben:**
Kaside 2
Mısra: **19**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
19. Ben o üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim
20. Zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur süḫanüm

59. **ben:**
Kaside 2
Mısra: **29**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerāndur süḫanüm

60. **ben:**
Kaside 2
Mısra: **39**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
39. Ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle ben ol Vaṣṣāfʾum
40. Kim ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫʷāndur süḫanüm

61. **ben:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḫüsnüñ pādişāhıdur baña

62. **ben:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

63. **ben:**
Kaside 8
Mısra: **195**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
195. Ḫuṣūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

64. **beni:**-*i*
Gazel 10
Mısra: **13**
Birinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẓāḳī telḫ-ı meẓāḳ-ı teġāfül itdi beni
14. O tünd-i kāfir-i ḫışm-āzmā-yı istiġnā

65. **ben:**
Kaside 10
Mısra: **110**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

66. **bende:**-*de*
Kaside 11
Mısra: **47**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

67. **ben:**
Kaside 13
Mısra: **80**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

68. **ben:**
Kaside 13
Mısra: **89**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
89. Ben ölürsem de yine ḫaşre degin bāḳīdür
90. Eṣer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẓāmumda benüm

69. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
43. Ḳurṣ-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

70. **ben:**
Kaside 15

Mısra: **46**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
45. Ẕātuñ yeter vesîle-i elṭāf-ı Ḥaḳ bańa
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

71. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **65**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
65. Ben ḫıdmet-i şerîfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām isterin

72. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **83**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

73. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **85**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
85. Ben rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne ṣādī-i dü-rūze ne ālām isterin

74. **ben:**
Kaside 15
Mısra: **98**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣîdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

75. **ben:**
Kaside 16
Mısra: **11**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ben biñ yaşarın derk ideli nıṣf-ı hezārın
12. Naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı diremüñden

76. **ben:**
Kaside 18
Mısra: **167**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
167. Ben ṣuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

77. **ben:**
Kaside 18
Mısra: **181**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
181. Ben siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳum n'ideyin
182. Keyf-i esrār ile şevḳ-āverī-i cedvārı

78. **ben:**
Kaside 21
Mısra: **119**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

79. **ben:**
Kaside 21
Mısra: **165**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
165. Ben ögünmem sitāyiş-i ẕātuñ
166. Dil-pesend-i cihān-ı maʿnādur

80. **ben:**
Kaside 21
Mısra: **185**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
185. Gerçi ben pīr-i nā-tüvān oldum
186. Ḫıredüm nev-civān-ı maʿnādur

81. **ben:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

82. **ben:**
Kaside 23
Mısra: **139**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi'l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḫayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmānı

83. **ben:**
Kaside 26
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ben ol Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayālüm
10. Ki devrümde añılmaz nām-ı Mānī

84. **ben:**
Kaside 26
Mısra: **11**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ben ol āzād-ı ḳayd-ı infiʿālüm
12. Ki pür-şevḳ eyledüm ehl-i beyānı

85. **ben:**
Kaside 26
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ben ol ʿarrāf-ı gencîne-güşāyum
14. Ki buldum dilde bir genc-i nihānı

86. **ben:**
Kaside 26
Mısra: **15**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

87. **benden:**-*den*
Kaside 27
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Fürḳat ile olalı benden cüdā
8. Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār

88. **ben:**
Kaside 29
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ben bunda gönül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

89. **beni:**-*i*
Gazel 31
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

90. **ben:**
Gazel 32
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

91. **ben:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ben mest ü cān mest ü gönül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

92. **beni:**-*i*
Gazel 34
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
1. Bir cām ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

93. **benüm:**-*üm*
Gazel 52
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

94. **benüm:**-*üm*
Gazel 57
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

95. **ben:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ben rind-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Kim muḳtezā-yı rāyiḥa-i kevkebüm budur

96. **ben:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ben beẕle-gūy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

97. **beni:**-*i*
Gazel 100
Mısra: **12**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

98. **ben:**
Gazel 153
Mısra: **15**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fıtrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

99. **ben:**
Gazel 155
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī ben o defîne-güşā-yı ʿirfānum
14. Nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz

100. **ben:**
Gazel 181
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Bugün ʿuṣṣāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

101. **bende:**-*de*
Gazel 195
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

102. **ben:**
Gazel 205

Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫʷāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

103. **ben:**
Gazel 250
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i şenākārı unutduñ

104. **ben:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
10. Ben çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ

105. **bende:**-*de*
Gazel 291
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

106. **bende:**-*de*
Gazel 291
Mısra: **11**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

107. **ben:**
Gazel 297
Mısra: **3**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Ben hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbetüm
4. Hep güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur sözüm

108. **ben:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ben mest-i ṣūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Rindān-nevāz-ı nādire-perdāzdur sözüm

109. **ben:**
Gazel 299
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

110. **ben:**
Gazel 300
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

111. **ben:**
Gazel 301
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

112. **ben:**
Gazel 305
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ben bülbül-i zār u bī-ḳarārum
2. Ḥasret-keş-i bāġ-ı kūy-ı yārum

113. **ben:**
Gazel 305
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ben de bilürüm ki ḫayli demdür
14. Kim behre-i cümle kār u bārum

114. **ben:**
Gazel 315
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫışṭumdur benüm

115. **ben:**
Gazel 317
Mısra: **25**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
25. Ben Meẕāḳī gibi rıża-cūyum
26. Dil-i ḫod-gām n'eydügin bilmem

116. **ben:**
Gazel 318
Mısra: **3**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Ben kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçeyüm
4. Ḳayd-ı zünnār n'eydügin bilmem

117. **ben:**
Gazel 321
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

118. **ben:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

119. **ben:**
Gazel 332
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

120. **ben:**
Gazel 334
Mısra: **3**
Birinci teklik şahıs zamiri.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḫi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

121. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳu'l-vedādum ben
2. Muḫliṣüm ḫāliṣü'l-fuʾādum ben

122. **ben:**-*üm*
Gazel 338
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳu'l-vedādum ben
2. Muḫliṣüm ḫāliṣü'l-fuʾādum ben

123. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **4**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Hīle vü ḫudʿa n'eydügin bilmem
4. Sālik-i meslek-i sedādum ben

124. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

125. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
8. Mālik-i tīġ-ı zer-nicādum ben

126. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḫabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

127. **ben:**
Gazel 338
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

128. **ben:**
Gazel 342
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

129. **ben:**
Gazel 373
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur şuʿle-figen peymāne

130. **ben:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Birinci teklik şahıs zamiri.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

131. **ben:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

132. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. O ṣūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

133. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. O ṣūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

134. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **4**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.

3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Ṣemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

135. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i berdūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

136. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i berdūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

137. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Ṣehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

138. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

139. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Cihānuñ ẕevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

140. **ben:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

141. **ben:**
Gazel 416
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ben āh idicek çīn-i ser-ebrū-yı dildār
8. Āmāde-i ṣad-ṣīve-i taʿẕīr degül mi

142. **ben:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

143. **ben:**
Gazel 430
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o ṣūḫuñ ḳulı ḳurbānı

144. **ben:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

145. **benüm:**-*üm*
Kaside 8
Mısra: **211**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü güş-ı hilāle güşvār eyler

146. **benüm:**-*üm*
Kaside 8
Mısra: **213**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

147. **benüm:**-*üm*
Kaside 9
Mısra: **132**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Ṣeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

148. **benüm:** -*üm*
Kaside 10
Mısra: **111**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan
112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherī-i nādirekār

149. **benüm:** -*üm*
Kaside 10
Mısra: **113**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

150. **benüm:** -*üm*
Kaside 10
Mısra: **115**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim
116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

151. **benüm:** -*üm*
Kaside 10
Mısra: **137**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḫasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

152. **benüm:** -*üm*
Kaside 11
Mısra: **41**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

153. **benüm:** -*üm*
Kaside 11
Mısra: **43**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
43. Benüm ol ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl
44. Kim baña bu reviş-i tāze-müsellem geldi

154. **benüm:** -*üm*
Kaside 11
Mısra: **52**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
51. Ḫalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

155. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

156. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

157. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **4**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

158. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

159. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

160. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

161. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḫi ḫalḳa-i dāmumda benüm

162. **benüm:** -*üm*
Kaside 13
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı ṣafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

163. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **16**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

164. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **18**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı dūş-ı ḳıvāmumda benüm

165. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **20**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

166. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **22**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

167. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **24**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

168. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **26**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
25. Gūş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

169. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **28**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
27. Bu gelū-gīrī-i ġuṣṣayla revādur olsa
28. Ruḫṣat-ı ṣürb-i ḥelāl āb-ı ḥarāmumda benüm

170. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **30**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
29. Ey göñül tā bu ḳadar ṣekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

171. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **32**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
31. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
32. Naṣb-ı rāyāt-ı mühimmāt-ı mehāmumda benüm

172. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **34**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

173. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **36**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
35. Fāżıl-ı ʿuḳde-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
36. Kim odur māye-i cān rūḥ-ı kelāmumda benüm

174. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **38**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı ṣanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

175. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **40**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

176. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **42**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
41. Bir meziyyet mi olur fażlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

177. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **44**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
43. Āfitāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
44. Ẕāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

178. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **46**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

179. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **48**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eṣer-i devletini dāl-i devāmumda benüm

180. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **50**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

181. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **52**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
52. Nūr-ı ḫūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

182. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **54**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
53. Dürretü't-tācı süḫandür güher-i evṣāfı
54. Ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda benüm

183. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **56**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

184. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **58**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẓāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda benüm

185. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **60**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
59. Var ise iẓn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

186. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **61**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

187. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **62**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

188. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **63**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

189. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **64**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

190. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **66**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
65. Rüstem olsa ṭuramaz sīne gerüp ḳarşumda
66. Dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda benüm

191. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **68**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

192. **benüm:** *-üm*
Kaside 13

Mısra: **70**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
69. ʿArṣa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin ṣedd-i ḫırāmumda benüm

193. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **72**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
71. Ol ṣuver-bend-i ḫayālüm ki nümāyān olmaz
72. Mūy-ı noḳsān-ı ḳalem diḳḳat-i tāmumda benüm

194. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **74**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
73. Cāmiʿ-i ʿışḳum u esrār-ı felek-peydādur
74. Ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḫāmumda benüm

195. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **76**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

196. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **78**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i liṣāmumda benüm

197. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **80**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

198. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **82**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

199. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **84**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

200. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **86**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
85. Gör nice cilve-nümādur ḫarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

201. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **88**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫʷān-ı ṭaʿāmumda benüm

202. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **90**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eṣer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẕāmumda benüm

203. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **92**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Eṣer-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

204. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **94**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı ṣıyāmumda benüm

205. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **96**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güẕāf eyle duʿā
96. Böyle eṣnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

206. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **98**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḥüsn-i ḫitāmumda benüm

207. **benüm:** *-üm*
Kaside 13
Mısra: **100**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

208. **benüm:** *-üm*
Kaside 17
Mısra: **129**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
129. Bā-ḫuṣūṣā benüm ol şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet
130. Kim olur kilk-i terüm muʿcize-perdāz-ı ḥikem

209. **benüm:** *-üm*
Kaside 18
Mısra: **163**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
163. Benüm ol cevherī-i çārsū-yı ʿirfān kim
164. ʿĀlem-ārā iderin silk-i dür-i güftārı

210. **benüm:** *-üm*
Kaside 18
Mısra: **165**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
165. Benüm ol merd-i meṣāf-ı ṣuʿarā kim şimdi
166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eṣʿārı

211. **benüm:** *-üm*
Kaside 21
Mısra: **119**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

212. **benüm:** *-üm*
Kaside 23
Mısra: **141**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

213. **benümle:**-*üm, -le*
Kaside 23
Mısra: **147**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

214. **benüm:** *-üm*
Kaside 26
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Benüm ol ḫüsrev-i mülk-i maʿānī
2. Ki ber-ser eyledüm tāc u Keyānı

215. **benüm:** *-üm*
Kaside 26
Mısra: **3**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Benüm ol rind-i bezm-i şādmānī
4. Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girānı

216. **benüm:** *-üm*
Kaside 27
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Şimdi benüm mümteḥan-ı rūzgār
2. Mürtehen-i ṣad-mihen-i rūzgār

217. **benüm:** *-üm*
Gazel 44
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

218. **benüm:** *-üm*
Gazel 61
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

219. **benüm:** *-üm*
Gazel 62
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ben beẕle-gūy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

220. **benüm:** *-üm*
Gazel 73
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

221. **benüm:** *-üm*
Gazel 113
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

222. **benüm:** *-üm*
Gazel 114
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı

6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

223. **benüm:** *-üm*
Gazel 119
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

224. **benüm:** *-üm*
Gazel 119
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. N'ola ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār olsam
10. Benüm hem-sāye-i serv-i ḫırāmān olduġum yirdür

225. **benüm:** *-üm*
Gazel 119
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫātır-perīşān olduġum yirdür

226. **benüm:** *-üm*
Gazel 120
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

227. **benüm:** *-üm*
Gazel 120
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ṣaḳın olma ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān
8. Benüm üftāde-i çah-ı zeneḫdān olduġum yirdür

228. **benüm:** *-üm*
Gazel 120
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Siyah-rūz-ı firāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

229. **benüm:** *-üm*
Gazel 120
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

230. **benüm:** *-üm*
Gazel 121
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarşa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

231. **benüm:** *-üm*
Gazel 121
Mısra: **16**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

232. **benüm:** *-üm*
Gazel 153
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Cünūn-ı ʿışḳ-ı şaḥrā-neverd-i bād-peymāyum
12. Benüm Mecnūn gibi pā-bend-i zencīr olduġum yoḳdur

233. **benüm:** *-üm*
Gazel 202
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

234. **benüm:** *-üm*
Gazel 248
Mısra: **14**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

235. **benümle:***-üm,-le*
Gazel 266
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

236. **benümle:***-üm,-le*
Gazel 279
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

237. **benüm:** *-üm*
Gazel 291
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

238. **benüm:** *-üm*
Gazel 296
Mısra: **3**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Benüm ol maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām
4. Kim ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur süḫanüm

239. **benüm:** *-üm*
Gazel 296
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Benüm ol ḫ̬āce-i bāzār-ı belāġat ki müdām
6. Ẕerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur süḫanüm

240. **benüm:** *-üm*
Gazel 308
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

241. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **1**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

242. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **2**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

243. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **4**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kiştümdür benüm

244. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **6**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Böyle ṣad-cā ṣuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
6. Sūziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

245. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Bāʿiş-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

246. **benüm:** *-üm*
Gazel 315
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

247. **benüm:** *-üm*
Gazel 323
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

248. **benüm:** *-üm*
Gazel 329
Mısra: **5**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

249. **benüm:** *-üm*
Gazel 339
Mısra: **17**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan şaḳın

250. **benüm:** *-üm*
Gazel 346
Mısra: **13**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

251. **benüm:** *-üm*
Gazel 355
Mısra: **7**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

252. **benüm:** *-üm*
Gazel 355
Mısra: **10**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
9. Gönül cüy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

253. **benüm:** *-üm*
Gazel 398
Mısra: **8**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşk-i fiġān şanma

254. **benüm:** *-üm*
Gazel 404
Mısra: **3**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

255. **benüm:** *-üm*
Gazel 411
Mısra: **12**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
11. Elümde sāġar-ı şahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

256. **benüm:** *-üm*
Gazel 414
Mısra: **24**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
23. N'olaydı ḥaşre degin şaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

257. **benüm:** *-üm*
Gazel 414
Mısra: **26**
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

258. **beni:***-i*
Kaside 12
Mısra: **167**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
167. Mest itdi beni bāde-i naẓmuñ n'ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḫalḳa-i rindān-ı zamāne

259. **beni:** *-i*
Kaside 16
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

260. **beni:** *-i*
Kaside 21
Mısra: **149**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
149. Beni ser-mest-i bezm-i vaṣfuñ iden
150. Feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnādur

261. **beni:** *-i*
Kaside 27
Mısra: **13**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Ṣoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

262. **beni:** *-i*
Kaside 27
Mısra: **19**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
19. İtdi beni şād iken āzurde-dil
20. Bir iki üç ehremen-i rūzgār

263. **beni:** *-i*
Gazel 114
Mısra: **8**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

264. **beni:** *-i*
Gazel 140
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
7. Eyledi şemşīr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-fiġār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

265. **beni:** *-i*
Gazel 142
Mısra: **6**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

266. **beni:** *-i*
Gazel 248
Mısra: **4**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

267. **beni:** *-i*
Gazel 248
Mısra: **5**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

267. **beni:** *-i*
Gazel 248
Mısra: **12**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

268. **beni:** *-i*
Gazel 281
Mısra: **5**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

269. **beni:** *-i*
Gazel 283
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

270. **beni:** *-i*
Gazel 289
Mısra: **11**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
11. O nūş-ḫand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

271. **beni:** *-i*
Gazel 291
Mısra: **13**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

272. **beni:** *-i*
Gazel 308
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
7. Bir ḫālete irgürdi beni feyż-i viṣāli
8. Pür-māye-i şevḳ oldı ġam-ı ḫavṣalagāhum

273. **beni:** *-i*
Gazel 313
Mısra: **1**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

274. **beni:**
Gazel 313
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
7. Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
8. Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem

275. **beni:** *-i*
Gazel 333
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

276. **beni:** *-i*
Gazel 380
Mısra: **11**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

277. **beni:** *-i*
Gazel 404
Mısra: **5**

Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.

5. Beni bu żaʿf-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi

6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

278. **beni:** *-i*
Gazel 418
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.

7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne

8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

279. **beni:** *-i*
Gazel 419
Mısra: **9**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.

9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān

10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

280. **beni:** *-i*
Gazel 424
Mısra: **5**
Birinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış şekli.

5. Beni görsün anuñla bir yirde

6. Görmeyen Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı

281. **baña:** *-a*
Kaside 1
Mısra: **75**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur baña

76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

282. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **1**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña

2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

283. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña

2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

284. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **4**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā

4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur baña

285. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **6**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali eki almış hali.

5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede

6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

286. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **8**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali eki almış hali.

7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb

8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

287. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **10**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali eki almış hali.

9. Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh

10. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

288. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **12**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali eki almış hali.

11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı

12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

289. **baña:** *-a*
Gazel 3
Mısra: **14**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme hali eki almış hali.

13. Ol büt-i per-i künişt oldı Meẕāḳī-sirişt

14. Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

290. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **1**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña

2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

291. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña

2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

292. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **4**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf

4. Ḥavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

293. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **6**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb

6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

294. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **8**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin

8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḫüsnüñ pādişāhıdur baña

295. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **10**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem

10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur baña

296. **baña:** *-a*
Gazel 4
Mısra: **12**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola

12. Feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

297. **baña:** *-a*
Müfret 6
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār

2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

298. **baña:** *-a*
Kaside 7
Mısra: **71**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

71. Baña raḥm eyle görmesün āzār

72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

299. **baña:** *-a*
Kaside 7
Mısra: **73**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār

74. Baṣt-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

300. **baña:** *-a*
Kaside 9
Mısra: **141**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi

142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

301. **baña:** *-a*
Kaside 9
Mısra: **159**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ

160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

302. **baña:** *-a*
Kaside 9
Mısra: **159**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ

160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

303. **baña:** *-a*
Kaside 10
Mısra: **112**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan

112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherī-i nādirekār

304. **baña:** *-a*
Kaside 10
Mısra: **116**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim

116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

305. **baña:** *-a*
Kaside 10
Mısra: **136**

Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
135. Yoḳ naẕīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

306. **baña:** -*a*
Kaside 11
Mısra: **44**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
43. Benüm ol ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl
44. Kim baña bu reviş-i tāze-müsellem geldi

307. **baña:** -*a*
Kaside 12
Mısra: **160**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsīnler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

308. **baña:** -*a*
Kaside 12
Mısra: **161**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
161. Ser-rişte-i medḥüñle baña oldı güşāde
162. Ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne

309. **baña:** -*a*
Kaside 13
Mısra: **15**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

310. **baña:** -*a*
Kaside 13
Mısra: **45**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfītābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

311. **baña:** -*a*
Kaside 15
Mısra: **45**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḫaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

312. **baña:** -*a*
Kaside 17
Mısra: **132**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

313. **baña:** -*a*
Kaside 17
Mısra: **152**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

314. **baña:** -*a*
Kaside 18
Mısra: **195**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
195. Bezm-i cūduñda baña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

315. **baña:** -*a*
Kaside 23
Mısra: **132**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḥi baña gösterme şām-ı hicrānı

316. **baña:** -*a*
Kaside 26
Mısra: **6**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
5. Kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihānum
6. Baña keşf oldı sırr-ı len terānī

317. **baña:** -*a*
Kaside 27
Mısra: **11**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
11. Virdi kesel baña sürūra bedel
12. Neşve-i ṣahbā-yı den-i rūzgār

318. **baña:** -*a*
Kaside 28
Mısra: **26**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

319. **baña:** -*a*
Kaside 28
Mısra: **34**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāṣ-ı iḫsānı baña tā ol ḳadar geldi

320. **baña:** -*a*
Gazel 120
Mısra: **9**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
9. Baña şor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

321. **baña:** -*a*
Gazel 163
Mısra: **5**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿışve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

322. **baña:** -*a*
Gazel 234
Mısra: **2**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

323. **baña:** -*a*
Gazel 299
Mısra: **5**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

324. **baña:** -*a*
Gazel 379
Mısra: **3**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

325. **baña:** -*a*
Gazel 402
Mısra: **7**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
7. Şun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli ṣāḥçe-i verd-i ter eyle

326. **baña:** -*a*
Gazel 424
Mısra: **17**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
17. Ey Meẕāḳī o ṣūḥ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

327. **baña:** -*a*
Gazel 439
Mısra: **15**
Birinci tekil şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.
15. Baña ṣor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

328. **benümle:**-*üm,-le*
Kaside 8
Mısra: **209**
Benimle.
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

329. **benüm:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ben, birinci tekil şahıs zamiri.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāṣıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

ben ölsem de ne ġam ʿālemde:
1. **ben ölsem de ne ġam ʿālemde:**
Kaside 13
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ben ölsem de dünyanın/âlemin umurunda değil.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

be-nām: (Kanar/2, VJY)
1. **be-nām:**
Gazel 33
Mısra: **18**
Namlı/şan ve şöhret sahibi.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿat:
1. **be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin:**-*sin*
Kaside 23
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -

Yükseklik/yücelik derecelerini yükselten namlı/meşhur.
71. Sen ol be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin
72. Senüñle pāye bulur pāy-ı taḫt-ı ʿOs̱mānī

be-nām-ı ṣafḥa-i inşā:
1. **be-nām-ı ṣafḥa-i inşā:**
Kaside 23
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yazma sayfasında meşhur/nam sahibi.
35. Be-nām-ı ṣafḥa-i inşā Ḥüseyn Paşa kim
36. Şeref-fezā-yı beyāndur bedīʿ-i ʿunvānı

benān-ı dest-i raġbet:
1. **benān-ı dest-i raġbetle:**-*le*
Kaside 28
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Raġbet/ilgi elinin parmakları.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

benān-ı hāme:
1. **benān-ı ḫāme:**
Gazel 49
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kalem parmaklar.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

benān-ı hilāl:
1. **benān-ı hilāl:**
Kaside 23
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Yeni ayın /hilalin parmağı/parmak ucu.
63. Eger benān-ı hilāl olmasaydı sāmiʿa-pāş
64. Ṣadā-yı ṭop ker eylerdi gūş-ı devrānı

benān-ı himmet:
1. **benān-ı himmetüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gayret/çaba parmakları.
3. Kef-i cūd u benān-ı himmetüñe
4. Zīb-i seyf ü ḳalem mübārek-bād

benānından düş-:
1. **benānından düşer:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parmaklarının arasından düşmek.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

benānuñ ṣun-:
1. **benānuñ ṣunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parmağını uzatmak/sokmak.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

bencileyin: (TS)
1. **bencileyin:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Benim gibi.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

2. **bencileyin:**
Kaside 12
Mısra: **152**
Benim gibi.
151. Vaṣfuñda n'ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

3. **bencileyin:**
Kaside 12
Mısra: **154**
Benim gibi.
153. Bir sencileyin āṣaf-ı bī-mis̱le sezādur
154. Bir bencileyin fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne

4. **bencileyin:**
Kaside 23
Mısra: **162**
Benim gibi.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

5. **bencileyin:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Benim gibi.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

6. **bencileyin:**
Gazel 33
Mısra: **18**
Benim gibi.
17. Rıtl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

7. **bencileyin:**
Gazel 150
Mısra: **27**
Benim gibi.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẕlūma
28. Naẓar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

8. **bencileyin:**
Gazel 250
Mısra: **8**
Benim gibi.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i s̱enākārı unutduñ

9. **bencileyin:**
Gazel 288
Mısra: **14**
Benim gibi.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

bend:
1. **bend:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Kıvrım, bağ, düğüm; sevgilinin kıvrımlı zülfleri; zincir, kemend.
1. Gīsū-yı pür-tābı kim müşgīn-kemend-i fitnedür
2. Çīn-ber-çīn-i gezend ü bend bend-i fitnedür

2. **bend:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Kıvrım, bağ, düğüm; sevgilinin kıvrımlı zülfleri; zincir, kemend.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḥāle bend ancaḳ

bend ol-:
1. **bend oldı:**-*dı*
Gazel 160
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolanmak, bağlanmak.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

2. **bend oldı:**-*dı*
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolanmak, bağlanmak.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

bend olup ḳal-:
1. **bend olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağlanıp kalmak, tutulup kalmak.
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

bend-āşinā-yı ḫalḳa-i ṣayyād:
1. **bend-āşinā-yı ḫalḳa-i ṣayyād:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Avcının halkasının bağını bilen.
3. Ol āhū-yı remīdeyi dil cüst u cū ider
4. Bend-āşinā-yı ḫalḳa-i ṣayyād olur ṣanur

bende:
1. **bende:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Kul, köle.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḫazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

2. **bendeleri:**-*ler, -i*
Tarih 3
Mısra: **12**
Kul, köle.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

3. **bende:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Kul, köle.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

4. **bendeleri:**-*ler, -i*
Kaside 9
Mısra: **24**
Kul, köle.
23. Kūçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī
24. Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbānı

5. **bendesi:**-*si*
Kaside 9
Mısra: **104**
Kul, köle.
103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām
104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

6. **bendene:**-*ne*
Kaside 15
Mısra: **52**
Kul, köle.
51. Daʿvā-yı iḫtiṣāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

7. **bendeñi:**-*ñi*
Kaside 18
Mısra: **201**
Kul, köle.

201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

8. **bendesin:**-*si, -n*
Kaside 22
Mısra: **22**
Kul, köle.
21. Ne şerefdür bu kim teẕekkür ide
22. Bendesin bir veliyyü'l-enʿāmı

9. **bendeni:**-*ni*
Gazel 149
Mısra: **10**
Kul, köle.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

10. **bende:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Kul, köle.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

11. **bende:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Kul, köle.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

12. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 419
Mısra: **4**
Kul, köle.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

bende çek-:

1. **bende çeker:**-*er*
Gazel 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağlamak.
5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

bende vü āzād(e):

1. **bende vü āzād:**
Gazel 218
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle ve özgür.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

2. **bende vü āzāde:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle ve özgür.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

3. **bende vü āzāde:**
Gazel 223
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köle ve özgür.
11. Feyż-i ṣahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde raḳṣ

bendegān-ı nā-kām:

1. **bendegān-ı nā-kāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Muradına erişmemiş/yoksun kalmış kullar/köleler.
105. Tā ki mektūb ile ḫudāvendān
106. Yād ide bendegān-ı nā-kāmı

bende-güẕār-ı ʿases:

1. **bende-güẕār-ı ʿases:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gece bekçisinin köle geçireni.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O küçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

bende-i efgende:

1. **bende-i efgendesidür:**-*si, -dür*
Kaside 12
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Düşkün/zavallı köle/kul.
41. Sulṭān-ı selāṭīn-i ḫadem rūy-ı zemīn kim
42. Bir bende-i efgendesidür ḫān-ı zamāne

bende-i efgende-i dīrīn:

1. **bende-i efgende-i dīrīnüñ:**-*üñ*
Gazel 250
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eski yıkılmış/düşkün kul/köle.
9. Bir bende-i efgende-i dīrīnüñ iken ol
10. Ḥayfā ki Meẕāḳī-yi dil-efgārı unutduñ

bende-i fermān:

1. **bende-i fermānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Emir kulu, fermanlı köle.
1. Dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum senüñ
2. Bir boynı baġlu bende-i fermānuñum senüñ

bende-i Sulṭān Celāleddīn:

1. **bende-i Sulṭān Celāleddīn:**
Gazel 423
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sultan Mevlana Celaleddin Rumi'nin kulu/kölesi. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

bende-i sulṭān-ı meşhūr:

1. **bende-i sulṭān-ı meşhūr:**
Gazel 70
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Meşhur sultanın kölesi.
13. Göñül ġayra şaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

benden beter:

1. **benden beter:**
Kaside 28
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benden daha kötü.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

benden ġayrı:

1. **benden ġayrı:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Benden başka, benim dışımda.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

bendesi ol-:

1. **bendesi oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulu/kölesi/hizmetkârı olmak.
57. Hindū-yı felek meşʿale-keş bendesi oldı
58. Bir meşʿalidür bu meh-i tābān-ı zamāne

bend-i belā:

1. **bend-i belā:**
Kaside 18
Mısra: **221**
Kelime Tipi: -
Bela/keder bağı.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

2. **bend-i belā:**
Gazel 239
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela/keder bağı.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

3. **bend-i belāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bela/keder bağı.
11. ʿUḳde-i ser-rişte-i mihr ü maḥabbetdür gönül
12. Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n'eylesün

bend-i firīb:

1. **bend-i firīb:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aldatan bağ, aldatan saç bağı.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

2. **bend-i firībinden:**-*in, -den*
Gazel 31
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aldatan bağ, aldatan saç bağı.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

bend-i fitne:

1. **bend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin fitne koparan saç kıvrımı.
1. Gīsū-yı pür-tābı kim müşgīn-kemend-i fitnedür
2. Çīn-ber-çīn-i gezend ü bend bend-i fitnedür

bend-i gezend:

1. **bend-i gezendinden:**-*in, -den*
Gazel 341
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zarar/keder bağı.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem:

1. **bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Kutsal yerin ceylanlarının bağı.
59. Ṣad-dil-i zār u ḥam-be-ḥam perçem
60. Bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem

benefşe:
1. **benefşe:**
Kaside 8
Mısra: **153**
Menekşe, *kısa boylu ve yapraklarının yere dönük, küçük ve kıvrımlı şekli, güzel kokulu, görüntüsü renkli, çiçeklerini ilkbaharda açması ve zor şartlara karşı dayanıklı olması gibi özellikleri olan çiçek.*
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

benefşe vü gül-i sīr-āb:
1. **benefşe vü gül-i sīr-āb:**
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış/doymuş gül ve menekşe.
3. Bulmaz ʿiẕār-ı yār ile kākül leṭāfetin
4. Gelse benefşe vü gül-i sīr-āb bir yire

benefşe-reng:
1. **benefşe-reng:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Menekşe rengi.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẓālim semen-gūn-gerdenüñ kimdür

benefşezār:
1. **benefşezārdur:**-*dur*
Gazel 228
Mısra: **4**
Menekşe bahçesi (Ayva tüyleri bağlamında).
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

beng:
1. **beng:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Esrar, haşhaş.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

ben-i gūşe:
1. **ben-i gūşe:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Köşedeki/yanaktaki ben.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

beñze-:
1. **beñzer:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **137**
Benzemek.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

2. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **1**
Benzemek.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

3. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **2**
Benzemek.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

4. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **4**
Benzemek.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

5. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **6**
Benzemek.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i ṣafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

6. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **8**
Benzemek.
7. Mecrūḥ-ı dile şīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

7. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **10**
Benzemek.
9. Ṣad-hayf ki bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur
10. Seyl-āb-ı sirişküm ki ḫurūşān-yeme beñzer

8. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **12**
Benzemek.
11. Bu nāle-i cān-sūz ile bu āh-ı ḥazīnüm
12. Āmīziş-i āvāze-i zīr ü bāma beñzer

9. **beñzer:**-*r*
Gazel 85
Mısra: **14**
Benzemek.
13. Ser-ḥalḳa-i ʿirfānda dil-i ṣāf-ı Meẓāḳī
14. Bir meclis-i ṣāhānede cām-ı Ceme beñzer

10. **beñzer:**-*r*
Gazel 142
Mısra: **9**
Benzemek.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

11. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 236
Mısra: **1**
Benzemek.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḫ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẓẓāre ṣadef

beñzed-:
1. **beñzedür:**-*ür*
Gazel 330
Mısra: **9**
Benzetmek.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẓāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

be-pīş-i ḥicāb:
1. **be-pīş-i ḥicāb:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Utanmadan dolayı önde.
3. Neẓāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḥāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḥtirāz iderek

ber mübārek: (Kanar/2, VJY)
1. **ber mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayırlı, kutlu (olsun).
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

ber vir-:
1. **ber virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meyve vermek.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿışve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḥayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

berāber:
1. **berāber:**
Kaside 10
Mısra: **138**
Bir, aynı, eşit.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

berāber görin-:
1. **berāber görinür:**-*ür*
Gazel 371
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beraber/bir arada görünmek.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

berāber it-:
1. **berāber itmiş:**-*miş*
Kaside 18
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşitlemek, aynı yüksekliğe getirmek.
83. Çıkarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

berāber ol-:
1. **berāber olmaz:**-*maz*
Gazel 310
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir olmak, denk olmak.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

berāt-ı raġbet-i her zü-fünūn:
1. **berāt-ı raġbet-i her zü-fünūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her ilim sahibinin arzusuna ferman.
13. Meẓāḳī şevḳ ile ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum
14. Berāt-ı raġbet-i her zü-fünūna yazmışlar

berāy-ı cilve-i nāz u niyāz:

1. **berāy-ı cilve-i nāz u niyāz:**
Gazel 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarıp yakarmanın cilvesi için.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

berāy-ı pāye-i rāḥat:
1. **berā-yı pāye-i rāḥat:**
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rahatlık makamı için.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berāy-ı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

ber-bād id(t)-:
1. **ber-bād ider:**-*er*
Gazel 276
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bozmak, harap etmek, dağıtmak.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

2. **ber-bād idüp:**-*üp*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bozmak, harap etmek, dağıtmak.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

3. **ber-bād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Havaya savurmak, harap etmek, dağıtmak.
11. Ṣarṣar-ı āhumla baḫtumdan alınmaz intiḳām
12. Ḫirmen-i nüh-tüde-i eflāki ber-bād itse de

ber-bād ol-:
1. **ber-bād oldı:**-*dı*
Gazel 238
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, perişan olmak.
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḫayf

2. **ber-bād oldı:**
Gazel 305
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zarar görmek, perişan olmak, mahvolmak.
5. Nemʿiyyet-i ḫāṭır oldı ber-bād
6. Ber-hem-zede-ḫāl-i rūzgārum

3. **ber-bād olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rüzgarda savrulmak, zarar görmek, yok olmak.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu güne ṣarṣar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

ber-bād olduġın gör-:
1. **ber-bād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olduğunu görmek. Zarara uğradığını görmek.
7. Perīşān eyleyüp cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı
8. Ḍalālet ḫirmenin yaḳduḳda ber-bād olduġın gördük

ber-bād-ı ʿışḳ:
1. **ber-bād-ı ʿışḳ:**
Gazel 73
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden perişan/harap.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eser bir tüde-i ḫākisterüm yoḳdur

ber-be-girībān-ı ferāġat:
1. **ber-be-girībān-ı ferāġat:**
Gazel 65
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Elbise yakasından görünen göğsün görünmesinden çekinmeme.
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

berdār it-:
1. **berdār itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Asmak.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

ber-devām id-:
1. **ber-devām ide:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devamlı/daimi olmak.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ideʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

ber-düş görin-:
1. **ber-düş görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Omuz üzerinde görünmek.
5. Kāküldür olan bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ol rāyet-i fitne hele ber-düş görinsün

ber-düş it-:
1. **ber-düş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Omuzuna almak, omuzunda taşımak.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-düş itmesem

ber-düş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār:
1. **ber-düş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār:**
Gazel 126
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şeref ve namus düzeninin serserisi.
11. Ḥased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-düş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

Ber(e)h(e)men: (Devellioğlu, Kanar/2, VJY)
1. **Berehmen:**
Gazel 11
Mısra: **3**
Mecûsîlerin ruhanî lideri. Ateşperest ve putperestlerin bilginlerine verilen ad.
3. Berehmen ġamze-i ser-mestine ṭāḳat getürmezdi
4. Olaydı neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-şanem şahbā

2. **Berhemen:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Mecûsîlerin ruhanî lideri. Ateşperest ve putperestlerin bilginlerine verilen ad.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir Berhemen ṭutdı

Berehmen-kīş-i ʿışḳ:
1. **Berehmen-kīş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın puta tapma dini.
1. Biz berehmen-kīş-i ʿışḳuz bu'l-ʿacebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

be-resm-i ʿādī:
1. **be-resm-i ʿādī:**
Gazel 170
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Âdet/gelenek olduğu üzere.
15. Oldı be-resm-i ʿādī bu āb ü tāba bādī
16. Reşḥ-i şarāb-ı şādī sūz-ı kebāb-ı nev-rūz

berg:
1. **berg:**
Kaside 20
Mısra: **2**
Yaprak.
1. Sāḳī çemende bezm-i şafāyı kim istemez
2. Bezm-i şafāda berg ü nevāyı kim istemez

berg ü bā(e)r:
1. **berg ü bār:**
Kaside 8
Mısra: **164**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

2. **berg ü bārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa şükūfte n'ola berg ü bārı

3. **berg ü bārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
7. Ne güne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

4. **berg ü bārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaprak ve meyve.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı şāḫ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

5. **berg ü ber:**
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
1. Dilde heves-i şādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

6. **berg ü berinden:**-*in, -den*
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

7. **berg ü berüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaprak ve meyve.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

berġ ur-:
1. **berġ uran:**-*an*
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Set kurmak, engel olmak, bent olmak.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

berg-i gül-ġonce-i belāġat:
1. **berg-i gül-ġonce-i belāġatdur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Etkili, yerinde ve güzel söz söyleme gül goncasının yaprağı.
15. Berg-i gül-ġonce-i belāġatdur
16. Kīse-i ser-be-mühr-i gülfāmı

berg-i gül-i raʿnā:
1. **berg-i gül-i raʿnāyı:**-*yı*
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu gül yaprağı.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

berg-i gül-i ter:
1. **berg-i gül-i ter:**
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Taze gül yaprağı.
5. Jāle ṣanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden ṣaçılur eşk-i revān-ı bülbül

2. **berg-i gül-i terden:**-*den*
Kaside 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Taze gül yaprağı.
3. Yine pervāne-i şemʿ-i ġama berg-i gül-i terden
4. Telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per geldi

berg-i ḫazān:
1. **berg-i ḫazān:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Sonbaharda sararıp düşen veya düşmek üzere olan yaprak.
41. Hem-çü berg-i ḫazān olur rīzān
42. Dil-i bebr-i beyān cirīdüñden

ber-güzār eyle-:
1. **ber-güẕār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **200**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hediye etmek.
199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

ber-güzīde:
1. **ber-güzīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **18**
Seçilmiş, seçkin.
17. Lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḫanla Meẕāḳiyā
18. Bu silk-i ber-keşīde ʿaceb ber-güzīdedür

2. **ber-güzīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **2**
Seçilmiş, seçkin.
1. Ol serv-i ḫoş-ḫırāmuña dāmen-keşīdedür
2. Ṭūbā-miṣāl cilveleri ber-güzīdedür

ber-hem-zede-ḥāl-i rūzgār:
1. **ber-hem-zede-ḥāl-i rūzgārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın karmakarışık/altı üstüne getirilmiş hale getirdiği.
5. Nemʿiyyet-i ḫāṭır oldı ber-bād
6. Ber-hem-zede-ḥāl-i rūzgārum

berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerā:
1. **berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yüz nasıl ve niçin kavgasının/gürültüsünü karmakarışık eden.
69. İtse n'ola her redd ü ḳabūlinde iṣābet
70. Berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerādur

ber-hem-zen-i sūr:
1. **ber-hem-zen-i sūr:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şenliği/ziyafeti karmakarışık eden.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

beri:
1. **beri:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Bu yana.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

berīd-i bād-ı ṣabā:
1. **berīd-i bād-ı ṣabā:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarı habercisi/ulağı.
5. O ġonce ḫār ile hem-ṣoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

berīd-i dil:
1. **berīd-i dilde:**-*de*
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül postacısı/habercisi.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

berīd-i ḫayāl:
1. **berīd-i ḫayāl:**
Kaside 23
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Hayal habercisi.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

berīd-i iḳbāl:
1. **berīd-i iḳbāl:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Talihin/bahtın habercisi.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

2. **berīd-i iḳbāl:**
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Talihin/bahtın habercisi.
5. Müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
6. Ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan daḫi aḳdem geldi

berīn: (Kanar/2, VJY)
1. **berīn:**
Kaside 8
Mısra: **10**
Pek yüksek, yüce.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

berḳ ur-:
1. **berḳ urmada:**-*ma, -da*
Kaside 16
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şimşek çakmak.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

2. **berḳ ursa:**-*sa*
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şimşek çakmak.
3. Berḳ ursa yine sīnede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

3. **berḳ ursa:**-*sa*
Gazel 300
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şimşek çakmak.
11. Berḳ ursa n'ola sīnede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

4. **berḳ ursa:**-*sa*
Gazel 304
Mısra: **3**

Kelime Tipi: **Deyim**
Şimşek çakmak, parlamak.
3. N'ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dāġdur göñlüm

5. **berḳ urur:**-*ur*
Kaside 13
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şimşek çakmak, parlamak.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

ber-ḳarāra dön-:
1. **ber-ḳarāra döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli bir düzen dahilinde dönmek, dolaşmak.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

berḳ-efken-i pindār:
1. **berḳ-efken-i pindār:**
Gazel 186
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zannın/sanmanın şimşek çaktıranı.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

berkende ol-:
1. **berkende olmaz:**-*maz*
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koparılmak, sökülmek.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşe:
1. **berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür:**-*dür*
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Binlerce ormanın/sazlığın felaket/musibet şimşeği.
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

berḳ-ı cihān-gīr-i himmet:
1. **berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gayretin/çabanın dünyayı tutan şimşeği.
29. Küffār içinde berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ
30. Ṣad-şuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām isterin

berḳ-ı ḥirmen-i ṣabr u ḳarār:
1. **berḳ-ı ḥirmen-i ṣabr u ḳarārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabır ve ölçülülük harmanının şimşeği.
11. Göñül ol āteş-i cān-sūz ile ṭutuşmışdur
12. Ki berḳ-ı ḥirmen-i ṣabr u ḳarārı bāḳīdür

berḳ-i ḥirmen-sūz-ı ḥırş u āz:
1. **berḳ-i ḥirmen-sūz-ı ḥırş u āz:**
Gazel 344
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Öfke ve açgözlülüğün harman yakan şimşeği/yıldırımı.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḥirmen-sūz-ı ḥırş u āz bilmez n'eydügin

berḳ-i ʿışḳ:
1. **berḳ-i ʿışḳ:**
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk şimşeği/parıltısı.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kiştümdür benüm

berḳ-i nigāh:
1. **berḳ-i nigāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakış/nazar şimşeği.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

berḳ-ı şamşām:
1. **berḳ-ı şamşāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç şimşeği/parıltısı.
35. Sell-i seyf-i şeref-i şān itse
36. Yaḳar aʿdāyı berḳ-ı şamşāmı

berḳ-ı yaḳīn-i ḥirmen-i evhām:
1. **berḳ-ı yaḳīn-i ḥirmen-i evhām:**
Kaside 15
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kuşkular/kuruntular harmanının yakınındaki şimşek.
41. Pertev gedā-yı rā-yı münīrüñ olup senüñ
42. Berḳ-ı yaḳīn-i ḥirmen-i evhām isterin

ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet:
1. **ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbette doğruluğun gerekliliği üzerinde.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḥilāf olur

ber-murād it-:
1. **ber-murād itmek:**-*mek*
Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
İsteğine, arzusuna kavuşturmak.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

ber-murād ol-:
1. **ber-murād olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 35
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İsteğine, arzusuna kavuşmak.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

ber-pā ṭur-:
1. **ber-pā ṭurur:**-*ur*
Kaside 26
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta durmak.
41. Aña taʿẓīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

ber-ser:
1. **ber-ser:**
Kaside 12
Mısra: **65**
Başın üzerinde, başta.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

ber-ser eyle-:
1. **ber-ser eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş üstüne koymak.
1. Benüm ol ḫüsrev-i mülk-i maʿānī
2. Ki ber-ser eyledüm tāc u Keyānı

ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʾ:
1. **ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʾ:**
Kaside 8
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Kıymetli taşlarla bezenmiş kılıç ve başın üstü.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʾ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

ber-ser-i iḳbāl:
1. **ber-ser-i iḳbāl:**
Kaside 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Talihin baş üstünde olması.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

ber-ṭaraf:
1. **ber-ṭaraf:**
Kaside 8
Mısra: **91**
Ortadan kalkma.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

2. **ber-ṭaraf:**
Gazel 119
Mısra: **6**
Uzaklaşma, giderme.
5. Ḫayāl-engīz-i dil oldukça ẕevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

3. **ber-ṭaraf:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Ortadan kalkma, giderme.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i şūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

4. **ber-ṭaraf:**
Gazel 389
Mısra: **8**
Ortadan kalkma, giderme.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

ber-ṭaraf eyle-:
1. **ber-ṭaraf eyle:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kaldırmak, gidermek.
9. Ber-ṭaraf eyle göñül daġdaġa-i dünyāyı
10. Rāḥat-ı pīr-i ḫıred ṣabr u sükūnundandur

ber-ṭaraf ol-:
1. **ber-ṭaraf oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kaybolmak.
7. Kesb-i şebāb eyledi Zāl-i felek
8. Ber-ṭaraf oldı herem-i rūzgār

2. **ber-ṭaraf oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kalkmak, yok olmak.
99. Ber-ṭaraf oldı zamānında hücūm-ı fuḳarā
100. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

3. **ber-ṭaraf oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kalkmak, yok olmak.
47. Ḫavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

4. **ber-ṭaraf oldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kalkmak, etkisiz hale gelmek.
61. Oldı zamānında anuñ ber-ṭaraf
62. Cevr-i felekle fiten-i rūzgār

ber-ṭaraf-sāz-ı cevr-i aʿdā:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı cevr-i aʿdāsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşmanların eziyetini/sıkıntısını yok eden/bertaraf eden.
77. Ber-ṭaraf-sāz-ı cevr-i aʿdāsın
78. İntiḳām-ı sitem mübārek-bād

ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İzin/nişanın bağındaki üzüntüyü yok eden/bertaraf eden.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

ber-ṭaraf-sāz-ı sitem:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı sitem:**
Kaside 17
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Eziyeti/zulmü bertaraf eden/kaldıran.
37. Güher-efrūz-ı kerem mekremet-ārā-yı şiyem
38. Ber-ṭaraf-sāz-ı sitem kehf-i emān-ı ʿālem

ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş:**
Gazel 342
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bal ve iğnenin farkını anlamayı/hissetmeyi yok eden/ortadan kaldıran.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül:**
Gazel 322
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süslenmeyi bertaraf eden/yok eden.
1. Lāʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

2. **ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Süslenmeyi bir tarafa atan, önemsemeyen.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

ber-ṭaraf-sāz-ı ṭılısm-ı der-i genc-i esrār:
1. **ber-ṭaraf-sāz-ı ṭılısm-ı der-i genc-i esrār:**
Kaside 10
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Sırlar hazinesinin kapısındaki tılsımı/büyüyü bertaraf eden/çözen.
85. Nükte-perdāz-ı ḫıred-nāme-i erbāb-ı hüner
86. Ber-ṭaraf-sāz-ı ṭılısm-ı der-i genc-i esrār

ber-vefḳ-ı ḥükm-i çār-yār:
1. **ber-vefḳ-ı ḥükm-i çār-yār:**
Kaside 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Dört halifenin hükümlerine uygun olarak. Çar Yar: Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'den oluşan ilk dört halife.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd:
1. **ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hükümdarın isteğine uygun olarak.
27. Ẓıll-i ẓalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

ber-vefḳ-ı müddeʿā:
1. **ber-vefḳ-ı müddeʿādur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Maksada/meseleye uygun olarak.
29. Ol ki ber-vefḳ-ı müddeʿādur hep
30. Retḳ u fetḳ ile naḳż u ibrāmı

ber-vefḳ-ı muṣammem:
1. **ber-vefḳ-ı muṣammem:**
Kaside 11
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kesin olarak karar verilmesine uygun olarak.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī:
1. **ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin dileğine uygun olarak. bkz. Meẕāḳī.
9. Olsa n'ola ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī
10. Çün bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

ber-zede:
1. **ber-zede:**
Kaside 23
Mısra: **109**
Toplanılmış.
109. Ber-zede ʿarż ideyin ḫāk-i pāye sulṭānum
110. Şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı

2. **ber-zede:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Toplanılmış.
1. Ey ber-zede dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet
2. Aḥsente zihī fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet

ber-zede-dāmān ol-:
1. **ber-zede-dāmān olabilsek:**-*abil, -se, -k*
Gazel 257
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteği toplanmış/bir araya getirilmiş olmak.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

ber-zede-dāmān-ı ġayret:
1. **ber-zede-dāmān-ı ġayretüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Gayretin toplanmış eteği.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne meḳṣ ü ne ārām isterin

bes: (Kanar/2, VJY)
1. **bes:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Yeter, tamam, kâfî.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

2. **besdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **162**
Yeter, tamam, kâfî.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

3. **besdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **189**
Yeter, tamam, kâfî.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

4. **besdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **213**
Yeter, tamam, kâfî.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Ṣāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

5. **besdür:**-*dür*
Gazel 20
Mısra: **2**
Yeter, tamam, kâfî.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿişret bedel-i vāye-i dünyā

6. **besdür:**-*dür*
Gazel 288
Mısra: **9**
Yeter, tamam, kâfî.
9. Düzdīde-nigāhuñ dil-i dīvāneye besdür
10. Zülfüñ olıcaḳ silsile-cünbān-ı teġāfül

besle-:

1. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **1**
Beslemek.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

2. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **2**
Beslemek.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

3. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **4**
Beslemek.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu gūne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

4. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **6**
Beslemek.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

5. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **8**
Beslemek.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

6. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **10**
Beslemek.
9. Niʿmet-i hᵛān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār ile
10. Sīnede mānend-i dil bir nā-tüvānı beslerüz

7. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **12**
Beslemek.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḥāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ş̱ānī beslerüz

8. **beslerüz:**-*r*, -*üz*
Gazel 191
Mısra: **14**
Beslemek.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

beste:

1. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **1**
Bağlı.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol şuḳḳadur ki ser-ʿalem-i nāza bestedür

2. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **2**
Bağlı.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol şuḳḳadur ki ser-ʿalem-i nāza bestedür

3. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **4**
Bağlı.
3. Ol ʿuḳdeler ki ṭurre-i pür-pīç ü ḫamdadur
4. Dām-ı fırīb-i ġamze-i ġammāza bestedür

4. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **6**
Bağlı.
5. Ol perdeler ki naġme-nevāz-ı niyāzdur
6. Ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāza bestedür

5. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **8**
Bağlı.
7. Ḥırz-ı emān-ı āfet-i terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ
8. Bāzū-yı şevḳ-ı ʿāşıḳ-ı ser-bāza bestedür

6. **bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **10**
Bağlı.
9. Meyl itmez ehl-i himmet o naḳd-i viṣāle kim
10. Ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza bestedür

7. **beste:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Bağlı.
7. O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

beste ḳal-:

1. **beste ḳalur:**-*ur*
Gazel 360
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapalı/bağlı kalmak.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

beste ol-:

1. **beste ola:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağlı olmak.
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

beste-çeşm ol-:

1. **beste-çeşm olsa:**-*sa*
Gazel 421
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü kapalı olmak.
3. Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

beste-i fitrāk:

1. **beste-i fitrāk:**
Gazel 145
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Atın terkisine bağlama.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçīrini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-şayyād be-der-şayd u şikārın gösterür

beste-rāh-ı ġulüv-feşārān:

1. **beste-rāh-ı ġulüv-feşārāndur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Haddini aşanların kapalı yolu.
17. Beste-rāh-ı ġulüv-feşārāndur
18. Dem-i pīl-i demān cirīdüñden

beşāret:

1. **beşāret:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Müjde.
9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

2. **beşāretler:**-*ler*
Gazel 364
Mısra: **20**
Müjde, iyi haber.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i fetḥ ü ẓaferdür bu

3. **beşāretler:**-*ler*
Kaside 28
Mısra: **5**
Müjde.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

4. **beşāretler:**-*ler*
Gazel 220
Mısra: **13**
Müjde.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

beşāret-nāme:

1. **beşāret-nāmeler:**-*ler*
Kaside 19
Mısra: **82**
Müjde mektubu.
81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i fetḥ ü fütūḥ oldı
82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

beşīr:

1. **beşīrüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **56**
Müjdeci, müjde verici.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

beter ol-:

1.**beter olmış:**-*mış*
Gazel 308
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beter/daha kötü olmak.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḫāl-i tebāhum

bevāḳı:

1. **bevāḳı:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Kalanlar, daim olanlar.
7. Dürildi defter-i ẕevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

2. **bevāḳī:**
Gazel 413
Mısra: **10**
Kalanlar, daim olanlar.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

beyābān-ı maḥabbet:

1. **beyābān-ı maḥabbet:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet çölü.

3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

2. **beyābān-ı maḥabbet:**
Gazel 21
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet çölü.
13. ʿAceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

3. **beyābān-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 192
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet çölü.
5. Eger Ḫıżr olsa da ʿāṣıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

beyān id(t)-:
1. **beyān ideyüm:**-*e, -yüm*
Kaside 22
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıklamak, söylemek.
81. Var ise ruḥṣatuñ beyān ideyüm
82. Ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrāmı

2. **beyān itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 190
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlatmak, söylemek.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

beyān-ı tāze-zebān-ı nigeh:
1. **beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakışın yeni diliyle bildirme.
5. Beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde üstādum
6. Suʾāl-i ġamze-i ġammāza biñ cevāb iderin

beyāż:
1. **beyāża:**-*a*
Gazel 227
Mısra: **6**
Beyaz.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aşlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūn:
1. **beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanla dolmuş göz beyazı.
5. Nedür bu naḳş u nigār-ı ḫayāl-i dil-ber kim
6. Beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūna yazmışlar

beyt:
1. **beyt:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Ev, hane, mesken.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaṣīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

2. **beyti:**-*i*
Gazel 116
Mısra: **18**
İki dizeden oluşan nazım birimi.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

beyt-i ḳalb-i vīrān:
1. **beyt-i ḳalb-i vīrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Yıkık/harap kalp evi.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḫarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

beyt-i laṭīf:
1. **beyt-i laṭīfüm:**-*üm*
Kaside 14
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş beyit.
97. Bu verziş-i bürhān ile her beyt-i laṭīfüm
98. Dārü'l-ḥikemi ṭabʿ-ı selīm-i ḫükemādur

beyt-i maʿmūr-ı emel:
1. **beyt-i maʿmūr-ı emel:**
Gazel 436
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İsteğin arzunun Beyt-i maʿmûru. Beyt-i maʿmûr: Hz. Âdem ile yeryüzüne indirilip Tufan'dan sonra tekrar Kâbe'nin hizasında yedinci kat göğe çıkarıldığına inanılan köşk.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

beyt-i maʿmūr-ı felek:
1. **beyt-i maʿmūr-ı felek:**
Gazel 69
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feleğim bayındır edilmiş evi. Beyt-i maʿmûr: Hz. Âdem ile yeryüzüne indirilip Tufan'dan sonra tekrar Kâbe'nin hizasında yedinci kat göğe çıkarıldığına inanılan köşk.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

beyt-i maʿmūr-ı sipihr:
1. **beyt-i maʿmūr-ı sipihre:**-*e*
Gazel 32
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki köşk. Beyt-i mamur: Yedinci kat gökte Cennet-i Firdevs'de bir köşk olup Hz. Âdemle yeryüzüne indirilmiş, -Kâbe mevkiine-Tufandan sonra yine Cennetteki yerine alınmıştır.
7. ʿĀṣıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

2. **beyt-i maʿmūr-ı sipihre:**-*e*
Gazel 73
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki köşk. Beyt-i mamur: Yedinci kat gökte Cennet-i Firdevs'de bir köşk olup Hz. Âdemle yeryüzüne indirilmiş, -Kâbe mevkiine-Tufandan sonra yine Cennetteki yerine alınmıştır.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

beyt-i maʿmūr-ı süḫan:
1. **beyt-i maʿmūr-ı süḫan:**
Gazel 265
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sözün mamur evi.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḫṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

beytü'l-eṣnām:
1. **beytü'l-eṣnāmı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **75**
Putlar evi.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

2. **beytü'l-eṣnāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **74**
Putlar evi.
73. Ḳandiye ḳalʿasın alup āḫir
74. Ḳana ġarḳ ide beytü'l-eṣnāmı

beytü'l-ḥazen:
1. **beytü'l-ḥazen:**
Gazel 181
Mısra: **2**
Hüzünler evi, Hz.Yusuf'tan ayrılan Hz.Ya'kûb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

2. **beytü'l-ḥazenüm:**-*üm*
Gazel 308
Mısra: **3**
Hüzünler ev, Hz.Yusuf'tan ayrılan Hz.Ya'kûb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi.
3. Yūsuf gibi beytü'l-ḥazenüm eyledi pür-nūr
4. Kim evc-i sipihr oldı ḥażīż-i bün-i çāhum

beytü's-ṣanem:
1. **beytü's-ṣaneminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **6**
Put evi, sevgilinin evi.
5. Dilden āgāh oluruz cilve-i ḫüsn-i yāra
6. Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-ṣaneminden bilürüz

2. **beytü'ş-ṣanemi:**-*i*
Gazel 308
Mısra: **14**
Put evi, sevgilinin evi.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

3. **beytü'ş-ṣanem:**
Gazel 352
Mısra: **12**
Put evi, sevgilinin evi.
11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ş-ṣanem añılmasun

beytü's-ṣanem-i ʿışḳ:
1. **beytü's-ṣanem-i ʿışḳ:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın put evi.
5. Ṣūret-kede-i maḳsad u dem-sāz-ı emeldür
6. Beytü's-ṣanem-i ʿışḳ ile nāḳūs-ı maḥabbet

bezl id(t)-:
1. **beẕl ide:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bol bol/cömertçe vermek, esirgemeden vermek.

9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

2. **beẕl it:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bol bol/cömertçe vermek, esirgemeden vermek.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

3. **beẕl itdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 364
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bol bol/cömertçe vermek, esirgemeden vermek.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuşūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

bezle-:
1. **bezlemese:**-*me, -se*
Gazel 310
Mısra: **12**
Beslemek.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

beẕle-gū(y):
1. **beẕle-gū:**
Gazel 251
Mısra: **12**
Latifeci, şakacı.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n'ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫᵛānuñum senüñ

2. **beẕle-gūy:**
Kaside 24
Mısra: **79**
Latifeci, şakacı.
79. Beẕle-gūy u mecālis-ārāsın
80. Şīve-i medḥ ü ẕem mübārek-bād

bezle-gūy-ı meclis-i yārān:
1. **beẕle-gūy-ı meclis-i yārān:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dostlar meclisinin şakacısı.
13. Ben beẕle-gūy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

bezl-i dīnār u direm:
1. **bezl-i dīnār u direm:**
Kaside 19
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş para dağıtma/saçma.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

bezl-i direm:
1. **bezl-i direm:**
Kaside 24
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Para/akçe saçma.
13. Hep tehī-kīsegān-ı nā-kāma
14. Böyle bezl-i direm mübārek-bād

bezl-i dirhem:
1. **beẕl-i dirhem:**
Kaside 10
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Gümüş para saçma.
29. Ḫᵛān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

bezl-i dürüst-i direm-i rūzgār:
1. **beẕl-i dürüst-i direm-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Devrinde bütün parasını bol bol dağıtan.
39. Ol kim anuñ destine şāyestedür
40. Beẕl-i dürüst-i direm-i rūzgār

bezl-i güher:
1. **beẕl-i güher:**
Gazel 236
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cevher saçma/dağıtma.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḥazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

2. **beẕl-i güher:**
Gazel 124
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevher saçma/dağıtma.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

bezl-i kef-i dest:
1. **beẕl-i kef-i desti:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elin avucuyla saçma/serpme/dağıtma.
9. Artarsa n'ola beẕl-i kef-i desti Meẕāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

bezl-i şarāb-ı bezm-i luṭf:
1. **beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf:**
Gazel 202
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cömertlik meclisinde şarap dağıtma.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf itse
10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

bezl-kerde-i dīnār u direm:
1. **beẕl-kerde-i dīnār u direm:**
Kaside 17
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Para ve akçe saçmış/dağıtmış.
29. Ḳadem-i nāme-resāne anı beẕl-kerde-i dīnār u direm
30. Naḳd-i cān olsa bedel-kerde-i dīnār u direm

bezm:
1. **bezmüñ:**-*üñ*
Gazel 2
Mısra: **12**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

2. **bezme:**-*e*
Kaside 19
Mısra: **73**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

3. **bezmine:**-*i, -ne*
Kaside 27
Mısra: **49**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
49. Bezmine bir ẓılle-i şāhānedür
50. Sāye-i her nār-ı den-i rūzgār

4. **bezme:**-*e*
Gazel 48
Mısra: **3**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
3. Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

5. **bezmüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **1**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i şafāda hem-demüñ kimdür

6. **bezm:**
Gazel 83
Mısra: **6**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
5. Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
6. Bezm ehli birer bülbül-i şūride-naġamdur

7. **bezme:**-*e*
Gazel 98
Mısra: **11**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

8. **bezmüñ:**-*üñ*
Gazel 114
Mısra: **3**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürāġuñdur

9. **bezme:**-*e*
Gazel 114
Mısra: **7**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

10. **bezme:**-*e*
Gazel 129
Mısra: **6**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

11. **bezmi:**-*i*
Gazel 170
Mısra: **2**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

12. **bezmüñ:**-*üñ*
Gazel 229
Mısra: **4**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

13. **bezmüñ:**-*üñ*
Gazel 255
Mısra: **8**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
7. Gice der-ḫ̔āb iken ʿışretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

14. **bezminde:**-*in*, -*de*
Gazel 306
Mısra: **7**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

15. **bezmimüz:**-*i*, -*müz*
Gazel 314
Mısra: **5**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
5. Bezmimüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
6. Ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem olalum

16. **bezmi:**-*i*
Gazel 321
Mısra: **5**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

17. **bezme:**-*e*
Gazel 359
Mısra: **4**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

18. **bezminde:**-*in*, -*de*
Gazel 369
Mısra: **7**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḥīde ṣurāḥī ṭarf-ı zānūda

19. **bezminde:**-*in*, -*de*
Gazel 374
Mısra: **13**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

20. **bezmi:**-*i*
Gazel 390
Mısra: **7**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
7. Bezmi pür-şıyt u şadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

21. **bezmine:**-*i*, -*ne*
Gazel 397
Mısra: **14**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

22. **bezme:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **1**
Meclis, sohbet/eğlence toplantısı.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

bezme gel-:

1. **bezme gelse:**-*se*
Kaside 28
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meclise gelmek, sohbet/eğlence toplantısına gelmek.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

2. **bezme gelüp:**-*üp*
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meclise gelmek, sohbet/eğlence toplantısına gelmek.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

bezm-i ʿālem:

1. **bezm-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 329
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlem meclisi, dünya sohbeti.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

bezm-i ʿāşıḳāne:

1. **bezm-i ʿāşıḳāne:**
Gazel 170
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıkane meclis.
9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
10. İtmekde şad-terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

bezm-i bāde:

1. **bezm-i bāde:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap/içki meclisi.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

2. **bezm-i bādede:**-*de*
Gazel 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap/içki meclisi.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevser virür saña

bezm-i bāġ:

1. **bezm-i bāġa:**-*a*
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bağ/bahçe meclisi/toplantısı.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

bezm-i bāġ-ı gül:

1. **bezm-i bāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meclisi.
1. Şad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

bezm-i belā:

1. **bezm-i belāda:**-*da*
Gazel 234
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
"Bela" meclisi; ezelde ruhların toplandığı meclis.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣahbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

bezm-i Cem/Cemşīd:

1. **bezm-i Cem:**
Kaside 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisi; geleneğe göre ilk olarak içki meclisini kuran Cem olduğundan, her türlü içki ve sohbet meclisine 'bezm-i Cem' veya genellemeyle 'bezm' denmiştir. bkz. Cem.
1. Āṣafī bezm-i Cem mübārek-bād
2. Neşve-i dem-be-dem mübārek-bād

2. **bezm-i Cem:**
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
bkz. bezm-i Cem.
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

3. **bezm-i Cemşīd:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
bkz. bezm-i Cem.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

4. **bezm-i Cemüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
bkz. bezm-i Cem.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

5. **bezm-i Cemüñden:**-*üñ*, -*den*
Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
bkz. bezm-i Cem.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

bezm-i cihān:

1. **bezm-i cihān:**
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya meclisi.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

2. **bezm-i cihāndan:**-*dan*
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya meclisi.
5. Ne gūne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

bezm-i cinānsān-ı şabūh:

1. **bezm-i cinānsān-ı şabūh:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Sabah içilen içkinin cennetlere benzer meclisi.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūh
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūh

bezm-i cūd:
1. **bezm-i cūdında:**-*ın, -da*
Kaside 5
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cömertlik meclisi.
39. Bezm-i cūdında ser-te-ser ʿālem
40. Bir sımāṭ-ı hezār-gūna niʿam

2. **bezm-i cūduñda:**-*uñ, -da*
Kaside 18
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Cömertlik meclisi.
195. Bezm-i cūduñda baña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

bezm-i çemen:
1. **bezm-i çemende:**-*de*
Gazel 59
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meclisi.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

2. **bezm-i çemende:**-*de*
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meclisi.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı ṣarāb-ı nāb göstermiş

3. **bezm-i çemende:**-*de*
Gazel 278
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meclisi.
11. Nāle-i bülbüli biraz güş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i ṣarāb-ı nāb gül

bezm-i daʿvā-yı maḥabbet:
1. **bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet konulu meclis.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam:
1. **bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Büyük müsadenin/iznin olduğu meclis.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḫuẕūrında
16. Sebük-mīzān-ı ṣoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

bezm-i endīşe:
1. **bezm-i endīşeme:**-*me*
Kaside 18
Mısra: **179**
Kelime Tipi: -
Düşünce meclisi.
179. Bezm-i endīşeme sāḳī-i felek ʿarż eyler
180. Cām-ı ḫūrşīd ile şemʿ-i meh-i pür-envārı

bezm-i ezel:
1. **bezm-i ezelde:**-*de*
Gazel 310
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ruhları yaratıp topladığı ve "elestü bi-rabbiküm" (Ben sizin Rabbiniz değil miyim?) dediği meclis.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

bezm-i ezelden beri:
1. **bezm-i ezelden beri:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel meclisinden bu yana.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

2. **bezm-i ezelden beri:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel meclisinden bu yana.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

3. **bezm-i ezelden beri:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel meclisinden bu yana.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

4. **bezm-i ezelden beri:**
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ezel meclisinden bu yana.
9. Biz çekmezüz aşlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

bezm-i feraḥ-baḫş-ı dil-i ehl-i şafā:
1. **bezm-i feraḥ-baḫş-ı dil-i ehl-i şafādur:**-*dur*
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kalbi temiz olanların gönüllerine huzur veren meclis.
3. Bir bezm-i feraḥ-baḫş-ı dil-i ehl-i şafādur
4. Şan şaḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İremdür

bezm-i ġam:
1. **bezm-i ġamda:**-*da*
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder meclisi/ortamı.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn ṣarāb olur laḥt-i ciger kebāb olur

2. **bezm-i ġamda:**-*da*
Gazel 414
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder meclisi/ortamı.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm ṣarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḫumārum olaydı

bezm-i ġazā:
1. **bezm-i ġazāda:**-*da*
Kaside 15
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş meclisi.
25. Tīġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

bezm-i germ-ā-germ-i gül:
1. **bezm-i germ-ā-germ-i gülde:**-*de*
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gülün pek sıcak meclisi.
5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
6. Ki āh itdükçe bülbül şaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

bezm-i gül:
1. **bezm-i gülde:**-*de*
Gazel 148
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gül (şarap) meclisi.
15. Bezm-i gülde bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳīdür bugün
16. Lāʾübāli bir nedīm-i beẕle-gūy-ı nev-bahār

bezm-i gülistān:
1. **bezm-i gülistāna:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gülbahçesi meclisi.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

bezm-i ḫāṣ:
1. **bezm-i ḫāṣ:**
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Özel/seçkin meclis.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-gūnuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

2. **bezm-i ḫāṣa:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Özel/seçkin meclis.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

3. **bezm-i ḫāṣdan:**-*dan*
Gazel 404
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Özel/seçkin meclis.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿzamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

4. **bezm-i ḫāsı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Özel/seçkin meclis.
3. Göñül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyem:
1. **bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Beğenilmiş tabiatlı hükümdarın/efendinin meclisi.
9. Olsa n'ola ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī
10. Çün bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

bezm-i ḥüsn:
1. **bezm-i ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik meclisi.
5. Müretteb bezm-i ḥüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra şunmazsın

bezm-i ʿışḳ:
1. **bezm-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk meclisi.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

bezm-i ʿışḳ-ı yār:
1. **bezm-i ʿışḳ-ı yārda:**-*da*
Gazel 32
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşk meclisi.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

bezm-i maḥabbet:
1. **bezm-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet meclisi.
1. Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
2. Temām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

2. **bezm-i maḥabbetüñ:**-*üñ*
Gazel 127
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet meclisi.
13. Şaḳın şaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḫançer-güẕārı bāḳīdür

bezm-i maʿnā:
1. **bezm-i maʿnāda:**-*da*
Kaside 22
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Anlam meclisi/âlemi.
89. Bezm-i maʿnāda göre ʿışḳ eyler
90. Feyż-i rıṭl-ı girānumı Cāmī

2. **bezm-i maʿnāda:**-*da*
Gazel 321
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlam meclisi/âlemi.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

bezm-i mey:
1. **bezm-i mey:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül şaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney şavt-ı rebāb isterler

2. **bezm-i mey:**
Gazel 233
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

3. **bezm-i meyde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **217**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

4. **bezm-i meyde:**-*de*
Gazel 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

5. **bezm-i meyde:**-*de*
Gazel 122
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
15. Bezm-i meyde naġme itse gūş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

6. **bezm-i meyde:**-*de*
Gazel 145
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

7. **bezm-i meyde:**-*de*
Gazel 243
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-ʿiẕār olmayıcaḳ

8. **bezm-i meyde:**-*de*
Gazel 254
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
15. Ne şurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

9. **bezm-i meydür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i şıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

10. **bezm-i meye:**-*e*
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

11. **bezm-i meye:**-*e*
Gazel 433
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

bezm-i Meẕāḳī:
1. **bezm-i Meẕāḳī:**
Gazel 413
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin meclisi/ortamı. bkz. Meẕāḳī.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

bezm-i neşāṭ:
1. **bezm-i neşāṭ:**
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevinç/mutluluk meclisi/ortamı.
3. Nice taşvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne:
1. **bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne:**
Gazel 214
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rintlere/kalenderlere yakışır bir şekilde sevinç artıran meclis.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

bezm-i rakīb-i kāfir:
1. **bezm-i raḳīb-i kāfire:**-*e*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kâfir/imansız rakibin meclisi/ortamı.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḥüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

bezm-i rengīn:
1. **bezm-i rengīni:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Renkli meclis.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

bezm-i rūḥāniyān-ı maʿnā:
1. **bezm-i rūḥāniyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Anlamın ruhani meleklerinin meclisi.
53. Gül-sitān-ı süḫanda encümeni
54. Bezm-i rūḥāniyān-ı maʿnādur

bezm-i şafā:
1. **bezm-i şafāda:**-*da*
Kaside 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zevk/eğlence meclisi.
1. Sāḳī çemende bezm-i şafāyı kim istemez
2. Bezm-i şafāda berg ü nevāyı kim istemez

2. **bezm-i ṣafāda:**-*da*
Gazel 58
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zevk/eğlence meclisi.
1. Ne bezmüñ ṣāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

3. **bezm-i ṣafāda:**-*da*
Gazel 402
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zevk/eğlence meclisi.
7. Ṣun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli ṣāhçe-i verd-i ter eyle

4. **bezm-i ṣafāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zevk/eğlence meclisi.
1. Sāḳī çemende bezm-i ṣafāyı kim istemez
2. Bezm-i ṣafāda berg ü nevāyı kim istemez

bezm-i ṣahbā:
1. **bezm-i ṣahbādan:**-*dan*
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ṣarap meclisi.
9. Meẕāḳī bezm-i ṣahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı fırāġuñdur

2. **bezm-i ṣahbādan:**-*dan*
Gazel 225
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ṣarap meclisi.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i ṣahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

3. **bezm-i ṣahbāya:**-*ya*
Gazel 112
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ṣarap meclisi.
7. Bezm-i ṣahbāya gelüp nāz eylesün ol şīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

bezm-i şām-ı ṭarab:
1. **bezm-i şām-ı ṭarab:**
Gazel 390
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlence gecesi meclisi.
5. Bezm-i şām-ı ṭarab u ṣubḥ-dem-i ʿişret içün
6. Mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām olsa bize

bezm-i şarāb-ı nāb:
1. **bezm-i şarāb-ı nāb:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf ṣarap meclisi.
1. O dem ki yār ile bezm-i ṣarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

bezm-i şerīf:
1. **bezm-i şerīfünde:**-*ün, -de*
Gazel 257
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şerefli meclis.
21. Hem-meclis olup bezm-i şerīfünde felekde
22. Reh-yāb-ı serā-perde-i iḥsān olabilsek

2. **bezm-i şerīfüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 17
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Şerefli meclis.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

bezm-i sipihr:
1. **bezm-i sipihrüñ:**-*üñ*
Gazel 438
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü/felek meclisi/ortamı.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı ṣafaḳ-ı cām-ı nigūndan ġayrı

bezm-i sühan:
1. **bezm-i süḫana:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz meclisi.
13. Bezm-i süḫana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

2. **bezm-i süḫanda:**-*da*
Kaside 15
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Söz meclisi.
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

3. **bezm-i süḫanda:**-*da*
Kaside 28
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Söz meclisi.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

bezm-i Süleymān:
1. **bezm-i Süleymāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Süleyman'ın meclisi. bkz. Süleymān.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

bezm-i sürūr-āver:
1. **bezm-i sürūr-āvere:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevinç getiren meclis.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

bezm-i temennā-yı dil-i zār:
1. **bezm-i temennā-yı dil-i zāra:**
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönlün selam/istek meclisi.
7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

bezm-i ülfet:
1. **bezm-i ülfetde:**-*de*
Gazel 293
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Arkadaşlık/dostluk meclisi.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

bezm-i ümmīd:
1. **bezm-i ümmīde:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ümit meclisi.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

bīʿat:
1. **bīʿat:**
Gazel 179
Mısra: **16**
Kabul etme, onaylama.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

bi-ʿavni'llāh:
1. **bi-ʿavni'llāh:**
Tarih 5
Mısra: **1**
Allah'ın yardımı ile.
1. Bi-ʿavni'llāh kāfirden alındı Ḳalʿa-i Uyvār (1083)

bī-bahā ol-:
1. **bī-bahā olsa:**-*sa*
Gazel 106
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Paha biçilemeyecek kadar değerli olmak.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

bī-bāk: (Kanar/2, VJY)
1. **bī-bāk:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Korkusuz, çekinmeyen, sakınmayan.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb gūy-rübādur

2. **bī-bāk:**
Gazel 34
Mısra: **5**
Korkusuzca.
5. Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
6. Pür-neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

3. **bī-bāk:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Korkusuz.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

4. **bī-bāk:**
Gazel 231
Mısra: **14**
Korkusuzca, çekinmeden.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

5. **bī-bākem:**-*em*
Gazel 233

Mısra: **13**
Korkusuz, çekinmeyen, sakınmayan.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

bī-baṣar:

1. **bī-baṣar:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Görüş gücü zayıf olan; kör, ama.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol ṣemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

bī-bedel:

1. **bī-bedel:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Eşsiz, benzeri olmayan.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

bī-behre:

1. **bī-behreyüz:**-*yüz*
Gazel 169
Mısra: **9**
Hissesiz, nasipsiz.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

bī-berg ü bār:

1. **bī-berg ü bāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yapraksız ve meyvasız.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

bī-berg ü nevā-yı nev-bahār:

1. **bī-berg ü nevā-yı nev-bahārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın sessizi/nağmesizi ve yapraksızı.
3. Murġ-ı çemen-i ḫazān-resīde
4. Bī-berg ü nevā-yı nev-bahārum

bī-çāre:

1. **bī-çāreye:**-*ye*
Gazel 7
Mısra: **3**
Çaresiz, düşkün, zavallı.
3. Derd-i ʿışḳ-ı yār ile ḫoş-ḥāl olan bī-çāreye
4. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ṣad-ʿĪsī-i Meryem fedā

2. **bī-çāre:**
Gazel 177
Mısra: **16**
Çaresiz, düşkün, zavallı.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

3. **bī-çāre:**
Gazel 221
Mısra: **14**
Çaresiz, düşkün, zavallı.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol şūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

4. **bī-çāre:**
Gazel 299
Mısra: **16**
Çaresiz, düşkün, zavallı.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

bī-çāre-i ʿışḳ:

1. **bī-çāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden çaresiz/perişan.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

bī-çārelik:

1. **bī-çārelikden:**-*den*
Gazel 188
Mısra: **10**
Çaresizlik.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

bīd:

1. **bīdüñ:**-*üñ*
Gazel 306
Mısra: **6**
Söğüt ağacı.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde żiyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

bī-dād:

1. **bī-dād:**
Gazel 149
Mısra: **2**
Zulüm, işkence.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

bī-dāġ-ı ciger:

1. **bī-dāġ-ı ciger:**
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüreğin yarasızı.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

bī-dāġ-ı cünūn:

1. **bī-dāġ-ı cünūn:**
Gazel 209
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Delirmenin/çıldırmanın yarasızı.
5. Bu şūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bununñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

bīdār:

1. **bīdārı:**-*ı*
Gazel 104
Mısra: **1**
Uyanık, uykusuz.
1. Senden ey ṣofī ne bīdārı ne ḫᵛāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

2. **bīdār:**
Gazel 377
Mısra: **11**
Uyanık, uykusuz.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

bīdār it-:

1. **bīdār itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyandırmak.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

bīdār ol-:

1. **bīdār olup:**-*up*
Gazel 411
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanmak.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫᵛāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḥod zerrīn-legen ṭutdı

2. **bīdār olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanmak.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫᵛāb olur peydā

3. **bīdār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanmak.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

bīdār-ı dilān-ı ʿālem:

1. **bīdār-ı dilān-ı ʿālem:**
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki uyanık/uykusuz gönüller.
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫᵛāb isterler

bīdār-ı dil-i bī-hūdī-i ʿışḳ:

1. **bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ:**
Gazel 327
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşktan baygın gönlün uyanması.
3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫᵛāb-ı ferāmūş görinsün

bīd-i Mecnūn:

1. **bīd-i Mecnūn:**
Gazel 117
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Söğüt ağacına benzeyen Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

bī-dīn:

1. **bī-dīn:**
   Kaside 12
   Mısra: **11**
   Dinsiz, zalim.
   11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
   12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

bī-direng:

1. **bī-direng:**
   Kaside 28
   Mısra: **59**
   Alelacele, çabucak.
   59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
   60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

bī-ġam ol-:

1. **bī-ġam olmaḳsa:**-*mak, -sa*
   Gazel 290
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gamsız/kedersiz olmak.
   1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
   2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

bī-gāne:

1. **bī-gāneye:**-*ye*
   Gazel 290
   Mısra: **10**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
   10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

2. **bī-gāneye:**-*ye*
   Gazel 353
   Mısra: **7**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
   8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

3. **bī-gāne:**
   Gazel 406
   Mısra: **6**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
   6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

4. **bī-gāne:**
   Gazel 419
   Mısra: **4**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
   4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

5. **bī-gāne:**
   Kaside 11
   Mısra: **19**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
   20. Vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam geldi

6. **bī-gāne:**
   Gazel 32
   Mısra: **1**
   Kayıtsız, umursamaz, yabancı.
   1. Ġamze ʿāṣıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
   2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāṣıḳ-ı cānāne dost

bī-gāne ol-:

1. **bī-gāne ol:**
   Gazel 290
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kayıtsız/umursamaz/yabancı olmak.
   9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
   10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

bī-gāne-i cümle āşnāyān:

1. **bī-gāne-i cümle āşnāyān:**
   Gazel 305
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Bütün tanıdıkların yabancısı/ilgisizi.
   9. Bī-gāne-i cümle āşnāyān
   10. Āvāre-ġarīb-i her diyārum

bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet:

1. **bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet:**
   Gazel 174
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet ehline yabancı.
   11. Biz de bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet degülüz
   12. Perveriş-yāfte-i dār u diyār-ı ʿışḳuz

bī-gāne-i luṭf u nigāh:

1. **bī-gāne-i luṭf u nigāhı:**-*ı*
   Gazel 356
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Bakış ve cömertliğin kayıtsızı/ilgisizi.
   1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
   2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

bī-gāne-i sırr-ı dil:

1. **bī-gāne-i sırr-ı dile:**-*e*
   Gazel 337
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Gönül sırrına yabancı.
   11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
   12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

bī-gāne-i sūz-ı ġam:

1. **bī-gāne-i sūz-ı ġamı:**-*ı*
   Gazel 67
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü ateşinin yabancısı.
   1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
   2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

bī-haber:

1. **bī-ḫaber:**
   Gazel 204
   Mısra: **15**
   Habersiz.
   15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
   16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

bi-ḥamdi'l-lāh:

1. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Kaside 8
   Mısra: **93**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaşrında cihān pür-sūr u şādīdür
   94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

2. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Gazel 18
   Mısra: **14**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
   14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

3. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Kaside 19
   Mısra: **1**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
   2. Yine feṭḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

4. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Kaside 19
   Mısra: **81**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i feṭḥ ü fütūḥ oldı
   82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

5. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Kaside 28
   Mısra: **1**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
   2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

6. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Gazel 142
   Mısra: **14**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
   14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

7. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Gazel 169
   Mısra: **3**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẕmıyla ġurbetde
   4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

8. **bi-ḥamdi'l-lāh:**
   Gazel 404
   Mısra: **23**
   Allah'a şükür olsun, Allah'ın yardımıyla.
   23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
   24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ:

1. **biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ:**
   Kaside 23
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların ağlama/gözyaşı denizleri.
   7. Biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
   8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

bī-haṣl-ı nerd:

1. **bī-ḫaṣl-ı nerd:**
   Gazel 248
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Ortaya para koymadan oynanan tavla.
   13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
   14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

bī-hevā-yı bahār:

1. **bī-hevā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Baharın hevessizi.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

bī-ḥazer:

1. **bī-ḥaẕer:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Sakınmadan, korunmadan.
9. Kim girerdi āteş-i sūzān-ı ʿışḳa bī-ḥaẕer
10. Şeh-süvār-ı ʿarṣa-i ṣıdḳ-ı sīmāveş olmasam

bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşe:

1. **bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür:**-*dür*
Gazel 435
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kökü dayanıklı/sağlam hurma ağacının yanan kökü.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāṣıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

bihīn:

1. **bihīn:**
Kaside 16
Mısra: **4**
Seçkin, en iyi.
3. Bu gürsine-çeşm-i emeli muġtenem itdüñ
4. Ṣad-güne bihīn dāye-i nāz u niʿamuñdan

2. **bihīn:**
Kaside 22
Mısra: **60**
Seçkin, en iyi.
59. Āṣafā müsteşār-ı Cem-şerefā
60. Ey bihīn ṣadr-ı rütbe-i sāmī

bī-ḫod:

1. **bī-ḫod:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Kendinden geçmiş, kendini kaybetmiş.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

bī-ḫod ol-:

1. **bī-ḫod olınca:**-*ınca*
Gazel 71
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çılgın olmak, kendinden geçmiş olmak.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

2. **bī-ḫod olmazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çılgın olmak, kendinden geçmiş olmak.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medhūş olmasam

bihter:

1. **bihter:**
Gazel 404
Mısra: **14**
Daha iyi.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

bī-hude:

1. **bī-hude:**
Kaside 18
Mısra: **130**
Boşuna, boş yere.
129. Kef-i zer-pāşı ile şöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude şıyt-ı zer-i dest-efşārı

2. **bī-hūde:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Boşuna, boş yere.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

3. **bī-hūde:**
Gazel 138
Mısra: **14**
Boşuna, boş yere.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

4. **bī-hūde:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Boşuna, boş yere.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

5. **bī-hūde:**
Gazel 248
Mısra: **4**
Boşuna, boş yere.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

6. **bī-hūde:**
Gazel 350
Mısra: **16**
Boş, gereksiz.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

bī-hūş id-:

1. **bī-ḫūş iderin:**-*er*, -*in*
Kaside 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başından almak.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

bī-hūş ol-:

1. **bī-hūş olmasam:**-*ma*, -*sa*, -*m*
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçmek, kendini kaybetmek.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medhūş olmasam

bī-huẕūr ol-:

1. **bī-ḫuẕūr oldı:**-*dı*
Kaside 28
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Huzursuz olmak.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫuẕūr oldı ne bir ferde żarar geldi

2. **bī-ḫuẕūr olur:**-*ur*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Huzursuz olmak.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫuẕūr olur

Bihzād: (TBK)

1. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **1**
XVII. Yüzyılda yaşamış tescilli bir köçek.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

2. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **2**
bkz. Bihzād.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

3. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **4**
bkz. Bihzād.
3. Revnaḳ-efzā-yı deyr-i ʿālemdür
4. Ḥüsn-i naḳş u nigārı Bihzāduñ

4. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **6**
bkz. Bihzād.
5. Bir kemāndur kiʿanberīn tozdur
6. Ebrū-yı vesmedārı Bihzāduñ

5. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **8**
bkz. Bihzād.
7. Ḥaẕer it Ḳahramān-ı Ḳātildür
8. Çeşm-i ḫançer-güẕārı Bihzāduñ

6. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **10**
bkz. Bihzād.
9. Çār-pāreyle özge ʿālemdür
10. Raḳṣ-ı zībā-ḳarārı Bihzāduñ

7. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **12**
bkz. Bihzād.
11. İder erbāb-ı ʿışḳı dest-efşān
12. Devr-i rāḥat-medārı Bihzāduñ

8. **Bihzāduñ:**-*uñ*
Gazel 260
Mısra: **14**
bkz. Bihzād.
13. Ḳorḳarın kim olur Meẕāḳī daḫi
14. ʿĀṣıḳ-ı dil-fiġārı Bihzāduñ

Bihzād*: (TDVİA)

1. **Bihzād:**
Kaside 8
Mısra: **152**
Kemâleddin, Üstâd (ö. 942/1535-36 [?])Tanınmış minyatür sanatçısı. Divan edebiyatında tasvir, nakş, resim gibi unsurlarla oldukça sık anılmaktadır.
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayāl:
1. **Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayālüm:**-*üm*
Kaside 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hayalin yeni resminin Bihzad'ı. bkz. Bihzād.*
9. Ben ol Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayālüm
10. Ki devrümde añılmaz nām-ı Mānī

Bihzād-ı şuver-bend-i ḫayāl-i naẓm:
1. **Bihzād-ı şuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum:**-*um*
Kaside 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şiirin hayalinin suretini bağlayan Bihzad. (Şiirin resmini yapan bağlamında). bkz. Bihzād.*
17. Ben o Bihzād-ı şuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

bī-ḫʷīş:
1. **bī-ḫʷīş:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Akrabasız, soyu sopu olmayan.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫʷīş iken

bī-iḫtiyār eyle-:
1. **bī-iḫtiyār eyler:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İradesini kaybettirmek, kendinden geçirmek.
7. ʿĀrifi bī-iḫtiyār eyler sebük-pāy-ı semāʿ
8. Dest-bürd-i neşʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī

bī-iştibāh:
1. **bī-iştibāh:**
Gazel 111
Mısra: **14**
Şüphesiz.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-iştibāh açar

Bījen: (Devellioğlu)
1. **Bījen:** (Devellioğlu)
Gazel 187
Mısra: **8**
Bizen ve Bicen olarak da bilinen Bijen, İran mitolojisinde kahraman meşhur Rüstem'in kızkardeşinin oğlu. Efsasyab'ın kızı Münije'ye âşık olduğundan dolayı Efrasyab tarafından bir kuyuya hapsedilmişse de Münije'nin yardımıyla Rüstem tarafından kurtarılmıştır.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

2. **Bījen:**
Gazel 430
Mısra: **11**
bkz. Bījen.
11. Kemend-i saʿy-ı ṣad-Rüstem müfīd olmazdı ger Bījen
12. Olaydı dil gibi üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı

bī-ḳadr-i ʿışḳ:
1. **bī-ḳadr-i ʿışḳ:**
Gazel 100
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşktan dolayı değersizleşme, itibarı kalmama.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

bī-ḳarār:
1. **bī-ḳarār:**
Gazel 317
Mısra: **15**
Kararsız, huzursuz.
15. Bī-ḳarār u şekīb-perdāzum
16. Ṣabr u ārām n'eydügin bilmem

bī-ḳarār it-:
1. **bī-ḳarār itme:**-*me*
Gazel 291
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kararsız kılmak, rahatsız etmek.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

bī-ḳarār ol-:
1. **bī-ḳarār olmaz:**-*maz*
Gazel 303
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kararsız olmak.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

2. **bī-ḳarār olsam:**-*sa, -m*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kararsız olmak, sabit kalmamak.
1. Yine ʿāṣıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

3. **bī-ḳarār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kararsız olmak.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

bī-ḳayd:
1. **bī-ḳayd:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Kayıtsız, aldırmaz.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā:
1. **bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā:**
Gazel 42
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ilhamındaki bereketin açıklığı/kilitsizliği.
13. Ey Meẕāḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güc

bikr-i fikr:
1. **bikr-i fikrüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Düşünce el değmemişi/özgünlüğü.
133. Ḫüsrev-i ṭabʿumı bülbül gibi pür-şevḳ eyler
134. Bikr-i fikrüm gibi bir ġonce-leb-i şīrīn-fem

bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām:
1. **bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām:**
Kaside 15
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Anlatmanın/bildirmenin gelin odasında /gerdeğinde ilk olarak söylenen fikir.
73. Dūşīzegān-ı naẓmla dür-i ẕevḳ-i şoḥbetüm
74. Hep bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām isterin

bikr-i maʿnā:
1. **bikr-i maʿnā:**
Gazel 400
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Anlamın el değmemişi/yepyenisi.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

bikr-i maʿnā-perverān-ı Mesnevī:
1. **bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī:**
Gazel 324
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mesnevi'nin anlamını beğenenlerin taze/yeni fikri.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī
8. Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ:
1. **bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Kalelerin harem dairesinin genç kızı.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

bikr-i semen-ber:
1. **bikr-i semen-ber:**
Müfret 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Göğsü yasemin gibi beyaz olan kız oğlan kız.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

bil-:
1. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 1
Mısra: **27**
Anlamak.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı nakş-ı zīrümdür benüm

2. **bilmezin:**-*mez, -in*
Gazel 4

Mısra: **7**
Bilmek.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

3. **bildi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **34**
İdrak etmek, kavramak.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

4. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Kaside 9
Mısra: **146**
Bilmek, anlamak.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

5. **bilüñ:**-*üñ*
Müfret 10
Mısra: **2**
Bilmek, duymak.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

6. **bilmedi:**-*me, -di*
Kaside 12
Mısra: **15**
Bilmek, anlamak.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

7. **bilmezin:**-*mez, -in*
Kaside 13
Mısra: **2**
Bilmek, anlamak.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

8. **bilse:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **25**
Bilse.
25. Güş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

9. **bilsem:**-*se, -m*
Kaside 14
Mısra: **109**
İdrak etmek, kavramak.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

10. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 17
Mısra: **120**
Bilmek.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aşlā bilmem

11. **bileyin:**-*eyin*
Kaside 18
Mısra: **41**
Bilmek, anlamak.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḥi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

12. **bilmem:**-*me, -m*
Kaside 21
Mısra: **193**
Bilmek.
193. Sübḥa-i lülüdür bu ṣayd bilmem
194. Tuḥfe-i ḫ̆ācegān-ı maʿnādur

13. **bilürdi:**-*ür, -di*
Kaside 23
Mısra: **57**
Bilmek.
57. Bilürdi n'eydügin esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb
58. Bunı göreydi ḥüküm-güsterān-ı Yunānī

14. **bilür:**-*ür*
Kaside 24
Mısra: **91**
Bilmek, anlamak.
91. ʿArz-ı ḫālüñ bilür o kān-ı kerem
92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

15. **bilmeyen:**-*me, -yen*
Kaside 25
Mısra: **45**
Bilmek, anlamak.
45. Bilmeyen neşve-i mey-i ṣāfı
46. Ne bilür ḳadr-i āb-ı ḥayvānı

16. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 26
Mısra: **13**
Bilmek, anlamak.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḥarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

17. **bilür:**-*ür*
Kaside 26
Mısra: **32**
İdrak etmek, kavramak.
31. Teʿemmül ḳılsa esrār-ı nihānı
32. Bilür rāz-ı derūn-ı ḳudsiyānı

18. **bilseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 28
Mısra: **24**
Bilmek.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

19. **bil:**
Kaside 29
Mısra: **21**
Bilmek, anlamak.
21. Bil zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür
22. Meşhedde olan zīver-i bünyādı görürseñ

20. **bilmezin:**-*mez, -in*
Gazel 31
Mısra: **11**
Bilmek.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

21. **bilmez:**-*mez*
Gazel 33
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

22. **bilür:**-*ür*
Gazel 39
Mısra: **3**
Bilmek.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫş

23. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **1**
Bilmek.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

24. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

25. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **4**
Bilmek.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

26. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **6**
Bilmek.
5. Ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

27. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **8**
Bilmek.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

28. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

29. **bilmez:**-*mez*
Gazel 43
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

30. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 56
Mısra: **5**
Bilmek.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫ̆āb-ı vuṣlatuñ kimdür

31. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 57
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

32. **bilesin:**-*e, -sin*
Gazel 66
Mısra: **5**
İdrak etmek, kavramak.
5. Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
6. Renc-i ḫüsrān-ı metāʿ u żarar (u) sūd nedür

33. **bilemez:**-*e, -mez*
Gazel 66
Mısra: **9**
İdrak etmek, kavramak.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

34. **bilmez:**-*mez*
Gazel 71
Mısra: **5**
İdrak etmek, kavramak.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

35. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **1**
Bilmek.
1. Dil ki ṣad-gūne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

36. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Dil ki ṣad-gūne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

37. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **4**
Bilmek.
3. Āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ cānā
4. Dest-i müjgānuñı der-ḳabża-i şemşīr bilür

38. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **6**
Bilmek.
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāşıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

39. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **8**
Bilmek.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice tesḫīr bilür

40. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳuñ
10. Ser-i gīsū-yı girih-gīrüñi zencīr bilür

41. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

42. **bilür:**-*ür*
Gazel 72
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

43. **bilmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 93
Mısra: **8**
İdrak etmek, kavramak.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

44. **bilmese:**-*me, -se*
Gazel 106
Mısra: **7**
Bilmek.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

45. **bilmezin:**-*mez, -in*
Gazel 118
Mısra: **13**
Bilmek.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

46. **bilmez:**-*mez*
Gazel 130
Mısra: **13**
İdrak etmek, kavramak.
13. Bilmez ḥarīf-i mey-kede çūn u çirā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

47. **bil:**
Gazel 135
Mısra: **9**
Bilmek.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı baṣar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

48. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 136
Mısra: **7**
Bilmek.
7. Bilmem nedür bu ʿişret-i rindān-ı bāde-ḫᵛār
8. Kim birbiriyle hem-dem-i ülfet-peẕīr olur

49. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **4**
Bilmek, anlamak.
3. Ġam-ı ṣaḥbā gelicek ḫāṭıra ṣad-cūş iderüz
4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

50. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **6**
Anlamak, tanımak.
5. Dilden āgāh oluruz cilve-i ḥüsn-i yāra
6. Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-ṣaneminden bilürüz

51. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **8**
Tanımak, anlamak.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi naḳş-ı ḳademinden bilürüz

52. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **10**
Anlamak, tanımak.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

53. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **12**
Tanımak.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

54. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **14**
Tanımak, anlamak.
13. Ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
14. Girih-i ṭurre-i pür-pīç ü ḫamından bilürüz

55. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **16**
Tanımak, anlamak.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

56. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **18**
Tanımak, anlamak.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

57. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **20**
Anlamak.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

58. **bilürüz:**-*ür, -ür*
Gazel 156
Mısra: **22**
Bilmek, anlamak.
21. Māh-ı ḫūrşīd-i żiyā Ḥażret-i Şāmīzāde
22. Kim şeb-i pür-ṭarabın ṣubḥ-deminden bilürüz

59. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **24**
Anlamak, tanımak.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

60. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **26**
Tanımak, anlamak.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẓar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

61. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **28**
Tanımak.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

62. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **30**
Tanımak, anlamak.
29. Ḥüsn-i ḫulḳı o ḳadar kim şeref-i fıṭratını
30. Luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ş-şiyeminden bilürüz

63. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **32**
Anlamak, idrak etmek.
31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḥż-ı kereminden bilürüz

64. **bilmedük:**-*me, -dük*
Gazel 159
Mısra: **7**
İdrak etmek, kavramak.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de kıyāsīmüz

65. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 166
Mısra: **3**
Bilmek, anlamak.
3. Bildüm göricek şūriş-i ḫāl-i ruḫ-ı yārı
4. Bir buncılayın fitne-i devr-i ḳamer olmaz

66. **bilmez:**-*mez*
Gazel 172
Mısra: **9**
Bilmek.
9. Pāy-ı müzd-i sükūn nedür bilmez
10. ʿĀşıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz biz

67. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **1**
Bilmek, tanımak.
1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

68. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **2**
Bilmek, anlamak.
1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

69. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **6**
Tanımak.
5. Ḫışmla itse nigeh-i nāẕır-ı müjgān oluruz
6. Bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden bilürüz

70. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **8**
Tanımak, anlamak.
7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
8. Tīġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

71. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **10**
Anlamak.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

72. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **18**
Bilmek, anlamak.
17. N'ola āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Ṣāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

73. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **4**
Bilmek, tanımak.
3. Aġlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

74. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **6**
Bilmek, anlamak.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

75. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **8**
Bilmek, tanımak.
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḫüsni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

76. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **10**
Bilmek, anlamak.
9. Baġrı ṣad-çāk idügin ʿāşıḳ-ı ḥasret-zedenüñ
10. Cūş-ı fevvāre-i ḫūn-ı cigerinden bilürüz

77. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **1**
Bilmek, tanımak.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḫi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

78. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḫi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

79. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **4**
Bilmek, tanımak.
3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀşıḳ-ı ḫasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

80. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **6**
Bilmek, tanımak.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāşıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i nezẕāre-şümārın bilürüz

81. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **8**
Bilmek, tanımak.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

82. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile ṣoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḫüñ köhne medārın bilürüz

83. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

84. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Zülf-i müşgīn iledür revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl
14. Bāġ-ı ḫüsnüñ şeref-i zülf-i nigārın bilürüz

85. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 198
Mısra: **16**
Bilmek.
15. Sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ
16. Biz Meẕāḳī gibi sencīde-ʿayārın bilürüz

86. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **1**
Bilmek, tanımak.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

87. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

88. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **4**
Bilmek.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḫüsnüñ eşer-i bād-ı bahārın bilürüz

89. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **6**
Bilmek, tanımak.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

90. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **8**
Bilmek.
7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

91. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Görinür dīde-i ṣayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i ṣayd u şikārın bilürüz

92. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Lezẕet-i ẕāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

93. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 199
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Ḫāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye hezārān-taḥsīn
14. Kilk-i Bihzād gibi naḳş u nigārın bilürüz

94. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 218
Mısra: **8**
Bilmek, anlamak.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

95. **bilmez:**-*mez*
Gazel 237
Mısra: **5**
Bilmek, idrak etmek.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh ṣaf ṣaf

96. **bilmez:**-*mez*
Gazel 243
Mısra: **9**
Bilmek.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḫālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol ṣūḫa düçār olmayıcaḳ

97. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 248
Mısra: **1**
Bilmek.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

98. **bildük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **5**
Bilmek, düşünmek.
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem muraḳḳaʿ-cāmedür bildük

6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

99. **bilmemek:**-*me, -mek*
Gazel 265
Mısra: **16**
Bilmek, anlamak.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

100. **bilmezse:**-*mez, -se*
Gazel 280
Mısra: **13**
Bilmek, anlamak.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

101. **bilmezin:**-*mez, -in*
Gazel 283
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Dil ü dīdemde eser ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

102. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 287
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

103. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 295
Mısra: **18**
Bilmek.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

104. **bilür:**-*ür*
Gazel 297
Mısra: **12**
Bilmek, tanımak.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

105. **bilmez:**-*mez*
Gazel 301
Mısra: **7**
Bilmek, anlamak.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
8. Cāme-ḫᵛāb içre o ṣūḫ ile hem-āġūş olmasam

106. **bilürdi:**-*ür, -di*
Gazel 302
Mısra: **3**
Bilmek, anlamak.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem

107. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **1**
Bilmek, anlamak.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figārum bilsem

108. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **2**
Bilmek, anlamak.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figārum bilsem

109. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **4**
Bilmek, anlamak.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

110. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **6**
Bilmek, anlamak.
5. Pençe-i ġayret ile sīnemi çāk eyler idüm
6. Ger kühenkārī-i bī-ḥad u şümārum bilsem

111. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **8**
Bilmek, anlamak.
7. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb olmaz idüm
8. Bāʿiṣ-i tefriḳa-i dār u diyārum bilsem

112. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

113. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

114. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

115. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **16**
Bilmek.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i ṣayd u şikārum bilsem

116. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **18**
Bilmek.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

117. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **20**
Bilmek, anlamak.
19. Tīre-şām-ı ġam-ı hicr olmaz idüm ḥasret ile
20. Ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum bilsem

118. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **22**
Bilmek.
21. Böyle ser-geşte-i ḥayreti olurdum şimdi
22. Merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum bilsem

119. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **24**
Bilmek.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

120. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **26**
Bilmek.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḫi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

121. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 303
Mısra: **28**
Bilmek.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

122. **bilürüm:**-*ür, -üm*
Gazel 305
Mısra: **13**
Bilmek.
13. Ben de bilürüm ki ḫayli demdür
14. Kim behre-i cümle kār u bārum

123. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 315
Mısra: **7**
Bilmek, anlamak.
7. Bāʿiṣ-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

124. **bilmezligiyle:**-*mez, -lig, -i, -yle*
Gazel 319
Mısra: **8**
Bilmek.
7. Firīb-i ġamze-i ġammāzdan olup ġāfil
8. Nühüfte-sırrumı bilmezligiyle fāş itdüm

125. **bilmez:**-*mez*
Gazel 320
Mısra: **9**
Bilmek, anlamak.
9. Felekde bilmez idüm āfītāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

126. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **1**
Bilmek.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

127. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

128. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **4**
Bilmek.
3. Eṣ-ṣalā ol mey-i şevḳ-āvere kim ḳaṭresini
4. Māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam bilürin

129. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

130. **bilmesün:**-*me, -sün*
Gazel 323
Mısra: **14**
Bilmek, anlamak.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm

14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n’eylesün

131. **bilürdüm:**-*ür, -dü, -m*
Gazel 342
Mısra: **7**
Bilmek.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

132. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **1**
Bilmek.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n’eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n’eydügin

133. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **2**
Bilmek.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n’eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n’eydügin

134. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **4**
Bilmek.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n’eydügin

135. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **6**
Bilmek.
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n’eydügin

136. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **8**
Bilmek.
7. Nāle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n’eydügin

137. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **10**
Bilmek.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḫirmen-sūz-ı ḫırş u āz bilmez n’eydügin

138. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **12**
Bilmek.
11. Def ü neyle ʿāleme ṣıyt-ı pey-ā-pey ṣalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n’eydügin

139. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **14**
Bilmek.
13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḥābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n’eydügin

140. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **16**
Bilmek.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n’eydügin

141. **bilmez:**-*mez*
Gazel 344
Mısra: **18**
Bilmek.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n’eydügin

142. **bilmezse:**-*mez, -se*
Gazel 350
Mısra: **9**
Bilmek.
9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

143. **bilmez:**-*mez*
Gazel 356
Mısra: **14**
Bilmek.
13. N’ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

144. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 365
Mısra: **3**
Bilmek, anlamak.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte’l-ḥisāb-ı ebrū

145. **bilür:**-*ür*
Gazel 368
Mısra: **5**
Bilmek, anlamak.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

146. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 375
Mısra: **5**
Bilmek, kabul etmek.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

147. **bilmesün:**-*me, -sün*
Gazel 379
Mısra: **22**
Bilmek, anlamak.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

148. **bilür:**-*ür*
Gazel 427
Mısra: **17**
Bilmek, anlamak.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

149. **bilmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 429
Mısra: **9**
Bilmek, anlamak.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-i viṣāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

150. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **1**
Bilmek, anlamak.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

151. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **2**
Bilmek, anlamak.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

152. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **4**
Bilmek, anlamak.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

153. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **6**
Bilmek, anlamak.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḥusn iken rütbe-i nāzı bilmedi

154. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **10**
Bilmek, görmek.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

155. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **12**
Bilmek, anlamak.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḫilāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

156. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **14**
Bilmek, anlamak.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

157. **bilmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **16**
Bilmek, anlamak.
15. Cilve-i ḫüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

158. **bilür:**-*ür*
Gazel 439
Mısra: **16**
Bilmek, anlamak.
15. Baña şor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

159. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **2**
Bilmek, tanımak.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

160. **bilmez:**
Gazel 324
Mısra: **7**
Bilmek, anlamak.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī

8. Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n’eydügin

bil ki:
1. **bil ki:**
Gazel 164
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bil ki, anla ki.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

bi’l-bedāhe: (Kanar/2, VJY)
1. **bi’l-bedāhe:**
Kaside 23
Mısra: **139**
Birdenbire, düşünmeden, derhâl.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi’l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḥayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmānı

bildür-:
1. **bildürür:**-*ür*
Kaside 22
Mısra: **12**
Bildirmek.
11. Nice nāme faṣāḥat-ı raḳamı
12. Bildürür ʿacz-i derk-i ifhāmı

2. **bildürür:**-*ür*
Gazel 324
Mısra: **4**
Bildirmek, göstermek.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu’l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n’eydügin

bile:
1. **bile:**
Tarih 4
Mısra: **6**
Dahi, de.
5. Bu ḥurūf-ı ḥāldārıyla didüm tārīḫini
6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü’l-ibād (1048)

2. **bile:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Birlikte, beraber.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḫvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

3. **bile:**
Gazel 231
Mısra: **2**
Bile, dahi.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāşıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

4. **bile:**
Gazel 430
Mısra: **14**
Bile, dahi, de/da.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

bilin-:
1. **bilinür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **214**
Anlaşılmak, bilinmek.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Şāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

2. **bilinür:**-*ür*
Gazel 149
Mısra: **15**
Anlaşılmak, bilinmek.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

bi’l-lāh:
1. **bi’l-lāh:**
Gazel 150
Mısra: **36**
“Allah için, Allah hakkı için” anlamında bir yemin sözü.
35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḥaḳ tā ki nizām-ı dehre
36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifi bi’l-lāh yeter

billūr:
1. **billūr:**
Gazel 400
Mısra: **1**
Kristal, şeffaf cam.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẓır u manẓūr āyīne

billūr-sāġar:
1. **billūr-sāġar:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Kristal kadeh.
7. Billūr-sāġar ile żiyā-yı şarābı gör
8. Ḫūrşīd-i rūz u pertev-i māh-ı şebüm budur

bilmek iste-:
1. **bilmek isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilmek istemek.
9. Baña ṣor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

bilmem nedür:
1. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevs̱er midür bilmem nedür

2. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevs̱er midür bilmem nedür

3. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īs̱ār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

4. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

5. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

6. **bilmem nedür:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmem nedir.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

bilmez ki:
1. **bilmez ki:**
Gazel 95
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bilmez ki.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḥayretde lāl olur
12. Şākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur şanur

bīm:
1. **bīm:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Korku, tehlike.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

bī-maḥal:
1. **bī-maḥal:**
Gazel 300
Mısra: **4**
Yersiz, zamansız.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

bī-mecāl it-:
1. **bī-mecāl itdi:**-*di*
Gazel 404
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güçsüz/dermansız bırakmak.
5. Beni bu ża ʿf-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi
6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

bī-muḫābā:
1. **bī-muḫābā:**
Gazel 344
Mısra: **14**
Çekinmeksizin, sakınmadan.
13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḫābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n’eydügin

bī-melāl:
1. **bī-melāl:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Sıkılmayan, usanmayan.
1. Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

bīm-i baḥr-i yār:
1. **bīm-i baḥr-i yār:**
Gazel 171
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Sevgili denizinin korkusu/tehlikesi.
9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḥr-i yār ile
10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

bīm-i cān:

1. **bīm-i cān:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Can korkusu.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḥālümde
10. Yolda ḥançer-be-kef ol ṣūḥa düçār olmayıcaḳ

bīm-i dil:

1. **bīm-i dil:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek korkusu.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

bīm-i hicrān:

1. **bīm-i hicrānı:**-*ı*
Gazel 396
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık korkusu.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

bīm-i kārzār:

1. **bīm-i kārzār:**
Gazel 180
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Savaş korkusu.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

bīm-i peygār:

1. **bīm-i peygār:**
Gazel 318
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Savaş korkusu.
21. Rüstem-i heft-ḫ͡vān-güẕār-ı felek
22. Bīm-i peygār n'eydügin bilmem

bīm-i şeb-(ī)ḫūn:

1. **bīm-i şeb-ḫūn:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gece baskını korkusu.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

2. **bīm-i şebīḫūn:**
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gece baskını korkusu.
5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

bīm-i şemşīr:

1. **bīm-i şemşīri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kılıcın korkusu.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

bīm-i şemşīr-i ḫūn-feşān:

1. **bīm-i şemşīr-i ḫūn-feşānından:**-*ın, -dan*
Kaside 5
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kan saçan kılıcın korkusu.
47. Bīm-i şemşīr-i ḫūn-feşānından
48. Baş göstermez oldı ehl-i sitem

bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsāk:

1. **bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür:**-*den, -dür*
Gazel 26
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
El çekme suçlamasına din hukukunun (verdiği) korku(su).
11. Bu güne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

bīm-i sitem:

1. **bīm-i sitemle:**-*le*
Gazel 187
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet korkusu.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidād:

1. **bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzayan/uzun süren zamanın karışıklığının korkusu.
7. ʿĀşıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḫasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

bīm-i tīġ:

1. **bīm-i tīġından:**-*ın, -dan*
Kaside 8
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kılıç korkusu.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

bīm-i żarār:

1. **bīm-i żarār:**
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zarar korkusu.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

bī-miḫnet-i hicrān:

1. **bī-miḫnet-i hicrān:**
Gazel 281
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın sıkıntısızlığı/kaygısızlığı.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḫnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i şafādur keder-i mūm degül

bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne:

1. **bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin kıvılcım saçan topunun minnetsizi/acımasızı.
127. Aldı Nive ḳalʿasını bir iki günde
128. Bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne

bī-müje:

1. **bī-müjedür:**-*dür*
Gazel 244
Mısra: **11**
Kirpiksiz.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḥi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

biñ:

1. **biñ:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Bin, pek çok.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice biñ ʿiḳāb olur peydā

2. **biñ:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Bin, pek çok.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

3. **biñ:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Bin, pek çok.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḫamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

4. **biñ:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Bin, pek çok.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

5. **biñ:**
Kaside 14
Mısra: **118**
Bin, pek çok.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḫad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

6. **biñ:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Bin, pek çok.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

7. **biñ:**
Kaside 28
Mısra: **58**
Bin, pek çok.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḫaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

8. **biñ:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Bin, pek çok.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

9. **biñ:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Bin, pek çok.
9. Sāḳī ne güne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

10. **biñ:**
Gazel 170
Mısra: **9**
Bin, pek çok.
9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
10. İtmekde ṣad-terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

11. **biñ:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Bin, pek çok.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

12. **biñ:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Bin, pek çok.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḥcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

13. **biñ:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Bin, pek çok.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

14. **biñ:**
Gazel 358
Mısra: **6**
Bin, pek çok.
5. Beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde üstādum
6. Suʾāl-i ġamze-i ġammāza biñ cevāb iderin

15. **biñ:**
Gazel 380
Mısra: **1**
Bin, pek çok.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

16. **biñ:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Bin, pek çok.
1. Hep ḥālet-i pür-neşvedür aḥlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

17. **biñ:**
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi:-
Bin, pek çok.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

biñ kerre:
1. **biñ kerre:**
Gazel 379
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bin defa, pek çok.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

biñ yaşa-:
1. **biñ yaşar:**-*r*
Kaside 20
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bin yaşamak, çok mutlu olmak.
29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

2. **biñ yaşarın:**-*r*, -*ın*
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bin yaşamak, çok mutlu olmak.
11. Ben biñ yaşarın derk ideli nıṣf-ı hezārın
12. Naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı diremüñden

binā:
1. **binādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **140**
Bina, yapı.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad-ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

binā ol-:
1. **binā oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnşa olmak.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

binā-yı Kaʿbe:
1. **binā-yı Kaʿbe:**
Kaside 23
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Ka'be binası.
119. Binā-yı Kaʿbe göñül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

binā-yı lāne-i ʿanḳā:
1. **binā-yı lāne-i ʿanḳā:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anka kuşunun yuvası.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

bī-naẓīr ol-:
1. **bī-naẓīr olsa:**-*sa*
Gazel 225
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Benzersiz olmak, eşi benzeri olmamak.
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

bīniş-fezā-yı merdüm-i çeşm-i başīret:
1. **bīniş-fezā-yı merdüm-i çeşm-i başīret:**
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlayış/sezgi göz bebeğinin görüşünü artıran.
7. Kuḫl-ı cilā-yı dürd-i meye eyle iʿtibār
8. Bīniş-fezā-yı merdüm-i çeşm-i başīret ol

bintü'l-ʿineb: bkz. duḫter-i rez
1. **bintü'l-ʿinebe:**-*e*
Gazel 316
Mısra: **12**
Üzümün kızı, şarap.
11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

bī-penbe:
1. **bī-penbedür:**-*dür*
Gazel 158
Mısra: **9**
Pamuksuz.
9. Bī-penbedür nümāyiş-i ṣad-dāġ-ı sīnemüz
10. Ol lālezār-ı ʿışḳı semen-pūş ider miyüz

2. **bī-penbe:**
Gazel 326
Mısra: **7**
Pamuksuz.
7. Bī-penbe nümāyān idelüm dāġ-ı derūnı
8. Ol ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş görinsün

bī-pervā:
1. **bī-pervā:**
Tarih 3
Mısra: **26**
Korkusuz, çekinmeden.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni ṣad-çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblī'l-esedi bī-pervā

2. **bī-pervā:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Korkusuz, çekinmeden.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifṣā-yı rāz itmek de güc

3. **bī-pervā:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Pervasız, korkusuz.
1. Gerçi bī-pervā neẓāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

4. **bī-pervā:**
Gazel 56
Mısra: **3**
Korkusuz, çekinmeden.
3. Girībān çāk olup bāġ-ı ser-i kūyuñda bī-pervā
4. Güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫṣatuñ kimdür

5. **bī-pervā:**
Gazel 393
Mısra: **3**
Korkusuz, çekinmeden.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fī'l-meṣel ṣad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

bir: (Bu kelime sözlükte 513 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **bir:**
Tarih 1
Mısra: **8**
Bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḫayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

2. **bir:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

3. **bir:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

4. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **3**
Bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

5. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **18**
Bir varlığı belirsiz olarak gösteren sayı.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḫıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

bir alay:

1. **bir alay:**
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup (insan).
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

2. **bir alay:**
Müfret 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup (insan).
1. Biz kim ʿalem-efrāhte-i selb ü recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

3. **bir alay:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup (insan).
1. Biz kim ʿalem-efrāḫte-i selb-i recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

4. **bir alay:**
Gazel 229
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir grup (insan).
11. Kimi ḫʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḫaẕ

bir anda:

1. **bir anda:**
Kaside 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir anda, aniden, hemen.
13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

biraz:

1. **biraz:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Biraz.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḫi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

2. **biraz:**
Kaside 18
Mısra: **161**
Biraz.
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥuẓūr ise eger eşʿārı

3. **biraz:**
Kaside 27
Mısra: **23**
Biraz.
23. Bārī biraz ʿāleme raḥm eylese
24. Āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār

4. **biraz:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Biraz.
15. Yād eyle biraz ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zārı
16. Hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı görürseñ

5. **biraz:**
Gazel 38
Mısra: **11**
Biraz.
11. Biraz bu gülşen-i fānīye raġbet eylemege
12. Sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür bāʿiş

6. **biraz:**
Gazel 82
Mısra: **5**
Biraz.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O kūçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

7. **biraz:**
Gazel 183
Mısra: **11**
Biraz.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

8. **biraz:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Biraz.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

9. **biraz:**
Gazel 214
Mısra: **2**
Biraz.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

10. **biraz:**
Gazel 276
Mısra: **12**
Biraz.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḫammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

11. **biraz:**
Gazel 278
Mısra: **11**
Biraz.
11. Nāle-i bülbüli biraz gūş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

12. **biraz:**
Gazel 348
Mısra: **8**
Biraz.
7. Yeter itdi mükedder vaż'-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

13. **biraz:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Biraz.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḫasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

14. **biraz:**
Gazel 351
Mısra: **8**
Biraz.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

15. **biraz:**
Gazel 395
Mısra: **9**
Biraz.
9. Biraz da eyle ḫaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḥüsni meded rūzgāra gösterme

16. **biraz:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Biraz.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

17. **biraz:**
Gazel 414
Mısra: **14**
Biraz.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm şarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḫumārum olaydı

18. **biraz:**
Gazel 414
Mısra: **18**
Biraz.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

19. **biraz:**
Gazel 431
Mısra: **4**
Biraz.
3. N'olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

20. **biraz:**
Kaside 9
Mısra: **91**
Biraz.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

21. **biraz:**
Gazel 89
Mısra: **14**
Biraz.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

bir bir:

1. **bir bir:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

2. **bir bir:**
Gazel 225
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek tek, birer birer.
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

birbiri:
1. **birbiriyle:**-*yle*
Gazel 136
Mısra: **8**
Karşılıklı olarak biri ötekiyle, öteki de onunla.
7. Bilmem nedür bu ʿişret-i rindān-ı bāde-ḫʷār
8. Kim birbiriyle hem-dem-i ülfet-peẕīr olur

2. **birbirin:**
Gazel 117
Mısra: **14**
Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

3. **birbirine:**
Gazel 33
Mısra: **16**
Karşılıklı olarak biri ötekini, öteki de onu.
15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

4. **birbirine:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

5. **birbirine:**
Gazel 145
Mısra: **14**
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

6. **birbirine:**
Gazel 228
Mısra: **11**
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḫaṭ

7. **birbirine:**
Gazel 379
Mısra: **8**
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

8. **birbirine**
Kaside 8
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı birbirine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

9. **birbirine**:
Kaside 22
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
53. Devr-i ʿadlinde yāve-perdāzān
54. İdemez bir birine düşnāmı

10. **birbirine**:
Gazel 389
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
19. Ḫūblar birbirine āyīne-i şevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

11. **birbirinüñ:**-*nüñ*
Kaside 9
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekinin, öteki de onun.
145. Ehl-i dil birbirinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

12. **birbiriyle**:
Kaside 17
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekiyle, öteki de onunla.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Birbiriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

13. **bir birinden**:
Kaside 22
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı olarak biri ötekinden, öteki de ondan.
65. Mū-şikāf olsa kimse farḳ itmez
66. Birbirinden dü-maġz-ı bādāmı

14. **biribirine:**
Gazel 348
Mısra: **4**
Karşılıklı olarak biri ötekine, öteki de ona.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

birbirin kır-:
1. **birbirin ḳırmaḳda:**-*maḳ, -da*
Kaside 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirini öldürmek.
9. Ḳarışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

birbirinden şaḳın-:
1. **birbirinden şaḳınur:**-*ur*
Gazel 337
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirinden sakınmak.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

birbirine düş-:
1. **birbirine düşse:**-*se*
Gazel 230
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Araları açılmak, aralarında anlaşmazlık çıkmak.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

birbirine söyle-:
1. **birbirine söylesün:**-*sün*
Kaside 27
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirine söylemek.
75. Mekremetüñ birbirine söylesün
76. Fırḳa-i ferḫunde-fen-i rūzgār

birbirinden farḳ olunma-:
1. **birbirinden farḳ olunmaz:** -*z*
Gazel 186
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirinden farkı yoktur.
5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḫazān bilmez nedür
6. Birbirinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

birbirine göster-:
1. **bir birine gösterür:**-*ür*
Kaside 9
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirine göstermek.
137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ ṣuʿarā
138. Gösterür birbirine silk-i dür-i ġalṭānı

birbirine ḳat-:
1. **bir birine ḳatar:**-*ar*
Kaside 18
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirine katmak, dağıtmak.
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar birbirine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

2. **birbirine ḳatup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birbirine katmak, dağıtmak.
117. Ḳatup birbirine rūz-ı veġāda ḫayl-i küffārı
118. Yesārın der-yemīn eyler yemīnin der-yesār eyler

bir bölük:
1. **bir bölük:**
Kaside 21
Mısra: **192**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir bölük/kısım.
191. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe nüktelerüm
192. Bir bölük armaġan-ı maʿnādur

bir böyle:
1. **bir böyle:**
Kaside 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
17. ʿĀlemde daḫi itmedi bir böyle ḫıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

2. **bir böyle:**
Kaside 12
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
157. Memdūḥına bir böyle şenā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

3. **bir böyle:**
Kaside 20
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Böyle bir, böylesine.
21. Ṣadrü'ṣ-ṣudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

4. **bir böyle:**
Kaside 20
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
23. Hem-nām-ı server-i dü-cihān kim zamānede
24. Bir böyle yeke-tāz-ı veġāyı kim istemez

5. **bir böyle:**
Kaside 20

Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

6. **bir böyle:**
Gazel 121
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

7. **bir böyle:**
Gazel 274
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
9. Raġbet-fezā-yı naḳş u nigār-ı bahārdur
10. Bir böyle ṣabġ-ı dil-keş ile inṣıbāġ-ı gül

8. **bir böyle:**
Gazel 308
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

9. **bir böyle:**
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān ṣanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān ṣanur gören

10. **bir böyle:**
Gazel 354
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle bir, böylesine.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

bir buncılayın:
1. **bir buncılayın:**
Kaside 18
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir bunun gibi.
43. Olmamışdur daḥi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

bir daḥi:
1. **bir daḥi:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.
31. Bir daḥi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

2. **bir daḥi:**
Kaside 23
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḥi baña gösterme şām-ı hicrānı

3. **bir daḥi:**
Gazel 32
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, artık, bundan sonra.
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

4. **bir daḥi:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir daha, tekrar.
1. Bir daḥi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi naḳş-ı dübāremüz

bir degül:
1. **bir degül:**
Kaside 21
Mısra: **167**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı değil.
167. Bir degül lafẕ-ı ḫāsid ile sözüm
168. Ki bu nūr ol duḫān-ı maʿnādur

bir dem:
1. **bir dem:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

2. **bir dem:**
Gazel 60
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an, hiçbir zaman.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

3. **bir dem:**
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an/zaman.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿizārum olaydı

bir dem mi vardur:
1. **bir dem mi vardur:**
Gazel 209
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an/zaman mı var.
19. Dili ṣad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

bir elde:
1. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

2. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

3. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

4. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

5. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

6. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

7. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

8. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

9. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfītāb bir elde

10. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfītāb bir elde

11. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

12. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

13. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
11. Ḥoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

14. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
11. Ḥoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

15. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

16. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

17. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḥoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

18. **bir elde:**
Gazel 374
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir elde.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḥoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

bir gel-:
1. **bir gelür:**-*ür*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sohbet konusu olmak.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

bir gör-:
1. **bir görme:**-*me*
Kaside 9
Mısra: **156**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/eşit/aynı görmek.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

2. **bir görür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/eşit/aynı görmek.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

bir gün:
1. **bir gün:**
Gazel 158
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

2. **bir gün:**
Gazel 287
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.
15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-rişte-i vuṣlat
16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

3. **bir gün:**
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.
7. Tünd-bād-ı āh ile bir gün ʿalev-efşān olur
8. Āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan şakın

4. **bir gün:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün, bir zaman.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

bir gün olur ki:
1. **bir gün olur ki:**
Gazel 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir gün gelir ki, zamanı gelir ki.
11. Bu hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh
12. Bir gün olur ki dehşet-i maḥşer virür saña

bir güne:
1. **bir güne:**
Gazel 287
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir çeşit, bir tür.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

bir ḥālete irgür-:
1. **bir ḥālete irgürdi:**-*di*
Gazel 308
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir hale/duruma ulaşmak/erişmek.
7. Bir ḥālete irgürdi beni feyż-i vişāli
8. Pür-māye-i şevḳ oldı ġam-ı ḥavṣalagāhum

bir hırḳaya başını çek-:
1. **bir ḫırḳaya başını çek:**
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir tarikata girmek, bir mürşide kapılanmak.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

bir iki:
1. **bir iki:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

2. **bir iki:**
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

3. **bir iki:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

4. **bir iki:**
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.
7. Bezmi pür-şıyt u ṣadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

bir iki günde:
1. **bir iki günde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir iki gün. Kısa bir zaman dilimini ifade etmek için kullanılır.
127. Aldı Nive ḳalʿasını bir iki günde
128. Bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne

bir iki üç:
1. **bir iki üç:**
Kaside 27
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç.
19. İtdi beni şād iken āzurde-dil
20. Bir iki üç ehremen-i rūzgār

bir kimse:
1. **bir kimse:**
Kaside 18
Mısra: **142**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herhangi biri.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

bir kimse mi var:
1. **bir kimse mi var:**
Gazel 328
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç kimse var mı.
3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḫayrān
4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

bir laḥża:
1. **bir laḥża:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

2. **bir laḥża:**
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.

3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Ṣīrden olmaz tehī bir laḥẓa aṣlā bīşemüz

bir mertebeye ir-:
1. **bir mertebeye irdi:**-*di*
Gazel 102
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir dereceye/makama ulaşmak.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

bir midür:
1. **bir midür:**
Kaside 17
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı mıdır, eşit midir.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

2. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane midir.
1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

3. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane midir.
1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

4. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı mıdır, benzer midir?
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

5. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane midir.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

6. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı mıdır, benzer midir ?
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḫüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

7. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane midir.
9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

8. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aynı mıdır, benzer midir?
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı fırāġ
12. Ḫʷāb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

9. **bir midür:**
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tane midir.
13. Ey Mezāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

bir nefes:
1. **bir nefes:**
Gazel 241
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir an.
7. Ḫāk ü seng-i deşt-i ġamdur pister ü bālīnimüz
8. Bir nefes āsūde-ḥāl-i ḫʷāb-ı sengīn olmaduḳ

bir nefes ṭurma-:
1. **bir nefes ṭurmayalum:**-*yalum*
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir an bile durmamak.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

bir nic(ç)e:
1. **bir niçe:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birkaç, birçok.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḫükm idelüm biz daḫi baḫr u bere hep

2. **bir niçe:**
Kaside 27
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
17. Üşdi yine başuma zünbūrveş
18. Bir niçe zāġ u zaġan-ı rūzgār

3. **bir niçe:**
Kaside 27
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
73. Ḫıdmetüñe şevḳ ile bel baġlasun
74. Bir niçe sīmīn-ẕeḳan-ı rūzgār

4. **bir niçe:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

5. **bir niçe:**
Gazel 213
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
11. Muṣavvir baḫr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

6. **bir nice:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

7. **bir niçe:**
Gazel 389
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birçok, pek çok.
13. Hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab meclisde
14. Bir niçe serv-ḳad-i kebg-ḫırām olsa bize

bir ol-:
1. **bir olup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **222**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir olmak, birleşmek, bir araya gelmek.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

2. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

3. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

4. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad-dāġ-ı felāket bir olur

5. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

6. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
7. Olma ser-geşte-i devr-i felek-i dāyire-sāz
8. Ḳutb-ı ser-ḥalḳa-i pergār-ı velāyet bir olur

7. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫʷāra żiyāfet bir olur

8. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫʷāra żiyāfet bir olur

9. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

10. **bir olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı olmak.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

bir öyle:
1. **bir öyle:**
Kaside 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle, bu kadar.
5. Pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet kim olmadı
6. Bir öyle şemʿ-i māh-ı żiyāyı kim istemez

bir şan-:
1. **bir şanma:**-*ma*
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşit/denk sanmak/zannetmek.
9. Naẓm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra şadef

bir şūrete gir-:
1. **bir şūrete girdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir şekle/kılığa bürünmek.
99. Seyr it eşer-i zühdini bir şūrete girdi
100. Zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne

bir yaña…bir yaña:
1. **bir yaña bir yaña:**
Kaside 17
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir tarafta… bir tarafta.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aşlā bilmem

bir yirde:
1. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde, bir arada.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

2. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde, bir arada.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

3. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde, bir arada.
3. Hücūm eyler yine şāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meşel şad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

4. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde, bir arada.
5. Temāşā ḳıl şafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

5. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

6. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

7. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Gönül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

8. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Gönül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

9. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde, bir arada.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da şad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

10. **bir yirde:**
Gazel 393
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṭḥ-i bāb bir yirde

11. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
1. Gönül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

12. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
1. Gönül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

13. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
1. Gönül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

14. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
1. Gönül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

15. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

16. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

17. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
5. Gönül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫāṭır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

18. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
5. Gönül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫāṭır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

19. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

20. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

21. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

22. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

23. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
11. Başılmış ṣaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

24. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
11. Başılmış ṣaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

25. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

26. **bir yirde:**
Gazel 394
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yerde/köşede.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

bir yirde gör-:
1. **bir yirde görsün:**-*sün*
Gazel 424
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir arada görmek.
5. Beni görsün anuñla bir yirde
6. Görmeyen Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı

bir yire:

1. **bir yire:**-*e*
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir araya/yere.
1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

2. **bir yire:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yere.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẓʿ olmadın bu ʿarṣada miḥrāb bir yire

3. **bir yire:**
Gazel 387
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir yere.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḥaṣīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

bir yire düş-:
1. **bir yire düşmiş:**-*miş*
Gazel 387
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yere/bölüme düşmek.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

bir yire gel-:
1. **bir yire geldi:**-*di*
Gazel 387
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir araya/yere gelmek.
1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

2. **bir yire geldükçe:**-*dükçe*
Gazel 387
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir araya/yere gelmek.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḥayāl olur
14. Geldükçe böyle ṣad-dür-i nā-yāb bir yire

3. **bir yire gelmez:**-*mez*
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir araya/yere gelmek.
9. Şeb-zindedār-ı ḥasret olup ṭālib-i viṣāl
10. Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḫ̆āb bir yire

4. **bir yire gelse:**-*se*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir araya/yere gelmek.
3. Bulmaz ʿiẕār-ı yār ile kākül leṭāfetin
4. Gelse benefşe vü gül-i sīr-āb bir yire

5. **bir yire gelse:**-*se*
Gazel 337
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir araya/yere gelmek.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yire gelse daḥi ol iki hem-dem ne disün

bir yire götür-:
1. **bir yire götürüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yere götürmek.
5. Degül ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā cemʿ itmiş
6. Götürüp bir yire ṣad-ḫıṭṭa-i şehristānı

bir zamān:
1. **bir zamān:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zamanlar, eskiden.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuḍd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

2. **bir zamān:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zamanlar, eskiden.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

3. **bir zamān:**
Gazel 21
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

4. **bir zamān:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḥs

5. **bir zamān:**
Gazel 81
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zamanlar, eskiden.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

6. **bir zamān:**
Gazel 121
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

7. **bir zamān:**
Gazel 228
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zamanlar, eskiden.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḫaṭ

8. **bir zamān:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zaman.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫ̆āce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

9. **bir zamān:**
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir zamanlar, eskiden.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

bir zamān neydi o:

1. **bir zamān neydi o:**
   Kaside 13
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Bir zaman neydi/nasıldı o...
   19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
   20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

bī-reng id-:

1. **bī-reng idüp:**-*üp*
   Gazel 380
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Renksizleştirmek.
   11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
   12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

birer:

1. **birer:**
   Gazel 83
   Mısra: **6**
   Her biri.
   5. Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
   6. Bezm ehli birer bülbül-i şūride-naġamdur

2. **birer:**
   Gazel 129
   Mısra: **6**
   Farklı, birer.
   5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
   6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

bī-revāc ol-:

1. **bī-revāc olurdı:**-*ur*, -*dı*
   Kaside 6
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sürümsüz/itibarsız olmak.
   25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
   26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

bī-reyb ü şek:

1. **bī-reyb ü şek:**
   Kaside 4
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Şüphesiz.
   9. Geldi yine gül gibi bī-reyb ü şek
   10. Ġamzedegān-ı dijem-i rūzgār

biri:

1. **biri:**
   Kaside 10
   Mısra: **53**
   Birisi.
   53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
   54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

2. **biri:**
   Kaside 10
   Mısra: **55**
   Birisi.
   55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
   56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

3. **birinüñ:**
   Kaside 23
   Mısra: **102**
   Birinin, birisinin.
   101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām
   102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

biri…biri:

1. **biri biri:**
   Kaside 17
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Biri...biri...
   19. Ḫaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
   20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

birisi:

1. **birisi:**
   Kaside 9
   Mısra: **71**
   Birisi.
   71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
   72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

2. **birisi:**
   Kaside 9
   Mısra: **147**
   Birisi.
   147. Birisi gevher-i endīşeme hem-seng olmaz
   148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

birisi…biri:

1. **birisi biri:**
   Gazel 199
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Birisi...biri...
   7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
   8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

birle:

1. **birle:**
   Gazel 2
   Mısra: **11**
   İle, birlikte.
   11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
   12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

2. **birle:**
   Kaside 12
   Mısra: **189**
   İle, birlikte.
   189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
   190. Oldı bu zemīn ḫaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

3. **birle:**
   Gazel 18
   Mısra: **8**
   Ile.
   7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
   8. Żarūrī dest-i ḫayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

4. **birle:**
   Kaside 23
   Mısra: **121**
   İle, birlikte.
   121. Dü-dest-i luṭfu kerem birle cemʿ ü mecbūr it
   122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

5. **birle:**
   Gazel 25
   Mısra: **6**
   İle, birlikte.
   5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
   6. Şīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı fırīb

6. **birle:**
   Gazel 191
   Mısra: **8**
   İle, birlikte.
   7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
   8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

7. **birle:**
   Gazel 296
   Mısra: **9**
   İle, birlikte.
   9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
   10. Ġayret-i ḫüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

8. **birle:**
   Gazel 347
   Mısra: **11**
   İle, birlikte.
   11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
   12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

bīrūn-ı meclis:

1. **bīrūn-ı meclisde:**-*de*
   Gazel 57
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Meclisin dışı.
   7. Miṣāl-i ḥalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
   8. Naẓar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳ:

1. **birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳı:**-*ı*
   Gazel 152
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Âşığın yanan bağrının dışı.
   3. Birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳı gör kim
   4. Şerāre-pāş-ı derūn dāġ-ı şuʿle-pāşıdur

birūn-ı sīne:

1. **birūn-ı sīnemüz:**-*müz*
   Gazel 186
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Bağrın dışı/sinenin dışı.
   7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
   8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı āteşbārımuz

bīrūn-ı taʿdād:

1. **bīrūn-ı taʿdād:**
   Kaside 19
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Sayılanın ötesi/fazlası.
   13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
   14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

bisāṭ-ı cilvegāh:

1. **bisāṭ-ı cilvegāhı:**-*ı*
   Gazel 75
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Cilve yerinin kilimi/yaygısı.
   11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
   12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳ:

1. **bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı:**-*ı*
   Gazel 398
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Aşk zemininin/yerinin cilve/işve yerindeki yaygı/örtü.

17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān ṣanma

bī-ṣavt u naġam:

1. **bī-ṣavt u naġam:**
Gazel 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sessiz ve ezgisiz.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

bī-ser ü pāy:

1. **bī-ser ü pāyuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başsız ve ayaksız, başıboş.
7. Ḫūn-āb-ı sirişk ile döner bī-ser ü pāyuz
8. Gerdūn gibi gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz

bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet:

1. **bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin varlıksız, sefil ve perişanı.
5. Ḫāṣā ki ide bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet
6. Evreng-i Cem ü tāc-ı Ferīdūna tenezzül

bī-ser ü sāmān-ı teġāfül:

1. **bī-ser ü sāmān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme yüzünden sefil ve perişan.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

bismilgeh-i ʿışḳ:

1. **bismilgeh-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın kesimevi/mezbahanesi.
9. Baña ṣor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

bismi'l-lāh: (Kuran-ı Kerim)

1. **bismi'l-lāh:**
Gazel 115
Mısra: **2**
Allah'ın adıyla.
1. Ebrū-yı yār ki tābın-ı gūşe-resīdedür
2. Bismi'l-lāh ṣaḥīfe-i ḥüsne keşīdedür

bismi'l-lāh-keş-i ʿunvān: (Kuran-ı Kerim)

1. **bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başlığının, adının bismillah çekeni. Eserin ilk söz sahibi.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

Bī-sütūn: (Devellioğlu)

1. **Bī-sütūnda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **3**
Âşık Ferhad'ın sevgilisi Şirin'in emriyle Kermanşah civarında deldiği dağ.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

2. **Bī-sütūnda:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **4**
Âşık Ferhad'ın sevgilisi Şirin'in emriyle Kermanşah civarında deldiği dağ.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

Bī-sütūn-ı felek:

1. **Bī-sütūn-ı felegi:**-*i*
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feleğin dağı/göğü. bkz. Bī-sütūn.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

bisyār ol-:

1. **bisyār oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çoğalmak, fazlalaşmak.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya ẓiyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

bīş:

1. **bīş:**
Kaside 11
Mısra: **26**
Çok, fazla.
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

2. **bīş:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Çok, fazla.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

bīş ü kem:

1. **bīş ü kem:**
Gazel 352
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok ve az.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hişşemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

bīşe:

1. **bīşenüñ:**-*nüñ*
Gazel 5
Mısra: **8**
Orman, sazlık.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

2. **bīşemüz:**-*müz*
Gazel 210
Mısra: **4**
Orman, sazlık.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Şīrden olmaz tehī bir laḥẓa aşlā bīşemüz

3. **bīşede:**-*de*
Gazel 221
Mısra: **10**
Orman, sazlık.
9. Müjgān ṣanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

bīşe-i ser-sebz-i nāz:

1. **bīşe-i ser-sebz-i nāzdur:**-*dur*
Gazel 221
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin yemyeşil ormanı/sazlığı.
9. Müjgān ṣanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

bī-şek:

1. **bī-şekdür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **51**
Şüphesiz, kesinlikle.
51. Sūd virmez ḫaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

bī-şemʿ-i ṭarab:

1. **bī-şemʿ-i ṭarab:**
Gazel 249
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlencenin mumsuzu.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

bīşezār-ı himmet:

1. **bīşezār-ı himmetüñ:**-*üñ*
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gayret/himmet ormanlığı.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

bīşezār-ı ṣavlet:

1. **bīşezār-ı ṣavletüñ:**-*üñ*
Gazel 171
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şiddetli hücum ormanı.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile göñül
6. Bīşezār-ı ṣavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

bīşezār-ı sitem-i şīr-i ter:

1. **bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden:**-*in, -den*
Gazel 196
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze/genç aslanın zulüm ormanı.
5. Ḫışmla itse nigeh-i nāẓır-ı müjgān oluruz
6. Bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden bilürüz

bī-taʿab:

1. **bī-taʿab:**
Kaside 18
Mısra: **125**
Zahmetsiz, zorluk çekmeden.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḫal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

bī-taʿalluḳ:

1. **bī-taʿalluḳ:**
Gazel 342

Mısra: **10**
Dünyayla ilgisi olmayan. Akrabası olmayan.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

bī-tāb:

1. **bī-tāb:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Bitkin, yorgun, takatsiz.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

bī-tāb ol-:

1. **bī-tāb olıcaḳ:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yorgun/bitkin olmak.
1. Gel ʿışḳ ile āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār ol
2. Bī-tāb olıcaḳ ḫāk-i reh-i kūçe-i yār ol

2. **bī-tāb olur:**-*ur*
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yorgun/bitkin olmak.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

bī-tāb yürü-:

1. **bī-tāb yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bitkin/yorgun yürümek.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

bī-tāb-ı ġuṣṣa:

1. **bī-tāb-ı ġuṣṣayum:**-*yum*
Gazel 291
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kederden/üzüntüden yorgun/takatsiz.
15. Ey sāḳī-i ṭarab-kede bī-tāb-ı ġuṣṣayum
16. Luṭf it meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum ol

bī-tekellüf:

1. **bī-tekellüf:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Teklifsiz, davetsiz, çatkapı.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

2. **bī-tekellüf:**
Gazel 301
Mısra: **3**
Teklifsiz, davetsiz, sıkıntısız.
3. Bī-tekellüf naʿra-i mestāne itmezdüm göñül
4. Cürʿa-nūş-ı sāġar-ı ṣahbā-yı ser-cūş olmasam

bī-temellük:

1. **bī-temellük:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Malı mülkü olmayan.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

bitür-:

1. **bitürür:**-*üt*
Kaside 16
Mısra: **66**
Yetiştirmek.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i şādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

bī-vefā:

1. **bī-vefā:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Vefasız.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

2. **bī-vefā:**
Gazel 144
Mısra: **1**
Vefasız.
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

3. **bī-vefāya:**-*ya*
Gazel 279
Mısra: **12**
Vefasız.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya göñül iʿtimād üzre degül

4. **bī-vefāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **14**
Vefasız.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀṣıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

bīvegān-ı naẓm:

1. **bīvegān-ı naẓma:**-*a*
Gazel 191
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin dul kadınları, daha önce kullanılmış mazmunlar.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

bī-vücūd-ı zerre-i nā-çīz-i ʿışḳ:

1. **bī-vücūd-ı zerre-i nā-çīz-i ʿışḳ:**
Gazel 208
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın değersiz/önemsiz vücutsuz zerresi.
7. Bir bī-vücūd-ı zerre-i nā-çīz-i ʿışḳ iken
8. Ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam degül miyüz

biz:

1. **bize:**-*e*
Gazel 1
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

2. **biz:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. N'ola baḥr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

3. **biz:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

4. **biz:**
Gazel 2
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

5. **biz:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

6. **biz:**
Gazel 2
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaşruñ biz daḥi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

7. **biz:**
Müfret 3
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

8. **bize:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

9. **biz:**
Kaside 9
Mısra: **146**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

10. **biz:**
Müfret 11
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz kim ʿalem-efrāhte-i selb ü recāyuz
2. Müstāġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

11. **bize:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

12. **bize:**-*e*
Gazel 17

Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Bize cevāhir-i genc-i derūn nihān olmaz
12. Kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḥazāneyüz cānā

13. **bize:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i şarāb-ı şebāneyüz cānā

14. **bizi:**-*i*
Gazel 18
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

15. **bize:**-*e*
Gazel 18
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

16. **bizi:**-*i*
Gazel 18
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vaż'-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

17. **biz:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

18. **bize:**-*e*
Gazel 20
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

19. **biz:**
Kaside 20
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
14. Ol mihr-i ṣubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

20. **biz:**
Kaside 22
Mısra: **64**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
63. Dü-ḫıred-pīşe yek-ṭabīʿat olur
64. N'idelüm biz ḫilāf-ı evhāmı

21. **biz:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḥükm idelüm biz daḫi baḫr u bere hep

22. **bize:**-*e*
Gazel 34
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Zāhid bize ṭaʿn itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

23. **biz:**
Gazel 67
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem kūze-i zemzem ne ṭutar

24. **biz:**
Gazel 67
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḥayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

25. **biz:**
Gazel 77
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

26. **biz:**
Gazel 78
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı şuʿle-feşān u kenārı āteşdür

27. **bizden:**-*den*
Gazel 108
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Mışra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

28. **biz:**
Gazel 134
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül ṣanur

29. **biz:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

30. **biz:**
Gazel 156
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳı ġamından bilürüz

31. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrūyuz biz
2. Hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gūyuz biz

32. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrūyuz biz
2. Hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gūyuz biz

33. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Pā-çenārī-i gülistān-ı maḥabbet olalı
4. Sāye-perverde-i serv-i ḳad-i dil-cūyuz biz

34. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Māyil-i ḫāl-i ciger-kūşe-i çeşm-i yāruz
6. Dāġdār-ı heves-i nāfe-i āhūyuz biz

35. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

36. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Bu ḳadar ʿāşıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

37. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Ṣuver-i rāz-ı sipihre n'ola vāḳıf olsaḳ
12. Nāẓır-ı ṣafḥa-i āyīne-i zānūyuz biz

38. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

39. **biz:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

40. **biz:**
Gazel 161
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

41. **biz:**
Gazel 161
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

42. **biz:**
Gazel 161
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

43. **biz:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek şafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

44. **biz:**
Gazel 162
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.

5. Biz baṣîret ṣâḥibi ehl-i naẓar ʿâṣıḳlaruz
6. Sürme-sây-ı bînişûz kuḥl-ı cilâyı n’eylerüz

45. **biz:**
Gazel 162
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz ki zîbaḳ-rîz-i gûş-ı ârzû-yı devletüz
10. Hây u hûy-ı ʿâlem ü ṣavt u ṣadâyı n’eylerüz

46. **biz:**
Gazel 162
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ey Meẕâḳî biz ki böyle tâze-gûy-ı ʿâlemüz
14. Bâstân-taʿbîr ile köhne edâyı n’eylerüz

47. **biz:**
Gazel 163
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫûn
4. Biz o neşter-i ḳażâya reg-i gerden-i rıżâyuz

48. **bizde:**-*de*
Gazel 163
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Çü nesîm-i nev-bahârı açaruz o gül-ʿiẕârı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḫa-i ṣabâyuz

49. **biz:**
Gazel 163
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Ne ḫadeng-i ġamze lâzım u ne sell-i seyf-i müjgân
12. Biz o şehvâr-ı ḫüsne dil ü cân ile fedâyuz

50. **biz:**
Gazel 163
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. N’ola ḫod-fürûş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕâḳî
14. Ki revâc-ı güft ü gû yoḳ yine böyle ḫoş-edâyuz

51. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubâr-ı kûy-ı yâruz biz
2. Velî mânend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rûzgâruz biz

52. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubâr-ı kûy-ı yâruz biz
2. Velî mânend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rûzgâruz biz

53. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Şeb-i târîk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümâ olsaḳ
4. Naẓar itsek miṣâl-i berḳ-i lâmiʿ ṣuʿlezâruz biz

54. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bizümle hem-cenâh olmaz kimesne evc-i ʿirfânda
6. Firâz-ı kûh-ı Ḳâf-ı maʿnîde ʿanḳâ-şikâruz biz

55. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. N’ola ġonce-gûşâ-yı gül-bün-i bâġ-ı ḫayâl olsaḳ
8. Gülistân-ı maʿârifde nesîm-i nev-bahâruz biz

56. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Nice nâḳıs olur maʿmûl-i dârü’ḍ-ḍârb-ı endîşe
10. Kef-i mîzân-ı ʿirfânda zer-i kâmil-ʿayâruz biz

57. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. N’ola çehre-nümâ olsa bize ebkâr-ı maẕmûn kim
12. Cemâl-i şâhid-i endîşeye âyînedâruz biz

58. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Bizümle kimse meydân-ı süḫanda hem-ʿinân olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlân-nümâ-yı iştihâruz biz

59. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Güher-pâş-ı ser-i taḫsîn-i yârân olmamuz vardur
16. Cevâhirle ṭolı bir ḳulzüm-i gevher-niṣâruz biz

60. **biz:**
Gazel 168
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Ṣalâ dil-teşnegân-ı vâdî-i pür-sûz-ı güftâra
18. Meẕâḳî çeşmesâr-ı bâġ-ı naẓm-ı âbdâruz biz

61. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Niçe demdür ki dûr-üftâde-i dâr u diyâruz biz
2. ʿAceb yâd illere düşdük ġarîb-i rûzgâruz biz

62. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Niçe demdür ki dûr-üftâde-i dâr u diyâruz biz
2. ʿAceb yâd illere düşdük ġarîb-i rûzgâruz biz

63. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Bi-ḥamdi’l-lâh velî sermâye-i naẓmıyla ġurbetde
4. Miyân-ı meclis-i yârânda ṣâḥib-iʿtibâruz biz

64. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. ʿAceb mi sûde-i elmâs olursañ çeşm-i nâ-dâna
6. Hemîşe dîde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubâruz biz

65. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Firâḳ-ı yâr ile giryân olup mestâne meclisde
8. Ġarîḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bî-iḫtiyâruz biz

66. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. ʿAceb bî-behreyüz ol âfetüñ bûs u kenârında
10. Egerçi naḫl-i ümmîdüz velî bî-berg ü bâruz biz

67. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Nesîm-i âhımuzla âsiyâ-gerdân-ı eflâküz
12. Belî devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medâruz biz

68. **biz:**
Gazel 169
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Meẕâḳî gerçi pîr olduḳ velî şûr-ı maḥabbetle
14. Henüz gûyâ ki bir ṭıfl-ı ṣaġîr-i ney-süvâruz biz

69. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Ḫüsrev-i tâcdâr-ı ʿışḳuz biz
2. Mülk-i dilde medâr-ı ʿışḳuz biz

70. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Ḫüsrev-i tâcdâr-ı ʿışḳuz biz
2. Mülk-i dilde medâr-ı ʿışḳuz biz

71. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Nâr-ı taʿlîḳ-i hicre ṣabr eyler
4. Zer-i dârü’l-ʿayârı ʿışḳuz biz

72. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Dest-bürd-i ḫazân bize n’eyler
6. Mürg-ı her dem bahâr-ı ʿışḳuz biz

73. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ṭûb-ı taʿnayla raḫnedâr olmaz
8. Ḳalʿa-i üstüvâr-ı ʿışḳuz biz

74. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Pāy-ı müzd-i sükūn nedür bilmez
10. ʿĀṣıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz biz

75. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. İremez añа dest-i ṭıfl-ı ümīd
12. Lāne-i ṣāḥsār-ı ʿışḳuz biz

76. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Bārımuz hep metāʿ-ı derd ü belā
14. Kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz biz

77. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Nā-murād-ı zamāneyüz ammā
16. Ne ḳadar kāmkār-ı ʿışḳuz biz

78. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Ḥaẕer ey ʿāfiyet-güzīn-i behişt
18. Nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz biz

79. **biz:**
Gazel 172
Mısra: **20**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
19. Ol ġazālı Meẕāḳī ṣayd itdük
20. Ṣīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz biz

80. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz biz
2. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz biz

81. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz biz
2. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz biz

82. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Çeşm-i nergis gibi bu gülşende
4. Ḳurretü'l-ʿaynı bāġ-ı ʿışḳuz biz

83. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Sāġar-ı mey gibi bu meclisde
6. Gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳuz biz

84. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Pāy-ı merdī-i neşve-i mey ile
8. Çīre-dest-i ayaġ-ı ʿışḳuz biz

85. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Şöyle ser-germ-i şuʿle-i şevḳüz
10. Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳuz biz

86. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Dil-i güm-geşteyi ḳomaz buluruz
12. Rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz biz

87. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Fehm idüp feyż-i ṣıbġatu'l-lāhı
14. Ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳuz biz

88. **biz:**
Gazel 173
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Ey Meẕāḳī bu faṣl-ı dil-keşde
16. Ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz biz

89. **biz:**
Gazel 174
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz ki āvāre-dil-i geşt ü güẕār-ı ʿışḳuz
2. Dāġdār-ı heves-i ṣayd u şikār-ı ʿışḳuz

90. **biz:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

91. **biz:**
Gazel 174
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

92. **biz:**
Gazel 174
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

93. **biz:**
Gazel 174
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz de bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet degülüz
12. Perveriş-yāfte-i dār u diyār-ı ʿışḳuz

94. **biz:**
Gazel 175
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

95. **biz:**
Gazel 175
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Hīç eylemezüz neşve-i ṣahbāya tenezzül
4. Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz

96. **bizde:**-*de*
Gazel 175
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bizde bulunur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
6. Biz ḫāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz

97. **biz:**
Gazel 175
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bizde bulunur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
6. Biz ḫāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz

98. **biz:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ol ʿārız-ı raḥşān ile sen şemʿ-i ḥüsünsün
8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

99. **biz:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz çekmezüz aṣlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

100. **biz:**
Gazel 177
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

101. **biz:**
Gazel 177
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i ṣādī
14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad-pāre-i ʿışḳuz

102. **biz:**
Gazel 177
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

103. **biz:**
Gazel 179
Mısra: **15**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

104. **biz:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḫr ü ne yirdeyüz

105. **biz:**
Gazel 180
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

106. **biz:**
Gazel 180
Mısra: **22**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

107. **biz:**
Gazel 180
Mısra: **23**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḫtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḥaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

108. **biz:**
Gazel 180
Mısra: **24**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḥtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḥaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

109. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz bārìḳa-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

110. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Hep kāse-i meyle oluruz zemzeme-perdāz
10. Biz çînī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz

111. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Rindān-ı sebük-rūḥ iledür ülfetimüz hep
14. Biz dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz

112. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Ḥaşr eylemezüz meylimüzi bir büt-i şūḫa
16. Biz māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriştüz

113. **biz:**
Gazel 185
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Zeyn olsa dāġ-ı naʿl ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

114. **biz:**
Gazel 186
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz berehmen-kīş-i ʿışḳuz bu'l-ʿacebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

115. **biz:**
Gazel 187
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

116. **biz:**
Gazel 187
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

117. **biz:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. ʿĀlem ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda biz henüz
10. Ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫsatuz

118. **biz:**
Gazel 187
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

119. **biz:**
Gazel 189
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
6. Gül-i ümmīdi ḫazān-dīde-i ḥırmān buluruz

120. **biz:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

121. **biz:**
Gazel 190
Mısra: **17**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

122. **biz:**
Gazel 191
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

123. **biz:**
Gazel 191
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

124. **biz:**
Gazel 194
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāneyüz
12. Gülzār-ı ʿışḳı bülbül-i zārından isterüz

125. **biz:**
Gazel 196
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Gelicek cāna ḥayāl-i ḥaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

126. **biz:**
Gazel 196
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḥayāl-i yāra
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

127. **biz:**
Gazel 196
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. N'ola āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Şāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

128. **biz:**
Gazel 197
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz o dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz
12. ʿĀlemüñ ẕevḳ ü şafāsın kederinden bilürüz

129. **biz:**
Gazel 198
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿizārın bilürüz
2. Daḥi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

130. **biz:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile şoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

131. **biz:**
Gazel 198
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ
16. Biz Meẕāḳī gibi sencīde-ʿayārın bilürüz

132. **biz:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

133. **biz:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿizārın bilürüz

134. **biz:**
Gazel 200
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz kim ʿalem-efrāḫte-i selb-i recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

135. **biz:**
Gazel 200
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyuz

136. **biz:**
Gazel 200
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Biz deyr-i maḥabbetde Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳuz
8. Ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyāyuz

137. **biz:**
Gazel 200
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz gerd-i ḫaḳīrüz reh-i vādī-i ṭalebde
10. Āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı ṣabāyuz

138. **biz:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Biz hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem degül miyüz
2. Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem degül miyüz

139. **biz:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

140. **biz:**
Gazel 210
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

141. **biz:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

142. **bizden:**-*den*
Gazel 215
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

143. **biz:**
Gazel 234
Mısra: **15**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Biz köhne-dāġ-ı ḥasreti gülfām eylerüz
16. Elmās-sūdedür nemek-i inṣıbāġ-ı dāġ

144. **biz:**
Gazel 241
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Ḳays-veş āvāre-i ṣaḥrā-yı nūr u miḥnetüz
4. Biz henüz ārām-gīr-i kūh-ı temkīn olmaduḳ

145. **biz:**
Gazel 241
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

146. **biz:**
Gazel 241
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

147. **biz:**
Gazel 252
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

148. **biz:**
Gazel 254
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Şevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-ṣaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

149. **biz:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḫi tertīb-i dīvān eyledük

150. **biz:**
Gazel 255
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

151. **biz:**
Gazel 255
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḥṣat-ı āẕīnesin gördük

152. **biz:**
Gazel 257
Mısra: **26**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle s̱enā-ḫᵛān olabilsek

153. **biz:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

154. **biz:**
Gazel 295
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

155. **biz:**
Gazel 310
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

156. **biz:**
Gazel 310
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

157. **bizden:**-*den*
Gazel 310
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

158. **biz:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḫi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

159. **biz:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫan-dānı
10. Bugün ḳıymet-şināsı-z gevher-i gencīnemüz sensin

160. **biz:**
Gazel 390
Mısra: **15**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-başarı ḥüsn-i ḫitām olsa bize

161. **biz:**
Gazel 393
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

162. **biz:**
Gazel 405
Mısra: **15**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fıtrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

163. **biz:**
Gazel 408
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

164. **bizde:**-*de*
Gazel 438
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

165. **bizde:**-*de*
Gazel 438
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

166. **bizde:**-*de*
Gazel 438
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

167. **biz:**
Gazel 439
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

168. **bizden:**-*den*
Gazel 441
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

169. **bize:**-*e*
Müfret 9
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

170. **bize:**-*e*
Gazel 67
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem kūze-i zemzem ne ṭutar

171. **bize:**-*e*
Gazel 68
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.

7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

172. **bize:**-*e*
Gazel 70
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

173. **bize:** -*e*
Gazel 125
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevs̱eri n'eyler

174. **bize:** -*e*
Gazel 146
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencîne-i Ḳārūn ne belādur

175. **bize:** -*e*
Gazel 160
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize māniʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

176. **bize:** -*e*
Gazel 165
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarṣa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

177. **bize:** -*e*
Gazel 168
Mısra: **11**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı mażmūn kim
12. Cemāl-i şāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

178. **bize:** -*e*
Gazel 172
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Dest-bürd-i ḫazān bize n'eyler
6. Mürg-ı her dem bahār-ı ʿışḳuz biz

179. **bize:** -*e*
Gazel 176
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Kes̱retde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

180. **bize:** -*e*
Gazel 177
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i şādī
14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad-pāre-i ʿışḳuz

181. **bize:** -*e*
Gazel 179
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

182. **bize:** -*e*
Gazel 179
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Eger evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr olsañ
14. Bize keffü'l-ḫaḍībi āsumān-ı rifʿat el virmez

183. **bize:** -*e*
Gazel 179
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

184. **bize:** -*e*
Gazel 180
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥaźārdayuz
2. Bir mā-ḥażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

185. **bize:** -*e*
Gazel 180
Mısra: **7**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ṣad-çeşm-i şūr-ı düşmen es̱er eylemez bize
8. Bir ḳutb-ı nüh-felek gibi evc-i naẓardayuz

186. **bize:** -*e*
Gazel 200
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyuz

187. **bize:** -*e*
Gazel 281
Mısra: **3**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḫnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i ṣafādur keder-i mūm degül

188. **bize:** -*e*
Gazel 389
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

189. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

190. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

191. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Rīş-ḫand-ı ṭarab u feyż-i sirişk-i şādī
6. Girye-i şīşe ile ḫande-i cām olsa bize

192. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ṣaḫn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı lis̱ām olsa bize

193. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

194. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Ṭutsa dünyāyı yine ġulġule-i nūş-ā-nūş
12. Ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām olsa bize

195. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab meclisde
14. Bir niçe serv-ḳad-i kebg-ḫırām olsa bize

196. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. Ḫāl-i ruḫsārları zülf-i siyehkārları
16. Ṣayd-ı murġ-ı ṭaraba dāne vü dām olsa bize

197. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **18**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
17. Hīç biri olmasa rem-ḫurde-i şayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

198. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **22**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

199. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **24**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
23. Lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl olmaz isek
24. Her gice şemʿ-i şebistān-ı menām olsa bize

200. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **26**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

201. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **28**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿişret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḫüsn-i ḫitām olsa bize

202. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **30**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
30. Naẓar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

203. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **32**
Birinci çoğul şahıs zamiri.

31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i ẕī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

204. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **34**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

205. **bize:**
Gazel 389
Mısra: **36**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

206. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

207. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

208. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

209. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bezm-i şām-ı ṭarab u ṣubḥ-dem-i ʿişret içün
6. Mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām olsa bize

210. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Bezmi pür-ṣıyt u ṣadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

211. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

212. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Cümle yārān-ı süḫan-dān-ı miyān-ı meclis
12. Ṣuʿarā-yı süḫan-ārā-yı be-nām olsa bize

213. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

214. **bize:**
Gazel 390
Mısra: **16**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-başarı ḫüsn-i ḫitām olsa bize

215. **bizi:**
Gazel 134
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḫūş-ı keyf-i mül ṣanur

216. **bizi:**
Gazel 187
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Hep yād u āşınā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

217. **bizi:**
Gazel 194
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek ṣanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi naḳş u nigārından isterüz

218. **bizi:**
Gazel 360
Mısra: **9**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest ṣanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

219. **bizi:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

220. **bizüm:**
Gazel 70
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

221. **bizüm:**
Gazel 70
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

222. **bizüm:**
Gazel 96
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

223. **bizüm:**
Gazel 159
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

224. **bizüm:**
Gazel 161
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

225. **bizüm:**
Gazel 282
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür şemer-i nīm-res degül

226. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **1**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

227. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

228. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **4**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
3. İtmez ṣafā-yı sāġar-ı ḫūrşīde iltifāt
4. Ḳıymet-şinās-ı cām-ı girān-māyemüz bizüm

229. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

230. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **8**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

231. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **10**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

232. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **12**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

233. **bizüm:**
Gazel 310
Mısra: **14**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

234. **bizümle:**
Gazel 168
Mısra: **5**
Birinci çoğul şahıs zamiri.
5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda
6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde ʿanḳā-şikāruz biz

235. **bizümle:**
Gazel 168
Mısra: **13**
Birinci çoğul şahıs zamiri.

13. Bizümle kimse meydān-ı süḫanda hemʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

bī-zād-ı deyr:

1. **bī-zād-ı deyr:**
Gazel 187
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bu dünyada zahiresiz/azıksız.
11. Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
12. Bī-zād-ı deyr ki lāzıme-i ṣabr u ṯāḳatuz

Boġdan:

1. **Boġdan'uñ:**-*uñ*
Kaside 12
Mısra: **119**
Boğdan; Romanya'nın Moldavya bölgesine Osmanlı döneminde verilen ad.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

boynı bağlu:

1. **boynı bağlu:**
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boynu bağlı, köle. En aşağı seviyede bulunan köle ve tutsaklar için kullanılan bir ifadedir. Bu tutsaklar, bir yerden başka bir yere götürülürken boyunlarına hayvan misali ip bağlanırdı. Bu tabir, sevdiğine bütün benliğiyle bağlanan âşığın da niteliğidir. Âşığın kendisinin veya gönlünün bağlandığı ip, sevgilinin zülüfleridir.
1. Dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum senüñ
2. Bir boynı bağlu bende-i fermānuñum senüñ

boyunca ḳana gir-:

1. **boyunca ḳana girer:**-*er*
Gazel 424
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyunca kana girmek/batmak.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

boz-:

1. **bozar:**-*ar*
Gazel 202
Mısra: **11**
Bozmak.
11. Tek ü tenhā bozar bir ḥamle ile ḳalb-i ʿuṣṣāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḥtāc-ı cünūd olmaz

Bozcaada:

1. **Bozcaada:**
Kaside 12
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bozcaada.
117. Bozcaada vü Limni gibi iki ḥiṣārı
118. Feṭḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

bölük bölük:

1. **bölük bölük:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Grup grup.
29. At sürince bölük bölük ṭaġılur
30. Ṣaf-ı nīze-zenān cirīdüñden

2. **bölük bölük:**
Kaside 23
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Grup grup.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

böyle:

1. **böyle:**
Rübai 1
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Var ise Meẕāḳī böyle iksīr-i naẓar
4. Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlānādur

2. **böyle:**
Kaside 1
Mısra: **52**
Böyle, bu şekilde.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

3. **böyle:**
Kaside 2
Mısra: **15**
Aynıyla, bu tarzda.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

4. **böyle:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Aynıyla, bu tarzda.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

5. **böyle:**
Tarih 3
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Ḳıymet-i gevher-i z̤ātın ne güzel fehm itdi
10. Böyle olsa olıcaḳ rütbe-i iz̤ʿān u z̤ekā

6. **böyle:**
Tarih 3
Mısra: **26**
Böyle, bu şekilde.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni ṣad-çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

7. **böyle:**
Tarih 3
Mısra: **29**
Böyle, bu şekilde.
29. Böyle niʿme'l-bedeli vālid-i mācid olıcaḳ
30. Oldı pür-berg ü nevā meclis-i dīn ü dünyā

8. **böyle:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Aynıyla, bu tarzda.
5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

9. **böyle:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Aynıyla, bu tarzda.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

10. **böyle:**
Gazel 6
Mısra: **16**
Böyle, bu şekilde.
15. Muṭribā nāyuñ imiş ṣuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

11. **böyle:**
Gazel 6
Mısra: **18**
Böyle, bu şekilde.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḥi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

12. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Aynıyla, bu tarzda.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḥavż-ı pür-āb-ı zülāl

13. **böyle:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Aynıyla, bu tarzda.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

14. **böyle:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. El-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ iseñ
6. Böyle sūz-ı ḥasrete ser-çeşme-i Zemzem fedā

15. **böyle:**
Kaside 7
Mısra: **72**
Böyle, bu şekilde.
71. Baña raḥm eyle görmesün āzār
72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

16. **böyle:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

17. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **44**
Böyle, bu şekilde.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

18. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **141**
Böyle, bu şekilde.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

19. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **152**
Böyle, bu şekilde.
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

20. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **192**
Böyle, bu şekilde.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı s̲enā-ḫ̬ʷāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

21. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **222**
Böyle, bu şekilde.
221. Hemîşe tā ki şehbāzın şalup şāhān-ı şayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

22. **böyle:**
Kaside 8
Mısra: **224**
Böyle, bu şekilde.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

23. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **20**
Böyle, bu şekilde.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẕamet erzānı

24. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **56**
Böyle, bu şekilde.
55. Dest-i feṯḥ ile dilirāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

25. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Böyle, bu şekilde.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilirāne görüp ḥayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

26. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **73**
Böyle, bu şekilde.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

27. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Böyle, bu şekilde.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

28. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Böyle, bu şekilde.
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

29. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Böyle, bu şekilde.
103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām
104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

30. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **156**
Böyle, bu şekilde.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

31. **böyle:**
Kaside 9
Mısra: **164**
Böyle, bu şekilde.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Güy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgānı

32. **böyle:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı gülistān-timsāl
10. Böyle olsa olıcaḳ bāġ-ı güşāde-ezhār

33. **böyle:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Böyle, bu şekilde.
43. Ne dügündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

34. **böyle:**
Kaside 10
Mısra: **59**
Böyle, bu şekilde.
59. Böyle bir sūr-ı ṭarab-pervere şarf-ı himmet
60. Mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār

35. **böyle:**
Kaside 10
Mısra: **62**
Böyle, bu şekilde.
61. Nice şehzāde ki dürr-i ṣadef-i devletdür
62. Böyle olsa olıcaḳ zāde-i ferḫunde-tebār

36. **böyle:**
Kaside 10
Mısra: **66**
Böyle, bu şekilde.
65. Nice şeh vālid-i şehzāde-i pākīze-güher
66. Böyle olsa olıcaḳ silsile-i ḳadr u vaḳār

37. **böyle:**
Kaside 12
Mısra: **35**
Böyle, bu şekilde.
35. Böyle ider evṣāfını ṣad-şevḳ ile taḥrīr
36. Yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne

38. **böyle:**
Kaside 12
Mısra: **141**
Böyle, bu şekilde.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefi silsile-cūyān-ı zamāne

39. **böyle:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Aynıyla, bu tarzda.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

40. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

41. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Böyle, bu şekilde.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

42. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **40**
Böyle, bu şekilde.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

43. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **60**
Böyle, bu şekilde.
59. Var ise iẕn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

44. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Böyle, bu şekilde.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

45. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **79**
Böyle, bu şekilde.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

46. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **86**
Böyle, bu şekilde.
85. Gör nice cilve-nümādur ḫarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

47. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **96**
Böyle, bu şekilde.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güẕāf eyle duʿā
96. Böyle esnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

48. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **97**
Böyle, bu şekilde.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḫüsn-i ḫitāmumda benüm

49. **böyle:**
Gazel 14
Mısra: **14**
Aynıyla, bu tarzda.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

50. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥişāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

51. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Böyle, bu şekilde.
33. Bu tāze eser böyle maġāzī-i cedīde
34. Şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur

52. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Böyle, bu şekilde.
35. Bu şevḳ iledür böyle şeb-āẕīn-i zamāne
36. Kim rūy-ı zemīn reşk-i çerāġān-ı semādur

53. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **67**
Böyle, bu şekilde.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īs̱ār-ı dür-i cūd u saḫādur

54. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **73**
Böyle, bu şekilde.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-ziyādur

55. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **133**
Böyle, bu şekilde.
133. İtmām-ı sitāyiş olıcaḳ böyle gerekdür
134. Kim vāsıṭatü'l-ʿaḳdi dür-i silk-i duʿādur

56. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **135**
Böyle, bu şekilde.
135. Tā böyle ġazālarda olan ʿasker-i İslām
136. Müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-s̱erādur

57. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **138**
Böyle, bu şekilde.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

58. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **141**
Böyle, bu şekilde.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

59. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

60. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: **26**
Böyle, bu şekilde.
25. Tīġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

61. **böyle:**
Kaside 15
Mısra: **97**
Böyle, bu şekilde.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

62. **böyle:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Bir baḫr-i saḫāsın ki olur böyle güşāde
16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

63. **böyle:**
Kaside 16
Mısra: **70**
Böyle, bu şekilde.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

64. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Böyle, bu şekilde.
23. Böyle olsa olıcaḳ nāme-resān-ı iḳbāl
24. Geldi ṣad-müjde ile peyk-i ṣabādan aḳdem

65. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Böyle, bu şekilde.
35. Ḥāṣılı böyle feraḥ-baḫş u ṣafā-güster olur
36. Rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem

66. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **55**
Böyle, bu şekilde.
55. Ṣūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

67. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Böyle, bu şekilde.
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḫi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

68. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Böyle, bu şekilde.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

69. **böyle:**
Kaside 17
Mısra: **137**
Böyle, bu şekilde.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

70. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Böyle, bu şekilde.
87. Böyle bir ḳalʿa daḫi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

71. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **91**
Böyle, bu şekilde.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı fetḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

72. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **106**
Böyle, bu şekilde.
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḫaşemüñ böyle gerek serdārı

73. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **202**
Böyle, bu şekilde.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

74. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **212**
Böyle, bu şekilde.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḫfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẕma dizüp böyle dür-i şehvārı

75. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **224**
Böyle, bu şekilde.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẕar-ı dīḍārı

76. **böyle:**
Kaside 18
Mısra: **238**
Böyle, bu şekilde.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad-fetḥ ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āş̱ārı

77. **böyle:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı kim istemez

78. **böyle:**
Kaside 20
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

79. **böyle:**
Kaside 20
Mısra: **44**
Böyle, bu şekilde.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

80. **böyle:**
Kaside 21
Mısra: **163**
Böyle, bu şekilde.
163. Böyle taʿrīf-i ḥadd-i evṣāfuñ
164. Şeref-i dūdmān-ı maʿnādur

81. **böyle:**
Kaside 21
Mısra: **197**
Böyle, bu şekilde.
197. Tā-be-key böyle ḫod-fürūş olmaḳ
198. Vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnādur

82. **böyle:**
Gazel 22
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Ṭabʿ-ı Me̱ẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

83. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **19**
Böyle, bu şekilde.
19. Böyle terkīb-i dil-güşā olmaz
20. Eylesek puḫte ʿanber-i ḫāmı

84. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **24**
Böyle, bu şekilde.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

85. **böyle:**
Kaside 22
Mısra: **57**
Böyle, bu şekilde.

57. Böyle ẕāt-ı kerîme lâyıḳdur
58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

86. **böyle:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Aynıyla, bu tarzda.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tîr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

87. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

88. **böyle:**
Kaside 23
Mısra: **138**
Böyle, bu şekilde.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānî

89. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Hep tehî-kîsegān-ı nā-kāma
14. Böyle bezl-i direm mübārek-bād

90. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **24**
Böyle, bu şekilde.
23. Ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhîden
24. Böyle vālā-himem mübārek-bād

91. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **27**
Böyle, bu şekilde.
27. Böyle elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim
28. Hem hümāyūn u hem mübārek-bād

92. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **60**
Böyle, bu şekilde.
59. Feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥiyle
60. Böyle muʿciz-raḳam mübārek-bād

93. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **66**
Böyle, bu şekilde.
65. Bülbül-i nev-bahār-ı devletsin
66. Böyle tāze-naġam mübārek-bād

94. **böyle:**
Kaside 24
Mısra: **89**
Böyle, bu şekilde.
89. Böyle düşîzegān-ı efkāra
90. Ḥarem-i muḥterem mübārek-bād

95. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Ki felek böyle pür-sürūr itdi
16. Cān u dil gibi deng ü ḥayrānı

96. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **57**
Böyle, bu şekilde.
57. Böyle manẓūme-i leʾāl-niẓām
58. Kim ola reşk-i naẓm-ı Ḫāḳānî

97. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **64**
Böyle, bu şekilde.
63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāṣ eyle
64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

98. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **72**
Böyle, bu şekilde.
71. Şeh-süvār-ı hüner odur şimdi
72. Ne ʿaceb alsa böyle meydānı

99. **böyle:**
Kaside 25
Mısra: **76**
Böyle, bu şekilde.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārî
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānî

100. **böyle:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Aynıyla, bu şekilde.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

101. **böyle:**
Kaside 27
Mısra: **21**
Böyle, bu şekilde.
21. Böyle elemle n'ola itsem eger
22. Fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār

102. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **25**
Böyle, bu şekilde.
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

103. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Böyle, bu şekilde.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

104. **böyle:**
Kaside 28
Mısra: **62**
Böyle, bu şekilde.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

105. **böyle:**
Gazel 29
Mısra: **11**
Aynıyla, bu tarzda.
11. Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle Meẓāḳī
12. Şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet

106. **böyle:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Aynıyla, bu tarzda.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀşıḳ-ı şūrîde-dil şūrîde-i dîvāne dost

107. **böyledür:**-*dür*
Gazel 33
Mısra: **15**
Aynıyla, bu tarzda.
15. Reşm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

108. **böyle:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Aynıyla, bu tarzda.
7. Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı
8. Girye-i dîde-i ḫūnābe-çekāndur bāʾiş

109. **böyle:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Aynıyla, bu tarzda.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

110. **böyle:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Ey Meẓāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādîde ammā türktāz itmek de güc

111. **böyle:**
Gazel 42
Mısra: **14**
Aynıyla, bu tarzda.
13. Ey Meẓāḳī bī-kilîd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencîne-i esrāra güc

112. **böyle:**
Gazel 49
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.
11. Ey Meẓāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

113. **böyle:**
Gazel 51
Mısra: **6**
Aynıyla, bu tarzda.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

114. **böyle:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Ruḫlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḫased

115. **böyle:**
Gazel 54
Mısra: **12**
Aynıyla, bu tarzda.
11. Ne ḫ̌ān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

116. **böyle:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

117. **böyle:**
Gazel 60
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.

11. Ey Meẕāḳī n’ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

118. **böyle:**
Gazel 63
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n’ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

119. **böyle:**
Gazel 65
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Böyle nev-naḳş-ı Meẕāḳīye hezārān-taḥsīn
16. Bu da pīrāye-i envāʿ-ı fünūnundandur

120. **böyle:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eşer-i naġme-i Dāvūd nedür

121. **böyle:**
Gazel 68
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şināsٍ eyler

122. **böyle:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḥṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

123. **böyle:**
Gazel 69
Mısra: **18**
Böyle, bu şekilde.
17. Ḥaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

124. **böyle:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫᵛāhuñ mıdur

125. **böyle:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessüm olsa da
6. Şehd-i pür-nīş-i firīb ü nūş-ḫand-ı fitnedür

126. **böyle:**
Gazel 75
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

127. **böyle:**
Gazel 76
Mısra: **18**
Böyle, bu şekilde.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü’l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

128. **böyle:**
Gazel 84
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-şuʿūr olur

129. **böyle:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

130. **böyle:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Bülbül hemişe böyle fiġān eylese n’ola
8. Gül gūş-dār-ı nāle vü feryād olur ṣanur

131. **böyle:**
Gazel 102
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

132. **böyle:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

133. **böyle:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Ḥoḳḳa-i laʿl-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḥüsne böyle bir nā-süftedür

134. **böyle:**
Gazel 106
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n’ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

135. **böyle:**
Gazel 111
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

136. **böyle:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Dünyāyı rūşen itse n’ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

137. **böyle:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Ol kemān-ebrū ki böyle tīz-i dest-i ʿişvedür
2. Zaḫm-ı tīr-i ġamzesi mevḳūf-ı şest-i ʿişvedür

138. **böyle:**
Gazel 114
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

139. **böyle:**
Gazel 117
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

140. **böyle:**
Gazel 117
Mısra: **16**
Böyle, bu şekilde.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

141. **böyle:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

142. **böyle:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. N’ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

143. **böyle:**
Gazel 124
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n’eyler

144. **böyle:**
Gazel 131
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. N’ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

145. **böyle:**
Gazel 137
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad-dāġ-ı felāket bir olur

146. **böyledür:**-*dür*
Gazel 138
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Böyledür ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem
6. Zehr-nūşān-ı ġama teng-i şeker virmezler

147. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür

2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

148. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Şanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

149. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

150. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürūr
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

151. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

152. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Bir naẓarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider
10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

153. **böyledür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

154. **böyle:**
Gazel 145
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

155. **böyle:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

156. **böyle:**
Gazel 151
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Böyle hücūm-ı ḫayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

157. **böyle:**
Gazel 152
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

158. **böyle:**
Gazel 158
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

159. **böyle:**
Gazel 162
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

160. **böyle:**
Gazel 163
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

161. **böyle:**
Gazel 163
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

162. **böyle:**
Gazel 166
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

163. **böyle:**
Gazel 179
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

164. **böyle:**
Gazel 186
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı ateşbārımuz

165. **böyle:**
Gazel 187
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

166. **böyle:**
Gazel 188
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Böyle ḳalursa rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter
8. Hem-reng-i laʿl-i nāb olur seng-i ḫāremüz

167. **böyle:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

168. **böyle:**
Gazel 192
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

169. **böyle:**
Gazel 197
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencīneyi böyle güherinden bilürüz

170. **böyle:**
Gazel 199
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḫüsnüñ eşer-i bād-ı bahārın bilürüz

171. **böyle:**
Gazel 203
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

172. **böyle:**
Gazel 209
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler
10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

173. **böyle:**
Gazel 209
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuşşāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

174. **böyle:**
Gazel 209
Mısra: **21**
Böyle, bu şekilde.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aşlā ḥarūn olmaz

175. **böyle:**
Gazel 211
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

176. **böyle:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı şuʿle-pāş ile böyle ḥazīn-nefes

177. **böyle:**
Gazel 212
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

178. **böyle:**
Gazel 216
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.

7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

179. **böyle:**
Gazel 219
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

180. **böyle:**
Gazel 229
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

181. **böyle:**
Gazel 229
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Kimi ḫʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

182. **böyle:**
Gazel 233
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Feżā-yı sīne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle ṣuʿle-güster-i dāġ

183. **böyle:**
Gazel 233
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

184. **böyle:**
Gazel 238
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḥayf

185. **böyle:**
Gazel 243
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīde-ʿayār olmayıcaḳ

186. **böyle:**
Gazel 246
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḥayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

187. **böyle:**
Gazel 247
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

188. **böyle:**
Gazel 249
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

189. **böyle:**
Gazel 250
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫʷārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

190. **böyle:**
Gazel 251
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n'ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫʷānuñum senüñ

191. **böyle:**
Gazel 253
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n'ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

192. **böyle:**
Gazel 257
Mısra: **26**
Böyle, bu şekilde.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle ṣenā-ḫʷān olabilsek

193. **böyle:**
Gazel 264
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

194. **böyle:**
Gazel 264
Mısra: **16**
Böyle, bu şekilde.
15. Āferīn ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza
16. Böyle muʿciz-dem olur ḥüsn-i beyān-ı bülbül

195. **böyle:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḥayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṣār eylesem itlāf degül

196. **böyle:**
Gazel 265
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

197. **böyle:**
Gazel 266
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

198. **böyle:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

199. **böyle:**
Gazel 270
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Ey Meẕāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür göñül

200. **böyle:**
Gazel 271
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

201. **böyle:**
Gazel 278
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

202. **böyle:**
Gazel 282
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür ṣemer-i nīm-res degül

203. **böyle:**
Gazel 285
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẕm-ı sāde degül

204. **böyle:**
Gazel 287
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

205. **böyle:**
Gazel 291
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

206. **böyle:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

207. **böyle:**
Gazel 302
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

208. **böyle:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

209. **böyle:**
Gazel 303
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.

11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

210. **böyle:**
Gazel 303
Mısra: **21**
Böyle, bu şekilde.
21. Böyle ser-geşte-i ḥayreti olurdum şimdi
22. Merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum bilsem

211. **böyle:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Böyle ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat iken
10. Perdedār-ı ferāġdur göñlüm

212. **böyle:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḥaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

213. **böyle:**
Gazel 307
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

214. **böyle:**
Gazel 308
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

215. **böyle:**
Gazel 314
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Bezmimüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
6. Ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem olalum

216. **böyle:**
Gazel 315
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Böyle ṣad-cā ṣuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
6. Sūziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

217. **böyle:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

218. **böyle:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḫāl iken

219. **böyle:**
Gazel 334
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀṣıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

220. **böyle:**
Gazel 336
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

221. **böyle:**
Gazel 337
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḥamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

222. **böyle:**
Gazel 337
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḥayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

223. **böyle:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş ṣuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

224. **böyle:**
Gazel 341
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

225. **böyle:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Böyle, bu şekilde.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i ṣast-ı ümīd
6. Ṣad-ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

226. **böyle:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

227. **böyle:**
Gazel 345
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

228. **böyle:**
Gazel 345
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

229. **böyle:**
Gazel 346
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

230. **böyle:**
Gazel 347
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

231. **böyle:**
Gazel 347
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

232. **böyle:**
Gazel 347
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

233. **böyle:**
Gazel 350
Mısra: **2**
Böyle, bu şekilde.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

234. **böyle:**
Gazel 350
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

235. **böyle:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Böyle, bu şekilde.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

236. **böyle:**
Gazel 356
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

237. **böyle:**
Gazel 358
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

238. **böyle:**
Gazel 363
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

239. **böyle:**
Gazel 364

Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

240. **böyle:**
Gazel 370
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

241. **böyle:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Böyle, bu şekilde.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

242. **böyle:**
Gazel 377
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

243. **böyle:**
Gazel 378
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

244. **böyle:**
Gazel 379
Mısra: **13**
Böyle, bu şekilde.
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

245. **böyle:**
Gazel 381
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

246. **böyle:**
Gazel 387
Mısra: **14**
Böyle, bu şekilde.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḫayāl olur
14. Geldükçe böyle ṣad-dür-i nā-yāb bir yire

247. **böyle:**
Gazel 389
Mısra: **1**
Böyle, bu şekilde.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

248. **böyle:**
Gazel 389
Mısra: **3**
Böyle, bu şekilde.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

249. **böyle:**
Gazel 389
Mısra: **26**
Böyle, bu şekilde.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

250. **böyle:**
Gazel 389
Mısra: **27**
Böyle, bu şekilde.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿişret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

251. **böyle:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

252. **böyle:**
Gazel 397
Mısra: **11**
Böyle, bu şekilde.
11. Ḳıl teraḥḥum böyle bir rind-i tehī-peymāneye
12. İrtiḳāb-ı ẕülm-i ʿarż-ı ihtiyāç itmezse de

253. **böyle:**
Gazel 400
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-gönlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

254. **böyle:**
Gazel 404
Mısra: **18**
Böyle, bu şekilde.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

255. **böyle:**
Gazel 406
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

256. **böyle:**
Gazel 418
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

257. **böyle:**
Gazel 422
Mısra: **17**
Böyle, bu şekilde.
17. Ey Meẕāḳī böyle muʿcīz-naġme-i ʿirfān olur
18. ʿAndelīb-i ḫoş-nevā-yı ṣaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī

258. **böyle:**
Gazel 423
Mısra: **12**
Böyle, bu şekilde.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

259. **böyle:**
Gazel 425
Mısra: **9**
Böyle, bu şekilde.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

260. **böyle:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Böyle, bu şekilde.
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

261. **böyle:**
Gazel 440
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāra Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

262. **böyle:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Böyle, bu şekilde.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

böyle bir:

1. **böyle bir:**
Kaside 8
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

2. **böyle bir:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güẕār

3. **böyle bir:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

4. **böyle bir:**
Kaside 17
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

5. **böyle bir:**
Gazel 180
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
33. Ḥaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

6. **böyle bir:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarzda, bu şekilde.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aşlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

böyle eyler mi idüm:

1. **böyle eyler mi idüm:**
Kaside 17
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde yapar mıydım.
127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerīfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-ābe-i ġam ṭūṭī-i ṭabʿum ebkem

böyle gerek:
1. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

2. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

3. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
3. Ṣuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

4. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

5. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Ṣoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

6. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
9. Cürʿa-efşān-ı farḳ-ı mihr olalum
10. Meclis-i ḳudsiyāne böyle gerek

7. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
11. Saña maḥṣūṣdur bu ṭarz-ı süḥan
12. Reviş-i nāzikāne böyle gerek

8. **böyle gerek:**
Gazel 261
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
13. Ey Meẕāḳī daḥi süḥan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

9. **böyle gerek:**
Gazel 335
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Böyle/bu şekilde olmalı.
13. Meẕāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḥüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

10. **böyle gerekdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Böyle/bu şekilde olmalı.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene ṣaydı medār eyler

böyle ol-:
1. **böyle olmazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 301
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Böyle/bu şekilde olmak.
13. Böyle olmazdum Meẕāḳī nükte-perdāz-ı ḫayāl
14. Sürme-i endişe-i naẓm ile ḫāmūş olmasam

2. **böyle olmazdum:**-*maz, -du, -m*
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Böyle/bu şekilde olmak.
5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḥūş itmesem

bu: (Bu kelime sözlükte 532 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Bu, işaret sıfatı.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

2. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Bu, işaret zamiri.
5. N'ola baḫr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

3. **buña:** -*na*
Gazel 63
Mısra: **12**
Bu, işaret zamiri.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

4. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Bu, işaret sıfatı.
7. N'ola şevḳ-i fasāḫatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

5. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Bu, işaret sıfatı.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

Bu ʿAlī: (TDVİA)
1. **Bu ʿAlī:**
Kaside 13
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ebû Alî el-Hüseyn b. Abdullâh b. Alî b. Sînâ (ö. 428/1037). İslâm Meşşâî okulunun en büyük sistemci filozofu, Ortaçağ tıbbının önde gelen temsilcisi
41. Bir meziyyet mi olur faẓlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

bu dem:
1. **bu dem:**
Gazel 170
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu zaman.
3. Bu dem ḫuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

bu deñlü:
1. **bu deñlü:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

2. **bu deñlü:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i ṣad-çākdandur hep

3. **bu deñlü:**
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

4. **bu deñlü:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

5. **bu deñlü:**
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
9. Meẕāḳī ṣuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

6. **bu deñlü:**
Gazel 58
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

7. **bu deñlü:**
Gazel 73

Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

8. **bu deñlü:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

9. **bu deñlü:**
Gazel 179
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
17. Meẕāḳī būseye ḳāniʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

10. **bu deñlü:**
Gazel 201
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

11. **bu deñlü:**
Gazel 208
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

12. **bu deñlü:**
Gazel 213
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

13. **bu deñlü:**
Gazel 214
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

14. **bu deñlü:**
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

15. **bu deñlü:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

16. **bu deñlü:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
1. Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

17. **bu deñlü:**
Gazel 256
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad-pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

18. **bu deñlü:**
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medḫūş olmasam

19. **bu deñlü:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

20. **bu deñlü:**
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

21. **bu deñlü:**
Gazel 395
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

22. **bu deñlü:**
Gazel 433
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, bu kadar çok.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

bu güne:

1. **bu güne:**
Kaside 8
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, bu kadar.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

2. **bu güne:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
19. Dāyim bu güne ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ
20. Rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām isterin

3. **bu güne:**
Gazel 26
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
11. Bu güne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

4. **bu güne:**
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāṣıḳānedür bāʾiṣ

5. **bu güne:**
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

6. **bu güne:**
Gazel 71
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

7. **bu güne:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu güne şarşar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

8. **bu güne:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu güne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

9. **bu güne:**
Gazel 201
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu güne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

10. **bu güne:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu güne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

11. **bu güne:**
Gazel 262
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

12. **bu güne:**
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḫandur itse n'ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

13. **bu güne:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaẓʿ-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

14. **bu güne:**
Gazel 289
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
15. Meẕāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu güne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

15. **bu güne:**
Gazel 335
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
13. Meẕāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḫüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

16. **bu güne:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

17. **bu güne:**
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

18. **bu güne:**
Gazel 376
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
13. Zihī raḳam-zede taʿvīẕ-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

19. **bu güne:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

20. **bu güne:**
Gazel 414
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

21. **bu güne:**
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu tarz, bu şekil, böyle.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

bu ḳadar:

1. **bu ḳadar:**
Kaside 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

2. **bu ḳadar:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

3. **bu ḳadar:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

4. **bu ḳadar:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

5. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u ṣafā leyl ü nehār

6. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Ṣanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

7. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḫayme-i şāhāne-i pür-naḳş u nigār

8. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
37. Ne dügündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

9. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ feṭḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār

10. **bu ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

11. **bu ḳadar:**
Kaside 18
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endīşeye istiẓhārı

12. **bu ḳadar:**
Kaside 18
Mısra: **203**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

13. **bu ḳadar:**
Kaside 22
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

14. **bu ḳadar:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

15. **bu ḳadar:**
Gazel 65
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḫüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

16. **bu ḳadar:**
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

17. **bu ḳadar:**
Gazel 103
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

18. **bu ḳadar:**
Gazel 116
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

19. **bu ḳadar:**
Gazel 124
Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

20. **bu ḳadar:**
Gazel 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-ṣikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

21. **bu ḳadar:**
Gazel 149
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
11. Mey-i vaṣl olmaz ise dürdī-i ḥasret olsun
12. Bu ḳadar māye-i ṣevḳ-i dil-i nā-şād yeter

22. **bu ḳadar:**
Gazel 157
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
9. Bu ḳadar ʿāṣıḳı sihr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

23. **bu ḳadar:**
Gazel 163
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

24. **bu ḳadar:**
Gazel 200
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. Çoḳ mı bu ḳadar raġbetimüz sūde-i elmās
18. Ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz

25. **bu ḳadar:**
Gazel 206
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
9. Ey āhū-yı vaḥşī bu ḳadar olma remīde
10. Ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz

26. **bu ḳadar:**
Gazel 230
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

27. **bu ḳadar:**
Gazel 264
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi eşer
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

28. **bu ḳadar:**
Gazel 287
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

29. **bu ḳadar:**
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
1. Ey serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül
2. Çoḳdur bu ḳadar cilve-i meydān-ı teġāfül

30. **bu ḳadar:**
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

31. **bu ḳadar:**
Gazel 357
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

32. **bu ḳadar:**
Gazel 382
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

33. **bu ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı dūş-ı ḳıvāmumda benüm

34. **bu ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

35. **bu ḳadar:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

36. **bu ḳadar:**
Gazel 130
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

37. **bu ḳadar:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

38. **bu ḳadar:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

39. **bu ḳadar:**
Gazel 325
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i firāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

40. **bu ḳadar:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar, çok fazla.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

bu kere:
1. **bu kere:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kez, bu defa.
3. Ey āh-ı ḫazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

bu mıdur:
1. **bu mıdur:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu mudur, böyle midir.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

bu mıdur yā:
1. **bu mıdur yā:**
Kaside 12
Mısra: **147**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu mudur ya!
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek şīve-i iẕʿān-ı zamāne

bu ne:
1. **bu ne:**
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nasıl/ne kadar…
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi feth eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

2. **bu ne:**
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nasıl/ne kadar...
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

3. **bu ne:**
Gazel 330
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nasıl/ne kadar...
3. Bu ne ḥikmetdür cünūn iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

bu resme:
1. **bu resme:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, böylece.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

2. **bu resme:**
Gazel 404
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, böyle.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

bu yüzden:
1. **bu yüzden:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu nedenle.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuşşāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

budalā:
1. **budalādur:**-*dur*
Müfret 7
Mısra: **1**
Saf gönüllü.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

2. **budalādur:**-*dur*
Müfret 7
Mısra: **1**
Saf gönüllü.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

3. **budalādur:**-*dur*
Müfret 7
Mısra: **1**
Saf gönüllü.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

4. **budalā:**
Müfret 7
Mısra: **1**
Saf gönüllü.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿālem:
1. **buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dünya sahnesinde âsi kuş.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

bugün:
1. **bugün:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Bugün.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

2. **bugün:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Bu devirde, bu zamanda.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āsār
2. Ki anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

3. **bugün:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Bugün.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güzār

4. **bugün:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Bugün.
83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

5. **bugün:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Bugün.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

6. **bugün:**
Kaside 14
Mısra: **5**
Bugün.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfīḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

7. **bugün:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Bugün.
7. El-minnetü li'l-lāh ki bugün şevḳ ile ʿālem
8. Gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü senādur

8. **bugün:**
Kaside 14
Mısra: **131**
Bugün.
131. Gülzār-ı sitāyişde bugün ṭabʿ-ı Meẕāḳī
132. Bir bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevādur

9. **bugün:**
Kaside 21
Mısra: **137**
Bugün.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

10. **bugün:**
Kaside 23
Mısra: **131**
Bugün.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḥi baña gösterme şām-ı hicrānı

11. **bugün:**
Kaside 28
Mısra: **70**
Bugün.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

12. **bugün:**
Gazel 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bugün.
15. Meẕāḳī-veş bugün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

13. **bugün:**
Gazel 51
Mısra: **11**
Bugün, şimdi.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

14. **bugün:**
Gazel 117
Mısra: **17**
Bugün.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

15. **bugün:**
Gazel 148
Mısra: **15**
Bugün, şimdi.
15. Bezm-i gülde bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳīdür bugün
16. Lāʾübāli bir nedīm-i beẕle-gūy-ı nev-bahār

16. **bugün:**
Gazel 181
Mısra: **11**
Bugün.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

17. **bugün:**
Gazel 182
Mısra: **5**
Bugün.
5. Yek-rengī-i ʿışḳıyla bugün ẓāhir ü bāṭın
6. Bāde-meniş ü sāġar-ı billūr-siriştüz

18. **bugün:**
Gazel 224
Mısra: **9**
Bugün.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

19. **bugün:**
Gazel 255
Mısra: **13**
Bugün.
13. Meẕāḳī'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O şāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

20. **bugün:**
Gazel 273
Mısra: **5**
Bugün.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḫrüñ bāmdādıdur göñül

21. **bugün:**
Gazel 333
Mısra: **10**
Bugün.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫan-dānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

22. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **1**
Bugün.
1. Müjde kim bir rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur bugün
2. Rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur bugün

23. **bugün:**
Gazel 336

Mısra: **2**
Bugün.
1. Müjde kim bir rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur bugün
2. Rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur bugün

24. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Bugün.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

25. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Bugün.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

26. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **8**
Bugün.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

27. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **10**
Bugün.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

28. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **12**
Bugün.
11. Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād kim
12. Devletinde rūy-ı ġabra ḫʷān-ı yaġmādur bugün

29. **bugün:**
Gazel 336
Mısra: **14**
Bugün.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

30. **bugün:**
Gazel 361
Mısra: **6**
Bugün.
5. Maḳdem-i ḫüsrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

31. **bugün:**
Gazel 370
Mısra: **3**
Bugün.
3. Her ṭaraf mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

32. **bugün:**
Gazel 399
Mısra: **13**
Bugün.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad-müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

buhūr:
1. **buḫūr:**
Gazel 103
Mısra: **16**
Tütsü, buhur.
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

būḳalemūn:
1. **būḳalemūn:**
Gazel 129
Mısra: **5**
Bulunduğu yerin rengine giren ve böcek yiyen, sıçan büyüklüğünde bir hayvan.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

bul-:
1. **buldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **18**
Elde etmek, ulaşmak.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

2. **buldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **20**
Elde etmek, ulaşmak.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

3. **bulur:**-*ur*, -
Kaside 8
Mısra: **4**
Bulmak, yakalamak.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

4. **bulursa:**-*ur*, -*sa*
Kaside 12
Mısra: **107**
Bulmak, elde etmek.
107. Bulursa zamānında bulur ḫʷāce-i ʿālem
108. Sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne

5. **bulur:**-*ur*
Kaside 12
Mısra: **107**
Bulmak, elde etmek.
107. Bulursa zamānında bulur ḫʷāce-i ʿālem
108. Sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne

6. **bulmış:**-*mış*
Kaside 12
Mısra: **137**
Elde etmek, ulaşmak.
137. Seyr it eşer-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥe sezā rütbe-i rücḥān-ı zamāne

7. **buldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **43**
Elde etmek, ulaşmak.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i nakḳād olduġın gördük

8. **bulur:**-*ur*
Gazel 21
Mısra: **15**
Bulmak.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

9. **buldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **113**
Elde etmek, ulaşmak.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

10. **bulur:**-*ur*
Kaside 23
Mısra: **152**
Elde etmek, ulaşmak.
151. Olursa ger bu ḳaṣīdem sezā-yı istiḥsān
152. Bulur sözüm şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı

11. **buldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **8**
Bulmak, ulaşmak.
7. İrdi vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā
8. Şām-ı ġam buldı ḥad u pāyānı

12. **buldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **74**
Bulmak, ulaşmak.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḥadd-i imkānı

13. **buldum:**-*du*, -*m*
Kaside 26
Mısra: **14**
Bulmak, ulaşmak.
13. Ben ol ʿarrāf-ı gencīne-güşāyum
14. Ki buldum dilde bir genc-i nihānı

14. **bulur:**-*ur*
Kaside 26
Mısra: **49**
Bulmak, elde etmek.
49. Bulur feyż-i nem-i luṭfıyla her an
50. Neẕāret gülşen-i bāġ-ı emānı

15. **bulursañ:**-*ur*, -*sa*, -*ñ*
Gazel 88
Mısra: **3**
Bulmak, elde etmek, ulaşmak.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

16. **bulamaz:**-*amaz*
Gazel 160
Mısra: **7**
Elde etmek, ulaşmak.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mışra daḥi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

17. **buluruz:**-*ur*, -*uz*
Gazel 173
Mısra: **11**
Bulmak.
11. Dil-i güm-geşteyi ḳomaz buluruz
12. Rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz biz

18. **buluruz:**-*ur*, -*uz*
Gazel 189
Mısra: **2**
Bulmak, ulaşmak, elde etmek.
1. Manṣıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

19. **buluruz:**-*ur*, -*uz*
Gazel 189
Mısra: **4**
Bulmak, görmek.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀṣıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

20. **buluruz:**-*ur*, -*uz*
Gazel 189
Mısra: **6**
Bulmak, görmek.

5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
6. Gül-i ümmīdi ḫazān-dīde-i ḥırmān buluruz

21. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **8**
Bulmak, görmek.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

22. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **10**
Bulmak, görmek.
9. Ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl itdükçe
10. Ejder-i zülf-i girih-gīri nigehbān buluruz

23. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **12**
Bulmak, görmek.
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eser-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

24. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **14**
Bulmak, görmek.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

25. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **16**
Bulmak, görmek.
15. Eser-i girye-i şādī-i viṣāli gör kim
16. Ġonce-i ḳalb-i ḫazīni gül-i ḫandān buluruz

26. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 189
Mısra: **18**
Bulmak, görmek.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eṣʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuña senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

27. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **1**
Bulmak, hissetmek.
1. Cām-ı ṣahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod ẕāʾiḳa-i cān buluruz

28. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **2**
Bulmak, hissetmek.
1. Cām-ı ṣahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod ẕāʾiḳa-i cān buluruz

29. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **10**
Bulmak, görmek.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḫayrān buluruz

30. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **14**
Bulmak.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

31. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **16**
Bulmak, görmek.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

32. **buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **18**
Elde etmek, ulaşmak.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

33. **bulmaya:**-*ma, -ya*
Gazel 278
Mısra: **3**
Bulmak.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẓīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

34. **bulur:**-*ur*
Gazel 288
Mısra: **13**
Bulmak, elde etmek, ulaşmak.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

35. **bulup:**-*up*
Gazel 299
Mısra: **3**
Bulmak, ortaya çıkarmak.
3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
4. Ol tuḫfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

36. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 299
Mısra: **13**
Bulmak.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

37. **bulalum:**-*alum*
Gazel 312
Mısra: **9**
Bulmak.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

38. **bulmış:**-*mış*
Gazel 426
Mısra: **2**
Bulmak, elde etmek.
1. Olmış sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī
2. Bulmış revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī

39. **bulmadum:**-*ma, -du, -m*
Gazel 439
Mısra: **12**
Bulmak, görmek, elde etmek.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eserin reh-güzerinden ġayrı

bu'l-ʿaceb:

1. **bu'l-ʿaceb:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Şaşılacak şey, ilginç.
1. Bu'l-ʿaceb nüsḫa-i esrār-ı nihāndur süḫanüm
2. Kim naẓar-kerde-i ṣāḥib-naẓarāndur süḫanüm

2. **bu'l-ʿaceb:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Şaşılacak şey, acayip.
1. Dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz biz
2. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz biz

3. **bu'l-ʿacebdür:**-*dür*
Gazel 186
Mısra: **1**
Şaşılacak şey, acayip.
1. Biz berehmen-kīş-i ʿışḳuz bu'l-ʿacebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

4. **bu'l-ʿaceb:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Şaşılacak şey, acayip.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḫall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb mażmūn olur çıḳmaz

5. **bu'l-ʿaceb:**
Gazel 304
Mısra: **1**
Şaşılacak şey, acayip.
1. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġdur göñlüm
2. Māye-sūz-ı dimāġdur göñlüm

6. **bu'l-ʿaceb:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Şaşılacak şey, acayip.
5. Bu'l-ʿaceb rind-i ḫāne-ber-dūşum
6. Der ü dīvār n'eydügin bilmem

bu'l-ʿaceb-i şuʿbede-i ʿışḳ-nümā:

1. **bu'l-ʿaceb-i şuʿbede-i ʿışḳ-nümāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk gösteren hokkabazlığın şaşkınlığı.
13. ʿArż eylemede mühre-i dāġ-ı dili yāra
14. Bir bu'l-ʿaceb-i şuʿbede-i ʿışḳ-nümāyuz

bu'l-heves:

1. **bu'l-heves:**
Gazel 282
Mısra: **12**
Her şeye istekli/hevesli.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

bulmaduḳ gitdi:

1. **bulmaduḳ gitdi:**
Gazel 247
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bulmadık gitti, henüz/daha bulamadık.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

bulun-:

1. **bulunur:**-*ur*
Kaside 9
Mısra: **151**
Var olmak, mevcut olmak.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

2. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 69
Mısra: **1**
Var olmak, mevcut olmak.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫsat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

3. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 69
Mısra: **7**
Var olmak, mevcut olmak.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āṣārı var

8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

4. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 164
Mısra: **9**
Olmak.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḥāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

5. **bulunur:**-*ur*
Gazel 175
Mısra: **5**
Var olmak, mevcut olmak.
5. Bizde bulunur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
6. Biz ḥāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz

6. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **1**
Var olmak, mevcut olmak.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

7. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **4**
Var olmak, mevcut olmak.
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

8. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **6**
Var olmak, mevcut olmak.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḥasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

9. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **8**
Var olmak, mevcut olmak.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

10. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **12**
Var olmak, mevcut olmak.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

11. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **14**
Var olmak, mevcut olmak.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir zāyiḳa-i sūd bulunsun

12. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **16**
Var olmak, mevcut olmak.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

13. **bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **18**
Var olmak, mevcut olmak.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

14. **bulunur:**-*ur*
Gazel 382
Mısra: **11**
Bulunmak (kayıp olan bir şey).
11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne gūne bulunur
12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

15. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 391
Mısra: **9**
Var olmak, mevcut olmak.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

16. **bulunmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 425
Mısra: **2**
Bulunmak.
1. Hīç feṯḥ-i bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-ı sitāre bulunmadı

17. **bulunmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 425
Mısra: **4**
Olmak, bulunmak.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

18. **bulunmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 425
Mısra: **8**
Bulunmak, mevcut olmak.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

19. **bulunmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 425
Mısra: **10**
Bulunmak, rast gelmek, mevcut olmak.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

buñ demi: (TS)
1. **buñ deminde:**-*n, -de*
Gazel 150
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı/keder zamanı.
23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

bunca:
1. **bunca:**
Kaside 24
Mısra: **32**
Bu kadar, pek çok.
31. Vey nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm
32. Bunca nāz u niʿam mübārek-bād

2. **bunca:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Bu kadar, böyle, pek çok.
97. Bunca nāz u naʿīm-i gün-ā-gün
98. Ey veliyyü'n-niʿam mübārek-bād

3. **bunca:**
Kaside 25
Mısra: **47**
Bu kadar, pek çok.
47. Var iken bunca menḳabet-gūyı
48. Kim bilür ḳavl-i naġme-sencānı

4. **bunca:**
Kaside 25
Mısra: **70**
Bu kadar, pek çok.
69. Zīver-i silk-i midḥatüñ itdi
70. Cemʿ idüp bunca dürr-i ġalṭānı

5. **bunca:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Pek çok, çok fazla.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫʷāb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʾiş

6. **bunca:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Bu kadar, pek çok.
5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

7. **bunca:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Bu kadar çok.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

8. **bunca:**
Gazel 334
Mısra: **1**
Bu kadar çok.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

bunca dem:
1. **bunca demdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu kadar uzun zamandır.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

bunca zamān:-
1. **bunca zamāndur:**-*dur*
Gazel 250
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nice zamandır, çok zamandır.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

buncılayın: (TS)
1. **buncılayın:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Bunun gibi, böyle.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḥayret alur insānı

2. **buncılayın:**
Kaside 9
Mısra: **71**
Bunun gibi, böyle.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

3. **buncılayın:**
Kaside 9
Mısra: **89**
Bunun gibi, böyle.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir feṯḥüñ
90. Ger niṣār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

4. **buncılayın:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Bunun gibi, böyle.
11. Görmemişdür daḫi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

5. **buncılayın:**
Kaside 10

Mısra: **159**
Bunun gibi, böyle.
159. Tā ki bir buncılayın sūr-ı hümāyūn-āsār
160. Ola ʿālemde ferah-güster-i şahn-ı gülzār

6. **buncılayın:**
Gazel 102
Mısra: **18**
Bunun gibi, böyle.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḥayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

7. **buncılayın:**
Gazel 165
Mısra: **14**
Bunun gibi, böyle.
13. Bezm-i süḥana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

8. **buncılayın:**
Gazel 166
Mısra: **4**
Bunun gibi, böyle.
3. Bildüm göricek şūrīş-i ḫāl-i ruḫ-ı yārı
4. Bir buncılayın fitne-i devr-i ḳamer olmaz

9. **buncılayın:**
Gazel 166
Mısra: **14**
Bunun gibi, böyle.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

bunda: (TS)
1. **bunda:**
Kaside 29
Mısra: **7**
Burada.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

2. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **1**
Burada.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

3. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **2**
Burada.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

4. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **4**
Burada.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

5. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **6**
Burada.
5. Bu ṭarafdur menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
6. Var ise ol āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

6. **bunda:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Burada.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āsārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

7. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **8**
Burada.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āsārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

8. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **10**
Burada.
9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

9. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **12**
Burada.
11. Şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet şimdi budur
12. Māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem bundadur

10. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **14**
Burada.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan şaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

11. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **16**
Burada.
15. Hażret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ʿaḳl-ı kül
16. Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı aʿẓam bundadur

12. **bundadur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **18**
Burada.
17. Ḥaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

13. **bunda:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Burada.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

14. **bunda:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Burada.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

15. **bunda:**
Gazel 137
Mısra: **10**
Burada.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫʷāra ziyāfet bir olur

16. **bunda:**
Gazel 403
Mısra: **15**
Burada.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

bundan özge:
1. **bundan özge:**
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bundan başka.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḫi ʿālemde saʿādet mi olur

bur:
1. **burdı:**-*dı*
Gazel 404
Mısra: **3**
Bükmek, kırmak.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

burc:
1. **burc:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Kale, hisar, sur.
57. Burc u bāzūsını ol ḳalʿa-i āhen-kemerüñ
58. Eyledi zīr ü zeber ṭop-ı şerār-efşānı

burc-ı āfitāb:
1. **burc-ı āfitāb:**
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneş burcu.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

burc-ı ḥamel: (TDES)
1. **burc-ı ḥamele:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Koç burcu. Semanın kuzey yarım küresinde sevr burcu ile süreyya manzumesinin yakınlarında bulunan bir burç.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

burc-ı ḥışn-ı küffār:
1. **burc-ı ḥışn-ı küffāra:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin kalelerinin burcları.
71. Umarın burc-ı ḥışn-ı küffāra
72. Dike zerrīn-livā-yı İslāmı

burc-ı nārī:
1. **burc-ı nārī:**
Kaside 18
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ateşle dolu kale.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaşīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

burc-ı sipihr:

1. **burc-ı sipihre:**-*e*
Gazel 195
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün burcu.
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

burūc-ı ḳalʿa:
1. **burūc-ı ḳalʿaya:**-*ya*
Kaside 19
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kalenin burçları.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

bus id-:
1. **bus idicek:**-*icek*
Gazel 156
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öpmek.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

būs u kenār: (Onay)
1. **būs u kenār:**
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öpme ve kucaklama.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

2. **būs u kenār:**
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öpme ve kucaklama.
3. İnce miyānı ḥalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḥayf

3. **būs u kenāra:**-*a*
Gazel 308
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öpme ve kucaklama.
11. Ruḥṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

4. **būs u kenārında:**-*ın, -da*
Gazel 169
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öpme ve kucaklama.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

būs u kenār-ı yār:
1. **būs u kenār-ı yāra:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi öpme ve kucaklama.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

būse:
1. **būsedür:**-*dür*
Gazel 101
Mısra: **11**
Öpücük.
11. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

2. **būseye:**-*ye*
Gazel 179
Mısra: **17**
Öpücük.
17. Meẕāḳī būseye ḳānīʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

3. **būse:**
Gazel 230
Mısra: **7**
Öpücük.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

4. **būseye:**-*ye*
Gazel 351
Mısra: **13**
Öpücük.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir ẕāyiḳa-i sūd bulunsun

5. **būse:**
Gazel 407
Mısra: **13**
Öpücük.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

būsegeh-i bende vü āzād:
1. **būsegeh-i bende vü āzādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Köle ve hürün/özgürün öptüğü yer.
27. Eyle leb-i taʿẓīm ile dergāhını taḳbīl
28. Ol būsegeh-i bende vü āzādı görürseñ

būse-i laʿl-i leb-i yār:
1. **būse-i laʿl-i leb-i yāra:**-*a*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağından öpme.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu gūne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

būs-ı leb-i dildār:
1. **būs-ı leb-i dildārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **217**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağını öpme.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

buşr-ı bī-kenār:
1. **buşr-ı bī-kenāra:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıyısı olmayan taraf/yön.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayretdür
12. Ne yaña dönse yine buşr-ı bī-kenāra döner

būyā: (Kanar/2, VJY)
1. **būyā:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Güzel koku(lu).
43. Ne düğündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

2. **būyādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **49**
Güzel koku(lu).
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

būy-āşinā-yı kākül:
1. **būy-āşinā-yı kāküli:**-*i*
Gazel 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Perçemin tanıdık güzel kokusu.
3. Būy-āşinā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

būy-ı ʿabīr:
1. **būy-ı ʿabīr:**
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel koku.
3. Gülzārı ṭutdı būy-ı ʿabīr oldı var ise
4. Bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül

būy-ı ʿanber:
1. **būy-ı ʿanberden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anber kokusu.
7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī:
1. **būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nevruzun anber kokusu.
3. Yine virdi meşām-ı cāna şafā
4. Būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī

būy-ı āşinā:
1. **būy-ı āşinā:**
Gazel 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tanıdık/bildik koku.
1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşinā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār:
1. **būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār:**
Kaside 10
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Güzel koku satılan dükkânın kokusu.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

būy-ı ezhār:
1. **būy-ı ezhārın:**-*ın*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çiçeklerin kokusu.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

būy-ı gül:
1. **būy-ı gül:**
Gazel 399
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Gül kokusu.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşâm-ı bülbül
4. Bûy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimâġ oldı yine

bûy-ı gül-âb-ı nev-rûz:
1. **bûy-ı gül-âb-ı nev-rûz:**
Gazel 170
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nevruzdaki gül suyunun kokusu.
5. İtdi nesîm-i ḫoş-dem vaḳf-ı meşâm-ı ʿâlem
6. ʿIṭr-ı buḫûr-ı Meryem bûy-ı gül-âb-ı nev-rûz

bûy-ı gül-i mażmûn:
1. **bûy-ı gül-i mażmûn:**
Gazel 102
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sanatlı ince söz gülünün kokusu.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ârâ seni fikr itdükçe
24. Hep meşâm-ı dile bûy-ı gül-i mażmûn gelür

bûy-ı ḫulḳ:
1. **bûy-ı ḫulḳıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 18
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Huy/karakter mizaç kokusu.
143. Bûy-ı ḫulḳıyla ṣabâ olsa vezân neşr eyler
144. ʿIṭr-ı cân-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭârı

bûy-ı inbisâṭ:
1. **bûy-ı inbisâṭ:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül açıklığı/ferahlık kokusu.
7. Böyle virmezdi meşâm-ı câna bûy-ı inbisâṭ
8. Olsa cennet sünbüli nâyib-menâb-ı ṭurresi

bûy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem:
1. **bûy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem:**
Kaside 10
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Acem'in /İran'ın güzel ve latif kokusu.
43. Ne dügündür bu ki anda ola böyle bûyâ
44. Bûy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatâr

bûy-ı mihr ü vefâdâr:
1. **bûy-ı mihr ü vefâdâr:**
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve vefalının kokusu.
7. Ne bûy-ı mihr ü vefâdâr ne ḳayd-ı bülbül-i zâr
8. O lâle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

bûy-ı müşg-i ter:
1. **bûy-ı müşg-i ter:**
Gazel 376
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Taze misk kokusu.
11. Zihî yerâʿa-i âhû-ḫırâm kim andan
12. Miṣâl-i nâfe virür bûy-ı müşg-i ter nâme

bûy-ı müşgîn-i ġubâr-ı ʿanberîn-i dergeh:
1. **bûy-ı müşgîn-i ġubâr-ı ʿanberîn-i dergehin:**-*in*
Kaside 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Tekkenin anber kokulu tozunun misk gibi kokusu.
23. Bûy-ı müşgîn-i ġubâr-ı ʿanberîn-i dergehin
24. Hem yemîn ü hem şimâle neşr ider bâd-ı şimâl

bûy-ı nev-bahâr:
1. **bûy-ı nev-bahâr:**
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlkbahar kokusu.
1. Lâle micmer yaḳdı yir yir geldi bûy-ı nev-bahâr
2. Tâzelendi dilde dâġ-ı ârzû-yı nev-bahâr

bûy-ı pîrehen:
1. **bûy-ı pîrehen:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gömleğin kokusu.
7. Meh-i Yûsuf-cemâlinden kişi dûr olmasun yoḫsa
8. Meşâm-ı cân-ı ʿâşıḳ ḳanda bûy-ı pîrehen ḳanda

bûy-ı şafâ:
1. **bûy-ı şafâ:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Neşe/huzur kokusu.
13. Nâr-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydâ-yı derûn
14. Yoḳ velî bûy-ı şafâ ʿanber-i ḫâmemde benüm

bûy-ı semen:
1. **bûy-ı semen:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yasemin kokusu.
5. Eser bâd-ı ṣabâ ammâ meşâm-efrûz-ı cân olmaz
6. Şemîm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü bûy-ı semen sensüz

bûy-ı vefâ:
1. **bûy-ı vefâ:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vefa kokusu.
7. Gül-ġoncelerde bûy-ı vefâ olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire âh u enîn ider

bûy-ı zülf-i nigâr:
1. **bûy-ı zülf-i nigâra:**-*a*
Müfret 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/güzelin saçının kokusu.
1. ʿIṭr-ı gîsû-yı yâra ʿışḳ olsun
2. Bûy-ı zülf-i nigâra ʿışḳ olsun

bülbül:
1. **bülbüli:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **33**
Güzel sesli maruf kuş.
33. Bülbüli dem-beste-i ḥayret iden gülzârda
34. Ḫârḫâr-ı reşk-i gül-bâng-i şaġîrümdür benüm

2. **bülbül:**
Kaside 8
Mısra: **87**
Güzel sesli maruf kuş.
87. Ne güstâḫâne bülbül ġonçe-i bâġa nigâh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫûnîn-derûn-ı nevk-i ḫâr eyler

3. **bülbüli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **88**
Güzel sesli maruf kuş.
87. Ne güstâḫâne bülbül ġonçe-i bâġa nigâh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫûnîn-derûn-ı nevk-i ḫâr eyler

4. **bülbül:**
Kaside 8
Mısra: **92**
Güzel sesli maruf kuş.
91. Bu devr içre fiġân ḫod ber-ṭaraf ḫâr-ı taʿaddîden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne âh ü zâr eyler

5. **bülbül:**
Kaside 17
Mısra: **133**
Güzel sesli maruf kuş.
133. Ḫüsrev-i ṭabʿumı bülbül gibi pür-şevḳ eyler
134. Bikr-i fikrüm gibi bir ġonce-leb-i şîrîn-fem

6. **bülbüle:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettâna münâsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandâna münâsib

7. **bülbül:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettâna münâsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandâna münâsib

8. **bülbül:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Güzel sesiyle bilinen kuş, âşık.
9. Meẕâḳî itse n'ola vaṣf-ı ḫüsn-i cânânı
10. Hemîşe bülbül olur menḳabet-serâ-yı bahâr

9. **bülbül:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Güzel sesiyle bilinen kuş, âşık.
7. Gül-ġoncelerde bûy-ı vefâ olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire âh u enîn ider

10. **bülbülüñ:**-*üñ*
Gazel 65
Mısra: **12**
Güzel sesiyle bilinen kuş.
11. Gör gülüñ devr-i bahârında şükûh-ı cârî
12. Bülbülüñ nâleleri ṭâliʿ-i dûnundandur

11. **bülbül:**
Gazel 86
Mısra: **2**
Güzel sesiyle bilinen kuş, âşık.
1. Ol ġonce-dehen bir gül-i ḫandân olacaḳdur
2. ʿÂşıḳları bülbül gibi nâlân olacaḳdur

12. **bülbül:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Güzel sesiyle bilinen kuş.
7. Bülbül hemîşe böyle fiġân eylese n'ola
8. Gül gûş-dâr-ı nâle vü feryâd olur şanur

13. **bülbül:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

14. **bülbüli:**-*i*
Gazel 108
Mısra: **7**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Gül-sitān-ı Rūma nisbet bāġ-ı Mışruñ bülbüli
8. ʿAndelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm olur

15. **bülbül:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Gönül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

16. **bülbül:**
Gazel 117
Mısra: **15**
Güzel sesli maruf kuş.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

17. **bülbül:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Güzel sesli maruf kuş.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

18. **bülbül:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

19. **bülbül:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Güzel sesli maruf kuş.
5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
6. Ki āh itdükçe bülbül şaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

20. **bülbüle:**-*e*
Gazel 127
Mısra: **1**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Ḥased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

21. **bülbül:**
Gazel 127
Mısra: **4**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül fırāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

22. **bülbül:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

23. **bülbül:**
Gazel 152
Mısra: **13**
Güzel sesli maruf kuş.
13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

24. **bülbül:**
Gazel 181
Mısra: **12**
Güzel sesli maruf kuş.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

25. **bülbül:**
Gazel 184
Mısra: **6**
Güzel sesli maruf kuş.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

26. **bülbül:**
Gazel 204
Mısra: **10**
Güzel sesli maruf kuş.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

27. **bülbül:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Bir gül-i nev-ḫīze meftūn olmayan bülbül gibi
8. Eylemez pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda raḳş

28. **bülbül:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

29. **bülbüllerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 229
Mısra: **14**
Güzel sesli maruf kuş.
13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḥaẕ

30. **bülbüller:**-*ler*
Gazel 230
Mısra: **1**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

31. **bülbül:**
Gazel 257
Mısra: **16**
Güzel sesli maruf kuş.
15. Gūş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

32. **bülbül:**
Gazel 275
Mısra: **3**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Ne naġmeler ide bülbül fırāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

33. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **1**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

34. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

35. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **4**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

36. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **6**
Güzel sesli maruf kuş.
5. Gönül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

37. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

38. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **10**
Güzel sesli maruf kuş.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

39. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **12**
Güzel sesli maruf kuş.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

40. **bülbül:**
Gazel 276
Mısra: **14**
Güzel sesli maruf kuş.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

41. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **1**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

42. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

43. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **4**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Seyr itmek içün sīne-i ebkār-ı bahārı
4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

44. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **6**
Güzel sesli maruf kuş.

5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

45. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **8**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Ser-ḥadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

46. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **10**
Güzel sesli maruf kuş.
9. İẕhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

47. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Güzel sesli maruf kuş.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

48. **bülbül:**
Gazel 277
Mısra: **14**
Güzel sesli maruf kuş.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

49. **bülbüle:**-*e*
Gazel 278
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

50. **bülbül:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

51. **bülbül:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Güzel sesli maruf kuş.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

52. **bülbüller:**-*ler*
Gazel 306
Mısra: **7**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

53. **bülbülüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **6**
Güzel sesli maruf kuş.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne gūne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

54. **bülbüli:**-*i*
Gazel 355
Mısra: **3**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

55. **bülbül:**
Gazel 361
Mısra: **3**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Şaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

56. **bülbül:**
Gazel 398
Mısra: **8**
Güzel sesli maruf kuş.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

57. **bülbül:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Güzel sesli maruf kuş.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

58. **bülbülleri:**-*ler, -i*
Gazel 402
Mısra: **4**
Güzel sesli maruf kuş.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-firūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

59. **bülbül:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel sesli maruf kuş.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

bülbül gibi söyled-:
1. **bülbül gibi söyleden:**-*en*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bülbül gibi öttürmek, çok ve güzel konuşturmak.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

bülbül id-:
1. **bülbül idersin:**-*er, -sin*
Gazel 259
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bülbül etmek, bülbül gibi konuşturmak.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

bülbül ol-:
1. **bülbül olur:**-*ur*
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bülbül olmak, çok konuşmaya başlamak.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi güş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

2. **bülbül olur:**-*ur*
Gazel 373
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bülbül olmak, çok konuşmaya başlamak.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

bülbülān-ı hezār-güne naġam:
1. **bülbülān-ı hezār-güne naġam:**
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bülbüllerin bin türlü nağmeleri ezgileri.
7. Yine itdi terennüme āġāz
8. Bülbülān-ı hezār-güne naġam

bülbül-āsā:
1. **bülbül-āsā:**
Müfret 1
Mısra: **2**
Bülbül gibi.
1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

2. **bülbül-āsā:**
Kaside 25
Mısra: **66**
Bülbül gibi.
65. Kim ider ṣaḥn-ı bāġ-ı medḥüñde
66. Bülbül-āsā hezār-ı destānı

bülbül-beçe-i köhne-bahār:
1. **bülbül-beçe-i köhne-bahārum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eski bahardaki bülbül yavrusu.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

bülbüle:
1. **bülbülemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **4**
Şarap, kadeh.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi güş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

bülbül-fiġān:
1. **bülbül-fiġānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **4**
Feryat eden bülbül.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

bülbül-i āşiyān-ı maʿnā:
1. **bülbül-i āşiyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlam yuvasının bülbülü.
13. Dil degül ravża-i derūnumda
14. Bülbül-i āşiyān-ı maʿnādur

bülbül-i āşüfte-ḥāl:
1. **bülbül-i āşüfte-ḥālidür:**-*i, -dür*
Gazel 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Perişan haldeki bülbül.
1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḥālidür göñül
2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḥüsn ü cemālidür göñül

bülbül-i āteş-nefes:
1. **bülbül-i āteş-nefes:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ateş gibi yakan sesi olan bülbül.
3. Bülbül-i āteş-nefes āh-ı şerār-efrūzını
4. Dāne-sūz-ı dām-ı şayyād eylesün nev-rūzdur

bülbül-i bāġ-ı çemen-i rūzgār:
1. **bülbül-i bāġ-ı çemen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zamanın yeşillik bahçesindeki bülbül.
43. Ḫāme-i rengīn-i naġam-güsteri
44. Bülbül-i bāġ-ı çemen-i rūzgār

bülbül-i bāġ-ı ġam:
1. **bülbül-i bāġ-ı ġam:**
Gazel 43

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntü bağının bülbülü.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

bülbül-i Bāġ-ı İrem-i rūzgār:

1. **bülbül-i Bāġ-ı İrem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zamanın İrem bağının bülbülü. İrem: Ad kavmi zamanında Şeddad tarafından cennete benzetilerek yapılan bir bahçe olup Şam'da veya Yemen'de bulunmuş olduğu söylenir.
49. Menḳabe-pīrā-yı gül-i gülşeni
50. Bülbül-i Bāġ-ı İrem-i rūzgār

bülbül-i bāġ-ı sühan:

1. **bülbül-i bāġ-ı süḫandur:**-*dur*
Gazel 275
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz bahçesinin bülbülü.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḫandur itse n'ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

bülbül-i destān-serā:

1. **bülbül-i destān-serā:**
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Destan okuyan/şakıyan bülbül.
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḫamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

bülbül-i destān-serā-yı dil:

1. **bülbül-i destān-serā-yı dil:**
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlün destan söyleyen bülbülü.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

bülbül-i destān-serā-yı mestān:

1. **bülbül-i destān-serā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların destan okuyan/söyleyen bülbülü.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

bülbül-i destān-zen-i evṣāf:

1. **bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ:**-*uñ*
Kaside 10
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Nitelikleriyle/vasıflarıyla destan anlatan/olan bülbül.
115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim
116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

bülbül-i destān-zen-i vaḥdet:

1. **bülbül-i destān-zen-i vaḥdet:**
Kaside 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birliğin hilekâr bülbülü.
7. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i vaḥdet ki henüz
8. Ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur süḫanüm

bülbül-i gūyā:

1. **bülbül-i gūyā:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Söyleyen/konuşan/güzel öten bülbül.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

bülbül-i ḫoş-elḥān:

1. **bülbül-i ḫoş-elḥānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Güzel ve ahenkli öten bülbül.
99. Bāġ-ı fırdevse daḫi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

2. **bülbül-i ḫoş-elḥānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Güzel ve ahenkli öten bülbül.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

bülbül-i ḫoş-lehçe:

1. **bülbül-i ḫoş-lehçe:**
Kaside 17
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Güzel sesli/ötüşlü bülbül.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

bülbül-i ḫoş-nevā:

1. **bülbül-i ḫoş-nevā:**
Gazel 304
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel sesli bülbül.
11. Bülbül-i ḫoş-nevā iken ḫayfā
12. Gerd-i baḫt-ı zāġdur göñlüm

bülbül-i kudsi:

1. **bülbül-i ḳudsiyi:**-*yi*
Gazel 156
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kutsal, mübarek bülbül.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

bülbül-i naġme-ḫʷān-ı maʿnā:

1. **bülbül-i naġme-ḫʷān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Anlam nağmesini okuyan/söyleyen bülbül.
157. Ṣevḳ-i bāġ-ı menāḳıbuñla göñül
158. Bülbül-i naġme-ḫʷān-ı maʿnādur

bülbül-i nālān:

1. **bülbül-i nālāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen bülbül.
1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

bülbül-i nev-bahār-ı devlet:

1. **bülbül-i nev-bahār-ı devletsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Devletin/mutluluğun ilkbaharındaki bülbül.
65. Bülbül-i nev-bahār-ı devletsin
66. Böyle tāze-naġam mübārek-bād

bülbül-i rengīn-terāne:

1. **bülbül-i rengīn-terāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Renkli/güzel şarkı söyleyen bülbül.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

bülbül-i şūrīde:

1. **bülbül-i şūrīde:**
Kaside 16
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Çılgın bülbül.
75. Bir bülbül-i şūrīde olup eyle nümāyān
76. Ṣad-ḫoş-dili her şuʿbe-i ṣavt u naġamuñdan

bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevā:

1. **bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Yüz türlü sesli/ahenkli perişan/tutkun bülbül.
131. Gülzār-ı sitāyişde bugün ṭabʿ-ı Meẕāḳī
132. Bir bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevādur

bülbül-i şūrīde-naġam:

1. **bülbül-i şūrīde-naġam:**
Kaside 17
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âşık/perişan nağmeler söyleyen bülbül.
11. Nice nāme gül-i ṣad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i şūrīde-naġam

2. **bülbül-i şūrīde-naġamdur:**-*dur*
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşık/perişan nağmeler söyleyen bülbül.
5. Ṣevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḫamrā ile şimdi
6. Bezm ehli birer bülbül-i şūrīde-naġamdur

bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:

1. **bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳīdür:**-*dür*
Gazel 148
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mezâkî karakterli bülbül. bkz. Meẕāḳī.
15. Bezm-i gülde bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳīdür bugün
16. Lāʿübāli bir nedīm-i beẕle-gūy-ı nev-bahār

bülbül-i ṭabʿ-ı şūḫ-fıṭratuña:

1. **bülbül-i ṭabʿ-ı şūḫ-fıṭratuña:**-*uñ, -a*
Kaside 24
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İşveli/cilveli mizaclı/yaratılışlı bülbül.
53. Bülbül-i ṭabʿ-ı şūḫ-fıṭratuña
54. Ṣad-gül-i ġonce-fem mübārek-bād

bülbül-i zār:

1. **bülbül-i zār ol:**
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

bülbül-i zār u bī-ḳarār:

1. **bülbül-i zār u bī-ḳarārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Feryat eden ve kararsız/yerinde durmayan bülbül.
1. Ben bülbül-i zār u bī-ḳarārum
2. Ḥasret-keş-i bāġ-ı kūy-ı yārum

bülbül-i zār:
1. **bülbül-i zārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

2. **bülbül-i zārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden bülbül.
11. Biz pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-teräneyüz
12. Gülzār-ı ʿışḳı bülbül-i zārından isterüz

bülbül-naġam:
1. **bülbül-naġam:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Bülbül sesleri.
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

bülend:
1. **bülend:**
Gazel 242
Mısra: **10**
Yüksek, yüce.
9. Saña irmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

2. **bülend:**
Gazel 368
Mısra: **10**
Yüksek, yüce.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eşʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

bülend-eşcār:
1. **bülend-eşcārını:**-*ı, -nı*
Kaside 8
Mısra: **142**
Yüksek/uzun ağaçlar.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

bülend-pāye-i şıyt u şadā-yı mestān:
1. **bülend-pāye-i şıyt u şadā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların ses sadalarının yüksek derecesi.
3. Ṣalā-yı ʿışretüñe māh-ı nev ḳulaḳ çeksün
4. Bülend-pāye-i ṣıyt u ṣadā-yı mestān ol

bün-i mū:
1. **bün-i mūdan:**-*dan*
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Saç dibi, saç kökü.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

1. **bün-i mūyumı:**-*um, -ı*
Gazel 391
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saç dibi, saç kökü.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

bünyād-kün-i ṣabr u sükūn:
1. **bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabır ve sakinliğin binasını yapan.
9. Ṣad-hayf ki bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur
10. Seyl-āb-ı sirişküm ki ḫurūşān-yeme beñzer

bürd:
1. **bürdi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **91**
Bir çeşit çubuklu kumaş, aba.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

2. **bürd:**
Kaside 19
Mısra: **63**
Götürme, götürülmüş.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

bürḳaʿ-figen-i ḥicāb-ı ʿişve:
1. **bürḳaʿ-figen-i ḥicāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz utanmasının peçesini atan.
9. Olsun yine çīre-dest-i ġamze
10. Bürḳaʿ-figen-i ḥicāb-ı ʿişve

bürḳaʿ-i duḫter-i rez:
1. **bürḳaʿ-i duḫter-i rez:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızının/şarabın örtüsü/peçesi.
5. Dil-pesend-i naẓar-ı bāde-perestān olmaz
6. Bürḳaʿ-i duḫter-i rez āl-nikāb olmayıcaḳ

büser-i evvel:
1. **büser-i evvel:**
Kaside 18
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
İlk baş.
109. İtdi iḥyā büser-i evvel ü ḳadr-ı s̱āliş
110. ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer'i maʿreke-i Kerrārı

büşrā leke:
1. **büşrā leke:**
Kaside 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sana müjdeler olsun!
1. Büşrā leke ey āṣaf-ı ẕī-şān-ı zamāne
2. Kim itdi es̱er mühr-i Süleymān-ı zamāne

bütān:
1. **bütān:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Putlar, put kadar güzel sevgililer.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

bütān-ı sīm-sīmā:
1. **bütān-ı sīm-sīmā:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beyaz yüzlü güzeller.
7. Müzeyyen ḳıldı ṣaḥn-ı ʿıydgāhı
8. Perī-peyker bütān-ı sīm-sīmā

büt-ḫāne:
1. **büt-ḫāne:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Put evi, kilise.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

2. **büt-ḫāne:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Put evi, kilise.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

büt-i bī-gāne:
1. **büt-i bī-gāne:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yabancı/aldırmaz/kayıtsız güzel.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

büt-i cilve-nümā:
1. **büt-i cilve-nümā:**
Gazel 308
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cilve gösteren/naz yapan güzel/dilber.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

büt-i fettān-ı zamāne:
1. **büt-i fettān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin fitne çıkaran güzeli.
173. Bir āfet-i devrān büt-i fettān-ı zamāne
174. İtdi dil-i ʿuşşāḳı ṣanem-ḫᵛān-ı zamāne

büt-i ḫoş-peyker:
1. **büt-i ḫoş-peykeri:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlü sevgili.
5. Dilden āgāh oluruz cilve-i ḥüsn-i yāra
6. Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-ṣaneminden bilürüz

büt-i ʿişve-fıṭrat:
1. **büt-i ʿişve-fıṭratuñ:**-*uñ*
Gazel 434
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cilve/işve mizaçlı/yaratılışlı güzel/dilber.
7. Ol büt-i ʿişve-fıṭratuñ tāze-zebān-ı şīvesin
8. Fenn-i maḥabbetüñ nice nükte-ṭırāzı bilmedi

büt-i ʿişveger:
1. **büt-i ʿişvegerüñ:**-*üñ*
Gazel 263
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İşveli, put gibi güzel sevgili.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

büt-i keç-külāh-ı nev:

1. **büt-i keç-külāh-ı nev:**
   Gazel 366
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yeni eğri külahlı güzel/dilber.
   7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
   8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

büt-i lāle-ʿiẕār:

1. **büt-i lāle-ʿiẕār:**
   Gazel 243
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Lâle yanaklı güzel/dilber.
   11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
   12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-ʿiẕār olmayıcaḳ

büt-i meh-peyker:

1. **büt-i meh-peykere:**-*e*
   Gazel 27
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ay yüzlü put/sevgili.
   7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
   8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

büt-i mey-güsār:

1. **büt-i mey-güsār:**
   Gazel 235
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Şarap içen dilber/güzel.
   5. Bir ṣūḫ-ı gül-ʿiẕār u büt-i mey-güsār ile
   6. İrdi dem-i ṣafā-yı gül ü mül ṭaraf ṭaraf

büt-i nā-mihribān-ı maʿnā:

1. **büt-i nā-mihribān-ı maʿnādur:**-*dur*
   Kaside 21
   Mısra: **142**
   Kelime Tipi: -
   Anlamın acımasız/merhametsiz güzeli.
   141. ʿĀṢıḳum ʿāṣıḳum ki maʿṣūḳum
   142. Büt-i nā-mihribān-ı maʿnādur

büt-i nāzik-reftār:

1. **büt-i nāzik-reftār:**
   Kaside 10
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Nazik/kibar yürüyüşlü sevgili/dilber.
   49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā reviṣin
   50. Cilveye geldi ṣanur bir büt-i nāzik-reftār

büt-i perde-nişīn:

1. **büt-i perde-nişīnüm:**-*üm*
   Gazel 440
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Perde arkasındaki güzel.
   1. Ḫaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
   2. Ṣām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

büt-i per-i künişt:

1. **büt-i per-i künişt:**
   Gazel 3
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Yahudilerin havrasının kanatlı putu.
   13. Ol büt-i per-i künişt oldı Meẕāḳī-sirişt
   14. Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

büt-i şemşīr-bāz:

1. **büt-i şemşīr-bāza:**-*a*
   Gazel 232
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Kılıçla oynayan/iyi kılıç kullanan güzel/dilber.
   11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
   12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

büt-i şīvekār:

1. **büt-i şīvekārı:**-*ı*
   Gazel 128
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   İşveli/cilveli sevgili/dilber.
   1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
   2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

büt-i şūḫ:

1. **büt-i şūḫa:**-*a*
   Gazel 125
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   İşveli sevgili/güzel.
   5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
   6. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

2. **büt-i şūḫa:**-*a*
   Gazel 182
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   İşveli sevgili/güzel.
   15. Ḥaşr eylemezüz meylimüzi bir büt-i şūḫa
   16. Biz māyil-i her sīm-ber-i ḥūr-siriştüz

3. **büt-i şūḫı:**-*ı*
   Gazel 350
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   İşveli sevgili/güzel.
   3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
   4. Ol büt-i şūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

büt-i şuʿle-mizāc:

1. **büt-i şuʿle-mizāc:**
   Gazel 397
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Alev/ateş mizaçlı/karakterli güzel/dilber.
   1. Giryeñe raḥm ol büt-i şuʿle-mizāc itmezse de
   2. Olma nevmīd āb ü āteş imtizāc itmezse de

büt-i ṭannāz:

1. **büt-i ṭannāza:**-*a*
   Gazel 6
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Herkesle gönül eğlendiren güzel.
   1. Ey gönül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
   2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

2. **büt-i ṭannāza:**-*a*
   Gazel 81
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Herkesle gönül eğlendiren güzel.
   3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
   4. Yine ey dil naẕaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

büt-i tersā-beçe:

1. **büt-i tersā-beçe:**
   Gazel 352
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Güzel Hıristiyan çocuğu.
   11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
   12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ṣ-ṣanem añılmasun

büt-i zuʿm-ı ḫod-perestān:

1. **büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı:**-*ı*
   Kaside 23
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Kendini beğenmişlerin boş inancının putu.
   103. Ḫoşā yanuñda semiyyī-i tīr-zen-i eşnām
   104. K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı

büt-kede-i küffār:

1. **büt-kede-i küffārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kâfirlerin put evi.
   1. Ḥamdüli'l-lāh ki yine ṣadme-i ʿavn-i bārī
   2. Eyledi zīr ü zeber büt-kede-i küffārı

büt-perestān-ı maḥabbet:

1. **büt-perestān-ı maḥabbet:**
   Gazel 171
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbetin putunu/güzelini sevenler.
   3. Büt-perestān-ı maḥabbet eylemez ol āfetüñ
   4. Ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfirinden iḥtirāz

2. **büt-perestān-ı maḥabbet:**
   Gazel 345
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbetin putunu/güzelini sevenler.
   9. Büt-perestān-ı maḥabbet şevḳ-i zülf-i yār ile
   10. Güft ü gū-yı meyl-i zünnār itmesün yā n'eylesün

büt-şiken-i ḥıṭṭa-i evsān-ı zamāne:

1. **büt-şiken-i ḥıṭṭa-i evsān-ı zamāne:**
   Kaside 12
   Mısra: **124**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın/devrin putlarının memleketindeki putları kıran.
   123. İrḫā-yı ʿinān eyleyicek Erdele ṭoġrı
   124. Ol büt-şiken-i ḥıṭṭa-i evsān-ı zamāne

büt-tırāş-ı nāz:

1. **büt-tırāş-ı nāzdur:**-*dur*
   Gazel 112
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Naz putunu yapan.
   3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
   4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

bütün:

1. **bütün:**
   Gazel 28
   Mısra: **10**
   Bütün, tamamıyla.
   9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
   10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep
2. **bütün:**
   Kaside 28
   Mısra: **49**
   Bütün, tamamıyla.
   49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḫadd-i manṣūra
   50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı ṣūr u ṣer geldi

C

cā-be-cā: (Kanar/2, VJY)

1. **cā-be-cā:**
   Kaside 10
   Mısra: **155**
   Yer yer.
   155. Cā-be-cā sînemi seng-i sitemi itdi siyāh
   156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

2. **cā-be-cā:**
   Gazel 88
   Mısra: **5**
   Yer yer.
   5. Cā-be-cā kūy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
   6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

3. **cā-be-cā:**
   Gazel 94
   Mısra: **7**
   Yer yer.
   7. Cā-be-cā sînemde cānā tāze tāze daġlar
   8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

cādū-yı ġamze:

1. **cādū-yı ġamze:**
   Gazel 25
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Süzgün bakışın büyücüsü/büyülemesi.
   9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
   10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

2. **cādū-yı ġamzelerüñ:**-*ler, -üñ*
   Gazel 72
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Süzgün bakışın büyücüsü/büyülemesi.
   7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
   8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice teshīr bilür

cāh-ı ġulām:

1. **cāh-ı ġulāmumda:**-*um, -da*
   Kaside 13
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Köle derecesi/makamı.
   33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
   34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

cāhilān-ı bī-hüner:

1. **cāhilān-ı bī-hünere:**-*e*
   Kaside 21
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: -
   Yeteneksiz/hünersiz cahiller/bilgisizler.
   113. ʿUnfı ḫod cāhilān-ı bī-hünere
   114. Sitem-i nāgehān-ı maʿnādur

cāhil-i güsiste-dil:

1. **cāhil-i güsiste-dile:**-*e*
   Gazel 294
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Kalbi kırılmış bilgisiz/cahil.
   11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
   12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

cāhil-i ḫod-bīn:

1. **cāhil-i ḫod-bīn:**
   Kaside 22
   Mısra: **95**
   Kelime Tipi: -
   Kendini beğenmiş/bencil cahil/akılsız.
   95. Ḥaddini bilse cāhil-i ḫod-bīn
   96. Yine lāzım olurdı ilzāmı

cām:

1. **cāmı:**-*ı*
   Kaside 6
   Mısra: **9**
   Kadeh.
   9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
   10. Her münevver revzeni neẓẓāregāh-ı bī-miṯāl

2. **cāmumda:**-*um, -da*
   Kaside 13
   Mısra: **1**
   Kadeh.
   1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
   2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

3. **cām:**
   Kaside 15
   Mısra: **38**
   Kadeh.
   37. Deryūzekār-ı meclis-i iḳbālüñüm eger
   38. Mānend-i Cem-zamānede bir cām isterin

4. **cām:**
   Kaside 17
   Mısra: **132**
   Kadeh.
   131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
   132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

5. **cāmını:**-*ı, -nı*
   Gazel 52
   Mısra: **4**
   Kadeh.
   3. Görinen şanma felekde meh-i nev ey sāḳī
   4. Gösterür cāmını erbāb-ı şafāya Cem-i ʿıyd

6. **cām:**
   Gazel 76
   Mısra: **7**
   Kadeh.
   7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
   8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

7. **cāmı:**-*ı*
   Gazel 244
   Mısra: **4**
   Kadeh.
   3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
   4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

8. **cām:**
   Gazel 399
   Mısra: **2**
   Kadeh.
   1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
   2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

cām şun-:

1. **cām şunup:**-*up*
   Gazel 34
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kadeh sunmak.
   1. Bir cām şunup destüme ol keç-küleh-i mest
   2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

cāme:

1. **cāmesin:**-*sin*
   Gazel 68
   Mısra: **10**
   Libas, elbise.
   9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḥasretle
   10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

cāme-ḫᵛāb:

1. **cāme-ḫᵛāb:**
   Gazel 57
   Mısra: **3**
   Yatak.
   3. Senüñle rū-be-rū sîne-be-sîne cāme-ḫᵛāb içre
   4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

2. **cāme-ḫᵛāb:**
   Gazel 301
   Mısra: **8**
   Gecelik, yatak.
   7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
   8. Cāme-ḫᵛāb içre o ṣūḫ ile hem-āġūş olmasam

3. **cāme-ḫᵛāb:**
   Gazel 368
   Mısra: **7**
   Yatak, yatak odası.
   7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir cāme-ḫᵛāb içre
   8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

cāme-i gül-reng:

1. **cāme-i gül-reng:**
   Gazel 23
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gül renkli elbise.
   1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
   2. Bu cilveler ol şîve-i reftāra münāsib

cāme-i gül-ruḫān-ı izʿān:

1. **cāme-i gül-ruḫān-ı izʿānı:**-*ı*
   Kaside 21
   Mısra: **61**
   Kelime Tipi: -
   Anlayışın gül yanaklılarının ipekli elbisesi.
   61. Cāme-i gül-ruḫān-ı izʿānı
   62. Ḥulle-i perniyān-ı maʿnādur

cāme-i himmet:

1. **cāme-i himmetini:**-*i, -ni*
   Kaside 17
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Gayret/çaba elbisesi.
   53. Ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh ki müzeyyen itmiş
   54. Cāme-i himmetini baḫye-i zühd-i Edhem

cāme-i şıḥḥat:

1. **cāme-i şıḥḥat:**
   Gazel 404
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sağlık elbisesi.
   7. Cīhānuñ varlığı bir cāme-i şıḥḥat imiş ancaḳ
   8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

cām-ı āhū-naḳş:

1. **cām-ı āhū-naḳş:**
   Gazel 126
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ceylan resimli kadeh.
   3. O kim bir cām-ı āhū-naḳş ile sāġar alur deste
   4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb şayd-ı şikār eyler

cām-ı bāde:

1. **cām-ı bāde:**
   Gazel 64
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Şarap kadehi.
   9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
   10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

2. **cām-ı bāde:**
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

3. **cām-ı bāde:**
Gazel 256
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

4. **cām-ı bāde:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

cām-ı Cem:
1. **cām-ı Cem:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

2. **cām-ı Cem:**
Gazel 165
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
13. Bezm-i süḫana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

3. **cām-ı Cem:**
Gazel 261
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

4. **cām-ı Cem:**
Gazel 335
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

5. **cām-ı Cem:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
13. Ser-ḫalḳa-i ʿirfānda dil-i ṣāf-ı Meẕāḳī
14. Bir meclis-i şāhānede cām-ı Ceme beñzer

6. **cām-ı Cem:**-*e*
Gazel 176
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
13. Reşk eylemezüz cām-ı Ceme şimdi Meẕāḳī
14. ʿUṣṣāḳ ile peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

7. **cām-ı Cemi:**-*i*
Gazel 218
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki kadehi. bkz. Cem.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

cām-ı Cem-i rūzgār:
1. **cām-ı Cem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zamanın Cem'inin kadehi. bkz. Cem.
21. Kim baḳar āyīne-i İskendere
22. Elde iken cām-ı Cem-i rūzgār

cām-ı cümle meclis-i dīrīne:

1. **cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin:**-*si*, -*n*
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bütün eski meclisin/ortamın kadehi.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

cām-ı dıraḫşān:
1. **cām-ı dıraḫşāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlayan/parlak kadeh.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

2. **cām-ı dıraḫşānı:**-*ı*
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Parlayan/parlak kadeh.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

cām-ı dıraḫşān-ı şabūh:
1. **cām-ı dıraḫşān-ı şabūh:**
Gazel 47
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkinin parlayan/parlak kadehi.
3. Nūr-ı ḫurşīd-i żiyā-güstere hācet mi ḳalur
4. Pertev-endāz olıcaḳ cām-ı dıraḫşān-ı şabūh

cām-ı ḫoş-güvār:
1. **cām-ı ḫoş-güvārın:**-*ın*
Gazel 145
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hoş içimli lezzetli şarap.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

2. **cām-ı ḫoş-güvārını:**-*ı*, -*nı*
Gazel 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hoş içimli lezzetli şarap.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḫoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

cām-ı ḫūrşīd:
1. **cām-ı ḫūrşīd:**
Kaside 18
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi parlayan kadeh.
179. Bezm-i endīşeme sāḳī-i felek ʿarż eyler
180. Cām-ı ḫūrşīd ile şemʿ-i meh-i pür-envārı

2. **cām-ı ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 186
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi parlayan kadeh.
3. Pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū ile
4. Cām-ı ḫūrşīde döner peymāne-i ser-şārımuz

cām-ı lālefām:
1. **cām-ı lālefām:**
Gazel 420
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lâle renkli kadeh, içi kırmızı şarapla dolu kadeh.
9. Şunsun yine Meẕāḳī'ye bir cām-ı lālefām
10. Sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey

cām-ı lāle-reng-i mey:
1. **cām-ı lāle-reng-i mey:**
Gazel 362
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarabın lale renkli kadehi.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gūn-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

cām-ı laʿlīn-i şarāb:
1. **cām-ı laʿlīn-i şarāb:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarabın la'lden yapılmış kadehi.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad-dāne-i mercāna ḥācet ḳalmadı

cām-ı laʿl:
1. **cām-ı laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
La'l renkli/kırmızı kadeh.
5. Müretteb bezm-i ḫüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra ṣunmazsın

cām-ı leb-ā-leb:
1. **cām-ı leb-ā-lebden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu olan kadeh.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

cām-ı leb:
1. **cām-ı lebüñ:**-*üñ*
Gazel 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudak kadehi.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫᵛāhiş-i peymāne-i kevserden el çekdük

2. **cām-ı lebüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Dudak kadehi.
7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

cām-ı maḥabbet:
1. **cām-ı maḥabbet:**
Gazel 281
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kadehi.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

cām-ı memlū:
1. **cām-ı memlū:**
Gazel 380
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dolu kadeh.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

cām-ı mey:
1. **cām-ı mey:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḥtirāḳı var

2. **cām-ı mey:**
Gazel 374
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

3. **cām-ı mey:**
Gazel 413
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

4. **cām-ı mey:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

5. **cām-ı mey:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḫt-i ciger kebāb olur

6. **cām-ı meye:**-*e*
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

7. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

8. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

9. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḫayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

10. **cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

11. **cām-ı meyle:**-*le*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

cām-ı mey-i dil-keş:
1. **cām-ı mey-i dil-keş:**
Gazel 314
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken/alan şarap kadehi.
1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

cām-ı mey-i engūr:
1. **cām-ı mey-i engūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüm şarabı kadehi.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

cām-ı mey-i lālefām:
1. **cām-ı mey-i lālefām:**
Gazel 33
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Lale renkli/kırmızı şarap kadehi.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Alduḳça deste cām-ı mey-i lālefām mest

cām-ı mey-i pür-cūş:
1. **cām-ı mey-i pür-cūş:**
Gazel 326
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Coşku dolu şarap kadehi.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

cām-ı mihr:
1. **cām-ı mihri:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneş kadehi.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

cām-ı mül:
1. **cām-ı mül:**
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi, şarap.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

2. **cām-ı mül:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi, şarap.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı şarāb-ı ḫoş-güvār olsam

cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedā:
1. **cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kederlilere neşe/sevinç veren kadeh.
3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
4. Cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

cām-ı peyġām:
1. **cām-ı peyġāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Haber/bilgi kadehi.
1. Ḥabbeẕā nāme-i nigū-nāmı
2. Dili mest itdi cām-ı peyġāmı

cām-ı raḫşān:
1. **cām-ı raḫşānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan kadeh.
91. Ger olsa maẕhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ mey
92. Dönerdi sāġar-ı ḫurşīde cām-ı raḫşānı

cām-ı ṣahbā:
1. **cām-ı ṣahbā:**
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
3. Destüñde cām-ı ṣahbā ṣahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı ṣuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

2. **cām-ı ṣahbā:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Ḳırılmış cām-ı ṣahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḥayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

3. **cām-ı ṣahbāda:**-*da*

Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Cām-ı şahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod ẕāʾiḳa-i cān buluruz

cām-ı şarāb:
1. **cām-ı şarāb:**
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

2. **cām-ı şarāba:**-*a*
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

3. **cām-ı şarābı:**-*ı*
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

4. **cām-ı şarāb:**
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

cām-ı şarāb-ı erġavānī:
1. **cām-ı şarāb-ı erġavānī:**
Gazel 432
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Erguvan şarabının kadehi.
3. Çoḳ zamāndur fikret-i laʿl-i lebüñle sāḳiyā
4. Destden cām-ı şarāb-ı erġavānī düşmedi

cām-ı şarāb-ı nāb:
1. **cām-ı şarāb-ı nāb:**
Gazel 214
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saf şarap kadehi.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

2. **cām-ı şarāb-ı nāb:**
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saf şarap kadehi.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ:
1. **cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın saf/halis şarabını kadehi.
1. Sāġar-ı mihr olsa da cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ
2. Tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur yine erbāb-ı ʿışḳ

cām-ı şarāb-ı nev-civān:
1. **cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 372
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Genç delikanlının şarap kadehi.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

cām-ı şarāb-ı nev-rūz:
1. **cām-ı şarāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nevruz şarabının kadehi.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

cām-ı şeref:
1. **cām-ı şerefüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Şeref kadehi.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

cām-ı ser-şār:
1. **cām-ı ser-şār:**
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu kadeh.
7. Mest-i teh-cürʿa-nūş-ı medhūşum
8. Cām-ı ser-şār n'eydügin bilmem

cām-ı şevḳ-i dil:
1. **cām-ı şevḳ-i dil:**
Gazel 370
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gönül hevesinin/arzusunun kadehi.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

cām-ı şikeste:
1. **cām-ı şikeste:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kırık kadeh.
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

cām-ı şuʿle-tāb:
1. **cām-ı şuʿle-tāb:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alev gibi parlayan kadeh.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

cām-ı ṭabʿ:
1. **cām-ı ṭabʿuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 49
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Karakter/huy kadehi.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

cām-ı ümīd:
1. **cām-ı ümīd:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit kadehi.
7. Ġayret-i sāġar-ı mihr olsa n'ola cām-ı ümīd
8. Meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem geldi

2. **cām-ı ümīd:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit kadehi.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

3. **cām-ı ümīd:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit kadehi.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

cām-ı ẕeḳan:
1. **cām-ı ẕeḳan:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çene çukurundan kadeh.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı ẕeḳan peymāne

cām-ı ẕeḳan-ı dildār:
1. **cām-ı ẕeḳan-ı dildārı:**-*ı*
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çene çukurundan kadeh.
5. Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dildārı
6. Cem gibi alsa ele ʿāṣıḳ-ı mey-ḫᵛār ḳadeḥ

cām-ı zer:
1. **cām-ı zer:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

2. **cām-ı zer:**
Gazel 402
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḥüñ cām-ı zer eyle

cām-ı zer-nigār:
1. **cām-ı zer-nigārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli kadeh.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

cāmiʿ:
1. **cāmiʿ:**
Kaside 19
Mısra: **23**
Cami.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

cāmiʿ-i ḫüsn:

1. **cāmiʿ-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik camisi.
1. Ḫoşā zīb-i dū-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

cāmiʿ-i ʿışḳ:
1. **cāmiʿ-i ʿışḳum:**-*um*
Kaside 13
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Aşk camisi/ibadethanesi.
73. Cāmiʿ-i ʿışḳum u esrār-ı felek-peydādur
74. Ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḫāmumda benüm

cāmiʿ-i şehr-i dil:
1. **cāmiʿ-i şehr-i dilüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül şehrinin camii.
21. Cāmiʿ-i şehr-i dilüm rūşen-żamīrān-ı ḫayāl
22. Çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḥaṣīrümdür benüm

Cāmī: (TDVİA)
1. **Cāmī:**
Kaside 12
Mısra: **168**
Nûrüddîn Abdurrahmân b. Nizâmiddîn Ahmed b. Muhammed el-Câmî (ö. 898/1492). Molla Câmî olarak da bilinen İranlı meşhur âlim ve şair. Onun "Hint üslûbu" (Sebk-i Hindî) diye anılan şiir akımının ilk öncülerinden biri olduğu ileri sürülmektedir.
167. Mest itdi beni bāde-i naẕmuñ n'ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḫalḳa-i rindān-ı zamāne

2. **Cāmī:**
Kaside 22
Mısra: **90**
bkz. Cāmī.
89. Bezm-i maʿnāda göre ʿışḳ eyler
90. Feyż-i rıṭl-ı girānumı Cāmī

cān:
1. **cān:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Can, gönül, ruh.
21. Ḥāşılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

2. **cāna:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **221**
Can, gönül, ruh.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

3. **cāna:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **44**
Can, gönül, ruh.
43. Fikr-i māʾü'l-ḥayātı evṣāfı
44. Virdi cāna ṣafā-yı rūḥānī

4. **cāna:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **30**
Can, gönül, ruh.
29. Söze gelse leb-i gevher-feşānı
30. Virür cāna ḥayāt-ı cāvidānı

5. **cānuma:**-*um, -a*
Gazel 29
Mısra: **8**
Can, gönül, ruh.
7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

6. **cān:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Can, gönül, ruh.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

7. **cān:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Can, gönül, ruh.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

8. **cāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **1**
Can, gönül, ruh.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

9. **cān:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Can, gönül, ruh.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevşer midür bilmem nedür

10. **cānda:**-*da*
Gazel 107
Mısra: **5**
Can, gönül, ruh.
5. Cānda hevā-yı ṣoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

11. **cāna:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **9**
Can, gönül, ruh.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

12. **cāna:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **2**
Can, gönül, ruh.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

13. **cāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **2**
Can, gönül, ruh.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

14. **cānı:**-*ı*
Gazel 224
Mısra: **5**
Can, gönül, ruh.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

15. **cān:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Can, gönül, ruh.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

16. **cāna:**-*a*
Gazel 239
Mısra: **7**
Can, gönül, ruh.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

17. **cān:**
Gazel 270
Mısra: **13**
Can, gönül, ruh.
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n'ola ḥıfẓ eylesem
14. Ḥoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

18. **cāndan:**-*dan*
Gazel 345
Mısra: **5**
Can, gönül, ruh.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

19. **cān:**
Gazel 372
Mısra: **4**
Can, gönül, ruh.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

20. **cāna:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **4**
Can, gönül, ruh.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

21. **cān:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Can, gönül, ruh.
1. Hep ḥālet-i pür-neşvedür aḥlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

22. **cāna:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **4**
Can, gönül, ruh.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḥūr āyīne

23. **cān:**
Gazel 412
Mısra: **7**
Can, gönül, ruh.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

24. **cānum:**-*um*
Gazel 430
Mısra: **13**
Can, gönül, ruh.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

cān bul-:
1. **cān buldı:**-*dı*
Kaside 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak, hayata dönmek.
9. Tāze cān buldı ʿālem-i fānī
10. Bu şebāb-ı herem mübārek-bād

2. **cān buldı:**-*dı*
Gazel 259
Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**
Canlanmak, hayat bulmak.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāḳ-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

cān eyle-:
1. **cān eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can etmek/eylemek.
5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḫayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

cān ḳurtar-:
1. **cān ḳurtaramaz:**-*amaz*
Kaside 16
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can(ın)ı kurtarmak.
39. Aʿdāya hücūm eylese bir nīze-güẕārun
40. Cān ḳurtaramaz pençe-i şīr-i ecemüñden

cān ol-:
1. **cān olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat bulmak, canlanmak, bir olmak.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

cān ṣoḥbetin id-:
1. **cān ṣoḥbetin idüp:**-*üp*
Kaside 19
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can sohbeti/muhabbeti etmek.
75. İdüp ḫūbān ile cān ṣoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād olduġın gördük

cān u(ile) dil:
1. **cān u dil:**
Kaside 13
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫᵛān-ı ṭaʿāmumda benüm

2. **cān u dil:**
Kaside 25
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
15. Ki felek böyle pür-sürūr itdi
16. Cān u dil gibi deng ü ḥayrānı

3. **cān u dil:**
Gazel 229
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḥaẕ

4. **cān u dil:**
Gazel 364
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuṣūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

5. **cān u dilden:**-*den*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
1. ʿĀṣıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

6. **cān u dili:**-*i*
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

7. **cān ile dil:**
Gazel 228
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ile gönül.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḥaṭ

cān u dil-i düşmen:
1. **cān u dil-i düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşmanın canı ve gönlü.
27. Devr-i felekde cān u dil-i düşmenüñ müdām
28. Pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām isterin

cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrān:
1. **cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılıktan yaralı gönül ve can.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

cān u dil-i merdān:
1. **cān u dil-i merdānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin canları ve gönülleri.
13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

cān u dil-i nā-şād:
1. **cān u dil-i nā-şāda:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutsuz gönül ve can.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

cān u dil-i ʿuşşāḳ:
1. **cān u dil-i ʿuşşāḳ:**
Kaside 12
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlü ve ruhu.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuşşāḳ u dil ü cān-ı zamāne

cān u dil-i zār:
1. **cān u dil-i zār:**
Gazel 204
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gönül ve can.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

cān u göñül:
1. **cān u göñül:**
Gazel 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

2. **cān u göñül:**
Gazel 230
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

3. **cān u göñül:**
Gazel 289
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
7. Ṭutıldı cān u göñül dām-ı miḥnet-i ʿışḳa
8. Olup o ṭurre-i merdüm-şikārdan ġāfil

4. **cān u göñül:**
Gazel 337
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

5. **cān u göñül:**
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Can ve gönül.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

cān vir-:
1. **cān vire:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, ölmek.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

2. **cān virmeden:**-*me, -den*
Kaside 18
Mısra: **219**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, ölmek.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

3. **cān virürken:**-*ür, -ken*
Gazel 340
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek, ölmek.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden ṣaḳın

cānā:
1. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

2. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

3. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

4. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. N'ola baḥr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

5. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

6. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

7. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

8. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

9. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

10. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

11. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḫavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

12. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. ʿİlācı var ise ʿİsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

13. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

14. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

15. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

16. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **14**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaşruñ biz daḫi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

17. **cānā:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḥavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

18. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz cānā

19. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz cānā

20. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

21. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Ne ḳurş-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

22. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

23. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi n'eyleyelüm
10. Derīde kīse-i sūd u ziyānıyuz cānā

24. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

25. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **14**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḥr-i ʿirfānuñ
14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

26. **cānā:**
Gazel 5
Mısra: **16**
Sevgilim, canım, ey dost.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

27. **cānā:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḫāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

28. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

29. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

30. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. ʿAceb midür ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ olsaḳ
4. Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegāneyüz cānā

31. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **6**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. N'ola idersek ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl
6. Hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz cānā

32. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Sevgilim, canım, ey dost.

7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

33. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

34. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Bize cevāhir-i genc-i derūn nihān olmaz
12. Kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḥazāneyüz cānā

35. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **14**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i şarāb-ı şebāneyüz cānā

36. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **16**
Sevgilim, canım, ey dost.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

37. **cānā:**
Gazel 17
Mısra: **18**
Sevgilim, canım, ey dost.
17. Miṣ̄āl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī riyāż-ı ʿirfānda
18. Nihāl-i tāze-zemīn ü zamāneyüz cānā

38. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

39. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

40. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

41. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣ̄āl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

42. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḥayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

43. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Göñül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

44. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vażʿ-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

45. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **14**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

46. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **16**
Sevgilim, canım, ey dost.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḫużūrında
16. Sebük-mīzān-ı şoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

47. **cānā:**
Gazel 18
Mısra: **18**
Sevgilim, canım, ey dost.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫ̆āhişle ruḫ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

48. **cānā:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ gibi cānā
10. Sūzen mi olur zaḫm-ı dil-i zāra münāsib

49. **cānā:**
Gazel 29
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

50. **cānā:**
Gazel 30
Mısra: **13**
Sevgilim, canım, ey dost.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

51. **cānā:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Olsañ n'ola bu ḳāmet-i mevzūn ile cānā
6. Raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet

52. **cānā:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Canım, ey dost.
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

53. **cānā:**
Gazel 57
Mısra: **12**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

54. **cānā:**
Gazel 58
Mısra: **11**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

55. **cānā:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

56. **cānā:**
Gazel 72
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ cānā
4. Dest-i müjgānuñı der-ḳabża-i şemşīr bilür

57. **cānā:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

58. **cānā:**
Gazel 94
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

59. **cānā:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Cānā cemālüñ itme naẕardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

60. **cānā:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül şanur

61. **cānā:**
Gazel 146
Mısra: **11**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

62. **cānā:**
Gazel 149
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa cānā
4. Nīş-i müjgān bedel-i neşter-i faṣṣād yeter

63. **cānā:**
Gazel 158

Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı gūş ider miyüz
2. Gūş-ı dile o gevheri mengūş ider miyüz

64. **cānā:**
Gazel 164
Mısra: **11**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Dīvāne-i ʿışḳuñ olan āşüfteye cānā
12. Gīsū gibi bir silsile-i ḫam-be-ḫam olmaz

65. **cānā:**
Gazel 190
Mısra: **11**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. Maḥrem-i ġamze-i ġammāz olabilsek cānā
12. Müşkil-i rāz-ı dili cümleden āsān buluruz

66. **cānā:**
Gazel 205
Mısra: **4**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḥi cānā gider gelmez

67. **cānā:**
Gazel 212
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

68. **cānā:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger degül cānā
6. Derūn-ı lāle gibi yandı ʿūd-ı micmer-i dāġ

69. **cānā:**
Gazel 247
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫ͟ʸāhiş-i peymāne-i kevs̲erden el çekdük

70. **cānā:**
Gazel 248
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

71. **cānā:**
Gazel 250
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫ͟ʸārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

72. **cānā:**
Gazel 258
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḥi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

73. **cānā:**
Gazel 280
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Nice taḳrīr ideyin z̲evḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫ͟ʸāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

74. **cānā:**
Gazel 289
Mısra: **11**
Sevgilim, canım, ey dost.
11. O nūş-ḫand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

75. **cānā:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

76. **cānā:**
Gazel 328
Mısra: **10**
Sevgilim, canım, ey dost.
9. Çoḳ kimse Mez̲āḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

77. **cānā:**
Gazel 330
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

78. **cānā:**
Gazel 331
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḥi ne gelür ʿāşıḳ-ı nā-çāruñ elinden

79. **cānā:**
Gazel 343
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemīşe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

80. **cānā:**
Gazel 368
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā firāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

81. **cānā:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

82. **cānā:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Sevgilim, canım, ey dost.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

83. **cānā:**
Gazel 381
Mısra: **3**
Sevgilim, canım, ey dost.
3. Olup gül gül ʿiz̲āruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

84. **cānā:**
Gazel 395
Mısra: **7**
Sevgilim, canım, ey dost.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

85. **cānā:**
Gazel 419
Mısra: **5**
Sevgilim, canım, ey dost.
5. Dil-i ṣad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

cāna kār eyle-/it-: (ADS)
1. **cāna kār eylerdi:**-*r*, -*di*
Gazel 302
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana yetmek, içine işlemek.
7. Cāna kār eylerdi zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ
8. Şevḳ-i vuṣlatla ġam-ı hicri ferāmuş itmesem

2. **cāna kār itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **191**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok etkilenmek, derinden hissetmek.
191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

3. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 384
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok etkilenmek, derinden hissetmek.
13. Mez̲āḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

4. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 404
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok etkilenmek, derinden hissetmek.
15. Firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān cāna kār itdi
16. Esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr olmasun kimse

5. **cāna kār itse:**-*se*
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok etkilenmek, derinden hissetmek.
13. Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret
14. Ḳalmasa tende z̲errece ḳuvvet

cānān(e):
1. **cānān:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Sevgili, maşuk, dost.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşınādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

2. **cānān:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Sevgili, maşuk, dost.
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

3. **cānānla:**-*la*
Gazel 119
Mısra: **2**
Sevgili, maşuk, dost.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür

2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

4. **cānāna:**-*a*
Gazel 204
Mısra: **1**
Sevgili, maşuk, dost.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

5. **cānāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **13**
Sevgili, maşuk, dost.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḥ bezm-i Süleymāna virilmiş

6. **cānāna:**-*a*
Gazel 224
Mısra: **5**
Sevgili, maşuk, dost.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

7. **cānān:**
Gazel 400
Mısra: **7**
Sevgili, maşuk, dost.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-göñlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

8. **cānāna:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **11**
Sevgili, maşuk, dost.
11. Meded ṣunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

9. **cānāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **7**
Sevgili, maşuk, dost.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

10. **cānāne:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Sevgili, maşuk, dost.
1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḫuṣūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

11. **cānāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **4**
Sevgili, maşuk, dost.
3. O bir şırça-serā-yı lāle-gūn ferş-i temāşādur
4. Ḫayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

12. **cānāne:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Sevgili, maşuk, dost.
1. Göñül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

cānāne ṣan-:
1. **cānāne ṣanur:**-*ur*
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgili sanmak/zannetmek.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

cān-güdāz:
1. **cān-güdāz:**
Gazel 62
Mısra: **3**
Can eriten.
3. Derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

cānı aġzına gel-:
1. **cānı aġzına geldi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyük bir felaket veya tehlike karşısında ölecekmiş gibi bir korkuya kapılma, aşırı duygulanmak, çok heyecanlanmak.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilīrāne görüp ḫayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

cān-ı ʿazīz:
1. **cān-ı ʿazīzümsin:**-*üm, -sin*
Gazel 57
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aziz can.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

cān-ı dü-cihān:
1. **cān-ı dü-cihān:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki dünyadaki can.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

cān-ı maʿnā:
1. **cān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlamın canı/ruhu.
7. Nice dil rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām
8. Maʿnī-i cān u cān-ı maʿnādur

cānib:
1. **cānibe:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **29**
Taraf, yön.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad-ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

cānib-i baḥr:
1. **cānib-i baḥre:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Deniz tarafı/yönü.
107. Ḫūn-ı küffārı idüp cānib-i baḥre cārī
108. Ḫurde-mercāna döner rīg-i leb-i sāḥil-i yem

cānib-i firdevs:
1. **cānib-i firdevse:**-*e*
Gazel 270
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Firdevs/cennet tarafı/yönü.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

cānib-i Ḥaḳ:
1. **cānib-i Ḥaḳ:**
Kaside 18
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Hak/Allah tarafı/canibi.
119. Baḫş-i ʿilm olsa ḫużūrında taʿaṣṣub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

2. **cānib-i Ḥaḳ'dan:**-*dan*
Kaside 17
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Hak/Allah tarafı/canibi.
89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

cānib-i sāye-i İlāhī:
1. **cānib-i sāye-i İlāhīʾden:**-*den*
Kaside 24
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İlahi gölgenin/korumanın yönü/tarafı.
25. Cānib-i sāye-i İlāhīʾden
26. Bu kemāl-i kerem mübārek-bād

cā-nişīn-i peder:
1. **cā-nişīn-i peder:**
Tarih 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Babasının yerine geçen/oturan.
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefin
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

cānlar bağışla-:
1. **cānlar bağışlar:**-*r*
Gazel 191
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek, büyük güç ve destek vermek.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḥāṣılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ṣānī beslerüz

cānlar fedā:
1. **cānlar fedā:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birisi veya bir şey uğruna canını verebilme özverisi.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

cānlar vir-:
1. **cānlar virür:**-*r*
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok istemek, canını ortaya koymak.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür
6. Şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

cān-perdāz-ı cānān:
1. **cān-perdāz-ı cānānum:**-*um*
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye can veren.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

cān-perver:
1. **cān-perver:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Ruh besleyen, gönül açan.

1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevs̱er midür bilmem nedür

cān-perver-i cān u dil:
1. **cān-perver-i cān u dil:**
Gazel 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül bağışlayan/veren.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

cār eyle-:
1. **cār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **156**
Kelime Tipi: **Deyim**
Komşu etmek.
155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
156. Ḫıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

cārī:
1. **cārīdür:**-*dr*
Kaside 17
Mısra: **79**
Etkin, yürürlükte.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

2. **cārī:**
Gazel 356
Mısra: **12**
Akan.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

cārī eyle-/id-/ḳıl-:
1. **cārī eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 213
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akmak.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

2. **cārī idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

3. **cārī idüp:**-*üp*
Kaside 17
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
107. Ḫūn-ı küffārı idüp cānib-i baḥre cārī
108. Ḫurde-mercāna döner rīg-i leb-i sāḥil-i yem

4. **cārī ḳıl:**
Gazel 262
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

cārī ol-:
1. **cārī ola:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçerli olmak, yürürlükte olmak, sürmek.
107. Ol iki ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ
108. Ola cārī hemīşe aḥkāmı

2. **cārī ola:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçerli olmak, yürürlükte olmak, sürmek.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārī
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānī

3. **cārī oldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıp gitmek, geçerli olmak.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

4. **cārī oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akmak.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

5. **cāri olurdı:**-*ur*, -*dı*
Kaside 27
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıp gitmek, geçmek.
65. Şām ü seḥer cāri mi olurdı hīç
66. Fülk-i S̱üreyyā resen-i rūzgār

6. **cārī olurdı:**-*ur*, -*dı*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akmak.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

7. **cārī olursa:**-*ur*, -*sa*
Kaside 25
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçerli/yürürlükte olmak.
51. Çün vekīl-i Sikender-i vaḳtdür
52. N'ola cārī olursa fermānı

cārūb it-:
1. **cārūb itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süpürge etmek.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

cāsūs-ı maḥabbet:
1. **cāsūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin casusu/hafiyesi.
11. Ḳorḳum bu ki vāḳıf ola rāz-ı dil-i zāra
12. Ol ġamze-i cādū gibi cāsūs-ı maḥabbet

cāvidān:
1. **cāvidān:**
Gazel 398
Mısra: **16**
Ebedi, sonsuz.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān şanma

cāy-nişest-i ʿişve:
1. **cāy-nişest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İşve/naz yerinde oturan.
7. Bezm-i ṣahbāya gelüp nāz eylesün ol şīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

cāygā(e)h:
1. **cāygāhın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **86**
Yer, mevki.
85. İdelden şaḥn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

2. **cāygehüm:**-*üm*
Kaside 13
Mısra: **23**
Yer, mevki.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

cāygeh-i mest:
1. **cāygeh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun yeri.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

cāy-ı āsāyiş:
1. **cāy-ı āsāyiş:**
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Huzurlu bir yer.
9. Göñül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

cāy-ı bülend-eyvān:
1. **cāy-ı bülend-eyvānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yüksek köşkün yeri.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

cāy-ı ferāġat:
1. **cāy-ı ferāġat:**
Gazel 312
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dinlenme/huzur yeri.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

cāy-ı feraḥ-güster:
1. **cāy-ı feraḥ-güster:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Huzur veren yer.

3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

cāy-ı fetḥü'l-bāb-ı maḳṣad:
1. **cāy-ı fetḥü'l-bāb-ı maḳṣad:**
Gazel 247
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Maksadın/amacın fetih kapısının yeri/makamı.
11. Felekde cāy-ı fetḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

cāy-ı ḳarār:
1. **cāy-ı ḳarārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karar kılınacak, duracak yer.
1. Göñül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i ṣuʿlebārı āteşdür

2. **cāy-ı ḳarārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Karar kılınacak, duracak yer.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

cāy-ı meserret:
1. **cāy-ı meserret:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sevinç/şenlik yeri.
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḫayme-i şāhāne-i pür-nakş u nigār

cāy-ı murġ-ı dāne:
1. **cāy-ı murġ-ı dāne:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tane (yiyen) kuşun yeri.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

cāy-ı penāh:
1. **cāy-ı penāh:**
Gazel 267
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sığınacak/sığınma yer(i).
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

1. **cāy-ı penāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sığınacak/sığınma yer(i).
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eşer ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

cāy-ı pür-ṭarab:
1. **cāy-ı pür-ṭarab:**
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlence dolu yer.
7. Bezm-i ṣahbāya gelüp nāz eylesün ol şīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

cāy-ı rāḥat:
1. **cāy-ı rāḥat:**
Gazel 273
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rahat/huzur yeri.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫᵛāhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur göñül

cāy-ı rāḥat-efzā:
1. **cāy-ı rāḥat-efzāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Rahat artıran yer.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

cāy-ı şafā:
1. **cāy-ı şafā:**
Gazel 351
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/keyif yeri.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

2. **cāy-ı şafā:**
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/keyif yeri.
1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

cāy-ı teferrüc:
1. **cāy-ı teferrüc:**
Gazel 364
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gezinme/dolaşma yeri.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

cāy-ı telāḳī:
1. **cāy-ı telāḳī:**
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Buluşma yeri.
7. Tefriḳa ṣaldı felek ṣoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

cāyiz:
1. **cāyizdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **143**
Uygun, yerinde.
143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

2. **cāyizdür:**-*dür*
Kaside 23
Mısra: **13**
Uygun, yerinde.
13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

3. **cāyizdür:**-*dür*
Gazel 193
Mısra: **5**
Uygun, yerinde.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr:
1. **cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr:**
Kaside 18
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Makamın/huzurun yüceliğine uygun.
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr ise eger eşʿārı

cāy-nişīn-i Cem:
1. **cāy-nişīn-i Cemdür:**-*dür*
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cem'in yerinde oturan, Cem'in vekili. bkz. Cem.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

cāzibe:
1. **cāzibe:**
Gazel 369
Mısra: **4**
Alım, alımlılık, çekicilik.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

cāzibe-i ʿışḳ:
1. **cāzibe-i ʿışḳını:**-*ı, -nı*
Kaside 14
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Aşkın cazibesi/çekiciliği.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḫi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

cāzibe-i mihr-i ruḫ:
1. **cāzibe-i mihr-i ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağın güneşinin/aydınlığının çekiciliği.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i ṣafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

cebel-i Ḳāf:
1. **cebel-i Ḳāf:**
Kaside 17
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Kaf Dağı.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaṣīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

2. **cebel-i Ḳāf:**
Kaside 18
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Kaf Dağı.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

3. **cebel-i Ḳāf'ı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kaf Dağı.
21. Güyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

cebhe-i ehl-i niyāz:
1. **cebhe-i ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yalvaranların/dua edenlerin alnı/yüzü.

5. Vācib olmaz ḫūn-ı ḥasretle vużū-sāz olmadın
6. Cebhe-i ehl-i niyāza secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ

cebhe-i ṭabʿ-ı Mezāḳī:

1. **cebhe-i ṭabʿ-ı Mezāḳī:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin karakterinin/mizacının yüzü/alnı. bkz. Mezāḳī.
9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Mezāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
10. Āb ü tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

cebīn-i bikr-i fikr:

1. **cebīn-i bikr-i fikrüm:**-*üm*
Kaside 8
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Fikrimin/hayalimin el değmemiş/yepyeni alnı.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda muẕṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iẕṭırār eyler

cebīn-i ḥasret:

1. **cebīn-i ḥasreti:**-*i*
Gazel 262
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem alnı.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Şarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

cebīn-i nāz-ı dil-ber:

1. **cebīn-i nāz-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin nazının/cilvesinin alnı.
7. Bu neşveyle n'ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
8. Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫūydur bu

cebīn-i şādī-i dil:

1. **cebīn-i şādī-i dilde:**-*de*
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül mutluluğunun alnı.
5. Cebīn-i şādī-i dilde bu çīn-i ġam n'eyler
6. Güşāde-ḫāṭır-ı ḫurrem-liḳā-yı mestān ol

cebīn-mālīde:

1. **cebīn-mālīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **18**
Alnını süren, yüz süren.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫ̆āhişle ruḥ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

cebīre-bendī-i luṭf:

1. **cebīre-bendī-i luṭfuyla:**-*u, -yla*
Kaside 8
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kırık ve çıkık olan bir uzva bağlanan tahtaların yardımı.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

cebr:

1. **cebr:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Zorlama, zor kullanma, zor.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

cebr-i inkisār:

1. **cebr-i inkisār:**
Kaside 8
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kırılmaya/gücenmeye zorlama.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

cefā:

1. **cefāsı:**-*sı*
Gazel 221
Mısra: **8**
Eziyet, sıkıntı, acı.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

2. **cefā:**
Gazel 242
Mısra: **5**
Eziyet, sıkıntı, acı.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

cefā it-:

1. **cefā itmege:**-*meg, -e*
Gazel 385
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet etmek.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuṣṣāḳ-ı dil-efgāra hele

cefā vü cevr:

1. **cefā vü cevrine:**-*i, -ne*
Gazel 127
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eziyet ve azap.
15. Sipihrüñ eyle taḥammül cefā vü cevrine kim
16. Telāfī-i sitem-i bī-şumārı bāḳīdür

cefā-yı dil-ārā:

1. **cefā-yı dil-ārām:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül dinlendirenin/alanın eziyeti/zulmü.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile ṣafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

cefā-yı seyl-ḫor-ı mevc-i ḫūn:

1. **cefā-yı seyl-ḫor-ı mevc-i ḫūn:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kan dalgası selini içenin sıkıntısı/derdi.
3. O kim şināver-i baḥr-i dem-i sirişk olmaz
4. Cefā-yı seyl-ḫor-ı mevc-i ḫūn nedür bilmez

cehd eyle-:

1. **cehd eyleyelüm:**-*yelüm*
Gazel 314
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çalışıp çabalamak/uğraşmak.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẕhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

cehl:

1. **cehl:**
Kaside 12
Mısra: **147**
Bilgisizlik, cahillik.
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek şīve-i iẕʿān-ı zamāne

Celāleddin-i Vānī: (TDVİA)

1. **Celāleddin-i Vānī:**
Kaside 8
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vâiz ve müfessir. (ö. 1096/1685).
127. Edīb-i fāżıl u kāmil Celāleddin-i Vānī kim
128. Dür-i pāk-i kelāmın ḳurṭa-i gūş-ı kibār eyler

Celālī: (TDVİA)

1. **Celālī:**
Kaside 12
Mısra: **3**
Celâlî isyanları 16. ve 17. yüzyıllarda, Osmanlı yönetimindeki Anadolu'da Yavuz Sultan Selim döneminde başlayan ve IV. Mehmed dönemine kadar devam eden zaman zarfında devlete karşı, ekonomik, sosyal, askeri ve siyasi nedenlerle ayaklananlara verilen addır. "Celâl'e mensup" anlamına gelen Celâlî tabiri, 16. yüzyıl başlarında (1519) isyan eden Bozoklu Şeyh Celâl'le ilgilidir. Celâlî isyanları başlangıçta, Osmanlı idaresinden memnun olmayan zümrelerin ve Şii eğilimli Türkmen gruplarının Safeviler'in de tahrikiyle devlete baş kaldırmaları şeklinde ortaya çıkmış, 16. yüzyılın sonlarından itibaren büyük bir mesele halini alarak değişik bir mahiyet kazanmıştır.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

celb-i nefʿ:

1. **celb-i nefʿ:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Faydayı/yararı kendine çekme.
53. Niẕām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i mażārr eyler

celb-i şevḳ:

1. **celb-i şevḳ:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşeye/arzuya çekme.
3. Ne celb-i şevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

cellād olduġın gör-:

1. **cellād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cellat olduğunu görmek.
9. Ḳarışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

celūdārān:

1. **celūdārān:**
Kaside 8
Mısra: **99**
Latifeciler, şakacılar.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla

100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

Cem: (Pala)

1. **Cemūñ:**-*üñ*
   Kaside 19
   Mısra: **78**
   İran'da "Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü hükümdarı olup İran mitolojisine göre yedi yüz yahut bin yıl yaşamıştır. İran edebiyatı vasıtasıyla Klasik Türk Edebiyatında oldukça sık kullanılan bir mazmun olarak Cem veya Cemşid şarabın mucidi olarak kabul edilmekte ve divan şiirinde daha çok şarapla ve meclisle birlikte anılmaktadır. Bunun yanında Cem/Cemşid; hükümdarlığı ve İskender'in aynası gibi her yeri gösteren kadehi (câm-ı Cem) ile divan şiirinde sıkça anılmaktadır.
   77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
   78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

2. **Cem:**
   Kaside 20
   Mısra: **3**
   bkz. Cem.
   3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
   4. Cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

3. **Cem:**
   Gazel 27
   Mısra: **4**
   bkz. Cem.
   3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
   4. Cem gibi ḥükm idelüm biz daḫi baḥr u bere hep

4. **Cem:**
   Gazel 48
   Mısra: **6**
   bkz. Cem.
   5. Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dildārı
   6. Cem gibi alsa ele ʿāṣıḳ-ı mey-ḫᵛār ḳadeḥ

5. **Cem:**
   Gazel 202
   Mısra: **9**
   bkz. Cem.
   9. Yine Cem gelse de beẕl-i ṣarāb-ı bezm-i luṭf itse
   10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

6. **Cem:**
   Gazel 265
   Mısra: **5**
   bkz. Cem.
   5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
   6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

7. **Cem:**
   Gazel 314
   Mısra: **1**
   bkz. Cem.
   1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
   2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

8. **Cem:**
   Gazel 321
   Mısra: **2**
   bkz. Cem.
   1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
   2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

9. **Cem:**
   Gazel 417
   Mısra: **2**
   bkz. Cem.
   1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
   2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

Cem-i ʿıyd:

1. **Cem-i ʿıyd:**
   Gazel 52
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Bayramın Cem'i. bkz. Cem.
   3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
   4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

cemʿ:

1. **cemʿ:**
   Kaside 23
   Mısra: **121**
   Toplama, bir araya getirme.
   121. Dü-dest-i luṭf u kerem birle cemʿ ü mecbūr it
   122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

cemʿ id(t)-:

1. **cemʿ idüp:**-*üp*
   Kaside 25
   Mısra: **70**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Toplamak, bir araya getirmek.
   69. Zīver-i silk-i midḥatüñ itdi
   70. Cemʿ idüp bunca dürr-i ġalṭānı

2. **cemʿ itdi:**-*di*
   Kaside 23
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Toplamak, bir araya getirmek.
   55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şinās eżdādı
   56. Ne gūne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

3. **cemʿ itmiş:**-*miş*
   Kaside 9
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Toplamak.
   5. Degül ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā cemʿ itmiş
   6. Götürüp bir yere ṣad-ḫıṭṭa-i şehristānı

cemʿ ol-:

1. **cemʿ olalum:**-*alum*
   Gazel 27
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir araya gelmek, toplanmak.
   1. Varalum cemʿ olalum mey-kedede bir yere hep
   2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

2. **cemʿ oldı:**-*dı*
   Gazel 387
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bir araya gelmek, toplanmak.
   1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
   2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

cemāl:

1. **cemālin:**-*in*
   Kaside 1
   Mısra: **67**
   Yüz güzelliği.
   67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
   68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **cemālini:**-*i, -ni*
   Kaside 20
   Mısra: **29**
   Yüz güzelliği.
   29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
   30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

3. **cemālüñ:**-*üñ*
   Gazel 68
   Mısra: **2**
   Yüz güzelliği.
   1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
   2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

4. **cemālüñ:**-*üñ*
   Gazel 130
   Mısra: **3**
   Yüz güzelliği.
   3. Cānā cemālüñ itme naẓardan meded dirīg
   4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

cemāl-i ʿarak-rīz-i yār:

1. **cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri:**-*i*
   Gazel 415
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin ter döken güzel yüzü.
   3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
   4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

cemāl-i bikr-i ḫayāl:

1. **cemāl-i bikr-i ḫayāle:**-*e*
   Kaside 23
   Mısra: **148**
   Kelime Tipi: -
   Hayalin kız oğlan kızının güzel yüzü.
   147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
   148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

cemāl-i dil-ber:

1. **cemāl-i dil-beri:**-*i*
   Gazel 278
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Dilberin/sevgilinin yüz güzelliği.
   5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
   6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı rūy-ı ḥicāb gül

cemāl-i duḫter-i rez:

1. **cemāl-i duḫter-i rez:**
   Gazel 409
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Üzümün kızının (şarap) güzel yüzü.
   5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḫi oldı nihān
   6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḫᵛāb tehī

cemāl-i ḥūr:

1. **cemāl-i ḥūr:**
   Gazel 400
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Hurilerin/cennet kızlarının güzel yüzü.
   3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
   4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḥūr āyīne

cemāl-i şāhid-i endīşe:

1. **cemāl-i şāhid-i endīşeye:**-*ye*
   Gazel 168
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Düşüncenin güzelinin güzel yüzü.
   11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı maẕmūn kim
   12. Cemāl-i şāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen:

1. **cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen:**
   Gazel 181
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gonca ağızlı gül gibi güzel dilberin güzel yüzü.
   7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra

8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

cemāl-i tābnāk:
1. **cemāl-i tābnāküñden:**-*üñ, -den*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlayan güzel yüz.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

cemāl-i yār:
1. **cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzü.
3. Ne deñlü ruḥsat-ı nezẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāre nigāh itmege ḥicāb iderin

2. **cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 406
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzü.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāre
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

3. **cemāl-i yāri:**-*i*
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzü.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ'ı añlamayan
4. Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

4. **cemāl-i yāri:**-*i*
Gazel 320
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzü.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

cemālüñ göster-:
1. **cemālüñ gösterür:**-*ür*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz güzelliğini göstermek.
7. Eger ṣad-pāre de olsa cemālüñ gösterür yir yir
8. O kim āyīneveş dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür

cemʿ-i eżdād:
1. **cemʿ-i eżdād:**
Kaside 19
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Karşıtların/zıtların/düşmanların toplanması.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād:
1. **cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād:**
Gazel 180
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah için savaş yolunda toz toplama/toza bulanma.
13. Cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād idüp
14. Çeşm-i dile tedārik-i kuḥl-ı baṣardayuz

cemʿ-i maʿārif:
1. **cemʿ-i maʿārif:**
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür toplama/biriktirme.
5. Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt
6. Cemʿ-i maʿārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

cemīʿan:
1. **cemīʿan:**
Tarih 7
Mısra: **1**
Bütün, toplam olarak, tamamen.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girīdi ʿasker-i İslām (1080)

cemīʿ-i vüzerā:
1. **cemīʿ-i vüzerā:**
Kaside 10
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin hepsi/tamamı.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güẕār

cemʿiyyet:
1. **cemʿiyyet:**
Gazel 71
Mısra: **2**
Topluluk.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

cemʿiyyet-i cān u dil ü ser:
1. **cemʿiyyet-i cān u dil ü serden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can, gönül ve baş topluluğu.
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī:
1. **cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī:**
Kaside 13
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Anlamların ruhlarının topluluğu.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve:
1. **cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve:**
Gazel 400
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz ve cilve sebeplerinin/vasıtalarının topluluğu.
5. Zihī cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve kim olmış
6. ʿArūs-ı ḥüsne bir mīnā-serāy-ı sūr āyīne

cemʿiyyet-i ḫāṭır:
1. **cemʿiyyet-i ḫāṭır:**
Gazel 288
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşünce/fikir topluluğu, bir toplulukta rağbet görme, aklını başına toplama.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffār:
1. **cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kafirlerin pis/temiz olmayan topluluğu.
7. Perīşān eyleyüp cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı
8. Ḍalālet ḫirmenin yaḳduḳda ber-bād olduġın gördük

Cem-nejād-ı muḥterem:
1. **Cem-nejād-ı muḥterem:**
Gazel 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer Cem soylu. bkz. Cem.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest:
1. **Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sarhoş asker meclisinin Cem keyfi, sarhoşluğu. bkz. Cem.
1. Bir cām ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

Cem-nişān:
1. **Cem-nişānuñ:**-*uñ*
Gazel 170
Mısra: **27**
Cem rütbeli/makamlı. bkz. Cem.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

Cemşīd:
1. **Cemşīdi:**-*i*
Gazel 255
Mısra: **7**
bkz. Cem.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

Cemşīd-i vaḳt:
1. **Cemşīd-i vaḳt:**
Gazel 33
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Cemşid'i. bkz. Cem.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Aldukça deste cām-ı mey-i lālefām mest

Cemşīd-i zamān:
1. **Cemşīd-i zamān:**
Kaside 12
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Cemşid'i. bkz. Cem.
37. Cemşīd-i zamān ḫüsrev-i Cem-cāh-ı yegāne
38. Ḫūrşīd-i zemīn māh-ı dıraḫşān-ı zamāne

cenāb-ı Ḥaḳ:
1. **cenāb-ı Ḥaḳ:**
Gazel 414
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

cenāb-ı Mevlā:
1. **cenāb-ı Mevlā'ya:**-*ya*
Kıt'a 1
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Yüce Allah.
5. Şükr oldur Cenāb-ı Mevlā'ya
6. Ḳuluñum şöhret-i ṣadāḳat ile

cenāb-ı müsteṭāb:
1. **cenāb-ı müsteṭāba:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Şerefli, güzel yer (beyitte Hac veya cennet anlamında kullanılmıştır.).
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

ceng:
1. **ceng:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Savaş.
35. Ḫaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Başsa ger ceng içün rikāb-ı ḳadem

2. **cengde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **43**
Savaş.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

3. **cenginde:**-*in*, -*de*
Kaside 9
Mısra: **65**
Savaş, muharebe.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

4. **cengin:**-*in*
Kaside 18
Mısra: **41**
Savaş, muharebe.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḥi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

5. **ceng:**
Gazel 43
Mısra: **12**
Savaş.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

ceng eyle-/id-:
1. **ceng eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 15
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşmak.
21. Ceng eyledükçe mühre-i rāyāt-ı nuṣretüñ
22. Dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām isterin

2. **ceng eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 291
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşmak.
5. Ey ḳāmet-i ḥamīde vü āh-ı felek-güẕār
6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

3. **ceng idicek:**-*icek*
Kaside 9
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşmak.
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

ceng ü cidāl eyle-id-/:
1. **ceng ü cidāl eylemege:**-*meg*,-*e*
Tarih 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mücadele etmek, savaşmak.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḫāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege ṣubḥ u mesā

2. **ceng ü cidāl idüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mücadele etmek, savaşmak.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad-nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

3. **ceng ü cidāl eylemez:**-*mez*
Kaside 14
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mücadele etmek, savaşmak.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāġileri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

ceng ü sitīz:
1. **ceng ü sitīz:**
Kaside 18
Mısra: **229**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaş ve kavga.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

ceng-āver-i ṣad-Sām: (Pala)
1. **ceng-āver-i ṣad-Sām:**
Kaside 12
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Yüz Sam'ın yiğitliği/kahramanlığı.
Sam: Şehnâme'de adı geçen Nerîman'ın oğlu olup çok kuvvetli oluşu ve kahramanlığıyla bilinir. Aynı zamanda Zâl'ın babasıdır.
39. Behrām-ı ẓafer-yāver-i meydān-ı şecāʿat
40. Ceng-āver-i ṣad-Sām ü Nerīmān-ı zamāne

ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām:
1. **ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sam'ın savaş meydanında savaş arayan. bkz. Sām
3. Serdār olınca ḫayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām isterin

ceng-i ʿAlī: (TDVİA)
1. **ceng-i ʿAlī:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hz. Ali'nin savaşı.
Hz. Ali: Ebu'l-Hasen Alî b. Ebî Tâlib el-Kureşî el-Hâşimî (ö. 40/661) Hz. Peygamber'in damadı, Hulefâ-yi Râşidîn'in dördüncüsü. Divan edebiyatında savaşçılığı ve cengâverliği ile söz konusu edilen Hz. Ali; İslam dünyasında gerek ilk müslümanlardan olması gerekse Hz. Muhammet'in hem amcasının oğlu hem de damadı olması hasebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir.
9. Alduḳça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

ceng-i ʿazīm:
1. **ceng-i ʿazīm:**
Kaside 18
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Büyük savaş.
43. Olmamışdur daḥi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

ceng-i şīr-i jiyān-ı maʿnā:
1. **ceng-i şīr-i jiyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Anlamın kükremiş/kükreyen arslanının savaşı/kavgası.
33. Ol ki ser-pençe-i kef-i rāyı
34. Ceng-i şīr-i jiyān-ı maʿnādur

cenībet-keş ol-:
1. **cenībet-keş olup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yedek hayvanı çekip götüren olmak.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla
100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

cennet:
1. **cennetde:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **5**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḥavż-ı pür-āb-ı zülāl

2. **cenneti:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **15**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

3. **cennet:**
Gazel 56
Mısra: **1**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẕẕāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

4. **cennet:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Gölgelik bahçe anlamında olup ahirette müminlerin gidecekleri yerdir.
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

cerd it-:
1. **cerd itdüñ:**-*dü*, -*ñ*
Gazel 248
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Soymak.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḥayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

cevāb:
1. **cevābını:**-*ı*, -*nı*
Gazel 12
Mısra: **8**
Cevap, yanıt.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḫāl-i ʿāṣıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

cevāb id-:

1. **cevāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevap/yanıt vermek.
5. Beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde üstādum
6. Suʾāl-i ġamze-i ġammāza biñ cevāb iderin

cevāb-ı nāme:
1. **cevāb-ı nāmeye:**-*ye*
Gazel 376
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mektubun cevabı.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

cevāhir-i genc-i derūn:
1. **cevāhir-i genc-i derūn:**
Gazel 17
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Derin hazinenin cevherleri.
11. Bize cevāhir-i genc-i derūn nihān olmaz
12. Kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḫazāneyüz cānā

cevāhir-i sühan:
1. **cevāhir-i süḫanüm:**-*üm*
Gazel 358
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sözün kıymetli taşları/cevherleri.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

cevāhirle ṭolı:
1. **cevāhirle ṭolı:**
Gazel 168
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mücevher dolu.
15. Güher-pāş-ı ser-i taḥsīn-i yārān olmamuz vardur
16. Cevāhirle ṭolı bir ḳulzüm-i gevher-niṯāruz biz

cevāhir-senc-i maʿnā:
1. **cevāhir-senc-i maʿnā:**
Gazel 247
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Anlam cevherlerini ölçen/tartan.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

cevāmiʿ:
1. **cevāmıʿ:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Camiler.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmiʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

2. **cevāmiʿ:**
Kaside 19
Mısra: **24**
Camiler.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

cevf-i niyām:
1. **cevf-i niyāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kılıç kınının oyuğu/boşluğu.
67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

cevher:
1. **cevherin:**-*in*
Gazel 225
Mısra: **3**
Cevher.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

2. **cevherinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **6**
Cevher, öz.
5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḥaẓ

cevher-i cān:
1. **cevher-i cān:**
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can/gönül cevheri.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

cevher-i ferd:
1. **cevher-i ferd:**
Kaside 18
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -
Eşsiz cevher.
169. İstemem cevher-i ferd üstüne taşvīr iderin
170. Ṣūret ü maʿnī-i beytü's-şanemi efkārı

cevher-i ferd-i dehān-ı yār:
1. **cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur:**-*dur*
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzındaki eşsiz cevher.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhī:
1. **cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişahlığın/hükümdarlığın yücelik ve değer iksirinin cevheri.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

cevher-i mihr ü maḥabbet:
1. **cevher-i mihr ü maḥabbetle:**-*le*
Gazel 269
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk ve sevgi mücevheri.
3. Feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber ile işüm altun eyledüm
4. Cevher-i mihr ü maḥabbetle mübāhīdür göñül

cevher-i muʿteber-i dürc-i dehān:
1. **cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cavahir kutusu gibi ağzın değerli/itibarlı cevheri.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

cevher-i naẓm:
1. **cevher-i naẓm:**
Gazel 72
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin cevheri.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

2. **cevher-i naẓmumla:**-*um, -la*
Gazel 359
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiirin cevheri.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

cevher-i nuṭḳ-ı muʿciz-elfāẕ:
1. **cevher-i nuṭḳ-ı muʿciz-elfāẓı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Mucize/hayrette bırakan sözlerin cevheri.
51. Cevher-i nuṭḳ-ı muʿciz-elfāẓı
52. Kīmiyā-yı kiyān-ı maʿnādur

cevher-i şemşīr:
1. **cevher-i şemşīr:**
Gazel 280
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kılıcın cevheri/özü.
11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

cevher-i şemşīr-i cefā:
1. **cevher-i şemşīr-i cefādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Eziyet kılıcının cevheri.
115. Çeşm-i siyehi ẓālim-i mazlūm-nümādur
116. Luṭf-ı nigehi cevher-i şemşīr-i cefādur

cevher-i vaṣf:
1. **cevher-i vaṣfuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **213**
Kelime Tipi: -
Niteliğin/özelliğin cevheri.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

cevherī-i çārsū-yı ʿirfān:
1. **cevherī-i çārsū-yı ʿirfān:**
Kaside 18
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Bilgi/irfan çarşısının cevher satanı/kuyumcusu.
163. Benüm ol cevherī-i çārsū-yı ʿirfān kim
164. ʿĀlem-ārā iderin silk-i dür-i güftārı

cevherī-i dükān-ı maʿnā:
1. **cevherī-i dükān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Anlamın kuyumcu dükkânı.
147. Güher-i medḥüñ ile endīşem
148. Cevherī-i dükān-ı maʿnādur

cevherī-i nādirekār:

1. **cevherî-i nâdirekâr:**
Kaside 10
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Nâdir işler yapan kuyumcu.
111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan
112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherî-i nādirekār

cevlān:
1. **cevlānına:**-*ı, -na*
Gazel 6
Mısra: **3**
Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Şahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

2. **cevlānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **1**
Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

3. **cevlānı:**-*ı*
Gazel 341
Mısra: **5**
Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden saḳın

cevlān eyle-/id-:
1. **cevlān eyle:**
Gazel 248
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaşmak, gezinmek.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

2. **cevlān ider:**-*er*
Gazel 350
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaşmak, gezinmek.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

3. **cevlān idicek:**-*icek*
Gazel 417
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaşmak, gezinmek.
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

4. **cevlānı ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaşmak, gezinmek.
59. Miyān-ı ṣuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

cevlān-nümā-yı iştihār:
1. **cevlān-nümā-yı iştihāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şöhret bulup dolaştığını gösteren.
13. Bizümle kimse meydān-ı süḫanda hem-ʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

cevr:
1. **cevriyle:**-*i, -ile*
Gazel 138
Mısra: **1**
Eziyet, zulüm, cefa.
1. Ḫūblar ʿāṣıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

2. **cevrini:**-*i, -ni*
Gazel 346
Mısra: **2**
Eziyet, zulüm, cefa.
1. Dil-rübālar ʿāṣıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

cevr eyle-:
1. **cevr eylerse:**-*r, -se*
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet etmek.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur baña

cevr ü cefāsın artır-:
1. **cevr ü cefāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eziyet ve zulmü artırmak.
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

cevr ü cefā:
1. **cevr ü cefāyı:**-*yı*
Gazel 64
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İncitici söz veya davranışlar (sevgiliden gelen).
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḫüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāṣıḳa her nāzenīn ider

cevrānī:
1. **cevrānī:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Eziyet veren.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

cevr-i felek:
1. **cevr-i felekden:**-*den*
Gazel 150
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin zulmü/eziyeti.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

2. **cevr-i felekle:**-*le*
Kaside 27
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin zulmü/eziyeti.
61. Oldı zamānında anuñ ber-ṭaraf
62. Cevr-i felekle fiten-i rūzgār

cevri ḳo-:
1. **cevri ḳo:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zulmü/eziyeti bırakmak.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

cevr-i yār:
1. **cevr-i yāre:**-*a*
Gazel 209
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eziyeti.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāre ʿuṣṣāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

cevr-i zamāne:
1. **cevr-i zamānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın cevri/zulmü.
1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʿiş
2. Zebān-güdāzī-i şemʿa zebānedür bāʿiş

cevşen-i tevekkül:
1. **cevşen-i tevekküli:**-*i*
Gazel 180
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kadere razı olma zırhı.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

cevv-i hevā:
1. **cevv-i hevāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hava boşluğu.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

cezāsın bul-:
1. **cezāsın buldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hak ettiği kötü sona uğramak.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār:
1. **cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār:**
Gazel 262
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Darağacındaki Mansur'un boynunun cezası. bkz. Manṣūr.
13. Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gīsū-yı yāra meyl itme
14. Cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār olur giderek

cezb it-:
1. **cezb itse:**-*se*
Gazel 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendine çekmek.
9. Dil-i ʿuṣṣāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

cezbe-i ʿışḳ:
1. **cezbe-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 223
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın cezbesi/kendine çekmesi.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda raḳṣ

cezbe-i tevfīḳ:
1. **cezbe-i tevfīḳ:**
Gazel 46
Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Uygun davet, uygun cezbe.
11. Olsa seḥergeh behem cezbe-i tevfīḳ olur
12. Dest-i temennā-yı dil gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ

Cibrīl:

1. **Cibrīl:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Hz. Cebrail. Allah tarafından peygamberlere vahiy getirmekle görevlendirilen, dört büyük melekten biri.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

2. **Cibrīl:**
Gazel 326
Mısra: **3**
bkz. Cibrīl.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḥalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

3. **Cibrīl:**
Gazel 401
Mısra: **9**
bkz. Cibrīl.
9. Cibrīl ise de ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ ḥased eyler
10. Ol ṣūḥ ile bir kūşede tenhā kimi görse

Cibrīl-pesend:

1. **cibrīl-pesendüz:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **2**
Cebrail'in övgüsü. bkz. Cibril.
1. Ṣehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülendüz
2. Pervāz-ı bülend itmede Cibrīl-pesendüz

ciger:

1. **cigerüñ:**-*üñ*
Kaside 11
Mısra: **65**
Bağır, yürek, gönül.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

2. **cigerde:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **5**
Bağır, yürek, gönül.
5. Serde cigerde sīnede ṣad-dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

3. **ciger:**
Gazel 283
Mısra: **1**
Bağır, yürek, gönül.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dide-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

cigerān:

1. **cigerāndur:**-*dur*
Gazel 30
Mısra: **7**
Gönüller, yürekler.
7. Hep āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn cigerāndur
8. Ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet

ciger-dūz-ı ʿadū:

1. **ciger-dūz-ı ʿadū:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ciğerini delen.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

ciger-güdāz-ı derūn:

1. **ciger-güdāz-ı derūn:**
Gazel 233
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ciğeri/yüreği yakan/eriten.
1. Baḳup bu sīne-i pür-tāba dāġ-ber-ser-i dāġ
2. Ciger-güdāz-ı derūn oldı sūz-ı maḥşer-i dāġ

ciger-hūn:

1. **ciger-ḫūn:**
Gazel 102
Mısra: **4**
Yüreği kanlı.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

ciger-i dāġdār:

1. **ciger-i dāġdāra:**-*a*
Gazel 396
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaralı ciğer/yürek.
5. Fetīle-sūz-ı derūn çāre-sāz-ı ʿışḳ olmaz
6. O merhemi ciger-i dāġdāra gösterme

ciger-i düşmen:

1. **ciger-i düşmeni:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ciğeri/yüreği.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni ṣad-çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet:

1. **ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 351
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet yarasından yanmış yürek/ciğer.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

ciger-kāvī-i ʿışḳ:

1. **ciger-kāvī-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşktan ciğeri/yüreği yakan/dağlayan.
7. Ġam u ṣādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

ciger-kūşe:

1. **ciger-kūşem:**-*m*
Gazel 283
Mısra: **17**
Ciğer köşesi, sevgili.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

ciger-perdāz:

1. **ciger-perdāz:**
Gazel 54
Mısra: **5**
Yüreği düzelten.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taṣvīrden feryād

ciger-perdāz ol-:

1. **ciger-perdāz olur:**-*ur*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüreği/ciğeri düzelten olmak.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

ciger-sūz ol-:

1. **ciger-sūz oldı:**-*dı*
Gazel 349
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ciğer/yürek yakan olmak.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān ṣanur gören

ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān:

1. **ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān:**
Gazel 71
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gizli yaranın fitiliyle yürek yakan.
11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

ciger-tāb ol-:

1. **ciger-tāb olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acı vermek, yüreği yakmak.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

cigerüm yaḳ-:

1. **cigerüm yaḳdı:**-*dı*
Kıt'a 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ciğerini/yüreğini yakmak.
7. Şekvem oldur ki ḫāsid-i nā-dān
8. Cigerüm yaḳdı nār-ı töhmet ile

cihād:

1. **cihādı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **32**
İslâm nizâmını yeryüzünde hâkim kılma ve bu nizâmı savunma maksadıyle din uğrunda ve Hak yolunda yapılan savaş, gazâ.
31. Ebu'l-feṭḥ-i cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī kim
32. Cihādı şuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār eyler

cihān:

1. **cihān:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Dünya, herkes.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

2. **cihāna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **76**
Dünya, âlem, cihân.
75. Olup bād-ı ṣabā nükhet-feşān-ı ḫüsn-i aḫlāḳı
76. Cihāna neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār eyler

3. **cihān:**
Kaside 8
Mısra: **93**
Dünya, âlem, cihân.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaṣrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

4. **cihānda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **222**
Dünya, âlem, cihân.

221. Hemīşe tā ki şehbāzın ṣalup ṣāhān-ı ṣayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle ṣikār-ı kebg ü sār eyler

5. **cihāna:**-*a*
Gazel 10
Mısra: **2**
Dünya, âlem, cihân.
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n'ola püşt-i pāy-ı istiġnā

6. **cihānda:**-*da*
Kaside 12
Mısra: **29**
Dünya, âlem, cihân.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḥüsn-i zemīn ān-ı zamāne

7. **cihānda:**-*da*
Kaside 14
Mısra: **141**
Dünya, âlem, cihân.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

8. **cihān:**
Kaside 17
Mısra: **62**
Dünya, âlem, cihân.
61. Eş-şalā gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye kim
62. Oldı devrinde cihān māyide-i nāz u niʿam

9. **cihān:**
Kaside 18
Mısra: **45**
Dünya, herkes.
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar bir birine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

10. **cihān:**
Kaside 19
Mısra: **2**
Dünya, âlem, cihân.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
2. Yine feṭḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

11. **cihān:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Dünya, âlem, cihân.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āz̲īn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı feṭḥe dāmād olduġın gördük

12. **cihān:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Dünya, âlem, cihân.
61. Mez̲āḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳışşa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

13. **cihān:**
Kaside 21
Mısra: **6**
Dünya, âlem, cihân.
5. Nice dil ṣandalī-nişīn-i süḫan
6. Kim cihān pehlevān-ı maʿnādur

14. **cihānda:**-*da*
Gazel 22
Mısra: **8**
Dünya, âlem, cihân.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫᵛān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

15. **cihāna:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **15**
Dünya, âlem, cihân.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

16. **cihānda:**-*da*
Kaside 23
Mısra: **157**
Dünya, âlem, cihân.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu ṣūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

17. **cihānda:**-*da*
Kaside 25
Mısra: **49**
Dünya, âlem, cihân.
49. Gūşına ḳoymasa cihānda n'ola
50. Naġme-i Zühre-i ḫoş-elḥānı

18. **cihānda:**-*da*
Kaside 26
Mısra: **67**
Dünya, âlem, cihân.
67. Cihānda tā ki şevḳ-i feyż-i ilhām
68. İde ḫurrem-dil naẓm-āverānı

19. **cihāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **44**
Dünya, âlem, cihân.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḥaşer-ender-ḥaşer geldi

20. **cihānda:**-*da*
Gazel 35
Mısra: **12**
Dünya, âlem, cihân.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taṣvīre dest

21. **cihānda:**-*da*
Gazel 38
Mısra: **8**
Dünya, âlem, cihân.
7. Mi̲sāl-i murġ-ı çemen lāne-cūy-ı bāġ olmaḳ
8. Cihānda lāzime-i āṣiyānedür bāʾi̲s

22. **cihānı:**-*ı*
Gazel 38
Mısra: **9**
Dünya, âlem, cihân.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫᵛāb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʾi̲s

23. **cihāna:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **10**
Dünya, âlem, cihân.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

24. **cihānda:**-*da*
Gazel 51
Mısra: **4**
Dünya, âlem, cihân.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

25. **cihānı:**-*ı*
Gazel 56
Mısra: **9**
Dünya, âlem, cihân.
9. Mez̲āḳī ṣuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

26. **cihānda:**-*da*
Gazel 57
Mısra: **11**
Dünya, âlem, cihân.
11. Cihānda ʿāṣıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

27. **cihānda:**-*da*
Gazel 60
Mısra: **15**
Dünya, âlem, cihân.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

28. **cihānda:**-*da*
Gazel 70
Mısra: **14**
Dünya, âlem, cihân.
13. Göñül ġayra ṣaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

29. **cihān:**
Gazel 71
Mısra: **13**
Dünya, âlem, cihân.
13. Cihān şimdi Mez̲āḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

30. **cihān:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Dünya, herkes.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

31. **cihānda:**-*da*
Gazel 137
Mısra: **5**
Dünya, âlem, cihân.
5. Çoḳ olur ʿāṣıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

32. **cihān:**
Gazel 155
Mısra: **1**
Dünya, âlem, cihân.
1. Cihān-ı mihr ü maḥabbet gibi cihān olmaz
2. Yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz

33. **cihānda:**-*da*
Gazel 159
Mısra: **9**
Dünya, âlem, cihân.
9. Çoḳdan cihānda ḫāne-ḫarābuz Mez̲āḳiyā
10. ʿĀlem yıḳılsa z̲erre ḳadar yoḳ hirāsımuz

34. **cihānda:**-*da*
Gazel 179
Mısra: **7**
Dünya, âlem, cihân.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫᵛārān-ı fırāḳa ʿişret el virmez

35. **cihān:**
Gazel 185

Mısra: **9**
Dünya, âlem, cihân.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān naḳşına velī
10. Sırrü'l-ḫalîfe-senc-i şuver-bend-i ʿālemüz

36. **cihānda:**-*da*
Gazel 193
Mısra: **7**
Dünya, âlem, cihân.
7. Cihānda ʿāşıḳ-ı şādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḥi memnūn olur çıḳmaz

37. **cihānı:**-*ı*
Gazel 201
Mısra: **9**
Dünya, âlem, herkes.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

38. **cihān:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Dünya, herkes.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

39. **cihānda:**-*da*
Gazel 215
Mısra: **4**
Dünya, âlem, cihân.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

40. **cihānı:**-*ı*
Gazel 220
Mısra: **8**
Dünya, âlem, cihân.
7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿizārın zīr-i kākülde
8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

41. **cihānı:**-*ı*
Gazel 253
Mısra: **9**
Dünya, âlem, cihân.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

42. **cihānda:**-*da*
Gazel 255
Mısra: **4**
Dünya, âlem, cihân.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḫṣat-ı āẕīnesin gördük

43. **cihānda:**-*da*
Gazel 287
Mısra: **5**
Dünya, âlem, cihân.
5. Dil-sūḫte-i ʿışḳ ider eylerse cihānda
6. Ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma taḥammül

44. **cihānda:**-*da*
Gazel 338
Mısra: **5**
Dünya, âlem, cihân.
5. Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

45. **cihān:**
Gazel 348
Mısra: **2**
Dünya, herkes.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿişve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḫayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

46. **cihān:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Dünya, âlem, cihân.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

47. **cihān:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Dünya, herkes.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

48. **cihānı:**-*ı*
Gazel 359
Mısra: **14**
Dünya, âlem, cihân.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

49. **cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 384
Mısra: **11**
Dünya, âlem, cihân.
11. Cihānuñ ẕevḳı bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

50. **cihān:**
Gazel 403
Mısra: **15**
Dünya, âlem, cihân.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẕlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

51. **cihānda:**-*da*
Gazel 404
Mısra: **4**
Dünya, âlem, cihân.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

52. **cīhānuñ:**-*uñ*
Gazel 404
Mısra: **7**
Dünya, âlem, cihân.
7. Cihānuñ varlıġı bir cāme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

53. **cihān:**
Gazel 404
Mısra: **20**
Dünya, âlem, cihân.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

54. **cihānda:**-*da*
Gazel 421
Mısra: **3**
Dünya, âlem, cihân.
3. Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

55. **cihān:**
Gazel 424
Mısra: **3**
Dünya, âlem, cihân.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

56. **cihānda:**-*da*
Gazel 433
Mısra: **7**
Dünya, âlem, cihân.
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

cihān-dāver-i ferḫūnde-liḳā:
1. **cihān-dāver-i ferḫūnde-liḳā:**
Kaside 18
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Kutlu/mübarek yüzlü dünya veziri.
97. Nice āṣaf o cihān-dāver-i ferḫūnde-liḳā
98. Kim olur ḫüsn-i şiyem zīb-dih-i eṭvārı

cihāna bir daḥi gel-:
1. **cihāna bir daḥi gelse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya bir daha gelmek.
31. Ol şehen-şāh-ı Feridūn-ʿaẓamet kim Dārā
32. Bir daḥi gelse cihāna olamaz derbānı

cihānbān-ı zamāne:
1. **cihānbān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin dünya hükümdarı/bekçisi.
33. Ġāzī-i selāṭīn-i cihān Ḫān Meḥemmed
34. Ḫāḳān-ı cihān-gīr ü cihānbān-ı zamāne

cihān-dāver-i ekrem:
1. **cihān-dāver-i ekrem:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Çok cömert dünya veziri.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā:
1. **cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā:**
Tarih 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Din için savaşanların dünyadaki veziri.
5. Şeh-i ġāzī feleküñ ḫüsrev-i ṣayd-endāzı
6. Ḫān Meḥemmed o cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā

cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet:
1. **cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet:**
Kaside 8
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapteden haybetli Ali ve adaletli Ömer. bkz. ʿadl-i ʿÖmer, ceng-i ʿAlī.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

cihānı fitne ṭut-:
1. **cihānı fitne ṭutdı:**-*dı*
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyada fitne/karışıklık her tarafa yayılmak.
1. Ṣāhib-ḳırān-ı ġamze olaldan ḳarīn-i nāz
2. Ṭutdı cihānı fitne ser-i der-kemīn-i nāz

cihān-ı ġam:
1. **cihān-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 152

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü dünyası.
1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḫr-i pür-ḫurūşıdur
2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

cihān-ı ḫurrem:
1. **cihān-ı ḫurrem:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dünyayı mutlu etme.
25. Şādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

cihān-ı mihr ü maḥabbet:
1. **cihān-ı mihr ü maḥabbet:**
Gazel 155
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet dünyası.
1. Cihān-ı mihr ü maḥabbet gibi cihān olmaz
2. Yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz

cihānı ṭut-:
1. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak.
19. Nedīm-i Ḫān Murād-ı muḥterem kim
20. Cihānı ṭutdı şıyt-ı ḳadr u şānı

2. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

3. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 360
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak.
5. Ṭutdı cihānı zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ
6. Efvāh-ı nāsa naġme-i Manṣūr düşmesün

4. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

5. **cihānı ṭutsun:**-*sun*
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, herkes tarafından duyulmak.
1. Dönsün hemīşe sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey
2. Ṭutsun cihānı naʿra-i mestān-ı bezm-i mey

cihāt-ı midḥat:
1. **cihāt-ı midḥati:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Övgü tarafları.
53. Cihāt-ı midḥati ḥaṣr itmede endīşe ḥayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

cilā:
1. **cilādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **80**
Parlaklık.
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim ṣayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ:
1. **cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ:**
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tanyerinin ağarmasının parlaklığı.
3. Cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ
4. Göñül āyīnesin ḳıldı mücellā

cilve:
1. **cilveler:**-*ler*
Kaside 3
Mısra: **12**
Naz, işve, eda.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerze virdün bu cilveler mübārek

2. **cilvelerle:**-*ler*, -*le*
Gazel 9
Mısra: **1**
Naz, işve, eda.
1. Bu cilvelerle o serv-i bülend-i istiġnā
2. Düşer zemīn-i niyāza perend-i istiġnā

3. **cilvesine:**-*si*, -*ne*
Kaside 9
Mısra: **115**
Naz, işve, eda.
115. Teng olur cilvesine tünd-ḫırām itdükçe
116. ʿArṣa-i vüsʿat-ı çarḫ olsa eger meydānı

4. **cilveler:**-*ler*
Kaside 13
Mısra: **10**
Naz, işve, eda.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

5. **cilveler:**-*ler*
Gazel 23
Mısra: **2**
Naz, işve, eda.
1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
2. Bu cilveler ol şīve-i reftāra münāsib

6. **cilveler:**-*ler*
Gazel 25
Mısra: **8**
Naz, işve, eda.
7. Serv-i ḳaddüñ reviş-i nāz ile mümtāz olur
8. Cilveler mīve-i her naḫl-i berümend-i firīb

7. **cilvelerle:**-*ler*, -*le*
Gazel 33
Mısra: **5**
Naz, işve, eda.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

8. **cilveler:**-*ler*
Gazel 114
Mısra: **7**
Naz, işve, eda.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

9. **cilveleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 116
Mısra: **2**
Naz, işve, eda.
1. Ol serv-i ḫoş-ḫırāmuña dāmen-keşīdedür
2. Ṭūbā-miṯāl cilveleri ber-güzīdedür

10. **cilveler:**-*ler*
Gazel 222
Mısra: **4**
Naz, işve, eda.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

11. **cilveler:**-*ler*
Gazel 345
Mısra: **3**
Naz, işve, eda.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütūn:
1. **cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bî-Sütun dağının işlemesinin/nakşının süsüyle cilve/naz yapan/bahşeden.
9. Āb ü tāb-ı şūret-i Şīrīni seyr it kim henüz
10. Cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütūndur ġamzesi

cilve-fürūş:
1. **cilve-fürūş:**
Gazel 53
Mısra: **3**
Naz/işve satan.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḥased

cilvegāh:
1. **cilvegāhu:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **114**
Cilve yeri.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

cilvegāh ol-:
1. **cilvegāh olsam:**-*sa*, -*m*
Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilve yeri(nde) olmak.
1. N'olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz şalınduḳça cilvegāh olsam

cilvegāh-ı bütān-ı maʿnā:
1. **cilvegāh-ı bütān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Anlam güzellerinin cilve yeri.
29. Ol ki gülşen-serā-yı ʿirfānı
30. Cilvegāh-ı bütān-ı maʿnādur

cilvegāh-ı cām-ı Cem:
1. **cilvegāh-ı cām-ı Cem:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehinin cilve ettiği yer. Bkz: Cem.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cūveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān:
1. **cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān:**
Gazel 323
Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Güzel salınarak yürüyenin cilve/işve yeri.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

cilvegāh-ı hūbān:
1. **cilvegāh-ı ḫūbānı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzellerin cilve yeri.
17. Meẕāḳī ṣanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

cilvegāh-ı kümeyt-i efkār:
1. **cilvegāh-ı kümeyt-i efkārı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin doru atının cilve yeri.
63. Cilvegāh-ı kümeyt-i efkārı
64. ʿArṣa-i kün-fe-kān-ı maʿnādur

cilvegāh-ı yelān:
1. **cilvegāh-ı yelān:**
Kaside 7
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Pehlivanların güreştikleri/güreş öncesi hazırlık yaptıkları yer.
31. Ḳorḳarın kim tehī ḳalur āḫir
32. Cilvegāh-ı yelān cirīdüñden

cilvegāh-ı ẓıll-i hümā:
1. **cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşunun gölgesinin cilve yeri.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı kim istemez

cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānā:
1. **cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānāyı:**-*yı*
Gazel 231
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Mevlana'nın cilve yeri/makamı. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

cilvegeh-i teng:
1. **cilvegeh-i teng:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dar gezinti yeri.
5. Ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

cilveger:
1. **cilveger:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Cilveli, nazlı.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

2. **cilveger:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Cilveli, nazlı.
71. Cilveger ḫāṭıruñda feyż-i ezel
72. Vāridāt-ı ḳıdem mübārek-bād

3. **cilveger:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Cilveli, nazlı.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

4. **cilveger:**
Gazel 336
Mısra: **3**
Cilveli, nazlı.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

5. **cilveger:**
Gazel 405
Mısra: **16**
Cilveli, nazlı.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fıtrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-güne naḫçīr olsa da

cilveger gel-:
1. **cilveger geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilveli/nazlı gelmek.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

cilveger ol-:
1. **cilveger oldı:**-*dı*
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilveli/nazlı olmak.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḥūr āyīne

cilveger-i āyine-i rāy:
1. **cilveger-i āyine-i rāyidür:**-*i, -dür*
Kaside 27
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Fikir aynasının cilvelisi/işvelisi.
39. Cilveger-i āyine-i rāyidür
40. Peyker ü sırr u ʿalen-i rūzgār

cilve-i ḥurşīd-i seḥer:
1. **cilve-i ḥurşīd-i seḥer:**
Gazel 138
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabah ilk doğan güneşin cilvesi.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḥurşīd-i seḥer virmezler

cilve-i ḥüsn-i ṭabʿ:
1. **cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña:**-*uñ, -a*
Gazel 434
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın güzelliğindeki cilve/naz.
15. Cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

cilve-i ḥüsn-i yār:
1. **cilve-i ḥüsn-i yāre:**-*e*
Gazel 156
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin nazı.
5. Dilden āgāh oluruz cilve-i ḥüsn-i yāre
6. Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-şaneminden bilürüz

cilve-i mengūş:
1. **cilve-i mengūş:**
Gazel 326
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Küpenin cilvesi/nazı.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḥalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

cilve-i mestāne:
1. **cilve-i mestāne:**
Gazel 372
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına/kendinden geçmişcesine cilve/işve/naz.
9. Ḥaremgāh-ı muġānda cilve-i mestāne eylerdi
10. Olaydı neşve-baḫş-ı ṣūret-i büt-ḫāne peymāne

cilve-i meydān-ı teġāfül:
1. **cilve-i meydān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme meydanındaki cilve/naz.
1. Ey serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül
2. Çoḳdur bu ḳadar cilve-i meydān-ı teġāfül

cilve-i nuṣret:
1. **cilve-i nuṣret:**
Kaside 17
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Yardım/zafer cilvesi.
95. Pīşgāhında ne ḫoş cilve-i nuṣret eyler
96. Şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem

cilve-i rāḥat-resān:
1. **cilve-i rāḥat-resānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Huzura/rahata kavuşturan cilve/işve.
59. Feraḥ-rīz-i derūn-ı ins ü cāndur
60. O ḫurde cilve-i rāḥat-resānı

cilve-i reftār:
1. **cilve-i reftārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gidişteki cilve/naz.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

cilve-i şāhid-i endīşe:
1. **cilve-i şāhid-i endīşeme:**-*me*
Kaside 17
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Düşünce/fikir güzelinin nazı/cilvesi.
145. Cilve-i şāhid-i endīşeme reşk eylerler
146. Lāle-rūyān-ı Çigil serv-ḳadān-ı Deylem

cilve-i şeb-rīz:
1. **cilve-i şeb-rīz:**
Gazel 362
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gece dökülen/yapılan cilve/naz.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gūn-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

cilve-i serv-i dil-ārā:

1. **cilve-i serv-i dil-ārāyı:**-*yı*
Gazel 418
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen servinin cilvesi/nazı.
1. Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ şīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

cilve-i temyīz:

1. **cilve-i temyīz:**
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seçkin naz/cilve.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

cilve-i ümmīd:

1. **cilve-i ümmīd:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümit cilvesi/nazı.
9. Ne ḳatʿ-ı rāh-ı temennā ne cilve-i ümmīd
10. Semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ nesin gördük

cilveler eyle-/it-:

1. **cilveler eyle:**
Gazel 326
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

2. **cilveler eyler:**-*r*
Kaside 12
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak.
61. Düldül gibi altında ne ḫoş cilveler eyler
62. Ol eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne

3. **cilveler eyler:**-*r*
Kaside 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak.
7. Mirʾāt-ı dilde cilveler eyler ḫayāl-i yār
8. Āyīne-i cemāl-nümāyı kim istemez

4. **cilveler itsek:**-*se, -k*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu gūne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

cilvelerinden bil-:

1. **cilvelerinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelerinden/nazlarından tanımak.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

cilve-nümā:

1. **cilve-nümādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **85**
Cilve gösteren/yapan.
85. Gör nice cilve-nümādur ḫarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem:

1. **cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem:**
Kaside 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sayfa ve kalemin şerefinin cilve göstereni.
5. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i müşgīn-ḫāme
6. Kim ola cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem

cilve-perdāz-ı ḫaber:

1. **cilve-perdāz-ı ḫaber:**
Kaside 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Haberin hoş ve güzel olanı.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

cilve-perdāz-ı neşāṭ:

1. **cilve-perdāz-ı neşāṭ:**
Gazel 389
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevinç/neşe nazını/cilvesini yapan.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

cilve-rīz ol-:

1. **cilve-rīz oluruz:**-*u, -ruz*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini göstermek, nazlanmak.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

cilve-rīz-i bisāṭ-ı rifʿat:

1. **cilve-rīz-i bisāṭ-ı rifʿatsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yükseklik/yücelik yaygısında/kiliminde kendini gösteren.
41. Cilve-rīz-i bisāṭ-ı rifʿatsin
42. Naḳş-ı ferş-i ḳadem mübārek-bād

cilve-ṭırāz ol-:

1. **cilve-ṭırāz olup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilve/naz süslemek.
13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

cilveye gel-:

1. **cilveye geldi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cilvelenmek, işveler yapmak, nazlanmak.
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā revişin
50. Cilveye geldi ṣanur bir büt-i nāzik-reftār

cinān:

1. **cinānı:**-*ı*
Gazel 248
Mısra: **11**
Cennetler.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz:

1. **cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cenneti cehennem olur, cehennemi cennet olmaz.
9. O ḫūr-çehreden ayrı düşünce bir ʿāşıḳ
10. Cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz

cins-i hüner:

1. **cins-i hüner:**
Kaside 9
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Hüner/yetenek türü.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

2. **cins-i hünerdür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Hüner/yetenek türü.
145. ʿĀlemde revāyiş bulacaḳ cins-i hünerdür
146. Sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne

cirīd:

1. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **1**
Cirit.
1. Ḫavf ider ins ü cān cirīdüñden
2. El-amān el-amān cirīdüñden

2. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **2**
Cirit.
1. Ḫavf ider ins ü cān cirīdüñden
2. El-amān el-amān cirīdüñden

3. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **4**
Cirit.
3. Şekve-ber-şekve ḍarb-ı muştuñdan
4. Ṣad-fiġān ṣad-fiġān cirīdüñden

4. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **6**
Cirit.
5. Rū-be-rāh olmada ḳavāfil-i āh
6. Kārvān kārvān cirīdüñden

5. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **8**
Cirit.
7. Gūyiyā nīze-i Tehemtendür
8. Kim olur ḫūn-revān cirīdüñden

6. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **10**
Cirit.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḫı
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

7. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **12**
Cirit.
11. Seng-i ḫārā-yı ʿarṣa-i melʿab
12. Olur āteş-feşān cirīdüñden

8. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **14**
Cirit.

13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Ṣarṣılur āsumān cirīdüñden

9. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **16**
Cirit.
15. Şeş-cihet senc-gerd-i meydāndur
16. Çeşm-i ḥaşm-ı cebān cirīdüñden

10. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **18**
Cirit.
17. Beste-rāh-ı ġulüv-feşārāndur
18. Dem-i pīl-i demān cirīdüñden

11. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **20**
Cirit.
19. Dāyimā kebg-i cān hirāsāndur
20. Murġ-ı dem-ḫurdesān cirīdüñden

12. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **22**
Cirit.
21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

13. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **24**
Cirit.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

14. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **26**
Cirit.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

15. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **28**
Cirit.
27. Nīze-bāzān-ı dehre teng oldı
28. ʿArṣa-i kün-fe-kān cirīdüñden

16. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **30**
Cirit.
29. At sürince bölük bölük ṭaġılur
30. Ṣaf-ı nīze-zenān cirīdüñden

17. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **32**
Cirit.
31. Ḳorḳarın kim tehī ḳalur āḫir
32. Cilvegāh-ı yelān cirīdüñden

18. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **34**
Cirit.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

19. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **36**
Cirit.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḥaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

20. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **38**
Cirit.
37. Bu ne ḳuvvet olur ki peydādur
38. Ṣadme-i Ḳahramān cirīdüñden

21. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **40**
Cirit.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı ṣāḥib-ḳırān cirīdüñden

22. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **42**
Cirit.
41. Hem-çü berg-i ḫazān olur rīzān
42. Dil-i bebr-i beyān cirīdüñden

23. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **44**
Cirit.
43. Pūstīn-i pelenge döndi hemān
44. Püşt-i şīr-i jiyān cirīdüñden

24. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **46**
Cirit.
45. Hep şikeste vü bestedür şimdi
46. Ser-i gerden-keşān cirīdüñden

25. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **48**
Cirit.
47. Kellesin gūy-ı ṣavlecān itdi
48. Leşker-i güm-rehān cirīdüñden

26. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **50**
Cirit.
49. Baş göstermeyüp ḳaçup gitdi
50. Ṣāh-ı sürḫ-ı serān cirīdüñden

27. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **52**
Cirit.
51. Sūd virmez ḫaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

28. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **54**
Cirit.
53. Hem-çü çarḫ-ı felek müşebbekdür
54. Siper-i imtiḥān cirīdüñden

29. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **56**
Cirit.
55. Ṣayda çıḳduḳça tāzelense n'ola
56. Ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān cirīdüñden

30. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **58**
Cirit.
57. Şimdi memnūn-ı cān-sipārāndur
58. Merg-i nā-mihribān cirīdüñden

31. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **60**
Cirit.
59. Çü Meẕāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḫavf ider her zamān cirīdüñden

32. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **62**
Cirit.
61. Nice ḫavf itmesün ki ṣaḳ oluyor
62. Farḳ-ı pīr ü civān cirīdüñden

33. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **64**
Cirit.
63. ʿArż-ı ḥāle hele sebeb oldı
64. Kelle-i bī-gerān cirīdüñden

34. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **66**
Cirit.
65. Dūr-bāş-ı zamāneden zārum
66. Çün dil-i ṣaf-derān cirīdüñden

35. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **68**
Cirit.
67. Ol zaḫum-ḫorde gibi ḫūnbārum
68. Kim ola ḫūn-çegān cirīdüñden

36. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **70**
Cirit.
69. Ol mübāriz-miṣāl nā-çārum
70. Ki ḳala nīm-cān cirīdüñden

37. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **72**
Cirit.
71. Baña raḥm eyle görmesün āzār
72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

38. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **74**
Cirit.
73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār
74. Baṣt-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

39. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **76**
Cirit.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde vird-i zebān cirīdüñden

40. **cirīdüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **78**
Cirit.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

cirīd at-:

1. **cirīd atsa:**-*sa*
   Kaside 12
   Mısra: **69**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Cirit atmak, at üstünde hedefi vurmak.
   69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
   70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

cirm-i hilāl:

1. **cirm-i hilāli:**-*i*
   Gazel 141
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Yeni ay şekli.
   3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her ṣeb felek
   4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

cirm-i pehnā-yı felek:

1. **cirm-i pehnā-yı felek:**
   Gazel 281
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin/gökyüzünün geniş hacmi.
   5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
   6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

cirm-i Sühā:

1. **cirm-i Sühādur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Süha'nın hacmi/büyüklüğü. Süha: Büyükayı yıldız kümesinden en küçük yıldız olup küçüklüğü ve uzaktan zor seçilir olması bakımından sevgilinin yüzünün parlaklığı yanında ayın ve güneşin sönük kaldığını ifade etmek için kullanılmıştır.
   77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
   78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

cism:

1. **cismi:**-*i*
   Kaside 21
   Mısra: **42**
   Beden, vücut.
   41. Ḳalbi mirʾāt-ı ʿālem-i cāndur
   42. Cismi āyīnedān-ı maʿnādur

2. **cismimüz:**-*i*, -*müz*
   Gazel 151
   Mısra: **13**
   Beden, vücut.
   13. El-haḳ Meẕāḳī ẓaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
   14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

3. **cismümi:**-*üm*, -*i*
   Gazel 343
   Mısra: **9**
   Beden, vücut.
   9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
   10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

cism-i nizār:

1. **cism-i nizāre:**-*e*
   Kaside 17
   Mısra: **121**
   Kelime Tipi: -
   Zayıf beden.
   121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
   122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

2. **cism-i nizārum:**-*um*
   Gazel 73
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Zayıf beden.
   3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
   4. Vücūdumdan eṣer bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

3. **cism-i nizārum:**-*um*
   Gazel 303
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Zayıf beden.
   9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
   10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

cism-i siyeh-sīne:

1. **cism-i siyeh-sīne:**
   Gazel 183
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Kötü yürekli beden.
   3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
   4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

cism-i sūzān:

1. **cism-i sūzāndur:**-*dur*
   Gazel 427
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yanan beden.
   1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
   2. Jālenüñ güldür gülüñ ṣaḥn-ı gülistāndur yeri

cism-i zār:

1. **cism-i zārı:**-*ı*
   Gazel 254
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayıp feryat eden vücut/beden.
   5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḥayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
   6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

cisr-i fānī:

1. **cisr-i fānīyi:**-*yi*
   Tarih 3
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Gelip geçici/fâni köprü.
   3. Cisr-i fānīyi idüp ʿāḳıbet-i kār-güẕār
   4. Dem-i āḫir olıcaḳ vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā

civān:

1. **civān:**
   Gazel 230
   Mısra: **4**
   Genç, taze.
   3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
   4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

2. **civānı:**-*ı*
   Gazel 347
   Mısra: **2**
   Genç, taze delikanlı.
   1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
   2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

civānān:

1. **civānāna:**-*a*
   Gazel 226
   Mısra: **2**
   Gençler, yiğitler.
   1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
   2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

civān-baḫt-ı cihān-ārā:

1. **civān-baḫt-ı cihān-ārā:**
   Kaside 26
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Dünyayı süsleyen genç talihli.
   25. Civān-baḫt-ı cihān-ārā ki buldı
   26. Vücūdıyla şeref dünyā-yı fānī

civān-merd-i cihān:

1. **civān-merd-i cihāndur:**-*dur*
   Kaside 29
   Mısra: **37**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın genç yiğidi.
   37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
   38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

civān-merd-i hizebr-efken:

1. **civān-merd-i hizebr-efken:**
   Kaside 8
   Mısra: **29**
   Kelime Tipi: -
   Arslana saldıran genç yiğit.
   29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
   30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

civān-merd-i hüner:

1. **civān-merd-i hünerdür:**-*dür*
   Kaside 19
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Hünerin/yeteneğin genç yiğidi.
   41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
   42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

civān-merd-i maḥabbet:

1. **civān-merd-i maḥabbet:**
   Gazel 209
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbetin genç yiğidi.
   1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
   2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

civān-merd-i sebük-cünbiş:

1. **civān-merd-i sebük-cünbiş:**
   Kaside 17
   Mısra: **151**
   Kelime Tipi: -
   Hızlı/çevik kımıldayan genç yiğit.
   151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
   152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

cuġd-ı miḥnet:

1. **cuġd-ı miḥnet:**
   Kaside 13
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet/dert baykuşu.
   21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
   22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

cūş:

1. **cūşıdur:**-*ı*, -*dur*
   Gazel 152
   Mısra: **2**
   Coşma, taşma.
   1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫurūşıdur
   2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

cūş eyle-/id-:

1. **cūş eyle:**
Gazel 421
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

2. **cūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

3. **cūş ider:**-*er*
Gazel 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
1. Sanma şafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

4. **cūş ider:**-*er*
Gazel 322
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

5. **cūş iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḥamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

6. **cūş idüp:**-*üp*
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
9. Feyż-i nesīm-i ʿışḳ ile cūş idüp Meẕāḳiyā
10. Ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pīri gör mevc-zen-i şebāb olur

7. **cūş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

cūş (u) ḫurūş:
1. **cūş ḫurūş:**
Kaside 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşup taşma.
7. Biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

2. **cūş u ḫurūş:**
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşup eğlenme.
5. Bād-ı nev-rūzı ile cūş u ḫurūş eyleyelüm
6. Mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ oldı yine

3. **cūş u ḫurūşa:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Coşup taşma.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

cūş-ı fevvāre-i hūn-ı ciger:
1. **cūş-ı fevvāre-i ḫūn-ı cigerinden:**-*in, -den*
Gazel 197
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanının fışkırarak coşması/akması.
9. Baġrı şad-çāk idügin ʿāşıḳ-ı ḥasret-zedenüñ
10. Cūş-ı fevvāre-i ḫūn-ı cigerinden bilürüz

cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn:
1. **cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçten gelen kanlı gözyaşının coşması.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

cūş-ı şevḳ-i derūn:
1. **cūş-ı şevḳ-i derūn:**
Kaside 23
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gönlün/içteki heves/arzu coşkusu.
25. Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāy:
1. **cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı:**-*ı*
Gazel 427
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Tufan doğuran gözyaşının coşması.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

cūy:
1. **cūy:**
Gazel 292
Mısra: **3**
Akarsu, ırmak.
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

cūybār:
1. **cūybār:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Irmak, nehir, akarsu.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-firāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

cūybār ol-:
1. **cūybār oldı:**-*dı*
Gazel 311
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nehir/akarsu olmak.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

cūybār-ı ḥasret:
1. **cūybār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Özlem/hasret ırmağı/nehri.
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

cūybār-ı maḥabbet:
1. **cūybār-ı maḥabbet:**
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi ırmağı/nehri.
7. Bu eşk ile dil-i pür-dāġa dil-rübūde olurdum
8. O cūybār-ı maḥabbet bu dāġ u rāġum olaydı

cūy-ı ʿadālet:
1. **cūy-ı ʿadālet:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Adalet ırmağı/nehri.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

cūy-ı eşk-i ter:
1. **cūy-ı eşk-i terle:**-*le*
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taze gözyaşı ırmağı/nehri.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu gūne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

cūy-ı fenā-yı ʿālem:
1. **cūy-ı fenā-yı ʿālemi:**-*i*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünya (denen) ölüm ırmağı/nehri.
5. Şanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

cūy-ı himmet:
1. **cūy-ı himmeti:**-*i*
Kaside 20
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gayret/lütuf ırmağı/nehri.
31. Gül-bün-firāz-ı ḫvāhiş iken cūy-ı himmeti
32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

cūy-ı istiġnā:
1. **cūy-ı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aza kanaat etme ırmağı/nehri.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

cūy-ı revān:
1. **cūy-ı revān:**
Gazel 398
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akan ırmağı/nehri.
5. O bir baḥr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbetdür
6. Şirişk-i dīde-i ġam-dīdeyi cūy-ı revān şanma

cūy-ı sirişk:
1. **cūy-ı sirişk:**
Gazel 230
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı/nehri.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

2. **cūy-ı şirişkiyle:**-*i, -yle*
Gazel 355
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı/nehri.
9. Göñül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür

10. Meded olma benüm serv-i revānum
bāġbān düşmen

cūy-ı ümmīd:
1. **cūy-ı ümmīd:**
Kaside 18
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ümit ırmağı/nehri.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

cübbe vü destār:
1. **cübbe vü destār:**
Gazel 223
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cüppe ve sarık.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda raḳṣ

cüdā:
1. **cüdā:**
Kaside 1
Mısra: **69**
Ayrı.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

2. **cüdādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **112**
Ayrı.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

cüdā düş-:
1. **cüdā düşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 404
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek/kalmak.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse
2. **cüdā düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek/kalmak.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

cüdā ol-:
1. **cüdā olalı:**-*alı*
Kaside 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek, uzak kalmak.
7. Fürḳat ile olalı benden cüdā
8. Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār

2. **cüdā olsa:**-*sa*
Gazel 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

cümle:
1. **cümle:**
Kaside 4
Mısra: **14**
Bütün, her.
13. Oldı sühūletle ẓuhūra ḳarīn
14. Cümle mehām-ı ehem-i rūzgār

2. **cümle:**
Kaside 8
Mısra: **40**
Bütün, her.
39. O sulṭānü's-selāṭin-i cihān-ı şān u şevket kim
40. Şükūhı cümle şāhān-ı cihānı şermsār eyler

3. **cümle:**
Kaside 9
Mısra: **24**
Bütün, tamam.
23. Kūçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī
24. Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbānı

4. **cümle:**
Kaside 9
Mısra: **52**
Bütün, her.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

5. **cümle:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Bütün, her.
39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

6. **cümle:**
Kaside 10
Mısra: **109**
Bütün, hep, tüm.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

7. **cümleden:**-*den*
Kaside 15
Mısra: **53**
Bütün, her.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

8. **cümle:**
Kaside 17
Mısra: **102**
Bütün, her.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

9. **cümle:**
Kaside 21
Mısra: **107**
Bütün, her.
107. Cümle feḥvā-yı naẓm-ı eṭvārı
108. Medḥ-i nām ü nişān-ı maʿnādur

10. **cümle:**
Kaside 21
Mısra: **109**
Bütün, her.
109. Cümle maʿnā-yı vaṣf-ı girdārı
110. ʿUhde-i kārvān-ı maʿnādur

11. **cümle:**
Kaside 21
Mısra: **146**
Herkes.
145. Hem-dem-i meclis-i müşāʿarede
146. Cümle bāde-keşān-ı maʿnādur

12. **cümle:**
Kaside 21
Mısra: **172**
Bütün, her.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

13. **cümle:**
Kaside 22
Mısra: **56**
Bütün, her.
55. Şeref-i ḫıdmet ile faḫr eyler
56. Pīşgāhında cümle ḫuddāmı

14. **cümlesinden:**-*sin, -den*
Kaside 28
Mısra: **42**
Herkes.
41. Müşīr-i müʾtemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

15. **cümle:**
Kaside 28
Mısra: **51**
Bütün, her.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

16. **cümlesine:**-*si, -ne*
Kaside 29
Mısra: **59**
Bütün, her.
59. El-ḳıṣṣa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

17. **cümle:**
Gazel 45
Mısra: **11**
Herşey.
11. Zīr ü bem-i şevḳ ile cümle yek-āheng olur
12. Naġme-i murġān-ı bāġ naʿra-i mestān-ı ṣubḥ

18. **cümle:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Bütün, hep, tüm.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

19. **cümle:**
Gazel 72
Mısra: **2**
Bütün, her.
1. Dil ki ṣad-gūne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

20. **cümle:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Bütün, her.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

21. **cümlesi:**-*si*
Gazel 225
Mısra: **5**
Bütün, hep, tüm.
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

22. **cümlenüñ:**-*nüñ*
Gazel 230
Mısra: **2**
Herkes.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

23. **cümle:**
Gazel 242
Mısra: **6**
Bütün, hep, tüm.

5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

24. **cümle:**
Gazel 252
Mısra: **14**
Bütün, her.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẕīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḥanüñ cümle şeyḥ ü şābını gördük

25. **cümle:**
Gazel 308
Mısra: **12**
Bütün, her.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

26. **cümle:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Bütün, her.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

27. **cümle:**
Gazel 390
Mısra: **11**
Bütün, her.
11. Cümle yārān-ı süḥan-dān-ı miyān-ı meclis
12. Ṣuʿarā-yı süḥan-ārā-yı be-nām olsa bize

28. **cümle:**
Gazel 406
Mısra: **10**
Bütün, hep, tüm.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

29. **cümleden:**-*den*
Gazel 190
Mısra: **12**
Her şey, herkes.
11. Maḥrem-i ġamze-i ġammāz olabilsek cānā
12. Müşkil-i rāz-ı dili cümleden āsān buluruz

cümle-i dünyā:
1. **cümle-i dünyāya:**-*ya*
Kaside 10
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dünyanın tamamı, herkes.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya ziyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

cümle-i şevḳ-i semāʿ:
1. **cümle-i şevḳ-i semāʿ:**
Gazel 423
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tamamen sema hevesi/arzusu.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

cümleten:
1. **cümleten:**
Gazel 73
Mısra: **3**
Bütünüyle, tamamen.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eser bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

2. **cümleten:**
Gazel 411
Mısra: **14**
Bütünüyle, tamamen.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

cünbānī-i ġayrı-der:
1. **cünbānī-i ġayrı-derden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kapı dışındaki kımıldanış/hareket.
11. Felekde cāy-ı fetḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

cünbiş:
1. **cünbişi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **93**
Kımıldanma, hareket.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

2. **cünbişler:**-*ler*
Kaside 21
Mısra: **189**
Kımıldanma, hareket.
189. Yine pīrāne-ser bu cünbişler
190. Şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnādur

3. **cünbiş:**
Gazel 183
Mısra: **14**
Kımıldanma, hareket.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuña kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

4. **cünbüşini:**-*i, -ni*
Kaside 13
Mısra: **83**
Kımıldanma, hareket. Zevk, eğlence.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

cünbiş-i ebrū:
1. **cünbiş-i ebrūsından:**-*sın, -dan*
Gazel 196
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaş hareketi/kımıldaması.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

cünbiş-i yek-per:
1. **cünbiş-i yek-perle:**-*le*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tek kanat kımıldatması.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefīd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

cünd-i aḥḍar-ı Sikender-eniş-i ʿālem:
1. **cünd-i aḥḍar-ı Sikender-eniş-i ʿālem:**
Tarih 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Âlemde/dünyada Skender dostu yemyeşil asker. bkz. İskender.
27. Cünd-i aḥḍar-ı Sikender-eniş-i ʿālem kim
28. Eyledi ḳāʿide-i āb-ı ḥayātı icrā

cünd-i İslām:
1. **cünd-i İslām:**
Tarih 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḫri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

2. **cünd-i İslām:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

cünd-i küffār:
1. **cünd-i küffārı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin askerleri.
163. Umarın Ḥażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḫi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

cündü'l-müʾminīn:
1. **cündü'l-müʾminīn:**
Tarih 6
Mısra: **1**
Müminlerin askeri.
1. Seyf-i ḳahr ile Girīdi aldı cündü'l-müʾminīn (1080)

cünūd-ı ġayb:
1. **cünūd-ı ġaybı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bilinmeyen askerler.
3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu'l-lāh pinhānī
4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād olduġın gördük

cünūn:
1. **cünūn:**
Müfret 3
Mısra: **1**
Çılgınlık, delilik.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

2. **cünūn:**
Gazel 330
Mısra: **3**
Çılgınlık, delilik.
3. Bu ne ḥikmetdür cünūn iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

3. **cünūnum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **8**
Çılgınlık, delilik.
7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

cünūn-ı ʿışḳ:
1. **cünūn-ı ʿışḳ:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk deliliği, aşk yüzünden aklını yitirme.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

2. **cünūn-ı ʿışḳ:**
Gazel 152
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk deliliği, aşk yüzünden aklını yitirme.

11. Cünūn-ı ʿışḳ ile meşreb-pesend-i Mecnūn ol
12. Belā-yı ʿāşıḳ-ı şūride ʿaḳl u hūşıdur

3. **cünūn-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk deliliği, aşk yüzünden aklını yitirme.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O küçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

cünūn-ı ʿışḳ-ı şaḥrā-neverd-i bād-peymā:
1. **cünūn-ı ʿışḳ-ı şaḥrā-neverd-i bād-peymāyum:**-*yum*
Gazel 153
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Başıboş bir şekilde çölde dolaşan aşk delisi.
11. Cünūn-ı ʿışḳ-ı şaḥrā-neverd-i bād-peymāyum
12. Benüm Mecnūn gibi pā-bend-i zencīr olduġum yoḳdur

cünūn-ı Ḳays:
1. **cünūn-ı Ḳays:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kays'ın deliliği. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

cürʿa:
1. **cürʿa:**
Gazel 71
Mısra: **4**
Damla, yudum.
3. Şurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḫvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

2. **cürʿa:**
Gazel 88
Mısra: **8**
Damla, yudum.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

3. **cürʿası:**-*sı*
Gazel 93
Mısra: **6**
Damla, yudum.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

4. **cürʿa:**
Gazel 136
Mısra: **1**
Damla, yudum.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

5. **cürʿası:**-*sı*
Gazel 363
Mısra: **3**
Damla, yudum.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

cürʿa-efşān-ı farḳ-ı mihr:
1. **cürʿa-efşān-ı farḳ-ı mihr:**
Gazel 261
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güneşin üstüne yudum saçan.
9. Cürʿa-efşān-ı farḳ-ı mihr olalum
10. Meclis-i ḳudsiyāne böyle gerek

cürʿa-i teh-cām-ı ārzū:
1. **cürʿa-i teh-cām-ı ārzū:**
Gazel 185
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzu kadehinin dibindeki yudum.
3. Ḫurrem-dilān cürʿa-i teh-cām-ı ārzū
4. Nā-bürde pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz

cürʿa-keş-i himmet-i yārān:
1. **cürʿa-keş-i himmet-i yārān:**
Gazel 257
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dostların himmetinden/gayretinden yudum çeken.
13. Nāz eyler idük rıṭl-ı girān-seng-i sipihre
14. Ne cürʿa-keş-i himmet-i yārān olabilsek

cürʿa-keş-i seyr-i çeşm:
1. **cürʿa-keş-i seyr-i çeşme:**-*e*
Gazel 130
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Göze bakıp yudum çeken.
15. Ṣad el-ḥaẕer o cürʿa-keş-i seyr-i çeşme kim
16. Ḫursend-i nīm-i loḳma-i ḫᵛān-ı kifāf olur

cürʿa-nūş:
1. **cürʿa-nūş:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Kadehteki yudumu içen.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

cürʿa-nūş-ı sāġar-ı şahbā-yı ser-cūş:
1. **cürʿa-nūş-ı sāġar-ı şahbā-yı ser-cūş:**
Gazel 301
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Başı coşup şarap kadehindeki yudumu içen.
3. Bī-tekellüf naʿra-i mestāne itmezdüm göñül
4. Cürʿa-nūş-ı sāġar-ı şahbā-yı ser-cūş olmasam

cürʾet id-/ḳıl-:
1. **cürʾet iderse:**-*er, -se*
Kaside 8
Mısra: **207**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cesaret etmek, kalkışmak.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḫse ger cürʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

2. **cürʾet ḳıl:**
Gazel 201
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cesaret etmek, kalkışmak.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

cürʾet-i mestāne:
1. **cürʾet-i mestāne:**
Gazel 390
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına cesaret.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

cürm:
1. **cürme:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **64**
Suç, günah.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

cürm ü günāh:
1. **cürm ü günāhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Suç ve günah.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

cürm-i kebīr:
1. **cürm-i kebīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Büyük suç/ günah.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

cürm-i nā-kerde:
1. **cürm-i nā-kerde:**
Gazel 303
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yapılmamış/işlenmemiş suç/günah.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḫi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

cürre:
1. **cürre:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Uçan her türlü kuşun erkeği.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

cüst ol-:
1. **cüst olup:**-*up*
Kaside 22
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hızlı olmak.
83. Şevḳ-i medḥüñle cüst olup geçdüm
84. Tuġra-ı cilvegāh-ı niẓāmı

cüst u cū:
1. **cüst u cū:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arama, araştırma.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḥabīrümdür benüm

2. **cüst u cū:**
Gazel 158
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arama, araştırma.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḥalḳa-i āġūş ider miyüz

3. **cüst u cū:**
Gazel 431
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arama, araştırma.

11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

cüst u cū id(t)-/ ḳıl-/eyle-:
1. **cüst u cū ider:**-*er*
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aramak.
3. Ol āhū-yı remīdeyi dil cüst u cū ider
4. Bend-āşinā-yı ḥalḳa-i şayyād olur şanur

2. **cüst u cū itse:**-*se*
Gazel 148
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arayıp sormak, araştırmak, aramak.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

3. **cüst u cū ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aramak, araştırmak.
5. O kim ol āhū-yı vaḥşīyi cüst u cū ḳılmaz
6. Ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn nedür bilmez

4. **cüst(u)cū eyler:**-*r*
Gazel 422
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aramak, araştırmak.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst u cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i sürāġ-ı Mevlevī

cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübā:
1. **cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kapan/alan cilve yerini arayıp sorma.
3. Hep cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz
4. Ṭāvus-ı bāġı geşt ü güẕārından isterüz

cüst u cū-yı dil-i güm-geşte:
1. **cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye:**-*ye*
Gazel 190
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kaybolmuş gönlü arayıp sorma.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḥayrān buluruz

cüst u cū-yı nev-bahār:
1. **cüst u cū-yı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İlkbaharı arama/bekleme.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

cüst u cūy-ı temennī:
1. **cüst u cūy-ı temennī:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dileği/isteği arayıp sorma.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

Ç

çābük-ʿinān:
1. **çābük-ʿinān:**
Gazel 75
Mısra: **9**
Atını hızlı süren.
9. Türktāz-engīz-i nāz olduḳça ol çābük-ʿinān
10. Sürme-i rūşen-dilān gerd-i semend-i fitnedür

çābük-semend:
1. **çābük-semendinden:**-*in, -den*
Gazel 341
Mısra: **6**
Hızlı giden/çevik at.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden şaḳın

çāha düş-:
1. **çāha düşmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuyuya düşmek.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medhūş olmasam

çāh-ı merg:
1. **çāh-ı mergi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ölüm kuyusu/çukuru.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

çāh-ı zeneḫdān:
1. **çāh-ı zeneḫdāna:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çene çukuru.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

çāk:
1. **çāk:**
Kaside 11
Mısra: **65**
Yarık, yırtık, çatlak.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

2. **çāk:**
Gazel 114
Mısra: **8**
Yarık, yırtık, çatlak.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

3. **çaḳ:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Yarık, yırtık, çatlak.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

4. **çaḳ:**
Gazel 175
Mısra: **10**
Yarık, yırtık, çatlak.
9. Biz çekmezüz aşlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

5. **çak:**
Gazel 404
Mısra: **18**
Yarık, yırtık, çatlak.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

çāk çāk:
1. **çāk çāk:**
Gazel 121
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parça parça.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarşa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

çāk çāk-ı hançer-i zehr-āb-ı fürḳat:
1. **çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın/zehirli/acı suyuna (daldırılmış) hançerle parça parça (olmuş).
1. Biz çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān:
1. **çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān:**
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık kılıcıyla parça parça (olmuş).
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

çāk eyle-:
1. **çāk eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yırtmak, parçalamak.
51. Perde-i maġz-ı ser-i düşmeni çāk eyler idi
52. Ṭop-ı ejder-dehenüñ şadme-i āteşbārı

2. **çāk eyler:**-*r*
Gazel 303
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yırtmak, parçalamak.
5. Pençe-i ġayret ile sīnemi çāk eyler idüm
6. Ger kühenkārī-i bī-ḥad u şümārum bilsem

çāk ol-:
1. **çāk olacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yırtılmak, parçalanmak.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

2. **çāk olup:**-*up*
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yırtılmak, parçalanmak.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

çāk çāk ol-:

1. **çāk çāk olsa:**-*sa*
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parça parça olmak.
5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

2. **çāk çāk olsa:**-*sa*
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parça parça olmak.
9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

<u>çāker:</u>
1. **çākeri:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **43**
Kul, köle, bende.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

<u>çāker-i felek-i dīhīm:</u>
1. **çāker-i felek-i dīhīm:**
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü tacının (padişahlığının) kölesi.
23. Şāh-ı meh çāker-i felek-i dīhīm
24. Māh-ı mihr-efser-i sitāre-ḫaşem

<u>çāk-i girībān:</u>
1. **çāk-i girībān:**
Gazel 53
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtma.
11. İrdi dāmāna daḥi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

2. **çāk-i girībān:**
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtma.
11. Ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl olup
12. Pençe-i hicrān ile çāk-i girībān eyledük

3. **çāk-i girībān:**
Gazel 352
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtma.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

4. **çāk-i girībāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaka yırtma.
11. İrdi dāmāna daḥi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

<u>çāk-ı girībān-ı ṣubḥ:</u>
1. **çāk-ı girībān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabahın yaka yırtması, güneşin doğması.
3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

2. **çāk-ı girībān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabahın yaka yırtması. Güneşin doğması.
5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

<u>çāk-ı girībān-ı zamāne:</u>
1. **çāk-ı girībān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin yaka yırtmacı/yırtığı.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aşlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

<u>çāk-i şaff-ı niʿāl:</u>
1. **çāk-i şaff-ı niʿāl:**
Kaside 23
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Pabuçluğun/en aşağı yerin yırtığı.
115. Fiġān ki devr-i felek çāk-i ṣaff-ı niʿāl itdi
116. Mekān-ı merdüm-i dānā-yı ṣāḥib-iẕʿānı

<u>çāk-i sīne:</u>
1. **çāk-i sīneye:**-*ye*
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sine/göğüs yarığı/yırtığı.
5. Ḥaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

<u>çal:</u>
1. **çalup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **19**
Vurmak, sallamak (kılıç).
19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

<u>çālāk:</u>
1. **çālāk:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Hareketi sür'atli, çevik, cevval.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

<u>çālāk ol-:</u>
1. **çālāk olacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 88
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hızlı olmak, acele hareket etmek.
11. Heft-ḫ∨ān-ı ġam-ı ʿışḳ ise eger maḳṣūduñ
12. Pāy-ı Rüstem gibi çālāk olacaḳ yirlerdür

<u>çār-deh sāle güzel:</u>
1. **çār-deh sāle güzeller:**-*ler*
Gazel 225
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayın on dördü gibi güzel.
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẕīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

<u>çāre:</u>
1. **çāre:**
Kaside 20
Mısra: **11**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

2. **çāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **10**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

3. **çāresi:**-*si*
Gazel 198
Mısra: **3**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀşıḳ-ı ḫasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

4. **çāre:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

5. **çāresi:**-*si*
Gazel 347
Mısra: **5**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

6. **çāre:**
Gazel 413
Mısra: **17**
Çare, çözüm, çıkar yol, deva.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

<u>çāre bulun-:</u>
1. **çāre bulunmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 425
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çözüm/çare bulunmak.
1. Hīç feṯḥ-i bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-ı sitāre bulunmadı

2. **çāre bulunmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çözüm/çare bulunmak.
5. Ḥaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

<u>çāre gör-:</u>
1. **çāre gör:**
Gazel 177
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare/çözüm bulmak.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

2. **çāre gör:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare/çözüm bulmak.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür baʿiş ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

<u>çāre mi var:</u>
1. **çāre mi var:**
Gazel 438
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare/çözüm mü var.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

<u>çāre ol-:</u>
1. **çāre olaydı:**-*a*, -*ydı*
Gazel 276
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare/çözüm olmak.

5. Göñül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

çāre yoḳ:
1. **çāre yoḳ:**
Kaside 28
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare/çözüm yok.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

2. **çāre yoḳ:**
Gazel 188
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çare/çözüm yok.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

çār-erkān-ı zemīn:
1. **çār-erkān-ı zemīn:**
Kaside 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün dört esası/direği.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

çāre-sāz ol-:
1. **çāre-sāz olmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 17
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare veren/yapan olmak.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

çāre-sāz-ı ʿışḳ:
1. **çāre-sāz-ı ʿışḳ:**
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşka çare yapan/bulan.
5. Fetīle-sūz-ı derūn çāre-sāz-ı ʿışḳ olmaz
6. O merhemi ciger-i dāġdāra gösterme

çāre-sāz-ı Mevlevī:
1. **çāre-sāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mevleviliğin çare bulanı/bulucusu.
13. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḫażret-i Mollā-yı Rūm
14. Kim odur tevfīḳ-i Ḥaḳ'la çāre-sāz-ı Mevlevī

çarḫ:
1. **çarḫ:**
Kaside 18
Mısra: **68**
Felek, gökyüzü.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

2. **çarḫa:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **83**
Felek, gökyüzü.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

3. **çarḫa:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **166**
Felek, gökyüzü.
165. Benüm ol merd-i meşāf-ı şuʿarā kim şimdi
166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eşʿārı

4. **çarḫ:**
Kaside 22
Mısra: **58**
Felek, talih.
57. Böyle ẕāt-ı kerīme lāyıḳdur
58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

5. **çarḫa:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **7**
Felek, talih.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

6. **çarḫ:**
Gazel 291
Mısra: **6**
Felek, gökyüzü.
5. Ey ḳāmet-i ḥamīde vü āh-ı felek-güẕār
6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

7. **çarḫa:**-*a*
Gazel 310
Mısra: **2**
Felek, gökyüzü.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

8. **çarḫ:**
Gazel 351
Mısra: **15**
Felek, talih, dünya.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

9. **çarḫ:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Felek, âlem, dünya.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

10. **çarḫ:**
Gazel 371
Mısra: **11**
Felek, gökyüzü.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

11. **çarḫ:**
Gazel 389
Mısra: **32**
Felek, âlem, dünya.
31. Ṣadr-ı aʿzam o vezīr ibn-i vezīr-i zī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

12. **çarḫ:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Felek, âlem, dünya.
3. Çarḫ bir ḫaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

13. **çarḫ:**
Gazel 397
Mısra: **8**
Gökyüzü, felek.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

çarḫ-ı berīn:
1. **çarḫ-ı berīn:**
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arş-ı a'la, göğün en yüksek tabakası.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

2. **çarḫ-ı berīnde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Arş-ı a'la, göğün en yüksek tabakası.
35. Şermende olur mihr-i felek çarḫ-ı berīnde
36. Ol Şuḳma-i zer-baft ile zerrīn-ʿalemüñden

çarḫ-ı çār:
1. **çarḫ-ı çārumdan:**-*dan*
Gazel 329
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dördüncü felek.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

çarḫ-ı encümvār:
1. **çarḫ-ı encümvār:**
Kaside 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yıldızlar gibi gök.
41. Bāġ-ı ḳadrinde çarḫ-ı encümvār
42. Sünbül-i dil-güşā-yı pür-şebnem

çarḫ-ı esīr:
1. **çarḫ-ı esīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Göğün esir tabakası kısmı.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

çarḫ-ı felek:
1. **çarḫ-ı felek:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.
53. Hem-çü çarḫ-ı felek müşebbekdür
54. Siper-i imtiḥān cirīdüñden

2. **çarḫ-ı felek:**
Gazel 283
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḫr-i muḫīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

çarḫ-ı gerdān:
1. **çarḫ-ı gerdān:**
Gazel 350
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dönen/devreden felek.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i ṣubḥ-ı ṯāni kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

2. **çarḫ-ı gerdāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dönen/devreden felek.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẓāhir ʿāşıḳ-ı ser-keşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

çarḫ-ı ḫāṭır-ı dānā-ḥırāş-ı şuʿle-nevāz:
1. **çarḫ-ı ḫāṭır-ı dānā-ḥırāş-ı şuʿle-nevāz:**
Kaside 23

Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Alev okşayan bilgi tırmalayıcının keyif/gönül dünyası/âlemi.
111. Bu çarḫ-ı ḫāṭır-ı dānā-ḫırāş-ı şuʿle-nevāz
112. İder hemīşe füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dānı

çarḫ-ı pür-āvāze:
1. **çarḫ-ı pür-āvāze:**
Gazel 81
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sesle dolu felek/gökyüzü.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

çarḫ-ı rifʿat:
1. **çarḫ-ı rifʿatdur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Yükseklik/yücelik feleği/göğü.
101. Felekü'ş-şemsi çarḫ-ı rifʿatdur
102. Mihr-i saʿd-iḳtirān-ı maʿnādur

çarḫ-ı sitem-güster:
1. **çarḫ-ı sitem-güsterden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **197**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı yayan felek.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫ∨ārı

çarḥı yaḳ-:
1. **çarḥı yaḳar:**-*ar*
Gazel 283
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feleği yakmak.
15. Sūziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḥı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

çār-pāre:
1. **çār-pāre:**
Kaside 22
Mısra: **92**
Dört parça (beyitte rubai anlamında).
91. Eyledi tīġ-ı dest-i endīşem
92. Çār-pāre kelām-ı Ḫayyāmı

2. **çār-pāreyle:**-*yle*
Gazel 260
Mısra: **9**
Bittahrif çalpara denilen rakkas zili; dört parça.
9. Çār-pāreyle özge ʿālemdür
10. Raḳṣ-ı zībā-ḳarārı Bihzādıuñ

çāşnī baḫş-ı mezāḳ-ı dil ü cān:
1. **çāşnī baḫş-ı mezāḳ-ı dil ü cāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Can ve gönlün zevkine lezzet veren.
43. Niʿam-ı māʾide-i luṭfını taʿrīf ideli
44. Çāşnī baḫş-ı mezāḳ-ı dil ü cāndur süḫanüm

çehār eyle-:
1. **çehār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **160**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dörtlemek, gözünü dört açmak.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

çehre-efrūz-ı emel:
1. **çehre-efrūz-ı emel:**
Gazel 301
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Arzunun/hevesin yüzünü aydınlatan/parlatan.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

çehre-fersāyī-i zirāʿat:
1. **çehre-fersāyī-i zirāʿat:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çiftçiliğin yüz aşındırması.
1. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe sulṭānum
2. Çehre-fersāyī-i zirāʿat ile

çehre-firūz-ı gül-i bāġ:
1. **çehre-firūz-ı gül-i bāġ:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bahçede yüzü parlayan gül.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-firūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet:
1. **çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet:**
Gazel 292
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık gözyaşının nehrinin yüzünü aydınlatan.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet ol

çehre-i zerdfām-ı eyyām:
1. **çehre-i zerdfām-ı eyyāma:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Günlerin/zamanın sarı renkli/solgun yüzü.
11. Çehre-i zerdfām-ı eyyāma
12. Āb u reng-i baḳam mübārek-bād

çehre-i zerd:
1. **çehre-i zerdüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Solgun, sararmış yüz.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

çehre-nümā:
1. **çehre-nümādur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **153**
Yüzünü gösteren, gösteriş yapan.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

çehre-nümā ol-:
1. **çehre-nümā olsa:**-*sa*
Gazel 168
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü göstermek, gösteriş yapmak.
11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı maẓmūn kim
12. Cemāl-i şāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr:
1. **çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr:**
Gazel 400
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mansur'un davasının/iddiasının gösterişini yapan. bkz. Manṣūr.
11. Meded ṣunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

çehre-nümā-yı gülşen:
1. **çehre-nümā-yı gülşen:**
Gazel 311
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin yüz göstereni.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

çehre-perdāz-ı ḫayāl:
1. **çehre-perdāz-ı ḫayāl:**
Gazel 379
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayaldeki yüzü düzenleyen.
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ:
1. **çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ:**
Gazel 393
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk erbabının/ustasının eşiğine yüzü süren.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feth-i bāb bir yirde

çehre-sāy-ı dāmen:
1. **çehre-sāy-ı dāmenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eteğin yüzünü eskiten.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḥaşīr:
1. **çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḥaşīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Hasır döşemesinin köşesine yüzünü süren.
21. Cāmiʿ-i şehr-i dilüm rūşen-żamīrān-ı ḫayāl
22. Çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḥaşīrümdür benüm

çehre-sāy-ı kūşe-i dāmān:
1. **çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Etek köşesinin yüzünü eskiten.
9. Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
10. Ben çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ

çehre-sāyī-i nükte-gūyān:
1. **çehre-sāyī-i nükte-gūyāna:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı söz söyleyenlerin yüzü eskimiş olanı.
71. Çehre-sāyī-i nükte-gūyāna
72. Dergehi āsitān-ı maʿnādur

çek-:
1. **çekmezdi:**-*mez, -di*
Kaside 6
Mısra: **31**
Çekmek (dert bağlamında).
31. Bir daḫi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

2. **çekmiş:**-*miş*
Gazel 8
Mısra: **3**
Çekmek, indirmek.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i fırīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

3. **çeküp:**-*üp*
Kaside 17
Mısra: **106**
Çekmek, çıkarmak (kılıç).
105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

4. **çeker:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **133**
Katlanmak, tahammül etmek.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil şādmān-ı maʿnādur

5. **çekmese:**-*me, -se*
Kaside 23
Mısra: **15**
Katlanmak, tahammül etmek.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

6. **çek:**
Gazel 24
Mısra: **13**
Dizmek, sıralamak.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

7. **çekdüm:**-*dü, -m*
Kaside 26
Mısra: **4**
Çekmek, yudumlamak.
3. Benüm ol rind-i bezm-i şādmānī
4. Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girānı

8. **çekdügüme:**-*dü, -güm, -e*
Gazel 37
Mısra: **5**
İçmek, yudumlamak.
5. Şevḳ ile rıṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʾiş

9. **çekdiler:**-*di, -ler*
Gazel 49
Mısra: **6**
Yazmak.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāṣıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

10. **çekmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 175
Mısra: **9**
Çekmek, hissetmek.
9. Biz çekmezüz aṣlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

11. **çek:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Katlanmak, tahammül etmek.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

12. **çek:**
Gazel 258
Mısra: **2**
İçmek, yudumlamak.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

13. **çek:**
Gazel 258
Mısra: **4**
İçmek, yudumlamak.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

14. **çek:**
Gazel 258
Mısra: **8**
Kesmek, yarmak.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḫi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

15. **çek:**
Gazel 258
Mısra: **10**
Çekmek (kılıç).
9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

16. **çekelüm:**-*elüm*
Gazel 314
Mısra: **7**
İçmek, yudumlamak.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

17. **çekdügini:**-*düg, -i, -ni*
Gazel 385
Mısra: **5**
Çekmek, hissetmek, anlamak.
5. Ṭuyar ʿuṣṣāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀṣıḳ olsun o da bir ṣūḫ-ı cefākāra hele

18. **çeker:**-*er*
Gazel 107
Mısra: **3**
Çekmek, içmek.
3. ʿĀṣıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn ṣarāb olur laḫt-i ciger kebāb olur

19. **çeküp:**-*a-üp*
Kaside 9
Mısra: **137**
Çekmek, söylemek.
137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ ṣuʿarā
138. Gösterür bir birine silk-i dür-i ġalṭānı

<u>çekīde:</u>

1. **çekīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **6**
Damlamış.
5. Ḫāl-i siyeh ki ol leb-i hūy-gerde üzredür
6. Dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem çekīdedür

2. **çekīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **12**
Damlamış.
11. Ṣad-pāre itdi göñlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

<u>çekil-:</u>

1. **çekilmiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **152**
Çekilmek, sürülmek.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḫl-ı pindār

2. **çekildi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **51**
Yazılmak, çizilmek.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫat-ı buṭlān-ı zamāne

3. **çekilse:**-*se*
Kaside 23
Mısra: **22**
Çekilmek, gitmek.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

4. **çekilen:**-*en*
Kaside 25
Mısra: **18**
Çekilmek (üzüntü).
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḥüzn-i beytü'l-aḥzānı

5. **çekildi:**-*di*
Gazel 89
Mısra: **11**
Bitmek, kalmamak.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī şafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

6. **çekilmiş:**-*miş*
Gazel 215
Mısra: **3**
Ayrılmak, yok olmak, gitmek.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

7. **çekilmiş:**-*miş*
Gazel 381
Mısra: **2**
Çekilmek.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

<u>çekilmez ol-:</u>

1. **çekilmez olmayıcaḳ:**-*ma, -yıcaḳ*
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanılmayacak/katlanılamayacak bir duruma gelmek.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet göñül giyāda degül

<u>çemen:</u>

1. **çemende:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **1**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
1. Sāḳī çemende bezm-i şafāyı kim istemez
2. Bezm-i şafāda berg ü nevāyı kim istemez

2. **çemende:**-*de*
Gazel 64
Mısra: **8**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

3. **çemende:**-*de*
Gazel 121
Mısra: **8**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. Añılsun ol gülistān-ı şafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

4. **çemende:**-*de*
Gazel 121
Mısra: **10**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
9. Añılsun ol şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī kim
10. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

5. **çemen:**
Gazel 128
Mısra: **13**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

6. **çemende:**-*de*
Gazel 217
Mısra: **10**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
9. Miṣāl-i fāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

7. **çemenüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **2**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

8. **çemende:**-*de*
Gazel 275
Mısra: **7**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

9. **çemende:**-*de*
Gazel 276
Mısra: **2**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

10. **çemende:**-*de*
Gazel 276
Mısra: **7**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

11. **çemende:**-*de*
Gazel 298
Mısra: **6**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı ṣarāb-ı ḫoş-güvār olsam

12. **çemen:**
Gazel 306
Mısra: **7**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

13. **çemende:**-*de*
Gazel 367
Mısra: **4**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

14. **çemende:**-*de*
Gazel 382
Mısra: **7**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

15. **çemende:**-*de*
Gazel 401
Mısra: **3**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

16. **çemende:**-*de*
Gazel 410
Mısra: **9**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
9. Yārān çemende daġdaġa-endāz-ı dehr olup
10. Ẕevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza başladı

çemen çemen:
1. **çemen çemen:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çimenlik çimenlik, bahçe bahçe.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişk:
1. **çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 213
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşının gönül arayan/çeken çimenlik/bahçe süsleyeni.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze:
1. **çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Taze/yeni cevabın yeşillik/bahçe süsleyeni.
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

çemen-efrūz it-:
1. **çemen-efrūz itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çimenlikte aydınlatmak/yakmak.
105. Ser ü destār-ı cihānı çemen-efrūz itdi
106. Ġonce-i ḥükm-i hümāyūn u gül-i fermānı

çemen-hīz-i maḥabbet:
1. **çemen-ḫīz-i maḥabbet:**
Kaside 14
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Muhabbet bahçesine/çimenliğine atılan/atılmış.
123. Olsa ne ʿaceb ḥaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

çemen-i maʿrifet:
1. **çemen-i maʿrifete:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Marifet/hüner çimenliği/bahçesi.
15. Peyġüle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

çemen-pīrā-yı ʿālem:
1. **çemen-pīrā-yı ʿālem:**
Kaside 8
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki çimenleri/bahçeleri süsleyen.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

çemen-pīrā-yı ʿışḳ:
1. **çemen-pīrā-yı ʿışḳ:**
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk bağını/bahçesini budayan/süsleyen.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

çemenzār:
1. **çemenzār:**
Gazel 306
Mısra: **6**
Ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde ziyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

çemenzār-ı ṭarf-ı cū:
1. **çemenzār-ı ṭarf-ı cū:**
Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Irmak kenarındaki ağaçlı/ çiçekli/ yeşillik olan yer.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

çeng ü rebāb-ı nev-rūz:
1. **çeng ü rebāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nevruzun rebab ve çengi. Rebab: Kemençeye benzer eski bir saz. Çeng: Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde kullanılmış bir âlet.
9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
10. İtmekde ṣad-terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

çengāl:
1. **çengāline:**-*i, -ne*
Kaside 8
Mısra: **10**
Yırtıcı hayvan veya kuş pençesi, çengel.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

çeng-i ṭaleb:
1. **çeng-i ṭaleb:**
Gazel 353
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İstek çengi. Çeng: Yay şeklinde eğri, Türk musikisinde vaktiyle kullanılmış âlet.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra şunmazsın

cerāġ:
1. **çerāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **8**
Mum, kandil.
7. Feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt ile şimdi
8. Ḫūrşīd gibi oldı fürūzende çerāġum

2. **çerāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **2**
Mum, kandil.
1. N'olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

3. **çerāġ:**
Gazel 438
Mısra: **7**
Mum, kandil.
7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

cerāġ-efrūz:
1. **çerāġ-efrūzdur:**-*dur*
Gazel 307

Mısra: **1**
Mumu aydınlatan.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

2. **çerāġ-efrūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **14**
Mum aydınlatan, parlak mum.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīne:
1. **çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz:**-*müz*
Gazel 333
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kinsiz/içinde kötülük bulunmayan sinenin/gönlün güneşinin mumunu/kandilini aydınlatan.
3. N'ola Rūḥü'l-Emīn pervāne-i şemʿ-i derūn olsa
4. Çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz sensin

çerāġ-ı genc-i ḥasret:
1. **çerāġ-ı genc-i ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Özlem hazinesinin fitili/mumu.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

çerāġ-ı hāş:
1. **çerāġ-ı ḫāş:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Seçkin/özel kandil/mum.
63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāş eyle
64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

çerāġ-ı hüsn:
1. **çerāġ-ı ḫüsni:**-*i*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellik kandili.
9. Biraz da eyle ḫaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḫüsni meded rūzgāra gösterme

çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey:
1. **çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisinin yatak odasındaki mumun aydınlığı.
3. Her şeb miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār
4. Yansun çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey

çerāġ-ı zindegī-i düşmen:
1. **çerāġ-ı zindegī-i düşmeni:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Düşmanın hayat/canlılık fitili.
77. Olunca āstīn-efşān-ı ġayret dest-i iclāli
78. Çerāġ-ı zindegī-i düşmeni şemʿ-i mezār eyler

çesbān-ı zamān:
1. **çesbān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **190**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin layığı/yakışanı.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḥaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

çeşīde:
1. **çeşīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **10**
Tadılmış.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşīdedür

çeşm:
1. **çeşmin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **160**
Göz.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

2. **çeşmi:**-*i*
Gazel 35
Mısra: **1**
Göz.
1. Mest olup şunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

3. **çeşmüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 39
Mısra: **7**
Göz.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey göñül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫş

4. **çeşm:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Göz.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫ∨ān-ı ṣubḥ

5. **çeşmi:**-*i*
Gazel 49
Mısra: **3**
Göz.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

6. **çeşmümden:**-*üm, -den*
Gazel 61
Mısra: **3**
Göz.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḫadeng-i yārum var

7. **çeşmi:**-*i*
Gazel 122
Mısra: **9**
Göz.
9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

8. **çeşmimüz:**-*i, -müz*
Gazel 186
Mısra: **11**
Göz.
11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
12. Baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

9. **çeşme:**-*e*
Gazel 187
Mısra: **2**
Göz.
1. Biz çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

10. **çeşmi:**-*i*
Gazel 213
Mısra: **6**
Göz.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

11. **çeşmi:**-*i*
Gazel 281
Mısra: **1**
Göz.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i mazlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

12. **çeşmi:**-*i*
Gazel 346
Mısra: **3**
Göz.
3. Çeşmi kim şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür
4. Ġamze-i ġammāzı hem-rāz itmesün yā n'eylesün

13. **çeşmi:**-*i*
Gazel 352
Mısra: **3**
Göz.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

14. **çeşminden:**-*in, -den*
Gazel 356
Mısra: **5**
Göz.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

15. **çeşmi:**-*i*
Gazel 365
Mısra: **3**
Göz.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

16. **çeşmüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 377
Mısra: **1**
Göz.
1. ʿĀşıḳ-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şuʿle-gūn ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

17. **çeşmi:**-*i*
Gazel 378
Mısra: **5**
Göz.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

18. **çeşmi:**-*i*
Gazel 379
Mısra: **6**
Göz.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i mazlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

19. **çeşmi:**-*i*
Gazel 437
Mısra: **5**
Göz.

5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir ẕū-fünündur ġamzesi

ceşm ü çerāġ:
1. **çeşm ü çerāġ:**
Gazel 399
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz nuru, seçkin, güzide.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad-müjde Meẕākī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

ceşm ü gūş ol-:
1. **çeşm ü gūş olsa:**-*sa*
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz ve kulak olmak.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

ceşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarrem:
1. **çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz:**-*üz*
Gazel 185
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muharrem ayının gelişine kulak verip gözleyen. Muharrem: Ay takviminin birin ayı, aşure ayı. Bu ayın ilk onun gününde Kerbela vakasının yıldönümü olarak matem yapılır.
7. Zeyn olsa dāġ-ı naʿl ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

ceşme:
1. **çeşmede:**-*de*
Gazel 244
Mısra: **2**
Çeşme.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

ceşme-i gülzār-ı neşāṭ:
1. **çeşme-i gülzār-ı neşāṭ:**
Kaside 18
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Sevinç/mutluluk gül bahçesindeki çeşme.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

ceşme-i ḥayvān:bkz. āb-ı ḥayāt
1. **çeşme-i ḥayvān:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hayat çeşmesi, içeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan suyun pınarı.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevser midür bilmem nedür

2. **çeşme-i ḥayvān:**
Gazel 349
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayat çeşmesi, içeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan suyun pınarı.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān şanur gören

ceşme-i ḥayvān-ı zamāne:
1. **çeşme-i ḥayvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin hayat suyu.
103. Ḫıżr-ı keremi rāh-nümā-yı çemen-i cūd
104. Nevk-i ḳalemi çeşme-i ḥayvān-ı zamāne

ceşme-i hūn:
1. **çeşme-i ḫūn:**
Gazel 391
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kan çeşmesi.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

ceşme-i zühd:
1. **çeşme-i zühdi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Sofuluk pınarı.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

ceşme-rīz-i kerem:
1. **çeşme-rīz-i kerem:**
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömertlik pınarından su/nimet döken/akıtan.
1. Biz çāk çāk-ı ḫançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

ceşmesār:
1. **çeşmesārı:**-*ı*
Gazel 244
Mısra: **2**
Çeşmesi çok olan yer.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

ceşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdār:
1. **çeşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güzel/nükteli şiirin bahçesinde çeşmesi bol olan yer.
17. Ṣalā dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftāra
18. Meẕākī çeşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdāruz biz

ceşmesār-ı felek:
1. **çeşmesār-ı felekden:**-*den*
Gazel 252
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin çeşmesi bol olan yeri.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

ceşm-i baḫt:
1. **çeşm-i baḫtında:**-*ın, -da*
Kaside 18
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Talihin/bahtın gözü.
113. Āsumān-ḳadr-i vezāret ki olur ṣubḥ u mesā
114. Çeşm-i baḫtında nümāyān eser-i bīdārı

ceşm-i cellād:
1. **çeşm-i cellāduñ:**-*uñ*
Gazel 329
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cellat gözü, merhametsiz göz.
3. Eger gün başına biñ ʿāṣıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

ceşm-i ḍarīr-i aḫterān:
1. **çeşm-i ḍarīr-i aḫterānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yıldızların kör gözü.
35. Ki çıḳduḳça hevāsıyla semāya
36. Açar çeşm-i ḍarīr-i aḫterānı

ceşm-i dil:
1. **çeşm-i dile:**-*e*
Gazel 180
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül gözü.
13. Cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād idüp
14. Çeşm-i dile tedārik-i kuḥl-i baṣardayuz

ceşm-i emel:
1. **çeşm-i emele:**-*e*
Gazel 176
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves gözü.
9. Meftūn degülüz naḳşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḥayret-keş-i ʿışḳuz

ceşm-i eşkbār:
1. **çeşm-i eşkbārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı döken göz.
5. Ḫarābe-sūz u ṭarab-ḫāne-sāz olmaḳ olurdı
6. Eger ki sūz-ı dil ü çeşm-i eşkbārum olaydı

ceşm-i ezhār-ı çemen:
1. **çeşm-i ezhār-ı çemen:**
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çimenlikteki/bahçedeki çiçeklerin gözü.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

ceşm-i fitne-peymā:
1. **çeşm-i fitne-peymā:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık çıkaran göz.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

2. **çeşm-i fitne-peymādan:**-*dan*
Gazel 381
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık çıkaran göz.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḥamle ider şīr-i ġarīn üzre

3. **çeşm-i fitne-peymāsın:**-*sı, -n*
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık çıkaran göz.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

ceşm-i ġamze-i ser-mest-i nāz:
1. **çeşm-i ġamze-i ser-mest-i nāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz sarhoşu yan bakışını gözü.

1. Ṣunduḳça çeşm-i ġamze-i ser-mest-i nāza tīġ
2. Eyler ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāza tīġ

çeşm-i giryān:
1. **çeşm-i giryāna:**-*a*
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan göz.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

çeşm-i girye-dost:
1. **çeşm-i girye-dost:**
Gazel 292
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlamayı seven/ağlamakla dost olmuş göz.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet ol

çeşm-i ġunūde:
1. **çeşm-i ġunūde:**
Gazel 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uyumuş göz.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫ∨āb olur peydā

çeşm-i ḥaḳāret:
1. **çeşm-i ḥaḳāretle:**-*le*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hakaret/küçümseme gözü.
11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẓar
12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫ∨ār-ı nīk-endīş iken

çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh it-:
1. **çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 156
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hakiki gözle/gönül gözüyle bakmak.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

çeşm-i ḥançer-güẕār:
1. **çeşm-i ḥançer-güẕārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hançer/bıçak geçiren göz.
7. Ḥaẕer it Ḳahramān-ı Ḳātildür
8. Çeşm-i ḥançer-güẕārı Bihzāduñ

çeşm-i ḥaşm-ı cebān:
1. **çeşm-i ḥaşm-ı cebān:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Korkak düşmanın gözü.
15. Şeş-cihet senc-gerd-i meydāndur
16. Çeşm-i ḥaşm-ı cebān cirīdüñden

çeşm-i ḥasūd:
1. **çeşm-i ḥasūd:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasetçinin, kıskancın gözü.
9. Saña irmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

çeşm-i hezār:
1. **çeşm-i hezāra:**-*a*
Gazel 396
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gözü.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāşıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

çeşm-i ḫışm-ālūd:
1. **çeşm-i ḫışm-ālūdına:**-*ı, -na*
Gazel 378
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öfke karışmış/bulaşmış göz.
7. Çeşm-i ḫışm-ālūdına ḫaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫ∨āhı olmasa

çeşm-i ḫūrşīd-i nūr-ı iḳbāl:
1. **çeşm-i ḫūrşīd-i nūr-ı iḳbāli:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/saadet nurunun güneşinin gözü.
95. Çeşm-i ḫūrşīd-i nūr-ı iḳbāli
96. Rūz u şeb dīdebān-ı maʿnādur

çeşm-i ʿibretle baḳ-:
1. **çeşm-i ʿibretle baḳup:**-*le-up*
Kaside 18
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
İbret gözü ile bakmak.
49. Çeşm-i ʿibretle baḳup ṭoplara eyle naẓar
50. Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫ∨ārı

çeşm-i ḳarīr:
1. **çeşm-i ḳarīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Sevinmiş göz.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

çeşm-i mest:
1. **çeşm-i mesti:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Sarhoş/mest göz.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḥl-ı pindār

2. **çeşm-i mesti:**-*i*
Gazel 145
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoş/mest göz.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

çeşm-i mihr ü meh:
1. **çeşm-i mihr ü meh:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ayın gözü.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl:
1. **çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet sahiplerinin nurlu/aydınlık gözü.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

çeşm-i nā-dān:
1. **çeşm-i nā-dāna:**-*a*
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bilgisiz/cahil göz.
5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

çeşm-i nergis:
1. **çeşm-i nergis:**
Gazel 173
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nergisin gözü.
3. Çeşm-i nergis gibi bu gülşende
4. Ḳurretü'l-ʿaynı bāġ-ı ʿışḳuz biz

çeşm-i pervāne:
1. **çeşm-i pervāne:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kelebeğin gözü.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

çeşm-i pür-āb:
1. **çeşm-i pür-āb:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşlarla dolu göz.
1. Senden ey şofī ne bīdārı ne ḫ∨āb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

çeşm-i pür-füsūn:
1. **çeşm-i pür-füsūn:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Büyüleyen göz, büyü dolu göz.
9. Sāḳī ne güne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

çeşm-i pür-nem:
1. **çeşm-i pür-nem:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı dolu göz.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

2. **çeşm-i pür-nem:**
Gazel 313
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı dolu göz.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

çeşm-i raġbet:
1. **çeşm-i raġbetle:**-*le*
Gazel 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlgi/rağbet gözü.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

çeşm-i remed-dīde:
1. **çeşm-i remed-dīdemi:**-*mi*
Kaside 13

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göz ağrısına tutulmuş göz.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

<u>çeşm-i sāḥir:</u>
1. **çeşm-i sāḥir:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan göz.
5. Gezend-i cādū-yı gīsūdan olma ġāfil kim
6. O çeşm-i sāḥir ile ittifāḳı āteşdür

<u>çeşm-i şeh:</u>
1. **çeşm-i şehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şahın gözü.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

<u>çeşm-i ser-mesti:</u>
1. **çeşm-i ser-mesti:**-*i*
Gazel 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoş/mest göz.
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

<u>çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓar:</u>
1. **çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓarı:**-*ı*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şahin bakışla avı yere düşüren göz.
7. Mürg-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓarı gör

<u>çeşm-i siyā(e)h:</u>
1. **çeşm-i siyāhı:**-*ı*
Gazel 378
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

2. **çeşm-i siyāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz.
5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

3. **çeşm-i siyeh:**
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz(lü).
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

4. **çeşm-i siyeh:**
Gazel 386
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz.
5. Ne çeşm-i siyeh bāʿiṣ-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ne ġamze belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme

5. **çeşm-i siyehi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz.
115. Çeşm-i siyehi ẓālim-i maẓlūm-nümādur
116. Luṭf-ı nigehi cevher-i şemşīr-i cefādur

6. **çeşm-i siyehüñ:**-*üñ*
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara göz.
3. Çeşm-i siyehüñ siḥr ile bir şöhre-i āfāḳ
4. Ġamzeñ ise şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme

<u>çeşm-i siyeh-mest:</u>
1. **çeşm-i siyeh-mesti:**-*i*
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Körkütük sarhoş göz, çok fazla sarhoşluk gözü.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

2. **çeşm-i siyeh-mestī:**
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Körkütük sarhoş göz, çok fazla sarhoşluk gözü.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

<u>çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān:</u>
1. **çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çok fazla sarhoşun kan saçan/kanlı gözü.
3. Ebrū degül o çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān
4. Aşdı firāz-ı manẓara-i imtiyāza tīġ

<u>çeşm-i sürmedār:</u>
1. **çeşm-i sürmedār:**
Kaside 8
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sürmeli göz.
107. Ne at ol esb-i şarṣar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

<u>çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīn:</u>
1. **çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīne:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bencil cahilin/bilgisizin hırslı gözü.
9. Ter-dīde-i ehl-i naẓara kuḥl-ı cevāhir
10. Çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīne ġubār ol

<u>çeşm-i ter:</u>
1. **çeşm-i ter:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Genç gözler, canlılığı ve parlaklığı ziyâde/dinç gözler.
29. Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd olurdı çeşm-i ter
30. Mümkin olsa kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden iktiḥāl

2. **çeşm-i terüm:**-*üm*
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaşlı göz, gözyaşı.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

3. **çeşm-i terüñ:**-*üñ*
Gazel 295
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yaşlı göz.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

<u>çeşm-i ṭūfān-zāy:</u>
1. **çeşm-i ṭūfān-zāya:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tufan doğuran göz.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḥīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

<u>çeşm-i ülü'l-ebṣār:</u>
1. **çeşm-i ülü'l-ebṣārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Basiret sahibi kişilerin gözü/nazarı.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

<u>çeşm-i ümīd:</u>
1. **çeşm-i ümīde:**-*e*
Kaside 20
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Ümit gözü.
27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
28. Çeşm-i ümīde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

2. **çeşm-i ümīde:**-*e*
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit gözü.
7. Çeşm-i ümīde mānīʿ-i medd-i nigāh olur
8. Ol dūr-baş-ı ġamze vü çīn-i cebīn-i nāz

3. **çeşm-i ümīdi:**-*i*
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümit gözü.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

<u>çeşm-i zamāne:</u>
1. **çeşm-i zamāne:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın gözü, anın en güzel vakti.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿişret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı baṣar mübārek

<u>çeşmüñe gel-:</u>
1. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

2. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

3. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

4. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
9. Ārif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
10. Vaż῾-ı a῾dā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

5. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
11. Ey gönül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫ∨āb gelsün çeşmüñe

6. **çeşmüñe gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

7. **çeşmüñe gelsün:**-*sün-üñ, -e*
Gazel 377
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünün önüne gelmek, hatırlamak, zihninde canlanmak.
1. ῾Āşıḳ-ı pür-sūz-ı ῾ışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şu῾le-gūn ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

çeşn-i ṭarab-zāde:
1. **çeşn-i ṭarab-zāde:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Eğlence çocuğunun ziyafeti/şöleni.
33. Ṣadr-ı a῾ẓamla cemī῾-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güẕār

çetr:
1. **çetr:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Çadır, gölgelik.
11. Nice dil çetr ṣūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı ma῾nādur

çetr-i hümāyūn:
1. **çetr-i hümāyūna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Padişah çadırı.
157. ῾Ulüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ῾ālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

2. **çetr-i hümāyūnın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Padişah çadırı.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ῾aynüñ ile çeşmin çehār eyler

çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş:
1. **çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş:**
Kaside 8
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Nakşedenin yaptığı padişah çadırı.
151. Ta῾āla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

çetr-i mülūkāne:
1. **çetr-i mülūkāne:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Hükümdara yakışan çadır.
93. Ḥabbeẕā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

çevgān:
1. **çevgānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **164**
Cirit oyununda kullanılan ucu eğri değnek.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Güy-ı ῾azm-i sefere böyle ura çevgānı

2. **çevgānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **2**
Cirit oyununda kullanılan ucu eğri değnek.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

çevgān-bāz-ı nāz:
1. **çevgān-bāz-ı nāz:**
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin ucu eğri cirit sopasıyla oynayan.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ῾işve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek güy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

çevgān-ı ḥikmet-i bārī:
1. **çevgān-ı ḥikmet-i bārī:**
Kaside 25
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hikmetinin/gayretinin bastonu/değneği.
77. Tā ki çevgān-ı ḥikmet-i bārī
78. Döndüre güy-ı çarḫ-ı gerdānı

çevgān-ı ser-i kākül:
1. **çevgān-ı ser-i kākülüñe:**-*ü, -ñe*
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kakülün, perçemin ucundaki çevgan. Çevgan: Değnek, baston, kıvrım.
3. Ey serv-i revān güy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı ḳıyāmet

çevgān-ı ser-i zülf:
1. **çevgān-ı ser-i zülf:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucundaki/başındaki ucu eğri değnek.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ῾aceb güy-rübādur

çevgān-ı zamāne:
1. **çevgān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ucu eğri değneği/cirit değneği.
25. Meydān-ı mücāzāt-ı ḫıyānetde Ḥaleb'de
26. Çoḳ kelleyi ṭop eyledi çevgān-ı zamāne

çıḳ-:
1. **çıḳdı:**-*dı*
Tarih 2
Mısra: **10**
Çıkmak, yükselmek.
9. Rāyet-efrāz-ı ῾azīmet olıcaḳ devlet ile
10. Çıḳdı evc-i felege ṭanṭana-i şıyt u ṣadā

2. **çıḳmaḳ:**-*maḳ, -*
Kaside 6
Mısra: **35**
Ulaşmak, varmak.
35. Ẕirvegāh-ı saṭḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

3. **çıḳdı:**-*dı*
Gazel 8
Mısra: **8**
Çıkmak, belirmek.
7. Degül sīmīn-kemer ῾arż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

4. **çıḳdı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **19**
Çıkmak, ayrılmak.
19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
20. Vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ῾am geldi

5. **çıḳsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 18
Mısra: **75**
Çıkmak.
75. Ẕirve-i tūde-i ḫākistere çıḳsañ görinür
76. Kāfirüñ memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġārı

6. **çıḳdı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **43**
Karaya çıkmak, kurtulmak.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

7. **çıḳar:**-*ar*
Kaside 23
Mısra: **123**
Çıkmak.
123. Bir āşinālıḳ idüp sāḥil-i ümīde çıḳar
124. Bu nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmānı

8. **çıḳmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 105
Mısra: **2**
Görünmek, ortaya çıkmak, sergilenmek.
1. Ḥoḳḳa-i la῾l-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḫüsne böyle bir nā-süftedür

9. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **1**
Çıkmak.
1. Gönül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

10. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **2**
Çıkmak.
1. Gönül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz

2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

11. **çıḳsun:**-*sun*
Gazel 192
Mısra: **3**
Çıkmak, ayrılmak.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

12. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **4**
Çıkmak, ayrılmak.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

13. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **6**
Çıkmak, terketmek.
5. Eger Ḫıżr olsa daʿāşıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

14. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **8**
Çıkmak, kurtulmak.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḥterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭāliʿ-i vārun olur çıḳmaz

15. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **10**
Anlaşılmak, çözülmek.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb mażmūn olur çıḳmaz

16. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **12**
Çıkmak, kurtulmak.
11. Yüri sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḫṣ-i ġam-ı ʿışḳ ol
12. O kim üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn olur çıḳmaz

17. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **14**
Çıkmak.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

18. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **1**
Çıkmak.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

19. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **2**
Çıkmak.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

20. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **4**
Çıkmak.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı şahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

21. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **6**
Çıkmak.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

22. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **8**
Çıkmak.
7. Cihānda ʿāşıḳ-ı şādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḥi memnūn olur çıḳmaz

23. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **10**
Çıkmak.
9. Eger mest olsa da ʿāşıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

24. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **12**
Çıkmak.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

25. **çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 193
Mısra: **14**
Çıkmak.
13. Meẕāḳī gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī
14. Derūn-ı ḥoḳḳa-i dilde dür-i meknūn olur çıḳmaz

26. **çıḳmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 227
Mısra: **6**
Görünmek, ortaya çıkmak.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

27. **çıḳsun:**-*sun*
Gazel 420
Mısra: **5**
Yükselmek, çıkmak.
5. Çıḳsun fırāz-ı ʿarş-ı berīne be-her seḥer
6. Sıyt u şadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey

28. **çıḳdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **7**
Açılmak.
7. Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
8. Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

29. **çıḳar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **2**
Çıkmak, yükselmek.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūh
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūh

<u>çıḳdı gitdi:</u>

1. **çıḳdı gitdi:**
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çıkıp gitmek
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

<u>çıḳup di-:</u>

1. **çıḳup dirse:**-*r*, -*se*
Kaside 13
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Ortaya) çıkıp demek/söylemek.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

<u>çıḳup gel-:</u>

1. **çıḳup geldükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çıkıp gelmek, yüksek bir makama çıkmak.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

<u>çīde:</u>

1. **çīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **8**
Derilmiş, toplanmış.
7. Ḫūn-ı sirişk-i bülbül ile perveriş bulur
8. Ol ġonceler ki dest-i maḥabbetle çīdedür

<u>çifte:</u>

1. **çifte:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Çift, çifte.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

<u>çille-güzīn:</u>

1. **çille-güzīndür:**-*dür*
Kaside 29
Mısra: **31**
Eziyeti/sıkıntıyı/çileyi seçen/seçmiş.
31. Her gūşede bir merd-i Ḫudā çille-güzīndür
32. Ḳutbında görürseñ eger evtādı görürseñ

<u>çille-ṭanīn-sāz:</u>

1. **çille-ṭanīn-sāz:**
Kaside 18
Mısra: **137**
Sıkıntın/eziyetin tınlama yapanı.
137. Okı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

<u>Çīn:</u>

1. **Çīne:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **25**
Çin ülkesi.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

<u>çīn-ber-çīn-i gezend:</u>

1. **çīn-ber-çīn-i gezend:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kederin (saç) kıvrım kıvrım olması.
1. Gīsū-yı pür-tābı kim müşgīn-kemend-i fitnedür
2. Çīn-ber-çīn-i gezend ü bend bend-i fitnedür

<u>çīn-i cebīn:</u>

1. **çīn-i cebīnin:**-*in*
Gazel 8
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Alın buruşukluğu, kızma, surat asma.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuşşāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

2. **çīn-i cebīnin:**-*in*
Gazel 54
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alın buruşukluğu, kızma, surat asma.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

3. **çīn-i cebīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alın buruşukluğu, kızma, surat asma.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden şaḳın

çīn-i cebīn-i nāz:
1. **çīn-i cebīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazın/işvenin alın kırışığı.
7. Çeşm-i ümīde mānīʿ-i medd-i nigāh olur
8. Ol dūr-baş-ı ġamze vü çīn-i cebīn-i nāz

çīn-i ebrū-yı nāz:
1. **çīn-i ebrū-yı nāz:**
Gazel 163
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz kaşının kıvrımı.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

çīn-i ebrū-yı sitem:
1. **çīn-i ebrū-yı sitem:**
Gazel 112
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eziyet eden kaşın çatıklığı.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

çīn-i ġam:
1. **çīn-i ġam:**
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzüntü kıvrımı.
5. Cebīn-i şādī-i dilde bu çīn-i ġam n'eyler
6. Güşāde-ḫāṭır-ı ḥurrem-liḳā-yı mestān ol

çīn-i pīşānī:
1. **çīn-i pīşānī:**
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yüzü ekşitme, alın buruşturma.
11. Bu neşātıyla ḫāṭıra gelmez
12. Ne ġam-ı dil ne çīn-i pīşānī

çīn-i ser-ebrū-yı dildār:
1. **çīn-i ser-ebrū-yı dildār:**
Gazel 416
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelin/sevgilinin kaşının ucundaki kıvrım.
7. Ben āh idicek çīn-i ser-ebrū-yı dildār
8. Āmāde-i şad-şīve-i taʿzīr degül mi

çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ:
1. **çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ:**
Gazel 195
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk harmanındaki kıvılcımın kıvrımı.
3. Ḥoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi göñül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i şaf-ı mūr henüz

çīn-i ser-i kākül:
1. **çīn-i ser-i kākülde:**-*de*
Gazel 204
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kâküldeki saçın kıvrımı.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz:
1. **çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çin imparatoru karakterli çinî yapan.
9. Hep kāse-i meyle oluruz zemzeme-perdāz
10. Biz çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz

çire-destī-i ʿad:
1. **çire-destī-i ʿad:**
Gazel 65
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ustalığı.
7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdūndan
8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

çīre-dest ol-:
1. **çīre-dest olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli işe yakışan olmak, becerikli olmak.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o şūḫa sıḳlet el virmez

çīre-dest-i ayaġ-ı ʿışḳ:
1. **çīre-dest-i ayaġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk(ın) ayağının beceriklisi.
7. Pāy-ı merdī-i neşve-i mey ile
8. Çīre-dest-i ayaġ-ı ʿışḳuz biz

çīre-dest-i ġamze:
1. **çīre-dest-i ġamze:**
Gazel 388
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gamzenin/yan bakışın eli işe yatkını/beceriklisi.
9. Olsun yine çīre-dest-i ġamze
10. Bürḳaʿ-figen-i ḥicāb-ı ʿişve

çoḳ:
1. **çoḳ:**
Kaside 1
Mısra: **81**
Çok, fazla.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

2. **çoḳ:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Çok, fazla.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

3. **çoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Çok, fazla.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

4. **çoḳ:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Çok, fazla.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

5. **çoḳ:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Çok, fazla.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḫi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

6. **çoḳ:**
Kaside 7
Mısra: **25**
Çok, fazla.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

7. **çoḳ:**
Kaside 9
Mısra: **151**
Çok, fazla.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

8. **çoḳdur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **29**
Çok, fazla.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

9. **çoḳ:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Çok, fazla.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

10. **çoḳ:**
Kaside 15
Mısra: **63**
Çok, fazla.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḫi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

11. **çoḳ:**
Kaside 16
Mısra: **63**
Çok, fazla.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

12. **çoḳ:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Fazla, çok.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

13. **çoḳ:**
Kaside 21
Mısra: **177**
Çok, fazla.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

14. **çoḳ:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Çok, fazla.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n’ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

15. **çoḳ:**
Kaside 23
Mısra: **46**
Çok, fazla.
45. Teferrüc itdi şeb-āẕīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

16. **çoḳ:**
Kaside 25
Mısra: **39**
Çok, fazla.
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

17. **çoḳ:**
Kaside 28
Mısra: **63**
Çok, fazla.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫvānçe-i naẕma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

18. **çoḳ:**
Gazel 41
Mısra: **5**
Çok, fazla.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

19. **çoḳ:**
Gazel 50
Mısra: **5**
Çok, fazla.
5. Vādī-i ṭalebde daḥi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

20. **çoḳ:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Çok, fazla.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āṣārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

21. **çoḳ:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Çok, fazla.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

22. **çoḳ:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Çok, fazla.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

23. **çoḳ:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Çok, fazla.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

24. **çoḳ:**
Gazel 122
Mısra: **13**
Çok, fazla.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

25. **çoḳ:**
Gazel 122
Mısra: **17**
Çok, fazla.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḥüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

26. **çoḳ:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Çok, fazla.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-ṣikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

27. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 130
Mısra: **17**
Çok, fazla.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Ṣāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

28. **çoḳ:**
Gazel 133
Mısra: **10**
Çok, fazla.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḥi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

29. **çoḳ:**
Gazel 144
Mısra: **14**
Çok, fazla.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḫtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

30. **çoḳ:**
Gazel 167
Mısra: **13**
Çok, fazla.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eṣer olmaz

31. **çoḳ:**
Gazel 209
Mısra: **5**
Çok, fazla.
5. Bu ṣūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bunuñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünün olmaz

32. **çoḳ:**
Gazel 218
Mısra: **13**
Çok, fazla.
13. Egerçi pāye-i iʿcāza çoḳ üstād ayaḳ başmış

33. **çoḳ:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Çok, fazla.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n’ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdurmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

34. **çoḳ:**
Gazel 228
Mısra: **14**
Çok, fazla.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüṣḫa-i iʿcāza ḫaṭ

35. **çoḳ:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Çok, fazla.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

36. **çoḳ:**
Gazel 252
Mısra: **1**
Çok, fazla.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

37. **çoḳ:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Çok, fazla.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

38. **çoḳ:**
Gazel 277
Mısra: **6**
Çok, fazla.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

39. **çoḳ:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Çok, fazla.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

40. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 287
Mısra: **17**
Çok, fazla.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

41. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 288
Mısra: **2**
Çok, fazla.
1. Ey serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül
2. Çoḳdur bu ḳadar cilve-i meydān-ı teġāfül

42. **çoḳ:**
Gazel 319
Mısra: **6**
Çok, fazla.
5. Olunca nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl
6. Felekde ḫūn-ı cigerle çoḳ intiʿāş itdüm

43. **çoḳ:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Çok, birçok.
9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

44. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 345
Mısra: **13**
Çok, fazla.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫvān-ı ġamda peykār itmesün yā n’eylesün

45. **çoḳ:**
Gazel 346
Mısra: **2**
Çok, fazla.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n’eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n’eylesün

46. **çoḳ:**
Gazel 352
Mısra: **11**
Çok, fazla.

11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ṣ-ṣanem añılmasun

47. **çoḳ:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Çoḳ, fazla.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

48. **çoḳ:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Çoḳ, fazla.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

49. **çoḳ:**
Gazel 400
Mısra: **17**
Çoḳ, fazla.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

50. **çoḳ:**
Gazel 407
Mısra: **4**
Çoḳ, fazla.
3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

51. **çoḳ:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Çoḳ, fazla.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

52. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 194
Mısra: **5**
Çoḳ, fazla.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarṣada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

53. **çoḳdur:** -*dur*
Gazel 325
Mısra: **11**
Çoḳ, fazla.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i firāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

54. **çoḳdur:** -*dur*
Gazel 357
Mısra: **13**
Çoḳ, fazla.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

<u>çoḳ degül:</u>

1. **çoḳ degül:**
Kaside 9
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir feṯḥüñ
90. Ger niṣār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

2. **çoḳ degül:**
Kaside 20
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

3. **çoḳ degül:**
Gazel 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

4. **çoḳ degül:**
Kaside 28
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

5. **çoḳ degül:**
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-ṣoḥbet olsa çoḳ degül
4. Zāhid-i sālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

6. **çoḳ degül:**
Gazel 32
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

7. **çoḳ degül:**
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
5. Rāz-ı dil-i bülbüli itse nihān çoḳ degül
6. Maḫzenü'l-Esrārdur ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ

8. **çoḳ degül:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

9. **çoḳ degül:**
Gazel 186
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb ü tāb-ı ʿışḳ ile
18. Zīver-i güş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

10. **çoḳ degül:**
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem başsa çoḳ degül ʿāşıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

11. **çoḳ degül:**
Gazel 270
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
5. Hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī olursa çoḳ degül
6. Evc-i ʿışḳuñ bir hümā-yı lā-mekānıdur göñül

12. **çoḳ degül:**
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok değil. Fazla mı?
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḫrüñ bāmdādıdur göñül

13. **çoḳ degüldür:**-*dür*
Gazel 230
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok/fazla değil.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

14. **çoḳ degüldür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok/fazla değil.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

15. **çoḳ degüldür:**
Gazel 379
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok/fazla değil.
17. Ḥażret-i ʿişmet-penāh-ı dīn ki luṭf-ı ṭabʿile
18. Çoḳ degüldür daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād itse de

16. **çoḳ degüldür:**
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok/fazla değil.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrīzī gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

17. **çoḳ degüldür:**
Gazel 423
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok/fazla değil.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

<u>çoḳ degül mi:</u>

1. **çoḳ degül mi:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fazla değil mi?
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

<u>çoḳ ḳalma-:</u>

1. **çoḳ ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 187
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Az kalmak, çok kalmamak
11. Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
12. Bī-zād-ı deyr ki lāzıme-i ṣabr u ṯāḳatuz

<u>çoḳ kelleyi ṭop eyle-:</u>

1. **çoḳ kelleyi ṭop eyledi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok kişinin kafasını kesmek.
25. Meydān-ı mücāzāt-ı ḫıyānetde Ḥaleb'de
26. Çoḳ kelleyi ṭop eyledi çevgān-ı zamāne

<u>çoḳ mı:</u>

1. **çoḳ mı:**
Gazel 5

Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

2. **çoḳ mı:**
Kaside 13
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḥvān-ı ṭaʿāmumda benüm

3. **çoḳ mı:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

4. **çoḳ mı:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
3. Çoḳ mı bu ṣıyt u ṣadā ṣaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

5. **çoḳ mı:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

6. **çoḳ mı:**
Gazel 200
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
17. Çoḳ mı bu ḳadar raġbetimüz sūde-i elmās
18. Ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz

7. **çoḳ mı:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaṣır-ı meclis-i eşrāf degül

8. **çoḳ mı:**
Gazel 283
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok mu? Fazla mı?
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

çoḳ müddet ol-:
1. **çoḳ müddet oldı:**-*dı*
Gazel 187
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok zaman olmak/geçmek.
5. Hep yād u āşinā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

çoḳ ol-:
1. **çoḳ olur:**-*ur*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok olmak, fazla olmak.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

2. **çoḳ olur:**-*ur*
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok olmak, fazla olmak.
3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

çoḳ zamān:
1. **çoḳ zamān:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süre.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

2. **çoḳ zamān:**
Kaside 9
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandır.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

3. **çoḳ zamān:**
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süre.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

4. **çoḳ zamāndur:**-*dur*
Gazel 57
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süre.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

5. **çoḳ zamāndur:**
Gazel 174
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzunca bir süredir.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuşşāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

6. **çoḳ zamandur:**
Gazel 191
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzunca bir süredir.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

7. **çoḳ zamāndur:**
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süreden beri.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḫṣat-ı med-i nigāh ister göñül

8. **çoḳ zamāndur:**
Gazel 271
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süreden beri.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

9. **çoḳ zamāndur:**
Gazel 432
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun süreden beri.
3. Çoḳ zamāndur fikret-i laʿl-i lebüñle sāḳiyā
4. Destden cām-ı şarāb-ı erġavānī düşmedi

çoḳdan:
1. **çoḳdan:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Uzun zamandan beri.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḥadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

2. **çoḳdan:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Uzun zamandan beri.
9. Çoḳdan cihānda ḫāne-ḫarābuz Meẕāḳiyā
10. ʿĀlem yıḳılsa ẕerre ḳadar yoḳ hirāsımuz

çözil-:
1. **çözilür:**-*ür*
Gazel 287
Mısra: **15**
Çözülmek (düğüm).
15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-rişte-i vuṣlat
16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

çūn u çirā:
1. **çūn u çirā:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl ve niçin.
13. Bilmez ḥarīf-i mey-kede çūn u çirā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

çü:
1. **çü:**
Kaside 4
Mısra: **71**
Gibi.
71. Oldı Meẕāḳī çü ser-ā-ser temām
72. Ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār

2. **çü:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Çünkü.
51. Sūd virmez ḥaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

3. **çü:**
Kaside 7
Mısra: **59**
Zira.
59. Çü Meẕāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḥavf ider her zamān cirīdüñden

4. **çü:**
Kaside 23
Mısra: **11**
Ne vakit ki.
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güẕerin sebze-ḫīz-i bustānı

5. **çü:**
Kaside 23
Mısra: **38**
-dığında, -diğinde.
37. O kim zamān-ı şerīfinde Nīl-i ḳulzüm-i cūş
38. Çü basdı mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı

6. **çü:**
Kaside 23
Mısra: **41**
Ne vakit ki.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mısra yine Nīl-i mevc-efşānı

7. **çü:**
Kaside 23

Mısra: **78**
Çünkü.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

8. **çü:**
Kaside 23
Mısra: **107**
Çünkü.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

9. **çü:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Çünkü.
3. Ol merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān
4. Ser-tā-ḳadem çü mihr-i felek nūr-ı dīdedür

10. **çü:**
Gazel 146
Mısra: **15**
Çünkü, zira.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

11. **çü:**
Gazel 163
Mısra: **9**
Çünkü.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḫa-i ṣabāyuz

12. **çü:**
Gazel 170
Mısra: **20**
-dığında, çünkü.
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

13. **çü:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Çünkü.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

14. **çü:**
Gazel 366
Mısra: **1**
Gibi.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i neẕẕāregāh-ı nev

15. **çü:**
Gazel 376
Mısra: **5**
Çünkü, ne vakit ki, -dığı için.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

16. **çü:**
Gazel 426
Mısra: **10**
Çünkü.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

17. **çü:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Çünkü.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

çün:

1. **çün:**
Kaside 7
Mısra: **66**
Çünkü, nedeniyle.
65. Dūr-bāş-ı zamāneden zārum
66. Çün dil-i ṣaf-derān cirīdüñden

2. **çün:**
Kaside 19
Mısra: **59**
Çünkü.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa fetḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

3. **çün:**
Kaside 25
Mısra: **51**
Çünkü.
51. Çün vekīl-i Sikender-i vaḳtdür
52. N'ola cārī olursa fermānı

4. **çün:**
Kaside 25
Mısra: **74**
Çünkü.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḫadd-i imkānı

5. **çün:**
Kaside 26
Mısra: **66**
Çünkü.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʿessir ola çün ḥırz-ı yemānı

6. **çün:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Ne vakit ki; -ında/inde; -ınca/-ince.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

7. **çün:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Çünkü.
9. Olsa n'ola ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī
10. Çün bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-şiyemdür

8. **çün:**
Gazel 418
Mısra: **6**
Çünkü.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

9. **çün:**
Gazel 419
Mısra: **3**
Çünkü.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

10. **çün:**
Gazel 421
Mısra: **7**
...diğin zaman, ne vakit ki.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

11. **çün:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Çünkü.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

çün kim:

1. **çün kim:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü.
47. Ḥāṣılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

2. **çün kim:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çünkü, nedeniyle.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

D

da/de: (Bu bağlaç sözlükte 136 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)

1. **da:**
Gazel 3
Mısra: **5**
De/da bağlacı.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

2. **da:**
Kaside 8
Mısra: **178**
De/da bağlacı.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

3. **da:**
Kaside 12
Mısra: **70**
De/da bağlacı.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

4. **da:**
Kaside 12
Mısra: **121**
De/da bağlacı.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

5. **da:**
Kaside 13
Mısra: **1**
De/da bağlacı.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

dād:

1. **dāde:**-*e*
Gazel 259
Mısra: **6**
Adalet, sızlanma, şikâyet.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḥālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

dād u dihiş:

1. **dād u dihişi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adalet ve bağışlama.

65. Seyr olsa n'ola gürsine-çeşmān-ı ṭaleb kim
66. Dād u dihişi māʾide-i ḫıṣb u rehādur

2. **dād u dihişi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Adalet ve bağışlama.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne:

1. **dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin divanında/meclisinde makam/rütbe alışverişi.
197. Maḥşūş ola ol ṣadr-i keremkāra hemīşe
198. Dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne

dād-güster:

1. **dād-güster:**
Kaside 28
Mısra: **35**
Adalet yayan, adaletli.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

dāfiʿ-i ḫumār:

1. **dāfiʿ-i ḫumārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen baş ağrısını gideren.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm şarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḫumārum olaydı

daġ:

1. **daġlar:**-*lar*
Gazel 94
Mısra: **7**
Yara, yanık yarası.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

2. **dāġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **1**
Yara, yanık yarası.
1. Gönül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

3. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 117
Mısra: **9**
Yara, yanık yarası.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuşşāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

4. **dāġ:**
Gazel 124
Mısra: **11**
Yara, yanık yarası.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

5. **dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **2**
Yara, yanık yarası.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

6. **dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **2**
Yara, yanık yarası.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

7. **dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **11**
Yara, yanık yarası.
11. Tāze-be-tāze dāġ ile ḫāṭır-fürūz olur
12. Olmaz fetīl-i sīnede dūd-ı ferāġ-ı dāġ

8. **dāġ:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Yara, yanık yarası.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

9. **dāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **4**
Yara, yanık yarası.
3. N'ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dāġdur göñlüm

10. **dāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **1**
Yara, yanık yarası.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

11. **dāġ:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Yara, yanık yarası.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

12. **dāġ:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Yara, yanık yarası.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

13. **dāġ:**
Gazel 382
Mısra: **4**
Yara, yanık yarası.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

14. **dāġ:**
Gazel 427
Mısra: **1**
Yara, yanık yarası.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ şaḥn-ı gülistāndur yeri

15. **dāġuñ:**-*uñ*
Gazel 427
Mısra: **1**
Yara, yanık yarası.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ şaḥn-ı gülistāndur yeri

16. **dāġ:**
Gazel 433
Mısra: **2**
Yara, yanık yarası.
1. Göñül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

dāġ dāġ ol-:

1. **dāġ dāġ olsa:**-*sa*
Gazel 186
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaralarla dolu olmak.
7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı āteşbārımuz

dāġ dāġ-ı sīne:

1. **dāġ dāġ-ı sīne:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sinedeki/bağırdaki yanık yaraları.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden şād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

dāġ ol-:

1. **dāġ oldı:**-*dı*
Gazel 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağlanmak, yanık yarası olmak.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

2. **dāġ oldı:**-*dı*
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağlanmak, yanık yarası olmak.
7. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

dāġ u rāġ:

1. **dāġ u rāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yara ve çayır/bahçe.
7. Bu eşk ile dil-i pür-dāġa dil-rübūde olurdum
8. O cūybār-ı maḥabbet bu dāġ u rāġum olaydı

daġal-bāz-ı felek:

1. **daġal-bāz-ı felek:**
Gazel 248
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin hilecisi.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

dāġ-ber-dāġ-ı ciger:

1. **dāġ-ber-dāġ-ı cigerdür:**-*dür*
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüreği/ciğeri yara üstüne yaralı.
1. Ṭurfe-gülşendür derūn-ı dāġdāġ-ı Mevlevī
2. Dāġ-ber-dāġ-ı cigerdür bāġ u rāġ-ı Mevlevī

dāġ-ber-dāġ-ı dil:

1. **dāġ-ber-dāġ-ı dile:**-*e*
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaralarla dolu gönül.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḫoḳḳada merhem ne ṭutar

dāġ-ber-ser-i dāġ:

1. **dāġ-ber-ser-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yara üstüne yara.

1. Baḳup bu sīne-i pür-tāba dāġ-ber-ser-i dāġ
2. Ciger-güdāz-ı derūn oldı sūz-ı maḥşer-i dāġ

daġdaġa-endāz-ı dehr:
1. **daġdaġa-endāz-ı dehr:**
Gazel 410
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gürültüsünü/telaşını atan.
9. Yārān çemende daġdaġa-endāz-ı dehr olup
10. Ẕevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza başladı

daġdaġa-i dünyā:
1. **daġdaġa-i dünyāyı:**-*yı*
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gürültüsü/patırtısı.
9. Ber-ṭaraf eyle göñül daġdaġa-i dünyāyı
10. Rāḥat-ı pīr-i ḫıred ṣabr u sükūnundandur

daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd:
1. **daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd:**
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümidin talihinin gürültüsü/patırtısı.
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾsīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

daġdaġa-perdāz-ı veġā:
1. **daġdaġa-perdāz-ı veġādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Savaş gürültüsü/patırtısı düzenleyen/başlatan.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāġileri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

daġdaġa-yı çūn u çerā:
1. **daġdaġa-yı çūn u çerāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nasıl ve niçin gürültüsü/patırtısı.
5. Birdür sözimüz fayṣal-ı ṣad-redd ü ḳabūlüz
6. Vā-reste-i dil daġdaġa-yı çūn u çerāyuz

dāġdār:
1. **dāġdār:**
Gazel 234
Mısra: **7**
Yaralı, dağlı.
7. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

dāġdār eyle-:
1. **dāġdār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **206**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağlamak, yaralamak.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḥāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

dāġdār-ı ḥasret:
1. **dāġdār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hasretten/özlemden dolayı yaralı.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḥi
10. Miṣāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

dāġdār-ı heves-i nāfe-i āhū:
1. **dāġdār-ı heves-i nāfe-i āhūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ceylanın miskinin arzusu ile yaralı/üzgün.
5. Māyil-i ḫāl-i ciger-kūşe-i çeşm-i yāruz
6. Dāġdār-ı heves-i nāfe-i āhūyuz biz

dāġdār-ı heves-i ṣayd u şikār-ı ʿışḳ:
1. **dāġdār-ı heves-i ṣayd u şikār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın avlanma hevesinin yaralısı/üzgünü.
1. Biz ki āvāre-dil-i geşt ü güẕār-ı ʿışḳuz
2. Dāġdār-ı heves-i ṣayd u şikār-ı ʿışḳuz

dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīr:
1. **dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Okun ucundaki sivri demirin alevinden yaralı.
19. El-ḥaẕer ey ḫaşm-ı dūn ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
20. Dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār:
1. **dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlkbahar arzusunun yarası.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

dāġ-ı ber-dil:
1. **dāġ-ı ber-dil:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü/yüreği yaralı.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿizārın bilürüz

dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳ:
1. **dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yarasının üzerindeki yara.
1. Dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz biz
2. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz biz

dāġ-ı cān-güdāz:
1. **dāġ-ı cān-güdāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can eriten yara.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Şerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

dāġ-ı ciger:
1. **dāġ-ı ciger:**
Gazel 138
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek yarası.
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġ:
1. **dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı:**-*ı*
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaranın ciğer/yürek yakan yarası.
7. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

dāġ-ı cünūn:
1. **dāġ-ı cünūn:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çıldırma/delilik yarası.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

dāġ-ı derd:
1. **dāġ-ı derdi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Dert yarası.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḫāl-i dili ġamzede aṣlā bilmem

dāġ-ı derūn:
1. **dāġ-ı derūn:**
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç/yürek yarası.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

2. **dāġ-ı derūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç/yürek yarası.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuşşāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

3. **dāġ-ı derūnı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç/yürek yarası.
7. Bī-penbe nümāyān idelüm dāġ-ı derūnı
8. Ol ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş görinsün

4. **dāġ-ı derūnın:**-*ın*
Gazel 347
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç/yürek yarası.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazdukça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

5. **dāġ-ı derūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç/yürek yarası.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

dāġ-ı derūn-ı aġyār:
1. **dāġ-ı derūn-ı aġyār:**
Kaside 10
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Rakibin/yabancıların içindeki yara.
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem:
1. **dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem:**
Gazel 115
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çiy goncasının içindeki yara.
5. Ḫāl-i siyeh ki ol leb-i hūy-gerde üzredür
6. Dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem çekīdedür

dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām:
1. **dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām:**
Kaside 15
Mısra: **22**

Kelime Tipi: -
Kendini beğenmiş kâfirin içindeki yara.
21. Ceng eyledükçe mühre-i rāyāt-ı nuṣretüñ
22. Dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām isterin

dāġ-ı dil:

1. **dāġ-ı dil:**
Gazel 249
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek yarası.
3. Ey āh-ı ḥazān bu kere ża῾f-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

2. **dāġ-ı dilden:**-*den*
Gazel 156
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek yarası.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi nakş-ı ḳademinden bilürüz

3. **dāġ-ı dildür:**-*dür*
Gazel 243
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek yarası.
11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-῾iẕār olmayıcaḳ

4. **dāġ-ı dili:**-*i*
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek yarası.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ῾itāb-ı tāze

dāġ-ı dil-i ῾āşıḳān:

1. **dāġ-ı dil-i ῾āşıḳān:**
Kaside 27
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlündeki yara.
69. Tā kim ola dāġ-ı dil-i ῾āşıḳān
70. Lāle-i ḫūnīn-kefen-i rūzgār

dāġ-ı dil-i bülbül:

1. **dāġ-ı dil-i bülbül:**
Gazel 203
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gönül/yürek yarası.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

dāġ-ı dil-i efgār:

1. **dāġ-ı dil-i efgārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönlün yarası.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriṣt:

1. **dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gururlu tabiata sahip zahidin/sofunun gönlündeki yara.
13. Rindān-ı sebük-rūḥ iledür ülfetimüz hep
14. Biz dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz

dāġ-ı dil-sūz-ı ciger:

1. **dāġ-ı dil-sūz-ı ciger:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ciğeri gönlü yakan yara.
1. Senden ey ṣofī ne bīdārı ne ḫᵛāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

dāġ-ı ġam:

1. **dāġ-ı ġam:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam/keder yarası.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

2. **dāġ-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam/keder yarası.
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

3. **dāġ-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gam/keder yarası.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ῾ışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

dāġ-ı ġam-ı ῾ışḳ:

1. **dāġ-ı ġam-ı ῾ışḳ:**
Kaside 12
Mısra: **183**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsünün yarası.
183. Dāġ-ı ġam-ı ῾ışḳ ile meded oldı derūnum
184. Hem-reng-i dil-i lāle-i nu῾mān-ı zamāne

2. **dāġ-ı ġam-ı ῾ışḳa:**-*a*
Gazel 243
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsünün yarası.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ῾ışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

dāġ-ı gül:

1. **dāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gülün yarası.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

dāġ-ı gülistān:

1. **dāġ-ı gülistān:**
Gazel 274
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin yarası.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

dāġ-ı ḥasret:

1. **dāġ-ı ḥasreti:**-*i*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem yarası.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ῾uşşāḳ-ı zāra gösterme

dāġ-ı hezār:

1. **dāġ-ı hezār:**
Gazel 274
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bülbülün yarası.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

dāġ-ı ḥırmān:

1. **dāġ-ı ḥırmān:**
Gazel 350
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ümitsizlik yarası.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

dāġ-ı ῾ışḳ:

1. **dāġ-ı ῾ışḳa:**-*a*
Gazel 323
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yarası.
1. Dāġ-ı ῾ışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

2. **dāġ-ı ῾ışḳı:**-*ı*
Gazel 163
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk yarası.
7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ῾ışḳı
8. Dil-i ῾andelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

dāġ-ı ḳalb-i ḥussād:

1. **dāġ-ı ḳalb-i ḥussād:**
Kaside 19
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kıskananların kalbindeki yara.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan a῾dā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād olduġın gördük

dāġ-ı köhne/kühen:

1. **dāġ-ı köhne:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eski yara.
5. ῾Āşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ῾ışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

2. **dāġ-ı kühenüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eski yara.
7. Müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem
8. Hīç sīne-i ṣad-pārede dāġ-ı kühenüm yoḳ

dāġ-ı na῾l:

1. **dāġ-ı na῾l:**
Gazel 185
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nal yarası.
7. Zeyn olsa dāġ-ı na῾l ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü güş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

dāġ-ı nemek-ḫᵛāre-i ῾ışḳ:

1. **dāġ-ı nemek-ḫᵛāre-i ῾ışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın tuz basılmış yarası.
11. Yoḳ minnetimüz sūde-i elmāsa felekde
12. Ser-tā-be-ḳadem dāġ-ı nemek-ḫᵛāre-i ῾ışḳuz

dāġ-ı reşk-i fark-ı şimşād:

1. **dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād:**
Gazel 117
Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının seçkinliğini kıskanma yarası.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

dāġ-ı reşk-i zamān-ı pīşīn:

1. **dāġ-ı reşk-i zamān-ı pīşīndür:**-*dür*
Kaside 22
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Önceki/evvel zamanın kıskançlık yarası.
39. Dāġ-ı reşk-i zamān-ı pīşīndür
40. Bāġ-ı ʿahd-i ḫuceste-fercāmı

dāġ-ı ser:

1. **dāġ-ı ser:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Baş yarası, kafa yarası.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **dāġ-ı ser:**
Gazel 167
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baş/kafa yarası.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

3. **dāġ-ı seri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baş/kafa yarası.
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

4. **dāġ-ı serinden:**-*in, -den*
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baş/kafa yarası.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

5. **dāġ-ı serinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Baş/kafa yarası.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

dāġ-ı ser-efser:

1. **dāġ-ı ser-efser:**
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baş tacı yara.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

dāġ-ı sīne-i efgār:

1. **dāġ-ı sīne-i efgārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaralı bağrın/sinenin yarası.
9. Piç ü tāb-ı ʿışḳ ile oldı şelāyīn iḫtilāt
10. Şuʿle-i elmās u dāġ-ı sīne-i efgārımuz

dāġ-ı sitem:

1. **dāġ-ı sitemdür:**-*dür*
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zulüm/eziyet yarası.
5. Serde cigerde sīnede ṣad-dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

dāġ-ı siyāh:

1. **dāġ-ı siyāhı:**-*ı*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara yara.
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

2. **dāġ-ı siyāhıdur:**-*dur*
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara yara.
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

3. **dāġ-ı siyāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Siyah/kara yara.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

dāġ-ı siyāh-ı nev:

1. **dāġ-ı siyāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeni siyah/kara yara.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

dāġ-ı şuʿle-engīz:

1. **dāġ-ı şuʿle-engīzüm:**-*üm*
Gazel 219
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Alev saçan yara.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı şuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el şunmış

dāġ-ı şuʿle-pāş:

1. **dāġ-ı şuʿle-pāşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alev saçan yara.
3. Birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳı gör kim
4. Şerāre-pāş-ı derūn dāġ-ı şuʿle-pāşıdur

dāġları yaḳ-:

1. **dāġları yaḳdum:**-*du, -m*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaralar yakmak, yaralar bağlamak.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

daḥi:

1. **daḥi:**
Gazel 2
Mısra: **14**
De, da.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaşruñ biz daḥi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

2. **daḥi:**
Gazel 6
Mısra: **17**
Hem, kezâlik, de.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḥi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

3. **daḥi:**
Müfret 6
Mısra: **2**
Hem, kezâlik, de.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

4. **daḥi:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Bile.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḥi
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

5. **daḥi:**
Kaside 8
Mısra: **120**
Bile, da/de.
119. Ḫilāf-ı şerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mışr-ı iḳbāl olsa daḥi anı ḫ̬ār eyler

6. **daḥi:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Bile, da/de.
49. Olmamışdı daḥi bir şāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaż'ına dest-i bānī

7. **daḥi:**
Kaside 9
Mısra: **99**
Bile, da/de.
99. Bāġ-ı firdevse daḥi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

8. **daḥi:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Daha, henüz.
11. Görmemişdür daḥi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

9. **daḥi:**
Kaside 11
Mısra: **6**
Bile, da/de.
5. Müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
6. Ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan daḥi aḳdem geldi

10. **daḥi:**
Kaside 12
Mısra: **17**
Bile, da/de.
17. ʿĀlemde daḥi itmedi bir böyle ḫıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

11. **daḥi:**
Gazel 13
Mısra: **11**
Bile, da/de.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḥi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

12. **daḥi:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Bile, da/de.

11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḫi ḥalḳa-i dāmumda benüm

13. **daḫi:**
Kaside 14
Mısra: **128**
Bile, da/de.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḫi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

14. **daḫi:**
Kaside 15
Mısra: **63**
Bile, da/de.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḫi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

15. **daḫi:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Bile, da/de.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḫi luṭf-ı firāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

16. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **87**
Bile, da/de.
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḫi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

17. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **143**
Bile, da/de.
143. İrdi ṣıyt-ı süḫanüm ḥıṭṭa-i Ṣīrāz'a daḫi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

18. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **150**
Bile, da/de.
149. Rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum
150. Ne ḳadar olsa daḫi ḳamet-i endīşem ḫam

19. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **163**
Bile, da/de.
163. Umarın Ḫażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḫi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

20. **daḫi:**
Kaside 17
Mısra: **168**
Bile, da/de.
167. Kilk-i ḳudretle ẓafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feṯḥ-i celī daḫi fütūḥātına żam

21. **daḫi:**
Kaside 18"2w
Mısra: **41**
Hem, kezâlik, de.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḫi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

22. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **43**
Henüz.
43. Olmamışdur daḫi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

23. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Henüz.
87. Böyle bir ḳalʿa daḫi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

24. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **128**
Hem, kezâlik, de.
127. Gūş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḫi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

25. **daḫi:**
Kaside 18
Mısra: **174**
Henüz.
173. Tabʿum ol tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur
174. Görmemişdür daḫi āsīb-i ḫazān-ezhārı

26. **daḫi:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Bile, da/de.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḥükm idelüm biz daḫi baḥr u bere hep

27. **daḫi:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Bile, da/de.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḫi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

28. **daḫi:**
Gazel 37
Mısra: **11**
Bile, dahi.
11. Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr daḫi
12. Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur bāʿiṣ

29. **daḫi:**
Gazel 50
Mısra: **5**
Bile, da/de.
5. Vādī-i ṭalebde daḫi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

30. **daḫi:**
Gazel 53
Mısra: **11**
Bile, da/de.
11. İrdi dāmāna daḫi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

31. **daḫi:**
Gazel 102
Mısra: **6**
Bile, da/de.
5. Zaḥmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı ḥisāb itsem eger
6. ʿAded-i rīg-i revāndan daḫi efzūn gelür

32. **daḫi:**
Gazel 106
Mısra: **4**
Daha.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḫi ʿālemde saʿādet mi olur

33. **daḫi:**
Gazel 114
Mısra: **4**
Bile, da/de.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḫi ser-germ-i sürāğuñdur

34. **daḫi:**
Gazel 121
Mısra: **18**
Hem, kezâlik, de.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḫi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

35. **daḫi:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Dahi, artık, daha.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Şāʿir daḫi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

36. **daḫi:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Bile, da/de.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-şikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḫi çoḳ maṣāf olur

37. **daḫi:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Bile, da/de.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḫi
10. Miṣāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

38. **daḫi:**
Gazel 133
Mısra: **10**
Bile, da/de.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḫi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

39. **daḫi:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Bile, da/de.
9. Nedür bu şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret kim
10. İrişmedin daḫi ruḫsāruña naẓāra döner

40. **daḫi:**
Gazel 153
Mısra: **14**
Bile.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḫi pīr olduġum yoḳdur

41. **daḫi:**
Gazel 160
Mısra: **8**
Bile, da/de.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mışra daḫi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

42. **daḫi:**
Gazel 160
Mısra: **12**
Bile, da/de.
11. Baḫṣ-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḫi idrāk idemez mesʾelemüz

43. **daḫi:**
Gazel 161
Mısra: **12**
Bile, da/de.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

44. **daḫi:**
Gazel 170
Mısra: **13**
Bile, da/de.

13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḫi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḥᵛāb-ı nev-rūz

45. **daḫi:**
Gazel 193
Mısra: **8**
Bile, da/de.
7. Cihānda ʿāşıḳ-ı şādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḫi memnūn olur çıḳmaz

46. **daḫi:**
Gazel 193
Mısra: **12**
Bile, da/de.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḫi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

47. **daḫi:**
Gazel 198
Mısra: **2**
Hem, kezâlik, de.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı iẕārın bilürüz
2. Daḫi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

48. **daḫi:**
Gazel 203
Mısra: **17**
Bile, da/de.
17. Leclāca daḫi naʿt-ı taḫayyülde Meẕāḳī
18. Manṣūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

49. **daḫi:**
Gazel 205
Mısra: **4**
Bile, da/de.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

50. **daḫi:**
Gazel 219
Mısra: **11**
Bile, da/de.
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḫi n'eyler
12. Girībānın çeküp ṣad-çāk idüp dāmāna el ṣunmış

51. **daḫi:**
Gazel 226
Mısra: **4**
Artık, bile.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḫi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

52. **daḫi:**
Gazel 236
Mısra: **4**
Bile, henüz.
3. Dīde ābisten-i ṣad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḫi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

53. **daḫi:**
Gazel 244
Mısra: **11**
Bile, da/de.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḫi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

54. **daḫi:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Bile, da/de.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḫi tertīb-i dīvān eyledük

55. **daḫi:**
Gazel 255
Mısra: **2**
Hem, kezâlik, de.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

56. **daḫi:**
Gazel 258
Mısra: **8**
Hem, kezâlik, de.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḫi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

57. **daḫi:**
Gazel 260
Mısra: **13**
Hem, kezâlik, de.
13. Ḳorḳarın kim olur Meẕāḳī daḫi
14. ʿĀşıḳ-ı dil-figārı Bihzāduñ

58. **daḫi:**
Gazel 261
Mısra: **13**
Hem, kezâlik, de.
13. Ey Meẕāḳī daḫi süḫan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

59. **daḫi:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Bile, da/de.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaşır-ı meclis-i eşrāf degül

60. **daḫi:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Bile, da/de.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

61. **daḫi:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Daha, bile.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḫi ziyāde degül

62. **daḫi:**
Gazel 295
Mısra: **18**
Bile, da/de.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

63. **daḫi:**
Gazel 303
Mısra: **25**
Bile, da/de.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḫi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

64. **daḫi:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Daha.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḫi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

65. **daḫi:**
Gazel 323
Mısra: **7**
Bile, da/de.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḫi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

66. **daḫi:**
Gazel 331
Mısra: **6**
Daha, başka, artık.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḫi ne gelür ʿāşıḳ-ı nā-çāruñ elinden

67. **daḫi:**
Gazel 334
Mısra: **3**
Bile, da/de.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḫi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

68. **daḫi:**
Gazel 337
Mısra: **10**
Bile, da/de.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

69. **daḫi:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Bile, da/de.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḫi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

70. **daḫi:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Artık, daha.
11. Daḫi olmaz mı o nev-reste nihāl-i āmāl
12. Farḳ-ı ümmīde gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze

71. **daḫi:**
Gazel 395
Mısra: **3**
Bile, da/de.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḫi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

72. **dahī:**
Gazel 400
Mısra: **10**
Henüz, daha.
9. Göñül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

73. **daḫi:**
Gazel 409
Mısra: **5**
Bile, da/de.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḫi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḥᵛāb tehī

74. **daḫi:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Bile, dahi, de/da.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berīnde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḫi döner dirler külāh-ı Mevlevī

75. **daḫi:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Bile, dahi.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

76. **daḫi:**
Gazel 432
Mısra: **6**
Bile, dahi.

5. Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
6. Kim zemīne daḫi tīr-i cān-sitānı düşmedi

77. **daḫi:**
Gazel 436
Mısra: **11**
Bile, da/de.
11. Ol daḫi āşüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıżṭırāb-ı ṭurresi

daḫl u taʿarruż:
1. **daḫl u taʿarrużdan:**-*dan*
Gazel 423
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Karışma ve saldırma/sataşma.
15. El-ḥażer daḫl u taʿarrużdan meded
16. ʿĀrif oldur kim ola ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī

daḥme-i ḫarāb:
1. **daḥme-i ḫarāb:**
Gazel 409
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Harap/virane mezar.
1. Fiġān ki oldı derūn-ı ḫum-ı şarāb tehī
2. Rübūde-künc-i ṭarab daḥme-i ḫarāb tehī

2. **daḥme-i ḫarābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Harap/virane mezar.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḥme-i ḫarābını gördük

dāʿiye-i āh u zār:
1. **dāʿiye-i āh u zārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ah ve feryat etme arzusu.
1. Ḥased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh u zārı bāḳīdür

dāl it-:
1. **dāl itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
"Dal" harfi gibi yapmak, kamburlaştırmak.
19. Bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermeri
20. Āḫir itdi ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūnı dāl

ḍalālet:
1. **ḍalālet:**
Kaside 19
Mısra: **8**
Doğru yoldan ayrılma.
7. Perīşān eyleyüp cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı
8. Ḍalālet ḫirmenin yaḳduḳda ber-bād olduġın gördük

2. **ḍalālet:**
Gazel 273
Mısra: **10**
Doğru yoldan ayrılma.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

dāl-ḫançer ol-:
1. **dāl-ḫançer olup:**-*up*
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dal harfi gibi kavisli/yay şeklinde hançer olmak.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḫi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

dāl-i devām:
1. **dāl-i devāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Sürekli iki büklüm olmuş (boy).
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eşer-i devletini dāl-i devāmumda benüm

dām:
1. **dām:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Tuzak, ağ.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

2. **dām:**
Kaside 15
Mısra: **84**
Tuzak, ağ.
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

3. **dāmdan:**-*dan*
Kaside 17
Mısra: **68**
Tuzak, ağ.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

dām ü dāne:
1. **dām ü dāne:**
Gazel 372
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tuzak ve tane (yem).
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

2. **dām ü dāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuzak ve tane (yem).
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

dāma düş(ür)-:
1. **dāma düşer:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tuzağa düşmek, avlanmak.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

2. **dāma düşmez:**-*mez*
Gazel 334
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tuzağa düşmek, avlanmak.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

3. **dāma düşürdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tuzağa düşürmek.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿişyān-ı zamāne

dāmād olduġın gör-:
1. **dāmād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Damat olduğunu görmek.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āzīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

dāmād-ı şabā:
1. **dāmād-ı şabā:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Saba/sabah rüzgarı güveyi.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı ṣabā

dāmā(e)n:
1. **dāmānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **163**
Etek.
163. Sütūnı tūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

2. **dāmāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **11**
Etek.
11. İrdi dāmāna daḫi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

3. **dāmānum:**-*um*
Gazel 53
Mısra: **12**
Etek.
11. İrdi dāmāna daḫi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

4. **dāmāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **12**
Etek.
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḫi n'eyler
12. Girībānın çeküp ṣad-çāk idüp dāmāna el ṣunmış

5. **dāmeni:**-*i*
Gazel 350
Mısra: **12**
Etek.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

dāmān-ı çarḫ:
1. **dāmān-ı çarḫa:**-*a*
Gazel 254
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün eteği.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

dāmān-ı felek:
1. **dāmān-ı felek:**
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feleğin/göğün eteği.
7. Ṣad-girye idersek de sipihre eşer itmez
8. Dāmān-ı felek baḫr-i sirişk ile ter olmaz

dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz:

1. **dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalvarmanın alev aydınlatan naz eteği.
7. Eksük olur mı sīnede sūz u güdāz-ı ʿışḳ
8. Dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz olur

dāmān-ı nigāh:
1. **dāmān-ı nigāhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bakış eteği.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet:
1. **dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıyametin yüz kargaşa eteği.
1. Ey ber-zede dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet
2. Aḥsente zihī fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet

dāmān-ı yār:
1. **dāmān-ı yār:**
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eteği.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḥayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḥayf

dāmān-ı yārān-ı süḫan-dān:
1. **dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna:**-*a*
Gazel 220
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz bilen sevgililerin eteği.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

dāmānuña düş-:
1. **dāmānuña düşsem:**-*se, -m*
Gazel 164
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine düşmek.
7. ʿAyb eyleme sāyeñ gibi dāmānuña düşsem
8. Ser-mest-i maḥabbetde ṣebāt-ı ḳadem olmaz

dāmen-ālūdegān-ı āsām:
1. **dāmen-ālūdegān-ı āṣāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Suçlara/günahlara eteği bulaşmışlar.
41. Ḳıldı pākīze-āb-ı şemşīri
42. Dāmen-ālūdegān-ı āṣāmı

dāmen-çīde:
1. **dāmen-çīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **8**
Etek toplayan.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḥayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases:
1. **dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gece bekçisinin elinden eteği yırtılmış.
7. Ṣad-el-ḥased ki mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ
8. Dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases degül

dāmen-i āmāl:
1. **dāmen-i āmāl:**
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ümitlerin/isteklerin eteği.
35. Demidür dāmen-i āmāl olursa pür-dür
36. Güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem geldi

dāmen-i duḫter-i rez:
1. **dāmen-i duḫter-i rez:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüm kızının/şarabın eteği.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

dāmen-i evṣāf:
1. **dāmen-i evṣāfuña:**-*uñ, -a*
Kaside 8
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Niteliklerin/özelliklerin eteği.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣār eyler

dāmen-i kevn ü mekān:
1. **dāmen-i kevn ü mekānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Varlığın/kâinatın eteği.
39. N'ola şimden gerü dür ü güherle
40. Pür itse dāmen-i kevn ü mekānı

dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫş:
1. **dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı:**-*um, -ı*
Kaside 17
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Huzur/safa veren övgünün eteği.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

dāmen-i sāyebān-ı maʿnā:
1. **dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Anlam gölgeliğinin eteği.
11. Nice dil çetr ṣūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur

dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳ:
1. **dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 411
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sultanının eteği.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

dāmen-i ümmīd:
1. **dāmen-i ümmīd:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümit eteği.
9. İtmezse meded ʿavn-ı yedü'l-lāh Meẕāḳī
10. Ser-pençe-i ḥırmānda ḳalur dāmen-i ümmīd

dāmen-i vaṣl:
1. **dāmen-i vaṣl:**
Kaside 14
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Kavuşma eteği.
129. Dest-i ṭalebe dāmen-i vaṣl nice girsün
130. Bir āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur

dāmen-i vuṣlat:
1. **dāmen-i vuṣlat:**
Gazel 299
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma eteği.
11. Dest-i hevese girse n'ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol ṣūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

dāmen-keş-i pīrāhen:
1. **dāmen-keş-i pīrāhenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gömleğin eteğini çeken.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

dāmen-keşīde:
1. **dāmen-keşīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **1**
Eteğini çeken/çekmiş/toplamış.
1. Ol serv-i ḫoş-ḫırāmuña dāmen-keşīdedür
2. Ṭūbā-miṣāl cilveleri ber-güzīdedür

dām-ı belā:
1. **dām-ı belā:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Belâ/hile tuzağı.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

2. **dām-ı belādur:**-*dur*
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Belâ/hile tuzağı.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

3. **dām-ı belāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Belâ/hile tuzağı.
15. Derkār olursa dāne-i ḫāl-i ʿizār-ı yār
16. Mānend-i ṭurre dām-ı belāyı kim istemez

dām-ı dil-keş:
1. **dām-ı dil-keşdür:**-*dür*
Gazel 372
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken tuzak.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

dām-ı firīb-i ġamze-i ġammāz:
1. **dām-ı firīb-i ġamze-i ġammāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık çıkaran süzgün bakışın aldatıcı tuzağı.

3. Ol ʿuḳdeler ki ṭurre-i pür-pīç ü ḫamdadur
4. Dām-ı firīb-i ġamze-i ġammāza bestedür

dām-ı gīsū:

1. **dām-ı gīsūya:**-*ya*
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın ucundaki tuzak.
7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿizārın zīr-i kākülde
8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

dām-ı miḥnet-i ʿışḳ:

1. **dām-ı miḥnet-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 289
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sıkıntısı tuzağı.
7. Ṭutuldı cān u göñül dām-ı miḥnet-i ʿışḳa
8. Olup o ṭurre-i merdüm-şikārdan ġāfil

dām-ı niyāz:

1. **dām-ı niyāza:**-*a*
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalvarma tuzağı.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

dām-ı reh-i ādem:

1. **dām-ı reh-i ādem:**
Gazel 335
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnsan yolunun tuzağı.
9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

dām-ı ser-i gīsū:

1. **dām-ı ser-i gīsū:**
Gazel 203
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın ucundaki tuzak.
3. Püşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

dām-ı teġāfül:

1. **dām-ı teġāfül:**
Gazel 127
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelme tuzağı.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

2. **dām-ı teġāfül:**
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelme tuzağı.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bend:

1. **dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden:**-*ün, -den*
Gazel 341
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düğüm düğüm ve kıvrım kıvrım zülfün/saçın tuzağı.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden ṣaḳın

dānā:

1. **dānā:**
Kaside 8
Mısra: **136**
Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

2. **dānā:**
Kaside 9
Mısra: **156**
Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

3. **dānā:**
Gazel 204
Mısra: **14**
Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez ṣaḫn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

4. **dānāyı:**-*yı*
Gazel 348
Mısra: **7**
Âlim, bilgin, bilgili, bilen kimse.
7. Yeter itdi mükedder vaż'-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

dānā-dilān-ı ʿālem:

1. **dānā-dilān-ı ʿālemi:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın bilgili gönülleri.
15. Seyr it revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli kim
16. Dānā-dilān-ı ʿālemi nā-dān ṣanur gören

dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne:

1. **dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin bilgisizi ve güzel söz söyleyen bilgilisi.
165. Ḫāṣā ki ola zihn-i şerīfüñde müsāvī
166. Dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne

dāne:

1. **dāneleri:**-*ler, -i*
Kaside 10
Mısra: **128**
Tane, söz.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

2. **dāne:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Tane, tohum, yem.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḫi ḫalḳa-i dāmumda benüm

3. **dānesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **18**
Tane, adet.
17. Āteş virilüp böyle atıldukça ḥışāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

4. **dāne:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Tane, tohum, yem.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

5. **dānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **4**
Tane, tohum, yem.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʾiş

6. **dāne:**
Gazel 203
Mısra: **4**
Tane, tohum, yem.
3. Püşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

7. **dāne:**
Gazel 335
Mısra: **10**
Tane, tohum, yem.
9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

8. **dāne:**
Gazel 372
Mısra: **11**
Tane, tohum, yem.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

9. **dānelerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 381
Mısra: **12**
Tane.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

dāne ol-:

1. **dāne olmadın:**-*madın*
Gazel 195
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tane olmak.
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi göñül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i şaf-ı mūr henüz

dāne vü dām:

1. **dāne vü dām:**
Gazel 317
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tane/yem ve tuzak.
13. Bir hümā-yı bülend-pervāzum
14. Dāne vü dām n'eydügin bilmem

2. **dāne vü dām:**
Gazel 389
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tane/yem ve tuzak.
15. Ḫāl-i ruḫsārları zülf-i siyehkārları
16. Ṣayd-ı murġ-ı ṭaraba dāne vü dām olsa bize

3. **dāne vü dāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tane/yem ve tuzak.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿ itdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

dāne-feşān-ı cān:

1. **dāne-feşān-ı cān:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can tohumunu/tanesini saçan.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mışr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tā:

1. **dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Bükülmüş/iki kat saç örgüsünün ucundaki tuzağın tanesi/yemi.
121. Aldanma görüp ḫāl-i ruḫın eyle ḥaẕer kim
122. Ol dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur

dāne-i eşk:

1. **dāne-i eşküm:**-*üm*
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı damlası.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īsār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

dāne-i ḫāl-i ʿiẕār-ı yār:

1. **dāne-i ḫāl-i ʿiẕār-ı yār:**
Kaside 20
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki ben tanesi.
15. Derkār olursa dāne-i ḫāl-i ʿiẕār-ı yār
16. Mānend-i ṭurre dām-ı belāyı kim istemez

dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yār:

1. **dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra:**-*a*
Gazel 248
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki ben tanesi.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

2. **dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri:**-*i*
Gazel 407
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki ben tanesi.
9. Mestūr idüp dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri
10. Ol zülf-i dü-tā ḫāṭır-ı ṣad-mūra ṭoḳındı

dāne-i ḫāl:

1. **dāne-i ḫālin:**-*in*
Gazel 31
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ben tanesi.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

dāne-i ṭop-ı ġam:

1. **dāne-i ṭop-ı ġam:**
Gazel 209
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder topunun tanesi/güllesi.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

dāne-perver:

1. **dāne-perver:**
Gazel 315
Mısra: **3**
Tane/tohum seven.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kiştümdür benüm

dāne-sūz-ı dām-ı şayyād:

1. **dāne-sūz-ı dām-ı şayyād:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Avcının tuzağındaki taneyi yakan.
3. Bülbül-i āteş-nefes āh-ı şerār-efrūzını
4. Dāne-sūz-ı dām-ı şayyād eylesün nev-rūzdur

dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāh:

1. **dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tükenmiş benin harmanındaki taneyi yakan.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

dār:

1. **dārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **14**
Darağacı.
13. Hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣūrı
14. Bu ʿarṣagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

dār u diyār:

1. **dār u diyārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 383
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ev/bark ve vatan/memleket.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā:

1. **dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā:**
Kaside 19
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanındaki kavga/mücadele.
61. Meẕāḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳıṣṣa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

Dārā: (Pala)

1. **Dārā:**
Kaside 8
Mısra: **50**
İran'ın Keyânîyân sülalesinin dokuzuncu hükümdarı olan Keykûbâd. Ayrıca hükümdar anlamı da olan Dârâ; Avrupa'da Pers kralı Darius (ölm. 330) olarak bilinir." Divan şiirinde hükümdarlık, ihtişam ve azamet sembolü olarak kullanılmaktadır.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

2. **Dārā:**
Kaside 9
Mısra: **31**
bkz. Dārā
31. Ol şehen-şāh-ı Feridūn-ʿaẓamet kim Dārā
32. Bir daḥi gelse cihāna olamaz derbānı

ḍarb:

1. **ḍarb:**
Kaside 27
Mısra: **13**
Vurma, dövme.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Şoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

ḍarb(ʿül)-ı mesel:

1. **ḍarbü'l-meseli:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **10**
Atasözü, duruma uygun olarak söylenen söz.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

2. **ḍarb-ı meṣel:**
Gazel 296
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Atasözü, duruma uygun olarak söylenen söz.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṣel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

ḍarb-ı muşt-āzmā-yı himmet:

1. **ḍarb-ı muşt-āzmā-yı himmetüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 24
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gayret yumruğunu deneyip vurma.
51. Ḍarb-ı muşt-āzmā-yı himmetüñe
52. Maġz-ı şīr-i ecem mübārek-bād

ḍarb-ı muşt:

1. **ḍarb-ı muştuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yumruk darbesi.
3. Şekve-ber-şekve ḍarb-ı muştuñdan
4. Ṣad-fiġān ṣad-fiġān cirīdüñden

ḍarb-ı şāḥib-ḳırān:

1. **ḍarb-ı şāḥib-ḳırān:**
Kaside 7
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Her zaman başarı kazanan hükümdarın darbesi, vuruşu.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı şāḥib-ḳırān cirīdüñden

ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūb:

1. **ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan:**-*dan*
Kaside 19
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Düşman vuran topun darbesi.
21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

dār-ı cezā:

1. **dār-ı cezādur:**-*dur*
Gazel 403
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ceza yurdu/evi.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

dār-ı fānī:

1. **dār-ı fānīde:**-*de*
Gazel 215
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yok olacak olan/fâni âlem, dünya.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

dār-ı ġurbet:

1. **dār-ı ġurbetde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gurbet evi/yurdu.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

2. **dār-ı ġurbetde:**-*de*
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gurbet evi/yurdu.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

dār-ı İslām:
1. **dār-ı İslām:**
Kaside 9
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
İslâm ülkesi/memleketi.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

dārü'l-bevār eyle-:
1. **dārü'l-bevār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cehennem etmek.
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

dārü'l-ḥikem:
1. **dārü'l-ḥikemi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **98**
Hikmetler evi/yurdu.
97. Bu verziş-i bürhān ile her beyt-i laṭīfüm
98. Dārü'l-ḥikemi ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemādur

dārü'l-mülk-i naẓm:
1. **dārü'l-mülk-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiirin başkenti.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānān:
1. **dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı:**-*ı*
Gazel 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyünün şifahanesi, sevgilinin evi.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḫāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt:
1. **dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt:**
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa zamanının çaresi/devası. bkz. ʿĪsā-dem.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

dās:
1. **dāsımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 159
Mısra: **4**
Orak.
3. Dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz
4. Pervīn ḫūşemüz meh-i nev ise dāsımuz

dāsitān:
1. **dāsitāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **8**
Destan.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

dāsitān-ı Ḳays-ı şeydā:
1. **dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı:**-*yı*
Gazel 418
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çılgın/deli Kays'ın destanı/hikâyesi. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

daʿvā:
1. **daʿvāyı:**-*yı*
Gazel 150
Mısra: **19**
Mesele, konu.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

daʿvā-yı bülendī:
1. **daʿvā-yı bülendī:**
Gazel 354
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yükseklik/yücelik davası/iddiası.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

daʿvā-yı iʿcāz:
1. **daʿvā-yı iʿcāz:**
Gazel 346
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize iddiası/davası.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

daʿvā-yı ihtişāş:
1. **daʿvā-yı iḫtişāşa:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Uzmanlık iddiası/davası.
51. Daʿvā-yı iḫtişāşa ḫulūşum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

daʿvā-yı imtiyāz:
1. **daʿvā-yı imtiyāz:**
Gazel 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalık davası/kavgası.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāşıḳānedür bāʾiş

2. **daʿvā-yı imtiyāz:**
Gazel 253
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalık davası/kavgası.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem başsa çoḳ degül ʿāşıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

daʿvā-yı meşreb:
1. **daʿvā-yı meşrebden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karakter/huy davası/iddiası.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġaraż

daʿvā-yı rüchān:
1. **daʿvā-yı rüchānı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Üstünlük iddiası/davası.
37. Yanında her kim itse fażl ile daʿvā-yı rüchānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

daʿvā-yı şavāb:
1. **daʿvā-yı şavāb:**
Kaside 14
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Doğruluk/dürüstlük davası.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḥaṭādur

daʿvā-yı ser-efrāzī:
1. **daʿvā-yı ser-efrāzī:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yükseklik/üstünlük iddiası.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

daʿvā-yı şuʿūr:
1. **daʿvā-yı şuʿūr:**
Kaside 18
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Akıl/bilinç davası/iddiası.
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr ise eger eşʿārı

daʿvā-yı teferrüd:
1. **daʿvā-yı teferrüd:**
Kaside 10
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Eşi/akranı olmamak davası/iddiası.
135. Yoḳ naẓīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

2. **daʿvā-yı teferrüd:**
Kaside 12
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Eşi/akranı olmamak davası/iddiası.
151. Vaṣfuñda n'ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz:
1. **daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz:**
Gazel 337
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve dilini bilme davası/iddiası.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

dāver-i dānā:
1. **dāver-i dānā:**
Kaside 14
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Doğru/insaflı vezir.
53. Ol dāver-i dānā ki bu tedḳīḳ-ı naẓarla
54. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳa ʿaḳl u zekādur

daʿvā-yı bāṭın:
1. **daʿvā-yı bāṭını:**-*ı*
Gazel 263
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
İç yüz (bilme) davası/iddiası.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẕāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

daʿvā-yı bī-bürhān:

1. **daʿvā-yı bī-bürhānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Kanıtsız/delilsiz iddia.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

daʿvā-yı cürʾet:

1. **daʿvā-yı cürʾetde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cesaret/yiğitlik davası.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḫāl-i ḥayret-i ilzām isterin

daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād:

1. **daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād:**
Gazel 379
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi bolluk/bereket iddiası/davası.
17. Ḥażret-i ʿişmet-penāh-ı dīn ki luṭf-ı ṭabʿile
18. Çoḳ degüldür daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād itse de

daʿvā-yı iʿcāz:

1. **daʿvā-yı iʿcāz:**
Gazel 357
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize iddiası/davası.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan:

1. **daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan:**
Gazel 417
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz mucizesi iddiası/davası.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

daʿvā-yı ʿirfān:

1. **daʿvā-yı ʿirfān:**
Kaside 8
Mısra: **209**
Kelime Tipi: -
Bilgili/kültürlü olma davası/iddiası.
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

2. **daʿvā-yı ʿirfān:**
Kaside 21
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Bilgili/kültürlü olma davası/iddiası.
117. Ṣad-temeddüḥle daʿvā-yı ʿirfān
118. Resm-i naẓm-āverān-ı maʿnādur

3. **daʿvā-yı ʿirfān:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bilgili/kültürlü olma davası/iddiası.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eṣ-ṣalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

daʿvā-yı kemāl:

1. **daʿvā-yı kemāl:**
Gazel 130
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Olgunluk davası/iddiası.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

daʿvā-yı ḳurb:

1. **daʿvā-yı ḳurb:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yakınlık iddiası.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

daʿvā-yı ḳurb-ı civār:

1. **daʿvā-yı ḳurb-ı civār:**
Kaside 8
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Civara/etrafa yakınlık davası/mücadelesi.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

daʿvā-yı maʿrifet:

1. **daʿvā-yı maʿrifete:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Hüner/yetenek davası/iddiası.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

daʿvā-yı mihr ü maḥabbet:

1. **daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde:**-*de*
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet davası.
1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

daʿvā-yı naḥvet:

1. **daʿvā-yı naḥvet:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kibirlenme iddiası.
31. Daʿvā-yı naḥvet idüp ḫayli muṣır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

daʿvā-yı siḥr ü füsūn:

1. **daʿvā-yı siḥr ü füsūn:**
Gazel 340
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sihir ve büyü davası/iddiası.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden şaḳın

daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne:

1. **daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin düşmanlık davası.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

dāye:

1. **dāye:**
Kaside 16
Mısra: **22**
Dadı, süt anne.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

2. **dāyede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **140**
Dadı, süt anne.
139. Reşehāt-ı ḳalemüm māye-i tertīb-i dimāġ
140. Naġamāt-ı süḫanüm dāyede ḳuvvet-i şem

3. **dāyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **12**
Dadı, süt anne.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

dāye-i dünyā:

1. **dāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünyanın dadısı.
7. Ṭıfl-ı dil-i zāra viremez şīr-i teselli
8. Nāhīd-i felek olsa eger dāye-i dünyā

dāye-i nāz u niʿam:

1. **dāye-i nāz u niʿamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Refah ve bolluk içinde olan bakıcı.
3. Bu gürsine-çeşm-i emeli muġtenem itdüñ
4. Ṣad-güne bihīn dāye-i nāz u niʿamuñdan

dāyim(ā):

1. **dāyim:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Devamlı, sürekli.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

2. **dāyim:**
Gazel 11
Mısra: **15**
Sürekli, her vakit.
15. Ḥased ol rind-i şāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-be-dem ṣahbā

3. **dāyim:**
Kaside 11
Mısra: **73**
Daima, her zaman.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

4. **dāyim:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Daima, her zaman.
19. Dāyim bu güne ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ
20. Rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām isterin

5. **dāyim:**
Kaside 22
Mısra: **111**
Daima, her zaman.
111. Ol dü-ẕāt-ı mükerremi dāyim
112. Ola her yirde luṭf-ı Ḥaḳ ḥāmī

6. **dāyim:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Devamlı, sürekli.

9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

7. **dāyim:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Daima, her zaman.
5. Bir şūḥa düşdi gönlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

8. **dāyim:**
Gazel 64
Mısra: **13**
Daima, her zaman.
13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
14. Toḫm-ı ḫayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

9. **dāyim:**
Gazel 75
Mısra: **7**
Daima, her zaman.
7. Zīr-i ebrūsında dāyim şāhbāz-ı ġamzesi
8. Lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitnedür

10. **dāyim:**
Gazel 139
Mısra: **11**
Daima, her zaman.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

11. **dāyim:**
Gazel 165
Mısra: **3**
Daima, her zaman.
3. Ṣad el-ḥased ol rind-i ḳadeḥ-nūşa ki dāyim
4. Ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem olmaz

12. **dāyim:**
Gazel 209
Mısra: **11**
Devamlı, sürekli.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

13. **dāyim:**
Gazel 257
Mısra: **27**
Daima, her zaman.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

14. **dāyim:**
Gazel 301
Mısra: **12**
Daima, her zaman.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

15. **dāyim:**
Gazel 329
Mısra: **7**
Daima, her zaman.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-gūnuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

16. **dāyim:**
Gazel 329
Mısra: **10**
Daima, her zaman.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

17. **dāyim:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Daima, her zaman.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

18. **dāyim:**
Gazel 374
Mısra: **13**
Daima, her zaman.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

19. **dāyim:**
Gazel 414
Mısra: **25**
Daima, her zaman.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

20. **dāyimā:**
Kaside 2
Mısra: **21**
Daima, her zaman.
21. Dāyimā velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm
22. Lā-cerem gūş-zed-i pīr-i muġāndur süḫanüm

21. **dāyimā:**
Kaside 7
Mısra: **19**
Daima, her zaman.
19. Dāyimā kebg-i cān hirāsāndur
20. Murġ-ı dem-ḫurdesān cirīdüñden

22. **dāyimā:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Daima, her zaman.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i mażārr eyler

23. **dāyimā:**
Kaside 18
Mısra: **176**
Daima, her zaman.
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa şükūfte n'ola berg ü bārı

24. **dāyimā:**
Gazel 51
Mısra: **9**
Daima, her zaman.
9. Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
10. Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ʿulüvv-i şān Murād

25. **dāyimā:**
Gazel 154
Mısra: **9**
Sürekli, her zaman.
9. Vaṣf ider ruḥsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

26. **dāyimā:**
Gazel 371
Mısra: **15**
Daima, her zaman.
15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

27. **dāyimā:**
Gazel 389
Mısra: **35**
Daima, her zaman.
35. Dāyimā eyleye Ḫaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

dāyire:
1. **dāyireden:**-*den*
Kaside 14
Mısra: **112**
Daire, sınır içi, meclis.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

2. **dāyireden:**-*den*
Gazel 373
Mısra: **12**
Daire, sınır içi, meclis.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḫāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

dāyire-i edvār:
1. **dāyire-i edvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **206**
Kelime Tipi: -
Devirler/zamanlar dairesi.
205. Muṭrib-i ḫāme naġam-güsterī-i vaṣfuñ ile
206. Pür-sürūr itdi yine dāyire-i edvārı

dāyire-i luṭf u ʿaṭā:
1. **dāyire-i luṭf u ʿaṭādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve cömertlik dairesi.
55. Ol merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā kim
56. Devrinde felek dāyire-i luṭf u ʿaṭādur

dāyire-i merkezü'l-efrād:
1. **dāyire-i merkezü'l-efrādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Kişilerin merkezinin dairesi.
59. El-ḳıṣṣa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

dāyire-i midḥat:
1. **dāyire-i midḥatüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 17
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Övgü dairesi.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vażʿ-ı ḳadem

debdebe-i zīr-i zemīn:
1. **debdebe-i zīr-i zemīn:**
Kaside 18
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yeraltının gürültüsü/patırtısı.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

debistān-ı maʿānī:
1. **debistān-ı maʿānī:**
Gazel 121
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Manâlar/anlamlar okulu.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim

18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

def:

1. **def:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü def ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

2. **def:**
Gazel 331
Mısra: **8**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

3. **def:**
Gazel 344
Mısra: **11**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.
11. Def ü neyle ʿāleme şıyt-ı pey-ā-pey şalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

4. **def:**
Gazel 359
Mısra: **4**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

5. **def:**
Gazel 162
Mısra: **12**
Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz def ü nāyı n'eylerüz

defʿide gör-/it-:

1. **defʿide gör:**
Gazel 281
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gidermek, ortadan kaldırmak.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

2. **defʿitdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortadan kaldırmak.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿitdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

3. **defʿitmez:**-*mez*
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaldırmak, uzaklaştırmak.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿitmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

defʿi elem:

1. **defʿi elem:**
Kaside 25
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Elemi/kederi kaldırma/yok etme.
13. Müşkil olmışdı gerçi defʿi elem
14. Oldı Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

defʿi ġam:

1. **defʿi ġam:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gamı/kederi/ tasayı giderme.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿi ġam içün bende vü āzāde gelür

defʿi ġam-ı ḫumār:

1. **defʿi ġam-ı ḫumār:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen başağrısının üzüntüsünü geçirme,/yok etme.
3. Ne celb-i şevḳ ü ne defʿi ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

defʿi ġumūm-ı dehr-i pür-ālām:

1. **defʿi ġumūm-ı dehr-i pür-ālām:**
Gazel 40
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Elemlerle/kederlerle dolu zamanın üzüntülerini def etmek/yok etmek.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿi ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

defʿi ḫumār:

1. **defʿi ḫumār:**
Gazel 33
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen baş ağrısından kurtulma.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿi ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

2. **defʿi ḫumār:**
Kaside 8
Mısra: **122**
Kelime Tipi:-
İçkiden sonra gelen başağrısını giderme.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿi ḫumār eyler

3. **defʿi ḫumār:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen başağrısını giderme.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʾi ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

defʿi mażārr:

1. **defʿi mażārr:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zararları yok etme.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿi mażārr eyler

defʿi şerm:

1. **defʿi şerm:**
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mahcubiyetini giderme/ortadan kaldırma.
7. Defʿi şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿi ḥicāb ey sāḳī

defīne-güşā-yı ʿirfān:

1. **defīne-güşā-yı ʿirfānum:**-*um*
Gazel 155
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi/olgunluk definesini açan.
13. Meẕāḳī ben o defīne-güşā-yı ʿirfānum
14. Nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz

defter-i erbāb-ı ṭarab:

1. **defter-i erbāb-ı ṭarab:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eğlence sahiplerinin/erbabının defteri.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

defter-i nāmūs:

1. **defter-i nāmūsa:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Namus defteri.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāṣıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

defter-i zevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān:

1. **defter-i zevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap içenlerin zevk ve eğlence defteri.
7. Dürildi defter-i zevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

deg-:

1. **degmedin:**-*me*, -*din*
Gazel 195
Mısra: **8**
Doğmak (Güneş).
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

deger:

1. **deger:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Değer, layık.
13. Nice nāme ḥayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

degiş-:

1. **degişdük:**-*dü*, -*k*
Gazel 176
Mısra: **3**
Değişmek, bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāṣıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

degme:

1. **degme:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Her, her bir, her hangi bir.
3. Zülfi ol şayyād-ı şayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

degül:

1. **degül:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Değil.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **degül:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Değil.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n’eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

3. **degüldür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **85**
Değil.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

4. **degül:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Değil.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde ṣāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

5. **degül:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Değil, sadece .... değil.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

6. **degül:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Değil.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

7. **degül:**
Kaside 8
Mısra: **21**
Değil.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

8. **degüldür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **69**
Değil.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

9. **degül:**
Kaside 8
Mısra: **79**
Değil.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

10. **degül:**
Kaside 8
Mısra: **89**
Değil.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aşlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫˇār eyler

11. **degüldür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **159**
Değil.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

12. **degüldür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **161**
Değil.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

13. **degül:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Değil.
5. Degül ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā cemʿ itmiş
6. Götürüp bir yere ṣad-ḫıṭṭa-i şehristānı

14. **degül:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Değil.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

15. **degül:**
Kaside 9
Mısra: **126**
Değil.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

16. **degül:**
Kaside 10
Mısra: **125**
Değil.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

17. **degüldür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **55**
Değil.
55. Şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīri degüldür
56. Ḫūrşīd gibi gevher-i raḫşān-ı zamāne

18. **degül:**
Gazel 17
Mısra: **7**
Değil.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

19. **degül:**
Kaside 17
Mısra: **33**
Değil.
33. Eşer-i ḫāme degül belki nümāyān olmış
34. Sebze-ḫīz-i ḳadem-i Ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem

20. **degül:**
Kaside 18
Mısra: **90**
Değil.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

21. **degül:**
Kaside 18
Mısra: **137**
Değil.
137. Oḳı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

22. **degül:**
Kaside 20
Mısra: **27**
Değil.
27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
28. Çeşm-i ümīde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

23. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **13**
Değil.
13. Dil degül ravża-i derūnumda
14. Bülbül-i āşiyān-ı maʿnādur

24. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Değil.
15. Dil degül belki ol miṣāl-i hümā
16. Ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnādur

25. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **17**
Değil.
17. Dil degül gülşen-i taḥayyülde
18. Ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnādur

26. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **19**
Değil.
19. Dil degül şaḥn-ı bāġ-ı sīnemde
20. Naḫl-i gül erġavān-ı maʿnādur

27. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Değil.
21. Dil degül fikr-i zülf-i dil-ber ile
22. Sünbül-i būstān-ı maʿnādur

28. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **23**
Değil.
23. Dil degül zerredür ki ḫūrşīdi
24. Mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur

29. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **25**
Değil.
25. Dil degül medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda
26. Güher-i kān u kān-ı maʿnādur

30. **degül:**
Kaside 21
Mısra: **181**
Değil.
181. Ol gürūhuñ elinde ḫāme degül
182. Deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur

31. **degüldür:**-*dür*
Kaside 22
Mısra: **61**
Değil.
61. Kimse ḳādir degüldür inkāra
62. Nefʿ-i maḫż-ı vifāḳ-ı ḫükkāmı

32. **degül:**
Kaside 23
Mısra: **59**
Değil.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

33. **degül:**
Kaside 23
Mısra: **79**
Değil.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aşduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

34. **degül:**
Kaside 23
Mısra: **143**
Değil.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü noḳṣānı

35. **degül:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Değil.
3. Pervāne degül Rūḥ-ı Emīn olsa revādur
4. Ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet

36. **degül:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Değil.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taṣvīre dest

37. **degül:**
Gazel 36
Mısra: **7**
Değil.
7. Reftār degül żımn-ı ḫırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

38. **degül:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Değil.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

39. **degül:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Değil.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

40. **degül:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Değil.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

41. **degüldür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **4**
Değil.
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

42. **degüldür:**-*dür*
Gazel 144
Mısra: **3**
Değil.
3. Ḫaṭ degüldür ṣayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

43. **degül:**
Gazel 148
Mısra: **5**
Değil.
5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

44. **degülüm:**-*üm*
Gazel 150
Mısra: **33**
Değil.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

45. **degül:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Değil.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

46. **degül:**
Gazel 151
Mısra: **11**
Değil.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

47. **degüldür:**-*dür*
Gazel 161
Mısra: **9**
Değil.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

48. **degüldür:**-*dür*
Gazel 161
Mısra: **14**
Değil.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

49. **degül:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Değil.
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḳkerinden iḥtirāz

50. **degüldür:**-*dür*
Gazel 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Değil.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

51. **degülüz:**-*üz*
Gazel 174
Mısra: **11**
Değil.
11. Biz de bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet degülüz
12. Perveriş-yāfte-i dār u diyār-ı ʿışḳuz

52. **degülüz:**-*üz*
Gazel 176
Mısra: **9**
Değil.
9. Meftūn degülüz nakşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḫayret-keş-i ʿışḳuz

53. **degül:**
Gazel 178
Mısra: **7**
Değil.
7. O kim sezā-yı cevāb ü ḫiṭāb-ı ʿışḳ degül
8. Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

54. **degül:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Değil.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḫāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ṣānī beslerüz

55. **degül:**
Gazel 193
Mısra: **2**
Değil.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

56. **degül:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Değil.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

57. **degüldür:**-*dür*
Gazel 209
Mısra: **5**
Değil.
5. Bu şūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bunuñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

58. **degüldür:**-*dür*
Gazel 212
Mısra: **7**
Değil.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

59. **degül:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Değil.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

60. **degüldür:**-*dür*
Gazel 214
Mısra: **7**
Değil.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

61. **degül:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Değil, sadece .... değil.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

62. **degül:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Değil.
9. Müjgān ṣanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

63. **degüldi:**-*di*
Gazel 226
Mısra: **4**
Değil.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

64. **degül:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Değil.
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

65. **degül:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Değil.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

66. **degül:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Değil.
3. Ebrū degül o çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān
4. Aṣdı firāz-ı manẓara-i imtiyāza tīġ

67. **degül:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Değil.
5. Siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger degül cānā
6. Derūn-ı lāle gibi yandı ʿūd-ı micmer-i dāġ

68. **degül:**
Gazel 236
Mısra: **13**
Değil.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

69. **degül:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Değil.
5. Gülşen-i ḥüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

70. **degül:**
Gazel 247
Mısra: **3**
Değil.
3. Degül pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yāri
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

71. **degül:**
Gazel 247
Mısra: **14**
Değil.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-riṣte-i gevherden el çekdük

72. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **2**
Değil.
1. Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
2. Heft-ḫ̆ān-ı feleke ʿazm iderin Ḳāf degül

73. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **4**
Değil.
3. Nīze-i ḫāme-i dil-dūzumı derkār itsem
4. Ciger-i düşmeni ṣad-çāk iderin nāf degül

74. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Değil.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

75. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **8**
Değil.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḥi
8. Feyż-i mey münḥaṣır-ı meclis-i eşrāf degül

76. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Değil.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḫayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṣār eylesem itlāf degül

77. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **12**
Değil.
11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

78. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **14**
Değil.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

79. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **16**
Değil.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

80. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **18**
Değil.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u ṣāyeste-i evṣāf degül

81. **degül:**
Gazel 265
Mısra: **20**
Değil.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḫṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

82. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **1**
Değil.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

83. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **2**
Değil.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

84. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Değil.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

85. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Değil.
5. Sipihre fāʿide-i ṣad-sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

86. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **8**
Değil.
7. Ne deñlü bülbül-i dil naġme-senc-i gülşen olur
8. Zamān-ı müddet-i gül imtidād üzre degül

87. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Değil.
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

88. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Değil.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḥi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

89. **degül:**
Gazel 266
Mısra: **14**
Değil.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

90. **degüldür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **12**
Değil.
11. Ol daḥi āṣüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıẕṭırāb-ı ṭurresi

91. **degül:**
Gazel 430
Mısra: **5**
Değil.
5. Degül dest-i Züleyḫā-yı zamāne farṭ-ı ḥasretden
6. Olur ser-pençe-i mihr-i felek müṣtāḳ-ı dāmānı

92. **degüldür:**-*dür*
Gazel 273
Mısra: **7**
Değil.
7. ʿĀṣıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

93. **degül:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Değil.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

94. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Değil.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

95. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Değil.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

96. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Değil.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı göñül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

97. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Değil.
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

98. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **8**
Değil.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

99. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **10**
Değil.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

100. **degül:**
Gazel 279
Mısra: **12**
Değil.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya gönül iʿtimād üzre degül

101. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **1**
Değil.
1. Ol ki dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr degül
2. Lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr degül

102. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **2**
Değil.
1. Ol ki dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr degül
2. Lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr degül

103. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **4**
Değil.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün ṣīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

104. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **6**
Değil.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

105. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Değil.
7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫᵛāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

106. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **10**
Değil.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

107. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **12**
Değil.
11. Tiġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

108. **degül:**
Gazel 280
Mısra: **14**
Değil.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

109. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **1**
Değil.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

110. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Değil.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

111. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Değil.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḥnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i ṣafādur keder-i mūm degül

112. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **6**
Değil.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

113. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **8**
Değil.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

114. **degül:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Değil.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

115. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Değil.
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

116. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **2**
Değil.
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

117. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **4**
Değil.
3. Ol şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm
4. ʿAnḳā-yı kūh-ı Ḳāf yanumda meges degül

118. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Değil.
5. Ruḥsār-ı yara pertev-i ḥüsn-i cemāldür
6. Mānend-i nūr-ı māh-ı felek muḳtebes degül

119. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Değil.
7. Ṣad-el-ḥased ki mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ
8. Dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases degül

120. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Değil.
9. Reh-güm-künān-ı vādī-i ʿışḳuz ki gūş-ı dil
10. Ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres degül

121. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **12**
Değil.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

122. **degül:**
Gazel 282
Mısra: **14**
Değil.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür ṣemer-i nīm-res degül

123. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **1**
Değil.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

124. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Değil.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

125. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **4**
Değil.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

126. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **6**
Değil.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

127. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **8**
Değil.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

128. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **10**
Değil.
9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi ṣad-çāk itsem
10. Dil-ḫırāşī-i elem naġme-i mıżrāb degül

129. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **12**
Değil.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḫr-i muḫīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

130. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **14**
Değil.
13. Dil ü dīdemde eṣer ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

131. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **16**
Değil.
15. Sūziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

132. **degül:**
Gazel 283
Mısra: **18**
Değil.

17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

133. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Değil.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile ṣafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

134. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **2**
Değil.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile ṣafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

135. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Değil.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet göñül giyāda degül

136. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **6**
Değil.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

137. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **8**
Değil.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

138. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Değil.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

139. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **12**
Değil.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

140. **degül:**
Gazel 284
Mısra: **14**
Değil.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

141. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **1**
Değil.
1. Göñül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

142. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **2**
Değil.
1. Göñül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

143. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **4**
Değil.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

144. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Değil.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Ṣarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

145. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Değil.
7. Hemīşe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

146. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **10**
Değil.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

147. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **12**
Değil.
11. Şümār-ı meblaġ-ı rāḥat nice ziyād olsun
12. Ki naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde degül

148. **degül:**
Gazel 285
Mısra: **14**
Değil.
13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẓm-ı sāde degül

149. **degül:**
Gazel 286
Mısra: **1**
Değil.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

150. **degül:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Değil.
1. Güçdür nigeh-i kāfır-i ḫod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

151. **degül:**
Gazel 288
Mısra: **11**
Değil.
11. Pervāne degül Rūḥü'l-Emīn olsa sezādur
12. Ḳurbān-ı ser-i şemʿ-i şebistān-ı teġāfül

152. **degül:**
Gazel 323
Mısra: **2**
Değil.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

153. **degül:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Değil.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

154. **degüldür:**-*dür*
Gazel 351
Mısra: **9**
Değil.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

155. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **1**
Değil.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

156. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **2**
Değil.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

157. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **4**
Değil.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

158. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **6**
Değil.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

159. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **8**
Değil.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

160. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **10**
Değil.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

161. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **12**
Değil.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

162. **degülsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **14**
Değil.
13. Bu lāf-ı faṣāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

163. **degül:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Değil.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

164. **degül:**
Gazel 364
Mısra: **18**
Değil.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

165. **degül:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Değil.

1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

166. **degüldür:**-*dür*
Gazel 381
Mısra: **1**
Değil.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

167. **degüldür:**-*dür*
Gazel 381
Mısra: **11**
Değil.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

168. **degül:**
Gazel 396
Mısra: **4**
Değil.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

169. **degül:**
Gazel 400
Mısra: **17**
Değil.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

170. **degül:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Değil.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

171. **degüldür:**-*dür*
Gazel 423
Mısra: **2**
Değil.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

degül mi:

1. **degül mi:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

2. **degül mi:**
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
5. Degül mi penbe-i dāġum ḥadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun nʾolsun

3. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
1. Dil silsile-begsiste-i tedbīr degül mi
2. Dīvāne-i vā-reste-i zencīr degül mi

4. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
1. Dil silsile-begsiste-i tedbīr degül mi
2. Dīvāne-i vā-reste-i zencīr degül mi

5. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
3. Āvārelere rābıṭa-i mihr ü maḥabbet
4. Ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr degül mi

6. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾsīr degül mi

7. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
7. Ben āh idicek çīn-i ser-ebrū-yı dildār
8. Āmāde-i ṣad-şīve-i taʿẕīr degül mi

8. **degül mi:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
9. Fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḫla Meẕāḳī
10. Dil ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr degül mi

9. **degül mi:**
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil mi?
7. Şems-i Tebrīzī gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāzı var
8. Gün gibi ẓāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

10. **degül midür:**
Gazel 211
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil midir?
9. Hep feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet degül midür
10. Murġān-ı ḫoş-nevāya bu şevḳ-āferīn-nefes

11. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
1. Biz hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem degül miyüz
2. Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem degül miyüz

12. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
1. Biz hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem degül miyüz
2. Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem degül miyüz

13. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
3. Elmās-ı sūdedür nemek-i dāġ-ı sīnemüz
4. Müstaġnī-i sirāyet-i merhem degül miyüz

14. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
5. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i yek-tā-yı vuṣlatuz
6. Ser-germ-i ṣarf-ı naḳd-i dü-ʿālem degül miyüz

15. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?.
7. Bir bī-vücūd-ı ẕerre-i nā-çīz-i ʿışḳ iken
8. Ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam degül miyüz

16. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

17. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

18. **degül miyüz:**
Gazel 208
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Değil miyiz?
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī şīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

19. **degül mi:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Degil mi?
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

degün:

1. **degün:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Dek, değin, kadar.
9. Ger ṭālib-i mihr-i seḫer-i vaṣl iseñ eyle
10. Tā ṣubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

dehā(e)n:

1. **dehānumda:**-*um, -da*
Gazel 62
Mısra: **11**
Ağız.
11. Bir muşt-ı dest-i ʿışḳ ṭoḳındı dehānumda
12. Dem-bestegi-i raḥne-i ḫūnīn-lebüm budur

2. **dehānında:**-*ın, -da*
Gazel 151
Mısra: **7**
Ağız.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

3. **dehenin:**-*in*
Gazel 110

Mısra: **5**
Ağız, dudak.
5. İmʿān-ı naẕarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

4. **dehen:**
Gazel 151
Mısra: **11**
Ağız.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

5. **dehenin:**-*in*
Gazel 156
Mısra: **11**
Ağız.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

6. **dehenüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **4**
Ağız.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı ṣafā
4. Dehenüñ ġonce ʿiẕāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

7. **dehen:**
Gazel 379
Mısra: **3**
Ağız.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

dehānı aç-:
1. **dehānı açdum:**-*du, -m*
Kaside 26
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzını açmak, konuşmaya başlamak.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

dehān-ı maʿnā:
1. **dehān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Anlamın ağzı.
69. Ḳalem ile devātını seyr it
70. Bu zebān ol dehān-ı maʿnādur

dehān-ı şāhid-i endīşe:
1. **dehān-ı şāhid-i endīşedür:**-*dür*
Kaside 23
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Düşüncedeki güzelin/dilberin ağzı.
149. N'ola nefāyis-i naẕmum olursa ger temkīn
150. Dehān-ı şāhid-i endīşedür nemek-dānı

dehān-ı yār:
1. **dehān-ı yārdan:**-*dan*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzı.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

dehen aç-:
1. **dehen açmadın:**-*ma, -dın*
Gazel 236
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzını/kabuğunu açmak.
3. Dīde ābisten-i ṣad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḥi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

dehen-i bāz-ı ḳadeḥ:
1. **dehen-i bāz-ı ḳadeḥ:**
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kadehin açık ağzı.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

dehr:
1. **dehre:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **38**
Dünya, âlem.
37. Kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūdı
38. Virür dehre ġınā-yı baḫr ü kānı

2. **dehri:**-*i*
Gazel 52
Mısra: **6**
Dünya, devir, zaman.
5. Oldı hep ʿālemiyān behrever-i devlet-i Cem
6. Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ʿıyd

3. **dehri:**-*i*
Gazel 81
Mısra: **15**
Dünya, devir, zaman.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

4. **dehri:**-*i*
Gazel 241
Mısra: **15**
Dünya, devir, zaman.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

5. **dehri:**-*i*
Gazel 366
Mısra: **2**
Dünya, âlem.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i nezẕāregāh-ı nev

6. **dehre:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **14**
Dünya.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

dehr-i fānī:
1. **dehr-i fānīde:**-*de*
Gazel 70
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Fâni/ölümlü dünya.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

dehşet:
1. **dehşet:**
Kaside 9
Mısra: **64**
Korku, telaş.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilīrāne görüp ḥayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

dehşet-endāz-ı derūn:
1. **dehşet-endāz-ı derūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönüle/içe korku veren.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

dehşet-endāz-ı dil:
1. **dehşet-endāz-ı dil:**
Kaside 1
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Gönüle korku veren.
89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

dehşet-endāz-ı dil-i ḥasm-ı cebān:
1. **dehşet-endāz-ı dil-i ḫasm-ı cebāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korkak düşmanın gönlüne korku veren.
5. Ṣaf-der-i maʿreke-ārā-yı cünün-pīrāyem
6. Dehşet-endāz-ı dil-i ḫasm-ı cebāndur süḫanüm

dehşet-i maḥşer:
1. **dehşet-i maḥşer:**
Gazel 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ölümden sonraki büyük toplanmanın verdiği korku.
11. Bu hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh
12. Bir gün olur ki dehşet-i maḥşer virür saña

del-:
1. **delüp:**-*üp*
Kaside 14
Mısra: **21**
Delmek.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

delin-:
1. **delinür:**-*ür*
Gazel 328
Mısra: **1**
Delinmek, parçalanmak.
1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

2. **delinsün:**-*sün*
Gazel 343
Mısra: **2**
Delinmek, parçalanmak.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

delḳ-ı murakḳaʿ:
1. **delḳ-ı murakḳaʿ:**
Gazel 206
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yamalı hırka, ikiyüzlülerin kendilerini derviş gibi göstermek için giydikleri yamalı hırka.
5. Dervīş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı murakḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

dem:
1. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 5
Mısra: **17**
Zaman, vakit, an.
17. Demidür şimdi olsa bāġ-ı cihān
18. Ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem

2. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 5
Mısra: **19**
Zaman, vakit, an.

19. Demidür şimdi olsa pīr ü civān
20. Ḥişşedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem

3. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 5
Mısra: **21**
Zaman, vakit, an.
21. Demidür ʿazm-i gül-sitān itse
22. O yegāne şeh-i firişte-şiyem

4. **dem:**
Kaside 9
Mısra: **30**
Zaman, vakit, an.
29. Şarşar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

5. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 10
Mısra: **158**
Zaman, vakit, an.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

6. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 11
Mısra: **33**
Zaman, vakit, an.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

7. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 11
Mısra: **35**
Zaman, vakit, an.
35. Demidür dāmen-i āmāl olursa pür-dür
36. Güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem geldi

8. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 16
Mısra: **11**
Zaman, vakit, an.
11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı şabā

9. **demüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **22**
Nefes, kan.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

10. **dem:**
Kaside 17
Mısra: **21**
Zaman, vakit, an.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

11. **demidür:**-*i, -dür*
Kaside 18
Mısra: **231**
Zaman, vakit, an.
231. Demidür olsa ʿayān nükte-i *****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm ikṣārı

12. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 27
Mısra: **9**
Zaman, vakit, an.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eṣ-ṣalā nādire-güyān-ı süḫan-güstere hep

13. **dem:**
Kaside 27
Mısra: **14**
Zaman, vakit, an.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Ṣoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

14. **dem:**
Kaside 27
Mısra: **55**
Zaman, vakit, an.
55. Düşmenine urduġı dem nīzesin
56. Ol yel-i leşker-şiken-i rūzgār

15. **demdür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **8**
Zaman, vakit, an.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

16. **demleri:**-*ler, -i*
Gazel 98
Mısra: **13**
Zaman, vakit, an.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

17. **demleri:**-*ler, -i*
Gazel 158
Mısra: **4**
Zaman, vakit, an.
3. Ḳan aġladuḳça girye-i şādī-i vaṣl ile
4. Ol demleri felekde ferāmūş ider miyüz

18. **demde:**-*de*
Gazel 256
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.
1. Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

19. **dem:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

20. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 311
Mısra: **15**
Zaman, vakit, an.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

21. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 312
Mısra: **13**
Zaman, vakit, an.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

22. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 313
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

23. **demi:**-*i*
Gazel 316
Mısra: **14**
Zaman, vakit, an.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

24. **dem:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Zaman, vakit, an.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

25. **demde:**-*de*
Gazel 367
Mısra: **7**
Zaman, vakit, an.
7. Bu demde feyż-i hevā ile dem-be-dem görinür
8. Füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū tāze

26. **demleri:**-*ler, -i*
Gazel 413
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

27. **demdür:**-*dür*
Gazel 429
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür ṣoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

dem gel-:

1. **dem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zaman/an gelmek.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

dem ur-:

1. **dem ursam:**-*sa, -m*
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahsetmek, konuşmak.
9. İḫrām-be-dūş-ı ḥarem-i Kaʿbe-i luṭfum
10. Ursam n'ola dem feyż-i maṭāf-ı ḳademüñden

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Her zaman, daima, her an.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḥamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

2. **dem-ā-dem:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Her zaman, daima, her an.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

3. **dem-ā-dem:**
Gazel 257
Mısra: **23**
Her zaman, daima, her an.
23. Pür-şevḳ olup bāde-i luṭfıyla dem-ā-dem
24. Āmāde dil-i çāk-i girībān olabilsek

4. **dem-ā-dem:**
Gazel 356
Mısra: **11**
Her zaman, daima, her an.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

5. **dem-ā-dem:**
Gazel 363

Mısra: **2**
Her zaman, daima, her an.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

dem-be-dem:
1. **dem-be-dem:**
Gazel 11
Mısra: **16**
Her zaman, daima, her an.
15. Ḥased ol rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-be-dem ṣahbā

2. **dem-be-dem:**
Gazel 60
Mısra: **15**
Bazen, arasıra, zaman zaman.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

3. **dem-be-dem:**
Gazel 180
Mısra: **25**
Her zaman, daima, her an.
25. Naḳş u nigār-ı fetḥ ü fütūḥıyla dem-be-dem
26. Ārāyiş-i kitābe-i devr-i ḳamerdeyüz

4. **dem-be-dem:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Bazen, arasıra, zaman zaman.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş peyder-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i meygüsār olsam

dem-be-dem görin-:
1. **dem-be-dem görinür:**-*ür*
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her zaman/sürekli görünmek.
7. Bu demde feyż-i hevā ile dem-be-dem görinür
8. Füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū tāze

dem-beste-ḥāl-i ḥayret-i ilzām:
1. **dem-beste-ḥāl-i ḥayret-i ilzām:**
Kaside 15
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Cevap veremez hale gelmenin şaşkınlık haliyle nefesi bağlanma/susma.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḥāl-i ḥayret-i ilzām isterin

dem-beste ol-:
1. **dem-beste olur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nefesi bağlanmak, susmak.
51. Āṣāruñı görseydi eger kātib-i gerdūn
52. Dem-beste olur ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan

dem-bestegi-i raḫne-i ḫūnīn-leb:
1. **dem-bestegi-i raḫne-i ḫūnīn-lebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kanlı dudaktaki yarıktan dolayı susmuşluk.
11. Bir muşt-ı dest-i ʿışḳ ṭoḳındı dehānumda
12. Dem-bestegi-i raḫne-i ḫūnīn-lebüm budur

dem-beste-i ḥayret:
1. **dem-beste-i ḥayret:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Şaşkınlıktan nefesi bağlanma, soluğu kesilme.
33. Bülbüli dem-beste-i ḥayret iden gülzārda
34. Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i şaġīrümdür benüm

dem-beste-i hicrān:
1. **dem-beste-i hicrān:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılıktan nefesi bağlanmış/soluğu kesilmiş.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

dem-beste-i melāmet:
1. **dem-beste-i melāmet:**
Gazel 433
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayıplanma/kınanma (-dan dolayı) suskun/sessiz.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

dem-i aʿdā-per:
1. **dem-i aʿdā-perle:**-*le*
Kaside 18
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Düşmanların kanadının kanı.
139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

dem-i ʿadū:
1. **dem-i ʿadū:**
Kaside 23
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşman kanı.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

dem-i āḫir:
1. **dem-i āḫir:**
Tarih 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ahir zaman.
3. Cisr-i fānīyi idüp ʿāḳıbet-i kār-güzār
4. Dem-i āḫir olıcaḳ vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā

dem-i ʿarż-ı niyāz:
1. **dem-i ʿarż-ı niyāz:**
Kaside 27
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Rica/istek sunma zamanı.
67. İrdi Meẕāḳī dem-i ʿarż-ı niyāz
68. Buldı nihāyet süḫan-ı rūzgār

dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād:
1. **dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād:**
Kaside 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi yardımın zamanı/vakti.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
2. Yine fetḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

dem-i baḫs-i ʿulūm:
1. **dem-i baḫs-i ʿulūm:**
Kaside 17
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlimlerin söz konusu olduğu zaman.
57. Fāżıl-ı nādire-güster ki dem-i baḫs-i ʿulūm
58. Ger Felāṭūn-ı zamān olsa da eyler mülzem

dem-i bāmdād:
1. **dem-i bāmdād:**
Gazel 46
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sabah/ seher vakti.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫʷān-ı ṣubḥ

dem-i bezm-i ṣabūḥ:
1. **dem-i bezm-i ṣabūḥ:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içki meclisi zamanı.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿiṣ ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

dem-i cān-baḫş:
1. **dem-i cān-baḫş:**
Kaside 16
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Can bağışlayan nefes (Hz. İsa'nın nefesi).
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

2. **dem-i cān-baḫş:**
Gazel 344
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Can bağışlayan nefes.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

3. **dem-i cān-baḫşı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Can bağışlayan nefes (Hz. İsa'nın nefesi).
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihām:
1. **dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Okların ucundaki sivri demirin gönlü delme zamanı.
65. Rüstem olsa ṭuramaz sīne gerüp ḳarşumda
66. Dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda benüm

dem-i duʿā:
1. **dem-i duʿā:**
Kaside 15
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Dua zamanı.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

dem-i enfās-ı rūḥu'l-lāh:
1. **dem-i enfās-ı rūḥu'l-lāhdur:**-*dur*
Gazel 324
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın nefeslerinden nefes.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

dem-i eyyām-ı bahār:

1. **dem-i eyyām-ı bahār:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İlkbahar günleri zamanı.
19. Her kişi ḫurrem ü dil-şād olursa ne ʿaceb
20. Oldı bu sūr-ı hümāyūn dem-i eyyām-ı bahār

dem-i ferḫunde:
1. **dem-i ferḫunde:**
Gazel 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutlu vakit, uğurlu zaman.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

dem-i feṯḥ ü fütūḥ:
1. **dem-i feṯḥ ü fütūḥ:**
Kaside 19
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Fetih ve fetihler zamanı.
81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i feṯḥ ü fütūḥ oldı
82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

dem-i göç-i seḥer:
1. **dem-i göç-i seḥerdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seher/sabah göçü zamanı.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i ṣubḥ-dem ḥāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

dem-i gül-geşt:
1. **dem-i gül-geşt:**
Kaside 19
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Gül gezintisi zamanı.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

dem-i heycāda:
1. **dem-i heycāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **187**
Kelime Tipi: -
Savaş zamanı.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

dem-i ḫurrem:
1. **dem-i ḫurremüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevinçli/mutlu zaman.
1. Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

dem-i ḥüsn-i ḫitām:
1. **dem-i ḥüsn-i ḫitāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bitirmenin güzellik zamanı.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḥüsn-i ḫitāmumda benüm

dem-i ʿĪsā:
1. **dem-i ʿĪsā:**
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa nefesi, ölüleri dirilten nefes. bkz. ʿĪsā-dem.
27. N'ola dil-mürdeleri naẓm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḥud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

dem-i ʿıyd-ı fütūḥ:
1. **dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur:**-*dur*
Kaside 20
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Fetihler bayramı vakti.
37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
38. Bu hūy u hāy u şıyt u ṣadāyı kim istemez

dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem:
1. **dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem:**
Kaside 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her vakit yeme içme zamanı.
13. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa
14. Ki ḳudūmıyla dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem geldi

dem-i ʿıyş-ı müdām:
1. **dem-i ʿıyş-ı müdām:**
Kaside 19
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Sürekli zevk ve safa içinde yaşama zamanı.
77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

dem-i kāfir:
1. **dem-i kāfir:**
Kaside 12
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Kâfir kanı.
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n'ola pençe-i mercān-ı zamāne

dem-i ḳahr:
1. **dem-i ḳahruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 16
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kederlenme/zorlama zamanı.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı fırāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

dem-i muʿciz:
1. **dem-i muʿcizle:**-*le*
Gazel 259
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mucize nefes.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāk-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

dem-i muġtenem:
1. **dem-i muġtenem:**
Kaside 24
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Ganimet olarak alınmış zaman/nefes/içki.
85. Yine āmāde-i ġanīmetsin
86. Bu dem-i muġtenem mübārek-bād

dem-i nefḥa-i ṣabā:
1. **dem-i nefḥa-i ṣabāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Saba/sabah rüzgarının güzel kokusunun vakti/nefesi.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḥa-i ṣabāyuz

dem-i pīl-i demān:
1. **dem-i pīl-i demān:**
Kaside 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Heybetli filin nefesi.
17. Beste-rāh-ı ġulüv-feşārāndur
18. Dem-i pīl-i demān cirīdüñden

dem-i pür-feyż:
1. **dem-i pür-feyżi:**-*i*
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bereket/bolluk dolu nefes/an.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

dem-i pür-kerem-i rūzgār:
1. **dem-i pür-kerem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın cömertliklerle/lütuflarla dolu anı.
1. Ḥaḳḳ'a şükür gitdi ġam-ı rūzgār
2. Geldi dem-i pür-kerem-i rūzgār

dem-i ṣafā-yı gül ü mül:
1. **dem-i ṣafā-yı gül ü mül:**
Gazel 235
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül ve şarabın eğlence zamanı.
5. Bir şūḫ-ı gül-ʿiẕār u büt-i mey-güsār ile
6. İrdi dem-i ṣafā-yı gül ü mül ṭaraf ṭaraf

dem-i seyr-i ruḥ-ı pür-tābuñ:
1. **dem-i seyr-i ruḥ-ı pür-tābuñ:**-*uñ*
Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aydınlık/parlaklık dolu yanağı izleme/seyretme zamanı/vakti.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eşer
4. Dem-i seyr-i ruḥ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

dem-i tefekkür:
1. **dem-i tefekkürde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Düşünme zamanı.
49. ʿAḳl u fikri dem-i tefekkürde
50. İki peyk-i devān-ı maʿnādur

dem-i temevvüc-i Nīl:
1. **dem-i temevvüc-i Nīl:**
Kaside 23
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Nil nehrinin dalgalanma zamanı.
19. Dem-i temevvüc-i Nīl ü zamān-ı feyż-i nesīm
20. Ṣafā-yı āb ü hevā açdı ḳalb-i yārānı

dem-i tertīb-i ʿişret:
1. **dem-i tertīb-i ʿişret:**
Kaside 28
Mısra: **52**

Kelime Tipi: -
Yeme içme hazırlığı zamanı.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʾ-i keder geldi

dem-i tīġ u teber:

1. **dem-i tīġ u teberdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve balta zamanı.
7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

dem-i ürd-i behişt:

1. **dem-i ürd-i behişt:**
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cenete benzer/cenneteki gibi vakit/zaman.
13. Ol büt-i per-i künişt oldı Meẕāḳī-sirişt
14. Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

dem-i vaṣl:

1. **dem-i vaṣluñ:**-*uñ*
Gazel 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kavuşma anı/zamanı.
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḥavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

dem-i vuṣlat:

1. **dem-i vuṣlatda:**-*da*
Gazel 54
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşma anı/zamanı.
11. Ne ḫʷān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

2. **dem-i vuṣlatda:**-*da*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma anı/zamanı.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭfʾile ol şīrīn-dehen ṭutdı

dem-i zühre-i rāmişger:

1. **dem-i zühre-i rāmişgere:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Çalgıcı Çobanyıldızı'nın vaktine uymak.
19. Uydı dem-i zühre-i rāmişgere
20. Zemzeme-i zīr ü bem-i rūzgār

dem-sāz:

1. **dem-sāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **1**
Arkadaş, dost.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

2. **dem-sāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **2**
Arkadaş, dost.
1. Muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur sözüm
2. Bu nakş-ı nev-teräneye dem-sāzdur sözüm

3. **dem-sāz:**
Gazel 344
Mısra: **2**
Arkadaş, dost.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

4. **dem-sāz:**
Gazel 354
Mısra: **10**
Arkadaş, dost.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

dem-sāz it-:

1. **dem-sāz itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dostluk/arkadaşlık etmek.
11. Ṣuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

dem-sāz ol-:

1. **dem-sāz ol:**
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş/dost olmak.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz sensin

2. **dem-sāz olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş/dost olmak.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

3. **dem-sāz olup:**-*up*
Gazel 211
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş/dost olmak.
7. ʿĪsā-demān-ı ḥüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

dem-sāz-ı belāġat:

1. **dem-sāz-ı belāġat:**
Kaside 17
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme arkadaşı.
141. Muṭrib-i ḫāmemi dem-sāz-ı belāġat itdi
142. Naġme-i zīr ile āmīziş-i āvāze-i bem

dem-sāz-ı emel:

1. **dem-sāz-ı emeldür:**-*dür*
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek arkadaşı.
5. Ṣūret-kede-i maḳsad u dem-sāz-ı emeldür
6. Beytü's-ṣanem-i ʿışḳ ile nāḳūs-ı maḥabbet

dendān-ı ḥasret:

1. **dendān-ı ḥasretle:**-*le*
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasret dişi.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẕālim semen-gün-gerdenüñ kimdür

deng ü ḫayrān:

1. **deng ü ḫayrānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayran ve şaşkın.
15. Ki felek böyle pür-sürür itdi
16. Cān u dil gibi deng ü ḫayrānı

denī-mānde:

1. **denī-mānde:**
Gazel 364
Mısra: **15**
Alçak kalmış.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

deñlü:

1. **deñlü:**
Gazel 352
Mısra: **13**
Kadar, derecesinde.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hiṣṣemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

2. **deñlü:**
Gazel 353
Mısra: **11**
Kadar, gibi.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra şunmazsın

der:

1. **derinde:**-*in, -de*
Kaside 8
Mısra: **50**
Kapı.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

2. **derüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **81**
Kapı.
81. Derüñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

3. **derden:**-*den*
Gazel 393
Mısra: **14**
Kapı.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṯḥ-i bāb bir yirde

der ü bām:

1. **der ü bāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı ve kubbe/dam.
27. Ol ki pür-nakş-ı iḫtişām olmış
28. Ḳaṣr-ı iḳbālinüñ der ü bāmı

der ü dīvār:

1. **der ü dīvār:**
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kapı ve duvar.
5. Bu'l-ʿaceb rind-i ḫāne-ber-dūşum
6. Der ü dīvār n'eydügin bilmem

der ü dīvār-ı iḥvān:

1. **der ü dīvār-ı iḥvānı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kardeşlerin/dostların kapısı ve duvarı.
3. N'ola naḳş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḥvānı

der-āġūş id(t)-:
1. **der-āġūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kucaklamak, kolları ile sarmak.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḥāfıẓ açalum meclisde
8. Şāhid-i fetḥ diyü anı der-āġūş idelüm

2. **der-āġūş itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kucaklamak, kolları ile sarmak.
55. Dest-i fetḥ ile dilīrāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

derbān:
1. **derbānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **82**
Kapıcı, bekçi.
81. Derūñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

derbānı ol-:
1. **derbānı olamaz:**-*a, -maz*
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapıcısı olmak.
31. Ol şehen-şāh-ı Feridūn-ʿaẕamet kim Dārā
32. Bir daḥi gelse cihāna olamaz derbānı

derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne:
1. **derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin perişan haldeki serserisi/başıboşu.
129. Raḳuçi fırār eyledi vü oldı o melʿūn
130. Bir derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne

derbeder-i vādīyü'l-ilḥād:
1. **derbeder-i vādīyü'l-ilḥādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İslam dinine ve Kuran'ın koyduğu kurallara karşı gelme vadisinin/alanının derbederi/başıboşu.
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādīyü'l-ilḥādı görürseñ

der-ber it-:
1. **der-ber itdük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzerine geçirmek (giymek bağlamında).
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem murakḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

2. **der-ber itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 424
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzerine geçirmek (giymek bağlamında).
13. Şan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

derc id-:
1. **derc ider:**-*er*
Kaside 25
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Araya sıkıştırmak, toplamak.
67. Derc ider gül-sitān-ı vaṣfuñda
68. Naẓm-ı Saʿdī-i pāk-tibyānı

derd:
1. **derde:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **182**
Dert, sıkıntı, keder.
181. Ḫıżr olsa eger ḥasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

2. **derd:**
Kaside 18
Mısra: **28**
Dert, sıkıntı, keder.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

3. **derd:**
Kaside 27
Mısra: **9**
Dert, sıkıntı, keder.
9. Oldı göñül derd ile Yaʿḳūbveş
10. Sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār

4. **derd:**
Gazel 30
Mısra: **10**
Dert, sıkıntı, keder.
9. Pür-dūd ider günbed-i zindān-ı sipihri
10. Āh eyleyicek derd ile maḥbūs-ı maḥabbet

5. **derd:**
Gazel 316
Mısra: **10**
Dert, sıkıntı, keder.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

6. **derdimüz:**-*i, -müz*
Gazel 366
Mısra: **11**
Dert, sıkıntı, keder.
11. Her bir naẓarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʾiş olur her nigāh-ı nev

7. **derd:**
Gazel 412
Mısra: **2**
Dert, sıkıntı, keder.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḥācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḥācet ḳalmadı

derd ile ḳan aġla-:
1. **derd ile ḳan aġlar:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntüden kan ağlamak.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

derd ü belā çek-:
1. **derd ü belā çekdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 280
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dert ve sıkıntı çekmek.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

derd-āşinā:
1. **derd-āşinā:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Derdi bilen/tanıyan.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

der-dest:
1. **der-dest:**
Kaside 8
Mısra: **172**
Tutma, ele geçirme, yakalama.
171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dū-bālādur
172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

derd-i bī-devā:
1. **derd-i bī-devāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çaresiz dert.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḥi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

derdi dermān bil-:
1. **derdi dermān bilmişüz:**-*i-miş, -üz*
Gazel 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derdi derman bilmek.
1. Şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

derd-i derūn:
1. **derd-i derūn:**
Kaside 17
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdi.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aṣlā bilmem

2. **derd-i derūn:**
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdi.
1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

3. **derd-i derūnum:**-*um*
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdi.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

2. **derd-i derūnum:**-*um*
Gazel 277
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdi.
9. İẓhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

3. **derd-i derūnum:**-*um*
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdi.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

derd-i dil:

1. **derd-i dili:**-*i*
   Gazel 165
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Gönül derdi.
   11. Derd-i dili taḥrīr idelüm ḫūn-ı cigerle
   12. Mektūb-ı maḥabbetde sevād-ı raḳam olmaz

derd-i dil-i ḫasta:

1. **derd-i dil-i ḫastaya:**-*ya*
   Gazel 190
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Hasta/yorgun gönlü dertli.
   7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
   8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

derd-i dil-i zār:

1. **derd-i dil-i zāra:**-*a*
   Gazel 276
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönlün derdi.
   5. Gönül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
   6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

2. **derd-i dil-i zāruña:**-*uñ, -a*
   Gazel 177
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönlün derdi.
   15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
   16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

derd-i firāḳ:

1. **derd-i firāḳa:**-*a*
   Kaside 20
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık derdi.
   11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
   12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez:

1. **derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez:**
   Gazel 62
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Üzüm kızının/şarabın ayrılığının üzüntüsü/derdi.
   3. Derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
   4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

derd-i fürḳat:

1. **derd-i fürḳate:**-*e*
   Gazel 188
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık derdi.
   9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
   10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

derd-i ḫumār-ı fürḳat:

1. **derd-i ḫumār-ı fürḳati:**-*i*
   Kaside 6
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık sonrası sersemlik derdi.
   31. Bir daḫı çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
   32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

derd-i ʿışḳ:

1. **derd-i ʿışḳ:**
   Gazel 135
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.
   15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
   16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

2. **derd-i ʿışḳa:**-*a*
   Gazel 171
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.
   9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḥr-i yār ile
   10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

3. **derd-i ʿışḳı:**-*ı*
   Gazel 349
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.
   1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān ṣanur gören
   2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān ṣanur gören

3. **derd-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
   Gazel 318
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.
   11. Derd-i ʿışḳıyla şöyle ḫoş-ḥālüm
   12. Dil-i bīmār n'eydügin bilmem

4. **derd-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
   Kaside 22
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Aşk derdi.
   101. Kuḥl-ı bīniş-fezā-yı ʿirfāndur
   102. Derd-i ʿışḳuñ ġubār-ı aḳdāmı

derd-i ʿışḳ-ı yār:

1. **derd-i ʿışḳ-ı yār:**
   Gazel 7
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin aşk derdi.
   3. Derd-i ʿışḳ-ı yār ile ḫoş-ḥāl olan bī-çāreye
   4. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ṣad-ʿĪsī-i Meryem fedā

derd-i ser:

1. **derd-i ser:**
   Gazel 127
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Kafa derdi, baş ağrısı.
   7. Piyāle-nūş-ı maḥabbetde derd-i ser n'eyler
   8. ʿİlāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı bāḳīdür

2. **derd-i ser:**
   Gazel 132
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kafa derdi, baş ağrısı.
   5. Gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān ile gitmez
   6. Bu derd-i ser ki ṣudāʿ-ı ḫumār-ı ḥasretdür

3. **derd-i ser:**
   Gazel 167
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kafa derdi, baş ağrısı.
   1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aṣlā keder olmaz
   2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

4. **derd-i ser:**
   Gazel 285
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Kafa derdi, baş ağrısı.
   5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
   6. Ṣarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

5. **derd-i sere:**-*e*
   Gazel 409
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kafa derdi, baş ağrısı.
   7. Döküldi yirlere mīnā-ṣurāḥī-i bāde
   8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

derd-i şerer-pāş-ı nār-ı hicrān:

1. **derd-i şerer-pāş-ı nār-ı hicrān:**
   Gazel 155
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık ateşinin kıvılcım saçan derdi.
   5. Nedür bu derd-i şerer-pāş-ı nār-ı hicrān kim
   6. Duḫānı āteş olur āteşi duḫān olmaz

derdimüze dermān var ise:

1. **derdimüze dermān var ise:**
   Gazel 86
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Derdimize derman varsa.
   7. Ger eşribeden derdimüze var ise dermān
   8. Ol şerbet-i laʿl-i leb-i cānān olacaḳdur

derdini bil-:

1. **derdini bilürse:**-*ür, -se*
   Gazel 397
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Derdini bilmek/anlamak.
   3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
   4. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

derdmend:

1. **derdmendüm:**-*üm*
   Kaside 1
   Mısra: **84**
   Dertli, tasalı, kaygılı.
   83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʾe'l-müznibīn añı diyüp
   84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

2. **derdmendinden:**-*in, -den*
   Gazel 42
   Mısra: **3**
   Dertli, tasalı, kaygılı.
   3. Derdmendinden ṣarāb-ı laʿlini itmek dirīg
   4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

3. **derdmendüñ:**-*üñ*
   Gazel 397
   Mısra: **3**
   Dertli, tasalı, kaygılı.
   3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
   4. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

derdmend olup ḳal-:

1. **derdmend olup ḳalmış:**-*mış*
   Gazel 217
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dertli olup kalmak.
   11. Ne çāre ḫasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
   12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

derdmendān-ı maḥabbet:

1. **derdmendān-ı maḥabbet:**
   Gazel 350
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbetin dertlileri.
   9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
   10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

derdmend-i bī-nevā:

1. **derdmend-i bī-nevāya:**-*ya*
   Gazel 334
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Çaresiz/zavallı dertli.

1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendān:

1. **derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Sivri dişli kurtların yırtıcı pençesi.
85. Nehīb-i maʿdeletüñ sīne-gāvmīş itmez
86. Derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendānı

dergā(e)h:

1. **dergāhına:**-*ı, -na*
Kaside 19
Mısra: **28**
Kapı, eşik, huzur, makam.
27. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi kim
28. ʿAdū dergāhına yüz sürdi münḳād olduġın gördük

2. **dergāhına:**-*ı, -na*
Kaside 28
Mısra: **28**
Makam, huzur.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

3. **dergāhını:**-*ı, -nı*
Kaside 29
Mısra: **27**
Makam, huzur.
27. Eyle leb-i taʿẓīm ile dergāhını taḳbīl
28. Ol būsegeh-i bende vü āzādı görürseñ

4. **dergāhuña:**-*uñ, -a*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kapı, eşik, huzur, makam.
3. Dergāhuña yüz sürmedür aḳsā-yı murādum
4. Olmazsa güẕer-bend-i emel reh-zen-i ümmīd

5. **dergāhın:**-*ın*
Gazel 422
Mısra: **9**
Dergah, tekke.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst(u)cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i sürāġ-ı Mevlevī

6. **dergehinde:**-*in, -de*
Kaside 11
Mısra: **73**
Kapı, eşik, huzur, makam.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

7. **dergehi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **72**
Kapı, eşik, huzur, makam.
71. Çehre-sāyī-i nükte-gūyāna
72. Dergehi āsitān-ı maʿnādur

8. **dergehinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 27
Mısra: **29**
Kapı, eşik, huzur, makam.
29. Ol ki anuñ dergehinüñ ferşidür
30. Aṭlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār

9. **dergehüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kapı, eşik, huzur, makam.
7. Gönül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

10. **dergehine:**-*i, -ne*
Gazel 426
Mısra: **9**
Kapı, eşik, huzur, makam.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

dergāh-ı ḳudret:

1. **dergāh-ı ḳudretde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Tanrı katı.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

dergāh-ı mey-fürūş:

1. **dergāh-ı mey-fürūşa:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap satılan dergah/meyhane.
9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

dergāh-ı veliyyü'n-niʿam:

1. **dergāh-ı veliyyü'n-niʿamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Dinine sımsıkı bağlı kimsenin dergahı/makamı.
83. Ḥaḳ ʿömrini efzūn idüp eylemesün dūr
84. Bu devleti dergāh-ı veliyyü'n-niʿamuñdan

dergeh-i Ḥaḳ:

1. **dergeh-i Ḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 247
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın huzuru/makamı.
11. Felekde cāy-ı fetḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

dergeh-i kehfü'l-ümem:

1. **dergeh-i kehfü'l-ümemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ümmetin/müslümanların sığınma yeri dergah.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

dergeh-i teslīm:

1. **dergeh-i teslīme:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Teslim/itaat makamı/dergahı.
9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

der-gerden:

1. **der-gerden:**
Gazel 161
Mısra: **1**
Boyunda.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḥalḳası hem-şavt-ı dehān-ı gelemüz

der-ġılāf ol-:

1. **der-ġılāf olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıfta olmak.
3. Cānā cemālüñ itme naẕardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

der-hem:

1. **der-hem:**
Kaside 11
Mısra: **63**
Karışık, karmakarışık.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

2. **der-hem:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Karışık, karmakarışık.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

der-hem gel-:

1. **der-hem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karışık/karmakarışık gelmek/görünmek.
59. Naẓm-ı aḥvāl-i perīşānuma ḳaṣd itdükçe
60. Ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede der-hem geldi

der-hem it-:

1. **der-hem itme:**-*me*
Gazel 340
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karıştırmak, incitmek.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḥs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden ṣaḳın

der-hem ol-:

1. **der-hem oldı:**-*dı*
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karışık/karmakarışık olmak.
9. Ey Meẕāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

der-hemān:

1. **der-hemān:**
Gazel 360
Mısra: **3**
O zaman, şimdi.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb:

1. **derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb:**
Gazel 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Azarlama ve nazın teşvik eden duygusuna uygun.
1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā:

1. **der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā:**
Kaside 17
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Yüce makama/sadrazamlığa layık/uygun.
39. Lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā
40. Der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā vü sezā-yı ḫātem

der-hʸāb:

1. **der-ḫʸāb:**
Gazel 255

Mısra: **7**
Uykuda, rüyada.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

2. **der-ḫᵛāb:**
Gazel 377
Mısra: **12**
Uykuda, rüyada.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ:
1. **der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ:**
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın Kâbe'sinin kapısı. bkz. Beytü'l-haram.
7. Ḥālī olur mı hīç der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

der-i dāniş-serā-yı iclāl:
1. **der-i dāniş-serā-yı iclāli:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün/kudretin bilgi sarayının kapısı.
97. Der-i dāniş-serā-yı iclāli
98. Mesned-i ḫüsrevān-ı maʿnādur

der-i devlet-meʾāb:
1. **der-i devlet-meʾāba:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı.
27. ʿĀḳıbet hep vāṣıl-ı iksīr-i devlet oldılar
28. Eyleyenler ol der-i devlet-meʾāba rūy-māl

der-i genc-i nihān:
1. **der-i genc-i nihānı:**-*ı*
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gizli hazinenin kapısı.
3. Ṣaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

der-i genc-i revān:
1. **der-i genc-i revān:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Akan su gibi (çok) hazinenin kapısı.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

der-i gencīne-i esrār:
1. **der-i gencīne-i esrāra:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sırlar hazinesinin kapısı.
13. Ey Meẕāḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güc

der-i Mevlā:
1. **der-i Mevlā'ya:**-*ya*
Kaside 11
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hakkın kapısı, Allah'ın huzuru.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

der-i yār:
1. **der-i yāra:**-*e*
Gazel 174
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısı/eşiği.
5. Rūzgār ile der-i yāre düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

2. **der-i yāre:**-*e*
Gazel 299
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısı/eşiği.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

derīde:
1. **derīde:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Yırtılmış.
9. Metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi n'eyleyelüm
10. Derīde kīse-i sūd u ziyānıyuz cānā

2. **derīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **16**
Yırtılmış.
15. Ḥalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz olmasa n'ola
16. Gūş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat derīdedür

derīde-gūş:
1. **derīde-gūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **8**
Kulağı yırtık/yırtılmış.
7. O dil ki ḥalḳa-be-gūş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-gūşıdur

derīde-i ser-pençe-i sitem:
1. **derīde-i ser-pençe-i sitem:**
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Acının pençe ucunundaki yırtık.
5. Fiġān ki kāġıd ile gāhi ʿarż-ı ḥāl itsem
6. Olur derīde-i ser-pençe-i sitem kāġıd

derinde ḳul olmaḳ-:
1. **derinde ḳul olmaḳdur:**-*dur-maḳ, -dur*
Gazel 421
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapısında kul/köle olmak.
11. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ḳul olmaḳdur derinde ʿizz ü cāh-ı Mevlevī

derk id-:
1. **derk ideli:**-*eli*
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, kavramak.
11. Ben biñ yaşarın derk ideli nışf-ı hezārın
12. Naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūş-ı diremüñden

der-ḳabża-i şemşīr:
1. **der-ḳabża-i şemşīr:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kılıç kabzasında.
3. Āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ cānā
4. Dest-i müjgānuñı der-ḳabża-i şemşīr bilür

derkār:
1. **derkār:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Malum, âşikâr, bilinen, belli.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

2. **derkār:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Malum, âşikâr, bilinen, belli.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

3. **derkār:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Malum, âşikâr, bilinen, belli.
3. N'eylesün zevraḳ-nişīnān-ı emel derkār iken
4. Ṣarṣar-ı baḫr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

4. **derkār:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Malum, âşikâr, bilinen, belli.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

derkār eyle-/id(t)-:
1. **derkār eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 8
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i maẕārr eyler

2. **derkār eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 28
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

3. **derkār ide:**-*e*
Gazel 374
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek, ortaya çıkarmak.
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

4. **derkār idüp:**-*üp*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli etmek, ortaya çıkarmak.
5. Derkār idüp kilīd-i nāzı
6. Eyle yine feṭḥ-i bāb-ı ʿişve

5. **derkār itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Malum etmek, göstermek.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sīnesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmāsı derkār itmesün yā n'eylesün

6. **derkār itmiş:**-*miş*
Gazel 288
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Deyim**
Malum etmek, göstermek.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

7. **derkār itsem:**-*se, -m*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Malum etmek, göstermek.
3. Nīze-i ḫāme-i dil-dūzumı derkār itsem
4. Ciger-i düşmeni ṣad-çāk iderin nāf degül

derkār ol-:
1. **derkār olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 16
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, belli olmak, âşikâr olmak.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i şādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

2. **derkār olmadan:**-*ma, -dan*
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, belli olmak, âşikâr olmak.
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

3. **derkār olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 20
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, belli olmak, âşikâr olmak.
15. Derkār olursa dāne-i ḫāl-i ʿiẕār-ı yār
16. Mānend-i ṭurre dām-ı belāyı kim istemez

der-kef:
1. **der-kef:**
Gazel 26
Mısra: **11**
Elde, avuçta.
11. Bu gūne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

2. **der-kef:**
Gazel 352
Mısra: **3**
Elde, avuçta.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

3. **der-kef:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Elde, avuçta.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

der-kemend-i iḳtidār:
1. **der-kemend-i iḳtidār:**
Kaside 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Gücünün kemendi altına alma, boyunduruğu altına alma.
29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

der-kenār eyle-/it-:
1. **der-kenār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanında, gözlerinin önünde tutmak.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

2. **der-kenār itmiş:**-*miş*
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kucaklamak, kucağa almak, kenara yazmak.
7. Der-kenār itmiş anı baḫr-i melāḥat gūyiyā
8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

der-kenār ol-:
1. **der-kenār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, görünürde olmak.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḫr-i emel der-kenār olur giderek

der-kīş:
1. **der-kīş:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Ok içinde.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i şast-ı ümīd
6. Ṣad-ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

dermān:
1. **dermānum:**-*um*
Kaside 17
Mısra: **125**
İlâç, çare.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

2. **dermān:**
Gazel 360
Mısra: **7**
İlâç, çare.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

3. **dermāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **2**
İlâç, çare.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḫācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḫācet ḳalmadı

dermān bul-:
1. **dermān buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derman/çare bulmak.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

der-mey-ḫāne:
1. **der-mey-ḫāne:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Meyhanede.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-ṣaḫn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

der-miyān:
1. **der-miyān:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Açık, ortada.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür ẕirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

der-miyān eyle-:
1. **der-miyān eyleyeli:**-*yeli*
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak, ortaya çıkarmak.
3. Der-miyān eyleyeli ḫançer-i zerrīn-kemeri
4. Zīver-i encümen-i sīm-berān sensin sen

der-niyām ol-:
1. **der-niyām oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kın içine konulmak, kılıflanmak.
77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

der-pīş:
1. **der-pīş:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Önde, göz önünde.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫ̆āce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

ders:
1. **ders:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Ders.
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

der-saḫāvet-pīşe:
1. **der-saḫāvet-pīşe:**
Kaside 19
Mısra: **41**
Cömertliği huy edinmede.
41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

der-ṣaḫn-ı gülistān:
1. **der-ṣaḫn-ı gülistān:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanında.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-ṣaḫn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

ders-i ġam-ı ʿışḳ:
1. **ders-i ġam-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsü dersi.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

ders-i Gülistān:
1. **ders-i Gülistān:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülistan dersi. Gülistan: Sadi'nin meşhur eseri.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫ̆ān-ı ṣubḥ

ders-i maḥabbet:

1. **ders-i maḥabbet:**
Gazel 285
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi dersi.
7. Hemîşe ders-i maḥabbet derûna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtâc-ı istifâde degül

ders-i mekteb-i ḫayret:
1. **ders-i mekteb-i ḫayretde:**-*de*
Gazel 95
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayret okulundaki ders.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḫayretde lâl olur
12. Şâkird-i ʿışḳ kendüyi üstâd olur şanur

derûn:
1. **derûnında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **165**
İç, gönül, yürek.
165. Derûnında nedür ol dil-güşâ maḳṣûre-i ʿâlî
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕâr eyler

2. **derûnın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **206**
İç, gönül, yürek.
205. Bu âb u tâb-ı vaṣfuñla görüp güftârımı ḫâsid
206. Miṯâl-i lâle-i ḫamrâ derûnın dâġdâr eyler

3. **derûnum:**-*um*
Kaside 12
Mısra: **183**
İç, gönül, yürek.
183. Dâġ-ı ġam-ı ʿışḳ ile meded oldı derûnum
184. Hem-reng-i dil-i lâle-i nuʿmân-ı zamâne

4. **derûnumda:**-*um, -da*
Kaside 17
Mısra: **27**
İç, gönül, yürek.
27. Nâme-âver gelicek itdi derûnumda ẓuhûr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad-gûne feraḥ-ı dem-ber-dem

5. **derûna:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **7**
İç, gönül, yürek.
7. Nice nâme virür derûna ṣafâ
8. Seyr-i sünbül-sitân-ı erḳâmı

6. **derûna:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **99**
İç, gönül, yürek.
99. Virür derûna ḫayâl-i bahâr-ı mekremetüñ
100. Neşât-ı fikr-i ṣafâ-yı riyâż-ı Rıḍvânı

7. **derûnumda:**-*um, -da*
Gazel 212
Mısra: **3**
İç, gönül, yürek.
3. Eger böyle ḳalursa âteş-i ḥasret derûnumda
4. Olur âḫir semender sûz-ı ḳalb-i nâ-tüvân âteş

8. **derûna:**-*a*
Gazel 285
Mısra: **7**
İç, gönül, yürek.
7. Hemîşe ders-i maḥabbet derûna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtâc-ı istifâde degül

9. **derûnum:**-*um*
Gazel 375
Mısra: **3**
İç, gönül, yürek.
3. Fetîl-i ʿışḳ ile yandı yine derûnum âh
4. Nedür bu sûz-ı ciger âh-ı cilve-sâzumda

derûn-ı ʿâşıḳ:
1. **derûn-ı ʿâşıḳa:**-*a*
Gazel 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü/yüreği.
1. Derûn-ı ʿâşıḳa efkâr-ı mâ-sivâ düşmez
2. O rûşen âyineye ʿaks-i müddeʿâ düşmez

derûn-ı ʿâşıḳ-ı giryân:
1. **derûn-ı ʿâşıḳ-ı giryânı:**-*ı*
Gazel 227
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlayan âşığın gönlü/içi.
9. Resm-i ʿunvân-nâme-i mihr ü maḥabbet olmaġın
10. Ḫande-zâd eyler derûn-ı ʿâşıḳ-ı giryânı ḫaṭ

derûn-ı dâġ:
1. **derûn-ı dâġ:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaranın derini, içteki yara.
1. Göñül bâġ-ı maḥabbet kim derûn-ı dâġ dâġuñdur
2. Seni bülbül gibi zâr eyleyen hep kendi bâġuñdur

derûn-ı dâġdâġ-ı Mevlevî :
1. **derûn-ı dâġdâġ-ı Mevlevî :**
Gazel 422
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin yara dolu içi/gönlü.
1. Ṭurfe-gülşendür derûn-ı dâġdâġ-ı Mevlevî
2. Dâġ-ber-dâġ-ı cigerdür bâġ u râġ-ı Mevlevî

derûn-ı dil:
1. **derûn-ı dilde:**-*de*
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlün içi.
5. Dil-i âhen-nihâd-ı dil-bere teʾsîr ider lâbüd
6. Ḳaçan ʿâşıḳ derûn-ı dilde âh-ı cân-güdâz eyler

2. **derûn-ı dilde:**-*de*
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlün içi.
9. Be hey ʿâşıḳ ne isterseñ derûn-ı dilde pinhândur
10. Niçün peyk-i ümîdi ʿışḳ ile ʿâlem-neverd itdüñ

derûn-ı ḥoḳḳa-i dil:
1. **derûn-ı ḥoḳḳa-i dilde:**
Gazel 193
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül hokkasının içi.
13. Meẕâḳī gevher-i vaʿd-i nihân-ı vuṣlat-ı sâḳī
14. Derûn-ı ḥoḳḳa-i dilde dür-i meknûn olur çıḳmaz

derûn-ı ḫum-ı şarâb:
1. **derûn-ı ḫum-ı şarâb:**
Gazel 409
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün içi/dibi.
1. Fiġân ki oldı derûn-ı ḫum-ı şarâb tehî
2. Rübûde-künc-i ṭarab daḫme-i ḫarâb tehî

derûn-ı Ḳandiye:
1. **derûn-ı Ḳandiye:**
Kaside 19
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kandiye'nin içi. bkz. Kandiye.
69. Ḫalâvet-baḫş olup seyr-i meẕâḳ-ı telḫ-kâmâna
70. Derûn-ı Ḳandiye dükkân-ı ḳannâd olduġın gördük

derûn-ı lâle:
1. **derûn-ı lâle:**
Gazel 233
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lâlenin içi/gönlü.
5. Siyâhî-i ser-i dâġ-ı ciger degül cânâ
6. Derûn-ı lâle gibi yandı ʿûd-ı micmer-i dâġ

derûn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücûd:
1. **derûn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücûd:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vücudu harap eden cilanın içi/özü.
1. O kim rûşen derûn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücûd olmaz
2. Miṯâl-i âyine müstaġraḳ-ı nûr-ı şühûd olmaz

derûn-ı sîne:
1. **derûn-ı sîne:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Göğsün içi, kalp, gönül.
9. Derûn-ı sîne mâl-ā-mâl ġam-ı dil kûy-ı dil-berde
10. Misâfir-ḫâne pür-mihmân velîkin mîzbân ġâyib

2. **derûn-ı sînede:**-*de*
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göğsün içi, kalp, gönül.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdâz olur nâlem
6. Derûn-ı sînede ol ḫançer-i taṣvîrden feryâd

3. **derûn-ı sînede:**-*de*
Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Göğsün içi, kalp, gönül.
7. Nevk-i ḫayâl-i ġamzesi ḫûn itdi baġrumı
8. Açdı derûn-ı sînede ṣad-zaḫm-ı tâze tîġ

4. **derûn-ı sînede:**-*de*
Gazel 335
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğsün içi, kalp, gönül.
3. Derûn-ı sînede efkâr-ı ʿışḳ mużmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

5. **derûn-ı sînede:**-*de*
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göğsün içi, kalp, gönül.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sâkin derûn-ı sînede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tâbendenüñ kândur yeri

derûn-ı sîne-i pür-iḫtirâḳ:

1. **derūn-ı sīne-i pür-iḫtirāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tamamen tutuşup yanan sinenin/göğsün içi.
7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
8. Derūn-ı sīne-i pür-iḫtirāḳı āteşdür

derūn-ı ʿummān:
1. **derūn-ı ʿummānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Denizin içi.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

dervīş:
1. **dervīş:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Derviş, fakir, kalender.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

2. **dervīş:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Derviş, fakir, kalender.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

dervīşān:
1. **dervīşān:**
Gazel 231
Mısra: **7**
Dervişler, fakirler, kalenderler.
7. N'ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk semāʿ

dervīşāne:
1. **dervīşāne:**
Gazel 44
Mısra: **6**
Dervişlere yakışır surette.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

dervīş-i ʿabā-pūş:
1. **dervīş-i ʿabā-pūşa:**-*a*
Gazel 206
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aba giyinen/örtünen derviş.
5. Dervīş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı murakḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

2. **dervīş-i ʿabā-pūşa:**-*a*
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aba giyinen/örtünen derviş.
7. Dervīş-i ʿabā-pūşa güher-pāş-ı tesellī
8. Naḫvet-menişān-ı feleke zehr-feşān ol

dervīş-i kühen-cāme:
1. **dervīş-i kühen-cāme:**
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eski elbiseli derviş.
9. Dervīş-i kühen-cāme ḥaḳīr olsa ʿaceb mi
10. Sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā muḥteşem olmaz

deryā:
1. **deryāyı:**-*yı*
Kaside 12
Mısra: **115**
Deniz.
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n'ola pençe-i mercān-ı zamāne

2. **deryādan:**-*dan*
Gazel 76
Mısra: **16**
Deniz.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

3. **deryā:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Deniz.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

4. **deryāları:**-*lar, -ı*
Gazel 358
Mısra: **8**
Deniz.
7. Bu gūne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

5. **deryāda:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Deniz.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

deryā-nūş:
1. **deryā-nūş:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Çok içen, deniz (kadar) içen.
5. ʿĀşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḫs

deryā-yı ʿirfān:
1. **deryā-yı ʿirfāndur:**-*dur*
Gazel 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi denizi.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

2. **deryā-yı ʿirfānum:**-*um*
Kaside 8
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Bilgi denizi.
195. Ḫuşūşā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

deryūzeger-i küçe-i erbāb-ı fenā:
1. **deryūzeger-i küçe-i erbāb-ı fenāyuz:**-*yuz*
Gazel 96
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ölümlülerin çarşısındaki dilenci.
7. Deryūzeger-i küçe-i erbāb-ı fenāyuz
8. Kim feyż-i beḳā naḳd-i kef-i sāyilimüzdür

deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām:
1. **deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Soyluların şarap dolu bardağının yudumunun dilenciliği.
3. Olsa n'ola mecālis-i erbāb-ı ʿışḳda
4. Deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām mest

deryūzekār-ı meclis-i iḳbāl:
1. **deryūzekār-ı meclis-i iḳbālüñüm:**-*üñ, -üm*
Kaside 15
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İstek/talih meclisinin dilencisi.
37. Deryūzekār-ı meclis-i iḳbālüñüm eger
38. Mānend-i Cem-zamānede bir cām isterin

der-ẕimmet-i ʿışḳ:
1. **der-ẕimmet-i ʿışḳ:**
Gazel 308
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın korumasında.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

dest: bkz. el.
1. **destimde:**-*im, -de*
Kaside 8
Mısra: **197**
El.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣār eyler

2. **destüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 15
Mısra: **24**
El.
23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫᵛān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

3. **destinde:**-*in, -de*
Kaside 29
Mısra: **20**
El.
19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

4. **deste:**-*e*
Gazel 33
Mısra: **14**
El.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Alduḳça deste cām-ı mey-i lālefām mest

5. **destüme:**-*üm, -e*
Gazel 34
Mısra: **1**
El.
1. Bir cām ṣunup destüme ol keç-küleh-i mest
2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

6. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **1**
El.
1. Mest olup ṣunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

7. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **2**
El.
1. Mest olup ṣunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

8. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **4**
El.
3. Zülfi ol şayyād-ı şayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

9. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **6**
El.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

10. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **12**
El.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taṣvīre dest

11. **dest:**
Gazel 35
Mısra: **14**
El.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

12. **destüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 76
Mısra: **3**
El.
3. Destüñde cām-ı şahbā şahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı şuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

13. **destüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 351
Mısra: **18**
El.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

14. **destümde:**-*üm, -de*
Gazel 407
Mısra: **14**
El.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

dest şun-:

1. **dest şunma:**-*ma*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, el uzatmak.
7. Ġamzesin yād it gönül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl şunma ġafletle künān-ı şīre dest

dest ü girībān ol-:

1. **dest ü girībān olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elle yakasına yapışmak, çekişmek.
5. Ḫayāl-engīz-i dil olduḳça zevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

2. **dest ü girībān olup:**-*up*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaka paça olmak, durmadan didişmek.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

dest ü pāy-ı heves:

1. **dest ü pāy-ı heves:**
Kaside 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hevesin/arzunun eli ve ayağı.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

dest ur-:

1. **dest urmadın:**-*ma, -dın*
Gazel 35
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vurmak, dokunmak.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḥi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

dest-āmūz-ı nāz u ʿişve:

1. **dest-āmūz-ı nāz u ʿişve:**
Gazel 122
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Naz ve cilvenin ele alıştırılmışı.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

destān ol-:

1. **destān olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Destan olmak, ağızdan ağıza, nesilden nesile anlatılmak.
5. Ahvālimüz ol şaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

destār:

1. **destārını:**-*ı, -nı*
Gazel 141
Mısra: **7**
Tülbent.
7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ:

1. **dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk şahının meclisindeki ufak hediye.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḫavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

dest-āvīz-i cān:

1. **dest-āvīz-i cān:**
Kaside 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Canın yalvarması.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

dest-āviz-i kemter:

1. **dest-āviz-i kemterle:**-*le*
Gazel 179
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Değersiz/itibarsız hediye/yalvarma.
3. Ne güne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāşıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet:

1. **dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet:**
Tarih 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yücelik/ikram makamından el kaldırmış.
7. Dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet oldı
8. Eyledi ṣıdḳ-ı derūnıyla aña ḫayr-ı duʿā

dest-bürd:

1. **dest-bürdi:**-*i*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kudret.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

dest-bürd-i ġamze:

1. **dest-bürd-i ġamze:**
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Süzgün yan bakışın kuvveti/üstünlüğü.
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

dest-bürd-i ḫazān:

1. **dest-bürd-i ḫazān:**
Gazel 172
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın üstünlüğü/kuvveti.
5. Dest-bürd-i ḫazān bize n'eyler
6. Mürg-ı her dem bahār-ı ʿışḳuz biz

dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildār:

1. **dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözündeki kahramanın kuvveti/üstünlüğü.
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

dest-bürd-i neşʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī :

1. **dest-bürd-i neşʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī :**
Gazel 422
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin kadeh döndürme neşelerinin /heveslerinin gücü.
7. ʿĀrifi bī-iḫtiyār eyler sebük-pāy-ı semāʿ
8. Dest-bürd-i neşʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī

dest-bürd-i şarşar-ı şaḥrā-yı ʿışḳ:

1. **dest-bürd-i şarşar-ı şaḥrā-yı ʿışḳ:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk çölündeki şiddetli rüzgarın kuvveti.
9. Bir dest-bürd-i şarşar-ı şaḥrā-yı ʿışḳ ile
10. Kāh-ı żaʿaf-ı ber-zeber-i kūh-ı Ḳāf olur

dest-būs:

1. **dest-būsuñ:**-*uñ*
Gazel 52
Mısra: **9**
El öpme (bayramda el öpme geleneği bağlamında).
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

destden düşme-:

1. **destden düşmedi:**-*di*
Gazel 432
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden düşmemek.(Şarap kadehi).
3. Çoḳ zamāndur fikret-i laʿl-i lebüñle sāḳiyā
4. Destden cām-ı şarāb-ı erġavānī düşmedi

deste al-:
1. **deste alduḳça:**-*duḳça*
Kaside 15
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak.
93. Alduḳça deste kilk-i taḥayyül ḫıred gibi
94. Bir vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām isterin

2. **deste alıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 18
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

3. **deste alur:**-*ur*
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak, tutmak.
3. O kim bir cām-ı āhū-naḫş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb şayd-ı şikār eyler

deste-çūp-ı şübān-ı maʿnā:
1. **deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Anlam gençlerinin/delikanlılarının değneği/sopası.
181. Ol gürūhuñ elinde ḫāme degül
182. Deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur

deste tīġ al-:
1. **deste tīġ alduḳça:**-*duḳ, -ça*
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele kılıç almak, kılıç kuşanmak.
9. Aldukça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

dest-efşān:
1. **dest-efşān:**
Gazel 32
Mısra: **9**
El çırpma.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

dest-efşān id-/ol-:
1. **dest-efşān iden:**-*en*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elle saçmak, tohum gibi saçmak.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

2. **dest-efşān ider:**-*er*
Gazel 260
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sallamak, el çırpmak.
11. İder erbāb-ı ʿışḳı dest-efşān
12. Devr-i rāḥat-medārı Bihzāduñ

3. **dest-efşān olur:**-*ur*
Gazel 223
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sallamak, el çırpmak.
11. Feyż-i şahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde raḳṣ

deste-i micmer:
1. **deste-i micmerden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Buhurdanlık destesi.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet şāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

dest-gīr:
1. **dest-gīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **58**
Düşenin elini tutan, yardımcı.
57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

2. **dest-gīr:**
Gazel 425
Mısra: **10**
Düşenin elini tutan, yardımcı.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

dest-gīr it-:
1. **dest-gīr itdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden tutmak, yardım etmek.
21. Ki Ḫudā bu fütāde-i dehre
22. Dest-gīr itdi ṣadr-ı zī-şānı

dest-gīr-i ṭarab:
1. **dest-gīr-i ṭarab:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun/eğlencenin yardımcısı/elinden tutanı.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

dest-gīr-i żuʿafā:
1. **dest-gīr-i żuʿafā:**
Tarih 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zayıfların elinden tutan/yardımcısı.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i niẓāmü'l-vüzerā
2. Dest-gīr-i żuʿafā kehf-i emān-ı fuḳarā

dest-heves-i dırāz:
1. **dest-heves-i dırāz:**
Gazel 253
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uzun heves/arzu eli.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

dest-i ʿadū:
1. **dest-i ʿadūdan:**-*dan*
Tarih 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Düşmanın eli.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

dest-i bānī:
1. **dest-i bānī:**
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Bina edenin/kurucunun eli.
49. Olmamışdı daḫi bir şāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaẓʿına dest-i bānī

dest-i çālāk:
1. **dest-i çālākümi:**-*üm, -i*
Kaside 13
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Çevik/hızlı el.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

dest-i direm-baḫş:
1. **dest-i direm-baḫşıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 27
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Para/akçe bahşeden/veren el.
27. Ol ki anuñ dest-i direm-baḫşıdur
28. Mevhibet-i zü'l-minen-i rūzgār

dest-i duʿā:
1. **dest-i duʿā:**
Kaside 10
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Dua eli.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

dest-i emel:
1. **dest-i emel:**
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek eli.
7. Ne güne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

2. **dest-i emeli:**-*i*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek eli.
7. Şun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i şafāda
8. Dest-i emeli şāhçe-i verd-i ter eyle

dest-i feṯḥ:
1. **dest-i feṯḥ:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Fetih eli.
55. Dest-i feṯḥ ile dilīrāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

2. **dest-i feṯḥ:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Fetih eli.
55. Dest-i feṯḥ ile dilīrāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

dest-i güher-bār:
1. **dest-i güher-bārın:**-*ın*
Kaside 20
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan/yağdıran el.

25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

dest-i güher-pāş:
1. **dest-i güher-pāş:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan el.
51. Dest-i güher-pāş ve dil-i rūşeni
52. Ṭaʿne-zen-i kān u yem-i rūzgār

dest-i ḥasret:
1. **dest-i ḥasretle:**-*le*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Özlem/hasret eli.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

dest-i ḫayāl:
1. **dest-i ḫayāliyle:**-*i, -yle*
Gazel 358
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayal eli.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

dest-i ḥayret:
1. **dest-i ḥayret:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayret/şaşkınlık eli.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḫayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

dest-i heves:
1. **dest-i hevese:**-*e*
Gazel 299
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu eli.
11. Dest-i hevese girse n'ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol ṣūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

dest-i himmet:
1. **dest-i himmetle:**-*le*
Gazel 411
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yardım/lütuf eli.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

dest-i iclāl:
1. **dest-i iclāli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Büyüklük/kudret eli.
77. Olunca āstīn-efşān-ı ġayret dest-i iclāli
78. Çerāġ-ı zindegī-i düşmeni şemʿ-i mezār eyler

dest-i iḫtirāz:
1. **dest-i iḫtirāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sakınma/çekinme eli.
11. Ne deñlü ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ olsam
12. Hemīşe tīġ gerek dest-i iḫtirāzumda

dest-i luṭf:
1. **dest-i luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik eli.
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḥavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

dest-i maḥabbet:
1. **dest-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet eli.
7. Ḫūn-ı sirişk-i bülbül ile perveriş bulur
8. Ol gonceler ki dest-i maḥabbetle çīdedür

dest-i miʿmār-ı inşirāḥ-ı fuʾād:
1. **dest-i miʿmār-ı inşirāḥ-ı fuʾād:**
Kaside 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül açıklığı/ferahlığı mimarının eli.
5. Dest-i miʿmār-ı inşirāḥ-ı fuʾād
6. Ḳıldı ābād ḳalb-i vīrānı

dest-i miʿmārī-i luṭf:
1. **dest-i miʿmārī-i luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 17
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik mimarlığının eli.
159. Dest-i miʿmārī-i luṭfuñla metānet buldı
160. Şāh-beyt-i süḫanüm olsa n'ola müstaḥkem

dest-i müjgān:
1. **dest-i müjgānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin eli.
3. Āşinā-yı nigeh-i çeşm-i siyāhuñ cānā
4. Dest-i müjgānuñı der-ḳabża-i şemşīr bilür

dest-i nesīm-i iḳbāl:
1. **dest-i nesīm-i iḳbāl:**
Kaside 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/talih esintisinin eli.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

dest-i pişīn:
1. **dest-i pişīn:**
Gazel 241
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Önceki el, elini önce uzatma.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

dest-i Rüstem:
1. **dest-i Rüstem:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in eli. bkz. Rüstem.
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

dest-i sahā:
1. **dest-i saḫāsıyla:**-*sı, -yla*
Kaside 12
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫat-ı buṭlān-ı zamāne

dest-i siḥr-sāz:
1. **dest-i siḥr-sāzında:**-*ın, -da*
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sihir/büyü yapan el.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

dest-i sitem:
1. **dest-i sitem:**
Kaside 12
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zulüm eli.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aşlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

dest-i ṭaleb:
1. **dest-i ṭalebe:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
İstek eli.
129. Dest-i ṭalebe dāmen-i vaṣl nice girsün
130. Bir āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur

2. **dest-i ṭalebe:**-*e*
Gazel 300
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İstek eli.
7. Düşdüm heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāra
8. Dest-i ṭalebe ṭurre-i ṭūl-i emel aldum

dest-i temennā-yı dil:
1. **dest-i temennā-yı dil:**
Gazel 46
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönlün arzu eli, gönlün isteği.
11. Olsa seḥergeh behem cezbe-i tevfīḳ olur
12. Dest-i temennā-yı dil gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ

dest-i ṭıfl-ı ümīd:
1. **dest-i ṭıfl-ı ümīd:**
Gazel 172
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümit çocuğunun eli.
11. İremez aña dest-i ṭıfl-ı ümīd
12. Lāne-i şāḥsār-ı ʿışḳuz biz

dest-i ümīd:
1. **dest-i ümīde:**-*e*
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ümit eli.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḫayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḫayf

dest-i Züleyḫā-yı zamāne:
1. **dest-i Züleyḫā-yı zamāne:**
Gazel 430
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Züleyha'sının eli. bkz. Yūsuf.
5. Degül dest-i Züleyḫā-yı zamāne farṭ-ı ḫasretden
6. Olur ser-pençe-i mihr-i felek müştāḳ-ı dāmānı

destī-i efsūn-ı siḥir-güster:

1. **destī-i efsūn-ı siḥir-güster:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Sihir yayan büyü testisi.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

destine al-:
1. **destine alıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 373
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak, elde tutmak.
9. Bir gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl olsa n'ola
10. Alıcaḳ destine ol ġonce-dehen peymāne

destine şāyeste:
1. **destine şāyestedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eline yakışır.
39. Ol kim anuñ destine şāyestedür
40. Beẕl-i dürüst-i direm-i rūzgār

dest-res:
1. **dest-res:**
Gazel 419
Mısra: **6**
İstediğine ulaşan, eli yetişen.
5. Dil-i ṣad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

dest-res bul-:
1. **dest-res bulmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 394
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elde etmek, erişmek.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

destüñ şun-:
1. **destüñ şunmazsın:**-*maz*, -*sun*
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini uzatmak.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿiṣ ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem:
1. **destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem:**
Kaside 17
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Padişahlık makamına dönüp gelmenin yüksek talihli izni.
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḫi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

deşne-i cellād:
1. **deşne-i cellādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Can alanın/celladın hançeri.
19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

deşne-müjgān-ı zenān:
1. **deşne-müjgān-ı zenān:**
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kadınların/vurucuların/ dövücülerin hançer (gibi) kirpiği.
5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

deşt:
1. **deştüñ:**-*üñ*
Gazel 2
Mısra: **8**
Bozkır, ova, sahrâ, çöl.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

2. **deşt:**
Gazel 153
Mısra: **16**
Bozkır, ova, sahrâ, çöl.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fitrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

deşt-i ʿışḳ:
1. **deşt-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 199
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk çölü.
9. Görinür dīde-i ṣayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i ṣayd u şikārın bilürüz

deşt-i felāket:
1. **deşt-i felāketde:**-*de*
Kaside 27
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Felaket çölü.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Ṣoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

deşt-i maḫabbet:
1. **deşt-i maḫabbetde:**-*de*
Gazel 68
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk çölü, muhabbet çölü.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḫabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

deşt-i melāḥat:
1. **deşt-i melāḥatda:**-*da*
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik çölü.
3. Ġazāl-i āfītāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

deşt-i melāmet:
1. **deşt-i melāmet:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayıplanma/kınanma çölü.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

deşt-i miḥnet:
1. **deşt-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/eziyet çölü.
5. Bu şūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bununñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

deşt-i ṭaleb:
1. **deşt-i ṭalebde:**-*de*
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İstek çölü.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

devā:
1. **devāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **12**
Çare, çözüm, şifa, derman.
11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

2. **devādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **16**
Çare, çözüm, şifa, derman.
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

3. **devāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **2**
Çare, çözüm, şifa, derman.
1. Ṣeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

4. **devā:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Çare, çözüm, şifa, derman.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

devā bul-:
1. **devā bulmadı:**-*ma*, -*dı*
Kaside 12
Mısra: **182**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çare/derman bulmak.
181. Ḫıżr olsa eger ḫasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādet:
1. **devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Mutlulukla ayaktaki ömrün devamı.
101. Ḫaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

devā-senc-i ʿināyet:
1. **devā-senc-i ʿināyet:**
Kaside 16
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Lütufla/iyilikle deva/çare veren/tartan.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

devāt:
1. **devātını:**-*ı*, -*nı*
Kaside 21
Mısra: **69**
Divit, içine mürekkep konan ufak hokka/kap.
69. Ḳalem ile devātını seyr it
70. Bu zebān ol dehān-ı maʿnādur

devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül:

1. **devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül:**
Gazel 276
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güle kavuşma merhemi devası/çaresi.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḥm-ı ḫāra ey bülbül

devḥa-i bāġ-ı devlet:

1. **devḥa-i bāġ-ı devlet:**
Tarih 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Devlet bahçesinin ulu ağacı.
21. Ser-figende olıcaḳ devḥa-i bāġ-ı devlet
22. Oldı bu naḫl-i ter ü tāze hemān pā-ber-cā

devlet:

1. **devlet:**
Tarih 2
Mısra: **9**
Devlet, mutluluk, makam.
9. Rāyet-efrāz-ı ʿazīmet olıcaḳ devlet ile
10. Çıḳdı evc-i felege ṭanṭana-ı şıyt u ṣadā

2. **devlet:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Devlet, saltanat.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

3. **devlet:**
Kaside 10
Mısra: **68**
Devlet, mutluluk, makam.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

4. **devlet:**
Kaside 10
Mısra: **161**
Devlet, mutluluk, makam.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

5. **devlet:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Devlet, mutluluk, makam.
15. Gelicek devlet ile mihr-i cihān-tāb gibi
16. Ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem geldi

6. **devleti:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **84**
Devlet, mutluluk, makam.
83. Ḥaḳ ʿömrini efzūn idüp eylemesün dūr
84. Bu devleti dergāh-ı veliyyü'n-niʿamuñdan

7. **devlet:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Devlet, mutluluk, makam.
89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

8. **devlet:**
Kaside 19
Mısra: **6**
Devlet, mutluluk, makam.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āẕīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

9. **devlet:**
Kaside 23
Mısra: **43**
Mutluluk, talih.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

10. **devletüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 24
Mısra: **17**
Devlet, mutluluk, makam.
17. Ḳullaruñ devletüñde nāz eyler
18. İmtiyāz-ı ḫadem mübārek-bād

11. **devletüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 25
Mısra: **63**
Devlet, mutluluk, makam.
63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāṣ eyle
64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

12. **devletle:**-*le*
Kaside 28
Mısra: **71**
Devlet, mutluluk, makam.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḥr ü ber geldi

13. **devlet:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Devlet, mutluluk, makam.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

14. **devlet:**
Gazel 102
Mısra: **25**
Talih, şan.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

15. **devletine:**-*i, -ne*
Gazel 180
Mısra: **34**
Devlet, mutluluk, makam.
33. Ḥaḳ ẕātını ḥaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

16. **devletinde:**-*in, -de*
Gazel 336
Mısra: **12**
Devlet, mutluluk, makam.
11. Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād kim
12. Devletinde rūy-ı ġabra ḫʷān-ı yaġmādur bugün

devlet ü iḳbāl:

1. **devlet ü iḳbāle:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mutluluk ve saadet.
55. Ṣūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī:

1. **devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Fâni dünyada sonsuza dek sürecek olan devlet.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

devlet-i pādişāh-ı ʿālem:

1. **devlet-i pādişāh-ı ʿālemde:**-*de*
Kaside 24
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Âlem/dünya padişahının devleti.
95. Devlet-i pādişāh-ı ʿālemde
96. Ḥāṣıl-ı kān u yem mübārek-bād

devletlü:

1. **devletlü:**
Gazel 329
Mısra: **5**
Kutlu, talihli, bahtı iyi.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

devlet-serā:

1. **devlet-serāsın:**-*sı, -n*
Gazel 69
Mısra: **17**
Devletin sarayı.
17. Ḥaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

devr:

1. **devr:**
Kaside 8
Mısra: **24**
Zaman, vakit, devir, çağ.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene şaydı medār eyler

2. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 8
Mısra: **58**
Zaman, vakit, devir, çağ.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

3. **devr:**
Kaside 8
Mısra: **91**
Zaman, vakit, devir, çağ.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu gūne āh ü zār eyler

4. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 12
Mısra: **3**
Zaman, vakit, devir, çağ.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

5. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 14
Mısra: **56**
Zaman, vakit, devir, çağ.
55. Ol merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā kim
56. Devrinde felek dāyire-i luṭf u ʿaṭādur

6. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 15
Mısra: **33**
Zaman, vakit, devir, çağ.
33. Devrüñde ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālemi
34. Üftāde-i mezāliḳ-i iḳdām isterin

7. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **62**
Zaman, vakit, devir, çağ.
61. Eṣ-ṣalā gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye kim
62. Oldı devrinde cihān māyide-i nāz u niʿam

8. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 21
Mısra: **99**
Zaman, vakit, devir, çağ.

99. İntiẓām-ı zamāne devrinde
100. Reşk-i Nūşirevān-ı maʿnādur

9. **devr:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Zaman, vakit, devir, çağ.
23. Ki devr devr-i ṣafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

10. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 25
Mısra: **41**
Zaman, vakit, devir, çağ.
41. Gelse devrinde Ḥātem olurdı
42. Kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsānı

11. **devrümde:**-*üm, -de*
Kaside 26
Mısra: **10**
Zaman, vakit, devir, çağ.
9. Ben ol Bihzād-ı nev-nakş-ı ḫayālüm
10. Ki devrümde añılmaz nām-ı Mānī

12. **devrinde:**-*in, -de*
Kaside 28
Mısra: **49**
Zaman, vakit, devir, çağ.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manşūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı şūr u şer geldi

13. **devrinde:**-*in, -de*
Gazel 142
Mısra: **10**
Zaman, vakit, devir, çağ.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

14. **devrinde:**-*in, -de*
Gazel 170
Mısra: **26**
Zaman, vakit, devir, çağ.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad-feṭḥ-i bāb-ı nev-rūz

15. **devrinde:**-*in, -de*
Gazel 404
Mısra: **20**
Zaman, vakit, devir, çağ.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

16. **devrinde:**-*in, -de*
Gazel 404
Mısra: **23**
Zaman, vakit, devir, çağ.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

devr eyle-/id-:
1. **devr eyleyen:**-*yen*
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek, dönmek.
7. Bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl
8. Sāyesin devr eyleyen serv-i ser-efrāzum budur

2. **devr idelden:**-*el, -den*
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek.
11. Görmemişdür daḫi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

3. **devr idicek:**-*icek*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, mecliste kadeh dolaşması.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

devr-i Ādem: (TDVİA)
1. **devr-i Ādemden:**-*den*
Gazel 51
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hz. Âdem (as) zamanı, devri.
Hz. Âdem: Semavî kitaplara göre ilk insan ve ilk peygamber.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

devr-i ʿadl:
1. **devr-i ʿadlinde:**-*in, -de*
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Adaletin hüküm sürdüğü devir, saadet devri.
49. Devr-i ʿadlinde itmem istiġrāb
50. Olsa āhū ḳarīn-i şīr-i ecem

2. **devr-i ʿadlinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Adaletin hüküm sürdüğü devir, saadet devri.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

3. **devr-i ʿadlinde:**-*in, -de*
Kaside 22
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Adaletin hüküm sürdüğü devir, saadet devri.
53. Devr-i ʿadlinde yāve-perdāzān
54. İdemez bir birine düşnāmı

devr-i ayaġ:
1. **devr-i ayaġ:**
Gazel 399
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadeh devri/döndürme/çevirme.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

devr-i bahār:
1. **devr-i bahārında:**-*ın, -da*
Gazel 65
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dūnundandur

devr-i bī-beḳā-yı bahār:
1. **devr-i bī-beḳā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Baharın sonsuzluk/devamsızlık zamanı.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

devr-i dil-ārām:
1. **devr-i dil-ārām:**
Kaside 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül alan zaman/devir.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

devr-i felek:
1. **devr-i felek:**
Kaside 23
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Zaman, kader, talih.
115. Fiġān ki devr-i felek çāk-i ṣaff-ı niʿāl itdi
116. Mekān-ı merdüm-i dānā-yı şāḥib-iẕʿānı

2. **devr-i felekde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dünya, âlem.
27. Devr-i felekde cān u dil-i düşmenüñ müdām
28. Pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām isterin

3. **devr-i felekde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Zaman, feleğin dönmesi.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

4. **devr-i felekde:**-*de*
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya, âlem.
5. Naḳd-i naẓarı eylemezüz devr-i felekde
6. Vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā

4. **devr-i felekde:**-*de*
Gazel 169
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönmesi.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

5. **devr-i felekde:**-*de*
Gazel 221
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zaman, kader, talih, şans.
11. Rind-i piyāledür kef-i eyvān-ı mey-kede
12. Devr-i felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr imiş

devr-i ḳadeḥ-peymā:
1. **devr-i ḳadeḥ-peymādur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Kadeh ölçüp çeviren/döndüren.
195. Bezm-i cūduñda baña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

devr-i ḳadeḥ:
1. **devr-i ḳadeḥüñ:**-*üñ*
Gazel 198
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Elden ele kadeh dolaştırma.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile ṣoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

devr-i ḳamer:
1. **devr-i ḳamer:**
Kaside 3
Mısra: **28**

Kelime Tipi: -
Halk arasında 'ahir zaman'; İslam kozmolojisine göre bütün gezegenlerin devirleri bitmiş en son olarak Kamer gezegeni devretmektedir. Bu devirde çok fitneler çıkmakla birlikte sonunda kıyametin kopacağına inanılır.
27. Ẕıll-i ẕalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

2. **devr-i ḳamerde:**-*de*
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Halk arasında 'ahir zaman'; İslam kozmolojisine göre bütün gezegenlerin devirleri bitmiş en son olarak Kamer gezegeni devretmektedir. Bu devirde çok fitneler çıkmakla birlikte sonunda kıyametin kopacağına inanılır.
5. Yoḳdur naẓīri evc-i letāfetde ol mehüñ
6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

devr-i kebāb-ı tāze:
1. **devr-i kebāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze kebabın zamanı.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

devr-i keç:
1. **devr-i keç:**
Kaside 12
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Eğri/çarpık devir/dönme.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

devr-i Meẕāḳī:
1. **devr-i Meẕāḳī'dür:**-*dür*
Gazel 224
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin devri/zamanı. bkz. Meẕāḳī.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

devr-i rāḥat-medār:
1. **devr-i rāḥat-medārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rahat/huzur sebebi/vesilesi zamanı/devri.
11. İder erbāb-ı ʿışḳı dest-efşān
12. Devr-i rāḥat-medārı Bihzāduñ

devr-i ṣafā:
1. **devr-i ṣafā:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı/devri.
23. Ki devr devr-i ṣafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

devr-i sāġar:
1. **devr-i sāġardan:**-*dan*
Gazel 225
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meclisde kadehin sırayla dönüşü.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i ṣahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

devr-i sāġar-ı ʿışḳ:
1. **devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehinin dönmesi/devri.
1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

devr-i sāġar-ı mey:
1. **devr-i sāġar-ı meydür:**-*dür*
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin dönüşü/devri/zamanı.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

devr-i şerīf:
1. **devr-i şerīfinde:**-*in, -de*
Kaside 10
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Şerefli devir/zaman.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

2. **devr-i şerīfinde:**-*in, -de*
Gazel 414
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Şerefli devir/zaman.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

3. **devr-i şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 18
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Şerefli devir/zaman.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yārı

devr-i sipihr:
1. **devr-i sipihrüñ:**-*üñ*
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü döngüsü, zaman, kader, talih.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfītābını gördük

devr-i zamān:
1. **devr-i zamāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın dönmesi, kader, talih.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

2. **devr-i zamāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın dönmesi, kader, talih.
9. Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh
10. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

dey ol-:
1. **dey olsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kış olmak.
89. Ger olsa behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿuñ dey
90. Olurdı mevsim-i gül müddet-i zemistānī

deyr:
1. **deyr:**
Gazel 377
Mısra: **6**
Kilise, manastır.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

deyr-i ʿālem:
1. **deyr-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 240
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünya manastırı/meyhanesi.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

deyr-i cihān:
1. **deyr-i cihān:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya kilisesi/manastırı.
1. Ey gönül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

2. **deyr-i cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya kilisesi/manastırı.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir ṣanem-i ʿışvegerinden ġayrı

deyr-i eṣnām:
1. **deyr-i eṣnām:**
Gazel 317
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Putların/güzellerin kilisesi/meyhanesi.
7. Ḫāk-rūb-ı ḥarīm-i muġ-beçeyüm
8. Deyr-i eṣnām n'eydügin bilmem

deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ:
1. **deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşkın eski manastırı/meyhanesi.
7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

deyr-i maḥabbet:
1. **deyr-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kilisesi/meyhanesi.
7. Biz deyr-i maḥabbetde Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳuz
8. Ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyāyuz

deyr-i maʿānī:
1. **deyr-i maʿānīde:**-*de*
Gazel 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlamların dünyası.
13. Meẕāḳī ḫāme-i rengīn-şarīr-i naġme-perdāzum
14. İder deyr-i maʿānīde nevā-yı erġanūn peydā

di-:
1. **didi:**-*di*
Tarih 1

Mısra: **9**
Söylemek.
9. Ey Meẕāḳī didi tāriḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **dir:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **7**
Söylemek.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

3. **dise:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **41**
Söylemek.
41. Āfitāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

4. **disem:**-*se*, -*m*
Kaside 1
Mısra: **67**
Söylemek.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

5. **dirseñ:**-*r*, -*se*, -*ñ*
Kaside 1
Mısra: **81**
Söylemek.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḥaḳīrümdür benüm

6. **diyüp:**-*y*, -*üp*
Kaside 1
Mısra: **83**
Söylemek.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʿ'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

7. **didiler:**-*di*, -*ler*
Tarih 2
Mısra: **19**
Söylemek.
19. Vaṣf-ı tāriḫini mānend-i Meẕāḳī didiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

8. **didi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **31**
Söylemek.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tāriḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

9. **didi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **49**
Söylemek.
49. Ey Meẕāḳī hātif-i ḳudsī didi tāriḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i sulṭān Murād-ı bā-kemāl

10. **dir:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **72**
Söylemek.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

11. **diyeler:**-*ye*, -*ler*
Kaside 11
Mısra: **73**
Söylemek.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı divān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

12. **dir:**-*r*
Kaside 13
Mısra: **41**
Söylemek.
41. Bir meziyyet mi olur fażlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

13. **dise:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **77**
Söylemek.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i liṣāmumda benüm

14. **dirin:**-*r*, -*in*
Kaside 15
Mısra: **65**
Söylemek.
65. Ben ḫıdmet-i şerīfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām isterin

15. **disem:**-*se*, -*m*
Kaside 18
Mısra: **89**
Söylemek.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

16. **dirdi:**-*r*, -*di*
Kaside 19
Mısra: **31**
Söylemek.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḫussād olduġın gördük

17. **disem:**-*se*, -*m*
Kaside 24
Mısra: **36**
Söylemek.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

18. **dir:**-*r*
Kaside 28
Mısra: **39**
Söylemek.
39. Ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı şāḥib-naẓar geldi

19. **diye:**-*ye*
Kaside 28
Mısra: **72**
Söylemek.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

20. **diyüp:**-*yüp*
Kaside 29
Mısra: **45**
Söylemek.
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādiyü'l-ilḥādı görürseñ

21. **dir:**-*r*
Gazel 49
Mısra: **3**
Söylemek.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

22. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **1**
Söylemek.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

23. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **2**
Söylemek.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

24. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **4**
Söylemek.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

25. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **6**
Söylemek.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

26. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **8**
Söylemek.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿışve nice_olur şikār dirler

27. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **10**
Söylemek.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-firāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿışve buña cūybār dirler

28. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **12**
Söylemek.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

29. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **14**
Söylemek.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

30. **dirler:**-*r*, -*ler*
Gazel 63
Mısra: **16**
Söylemek.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

31. **didükçe:**-*dükçe*
Gazel 84
Mısra: **8**
Söylemek.
7. Bir āhū-yı remīde-i şayyād-ı ārzū
8. Kim ṣayd olur didükçe nice meyl-i dūr olur

32. **dimez:**-*mez*
Gazel 96
Mısra: **12**
Söylemek.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

33. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 125
Mısra: **7**
Söylemek.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol ṣemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

34. **dir:**-*r*
Gazel 192
Mısra: **14**
Söylemek.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

35. **dirüz:**-*r, -üz*
Gazel 208
Mısra: **9**
Demek.
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

36. **dir:**-*r*
Gazel 227
Mısra: **5**
Söylemek.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

37. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 255
Mısra: **12**
S*öylemek.*
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

38. **dir:**-*r*
Gazel 258
Mısra: **1**
S*öylemek.*
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

39. **dimezdi:**-*mez, -di*
Gazel 302
Mısra: **11**
Söylemek.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

40. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 329
Mısra: **9**
İstemek, söylemek.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

41. **dimesün:**-*me, -sün*
Gazel 337
Mısra: **2**
S*öylemek.*
1. Ol melek-çehreye bu ḫüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

42. **dime:**-*me*
Gazel 341
Mısra: **7**
S*öylemek.*
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

43. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 414
Mısra: **13**
Söylemek.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm ṣarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḫumārum olaydı

44. **dise:**-*se*
Gazel 414
Mısra: **20**
Söylemek.
19. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed ol ki revādur
20. Dise hemīşe bu ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum olaydı

45. **diyerek:**
Gazel 217
Mısra: **11**
Söylemek, yerine koymak.
11. Ne çāre ḫasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

46. **dirdi:**-*r,-di*
Kaside 11
Mısra: **31**
Demek, söylemek.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

47. **dirler:**-*r,-ler*
Kaside 11
Mısra: **45**
Demek, söylemek.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

48. **dirdi:**-*r,-di*
Kaside 13
Mısra: **39**
Demek, söylemek.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

49. **dirdi:**-*r,-di*
Kaside 18
Mısra: **45**
Demek, söylemek.
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar bir birine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

50. **dirler:**-*r,-ler*
Kaside 24
Mısra: **93**
Demek, söylemek.
93. Hemān el aç duʿāya kim dirler
94. Ṣuġl-ı kār-ı ehem mübārek-bād

51. **dirler:**-*r,-ler*
Gazel 421
Mısra: **2**
Demek, söylemek.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berīnde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḫi döner dirler külāh-ı Mevlevī

52. **dirse:**-*r,-se*
Gazel 421
Mısra: **5**
Demek, söylemek.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

53. **dir:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Demek, söylemek.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫʷār

dīde:

1. **dīdesine:**-*si, -ne*
Kaside 9
Mısra: **112**
Göz.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāşıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

2. **dīdem:**-*m*
Kaside 11
Mısra: **54**
Göz.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

3. **dīdede:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **9**
Göz.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

4. **dīdemi:**-*mi*
Kaside 17
Mısra: **15**
Göz.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

5. **dīde:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Göz.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḫased

6. **dīdemi:**-*mi*
Gazel 111
Mısra: **9**
Göz.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫʷāh açar

7. **dīdemde:**-*m, -de*
Gazel 118
Mısra: **5**
Göz.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

8. **dīde:**
Gazel 118
Mısra: **7**
Göz.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḫüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

9. **dīde:**
Gazel 166
Mısra: **6**
Göz.
5. Şāyeste-i seyr-i ruḫ-ı cānān nice olsun
6. Ol dīde ki ser-çeşme-i ḫūn-ı ciger olmaz

10. **dīdeme:**-*me*
Gazel 205
Mısra: **6**
Göz.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat dīdeme ṣeb tā seḥer gelmez

11. **dīde:**
Gazel 236
Mısra: **3**
Göz.
3. Dīde ābisten-i ṣad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḫi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

12. **dīde:**
Gazel 243
Mısra: **2**
Göz.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

13. **dīdede:**-*de*
Gazel 244
Mısra: **10**
Göz.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫᵛāb olmayıcaḳ

14. **dīde:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Göz.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

15. **dīdesinden:**-*sin, -den*
Gazel 264
Mısra: **6**
Göz.
5. Jāle ṣanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden ṣaçılur eşk-i revān-ı bülbül

16. **dīdede:**-*de*
Gazel 394
Mısra: **3**
Göz.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

17. **dīde:**
Gazel 405
Mısra: **9**
Göz.
9. Dīde rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ olmaḳdadur
10. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i emel sīr olsa da

dīdebān-ı maʿnā:

1. **dīdebān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Anlamın gözcüsü/bekçisi.
95. Çeşm-i ḫūrşīd-i nūr-ı iḳbāli
96. Rūz u şeb dīdebān-ı maʿnādur

dīde-giryān ol-:

1. **dīde-giryān olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözleri ağlamak.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

dīde-güşāde ol-:

1. **dīde-güşāde olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 320
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü açılmış olmak.
11. Olurdı dīde-güşāde bu ḫᵛāb-ı ġafletden
12. Eger ki teşne-i yek-ḳaṭre intibāh olsam

dīde-i aʿyān-ı zamāne:

1. **dīde-i aʿyān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ileri gelenlerinin gözleri.
81. Ol ṣadr-ı cihān kim güher-i ḫāk-i deridür
82. Kuḥlü'l-baṣarı dīde-i aʿyān-ı zamāne

dīde-i basīret:

1. **dīde-i basīreti:**-*i*
Gazel 111
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Basiret/önsezi gözü.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

dīde-i bīdār:

1. **dīde-i bīdārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uykusuz göz.
11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
12. Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

dīde-i bīnā:

1. **dīde-i bīnā:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gören göz.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

dīde-i ehl-i dil:

1. **dīde-i ehl-i dile:**-*e*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül sahibinin gözü.
5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

dīde-i Ferhād:

1. **dīde-i Ferhāddan:**-*dan*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ferhat'ın gözü. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

dīde-i ġam-dīde:

1. **dīde-i ġam-dīde:**
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

2. **dīde-i ġam-dīde:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

3. **dīde-i ġam-dīdede:**-*de*
Kaside 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
3. Dīde-i ġam-dīdede itdi ẓuhūr
4. Reng-i ʿaḳīḳ-i Yemen-i rūzgār

4. **dīde-i ġam-dīdeden:**-*den*
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

5. **dīde-i ġam-dīdeme:**-*me*
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

6. **dīde-i ġam-dīdeye:**-*ye*
Kaside 17
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫᵛāb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

2. **dīde-i ġam-dīdeye:**-*ye*
Gazel 184
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü görmüş göz.
3. O bir ṣırça-serā-yı lāle-gün ferş-i temāşādur
4. Ḫayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

dīde-i giryān:

1. **dīde-i giryāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağlayan göz.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḥased

2. **dīde-i giryāna:**-*a*
Gazel 203

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlayan göz.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫ̔āba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

dīde-i mihr-i żiyā-güster:

1. **dīde-i mihr-i żiyā-güstere:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Işık yayan güneşin gözü.
5. Āb ü tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı gördükçe senüñ
6. Dīde-i mihr-i żiyā-güstere nem gelmez mi

dīde-i nergis-i ter:

1. **dīde-i nergis-i terde:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Taze nergisin gözü.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eşer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

dīde-i pür-nem:

1. **dīde-i pür-nem:**
Kaside 5
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yaşla dolu göz.
61. Oldı reh-yāb-ı cem-i āteş ü āb
62. Dil-i sūzān u dīde-i pür-nem

2. **dīde-i pür-nem:**
Kaside 11
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşla dolu göz.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḫūrşīd-eşer dīde-i pür-nem geldi

3. **dīde-i pür-nem:**
Gazel 67
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaşla dolu göz.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḫayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

dīde-i rūşen-i mihr:

1. **dīde-i rūşen-i mihriyle:**-*i, -yle*
Kaside 18
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Güneşin parlak/aydınlık gözü.
87. Böyle bir ḳalʿa daḫi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dide-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

dīde-i şayyād:

1. **dīde-i şayyād:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Avcı göz.
9. Görinür dīde-i şayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i şayd u şikārın bilürüz

dīde-i ter:

1. **dīde-i ter:**
Gazel 209
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yaşlı/ıslak göz.
19. Dili şad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

2. **dīde-i ter:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşlı/ıslak göz.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

dīde-i vaḥdet:

1. **dīde-i vaḥdetle:**-*le*
Gazel 377
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birlik gözü.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

dīdemüze görin-:

1. **dīdemüze görine:**-*e*
Gazel 441
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göze(ümüze) görünmek.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

dīd-i ʿiẓām:

1. **dīd-i ʿiẓāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Büyüklerin gözü/nazarı.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı şanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

dih:

1. **dih:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Veren, verici.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġat:

1. **dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz:**-*üz*
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vazgeçme dünyasındaki ekin tarlasının ekincisi/köylüsü.
3. Dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz
4. Pervīn ḫūşemüz meh-i nev ise dāsımuz

dihḳān ol-:

1. **dihḳān olalı:**-*alı*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çiftçi olmak.
7. Dihḳān olalı mezraʿa toḫm-ı vücūda
8. Maḥṣūl-i maḥabbet şeref-i ḫāṣılumuzdur

dik-:

1. **dikdi:**-*di*
Tarih 4
Mısra: **4**
Dikmek (bayrak).
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile feth eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

2. **dikdiler:**-*di, -ler*
Kaside 9
Mısra: **66**
Dikmek (bayrak).
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

3. **dikdüm:**-*dü, -m*
Kaside 18
Mısra: **166**
Dikmek (bayrak).
165. Benüm ol merd-i meşāf-ı şuʿarā kim şimdi
166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eşʿārı

4. **dike:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **72**
Dikmek (bayrak).
71. Umarın burc-ı ḥışn-ı küffāra
72. Dike zerrīn-livā-yı İslāmı

dikkat:

1. **diḳḳat:**
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Dikkat.
9. Umarın mū-şikāfī-i ṭabʿuñ
10. Farḳ ider ṣıdḳ u kiẕbi diḳḳat ile

2. **diḳḳati:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **42**
İhtimam, incelik.
41. Bir meziyyet mi olur faẕlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

3. **diḳḳatle:**
Gazel 227
Mısra: **7**
Dikkatli bir şekilde.
7. Muṣḥaf-ı ruḫsārına itdükçe diḳḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuṣṣāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

diḳḳat-i tām:

1. **diḳḳat-i tāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Tam dikkat.
71. Ol ṣuver-bend-i ḫayālüm ki nümāyān olmaz
72. Mūy-ı noḳsān-ı ḳalem diḳḳat-i tāmumda benüm

dil:

1. **dil:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Dil, lisan, konuşma dili.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

2. **dil:**
Kaside 1
Mısra: **72**
Dil, lisan, konuşma dili.
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

3. **dillerde:**-*ler, -de*
Gazel 60
Mısra: **8**
Dil, lisan. Konuşma dili.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

4. **dil:**
Gazel 81

Mısra: **7**
Dil, lisan. Konuşma dili.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẕar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

5. **dil:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Dil, lisan. Konuşma dili.
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

dil:

1. **dilde:**-*de*
Müseddes 1
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

2. **dile:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **71**
Gönül, yürek.
71. Dile feyż-i şarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

3. **diller:**-*ler*
Kaside 5
Mısra: **81**
Gönül, yürek.
81. Tā ki diller bahār-ı vaḳtinde
82. Açılup gül gibi ola ḫurrem

4. **dil:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

5. **dil:**
Kaside 8
Mısra: **178**
Gönül, yürek.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

6. **dili:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **180**
Gönül, yürek.
179. Eger her gün hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl olsa
180. Dili pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār eyler

7. **dil:**
Kaside 8
Mısra: **198**
Gönül, yürek.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṯār eyler

8. **dili:**-*i*
Gazel 11
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cūveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

9. **dile:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **40**
Gönül, yürek.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḥad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

10. **dil:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Gönül, yürek.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

11. **dil:**
Kaside 13
Mısra: **61**
Gönül, yürek.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

12. **dili:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Nice nāme gül-i ṣad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i şūrīde-naġam

13. **dile:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **21**
Gönül, yürek.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

14. **dili:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **121**
Gönül, yürek.
121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

15. **dili:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **221**
Gönül, yürek.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

16. **dilde:**-*de*
Gazel 21
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

17. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil ki ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnādur
2. Rüstem-i dāsitān-ı maʿnādur

18. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Nice dil reh-ber-i Tehemten kim
4. Ṣaf-der-i heft-ḫᵛān-ı maʿnādur

19. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Nice dil ṣandalī-nişīn-i süḫan
6. Kim cihān pehlevān-ı maʿnādur

20. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Nice dil rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām
8. Maʿnī-i cān u cān-ı maʿnādur

21. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Nice dil mālik-i süḫan-dānī
10. Yūsuf-ı kārivān-ı maʿnādur

22. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Nice dil çetr ṣūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur

23. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Dil degül ravża-i derūnumda
14. Bülbül-i āşiyān-ı maʿnādur

24. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Dil degül belki ol miṣāl-i hümā
16. Ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnādur

25. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **17**
Gönül, yürek.
17. Dil degül gülşen-i taḥayyülde
18. Ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnādur

26. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **19**
Gönül, yürek.
19. Dil degül ṣaḥn-ı bāġ-ı sīnemde
20. Naḫl-i gül erġavān-ı maʿnādur

27. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Gönül, yürek.
21. Dil degül fikr-i zülf-i dil-ber ile
22. Sünbül-i būstān-ı maʿnādur

28. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **23**
Gönül, yürek.
23. Dil degül zerredür ki ḫūrşīdi
24. Mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur

29. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **25**
Gönül, yürek.
25. Dil degül medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda
26. Güher-i kān u kān-ı maʿnādur

30. **dilde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **151**
Gönül, yürek.
151. Tāb-ı fikr-i medāyiḥüñ dilde
152. Germī-i şuʿle-sān-ı maʿnādur

31. **dil:**
Kaside 21
Mısra: **202**
Gönül, yürek.

201. Luṭf-ı Ḥaḳ ẕātını muʿammer ide
202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

32. **dil:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḥod aġreb-i ġarīb

33. **dili:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Ḥabbeẕā nāme-i nigū-nāmı
2. Dili mest itdi cām-ı peyġāmı

34. **dile:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **86**
Gönül, lisan, dil.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

35. **dile:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

36. **dil:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

37. **dili:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **63**
Gönül, yürek.
63. Dili ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ itdüñ
64. Naġme-sāzī-i şem mübārek-bād

38. **dile:**-*e*
Gazel 25
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

39. **dilde:**-*de*
Kaside 26
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Ben ol ʿarrāf-ı gencīne-güşāyum
14. Ki buldum dilde bir genc-i nihānı

40. **dilde:**-*de*
Kaside 27
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Hīç ḳomadı dilde maḥall-i ḥużūr
6. Maġlata-i pīr-zen-i rūzgār

41. **dile:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **22**
Gönül, yürek.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

42. **dili:**-*i*
Gazel 29
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

43. **dil:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Bir dil ki ola ʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

44. **dil:**
Gazel 32
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

45. **dil:**
Gazel 32
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

46. **dil:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḫi ser-ḫalḳa-i zencīre dest

47. **dil:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḫs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḫs

48. **dil:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

49. **dile:**-*e*
Gazel 53
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḫased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḫased

50. **dil:**
Gazel 53
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḫased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḫased

51. **dile:**-*e*
Gazel 53
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḫased

52. **dil:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḫased

53. **dil:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḫayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

54. **dili:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

55. **dil:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Miṣāl-i ḫalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
8. Naẓar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

56. **dilde:**-*de*
Gazel 61
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḫadeng-i yārum var

57. **dil:**
Gazel 63
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde müntericdür keder-i ḫumār dirler

58. **dilde:**-*de*
Gazel 66
Mısra: **2**
Gönül, dil, ağız.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eşer-i naġme-i Dāvūd nedür

59. **dili:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

60. **dil:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil ki ṣad-güne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

61. **dil:**
Gazel 75
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

62. **dilde:**-*de*
Gazel 76
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfitāb göster

63. **dil:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

64. **dil:**
Gazel 81

Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẕaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

65. **dil:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil kim fürūġ-ı ʿışḳ ile mişkāt-ı nūr olur
2. Rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr olur

66. **dil:**
Gazel 92
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ẕikr-i laʿl-i lebüñle dil her dem
12. Maẓhar-ı feyż-i neşve-i müldür

67. **dil:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur şanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur şanur

68. **dil:**
Gazel 95
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ol āhū-yı remīdeyi dil cüst u cū ider
4. Bend-āşinā-yı ḥalḳa-i şayyād olur şanur

69. **dil:**
Gazel 99
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-revişle dil
4. Mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān olup gider

70. **dilde:**-*de*
Gazel 107
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Cānda hevā-yı şoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

71. **dil:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Ẕerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

72. **dilde:**-*de*
Gazel 115
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḥalīdedür

73. **dil:**
Gazel 116
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

74. **dili:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

75. **dilde:**-*de*
Gazel 118
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

76. **dilden:**-*den*
Gazel 119
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Güẕār itdükçe dilden vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı
8. Güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān olduġum yirdür

77. **dil:**
Gazel 436
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

78. **dilden:**-*den*
Gazel 124
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

79. **dil:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül şanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül şanur

80. **dilde:**-*de*
Gazel 137
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad-dāġ-ı felāket bir olur

81. **dil:**
Gazel 137
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

82. **dilde:**-*de*
Gazel 146
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dilde heves-i ḥikmet-i gerdūn ne belādur
2. Teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn ne belādur

83. **dil:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

84. **dilde:**-*de*
Gazel 148
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

85. **dili:**-*i*
Gazel 149
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

86. **dil:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. O dil ki ḥalḳa-be-gūş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-gūşıdur

87. **dili:**-*i*
Gazel 163
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

88. **dile:**-*e*
Gazel 163
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

89. **dilde:**-*de*
Gazel 165
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Bir dilde ki endīşe-i şādī vü ġam olmaz
2. Ser-geşte-i āmed-şud-ı luṭf u sitem olmaz

90. **dilde:**-*de*
Gazel 166
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dilde heves-i şādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

91. **dilden:**-*den*
Gazel 180
Mısra: **21**
Gönül, yürek.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

92. **dil:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

93. **dilden:**-*den*
Gazel 196
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḫayāl-i yāra
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

94. **dil:**
Gazel 204
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

95. **dili:**-*i*
Gazel 209
Mısra: **19**
Gönül, yürek.
19. Dili ṣad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

96. **dil:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

97. **dil:**
Gazel 217

Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Miṣāl-i fāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

98. **dile:**-*e*
Gazel 220
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

99. **dil:**
Gazel 221
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

100. **dil:**
Gazel 223
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda raḳṣ

101. **dili:**-*i*
Gazel 224
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

102. **dil:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

103. **dil:**
Gazel 229
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḫaẕ

104. **dil:**
Gazel 229
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḫaẕ

105. **dili:**-*i*
Gazel 230
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

106. **dili:**-*i*
Gazel 239
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

107. **dil:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. N'ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

108. **dil:**
Gazel 248
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

109. **dil:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

110. **dilde:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

111. **dil:**
Gazel 259
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

112. **dilde:**-*de*
Gazel 262
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin ṣuʿledār olur giderek

113. **dil:**
Gazel 280
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

114. **dil:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

115. **dil:**
Gazel 289
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

116. **dili:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **16**
Gönül, yürek.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

117. **dilde:**-*de*
Gazel 307
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

118. **dil:**
Gazel 307
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

119. **dil:**
Gazel 310
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

120. **dil:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

121. **dilde:**-*de*
Gazel 322
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

122. **dilde:**-*de*
Gazel 326
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

123. **diller:**-*ler*
Gazel 328
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

124. **dil:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

125. **dil:**
Gazel 333
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı şoḥbet-i dīrīnemüz sensin

126. **dil:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

127. **dil:**
Gazel 337
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

128. **dil:**
Gazel 343
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemişe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

129. **dil:**
Gazel 345

Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

130. **dil:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

131. **dil:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

132. **dil:**
Gazel 354
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ey dil yüri sen ʿāṣıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

133. **dilden:**-*den*
Gazel 365
Mısra: **2**
Gönül/yürek.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

134. **diller:**-*ler*
Gazel 365
Mısra: **9**
Gönül/yürek.
9. Seyr-i cemāl-i yāra diller taḥammül itmez
10. Tīġ-ı ġażab-nümādur müşgīn-ḳırāb-ı ebrū

135. **dil:**
Gazel 369
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

136. **dile:**-*e*
Gazel 372
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

137. **dil:**
Gazel 372
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

138. **dil:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

139. **dil:**
Gazel 376
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

140. **dile:**-*e*
Gazel 378
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

141. **dilleri:**-*ler, -i*
Gazel 378
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

142. **dili:**-*i*
Gazel 386
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

143. **dil:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

144. **dili:**-*i*
Gazel 391
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḥnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

145. **dil:**
Gazel 405
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

146. **dil:**
Gazel 407
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

147. **dilde:**-*de*
Gazel 411
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi ṣuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

148. **dil:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Dil silsile-begsiste-i tedbīr degül mi
2. Dīvāne-i vā-reste-i zencīr degül mi

149. **dil:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḫla Meẕāḳī
10. Dil ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr degül mi

150. **dilde:**-*de*
Gazel 427
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

151. **dil:**
Gazel 427
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

152. **dil:**
Gazel 430
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Kemend-i saʿy-ı ṣad-Rüstem müfīd olmazdı ger Bījen
12. Olaydı dil gibi üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı

153. **dilde:**-*de*
Gazel 434
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

dil ḳap-:

1. **dil ḳapmada:**-*ma, -da*
Gazel 334
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül kapmak/almak.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āṣüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

dil ü cān:

1. **dil ü cān:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

2. **dil ü cān:**
Gazel 163
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
11. Ne ḫadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḫüsne dil ü cān ile fedāyuz

3. **dil ü cān:**
Gazel 229
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
7. Ṭutuşdukça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḫaẕ

4. **dil ü cān:**
Gazel 233
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
11. N'ola n'ola dil ü cān hem-dem olsa sīnemde
12. O mest-i ḫasret ü bu ṣuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

5. **dil ü cāna:**-*a*
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

6. **dil ü cānı:**-*ı*

Kaside 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
1. Ḥabbeẕā feyż-i luṭf-ı Rabbānī
2. İtdi ḫurrem yine dil ü cānı

7. **dil ü cānum:**-*um*
Gazel 248
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve can.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

dil ü cān-ı zamāne:
1. **dil ü cān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ruhu ve gönlü.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuşşāḳ u dil ü cān-ı zamāne

dil ü dīde:
1. **dil ü dīdemde:**-*m, -de*
Gazel 283
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve göz.
13. Dil ü dīdemde eser ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

dil ü dimāġ:
1. **dil ü dimāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül ve akıl.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūş-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

dil vir-:
1. **dil vir:**
Gazel 290
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, âşık olmak.
3. Bir şaçı Leylāya dil vir şad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

2. **dil virdüm:**-*dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül vermek, âşık olmak.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

dil-āver:
1. **dil-āverler:**-*ler*
Kaside 19
Mısra: **43**
Yürekli, cesur.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i naḳḳād olduġın gördük

dil-āverān-ı cihān:
1. **dil-āverān-ı cihān:**
Kaside 7
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yiğitleri.
59. Çü Meẕāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḫavf ider her zamān cirīdüñden

dil-āvīz:
1. **dil-āvīzi:**-*i*
Gazel 131
Mısra: **5**
Gönül asan.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

dil-ber:
1. **dil-bere:**-*e*
Müfret 4
Mısra: **1**
Gönül alan, güzel.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

2. **dil-ber:**
Müfret 4
Mısra: **2**
Gönül alan, güzel.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

3. **dil-ber:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Gönül alan, güzel.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

4. **dil-ber:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Gönül alan, güzel.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

5. **dil-bere:**-*e*
Gazel 33
Mısra: **10**
Gönül alan, güzel.
9. Evvel zebāne ḫᵛāhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

6. **dil-berledür:**-*le, -dür*
Gazel 58
Mısra: **9**
Gönül alan, güzel.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

7. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 65
Mısra: **4**
Gönül alan güzel || Sevgili.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-günundandur

8. **dil-berüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **6**
Gönül alan, güzel.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

9. **dil-berden:**-*den*
Gazel 89
Mısra: **13**
Gönül alan, güzel.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

10. **dil-ber:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Gönül alan, güzel.
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḫüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

11. **dil-ber:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Gönül alan, güzel.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḫāṣılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ṣānī beslerüz

12. **dil-ber:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Gönül alan, güzel.
5. Serde cigerde sīnede ṣad-dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

13. **dil-ber:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Gönül alan, güzel.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

14. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 278
Mısra: **7**
Gönül alan, güzel.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

15. **dil-ber:**
Gazel 284
Mısra: **7**
Gönül alan, güzel.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

16. **dil-ber:**
Gazel 356
Mısra: **12**
Gönül alan, güzel.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

17. **dil-ber:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Gönül alan, güzel.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

18. **dil-berdür:**-*dür*
Gazel 384
Mısra: **11**
Gönül alan, güzel.
11. Cihānuñ ẕevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

19. **dil-berle:**-*le*
Gazel 387
Mısra: **1**
Gönül alan, güzel.
1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

20. **dil-berden:**-*den*
Kaside 28
Mısra: **2**
Gönül alan, güzel.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi

2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

dil-ber-i bārīk-i miyān:

1. **dil-ber-i bārīk-i miyāndur:**-*dur*
   Kaside 2
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: -
   Beli ince sevgili/dilber.
   55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
   56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

dil-ber-i fettān:

1. **dil-ber-i fettāna:**-*a*
   Gazel 24
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Ayartıcı gönül alan sevgili.
   1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
   2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

dil-ber-i ḫāṭır-pesend:

1. **dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm:**-*üm*
   Gazel 122
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Sevilen dilber, beğenilen sevgili.
   17. Yoḳ degüldür mülk-i ḫüsn içre güzeller çoḳ velī
   18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

dil-ber-i maḥcūb:

1. **dil-ber-i maḥcūba:**-*a*
   Gazel 141
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Utangaç güzel, utangaç sevgili.
   1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārıżı gül gösterür
   2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve:

1. **dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve:**
   Müfret 9
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Naz ve işve dolu ay yüzlü dilber/sevgili.
   1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
   2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

dil-ber-i meh-rūy:

1. **dil-ber-i meh-rūya:**-*ya*
   Gazel 299
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Ay yüzlü güzel/dilber.
   3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
   4. Ol tuḥfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

dil-ber-i mümtāz:

1. **dil-ber-i mümtāz:**
   Gazel 141
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin güzel/sevgili.
   7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
   8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

2. **dil-ber-i mümtāza:**-*a*
   Gazel 228
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin güzel/sevgili.
   3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
   4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār:

1. **dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār:**
   Gazel 225
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin mis kokulu omuz üstüne dökülen saçının gönül bağlayanları.
   7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
   8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

dil-bestegī-i merhem-i şādī:

1. **dil-bestegī-i merhem-i şādī:**
   Gazel 177
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Mutluluk merheminin gönlü bağlaması.
   13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i şādī
   14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad-pāre-i ʿışḳuz

dil-beste-i dü-zülf-i perīşān:

1. **dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum:**-*uñ, -um*
   Gazel 251
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yüzün iki tarafından sarkan dağınık saçlara gönlünü bağlamış.
   1. Dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum senüñ
   2. Bir boynı bağlu bende-i fermānuñum senüñ

dil-beste-i gīsū:

1. **dil-beste-i gīsū:**
   Gazel 72
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Omuza dökülen saçın gönül bağlaması.
   7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
   8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice teshīr bilür

dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr:

1. **dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr:**
   Gazel 280
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Karışık/düğüm düğüm omuza dökülen saçın gönül bağla(yanı)ması.
   1. Ol ki dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr degül
   2. Lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr degül

dil-beste-i iḳbāl:

1. **dil-beste-i iḳbāl:**
   Gazel 137
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Arzusuna gönül bağlamış.
   13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
   14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

dil-beste-i zünnār:

1. **dil-beste-i zünnāra:**-*a*
   Gazel 42
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kuşağın gönül bağlayanı.
   7. Sübḥa-gerdān-ı heves olmaz esīr-i zülf-i yār
   8. Meyl-i tesbīḥ-i riyā dil-beste-i zünnāra güc

dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ:

1. **dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ:**
   Gazel 352
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Aşk kemerine/kuşağına gönül bağlamış.
   11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
   12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ṣ-ṣanem añılmasun

dil-dāde:

1. **dil-dādeleri:**-*ler, -i*
   Kaside 12
   Mısra: **178**
   Gönül vermiş, âşık.
   177. Bir muġ-beçe-i hūş-rübādur n'ola olsa
   178. Dil-dādeleri vālih ü ḫayrān-ı zamāne

2. **dil-dādeler:**-*ler*
   Gazel 99
   Mısra: **2**
   Gönül vermiş, âşık.
   1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
   2. Dil-dādeler yanınca fırāvān olup gider

dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşen:

1. **dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ:**-*üñ*
   Gazel 57
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Parlak güzel yüzün bahçesine gönül veren.
   1. ʿAceb dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ kimdür
   2. Miṣāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ kimdür

dil-dāde-i ḫāṭır-şikest:

1. **dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür:**-*üñ, -dür*
   Gazel 100
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gönlü kırık âşık.
   7. Eger ṣad-pāre de olsa cemālüñ gösterür yir yir
   8. O kim āyīneveş dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür

dil-dāde-i ḫüsn ü cemāl:

1. **dil-dāde-i ḫüsn ü cemālidür:**-*i, -dür*
   Gazel 272
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Güzelliğe ve güzel yüze gönül vermiş.
   1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḥālidür göñül
   2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḫüsn ü cemālidür göñül

dil-dāde-i laʿl-i leb-i cānān:

1. **dil-dāde-i laʿl-i leb-i cānān:**
   Gazel 257
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin dudağının kırmızısına gönül vermiş.
   1. Dil-dāde-i laʿl-i leb-i cānān olabilsek
   2. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳ-ı cān olabilsek

dildār:

1. **dildāruñ:**-*uñ*
   Gazel 14
   Mısra: **7**
   Gönül alan sevgili, maşuk.
   7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḥsārında dildāruñ
   8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

2. **dildāra:**-*a*
   Gazel 224
   Mısra: **5**
   Gönül alan sevgili, maşuk.
   5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
   6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġaraż

3. **dildār:**
   Gazel 336
   Mısra: **5**
   Gönül alan sevgili, maşuk.
   5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
   6. Cümle esbāb-ı şafā ḫāżır müheyyādur bugün

4. **dildārı:**-*ı*
   Gazel 337
   Mısra: **9**
   Gönül alan sevgili, maşuk.

9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

dilden āgāh ol-:
1. **dilden āgāh oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 156
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönülle haberdar olmak, gönül gözü ile farkına varmak.
5. Dilden āgāh oluruz cilve-i ḫüsn-i yāra
6. Büt-i ḫoş-peykeri beytü's-ṣaneminden bilürüz

dil-dūz:
1. **dil-dūz:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Gönül delen, kalbe batan.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

dil-dūz ol-:
1. **dil-dūz olmaz:**-*maz*
Gazel 239
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönül delmek, kalbe batmak.
9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

dil-dūz-ı ʿadū:
1. **dil-dūz-ı ʿadū:**
Kaside 9
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Düşmanın gönlünü yakan.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

dile-:
1. **dilerse:**-*r, -se*
Kaside 23
Mısra: **96**
İstemek, arzulamak.
95. Gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsānuñ
96. Dilerse keçkül ider tāc-ı şāh-ı İrānı

2. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 44
Mısra: **18**
İstemek, arzulamak.
17. Ey Meẕāḳī şad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

3. **dilerüm:**-*r, -üm*
Gazel 313
Mısra: **8**
İstemek, arzulamak.
7. Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
8. Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem

dil-figār-ı tīġ-ı ġam:
1. **dil-figār-ı tīġ-ı ġam:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üzüntü kılıcıyla gönlü yaralı.
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-figār-ı tīġ-ı ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

dil-firīb:
1. **dil-firīb:**
Gazel 345
Mısra: **3**
Gönül aldatan.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār:
1. **dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār:**
Gazel 116
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ürkmüş ceylan gibi gönlü aldatanı.
5. Ol dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār
6. Rām olmasa ʿaceb mi ġazāl-i remīdedür

dil-gīr ol-:
1. **dil-gīr olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönlü tutulmak, kalbine sıkıntı girmek.
1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

2. **dil-gīr olsa:**-*sa*
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönlü tutulmak, kalbine sıkıntı girmek.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

dil-güşā:
1. **dil-güşā:**
Kaside 8
Mısra: **165**
Gönül açan, kalbe ferahlık veren.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

dil-güşā it-:
1. **dil-güşā itdi:**-*di*
Gazel 437
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönül/yürek açmak, ferahlatmak.
13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi şarīr-i ḫāmemi
14. Ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur ġamzesi

dil-güşā ol-:
1. **dil-güşā olsa:**-*sa*
Gazel 199
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deym**
Gönül açan/kalbe ferah veren olmak.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i işve
4. Bāġ-ı ḫüsnüñ eẕer-i bād-ı bahārın bilürüz

dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ:
1. **dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ:**
Gazel 248
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın gömülü derdinden gönlü hasta/yorgun.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

dil-hasta-i ʿışḳ:
1. **dil-ḫasta-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşığın hasta gönüllüsü.
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

dil-ḫırāşī-i elem:
1. **dil-ḫırāşī-i elem:**
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün/kederin yürek parçalaması /tırmalaması.
9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi ṣad-çāk itsem
10. Dil-ḫırāşī-i elem naġme-i mıżrāb degül

dil-hᵛāh:
1. **dil-ḫᵛāhısın:**-*ı, -sın*
Gazel 58
Mısra: **2**
Gönül isteği/dileği.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

dil-i āhen-nihād-ı dil-ber:
1. **dil-i āhen-nihād-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin demir gibi sert yaratılışlı gönlü.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾsīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāşıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

dil-i ʿandelīb-i zār:
1. **dil-i ʿandelīb-i zāra:**-*a*
Gazel 163
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp feryat eden bülbülün gönlü.
7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ʿışḳı
8. Dil-i ʿandelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

dil-i ʿāşıḳ:
1. **dil-i ʿāşıḳ:**
Gazel 209
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

dil-i āşüfte-ḥāl:
1. **dil-i āşüfte-ḥāle:**-*e*
Gazel 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Perişan halde olan gönül.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḥāle bend ancaḳ

dil-i āşüfte-şeydā:
1. **dil-i āşüfte-şeydā:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çıgınca seven divane gönül.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünün peydā

dil-i āvāre:
1. **dil-i āvāreye:**-*ye*
Gazel 146
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Başıboş/serseri gönül.

11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

dil-i āzād(e):
1. **dil-i āzād:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Özgür gönül.
9. Sāḳī ne güne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẕarda biñ dil-i āzād esīr olur

2. **dil-i āzāde:**
Gazel 160
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Özgür gönül.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

dil-i bebr-i beyān:
1. **dil-i bebr-i beyān:**
Kaside 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Anlatılan canavarın gönlü. bkz. Bebr.
41. Hem-çü berg-i ḫazān olur rīzān
42. Dil-i bebr-i beyān cirīdüñden

dil-i bī-ḳarār:
1. **dil-i bī-ḳarāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kararsız/rahatsız gönül/yürek.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṯāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

dil-i bīmār:
1. **dil-i bīmār:**
Gazel 318
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hasta/dertli gönül.
11. Derd-i ʿışḳıyla şöyle ḫoş-ḥālüm
12. Dil-i bīmār n'eydügin bilmem

2. **dil-i bīmāra:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasta/dertli gönül.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

dil-i bī-tāb:
1. **dil-i bī-tāb:**
Gazel 283
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Güçsüz/yorgun gönül.
15. Sūziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

dil-i çāk-i girībān:
1. **dil-i çāk-i girībān:**
Gazel 257
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yırtık yakalı gönül.
23. Pür-şevḳ olup bāde-i luṭfıyla dem-ā-dem
24. Āmāde dil-i çāk-i girībān olabilsek

dil-i Cibrīl:
1. **dil-i Cibrīli:**-*i*
Gazel 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in gönlü. Cebrail: İslam inancına göre dört büyük melekten biri, vahiy meleği.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

dil-i dāġdār:
1. **dil-i dāġdārı:**-*ı*
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

dil-i dānā:
1. **dil-i dānā:**
Kaside 8
Mısra: **207**
Kelime Tipi: -
Bilge gönül.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḥse ger cürʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

dil-i dervīş:
1. **dil-i dervīş:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fakir/zavallı/derviş gönül/yürek.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿat:
1. **dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ:**-*da*
Gazel 209
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kısmete razı olmanın tok gözlü dervişinin gönlü.
9. Dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler
10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

dil-i dīvāne:
1. **dil-i dīvāne:**
Gazel 204
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Deli gönül.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

2. **dil-i dīvānemüz:**-*müz*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deli gönül.
3. Pāy-ı gūyān raḳş ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

3. **dil-i dīvāneye:**-*ye*
Gazel 288
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Deli/divane gönül.
9. Düzdīde-nigāhuñ dil-i dīvāneye besdür
10. Zülfüñ olıcaḳ silsile-cünbān-ı teġāfül

dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳ:
1. **dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkına sevdalananların divane gönlü.
9. Dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳuñ
10. Ser-i gīsū-yı girih-gīrüñi zencīr bilür

dil-i düşmen:
1. **dil-i düşmen:**
Kaside 8
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Düşmanın gönlü.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

dil-i eṭfāl:
1. **dil-i eṭfāl:**
Gazel 317
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Çocukların gönlü.
19. Dil-i eṭfāl gibi mesrūrum
20. Ġam-ı eyyām n'eydügin bilmem

dil-i ġam-ḫᵛārı:
1. **dil-i ġam-ḫᵛārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Dertli gönül, gam çeken gönül.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫᵛārı

dil-i ġam-pīşe:
1. **dil-i ġam-pīşemüz:**-*müz*
Gazel 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntüye alışmış gönül.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gün ile pürdür hemīşe şīşemüz

dil-i güm-geşte:
1. **dil-i güm-geşteyi:**-*yi*
Gazel 173
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kaybolmuş/ümidini kaybetmiş gönül.
11. Dil-i güm-geşteyi ḳomaz buluruz
12. Rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz biz

dil-i ḥāsid:
1. **dil-i ḥāsid:**
Kaside 21
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -
Hased edenin/kıskananın gönlü.
169. Dil-i ḥāsid hümā olursa eger
170. Ṭuʿmesi üstüḫᵛān-ı maʿnādur

dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī:
1. **dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin üzüntülü gönlü. bkz. Meẕāḳī.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḫi
10. Miṣāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

dil-i her cūybār:
1. **dil-i her cūybār:**
Gazel 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her ırmağın gönlü.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

dil-i hezār:
1. **dil-i hezārdan:**-*dan*
Gazel 274
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gönlü.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aşlā ferāġ-ı gül

dil-i ḫod-gām:
1. **dil-i ḫod-gām:**
Gazel 317
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bencil/kendini beğenmiş gönül.
25. Ben Meẕāḳī gibi rıża-cūyum
26. Dil-i ḫod-gām n'eydügin bilmem

dil-i ḫoşnūd:
1. **dil-i ḫoşnūd:**
Gazel 351
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Memnun/hoşnut gönül.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

dil-i ḫūşyār:
1. **dil-i hūşyārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Akıllının gönlü.
39. Müjde-i feṯḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

dil-i ḳaṣṣāb:
1. **dil-i ḳaṣṣāb:**
Gazel 283
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kasabın gönlü.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añdukça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ:
1. **dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ:**
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın mazlum gönlü.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

dil-i mehcūr(e):
1. **dil-i mehcūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Terk edilmiş/unutulmuş gönül.
7. Gör ṭāliʿi kim tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze
8. Ġayra atılup bu dil-i mehcūra ṭoḳındı

2. **dil-i mehcūre:**
Gazel 299
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayrılmış/terk olunmuş gönül.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

3. **dil-i mehcūrumı:**-*um, -ı*
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ayrılmış/terk olunmuş gönül.
65. Āsitānuñdan dil-i mehcūrumı dūr eyleyen
66. Dūr-baş-ı ḥaclet-i cürm-i kesīrümdür benüm

dil-i mīr ü gedā:
1. **dil-i mīr ü gedāya:**-*ya*
Kaside 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bey ve dilencinin gönlü.
5. Virdi dil-i mīr ü gedāya ḫuẓūr
6. Vefret-i nāz u niʿam-ı rūzgār

dil-i müştāḳ:
1. **dil-i müştāḳa:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Arzulu/hevesli gönül.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

dil-i nā-çīz:
1. **dil-i nā-çīze:**-*e*
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Değersiz gönül.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaşır-ı meclis-i eşrāf degül

dil-i nā-dān:
1. **dil-i nā-dāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cahil gönül.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuşşa vü şādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

dil-i nā-şād:
1. **dil-i nā-şād:**
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutsuz/kederli gönül.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

2. **dil-i nā-şāde:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutsuz/kederli gönül.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berā-yı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

3. **dil-i nā-şādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutsuz/kederli gönül.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

dil-i nā-şād-ı ṣabā:
1. **dil-i nā-şād-ı ṣabā:**
Gazel 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgarından mutsuz gönül.
3. Ṣubḥ-dem bāġda gülgeşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı ṣabā

dil-i perīşān:
1. **dil-i perīşānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Perişan/kederli gönül.
121. Dü-dest-i luṭf u kerem birle cemʿ ü mecbūr it
122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

dil-i pür-ābile:
1. **dil-i pür-ābilemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Küçük çıbanlarla dolu gönül.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

dil-i pür-dāġ:
1. **dil-i pür-dāġa:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yara dolu gönül.
7. Bu eşk ile dil-i pür-dāġa dil-rübūde olurdum
8. O cūybār-ı maḥabbet bu dāġ u rāġum olaydı

dil-i pür-elem:
1. **dil-i pür-elemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyle/kederle dolu gönül.
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

dil-i pür-ġam:
1. **dil-i pür-ġam:**
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyle/kederle dolu gönül.
7. Ġam u şādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

2. **dil-i pür-ġamı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyle/kederle dolu gönül.
17. Ġonçe-ṣıfat açdı dil-i pür-ġamı
18. Feyż-i nem-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

dil-i pür-şūr:
1. **dil-i pür-şūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Heyecan/coşku/kargaşa dolu gönül.
1. Ol bāriḳa kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

dil-i pür-sūz:
1. **dil-i pür-sūzı:**-*ı*
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tamamen yanan gönül.
1. Tā kim dil-i pür-sūzı mühim-sāz idemezsin
2. Seyr-i ṣuver-i āyīne-i rāz idemezsin

dil-i pür-tāb:
1. **dil-i pür-tābdur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ateş dolu gönül.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuşşāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

dil-i rūşen:

1. **dil-i rūşende:**-*de*
   Gazel 202
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Parlak/aydınlık gönül.
   13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āṣār-ı hevā n'eyler
   14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

2. **dil-i rūşeni:**-*i*
   Kaside 4
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Parlak/aydınlık gönül.
   51. Dest-i güher-pāş ve dil-i rūşeni
   52. Ṭaʿne-zen-i kān u yem-i rūzgār

dil-i şad-çāk:

1. **dil-i şad-çākdandur:**-*dan, -dur*
   Gazel 26
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Paramparça olmuş gönül.
   7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
   8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i şad-çākdandur hep

dil-i şad-pāre:

1. **dil-i şad-pāre:**
   Gazel 131
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça olmuş gönül.
   7. ʿİlācında Mesīḥā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
   8. Dil-i şad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

2. **dil-i şad-pāre:**
   Gazel 263
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça olmuş gönül.
   5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
   6. Dil-i şad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

3. **dil-i şad-pāre:**
   Gazel 419
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yüz parça olmuş gönül.
   5. Dil-i şad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
   6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

dil-i şafā:

1. **dil-i şafā:**
   Gazel 85
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Temi/ saf gönül.
   5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i şafā
   6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

dil-i şaf-derān:

1. **dil-i şaf-derān:**
   Kaside 7
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Düşman saflarını yaran yiğidin gönlü.
   65. Dūr-bāş-ı zamāneden zārum
   66. Çün dil-i şaf-derān cirīdüñden

dil-i şāf-ı Meẕāḳī:

1. **dil-i şāf-ı Meẕāḳī:**
   Gazel 85
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Mezâkî'nin saf gönlü. bkz. Meẕāḳī.
   13. Ser-ḥalḳa-i ʿirfānda dil-i şāf-ı Meẕāḳī
   14. Bir meclis-i şāhānede cām-ı Ceme beñzer

dil-i sevdā-zede:

1. **dil-i sevdā-zede:**
   Gazel 36
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Sevdalı/âşık gönül.
   11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
   12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

dil-i şeydā:

1. **dil-i şeydā:**
   Gazel 37
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Deli/çılgın gönül.
   13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
   14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bāʾiṣ

2. **dil-i şeydā:**
   Gazel 123
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Deli/çılgın gönül.
   9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
   10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

3. **dil-i şeydā:**
   Gazel 190
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Deli/çılgın gönül.
   15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
   16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

4. **dil-i şeydā:**
   Gazel 219
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Deli/çılgın gönül.
   11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḫi n'eyler
   12. Girībānın çeküp şad-çāk idüp dāmāna el şunmış

5. **dil-i şeydā:**
   Gazel 221
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Deli/çılgın gönül.
   1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
   2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

dil-i şūrīde-i güm-geşte:

1. **dil-i şūrīde-i güm-geşte:**
   Gazel 382
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Kaybolmuş perişan gönül.
   11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne güne bulunur
   12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

dil-i sūzān:

1. **dil-i sūzān:**
   Kaside 5
   Mısra: **62**
   Kelime Tipi: -
   Yanan gönül.
   61. Oldı reh-yāb-ı cem-i āteş ü āb
   62. Dil-i sūzān u dīde-i pür-nem

2. **dil-i sūzān:**
   Gazel 171
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Yanan gönül.
   7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
   8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḫtirāz

3. **dil-i sūzān:**
   Gazel 175
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yanan gönül.
   7. Ol ʿārız-ı rahşān ile sen şemʿ-i ḫüsünsün
   8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

dil-i ʿuşşāḳ:

1. **dil-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
   Kaside 12
   Mısra: **174**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlü.
   173. Bir āfet-i devrān büt-i fettān-ı zamāne
   174. İtdi dil-i ʿuşşāḳı şanem-ḫᵛān-ı zamāne

2. **dil-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
   Gazel 14
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların gönlü.
   9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
   10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**
   Gazel 149
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
   6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

2. **dil-i zār:**
   Gazel 391
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   3. Çarḫ bir ḫaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
   4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

3. **dil-i zāra:**-*a*
   Kaside 28
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
   2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

4. **dil-i zāra:**-*a*
   Gazel 220
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   5. Ḥavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
   6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

5. **dil-i zāra:**-*a*
   Gazel 283
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
   4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

6. **dil-i zāra:**-*a*
   Gazel 425
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.
   9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
   10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

7. **dil-i zārı:**-*ı*
   Gazel 63
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Ağlayan/feryat eden gönül.

3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẕār dirler

8. **dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 104
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönül.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

9. **dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 131
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönül.
9. N'ola şīrīn-lebān şūride itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı bütān bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbetdür

10. **dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönül.
7. Her bir şaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz idemezsin

11. **dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 398
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönül.
13. O pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür
14. Dil-i zārı meded fersūde-i her āsitān şanma

dil-i zār-ı siyeh-rūz:
1. **dil-i zār-ı siyeh-rūza:**-*a*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kara günde ağlayan/feryat eden gönül.
5. Ey vāy o dil-i zār-ı siyeh-rūza ki olmış
6. Yūsuf gibi üftāde-i zindān-ı teġāfül

dilīr ol-:
1. **dilīr olur:**-*ur*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüreklenmek, cesur olmak.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

dilīrāne:
1. **dilīrāne:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Cesurca, mertçe.
55. Dest-i feṭḥ ile dilīrāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

2. **dilīrāne:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Cesurca, mertçe.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

dilīrān-ı veġā:
1. **dilīrān-ı veġā:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Savaşın cesurları/mertleri.
9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ
10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḥaşer-ender-ḥaşerdür bu

dilīr-i müʾeyyed-i baḫt:
1. **dilīr-i müʾeyyed-i baḫtdur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Baht/talih kuvvetliliğinin/sağlamlığının yiğidi/cesuru.
53. Bir dilīr-i müʾeyyed-i baḫtdur
54. Kim şecāʿatda yoḳdur aḳrānı

dilīr-i nāmver:
1. **dilīr-i nāmverdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Namlı/şanlı yiğit/mert.
13. Kemer-bend-i sefer ḳanda sebük-maġz-ı ḥaẕer ḳanda
14. O sāye-perver-i cübn ü dilīr-i nāmverdür bu

dilīr-i şaf-der:
1. **dilīr-i şaf-derinden:**-*in*, -*den*
Gazel 171
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Saf yaran/açan yiğit/cesur.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẕmuñ dilīr-i şaf-derinden iḫtirāz

dil-keş ol-:
1. **dil-keş olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül çekmek/cezbetmek.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i şafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

2. **dil-keş olur:**-*ur*
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül çekmek/cezbetmek.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẕm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı şafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

dilleri düşür-:
1. **dilleri düşürme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülleri düşürmek/tutkun etmek.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḥi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

dilleri şād eyle-:
1. **dilleri şād eylemede:**-*me*, -*de*
Kaside 2
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülleri sevindirmek.
47. Kim ġamın dilleri şād eylemede gūyā kim
48. Bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur süḫanüm

dil-mürde:
1. **dil-mürdeleri:**-*ler*, -*i*
Kaside 2
Mısra: **27**
Kalbi ölü, hissiz.
27. N'ola dil-mürdeleri naẕm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

2. **dil-mürde:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Kalbi ölü, hissiz.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āṣārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

3. **dil-mürde:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Kalbi ölü, hissiz.
3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyliyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

dil-mürde-i tīġ-ı sitem:
1. **dil-mürde-i tīġ-ı siteme:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet kılıcıyla gönlü ölmüş.
3. Āzurde-i ḫār-ı ġama ferş-i gül-i sūrī
4. Dil-mürde-i tīġ-ı siteme māye-i cān ol

dil-nüvāz:
1. **dil-nüvāzum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **4**
Gönül okşayan.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

dil-nüvāz ol-:
1. **dil-nüvāz olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 112
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül okşamak.
11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

dil-pesend:
1. **dil-pesendüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **4**
Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

2. **dil-pesend:**
Gazel 242
Mısra: **6**
Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

dil-pesend olup ḳal-:
1. **dil-pesend olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönle hoş gelen olup kalmak.
13. Saña Meẕāḳī felekde eser bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

dil-pesend-i ʿālem:
1. **dil-pesend-i ʿālem:**
Kaside 25
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Âlemin/herkesin gönlünün hoşlandığı.
59. Ḥaḳ bu kim dil-pesend-i ʿālem olur
60. Ger bulursa şeref ḳalem-rānı

dil-pesend-i cihān-ı maʿnā:
1. **dil-pesend-i cihān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Anlam dünyasında gönlün beğendiği.
165. Ben ögünmem sitāyiş-i ẕātuñ
166. Dil-pesend-i cihān-ı maʿnādur

dil-pesend-i fitne:
1. **dil-pesend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran gönlün beğendiği.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

dil-pesend-i naẓar-ı bāde-perestān:
1. **dil-pesend-i naẓar-ı bāde-perestān:**
Gazel 244
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarabı/içkiyi çok sevenlerin gözünde/nazarında gönlün beğendiği.
5. Dil-pesend-i naẓar-ı bāde-perestān olmaz
6. Bürḳaʿ-i duḫter-i rez āl-nikāb olmayıcaḳ

dil-pezīr:
1. **dil-peẕīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **4**
Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği, gönlün kabul ettiği.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

2. **dil-peẕīr:**
Gazel 221
Mısra: **8**
Gönüle hoş gelen, gönlün beğendiği, gönlün kabul ettiği.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

dil-remīde:
1. **dil-remīde:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Gönlü korkmuş, gönlü ürkmüş.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

dil-rīş:
1. **dil-rīş:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Yüreği yaralı.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

dil-rübā:
1. **dil-rübādur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **4**
Gönül kapan, gönül çalan, sevgili.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke şaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

2. **dil-rübālar:**-*lar*
Gazel 346
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül çalan, sevgili.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

dil-rübā ol-:
1. **dil-rübā olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 378
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül çalan olmak.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

dil-rübā-yı hercāyī:
1. **dil-rübā-yı hercāyī:**
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan/kapan vefasız/kararsız sevgili.
1. Yine bir dil-rübā-yı hercāyī
2. İtdi āvāre pīr ü bernāyı

dil-rübūde ol-:
1. **dil-rübūde olmaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 262
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü kaptırmak.
11. O serv-i nāza şaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

2. **dil-rübūde olurdum:**-*ur, -du, -m*
Gazel 431
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü kaptırmak.
7. Bu eşk ile dil-i pür-dāġa dil-rübūde olurdum
8. O cüybār-ı maḥabbet bu dāġ u rāġum olaydı

dil-sūhte-i ʿışḳ:
1. **dil-sūḫte-i ʿışḳ:**
Gazel 287
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşktan gönlü yanmış.
5. Dil-sūḫte-i ʿışḳ ider eylerse cihānda
6. Ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma taḥammül

2. **dil-sūḫte-i ʿışḳı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **187**
Kelime Tipi: -
Aşktan gönlü yanmış.
187. Dil-sūḫte-i ʿışḳı Meẕāḳī gibi olmaz
188. Pervāne-i her şemʿ-i şebistān-ı zamāne

dil-sūhte-i şuʿle-i nezzāre-i ʿışḳ:
1. **dil-sūḫte-i şuʿle-i neẕẕāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşkı seyreden ateş alevinin gönlü yakanı.
3. Olsaḳ n'ola ḫūnīn-ciger-i dāġ-ı maḥabbet
4. Dil-sūḫte-i şuʿle-i nezzāre-i ʿışḳuz

dil-şād ol-:
1. **dil-şād ol:**
Kaside 11
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

2. **dil-şād olur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur şanur

3. **dil-şād oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 196
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu olmak, gönlü hoş olmak.
9. Gelicek cāna ḥayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

dilşen ol-:
1. **dilşen oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu olmak, gönlü mutlulukla dolmak.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿişret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı başar mübārek

dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsī:
1. **dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsīdür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuşun gönül avlayanı.
3. Ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cāna tenezzül eylemez
4. Dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsīdür ʿuḳāb-ı ṭurresi

dil-şikeste gör-:
1. **dil-şikeste gördükçe:**-*dük, -çe*
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü kırık/hüzünlü görmek.
9. Alduḳça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

dil-teşne:
1. **dil-teşne:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Çok hevesli/susamış gönül.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftār:
1. **dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftāra:**-*a*
Gazel 168
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sözün tamamen yanmış vadisinde gönlü susamışlar.
17. Ṣalā dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftāra
18. Meẕāḳī çeşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdāruz biz

dil-teşne-i cām-ı vaṣl-ı cānān:
1. **dil-teşne-i cām-ı vaṣl-ı cānān:**
Gazel 305
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma kadehine gönlü susamış.
7. Dil-teşne-i cām-ı vaṣl-ı cānān
8. Bir ḫuşk-dimāġ-ı şad-ḫumārum

dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā:
1. **dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın suretine gönlü susamış.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevs̱eri n'eyler

dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳ:
1. **dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 67
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Aşk meyhanesinde şarap kadehine gönlü susamış.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem kūze-i zemzem ne ṭutar

dimāġ:
1. **dimāġ:**
Kaside 15
Mısra: **55**
Akıl, fikir, beyin.
55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

2. **dimāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **4**
Akıl, fikir, beyin.
3. Müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihānum
4. Taṭyīb olalı ʿıṭr-ı maḥabbetle dimāġum

3. **dimāġ:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Akıl, fikir, beyin.
1. Gönül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

dimāġ-ı dil:
1. **dimāġ-ı dil:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlün/yüreğin burnu.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

dimāġ-ı düşmen:
1. **dimāġ-ı düşmeni:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Düşmanın aklı/şuuru.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

din-:
1. **dinse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **78**
Söylenmek, denmek.
77. Ol ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev
78. Kim aña dinse sezādur meh-i ḫurşīd-envār

2. **dinse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **112**
Söylenmek, denmek.
111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan
112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherī-i nādirekār

3. **dinse:**-*se*
Kaside 12
Mısra: **179**
Söylenmek, denmek.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuşşāḳ u dil ü cān-ı zamāne

dīn
1. **dīn:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Din, inanç.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i şūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

dīnār:
1. **dīnārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **132**
Eski bir tür altın sikke.
131. Ekşer-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi ʿaṭā dirhem ile dīnārı

dīnār u direm:
1. **dīnār u diremle:**-*le*
Kaside 26
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altın ve gümüş para.
47. Ki dīnār u diremle vaḳt-i inʿām
48. Pür eyler kīse-i pīr ü civānı

diñlemez ol-:
1. **diñlemez oldı:**-*dı*
Gazel 349
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemez olmak.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān şanur gören

dirāz it-:
1. **dirāz itmez:**-*mez*
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzatmak.
3. Zülfi ol şayyād-ı şayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

dirhem:
1. **dirhem:**
Kaside 18
Mısra: **132**
Akçe, para.
131. Ekşer-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi ʿaṭā dirhem ile dīnārı

dirīg:
1. **dirīg:**
Gazel 238
Mısra: **5**
Yazık!
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḫayf

dirīg id(t)-:
1. **dirīg iderüz:**-*er*, -*üz*
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esirgenme istemek, bağışlanma dilemek.
5. Ne ḳurş-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

2. **dirīg itme:**-*me*
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esirgemek, sakınmak.
3. Cānā cemālüñ itme naẕardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

3. **dirīg itmedi:**-*me*, -*di*
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esirgemek, sakınmak.
5. Ḥaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

4. **dirīg itmek:**-*mek*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esirgemek, sakınmak.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

dirīġ-ı nezd-i maḥabbet:
1. **dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbete göre esirgeme.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı göñül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

dīrīne:
1. **dīrīne:**
Kaside 1
Mısra: **88**
Eski, kadim.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

diş:
1. **dişlerini:**-*ler*, -*i*, -*ni*
Gazel 24
Mısra: **3**
Diş.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

dīv ü ded-i bisyār:
1. **dīv ü ded-i bisyārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Birçok dev ve et yiyen yabani hayvan.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

dīvān:
1. **dīvānuñ:**-*uñ*
Gazel 1
Mısra: **1**
Divan (şiir kitabı).
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

dīvān:
1. **dīvānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **166**
Padişah meclisi, makamı, huzuru.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manşūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

dīvāne:
1. **dīvāneye:**-*ye*
Müfret 7
Mısra: **2**
Deli, divane, âşık, mecnun.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

2. **dīvāneler:**-*ler*
Gazel 134
Mısra: **5**
Deli, divane, âşık, mecnun.

5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull ṣanur

3. **dīvāneyüz:**-*yüz*
Gazel 176
Mısra: **2**
Deli, divane, âşık, mecnun.
1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

4. **dīvāneler:**-*ler*
Gazel 352
Mısra: **9**
Deli, divane, âşık, mecnun.
9. Olmasun dīvāneler zencīr-cünbān-ı cünūn
10. Kākül-i pür-çīn ü zülf-i ḫam-be-ḫam añılmasun

5. **dīvāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **12**
Deli, divane, âşık, mecnun.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

6. **dīvāne:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Deli, divane, âşık, mecnun.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

7. **dīvāne:**
Gazel 418
Mısra: **7**
Deli, divane, âşık, mecnun.
7. Beni ol ṣaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı ṣeydāyı unutdurdı

dīvāne ol-:

1. **dīvāne ol:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Delirmek, çıldırmak, aklını kaybetmek.
3. Bir ṣaçı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

dīvāne ṣan-:

1. **dīvāne ṣanur:**-*ur*
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Deli sanmak/zannetmek.
1. Dīvāne ṣanur ʿāşıḳ-ı ṣeydā kimi görse
2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

dīvāne-i ʿışḳ:

1. **dīvāne-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 164
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk delisi.
11. Dīvāne-i ʿışḳuñ olan āşüfteye cānā
12. Gīsū gibi bir silsile-i ḫam-be-ḫam olmaz

dīvāne-i vā-reste-i zencīr:

1. **dīvāne-i vā-reste-i zencīr:**
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zincirden kurtulmuş deli/divane.
1. Dil silsile-begsiste-i tedbīr degül mi
2. Dīvāne-i vā-reste-i zencīr degül mi

dīvāne-i vīrāne:

1. **dīvāne-i vīrāne:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Viranenin delisi.
1. Āh kim ol āşınā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

2. **dīvāne-i vīrāne:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Viranenin delisi.
7. ʿĀşıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

dīvānī ḫaṭ:

1. **dīvānī ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Divanî hat. Divanî yazısı. Osmanlı idarî teşkilâtında özellikle resmî yazışmalarda kullanılmak üzere geliştirilen bir yazı çeşidi.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Meẕāḳī hiç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

dīvān-ı hümāyūn:

1. **dīvān-ı hümāyūna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devlet işlerinin görüldüğü padişah huzuru.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

2. **dīvān-ı hümāyūna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devlet işlerinin görüldüğü padişah huzuru.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

3. **dīvān-ı hümāyūna:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Devlet işlerinin görüldüğü padişah huzuru.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

4. **dīvān-ı hümāyūna:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Devlet işlerinin görüldüğü padişah huzuru.
31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḥż-ı kereminden bilürüz

dīvān-ı müretteb:

1. **dīvān-ı mürettebden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tertip edilmiş/düzenlenmiş divan.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

dīv-i sefīd:

1. **dīv-i sefīd:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Beyaz dev.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

diyār:

1. **diyāra:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **14**
Memleket, ülke, yer.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

2. **diyārında:**-*ın, -da*
Gazel 205
Mısra: **8**
Memleket, ülke, yer.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

diyār-ı maġrib:

1. **diyār-ı maġribe:**-*e*
Gazel 217
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Batı memleketleri. Şiirde kuzey Afrika ülkeleri bağlamında.
3. Hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār
4. Diyār-ı maġribe düşmiş levend olup ḳalmış

diyü:

1. **diyü:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Diye.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene ṣaydı medār eyler

2. **diyü:**
Kaside 10
Mısra: **135**
Diye.
135. Yoḳ nazīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

3. **diyü:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Diyerek, deyip.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

4. **diyü:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Diye.
3. Ol āhū-yı remīde-naẓar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

5. **diyü:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Diye.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

6. **diyü:**
Gazel 273

Mısra: **9**
Diye.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāṣıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

7. **diyü:**
Gazel 316
Mısra: **8**
Diye.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḥāfıẕ açalum meclisde
8. Şāhid-i feṯḥ diyü anı der-āġūş idelüm

8. **diyü:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Diye.
1. Ey murġ-ı seḥer ṣaḥn-ı çemenden güẕer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

9. **diyü:**
Gazel 431
Mısra: **13**
Diye.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

diz-:

1. **dizüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **212**
Dizmek, sıralamak.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

dolaş-:

1. **dolaşma:**-*ma*
Gazel 354
Mısra: **3**
Dolaşmak, esmek.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

dost:

1. **dosta:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **63**
Arkadaş, dost.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḫāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

2. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Dost, sevgili.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

3. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Dost, sevgili.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

4. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Dost, sevgili.
3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-ṣoḥbet olsa çoḳ degül
4. Zāhid-i sālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

5. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Dost, sevgili.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀṣıḳ-ı şūrīde-dil şūrīde-i dīvāne dost

6. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Dost, sevgili.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

7. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Dost, sevgili.
9. Bāġ-ı ḫüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

8. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Dost, sevgili.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne şūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

9. **dost:**
Gazel 31
Mısra: **14**
Dost, sevgili.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

10. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Dost, sevgili.
1. Ġamze ʿāṣıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāṣıḳ-ı cānāne dost

11. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Dost, sevgili.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

12. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Dost, sevgili.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i ziyā-güster yine pervāne dost

13. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Dost, sevgili.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

14. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Dost, sevgili.
7. ʿĀşıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

15. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Dost, sevgili.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

16. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **12**
Dost, sevgili.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

17. **dost:**
Gazel 32
Mısra: **14**
Dost, sevgili.
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

18. **dostum:**-*um*
Gazel 330
Mısra: **4**
Dost, sevgili.
3. Bu ne ḥikmetdür cünün iẕhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

dost düşmen:

1. **dost düşmen:**
Kaside 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dost-düşman, herkes.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāşıyla ʿavāmumda benüm

dost-düşmen ol-:

1. **dost-düşmen olma:**-*ma*
Gazel 377
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dostken düşman olmak.
9. Ārif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
10. Vaż'-ı aʿdā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

dost-kān:

1. **dost-kānı:**-*ı*
Gazel 353
Mısra: **6**
Büyük kadeh.
5. Müretteb bezm-i ḫüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra şunmazsın

dost-kānī:

1. **dost-kānī:**
Gazel 44
Mısra: **16**
Arkadaş veya sevgililerle içilen şarap.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u şafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

2. **dost-kānī:**
Gazel 256
Mısra: **3**
Arkadaş veya sevgililerle içilen şarap.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

dost-kānī-i nevāziş:

1. **dost-kānī-i nevāziş:**
Gazel 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül almak için şarap ikram etme.
11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ

12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

dost-medār-ı sebük-rūḥ:
1. **dost-medār-ı sebük-rūḥa:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Hafifi ruhlu/hoşsohbet dost vesilesi.
127. Bu dost-medār-ı sebük-rūḥa görme şāyeste
128. Şemātet-i sitem-i düşmen-i girān-cānı

doyar mı:
1. **doyar mı:**
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bıkar mı, vazgeçer mi.
5. Doyar mı ʿāşıḳ-ı şeydā meger ḫʾān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

dök-:
1. **dökme:**-*me*
Gazel 435
Mısra: **5**
Dökmek, akıtmak.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

dökül-:
1. **dökülür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **18**
Dökülmek, akmak, çağlamak.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

2. **dökülür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **122**
Dökülmek (ırmağın denize dökülmesi bağlamında).
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

3. **döküldi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **62**
Dökülmek, yere düşmek.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören ṣandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

4. **döküldükçe:**-*dükçe*
Gazel 120
Mısra: **3**
Dökülmek.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

5. **dökülmiş:**-*miş*
Gazel 219
Mısra: **5**
Düşmek, sarkmak.
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

6. **dökülse:**-*se*
Gazel 237
Mısra: **12**
Dökülmek.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

dön-:
1. **döndi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **43**
Dönmek, dönüşmek.
43. Pūstīn-i pelenge döndi hemān
44. Püşt-i şīr-i jiyān cirīdüñden

2. **döner:**-*er*
Kaside 10
Mısra: **88**
Dönmek, yüzünü bir şeye doğru çevirmek.
87. Pertev-i neyyir-i iḳbāline maẓhar düşse
88. Ṭalʿat-ı māha döner rūy-ı siyāh-ı idbār

3. **dönse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **128**
Dönmek, geri gelmek.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḥi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

4. **dönüp:**-*üp*
Gazel 19
Mısra: **5**
Dönmek, bir eksende hareket etmek.
5. Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
6. İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı şahbā

5. **dönerdi:**-*er*, -*di*
Kaside 23
Mısra: **92**
Dönmek, benzemek.
91. Ger olsa maẓhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ mey
92. Dönerdi sāġar-ı ḫurşide cām-ı raḫşānı

6. **döndi:**-*di*
Kaside 24
Mısra: **73**
Dönmek, devr etmek, bir eksende hareket etmek.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

7. **dönmezse:**-*mez*, -*se*
Gazel 125
Mısra: **11**
Dönmek, devr etmek, bir eksende hareket etmek.
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

8. **döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **2**
Dönmek, benzemek.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

9. **döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **4**
Dönmek, devr etmek, bir eksende hareket etmek.
3. Ne celb-i şevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

10. **döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **6**
Dönmek, benzemek.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

11. **döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **12**
Yönünü çevirmek, bakmak.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḫayretdür
12. Ne yaña dönse yine buṣr-ı bī-kenāra döner

12. **döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **14**
Benzemek.
13. Bu perverişle Meẕāḳī ṣadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

13. **döner:**-*er*
Gazel 177
Mısra: **7**
Dönmek.
7. Ḫūn-āb-ı sirişk ile döner bī-ser ü pāyuz
8. Gerdūn gibi gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz

14. **döner:**-*er*
Gazel 236
Mısra: **12**
Dönmek, dönüşmek, benzemek.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

15. **dönsün:**-*sün*
Gazel 261
Mısra: **5**
Dönmek, devr etmek.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

16. **dönsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **8**
Dönmek, devr etmek.
7. Yeter itdi mükedder vaż'-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

17. **döner:**-*er*
Gazel 372
Mısra: **2**
Devretmek, dolaşmak.
1. Ele aldukça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

18. **döner:**-*er*
Gazel 372
Mısra: **8**
Benzemek.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

19. **döner:**-*er*
Gazel 380
Mısra: **2**
Dönmek, devretmek.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

20. **döne:**-*e*
Gazel 419
Mısra: **2**
Dönmek, devretmek.
1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

21. **dönsün:**-*sün*
Gazel 420
Mısra: **1**
Dönmek, devretmek.
1. Dönsün hemīşe sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey
2. Ṭutsun cihānı naʿra-i mestān-ı bezm-i mey

22. **döner:**-*er*
Gazel 421
Mısra: **2**
Dönmek, kendi etrafında hareket etmek.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berînde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḫi döner dirler külāh-ı Mevlevī

23. **döner:**-*er*
Gazel 186
Mısra: **4**
Dönmek, benzemek.
3. Pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū ile
4. Cām-ı ḫūrşîde döner peymāne-i ser-şārımuz

24. **döndi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **11**
Dönmek, devretmek.
11. Döndi murād üzre sipihr-i berîn
12. Buldı nihāyet elem-i rūzgār

döndür-:

1. **döndüre:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **78**
Döndürmek, devr ettirmek.
77. Tā ki çevgān-ı ḥikmet-i bārī
78. Döndüre gūy-ı çarḫ-ı gerdānı

döş:

1. **döşinden:**-*in, -den*
Gazel 432
Mısra: **8**
Göğüs.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berîn üzre simāk-i rāmiḥûñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

döşe-:

1. **döşer:**-*r*
Kaside 6
Mısra: **8**
Döşemek.
7. Ṣol ḳadar ʿālîdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berîn üzre döşer ferş-i ẕılāl

döşen-:

1. **döşenüp:**-*üp*
Gazel 361
Mısra: **1**
Yayılmak, serilmek, yeşillenmek.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

duʿā:

1. **duʿā:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Niyaz, yalvarış.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endîşe kim dîrîne pîrümdür benüm

2. **duʿā:**
Kaside 2
Mısra: **65**
Niyaz, yalvarış.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

3. **duʿā:**
Kaside 2
Mısra: **66**
Niyaz, yalvarış.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

4. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **80**
Niyaz, yalvarış.
79. Yaʿni Haḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẓımda ehem

5. **duʿāsın:**-*sı, -n*
Kaside 8
Mısra: **220**
Niyaz, yalvarış.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

6. **duʿāsın:**-*sı, -n*
Kaside 8
Mısra: **224**
Niyaz, yalvarış.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pîr ü civān leyl ü nehār eyler

7. **duʿā:**
Kaside 9
Mısra: **162**
Niyaz, yalvarış.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

8. **duʿāmuz:**-*muz*
Gazel 18
Mısra: **17**
Niyaz, yalvarış.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫ̆āhişle ruḫ-ı ḫāke cebîn-mālîdeyüz cānā

9. **duʿāsı:**-*sı*
Kaside 19
Mısra: **80**
Niyaz, yalvarış.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

10. **duʿāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **44**
Niyaz, yalvarış.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

11. **duʿā:**
Kaside 21
Mısra: **199**
Niyaz, yalvarış.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

12. **duʿā:**
Kaside 21
Mısra: **200**
Niyaz, yalvarış.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

13. **duʿāya:**-*ya*
Kaside 25
Mısra: **73**
Niyaz, yalvarış.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḫadd-i imkānı

14. **duʿāya:**-*ya*
Kaside 28
Mısra: **68**
Niyaz, yalvarış.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

duʿā(lar) eyle-/ ḳıl-:

1. **duʿā eyle:**
Kaside 9
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

2. **duʿā eyle:**-*le*
Kaside 13
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
96. Böyle eṣnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

3. **duʿā eyle:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşîd-eṣer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

4. **duʿā eyle:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bîş ü ne kem

5. **duʿā eyle:**
Kaside 23
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
155. Ṣenāya başla vü ṣıdḳ ile bir duʿā eyle
156. Kim ola gūş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī

6. **duʿā eyleyecek:**-*yecek*
Kaside 11
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

7. **duʿā eyleyelüm:**-*yelüm, -*
Kaside 18
Mısra: **233**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
233. Vaḳtidür vāsıṭatü'l-ʿaḳdi duʿā eyleyelüm
234. Girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmārı

8. **duʿā ḳıl:**
Kaside 26
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʾessir ola çün ḥırz-ı yemānı

9. **duʿālar eyle:**
Kaside 29
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyaz etmek, yalvarmak, dua etmek.
59. El-ḳıṣṣa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

duʿāya el aç-:

1. **duʿāya el aç:**
Kaside 24
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dua etmek için elini açmak.
93. Hemān el aç duʿāya kim dirler
94. Şuġl-ı kār-ı ehem mübārek-bād

<u>duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyer:</u>
1. **duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlaklı ve vasıflı vezirin duası. bkz. āṣaf.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

<u>duʿā-yı devlet:</u>
1. **duʿā-yı devleti:**-*i*
Gazel 370
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mutlululuk/saadet/devletin devamı duası.
17. Ṣadr-ı aʿẓam Ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt
18. Kim duʿā-yı devleti tekrār olur nev-rūzda

2. **duʿā-yı devletin:**-*in*
Kaside 20
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun/devletin devamı için dua.
41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

<u>duʿā-yı ʿömr ü devlet:</u>
1. **duʿā-yı ʿömr ü devletle:**-*le*
Kaside 28
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ömür ve devlet/saadet duası.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

<u>dū(ü)çār ol-:</u>
1. **düçār olmaḳdan:**-*dan*
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müptela olmak, yakalanmak, tutulmak.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

2. **düçār olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 17
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğramak, yakalanmak, tutulmak.
75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḫ-ı ḫūnīn baḳḳam

3. **düçār olmayıcaḳ:**-*da-ma, -yıcaḳ*
Gazel 243
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğramak, yakalanmak, tutulmak.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḥālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

4. **düçār olsam:**-*sa, -m*
Kaside 8
Mısra: **181**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müptela olmak, yakalanmak, tutulmak.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

<u>dūd:</u>
1. **dūdum:**-*um*
Gazel 54
Mısra: **10**
Duman.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

2. **dūd:**
Gazel 202
Mısra: **14**
Duman.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āṣār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

<u>dūd-ı āh:</u>
1. **dūd-ı āhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ahın dumanı.
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

2. **dūd-ı āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ahın dumanı.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

3. **dūd-ı āhuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 58
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ahın dumanı.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

<u>dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāz:</u>
1. **dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sır perdesinin ateşinin dumanı.
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿiẕārı ne ġam olsa ẓāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

<u>dūd-ı derūn:</u>
1. **dūd-ı derūnın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Gönül dumanı.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

<u>dūd-ı dil:</u>
1. **dūd-ı dilden:**-*den*
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül dumanı, yürekten çıkan ah.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

<u>dūd-ı ferāġ-ı dāġ:</u>
1. **dūd-ı ferāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaradan kurtulma dumanı.
11. Tāze-be-tāze dāġ ile ḫāṭır-fürūz olur
12. Olmaz fetīl-i sīnede dūd-ı ferāġ-ı dāġ

<u>dūd-ı fetīl-i dāġ:</u>
1. **dūd-ı fetīl-i dāġumı:**-*um, -ı*
Gazel 434
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaranın fitilinin dumanı.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

<u>dūd-ı siyāh:</u>
1. **dūd-ı siyāh:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kara/siyah duman.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

2. **dūd-ı siyāhı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kara/siyah duman.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

<u>dūd-ı ʿūd u micmer:</u>
1. **dūd-ı ʿūd u micmerinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Buhurdanlık ve öd ağacının dumanı.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

<u>dūdmān-ı pāk:</u>
1. **dūdmān-ı pākdendür:**-*den, -dür*
Gazel 26
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Temiz/asil soy.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḥarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

<u>duḫān-ı āh:</u>
1. **duḫān-ı āh:**
Gazel 396
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ah dumanı.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

<u>duḫānı āteş olur āteşi duḫān olmaz:</u>
1. **duḫānı āteş olur āteşi duḫān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dumanı ateş olur, ateşi duman olmaz.
5. Nedür bu derd-i şerer-pāş-ı nār-ı hicrān kim
6. Duḫānı āteş olur āteşi duḫān olmaz

<u>duḫān-ı maʿnā:</u>
1. **duḫān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21

Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Anlamın dumanı.
167. Bir degül lafẕ-ı ḥāsid ile sözüm
168. Ki bu nūr ol duḫān-ı maʿnādur

duḫter-i rez: bkz. bintü'l-ʿineb

1. **duḫter-i rez:**
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿişret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

2. **duḫter-i rez:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

3. **duḫter-i rez:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

4. **duḫter-i rez:**
Gazel 204
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez ṣaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

5. **duḫter-i rez:**
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

6. **duḫter-i rez:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

7. **duḫter-i rez:**
Gazel 371
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

8. **duḫter-i rez:**
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

9. **duḫter-i rezdür:**-*dür*
Gazel 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızı, şarap.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cüveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

dūn:

1. **dūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **2**
Aşağılık, alçak.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

dūr:

1. **dūr:**
Gazel 195
Mısra: **14**
Uzak.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

dur-:

1. **durmayup:**-*ma, -yup*
Gazel 231
Mısra: **4**
Durmak, hareket etmemek.
3. Gird-bād oldı ʿayān ṣanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

2. **durma:**-*ma*
Gazel 81
Mısra: **3**
Durmadan.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẕaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

3. **durma:**-*ma*
Gazel 144
Mısra: **4**
Durmadan, devamlı, sürekli.
3. Ḫaṭ degüldür ṣayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

dūr düş-:

1. **dūr düşer:**-*er*
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek, uzak kalmak.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

2. **dūr düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek, uzak kalmak.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

dūr eyle-/id-:

1. **dūr eylemesün:**-*me, -sün*
Kaside 16
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzaklaştırmak; mahrum etmek.
83. Ḫaḳ ʿömrini efzūn idüp eylemesün dūr
84. Bu devleti dergāh-ı veliyyü'n-niʿamuñdan

2. **dūr idenler:**-*en, -ler*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzaklaştırmak, mahrum etmek.
7. Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
8. Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem

3. **dūr itme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzaklaştırmak, ayrı düşürmek.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāṣıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

dūr ol-:

1. **dūr olma:**-*ma*
Gazel 329
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak olmak.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

2. **dūr olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 70
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak olmak.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

3. **dūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı kalmak, uzak düşmek.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāṣıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

4. **dūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak olmak/kalmak.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı firāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

dūr-üftāde-i dār u diyār:

1. **dūr-üftāde-i dār u diyāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Evden ve memleketten ayrı/uzak düşmüş/kalmış.
1. Niçe demdür ki dūr-üftāde-i dār u diyāruz biz
2. ʿAceb yād illere düşdük ġarīb-i rūzgāruz biz

dūr-baş-ı ġam: (BMS)

1. **dūr-baş-ı ġam:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüntüden uzak durm, gam sopası.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

dūr-baş-ı ġamze:

1. **dūr-baş-ı ġamze:**
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Süzgün/yan bakıştan uzak durma.
7. Çeşm-i ümīde mānīʿ-i medd-i nigāh olur
8. Ol dūr-baş-ı ġamze vü çīn-i cebīn-i nāz

2. **dūr-baş-ı ġamze:**
Gazel 254

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Süzgün/yan bakıştan uzak durma.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

dūr-baş-ı ġamze-i bī-bāk:

1. **dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur:**-*dan, -dur*
Gazel 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Korkusuz süzgün bakıştan uzak durma/kaçınma.
9. Ḥarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuṣṣāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

dūr-baş-ı ḥaclet-i cürm-i kesīr:

1. **dūr-baş-ı ḥaclet-i cürm-i kesīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Çok günahın utanmasının "uzak ol"u.
65. Āsitānuñdan dil-i mehcūrumı dūr eyleyen
66. Dūr-baş-ı ḥaclet-i cürm-i kesīrümdür benüm

dūr-bāş-ı ʿişve:

1. **dūr-bāş-ı ʿişve:**
Gazel 163
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz ve edanın uzak olması.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül:

1. **dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelme kılıcının verdiği eziyetten uzak olma.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

dūr-bāş-ı zamāne:

1. **dūr-bāş-ı zamāneden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Zamanın "uzak ol"u.
65. Dūr-bāş-ı zamāneden zārum
66. Çün dil-i ṣaf-derān cirīdüñden

dūr-bīn-i gerden-i mīnā:

1. **dūr-bīn-i gerden-i mīnā:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap şişesinin boynundan uzağı/geleceği gören.
9. Dūr-bīn-i gerden-i mīnā sürāḥi var iken
10. Bir naẓar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn olmaduḳ

dūş-ı dil-i nā-tüvān:

1. **dūş-ı dil-i nā-tüvānda:**-*da*
Gazel 233
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zayıf/güçsüz gönlün omuzu.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

dūş-ı kıvām:

1. **dūş-ı ḳıvāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Omuz direği.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı dūş-ı ḳıvāmumda benüm

dūş-ı ten-i nizār:

1. **dūş-ı ten-i nizāre:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zayıf tenin/bedenin omuzu.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Dūş-ı ten-i nizāre bir iḥrām isterin

duşīzegān-ı efkār:

1. **duşīzegān-ı efkāra:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin kızoğlankızları/söylenmemiş sözleri.
89. Böyle duşīzegān-ı efkāra
90. Ḥarem-i muḥterem mübārek-bād

dūşīzegān-ı naẓm:

1. **dūşīzegān-ı naẓmla:**-*la*
Kaside 15
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Şiirin kızoğlankızları.
73. Dūşīzegān-ı naẓmla dür-i ẕevḳ-i ṣoḥbetüm
74. Hep bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām isterin

duy-:

1. **duyaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 196
Mısra: **13**
Hissetmek.
13. Şuʿle-i nīm-nefesden duyaruz nār-ı dili
14. Āteş-i miḥnet-i ʿışḳı şererinden bilürüz

dūzaha git-:

1. **dūzaḫa gitdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cehenneme gitmek.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

dūzah-fürūz-ı ḥasret:

1. **dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hasretin cehennem aydınlatanı.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

dūzah-ı derd ü maḥabbet:

1. **dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet:**
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve dert cehennemi.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

duzaḫī-i ḥasret:

1. **duzaḫī-i ḥasreti:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin cehennemliği.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

dü-çeşm-i giryān:

1. **dü-çeşm-i giryāndur:**-*dur*
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayan iki göz.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

düçār-ı dil-ber-i hançer-be-dest:

1. **düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest:**
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eli hançerli dilbere/sevgiliye tutulmuş.
9. Meẕāḳī ḥayret ile şāh-ı rāh-ı ḥasretde
10. Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest olup ḳalmış

dü-çeşm-i nigerān:

1. **dü-çeşm-i nigerān:**
Kaside 17
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Bakan iki göz.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫʷāb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī :

1. **dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī :**
Gazel 423
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin yarı açık iki gözü.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ
4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

dü-cihān:

1. **dü-cihāndan:**-*dan*
Gazel 236
Mısra: **5**
İki dünya. Dünya ve ahiret.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

2. **dü-cihāndan:**-*dan*
Gazel 284
Mısra: **9**
İki dünya. Dünya ve ahiret.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

dü-dest-i luṭf u kerem:

1. **dü-dest-i luṭf u kerem:**
Kaside 23
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve lütfun iki eli.
121. Dü-dest-i luṭf u kerem birle cemʿ ü mecbūr it
122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

dü-dīde:

1. **dü-dīde:**
Gazel 164
Mısra: **2**
İki göz.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

dügün:

1. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **35**
Düğün.
35. Ne dügündür bu ki enʿām-ı firāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

2. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **37**
Düğün.
37. Ne dügündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

3. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **39**
Düğün.
39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

4. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **41**
Düğün.
41. Ne dügündür bu ki timsāl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

5. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **43**
Düğün.
43. Ne dügündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

6. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **45**
Düğün.
45. Ne dügündür bu ki her yirden olur gūş-güẕār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

7. **dügündür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **47**
Düğün.
47. Ne dügündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

dü-ḫıred-pīşe:

1. **dü-ḫıred-pīşe:**
Kaside 22
Mısra: **63**
İki akıl peşinde olan.
63. Dü-ḫıred-pīşe yek-ṭabīʿat olur
64. N'idelüm biz ḫilāf-ı evhāmı

dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevn:

1. **dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni:**-*i*
Gazel 248
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki varlığın/vücudun zenginliğinin iki arzusu/isteği.
7. Gönül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

dü-kef-i faḳr u ġınā:

1. **dü-kef-i faḳr u ġınādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zenginlik ve fakirliğin iki eli/avucu.
61. Müstaġnī-i ʿālem ki idüp Ḥaḳḳ'a tevekkül
62. Yek-keffe-şümār dü-kef-i faḳr u ġınādur

düken-:

1. **dükenmiş:**-*miş*
Gazel 215
Mısra: **8**
Bitmek, tükenmek.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

2. **dükendi:**-*di*
Gazel 409
Mısra: **12**
Bitmek, sona ermek.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḥayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

dükkān-ı ḳannād:

1. **dükkān-ı ḳannād:**
Kaside 19
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Şekerci dükkânı.
69. Ḥalāvet-baḫş olup seyr-i meẕāḳ-ı telḫ-kāmāna
70. Derūn-ı Ḳandiye dükkān-ı ḳannād olduġın gördük

Düldül:

1. **Düldül:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'e hediye ettiği atın adı.
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

2. **Düldül:**
Kaside 12
Mısra: **61**
Hz. Ali'nin Hz. Muhammed'e hediye ettiği atın adı.
61. Düldül gibi altında ne ḫoş cilveler eyler
62. Ol eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne

Düldül-süvār-ı ṭabʿ:

1. **Düldül-süvār-ı ṭabʿına:**-*ı, -na*
Gazel 232
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın Düldül'e bineni. Düldül: Hz. Ali'nin atı.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

dü-maġz-ı bādām:

1. **dü-maġz-ı bādāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Çift çekirdekli badem.
65. Mū-şikāf olsa kimse farḳ itmez
66. Bir birinden dü-maġz-ı bādāmı

dünbāle-rev-i maḫmil:

1. **dünbāle-rev-i maḫmilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Deve sepetiyle arkadan giden.
3. Ol piş-rev-i bādiye-i Kaʿbe-i ʿışḳuz
4. Ṣad-ḳāfile dünbāle-rev-i maḫmilimüzdür

dünyā:

1. **dünyāya:**-*ya*
Kaside 3
Mısra: **12**
Dünya, âlem.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerze virdün bu cilveler mübārek

2. **dünyāya:**-*ya*
Tarih 3
Mısra: **16**
Dünya, âlem.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i fīrūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

3. **dünyāya:**-*ya*
Kaside 10
Mısra: **37**
Dünya, âlem.
37. Ne dügündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

4. **dünyāyı:**-*yı*
Kaside 12
Mısra: **72**
Dünya, herkes.
71. Baḫr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

5. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 19
Mısra: **1**
Dünya, âlem.
1. Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-pā
2. Tebāşīr-i ṣabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā

6. **dünyāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **39**
Dünya, herkes.
39. Peyk-i beşāret eyledi dünyāyı pür-sürūr
40. Müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı kim istemez

7. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 76
Mısra: **9**
Dünya, herkes.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

8. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 91
Mısra: **6**
Dünya, âlem.
5. Yine evvel ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḫaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

9. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 111
Mısra: **5**
Dünya, âlem.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḥlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

10. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 124
Mısra: **3**
Dünya, herkes.
3. Bu ḫüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḫşeri n'eyler

11. **dünyāya:**-*ya*
Gazel 209
Mısra: **2**
Dünya, âlem.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

12. **dünyā:**
Gazel 327
Mısra: **4**
Dünya, âlem.

3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫˇāb-ı ferāmūş görinsün

13. **dünyā:**
Gazel 342
Mısra: **13**
Dünya, âlem.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

14. **dünyāya:**-*ya*
Gazel 405
Mısra: **17**
Dünya, âlem.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

15. **dünyāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **14**
Dünya, yeryüzü.
13. Ṣan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

dünyā-yı fānī:

1. **dünyā-yı fānī:**
Kaside 26
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici/fâni dünya.
25. Civān-baḫt-ı cihān-ārā ki buldı
26. Vücūdıyla şeref dünyā-yı fānī

dünyā-yı ġam-endūz:

1. **dünyā-yı ġam-endūzı:**-*ı*
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/gam biriktiren/toplayan dünya.
3. Tā olmayıcaḳ vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet
4. Dünyā-yı ġam-endūzı pes-endāz idemezsin

dünyāyı ṭut-:

1. **dünyāyı ṭutdı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOṣmānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

2. **dünyāyı ṭutdı:**-*dı*
Kaside 22
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
31. Ṣıyt-ı iḳbāli ṭutdı dünyāyı
32. Pür-ṣadā itdi Mıṣr ile Şāmı

3. **dünyāyı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 283
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḥr-i muḥīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

4. **dünyāyı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 323
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

5. **dünyāyı ṭutsa:**-*sa*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
7. Yine ümmīd iderüz āb-ı zülāl-i vaṣluñ
8. Ṭutsa dünyāyı eger tā-be-reh-i ġāyilemüz

6. **dünyāyı ṭutsa:**-*sa*
Gazel 389
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dünyaya yayılmak, her yerde duyulmak.
11. Ṭutsa dünyāyı yine ġulġule-i nūş-ā-nūş
12. Ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām olsa bize

dür(r):

1. **dürler:**-*ler*
Kaside 8
Mısra: **198**
İnci.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣār eyler

2. **düre:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **4**
İnci.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

4. **dürler:**-*ler*
Gazel 204
Mısra: **18**
İnci.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

5. **dür:**
Gazel 24
Mısra: **3**
İnci.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

6. **dür:**
Gazel 24
Mısra: **4**
İnci.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

7. **dür:**
Gazel 24
Mısra: **14**
İnci.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

8. **dür:**
Gazel 427
Mısra: **10**
İnci.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

9. **dürrüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **10**
İnci.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

dür ü gevher dizil-:

1. **dür ü gevher dizilmiş:**-*miş*
Kaside 28
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnci ve cevher dizilmek.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

dür(r) ü güher/gevher:

1. **dür ü güher:**
Gazel 138
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve cevher.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

2. **dürr ü güherle:**-*le*
Kaside 26
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve mücevher.
39. N'ola şimden gerü dürr ü güherle
40. Pür itse dāmen-i kevn ü mekānı

3. **dür ü gevher:**
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve mücevher.
3. Reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn
4. Dür ü gevher yerine laʿl-i müẕāb isterler

dürc-i fikr:

1. **dürc-i fikrimi:**-*im, -i*
Kaside 8
Mısra: **202**
Kelime Tipi: -
Düşünce sandığı/kutusu.
201. N'ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

dürc-i gevher:

1. **dürc-i gevheri:**-*i*
Gazel 395
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cevher/mücevher kutusu.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

dürc-i güher:

1. **dürc-i güher:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cevher/mücevher kutusu.
5. İmʿān-ı naẓarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

dürd:

1. **dürd:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Tortu, çöküntü.
9. Bu meclis dürd ü şaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

dür-dāne:

1. **dür-dāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **14**
İnci tanesi.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

2. **dür-dāne:**
Gazel 406
Mısra: **18**
İnci tanesi.
17. Güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan meclisde
18. Gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī gibi dür-dāne idi

dür-dāne-feşān-ı ḳadem-i peyk-i şabā:
1. **dür-dāne-feşān-ı ḳadem-i peyk-i şabādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgarın habercisinin adımıyla/gelmesiyle inci tanesi saçan.
31. Bu müjde olup güş-zed-i ebr-i bahārı
32. Dür-dāne-feşān-ı ḳadem-i peyk-i ṣabādur

dürd-i ḫum-ı ʿışḳ:
1. **dürd-i ḫum-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 158
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın şarap küpünün tortusu.
5. Ṣāf olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

dürd-i ḫum-ı mey:
1. **dürd-i ḫum-ı meyi:**-*i*
Gazel 434
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün tortusu.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

dürdī-i ḥasret:
1. **dürdī-i ḥasret:**
Gazel 149
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hasret (şarabını) tortusu.
11. Mey-i vaṣl olmaz ise dürdī-i ḥasret olsun
12. Bu ḳadar māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād yeter

dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳ:
1. **dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 197
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk derdiyle meyhanede şarabın tortusunu içen.
11. Biz o dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz
12. ʿĀlemüñ ẕevḳ ü ṣafāsın kederinden bilürüz

dürer-bārī-i ṣad-luṭf:
1. **dürer-bārī-i ṣad-luṭf:**
Kaside 12
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yüz lütuf ile inci yağdırma.
31. Ol şeh ki dürer-bārī-i ṣad-luṭf ile olur
32. Hem kān-ı güher hem güher-i kān-ı zamāne

dür-feşān-ı naẓm:
1. **dür-feşān-ı naẓm:**
Gazel 127
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şiir incisi/inci gibi şiir saçan.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

dür(r)-i ġalṭān:
1. **dür-i ġalṭāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak inci.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

2. **dürr-i ġalṭānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak inci.
69. Zīver-i silk-i midḥatüñ itdi
70. Cemʿ idüp bunca dürr-i ġalṭānı

dür-i güftār:
1. **dür-i güftārı:**-*ı*
Gazel 24
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz incisi.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

2. **dür-i güftārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Söz incisi.
17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb ü tāb-ı ʿışḳ ile
18. Zīver-i gūş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

dür-i ḫʷāb:
1. **dür-i ḫʷāb:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uyku incisi.
5. Ḫayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫʷāb yürür

dür-i meknūn:
1. **dür-i meknūn:**
Gazel 146
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İyi korunmuş, saklanmış parlak inci.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

2. **dür-i meknūn:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İyi korunmuş, saklanmış parlak inci (Şiir, güzel sözler bağlamında kullanılmıştır.).
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

3. **dür-i meknūn:**
Gazel 193
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İyi korunmuş, saklanmış parlak inci
13. Meẕāḳī gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī
14. Derūn-ı ḫoḳḳa-i dilde dür-i meknūn olur çıḳmaz

dür-i naẓm:
1. **dür-i naẓma:**-*a*
Gazel 166
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir incisi.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

dür-i pāk-i kelām:
1. **dür-i pāk-i kelāmın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Sözün temiz incisi.
127. Edīb-i fāżıl u kāmil Celāleddin-i Vānī kim
128. Dür-i pāk-i kelāmın ḳurṭa-i gūş-ı kibār eyler

dür(r)-i şe(ā)hvār:
1. **dür-i şehvār:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İri/büyük inci.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

2. **dür-i şehvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **212**
Kelime Tipi: -
İri/büyük inci.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

3. **dürr-i şāhvār:**
Kaside 8
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
İri/büyük inci.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı şenā-ḫʷāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

4. **dürr-i şāhvāra:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İri/büyük inci, çok güzel söz.
13. Bu perverişle Meẕāḳī şadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

5. **dürr-i şehvār:**
Kaside 10
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
İri/büyük inci.
131. Silk-i güftār-ı şafā-baḫşuma virdi zīnet
132. Güher-i vaṣf-ı şerīfüñ gibi dürr-i şehvār

dür-i silk-i duʿā:
1. **dür-i silk-i duʿādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Dua ipliğinin/sırasının incisi.
133. İtmām-ı sitāyiş olıcaḳ böyle gerekdür
134. Kim vāsıṭatü'l-ʿaḳdi dür-i silk-i duʿādur

dür-i silk-i maʿānī:
1. **dür-i silk-i maʿānī:**
Gazel 390
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Anlamlar dizisinin/ipliğinin incisi.
13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

dür-i ṭabaḳça-i daʿvā-yı zühd:
1. **dür-i ṭabaḳça-i daʿvā-yı zühdi:**-*i*
Gazel 293
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kendini ibadete verme davasının küçük tabaktaki incisi.
7. Dür-i ṭabaḳça-i daʿvā-yı zühdi n'eylersin
8. Güher-feşān-ı ser-i müddeʿā-yı mestān ol

dür-i ümmīd:

1. **dür-i ümmīd:**
Kaside 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit incisi.
7. Nice nāme dür-i ümmīd ile pür-silk-i leʾāl
8. Kim ola zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem

dür-i yek-dāne:
1. **dür-i yek-dāne:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İri taneli inci.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

dür-i zevḳ-i şoḥbet:
1. **dür-i ẕevḳ-i şoḥbetüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Sohbetin zevkinin incisi.
73. Düşīzegān-ı naẓmla dür-i ẕevḳ-i şoḥbetüm
74. Hep bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām isterin

düril-:
1. **dürildi:**-*di*
Gazel 89
Mısra: **7**
Katlanmak, kapatılmak.
7. Dürildi defter-i ẕevḳ u şafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

dürler şaçıl-:
1. **dürler şaçılur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnciler saçılmak.
55. Bir ḥoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevīdür
56. Dürler şaçılur ḥīn-i tekellümde femüñden

dürretü't-tāc:
1. **dürretü't-tācı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **53**
İnci taşlı başlık.
53. Dürretü't-tācı süḫandür güher-i evṣāfı
54. Ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda benüm

dürr-i baḥr-i emel:
1. **dürr-i baḥr-i emel:**
Gazel 262
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Emel/arzu denizinin incisi.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

dürr-i gūşvār:
1. **dürr-i gūşvārını:**-*ı, -nı*
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Küpenin incisi.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

dürr-i ṣadef-i devlet:
1. **dürr-i ṣadef-i devletdür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Devletin sadefindeki/inci kabuğundaki inci.
61. Nice şehzāde ki dürr-i ṣadef-i devletdür
62. Böyle olsa olıcaḳ zāde-i ferḫunde-tebār

dürr-i yegāne:
1. **dürr-i yegāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, biricik inci. (Dünya bağlamında).
3. ʿAceb midür ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ olsaḳ
4. Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegāneyüz cānā

dürr-i yek-tā:
1. **dürr-i yek-tā:**
Tarih 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Eşsiz inci.
23. Ṣadef-i gevher-i iḳbāle şikest irdi velī
24. Zīver-i silk-i şeref oldı bu dürr-i yek-tā

dürüst:
1. **dürüst:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Sağlam.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

dü-rūze:
1. **dü-rūze:**
Gazel 433
Mısra: **8**
İki günlük.
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

düstūr-ı celīlü'l-āsār:
1. **düstūr-ı celīlü'l-āṣār:**
Tarih 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eserleri büyük/ulu vezir.
1. Köprüli-nisbet o düstūr-ı celīlü'l-āṣār
2. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa

düstūr-ı cihān:
1. **düstūr-ı cihānsın:**-*sın*
Gazel 150
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kanunu/kaidesi.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

düstūr-ı ḫūb-manẓar:
1. **düstūr-ı ḫūb-manẓar:**
Gazel 170
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Güzel görünüşlü vezir.
23. Düstūr-ı ḫūb-manẓar manẓūr-ı māh-peyker
24. Ol mihr-i ẕerre-perver gerdūn-cenāb-ı nev-rūz

düstūr-ı mükerrem:
1. **düstūr-ı mükerrem:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sadrazamlarla vezirlere ta'zim makamında verilen ünvan.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

2. **düstūr-ı mükerrem:**
Kaside 14
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Sadrazamlarla vezirlere ta'zim makamında verilen ünvan.
59. Düstūr-ı mükerrem ki söze gelse kelāmı
60. Hep fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur

düş:

1. **düşde:**-*de*
Kaside 1
Mısra: **67**
Rüya, hayal.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **düşde:**-*de*
Gazel 170
Mısra: **13**
Rüya, hayal.
13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḥi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḫᵛāb-ı nev-rūz

3. **düşe:**-*e*
Gazel 351
Mısra: **2**
Rüya, hayal.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

4. **düşde:**-*de*
Gazel 409
Mısra: **5**
Rüya, hayal.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḥi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḥayāl-i ḫᵛāb tehī

düş-:
1. **düşer:**-*er*
Gazel 10
Mısra: **8**
Düşmek(tuzak bağlamında).
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

2. **düşer:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **86**
Düşmek, yansımak (gölge).
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẓıll-i ser-i mismārı

3. **düşüp:**-*üp*
Gazel 28
Mısra: **9**
Düşmek, istenmeyen bir duruma uğramak.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

4. **düşdükçe:**-*dükçe*
Gazel 49
Mısra: **9**
Yansımak, aks etmek.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

5. **düşsün:**-*sün*
Gazel 76
Mısra: **13**
Sarkmak (zülüf).
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

6. **düşmekle:**-*mek, -le*
Gazel 105
Mısra: **3**
Gönül vermek, âşık olmak.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḫat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

7. **düşer:**-*er*
Gazel 112
Mısra: **11**
Uygun olmak, yakışmak.

11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

8. **düşersek:**-*er, -se, -k*
Gazel 174
Mısra: **5**
Gelmek, düşmek.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

9. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 188
Mısra: **2**
Gelmek, rast gelmek.
1. Bir daḥi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi naḳş-ı dübāremüz

10. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Derūn-ı ʿāşıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

11. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **2**
Aksetmek, yansımak.
1. Derūn-ı ʿāşıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

12. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **6**
Uygun düşmek.
5. Göñülde silsile-cünbānī-i cünūn olmaz
6. Esīr-i ʿışḳa ṭalebkārī-i rehā düşmez

13. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **10**
Almak, hak etmek.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuşşāḳa ḫūn-bahā düşmez

14. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **12**
Olmak, denk gelmek.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

15. **düşmez:**-*mez*
Gazel 201
Mısra: **14**
Söylemek, akla gelmek.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu gūne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

16. **düşmiş:**-*miş*
Gazel 217
Mısra: **4**
Gitmek, kalmak.
3. Hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār
4. Diyār-ı maġribe düşmiş levend olup ḳalmış

17. **düşmiş:**-*miş*
Gazel 218
Mısra: **4**
Düşmek, gitmek.
3. Müje-tīġın ṣunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Göñül ol ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim

18. **düşüp:**-*üp*
Gazel 249
Mısra: **10**
Düşmek, yıkılmak.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

19. **düşdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **13**
Düşmek, kapılmak.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

20. **düşüp:**-*üp*
Gazel 254
Mısra: **13**
Düşmek, sıçramak.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

21. **düşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 300
Mısra: **7**
Düşmek, kapılmak.
7. Düşdüm heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāra
8. Dest-i ṭalebe ṭurre-i ṭūl-i emel aldum

22. **düşicek:**-*icek*
Gazel 309
Mısra: **5**
Yansımak.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

23. **düşmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 344
Mısra: **7**
Düşmek, hissetmek.
7. Nāle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n'eydügin

24. **düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **4**
Düşmek.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

25. **düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **12**
Düşmek.
11. Olsun Meẕāḳī tāk-ı beḳā ile ser-firāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engūr düşmesün

26. **düşdi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **13**
Girmek, uğramak.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

27. **düşicek:**-*icek*
Gazel 371
Mısra: **9**
Yansımak, aks etmek.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

28. **düş:**
Gazel 384
Mısra: **2**
Düşmek, maruz kalmak.
1. O şūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

29. **düşüp:**-*üp*
Gazel 396
Mısra: **8**
Düşmek, batmak, dalmak.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

30. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 432
Mısra: **1**
Denk gelmek, gerçekleşmek.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

31. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 432
Mısra: **2**
Denk gelmek, olmak.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

32. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 432
Mısra: **8**
Düşmek, kaybolmak.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

33. **düşmedi:**-*me, -di*
Gazel 432
Mısra: **10**
Düşmek.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

34. **düşmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 434
Mısra: **9**
Gitmek, uğramak, ilerlemek.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

35. **düşdi:**-*di*
Gazel 434
Mısra: **12**
Gitmek.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḥılāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

36. **düşüp:**-*üp*
Gazel 18
Mısra: **7**
Düşmek, gitmek.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḫayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

37. **düşer:**-*er*
Gazel 9
Mısra: **2**
Düşmek
1. Bu cilvelerle o serv-i bülend-i istiġnā
2. Düşer zemīn-i niyāza perend-i istiġnā

38. **düşerse:**-*er, -se*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşmek.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

dü-şāhid:
1. **dü-şāhid:**
Kaside 10
Mısra: **145**
İki şahit/tanık.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

düşmen:
1. **düşmeni:**-*i*
Kaside 2

Mısra: **11**
Düşman, hasım.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

2. **düşmene:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **63**
Düşman, hasım.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḥāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

3. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 4
Mısra: **81**
Düşman, hasım.
81. Sen saġ olup düşmenüñ ola müdām
82. Rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār

4. **düşmeni:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **84**
Düşman, hasım.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

5. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **42**
Düşman, hasım.
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

6. **düşmene:**-*e*
Gazel 13
Mısra: **11**
Düşman, hasım, rakip.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaṣm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

7. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **31**
Düşman, hasım.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḫāl-i ḫayret-i ilzām isterin

8. **düşmen:**
Kaside 17
Mısra: **135**
Düşman, hasım.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

9. **düşmen:**
Kaside 19
Mısra: **9**
Düşman, hasım.
9. Ḳarışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

10. **düşmenden:**-*den*
Kaside 19
Mısra: **13**
Düşman, hasım.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

11. **düşmene:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **75**
Düşman, hasım.
75. Veġāda düşmene bir gūşmāl eylersin
76. Hücūm-ı Rüstem ile ṣavlet-i Nerīmānī

12. **düşmenine:**-*i, -ne*
Kaside 27
Mısra: **55**
Düşman, hasım.
55. Düşmenine urduġı dem nīzesin
56. Ol yel-i leşker-şiken-i rūzgār

13. **düşmen:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

14. **düşmen:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Ġamze ʿāṣıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşināsdur ʿāṣıḳ-ı cānāne dost

15. **düşmeni:**-*i*
Gazel 316
Mısra: **6**
Düşman, hasım.
5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

16. **düşmen:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẓlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

17. **düşmen:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẓlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

18. **düşmen:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẓlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

19. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Düşman, hasım.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

20. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Düşman, hasım.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

21. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **4**
Düşman, hasım.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne ol şāh-ı gedā düşmen

22. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **6**
Düşman, hasım.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

23. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Düşman, hasım.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

24. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **12**
Düşman, hasım.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

25. **düşmen:**
Gazel 356
Mısra: **14**
Düşman, hasım.
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

26. **düşmenlerin:**-*ler, -in*
Gazel 379
Mısra: **20**
Düşman, hasım.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

27. **düşmenleri:**-*ler, -i*
Gazel 379
Mısra: **21**
Düşman, hasım.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḫaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

28. **düşmenden:**-*den*
Gazel 403
Mısra: **16**
Düşman, hasım.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

29. **düşmeninden:**-*in, -den*
Gazel 404
Mısra: **24**
Düşman, hasım.
23. Bi-ḫamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

düşmen id-:

1. **düşmen idermiş:**-*er, -miş*
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman etmek.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

düşmen ol-:

1. **düşmen ola:**-*a*
Gazel 355
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

2. **düşmen olma:**-*ma*
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
9. Gönül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

3. **düşmen olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 355
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
13. Mezāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

4. **düşmen olsa:**-*sa*
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
7. Benüm maġz-ı ʿiẕāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

5. **düşmen olur:**-*ur*
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

6. **düşmen olur:**-*ur*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
7. Ne mümkindür gönül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

7. **düşmen olurmış:**-*ur, -mış*
Gazel 355
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman olmak.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

düşmen-dost ol-:
1. **düşmen-dost ol:**
Gazel 377
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmanken dost olmak.
9. Ārif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
10. Vaż'-ı aʿdā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne:
1. **düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ağır canlı/can sıkıcı dinsiz düşmanı.
83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

düşmen-i dāstān-ı maʿnā:
1. **düşmen-i dāstān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Anlam destanındaki/destanının düşmanı.
173. Öyle ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner lābüd
174. Düşmen-i dāstān-ı maʿnādur

düşmen-i rūbeh-tabīʿat:
1. **düşmen-i rūbeh-tabīʿat:**
Kaside 8
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Tilki karakterli düşman.
115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḫamle eyledükçe şīrvār eyler

düşmen-kām-ı ḫāhiş:
1. **düşmen-kām-ı ḫāhiş:**
Gazel 356
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İsteğin/arzunun düşman muradı/isteği.
13. N'ola olsa Mezāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

düşmen-küş:
1. **düşmen-küşdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **67**
Düşman öldüren.
67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

düşmen-şiken:
1. **düşmen-şiken:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Düşman kıran.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Mezāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-gūş görinsün

düşnām:
1. **düşnām:**
Kaside 15
Mısra: **90**
Sövme, sövüp sayma, ta'n.
89. Birdür yanumda nūş ile ṣad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

düşnāmı id-:
1. **düşnāmı idemez:**-*e, -mez*
Kaside 22
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sövmek, küfür etmek.
53. Devr-i ʿadlinde yāve-perdāzān
54. İdemez bir birine düşnāmı

düşür-:
1. **düşürdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **26**
Yollamak, götürmek.
25. Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

dü-tā id-:
1. **dü-tā ider:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
İki kat etmek, bükülmek, eğilmek.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

dü-tā ol-:
1. **dü-tā oldı:**-*dı*
Kaside 24
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
İki kat olmak, bükülmek, eğilmek.
21. Saña taʿẕīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳad-i eflāke ḫam mübārek-bād

dü-zāt-ı mükerrem:
1. **dü-ẕāt-ı mükerremi:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer/yüce iki zat/kişi.
111. Ol dü-ẕāt-ı mükerremi dāyim
112. Ola her yirde luṭf-ı Ḫaḳ ḥāmī

düzd-i çeşm:
1. **düzd-i çeşmüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 154
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göz hırsızı.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

düzd-i sermāye:
1. **düzd-i sermāye:**
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sermaye hırsızı.
9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

düzdīde-nigā(e)h:
1. **düzdīde-nigāh:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Çalınmış/gizli bakış.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḥüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

2. **düzdīde-nigāh:**
Gazel 145
Mısra: **9**
Çalınmış/gizli bakış.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

3. **düzdīde-nigehden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **182**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalınmış/gizli bakış.
181. Mezāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

4. **düzdīde-nigāh:**
Gazel 248

Mısra: **3**
Çalınmış/gizli bakış.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

5. **düzdīde-nigāhuñ:**-*uñ*
Gazel 288
Mısra: **9**
Çalınmış/gizli bakış.
9. Düzdīde-nigāhuñ dil-i dīvāneye besdür
10. Zülfüñ olıcaḳ silsile-cünbān-ı teġāfül

5. **düzdīde-nigāhı:**-*ı*
Gazel 378
Mısra: **2**
Çalınmış/gizli bakış.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

6. **düzdīde-nigehle:**-*le*
Gazel 309
Mısra: **9**
Çalınmış/gizli bakış.
9. Düzdīde-nigehle yine bir āfet-i devrān
10. Ġāret-zede itdi ser ü sāmān-ı ferāġum

E

ebkār-ı maʿānī:
1. **ebkār-ı maʿānī:**
Gazel 191
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlam bakireleri, yeni anlamlar.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

ebkār-ı mażmūn:
1. **ebkār-ı mażmūn:**
Gazel 168
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Nükteli/ince sözün ilk defa söylenmişi.
11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı mażmūn kim
12. Cemāl-i şāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

ebkem it-:
1. **ebkem itdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilsiz etmek.
127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerīfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-ābe-i ġam ṭūṭī-i ṭabʿum ebkem

eblaḳ-ı çarḫ:
1. **eblaḳ-ı çarḫ:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleğin alaca atı.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn:
1. **eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn:**
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüce feleğin alaca atı.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

eblaḳ-ı perrān-ı zamāne:
1. **eblaḳ-ı perrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin uçan alacalı atı.
67. İrḫā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endīşe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

eblaḳ-ı zībende-licām:
1. **eblaḳ-ı zībende-licāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Süslü gemin alaca/bulacası/rengarengi.
85. Gör nice cilve-nümādur ḥarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

ebnā-yı zamān:
1. **ebnā-yı zamān:**
Kaside 9
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Zamanın çocukları.
143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

2. **ebnā-yı zamān:**
Gazel 265
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın çocukları.
17. Bu temeddüḫ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u şāyeste-i evṣāf degül

ebr-i belā:
1. **ebr-i belādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Belâ/musibet bulutu.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

ebr-i güher-bār:
1. **ebr-i güher-bāra:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mücevher saçan/yağdıran bulut.
3. Dīde ābisten-i ṣad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḥi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

ebr-i ġumūm:
1. **ebr-i ġumūm:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Kederlerin/üzüntülerin bulutu.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

ebr-i hevā:
1. **ebr-i hevāyı:**-*yı*
Kaside 8
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Havadaki bulut.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

ebr-i maṭīr:
1. **ebr-i maṭīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yağan/dökülen bulut, yağmur bulutu.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

ebr-i nev-bahār:
1. **ebr-i nev-bahārı:**-*ı*
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlkbahar bulutu.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

2. **ebr-i nev-bahārı:**-*ı*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İlkbahar bulutu.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

ebr-i siyeh:
1. **ebr-i siyeh:**
Kaside 8
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kara bulut.
79. Degül ebr-i siyeh cevv-i hevāda bīm-i tīġından
80. ʿAdū āh eyleyüp dūd-ı derūnın āşikār eyler

ebrū:
1. **ebrū:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Kaş.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḫayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

2. **ebrū:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kaş.
3. Ebrū degül o çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān
4. Aşdı fırāz-ı manẓara-i imtiyāza tīġ

3. **ebrūları:**-*lar, -ı*
Gazel 365
Mısra: **5**
Kaş.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

4. **ebrūları:**-*lar, -ı*
Gazel 375
Mısra: **6**
Kaş.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

ebrū-yı dildār:
1. **ebrū-yı dildārı:**-*ı*
Gazel 14
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
3. Girüp vire taḥayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

ebrū-yı ġarrā:
1. **ebrū-yı ġarrāsın:**-*sı, -n*
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak/gösterişli kaş.
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

ebrū-yı ḫūy-feşān:
1. **ebrū-yı ḫūy-feşānın:**-*ın*
Gazel 365
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Huy/ter saçan kaş.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad-āb u tāb-ı ebrū

ebrū-yı istiġnā:
1. **ebrū-yı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaşını göstererek nazlanma.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuşşāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

ebrū-yı kemāndār:
1. **ebrū-yı kemāndāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

2. **ebrū-yı kemāndāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

3. **ebrū-yı kemāndāra:**-*a*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
5. Ol ebrū-yı kemāndāra muḳābil ḳalb-i pür-sūzı
6. Nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ kimdür

4. **ebrū-yı kemāndārı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

5. **ebrū-yı kemāndārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

6. **ebrū-yı kemāndārını:**-*ı, -nı*
Gazel 258
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yay tutan kaş, yay gibi kaş.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

ebrū-yı şāhid-i ḳadr:
1. **ebrū-yı şāhid-i ḳadri:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
İtibar güzelinin kaşı.
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eşer-i devletini dāl-i devāmumda benüm

ebrū-yı vesmedār:
1. **ebrū-yı vesmedārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Damgalı/dağlanmış kaş.
5. Bir kemāndur kiʿanberīn tozdur
6. Ebrū-yı vesmedārı Bihzāduñ

ebrū-yı yār:
1. **ebrū-yı yār:**
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
1. Ebrū-yı yār ki tābın-ı gūşe-resīdedür
2. Bismi'l-lāh ṣaḥīfe-i ḫüsne keşīdedür

2. **ebrū-yı yār:**
Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

3. **ebrū-yı yār:**
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i nezẕāregāh-ı nev

4. **ebrū-yı yār:**
Gazel 387
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẕʿ olmadın bu ʿarşada miḥrāb bir yire

5. **ebrū-yı yāra:**-*a*
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

6. **ebrū-yı yāri:**-*i*
Gazel 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşı.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

ebu'l-feṯḥ-i cihān:
1. **ebu'l-feṯḥ-i cihān:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cihan fatihlerinin babası.
31. Ebu'l-feṯḥ-i cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī kim
32. Cihādı şuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār eyler

ebvāb-ı nāz-ı dil-ber:
1. **ebvāb-ı nāz-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin işve/cilve kapıları.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

ebvāb-ı ṭamaʿkār:
1. **ebvāb-ı ṭamaʿkārı:**-*ı*
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Açgözlünün kapıları.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

ecr-i ġazā:
1. **ecr-i ġazā:**
Kaside 14
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaşmanın ödülü/sevabı.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

edā:
1. **edāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **14**
Söyleme, ifade, terennüm.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

2. **edāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **14**
İfade, söyleyiş.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

edā-yı Enverī:
1. **edā-yı Enverī:**
Kaside 23
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Enverî'nin tarzı/üslubu. bkz. Enverī
135. Ger iltifāt-ı şerīfüñ olursa gör nice_olur
136. Edā-yı Enverī vü naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī

edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitān:
1. **edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gönül alanın niteliğini doğru bir şekilde anlatma.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū:
1. **edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū:**
Gazel 367
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze/canlı sözlü Mezâkî'nin söyleyişi/tarzı. bkz. Meẕāḳī.
9. Ne deñlü pür ise de şevḳ-i nev-civānlar ile
10. Olur edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū tāze

edā-yı muḥtaṣar:
1. **edā-yı muḥtaṣar:**
Kaside 28
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kısaltılmış/özlü tarz/üslup.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḥtaṣar geldi

edeb ḳıl-:
1. **edeb ḳıl:**
Kaside 29
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terbiyeli/edepli olmak.
17. ʿArż itmede ḥāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
18. Merdümlik it ol şūh-ı perī-zādı görürseñ

edevāt-ı devāt u aḳlām:
1. **edevāt-ı devāt u aḳlāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Divit ve kalem takımları.
87. Meşk-i vaṣluñla eyledüm pergār
88. Edevāt-ı devāt u aḳlāmı

edīb-i fāżıl u kāmil:
1. **edīb-i fāżıl u kāmil:**
Kaside 8
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Olgun ve bilgili edebiyatçı.
127. Edīb-i fāżıl u kāmil Celāleddin-i Vānī kim
128. Dür-i pāk-i kelāmın ḳurṭa-i güş-ı kibār eyler

edīb-i kāmil-i ʿışḳ:
1. **edīb-i kāmil-i ʿışḳum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aşkın kemâle ermiş edebiyatçısı.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḫıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

ednā:
1. **ednā:**
Kaside 8
Mısra: **41**
Aşağı, az.
41. Ḫıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭfʿu iḥsānı
42. Gedāyı ḫˇāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

2. **ednā:**
Kaside 19
Mısra: **46**
Az, aşağı, küçük.
45. Nedür bu vüsʿat-ı ṣarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad-genc-i īrād olduġın gördük

ednā-debīr:
1. **ednā-debīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **50**
En düşük yazıcı.
49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

ednā-şikār:
1. **ednā-şikāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **12**
Aşağılık/alçak av.
11. Bu tünd-pūye nedür şayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

ednā-şikār-ı maʿrifet:
1. **ednā-şikār-ı maʿrifeti:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Marifetin/hünerin aşağılığını avlayan.
35. Ol ki ednā-şikār-ı maʿrifeti
36. Ṣayd-ı bebr-i beyān-ı maʿnādur

efāżıl:
1. **efāżıl:**
Kaside 16
Mısra: **47**
Bilgililer, faziletli kişiler.
47. Hep vāṣıl-ı iksīr-i murād oldı efāżıl
48. Rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikemüñden

efġān it-:
1. **efġān itsün:**-*sün*
Gazel 361
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağırıp çağırmak, feryat etmek.
3. Şaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

efġānı art-:
1. **efġānı artarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 222
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryadı/inlemesi artmak/çoğalmak.
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Ṣevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

efkār:
1. **efkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **170**
Düşünceler.
169. İstemem cevher-i ferd üstüne taṣvīr iderin
170. Ṣūret ü maʿnī-i beytü's-ṣanemi efkārı

efkāra düş-:
1. **efkāra düşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 342
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Endişeye düşmek, tasalanmak, kaygılanmak.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

efkār-ı ġayr:
1. **efkār-ı ġayra:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Başka fikirler/düşünceler.
79. Fikri efkār-ı ġayra ġālibdür
80. Bu bahār ol ḫazān-ı maʿnādur

efkār-ı ʿışḳ:
1. **efkār-ı ʿışḳ:**
Gazel 335
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk düşünceleri/fikirleri/dertleri.
3. Derūn-ı sīnede efkār-ı ʿışḳ mużmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

efkār-ı mā-sivā:
1. **efkār-ı mā-sivā:**
Gazel 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'tan başka herşeyin düşüncesi.
1. Derūn-ı ʿāṣıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

Eflāḳ:
1. **Eflāḳ:**
Kaside 12
Mısra: **119**
Romanya'yı teşkil eden memleketlerden biri. Vlaşi.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

eflāḳ:

2. **eflāke:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **73**
Felekler, gökyüzü.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-ziyādur

3. **eflāk:**
Gazel 231
Mısra: **2**
Felekler, gökyüzü.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāṣıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

eflāk ol-:
1. **eflāk olmış:**-*mış*
Kaside 17
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gökler olmak, gökler kadar yüksek olmak.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

eflāke çıḳ-:
1. **eflāke çıḳar:**-*ar*
Kaside 16
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göklere çıkmak, yükselmek.
31. Eflāke çıḳar velvele ḳopdukça perüñden
32. Bu heybet ile ṭanṭana-i muḥteşemüñden

Eflāṭūn: (TDVİA)
1. **Eflāṭūn:**
Gazel 193
Mısra: **4**
Eflatun ya da şiirde vezin gereği kullanılan adıyla Felatun; (m.ö. 427-347) İslâm felsefesi üzerinde önemli etkileri olan İlkçağ Yunan filozofu. Divan edebiyatında bilgi, akıl, irfan gibi gibi özelliklerle bir arada kullanılan Eflatun; daha çok şairin övgüde teşbih unsuru olarak kullandığı mazmundur.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı şahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

efrūz-ı ḫayāl:
1. **efrūz-ı ḫayāl:**
Gazel 140
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayal parıltısı.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

efsāne:
1. **efsāne:**
Gazel 203

Mısra: **6**
Efsane, hikâye.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

2. **efsāne:**
Gazel 406
Mısra: **16**
Efsane, hikâye.
15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

efsāne-i ümīd-i dil-i nā-sipās:
1. **efsāne-i ümīd-i dil-i nā-sipāsımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 159
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şükretmeyen/nankör gönlün ümidinin hikâyesi.
1. Efsāne-i ümīd-i dil-i nā-sipāsımuz
2. Olmaz zebān-güẕār-ı leb-i iltimāsımuz

efsāne-ṭırāz ol-:
1. **efsāne-ṭırāz olmada:**-*ma, -da*
Gazel 203
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Efsane süsleyen olmak.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

efser:
1. **efserinden:**-*in, -den*
Gazel 113
Mısra: **2**
Taç.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

efser-i key:
1. **efser-i key:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keyâniyân hükümdarlarının tacı.
7. Fenāyiyle şeh-i mülk-i beḳāyum
8. Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

efser-i zer:
1. **efser-i zerden:**-*den*
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Altın taç.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

efsūn:
1. **efsūn:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Sihir, büyü.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

2. **efsūnı:**-*ı*
Gazel 146
Mısra: **15**
Sihir, büyü.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

3. **efsūn:**
Gazel 146
Mısra: **16**
Sihir, büyü.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

efsūs:
1. **efsūs:**
Kaside 17
Mısra: **121**
Yazık.
121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

2. **efsūs:**
Gazel 138
Mısra: **3**
Eyvah! Yazık!
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

efvāh-ı nāsa düş-:
1. **efvāh-ı nāsa düşmesün:**-*a-me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halkın/insanların ağzına düşmek.
5. Ṭutdı cihānı zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ
6. Efvāh-ı nāsa naġme-i Manṣūr düşmesün

efzūn gel-:
1. **efzūn gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fazla olmak.
5. Zaḥmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı ḥisāb itsem eger
6. ʿAded-i rīg-i revāndan daḥi efzūn gelür

efzūn id-:
1. **efzūn ide:**-*e*
Gazel 379
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çoğaltmak, artırmak.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

efzūn ol-:
1. **efzūn olur:**-*ur*
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

2. **efzūn olur:**-*ur*
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḥüsün meyl-i revāc itmezse de

eg-:
1. **egme:**-*me*
Gazel 47
Mısra: **7**
Eğmek.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūh

eger: (Bu kelime sözlükte 100 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **eger:**
Kaside 1
Mısra: **13**
Eğer, şayet.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḥīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

2. **eger:**
Kaside 1
Mısra: **49**
Eğer, şayet.
49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

3. **eger:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Eğer, şayet.
53. Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
54. Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār

4. **eger:**
Gazel 5
Mısra: **11**
Eğer, şayet.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

5. **eger:**
Müfret 6
Mısra: **1**
Eğer, şayet.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

eger ki(m):
1. **eger ki:**
Gazel 320
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

2. **eger ki:**
Gazel 320
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
11. Olurdı dīde-güşāde bu ḫᵛāb-ı ġafletden
12. Eger ki teşne-i yek-ḳaṭre intibāh olsam

3. **eger ki:**
Gazel 320
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
13. Sezā-yı kūy-ı ḫarābāt olurdum āḫir-i kār
14. Eger ki ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh olsam

4. **eger ki:**
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
5. Ḫarābe-sūz u ṭarab-ḫāne-sāz olmaḳ olurdı
6. Eger ki sūz-ı dil ü çeşm-i eşkbārum olaydı

5. **eger ki:**
Gazel 414
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

6. **eger kim:**

Kaside 8
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

7. **eger kim:**
Kaside 8
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

8. **eger kim:**
Gazel 192
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb maẕmūn olur çıḳmaz

9. **eger kim:**
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
5. Eger kim anda teʾs̱īr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ olsa
6. Olurdı şuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān āteş

10. **eger kim:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

11. **eger kim:**
Gazel 355
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer ki, şayet.
13. Meẕāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

egerçi:

1. **egerçi:**
Tarih 3
Mısra: **17**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

2. **egerçi:**
Tarih 3
Mısra: **19**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

3. **egerçi:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

4. **egerçi:**
Gazel 11
Mısra: **5**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cüveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

5. **egerçi:**
Kaside 21
Mısra: **177**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Eks̱erī nā-kesān-ı maʿnādur

6. **egerçi:**
Kaside 23
Mısra: **154**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
153. Meẕāḳī tā-be-key ıṭnāb-ı nükte-perdāzī
154. Budur egerçi mezāyā-yı maḥmidet-ḫ ̌ānī

7. **egerçi:**
Kaside 28
Mısra: **58**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

8. **egerçi:**
Gazel 130
Mısra: **18**
Her ne kadar.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

9. **egerçi:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

10. **egerçi:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

11. **egerçi:**
Gazel 218
Mısra: **13**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
13. Egerçi pāye-i iʿcāza çoḳ üstād ayaḳ başmış

12. **egerçi:**
Gazel 266
Mısra: **11**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

13. **egerçi:**
Gazel 384
Mısra: **13**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

14. **egerçi:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Her ne kadar, ise de, gerçi.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

eglen-:

1. **eglendi:**-*di*
Gazel 205
Mısra: **1**
Oyalanmak, vakit geçirmek.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāmeber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

2. **eglenür:**-*ür*
Gazel 221
Mısra: **3**
Oyalanmak, vakit geçirmek.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

3. **eglenecek:**-*ecek*
Gazel 312
Mısra: **9**
Oyalanmak, vakit geçirmek.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

ehālī-i çemen:

1. **ehālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçede bulunanlar.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

ehem:

1. **ehem:**
Kaside 5
Mısra: **80**
En önemlisi, en mühimi.
79. Yaʿni Ḥaḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẕımda ehem

2. **ehem:**
Kaside 15
Mısra: **53**
En önemlisi, en mühimi.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

ehibbā:

1. **eḥibbā:**
Kaside 16
Mısra: **77**
Tanıdıklar, bildikler, dostlar.
77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endīş
78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

ehl:

1. **ehli:**-*i*
Gazel 83
Mısra: **6**
Bir mecliste bulunanlar.
5. Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
6. Bezm ehli birer bülbül-i şūrīde-naġamdur

ehl-i belāġat:

1. **ehl-i belāġat:**
Kaside 8
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
İyi/güzel söz söyleyen kişiler.

199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

ehl-i beyān:
1. **ehl-i beyānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Açıklama/söz sahipleri.
11. Ben ol āzād-ı ḳayd-ı infiʿālüm
12. Ki pür-şevḳ eyledüm ehl-i beyānı

2. **ehl-i beyānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Açıklama/söz sahipleri.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḥayretde hep ehl-i beyānı

ehl-i bezm:
1. **ehl-i bezmi:**-*i*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meclisteki/ortamdaki kişiler.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

2. **ehl-i bezmi:**-*i*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meclisteki/ortamdaki kişiler.
5. ʿAceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
6. Ṣadā-yı ʿūd u āvāz-ı def ü ney

ehl-i cirīd:
1. **ehl-i cirīd:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Cirit oynayan.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde vird-i zebān cirīdüñden

ehl-i dil:
1. **ehl-i dil:**
Kaside 9
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

2. **ehl-i dil:**
Kaside 11
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

3. **ehl-i dil:**
Kaside 21
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil ṣādmān-ı maʿnādur

4. **ehl-i dil:**
Kaside 28
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

5. **ehl-i dil:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

6. **ehl-i dil:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşıklar, gönül adamları, ârifler.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

7. **ehl-i dil:**
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, ârifler.
3. Baḳduḳça naḳş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

8. **ehl-i dil:**
Gazel 266
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

9. **ehl-i dil:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

10. **ehl-i dil:**
Gazel 397
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

11. **ehl-i dil:**
Gazel 405
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

12. **ehl-i dilde:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşıklar, gönül adamları, ârifler.
5. Yine feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül
6. Ḳomadı ehl-i dilde zerrece ġam

13. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
31. Maẕmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

13. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣaḥbā
2. Ḥuṣūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣaḥbā

14. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

15. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

16. **ehl-i dile:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

17. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
11. Lāzım olan ehl-i dile teslīm ü rıżādur
12. ʿĀrifde ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader olmaz

18. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 265
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḥṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

19. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

20. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
5. Ehl-i dile zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ
6. Nā-dān-ı denī-meşrebe şemşīr-i zebān ol

21. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 321
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

22. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 362
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

23. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

24. **ehl-i dile:**-*e*
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

25. **ehl-i dili:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, ârifler.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

26. **ehl-i dili:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, şairler.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

27. **ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Gazel 426
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, âşıklar.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

ehl-i dilān:
1. **ehl-i dilānlar:**-*lar*
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

ehl-i fenā:
1. **ehl-i fenāyuz:**-*yuz*
Müfret 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokluk ehli, Allah âşığı.
1. Biz kim ʿalem-efrāhte-i selb ü recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

2. **ehl-i fenāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokluk ehli, Allah âşığı.
1. Biz kim ʿalem-efrāḫte-i selb-i recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

ehl-i ġam:
1. **ehl-i ġama:**-*a*
Gazel 419
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder sahipleri.
1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

ehl-i ġaraz:
1. **ehl-i ġaraz:**
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Amaçlayan (kişi), niyetlenen (kişi).
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḫavāṣ-ı eşer-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

ehl-i ġazā:
1. **ehl-i ġazā:**
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Din için savaşanlar.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı

ehl-i hevā:
1. **ehl-i hevā:**
Kaside 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahipleri.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḥarem-i vuṣlata ola maḥrem

2. **ehl-i hevā:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahipleri.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

3. **ehl-i hevāya:**-*ya*
Gazel 294
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahipleri.
13. Mānend-i gül açılma ṣaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

ehl-i himmet:
1. **ehl-i himmet:**
Tarih 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gayret/hüner sahipleri.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **ehl-i himmet:**
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gayret/hüner sahipleri.
9. Meyl itmez ehl-i himmet o naḳd-i viṣāle kim
10. Ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza bestedür

ehl-i Ḫudā:
1. **ehl-i Ḫudā:**
Kaside 18
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Allah'ı sevenler.
35. Sübḥa-gerdān-ı senā olsa n'ola ehl-i Ḫudā
36. Oldı ṣad-pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

ehl-i hüner:
1. **ehl-i hüner:**
Kaside 16
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hünerli/yetenekli olan.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

2. **ehl-i hüner:**
Gazel 408
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hünerli/yetenekli olan.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

ehl-i irfān:
1. **ehl-i irfān:**
Gazel 350
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İrfan/bilgi sahibi.
19. ʿİṣmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

ehl-i ʿışḳ: (BMS)
1. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

2. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 289
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
5. Hevā-yı ḳāmet-i dil-berle ehl-i ʿışḳ olmaz
6. Ṣafā-yı sāye-i serv ü çenārdan ġāfil

3. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

4. **ehl-i ʿışḳ:**
Gazel 412
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
3. Küşte-i şemşīr-i müjgānuñ olaldan ehl-i ʿışḳ
4. Sell-i seyf-i ġamze-i fettāna ḥācet ḳalmadı

5. **ehl-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 211
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
7. ʿĪsā-demān-ı ḥüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

6. **ehl-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḫayrān ammā

8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hîç

7. **ehl-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet sahibi kimse(ler).
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

ehl-i ʿişret:
1. **ehl-i ʿişrete:**-*e*
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeme içme ehli.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

ehl-i istiʿdād:
1. **ehl-i istiʿdād:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Kabiliyet sahipleri.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

ehl-i iştiyāk:
1. **ehl-i iştiyāḳı:**-*ı*
Gazel 170
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves sahibi.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

ehl-i kemāl:
1. **ehl-i kemāl:**
Kaside 18
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḫr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

2. **ehl-i kemāle:**-*e*
Gazel 96
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet sahipleri, kâmil insanlar.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

ehl-i maḥabbet:
1. **ehl-i maḥabbet:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi sahipleri.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

ehl-i mekremet:
1. **ehl-i mekremet:**
Kaside 25
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sahibi.
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

ehl-i naẓar:
1. **ehl-i naẓar:**
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakış ehli, bir bakışta kavrayan, ermiş kişi.
5. Biz baṣīret ṣāḥibi ehl-i naẓar ʿāṣıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

2. **ehl-i naẓar:**
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakış ehli, bir bakışta kavrayan, ermiş kişi.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẕāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

ehl-i niyāz:
1. **ehl-i niyāz:**
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenler.
5. O şeh-süvār-ı cihān mest-i nāz u ehl-i niyāz
6. Fütāde-i ser-i sitem semend olup ḳalmış

2. **ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenler.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

3. **ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenler.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

4. **ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 226
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yakaranlar, dua edenler.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

ehl-i ṣafā:
1. **ehl-i ṣafā:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eğlence/zevk ehli.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

ehl-i sefer:
1. **ehl-i seferle:**-*le*
Gazel 376
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sefer için yolculuğa çıkanlar.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

ehl-i sitem:
1. **ehl-i sitem:**
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zulüm sahipleri, zalimler.
47. Bīm-i şemşīr-i ḫūn-feşānından
48. Baş göstermez oldı ehl-i sitem

ehl-i süḫan:
1. **ehl-i süḫan:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz sahipleri.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

ehl-i vifāḳ:
1. **ehl-i vifāḳ:**
Gazel 303
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aynı düşüncede olanlar.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

2. **ehl-i vifāḳı:**-*ı*
Gazel 413
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aynı düşüncede olanlar.
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

ehrimen-i rūzgār:
1. **ehrimen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın dev şeytanı.
19. İtdi beni şād iken āzurde-dil
20. Bir iki üç ehrimen-i rūzgār

ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem:
1. **ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Âlemde/dünyada dev soylu şeytan.
17. Gitdi ol ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem
18. Ol melek-fıṭrat u ol rūḫ-ı mücessem geldi

ejder:
1. **ejder:**
Kaside 8
Mısra: **186**
Yılana benzeyen efsanevi, korkunç,dev hayvan.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

ejder-i merdüm-ḫʷār:
1. **ejder-i merdüm-ḫʷārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İnsan yiyen ejderha/canavar.
49. Çeşm-i ʿibretle baḳup ṭoplara eyle naẓar
50. Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫʷārı

ejder-i zülf-i girih-gīr:
1. **ejder-i zülf-i girih-gīri:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düğümlenmiş/düğüm tutmuş zülf/saç ejderi/büyük yılanı.
9. Ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl itdükçe
10. Ejder-i zülf-i girih-gīri nigehbān buluruz

ekdār:
1. **ekdārı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **68**
Kederler.
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

ekserī:

1. **ekserī:**
Kaside 21
Mısra: **178**
Genellikle, çoğunlukla, çok zaman.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

ekser-i ehl-i ġazā:

1. **ekser-i ehl-i ġazā:**
Kaside 18
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Din uğruna savaşanların büyük çoğunluğu.
131. Ekser-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi ʿaṭā dirhem ile dīnārı

ekser-i erbāb-ı hüner:

1. **ekser-i erbāb-ı hüner:**
Gazel 195
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hüner sahiplerinin çoğu.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekser-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

eksük degül:

1. **eksük degül:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik değil, her zaman var.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

2. **eksük degül:**
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik değil, her zaman var.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

3. **eksük degül:**
Gazel 271
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik değil, her zaman var.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

eksik olma-:

1. **eksik olmaya:**-*ya*
Gazel 374
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

2. **eksük olmadı:** -*dı*
Gazel 254
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

3. **eksük olmaya:** -*ya*
Kaside 23
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

4. **eksük olmaz:**-*z*
Gazel 81
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik olmamak, her zaman var olmak, hep bulunmak.
13. Eksük olmaz aña āmed-şud-i rindān aşlā
14. Küçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

eksük olur mı:

1. **eksük olur mı:**
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eksik olur mu, her zaman vardır, hep bulunur.
7. Eksük olur mı sīnede sūz u güdāz-ı ʿışḳ
8. Dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz olur

el: bkz. dest

1. **elde:**-*de*
Kaside 1
Mısra: **80**
El.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

2. **ele:**-*e*
Gazel 3
Mısra: **11**
El.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

3. **elinden:**-*in, -den*
Kaside 8
Mısra: **115**
El.
115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḥamle eyledükçe şīrvār eyler

4. **elinden:**-*in, -den*
Tarih 9
Mısra: **1**
El,irade.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

5. **elinde:**-*in, -de*
Gazel 15
Mısra: **10**
El.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

6. **elinde:**-*in, -de*
Kaside 21
Mısra: **181**
El.
181. Ol gürūhuñ elinde ḫāmeʿ degül
182. Deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur

7. **elinden:**-*in, -den*
Gazel 44
Mısra: **8**
El.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

8. **elde:**-*de*
Gazel 61
Mısra: **1**
El.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

9. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 73
Mısra: **6**
El.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

10. **elüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 76
Mısra: **1**
El.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı ṣarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

11. **elindedür:**-*in, -de, -dür*
Gazel 111
Mısra: **13**
El.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-işṭibāh açar

12. **elde:**-*de*
Gazel 153
Mısra: **3**
El.
3. Ne lāzım sübḥa-i ṣad-dāne-i zerḳ ü riyā elde
4. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr olduġum yoḳdur

13. **elüm:**-*üm*
Gazel 179
Mısra: **11**
El.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

14. **elde:**-*de*
Gazel 189
Mısra: **14**
El.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

15. **elinde:**-*in, -de*
Gazel 214
Mısra: **6**
El.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

16. **elde:**-*de*
Gazel 214
Mısra: **8**
El.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

17. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 233
Mısra: **14**
El.

13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

18. **el:**
Gazel 253
Mısra: **5**
El.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

19. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 298
Mısra: **9**
El.
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

20. **elde:**-*de*
Gazel 309
Mısra: **6**
El.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

21. **elde:**-*de*
Gazel 330
Mısra: **2**
El.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

22. **elde:**-*de*
Gazel 330
Mısra: **10**
El.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

23. **elinden:**-*in*, -*den*
Gazel 331
Mısra: **1**
El.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

24. **elinden:**-*in*, -*den*
Gazel 331
Mısra: **2**
El.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

25. **elinden:**-*in*, -*den*
Gazel 331
Mısra: **4**
El.
3. Naḳd-i dil ü cānı nice ḥıfẓ eyleye ʿuşşāḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ elinden

26. **elinden:**-*in*, -*den*
Gazel 331
Mısra: **8**
El.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

27. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 359
Mısra: **2**
El.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfītāb iderin

28. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 411
Mısra: **11**
El.
11. Elümde sāġar-ı şahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

29. **elde:**-*de*
Gazel 412
Mısra: **9**
El.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad-dāne-i mercāna ḥācet ḳalmadı

30. **elümde:**-*üm, -de*
Gazel 429
Mısra: **1**
El.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür ṣoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

31. **elde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **124**
El.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

el aç-:

1. **el aç:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Duâ etmek için elleri bir araya getirip açmak.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

el al-:

1. **el aldum:**-*du*, -*m*
Gazel 300
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
El almak, izin almak, öğrenmek.
11. Berḳ ursa n'ola sīnede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

el çek-:

1. **el çek:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl şunma ġafletle künān-ı şīre dest

2. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫ͡vāhiş-i peymāne-i kev̲serden el çekdük

3. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫ͡vāhiş-i peymāne-i kev̲serden el çekdük

4. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
3. Degül pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yāri
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

5. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet şāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

6. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

7. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
9. Eger Rüstem gibi ṣāḥib-ḳırān olsaḳ da rām olmaz
10. ʿİnān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güsterden el çekdük

8. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
11. Felekde cāy-ı feṯḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

9. **el çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 247
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-riṣte-i gevherden el çekdük

10. **el çeker:**-*er*
Gazel 209
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vazgeçmek, ilgisini kesmek.
3. Hevā-yı ḳāmet-i cānāneden kim el çeker zāhid
4. Livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet ser-nigūn olmaz

el ir-:

1. **el irmedi:**-*me*, -*di*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ulaşmak, erişmek.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḥayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḥayf

2. **el irmek:**-*mek*
Gazel 179

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, ulaşmak.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o ṣūḥa s̱ıḳlet el virmez

3. **el irmek:**-*mek*
Gazel 257
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ulaşmak, erişmek.
5. Gīsū gibi pā-būsına el irmek olurdı
6. Ger sāye-ṣıfat ḫāk ile yeksān olabilsek

4. **el irmez:**
Kaside 29
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ulaşmak, uzanmak, erişmek.
33. Pā-būsına el irmez ise nāṣıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

el mi irer:

1. **el mi irer:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ulaşılır mı?
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda ṣimdi el mi irer
8. Bu ravżada s̱emer-i nīm-res ġanimetdür

el ṣun-:

1. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, taramak.
1. Yine ṣāne ser-i zülf-i ʿabīr-efṣāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīṣān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

2. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, gönül vermek.
1. Yine ṣāne ser-i zülf-i ʿabīr-efṣāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīṣān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

3. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak, benzemek.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

4. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
El sunmak.
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

5. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dokunmak, el uzatmak.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı ṣuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el ṣunmış

6. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, almak.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el ṣunmış

7. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, dokunmak.
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i ṣeydā daḫi n'eyler
12. Girībānın çeküp ṣad-çāk idüp dāmāna el ṣunmış

8. **el ṣunmış:**-*mış*
Gazel 219
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
El uzatmak, tutmak.
13. Mez̲āḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el ṣunmış

el ur-:

1. **el uraldan:**-*al, -dan*
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir işi yapmak, girişmek.
49. Olmamışdı daḫi bir ṣāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaż'ına dest-i bānī

2. **el urmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 42
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dokunmak.
13. Ey Mez̲āḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güc

el vir-:

1. **el viren:**-*en*
Gazel 179
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʷārān-ı fırāḳa ʿışret el virmez

2. **el virmedi:**-*me, -di*
Gazel 432
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırsat zamānı düşmedi

3. **el virmez:**-*mez*
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

4. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāṣıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

5. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāṣıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

6. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
3. Ne güne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāṣıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o ṣūḥa minnet el virmez

7. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

8. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʷārān-ı fırāḳa ʿışret el virmez

9. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʷārān-ı fırāḳa ʿışret el virmez

10. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o ṣūḥa s̱ıḳlet el virmez

11. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle ṣināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

12. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
13. Eger evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr olsañ
14. Bize keffü'l-ḫaḍībi āsumān-ı rifʿat el virmez

13. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek, uygun olmak.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

14. **el virmez:**-*mez*
Gazel 179
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
17. Meẕāḳī būseye ḳāniʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

15. **el virmez:**-*mez*
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek, çare olmak.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

16. **el virmezse:**-*mez, -se*
Gazel 44
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olmak, izin vermek.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

17. **el virse:**-*se*
Gazel 40
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḥīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

18. **el virse:**-*se*
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

19. **el virür:**-*ür*
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin/fırsat vermek.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

el-amān el-amān:

1. **el-amān el-amān:**
Kaside 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aman, medet.
1. Ḫavf ider ins ü cān cirīdüñden
2. El-amān el-amān cirīdüñden

el-ān:

1. **el-ān:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Şimdi.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

el-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ:

1. **el-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın kutsal evinin (Kâbe) yolunun ateş tartanı.
5. El-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ iseñ
6. Böyle sūz-ı ḥasrete ser-çeşme-i Zemzem fedā

elbette:

1. **elbette:**
Gazel 401
Mısra: **13**
Mutlaka, şüphesiz, elbette.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

elde iken:

1. **elde iken:**
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinde bulunduğu zaman, sahip olduğu anda.
21. Kim baḳar āyīne-i İskendere
22. Elde iken cām-ı Cem-i rūzgār

elden düş-:

1. **elden düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden yere düşürmek, elinde tutmamak.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest şanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

2. **elden düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 372
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden düşmek.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

3. **elden düşüp:**-*üp*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden düşmek.
5. Miṣāl-i cām-ı ṣahbā tuḥfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

elden ko-:

1. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 295
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bırakmak, vazgeçmek.
15. Yār olmayıcaḳ ẕevḳ-i ḫayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

ele al-:

1. **ele al:**
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutmak, eline almak.
3. Al ṣurāḥīyi ele sāġar-ı ṣaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

2. **ele alalum:**-*alum*
Gazel 314
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

3. **ele aldı:**-*dı*
Gazel 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḫoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

4. **ele aldı:**-*dı*
Gazel 399
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

5. **ele alduḳça:**-*dukça*
Kaside 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

6. **ele alduḳça:**-*dukça*
Kaside 26
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutmak, eline almak.
51. İder gūy-ı ser-i aʿdāyı gerdān
52. Ele alduḳça sīmīn-ṣavlecānı

7. **ele alduḳça:**-*dukça*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

8. **ele alduḳça:**-*dukça*
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

9. **ele alduḳça:**-*dukça*
Gazel 400
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẓır u manẓūr āyīne

10. **ele aldum:**-*du, -m-e*
Gazel 300
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**
Eline almak, tutmak.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

11. **ele alınca:**-*ınca*
Gazel 216
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

12. **ele alsa:**-*sa*
Gazel 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
5. Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dildārı
6. Cem gibi alsa ele ʿāşıḳ-ı mey-ḫᵛār ḳadeḥ

13. **ele alsa:**-*sa*
Gazel 373
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

14. **ele alsa:**-*sa*
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak, elinde tutmak.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

15. **ele alsam:**-*sa, -m*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur şuʿle-figen peymāne

16. **ele alsun:**-*sun*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-gönlümi cānān
8. O ḫüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

17. **ele alup:**-*up*
Gazel 214
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

18. **ele alur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **198**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak, ilgilenmek.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫᵛārı

19. **ele alur:**-*ur*
Gazel 244
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinde tutmak, eline almak.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

20. **ele aldum:**-*du, -m*
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eline almak.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

ele deg-:
1. **ele degmiş:**-*miş*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele değmek.
5. Miṡāl-i cām-ı şahbā tuḥfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

ele gir-:
1. **ele girdi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele geçmek, fethedilmek.
23. Kāfir kırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu feṭḥ ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

2. **ele girmez:**-*mez*
Gazel 22
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elde etmek.
11. Tā olmayınca hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār
12. Pāy-ṭālib ile girmez ele maṭlab-ı ġarīb

elem:
1. **elemle:**-*le*
Kaside 27
Mısra: **21**
Üzüntü, tasa, keder.
21. Böyle elemle n'ola itsem eger
22. Fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār

elem çek-:
1. **elem çekmesün:**-*me, -sün*
Gazel 60
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, tasalanmak.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

elem-i devr:
1. **elem-i devri:**-*i*
Gazel 313
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın kederi/üzüntüsü.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḥālüm elem-i devri ile ġāyet kem

elem-i firāḳ:
1. **elem-i firāḳa:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsü.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

elem-i ḳalb-i figār:
1. **elem-i ḳalb-i figārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaralı kalbin kederi/üzüntüsü.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figārum bilsem

elem-i mültezem-i rūzgār:
1. **elem-i mültezem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın lazım olan kederi.
23. Münʿadim olsa n'ola şimden gerü
24. Her elem-i mültezem-i rūzgār

elem-i reşk:
1. **elem-i reşk:**
Kaside 10
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Kıskanmanın üzüntüsü/kederi.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

elem-i rūzgār:
1. **elem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın üzüntüsü, kederi.
11. Döndi murād üzre sipihr-i berīn
12. Buldı nihāyet elem-i rūzgār

eleminden bil-:
1. **eleminden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntüsünden/derdinden bilmek/tanımak.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳı ġamından bilürüz

el-emīr:
1. **el-emīr:**
Kaside 1
Mısra: **44**
Bir kavmin, bir şehrin başı.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

el-haḳ(ḳ):
1. **el-haḳ:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Hakikaten, doğrusu.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

2. **el-haḳ:**
Kaside 9
Mısra: **85**
Hakikaten, doğrusu.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Şād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

3. **el-ḥaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **139**
Hakikaten, doğrusu.
139. Bāġ-ı neseb-i pākini zeyn eylemiş el-ḥaḳ
140. Ārāyiş-i serv ü gül-i reyḥān-ı zamāne

4. **el-ḥaḳ:**
Kaside 18
Mısra: **27**
Hakikaten, doğrusu.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

5. **el-ḥaḳ:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Hakikaten, doğrusu.
71. Ḥişār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

6. **el-ḥaḳ:**
Gazel 68
Mısra: **16**
Hakikaten, doğrusu.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

7. **el-ḥaḳ:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Hakikaten, doğrusu.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

8. **el-ḥaḳ:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Hakikaten, doğrusu.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

9. **el-ḥaḳ:**
Gazel 151
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī ẓaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

10. **el-ḥaḳ:**
Gazel 183
Mısra: **9**
Hakikaten, doğrusu.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

11. **el-ḥaḳ:**
Gazel 184
Mısra: **6**
Hakikaten, doğrusu.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

12. **el-ḥaḳ:**
Gazel 184
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

13. **el-ḥaḳ:**
Gazel 207
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī tāze-zebān-ı niyāzdur
14. Ol āfet-i zamāneye bu nev-zemīn-i nāz

14. **el-ḥaḳ:**
Gazel 208
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī şīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

15. **el-ḥaḳ:**
Gazel 252
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

16. **el-ḥaḳ:**
Gazel 277
Mısra: **8**
Hakikaten, doğrusu.
7. Ser-ḥadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

17. **el-ḥaḳ:**
Gazel 282
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür ṣemer-i nīm-res degül

18. **el-ḥaḳ:**
Gazel 308
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

19. **el-ḥaḳ:**
Gazel 387
Mısra: **13**
Hakikaten, doğrusu.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḫayāl olur
14. Geldükçe böyle ṣad-dür-i nā-yāb bir yire

20. **el-ḥaḳ:**
Gazel 424
Mısra: **7**
Hakikaten, doğrusu.
7. Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
8. Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

21. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Hakikaten, doğrusu.
25. Eş-ṣalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

22. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Hakikaten, doğrusu.
7. Ṣol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẓılāl

23. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 8
Mısra: **135**
Hakikaten, doğrusu.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

24. **el-ḥaḳḳ:**
Kaside 29
Mısra: **3**
Hakikaten, doğrusu.
3. El-ḥaḳ olamaz rūy-nümā-yı gül-i Baġdād
4. Ṣad-ġonce-leb-i Ḫelluḫ u Nevşādı görürseñ

el-ḥased:
1. **el-ḥased:**
Müfret 2
Mısra: **2**
Hased olunur, kıskanılır.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḥased s̱ümme'l-ḥased s̱ümme'l-ḥased

2. **el-ḥased:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Hased olunur, kıskanılır.
9. El-ḥased tāʿife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne ṣarāb u ne kebāb isterler

el-ḥazer:
1. **el-ḥaẕer:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Sakın, çekin!
19. El-ḥaẕer ey ḥaşm-ı dūn ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
20. Dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

2. **el-ḥaẕer:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Sakın, çekin!
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

3. **el-ḥaẕer:**
Gazel 75
Mısra: **3**
Sakın, çekin!
3. El-ḥaẕer ol ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāzdan
4. Ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr ider bir şeh-levend-i fitnedür

4. **el-ḥaẕer:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Sakın, çekin!
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

5. **el-ḥaẕer:**
Gazel 340
Mısra: **7**
Sakın, çekin!
7. El-ḥaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden ṣaḳın

6. **el-ḥaẕer:**
Gazel 423
Mısra: **15**
Sakın, çekin!
15. El-ḥaẕer daḫl u taʿarużdan meded
16. ʿĀrif oldur kim ola ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī

7. **el-ḥaẕer:**
Gazel 435
Mısra: **7**
Sakın, çekin!
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

elif-i ḳad(d):
1. **elif-i ḳaddümi:**-*üm, -i*
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Elif gibi boy.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

elif-i ḳāmet:

1. **elif-i ḳāmet:**
Gazel 65
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Elif gibi boy. Mevzun boy.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

elif-i şerḥa:
1. **elif-i şerḥa:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dilim olmuş elif, kesilmiş elif.
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

elinden çoḳ nesne gel-:
1. **elinden çoḳ nesne gelür:**-*ür*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden çok şey gelmek, çok şey yapabilmek.
9. Artarsa n'ola bezl-i kef-i desti Mezāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

elinden düşme-:
1. **elinden düşmez:**-*z*
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden düşmemek. (Sürekli şarap içer bağlamında).
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

el-ʿıyş-ı sāḳi:
1. **el-ʿıyş-ı sāḳi:**
Gazel 410
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mecliste içki dağıtanın/kadehlere içki koyanın eğlencesi.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

el-ḳışşa:
1. **el-ḳışşa:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Sözün kısası, kısacası.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳışşa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

2. **el-ḳışşa:**
Kaside 29
Mısra: **59**
Sözün kısası, kısacası.
59. El-ḳışşa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

elmās-ı sāġar:
1. **elmās-ı sāġar:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadehin elması.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı şarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

elmās-ı sūde:
1. **elmās-ı sūdedür:**-*dür*
Gazel 208
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı/tozu.
3. Elmās-ı sūdedür nemek-i dāġ-ı sīnemüz
4. Müstaġnī-i sirāyet-i merhem degül miyüz

2. **elmās-sūdedür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **64**
Elmas sürülmüş.
63. Zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yāra
64. Yine elmās-sūdedür merhem

3. **elmās-sūdedür:**-*dür*
Gazel 234
Mısra: **16**
Elmas sürülmüş.
15. Biz köhne-dāġ-ı ḥasreti gülfām eylerüz
16. Elmās-sūdedür nemek-i inṣıbāġ-ı dāġ

elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet:
1. **elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet:**
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bilgi/irfan macununa elmas tozu karıştırmayı seven.
9. Ḳaṣduñ ʿilāc-ı derd-i derūn ise eyle ḥekīm
10. Elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet ol

elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhem:
1. **elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhemüz:**-*üz*
Gazel 185
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Merhem karışımına elmas tozu sürmeyi seven.
5. Şāyed ki ḫande-rīz-i leb-i zaḫm-ı dil ola
6. Elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhemüz

el-minnetü li'l-lāh:
1. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 12
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
101. El-minnetü li'l-lāh ki zamānında söyindi
102. Rüşvet gibi bir āteş-i sūzān-ı zamāne

2. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 12
Mısra: **149**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
149. El-minnetü li'l-lāh ki bu iẕʿān ile sensin
150. Ser-tā-be-ḳadem māye-i ʿirfān-ı zamāne

3. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

4. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
3. El-minnetü li'l-lāh ki münādī-i ẓaferle
4. Ġāret-gerī-i mülket-i küffāra ṣalādur

5. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfīḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

6. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
7. El-minnetü li'l-lāh ki bugün şevḳ ile ʿālem
8. Gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü s̱enādur

7. **el-minnetü li'l-lāh:**
Kaside 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
9. El-minnetü li'l-lāh ki bu ordu-yı hümāyūn
10. Āvāze-i ṣad-şükr ile pür-şıyt u ṣadādur

8. **el-minnetü li'l-lāh:**
Gazel 87
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Mezāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

9. **el-minnetü li'l-lāh:**
Gazel 308
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'a minnet olsun, şükür olsun.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḥāl-i tebāhum

elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim: (OİA)
1. **elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim:**
Kaside 24
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sultan İbrahim Han'ın lütufları/cömertlikleri. Sultan İbrahim: Osmanlı padişahı (1615-1648). Deli lakabıyla da anılmaktadır. I. Ahmet ile Mahpeyker Kösem sultan'ın oğludur. 18. Osmanlı padişahı ve sultan IV. Mehmet'in babasıdır.
27. Böyle elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim
28. Hem hümāyūn u hem mübārek-bād

elümden çıḳdı git-:
1. **elümden çıḳdı gitdi:**-*di*
Gazel 122
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El(im)den çıkıp gitmek.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

elüñ ṣun-:
1. **elüñ ṣunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini uzatmak.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

elüñden git-:
1. **elüñden gitmesün:**-*me, -sün*
Gazel 227
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden gitmek/düşmek.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Mezāḳī hīç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

elzem:
1. **elzem:**
Kaside 17
Mısra: **14**
Çok/daha gerekli.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

emīn:

1. **emīndür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **49**
Emin, güvenilir.
49. ʿAhdinde emīndür kef-i ʿayyār-ı şabādan
50. Zer-tāc-ı ser-i şemʿ-i fürūzān-ı zamāne

2. **emīndür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **141**
Emin, güvenilir.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

emīn ol-:

1. **emīn oldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Emniyette/güvende olmak.
51. Oldı emīn meʾmen-i ʿadlinde ḫalḳ
52. Ol olalı müʿtemen-i rūzgār

2. **emīn olduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Emniyette/güvende olmak.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

3. **emīn olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 381
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnanmak, güvenmek, emniyette/güvende olmak.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḥamle ider şīr-i ġarīn üzre

emn:

1. **emniyle:**-*i, -yle*
Kaside 25
Mısra: **4**
Korkusuzluk, eminlik.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

emn ü emān:

1. **emn ü emān:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Huzur ve güven.
41. Āṣaf-ı devr-i zamān mā-ṣadaḳa emn ü emān
42. Rāḥat-ı kevn ü mekān ser-şiken-i cevr ü sitem

emr:

1. **emrine:**-*i, -ne*
Kaside 4
Mısra: **37**
Emir, buyruk.
37. Ol ki anuñ emrine vā-bestedür
38. Rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

2. **emrine:**-*i, -ne*
Gazel 257
Mısra: **27**
Emir, buyruk.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

emr ü nehy:

1. **emr ü nehye:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Emir ve yasak.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

emr-i ḥaṭīr:

1. **emr-i ḫaṭīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yüce ve tehlikeli iş.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

emr-i nāfiẕ:

1. **emr-i nāfiẕ:**
Gazel 438
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Etkili/tesirli emir.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

emr-i sulṭān-ı cihān:

1. **emr-i sulṭān-ı cihānıyla:**-*ı, -yla*
Tarih 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarının emri.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

emvāc-ı sirişk-i dīde-deryā:

1. **emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar:**-*lar*
Gazel 202
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Deniz gibi gözyaşı dalgaları.
7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

eñ:

1. **eñ:**
Kaside 8
Mısra: **41**
Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.
41. Ḫıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭf u iḥsānı
42. Gedāyı ḫᵛāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

2. **en:**
Gazel 96
Mısra: **14**
Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

3. **en:**
Gazel 97
Mısra: **14**
Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösteren kelime.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

enʿām-ı firāvān:

1. **enʿām-ı firāvānından:**-*ın, -dan*
Kaside 10
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Çok hayvan; at, deve, sığır gibi hayvanların çok olması.
35. Ne dügündür bu ki enʿām-ı firāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

enāmil:

1. **enāmilüm:**-*üm*
Kaside 23
Mısra: **138**
Parmak uçları.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

enār:

1. **enār:**
Kaside 10
Mısra: **128**
Nar meyvesi.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

enbāz:

1. **enbāz:**
Gazel 344
Mısra: **16**
Ortak, eş, benzer.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

2. **enbāz:**
Gazel 354
Mısra: **12**
Ortak, eş, benzer.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

encām:

1. **encāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **14**
Son, nihayet.
13. Nice nāme ḥayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

encüm:

1. **encüm:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Yıldızlar.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āẕīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

2. **encüm:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Yıldızlar.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

encüm-i dıraḫşān:

1. **encüm-i dıraḫşānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Parlayan yıldızlar.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören ṣandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

encüm-i evtād:

1. **encüm-i evtād:**
Kaside 19
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Direğin yıldızları.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa feth u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

encüm-şümār:
1. **encüm-şümārum:**-*um*
Gazel 205
Mısra: **5**
Yıldızları sayan.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫʷāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasret:
1. **encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz:**-*üz*
Gazel 188
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasretin karanlık gecesinde yıldızları sayan.
3. Encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz meded
4. Maḥv oldı nūr-ı dīde vü tāb-ı neẕāremüz

encümen:
1. **encümeni:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **53**
Topluluk, meclis.
53. Gül-sitān-ı süḫanda encümeni
54. Bezm-i rūḥāniyān-ı maʿnādur

2. **encümenüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **4**
Topluluk, meclis.
3. Pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

encümen-i ʿişret:
1. **encümen-i ʿişret:**
Kaside 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisi.
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

encümen-i maʿnā:
1. **encümen-i maʿnāya:**-*ya*
Kaside 11
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Anlam/ma'nâ meclisi.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

encümen-i vuṣlat:
1. **encümen-i vuṣlat:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisi.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

endāze:
1. **endāze:**
Gazel 81
Mısra: **12**
Ölçü.
11. Nedür ey ḫʷāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

endīşe:
1. **endīşem:**-*m*
Kaside 8
Mısra: **167**
Fikir, hayal, düşünce.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

2. **endīşem:**-*m*
Kaside 8
Mısra: **193**
Fikir, hayal, düşünce.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda muẓṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

3. **endīşe:**
Kaside 12
Mısra: **68**
Fikir, hayal, düşünce.
67. İrḥā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endīşe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

4. **endīşesi:**-*si*
Kaside 12
Mısra: **105**
Fikir, hayal, düşünce.
105. Endīşesi āsūdegī-i ḫalḳ-ı cihāndur
106. Kim pīşesi hep luṭf-ı fırāvān-ı zamāne

5. **endīşem:**-*m*
Kaside 21
Mısra: **147**
Fikir, hayal, düşünce.
147. Güher-i medḥüñ ile endīşem
148. Cevherī-i dükān-ı maʿnādur

6. **endīşe:**
Kaside 28
Mısra: **53**
Fikir, hayal, düşünce.
53. Cihāt-ı midḥati ḫaṣr itmede endīşe ḫayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

7. **endīşem:**-*m*
Gazel 92
Mısra: **9**
Fikir, hayal, düşünce.
9. Fikr-i mihr-i ruḫuñla endīşem
10. Maşrıḳ-ı ʿālem-i taḫayyüldür

8. **endīşemüz:**-*müz*
Gazel 210
Mısra: **10**
Fikir, hayal, düşünce.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

endīşe-i dūr u dırāz:
1. **endīşe-i dūr u dırāz:**
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzun uzadıya düşünme.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḥi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

endīşe-i medḥ:
1. **endīşe-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 14
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Övgü endişesi.
103. Endīşe-i medḥüñle göñül oldı güşāde
104. Kim ravża-i cennet gibi pür-neşv ü nemādur

endīşe-i şādī vü ġam:
1. **endīşe-i şādī vü ġam:**
Gazel 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk ve üzüntü endişesi/düşüncesi.
1. Bir dilde ki endīşe-i şādī vü ġam olmaz
2. Ser-geşte-i āmed-şud-ı luṭf u sitem olmaz

endīşe-i zülf:
1. **endīşe-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 164
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının düşüncesi.
13. Taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endīşe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

engür-sirişt:
1. **engür-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **4**
Üzüm/şarap tabiatlı/karakterli.
3. Gitdükçe n'ola şevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

enhār:
1. **enhārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **122**
Nehirler, ırmaklar.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

enhār-ı behişt:
1. **enhār-ı behişti:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cennetteki nehirler.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevs̱eri n'eyler

enīn-i seḥer:
1. **enīn-i seḥerinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah/seher vakti inlemesi/iniltisi.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

enīs-i hem-nefes:
1. **enīs-i hem-nefes:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Arkadaş, dost.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

enīs-i sulṭānī:

1. **enīs-i sulṭānī:**
Kaside 21
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Sultanlığın/padişahlığın dostu/arkadaşı.
85. Ne muṣāḥib enīs-i sulṭānī
86. Kim sözi tercümān-ı maʿnādur

envāʿ-ı maʿārif:
1. **envāʿ-ı maʿārifde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hüner/ilim çeşitleri.
49. Ne istiʿdād-ı fıṭratdur ki envāʿ-ı maʿārifde
50. Miṣāl-i ʿaḳl-ı evvel ṣāḥib-īcād olduġın gördük

envār-ı maḥabbet:
1. **envār-ı maḥabbet:**
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet nurları/aydınlığı.
3. Berḳ ursa yine sînede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

envār-ı tecellī:
1. **envār-ı tecellī:**
Gazel 300
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tecelli/yansıma nurları/aydınlığı.
11. Berḳ ursa n'ola sînede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

Enverī: (TDVİA)
1. **Enverī:**
Kaside 10
Mısra: **125**
Evhadüddin Muhammed b. Muhammed b. Alî-yi Ebîverdî (ö. 585/1189 [?]). Sağlam bir şiir tekniğine sahip olan Enverî hayal gücü geniş, edebî sanatları çok iyi kullanabilen bir şairdir. İran şirinde en büyük kaside şairi kabul edilen ve Klasik Türk edebiyatında Nef'i üzerindeki etkisi bilinen bir şairdir.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsîn idelerdi her bār

er oġlı er:
1. **er oġlı er:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiğit oğlu yiğit/cesur.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

2. **er oġlı erdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiğit oğlu yiğit/cesur.
21. Meẕāḳī merddür lāf u güẕāf-ı serserī itmez
22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

erbāb-ı dil:
1. **erbāb-ı dil:**
Gazel 117
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

2. **erbāb-ı dil:**
Gazel 145
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

3. **erbāb-ı dil:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

4. **erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emîn ol
6. Erbāb-ı dile bîm-i şebīḫūn ne belādur

5. **erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 408
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

6. **erbāb-ı dili:**-*i*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

7. **erbāb-ı dili:**-*i*
Gazel 388
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül sahipleri, âşıklar, şairler.
11. Erbāb-ı dili temām itsün
12. Ol nergis-i nīm-ḫ̇āb-ı ʿişve

erbāb-ı fenā:
1. **erbāb-ı fenāya:**-*ya*
Gazel 103
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Fâni kişiler, ölümlüler.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsîn
12. Ne zer ü nuḳre ne kîse ne ḥisāb isterler

erbāb-ı ġam:
1. **erbāb-ı ġam:**
Gazel 40
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gam/keder sahipleri.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

erbāb-ı ḥased:
1. **erbāb-ı ḥasedden:**-*den*
Kaside 29
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kıskanç kişiler.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

erbāb-ı ḫayāl:
1. **erbāb-ı ḫayāl:**
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hayal sahipleri, şairler.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endîşemüz

erbāb-ı hüner:
1. **erbāb-ı hüner:**
Kaside 10
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Hüner sahipleri; sanatkârlar.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

2. **erbāb-ı hüner:**
Gazel 265
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hüner sahipleri; sanatkârlar.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

erbāb-ı ʿilm:
1. **erbāb-ı ʿilme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
İlim sahipleri, âlimler.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

erbāb-ı ʿışḳ:
1. **erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.
1. Sāġar-ı mihr olsa da cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ
2. Tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur yine erbāb-ı ʿışḳ

2. **erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 345
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sînesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmâsı derkār itmesün yā n'eylesün

3. **erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 346
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.
11. Şuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

4. **erbāb-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.
11. İder erbāb-ı ʿışḳı dest-efşān
12. Devr-i rāḥat-medārı Bihzāduñ

erbāb-ı maḥabbet:
1. **erbāb-ı maḥabbet:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiden anlayanlar, âşıklar, gönül işlerini bilenler.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

2. **erbāb-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgiden anlayanlar, âşıklar, gönül işlerini bilenler.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẓāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

erbāb-ı niyāz:
1. **erbāb-ı niyāza:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Dilek/istek/rica sahipleri.
125. Ser-germ-i vefā olsa da erbāb-ı niyāza
126. Gül-gūne-i nāzı yine hem-reng-i ḥayādur

erbāb-ı riyā:
1. **erbāb-ı riyā:**
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlü kişiler.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

erbāb-ı ṣafā:
1. **erbāb-ı ṣafā:**
Gazel 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül adamları, gönlü şen kimseler.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

2. **erbāb-ı ṣafāya:**-*ya*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül adamları, gönlü şen kimseler.
3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

erbāb-ı temennā:
1. **erbāb-ı temennāya:**-*ya*
Kaside 12
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli, istek sahibi.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya ṣalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

Erdel:
1. **Erdele:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **123**
Edel (Transilvanya), Erdel eyâleti, Avusturya, Macaristan.
123. İrḫā-yı ʿinān eyleyicek Erdele ṭoġrı
124. Ol büt-şiken-i ḫıṭṭa-i evsān-ı zamāne

eren:
1. **erenlerden:**-*ler, -den*
Gazel 215
Mısra: **9**
Ermiş, veli.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

erġanūn:
1. **erġanūnın:**-*ın*
Kaside 18
Mısra: **29**
Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.
29. Erġanūnın götürüp başına çalsun küffār
30. Oldı yek-beste-ṣadā zīr ü bem-i evtārı

erġavān-ı maʿnā:
1. **erġavān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Anlamın erguvanı.
19. Dil degül ṣaḥn-ı bāġ-ı sīnemde
20. Naḫl-i gül erġavān-ı maʿnādur

ervāḥ-ı süḥan:
1. **ervāḥ-ı süḫan:**
Kaside 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sözün ruhları/cevherleri.
47. Başlasam miʿrācını taḫḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

2. **ervāḥ-ı süḫan:**
Kaside 17
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Sözün ruhları/cevherleri.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vażʿ-ı ḳadem

erzān:
1. **erzānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **20**
Layık, uygun.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

2. **erzānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **22**
Layık, uygun.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

erzān bul-:
1. **erzān buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ucuz bulmak/görmek.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

erzānī ol-:
1. **erzānī oldı:**-*dı*
Kaside 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Layık/uygun olmak.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

es-:
1. **esdi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **1**
Esmek.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

2. **esdi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **1**
Esmek.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

3. **esse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **149**
Esmek.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

4. **eser:**-*er*
Gazel 181
Mısra: **5**
Esmek.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

5. **esdi:**-*di*
Gazel 292
Mısra: **17**
Esmek.
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

6. **esse:**-*se*
Gazel 306
Mısra: **1**
Esmek.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

7. **esdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **1**
Esmek.
1. Yeni esdi nesīm-i nev-rūzī
2. Oldı feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī

8. **esdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **10**
Esmek.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

esās-ı dil-güşā:
1. **esās-ı dil-güşāsı:**-*sı*
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül açan esas/gerçek.
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿişvedür

esās-ı merd ü ʿālem:
1. **esās-ı merd ü ʿālem:**
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlem ve insanın aslı/esas/özü.
5. Sen ol ṭarḥ-efken-i ṣad-gūne nakş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin
6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

esbāb:
1. **esbāb:**
Gazel 387
Mısra: **2**
Sebepler, vesileler.

1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

esbāb-ı ṣafā:
1. **esbāb-ı ṣafā:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eğlence sebepleri.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

esbāb-ı taʿalluḳ:
1. **esbāb-ı taʿalluḳ:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevme/ilgi vasıtaları/sebepleri.
9. ʿĀşıḳlara esbāb-ı taʿalluḳ ne belādur
10. Hīç-kār-ı cihānuz ki heme-kāre-i ʿışḳuz

esbāb-ı ṭarab:
1. **esbāb-ı ṭarab:**
Gazel 406
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eğlence sebepleri.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

esbāb-ı vaḳār:
1. **esbāb-ı vaḳārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılığın sebepleri.
1. Laʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

esb-i şarşar-pūya:
1. **esb-i şarşar-pūya:**
Kaside 8
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Şiddetli rüzgar gibi koşan at.
107. Ne at ol esb-i şarşar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

esb-i sebük-cevlān:
1. **esb-i sebük-cevlānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Hızlı dolaşan/giden at.
113. Şūretin Mānī-i endīşe de taṣvīr idemez
114. Zīr-i rānında olan esb-i sebük-cevlānı

esb-i ṭabʿ:
1. **esb-i ṭabʿum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karakter/huy atı.
13. Ey Mezāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda raḳṣ

esed-i bīşe-i şıdḳ:
1. **esed-i bīşe-i şıdḳ:**
Gazel 150
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ormanındaki arslan.
15. Ṭutalum kim esed-i bīşe-i şıdḳ olmışsın
16. Şīr-i mürde şerer-i ḥīle-i rūbāh yeter

eser:
1. **eserle:**-*le*
Gazel 13
Mısra: **9**
Yapıt, eser.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

2. **eser:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Yapıt, eser.
33. Bu tāze eser böyle maġāzī-i cedīde
34. Şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur

3. **eser:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Eser, iz, nişan.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eser terk-i mecāz itmek de güc

4. **eser:**
Gazel 73
Mısra: **4**
Eser, iz, nişan.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eser bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

5. **eser:**
Gazel 217
Mısra: **13**
Eser, iz, nişan.
13. Saña Mezāḳī felekde eser bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

6. **eser:**
Gazel 408
Mısra: **1**
Eser, iz, nişan.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eser yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

7. **eserin:**-*in*
Gazel 439
Mısra: **12**
Eser, iz, nişan.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eserin reh-güzerinden ġayrı

eser eyle-/it-:
1. **eser eylemez:**-*mez*
Gazel 180
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
7. Ṣad-çeşm-i şūr-ı düşmen eser eylemez bize
8. Bir ḳutb-ı nüh-felek gibi evc-i naẓardayuz

2. **eser eylemez:**-*mez*
Gazel 211
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eser
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

3. **eser itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eser etmek, iz bırakmak.
1. Büşrā leke ey āṣaf-ı ẕī-şān-ı zamāne
2. Kim itdi eser mühr-i Süleymān-ı zamāne

4. **eser itmez:**-*mez*
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eser ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

5. **eser itmez:**-*mez*
Gazel 166
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
7. Ṣad-girye idersek de sipihre eser itmez
8. Dāmān-ı felek baḥr-i sirişk ile ter olmaz

6. **eser itmez:**-*mez*
Gazel 264
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi eser
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

eser ḳalma-:
1. **eser ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 283
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eser/iz kalmamak.
13. Dil ü dīdemde eser ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

eser-i bād-ı bahār:
1. **eser-i bād-ı bahārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahar rüzgarının eseri/izi.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḫüsnüñ eser-i bād-ı bahārın bilürüz

eser-i berg ü bār:
1. **eser-i berg ü bār:**
Gazel 238
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaprak ve meyveden eser/iz.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güzer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eser-i berg ü bār ḫayf

eser-i bīdār:
1. **eser-i bīdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Uyanık eser/iz.
113. Āsumān-ḳadr-i vezāret ki olur ṣubḥ u mesā
114. Çeşm-i baḫtında nümāyān eser-i bīdārı

eser-i devlet:
1. **eser-i devletini:**-*i*, -*ni*
Kaside 13
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Devletin/saadetin eseri/işareti.
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eser-i devletini dāl-i devāmumda benüm

eser-i ġāze:
1. **eser-i ġāze:**
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadınların yüzlerine sürdüğü allığın eseri.

1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eṣer-i ġāze midür

eser-i girye:
1. **eṣer-i girye:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Ağlama eseri.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eṣer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

eser-i girye-i şādī-i viṣāl:
1. **eṣer-i girye-i şādī-i viṣāli:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kavuşma mutluluğundan ağlamanın eseri.
15. Eṣer-i girye-i şādī-i viṣāli gör kim
16. Ġonce-i ḳalb-i ḥazīni gül-i ḫandān buluruz

eser-i ḫāk-i der:
1. **eṣer-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kapı/eşik toprağının izi/eseri.
5. Gerd-i sürme eṣer-i ḫāk-i derüñ sulṭānum
6. Rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār ancaḳ

eser-i ḫāme:
1. **eṣer-i ḫāme:**
Kaside 17
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kalemin eseri.
33. Eṣer-i ḫāme degül belki nümāyān olmış
34. Sebze-ḫīz-i ḳadem-i Ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem

eser-i ḫāme-i dest-i ilhām:
1. **eṣer-i ḫāme-i dest-i ilhām:**
Kaside 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlham/içe doğma elindeki kalemin eseri.
9. Nice nāme eṣer-i ḫāme-i dest-i ilhām
10. Kim olur kāşif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem

eser-i ḫūn-ı şehīdān:
1. **eṣer-i ḫūn-ı şehīdān:**
Gazel 189
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şehitlerin kanından eser/iz.
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eṣer-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

eser-i muʿciz-i Mesīḥāyı:
1. **eṣer-i muʿciz-i Mesīḥāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın mucize izi/nişanı. bkz. ʿĪsā-dem.
9. İder iḥyā leb-i revān-baḫşı
10. Eṣer-i muʿciz-i Mesīḥāyı

eser-i muṣḥaf-ı tevfīḳ:
1. **eṣer-i muṣḥaf-ı tevfīḳ:**
Kaside 17
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -
Uygun kitabın eseri/izi.
169. Bu teġāzül eṣer-i muṣḥaf-ı tevfīḳ ancaḳ
170. Fālımuz fāldur Allāhü teʿālā aʿlem

eser-i naġme-i Dāvūd: (DEKKS)
1. **eṣer-i naġme-i Dāvūd:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Davud'un sesi etkisi. Davud: Yehudâ ve İsrailoğullarına peygamber olarak gönderilmiş hem nebi hem de sultan peygamberlerdendir. Kuran'ın bildirdiğine göre kendisine Zebur verilmiştir. Özellikle sesinin güzelliği ile bilinmektedir
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eṣer-i naġme-i Dāvūd nedür

eser-i nān u nemek:
1. **eṣer-i nān u nemek:**
Kaside 13
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Ekmek ve tuz eseri/izi/hakkı.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eṣer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẓāmumda benüm

eser-i sem:
1. **eṣer-i semde:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Zehir eseri/alâmeti.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Eṣer-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

eser-i şubḥ-dem:
1. **eṣer-i şubḥ-dem:**
Kaside 24
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabah vaktinin etkisi/tesiri.
15. Şeb-i ümmīd-i ehl-i ʿirfāna
16. Eṣer-i ṣubḥ-dem mübārek-bād

eser-i şubḥ-dem-i ʿişret:
1. **eṣer-i şubḥ-dem-i ʿişretdür:**-*dür*
Gazel 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçkinin sabah vaktindeki etkisi.
9. Ey Meẓāḳī eṣer-i ṣubḥ-dem-i ʿişretdür
10. Feyż-baḫşā-yı dil-i ḥurrem-i rindān-ı ṣabūh

eser-i terbiyet:
1. **eṣer-i terbiyetin:**-*in*
Kaside 12
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Terbiyenin eseri.
137. Seyr it eṣer-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥ sezā rütbe-i rücḥān-ı zamāne

eser-i tīġ-ı cihāngīr:
1. **eṣer-i tīġ-ı cihāngīridür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapteden kılıcın eseri.
41. Hep eṣer-i tīġ-ı cihāngīridür
42. Ḳāʿide-i fetḥ ü żam-ı rūzgār

eser-i zühd:
1. **eṣer-i zühdini:**-*i, -ni*
Kaside 12
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Kendini ibadete vermenin eseri.
99. Seyr it eṣer-i zühdini bir ṣūrete girdi
100. Zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne

eser-rübā-yı ḫumār-ı şarāb-ı rümmānī:
1. **eṣer-rübā-yı ḫumār-ı şarāb-ı rümmānī:**
Kaside 23
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Nar çiçeği renginde şarabı içtikten sonra gelen baş ağrısının izini/etkisini çalan/kapan.
97. Hevā-yı gülşen-i bezm-i behişt-i menḳabetüñ
98. Eṣer-rübā-yı ḫumār-ı şarāb-ı rümmānī

esīr:
1. **esīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **8**
Tutsak, esir.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **esīr:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Tutsak, esir.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

esīr ol-:
1. **esīr oldum:**-*du, -m*
Gazel 439
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esir/tutsak olmak.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eṣerin reh-güẓerinden ġayrı

2. **esīr olur:**-*ur*
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esir/ tutsak olmak.
9. Sāḳī ne güne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

esīr-i bend-i dām:
1. **esīr-i bend-i dām:**
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tuzağın bağında esir/tutsak.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem:
1. **esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem:**
Gazel 313
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yokluk yolundaki kuyuda esir/tutsak.
7. Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
8. Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem

esīr-i derd-i bī-dermān:
1. **esīr-i derd-i bī-dermānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dermansız derdin esiri/mübtelası.

5. ʿİlācı var ise ʿİsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

esīr-i derd-i hicrān:

1. **esīr-i derd-i hicrān:**
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin esiri/tutsağı.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

esīr-i ġam-ı hicrān:

1. **esīr-i ġam-ı hicrān:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsünün esiri/tutsağı.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

esīr-i ʿışḳ:

1. **esīr-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın esiri/tutsağı.
5. Göñülde silsile-cünbānī-i cünūn olmaz
6. Esīr-i ʿışḳa ṭalebkārī-i rehā düşmez

esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā:

1. esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā:
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah aşkının esiri/tutsağı.
1. Göñül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr:

1. **esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr:**
Gazel 404
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cennet kızı cilvesinin arzusuna esir/düşkün.
15. Firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān cāna kār itdi
16. Esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr olmasun kimse

esīr-i iştiyāḳ:

1. **esīr-i iştiyāḳuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 57
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hasretin/arzunun/hevesin esiri.
13. Mezāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes:

1. **esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kayırılan/rica olunan üzüntü düşüncesinin tutsağı.
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

esīr-i kemend:

1. **esīr-i kemend:**
Gazel 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kemendle yakalanmış, (sevgilinin) saçına esir (olmuş)
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf:

1. **esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf:**
Gazel 130
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlaşmazlığın karışıklığına esir/tutsak.
13. Bilmez ḥarīf-i mey-kede çūn u çirā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

esīr-i miḥnet:

1. **esīr-i miḥnete:**-*e*
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının esiri/tutsağı.
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār:

1. **esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgili zülfünün zincirini sallayan esiri/tutsağı.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḥi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

esīr-i ṭāliʿ-i vārun:

1. **esīr-i ṭāliʿ-i vārun:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uğursuz talihin esiri/tutsağı.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḫterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭāliʿ-i vārun olur çıḳmaz

esīr-i ṭurre:

1. **esīr-i ṭurredür:**-*dür*
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) kıvrık saç lülesinin esiri/tutsağı.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur şanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur şanur

esīr-i vādī-i ehl-i heves:

1. **esīr-i vādī-i ehl-i heves:**
Gazel 267
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahiplerinin vadisindeki/alanındaki esir/tutsak.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

esīr-i zülf-i yār:

1. **esīr-i zülf-i yār:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin zülfünün esiri/tutsağı.
7. Sübḥa-gerdān-ı heves olmaz esīr-i zülf-i yār
8. Meyl-i tesbīḥ-i riyā dil-beste-i zünnāra güc

eski:

1. **eskidür:**-*dür*
Gazel 230
Mısra: **12**
Eski, önceden beri olan.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

2. **eski:**
Gazel 366
Mısra: **11**
Eski, önceden beri olan.
11. Her bir naẓarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiş olur her nigāh-ı nev

esmā-i ḥıfẓ:

1. **esmā-i ḥıfẓı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ezberlenen isimler.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde vird-i zebān cirīdüñden

eşnāf-ı ʿasakir:

1. **eşnāf-ı ʿasakirle:**-*le*
Kaside 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Askerlerin sınıfları.
25. Sāyir eşnāf-ı ʿasakirle olup reh-peymā
26. İtdi pür-demdeme gūş-ı felek-gerdānı

esnā-yı dem-i ʿarż-ı merām:

1. **esnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İsteğini/maksadını söyleme zamanı sırası.
95. Ey Mezāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
96. Böyle esnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

esnā-yı ḥarb ü ceng:

1. **esnā-yı ḥarb ü ceng:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Savaş ve mücadele zamanı/sırası.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng esnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb:

1. **esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb:**
Kaside 23
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Ateş ve suyun birleşmesinin sırları.
57. Bilürdi n'eydügin esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb
58. Bunı göreydi ḫüküm-güsterān-ı Yunānī

esrār-ı felek-peydā:

1. **esrār-ı felek-peydādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünde/felekte ortaya çıkan sırlar.
73. Cāmiʿ-i ʿışḳum u esrār-ı felek-peydādur
74. Ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḥāmumda benüm

esrār-ı ʿışḳ:

1. **esrār-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 291

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırları.
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

esrār-ı nihān:
1. **esrār-ı nihān:**
Kaside 2
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Gizli sırlar.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

2. **esrār-ı nihānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gizli sırlar.
31. Teʿemmül ḳılsa esrār-ı nihānı
32. Bilür rāz-ı derūn-ı ḳudsiyānı

eş-şalā:
1. **eş-şalā:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Haberdar etme/meydan okuma anlamında ifade.
25. Eş-şalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

2. **eş-şalā:**
Kaside 17
Mısra: **61**
Haberdar etme/meydan okuma anlamında ifade.
61. Eş-şalā gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye kim
62. Oldı devrinde cihān māyide-i nāz u niʿam

3. **eş-şalā:**
Kaside 18
Mısra: **187**
Haberdar etme/meydan okuma anlamında ifade.
187. Eş-şalā şaḥn-ı şebistān-ı derūndur şimdi
188. Ḥarem-i maʿrifetüñ ḫaclegeh-i ebkārı

4. **eş-şalā:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Meydan okuma, "kendine güvenen varsa çıksın" diye bağırma.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eş-şalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

5. **eş-şalā:**
Gazel 321
Mısra: **3**
Haberdar etme/meydan okuma anlamında ifade.
3. Eş-şalā ol mey-i şevḳ-āvere kim ḳaṭresini
4. Māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam bilürin

es-seyf:
1. **es-seyf:**
Kaside 29
Mısra: **45**
Bir/işte kılıç!
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādīyü'l-ilḥādı görürseñ

eşʿār:
1. **eşʿārı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **137**
Şiirler.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

2. **eşʿārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **162**
Şiirler.
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr ise eger eşʿārı

3. **eşʿārum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **125**
Şiirler.
125. Şāʿir-i sāḥirüm ki eşʿārum
126. Zīver-i ḥüsn ü ān-ı maʿnādur

4. **eşʿāruñ:**-*uñ*
Gazel 88
Mısra: **13**
Şiirler.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

5. **eşʿāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 189
Mısra: **17**
Şiirler.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuña senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

6. **eşʿārı:**-*ı*
Gazel 368
Mısra: **10**
Şiirler.
9. Meẕāḳī ser-fırāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eşʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

eşʿār-ı pür-sūz:
1. **eşʿār-ı pür-sūzuñ:**-*uñ*
Gazel 352
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Tamamen yakan şiirler.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

eşʿār-ı rengīn:
1. **eşʿār-ı rengīnüñ:**-*üñ*
Gazel 411
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Renkli/farklı şiirler.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

eşcār:
1. **eşcārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **146**
Ağaçlar.
145. Şāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

eşheb:
1. **eşheb:**
Kaside 26
Mısra: **55**
Kır at.
55. Ne eşheb ol semend-i bād-pā kim
56. Geçer sürʿatde ḫink-i āsumānı

eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat:
1. **eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat:**
Kaside 8
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Şimşek gibi hızlı yüksek giden beyaz at.
105. Ne at ol eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat kim
106. Ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār eyler

eşheb-i çālāk:
1. **eşheb-i çālākine:**-*i, -ne*
Kaside 26
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Çevik kır at.
53. Revādur eşheb-i çālākine ger
54. Ururs sīne-bend-i kehkeşānı

eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne:
1. **eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gezmeye/dolaşmaya gönül vermiş kır atı.
61. Düldül gibi altında ne ḫoş cilveler eyler
62. Ol eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne

eşheb-i kilk:
1. **eşheb-i kilk:**
Gazel 434
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kır at gibi kalem/kamış kalem.
15. Cilve-i ḫüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

eşheb-i nās:
1. **eşheb-i nās:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnsanların kır atı.
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

eşheb-i nāz:
1. **eşheb-i nāz:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazlı beyaz at.
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Şahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr:
1. **eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr:**
Gazel 150
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hızlı giden ömrün beyaz atı.
31. Eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr ise maḳṣūd eger
32. ʿArṣa-i şasta sebük-tāzī-i pencāh yeter

eşheb-i ṭabʿ:
1. **eşheb-i ṭabʿuma:**-*um, -a*
Kaside 13
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın beyaz atı.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

2. **eşheb-i ṭabʿuñ:**-*uñ*

Gazel 350
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın beyaz atı.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

3. **eşheb-i ṭabʿuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 183
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın beyaz atı.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

4. **eşheb-i ṭabʿ:**
Gazel 381
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın beyaz atı.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:

1. **eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye:**-*ye*
Gazel 391
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin karakterinin/mizacının beyaz atı.
bkz. Meẕāḳī.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

eşk:

1. **eşk:**
Gazel 431
Mısra: **7**
Gözyaşı.
7. Bu eşk ile dil-i pür-dāġa dil-rübūde olurdum
8. O cūybār-ı maḥabbet bu dāġ u rāġum olaydı

eşkbār eyle-:

1. **eşkbār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözyaşı yağdırmak, çok ağlamak.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

eşk-i āteşnāk:

1. **eşk-i āteşnākden:**-*den*
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ateşli/kızgın gözyaşı.
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

eşk-i çeşm:

1. **eşk-i çeşmüm:**-*üm*
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ şaḥn-ı gülistāndur yeri

eşk-i ciger-zād:

1. **eşk-i ciger-zād:**
Gazel 149
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yürekte doğan gözyaşı.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

eşk-i dem-ālūde:

1. **eşk-i dem-ālūdem:**-*m*
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kan bulaşmış gözyaşı.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

eşk-i dīde:

1. **eşk-i dīde:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

2. **eşk-i dīde:**
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

3. **eşk-i dīdeden:**-*den*
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden şād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

eşk-i germ:

1. **eşk-i germ:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıcak gözyaşı.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

eşk-i müjgān:

1. **eşk-i müjgān:**
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kirpiğin gözyaşı, kirpiklerden süzülen gözyaşı.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

eşk-i revān-ı bülbül:

1. **eşk-i revān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bülbülün akan gözyaşı.
5. Jāle şanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden şaçılur eşk-i revān-ı bülbül

eşk-i şādī:

1. **eşk-i şādī:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk gözyaşı.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

eşk-i şuʿle-rīz:

1. **eşk-i şuʿle-rīz:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alev saçan gözyaşı.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

eşk-i sürür:

1. **eşk-i sürür:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevinç gözyaşı.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürür
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

eşk-i ṭarab:

1. **eşk-i ṭarab:**
Tarih 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eğlencedeki (sevinç) gözyaşı.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

eşk-i ter:

1. **eşk-i terüñ:**-*üñ*
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Islak gözyaşı.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

eşrāf:

1. **eşrāf:**
Kaside 10
Mısra: **39**
İleri gelenler, itibar sahipleri.
39. Ne düğündür bu ki cümleʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḫsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

eşribe:

1. **eşribeden:**-*den*
Gazel 86
Mısra: **7**
İçilecek şeyler, şaraplar.
7. Ger eşribeden derdimüze var ise dermān
8. Ol şerbet-i laʿl-i leb-i cānān olacaḳdur

eteklik:

1. **eteklikle:**-*le*
Gazel 430
Mısra: **9**
Eteklik.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp raḳṣa ḫacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

etfāl:

1. **etfāle:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **4**
Çocuklar.

3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḥ-güster kim
4. Anı maḫṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

etfāl-i bāġ:
1. **eṭfāl-i bāġ:**
Gazel 410
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bağın çocukları, bağda/bahçede yer alan unsurlar.
5. Eṭfāl-i bāġ maḳdem-i ʿıyd-ı bahār ile
6. Meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūza başladı

eṭʿime vü eşribe:
1. **eṭʿime vü eşribe:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiyecekler ve içecekler.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya żiyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

eṭrāf:
1. **eṭrāfını:**-*ı, -nı*
Kaside 9
Mısra: **81**
Çevre.
81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n'ola Kirmānī

eṭrāf-ı ḥıyāmum:
1. **eṭrāf-ı ḥıyāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Çadırların çevresi/etrafı.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḥıyāmumda benüm

eṭrāf-ı reh:
1. **eṭrāf-ı reh:**
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yolun çevresi/etrafı.
3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
4. Pür olmış ʿāşıḳ-ı ḥayrān ile eṭrāf-ı reh şaf şaf

eṭrāfını al-:
1. **eṭrāfını almış:**-*mış*
Kaside 17
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etrafını sarmak/çevirmek.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi ezyāl-ı ḥıyem

eṭvār:
1. **eṭvārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **2**
Tavırlar, edalar, hareketler.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

evc:
1. **evcüñ:**-*üñ*
Gazel 100
Mısra: **1**
Gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

evc-āşinā-yı āsumān:
1. **evc-āşinā-yı āsumān:**
Gazel 307
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün zirvesini/en yüksek noktasını bilen/tanıyan.
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr:
1. **evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr:**
Gazel 179
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlayan/nurlu güneşin derecesinde yükseği bilen.
13. Eger evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr olsañ
14. Bize keffü'l-ḫaḍībi āsumān-ı rifʿat el virmez

evc-i burc-ı evliyā:
1. **evc-i burc-ı evliyāya:**-*ya*
Tarih 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Veliler burcunun en yüksek noktası.
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile feth eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

evc-i felek:
1. **evc-i felege:**-*e*
Tarih 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün en yüksek noktası/doruğu.
9. Rāyet-efrāz-ı ʿazīmet olıcaḳ devlet ile
10. Çıḳdı evc-i felege ṭanṭana-i şıyt u şadā

2. **evc-i felege:**-*e*
Gazel 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün en yüksek noktası/doruğu.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı şabūh
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı şabūh

evc-i hümā-yı ṭarab:
1. **evc-i hümā-yı ṭarab:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Eğlence mutluluğunun doruğunda.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

evc-i ʿirfān:
1. **evc-i ʿirfānda:**-*da*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bilginin doruğu.
5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda
6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde ʿanḳā-şikāruz biz

evc-i ʿışḳ:
1. **evc-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 270
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın zirvesi.
5. Hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī olursa çoḳ degül
6. Evc-i ʿışḳuñ bir hümā-yı lā-mekānıdur gönül

evc-i istiġnā:
1. **evc-i istiġnāda:**-*da*
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlgisizliğin zirvesi/doruğu.
7. Şāhbāz-ı ṭurresi ʿanḳā-şikār-ı ʿışvedür
8. Evc-i istiġnāda pervāz itmesün yā n'eylesün

evc-i ʿizzet:
1. **evc-i ʿizzetde:**-*de*
Kaside 25
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yüceliğin zirvesi.
81. Hem-çü māh-ı nev evc-i ʿizzetde
82. Gün-be-gün arta ʿizz ü ʿunvānı

evc-i letāfet:
1. **evc-i letāfetde:**-*de*
Gazel 221
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin/latifliğin zirvesi/doruğu.
5. Yoḳdur naẓīri evc-i letāfetde ol mehüñ
6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

evc-i mihr-i sipihr-i şevket:
1. **evc-i mihr-i sipihr-i şevket:**
Kaside 21
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Büyüklük/azamet gökyüzündeki güneşin en yüksek noktası.
105. Evc-i mihr-i sipihr-i şevket ile
106. Maʿnī-i şān ü şān-ı maʿnādur

evc-i naẓar:
1. **evc-i naẓardayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 180
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bakışın yukarısında/ötesinde.
7. Şad-çeşm-i şūr-ı düşmen eşer eylemez bize
8. Bir ḳutb-ı nüh-felek gibi evc-i naẓardayuz

evc-i sipihr:
1. **evc-i sipihr:**
Gazel 308
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün/feleğin zirvesi/en yüksek noktası.
3. Yūsuf gibi beytü'l-ḥazenüm eyledi pür-nūr
4. Kim evc-i sipihr oldı ḥażīż-i bün-i çāhum

2. **evc-i sipihre:**-*e*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün/feleğin zirvesi/en yüksek noktası.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

evc-i vişāl:
1. **evc-i vişāl:**
Gazel 116
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın doruğu.
15. Cibrīl olursa evc-i vişāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

evhām:
1. **evhām:**
Gazel 317
Mısra: **2**
Vehimler, şüpheler, korkular.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

evlād-ı kirām:

1. **evlād-ı kirāmı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Cömert/şerefli evlatlar/soy.
133. Bir şīr-i jiyān-ḥamledür evlād-ı kirāmı
134. Şiblü'l-esedi ṭurfe-neyistān-ı zamāne

evlād-ı selāṭīn:

1. **evlād-ı selāṭīn:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Sultanların çocukları.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

evliyā-yı devlet:

1. **evliyā-yı devleti:**-*i*
Gazel 404
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Devlet/saadet velileri.
25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

2. **evliyā-yı devletin:**-*in*
Gazel 379
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devlet/saadet velileri.
19. Evliyā-yı devletin Ḫaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

evreng-i Cem:

1. **evreng-i Cem:**
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cem'in tahtı. bkz. Cem.
5. Ḥāşā ki ide bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet
6. Evreng-i Cem ü tāc-ı Ferīdūna tenezzül

evreng-i zer:

1. **evreng-i zer:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Altın taht.
25. Şādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

evṣāf:

1. **evṣāfuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **57**
Vasıflar, sıfatlar,nitelikler, tarifler.
57. Ṭabʿuma fikr iderken evṣāfuñ
58. Oldı bu şiʿr-i dil-güşā mülhem

2. **evṣāfını:**-*ı, -nı*
Kaside 12
Mısra: **35**
Vasıflar, sıfatlar,nitelikler, tarifler.
35. Böyle ider evṣāfını ṣad-şevḳ ile taḥrīr
36. Yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne

3. **evṣāfı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **43**
Vasıflar, sıfatlar,nitelikler, tarifler.
43. Fikr-i māʾü'l-ḥayātı evṣāfı
44. Virdi cāna ṣafā-yı rūḥānī

evṣāf-ı şerīf:

1. **evṣāf-ı şerīfinde:**-*in, -de*
Kaside 9
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıflar/nitelikler.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

2. **evṣāf-ı şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 14
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıflar/nitelikler.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı şavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

3. **evṣāf-ı şerīfüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 12
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıflar/nitelikler.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

evtādı gör-:

1. **evtādı görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Evtadı görmek. Evtad: Allah tarafından âlemi mânen idâre etmekle görevlendirilmiş ve kendilerine olaylara hükmetme izni verilmiş olan velîlerin belli bir mertebede olanlarına verilen isim [Dört kişi oldukları kabul edilir. Bu velîlerin mertebelerine göre aldıkları diğer isimler sırasıyla abdal, büdelâ, nükabâ, gavs ve kutuptur].
31. Her güşede bir merd-i Ḫudā çille-güzīndür
32. Ḳutbında görürseñ eger evtādı görürseñ

evvel:

1. **evvel:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Ilk olarak, ilk önce.
9. Evvel zebāne ḫ'āhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

2. **evvel:**
Gazel 91
Mısra: **5**
İlk olarak, ilk önce.
5. Yine evvel ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḫaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

3. **evvel:**
Gazel 159
Mısra: **8**
İlk olarak, ilk önce.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsımüz

4. **evvel:**
Gazel 250
Mısra: **5**
İlk olarak, ilk önce.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

5. **evvel:**
Gazel 273
Mısra: **4**
İlk olarak, ilk önce.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

6. **evvel:**
Gazel 415
Mısra: **8**
İlk olarak, ilk önce.
7. O şūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

evvel-i iḳbāl:

1. **evvel-i iḳbālüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 9
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Talihin/saadetin başlangıcı.
129. Sen o sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin
130. Reşk ider evvel-i iḳbālüñe ṣubḥ-ı şānī

evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ:

1. **evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ:**
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabahı istemenin akşamının öncesi.
5. Sen hemān şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat ol
6. Evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ aḫir-i ʿışḳ olur

evżāʿ:

1. **evżāʿı:**-*ı*
Gazel 242
Mısra: **6**
Haller, vaziyetler.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

ey:

1. **ey:**
Tarih 1
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī didi tāriḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
19. El-ḫaẕer ey ḫaşm-ı dūn ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
20. Dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

3. **ey:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey ḫased-kerde-i gül-i sūrī
2. Vey behişt-i leṭāfetüñ ḥūrı

4. **ey:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

5. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **65**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān virdi-i zebāndur süḫanüm

6. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.

1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī feṯḥ ü ẓafer mübārek

7. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey ser-fırāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

8. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

9. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḥamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

10. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Bu fırṣat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i feṯḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

11. **ey:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

12. **ey:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

13. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **62**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
61. Tācverā mihr-i żiyā-güsterā
62. Ey şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār

14. **ey:**
Kaside 5
Mısra: **55**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
55. Ey şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd
56. Vey meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem

15. **ey:**
Kaside 5
Mısra: **73**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
73. Ey Meẕāḳī bu naẓm-ı rengīnüñ
74. Oldı revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem

16. **ey:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey gönül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

17. **ey:**
Gazel 6
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

18. **ey:**
Kaside 6
Mısra: **49**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
49. Ey Meẕāḳī hātif-i ḳudsī tārīḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i sulṭān Murād-ı bā-kemāl

19. **ey:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

20. **ey:**
Kaside 8
Mısra: **217**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtişār eyler

21. **ey:**
Kaside 9
Mısra: **91**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

22. **ey:**
Kaside 9
Mısra: **128**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
127. Şeh-i ʿālī-nesebā ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā
128. Ey ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī

23. **ey:**
Kaside 9
Mısra: **161**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

24. **ey:**
Kaside 10
Mısra: **108**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
107. Māh-ı ḫāḳān-nesebā ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā
108. Ey ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār

25. **ey:**
Kaside 10
Mısra: **157**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

26. **ey:**
Kaside 11
Mısra: **61**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

27. **ey:**
Gazel 12
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Būy-āşinā-yı kāküli alduñsa ey gönül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

28. **ey:**
Kaside 12
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Büşrā leke ey āṣaf-ı ẕī-şān-ı zamāne
2. Kim itdi eşer mühr-i Süleymān-ı zamāne

29. **ey:**
Kaside 12
Mısra: **144**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
143. Hurşīd-cemāle meh-i pāyende-kemālā
144. Ey mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne

30. **ey:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
29. Ey gönül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

31. **ey:**
Kaside 13
Mısra: **57**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẕāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẕāmumda benüm

32. **ey:**
Kaside 13
Mısra: **95**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
96. Böyle eşnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

33. **ey:**
Kaside 14
Mısra: **82**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

34. **ey:**
Kaside 15
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

35. **ey:**
Gazel 16
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı ṣabā

36. **ey:**
Kaside 16
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

37. **ey:**
Kaside 17

Mısra: **112**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
111. Ṣadr-ı şāḥib-ḫıredā fāżıl-ı ʿālī-senedā
112. Ey yegāne şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem

38. **ey:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

39. **ey:**
Kaside 18
Mısra: **160**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
159. Ṣadr-ı āṣaf-şürefā āṣaf-ı Ḥātem-be-kefā
160. Ey şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī

40. **ey:**
Kaside 18
Mısra: **229**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

41. **ey:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿışret bedel-i vāye-i dünyā

42. **ey:**
Kaside 20
Mısra: **35**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
35. Bu şevḳ-i fetḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

43. **ey:**
Kaside 21
Mısra: **195**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
195. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
196. Āḫir-i dāstān-i maʿnādur

44. **ey:**
Kaside 22
Mısra: **60**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
59. Āṣafā müsteşār-ı Cem-şerefā
60. Ey bihīn ṣadr-ı rütbe-i sāmī

45. **ey:**
Kaside 22
Mısra: **103**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

46. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **29**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
29. Ey ḫıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm
30. Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem mübārek-bād

47. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **55**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḥteşem mübārek-bād

48. **ey:**
Kaside 24
Mısra: **98**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
97. Bunca nāz u naʿīm-i gün-ā-gün
98. Ey veliyyü'n-niʿam mübārek-bād

49. **ey:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

50. **ey:**
Kaside 25
Mısra: **56**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
55. Māh ḳadrā mihr ü żiyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı ṣad-şenā-ḫᵛānī

51. **ey:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eş-ṣalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

52. **ey:**
Kaside 29
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

53. **ey:**
Gazel 31
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

54. **ey:**
Gazel 32
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

55. **ey:**
Gazel 35
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

56. **ey:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey ber-zede dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet
2. Aḥsente zihī fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet

57. **ey:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı ḳıyāmet

58. **ey:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḥs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḥs

59. **ey:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey göñül itme şaḳın ol tīri tīr-keş ile baḥs

60. **ey:**
Gazel 40
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

61. **ey:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

62. **ey:**
Gazel 42
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güc

63. **ey:**
Gazel 43
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

64. **ey:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

65. **ey:**
Gazel 44
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

66. **ey:**
Gazel 47
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī eşer-i ṣubḥ-dem-i ʿışretdür
10. Feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı ṣabūh

67. **ey:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

68. **ey:**
Gazel 49
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.

11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı ṣāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

69. **ey:**
Gazel 51
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

70. **ey:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

71. **ey:**
Gazel 60
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

72. **ey:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

73. **ey:**
Gazel 63
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde müntericdür keder-i ḫumār dirler

74. **ey:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

75. **ey:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

76. **ey:**
Gazel 67
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

77. **ey:**
Gazel 69
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan ṣaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

78. **ey:**
Gazel 70
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

79. **ey:**
Gazel 71
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Yeter bu ḥandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

80. **ey:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eṣer ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

81. **ey:**
Gazel 75
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı ṣāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

82. **ey:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eṣer-i ġāze midür

83. **ey:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

84. **ey:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Gider ey ḫᵛāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

85. **ey:**
Gazel 80
Mısra: **14**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẓaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

86. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

87. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **4**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẓaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

88. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

89. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Nedür ey ḫᵛāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

90. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

91. **ey:**
Gazel 84
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫużūr olur

92. **ey:**
Gazel 94
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

93. **ey:**
Gazel 98
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

94. **ey:**
Gazel 102
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

95. **ey:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Senden ey ṣofī ne bidārı ne ḫᵛāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

96. **ey:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ṭutsa ʿuşşāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

97. **ey:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

98. **ey:**
Gazel 108

Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī Mıṣr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

99. **ey:**
Gazel 109
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

100. **ey:**
Gazel 112
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

101. **ey:**
Gazel 114
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürāġuñdur

102. **ey:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

103. **ey:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

104. **ey:**
Gazel 117
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

105. **ey:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿışyānum meger cürm ü günāhum bir midür

106. **ey:**
Gazel 121
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

107. **ey:**
Gazel 122
Mısra: **19**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
19. Ey Meẕāḳī rū-şinās-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
20. ʿUrfī-i muʿciz-dem-i Rūmum ki Şirāzum budur

108. **ey:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

109. **ey:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

110. **ey:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Güş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül şanur

111. **ey:**
Gazel 137
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

112. **ey:**
Gazel 137
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

113. **ey:**
Gazel 137
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

114. **ey:**
Gazel 138
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

115. **ey:**
Gazel 139
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

116. **ey:**
Gazel 140
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

117. **ey:**
Gazel 144
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḥtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

118. **ey:**
Gazel 145
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

119. **ey:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

120. **ey:**
Gazel 149
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

121. **ey:**
Gazel 149
Mısra: **18**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

122. **ey:**
Gazel 150
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

123. **ey:**
Gazel 150
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ḥaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir şāʿiḳa-i āh yeter

124. **ey:**
Gazel 150
Mısra: **19**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

125. **ey:**
Gazel 150
Mısra: **27**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin mazlūma
28. Naẓar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

126. **ey:**
Gazel 156
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

127. **ey:**
Gazel 157
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

128. **ey:**
Gazel 158

Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḥalḳa-i āġūş ider miyüz

129. **ey:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

130. **ey:**
Gazel 160
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad-kīse-i pür-naḳd-i temennā ṣılamuz

131. **ey:**
Gazel 161
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

132. **ey:**
Gazel 162
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

133. **ey:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

134. **ey:**
Gazel 171
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArşa-i naẓmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḫtirāz

135. **ey:**
Gazel 172
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ḥaẕer ey ʿāfiyet-güzīn-i behişt
18. Nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz biz

136. **ey:**
Gazel 173
Mısra: **15**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Ey Meẕāḳī bu faṣl-ı dil-keşde
16. Ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz biz

137. **ey:**
Gazel 179
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

138. **ey:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

139. **ey:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

140. **ey:**
Gazel 186
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb ü tāb-ı ʿışḳ ile
18. Zīver-i gūş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

141. **ey:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

142. **ey:**
Gazel 189
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

143. **ey:**
Gazel 191
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

144. **ey:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

145. **ey:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey āhū-yı vaḥşī bu ḳadar olma remīde
10. Ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz

146. **ey:**
Gazel 208
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

147. **ey:**
Gazel 210
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

148. **ey:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

149. **ey:**
Gazel 222
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

150. **ey:**
Gazel 223
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda raḳṣ

151. **ey:**
Gazel 225
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

152. **ey:**
Gazel 225
Mısra: **19**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

153. **ey:**
Gazel 227
Mısra: **12**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Meẕāḳī hīç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

154. **ey:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

155. **ey:**
Gazel 231
Mısra: **14**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḫażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

156. **ey:**
Gazel 240
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

157. **ey:**
Gazel 243
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīde-ʿayār olmayıcaḳ

158. **ey:**
Gazel 244
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

159. **ey:**
Gazel 245
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

160. **ey:**
Gazel 248
Mısra: **4**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

161. **ey:**
Gazel 248
Mısra: **12**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

162. **ey:**
Gazel 248
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

163. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey āh-ı ḫazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

164. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **6**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Yoḳ ruḫṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḫayfā
6. Ey ḫaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

165. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

166. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

167. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

168. **ey:**
Gazel 254
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḫi tertīb-i dīvān eyledük

169. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

170. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

171. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḫālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

172. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

173. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

174. **ey:**
Gazel 259
Mısra: **12**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

175. **ey:**
Gazel 261
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī daḫi süḫan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

176. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

177. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

178. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

179. **ey:**
Gazel 265
Mısra: **19**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḫṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

180. **ey:**
Gazel 267
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister gönül

181. **ey:**
Gazel 268
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür gönül

182. **ey:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür gönül

183. **ey:**
Gazel 270
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür gönül

184. **ey:**
Gazel 271
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endişedür virsem n'ola
14. Şāʿirüñ sermāye-i lāf u güzāfıdur gönül

185. **ey:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n'ola
10. Ṣūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür gönül

186. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

187. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

188. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **4**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

189. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **6**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Gönül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

190. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.

7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

191. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **10**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

192. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **12**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

193. **ey:**
Gazel 276
Mısra: **14**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḫ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

194. **ey:**
Gazel 281
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

195. **ey:**
Gazel 282
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfiḳ-ı sūr-ı nefes degül

196. **ey:**
Gazel 288
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül
2. Çoḳdur bu ḳadar cilve-i meydān-ı teġāfül

197. **ey:**
Gazel 288
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey ġurre-i nīrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girībān-ı teġāfül

198. **ey:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

199. **ey:**
Gazel 290
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

200. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

201. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey zevraḳ-ı ḫayāl-i temennā-yı vaṣl-ı yār
4. Mevc-āşinā-yı dīde-i deryā-feşānum ol

202. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey ḳāmet-i ḫamīde vü āh-ı felek-güẕār
6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

203. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey şerḥa şerḥa sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn
8. Nāyib menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum ol

204. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

205. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

206. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

207. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **15**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Ey sāḳī-i ṭarab-kede bī-tāb-ı ġuṣṣayum
16. Luṭf it meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum ol

208. **ey:**
Gazel 292
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cüy-ı şirişk-i nedāmet ol

209. **ey:**
Gazel 303
Mısra: **27**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

210. **ey:**
Gazel 304
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

211. **ey:**
Gazel 306
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Muḥaṣṣal ey Meẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

212. **ey:**
Gazel 311
Mısra: **15**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

213. **ey:**
Gazel 313
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eşer
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

214. **ey:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

215. **ey:**
Gazel 314
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

216. **ey:**
Gazel 315
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

217. **ey:**
Gazel 321
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

218. **ey:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī ḫaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

219. **ey:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Dil süḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

220. **ey:**
Gazel 328
Mısra: **8**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

221. **ey:**
Gazel 330
Mısra: **10**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür

10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

222. **ey:**
Gazel 333
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Gel ey dil sînede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı şoḥbet-i dîrînemüz sensin

223. **ey:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tîr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

224. **ey:**
Gazel 336
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

225. **ey:**
Gazel 338
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

226. **ey:**
Gazel 339
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan şaḳın
2. Āteşüm āteş şaḳın ḳurb-ı civārumdan şaḳın

227. **ey:**
Gazel 339
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Āfitāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan şaḳın

228. **ey:**
Gazel 339
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan şaḳın

229. **ey:**
Gazel 339
Mısra: **14**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan şaḳın

230. **ey:**
Gazel 339
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḫaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḫaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan şaḳın

231. **ey:**
Gazel 340
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden şaḳın
2. Böyle ser-keş şuʿle-i ser-der-kemīnümden şaḳın

232. **ey:**
Gazel 340
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫş eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden şaḳın

233. **ey:**
Gazel 340
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ġırra olma ḥüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden şaḳın

234. **ey:**
Gazel 340
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden şaḳın

235. **ey:**
Gazel 341
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden şaḳın
2. Ḫalḳa ḫalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden şaḳın

236. **ey:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden şaḳın

237. **ey:**
Gazel 342
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

238. **ey:**
Gazel 343
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

239. **ey:**
Gazel 344
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

240. **ey:**
Gazel 345
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

241. **ey:**
Gazel 346
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

242. **ey:**
Gazel 350
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādîde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

243. **ey:**
Gazel 351
Mısra: **15**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

244. **ey:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey göñül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

245. **ey:**
Gazel 352
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

246. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

247. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

248. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

249. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **8**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

250. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.

9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

251. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

252. **ey:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada gönlümce ser-āġāz idemezsin

253. **ey:**
Gazel 357
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

254. **ey:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

255. **ey:**
Gazel 370
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

256. **ey:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

257. **ey:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

258. **ey:**
Gazel 377
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey gönül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

259. **ey:**
Gazel 377
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

260. **ey:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ġırra olma ey gönül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

261. **ey:**
Gazel 379
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

262. **ey:**
Gazel 382
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şifte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

263. **ey:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Ey şaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

264. **ey:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve
2. Ḳıl meclisi kām-yāb-ı ʿişve

265. **ey:**
Gazel 392
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

266. **ey:**
Gazel 395
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuşşāḳ-ı zāra gösterme

267. **ey:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

268. **ey:**
Gazel 397
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

269. **ey:**
Gazel 402
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Ey murġ-ı seḥer şaḥn-ı çemenden güẕer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

270. **ey:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-firūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

271. **ey:**
Gazel 402
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḫüñ cām-ı zer eyle

272. **ey:**
Gazel 405
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

273. **ey:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eşer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

274. **ey:**
Gazel 408
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

275. **ey:**
Gazel 408
Mısra: **11**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
11. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḫayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

276. **ey:**
Gazel 412
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey gönül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḫācet ḳalmadı

277. **ey:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad-dāne-i mercāna ḫācet ḳalmadı

278. **ey:**
Gazel 417
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

279. **ey:**
Gazel 419
Mısra: **4**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

280. **ey:**
Gazel 419
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

281. **ey:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.

7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

282. **ey:**
Gazel 422
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī böyle muʿcīz-naġme-i ʿirfān olur
18. ʿAndelīb-i ḫoş-nevā-yı şaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī

283. **ey:**
Gazel 424
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī o şūḥ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

284. **ey:**
Gazel 427
Mısra: **17**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

285. **ey:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

286. **ey:**
Gazel 433
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

287. **ey:**
Gazel 435
Mısra: **5**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

288. **ey:**
Gazel 435
Mısra: **7**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

289. **ey:**
Gazel 436
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

290. **ey:**
Gazel 437
Mısra: **13**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi şarīr-i ḫāmemi
14. Ḫālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur ġamzesi

291. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **1**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

292. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

293. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **4**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
3. Al şurāḥīyi ele sāġar-ı şaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

294. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

295. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

296. **ey:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i şafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

297. **ey:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

ey vāy:

1. **ey vāy:**
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yazık!
5. Ey vāy o dil-i zār-ı siyeh-rūza ki olmış
6. Yūsuf gibi üftāde-i zindān-ı teġāfül

eyā:

1. **eyā:**
Kaside 23
Mısra: **68**
Edat-ı nida, seslenme edatı, ey.
67. Vezīr-i Cem-şürefā āṣaf-ı nigīn-be-kefā
68. Eyā yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOs̱mānī

eyle-:

1. **eyledi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet oldı
8. Eyledi ṣıdḳ-ı derūnıyla aña ḫayr-ı duʿā

2. **eylesem:**-*se*, -*m*
Kaside 1
Mısra: **69**
Etmek, eylemek.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

3. **eyler:**-*r*
Gazel 2
Mısra: **5**
Vermek, sunmak, yapmak.
5. ʿİlācı var ise ʿĪsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

4. **eyleyüp:**-*yüp*
Tarih 4
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Eyleyüp ʿazm-i ġazā şāḥib-ḳırān-ı rūzgār
2. Pādişāh-ı baḫt-āver Ḥażret-i Sulṭān Murād

5. **eyler:**-*r*
Müfret 5
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḥ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

6. **eyler:**-*r*
Müfret 5
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḥ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

7. **eyleyen:**-*yen*
Kaside 7
Mısra: **73**
Etmek, eylemek.
73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār
74. Baṣt-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

8. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **16**
Etmek, eylemek.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān şaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

9. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **26**
Etmek, eylemek.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

10. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **30**
Etmek, eylemek.
29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

11. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **32**
Etmek, eylemek.
31. Ebu'l-feṭḥ-i cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī kim
32. Cihādı şuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār eyler

12. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **34**
Etmek, eylemek.
33. Şehen-şāh-ı cihān ẓıll-i ẕalīl-i Ḥażret-i Ḫaḳ kim
34. Bu bāġ-ı feyżi naḫlistān-ı envāʿ-ı s̱emār eyler

13. **eyler:**-*r*
Kaside 8

Mısra: **36**
Etmek, eylemek.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

14. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **38**
Etmek, eylemek.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

15. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **42**
Etmek, eylemek.
41. Ḫıdīv-i pür-saḥāvet kim eñ ednā luṭf u iḥsānı
42. Gedāyı ḫᵛāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

16. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **46**
Etmek, eylemek.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

17. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **48**
Etmek, eylemek.
47. Ḫuṣūṣā iḳtiżā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

18. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **52**
Etmek, eylemek.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

19. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **54**
Etmek, eylemek.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i mażārr eyler

20. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **58**
Etmek, eylemek.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

21. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **62**
Etmek, eylemek.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṭḥ-i ṣad-ḥişār eyler

22. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **64**
Etmek, eylemek.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye feṭḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

23. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **74**
Etmek, eylemek.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

24. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **76**
Etmek, eylemek.
75. Olup bād-ı ṣabā nükhet-feşān-ı ḥüsn-i aḫlāḳı
76. Cihāna neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār eyler

25. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **78**
Etmek, eylemek.
77. Olunca āstīn-efşān-ı ġayret dest-i iclāli
78. Çerāġ-ı zindegī-i düşmeni şemʿ-i mezār eyler

26. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **82**
Etmek, eylemek.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

27. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **84**
Etmek, eylemek.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

28. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **86**
Etmek, eylemek.
85. İdelden ṣaḥn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

29. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **88**
Etmek, eylemek.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

30. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **90**
Etmek, eylemek.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

31. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **98**
Etmek, eylemek.
97. O tūg-ı pür-fürūġ u rāyet-i ʿarʿar-ḫırāmın gör
98. Ki reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār eyler

32. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **100**
Etmek, eylemek.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla
100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

33. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **102**
Etmek, eylemek.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

34. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **106**
Etmek, eylemek.
105. Ne at ol eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat kim
106. Ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār eyler

35. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **108**
Etmek, eylemek.
107. Ne at ol esb-i şarṣar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

36. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **112**
Etmek, eylemek.
111. O gül-gūn-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāş-ı ḫārḫār eyler

37. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **124**
Etmek, eylemek.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i meygüsār eyler

38. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **126**
Etmek, eylemek.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

39. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **134**
Etmek, eylemek.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehī teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

40. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **140**
Etmek, eylemek.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

41. **eyler:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **142**
Etmek, eylemek.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

42. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **146**
Etmek, eylemek.
145. Zihī ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

43. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **148**
Etmek, eylemek.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

44. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **150**
Etmek, eylemek.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

45. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **164**
Etmek, eylemek.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

46. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **168**
Etmek, eylemek.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

47. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **170**
Etmek, eylemek.
169. Göñül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

48. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **174**
Etmek, eylemek.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

49. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **180**
Etmek, eylemek.
179. Eger her gün hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl olsa
180. Dili pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār eyler

50. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **182**
Etmek, eylemek.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

51. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **186**
Etmek, eylemek.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

52. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **188**
Etmek, eylemek.
187. Sen ol şāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

53. **eyler:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **190**
Etmek, eylemek.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir şāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

54. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **192**
Etmek, eylemek.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı ṣenāḫ͡ʏāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

55. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **194**
Etmek, eylemek.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda muẓṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

56. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **196**
Etmek, eylemek.
195. Ḫuṣūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

57. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **202**
Etmek, eylemek.
201. N'ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

58. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **204**
Etmek, eylemek.
203. N'ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

59. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **210**
Etmek, eylemek.
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

60. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **214**
Etmek, eylemek.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

61. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **216**
Etmek, eylemek.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

62. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **220**
Etmek, eylemek.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

63. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **222**
Etmek, eylemek.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın şalup şāhān-ı şayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

64. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **224**
Etmek, eylemek.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

65. **eylemiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiş-i nuṣret anı

66. **eyledi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **75**
Etmek, eylemek.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

67. **eyledi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **78**
Etmek, eylemek.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

68. **eylese:**-*se*
Kaside 10

Mısra: **158**
Etmek, eylemek.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

69. **eylese:**-*se*
Kaside 12
Mısra: **151**
Etmek, eylemek.
151. Vaṣfuñda n'ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

70. **eyledi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Nice nāme gül-i ṣad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i ṣūrīde-naġam

71. **eyler:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **52**
Etmek, eylemek.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim ṣimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

72. **eyler:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **95**
Etmek, eylemek.
95. Pīşgāhında ne ḫoş cilve-i nuṣret eyler
96. Şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem

73. **eyledi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **153**
Etmek, eylemek.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vażʿ-ı ḳadem

74. **eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **64**
Etmek, eylemek.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

75. **eylesem:**-*se, -m*
Kaside 18
Mısra: **161**
Etmek, eylemek.
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḫużūr ise eger eşʿārı

76. **eylemezüz:**-*me, -züz*
Gazel 20
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Naḳd-i naẕarı eylemezüz devr-i felekde
6. Vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā

77. **eylerse:**-*r, -se*
Kaside 20
Mısra: **41**
Etmek, eylemek.
41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

78. **eyle:**
Kaside 21
Mısra: **199**
Etmek, eylemek.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

79. **eyler:**-*r*
Kaside 22
Mısra: **38**
Etmek, eylemek.
37. Feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāli
38. Ṣubḥ-ı nev-rūz eyler aḫşamı

80. **eyledi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **91**
Etmek, eylemek.
91. Eyledi tīġ-ı dest-i endīşem
92. Çār-pāre kelām-ı Ḫayyāmı

81. **eyledi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **52**
Etmek, eylemek.
51. O deñlü tāb-ı çerāġān żiyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

82. **eyle:**
Kaside 25
Mısra: **63**
Etmek, eylemek.
63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāṣ eyle
64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

83. **eylesün:**-*sün*
Kaside 27
Mısra: **77**
Etmek, eylemek.
77. Vasfuñ ile basṭ-ı kelām eylesün
78. Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rūzgār

84. **eyledi:**-*di*
Gazel 31
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Āh kim ol āşinā düşmen büt-i bī-gāne dost
2. Eyledi āḫir beni dīvāne-i vīrāne dost

85. **eylesün:**-*sün*
Gazel 32
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

86. **eyler:**-*r*
Gazel 34
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

87. **eyler:**-*r*
Gazel 72
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice tesḫīr bilür

88. **eylesem:**-*se, -m*
Gazel 109
Mısra: **13**
Etmek, söylemek.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

89. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı ṣad-naḳş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

90. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Bülbül-i āteş-nefes āh-ı şerār-efrūzını
4. Dāne-sūz-ı dām-ı şayyād eylesün nev-rūzdur

91. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

92. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuşşāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

93. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

94. **eyleyen:**-*yen*
Gazel 122
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Sīnemi pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül eyleyen
12. Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāzum budur

95. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

96. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. O kim bir cām-ı āhū-naḳş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb ṣayd-ı şikār eyler

97. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Gül ü bülbül ḳadeḫle ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür
8. Ḫazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

98. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

99. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.

11. Ḥased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-dūş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

100. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **16**
Et(me)mek, eyle(me)mek.
15. Ṣaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

101. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **18**
Et(me)mek, eyle(me)mek.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

102. **eyler:**-*r*
Gazel 143
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ne celb-i ṣevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

103. **eyler:**-*r*
Gazel 148
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

104. **eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 160
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Baḫs-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḥi idrāk idemez mesʾelemüz

105. **eyler:**-*r*
Gazel 181
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Bugün ʿuṣṣāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

106. **eyler:**-*r*
Gazel 207
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

107. **eylese:**-*se*
Gazel 207
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem ṣoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

108. **eylesek:**-*se, -k*
Gazel 210
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Ṣīrden olmaz tehī bir laḥẓa aṣlā bīşemüz

109. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 228
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

110. **eyler:**-*r*
Kaside 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Etmek, eylemek.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḥi
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

111. **eylemede:**-*me, -de*
Gazel 230
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Baḫṣ-i ebrū vü müje eylemede ʿāṣıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

112. **eyler:**-*r*
Gazel 231
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. N'ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i ṣevḳ-i dil-i pāk semāʿ

113. **eyleyecek:**-*yecek*
Gazel 246
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İṣbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

114. **eylerse:**-*r, -se*
Gazel 247
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

115. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

116. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

117. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Şevḳ-i ḫüsn-i yār ile ger nā-şaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

118. **eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 254
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḫayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

119. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

120. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl olup
12. Pençe-i hicrān ile çāk-i girībān eyledük

121. **eylesem:**-*se, -m*
Gazel 269
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

122. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

123. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

124. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Ser-ḫadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

125. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. İẕhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

126. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

127. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

128. **eylese:**-*se*
Gazel 278
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Oldı fürūġ-ı ḫüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

129. **eyle:**
Gazel 295
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

130. **eyler:**-*r*
Gazel 300
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

131. **eyler:**-*r*
Gazel 331
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

132. **eyler:**-*r*
Gazel 337
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

133. **eyledi:**-*di*
Gazel 345
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

134. **eyler:**-*r*
Gazel 362
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

135. **eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 370
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

136. **eylesün:**-*sün*
Gazel 370
Mısra: **19**
Etmek, eylemek.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

137. **eyler:**-*r*
Gazel 372
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ḥayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

138. **eylerdi:**-*r*, -*di*
Gazel 372
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ḥaremgāh-ı muġānda cilve-i mestāne eylerdi
10. Olaydı neşve-baḫş-ı ṣūret-i büt-ḫāne peymāne

139. **eyleme:**-*me*
Gazel 377
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫʷāb gelsün çeşmüñe

140. **eyle:**
Gazel 388
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Derkār idüp kilīd-i nāzı
6. Eyle yine feṯḥ-i bāb-ı ʿişve

141. **eylesün:**-*sün*
Gazel 388
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Bu şevḳ ile eylesün Meẕāḳī
14. Şerḥ-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve

142. **eylese:**-*se*
Gazel 390
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Bezmi pür-ṣıyt u ṣadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

143. **eyleyelüm:**-*yelüm*
Gazel 399
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Bād-ı nev-rūzı ile cūş u ḫurūş eyleyelüm
6. Mevsim-i şūrīş-i eyyām-ı ferāġ oldı yine

144. **eyle:**
Gazel 402
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-fīrūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

145. **eyle:**
Gazel 402
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḫüñ cām-ı zer eyle

146. **eyle:**
Gazel 402
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Ṣun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli ṣāḥçe-i verd-i ter eyle

147. **eyle:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Bu ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnāyı Meẕāḳī
10. Zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner eyle

148. **eyle:**
Gazel 406
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Eyle meşşāṭa-i ḫüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

149. **eylemiş:**-*miş*
Gazel 426
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt
6. Cemʿ-i maʿārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

150. **eyleyelüm:**-*yelüm*
Gazel 314
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyleyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

151. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **94**
Etmek, eylemek.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaṣrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

152. **eylesün:**-*sün*
Kaside 4
Mısra: **73**
Etmek, eylemek.
73. Eylesün āheng-i duʿā-yı ḫitām
74. Ḥāme-i bülbül-naġam-ı rūzgār

153. **eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾşīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāşıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

154. **eyle:**
Gazel 426
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

155. **eyle:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Etmek, eylemek.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

156. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **70**
Etmek, eylemek.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

157. **eyledi:**-*di*
Gazel 46
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

158. **eyledi:**-*di*
Gazel 277
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

159. **eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O ṣūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

160. **eylese:**-*se*
Gazel 130
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

161. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **122**
Etmek, eylemek.

121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

162. **eyler:**-*r*
Gazel 126
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

163. **eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḥi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

164. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **66**
Etmek, eylemek.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

165. **eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

166. **eyleyicek:**-*yicek*
Kaside 12
Mısra: **123**
Etmek, eylemek.
123. İrḫā-yı ʿinān eyleyicek Erdele ṭoġrı
124. Ol büt-şiken-i ḫıṭṭa-i evs̱ān-ı zamāne

167. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **96**
Etmek, eylemek.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

168. **eyleyelüm:**-*ye, -lüm*
Gazel 67
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

169. **eylese:**-*se*
Gazel 109
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. ʿĀṣıḳān-ı ʿarş-mesned ḳaṣd-ı ṣoḥbet eylese
12. Aṭlas-ı gerdūn-ı dūn ferş-i ḥaṣīr-i ʿışḳ olur

170. **eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **7**
Gençlik, tazelik kazanmak.
7. Kesb-i şebāb eyledi Zāl-i felek
8. Ber-ṭaraf oldı herem-i rūzgār

171. **eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

172. **eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

173. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **22**
Etmek, eylemek.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

174. **eylesem:**-*se, -m*
Gazel 115
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

175. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **154**
Etmek, eylemek.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

176. **eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Gönül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

177. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **122**
Etmek, eylemek.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

178. **eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **144**
Etmek, eylemek.
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad hezār eyler

179. **eylemezüz:**-*me, -züz*
Gazel 97
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Taʿlīḳ-i naẓar eylemezüz ḥarf-i ümīde
10. Ol ṣafḥa-i ḫāṭırda ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur

180. **eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

181. **eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḥi tertīb-i dīvān eyledük

182. **eylesek:**-*se, -k*
Gazel 1
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

eyvān:
1. **eyvān:**
Gazel 413
Mısra: **6**
Saray, köşk.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

eyvān-ı ʿālī-pāye-i bī-ihtilāl:
1. **eyvān-ı ʿālī-pāye-i bī-iḫtilāl:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karışıklık olmayan yüksek rütbeli divanhane.
1. Ḫabbeẕā eyvān-ı ʿālī-pāye-i bī-iḫtilāl
2. Kim ola ʿişretgeh-i şāhen-şeh-i nigū-ḫısāl

eyvān-ı bülend:
1. **eyvān-ı bülend:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüksek yer, yüksek köşk.
11. Nedür ey ḫᵛāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

eyvān-ı muʿallā-pāye:
1. **eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ:**-*nüñ*
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yüce makamlı divan.
47. Ḫāṣılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

eyvān-ı nüh-ḳıbāb:
1. **eyvān-ı nüh-ḳıbāb:**
Gazel 409
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dokuz kubbeli saray/köşk, felek.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

eyvān-ı sipihr:
1. **eyvān-ı sipihrüñ:**-*üñ*
Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü köşkü.
9. Meftūn degülüz naḳşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḫayret-keş-i ʿışḳuz

eyyām:
1. **eyyām:**
Tarih 2
Mısra: **15**
Günler, zaman.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad-nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

2. **eyyāmı:**-*ı*
Gazel 170
Mısra: **29**
Günler, zaman.

29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

3. **eyyāmı:**-*ı*
Gazel 215
Mısra: **11**
Günler, zaman.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

eyyām-ı bahār:
1. **eyyām-ı bahār:**
Kaside 12
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bahar günleri.
97. Gör feyż-i nesīm-i keremin bāġ-ı cihānda
98. Eyyām-ı bahār oldı zemistān-ı zamāne

2. **eyyām-ı bahār:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahar günleri.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

3. **eyyām-ı bahār:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar günleri.
1. Ey murġ-ı seḥer ṣaḥn-ı çemenden güẕer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

eyyām-ı fürḳat:
1. **eyyām-ı fürḳat:**
Gazel 205
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılık günleri.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

eyyām-ı şebāb:
1. **eyyām-ı şebāb:**
Gazel 44
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gençlik günleri.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

2. **eyyām-ı şebāb:**
Gazel 44
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gençlik günleri.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem:
1. **eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman/sürekli kavuşma/buluşma zamanları/günleri.
1. Ey gönül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

eyyede'l-lāh:
1. **eyyede'l-lāh:**
Kaside 9
Mısra: **87**
Allah güç/kuvvet versin.
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṯḥ-i hümāyūn-āṣār
88. Lev-ḥaṣa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

ezber id-:
1. **ezber idüp:**-*üp*
Kaside 22
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezberlemek, öğrenmek.
75. Şevḳ-i feṯḥ-i ẓaferle ezber idüp
76. Vird-i şükr-i ʿalīm ü ʿallāmı

ezber oku-:
1. **ezber oḳur:**-*r*
Gazel 364
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezberden söylemek/okumak.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i feṯḥ ü ẓaferdür bu

ezber vir-:
1. **ezber virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kafadan ezbere söylemek.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

eżdādı gör-:
1. **eżdādı göre:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmanları görmek.
55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şinās eżdādı
56. Ne güne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

ezel bezmi: bkz. bezm-i ezel, bezm-i elest.
1. **ezel bezminde:**-*n, -de*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Başlangıcı belli olmayan zamanın meclisi.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül şanur

ezelī:
1. **ezelīdür:**-*dür*
Gazel 419
Mısra: **3**
Çok eskiden beri.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

ezhār-ı çemen:
1. **ezhār-ı çemen:**
Gazel 312
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin çiçekleri.
5. Yine ezhār-ı çemen zīb-i ḥıyābān oldı
6. Ferş-i berg-i gül ile rāh-güẕārın görelüm

ezhār-ı gülzār:
1. **ezhār-ı gülzārı:**-*ı*
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesindeki çiçekler.
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

ezkār:
1. **ezkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **108**
Allah'ı çokça anma.
107. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maẓhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ ezkārı

ezyāl-ı ḥıyem:
1. **ezyāl-ı ḥıyem:**
Kaside 17
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Çadırların etekleri.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış etrāfını gerdūn gibi ezyāl-ı ḥıyem

F

faḫr eyle-/id(t)-:
1. **faḫr eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsün kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

2. **faḫr eyler:**-*r*
Kaside 22
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
55. Şeref-i ḥıdmet ile faḫr eyler
56. Pīşgāhında cümle ḫuddāmı

3. **faḫr eylesem:**-*se, -m*
Kaside 8
Mısra: **201**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
201. N'ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

4. **faḫr eylesem:**-*se, -m*
Kaside 21
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

5. **faḫr idüp:**-*üp*
Kaside 15
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
65. Ben ḥıdmet-i şerīfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i şuffe-i ḫuddām isterin

6. **faḫr itmeyeyin:**-*me, -ye, -yin*
Kaside 18
Mısra: **203**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

7. **faḫr itsem:**-*se, -m*
Gazel 338
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, iftihar etmek.
11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

faḫr-i ʿālem:
1. **faḫr-i ʿālem:**
Kaside 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Âlemin övüncü, Hz. Muhammet.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

faḫrü'l-vüzerā:
1. **faḫrü'l-vüzerā:**
Kaside 29
Mısra: **34**
Vezirlerin övüncü.
33. Pā-būsına el irmez ise nāşıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

fāḫte-i cān:
1. **fāḫte-i cānumı:**-*um, -ı*
Kaside 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Canın kumrusu/üveyiği.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı ẕikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

fāiż-i keyf-i dü-bālā:
1. **fāiż-i keyf-i dü-bālādur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
İki kat keyfin/neşenin bolluğu/kârı.
171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dü-bālādur
172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

faḳīr:
1. **faḳīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **84**
Yoksul, muhtaç.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʿe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

faḳr:
1. **faḳr:**
Gazel 103
Mısra: **11**
Fakirlik, yoksulluk.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

fāl-ı dīvānçe-i Ḫāfız aç-:
1. **fāl-ı dīvānçe-i Ḫāfız açalum:**-*alum*
Gazel 316
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İranlı ünlü şair Hafız'ın divanından fal açmak. Divandan rastgele bir sayfa açıp o sayfada görülen ilk şiire/beyte göre hayata dair çeşitli çıkarımlarda bulunmak. bkz. vāridāt-ı Ḫāfız-ı Şīrāz.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḫāfız açalum meclisde
8. Şāhid-i feth diyü anı der-āġūş idelüm

fāl-ı humāyūn:
1. **fāl-ı humāyūn:**
Gazel 102
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Padişahlık talihi, saltanat uğuru.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

fālımuz fāldur:
1. **fālımuz fāldur:**
Kaside 17
Mısra: **170**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uğurumuz/talihimiz budur.
169. Bu teġāzül eṣer-i muṣḥaf-ı tevfīḳ ancaḳ
170. Fālımuz fāldur Allāhü teʿālā aʿlem

fānūs-ı çerāġ:
1. **fānūs-ı çerāġ:**
Gazel 382
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Fanusun mumu/kandili.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

fārig ol-:
1. **fārig olursın:**-*ur, -sın*
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geri durmak, uzak kalmak.
9. Meẕāḳī bezm-i şahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı firāġuñdur

fāriġü'l-bāl:
1. **fāriġü'l-bāli:**-*i*
Gazel 422
Mısra: **5**
Kanattan kurtulmuş, her türlü dünyevi kayıttan kurtulmak.
5. Fāriġü'l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n'ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

fark:
1. **farḳında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **162**
Tepe, üst.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

2. **farḳı:**-*ı*
Gazel 408
Mısra: **3**
Fark, başkalık, ayrım.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẕāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẕar yoḳ mı

fark eyle-/id(t)-:
1. **farḳ eylemesün:**-*me, -sün*
Kaside 16
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Farkına varmak, fark etmek.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

2. **farḳ eylemez:**-*mez*
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Farkına varmak, fark etmek.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

3. **farḳ eylemez:**-*mez*
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Farkına varmak, fark etmek.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

4. **farḳ eyler:**-*r*
Gazel 371
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Farkına varmak, fark etmek.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

5. **farḳ eyleyelüm:**-*yelüm*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Farkına varmak, fark etmek.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

6. **farḳ ider:**-*er*
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fark etmek, ayırt etmek, anlamak.
9. Umarın mū-şikāfī-i ṭabʿuñ
10. Farḳ ider şıdḳ u kiẕbi diḳḳat ile

7. **farḳ itmez:**-*mez*
Kaside 22
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fark etmek, anlamak.
65. Mū-şikāf olsa kimse farḳ itmez
66. Bir birinden dü-maġz-ı bādāmı

fark ol-:
1. **farḳ olmayıcaḳ:**-*ma, -yıcaḳ*
Kaside 12
Mısra: **147**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fark olmak.
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek şīve-i iẕʿān-ı zamāne

farḳ-ı āh-ı āteşīn:
1. **farḳ-ı āh-ı āteşīn:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateşli ahın farkı/üstü.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

farḳ-ı pīr ü civān:
1. **farḳ-ı pīr ü civān:**
Kaside 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yaşlı ve gencin farkı.
61. Nice ḫavf itmesün ki şaḳ oluyor
62. Farḳ-ı pīr ü civān cirīdüñden

farḳ-ı rūz u şām:
1. **farḳ-ı rūz u şām:**
Gazel 40
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Gündüz ve gecenin farkı.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

farḳ-ı ser-i dīvār:

1. **farḳ-ı ser-i dīvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Duvarın ucunun tepesi/üstü.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

farḳ-ı ser-i ḫumda:

1. **farḳ-ı ser-i ḫumda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün başındaki farkı/çıkıntı/kapak.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

farḳ-ı ser-i küffār:

1. **farḳ-ı ser-i küffāra:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin başını/kafasını seçen.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

farḳ-ı sifāl:

1. **farḳ-ı sifāl:**
Gazel 146
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çanak çömleğin farkı.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

farḳ-ı siyeh-gūş:

1. **farḳ-ı siyeh-gūş:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Karakulağın farkı.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Meẕāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-gūş görinsün

farḳ-ı ümmīd:

1. **farḳ-ı ümmīde:**-*e*
Gazel 392
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ümidin/beklentinin farkı/ucu/sonu.
11. Daḫi olmaz mı o nev-reste nihāl-i āmāl
12. Farḳ-ı ümmīde gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze

farḳ-ı yār-i ser-efrāz:

1. **farḳ-ı yār-i ser-efrāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başı yukarıda olan/üstün sevgilinin farkı.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol şuḳḳadur ki ser-ʿalem-i nāza bestedür

farṭ-ı cünūn:

1. **farṭ-ı cünūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Deliliğin aşırılığı/fazlalığı.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

farṭ-ı ḫasret:

1. **farṭ-ı ḫasretden:**-*den*
Gazel 430
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem aşırılığı/fazlalığı.
5. Degül dest-i Züleyḫā-yı zamāne farṭ-ı ḫasretden
6. Olur ser-pençe-i mihr-i felek müştāḳ-ı dāmānı

farṭ-ı vaṣf:

1. **farṭ-ı vaṣfında:**-*ın, -da*
Kaside 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Niteliğinin/övgünün aşırılığı/fazlalığı.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḫāl-ender-muḫāl

farṭ-ı ziḫām:

1. **farṭ-ı ziḫāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kalabalığın aşırılığı/taşkınlığı.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḫāmumda benüm

farż:

1. **farż:**
Gazel 226
Mısra: **2**
Zorunlu, farz, gerekli, kaçınılmaz.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

2. **farż:**
Gazel 226
Mısra: **4**
Zorunlu, farz, gerekli, kaçınılmaz.
3. Ebrū-yı yār ḳible-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḫi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

3. **farż:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Zorunlu, farz, gerekli, kaçınılmaz.
5. ʿUşşāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẓra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

4. **farż:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Zorunlu, farz, gerekli, kaçınılmaz.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı şorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

5. **farż:**
Gazel 226
Mısra: **14**
Farz, zorunluluk.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

farż (k')ol-:

1. **farż k'olur:**-*ur*
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ki farz/zorunlu olmak.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

2. **farż oldı:**-*dı*
Kaside 22
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçınılmaz/gerekli olmak.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

3. **farż olmaz:**-*maz*
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçınılmaz/gerekli olmak.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

4. **farż olmış:**-*mış*
Gazel 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçınılmaz/gerekli olmak.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

farż-ı ʿayn:

1. **farż-ı ʿayn:**
Kaside 25
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Allah'ın teker teker her Müslümanın yerine getirmesi gereken emri.
19. Ḥāṣılı ṣad-ḫulūṣ ile ḥaḳḳā
20. Farż-ı ʿayn oldı şükr-i Yezdānī

faṣāḥat-ı raḳam:

1. **faṣāḥat-ı raḳamı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yazının güzel ve açıklığı.
11. Nice nāme faṣāḥat-ı raḳamı
12. Bildirür ʿacz-i derk-i ifhāmı

fāṣıla:

1. **fāṣılamuz:**-*muz*
Gazel 160
Mısra: **10**
Ara, aralık.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

faṣl-ı bahār:

1. **faṣl-ı bahārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

2. **faṣl-ı bahārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

3. **faṣl-ı bahārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.
1. Gīsū-yı yārı ṭarf-ı ʿiẕārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

faṣl-ı dil-fürūz:

1. **faṣl-ı dil-fürūzı:**-*ı*
Gazel 170
Mısra: **25**

Kelime Tipi: -
Gönüle ferahlık veren mevsim, bahar.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad-feṯḥ-i bāb-ı nev-rūz

faṣl-ı dil-güşāde:
1. **faṣl-ı dil-güşāde:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül açan/ferahlatan mevsim/zaman.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

2. **faṣl-ı dil-güşāde:**-*de*
Gazel 274
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül açan/ferahlatan mevsim/zaman.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

faṣl-ı dil-keş:
1. **faṣl-ı dil-keşde:**-*de*
Gazel 173
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken mevsim.
15. Ey Meẕāḳī bu faṣl-ı dil-keşde
16. Ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz biz

faṣl-ı gül:
1. **faṣl-ı gül:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül şaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney şavt-ı rebāb isterler

2. **faṣl-ı gül:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

3. **faṣl-ı gül:**
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

4. **faṣl-ı gülden:**-*den*
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

5. **faṣl-ı güldür:**-*dür*
Gazel 370
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

faṣl-ı gül ü mül:
1. **faṣl-ı gül ü mül:**
Gazel 392
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül ve şarap mevsimi/zamanı.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

faṣl-ı gül-i raʿnā:
1. **faṣl-ı gül-i raʿnāda:**-*da*
Gazel 259
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir tarafı sarı, diğer tarafı kırmızı gül mevsimi.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

faṣl-ı ḫazān:
1. **faṣl-ı ḫazān:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güz/sonbahar mevsimi.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

faṣl-ı ḫiṭāb:
1. **faṣl-ı ḫiṭāb:**
Gazel 104
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Söyleyişte kelime ve cümleler arasında bağlantı edatı kullanmama.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḥā faṣl-ı ḫiṭāb isterler

2. **faṣl-ı ḫiṭāb:**
Gazel 244
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlaşmazlıkları kesin ve âdil ölçülerle çözme, her maksadı sözle açıklama yeteneği, "O'na (Hz. Davud'a) hikmet ve davaları karara bağlama yeteneği verdik" (Sad Suresi/20.ayet).
13. Ey Meẕāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

faṣlü'l-ḫiṭāb-ı dāniş:
1. **faṣlü'l-ḫiṭāb-ı dāniş:**
Gazel 76
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bilginin başı ile esasını ayırabilen. Faṣlü'l-ḫıtāb: Kur'ân-ı Kerîm'de yer alan bir tabir; sözlü ve yazılı ifadelerde başlangıç cümlesini asıl kısımdan ayıran tabir anlamında belâgat terimi.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫiṭāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

faṣl-ı şitā:
1. **faṣl-ı şitāyı:**-*yı*
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

fāş it-:
1. **fāş itdi:**-*di*
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiş oldı yine keşf-i rāza tīġ

2. **fāş itdügüme:**-*dü, -güm, -e*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek.
7. Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı
8. Girye-i dīde-i ḫūnābe-çekāndur bāʿiş

3. **fāş itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek.
7. Firīb-i ġamze-i ġammāzdan olup ġāfil
8. Nühüfte-sırrumı bilmezligiyle fāş itdüm

4. **fāş itme:**-*me*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

5. **fāş itmek:**-*mek*
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkarmak, ifşa etmek.
5. Fāş itmek ile sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı
6. Ṣad-seng-i melāmet ser-i Manṣūra ṭoḳındı

fāş ol-:
1. **fāş olur:**-*ur*
Gazel 135
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa/ortaya çıkmak, ifşa olmak.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

fātiḥ:
1. **fātiḥi:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **20**
Feth eden, ele geçiren.
19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī dīdiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

fāyide:
1. **fāyide:**
Kaside 2
Mısra: **63**
Fayda, kazanç.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḫāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

fāyiḳü'l-aḳrān ol-:
1. **fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek:**-*abil, -se, -k*
Gazel 257
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akranlarından üstün olmak.
19. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
20. ʿAhdinde yine fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek

fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne:
1. **fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Zamanındaki/devrindeki akranlarından üstün.
153. Bir sencileyin āṣaf-ı bī-miṣle sezādur
154. Bir bencileyin fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne

fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümān:
1. **fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Şüphe ve gerçeğin derecesinin kesin hükmü.
23. İnʿıdām-ı dehen-i dil-beri taṣrīḥ ideli
24. Fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümāndur süḫanüm

<u>fayṣal-ı ṣad-redd ü ḳabūl:</u>
1. **fayṣal-ı ṣad-redd ü ḳabūlüz:**-*üz*
Gazel 200
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz defa kabul eden ve reddeden hâkim.
5. Birdür sözimüz fayṣal-ı ṣad-redd ü ḳabūlüz
6. Vā-reste-i dil dağdağa-yı çūn u çerāyuz

<u>faẕīlet:</u>
1. **faẕīletde:**-*de*
Kaside 14
Mısra: **51**
Erdem, güzel ahlak.
51. Ol āṣaf-ı fāẕıl ki faẕīletde ʿalemdür
52. Kim şuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemādur

<u>fāẕıl-ı ʿālī-senedā:</u>
1. **fāẕıl-ı ʿālī-senedā:**
Kaside 17
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Ey yüce/büyük dayanaklı erdemli/üstün (Köprülü-zâde Fazıl Ahmet Paşa).
111. Ṣadr-ı şāḥib-ḫıredā fāẕıl-ı ʿālī-senedā
112. Ey yegāne şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem

<u>fāẕıl-ı nādire-güster:</u>
1. **fāẕıl-ı nādire-güster:**
Kaside 17
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Nadir/az görülen/yayılan erdem/fazilet.
57. Fāẕıl-ı nādire-güster ki dem-i baḫs-i ʿulūm
58. Ger Felāṭūn-ı zamān olsa da eyler mülzem

<u>fāẕıl-ı nükte-güşā:</u>
1. **fāẕıl-ı nükte-güşā:**
Gazel 150
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Herkesin anlayamadığı ince manayı açan fazıl/bilgili. (Köprülü-zâde Fazıl Ahmet Paşa).
25. Fāẕıl-ı nükte-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol Āṣaf-ı Cem-cāh yeter

<u>fāẕıl-ı ʿuḳde-güşā:</u>
1. **fāẕıl-ı ʿuḳde-güşā:**
Kaside 13
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Zorluğu yenen bilgili/fazıl (Köprülü-zâde Fazıl Ahmet Paşa).
35. Fāẕıl-ı ʿuḳde-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
36. Kim odur māye-i cān rūḥ-ı kelāmumda benüm

<u>faẕl:</u>
1. **faẕlına:**-*ı, -na*
Kaside 13
Mısra: **41**
Bilim, hüner, marifet.
41. Bir meziyyet mi olur faẕlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

2. **faẕl:**
Kaside 19
Mısra: **37**
Bilim, hüner, marifet.
37. Yanında her kim itse faẕl ile daʿvā-yı rüchānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

<u>faẕl-ı ilāhī:</u>
1. **faẕl-ı ilāhī:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ilahi bolluk/bereket.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

<u>fedā:</u>
1. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Feda (olsun).
1. Ey göñül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

2. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Feda (olsun).
1. Ey göñül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

3. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Feda (olsun).
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Ṣahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

4. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Feda (olsun).
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿiẕārı ne ġam olsa ẓāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

5. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Feda (olsun).
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

6. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **10**
Feda (olsun).
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

7. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **12**
Feda (olsun).
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i firāza fedā

8. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Feda (olsun).
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

9. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **16**
Feda (olsun).
15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

10. **fedā:**
Gazel 6
Mısra: **18**
Feda (olsun).
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

11. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **1**
Feda (olsun).
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

12. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Feda (olsun).
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

13. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Feda (olsun).
3. Derd-i ʿışḳ-ı yār ile ḫoş-ḥāl olan bī-çāreye
4. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ṣad-ʿĪsī-i Meryem fedā

14. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Feda (olsun).
5. El-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ iseñ
6. Böyle sūz-ı ḥasrete ser-çeşme-i Zemzem fedā

15. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Feda (olsun).
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

16. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Feda (olsun).
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-figār-ı tīġ-ı ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

17. **fedā:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Feda (olsun).
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

18. **fedādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **118**
Feda, uğruna verme.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḥad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

19. **fedāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **12**
Feda, uğruna verme.
11. Ne ḥadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḫüsne dil ü cān ile fedāyuz

<u>fedā it-:</u>

1. **fedā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feda etmek, gözden çıkarmak, vazgeçmek.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

fedāyi:
1. **fedāyi:**
Gazel 127
Mısra: **14**
Canını vermeye hazır, ölümü göze alan.
13. Ṣaḳın ṣaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḫançer-güẕārı bāḳīdür

fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān:
1. **fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların safa/eğlence kadehindeki yuduma feda/kendini vermiş.
1. Göñül bu naḫveti ḳo ḫāk-pāy-ı mestān ol
2. Fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān ol

fedā-yı istiġnā:
1. **fedā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazlanmanın kurbanı.
11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

fedā-yı kūy-ı cānān:
1. **fedā-yı kūy-ı cānān:**
Gazel 225
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyüne feda (olan).
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān:
1. **fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların ilgisini/rağbetini artıran yaradılışa/karaktere feda/kendini vermiş.
15. Nedür bu mihr ü maḥabbet miyān-ı meclisde
16. Fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān ol

fehd-i sebük-pā:
1. **fehd-i sebük-pā:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ayağına çabuk, hızlı pars.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān ṣaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedān: (TDVİA)
1. **Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedānum:**-*um*
Kaside 26
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı sözlerden anlayan şakacı/akıllı/zeki Fehim.
Fehim: XVII. yüzyıl divan şairlerinden olan 17-18 yaşlarında divan tertip ettiği söylenen Fehîm'in Mezâkî ile aynı sohbet ortamında bulunduğu bilinmektedir.
7. Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedānum
8. Ki lāl itdüm niçe şīrīn-zebānı

fehm eyle-/id(t)-:
1. **fehm eylesem:**-*se, -m*
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

2. **fehm iderüz:**-*er, -üz*
Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

2. **fehm iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 156
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

3. **fehm iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 196
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

4. **fehm idüp:**-*üp*
Gazel 173
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
13. Fehm idüp feyż-i ṣıbġatu'l-lāhı
14. Ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳuz biz

5. **fehm itdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.
9. Ḳıymet-i gevher-i ẕātın ne güzel fehm itdi
10. Böyle olsa olıcaḳ rütbe-i iẕʿān u ẕekā

feḥvā-yı naẓm-ı eṭvār:
1. **feḥvā-yı naẓm-ı eṭvārı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Tavırlar/tarzlar şiirinin anlamı/meali.
107. Cümle feḥvā-yı naẓm-ı eṭvārı
108. Medḥ-i nām ü nişān-ı maʿnādur

Felāṭūn-ı ḥıred:
1. **Felāṭūn-ı ḥıred:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aklın Eflatun'u. bkz. Eflāṭūn.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḥıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

Felāṭūn-ı zamān:
1. **Felāṭūn-ı zamān:**
Kaside 17
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Felatun'u. bkz. Eflāṭūn.
57. Fāżıl-ı nādire-güster ki dem-i baḫş-i ʿulūm
58. Ger Felāṭūn-ı zamān olsa da eyler mülzem

2. **Felāṭūn-ı zamānsın:**-*sın*
Kaside 16
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Felatun'u. bkz. Eflāṭūn.
45. Ḥikmetde Felāṭūn-ı zamānsın ki ʿayāndur
46. Tedḳīḳ-i naẓar-baḫş-i ḥudūş u sitemüñden

felek: (İTS)
1. **felegüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **196**
Gökyüzü, talih, baht.
195. Bezm-i cūduñda baña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

2. **felegün:**-*ün*
Kaside 23
Mısra: **62**
Gökyüzü.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören şandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

3. **felek:**
Kaside 1
Mısra: **1**
Gökyüzü.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

4. **feleküñ:**-*üñ*
Tarih 3
Mısra: **5**
Gökyüzü.
5. Şeh-i ġāzī feleküñ ḫüsrev-i ṣayd-endāzı
6. Ḫān Meḥemmed o cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā

5. **felek:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Gökyüzü.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

6. **felekde:**-*de*
Gazel 5
Mısra: **11**
Gökyüzü.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

7. **felekde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **2**
Gökyüzü.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

8. **felekde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **66**
Gökyüzü.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

9. **feleklerde:**-*ler, -de*
Kaside 8
Mısra: **166**
Gökyüzü.

165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

10. **felek:**
Kaside 8
Mısra: **212**
Gökyüzü, talih.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü güş-ı hilāle güşvār eyler

11. **feleküñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **38**
Gökyüzü.
37. Nice şeh-i şaʿşaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem
38. Feleküñ mihr-i dıraḫşānı meh-i tābānı

12. **felek:**
Kaside 9
Mısra: **90**
Gök, Talih.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir fetḥüñ
90. Ger niṣār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

13. **felek:**
Kaside 11
Mısra: **33**
Talih.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

14. **felek:**
Kaside 11
Mısra: **49**
Talih, alınyazısı, yazgı.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

15. **felekde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **27**
Zaman, felek.
27. Ġalṭān olıcaḳ kelleleri oldı felekde
28. Pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne

16. **felekde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **159**
Gökyüzü.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsīnler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

17. **felekden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **29**
Gökyüzü.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

18. **felek:**
Kaside 13
Mısra: **55**
Gökyüzü.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

19. **felek:**
Kaside 14
Mısra: **56**
Gökyüzü, felek, devran, alem.
55. Ol merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā kim
56. Devrinde felek dāyire-i luṭf u ʿaṭādur

20. **felekde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **98**
Felek, dünya, zaman.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

21. **felek:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Gökyüzü, talih.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

22. **felek:**
Kaside 17
Mısra: **115**
Talih, alınyazısı, yazgı.
115. Hīç lüzūmı yoġ iken rişte-i kārumda felek
116. İltizām eyledi ṣad-ʿuḳde-i mā-lā-yelzem

23. **felek:**
Kaside 18
Mısra: **66**
Talih, alınyazısı, yazgı.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

24. **feleküñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **124**
Gökyüzü, talih.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

25. **felek:**
Kaside 18
Mısra: **199**
Talih, alınyazısı, yazgı.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

26. **felek:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Felek, gökyüzü, talih.
67. Ḳurulsun meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet kim
68. Felek peymāne-i aʿyān u emcād olduġın gördük

27. **felek:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Gökyüzü.
11. Nice dil çetr ṣūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur

28. **felekde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **79**
Gökyüzü.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aṣduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

29. **felekde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **114**
Gökyüzü.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

30. **felekde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **137**
Gökyüzü.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

31. **felek:**
Kaside 24
Mısra: **7**
Gökyüzü, felek.
7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

32. **felek:**
Kaside 24
Mısra: **73**
Gökyüzü, felek.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

33. **felek:**
Kaside 25
Mısra: **15**
Gökyüzü, talih.
15. Ki felek böyle pür-sürūr itdi
16. Cān u dil gibi deng ü ḫayrānı

34. **felekde:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **25**
Felek, talih.
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

35. **felekde:**-*de*
Kaside 29
Mısra: **13**
Felek, gökyüzü.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger şuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

36. **felekde:**-*de*
Gazel 33
Mısra: **2**
Dünya, âlem.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

37. **felekde:**-*de*
Gazel 33
Mısra: **12**
Gökyüzü, sema.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

38. **felekde:**-*de*
Gazel 35
Mısra: **4**
Gökyüzü.
3. Zülfi ol ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

39. **felek:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Talih, alınyazısı, yazgı.
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

40. **felek:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Gökyüzü.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

41. **felekde:**-*de*
Gazel 52

Mısra: **3**
Gökyüzü.
3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

42. **felekde:**-*de*
Gazel 63
Mısra: **16**
Gökyüzü, talih, devran.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

43. **felek:**
Gazel 68
Mısra: **12**
Gök, talih.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

44. **feleke:**-*e*
Gazel 72
Mısra: **14**
Talih, baht.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

45. **felekde:**-*de*
Gazel 73
Mısra: **11**
Gökyüzü.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

46. **felek:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Gökyüzü.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu ṣıyt u ṣadā bir kühen-āvāze midür

47. **felekde:**-*de*
Gazel 84
Mısra: **14**
Gökyüzü, sema.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāṣī-i ṭabʿumı
14. Ṣāʿir felekde böyle perīṣān-ṣuʿūr olur

48. **felek:**
Gazel 100
Mısra: **10**
Gökyüzü.
9. Ṣarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

49. **felek:**
Gazel 102
Mısra: **28**
Gökyüzü.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẓar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

50. **feleklerde:**-*ler*, -*de*
Gazel 114
Mısra: **4**
Gökyüzü.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḫi ser-germ-i sürāġuñdur

51. **felekde:**-*de*
Gazel 123
Mısra: **4**
Gökyüzü.
3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taṣvīr
4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

52. **felekde:**-*de*
Gazel 125
Mısra: **11**
Gökyüzü, sema.
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

53. **felekde:**-*de*
Gazel 127
Mısra: **5**
Talih, alınyazısı, yazgı.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

54. **felekde:**-*de*
Gazel 136
Mısra: **6**
Gökyüzü.
5. Gāhī olur ki rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş
6. Gūyā felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr olur

55. **felek:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Gökyüzü, talih.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her ṣeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

56. **felekde:**-*de*
Gazel 142
Mısra: **5**
Gökyüzü, sema.
5. Felekde nakş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

57. **felek:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Gökyüzü, sema.
3. Ne celb-i ṣevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

58. **felekde:**-*de*
Gazel 158
Mısra: **4**
Talih, alınyazısı, yazgı.
3. Ḳan aġladuḳça girye-i şādī-i vaṣl ile
4. Ol demleri felekde ferāmūş ider miyüz

59. **felekde:**-*de*
Gazel 165
Mısra: **7**
Gökyüzü.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

60. **felekde:**-*de*
Gazel 177
Mısra: **11**
Âlem, dünya, felek.
11. Yoḳ minnetimüz sūde-i elmāsa felekde
12. Ser-tā-be-ḳadem dāġ-ı nemek-ḫʷāre-i ʿışḳuz

61. **felekde:**-*de*
Gazel 206
Mısra: **3**
Gökyüzü, felek, devran, âlem.
3. Ol ṭūṭī-i şīrīn-kelimātuz ki felekde
4. Perverde-i zehr-i elem-i ḥasret-i ḳanduz

62. **felek:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Gökyüzü, talih.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

63. **felekde:**-*de*
Gazel 217
Mısra: **13**
Talih, yazgı.
13. Saña Meẕāḳī felekde eṣer bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

64. **felekde:**-*de*
Gazel 225
Mısra: **2**
Gökyüzü.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḫüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

65. **felekde:**-*de*
Gazel 247
Mısra: **11**
Gökyüzü, felek.
11. Felekde cāy-ı feṭḫü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḥalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

66. **felekde:**-*de*
Gazel 252
Mısra: **13**
Felek, âlem, dünya.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle ṣeyḫ ü ṣābını gördük

67. **felekde:**-*de*
Gazel 255
Mısra: **2**
Felek, devran, zaman.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

68. **felekde:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **21**
Felek, gökyüzü, kader.
21. Hem-meclis olup bezm-i şerīfinde felekde
22. Reh-yāb-ı serā-perde-i iḫsān olabilsek

69. **felekde:**-*de*
Gazel 279
Mısra: **9**
Felek, âlem, devran.
9. Felekde ʿāṣıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

70. **felekde:**-*de*
Gazel 289
Mısra: **4**
Felek, zaman, talih.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı şurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

71. **felekde:**-*de*
Gazel 309
Mısra: **11**
Gökyüzü, felek.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

72. **felek:**
Gazel 315
Mısra: **1**
Felek, talih.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

73. **felekde:**-*de*
Gazel 319
Mısra: **6**
Felek, zaman, devran.
5. Olunca nāyil-i cām-ı ṣarāb-ı bezm-i viṣāl
6. Felekde ḫūn-ı cigerle çoḳ intiʿāş itdüm

74. **felek:**
Gazel 320
Mısra: **5**
Felek, talih.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

75. **felekde:**-*de*
Gazel 320
Mısra: **9**
Felek, gökyüzü.
9. Felekde bilmez idüm āfitāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

76. **felekde:**-*de*
Gazel 329
Mısra: **8**
Felek, gökyüzü, talih.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-gūnuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

77. **felekde:**-*de*
Gazel 335
Mısra: **11**
Felek, baht,.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

78. **felek:**
Gazel 339
Mısra: **1**
Felek, talih.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan ṣaḳın
2. Āteşüm āteş ṣaḳın ḳurb-ı civārumdan ṣaḳın

79. **felek:**
Gazel 340
Mısra: **1**
Felek, talih.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş ṣuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

80. **felek:**
Gazel 347
Mısra: **4**
Gökyüzü.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek gūy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

81. **felek:**
Gazel 348
Mısra: **8**
Gökyüzü, talih.
7. Yeter itdi mükedder vaż'-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

82. **felekde:**-*de*
Gazel 354
Mısra: **7**
Felek, talih, baht.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

83. **felek:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Felek, talih.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

84. **felekde:**-*de*
Gazel 359
Mısra: **3**
Gökyüzü, felek.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

85. **felekde:**-*de*
Gazel 360
Mısra: **9**
Felek, dünya, talih.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest ṣanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

86. **felek:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Felek, gökyüzü.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

87. **felek:**
Gazel 364
Mısra: **3**
Gökyüzü, felek.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i ṣubḥ-dem ḫāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

88. **felekde:**-*de*
Gazel 365
Mısra: **12**
Felek, dünya.
11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad-feṭḥ-i bāb-ı ebrū

89. **felekde:**-*de*
Gazel 375
Mısra: **9**
Gök, talih, felek.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Şerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

90. **felekde:**-*de*
Gazel 379
Mısra: **9**
Felek, talih.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

91. **felek:**
Gazel 379
Mısra: **20**
Felek, talih.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

92. **felek:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Felek, gökyüzü.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

93. **felek:**
Gazel 380
Mısra: **13**
Felek, talih.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

94. **felek:**
Gazel 391
Mısra: **7**
Talih, baht, felek.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḥnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

95. **felek:**
Gazel 404
Mısra: **3**
Felek, talih, baht.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

96. **felekde:**-*de*
Gazel 409
Mısra: **11**
Dünya, felek.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

97. **felek:**
Gazel 413
Mısra: **7**
Felek, talih.
7. Tefriḳa ṣaldı felek ṣoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

98. **felek:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Felek, gökyüzü, âlem.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

99. **felekde:**-*de*
Gazel 431
Mısra: **9**
Felek, dünya.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūşī-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

100. **felek:**
Gazel 431
Mısra: **14**
Gökyüzü, felek.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

felekde dön-:

1. **felekde döne:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Deyim**
Felekde/gökyüzünde dönmek/devretmek.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

felek-i ḫān:
1. **felek-i ḫāna:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Han'ın gökyüzü. Allah'ın (yarattığı) gökyüzü.
11. Nedür ey ḫᵛāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

felekü'ş-şems:
1. **felekü'ş-şems:**
Kaside 17
Mısra: **93**
Güneşin bulunduğu felek.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi eẕyāl-ı ḫıyem

2. **felekü'ş-şemsi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **101**
Güneşin bulunduğu felek.
101. Felekü'ş-şemsi çarḫ-ı rifʿatdur
102. Mihr-i saʿd-iḳtirān-ı maʿnādur

fem:
1. **femüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **56**
Ağız.
55. Bir ḥoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevīdür
56. Dürler ṣaçılur ḫīn-i tekellümde femüñden

fen:
1. **fende:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **52**
İlim, hüner, sanat.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẕīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

2. **fenüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **10**
Hüner, mârifet, sanat.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İs̱bāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

fenā:
1. **fenā:**
Gazel 255
Mısra: **12**
Yokluk, yok olma, geçicilik.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

fenā-peẕīr ol-:
1. **fenā-peẕīr olmaz:**-*maz*
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, son bulmak.
3. Ṣafā-yı meclis-i vuṣlat fenā-peẕīr olmaz
4. Hemīşe leẕẕet-i būs u kenārı bāḳīdür

fenāyi:
1. **fenāyiyle:**-*yle*
Gazel 429
Mısra: **7**
Yokluk, ölüm.
7. Fenāyiyle şeh-i mülk-i beḳāyum
8. Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

fenn-i maḥabbet:
1. **fenn-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 97
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi ilmi.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

2. **fenn-i maḥabbetüñ:**-*üñ*
Gazel 434
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi ilmi.
7. Ol büt-i ʿışve-fıṭratuñ tāze-zebān-ı şīvesin
8. Fenn-i maḥabbetüñ nice nükte-ṭırāzı bilmedi

fenn-i sānī:
1. **fenn-i s̱ānīde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İkinci ilim. Temel bilimler.
39. Fenn-i s̱ānīde ʿaḳl-ı evveldür
40. Reg-i berḳ-i cihān-ı maʿnādur

fenn-i şīve:
1. **fenn-i şīve:**
Gazel 213
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İşve/cilve çeşidi/ilmi.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿışveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

fenn-i ṭabʿ:
1. **fenn-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Tabiatın/karakterin hüneri/sanatı.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḫan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde mişvār

fer vir-:
1. **fer virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlık/ferahlık vermek.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿışve bāġ-ı ḫüsne fer virsün
2. Cihān ḫayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

ferāġ:
1. **ferāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **4**
Vazgeçme, el çekme, bırakma.
3. N'olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

ferāġ-ı gül:
1. **ferāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülün el çekmesi/vazgeçmesi.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aṣlā ferāġ-ı gül

feraḫ-ābād ol-:
1. **feraḫ-ābād olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 87
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bolluk ve ferahlıkla dolu olmak.
1. Ṣad-müjde ki miḥnet-zedeler ṣād olacaḳdur
2. Ġam-ḫāne-i ʿālem feraḥ-ābād olacaḳdur

feraḥ-baḫş:
1. **feraḥ-baḫş:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Ferahlık veren, iç açıcı.
35. Ḥāṣılı böyle feraḥ-baḫş u ṣafā-güster olur
36. Rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem

feraḥ-güster-i ṣaḥn-ı gülzār:
1. **feraḥ-güster-i ṣaḥn-ı gülzār:**
Kaside 10
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı huzuru veren/yayan.
159. Tā ki bir buncılayın sūr-ı hümāyūn-āṣār
160. Ola ʿālemde feraḥ-güster-i ṣaḥn-ı gülzār

feraḥ-ı dem-ber-dem:
1. **feraḥ-ı dem-ber-dem:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Daima/sürekli refah/huzur.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẓuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad-gūne feraḥ-ı dem-ber-dem

feraḥ-rīz-i derūn-ı ins ü cān:
1. **feraḥ-rīz-i derūn-ı ins ü cāndur:**-*dur*
Kaside 26
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İnsanların ve cinlerin gönlüne/içine gönül açıklığı/sevinç döken.
59. Feraḥ-rīz-i derūn-ı ins ü cāndur
60. O ḫurde cilve-i rāḥat-resānı

ferāmūş eyle-/id(t)-:
1. **ferāmūş eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Unutmak.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vaż'-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

2. **ferāmūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Unutmak.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

3. **ferāmūş ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Unutmak.
3. Ḳan aġladukça girye-i şādī-i vaṣl ile
4. Ol demleri felekde ferāmūş ider miyüz

4. **ferāmuş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Unutmak.
7. Cāna kār eylerdi zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ
8. Şevḳ-i vuṣlatla ġam-ı hicri ferāmuş itmesem

ferās:
1. **ferās:**
Gazel 434

Mısra: **16**
Anlayışlılık, çabuk seziş, binicilik.
15. Cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

ferd:
1. **ferde:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **36**
Kişi, insan.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

ferdā:
1. **ferdāda:**-*da*
Gazel 36
Mısra: **11**
Yarın, kıyamet.
11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

ferdāya ḳal-:
1. **ferdāya ḳalsa:**-*sa*
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarın/ sonraya kalmak.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḥrüñ bāmdādıdur göñül

ferdā-yı ḳıyāmet:
1. **ferdā-yı ḳıyāmetde:**-*de*
Gazel 124
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıyametin sonrası.
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

feres-rān:
1. **feres-rān:**
Gazel 119
Mısra: **14**
At süren/koşturan.
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

Ferhād:
1. **Ferhād:**
Kaside 5
Mısra: **69**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i şīrīn ile o laʿlin-fem

2. **Ferhād:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

3. **Ferhād:**
Gazel 121
Mısra: **12**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

4. **Ferhād:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

5. **Ferhāduz:**-*uz*
Gazel 210
Mısra: **5**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

6. **Ferhād:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

7. **Ferhāda:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **2**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

8. **Ferhādı:**-*ı*
Gazel 332
Mısra: **5**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

9. **Ferhād:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Klasik edebiyatta mesnevilere konu olan Fars kökenli Hüsrev ü Şîrîn ve Ferhâd ü Şîrîn aşk hikâyelerinin ünlü erkek kahramanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

ferḫunde:
1. **ferḫunde:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Kutlu, mübarek.
25. Ṣādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

ferḫunde-dem:
1. **ferḫunde-dem:**
Gazel 164
Mısra: **4**
Kutlu/mübarek zaman.
3. Virdükde ṣabā müjde-i teşrīf-i ḳudūmüñ
4. Ol vaḳt-i mübārek gibi ferḫunde-dem olmaz

ferḫunde-fāl:
1. **ferḫunde-fāl:**
Gazel 325
Mısra: **10**
Talihi kutlu.
9. Yā Rab nedür bu nakş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

Ferīdūn: (TDVİA)
1. **Ferīdūn:**
Gazel 102
Mısra: **26**
İran millî destan kahramanı. İran'ın destanî hükümdarlarından Cemşîd'in soyundan gelen Atbîn'in (Abtîn) oğludur.Divan edebiyatında hükümdarlığı, tacı, cesareti, kahramanlığı ve oğulları ile şiirlerde söz konusu edilmektedir.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

fermān:
1. **fermānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **52**
Emir, buyruk.
51. Çün vekīl-i Sikender-i vaḳtdür
52. N'ola cārī olursa fermānı

fermān-ber ol-:
1. **fermān-ber olup:**-*up*
Gazel 257
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ferman/buyruk getiren/götüren olmak.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

ferrūḫ-fāl it-:
1. **ferrūḫ-fāl itse:**-*se*
Kaside 11
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Talihi uğurlu etmek, bahtı açık etmek.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

ferş:
1. **ferşidür:**-*i*, -*dür*
Kaside 27
Mısra: **29**
Yaygı, halı.
29. Ol ki anuñ dergehinüñ ferşidür
30. Aṭlas-ı çarḫ-ı kühen-i rūzgār

ferş-i berg-i gül:
1. **ferş-i berg-i gül:**
Gazel 312
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül yaprağından örtü/yaygı.
5. Yine ezhār-ı çemen zīb-i ḫıyābān oldı
6. Ferş-i berg-i gül ile rāh-güẕārın görelüm

ferş-i gül-i sūrī:
1. **ferş-i gül-i sūrī:**
Gazel 294
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Edirne gülünden yaygı.

3. Āzurde-i ḫār-ı ġama ferş-i gül-i sūrī
4. Dil-mürde-i tīġ-ı siteme māye-i cān ol

ferş-i ḥarīr:

1. **ferş-i ḥarīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İpek yaygı.
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḥtāc-ı pāy-endāz ise
36. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḥarīrümdür benüm

ferş-i ḥaşīr:

1. **ferş-i ḥaşīrdür:**-*dür*
Gazel 387
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hasır döşemesi/yaygısı.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḥaşīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

ferş-i ḥaşīr-i ʿışḳ:

1. **ferş-i ḥaşīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk hasırının döşemesi/yaygısı.
11. ʿĀşıḳān-ı ʿarş-mesned ḳaṣd-ı şoḥbet eylese
12. Aṭlas-ı gerdūn-ı dūn ferş-i ḥaşīr-i ʿışḳ olur

ferş-i ḳadem:

1. **ferş-i ḳadem:**
Gazel 165
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayak yaygısı.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

ferş-i külhen:

1. **ferş-i külḫen:**
Gazel 377
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hamamın altında bulunan kapalı ve geniş ocağın zemini.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

ferş-i niyāz:

1. **ferş-i niyāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yalvarma/niyaz örtüsü/yaygısı.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

ferş-i reh:

1. **ferş-i reh:**
Gazel 295
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yol halısı/yaygısı.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

ferş-i reh-güẕār:

1. **ferş-i reh-güẕār:**
Kaside 8
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yol geçişinin/geçidinin yaygısı/halısı.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

2. **ferş-i reh-güẕār:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yol geçişinin/geçidinin yaygısı/halısı.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

3. **ferş-i reh-güẕārını:**-*ı, -nı*
Gazel 275
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yol geçişinin/geçidinin yaygısı/halısı.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

ferş-i temāşā:

1. **ferş-i temāşādur:**-*dur*
Gazel 184
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Seyretme/bakma yaygısı.
3. O bir ṣırça-serā-yı lāle-gūn ferş-i temāşādur
4. Ḫayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

ferş-i ẕılāl:

1. **ferş-i ẕılāl:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gölgelerden döşeme/yaygı.
7. Şol ḳadar ʿālīdür el-ḫaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẕılāl

fersūde-i her āsitān:

1. **fersūde-i her āsitān:**
Gazel 398
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her eşikte eskimiş/yıpranmış.
13. O pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür
14. Dil-i zārı meded fersūde-i her āsitān ṣanma

fersūde-ḳālibden:

1. **fersūde-ḳālibden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **6**
Eskimiş/yıpranmış vücut.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

feryād:

1. **feryādumı:**-*um, -ı*
Kaside 29
Mısra: **35**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

2. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **1**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

3. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

4. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

5. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
5. Göñülde nakş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taşvīrden feryād

6. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

7. **feryād:**
Gazel 54
Mısra: **14**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
13. Meẕāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

8. **feryād:**
Gazel 138
Mısra: **7**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
7. Bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan feryād
8. Ḫuşk-maġz-ı eleme şuʿle-i ter virmezler

9. **feryāduña:**-*uñ, -a*
Gazel 288
Mısra: **7**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

10. **feryādumı:**-*um, -ı*
Gazel 398
Mısra: **8**
Haykırış, çığlık, eyvah, feryat.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

feryād eyle-/id-:

1. **feryād eylese:**-*se*
Gazel 334
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, haykırmak, inlemek.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀşıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

2. **feryād eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, haykırmak, inlemek.
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı ṣad-nakş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

3. **feryād ider:**-*er*
Gazel 401
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, haykırmak, inlemek.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

4. **feryād idersem:**-*er*, -*se*, -*m*
Müfret 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek, haykırmak, inlemek.
1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

feryād u fiġān:
1. **feryād u fiġān:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bağırıp çağırma, ağlayıp sızlama.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

feryād u girye:
1. **feryād u girye:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat, figan, ağlama, inleme.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı şorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

feryād-ı bī-teʾsīr:
1. **feryād-ı bī-teʾsīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Etkisi olmayan feryat/haykırış.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

feryād-res-i nāle vü feryād:
1. **feryād-res-i nāle vü feryād:**
Gazel 87
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feryadın ve inlemenin feryat edenin imdadına yetişmesi.
9. Āh-ı seḥer-i ʿacz ü niyāz-ı şeb-i zārı
10. Feryād-res-i nāle vü feryād olacaḳdur

ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı hayāl:
1. **ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm:**-*üm*
Gazel 153
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hayaldeki av olan devlet kuşunun bilgili avcısı.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fitrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

ferzend-i kirām:
1. **ferzend-i kirāmı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Soyu temiz oğul/çocuk.
47. Ferzend-i kirāmı güher-i ṣadr-ı güzīn kim
48. Ḫayrü'l-ḫalefī silsile-i ḳadr u ʿalādur

fesād:
1. **fesād:**
Gazel 279
Mısra: **10**
Kargaşalık, karışıklık, fenâlık, kötülük, bozgunculuk, fitne.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

fesāne:
1. **fesānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **10**
Efsane, destan, hikâye.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫ̆āb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʾiş

2. **fesāne:**
Gazel 209
Mısra: **8**
Efsane, destan, hikâye.
7. Bu meclis bir neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür
8. Fesāne yād olunmaz zikr-i āsīb-i füsūn olmaz

fesāne-gūşī-i ʿışḳ:
1. **fesāne-gūşī-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk efsanesi dinleyen kulak.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūşī-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

fesān-ı tīşe:
1. **fesān-ı tīşemüz:**-*müz*
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Balta bileme taşı.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

feth:
1. **fetḥinde:**-*in*, -*de*
Kaside 8
Mısra: **63**
Fetih, ele geçirmek.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

2. **fetḥine:**-*i*, -*ne*
Tarih 8
Mısra: **1**
Fetih, ele geçirme.
1. Eyledi Ḳandiyenüñ fetḥine ʿālem hemheme (1080)

3. **fetḥ:**
Kaside 9
Mısra: **79**
Fetih, ele geçirme.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

4. **fetḥüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **89**
Fetih, ele geçirme.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir fetḥüñ
90. Ger niṣār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

5. **fetḥiyle:**-*i*, -*yle*
Kaside 14
Mısra: **141**
Fetih, ele geçirme.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

feth eyle-id(t)-:
1. **fetḥ eyledi:**-*di*
Tarih 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile fetḥ eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

2. **fetḥ eyledi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

3. **fetḥ ide:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **165**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
165. Fetḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi şād u ḫurrem

4. **fetḥ itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
45. Ḳamanīçe gibi bir ḥışn-ı ḥaşīn fetḥ itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

5. **fetḥ itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥışārı
118. Fetḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

6. **fetḥ itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feth etmek, ele geçirmek.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı fetḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

feth ü fütūḥ:
1. **fetḥ ü fütūḥ:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fetih ve fetihler.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ fetḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaşīn-i küffār

2. **fetḥ ü fütūḥıyla:**-*ı*, -*yla*
Kaside 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fetih ve fetihler.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
2. Yine fetḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

fetḥ u nuṣret:

1. **feṯḥ u nuṣretle:**-*le*
Kaside 19
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fetih ve yardım.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa feṯḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

feṯḥ ü ẓafer:
1. **feṯḥ ü ẓafer:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī feṯḥ ü ẓafer mübārek

2. **feṯḥ ü ẓafer:**
Kaside 14
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fetih ve zafer.
23. Kāfir ḳırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu feṯḥ ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

3. **feṯḥ u ẓafer:**
Kaside 14
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Fetih ve zafer.
37. Bu feṯḥ u ẓafer ḥaḳ bu ki tā rūz-ı ḳıyāmet
38. Ser-ṣafḥa-i tārīḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur

feṯḥ-i bāb:
1. **feṯḥ-i bāb:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapının açılması.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀṣıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feṯḥ-i bāb olur

feṯḥ-i bāb-ı ʿişve:
1. **feṯḥ-i bāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz kapısını açma.
5. Derkār idüp kilīd-i nāzı
6. Eyle yine feṯḥ-i bāb-ı ʿişve

feṯḥ-i bāb-ı vuṣlat:
1. **feṯḥ-i bāb-ı vuṣlata:**-*a*
Gazel 425
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kavuşma kapısının açılışı.
1. Hīç feṯḥ-i bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-i sitāre bulunmadı

feṯḥ-i cedīd:
1. **feṯḥ-i cedīd:**
Kaside 9
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yeni fetih.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

feṯḥ-i celī:
1. **feṯḥ-i celī:**
Kaside 17
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Açık fetih.
167. Kilk-i ḳudretle ẓafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feṯḥ-i celī daḥi fütūḥātına żam

feṯḥ-i hümāyūn-āsār:
1. **feṯḥ-i hümāyūn-āṣār:**
Kaside 9
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Padişahlık âlâmetlerinin belirtisi fetih.
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṯḥ-i hümāyūn-āṣār
88. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ:
1. **fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yaranın izin fitilini parlatan/aydınlatan.
19. Zülf-i bütān Meẕāḳī ruḫ-ı ḫāldār ile
20. Olsa n'ola fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ

fetīle-sūz-ı derūn:
1. **fetīle-sūz-ı derūn:**
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlün/içteki mum fitilini yakan.
5. Fetīle-sūz-ı derūn çāre-sāz-ı ʿışḳ olmaz
6. O merhemi ciger-i dāġdāra gösterme

fetīl-i dāġ-ı dil:
1. **fetīl-i dāġ-ı dildür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül yarasının fitili.
11. Taḥammül eylemez rāh-ı ġazāya nāz-perverler
12. Fetīl-i dāġ-ı dildür sūziş-i ḫūn-ı cigerdür bu

fetīl-i ʿışḳ:
1. **fetīl-i ʿışḳ:**
Gazel 375
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk fitili.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

fetīl-i sīne:
1. **fetīl-i sīnede:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sine/bağır fitili.
11. Tāze-be-tāze dāġ ile ḫāṭır-fürūz olur
12. Olmaz fetīl-i sīnede dūd-ı ferāġ-ı dāġ

fettān:
1. **fettān:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Fitne ve fesat salan, ortalığı karıştıran.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

fevāyid:
1. **fevāyidi:**-*i*
Gazel 155
Mısra: **11**
Faydalar, yararlar.
11. Budur fevāyidi bāzāryān-ı sūḳ-ı ġamuñ
12. Ziyānı sūd olur sūdı ḫod ziyān olmaz

fevc fevc ol-:
1. **fevc fevc olup:**-*up*
Gazel 180
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bölük bölük olmak.
17. Meydān-ı kārzār güşād olsa şevḳ ile
18. Bir fevc fevc olup ḫaşer-ender-ḫaşerdeyüz

fevc-ber-fevc-i hücūm:
1. **fevc-ber-fevc-i hücūm:**
Kaside 17
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Dalga dalga/akın akın saldırı.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vaż'-ı ḳadem

fevc-i iḳbāl:
1. **fevc-i iḳbāli:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/saadet bölüğü/takımı.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḫaşer-ender-ḫaşer geldi

fevc-i melāʾik:
1. **fevc-i melāʾik:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meleklerin bölüğü/cemaati.
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n'ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

feyż:
1. **feyżi:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **4**
Bereket, bolluk, verimlilik.
3. Zihī ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān
4. Ki feyżi tāze ṭutar bāġ-ı çār-erkānı

feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyān:
1. **feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bütün insanların gönlüne feyz veren.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı şabūḥ:
1. **feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı şabūḥ:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkiyi içen kalenderlerin neşeli gönüllerine bereket/bolluk veren.
9. Ey Meẕāḳī eşer-i şubḥ-dem-i ʿışretdür
10. Feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı şabūḥ

feyż-baḫş-ı dil ü cān:
1. **feyż-baḫş-ı dil ü cān:**
Gazel 406
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül ve canın bereket/bolluk bahşedeni/vereni.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

feyż-ḫ̔ān-ı niʿam:

1. **feyż-ḫʸān-ı niʿamı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Nimetin bolluk sofrası.
63. Feyż-ḫʸān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī:

1. **feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nevruzun herkese (verdiği) bolluk/bereket.
1. Yeni esdi nesīm-i nev-rūzī
2. Oldı feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī

feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem:

1. **feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem:**
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti esen rüzgarın bereketi/bolluğu.
5. Feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem muʿciz-dem-i ʿĪsā gibi
6. Rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār olur nev-rūzda

feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūz:

1. **feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 306
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nevruz sabahı rüzgarının bolluğu/bereketi.
9. Muḥaṣṣal ey Meẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

feyż-i bahār:

1. **feyż-i bahār:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Baharın bereketi.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

feyż-i bārān:

1. **feyż-i bārān:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yağmurun bereketi/çokluğu.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden şād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

feyż-i beḳā:

1. **feyż-i beḳā:**
Gazel 96
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bâki/devamlı olmanın bereketi.
7. Deryūzeger-i kūçe-i erbāb-ı fenāyuz
8. Kim feyż-i beḳā naḳd-i kef-i sāyilimüzdür

feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resān:

1. **feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keyif/neşe veren şarabın can bahşeden bereketi.
3. Şād u maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥa müdām
4. Feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur bāʿiṣ

feyż-i civān-merdī-i şāḥib-kerem:

1. **feyż-i civān-merdī-i şāḥib-keremi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sahibi genç yiğidin ilmi.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i şāḥib-keremi gör
72. Āṣār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḫamuñdan

feyż-i dem-ā-dem:

1. **feyż-i dem-ā-dem:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman/sürekli bolluk/bereket.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

feyż-i dem-i fütūḥ:

1. **feyż-i dem-i fütūḥ:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fetihler zamanının bereketi/bolluğu.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

feyż-i dem:

1. **feyż-i deminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nefesin/zamanın bereketi/bolluğu.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem: (TDVİA)

1. **feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın (ölüleri dirilten) nefesinin bolluğu. bkz. ʿĪsā-dem.
Meryem: Hz. İsâ'nın annesi. İslâm'da üstün nitelikleri sebebiyle yüceltilen, iffet ve itaat simgesi bir şahsiyet olarak gösterilen Meryem, Hıristiyanlık'ta "tanrı doğuran" olarak nitelenmekte, Hz. Îsâ gibi aslî günahtan uzak olduğuna ve öldükten sonra semaya yükseldiğine inanılmaktadır. Divan edebiyatında daha çok Hz. İsâ ile birlikte söz konusu edilmektedir.
13. Muʿmer ancaḳ nesīm-i dil-keşde
14. Feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem

feyż-i evṣāf-ı bülend:

1. **feyż-i evṣāf-ı bülendiyle:**-*i, -yle*
Kaside 6
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Yüksek vasıflarının çokluğu.
43. Bā-ḫuṣūṣā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

feyż-i eyyām-ı bahār:

1. **feyż-i eyyām-ı bahārıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bahar günlerinin bolluğu/bereketi.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

feyż-i ezel:

1. **feyż-i ezel:**
Kaside 24
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Başlangıcı olmayan bolluk/bereket.
71. Cilveger ḫāṭıruñda feyż-i ezel
72. Vāridāt-ı ḳıdem mübārek-bād

feyż-i Ḥaḳ:

1. **feyż-i Ḥaḳ'dur:**-*dur*
Gazel 318
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Allah'ın bereketi/lütfu.
25. Feyż-i Ḥaḳ'dur Meẕāḳī güftārum
26. Fikr-i eşʿār n'eydügin bilmem

feyż-i hevā:

1. **feyż-i hevā:**
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Havanın/hevesin bereketi.
7. Bu demde feyż-i hevā ile dem-be-dem görinür
8. Füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū tāze

feyż-i hevā-yı cān-fezā:

1. **feyż-i hevā-yı cān-fezāsın:**-*sın*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cana can katan hevesin/havanın bereketi.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḥāṣılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

feyż-i himmet:

1. **feyż-i himmetle:**-*le*
Kaside 18
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Gayretin/luftfun bolluğu/bereketi.
177. Feyż-i himmetle kilīd-i naẓar-ı endîşem
178. Açdı ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrārı

feyż-i ḫüsn-i yār:

1. **feyż-i ḫüsn-i yārdan:**-*dan*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin çokluğu.
3. Şevḳ-i ʿāşıḳ feyż-i ḫüsn-i yārdan maʿlūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfītāb-ı enverinden bellüdür

feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥ:

1. **feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥiyle:**-*i, -yle*
Kaside 24
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Övgü kaleminin mucizesinin bolluğu.
59. Feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥiyle
60. Böyle muʿciz-raḳam mübārek-bād

feyż-i ʿışḳ:

1. **feyż-i ʿışḳ:**
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın bereketi/bolluğu.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẓāhir ʿāşıḳ-ı ser-keşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber:

1. **feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber:**
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin aşkının bereketi/bolluğu.
3. Feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber ile işüm altun eyledüm
4. Cevher-i mihr ü maḥabbetle mübāhīdür gönül

feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā:

1. **feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā:**
Gazel 285
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah aşkının çokluğu/bolluğu.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

feyż-i kerem:
1. **feyż-i kerem:**
Kaside 16
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Cömertliğinin bolluğu.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i şādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāl:
1. **feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāli:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün/kudretin bahar lütfunun/cömertliğinin bereketi/bolluğu.
37. Feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāli
38. Ṣubḥ-ı nev-rūz eyler aḫşamı

feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ:
1. **feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ:**
Gazel 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun çokluğu.
11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād:
1. **feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 95
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi lütfun bereketi.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

feyż-i luṭf-ı Rabbānī:
1. **feyż-i luṭf-ı Rabbānī:**
Kaside 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun/cömertliğinin bolluğu.
1. Ḥabbeẕā feyż-i luṭf-ı Rabbānī
2. İtdi ḫurrem yine dil ü cānı

feyż-i maḥabbet:
1. **feyż-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 309
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/sevginin bolluğu/bereketi.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

feyż-i maṭāf-ı ḳadem:
1. **feyż-i maṭāf-ı ḳademüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayak basıp tavaf edilecek yerin bereketi/bolluğu.
9. İḥrām-be-dūş-ı ḥarem-i Kaʿbe-i luṭfum
10. Ursam n'ola dem feyż-i maṭāf-ı ḳademüñden

feyż-i medḥ:
1. **feyż-i medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **207**
Kelime Tipi: -
Övgünün bolluğu/bereketi.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

2. **feyż-i medḥüñle:**-*üñ*
Kaside 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Övgünün bolluğu/bereketi.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-revişā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

feyż-i mey:
1. **feyż-i mey:**
Gazel 265
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarabın bolluğu/bereketi.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaşır-ı meclis-i eşrāf degül

feyż-i mey-i bezm-i ḳadem:
1. **feyż-i mey-i bezm-i ḳadem:**
Gazel 164
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Adım meclisindeki şarabın bereketi/bolluğu.
9. Ṣaḥbā-yı ġamuñ ḫāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

feyż-i naʿt:
1. **feyż-i naʿtuña:**-*uñ, -la*
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Övgünün çokluğu.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuña bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḫabīrümdür benüm

feyż-i naẓar:
1. **feyż-i naẓarın:**-*ın*
Kaside 12
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Bakış/nazar ihsanı/bereketi.
73. Feyż-i naẓarın gör ki vezīrinde ʿayāndur
74. Ṣāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne

feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt:
1. **feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt:**
Gazel 309
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhane/virane pirinin/ulusunun nefesindeki bereket/bolluk.
7. Feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt ile şimdi
8. Ḫūrşīd gibi oldı fürūzende çerāġum

feyż-i nem-i luṭf:
1. **feyż-i nem-i luṭfıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 26
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik neminin bolluğu.
49. Bulur feyż-i nem-i luṭfıyla her an
50. Neẕāret gülşen-i bāġ-ı emānı

feyż-i nem-i ṣubḥ-dem-i rūzgār:
1. **feyż-i nem-i ṣubḥ-dem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Rüzgarın sabah vakti hafif ıslaklığının çokluğu.
17. Ġonçe-ṣıfat açdı dil-i pür-ġamı
18. Feyż-i nem-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül:
1. **feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül:**
Kaside 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül mevsiminin (ilkbahar) sevincinin çokluğu.
5. Yine feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül
6. Ḳomadı ehl-i dilde zerrece ġam

feyż-i nesīm-i esḥār:
1. **feyż-i nesīm-i esḥār:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabahları esen rüzgarın bereketi.
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

feyż-i nesīm-i ʿışḳ:
1. **feyż-i nesīm-i ʿışḳ:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın hafif rüzgarının bereketi.
9. Feyż-i nesīm-i ʿışḳ ile cūş idüp Meẕāḳiyā
10. Ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pīri gör mevc-zen-i şebāb olur

feyż-i nesīm-i kerem:
1. **feyż-i nesīm-i keremin:**-*in*
Kaside 12
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Cömertlik rüzgarının bolluğu/bereketi.
97. Gör feyż-i nesīm-i keremin bāġ-ı cihānda
98. Eyyām-ı bahār oldı zemistān-ı zamāne

feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet:
1. **feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet:**
Gazel 211
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet baharının bereketi/bolluğu.
9. Hep feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet degül midür
10. Murġān-ı ḫoş-nevāya bu şevḳ-āferīn-nefes

feyż-i rıṭl-ı girān:
1. **feyż-i rıṭl-ı girānumı:**-*um, -ı*
Kaside 22
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadehinin bolluğu.
89. Bezm-i maʿnāda göre ʿışḳ eyler
90. Feyż-i rıṭl-ı girānumı Cāmī

feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnā:
1. **feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Anlamın ağır ve dolu kadehinin bolluğu.
149. Beni ser-mest-i bezm-i vaṣfuñ iden
150. Feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnādur

feyż-i ṣahbā:
1. **feyż-i ṣahbā:**
Gazel 223
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarabın bolluğu.

11. Feyż-i ṣahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde raḳṣ

feyż-i şarāb-ı nāb:
1. **feyż-i şarāb-ı nāb:**
Kaside 5
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Katkısız/saf şarabın verimliliği/ilmi.
71. Dile feyż-i şarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

feyż-i seḥergāh:
1. **feyż-i seḥergāhı:**-*ı*
Gazel 46
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin bereketi.
17. Sāḳī-i şahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Mezāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫʷān-ı ṣubḥ

feyż-i ṣıbġatu'l-lāh:
1. **feyż-i ṣıbġatu'l-lāhı:**-*ı*
Gazel 173
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yaratıcı gücünün bereketi/bolluğu.
13. Fehm idüp feyż-i ṣıbġatu'l-lāhı
14. Ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳuz biz

feyż-i sirişk-i şādī:
1. **feyż-i sirişk-i şādī:**
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk gözyaşının bolluğu/bereketi.
5. Rīş-ḫand-ı ṭarab u feyż-i sirişk-i şādī
6. Girye-i şīşe ile ḫande-i cām olsa bize

feyż-i tāb u tüvān-ı maʿnā:
1. **feyż-i tāb u tüvān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
Anlamın güç ve kuvvetinin bolluğu/çokluğu.
187. Pīrīn-i cünbiş-i şebābe sebeb
188. Feyż-i tāb u tüvān-ı maʿnādur

feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem:
1. **feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem:**
Gazel 69
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa zamanının etkisinin bereketi, bolluğu. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āsārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

feyż-i teʾsīr-i dem-i şad-ʿĪsī-i Meryem:
1. **feyż-i teʾsīr-i dem-i şad-ʿĪsī-i Meryem:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüz Meryem oğlu İsa zamanının etkisinin bolluğu. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
3. Derd-i ʿışḳ-ı yār ile ḫoş-ḥāl olan bī-çāreye
4. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ṣad-ʿĪsī-i Meryem fedā

feyż-i viṣāl:
1. **feyż-i viṣāli:**-*i*
Gazel 308
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma mutluluğu/bereketi/bolluğu.
7. Bir ḥālete irgürdi beni feyż-i viṣāli
8. Pür-māye-i şevḳ oldı ġam-ı ḥavṣalagāhum

Feyżī-i ferḫunde-dem-i rūzgār: (TDVİA)
1. **Feyżī-i ferḫunde-dem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Zamanın kutlu anlarının Feyzi'si.
Feyzi:Ebü'l-Feyz b. Şeyh Mübârek el-Mehdevî (ö.1004/1595) Ekber Şah döneminin önde gelen şair, âlim ve düşünürlerinden.
65. Kilk-i süḫan-perverüne baş eger
66. Feyżī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

feyż-iktisāb-ı nev-rūz:
1. **feyż-iktisāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Nevruzun bereketini kazanma/elde etme.
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

feyż-resān:
1. **feyż-resāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **2**
Bereket ve bolluk getiren.
1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña
2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

feyż-resān-ı bülbül:
1. **feyż-resān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bülbülün feyz/bolluk ulaştıranı.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

feyż-yāb ol-:
1. **feyż-yāb olmadadur:**-*ma, -da, -dur*
Kaside 10
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feyz bulmak, bolluk ve bereket görmek.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

fezā:
1. **fezādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **14**
Ucu bucağı bulunmayan boşluk, dünyanın sonsuz olan genişliği, sema.
13. Ḫāk olsa da vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ
14. Bir gird-bād olur da fezādan ẓuhūr ider

2. **feżāda:**-*da*
Gazel 231
Mısra: **3**
Ucu bucağı bulunmayan boşluk, dünyanın sonsuz olan genişliği, sema.
3. Gird-bād oldı ʿayān şanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

feżā-yı bezm-i ʿālem:
1. **feżā-yı bezm-i ʿālemdür:**-*dür*
Gazel 229
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya/âlem meclisinin genişliği.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẓ

2. **feżā-yı bezm-i ʿālemdür:**-*dür*
Gazel 229
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya/âlem meclisinin genişliği.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẓ

fezā-yı ġam:
1. **fezā-yı ġam:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün ucu bucağı olmayan boşluğu.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

feżā-yı sīne:
1. **feżā-yı sīne:**
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın boşluğu.
1. Feżā-yı sīne ki pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür
2. Şüküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasretdür

2. **feżā-yı sīne:**
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın boşluğu.
1. Feżā-yı sīne ki pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür
2. Şüküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasretdür

3. **feżā-yı sīne:**
Gazel 233
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın boşluğu.
3. Feżā-yı sīne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle şuʿle-güster-i dāġ

fezā-yı vaṣf:
1. **fezā-yı vaṣfuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 23
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Vasfın/niteliğin çokluğu/fazlalığı.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

fezleke-i aḫbār:
1. **fezleke-i aḫbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Haberlerin neticesi.
43. Olmamışdur daḥi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarā:
1. **fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Fakirlerin isteklerini yerine getirme hikâyesi.
59. Düstūr-ı mükerrem ki söze gelse kelāmı
60. Hep fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur

fırḳa-i ferḫunde-fen-i rūzgār:

1. **fırḳa-i ferḫunde-fen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zamanın kutlu/mübarek ilminin/hünerinin grubu/topluluğu.
75. Mekremetüñ birbirine söylesün
76. Fırḳa-i ferḫunde-fen-i rūzgār

fırḳa-i ṣāḥib-kelām:
1. **fırḳa-i ṣāḥib-kelām:**
Kaside 4
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Söz sahibi kişilerden/gruptan.
77. Tā ki ola fırḳa-i ṣāḥib-kelām
78. Gāhice bir muġtenem-i rūzgār

fırṣat:
1. **fırṣat:**
Gazel 308
Mısra: **11**
Fırsat, imkân.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

2. **fırṣat:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Fırsat, imkân.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

fırṣat vir-:
1. **fırṣat virüp:**-*üp*
Kaside 19
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fırsat/imkan vermek.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

fırṣat-ı Ḫudā-dād:
1. **fırṣat-ı Ḫudā-dād:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi fırsat.
15. Bu fırṣat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i fetḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

fırṣat-ı irḫā-yı zimām:
1. **fırṣat-ı irḫā-yı zimām:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayvan yularını gevşetme fırsatı.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā:
1. **fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā:**
Gazel 201
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Maceranın tekrar (olma) fırsatı.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

fıṭrat-ı pāk:
1. **fıṭrat-ı pākümi:**-*üm, -i*
Kaside 17
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılış.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

fiġān:
1. **fiġān:**
Kaside 8
Mısra: **91**
Bağırma, haykırma, feryat.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

2. **fiġān:**
Gazel 21
Mısra: **14**
Bağırma, haykırma, feryat.
13. ʿAceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

3. **fiġān:**
Gazel 307
Mısra: **11**
Bağırma, haykırma, feryat.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

4. **fiġān:**
Gazel 355
Mısra: **14**
Bağırma, haykırma, feryat.
13. Meẕāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

fiġān ki(m):
1. **fiġān ki:**
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

2. **fiġān ki:**
Gazel 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

3. **fiġān ki:**
Kaside 23
Mısra: **115**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
115. Fiġān ki devr-i felek çāk-i ṣaff-ı niʿāl itdi
116. Mekān-ı merdüm-i dānā-yı ṣāḥib-iẕʿānı

4. **fiġān ki:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
5. Fiġān ki kāġıd ile gāhi ʿarż-ı ḥāl itsem
6. Olur derīde-i ser-pençe-i sitem kāġıd

5. **fiġān ki:**
Gazel 409
Mısra: **1**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
1. Fiġān ki oldı derūn-ı ḫum-ı ṣarāb tehī
2. Rübūde-künc-i ṭarab daḫme-i ḫarāb tehī

6. **fiġān kim:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

5. **fiġān kim:**
Gazel 58
Mısra: **11**
Bağırma, haykırma, feryat.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

7. **fiġān kim:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Eyvahlar olsun ki, yazık ki.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde güş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

fiġān eyle-/it-:
1. **fiġān eylese:**-*se*
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haykırmak, feryat etmek.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül güş-dār-ı nāle vü feryād olur şanur

2. **fiġān itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 306
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haykırmak, feryat etmek.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

3. **fiġānlar itdi:**-*di*
Kaside 19
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haykırmak, feryat etmek.
21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

fiġān fiġān:
1. **fiġān fiġān:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Feryat feryat, inleme.
3. Fiġān fiġān ki yine ser-girān-ı nāz oldı
4. O ġırra-mest-i ḫumār āşinā-yı istiġnā

fiġānı ḳo-:
1. **fiġānı ḳo:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Bağırmak, haykırmak, feryat etmek.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

figār:
1. **figārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **12**
Yaralı.
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-ı derūn-ı dile figārum

fikr:
1. **fikri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **79**
Fikir, düşünce.
79. Fikri efkār-ı ġayra ġālibdür
80. Bu bahār ol ḫazān-ı maʿnādur

2. **fikri:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **2**
Fikir, düşünce.
1. Zihī īrāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī
2. Ki fikri kāmil ider naḳṣ-ı ʿaḳl-ı insānı

3. **fikri:**-*i*
Gazel 394
Mısra: **3**
Fikir, düşünce.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

fikr id(t)-:
1. **fikr iderken:**-*er, -ken*
Kaside 5
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünmek.
57. Ṭabʿuma fikr iderken evṣāfuñ
58. Oldı bu şiʿr-i dil-güşā mülhem

2. **fikr itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 28
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünmek.
53. Cihāt-ı midḥati ḥaṣr itmede endīşe ḫayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

3. **fikr itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 102
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünmek.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i maẕmūn gelür

fikret:
1. **fikretimüz:**-*i, -müz*
Gazel 176
Mısra: **7**
Düşünce.
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār:
1. **fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār:**
Gazel 227
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/güzelin tuğra gibi yüzündeki kaşın düşüncesi.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Meẕāḳī hīç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

fikret-i laʿl-i leb:
1. **fikret-i laʿl-i lebüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 432
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısının düşüncesi.
3. Çoḳ zamāndur fikret-i laʿl-i lebüñle sāḳiyā
4. Destden cām-ı şarāb-ı erġavānī düşmedi

fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār:
1. **fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zamanın vatanında/doğduğu yerde parlak düşünce/fikir.
21. Böyle elemle n'ola itsem eger
22. Fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār

fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḥ:
1. **fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḥla:**-*la*
Gazel 416
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül yanaklı sevgilinin/dilberin ağzındaki fikir/düşünce.
9. Fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḥla Meẕāḳī
10. Dil ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr degül mi

fikr-i dildār:
1. **fikr-i dildār:**
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin düşüncesi.
3. Fikr-i dildār ile bidār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫʷāb isterler

fikr-i emel:
1. **fikr-i emel:**
Kaside 12
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Ümit/istek düşüncesi.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya şalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

fikr-i encām:
1. **fikr-i encām:**
Gazel 317
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Son fikir/düşünce.
23. Heves-āġāz-ı saʿy-ı Ferhādum
24. Fikr-i encām n'eydügin bilmem

fikr-i eşʿār:
1. **fikr-i eşʿār:**
Gazel 318
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Şiirleri düşünme.
25. Feyż-i Ḥaḳ'dur Meẕāḳī güftārum
26. Fikr-i eşʿār n'eydügin bilmem

fikr-i ḫaṭ:
1. **fikr-i ḫaṭ:**
Kaside 28
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin düşüncesi.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

fikr-i ḫażār:
1. **fikr-i ḫażārdayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Memleket düşüncesi.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḫażārdayuz
2. Bir mā-ḫażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz:
1. **fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Nevruz hesabını düşünme/yapma.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

fikr-i leb:
1. **fikr-i lebüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) dudağın(ın) düşüncesi.
5. Göñül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O ẕevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

fikr-i māʾü'l-ḥayāt:
1. **fikr-i māʾü'l-ḥayātı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu fikri/düşüncesi.
43. Fikr-i māʾü'l-ḥayātı evṣāfı
44. Virdi cāna ṣafā-yı rūḥānī

fikr-i medḥ:
1. **fikr-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 17
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Övgü düşüncesi/fikri.
155. Fikr-i medḥüñle olur ṭabʿ u dil-i endīşem
156. Herem-i ḥacle-nişīnān-ı ḫayāle maḥrem

fikr-i mihr-i ruḫ:
1. **fikr-i mihr-i ruḫuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yanağın güneşinin/parlaklığının düşüncesi.
9. Fikr-i mihr-i ruḫuñla endīşem
10. Maşrıḳ-ı ʿālem-i taḫayyüldür

fikr-i müjgān:
1. **fikr-i müjgān:**
Gazel 210
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kirpikleri düşünme.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Şīrden olmaz tehī bir laḥẓa aṣlā bīşemüz

fikr-i ser-i zülf:
1. **fikr-i ser-i zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucunun düşüncesi.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize māniʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

fikr-i telāḳī:
1. **fikr-i telāḳī:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Buluşma/kavuşma düşüncesi.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

fikr-i Üsküdār:
1. **fikr-i Üsküdār:**
Gazel 126
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Üsküdar düşüncesi/hayali. bkz. Üsküdar.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

fikr-i viṣāl:
1. **fikr-i viṣāl:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma düşüncesi.
5. Böyle hücūm-ı ḥayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

2. **fikr-i viṣāl:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma düşüncesi.
5. Böyle hücūm-ı ḥayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

3. **fikr-i viṣāl:**
Gazel 414
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma düşüncesi.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḥod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı ṣāḥ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

fikr-i yār:
1. **fikr-i yār:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yar düşüncesi/sevgili hayali.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Żerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

fikr-i zülf-i dil-ber:
1. **fikr-i zülf-i dil-ber:**
Kaside 21
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının düşüncesi/hayali.
21. Dil degül fikr-i zülf-i dil-ber ile
22. Sünbül-i būstān-ı maʿnādur

fikrüme gel-:
1. **fikrüme gelince:**-*ince*
Gazel 375
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla gelmek, düşünmek.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

fi'l-ḥāl:
1. **fi'l-ḥāl:**
Kaside 18
Mısra: **47**
Bu halde, bu durumda.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

2. **fi'l-ḥāl:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Hemen, derhal.
3. Neẕāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḥāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḫtirāz iderek

fi'l-mesel:
1. **fi'l-meṣel:**
Gazel 393
Mısra: **4**
Söz gelişi, misaldeki gibi, örnek olarak, meselâ.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

firāḳ:
1. **firāḳı:**-*ı*
Gazel 64
Mısra: **6**
Ayrılık, hicran.
5. Bir şūḫa düşdi göñlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

2. **firāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **2**
Ayrılık, hicran.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Viṣāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān:
1. **firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān:**
Gazel 404
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin Meva cennetinden ayrılma. Meva Cenneti: "İman edip güzel amel işleyenlere gelince, onlar için Me`vâ Cennetleri vardır. " (Secde, 32/19 ve En-Necm, 53/15).
15. Firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān cāna kār itdi
16. Esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr olmasun kimse

firāḳ-ı gülşen:
1. **firāḳ-ı gülşeni:**-*i*
Gazel 396
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinden ayrı kalma.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāṣıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

firāḳ-ı yār:
1. **firāḳ-ı yār:**
Gazel 169
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden eyrı kalma.
7. Firāḳ-ı yār ile giryān olup mestāne meclisde
8. Ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz biz

firār eyle-:
1. **firār eyledi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçmak, firar etmek.
129. Raḳuçi firār eyledi vü oldı o melʿūn
130. Bir derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne

2. **firār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçmak, firar etmek.
19. Çıḳup bir ṣaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

firāra yer ḳalma-:
1. **firāra yer ḳalmadı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçacak yer(i) kalmamak.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

firāvān ol-:
1. **firāvān olup:**-*up*
Gazel 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, fazla olmak.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca firāvān olup gider

firāz-ı ʿarş-ı berīn:
1. **firāz-ı ʿarş-ı berīne:**-*e*
Gazel 420
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüce arşın yüksekliği.
5. Çıḳsun firāz-ı ʿarş-ı berīne be-her seḥer
6. Ṣıyt u şadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey

firāz-ı çarḫ:
1. **firāz-ı çarḫa:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün üstü/tepesi.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem baṣsa çoḳ degül ʿāṣıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

firāz-ı çeşm-i cādū:
1. **firāz-ı çeşm-i cādūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cadı gözünün üstü/üzeri.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā firāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taşvīr-i āhūda

firāz-ı gül-bün:
1. **firāz-ı gül-bünde:**-*de*
Gazel 127
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül biten yerin yokuşu.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

2. **firāz-ı gül-bünde:**-*de*
Gazel 275
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül fidanının üstü.
3. Ne naġmeler ide bülbül firāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḫş u kārını gül

firāz-ı günbed-i gerdūn:
1. **firāz-ı günbed-i gerdüna:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Felek kubbesinin üstü.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aṣduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnī:
1. **firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde:**-*de*
Gazel 168
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamın Kaf dağının tepesi. bkz. Kaf.
5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda
6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde ʿanḳā-şikāruz biz

firāz-ı manẓara-i imtiyāz:
1. **firāz-ı manẓara-i imtiyāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalık manzarasının yokuşu/yüksek yeri.
3. Ebrū degül o çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān
4. Aşdı firāz-ı manẓara-i imtiyāza tīġ

firāz-ı taḫt-ı ʿizzet:
1. **firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yücelik tahtının üstü.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet: (TDVİA)
1. **Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Muhabbet Tus'unun İsa nefesli Firdevsi'si. Şehname'nin yazarı meşhur İran şâiri ve ölüleri dirilten Hz. İsa gibi nefesli Tuslu (İran'da bir şehir) Firdevsi. bkz. ʿĪsā-dem.
Firdevsi: İran'ın milî destanı olan Şehnâme'nin müellifi
17. Şeh-nāme-i ʿışḳ ile n'ola olsa Meẕāḳī
18. Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet

Fireng:
1. **Firengüñ:**-*üñ*
Kaside 19
Mısra: **12**
Avrupalı.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

Firengistān:
1. **firengistānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **46**
Frenk ülkesi, Avrupa.
45. Ḳamanīçe gibi bir ḥışn-ı ḥaṣīn feth itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

firīb-i ġamze-i ġammāz:
1. **firīb-i ġamze-i ġammāzdan:**-*dan*
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık çıkaran süzgün/yan bakışın aldatması/hilesi.
7. Firīb-i ġamze-i ġammāzdan olup ġāfil
8. Nühüfte-sırrumı bilmezligiyle fāş itdüm

fişek:
1. **fişekler:**-*ler*
Kaside 23
Mısra: **53**
Fişek.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

2. **fişek:**
Kaside 23
Mısra: **61**
Fişek.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören şandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

fiten-i rūzgār:
1. **fiten-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zamanın fitneleri/kargaşaları.
61. Oldı zamānında anuñ ber-ṭaraf
62. Cevr-i felekle fiten-i rūzgār

fitne:
1. **fitne:**
Gazel 378
Mısra: **6**
Karışıklık, fitne.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

fitne ḳopar-:
1. **fitne ḳopar:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kargaşa/karışıklık çıkarmak.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

fitne vü āşūb:
1. **fitne vü āşūb:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karışıklık ve kargaşa.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

fitne-i devr-i ḳamer:
1. **fitne-i devr-i ḳamer:**
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ay devrinin/ahir zamanın fitnesi/karışıklığı.
3. Bildüm göricek şūriş-i ḫāl-i ruḫ-ı yārı
4. Bir buncılayın fitne-i devr-i ḳamer olmaz

fitne-i enbān-ı zamāne:
1. **fitne-i enbān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın dağarcığının belâsı/sıkıntısı.
5. Yek-laḫżada ṭayy-kerde-i devr-i felek oldı
6. Neşr olmış iken fitne-i enbān-ı zamāne

fitne-i eyyām:
1. **fitne-i eyyāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin fitnesi/kargaşası.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir gūne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülān:
1. **fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Filan oğlu filanın aşkının fitnesi.
13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bā'iṣ

fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede:
1. **fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede:**
Gazel 406
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ayıplanmış/kınanmış Kays'ın karışıklığı/fitnesi. bkz. Leylā vü Mecnūn.
15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümār:
1. **fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bakış eden/sayan nergisin fitnesi/belası.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāṣıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın bilürüz

fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet:
1. **fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıyametin başa vuran fitnesi/karışıklığı.
1. Ey ber-zede dāmān-ı ṣad-āşūb-ı ḳıyāmet
2. Aḥsente zihī fitne-i ser-kūb-ı ḳıyāmet

fitne-perest-i nergis-i fettān:
1. **fitne-perest-i nergis-i fettānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran/ortalığı karıştıran fitne sever nergis.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

fitne-peymā:
1. **fitne-peymādur:**-*dur*
Gazel 193
Mısra: **11**
Fitne/karışıklık ölçen/çıkaran.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

fitrāk-ı nahçīr:
1. **fitrāk-ı naḫçīr:**
Gazel 153
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Av atının terkisi.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fitrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

fitrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl:
1. **fitrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl:**
Gazel 437
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayal avcısının terki kayışı.
11. Ger tehī olsa n'ola fitrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

fülfül:
1. **fülfül:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Kara biber.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre sihr içün ḳonan fülfül ṣanur

fülke:
1. **fülkesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **74**
Daire şeklinde olup iki tarafında ağaçlık bulunan yol, felek, gökyüzü.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-żiyādur

fülke-i ḫūrşīd:
1. **fülke-i ḫūrşīd:**
Gazel 165
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güneşin feleği/gökyüzü.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarṣa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

fülke-i zerrīn:

1. **fülke-i zerrīn:**
Gazel 431
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Altın gökyüzü/tepe.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

fülk-i dil:
1. **fülk-i dil:**
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül gemisi.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

fülk-i emel:
1. **fülk-i emel:**
Gazel 414
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Emel/arzu gemisi.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki ṣurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

fülk-i nüh-eflāk:
1. **fülk-i nüh-eflāki:**-*i*
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dokuz feleğin gemisi.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

fülk-i Süreyyā:
1. **fülk-i Süreyyā:**
Kaside 27
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Ülker yıldızının gemisi.
65. Şām ü seḥer cāri mi olurdı hīç
66. Fülk-i Süreyyā resen-i rūzgār

fülk-i zer:
1. **fülk-i zer:**
Kaside 17
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Altın gemi.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi ezyāl-ı ḫıyem

fürḳat:
1. **fürḳat:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Ayrılık.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

2. **fürḳatüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **78**
Ayrılık.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

3. **fürḳat:**
Kaside 27
Mısra: **7**
Ayrılık.
7. Fürḳat ile olalı benden cüdā
8. Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār

4. **fürḳat:**
Gazel 30
Mısra: **15**
Ayrılık.
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāşıḳ
16. Ḥāşā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

5. **fürḳat:**
Gazel 273
Mısra: **7**
Ayrılık.
7. ʿĀşıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

6. **fürḳat:**
Gazel 287
Mısra: **7**
Ayrılık.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

7. **fürḳatden:**-*den*
Gazel 411
Mısra: **9**
Ayrılık.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

8. **fürḳati:**-*i*
Gazel 438
Mısra: **11**
Ayrılık.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

fürḳate düş-:
1. **fürḳate düşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 300
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrılığa düşmek, ayrı kalmak.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

fürḳat-i dildār:
1. **fürḳat-i dildāra:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ayrılma/ayrı kalma.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlān:
1. **fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cennetlerde yeni yeni yürümeye/uçmaya başlayan tavus kuşunun kanadındaki parlaklık.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp rakṣa ḥacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbet:
1. **fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şimşeğinin ışığı.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

fürūġ-ı cām-ı ṭarab:
1. **fürūġ-ı cām-ı ṭarab:**
Gazel 433
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eğlence kadehinin parlaklığı.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

fürūġ-ı efser-i ḫürşīd:
1. **fürūġ-ı efser-i ḫürşīde:**-*e*
Gazel 320
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güneşin tacının parlaklığı/ışığı.
17. Fürūġ-ı efser-i ḫürşīde kim baḳardı meger
18. Eger palās-pesend-i nemed-külāh olsam

fürūġ-ı ḫüsn:
1. **fürūġ-ı ḫüsn:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik ışığı.
1. Oldı fürūġ-ı ḫüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

fürūġ-ı ʿışḳ:
1. **fürūġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın ışığı.
1. Dil kim fürūġ-ı ʿışḳ ile mişkāt-ı nūr olur
2. Rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr olur

2. **fürūġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 358
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın ışığı.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfitāb iderin

fürūġ-ı ḳadr:
1. **fürūġ-ı ḳadr:**
Kaside 28
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Değer/kıymet parlaklığı/ışığı.
37. Fürūġ-ı ḳadr ile bir āfitāb-ı ʿālem-ārādur
38. Ki ʿahd-i devleti ārāyiş-i devr-i ḳamer geldi

fürūġ-ı rūy-ı sāḳī:
1. **fürūġ-ı rūy-ı sāḳī:**
Gazel 114
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sakinin yüzünün nuru/parlaklığı.
9. Meẕāḳī bezm-i ṣahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı fırāġuñdur

fürūg-ı rūy-ı yār:
1. **fürūg-ı rūy-ı yāri:**-*i*
Gazel 398
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzündeki parlaklık.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḫüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

fürūġ-ı şemʿ-i şeb-efrūz-ı māh-ı tābān:
1. **fürūġ-ı şemʿ-i şeb-efrūz-ı māh-ı tābānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Parlayan ay gibi geceyi aydınlatan mumun parlaklığı.
93. Kim itdi pertev-i rūşen-çerāġ-ı eyvānuñ
94. Fürūġ-ı şemʿ-i şeb-efrūz-ı māh-ı tābānı

fürūġ-ı ṣubḥ-ı sānī:

1. **fürūġ-ı ṣubḥ-ı s̱ānī:**
Kaside 26
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Öven sabahın parlaklığı.
27. Ẕekāsı nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel
28. Żamīri ḫod fürūġ-ı ṣubḥ-ı s̱ānī

fürūz:

1. **fürūzına:**-*ı, -na*
Kaside 8
Mısra: **114**
Parlayan, parlak.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

fürūzān:

1. **fürūzāndur:**-*dur*
Gazel 394
Mısra: **7**
Parlak, aydınlık.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

fürūzende ol-:

1. **fürūzende oldı:**-*dı*
Gazel 309
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlamak, aydınlanmak.
7. Feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt ile şimdi
8. Ḫūrşīd gibi oldı fürūzende çerāġum

füseḫā:

1. **füseḫā:**
Gazel 104
Mısra: **18**
Güzel, açık ve düzgün söz söyleyenler/yazanlar.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḫā faṣl-ı ḫitāb isterler

füsūn:

1. **füsūnıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 2
Mısra: **11**
Büyü, etkileyici söz.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur sūḫanüm

füsūn-perdāz:

1. **füsūn-perdāz:**
Gazel 437
Mısra: **5**
Sihir yapan.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir z̤ū-fünündur ġamzesi

füsürde ol-:

1. **füsürde oldı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sönmek, ışığını kaybetmek.
9. Füsürde oldı meded āb ü tāb-ı meclis-i mey
10. Ṣarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb tehī

füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazān:

1. **füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sonbahar rüzgarında donmuş/duygusuz gönül.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz cānā

füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū:

1. **füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū:**
Gazel 367
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves şehitlerinin donmuş/donuk kanı.
7. Bu demde feyż-i hevā ile dem-be-dem görinür
8. Füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū tāze

füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı dey:

1. **füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kış günlerinin soğuk zamanlarındaki donmuş mevsim.
5. Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
6. Füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür bu

füşürde-hūş:

1. **füşürde-hūş:**
Kaside 1
Mısra: **26**
Direnen akıl.
25. Eş-şalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

fütāde: bkz. üftāde

1. **fütāde:**
Gazel 22
Mısra: **18**
Düşkün, biçare, âşık.
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

fütāde ḳal-:

1. **fütāde ḳaldı:**-*dı*
Gazel 425
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşkün/tutkun/biçare kalmak.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

fütāde-i dehr:

1. **fütāde-i dehre:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın çaresizi/düşkünü.
21. Ki Ḫudā bu fütāde-i dehre
22. Dest-gīr itdi ṣadr-ı zī-şānı

fütāde-i ser-i sitem:

1. **fütāde-i ser-i sitem:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eziyetin/sitemin ucuna düşmüş.
5. O şeh-süvār-ı cihān mest-i nāz u ehl-i niyāz
6. Fütāde-i ser-i sitem semend olup ḳalmış

fütāde-i teh-çāh-ı miḥnet:

1. **fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı çukurunun dibine düşmüş.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

fütūḥ:

1. **fütūḥı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **32**
Fetihler, zaferler.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḫussād olduġın gördük

fütūḥāt:

1. **fütūḥāt:**
Kaside 9
Mısra: **73**
Fetihler, zaferler.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

2. **fütūḥātına:**-*ı, -na*
Kaside 17
Mısra: **168**
Fetihler, zaferler.
167. Kilk-i ḳudretle ẕafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feth-i celī daḥi fütūḥātına żam

füzūn ol-:

1. **füzūn oldı:**-*dı*
Gazel 229
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak.
7. Ṭutuşdukça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẕ

2. **füzūn olsa:**-*sa*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok olmak, artmak.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

3. **füzūn olsa:**-*sa*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok olmak, artmak.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

4. **füzūn olsa:**-*sa*
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿışve vü nāzı kesād üzre degül

füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dān:

1. **füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Bilgisiz/cahil adamın fazla değeri/kıymeti.
111. Bu çarḫ-ı ḫātır-ı dānā-ḫırāş-ı şuʿle-nevāz
112. İder hemişe füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dānı

G

ġāfil id(t)-:

1. **ġāfil iden:**-*en*
Gazel 289
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflete düşürmek, habersiz bırakmak.
9. Gönül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

2. **ġāfil iden:**-*en*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflete düşürmek, habersiz bırakmak.
11. O nūş-ḥand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

3. **ġāfil itmiş:**-*miş*
Gazel 289
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflete düşürmek, habersiz bırakmak.
13. Hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣūrı
14. Bu ʿarṣagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

ġāfil ol-/bulun-:

1. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
5. Gezend-i cādū-yı gīsūdan olma ġāfil kim
6. O çeşm-i sāḥir ile ittifāḳı āteşdür

2. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i ṣaḥbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

3. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 225
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
19. Ey Mezāḳī ġāfil olma ġırra-i ṣevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

4. **ġāfil olma:**
Gazel 289
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı ṣurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

5. **ġāfil olma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
17. Mezāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān ṣanma

6. **ġāfil olmasa:**-*ma*, -*sa*
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

7. **ġāfil olmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 289
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
15. Mezāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu gūne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

8. **ġāfil olmaz:**-*maz*
Gazel 289
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
5. Hevā-yı ḳāmet-i dil-berle ehl-i ʿışḳ olmaz
6. Ṣafā-yı sāye-i serv ü çenārdan ġāfil

9. **ġāfil olup:**-*up*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
7. Ṭutıldı cān u göñül dām-ı miḥnet-i ʿışḳa
8. Olup o ṭurre-i merdüm-şikārdan ġāfil

10. **ġāfil olup:**-*up*
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
7. Firīb-i ġamze-i ġammāzdan olup ġāfil
8. Nühüfte-sırrumı bilmezligiyle fāş itdüm

11. **ġāfil olur:**-*ur*
Gazel 289
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

12. **ġāfil bulunduñ:**-*du*, -*ñ*
Gazel 259
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gaflet içinde olmak, habersiz bulunmak.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

ġaflet:

1. **ġafletle:**-*le*
Gazel 35
Mısra: **8**
Farkında olmama hali, bilinçsizlik.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḫaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

2. **ġafleti:**-*i*
Gazel 111
Mısra: **11**
Farkında olmama hali, bilinçsizlik.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

3. **ġafleti:**-*i*
Gazel 289
Mısra: **9**
Farkında olmama hali, bilinçsizlik.
9. Göñül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

4. **ġafletimüz:**-*i*, -*müz*
Gazel 405
Mısra: **7**
Farkında olmama hali, bilinçsizlik.
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-güş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

gāh:

1. **gāh:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Bazen, zaman zaman.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **gāh:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Bazen, zaman zaman.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

3. **gāh:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Bazen, zaman zaman.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **gāh:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Bazen, zaman zaman.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **gāh:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Bazen, zaman zaman.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

gā(e)h(ī)…gā(e)h(ī):

1. **gā…gāh…:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-ṣaḥn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

2. **gāh…gāh…:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

3. **gāh…geh…:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

4. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

5. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

6. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

7. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
5. Böyle hücūm-ı ḥayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

8. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

9. **gāh …geh…:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

10. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

11. **gāh…geh…:**
Gazel 151
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen….
13. El-haḳ Meẕāḳī ẓaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

12. **gāh…geh…:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

13. **gāh…geh…:**
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

14. **gāh…gehī…:**
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen…
9. Gāh girye gehī ṣad-nāle vü āh itmedeyüz
10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

15. **gāhī…geh…:**
Gazel 372
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

16. **geh…gāh…:**
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

17. **geh…gāhī…:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürür
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

18. **geh…geh…:**
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen... bazen...
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

19. **gehī…gāh…:**
Gazel 121
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

20. **gehī…gāhi…:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḫamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

21. **gehi…geh…:**
Kaside 8
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehī teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

22. **gehī…geh…:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dür-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

23. **gehi…geh…:**
Gazel 371
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...
15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

gāhi:

1. **gāhice:**-*ce*
Kaside 4
Mısra: **78**
Bazen, zaman zaman.
77. Tā ki ola fırḳa-i ṣāḥib-kelām
78. Gāhice bir muġtenem-i rūzgār

2. **gāhi:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Bazen, zaman zaman.
5. Fiġān ki kāġıd ile gāhi ʿarż-ı ḥāl itsem
6. Olur derīde-i ser-pençe-i sitem kāġıd

3. **gāhī:**
Gazel 223
Mısra: **9**
Bazen, zaman zaman.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda raḳṣ

4. **gāhī:**
Gazel 356
Mısra: **3**
Bazen, zaman zaman.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḥüsne ol şāh-ı gedā düşmen

5. **gāhī:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Bazen, zaman zaman.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

gāhī olur ki:

1. **gāhī olur ki:**
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen, bazı zamanlar, arada sırada.
5. Gāhī olur ki rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş
6. Gūyā felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr olur

ġalaṭ-bīn ol-:

1. **ġalaṭ-bīn oldı:**-*dı*
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hata gören olmak, hata arayan olmak.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān şanur gören

ġālib:

1. **ġālibdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **79**
Üstün gelen, baskın.
79. Fikri efkār-ı ġayra ġālibdür
80. Bu bahār ol ḫazān-ı maʿnādur

2. **ġālib:**
Gazel 142
Mısra: **14**
Üstün, kazanan.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

ġālib ol-:

1. **ġālib olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstün gelmek, kazanmak.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḥi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

ġāliyefām:

1. **ġāliyefāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13

Mısra: **50**
Misk/anber gibi siyah renkli.
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

ġāliye-sā:
1. **ġāliye-sādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **106**
Güzel koku hazırlayan, attar.
105. Ḫāmem gibi meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī
106. Yād-ı dem-i ḫoş-būyuñ ile ġāliye-sādur

ġalṭān ol-:
1. **ġalṭān olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 12
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yuvarlanmak.
27. Ġalṭān olıcaḳ kelleleri oldı felekde
28. Pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne

2. **ġaltān olmadan:**-*ma*, -*dan*
Gazel 270
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yuvarlanmak.
15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı şavlecānıdur göñül

ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛār:
1. **ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşağı/hakir toprakta yuvarlanmış.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı

ġam(m):
1. **ġamın:**-*ın*
Kaside 2
Mısra: **47**
Üzüntü, keder.
47. Kim ġamın dilleri şād eylemede gūyā kim
48. Bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur süḫanüm

2. **ġam:**
Kaside 19
Mısra: **74**
Üzüntü, keder.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

3. **ġam:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Üzüntü, keder.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

4. **ġam:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Üzüntü, keder.
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur şanur

5. **ġam:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Üzüntü, keder.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü şādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

6. **ġam:**
Gazel 259
Mısra: **1**
Üzüntü, keder.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

7. **ġam:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Üzüntü, keder.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

8. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 396
Mısra: **1**
Üzüntü, keder.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

ġam çek-:
1. **ġam çekelüm:**-*elüm*
Gazel 314
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, gam çekmek.
1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

2. **ġam çekerdüm:**-*er*, -*dü*, -*m*
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, gam çekmek.
5. Dil-i şad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

3. **ġam çekme:**-*me*
Kaside 11
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, gam çekmek.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

4. **ġam çekme:**-*me*
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, gam çekmek.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

ġam degül:
1. **ġam degül:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

2. **ġam degül:**
Kaside 18
Mısra: **190**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

3. **ġam degül:**
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

4. **ġam degül:**
Gazel 98
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

5. **ġam degül:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
9. Mısra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

6. **ġam degül:**
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

7. **ġam degül:**
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

8. **ġam degül:**
Gazel 315
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

9. **ġam degül:**
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, zararı yok.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

ġam ṭut-:
1. **ġam ṭutsa:**-*sa*
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gamlanmak, üzülmek, kederlenmek.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

ġam u şādī-i maḥabbet:
1. **ġam u şādī-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 337
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/sevginin üzüntü ve mutluluğu.
7. Ġam u şādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

ġam yi-:

1. **ġam yime:**-*me*
   Gazel 150
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.
   23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
   24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

2. **ġam yime:**-*me*
   Gazel 263
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.
   5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
   6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

3. **ġam yime:**-*me*
   Gazel 266
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.
   13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
   14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

4. **ġam yimem:**-*me, -m*
   Gazel 43
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.
   9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fiṭratdan
   10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

ġam-ber-ġam:

1. **ġam-ber-ġam:**
   Kaside 17
   Mısra: **122**
   Üzüntü üstüne üzüntü.
   121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
   122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

ġamdan emīn id-:

1. **ġamdan emīn ider:**-*er*
   Gazel 64
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Üzüntüye karşı dayanıklı hale getirmek.
   9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
   10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

ġamdan emīn ol-:

1. **ġamdan emīn ol:**
   Gazel 146
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Üzüntülü olmamak, üzülmeyeceğini bilmek.
   5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
   6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

ġam-güsār:

1. **ġam-güsārı:**-*ı*
   Gazel 127
   Mısra: **6**
   Dert ortağı, gam ve kederi def eden.
   5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
   6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

ġam-ḫāne:

1. **ġam-ḫānesin:**-*sin*
   Gazel 58
   Mısra: **3**
   Keder evi, gönül.
   3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rüyuñla
   4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

ġam-ḫāne-i ʿālem:

1. **ġam-ḫāne-i ʿālem:**
   Gazel 87
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın üzüntü evi.
   1. Ṣad-müjde ki miḥnet-zedeler şād olacaḳdur
   2. Ġam-ḫāne-i ʿālem feraḥ-ābād olacaḳdur

ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn:

1. **ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn:**
   Gazel 209
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   İçteki/gönüldeki yaradan üzüntülü.
   13. Güşāyiş mi bulur bād-ı nesīm-i ġonçe-perverden
   14. O kim lāle gibi ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn olmaz

ġam-ḫ̌ār:

1. **ġam-ḫ̌ārı:**-*ı*
   Gazel 250
   Mısra: **1**
   Gam çeken, kederlenen, tasalanan, üzülen.
   1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫ̌ārı unutduñ
   2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

ġam-ḫ̌ār-ı nīk-endīş:

1. **ġam-ḫ̌ār-ı nīk-endīş:**
   Gazel 342
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   İyi düşünceli/fikirli üzüntü çeken.
   11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẓar
   12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫ̌ār-ı nīk-endīş iken

ġam-ı devrān:

1. **ġam-ı devrānı:**-*ı*
   Gazel 175
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin/zamanın üzüntüsü.
   9. Biz çekmezüz aṣlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
   10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

ġam-ı dil:

1. **ġam-ı dil:**
   Gazel 21
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gönül derdi.
   9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
   10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

2. **ġam-ı dil:**
   Kaside 25
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Gönül derdi.
   11. Bu neşātıyla ḫāṭıra gelmez
   12. Ne ġam-ı dil ne çīn-i pīşānī

3. **ġam-ı dil:**
   Gazel 178
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gönül derdi.
   1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
   2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

ġam-ı dünyā:

1. **ġam-ı dünyā:**
   Gazel 71
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın kederi/tasası.
   5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
   6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḥayrān olmamuz yegdür

ġam-ı dünyā:

1. **ġam-ı dünyāyı:**-*yı*
   Gazel 281
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Dünyanın keder/ tasası.
   7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
   8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

ġam-ı ebrū:

1. **ġam-ı ebrūñ:**-*ñ*
   Gazel 29
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   (*Sevgilinin) kaşının kederi.*
   7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
   8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

ġam-ı eyyām:

1. **ġam-ı eyyām:**
   Gazel 317
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Günlerin/zamanın üzüntüsü/kederi.
   19. Dil-i eṭfāl gibi mesrūrum
   20. Ġam-ı eyyām n'eydügin bilmem

ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader:

1. **ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader:**
   Gazel 167
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Kaza ve kader düşüncesinin üzüntüsü.
   11. Lāzım olan ehl-i dile teslīm ü rıżādur
   12. ʿĀrifde ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader olmaz

ġam-ı firāḳ:

1. **ġam-ı firāḳı:**-*ı*
   Gazel 89
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılığın üzüntüsü.
   11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
   12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

ġam-ı gīsū-yı yār:

1. **ġam-ı gīsū-yı yārı:**-*ı*
   Gazel 348
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin omuz üstüne dökülen saçının üzüntüsü/kederi.
   9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
   10. Meẕāḳī añа teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

ġam-ı ḫavṣalagāh:

1. **ġam-ı ḫavṣalagāhum:**-*um*
   Gazel 308
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Anlayış/akıl yerinin üzüntüsü/kederi.

7. Bir ḥālete irgürdi beni feyż-i vişāli
8. Pür-māye-i şevḳ oldı ġam-ı ḥavşalagāhum

ġam-ı hicr:
1. **ġam-ı hicr:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsü/kederi.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

2. **ġam-ı hicre:**-*e*
Kaside 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsü/kederi.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

3. **ġam-ı hicri:**-*i*
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsü/kederi.
7. Cāna kār eylerdi zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ
8. Şevḳ-i vuṣlatla ġam-ı hicri ferāmuş itmesem

ġam-ı hicrān:
1. **ġam-ı hicrāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsü/kederi.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

ġam-ı hicr-i leb-i cānāne:
1. **ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi:**-*yi*
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağından ayrılmanın üzüntüsü.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü def ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

ġam-ı ḥırmān-ı zamāne:
1. **ġam-ı ḥırmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ümitsizliğinin üzüntüsü.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya şalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

ġam-ı intiẓār:
1. **ġam-ı intiẓār:**
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Beklemenin üzüntüsü/kederi.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ 0>8nmjt6666645dsedolurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

ġam-ı ʿışḳ:
1. **ġam-ı ʿışḳ:**
Gazel 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsü.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aşlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

2. **ġam-ı ʿışḳ:**
Gazel 287
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsü.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir gūne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

ġam-ı iştiyāḳ:
1. **ġam-ı iştiyāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arzunun/isteğin üzüntüsü.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Vişāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

ġam-ı neng ü nām:
1. **ġam-ı neng ü nām:**
Gazel 33
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ad ve ünün üzüntüsü.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

ġam-ı rūzgār:
1. **ġam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın üzüntüsü/kederi.
1. Ḥaḳḳ'a şükür gitdi ġam-ı rūzgār
2. Geldi dem-i pür-kerem-i rūzgār

ġam-ı rūz-ı firāḳ:
1. **ġam-ı rūz-ı firāḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık gününün üzüntüsü.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

ġam-ı şaḥbā:
1. **ġam-ı şaḥbā:**
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın üzüntüsü/kederi.
3. Ġam-ı şaḥbā gelicek ḫāṭıra şad-cūş iderüz
4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

ġam-ı sırr-ı ʿışḳı:
1. **ġam-ı sırr-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrının üzüntüsü.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

ġam-ı vaṣl-ı yār:
1. **ġam-ı vaṣl-ı yār:**
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmanın üzüntüsü.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

ġam-ı yār:
1. **ġam-ı yāra:**-*a*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin üzüntüsü/kederi.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

ġamından bil-:
1. **ġamından bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntüsünden bilmek/tanımak.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳi ġamından bilürüz

ġam-kede:
1. **ġam-kedenüñ:**-*nüñ*
Gazel 127
Mısra: **6**
Üzüntü/keder evi.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

2. **ġam-kedeme:**-*me*
Gazel 308
Mısra: **1**
Üzüntü/keder evi.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

ġam koma-:
1. **ġam ḳomadı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keder/üzüntü bırakmamak.
5. Yine feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül
6. Ḳomadı ehl-i dilde zerrece ġam

ġamnāk ol-:
1. **ġamnāk olmaz:**-*maz*
Kaside 17
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntülü/kederli olmak.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

ġamze:
1. **ġamze:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb güy-rübādur

2. **ġamzede:**-*de*
Kaside 17
Mısra: **120**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aşlā bilmem

3. **ġamzeye:**-*ye*
Kaside 18
Mısra: **219**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

4. **ġamze:**
Kaside 18
Mısra: **222**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

5. **ġamze:**
Kaside 18
Mısra: **225**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.

225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

6. **ġamze:**
Kaside 18
Mısra: **227**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

7. **ġamze:**
Kaside 18
Mısra: **229**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

8. **ġamze:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

9. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 35
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl şunma ġafletle künān-ı şīre dest

10. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 53
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

11. **ġamze:**
Gazel 54
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taşvīrden feryād

12. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 65
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

13. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 84
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Bir āfet-i zamāne ki her laḥẓa ġamzesi
6. Āmāde-i tedārik-i ṣad-gūne şūr olur

14. **ġamzeden:**-*den*
Gazel 122
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

15. **ġamzeler:**-*ler*
Gazel 130
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-şikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḫi çoḳ maṣāf olur

16. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 156
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

17. **ġamzelerle:**-*ler, -le*
Gazel 163
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

18. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 171
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile göñül
6. Bīşezār-ı ṣavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

19. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 189
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eser-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

20. **ġamzelerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 196
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

21. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 196
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

22. **ġamzesini:**-*si, -ni*
Gazel 196
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
8. Tīġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

23. **ġamze:**
Gazel 201
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

24. **ġamze:**
Gazel 207
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem şoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

25. **ġamze:**
Gazel 210
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Şīrden olmaz tehī bir laḥẓa aşlā bīşemüz

26. **ġamze:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Müjgān şanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

27. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 232
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ḫıżr u Mesīḥ olursa da ṣad-bīm-i cān ciger
6. Çekdükçe ġamzesi ṣaf-ı ʿömr-i dirāza tīġ

28. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 236
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad-çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

29. **ġamzelerin:**-*ler, -in*
Gazel 280
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

30. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 288
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

31. **ġamzelerle:**-*ler, -le*
Gazel 293
Mısra: **11**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

32. **ġamzesin:**-*sin*
Gazel 334
Mısra: **9**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

33. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 336
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

34. **ġamze:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿişvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

35. **ġamze:**
Gazel 345
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

36. **ġamze:**
Gazel 362

Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

37. **ġamzesin:**-*si, -n*
Gazel 373
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı ẕeḳan peymāne

38. **ġamze:**
Gazel 378
Mısra: **5**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

39. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 386
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Çeşm-i siyehüñ sihr ile bir şöhre-i āfāḳ
4. Ġamzeñ ise şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme

40. **ġamze:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. Ne çeşm-i siyeh bāʿiṣ-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ne ġamze belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme

41. **ġamzeñde:**-*ñ, -de*
Gazel 386
Mısra: **7**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

42. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **1**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

43. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **2**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

44. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **4**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
3. Mācerā-yı çeşm-i Rūḫü'l-Ḳudse itmez iltifāt
4. Ġırra-mest-i meclis-i ṣahbā-yı ḫūndur ġamzesi

45. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **6**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında sihr ider bir ẕū-fünündur ġamzesi

46. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **8**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
7. Her ne sihr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

47. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **10**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
9. Āb ü tāb-ı ṣūret-i Şīrīni seyr it kim henüz
10. Cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütündur ġamzesi

48. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **12**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
11. Ger tehī olsa n'ola fitrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

49. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 437
Mısra: **14**
Süzerek göz ucu ile yan bakış.
13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi ṣarīr-i ḫāmemi
14. Ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur ġamzesi

ġam-zede ol-:
1. **ġam-zede olsa:**-*sa*
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntülü/kederli olmak.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

ġam-zedegān-ı dijem-i rūzgār:
1. **ġam-zedegān-ı dijem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın üzgün/kederli gamlıları.
9. Geldi yine gül gibi bī-reyb ü şek
10. Ġam-zedegān-ı dijem-i rūzgār

ġam-zede-i baḫt-ı dijem:
1. **ġam-zede-i baḫt-ı dijem:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Üzgün/kızgın talihe üzüntülü/kederli.
113. Kime şekvā ideyin ṭāliʿ-i nā-şādumdan
114. Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem

ġam-zede-i cevāb:
1. **ġam-zede-i cevāb:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cevaptan dolayı üzülen/kederlenen.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

ġamze-i ʿayyār-ı tebehkār:
1. **ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ:**-*uñ*
Gazel 331
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mahveden/bitiren dolandırıcı yan bakış.
3. Naḳd-i dil ü cānı nice ḥıfẓ eyleye ʿuşşāḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ elinden

ġamze-i cādū:
1. **ġamze-i cādū:**
Gazel 30
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cadı gamze, sevgilinin büyüleyici bakışı.
11. Ḳorḳum bu ki vāḳıf ola rāz-ı dil-i zāra
12. Ol ġamze-i cādū gibi cāsūs-ı maḥabbet

ġamze-i cānāne:
1. **ġamze-i cānānede:**-*de*
Gazel 213
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin süzgün yan bakışı.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

ġamze-i cellād:
1. **ġamze-i cellād:**
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin acıması/cellada benzer yan bakışı.
3. Müje-tīġın şunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Göñül ol ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim

ġamze-i dil-ber:
1. **ġamze-i dil-ber:**
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan güzelin gamzesi/yan bakışı.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

ġamze-i dil-dūzveş:
1. **ġamze-i dil-dūzveş:**
Gazel 334
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül delen/gönüle batan yan bakış gibi.
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

ġamze-i dil-sitān-ı maʿnā:
1. **ġamze-i dil-sitān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Anlamın gönül alan sevgilisinin/dilberinin yan bakışı.
45. Nevk-i ser-tīz-i kilk-i taḥrīri
46. Ġamze-i dil-sitān-ı maʿnādur

ġamze-i ebrū-kemān:
1. **ġamze-i ebrū-kemān:**
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yay gibi kaşın yan bakışı.
5. Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
6. Kim zemīne daḫi tīr-i cān-sitānı düşmedi

ġamze-i ebrū-penāh:
1. **ġamze-i ebrū-penāhdan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kaşları koruyan yan bakış.
7. Ṣad el-ḥaẕer o ġamze-i ebrū-penāhdan
8. Bir tīrdür ki kavs-ı ḳazādan ẓuhūr ider

ġamze-i fettān:
1. **ġamze-i fettān:**
Gazel 23
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakış.

11. Ol ḫançer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
12. Ol ġamze-i fettān gibi ʿayyāra münāsib

ġamze-i ġammāz:

1. **ġamze-i ġammāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakış.
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

2. **ġamze-i ġammāza:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakış.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

3. **ġamze-i ġammāzı:**-*ı*
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakış.
3. Çeşmi kim şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür
4. Ġamze-i ġammāzı hem-rāz itmesün yā n'eylesün

ġamze-i ġammāz-ı dildār:

1. **ġamze-i ġammāz-ı dildārı:**-*ı*
Gazel 133
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin fitne çıkaran yan bakışı.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

ġamze-i ġammāz-ı şuʿle:

1. **ġamze-i ġammāz-ı şuʿle:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Alevi fitne saçan gamze/yan bakış.
3. Ṣaḳın o ġamze-i ġammāz-ı şuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

ġamze-i ḫançer-be-dest:

1. **ġamze-i ḫançer-be-dest:**
Gazel 144
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Elinde hançer var gibi yan bakış.
11. Ġamze-i ḫançer-be-dest ü nūş-ḫand lebleri
12. ʿĀşıḳ-ı dil- ḫastanuñ ḫavf ü recāsın artırur

ġamze-i ḫançer-güẕārı:

1. **ġamze-i ḫançer-güẕārın:**-*ın*
Gazel 145
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hançer geçiren yan bakış.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāz:

1. **ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāzdan:**-*dan*
Gazel 75
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elinde hançer olan nazın yan bakışı.
3. El-ḫaẕer ol ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāzdan
4. Ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr ider bir şeh-levend-i fitnedür

ġamze-i ḫançerdār:

1. **ġamze-i ḫançerdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **218**
Kelime Tipi: -
Hançer tutan gamze/yan bakış.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

ġamze-i ḥāżır-cevāb:

1. **ġamze-i ḥāżır-cevāb:**
Gazel 207
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz söyleme hünerine sahip yan bakış, ne yapacağı belli olmaya/ değişken yan bakış.
3. Baḥse gelince ġamze-i ḥāżır-cevāb olur
4. Bir nükte-dān-ı şīve vü bir ḫurde-bīn-i nāz

ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār:

1. **ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zamanın gümüş gibi beyaz tenli her güzelinin süzerek göz ucu ile yan bakışı.
59. Şimdi n'ola ʿāşıḳa ḳaṣd itmese
60. Ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār

ġamze-i ḫūbān-ı zamāne:

1. **ġamze-i ḫūbān-ı zamāne:**
Kaside 10
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Zamanın güzellerinin göz ucu ile süzerek yan bakışı.
99. Ber-ṭaraf oldı zamānında hücūm-ı fuḳarā
100. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

2. **ġamze-i ḫūbān-ı zamāne:**
Kaside 10
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zamanın güzellerinin göz ucu ile süzerek yan bakışı.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

ġamze-i ḫūn-ḫār:

1. **ġamze-i ḫūn-ḫāruñ:**-*uñ*
Gazel 331
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kan içici yan bakış.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

ġamze-i ḫūn-rīz:

1. **ġamze-i ḫūn-rīzüñ:**-*üñ*
Gazel 328
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü yan bakış.
1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān:

1. **ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān:**
Gazel 232
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can alıcı güzelin kan döken süzgün yan bakışı.
11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

ġamze-i ḫūn-rīz-i yār:

1. **ġamze-i ḫūn-rīz-i yār:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Dostun/sevgilinin kan döken süzgün bakışı.
59. Ola meger ġamze-i ḫūn-rīz-i yār
60. Müttehem-i ṣad-töhem-i rūzgār

ġamze-i neżżāre-şümār:

1. **ġamze-i neżżāre-şümār:**
Kaside 10
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Bakış sayan/eden yan bakış.
153. Nergis-i mestine itmekdedür imdād-firīb
154. Nigeh-i kāfir ile ġamze-i neżżāre-şümār

ġamze-i Rüstem-peykār:

1. **ġamze-i Rüstem-peykār:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rüstem gibi savaşçı yan bakış. bkz. Rüstem.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

ġamze-i ser-mest:

1. **ġamze-i ser-mestine:**-*i*, -*ne*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarhoş süzgün bakış.
3. Berehmen ġamze-i ser-mestine ṭāḳat getürmezdi
4. Olaydı neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-ṣanem ṣahbā

ġamze-i tīġ-keş:

1. **ġamze-i tīġ-keş:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kılıç çeken yan bakış.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

ġamze-i ẓālim:

1. **ġamze-i ẓālim:**
Kaside 18
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Zalim/eziyet eden gamze/yan bakış.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

ġanīmet:

1. **ġanīmetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **1**
Fırsat, kazanç.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

2. **ġanīmetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **2**
Fırsat, kazanç.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

3. **ġanimetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **4**
Fırsat, kazanç.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

4. **ġanimetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **6**
Fırsat, kazanç.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O kūçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

5. **ġanimetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **8**
Fırsat, kazanç.
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda şimdi el mi irer
8. Bu ravżada s̱emer-i nīm-res ġanimetdür

6. **ġanimetdür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **10**
Fırsat, kazanç.
9. Meẕāḳī ẕevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

7. **ġanīmet:**
Gazel 102
Mısra: **22**
Ganimet, kazanç.
21. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
22. Kim sefer itse ġanīmet ile memnūn gelür

ġanīmet bil-:

1. **ġanīmet bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 67
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kazanç kabul etmek.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḫayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

ġaraż:

1. **ġaraż:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Gaye, maksat, amaç.
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

2. **ġaraż:**
Kaside 8
Mısra: **147**
Gaye, maksat, amaç.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

3. **ġarazuñ:**-*uñ*
Kaside 17
Mısra: **162**
Gaye, maksat, amaç.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḫ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

4. **ġarażuñ:**-*uñ*
Kaside 18
Mısra: **167**
Gaye, maksat, amaç.
167. Ben ṣuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

5. **ġarazı:**-*ı*
Gazel 67
Mısra: **5**
Gaye, maksat, amaç.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

6. **ġarażuñ:**-*uñ*
Gazel 149
Mısra: **17**
Gaye, maksat, amaç.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

7. **ġaraż:**
Gazel 150
Mısra: **20**
Gaye, maksat, amaç.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḫażret-i Allāh yeter

8. **ġaraż:**
Gazel 180
Mısra: **21**
Gaye, maksat, amaç.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

9. **ġaraż:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Gaye, maksat, amaç.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile şoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḫüñ köhne medārın bilürüz

10. **ġaraż:**
Gazel 224
Mısra: **1**
Gaye, maksat, amaç.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

11. **ġarāż:**
Gazel 224
Mısra: **2**
Gaye, maksat, amaç.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

12. **ġarāż:**
Gazel 224
Mısra: **4**
Gaye, maksat, amaç.
3. ʿAks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür zeneḫdānda hemān
4. Āfitāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġarāż

13. **ġarāż:**
Gazel 224
Mısra: **6**
Gaye, maksat, amaç.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

14. **ġarāż:**
Gazel 224
Mısra: **8**
Gaye, maksat, amaç.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

15. **ġaraż:**
Gazel 224
Mısra: **10**
Gaye, maksat, amaç.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

16. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **1**
Gaye, maksat, amaç.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḥüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

17. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **2**
Gaye, maksat, amaç.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḥüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

18. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **4**
Gaye, maksat, amaç.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke şaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

19. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **6**
Gaye, maksat, amaç.
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

20. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **8**
Gaye, maksat, amaç.
7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

21. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **10**
Gaye, maksat, amaç.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i şahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

22. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **12**
Gaye, maksat, amaç.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuşşayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

23. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **14**
Gaye, maksat, amaç.
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

24. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **16**
Gaye, maksat, amaç.
15. Ṣūret-i nāz u niyāz-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳdur
16. Şekl-i Yūsufla Züleyḫā-yı muṣavverden ġaraż

25. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **18**
Gaye, maksat, amaç.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuşşāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

26. **ġaraż:**
Gazel 225
Mısra: **20**
Gaye, maksat, amaç.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

27. **ġaraż:**
Gazel 236
Mısra: **5**
Gaye, maksat, amaç.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre şadef

28. **ġaraż:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Gaye, maksat, amaç.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḥnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i şafādur keder-i mūm degül

29. **ġarażuñ:**-*uñ*
Gazel 291
Mısra: **17**
Gaye, maksat, amaç.
17. İʿcāz-ı naẓm ise ġarażuñ ger Meẕāḳiyā
18. Şākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyānum ol

30. **ġarażuñ:**-*uñ*
Gazel 433
Mısra: **2**
Gaye, maksat, amaç.
1. Gönül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

31. **ġarażuñ:**-*uñ*
Gazel 439
Mısra: **7**
Gaye, maksat, amaç.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

ġāretger-i dil:
1. **ġāretger-i dil:**
Gazel 199
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül yağmalayan.
7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

ġāretger-i ṣabr u sükūn:
1. **ġāretger-i ṣabr u sükūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabır ve dinginliğin yağmacısı.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne:
1. **ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin fitne/karışıklık çıkarmayı seven yağmacılığı/çapulculuğu.
47. Ḫavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

ġāret-gerī-i mülket-i küffār:
1. **ġāret-gerī-i mülket-i küffāra:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin ülkesini yağmalama.
3. El-minnetü li'l-lāh ki münādī-i ẓaferle
4. Ġāret-gerī-i mülket-i küffāra ṣalādur

ġāret-zede it-:
1. **ġāret-zede itdi:**-*di*
Gazel 309
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Talan etmek, yağmalamak.
9. Düzdīde-nigehle yine bir āfet-i devrān
10. Ġāret-zede itdi ser ü sāmān-ı ferāġum

ġarīb:
1. **ġarīb:**
Gazel 21
Mısra: **17**
Kimsesiz, zavallı, biçare.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

2. **ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Kimsesiz, zavallı, biçare.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

3. **ġarībüñ:**-*üñ*
Gazel 205
Mısra: **8**
Memleketinden uzakta kalmış, kimsesiz, zavallı.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-başı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

ġarīb-i rūzgār:
1. **ġarīb-i rūzgāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın garibi/gurbete düşeni.
1. Niçe demdür ki dūr-üftāde-i dār u diyāruz biz
2. ʿAceb yād illere düşdük ġarīb-i rūzgāruz biz

ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl:
1. **ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl:**
Gazel 396
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma denizinde suya batmış/boğulmuş.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyār:
1. **ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Elde olmadan ağlama denizinin dalgasında boğulmuş.
7. Firāḳ-ı yār ile giryān olup mestāne meclisde
8. Ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz biz

ġark id(t)-:
1. **ġarḳ ider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Batırmak, sular altında bırakmak.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

2. **ġarḳ it:**
Gazel 377
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Batırmak, boğmak.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

ġarḳa-be-ḫūn:
1. **ġarḳa-be-ḫūn:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kana batmış, kanda boğulmuş.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne:
1. **ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin denizindeki engin suyun dibine batmış.
113. Bir ṭop ile başṭardasını itdi ʿadūnuñ
114. Ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne

ġarḳa-i baḥr-i günāh:
1. **ġarḳa-i baḥr-i günāh:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Günah denizine batmış.
13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḥayfā
14. Görüp bu ḥāleti mevc-i günehde ter düşdi

ġarḳa-i ḫūn-āb:
1. **ġarḳa-i ḫūn-āb:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kanlı suya/yaşa batmış.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne:
1. **ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin cömertliğine/lütfuna boğma.
71. Baḥr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

ġarḳa-i teh-lücce-i günāh:
1. **ġarḳa-i teh-lücce-i günāh:**
Gazel 320
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Günahın engin suyunun dibine batmış.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī göñül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn:
1. **ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn:**
Gazel 253
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Ateşten tufana boğma.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

ġarḳ-ı āb:
1. **ġarḳ-ı āb:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Suya gömülme/ bulanma, (gözyaşı bağlamında) bütün vücudunu kaplayacak kadar gözyaşı dökme.
1. Peyk-i sirişk-i dīde kim ḳaṭre-zen-i şitāb olur
2. Şevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle:
1. **ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle:**
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şebnem çiyine/terine boğulmuş.
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

ġarḳ-ı deryā-yı ḥayāl-i laʿl-i cānān:
1. **ġarḳ-ı deryā-yı ḥayāl-i laʿl-i cānān:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağının hayaliyle denize batma.
5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḥayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

ġarḳ-ı ḫūn:
1. **ġarḳ-ı ḫūn:**
Gazel 209
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kana batma, kan içinde kalma.
19. Dili şad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb:
1. **ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb:**
Gazel 278
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Utanma huyunda/alışkanlığında boğulma.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

ġarḳ-ı ʿişyān:
1. **ġarḳ-ı ʿişyānum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İsyana batma, çok isyan etme.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

ġasbı id-:
1. **ġasbı ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gasp etmek, zorla almak.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāṣıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

ġavġā:
1. **ġavġāyı:**-*yı*
Gazel 43
Mısra: **11**
Kavga, tartışma.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figār:
1. **gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşüncesi yaralı sineyi/bağrı kazma/deşme/araştırma.
9. Nāḫun-ı şīr olsa da sūz-ı derūnumdan yanar
10. Gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figārumdan şaḳın

ġavvās-ı yem-i ʿirfān:
1. **ġavvās-ı yem-i ʿirfān:**
Gazel 192
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi denizinin dalgıcı.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

ġayet:
1. **ġayet:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Nihayet,son.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

2. **ġāyet:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Nihayet, son.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

3. **ġāyet:**
Gazel 313
Mısra: **6**
Oldukça, çok fazla.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḥālüm elem-i devri ile ġāyet kem

4. **ġāyet:**
Gazel 387
Mısra: **5**
Nihayet, son.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

5. **ġāyet:**
Gazel 404
Mısra: **5**
Çok, oldukça.
5. Beni bu ża'f-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi
6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

ġāyet ile:
1. **ġāyet ile:**
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok, oldukça.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

ġāyet-i rütbe-i teʾemmül:
1. **ġāyet-i rütbe-i teʾemmüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyice düşünme derecesinin neticesi.
7. ʿĀḳıbet ḥükm-i inʿidām-ı femüñ
8. Ġāyet-i rütbe-i teʾemmüldür

ġāyib:
1. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Kayıp.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

2. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Kayıp.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

3. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Kayıp.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

4. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Kayıp.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

5. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Kayıp.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḫāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

6. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Kayıp.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

7. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **12**
Kayıp.
11. Girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūrıdur göñül ammā
12. Kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġāyib

8. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **14**
Kayıp.
13. ʿAceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

9. **ġāyib:**
Gazel 21

Mısra: **16**
Kayıp.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

10. **ġāyib:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Kayıp.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

ġāyile-i jengār:
1. **ġāyile-i jengārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Pasın/kirin sıkıntısı/derdi.
147. Ṣayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

ġayr:
1. **ġayra:**-*a*
Gazel 70
Mısra: **13**
Başkası.
13. Gönül ġayra şaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

2. **ġayra:**-*a*
Gazel 100
Mısra: **11**
Başkası, öteki.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet gönül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

ġayra atıl-:
1. **ġayra atılup:**-*up*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başkasına atılmak (ok, yan bakış).
7. Gör ṭāliʿi kim tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze
8. Ġayra atılup bu dil-i mehcūra ṭoḳındı

ġayret:
1. **ġayretle:**-*le*
Gazel 352
Mısra: **5**
Kıskanma, çekememe.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde şaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kān:
1. **ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Maden ve denizin derinliği (kadar çok) çabanın aydınlığı.
41. Vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūdın yazalı
42. Ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kāndur süḫanüm

ġayret-efzā-yı būy-ı sünbül:
1. **ġayret-efzā-yı būy-ı sünbüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sünbül kokusunun kıskançlığının çoğalması/artması.
5. Nükhet-i zülf-i ʿanber-efşānuñ
6. Ġayret-efzā-yı būy-ı sünbüldür

ġayret-fürūz-ı yāre:
1. **ġayret-fürūz-ı yāredür:**-*e, -dür*
Gazel 323
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gayretini/çabasını parlatan.
9. Ḥasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān ġayret-fürūz-ı yāredür
10. Yaḳmasun mı nāme-i şükūh-ṭırāzum n'eylesün

ġayret-i ʿaḳd-i peren-i rūzgār:
1. **ġayret-i ʿaḳd-i peren-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Zamanın Ülker yıldızının sözünün/bağının gayreti.
35. Silk-i dür-i naẓm-ı feraḥ-āveri
36. Ġayret-i ʿaḳd-i peren-i rūzgār

ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemā:
1. **ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eskilerin ifade/söz güzelliği gayreti/çabası.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

ġayret-i ʿışḳ:
1. **ġayret-i ʿışḳ:**
Gazel 345
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk çabası/gayreti.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

2. **ġayret-i ʿışḳ:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk çabası/gayreti.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾsīr degül mi

ġayret-i nūr-ı neyyir-i aʿẓam:
1. **ġayret-i nūr-ı neyyir-i aʿẓam:**
Kaside 5
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Güneşin nurunun gayreti/çabası.
45. Pertev-i mihr-i rāy-ı raḥşānı
46. Ġayret-i nūr-ı neyyir-i aʿẓam

ġayret-i sāġar-ı mihr:
1. **ġayret-i sāġar-ı mihr:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgi/güneş kadehinin gayreti/çabası.
7. Ġayret-i sāġar-ı mihr olsa n'ola cām-ı ümīd
8. Meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem geldi

ġayret-i şekl-i hilāl:
1. **ġayret-i şekl-i hilāl:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hilal şeklinde yapılmış.
11. Şemse-i ṭāḳ-ı münīfi reşk-i māh-ı āsumān
12. Ḥalḳa-i bāb-ı şerīfi ġayret-i şekl-i hilāl

ġayret-i şimşād:
1. **ġayret-i şimşādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının gayreti/sabrı.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı zikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

ġayret-i sürme-i Ṣıfāhānī:
1. **ġayret-i sürme-i Ṣıfāhānī:**
Kaside 25
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Isfahan sürmesinin gayreti/kıskançlığı.
35. Gerd-i dergāh-ı sidre-miḳdārı
36. Ġayret-i sürme-i Ṣıfāhānī

ġayret-keş-i ʿışḳ:
1. **ġayret-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda çaba/gayret gösteren.
1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

ġayrı:
1. **ġayrı:**
Kaside 8
Mısra: **10**
Artık, sonra.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

2. **ġayrı:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Başka.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Ṣaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

3. **ġayrı:**
Kaside 12
Mısra: **163**
Artık, başka.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

4. **ġayrıdan:**-*dan*
Kaside 15
Mısra: **46**
Başkası, yabancı.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

5. **ġayrı:**
Kaside 17
Mısra: **97**
Başka.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

6. **ġayrı:**
Kaside 17
Mısra: **126**
Başka.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

7. **ġayrılaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 17
Mısra: **137**
Başka.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

8. **ġayrı:**
Gazel 73
Mısra: **12**
Başka.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

9. **ġayrı:**
Gazel 162
Mısra: **2**
Başka.
1. Şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

10. **ġayrı:**
Gazel 179
Mısra: **16**
Başka.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

11. **ġayrı:**
Gazel 183
Mısra: **10**
Artık, bundan böyle.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

12. **ġayrı:**
Gazel 222
Mısra: **15**
Başka.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḫüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

13. **ġayrı:**
Gazel 246
Mısra: **10**
Başka, artık.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İs̱bāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

14. **ġayrı:**
Gazel 316
Mısra: **14**
Artık.
13. Ḳandiye ḳanda Mez̲āḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

15. **ġayrıdan:**-*dan*
Gazel 383
Mısra: **13**
Başkası, diğerleri.
13. Mez̲āḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

16. **ġayrı:**
Gazel 393
Mısra: **14**
Başka.
13. Mez̲āḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṯḥ-i bāb bir yirde

17. **ġayrı:**
Gazel 404
Mısra: **24**
Başka.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

18. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Başka.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

19. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Başka.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

20. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **4**
Başka.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuṣṣāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

21. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **6**
Başka.
5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuṣṣāḳı temāşā itdüm
6. Nesne yoḳ ṣad-ser-i āġuşte-be-ḫūndan ġayrı

22. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **8**
Başka.
7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

23. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **10**
Başka.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı ṣafaḳ-ı cām-ı nigündan ġayrı

24. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **12**
Başka.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

25. **ġayrı:**
Gazel 438
Mısra: **14**
Başka.
13. Her ne kār olsa Mez̲āḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiz̲ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

26. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **1**
Başka.
1. ʿĀlemüñ z̲evḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

27. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **2**
Başka.
1. ʿĀlemüñ z̲evḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

28. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **4**
Başka.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

29. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **6**
Başka.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

30. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **8**
Başka.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

31. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **10**
Başka.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir ṣanem-i ʿışvegerinden ġayrı

32. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **12**
Başka.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir es̱erin reh-güẓerinden ġayrı

33. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **14**
Başka.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

34. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **16**
Başka.
15. Baña ṣor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

35. **ġayrı:**
Gazel 439
Mısra: **18**
Başka.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Mez̲āḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Şāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

ġażā:

1. **ġażāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **82**
Din uğruna yapılan savaş.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

2. **ġażāda:**-*da*
Kaside 9
Mısra: **165**
Din uğruna yapılan savaş.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manṣūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

3. **ġazā:**
Kaside 14
Mısra: **67**
Din uğruna yapılan savaş.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īs̱ār-ı dür-i cūd u saḫādur

4. **ġazālarda:**-*lar, -da*
Kaside 14
Mısra: **135**
Din uğruna yapılan savaş.
135. Tā böyle ġazālarda olan ʿasker-i İslām
136. Müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-şerādur

5. **ġazāya:**-*ya*
Kaside 15
Mısra: **3**
Din uğruna yapılan savaş.
3. Serdār olınca ḫayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām isterin

6. **ġazādur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **98**
Din uğruna yapılan savaş.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān ṣuġl-i ehem

7. **ġazāda:**-*da*
Kaside 17
Mısra: **163**
Din uğruna yapılan savaş.
163. Umarın Ḥażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḫi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

8. **ġazānuñ:**-*nuñ*
Kaside 18
Mısra: **92**
Din uğruna yapılan savaş.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı fetḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

9. **ġazāda:**-*da*
Kaside 18
Mısra: **237**
Din uğruna yapılan savaş.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad-fetḥ ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āsārı

10. **ġazāda:**-*da*
Gazel 180
Mısra: **23**
Din uğruna yapılan savaş.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḥtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḥaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

ġazāl:

1. **ġazāl:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Ahu, ceylan.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Ṣaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

2. **ġazāl:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Ahu, ceylan.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

3. **ġazālı:**-*ı*
Gazel 172
Mısra: **19**
Ahu, ceylan.
19. Ol ġazālı Meẕāḳī ṣayd itdük
20. Şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz biz

ġazāl-i āfitāb:

1. **ġazāl-i āfitāb:**
Gazel 411
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş ahusu/ceylanı.
3. Ġazāl-i āfitāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

ġazāl-i mihr:

1. **ġazāl-i mihr:**
Kaside 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Güneş ahusu/ceylanı.
29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

2. **ġazāl-ı mihr:**
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güneş ahusu/ceylanı.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

ġazāl-i remīde:

1. **ġazāl-i remīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ürkek ceylan.
5. Ol dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār
6. Rām olmasa ʿaceb mi ġazāl-i remīdedür

gāze:

1. **gāze:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Kadınların süslenmek maksadıyle yüzlerine sürdükleri kırmızı renkli düzgün allık.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
6. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

ġaze-i nāz u şīve:

1. **ġaze-i nāz u şīvedür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Naz ve işve allığı.
7. Ġaze-i nāz u şīvedür ṣanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḫayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

ġazel:

1. **ġazel:**
Kaside 8
Mısra: **167**
Dîvan şiirinin en yaygın nazım şekillerinden biri olan gazelin sözlük anlamı, kadınlarla âşıkâne sohbet etmek ve aşk üzerine konuşmaktır. Edebî bir terim olarak gazel, ilk beyti kendi içinde diğer beyitlerinin ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli olan, 5-15 beyit arasında yazılabilen, son beyitte şairin mahlasının bulunduğu ve kafiye şeması aa, xa, xa, xa, xa şeklinde olan nazım biçiminin adıdır.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

2. **ġazel:**
Kaside 8
Mısra: **168**
bkz. Gazel.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

3. **ġazel:**
Kaside 12
Mısra: **171**
bkz. Gazel.
171. Ol şevḳ ile bir tāze ġazel eyledüm inşād
172. Kim oldı pesendīde-i yārān-ı zamāne

4. **ġazel:**
Kaside 12
Mısra: **189**
bkz. Gazel.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḫaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

5. **ġazelüm:**-*üm*
Kaside 14
Mısra: **113**
bkz. Gazel.
113. Bir maṭlaʿ-ı ġarrā ile gör bu ġazelüm kim
114. Ser-ṣafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥādur

6. **ġazel:**
Kaside 18
Mısra: **215**
bkz. Gazel.
215. Bu ġazel maṭlaü'l-işrāḳı şenā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n'ola ḫāme-i gevherbārı

7. **ġazeller:**-*ler*
Gazel 89
Mısra: **9**
Gazel, şiir.
9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

8. **ġazel:**
Gazel 116
Mısra: **18**
bkz. Gazel.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

9. **ġazeli:**-*i*
Gazel 116
Mısra: **18**
bkz. Gazel.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

10. **ġazelle:**-*le*
Gazel 163
Mısra: **13**
Gazel, şiir.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

11. **ġazel:**
Gazel 300
Mısra: **14**
bkz. Gazel.
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẓīre dimege bir ġazel aldum

ġazel-i ābdār:

1. **ġazel-i ābdāra:**-*a*
Gazel 276
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Parlak ve taze gazel.

13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

2. **ġazel-i ābdārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Parlak ve taze gazel.
15. Meẕāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu güne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

ġazel-i ʿāşıḳāne:
1. **ġazel-i ʿāşıḳāne:**
Gazel 261
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âşıkane gazel.
13. Ey Meẕāḳī daḥi süḥan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

2. **ġazel-i ʿāşıḳānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âşıkane gazel.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāşıḳānedür bāʿiṣ

ġazel-i āteşīn-edā:
1. **ġazel-i āteşīn-edā:**
Gazel 201
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ateşli edalı gazel.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu güne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

ġazel-i ber-zede-mażmūn:
1. **ġazel-i ber-zede-mażmūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Toplanmış/bir araya getirilmiş ince sözlü/mazmunlu gazel.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-mażmūna tenezzül

ġazel-i dil-güşā:
1. **ġazel-i dil-güşāya:**-*ya*
Gazel 55
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül açan gazel.
13. Meẕāḳī bu ġazel-i dil-güşāya lāyıḳdur
14. Olursa gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem kāġıd

ġazel-i dil-keş:
1. **ġazel-i dil-keşüñ:**-*üñ*
Gazel 45
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken gazel.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı ṣubḥ

ġazel-i nev-terāne:
1. **ġazel-i nev-terāneyi:**-*yi*
Gazel 147
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yeni ahenkli/nağmeli gazel.
11. Güş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-terāneyi
12. Tāze-zebān tāze-edā tāze-bestedür

ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl:
1. **ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl:**
Gazel 285
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayalin nükteyi/ince anlamı sevenlerinin gazeli.
13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẓm-ı sāde degül

ġazel-i pāk-i Meẕāḳī:
1. **ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye:**-*ye*
Gazel 103
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şair Mezâkî'nin temiz, saf gazeli. bkz. Mezâkî
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

ġazel-i tāze:
1. **ġazel-i tāze:**
Gazel 299
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yeni gazel.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḥan-gūya getürdüm

ġazel-i tāze-zemīn:
1. **ġazel-i tāze-zemīnüm:**-*üm*
Gazel 440
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni/canlı tarz/üslup gazel.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāra Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

ġazel(ler) di-/söyle-:
1. **ġazeller diyelüm:**-*ye, -lüm*
Gazel 311
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gazeller söylemek.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḥanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

2. **ġazel söyle:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gazel okumak, şiir söylemek.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-mażmūna tenezzül

ġāzī:
1. **ġāzilere:**-*ler, -e*
Kaside 14
Mısra: **2**
Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

2. **ġāzilere:**-*ler, -e*
Kaside 14
Mısra: **68**
Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īṣār-ı dür-i cūd u saḫādur

3. **ġāzilerüñ:**-*ler, -üñ*
Kaside 18
Mısra: **104**
Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.
103. Server-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
104. Kim odur ġāzilerüñ ṣadr-ı maġāzīkārı

4. **ġāziler:**-*ler*
Kaside 19
Mısra: **19**
Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.
19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

5. **ġāzī:**
Kaside 21
Mısra: **91**
Din uğrunda harbeden, cihadda yaralanmış veya harbetmiş olan kimse.
91. Nice ġāzī ki tīġ-ı ser-tīzi
92. Pür-cilā-yı fesān-ı maʿnādur

ġāzī-i kāfir-küş:
1. **ġāzī-i kāfir-küş:**
Kaside 14
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kâfir öldüren gazi.
57. Serdār-ı muʿaẓẓam ki bu meydān-ı ġazāda
58. Hem ġāzī-i kāfir-küş ü hem ḳalʿa-güşādur

ġāzī-i selāṭīn-i cihān:
1. **ġāzī-i selāṭīn-i cihān:**
Kaside 12
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarlarının gazisi.
33. Ġāzī-i selāṭīn-i cihān Ḫān Meḥemmed
34. Ḫāḳān-ı cihān-gīr ü cihānbān-ı zamāne

geç-:
1. **geçdi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **11**
Geçmek, gitmek.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

2. **geçdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **62**
Aşmak, ulaşmak.
61. Tābya üstünde olan şıyt u ṣadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

3. **geçdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **90**
Gitmek.
89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

4. **geçer:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **136**
Geçmek, aşmak.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

5. **geçdüm:**-*dü, -m*
Kaside 22
Mısra: **83**
Geçmek, aşmak.
83. Şevḳ-i medḥüñle cüst olup geçdüm
84. Tuġra-ı cilvegāh-ı niẓāmı

6. **geçer:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **98**
Bitmek, sona ermek.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne şıyāmı geçer ne bayrāmı

7. **geçse:**-*se*
Kaside 23
Mısra: **106**
Geçmek, aşmak.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

8. **geçdi:**-*di*
Gazel 44
Mısra: **17**
Geçmek (vakit, zaman).
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

9. **geçelüm:**-*elüm*
Gazel 89
Mısra: **13**
Vazgeçmek.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

10. **geçen:**-*en*
Gazel 98
Mısra: **13**
Geçmek (vakit, zaman).
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

11. **geç:**
Gazel 131
Mısra: **11**
Vazgeçmek.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḫayāl-i yāra geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

12. **geçmege:**-*me, -ge*
Gazel 141
Mısra: **6**
Geçmek.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẕhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

13. **geçer:**-*er*
Gazel 205
Mısra: **10**
Geçmek (zaman).
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

14. **geçdi:**-*di*
Gazel 215
Mısra: **11**
Bitmek, sona ermek.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

15. **geçüp:**-*üp*
Gazel 224
Mısra: **9**
Bitmek, sona ermek.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

16. **geçdi:**-*di*
Gazel 238
Mısra: **8**
Geçmek, bitmek.
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʾü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḥayf

17. **geçer:**-*er*
Gazel 262
Mısra: **2**
Geçmek, bitmek.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

18. **geçeyin:**-*eyin*
Gazel 263
Mısra: **7**
Geçmek, gitmek.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāṣıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

19. **geç:**
Gazel 273
Mısra: **11**
Vazgeçmek.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫʷāhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur göñül

20. **geçmez:**-*mez*
Gazel 274
Mısra: **8**
Vazgeçmek.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aṣlā ferāġ-ı gül

21. **geçince:**-*ince*
Gazel 284
Mısra: **9**
Vazgeçmek.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

22. **geç:**
Gazel 294
Mısra: **18**
Geçmek, oturmak.
17. Bu ḫātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẓma Süleymān-ı zamān ol

23. **geçse:**-*se*
Gazel 306
Mısra: **1**
Geçmek, bitmek, sona ermek.
1. Ṣitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

24. **geçersem:**-*er, -se, -m*
Gazel 332
Mısra: **5**
Geçmek, aşmak.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

25. **geçdük:**-*dü, -k*
Gazel 369
Mısra: **9**
Vazgeçmek.
9. ʿAzīmet-ḫʷān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlik olsa ol perī-rūda

26. **geçer:**-*er*
Gazel 403
Mısra: **12**
Geçmek, bitmek.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

27. **geç:**
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

geçe gör-:

1. **geçe gör:**
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçe görmek.
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

gedā:

1. **gedā:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Dilenci, fakir.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **gedāya:**-*ya*
Kaside 7
Mısra: **25**
Dilenci, fakir.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

3. **gedāyı:**-*yı*
Kaside 8
Mısra: **42**
Dilenci, fakir.
41. Ḫıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭfʿu iḥsānı
42. Gedāyı ḫʷāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

4. **gedāya:**-*ya*
Kaside 28
Mısra: **30**
Dilenci, fakir.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

5. **gedāya:**-*ya*
Gazel 192
Mısra: **7**
Dilenci, fakir.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḫterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭāliʿ-i vārun olur çıḳmaz

6. **gedā:**
Gazel 229
Mısra: **1**
Dilenci, fakir.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḫaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḫaẕ

7. **gedā:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Dilenci, fakir.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

8. **gedā:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Dilenci, fakir.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

gedā-rind-i tehī-dest:

1. **gedā-rind-i tehī-destini:**-*i, -ni*
Gazel 321
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eli boş dilenci/fakir rint/kalender.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

gedā-yı bī-ser ü sāmān:

1. **gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sefil ve perişan dilenci.
11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

gedā-yı ḫāne-i ber-dūş:

1. **gedā-yı ḫāne-i ber-dūş:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yersiz yurtsuzun/serserinin evindeki fakir/dilenci.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

gedā-yı ʿışḳ:

1. **gedā-yı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk dilencisi/fakiri.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsān:

1. **gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsānuñ:**-*uñ*
Kaside 23
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Cömertlik nimetinin sarayındaki mutfağın dilencisi/fakiri.
95. Gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsānuñ
96. Dilerse keçkül ider tāc-ı şāh-ı İrānı

gedā-yı mestān:

1. **gedā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların fakiri/dilencisi.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

gedā-yı mey-kede:

1. **gedā-yı mey-kede:**
Gazel 32
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin fakiri/ dilencisi.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

2. **gedā-yı mey-kede:**
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin fakiri/ dilencisi.
7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

3. **gedā-yı mey-kede:**
Gazel 322
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin fakiri/ dilencisi.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i iʿtibārı n'eylesün

4. **gedā-yı mey-kede:**
Gazel 397
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin fakiri/ dilencisi.
9. Ġırra-mest-i meclis-i Cemdür gedā-yı mey-kede
10. Sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc itmezse de

gedā-yı nīk-bin:

1. **gedā-yı nīk-bin:**
Gazel 342
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İyimser dilenci/fakir.
11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẓar
12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫᵛār-ı nīk-endīş iken

gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne:

1. **gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne:**-*e*
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik padişahının/hükümdarının dilencisi/yoksulu.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne ol şāh-ı gedā düşmen

gedā-yı rā-yı münīr:

1. **gedā-yı rā-yı münīrüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Nurlu/aydınlık bayrağın yoksulu.
41. Pertev gedā-yı rā-yı münīrüñ olup senüñ
42. Berḳ-ı yaḳīn-i ḫirmen-i evhām isterin

gedā-yı şemʿ-i kāfūr:

1. **gedā-yı şemʿ-i kāfūr:**
Gazel 404
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kâfur mumunun dilencisi/yoksulu. Kâfur: Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının (Laurus camphhora) zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

geh gāh:

1. **geh gāh:**
Kaside 12
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara sıra.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

geh…gāh u gehī:

1. **geh gāh…u gehī…:**
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...bazen...ve bazen...
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

geh ü bī-gāh:

1. **geh ü bī-gāh:**
Gazel 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vakitli vakitsiz.
1. ʿĀṣıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

geh…ü geh:

1. **geh…ü geh…:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...ve bazen...
5. Bu gūne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

gehī…u gāhi:

1. **gehī…u gāhi…:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...ve bazen…
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḥayrān olmamuz yegdür

gehi…ü geh:

1. **gehi…ü geh…:**
Kaside 8
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen..ve bazen...
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīs idüp ḫuẓūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẓuḥr-ı hidāyet iddiḫār eyler

gehī…ü gehī:

1. **gehī…ü gehī…:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen..ve bazen...
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

gehī…vü gehī:

1. **gehī…vü gehī…:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bazen...ve bazen...
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān şaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

gel-:

1. **geldi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **11**
Gelmek.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẓer şevḳ ile mānend-i ṣabā

2. **geldi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **2**
Gelmek.

1. Ḥaḳḳ'a şükür gitdi ġam-ı rūzgār
2. Geldi dem-i pür-kerem-i rūzgār

3. **geldi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Geldi yine gül gibi bī-reyb ü şek
10. Ġamzedegān-ı dijem-i rūzgār

4. **geldi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **70**
Gelmek.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi feṯḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

5. **gelen:**-*en*
Kaside 9
Mısra: **72**
Gelmek.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

6. **geldükçe:**-*dükçe*
Kaside 9
Mısra: **107**
Gelmek.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḥşūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

7. **gelüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **119**
Gelmek, çıkmak.
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

8. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

9. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

10. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

11. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Ġayret-i sāġar-ı mihr olsa n'ola cām-ı ümīd
8. Meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem geldi

12. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n'ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

13. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

14. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **14**
Gelmek.
13. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa
14. Ki ḳudūmıyla dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem geldi

15. **gelicek:**-*icek*
Kaside 11
Mısra: **15**
Gelmek.
15. Gelicek devlet ile mihr-i cihān-tāb gibi
16. Ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem geldi

16. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **16**
Gelmek.
15. Gelicek devlet ile mihr-i cihān-tāb gibi
16. Ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem geldi

17. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **18**
Gelmek.
17. Gitdi ol ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem
18. Ol melek-fıṭrat u ol rūḫ-ı mücessem geldi

18. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **20**
Gelmek.
19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
20. Vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam geldi

19. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **22**
Gelmek.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

20. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **24**
Gelmek.
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḥarem-i devlete maḥrem geldi

21. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **26**
Gelmek, uymak.
25. Ḥilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

22. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **28**
Gelmek.
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

23. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **30**
Gelmek.
29. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

24. **gelüp:**-*üp*
Kaside 11
Mısra: **31**
Gelmek.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

25. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **32**
Gelmek.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

26. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **36**
Gelmek.
35. Demidür dāmen-i āmāl olursa pür-dür
36. Güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem geldi

27. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **38**
Gelmek.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

28. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **40**
Gelmek.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḥad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

29. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **44**
Gelmek.
43. Benüm ol ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl
44. Kim baña bu reviş-i tāze-müsellem geldi

30. **gelsem:**-*se, -m*
Kaside 11
Mısra: **45**
Gelmek.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

31. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **46**
Gelmek.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

32. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **50**
Gelmek.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḫālet-i ebkem geldi

33. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **52**
Gelmek.
51. Ḫalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

34. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **54**
Gelmek.

53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

35. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **56**
Gelmek.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

36. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **58**
Gelmek.
57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

37. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **62**
Gelmek.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

38. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **64**
Gelmek.
63. Ḫātıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

39. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **66**
Gelmek.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

40. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **68**
Gelmek.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḫūrşīd-eṣer dīde-i pür-nem geldi

41. **geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **72**
Gelmek.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

42. **gel:**
Gazel 12
Mısra: **13**
Haydi, gelmek.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

43. **gelince:**-*ince*
Kaside 15
Mısra: **95**
Gelmek.
95. Vaṣfa gelince ṣāʿir-i iʿcāz-güsterüm
96. Muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām isterin

44. **geldügi:**-*düg, -i*
Kaside 17
Mısra: **21**
Gelmek.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

45. **gelmedi:**-*me, -di*
Kaside 17
Mısra: **123**
Gelmek.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫʷāb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

46. **gel:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Gelmek.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḫi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

47. **geldi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **91**
Gelmek.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı fetḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

48. **gelicek:**-*icek*
Kaside 18
Mısra: **157**
Gelmek.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

49. **gelüp:**-*üp*
Kaside 19
Mısra: **60**
Gelmek.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa fetḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

50. **gel:**
Kaside 21
Mısra: **199**
Gelmek.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

51. **gelse:**-*se*
Gazel 22
Mısra: **7**
Gelmek.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫʷān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

52. **gelüp:**-*üp*
Kaside 23
Mısra: **41**
Gelmek.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mıṣra yine Nīl-i mevc-efṣānı

53. **gelicek:**-*icek*
Gazel 25
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
6. Şīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı fırīb

54. **gelse:**-*se*
Kaside 25
Mısra: **41**
Gelmek, yaşamak.
41. Gelse devrinde Ḥātem olurdı
42. Kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsānı

55. **gel:**
Kaside 25
Mısra: **73**
Gelmek, hadi.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḥadd-i imkānı

56. **geldi:**-*di*
Gazel 27
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

57. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

58. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Yine pervāne-i şemʿ-i ġama berg-i gül-i terden
4. Telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per geldi

59. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

60. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāra murġ-ı nāme-ber geldi

61. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

62. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **12**
Gelmek.
11. N'ola şīrīn-meẕāḳ-ı leẕẕet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

63. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **14**
Gelmek.
13. N'ola pīş-i feżā-yı dīde-i mihr-i münīr olsam
14. Bu hicrān-dīdeye kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter geldi

64. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **16**
Gelmek.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

65. **gelince:**-*ince*
Kaside 28
Mısra: **18**
Gelmek.

17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

66. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **18**
Gelmek.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

67. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **20**
Gelmek.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

68. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **22**
Gelmek.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

69. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **26**
Gelmek.
25. Muḥaşşal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

70. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **28**
Gelmek.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

71. **gelince:**-*ince*
Kaside 28
Mısra: **29**
Gelmek.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

72. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **30**
Gelmek.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

73. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **32**
Gelmek.
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil ṣafā-yı ḫāṭıra nūr-ı baṣar geldi

74. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **34**
Gelmek.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāş-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

75. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **38**
Gelmek.
37. Fürūġ-ı ḳadr ile bir āfitāb-ı ʿālem-ārādur
38. Ki ʿahd-i devleti ārāyiş-i devr-i ḳamer geldi

76. **gelse:**-*se*
Kaside 28
Mısra: **39**
Gelmek, çıkmak.
39. Ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı ṣāḥib-naẓar geldi

77. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **40**
Gelmek.
39. Ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı ṣāḥib-naẓar geldi

78. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **46**
Gelmek.
45. Taḥayyül eyledükçe gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın
46. Kef-i dest-i ḫayāle ḳabża-i tīġ u teber geldi

79. **gelince:**-*ince*
Kaside 28
Mısra: **48**
Gelmek, çıkmak.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i ṣīr-i ner geldi

80. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **48**
Gelmek, çıkmak.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i ṣīr-i ner geldi

81. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **50**
Gelmek.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manṣūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı ṣūr u ṣer geldi

82. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **52**
Gelmek.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

83. **gelenler:**-*en*, -*ler*
Kaside 28
Mısra: **56**
Gelmek.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

84. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **56**
Gelmek.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

85. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **62**
Gelmek.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

86. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **64**
Gelmek.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫᵛānçe-i naẓma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

87. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **66**
Gelmek.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü ṯenā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Feṯḥ ü ẓafer geldi

88. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **68**
Gelmek.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

89. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **70**
Gelmek.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

90. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **72**
Gelmek.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

91. **gelse:**-*se*
Gazel 33
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

92. **gelür:**-*ür*
Gazel 33
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Evvel zebāne ḫᵛāhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

93. **gel:**
Gazel 35

Mısra: **8**
Hadi.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

94. **gel:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

95. **gelsün:**-*sün*
Gazel 51
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

96. **gelsün:**-*sün*
Gazel 51
Mısra: **3**
Gelmek.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

97. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Gazel 51
Mısra: **5**
Gelmek, doğmak.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

98. **gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 99
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

99. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

100. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

101. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

102. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

103. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **10**
Hissetmek, zannetmek.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

104. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **12**
Düşünmek.
11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad-ʿuḳde-i efsūn gelür

105. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **16**
Gelmek, hissetmek.
15. Nāḫun-ı ḥasret ile sīne-ḫırāş olsam eger
16. Gūş-ı yāra naġam-ı zaḫme-i ḳānūn gelür

106. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **24**
Gelmek, hissetmek.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i maẕmūn gelür

107. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **26**
Ulaşmak.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

108. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **28**
Sayılmak.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẓar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

109. **gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **30**
Gelmek.
29. Ḫaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

110. **gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 108
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Mısra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

111. **gel:**
Gazel 110
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eşeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

112. **gelüp:**-*üp*
Gazel 112
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Bezm-i şahbāya gelüp nāz eylesün ol şīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

113. **gelüp:**-*üp*
Gazel 114
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

114. **gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

115. **gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʾ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

116. **geldükçe:**-*dükçe*
Gazel 129
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

117. **gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

118. **gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

119. **gelüp:**-*üp*
Gazel 133
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O ṣūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

120. **gel:**
Gazel 146
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

121. **geldi:**-*di*
Gazel 148
Mısra: **1**
Gelmek, hissetmek.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

122. **gelür:**-*ür*
Gazel 149
Mısra: **14**
Gelmek.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

123. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **1**
Gelmek, hissetmek (koku).
1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşinā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

124. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183

Mısra: **2**
Gelmek, hissetmek (koku).
1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşinā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

125. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

126. **gelür:**-*ür*
Gazel 183
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ḥayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

127. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ḥayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

128. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Göñül bir şeb-çerāġ-ı ḫüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

129. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

130. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

131. **gelmez:**-*mez*
Gazel 183
Mısra: **14**
Gelmek.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

132. **gelür:**-*ür*
Gazel 184
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

133. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

134. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

135. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **4**
Gelmek.
3. O bir ṣırça-serā-yı lāle-gūn ferş-i temāşādur
4. Ḥayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

136. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

137. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

138. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Ḳo ṭaʿnı nāṣiḥā şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

139. **gelür:**-*ür*
Gazel 184
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Ḥarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

140. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Ḥarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

141. **gelmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **14**
Gelmek.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẕīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

142. **gelmedi:**-*me*, -*di*
Gazel 188
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Bir daḫi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi naḳş-ı dübāremüz

143. **gelen:**-*en*
Gazel 193
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ḥarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

144. **gelicek:**-*icek*
Gazel 196
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

145. **gelse:**-*se*
Gazel 202
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf itse
10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

146. **gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

147. **gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

148. **gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **6**
Gelmek(uyku).
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḥayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

149. **gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **10**
Gelmek.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

150. **gelürken:**-*ürken*
Gazel 209
Mısra: **11**
Gelmek.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

151. **geldi:**-*di*
Gazel 215
Mısra: **11**
Gelmek.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi

12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

152. **gelüp:**-*üp*
Gazel 218
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

153. **gelmiş:**-*miş*
Gazel 218
Mısra: **9**
Gelmek.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

154. **gel:**
Gazel 223
Mısra: **3**
Gelmek.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda raḳṣ

155. **gel:**
Gazel 226
Mısra: **11**
Gelmek.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

156. **gelince:**-*ince*
Gazel 228
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṯ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

157. **gelince:**-*ince*
Gazel 232
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

158. **gelse:**-*se*
Gazel 237
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

159. **geldi:**-*di*
Gazel 238
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṣer-i berg ü bār ḫayf

160. **geliyor:**-*iyor*
Gazel 239
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

161. **gel:**
Gazel 258
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḫi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

162. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

163. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

164. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **4**
Gelmek.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

165. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **6**
Gelmek.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḫālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

166. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **8**
Gelmek.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

167. **gelicek:**-*icek*
Gazel 259
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

168. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **12**
Gelmek.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

169. **gelse:**-*se*
Gazel 263
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḫażaruñ var senüñ

170. **gelüp:**-*üp*
Gazel 274
Mısra: **13**
Gelmek.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

171. **gelür:**-*ür*
Gazel 276
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

172. **geliyor:**-*iyor*
Gazel 277
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Ser-ḫadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḫaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

173. **gel:**
Gazel 291
Mısra: **14**
Gelmek.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

174. **geldi:**-*di*
Gazel 293
Mısra: **17**
Gelmek.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

175. **gel:**
Gazel 294
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gel mest-i ser-endāz-ı mey-i rıṭl-ı girān ol
2. Ser-ḫalḳa-i rindān-ı ḫarābāt-ı muġān ol

176. **gel:**
Gazel 294
Mısra: **16**
Gelmek.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

177. **gel:**
Gazel 295
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gel ʿışḳ ile āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār ol
2. Bī-tāb olıcaḳ ḫāk-i reh-i kūçe-i yār ol

178. **gelüp:**-*üp*
Gazel 308
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

179. **gel:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

180. **gel:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

181. **gel:**
Gazel 333
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz sensin

182. **gel:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i şıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

183. **geldi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **4**
Gelmek.

3. Ḳadd çekdi yār u ḥaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

184. **gelüp:**-*üp*
Gazel 376
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

185. **gelmez:**-*mez*
Gazel 379
Mısra: **9**
Gelmek.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

186. **geldi:**-*di*
Gazel 392
Mısra: **1**
Gelmek.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

187. **geleli:**-*eli*
Gazel 392
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

188. **gel:**
Gazel 396
Mısra: **2**
Gelmek.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

189. **gelince:**-*ince*
Gazel 415
Mısra: **11**
Gelmek.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

190. **geldi:**-*di*
Gazel 425
Mısra: **7**
Gelmek.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

191. **gelüp:**-*üp*
Gazel 430
Mısra: **9**
Gelmek.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp raḳṣa ḫacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

192. **gelicek:**-*icek*
Kaside 9
Mısra: **53**
Gelmek.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

193. **gelicek:**-*icek*
Kaside 17
Mısra: **27**
Gelmek.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẓuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü şad-güne feraḥ-ı dem-ber-dem

194. **gelicek:**-*icek*
Gazel 440
Mısra: **5**
Gelmek.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḫfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

195. **gelince:**-*ince*
Gazel 207
Mısra: **3**
Gelmek.
3. Baḫşe gelince ġamze-i ḫāżır-cevāb olur
4. Bir nükte-dān-ı şīve vü bir ḫurde-bīn-i nāz

196. **geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **44**
Gelmek.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḥaşer-ender-ḫaşer geldi

gel beri(ü):

1. **gel beri:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaklaş, yakına gel.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

2. **gel beri:**
Gazel 263
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaklaş, yakına gel.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

3. **gel berü:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaklaş, yakına gel.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

gel gör:

1. **gel gör:**
Kaside 18
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gel gör.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

2. **gel gör:**
Gazel 349
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gel gör.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedahşān şanur gören

gelmez mi:

1. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

2. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

3. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
3. Ḳırmaʿuşşāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem gelmez mi

4. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

5. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
9. Ḳays-ı vādī-i maḥabbet olalı ʿālemde
10. Ser-i bī-devlete ṣad-seng-i sitem gelmez mi

6. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

7. **gelmez mi:**
Gazel 417
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelmez mi?
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

gelū-gīrī-i ġuṣṣa:

1. **gelū-gīrī-i ġuṣṣayla:**-*yla*
Kaside 13
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Üzüntüden boğazın düğümlenmesi.
27. Bu gelū-gīrī-i ġuṣṣayla revādur olsa
28. Ruḫṣat-ı şürb-i ḫelāl āb-ı ḥarāmumda benüm

gelüp gid-:

1. **gelüp gider:**-*er*
Gazel 376
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gelip gitmek.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

genc:

1. **genci:**-*i*
Gazel 252
Mısra: **10**
Hazine.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

genc-i cemāl:

1. **genc-i cemāle:**-*e*
Gazel 400
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel yüz hazinesi.

9. Gönül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

genc-i Cem:
1. **genc-i Ceminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cem'in hazinesi. bkz. Cem.
3. Ġam-ı şaḥbā gelicek ḫāṭıra şad-cūş iderüz
4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

genc-i dür-i nā-yāb:
1. **genc-i dür-i nā-yāb:**
Gazel 213
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bulunmaz inci hazinesi.
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

genc-i fürḳat:
1. **genc-i fürḳatde:**-*de*
Gazel 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrılık hazinesi.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḥased

genc-i ġam:
1. **genc-i ġamda:**-*da*
Kaside 11
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder hazinesi.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

genc-i gevher:
1. **genc-i gevher:**
Gazel 161
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cevher hazinesi.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

genc-i güher:
1. **genc-i güherle:**-*le*
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cevher hazinesi.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

genc-i İlāhī:
1. **genc-i İlāhīdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ilahi hazine.
13. N'ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

genc-i nāz:
1. **genc-i nāz:**
Gazel 394
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve hazinesi.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

genc-i nihān:
1. **genc-i nihān:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

2. **genc-i nihānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.
13. Ben ol ʿarrāf-ı gencīne-güşāyum
14. Ki buldum dilde bir genc-i nihānı

genc-i pinhān:
1. **genc-i pinhān:**
Gazel 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne güne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup şad-gevher-i nā-yāb olur peydā

genc-i pür-gev(ü)her:
1. **genc-i pür-gevherüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Cevher dolu hazine.
123. Genc-i pür-gevherüm ki güftārum
124. Güher-i imtiḥān-ı maʿnādur

2. **genc-i pür-güher:**
Kaside 22
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Cevher dolu hazine.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

genc-i ṭabʿ:
1. **genc-i ṭabʿumdan:**-*um, -dan*
Gazel 358
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizac hazinesi.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

genc-i vaṣl:
1. **genc-i vaṣla:**-*a*
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hazinesi.
5. Pīş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

gencīne:
1. **gencīneyi:**-*yi*
Gazel 197
Mısra: **14**
Hazine.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencīneyi böyle güherinden bilürüz

gencīne-i ḥaḳāyıḳ:
1. **gencīne-i ḥaḳāyıḳı:**-*ı*
Gazel 111
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gerçekler hazinesi.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-iştibāh açar

gencīne-i Ḳārūn: (TDVİA)
1. **gencīne-i Ḳārūn:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Karun'un hazinesi.
Karun: Zenginliğiyle tanınan, Hz. Mûsâ ve Kârûn'un şahsında Allah'ın emirlerine karşı çıktığı için cezalandırılan kişi. Divan edebiyatında genel olarak zenginlik ve servetle birlikte anılmaktadır.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

2. **gencīne-i Ḳārūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karun'un hazinesi. bkz. gencīne-i Ḳārūn.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

gencīne-i pinhān:
1. **gencīne-i pinhān:**
Gazel 190
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

2. **gencīne-i pinhānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

gencīne-i sīne:
1. **gencīne-i sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 299
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sine/gönül hazinesi.
3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
4. Ol tuḫfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

gencīne-i ümīd:
1. **gencīne-i ümīd:**
Gazel 360
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ümit hazinesi.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

gencūr ol-:
1. **gencūr olmadın:**-*madın*
Gazel 400
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazinedar olmak, hazine bekçisi olmak.

9. Göñül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

gencūr-ı maḥabbet:
1. **gencūr-ı maḥabbetdūr:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin hazinedarı.
13. N'ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

gencūr-ı ṭabīʿat:
1. **gencūr-ı ṭabīʿat:**
Gazel 124
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tabiatın hazine bekçisi/hazinedarı.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

ger: (Bu kelime sözlükte 58 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.) bkz. eger
1. **ger:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Eğer, şayet.
35. Ḥaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Başsa ger ceng içün rikāb-ı ḳadem

2. **ger:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Eğer, şayet.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

3. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Eğer, şayet.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḫi
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

4. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **43**
Eğer, şayet.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

5. **ger:**
Kaside 8
Mısra: **181**
Eğer, şayet.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

gerçi:
1. **gerçi:**
Kaside 1
Mısra: **37**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

2. **gerçi:**
Kaside 2
Mısra: **60**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

3. **gerçi:**
Tarih 3
Mısra: **15**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i fīrūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

4. **gerçi:**
Kaside 9
Mısra: **151**
Gerçi, aslında.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

5. **gerçi:**
Kaside 9
Mısra: **158**
Gerçi, aslında.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

6. **gerçi:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Gerçi, aslında.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

7. **gerçi:**
Kaside 11
Mısra: **48**
Gerçi, aslında.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

8. **gerçi:**
Kaside 18
Mısra: **118**
Gerçi, aslında.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

9. **gerçi:**
Kaside 21
Mısra: **185**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
185. Gerçi ben pīr-i nā-tüvān oldum
186. Ḫıredüm nev-civān-ı maʿnādur

10. **gerçi:**
Kaside 25
Mısra: **13**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
13. Müşkil olmışdı gerçi defʿ-i elem
14. Oldı Ḫaḳ reh-nümā-yı āsānī

11. **gerçi:**
Kaside 25
Mısra: **39**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

12. **gerçi:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫs

13. **gerçi:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

14. **gerçi:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẕarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

15. **gerçi:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

16. **gerçi:**
Gazel 122
Mısra: **13**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

17. **gerçi:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

18. **gerçi:**
Gazel 270
Mısra: **11**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

19. **gerçi:**
Gazel 286
Mısra: **3**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

20. **gerçi:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Her ne kadar, ...ise de, ama, ancak, fakat.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

gerd it-:
1. **gerd itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak/toz etmek.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

gerdān id-:
1. **gerdān ider:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Döndürmek, çevirmek.

51. İder gūy-ı ser-i aʿdāyı gerdān
52. Ele alduḳça sīmīn-ṣavlecānı

2. **gerdān idüp:**-*üp*
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Döndürmek, çevirmek.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

3. **gerdān itsün:**-*sün*
Gazel 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Döndürmek, dağıtmak.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

gerdān ol-:
1. **gerdān olur:**-*ur*
Gazel 421
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, devr etmek.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

gerden-firāz-ı naḥvet:
1. **gerden-firāz-ı naḥvet:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kibirlenip başını yukarı kaldırma.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḥvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāh:
1. **gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın:**-*ın*
Kaside 28
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kötü yürekli düşmanların boynu.
45. Taḥayyül eyledükçe gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın
46. Kef-i dest-i ḥayāle ḳabża-i tīġ u teber geldi

gerden-i kāfir:
1. **gerden-i kāfire:**-*e*
Tarih 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kâfirin/inkâr edenin boynu.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

gerden-i nev-ʿarūs-ı güftār:
1. **gerden-i nev-ʿarūs-ı güftāra:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Sözün yeni gelininin boynu.
87. Gerden-i nev-ʿarūs-ı güftāra
88. Ṣad-dür-i muntaẓam mübārek-bād

gerden-i niyāz:
1. **gerden-i niyāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstek/yalvarma boynu.
1. Nedür o ṭurreler ol şūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḥalḳa ḥalḳa olur gerden-i niyāzumda

2. **gerden-i niyāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstek/yalvarma boynu.
1. Nedür o ṭurreler ol şūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḥalḳa ḥalḳa olur gerden-i niyāzumda

gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī:
1. **gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī:**
Gazel 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in boynu. bkz. Cebrail.
5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

gerden-i şīr-yele:
1. **gerden-i şīr-yelemüz:**-*müz*
Gazel 160
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arslan yeleli boyun.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

gerden-i ṭanbūr:
1. **gerden-i ṭanbūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tamburun (çalgı) boynu.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

gerden-keş-i maḳāṣid:
1. **gerden-keş-i maḳāṣid:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İstekleri kibirli ve inatçı.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

gerd-i baḫt-ı zāġ:
1. **gerd-i baḫt-ı zāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Karganın talihine/bahtına dönen.
11. Bülbül-i ḫoş-nevā iken ḥayfā
12. Gerd-i baḫt-ı zāġdur göñlüm

gerd-i dergāh-ı sidre-miḳdār:
1. **gerd-i dergāh-ı sidre-miḳdārı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
En yüksek makam derecesindeki eşiğin/makamın tozu.
35. Gerd-i dergāh-ı sidre-miḳdārı
36. Ġayret-i sürme-i Ṣıfāhānī

gerd-i ḫaḳīr:
1. **gerd-i ḫaḳīrüz:**-*üz*
Gazel 200
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İtibarsız/değersiz toz/toprak.
9. Biz gerd-i ḫaḳīrüz reh-i vādī-i ṭalebde
10. Āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı ṣabāyuz

gerd-i ḫazān:
1. **gerd-i ḫazānı:**-*ı*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın tozu.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

gerd-i keder:
1. **gerd-i kederden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **230**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü tozu.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

2. **gerd-i kederden:**-*den*
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder/üzüntü tozu.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

gerd-i laʿl-i ḫoş-güvār:
1. **gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın:**-*ın*
Gazel 227
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lezzetli/tatlı şarabın/dudağın tozu.
3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḫayvānı ḫaṭ

gerd-i melāl:
1. **gerd-i melāl:**
Gazel 303
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hüzün/keder tozu.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

gerd-i reh-i idbār:
1. **gerd-i reh-i idbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Talihsizlik/bahtsızlık yolunun tozu.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

gerd-i ruḫ:
1. **gerd-i ruḫında:**-*ın, -da*
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanağın tozu.
7. Gerd-i ruḫında ol ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn
8. Mānend-i sebzezār-ı cinān nev-remīdedür

2. **gerd-i ruḫında:**-*ın, -da*
Gazel 227
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağın tozu.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

gerd-i semend-i fitne:
1. **gerd-i semend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran çevik ve güzel atın tozu.
9. Türktāz-engīz-i nāz olduḳça ol çābük-ʿinān
10. Sürme-i rūşen-dilān gerd-i semend-i fitnedür

gerd-i sitem:

1. **gerd-i sitemle:**-*le*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet tozu.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

gerd-i sürme:
1. **gerd-i sürme:**
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sürme tozu.
5. Gerd-i sürme eṣer-i ḫāk-i derüñ sulṭānum
6. Rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār ancaḳ

gerd-i yetīm:
1. **gerd-i yetīmi:**-*i*
Gazel 144
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bir tek toz/parça, eşsiz toz/parça.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḫtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

gerdine ir-:
1. **gerdine irmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tozuna yetişmek.
67. İrḫā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endişe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

gerdiş-i bī-cān-ı zamāne:
1. **gerdiş-i bī-cān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin cansız/ruhsuz dönmesi.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

gerdiş-i cām:
1. **gerdiş-i cām:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadehin döndürülmesi.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

gerdiş-i cām-ı Cem:
1. **gerdiş-i cām-ı cem:**
Kaside 24
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehinin dönüşü/devri. bkz. Cem.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

gerdiş-i cām-ı şarāb:
1. **gerdiş-i cām-ı şarāb:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin dön(dürül)mesi.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur bāña

2. **gerdiş-i cām-ı şarāb:**
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin dön(dürül)mesi.
9. Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh
10. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur bāña

gerdiş-i çarḫ:
1. **gerdiş-i çarḫa:**-*a*
Gazel 169
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin dönüşü.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

gerdiş-i devr-i felek:
1. **gerdiş-i devr-i felek:**
Gazel 389
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün dönüşü/devr etmesi.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

gerdiş-i gerdūn:
1. **gerdiş-i gerdūn:**
Gazel 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönüşü/devr edişi, dönek/sözüne güvenilmez dünya.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ:
1. **gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk girdabının dönüşü/dönmesi.
3. N'eylesün zevraḳ-nişānān-ı emel derkār iken
4. Ṣarṣar-ı baḫr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

gerdiş-i nā-hemvār:
1. **gerdiş-i nā-hemvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **196**
Kelime Tipi: -
Düz olmayan/eğri dönüş.
195. Bezm-i cūduñda bāña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫ:
1. **gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı:**-*ı*
Gazel 433
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin dokuz kadehinin devri/dönüşü.
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

gerdiş-i nüh-sāġar:
1. **gerdiş-i nüh-sāġarından:**-*ın, -dan*
Gazel 229
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dokuz kadehin (felek) devredişi/dönüşü.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

gerdūn:
1. **gerdūna:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **53**
Felek ,baht.
53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

2. **gerdūn:**
Kaside 8
Mısra: **148**
Gökyüzü, felek.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

3. **gerdūn:**
Gazel 13
Mısra: **11**
Dünya, felek.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

4. **gerdūn:**
Kaside 17
Mısra: **94**
Gökyüzü, felek.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi eẕyāl-ı ḫıyem

5. **gerdūn:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Gökyüzü, felek.
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

6. **gerdūn:**
Kaside 21
Mısra: **27**
Gökyüzü, felek.
27. Ol ki ḳaṣr-ı kemāline gerdūn
28. Pāye-i nerdübān-ı maʿnādur

7. **gerdūn:**
Gazel 43
Mısra: **11**
Felek, baht.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

8. **gerdūndan:**-*dan*
Gazel 65
Mısra: **7**
Felek, baht.
7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdūndan
8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

9. **gerdūn:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Gökyüzü, felek.
7. Ḫūn-āb-ı sirişk ile döner bī-ser ü pāyuz
8. Gerdūn gibi gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz

10. **gerdūn:**
Gazel 257
Mısra: **27**
Gökyüzü, felek.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

11. **gerdūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **1**
Felek,baht.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

gerdūn-cenāb-ı nev-rūz:

1. **gerdūn-cenāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Nevruzdaki şerefli felek.
23. Düstūr-ı ḫūb-manẓar manẓūr-ı māh-peyker
24. Ol mihr-i ẕerre-perver gerdūn-cenāb-ı nev-rūz

gerdūn-ı dūn:
1. **gerdūn-ı dūn:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alçak felek.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

gerdūn-ı gerdān:
1. **gerdūn-ı gerdān:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dönen dünya/felek.
5. Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
6. İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā

gerdūn-pāye:
1. **gerdūn-pāye:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Felek/gökyüzü makamlı.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḥaşer-ender-ḥaşer geldi

gerek:
1. **gerek:**
Müfret 9
Mısra: **1**
Gerek, lazım.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

2. **gerek:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Gerek, lazım.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

3. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **141**
Gerek, lazım.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefi silsile-cūyān-ı zamāne

4. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **133**
Gerek, lazım.
133. İtmām-ı sitāyiş olıcaḳ böyle gerekdür
134. Kim vāsıṭatü'l-ʿaḳdi dür-i silk-i duʿādur

5. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **132**
Gerek, lazım.
131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

6. **gerek:**
Kaside 18
Mısra: **106**
Gerek, lazım.
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḥaşemüñ böyle gerek serdārı

7. **gerek:**
Gazel 22
Mısra: **18**
Gerek, lazım.
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

8. **gerek:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Gerek, lazım.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḫoḳḳada merhem ne ṭutar

9. **gerek:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Gerek, lazım.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
6. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

10. **gerekmez:**-*mez*
Gazel 181
Mısra: **4**
Gerekmek, lazım gelmek.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

11. **gerek:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Gerek, lazım.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḫüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

12. **gerek:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Gerek, lazım.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

13. **gerekse:**-*se*
Gazel 266
Mısra: **3**
Gerek, lazım.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

14. **gerek:**
Gazel 282
Mısra: **11**
Gerek, lazım.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

15. **gerek:**
Gazel 321
Mısra: **9**
Gerek, lazım.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

16. **gerek:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Gerek, lazım.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı ṣuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

17. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 374
Mısra: **3**
Gerek, lazım.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

18. **gerek:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Gerek, lazım.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

19. **gerek:**
Gazel 374
Mısra: **16**
Gerek, lazım.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı şahbā gerek kitāb bir elde

gerek…gerek
1. **gerek…gerek…:**
Kaside 26
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerek...gerek...
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḥayretde hep ehl-i beyānı

gerek…gerekse ḫod:
1. **gerek gerekse ḫod:**
Gazel 430
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerek...gerekse de...
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

germ:
1. **germ:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Sıcak.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

germ ol-:
1. **germ olup:**-*up*
Gazel 346
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak, hararetlenmek.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

2. **germ olup:**-*up*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak, hararetlenmek.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur şuʿle-figen peymāne

3. **germ olur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **172**
Kelime Tipi: **Deyim**
Coşmak, hararetlenmek.

171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

germ-ā-germ-i sūziş:
1. **germ-ā-germ-i sūziş:**
Gazel 183
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yanmaktan kızışıp ısınma.
7. Gönül bir şeb-çerāġ-ı ḥüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

germ-i temāşā:
1. **germ-i temāşā:**
Kaside 23
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Eğlence sıcaklığı.
147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār:
1. **germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma ümidinin sıcaklığı.
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Gönülde ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

germī-i rūz-ı bāzār:
1. **germī-i rūz-ı bāzār:**
Kaside 10
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Pazar/çarşı gününün sıcaklığı.
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n'ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

germī-i şuʿle-sān-ı maʿnā:
1. **germī-i şuʿle-sān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Anlamın alevi andıran sıcaklığı.
151. Tāb-ı fikr-i medāyiḥüñ dilde
152. Germī-i şuʿle-sān-ı maʿnādur

germiyet:
1. **germiyet:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Hararet, sıcaklık.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

germiyyet eyle-:
1. **germiyyet eyler:**-*r*
Gazel 183
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hararetlenmek.
7. Gönül bir şeb-çerāġ-ı ḥüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ:
1. **germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ:**
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk pazarının/çarşısının hararet/sıcaklığı.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḥüsün meyl-i revāc itmezse de

germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret:
1. **germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret:**
Kaside 28
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yeme içme unsurları/şartları topluluğunun sıcaklığı.
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil şafā-yı ḫāṭıra nūr-ı baṣar geldi

germiyyet-i ḥuşyārī-i medhūş:
1. **germiyyet-i ḥuşyārī-i medhūş:**
Gazel 327
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dehşete düşmüş akıllılığın harareti/sıcaklığı.
9. ʿIşḳıyla Meẕāḳī gibi ser-germ-i vişāl ol
10. Germiyyet-i ḥuşyārī-i medhūş görinsün

germiyyet-i mey:
1. **germiyyet-i meyle:**-*le*
Gazel 388
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın harareti/sıcaklığı.
3. Germiyyet-i meyle ḫūy-feşān ol
4. Vir rūyuña āb ü tāb-ı ʿişve

geşt ü güẕār:
1. **geşt ü güẕārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gezme dolaşma.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

2. **geşt ü güẕārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gezme dolaşma.
3. Hep cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz
4. Ṭāvus-ı bāġı geşt ü güẕārından isterüz

geşt ü güẕār eyle-:
1. **geşt ü güẕār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gezip dolaşmak.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

getür-:
1. **getürmiş:**-*miş*
Gazel 8
Mısra: **3**
İndirmek.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i güşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

2. **getürüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **211**
Getirmek.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

3. **getürdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **54**
Sebep olmak.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

4. **getürdi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **17**
Getirmek.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

5. **getür:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Sunmak (kadeh).
1. Sāḳī getür piyāleyi kim maṭlabum budur
2. Rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum budur

6. **getür:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Getirmek, sunmak.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

7. **getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **4**
Getirmek.
3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
4. Ol tuḥfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

8. **getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **8**
Getirmek.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

9. **getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **16**
Getirmek.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

10. **getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **18**
Getirmek.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḫan-gūya getürdüm

11. **getür:**
Gazel 363
Mısra: **5**
Getirmek.
5. Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
6. Füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür bu

12. **getürdi:**-*di*
Gazel 376
Mısra: **4**
Getirmek.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mışr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

13. **getür:**
Gazel 402
Mısra: **5**
Getirmek, sunmak.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḥüñ cām-ı zer eyle

gevezn:

1. **gevezn:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Dağ ineği, dağ sığırı, yabani sığır.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḥargūşe ġayet yoḳ
18. Ṣaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

gevher:
1. **gevher:**
Kaside 10
Mısra: **122**
Cevher, mücevher.
121. Mevc-ḥīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

2. **gevherüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **14**
Cevher, mücevher.
13. Meẕāḳī ḫᵛāce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

3. **gevher:**
Gazel 76
Mısra: **16**
Cevher, mücevher.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

4. **gevherde:**-*de*
Gazel 76
Mısra: **16**
Cevher, mücevher.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

5. **gevheri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **14**
Cevher, mücevher.
13. Beẕl-i güher itse neʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

6. **gevherüñ:**-*üñ*
Gazel 144
Mısra: **14**
Cevher, mücevher.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḫtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

7. **gevheri:**-*i*
Gazel 158
Mısra: **2**
Cevher, mücevher.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı gūş ider miyüz
2. Gūş-ı dile o gevheri mengūş ider miyüz

8. **gevherüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **18**
Cevher, mücevher.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

gevher-efşān-ı kenār:
1. **gevher-efşān-ı kenār:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Deniz kıyısında cevher saçan.
5. N'ola baḥr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāḥildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

gevher-bār ol-:
1. **gevher-bār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevher yağdıran olmak.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

gevher-efşān-ı dürūd:
1. **gevher-efşān-ı dürūd:**
Kaside 13
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dua cevherini saçan.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

gevher-efşān-ı ḫayāl:
1. **gevher-efşān-ı ḫayāl:**
Kaside 10
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Hayal mücevherini saçan/dağıtan.
133. Gevher-efşān-ı ḫayāl olmaz idi vaṣfuñda
134. Ḳulzüm-i ṭabʿum eger olmasa baḥr-i zeḫḫār

2. **gevher-efşān-ı ḫayāl:**
Gazel 213
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayal mücevherini saçan/dağıtan.
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

gevher-i baḥr ü kān:
1. **gevher-i baḥr ü kānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Deniz ve maden cevheri.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir feṭḥüñ
90. Ger niṣār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

gevher-i Bedahşānī:
1. **gevher-i Bedahşānī:**
Kaside 23
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Bedahşan cevheri. Bedahşan: Afganistan'ın yakutlarıyla ünlü bir bölgesi.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd:
1. **gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd:**
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İstenilen şeyin ipucuna münasip cevher.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

gevher-i endīşe:
1. **gevher-i endīşeme:**-*me*
Kaside 9
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Endişe/düşünce cevheri.
147. Birisi gevher-i endīşeme hem-seng olmaz
148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

gevher-i genc-i maḥabbet:
1. **gevher-i genc-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet hazinesinin cevheri.
1. ʿIşḳ bir ṣunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbet:
1. **gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet meziyetleri hazinesindeki cevher.
9. Göñül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

gevher-i gencīne-i īrād:
1. **gevher-i gencīne-i īrādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kazanç/gelir hazinesinin cevheri.
23. Ḳıl maṣraf-ı şükrāna nuḳūd-ı dil ü cānı
24. Ol gevher-i gencīne-i īrādı görürseñ

gevher-i gencīne:
1. **gevher-i gencīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hazinenin cevheri.
13. Meẕāḳī'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O ṣāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

gevher-i güftār:
1. **gevher-i güftārına:**-*ı, -na*
Kaside 27
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sözün cevheri.
47. Gevher-i güftārına nisbet nedür
48. Ḳıymet-i dürr-i ʿAden-i rūzgār

gevher-i ʿışḳ:
1. **gevher-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 299
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk cevheri.
3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
4. Ol tuḥfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

gevher-i maḳṣūd-ı perverde:
1. **gevher-i maḳṣūd-ı perverde:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Beslenen niyetin cevheri.
9. Bir naẓarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider
10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

gevher-i medḥ:
1. **gevher-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Övgü cevheri.
79. Gevher-i medḥüñle bula intiẕām
80. Silk-i leʾāl-i niʿam-ı rūzgār

gevher-i nā-yāb:
1. **gevher-i nā-yāb:**
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bulunmaz/eşsiz cevher.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ:
1. **gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşkın eşsiz/bulunmaz cevheri.
7. Nāḫun-ı sīne-ḫırāş u ārzū-yı vaṣl imiş
8. Tīşe-i kān-ı maḥabbet gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ

gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet:
1. **gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin eşsiz/bulunmaz cevheri.
5. Bizde bulunur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
6. Biz ḫāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz

gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī:
1. **gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī:**
Gazel 406
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiirinin cevheri. bkz. Meẕāḳī.
17. Güher-i silk-i mezāyā-yı sühan meclisde
18. Gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī gibi dür-dāne idi

gevher-i naẓm:
1. **gevher-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 380
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir cevheri.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

2. **gevher-i naẓmuña:**-*u, -ña*
Gazel 278
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir cevheri.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

gevher-i raḫşān-ı zamāne:
1. **gevher-i raḫşān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin parlayan cevheri.
55. Şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīri degüldür
56. Ḫūrşīd gibi gevher-i raḫşān-ı zamāne

gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī:
1. **gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī:**
Gazel 193
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sâkiye kavuşmanın gizli vaadinin cevheri.
13. Meẕāḳī gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī
14. Derūn-ı ḥoḳḳa-i dilde dür-i meknūn olur çıḳmaz

gevher-i vaṣl:
1. **gevher-i vaṣla:**-*a*
Gazel 394
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kavuşma cevheri.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

gevher-i yek-dāne:
1. **gevher-i yek-dāne:**
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eşi olmayan tek taneli cevher.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

gevher-kān:
1. **gevher-kānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **2**
Cevher madeni.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

gevher-senc:
1. **gevher-senc:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Cevher tartan/ölçen.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil şaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

gevher-senc ol-:
1. **gevher-senc olan:**-*an*
Gazel 145
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevher/mücevher tartan olmak.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

gevher-senc-i ʿışḳ:
1. **gevher-senc-i ʿışḳ:**
Gazel 131
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk mücevherini tartan.
13. N'ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

gez-:
1. **gezerin:**-*er, -in*
Gazel 317
Mısra: **5**
Gezmek, dolaşmak.
5. Gezerin serserī ḫarābātı
6. Neng ile nām n'eydügin bilmem

gezend-i cādū-yı gīsū:
1. **gezend-i cādū-yı gīsūdan:**-*dan*
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın büyücüsünün zararı/musibeti.
5. Gezend-i cādū-yı gīsūdan olma ġāfil kim
6. O çeşm-i sāḥir ile ittifāḳ āteşdür

ġıdā:
1. **ġıdā:**
Kaside 13
Mısra: **88**
Gıda, besin, yemek.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫʷān-ı ṭaʿāmumda benüm

2. **ġıdādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **88**
Gıda, besin, yemek.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

3. **ġıdādur:**
Gazel 296
Mısra: **2**
Gıda, besin, yemek.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

ġılāf:
1. **ġılāfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 271
Mısra: **4**
Kılıf, kın.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

ġılāfından çıkar-:
1. **ġılāfından çıḳardı:**-*dı*
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıfından çıkarmak.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

ġınā-yı baḥr ü kān:
1. **ġınā-yı baḥr ü kānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Deniz ve maden varlığı/zenginliği.
37. Kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūdı
38. Virür dehre ġınā-yı baḥr ü kānı

ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvān:
1. **ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayat suyunun arzusunun/isteğinin zenginliği/bolluğu.
5. Zihī tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster kim
6. Virür ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvānı

ġırra:
1. **ġırra:**
Kaside 13
Mısra: **77**
Gururlu, kibirli.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i lisāmumda benüm

ġırra eyle-:
1. **ġırra eyler:**-*r*
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlandırmak, kibirlendirmek.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

ġırra-mest-i ʿişve:
1. **ġırra-mest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İşvenin kibirinden sarhoş olmuş.
5. Kim ider ʿarż-ı niyāz ol keç-külāh-ı nāza kim
6. Rāh-peymā-yı ġurūr u ġırra-mest-i ʿişvedür

ġırra ol-:
1. **ġırra olma:**-*ma*
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlu/kibirli olmak.
3. Ġırra olma ʿarṣa-i mihr ü maḥabbetden ṣaḳın
4. Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ olur

2. **ġırra olma:**-*ma*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlu/kibirli olmak.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḥudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan ṣaḳın

3. **ġırra olma:**-*ma*
Gazel 340
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlu/kibirli olmak.
5. Ġırra olma ḥüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden ṣaḳın

4. **ġırra olma:**-*ma*
Gazel 379
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlu/kibirli olmak.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

ġırra-i bāzū-yı pür-zūr:
1. **ġırra-i bāzū-yı pür-zūr:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çok güçlü/kuvvetli pazudan/koldan (dolayı) gururlanma/kibirlenme.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

ġırra-i şevvāl:
1. **ġırra-i şevvālden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şevval ayının gururlusu/kibirlisi. Şevval: Hicri takvime göre Ramazan ayından sonra gelen ay, bayram ayı.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

ġırra-mest-i meclis-i Cem:
1. **ġırra-mest-i meclis-i Cemdür:**-*dür*
Gazel 397
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisindeki kibir sarhoşluğu. bkz. Cem.
9. Ġırra-mest-i meclis-i Cemdür gedā-yı meykede
10. Sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc itmezse de

ġırra-mest-i meclis-i şahbā-yı ḫūn:
1. **ġırra-mest-i meclis-i şahbā-yı ḫūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kan şarabı meclisinin/ortamının kibir mesti.
3. Mācerā-yı çeşm-i Rūḥü'l-Ḳudse itmez iltifāt
4. Ġırra-mest-i meclis-i şahbā-yı ḫūndur ġamzesi

ġırra-mest-i şīr-gīr:
1. **ġırra-mest-i şīr-gīrüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yarı sarhoşluğun/çakırkeyfliğin verdiği gurur ve kibirin mestliği.
5. Öyle bir şayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

ġırra-mest-i ḫumār:
1. **ġırra-mest-i ḫumār:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen başağrısının gururlu mestliği.
3. Fiġān fiġān ki yine ser-girān-ı nāz oldı
4. O ġırra-mest-i ḫumār āşinā-yı istiġnā

ġırra-mest-i nāz:
1. **ġırra-mest-i nāza:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazdan ve gururdan sarhoş olmuş.
3. Ol ġırra-mest-i nāza niyāz eyledükçe āh
4. Ṣuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr olur

ġıtā:
1. **ġıtādur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **29**
Örtü, perde.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

gibi: (Bu kelime sözlükte 210 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **gibi:**
Tarih 1
Mısra: **8**
Benzetme edatı.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḫasret ile
8. Yem-i ḫayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

2. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Benzetme edatı.
25. Āh-ı ʿāşıḳ gibi pür-sūz u güdāz olmaġ ile
26. Ḫasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur süḫanüm

3. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **51**
Benzetme edatı.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḥırż-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

4. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **62**
Benzetme edatı.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

5. **gibi:**
Tarih 2
Mısra: **3**
Benzetme edatı.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

gice:
1. **gice:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Gece.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

2. **gice:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Gece.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫʷāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

3. **gice:**
Gazel 214
Mısra: **11**
Gece.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫʷāb göstermiş

4. **gice:**
Gazel 255
Mısra: **7**
Gece.
7. Gice der-ḫʷāb iken ʿışretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

5. **gice:**
Gazel 404
Mısra: **22**
Gece.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

6. **gice:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Gece.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

gid(t)-:
1. **gider:**-*er*
Gazel 34
Mısra: **5**
Gitmek.
5. Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
6. Pür-neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

2. **gidüp:**-*üp*
Gazel 70
Mısra: **15**
Ölmek.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

3. **gider:**-*er*
Gazel 95
Mısra: **5**
Gitmek (Şiirde devamlılık bağlamında kullanılmıştır).
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur ṣanur

4. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **1**
Gitmek.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca firāvān olup gider

5. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **2**
Gitmek.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca firāvān olup gider

6. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **4**
Gitmek.
3. Sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-revişle dil
4. Mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān olup gider

7. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **6**
Gitmek.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

8. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **8**
Gitmek.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

9. **gider:**-*er*
Gazel 99
Mısra: **10**
Gitmek.
9. Gūşe-be-gūşe naẓm-ı Meẕāḳī-yi der-nizām
10. Ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān olup gider

10. **giden:**-*en*
Gazel 102
Mısra: **4**
Gitmek.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

11. **giderek:**-*erek*
Gazel 130
Mısra: **4**
Gitmek.
3. Cānā cemālüñ itme naẓardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

12. **giderek:**-*erek*
Gazel 130
Mısra: **6**
Gitmek.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

13. **gider:**-*er*
Gazel 184
Mısra: **8**
Gitmek (uçmak).
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

14. **gidüp:**-*üp*
Gazel 205
Mısra: **1**
Uzaklaşmak, terk etmek.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

15. **gider:**-*er*
Gazel 205
Mısra: **4**
Gitmek.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

16. **gider:**-*er*
Gazel 211
Mısra: **7**
Gitmek.
7. ʿĪsā-demān-ı ḫüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

17. **gidicek:**-*icek*
Gazel 331
Mısra: **5**
Gitmek, tükenmek.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḫi ne gelür ʿāşıḳ-ı nā-çāruñ elinden

18. **gider:**-*er*
Gazel 333
Mısra: **6**
Gitmek.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-ṣuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

19. **gider:**-*er*
Gazel 409
Mısra: **14**
Gitmek, sürmek.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

20. **giderdi:**-*di*
Gazel 59
Mısra: **6**
Yok etmek.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

21. **gider:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Gidermek, yok etmek.
7. Gider ey ḫᵛāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

22. **gitdi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **17**
Gitmek.
17. Gitdi ol ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem
18. Ol melek-fiṭrat u ol rūḥ-ı mücessem geldi

23. **gitdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 18
Mısra: **11**
Gitmek, bırakmak, terketmek.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vaż'-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

24. **gitdi:**-*di*
Kaside 19
Mısra: **74**
Sona ermek.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿışret-ābād olduġın gördük

25. **gitdi:**-*di*
Kaside 20
Mısra: **3**
Gitmek, ölmek.
3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
4. Cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

26. **gitmez:**-*mez*
Gazel 132
Mısra: **5**
Gitmek.
5. Gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān ile gitmez
6. Bu derd-i ser ki ṣudāʿ-ı ḫumār-ı ḥasretdür

27. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 135
Mısra: **16**
Gitmek.
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

28. **gitdi:**-*di*
Gazel 188
Mısra: **1**
Gitmek.
1. Bir daḫi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi naḳş-ı dübāremüz

29. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 193
Mısra: **5**
Gitmek.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

30. **gitdi:**-*di*
Gazel 238
Mısra: **4**
Gitmek.
3. İnce miyānı ḫalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḫayf

31. **gitdi:**-*di*
Gazel 241
Mısra: **1**
Gitmek.
1. Āh kim bāġ-ı elemden gitdi gül-çīn olmaduḳ
2. Meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn olmaduḳ

32. **gitdi:**-*di*
Gazel 283
Mısra: **3**
Gitmek.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

33. **gitdi:**-*di*
Gazel 288
Mısra: **3**
Gitmek.
3. Ey ġurre-i nīrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girībān-ı teġāfül

34. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 347
Mısra: **13**
Sürmek, devam etmek.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı

14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

35. **gitdi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **14**
Gitmek, bitmek, tükenmek.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

36. **gitdi:**-*di*
Gazel 386
Mısra: **9**
Gitmek.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

37. **gitdi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **9**
Gitmek, bitmek, sona ermek.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

38. **gitdi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **14**
Gitmek, bitmek, sona ermek.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

39. **gitdi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **15**
Bitmek, sona ermek.
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne şāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

40. **gitdi:**-*di*
Gazel 425
Mısra: **2**
Gitmek.
1. Hīç feṭḥ-i bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-ı sitāre bulunmadı

41. **gitdi:**-*di*
Gazel 432
Mısra: **8**
Gitmek.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

42. **gitdi:**
Kaside 12
Mısra: **157**
Cümlede kendisinden önce kullanılan fiil olumsuzsa "bir türlü, asla" anlamı veren ifade.
157. Memdūḥına bir böyle s̲enā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

43. **gitdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **1**
Gimek, bitmek.
1. Ḥaḳḳ'a şükür gitdi ġam-ı rūzgār
2. Geldi dem-i pür-kerem-i rūzgār

44. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **1**
Giderek, yayaş yavaş.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

45. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **2**
Giderek, yayaş yavaş.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

46. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **4**
Giderek, yayaş yavaş.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Ṣarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

47. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **6**
Giderek, yayaş yavaş.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

48. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **8**
Giderek, yayaş yavaş.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

49. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **10**
Giderek, yayaş yavaş.
9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

50. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **12**
Giderek, yayaş yavaş.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

51. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **14**
Giderek, yayaş yavaş.
13. Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gīsū-yı yāra meyl itme
14. Cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār olur giderek

52. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **16**
Giderek, yayaş yavaş.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin ṣuʿledār olur giderek

53. **giderek:**-*erek*
Gazel 262
Mısra: **18**
Giderek, yayaş yavaş.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

54. **giderek:**-*erek*
Gazel 264
Mısra: **13**
Giderek, yayaş yavaş.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi e̲ser
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

55. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 182
Mısra: **3**
Git gide, artarak.
3. Gitdükçe n'ola şevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

56. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 403
Mısra: **13**
Gittikçe, sürekli.
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

57. **gitdükçe:**-*dükçe*
Gazel 308
Mısra: **16**
Gittikçe beter/daha kötü olmak.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḫāl-i tebāhum

gilemend:
1. **gilemendüz:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **8**
Şikâyet eden.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gīrine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı ṣabādan gilemendüz

gilkār:
1. **gilkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **78**
Balçıktan yapan.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

gir:
1. **girüp:**-*üp*
Gazel 14
Mısra: **3**
Girmek, dahil olmak.
3. Girüp vire taḥayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

2. **girsün:**-*sün*
Kaside 14
Mısra: **129**
Girmek.
129. Dest-i ṭalebe dāmen-i vaṣl nice girsün
130. Bir āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur

3. **gir:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Girmek, dahil olmak.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

4. **girmege:**-*meg, -e*
Gazel 192
Mısra: **4**
Girmek, dahil olmak.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

5. **girüp:**-*üp*
Gazel 193
Mısra: **6**
Girmek.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

6. **girmedi:**-*me, -di*
Gazel 238
Mısra: **1**
Girmek.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḫayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḫayf

7. **girmedi:**-*me, -di*
Gazel 238
Mısra: **3**
Girmek.

3. İnce miyānı ḥalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḥayf

8. **girmedi:**-*me, -di*
Gazel 288
Mısra: **3**
Girmek, dahil olmak.
3. Ey ġurre-i nīrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girībān-ı teġāfül

9. **gir:**
Gazel 292
Mısra: **13**
Girmek, dahil olmak.
13. Āh-ı ʿalev-feşān ile gir ʿarşa-i ġama
14. Şuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret ol

10. **gir:**
Gazel 294
Mısra: **16**
Girmek, dahil olmak.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

11. **girse:**-*se*
Gazel 299
Mısra: **11**
Girmek.
11. Dest-i hevese girse n'ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol ṣūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

12. **girerdi:**-*er, -di*
Gazel 301
Mısra: **9**
Girmek.
9. Kim girerdi āteş-i sūzān-ı ʿışḳa bī-ḥaẕer
10. Şeh-süvār-ı ʿarşa-i ṣıdḳ-ı sīmāveş olmasam

girān:
1. **girān:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Ağır, sert.
7. Girān riḳāb-ı melāḥat olursa lāyıḳdur
8. O şāh-ı yekke süvār-ı semend-i istiġnā

girānbār-ı cefā:
1. **girānbār-ı cefāya:**-*ya*
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının/eziyetin ağır yükü.
1. O ṣūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

girānbār-ı firāḳ:
1. **girānbār-ı firāḳuñ:**-*uñ*
Gazel 347
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın ağır yükü.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

girānbār-ı ʿışḳ:
1. **girānbār-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 233
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın ağır yükü.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

girānbār-ı melāl:
1. **girānbār-ı melāl:**
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün/usanmanın ağır yükü.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūr:
1. **girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūrıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 21
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sabırsız mal zengini.
11. Girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūrıdur göñül ammā
12. Kilīd-i ṭāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġāyib

girān-māye ol-:
1. **girān-māye olsa:**-*sa*
Gazel 383
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değerli/kıymetli olmak.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

girdāb:
1. **girdāb:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli yer, anafor, su çevrintisi.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḫüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

girdāb göster-:
1. **girdāb göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anafor/su çevrintisi göstermek.
11. Muṣavvir baḥr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

girdā-gird-i meh:
1. **girdā-gird-i meh:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayı çepeçevre çevirme.
9. Görüp ol şāh-ı ḫüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

gird-bād ol-:
1. **gird-bād oldı:**-*dı*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönerek çevrinti ile esen rüzgar olmak, hortum olmak.
3. Gird-bād oldı ʿayān şanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

2. **gird-bād olur:**-*ur*
Gazel 135
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönerek çevrinti ile esen rüzgar olmak, hortum olmak.
13. Ḫāk olsa da vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ
14. Bir gird-bād olur da fezādan ẓuhūr ider

gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīn:
1. **gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feleği/dünyayı yerle bir eden inlemenin siddetli rüzgarı/fırtınası.
5. Ġırra olma ḫüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden ṣaḳın

gird-i ruḫ-ı lāle-gūn:
1. **gird-i ruḫ-ı lāle-güna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lale renkli yanağın çevresi.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-güna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

gird-i şemʿ-i bezm-ārā:
1. **gird-i şemʿ-i bezm-ārāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meclisi süsleyen mumun etrafında dönme.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda raḳṣ

girībān:
1. **girībān:**
Gazel 56
Mısra: **3**
Elbise yakası.
3. Girībān çāk olup bāġ-ı ser-i kūyuñda bī-pervā
4. Güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫṣatuñ kimdür

2. **girībān:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Elbise yakası.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

girībān-çāk:
1. **girībān-çāk:**
Gazel 255
Mısra: **1**
Yırtık yakalı.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

girībān-çāk id-:
1. **girībān-çāk ider:**-*er*
Gazel 346
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yırtık yakalı etmek, yakasını yırttırmak.
9. Keyf-i cām-ı ʿişve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

girībān-ı füsūn:
1. **girībān-ı füsūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyünün/sihirin elbise yakası.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

girîbān-ı şekîb:

1. **girîbān-ı şekîb:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabrın elbise yakası.
5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girîbān-ı şekîb
6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

girîbān-ı taḥammül:

1. **girîbān-ı taḥammül:**
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tahammül elbisesinin yakası.
5. Dest-i ḥasretle girîbān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

girîbān-ı teġāfül:

1. **girîbān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme yakası.
3. Ey ġurre-i nīrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girîbān-ı teġāfül

girîbānın çek-:

1. **girîbānın çeküp:**-*üp*
Gazel 219
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gömleğinin yakasını çekmek.
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḥi n'eyler
12. Girîbānın çeküp ṣad-çāk idüp dāmāna el ṣunmış

Girîd:

1. **Girîde:**-*e*
Tarih 2
Mısra: **11**
Girit adası.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girîde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

2. **Girîdi:**-*i*
Tarih 6
Mısra: **1**
Girit adası.
1. Seyf-i ḳahr ile Girîdi aldı cündü'l-müʾminīn (1080)

3. **Girîdi:**-*i*
Tarih 7
Mısra: **1**
Girit adası.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girîdi ʿasker-i İslām (1080)

4. **Girid'e:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **90**
Girit adası.
89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

5. **Girid:**
Kaside 19
Mısra: **16**
Girit adası.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

6. **Girīd:**
Gazel 404
Mısra: **23**
Girit adası.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

giriftār:

1. **giriftār:**
Kaside 29
Mısra: **7**
Tutkun, müptela, esir.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

2. **giriftāruñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **5**
Düşkün, âşık, tutkun.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḥamuñ kimdür

giriftār eyle-/it-:

1. **giriftār eyleyen:**-*yen*
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağlamak, esir etmek.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü däneden gelmez

2. **giriftār itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutkun bırakmak, yakalatmak.
7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿiẕārın zīr-i kākülde
8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

giriftār ol-:

1. **giriftār olmaduḳ:**-*maduḳ*
Gazel 369
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutulmak, esir olmak.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

giriftār-ı devār:

1. **giriftār-ı devār:**
Kaside 8
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Baş dönmesi hastalığına tutulmuş.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

giriftār-ı kemend:

1. **giriftār-ı kemendüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kemendle yakalanmış, tutulmuş (Hızır a.s. kasdedilmektedir).
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

giriftār-ı şikenc-i dām-ı şayyād:

1. **giriftār-ı şikenc-i dām-ı şayyād:**
Kaside 19
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Avcının tuzağındaki hileye/aldatmaya tutulmuş.
55. Zihī ṣayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫcīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı ṣayyād olduġın gördük

giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr:

1. **giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr:**
Gazel 153
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yalan dolan tuzağının hilesine tutulmuş.
3. Ne lāzım sübḥa-i ṣad-däne-i zerḳ ü riyā elde
4. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr olduġum yoḳdur

girih:

1. **girih:**
Gazel 287
Mısra: **16**
Düğüm, bağ.
15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-rişte-i vuṣlat
16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

girih-beste-i ḥabāb:

1. **girih-beste-i ḥabāb:**
Gazel 359
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Su üzerindeki hava kabarcıklarını düğümleme.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne güne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

girih-gīr ol-:

1. **girih-gīr olsa:**-*sa*
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düğümlü/dolaşık olmak.
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḥsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

girih-i dāmān:

1. **girih-i dāmānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Eteğin düğümü/bağı.
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

girih-i düşvār:

1. **girih-i düşvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Zor düğüm.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḥal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmār:

1. **girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **234**
Kelime Tipi: -
Tomarın son bağının düğümü.
233. Vaḳtidür vāsıṭatü'l-ʿaḳdi duʿā eyleyelüm
234. Girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmārı

girih-i ṭurre-i dil-beste:
1. **girih-i ṭurre-i dil-beste:**
Kaside 18
Mısra: **225**
Kelime Tipi: -
Gönül bağlayan saç lülesinin bağı.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Güşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

girih-i ṭurre-i pür-pīç ü ḫam:
1. **girih-i ṭurre-i pür-pīç ü ḫamından:**-*ın, -dan*
Gazel 156
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tamamen bükülmüş ve kıvrılmış kıvırcık saç lülesinin düğümü.
13. Ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
14. Girih-i ṭurre-i pür-pīç ü ḫamından bilürüz

girīzān ol-:
1. **girīzān olduġum:**-*du, -gum*
Gazel 120
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçmak.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

giryān:
1. **giryān:**
Kaside 8
Mısra: **89**
Gözyaşı döken, ağlayan.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

giryān id-:
1. **giryān iden:**-*en*
Gazel 273
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlatmak.
7. ʿĀşıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

giryān ol-:
1. **giryān olup:**-*up*
Gazel 169
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözyaşı dökmek,ağlamak.
7. Firāḳ-ı yār ile giryān olup mestāne meclisde
8. Ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz biz

girye:
1. **girye:**
Gazel 174
Mısra: **9**
Ağlama, gözyaşı.
9. Gāh girye gehī ṣad-nāle vü āh itmedeyüz
10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

2. **girye:**
Gazel 201
Mısra: **11**
Ağlama, gözyaşı.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

3. **girye:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Ağlama, gözyaşı.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

4. **girye:**
Gazel 291
Mısra: **11**
Ağlama, gözyaşı.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

5. **giryem:**-*m*
Gazel 307
Mısra: **6**
Ağlama, gözyaşı.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

6. **giryeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 397
Mısra: **1**
Ağlama, gözyaşı.
1. Giryeñe raḥm ol büt-i şuʿle-mizāc itmezse de
2. Olma nevmīd āb ü āteş imtizāc itmezse de

girye id-:
1. **girye ider:**-*er*
Kaside 8
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamak.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

2. **girye iderek:**-*erek*
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamak.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫᵛāba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

girye-i bī-iḫtiyār:
1. **girye-i bī-iḫtiyārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kendiliğinden/elde olmayarak ağlama.
11. O nūş-ḫand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

girye-i dīde-i ḫūnābe-çekān:
1. **girye-i dīde-i ḫūnābe-çekāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanlı gözyaşı damlayan gözün ağlaması.
7. Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı
8. Girye-i dīde-i ḫūnābe-çekāndur bāʾiṣ

girye-i ḥasret:
1. **girye-i ḥasret:**
Tarih 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem ağlaması.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp ağlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

2. **girye-i ḥasret:**
Gazel 440
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem ağlaması.
3. Ḫaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

girye-i ḫūnīn:
1. **girye-i ḫūnīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 149
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kanlı gözyaşı/ağlama.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

girye-i mestāne:
1. **girye-i mestāne:**
Gazel 31
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun ağlaması.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḥande itmez girye-i mestāne dost

2. **girye-i mestāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoşça ağlama.
3. Bu meclisde ġulū-yı ṣaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḥandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

girye-i nīm-şeb:
1. **girye-i nīm-şeb:**
Kaside 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gece yarısı ağlaması.
15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

2. **girye-i nīm-şeb:**
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gece yarısı ağlaması.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

girye-i şādī-i vaṣl:
1. **girye-i şādī-i vaṣl:**
Gazel 158
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sevinci ile ağlama.
3. Ḳan aġladuḳça girye-i şādī-i vaṣl ile
4. Ol demleri felekde ferāmūş ider miyüz

girye-i şām:
1. **girye-i şām:**
Gazel 439
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Akşam/gece ağlaması.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

girye-i şām-ı ḥasret:
1. **girye-i şām-ı ḥasret:**
Kaside 11
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem akşamındaki ağlama.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḫūrşīd-eṣer dīde-i pür-nem geldi

girye-i şīşe:

1. **girye-i şīşe:**
Gazel 389
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şişenin ağlaması.
5. Rīş-ḫand-ı ṭarab u feyż-i sirişk-i şādī
6. Girye-i şīşe ile ḫande-i cām olsa bize

gīsū:

1. **gīsū:**
Gazel 147
Mısra: **1**
Omuz üstüne dökülen saç.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol şuḳḳadur ki ser-ʿālem-i nāza bestedür

2. **gīsū:**
Gazel 164
Mısra: **12**
Omuz üstüne dökülen saç.
11. Dīvāne-i ʿışḳuñ olan āşüfteye cānā
12. Gīsū gibi bir silsile-i ḫam-be-ḫam olmaz

3. **gīsū:**
Gazel 257
Mısra: **5**
Omuz üstüne dökülen saç.
5. Gīsū gibi pā-būsına el irmek olurdı
6. Ger sāye-ṣıfat ḫāk ile yeksān olabilsek

4. **gīsū:**
Gazel 334
Mısra: **9**
Omuz üstüne dökülen saç.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

5. **gīsūda:**-*da*
Gazel 395
Mısra: **3**
Omuz üstüne dökülen saç.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḥi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

gīsuvān-ı şāhid-i naẓm:

1. **gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 245
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şiirin güzelinin/dilberinin omuz üzerine dökülen saçları.
9. Ey Meẕāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

gīsū-yı ʿanber-efşān:

1. **gīsū-yı ʿanber-efşāna:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu omuz üzerine dökülen saç.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

gīsū-yı müşgīn-kemend:

1. **gīsū-yı müşgīn-kemendinden:**-*in, -den*
Gazel 341
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu kemend gibi omuza dökülen saç.
1. Ey gönül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

gīsū-yı pür-tāb:

1. **gīsū-yı pür-tābı:**-*ı*
Gazel 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aydınlık dolu omuza dökülen saç.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

2. **gīsū-yı pür-tābı:**-*ı*
Gazel 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aydınlık dolu omuza dökülen saç.
1. Gīsū-yı pür-tābı kim müşgīn-kemend-i fitnedür
2. Çīn-ber-çīn-i gezend ü bend bend-i fitnedür

gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī:

1. **gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī:**
Kaside 23
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Mânî'nin kaleminde tasvir edilen omuza dökülen saç. bkz. Mānī.
87. Görinmez oldı zamānuñda bir perīşān-ḥāl
88. Meger ki gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī

gīsū-yı ümīd-i meded:

1. **gīsū-yı ümīd-i meded:**
Gazel 87
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yardım ümidinin omuza dökülen saçı.
11. Gīsū-yı ümīd-i meded ʿavn-i İlāhī
12. Ṭūġ-ı ẓafer-i rāyet-i imdād olacaḳdur

gīsū-yı yār:

1. **gīsū-yı yārı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.
1. Gīsū-yı yāri ṭarf-ı ʿizārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

giy-:

1. **giysün:**-*sün*
Gazel 424
Mısra: **16**
Giymek.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

giyā:

1. **giyāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **4**
Bitki.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet göñül giyāda degül

giyāh:

1. **giyāh:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Ot, bitki.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

giyāh-ı heves:

1. **giyāh-ı heves:**
Gazel 204
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu otu.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

ġonce:

1. **ġonceyken:**-*yken*
Müfret 1
Mısra: **1**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

2. **ġoncelerin:**-*ler, -in*
Kaside 10
Mısra: **6**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

3. **ġonce:**
Gazel 23
Mısra: **18**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānīde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mi var gūşe-i destāra münāsib

4. **ġonceleri:**-*ler, -i*
Gazel 59
Mısra: **1**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

5. **ġonceler:**-*ler*
Gazel 115
Mısra: **8**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
7. Ḫūn-ı sirişk-i bülbül ile perveriş bulur
8. Ol ġonceler ki dest-i maḥabbetle çīdedür

6. **ġonce:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

7. **ġonce:**
Gazel 140
Mısra: **11**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

8. **ġoncesüz:**-*süz*
Gazel 181
Mısra: **12**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

9. **ġoncelerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 225
Mısra: **14**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.

13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

10. **ġonce:**
Gazel 240
Mısra: **4**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı ṣafā
4. Dehenüñ ġonce ʿiẕāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

11. **ġonceyi:**-*yi*
Kaside 17
Mısra: **73**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

12. **ġonce:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
1. Ṣāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

13. **ġonce:**
Gazel 148
Mısra: **14**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

14. **ġonce:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

15. **ġonceleri:**-*ler, -i*
Gazel 277
Mısra: **10**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
9. İẕhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

16. **ġonce:**
Gazel 294
Mısra: **14**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
13. Mānend-i gül açılma şaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

17. **ġonce:**
Gazel 306
Mısra: **8**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

18. **ġonce:**
Gazel 327
Mısra: **8**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

19. **ġonceler:**-*ler*
Gazel 370
Mısra: **12**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

20. **ġonce:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

21. **ġonce:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Yaprakları henüz açılmamış veya az açılmış çiçek, özellikle gül.
5. O ġonce ḫār ile hem-ṣoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-ı bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

ġonc(ç)e-dehā(e)n:
1. **ġonce-dehān:**
Gazel 230
Mısra: **2**
Gonca gibi küçük ağızlı, sevgili.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

2. **ġonce-dehen:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Gonca ağızlı.
1. Ol ġonce-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
2. ʿĀşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

3. **ġonce-dehenlerle:**-*ler, -le*
Gazel 128
Mısra: **13**
Gonca ağızlı.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

4. **ġonce-dehenüñ:**-*üñ*
Gazel 198
Mısra: **1**
Gonca gibi küçük ağızlı, sevgili.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḥi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

5. **ġonce-dehenüñ:**-*üñ*
Gazel 199
Mısra: **6**
Gonca ağızlı.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

6. **ġonce-dehen:**
Gazel 259
Mısra: **3**
Gonca ağızlı.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

7. **ġonçe-dehen:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Gonca ağızlı.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eşer-i ġāze midür

8. **ġonce-dehen:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Gonca ağızlı.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

9. **ġonce-dehen:**
Gazel 328
Mısra: **7**
Gonca ağızlı.
7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

10. **ġonce-dehen:**
Gazel 373
Mısra: **10**
Gonca ağızlı.
9. Bir gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl olsa n'ola
10. Alıcaḳ destine ol ġonce-dehen peymāne

11. **ġonce-dehen:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Gonca ağızlı.
3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

ġonce-fem:
1. **ġonce-fem:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Gonca ağızlı.
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

2. **ġonce-feminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **12**
Gonca ağız(lı).
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

3. **ġonce-fem:**
Gazel 352
Mısra: **8**
Gonca ağızlı, ağzı küçük ve güzel olan.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

ġonce-güşā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl:
1. **ġonce-güşā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl:**
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayal bahçesinde gül biten yerde gonca açan.
7. N'ola ġonce-güşā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl olsaḳ
8. Gülistān-ı maʿārifde nesīm-i nev-bahāruz biz

ġon(c)çe-i bāġ:
1. **ġonçe-i bāġa:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bahçenin açılmamış gülü/goncası.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

2. **ġonce-i bāġı:**-*ı*
Gazel 278
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahçenin açılmamış gülü/goncası.

3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẕīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

ġonce-i bāġ-ı hüner:
1. **ġonce-i bāġ-ı hüner:**
Kaside 28
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hüner bahçesindeki gonca.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

ġonce-i ḫandān:
1. **ġonce-i ḫandānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Açılmış gül, gülen gonca.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ:
1. **ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabahın açılmış goncası.
5. Rāz-ı dil-i bülbüli itse nihān çoḳ degül
6. Maḥzenü'l-Esrārdur ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ

ġonce-i ḫāṭır:
1. **ġonce-i ḫāṭır:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül goncası.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

ġonce-i ḫükm-i hümāyūn:
1. **ġonce-i ḫükm-i hümāyūn:**
Kaside 9
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Padişahlık emrinin goncası.
105. Ser ü destār-ı cihānı çemen-efrūz itdi
106. Ġonce-i ḫükm-i hümāyūn u gül-i fermānı

ġonce-i ḳalb-i ḥazīn:
1. **ġonce-i ḳalb-i ḥazīni:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü kalbin açılmamış çiçeği/goncası.
15. Eşer-i girye-i şādī-i viṣāli gör kim
16. Ġonce-i ḳalb-i ḥazīni gül-i ḫandān buluruz

ġonce-i nev-ḫīz:
1. **ġonce-i nev-ḫīzine:**-*i, -ne*
Tarih 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş gül goncası.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

2. **ġonce-i nev-ḫīzine:**-*i, -ne*
Tarih 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş gül goncası.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

3. **ġonce-i nev-ḫīz:**
Gazel 362
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş gül goncası.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

ġonce-leb:
1. **ġonce-leblerle:**-*ler, -le*
Gazel 129
Mısra: **9**
Dudakları gonca gibi olan, ağzı küçük.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

2. **ġonce-leb:**
Gazel 293
Mısra: **17**
Dudakları gonca gibi olan, ağzı küçük.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

3. **ġonce-leb:**
Gazel 312
Mısra: **12**
Dudakları gonca gibi olan, ağzı küçük.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

ġonce-leb-i şīrīn-fem:
1. **ġonce-leb-i şīrīn-fem:**
Kaside 17
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Tatlı ağızlı gonca dudaklı.
133. Ḫüsrev-i ṭabʿumı bülbül gibi pür-şevḳ eyler
134. Bikr-i fikrüm gibi bir ġonce-leb-i şīrīn-fem

ġonçe-ṣıfat aç-:
1. **ġonçe-ṣıfat açdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gonca gibi açmak.
17. Ġonçe-ṣıfat açdı dil-i pür-ġamı
18. Feyż-i nem-i ṣubḥ-dem-i rūzgār

ġonce-i maḳṣūd:
1. **ġonce-i maḳṣūd:**
Gazel 351
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Maksadın/isteğin goncası/açılmamış gülü.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnā:
1. **ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnāyı:**-*yı*
Gazel 402
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Anlamın yeni gül fidanının goncası.
9. Bu ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnāyı Meẕāḳī
10. Zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner eyle

ġonce-i raʿnā:
1. **ġonce-i raʿnā:**
Gazel 415
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş gonca.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

ġonce-i ter:
1. **ġonce-i ter:**
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze gonca.
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

gök:
1. **gökde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **53**
Gök, gökyüzü.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḫayretde niçe pīrezen-i seḫḫārı

2. **gökde:**-*de*
Kaside 26
Mısra: **43**
Gök, gökyüzü.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

göñ(ü)l:
1. **göñül:**
Kaside 1
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Öyle bir ṣayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

2. **göñül:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

3. **göñül:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ey göñül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

4. **göñül:**
Kaside 8
Mısra: **169**
Gönül, yürek.
169. Göñül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

5. **göñül:**
Kaside 8
Mısra: **174**
Gönül, yürek.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

6. **göñül:**
Kaside 10
Mısra: **123**
Gönül, yürek.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

7. **göñül:**
Gazel 12

Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Būy-āşınā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

8. **göñül:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

9. **göñül:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḥi ḥalḳa-i dāmumda benüm

10. **göñül:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Gönül, yürek.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

11. **göñülde:**-*de*
Gazel 14
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Göñülde ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

12. **göñül:**
Kaside 14
Mısra: **103**
Gönül, yürek.
103. Endīşe-i medḥüñle göñül oldı güşāde
104. Kim ravża-i cennet gibi pür-neşv ü nemādur

13. **göñülde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **53**
Gönül, yürek.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

14. **göñül:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

15. **göñül:**
Gazel 18
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

16. **göñül:**
Kaside 18
Mısra: **226**
Gönül, yürek.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

17. **göñül:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı ṣādıḳ
4. Göñül āyīnesin ḳıldı mücellā

18. **göñül:**
Kaside 20
Mısra: **35**
Gönül, yürek.
35. Bu şevḳ-i feṯḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

19. **göñül:**
Gazel 21
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūrıdur göñül ammā
12. Kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġāyib

20. **göñül:**
Kaside 21
Mısra: **157**
Gönül, yürek.
157. Şevḳ-i bāġ-ı menāḳıbuñla göñül
158. Bülbül-i naġme-ḫᵛān-ı maʿnādur

21. **göñül:**
Gazel 24
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

22. **göñül:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

23. **göñül:**
Kaside 27
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Oldı göñül derd ile Yaʿḳūbveş
10. Sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār

24. **göñül:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

25. **göñül:**
Kaside 29
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

26. **göñül:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

27. **göñül:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

28. **göñül:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey göñül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḥs

29. **göñül:**
Gazel 46
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

30. **göñül:**
Gazel 54
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

31. **göñülde:**-*de*
Gazel 54
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taṣvīrden feryād

32. **göñül:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

33. **göñül:**
Gazel 58
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

34. **göñülde:**-*de*
Gazel 63
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

35. **göñül:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

36. **göñül:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Ber-ṭaraf eyle göñül daġdaġa-i dünyāyı
10. Rāḥat-ı pīr-i ḫıred ṣabr u sükūnundandur

37. **göñül:**
Gazel 68
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde

12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

38. **göñül:**
Gazel 69
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

39. **göñül:**
Gazel 70
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

40. **göñül:**
Gazel 70
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Göñül ġayra ṣaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

41. **göñül:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

42. **göñül:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

43. **göñül:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i ṣuʿlebārı āteşdür

44. **göñül:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

45. **göñül:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

46. **göñül:**
Gazel 84
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ser-germ-i nāledür göñül ammā ki ṣart-ı ʿışḳ
12. Mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr olur

47. **göñül:**
Gazel 85
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

48. **göñül:**
Gazel 91
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Göñül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

49. **göñül:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

50. **göñül:**
Gazel 100
Mısra: **11**
Gönül.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

51. **göñül:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

52. **göñül:**
Gazel 108
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ey Meẕāḳī Mıṣr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

53. **göñül:**
Gazel 111
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

54. **göñül:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

55. **göñül:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

56. **göñül:**
Gazel 126
Mısra: **18**
Gönül, yürek.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

57. **göñül:**
Gazel 128
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül ol āteş-i cān-sūz ile ṭutuşmışdur
12. Ki berḳ-ı ḫirmen-i ṣabr u ḳarārı bāḳīdür

58. **göñül:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür
2. Şikāf-ı sīneden ẓāhir olan nūr-ı maḥabbetdür

59. **göñül:**
Gazel 143
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayretdür
12. Ne yaña dönse yine buşr-ı bī-kenāra döner

60. **göñül:**
Gazel 152
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫurūşıdur
2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

61. **göñül:**
Gazel 152
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

62. **göñül:**
Gazel 164
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

63. **göñül:**
Gazel 167
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Yanmaḳda göñül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

64. **göñül:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Kākülde göñül ẕāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

65. **göñül:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

66. **göñül:**
Gazel 171
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile göñül
6. Bīşezār-ı şavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

67. **göñül:**
Gazel 179

Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

68. **göñül:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül bir şeb-çerāġ-ı ḥüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

69. **göñül:**
Gazel 192
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

70. **göñül:**
Gazel 195
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi göñül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i ṣaf-ı mūr henüz

71. **göñülde:**-*de*
Gazel 201
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñülde silsile-cünbānī-i cünūn olmaz
6. Esīr-i ʿışḳa ṭalebkārī-i rehā düşmez

72. **göñül:**
Gazel 201
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül bu girye ile ʿarż-ı ḥāle cürʾet ḳıl
12. Bu deñlü fırṣat-ı taḳrīr-i mācerā düşmez

73. **göñül:**
Gazel 202
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu güne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

74. **göñül:**
Gazel 204
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

75. **göñül:**
Gazel 214
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

76. **göñül:**
Gazel 216
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
2. Temām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

77. **göñül:**
Gazel 217
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

78. **göñül:**
Gazel 218
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Müje-tīġın ṣunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Göñül ol ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim

79. **göñül:**
Gazel 219
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı ṣuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẕann idüp ol aḫker-i sūzāna el ṣunmış

80. **göñül:**
Gazel 219
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el ṣunmış

81. **göñül:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Gönül.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

82. **göñül:**
Gazel 226
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Aḫkām-ı şerʿ-i ʿışḳı ṣorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

83. **göñül:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

84. **göñül:**
Gazel 248
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

85. **göñül:**
Gazel 249
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Şevḳiyle göñül seyr-i ruḫ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

86. **göñül:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

87. **göñül:**
Gazel 262
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

88. **göñül:**
Gazel 265
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḫayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṣār eylesem itlāf degül

89. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

90. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

91. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

92. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḫṣat-ı med-i nigāh ister göñül

93. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister göñül

94. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

95. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

96. **göñül:**
Gazel 267
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Ey Mezāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

97. **göñül:**
Gazel 268

Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ bir ṣunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

98. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ bir ṣunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

99. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhīdür göñül

100. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḥavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

101. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

102. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

103. **göñül:**
Gazel 268
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḥıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür göñül

104. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

105. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

106. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber ile işüm altun eyledüm
4. Cevher-i mihr ü maḥabbetle mübāhīdür göñül

107. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

108. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

109. **göñül:**
Gazel 269
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

110. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

111. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

112. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

113. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī olursa çoḳ degül
6. Evc-i ʿışḳuñ bir hümā-yı lā-mekānıdur göñül

114. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

115. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur göñül

116. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

117. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n'ola ḥıfẓ eylesem
14. Ḥoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

118. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **16**
Gönül, yürek.
15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı ṣavlecānıdur göñül

119. **göñül:**
Gazel 270
Mısra: **18**
Gönül, yürek.
17. Ey Meẕāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür göñül

120. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

121. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

122. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

123. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

124. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n'ola
8. Heft-ḫʷān-ı himmetüñ merd-i meşāfıdur göñül

125. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

126. **göñül:**
Gazel 271
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫılāfıdur göñül

127. **gönül:**
Gazel 271
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endişedür virsem n'ola
14. Şāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur gönül

128. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḫālidür gönül
2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḥüsn ü cemālidür gönül

129. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḫālidür gönül
2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḥüsn ü cemālidür gönül

130. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur gönül

131. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür gönül

132. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür gönül

133. **gönül:**
Gazel 272
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n'ola
10. Şūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür gönül

134. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür gönül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür gönül

135. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür gönül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür gönül

136. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur gönül

137. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḫrüñ bāmdādıdur gönül

138. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. ʿĀşıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur gönül

139. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur gönül

140. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫˇāhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur gönül

141. **gönül:**
Gazel 273
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur gönül

142. **gönül:**
Gazel 276
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Gönül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

143. **gönül:**
Gazel 279
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı gönül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

144. **gönül:**
Gazel 279
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya gönül iʿtimād üzre degül

145. **gönül:**
Gazel 282
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey gönül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

146. **gönül:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet gönül giyāda degül

147. **gönül:**
Gazel 285
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Gönül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

148. **gönül:**
Gazel 289
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Gönül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

149. **gönül:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Gönül bu naḫveti ḳo ḫāk-pāy-ı mestān ol
2. Fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān ol

150. **gönül:**
Gazel 301
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Bī-tekellüf naʿra-i mestāne itmezdüm gönül
4. Cürʿa-nūş-ı sāġar-ı ṣahbā-yı ser-cūş olmasam

151. **gönül:**
Gazel 308
Mısra: **15**
Gönül, yürek.
15. El-minnetü li'l-lāh ki gönül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḫāl-i tebāhum

152. **gönül:**
Gazel 309
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Açıldı gönül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

153. **gönül:**
Gazel 320
Mısra: **19**
Gönül, yürek.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī gönül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

154. **gönül:**
Gazel 323
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḫi
8. İtmesün pinhān gönül pūşīde rāzum n'eylesün

155. **gönül:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ḫayfā ki pür-ġam oldı gönül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i vişāl iken

156. **gönül:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-günuñla bezm-i ḫāş ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ gönül ʿıyş u tenaʿumdan

157. **gönül:**
Gazel 334
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. ʿUḳde-i ser-rişte-i mihr ü maḥabbetdür gönül

12. Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n’eylesün

158. **göñül:**
Gazel 335
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül piyāle-keş-i ʿālem olmasun n’olsun
2. Ḥarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam olmasun n’olsun

159. **göñülde:**-*de*
Gazel 335
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. Derūn-ı sīnede efkār-ı ʿışḳ mużmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n’olsun

160. **göñül:**
Gazel 340
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür göñül
10. İsm-i aʿẓamdur ṣaḳın naḳş-ı nigīnümden ṣaḳın

161. **göñül:**
Gazel 341
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

162. **göñül:**
Gazel 347
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Göñül böyle n’ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n’itsün

163. **göñül:**
Gazel 347
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o ṣūḫa nāme yazdukça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n’itsün

164. **göñül:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ey göñül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

165. **göñül:**
Gazel 353
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb ṣemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra ṣunmazsın

166. **göñül:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

167. **göñül:**
Gazel 356
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

168. **göñül:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. N’ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

169. **göñül:**
Gazel 357
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Her bir ṣaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz idemezsin

170. **göñülde:**-*de*
Gazel 359
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

171. **göñül:**
Gazel 366
Mısra: **13**
Gönül, yürek.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

172. **göñül:**
Gazel 369
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O ẕevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

173. **göñül:**
Gazel 372
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

174. **göñül:**
Gazel 377
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫʷāb gelsün çeşmüñe

175. **göñül:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

176. **göñül:**
Gazel 382
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

177. **göñül:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

178. **göñül:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

179. **göñülde:**-*de*
Gazel 394
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

180. **göñül:**
Gazel 394
Mısra: **5**
Gönül, yürek.
5. Göñül mest olmada yād-ı ṣarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫāṭır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

181. **göñül:**
Gazel 394
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

182. **göñülde:**-*de*
Gazel 395
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

183. **göñül:**
Gazel 396
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

184. **göñül:**
Gazel 398
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül ṣad-pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḫasretdür
10. Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı küşte-i tīr ü sinān ṣanma

185. **göñül:**
Gazel 398
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān ṣanma

186. **göñülde:**-*de*
Gazel 400

Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḥūr āyīne

187. **göñül:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Gönül, yürek.
9. Göñül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

188. **göñül:**
Gazel 403
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

189. **göñül:**
Gazel 412
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

190. **göñül:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

191. **göñül:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Gönül, yürek.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

192. **göñül:**
Gazel 427
Mısra: **3**
Gönül, yürek.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

193. **göñlümde:**-*üm, -de*
Kaside 29
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Göñlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

194. **göñlümi:**-*üm, -i*
Gazel 116
Mısra: **11**
Gönül, yürek.
11. Ṣad-pāre itdi göñlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dide zaḫm-ı cigerden çekīdedür

195. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **1**
Gönül, yürek.
1. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġdur göñlüm
2. Māye-sūz-ı dimāġdur göñlüm

196. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **2**
Gönül, yürek.
1. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġdur göñlüm
2. Māye-sūz-ı dimāġdur göñlüm

197. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **4**
Gönül, yürek.
3. N'ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dāġdur göñlüm

198. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **6**
Gönül, yürek.
5. Tāze-dāġıyla gül gül olmışdur
6. Ḫāne-ber-dūş-ı bāġdur göñlüm

199. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **8**
Gönül, yürek.
7. Ārzū-yı nüvīd-i vuṣlat ile
8. Kūçe-gerd-i sürāġdur göñlüm

200. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Böyle ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat iken
10. Perdedār-ı ferāġdur göñlüm

201. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **12**
Gönül, yürek.
11. Bülbül-i ḫoş-nevā iken ḫayfā
12. Gerd-i baḫt-ı zāġdur göñlüm

202. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 304
Mısra: **14**
Gönül, yürek.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

203. **göñlümce:**-*üm, -ce*
Gazel 357
Mısra: **10**
Gönül, yürek.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada göñlümce ser-āġāz idemezsin

204. **göñül:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Kelime Tipi:-
Gönül, yürek.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

göñlümüz düş-:
1. **göñlümüz düşdi:**-*müz, -/di*
Gazel 64
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşık olmak, sevmek.
5. Bir şūḫa düşdi göñlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

göñül göñül:
1. **göñül göñül:**
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül gönül, ey gönül.
1. Göñül göñül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

2. **göñül göñül:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gönül gönül, ey gönül.
1. Göñül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

göñül yap-:
1. **göñül yapmadan:**-*ma, -dan*
Kaside 23
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü hoş etmek.
119. Binā-yı Kaʿbe göñül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

gör-:
1. **görsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **67**
Görmek.
67. Düşde bārī Ḫaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **gör:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Görmek.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

3. **görseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 2
Mısra: **2**
Görmek.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

4. **görseñ:**-*se, -ñ*
Müfret 4
Mısra: **2**
Görmek.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

5. **gör:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Görmek.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı ṣāḥib-ḳırān cirīdüñden

6. **gör:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Görmek, bakmak.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

7. **görseñ:**-*señ*
Kaside 8
Mısra: **63**
Görmek.
63. Ḥuşūşā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

8. **gör:**
Kaside 8
Mısra: **97**
Görmek.

97. O tūg-ı pür-fürūġ u rāyet-i ʿarʿar-ḫırāmın gör
98. Ki reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār eyler

9. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 8
Mısra: **141**
Görmek.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

10. **görüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **148**
Görmek.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

11. **gören:**-*en*
Kaside 8
Mısra: **150**
Görmek.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

12. **gören:**-*en*
Kaside 8
Mısra: **154**
Görmek.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

13. **görüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **205**
Görmek.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḥāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

14. **göresin:**-*e, -sin*
Kaside 9
Mısra: **30**
Görmek.
29. Şarṣar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

15. **görüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **63**
Görmek.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilīrāne görüp ḥayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

16. **görse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **100**
Görmek.
99. Bāġ-ı firdevse daḥi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

17. **görseler:**-*se, -ler*
Kaside 9
Mısra: **141**
Görmek.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

18. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 10
Mısra: **11**
Görmek.
11. Görmemişdür daḥi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

19. **görseler:**-*se, -ler*
Kaside 10
Mısra: **126**
Görmek.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

20. **görse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **129**
Görmek.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

21. **göre:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **16**
Görmek.
15. Ḥased ol rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-be-dem ṣahbā

22. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Görmek.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

23. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **51**
Görmek.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫat-ı buṭlān-ı zamāne

24. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **73**
Görmek.
73. Feyż-i naẓarın gör ki vezīrinde ʿayāndur
74. Ṣāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne

25. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **89**
Görmek.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

26. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **97**
Görmek.
97. Gör feyż-i nesīm-i keremin bāġ-ı cihānda
98. Eyyām-ı bahār oldı zemistān-ı zamāne

27. **gör:**
Kaside 12
Mısra: **155**
Görmek.
155. Gör gülşen-i medḥüñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḥāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne

28. **görseydi:**-*se, -ydi*
Kaside 12
Mısra: **159**
Görmek.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsīnler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

29. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **6**
Görmek.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

30. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **7**
Görmek.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

31. **göremez:**-*e, -mez*
Kaside 13
Mısra: **11**
Görmek.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḥi ḫalḳa-i dāmumda benüm

32. **gördükçe:**-*dükçe*
Kaside 13
Mısra: **44**
Görmek.
43. Āfitāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
44. Ẕāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

33. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **45**
Görmek.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

34. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **84**
Görmek.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

35. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Görmek.
85. Gör nice cilve-nümādur ḫarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

36. **gör:**
Kaside 13
Mısra: **94**
Görmek.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

37. **gör:**
Kaside 14
Mısra: **71**
Görmek.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşīd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

38. **gör:**
Kaside 14
Mısra: **95**
Görmek.

95. Gör naẕm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

39. **gör:**
Kaside 14
Mısra: **113**
Görmek.
113. Bir maṭlaʿ-ı ġarrā ile gör bu ġazelüm kim
114. Ser-ṣafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥādur

40. **görüp:**-*üp*
Kaside 14
Mısra: **121**
Görmek.
121. Aldanma görüp ḫāl-i ruḫın eyle ḥaẕer kim
122. Ol dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur

41. **gör:**
Kaside 14
Mısra: **127**
Görmek.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḫi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

42. **görüp:**-*üp*
Gazel 15
Mısra: **3**
Görmek.
3. Görüp baḫr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

43. **gördi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **9**
Görmek.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı ṣabā

44. **gör:**
Kaside 16
Mısra: **14**
Görmek.
13. Bāġ-ı keremüñ ṣaḥn-ı gülistān-ı İremdür
14. Gör şevḳümi gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden

45. **gördi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **19**
Görmek.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḫāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

46. **görseydi:**-*se, -ydi*
Kaside 16
Mısra: **51**
Görmek.
51. Āṣāruñı görseydi eger kātib-i gerdūn
52. Dem-beste olur ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan

47. **gör:**
Kaside 16
Mısra: **71**
Görmek.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i ṣāḥib-keremi gör
72. Āṣār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḥamuñdan

48. **gör:**
Kaside 16
Mısra: **71**
Görmek.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i ṣāḥib-keremi gör
72. Āṣār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḥamuñdan

49. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 17
Mısra: **16**
Görmek.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḫl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

50. **gör:**
Kaside 17
Mısra: **19**
Görmek.
19. Ḫaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

51. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Kaside 17
Mısra: **83**
Görmek.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīṣān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

52. **gör:**
Kaside 17
Mısra: **157**
Görmek.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

53. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 18
Mısra: **87**
Görmek.
87. Böyle bir ḳalʿa daḫi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

54. **gör:**
Kaside 18
Mısra: **155**
Görmek.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣfʿidemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẕālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

55. **gör:**
Kaside 18
Mısra: **167**
Görmek.
167. Ben şuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

56. **gör:**
Kaside 18
Mısra: **171**
Görmek.
171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

57. **görmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 18
Mısra: **174**
Görmek.
173. Tabʿum ol tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur
174. Görmemişdür daḫi āsīb-i ḫazān-ezhārı

58. **görmedük:**-*me, -dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **35**
Görmek.
35. Naẓīrin görmedük hīç ṣaḥn-ı meydān-ı şecāʿatda
36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

59. **görelden:**-*el, -den*
Kaside 19
Mısra: **42**
Görmek.
41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

60. **görmedi:**-*me, -di*
Kaside 19
Mısra: **47**
Görmek.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı fırāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

61. **gör:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Görmek.
71. Ḥiṣār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

62. **gör:**
Kaside 21
Mısra: **47**
Görmek.
47. Şehd-i şīrīn-maḳālini gör kim
48. Ḳand-i ʿaẕbü'l-beyān-ı maʿnādur

63. **gör:**
Kaside 21
Mısra: **77**
Görmek.
77. Peyk-i fikr-i felek-neverdini gör
78. Reh-ber-i kehkeşān-ı maʿnādur

64. **gör:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Görmek.
5. Gör ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nābı
6. Ol ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḫammāra münāsib

65. **göreydi:**-*e, -ydi*
Kaside 23
Mısra: **58**
Görmek.
57. Bilürdi n'eydügin esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb
58. Bunı göreydi ḫüküm-güsterān-ı Yunānī

66. **gören:**-*en*
Kaside 23
Mısra: **61**
Görmek.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören şandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

67. **göre:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **114**
Görmek.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

68. **gör:**
Kaside 23
Mısra: **135**
Görmek.
135. Ger iltifāt-ı şerīfüñ olursa gör nice_olur
136. Edā-yı Enverī vü naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī

69. **gör:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Görmek.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

70. **gördükçe:**-*dükçe*
Kaside 26
Mısra: **44**
Görmek.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

71. **gördükçe:**-*dükçe*
Kaside 28
Mısra: **21**
Görmek.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

72. **görenler:**-*en, -ler*
Kaside 28
Mısra: **39**
Görmek.
39. Ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı ṣāḥib-naẕar geldi

73. **gör:**
Kaside 28
Mısra: **60**
Görmek.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör ṣāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

74. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **1**
Görmek.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

75. **gör:**
Kaside 29
Mısra: **2**
Görmek.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

76. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **4**
Görmek.
3. El-ḥaḳ olamaz rūy-nümā-yı gül-i Baġdād
4. Ṣad-ġonce-leb-i Ḫelluḫ u Nevṣādı görürseñ

77. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **6**
Görmek.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı ẕikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

78. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **8**
Görmek.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

79. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **10**
Görmek.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

80. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **12**
Görmek.
11. Göñlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

81. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **14**
Görmek.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger şuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

82. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **16**
Görmek.
15. Yād eyle biraz ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zārı
16. Hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı görürseñ

83. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **18**
Görmek.
17. ʿArż itmede ḫāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
18. Merdümlik it ol şūh-ı perī-zādı görürseñ

84. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **20**
Görmek.
19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

85. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **22**
Görmek.
21. Bil zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür
22. Meşhedde olan zīver-i bünyādı görürseñ

86. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **24**
Görmek.
23. Ḳıl maṣraf-ı şükrāna nuḳūd-ı dil ü cānı
24. Ol gevher-i gencīne-i īrādı görürseñ

87. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **26**
Görmek.
25. İksīr-i velā kuḥl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

88. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **28**
Görmek.
27. Eyle leb-i taʿẓīm ile dergāhını taḳbīl
28. Ol būsegeh-i bende vü āzādı görürseñ

89. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **30**
Görmek.
29. Ol merḳad-ı ser-meẕheb-i bīdār-ı dilāndur
30. Bil mürşidini ḳubbetü'l-irşādı görürseñ

90. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **34**
Görmek.
33. Pā-būsına el irmez ise nāṣıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

91. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **36**
Görmek.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

92. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **38**
Görmek.
37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

93. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **40**
Görmek.
39. Tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb ile vezn it
40. Başında eger migfer-i pūlādı görürseñ

94. **görürsin:**-*ür, -sin*
Kaside 29
Mısra: **41**
Görmek.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

95. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **42**
Görmek.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

96. **gör:**
Kaside 29
Mısra: **43**
Görmek.
43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

97. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **44**
Görmek.
43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

98. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **46**
Görmek.
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādīyü'l-ilḥādı görürseñ

99. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **48**
Görmek.
47. Āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur naẕar eyle
48. Ṭaşt-ı ḫıref ü neşter-i faṣṣādı görürseñ

100. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **50**
Görmek.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

101. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **52**
Görmek.
51. İdrāk ide gör naḳd-i mezāyā-yı kelāmın
52. Ol nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳādı görürseñ

102. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **54**
Görmek.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

103. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **56**
Görmek.

55. Naḫçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Ṣayd-efgen olan rāmī-i şayyādı görürseñ

104. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **58**
Görmek.
57. Göster nice_olur naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
58. Ol zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı görürseñ

105. **görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **60**
Görmek.
59. El-ḳıṣṣa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

106. **görüp:**-*üp*
Gazel 31
Mısra: **7**
Görmek.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

107. **gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 31
Mısra: **9**
Görmek.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

108. **görmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 31
Mısra: **9**
Görmek, farketmek.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

109. **gör:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Görmek.
1. Mest olup ṣunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

110. **gör:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Gör.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taşvīre dest

111. **görüp:**-*üp*
Gazel 36
Mısra: **11**
Görmek.
11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

112. **görmedükçe:**-*rme, -dükçe*
Gazel 40
Mısra: **5**
Görmek.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuṣṣāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

113. **görmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 46
Mısra: **15**
Görmek.
15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Ṣām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

114. **gör:**
Gazel 46
Mısra: **17**
Görmek.
17. Sāḳī-i ṣahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫᵛān-ı ṣubḥ

115. **gör:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Görmek.
1. Ṣāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

116. **gören:**-*en*
Gazel 49
Mısra: **3**
Görmek.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

117. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 50
Mısra: **1**
Görmek.
1. Görsem yüzüñi olsa yine revzen-i ümmīd
2. Ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd

118. **görüp:**-*üp*
Gazel 54
Mısra: **7**
Görmek.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḫayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

119. **görse:**-*se*
Gazel 58
Mısra: **5**
Görmek.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

120. **gör:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Görmek.
7. Billūr-sāġar ile żiyā-yı şarābı gör
8. Ḫūrşīd-i rūz u pertev-i māh-ı şebüm budur

121. **göre(sin):**-*e, -sin*
Gazel 63
Mısra: **9**
Görmek.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-firāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

122. **görüp:**-*üp*
Gazel 63
Mısra: **11**
Görmek.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

123. **gör:**
Gazel 65
Mısra: **11**
Görmek.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dünundandur

124. **gör:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Görmek.
3. Maẓhar-ı nūr-ı tecellī ola gör añlayasın
4. Sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd nedür

125. **gör:**
Gazel 66
Mısra: **8**
İdrak etmek, düşünmek.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

126. **gör:**
Gazel 70
Mısra: **13**
Görmek.
13. Göñül ġayra şaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

127. **görüp:**-*üp*
Gazel 71
Mısra: **7**
Görmek.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

128. **gör:**
Gazel 72
Mısra: **8**
Görmek.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice teshīr bilür

129. **gör:**
Gazel 76
Mısra: **7**
Görmek.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

130. **gör:**
Gazel 77
Mısra: **3**
Görmek.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

131. **gör:**
Gazel 85
Mısra: **5**
Görmek.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i ṣafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

132. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 88
Mısra: **7**
Görmek.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḫaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

133. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 88
Mısra: **13**
Görmek.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

134. **gör:**
Gazel 93

Mısra: **2**
Görmek.
1. Peyk-i sirişk-i dîde kim ḳaṭre-zen-i şitāb olur
2. Şevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

135. **gör:**
Gazel 93
Mısra: **3**
Görmek.
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḥamı pençe-i āfitāb olur

136. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **1**
Görmek.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eṣeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

137. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **2**
İdrak etmek, anlamak.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eṣeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

138. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Görmek.
3. Baḳ leẕẕet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

139. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **6**
Görmek.
5. İmʿān-ı naẓarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

140. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **8**
Görmek.
7. Mürg-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓarı gör

141. **gör:**
Gazel 110
Mısra: **10**
Görmek.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Meẕāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

142. **gör:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Görmek.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿışvedür

143. **gör:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Görmek.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

144. **gör:**
Gazel 113
Mısra: **13**
Görmek.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

145. **görsem:**-*se, -m*
Gazel 118
Mısra: **9**
Görmek.
9. Ḳanda görsem nakş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

146. **görme:**-*me*
Gazel 120
Mısra: **11**
Görmek.
11. Siyah-rūz-ı fırāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

147. **gör:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Görmek.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

148. **gören:**-*en*
Gazel 134
Mısra: **3**
Görmek.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül şanur

149. **gördügüm:**-*dü, -güm*
Gazel 150
Mısra: **2**
Görmek.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

150. **gör:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Görmek.
9. Bu ḳadar ʿāşıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

151. **görmeyince:**-*me, -yince*
Gazel 159
Mısra: **7**
Görmek.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de kıyāsīmüz

152. **göricek:**-*icek*
Gazel 166
Mısra: **3**
Görmek.
3. Bildüm göricek ṣūriş-i ḫāl-i ruḫ-ı yārı
4. Bir buncılayın fitne-i devr-i ḳamer olmaz

153. **gör:**
Gazel 170
Mısra: **17**
Görmek.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

154. **gör:**
Gazel 170
Mısra: **25**
Görmek.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad-feteḥ-i bāb-ı nev-rūz

155. **gör:**
Gazel 189
Mısra: **11**
Görmek.
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eṣer-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

156. **gör:**
Gazel 189
Mısra: **15**
Görmek.
15. Eṣer-i girye-i şādī-i viṣāli gör kim
16. Ġonce-i ḳalb-i ḥazīni gül-i ḫandān buluruz

157. **göricek:**-*icek*
Gazel 196
Mısra: **11**
Görmek.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḫırāmānı yerinden bilürüz

158. **gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 197
Mısra: **5**
Görmek.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

159. **gör:**
Gazel 203
Mısra: **9**
Görmek.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫʷāba da varsam
10. Ol māh-liḳā dîde-i giryāna görinmez

160. **gör:**
Gazel 204
Mısra: **3**
Görmek.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

161. **gör:**
Gazel 207
Mısra: **9**
Görmek.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

162. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 213
Mısra: **11**
Görmek.
11. Muṣavvir baḫr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

163. **görüp:**-*üp*
Gazel 216
Mısra: **3**
Görmek.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ'ı añlamayan
4. Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

164. **görüp:**-*üp*
Gazel 218
Mısra: **8**
Görmek.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

165. **görüñ:**-*üñ*
Gazel 219

Mısra: **6**
Görmek.
5. Dökülmiş sîne-i sîmînine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

166. **görüp:**-*üp*
Gazel 219
Mısra: **7**
Görmek.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı ṣuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẕann idüp ol aḫker-i sūzāna el ṣunmış

167. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 221
Mısra: **13**
Görmek.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol ṣūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

168. **gören:**-*en*
Gazel 227
Mısra: **5**
Görmek.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

169. **gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 230
Mısra: **10**
Görmek.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

170. **görüp:**-*üp*
Gazel 237
Mısra: **9**
Görmek.
9. Görüp ol şāh-ı ḥüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

171. **gör:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Görmek.
3. Söze āġāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

172. **görüp:**-*üp*
Gazel 247
Mısra: **1**
Görmek.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫᵛāhiş-i peymāne-i kevşerden el çekdük

173. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **2**
Görmek.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

174. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **4**
Görmek.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

175. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **6**
Görmek.
5. Ne gūne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

176. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **8**
Görmek.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

177. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **10**
Görmek.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

178. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **12**
Görmek.
11. Ṣuver-nümā-yı temāṣīl-i ġaflet-i dil ü cāndur
12. Ġunūdegān-ı ümmīdüñ ḫayāl-i ḫᵛābını gördük

179. **görmedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **13**
Görmek.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẕīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

180. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **14**
Görmek.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẕīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

181. **gör:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Görmek.
5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḫayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

182. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **1**
Görmek.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

183. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **2**
Görmek.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

184. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **4**
Görmek.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḫṣat-ı āẕīnesin gördük

185. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **6**
Görmek.
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem murakḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

186. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **8**
Görmek.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

187. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **10**
Görmek.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

188. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **12**
Görmek.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

189. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **14**
Görmek.
13. Meẕāḳī'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O ṣāḥib-genc-i naẕmuñ gevher-i gencīnesin gördük

190. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 256
Mısra: **13**
Görmek.
13. Meẕāḳī şīve-i iʿcāz-ı naẕm ile görelüm
14. Zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ nesin gördük

191. **görürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 259
Mısra: **9**
Görmek.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

192. **göresin:**-*e, -sin*
Gazel 262
Mısra: **16**
Görmek.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin şuʿledār olur giderek

193. **gör:**
Gazel 267

Mısra: **11**
Görmek.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister gönül

194. **gör:**
Gazel 267
Mısra: **13**
Görmek.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister gönül

195. **görse:**-*se*
Gazel 270
Mısra: **3**
Görmek.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur gönül

196. **gör:**
Gazel 276
Mısra: **3**
Görmek.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

197. **gör:**
Gazel 276
Mısra: **14**
Görmek.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

198. **gördi:**-*di*
Gazel 278
Mısra: **5**
Görmek.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

199. **gör:**
Gazel 287
Mısra: **7**
Görmek.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

200. **görince:**-*ince*
Gazel 287
Mısra: **11**
Görmek.
11. Kim eylemez ol laʿl-i revān-baḫşı görince
12. Zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma taḥammül

201. **gör:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Görmek.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

202. **gör:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Görmek.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

203. **gör:**
Gazel 293
Mısra: **11**
Görmek.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

204. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **15**
Görmek.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

205. **görürdi:**-*ür, -di*
Gazel 302
Mısra: **9**
Görmek.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḥalḳa-i tecrīdi gūş-ı cāna mengūş itmesem

206. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 308
Mısra: **13**
Görmek.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

207. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **1**
Görmek.
1. Nev-bahār oldı ṣabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

208. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **2**
Görmek.
1. Nev-bahār oldı ṣabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

209. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **4**
Görmek.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuşşāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

210. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **6**
Görmek.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne gūne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

211. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **10**
Görmek.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

212. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **12**
Görmek.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

213. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **14**
Görmek.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

214. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **16**
Görmek.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

215. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **1**
Görmek.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

216. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **2**
Görmek.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

217. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **4**
Görmek.
3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

218. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **8**
Görmek.
7. Gözi āhūlara ṣad-dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

219. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **10**
Görmek.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

220. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **12**
Görmek.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

221. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **14**
Görmek.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

222. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **2**
Görmek.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

223. **görüp:**-*üp*
Gazel 320
Mısra: **3**
Görmek.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

224. **gör:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Görmek.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

225. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **1**
Görmek.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

226. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **2**
Görmek.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

227. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **4**
Görmek.
3. Bu ne ḥikmetdür cünūn iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

228. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **6**
Görmek.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür
6. Şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

229. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **8**
Görmek.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

230. **gören:**-*en*
Gazel 330
Mısra: **10**
Görmek.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

231. **gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 333
Mısra: **2**
Görmek.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

232. **gör:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Görmek.
7. Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
8. Mālik-i tīġ-ı zer-nicādum ben

233. **görmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 344
Mısra: **5**
Görmek.
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

234. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **1**
Görmek.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān ṣanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān ṣanur gören

235. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **2**
Görmek.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān ṣanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān ṣanur gören

236. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **4**
Görmek.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān ṣanur gören

237. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **6**
Görmek.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedahşān ṣanur gören

238. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **8**
Görmek.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān ṣanur gören

239. **gör:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Görmek.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān ṣanur gören

240. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **10**
Görmek.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān ṣanur gören

241. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **12**
Görmek.
11. Tāb-ı sitem ṣu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān ṣanur gören

242. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **14**
Görmek.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

243. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **16**
Görmek.
15. Seyr it revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli kim
16. Dānā-dilān-ı ʿālemi nā-dān ṣanur gören

244. **gören:**-*en*
Gazel 349
Mısra: **18**
Görmek.
17. Ḫayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şināṣ-ı gevher-i ʿirfān ṣanur gören

245. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **1**
Görmek.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

246. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **2**
Görmek.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

247. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **4**
Görmek.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i şūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

248. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **6**
Görmek.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

249. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **8**
Görmek.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle ṣaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

250. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **10**
Görmek.
9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

251. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **12**
Görmek.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

252. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **14**
Görmek.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

253. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **16**
Görmek.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

254. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **18**
Görmek.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i ṣubḥ-ı ṣāni kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

255. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350

Mısra: **20**
Görmek.
19. ʿİṣmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

256. **görmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **22**
Görmek.
21. Gülşen-i ʿālemde kim zīb-i ser-i iḳbālidür
22. Āfet-i bād-ı ḫazān ol verd-i ḫandān görmesün

257. **gör:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Görmek.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

258. **gören:**-*en*
Gazel 368
Mısra: **6**
Görmek.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

259. **göreydüñ:**-*e, -ydü, -ñ*
Gazel 368
Mısra: **8**
Görmek.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

260. **gör:**
Gazel 371
Mısra: **17**
Görmek.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

261. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 371
Mısra: **18**
Görmek.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

262. **gör:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Görmek.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı zeḳan peymāne

263. **gör:**
Gazel 374
Mısra: **15**
Görmek.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

264. **gör:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Görmek.
7. O beste tār-ı ḫarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

265. **göresin:**-*esin*
Gazel 385
Mısra: **9**
Görmek.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

266. **görsek:**-*se, -k*
Gazel 389
Mısra: **25**
Görmek.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

267. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 392
Mısra: **6**
Görmek.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

268. **gör:**
Gazel 392
Mısra: **7**
Görmek.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ʿitāb-ı tāze

269. **gör:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Görmek.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

270. **görüp:**-*üp*
Gazel 399
Mısra: **7**
Görmek.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

271. **gör:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Görmek.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

272. **gör:**
Gazel 405
Mısra: **5**
Görmek.
5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

273. **gör:**
Gazel 405
Mısra: **15**
Görmek.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

274. **görüp:**-*üp*
Gazel 415
Mısra: **3**
Görmek.
3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

275. **gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 417
Mısra: **5**
Görmek.
5. Āb ü tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı gördükçe senüñ
6. Dīde-i mihr-i żiyā-güstere nem gelmez mi

276. **gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 419
Mısra: **9**
Görmek.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

277. **görürdüñ:**-*ür, -dü, -ñ*
Gazel 423
Mısra: **5**
Görmek.
5. Hep görürdüñ pür-dür-i sırr-ı ḫaḳīḳat olduġın
6. Refʿ olunsaydı eger ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī

278. **görmiş:**-*miş*
Gazel 424
Mısra: **3**
Görmek.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

279. **görmeyen:**-*me, -yen*
Gazel 424
Mısra: **6**
Görmek.
5. Beni görsün anuñla bir yirde
6. Görmeyen Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı

280. **gör:**
Gazel 426
Mısra: **4**
Görmek.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḫudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

281. **görsün:**-*sün*
Gazel 426
Mısra: **13**
Görmek.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāṣ u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

282. **gör:**
Gazel 427
Mısra: **15**
Görmek.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

283. **göre:**-*e*
Gazel 430
Mısra: **8**
Görmek.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāṣıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

284. **gördi:**-*di*
Gazel 434
Mısra: **3**
Görmek.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

285. **görmedi:**-*me, -di*
Gazel 434
Mısra: **10**
Görmek.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü firāzı bilmedi

286. **gör:**
Gazel 439
Mısra: **7**
Görmek.

7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

287. **göreli:**-*eli*
Gazel 440
Mısra: **3**
Görmek.
3. Ḫaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

288. **göricek:**-*icek*
Gazel 157
Mısra: **13**
Görmek.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

289. **görise:**-*ise*
Gazel 393
Mısra: **4**
Görmek.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

290. **görse:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **53**
Görmek.
53. Görse idi ḳıtʿa-i ḥaṭṭın eger
54. Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār

291. **gördi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **17**
Görmek.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

gör kim:

1. **gör kim:**
Kaside 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gör ki.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

2. **gör kim:**
Gazel 152
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gör ki.
3. Birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳı gör kim
4. Şerāre-pāş-ı derūn dāġ-ı şuʿle-pāşıdur

göre:

1. **göre:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Uygun olarak.
51. Şöhret-i cūdına göre kim nām
52. İştihār-ı saḫāvet-i Ḥātem

2. **göre:**
Kaside 22
Mısra: **89**
Uygun olarak.
89. Bezm-i maʿnāda göre ʿışḳ eyler
90. Feyż-i rıṭl-ı girānumı Cāmī

3. **göre:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Uygun olarak.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

göreyüm di-:

1. **göreyüm dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Kaside 18
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek istemek.
49. Çeşm-i ʿibretle baḳup ṭoplara eyle naẕar
50. Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫʷārı

görin-:

1. **görinür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **42**
Görünmek, benzemek.
41. Ne dügündür bu ki timsāl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

2. **görinür:**-*ür*
Kaside 13
Mısra: **10**
Görünmek.
9. Dīdede medd-i naẕar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

3. **görinür:**-*ür*
Kaside 13
Mısra: **34**
Görünmek.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẕarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

4. **görinür:**-*ür*
Kaside 16
Mısra: **60**
Görünmek, benzemek.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḫdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

5. **görinür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **75**
Görünmek.
75. Ẕirve-i tūde-i ḫākistere çıḳsañ görinür
76. Kāfirüñ memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġārı

6. **görinen:**-*en*
Gazel 52
Mısra: **3**
Görünmek.
3. Görinen şanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

7. **görinür:**-*ür*
Gazel 65
Mısra: **3**
Görünmek.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-gūnundandur

8. **görinür:**-*ür*
Gazel 65
Mısra: **5**
Görünmek.
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

9. **görinen:**-*en*
Gazel 161
Mısra: **9**
Görünmek.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

10. **görinür:**-*ür*
Gazel 199
Mısra: **9**
Görünmek.
9. Görinür dīde-i ṣayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i ṣayd u şikārın bilürüz

11. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **1**
Hissetmek, hayal etmek.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

12. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **2**
Hissetmek.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

13. **görinür:**-*ür*
Gazel 203
Mısra: **4**
Görünmek.
3. Pūşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

14. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **4**
Görünmek.
3. Pūşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

15. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **6**
Hissetmek.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḫabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

16. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **8**
Hissetmek.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

17. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **10**
Görünmek.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫʷāba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

18. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **12**
Fark etmek.
11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

19. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **14**
Önemsemek.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

20. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **16**
Görünmek.
15. Maḫv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẕāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

21. **görinmez:**-*mez*
Gazel 203
Mısra: **18**
Anlaşılmak, fark edilmek.
17. Leclāca daḫi naʿt-ı taḫayyülde Meẕāḳī
18. Manşūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

22. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **1**
Görünmek.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

23. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **2**
Görünmek.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

24. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **4**
Görünmek.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

25. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **6**
Görünmek, bulunmak.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

26. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **8**
Görünmez.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

27. **görinür:**-*ür*
Gazel 204
Mısra: **10**
Görünmek.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

28. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **10**
Görünmek.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

29. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **12**
Görünmek.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

30. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **14**
Görünmez, fark edilmek.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez şaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

31. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **16**
Görünmek, farkedilmek.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

32. **görinür:**-*ür*
Gazel 204
Mısra: **18**
Görünmek.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

33. **görinmez:**-*mez*
Gazel 204
Mısra: **18**
Görünmek.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

34. **görindi:**-*di*
Gazel 218
Mısra: **10**
Görülmek.
9. O bezm-i ḫāṣa gelmiş bende vü āzād ayaḳ başmış
10. Nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem görindi kūy-ı dil-berde

35. **görinen:**-*en*
Gazel 264
Mısra: **5**
Görünmek.
5. Jāle şanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden şaçılur eşk-i revān-ı bülbül

36. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **1**
Görünmek.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

37. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **2**
Görünmek.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

38. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **4**
Görünmek.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḫalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

39. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **6**
Görünmek.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

40. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **8**
Görünmek.
7. Bī-penbe nümāyān idelüm dāġ-ı derūnı
8. Ol ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş görinsün

41. **görinsün:**-*sün*
Gazel 326
Mısra: **10**
Görünmek.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Meẕāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-gūş görinsün

42. **görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **1**
Görünmek.
1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

43. **görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **2**
Görünmek.
1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

44. **görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **4**
Görünmek.
3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫʷāb-ı ferāmūş görinsün

45. **görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **10**
Görünmek.
9. ʿIşḳıyla Meẕāḳī gibi ser-germ-i viṣāl ol
10. Germiyyet-i ḫuşyārī-i medhūş görinsün

46. **görinürde:**-*ür, -de*
Gazel 438
Mısra: **9**
Görünmek.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūndan ġayrı

görinmez ol-:
1. **görinmez oldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmez/rastlanmaz olmak.
87. Görinmez oldı zamānuñda bir perīşān-ḥāl
88. Meger ki gīsū-yı taşvīr-i ḫāme-i Mānī

görinür ol-:
1. **görinür oldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, görünür olmak.
83. Şevḳ-i fetḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

2. **görinür oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, görünür olmak.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

görülmez mi:
1. **görülmez mi:**
Gazel 408
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görülmez mi, duyulmaz mı.
7. Bu nāle-i şeb-gīrüñ āşārı görülmez mi
8. Bu şām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

görüñ görüñ:
1. **görüñ görüñ:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görün görün.
9. Görüñ görüñ nice ʿarż-ı cemāl-i ʿişve ider
10. Ṣafā-yı āyīne-i ḫod-nümā-yı istiġnā

görüş-:
1. **görüşüp:**-*üp*
Gazel 415

Mısra: **7**
Görüşmek, buluşmak.
7. O şūḥ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṯāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

göster-:

1. **gösterüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **6**
Göstermek.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

2. **gösterür:**-*ür*
Kaside 9
Mısra: **102**
Göstermek.
101. Nedür ol mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye
102. Gösterür şeş-cihet ü semt-i çehār-erkānı

3. **gösterdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **53**
Göstermek, sunmak.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

4. **gösterür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **56**
Göstermek.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

5. **gösterdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **125**
Göstermek.
125. Gösterdi ʿadūya yed-i beyżā-yı şalābet
126. Mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne

6. **gösterür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **74**
Göstermek.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür ẕirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

7. **gösterür:**-*ür*
Kaside 22
Mısra: **6**
Göstermek.
5. Nice nāme şemāme-i dil kim
6. Gösterür zīb-i dest-i eyyāmı

8. **gösterme:**-*me*
Kaside 23
Mısra: **132**
Göstermek.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḥi baña gösterme şām-ı hicrānı

9. **göster:**
Kaside 29
Mısra: **45**
Göstermek.
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādīyü'l-ilḥādı görürseñ

10. **göster:**
Kaside 29
Mısra: **57**
Göstermek.
57. Göster nice_olur naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
58. Ol zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı görürseñ

11. **gösterür:**-*ür*
Gazel 31
Mısra: **11**
Göstermek.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

12. **gösterür:**-*ür*
Gazel 52
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

13. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **1**
Göstermek.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı ṣarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

14. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Göstermek.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı ṣarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

15. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Destüñde cām-ı ṣahbā ṣahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı ṣuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

16. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Göstermek.
5. Her dilde ṣevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfitāb göster

17. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Göstermek.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı ṣevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

18. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

19. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **14**
Göstermek.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

20. **göster:**
Gazel 76
Mısra: **16**
Göstermek.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

21. **gösterüp:**-*üp*
Gazel 117
Mısra: **11**
Göstermek.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

22. **gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

23. **gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **1**
Göstermek.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

24. **gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **6**
Göstermek.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

25. **gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

26. **gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **14**
Göstermek.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

27. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **1**
Göstermek.
1. O kim naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb göstermiş
2. Miṯāl-i vaṣl-ı yāri bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

28. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **2**
Göstermek.
1. O kim naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb göstermiş
2. Miṯāl-i vaṣl-ı yāri bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

29. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāṣıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

30. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **8**
Göstermek, yapmak.
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

31. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 213

Mısra: **14**
Göstermek.
13. N’ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

32. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **1**
Göstermek.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

33. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **2**
Göstermek.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

34. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

35. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **6**
Göstermek.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

36. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Gönül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

37. **göstermiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **12**
Göstermek.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫˇāb göstermiş

38. **gösterdi:**-*di*
Gazel 235
Mısra: **3**
Göstermek.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

39. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **1**
Göstermek.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun şūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

40. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **2**
Göstermek.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun şūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

41. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

42. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **8**
Göstermek.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

43. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n’eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

44. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **12**
Göstermek.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gūn-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

45. **göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **14**
Göstermek.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

46. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **1**
Göstermek.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuṣṣāḳ-ı zāra gösterme

47. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **2**
Göstermek.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuṣṣāḳ-ı zāra gösterme

48. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḫi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

49. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **6**
Göstermek.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

50. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **8**
Göstermek.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

51. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Biraz da eyle ḥaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḫüsni meded rūzgāra gösterme

52. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **12**
Göstermek.
11. Bu tünd-pūye nedür şayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

53. **gösterme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **14**
Göstermek.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

54. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **2**
Göstermek.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

55. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

56. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **6**
Göstermek.
5. Fetīle-sūz-ı derūn çāre-sāz-ı ʿışḳ olmaz
6. O merhemi ciger-i dāġdāra gösterme

57. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **8**
Göstermek.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

58. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **10**
Göstermek.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

59. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **12**
Göstermek.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāşıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

60. **gösterme:**-*me*
Gazel 396
Mısra: **14**
Göstermek.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle şaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

61. **gösterür:**-*ür*
Gazel 8
Mısra: **2**
Göstermek.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuṣṣāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

62. **gösterdi:**-*di*
Gazel 365
Mısra: **11**
Göstermek.

11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad-feṯḥ-i bāb-ı ebrū

63. **gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **4**
Göstermek.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her şeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

götür-:
1. **götürüp:**-*üp*
Kaside 12
Mısra: **23**
Götürmek.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿışyān-ı zamāne

götürüp başına çal-:
1. **götürüp başına çalsun:**-*sun-üp*
Kaside 18
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Götürüp başında çalmak.
29. Erġanūnın götürüp başına çalsun küffār
30. Oldı yek-beste-ṣadā zīr ü bem-i evtārı

göz:
1. **gözüñ:**-*üñ*
Gazel 15
Mısra: **9**
Göz.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

2. **gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 44
Mısra: **1**
Göz.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

3. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 281
Mısra: **5**
Göz.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

4. **gözde:**-*de*
Gazel 307
Mısra: **5**
Göz.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

5. **gözi:**-*i*
Gazel 312
Mısra: **7**
Göz.
7. Gözi āhūlara ṣad-dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

6. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 371
Mısra: **10**
Göz.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

7. **gözde:**-*de*
Gazel 401
Mısra: **5**
Göz.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

8. **gözüm:**-*üm*
Gazel 411
Mısra: **4**
Göz.
3. Ġazāl-i āfitāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

9. **gözüm:**-*üm*
Gazel 415
Mısra: **1**
Göz.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

göz yumup açmaḳ ḳadar:
1. **göz yumup açmaḳ ḳadar:**
Gazel 205
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Göz açıp kapayıncaya kadar.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

gözden geçür-:
1. **gözden geçürmekde:**-*mek, -de*
Gazel 237
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden geçirmek, kontrol etmek.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh şaf şaf

gözed-:
1. **gözedür:**-*ür*
Kaside 9
Mısra: **150**
Gözetmek, önemsemek.
149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
150. Merd olanlar gözedür şīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

gözine dök-:
1. **gözine dökdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne serpmek/saçmak.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

gözle-:
1. **gözle:**
Gazel 396
Mısra: **13**
Gözlemek, dikkat etmek.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle şaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

gözüm nūrı:
1. **gözüm nūrı:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır.).
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **gözüm nūrı:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır.).
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

3. **gözüm nūrı:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır.).
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **gözüm nūrı:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır.).
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **gözüm nūrı:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gözümün nuru. (Sevgi ifadesi olarak kullanılır.).
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

gözüñ aç-:
1. **gözüñ aç:**
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyanık/dikkatli olmak.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

gözüñ aydın:
1. **gözüñ aydın:**
Kaside 11
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevinçli bir olay dolayısıyla kullanılan bir kutlama sözü.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḫūrşīd-eṣer dīde-i pür-nem geldi

ġubār:
1. **ġubārın:**-*ın*
Kaside 29
Mısra: **25**
Toz.
25. İksīr-i velā kuḥl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

2. **ġubārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **2**
Toz, toprak.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

ġubār ol-:
1. **ġubār ol:**
Gazel 295
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toz olmak.
9. Ter-dīde-i ehl-i naẓara kuḥl-ı cevāhir
10. Çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīne ġubār ol

ġubār-engīz-i ġam:
1. **ġubār-engīz-i ġam:**
Gazel 268
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Üzüntü tozunu karıştıran/veren.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

ġubār-ı akdām:
1. **ġubār-ı aḳdāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Ayaklar tozu.
101. Kuḥl-ı bīniş-fezā-yı ʿirfāndur
102. Derd-i ʿışḳuñ ġubār-ı aḳdāmı

ġubār-ı dergeh:
1. **ġubār-ı dergehi:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dergahın (kapısının eşiği) tozu.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

ġubār-ı dergeh-i devlet-nişān:
1. **ġubār-ı dergeh-i devlet-nişānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Devlet makamının tozu/toprağı.
33. ʿAceb kuḥl-ı cilā-yı bī-bahādur
34. Ġubār-ı dergeh-i devlet-nişānı

ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿat:
1. **ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Yücelik ve kıymet/değer kapısının tozu.
103. Tā ḥaşre dek ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ
104. Kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām isterin

ġubār-ı der:
1. **ġubār-ı deridür:**-*i, -dür*
Kaside 10
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Kapı (eşiği) tozu.
81. Kār-āgāh-ı cihān mertebe-baḫşā-yı mihān
82. Kim ġubār-ı deridür kuḥl-ı cilā-yı ebṣār

ġubār-ı dīde-i ḫūrşīd:
1. **ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Güneşin gözündeki toz.
107. Ne at ol esb-i şarşar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

ġubār-ı fenā:
1. **ġubār-ı fenādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yok olmanın tozu.
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-ḫīz:
1. **ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ:**-*üñ*
Gazel 328
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeni çıkmış ayva tüyünün tozu.
3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḥayrān
4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

ġubār-ı ḫāṭır:
1. **ġubār-ı ḫāṭırı:**-*ı*
Gazel 396
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül/düşünce kırgınlığı/tozu.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle şaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

ġubār-ı haṭ(ṭ):
1. **ġubār-ı ḫaṭ:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin tozu; sevgilinin ayva tüylerinden yapılmış yazı maddesi.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḥayrānıyuz cānā

2. **ġubār-ı ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin tozu.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūh

3. **ġubār-ı ḫaṭla:**-*la*
Kaside 23
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerin tozu.
145. Ġubār-ı ḫaṭla sözüm kuḥl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Ya ʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

ġubār-ı ʿışḳ:
1. **ġubār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın tozu.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

ġubār-ı kūy-ı yār:
1. **ġubār-ı kūy-ı yāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyündeki toz.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

ġubār-ı mātem:
1. **ġubār-ı mātem:**
Kaside 17
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Matem/yas tozu.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

ġubār-ı pāy:
1. **ġubār-ı pāyıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 422
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayak tozu.
11. Ḥüsrev-i evreng-i maʿnā Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ġubār-ı pāyıdur ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī

ġulām ol-:
1. **ġulām olsa:**-*sa*
Gazel 389
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kul/köle olmak.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i ẕī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

ġulġule-i nūş-ā-nūş:
1. **ġulġule-i nūş-ā-nūş:**
Gazel 389
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçtikçe içmenin gürültüsü.
11. Ṭutsa dünyāyı yine ġulġule-i nūş-ā-nūş
12. Ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām olsa bize

ġūl-i beyābān-ı zamāne:
1. **ġūl-i beyābān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin çölündeki hortlak.
21. Ḫavfinden olup bādiye-gerdān-ı felāket
22. Oldı niçe dem ġūl-i beyābān-ı zamāne

ġūl-i beyābāniye:
1. **ġūl-i beyābāniye:**-*ye*
Gazel 137
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gulyabani.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

ġull:
1. **ġull:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Suçlunun boynuna ve bileklerine geçirilen demir halka, zincir, pranga.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull ṣanur

ġulüvv:
1. **ġulüvvi:**-*i*
Gazel 26
Mısra: **12**
Haddini aşma.
11. Bu gūne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

2. **ġulüvvi:**-*i*
Gazel 289
Mısra: **12**
Haddini aşma.
11. O nūş-ḫand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

3. **ġulüvvi:**-*i*
Gazel 278
Mısra: **6**
Haddini aşma.
5. Böyle kemāl-i ḫüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḫicāb gül

ġulüvv-i feyż:
1. **ġulüvv-i feyż:**
Kaside 23
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Bolluk/verimlilikte ileri gitme.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi'l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḥayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmān'ı

ġulüvv-i şahne-i ġam:
1. **ġulüvv-i şaḥne-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 380
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntü meydanında ileri gitme
3. Bu meclisde ġulüvv-i şaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḫandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

ġunūde:
1. **ġunūde:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Uyumuş.
5. Ḫayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫᵛāb yürür

ġunūde ol-:
1. **ġunūde olsa:**-*sa*
Gazel 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyuklamak.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

ġunūde-dīde-i baḫt:
1. **ġunūde-dīde-i baḫt:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahtın/talihin uyumuş/kapalı gözü.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḫi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḫᵛāb tehī

ġunūdegān-ı ümmīd:
1. **ġunūdegān-ı ümmīdüñ:**-*üñ*
Gazel 252
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ümidi uyuyanlar.
11. Ṣuver-nümā-yı temāṯīl-i ġaflet-i dil ü cāndur
12. Ġunūdegān-ı ümmīdüñ ḫayāl-i ḫᵛābını gördük

ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şād:
1. **ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı:**-*ı*
Gazel 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutsuz uyumuş talih/baht.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

ġurāb:
1. **ġurābı:**-*ı*
Gazel 349
Mısra: **8**
Karga.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān şanur gören

ġurbet:
1. **ġurbetde:**-*de*
Gazel 22
Mısra: **2**
Yabancı memleket, yad el.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

2. **ġurbetde:**-*de*
Gazel 169
Mısra: **3**
Yabancı memleket, yad el.
3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẓmıyla ġurbetde
4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

3. **ġurbet:**
Gazel 205
Mısra: **8**
Yabancı memleket, yad el.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-başı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

4. **ġurbetde:**-*de*
Gazel 404
Mısra: **12**
Yabancı memleket, yad el.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḫıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

ġurbet iller:
1. **ġurbet illerde:**-*de*
Gazel 21
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gurbet eller, yabancı memleketler.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

ġurbete düş-:
1. **ġurbete düşüp:**-*üp*
Gazel 204
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memleketten ayrı kalmak, gurbete gitmek.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nāb:
1. **ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nābı:**-*ı*
Gazel 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Katıksız şarabın üzerindeki kabarcığın şişedeki köşkü.
5. Gör ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nābı
6. Ol ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḫammāra münāsib

ġurre-efrūz-ı ruḥ-ı māh-ı muḥarrem:
1. **ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem:**
Kaside 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Muharrem ayının yanağı aydınlatan ilk gecesi.
15. Gelicek devlet ile mihr-i cihān-tāb gibi
16. Ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem geldi

ġurre-i āb u tāb:
1. **ġurre-i āb u tāb:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin/letafetin parlaklığı.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

ġurre-i iclāl:
1. **ġurre-i iclāl:**
Kaside 14
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün/kudretin aklığı/parlaklığı.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşīd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

ġurre-i nūrū-yı sitem:
1. **ġurre-i nūrū-yı sitem:**
Gazel 288
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet gücünün parlaklığı.
3. Ey ġurre-i nūrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girībān-ı teġāfül

ġurūr:
1. **ġurūr:**
Gazel 293
Mısra: **13**
Kendini beğenme, büyüklük taslama, kibir.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

ġurūr eyle-/it-:
1. **ġurūr eylemesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini beğenmek, büyüklük taslamak, kibirlenmek.
7. Ġurūr eylemesün tāc-ı zerle mihr-i münīr
8. Küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı bāḳīdür

2. **ġurūr itme:**-*me*
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini beğenmek, büyüklük taslamak, kibirlenmek.
3. Görüp baḫr-i sirişküm zevraḳ-ı ḫüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

ġurūr-ı devlet-i eyyām:
1. **ġurūr-ı devlet-i eyyām:**
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın devletinin/saadetinin gururu/kibri.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

ġurūr-ı ḥüsn:
1. **ġurūr-ı ḥüsn:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik gururu/kibri.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

ġuṣṣa:
1. **ġuṣṣayı:**-*yı*
Gazel 225
Mısra: **11**
Keder, üzüntü, tasa.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

2. **ġuṣṣa:**
Gazel 281
Mısra: **8**
Keder, üzüntü, tasa.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

ġuṣṣa vü şādī:

1. **ġuṣṣa vü ṣādī:**
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keder ve mutluluk.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü ṣādī
6. Ġam ʿārife ʿışret dil-i nā-dāna virilmiş

ġuṣṣa-āver:
1. **ġuṣṣa-āverdür:**-*dür*
Gazel 352
Mısra: **2**
Üzüntü/keder getiren.
1. Ey göñül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

ġuṣṣa-ḫʸārān-ı firāḳ:
1. **ġuṣṣa-ḫʸārān-ı firāḳa:**-*a*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık üzüntüsünü yiyen, ayrılıktan dolayı üzüntülü/kederli.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʸārān-ı firāḳa ʿışret el virmez

ġuṣṣa-i cihān:
1. **ġuṣṣa-i cihānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Dünyanın üzüntüsü.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil ṣādmān-ı maʿnādur

gūş:
1. **gūş:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Kulak.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫʸān-ı ṣubḥ

2. **gūşuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 326
Mısra: **4**
Kulak.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḥalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

gūş-dār-ı nāle vü feryād:
1. **gūş-dār-ı nāle vü feryād:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayana ve feryat edene kulak veren.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül gūş-dār-ı nāle vü feryād olur ṣanur

2. **gūş-dār-ı nāle vü feryād:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayana ve feryat edene kulak veren.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül gūş-dār-ı nāle vü feryād olur ṣanur

gūş eyle-/id(t)-:
1. **gūş eyle:**
Kaside 12
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
109. Āsār-ı fütūḥātını gūş eyle ki oldur
110. Pīrāye-i tārīḫ-nüvīsān-ı zamāne

2. **gūş eyle:**
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
79. Şimden gerü gūş eyle ḫoş-āheng-i ḳarārı
80. Ḳānūn-ı belāġātda olan zīr ü bemüñden

3. **gūş eyle:**
Gazel 170
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad-feth-i bāb-ı nev-rūz

4. **gūş eyle:**
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

5. **gūş eyler:**-*r*
Gazel 257
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
15. Gūş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

6. **gūş eylese:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **151**
Kelime Tipi: **Deyim**
Duymak.
151. ʿAdlini gül gibi gūş eylese ṭıfl-ġonce
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

7. **gūş eyleyicek:**-*yicek*
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi gūş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

8. **gūş eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 8
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīs̱ idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

9. **gūş iden:**-*en*
Kaside 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
25. Gūş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

10. **gūş iden:**-*en*
Gazel 122
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
15. Bezm-i meyde naġme itse gūş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

11. **gūş idenler:**-*en, -ler*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Gūş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

12. **gūş ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Duymak.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı gūş ider miyüz
2. Gūş-ı dile o gevheri mengūş ider miyüz

13. **gūş iderdi:**-*er, -di*
Gazel 278
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
11. Nāle-i bülbüli biraz gūş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

14. **gūş iderdi:**-*er, -di*
Gazel 355
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, duymak.
13. Meẕāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

15. **gūş idüp:**-*üp*
Kaside 17
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

16. **gūş idüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
127. Gūş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḥi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

17. **gūş it:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḥi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

18. **gūş it:**
Gazel 147
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek.
11. Gūş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-terāneyi
12. Tāze-zebān tāze-edā tāze-bestedür

19. **gūş itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, duymak.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

20. **gūş itmeyen:**-*me, -yen*

Gazel 344
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, duymak.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

gūş ol-:
1. **gūş olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak kesilmek, dinlemek.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla ṣād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

gūşe:
1. **gūşede:**-*de*
Gazel 326
Mısra: **6**
Köşe.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

gūşe-be-gūşe:
1. **gūşe-be-gūşe:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Köşeden köşeye.
9. Gūşe-be-gūşe naẓm-ı Meẕāḳī-yi der-nizām
10. Ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān olup gider

gūşe-gīr-i teng-i ḫār:
1. **gūşe-gīr-i teng-i ḫār:**
Kaside 8
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Diken sıkıntısından bir köşeye çekilen.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı ṣuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

gūşe-gīr-i ʿuzlet:
1. **gūşe-gīr-i ʿuzlet:**
Gazel 433
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnziva/yalnızlık köşesine(i) çekilen/tutan.
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdān:
1. **gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Dönen/devreden feleğin eteğinin köşesi.
65. Eger ruṭūbet-i āb olmasaydı ṣuʿle-i nār
66. Yaḳardı gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdānı

gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ:
1. **gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabahın eteğinin köşesi.
11. Olsa seḥergeh behem cezbe-i tevfīḳ olur
12. Dest-i temennā-yı dil gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ

gūşe-i destār:
1. **gūşe-i destāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sarık köşesi.
17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānīde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mı var gūşe-i destāra münāsib

gūşe-i destār-ı taḥsīn:
1. **gūşe-i destār-ı taḥsīne:**-*e*
Gazel 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sarık köşesinin beğenilip övülmesi.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

gūşe-i ebrū-yı işārāt:
1. **gūşe-i ebrū-yı işārātı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Kaşın köşesindeki işaretler.
67. Gūşe-i ebrū-yı işārātı
68. Remz-i rāz-ı nihān-ı maʿnādur

gūşe-i gülzār:
1. **gūşe-i gülzārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin köşesi.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

gūşe-i mey-ḫāne:
1. **gūşe-i mey-ḫāne:**
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesi.
1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

gūş-güẕār ol-:
1. **gūş-güẕār olur:**-*ur*
Kaside 10
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak kabartmak, kulak vermek.
45. Ne düğündür bu ki her yirden olur gūş-güẕār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

gūş-har-ı lā-yefhem:
1. **gūş-ḫar-ı lā-yefhem:**
Kaside 17
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Anlamayan eşek kulaklı.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

gūş-ı cān:
1. **gūş-ı cāna:**-*a*
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can kulağı.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḫalḳa-i tecrīdi gūş-ı cāna mengūş itmesem

gūş-ı devrān:
1. **gūş-ı devrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/devrin kulağı.
63. Eger benān-ı hilāl olmasaydı sāmiʿa-pāş
64. Ṣadā-yı ṭop ker eylerdi gūş-ı devrānı

gūş-ı dil:
1. **gūş-ı dil:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül kulağı.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde gūş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

2. **gūş-ı dil:**
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kulağı.
9. Reh-güm-künān-ı vādī-i ʿışḳuz ki gūş-ı dil
10. Ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres degül

3. **gūş-ı dile:**-*e*
Gazel 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül kulağı.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı güş ider miyüz
2. Güş-ı dile o gevheri mengüş ider miyüz

gūş-ı felek-gerdān:
1. **gūş-ı felek-gerdānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dönen feleğin kulağı.
25. Sāyir eṣnāf-ı ʿasakirle olup reh-peymā
26. İtdi pür-demdeme güş-ı felek-gerdānı

gūş-ı ġaflet-zede-i mest:
1. **gūş-ı ġaflet-zede-i mest:**
Kaside 18
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun gaflete düşmüş kulağı.
39. Müjde-i feṭḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

gūş-ı hilāl:
1. **gūş-ı hilāle:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **212**
Kelime Tipi: -
Hilalin kulağı.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü güş-ı hilāle güşvār eyler

gūş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat:
1. **gūş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat:**
Gazel 115
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gerçek kalenderlerin kulağı.
15. Ḫalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz olmasa n'ola
16. Güş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat derīdedür

gūş-ı ker-i gerdūn:
1. **gūş-ı ker-i gerdūn:**
Gazel 355
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleğin/talihin sağır kulağı.
13. Meẕāḳī güş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa güş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

gūş-ı raġbet:
1. **gūş-ı raġbet:**
Gazel 229

Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Rağbet/ilgi kulağı.
11. Kimi ḫʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

gūş-ı yār:
1. **gūş-ı yāre:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kulağı.
15. Nāḫun-ı ḥasret ile sīne-ḫırāş olsam eger
16. Gūş-ı yāre naġam-ı zaḫme-i ḳānūn gelür

gūşına ḳo-:
1. **gūşına ḳor:**-*ı, -na-r*
Kaside 18
Mısra: **226**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek, önemsemek.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

2. **gūşına ḳoymasa:**-*ma, -sa*
Kaside 25
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek, kulak vermek, önemsemek.
49. Gūşına ḳoymasa cihānda n'ola
50. Naġme-i Zühre-i ḫoş-elḥānı

gūşiş-i nā-hencārı:
1. **gūşiş-i nā-hencār:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Usülsüz/yolsuz çabalama.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

gūşmāl eyle-:
1. **gūşmāl eylersin:**-*r, -sin*
Kaside 23
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yola getirmek.
75. Veġāda düşmene bir gūşmāl eylersin
76. Hücūm-ı Rüstem ile ṣavlet-i Nerīmānī

gūşvār eyle-:
1. **gūşvār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **212**
Kelime Tipi: **Deyim**
Küpe yapmak.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü gūş-ı hilāle gūşvār eyler

gūş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī:
1. **gūş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī:**
Kaside 23
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Allah'tan gelip arşın etrafında tespih edip dolaşan meleklerin işitmesi/duyması.
155. Senāya başla vü ṣıdḳ ile bir duʿā eyle
156. Kim ola gūş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī

gūş-zed-i berhemen-i rūzgār:
1. **gūş-zed-i berhemen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın putperestlerinin bilgininden işitilen.
71. Tā kim ola baḫş-i ḥudūş u ḳadem
72. Gūş-zed-i berhemen-i rūzgār

gūş-zed-i ebr-i bahār:
1. **gūş-zed-i ebr-i bahārı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
İlkbahar bulutundan kulağa vuran/işitilen.
31. Bu müjde olup gūş-zed-i ebr-i bahārı
32. Dür-dāne-feşān-ı ḳadem-i peyk-i ṣabādur

gūş-zed-i pīr-i muġān:
1. **gūş-zed-i pīr-i muġāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Meyhaneciden işitilen.
21. Dāyimā velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm
22. Lā-cerem gūş-zed-i pīr-i muġāndur süḫanüm

gūyā:
1. **gūyā:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Sanki, âdeta.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevser virür saña

2. **gūyā:**
Kaside 14
Mısra: **21**
Sanki, faraza, sözde.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

3. **gūyā:**
Kaside 28
Mısra: **30**
Sanki, âdetâ.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

4. **gūyā:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Sanki, âdeta.
5. Gāhī olur ki rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş
6. Gūyā felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr olur

5. **gūyā:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Sanki, âdetâ.
3. Ney degül gūyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

6. **gūyā:**
Gazel 392
Mısra: **9**
Sanki, âdeta.
9. Şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cināndur gūyā
10. Zülf-i ʿanber-şikeni üzre gül-āb-ı tāze

7. **gūyā:**
Gazel 436
Mısra: **9**
Sanki, âdeta.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳaṭre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

gūyā ki(m):
1. **gūyā ki:**
Kaside 29
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki, sanılır ki.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

2. **gūyā ki:**
Gazel 169
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sanki, sanılır ki.
13. Mezāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

3. **gūyā kim:**
Kaside 2
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sanki, sanılır ki.
47. Kim ġamın dilleri ṣād eylemede gūyā kim
48. Bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur süḫanüm

gūy-ı ʿalev-rīz-i fenā:
1. **gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ölüm alevi saçan/döken top.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥişāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

gūy-ı ʿazm-i sefer:
1. **gūy-ı ʿazm-i sefere:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Sefere/savaşa gitme topu.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Gūy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgānı

gūy-ı çarḫ-ı gerdān:
1. **gūy-ı çarḫ-ı gerdānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Dönen/devr eden feleğin küresi.
77. Tā ki çevgān-ı ḥikmet-i bārī
78. Döndüre gūy-ı çarḫ-ı gerdānı

gūy-ı dil-i zār:
1. **gūy-ı dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 368
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönül topu.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

gūy-ı istiġnā:
1. **gūy-ı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tokgözlü söz, az söz.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

gūy-ı müstedīr:
1. **gūy-ı müstedīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -

Daire şeklinde olan ve Acemlere mahsus bir çeşit oyun topu.
29. Şavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zer-kūb-ı felek
30. Şaḥn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benüm

gūy-ı revān:
1. **gūy-ı revān:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Giden top. Guy: Acemlere mahsus bir çeşit oyun topu.
3. Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı ḳıyāmet

gūy-ı şavlecān:
1. **gūy-ı şavlecān:**
Kaside 7
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cirit oynanılan eğri sopanın oyun topu.
47. Kellesin gūy-ı şavlecān itdi
48. Leşker-i güm-rehān cirīdüñden

2. **gūy-ı şavlecānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cirit oynanılan eğri sopanın oyun topu.
15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı şavlecānıdur göñül

gūy-ı ser:
1. **gūy-ı serdür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Baş topu.
11. Şavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ şaḥn-ı meydāndur yeri

gūy-ı ser-i aʿdā:
1. **gūy-ı ser-i aʿdāyı:**-*yı*
Kaside 26
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başından oyun topu.
51. İder gūy-ı ser-i aʿdāyı gerdān
52. Ele alduḳça sīmīn-şavlecānı

gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳ:
1. **gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk fıskiyesinin başındaki yuvarlak şey/top.
7. Ḫūn-āb-ı sirişk ile döner bī-ser ü pāyuz
8. Gerdūn gibi gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz

gūy-ı ser-i mihr:
1. **gūy-ı ser-i mihri:**-*i*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneşin ucundaki top.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek gūy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

gūyiyā: bkz. gūyā
1. **gūyiyā:**
Kaside 7
Mısra: **7**
Sanki, âdetâ.
7. Gūyiyā nīze-i Tehemtendür
8. Kim olur ḫūn-revān cirīdüñden

2. **gūyiyā:**
Gazel 154
Mısra: **7**
Sanki.
7. Der-kenār itmiş anı baḥr-i melāḥat gūyiyā
8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

gūy-rübā:
1. **gūy-rübādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **120**
Topu kapan.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb gūy-rübādur

ġuzāt:
1. **ġuzāta:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **11**
Gaziler.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

2. **ġuzāta:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **39**
Gaziler.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

3. **ġuzāta:**-*a*
Gazel 364
Mısra: **20**
Gaziler.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i feth ü ẓaferdür bu

ġuzāt-ı İslām:
1. **ġuzāt-ı İslām:**
Kaside 18
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İslam uğruna gazi olanlar.
61. Āteşīn ʿarṣa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

gü(c)ç:
1. **güç:**
Kaside 12
Mısra: **87**
Zor.
87. Güç işlerini Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

2. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Zor.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

3. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Zor.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

4. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Zor.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḥīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

5. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **6**
Zor.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

6. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Zor.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

7. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Zor.
9. Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i şoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

8. **güc:**
Gazel 40
Mısra: **12**
Zor.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

9. **güc:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Zor.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifşā-yı rāz itmek de güc

10. **güc:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Zor.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifşā-yı rāz itmek de güc

11. **güc:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Zor.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eşer terk-i mecāz itmek de güc

12. **güc:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Zor.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

13. **güc:**
Gazel 41
Mısra: **8**
Zor.

7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güç

14. **güç:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Zor.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güç

15. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Zor.
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güç
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güç

16. **güçdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **2**
Zor.
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güç
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güç

17. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **2**
Zor.
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güç
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güç

18. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Zor.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güç

19. **güçdür:**-*dür*
Gazel 42
Mısra: **6**
Zor.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güç

20. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **6**
Zor.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güç

21. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **8**
Zor.
7. Sübḥa-gerdān-ı heves olmaz esīr-i zülf-i yār
8. Meyl-i tesbīḥ-i riyā dil-beste-i zünnāra güç

22. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Zor.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güç

23. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **12**
Zor.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güç

24. **güç:**
Gazel 42
Mısra: **14**
Zor.
13. Ey Meẕāḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güç

25. **güç:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Zor.
7. Hemīşe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

26. **güçdür:**-*dür*
Gazel 287
Mısra: **1**
Zor, güç.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḥod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

27. **güç:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Güç, zor.
7. Çeşm-i ḥışm-ālūdına ḥaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫᵛāhı olmasa

güft ü gūya gel-:
1. **güft ü gūya gelince:**-*ince*
Gazel 151
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sohbete/konuşmaya gelmek.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

güft ü gū-yı ehl-i heves:
1. **güft (u) gū-yı ehl-i heves:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahiplerinin sohbeti.
9. Cihānı ṭutdı meded güft ü gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫᵛāb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʾiṣ

güft ü gū-yı mey-kede-i rāz:
1. **güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gizli meyhanedeki sohbet/konuşma.
3. Ben hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbetüm
4. Hep güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur sözüm

güft ü gū-yı meyl-i zünnār:
1. **güft ü gū-yı meyl-i zünnār:**
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Papazların giyindikleri kuşağa meyletmenin/ilgi göstermenin sohbeti/konuşması.
9. Büt-perestān-ı maḥabbet şevḳ-i zülf-i yār ile
10. Güft ü gū-yı meyl-i zünnār itmesün yā n'eylesün

güft ü gū-yı nigeh:
1. **güft ü gū-yı nigeh:**
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakışın konuşması.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiṣ oldı yine keşf-i rāza tīġ

2. **güft ü gū-yı nigehi:**-*i*
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakışın konuşması.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿ:
1. **güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 75
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin tanığının (sevgili) dedikodusu/sohbeti.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

güft ü şinīd-i çeşm-i sühan:
1. **güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan:**
Gazel 101
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz gözünün konuşma ve işitmesi.
13. Güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan kūy-ı yār ile
14. ʿĀşıḳ Meẕāḳī şāʿir-i muʿciz-ṭırāz olur

güft ü şinīd-i ġamze-i mest:
1. **güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ:**-*üñ*
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mest olmuş yan bakışını işitme ve konuşma.
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

güftār:
1. **güftārımı:**-*ım, -ı*
Kaside 8
Mısra: **205**
Söz, kelâm.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḫāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

2. **güftāruñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **217**
Söz, kelâm.
217. Yeter ey saʿd-endişe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtişār eyler

3. **güftārumdan:**-*um, -dan*
Kaside 10
Mısra: **113**
Söz, kelâm.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

4. **güftārum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **123**
Söz, kelâm.
123. Genc-i pür-gevherüm ki güftārum
124. Güher-i imtiḥān-ı maʿnādur

5. **güftārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 228
Mısra: **13**
Söz, kelâm.

13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüṣḫa-i iʿcāza ḫaṭ

6. **güftārum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **25**
Söz, kelâm.
25. Feyż-i Ḥaḳ'dur Meẕāḳī güftārum
26. Fikr-i eşʿār n'eydügin bilmem

güftāra gel-:
1. **güftāra gelsün:**-*sün*
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söze gelmek, konuşmaya başlamak.
3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

2. **güftāra gelüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söze gelmek, konuşmaya başlamak.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

güher:
1. **güher:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Cevher.
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Göñülde ızṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

2. **güherdür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **1**
Cevher.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

3. **güherdür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **18**
Cevher.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām:
1. **güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām:**
Kaside 17
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün üstün vasıflarının incisini süsleyen.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

güher-bār it-:
1. **güher-bār itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevher saçan etmek, cevher saçmak.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

güher-efrūz-ı hūy:
1. **güher-efrūz-ı ḫūydur:**-*dur*
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Huyun/mizacın cevher parlatanı/aydınlatanı.
7. Bu neşveyle n'ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
8. Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫūydur bu

güher-efrūz-ı kerem:
1. **güher-efrūz-ı kerem:**
Kaside 17
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cömertlik cevherini aydınlatan.
37. Güher-efrūz-ı kerem mekremet-ārā-yı şiyem
38. Ber-ṭaraf-sāz-ı sitem kehf-i emān-ı ʿālem

güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem:
1. **güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem:**
Kaside 11
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hâtem'in avucundaki süha yıldızı gibi çok cevher. bkz. Ḥātem.
35. Demidür dāmen-i āmāl olursa pür-dür
36. Güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem geldi

güher-feşān-ı ser-i müddeʿā-yı mestān:
1. **güher-feşān-ı ser-i müddeʿā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun iddia ettiği başın cevver saçanı.
7. Dür-i ṭabaḳçe-i daʿvā-yı zühdi n'eylersin
8. Güher-feşān-ı ser-i müddeʿā-yı mestān ol

güher-fürūş-ı kelām:
1. **güher-fürūş-ı kelām:**
Kaside 23
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Söz cevheri satan.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

2. **güher-fürūş-ı kelām:**
Kaside 23
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Söz cevheri satan.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü noḳṣānı

güher-i ābdār:
1. **güher-i ābdārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Parlak mücevher, nükteli söz.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

güher-i eşk:
1. **güher-i eşkini:**-*i, -ni*
Gazel 67
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı cevheri.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḫayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

güher-i evṣāf:
1. **güher-i evṣāfı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Vasıfların/niteliklerin cevheri.
53. Dürretü't-tācı süḫandür güher-i evṣāfı
54. Ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda benüm

güher-i hāk-i der:
1. **güher-i ḫāk-i deridür:**-*i, -dür*
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Kapı/eşik toprağının cevheri.
81. Ol ṣadr-ı cihān kim güher-i ḫāk-i deridür
82. Kuḥlü'l-baṣarı dīde-i aʿyān-ı zamāne

güher-i īmān:
1. **güher-i īmānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İman cevheri.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

güher-i imtiḥān-ı maʿnā:
1. **güher-i imtiḥān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Anlam sınavının cevheri.
123. Genc-i pür-gevherüm ki güftārum
124. Güher-i imtiḥān-ı maʿnādur

güher-i kān:
1. **güher-i kān:**
Kaside 21
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Madenin cevheri.
25. Dil degül medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda
26. Güher-i kān u kān-ı maʿnādur

güher-i kān-ı zamāne:
1. **güher-i kān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin maden ocağındaki mücevher.
31. Ol şeh ki dürer-bārī-i ṣad-luṭf ile olur
32. Hem kān-ı güher hem güher-i kān-ı zamāne

güher-i medḥ:
1. **güher-i medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 21
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Övgü cevheri.
147. Güher-i medḥüñ ile endīşem
148. Cevherī-i dükān-ı maʿnādur

güher-i nāz:
1. **güher-i nāzdur:**-*dur*
Gazel 280
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve cevheri.
11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

güher-i naẓm:
1. **güher-i naẓm:**
Kaside 10
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Şiir cevheri.
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n'ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

2. **güher-i naẓmuña:**-*uñ, -a*
Gazel 240
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Şiir cevheri.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

güher-i rāyegān-ı maʿnā:
1. **güher-i rāyegān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Anlamın pek çok/bol cevheri.
75. Naḳd-i cāna kelām-ı mevzūnı
76. Güher-i rāyegān-ı maʿnādur

güher-i ṣadr-ı güzīn:
1. **güher-i ṣadr-ı güzīn:**
Kaside 14
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Seçkin sadrazamın cevheri.
47. Ferzend-i kirāmı güher-i ṣadr-ı güzīn kim
48. Ḫayrü'l-ḫalefi silsile-i ḳadr u ʿalādur

güher-i şāhān:
1. **güher-i şāhānı:**-*ı*
Gazel 161
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şahların mücevheri.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan:
1. **güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan:**
Gazel 406
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sözün üstün vasıflarının ipliğindeki cevher.
17. Güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan meclisde
18. Gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī gibi dür-dāne idi

güher-i silk-i süḫan:
1. **güher-i silk-i süḫan:**
Gazel 244
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz dizisinin/ipinin cevheri.
13. Ey Meẕāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencān:
1. **güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Sözü tartarak söyleyen mizacın/karakterin cevheri.
147. Birisi gevher-i endīşeme hem-seng olmaz
148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

güher-i tāc-ı ser-i ʿirfān:
1. **güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur:**-*dur*
Gazel 265
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bilginin/kültürün başındaki tacın cevheri.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

güher-i vaṣf:
1. **güher-i vaṣfuñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Nitelik cevheri.
137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ ṣuʿarā
138. Gösterür bir birine silk-i dür-i ġalṭānı

güher-i vaṣf-ı ḫudāvend:
1. **güher-i vaṣf-ı ḫudāvend:**
Gazel 102
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hükümdar niteliğinin cevheri.
19. Nicedür muntaẓam-ı rişte-i evṣāf olsa
20. Güher-i vaṣf-ı ḫudāvend ile maḳrūn gelür

güher-i vaṣf-ı şerīf:
1. **güher-i vaṣf-ı şerīfüñ:**-*üñ*
Kaside 10
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasfın/niteliğin cevheri.
131. Silk-i güftār-ı ṣafā-baḫṣuma virdi zīnet
132. Güher-i vaṣf-ı şerīfüñ gibi dürr-i şehvār

güher-i yek-tā:
1. **güher-i yek-tā:**
Gazel 236
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eşsiz/tek cevher(inci).
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀşıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

2. **güher-i yek-tādur:**-*dur*
Gazel 316
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eşsiz/tek cevher(inci).
11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

güherinden bil-:
1. **güherinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevherinden tanımak.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencīneyi böyle güherinden bilürüz

güher-pāş-ı ser-i taḥsīn-i yārān:
1. **güher-pāş-ı ser-i taḥsīn-i yārān:**
Gazel 168
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dostların beğenisinin/takdirinin başına cevher saçan.
15. Güher-pāş-ı ser-i taḥsīn-i yārān olmamuz vardur
16. Cevāhirle ṭolı bir ḳulzüm-i gevher-niṣāruz biz

güher-pāş-ı tesellī:
1. **güher-pāş-ı tesellī:**
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Teselli/avuntu cevherini dağıtan/saçan.
7. Dervīş-i ʿabā-pūşa güher-pāş-ı tesellī
8. Naḫvet-menişān-ı feleke zehr-feşān ol

güher-pīrā-yı fahr-ı silk-i evlād:
1. **güher-pīrā-yı faḫr-ı silk-i evlād:**
Kaside 19
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Çocukların sırasıyla övünmenin cevher süsleyeni.
29. O nūr-ı dīde-i ṣadrü'ṣ-ṣudūrı ʿālem-ārā kim
30. Güher-pīrā-yı faḫr-ı silk-i evlād olduġın gördük

güher-pīrā-yı medḥ:
1. **güher-pīrā-yı medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
Övgünün mücevher süsleyeni.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı şenā-ḫᵛāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān:
1. **güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān:**
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gözden akan gözyaşından cevher döken.
7. Güẕār itdükçe dilden vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı
8. Güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān olduġum yirdür

güher-senc-i ḫayāl:
1. **güher-senc-i ḫayāl:**
Gazel 102
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal cevherini tartan.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

güher-senc-i kerem:
1. **güher-senc-i kerem:**
Kaside 13
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Cömertlik cevherini tartan.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẕāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda benüm

güher-senc-i süḫan-nādire-dān-ı her fen:
1. **güher-senc-i süḫan-nādire-dān-ı her fen:**
Kaside 17
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Her sanatın/ilmin az bulunur sözünü bilip cevher tartan/ölçen.
45. Ol güher-senc-i süḫan-nādire-dān-ı her fen
46. Maẕhar-ı ḫulḳ-ı ḥasen maṣdar-ı ṣad-luṭf u kerem

güher-şināsī-i ehl-i temīz:
1. **güher-şināsī-i ehl-i temīzi:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Temiz kişinin cevheri tanıması.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedahşān şanur gören

gül:
1. **gül:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Gül.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

2. **güli:**-*i*
Gazel 8

Mısra: **10**
Gül.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

3. **gül:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Gül.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

4. **gül:**
Kaside 8
Mısra: **153**
Gül.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

5. **güllerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 9
Mısra: **100**
Gül.
99. Bāġ-ı fırdevse daḫi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

6. **gül:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Gül.
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

7. **gül:**
Kaside 10
Mısra: **106**
Gül.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

8. **gül:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Gül.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

9. **gül:**
Kaside 17
Mısra: **166**
Gül.
165. Fetḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi şād u ḫurrem

10. **gül:**
Kaside 18
Mısra: **151**
Gül.
151. ʿAdlini gül gibi gūş eylese ṭıfl-ġonce
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

11. **gül:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Gül.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

12. **gül:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Gül.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

13. **gül:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Gül.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

14. **gül:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Gül.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı ṣubḥ

15. **gülün:**-*ün*
Gazel 65
Mısra: **11**
Gül.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dūnundandur

16. **güli:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **10**
Gül.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

17. **güldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **1**
Gül.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āşiyān-ı bülbüldür

18. **gül:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Gül.
3. Ol ruḫ-ı āluña şebīh olalı
4. Gül ḫased-kerde-i ḳaranfüldür

19. **güller:**-*ler*
Gazel 94
Mısra: **8**
Gül.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

20. **gül:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Gül.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül gūş-dār-ı nāle vü feryād olur şanur

21. **gül:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Gül.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

22. **güllerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 113
Mısra: **12**
Gül.
11. ʿĀşıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

23. **gül:**
Gazel 127
Mısra: **4**
Gül.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

24. **güli:**-*i*
Gazel 128
Mısra: **6**
Gül.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

25. **gül:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Gül.
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

26. **güllerin:**-*ler, -i, -n(i)*
Gazel 145
Mısra: **8**
Gül.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

27. **gül:**
Gazel 148
Mısra: **14**
Gül.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

28. **gül:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Gül.
9. Vaṣf ider ruḫsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

29. **gül:**
Kaside 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül.
9. Geldi yine gül gibi bī-reyb ü şek
10. Ġamzedegān-ı dijem-i rūzgār

30. **güli:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **4**
Gül.
3. Aġlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

31. **gülün:**-*ün*
Gazel 199
Mısra: **1**
Gül.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

32. **güllerinden:**-*ler, -in, -den*
Gazel 229
Mısra: **14**
Gül.
13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḫaẕ

33. **güllerün:**-*ler, -ün*
Gazel 229

Mısra: **14**
Gül.
13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḥaẕ

34. **gülüñ:**-*üñ*
Gazel 272
Mısra: **2**
Gül.
1. Bāġ-ı ʿışḳuñ bülbül-i āşüfte-ḥālidür göñül
2. Bir gülüñ dil-dāde-i ḥüsn ü cemālidür göñül

35. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **1**
Gül.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḥoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

36. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **2**
Gül.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḥoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

37. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **4**
Gül.
3. Ne naġmeler ide bülbül firāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

38. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **6**
Gül.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

39. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **8**
Gül.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

40. **gül:**
Gazel 275
Mısra: **10**
Gül.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḥandur itse n'ola
10. Bu gūne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

41. **güle:**-*e*
Gazel 276
Mısra: **4**
Gül.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

42. **gülden:**-*den*
Gazel 277
Mısra: **1**
Gül.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

43. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Gül.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

44. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Gül.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

45. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Gül.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẓīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḥāb gül

46. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **6**
Gül.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

47. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Gül.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḥaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

48. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Gül.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

49. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **12**
Gül.
11. Nāle-i bülbüli biraz gūş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

50. **gül:**
Gazel 278
Mısra: **14**
Gül.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

51. **gül:**
Gazel 283
Mısra: **4**
Gül.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

52. **gülüñ:**-*üñ*
Gazel 312
Mısra: **1**
Gül.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

53. **güllerin:**-*ler, -in*
Gazel 312
Mısra: **2**
Gül.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

54. **gülüñ:**-*üñ*
Gazel 312
Mısra: **12**
Gül.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẓārın görelüm

55. **gül:**
Gazel 314
Mısra: **2**
Gül.
1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḥurrem olalum

56. **güli:**-*i*
Gazel 355
Mısra: **3**
Gül.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḥazān düşmen

57. **güllerle:**-*ler, -le*
Gazel 361
Mısra: **4**
Gül.
3. Ṣaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

58. **gül:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Gül.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

59. **gül:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Gül.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

60. **gül:**
Gazel 379
Mısra: **19**
Gül.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

61. **güli:**-*i*
Gazel 405
Mısra: **12**
Gül.
11. Sāde-levḥān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taşvīr olsa da

62. **güldür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **2**
Gül.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ ṣaḥn-ı gülistāndur yeri

63. **gülüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **2**
Gül.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ ṣaḥn-ı gülistāndur yeri

64. **gül:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Gül.
7. Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
8. Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

65. **gül:**
Gazel 433
Mısra: **2**
Gül.
1. Gönül gönül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

gül-:
1. **güldi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **7**
Gülmek.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

gül gibi açıl-:
1. **gül gibi açıldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılıp saçılmak.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

2. **gül gibi açıldı:**-*dı*
Gazel 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül gibi açılmak.
1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

3. **gül gibi açılup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılıp saçılmak.
81. Tā ki diller bahār-ı vaḳtinde
82. Açılup gül gibi ola ḫurrem

gül gibi güşāde ol-:
1. **gül gibi güşāde oldı:**-*dı*
Gazel 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül gibi açılmak, açılıp saçılmak.
3. Ṣubḥ-dem bāġda gülgeşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı ṣabā

gül gibi ol-:
1. **gül gibi olsam:**-*sa, -m*
Gazel 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül gibi olmak.
11. Ey Mezāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḥaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

gül göster-:
1. **gül gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül gibi görünmek, güle benzemek.
1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārıżı gül gösterür
2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

gül gül ol-:
1. **gül gül olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 329
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parça parça kızarmak, pembe pembe olmak.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

2. **gül gül olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 304
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pembe pembe olmak, parça parça kızarmak.
5. Tāze-dāġıyla gül gül olmışdur
6. Ḫāne-ber-dūş-ı bāġdur göñlüm

3. **gül gül olup:**-*up*
Gazel 381
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pembe pembe olmak, parça parça kızarmak.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

4. **gül gül olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 8
Mısra: **203**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güller açmak, pembe pembe olmak.
203. N'ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

gül ü bülbül:
1. **gül ü bülbül:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve bülbül.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür
8. Ḫazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

gül ü mül:
1. **gül ü mül:**
Gazel 85
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gül ve şarap.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

gül-āb:
1. **gül-āb:**
Gazel 103
Mısra: **16**
Gül suyu.
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān:
1. **gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān:**
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçelerinde gül biten yerdeki gül suyu.
5. Gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān ile gitmez
6. Bu derd-i ser ki ṣudāʿ-ı ḫumār-ı ḫasretdür

gül-āb-ı kelimāt:
1. **gül-āb-ı kelimātum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kelimelerin gül suyu.
91. Her meclis-i ʿirfānda gül-āb-ı kelimātum
92. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafādur

gül-āb-ı rūy-ı raġbet:
1. **gül-āb-ı rūy-ı raġbet:**
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rağbet/ilgi yüzünün gül suyu.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet ṣāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

gül-āb-ı tāze:
1. **gül-āb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze gül suyu.
9. Şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cināndur gūyā
10. Zülf-i ʿanber-şikeni üzre gül-āb-ı tāze

gül-āb-ı ṭurre:
1. **gül-āb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin gül suyu.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳatre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

gül-āsā açıl-:
1. **gül-āsā açıldı:**-*dı*
Müfret 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül gibi açılmak.
1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

gül-bāng-ı intibāh:
1. **gül-bāng-ı intibāh:**
Gazel 292
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Uyanış duası/şarkısı.
15. Mest-i ḫarāb-ı ġaflete gül-bāng-ı intibāh
16. Şeb-zindedār-ı ʿışḳa şükür-ḫʷāb-ı rāḥat ol

gülbāng-ı murġān-ı çemen:
1. **gülbāng-ı murġān-ı çemen:**
Gazel 148
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çemende/bahçede kuşların (hep bir ağızdan) ötmesi.
9. Naʿra-i mestān ile gülbāng-ı murġān-ı çemen
10. İtdi saḥn-ı gülşeni pür hāy u hūy-ı nev-bahār

gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥer:
1. **gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seher vakti ah eden hafif rüzgarı seven gül yaprağı.
3. Her bir varaḳ-ı tāze gülistān-ı emelde
4. Gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür

gül-bün:
1. **gül-bünde:**-*de*
Gazel 145
Mısra: **8**
Gül biten yer, gül fidanı.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem:
1. **gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem:**
Kaside 5
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ayağın (adım attığı) gül bahçesinde gül biten yeri aydınlatan .

83. Gül-i baḫtuñ ide güşāde şehā
84. Gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem

gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş:

1. **gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş:**
Kaside 20
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
İsteğin/arzunun gül ağacını bitiren.
31. Gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş iken cūy-ı himmeti
32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

gül-bün-i būstān-ı cūd u kerem:

1. **gül-bün-i būstān-ı cūd u kerem:**
Kaside 5
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve el açıklığı bahçesinin gül kökü.
25. Gül-i nev-ḫīz-i gülşen-i tekrīm
26. Gül-bün-i būstān-ı cūd u kerem

gül-bün-i gülzār-ı ḥasret:

1. **gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz:**-*üz*
Gazel 310
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem gül bahçesinde gül fidanı.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı şafā:

1. **gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı şafā:**
Gazel 240
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eğlence gül bahçesinde yeni bitmiş/yetişmiş gül kökü/fidanı.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı şafā
4. Dehenüñ ġonce ʿizāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīn:

1. **gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeni tarz şiirin açıklamasının gül biten yeri.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

gül-çehre:

1. **gül-çehre:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Gül yüzlü.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

gül-çīn ol-:

1. **gül-çīn olmaduḳ:**-*ma, -du, -ḳ*
Gazel 241
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül toplayıcısı/derleyeni olmak.
1. Āh kim bāġ-ı elemden gitdi gül-çīn olmaduḳ
2. Meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn olmaduḳ

gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü senā:

1. **gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü senādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şükür ve övgü çimenliğindeki/ bahçesindeki fidandan gül deren.
7. El-minnetü li'l-lāh ki bugün şevḳ ile ʿālem
8. Gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü senādur

gül-çīnī-i bāġ-ı İrem:

1. **gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İrem bahçesinde gül toplama. bkz. İrem bahçesi.
13. Bāġ-ı keremüñ şaḥn-ı gülistān-ı İremdür
14. Gör şevḳümi gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden

gül-deste-i ser-sebz:

1. **gül-deste-i ser-sebz:**
Gazel 117
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş/açmış (güllerden oluşan) gül destesi.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze:

1. **gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeni ifadenin/sözün gül saçanı.
11. Daḫi olmaz mı o nev-reste nihāl-i āmāl
12. Farḳ-ı ümmīde gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze

gül-endām:

1. **gül-endāmı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **112**
Güzel endâmlı, boyu gül gibi nâzik ve lâtif olan.
111. O gül-gūn-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāş-ı ḫārḫār eyler

güler yüz göster-:

1. **güler yüz gösterür:**-*ür*
Gazel 405
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güler yüz göstermek.
5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

gülfām eyle-:

1. **gülfām eylerüz:**-*r, -üz*
Gazel 234
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül rengine büründürmek.
15. Biz köhne-dāġ-ı ḥasreti gülfām eylerüz
16. Elmās-sūdedür nemek-i inṣıbāġ-ı dāġ

gül-geşt id-:

1. **gül-geşt idenler:**-*en, -ler*
Gazel 170
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gülbahçesinde gezintiye çıkmak.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

gül-geşt-i bāġ:

1. **gül-geşt-i bāġ:**
Gazel 181
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi gezintisi, gül bahçesi seyri.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

gül-geşt-i gülistān:

1. **gül-geşt-i gülistān:**
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini gülleri seyretmek için gezme.
5. Ḥayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫᵛāb yürür

2. **gül-geşt-i gülistān:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini gülleri seyretmek için gezmek.
3. Ṣubḥ-dem bāġda gül-geşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı şabā

gül-ġonce:

1. **gül-ġoncelerde:**-*ler, -de*
Gazel 64
Mısra: **7**
Gül goncası, henüz açılmamış gül.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

2. **gül-ġonce:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Gül goncası, henüz açılmamış gül.
19. Ḫaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

3. **gül-ġonce:**
Gazel 257
Mısra: **15**
Gül goncası, henüz açılmamış gül.
15. Güş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

4. **gül-ġonce:**
Gazel 277
Mısra: **11**
Gül goncası, henüz açılmamış gül.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefā:

1. **gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk/vefanın başındaki sarığın/tülbentin gül goncası.
99. ʿUşşāḳ n'ola naẓmumı baş üzre ṭutarsa
100. Gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefādur

gül-ġonce-i destār:

1. **gül-ġonce-i destārını:**-*ı, -nı*
Gazel 117
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tülbentteki gül goncası.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

gül-ġonce-i nev-ḫīz:

1. **gül-ġonce-i nev-ḫīzden:**-*den*
Gazel 148
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yeni yetişmiş/açmış gül goncası.
5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

gül-ġonçe-i bāġ-ı dil:

1. **gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gönül bahçesindeki gül goncası.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne:
1. **gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gül bahçesindeki saadetin/mutluluğun gül goncası.
135. Zīb-i ser-i ḳadr olsa n'ola her biri olmış
136. Gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne

gül-ġonce-i şādī:
1. **gül-ġonce-i şādī:**
Kaside 16
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun gül goncası/açılmamış gülü.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i şādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

gül-ġonce-i ter:
1. **gül-ġonce-i tersüz:**-*süz*
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Taze gül goncası.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

gül-ġonce-i vuṣlat:
1. **gül-ġonce-i vuṣlat:**
Gazel 308
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma gülünün goncası.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

gül-gūn:
1. **gül-gūn:**
Gazel 223
Mısra: **2**
Gül renkli.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gūn kümeyt-i bāde raḳṣ

gül-gūn-cilve:
1. **gül-gūn-cilve:**
Kaside 8
Mısra: **111**
Gül renkli nazlı.
111. O gül-gūn-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāṣ-ı ḫārḫār eyler

gül-güne-i nāz:
1. **gül-güne-i nāzı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin gül renklisi.
125. Ser-germ-i vefā olsa da erbāb-ı niyāza
126. Gül-güne-i nāzı yine hem-reng-i ḥayādur

gül-gūn-ı bāde:
1. **gül-gūn-ı bāde:**
Gazel 362
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarabın gül renklisi.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gūn-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

gül-ḫīz-i ḥayāl:
1. **gül-ḫīz-i ḥayāl:**
Kaside 14
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Hayalin gül bitireni/yetiştireni.
101. Gül-ḫīz-i ḥayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḥıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

gül-i bāġbān-ı maʿnā:
1. **gül-i bāġbān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Anlam bağcısının gülü.
37. Āṣaf-ı ṯānī Muṣṭafa Paşa
38. Kim gül-i bāġbān-ı maʿnādur

gül-i bāġ-ı devlet:
1. **gül-i bāġ-ı devlet:**
Tarih 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Devlet bahçesinin gülü.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

2. **gül-i bāġ-ı devlet:**
Tarih 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devlet bahçesinin gülü.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

gül-i bāġ-ı emel:
1. **gül-i bāġ-ı emeli:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ümit bahçesinin gülü.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

gül-i bāġ-ı ibtilā:
1. **gül-i bāġ-ı ibtilāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşkünlük/tutkunluk bahçesinin gülü.
7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ʿışḳı
8. Dil-i ʿandelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

gül-i bāġ-ı ṭarab:
1. **gül-i bāġ-ı ṭarab:**
Gazel 148
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eğlence bahçesinin gülü.
11. Tāb-ı mülden ḫūy-feşān olsa ruḥ-ı dil-ber olur
12. Ol gül-i bāġ-ı ṭarab bu āb-ı rūy-ı nev-bahār

gül-i bāġ:
1. **gül-i bāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahçenin gülü.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

2. **gül-i bāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bahçenin gülü.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

gül-i baḫt:
1. **gül-i baḫtuñ:**
Kaside 5
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Bahtın/talihin gülü.
83. Gül-i baḫtuñ ide güşāde şehā
84. Gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem

gül-i ber-ser:
1. **gül-i ber-seri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başın üzerindeki gül.
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḫüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

gül-i bī-ḫār:
1. **gül-i bī-ḫār:**
Gazel 240
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dikensiz gül.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı şafā
4. Dehenüñ ġonce ʿiẕāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

2. **gül-i bī-ḫār:**
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dikensiz gül.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

3. **gül-i bī-ḫārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Dikensiz gül.
115. Rūşen-i mekremetüñ ʿıyd-ı kerem-perdāzı
116. Gülşen-i mevhibetüñ tāze gül-i bī-ḫārı

gül-i bülbül-nevāz:
1. **gül-i bülbül-nevāz:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bülbül okşayan gül.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

gül-i dāġ:
1. **gül-i dāġum:**-*um*
Gazel 398
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaranın gülü.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum şaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān şanma

gül-i fermān:
1. **gül-i fermānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Ferman gülü.

105. Ser ü destār-ı cihānı çemen-efrūz itdi
106. Ġonce-i ḫükm-i hümāyūn u gül-i fermānı

gül-i ġonce-fem:
1. **gül-i ġonce-femüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gonca ağızlı gül, sevgili.
7. Ne būy-ı mihr ü vefādār ne ḳayd-ı bülbül-i zār
8. O lāle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl:
1. **gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl:**
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidinin gül fidanındaki gül.
9. Bir gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl olsa n'ola
10. Alıcaḳ destine ol ġonce-dehen peymāne

gül-i gülşen:
1. **gül-i gülşeni:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin gülü.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

gül-i gülzār:
1. **gül-i gülzārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin gülü.
5. Gülşen-i ḫüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

gül-i ḥamrā:
1. **gül-i ḥamrā:**
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

gül-i ḫandān:
1. **gül-i ḫandān:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
1. Ol ġonce-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
2. ʿĀşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

2. **gül-i ḫandān:**
Gazel 189
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
15. Eşer-i girye-i şādī-i viṣāli gör kim
16. Ġonce-i ḳalb-i ḥazīni gül-i ḫandān buluruz

3. **gül-i ḫandāna:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

4. **gül-i ḫandāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

5. **gül-i ḫandāna:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

6. **gül-i ḫandāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

7. **gül-i ḫandāna:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül, sevgili.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

gül-i ḫoş-bū:
1. **gül-i ḫoş-bū:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoş kokulu gül.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

gül-i ḫoş-bū-yı nevāziş:
1. **gül-i ḫoş-bū-yı nevāziş:**
Gazel 295
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İltifatın/gönül almanın güzel kokulu gülü.
7. Aşḥāb-ı kemāle gül-i ḫoş-bū-yı nevāziş
8. Şiryān-ı dil-i bī-hünere neşter-i ḫār ol

gül-i mecāz:
1. **gül-i mecāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gerçek olmayan/hayali gül.
7. Nesīm-i mihr-i maḥabbetle nefḥa-güster olur
8. Nühüfte-būy-ı ḥaḳīḳat gül-i mecāzumda

gül-i medḥ:
1. **gül-i medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Övgü gülü.
203. N'ola gül gül olursa şāḥsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḥsār eyler

gül-i mültemes:
1. **gül-i mültemes:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kayırılan/ayrıcalık tanınan gül.
9. Meẓāḳī ẓevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

gül-i nāz-perver:
1. **gül-i nāz-perverüm:**-*üm*
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz yapmayı seven gül, sevgili.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

gül-i nev-ḫīz:
1. **gül-i nev-ḫīz:**
Gazel 392
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yeni açmış gül.
13. Ey Meẓāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

2. **gül-i nev-ḫīze:**-*e*
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yeni açmış gül.
7. Bir gül-i nev-ḫīze meftūn olmayan bülbül gibi
8. Eylemez pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda raḳṣ

gül-i nev-ḫīz-i gülşen-i tekrīm:
1. **gül-i nev-ḫīz-i gülşen-i tekrīm:**
Kaside 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Saygı gösterilen gül bahçesinin yeni açmış gülü.
25. Gül-i nev-ḫīz-i gülşen-i tekrīm
26. Gül-bün-i būstān-ı cūd u kerem

gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīn:
1. **gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elbise kolunu süsleyen gül.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

gül-i pīrāye:
1. **gül-i pīrāyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Süs gülü.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

gül-i raʿnā:
1. **gül-i raʿnā:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel gül, dışı sarı içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül.
9. Ġonce-leblerle Meẓāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

2. **gül-i raʿnā:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel gül, dışı sarı içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül.

11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

3. **gül-i raʿnā:**
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel gül, dışı sarı içi kırmızı renkte olan bir çeşit gül.
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳ:

1. **gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın renkli/parlak/güzel beyinli/şuurlu gülü.
5. Sāġar-ı mey gibi bu meclisde
6. Gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳuz biz

gül-i reyḥān-ı zamāne:

1. **gül-i reyḥān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin reyhan çiçeği.
139. Bāġ-ı neseb-i pākini zeyn eylemiş el-ḥaḳ
140. Ārāyiş-i serv ü gül-i reyḥān-ı zamāne

gül-i rūy-ı meh:

1. **gül-i rūy-ı mehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ay yüzün gülü.
3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

gül-i şad-berg-i nihāl-i ümmīd:

1. **gül-i şad-berg-i nihāl-i ümmīd:**
Kaside 17
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümit fidanının yüz yapraklı gülü.
11. Nice nāme gül-i şad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i şūride-naġam

gül-i sāġar:

1. **gül-i sāġarla:**-*la*
Gazel 413
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kadehteki gül.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

gül-i şāh-ı emel:

1. **gül-i şāh-ı emel:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek şahının gülü.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

gül-i ser-i sipeh-i iʿtibār:

1. **gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İtibar ordusunun başındaki gül.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

gül-i sīr-āb:

1. **gül-i sīr-āb:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış gül, taze ve taravetli gül.
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

2. **gül-i sīr-āb:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış gül, taze ve taravetli gül.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

3. **gül-i sīr-āb:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış gül, taze ve taravetli gül.
5. Temāşā ḳıl ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

gül-i sürḫ:

1. **gül-i sürḫ:**
Gazel 264
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān şanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

gül-i taşvīr:

1. **gül-i taşvīr:**
Gazel 72
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül resmi.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taşvīr bilür

1. **gül-i taşvīre:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül tasviri -gerçek olmayan, sadece şekil anlamında-.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taşvīre dest

gül-i ter:

1. **gül-i ter:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

2. **gül-i ter:**
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫużūr olur

3. **gül-i ter:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

4. **gül-i ter:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

5. **gül-i ter:**
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı şuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el şunmış

6. **gül-i terden:**-*den*
Gazel 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

7. **gül-i tersüz:**-*süz*
Gazel 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i şaḥn-ı gülzār-ı İrem şahbā

gül-i ümmīd:

1. **gül-i ümmīd:**
Gazel 308
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümit gülü.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

2. **gül-i ümmīdi:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ümit gülü.
5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
6. Gül-i ümmīdi ḫazān-dīde-i ḥırmān buluruz

gülistān: bkz. gül-sitān

1. **gülistān:**
Gazel 72
Mısra: **11**
Gül bahçesi.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taşvīr bilür

2. **gülistānuñ:**-*uñ*
Gazel 270
Mısra: **4**
Gül bahçesi.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

3. **gülistāndur:**-*dur*
Gazel 408
Mısra: **5**
Gül bahçesi.
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

gülistān ol-:
1. **gülistān olmış:**-*mış*
Kaside 9
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül bahçesi olmak.
97. Kilk-i Bihzād ile bir tāze gülistān olmış
98. Şuver-i ġonce ile naḳş-ı gül-i ḫandānı

gülistān-der-gülistān:
1. **gülistān-der-gülistān:**
Kaside 8
Mısra: **140**
Gül bahçesi içinde gül bahçesi.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

gülistān-ı emel:
1. **gülistān-ı emelde:**-*de*
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Isteğin gül bahçesi.
3. Her bir varaḳ-ı tāze gülistān-ı emelde
4. Gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür

gülistān-ı maʿārif:
1. **gülistān-ı maʿārifde:**-*de*
Gazel 168
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bilginin/kültürün gül bahçesi.
7. N'ola ġonce-güṣā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl olsaḳ
8. Gülistān-ı maʿārifde nesīm-i nev-bahāruz biz

gülistān-ı şafā:
1. **gülistān-ı şafā:**
Gazel 121
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun gül bahçesi.
7. Añılsun ol gülistān-ı şafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

gül-ʿiẕār:
1. **gül-ʿiẕārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **8**
Gül yanaklı.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿiẕārum olaydı

gül-ʿizārı aç-:
1. **gül-ʿiẕārı açaruz:**-*ar*, -*uz*
Gazel 163
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül yanaklıyı (sevgili) açmak.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḫa-i ṣabāyuz

gül-ḳand:
1. **gül-ḳand:**
Kaside 29
Mısra: **12**
Bir çeşit gül tatlısı.
11. Göñlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

güller bitür-:
1. **güller bitürür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güller bitirmek, güller açtırmak.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

gül-ruḫ:
1. **gül-ruḫ:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Gül yanaklı.
3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

gül-sitān: bkz. gülistān
1. **gül-sitānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **42**
Gül bahçesi.
41. Aña taʿẓīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

2. **gül-sitāne:**-*e*
Gazel 170
Mısra: **9**
Gül bahçesi.
9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
10. İtmekde ṣad-terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

3. **gül-sitānda:**-*da*
Gazel 352
Mısra: **8**
Gül bahçesi.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

4. **gül-sitānuñ:**-*uñ*
Gazel 355
Mısra: **3**
Gül bahçesi.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

5. **gül-sitān:**
Gazel 370
Mısra: **4**
Gül bahçesi.
3. Her ṭaraf mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

gül-sitān-ı iḳbāl:
1. **gül-sitān-ı iḳbālüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun/saadetin gül bahçesi.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

gül-sitān-ı kūy-ı dildār:
1. **gül-sitān-ı kūy-ı dildāra:**-*a*
Gazel 192
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyündeki gül bahçesi.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

gül-sitān-ı Rūm:
1. **gül-sitān-ı rūma:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rum'un/Anadolu'nun gül bahçesi.
7. Gül-sitān-ı Rūma nisbet bāġ-ı Mışruñ bülbüli
8. ʿAndelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm olur

gül-sitān-ı süḫan:
1. **gül-sitān-ı süḫanda:**-*da*
Kaside 21
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sözün gül bahçesi.
53. Gül-sitān-ı süḫanda encümeni
54. Bezm-i rūḫāniyān-ı maʿnādur

2. **gül-sitān-ı süḫanüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sözün gül bahçesi.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

gül-sitān-ı vaṣf:
1. **gül-sitān-ı vaṣfuñda:**-*uñ*, -*da*
Kaside 25
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Niteliğin gül bahçesi.
67. Derc ider gül-sitān-ı vaṣfuñda
68. Naẓm-ı Saʿdī-i pāk-tibyānı

gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kān: (Kuran-ı Kerim)
1. **gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kün-fekân (Ol deyince hemen oluverir) bahçesindeki gül süsü. Kün-fe-kān: İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn-Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir. (Yasin suresinin 82.ayeti.)
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ:
1. **gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ:**
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın gül bahçesini süsleyen.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

gülşen:
1. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 1
Mısra: **12**
Gül bahçesi.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

2. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 5
Mısra: **4**
Gül bahçesi.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

3. **gülşene:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **89**
Gül bahçesi.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

4. **gülşende:**-*de*
Gazel 11
Mısra: **16**
Gül bahçesi.
15. Ḥased ol rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-be-dem ṣahbā

5. **gülşende:**-*de*
Gazel 12
Mısra: **5**
Gül bahçesi.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

6. **gülşende:**-*de*
Gazel 24
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

7. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 127
Mısra: **4**
Gül bahçesi.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

8. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 128
Mısra: **6**
Gül bahçesi.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

9. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 144
Mısra: **10**
Gül bahçesi.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden şād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

10. **gülşende:**-*de*
Gazel 161
Mısra: **3**
Gül bahçesi.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi gūş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

11. **gülşende:**-*de*
Gazel 173
Mısra: **3**
Gül bahçesi.
3. Çeşm-i nergis gibi bu gülşende
4. Ḳurretü'l-ʿaynı bāġ-ı ʿışḳuz biz

12. **gülşende:**-*de*
Gazel 174
Mısra: **14**
Gül bahçesi.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuşşāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

13. **gülşende:**-*de*
Gazel 215
Mısra: **12**
Gül bahçesi.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

14. **gülşene:**-*e*
Gazel 259
Mısra: **8**
Gül bahçesi.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

15. **gülşende:**-*de*
Gazel 264
Mısra: **3**
Gül bahçesi.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

16. **gülşeni:**-*i*
Gazel 264
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

17. **gülşende:**-*de*
Gazel 277
Mısra: **6**
Gül bahçesi.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

18. **gülşen:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Gül bahçesi.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

19. **gülşene:**-*e*
Gazel 292
Mısra: **5**
Gül bahçesi.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḫayret ol

20. **gülşende:**-*de*
Gazel 299
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

21. **gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **10**
Gül bahçesi.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

22. **gülşende:**-*de*
Gazel 311
Mısra: **11**
Gül bahçesi.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

23. **gülşeni:**-*i*
Gazel 361
Mısra: **5**
Gül bahçesi.
5. Maḳdem-i ḫüsrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

24. **gülşende:**-*de*
Gazel 362
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

25. **gülşeni:**-*i*
Gazel 370
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

26. **gülşende:**-*de*
Gazel 384
Mısra: **6**
Gül bahçesi.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

27. **gülşende:**-*de*
Gazel 399
Mısra: **7**
Gül bahçesi.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

28. **gülşen:**
Gazel 414
Mısra: **8**
Gül bahçesi.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿiẕārum olaydı

gülşen-fürūz-ı iḳbāl:
1. **gülşen-fürūz-ı iḳbāl:**
Gazel 170
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Talihin gül bahçesini aydınlatan.
31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

gülşen-i ʿālem:
1. **gülşen-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 350
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesi.
21. Gülşen-i ʿālemde kim zīb-i ser-i iḳbālidür
22. Āfet-i bād-ı ḫazān ol verd-i ḫandān görmesün

gülşen-i bāġ-ı emānı:
1. **gülşen-i bāġ-ı emānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Emin/güvenli gül bahçesi.
49. Bulur feyż-i nem-i luṭfıyla her an
50. Neẕāret gülşen-i bāġ-ı emānı

gülşen-i cennet:
1. **gülşen-i cennet:**
Gazel 60
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cennetteki gül bahçesi.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

2. **gülşen-i cennet:**
Gazel 244
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cennetteki gül bahçesi.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

gülşen-i dih-rūze-i fānī:
1. **gülşen-i dih-rūze-i fānīde:**-*de*
Gazel 23
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
On günlük fani gül bahçesi, dünya.

17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānîde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mı var gūşe-i destāra münāsib

gülşen-i fānî:

1. **gülşen-i fānîye:**-*ye*
Gazel 38
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici gül bahçesi, dünya.
11. Biraz bu gülşen-i fānîye raġbet eylemege
12. Sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür bāʾiş

gülşen-i feraḥ-zā:

1. **gülşen-i feraḥ-zānuñ:**-*nuñ*
Kaside 23
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Ferah/huzur veren/doğuran gül bahçesi.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

gülşen-i firdevs:

1. **gülşen-i firdevse:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **183**
Kelime Tipi: -
Cennetteki gül bahçesi.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḥammārı

gülşen-i ḥüsn:

1. **gülşen-i ḥüsni:**-*i*
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gül bahçesi.
5. Gülşen-i ḥüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

2. **gülşen-i ḥüsni:**-*i*
Gazel 312
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gül bahçesi.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

gülşen-i idrāk:

1. **gülşen-i idrākinden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Anlayışın/zihnin gül bahçesi.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

gülşen-i medḥ:

1. **gülşen-i medḥüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 12
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Övgünün gül bahçesi.
155. Gör gülşen-i medḥüñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḫāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne

gülşen-i mevhibet:

1. **gülşen-i mevhibetüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
İhsanın/bağışın gül bahçesi.
115. Rūşen-i mekremetüñ ʿıyd-ı kerem-perdāzı
116. Gülşen-i mevhibetüñ tāze gül-i bī-ḫārı

gülşen-i midḥat:

1. **gülşen-i midḥatine:**-*i, -n, -e*
Kaside 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Övgünün gül bahçesi.
37. Ḫān Murād ol şeh-i ẕīşān-ı felek-mertebe kim
38. Gülşen-i midḥatine āb-ı revāndur süḫanüm

gülşen-i miḥnet:

1. **gülşen-i miḥnetdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 241
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının gül bahçesi.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḥasretüz
6. Sīnede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnīn olmaduḳ

gülşen-i naẓm:

1. **gülşen-i naẓma:**-*a*
Gazel 120
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin gül bahçesi.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

2. **gülşen-i naẓmı:**-*ı*
Kaside 24
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Şiirin gül bahçesi.
61. Gülşen-i naẓmı eyledüñ şād-āb
62. Ābyārī-i nem mübārek-bād

gülşen-i saʿādet:

1. **gülşen-i saʿādetde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Saadetin/mutluluğun gül bahçesi.
109. Rūz u şeb gülşen-i saʿādetde
110. Geçe rāḥatla ṣubḥ ile şāmı

gülşen-i ṭabʿ:

1. **gülşen-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Mizacın/ yaratılışın gül bahçesi.
101. Gül-ḫīz-i ḫayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḫıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

gülşen-i taḫayyül:

1. **gülşen-i taḫayyülde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hayal etmenin gül bahçesi.
17. Dil degül gülşen-i taḫayyülde
18. Ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnādur

gülşen-i taṣvīr-i Bihzād:

1. **gülşen-i taṣvīr-i Bihzād:**
Gazel 117
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın betimlediği gül bahçesi. bkz. Bihzād.*
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuṣṣāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā:

1. **gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā:**
Gazel 102
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen niteliğin gül bahçesi.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i maẕmūn gelür

gülşen-serā-yı ʿirfān:

1. **gülşen-serā-yı ʿirfānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Bilme/anlama gül bahçesindeki saray.
29. Ol ki gülşen-serā-yı ʿirfānı
30. Cilvegāh-ı bütān-ı maʿnādur

gülüp aġla-:

1. **gülüp aġlarsa:**-*r, -sa*
Tarih 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gülüp ağlamak.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem:

1. **gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem:**
Gazel 55
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İremdeki gül bahçesinin gül yaprağı. İrem: Ad kavmi zamanında Şeddad tarafından cennete benzetilerek yapılan bir bahçe olup Şamda veya Yemende bulunmuş olduğu söylenir.
13. Meẕāḳī bu ġazel-i dil-güşāya lāyıḳdur
14. Olursa gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem kāġıd

gülzār:

1. **gülzārda:**-*da*
Kaside 1
Mısra: **33**
Gül bahçesi.
33. Bülbüli dem-beste-i ḥayret iden gülzārda
34. Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i şaġīrümdür benüm

2. **gülzāra:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **9**
Gül bahçesi, güzel.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

3. **gülzāra:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **149**
Gül bahçesi.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

4. **gülzārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **208**
Gül bahçesi.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

5. **gülzārı:**-*ı*
Gazel 148
Mısra: **7**
Gülbahçesi.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

6. **gülzārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **6**
Gül bahçesi.

5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḫazān bilmez nedür
6. Bir birinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

7. **gülzārı:**-*ı*
Gazel 274
Mısra: **3**
Gül bahçesi.
3. Gülzārı ṭutdı būy-ı ʿabīr oldı var ise
4. Bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül

gülzār ol-:
1. **gülzār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gül bahçesi olmak.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

gülzār-ı cihān:
1. **gülzār-ı cihānda:**-*da*
Gazel 351
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

gülzār-ı dil-güşā-yı cihān:
1. **gülzār-ı dil-güşā-yı cihān:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gönül açan gül bahçesi.
3. Yine gülzār-ı dil-güşā-yı cihān
4. Oldı bāġ-ı cinān ile tevʾem

gülzār-ı ʿışḳ:
1. **gülzār-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın gül bahçesi.
11. Biz pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāneyüz
12. Gülzār-ı ʿışḳı bülbül-i zārından isterüz

gülzār-ı kūy-ı yār:
1. **gülzār-ı kūy-ı yāre:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yerin gül bahçesi.
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāre murġ-ı nāme-ber geldi

gülzār-ı maḥabbet:
1. **gülzār-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 204
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın gül bahçesi.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

gülzār-ı şitāyiş:
1. **gülzār-ı sitāyişde:**-*de*
Kaside 14
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Övgünün gül bahçesi.
131. Gülzār-ı sitāyişde bugün ṭabʿ-ı Meẕāḳī
132. Bir bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevādur

güm ol-:
1. **güm oldı:**-*dı*
Gazel 204
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaybolmak.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

güm-kerde-rāh-ı vādī-i maḳṣūd:
1. **güm-kerde-rāh-ı vādī-i maḳṣūd:**
Gazel 187
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu vadisinde yolunu kaybetmiş.
3. Güm-kerde-rāh-ı vādī-i maḳṣūd olmışuz
4. Neẕẕāre-pāş-ı şeş-cihet-i deşt-i ḫayretüz

güm-nām-ı ʿālem:
1. **güm-nām-ı ʿālem:**
Gazel 70
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dünyada adı sanı yok olmuş.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

güm-nām-ı reh-i ʿışḳ: (BMS)
1. **güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgi/aşk yolunun unutulmuşu.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

2. **güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 408
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgi/aşk yolunun unutulmuşu.
11. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḥayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

güm-rāh-ı ʿışḳ:
1. **güm-rāh-ı ʿışḳ:**
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkta(ın) yolunu şaşırmış.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāşıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

gün:
1. **gün:**
Gazel 40
Mısra: **5**
Parlak, aydınlık.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

2. **gün:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Gündüz, aydınlık.
1. Sanma ṣafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

3. **gün:**
Gazel 283
Mısra: **1**
Gün.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

4. **gün:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Gün, zaman.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

5. **günin:**-*in*
Gazel 336
Mısra: **13**
Gün, zaman.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

6. **günin:**-*in*
Gazel 370
Mısra: **19**
Gün.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

gün başına:
1. **gün başına:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günlük, her gün.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

gün gibi ẓāhir:
1. **gün gibi ẓāhir:**
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün gibi açık/meydanda.
7. Şems-i Tebrīzī gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāzı var
8. Gün gibi ẓāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

günā(e)h: (İTS)
1. **günāh:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Suç, Allah katında yasaklanan şey.
5. Ṭālib-i lezẕet-i dīdār olan ʿāşıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

2. **günāhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **12**
Günah, suç.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırsat ile būs u kenāra
12. Der-ẓimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

3. **günehüm:**-*üm*
Gazel 303
Mısra: **27**
Günah, suç.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

günāh-ı nev:
1. **günāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni günah.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖẕr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿöẕr-ḫᵛāh-ı nev

günāhum yoġ iken:

1. **günāhum yoġ iken:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Günahım yokken.
57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

günbed-i zindān-ı sipihr:
1. **günbed-i zindān-ı sipihri:**-*i*
Gazel 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün zindanının kubbesi.
9. Pür-dūd ider günbed-i zindān-ı sipihri
10. Āh eyleyicek derd ile maḥbūs-ı maḥabbet

gün-be-gün:
1. **gün-be-gün:**
Gazel 279
Mısra: **7**
Günden güne, gün geçtikçe.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

gün-be-gün art-:
1. **gün-be-gün arta:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gün geçtikçe artmak/çoğalmak.
81. Hem-çü māh-ı nev evc-i ʿizzetde
82. Gün-be-gün arta ʿizz ü ʿunvānı

günde biñ āh eyle-:
1. **günde biñ āh eylesem:**-*sem*
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her gün bin ah çekmek.
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

günden güne:
1. **günden güne:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gün geçtikçe, gitgide.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

gürg:
1. **gürg:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Kurt, canavar.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Ṣaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

gürisne-çeşm-i dīdār:
1. **gürisne-çeşm-i dīdārum:**-*um*
Gazel 153
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açgözlü/cimri yüz.
5. Doyar mı ʿāṣıḳ-ı şeydā meger ḫʷān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

gürsine-çeşmān-ı ṭaleb:
1. **gürsine-çeşmān-ı ṭaleb:**
Kaside 14
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Taleb eden/isteyen açgözlüler.
65. Seyr olsa n'ola gürsine-çeşmān-ı ṭaleb kim
66. Dād u dihişi māʿide-i ḫışb u rehādur

gürsine-çeşmān-ı tehī-māye:
1. **gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye:**-*ye*
Kaside 17
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Mayası boş olan/nasibini almayan aç gözlüler.
61. Eş-şalā gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye kim
62. Oldı devrinde cihān māyide-i nāz u niʿam

gürsine-çeşm-i emel:
1. **gürsine-çeşm-i emel:**
Gazel 405
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Arzunun/hevesin aç gözlüsü.
9. Dīde rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ olmaḳdadur
10. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i emel sīr olsa da

2. **gürsine-çeşm-i emeli:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzunun/hevesin aç gözlüsü.
3. Bu gürsine-çeşm-i emeli muġtenem itdüñ
4. Ṣad-güne bihīn dāye-i nāz u niʿamuñdan

gürsine-çeşm-i ümīd:
1. **gürsine-çeşm-i ümīd:**
Gazel 241
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ümidin aç gözlüsü.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

gürūh:
1. **gürūhuñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **181**
Topluluk, grup.
181. Ol gürūhuñ elinde ḫāme degül
182. Deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur

gürūh-ender-gürūh:
1. **gürūh-ender-gürūh:**
Gazel 364
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Topluluk üstüne topluluk.
9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ
10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḫaşer-ender-ḫaşerdür bu

gürūh-ı ṣanem-ḫʷān-ı bāṭıl:
1. **gürūh-ı ṣanem-ḫʷān-ı bāṭılı:**-*ı*
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Batıl/boş putlara dua okuyan topluluk.
23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫʷān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

güsiste:
1. **güsiste:**
Gazel 22
Mısra: **14**
Kırılmış.
13. Şīr-i jiyān-ı bīşe-i ṣabr u şekībdür
14. Olmaz güsiste silsile-i meẕheb-i ġarīb

güstāḫ ol-:
1. **güstāḫ olup:**-*up*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Edepsiz/utanmaz olmak.
7. Ser-germī-i ālām-ı ḫaṭ-ı yār ile şimdi
8. Güstāḫ olup āh u enīnüm yüze çıḳdı

güstāḫāne:
1. **güstāḫāne:**
Kaside 8
Mısra: **87**
Küstahcasına, edepsizcesine, sıra saygı tanımaksızın.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

Güstehem-i rūzgār: (Pala)
1. **Güstehem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın Güstehem'i.
Güstehem: Eski İran pehlivanlarından iki tanesinin oğullarının adıdır. Bunlardan birinin padişah olduğu da rivayet edilir.
47. Rūz-ı veġā ʿasker-i pür-şavleti
48. Her biri bir Güstehem-i rūzgār

güsterde ol-:
1. **güsterde olsa:**-*sa*
Gazel 387
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yayılmak, döşenmek.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḫaşīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

güşād(e):
1. **güşād:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Açık, açılmış.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı göñül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

2. **güşāde:**
Kaside 23
Mısra: **48**
Açık, ferah.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı ẕī-şānı

3. **güşāde:**
Gazel 284
Mısra: **2**
Açık, açılmış.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile şafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

güşāde eyle-/id-:
1. **güşāde eyledi:**-*di*
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak, dağıtmak.
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

2. **güşāde ide:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.

83. Gül-i baḫtuñ ide güşāde şehā
84. Gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem

güşād(e) ol-:
1. **güşāde oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
161. Ser-rişte-i medḥüñle baña oldı güşāde
162. Ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne

2. **güşāde oldı:**-*dı*
Kaside 14
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
103. Endīşe-i medḥüñle göñül oldı güşāde
104. Kim ravża-i cennet gibi pür-neşv ü nemādur

3. **güşād olsa:**-*sa*
Gazel 180
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
17. Meydān-ı kārzār güşād olsa şevḳ ile
18. Bir fevc fevc olup ḥaşer-ender-ḥaşerdeyüz

4. **güşāde olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 308
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

5. **güşāde olsa:**-*sa*
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak, şenlenmek.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḥi
10. Miṡāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

6. **güşāde olur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
15. Bir baḥr-i saḥāsın ki olur böyle güşāde
16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

güşāde-dil:
1. **güşāde-dil:**
Gazel 4
Mısra: **11**
Gönlü şen/ferah.
11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḥaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

güşāde-dil ol-:
1. **güşāde-dil olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü şen/ferah olmak.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret:
1. **güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret:**
Gazel 292
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yeme içme/eğlence bahçesinin açık gönüllüsü/şen gönüllüsü.
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

güşāde-gül:
1. **güşāde-gül:**
Gazel 134
Mısra: **1**
Açılmış gül.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül şanur
2. Kākülüñ ḥod gāh reyḥān gāh olur sünbül şanur

güşāde-ḫāṭır:
1. **güşāde-ḫāṭıruz:**-*uz*
Gazel 162
Mısra: **4**
Gönlü rahat, düşüncesi rahat.
3. ʿĀṣıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḥṣat:
1. **güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫṣatuñ:**-*uñ*
Gazel 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İznin hafif rüzgarının bolluğundan gönlü rahat.
3. Girībān çāk olup bāġ-ı ser-i kūyuñda bī-pervā
4. Güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫṣatuñ kimdür

güşāde-ḫāṭır-ı ḫurrem-liḳā-yı mestān:
1. **güşāde-ḫāṭır-ı ḫurrem-liḳā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların mutlu yüzündeki açık/rahat gönül.
5. Cebīn-i şādī-i dilde bu çīn-i ġam n'eyler
6. Güşāde-ḫāṭır-ı ḫurrem-liḳā-yı mestān ol

güşāde-meşreb:
1. **güşāde-meşreb:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Açık ve hoş huyu olan.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

güşāde-meşreb ol-:
1. **güşāde-meşreb ol:**
Gazel 139
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahat mizaçlı/karakterli olmak.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

güşād-ı tügme-i gül-gūn:
1. **güşād-ı tügme-i gül-gūn:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül renkli düğmenin açılması.
5. ʿAceb ʿaceb nice_olurdı olaydı ger rūzī
6. Güşād-ı tügme-i gül-gūn ḳabā-yı istiġnā

güşāyiş bul-:bkz. güşād(e) ol-
1. **güşāyiş bulur:**-*ur*
Gazel 209
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açılmak.
13. Güşāyiş mi bulur bād-ı nesīm-i ġonçe-perverden
14. O kim lāle gibi ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn olmaz

güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistān:
1. **güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde perişan/solgun gönlün açıklığı.
27. Nedür bu ʿahd-i ṭarāvet ki itdi rūz-efzūn
28. Güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistānı

güvāh:
1. **güvāh:**
Kaside 15
Mısra: **51**
Şahit, tanık; delil.
51. Daʿvā-yı iḫtişāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

2. **güvāhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **2**
Şahit, tanık; delil.
1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

3. **güvāh:**
Gazel 150
Mısra: **11**
Şahit, tanık; delil.
11. Bedī-i düşmen-i bed-ḫʷāha güvāh ise murād
12. Ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh yeter

4. **güvāh:**
Gazel 150
Mısra: **20**
Şahit, tanık; delil.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

5. **güvāhdadur:**-*da*, -*dur*
Gazel 284
Mısra: **6**
Şahit, tanık; delil.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

güvāh-ı Mevlevī:
1. **güvāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin tanığı/şahidi/delili.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

güvāh-ı ṣıdḳ-nefes:
1. **güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür:**-*dür*
Gazel 159
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğruluk nefesinin delili/şahidi.
5. İṡbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet yeter bu kim
6. Ḥāżır güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür ʿaṭṭāsımuz

güzā(e)r eyle-/it-:
1. **güẕār eylemeden:**-*meden*
Gazel 59
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

2. **güẕār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **166**

Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

3. **güẕār itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḥayrānı

4. **güẕār itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
7. Güẕār itdükçe dilden vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı
8. Güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān olduġum yirdür

5. **güẕār itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

6. **güẕer eyle:**
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
1. Ey murġ-ı seḥer şaḥn-ı çemenden güẕer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

7. **güẕer eyledi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer ṣevḳ ile mānend-i ṣabā

8. **güẕer eyler:**-*r*
Kaside 22
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
47. Ger murād itse tīr-i pertābı
48. Güẕer eyler bu heft-ecrāmı

9. **güẕer itdi:**-*di*
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçip gitmek.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṣer-i berg ü bār ḥayf

güzel:

1. **güzel:**
Kaside 2
Mısra: **56**
Güzel, hoş, dilber.
55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

2. **güzel:**
Müfret 9
Mısra: **2**
Güzel, hoş.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

3. **güzellerde:**-*ler, -de*
Gazel 26
Mısra: **16**
Güzel, hoş, dilber.
15. Meẕāḳī ḫüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẓīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

4. **güzeller:**-*ler*
Gazel 91
Mısra: **8**
Güzel, hoş, dilber.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

5. **güzellerde:**-*ler, -de*
Gazel 106
Mısra: **6**
Güzel, hoş, dilber.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

6. **güzeller:**-*ler*
Gazel 122
Mısra: **17**
Güzel, hoş, dilber.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḫüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

7. **güzeller:**-*ler*
Gazel 222
Mısra: **15**
Güzel, hoş, dilber.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḫüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

8. **güzel:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Güzel, hoş.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḫsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḫüsne güzel ṣīrāze ḫaṭ

9. **güzel:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Güzel, hoş, dilber.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

10. **güzelde:**-*de*
Gazel 244
Mısra: **12**
Güzel, hoş, dilber.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḫi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

11. **güzellerle:**-*ler, -le*
Gazel 406
Mısra: **4**
Güzel, hoş, dilber.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

güzer-bend-i emel:

1. **güẕer-bend-i emel:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arzunun geçiş bağı, arzunun geçiş yolu.
3. Dergāhuña yüz sürmedür aḳsā-yı murādum
4. Olmazsa güẕer-bend-i emel reh-zen-i ümmīd

güzergāh-ı nesīm:

1. **güẕergāh-ı nesīm:**
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hafif rüzgarın estiği yol.
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫāṭır-perīşān olduġum yirdür

güzīde:

1. **güzīde:**
Gazel 5
Mısra: **16**
Seçkin ve üstün.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

2. **güzīde:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Seçkin ve üstün.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

3. **güzīde:**
Gazel 69
Mısra: **14**
Seçkin ve üstün.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan şaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

H

ḥ͡vāb:

1. **ḫ͡vāb:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Uyku.
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫ͡vāb isterler

2. **ḫ͡vāb:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Uyku.
1. Senden ey ṣofī ne bīdārı ne ḫ͡vāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

3. **ḫ͡vāb:**
Gazel 244
Mısra: **10**
Uyku.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫ͡vāb olmayıcaḳ

4. **ḫ̬āb:**
Gazel 283
Mısra: **14**
Uyku.
13. Dil ü dīdemde eşer ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫ̬āb degül

5. **ḫ̬āb:**
Gazel 387
Mısra: **10**
Uyku, rüya.
9. Şeb-zindedār-ı ḥasret olup ṭālib-i viṣāl
10. Gelmez ḥayāl-i vuṣlat ile ḫ̬āb bir yire

ḫ̬āba var-:

1. **ḫ̬āba varsam:**-*sa, -m*
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uykuya dalmak.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫ̬āba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

ḫ̬āb-ı ferāġat:

1. **ḫ̬āb-ı ferāġatda:**-*da*
Gazel 229
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Vazgeçme/fedakârlık uykusu.
11. Kimi ḫ̬āb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

ḫ̬āb-ı ferāmūş:

1. **ḫ̬āb-ı ferāmūş:**
Gazel 327
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Unutma uykusu.
3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫ̬āb-ı ferāmūş görinsün

ḫ̬āb-ı ġaflet:

1. **ḫ̬āb-ı ġaflet:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫ̬āb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

2. **ḫ̬āb-ı ġafletden:**-*den*
Gazel 267
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫ̬āb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

3. **ḫ̬āb-ı ġafletden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
11. Olurdı dīde-güşāde bu ḫ̬āb-ı ġafletden
12. Eger ki teşne-i yek-ḳaṭre intibāh olsam

4. **ḫ̬āb-ı ġaflete:**-*e*
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫ̬āb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʿiş

5. **ḫ̬āb-ı ġafletle:**-*le*
Gazel 118
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı firāġ
12. Ḫ̬āb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

ḫ̬āb-ı girān-ḫīz:

1. **ḫ̬āb-ı girān-ḫīzi:**-*i*
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağır coşkunluk uykusu.
7. Ḫ̬āb-ı girān-ḫīzi ḳo oldı sebük-pāyına
8. Zer-ʿalem-i mihr ile rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ

ḫ̬āb-ı rāḥat:

1. **ḫ̬āb-ı rāḥat:**
Kaside 17
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Rahat uyku.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫ̬āb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

ḫ̬ābgāh-ı dil:

1. **ḫ̬ābgāh-ı dili:**-*i*
Gazel 319
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlün/yüreğin uyku yeri.
3. O deñlü tāb-ı teb-i ġamla şuʿle-rīz oldum
4. Ki ḫ̬ābgāh-ı dili āteşīn-firāş itdüm

ḥabāb:

1. **ḥabābı:**-*ı*
Gazel 76
Mısra: **7**
Kadehin üzerinde olan hava kabarcığı.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

2. **ḥabāb:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Su üzerinde oluşan hava kabarcığı.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

ḥabāb-āsā:

1. **ḥabāb-āsā:**
Gazel 348
Mısra: **6**
Su üzerindeki hava kabarcığı gibi.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler ṣun şād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāṣıḳ-ı bī-çāre ser virsün

ḥabbeẕā:

1. **ḥabbeẕā:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Ne güzel.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

2. **ḥabbeẕā:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Ne güzel!
1. Ḥabbeẕā eyvān-ı ʿālī-pāye-i bī-iḫtilāl
2. Kim ola ʿişretgeh-i şāhen-şeh-i nigū-ḫısāl

3. **ḥabbeẕā:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Ne güzel!
7. Ḥabbeẕā sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḫtār
8. Kim odur rāyet-i ʿavn u meded-i Rabbānī

4. **ḥabbeẕā:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Ne güzel!
93. Ḥabbeẕā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

5. **ḥabbeẕā:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Ne güzel!
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḫayme-i şāhāne-i pür-naḳş u nigār

6. **ḥabbeẕā:**
Kaside 22
Mısra: **1**
Ne güzel!
1. Ḥabbeẕā nāme-i nigū-nāmı
2. Dili mest itdi cām-ı peyġāmı

7. **ḥabbeẕā:**
Kaside 24
Mısra: **57**
Ne güzel!
57. Ḥabbeẕā iltizām-ı ʿarż-ı hüner
58. Vādī-i mültezem mübārek-bād

8. **ḥabbeẕā:**
Kaside 25
Mısra: **1**
Ne güzel!
1. Ḥabbeẕā feyż-i luṭf-ı Rabbānī
2. İtdi ḫurrem yine dil ü cānı

ḥaber:

1. **ḥaberüñ:**-*üñ*
Gazel 263
Mısra: **2**
Haber, bilgi.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

2. **ḫaber:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Haber, bilgi.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eşer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

ḫaber gel-:

1. **ḫaber geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber gelmek.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

2. **ḫaber gelmez:**-*mez*
Gazel 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber gelmek.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez

2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

ḫaber vir-:

1. **ḫaber vir:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber vermek, bildirmek.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

2. **ḫaber virdi:**-*di*
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber vermek, bildirmek.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

3. **ḫaber virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber vermek, bildirmek.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

4. **ḫaber virür:**-*ür*
Gazel 211
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber vermek, bildirmek.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı şuʿle-pāş ile böyle ḫazīn-nefes

ḫaber-i çāh:

1. **ḫaber-i çāh:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kuyunun haberi/hikâyesi. (Hz. Yusuf'un kuyuya atılmasına telmih).
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḫażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

ḫabīr ol-:

1. **ḫabīr olur:**-*ur*
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haberdar olmak.
3. Baḳduḳça naḳş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

ḫˇāce:

1. **ḫˇāce:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Sufi, hoca.
7. Gider ey ḫˇāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

2. **ḫˇāce:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Sufi, hoca.
11. Nedür ey ḫˇāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

3. **ḫˇācedür:**-*dür*
Gazel 111
Mısra: **2**
Usta.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫˇācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

ḫˇāce-i ʿālem:

1. **ḫˇāce-i ʿālem:**
Kaside 12
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Âlemdeki/dünyadaki tüccar.
107. Bulursa zamānında bulur ḫˇāce-i ʿālem
108. Sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne

ḫˇāce-i bāzār-ı belāġat:

1. **ḫˇāce-i bāzār-ı belāġat:**
Gazel 296
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Etkili, güzel ve yerinde söz söyleme pazarının/çarşısının hocası/tüccarı.
5. Benüm ol ḫˇāce-i bāzār-ı belāġat ki müdām
6. Ẕerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur süḫanüm

ḫˇāce-i bāzār-ı ġam:

1. **ḫˇāce-i bāzār-ı ġamdur:**-*dur*
Gazel 145
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntü pazarının tüccarı.
3. ʿĀşıḳ-ı dil-dāde kim ṣabr u taḥammül ʿarż ider
4. Ḫˇāce-i bāzār-ı ġamdur kār u bārın gösterür

ḫˇāce-i bāzār-ı ʿirfān:

1. **ḫˇāce-i bāzār-ı ʿirfān:**
Gazel 73
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İlim pazarının hocası.
13. Meẕāḳī ḫˇāce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-riṣte-i taḥṣīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

ḫˇāce-i çarḫ:

1. **ḫˇāce-i çarḫuñ:**-*uñ*
Gazel 255
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feleğin hocası, dünya derdinde olan hoca/zahit, ikiyüzlü hoca/zahit.
3. Nesinden şermsāruz ḫˇāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḫṣat-ı āẕīnesin gördük

ḫˇāce-i dāniş:

1. **ḫˇāce-i dānişüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Bilgili hoca.
121. Ḫˇāce-i dānişüm ki müşk-i terüm
122. Vesme-i ebruvān-ı maʿnādur

ḫˇāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat:

1. **ḫˇāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yetinme yiyeceğinin tüccarı/hocası.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫˇāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

ḫˇāce-i şad-kārvān-ı kār u bār:

1. **ḫˇāce-i şad-kārvān-ı kār u bār:**
Kaside 8
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kazançlı yüz kervanın tüccarı/ efendisi.
41. Ḫıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭf u iḥsānı
42. Gedāyı ḫˇāce-i şad-kārvān-ı kār u bār eyler

ḫācet ḳalma-:

1. **ḫācet ḳalmadı:** -*dı*
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḫācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḫācet ḳalmadı

2. **ḫācet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḫācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḫācet ḳalmadı

3. **ḫācet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
3. Küşte-i şemşīr-i müjgānuñ olaldan ehl-i ʿışḳ
4. Sell-i seyf-i ġamze-i fettāna ḫācet ḳalmadı

4. **ḫācet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
5. Ālemi ḳıldı münevver pertev-i mihr-i ruḫun
6. Tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşāna ḫācet ḳalmadı

5. **ḫācet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey gönül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḫācet ḳalmadı

6. **ḫācet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtiyaç/gerek kalmamak.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i şad-dāne-i mercāna ḫācet ḳalmadı

hācet ḳalur mı:

1. **hācet ḳalur mı:**
Gazel 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp ifade**
İhtiyaç kalır mı, gerekir mi.
3. Nūr-ı ḫurşīd-i ziyā-güstere hācet mi ḳalur
4. Pertev-endāz olıcaḳ cām-ı dıraḫşān-ı ṣabūh

ḫacil eyle-:

1. **ḫacil eyler:**-*r*
Gazel 430
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp raḳṣa ḫacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

ḫaclegeh-i ebkār:

1. **ḥaclegeh-i ebkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
Bakirelerin/yeni fikirlerin gelin odası.
187. Eş-şalā şaḥn-ı şebistān-ı derūndur şimdi
188. Ḥarem-i maʿrifetüñ ḥaclegeh-i ebkārı

ḥad(d):
1. **ḥad:**
Kaside 1
Mısra: **64**
Sınır.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

2. **ḥad:**
Gazel 42
Mısra: **11**
Sınır.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

3. **ḥaddümi:**-*üm, -i*
Gazel 303
Mısra: **23**
Sınır, derece.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

ḥad ü ḥaṣr:
1. **ḥad ü ḥaṣrın:**-*ın*
Gazel 379
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Had/sınır ve etrafını çevirme.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥad ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

ḥad u pāyān:
1. **ḥad u pāyānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sınır ve son.
7. İrdi vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā
8. Şām-ı ġam buldı ḥad u pāyānı

ḥad yoḳ:
1. **ḥad yoḳ:**
Kaside 14
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sınırı yok, çok fazla.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḥad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

ḥadden efzūn:
1. **ḥadden efzūn:**
Kaside 19
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haddinden/sınırından fazla, sınırsız.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

ḥadd-i imkān:
1. **ḥadd-i imkānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Olanak sınırı.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḥadd-i imkānı

ḥadd-i mestān:
1. **ḥadd-i mestān:**
Kaside 22
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların/mestlerin sınırı/derecesi.
43. Ḥadd-i mestān ile ʿayān itdi
44. Veraʿ-ı Bāyezid-i Bistāmi

ḥaddini bil-:
1. **ḥaddini bildi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sınırını/haddini bilmek.
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

2. **ḥaddini bilse:**-*se*
Kaside 22
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sınırını/haddini bilmek.
95. Ḥaddini bilse cāhil-i ḫod-bīn
96. Yine lāzım olurdı ilzāmı

3. **ḥaddüñi bil-:**
Gazel 69
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendisini olduğundan üstün görmek, haddini bilmek.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan ṣaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

ḥadeng:
1. **ḥadengi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **56**
Kayın ağacından yapılmış ok.
55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
56. Bu şaṣt-ı Rüstemāneyle ḥadengi ṭaṣa kār eyler

2. **ḥadengi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **102**
Kayın ağacından yapılmış ok.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḥadengi tevʾem

ḥadeng-endāz:
1. **ḥadeng-endāz:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Kayın ağacından yapılmış ok atan.
3. Ḥadeng-endāz ṣad-menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür

ḥadeng-i ġamze:
1. **ḥadeng-i ġamze:**
Kaside 8
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış oku.
177. Kemān-ebrū ḥadeng-i ġamze vü ter-şaṣt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

2. **ḥadeng-i ġamze:**
Gazel 163
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış oku.
11. Ne ḥadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḥüsne dil ü cān ile fedāyuz

3. **ḥadeng-i ġamze:**
Gazel 256
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış oku.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad-pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

4. **ḥadeng-i ġamzeñe:**-*ñe*
Gazel 343
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yan bakış oku.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

ḥadeng-i ḥasret:
1. **ḥadeng-i ḥasrete:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem oku.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

ḥadeng-i ʿışḳ:
1. **ḥadeng-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk oku.
5. Degül mi penbe-i dāġum ḥadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

ḥadīḳa-i pür-feyż-i ʿışḳ-ı ḫūbān:
1. **ḥadīḳa-i pür-feyż-i ʿışḳ-ı ḫūbān:**
Gazel 155
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellerin aşkının bolluk dolu bahçesi.
3. Ḫoşā ḥadīḳa-i pür-feyż-i ʿışḳ-ı ḫūbān kim
4. Ḫazānı gülşen olur gülşeni ḥazān olmaz

ḫʷāhiş:
1. **ḫʷāhişüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **36**
İstek, isteyiş, arzu, rica.
35. İẕnüñ olursa ʿizz-i ḥuẕūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫʷāhişüm iʿlām isterin

2. **ḫʷāhişle:**-*le*
Gazel 18
Mısra: **18**
İstek, isteyiş, arzu, rica.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫʷāhişle ruḫ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

ḫʷāhiş-i gül-āb:
1. **ḫʷāhiş-i gül-āb:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül suyu isteme.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫʷāhiş-i gül-āb iderin

ḫʷāhiş-i iḳbāl:

1. **ḫ̬āhiş-i iḳbālden:**-*den*
Gazel 273
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/gelecek isteği/arzusu.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫ̬āhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur gönül

ḫ̬āhiş-i vuṣlat:

1. **ḫ̬āhiş-i vuṣlat:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusu/isteği.
9. Evvel zebāne ḫ̬āhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

Ḥaḳ(ḳ):

1. **Ḥaḳ:**
Kaside 1
Mısra: **67**
Allah.
67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **Ḥaḳ:**
Kaside 2
Mısra: **67**
Allah.
67. Ḥaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
68. Mūceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

3. **Ḥaḳ:**
Kaside 9
Mısra: **165**
Allah.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manṣūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

4. **Ḥaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Allah.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

5. **Ḥaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **141**
Allah.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefī silsile-cūyān-ı zamāne

6. **Ḥaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **195**
Allah.
195. Ḥaḳ pīr ide sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihānı
196. Ki_oldur sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne

7. **Ḥaḳ:**
Kaside 13
Mısra: **99**
Allah.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

8. **Ḥaḳ'dan:**-*dan*
Kaside 15
Mısra: **68**
Allah.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḥaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

9. **Ḥaḳ'dan:**-*dan*
Kaside 15
Mısra: **101**
Allah.
101. Ḥaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

10. **Ḥaḳ:**
Kaside 20
Mısra: **43**
Allah.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ideʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

11. **Ḥaḳ:**
Kaside 25
Mısra: **14**
Allah.
13. Müşkil olmışdı gerçi defʿ-i elem
14. Oldı Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

12. **Ḥaḳ:**
Gazel 102
Mısra: **29**
Allah.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

13. **Ḥaḳ:**
Gazel 180
Mısra: **33**
Allah.
33. Ḥaḳ ẕātını ḥaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

14. **Ḥaḳ:**
Gazel 379
Mısra: **19**
Allah.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

15. **Ḥaḳ:**
Gazel 379
Mısra: **21**
Allah.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

16. **Ḥaḳ:**
Gazel 389
Mısra: **35**
Allah.
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menṣūr-ı devām olsa bize

17. **Ḥaḳ:**
Kaside 19
Mısra: **25**
Allah.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

ḥak(ḳ): (İTS)

1. **ḥaḳḳ:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **19**
Doğru ve gerçek olan şey.
19. ʿIşḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā ḥaḳḳı
20. Mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā ḥaḳḳı

2. **ḥaḳḳ:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **20**
Doğru ve gerçek olan şey.
19. ʿIşḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā ḥaḳḳı
20. Mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā ḥaḳḳı

3. **ḥaḳḳ:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **21**
Doğru ve gerçek olan şey.
21. Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

4. **ḥaḳḳ:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **22**
Doğru ve gerçek olan şey.
21. Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

5. **ḥaḳ:**
Gazel 249
Mısra: **6**
Doğru ve gerçek olan şey.
5. Yoḳ ruḥṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

hāk:

1. **ḫāk:**
Gazel 330
Mısra: **1**
Toprak.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

hak(ḳ) bu(dur) ki(m):

1. **ḥaḳ bu ki:**
Kaside 14
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
37. Bu feṭḥ u ẓafer ḥaḳ bu ki tā rūz-ı ḳıyāmet
38. Ser-ṣafḥa-i tārīḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur

2. **ḥaḳ bu ki:**
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

3. **ḥaḳ bu kim:**
Kaside 7
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḥaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

4. **ḥaḳ bu kim:**
Kaside 25
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
59. Ḥaḳ bu kim dil-pesend-i ʿālem olur
60. Ger bulursa şeref ḳalem-rānı

5. **ḥaḳ bu kim:**
Gazel 105
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

6. **ḥaḳ budur kim:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḥaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

7. **ḥaḳ budur kim:**
Gazel 190
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i sühan-dān buluruz

8. **ḥaḳ bu ki:**
Kaside 12
Mısra: **190**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḥaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

9. **ḥaḳ bu kim:**
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur ṣanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miṣāl

10. **ḥaḳ budur kim:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçek budur ki.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

<u>ḥāk ile yeksān ol-:</u> (Tanyeri)
1. **ḫāk ile yeksān olabilsek:**-*abil, -se, -k*
Gazel 257
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle bir olmak.
5. Gīsū gibi pā-būsına el irmek olurdı
6. Ger sāye-ṣıfat ḫāk ile yeksān olabilsek

2. **ḫāk ile yeksān oldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle bir olmak.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

3. **ḫāk ile yeksān olmadan:**-*ma, -dan*
Gazel 272
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle bir olmak.
3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur göñül

4. **ḫāk ile yeksān olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 71
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle bir olmak, toprak olmak.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḫvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

<u>ḫāk ol-:</u>
1. **ḫāk olacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak olmak, toprağa düşmek.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḫaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

2. **ḫāk olsa:**-*sa*
Gazel 135
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak olmak, ölmek.
13. Ḫāk olsa da vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ
14. Bir gird-bād olur da fezādan ẓuhūr ider

3. **ḫāk olur:**-*ur*
Gazel 330
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak olmak, ölmek.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

<u>Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün:</u>
1. **Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün:**
Gazel 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah ömrünü ve talihini artırsın!.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫvāhişle ruḥ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

<u>Ḥaḳ ʿömrini efzūn id(tsün):</u>
1. **Ḥaḳ ʿömrini efzūn idüp:**-*üp*
Kaside 16
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah ömrünü uzun kılsın.
83. Ḥaḳ ʿömrini efzūn idüp eylemesün dūr
84. Bu devleti dergāh-ı veliyyü'n-niʿamuñdan

<u>Ḥaḳ ʿömrüñ efzūn ide:</u>
1. **Ḥaḳ ʿömrüñ efzūn ide:**
Gazel 150
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah ömrünü uzun kılsın.
35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḥaḳ tā ki nizām-ı dehre
36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifī bi'l-lāh yeter

<u>Ḥaḳ teʿālā:</u>
1. **Ḥaḳ teʿālā:**
Gazel 69
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce Allah.
17. Ḥaḳ teʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

2. **Ḥaḳ teʿālā:**
Gazel 336
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce Allah.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

3. **Ḥaḳ teʿālā:**
Gazel 370
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüce Allah.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

<u>hāk ü hışt:</u>
1. **ḫāk ü ḫıştumdur:**-*um, -dur*
Gazel 315
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Toprak ve kerpiç/tuğla.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

<u>hāk ü seng-i deşt-i ġam:</u>
1. **ḫāk ü seng-i deşt-i ġamdur:**-*dur*
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder çölündeki taş ve toprak.
7. Ḫāk ü seng-i deşt-i ġamdur pister ü bālînimüz
8. Bir nefes āsūde-ḥāl-i ḫvāb-ı sengīn olmaduḳ

<u>Ḫāḳānī:</u> (TDVİA)
1. **Ḫāḳānī:**
Kaside 9
Mısra: **132**
Efdalüddîn Bedîl (İbrâhîm) b. Alî (ö. 595/1199). İranlı kaside şairi.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

2. **Ḫāḳānī:**
Kaside 10
Mısra: **125**
bkz. Ḫāḳānī.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

<u>hāḳān-ı ceng-āver:</u>
1. **ḫāḳān-ı ceng-āver:**
Kaside 8
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Savaşçı hakan/sultan.
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

<u>hāḳān-ı cihān:</u>
1. **ḫāḳān-ı cihānsın:**-*sın*
Kaside 9
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarı.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

<u>hāḳān-ı cihān-gīr:</u>
1. **ḫāḳān-ı cihān-gīr:**
Kaside 12
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapt eden hükümdar.

33. Ġāzī-i selāṭīn-i cihān Ḫān Meḥemmed
34. Ḫāḳān-ı cihān-gīr ü cihānbān-ı zamāne

ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn:
1. **ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın insan bulunan dörtte birlik kısmının hükümdarı.
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ:
1. **ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ:**
Gazel 135
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aşk pazarında toprak eleyen.
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

Ḫaḳ'dan bil-:
1. **Ḥaḳ'dan bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 438
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'dan bilmek, Allah'dan geldiğine inanmak.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḫaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

Ḫaḳ'dan iste-:
1. **Ḥaḳ'dan iste:**
Gazel 426
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'tan istemek.
11. Hem Ḫaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

hākden ḳaldur-:
1. **ḫākden ḳaldur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Topraktan/yerden kaldırmak.
61. Ḳoma ayaḳda ḫākden ḳaldur
62. Bu Meẕāḳī-yi şāḥib-iẕʿānı

hāke şaç-:
1. **ḫāke şaçsun:**-*sun*
Gazel 225
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprağa saçmak.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

ḫāk-i der-i cānān:
1. **ḫāk-i der-i cānānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısının/eşiğinin toprağı.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāşıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

ḫāk-i der:
1. **ḫāk-i derinden:**-*in, -den*
Gazel 113
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kapı/eşik toprağı.
5. Ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra tenezzül eylemez
6. Secde-i Rūḥü'l-Emīn ḫāk-i derinden bellüdür

2. **ḫāk-i derinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kapı/eşik toprağı.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẓ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẓ

hāk-i fenā:
1. **ḫāk-i fenāya:**-*ya*
Gazel 360
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yokluk toprağı, dünya.
11. Olsun Meẕāḳī tāk-ı beḳā ile ser-firāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engür düşmesün

hāk-i ḥarem-i ʿumdetü'l-evtād:
1. **ḫāk-i ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ağaç veya demir kazıklara/direklere dayanmış Harem'in toprağı. Harem: Hac zamanında ihrama girilen yerden itibaren Kâbe'ye doğru olan kısım.
25. İksīr-i velā kuḥl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

hāk-i ḳadem:
1. **ḫāk-i ḳademi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Ayak tozu/toprağı, eşik.
63. Ḫāk-i ḳademi sürme-i aʿyān-ı zamāne
64. Naḳd-i keremi vaḳf-ı kef-i ehl-i recādur

ḫāk-i ḳadem-i Āṣaf-ı devrān:
1. **ḫāk-i ḳadem-i āṣaf-ı devrān:**
Gazel 257
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın Asaf'ının/vezirinin adımının toprağı. bkz. āṣaf.
17. Olsañ ne ʿaceb sürme-keş-i dīde-i ḫūrşīd
18. Ḫāk-i ḳadem-i Āṣaf-ı devrān olabilsek

ḫāk-i ḳadem-i Ḫażret-i Mevlānā:
1. **ḫāk-i ḳadem-i Ḫażret-i Mevlānādur:**-*dur*
Rübai 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Mevlana'nın adımının/ayağının toprağı. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
3. Var ise Meẕāḳī böyle iksīr-i naẓar
4. Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlānādur

hāk-i niyāz:
1. **ḫāk-i niyāza:**-*a*
Gazel 262
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yalvarma/niyaz toprağı.
9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

hāk-i pāya yüz sür-:
1. **ḫāk-i pāya yüz sürdi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak toprağına yüz sürmek.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

hāk-i pāy:
1. **ḫāk-i pāye:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ayak/eşik toprağı.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

2. **ḫāk-i pāye:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **211**
Kelime Tipi: -
Ayak/eşik toprağı.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

3. **ḫāk-i pāye:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak/eşik toprağı.
109. Ber-zede ʿarż ideyin ḫāk-i pāye sulṭānum
110. Şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı

ḫāk-i pāy-ı şerīf:
1. **ḫāk-i pāy-ı şerīfe:**-*e*
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şerefli ayak/eşik toprağı.
1. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe sulṭānum
2. Çehre-fersāyī-i zirāʿat ile

2. **ḫāk-i pāy-ı şerīfe:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
Şerefli ayak/eşik toprağı.
191. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe nüktelerüm
192. Bir bölük armaġan-ı maʿnādur

hāk-i reh-i kūçe-i yār:
1. **ḫāk-i reh-i kūçe-i yār:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin sokağındaki yolun toprağı.
1. Gel ʿışḳ ile āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār ol
2. Bī-tāb olıcaḳ ḫāk-i reh-i kūçe-i yār ol

hāk-i reh-i mest:
1. **ḫāk-i reh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun yolunun toprağı.
5. Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
6. Pür-neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

hāk-i reh-i zīr-i ḳadem:
1. **ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem:**
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayak/adım altındaki yolun toprağı.
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

hāk-i şehīdān-ı maḥabbet:
1. **ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 21

Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgi şehitlerinin toprağı.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

ḥaḳīḳat:

1. **ḥaḳīḳatdan:**-*dan*
Gazel 41
Mısra: **4**
Gerçek.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eṣer terk-i mecāz itmek de güc

2. **ḥaḳīḳat:**
Gazel 106
Mısra: **6**
Doğruluk, gerçeklik.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

ḥaḳīḳat ehli:

1. **ḥaḳīḳat ehline:**-*ne*
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğruyu/gerçeği/iç yüzü bilenler.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

ḥākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne:

1. **ḥākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin hükümdarına ferman götüren vali/kadı.
131. O ülkeye anuñ yerine oldı nişāne
132. Bir ḫākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne

ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şināṣ:

1. **ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şināṣ:**
Kaside 23
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Mizaçları/karakterleri tanıyan âlim/bilge/Allah.
55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şināṣ eżdādı
56. Ne güne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

ḥaḳīr ol-:

1. **ḥaḳīr olsa:**-*sa*
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değersiz olmak.
9. Dervīş-i kühen-cāme ḥaḳīr olsa ʿaceb mi
10. Sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā muḥteşem olmaz

ḫākister it-:

1. **ḫākister itse:**-*se*
Gazel 233
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kül etmek.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

ḥaḳḳā (ki):

1. **ḥaḳḳā:**
Kaside 8
Mısra: **137**
Gerçekten, doğrusu.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

2. **ḥaḳḳā:**
Kaside 25
Mısra: **19**
Gerçekten, doğrusu.
19. Ḥāṣılı ṣad-ḥulūṣ ile ḥaḳḳā
20. Farż-ı ʿayn oldı şükr-i Yezdānī

3. **ḥaḳḳā:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Gerçekten, doğrusu.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

4. **ḥaḳḳā:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Gerçekten, doğrusu.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕākī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

5. **ḥaḳḳā:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Gerçekten, doğrusu.
7. Çeşm-i ḫışm-ālūdına ḥaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫᵛāhı olmasa

6. **ḥaḳḳā:**
Gazel 425
Mısra: **5**
Gerçekten, doğrusu.
5. Ḥaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

7. **ḥaḳḳā:**
Gazel 426
Mısra: **5**
Gerçekten, doğrusu.
5. Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt
6. Cemʿ-i maʿārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

8. **ḥaḳḳā ki:**
Kaside 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, doğrusu.
9. Rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġa
10. Virdi ḥaḳḳā ki zīver-i muḥkem

9. **ḥaḳḳā ki:**
Kaside 12
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, doğrusu.
59. Ḥaḳḳā ki anuñ sürme-i ḫāk-i ḳademidür
60. Ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Ṣıfāhān-ı zamāne

10. **ḥaḳḳā ki:**
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, doğrusu.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

11. **ḥaḳḳā ki:**
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, doğrusu.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiṣ oldı yine keşf-i rāza tīġ

12. **ḥaḳḳā ki:**
Gazel 295
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gerçekten, doğrusu.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕākī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

Ḥaḳḳ'a duʿālar eyle-:

1. **Ḥaḳḳ'a duʿālar eyleyelüm:**-*ye, -lüm*
Kaside 5
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'a dualar etmek.
79. Yaʿni Ḥaḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẓımda ehem

Ḥaḳḳ'a şükür:

1. **Ḥaḳḳ'a şükür:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'a şükür!
1. Ḥaḳḳ'a şükür gitdi ġam-ı rūzgār
2. Geldi dem-i pür-kerem-i rūzgār

Ḥaḳḳ'a tevekkül id-:

1. **Ḥaḳḳ'a tevekkül idüp:**-*üp*
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Allah'ın tayin ettiği kadere razı olmak.
61. Müstaġnī-i ʿālem ki idüp Ḥaḳḳ'a tevekkül
62. Yek-keffe-şümār dü-kef-i faḳr u ġınādur

ḥaḳḳ-ı evṣāf:

1. **ḥaḳḳ-ı evṣāfı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Niteliklerin/vasıfların doğrusu.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕākī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eṣer geldi

ḫāk-nişīn ol-:

1. **ḫāk-nişīn oldı:**-*dı*
Gazel 266
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fakir/dilenci olmak, toprakta oturmak.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

ḫāk-pāy-ı mestān:

1. **ḫāk-pāy-ı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların ayak/eşik toprağı.
1. Gönül bu naḫveti ḳo ḫāk-pāy-ı mestān ol
2. Fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān ol

ḫāk-pāy-ı yāre:

1. **ḫāk-pāy-ı yāre:**-*e*
Gazel 214
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayağının toprağı/tozu.
13. Bulup ruḫṣat Meẕākī ḫāk-pāy-ı yāre yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

ḫāk-rāh ol-:

1. **ḫāk-rāh olsam:**-*sa, -m*
Gazel 320
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak yol olmak.
1. N'olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz ṣalınduḳça cilvegāh olsam

ḫāk-rūb-ı ḥarīm-i muġ-beçe:
1. **ḫāk-rūb-ı ḥarīm-i muġ-beçeyüm:**-*yüm*
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci çırağının kutsal yerinin/avlusunun süpürgesi/toprak süpüreni.
7. Ḫāk-rūb-ı ḥarīm-i muġ-beçeyüm
8. Deyr-i eṣnām n'eydügin bilmem

ḫāksār:
1. **ḫāksār:**
Gazel 22
Mısra: **17**
Toz/toprak içinde kalmış, düşkün.
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

ḫāksār eyle-:
1. **ḫāksār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan etmek, toz toprak içinde bırakmak.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapduḳça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

ḫāksār ol-:
1. **ḫāksār olmaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 144
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak, toz toprak içinde kalmak.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḥtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

ḫāl: bkz. ḥālet
1. **ḫālümi:**-*üm, -i*
Kaside 13
Mısra: **25**
Vaziyet, hâl, durum.
25. Güş iden ḫālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

3. **ḫālüm:**-*üm*
Gazel 118
Mısra: **13**
Vaziyet, hâl, durum.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḫālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

4. **ḫālümde:**-*üm, -de*
Gazel 243
Mısra: **9**
Vaziyet, hâl, durum.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḫālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

5. **ḫālüm:**-*üm*
Gazel 313
Mısra: **6**
Vaziyet, hâl, durum.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḫālüm elem-i devri ile ġāyet kem

ḫāl:
1. **ḫālin:**-*in*
Gazel 8
Mısra: **5**
Ben, nokta.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

2. **ḫāli:**-*i*
Gazel 142
Mısra: **9**
Ben, nokta.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

3. **ḫāl:**
Gazel 183
Mısra: **9**
Ben, nokta.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü däneden gelmez

4. **ḫāline:**-*i, -ne*
Gazel 290
Mısra: **7**
Ben, nokta.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

ḫal eyle-:
1. **ḫal eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çözmek, halletmek.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḫal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

ḫalāş ol-:
1. **ḫalāş olmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurtulmak.
115. Ḫalāş olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḥamle eyledükçe şīrvār eyler

2. **ḫalāş olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurtulmak.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāş olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

ḫalāvet-baḫş ol-:
1. **ḫalāvet-baḫş olup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tatlılık vermek, zevk vermek.
69. Ḫalāvet-baḫş olup seyr-i meẕāḳ-ı telḫ-kāmāna
70. Derūn-ı Ḳandiye dükkān-ı ḳannād olduġın gördük

ḫāle:
1. **ḫāle:**
Gazel 50
Mısra: **7**
Ay'ın etrafında bazen görünen parlak dâire.
7. Ger hāle gibi sīneye çekmezsem o māhı
8. Ber-bād olur mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd

2. **hāle:**
Gazel 299
Mısra: **6**
Ay'ın etrafında bazen görünen parlak dâire.
5. Reşk itseʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

hāle-i māh-ı çarḫ-ı gerdān:
1. **hāle-i māh-ı çarḫ-ı gerdāndur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Dönen/devr eden felekteki ay halesi/ağılı.
33. Hāle-i māh-ı çarḫ-ı gerdāndur
34. Sofra-i şemʿdān-ı raḫşānı

Ḫaleb:
1. **Ḫaleb'de:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **25**
Halep şehri.
25. Meydān-ı mücāzāt-ı ḫıyānetde Ḫaleb'de
26. Çoḳ kelleyi ṭop eyledi çevgān-ı zamāne

halef-i dūde-i ādem:
1. **ḫalef-i dūde-i ādem:**
Kaside 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnsan soyunun/neslinin devamı/halefi.
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n'ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

ḫalef-i eşref-i benī-ādem:
1. **ḫalef-i eşref-i benī-ādem:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Ademoğullarının/insanoğlunun en şerefli oğlu.
27. Zübde-i zümre-i mülūk-ı cihān
28. Ḫalef-i eşref-i benī-ādem

halel bul-:
1. **ḫalel buldı:**-*dı*
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bozulmak.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

hālet: bkz. ḥāl
1. **ḫāleti:**-*i*
Gazel 164
Mısra: **9**
Vaziyet, hâl, durum.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḫāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

2. **ḫālet:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Vaziyet, hâl, durum.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḫālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

3. **ḫālet:**
Gazel 184
Mısra: **12**
Vaziyet, hâl, durum.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḫālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūn:

1. **ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur:**-*dur*
   Gazel 437
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Kilise orgunun ezgisiyle/sesiyle hali/durumu iyileşmiş/gelişmiş.
   13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi ṣarīr-i ḫāmemi
   14. Ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur ġamzesi

ḥālet-i ebkem:

1. **ḥālet-i ebkem:**
   Kaside 11
   Mısra: **50**
   Kelime Tipi: -
   Söz söylemeye gücü yetmeme/muktedir olmama hâli.
   49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
   50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

ḥāleti gör-:

1. **ḥāleti görüp:**-*üp*
   Gazel 415
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hali/vaziyeti görmek.
   13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḥayfā
   14. Görüp bu ḥāleti mevc-i günehde ter düşdi

ḥālet-i pür-neşve:

1. **ḥālet-i pür-neşvedür:**-*dür*
   Gazel 386
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Neşe/sevinç dolu durum/vaziyet.
   1. Hep ḥālet-i pür-neşvedür aḥlāḳ-ı girişme
   2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

ḥāl-i ʿanber-bū:

1. **ḥāl-i ʿanber-bū:**
   Gazel 154
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Amber kokulu ben.
   7. Der-kenār itmiş anı baḥr-i melāḥat gūyiyā
   8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

ḥāl-i ʿāşıḳ:

1. **ḥāl-i ʿāşıḳı:**-*ı*
   Gazel 12
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Âşığın durumu/hâli.
   7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
   8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

ḥāl-i bütān-ı sīm-ber:

1. **ḥāl-i bütān-ı sīm-ber:**
   Kaside 28
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Gümüş gibi beyaz göğüslü güzellerin/dilberlerin beni.
   21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
   22. Dile fikr-i ḥaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

ḥālī degül:

1. **ḥālī degül:**
   Gazel 255
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eksik/boş değil.
   9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
   10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü ṣevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

2. **ḫālī degül:**
   Gazel 272
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eksik/boş değil.
   3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
   4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur göñül

3. **ḫālī degüldür:**
   Gazel 210
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eksik/boş değil.
   1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
   2. Bāde-i gül-gün ile pürdür hemīşe şīşemüz

4. **ḫālī degüldür:**
   Gazel 210
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Eksik/boş değil.
   1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
   2. Bāde-i gül-gün ile pürdür hemīşe şīşemüz

5. **ḫālī degülüzdür:**
   Gazel 174
   Mısra: **10**
   Boş/her şeyden arınmış değil.
   9. Gāh girye gehī ṣad-nāle vü āh itmedeyüz
   10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

6. **ḫālī degül:**
   Gazel 267
   Mısra: **3**
   Eksik/boş değil.
   3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
   4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

7. **ḫālī degül:**
   Gazel 270
   Mısra: **15**
   Eksik/boş değil.
   15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
   16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı ṣavlecānıdur göñül

ḥāl-i dil:

1. **ḥāl-i dili:**-*i*
   Kaside 17
   Mısra: **120**
   Kelime Tipi: -
   Gönlün durumu.
   119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
   120. Niçe_olur ḫāl-i dili ġamzede aṣlā bilmem

ḥāl-i dil-i müştāḳ:

1. **ḥāl-i dil-i müştāḳı:**-*ı*
   Kaside 29
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Şevkli/arzulu gönlün hali.
   17. ʿArż itmede ḫāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
   18. Merdümlik it ol şūh-ı perī-zādı görürseñ

ḥāl-i ġam-engīz:

1. **ḥāl-i ġam-engīzüñ:**-*üñ*
   Gazel 328
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü/keder veren/karıştıran ben.
   5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
   6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

ḫāl-i gendüm-gūn:

1. **ḫāl-i gendüm-gūn:**
   Gazel 335
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Buğday renkli ben.
   9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
   10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

ḫāl-i ḫoş-būy-ı lāle-i ḫamrā:

1. **ḫāl-i ḫoş-būy-ı lāle-i ḫamrā:**
   Kaside 5
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Kırmızı lalenin hoş kokusunun keyfi.
   11. Ḫāl-i ḫoş-būy-ı lāle-i ḫamrā
   12. Kākül-i sünbül-i ḫam-ender-ḫam

ḫāl-i ʿizār:

1. **ḫāl-i ʿizārın:**-*ın*
   Kaside 13
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Yanaktaki ben.
   11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
   12. Yoḳ gibi dāne daḥi ḫalḳa-i dāmumda benüm

2. **ḫāl-i ʿiẕārın:**-*ın*
   Gazel 220
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Yanaktaki ben.
   7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿiẕārın zīr-i kākülde
   8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

ḫālī ḳoma-:

1. **ḫālī ḳomadı:**-*dı*
   Kaside 9
   Mısra: **80**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Boş bırakmamak.
   79. İtdi bu feth ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
   80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

ḫāl-i micmer:

1. **ḫāl-i micmere:**-*e*
   Gazel 9
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   İçinde tütsü yakılan kab (gibi) ben.
   3. Ne deñlü şuʿle-fīrūz-ı taʿalluḳ-ı dildür
   4. Ol ḫāl-i micmere sūz-ı sipend-i istiġnā

ḫāl-i müşgīn:

1. **ḫāl-i müşgīnüñ:**-*üñ*
   Gazel 134
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Misk kokulu ben.
   3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
   4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

ḫālī ol-:

1. **ḫālī olup:**-*up*
   Gazel 215
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Boş/eksik olmak.
   9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
   10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

2. **ḫālī olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş/eksik olmak.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

3. **ḫālī olur:**-*ur*
Gazel 365
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş/eksik olmak.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

ḫāl-i ruḥ:
1. **ḫāl-i ruḫın:**-*ın*
Kaside 14
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Yüzdeki/yanaktaki ben.
121. Aldanma görüp ḫāl-i ruḫın eyle ḥaẕer kim
122. Ol dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur

2. **ḫāl-i ruḫın:**-*ın*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüzdeki/yanaktaki ben.
3. Pūşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

ḫāl-i ruḥ-ı şāhid-i ḥulḳter:
1. **ḫāl-i ruḥ-ı şāhid-i ḥulḳteri:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İyi ahlaklı güzelin/dilberin yanağındaki ben.
37. Ḫāl-i ruḥ-ı şāhid-i ḥulḳteri
38. Nāfe-i müşg-i Ḫuten-i rūzgār

ḫāl-i ruḥ-ı yār:
1. **ḫāl-i ruḥ-ı yāri:**-*i*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki ben.
3. Mest iken ḫāl-i ruḥ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-i meşām olsa bize

ḫāl-i ruḥsār:
1. **ḫāl-i ruḫsārları:**-*lar, -ı*
Gazel 389
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ben.
15. Ḫāl-i ruḫsārları zülf-i siyehkārları
16. Şayd-ı murġ-ı ṭaraba dāne vü dām olsa bize

ḫāl-i siyeh:
1. **ḫāl-i siyeh:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah ben, sevgilinin yüzündeki siyah ben.
5. Ḫāl-i siyeh ki ol leb-i hūy-gerde üzredür
6. Dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem çekīdedür

2. **ḫāl-i siyehiyle:**-*i, -yle*
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah ben, sevgilinin yüzündeki siyah ben.
3. Ḫāl-i siyehiyle ḫaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
4. Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

ḫāl-i tebāh:
1. **ḫāl-i tebāhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Harap olmuş durum.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḫāl-i tebāhum

ḫalīde:
1. **ḫalīdedür:**-*ddürür*
Gazel 115
Mısra: **12**
Saplanmış, batırılmış.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḫalīdedür

Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳ: (TDVİA)
1. **Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın sadık dostu/Hz. İbrahim'i.
Hz. İbrahim: Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslâm'ın müştereken kabul ettiği büyük peygamber. Divan şiirinde; ateşte yanmaması, Allah dostu olması ve kurbanla söz konusu edilmektedir.
7. Biz deyr-i maḥabbetde Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳuz
8. Ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyāyuz

ḫālişü'l-fuʾād:
1. **ḫālişü'l-fuʾādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **2**
Yüreği/gönlü saf/samimi.
1. ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳu'l-vedādum ben
2. Muḫlişüm ḫālişü'l-fuʾādum ben

ḫalḳ:
1. **ḫalḳ:**
Kaside 27
Mısra: **51**
Halk, insanlar.
51. Oldı emīn meʾmen-i ʿadlinde ḫalḳ
52. Ol olalı müʾtemen-i rūzgār

ḫalḳa:
1. **ḫalḳasından:**-*sın, -dan*
Gazel 15
Mısra: **6**
Kıvrım (zülüf bağlamında).
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

2. **ḫalḳası:**-*sı*
Gazel 161
Mısra: **2**
Halka.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḫalḳası hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz

ḫalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz:
1. **ḫalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz:**
Gazel 115
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mecazın zincirinin/sınırının kölesi/kulağı halkalısı.
15. Ḫalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz olmasa n'ola
16. Gūş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat derīdedür

ḫalḳa-be-gūş-ı ümīd:
1. **ḫalḳa-be-gūş-ı ümīd:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümidin kulağı küpelisi/kölesi.
7. O dil ki ḫalḳa-be-gūş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-gūşıdur

ḫalḳa ḫalḳa:
1. **ḫalḳa ḫalḳa:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvrım kıvrım (zülf bağlamında).
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḫalḳa ḫalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

ḫalḳa ḫalḳa ol-:
1. **ḫalḳa ḫalḳa olur:**-*ur*
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvrım kıvrım olmak.
1. Nedür o ṭurreler ol şūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḫalḳa ḫalḳa olur gerden-i niyāzumda

ḫalḳa it-:
1. **ḫalḳa itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 247
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halka/daire şekline getirmek.
11. Felekde cāy-ı feṯḥü'l-bāb-ı maḳṣad dergeh-i Ḥaḳdur
12. Ay itdüñ ḫalḳa cünbānī-i ġayrı-derden el çekdük

ḫalḳa-be-gūş: (Burhan-ı Katıʿ, Onay)
1. **ḫalḳa-be-gūşuñ:**-*uñ*
Gazel 326
Mısra: **3**
Kulağı halkalı/küpeli (köle). Bende, mutî' ve ferman-ber diyecek yerde îrâd olunur." Edebiyatımızda esir, âzâd kabul etmez kul yerine kullanılmıştır. Bektaşi babaları da birer halka takarlardı ki Şâh-ı Velâyet ve Hacı Bektaş kölesi olduğuna işaretti. (Ayrıntılı bilgi ve tanıklar için bkz. Onay, s. 217)
3. Cibrīl nigāh itse olur ḫalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

ḫalḳa-i āġūşa:
1. **ḫalḳa-i āġūşa:**-*a*
Gazel 238
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kucak halkası.
3. İnce miyānı ḫalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḫayf

ḫalḳa-i bāb-ı şerīf:
1. **ḫalḳa-i bāb-ı şerīfi:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şerefli kapının halkası.
11. Şemse-i ṭāḳ-ı münīfi reşk-i māh-ı āsumān
12. Ḫalḳa-i bāb-ı şerīfi ġayret-i şekl-i hilāl

ḫalḳa-i bezm-i cihān:
1. **ḫalḳa-i bezm-i cihāndan:**-*dan*
Kaside 11
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dünya meclisinin halkası.
51. Ḫalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

ḥalḳa-i dām:
1. **ḥalḳa-i dāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tuzak halkası.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḥi ḥalḳa-i dāmumda benüm

ḥalḳa-i girdāb:
1. **ḥalḳa-i girdāb:**
Gazel 283
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Girdap halkası.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḥr-i muḥīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

2. **ḥalḳa-i girdāb:**
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Girdap halkası.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

ḥalḳa-i lām:
1. **ḥalḳa-i lāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Arap alfabesinde "lam" harfinin yarım halka şeklinde olan alt kısmı.
5. Ḳāmetüm eyledi ḥam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḥalḳa-i lāmumda benüm

ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī:
1. **ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī:**
Gazel 156
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İlahi gerçeği kavrayan ruhun boynundaki zincirin halkası.
13. Ḥalḳa-i silsile-i gerden-i Rūḥ-ı Ḳudsī
14. Girih-i ṭurre-i pür-pīç ü ḫamından bilürüz

ḥalḳa-i tecrīd:
1. **ḥalḳa-i tecrīdi:**-*i*
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Soyutla(n)ma halkası.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḥalḳa-i tecrīdi gūş-ı cāna mengūş itmesem

ḥalḳa-i zülf-i yār:
1. **ḥalḳa-i zülf-i yāri:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin zülfünün halkası/ucu.
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yāri gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḫamı pençe-i āfitāb olur

ḥalḳ-ı cihān:
1. **ḥalḳ-ı cihān:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bütün insanlar ve canlılar, herkes.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḥalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

ḥalḳ-ı zamāne:
1. **ḥalḳ-ı zamāne:**
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın devrin halkı/insanları.
3. Ḥalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān ṣanur gören

ḥallāḳ-ı girişme:
1. **ḥallāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kaş göz işaretini yaratan/var eden.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

ḥallāk-ı maʿānī:
1. **ḥallāk-ı maʿānī:**
Gazel 259
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Manalar yaratıcısı olmak, yeni manalar ortaya koymak.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāk-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

ḥalṭa-i gürg ü ġanem-i rūzgār:
1. **ḥalṭa-i gürg ü ġanem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Devrin koyun ve kurdunun tasması.
43. Münḥaṣır-ı ʿuhde-i tedbīridür
44. Ḫalṭa-i gürg ü ġanem-i rūzgār

ḥālüñi ʿarż it-:
1. **ḥālüñi ʿarż it:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halini/durumunu arz etmek/söylemek.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḥālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

ḫām:
1. **ḫām:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Pişmemiş.
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

ḫam:
1. **ḫamından:**-*ın, -da*
Gazel 14
Mısra: **8**
Büklüm, kıvrım (zülf için).
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

2. **ḫam:**
Kaside 24
Mısra: **22**
Kıvrım, büklüm.
21. Saña taʿẓīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳad-i eflāke ḫam mübārek-bād

3. **ḫamı:**-*ı*
Gazel 93
Mısra: **4**
Büklüm, kıvrım (zülf için).
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḫamı pençe-i āfitāb olur

4. **ḫamında:**-*ın, -da*
Gazel 221
Mısra: **2**
Büklüm, kıvrım (zülf için).
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

ham ol-:
1. **ḫam olamaz:**-*amaz*
Kaside 13
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğilmek, bükülmek.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

2. **ḫam olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **150**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğri/bükülmüş olmak.
149. Rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum
150. Ne ḳadar olsa daḥi ḳamet-i endīşem ḫam

ḫam-be-ḫam:
1. **ḫam-be-ḫam:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḫāle bend ancaḳ

2. **ḫam-be-ḫam:**
Kaside 5
Mısra: **59**
Kıvrım kıvrım, büklüm büklüm.
59. Ṣad-dil-i zār u ḫam-be-ḫam perçem
60. Bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem

ḫamd:
1. **ḫamd:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Şükür.
3. Ḫamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

ḫamdüli'l-lāh:
1. **ḫamdüli'l-lāh:**
Kaside 9
Mısra: **155**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
155. Ḫamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

2. **ḫamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **1**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
1. Ḫamdüli'l-lāh ki yine ṣadme-i ʿavn-i bārī
2. Eyledi zīr ü zeber büt-kede-i küffārı

3. **ḫamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **3**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
3. Ḫamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḫod-peymānuñ
4. Oldı ṣad-pāre hele silsile-i pindārı

4. **ḫamdüli'l-lāh:**
Kaside 18

Mısra: **5**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

5. **ḥamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
7. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şuʿle-i taḳdīr-i ezel
8. Yaḳdı āteşlere ol ḫār u ḫas-ı inkārı

6. **ḥamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

7. **ḥamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **11**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

8. **ḥamdüli'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **13**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

9. **ḥamdüli'l-lāh:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Allah'a hamd olsun, çok şükür.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḥi tertīb-i dīvān eyledük

ḫāme:

1. **ḫāme:**
Kaside 2
Mısra: **59**
Kalem.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

2. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 10
Mısra: **141**
Kalem.
141. Ḫāmem ol muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur kim
142. Ögredür Zühre-i rāmişgere ʿilm-i edvār

3. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 12
Mısra: **156**
Kalem.
155. Gör gülşen-i medḥüñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḫāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḫān-ı zamāne

4. **ḫāmem:**-*m*
Kaside 14
Mısra: **105**
Kalem.
105. Ḫāmem gibi meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī
106. Yād-ı dem-i ḫoş-būyuñ ile ġāliye-sādur

5. **ḫāme:**
Kaside 21
Mısra: **181**
Kalem.
181. Ol gürūhuñ elinde ḫāme degül
182. Deste-çūp-ı şübān-ı maʿnādur

6. **ḫāme:**
Gazel 232
Mısra: **14**
Kalem.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

ḫāme-cünbānī:

1. **ḫāme-cünbānī:**
Kaside 23
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalem oynatma, yazı yazma.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

ḫāme gibi ser-fürū eyle-:

1. **ḫāme gibi ser-fürū eyler:**-*r*
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalem gibi baş eğdirmek, sözünü dinletmek.
55. Ḫāme gibi eyler idi ser-fürū
56. Ol iki muʿciz-raḳam-ı rūzgār

ḫāme-i bülbül-naġam-ı rūzgār:

1. **ḫāme-i bülbül-naġam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Zamanın bülbül gibi güzel sesli ezgili kalemi (Mezâkî).
73. Eylesün āheng-i duʿā-yı ḫitām
74. Ḫāme-i bülbül-naġam-ı rūzgār

ḫāme-i gevherbār:

1. **ḫāme-i gevherbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **216**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan/yağdıran kalem.
215. Bu ġazel maṭlaü'l-işrāḳı şenā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n'ola ḫāme-i gevherbārı

ḫāme-i ḳudsī:

1. **ḫāme-i ḳudsī:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kutsal kalem.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

ḫāme-i muʿciz-raḳam:

1. **ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Mucizeler yazan kalem.
51. Āṣāruñı görseydi eger kātib-i gerdūn
52. Dem-beste olur ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan

ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ:

1. **ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşkın mucize cızırdatan kalemi.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

ḫāme-i rengīn-şarīr-i naġme-perdāz:

1. **ḫāme-i rengīn-şarīr-i naġme-perdāzum:**-*um*
Gazel 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarkı söyleyen güzel gıcırtılı kalem.
13. Meẕāḳī ḫāme-i rengīn-şarīr-i naġme-perdāzum
14. İder deyr-i meʿānīde nevā-yı erġanūn peydā

ḫāme-i rengīn-i naġam-güster:

1. **ḫāme-i rengīn-i naġam-güsteri:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Nağmeler yayanın renkli/farklı kalemi.
43. Ḫāme-i rengīn-i naġam-güsteri
44. Bülbül-i bāġ-ı çemen-i rūzgār

ḫāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:

1. **ḫāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye:**-*ye*
Gazel 199
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin karakterinin/mizacının kalemi. bkz. Meẕāḳī.
13. Ḫāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye hezārān-taḥsīn
14. Kilk-i Bihzād gibi naḳş u nigārın bilürüz

ḫāme-i ṭabʿ:

1. **ḫāme-i ṭabʿın:**-*ın*
Gazel 220
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın kalemi.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

ḫāme-i Vaṣṣāf:

1. **ḫāme-i Vaṣṣāf:**
Gazel 265
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vassaf'ın Kalemi. bkz. Vaṣṣāf.
11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

ḫāme-i zer-keş:

1. **ḫāme-i zer-keşle:**-*le*
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli kalem.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḫş

ḫāme-zed:

1. **ḫāme-zed:**
Kaside 9
Mısra: **91**
Kalem vurma, yazma.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

ḫam-geşte eyle-:

1. **ḫam-geşte eyledi:**-*di*
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğrilmiş/bükülmüş eylemek.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

ḫam-ı çevgān-ı gīsū:

1. **ḫam-ı çevgān-ı gīsūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın ucu eğri sopasının kıvrımı/büklümü.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

ḫam-ı çevgān-ı müşgīn:

1. **ḫam-ı çevgān-ı müşgīne:**-*e*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu ucu eğri cirit değneğinin eğrisi.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

ḫam-ı çevgān-ı rengīn:

1. **ḫam-ı çevgān-ı rengīne:**-*e*
Gazel 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Süslü/renkli saçın kıvrımı.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

ḫam-ı kākül:

1. **ḫam-ı kākülde:**-*de*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıvrım/büklüm hâle gelmiş saç.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

ḫāmī ol-:

1. **ḫāmī ola:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Deyim**
Himaye eden olmak, korumak.
111. Ol dü-ẕāt-ı mükerremi dāyim
112. Ola her yirde luṭf-ı Ḫaḳ ḫāmī

ḫam-ı zülf:

1. **ḫam-ı zülf:**
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı.
7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider ṣad-çendān
8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

2. **ḫam-ı zülfüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saç kıvrımı.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

ḫamīde:

1. **ḫamīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **4**
Eğilmiş, bükülmüş.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

2. **ḫamīde:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Eğilmiş, bükülmüş.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

ḫamīre-i gülfām:

1. **ḫamīre-i gülfām:**
Kaside 15
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Gül renkli hamur.
55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

ḫamīr-i meh-i bedr:

1. **ḫamīr-i meh-i bedre:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Dolunayın hamuru.
43. Ḳurṣ-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

ḫamle:

1. **ḫamlesine:**-*si, -ne*
Kaside 9
Mısra: **121**
Saldırı, saldırma.
121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḫamlesine ṣad-taḥsīn
122. Tīġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

2. **ḫamlesine:**-*si, -ne*
Kaside 17
Mısra: **104**
Saldırı, saldırma.
103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
104. Kim taḫammül idemez ḫamlesine şīr-i ecem

3. **ḫamle:**
Gazel 202
Mısra: **11**
Bir hamle, bir hareket.
11. Tek ü tenhā bozar bir ḫamle ile ḳalb-i ʿuṣṣāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḫtāc-ı cünūd olmaz

4. **ḫamlesine:**-*si, -ne*
Gazel 337
Mısra: **5**
Saldırı, hücum.
5. Ḳahramān olsa taḫammül idemez ḫamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

ḫamle eyle-/id-:

1. **ḫamle eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saldırmak, atılıp ilerlemek.
115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḫamle eyledükçe şīrvār eyler

2. **ḫamle ider:**-*er*
Gazel 381
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hamle etmek, saldırmak.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḫamle ider şīr-i ġarīn üzre

ḫamle-i Güstehem:

1. **ḫamle-i Güstehem:**
Kaside 24
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Güstehem'in saldırısı/hamlesi. bkz. Güstehem.
19. Rüstemāne maṣaff-ı iḳbāle
20. Ḫamle-i Güstehem mübārek-bād

ḫamūş:

1. **ḫamūşuz:**-*uz*
Gazel 97
Mısra: **3**
Susmuş, sessiz.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḫamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

ḫāmūş görin-:

1. **ḫāmūş görinsün:**-*sün*
Gazel 327
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suskun görünmek.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

ḫāmūş id(t)-:

1. **ḫāmūş ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suskun bir hale getirmek, susturmak.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

2. **ḫāmūş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suskun bir hale getirmek, susturmak.
13. Söyleşilmezdi Meẕāḳī ḫod-sitālarla eger
14. Ṣadme-i āvāze-i naẓmumla ḫāmūş itmesem

ḫāmūş ol-:

1. **ḫāmūş olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Gazel 301
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söz söylememek, susmak.
13. Böyle olmazdum Meẕāḳī nükte-perdāz-ı ḫayāl
14. Sürme-i endīşe-i naẓm ile ḫāmūş olmasam

2. **ḫamūş olsa:**-*sa*
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susmak.
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḫamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

3. **ḫamūş olsun:**-*sun*
Gazel 128
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susmak.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem:
1. **ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem:**
Gazel 165
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder içkisinin tortusu sonrasında gelen baş ağrısı ile esneyen.
3. Ṣad el-ḥased ol rind-i ḳadeḥ-nūşa ki dāyim
4. Ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem olmaz

ḫ ̌ānçe-i naẓm:
1. **ḫ ̌ānçe-i naẓma:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Şiirin küçük tepsisi.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫ ̌ānçe-i naẓma
64. Ziyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

ḫ ̌ān-ı melāḥat:
1. **ḫ ̌ān-ı melāḥatdan:**-*dan*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik sofrası.
5. Doyar mı ʿāşıḳ-ı şeydā meger ḫ ̌ān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

ḫ ̌ān-ı ṭaʿām:
1. **ḫ ̌ān-ı ṭaʿāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Yemek sofrası.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫ ̌ān-ı ṭaʿāmumda benüm

ḫ ̌ān-ı vaṣl:
1. **ḫ ̌ān-ı vaṣla:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sofrası.
11. Ne ḫ ̌ān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

ḫ ̌ān-ı yaġma:
1. **ḫ ̌ān-ı yaġma:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Fakirlere/yoksullara yemek dağıtma/sofra kurma.
29. Ḫ ̌ān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

2. **ḫ ̌ān-ı yaġmādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yağma sofrası.
11. Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād kim
12. Devletinde rūy-ı ġabra ḫ ̌ān-ı yaġmādur bugün

ḫān:
1. **ḫānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **104**
Hükümdar, yönetici.
103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām
104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

Ḫān Meḥ(em)med: (TDVİA)
1. **Ḫān Meḥemmed:**
Tarih 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Osmanlı padişahlarının 19.sudur. Ocak 1642 tarihinde İstanbul'da doğmuş 1693 yılında Edirne'de vefat etmiştir. Babası Sultan İbrâhim, annesi Hatice Turhan Sultan'dır. Ava olan tutkusundan dolayı "Avcı" lakabıyla anılır. 7 yaşında iken Osmanlı tahtına çıkarılmıştır.
5. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf
6. Ẕıll-i Ḥaḳ sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā

2. **Ḫān Meḥemmed:**
Tarih 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
5. Şeh-i ġāzī feleküñ ḫüsrev-i şayd-endāzı
6. Ḫān Meḥemmed o cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā

3. **Ḫān Meḥemmed:**
Kaside 12
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
33. Ġāzī-i selāṭīn-i cihān Ḫān Meḥemmed
34. Ḫāḳān-ı cihān-gīr ü cihānbān-ı zamāne

4. **Ḫān Meḥemmed:**
Kaside 18
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
93. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadrüñ
94. Ṣadr-ı ʿālī-himemi āṣaf-ı Cem-miḳdārı

5. **Ḫān Meḥmed:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
39. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām
40. Ẕıll-i Ḥaḳ sāye-i luṭf u kerem-i sübḥānī

6. **Ḫān Meḥmed:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫ ̌ānı

7. **Ḫān Meḥmed:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
57. İtdi bu sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
58. Ḫān Meḥmed şeh-i ẕī-şān-ı sütüde-eṭvār

8. **Ḫān Meḥmed:**
Kaside 10
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

Ḫān Murād: (TDVİA)
1. **Ḫān Murād:**
Kaside 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Osmanlı padişahlarının 17.sidir. "Temmuz 1612'de İstanbul'da doğmuş, Şubat 1640'da vefat etmiştir. I. Ahmet ile Kösem Sultan'ın oğludur. IV. Murat dönemi âlim, şair, tarihçi gibi muhtelif sahalarda yetişmiş fikir adamları bakımından Osmanlı Devleti'nin en dikkate değer devresi olmuştur.
37. Ḫān Murād ol şeh-i zīşān-ı felek-mertebe kim
38. Gülşen-i midḥatine āb-ı revāndur süḫanüm

2. **Ḫān Murād:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
bkz. Ḫān Murād.
35. Ḥażret-i ḫāḳān-ı cihān Ḫān Murād
36. Ḫüsrev-i vālā-himem-i rūzgār

Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād:
1. **Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād:**
Gazel 336
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cömertlik yapmaya alışkın Cem soylu Sultan/Han Murat (IV). bkz. Cem, Ḫān Murād.
11. Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād kim
12. Devletinde rūy-ı ġabra ḫ ̌ān-ı yaġmādur bugün

Ḫān Murād-ı ḫuceste-maḳdem:
1. **ḫān murād-ı ḫuceste-maḳdem:**
Kaside 5
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sultan Murat'ın kutlu dönüşü. bkz. Ḫān Murād.
31. Ḫān Murād-ı ḫuceste-maḳdem kim
32. Pāyına yüz sürer mülūk-ı ʿAcem

Ḫān Selīm: (TDVİA)
1. **Ḫān Selīm:**
Kaside 8
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Osmanlı hanedanından Yavuz Sultan Selim. 9. Osmanlı padişahı ve 88. İslam halifesidir. Aynı zamanda ilk Türk İslam halifesi ve Hâdim'ul-Harameyn'uş-Şerifeyn unvanına sahiptir. Osmanlı padişahı (1512-1520). (ö. 926/1520). Osmanlı belgelerinde adı Selim Şah diye geçer. Ancak daha kendi döneminde sert mizacı, cesareti ve ataklığı sebebiyle "Yavuz" lakabıyla tanınmıştır.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

ḫān-ı zamāne:
1. **ḫān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin hükümdarı.
41. Sulṭān-ı selāṭīn-i ḫadem rūy-ı zemīn kim
42. Bir bende-i efgendesidür ḫān-ı zamāne

ḫançer:
1. **ḫançer:**
Gazel 146
Mısra: **12**
Hançer.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

2. **ḫançerinde:**-*in, -de*
Gazel 189
Mısra: **12**
Hançer, kılıç.

11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eşer-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

ḫançer-be-dest-i ʿişve:
1. **ḫançer-be-dest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İşvenin/cilvenin eli hançerlisi.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿişvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

ḫançer-be-dest-i yār:
1. **ḫançer-be-dest-i yārdur:**-*dur*
Gazel 345
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin elindeki hançer.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

ḫançer-be-kef:
1. **ḫançer-be-kef:**
Gazel 243
Mısra: **10**
Hançer elinde.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḫālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

ḫançer-i bürrān:
1. **ḫançer-i bürrān:**
Gazel 349
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç/hançer.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

2. **ḫançer-i bürrāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç/hançer.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

ḫançer-i bürrān-ı teġāfül:
1. **ḫançer-i bürrān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelmenin keskin hançeri.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

ḫançer-i bürrān-ı zamāne:
1. **ḫançer-i bürrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **176**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin keskin kılıcı.
175. Bir mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve ki olmış
176. Her bir müjesi ḫançer-i bürrān-ı zamāne

ḫançer-i elmās:
1. **ḫançer-i elmās:**
Gazel 340
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elmas hançer/kılıç.
7. El-ḥaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden ṣaḳın

ḫançer-i ḥasret:
1. **ḫançer-i ḥasret:**
Gazel 243
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem hançeri.
3. Nemek-i sūde-i elmāsı n'ider ʿāşıḳ-ı zār
4. Ḫançer-i ḥasret ile sīne-figār olmayıcaḳ

ḫançer-i ḳaṣṣāb:
1. **ḫançer-i ḳaṣṣāb:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kasap bıçağı.
9. Ne sāḥirdür gözüñ sihr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

ḫançer-i müjgān:
1. **ḫançer-i müjgān:**
Gazel 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kirpik kılıcı, yan bakış.
11. Ol ḫançer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
12. Ol ġamze-i fettān gibi ʿayyāra münāsib

2. **ḫançer-i müjgāna:**-*a*
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kirpik kılıcı, yan bakış.
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

ḫançer-i ser-tīz:
1. **ḫançer-i ser-tīz:**
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keskin/sivri uçlu hançer.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

2. **ḫançer-i ser-tīzüñ:**-*üñ*
Gazel 328
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keskin/sivri uçlu hançer.
1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

ḫançer-i ser-tīz-i ḫār:
1. **ḫançer-i ser-tīz-i ḫār:**
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dikenin sivri/keskin uçlu hançeri.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aṣlā ferāġ-ı gül

ḫançer-i taṣvīr:
1. **ḫançer-i taṣvīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Resmin hançeri, sevgilinin hançeri.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taṣvīrden feryād

ḫançer-i zerrīn-kemer:
1. **ḫançer-i zerrīn-kemeri:**-*i*
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın kemerli hançer.
3. Der-miyān eyleyeli ḫançer-i zerrīn-kemeri
4. Zīver-i encümen-i sīm-berān sensin sen

ḫandaḳ:
1. **ḫandaḳ:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Hendek.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḥayret alur insānı

2. **ḫandaḳları:**-*lar, -ı*
Kaside 14
Mısra: **26**
Hendek.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḫte serādur

ḫandān:
1. **ḫandān:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Gülücü, gülen.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

ḫandān id-:
1. **ḫandān ide:**-*e*
Gazel 379
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak, güldürmek.
19. Evliyā-yı devletin Ḫaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

ḫandān ol-:
1. **ḫandān olayduḳ:**-*aydu, -ḳ*
Gazel 380
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gülmek, neşeli ve mutlu olmak.
3. Bu meclisde ġulū-yı ṣaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḫandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

ḫande:
1. **ḫandeler:**-*ler*
Gazel 71
Mısra: **1**
Gülüş.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

ḫande it-:
1. **ḫande itse:**-*se*
Gazel 151
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gülmek, gülümsemek.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

ḫande-i cām:
1. **ḫande-i cām:**
Gazel 389

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kadehin gülüşü.
5. Rîş-ḫand-ı ṭarab u feyż-i sirişk-i şādī
6. Girye-i şīşe ile ḫande-i cām olsa bize

ḫande-i dendān-nümā-yı nāz:
1. **ḫande-i dendān-nümā-yı nāz:**
Gazel 395
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin diş gösteren gülüşü.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

ḫande-rīz-i leb-i zaḫm-ı dil:
1. **ḫande-rīz-i leb-i zaḫm-ı dil:**
Gazel 185
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül yarasının kenarından gülüş saçan.
5. Şāyed ki ḫande-rīz-i leb-i zaḫm-ı dil ola
6. Elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhemüz

ḫande-zād eyle-:
1. **ḫande-zād eyler:**-*r*
Gazel 227
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevinçle güldürmek.
9. Resm-i ʿunvān-nāme-i mihr ü maḥabbet olmaġın
10. Ḫande-zād eyler derūn-ı ʿāşıḳ-ı giryānı ḫaṭ

ḫāne-ber-dūş-ı bāġ:
1. **ḫāne-ber-dūş-ı bāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bahçenin evi omuzunda/başı boş olanı.
5. Tāze-dāġıyla gül gül olmışdur
6. Ḫāne-ber-dūş-ı bāġdur gönlüm

ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ:
1. **ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ:**
Gazel 302
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsünden evi omzunda /serseri/başıboş.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḥalḳa-i tecrīdi gūş-ı cāna mengūş itmesem

ḫāne-ber-dūş-ı temennā:
1. **ḫāne-ber-dūş-ı temennādur:**-*dur*
Gazel 400
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Arzunun/isteğin evi omuzunda olanı/serserisi.
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

ḫāne-ber-endāz-ı cihān:
1. **ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz:**-*uz*
Gazel 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyada evini bir yana atan, dünyayı önemsemeyen.
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh:
1. **ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh:**
Gazel 320
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Makam/mevki eğilimiyle (hırsı yüzünden) evden atılmış/kovulmuş.
13. Sezā-yı kūy-ı ḫarābāt olurdum āḫir-i kār
14. Eger ki ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh olsam

ḫānedān-ı maʿnā:
1. **ḫānedān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Anlamın soylu ailesi.
129. ʿAḳl-ı ḥādī-ʿaşerdür idrāküm
130. Bu kühen ḫānedān-ı maʿnādur

ḫāne-harāb:
1. **ḫāne-ḫarābuz:**-*uz*
Gazel 159
Mısra: **9**
Evi yıkılmış, hâli perişan.
9. Çoḳdan cihānda ḫāne-ḫarābuz Meẕāḳiyā
10. ʿĀlem yıḳılsa ẕerre ḳadar yoḳ hirāsımuz

ḫāne-harābān-ı ferāġ:
1. **ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ:**
Gazel 382
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kurtuluşun harap/virane olmuş evi.
1. Göñül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

ḫāne-harāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz:
1. **ḫāne-ḫarāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüreği yanan ve aşktan dolayı hali perişan olmuş kişi.
9. Ḫāne-ḫarāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz olmayan
10. Vīrāne-i maḥabbeti ābād olur ṣanur

ḫāne-harāb-ı ṭurre:
1. **ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Alına düşen kıvırcık saç lülesinin harap/virane olmuş evi.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydā:
1. **ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya:**-*ya*
Gazel 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çılgın âşığın evi.
5. Ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

ḫāne-i dil:
1. **ḫāne-i dil:**
Kaside 23
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Gönül evi.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḫarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

ḫāne-i ḫammār:
1. **ḫāne-i ḫammārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap yapanın/satanın evi, meyhane.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

ḫāne-sūz-ı emel:
1. **ḫāne-sūz-ı emel:**
Gazel 150
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Arzunun/hevesin ev yakıcı olanı.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūm:
1. **ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūmum:**-*um*
Kaside 15
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Rum'da/Anadoluda gülbahçesinde efendisinin evinde doğmuş.
71. Ol ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūmum ki şöhretüm
72. Ḫıṭṭa-güẕār-ı mülket-i Aʿcām isterin

ḫān-ḳā(a)h:
1. **ḫān-ḳāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **1**
Tekke.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña
2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

2. **ḫān-ḳahda:**-*da*
Gazel 61
Mısra: **2**
Tekke.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

3. **ḫān-ḳahuñ:**-*uñ*
Gazel 5
Mısra: **6**
Tekke.
5. Ne ḳurş-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

4. **ḫān-ḳaha:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **55**
Tekke.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

ḫān-ḳāh-ı Mevlevī:
1. **ḫān-ḳāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mevlevi tekkesi/dergahı.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berīnde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḥi döner dirler külāh-ı Mevlevī

ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna:
1. **ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna:**-*a*
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin tekkesi, meyhane.
7. Ḳalmadı ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna raġbet
8. Buldı şöhret ḫarem-i bāġda irşād-ı ṣabā

ḫānmān-ı mā-sivā:
1. **ḫānmān-ı mā-sivāyı:**-*yı*
Gazel 344
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'tan başka her şey ev/bark/ocak.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḥirmen-sūz-ı ḥırş u āz bilmez n'eydügin

ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb:
1. **ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb:**
Gazel 303

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül evini/barkını yakmış.
7. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb olmaz idüm
8. Bāʿiṯ-i tefriḳa-i dār u diyārum bilsem

ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn:
1. **ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn:**
Gazel 391
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül evini/barkını yakmış.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḥnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

ḫānmān-sūz:
1. **ḫānmān-sūz:**
Gazel 311
Mısra: **3**
Ev bark yakan.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuṣṣāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

ḫānmān-sūz-ı dil ü cān:
1. **ḫānmān-sūz-ı dil ü cān:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül evini yakan.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

2. **ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur:**-*dur*
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül evini yakan.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

ḫānmān-suz-ı firāġ:
1. **ḫānmān-suz-ı firāġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın ocak yakanı/evi barkı mahvedeni.
9. Meẕāḳī bezm-i şahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı firāġuñdur

ḫānumān: bkz. ḫānmān
1. **ḫānumān:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Ev, bark.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

2. **ḫānumānum:**-*um*
Gazel 28
Mısra: **11**
Ev, bark.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

3. **ḫānumān:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Ev, bark.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġam:
1. **ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üzüntü dolu gönül evini yakan.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

ḫār:
1. **ḫār:**
Kaside 10
Mısra: **26**
Diken.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Ṣanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

2. **ḫārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **150**
Diken.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

3. **ḫārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **6**
Diken.
5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḫazān bilmez nedür
6. Bir birinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

4. **ḫār:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Diken.
5. O ġonce ḫār ile hem-ṣoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

ḫār-ı elem-i ʿālem:
1. **ḫār-ı elem-i ʿāleme:**-*e*
Gazel 351
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın üzüntü/keder dikeni.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

ḫār-ı firāḳ:
1. **ḫār-ı firāḳı:**-*ı*
Gazel 413
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ayrılık dikeni.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

ḫār-ı ġam:
1. **ḫār-ı ġamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Üzüntü dikeni.
65. Derkār olıcaḳ feyż-i kerem bāġ-ı emelde
66. Gül-ġonce-i şādī bitürür ḫār-ı ġamuñdan

ḫār-ı taʿaddī:
1. **ḫār-ı taʿaddīden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Zulüm dikeni.
91. Bu devr içre fiġān ḥod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

ḫār u ḫas:
1. **ḫār u ḫas:**
Gazel 82
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalı çırpı.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

2. **ḫār u ḫas:**
Gazel 262
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çalı çırpı.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin şuʿledār olur giderek

ḫār u ḫas-ı ehl-i heves:
1. **ḫār u ḫas-ı ehl-i hevese:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu sahiplerinin diken ve çer çöpü.
5. Ḫār u ḫas-ı ehl-i hevese ṣarṣar-ı āfet
6. Pīş ü pes-i erbāb-ı dile bād-ı bahār ol

ḫār u ḫas-ı inkār:
1. **ḫār u ḫas-ı inkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnkar çalı çırpısı/çerçöpü.
7. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şuʿle-i taḳdīr-i ezel
8. Yaḳdı āteşlere ol ḫār u ḫas-ı inkārı

ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarār:
1. **ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabır ve kararlılığın dikeni/çerçöpü.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne güne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

ḫᵛār eyle-:
1. **ḫᵛār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hor etmek, aşağı bir duruma düşürmek.
119. Ḫilāf-ı şerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mışr-ı iḳbāl olsa daḥi anı ḫᵛār eyler

harāb id(t)-:
1. **ḫarāb ider:**-*er*
Gazel 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkmak, mahvetmek.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

2. **ḫarāb itdi:**-*di*
Gazel 124
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yıkmak, mahvetmek.
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

3. **ḫarāb itdi:**-*di*
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkmak, mahvetmek.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

ḫarāb ḳo-:
1. **ḫarāb ḳoma:**-*ma*
Kaside 23
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harap/yıkılmış bırakma.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḫarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

ḫarāb ol-:
1. **ḫarāb oldı:**-*dı*
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkılmak, harap olmak.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

2. **ḫarāb olmaḳdadur:**-*maḳ, -da, -dur*
Gazel 154
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak, kötü duruma düşmek.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

3. **ḫarāb olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 266
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkılmak, harap olmak.
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

ḫarāb-ābād:
1. **ḫarāb-ābāda:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **10**
Harabe, yıkık dökük yer.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı ṣarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

ḫarābāt:
1. **ḫarābātı:**-*ı*
Gazel 317
Mısra: **5**
Meyhaneler, içki içilen yerler.
5. Gezerin serserī ḫarābātı
6. Neng ile nām n'eydügin bilmem

2. **ḫarābātı:**-*ı*
Gazel 321
Mısra: **1**
Meyhaneler, içki içilen yerler.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

ḫarābāt-ı muġān:
1. **ḫarābāt-ı muġān:**
Gazel 193
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mecusilerin meyhanesi, meyhane.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

2. **ḫarābāt-ı muġānı:**-*ı*
Gazel 184
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mecusilerin meyhanesi, meyhane.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḫālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

ḫarābe:
1. **ḫarābe:**
Gazel 409
Mısra: **4**
Harabe, virane.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfītāb tehī

ḫarābe-sūz:
1. **ḫarābe-sūz:**
Gazel 414
Mısra: **5**
Harabe/virane yakan.
5. Ḫarābe-sūz u ṭarab-ḫāne-sāz olmaḳ olurdı
6. Eger ki sūz-ı dil ü çeşm-i eşkbārum olaydı

ḫarb:
1. **ḫarbe:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **22**
Harp, savaş.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḫarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

ḫarekāt-ı iʿcāz:
1. **ḫarekāt-ı iʿcāz:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Acze düşüren/şaşırtan hareketler.
85. Gör nice cilve-nümādur ḫarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

ḫaremgāh-ı muġān:
1. **ḫaremgāh-ı muġānda:**-*da*
Gazel 372
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin buluşma yeri, meyhane.
9. Ḫaremgāh-ı muġānda cilve-i mestāne eylerdi
10. Olaydı neşve-baḫş-ı ṣūret-i büt-ḫāne peymāne

ḫarem-i bāġ:
1. **ḫarem-i bāġda:**-*da*
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bahçenin kutsal yeri.
7. Ḳalmadı ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna raġbet
8. Buldı şöhret ḫarem-i bāġda irşād-ı ṣabā

ḫarem-i gülşen:
1. **ḫarem-i gülşende:**-*de*
Gazel 231
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin haremi/kutsal yeri.
11. Ne ḳadar neşʾe-fezādur ḫarem-i gülşende
12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

ḫarem-i maʿrifet:
1. **ḫarem-i maʿrifetüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
Marifet/hüner haremi.
187. Eş-şalā şaḥn-ı şebistān-ı derūndur şimdi
188. Ḫarem-i maʿrifetüñ ḫaclegeh-i ebkārı

ḫarem-i muḥterem:
1. **ḫarem-i muḥterem:**
Kaside 24
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer kutsal yer.
89. Böyle düşīzegān-ı efkāra
90. Ḫarem-i muḥterem mübārek-bād

ḫarem-i vuṣlat:
1. **ḫarem-i vuṣlata:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kavuşma haremi/yeri.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḫarem-i vuṣlata ola maḥrem

ḫarem-serāy-ı celāl:
1. **ḫarem-serāy-ı celālüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 23
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Yüceliğin/ululuğun harem dairesi.
83. Ḫarem-serāy-ı celālüñde olmasa mūnis
84. Ṭutardı āhū-yı devlet reh-i beyābānı

ḫarf-āşinā-yı rāḥat:
1. **ḫarf-āşinā-yı rāḥat:**
Gazel 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rahat söz anlayan.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḫarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

ḫarf-i lā vü neʿam:
1. **ḫarf-i lā vü neʿam:**
Kaside 24
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Hayır ve evet sözü.
37. Selb ü īcābda müsellemsin
38. Ḫarf-i lā vü neʿam mübārek-bād

ḫarf-i leb-cünbān-ı şekvā:
1. **ḫarf-i leb-cünbān-ı şekvā:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şikâyetin dudak oynatan/kımıldatan sözü.
7. Bilmezin ben ḫarf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

ḫarf-i ümīd:
1. **ḫarf-i ümīde:**-*e*
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümit sözü.
9. Taʿlīḳ-i naẓar eylemezüz ḫarf-i ümīde
10. Ol ṣafḥa-i ḫāṭırda ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur

ḫargūş:
1. **ḫargūşe:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **17**
Tavşan.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

hārhār-ı firāḳ:
1. **ḫārḫār-ı firāḳa:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın üzüntüsü/sıkıntısı.
5. Bu ḫārḫār-ı firāḳa taḥammül itmek olurdı
6. Ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat şüküfte-bāġum olaydı

ḫārḫār-ı ḥasret:

1. **ḫārḫār-ı ḥasretüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Özlemin verdiği yürek sıkıntısı.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i şaġīr:

1. **ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i şaġīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Küçük ilahinin kıskanılan üzüntüsü.
33. Bülbüli dem-beste-i ḥayret iden gülzārda
34. Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i şaġīrümdür benüm

ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh:

1. **ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh:**
Gazel 150
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağızların ağır ezgisinin dış ahengi.
11. Bedī-i düşmen-i bed-ḫʷāha güvāh ise murād
12. Ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh yeter

ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan:

1. **ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan:**
Kaside 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sözün makamlarının dış ahengi.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı naḳş-ı zīrümdür benüm

ḫarīdār:

1. **ḫarīdārı:**-*ı*
Gazel 279
Mısra: **7**
Müşteri, talip, alıcı.
7. ʿAceb mi olsa fūzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫan:

1. **ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Söz malının müşterisi/alıcısı.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḫayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

ḫarīdār-ı viṣāl:

1. **ḫarīdār-ı viṣāl:**
Gazel 26
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı satın alma.
11. Bu güne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

ḫarīfān-ı maḥabbet:

1. **ḫarīfān-ı maḥabbet:**
Gazel 26
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbet arkadaşları.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḫarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

2. **ḫarīfān-ı maḥabbet:**
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet arkadaşları.
7. Ḫarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

ḫarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam:

1. **ḫarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam:**
Gazel 335
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntü tozunu/kırgınlığını yok etme arkadaşı.
1. Göñül piyāle-keş-i ʿālem olmasun n'olsun
2. Ḫarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam olmasun n'olsun

ḫarīf-i ḫūn-ı ʿadū:

1. **ḫarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Düşman kanının teklifsiz dostu.
25. Tiġuñ ḫarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

ḫarīf-i mey-kede:

1. **ḫarīf-i mey-kede:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Meyhanedeki âdi adam.
13. Bilmez ḫarīf-i mey-kede çūn u çirā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

ḫarīm-i dil:

1. **ḫarīm-i dilde:**-*de*
Gazel 191
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönlün kutsal yeri.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẕma raġbet itmezüz
14. Biz ḫarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

ḫarīm-i ʿışḳ:

1. **ḫarīm-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın kutsal yeri.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḫarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

ḫarīm-i Kaʿbe-i kūy:

1. **ḫarīm-i kaʿbe-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 58
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Köyün Ka'besinin kutsal odası, sevgilinin evindeki yatak odası.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḫarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

ḫarīm-i muḥterem:

1. **ḫarīm-i muḥteremde:**-*de*
Gazel 324
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer kutsal yer.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī
8. Ol ḫarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

ḫarīm-i vaṣl:

1. **ḫarīm-i vaṣla:**-*a*
Gazel 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma evi/yeri.
9. Ḫarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

ḫarīm-i vuṣlat:

1. **ḫarīm-i vuṣlata:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın mahrem/özel yeri.
11. Ḫarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

ḫārın göster-:

1. **ḫārın gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dikeni göstermek/ön plana çıkarmak.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

ḫarīş-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand:

1. **ḫarīş-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand:**
Gazel 217
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tatlı gülüşlünün dudağından öpmeye hırslanmış.
7. Ḫased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
8. Ḫarīş-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand olup ḳalmış

ḫarīş-i dāne:

1. **ḫarīş-i dāne:**
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tane/yem düşkünü.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḫarīş-i dāne ol

ḫark-ı ʿādet:

1. **ḫarḳ-ı ʿādet:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Geleneği, alışkanlığı yok etmek.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

ḫar-mühre:

1. **ḫar-mühre:**
Kaside 12

Mısra: **164**
Katır boncuğu.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

2. **ḫar-mühre:**
Gazel 146
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Katır boncuğu.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdā:
1. **ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya:**-*ya*
Gazel 380
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmanların sözünün katırboncuğu.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner:
1. **ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner:**
Kaside 21
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Eşek tabiatlı beceriksiz.
173. Öyle ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner lābüd
174. Düşmen-i dāstān-ı maʿnādur

ḫarūn:
1. **ḫarūn:**
Gazel 209
Mısra: **22**
İlerleyecek yerde duran veya geri giden (hayvan).
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aṣlā ḫarūn olmaz

ḫās:
1. **ḫās:**
Kaside 15
Mısra: **52**
Seçkin,özel,hususi.
51. Daʿvā-yı iḫtiṣāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

ḫāṣ u (ile) ʿām:
1. **ḫāṣ ile ʿāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçkin kimseler ve halk, herkes.
25. Ṣadr-ı Cem-pāye Muṣṭafa Paşa
26. Ki itdi ḫoşnūd ḫāṣ ile ʿāmı

2. **ḫāṣ u ʿām:**
Gazel 426
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Seçkin kimseler ve halk, herkes.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāṣ u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

ḫas u ḫāşāk:
1. **ḫas u ḫāşākdandur:**-*dan*, -*dur*
Gazel 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ot, çerçöp.
5. Gönül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

Ḫasan:
1. **Ḫasanumdur:**-*um*, -*dur*
Müfret 8
Mısra: **2**
Hasan, özel isim.
1. Şemʿ-i ḫalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanum

2. **Ḫasanumdur:**-*um*, -*dur*
Müfret 8
Mısra: **2**
Hasan, özel isim.
1. Şemʿ-i ḫalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanum

3. **Ḫasanumdur:**-*um*, -*dur*
Müfret 8
Mısra: **2**
Hasan, özel isim.
1. Şemʿ-i ḫalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanum

4. **Ḫasanum:**-*um*
Müfret 8
Mısra: **2**
Hasan, özel isim.
1. Şemʿ-i ḫalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanumdur Ḫasanum

ḫasb-i ḥāl:
1. **ḫasb-i ḥāl:**
Gazel 54
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Görüşüp dertleşme.
13. Meẕāḳī ḫasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

ḫasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān:
1. **ḫasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān:**
Gazel 323
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıkların görüşüp konuşması.
9. Ḫasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān ġayret-fürūz-ı yāredür
10. Yaḳmasun mı nāme-i şükūh-ṭırāzum n'eylesün

ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede:
1. **ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede:**
Kaside 11
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gama/kedere uğramış gönlün dertleşmesi.
59. Naẓm-ı aḥvāl-i perīşānuma ḳaṣd itdükçe
60. Ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede der-hem geldi

ḫasb-i nefes:
1. **ḫasb-i nefes:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nefes alma.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḫasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

ḫasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvān:
1. **ḫasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Güçsüz/ tahammülsüz gönlün dertlenmesi.
25. Āh-ı ʿāşıḳ gibi pür-sūz u güdāz olmaġ ile
26. Ḫasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur süḫanüm

ḫased:
1. **ḫased:**
Gazel 11
Mısra: **15**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
15. Ḫased ol rind-i şāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-bedem ṣahbā

2. **ḫased:**
Gazel 126
Mısra: **11**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
11. Ḫased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-dūş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

3. **ḫased:**
Gazel 127
Mısra: **1**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
1. Ḫased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

4. **ḫased:**-, -
Gazel 152
Mısra: **9**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
9. Ḫased o rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿneye kim
10. Nemek-feşān-ı taḥammül leb-i ḫamūşīdür

5. **ḫased:**
Gazel 217
Mısra: **7**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
7. Ḫased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
8. Ḫarīş-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand olup ḳalmış

6. **ḫased:**
Gazel 369
Mısra: **7**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
7. Ḫased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḥīde ṣurāḥī ṭarf-ı zānūda

7. **ḫased:**
Gazel 374
Mısra: **13**
Kıskanma, çekememezlik, imrenme, gıpta etme.
13. Ḫased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

ḫased eyle-/it-:
1. **ḫased eyler:**-*r*
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak, çekememek.
9. Cibrīl ise de ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ ḫased eyler
10. Ol şūḫ ile bir kūşede tenhā kimi görse

2. **ḫased itse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **143**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak, çekememek.

143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

ḥased ol-:
1. **ḥased oldı:**-*dı*
Gazel 53
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıskanılmak.
13. Şevḳ ile muʿcize-perdāz-ı maḳāl oldı yine
14. Ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna ḥased

ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛān:
1. **ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Her menkıbe okuyanın kıskançlık getireni.
39. Ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle ben ol Vaṣṣāfᵛum
40. Kim ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛāndur süḫanüm

ḥased-kerde-i gül-i sūrī:
1. **ḥased-kerde-i gül-i sūrī:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gösterişten ibaret olan gülü kıskanmış.
1. Ey ḥased-kerde-i gül-i sūrī
2. Vey behişt-i leṭāfetüñ ḥūrı

ḥased-kerde-i ḳaranfül:
1. **ḥased-kerde-i ḳaranfüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karanfili kıskanan.
3. Ol ruḫ-ı āluña şebīh olalı
4. Gül ḥased-kerde-i ḳaranfüldür

ḥāsid:
1. **ḥāsid:**
Kaside 8
Mısra: **205**
Kıskanç.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḥāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

ḥāsid-i nā-dān:
1. **ḥāsid-i nā-dān:**
Kıt'a 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cahil/bilgisiz kıskanç.
7. Şekvem oldur ki ḥāsid-i nā-dān
8. Cigerüm yaḳdı nār-ı töhmet ile

ḥāşılı:
1. **ḥāşılı:**
Kaside 2
Mısra: **64**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḥāşılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

2. **ḥāşılı:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
21. Ḥāşılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

3. **ḥāşılı:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
47. Ḥāşılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

4. **ḥāşılı:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
35. Ḥāşılı böyle feraḥ-baḫş u ṣafā-güster olur
36. Rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem

5. **ḥāşılı:**
Kaside 25
Mısra: **19**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
19. Ḥāşılı ṣad-ḫulūṣ ile ḥaḳḳā
20. Farż-ı ʿayn oldı şükr-i Yezdānī

6. **ḥāşılı:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḥāşılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

7. **ḥāşılı:**
Gazel 106
Mısra: **6**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāşılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

8. **ḥāşılı:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Doğrusu, velhasıl, sözün kısası.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḥāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ṣānī beslerüz

ḥāṣıl-ı kān u yem:
1. **ḥāṣıl-ı kān u yem:**
Kaside 24
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kaynak ve denizden elde edilen.
95. Devlet-i pādişāh-ı ʿālemde
96. Ḥāṣıl-ı kān u yem mübārek-bād

ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerān:
1. **ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerān:**
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Geçen ömrün neticesi/sonucu.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerān sensin sen

2. **ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Geçen ömrün neticesi/sonucu.
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güzerāndur süḫanüm

ḥaşm-ı dūn:
1. **ḥaşm-ı dūn:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Aşağılık düşman.
19. El-ḥaẕer ey ḥaşm-ı dūn ṣad-düşmen-i ḫāṭır-şiken
20. Dāġdār-ı şuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

ḥaşm-ı ḳavī:
1. **ḥaşm-ı ḳavī:**
Gazel 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güçlü düşman.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḥaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

ḥaşm-ı ḳavī-pençe:
1. **ḥaşm-ı ḳavī-pençe:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güçlü pençeli düşman.
3. Çarḫ bir ḥaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

ḥas-pūş id-:
1. **ḥas-pūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çalı çırpı ile örtmek.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi ṣahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḥas-pūş idelüm

ḥaṣr eyle-/it-:
1. **ḥaṣr eylemezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 182
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız bir şey için ayırmak, ona tahsis etmek.
15. Ḥaṣr eylemezüz meylimüzi bir büt-i şūḫa
16. Biz māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriştüz

2. **ḥaṣr itmede:**-*me, -de*
Kaside 28
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayırmak, adamak, vermek.
53. Cihāt-ı midḥati ḥaṣr itmede endīşe ḥayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

ḥasret:
1. **ḥasretle:**-*le*
Gazel 70
Mısra: **4**
Hasret, özlem.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

2. **ḥasret:**
Gazel 116
Mısra: **10**
Hasret, özlem.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşidedür

3. **ḥasret:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Hasret, özlem.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü def ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

4. **ḥasret:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Hasret, özlem.

7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

5. **ḥasretiyle:**-*i, -yle*
Gazel 225
Mısra: **3**
Hasret, özlem.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

6. **ḥasretüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **7**
Hasret, özlem.
7. ʿĀṣıḳı giryān iden fürḳat degüldür ḥasretüñ
8. Bīm-i teşvīş-i zamān-ı imtidādıdur göñül

7. **ḥasret:**
Gazel 303
Mısra: **19**
Hasret, özlem.
19. Tīre-şām-ı ġam-ı hicr olmaz idüm ḥasret ile
20. Ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum bilsem

ḥasret çek-:
1. **ḥasret çeküp:**-*üp*
Gazel 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hasret çekmek, özlem duymak.
1. Göñül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

ḥasret ol-:
1. **ḥasret olup:**-*up*
Tarih 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hasret kalmak, özlemek.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

ḥasret-ālūde:
1. **ḥasret-ālūde:**
Gazel 340
Mısra: **12**
Hasret/özlem karıştıran/veren.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden ṣaḳın

ḥasret-i ḥāl-i ruḫ-ı hūbān-ı Rūm:
1. **ḥasret-i ḥāl-i ruḫ-ı ḫūbān-ı Rūm:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rum güzellerinin yanağındaki benin özlemi.
5. Ḥasret-i ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbān-ı Rūm ile hemān
6. Merdüm-i çeşm-i emel bir noḳṭa-i mevhūm olur

ḥasretī-i laʿl-i leb:
1. **ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 85
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısına hasret.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

ḥasret-keş-i bāġ-ı kūy-ı yār:
1. **ḥasret-keş-i bāġ-ı kūy-ı yārum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyündeki bahçenin hasretini/özlemini çeken.
1. Ben bülbül-i zār u bī-ḳarārum
2. Ḥasret-keş-i bāġ-ı kūy-ı yārum

ḥasret-keş-i dīdār:
1. **ḥasret-keş-i dīdārdur:**-*dur*
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz/çehre hasreti/özlemi çeken.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḫṣat-ı med-i nigāh ister göñül

ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār:
1. **ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār:**
Gazel 119
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyünde bahçedeki günlerin hasretini çeken.
9. N'ola ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār olsam
10. Benüm hem-sāye-i serv-i ḫırāmān olduġum yirdür

ḥasret-zede:
1. **ḥasret-zede:**
Kaside 17
Mısra: **121**
Hasret/özlem çeken.
121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

Ḥassān: (TDVİA)
1. **Ḥassānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **136**
Ebü'l-Velîd (Ebû Abdirrahmân) Hassân b. Sâbit b. el-Münzir el-Hazrecî el-Ensârî (ö. 60/680 [?]). Hz. Peygamber'in şairi olarak tanınan sahâbî.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

Ḥassān-ı zamāne:
1. **Ḥassān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Hassan'ı. bkz. Ḥassān.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsīnler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

hasta vü şaġ:
1. **ḥasta vü şaġ:**
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hasta ve sağlam/sağlıklı.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḥasta vü şaġ āşüfte

hasta-dil-i ʿışḳ:
1. **ḥasta-dil-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 217
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşkın hasta/yorgun gönüllüsü.
11. Ne çāre ḥasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

2. **ḥasta-dil-i ʿışḳı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **181**
Kelime Tipi: -
Aşkın hasta/yorgun gönüllüsü.
181. Ḫıżr olsa eger ḥasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

ḥaşem-ender-ḥaşem:
1. **ḥaşem-ender-ḥaşem:**
Kaside 24
Mısra: **50**
Maiyete/aileye dahil.
49. Sāḥa-i ʿarṣa-i celāletüñe
50. Ḥaşem-ender-ḥaşem mübārek-bād

haşem-i rūzgār:
1. **ḥaşem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devrinde yanında bulunanlar.
31. Bedr-i żiyā-kevkebe-i āsumān
32. Māh-ı kevākib ḥaşem-i rūzgār

ḫaşer-ender-ḫaşer:
1. **ḫaşer-ender-ḫaşerdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **18**
Bir araya toplanma.
17. Meydān-ı kārzār güşād olsa şevḳ ile
18. Bir fevc fevc olup ḫaşer-ender-ḫaşerdeyüz

2. **ḫaşer-ender-ḫaşerdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **10**
Bir araya toplanma.
9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ
10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḫaşer-ender-ḫaşerdür bu

3. **ḫaşer-ender-ḫaşer:**
Kaside 28
Mısra: **44**
Bir araya toplanıp gelmek.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḫaşer-ender-ḫaşer geldi

haşm-efken ol-:
1. **ḫaşm-efken olalı:**-*alı*
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmana atan olmak (ok, sert bakış bağlamında).
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḫaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

ḫāṣā:
1. **ḫāṣā:**
Gazel 30
Mısra: **16**
Asla, hiçbir vakit; Allah korusun!
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāṣıḳ
16. Ḫāṣā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

2. **ḫāṣā:**
Kaside 12
Mısra: **165**
Asla, hiçbir vakit; Allah korusun!
165. Ḫāṣā ki ola zihn-i şerīfüñde müsāvī
166. Dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne

3 **ḫāṣā:**
Gazel 36
Mısra: **14**
Asla, hiçbir vakit; Allah korusun!
13. Hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfatuñdur
14. Ḫāṣā ki Meẕāḳī ola maġlūb-ı ḳıyāmet

4. **ḥāşā:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Asla, hiçbir vakit; Allah korusun!
5. Ḥāşā ki ide bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet
6. Evreng-i Cem ü tāc-ı Ferīdūna tenezzül

ḥaşre degin/dek:
1. **ḥaşre degin:**
Kaside 13
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eser-i nān u nemek maġz-ı ʿiẕāmumda benüm

2. **ḥaşre degin:**
Kaside 18
Mısra: **238**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad-feth ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āsārı

3. **ḥaşre degin:**
Gazel 257
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle senā-ḫᵛān olabilsek

4. **ḥaşre degin:**
Gazel 414
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
23. N'olaydı ḥaşre degin ṣaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

5. **ḥaşre dek:**
Kaside 9
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
109. Ḥaşre dek nām-ı hümāyūnını iḥyā eyler
110. Zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕehebi iḥsānı

6. **ḥaşre dek:**
Kaside 14
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
107. Nāmuñla sözüm ḥaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

7. **ḥaşre dek:**
Gazel 70
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

8. **ḥaşre dek:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

9. **ḥaşre dek:**
Gazel 217
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
13. Saña Meẕāḳī felekde eser bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

10. **ḥaşre dek:**
Gazel 379
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

11. **ḥaşre dek:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
15. Bu fırṣat-ı Ḥudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i feth-i Baġdād ey nāmver mübārek

12. **ḥaşre degin:**
Gazel 87
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

13. **ḥaşre dek:**
Kaside 15
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allâh'ın ölülere ruhlarını geri verip onları hesaba çekmek üzere toplaması ve toplanma yerine sevk etmesi zamanına kadar.
103. Tā ḥaşre dek ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ
104. Kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām isterin

ḥatā:
1. **ḥatādur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **30**
Yanlış, hata, kusur.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḥatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

2. **ḫaṭā:**
Gazel 180
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Yanlış, hata, kusur.
33. Ḥaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

ḫaṭar:
1. **ḫaṭardayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 180
Mısra: **12**
Tehlike.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

2. **ḫaṭardan:**-*dan*
Gazel 180
Mısra: **33**
Tehlike, emniyetsizlik.
33. Ḥaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

Ḥātem: (TDVİA)
1. **Ḥātem:**
Kaside 25
Mısra: **41**
Ebû Seffâne (Ebû Adî) Hâtim b. Abdillâh b. Sa'd et-Tâî el-Kahtânî (ö. 578 [?]). Câhiliye döneminin cömertliğiyle ünlü şairi.
41. Gelse devrinde Ḥātem olurdı
42. Kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsānı

ḥātem-i laʿl:
1. **ḥātem-i laʿl:**
Gazel 207
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmızı mühür.
5. Nām-ı vefāya ḥātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa naḳş-ı nigīn-i nāz

ḥātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿat:
1. **ḥātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla:**-*la*
Gazel 294
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Karakterin yeni işlenmiş mührü/yüzüğü.
17. Bu ḥātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẓma Süleymān-ı zamān ol

ḫaṭ-ı bāṭıl:
1. **ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur:**-*u, -muz, -dur*
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Boş/beyhude yazı.
9. Taʿlīḳ-i naẓar eylemezüz ḫarf-i ümīde
10. Ol ṣafḥa-i ḥāṭırda ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur

ḫat-ı buṭlān-ı zamāne:
1. **ḫaṭ-ı buṭlān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin bozukluklarının/batıllıklarının yazısı.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫaṭ-ı buṭlān-ı zamāne

ḫaṭ-ı cānāne:
1. **ḫaṭ-ı cānāne:**
Gazel 373
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.
7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
8. Oldı bir nāficeti'l-miski Ḫuten peymāne

2. **ḫaṭ-ı cānāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.

1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşınā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

ḫaṭ-ı laʿl-i dil-ber:
1. **ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri:**-*i*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin kırmızı dudağının çizgisi.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı başar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

ḫaṭ-ı nev-ḫīz:
1. **ḫaṭ-ı nev-ḫīzi:**-*i*
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeni belirmeye başlamış sakal/ayvatüyü.
3. Ḫāl-i siyehiyle ḫaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
4. Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿizārı:
1. **ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿizārı:**-*ı*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanakta yeni çıkmış tüy.
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿizārı ne ġam olsa ẕāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

ḫaṭ-ı rūy:
1. **ḫaṭ-ı rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 307
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüzde yeni beliren ayva tüyleri.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

ḫaṭ-ı sebz-i leb:
1. **ḫaṭ-ı sebz-i lebinde:**-*in, -de*
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dudağının kenarındaki ince tüyler.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn:
1. **ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönülde yer tutan yeni çıkmış tüy.
7. Gerd-i ruḫında ol ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn
8. Mānend-i sebzezār-ı cinān nev-remīdedür

hatīf-i ḳudsī:
1. **hatīf-i ḳudsī:**
Tarih 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kutsalı/bilinmezi gaibden haber veren.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tāriḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

2. **hātif-i ḳudsī:**
Kaside 6
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Gaibden haber veren kutsal melek.
49. Ey Meẕāḳī hātif-i ḳudsī didi tāriḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i sulṭān Murād-ı bā-kemāl

hāṭır:
1. **ḫāṭıra:**-*a*
Kaside 11
Mısra: **38**
Fikir, zihin, akıl.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḫūñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

2. **ḫāṭıruñ:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **63**
Düşünce, durum, akıl.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

3. **ḫāṭıra:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **10**
Gönül, kalp.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

4. **ḫāṭır:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Gönül, kalp.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

5. **ḫāṭıruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 24
Mısra: **71**
Gönül, fikir, akıl.
71. Cilveger ḫāṭıruñda feyż-i ezel
72. Vāridāt-ı ḳıdem mübārek-bād

6. **ḫāṭıra:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **57**
Zihin, fikir, akıl.
57. İtdi hemān ḫāṭıra ol dem ḫutūr
58. Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār

7. **ḫāṭırum:**-*um*
Gazel 340
Mısra: **4**
Gönül, düşünce.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden şaḳın

8. **ḫāṭıruña:**-*uñ, -a*
Gazel 417
Mısra: **3**
Gönül, düşünce.
3. Ḳırma ʿuşşāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem gelmez mi

hāṭıra gel-:
1. **ḫāṭıra geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla/fikre gelmek.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

2. **ḫāṭıra geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla/fikre gelmek.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

3. **ḫāṭıra gelicek:**-*icek*
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra gelmek, anımsamak.
3. Ġam-ı ṣaḥbā gelicek ḫāṭıra ṣad-cūş iderüz
4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

4. **ḫāṭıra gelmez:**-*mez*
Kaside 25
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, akla gelmek.
11. Bu neşātıyla ḫāṭıra gelmez
12. Ne ġam-ı dil ne çīn-i pīşānī

5. **ḫāṭıra gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra gelmek, anımsamak.
13. Lāle üzre olıcaḳ sāye-figen berg-i semen
14. Ḫāṭıra penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn gelür

6. **ḫātıra gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra gelmek, anımsamak.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

7. **ḫāṭıra gelür:**-*ür*
Gazel 181
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra gelmek, anımsamak.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü ẕevḳ-i vaṭan sensüz

ḫāṭıra getür-:
1. **ḫāṭıra getürür:**-*ür*
Gazel 48
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlatmak, akla getirmek.
5. Getürür ḫāṭıra cām-ı ẕeḳan-ı dildārı
6. Cem gibi alsa ele ʿāşıḳ-ı mey-ḫʷār ḳadeḥ

hāṭır-figār eyle-:
1. **ḫāṭır-figār eyledi:**-*di*
Gazel 140
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü yaralamak.
7. Eyledi şemşīr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-figār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

2. **ḫāṭır-figār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **178**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü yaralamak.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

hāṭır-fürūz ol-:
1. **ḫāṭır-fürūz olur:**-*ur*
Gazel 234

Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü aydınlanmak/ferahlamak.
11. Tāze-be-tāze dāġ ile ḫāṭır-fürūz olur
12. Olmaz fetīl-i sīnede dūd-ı ferāġ-ı dāġ

ḫāṭır-ḥırāṣ-ı nükteverān:
1. **ḫāṭır-ḥırāṣ-ı nükteverān:**
Kaside 21
Mısra: **175**
Kelime Tipi: -
İnce anlama sahiplerin fikrini/düşüncesini tırmalayan.
175. Belī ḫāṭır-ḥırāṣ-ı nükteverān
176. Kāvkāv-ı sinān-ı maʿnādur

ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz:
1. **ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz:**
Gazel 75
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cilve yapan gönlün istediği.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

ḫāṭır-ı şad-mūr:
1. **ḫāṭır-ı şad-mūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz karıncanın gönlü/düşüncesi.
9. Mestūr idüp dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri
10. Ol zülf-i dü-tā ḫāṭır-ı şad-mūra ṭoḳındı

ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād:
1. **ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād:**
Kaside 19
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Bütün askerlerin gönlünü okşayan.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı firāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī:
1. **ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin gönlünü okşayan.
15. El-ḥaẕer daḫl u taʿarużdan meded
16. ʿĀrif oldur kim ola ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī

ḫāṭır-perīşān ol-:
1. **ḫāṭır-perīşān olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 119
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünceli/dalgın olmak.
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫāṭır-perīşān olduġum yirdür

2. **ḫāṭır-perīşān olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünceli/dalgın olmak.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān:
1. **ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān:**
Gazel 99
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnce manâlı söz bilenlerin beğenileni.
9. Gūşe-be-gūşe naẓm-ı Meẕāḳī-yi der-nizām
10. Ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān olup gider

ḫatm ol-:
1. **ḫatm oldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bitmek, sona ermek.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

2. **ḫatm oldı:**-*dı*
Gazel 218
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bitmek, sona ermek.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

ḫatmān:
1. **ḫatmānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **126**
Kazak başbuğunun sanı.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫatmānı

ḫatm-i kelām:
1. **ḫatm-i kelām:**
Kaside 21
Mısra: **199**
Kelime Tipi: -
Sözün sonu, sözü bitirme.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

2. **ḫatm-i kelām:**
Kaside 28
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Sözün sonu, sözü bitirme.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

ḫaṭ(ṭ):
1. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **123**
Ayva tüyü.
123. Olsa ne ʿaceb ḫaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

2. **ḫaṭ:**
Gazel 123
Mısra: **1**
Yazı, kader çizgisi.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

3. **ḫaṭṭ:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Ayva tüyü.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

4. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **1**
Ayva tüyü.
1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

5. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **2**
Ayva tüyü.
1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

6. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **4**
Ayva tüyü.
3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvānı ḫaṭ

7. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Ayva tüyü.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

8. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **8**
Ayva tüyü.
7. Muṣḥaf-ı ruḫsārına itdükçe dikḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuşşāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

9. **ḫaṭ:**
Gazel 227
Mısra: **10**
Ayva tüyü.
9. Resm-i ʿunvān-nāme-i mihr ü maḥabbet olmaġın
10. Ḫande-zād eyler derūn-ı ʿāşıḳ-ı giryānı ḫaṭ

10. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **1**
Ayva tüyü.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḫsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel ṣīrāze ḫaṭ

11. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Ayva tüyü.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḫsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel ṣīrāze ḫaṭ

12. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **4**
Ayva tüyü.
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

13. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Ayva tüyü.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdururmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

14. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **7**
Ayva tüyü.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

15. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **8**
Ayva tüyü.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṯ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

16. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Ayva tüyü.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

17. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **12**
Ayva tüyü.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḫaṭ

18. **ḫaṭ:**
Gazel 228
Mısra: **14**
Ayva tüyü.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüsḫa-i iʿcāza ḫaṭ

19. **ḫaṭ:**
Gazel 376
Mısra: **18**
Yazı.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

20. **ḫaṭṭ:**
Gazel 413
Mısra: **4**
Yazı.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

21. **ḫaṭṭın:**-*ın*
Gazel 440
Mısra: **3**
Ayva tüyü.
3. Ḫaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

22. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Gazel 440
Mısra: **5**
Ayva tüyü.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḫfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

23. **ḫaṭ:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.
9. Nev-resīde ḫaṭ ile laʿl-i lebüñ seyr ideli
10. Kim ider Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased

24. **ḫaṭ:**
Gazel 144
Mısra: **3**
Yeni beliren sakal ve bıyık/ayvatüyü.
3. Ḫaṭ degüldür şayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

ḫaṭ gel-:

1. **ḫaṭ geldi:**-*di*
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzde ayva tüyü çıkmak.
1. Ḫaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
2. Ṣām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

ḫaṭṭ u ḫāl:

1. **ḫaṭṭ u ḫāl:**
Gazel 76
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakal ve ben, yanak.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

2. **ḫaṭṭ u ḫāl:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Yüzdeki) ayva tüyleri ve ben.
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

ḫaṭṭ-ı ʿanberīn:

1. **ḫaṭṭ-ı ʿanberīn:**
Gazel 278
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu ayva tüyü.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

ḫaṭṭ-ı dil-ber:

1. **ḫaṭṭ-ı dil-ber:**
Gazel 273
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur göñül

ḫaṭṭ-ı emān:

1. **ḫaṭṭ-ı emāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Düşman ülkesinde verilen gezi kağıdı.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḥırż-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bāb:

1. **ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bābı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kapının üstündeki yazı.
17. Ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bābı taʿvīẕ-i belā-yı nāgehān
18. Vefḳ-ı nakş-ı ṭāḳı ḥırz-ı āfet-i ʿaynü'l-kemāl

ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı feraḥ-āver:

1. **ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı feraḫ-āverüñ:**-*üñ*
Kaside 4
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Sevinç getiren padişah yazısı.
69. Ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı feraḥ-āverüñ
70. Tuḥfe-i her muḥterem-i rūzgār

ḫaṭṭ-ı ʿiẕār:

1. **ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı:**-*ı*
Gazel 415
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ayva tüyleri.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

2. **ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ayva tüyleri.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḫi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

ḫaṭṭ-ı müşgīn:

1. **ḫaṭṭ-ı müşgīni:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu ayva tüyü.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḫl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ:

1. **ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ:**
Kaside 13
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Noktalardaki misk kokulu ayva tüyleri.
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

ḫaṭṭ-ı ruḥ:

1. **ḫaṭṭ-ı ruḥı:**-*ı*
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ayva tüyleri.
3. Ḳadd çekdi yār u ḫaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

ḫaṭṭ-ı ser-sebz:

1. **ḫaṭṭ-ı ser-sebz:**
Kaside 17
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yeşil ayva tüyü (bazen sevgilinin ayva tüyleri yeşil renkle anılır.)
19. Ḫaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

ḫaṭṭ-ı siyeh:

1. **ḫaṭṭ-ı siyehle:**-*le*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah ayva tüyü/çizgi.
3. Pūşīde idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

ḫaṭṭ-ı yār:

1. **ḫaṭṭ-ı yārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.
1. ʿAceb mi olmasa dil ḫaṭṭ-ı yārdan ġāfil
2. Olur mı āyine andan ġubārdan ġāfil

ḫavāle eyle-/id-:

1. **ḫavāle eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 220
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bırakmak, ısmarlamak.
5. Ḫavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

2. **ḫavāle idüp:**-*üp*
Gazel 180
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göndermek.

19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāz:

1. **ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dua edenlere/yalvaranlara ısmarlamak/göndermek.
1. Ṣunduḳça çeşm-i ġamze-i ser-mest-i nāza tīġ
2. Eyler ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāza tīġ

ḥavālī:

1. **ḥavālīde:**-*de*
Gazel 98
Mısra: **8**
Civar, yöre.
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḥaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān:

1. **ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellerin gerdanına meyl edip etrafında dolaşan.
7. Ṣaḳın olma ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān
8. Benüm üftāde-i çah-ı zeneḫdān olduġum yirdür

ḥavālī-i çemen:

1. **ḥavālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe bölgesi/civarı.
3. Ṣaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

ḥavāş:

1. **ḥavāşıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 13
Mısra: **16**
Saygın olanlar.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḥavāşıyla ʿavāmumda benüm

hāven-i seng-feşān:

1. **hāven-i seng-feşān:**
Kaside 18
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Taş saçan/fırlatan havan.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḥandur kim
58. Atılup kāfiri ḥurd eyler idi aḥcārı

ḥavf:

1. **ḥavfden:**-*den*
Kaside 9
Mısra: **46**
Korku.
45. Ḳamanīçe gibi bir ḥışn-ı ḥaşīn feth itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

2. **ḥavfinden:**-*in, -den*
Kaside 12
Mısra: **21**
Korku.
21. Ḫavfinden olup bādiye-gerdān-ı felāket
22. Oldı niçe dem ġūl-i beyābān-ı zamāne

3. **ḥavfinden:**-*in, -den*
Kaside 12
Mısra: **47**
Korku.
47. Ḫavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

4. **ḥavf:**
Gazel 180
Mısra: **12**
Korku.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḥavf ü ḥaṭardayuz

5. **ḥavf:**
Gazel 352
Mısra: **15**
Korku.
15. Mū-be-mū-yı cism-i ādem ḫavf ile lerzān olur
16. Iżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem añılmasun

6. **ḥavfüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **2**
Korku.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra şunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra şunmazsın

ḥavf id-:

1. **ḥavf ider:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkmak.
1. Ḫavf ider ins ü cān cirīdüñden
2. El-amān el-amān cirīdüñden

2. **ḥavf ider:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkmak.
59. Çü Meẕāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḫavf ider her zamān cirīdüñden

3. **ḥavf itme:**-*me*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkmak.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫ̆āb iken
8. Zülf-i pīç-ā-pīçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

4. **ḫavf itmesün:**-*me, -sün*
Kaside 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkmak.
61. Nice ḫavf itmesün ki şaḳ oluyor
62. Farḳ-ı pīr ü civān cirīdüñden

ḫavf ü recāsın artır-:

1. **ḫavf ü recāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korku ve yalvarmasını artırmak.
11. Ġamze-i ḫançer-be-dest ü nūş-ḫand lebleri
12. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastanuñ ḫavf ü recāsın artırur

ḫavṣala:

1. **ḫavṣala:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Anlayış, akıl.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḫavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

2. **ḫavṣalamuz:**-*muz*
Gazel 160
Mısra: **2**
Anlayış, akıl.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḫavṣalamuz

ḫavż-ı bāġ-ı cinān-ı maʿnā:

1. **ḫavż-ı bāġ-ı cinān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Anlam cennetlerindeki bahçenin havuzu.
55. Mecmaʿ-i āb-ı ṣāf-ı tibyānı
56. Ḫavż-ı bāġ-ı cinān-ı maʿnādur

ḫavż-ı bāġ-ı dil:

1. **ḫavż-ı bāġ-ı dilde:**-*de*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül bahçesinin havuzu.
3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḫavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

ḫavż-ı bāġ-ı sīne:

1. **ḫavż-ı bāġ-ı sīnede:**-*de*
Gazel 268
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sine/göğüs bahçesinin havuzu.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḫavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

ḫavż-ı pür-āb-ı zülāl:

1. **ḫavż-ı pür-āb-ı zülāl:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tatlı su dolu havuz.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḫavż-ı pür-āb-ı zülāl

ḫavż-ı pür-māʾ-i ḥayāt-ı süḫan:

1. **ḫavż-ı pür-māʾ-i ḥayāt-ı süḫanümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 17
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Sözün hayatla dolu suyunun havuzu.
147. Ḫavż-ı pür-māʾ-i ḥayāt-ı süḫanümdür şimdi
148. Ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle maḳsem

hāy u hū:

1. **hāy u hū:**
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gürültü ve patırtı.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

hāy u hūy-ı ʿālem:

1. **hāy u hūy-ı ʿālem:**
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gürültüsü, karmaşası.
9. Biz ki zībaḳ-rīz-i gūş-ı ārzū-yı devletüz
10. Hāy u hūy-ı ʿālem ü şavt u şadāyı n'eylerüz

hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh:

1. **hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh:**
Gazel 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Makam ve kıymet davası meydanındaki karışıklık.
11. Bu hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh
12. Bir gün olur ki dehşet-i maḥşer virür saña

hāy u hūy-ı nev-bahār:
1. **hāy u hūy-ı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın gürültüsü/şamatası.
9. Naʿra-i mestān ile gülbāng-ı murġān-ı çemen
10. İtdi saḥn-ı gülşeni pür hāy u hūy-ı nev-bahār

ḫayāl:
1. **ḫayāliyle:**-*i, -, -le*
Kaside 2
Mısra: **55**
Hayal, fikir.
55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

2. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 21
Mısra: **1**
Hayal, fikir.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

3. **ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 53
Mısra: **3**
Hayal.
3. Genc-i fürḳatde ḫayālüñ olıcaḳ cilve-fürūş
4. Dīde eyler dile dil dīde-i giryāna ḥased

4. **ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 184
Mısra: **4**
Hayal, düşünce.
3. O bir ṣırça-serā-yı lāle-gūn ferş-i temāşādur
4. Ḫayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

5. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 201
Mısra: **4**
Hayal, düşünce.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

6. **ḫayālüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 372
Mısra: **3**
Hayal.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

7. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 394
Mısra: **3**
Hayal, düşünce.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

8. **ḫayāli:**-*i*
Gazel 401
Mısra: **5**
Hayal, düşünce.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

ḫayāl eyle-:
1. **ḫayāl eyle:**
Gazel 377
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal etmek, tasavvur etmek, düşünmek.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

2. **ḫayāl eyler:**-*r*
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal etmek, tasavvur etmek, düşünmek.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

ḫayāl-engīz ol-:
1. **ḫayāl-engīz olur:**-*ur*
Gazel 210
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal karıştıran olmak.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Ṣīrden olmaz tehī bir laḥza aṣlā bīşemüz

ḫayāl-engīz-i dil:
1. **ḫayāl-engīz-i dil:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki hayali karıştıran.
5. Ḫayāl-engīz-i dil olduḳça ẕevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

ḫayāl-i ʿārıż:
1. **ḫayāl-i ʿārıżuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)yanağın(ın) hayali.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

ḫayāl-i ārzū-yı midḥat:
1. **ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Övme arzusunun hayali.
61. Yā Rasūlu'l-lāh ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ
62. Rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḍarīrümdür benüm

ḫayāl-i bahār-ı mekremet:
1. **ḫayāl-i bahār-ı mekremetüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Cömertlik baharının hayali.
99. Virür derūna ḫayāl-i bahār-ı mekremetüñ
100. Neşāt-ı fikr-i ṣafā-yı riyāż-ı Rıḍvānı

ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā:
1. **ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā:**
Gazel 70
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül çalan kırmızı kadehin hayali.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

ḫayāli gözinden gitme-:
1. **ḫayāli gözinden gitmezse:**-*z, -se*
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayali gözünden gitmemek.
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥża gözinden
8. Āġūş-ı naẓar şāhid-i dīdāra münāsib

ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat:
1. **ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat:**
Gazel 431
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma gül bahçesinin hayali.
5. Bu ḫārḫār-ı firāḳa taḥammül itmek olurdı
6. Ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat şüküfte-bāġum olaydı

ḫayāl-i hançer-i zehre-şikāf:
1. **ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öd patlatıcı (korkutucu) hançerin hayali.
3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḫavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

ḫayāl-i ḫaṭ:
1. **ḫayāl-i ḫaṭı:**-*ı*
Gazel 196
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) ayva tüylerinin hayali.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı leb:
1. **ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dudağın üstündeki tüylerin hayali.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫ:
1. **ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın:**-*ın*
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ayva tüylerinin hayali.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

ḫayāl-i ḫʷāb:
1. **ḫayāl-i ḫʷāb:**
Gazel 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

2. **ḫayāl-i ḫʷāb:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.
1. O kim naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb göstermiş
2. Miṣāl-i vaṣl-ı yāri bir ḫayāl-i ḫʷāb göstermiş

3. **ḫayāl-i ḫᵛāb:**
Gazel 214
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

4. **ḫayāl-i ḫᵛāb:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḥi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḫᵛāb tehī

5. **ḫayāl-i ḫᵛābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.
11. Ṣuver-nümā-yı temāṣīl-i ġaflet-i dil ü cāndur
12. Ġunūdegān-ı ümmīdüñ ḫayāl-i ḫᵛābını gördük

ḫayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat:
1. **ḫayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat:**
Gazel 205
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rahat/huzur uykusunun hayali.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

ḫayāl-i laʿl-i mey-gūn:
1. **ḫayāl-i laʿl-i mey-günuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap rengi dudağın hayali.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-günuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

ḫayāl-i leb-i cānāne:
1. **ḫayāl-i leb-i cānāne:**
Gazel 203
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının hayali.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

ḫayāl-i leb-i yār:
1. **ḫayāl-i leb-i yāri:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının hayali.
11. Göñlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

ḫayāl-i mihr-i rūy:
1. **ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 355
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüz güneşinin/parlaklığının hayali.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

ḫayāl-i rūy-ı pür-nūr:
1. **ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı:**-*ı*
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu yüzün hayali.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḥūr āyīne

ḫayāl-i ṭalʿat-ı yār:
1. **ḫayāl-i ṭalʿat-ı yāriyle:**-*i, -yle*
Gazel 221
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünün hayali.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

ḫayāl-i vuṣlat:
1. **ḫayāl-i vuṣlat:**
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hayali.
9. Şeb-zindedār-ı ḫasret olup ṭālib-i viṣāl
10. Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḫᵛāb bir yire

ḫayāl-i yār:
1. **ḫayāl-i yār:**
Gazel 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayali.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

2. **ḫayāl-i yār:**
Kaside 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayali.
7. Mirʾāt-ı dilde cilveler eyler ḫayāl-i yār
8. Āyīne-i cemāl-nümāyı kim istemez

3. **ḫayāl-i yār:**
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayali.
1. Göñül kim sīnede ḫasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

4. **ḫayāl-i yāre:**-*e*
Gazel 131
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayali.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḫayāl-i yāre geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū:
1. **ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel kokulu saçlarının hayali/düşüncesi.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

ḫayāl-i zülf-i müşgīn:
1. **ḫayāl-i zülf-i müşgīn:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu zülfün hayali.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

2. **ḫayāl-i zülf-i müşgīn:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu zülfün hayali.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

3. **ḫayāl-i zülf-i müşgīn:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu zülfün hayali.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

ḫayāt-ı cāvidān:
1. **ḫayāt-ı cāvidānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayat.
29. Söze gelse leb-i gevher-feşānı
30. Virür cāna ḫayāt-ı cāvidānı

ḫayāt-ı Ḫıżr:
1. **ḫayāt-ı Ḫıżra:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hızr'ın ölümsüzlük suyu. bkz. Ḫıżr.
13. Nice nāme ḫayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

haybet-i düzdān:
1. **ḫaybet-i düzdāndan:**-*dan*
Kaside 27
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Hırsızlıktan/hırsızlardan dolayı mahrum/üzüntülü olma.
53. Buldı emān ḫaybet-i düzdāndan
54. Rāh-revān-ı sünen-i rūzgār

ḫaydar-ı bebrsān:
1. **ḫaydar-ı bebrsān:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Bebre benzer arslan. Bebr-Bebir: Eski kitaplara göre Hindistan'da ve Afrika'da bulunur, kediye benzer, gayet büyük, üstü yol yol tüylü, saldırdığı zaman derisindeki tüyleri kabarıp korkunç bir manzara arzeden, arslanın bile korktuğu azgın bir canavarmış.(Eski lügatçiler "böbürlenmek kelimesinin "bebir"den geldiğini söylerler.).
35. Ḫaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Başsa ger ceng içün rikāb-ı ḳadem

Ḫaydar-ı düşmen-figen-i rūzgār:
1. **Ḫaydar-ı düşmen-figen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -

Zamanın düşman yıkan arslanı (Hz. Ali). bkz. ceng-i ʿAlī.
25. Ṣaf-der-i ṣad-Behmen ü Efrāsyāb
26. Ḥaydar-ı düşmen-figen-i rūzgār

Ḥaydar-i Kerrār-ı ġazā:
1. **Ḥaydar-i Kerrār-ı ġazāsın:**-*sın*
Kaside 16
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaşın Haydar-ı Kerrar'ı. Haydar-ı Kerrar: Döne döne saldıran. Hz. Ali'nin vasıflarındandır. bkz. ceng-i ʿAlī.
33. Bir Ḥaydar-i Kerrār-ı ġazāsın ki veġāda
34. Ḳanlar dökülür ḳabża-i tīġ-ı dü-demüñden

Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓm:
1. **Ḥaydar-i kerrār-ı naẓmum:**-*um*
Gazel 339
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şiirin Hz. Ali'si. Hayder-i Kerrâr: Yiğit, Hz. Ali (döne döne, tekrar tekrar savaşan). bkz. ceng-i ʿAlī.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan ṣaḳın

ḥayf(ā):
1. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **1**
Yazık!
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḥayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḥayf

2. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **2**
Yazık!
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḥayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḥayf

3. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **4**
Yazık!
3. İnce miyānı ḥalḳa-i āġūṣa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḥayf

4. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **6**
Yazık!
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḥayf

5. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **8**
Yazık!
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʿü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḥayf

6. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **10**
Yazık!
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṯer-i berg ü bār ḥayf

7. **ḥayf:**
Gazel 238
Mısra: **12**
Yazık!
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḥayf

9. **ḥayfā:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Ne yazık!
5. Yoḳ ruḫṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

10. **ḥayfā:**
Gazel 304
Mısra: **11**
Ne yazık!
11. Bülbül-i ḫoş-nevā iken ḥayfā
12. Gerd-i baḫt-ı zāġdur göñlüm

11. **ḥayfā:**
Gazel 349
Mısra: **17**
Ne yazık!
17. Ḥayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i ʿirfān şanur gören

12. **ḥayfā:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Ne yazık!
13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḥayfā
14. Görüp bu ḥāleti mevc-i günehde ter düşdi

ḥayf ol-:
1. **ḥayf oldı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazık olmak.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḥayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

2. **ḥayf oldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazık olmak.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

ḥayf(ā) ki:
1. **ḥayfā ki:**
Gazel 246
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık ki!
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḥayfā ki ḥarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

2. **ḥayfā ki:**
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık ki!
9. Bir bende-i efgende-i dīrīnüñ iken ol
10. Ḥayfā ki Meẕāḳī-yi dil-efgārı unutduñ

3. **ḥayfā ki:**
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık ki!
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

4. **ḥayfā ki:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yazık ki!
1. Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

5. **ḥayf ki:**
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eyvah, yazık ki.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

ḥayıflar:
1. **ḥayıflar:**
Gazel 215
Mısra: **2**
Yazıklar!
1. Ḳırılmış cām-ı ṣahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḥayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

ḥāyin-i devlet:
1. **ḥāyin-i devlet:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Devlete ihanet eden.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḥāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

ḥayl u ḥaşem:
1. **ḥayl u ḥaşem:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Maiyet (at sürüsü ve at koşumu ile birlikte).
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḥayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

2. **ḥayl u ḥaşemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Maiyet (at sürüsü ve at koşumu ile birlikte).
29. Serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kefsin
30. Küffāra düşer zelzele ḥayl u ḥaşemüñden

ḥayli:
1. **ḥayli:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Çokça, epeyce, oldukça.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḥayli cüdādur

2. **ḥayli:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Birçok.
3. Serdār olınca ḥayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām isterin

3. **ḥayli:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Çokça, epeyce, oldukça.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḥayli muṣır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

4. **ḥayli:**
Gazel 236
Mısra: **8**
Çokça, epeyce, oldukça.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad-çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḥayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

5. **ḥayli:**
Gazel 237
Mısra: **9**
Çokça, epeyce, oldukça.
9. Görüp ol şāh-ı ḥüsni ḥayli ḫūbānda ḳıyās itdüm

10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

6. **ḫayli:**
Gazel 248
Mısra: **18**
Çokça, epeyce, oldukça.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

ḫayl-i çemen:
1. **ḫayl-i çemene:**-*e*
Gazel 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenliktekiler, bahçedekiler.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

ḫayl-i cemʿiyyet-i perīşān:
1. **ḫayl-i cemʿiyyet-i perīşānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Perişan/mahvolmuş toplulukların çoğu.
9. Pāy-māl-i hücūm-ı ṣevḳ oldı
10. Ḫayl-i cemʿiyyet-i perīşānı

ḫayli demdür:
1. **ḫayli demdür:**
Gazel 305
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok zamandan beri.
13. Ben de bilürüm ki ḫayli demdür
14. Kim behre-i cümle kār u bārum

2. **ḫayli demdür:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çok zamandan beri.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭālīʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

ḫayl-i küffār:
1. **ḫayl-i küffārı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Birçok kafir.
117. Ḳatup bir birine rūz-ı veġāda ḫayl-i küffārı
118. Yesārın der-yemīn eyler yemīnin der-yesār eyler

ḫayli müddetdür:
1. **ḫayli müddetdür:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde gūş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

2. **ḫayli müddetdür:**
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

ḫayme-i ṣafā:
1. **ḫayme-i ṣafāya:**-*ya*
Gazel 76
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlence çadırı.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı ṣevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

ḫayme-i ṣāḥāne-i pür-naḳş u nigār:
1. **ḫayme-i ṣāḥāne-i pür-naḳş u nigār:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Resim ve yazılarla dolu padişaha yaraşır çadır.
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḫayme-i ṣāḥāne-i pür-naḳş u nigār

ḫayme-nişīn:
1. **ḫayme-nişīn:**
Kaside 19
Mısra: **60**
Çadırda oturan/göçebe.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa feth u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

ḫayr olsun:
1. **ḫayr olsun:**
Gazel 121
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayr olsun, iyi olsun.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

ḫayrān:
1. **ḫayrānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **10**
(Bir şeyin) Etkisine girmiş, tutkun.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

2. **ḫayrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **28**
Hayran, çok beğenen.
27. Ṭuna vü Ṭūrla ṣuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

3. **ḫayrāndur:**-*dur*
Kaside 28
Mısra: **53**
Şaşkın, hayran.
53. Cihāt-ı midḥati ḫaṣr itmede endīşe ḫayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

4. **ḫayrān:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Şaşırmış, şaşırıp kalmış.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḫayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

5. **ḫayrān:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Şaşırmış, şaşırıp kalmış.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḫayrān buluruz

6. **ḫayrān:**
Gazel 328
Mısra: **3**
Şaşırmış, kendinden geçmiş.
3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḫayrān
4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

ḫayrān ol-:
1. **ḫayrān olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendinden geçmek, şaşırmak.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

2. **ḫayrān olur:**-*ur*
Gazel 122
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayran olmak, çok beğenmek.
15. Bezm-i meyde naġme itse gūş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

3. **ḫayrān olurın:**-*ur, -ın*
Kaside 13
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayran olmak.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

ḫayret:
1. **ḫayretden:**-*den*
Kaside 9
Mısra: **63**
Şaşkınlık, hayret.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilrāne görüp ḫayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

2. **ḫayret:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Şaşırma, şaşırıp kalma, ne yapacağını bilmeme.
9. Meẕāḳī ḫayret ile şāh-ı rāh-ı ḫasretde
10. Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest olup ḳalmış

3. **ḫayretdür:**-*dür*
Gazel 405
Mısra: **7**
Şaşkınlık, hayret.
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-gūş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

ḫayret al-:
1. **ḫayret alur:**-*ur*
Kaside 9
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayrete düşmek,şaşkınlık içinde kalmak.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḫayret alur insānı

ḫayretde ḳal-:
1. **ḫayretde ḳalsun:**-*sun*
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şaşırmak, hayret etmek.

1. Ḥırām itsün o naḫl-i ʿişve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḥayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

ḥayretde ko-:
1. **ḥayretde ḳodı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayret içerisinde bırakmak, şaşırtmak.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḥayretde hep ehl-i beyānı

2. **ḥayretde ḳordı:**-*r, -dı*
Kaside 18
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayret içerisinde bırakmak.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḥayretde niçe pīrezen-i seḥḥārı

ḥayret-i ʿışḳ:
1. **ḥayret-i ʿışḳ:**
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk şaşkınlığı.
5. Ḥayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫ̔āb yürür

ḥayr-ı duʿā:
1. **ḥayr-ı duʿā:**
Tarih 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayırlı dua.
7. Dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet oldı
8. Eyledi ṣıdḳ-ı derūnıyla aña ḥayr-ı duʿā

ḥayrü'l-ḫalef:
1. **ḥayrü'l-ḫalefin:**-*in*
Tarih 3
Mısra: **7**
Hayırlı evlat.
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḥayrü'l-ḫalefin
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

2. **ḥayrü'l-ḫalefi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **142**
Hayırlı evlat.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefi silsile-cūyān-ı zamāne

3. **ḥayrü'l-ḫalefi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **48**
Hayırlı evlat.
47. Ferzend-i kirāmı güher-i ṣadr-ı güzīn kim
48. Ḫayrü'l-ḫalefi silsile-i ḳadr u ʿalādur

4. **ḥayrü'l-ḫalefi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **27**
Hayırlı evlat.
27. Ḫayrü'l-ḫalefi mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin
28. īḳān olur ser-zede lā vü neʿamuñdan

ḥayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫ:
1. **ḥayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı:**-*ı*
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönen göğünün terzisi.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

ḥazān:
1. **ḥazān:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Sonbahar, güz.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḥalḳ-ı surāhīdür
8. Ḥazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

ḥazān-dīde-i ḥırmān:
1. **ḥazān-dīde-i ḥırmān:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ümitsizlik sonbaharını görmüş.
5. Biz bu baḫtile eger ʿazm-i gülistān itsek
6. Gül-i ümmīdi ḥazān-dīde-i ḥırmān buluruz

ḥazānı gülşen olur gülşeni ḥazān olmaz:
1. **ḥazānı gülşen olur gülşeni ḥazān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonbaharı gül bahçesi olur, gül bahçesi sonbahar olmaz.
3. Ḫoşā ḥadīḳa-i pür-feyż-i ʿışḳ-ı ḫūbān kim
4. Ḥazānı gülşen olur gülşeni ḥazān olmaz

ḥazān-ı maʿnā:
1. **ḥazān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Anlamın sonbaharı.
79. Fikri efkār-ı ġayra ġālibdür
80. Bu bahār ol ḥazān-ı maʿnādur

hazef-pāre:
1. **ḥazef-pāre:**
Gazel 236
Mısra: **13**
Çanak parçası, çömlek kırığı.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḥazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

ḥazer:
1. **ḥaẕer:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Sakınma, korunma.
51. Sūd virmez ḥaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

2. **ḥaẕer:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Sakınma, korunma.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḥod-hirās eyler

3. **ḥaẕer:**
Gazel 150
Mısra: **17**
Sakın! Çekin!.
17. Ḥaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir şāʿiḳa-i āh yeter

4. **ḥaẕer:**
Gazel 172
Mısra: **17**
Sakın! Çekin!.
17. Ḥaẕer ey ʿāfiyet-güzīn-i behişt
18. Nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz biz

5. **ḥaẕer:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Sakın! Çekin!.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

ḥazer eyle-/it-/ḳıl-:
1. **ḥaẕer eyle:**
Kaside 14
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, kaçınmak.
121. Aldanma görüp ḫāl-i ruḫın eyle ḥaẕer kim
122. Ol dāne-i dām-ı ser-i gīsū-yı dü-tādur

2. **ḥaẕer eyle:**
Kaside 29
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, kaçınmak.
19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

3. **ḥaẕer eyle:**
Gazel 395
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, kaçınmak.
9. Biraz da eyle ḥaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḥüsni meded rūzgāra gösterme

4. **ḥaẕer eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sakınmak, kaçınmak.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

5. **ḥaẕer it:**
Gazel 137
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

6. **ḥaẕer it:**
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, kaçınmak, korunmak, çekinmek.
7. Ḥaẕer it Ḳahramān-ı Ḳātildür
8. Çeşm-i ḫançer-güẕārı Bihzāduñ

7. **ḥaẕer ḳıl:**
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

8. **ḥaẕer ḳıl:**
Gazel 328
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḥaẕer ḳıl
8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

9. **ḥaẕer ḳıl:**
Gazel 339
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.

17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan ṣaḳın

10. **ḥaẕer ḳıl:**
Gazel 341
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden ṣaḳın

ḥazīn:

1. **ḥazīn:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Hüzünlü, kederli, mahzun, gamlı.
5. Bir şūḥa düşdi gönlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli ṣād u firāḳı ḥazīn ider

ḥazīn ol-:

1. **ḥazīn olmasam:***-ma, -sa, -m*
Gazel 338
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, hüzünlenmek.
5. Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

ḥāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳ:

1. **ḥāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz:***-uz*
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk viranesindeki hazinenin muhafızı.
5. Bizde bulunur gevher-i nā-yāb-ı maḥabbet
6. Biz ḥāzin-i gencīne-i vīrāne-i ʿışḳuz

ḥazīn-nefes:

1. **ḥazīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Hüzünlü/üzüntülü nefes.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı şuʿle-pāş ile böyle ḥazīn-nefes

ḥāżır:

1. **ḥāżır:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Hazır, bir yerde bulunan.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḥāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

2. **ḥāżır:**
Gazel 159
Mısra: **6**
Hazır, mevcut.
5. İs̱bāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet yeter bu kim
6. Ḥāżır güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür ʿaṭṭāsımuz

3. **ḥāżır:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Hazır, mevcut.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı şafā ḥāżır müheyyādur bugün

4. **ḥāżır:**
Gazel 364
Mısra: **4**
Hazır.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i ṣubḥ-dem ḥāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

5. **ḥāżırdur:***-dur*
Gazel 373
Mısra: **11**
Hazır, mevcut.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḥāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

ḥāżır ol-:

1. **ḥāżır ola:***-a*
Kaside 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hazır olmak, bulunmak.
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

ḥāżır u ġayib:

1. **ḥāżır u ġayib:**
Kaside 16
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünen/hazır olan ve yok/kayıp olan.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḥāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

2. **ḥāżır u ġāyib:**
Kaside 17
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Görünen/hazır olan ve yok/kayıp olan.
47. Ol nesaḳ-bend-i saḫā kim kerem ü luṭfından
48. Ḥāżır u ġāyib olur muġtenem-i naḳd u selem

ḥażīż-i bün-i çāh:

1. **ḥażīż-i bün-i çāhum:***-um*
Gazel 308
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çukurun dibinin en aşağı noktası.
3. Yūsuf gibi beytü'l-ḥazenüm eyledi pür-nūr
4. Kim evc-i sipihr oldı ḥażīż-i bün-i çāhum

ḥażīż-i ḥırmān:

1. **ḥażīż-i ḥırmān:**
Gazel 391
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mahrumluğun/nasipsizliğin en aşağısı.
5. Noḳta-i evc-i temennāyı ḥażīż-i ḥırmān
6. Merkez-i dāyire-i pāye-i dūn itmekde

ḥazm id-:

1. **ḥazm iderin:***-er, -in*
Kaside 13
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Direnmek.
69. ʿArṣa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin şedd-i ḥırāmumda benüm

Ḥażret-i Aḥmed Efendi:

1. **Ḥażret-i Aḥmed Efendi**
Gazel 69
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
bkz. Aḥmed Paşa.
15. Ḥażret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ʿaḳl-ı kül
16. Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı aʿẓam bundadur

Ḥażret-i Aḥmed Paşa:

1. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Kaside 13
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
bkz. Aḥmed Paşa.
35. Fāżıl-ı ʿuḳde-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
36. Kim odur māye-i cān rūḥ-ı kelāmumda benüm

2. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Kaside 17
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Aḥmed Paşa.
43. Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
44. Māh-ı seyyāre-ḥaşem mihr-i fürūzende ʿalem

3. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Kaside 18
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Aḥmed Paşa.
103. Server-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
104. Kim odur ġāzīlerüñ ṣadr-ı maġāzīkārı

4. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Gazel 102
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
bkz. Aḥmed Paşa.
21. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
22. Kim sefer itse ġanīmet ile memnūn gelür

5. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Gazel 150
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
bkz. Aḥmed Paşa.
25. Fāżıl-ı nükte-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol Āṣaf-ı Cem-cāh yeter

6. **Ḥażret-i Aḥmed Paşa:**
Gazel 389
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
bkz. Aḥmed Paşa.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

Ḥażret-i Allāh:

1. **Ḥażret-i Allāh:**
Gazel 150
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa:

1. **Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa:**
Tarih 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer Cem veziri makamlı Mehmet Paşa.: bkz. āṣaf, Cem, Ḫān Meḥ(em)med.
1. Köprüli-nisbet o düstūr-ı celīlü'l-āṣār
2. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa

2. **Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer Cem veziri makamlı Mehmet Paşa. bkz. āṣaf, Cem, Ḫān Meḥ(em)med.
13. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa
14. Ki ḳudūmıyla dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem geldi

Ḥażret-i Ḥak:

1. **Ḥażret-i Ḥaḳ:**
   Kaside 9
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.
   9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
   10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiṣ-i nuṣret anı

2. **Ḥażret-i Ḥaḳ:**
   Kaside 12
   Mısra: **87**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.
   87. Güç işlerini Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi teshīl
   88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

3. **Ḥażret-i Ḥaḳ:**
   Kaside 18
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.
   15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
   16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

4. **Ḥażret-i Ḥaḳ'dan:**-*dan*
   Kaside 17
   Mısra: **163**
   Kelime Tipi: -
   Yüce Allah.
   163. Umarın Ḥażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḥi ol
   164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

ḥażret-i ḫāḳān-ı cihān:

1. **ḥażret-i ḫāḳān-ı cihān:**
   Kaside 4
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Dünya hükümdarı hazret.
   35. Ḥażret-i ḫāḳān-ı cihān Ḫān Murād
   36. Ḫüsrev-i vālā-himem-i rūzgār

ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt:

1. **ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt:**
   Gazel 370
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Kainatın övüncü (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan hazret. (Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa).
   17. Ṣadr-ı aʿẓam ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt
   18. Kim duʿā-yı devleti tekrār olur nev-rūzda

ḥażret-i ʿiṣmet-penāh-ı dīn:

1. **ḥażret-i ʿiṣmet-penāh-ı dīn:**
   Gazel 379
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Dinin temizliğinin sığınağı.
   17. Ḥażret-i ʿiṣmet-penāh-ı dīn ki luṭf-ı ṭabʿile
   18. Çoḳ degüldür daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād itse de

Ḥażret-i Mahmūd Paşa:

1. **Ḥażret-i Mahmūd Paşa:**
   Kaside 28
   Mısra: **27**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Hazret-i Mahmut Paşa.
   27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
   28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

Ḥażret-i Mollā-yı Rūm:

1. **Ḥażret-i Mollā-yı Rūm:**
   Gazel 421
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Hazretleri. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
   11. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
   12. Kim ḳul olmaḳdur derinde ʿizz ü cāh-ı Mevlevī

2. **Ḥażret-i Mollā-yı Rūm:**
   Gazel 422
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Hazretleri. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
   11. Ḫüsrev-i evreng-i maʿnā Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
   12. Kim ġubār-ı pāyıdur ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī

3. **Ḥażret-i Mollā-yı Rūm:**
   Gazel 423
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Mevlânâ Celâleddîn Rûmî Hazretleri. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
   13. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
   14. Kim odur tevfīḳ-i Ḥaḳ'la çāre-sāz-ı Mevlevī

Ḥażret-i Şāmīzāde: (OHSD)

1. **Ḥażret-i Şāmīzāde:**
   Gazel 156
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Reisülküttap Şamizade Mehmed Efendi. 17. yüzyıl Osmanlı devletinde yaşamış bir reisülküttap. 1663'te Uyvar metrislerinde infaz edilmiştir.
   21. Māh-ı ḫūrşīd-i żiyā Ḥażret-i Şāmīzāde
   22. Kim şeb-i pür-ṭarabın ṣubḥ-deminden bilürüz

Ḥażret-i Sulṭān Murād:

1. **Ḥażret-i Sulṭān Murād:**
   Tarih 4
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Sultan Murad Hazretleri (IV. Murad). bkz. Ḫān Murād.
   1. Eyleyüp ʿazm-i ġazā ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgār
   2. Pādişāh-ı baḫt-āver Ḥażret-i Sulṭān Murād

ḥaz(z) eyle-/id(t)-:

1. **ḥaẕ eyler:**-*ler*
   Gazel 229
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẕ
   2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẕ

2. **ḥaẕ eyler:**-*ler*
   Gazel 229
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   7. Ṭutuşduḳça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
   8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẕ

3. **ḥaẕ eyler:**-*r*
   Gazel 229
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   11. Kimi ḫ̔āb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
   12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

4. **ḥaẕ eyler:**-*r*
   Gazel 229
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   13. Meẕāḳı ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
   14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḥaẕ

5. **ḥaẕ ider:**-*er*
   Gazel 229
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẕ
   2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẕ

6. **ḥaẕ ider:**-*er*
   Gazel 229
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḥaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
   6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḥaẕ

7. **ḥaẕ itmez:**-*mez*
   Gazel 229
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
   4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

8. **ḥaẕ itsek:**-*se*, -*k*
   Gazel 229
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hoşlanmak, zevk almak.
   9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
   10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa:

1. **hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa:**
   Tarih 2
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Köprülü-zade Fazıl Ahmet Paşa'yı yeren/hicveden. bkz. Aḥmed Paşa.
   19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī didiler
   20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

hedef:

1. **hedef:**
   Gazel 335
   Mısra: **5**
   Hedef, nişangah.
   5. Degül mi penbe-i dāġum ḥadeng-i ʿışḳa hedef
   6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

heft-ecrām:

1. **heft-ecrāmı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yedi gezegen.
   47. Ger murād itse tīr-i pertābı
   48. Güẕer eyler bu heft-ecrāmı

heft-aḫter:

1. **heft-aḫterinden:**-*in, -den*
   Gazel 113
   Mısra: **14**
   Yedi yıldız.
   13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
   14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

heft-ḫʷān-ı felek:

1. **heft-ḫʷān-ı feleke:**-*e*
   Gazel 265
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin yedi sofrası, yedi gezegen.
   1. Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
   2. Heft-ḫʷān-ı feleke ʿazm iderin ḲāF degül

heft-ḫʷān-ı ġam:

1. **heft-ḫʷān-ı ġamda:**-*da*
   Gazel 345
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntünün/kederin yedi sofrası.
   13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
   14. Heft-ḫʷān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

heft-ḫʷān-ı ġam-ı ʿışḳ:

1. **heft-ḫʷān-ı ġam-ı ʿışḳ:**
   Gazel 88
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Aşk üzüntüsünün yedi sofrası.
   11. Heft-ḫʷān-ı ġam-ı ʿışḳ ise eger maḳṣūduñ
   12. Pāy-ı Rüstem gibi çālāk olacaḳ yirlerdür

heft-ḫʷān-ı himmet:

1. **heft-ḫʷān-ı himmetüñ:**-*üñ*
   Gazel 271
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gayretin/himmetin yedi sofrası.
   7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n'ola
   8. Heft-ḫʷān-ı himmetüñ merd-i meşāfıdur göñül

heft-ḫʷān-ı reh-ġubār:

1. **heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan:**-*um, -dan*
   Gazel 339
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Yol tozunun yedi sofrası.
   15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
   16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

ḥekīm eyle-:

1. **ḥekīm eyle:**
   Gazel 292
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hekime/doktora göstermek/gitmek.
   9. Ḳaṣduñ ʿilāc-ı derd-i derūn ise eyle ḥekīm
   10. Elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet ol

helāk it-:

1. **helāk itmiş:**-*miş*
   Gazel 157
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Perişan etmek, mahvetmek.
   9. Bu ḳadar ʿāṣıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
   10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

helāk-i tīġ-ı girişme:

1. **helāk-i tīġ-ı girişme:**
   Gazel 10
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Naz kılıcıyla mahvolma, ölme.
   11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
   12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

hele:

1. **hele:**
   Kaside 3
   Mısra: **19**
   Hele.
   19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
   20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

2. **hele:**
   Kaside 4
   Mısra: **57**
   Hele.
   57. Oldı zamānında hele münʿadim
   58. Töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār

3. **hele:**
   Kaside 5
   Mısra: **53**
   Hele.
   53. Bu saḫāya hele mülūk-ı selef
   54. Mālik olmadıġında yoḳ şübhem

4. **hele:**
   Kaside 7
   Mısra: **63**
   Hele.
   63. ʿArż-ı ḥāle hele sebeb oldı
   64. Kelle-i bī-gerān cirīdüñden

5. **hele:**
   Kaside 11
   Mısra: **19**
   Hele.
   19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
   20. Vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam geldi

6. **hele:**
   Kaside 12
   Mısra: **10**
   Hele, özellikle.
   9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
   10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

7. **hele:**
   Kaside 18
   Mısra: **4**
   Hele, özellikle.
   3. Ḥamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḫod-peymānuñ
   4. Oldı ṣad-pāre hele silsile-i pindārı

8. **hele:**
   Kaside 18
   Mısra: **32**
   Hele, özellikle.
   31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muṣır idi ʿadū
   32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

9. **hele:**
   Gazel 87
   Mısra: **17**
   Hele.
   17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
   18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

10. **hele:**
    Gazel 129
    Mısra: **9**
    Hele, haydi.
    9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
    10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

11. **hele:**
    Gazel 174
    Mısra: **10**
    Hele, özellikle.
    9. Gāh girye gehī ṣad-nāle vü āh itmedeyüz
    10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

12. **hele:**
    Gazel 177
    Mısra: **16**
    Hele, özellikle.
    15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
    16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

13. **hele:**
    Gazel 186
    Mısra: **16**
    Hele.
    15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
    16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

14. **hele:**
    Gazel 205
    Mısra: **9**
    Hele, özellikle.
    9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
    10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

15. **hele:**
    Gazel 253
    Mısra: **5**
    Hele.
    5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
    6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

16. **hele:**
    Gazel 266
    Mısra: **12**
    Hele, ayrıca, özellikle.
    11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
    12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

17. **hele:**
    Gazel 284
    Mısra: **12**
    Hele, özellikle.
    11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
    12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

18. **hele:**
    Gazel 302
    Mısra: **5**
    Hele, özellikle.
    5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
    6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḥūş itmesem

19. **hele:**
    Gazel 305
    Mısra: **15**
    Hele, özellikle.
    15. Şükrüm bu hele Meẕāḳī şimdi
    16. Āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum

20. **hele:**
Gazel 315
Mısra: **7**
Hele, özellikle.
7. Bāʿiṣ-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

21. **hele:**
Gazel 326
Mısra: **4**
Hele, özellikle.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḥalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

22. **hele:**
Gazel 327
Mısra: **6**
Hele, özellikle.
5. Kāküldür olan bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ol rāyet-i fitne hele ber-dūş görinsün

23. **hele:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Hele, özellikle.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i şast-ı ümīd
6. Ṣad-ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

24. **hele:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Hele, haydi.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

25. **hele:**
Gazel 362
Mısra: **4**
Hele, özellikle.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

26. **hele:**
Gazel 362
Mısra: **6**
Hele, özellikle.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

27. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **1**
Hele, özellikle.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuşşāḳ-ı dil-efgāra hele

28. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **2**
Hele, özellikle.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuşşāḳ-ı dil-efgāra hele

29. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Hele, özellikle.
3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

30. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **6**
Hele, özellikle.
5. Ṭuyar ʿuşşāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀşıḳ olsun o da bir şūḫ-ı cefākāra hele

31. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **8**
Hele, özellikle.
7. Ey şaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

32. **hele:**
Gazel 385
Mısra: **10**
Hele, özellikle.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı şafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

33. **hele:**
Gazel 424
Mısra: **16**
Hele, özellikle.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

hem:

1. **hem:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Ayrıca, ilave olarak.
31. Maʾmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

2. **hem:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Ayrıca, ilave olarak.
43. Bā-ḫuşūşā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

3. **hem:**
Gazel 354
Mısra: **6**
Ayrıca, üstelik.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

4. **hem:**
Gazel 426
Mısra: **11**
Hem, ayrıca, üstelik.
11. Hem Ḥaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

hem…hem:

1. **hem…hem…:**
Kaside 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

2. **hem…hem…:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hem...hem…
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

3. **hem…hem…:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣaḥbā
2. Ḫuşūşā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣaḥbā

4. **hem…hem…:**
Kaside 11
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

5. **hem…hem…:**
Kaside 12
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
31. Ol şeh ki dürer-bārī-i ṣad-luṭf ile olur
32. Hem kān-ı güher hem güher-i kān-ı zamāne

6. **hem…hem…:**
Kaside 21
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
83. Hem vezīr oldı hem muṣāḥibdür
84. Yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnādur

7. **hem…hem…:**
Kaside 21
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
93. Hem şeh-i mülk-i şūrīdür ol hem
94. Pādişāh-ı cihān-ı maʿnādur

8. **hem…hem…:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

9. **hem…hem…:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

10. **hem…hem…:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem ṣoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

11. **hem…hem…:**
Gazel 314
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem…
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

hem…hem…hem:

1. **hem…hem…hem:**
Gazel 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...hem...hem...

1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

hem…ü(u) hem:

1. **hem…ü hem…:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
23. Būy-ı müşgīn-i ġubār-ı ʿanberīn-i dergehin
24. Hem yemīn ü hem şimāle neşr ider bād-ı şimāl

2. **hem…ü hem…:**
Kaside 14
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
57. Serdār-ı muʿaẓẓam ki bu meydān-ı ġazāda
58. Hem ġāzī-i kāfir-küş ü hem ḳalʿa-güşādur

3. **hem…u hem…:**
Kaside 15
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

4. **hem…u hem…:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
27. Böyle elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim
28. Hem hümāyūn u hem mübārek-bād

5. **hem…u hem…:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
1. Alınca vaṣf-ı ḫaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem sütūr u hem kāġıd

6. **hem…u hem…:**
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

7. **hem…u hem…:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

8. **hem…ü hem…:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
5. ʿUṣṣāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẓra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

9. **hem…ü hem…:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿışvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden şaḳın

10. **hem…ü hem…:**
Gazel 345
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem…
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

11. **hem… ü hem…:**
Kaside 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hem...ve hem…
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

hem…u hem…ü hem:

1. **hem…u hem…ü hem…:**
Gazel 206
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hem...ve hem...ve hem...
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem rind-i levendüz

hem-āġūş ol-:

1. **hem-āġūş olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kucak kucağa/sarmaş dolaş olmak.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
8. Cāme-ḫʷāb içre o şūḫ ile hem-āġūş olmasam

hem-meclis ol-:

1. **hem-meclis olup:**-*up*
Gazel 257
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı mecliste/ortamda bulunmak.
21. Hem-meclis olup bezm-i şerīfinde felekde
22. Reh-yāb-ı serā-perde-i iḥsān olabilsek

hemān:

1. **hemān:**
Kaside 2
Mısra: **55**
Sanki.
55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

2. **hemān:**
Kaside 2
Mısra: **66**
Sürekli, daima.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

3. **hemān:**
Tarih 2
Mısra: **11**
Hemen.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

4. **hemān:**
Tarih 3
Mısra: **22**
Hemen.
21. Ser-fiگende olıcaḳ devḥa-i bāġ-ı devlet
22. Oldı bu naḫl-i ter ü tāze hemān pā-ber-cā

5. **hemān:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Hemen.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

6. **hemān:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Hemen.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

7. **hemān:**
Gazel 7
Mısra: **7**
Hemen.
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

8. **hemān:**
Kaside 7
Mısra: **34**
Hemen.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

9. **hemān:**
Kaside 7
Mısra: **43**
Hemen.
43. Pūstīn-i pelenge döndi hemān
44. Püşt-i şīr-i jiyān cirīdüñden

10. **hemān:**
Kaside 8
Mısra: **38**
Daima, her zaman.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

11. **hemān:**
Kaside 8
Mısra: **48**
Hemen.
47. Ḫuşūşā iḳtiżā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

12. **hemān:**
Kaside 8
Mısra: **170**
Hemen, o anda.
169. Göñül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

13. **hemān:**
Kaside 8
Mısra: **219**
Hemen, artık.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

14. **hemān:**
Kaside 10

Mısra: **24**
Hemen.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

15. **hemān:**
Kaside 10
Mısra: **52**
Sanki.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i şanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

16. **hemān:**
Kaside 10
Mısra: **105**
Aynı, sanki.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

17. **hemān:**
Kaside 11
Mısra: **69**
Hemen, sürekli.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

18. **hemān:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Sürekli, daima.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür saña

19. **hemān:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Hemen.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

20. **hemān:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Sürekli, daima.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

21. **hemān:**
Kaside 12
Mısra: **89**
Aynı.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

22. **hemān:**
Kaside 14
Mısra: **42**
Sanki.
41. Ol ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā ki
42. Şemşīri hemān tīġ-ı kef-i dest-i ḳażādur

23. **hemān:**
Kaside 14
Mısra: **78**
Sanki.
77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

24. **hemān:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Sürekli, hemen.
15. Yūsuf-cemāl-i Mıṣr-ı keremsin seni hemān
16. Meʿmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām isterin

25. **hemān:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Her zaman, daima.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḥaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

26. **hemān:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Hemen.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı şabā

27. **hemān:**
Kaside 16
Mısra: **17**
Sanki.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

28. **hemān:**
Kaside 17
Mısra: **55**
Aynı, yalnızca.
55. Ṣūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

29. **hemān:**
Kaside 17
Mısra: **98**
Ancak, daima.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

30. **hemān:**
Kaside 18
Mısra: **141**
Hemen, o anda.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

31. **hemān:**
Kaside 18
Mısra: **232**
Artık.
231. Demidür olsa ʿayān nükte-i *****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm iks̱ārı

32. **hemān:**
Kaside 19
Mısra: **73**
Hemen.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

33. **hemān:**
Kaside 21
Mısra: **183**
Sanki.
183. Sözleri bārid ol ḳadar ki hemān
184. Servī-i mihrgān-ı maʿnādur

34. **hemān:**
Kaside 23
Mısra: **131**
Hemen.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḫi baña gösterme şām-ı hicrānı

35. **hemān:**
Kaside 24
Mısra: **93**
Hemen, şimdi.
93. Hemān el aç duʿāya kim dirler
94. Şuġl-ı kār-ı ehem mübārek-bād

36. **hemān:**
Kaside 26
Mısra: **57**
Hemen.
57. Hemān şan ṭurre-i cevr-i cināndur
58. O müşgīn-perçem-i ʿanber-feşānı

37. **hemān:**
Kaside 26
Mısra: **65**
Hemen.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʿess̱ir ola çün ḥırz-ı yemānı

38. **hemān:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Hemen.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

39. **hemān:**
Kaside 27
Mısra: **57**
Hemen.
57. İtdi hemān ḫāṭıra ol dem ḫutūr
58. Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār

40. **hemān:**
Kaside 28
Mısra: **67**
Hemen, artık.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

41. **hemān:**
Kaside 29
Mısra: **41**
Hemen, aynı.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

42. **hemān:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Hemen.
9. Evvel zebāne ḫʷāhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

43. **hemān:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Hemen, öyle.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

44. **hemān:**
Gazel 46
Mısra: **14**
Hemen, sürekli, daima.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫʷān-ı ṣubḥ

45. **hemān:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Hemen.
1. Alınca vaṣf-ı ḫaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

46. **hemān:**
Gazel 59

Mısra: **7**
Hemen.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

47. **hemān:**
Gazel 60
Mısra: **14**
Gibi.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

48. **hemān:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Sürekli, daima.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

49. **hemān:**
Gazel 89
Mısra: **11**
Şimdi, sadece.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

50. **hemān:**
Gazel 101
Mısra: **12**
Sürekli, daima.
11. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

51. **hemān:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Hemen, her zaman.
5. Ḥasret-i ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbān-ı Rūm ile hemān
6. Merdüm-i çeşm-i emel bir noḳṭa-i mevhūm olur

52. **hemān:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Hemen, şimdi, daima.
5. Sen hemān şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat ol
6. Evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ aḫir-i ʿışḳ olur

53. **hemān:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Şimdi.
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿişvedür

54. **hemān:**
Gazel 129
Mısra: **2**
Hemen.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

55. **hemān:**
Gazel 138
Mısra: **14**
Hemen, öyle.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

56. **hemān:**
Gazel 143
Mısra: **6**
Hemen, aynı.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

57. **hemān:**
Gazel 150
Mısra: **21**
Sürekli, daima, sadece.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

58. **hemān:**
Gazel 150
Mısra: **26**
Sürekli, daima.
25. Fāżıl-ı nükte-güşā Ḫażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol Āṣaf-ı Cem-cāh yeter

59. **hemān:**
Gazel 156
Mısra: **25**
Hemen, her zaman.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẓar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

60. **hemān:**
Gazel 212
Mısra: **2**
Sürekli, sadece.
1. Maḥabbet āteş ü ḫüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

61. **hemān:**
Gazel 221
Mısra: **7**
Hemen, sadece, her zaman.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāṣıḳa hep dil-peẕīr imiş

62. **hemān:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Daima, sadece.
3. ʿAks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür zeneḫdānda hemān
4. Āfitāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġarāż

63. **hemān:**
Gazel 233
Mısra: **3**
Hemen, daima.
3. Feżā-yı sīne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle şuʿle-güster-i dāġ

64. **hemān:**
Gazel 247
Mısra: **14**
Hemen, aynı, şimdi.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

65. **hemān:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Hemen.
3. Dil-ber saña sāġar şunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

66. **hemān:**
Gazel 258
Mısra: **10**
Hemen, daima.
9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

67. **hemān:**
Gazel 261
Mısra: **5**
Sürekli, daima.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

68. **hemān:**
Gazel 284
Mısra: **14**
Ancak, sadece, yalnızca.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

69. **hemān:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Hemen, sürekli, daima.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

70. **hemān:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Hemen, ancak.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

71. **hemān:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Sürekli, hemen, daima.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

72. **hemān:**
Gazel 343
Mısra: **7**
Hemen, her zaman.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

73. **hemān:**
Gazel 348
Mısra: **10**
Hemen, şimdi, sadece.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

74. **hemān:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Hemen.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

75. **hemān:**
Gazel 351
Mısra: **18**
Sürekli, daima.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

76. **hemān:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Şimdi, hemen.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mışr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

77. **hemān:**
Gazel 377
Mısra: **12**
Hemen, o an.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

78. **hemān:**
Gazel 403
Mısra: **9**
Şimdi, her zaman.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

79. **hemān:**
Gazel 404
Mısra: **14**
Daima, her zaman.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

80. **hemān:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Hemen, sadece.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

81. **hemān:**
Gazel 433
Mısra: **9**
Sürekli, daima.
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

82. **hemān:**
Gazel 436
Mısra: **9**
O anda, hemen.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳatre ẓāhir oldukça gül-āb-ı ṭurresi

hem-āvāz olduġın gör-:
1. **hem-āvāz olduġın görsem:**-*se, -m*
Gazel 306
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hep bir ağızdan/ahenkle ses çıkardığını/öttüğünü görmek.
3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad-şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

hem-ʿayār-ı zer-i güftār:
1. **hem-ʿayār-ı zer-i güftārum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Sözün altını ile aynı ayarda.
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

hem-cenāh ol-:
1. **hem-cenāh olmaz:**-*maz*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşit/denk olmak.
5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda
6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnide ʿanḳā-şikāruz biz

hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīr:
1. **hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Felek gibi gezinti yerinin halinin dengi.
47. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī:
1. **hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī:**
Gazel 270
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuşa eşit/denk.
5. Hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī olursa çoḳ degül
6. Evc-i ʿışḳuñ bir hümā-yı lā-mekānıdur göñül

hem-ceng-i ḫayāl:
1. **hem-ceng-i ḫayāl:**
Gazel 195
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hayal alanında savaşmada/mücadele etmede eşit/denk.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

hem-çü(n):
1. **hem-çü:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Gibi.
41. Hem-çü berg-i ḫazān olur rīzān
42. Dil-i bebr-i beyān cirīdüñden

2. **hem-çü:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Gibi.
53. Hem-çü çarḫ-ı felek müşebbekdür
54. Siper-i imtiḥān cirīdüñden

3. **hem-çü:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Gibi, olarak.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳatreleri hem-çü şerār

4. **hem-çü:**
Kaside 10
Mısra: **128**
Gibi.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

5. **hem-çü:**
Kaside 25
Mısra: **81**
Gibi.
81. Hem-çü māh-ı nev evc-i ʿizzetde
82. Gün-be-gün artaʿizz ü ʿunvānı

6. **hem-çü:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Gibi, olarak.
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

7. **hem-çü:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Gibi.
9. Vaṣf ider ruḥsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

8. **hem-çü:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Gibi.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

9. **hem çün:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gibi.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

10. **hem çün:**
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Böylece, gibi.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

hem-dem:
1. **hem-dem:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Dost, arkadaş.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

2. **hem-demsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **35**
Dost, arkadaş.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

3. **hem-demüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **2**
Dost, arkadaş.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

4. **hem-dem:**
Gazel 163
Mısra: **1**
Dost, arkadaş.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

5. **hem-dem:**
Gazel 337
Mısra: **10**
Dost, arkadaş.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḥi ol iki hem-dem ne disün

hem-dem bil-:

1. **hem-dem bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş/dost bilmek.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

hem-dem ol-:
1. **hem-dem olalum:**-*alum*
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

2. **hem-dem olaydı:**-*aydı*
Kaside 17
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

3. **hem-dem olmaz:**-*maz*
Kaside 10
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim
116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

4. **hem-dem olmaz:**-*maz*
Gazel 419
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

5. **hem-dem olsa:**-*sa*
Gazel 233
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
11. N'ola n'ola dil ü cān hem-dem olsa sînemde
12. O mest-i ḥasret ü bu ṣuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

6. **hem-dem olur:**-*ur*
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak, yakın ve samimi olmak.
5. Göñül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnā:
1. **hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Anlamın dost ve arkadaşı.
87. Ne muṣāḥib ḫıdīv-i ʿālem ile
88. Hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnādur

hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab:
1. **hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab:**
Gazel 389
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinde aynı kadehten içki içen ve arkadaş.
13. Hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab meclisde
14. Bir niçe serv-ḳad-i kebg-ḫırām olsa bize

hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā:
1. **hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā:**
Gazel 439
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çılgın/deli âşığın dostu ve arkadaşı.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

hem-dem-i dil:
1. **hem-dem-i dil:**
Kaside 21
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Gönül dostu/arkadaşı.
143. ʿĀrifüm ʿārifüm ki hem-dem-i dil
144. Rūḥ-ı Ḳudsī mekān-ı maʿnādur

hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem:
1. **hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaşla dolu iki gözle arkadaş.
1. Biz hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem degül miyüz
2. Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem degül miyüz

hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümā:
1. **hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mucize göteren İsa'nın arkadaşı/dostu. bkz. ʿİsā-dem.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

hem-dem-i meclis-i müşāʿare:
1. **hem-dem-i meclis-i müşāʿarede:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Karşılıklı şiir söylenen meclisteki arkadaş/dost.
145. Hem-dem-i meclis-i müşāʿarede
146. Cümle bāde-keşān-ı maʿnādur

hem-dem-i nāy:
1. **hem-dem-i nāy:**
Gazel 344
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Neyle arkadaş/dost.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳ:
1. **hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum:**-*um*
Kaside 18
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsünün gizli sırrıyla arkadaş.
185. Hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum ammā
186. İtmezin maḥrem-i endīşe leb-i iẓhārı

hem-dem-i ṭayf-ı ḫayāl:
1. **hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür:**-*i, -dür*
Gazel 272
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uykuda görülen hayalle/düşle arkadaş/dost.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

hem-dem-i ülfet-peẕīr:
1. **hem-dem-i ülfet-peẕīr:**
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kaynaşıp dost olma.
7. Bilmem nedür bu ʿışret-i rindān-ı bāde-ḫʷār
8. Kim birbiriyle hem-dem-i ülfet-peẕīr olur

hem-dem-i yār-i perī-zād:
1. **hem-dem-i yār-i perī-zād:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Peri çocuğu olacak kadar çok güzel sevgiliyle canciğer arkadaş.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

hem-dest ol-:
1. **hem-dest olsun:**-*sun*
Gazel 280
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
El ele olmak.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

hem-destī-i ġam:
1. **hem-destī-i ġamdur:**-*dur*
Gazel 179
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüntü birliği/beraberliği.
7. Cihānda el viren ʿāşıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫʷārān-ı firāḳa ʿışret el virmez

hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfat:
1. **hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfatuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 36
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tuba'ya benzer boyunun bayrağının omuza gelmesi. Tuba: Cennette Sidrede bulunan ve dalları bütün Cenneti gölgeleyen ilahi ağaç.
13. Hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfatuñdur
14. Ḥāşā ki Meẕāḳī ola maġlūb-ı ḳıyāmet

heme-kāre-i ʿışḳ:
1. **heme-kāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın bütün işi.
9. ʿĀşıḳlara esbāb-ı taʿalluḳ ne belādur
10. Hīç-kār-ı cihānuz ki heme-kāre-i ʿışḳuz

hemen:
1. **hemen:**
Gazel 361
Mısra: **3**
Hemen, şimdi, sadece.
3. Ṣaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

hem-hāne:
1. **hem-ḫāne:**
Gazel 53

Mısra: **2**
Dost, arkadaş.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

2. **hem-ḫāne:**
Gazel 204
Mısra: **12**
Dost, arkadaş.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

hem-ḥavāş-ı eser-i ʿaḳd-i lisān:
1. **hem-ḥavāş-ı eşer-i ʿaḳd-i lisāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dili bağlayan eserle aynı duyguda.
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḥavāş-ı eşer-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

hemheme eyle-:
1. **hemheme eyledi:**-*di*
Tarih 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rüzgârın esmesi ile ağaç yapraklarından çıkan sesler gibi ses çıkarmak.
1. Eyledi Ḳandiyenüñ fetḥine ʿālem hemheme (1080)

hem-ʿinān ol-:
1. **hem-ʿinān olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 381
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/beraber/eşit olmak.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

2. **hem-ʿinān olmaz:**-*maz*
Gazel 168
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/beraber/eşit olmak.
13. Bizümle kimse meydān-ı süḫanda hem-ʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

3. **hem-ʿinān olmaz:**-*maz*
Gazel 183
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/beraber/eşit olmak.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

4. **hem-ʿinān olmaz:**-*maz*
Gazel 375
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/beraber/eşit olmak.
13. Kemīne-eşheb-i ṭabʿumla hem-ʿinān olmaz
14. Meẕāḳī şevḳ ile hengām-ı tek ü tāzumda

hemīn-nefes:
1. **hemīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **8**
Böyle/çok nefes.
7. ʿĪsā-demān-ı ḥüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

hemīşe:
1. **hemīşe:**
Kaside 8
Mısra: **54**
Her zaman, daima.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i mażārr eyler

2. **hemīşe:**
Kaside 8
Mısra: **221**
Her zaman, daima.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın şalup şāhān-ı şayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

3. **hemīşe:**
Kaside 10
Mısra: **103**
Her zaman, daima.
103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

4. **hemīşe:**
Kaside 12
Mısra: **197**
Her zaman, daima.
197. Maḫṣūṣ ola ol ṣadr-i keremkāra hemīşe
198. Dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne

5. **hemīşe:**
Kaside 15
Mısra: **6**
Her zaman, daima.
5. Bir āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın
6. Ḥükmüñ hemīşe ribḳa-i ḫükkām isterin

6. **hemīşe:**
Gazel 17
Mısra: **16**
Her zaman, daima.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

7. **hemīşe:**
Kaside 22
Mısra: **108**
Her zaman, daima.
107. Ol iki ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ
108. Ola cārī hemīşe aḥkāmı

8. **hemīşe:**
Kaside 23
Mısra: **112**
Her zaman, daima.
111. Bu çarḫ-ı ḫāṭır-ı dānā-ḫırāṣ-ı ṣuʿle-nevāz
112. İder hemīşe füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dānı

9. **hemīşe:**
Kaside 23
Mısra: **159**
Her zaman, daima.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

10. **hemīşe:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Her zaman, daima.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

11. **hemīşe:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Her zaman, daima.
9. Meẕāḳī itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

12. **hemīşe:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Her zaman, daima.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül güş-dār-ı nāle vü feryād olur şanur

13. **hemīşe:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Her zaman, daima.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

14. **hemīşe:**
Gazel 120
Mısra: **2**
Her zaman, daima.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

15. **hemīşe:**
Gazel 127
Mısra: **2**
Her zaman, daima.
1. Ḥased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

16. **hemīşe:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Her zaman, daima.
3. Ṣafā-yı meclis-i vuṣlat fenā-peẕīr olmaz
4. Hemīşe leẕẕet-i būs u kenārı bāḳīdür

17. **hemīşe:**
Gazel 130
Mısra: **8**
Her zaman, daima.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

18. **hemīşe:**
Gazel 169
Mısra: **6**
Her zaman, daima.
5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

19. **hemīşe:**
Gazel 170
Mısra: **31**
Her zaman, daima.
31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

20. **hemīşe:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Her zaman, daima.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

21. **hemīşe:**
Gazel 212
Mısra: **9**
Her zaman, daima.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

22. **hemīşe:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Her zaman, daima.
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

23. **hemīşe:**
Gazel 285
Mısra: **7**
Her zaman, daima.
7. Hemīşe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

24. **hemīşe:**
Gazel 329
Mısra: **9**
Her zaman, daima.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

25. **hemīşe:**
Gazel 343
Mısra: **4**
Her zaman, daima.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemīşe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

26. **hemīşe:**
Gazel 360
Mısra: **10**
Her zaman, daima.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest şanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

27. **hemīşe:**
Gazel 367
Mısra: **6**
Her zaman, daima.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

28. **hemīşe:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Her zaman, daima.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

29. **hemīşe:**
Gazel 375
Mısra: **12**
Her zaman, daima.
11. Ne deñlü ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ olsam
12. Hemīşe tīġ gerek dest-i iḫtirāzumda

30. **hemīşe:**
Gazel 381
Mısra: **8**
Her zaman, daima.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

31. **hemīşe:**
Gazel 396
Mısra: **3**
Her zaman, daima.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

32. **hemīşe:**
Gazel 404
Mısra: **25**
Her zaman, daima.
25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

33. **hemīşe:**
Gazel 414
Mısra: **20**
Her zaman, daima.
19. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed ol ki revādur
20. Dise hemīşe bu ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum olaydı

34. **hemīşe:**
Gazel 420
Mısra: **1**
Her zaman, daima.
1. Dönsün hemīşe sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey
2. Ṭutsun cihānı naʿra-i mestān-ı bezm-i mey

35. **hemīşe:**
Gazel 426
Mısra: **13**
Her zaman, daima.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāṣ u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

hem-nām-ı faḫr-i ʿālem:
1. **hem-nām-ı faḫr-i ʿālem:**
Gazel 170
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Âlemin övünç kaynağı (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan. (Köprülü Fazıl Ahmet Paşa).
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān:
1. **hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān:**
Gazel 180
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Her iki dünyada övgü sahibi olanla (Hz. Muhammet) aynı adı taşıyan.
31. Hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān mefḫar-ı ṣudūr
32. Kim meclisinde kesb-i kemāl-i hünerdeyüz

hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn:
1. **hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn:**
Gazel 350
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Resullerin övündüğü (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan. (Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa.).
19. ʿİṣmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:
1. **hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:**
Gazel 257
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin hükümdarı (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan.
19. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
20. ʿAhdinde yine fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek

2. **hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin hükümdarı (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan.
79. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı mükerrem
80. Ḳutbü'l-vüzerā kāmilü'l-īmān-ı zamāne

3. **hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:**
Kaside 14
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kitap gönderilen peygamberlerin hükümdarı/sultanı (Hz. Muhammet) ile ay adı taşıyan.
49. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
50. Kim reh-ber-i tevfīḳ ile hem-rāh-ı Ḫudādur

4. **hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül:**
Gazel 156
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin hükümdarı (Hz. Muhammet) ile aynı adı taşıyan.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

hem-nām-ı server-i dü-cihān:
1. **hem-nām-ı server-i dü-cihān:**
Kaside 20
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İki cihanın başı/serveri (Hz. Muhammed) ile aynı adı taşıyan.
23. Hem-nām-ı server-i dü-cihān kim zamānede
24. Bir böyle yeke-tāz-ı veġāyı kim istemez

hem-nefes-i nāle vü feryād:
1. **hem-nefes-i nāle vü feryādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlama/inleme ve feryat etme arkadaşı/dostu.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem:
1. **hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem:**
Kaside 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın ifadesiyle aynı tarzda/benzer. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
3. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i muʿciz-üslūb
4. Kim ola hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem

hem-pā:
1. **hem-pāyum:**-*yum*
Gazel 384

Mısra: **9**
Arkadaş, yoldaş.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

2. **hem-pā:**
Gazel 391
Mısra: **9**
Eşit, aynı derecede, arkadaş.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān:
1. **hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān:**
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzellerle el ele tutuşma.
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

hem-rāh:
1. **hem-rāh:**
Gazel 150
Mısra: **22**
Yol arkadaşı, yoldaş.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

hem-rāh-ı Ḫudā:
1. **hem-rāh-ı Ḫudādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Allah ile yoldaş.
49. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
50. Kim reh-ber-i tevfīḳ ile hem-rāh-ı Ḫudādur

hem-rāz:
1. **hem-rāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **2**
Sırdaş, dost.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

2. **hem-rāz:**
Gazel 344
Mısra: **1**
Sırdaş, dost.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

hem-rāz it-:
1. **hem-rāz itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sırdaş/dost edinmek/etmek.
3. Çeşmi kim şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür
4. Ġamze-i ġammāzı hem-rāz itmesün yā n'eylesün

hem-rāz ol-:
1. **hem-rāz olmaz:**-*maz*
Gazel 337
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sırdaş/dost olmak.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

hem-reh:
1. **hem-reh:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Yol arkadaşı, yoldaş.
3. Aceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār:
1. **hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār:**
Gazel 22
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımına yoldaş.
11. Tā olmayınca hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār
12. Pāy-ṭālib ile girmez ele maṭlab-ı ġarīb

hem-reng-i dil-i lāle-i nuʿmān-ı zamāne:
1. **hem-reng-i dil-i lāle-i nuʿmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gelincik lalesinin gönlü ile aynı renkte.
183. Dāġ-ı ġam-ı ʿışḳ ile meded oldı derūnum
184. Hem-reng-i dil-i lāle-i nuʿmān-ı zamāne

hem-reng-i ḫayā:
1. **hem-reng-i ḫayādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Utanmayla/sıkılmayla aynı (huy).
125. Ser-germ-i vefā olsa da erbāb-ı niyāza
126. Gül-gūne-i nāzı yine hem-reng-i ḫayādur

hem-reng-i Ḥıṭā:
1. **hem-reng-i Ḫıṭādur:**-*dur*
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çinlininki ile aynı renk.
9. Zāhid bize ṭaʿn itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

hem-reng-i laʿl-i nāb:
1. **hem-reng-i laʿl-i nāb:**
Gazel 188
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saf kırmızı dudakla aynı renk.
7. Böyle ḳalursa rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter
8. Hem-reng-i laʿl-i nāb olur seng-i ḫāremüz

hem-reng-i naḫl-i erġavān:
1. **hem-reng-i naḫl-i erġavān:**
Gazel 343
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Erguvan ağacı ile aynı renkte.
5. Ṣaçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

hem-reng-i zerīr:
1. **hem-reng-i zerīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Safra renginde, safra ile aynı renkte.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

hem-ṣavt-ı dehān-ı gele:
1. **hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sürünün ağzından çıkan aynı ses.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḥalḳası hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz

hem-sāye-i serv-i ḥırāmān:
1. **hem-sāye-i serv-i ḥırāmān:**
Gazel 119
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Salınan selvinin komşusu.
9. N'ola ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār olsam
10. Benüm hem-sāye-i serv-i ḥırāmān olduġum yirdür

hem-sāyemüz ol-:
1. **hem-sāyemüz olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 310
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Komşu olmak.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

hem-sebaḳ eyle-:
1. **hem-sebaḳ eyle:**
Kaside 29
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ders/sınıf arkadaşı etmek.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

hem-seng:
1. **hem-seng:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Aynı ayarda.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

hem-seng ol-:
1. **hem-seng olmaz:**-*maz*
Kaside 9
Mısra: **147**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı ayarda olmak.
147. Birisi gevher-i endīşeme hem-seng olmaz
148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

2. **hem-seng olur:**-*ur*
Gazel 364
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı ayarda olmak.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

hem-ser:
1. **hem-ser:**
Kaside 18
Mısra: **68**
Benzer, eş, denk.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

hem-ser ol-:
1. **hem-ser olmaġa:**-*ma, -ġa*
Gazel 101
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arkadaş olmak.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

hem-ser-i eflāk:
1. **hem-ser-i eflāk:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gökle/felekle arkadaş/eşit.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḥte serādur

hem-ser-i Manṣūr:
1. **hem-ser-i Manṣūr:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mansur'a arkadaş/denk. bkz. Manṣūr.
9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

hem-şoḥbet ol-:
1. **hem-şoḥbet olduġın:**-*duġ, -ın*
Gazel 415
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dost/sohbet arkadaşı olmak.
5. O ġonce ḫār ile hem-şoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

2. **hem-şoḥbet olsa:**-*sa*
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dost/sohbet arkadaşı olmak.
3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-şoḥbet olsa çoḳ degül
4. Zāhid-i ş̱ālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

hemvāre:
1. **hemvāre:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Daima, her zaman.
27. Ẓıll-i ẓalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

2. **hemvāre:**
Gazel 236
Mısra: **14**
Daima, her zaman.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

hem-zebān:
1. **hem-zebānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **2**
Aynı dili konuşan, kafa dengi olan/kafadar.
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbet:
1. **hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbetüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şarabını içenlerle aynı dili konuşan.
3. Ben hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbetüm
4. Hep güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur sözüm

hem-zebān-ı ehl-i dil:
1. **hem-zebān-ı ehl-i dil:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli/âşıklar ile ile aynı dili konuşan/kafadar.
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n'ola
10. Ṣūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür göñül

hem-zebān-ı maʿnā:
1. **hem-zebān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Anlamla aynı dili konuşan.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gū:
1. **hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen gözün bakışıyla aynı dili konuşan.
1. Nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrūyuz biz
2. Hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gūyuz biz

hengāme-i bād-ı ḫazān:
1. **hengāme-i bād-ı ḫazān:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sonbahar rüzgarının karışıklığı.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

hengāme-i Şīrīn ile Ferhād:
1. **hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ferhat ile Şirin'in gürültüsü/hengamesi. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
15. Yād eyle biraz ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zārı
16. Hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı görürseñ

hengām-ı būse:
1. **hengām-ı būse:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öpücük zamanı.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

hengām-ı duʿā:
1. **hengām-ı duʿādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
Dua zamanı.
191. Şimden gerü iḫlāṣ ile hengām-ı duʿādur
192. Bir ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne

hengām-ı firāġ:
1. **hengām-ı firāġ:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılık vakti.
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı firāġ
12. Ḫʿāb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

hengāmı gel-:
1. **hengāmı geldi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zamanı gelmek.
79. Serverā muḳteżā-yı luṭfuñ ile
80. ʿArż-ı ḥālüñ de geldi hengāmı

hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād:
1. **hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād:**
Gazel 51
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sultan Murat'ın lütuf zamanı. bkz. Ḫān Murād.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

hengām-ı tek ü tāz:
1. **hengām-ı tek ü tāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Öteye beriye koşuşturma zamanı.
13. Kemīne-eşheb-i ṭabʿumla hem-ʿinān olmaz
14. Meẕāḳī şevḳ ile hengām-ı tek ü tāzumda

hengām-ı tekellüm:
1. **hengām-ı tekellümde:**-*de*
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Konuşma zamanı.
3. Baḳ lezẕet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

henüz:
1. **henüz:**
Kaside 1
Mısra: **25**
Şimdi, hâlâ.
25. Eş-şalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

2. **henüz:**
Kaside 2
Mısra: **7**
Halâ, daha.
7. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i vaḥdet ki henüz
8. Ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur süḫanüm

3. **henüz:**
Gazel 17
Mısra: **14**
Şimdi, yeni.
13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i şarāb-ı şebāneyüz cānā

4. **henüz:**
Gazel 73
Mısra: **14**
Halâ, daha.
13. Meẕāḳī ḫʿāce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

5. **henüz:**
Gazel 80

Mısra: **1**
Şimdi, hâlâ.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eşer-i ġāze midür

6. **henüz:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Halâ, daha.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

7. **henüz:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Hala, daha.
7. Eyledi şemşīr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-figār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

8. **henüz:**
Gazel 144
Mısra: **5**
Şimdi, yeni.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

9. **henüz:**
Gazel 153
Mısra: **14**
Hala, daha.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

10. **henüz:**
Gazel 169
Mısra: **14**
Şimdi, hâlâ.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

11. **henüz:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Hâlâ, henüz, daha.
9. ʿĀlem ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda biz henüz
10. Ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫṣatuz

12. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Henüz, daha.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

13. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Henüz, daha.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

14. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **4**
Henüz, daha.
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi gönül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i ṣaf-ı mūr henüz

15. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Henüz, daha.
5. Pīş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

16. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Henüz, daha.
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

17. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Henüz, daha.
9. Yıḳılup gitdi ʿimāret-kede-i ehl-i riyā
10. Küçe-i pīr-i ḫarābāt ise maʿmūr henüz

18. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **12**
Henüz, daha.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekşer-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

19. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **14**
Henüz, daha.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

20. **henüz:**
Gazel 195
Mısra: **16**
Henüz, daha.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

21. **henüz:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Henüz, daha.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

22. **henüz:**
Gazel 237
Mısra: **5**
Şimdi, hâlâ.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh şaf şaf

23. **henüz:**
Gazel 238
Mısra: **9**
Henüz, hâlâ.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güzer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eşer-i berg ü bār ḥayf

24. **henüz:**
Gazel 241
Mısra: **4**
Henüz, daha.
3. Ḳays-veş āvāre-i ṣaḥrā-yı nūr u miḥnetüz
4. Biz henüz ārām-gīr-i kūh-ı temkīn olmaduḳ

25. **henüz:**
Gazel 241
Mısra: **16**
Henüz, daha.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

26. **henüz:**
Gazel 270
Mısra: **11**
Daha, hâlâ.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

27. **henüz:**
Gazel 364
Mısra: **6**
Şimdi, hâlâ.
5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

28. **henüz:**
Gazel 426
Mısra: **7**
Henüz.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

29. **henüz:**
Gazel 437
Mısra: **9**
Daha, henüz, şimdi.
9. Āb ü tāb-ı ṣūret-i Şīrīni seyr it kim henüz
10. Cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütündur ġamzesi

hep:

1. **hep:**
Kaside 4
Mısra: **41**
Tamamen, hep.
41. Hep eşer-i tīġ-ı cihāngīridür
42. Ḳāʿide-i feth ü żam-ı rūzgār

2. **hep:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
27. ʿĀḳıbet hep vāṣıl-ı iksīr-i devlet oldılar
28. Eyleyenler ol der-i devlet-meʾāba rūy-māl

3. **hep:**
Kaside 7
Mısra: **36**
Tamamen, hep.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḥaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

4. **hep:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Tamamen, hep.
45. Hep şikeste vü bestedür şimdi
46. Ser-i gerden-keşān cirīdüñden

5. **hep:**
Kaside 8
Mısra: **94**
Bütün, hep.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaşrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

6. **hep:**
Kaside 8
Mısra: **141**
Hep, daima.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden

142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

7. **hep:**
Kaside 8
Mısra: **218**
Daima, her zaman.
217. Yeter ey saʿd-endîşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtiṣār eyler

8. **hep:**
Kaside 8
Mısra: **224**
1. Herkes. 2. Her zaman.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

9. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **34**
Tamamen, hep.
33. Saldı ṣad-velvele iḳlîm-i Leh-i pür-tebehe
34. Oldı maʿmūresi hep ṣadme-ḫor-ı vīrānı

10. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Sürekli olarak.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

11. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Hep, bütün.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

12. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **86**
Bütün.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Ṣād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

13. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **146**
Her zaman, daima.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

14. **hep:**
Kaside 9
Mısra: **148**
Bütün, tüm.
147. Birisi gevher-i endîşeme hem-seng olmaz
148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

15. **hep:**
Kaside 10
Mısra: **8**
Bütün, hep, herkes, her zaman.
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

16. **hep:**
Kaside 10
Mısra: **36**
Tamamen, hep.
35. Ne düğündür bu ki enʿām-ı firāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

17. **hep:**
Kaside 10
Mısra: **136**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
135. Yoḳ naẓīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

18. **hep:**
Kaside 11
Mısra: **52**
Hep, sürekli, daima.
51. Ḥalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

19. **hep:**
Kaside 12
Mısra: **16**
Hep, bütün.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

20. **hep:**
Kaside 12
Mısra: **106**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
105. Endîşesi āsūdegī-i ḫalḳ-ı cihāndur
106. Kim pîşesi hep luṭf-ı firāvān-ı zamāne

21. **hep:**
Kaside 12
Mısra: **122**
Tamamen, hep.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

22. **hep:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

23. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **20**
Tamamen, hep.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāgīleri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

24. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **22**
Tamamen, hep.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

25. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **60**
Hep, daima.
59. Düstūr-ı mükerrem ki söze gelse kelāmı
60. Hep fiḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur

26. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **86**
Tamamen, her zaman.
85. Ol muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revîş tāze-zebān tāze-edādur

27. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **124**
Tamamen, hep.
123. Olsa ne ʿaceb ḫaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

28. **hep:**
Kaside 14
Mısra: **128**
Sürekli, daima, tamamen.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḫi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

29. **hep:**
Kaside 15
Mısra: **74**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
73. Düşīzegān-ı naẓmla dür-i ẕevḳ-i ṣoḥbetüm
74. Hep bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām isterin

30. **hep:**
Kaside 16
Mısra: **47**
Hep, daima.
47. Hep vāṣıl-ı iksīr-i murād oldı efāżıl
48. Rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikemüñden

31. **hep:**
Kaside 16
Mısra: **60**
Hep, daima.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḫdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

32. **hep:**
Kaside 16
Mısra: **77**
Daima, her zaman.
77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endîş
78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

33. **hep:**
Kaside 17
Mısra: **26**
Tamamen, hep.
25. Kīse-i sebz ile bir ṭūṭī-i gūyādur kim
26. Sözi hep zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam

34. **hep:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

35. **hep:**
Gazel 18
Mısra: **17**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫᵛāhişle ruḥ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

36. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **10**
Tamamen, hep.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

37. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **24**
Tamamen, hep.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı

38. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **25**
Tamamen, hep.
25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

39. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **34**
Tamamen, hep.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

40. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Sürekli, hep.
61. Āteşin ʿarṣa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

41. **hep:**
Kaside 18
Mısra: **121**
Her zaman, tamamen.
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

42. **hep:**
Kaside 19
Mısra: **53**
Hep, daima.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

43. **hep:**
Kaside 22
Mısra: **29**
Daima, her zaman.
29. Ol ki ber-vefḳ-ı müddeʿādur hep
30. Retḳ u fetḳ ile naḳż u ibrāmı

44. **hep:**
Kaside 23
Mısra: **62**
Tamamen, hep.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören şandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

45. **hep:**
Kaside 24
Mısra: **5**
Daima, her zaman.
5. Sañadur hep teveccüh-i ʿālem
6. Ḳıblegāh-ı ümem mübārek-bād

46. **hep:**
Kaside 24
Mısra: **13**
Hep, tamamen, her zaman.
13. Hep tehī-kīsegān-ı nā-kāma
14. Böyle bezl-i direm mübārek-bād

47. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engür saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

48. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engür saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

49. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Tamamen, hep.
3. Nice minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

50. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Daima, her zaman.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

51. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Tamamen, hep.
7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i ṣad-çākdandur hep

52. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
9. Ḥarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

53. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **12**
Tamamen, hep.
11. Bu güne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

54. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **14**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḥarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

55. **hep:**
Gazel 26
Mısra: **16**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẓīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

56. **hep:**
Kaside 26
Mısra: **64**
Tüm, bütün.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḫayretde hep ehl-i beyānı

57. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Hep, herkes, tamamen.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kededе bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

58. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **2**
Tamamen, hep.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kededе bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

59. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḫükm idelüm biz daḫi baḫr u bere hep

60. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **6**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

61. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

62. **hep:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Tamamen, hep.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eṣ-ṣalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

63. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Tamamen, hep.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

64. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **2**
Tamamen, hep.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

65. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **4**
Tamamen, hep.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berā-yı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

66. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **6**
Tamamen, hep.
5. Zihī ḫüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

67. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı

8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

68. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Tamamen, hep.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

69. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **12**
Tamamen, hep.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

70. **hep:**
Gazel 28
Mısra: **14**
Tamamen, hep.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

71. **hep:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Her zaman.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

72. **hep:**
Kaside 28
Mısra: **56**
Tamamen, hep.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

73. **hep:**
Gazel 30
Mısra: **7**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
7. Hep āteş-i dāġ-ı dil-i ḫūnīn cigerāndur
8. Ārāyiş-i bāl ü per-i tāvūs-ı maḥabbet

74. **hep:**
Gazel 42
Mısra: **12**
Daima, her zaman.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

75. **hep:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Hep, herkes, bütün.
5. Oldı hep ʿālemiyān behrever-i devlet-i Cem
6. Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ʿıyd

76. **hep:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Daima, her zaman.
3. Derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

77. **hep:**
Gazel 65
Mısra: **1**
Her zaman, tamamen.
1. ʿĀşıḳuñ süzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farḳ-ı cünūnundandur

78. **hep:**
Gazel 75
Mısra: **12**
Tamamen, hep.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

79. **hep:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Her zaman.
11. Hep bāz-güne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿişve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

80. **hep:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Her zaman, tamamen.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

81. **hep:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Tüm, bütün.
7. Ne güne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

82. **hep:**
Gazel 102
Mısra: **24**
Daima, her zaman.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i mażmūn gelür

83. **hep:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Daima, her zaman.
1. Göñül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

84. **hep:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Daima, her zaman, sürekli.
11. Ṣad-pāre itdi göñlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

85. **hep:**
Gazel 122
Mısra: **6**
Bütün, tamamen, her zaman.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

86. **hep:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Gūş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

87. **hep:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Hep, tüm.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

88. **hep:**
Gazel 140
Mısra: **1**
Hep.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

89. **hep:**
Gazel 140
Mısra: **2**
Daima, her zaman.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

90. **hep:**
Gazel 170
Mısra: **12**
Tamamen, hep.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

91. **hep:**
Gazel 170
Mısra: **18**
Bütün, herkes.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Ṣād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

92. **hep:**
Gazel 172
Mısra: **13**
Tamamen, hep.
13. Bārımuz hep metāʿ-ı derd ü belā
14. Kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz biz

93. **hep:**
Gazel 179
Mısra: **5**
Daima, her zaman.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

94. **hep:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
9. Hep kāse-i meyle oluruz zemzeme-perdāz
10. Biz çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz

95. **hep:**
Gazel 182
Mısra: **13**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
13. Rindān-ı sebük-rūḥ iledür ülfetimüz hep
14. Biz dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz

96. **hep:**
Gazel 186
Mısra: **13**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḥüsn-i yār ile pür-şevḳ olur
14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

97. **hep:**
Gazel 187

Mısra: **5**
Bütün, her zaman.
5. Hep yād u āşinā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

98. **hep:**
Gazel 187
Mısra: **13**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

99. **hep:**
Gazel 189
Mısra: **8**
Daima, her zaman.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep ṣām-ı ġarībān buluruz

100. **hep:**
Gazel 194
Mısra: **3**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
3. Hep cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz
4. Ṭāvus-ı bāġı geşt ü güẕārından isterüz

101. **hep:**
Gazel 196
Mısra: **1**
Daima, her zaman.
1. Tiġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

102. **hep:**
Gazel 197
Mısra: **1**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

103. **hep:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Tüm, bütün, her zaman.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile ṣoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

104. **hep:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Bütün, tüm.
7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

105. **hep:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

106. **hep:**
Gazel 205
Mısra: **9**
Sürekli olarak, her zaman, daima.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

107. **hep:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Her zaman, tamamen.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

108. **hep:**
Gazel 211
Mısra: **9**
Hep, tamamen, her zaman.
9. Hep feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet degül midür
10. Murġān-ı ḫoş-nevāya bu şevḳ-āferīn-nefes

109. **hep:**
Gazel 215
Mısra: **5**
Hep.
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

110. **hep:**
Gazel 221
Mısra: **8**
Daima, her zaman.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

111. **hep:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Her zaman, hep.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

112. **hep:**
Gazel 225
Mısra: **6**
Tamamen, hep.
5. Cümlesi bir bir fedā-yı kūy-ı cānān olmadur
6. Hep budur cemʿiyyet-i cān u dil ü serden ġaraż

113. **hep:**
Gazel 230
Mısra: **2**
Tamamen, hep.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

114. **hep:**
Gazel 230
Mısra: **6**
Tamamen, hep.
5. Baḥş-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

115. **hep:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Hep, tamamen, her zaman.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

116. **hep:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Tamamen, her zaman.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İsbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

117. **hep:**
Gazel 261
Mısra: **7**
Hep, her zaman.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Ṣoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

118. **hep:**
Gazel 265
Mısra: **13**
Hep, her zaman, tamamen.
13. Tār u pūd-ı süḥanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

119. **hep:**
Gazel 265
Mısra: **15**
Tamamen, hep.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

120. **hep:**
Gazel 277
Mısra: **5**
Hep, her zaman.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

121. **hep:**
Gazel 277
Mısra: **10**
Tamamen, hep.
9. İẓhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

122. **hep:**
Gazel 282
Mısra: **14**
Hep, her zaman.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür ş̲emer-i nīm-res degül

123. **hep:**
Gazel 297
Mısra: **4**
Hep, tamamen, her zaman.
3. Ben hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḥabbetüm
4. Hep güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur sözüm

124. **hep:**
Gazel 297
Mısra: **8**
Hep, her zaman, daima.
7. Şād ola rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām
8. Hep vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

125. **hep:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Hep, tamamen, her zaman.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

126. **hep:**
Gazel 323
Mısra: **11**
Hep, tamamen, her zaman.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

127. **hep:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Bütün, tamamen, her zaman.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o şūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāşıḳ-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

128. **hep:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Tamamen, hep.
9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ

10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḥaşer-ender-ḥaşerdür bu

129. **hep:**
Gazel 371
Mısra: **12**
Hep, tamamen, her zaman.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

130. **hep:**
Gazel 376
Mısra: **16**
Hep, her zaman.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

131. **hep:**
Gazel 382
Mısra: **2**
Tamamen, hep.
1. Gönül āşüfte ben āşüfte dimāġ āşüfte
2. Oldı hep ḫāne-ḫarābān-ı ferāġ āşüfte

132. **hep:**
Gazel 382
Mısra: **10**
Her zaman, tamamen, bütün.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü şaġ āşüfte

133. **hep:**
Gazel 386
Mısra: **1**
Her zaman, tamamen.
1. Hep ḫālet-i pür-neşvedür aḫlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

134. **hep:**
Gazel 423
Mısra: **5**
Hep, her zaman.
5. Hep görürdüñ pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat olduġın
6. Refʿ olunsaydı eger ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī

135. **hep:**
Gazel 436
Mısra: **1**
Her zaman, tamamen.
1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

her:

1. **her:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Her, her bir.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

2. **her:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Her, bütün.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

3. **her:**
Kaside 4
Mısra: **24**
Hep, bütün.
23. Münʿadim olsa n'ola şimden gerü
24. Her elem-i mültezem-i rūzgār

4. **her:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Her.
15. Her seḥer ki vezān olınca olur
16. Rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem

5. **her:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Her, her bir.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẕẕāregāh-ı bī-miṯāl

6. **her:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Her, her bir.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẕẕāregāh-ı bī-miṯāl

7. **her:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Her, her zaman.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

8. **her:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Her.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

9. **her:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Her, her bir.
43. Bā-ḫuşūşā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

10. **her:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Her, her bir.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẕm-āver-i şīrīn-maḳāl

11. **her:**
Kaside 8
Mısra: **65**
Her.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

12. **her:**
Kaside 8
Mısra: **162**
Her, her bir.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

13. **her:**
Kaside 9
Mısra: **162**
Her.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

14. **her:**
Kaside 9
Mısra: **165**
Her.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manşūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

15. **her:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Her.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

16. **her:**
Kaside 10
Mısra: **47**
Her.
47. Ne düğündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

17. **her:**
Kaside 10
Mısra: **90**
Her.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

18. **her:**
Kaside 11
Mısra: **42**
Her.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

19. **her:**
Kaside 12
Mısra: **84**
Her, her bir.
83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

20. **her:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Her, her bir.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

21. **her:**
Kaside 14
Mısra: **18**
Her, her bir.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥişāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

22. **her:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Her, her bir.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḥte serādur

23. **her:**
Kaside 14
Mısra: **27**
Her, her bir.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

24. **her:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Her.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad-ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

25. **her:**
Kaside 14
Mısra: **69**
Her, her bir.
69. İtse n’ola her redd ü ḳabūlinde iṣābet
70. Berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerādur

26. **her:**
Kaside 14
Mısra: **74**
Her, her bir.
73. Nāz eylese eflāke n’ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-żiyādur

27. **her:**
Kaside 14
Mısra: **91**
Her, her bir.
91. Her meclis-i ʿirfānda gül-āb-ı kelimātum
92. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafādur

28. **her:**
Kaside 14
Mısra: **97**
Her, her bir.
97. Bu verziş-i bürhān ile her beyt-i laṭīfüm
98. Dārü’l-ḥikemi ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemādur

29. **her:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Her, her bir.
3. Görüp baḫr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

30. **her:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Her, her bir.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḥalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

31. **her:**
Kaside 15
Mısra: **102**
Her.
101. Ḥaḳ’dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

32. **her:**
Kaside 16
Mısra: **76**
Her, her bir.
75. Bir bülbül-i şūrīde olup eyle nümāyān
76. Ṣad-ḫoş-dili her şuʿbe-i ṣavt u naġamuñdan

33. **her:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Her.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eṣer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

34. **her:**
Kaside 18
Mısra: **44**
Her, her bir.
43. Olmamışdur daḫi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

35. **her:**
Kaside 18
Mısra: **126**
Her, her bir.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḥal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

36. **her:**
Kaside 18
Mısra: **136**
Her, her bir.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

37. **her:**
Kaside 18
Mısra: **207**
Her, her bir.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n’eyleyeyüm gülzārı

38. **her:**
Kaside 18
Mısra: **237**
Her.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad-fetḥ ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āṣārı

39. **her:**
Kaside 19
Mısra: **52**
Her.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẓīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

40. **her:**
Kaside 21
Mısra: **120**
Her, her bir.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

41. **her:**
Kaside 21
Mısra: **137**
Her.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

42. **her:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Her.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

43. **her:**
Kaside 23
Mısra: **113**
Hep, bütün.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

44. **her:**
Kaside 23
Mısra: **142**
Her, her bir.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

45. **her:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Her, her bir.
1. Olsa her tārı n’ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

46. **her:**
Gazel 29
Mısra: **11**
Hep, bütün: herkes.
11. Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle Meẕāḳī
12. Şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet

47. **her:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Her, her bir.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūh
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūh

48. **her:**
Gazel 64
Mısra: **4**
Herkes.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

49. **her:**
Gazel 69
Mısra: **3**
Her, her bir.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

50. **her:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Her, her bir.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfītāb göster

51. **her:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Her, her bir.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfītāb göster

52. **her:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Her, her bir.
9. Nedür bu şuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

53. **her:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Her, her bir.
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḫamı pençe-i āfītāb olur

54. **her:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Her.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

55. **her:**
Gazel 95
Mısra: **14**
Her.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

56. **her:**
Gazel 97
Mısra: **11**
Her.

11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

57. **her:**
Gazel 98
Mısra: **14**
Her.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

58. **her:**
Gazel 102
Mısra: **4**
Her.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

59. **her:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Her.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫ ʿācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

60. **her:**
Gazel 116
Mısra: **18**
Her, her bir.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

61. **her:**
Gazel 136
Mısra: **4**
Her.
3. Baḳdukça nakş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

62. **her:**
Gazel 137
Mısra: **11**
Her.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḫaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

63. **her:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Her.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

64. **her:**
Gazel 161
Mısra: **2**
Her, her bir.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḥalḳası hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz

65. **her:**
Gazel 164
Mısra: **10**
Her.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḥāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

66. **her:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Her.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

67. **her:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Her, her bir.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

68. **her:**
Gazel 170
Mısra: **4**
Her.
3. Bu dem ḫuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

69. **her:**
Gazel 170
Mısra: **28**
Her.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

70. **her:**
Gazel 180
Mısra: **16**
Her.
15. Şeb-zindedār-ı miḥnet isek olmazuz melūl
16. Her ṣubḥ-dem telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz

71. **her:**
Gazel 183
Mısra: **14**
Her.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

72. **her:**
Gazel 184
Mısra: **14**
Her.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

73. **her:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Her.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

74. **her:**
Gazel 234
Mısra: **17**
Her, her bir.
17. Her naḫl-i şerḥa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

75. **her:**
Gazel 250
Mısra: **7**
Her.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i şenākārı unutduñ

76. **her:**
Gazel 251
Mısra: **3**
Her.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

77. **her:**
Gazel 259
Mısra: **11**
Her.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

78. **her:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Her.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

79. **her:**
Gazel 276
Mısra: **10**
Her.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

80. **her:**
Gazel 280
Mısra: **5**
Her, her bir.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

81. **her:**
Gazel 282
Mısra: **12**
Her.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

82. **her:**
Gazel 284
Mısra: **9**
Her.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

83. **her:**
Gazel 287
Mısra: **13**
Her.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

84. **her:**
Gazel 292
Mısra: **11**
Her, her bir.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet ol

85. **her:**
Gazel 294
Mısra: **11**
Her.
11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

86. **her:**
Gazel 294
Mısra: **12**
Her.
11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

87. **her:**
Gazel 295
Mısra: **13**
Her.
13. Her ẓālim-i ḫāṭır-şikene eyle taḥammül
14. Ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma ḥişār ol

88. **her:**
Gazel 296
Mısra: **7**
Her, her bir.

7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṯel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

89. **her:**
Gazel 306
Mısra: **3**
Her.
3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad-şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

90. **her:**
Gazel 306
Mısra: **8**
Her.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

91. **her:**
Gazel 321
Mısra: **2**
Her.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

92. **her:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Her.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

93. **her:**
Gazel 326
Mısra: **6**
Her.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

94. **her:**
Gazel 329
Mısra: **6**
Her.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

95. **her:**
Gazel 336
Mısra: **13**
Her.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

96. **her:**
Gazel 336
Mısra: **14**
Her.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

97. **her:**
Gazel 340
Mısra: **7**
Her, her bir.
7. El-ḥaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden şaḳın

98. **her:**
Gazel 361
Mısra: **8**
Her.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

99. **her:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Her, her bir.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

100. **her:**
Gazel 366
Mısra: **12**
Her, her bir.
11. Her bir naẕarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiş olur her nigāh-ı nev

101. **her:**
Gazel 370
Mısra: **19**
Her, her bir.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

102. **her:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Her.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

103. **her:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Her.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

104. **her:**
Gazel 387
Mısra: **6**
Her, her bir.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

105. **her:**
Gazel 391
Mısra: **2**
Her, her bir.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

106. **her:**
Gazel 395
Mısra: **6**
Her.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

107. **her:**
Gazel 405
Mısra: **4**
Her, her bir.
3. Pāy-ı gūyān raḳş ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

108. **her:**
Gazel 405
Mısra: **12**
Her, her bir.
11. Sāde-levḥān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taşvīr olsa da

109. **her:**
Gazel 405
Mısra: **14**
Her.
13. Laʿl-i Şīrīn teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur
14. Her ser-i rāhında ṣad-ser-çeşme-i şīr olsa da

110. **her:**
Gazel 407
Mısra: **12**
Her, her bir.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

111. **her:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Her.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

112. **her:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Her.
3. Her şeb miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār
4. Yansun çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey

113. **her:**
Gazel 421
Mısra: **13**
Her.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

114. **her:**
Gazel 435
Mısra: **1**
Her, her bir.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

115. **her:**
Gazel 435
Mısra: **2**
Her, her bir.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

116. **her:**
Gazel 435
Mısra: **4**
Her, her bir.
3. Ṭaşa kār itse n'ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Ṣuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

117. **her:**
Gazel 435
Mısra: **6**
Her, her bir.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

118. **her:**
Gazel 435
Mısra: **8**
Her, her bir.
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

119. **her:**
Gazel 435
Mısra: **10**
Her, her bir.
9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
10. Āb ü tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

her an:

1. **her an:**
Kaside 26
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima.
49. Bulur feyż-i nem-i luṭfıyla her an
50. Neẕāret gülşen-i bāġ-ı emānı

2. **her ān:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

her bār:

1. **her bār:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her defa, daima, her vakit.
73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār
74. Baṣt-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

2. **her bār:**
Kaside 8
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an, her sefer, sürekli.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehi teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

3. **her bār:**
Kaside 10
Mısra: **126**
Her defa, daima.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

4. **her bār:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Her defa, daima.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-maẕmūna tenezzül

her bir:

1. **her bir:**
Kaside 8
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

2. **her bir:**
Kaside 12
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
175. Bir mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve ki olmış
176. Her bir müjesi ḫançer-i bürrān-ı zamāne

3. **her bir:**
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

4. **her bir:**
Kaside 14
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḫad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

5. **her bir:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

6. **her bir:**
Gazel 76
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

7. **her bir:**
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
3. Her bir varaḳ-ı tāze gülistān-ı emelde
4. Gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür

8. **her bir:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
1. Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
2. Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

9. **her bir:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

10. **her bir:**
Gazel 213
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
11. Muṣavvir baḫr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

11. **her bir:**
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

12. **her bir:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i ṣeydā esīr imiş

13. **her bir:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

14. **her bir:**
Gazel 327
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
7. Her bir nigehi ʿāṣıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

15. **her bir:**
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
7. Her bir ṣaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz idemezsin

16. **her bir:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖẕr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿöẕr-ḫᵛāh-ı nev

17. **her bir:**
Gazel 366
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
11. Her bir naẓarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʾiṣ olur her nigāh-ı nev

18. **her bir:**
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her bir.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

19. **her bir:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

her bir ṭaraf:

1. **her bir ṭarafı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her bir taraf.
29. Ḫᵛān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

her biri(si):

1. **her biri:**
Kaside 4

Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
47. Rūz-ı veġā ʿasker-i pür-ṣavleti
48. Her biri bir Güstehem-i rūzgār

2. **her biri:**
Kaside 10
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
41. Ne dügündür bu ki tims̱āl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

3. **her biri:**
Kaside 10
Mısra: **156**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

4. **her biri:**
Kaside 12
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
135. Zīb-i ser-i ḳadr olsa n'ola her biri olmış
136. Gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne

5. **her biri:**
Kaside 12
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
137. Seyr it es̱er-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥe sezā rütbe-i rücḥān-ı zamāne

6. **her biri:**
Kaside 14
Mısra: **140**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad-ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

7. **her biri:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

8. **her biri:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaṣīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

9. **her biri:**
Kaside 21
Mısra: **179**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
179. Kendi zuʿmunca her biri ammā
180. Ṣāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur

10. **her biri:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

11. **her biri:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
5. Ṭutsa ʿuṣṣāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āṣüftedür

12. **her biri:**
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāṣıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

13. **her biri:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

14. **her biri:**
Gazel 389
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
19. Ḫūblar bir birine āyīne-i ṣevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

15. **her biri:**
Gazel 422
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
15. Her biri bir pādiṣāh-ı ʿālem-i tecrīddür
16. Mihr imiş zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī

16. **her biri:**
Gazel 423
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

17. **her birisi:**
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i ṣanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

18. **her birisi:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her biri, ayrı ayrı.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ ṣıyt u ṣadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

her dem:

1. **her dem:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **-**
Her zaman.
31. Olsa her dem ne ʿaceb vird-i zebān-ı ʿālem
32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

2. **her dem:**
Kaside 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
49. Siyemmā mışḳale-i mekremetüñle her dem
50. Ṣayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur süḫanüm

3. **her dem:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an; daima.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

4. **her dem:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

5. **her dem:**
Gazel 112
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

6. **her dem:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

7. **her dem:**
Gazel 332
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
9. Vasf-ı cām-ı leb-i yār ile Meẕāḳī her dem
10. Ẕevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān sensin sen

8. **her dem:**
Kaside 29
Mısra: **43**
Her zaman, her an, daima.
43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

9. **her dem:**
Gazel 92
Mısra: **11**
Her zaman.
11. Ẕikr-i laʿl-i lebüñle dil her dem
12. Maẕhar-ı feyż-i neşve-i müldür

10. **her dem:**
Gazel 267
Mısra: **9**
Her zaman, her an.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

her gice:

1. **her gice:**
Gazel 161
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

2. **her gice:**
Gazel 389
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.
23. Lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl olmaz isek
24. Her gice şemʿ-i şebistān-ı menām olsa bize

her gün:
1. **her gün:**
Kaside 8
Mısra: **179**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gün, daima.
179. Eger her gün hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl olsa
180. Dili pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār eyler

her g(k)ūşe:
1. **her gūşede:**-*de*
Kaside 29
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf , her yan.
31. Her gūşede bir merd-i Ḫudā çille-güzīndür
32. Ḳutbında görürseñ eger evtādı görürseñ

2. **her kūşede:**-*de*
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her köşe.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

her ḳaçan:
1. **her ḳaçan:**
Kaside 11
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

2. **her ḳaçan:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne zaman.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

her ḳanda:
1. **her ḳanda:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her nerede.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

her kim:
1. **her kim:**
Kaside 19
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim, kimse.
37. Yanında her kim itse faẓl ile daʿvā-yı rüchānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

2. **her kim:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her kim, kimse.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥẓa seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

her kişi:
1. **her kişi:**
Kaside 8
Mısra: **220**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

2. **her kişi:**
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
19. Her kişi ḫurrem ü dil-şād olursa ne ʿaceb
20. Oldı bu sūr-ı hümāyūn dem-i eyyām-ı bahār

3. **her kişi:**
Kaside 11
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

4. **her kişi:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḥāṣılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

5. **her kişi:**
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

6. **her kişi:**
Gazel 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẓ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẓ

7. **her kişi:**
Gazel 280
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

8. **her kişi:**
Gazel 336
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

her laḥẓa:
1. **her laḥẓa:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥẓa gözinden
8. Āġūş-ı naẓar şāhid-i dīdāra münāsib

2. **her laḥẓa:**
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.
5. Bir āfet-i zamāne ki her laḥẓa ġamzesi
6. Āmāde-i tedārik-i ṣad-gūne şūr olur

3. **her laḥẓa:**
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her an.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

her ne:
1. **her ne:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur baña

2. **her ne:**
Gazel 271
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

3. **her ne:**
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

her ne deñlü:
1. **her ne deñlü:**
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
3. Her ne deñlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı şaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine maʿlūm olur

2. **her ne deñlü:**
Gazel 241
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

3. **her ne deñlü:**
Gazel 272
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür göñül

4. **her ne deñlü:**
Gazel 405
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
9. Dīde rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ olmaḳdadur
10. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i emel sīr olsa da

her ne ḳadar:
1. **her ne ḳadar:**
Gazel 279
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya göñül iʿtimād üzre degül

her ne ḳadar…ise:
1. **her ne ḳadar…ise:**
Kaside 11
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar...ise.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

her ne ḳadar…ise de:
1. **her ne ḳadar…ise de:**
Kaside 11
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar...ise de.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

her ne kār:
1. **her ne kār:**
Gazel 438
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne iş.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

her ne ki var:
1. **her ne ki var:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne varsa.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āṣār
2. Ki_anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

her şeb:
1. **her şeb:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her gece.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her şeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

her ṭaraf:
1. **her ṭaraf:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer, her yan.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

2. **her ṭaraf:**
Kaside 18
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

3. **her ṭaraf:**
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer.
3. Her ṭaraf mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

4. **her ṭarafdan:**-*dan*
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yan.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

5. **her ṭarafdan:**-*dan*
Kaside 10
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayaġına ṣayd u şikār

6. **her ṭarafdan:**-*dan*
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer, her yan.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla şād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

7. **her ṭarafdan:**-*dan*
Gazel 405
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

8. **her ṭarafı:**-*ı*
Gazel 361
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yer.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

her yañ:
1. **her yaña:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraf, her yön.
43. Kef-i bī-kef-i dest-i iḥsānı
44. İtmede her yaña niṣār-ı direm

her ye(i)r
1. **her yerde:**
Kaside 19
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde, her tarafta.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

2. **her yerde:**
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde, daima.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

3. **her yerde:**
Kaside 19
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde, her tarafta.
81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i fetḥ ü fütūḥ oldı
82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

4. **her yerde:**
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde, her tarafta.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

5. **her yeri:**-*i*
Gazel 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer, her taraf.
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

6. **her yirde:**
Kaside 14
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

7. **her yirde:**
Kaside 22
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde.
111. Ol dü-ẕāt-ı mükerremi dāyim
112. Ola her yirde luṭf-ı Ḥaḳ ḥāmī

8. **her yirde:**
Gazel 394
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yerde.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

9. **her yirden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer, her taraf.
45. Ne düğündür bu ki her yirden olur güş-güẕār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

10. **her yiri:**-*i*
Gazel 361
Mısra: **7**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her yer.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

her yüzden:
1. **her yüzden:**
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Türlü biçimlerde.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

her zamān:
1. **her zamān:**
Kaside 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
59. Çü Mezāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḫavf ider her zamān cirīdüñden

2. **her zaman:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman, daima.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

3. **her zamān:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her zaman.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

herem:
1. **heremüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **74**
Kocama, ihtiyarlama.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse ṣebābüñ heremüñden

herem-i ḥacle-nişīnān-ı ḫayāl:
1. **herem-i ḫacle-nişīnān-ı ḫayāle:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Hayalin gelin/gerdek odasında oturan ihtiyarlar.
155. Fikr-i medḥüñle olur ṭabʿ u dil-i endīşem
156. Herem-i ḫacle-nişīnān-ı ḫayāle maḥrem

herem-i rūzgār:
1. **herem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın kocaması, zamanın ihtiyarlaması.
7. Kesb-i şebāb eyledi Zāl-i felek
8. Ber-ṭaraf oldı herem-i rūzgār

hergiz:
1. **hergiz:**
Gazel 202
Mısra: **14**
Asla, hiçbir vakit.
13. Mezāḳī bu dil-i rūşende āsār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

herkes:
1. **herkese:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **25**
Herkes.
25. Herkese luṭf itmededür rū-be-rū
26. Ol şeh-i Ḫātem-şiyem-i rūzgār

2. **herkesüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **149**
Herkes.
149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
150. Merd olanlar gözedür şīve-i ḫaḳḳ-ı nānı

3. **herkes:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Herkes.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı fırāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

4. **herkesle:**-*le*
Kaside 26
Mısra: **22**
Herkes.
21. Sütūde-ṣāḥib-i ṣāḥib-kerem kim
22. İder herkesle ḥüsn-i zindegānī

5. **herkes:**
Kaside 28
Mısra: **72**
Herkes.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḥr ü ber geldi

6. **herkesüñ:**-*üñ*
Gazel 39
Mısra: **3**
Herkes.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫs

7. **herkese:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **10**
Herkes.
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

8. **herkes:**
Gazel 352
Mısra: **13**
Herkes.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hiṣṣemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

9. **herkes:**
Kaside 7
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

10. **herkes:**
Kaside 8
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Herkes.
85. İdelden ṣaḫn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

hevā:
1. **hevāda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **91**
Hava, heves.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥiṣṣemend olsa ṣafāsından eger şuʿle-i nār

2. **hevāda:**-*da*
Kaside 23
Mısra: **61**
Hava.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören ṣandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

3. **hevāsıyla:**-*sı, -yla*
Kaside 26
Mısra: **35**
Heves, istek.
35. Ki çıḳduḳça hevāsıyla semāya
36. Açar çeşm-i ḍarīr-i aḫterānı

hevā vü heves:
1. **hevā vü heves:**
Gazel 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arzu ve istekler.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

hevādār:
1. **hevādārı:**-*ı*
Gazel 250
Mısra: **4**
İstekli, hevesli, can atan.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

hevādār ol-:
1. **hevādār olmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 344
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hevesli/arzulu olmak.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

hevās:
1. **hevāsında:**-*ın, -da*
Kaside 6
Mısra: **4**
Arzu, heves.
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

hevā-yı gülşen-i bezm-i behişt-i menḳabet:
1. **hevā-yı gülşen-i bezm-i behişt-i menḳabetüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Menkabe/hikâye cennetinin meclisindeki gül bahçesinin havası/hevesi.
97. Hevā-yı gülşen-i bezm-i behişt-i menḳabetüñ
98. Eşer-rübā-yı ḫumār-ı şarāb-ı rümmānī

hevā-yı ʿışḳ:
1. **hevā-yı ʿışḳ:**
Gazel 192
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk hevesi/isteği.

5. Eger Ḫıżr olsa da ʿāşıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

hevā-yı istiġnā:
1. **hevā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazlanma hevesi.
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n'ola püşt-i pāy-ı istiġnā

hevā-yı ḳāmet-i cānāne:
1. **hevā-yı ḳāmet-i cānāneden:**-*den*
Gazel 209
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyunun hevesi/arzusu.
3. Hevā-yı ḳāmet-i cānāneden kim el çeker zāhid
4. Livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet ser-nigūn olmaz

hevā-yı ḳāmet-i dil-ber:
1. **hevā-yı ḳāmet-i dil-berle:**-*le*
Gazel 289
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alanın/dilberin boyunun hevesi/arzusu.
5. Hevā-yı ḳāmet-i dil-berle ehl-i ʿışḳ olmaz
6. Ṣafā-yı sāye-i serv ü çenārdan ġāfil

hevā-yı kūy-ı cānān:
1. **hevā-yı kūy-ı cānān:**
Gazel 383
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyünün/semtinin hevesi/arzusu.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

hevā-yı şoḥbet:
1. **hevā-yı şoḥbeti:**-*i*
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sohbet isteği/arzusu.
5. Cānda hevā-yı şoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

hevdec-i cemmāze:
1. **hevdec-i cemmāze:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hızlı giden dişi devenin üzerine kadınlar için yapılan sepet.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

heves-āġāz-ı saʿy-ı Ferhād:
1. **heves-āġāz-ı saʿy-ı Ferhādum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ferhad'ın çabasının/gayretinin heves/arzu başlangıcı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
23. Heves-āġāz-ı saʿy-ı Ferhādum
24. Fikr-i encām n'eydügin bilmem

heves-i bī-hude-iḳdām:
1. **heves-i bī-hude-iḳdām:**
Gazel 195
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Boşuna gayret hevesi/arzusu.
5. Pīş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

heves-i būs-ı leb-i nūş:
1. **heves-i būs-ı leb-i nūş:**
Gazel 326
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tatlı dudaktan öpücük alma hevesi/arzusu.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

heves-i defter-i tamaʿkār:
1. **heves-i defter-i tamaʿkārı:**-*ı*
Gazel 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aç gözlünün/cimrinin defterinin arzusu.
9. Göñül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

heves-i ḥikmet-i gerdūn:
1. **heves-i ḥikmet-i gerdūn:**
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleğin hikmetinin arzusu.
1. Dilde heves-i ḥikmet-i gerdūn ne belādur
2. Teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn ne belādur

heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāre:
1. **heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāre:**-*e*
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin omuz üzerine dökülen saçındaki karışıklığın hevesi/arzusu.
7. Düşdüm heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāre
8. Dest-i ṭalebe ṭurre-i ṭūl-i emel aldum

heves-i şādī:
1. **heves-i şādī:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk arzusu.
1. Dilde heves-i şādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

heves-i şayd-ı hümā:
1. **heves-i şayd-ı hümā:**
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşu avlama hevesi.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i şayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

2. **heves-i şayd-ı hümā:**
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşu avlama hevesi.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i şayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

heves-i seyr-i bāġ:
1. **heves-i seyr-i bāġ:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçede gezme hevesi/arzusu.
1. Göñül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

heves-i şīve vü nāz:
1. **heves-i şīve vü nāz:**
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cilve ve naz hevesi/havası.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

heves-i zülf-i dil-āvīz:
1. **heves-i zülf-i dil-āvīzüñ:**-*üñ*
Gazel 328
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönüle asılan/çekenin saçının hevesi/arzusu.
9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

heves-i zülf-i girih-gīr:
1. **heves-i zülf-i girih-gīre:**-*e*
Gazel 249
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karışık/düğümlü saçın hevesi/arzusu.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

hey meded hey:
1. **hey meded hey:**
Gazel 429
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hey yardım/aman hey.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-ı viṣāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

heybet:
1. **heybetle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **102**
Büyüklük, azamet, iri görünüş.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

2. **heybetle:**-*le*
Kaside 11
Mısra: **28**
Büyüklük, azamet.
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

3. **heybet:**
Kaside 16
Mısra: **32**
Büyüklük, azamet, iri görünüş.
31. Eflāke çıḳar velvele ḳopdukça perüñden
32. Bu heybet ile ṭanṭana-i muḥteşemüñden

heycā:
1. **heycāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **23**
Savaş, kavga.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene ṣaydı medār eyler

2. **heycāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **35**
Savaş, kavga.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

3. **heycāda:**-*da*
Kaside 9

Mısra: **123**
Savaş, kavga.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

4. **heycāda:**-*da*
Kaside 28
Mısra: **47**
Savaş, kavga.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

heyʾet:
1. **heyʾetin:**-*in*
Kaside 9
Mısra: **48**
Şekil, görünüş, durum.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḫayret alur insānı

heyʾet-i çāh-ı zenehdān:
1. **heyʾet-i çāh-ı zenehdānı:**-*ı*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çene çukurunun görünüşü.
1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārıżı gül gösterür
2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

heyʾet-i istiḳrār:
1. **heyʾet-i istiḳrārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Sabit/düzenli görünüş/şekil.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḳrārı

heyʾet-i nūn:
1. **heyʾet-i nūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nun harfinin şekli.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

heyūlā:
1. **heyūlādur:**-*dur*
Gazel 271
Mısra: **11**
Eşyanın aslı ve gerçek olan kısmı, madde.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḥilāfıdur göñül

hezār:
1. **hezār:**
Kaside 23
Mısra: **162**
Bin.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

hezār:
1. **hezārı:**-*ı*
Gazel 8
Mısra: **10**
Bülbül.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

2. **hezār:**
Kaside 10
Mısra: **116**
Bülbül.
115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim
116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

3. **hezārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **6**
Bülbül.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

4. **hezāruñ:**-*uñ*
Gazel 222
Mısra: **11**
Bülbül.
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Şevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

5. **hezāra:**-*a*
Gazel 275
Mısra: **6**
Bülbül.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

hezār ol-:
1. **hezār olsa:**-*sa*
Gazel 161
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Binlerce, çok olmak.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

hezārān:
1. **hezārān:**
Kaside 8
Mısra: **14**
Binlerce, pek çok.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḫçīri ḥişār-ender-ḥişār eyler

2. **hezārān:**
Kaside 8
Mısra: **16**
Binlerce, pek çok.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān ṣaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

3. **hezārān:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Binlerce, pek çok.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḥāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

4. **hezārān:**
Kaside 28
Mısra: **18**
Binlerce, pek çok.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

5. **hezārān:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Binlerce, pek çok.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

6. **hezārān:**
Gazel 404
Mısra: **13**
Binlerce, pek çok.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

hezārān-āferīn:
1. **hezārān-āferīn:**
Kaside 8
Mısra: **191**
Binlerce aferin/bravo.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı şenā-ḫᵛāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

2. **hezārān-āferīn:**
Gazel 248
Mısra: **12**
Binlerce aferin/bravo.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

hezārān-dil:
1. **hezārān-dil:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Binlerce gönül.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

hezārān-küşte:
1. **hezārān-küşte:**
Kaside 19
Mısra: **13**
Binlerce ölü.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

hezārān-mübtelā:
1. **hezārān-mübtelāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **2**
Binlerce tutkun.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

hezārān-murġ-ı hoş-lehçe:
1. **hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe:**
Gazel 306
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş sesli/öten binlerce kuş.
3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad-şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

hezārān-taḥsīn:
1. **hezārān-taḥsīn:**
Gazel 65
Mısra: **15**
Binlerce övgü, binlerce aferin.
15. Böyle nev-nakş-ı Meẕāḳīye hezārān-taḥsīn
16. Bu da pīrāye-i envāʿ-ı fünūnundandur

2. **hezārān-taḥsīn:**
Gazel 199
Mısra: **13**
Binlerce övgü, binlerce aferin.
13. Ḥāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye hezārān-taḥsīn
14. Kilk-i Bihzād gibi naḳş u nigārın bilürüz

hezārān-tövbe:
1. **hezārān-tövbe:**
Gazel 303
Mısra: **25**
Binlerce tövbe.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḥi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl:
1. **hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl:**
Kaside 8
Mısra: **179**
Kelime Tipi: -
Kavuşma akşamında buluşmak için binlerce buluşma sözü veren.
179. Eger her gün hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl olsa
180. Dili pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār eyler

hezār-āsār:
1. **hezār-āṣārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **238**
Bin eser.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad-feth ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āṣārı

hezār-efsūs:
1. **hezār-efsūs:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Binlerce yazık.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār:
1. **hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār:**
Gazel 217
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının/kâkülünün ucunda havadaki/hevesteki âşık bülbül.
3. Hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār
4. Diyār-ı maġribe düşmiş levend olup ḳalmış

hezār-ı bāġ-ı maḥabbet:
1. **hezār-ı bāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet bahçesinin bülbülü.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

hezār-ı destān:
1. **hezār-ı destānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Bin destan.
65. Kim ider şaḥn-ı bāġ-ı medḥüñde
66. Bülbül-āsā hezār-ı destānı

hezār-ı ʿışḳ:
1. **hezār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk bülbülü.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuşşāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

hezār-ı naġme-senc:
1. **hezār-ı naġme-sencüm:**-*üm*
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarkı söyleyen/tartan bülbül.
1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

hezār-ı nüsha-i sihr ü füsūn:
1. **hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyü ve sihrin bin sayfası.
7. Nedür o nergis-i sāḥir ki şekl-i seḫḥārīn
8. Hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna yazmışlar

hezār-müjde:
1. **hezār-müjde:**
Gazel 276
Mısra: **1**
Bin müjde.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

2. **hezār-müjdeñe:**-*ñe*
Gazel 284
Mısra: **11**
Bin müjde.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

hezār-naġme:
1. **hezār-naġme:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Bin nağme.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

hezār-şerm:
1. **hezār-şerm:**
Gazel 253
Mısra: **6**
Bin utanma/mahcubiyet.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

hıdīv-i ʿālem:
1. **ḫıdīv-i ʿālem:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın veziri.
87. Ne muṣāḥib ḫıdīv-i ʿālem ile
88. Hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnādur

hıdiv-i baḥr ü ber:
1. **ḫıdiv-i baḥr ü ber:**
Kaside 28
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Deniz ve karanın veziri.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḥr ü ber geldi

hıdīv-i pür-saḫāvet:
1. **ḫıdīv-i pür-saḫāvet:**
Kaside 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömertlik dolu vezir.
41. Ḫıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭf u iḥsānı
42. Gedāyı ḫˇāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

hıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm:
1. **ḫıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm:**
Kaside 24
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kendisiyle konuşulan şeref süsleyici vezir.
29. Ey ḫıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm
30. Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem mübārek-bād

hıdīv-i tācdār:
1. **ḫıdīv-i tācdār:**
Kaside 8
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Tac giyen imtiyazlı Mısır valisi.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

hıdmet:
1. **ḫıdmetde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **60**
Hizmet.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne meks̱ ü ne ārām isterin

2. **ḫıdmetüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 27
Mısra: **73**
Hizmet.
73. Ḫıdmetüñe şevḳ ile bel baġlasun
74. Bir niçe sīmīn-ẕeḳan-ı rūzgār

3. **ḫıdmetde:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **28**
Hizmet, görev.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

hıdmet-i şerīf:
1. **ḫıdmet-i şerīfüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Saygın kişiler veya bunların huzurunda bulunma durumu için kullanılan ifade, saygın şahsiyet, alicenap; değerli makam.
65. Ben ḫıdmet-i şerīfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i şuffe-i ḫuddām isterin

hıdmet-i üstād:
1. **ḫıdmet-i üstāda:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üstad hizmeti, üstadın hizmetinde bulunma.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

hıdmetkār:
1. **ḫıdmetkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **96**
Hizmetçi.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

hıfz eyle-:

1. **ḥıfẓ eylesem:**-*se, -m*
Gazel 270
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deym**
Korumak, saklamak, muhafaza etmek.
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n'ola ḥıfẓ eylesem
14. Ḥoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

2. **ḥıfẓ eyleye:**-*ye*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deym**
Korumak, saklamak, muhafaza etmek.
3. Naḳd-i dil ü cānı nice ḥıfẓ eyleye ʿuṣṣāḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ elinden

ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳader:
1. **ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kaza ve kaderin koruması.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḫtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḥaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

ḥırām:
1. **ḫırāmuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 326
Mısra: **5**
Salınarak yürüme.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

2. **ḫırāmuñ:**-*uñ*
Gazel 418
Mısra: **1**
Saınarak yürüme.
1. Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ şīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

ḫırām eyle-/it-:
1. **ḫırām eyler:**-*r*
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deym**
Salınarak yürümek.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

2. **ḫırām itsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deym**
Salınmak, boy göstermek.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿışve bāġ-ı ḫüsne fer virsün
2. Cihān ḫayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

ḫırāmān:
1. **ḫırāmānsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **47**
Salınan, salınarak yürüyen.
47. Salṭanat-ḫānede ḫırāmānsın
48. Seyr-i bāġ-ı İrem mübārek-bād

ḫırāmān ol-:
1. **ḫırāmān oldı:**-*dı*
Gazel 311
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deym**
Salına salına yürümek.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

ḫıred:
1. **ḫıred:**
Kaside 8
Mısra: **184**
Akıl, zekâ.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫıred vaṣf-ı şerīfüñde ḳuṣūrın iʿtiẕār eyler

2. **ḫıred:**
Kaside 15
Mısra: **93**
Akıl, zekâ.
93. Alduḳça deste kilk-i taḥayyül ḫıred gibi
94. Bir vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām isterin

3. **ḫıredüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **186**
Akıl, zekâ.
185. Gerçi ben pīr-i nā-tüvān oldum
186. Ḫıredüm nev-civān-ı maʿnādur

4. **ḫıred:**
Gazel 203
Mısra: **15**
Akıl.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

ḫıredkār:
1. **ḫıredkārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **12**
Akıllı.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿışve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

ḫırḳa:
1. **ḫırḳa:**
Kaside 27
Mısra: **15**
Dervişlerin üstlerine giydikleri, biçimi ve rengi mensup oldukları tarîkata göre değişen, kollu, yakasız, pamuklu giyecek.
15. Ḳalmış idi ḫırḳa ile bir külāh
16. Oldı o da mürtehen-i rūzgār

ḫırḳa-ı pāk-i nebevī:
1. **ḫırḳa-ı pāk-i nebevī:**
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Peygamberliğin temiz elbisesi.
9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiṣ-i nuṣret anı

ḫırḳa-i peşmīne:
1. **ḫırḳa-i peşmīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yünden hırka, sof, sufilere mahsus kabâ.
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem muraḳḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

ḫırḳa-i ten:
1. **ḫırḳa-i tende:**-*de*
Gazel 231
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücut/beden hırkası/elbisesi.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ
Kelime Tipi: -
Nazar değme belasının sığınağı.
17. Ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bābı taʿvīẕ-i belā-yı nāgehān
18. Vefḳ-ı naḳş-ı ṭāḳı ḫırz-ı āfet-i ʿaynü'l-kemāl

ḫırẓ-ı cān:
1. **ḫırẓ-ı cān:**
Kaside 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Can sığınağı.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḫırẓ-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

ḫırz-ı emān-ı āfet-i terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ:
1. **ḫırz-ı emān-ı āfet-i terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ:**
Gazel 147
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda vazgeçilen beladan korunma/emin olma sığınağı.
7. Ḫırz-ı emān-ı āfet-i terk-i ṭarīḳ-i ʿışḳ
8. Bāzū-yı şevḳ-ı ʿāşıḳ-ı ser-bāza bestedür

ḫırz-ı yemān:
1. **ḫırz-ı yemānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Muhteşem bir sığınak.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʾessir ola çün ḫırz-ı yemānı

ḫışn-ı cism-i fānī:
1. **ḫışn-ı cism-i fānīde:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ölümlü/geçici cismin kalesi.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḫışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

ḫışn-ı ḥaṣīn:
1. **ḫışn-ı ḥaṣīn:**
Kaside 9
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli/sağlam muhafaza edilen kale.
45. Ḳamanīçe gibi bir ḫışn-ı ḥaṣīn feth itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

2. **ḫışn-ı ḥaṣīn:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli/sağlam muhafaza edilen kale.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḫışn-ı ḥaṣīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

3. **ḫışn-ı ḥasīndür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli/sağlam muhafaza edilen kale.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḫışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

4. **ḫışn-ı ḥaṣīni:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli/sağlam muhafaza edilen kale.

109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaṣīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār:

1. **ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin sağlam ve müstahkem kaleleri.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ fetḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār

ḥışn-ı Ḫudāyī:

1. **ḥışn-ı Ḫudāyī:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Allah'a mahsus sağlam kale.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḫayret alur insānı

ḥışn-ı ḳavī-bünyān:

1. **ḥışn-ı ḳavī-bünyānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli yapılmış sağlam/sarp kale.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

ḥışn-ı pür-dād:

1. **ḥışn-ı pür-dād:**
Kaside 19
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Adaletle dolu kale.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı zī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

ḥışm:

1. **ḥışmla:**-*la*
Gazel 196
Mısra: **5**
Öfke, kızgınlık, gazap.
5. Ḥışmla itse nigeh-i nāẓır-ı müjgān oluruz
6. Bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden bilürüz

ḥıṭṭa-güzār-ı mülket-i Aʿcām:

1. **ḥıṭṭa-güzār-ı mülket-i Aʿcām:**
Kaside 15
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Acemlerin/İranlıların ülkelerindeki diyarları gezen.
71. Ol ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūmum ki şöhretüm
72. Ḥıṭṭa-güẓār-ı mülket-i Aʿcām isterin

ḥıṭṭa-i Baġdād:

1. **ḥıṭṭa-i Baġdādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bağdat diyarı/ülkesi.
1. Ey bād-ı ṣabā ḥıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

ḥıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevā:

1. **ḥıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Güzel su ve hava memleketi/diyarı.
101. Gül-ḫīz-i ḫayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḥıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

ḥıṭṭa-i Şīrāz:

1. **ḥıṭṭa-i Şīrāz'a:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Şiraz memleketi/diyarı.
143. İrdi şıyt-ı süḫanüm ḥıṭṭa-i Şīrāz'a daḫi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

ḥıyām-ı nüh-felek:

1. **ḥıyām-ı nüh-felek:**
Kaside 8
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Dokuz feleğin çadırları.
155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
156. Ḫıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

ḥıyānet it-:

1. **ḥıyānet itmedi:**-*me, -di*
Kaside 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhanet/vefasızlık etmek.
17. ʿĀlemde daḫi itmedi bir böyle ḥıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

Hıżr: (TDVİA)

1. **Ḫıżr:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Divan edebiyatında en çok bahsi geçen dinî ve efsanevî şahsiyetlerden biri de Hızır'dır. Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yetiştiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan Hz. Hızır kaynaklarda "Hz. Mûsâ döneminde yaşayan, kendisine ilâhî bilgi ve hikmet öğretilen kişi olarak geçmektedir. Divan edebiyatında efsanevi şahsiyetiyle pek çok yerde adı geçmektedir.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **Ḫıżr:**
Kaside 8
Mısra: **178**
bkz. Ḫıżr.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿışveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

3. **Ḫıżr:**
Kaside 12
Mısra: **181**
bkz. Ḫıżr.
181. Ḫıżr olsa eger ḫasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

4. **Ḫıżr:**
Kaside 27
Mısra: **78**
bkz. Ḫıżr.
77. Vasfuñ ile basṭ-ı kelām eylesün
78. Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rūzgār

5. **Ḫıżr:**
Gazel 53
Mısra: **10**
bkz. Ḫıżr.
9. Nev-resīde ḫaṭ ile laʿl-i lebüñ seyr ideli
10. Kim ider Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased

6. **Ḫıżra:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **9**
bkz. Ḫıżr.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

7. **Ḫıżr:**
Gazel 192
Mısra: **5**
bkz. Ḫıżr.
5. Eger Ḫıżr olsa da ʿāşıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

8. **Ḫıżr:**
Gazel 434
Mısra: **14**
bkz. Ḫıżr.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

Hıżr ile İlyās: (TDVİA)

1. **Ḫıżr ile İlyās:**
Kaside 10
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Hızır ve Hz. İlyas. bkz. Ḫıżr.
Hz. İlyâs: Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biri. Türk edebiyatında daha çok Hızır ile birlikte anılmaktadır.

83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

Hıżr u Mesīḥ:

1. **Ḫıżr u Mesīḥ:**
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hz. Hızır ve Hz. İsa. bkz. Ḫıżr, ʿĪsā-dem.
5. Ḫıżr u Mesīḥ olursa da ṣad-bīm-i cān ciger
6. Çekdükçe ġamzesi ṣaf-ı ʿömr-i dırāza tīġ

Hıżr-himmet:

1. **Ḫıżr-himmet:**
Gazel 179
Mısra: **11**
Hızır gibi yardım eden. bkz. Ḫıżr.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

Hıżr-ı dil-āgāh:

1. **Ḫıżr-ı dil-āgāh:**
Gazel 150
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönülden geçeni anlayan Hızır. bkz. Ḫıżr.
23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

Hıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey:

1. **Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey:**
Kaside 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mübarek ayağıyla kutlu adımını atan Hızır. bkz. Ḫıżr.
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güẓerin sebze-ḫīz-i bustānı

Hıżr-ı ḫuceste-pey: (BMS)

1. **Ḫıżr-ı ḫuceste-pey:**
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uğurlu işaretli Hızır. bkz. Ḫıżr.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz

10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

2. **Ḫıżr-ı ḥuceste-pey:**
Gazel 408
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uğurlu işaretli Hızır. bkz. Ḫıżr.
11. Ey Ḫıżr-ı ḥuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḥayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

Ḫıżr-ı kerem:
1. **Ḫıżr-ı keremi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin Hızır'ı. bkz. Ḫıżr.
103. Ḫıżr-ı keremi rāh-nümā-yı çemen-i cūd
104. Nevk-i ḳalemi çeşme-i ḥayvān-ı zamāne

Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳadem:
1. **Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin:**-*sin*
Kaside 16
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Uğurlu/kutlu adımlı Mesih zamanının Hızır'ı. bkz. Ḫıżr, ʿĪsā-dem.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

Ḫıżr-ı vaḳt:
1. **ḫıżr-ı vaḳt:**
Gazel 116
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın Hızır peygamberi. bkz. Ḫıżr.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşīdedür

2. **Ḫıżr-ı vaḳt:**
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Zamanın Hızır peygamberi. bkz. Ḫıżr.
77. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
78. Māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benüm

Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem:
1. **Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem:**
Kaside 24
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yusuf karakterli Hızır. bkz. Ḫıżr, Yūsuf.
29. Ey ḫıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm
30. Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem mübārek-bād

ḫibāb:
1. **ḫibābı:**-*ı*
Gazel 372
Mısra: **11**
Tohumlar, taneler.
11. Ḫibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

ḫibāb-ı mey:
1. **ḫibāb-ı mey:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şaraptaki tohumlar/taneler.
9. Miṣāl-i dürd-i ḫum-ı bāde olma lāy-nişīn
10. Ḫibāb-ı mey gibi ser-der-hevā-yı mestān ol

hi(ī)ç:

1. **hīç:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Hiç, asla.
31. Bir daḫi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāṣıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

2. **hīç:**
Kaside 7
Mısra: **77**
Hiç, asla.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

3. **hīç:**
Kaside 13
Mısra: **64**
Hiç, asla.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

4. **hīç:**
Kaside 15
Mısra: **60**
Hiç, asla.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne meks ü ne ārām isterin

5. **hīç:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Hiç, asla.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eser-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

6. **hīç:**
Kaside 17
Mısra: **124**
Hiç, asla.
123. Gelmedi dīde-i ġam-dīdeye ḫʷāb-ı rāḥat
124. Olmadı belki dü-çeşm-i nigerān hīç behem

7. **hīç:**
Kaside 17
Mısra: **138**
Hiç, asla.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

8. **hīç:**
Kaside 17
Mısra: **157**
Hiç, asla.
157. Fıṭrat-ı pākümi gör itmedi hīç ālūde
158. Dāmen-i medḥ-i ṣafā-baḫşumı ālāyiş-i ẕem

9. **hīç:**
Kaside 18
Mısra: **210**
Hiç, asla.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

10. **hīç:**
Kaside 19
Mısra: **35**
Asla, daha önce.
35. Naẓīrin görmedük hīç ṣaḥn-ı meydān-ı şecāʿatda
36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

11. **hīç:**
Gazel 22
Mısra: **2**
Hiç.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

12. **hīç:**
Kaside 23
Mısra: **161**
Asla.
161. Hīç eksük olmaya ol gülşen-i feraḥ-zānuñ
162. Hezār bencileyin bülbül-i ḫoş-elḥānı

13. **hīç:**
Kaside 27
Mısra: **5**
Asla.
5. Hīç ḳomadı dilde maḫall-i ḥużūr
6. Maġlata-i pīr-zen-i rūzgār

14. **hīç:**
Kaside 27
Mısra: **65**
Hiç, asla.
65. Şām ü seḥer cāri mi olurdı hīç
66. Fülk-i Süreyyā resen-i rūzgār

15. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Asla.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

16. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Asla.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

17. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Asla.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

18. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Asla.
5. Ḫāne-i ʿāṣıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

19. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Asla.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

20. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Asla.
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

21. **hīç:**
Gazel 43
Mısra: **12**
Asla.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

22. **hīç:**
Gazel 71
Mısra: **5**
Asla.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

23. **hīç:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Hiç, hiçbir.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

24. **hīç:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Asla.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

25. **hīç:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Hiç, herhangi bir.
1. Yārsuz ʿāṣıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

26. **hīç:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Asla.
9. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde hīç kesād olmaz
10. Kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı bāḳīdür

27. **hīç:**
Gazel 130
Mısra: **7**
Hiç.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

28. **hīç:**
Gazel 153
Mısra: **6**
Katiyen, asla.
5. Doyar mı ʿāṣıḳ-ı şeydā meger ḫᵛān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

29. **hīç:**
Gazel 158
Mısra: **6**
Hiç.
5. Ṣāf olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

30. **hīç:**
Gazel 166
Mısra: **14**
Hiç.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

31. **hīç:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Hiç, asla.
9. Kākülde göñül ẕāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç ṣām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

32. **hīç:**
Gazel 167
Mısra: **14**
Hiç, asla, katiyen.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eṣer olmaz

33. **hīç:**
Gazel 175
Mısra: **3**
Asla.
3. Hīç eylemezüz neşve-i ṣahbāya tenezzül
4. Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz

34. **hīç:**
Gazel 204
Mısra: **6**
Hiç, asla.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

35. **hīç:**
Gazel 210
Mısra: **1**
Asla.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

36. **hīç:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Asla.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i fırāḳa ṣabr ider ʿāṣıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

37. **hīç:**
Gazel 227
Mısra: **12**
Katiyen, asla.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Meẕāḳī hīç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

38. **hīç:**
Gazel 233
Mısra: **9**
Hiç.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

39. **hīç:**
Gazel 236
Mısra: **10**
Hiç.
9. Naẓm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra ṣadef

40. **hīç:**
Gazel 246
Mısra: **8**
Hiç, hiçbir.
7. Müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem
8. Hīç sīne-i ṣad-pārede dāġ-ı kühenüm yoḳ

41. **hīç:**
Gazel 254
Mısra: **9**
Hiç, asla.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

42. **hīç:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Asla.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

43. **hīç:**
Gazel 318
Mısra: **24**
Hiç, asla.
23. Ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek
24. Hīç ḳafādār n'eydügin bilmem

44. **hīç:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Asla.
5. Hīç ḫazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

45. **hīç:**
Gazel 350
Mısra: **18**
Asla.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i ṣubḥ-ı ṣānī kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

46. **hīç:**
Gazel 352
Mısra: **18**
Asla.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

47. **hīç:**
Gazel 365
Mısra: **2**
Hiç, hiç bir zaman.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

48. **hīç:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Hiç, hiç bir zaman.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

49. **hīç:**
Gazel 379
Mısra: **5**
Asla.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẓlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

50. **hīç:**
Gazel 403
Mısra: **11**
Asla.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

51. **hīç:**
Gazel 408
Mısra: **1**
Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp

yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eṣer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

52. **hīç:**
Gazel 412
Mısra: **1**
Asla, hiçbir zaman.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḥācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḥācet ḳalmadı

53. **hīç:**
Gazel 417
Mısra: **12**
Hiç.
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neṣāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

54. **hīç:**
Gazel 425
Mısra: **1**
Asla.
1. Hīç feṯḥ-i bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-ı sitāre bulunmadı

55. **hīç:**
Gazel 430
Mısra: **7**
Hiç, hiç bir zaman.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāṣıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

56. **hīç:**
Gazel 432
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

57. **hīç:**
Gazel 438
Mısra: **7**
Asla.
7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

hīç bir olur mı:
1. **hīç bir olur mı:**
Gazel 222
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç bir/aynı olur mu, benzer mi, eşit mi.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

hīçbiri:
1. **hīçbiri:**
Gazel 389
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiçbiri.
17. Hīçbiri olmasa rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

hīç çıḳar yoḳ:
1. **hīç çıḳar yoḳ:**
Gazel 192
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç yol yok, yapacak bir şey yok.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḥterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭālīʿ-i vārun olur çıḳmaz

hīç-kār-ı cihān:
1. **hīç-kār-ı cihānuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyanın değersiz/önemsiz işi.
9. ʿĀṣıḳlara esbāb-ı taʿalluḳ ne belādur
10. Hīç-kār-ı cihānuz ki heme-kāre-i ʿışḳuz

hīç lüzūmı yoġ iken:
1. **hīç lüzūmı yoġ iken:**
Kaside 17
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç gereği/lüzumu yokken.
115. Hīç lüzūmı yoġ iken rişte-i kārumda felek
116. İltizām eyledi ṣad-ʿuḳde-i mā-lā-yelzem

hīç revā mıdur:
1. **hīç revā mıdur:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hiç uygun mudur/reva mıdır.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

ḫicāb:
1. **ḫicāb:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Perde, örtü, utanma.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḫicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

ḫicāb eyle-/id-:
1. **ḫicāb eyleme:**-*me*
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, sıkılmak.
7. Defʿ-i şerm ile ḫicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḫicāb ey sāḳī

2. **ḫicāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, mahcup olmak.
3. Ne deñlü ruḫṣat-ı nezẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḫicāb iderin

hicr:
1. **hicr:**
Gazel 30
Mısra: **16**
Ayrılık.
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāṣıḳ
16. Ḫāṣā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

2. **hicr:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Ayrılık.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-ṣümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫˇāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

3. **hicr:**
Gazel 267
Mısra: **5**
Ayrılık.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḫṣat-ı med-i nigāh ister göñül

4. **hicr:**
Gazel 433
Mısra: **13**
Ayrılık.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

5. **hicre:**-*e*
Gazel 438
Mısra: **12**
Ayrılık.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

hicrān:
1. **hicrāndan:**-*dan*
Kaside 5
Mısra: **65**
Ayrılık, ayrılık acısı.
65. Vaṣl u hicrāndan ʿibāretdür
66. Rūz-ı şādī ile şeb-i mātem

hicrān-dīde:
1. **hicrān-dīdeye:**-*ye*
Kaside 28
Mısra: **14**
Ayrılık görmüş.
13. N'ola pīş-i feżā-yı dīde-i mihr-i münīr olsam
14. Bu hicrān-dīdeye kuḫl-ı cilā-yı çeşm-i ter geldi

ḫidem:
1. **ḫidemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **60**
Hizmetliler, hizmetler.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḫdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

ḫiffet id-:
1. **ḫiffet idüp:**-*üp*
Gazel 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hafiflik etmek.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

ḫikmet: (ETS)
1. **ḫikmetde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **45**
Tasavvuf terimi olan hikmet; tecrübeye dayanan hakiki bilgi, felsefe, bilinmeyenleri bilinir noktada düşünme melekesi anlamına gelir.
45. Ḫikmetde Felāṭūn-ı zamānsın ki ʿayāndur
46. Tedḳīḳ-i naẓar-baḥṣ-i ḥudūṣ u sitemüñden

2. **ḫikmet:**
Gazel 69
Mısra: **4**
bkz. ḫikmet
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḫikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

3. **ḫikmetdür:**-*dür*
Gazel 330
Mısra: **3**
Kelime Tipi:
bkz. ḫikmet
3. Bu ne ḫikmetdür cünūn iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

ḫikmeti gör:
1. **ḫikmeti gör:**
Gazel 204

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın hikmetine bak!
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

ḫilāf:

1. **ḫilāfında:**-*ın, -da*
Kaside 19
Mısra: **31**
Karşıt, zıt.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād oldugın gördük

2. **ḫilāf:**
Kaside 19
Mısra: **58**
Karşıt, zıt.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

3. **ḫilāfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 271
Mısra: **12**
Karşıt, zıt.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

ḫilāf ol-:

1. **ḫilāf olmaz:**-*maz*
Kaside 25
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aykırı/yanlış olmak.
29. Yaʿni paşa-yı Aḥmedī-aḫlāḳ
30. Kim ḫilāf olmaz ʿahd ü peymānı

2. **ḫilāf olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrılık olmak, karşıtlık olmak.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

ḫilāf-ı evhām:

1. **ḫilāf-ı evhāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kuşkuların/kuruntuların karşıtlığı/zıtlığı.
63. Dü-ḫıred-pīşe yek-ṭabīʿat olur
64. N'idelüm biz ḫilāf-ı evhāmı

ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn:

1. **ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn:**
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabır ve sakinlik mesleğinin farkı.
5. O kim ol āhū-yı vaḥşīyi cüst u cū ḳılmaz
6. Ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn nedür bilmez

2. **ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn:**
Gazel 209
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabır ve sakinlik mesleğinin farkı.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuṣṣāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

ḫilāf-ı ṣerʿ-i enver:

1. **ḫilāf-ı ṣerʿ-i enver:**
Kaside 8
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Nurlu din kurallarına karşı/zıt.
119. Ḫilāf-ı ṣerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mıṣr-ı iḳbāl olsa daḫi anı ḫᵛār eyler

ḫilāfında bulun-:

1. **ḫilāfında bulundı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısında/zıddında bulunmak/olmak.
53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḫilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḫüsrān-ı zamāne

ḫilāl:

1. **ḫilāl:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Hilal, yeni ay.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

2. **ḫilāl:**
Gazel 151
Mısra: **2**
Yeni ay.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

3. **ḫilāli:**-*i*
Gazel 365
Mısra: **5**
Hilal, yeni ay.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

4. **ḫilāle:**-*e*
Gazel 372
Mısra: **8**
Hilal, yeni ay.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

ḫilāl-ebrū:

1. **ḫilāl-ebrū:**
Gazel 340
Mısra: **3**
Hilal kaşlı (sevgili).
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden ṣaḳın

ḫilāl-i āḫir:

1. **ḫilāl-i āḫir:**
Gazel 403
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Son hilal/ay. Ayın son hilal hali.
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

ḫilāl-i ebrū-yı cānān:

1. **ḫilāl-i ebrū-yı cānānı:**-*ı*
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşının hilal şekli.
3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taṣvīr
4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

ḫilʿat-ı elḳāb:

1. **ḫilʿat-ı elḳābını:**-*ı, -nı*
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ünvanların/rütbelerin süslü elbises/ kaftanı.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī:

1. **ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī:**
Kaside 11
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sultanlık/hükümdarlık onurunun şerefli elbisesi/kaftanı.
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

ḫilʿat-ı kūtāh:

1. **ḫilʿat-ı kūtāh:**
Gazel 150
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kısa/küçük süslü elbise/kaftan.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

ḫilʿat-i şāhāne:

1. **ḫilʿat-i şāhāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hükümdara yakışır kaftan.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

ḫilʿat-i teşrīf:

1. **ḫilʿat-i teşrīf:**
Kaside 9
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şereflendirme kaftanı.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Ṣād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

hīle vü ḫudʿa:

1. **hīle vü ḫudʿa:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hile ve aldatma.
3. Hīle vü ḫudʿa n'eydügin bilmem
4. Sālik-i meslek-i sedādum ben

hīle-bāzī-i dehr:

1. **hīle-bāzī-i dehri:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/zamanın hilebazlığı/aldatıcılığı.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿ itdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

himem:

1. **himem:**
Kaside 17
Mısra: **64**
Gayretler.
63. Feyż-ḫᵛān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

himmet:

1. **himmet:**
Tarih 1
Mısra: **5**
Çalışma, gayret, emek.

5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

2. **himmetdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **61**
Çalışma, gayret.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār eyler

3. **himmetdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **69**
Lütuf, gayret, yardım.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi feṯḥ eyledi bu ḥıṣn-ı ḳavī-bünyānı

4. **himmetle:**-*le*
Kaside 19
Mısra: **34**
Lütuf, kerem, manevi gayret.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

himmet it-:
1. **himmet itdüñ:**-*dü*
Kaside 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

himmet-reh-i dervāze:
1. **himmet-reh-i dervāze:**
Gazel 81
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kapının himmet yolu.
13. Eksük olmaz añа āmed-şud-i rindān aṣlā
14. Kūçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġān:
1. **himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin büyük gayreti/lütfu.
5. Şevḳ ile rıṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʾiṣ

himmet-i dil-ḫᵛāh:
1. **himmet-i dil-ḫᵛāh:**
Gazel 150
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gönlün istediği yardım/lütuf.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẕlūma
28. Naẕar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

himmet-i Ḫān Meḥemmed-i ġāzī:
1. **himmet-i Ḫān Meḥemmed-i ġāzī:**
Kaside 22
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Gazi IV. Mehmet Han'ın himmeti/gayreti.
bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
69. Himmet-i Ḫān Meḥemmed-i ġāzī
70. Olmaḳ ile ḳarīn-i iḳdāmı

himmet-i merdān-ı zamāne:
1. **himmet-i merdān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin yiğitlerinin çabası/gayreti.
7. Bir tīġ-ı teveccühle kesildi ser-i aʿdā
8. Aḥsentü zihī himmet-i merdān-ı zamāne

himmet-i pīrān-ı ḫarābāt:
1. **himmet-i pīrān-ı ḫarābāta:**-*a*
Gazel 104
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhane yaşlılarının çabası/yardımı.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān ṣūr-ı şebāb isterler

himmet-i pīr-i muġān:
1. **himmet-i pīr-i muġāna:**-*a*
Gazel 186
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Pirin/meyhanecinin çabası/yardımı.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

2. **himmet-i pīr-i muġāna:**-*a*
Gazel 186
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Pirin/meyhanecinin çabası/yardımı.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

himmet-i şāhān-ı zamāne:
1. **himmet-i şāhān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin hükümdarlarının çabası/yardımı.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥiṣārı
118. Feṯḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

himmet-i süḫan-rānī:
1. **himmet-i süḫan-rānī:**
Kaside 23
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyiciliğin gayreti/çabası.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

Hind:
1. **hind:**
Kaside 9
Mısra: **79**
Hindistan.
79. İtdi bu feṯḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

hindū-yı felek:
1. **hindū-yı felek:**
Kaside 10
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Felekteki/gökyüzündeki satürn gezegeni.
47. Ne dügündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

2. **hindū-yı felek:**
Kaside 12
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Felekteki/gökyüzündeki satürn gezegeni.
57. Hindū-yı felek meşʿale-keş bendesi oldı
58. Bir meşʿalidür bu meh-i tābān-ı zamāne

ḫīn-i tekellüm:
1. **ḫīn-i tekellümde:**-*de*
Kaside 16
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Konuşma vakti/zamanı.
55. Bir ḥoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevīdür
56. Dürler şaçılur ḫīn-i tekellümde femüñden

ḫink-i āsumān:
1. **ḫink-i āsumānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün kır atı.
55. Ne eşheb ol semend-i bād-pā kim
56. Geçer sürʿatde ḫink-i āsumānı

Ḫīra:
1. **Ḫīra:**
Kaside 18
Mısra: **70**
Hira dağı.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

hirāsān:
1. **hirāsāndur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **19**
Korkak.
19. Dāyimā kebg-i cān hirāsāndur
20. Murġ-ı dem-ḫurdesān cirīdüñden

ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāk:
1. **ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāki:**-*i*
Gazel 379
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Göklerdeki dokuz kümenin harmanı.
11. Ṣarṣar-ı āhumla baḫtumdan alınmaz intiḳām
12. Ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāki ber-bād itse de

ḫirmen-i ʿömr:
1. **ḫirmen-i ʿömrüñe:**-*ü, -ñe*
Gazel 150
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ömür/hayat harmanı.
17. Ḫaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir ṣāʿiḳa-i āh yeter

ḫirmen-i ṣabr u ḳarār:
1. **ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum:**-*um*
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabırlı olup durma harmanı.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḫirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

ḫirmenin yaḳ-:
1. **ḫirmenin yaḳduḳda:**-*duḳda*
Kaside 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harmanını yakmak.
7. Perīşān eyleyüp cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı
8. Ḍalālet ḫirmenin yaḳduḳda ber-bād olduġın gördük

ḫisāb:
1. **ḫisāb:**
Gazel 103

Mısra: **12**
Hesap.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

ḥisāb id(t)-:
1. **ḥisāb idüp:**-*üp*
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hesaplamak.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Ṣoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

2. **ḥisāb itsem:**-*se, -m*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hesaplamak.
5. Zaḥmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı ḥisāb itsem eger
6. ʿAded-i rīg-i revāndan daḥi efzūn gelür

ḥişār:
1. **ḥişārı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **117**
Kale.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥişārı
118. Fetḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

2. **ḥişāra:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **17**
Kale.
17. Āteş virilüp böyle atılduḳça ḥişāra
18. Her dānesi bir gūy-ı ʿalev-rīz-i fenādur

ḥişār ol-:
1. **ḥişār ol:**
Gazel 295
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kale (gibi) olma.
13. Her ẓālim-i ḫāṭır-şikene eyle taḥammül
14. Ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma ḥişār ol

ḥişār-ender-ḥişār eyle-:
1. **ḥişār-ender-ḥişār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuşatmak, etrafını çevirmek.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḫçīri ḥişār-ender-ḥişār eyler

ḥişār-ı Ḳandiye:
1. **ḥişār-ı Ḳandiye:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kandiye kalesi. bkz. Kandiye.
71. Ḥişār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

ḥişār-ı saḫt:
1. **ḥişār-ı saḫtına:**-*ı, -na*
Kaside 8
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Çetin kale.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

ḥişşedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem:
1. **ḥişşedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cem'in içki sefasının ortağı. bkz. Cem.
19. Demidür şimdi olsa pīr ü civān
20. Ḥişşedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem

ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem:
1. **ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem:**
Gazel 314
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zaman zaman/daima yeme içme eğlencesinde pay sahibi.
5. Bezmimüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
6. Ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem olalum

ḥişşe-i bīş ü kem:
1. **ḥişşe-i bīş ü kem:**
Kaside 24
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Çok ve az hisse/pay.
81. Behremend-i sımāṭ-ı maʿnāsın
82. Ḥişşe-i bīş ü kem mübārek-bād

ḥişşemend ol-:
1. **ḥişşemend olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pay sahibi olmak.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥişşemend olsa ṣafāsından eger ṣuʿle-i nār

ḥişşemend-i luṭf:
1. **ḥişşemend-i luṭf:**
Gazel 352
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütufdan/cömertlikten payını alan.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hişşemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

hiṭāb-ı ʿışḳ:
1. **ḥiṭāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk hitabı, aşka hitab eden.
7. O kim sezā-yı cevāb ü ḥiṭāb-ı ʿışḳ degül
8. Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

ḫod:
1. **ḫod:**
Kaside 6
Mısra: **14**
De/da, dahi.
13. Ṣuffesi bir müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām
14. Süddesi ḫod mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl

2. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **63**
Kendi.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

3. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **64**
Bile, dahi.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

4. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **88**
De/da, dahi.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

5. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **91**
Bile, dahi.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu gūne āh ü zār eyler

6. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **101**
Bile, dahi.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

7. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **122**
De/da, dahi.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

8. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **126**
De/da, dahi.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

9. **ḫod:**
Kaside 8
Mısra: **190**
Bile, dahi.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir şāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

10. **ḫod:**
Kaside 9
Mısra: **80**
Bile, dahi.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

11. **ḫod:**
Kaside 11
Mısra: **26**
De/da, dahi.
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

12. **ḫod:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Bile, dahi.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

13. **ḫod:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Bile, dahi.

7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

14. **ḫod:**
Kaside 14
Mısra: **26**
Bile, dahi.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḥte serādur

15. **ḫod:**
Kaside 14
Mısra: **72**
De/da, dahi.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşīd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

16. **ḫod:**
Kaside 18
Mısra: **67**
Artık.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

17. **ḫod:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Artık.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

18. **ḫod:**
Kaside 18
Mısra: **70**
De/da, dahi.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

19. **ḫod:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Bile, dahi.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür z̧irve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

20. **ḫod:**
Kaside 21
Mısra: **113**
De/da, dahi.
113. ʿUnfı ḫod cāhilān-ı bī-hünere
114. Sitem-i nāgehān-ı maʿnādur

21. **ḫod:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Kendi.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

22. **ḫod:**
Kaside 26
Mısra: **28**
De/da, dahi.
27. Z̧ekāsı nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel
28. Żamīri ḫod fürūġ-ı ṣubḥ-ı s̱ānī

23. **ḫod:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Bile, dahi.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan e s̱er terk-i mecāz itmek de güc

24. **ḫod:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Kendi.
7. Ruḫlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

25. **ḫod:**
Gazel 54
Mısra: **11**
De/da, dahi.
11. Ne ḫʷān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

26. **ḫod:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Bile, dahi.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

27. **ḫodın:**-*ın*
Gazel 79
Mısra: **3**
Kendi.
3. Şaḳın o ġamze-i ġammāz-ı şuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

28. **ḫod:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Artık.
7. Dürildi defter-i z̧evḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

29. **ḫod:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Kendi, bile, dahi.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḫān gāh olur sünbül ṣanur

30. **ḫod:**
Gazel 190
Mısra: **2**
Bile, dahi.
1. Cām-ı ṣahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod z̧āʾiḳa-i cān buluruz

31. **ḫod:**
Gazel 222
Mısra: **8**
De/da, dahi.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad-dāne virilmiş

32. **ḫod:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Bile, dahi.
5. Sipihre fāʿide-i ṣad-sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

33. **ḫod:**
Gazel 294
Mısra: **10**
De/da, dahi.
9. Rindān-ı siyeh-meste sefīd-āb-ı ṣabūḥı
10. Zühhād-ı riyā-pīşeye ḫod mühr-dehān ol

34. **ḫod:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Bile, de/da.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

35. **ḫod:**
Gazel 315
Mısra: **2**
De/da, dahi.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

36. **ḫod:**
Gazel 345
Mısra: **3**
Dahi, de/da.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

37. **ḫod:**
Gazel 356
Mısra: **6**
De/da, dahi.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

38. **ḫod:**
Gazel 356
Mısra: **10**
De/da, dahi.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

39. **ḫod:**
Gazel 359
Mısra: **5**
De/da, bile, dahi.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

40. **ḫod:**
Gazel 411
Mısra: **6**
Bile, dahi, kendi.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫʷāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

41. **ḫod:**
Gazel 431
Mısra: **2**
De/da, dahi.
1. N'olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

ḫod-be-ḫod:

1. **ḫod-be-ḫod:**
Kaside 17
Mısra: **131**
Kendi başına, kimseye danışmadan, kendiliğinden.
131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

2. **ḫod-be-ḫod:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Kendi başına, kendiliğinden.

3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

3. **ḫod-be-ḫod:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Kendi başına, kendiliğinden.
1. Ġamze ʿāşıḳ düşmen ü cānān ise bī-gāne dost
2. Ḫod-be-ḫod germ āşinādur ʿāşıḳ-ı cānāne dost

4. **ḫod-be-ḫod:**
Gazel 65
Mısra: **2**
Kendi başına, kendiliğinden.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

5. **ḫod-be-ḫod:**
Gazel 162
Mısra: **12**
Kendi başına, kendiliğinden.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

ḫod-benān-ı maʿnā:
1. **ḫod-benān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Anlamın kendi parmak uçları.
73. Keremi sāʿid-i kerāmetdür
74. Ḳalemi ḫod-benān-ı maʿnādur

ḫod-feyż-i āfitāb:
1. **ḫod-feyż-i āfitābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneşin kendi bolluğu/feyzi.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

ḫod-fürūş ol-:
1. **ḫod-fürūş olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 21
Mısra: **197**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini övmek/satmak.
197. Tā-be-key böyle ḫod-fürūş olmaḳ
198. Vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnādur

2. **ḫod-fürūş olsun:**-*sun*
Gazel 128
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini övmek, gururlanmak.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

3. **ḫod-fürūş olursaḳ:**-*ur, -sa, -ḳ*
Gazel 163
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini övmek, gururlanmak.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

ḫod-fürūşān-ı ḥüsün:
1. **ḫod-fürūşān-ı ḥüsün:**
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellikte kendini satan/öven.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḥüsün meyl-i revāc itmezse de

ḫod-fürūşān-ı Rūm ü Aʿcām:
1. **ḫod-fürūşān-ı Rūm ü Aʿcāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Rum/Anadolu ve İranlıların kendini beğenmişleri.
93. Bu ḳaṣīdeyle şermsār itdüm
94. Ḫod-fürūşān-ı Rūm ü Aʿcāmı

ḫod-hirās eyle-:
1. **ḫod-hirās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korkmak.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

ḫod-nümā ol-:
1. **ḫod-nümā olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini övmek, gösteriş yapmak.
3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
4. Naẕar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ şuʿlezāruz biz

ḫod-sitā:
1. **ḫod-sitālarla:**-*lar, -la*
Gazel 302
Mısra: **13**
Kendini öven.
13. Söyleşilmezdi Meẕāḳī ḫod-sitālarla eger
14. Ṣadme-i āvāze-i naẕmumla ḫāmūş itmesem

ḫod-sitālıḳ:
1. **ḫod-sitālıḳdan:**-*dan*
Gazel 69
Mısra: **13**
Kendini övme.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan ṣaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

ḫod-sitāyiş-i şuʿarā:
1. **ḫod-sitāyiş-i şuʿarā:**
Kaside 21
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Şairlerin kendini övmesi.
115. Serverā ḫod-sitāyiş-i şuʿarā
116. Nemek-i gerd-i ḫʷān-ı maʿnādur

ḫod-sūz ol-:
1. **ḫod-sūz olur:**-*ur*
Gazel 124
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini yakmak.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

ḫod-sūz-ı nefes:
1. **ḫod-sūz-ı nefes:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nefesin kendini yakanı.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

ḫoḳḳa:
1. **ḫoḳḳa:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Küçük kutu, ağız.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḫoḳḳa düre dür ḫoḳḳa-i mercāna münāsib

2. **ḫoḳḳada:**-*da*
Gazel 67
Mısra: **4**
İlâç, mürekkep vesair mayiat koymaya mahsus içi oyuk kap.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḫoḳḳada merhem ne ṭutar

ḫoḳḳa-i cān:
1. **ḫoḳḳa-i cāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can hokkası/kutusu.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḫoḳḳa-i cāndur yeri

ḫoḳḳa-i laʿl-i leb:
1. **ḫoḳḳa-i laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısının hokkası.
1. Ḫoḳḳa-i laʿl-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḥüsne böyle bir nā-süftedür

ḫoḳḳa-i lüʾlüʾ-i ter:
1. **ḫoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze inci kabı/kutusu.
5. İmʿān-ı naẕarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḫoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

ḫoḳḳa-i mercān:
1. **ḫoḳḳa-i mercāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mercan hokka. Hokka: içine mürekkeb konulan kap.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḫoḳḳa düre dür ḫoḳḳa-i mercāna münāsib

ḫoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihān:
1. **ḫoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli sırrın cevherler dolu hokkası.
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n'ola ḥıfẓ eylesem
14. Ḫoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

ḫoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevī:
1. **ḫoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevīdür:**-*dür*
Kaside 16
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Peygamberlik kaidelerinin cevherle dolu hokkası.

55. Bir ḥoḳḳa-i pür-gevher-i şerʿ-i nebevīdür
56. Dürler şaçılur ḥīn-i tekellümde femüñden

horūs:
1. **ḫorūs:**
Kaside 23
Mısra: **59**
Horoz.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

hoş:
1. **ḫoş:**
Kaside 8
Mısra: **167**
Hoş, güzel.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

2. **ḫoşdur:**-*dur*
Gazel 24
Mısra: **5**
Hoş, güzel.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḥ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

3. **ḫoşdur:**-*dur*
Gazel 82
Mısra: **5**
İyi, güzel, hoş.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O kūçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

4. **ḫoş:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Hoş, güzel.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

5. **ḫoş:**
Gazel 319
Mısra: **10**
Hoş, güzel.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

hoş gel-:
1. **ḫoş gelür:**-*ür*
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoşa gitmek, hoş görünmek, güzel gelmek.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gūn kümeyt-i bāde raḳṣ

hoş gör-:
1. **ḫoş görelüm:**-*elüm*
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoş görmek, hoşgörü ile karşılamak.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

2. **ḫoş görelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoş görmek, iyiye yormak, görmezden gelmek.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

3. **ḫoş görelüm:**-*elüm*
Gazel 438
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoş görmek, iyiye yormak.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

hoşā:
1. **ḫoşā:**
Kaside 8
Mısra: **143**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u ṣādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

2. **ḫoşā:**
Kaside 9
Mısra: **87**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṯḥ-i hümāyūn-āṣār
88. Lev-ḥaṣa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

3. **ḫoşā:**
Kaside 23
Mısra: **101**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı ṣāḥib-i nām
102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

4. **ḫoşā:**
Kaside 23
Mısra: **103**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
103. Ḫoşā yanuñda semiyyī-i tīr-zen-i eşnām
104. K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı

5. **ḫoşā:**
Kaside 28
Mısra: **9**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

6. **ḫoşā:**
Gazel 155
Mısra: **3**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
3. Ḫoşā ḥadīḳa-i pür-feyż-i ʿışḳ-ı ḫūbān kim
4. Ḫazānı gülşen olur gülşeni ḫazān olmaz

7. **ḫoşa:**
Gazel 195
Mısra: **3**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi göñül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i ṣaf-ı mūr henüz

8. **ḫoşā:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

9. **ḫoşā:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Ne hoş, ne iyi, ne güzel!
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḫüsne iki miḥrāb bir yirde

hoş-āheng-i ḳarār:
1. **ḫoş-āheng-i ḳarārı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Müzikte taksim yaparken ana makama dönüşün güzel/hoş ahengi.
79. Şimden gerü gūş eyle ḫoş-āheng-i ḳarārı
80. Ḳānūn-ı belāġātda olan zīr ü bemüñden

hoş-bū:
1. **ḫoş-bū:**
Gazel 58
Mısra: **12**
Güzel kokulu, güzel kokan.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

2. **ḫoş-bū:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Güzel koku.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

3. **ḫoş-bū:**
Gazel 298
Mısra: **4**
Güzel koku(lu).
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

hoş-bū-meşām-ı şevḳ:
1. **ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ:**
Kaside 24
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Hevesin/arzunun hoş kokusunu alan/hisseden.
63. Dili ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ itdüñ
64. Naġme-sāzī-i şem mübārek-bād

hoş-būy-ı istiġnā:
1. **ḫoş-būy-ı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazlanmanın güzel kokusu.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

hoş-bū-yı meşām-ı gül ü reyḥān:
1. **ḫoş-bū-yı meşām-ı gül ü reyḥān:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül ve reyhanın burundaki güzel kokusu.
7. Rū-māl-i ruḫ-ı nev-ḫaṭ-ı yār olsa müyesser
8. Ḫoş-bū-yı meşām-ı gül ü reyḥān olabilsek

hoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūd:
1. **ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ:**-*uñ*
Kaside 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cömertlik avucunda burnun hoş kokusu.
7. Olsam n'ola ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ
8. ʿAnber ṣaçılur sāḥil-i ümmīde yemüñden

hoş-dem:
1. **ḫoş-deme:**-*e*
Gazel 85

Mısra: **1**
İyi arkadaş.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

ḫoş-dil:
1. **ḫoş-dil:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Gönlü hoş, memnun.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

2. **ḫoş-dili:**-*i*
Gazel 208
Mısra: **11**
Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

3. **ḫoş-dil:**
Gazel 303
Mısra: **27**
Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

4. **ḫoş-dil:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Gönlü hoş, içi rahat, halinden memnun.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḥālüm elem-i devri ile ġāyet kem

ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳ:
1. **ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşkın güzel bahçesinin güzel gönüllüsü.
15. Ey Meẕāḳī bu faṣl-ı dil-keşde
16. Ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz biz

ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubār:
1. **ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tozun kışkırtmasının/uyandırmasının gönlü hoşu/neşelisi.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

ḫoş-edā:
1. **ḫoş-edāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **14**
Güzel sözlü/ifadeli.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

ḫoş-edā ol-:
1. **ḫoş-edā olsam:**-*sa, -m*
Gazel 251
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tarzı/üslubu güzel/hoş olmak.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n'ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫᵛānuñum senüñ

ḫoş-gül-āb:
1. **ḫoş-gül-ābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **4**
Hoş gül suyu.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

ḫoş-güvār eyle-:
1. **ḫoş-güvār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lezzet vermek, tatlandırmak.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

ḫoş-güvār ol-:
1. **ḫoş-güvār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lezzetli/hoş içimli olmak.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Şarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

ḫoş-ḥāl:
1. **ḫoş-ḥālüm:**-*üm*
Gazel 318
Mısra: **11**
Mutlu, halinden memnun.
11. Derd-i ʿışḳıyla şöyle ḫoş-ḥālüm
12. Dil-i bīmār n'eydügin bilmem

ḫoş-ḥāl ol-:
1. **ḫoş-ḥāl olan:**-*an*
Gazel 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi durumda olmak.
3. Derd-i ʿışḳ-ı yār ile ḫoş-ḥāl olan bī-çāreye
4. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ṣad-ʿĪsī-i Meryem fedā

2. **ḫoş-ḥāl olsun:**-*sun*
Gazel 170
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun olmak.
31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

ḫoş-hırām:
1. **ḫoş-ḫırām:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Hoş sekişli/salınışlı.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

ḫoş-hırām-ı bāġ-ı nāz:
1. **ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz:**
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz bahçesinin hoş/güzel salınanı.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

ḫoş-kām iste-:
1. **ḫoş-kām isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Arzularına ulaşmak istemek, memnun olmak istemek.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

ḫoş-meşreb ol-:
1. **ḫoş-meşreb olanlar:**-*an, -lar*
Gazel 407
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaradılışı/huyu iyi olmak.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz:
1. **ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz:**
Gazel 344
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mucize meclisindeki güzel ses.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

ḫoşnūd id(t)-:
1. **ḫoşnūd ideyin:**-*e, -yin*
Kaside 18
Mısra: **220**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun etmek.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

2. **ḫoşnūd itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun etmek.
25. Ṣadr-ı Cem-pāye Muṣṭafa Paşa
26. Ki itdi ḫoşnūd ḫāṣ ile ʿāmı

ḫoş-nümā ol-:
1. **ḫoş-nümā olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel görünmek.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

ḫoş-rev:
1. **ḫoş-rev:**
Kaside 26
Mısra: **63**
Hoş gidişli.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḫayretde hep ehl-i beyānı

hū çek-:
1. **hū çekelüm:**-*elüm*
Gazel 211
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zikirde/duada Allah'ın "hu" adını sürekli söylemek.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

hūb:
1. **ḫūb:**
Kaside 12
Mısra: **189**
Güzel.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḫaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

2. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 103
Mısra: **1**
Güzel, sevgili.

1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

3. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 104
Mısra: **9**
Güzel, sevgili.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
10. Şîve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

4. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 138
Mısra: **1**
Güzel, sevgili.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

5. **ḫūblaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 311
Mısra: **12**
Güzel, sevgili.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

6. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 389
Mısra: **19**
Güzel.
19. Ḫūblar bir birine āyīne-i şevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

<u>hūb eyle-:</u>
1. **ḫūb eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel yapmak.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

<u>hūb yaz-:</u>
1. **ḫūb yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel yazmak.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

<u>hūbān:</u>
1. **ḫūbān:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Güzeller/dilberler.
75. İdüp ḫūbān ile cān şoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād olduġın gördük

2. **ḫūbāna:**-*a*
Gazel 226
Mısra: **6**
Güzeller/dilberler.
5. ʿUşşāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẕra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

3. **ḫūbānda:**-*da*
Gazel 237
Mısra: **9**
Güzeller/dilberler.
9. Görüp ol şāh-ı ḫüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

<u>hūbān-ı cihān:</u>
1. **ḫūbān-ı cihān:**
Gazel 154
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya güzelleri.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḫüsnüñ rūzgār üstündedür

<u>hūbān-ı zamān:</u>
1. **ḫūbān-ı zamān:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zamanın, devrin güzelleri.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

<u>huceste:</u>
1. **ḫuceste:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Uğurlu.
9. Alduḳça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

<u>huceste-dem:</u>
1. **ḫuceste-demdür:**-*dür*
Gazel 170
Mısra: **3**
Uğurlu/kutlu zaman.
3. Bu dem ḫuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

<u>Ḫudā:</u>
1. **Ḫudā:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Allah.
21. Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

2. **Ḫudā:**
Kaside 8
Mısra: **65**
Allah.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

3. **Ḫudā:**
Kaside 8
Mısra: **132**
Allah.
131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

4. **Ḫudā'ya:**-*ya*
Kaside 16
Mısra: **69**
Allah.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

5. **Ḫudā:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Allah.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

6. **ḫudā'ya:**-*ya*
Kaside 20
Mısra: **37**
Allah.
37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
38. Bu hūy u hāy u şıyt u şadāyı kim istemez

7. **Ḫudā:**
Kaside 25
Mısra: **21**
Allah.
21. Ki Ḫudā bu fütāde-i dehre
22. Dest-gīr itdi ṣadr-ı ẕī-şānı

8. **Ḫudā:**
Kaside 28
Mısra: **71**
Allah.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

9. **Ḫudā'nuñ:**-*nuñ*
Gazel 170
Mısra: **27**
Allah.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

10. **Ḫudā:**
Gazel 414
Mısra: **22**
Allah.
21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki ẕāt-ı cūd-pesendi
22. Ḫudā vireydi yine ẕuḫr-ı iftiḫārum olaydı

11. **Ḫudā:**
Gazel 426
Mısra: **3**
Allah.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḫudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

<u>Ḫudā ḥıfẓ eylesün:</u>
1. **Ḫudā ḫıfẓ eylesün:**
Gazel 404
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah korusun.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḫıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

<u>hudāvendā hudāvendā:</u>
1. **ḫudāvendā ḫudāvendā:**
Kaside 8
Mısra: **183**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey padişah, ey padişah!.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫıred vaṣf-ı şerīfüñde ḳuṣūrın iʿtiẕār eyler

<u>hudāvendān:</u>
1. **ḫudāvendān:**
Kaside 22
Mısra: **105**
Hükümdarlar, sultanlar.
105. Tā ki mektūb ile ḫudāvendān
106. Yād ide bendegān-ı nā-kāmı

<u>hudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev:</u>
1. **ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev:**
Kaside 10
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Mutluluk ışığı saçan gökyüzü/felek (gibi) itibarlı hükümdar.

77. Ol ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev
78. Kim aña dinse sezādur meh-i ḫurşīd-envār

ḫudāvend-i mekārim-baḫş:
1. **ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur:**-*dur*
Gazel 51
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cömertlik bahşeden padişah.
9. Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
10. Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ʿulüvv-i şān Murād

ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār:
1. **ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār:**
Kaside 10
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Melek huylu ve melek yüzlü hükümdar.
107. Māh-ı ḫāḳān-nesebā ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā
108. Ey ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār

ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī:
1. **ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī:**
Kaside 9
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lutfuna/cömertliğine layık hükümdar.
127. Şeh-i ʿālī-nesebā ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā
128. Ey ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī

ḫudāvend-i ümem:
1. **ḫudāvend-i ümem:**
Kaside 13
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ümmetin/müslümanların efendisi/yöneticisi.
31. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
32. Naṣb-ı rāyāt-ı mühimmāt-ı mehāmumda benüm

2. **ḫudāvend-i ümem:**
Kaside 13
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ümmetin/müslümanların efendisi/yöneticisi.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

ḫudāvend-i zamāne:
1. **ḫudāvend-i zamāne:**
Kaside 28
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin efendisi.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

Ḫudā-yı zü'l-celāl:
1. **Ḫudā-yı zü'l-celāl:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Celal sahibi Allah.
47. Ḫāṣılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

ḫuddām:
1. **ḫuddāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **56**
Hizmetçiler.
55. Şeref-i ḫıdmet ile faḫr eyler
56. Pīşgāhında cümle ḫuddāmı

hū-kerde-i ġunc u delāl:
1. **ḫū-kerde-i ġunc u delālidür:**-*i, -dür*
Gazel 272
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Naz ve edadan terlemiş/yalvaran(Allah'a).
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür gönül

hū-kerde-i nevāziş-i iḥsān:
1. **ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum:**-*uñ, -um*
Kaside 15
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İyilikle/yardımla gönül almaya Hu/Allah diyen.
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

hū-kerde-i viṣāl:
1. **ḫū-kerde-i viṣāl:**
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı alışkın olan.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

hulḳ-ı ḥasen:
1. **ḫulḳ-ı ḥasen:**
Kaside 14
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Güzel yaratılış.
75. Bu meşreb-i pākīze bu luṭf-ı ṭabīʿat
76. Bu ḫulḳ-ı ḥasen māye-i ṣad-ḫüsn ü behādur

ḫulle-i perniyān-ı maʿnā:
1. **ḫulle-i perniyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Anlamın ipekten dokunmuş kumaşından elbise.
61. Cāme-i gül-ruḫān-ı iẕʿānı
62. Ḫulle-i perniyān-ı maʿnādur

ḫulūş:
1. **ḫulūşum:**-*um*
Kaside 15
Mısra: **51**
Doğruluk,saflık.
51. Daʿvā-yı iḫtişāṣa ḫulūşum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

ḫumār:
1. **ḫumāra:**-*a*
Gazel 38
Mısra: **6**
İçkiden sonra gelen baş ağrısı, mahmurluk.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʿiş

2. **ḫumārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **8**
İçkiden sonra gelen baş ağrısı, mahmurluk.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfī āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

3. **ḫumārı:**-*ı*
Gazel 89
Mısra: **11**
İçkiden sonra gelen baş ağrısı, mahmurluk.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

4. **ḫumāra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **3**
İçkiden sonra gelen baş ağrısı, mahmurluk.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿiş ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

humār-ālūde-i hicr:
1. **ḫumār-ālūde-i hicre:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın içki sonrası sarhoşluğu bulaşmış.
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

2. **ḫumār-ālūde-i hicrüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın içki sonrası sarhoşluğu bulaşmış.
7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

ḫumār-āşinā-yı bāde:
1. **ḫumār-āşinā-yı bāde:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarabın baş ağrısını/mahmurluğunu bilen/bilme.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Şarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

humār-ı ġuṣṣa:
1. **ḫumār-ı ġuṣṣa:**
Gazel 255
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/sıkıntı sonrası gelen baş ağrısı.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

ḫumār-ı kesel:
1. **ḫumār-ı kesel:**
Gazel 300
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tembelliğin/uyuşukluğun verdiği baş ağrısı/sersemlik.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

ḫum:
1. **ḫum:**
Gazel 193
Mısra: **2**
Şarap küpü.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gün olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

ḫum-ḫāne:
1. **ḫum-ḫāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **12**
Far. 1. Meyhane. 2. Şarap mahzeni.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre

12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

2. **ḫum-ḫānede:**-*de*
Gazel 193
Mısra: **1**
Meyhane, şarap mahzeni.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

ḫum-ḫāne-nişīn:

1. **ḫum-ḫāne-nişīn:**
Gazel 34
Mısra: **11**
Şarap küplerinin konulduğu yerde/meyhanede oturan.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Şaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

ḫum-ı endīşe:

1. **ḫum-ı endīşeye:**-*ye*
Kaside 18
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Endişe/düşünce küpü.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endīşeye istiẕhārı

ḫum-ı şahbāya düş-:

1. **ḫum-ı şahbāya düşüp:**-*üp*
Gazel 193
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap küpüne düşmek, çok sarhoş olmak.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı şahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

ḫūn:

1. **ḫūnıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 19
Mısra: **16**
Kan.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

ḫūn it-:

1. **ḫūn itdi:**
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlandırmak, acı vermek.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad-zaḫm-ı tāze tīġ

ḫūn-āb:

1. **ḫūn-āb:**
Gazel 14
Mısra: **2**
Kanlı su/gözyaşı.
1. Eger āh eylesem ṣad-şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

2. **ḫūn-āb:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Kanlı su/gözyaşı.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḥadeng-i yārum var

3. **ḫūn-āb:**
Gazel 377
Mısra: **2**
Kanlı su/gözyaşı.
1. ʿĀşıḳ-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şuʿle-gūn ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

ḫūn-āb yürü-:

1. **ḫūn-āb yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı su çıkmak.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem:

1. **ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem:**
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her zaman/sık sık kanlı su/gözyaşı döken.
1. Biz hem-dem-i dü-dīde-i pür-nem degül miyüz
2. Ḫūn-ābe-rīz-i eşk-i dem-ā-dem degül miyüz

ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḥām:

1. **ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olmayacak isteği terk etmenin/bırakmanın kanlı gözyaşı.
5. Dil-sūḫte-i ʿışḳ ider eylerse cihānda
6. Ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma taḥammül

ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳ:

1. **ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 365
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın kanlı suyunu içen.
7. Ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳa leẕẕet-resān-ı cāndur
8. Ẕevḳ-i nigāh-ı telḫ u luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū

ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīn:

1. **ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm:**-*üm*
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/üzüntülü kalbin üzüntüsünün/kederinin kanlı suyu/gözyaşı.
3. Ḥaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

ḫūn-āb-ı ḥasret:

1. **ḫūn-āb-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Özlemin kanlı gözyaşı.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

ḫūn-āb-ı sirişk:

1. **ḫūn-āb-ı sirişk:**
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşının kanlı suyu.
7. Ḫūn-āb-ı sirişk ile döner bī-ser ü pāyuz
8. Gerdūn gibi gūy-ı ser-i fevvāre-i ʿışḳuz

ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār:

1. **ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār:**
Kaside 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ölüp toprakta kana bulanmış.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān ṣaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

ḫūn-bahā:

1. **ḫūn-bahā:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Kan pahası, diyet.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

ḫūnbār:

1. **ḫūnbārum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **67**
Kan dolmuş, kan ağlayan.
67. Ol zaḫum-ḫorde gibi ḫūnbārum
68. Kim ola ḫūn-çegān cirīdüñden

2. **ḫūnbār:**
Gazel 292
Mısra: **11**
Kan saçan, kan döken.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet ol

ḫunbara:

1. **ḫunbaralar:**-*lar*
Kaside 9
Mısra: **59**
Top güllesi.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḫrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

2. **ḫunbaranuñ:**-*nuñ*
Kaside 18
Mısra: **55**
Top güllesi.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ şuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

3. **ḫunbara:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Top güllesi.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

ḫunbaralar atıl-:

1. **ḫunbaralar atılup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Top gülleleri atılmak.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḫayretde niçe pīrezen-i seḫḫārı

ḫūn-beste ol-:

1. **ḫūn-beste olan:**-*an*
Kaside 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan bağlamak, kanla dolu olmak.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

ḫūn-çegān:

1. **ḫūn-çegān:**
Kaside 7
Mısra: **68**
Kendisinden kan akan.

67. Ol zaḫum-ḫorde gibi ḫūnbārum
68. Kim ola ḫūn-çegān cirīdüñden

ḫūn-feşān ol-:
1. **ḫūn-feşān olsun:**-*sun*
Gazel 343
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan saçan olmak.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

ḫūn-ḫʸār ol-:
1. **ḫūn-ḫʸār olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 10
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içici olmak.
99. Ber-ṭaraf oldı zamānında hücūm-ı fuḳarā
100. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫʸār

2. **ḫūn-ḫʸār olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 10
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kan içici olmak.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫʸār

ḫūnī:
1. **ḫūnī:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Kanlı.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

2. **ḫūnī:**
Gazel 139
Mısra: **1**
Kanlı, zalim.
1. Şanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

ḫūn-ı aʿdā:
1. **ḫūn-ı aʿdā:**
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmanların kanı.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi şahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḫas-pūş idelüm

ḫūn-ı ʿadū:
1. **ḫūn-ı ʿadū:**
Gazel 180
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşman kanı.
27. Ḫūn-ı ʿadū silāḥımuzı itdi jengdār
28. Şimdi ḳıyām-ı şayḳal-ı tīġ u siperdeyüz

2. **ḫūn-ı ʿadūdur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Düşman kanı.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

ḫūn-ı ʿadū-yı kāfir:
1. **ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri:**-*i*
Gazel 180
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kâfir düşmanın kanı.
9. Ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri rīzān idüp müdām
10. Bu yolda şuġl-ı refʿ-i ġubār-ı kederdeyüz

ḫūn-ı ʿāşıḳ:
1. **ḫūn-ı ʿāşıḳı:**-*ı*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşığın kanı.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

ḫūn-ı ciger:
1. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
5. Ne ḳurṣ-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

2. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

3. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḫūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nükūş-ı şafḥa-i eyyāma sürḫ

4. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur şanur

5. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 243
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-ʿiẕār olmayıcaḳ

6. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 347
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek kanı.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

7. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek kanı.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte şarāb-ı tāze

8. **ḫūn-ı ciger:**
Gazel 413
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

9. **ḫūn-ı cigerdür:**-*dür*
Kaside 17
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

10. **ḫūn-ı cigerdür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

11. **ḫūn-ı cigerle:**-*le*
Gazel 165
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
11. Derd-i dili taḥrīr idelüm ḫūn-ı cigerle
12. Mektūb-ı maḥabbetde sevād-ı raḳam olmaz

12. **ḫūn-ı cigerle:**-*le*
Gazel 310
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
13. Bezm-i ezelde kısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

13. **ḫūn-ı cigerle:**-*le*
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
5. Olunca nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl
6. Felekde ḫūn-ı cigerle çoḳ intiʿāş itdüm

14. **ḫūn-ı cigerüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanı.
1. Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
2. Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

ḫūn-ı derūn:
1. **ḫūn-ı derūn:**
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki kan.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḥt-i ciger kebāb olur

2. **ḫūn-ı derūn:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki kan.
5. N'ola şahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

hūn-ı dīde:

1. **ḫūn-ı dīde:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gözden akan kanlı gözyaşı.
11. Ṣad-pāre itdi göñlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

ḫūn-ı dil:
1. **ḫūn-ı dil:**
Kaside 13
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
25. Güş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

2. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 89
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

3. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

4. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

5. **ḫūn-ı dil:**
Gazel 381
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

6. **ḫūn-ı dilüm:**-*üm*
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek kanı.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk:
1. **ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk:**
Gazel 343
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz parça/paramparça gönlün kanı.
5. Ṣaçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

ḫūn-ı ḥasret:
1. **ḫūn-ı ḥasret:**
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem kanı.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

2. **ḫūn-ı ḥasret:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem kanı.
5. Ṣām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürür
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

3. **ḫūn-ı ḥasretle:**-*le*
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem kanı.
5. Vācib olmaz ḫūn-ı ḥasretle vużū-sāz olmadın
6. Cebhe-i ehl-i niyāza secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ

4. **ḫūn-ı ḥasretüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem kanı.
1. Biz çāk çāk-ı ḥançer-i zehr-āb-ı fürḳatüz
2. Biz çeşme çeşme-rīz-i kerem ḫūn-ı ḥasretüz

ḫūn-ı kebūter:
1. **ḫūn-ı kebūter:**
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güvercin kanı, şarap.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

ḫūn-ı küffār:
1. **ḫūn-ı küffārı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin kanı.
103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Neʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫūnkār

2. **ḫūn-ı küffārı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin kanı.
107. Ḫūn-ı küffārı idüp cānib-i baḥre cārī
108. Ḫurde-mercāna döner rīg-i leb-i sāḥil-i yem

ḫūn-ı mey-i nāb:
1. **ḫūn-ı mey-i nāb:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saf şarabın kanı/kırmızısı.
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb:
1. **ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb:**
Gazel 377
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bulunmaz cevherin kıskançlığının kanı.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet:
1. **ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet:**
Gazel 237
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şehitlerinin kanı.
7. N'ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
8. Ḳırarʿuşşāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ:
1. **ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah şehitlerinin kanı.
1. Sanma şafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

ḫūn-ı ser-i peykān:
1. **ḫūn-ı ser-i peykānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Okun ucundaki sivri demirdeki kan.
123. Tīri dil-dūz-ıʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

ḫūn-ı sirişk-i bülbül:
1. **ḫūn-ı sirişk-i bülbül:**
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bülbül'ün gözyaşının kanı.
7. Ḫūn-ı sirişk-i bülbül ile perveriş bulur
8. Ol ġonceler ki dest-i maḥabbetle çīdedür

ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken:
1. **ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken:**
Gazel 435
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dağı delenin (Ferhat) gözyaşının kanı.
3. Ṭaşa kār itse n'ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Ṣuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

ḫūnīn-ciger-i dāġ-ı maḥabbet:
1. **ḫūnīn-ciger-i dāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 177
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet yarasıyla yüreği kanamış/kanlı.
3. Olsaḳ n'ola ḫūnīn-ciger-i dāġ-ı maḥabbet
4. Dil-sūḫte-i ṣuʿle-i nezẕāre-iʿışḳuz

ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār:
1. **ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dikenin sivri ucuyla yüreği kanlı/kanamış.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

ḫūnīn-girībān ol-:
1. **ḫūnīn-girībān olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elbise yakası kanlı olmak.(Acı çekmekten).
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem

4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

ḫūnīn-libās eyle-:

1. **ḫūnīn-libās eyler:**-*r*
   Gazel 68
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Elbisesi kanlanmak.
   9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḥasretle
   10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāh:

1. **ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum:**-*um*
   Gazel 118
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Siyah yaranın kanlı dilimleri.
   1. Böyle ḫūnīn-şerḥa-i dāġ-ı siyāhum bir midür
   2. Daʿvā-yı mihr ü maḥabbetde güvāhum bir midür

ḫūn-revān ol-:

1. **ḫūn-revān olur:**-*ur*
   Kaside 7
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Su gibi kan akmak.
   7. Gūyiyā nīze-i Tehemtendür
   8. Kim olur ḫūn-revān cirīdüñden

ḫūr:

1. **ḫūrı:**-*ı*
   Müseddes 1
   Mısra: **2**
   Cennet kızı.
   1. Ey ḥased-kerde-i gül-i sūrī
   2. Vey behişt-i leṭāfetüñ ḫūrı

ḫūr-çehre:

1. **ḫūr-çehreden:**-*den*
   Gazel 155
   Mısra: **9**
   Huri yüzlü.
   9. O ḫūr-çehreden ayrı düşünce bir ʿāşıḳ
   10. Cinānı duzaḫ olur duzaḫı cinān olmaz

ḫurd eyle-:

1. **ḫurd eyler:**-*r*
   Kaside 18
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Ezmek, parçalamak.
   57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
   58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

ḫurde:

1. **ḫurde:**
   Kaside 26
   Mısra: **60**
   Ufak değersiz şey, nükte.
   59. Feraḥ-rīz-i derūn-ı ins ü cāndur
   60. O ḫurde cilve-i rāḥat-resānı

ḫurde-bīn-i nāz:

1. **ḫurde-bīn-i nāz:**
   Gazel 207
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Nazın/işvenin küçük şeylerini gören.
   3. Baḫşe gelince ġamze-i ḫāżır-cevāb olur
   4. Bir nükte-dān-ı şīve vü bir ḫurde-bīn-i nāz

ḫurde-mercāna dön-:

1. **ḫurde-mercāna döner:**-*a-er*
   Kaside 17
   Mısra: **108**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Değersiz mercana dönmek/benzemek.
   107. Ḫūn-ı küffārı idüp cānib-i baḫre cārī
   108. Ḫurde-mercāna döner rīg-i leb-i sāḥil-i yem

ḫūrī:

1. **ḫūrīsin:**-*sin*
   Gazel 56
   Mısra: **1**
   Huri, cennet kızı.
   1. Ne cennet ḫūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
   2. Kimüñ manẓūrısın neẓẓāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ:

1. **ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ:**
   Gazel 17
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Aşk padişahının tacının güneşi/parlaklığı.
   3. ʿAceb midür ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ olsaḳ
   4. Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegāneyüz cānā

ḫūr-ı perī-peyker:

1. **ḫūr-ı perī-peyker:**
   Gazel 56
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Peri yüzlü huri.
   7. Kimi ḫūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
   8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

ḫurrem gel-:

1. **ḫurrem geldi:**-*di*
   Kaside 11
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Şen/sevinçli gelmek.
   73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
   74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

ḫurrem id(t)-:

1. **ḫurrem ide:**-*e*
   Kaside 2
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevindirmek, mutlu etmek.
   67. Ḥaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
   68. Mūceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

2. **ḫurrem itdi:**-*di*
   Kaside 25
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevindirmek, mutlu etmek.
   1. Ḥabbeẕā feyż-i luṭf-ı Rabbānī
   2. İtdi ḫurrem yine dil ü cānı

ḫurrem ol-:

1. **ḫurrem ola:**-*a*
   Kaside 5
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinmek, mutlu olmak.
   81. Tā ki diller bahār-ı vaḳtinde
   82. Açılup gül gibi ola ḫurrem

2. **ḫurrem olalum:**-*alum*
   Gazel 314
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinmek, mutlu olmak.
   1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
   2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

ḫurrem ü dil-şād ol-:

1. **ḫurrem ü dil-şād olursa:**-*ur, -sa*
   Kaside 10
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mutlu ve gönlü şen olmak.
   19. Her kişi ḫurrem ü dil-şād olursa ne ʿaceb
   20. Oldı bu sūr-ı hümāyūn dem-i eyyām-ı bahār

ḫurrem-ābād eyle-:

1. **ḫurrem-ābād eylesün:**-*sün*
   Gazel 117
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mutlu etmek.
   19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
   20. Bāġ-ı dehri ḫurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

ḫurrem-derūn ol-:

1. **ḫurrem-derūn olsun:**-*sun*
   Gazel 404
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Gönlü/içi mutlu/huzurlu olmak.
   25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
   26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

ḫurrem-dil:

1. **ḫurrem-dil:**
   Kaside 16
   Mısra: **78**
   Sevinçli/şen gönül.
   77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endīş
   78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

ḫurrem-dil id-:

1. **ḫurrem-dil ide:**-*e*
   Kaside 26
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinçli/şen gönüllü etmek.
   67. Cihānda tā ki şevḳ-i feyż-i ilhām
   68. İde ḫurrem-dil naẓm-āverānı

ḫurrem-dilān:

1. **ḫurrem-dilān:**
   Gazel 185
   Mısra: **3**
   Sevinçli/şen gönüller.
   3. Ḫurrem-dilān cürʿa-i teh-cām-ı ārzū
   4. Nā-bürde pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz

ḫurrem-dil-i cām-ı Cem:

1. **ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ:**-*üñ*
   Gazel 58
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Cem'in kadehinin gönlü şen edeni.bkz. Cem.
   1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
   2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

ḫurrem-dil-i şad-feṯḥ ü fütūḥ:

1. **ḫurrem-dil-i şad-feṯḥ ü fütūḥ:**
   Kaside 18
   Mısra: **237**
   Kelime Tipi: -
   Yüz fetih ve fetihlerin mutlu gönüllüsü.
   237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i şad-feṯḥ ü fütūḥ
   238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āsārı

ḫurrem-i ʿıyd:

1. **ḫurrem-i ʿıyd:**
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bayramın neşelisi/sevinçlisi.
1. Güzerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd
2. İçelüm bāde-i gül-gūn olalum ḫurrem-i ʿıyd

ḫursend-i firīb:

1. **ḫursend-i firīb:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aldatan tokgözlü.
9. Ey Mezāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

ḫursend-i nīm-i loḳma-i ḫʷān-ı kifāf:

1. **ḫursend-i nīm-i loḳma-i ḫʷān-ı kifāf:**
Gazel 130
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Terazi gözündeki yemek sofrasında lokmanın yarısına kanaat eden.
15. Ṣad el-ḥaẕer o cürʿa-keş-i seyr-i çeşme kim
16. Ḫursend-i nīm-i loḳma-i ḫʷān-ı kifāf olur

ḫūrşīd:

1. **ḫūrşīd:**
Kaside 12
Mısra: **56**
Güneş.
55. Şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīri degüldür
56. Ḫūrşīd gibi gevher-i raḫşān-ı zamāne

2. **ḫūrşīd:**
Kaside 14
Mısra: **78**
Güneş.
77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

3. **ḫūrşīdi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **23**
Güneş.
23. Dil degül zerredür ki ḫūrşīdi
24. Mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur

4. **ḫūrşīde:**-*e*
Kaside 26
Mısra: **24**
Güneş.
23. Semiyy-i Ḥażret-i Mūsā kim oldı
24. Yed-i beyżāsı ḫūrşīde müdānī

5. **ḫūrşīd:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Güneş.
1. Olalı maẓhar-ı ʿaks-i ruḫ-ı dildār ḳadeḥ
2. Oldı ḫūrşīd gibi Maṭlaʿü'l-Envār ḳadeḥ

6. **ḫurşīde:**-*e*
Gazel 124
Mısra: **5**
Güneş.
5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāşıḳ-ı şeydā
6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

7. **ḫūrşīd:**
Gazel 174
Mısra: **8**
Güneş.
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

8. **ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 234
Mısra: **10**
Güneş.
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

9. **ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 306
Mısra: **5**
Güneş.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde żiyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

10. **ḫūrşīd:**
Gazel 309
Mısra: **8**
Güneş.
7. Feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt ile şimdi
8. Ḫūrşīd gibi oldı fürūzende çerāġum

ḫurşīd ü māh:

1. **ḫurşīd ü māh:**
Gazel 111
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

2. **ḫurşīd ü māhı:**-*ı*
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.
9. Bir naẓarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider
10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

ḫurşīd-cemāl:

1. **ḫurşīd-cemāle:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **143**
Güneş gibi güzel yüzlü.
143. Ḫurşīd-cemāle meh-i pāyende-kemālā
144. Ey mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne

ḫūrşīde baḳ-:

1. **ḫūrşīde baḳar:**-*ar*
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güneşe bakmak.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister gönül

ḫūrşīd-eser:

1. **ḫūrşīd-eser:**
Kaside 16
Mısra: **82**
Güneşin alâmeti/izi ışık/nur.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eser ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

ḫūrşīd-i ʿaşḳ:

1. **ḫūrşīd-i ʿaşḳ:**
Gazel 310
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk güneşi.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

ḫūrşīd-i cemālān:

1. **ḫūrşīd-i cemālān:**
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlerin güneşi.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

ḫurşīd-i cemāl:

1. **ḫurşīd-i cemālin:**-*in*
Kaside 14
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliğinin güneşi.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşīd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

ḫurşīd-i cihān:

1. **ḫurşīd-i cihān:**
Kaside 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dünyanın güneşi.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

ḫūrşīd-i cihān-tāb:

1. **ḫūrşīd-i cihān-tāb:**
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneş.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı şafā:

1. **ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı şafādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Safa/eğlence dünyasını parlatan güneş.
91. Şimden gerü ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı şafādur
92. Mihr-i seḥer-i şām-ı ġarībān-ı zamāne

ḫūrşīd-i münevver:

1. **ḫūrşīd-i münevver:**
Kaside 16
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Parlak/nurlu güneş.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

ḫūrşīd-i raḫşān:

1. **ḫūrşīd-i raḫşān:**
Gazel 329
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum

6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

ḫūrşīd-i rūz:

1. **ḫūrşīd-i rūz:**
   Gazel 62
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gündüzün güneşi.
   7. Billūr-sāġar ile żiyā-yı şarābı gör
   8. Ḫūrşīd-i rūz u pertev-i māh-ı şebüm budur

ḫūrşīd-i zemīn:

1. **ḫūrşīd-i zemīn:**
   Kaside 12
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Yeryüzünün güneşi.
   37. Cemşīd-i zamān ḫüsrev-i Cem-cāh-ı yegāne
   38. Ḫūrşīd-i zemīn māh-ı dıraḫşān-ı zamāne

ḫurūf-ı ḫāldār:

1. **ḫurūf-ı ḫāldārıyla:**-*ı, -yla*
   Tarih 4
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Benli/benekli harfler.
   5. Bu ḫurūf-ı ḫāldārıyla didüm tārīḫini
   6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü'l-ibād (1048)

ḫurūş it-:

1. **ḫurūş itdükçe:**-*dükçe*
   Gazel 202
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Coşmak, çağlamak.
   7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
   8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

ḫurūşān ol-:

1. **ḫurūşān olalum:**-*alum*
   Gazel 316
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Coşmak.
   5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
   6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

ḫurūşān-yem:

1. **ḫurūşān-yeme:**-*e*
   Gazel 85
   Mısra: **10**
   Coşan deniz.
   9. Ṣad-hayf ki bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur
   10. Seyl-āb-ı sirişküm ki ḫurūşān-yeme beñzer

ḫuşūşā:

1. **ḫuşūşā:**
   Kaside 8
   Mısra: **47**
   Özellikle.
   47. Ḫuṣūṣā iḳtiżā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
   48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

2. **ḫuşūşā:**
   Kaside 8
   Mısra: **63**
   Özellikle.
   63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
   64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

3. **ḫuşūşā:**
   Kaside 8
   Mısra: **125**
   Özellikle.
   125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
   126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

4. **ḫuşūşā:**
   Kaside 8
   Mısra: **195**
   Özellikle.
   195. Ḫuṣūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
   196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

5. **ḫuşūşā:**
   Gazel 11
   Mısra: **2**
   Özellikle.
   1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣahbā
   2. Ḫuṣūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

hūşe:

1. **ḫūşemüz:**-*müz*
   Gazel 159
   Mısra: **4**
   Başak.
   3. Dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz
   4. Pervīn ḫūşemüz meh-i nev ise dāsımuz

hūşe-ḫīz-i feyż:

1. **ḫūşe-ḫīz-i feyżdür:**-*dür*
   Gazel 32
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   İlim başağını kaldıran.
   13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
   14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

hūşgeh-i pīr ü civān:

1. **hūşgeh-i pīr ü civāndur:**-*dur*
   Kaside 2
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Genç ve yaşlıların aklı/akıl yeri.
   33. Ol şehen-şeh ki idelden sözüme raġbet-i tam
   34. Rūz u şeb hūşgeh-i pīr ü civāndur süḫanüm

huşk-dimāġ-ı ṣad-ḫumār:

1. **ḫuşk-dimāġ-ı ṣad-ḫumārum:**-*um*
   Gazel 305
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   İçkiden sonraki yüz baş ağrısı ile beyni/aklı kurumuş.
   7. Dil-teşne-i cām-ı vaṣl-ı cānān
   8. Bir ḫuşk-dimāġ-ı ṣad-ḫumārum

huşk-maġz-ı elem:

1. **ḫuşk-maġz-ı eleme:**-*e*
   Gazel 138
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntünün boş kafalısı/beyinsizi.
   7. Bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan feryād
   8. Ḫuşk-maġz-ı eleme şuʿle-i ter virmezler

hūş-rübā:

1. **hūş-rübādur:**-*dur*
   Gazel 199
   Mısra: **7**
   Akıl kapan/alan.
   7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
   8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

hūş-sitān:

1. **hūş-sitāndur:**-*dur*
   Kaside 2
   Mısra: **12**
   Akıl alan, aklı yok eden.
   11. Bir fūsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
   12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

hūşyār:

1. **hūşyārı:**-*ı*
   Kaside 8
   Mısra: **172**
   Aklı başında, uyanık.
   171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dü-bālādur
   172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

2. **huşyār:**
   Gazel 403
   Mısra: **18**
   Aklı başında, uyanık.
   17. Bu meclisde şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
   18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

hūşyār eyle-:

1. **hūşyār eyler:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **172**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aklını başına getirmek, uyandırmak.
   171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dü-bālādur
   172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

huşyār ol-:

1. **huşyār ola:**-*a*
   Gazel 371
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Aklı başında/ayık olmak.
   15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
   16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā:

1. **hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā:**
   Gazel 126
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Kadeh ölçen akıllı.
   15. Şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
   16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

Ḫuten:

1. **Ḫuten:**
   Gazel 373
   Mısra: **8**
   Misk ahularıyla ünlü Hıta memleketi.
   7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
   8. Oldı bir nāfiḳetü'l-miski Ḫuten peymāne

hutūr it-:

1. **ḫutūr itdi:**-*di*
   Kaside 27
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hatırlamak, aklına gelmek.
   57. İtdi hemān ḫāṭıra ol dem ḫutūr
   58. Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār

hūy u hāy:

1. **hūy u hāy:**
Kaside 20
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şamata, gürültü.
37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
38. Bu hūy u hāy u ṣıyt u ṣadāyı kim istemez

hūy-çekān-ı iżṭırār:
1. **ḫūy-çekān-ı iżṭırār:**
Kaside 8
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Mecburen/zorunlu olarak huyu damlayan/yansıtan.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda mużṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

hūy-feşān ol-:
1. **ḫūy-feşān ol:**
Gazel 388
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ter saçan olmak.
3. Germiyyet-i meyle ḫūy-feşān ol
4. Vir rūyuña āb ü tāb-ı ʿişve

2. **ḫūy-feşān olsa:**-*sa*
Gazel 148
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ter saçan olmak.
11. Tāb-ı mülden ḫūy-feşān olsa ruḫ-ı dil-ber olur
12. Ol gül-i bāġ-ı ṭarab bu āb-ı rūy-ı nev-bahār

ḫūy-ı bütān:
1. **ḫūy-ı bütān:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellerin huyu/mizacı.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

ḫużūr:
1. **ḫużūruñda:**-*uñ, -da*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Makam, yan, karşı.
3. ʿArż-ı ḥālüm budur ḫużūruñda
4. Basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet ile

2. **ḫużūrında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **129**
Makam, yan, karşı.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīṯ idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

3. **ḫużūrında:**-*ın, -da*
Gazel 18
Mısra: **15**
Hazır bulunma, içinde, karşısında.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḫużūrında
16. Sebük-mīzān-ı ṣoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

4. **ḫużūrında:**-*ın, -da*
Kaside 18
Mısra: **119**
Makam, yan, karşı.
119. Baḥṣ-i ʿilm olsa ḫużūrında taʿaṣṣub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

hużūr vir-:
1. **ḫużūr virdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Huzur vermek, rahatlık vermek.
5. Virdi dil-i mīr ü gedāya ḫużūr
6. Vefret-i nāz u niʿam-ı rūzgār

hużūr-ı pādişāh-ı ʿālem:
1. **ḫużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Âlem/dünya padişahının huzuru/makamı.
39. Ḫużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı şāḥib-naẓar geldi

hücre-i evḳāf:
1. **hücre-i evḳāf:**
Gazel 265
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hayrat/vakıf odası.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḥṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

hücūm:
1. **hücūmından:**-*ın, -dan*
Kaside 8
Mısra: **20**
Saldırış, saldırma.
19. Çıḳup bir ṣaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

hücūm eyle-:
1. **hücūm eylemede:**-*me, -de*
Gazel 401
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saldırmak, hücum etmek.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

2. **hücūm eyler:**-*r*
Gazel 393
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saldırmak, hücum etmek.
3. Hücūm eyler yine şāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

3. **hücūm eylese:**-*se*
Kaside 16
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saldırmak.
39. Aʿdāya hücūm eylese bir nīze-güẕārun
40. Cān ḳurtaramaz pençe-i şīr-i ecemüñden

hücūm-ı eşk:
1. **hücūm-ı eşk:**
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı hücumu/çokluğu.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

hücūm-ı fuḳarā:
1. **hücūm-ı fuḳarā:**
Kaside 10
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Fakirlerin çokluğu.
99. Ber-ṭaraf oldı zamānında hücūm-ı fuḳarā
100. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

hücūm-ı ġamze:
1. **hücūm-ı ġamzeye:**-*ye*
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yan bakış (oklarının) hücumu/saldırısı.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

hücūm-ı ḥayret:
1. **hücūm-ı ḥayret:**
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saşkınlık saldırısı.
5. Böyle hücūm-ı ḥayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ:
1. **hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ:**
Gazel 289
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk hayretinin/şaşkınlığının hücumu/çokluğu.
13. Hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣūrı
14. Bu ʿarṣagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

hücūm-ı neşv ü nemā:
1. **hücūm-ı neşv ü nemā:**
Kaside 23
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gelişip büyümenin hücumu/çokluğu.
13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

hücūm-ı Rüstem:
1. **hücūm-ı Rüstem:**
Kaside 23
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in hücumu/saldırısı. bkz. Rüstem.
75. Veġāda düşmene bir gūşmāl eylersin
76. Hücūm-ı Rüstem ile ṣavlet-i Nerīmānī

hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı:
1. **hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı:**-*ı*
Gazel 376
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman'ın renkli kanatlı hüdhüd (haber getirip götüren) kuşu. bkz. Süleymān.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḫāl ile virdi niçe ḫaber nāme

ḫükm:
1. **ḫükme:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **107**
Hüküm, karar.
107. Ḫükme geldükçe keremle aña maḫṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

2. **ḫükmüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **6**
Hüküm, karar.
5. Bir āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın
6. Ḫükmüñ hemīşe ribḳa-i ḫükkām isterin

ḥükm id(t)-:
1. **ḥükm idelüm:**-*elüm*
Gazel 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönetmek, idare etmek.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḥükm idelüm biz daḥi baḥr u bere hep

2. **ḥükm itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hükm etmek, karar vermek.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

ḥükm-endāz:
1. **ḥükm-endāzdur:**-*dur*
Gazel 432
Mısra: **5**
Hüküm veren.
5. Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
6. Kim zemīne daḥi tīr-i cān-sitānı düşmedi

ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb:
1. **ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış taze gül mevsimindeki gürültünün etkisi.
3. Çoḳ mı bu ṣıyt u ṣadā ṣaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

ḥükm-i inʿidām-ı fem:
1. **ḥükm-i inʿidām-ı femüñ:**-*üñ*
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağzın yok olmasının hükmü.
7. ʿĀḳıbet ḥükm-i inʿidām-ı femüñ
8. Ġāyet-i rütbe-i teʾemmüldür

ḥükm-i kader:
1. **ḥükm-i ḳader:**
Kaside 25
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Kaderin emri/hükmü.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārī
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānī

ḥüküm-güsterān-ı Yunānī:
1. **ḥüküm-güsterān-ı Yunānī:**
Kaside 23
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yunanlıların hüküm yayanları/sürenleri.
57. Bilürdi n'eydügin esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb
58. Bunı göreydi ḥüküm-güsterān-ı Yunānī

hümā: (Pala)
1. **hümā:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Osmanlı şiirinde gölgesinin uğurluluğu, kanatları, çok yükseklerde uçması, Kaf dağında yaşaması gibi yönleriyle ele alınan masal kuşu, sevgili.
5. Ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

2. **hümāya:**-*ya*
Gazel 334
Mısra: **6**
Osmanlı şiirinde gölgesinin uğurluluğu, kanatları, çok yükseklerde uçması, Kaf dağında yaşaması gibi yönleriyle ele alınan masal kuşu, sevgili.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

hümā ol-:
1. **hümā olursa:**-*ur*, -*sa*
Kaside 21
Mısra: **169**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hüma/devlet kuşu olmak.
169. Dil-i ḥāsid hümā olursa eger
170. Ṭuʿmesi üstüḫᵛān-ı maʿnādur

hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāne:
1. **hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüksek yerde yuvası olan devlet kuşunun kanadı.
5. N'ola idersek ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl
6. Hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz cānā

hümā-yı bülend-pervāz:
1. **hümā-yı bülend-pervāzum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüksekte uçan hüma kuşu.
13. Bir hümā-yı bülend-pervāzum
14. Dāne vü dām n'eydügin bilmem

hümā-yı evc-i gerdūn:
1. **hümā-yı evc-i gerdūn:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün zirvesindeki/doruğundaki hüma kuşu.
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

hümā-yı evc-i ʿişve:
1. **hümā-yı evc-i ʿişve:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Naz doruğundaki hüma kuşu.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

hümā-yı evc-i saʿādet:
1. **hümā-yı evc-i saʿādet:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluk zirvesinin talih (hüma) kuşu.
9. Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

hümā-yı istiġnā:
1. **hümā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazlanan devlet kuşu.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

hümā-yı lā-mekān:
1. **hümā-yı lā-mekānıdur:**-*ı*, -*dur*
Gazel 270
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mekânsız hüma kuşu.
5. Hem-cenāh-ı ṭāyir-i ḳudsī olursa çoḳ degül
6. Evc-i ʿışḳuñ bir hümā-yı lā-mekānıdur göñül

hümāyūn:
1. **hümāyūn:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Mübarek, kutlu, padişaha ait.
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

2. **hümāyūn:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Mübarek, kutlu, padişaha ait.
27. Böyle elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim
28. Hem hümāyūn u hem mübārek-bād

hüner:
1. **hüner:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Marifet,ustalık.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış küh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

2. **hünerüm:**-*üm*
Kaside 13
Mısra: **59**
Marifet,ustalık.
59. Var ise iẓn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

3. **hünerüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **62**
Marifet,ustalık.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

4. **hünerin:**-*in*
Kaside 18
Mısra: **121**
Marifet,ustalık.
121. Hünerin hep añaʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

5. **hünerde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **137**
Marifet,ustalık.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

hüner-i dest-bürd-i Ferhād:
1. **hüner-i dest-bürd-i Ferhādı:**-*ı*
Gazel 123
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ferhat'ın kuvvetinin hüneri. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
11. Raḳam-keşān hüner-i dest-bürd-i Ferhādı
12. Kitābe-i kemer-i Bī-sütūna yazmışlar

hünkār:
1. **ḫünkār:**
Kaside 10
Mısra: **104**
Sultan, padişah.
103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem:
1. **ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgili avındaki cilve yerine hürmet/saygı.
3. Ḳırma ʿuşşāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem gelmez mi

Ḥüseyn Paşa: (TDVİA)
1. **Ḥüseyn Paşa:**
Kaside 23
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Girit serdarı ve sadrazam. (ö. 1069/1658) Hüseyin Paşa olarak da bilinen Osmanlı devlet adamı ve askeri.
35. Be-nām-ı şafḥa-i inşā Ḥüseyn Paşa kim
36. Şeref-fezā-yı beyāndur bedīʿ-i ʿunvānı

ḥüsn:
1. **ḥüsn:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Güzellik.
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

2. **ḥüsni:**-*i*
Gazel 145
Mısra: **1**
Güzellik.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

3. **ḥüsn:**
Gazel 157
Mısra: **7**
Güzellik.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

4. **ḥüsn:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Güzellik.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

5. **ḥüsn:**
Gazel 222
Mısra: **16**
Güzellik.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

6. **ḥüsn:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Güzellik.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

7. **ḥüsn:**
Gazel 323
Mısra: **3**
Güzellik.
3. Şevḳ-i ġālib ḥüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

8. **ḥüsn:**
Gazel 337
Mısra: **1**
Güzellik.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

9. **ḥüsnüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 340
Mısra: **5**
Güzellik.
5. Ġırra olma ḥüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden şaḳın

10. **ḥüsn:**
Gazel 400
Mısra: **11**
Güzellik.
11. Meded şunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

11. **ḥüsn:**
Gazel 418
Mısra: **6**
Güzellik.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿizārı unutdurdı

hüsn ü cemāl:
1. **ḥüsn ü cemāl:**
Gazel 65
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik ve güzel yüz.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

ḥüsn-i beyān-ı bülbül:
1. **ḥüsn-i beyān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bülbülün ötüşünün/ifadesinin güzelliği.
15. Āferīn ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza
16. Böyle muʿciz-dem olur ḥüsn-i beyān-ı bülbül

ḥüsn-i bintü'l-ʿineb:
1. **ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ:**-*üñ*
Gazel 198
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Üzümün kızının/şarabın güzelliği.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

ḥüsn-i çemen:
1. **ḥüsn-i çemene:**-*e*
Gazel 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çimenin güzelliği.
9. Behçet-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḥüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʾiş

ḥüsn-i dil-ārā:
1. **ḥüsn-i dil-ārā:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen güzellik.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

ḥüsn-i dil-efrūz:
1. **ḥüsn-i dil-efrūz:**
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönüle ferahlık veren güzellik.
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

ḥüsn-i edā:
1. **ḥüsn-i edā:**
Gazel 335
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üslup güzelliği.
13. Meẕāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḥüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

ḥüsn-i ḥitām:
1. **ḥüsn-i ḫitām:**
Gazel 389
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Sonlandırmanın güzelliği.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿışret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

2. **ḥüsn-i ḫitām:**
Gazel 390
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sonlandırmanın güzelliği.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-başarı ḥüsn-i ḫitām olsa bize

ḥüsn-i hūbān-ı Sıtanbul:
1. **ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a:**-*a*
Gazel 26
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İstanbul güzellerinin güzelliği.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẓīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

ḥüsn-i Ḫudā-dād:
1. **ḥüsn-i Ḫudā-dād:**
Gazel 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi güzellik.
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḥüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

2. **ḥüsn-i Ḫudā-dād:**
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi güzellik.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i ṣūḫa
6. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

ḥüsn-i ḫulk:
1. **ḥüsn-i ḫulḳı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın güzelliği.
29. Ḥüsn-i ḫulḳı o ḳadar kim şeref-i fıṭratını
30. Luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ṣ-ṣiyeminden bilürüz

ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā:
1. **ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā:**
Gazel 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül çalan sevgilinin güzel yüzle kabulü.
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

ḥüsn-i Leylā:
1. **ḥüsn-i Leylāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Leylâ'nın güzelliği. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. Şöhret-i behçeti unutdurdı
12. Nām-ı Şīrīn ü ḥüsn-i Leylāyı

ḥüsn-i naḳş u nigār:
1. **ḥüsn-i naḳş u nigārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Resim, nakış ve minyatürlerin güzelliği.
3. Revnaḳ-efzā-yı deyr-i ʿālemdür
4. Ḥüsn-i naḳş u nigārı Bihzāduñ

ḥüsn-i şiyem:
1. **ḥüsn-i şiyem:**
Kaside 18
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Huy/karakter güzelliği.
97. Nice āṣaf o cihān-dāver-i ferḫünde-liḳā
98. Kim olur ḥüsn-i şiyem zīb-dih-i eṭvārı

ḥüsn-i taʿbīr:
1. **ḥüsn-i taʿbīr:**
Kaside 9
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Yorum güzelliği.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan:
1. **ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan:**
Kaside 9
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Söz açıklamanın güzelliği.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḫṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

ḥüsn-i ṭaleb:
1. **ḥüsn-i ṭaleble:**-*le*
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İstek güzelliği, iyi istek.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferhār:
1. **ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı çigil ü ferḫārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Çigil ve Ferhar'ın güzellerinin tasvirinin güzelliği. bkz. Çigil, Ferhar.
167. Ben ṣuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

ḥüsn-i yār:
1. **ḥüsn-i yār:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliği.
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

2. **ḥüsn-i yār:**
Gazel 186
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliği.
13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḥüsn-i yār ile pür-şevḳ olur
14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

ḥüsn-i Yūsuf:
1. **ḥüsn-i Yūsufa:**-*a*
Gazel 400
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yusuf'un güzelliği. bkz. Yūsuf.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-gönlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

ḥüsn-i zemīn:
1. **ḥüsn-i zemīn:**
Kaside 12
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yerin güzelliği.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḥüsn-i zemīn ān-ı zamāne

ḥüsn-i zindegānī:
1. **ḥüsn-i zindegānī:**
Kaside 26
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Hayat/geçinme güzelliği.
21. Sütūde-ṣāḥib-i ṣāḥib-kerem kim
22. İder herkesle ḥüsn-i zindegānī

ḥüsrān:
1. **ḥüsrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **158**
Zarar, ziyan, hayal kırıklığı.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḥüsrānı

ḥüsrān vir-:
1. **ḥüsrān virür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal kırıklığına uğratmak.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḥüsrān virür
64. Ḥāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

ḥüsrān-ı zamāne:
1. **ḥüsrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin zararı/hayal kırıklığı.
53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḥilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḥüsrān-ı zamāne

Hüsrev:
1. **Ḫüsrevleri:**-*ler, -i*
Kaside 5
Mısra: **69**
bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i şīrīn ile o laʿlin-fem

2. **Ḫüsrev:**
Kaside 8
Mısra: **188**
bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

3. **Ḫüsrev:**
Gazel 299
Mısra: **9**
bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
9. Ḫüsrev gibi meclis n'ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

Hüsrev ü Şīrīn: (TDVİA)
1. **Ḫüsrev ü Şīrīn:**
Gazel 368
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meşhur bir aşk hikâyesi. Divan edebiyatında oldukça sık sözkonusu edilmektedir. İran ve Türk edebiyatlarına has klasik mesnevi konusu ve bir aşk macerasının asırlar boyunca ilgi görmüş ve sevilmiş hikâyesi olan Hüsrev ve Şîrin'in aslı Sâsânî Hükümdarı Pervîz'in hayatından alınmıştır. Ferhad ile Şirin ise "Nizâmî-i Gencevî'nin Hüsrev ü Şîrîn'inden çıkmış ve zamanla müstakil hale gelmiş klasik bir mesnevi konusudur. Kahramanları Şîrin ile onu seven ve birbirlerine rakip olan Hüsrev ve Ferhad üçlüsüdür.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

2. **Ḫüsrev ü Şīrīn:**
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

hüsrevānī:
1. **ḫüsrevānī:**
Kaside 18
Mısra: **194**
Hükümdara layık olan.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endīşeye istiẓhārı

hüsrev-i Cem-cāh-ı yegāne:
1. **ḫüsrev-i cem-cāh-ı yegāne:**
Kaside 12
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Biricik Cem makamlı hükümdar. bkz. Cem.
37. Cemşīd-i zamān ḫüsrev-i Cem-cāh-ı yegāne
38. Ḫūrşīd-i zemīn māh-ı dıraḫşān-ı zamāne

hüsrev-i Cem-menişā:
1. **ḫüsrev-i cem-menişā:**
Kaside 2
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ey Cem tabiatlı hükümdar. bkz. Cem.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-revişā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

hüsrev-i deryā-nevāl:
1. **ḫüsrev-i deryā-nevāl:**
Kaside 6
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Bağışı deniz gibi çok olan hükümdar.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

Hüsrev-i devrān:
1. **Ḫüsrev-i devrānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Zamanın padişahı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

ḫüsrev-i dīn ü düvel:

1. **ḫüsrev-i dīn ü düvel:**
Kaside 10
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Din ve devletlerin Hüsrev'i/hükümdarı. bkz. Husrev.
73. Ḫüsrev-i dīn ü düvel pādişeh-i mülk ü milel
74. Māh-ı ḫurşīd-maḥal ʿĪsī-i muʿciz-güftār

ḫüsrev-i endīşe:

1. **ḫüsrev-i endīşe:**
Kaside 11
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hükümdarı/Hüsrev'i. bkz. Hüsrev.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

2. **ḫüsrev-i endīşe:**
Kaside 13
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hükümdarı/Hüsrev'i. bkz. Hüsrev.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i kıyāmumda benüm

ḫüsrev-i endīşe:

1. **ḫüsrev-i endīşedür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin hükümdarı/Hüsrev'i. bkz. Hüsrev.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endīşedür virsem n'ola
14. Ṣāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

ḫüsrev-i evreng-i maʿnā:

1. **ḫüsrev-i evreng-i maʿnā:**
Gazel 422
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlam/manâ tahtının hükümdarı.
11. Ḫüsrev-i evreng-i maʿnā Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ġubār-ı pāyıdur ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī

ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem:

1. **ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem:**
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutlu/mübarek adımlı hükümdar.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā:

1. **ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Mübarek/kutlu soylu hükümdar.
107. Māh-ı ḫāḳān-nesebā ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā
108. Ey ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār

ḫüsrev-i gerdūn-serīr:

1. **ḫüsrev-i gerdūn-serīr:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü tahtının hükümdarı, felek gibi yüce tahtlı padişah.
5. Gāhī olur ki rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş
6. Gūyā felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr olur

2. **ḫüsrev-i gerdūn-serīr:**
Gazel 221
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü tahtının hükümdarı, felek gibi yüce tahtlı padişah.
11. Rind-i piyāledür kef-i eyvān-ı mey-kede
12. Devr-i felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr imiş

ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā:

1. **ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā:**
Kaside 9
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Ey hakan soylu hükümdar!.
127. Şeh-i ʿālī-nesebā ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā
128. Ey ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī

ḫüsrev-i ʿışḳ:

1. **ḫüsrev-i ʿışḳum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın padişahı/hükümdarı.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

2. **ḫüsrev-i ʿışḳum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşkın padişahı/hükümdarı.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

ḫüsrev-i kāşāne:

1. **ḫüsrev-i kāşāne:**
Gazel 32
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mükemmel köşkün padişahı.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

ḫüsrev-i mülk-i cünūn:

1. **ḫüsrev-i mülk-i cünūna:**-*a*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Delilik mülkünün/ülkesinin hükümdarı.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

ḫüsrev-i mülk-i maʿ(ā)nī:

1. **ḫüsrev-i mülk-i maʿānī:**
Kaside 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anlamlar ülkesinin/memleketinin hükümdarı.
1. Benüm ol ḫüsrev-i mülk-i maʿānī
2. Ki ber-ser eyledüm tāc u Keyānı

2. **ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin:**-*sin*
Gazel 411
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Anlam ülkesinin/memleketinin hükümdarı.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

ḫüsrev-i mülk-i melāmet:

1. **ḫüsrev-i mülk-i melāmet:**
Gazel 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Melamet mülkünün sahibi, hükümdarı. bkz. Melamet.
1. ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dil dāġ-ı serinden bellüdür
2. Ḫüsrev-i mülk-i melāmet efserinden bellüdür

ḫüsrev-i mülk-i sühan:

1. **ḫüsrev-i mülk-i süḫan:**
Kaside 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme mülkünün padişahı.
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḫtāc-ı pāy-endāz ise
36. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḫarīrümdür benüm

Ḫüsrev-i nīgū-girdār:

1. **Ḫüsrev-i nīgū-girdār:**
Kaside 10
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Meşguliyeti/işi iyi olan Hüsrev. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

Ḫüsrev-i Rūm:

1. **Ḫüsrev-i Rūm:**
Kaside 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun Hüsrev'i, Osmanlı sultanı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

ḫüsrev-i şayd-endāz:

1. **ḫüsrev-i şayd-endāzı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Av atan/avcı hükümdar.
5. Şeh-i ġāzī feleküñ ḫüsrev-i şayd-endāzı
6. Ḫān Meḥemmed o cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā

ḫüsrev-i ṭabʿ:

1. **ḫüsrev-i ṭabʿumı:**-*um*, -*ı*
Kaside 17
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın hükümdarı.
133. Ḫüsrev-i ṭabʿumı bülbül gibi pür-şevḳ eyler
134. Bikr-i fikrüm gibi bir ġonce-leb-i şīrīn-fem

ḫüsrev-i tācdār-ı ʿışḳ:

1. **ḫüsrev-i tācdār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Aşkın tac giyen hükümdarı.
1. Ḫüsrev-i tācdār-ı ʿışḳuz biz
2. Mülk-i dilde medār-ı ʿışḳuz biz

ḫüsrev-i vālā-himem-i rūzgār:
1. **ḫüsrev-i vālā-himem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Devirde yüksek himmetli padişah.
35. Ḥażret-i ḫāḳān-ı cihān Ḫān Murād
36. Ḫüsrev-i vālā-himem-i rūzgār

Hüsrev-i zī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān:
1. **ḫüsrev-i ẕī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Felatun akıllı şan/nam sahibi
Hüsrev/hükümdar. bkz. Eflāṭūn, Ḫüsrev ü Şīrīn.
35. Nice şeh Ḫüsrev-i ẕī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān
36. Kim odur vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī Yunānī

hüveydā:
1. **hüveydādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **39**
Belli, besbelli, açık, apaçık, aşikâr.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı şāḥib-ḳırān cirīdüñden

hüveydā ol-:
1. **hüveydā oldı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belli olmak.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḥfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

ḫüzn-i beytü'l-aḥzān:
1. **ḫüzn-i beytü'l-aḥzānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hüzünler evindeki üzüntü.
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḫüzn-i beytü'l-aḥzānı

I

ʿışḳ:
1. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 2
Mısra: **6**
Aşk, sevgi.
5. ʿİllācı var ise ʿİsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

2. ʿ**ışḳ:**
Kaside 8
Mısra: **169**
Aşk, sevgi.
169. Gönül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

3. ʿ**ışḳ:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Aşk, sevgi.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış küh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

4. ʿ**ışḳ:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Aşk, sevgi.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫᵛān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

5. ʿ**ışḳ:**
Kaside 29
Mısra: **8**
Aşk, sevgi.
7. Ben bunda göñül anda ġam-ı hicre giriftār
8. ʿIşḳ ile eger kim dil-i nā-şādı görürseñ

6. ʿ**ışḳ:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Bir dil ki ola ʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

7. ʿ**ışḳuma:**-*um, -a*
Gazel 37
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʾiş
2. Şevḳüme şoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʾiş

8. ʿ**ışḳ:**
Gazel 38
Mısra: **13**
Aşk, sevgi.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāşıḳānedür bāʾiş

9. ʿ**ışḳumu:**-*um, -ı*
Gazel 48
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

10. ʿ**ışḳıyla:**-*ıy, -la*
Gazel 76
Mısra: **15**
Aşk, sevgi.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

11. ʿ**ışḳ:**
Gazel 93
Mısra: **10**
Aşk, sevgi.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀşıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feṯḥ-i bāb olur

12. ʿ**ışḳ:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ āfet-i āsāyiş-i cān u dilümüzdür
2. Şūr-efken-i āmīziş-i āb u gilimüzdür

13. ʿ**ışḳ:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḫamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

14. ʿ**ışḳ:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḥt-i ciger kebāb olur

15. ʿ**ışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 111
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

16. ʿ**ışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 115
Mısra: **9**
Aşk, sevgi.
9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

17. ʿ**ışḳ:**
Gazel 124
Mısra: **11**
Aşk, sevgi.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

18. ʿ**ışḳ:**
Gazel 135
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

19. ʿ**ışḳ:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Aşk, sevgi.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

20. ʿ**ışḳ:**
Gazel 149
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

21. ʿ**ışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 154
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

22. ʿ**ışḳ:**
Gazel 157
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.
7. Ḫüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

23. ʿ**ışḳ:**
Gazel 162
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek şafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

24. ʿ**ışḳ:**
Gazel 179
Mısra: **5**
Aşk, sevgi.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Gönül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

25. ʿ**ışḳ:**
Gazel 203
Mısra: **15**
Aşk, sevgi.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

26. ʿışḳıyla:-*ı, -yla*
Gazel 204
Mısra: **9**
Aşk, sevgi.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

27. ʿışḳdan:-*dan*
Gazel 210
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

28. ʿışḳ:
Gazel 213
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

29. ʿışḳdur:-*dur*
Gazel 225
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḥüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

30. ʿışḳum:-*um*
Gazel 229
Mısra: **7**
Aşk, sevgi.
7. Ṭutuşdukça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẕ

31. ʿışḳ:
Gazel 230
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u gönül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

32. ʿışḳ:
Gazel 231
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāşıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

33. ʿışḳ:
Gazel 231
Mısra: **4**
Aşk, sevgi.
3. Gird-bād oldı ʿayān şanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

34. ʿışḳ:
Gazel 243
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

35. ʿışḳ:
Gazel 248
Mısra: **10**
Aşk, sevgi.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

36. ʿışḳ:
Gazel 268
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ bir şunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

37. ʿışḳ:
Gazel 269
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

38. ʿışḳ:
Gazel 270
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

39. ʿışḳ:
Gazel 271
Mısra: **4**
Aşk, sevgi.
3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

40. ʿışḳ:
Gazel 277
Mısra: **5**
Aşk, sevgi.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

41. ʿışḳ:
Gazel 295
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Gel ʿışḳ ile āvāre-i bī-ṣabr u ḳarār ol
2. Bī-tāb olıcaḳ ḫāk-i reh-i küçe-i yār ol

42. ʿışḳ:
Gazel 299
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

43. ʿışḳ:
Gazel 301
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medhūş olmasam

44. ʿışḳ:
Gazel 308
Mısra: **14**
Aşk, sevgi.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

45. ʿışḳıyla:-*ı, -yla*
Gazel 327
Mısra: **9**
Aşk, sevgi.
9. ʿIşḳıyla Meẕāḳī gibi ser-germ-i viṣāl ol
10. Germiyyet-i ḫuşyārī-i medhūş görinsün

46. ʿışḳ:
Gazel 344
Mısra: **13**
Aşk, sevgi.
13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḥābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n'eydügin

47. ʿışḳ:
Gazel 373
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur ṣuʿle-fīgen peymāne

48. ʿışḳ:
Gazel 382
Mısra: **10**
Aşk, sevgi.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü ṣaġ āşüfte

49. ʿışḳ:
Gazel 383
Mısra: **11**
Aşk, sevgi.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

50. ʿışḳ:
Gazel 405
Mısra: **1**
Aşk, sevgi.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

51. ʿışḳ:
Gazel 418
Mısra: **5**
Aşk, sevgi.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

ʿışḳ eyle-:
1. ʿışḳ eyler:-*r*
Kaside 22
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşk yapmak/cilve yapmak.
89. Bezm-i maʿnāda göre ʿışḳ eyler
90. Feyż-i rıṭl-ı girānumı Cāmī

ʿışḳı bil-:
1. ʿışḳı bilmezdüm:-*ı-mez, -dü, -m*
Gazel 302
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşkı bilmek/tanımak.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

ʿışḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā:
1. ʿışḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā:
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Nasipsiz/çaresiz âşıkların aşkı.
19. ʿIşḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā ḫaḳḳı
20. Mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā ḥaḳḳı

ʿışḳ-ı yār:
1. ʿışḳ-ı yār:
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkı.
5. Ne ʿaceb şöhre-i cihān olsam
6. ʿIşḳ-ı yār ile iştihārum var

ʿışḳ ile yan-:
1. ʿ**ışḳ ile yanmaḳda:**-*maḳ, -da*
Gazel 167
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşkla yanmak, âşık olmak.
5. Yanmaḳda göñül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

ʿışḳ olsun:
1. ʿ**ışḳ olsun:**
Müfret 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk olsun!
1. ʿIṭr-ı gīsū-yı yāra ʿışḳ olsun
2. Būy-ı zülf-i nigāra ʿışḳ olsun

2. ʿ**ışḳ olsun:**
Müfret 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk olsun!
1. ʿIṭr-ı gīsū-yı yāra ʿışḳ olsun
2. Būy-ı zülf-i nigāra ʿışḳ olsun

3. ʿ**ışḳ olsun:**-*sun*
Gazel 155
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Aşk olsun!
7. Maḳām-ı rüşd-i ḫarābātiyāne ʿışḳ olsun
8. Muġānı mürşid olur mürşidi muġān olmaz

ʿışḳ-ı ẓāhir:
1. ʿ**ışḳ-ı ẓāhir:**
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Görünen/belli aşk.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẓāhir ʿāşıḳ-ı serkeşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

ıṭnāb-ı nükte-perdāzī:
1. **ıṭnāb-ı nükte-perdāzī:**
Kaside 23
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Nükteli/ince anlamlı sözler söylemeyi uzatma.
153. Meẕāḳī tā-be-key ıṭnāb-ı nükte-perdāzī
154. Budur egerçi mezāyā-yı maḥmidet-ḫʷānī

ıṭr-ı ʿabīr:
1. **ıṭr-ı ʿabīr:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çok güzel koku.
3. Būy-āşınā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

ʿıṭr-ı buḥūr-ı Meryem:
1. ʿ**ıṭr-ı buḥūr-ı Meryem:**
Gazel 170
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meryem ana eli denilen bitkinin güzel kokusu. bkz. feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
5. İtdi nesīm-i ḫoş-dem vaḳf-ı meşām-ı ʿālem
6. ʿIṭr-ı buḥūr-ı Meryem būy-ı gül-āb-ı nev-rūz

ʿıṭr-ı cān-fezā:
1. ʿ**ıṭr-ı cān-fezā:**
Gazel 183
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can artıran/gönüle ferahlık veren güzel koku.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

ʿıṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭār:
1. ʿ**ıṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Güzel koku satıcısının nefesindeki bereketin/bolluğun gönül açan güzel kokusu.
143. Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā olsa vezān neşr eyler
144. ʿIṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭārı

ʿıṭr-ı gīsū-yı yār:
1. ʿ**iṭr-ı gīsū-yı yāre:**-*e*
Müfret 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin omuz üzerine dökülen saçının güzel kokusu.
1. ʿIṭr-ı gīsū-yı yāra ʿışḳ olsun
2. Būy-ı zülf-i nigāra ʿışḳ olsun

ʿıṭr-ı gül:
1. ʿ**ıṭr-ı gül:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gülün güzel kokusu.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

ʿıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ:
1. ʿ**ıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabahın gül bahçesinin güzel kokusu.
9. ʿĀşıḳ-ı bīdār-ı dil şām ü seḥer şem ider
10. Nefḥa-i şeb-būy-ı şeb ʿıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ

ʿıṭr-ı maḥabbet:
1. ʿ**ıṭr-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 309
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin güzel kokusu.
3. Müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihānum
4. Taṭyīb olalı ʿıṭr-ı maḥabbetle dimāġum

ʿıṭr-ı medḥ:
1. ʿ**ıṭr-ı medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 10
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Övgünün güzel kokusu.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

ʿıṭr-ı meşām:
1. ʿ**ıṭr-ı meşām:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Burnun güzel kokusu.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

ıṭṭırād:
1. **ıṭṭırād:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Bir üslupta, yeknesak, tekdüze.
5. Bu gūne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

ʿıyd:
1. ʿ**ıydın:**-*ın*
Gazel 336
Mısra: **13**
Bayram.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

ʿıyd eyle-/it-:
1. ʿ**ıyd eylesün:**-*sün*
Gazel 336
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayram etmek.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

2. ʿ**ıyd itdi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayram et(tir)mek, çok sevindirmek.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i neẕẕāregāh-ı nev

ʿıyd-ı aḍḥā:
1. ʿ**ıyd-ı aḍḥādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kurban bayramı.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

ʿıyd-ı ekber:
1. ʿ**ıyd-ı ekberden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
En büyük bayram.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

ʿıyd-ı kerem-perdāz:
1. ʿ**ıyd-ı kerem-perdāzı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
İhsanda bulunan/cömert bayramı.
115. Rūşen-i mekremetüñ ʿıyd-ı kerem-perdāzı
116. Gülşen-i mevhibetüñ tāze gül-i bī-ḫārı

ʿıyd-ı şıyām:
1. ʿ**ıyd-ı şıyāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Oruç bayramı, Ramazan bayramı.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

ʿıyd-ı vaṣl:
1. ʿ**ıyd-ı vaṣla:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma bayramı.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

ʿıyş:
1. **ʿıyşa:**-*a*
Gazel 121
Mısra: **16**
Eğlence.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

ʿıyş eyle-:
1. **ʿıyş eylesün:**-*sün*
Gazel 336
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğlenmek, yemek-içmek.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

2. **ʿıyş eyleyecek:**-*yecek*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğlenmek, yemek-içmek.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

3. **ʿıyş eylesüñ:**-*süñ*
Kaside 6
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yemek, içmek, yaşamak.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

ʿıyş u dem:
1. **ʿıyş u demi:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeme içme ve içki/nefes/zaman.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

ʿıyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār:
1. **ʿıyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın daima içki ve eğlenceli yaşamı.
15. İtdi ṭarab-ḫāne-i Cem ʿālemi
16. ʿIyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār

ʿıyş u ʿişret:
1. **ʿıyş u ʿişrete:**-*e*
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğlence, zevk ve safa.
1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

ʿıyş u nūş:
1. **ʿıyş u nūşdan:**-*dan*
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yiyip içip eğlenme.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i ṣahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

ʿıyş u ṭarab:
1. **ʿıyş u ṭarab:**
Gazel 413
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk ve eğlence.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḫayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

ʿıyş u tenaʿum:
1. **ʿıyş u tenaʿumdan:**-*dan*
Gazel 329
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeme içme ve bolluk içinde bulunarak rahat etme.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-gūnuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

ʿıyş-ı müdām:
1. **ʿıyş-ı müdām:**
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Daima zevk ve sefa içinde yaşama.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

2. **ʿıyş-ı müdām:**
Gazel 390
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Daima zevk ve sefa içinde yaşama.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

3. **ʿıyş-ı müdāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Daima zevk ve sefa içinde yaşama.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

ʿıyş-ı nihānī:
1. **ʿıyş-ı nihānī:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gizlice eğlenme.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

ıżṭırāb-ı ebrū:
1. **ıżṭırāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaşın acısı/sıkıntısı.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb:
1. **ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Civanın tabiatının acısı.
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Göñülde ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

ıżṭırāb-ı ṭurre:
1. **ıżṭırāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin acısı/kederi.
11. Ol daḥi āşüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıżṭırāb-ı ṭurresi

ıżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem:
1. **ıżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem:**
Gazel 352
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yokluğun korku/şiddet veren yerindeki acı/keder.
15. Mū-be-mū-yı cism-i ādem ḫavf ile lerzān olur
16. Iżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem añılmasun

ıżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳ:
1. **ıżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk yarasının acısı.
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-figār-ı tīġ-ı ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

ʿibād:
1. **ʿibād:**
Kaside 17
Mısra: **63**
Kul.
63. Feyż-ḫ̆ān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

ʿibāret:
1. **ʿibāretdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **65**
İbaret, oluşma, meydana gelme.
65. Vaṣl u hicrāndan ʿibāretdür
66. Rūz-ı şādī ile şeb-i mātem

2. **ʿibāretdür:**-*dür*
Kaside 23
Mısra: **119**
İbaret, oluşma, meydana gelme.
119. Binā-yı Kaʿbe göñül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

İbn-i ʿAbbād:
1. **İbn-i ʿAbbād:**
Kaside 18
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İbni Abbad. Fazıl Ahmet Paşa'nın hizmetkarı.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

ibn-i füḥūlü'l-vüzerā:
1. **ibn-i füḥūlü'l-vüzerā:**
Kaside 18
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin en ileri geleninin oğlu.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

ibn-i Hümām: (TDVİA)
1. **ibn-i Hümāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî (ö. 861/1457) Hanefî fakihi, usul ve kelâm âlimi.

41. Bir meziyyet mi olur faẕlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

ibn-i niẓāmü'l-vüzerā:
1. **ibn-i niẓāmü'l-vüzerā:**
Tarih 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vezirlere düzen verenin oğlu.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i niẓāmü'l-vüzerā
2. Dest-gīr-i żuʿafā kehf-i emān-ı fuḳarā

ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māder:
1. **ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Dokuz babalı ve dört anneli zamane çocuğu.
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

ibn-i vezīr-i aʿẓam:
1. **ibn-i vezīr-i aʿẓam:**
Tarih 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sadrazamın oğlu.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

2. **ibn-i vezīr-i aʿẓam:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Sadrazamın oğlu.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı ṣanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

ibn-i vezīr-i zī-şān:
1. **ibn-i vezīr-i zī-şān:**
Gazel 389
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Şan sahibi vezirin oğlu. Köprülü Mehmet Paşa'nın oğlu Köprülü zade Fazıl Ahmet Paşa.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i zī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

ibnü'l-emīr:
1. **ibnü'l-emīr:**
Kaside 1
Mısra: **44**
Bir kavmin/ şehrin başının oğlu.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

2. **ibnü'l-emīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **44**
Bir kavmin/ şehrin başının oğlu.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

ibrām:
1. **ibrām:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Çok ısrar etme.
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

2. **ibrāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **30**
Çok ısrar etme.
29. Ol ki ber-vefḳ-ı müddeʿādur hep
30. Retḳ u fetḳ ile naḳż u ibrāmı

3. **ibrām:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Çok ısrar etme.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

ʿibret:
1. **ʿibret:**
Gazel 439
Mısra: **7**
Ders alma, uyarılma.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

īcāda gel-: (ETS)
1. **īcāda geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
İcat etmek, ortaya çıkarmak. Îcâd: Yeni bir şeyler bulmak, orijinal fikirler ortaya çıkarmak anlamına gelir.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāk-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

īcāz:
1. **īcāz:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Az sözle çok ma'nâ anlatma.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

iʿcāz-ı Mesīḥā:
1. **iʿcāz-ı Mesīḥāyı:**-*yı*
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mesih'in mucizesi. bkz. ʿĪsā-dem.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

iʿcāz-ı naẓm:
1. **iʿcāz-ı naẓm:**
Gazel 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şiirle şaşırtma, şiirle aciz bırakma.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

2. **iʿcāz-ı naẓm:**
Gazel 291
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şiirle şaşırtma, şiirle aciz bırakma.
17. İʿcāz-ı naẓm ise ġarażuñ ger Meẕāḳiyā
18. Ṣākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyānum ol

iʿcāz-ı ṭırāz:
1. **iʿcāz-ı ṭırāz:**
Gazel 146
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Üslubuyla/tarzıyla aciz bırakma/şaşırtma.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

icmāl:
1. **icmāl:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Kısaltma, özetleme.
35. İẕnüñ olursa ʿizz-i ḫużūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫ̆āhişüm iʿlām isterin

icrā eyle-:
1. **icrā eyledi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak, yapmak.
27. Cünd-i aḥḍar-ı Sikender-eniş-i ʿālem kim
28. Eyledi ḳāʿide-i āb-ı ḥayātı icrā

2. **icrā eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

icrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūz:
1. **icrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nevruz mevsiminin (ilkbahar) bolluğunu/bereketini yapma/icra etme.
1. Bād-ı nesīm kār-ı dil-efrūza başladı
2. İcrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza başladı

icrā-yı muʿtād:
1. **icrā-yı muʿtād:**
Gazel 117
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yapılması âdet olan bir işi yapma/icra etme.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

icrā-yı şerīʿat:
1. **icrā-yı şerīʿat:**
Kaside 16
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Şeriatı uygulama.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳṣā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ belli bu şuġl-ı ehemüñden

ictināb id-:
1. **ictināb iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçınmak, çekinmek.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

iç-:
1. **içdügüm:**-*dü, -güm*
Kaside 17
Mısra: **118**
İçmek.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

2. **içmemek:**-*me, -mek*
Gazel 40
Mısra: **9**
İçmek, yudumlamak.

9. Sāġar-ı zerrînden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

3. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **1**
İçmek.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma ṣevḳ ile ḳana ḳana iç

4. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **2**
İçmek.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma ṣevḳ ile ḳana ḳana iç

5. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **4**
İçmek.
3. Mey degül zehr ise de ruḥṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf ṣevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

6. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **6**
İçmek.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

7. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **8**
İçmek.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

8. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **10**
İçmek.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

9. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **12**
İçmek.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

10. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **14**
İçmek.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-şaḥn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

11. **içerseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 44
Mısra: **16**
İçmek.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

12. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **16**
İçmek.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

13. **iç:**
Gazel 44
Mısra: **18**
İçmek.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

14. **içelüm:**-*elüm*
Gazel 52
Mısra: **2**
İçmek.
1. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd
2. İçelüm bāde-i gül-gūn olalum ḫurrem-i ʿıyd

15. **içsem:**-*se, -m*
Gazel 102
Mısra: **10**
İçmek.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

16. **içelüm:**-*elüm*
Gazel 261
Mısra: **7**
İçmek.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Ṣoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

17. **içüp:**-*üp*
Gazel 314
Mısra: **9**
İçmek, içki içmek.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

18. **içelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **9**
İçmek, yudumlamak.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġṣūṣ idelüm

19. **içerdi:**-*er, -di*
Gazel 368
Mısra: **4**
İçmek, yudumlamak.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

<u>içinde:</u>

1. **içinde:**
Kaside 8
Mısra: **84**
İçinde.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına şarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

2. **içinde:**
Kaside 15
Mısra: **13**
İçinde.
13. Ḳalb-i ġuzāt içinde ʿalemdār-ı şevketüñ
14. Pīrāye-i miyāne-i aʿlām isterin

3. **içinde:**
Kaside 15
Mısra: **29**
İçinde, arasında.
29. Küffār içinde berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ
30. Ṣad-şuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām isterin

4. **içinde:**
Kaside 28
Mısra: **69**
İçinde.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

5. **içinde:**
Gazel 70
Mısra: **6**
İçinde, ortamında.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

6. **içinde:**
Gazel 130
Mısra: **2**
İçinde, ortamında.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-şikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

7. **içinde:**
Gazel 278
Mısra: **8**
İçinde.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

8. **içinde:**
Gazel 362
Mısra: **8**
İçinde, arasında.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

9. **içinde:**
Gazel 377
Mısra: **6**
İçinde.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

<u>içmesün yā n'eylesün:</u>

1. **içmesün yā n'eylesün:**
Gazel 40
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İçmeyip de ne yapsın.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

<u>içre:</u>

1. **içre:**
Kaside 8
Mısra: **24**
İçinde.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene ṣaydı medār eyler

2. **içre:**
Kaside 8
Mısra: **91**
İçinde.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu güne āh ü zār eyler

3. **içre:**
Kaside 19

Mısra: **24**
İçinde.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

4. **içre:**
Kaside 23
Mısra: **60**
İçinde.
59. Miyān-ı ṣuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

5. **içre:**
Gazel 57
Mısra: **3**
İçinde.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

6. **içre:**
Gazel 61
Mısra: **8**
İçinde, arasında.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

7. **içre:**
Gazel 68
Mısra: **18**
İçinde.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

8. **içre:**
Gazel 73
Mısra: **10**
İçinde, arasında.
9. Gönül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

9. **içre:**
Gazel 76
Mısra: **2**
İçinde.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı şarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

10. **içre:**
Gazel 100
Mısra: **4**
İçinde.
3. Ḫadeng-endāz ṣad-menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güṣād-ı tīz-destüñdür

11. **içre:**
Gazel 122
Mısra: **17**
İçinde.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḥüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

12. **içre:**
Gazel 134
Mısra: **4**
İçine.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

13. **içre:**
Gazel 143
Mısra: **1**
İçinde.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

14. **içre:**
Gazel 153
Mısra: **16**
İçinde.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fıtrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

15. **içre:**
Gazel 209
Mısra: **16**
İçinde.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuṣṣāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

16. **içre:**
Gazel 215
Mısra: **6**
İçinde.
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

17. **içre:**
Gazel 225
Mısra: **18**
İçinde.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuṣṣāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

18. **içre:**
Gazel 301
Mısra: **8**
İçinde.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
8. Cāme-ḫʷāb içre o ṣūḫ ile hem-āġūş olmasam

19. **içre:**
Gazel 336
Mısra: **14**
İçinde.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

20. **içre:**
Gazel 368
Mısra: **7**
İçinde.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir cāme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

21. **içre:**
Gazel 424
Mısra: **3**
İçinde.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

22. **içre:**
Gazel 424
Mısra: **13**
İçinde, arasında.
13. Ṣan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

<u>için:</u>

1. **için:**
Kaside 5
Mısra: **36**
Amacıyla, maksadıyla.
35. Ḥaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Baṣsa ger ceng için rikāb-ı ḳadem

2. **için:**
Kaside 11
Mısra: **71**
Amacıyla, maksadıyla.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster için ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

3. **için:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Amacıyla, maksadıyla.
23. Ḳırmaḳ için gürūh-ı ṣanem-ḫʷān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

4. **için:**
Gazel 17
Mısra: **13**
Amacıyla, maksadıyla.
13. Ṣabūḥ için bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i şarāb-ı şebāneyüz cānā

5. **için:**
Kaside 26
Mısra: **16**
Amacıyla, maksadıyla.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

6. **için:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Amacıyla, maksadıyla.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

7. **için:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Amacıyla, maksadıyla.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

8. **için:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Amacıyla, maksadıyla.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr için ḳonan fülfül ṣanur

9. **için:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Amacıyla, maksadıyla.
3. Peyām-ı vaṣl için oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḥi cānā gider gelmez

10. **için:**
Gazel 230
Mısra: **7**
Amacıyla, maksadıyla.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse için
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

11. **için:**
Gazel 274
Mısra: **11**
Amacıyla, maksadıyla.

11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

12. **içün:**
Gazel 277
Mısra: **3**
Amacıyla, maksadıyla.
3. Seyr itmek içün sīne-i ebkār-ı bahārı
4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

13. **içün:**
Gazel 283
Mısra: **17**
Amacıyla, maksadıyla.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

14. **içün:**
Gazel 390
Mısra: **5**
Amacıyla, maksadıyla.
5. Bezm-i şām-ı ṭarab u ṣubḥ-dem-i ʿişret içün
6. Mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām olsa bize

15. **içün:**
Gazel 419
Mısra: **5**
Amacıyla, maksadıyla.
5. Dil-i ṣad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

id(t)-:

1. **idüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

2. **itme:**-*me*
Gazel 179
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Meẕāḳī būseye ḳānīʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

3. **idüp:**-*üp*
Tarih 3
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Cisr-i fānīyi idüp ʿāḳıbet-i kār-güẕār
4. Dem-i āḫir olıcaḳ vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā

4. **ider:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **69**
Etmek, eylemek.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i şīrīn ile o laʿlin-fem

5. **ide:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **76**
Etmek, eylemek.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde vird-i zebān cirīdüñden

6. **idelüm:**-*elüm*
Kaside 9
Mısra: **91**
Etmek (cevher toplamak bağlamında).
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

7. **ider:**-*er*
Kaside 10
Mısra: **136**
Etmek, eylemek.
135. Yoḳ naẕīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

8. **ider:**-*er*
Kaside 10
Mısra: **148**
Etmek, eylemek.
147. ʿUḳde-i zülf ü şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār
148. Sübḥa-gerdānı ider silsile-bend-i zünnār

9. **ider:**-*er*
Gazel 11
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cūveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem şahbā

10. **idicek:**-*icek*
Kaside 11
Mısra: **21**
Etmek, eylemek.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

11. **ider:**-*er*
Kaside 12
Mısra: **72**
Etmek, eylemek.
71. Baḥr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

12. **idüp:**-*üp*
Kaside 12
Mısra: **118**
Etmek, eylemek.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥiṣārı
118. Feṭḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

13. **ide:**-*e*
Kaside 13
Mısra: **99**
Etmek, eylemek.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

14. **iderse:**-*er, -se*
Kaside 15
Mısra: **31**
Etmek, eylemek.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḥāl-i ḫayret-i ilzām isterin

15. **idüp:**-*üp*
Kaside 15
Mısra: **39**
Etmek, eylemek.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

16. **idüp:**-*üp*
Kaside 15
Mısra: **57**
Etmek, eylemek.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Dūş-ı ten-i nizāre bir iḫrām isterin

17. **idersek:**-*er, -sek*
Gazel 17
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. N'ola idersek ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl
6. Hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz cānā

18. **iderdi:**-*er, -di*
Kaside 17
Mısra: **73**
Etmek, eylemek.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

19. **ider:**-*er*
Kaside 17
Mısra: **78**
Etmek, eylemek.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

20. **idüp:**-*üp*
Kaside 17
Mısra: **164**
Etmek, eylemek.
163. Umarın Ḥażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḫi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

21. **idüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **31**
Etmek, eylemek.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muṣır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

22. **ider:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **70**
Etmek.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

23. **idüp:**-*üp*
Kaside 19
Mısra: **65**
Etmek, eylemek.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

24. **ider:**-*er*
Kaside 20
Mısra: **33**
Etmek, eylemek.
33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

25. **iden:**-*en*
Kaside 21
Mısra: **149**
Etmek, eylemek.
149. Beni ser-mest-i bezm-i vaṣfuñ iden
150. Feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnādur

26. **iderse:**-*er, -se*
Kaside 23
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güzerin sebze-ḫīz-i bustānı

27. **ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **112**
Etmek, eylemek.
111. Bu çarḫ-ı ḫāṭır-ı dānā-ḫırāş-ı şuʿle-nevāz
112. İder hemīşe füzūn-ḳadr-i merd-i nā-dānı

28. **idicek:**-*icek*
Kaside 23

Mısra: **138**
Etmek, eylemek.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

29. **ider:**-*er*
Kaside 25
Mısra: **65**
Etmek, eylemek.
65. Kim ider ṣaḥn-ı bāġ-ı medḥüñde
66. Bülbül-āsā hezār-ı destānı

30. **ide:**-*e*
Kaside 25
Mısra: **80**
Etmek, eylemek.
79. Ṣaḥn-ı meydān-ı Mıṣr-ı devletde
80. İde yekrān baḫt-ı cevlānı

31. **ider:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **22**
Etmek, eylemek.
21. Sütūde-ṣāḥib-i ṣāḥib-kerem kim
22. İder herkesle ḥüsn-i zindegānī

32. **ider:**-*er*
Gazel 33
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

33. **iden:**-*en*
Gazel 57
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẓālim semen-gün-gerdenüñ kimdür

34. **idersin:**-*er*, -*sin*
Gazel 58
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

35. **ider:**-*er*
Gazel 59
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

36. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUṣṣāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

37. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUṣṣāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

38. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

39. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Bir şūḫa düşdi gönlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

40. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. ʿUṣṣāḳ-ı zār nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri
12. Nakş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn ider

41. **ider:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
14. Toḫm-ı ḫayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

42. **ide:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **29**
Etmek, eylemek.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

43. **idüp:**-*üp*
Gazel 126
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

44. **ide:**-*e*
Gazel 135
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze ki ḳaṣd-ı neberd ide
6. Taḥte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan ẓuhūr ider

45. **ider:**-*er*
Gazel 139
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Bir naẓarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider
10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

46. **iderse:**-*er*, -*se*
Gazel 152
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

47. **ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ṣāf olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

48. **ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest iken
8. Yād-ı ifāḳat-i dil-i medḥūş ider miyüz

49. **ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḫalḳa-i āġūş ider miyüz

50. **idüp:**-*üp*
Gazel 180
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād idüp
14. Çeşm-i dile tedārik-i kuḥl-ı başardayuz

51. **ider:**-*er*
Gazel 186
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

52. **idüp:**-*üp*
Gazel 191
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

53. **idüp:**-*üp*
Gazel 220
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

54. **ider:**-*er*
Gazel 225
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

55. **ider:**-*er*
Gazel 234
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

56. **ider:**-*er*
Gazel 234
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣahbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

57. **idüp:**-*üp*
Gazel 248
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

58. **idelüm:**-*elüm*
Gazel 252
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ne güne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

59. **iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

60. **iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.

1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

61. **iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

62. **iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

63. **iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem başsa çoḳ degül ʿāşıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

64. **ider:**-*er*
Gazel 274
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

65. **ider:**-*er*
Gazel 287
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Dil-sūḫte-i ʿışḳ ider eylerse cihānda
6. Ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma taḥammül

66. **idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

67. **ider:**-*er*
Gazel 320
Mısra: **19**
Etmek.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī göñül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

68. **ider:**-*er*
Gazel 329
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Ḫayāl-i laʿl-i mey-günuñla bezm-i ḫāṣ ider dāyim
8. Felekde behre-yāb ancaḳ göñül ʿıyş u tenaʿumdan

69. **idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Tā kim dil-i pür-sūzı mühim-sāz idemezsin
2. Seyr-i ṣuver-i āyīne-i rāz idemezsin

70. **idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

71. **idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Her bir şaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i şad-büt-i ṭannāz idemezsin

72. **idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

73. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfitāb iderin

74. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfitāb iderin

75. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Şerār-ı nār-ı dil ü sūziş-i derūnumdan
10. Şirişk-i dīdemi sīm-āb-ı ıżṭırāb iderin

76. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

77. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

78. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

79. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫʷāhiş-i gül-āb iderin

80. **iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne güne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

81. **ide:**-*e*
Gazel 376
Mısra: **19**
Etmek, eylemek.
19. Ümīd odur ki ideʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

82. **idüp:**-*üp*
Gazel 389
Mısra: **29**
Etmek, eylemek.
29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
30. Naẓar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

83. **idüp:**-*üp*
Gazel 415
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

84. **idermiş:**-*er, -miş*
Gazel 416
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾsīr degül mi

85. **idelden:**-*el, -den*
Gazel 418
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

86. **idelden:**-*el, -den*
Gazel 418
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

87. **ider:**-*er*
Gazel 440
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ḫaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

88. **iden:**
Gazel 370
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. Bā-ḥuṣūṣā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı ẕī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcizle Mesīḥ-āsār olur nev-rūzda

89. **idicek:**
Kaside 17
Mısra: **154**
Etmek, eylemek.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vażʿ-ı ḳadem

90. **itse:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **87**
Etmek, eylemek.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

91. **itdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefīn
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

92. **itsün:**-*sün*
Gazel 4
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫʷāhıdur baña

93. **itdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. İtdi ṭarab-ḫāne-i Cem ʿālemi
16. ʿIyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār

94. **itdi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **23**
Etmek, eylemek.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

95. **itdi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **47**
Etmek, eylemek.
47. Kellesin güy-ı ṣavlecān itdi
48. Leşker-i güm-rehān cirīdüñden

96. **itsüñ:**-*sü, -ñ*
Kaside 8
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

97. **itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **51**
Etmek, eylemek.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẕīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

98. **itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **126**
Etmek, yapmak.
125. Ḥuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

99. **itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **188**
Etmek, eylemek.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

100. **itmege:**-*me, -ge*
Kaside 8
Mısra: **189**
Etmek, eylemek.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir ṣāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

101. **itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **19**
Etmek.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẕamet erzānı

102. **itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **53**
Etmek, eylemek.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

103. **itmedi:**-*me, -di*
Kaside 9
Mısra: **71**
Etmek, eylemek.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

104. **itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **76**
Etmek, eylemek.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

105. **itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **83**
Etmek, eylemek.
83. Şevḳ-i fetḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

106. **itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 9
Mısra: **160**
Etmek, eylemek.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

107. **itdi:**-*di*
Gazel 10
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Meẕāḳī telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül itdi beni
14. O tünd-i kāfir-i ḫışm-āzmā-yı istiġnā

108. **itdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **54**
Etmek, eylemek.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

109. **itdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **57**
Etmek, eylemek.
57. İtdi bu sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
58. Ḫān Meḥmed şeh-i ẕī-şān-ı sütūde-eṭvār

110. **itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **97**
Etmek, eylemek.
97. Raġbet-i ṣayd u şikār itse n'ola ʿālemde
98. Kim olur ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār

111. **itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **106**
Etmek, eylemek.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

112. **itsem:**-*se, -m*
Kaside 10
Mısra: **135**
Etmek, eylemek.
135. Yoḳ naẕīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

113. **itmiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **150**
Etmek, eylemek.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

114. **itse:**-*se*
Kaside 11
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

115. **itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **86**
Etmek, eylemek.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḫaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

116. **itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **113**
Etmek, eylemek.
113. Bir ṭop ile başṭardasını itdi ʿadūnuñ
114. Ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne

117. **itmişler:**-*miş, -ler*
Kaside 12
Mısra: **120**
Etmek, eylemek.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

118. **itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **121**
Etmek, eylemek.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

119. **itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **174**
Etmek, eylemek.
173. Bir āfet-i devrān büt-i fettān-ı zamāne
174. İtdi dil-i ʿuşşāḳı ṣanem-ḫᵛān-ı zamāne

120. **itse:**-*se*
Gazel 13
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı zū-fünūn peydā

121. **itsem:**-*se, -m*
Kaside 13
Mısra: **79**
Etmek, eylemek.
79. Böyle cemʿiyyet-i ervāḥ-ı maʿānī itsem
80. Ben de ḫayrān olurın farṭ-ı ziḥāmumda benüm

122. **itdi:**-*di*
Kaside 14
Mısra: **101**
Etmek, eylemek.
101. Gül-ḫīz-i ḫayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḫıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

123. **itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 15
Mısra: **79**
Etmek, eylemek.
79. Vaṣf-ı ḫıyām-ı maʿrifet itdükçe sözlerüm
80. Reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām isterin

124. **itmedi:**-*me, -di*
Kaside 17

Mısra: **87**
Etmek, eylemek.
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḫi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

125. **itdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **141**
Etmek, eylemek.
141. Muṭrib-i ḫāmemi dem-sāz-ı belāġat itdi
142. Naġme-i zīr ile āmīziş-i āvāze-i bem

126. **itdi:**-*di*
Gazel 18
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

127. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Etmek, eylemek.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

128. **itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **142**
Etmek, eylemek.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

129. **itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **147**
Etmek, eylemek.
147. Şayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

130. **itmezin:**-*mez, -in*
Kaside 18
Mısra: **186**
Etmek, eylemek.
185. Hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum ammā
186. İtmezin maḥrem-i endīşe leb-i iẕhārı

42. **itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 18
Mısra: **211**
Etmek, eylemek.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

131. **itsün:**-*sün*
Kaside 19
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āẕīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

132. **itse:**-*se*
Kaside 19
Mısra: **37**
Etmek, eylemek.
37. Yanında her kim itse faẕl ile daʿvā-yı rüchānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

133. **itdi:**-*di*
Kaside 19
Mısra: **39**
Etmek, eylemek.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

134. **itse:**-*se*
Kaside 22
Mısra: **35**
Etmek, eylemek.
35. Sell-i seyf-i şeref-i şān itse
36. Yaḳar aʿdāyı berḳ-ı şamşāmı

135. **itmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 23
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

136. **itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Biḫār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

137. **itmez:**-*mez*
Kaside 23
Mısra: **85**
Etmek, eylemek.
85. Nehīb-i maʿdeletüñ sīne-gāvmīş itmez
86. Derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendānı

138. **itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **93**
Etmek, eylemek.
93. Kim itdi pertev-i rūşen-çerāġ-ı eyvānuñ
94. Fürūġ-ı şemʿ-i şeb-efrūz-ı māh-ı tābānı

139. **itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **115**
Etmek, eylemek.
115. Fiġān ki devr-i felek çāk-i şaff-ı niʿāl itdi
116. Mekān-ı merdüm-i dānā-yı şāḥib-iẕʿānı

140. **itse:**-*se*
Gazel 24
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

141. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 24
Mısra: **63**
Etmek, eylemek.
63. Dili ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ itdüñ
64. Naġme-sāzī-i şem mübārek-bād

142. **itdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **69**
Etmek, eylemek.
69. Zīver-i silk-i midḥatüñ itdi
70. Cemʿ idüp bunca dürr-i ġalṭānı

143. **itsem:**-*se, -m*
Kaside 27
Mısra: **21**
Etmek, eylemek.
21. Böyle elemle n'ola itsem eger
22. Fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār

144. **itsem:**-*se, -m*
Kaside 28
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

145. **it:**
Kaside 28
Mısra: **67**
Etmek, eylemek.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

146. **itmez:**-*mez*
Gazel 31
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

147. **itse:**-*se*
Gazel 33
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Evvel zebāne ḫ̌āhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

148. **itse:**-*se*
Gazel 33
Mısra: **16**
Etmek, eylemek.
15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

149. **itdi:**-*di*
Gazel 34
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Bir cām şunup destüme ol keç-küleh-i mest
2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

150. **itmek:**-*mek*
Gazel 38
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāşıḳānedür bāʾiş

151. **itmek:**-*mek*
Gazel 41
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Dest-i ḫasretle girībān-ı taḫammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güc

152. **itmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Gazel 42
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güc

153. **itdügüm:**-*dü, -güm*
Gazel 54
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

154. **itse:**-*se*
Gazel 59
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.

9. Meẕāḳī itse n’ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

155. **itse:**-*se*
Gazel 67
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

156. **itse:**-*se*
Gazel 72
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

157. **itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 76
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Hep bāz-güne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿışve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

158. **itmişler:**-*miş, -ler*
Gazel 142
Mısra: **2**
Yazmak, çizmek, etmek.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

159. **itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 160
Mısra: **11**
Etmek.
11. Baḫş-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḫi idrāk idemez mesʾelemüz

160. **itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 164
Mısra: **13**
Etmek.
13. Taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endīşe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

161. **itdi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **5**
Etmek.
5. İtdi nesīm-i ḫoş-dem vaḳf-ı meşām-ı ʿālem
6. ʿIṭr-ı buḫūr-ı Meryem būy-ı gül-āb-ı nev-rūz

162. **itmek:**-*mek*
Gazel 171
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḫtirāz

163. **itsek:**-*se, -k*
Gazel 174
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

164. **itmedeyüz:**-*me, -de, -yüz*
Gazel 174
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Gāh girye gehī ṣad-nāle vü āh itmedeyüz
10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

165. **itmez:**-*mez*
Gazel 178
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. O kim Meẕāḳī gibi nāle-i ḥazīn itmez
10. Zebān-ı ḫāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

166. **itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 189
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl itdükçe
10. Ejder-i zülf-i girih-gīri nigehbān buluruz

167. **itse:**-*se*
Gazel 196
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ḥışmla itse nigeh-i nāẕır-ı müjgān oluruz
6. Bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden bilürüz

168. **itse:**-*se*
Gazel 202
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf itse
10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

169. **itmede:**-*me, -de*
Gazel 206
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Şehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülendüz
2. Pervāz-ı bülend itmede Cibrīl-pesendüz

170. **itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

84. **itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ḥavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

171. **itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

172. **itdi:**-*di*
Gazel 235
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī pūye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

173. **itse:**-*se*
Gazel 236
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

174. **itse:**-*se*
Gazel 244
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḫi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

175. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

176. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

177. **itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

178. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

179. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

180. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

181. **itmiş:**-*miş*
Gazel 39
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫş

182. **itdügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 250
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫʷārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

183. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 253
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Cihānı ġarḳa-i ṭūfān-ı āteşīn itdüm
10. Hücūm-ı eşk ile āh-ı ʿalev-güdāz iderek

184. **itme:**-*me*
Gazel 262
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Ṣarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

185. **itmek:**-*mek*
Gazel 265
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

186. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 268
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i ṣāh-ı ʿışḳ
6. Ḥavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

187. **itse:**-*se*
Gazel 272
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür göñül

188. **itse:**-*se*
Gazel 275
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

189. **itse:**-*se*
Gazel 275
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḫandur itse n'ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

190. **itse:**-*se*
Gazel 278
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

191. **itme:**-*me*
Gazel 287
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

192. **itmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Gazel 301
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Bī-tekellüf naʿra-i mestāne itmezdüm göñül
4. Cürʿa-nūş-ı sāġar-ı ṣahbā-yı ser-cūş olmasam

193. **itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḥūş itmesem

194. **itmez:**-*mez*
Gazel 303
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

195. **itmeyelüm:**-*me, -yelüm*
Gazel 316
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġṣūṣ idelüm

196. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. O deñlü verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş itdüm
2. Ki ṣuʿle-ḫīz-i derūnum ṣerāre-pāş itdüm

197. **itmez:**-*mez*
Gazel 320
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

198. **itsek:**-*se, -k*
Gazel 333
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫandānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

199. **itme:**-*me*
Gazel 340
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden şaḳın

200. **itmedin:**-*me, -din*
Gazel 344
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n'eydügin

201. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **1**
Etmek.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

202. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **2**
Etmek.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

203. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

204. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Büt-perestān-ı maḥabbet şevḳ-i zülf-i yār ile
10. Güft ü gū-yı meyl-i zünnār itmesün yā n'eylesün

205. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

206. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

207. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

208. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Girānbār-ı fırāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

209. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

210. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazdukça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

211. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 352
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

212. **itmez:**-*mez*
Gazel 356
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḥüsne ol şāh-ı gedā düşmen

213. **itmeyicek:**-*me, -yicek*
Gazel 357
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.

9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada gönlümce ser-āġāz idemezsin

214. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 359
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

215. **itse:**-*se*
Gazel 363
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

216. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 364
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

217. **itmez:**-*mez*
Gazel 364
Mısra: **21**
Etmek, eylemek.
21. Meẕāḳī merddür lāf u güzāf-ı serserī itmez
22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

218. **itmişler:**-*miş, -ler*
Gazel 371
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

219. **itmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 378
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

220. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Ġırra olma ey gönül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

221. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

222. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẓlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

223. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **14**
Etmek, eylemek.
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

224. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **16**
Etmek, eylemek.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

225. **itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Ḫażret-i ʿişmet-penāh-ı dīn ki luṭf-ı ṭabʿile
18. Çoḳ degüldür daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād itse de

226. **itsün:**-*sün*
Gazel 379
Mısra: **20**
Etmek, eylemek.
19. Evliyā-yı devletin Ḫaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

227. **itsek:**-*se, -k*
Gazel 389
Mısra: **21**
Etmek, eylemek.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

228. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

229. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

230. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Çarḫ bir ḫaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

231. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Noḳta-i evc-i temennāyı ḫażīż-i ḥırmān
6. Merkez-i dāyire-i pāye-i dūn itmekde

232. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **8**
Etmek, eylemek.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḫnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

233. **itmekde:**-*mekde*
Gazel 391
Mısra: **10**
Etmek, eylemek.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

234. **itme:**-*me*
Gazel 395
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

235. **itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **6**
Etmek, eylemek.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḥüsün meyl-i revāc itmezse de

236. **itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **8**
Etmek.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

237. **itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **10**
Etmek.
9. Ġırra-mest-i meclis-i Cemdür gedā-yı meykede
10. Sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc itmezse de

238. **itmezse:**-*mez, -de*
Gazel 397
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Ḳıl teraḥḥum böyle bir rind-i tehī-peymāneye
12. İrtiḳāb-ı zülll-i ʿarż-ı ihtiyāç itmezse de

239. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 398
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum şaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān şanma

240. **itmez:**-*mez*
Gazel 400
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

241. **itsek:**-*se, -k*
Gazel 403
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

242. **itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 404
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

243. **itmem:**-*me, -m*
Gazel 411

Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ġazāl-i āfītāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

244. **itdi:**-*di*
Gazel 411
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫʷāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

245. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 424
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Ey Meẕāḳī o şūḫ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

246. **itdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
8. Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

247. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

248.**iderse:**-*er, -se*
Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Etmek, eylemek.
7. ʿAceb mi āh-ı ʿalevnāk iderse ʿāşıḳ-ı zār
8. Derūn-ı sīne-i pür-iḫtirāḳı āteşdür

249. **ider:**-*er*
Gazel 10
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Görüñ görüñ nice ʿarż-ı cemāl-i ʿişve ider
10. Ṣafā-yı āyīne-i ḫod-nümā-yı istiġnā

250. **itmek:**-*mek*
Gazel 149
Mısra: **17**
Etmek, eylemek.
17. Ġaraẕuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

251. **itmege:**-*me, -ge*
Kaside 14
Mısra: **83**
Etmek, eylemek.
83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Ṣiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı ṣuʿarādur

252. **ider:**-*er*
Gazel 112
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Kim ider ʿarż-ı niyāz ol keç-külāh-ı nāza kim
6. Rāh-peymā-yı ġurūr u ġırra-mest-i ʿişvedür

253. **itmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **153**
Etmek, eylemek.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

254. **itmedüm:**-*me, -dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **63**
Etmek, eylemek.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

255. **idemez:**-*e, -mez*
Kaside 2
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḫavāṣ-ı eṣer-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

256. **idüp:**-*üp*
Gazel 145
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçīrini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-şayyād be-der-şayd u şikārın gösterür

257. **itse:**-*se*
Gazel 124
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

258. **iden:**-*en*
Gazel 100
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

259. **itdi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **25**
Etmek, eylemek.
25. Ṣādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

260. **idelüm:**-*elüm*
Gazel 27
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eṣ-ṣalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

261. **iden:**-*en*
Kaside 1
Mısra: **33**
Etmek, eylemek.
33. Bülbüli dem-beste-i ḥayret iden gülzārda
34. Ḫārḫār-ı reşk-i gül-bāng-i ṣaġīrümdür benüm

262. **idelüm:**-*elüm, -*
Gazel 98
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Ḫayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫʷāb yürür

263. **iderek:**-*erek*
Gazel 16
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ṣubḥ-dem bāġda gül-geşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı ṣabā

264. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **18**
Etmek, eylemek.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

265. **itmek:**-*mek*
Gazel 41
Mısra: **2**
Etmek, eylemek.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifṣā-yı rāz itmek de güc

266. **idelüm:**-*e, -lüm*
Kaside 5
Mısra: **78**
Etmek, eylemek.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

267. **itse:**-*se*
Kaside 12
Mısra: **67**
Etmek, eylemek.
67. İrḫā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endişe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

268. i**düp:**-*üp*
Gazel 112
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

269. **itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **95**
Etmek, eylemek.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayaġına ṣayd u şikār

270. **itmedesin:**-*me, -de, -sin*
Gazel 81
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

271. **iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 76
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

272. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 179
Mısra: **1**
Etmek, eylemek.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

273. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 15
Mısra: **12**
Etmek, eylemek.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

274. **idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **129**
Etmek, eylemek.

129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīs̱ idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

275. **itmede:**-*me, -de*
Kaside 5
Mısra: **44**
Etmek, eylemek.
43. Kef-i bī-kef-i dest-i iḥsānı
44. İtmede her yaña niş̱ār-ı direm

276. **it:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Etmek, eylemek.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfitāb göster

277. **itmekden:**-*mek, -den*
Gazel 71
Mısra: **11**
Etmek, eylemek.
11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

278. **idelüm:**-*elü, -m*
Gazel 78
Mısra: **9**
Etmek, yapmak.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

279. **itsün:**-*sün*
Gazel 152
Mısra: **15**
Etmek, eylemek.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

280. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 145
Mısra: **7**
Etmek, eylemek.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

281. **itmek:**-*mek*
Gazel 190
Mısra: **13**
Etmek, eylemek.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

282. **itmek:**-*mek*
Gazel 41
Mısra: **4**
Etmek, eylemek.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eş̱er terk-i mecāz itmek de güc

283. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 204
Mısra: **9**
Etmek, eylemek.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

284. **ider:**-*er*
Gazel 179
Mısra: **3**
Etmek, eylemek.
3. Ne güne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāşıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

285. **itsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **55**
Etmek, eylemek.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭfʿ itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

iddiʿā-yı hüner:
1. **iddiʿā-yı hüner:**
Kaside 9
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Hünerli/yetenekli olduğu iddiasında bulunma.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

iddihār eyle-/it-:
1. **iddiḫār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **Deyim**
Biriktirmek, toplayıp saklamak.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīs̱ idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

2. **iddiḫār itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Biriktirmek.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

idi/idüm/idük:
1. **idi:**
Kaside 4
Mısra: **55**
Ek fiil.
55. Ḫāme gibi eyler idi ser-fürū
56. Ol iki muʿciz-raḳam-ı rūzgār

2. **idi:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Ek fiil.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

3. **idi:**
Kaside 9
Mısra: **99**
Ek fiil.
99. Bāġ-ı firdevse daḫi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

4. **idi:**
Kaside 9
Mısra: **158**
Ek fiil.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

5. **idi:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Ek fiil.
29. Ḫʷān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dināر

6. **idi:**
Kaside 10
Mısra: **133**
Ek fiil.
133. Gevher-efşān-ı ḫayāl olmaz idi vaṣfuñda
134. Ḳulzüm-i ṭabʿum eger olmasa baḥr-i zeḫḫār

7. **idi:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Ek fiil.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

8. **idi:**
Kaside 12
Mısra: **12**
Ek fiil.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

9. **idi:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Ek fiil.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

10. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Ek fiil.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muṣır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

11. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **34**
Ek fiil.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

12. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **51**
Ek fiil.
51. Perde-i maġz-ı ser-i düşmeni çāk eyler idi
52. Ṭop-ı ejder-dehenüñ ṣadme-i āteşbārı

13. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **56**
Ek fiil.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ şuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

14. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **58**
Ek fiil.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

15. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **64**
Ek fiil.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

16. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **84**
Ek fiil.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

17. **idi:**
Kaside 18

Mısra: **146**
Ek fiil.
145. Ṣāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

18. **idi:**
Kaside 18
Mısra: **152**
Ek fiil.
151. ʿAdlini gül gibi gūş eylese ṭıfl-ġonce
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

19. **idi:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi leẕẕet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı firīb

20. **idi:**
Kaside 27
Mısra: **15**
Ek fiil.
15. Ḳalmış idi ḫırḳa ile bir külāh
16. Oldı o da mürtehen-i rūzgār

21. **idi:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḥi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

22. **idi:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

23. **idi:**
Gazel 81
Mısra: **15**
Ek fiil.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

24. **idi:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. O dil ki ḥalḳa-be-gūş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-gūşıdur

25. **idi:**
Gazel 159
Mısra: **8**
Ek fiil.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

26. **idi:**
Gazel 195
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi gönül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i ṣaf-ı mūr henüz

27. **idi:**
Gazel 207
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Nām-ı vefāya ḫātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa naḳş-ı nigīn-i nāz

28. **idi:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

29. **idi:**
Gazel 223
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda raḳṣ

30. **idi:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa ṣayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

31. **idi:**
Gazel 236
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Dīde ābisten-i ṣad-dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḥi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

32. **idi:**
Gazel 257
Mısra: **15**
Ek fiil.
15. Gūş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

33. **idi:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür gönül

34. **idi:**
Gazel 283
Mısra: **8**
Ek fiil.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

35. **idi:**
Gazel 289
Mısra: **13**
Ek fiil.
13. Hücūm-ı ḫayret-i ʿışḳ itmiş idi Manṣūrı
14. Bu ʿarṣagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

36. **idi:**
Gazel 303
Mısra: **11**
Ek fiil.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

37. **idi:**
Gazel 303
Mısra: **17**
Ek fiil.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

38. **idi:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Ek fiil.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

39. **idi:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

40. **idi:**
Gazel 337
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

41. **idi:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Çeşm-i ḫışm-ālūdına ḫaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫᵛāhı olmasa

42. **idi:**
Gazel 382
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

43. **idi:**
Gazel 387
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẕʿ olmadın bu ʿarṣada miḥrāb bir yire

44. **idi:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

45. **idi:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Gönül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

46. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **1**
Ek fiil.
1. Bir zamān cān u gönül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

47. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **2**
Ek fiil.
1. Bir zamān cān u gönül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

48. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **4**
Ek fiil.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

49. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

50. **idi:**
Gazel 406

Mısra: **6**
Ek fiil.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

51. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **8**
Ek fiil.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

52. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

53. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **11**
Ek fiil.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

54. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **12**
Ek fiil.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

55. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **13**
Ek fiil.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

56. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **14**
Ek fiil.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

57. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **16**
Ek fiil.
15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

58. **idi:**
Gazel 406
Mısra: **18**
Ek fiil.
17. Güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan meclisde
18. Gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī gibi dür-dāne idi

59. **idi:**
Gazel 413
Mısra: **13**
Ek fiil.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı fırāḳı ḳaldı

60. **idi:**
Gazel 414
Mısra: **15**
Ek fiil.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

61. **idi:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb şayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

62. **idük:**
Gazel 257
Mısra: **13**
Ek fiil.
13. Nāz eyler idük rıṭl-ı girān-seng-i sipihre
14. Ne cürʿa-keş-i himmet-i yārān olabilsek

63. **idüm:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḥālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

64. **idüm:**
Gazel 301
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla şād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

65. **idüm:**
Gazel 301
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
8. Câme-ḫᵛāb içre o ṣūḫ ile hem-āġūş olmasam

66. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Böyle bülbül gibi feryād u fiġān itmez idüm
4. Bādī-i sedd-i reh-i bāġ u bahārum bilsem

67. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Pençe-i ġayret ile sīnemi çāk eyler idüm
6. Ger kühenkārī-i bī-ḥad u şümārum bilsem

68. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u şekīb olmaz idüm
8. Bāʿiṣ-i tefriḳa-i dār u diyārum bilsem

69. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviṣ-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

70. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **19**
Ek fiil.
19. Tīre-şām-ı ġam-ı hicr olmaz idüm ḥasret ile
20. Ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum bilsem

71. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **24**
Ek fiil.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

72. **idüm:**
Gazel 303
Mısra: **27**
Ek fiil.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

73. **idüm:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḥālüm elem-i devri ile ġāyet kem

74. **idüm:**
Gazel 320
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Żarūrī añlar idüm pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳı
8. Şirişk-i dīde-feşānı şikenc-i āh olsam

75. **idüm:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. Felekde bilmez idüm āfītāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

76. **idüm:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Ek fiil.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

77. **idüm:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

78. **idüm:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Ek fiil.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

79. **idüm:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

80. **idüm:**
Kaside 10
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Ek fiil.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

81. **idi:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Ek fiil.
53. Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
54. Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār

82. **idi:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Ek fiil.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

idrāk:
1. **idrāküm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **129**
Anlayış, kavrayış.
129. ʿAḳl-ı ḥādī-ʿaşerdür idrāküm
130. Bu kühen ḫānedān-ı maʿnādur

idrāk ide gör-:
1. **idrāk ide gör:**
Kaside 29
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, kavramak.
51. İdrāk ide gör naḳd-i mezāyā-yı kelāmın
52. Ol nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳādı görürseñ

idrāk id-:
1. **idrāk idemez:**-*emez*
Gazel 160
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, kavramak.
11. Baḥş-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʿāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḥi idrāk idemez mesʿelemüz

2. **idrāk iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamak, algılamak.
7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
8. Tiġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

idügüm:
1. **idügüm:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Olduğum.
143. İrdi şıyt-ı süḫanüm ḫıṭṭa-i Şīrāz'a daḥi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

2. **idügüm:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Olduğum.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

idügüñ:
1. **idügüñ:**
Kaside 16
Mısra: **41**
Olduğun.
41. Bir merd-i melek-ḫūy idügüñ oldı nümāyān
42. Ol ẕāt-ı sebük-rūḥ ile luṭf-ı şiyemüñden

ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān:
1. **ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān:**
Kaside 23
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gelişip büyümeye ulaşmasının bereketlenmesi.
3. Zihī ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān
4. Ki feyżi tāze ṭutar bāġ-ı çār-erkānı

ifrāṭ:
1. **ifrāṭı:**-*ı*
Gazel 126
Mısra: **15**
Haddinden geçmek, pek ileri gitmek.
15. Şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

ifşā id(t)-:
1. **ifşā ider:**-*er*
Gazel 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa vurmak, ortaya çıkarmak.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifşā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

2. **ifşā ider:**-*er*
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa vurmak, ortaya çıkarmak.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

3. **ifşā itsem:**-*se, -m*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa vurmak, ilan etmek.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

ifşā-yı rāz:
1. **ifşā-yı rāz:**
Gazel 345
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sırrı açığa çıkarma/söyleme.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

2. **ifşā-yı rāz:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı açığa çıkarma/söyleme.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifşā-yı rāz itmek de güc

iftihār:
1. **iftiḫārum:**-*um*
Gazel 61
Mısra: **8**
Övünme, övünç.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

iftihār eyle-:
1. **iftiḫār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, gurur duymak.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

īhām:
1. **īhām:**
Kaside 15
Mısra: **88**
İki anlamlı kelimelerden en az kullanılanı bilerek kullanma.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

iḥāṭa it-:
1. **iḥāṭa itdi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuşatmak, etrafını çevirmek.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḥāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege ṣubḥ u mesā

2. **iḥāṭa itdi:**-*di*
Gazel 227
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuşatmak, çevrelemek.
1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

ihlāş:
1. **iḫlāş:**
Kaside 12
Mısra: **191**
Doğruluk, samimiyet.
191. Şimden gerü iḫlāş ile hengām-ı duʿādur
192. Bir ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne

iḫrāḳ it-:
1. **iḫrāḳ itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakmak.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḫrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

iḫrām:
1. **iḫrām:**
Kaside 15
Mısra: **58**
Hacıların örtündükleri dikişsiz elbise.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Düş-i ten-i nizāre bir iḫrām isterin

iḫrām-be-dūş-ı ḥarem-i Kaʿbe-i luṭf:
1. **iḫrām-be-dūş-ı ḥarem-i kaʿbe-i luṭfum:**-*um*
Kaside 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf Ka'be'sinin hareminde omuzda dikişsiz elbise.
9. İḫrām-be-dūş-ı ḥarem-i Kaʿbe-i luṭfum
10. Ursam n'ola dem feyż-i maṭāf-ı ḳademüñden

iḥsān:
1. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **110**
İyilik, lütuf, cömertlik.
109. Ḥaşre dek nām-ı hümāyūnını iḥyā eyler
110. Zer-i meskūk-ı şūẕürü'ẕ-ẕehebi iḥsānı

iḥsān-ı bī-ḥad:
1. **iḥsān-ı bī-ḥadi:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sınırsız/sonsuz lütuf/ihsan.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāş u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

iḫtilāt:
1. **iḫtilāt:**
Gazel 186
Mısra: **9**
Karışma, görüşme.
9. Pīç ü tāb-ı ʿışḳ ile oldı şelāyīn iḫtilāt
10. Şuʿle-i elmās u dāġ-ı sīne-i efgārımuz

iḫtimāl-i ziyān:

1. **iḫtimāl-i ziyān:**
Kaside 7
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zarar ihtimali.
51. Sūd virmez ḫaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

ihtimām:
1. **ihtimām:**
Kaside 23
Mısra: **107**
Dikkat, özen.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

ihtirāʿ-ı fitne:
1. **iḫtirāʿ-ı fitnede:**-*de*
Gazel 437
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fitnenin/karışıklığın daha önce görülmemişini icat etme/ortaya çıkarma.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir ẕū-fünündur ġamzesi

iḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekār:
1. **iḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize iş çıkaran kalemin benzeri görülmemiş (şiiri) ortaya çıkarması.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

iḫtirāḳ:
1. **iḫtirāḳı:**-*ı*
Gazel 89
Mısra: **2**
Tutuşma, yanma.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

iḫtirām:
1. **iḫtirām:**
Gazel 33
Mısra: **16**
Saygı, hürmet.
15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

iḫtirāz:
1. **iḫtirāz:**
Gazel 133
Mısra: **8**
Çekinme, sakınma.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḫaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

2. **iḫtirāz:**
Gazel 171
Mısra: **6**
Çekin! Sakın!
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile göñül
6. Bīşezār-ı şavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

3. **iḫtirāz:**
Gazel 171
Mısra: **8**
Çekin! Sakın!
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḫtirāz

4. **iḫtirāz:**
Gazel 171
Mısra: **12**
Çekin! Sakın!
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḫtirāz

5. **iḫtirāz:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Çekinme, sakınma.
5. ʿUşşāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẕra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

iḫtirāz eyle-/id(t)-:
1. **iḫtirāz eyle:**
Gazel 171
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḫr-i yār ile
10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

2. **iḫtirāz eylemez:**-*mez*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḫtirāz

2. **iḫtirāz eylemez:**-*mez*
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
3. Büt-perestān-ı maḥabbet eylemez ol āfetüñ
4. Ārzū-yı küfr-i zülf-i kāfirinden iḫtirāz

3. **iḫtirāz eylerse:**-*r, -se*
Gazel 171
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẕmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḫtirāz

4. **iḫtirāz iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
3. Neẕāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḥāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḫtirāz iderek

5. **iḫtirāz itme:**-*me*
Gazel 144
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḫtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

6. **iḫtirāz itmez:**-*mez*
Gazel 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḫtirāz

7. **iḫtirāz itmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 180
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sakınmak, çekinmek.
23. Biz itmezüz ġazāda ʿadūlardan iḫtirāz
24. Biz ʿavn-ı Ḫaḳ'la ḥıfẓ-ı ḳażā vü ḳaderdeyüz

ihtişār eyle-:
1. **iḫtişār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **218**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kısaltmak.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtişār eyler

ihtiyār eyle-:
1. **iḫtiyār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **136**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçmek, tercih etmek.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

iḫvān:
1. **iḫvānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **144**
Kardeşler.
143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

iḥyā eyle-/id(t)-:
1. **iḥyā eyler:**-*r*
Kaside 9
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek, canlandırmak.
109. Ḥaşre dek nām-ı hümāyūnını iḥyā eyler
110. Zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕehebi iḥsānı

2. **iḥyā ider:**-*er*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Diriltmek, canlandırmak.
9. İder iḥyā leb-i revān-baḫşı
10. Eşer-i muʿciz-i Mesīḥāyı

3. **iḥyā itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevindirmek, memnun etmek.
109. İtdi iḥyā büser-i evvel ü ḳadr-ı sāliş
110. ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer'i maʿreke-i Kerrārı

4. **iḥyā itsem:**-*se, -m*
Kaside 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeniden canlandırmak, diriltmek.
27. N'ola dil-mürdeleri naẕm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

ʿiḳāb:
1. **ʿiḳāb:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Eza, cefa, eziyet.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḥalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

2. **ʿiḳāb:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Eza, cefa, eziyet.

5. Ṭālib-i leẕẕet-i dīdār olan ʿāşıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

<u>īḳād olduġın gör-:</u>

1. **īḳād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakıldığını görmek.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

<u>īḳān ol-:</u>

1. **īḳān olur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağlam bilinmek, şüphe götürmeyecek şekilde bilinmek.
27. Ḫayrü'l-ḫalefi mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin
28. īḳān olur ser-zede lā vü neʿamuñdan

<u>iḳbāl:</u>

1. **iḳbāli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **51**
Mutluluk, saadet, baht, talih.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

2. **iḳbāl:**
Kaside 12
Mısra: **111**
Mutluluk, saadet, baht, talih.
111. İḳbāl ile ʿazm eyleyicek Baḥr-i Sefīde
112. Ḳopdı kefere başına ṭūfān-ı zamāne

<u>iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet:</u>

1. **iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin yeri öpeninin/saygı gösteren arzusu.
1. Bir dil ki olaʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

<u>iḳdām:</u>

1. **iḳdāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **187**
Gayret, çaba.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

<u>iken:</u>

1. **iken:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **iken:**
Kaside 1
Mısra: **53**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

3. **iken:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

4. **iken:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Sen şeh-i kişvere melāḥat iken
8. Zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet iken

5. **iken:**
Müseddes 1
Mısra: **8**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Sen şeh-i kişvere melāḥat iken
8. Zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet iken

6. **iken:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ben leked-ḫurde-i melāmet iken
10. Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

7. **iken:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ben leked-ḫurde-i melāmet iken
10. Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

8. **iken:**
Kaside 11
Mısra: **53**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

9. **iken:**
Kaside 12
Mısra: **6**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Yek-laḫżada ṭayy-kerde-i devr-i felek oldı
6. Neşr olmış iken fitne-i enbān-ı zamāne

10. **iken:**
Kaside 12
Mısra: **13**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Ser-tā-be-ḳadem olmış iken nāz u niʿamla
14. Müstaġraḳ-ı ṣad-niʿmet-i elvān-ı zamāne

11. **iken:**
Kaside 12
Mısra: **65**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

12. **iken:**
Kaside 12
Mısra: **120**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
119. Eflāḳ ile Boġdan'uñ olup begleri ʿāṣī
120. İtmişler iken daʿvā-yı ʿudvān-ı zamāne

13. **iken:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

14. **iken:**
Kaside 13
Mısra: **51**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
52. Nūr-ı ḫūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

15. **iken:**
Kaside 13
Mısra: **75**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

16. **iken:**
Kaside 13
Mısra: **93**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

17. **iken:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

18. **iken:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
31. Ṣūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i maẕmūna ḳabā-yı maʿlem

19. **iken:**
Kaside 17
Mısra: **151**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

20. **iken:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Iken.
13. Mezāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

21. **iken:**
Kaside 18
Mısra: **60**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

22. **iken:**
Kaside 18
Mısra: **68**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

23. **iken:**
Kaside 18
Mısra: **91**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.

91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı feṯḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

24. **iken:**
Kaside 18
Mısra: **124**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

25. **iken:**
Kaside 18
Mısra: **225**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

26. **iken:**
Kaside 19
Mısra: **58**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

27. **iken:**
Kaside 20
Mısra: **20**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḥasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

28. **iken:**
Kaside 20
Mısra: **31**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
31. Gül-bün-firāz-ı ḫˇāhiş iken cūy-ı himmeti
32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

29. **iken:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

30. **iken:**
Kaside 23
Mısra: **108**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

31. **iken:**
Kaside 23
Mısra: **147**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

32. **iken:**
Gazel 25
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

33. **iken:**
Kaside 27
Mısra: **19**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
19. İtdi beni şād iken āzurde-dil
20. Bir iki üç ehremen-i rūzgār

34. **iken:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

35. **iken:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

36. **iken:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Ruḫlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

37. **iken:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿışve iken meclisde
10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

38. **iken:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫˇāb iken
8. Zülf-i pîç-ā-pîçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

39. **iken:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Ẕerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

40. **iken:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

41. **iken:**
Gazel 121
Mısra: **18**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

42. **iken:**
Gazel 146
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

43. **iken:**
Gazel 157
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Bu ḳadar ʿāṣıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şifte-i ġamze-i cādūyuz biz

44. **iken:**
Gazel 158
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest iken
8. Yād-ı ifāḳat-i dil-i medḥūş ider miyüz

45. **iken:**
Gazel 180
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

46. **iken:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Manṣıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

47. **iken:**
Gazel 192
Mısra: **13**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

48. **iken:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Cihānda ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḥi memnūn olur çıḳmaz

49. **iken:**
Gazel 198
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḥi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

50. **iken:**
Gazel 203
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

51. **iken:**
Gazel 204
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

52. **iken:**
Gazel 208
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Bir bī-vücūd-ı ẕerre-i nā-çīz-i ʿışḳ iken
8. Ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam degül miyüz

53. **iken:**
Gazel 214
Mısra: **14**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

54. **iken:**
Gazel 226
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

55. **iken:**
Gazel 234
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Sînem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

56. **iken:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. N'eylesün zevraḳ-nişînān-ı emel derkār iken
4. Ṣarṣar-ı baḫr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

57. **iken:**
Gazel 246
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḫayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

58. **iken:**
Gazel 249
Mısra: **14**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

59. **iken:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Bir bende-i efgende-i dīrīnüñ iken ol
10. Ḫayfā ki Meẕāḳī-yi dil-efgārı unutduñ

60. **iken:**
Gazel 254
Mısra: **16**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

61. **iken:**
Gazel 255
Mısra: **1**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sînesin gördük
2. Felekde biz daḥi İskenderüñ āyînesin gördük

62. **iken:**
Gazel 255
Mısra: **4**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḫṣat-ı āẕīnesin gördük

63. **iken:**
Gazel 255
Mısra: **7**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

64. **iken:**
Gazel 257
Mısra: **4**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Berḳ ursa yine sînede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

65. **iken:**
Gazel 257
Mısra: **10**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

66. **iken:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

67. **iken:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i mazlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

68. **iken:**
Gazel 300
Mısra: **5**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

69. **iken:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Böyle ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat iken
10. Perdedār-ı ferāġdur göñlüm

70. **iken:**
Gazel 304
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Bülbül-i ḫoş-nevā iken ḫayfā
12. Gerd-i baḫt-ı zāġdur göñlüm

71. **iken:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Şāne-zede-i şādī-i vaṣl oldı kemā-hi
6. Pür-çīn-i firāḳ olmış iken ṭurre-i āhum

72. **iken:**
Gazel 308
Mısra: **16**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḥāl-i tebāhum

73. **iken:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

74. **iken:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyliyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

75. **iken:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḥırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

76. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Ḫayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

77. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Ḫayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

78. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

79. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḥāl iken

80. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾşīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

81. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **10**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

82. **iken:**
Gazel 325
Mısra: **12**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i fırāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

83. **iken:**
Gazel 330
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Bu ne ḥikmetdür cünün iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

84. **iken:**
Gazel 335
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Derūn-ı sînede efkār-ı ʿışḳ muẓmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

85. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

86. **iken:**
Gazel 342

Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

87. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫᵛāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

88. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i şast-ı ümīd
6. Ṣad-ḥadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

89. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **8**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

90. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫᵛīş iken

91. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **12**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẓar
12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫᵛār-ı nīk-endīş iken

92. **iken:**
Gazel 342
Mısra: **14**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

93. **iken:**
Gazel 347
Mısra: **8**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
7. Gönül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

94. **iken:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

95. **iken:**
Gazel 371
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

96. **iken:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

97. **iken:**
Gazel 377
Mısra: **11**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

98. **iken:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

99. **iken:**
Gazel 390
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

100. **iken:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
3. Çarḫ bir ḥaşm-ı ḳavī-pençe iken bu dil-i zār
4. Ārzū-yı meded-i baḫt-ı zebūn itmekde

101. **iken:**
Gazel 407
Mısra: **14**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

102. **iken:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad-dāne-i mercāna ḥācet ḳalmadı

103. **iken:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

104. **iken:**
Gazel 433
Mısra: **13**
Ek fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

105. **iken:**
Gazel 434
Mısra: **6**
Ek-fiilin zarf-fiil eki almış biçimi.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḫüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

iki:

1. **iki:**
Tarih 1
Mısra: **5**
İki, sayı sıfatı.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

2. **iki:**
Kaside 4
Mısra: **56**
İki, sayı sıfatı.
55. Ḫāme gibi eyler idi ser-fürū
56. Ol iki muʿciz-raḳam-ı rūzgār

3. **iki:**
Gazel 6
Mısra: **8**
İki, sayı sıfatı.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

4. **iki:**
Kaside 10
Mısra: **84**
İki, sayı sıfatı.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

5. **iki:**
Kaside 12
Mısra: **117**
İki, sayı sıfatı.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥiṣārı
118. Feṭḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

6. **iki:**
Kaside 21
Mısra: **50**
İki, sayı sıfatı.
49. ʿAḳl u fikri dem-i tefekkürde
50. İki peyk-i devān-ı maʿnādur

7. **iki:**
Kaside 22
Mısra: **107**
İki, sayı sıfatı.
107. Ol iki ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ
108. Ola cārī hemīşe aḥkāmı

8. **iki:**
Gazel 48
Mısra: **4**
İki, sayı sıfatı.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

9. **iki:**
Gazel 53
Mısra: **2**
İki, sayı sıfatı.
1. Ḫam-ı zülfüñde idüp cān dile dil cāna ḥased
2. Eyledi birbirine ol iki hem-ḫāne ḥased

10. **iki:**
Gazel 142
Mısra: **8**
İki.
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

11. **iki:**
Gazel 204

Mısra: **12**
İki, sayı sıfatı.
11. Çīn-i ser-i kākülde iken cān u dil-i zār
12. Güm oldı gibi ol iki hem-ḫāne görinmez

12. **iki:**
Gazel 337
Mısra: **10**
İki, sayı sıfatı.
9. Birbirinden ṣaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

13. **iki:**
Gazel 383
Mısra: **9**
İki, sayı sıfatı.
9. İki ʿāṣıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünün-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

14. **iki:**
Gazel 393
Mısra: **2**
İki, iki tane.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

15. **iki:**
Gazel 406
Mısra: **2**
İki, sayı sıfatı.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

iki pāre id-:
1. **iki pāre ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Deyim**
İki parçaya bölmek.
121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḥamlesine ṣad-taḥsīn
122. Tīġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

iḳlīm:
1. **iḳlīmine:**-*i*, -*ne*
Tarih 1
Mısra: **6**
Memleket, diyar.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

iḳlīm-i cünūn:
1. **iḳlīm-i cünūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Delilik memleketi/ülkesi.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

iḳlīm-i ḥüsn:
1. **iḳlīm-i ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

iḳlīm-i Ḳırım:
1. **iḳlīm-i Ḳırımuñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Kırım ülkesi.
103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḥuddām
104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

iḳlīm-i Leh-i pür-tebeh:
1. **iḳlīm-i leh-i pür-tebehe:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Tamamen mahvolmuş Leh ülkesi. Leh ülkesi: Lehistan, Polonya.
33. Saldı ṣad-velvele iḳlīm-i Leh-i pür-tebehe
34. Oldı maʿmüresi hep ṣadme-ḫor-ı vīrānı

iḳlīm-i süḫan:
1. **iḳlīm-i süḫan:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme ülkesi.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

iḳlīm-i ten:
1. **iḳlīm-i ten:**
Gazel 154
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vücut ülkesi.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

ikrām:
1. **ikrām:**
Kaside 15
Mısra: **82**
Hürmet, saygı gösterme, ağırlama.
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

ikrāmı id-:
1. **ikrāmı iderse:**-*er*, -*se*
Kaside 22
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vermek, cömertlik yapmak.
57. Böyle z̲āt-ı kerīme lāyıḳdur
58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

iḳrārı ol-:
1. **iḳrārı olmazsa:**-*maz*, -*sa*
Kaside 18
Mısra: **190**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kabul etmek, onaylamak.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

iḳrārı unut-:
1. **iḳrārı unutduñ:**-*du*, -*ñ*
Gazel 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sözü/kabul etmeyi unutmak.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫʷārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

iksār:
1. **iks̲ārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **232**
Çoğaltma, arttırma.
231. Demidür olsa ʿayān nükte-i *****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm iks̲ārı

iksīr:
1. **iksīr:**
Gazel 29
Mısra: **10**
İlaç, madde, sihirli karışım.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḫaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

2. **iksīr:**
Gazel 72
Mısra: **14**
İlaç, madde, sihirli karışım.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

iksīr-sencān-ı maḥabbet:
1. **iksīr-sencān-ı maḥabbet:**
Gazel 229
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbet iksirini tartan/ölçen.
5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḥaẓ

iksīr-i maḥabbet:
1. **iksīr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi/muhabbet iksiri.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḫaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

2. **iksīr-i maḥabbet:**
Gazel 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgi/muhabbet iksiri.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

iksīr-i naẓar:
1. **iksīr-i naẓar:**
Rübai 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakış/göz iksiri.
3. Var ise Meẕāḳī böyle iksīr-i naẓar
4. Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlānādur

iksīr-i süḫan:
1. **iksīr-i süḫan:**
Kaside 14
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Söz iksiri.
95. Gör naẓm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

iksīr-i velā:
1. **iksīr-i velā:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dostluk/yakınlık iksiri.
25. İksīr-i velā kuḥl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

iḳtibās eyle-:
1. **iḳtibās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ödünç almak, alıntılamak.
1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

iḳtidā eyle-:
1. **iḳtidā eylemesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tâbi olmak.
3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur bana

iḳtidār:
1. **iḳtidārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **1**
Güç yetme, iktidar.
1. N'olaydı pāy-ı nigārumda iḳtidārum olaydı
2. Ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna reh-güẕārum olaydı

iḳtidār ol-:
1. **iḳtidār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gücü yetmek, yapabilmek.
3. Ḫadeng-endāz ṣad-menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür

iḳtiḍāl:
1. **iḳtiḍāl:**
Kaside 6
Mısra: **30**
Göze sürme çekme.
29. Nūr-baḫş-ı dīde-i ḥurşīd olurdı çeşm-i ter
30. Mümkin olsa kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden iḳtiḍāl

iḳtiżā it-:
1. **iḳtiżā itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lazım gelmek, gerekmek.
47. Ḫuṣūṣā iḳtiżā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

ʿilāc:
1. **ʿilācı:**-*ı*
Gazel 2
Mısra: **5**
Çare, derman.
5. ʿİlācı var ise ʿĪsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

2. **ʿilācında:**-*ın, -da*
Gazel 131
Mısra: **7**
Çare, derman.
7. ʿİlācında Mesīḥā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
8. Dil-i ṣad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

ʿilāc it-:
1. **ʿilāc itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa vermek, iyileştirmek.
3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
4. ʿĀşıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

2. **ʿilāc itsün:**-*sün*
Gazel 334
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa vermek, iyileştirmek.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḫi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

ʿilāc-ı āfet-i renc-i ḫumār:
1. **ʿilāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen başağrısının acı derdinin ilacı.
7. Piyāle-nūş-ı maḥabbetde derd-i ser n'eyler
8. ʿİlāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı bāḳīdür

ʿilāc-ı derd-i derūn:
1. **ʿilāc-ı derd-i derūn:**
Gazel 292
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç derdinin ilacı/çaresi.
9. Ḳaṣduñ ʿilāc-ı derd-i derūn ise eyle ḥekīm
10. Elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet ol

ʿilāc-ı derd-i ser:
1. **ʿilāc-ı derd-i ser:**
Kaside 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baş ağrısının ilacı.
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

ʿilāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zār:
1. **ʿilāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzgün/çaresiz ve feryat eden gönlün zayıflığının ilacı/çaresi.
3. N'olaydı şerbet-i luṭf-ı İlāhī olsa müyesser
4. ʿİlāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zārum olaydı

İlāhī:
1. **ilāhī:**
Gazel 396
Mısra: **11**
Ey Allah'ım!
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāşıḳı dür
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

iʿlām iste-:
1. **iʿlām isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bildirmek istemek.
35. İẕnüñ olursa ʿizz-i ḫużūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫ̌āhişüm iʿlām isterin

ile: (Bu kelime sözlükte 648 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **ile:**
Tarih 1
Mısra: **3**
Birliktelik, beraberlik, araç, sebep veya durum anlatan cümleler yapmaya yarayan bağlaç, edat.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. **ile:**
Tarih 1
Mısra: **5**
bkz. İle.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

3. **ile:**
Tarih 1
Mısra: **7**
bkz. İle.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

4. **ile:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
bkz. İle.
1. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe sulṭānum
2. Çehre-fersāyī-i zirāʿat ile

5. **ile:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
bkz. İle.
3. ʿArż-ı ḥālüm budur ḫużūruñda
4. Basṭ-ı ṣad-şükr ü ṣad-şikāyet ile

ilet-:
1. **iletdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **13**
Götürmek, ulaştırmak.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

illā:
1. **illā:**
Gazel 324
Mısra: **7**
İllâ, ancak.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī
8. Ol ḥarīm-i muḫteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

iller bize biz ʿārıż-ı cānāneye ḫayrān:
1. **iller bize biz ʿārıż-ı cānāneye ḫayrān:**
Gazel 182
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Eller bize, biz sevgilinin yanağına hayranız.
11. İller bize biz ʿārıż-ı cānāneye ḫayrān
12. Āyīne gibi nāẓır u manẓūr-siriştüz

ʿilm-i edvār:
1. **ʿilm-i edvār:**
Kaside 10
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Müzik nazariyatı ilmi.
141. Ḫāmem ol muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur kim
142. Ögredür Zühre-i rāmişgere ʿilm-i edvār

2. **ʿilm-i edvār:**
Gazel 318
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Müzik nazariyatı ilmi.
17. Murġ-ı yek-naġme-senc-i tevḥīdüm
18. ʿİlm-i edvār n'eydügin bilmem

ilt-:

1. **ilteydi:**-*e, -ydi*
Kaside 6
Mısra: **25**
Alıp götürmek.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

iltifāt:
1. **iltifātuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 9
Mısra: **157**
Teveccüh, ilgi, güler yüz.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

iltifāt it-:
1. **iltifāt itmem:**-*me, -m*
Gazel 73
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

2. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 32
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
7. ʿĀṣıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

3. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 101
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

4. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 310
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
3. İtmez ṣafā-yı sāġar-ı ḫūrşīde iltifāt
4. Ḳıymet-şināsı-ı cām-ı girān-māyemüz bizüm

5. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

6. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
3. Mācerā-yı çeşm-i Rūḥü'l-Ḳudse itmez iltifāt
4. Ġırra-mest-i meclis-i ṣahbā-yı ḫūndur ġamzesi

7. **iltifāt itsün:**-*sün*
Gazel 322
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, ilgi göstermek.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i iʿtibārı n'eylesün

iltifāt-ı metāʿ-ı ümīd-i ʿāşıḳ:

1. **iltifāt-ı metāʿ-ı ümīd-i ʿāşıḳdur:**-*dur*
Gazel 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıḳın ümit sermayesinin sözü.
9. Kim iltifāt-ı metāʿ-ı ümīd-i ʿāşıḳdur
10. Nigāh-ı ġamze-i müşkil-pesend-i istiġnā

iltifāt-ı şerīf:

1. **iltifāt-ı şerīfüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Şerefli iltifat/teveccüh.
135. Ger iltifāt-ı şerīfüñ olursa gör nice_olur
136. Edā-yı Enverī vü naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī

iltimās eyle-:
1. **iltimās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kayırmak.
1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

iltizām eyle-:
1. **iltizām eyledi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lüzumlu hale getirmek.
115. Hīç lüzūmı yoġ iken rişte-i kārumda felek
116. İltizām eyledi ṣad-ʿuḳde-i mā-lā-yelzem

iltizām-ı ʿarż-ı hüner:
1. **iltizām-ı ʿarż-ı hüner:**
Kaside 24
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Hüner sunmanın/yetenek göstermenin parası/kayırması.
57. Ḥabbeẓā iltizām-ı ʿarż-ı hüner
58. Vādī-i mültezem mübārek-bād

iltizām-ı mā-yelzem:
1. **iltizām-ı mā-yelzem:**
Kaside 5
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Lüzumlu işle uğraşma,gerekli olanı yapma.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

ilzām:
1. **ilzāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **96**
Cevap veremez hâle getirme, susturma.
95. Ḥaddini bilse cāhil-i ḫod-bīn
96. Yine lāzım olurdı ilzāmı

īmā eyle-:
1. **īmā eyler:**-*r*
Kaside 13
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaylı anlatmak.
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eşer-i devletini dāl-i devāmumda benüm

ʿimād:
1. **ʿimād:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Direk, sütun.
5. Sipihre fāʿide-i ṣad-sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

2. **ʿimādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **10**
Direk, sütun.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

imān:
1. **imān:**
Gazel 211
Mısra: **14**
Allah'a inanma, dînî inanç.
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

imʿān-ı naẓar:
1. **imʿān-ı naẓarla:**-*la*
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok dikkatli bakış.
5. İmʿān-ı naẓarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

ʿimāret-kede-i ehl-i riyā:
1. **ʿimāret-kede-i ehl-i riyā:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülerin/riyakârların bulundukları yer/ev.
9. Yıḳılup gitdi ʿimāret-kede-i ehl-i riyā
10. Kūçe-i pīr-i ḫarābāt ise maʿmūr henüz

imdād it-:
1. **imdād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

imdād-firīb it-:
1. **imdād-firīb itmekdedür:**-*mek, -de, -dür*
Kaside 10
Mısra: **153**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aldatıcı/aldatan yardım istemek.
153. Nergis-i mestine itmekdedür imdād-firīb
154. Nigeh-i kāfir ile ġamze-i neżżāre-şümār

imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem:
1. **imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem:**
Kaside 11
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın (ölüyü dirilten) nefesinden yardım. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḥad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

imdād-ı şabā:
1. **imdād-ı şabā:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarının yardımı.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

imiş:
1. **imiş:**
Gazel 6

Mısra: **15**
Ek fiil.
15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

2. **imiş:**
Kaside 8
Mısra: **137**
Ek fiil.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

3. **imiş:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Ek fiil.
93. Ne ʿaceb olsa şikār-efgen-i ṣaḥrā-yı emel
94. Ṣayd imiş lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār

4. **imiş:**
Kaside 16
Mısra: **53**
Ek fiil.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳṣā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ belli bu ṣuġl-ı ehemüñden

5. **imiş:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Ek fiil.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

6. **imiş:**
Kaside 18
Mısra: **118**
Ek fiil.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

7. **imiş:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Ek fiil.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

8. **imiş:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

9. **imiş:**
Gazel 44
Mısra: **15**
Ek fiil.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī ṣādī-i yārāne iç

10. **imiş:**
Gazel 62
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Derd-i fırāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

11. **imiş:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Ek fiil.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

12. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Ek fiil.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

13. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Ek fiil.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḫcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

14. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Ek fiil.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfītāb ne rūşen-żamīr imiş

15. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **6**
Ek fiil.
5. Yoḳdur naẓīri evc-i letāfetde ol mehüñ
6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

16. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **8**
Ek fiil.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

17. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Müjgān şanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

18. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **12**
Ek fiil.
11. Rind-i piyāledür kef-i eyvān-ı mey-kede
12. Devr-i felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr imiş

19. **imiş:**
Gazel 221
Mısra: **14**
Ek fiil.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿışretdedür velī
14. Ol ṣūḥ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

20. **imiş:**
Gazel 225
Mısra: **11**
Ek fiil.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

21. **imiş:**
Gazel 238
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʿü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḥayf

22. **imiş:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Nāḫun-ı sīne-ḫıtrāş u ārzū-yı vaṣl imiş
8. Tīşe-i kān-ı maḥabbet gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ

23. **imiş:**
Gazel 310
Mısra: **14**
Ek fiil.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

24. **imiş:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Olınca sāye-fīgen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

25. **imiş:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Ek fiil.
5. Kemend-i ceẕbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

26. **imiş:**
Gazel 404
Mısra: **7**
Ek fiil.
7. Cīhānuñ varlıġı bir cāme-i şıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

27. **imiş:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

28. **imiş:**
Gazel 422
Mısra: **6**
Ek fiil.
5. Fāriġü'l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n'ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

29. **imiş:**
Gazel 422
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst(u)cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuṣṣāḳ imiş semt-i sürāġ-ı Mevlevī

30. **imiş:**
Gazel 422
Mısra: **16**
Ek fiil.
15. Her biri bir pādişāh-ı ʿālem-i tecrīddür
16. Mihr imiş zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī

31. **imiş:**
Gazel 423
Mısra: **1**
Ek fiil.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

32. **imiş:**
Gazel 423
Mısra: **10**
Ek fiil.
9. Rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā olur
10. Kaʿbetü'l-ʿuṣṣāḳ imiş semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī

33. **imiş:**
Gazel 423

Mısra: **11**
Ek fiil.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

34. **imiş:**
Gazel 426
Mısra: **8**
Ek fiil.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

imkān:
1. **imkān:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Olanak.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

imkān ol-:
1. **imkān olaydı:**-*a, -ydı*
Gazel 414
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

imsāk:
1. **imsāk:**
Gazel 231
Mısra: **6**
Tutma, tutulma.
5. Dil-i derviş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

2. **imsāki:**-*i*
Gazel 273
Mısra: **3**
Tutma, el çekme.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

imsāk-ı naẕar:
1. **imsāk-ı naẕarda:**-*da*
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bakıştan el çekme, bakmayı bırakma (sevgiliye).
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẕarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

imtidād:
1. **imtidād:**
Gazel 266
Mısra: **8**
Uzun, uçsuz bucaksız.
7. Ne deñlü bülbül-i dil naġme-senc-i gülşen olur
8. Zamān-ı müddet-i gül imtidād üzre degül

imtidād-ı dūd-ı āh:
1. **imtidād-ı dūd-ı āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 108
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ah dumanının uzaması.
3. Her ne deñlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı ṣaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine maʿlūm olur

imtidād-ı ruḥṣat-ı med-i nigāh:
1. **imtidād-ı ruḥṣat-ı med-i nigāh:**
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bakışın uzama izninin uzun sürmesi.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḥṣat-ı med-i nigāh ister göñül

imtinān-ı bārān:
1. **imtinān-ı bārānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yağmurun iyiliği başa kalkması.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

imtiyāz bul-:
1. **imtiyāz buldı:**-*dı*
Gazel 226
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

imtiyāz-ı ḥadem:
1. **imtiyāz-ı ḥadem:**
Kaside 24
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hizmetçilerin ayrıcalığı.
17. Ḳullaruñ devletüñde nāz eyler
18. İmtiyāz-ı ḥadem mübārek-bād

imtiyāz-ı Mevlevī:
1. **imtiyāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin ayrıcalığı.
7. Şems-i Tebrīzī gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāzı var
8. Gün gibi ẓāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

imtizāc it-:
1. **imtizāc itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uyuşmak, karışmak.
1. Giryeñe raḥm ol büt-i şuʿle-mizāc itmezse de
2. Olma nevmīd āb ü āteş imtizāc itmezse de

in-:
1. **iner:**-*er*
Gazel 329
Mısra: **6**
İnmek, doğmak (güneş).
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

inʿām:
1. **inʿām:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Nimet, iyilik.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

inʿām-ı bī-gerān:
1. **inʿām-ı bī-gerān:**
Gazel 426
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nihayetsiz/sınırsız lütuf/ihsan.
13. Görsün hemīşe ʿahd-i şerīfinde ḫāş u ʿām
14. İnʿām-ı bī-gerān ile iḥsān-ı bī-ḥadi

ʿinān:
1. **ʿinān:**
Gazel 103
Mısra: **14**
Dizgin.
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl
14. Ne ʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

ʿinān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güster:
1. **ʿinān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güsterden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tepen/çifte atan feleğin doru atının dizgini.
9. Eger Rüstem gibi şāḥib-ḳırān olsaḳ da rām olmaz
10. ʿİnān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güsterden el çekdük

ʿinān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlān:
1. **ʿinān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hızlı/çevik giden karakterli kır atın dizgini.
13. Meẕāḳī böyle vādide ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

ʿinān-ı şīve:
1. **ʿinān-ı şīve:**
Gazel 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İşvenin dizgini.
11. Meẕāḳī zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbāndur
12. ʿİnān-ı şīve ile sīne-bend-i istiġnā

inbisāṭ:
1. **inbisāṭı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **144**
Gönül açıklığı, mutluluk.
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

inbisāṭ vir-:
1. **inbisāṭ virür:**-*ür*
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ferahlık/genişlik vermek.
7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

ince:
1. **ince:**
Kaside 2
Mısra: **55**
İnce, zarif.
55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

2. **ince:**
Gazel 238
Mısra: **3**
İnce, zarif.
3. İnce miyānı ḫalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḫayf

inci:

1. **inciler:**-*ler*
Gazel 94
Mısra: **4**
İnci.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īsār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

incilāsın artır-:
1. **incilāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlaklığını artırmak.
3. Ḫaṭ degüldür ṣayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

inʿıdām-ı dehen-i dil-ber:
1. **inʿıdām-ı dehen-i dil-beri:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönlü alıp götüren sevgilinin ağzının yok olması.
23. İnʿıdām-ı dehen-i dil-beri taṣrīḥ ideli
24. Fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümāndur süḫanüm

inkār:
1. **inkāra:**-*a*
Kaside 22
Mısra: **61**
Reddetme, kabul etmeme.
61. Kimse ḳādir degüldür inkāra
62. Nefʿ-i maḥż-ı vifāḳ-ı ḥükkāmı

2. **inkārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **16**
Reddetme, kabul etmeme.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

inkār eyle-:
1. **inkār eyler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Reddetmek, kabul etmemek.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

inḳılāb bul-:
1. **inḳılāb bulsa:**-*sa*
Gazel 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değişmek, gündönümü gerçekleşmesi.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

inḳılābını gör-:
1. **inḳılābını gördük:**-*dü, -k*
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değişimini/dönüşümünü görmek.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

inḳışām-ı tār-ı bend-i pīç:
1. **inḳışām-ı tār-ı bend-i pīç:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıvrımlı bağlı siyah saçın ayrılması.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

inkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīn:
1. **inkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/üzüntülü kalbin camının kırılması.
7. El-ḫaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden ṣaḳın

inḳıyād:
1. **inḳıyād:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Boyun eğme/itaat etme.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

iñle-:
1. **iñlemezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Gazel 303
Mısra: **2**
İnlemek.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i figārum bilsem

innā feteḫnā:
1. **innā feteḫnā:**
Gazel 364
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kur'an-ı Kerim'de Fetih Suresi 48/1 Âyetinde "Muhakkak biz sana apaçık bir fetih verdik." le başlayan kısım.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḫnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i feṭḥ ü ẓaferdür bu

ins ü cān:
1. **ins ü cān:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanlar ve cinler, herkes.
1. Ḫavf ider ins ü cān cirīdüñden
2. El-amān el-amān cirīdüñden

2. **ins ü cān:**
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsanlar ve cinler.
7. Bir Süleymān-ı civān-baḫt-ı bülend-aḫterdür ol
8. Kim zamān-ı devletinde oldı ins ü cān murād

ins ü melek:
1. **ins ü melek:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnsan ve melek.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫż-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

inşāf:
1. **inşāf:**
Kaside 17
Mısra: **152**
Acıma, merhamet.
151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

2. **inşāf:**
Gazel 265
Mısra: **16**
İnsaf, merhamet, hak bilirlik.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

inşāf eyle/-id-:
1. **inşāf eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 353
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsaf etmek, merhamet etmek, acımak.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

2. **inşāf idelüm:**-*elüm*
Gazel 222
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsaf etmek, adil davranmak.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

3. **inşāf idicek:**-*icek*
Gazel 97
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsaf etmek, merhamet etmek, acımak.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

inşāfa gel-:
1. **inşāfa gelür:**-*ür*
Gazel 183
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsaf etmek, merhamet etmek, acımak.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

insān:
1. **insānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **48**
İnsan, kişi.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḥayret alur insānı

inṣıbāġ-ı gül:
1. **inṣıbāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gülün boyanması.
9. Raġbet-fezā-yı nakş u nigār-ı bahārdur
10. Bir böyle ṣabġ-ı dil-keş ile inṣıbāġ-ı gül

in-şāʾallāh:
1. **in-şāʾallāh:**
Kaside 17
Mısra: **109**
Allah isterse, Allah nasip etti ise.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaşīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

inşād eyle-:
1. **inşād eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 12
Mısra: **171**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şiir okumak.
171. Ol şevḳ ile bir tāze ġazel eyledüm inşād
172. Kim oldı pesendīde-i yārān-ı zamāne

2. **inşād eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **16**

Kelime Tipi: **Deyim**
Şiir okumak.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

inşād olduġın gör-:
1. **inşād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Okunduğunu görmek.
81. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿahdinde dem-i fetḥ ü fütūḥ oldı
82. Beşāret-nāmeler her yerde inşād olduġın gördük

intiʿāş it-:
1. **intiʿāş itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğrulup kalkmak.
5. Olunca nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl
6. Felekde ḫūn-ı cigerle çoḳ intiʿāş itdüm

intiḫāb eyle-/id-:
1. **intiḫāb eylese:**-*se*
Gazel 278
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçmek.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẓīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

1. **intiḫāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçmek.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

intiḳām al-:
1. **intiḳām alınmaz:**-*ın, -maz*
Gazel 379
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İntikam/öç almak.
11. Şarṣar-ı āhumla baḫtumdan alınmaz intiḳām
12. Ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāki ber-bād itse de

2. **intiḳām almaḳ:**-*maḳ*
Gazel 339
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İntikam/öç almak.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʿḫir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

3. **intiḳām alur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
İntikam/öç almak.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

intiḳām-ı sitem:
1. **intiḳām-ı sitem:**
Kaside 24
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zulmün/eziyetin intikamı/öcü.
77. Ber-ṭaraf-sāz-ı cevr-i aʿdāsın
78. İntiḳām-ı sitem mübārek-bād

intiẓām bul-:
1. **intiẓām bula:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düzgünlük/sıra/tertip bulmak.
79. Gevher-i medḥüñle bula intiẓām
80. Silk-i leʾāl-i niʿam-ı rūzgār

2. **intiẓām bulur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düzgünlük/sıra/tertip bulmak.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

intiẓām-ı zamāne:
1. **intiẓām-ı zamāne:**
Kaside 21
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın düzgünlüğü.
99. İntiẓām-ı zamāne devrinde
100. Reşk-i Nūşirevān-ı maʿnādur

īrād eyle-:
1. **īrād eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 2
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylemek, anlatmak.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

ir(iş)-:
1. **iricek:**-*icek*
Kaside 9
Mısra: **29**
Ulaşmak, erişmek.
29. Ṣarṣar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

2. **irdi:**-*di*
Kaside 15
Mısra: **99**
Ulaşmak, erişmek.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

3. **irdi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **1**
Gelmek, ulaşmak.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

4. **irdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **143**
Ulaşmak, erişmek.
143. İrdi ṣıyt-ı süḫanüm ḥıṭṭa-i Şīrāz'a daḫı
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

5. **irdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **7**
Erişmek, ulaşmak, gelmek.
7. İrdi vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā
8. Ṣām-ı ġam buldı ḥad u pāyānı

6. **irdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **67**
Gelmek.
67. İrdi Meẕāḳī dem-i ʿarż-ı niyāz
68. Buldı nihāyet süḫan-ı rūzgār

7. **irdi:**-*di*
Gazel 45
Mısra: **10**
Ulaşmak, erişmek.
9. Virdi yine āfitāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

8. **irdi:**-*di*
Gazel 51
Mısra: **1**
Ulaşmak, vâsıl olmak.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

9. **irdi:**-*di*
Gazel 53
Mısra: **11**
Ulaşmak, erişmek.
11. İrdi dāmāna daḫı çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

10. **irmek:**-*mek*
Gazel 116
Mısra: **9**
Ulaşmak, erişmek.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḫāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşidedür

11. **iremez:**-*e, -mez*
Gazel 172
Mısra: **11**
Ulaşmak, erişmek.
11. İremez aña dest-i ṭıfl-ı ümīd
12. Lāne-i şāḫsār-ı ʿışḳuz biz

12. **irdi:**-*di*
Gazel 235
Mısra: **6**
Ulaşmak, erişmek.
5. Bir şūḫ-ı gül-ʿiẕār u büt-i mey-güsār ile
6. İrdi dem-i ṣafā-yı gül ü mül ṭaraf ṭaraf

13. **irmez:**-*mez*
Gazel 242
Mısra: **9**
Ulaşmak, erişmek.
9. Saña irmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

14. **irdi:**-*di*
Gazel 264
Mısra: **1**
Ulaşmak, erişmek, gelmek.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

15. **irse:**-*se*
Gazel 264
Mısra: **8**
Ulaşmak, erişmek.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

16. **irişdi:**-*di*
Gazel 19
Mısra: **6**
Erişmek, gelip çatmak.
5. Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
6. İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā

17. **irişüp:**-*üp*
Gazel 249
Mısra: **7**
Ulaşmak, erişmek.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

18. **irişdi:**-*di*
Gazel 253
Mısra: **5**
Erişmek, yetişmek, ulaşmak.
5. İrişdi el hele gīsū-yı ʿanber-efşāna
6. Hezār-şerm ile dest-heves-i dırāz iderek

19. **irişdi:**-*di*
Gazel 425
Mısra: **7**
Ulaşmak, erişmek.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

irişdür-:
1. **irişdür-:**
Gazel 179
Mısra: **11**
Eriştirmek, ulaştırmak.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḫre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī:
1. **irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī:**
Kaside 23
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hikmet gösteren iradesi/gücü.
1. Zihī irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī
2. Ki fikri kāmil ider nakş-ı ʿaḳl-ı insānı

İrān:
1. **İrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **80**
İran ülkesi.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

ʿirfān:
1. ʿ**irfān:**
Kaside 12
Mısra: **147**
Bilgi, kültür.
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek şīve-i iẕʿān-ı zamāne

irḫā-yı ʿinān:
1. **irḫā-yı ʿinān:**
Kaside 12
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Dizginleri gevşetme/salıverme.
123. İrḫā-yı ʿinān eyleyicek Erdele ṭoġrı
124. Ol büt-şiken-i ḫıṭṭa-i evsān-ı zamāne

2. **irḫā-yı ʿinān:**
Kaside 12
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Dizginleri gevşetme/salıverme.
67. İrḫā-yı ʿinān itse anuñ gerdine irmez
68. Endīşe gibi eblaḳ-ı perrān-ı zamāne

irmedi gitdi:
1. **irmedi gitdi:**
Gazel 35
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir türlü erişemedi, ulaşamadı.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taşvīre dest

irşād olduġın gör-:
1. **irşād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğru yola ulaştığını görmek.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü şādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

irşād-ı ṣabā:
1. **irşād-ı ṣabā:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgarının doğru yolu göstermesi.
7. Ḳalmadı ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna raġbet
8. Buldı şöhret ḥarem-i bāġda irşād-ı ṣabā

irtiḳāb-ı züll-i ʿarż-ı ihtiyāç:
1. **irtiḳāb-ı züll-i ʿarż-ı ihtiyāç:**
Gazel 397
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sunmada/arz etmede alçalma/hakirlik bekleme/gözleme.
11. Ḳıl teraḥḥum böyle bir rind-i tehī-peymāneye
12. İrtiḳāb-ı züll-i ʿarż-ı ihtiyāç itmezse de

ʿĪsā-demān-ı ḥüsn:
1. ʿ**Īsā-demān-ı ḥüsn:**
Gazel 211
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin (ölüleri dirilten) İsa nefeslileri. bkz. ʿĪsā-dem.
7. ʿĪsā-demān-ı ḥüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

ʿĪsā-nefes:
1. ʿ**Īsā-nefes:**
Kaside 16
Mısra: **67**
Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesli. bkz. ʿĪsā-dem.
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

isābet it-:
1. **isābet itse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun/yerinde davranmak.
69. İtse n'ola her redd ü ḳabūlinde isābet
70. Berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerādur

ʿĪsā-dem: (TDVİA)
1. ʿ**Īsā-dem:**
Gazel 418
Mısra: **3**
Hz. İsa nefesli.
Hz. İsâ: Kur'an'da adı geçen ve kendisine kutsal kitap İncil verilen peygamber. Hz. İsâ Kur'ân-ı Kerîm'de İsâ, İbn Meryem ve Mesîh şeklinde zikredilen, kendisine İncil'in verildiği, Hz. Muhammed'i müjdelediği bildirilen, "Allah'tan bir ruh ve kelime" olarak tavsif edilen, ancak kul olduğu vurgulanan peygamberdir. Divan Edebiyatında en sık zikredilen peygamberlerden biri olan Hz. İsa; özellikle mucizeleriyle divan şiirinde söz konusu edilmiştir.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

ʿĪsā-leb-i cān-perver:
1. ʿ**Īsā-leb-i cān-perverüñ:**-*üñ*
Gazel 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can veren (bağışlayan) Hz.İsa (gibi) dudak. bkz. ʿĪsā-dem.
5. ʿİlācı var ise ʿĪsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

ʿĪsā-nefes:
1. ʿ**īsā-nefes:**
Gazel 182
Mısra: **8**
Ölüleri dirilten Hz. İsa gibi nefesli. bkz. ʿĪsā-dem.
7. Bir zinde-dil-i vuṣlat ü pejmürde-i hicrüz
8. ʿĪsā-nefes olsaḳ yine rencūr-siriştüz

īsār it-:
1. **īsār itdügi:**-*dü, -gi*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saçmak, dökmek, dağıtmak.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īsār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

īsār-ı dür-i cūd u saḫā:
1. **īsār-ı dür-i cūd u saḫādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve elaçıklığı incisini saçma/dağıtma.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īsār-ı dür-i cūd u saḫādur

isbāt-ı melāḥat:
1. **isbāt-ı melāḥat:**
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliğini ortaya koyma, güzelliği ispat etme.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür isbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güc

isbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet:
1. **isbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet:**
Gazel 159
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet iddiasında/davasında bulunmanın delili/isbatı.
5. İsbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet yeter bu kim
6. Ḥāżır güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür ʿaṭṭāsımuz

isbāt-ı vücūd:
1. **isbāt-ı vücūd:**
Gazel 246
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kendini/varlığını kanıtlama.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İsbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

ise: (Bu kelime sözlükte 80 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **ise:**
Kaside 1
Mısra: **35**
İse, (-se).
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḫtāc-ı pāy-endāz ise
36. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḫarīrümdür benüm

2. **isem:**-*m*
Kaside 1
Mısra: **57**
İse, (-se).

57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

3. **isek:**-*k*
Gazel 5
Mısra: **7**
İse, (-se).
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

4. **ise:**
Gazel 6
Mısra: **9**
İse, (-se).
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

5. **ise:**
Gazel 6
Mısra: **12**
İse, (-se).
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i firāza fedā

ise de:
1. **ise de:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İse de.
3. Mey degül zehr ise de ruḥṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

2. **ise de:**
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İse de.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

İsfendiyār: (Tökel)
1. **İsfendiyār:**
Kaside 8
Mısra: **64**
Şeh-nâme'de adı geçen İranlı tarihî-efsanevî kahraman. Keyâniyân sülâlesinden Güştasb'ın oğludur. Rüstem ile birlikte Haft Hân adlı tehlikelerle dolu yolu geçen iki kişiden biri. Rüstem'le yaptığı savaşta ölmüştür. Klasik şiirde yiğitliği ve savaşları ile anılır.
63. Ḫuşūşā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

ʿĪsī-i muʿciz-güftār:
1. **ʿĪsī-i muʿciz-güftār:**
Kaside 10
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mucizevi bir şekilde konuşan Hz. İsa (gibi). bkz. ʿĪsā-dem.
73. Ḫüsrev-i dīn ü düvel pādişeh-i mülk ü milel
74. Māh-ı ḫurşīd-maḥal ʿĪsī-i muʿciz-güftār

İskender: (TDVİA)
1. **İskenderüñ:**-*üñ*
Gazel 255
Mısra: **2**
İslâm tarihinde daha çok efsanevî şahsiyetiyle tanınan Makedonya kralı. (ö. m.ö. 323).Daha çok düşmanı uzaktan gösteren meşhur aynası ve "İskender-i Zülkarneyn tarafından Ye'cûc ve Me'cûc fitnesine engel olmak için yaptırılan set",anlamındaki sedd-i İskender ile divan şiirinde yer bulur.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

ʿişmet-i dünyā vü dīn:
1. **ʿişmet-i dünyā vü dīn:**
Gazel 350
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Dünya ve dinin temizliği.
19. ʿİşmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

ism-i aʿẓam:
1. **ism-i aʿẓam:**
Kaside 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
En büyük/yüce isim. Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḫırẓ-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

2. **ism-i aʿẓamdur:**-*dur*
Gazel 340
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
En büyük/yüce isim.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür göñül
10. İsm-i aʿẓamdur ṣaḳın nakş-ı nigīnümden ṣaḳın

3. **ism-i aʿẓamdur:**-*dur*
Gazel 381
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
En büyük/yüce isim. Allah'ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

iste-:
1. **ister:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **154**
İstemek.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

2. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **2**
İstemek.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

3. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **4**
İstemek.
3. Serdār olınca ḫayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām isterin

4. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **6**
İstemek.
5. Bir āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın
6. Ḥükmüñ hemīşe ribḳa-i ḫükkām isterin

5. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **8**
İstemek.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

6. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **10**
İstemek.
9. Bir şeh-süvār-ı ʿarṣa-i nūr u cihādsın
10. Nüh-tevsen-i sipihri saña rām isterin

7. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **12**
İstemek.
11. Ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūrsın
12. Āġāz-ı devletüñ şeref-encām isterin

8. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **14**
İstemek.
13. Ḳalb-i ġuzāt içinde ʿalemdār-ı şevketüñ
14. Pīrāye-i miyāne-i aʿlām isterin

9. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **16**
İstemek.
15. Yūsuf-cemāl-i Mışr-ı keremsin seni hemān
16. Meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām isterin

10. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **18**
İstemek.
17. Kilk-i benān-nişest-i ḳavī-dest-i himmetüñ
18. Ṭuġra-keş-i ṣaḥāyif-i aḥkām isterin

11. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **20**
İstemek.
19. Dāyim bu güne ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ
20. Rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām isterin

12. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **22**
İstemek.
21. Ceng eyledükçe mühre-i rāyāt-ı nuṣretüñ
22. Dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām isterin

13. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **24**
İstemek.
23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫ̈ān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

14. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **26**
İstemek.
25. Tīġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āṣām isterin

15. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15

Mısra: **28**
İstemek.
27. Devr-i felekde cān u dil-i düşmenüñ müdām
28. Pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām isterin

16. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **30**
İstemek.
29. Küffār içinde berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ
30. Ṣad-ṣuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām isterin

17. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **32**
İstemek.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḫāl-i ḥayret-i ilzām isterin

18. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **34**
İstemek.
33. Devrüñde ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālemi
34. Üftāde-i mezālik-i iḳdām isterin

19. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **38**
İstemek.
37. Deryūzekār-ı meclis-i iḳbālüñüm eger
38. Mānend-i Cem-zamānede bir cām isterin

20. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **40**
İstemek.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-ṣikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

21. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **42**
İstemek.
41. Pertev gedā-yı rā-yı münīrüñ olup senüñ
42. Berḳ-ı yaḳīn-i ḫirmen-i evhām isterin

22. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **44**
İstemek.
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

23. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **46**
İstemek.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

24. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **48**
İstemek.
47. Maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf kim
48. Ṣad-kām-ı ber-güzīde be-her kām isterin

25. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **50**
İstemek.
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

26. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **52**
İstemek.
51. Daʿvā-yı iḫtişāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

27. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **54**
İstemek.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

28. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **56**
İstemek.
55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

29. **isterin:**-*r, -inn*
Kaside 15
Mısra: **58**
İstemek.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Dūş-ı ten-i nizāre bir iḫrām isterin

30. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **60**
İstemek.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne meḳs ü ne ārām isterin

31. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **62**
İstemek.
61. Tāb-ı teb-i fırāḳ ile sīm-āb-ı ḥasretüm
62. Āsūdegī-i lerziş-i endām isterin

32. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **64**
İstemek.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḫi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

33. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **66**
İstemek.
65. Ben ḫıdmet-i şerīfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām isterin

34. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **68**
İstemek.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḥaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

35. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **70**
İstemek.
69. Şimden gerü Meẕāḳī bu naẓm-ı bülend ile
70. Teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i naẓẓām isterin

36. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **72**
İstemek.
71. Ol ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūmum ki şöhretüm
72. Ḫıṭṭa-güẕār-ı mülket-i Aʿcām isterin

37. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **74**
İstemek.
73. Dūşīzegān-ı naẓmla dür-i ẕevḳ-i şoḥbetüm
74. Hep bikr-i fikr-i ḥacle-i ifhām isterin

38. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **76**
İstemek.
75. Müşkil-pesend-i ṣad-ṣuver-i deyr-i maʿniyem
76. Naḳş-ı pesīn-i ḫāme-i ressām isterin

39. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **78**
İstemek.
77. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı ṣafā-perverüm gibi
78. Āyīnedār-ı ṭalʿat-ı ilhām isterin

40. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **80**
İstemek.
79. Vaṣf-ı ḫıyām-ı maʿrifet itdükçe sözlerüm
80. Reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām isterin

41. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **82**
İstemek.
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

42. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **84**
İstemek.
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

43. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **86**
İstemek.
85. Ben rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne ṣādī-i dü-rūze ne ālām isterin

44. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **88**
İstemek.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

45. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **90**
İstemek.
89. Birdür yanumda nūş ile ṣad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

46. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **92**
İstemek.
91. Vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm
92. Ne tevbe-i naṣūḥ u ne āş̱ām isterin

47. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **94**
İstemek.
93. Alduḳça deste kilk-i taḫayyül ḫıred gibi
94. Bir vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām isterin

48. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15

Mısra: **96**
İstemek.
95. Vaṣfa gelince ṣāʿir-i iʿcāz-güsterüm
96. Muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām isterin

49. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **98**
İstemek.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

50. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **100**
İstemek.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

51. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **102**
İstemek.
101. Ḥaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

52. **isterin:**-*r, -in*
Kaside 15
Mısra: **104**
İstemek.
103. Tā ḥaşre dek ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ
104. Kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām isterin

53. **istemem:**-*me, -m*
Kaside 18
Mısra: **169**
İstemek.
169. İstemem cevher-i ferd üstüne taṣvīr iderin
170. Ṣūret ü maʿnī-i beytü's-ṣanemi efkārı

54. **isterüz:**-*r, -üz*
Kaside 20
Mısra: **25**
İstemek.
25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

55. **istemez:**-*mez*
Gazel 32
Mısra: **8**
İstemek.
7. ʿĀṣıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

56. **istesün:**-*sün*
Gazel 51
Mısra: **3**
Arzu etmek, dilemek, talep etmek.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

57. **istese:**-*se*
Gazel 53
Mısra: **5**
İstemek, dilemek.
5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

58. **iste:**
Gazel 76
Mısra: **16**
İstemek, dilemek.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

59. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **1**
İstemek.
1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

60. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **2**
İstemek.
1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

61. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **4**
İstemek (istememek bağlamında).
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫʷāb isterler

62. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **6**
İstemek (istememek bağlamında).
5. Ṭālib-i leẕẕet-i dīdār olan ʿāşıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

63. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **8**
İstemek (istememek bağlamında).
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

64. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **10**
İstemek (istememek bağlamında).
9. El-ḥased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne şarāb u ne kebāb isterler

65. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **12**
İstemek (istememek bağlamında).
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

66. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **14**
İstemek (istememek bağlamında).
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl
14. Ne ʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

67. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **16**
İstemek (istememek bağlamında).
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

68. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 103
Mısra: **18**
İstemek.
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

74. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **1**
İstemek.
1. Senden ey ṣofī ne bīdārı ne ḫʷāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

69. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **2**
İstemek.
1. Senden ey ṣofī ne bīdārı ne ḫʷāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

70. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **4**
İstemek.
3. Reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn
4. Dür ü gevher yerine laʿl-i müẕāb isterler

71. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **8**
İstemek.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān ṣūr-ı şebāb isterler

72. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **10**
İstemek.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
10. Ṣīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

73. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **12**
İstemek.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül ṣaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

74. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **14**
İstemek.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḫabāb isterler

75. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **16**
İstemek.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

76. **isterler:**-*r, -ler*
Gazel 104
Mısra: **18**
İstemek, aramak, beklemek.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḫā faṣl-ı ḫitāb isterler

77. **ister:**-*r*
Gazel 150
Mısra: **9**
İstemek.
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

78. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **1**
İstemek.
1. Gīsū-yı yārı ṭarf-ı ʿiẕārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

79. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **2**
İstemek.
1. Gīsū-yı yārı ṭarf-ı ʿiẕārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

80. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **4**
İstemek.
3. Hep cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz
4. Ṭāvus-ı bāġı geşt ü güẕārından isterüz

81. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **6**
İstemek.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarṣada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

82. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **8**
İstemek.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manṣūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

83. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **10**
İstemek.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek şanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi naḳş u nigārından isterüz

84. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 194
Mısra: **12**
İstemek.
11. Biz pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāneyüz
12. Gülzār-ı ʿışḳı bülbül-i zārından isterüz

85. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **1**
İstemek.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

86. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **2**
İstemek.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

87. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **4**
İstemek.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

88. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **6**
İstemek.
5. Ḥavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

89. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **8**
İstemek.
7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿiẕārın zīr-i kākülde
8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

90. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **10**
İstemek.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

91. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **12**
İstemek.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿışveyle ʿaceb kār itmek istermiş

92. **istermiş:**-*r, -miş*
Gazel 220
Mısra: **14**
İstemek.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

93. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **9**
İstemek.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

94. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **1**
İstemek.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

95. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **2**
İstemek.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

96. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **4**
İstemek.
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

97. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **6**
İstemek.
5. Çoḳ zamāndur hicr ile ḥasret-keş-i dīdārdur
6. İmtidād-ı ruḥṣat-ı med-i nigāh ister göñül

98. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **8**
İstemek.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister göñül

99. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **10**
İstemek.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

100. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **12**
İstemek.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

101. **ister:**-*r*
Gazel 267
Mısra: **14**
İstemek.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

102. **ister:**-*r*
Gazel 285
Mısra: **3**
İstemek.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

103. **ister:**-*r*
Gazel 364
Mısra: **17**
İstemek, beklemek.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

104. **isterseñ:**-*r, -señ*
Gazel 380
Mısra: **6**
İstemek, dilemek.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

105. **isterseñ:**-*r, -señ*
Gazel 380
Mısra: **7**
İstemek, dilemek.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

106. **isterdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 411
Mısra: **9**
İstemek.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

107. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 421
Mısra: **8**
İstemek.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

108. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 423
Mısra: **17**
İstemek.
17. Olmaḳ isterseñ Meẕāḳī vāḳıf-ı ʿilm-i ledün
18. Meṣnevī-ḫʷān ol kʾodur maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī

109. **isteyen:**-*yen*
Gazel 434

Mısra: **13**
İstemek, arzulamak.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

istiʿdād:
1. **istiʿdādı:**-*ı*
Gazel 352
Mısra: **13**
Yeterlilik, kabiliyet.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hiṣṣemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

istiʿdād-ı fıṭrat:
1. **istiʿdād-ı fıṭratdur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Yaratılış yeteneği.
49. Ne istiʿdād-ı fıṭratdur ki envāʿ-ı maʿārifde
50. Miṯāl-i ʿaḳl-ı evvel şāḥib-īcād olduġın gördük

istiġnā-fürūş:
1. **istiġnā-fürūş:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Naz/gönül tokluğu satan.
5. Dil ṭalebkār-ı vişāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

2. **istiġnā-fürūş:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Naz/gönül tokluğu satan.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

istiġrāb it-:
1. **istiġrāb itmem:**-*me*, -*m*
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Garip bulmak, şaşırmak.
49. Devr-i ʿadlinde itmem istiġrāb
50. Olsa āhū ḳarīn-i şīr-i ecem

istikbāle çık-:
1. **istiḳbāle çıḳsa:**-*sa*
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşılamak, karşılamaya çıkmak, birini karşılamak için (bir yerde) beklemek.
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n'ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

istikbār:
1. **istikbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **20**
Büyüklük taslama, kibirlenme.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

istilā-yı ḫayret:
1. **istilā-yı ḫayretden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şaşkınlık istilası.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḫayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

istināḏ:
1. **istināḏuñ:**-*uñ*
Gazel 80
Mısra: **4**
Dayanak, güvenç.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināḏuñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

2. **istināḏuñ:**-*uñ*
Gazel 81
Mısra: **12**
Dayanak, güvenç.
11. Nedür ey ḫ̲ᵛāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināḏuñ felek-i ḫāna bir endāze midür

istināḏ it-:
1. **istināḏ itsün:**-*sün*
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, güvenmek.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istināḏ
10. Melce-i ḫāṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

istiẓhār:
1. **istiẓhārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **194**
Dayanma, güvenme, arka verme.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endīşeye istiẓhārı

iş:
1. **işlerini:**-*ler*, -*i*, -*ni*
Kaside 12
Mısra: **87**
İş, uğraş.
87. Güç işlerini Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

iş geç-:
1. **iş geçe:**-*e*
Müfret 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İş geçmek.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

işid(t)-:
1. **işidüp:**-*üp*
Gazel 415
Mısra: **5**
İşitmek, duymak.
5. O ġonce ḫār ile hem-ṣoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

2. **işit:**
Kaside 18
Mısra: **38**
Duymak, dinlemek.
37. Muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṯḥ oldı yine
38. Ṣad-zebānıyla işit naġme-i mūsiḳārı

işkeste:
1. **işkeste:**
Gazel 357
Mısra: **12**
Kırılmış, kırık.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

işkeste ol-:
1. **işkeste oldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılmak.
11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

ʿişret:
1. ʿ**işrete:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **124**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

2. ʿ**işretler:**-*ler*
Kaside 13
Mısra: **94**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

3. ʿ**işret:**
Gazel 20
Mısra: **2**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿişret bedel-i vāye-i dünyā

4. ʿ**işret:**
Gazel 179
Mısra: **8**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
7. Cihānda el viren ʿāṣıḳlara hem-destī-i ġamdur
8. Belī ol ġuṣṣa-ḫ̲ᵛārān-ı firāḳa ʿişret el virmez

5. ʿ**işretdedür:**-*de*, -*dür*
Gazel 221
Mısra: **13**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol şūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

6. ʿ**işret:**
Gazel 222
Mısra: **6**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü şādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

7. ʿ**işretüñe:**-*üñ*, -*e*
Gazel 255
Mısra: **7**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
7. Gice der-ḫ̲ᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

8. ʿ**işret:**
Gazel 310
Mısra: **14**
İçki içme, içki, yeme içme, zevk ve safa.
13. Bezm-i ezelde kısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

ʿişret id-:
1. ʿ**işret idelüm:**-*elüm*
Gazel 129
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçki içmek, eğlenmek, zevk ve safa yapmak.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

2. ʿ**işret itsek:**-*se*, -*k*

Gazel 389
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçki içmek, eğlenmek, zevk ve safa yapmak.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿışret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

ʿışret-ābād:
1. ʿ**ışret-ābād:**
Kaside 19
Mısra: **74**
Meyhane, içki içilen yer.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿışret-ābād olduġın gördük

2. ʿ**ışret-ābād:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Meyhane, içki içilen yer.
7. ʿĀşıḳ itmez beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt
8. ʿİşret-ābād istemez dīvāne-i vīrāne dost

ʿışret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihān:
1. ʿ**ışret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki şahlar şahının içki içtiği yer.
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

ʿışretgāh-ı zībā:
1. ʿ**ışretgāh-ı zībāda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Güzel içki içilecek yer/meclis.
39. Böyle ʿışretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

ʿışretgeh-i şāhen-şeh-i nigū-ḥısāl:
1. ʿ**ışretgeh-i şāhen-şeh-i nigū-ḫısāl:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel huylara sahip en büyük padişahın içki/eğlence meclisi.
1. Ḥabbeẕā eyvān-ı ʿālī-pāye-i bī-iḫtilāl
2. Kim ola ʿışretgeh-i şāhen-şeh-i nigū-ḫısāl

ʿışret-güzīnān-ı felek:
1. ʿ**ışret-güzīnān-ı felekden:**-*den*
Gazel 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin içki seçenleri. İçki âleminde içki seçen.
9. N'ola ʿışret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣahbā

ʿışret-i rindān-ı bāde-ḫʷār:
1. ʿ**ışret-i rindān-ı bāde-ḫʷār:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap içen kalenderlerin eğlenmesi.
7. Bilmem nedür bu ʿışret-i rindān-ı bāde-ḫʷār
8. Kim birbiriyle hem-dem-i ülfet-peẕīr olur

ʿışret-serā-yı gülşen:
1. ʿ**ışret-serā-yı gülşen:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin içki meclisinde eğlenip şarkı söyleyen.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿışret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı baṣar mübārek

ʿışret-serā-yı gül-sitān:
1. ʿ**ışret-serā-yı gül-sitān:**
Gazel 181
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde içki içip şarkı söyleme.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿışret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

işte:
1. **işte:**
Kaside 10
Mısra: **145**
İşte.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

2. **işte:**
Kaside 11
Mısra: **46**
İşte.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı ṣad-nükte-i mülhem geldi

3. **işte:**
Kaside 18
Mısra: **44**
İşte.
43. Olmamışdur daḥi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

4. **işte:**
Kaside 28
Mısra: **72**
İşte.
71. Ḥudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḥr ü ber geldi

5. **işte:**
Gazel 83
Mısra: **8**
İşte.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

6. **işte:**
Gazel 122
Mısra: **16**
İşte.
15. Bezm-i meyde naġme itse gūş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

7. **işte:**
Gazel 392
Mısra: **4**
İşte, burada.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte ṣarāb-ı tāze

8. **işte:**
Gazel 421
Mısra: **8**
İşte, burada.
7. Ey gönül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

işte..işte:
1. **işte…işte…:**
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşte...işte...
71. Birisi itmedi bir buncılayın feth-i cedīd
72. İşte tārih-i selef işte gelen şāhānı

2. **işte…işte…:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşte...işte...
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

iştihār:
1. **iştihārum:**-*um*
Gazel 61
Mısra: **6**
Meşhur olma, tanınma.
5. Ne ʿaceb şöhre-i cihān olsam
6. ʿIşḳ-ı yār ile iştihārum var

2. **iştihārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **26**
Meşhur olma, şöhretlenme.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

iştihār-ı saḥāvet-i Ḥātem:
1. **iştihār-ı saḫāvet-i Ḥātem:**
Kaside 5
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Hâtem'in cömertlik şöhreti. bkz. Ḥātem.
51. Şöhret-i cūdına göre kim nām
52. İştihār-ı saḫāvet-i Ḥātem

işüm altun eyle-:
1. **işüm altun eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşini altın etmek: Gayret göstererek, başarılamayacak gibi olan bir işi başarıya ulaştırmak.
3. Feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber ile işüm altun eyledüm
4. Cevher-i mihr ü maḥabbetle mübāhīdür gönül

ʿişve:
1. ʿ**işveyle:**-*yle*
Gazel 151
Mısra: **7**
Naz, işve.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

2. ʿ**işvelerin:**-*ler*, -*in*
Gazel 239
Mısra: **3**
Naz, işve.
3. Söze āġāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

ʿişve vü nāz:
1. ʿ**işve vü nāz:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İşve ve naz.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿişve vü nāz
12. Bu şanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

ʿişve-senc-i ʿişve:

1. **ʿişve-senc-i ʿişve:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazın/işvenin işvesini tartan/ölçen.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

ʿitāb:
1. **ʿitāb:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Tersleme, azarlama.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

2. **ʿitāba:**-*a*
Gazel 163
Mısra: **6**
Tersleme, azarlama.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

ʿitāb id-:
1. **ʿitāb iderse:**-*er, -se*
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak, azarlamak.
5. Bu gūne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

itdügin bul-:
1. **itdügin bulsa:**-*sa*
Gazel 150
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaptığı kötü davranışın karşılığını görmek.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

iʿtibār bul-:
1. **iʿtibār bulur:**-*ur*
Gazel 63
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer ve saygınlık kazanmak.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

iʿtibār eyle-:
1. **iʿtibār eyle:**
Gazel 292
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saygı göstermek, değer vermek.
7. Kuḥl-ı cilā-yı dürd-i meye eyle iʿtibār
8. Bīniş-fezā-yı merdüm-i çeşm-i başīret ol

2. **iʿtibār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saygı göstermek, değer vermek.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

iʿtibār-ı bī-gerān:
1. **iʿtibār-ı bī-gerān:**
Kaside 19
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Nihayetsiz/sınırsız itibar/değer.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i naḳḳād olduġın gördük

iʿtimād:
1. **iʿtimāduñ:**-*uñ*
Gazel 81
Mısra: **6**
Güven.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

2. **iʿtimād:**
Gazel 279
Mısra: **12**
Güven.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya göñül iʿtimād üzre degül

iʿtinā:
1. **iʿtināmuz:**-*muz*
Gazel 393
Mısra: **11**
Dikkat, özen.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

iʿtizār eyle-:
1. **iʿtiẕār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **184**
Kelime Tipi: **Deyim**
Affına sıığınmak, özür dilemek.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫıred vaṣf-ı şerīfüñde ḳuṣūrın iʿtiẕār eyler

itkān:
1. **itkānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **59**
Sağlam kılma, inanma.
59. Nūr-ı ʿaynü'l-yaḳīni itkānı
60. Şemʿ-i bezm-i gümān-ı maʿnādur

itlāf:
1. **itlāf:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Gereksiz yere harcama, israf.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḫayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṣār eylesem itlāf degül

itmām:
1. **itmāmın:**-*ın*
Kaside 6
Mısra: **48**
Tamamlama.
47. Ḫāṣılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

2. **itmām:**
Kaside 15
Mısra: **100**
Tamamlama.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

itmām bul-:
1. **itmām bulup:**-*up*
Kaside 12
Mısra: **189**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlanmak, sona ermek.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḥaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

itmāmı ḳıl-:
1. **itmāmı ḳıl:**
Kaside 22
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlamak, bitirmek.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

itmām-ı naḳş-ı ḫıdmet:
1. **itmām-ı naḳş-ı ḫıdmete:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hizmet resmini/işlemesini tamamlama.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḥaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

itmām-ı sitāyiş:
1. **itmām-ı sitāyiş:**
Kaside 14
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Övgünün tamamlanması.
133. İtmām-ı sitāyiş olıcaḳ böyle gerekdür
134. Kim vāsıṭatü'l-ʿaḳdi dür-i silk-i duʿādur

ittifāḳ:
1. **ittifāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **6**
Birliktelik, uyuşma.
5. Gezend-i cādū-yı gīsūdan olma ġāfil kim
6. O çeşm-i sāḥir ile ittifāḳı āteşdür

ittiḥād üzre:
1. **ittiḥād üzre:**
Gazel 266
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birlik halinde, aynı düşüncede.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

2. **ittiḥād üzre:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Birlik halinde, aynı düşüncede.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

ittiḥād-ı ʿışḳ:
1. **ittiḥād-ı ʿışḳ:**
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk birliği.
3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-ṣoḥbet olsa çoḳ degül
4. Zāhid-i ṣālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

ittiṣāl-i zevḳ-i rūḥānī:
1. **ittiṣāl-i zevḳ-i rūḥānī:**
Gazel 301
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ruhani/ilahi zevke/keyfe ulaşma/kavuşma.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i zevḳ-i rūḥānī nedür
8. Cāme-ḫʷāb içre o ṣūḥ ile hem-āġūş olmasam

ʿiyādet id-:
1. **ʿiyādet ider:**-*er*
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**

Hatır sormak, hastanın hal ve hatırını sormak.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

iẕʿān:
1. **iẕʿān:**
Kaside 12
Mısra: **149**
Anlayış, kavrayış, feraset.
149. El-minnetü li'l-lāh ki bu iẕʿān ile sensin
150. Ser-tā-be-ḳadem māye-i ʿirfān-ı zamāne

ʿiẕār:
1. ʿ**iẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 240
Mısra: **4**
Yüz, yanak.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı ṣafā
4. Dehenüñ ġonce ʿiẕāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

2. ʿ**iẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 329
Mısra: **1**
Yüz, yanak.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

3. ʿ**iẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 381
Mısra: **3**
Yüz, yanak.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

ʿiẕār-ı mihr:
1. ʿ**iẕār-ı mihr:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi yüz/yanak.
3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

ʿiẕār-ı yār:
1. ʿ**iẕār-ı yār:**
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü/yanağı.
3. Bulmaz ʿiẕār-ı yār ile kākül leṭāfetin
4. Gelse benefşe vü gül-i sīr-āb bir yire

2. ʿ**iẕār-ı yārda:**-*da*
Gazel 107
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü/yanağı.
7. Ġaze-i nāz u şīvedür şanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḥayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

izdiyād:
1. **izdiyād:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Artma, çoğalma.
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

iẓhār eyle-/id-:
1. **iẓhār eyler:**-*r*
Kaside 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göstermek, açığa vurmak.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

2. **iẓhār ider:**-*er*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkarmak.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

3. **iẓhār ider:**-*er*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkarmak, göstermek.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

4. **iẓhār ider:**-*er*
Gazel 330
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkarmak, göstermek.
3. Bu ne ḥikmetdür cünün iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

6. **iẓhār idüp:**-*üp*
Gazel 277
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkarmak, göstermek.
9. İẓhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

iẓn-i şerīf:
1. **iẓn-i şerīfüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Mübarek/kutsal izin.
59. Var ise iẓn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

iznüñ olursa:
1. **iẓnüñ olursa:**
Kaside 15
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer izin verirsen.
35. İẓnüñ olursa ʿizz-i ḥużūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫ͡vāhişüm iʿlām isterin

iẓnüñ var ise:
1. **iẓnüñ var ise:**
Kaside 14
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eğer izin verirsen.
83. İẓnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Şiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı şuʿarādur

ʿizz ü cāh-ı Mevlevī:
1. ʿ**izz ü cāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mevleviliğin saygınlık/makam ve yüceliği.
11. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ḳul olmaḳdur derinde ʿizz ü cāh-ı Mevlevī

ʿizz ü iḳbāl:
1. ʿ**izz ü iḳbāl:**
Kaside 11
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şan ve şeref.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

2. ʿ**izz ü iḳbāli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şan ve şeref.
131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

ʿizz ü ʿunvān:
1. ʿ**izz ü ʿunvānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yücelik/kıymet ve nam.
81. Hem-çü māh-ı nev evc-i ʿizzetde
82. Gün-be-gün arta ʿizz ü ʿunvānı

ʿizzet:
1. ʿ**izzet:**
Kaside 10
Mısra: **161**
Değer, kıymet; yücelik, ululuk.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

2. ʿ**izzet:**
Kaside 17
Mısra: **89**
Değer, kıymet; yücelik, ululuk.
89. Eyleyüp ʿazm-i sefer devlet ile ʿizzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

ʿizzet id-:
1. ʿ**izzet ider:**-*er*
Kaside 13
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
İtibar göstermek, saygılı davranmak.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

ʿizz-i ḥużūr:
1. ʿ**izz-i ḥużūruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 15
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yüce huzur/makam.
35. İẓnüñ olursa ʿizz-i ḥużūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫ͡vāhişüm iʿlām isterin

J

jāle: (Ferheng-i Ziya)
1. **jāle:**
Gazel 148
Mısra: **14**
Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları, çiy tanesi
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

2. **jāle:**
Gazel 160
Mısra: **10**

Çiy, şebnem; sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

3. **jāle:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Çiy, şebnem.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

4. **jālenüñ:**-*nüñ*
Gazel 427
Mısra: **2**
Çiy, şebnem.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ ṣaḥn-ı gülistāndur yeri

5. **jāledür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **9**
Çiy, şebnem.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳatre ẓāhir oldukça gül-āb-ı ṭurresi

jāle ṣan-:
1. **jāle ṣanma:**-*ma*
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çiy/su damlacığı sanmak/zannetmek.
5. Jāle ṣanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden ṣaçılur eşk-i revān-ı bülbül

jāle-bār ol-:
1. **jāle-bār olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çiy/kırağı yağdıran olmak.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

jāle-i verd-i bāġ-ı iḥsān:
1. **jāle-i verd-i bāġ-ı iḥsāndur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cömertlik/lütuf bahçesindeki gülün çiyi/kırağısı.
31. Jāle-i verd-i bāġ-ı iḥsāndur
32. Reşḥa-i kilk-i şebnem-efşānı

jāle-yi rīzān:
1. **jāle-yi rīzān:**
Gazel 148
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dökülen/akan kırağı/çiy.
5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

jende-ḫırḳa:
1. **jende-ḫırḳayı:**-*yı*
Gazel 285
Mısra: **9**
Eski püskü/yamalı hırka.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

jengār-ı elem:
1. **jengār-ı elem:**
Kaside 17
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/sıkıntı pası/kiri.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

jengdār it-:
1. **jengdār itdi:**-*di*
Gazel 180
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kirletmek.
27. Ḫūn-ı ʿadū silāḥımuzı itdi jengdār
28. Şimdi ḳıyām-ı ṣayḳal-ı tīġ u siperdeyüz

jeng-i elem:
1. **jeng-i elem:**
Gazel 411
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder pisi/izi.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

jeng-i ġubār-ı zamāne:
1. **jeng-i ġubār-ı zamāneden:**-*den-sun*
Gazel 420
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin tozunun kiri/pası.
7. Olsun maṣūn jeng-i ġubār-ı zamāneden
8. Āyīne-i żamīr-i ḥarīfān-ı bezm-i mey

K

ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫ:
1. **ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa:**-*a*
Gazel 255
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin atlastan kaftanı Atlas: İpekten sık dokunmuş, yüzü parlak, daima düz renkli, üstünde motif bulunmayan, sertçe, tüysüz, makbul bir kumaş çeşidi.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

ḳabā-yı istiġnā:
1. **ḳabā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazlanma elbisesi.
5. ʿAceb ʿaceb nice_olurdı olaydı ger rūzī
6. Güşād-ı tügme-i gül-gūn ḳabā-yı istiġnā

ḳabā-yı maʿlem:
1. **ḳabā-yı maʿlem:**
Kaside 17
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Nişan elbisesi.
31. Ṣūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i mażmūna ḳabā-yı maʿlem

ḳabā-yı neng ü nāmus:
1. **ḳabā-yı neng ü nāmusa:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Namus ve ar/utanma elbisesi.
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḫi n'eyler
12. Girībānın çeküp ṣad-çāk idüp dāmāna el ṣunmış

ḳabā-yı şāhid-i naẓm:
1. **ḳabā-yı şāhid-i naẓmı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **210**
Kelime Tipi: -
Şiirin şahit elbisesi/cübbesi.
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafā:
1. **ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ve gönül huzuru elbisesi.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

Kaʿbe:
1. **Kaʿbedür:**-*dür*
Gazel 130
Mısra: **8**
Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü'l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

2. **Kaʿbe:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Bütün müslümanların kıblesi ve ziyâret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

Kaʿbe-i kūy:
1. **kaʿbe-i kūyın:**-*ın*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin Kâbe'ye benzetilen mahallesi.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

Kaʿbe-i kūy-ı dil-ber:
1. **Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 434
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin köyündeki Kâbe/ev.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḫilāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

Kaʿbe -i maḳṣūd:
1. **Kaʿbe-i maḳṣūda:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İstek/emel Ka'be'si. bkz. Ka'be.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

Kaʿbe-i ʿulyā:
1. **kaʿbe-i ʿulyāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce Kâbe.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda raḳṣ

Kaʿbe-i vaṣl:
1. **kaʿbe-i vaṣla:**-*a*
Gazel 161
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşma Ka'besi.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

Kaʿbe-nişīn:
1. **Kaʿbe-nişīn:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Ka'be'de oturan. bkz. Ka'be.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ:
1. **Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ:**
Gazel 271
Mısra: **9**
Âşıkları Kâbesi.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

2. **Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ:**
Gazel 422
Mısra: **10**
Âşıkları Kâbesi.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst(u)cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i sürāğ-ı Mevlevī

3. **Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ:**
Gazel 423
Mısra: **10**
Âşıkları Kâbesi.
9. Rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā olur
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī

ḳābil:
1. **ḳābil:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Olabilir, mümkün.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḫod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

ḳābil-i dermān:
1. **ḳābil-i dermān:**
Gazel 349
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dermanı/çareyi kabul eden.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān şanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān şanur gören

ḳābil-i endāze:
1. **ḳābil-i endāze:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ölçülebilir.
7. Gider ey ḫᵛāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳ:
1. **ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşkla boyanabilir/temizlenebilir.
13. Fehm idüp feyż-i ṣıbġatu'l-lāhı
14. Ḳābil-i inṣıbāġ-ı ʿışḳuz biz

ḳābil-i taʿbīr:
1. **ḳābil-i taʿbīr:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Açıklanabilir.
7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫᵛāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

ḳābil-i taḳrīr:
1. **ḳābil-i taḳrīr:**
Gazel 280
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlatılabilir.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

ḳābil-i taṣvīr:
1. **ḳābil-i taṣvīr:**
Gazel 280
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tasvir edilmesi mümkün.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün ṣīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

ḳābil-i teskīn:
1. **ḳābil-i teskīn:**
Gazel 323
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Teskin edilebilir/yatıştırılabilir.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

ḳabūl id(t)-:
1. **ḳabūl iderse:**-*er, -se*
Kaside 20
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kabul etmek.
21. Ṣadrü'ṣ-ṣudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

2. **ḳabūl itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Allah) Katında makbul saymak, beğenip karşılığını vermek.
15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

ḳabūl-i pend-i ʿāḳil:
1. **ḳabūl-i pend-i ʿāḳil:**
Gazel 184
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıllının nasihat kabul etmesi.
9. Ḳo taʿnı nāṣiḥā ṣūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

ḳabūl-i reh-i ʿışḳ:
1. **ḳabūl-i reh-i ʿışḳ:**
Gazel 404
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda kabul olma.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

ḳabūl-i ser ü kār:
1. **ḳabūl-i ser ü kārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Uğraşının/çabanın kabulü.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḫi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā:
1. **kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyada yüksek mevki sahibi soyların kabusu.
9. Rindān-ı sebük-rūḥa Meẕāḳī ne belādur
10. Kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā

ḳabża-i ḫançer:
1. **ḳabża-i ḫançerden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hançer kabzası/kını.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

ḳabża-i şemşīr:
1. **ḳabża-i şemşīre:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kılıcın sapı.
1. Mest olup şundukça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

ḳabża-i tīġ u teber:
1. **ḳabża-i tīġ u teber:**
Kaside 28
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve baltanın kabzası/sapı.
45. Taḫayyül eyledükçe gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın
46. Kef-i dest-i ḫayāle ḳabża-i tīġ u teber geldi

ḳabża-i tīġ-ı dü-dem:
1. **ḳabża-i tīġ-ı dü-demüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Her iki dünyanın kılıcının kabzası.
33. Bir Ḫaydar-i Kerrār-ı ġazāsın ki veġāda
34. Ḳanlar dökülür ḳabża-i tīġ-ı dü-demüñden

kaç-:
1. **ḳaçmazın:**-*maz, -ın*
Kaside 18
Mısra: **219**
Kaçmak, sakınmak.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

2. **ḳaçar:**-*ar*
Gazel 430
Mısra: **7**
Kaçmak, sakınmak.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

kaçan:
1. **ḳaçan:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Ne zaman.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾsīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāṣıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

ḳaçup git-:
1. **ḳaçup gitdi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaçıp gitmek.
49. Baş göstermeyüp ḳaçup gitdi
50. Ṣāh-ı sürḫ-ı serān cirīdüñden

ḳad(d):
1. **ḳad:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Boy, kamet.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

2. **ḳad:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Boy, kamet.
7. Gülşende ḳadd-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

3. **ḳaddin:**-*in*
Kaside 26
Mısra: **44**
Boy, kamet.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

4. **ḳaddüm:**-*üm*
Gazel 29
Mısra: **7**
Boy, kamet.
7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

ḳadar:
1. **ḳadar:**
Gazel 146
Mısra: **13**
Kadar, ölçüsünde, derecesinde.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

2. **ḳadar:**
Gazel 160
Mısra: **10**
Kadar, ölçüsünde, derecesinde.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

3. **ḳadar:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Kadar, ölçüsünde, derecesinde.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

4. **ḳadarı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **6**
Miktar, ölçü, derece.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

ḳad çek-:
1. **ḳad çekdi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boy atmak, uzamak.
3. Ḳad çekdi yār u ḥaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

ḳadd-i dü-tā:
1. **ḳadd-i dü-tāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İki kat olmuş/eğrilmiş/bükülmüş boy.
29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

ḳadd-i ḥam:
1. **ḳadd-i ḥamdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eğilmiş/bükülmüş boy.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḥamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

2. **ḳadd-i ḫamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Eğri/bükülmüş boy.
71. Gör feyż-i civān-merdī-i ṣāḥib-keremi gör
72. Āsār-ı şebāb oldı ʿayān ḳadd-i ḫamuñdan

ḳadd-i ḫırām-engīz:
1. **ḳadd-i ḫırām-engīz:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Salınan boy.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun ṣūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

ḳadd-i ser-firāz:
1. **ḳadd-i ser-firāza:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüce/yüksek boy.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-firāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

ḳadd-i dil-ber:
1. **ḳadd-i dil-bere:**-*e*
Gazel 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül alıcı boy.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳadd-i dil-bere bir pāre münāsib

ḳadd-i eflāk:
1. **ḳadd-i eflāke:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Feleklerin/gökyüzünün boyu.
21. Saña taʿẓīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳadd-i eflāke ḫam mübārek-bād

ḳadd-i ḫam-geşte:
1. **ḳad-i ḫam-geşte:**
Gazel 230
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eğrilmiş/bükülmüş boy.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

ḳadd-i mevzūn:
1. **ḳadd-i mevzūn:**
Gazel 146
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düzgün/ölçülü boy.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳadd-i mevzūn ne belādur

ḳadd-i ṭūbā:
1. **ḳadk-i ṭūbā:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Tūbā boy, uzun boy (Tūbā; Cennette bulunduğuna inanılan kökü yukarıda dalları aşağıda olan bir ağaç, uzun boylu sevgiliye benzetilir.).
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā revişin
50. Cilveye geldi şanur bir büt-i nāzik-reftār

ḳadd-i yār:
1. **ḳadd-i yār:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyu.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

2. **ḳad-i yāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyu.
1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
2. Bu cilveler ol şīve-i reftāra münāsib

ḳadeḥ:
1. **ḳadeḥ:**
Kaside 8
Mısra: **172**
Kadeh, şarap.
171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dü-bālādur
172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

2. **ḳadeḥ:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Kadeh.
9. N'ola ʿişret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣaḥbā

3. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Olalı maẓhar-ı ʿaks-i ruḫ-ı dildār ḳadeḥ
2. Oldı ḫūrşīd gibi Maṭlaʿü'l-Envār ḳadeḥ

4. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Kadeh.
1. Olalı maẓhar-ı ʿaks-i ruḫ-ı dildār ḳadeḥ
2. Oldı ḫūrşīd gibi Maṭlaʿü'l-Envār ḳadeḥ

5. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Kadeh.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

6. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Kadeh.
5. Getürür ḥāṭıra cām-ı zeḳan-ı dildārı
6. Cem gibi alsa ele ʿāṣıḳ-ı mey-ḫᵛār ḳadeḥ

7. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Kadeh.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀṣıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

8. **ḳadeḥ:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Kadeh.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

9. **ḳadeḥle:**-*le*
Gazel 117
Mısra: **6**
Kadeh.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

10. **ḳadeḥle:**-*le*
Gazel 126
Mısra: **7**
Kadeh.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḥalḳ-ı surāhīdür
8. Ḥazān vaḳtinde de rindān şafā-yı nev-bahār eyler

11. **ḳadeḥdür:**-*dür*
Gazel 148
Mısra: **14**
Kadeh.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

12. **ḳadeḥde:**-*de*
Gazel 366
Mısra: **9**
Kadeh.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖẕr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿöẕr-ḫᵛāh-ı nev

13. **ḳadeḥ:**
Gazel 369
Mısra: **8**
Kadeh.
7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i şurāḥīde şurāḥī ṭarf-ı zānūda

14. **ḳadeḥ:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Kadeh.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

ḳadeḥ dut-:
1. **ḳadeḥ dutsun:**-*sun*
Gazel 59
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadeh tutmak, ele kadeh almak.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

ḳadeḥ-fürūz ol-:
1. **ḳadeḥ-fürūz olsun:**-*sun*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadeh parlatan olmak.
3. Şuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz:
1. **ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz:**
Gazel 354
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakış kadehi.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

ḳadeḥ-keş-i ümmīd:
1. **ḳadeḥ-keş-i ümmīd:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit kadehini çeken, ümit kadehinden içen.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

ḳadem:
1. **ḳademüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **22**
Adım, uğur.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

ḳadem baş-:
1. **ḳadem başarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 55
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak, adım atmak.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

2. **ḳadem başmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 373
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak, adım atmak.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḥāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

3. **ḳadem başsa:**-*sa*
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak, adım atmak.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem başsa çoḳ degül ʿāṣıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

ḳadem rencīde ḳıl-:
1. **ḳadem rencīde ḳıl:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüksek mertebeden birinin alçak gönüllülük göstererek bir yere teşrif etmesi, tenezzül etmek, lütfetmek.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle şadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

ḳadem-i nāme-resān:
1. **ḳadem-i nāme-resāne:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Mektup ulaştıranın adımı/ayak basması.
29. Ḳadem-i nāme-resāne anı bezl-kerde-i dīnār u direm
30. Naḳd-i cān olsa bedel-kerde-i dīnār u direm

ḳader:
1. **ḳader:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Takdir edilen, alın yazısı.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

2. **ḳader:**
Kaside 23
Mısra: **74**
Takdir edilen, alın yazısı.
73. Süḫan-güzār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin
74. Ḳażā ḳader n'ola olsa nüfūẕ-ı fermānī

kādir:
1. **ḳādir:**
Kaside 22
Mısra: **61**
Muktedir, gücü yeten.
61. Kimse ḳādir degüldür inkāra
62. Nefʿ-i maḍż-ı vifāḳ-ı ḫükkāmı

kādir ol-:
1. **ḳādir olur:**-*ur*
Kaside 8
Mısra: **189**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gücü yetmek, muktedir olmak.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir şāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

ḳadr:
1. **ḳadrini:**-*i, -ni*
Kaside 9
Mısra: **145**
Değer, itibar, haysiyet.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

2. **ḳadr:**
Kaside 16
Mısra: **23**
Değer, itibar, haysiyet.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

3. **ḳadri:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **27**
Değer, itibar, haysiyet.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẓar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

4. **ḳadrin:**-*in*
Gazel 156
Mısra: **19**
Değer, itibar, haysiyet.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

5. **ḳadrini:**-*i, -ni*
Gazel 196
Mısra: **18**
Değer, itibar, haysiyet.
17. N'ola āṣüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Şāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

6. **ḳadrüm:**-*üm*
Gazel 265

Mısra: **16**
Değer, itibar, haysiyet.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

ḳadr u celālet-i ebedī:

1. **ḳadr u celālet-i ebedī:**
Gazel 426
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonsuz itibar ve büyüklük.
11. Hem Ḥaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

ḳadr u iʿtibār:

1. **ḳadr u iʿtibārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Değer ve kıymet.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

ḳadrā:

1. **ḳadrā:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Kıymetli, değerli!.
55. Māh ḳadrā mihr ü ziyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı ṣad-s̱enā-ḫᵛānī

ḳadr-i āb-ı ḥayvān:

1. **ḳadr-i āb-ı ḥayvānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hayat suyunun değeri/kıymeti.
45. Bilmeyen neṣve-i mey-i ṣāfı
46. Ne bilür ḳadr-i āb-ı ḥayvānı

ḳadr-i dürd-i mey-i nāb:

1. **ḳadr-i dürd-i mey-i nābi:**-*i*
Gazel 138
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Saf şarabın tortusunun değeri.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı baṣar virmezler

ḳadr-i dür:

1. **ḳadr-i düri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
İncinin değeri/kıymeti.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḥar-ı lā-yefhem

ḳadr-i gerdūn:

1. **ḳadr-i gerdūn:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Feleğin değeri/itibarı.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

ḳadr-i ḫaṭ-ı yār:

1. **ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri:**-*i*
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki tüylerin kıymeti.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

ḳadr-i maḥrem:

1. **ḳadr-i maḥrem:**
Gazel 324
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haramın/gizlinin değeri/kıymeti.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meṣnevī
8. Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

ḳadr-i murġ-ı ḥarem:

1. **ḳadr-i murġ-ı ḥarem:**
Kaside 24
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kutsal yerdeki kuşun değeri/kıymeti.
39. Bir teẕerv-i ḥarīm-i devletsin
40. Ḳadr-i murġ-ı ḥarem mübārek-bād

ḳadr-i niyāz:

1. **ḳadr-i niyāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarmanın/ricanın değeri/kıymeti.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

ḳadr-ı sālis:

1. **ḳadr-ı s̱āliṣ:**
Kaside 18
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Üçüncünün değeri/kıymeti.
109. İtdi iḥyā büser-i evvel ü ḳadr-ı s̱āliṣ
110. ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer'i maʿreke-i Kerrārı

ḳadr-i tecellī-i cemāl:

1. **ḳadr-i tecellī-i cemāli:**-*i*
Gazel 166
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün görünmesinin değeri/kıymeti.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı baṣar olmaz

ḳadr-i tūtiyā:

1. **ḳadr-i tūtiyāyı:**-*i*-*yı*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sürmenin değeri.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı baṣar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

ḳadr-i viṣāl:

1. **ḳadr-i viṣāli:**-*i*
Gazel 429
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın değeri/kıymeti.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-i viṣāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

ḳadrüñ bil-:

1. **ḳadrüñ bilürüz:**-*ür, -üz*
Kaside 16
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değerini bilmek.
25. Sen āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerāsın
26. Ḳadrüñ bilürüz silsile-i muḥteremüñden

Ḳāf:

1. **Ḳāf:**
Gazel 265
Mısra: **2**
Anka kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığına inanılan efsânevî dağ.
1. Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
2. Heft-ḫᵛān-ı feleke ʿazm iderin Ḳāf degül

kāf ile nūn:

1. **kāf ile nūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Arapça "kâf" ile "nûn" harfleri. "Kün: ol" anlamındadır. Allah'ın "ol" diyerek her şeyi yoktan var etmesine vurgu için divan şiirinde sıkça kullanılır.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

kafādār:

1. **ḳafādār:**
Gazel 318
Mısra: **24**
Kafa dengi, arkadaş.
23. Ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek
24. Hīç ḳafādār n'eydügin bilmem

kāfī:

1. **kāfīdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **31**
Yeterli, kâfi.
31. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
32. Naṣb-ı rāyāt-ı mühimmāt-ı mehāmumda benüm

2. **kāfīdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **33**
Yeterli, kâfi.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẓarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

3. **ḳāfīdür:**-*dür*
Gazel 228
Mısra: **10**
Yeterli, kâfi.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

4. **kāfī:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Yeterli, kâfi.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

kāfir:

1. **kāfire:**-*e*
Müfret 4
Mısra: **2**
Kâfir, rakip.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

2. **kāfir:**
Kaside 8
Mısra: **173**
Kafir, sevgili.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

3. **kāfirüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **64**
Kâfir, düşman.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilīrāne görüp ḥayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

4. **kāfirleri:**-*ler, -i*
Kaside 14
Mısra: **22**
Kâfir, gayrimüslim.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

5. **kāfir:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Kâfir, gayrimüslim.
23. Kāfir ḳırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu fetḥ ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

6. **kāfirüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **17**
Kâfir, inkar eden.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

7. **kāfirüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **20**
Kâfir, inkar eden.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

8. **kāfiri:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **58**
Kâfir, inkar eden.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

9. **kāfirüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **76**
Kâfir, gayrimüslim.
75. Ẕirve-i tūde-i ḫākistere çıḳsañ görinür
76. Kāfirüñ memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġārı

10. **kāfirlerüñ:**-*ler, -üñ*
Kaside 19
Mısra: **23**
Kâfir, düşman.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

11. **kāfirdür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **3**
Kâfir, sevgili.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

12. **kāfirlere:**-*ler, -e*
Gazel 180
Mısra: **19**
Kâfir, gayrimüslim.
19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

13. **kāfir:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Kâfir, gayrimüslim.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀşıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

14. **kāfirdür:**-*dür*
Gazel 219
Mısra: **6**
Kafir. (Siyahlık yönüyle sevgilinin saçı bağlamında).
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

15. **kāfir:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Kâfir, gayrimüslim.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i ṣūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

16. **kāfir:**
Gazel 379
Mısra: **6**
Kafir, sevgili.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẓlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

17. **kāfirleri:**-*ler, -i*
Gazel 404
Mısra: **23**
Kâfir, gayrimüslim.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

kāfirden alın-:
1. **kāfirden alındı:**-*dı*
Tarih 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kâfirden alınmak/ele geçirilmek.
1. Bi-ʿavni'llāh kāfirden alındı Ḳalʿa-i Uyvār (1083)

kāfir-i bed-girdār:
1. **kāfir-i bed-girdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kötü davranışlı/âdetli kâfir.
25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

kāfir-i bī-dīn:
1. **kāfir-i bī-dīn:**
Kaside 19
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dinsiz kafir.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

kāfir-i bī-dīn:
1. **kāfir-i bī-dīndür:**-*dür*
Gazel 189
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dinsiz kafir.
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eşer-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

2. **kāfir-i bī-dīni:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Dinsiz kafir.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı

kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne:
1. **kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin kâfirliğinin put evindeki kâfir.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

kāfir-i ḥod-peymān:
1. **kāfir-i ḥod-peymānuñ:**-*nuñ*
Kaside 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kendini ölçen kâfir.
3. Ḥamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḥod-peymānuñ
4. Oldı ṣad-pāre hele silsile-i pindārı

kāfir-i ʿışḳ:
1. **kāfir-i ʿışḳum:**-*um*
Gazel 315
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın kâfiri.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḥod behiştümdür benüm

kāfir-i lāşe-süvār:
1. **kāfir-i lāşe-süvāra:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Murdar/leş binen kâfir.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

kāfir-i muṭlaḳ:
1. **kāfir-i muṭlaḳ:**
Kaside 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız/şartsız/daima kâfir.
17. ʿĀlemde daḥi itmedi bir böyle ḥıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

kāfir-i rūbāh-ciger:
1. **kāfir-i rūbāh-ciger:**
Kaside 17
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Tilki yürekli kâfir.
103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
104. Kim taḥammül idemez ḥamlesine şīr-i ecem

kāfir-kīş ol-:
1. **kāfir-kīş olur:**-*ur*
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kâfir dinli olmak.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o ṣūḫ-ı mübtelā düşmen

kāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār:
1. **ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Zamanın (şiirin) az ve çok kafiyesi.

71. Oldı Meẕāḳī çü ser-ā-ser temām
72. Ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār

ḳāfiye-i bīş ü kem:

1. **ḳāfiye-i bīş ü kemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
(Şiirin) az ve çok kafiyesi.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

kāġıd:

1. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Kağıt.
1. Alınca vaṣf-ı ḥaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

2. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Kağıt.
1. Alınca vaṣf-ı ḥaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

3. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Kağıt.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

4. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Kağıt.
5. Fiġān ki kāġıd ile gāhi ʿarż-ı ḥāl itsem
6. Olur derīde-i ser-pençe-i sitem kāġıd

5. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **6**
Kağıt.
5. Fiġān ki kāġıd ile gāhi ʿarż-ı ḥāl itsem
6. Olur derīde-i ser-pençe-i sitem kāġıd

6. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Kağıt.
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

7. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Kağıt.
9. Göñül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

8. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **12**
Kağıt.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

9. **kāġıd:**
Gazel 55
Mısra: **14**
Kağıt.
13. Meẕāḳī bu ġazel-i dil-güşāya lāyıḳdur
14. Olursa gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem kāġıd

kāh ol-:

1. **kāh olsam:**-*sa, -m*
Gazel 320
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saman/saman çöpü olmak.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

kaḥbe:

1. **ḳaḥbe:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Dönek, kalleş.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

kāh-ı żaʿaf-ı ber-zeber-i kūh-ı Ḳāf:

1. **kāh-ı żaʿaf-ı ber-zeber-i kūh-ı Ḳāf:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kaf dağının üstündeki kuvvetsizliğin saman çöpü.
9. Bir dest-bürd-i şarşar-ı şaḥrā-yı ʿışḳ ile
10. Kāh-ı żaʿaf-ı ber-zeber-i kūh-ı Ḳāf olur

kāh-ı ẓulmānī:

1. **kāḫ-ı ẓulmānī:**
Kaside 23
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Karanlık köşk.
49. ʿArūseler yüridi ṣad-çerāġ-ı rūşen ile
50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

kahr:

1. **ḳahrın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **53**
Kudret, güç.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i mażārr eyler

ḳahr ol-:

1. **ḳahr oldı:**-*dı*
Gazel 404
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak, mahvolmak.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

Ḳahramān: (Pala)

1. **Ḳahramān:**
Kaside 1
Mısra: **23**
İran mitolojisinde adı geçen kahramanlardan biridir. Pîşdâdiyân sülalesinden Tahmurs'un oğludur. Devler tarafından çocukken kaçırılıp büyütülmüştür. Rüstem'e yenilmiştir. Kâtil lakabıyla bilinmekte ve divan şiirinde genellikle Kahramân-ı Kâtil olarak şiirlerde söz konusu edilmektedir.
23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

2. **Ḳahramān:**
Gazel 337
Mısra: **5**
bkz. Ḳahramān.
5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḥamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

kahramān-ı ġamze-i merd-efgene:

1. **ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Merdi/cesuru yere yıkan yan bakışın kahramanı.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

Ḳahramān-ı Ḳātil:

1. **Ḳahramān-ı Ḳātildür:**-*dür*
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Katil Kahraman. bkz. Ḳahramān.
7. Ḥaẕer it Ḳahramān-ı Ḳātildür
8. Çeşm-i ḥançer-güzārı Bihzāduñ

Ḳahramān-ı nigeh:

1. **Ḳahramān-ı nigeh:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakışın'ın Kahraman'ı. bkz. Ḳahramān.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār:

1. **ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār:**
Kaside 8
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İşe yaramaz düşmanı mahvetme.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

ḳahr-ı Ḫudā:

1. **ḳahr-ı Ḫudā:**
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kahrı/öfkesi.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

kahr-ı luṭf-āmīz-i dil-ber:

1. **ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden:**-*den*
Gazel 112
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlü alıp götüren sevgilinin lutf eden ezmesi/eziyeti.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

2. **ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden:**-*den*
Gazel 112
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlü alıp götüren sevgilinin lutf eden ezmesi/eziyeti.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

kāʿide-i āb-ı ḥayāt:

1. **ḳāʿide-i āb-ı ḥayātı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu yolu.
27. Cünd-i aḥdar-ı Sikender-eniş-i ʿālem kim
28. Eyledi ḳāʿide-i āb-ı ḥayātı icrā

ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet:
1. **ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ehlinin kuralı.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

ḳāʿide-i fetḥ ü żam-ı rūzgār:
1. **ḳāʿide-i fetḥ ü żam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Devrinde katma (toprak) ve fethin kuralı.
41. Hep eşer-i tīġ-ı cihāngīridür
42. Ḳāʿide-i fetḥ ü żam-ı rūzgār

ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem:
1. **ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyada şeker dudaklıların kuralı/âdeti.
5. Böyledür ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem
6. Zehr-nūşān-ı ġama teng-i şeker virmezler

ḳāʿide-i mültezem:
1. **ḳāʿide-i mültezemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gerekli görülen kural/kanun.
57. Muḥkem-ter olur vāsıṭatü'l-ʿaḳdi ʿadālet
58. Żabṭ-ı nesaḳ u ḳāʿide-i mültezemüñden

ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne:
1. **ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin az bulunan ölçü kuralı/tarzı.
191. Şimden gerü iḫlāṣ ile hengām-ı duʿādur
192. Bir ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne

ḳāʿide-i ṭabʿ-ı süḫan-gūy:
1. **ḳāʿide-i ṭabʿ-ı süḫan-gūyıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 27
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyenin karakterinin kuralı.
41. Ḳāʿide-i ṭabʿ-ı süḫan-gūyıdur
42. Şīve-i ṭarz-ı Ḥasen-i rūzgār

kākül:
1. **kākülleri:**-*ler, -i*
Gazel 6
Mısra: **7**
Saç, perçem.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

2. **kākül:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Saç, perçem.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı kim istemez

3. **kāküli:**-*i*
Gazel 49
Mısra: **7**
Saç, perçem.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḫūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nükūş-ı ṣafḥa-i eyyāma sürḫ

4. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 134
Mısra: **2**
Saç, perçem.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḥod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

5. **kākülini:**-*i, -ni*
Gazel 151
Mısra: **9**
Saç, perçem.
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḥaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

6. **kākülüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 160
Mısra: **3**
Saç, perçem.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

7. **kākülde:**-*de*
Gazel 167
Mısra: **9**
Yüzün iki yanına sarkan saç, perçem; saç.
9. Kākülde göñül ẕāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

8. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 242
Mısra: **1**
Saç, perçem.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḥāle bend ancaḳ

9. **kāküldür:**-*dür*
Gazel 327
Mısra: **5**
Saç, perçem.
5. Kāküldür olan bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ol rāyet-i fitne hele ber-dūş görinsün

10. **kākül:**
Gazel 387
Mısra: **3**
Saç, perçem.
3. Bulmaz ʿiẕār-ı yār ile kākül leṭāfetin
4. Gelse benefşe vü gül-i sīr-āb bir yire

11. **kākülüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 419
Mısra: **6**
Saç, perçem.
5. Dil-i ṣad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

kākül göster-:
1. **kākül gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saçı göstermek.
7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

kākül-i cānāne:
1. **kākül-i cānāne:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı/perçemi.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

2. **kākül-i cānāne:**-*e*
Gazel 184
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı/perçemi.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

kākül-i dil-ber:
1. **kākül-i dil-ber:**
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dilberin/sevgilinin saçı/perçemi.
9. Ey Mezāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

kākül-i dildār:
1. **kākül-i dildāra:**-*a*
Gazel 354
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanaklarına doğru uzanan saç.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

kākül-i ḫam-ber-ḫam:
1. **kākül-i ḫam-ber-ḫama:**-*a*
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eğri eğri olmuş saç/kâkül.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

kākül-i pür-çīn:
1. **kākül-i pür-çīn:**
Gazel 352
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çok karışık saç/perçem.
9. Olmasun dīvāneler zencīr-cünbān-ı cünūn
10. Kākül-i pür-çīn ü zülf-i ḫam-be-ḫam añılmasun

kākül-i sünbül-i ḫam-ender-ḫam:
1. **kākül-i sünbül-i ḫam-ender-ḫam:**
Kaside 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Alt alta bükülmüş sünbül (gibi) perçem.
11. Ḫāl-i ḫoş-būy-ı lāle-i ḫamrā
12. Kākül-i sünbül-i ḫam-ender-ḫam

ḳal-:
1. **ḳaldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **4**
Kalmak.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. **ḳala:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **70**
Kalmak.
69. Ol mübāriz-miṣāl nā-çārum
70. Ki ḳala nīm-cān cirīdüñden

3. **ḳalmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 7
Mısra: **77**
Kalmak.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

4. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **68**
Kalmak.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

5. **ḳalan:**-*an*
Kaside 9
Mısra: **68**
Kalmak.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

6. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 13
Mısra: **4**
Elde bulunmak, kalmak.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

7. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 17
Mısra: **22**
Kalmak.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

8. **ḳalmış:**-*mış*
Kaside 27
Mısra: **15**
Kalmak.
15. Ḳalmış idi ḫırḳa ile bir külāh
16. Oldı o da mürtehen-i rūzgār

9. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 30
Mısra: **13**
Kalmak.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

10. **ḳalmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 50
Mısra: **6**
Kalmak.
5. Vādī-i ṭalebde daḥi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

11. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 50
Mısra: **10**
Kalmak.
9. İtmezse meded ʿavn-ı yedü'l-lāh Meẕāḳī
10. Ser-pençe-i ḥırmānda ḳalur dāmen-i ümmīd

12. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 57
Mısra: **7**
Kalmak, bırakılmak.
7. Miṣāl-i ḥalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
8. Naẓar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

13. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 89
Mısra: **11**
Arta kalmak.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḥumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

14. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 115
Mısra: **11**
Kalmak.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḫalīdedür

15. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 137
Mısra: **3**
Devam etmek, sürmek.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad-dāġ-ı felāket bir olur

16. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 156
Mısra: **11**
Kalmak.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

17. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 188
Mısra: **6**
Kalmak.
5. Yoḳ ṣām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

18. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 188
Mısra: **7**
Kalmak.
7. Böyle ḳalursa rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter
8. Hem-reng-i laʿl-i nāb olur seng-i ḫāremüz

19. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 211
Mısra: **1**
Durumunu korumak, bir halde bulunmaya devam etmek, sürmek, gitmek.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

20. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 212
Mısra: **3**
Kalmak, devam etmek.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

21. **ḳalanlar:**-*an, -lar*
Gazel 215
Mısra: **5**
Kalmak, durmak.
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

22. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 224
Mısra: **5**
Kalmak.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

23. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 233
Mısra: **8**
Kalmak.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

24. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **2**
Kalmak.
1. Şevḳiyle göñül seyr-i ruḥ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

25. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **4**
Kalmak.
3. Ey āh-ı ḥazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

26. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **6**
Kalmak.
5. Yoḳ ruḫṣat-ı neẕẕāre ruḥ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

27. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **8**
Kalmak.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

28. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **10**
Kalmak.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

29. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **12**
Kalmak.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

30. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **14**
Kalmak.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

31. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 254
Mısra: **15**
Kalmak.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

32. **ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kalmak, durmak.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

33. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **15**
Kalmak.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin şuʿledār olur giderek

34. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 357
Mısra: **11**
Kalmak.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

35. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 358
Mısra: **7**
Kalmak.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

36. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 369

Mısra: **3**
Kalmak.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

37. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 394
Mısra: **1**
Kalmak.
1. Göñül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

38. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **1**
Kalmak.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

39. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **4**
Kalmak.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

40. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **6**
Kalmak.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

41. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **8**
Kalmak.
7. Tefriḳa ṣaldı felek ṣoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

42. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **10**
Kalmak.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

43. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **12**
Kalmak.
11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşāḳī ḳaldı

44. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **14**
Kalmak.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

45. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **16**
Kalmak.
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

46. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **18**
Kalmak.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

47. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 414
Mısra: **11**
Kalmak.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı ṣāḫ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

48. **ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 414
Mısra: **15**
Kalmak.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki ṣurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

49. **ḳalmış:**-*mış*
Gazel 439
Mısra: **8**
Kalmak, durmak.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

50. **ḳalduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **1**
Kalmak.
1. Ṣevḳiyle göñül seyr-i ruḫ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

ḳalʿa:

1. **ḳalʿasını:**-*sı, -nı*
Tarih 1
Mısra: **5**
Kale.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

2. **ḳalʿa:**
Tarih 1
Mısra: **7**
Kale.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

3. **ḳalʿayı:**-*yı*
Kaside 9
Mısra: **59**
Kale.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḫrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

4. **ḳalʿa:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Kale.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

5. **ḳalʿasına:**-*sı, -na*
Kaside 9
Mısra: **66**
Kale.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

6. **ḳalʿa:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Kale.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḫte serādur

7. **ḳalʿa:**
Kaside 14
Mısra: **27**
Kale.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

8. **ḳalʿa:**
Kaside 18
Mısra: **87**
Kale.
87. Böyle bir ḳalʿa daḥi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

9. **ḳalʿa:**
Kaside 18
Mısra: **89**
Kale.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

10. **ḳalʿa:**
Kaside 18
Mısra: **91**
Kale.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı feṭḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

11. **ḳalʿadur:**-*dur*
Kaside 19
Mısra: **71**
Kale.
71. Ḥiṣār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

ḳalʿa idin-:

1. **ḳalʿa idinmiş:**-*miş*
Kaside 14
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kale yapmak/edinmek.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

ḳalʿa-güşā:

1. **ḳalʿa-güşādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **58**
Kale açan/fetheden.
57. Serdār-ı muʿaẓẓam ki bu meydān-ı ġazāda
58. Hem ġāzī-i kāfir-küş ü hem ḳalʿa-güşādur

ḳalʿa-i āhen-kemer:

1. **ḳalʿa-i āhen-kemerüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Demir kemerli kale.
57. Burc u bāzūsını ol ḳalʿa-i āhen-kemerüñ
58. Eyledi zīr ü zeber ṭop-ı şerār-efşānı

ḳalʿa-i Baġdād:

1. **ḳalʿa-i Baġdādı:**-*ı*
Tarih 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bağdat kalesi.
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile feṭḥ eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

ḳalʿa-i Ḳandiye:

1. **ḳalʿa-i Ḳandiyeyi:**-*yi*
Tarih 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kandiye kalesi.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḫāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege ṣubḥ u mesā

ḳalʿa-i sengīn:

1. **ḳalʿa-i sengīn:**
Kaside 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Taştan/sağlam/muhkem kale.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

ḳalʿa-i üstüvār-ı ʿışḳ:
1. **ḳalʿa-i üstüvār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşkın sağlam/dayanıklı kalesi.
7. Ṭūb-ı taʿnayla raḫnedār olmaz
8. Ḳalʿa-i üstüvār-ı ʿışḳuz biz

ḳalʿa-i Uyvār:
1. **ḳalʿa-i Uyvār:**
Tarih 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uyvar kalesi.
1. Bi-ʿavni'llāh kāfirden alındı Ḳalʿa-i Uyvār (1083)

2. **ḳalʿa-i Uyvar:**
Kaside 14
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Uyvar kalesi.
23. Kāfir ḳırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu feṭḥ ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

ḳalʿa-i zībende:
1. **ḳalʿa-i zībende:**
Kaside 14
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Süslü kale.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad-ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

kālā-yı vaṣl:
1. **kālā-yı vaṣla:**-*a*
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma kumaşı.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

ḳalb:
1. **ḳalbi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **41**
Yürek, gönül.
41. Ḳalbi mirʾāt-ı ʿālem-i cāndur
42. Cismi āyīnedān-ı maʿnādur

ḳalb-figār:
1. **ḳalb-figārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yaralı kalp.
3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀşıḳ-ı ḫasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

ḳalb-i ġuzāt:
1. **ḳalb-i ġuzāt:**
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gazilerin kalbi/gönlü.
13. Ḳalb-i ġuzāt içinde ʿalemdār-ı şevketüñ
14. Pīrāye-i miyāne-i aʿlām isterin

ḳalb-i ḥabīr:
1. **ḳalb-i ḥabīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Haberli kalp.
85. Çoḳ degüldür feyż-i naʿtuñla bu deñlü cüst u cū
86. Cilve-perdāz-ı ḫaber ḳalb-i ḥabīrümdür benüm

ḳalb-i ḥazīn:
1. **ḳalb-i ḥazīn:**
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/üzüntülü kalp.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

ḳalb-i miskīn:
1. **ḳalb-i miskīn:**
Gazel 283
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zavallı/âciz kalp.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳ:
1. **ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳa:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşığın temiz kalbi.
3. Baḳ ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳa kim ṣūret-i cemāl
4. Mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan ẓuhūr ider

ḳalb-i pür-sūz:
1. **ḳalb-i pür-sūzı:**-*ı*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok yanan kalp.
5. Ol ebrū-yı kemāndāra muḳābil ḳalb-i pür-sūzı
6. Nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ kimdür

ḳalb-i ʿuşşāk:
1. **ḳalb-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
Gazel 202
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Âşıkların kalbi.
11. Tek ü tenhā bozar bir ḥamle ile ḳalb-i ʿuşşāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḥtāc-ı cünūd olmaz

ḳalb-i vīrān:
1. **ḳalb-i vīrānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Harap/yıkık kalp.
5. Dest-i miʿmār-ı inşirāḥ-ı fuʾād
6. Ḳıldı ābād ḳalb-i vīrānı

ḳalb-i yārān:
1. **ḳalb-i yārānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kalbi.
19. Dem-i temevvüc-i Nīl ü zamān-ı feyż-i nesīm
20. Ṣafā-yı āb ü hevā açdı ḳalb-i yārānı

ḳalem:
1. **ḳalem:**
Kaside 8
Mısra: **197**
Kalem.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣār eyler

2. **ḳalem:**
Kaside 8
Mısra: **204**
Kalem.
203. N'ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

3. **ḳalem:**
Kaside 16
Mısra: **49**
Kalem.
49. Olduḳça ḳalem vāsıṭa-i dest-i ḫayālüñ
50. Ṣad-nükte ẓuhūr itmede nevk-i ḳalemüñden

4. **ḳalemüm:**-*üm*
Kaside 18
Mısra: **175**
Kalem.
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa şüküfte n'ola berg ü bārı

5. **ḳalem:**
Kaside 21
Mısra: **69**
Kalem.
69. Ḳalem ile devātını seyr it
70. Bu zebān ol dehān-ı maʿnādur

6. **ḳalemi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **74**
Kalem.
73. Keremi sāʿid-i kerāmetdür
74. Ḳalemi ḫod-benān-ı maʿnādur

7. **ḳalemüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **136**
Kalem.
135. Sürme-sāy-ı ṣalābe-i süḫanüm
136. Ḳalemüm sürmedān-ı maʿnādur

8. **ḳalemlerde:**-*ler, -de*
Gazel 39
Mısra: **9**
Kalem, şâir.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḫş

9. **ḳalemle:**-*le*
Gazel 49
Mısra: **7**
Kalem.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḫūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nükūş-ı ṣafḥa-i eyyāma sürḫ

10. **ḳalem:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Kalem.

1. Alınca vaṣf-ı ḫaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

11. **ḳalem:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Kalem.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

12. **ḳaleminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **26**
Kalem.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẕar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

13. **ḳalem:**
Gazel 164
Mısra: **14**
Kalem.
13. Taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endişe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

14. **ḳalemle:**-*le*
Gazel 271
Mısra: **5**
Kalem.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

ḳalem-cünbānī:

1. **ḳalem-cünbānī:**
Kaside 9
Mısra: **92**
Kalem oynatma, yazı yazma.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

ḳalem-i ʿUrfī:

1. **ḳalem-i ʿUrfī:**
Gazel 265
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Urfi'nin kalemi. bkz. ʿUrfī.
11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

ḳalem-rān:

1. **ḳalem-rānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **60**
Kaleme/yazıya hükmeden.
59. Ḥaḳ bu kim dil-pesend-i ʿālem olur
60. Ger bulursa şeref ḳalem-rānı

ḳalem-rev-i süḫan:

1. **ḳalem-rev-i süḫanüñ:**-*üñ*
Gazel 252
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz ülkesi, sözün hükmünün geçtiği yer.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

ḳalenderān-ı cihān:

1. **ḳalenderān-ı cihānuñ:**-*uñ*
Gazel 152
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki kalenderler, dünyada dünya işlerini boş görenler.
7. O dil ki ḫalḳa-be-güş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-güşıdur

ḳalḳ-:

1. **ḳalḳup:**-*up*
Kaside 17
Mısra: **91**
Hazırlanmak.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı ṣaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

ḳalmamış gitmiş:

1. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
1. Ḳırılmış cām-ı şahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḫayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

2. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
1. Ḳırılmış cām-ı şahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḫayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

3. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

4. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

5. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

6. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

7. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

8. **ḳalmamış gitmiş:**
Gazel 215
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalmamış bitmiş/geçmiş/gitmiş.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

kām:

1. **kām:**
Kaside 15
Mısra: **48**
Arzu, meram, maksat.
47. Maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf kim
48. Ṣad-kām-ı ber-güzīde be-her kām isterin

2. **kāmı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **198**
Arzu, istek.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫᵛārı

Kamanīçe:

1. **Ḳamanīçe:**
Kaside 9
Mısra: **45**
Şu anda Ukrayna'nın Kamyanets-Podilski kentinde bulunan tarihi bir Polonya kalesidir. 1672-1699 yılları arasında 27 yıl boyunca Osmanlıların eline kalmış, Osmanlı Devleti'nin Kamaniçe Eyaleti'nin eyalet merkezi olarak işlev yapmıştır.
45. Ḳamanīçe gibi bir ḥışn-ı ḥaşīn feth itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

kāmet:

1. **ḳāmetüm:**-*üm*
Kaside 13
Mısra: **5**
Boy.
5. Ḳāmetüm eyledi ḫam-geşte girānbār-ı melāl
6. Elif-i ḳaddümi gör ḫalḳa-i lāmumda benüm

2. **ḳāmetüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 36
Mısra: **11**
Boy, endam.
11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

3. **ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 92
Mısra: **1**
Boy, endam.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āşiyān-ı bülbüldür

4. **ḳāmetini:**-*i, -ni*
Gazel 196
Mısra: **11**
Boy, endam.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḫırāmānı yerinden bilürüz

5. **ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **3**
Boy, endam.
3. Ḳāmetüñ gül-bün-i nev-reste-i gülzār-ı şafā
4. Dehenüñ ġonce ʿizāruñ gül-i bī-ḫār ancaḳ

6. **ḳāmetüm:**-*üm*
Gazel 248

Mısra: **6**
Boy.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

7. **ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 330
Mısra: **7**
Boy, endam.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

ḳāmet-i bālā:

1. **ḳāmet-i bālā:**
Gazel 345
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uzun boy.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

2. **ḳāmet-i bālā:**
Gazel 362
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu (sevgili).
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

ḳamet-i endīşe:

1. **ḳamet-i endīşem:**-*m*
Kaside 17
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin boyu.
149. Rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum
150. Ne ḳadar olsa daḫi ḳamet-i endīşem ḫam

ḳamet-i ḥadd:

1. **ḳamet-i ḥaddüme:**-*üm, -e*
Gazel 150
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Derece/makam boyu.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

kāmet-i ḥamīde:

1. **ḳāmet-i ḫamīde:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bükülmüş boy.
5. Ey ḳāmet-i ḫamīde vü āh-ı felek-güẕār
6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

ḳāmet-i ḳadr:

1. **ḳāmet-i ḳadrine:**-*i, -ne*
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Rütbenin boyu/derecesi.
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

kāmet-i mevzūn:

1. **ḳāmet-i mevzūn:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düzgün boy.
5. Olsañ n'ola bu ḳāmet-i mevzūn ile cānā
6. Raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet

ḳāmet-i şāhid-i mażmūn:

1. **ḳāmet-i şāhid-i mażmūna:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İnce/anlamlı sözün güzelinin/dilberinin boyu.
31. Ṣūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i mażmūna ḳabā-yı maʿlem

ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūn:

1. **ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūnı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Alçak feleğin ihtiyar (Zal) boyu. bkz. Zāl.
19. Bār-ı reşk-i ḳadd-i bālā-yı sütūn-ı mermeri
20. Āḫir itdi ḳāmet-i Zāl-i sipihr-i dūnı dāl

kām-ı ferd:

1. **kām-ı ferd:**
Gazel 248
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tek/bir arzu/istek.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

kāmil:

1. **kāmilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **14**
Bilgili, üstat, olgun.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

kāmil id-:

1. **kāmil ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlamak, olgunlaştırmak.
1. Zihī irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī
2. Ki fikri kāmil ider naḳş-ı ʿaḳl-ı insānı

kāmilān-ı maʿnā:

1. **kāmilān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Anlamın olgunları/bilgilileri.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

kāmilü'l-īmān-ı zamāne:

1. **kāmilü'l-īmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin imanı olgun olanı.
79. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı mükerrem
80. Ḳutbü'l-vüzerā kāmilü'l-īmān-ı zamāne

kāmkār-ı ʿışḳ:

1. **kāmkār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk isteğine ulaşmış.
15. Nā-murād-ı zamāneyüz ammā
16. Ne ḳadar kāmkār-ı ʿışḳuz biz

kāmkārī-i zamāne:

1. **kāmkārī-i zamāne:**
Gazel 389
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrim muradına ermişi.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

kām-yāb id-:

1. **kām-yāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Muradına erdirmek.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

kām-yāb-ı ʿışḳ:

1. **kām-yāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 273
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşkta(ın) muradına ermiş.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫᵛāhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur göñül

kām-yāb-ı ʿişve:

1. **kām-yāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz isteğine kavuşma/muradına erme.
1. Ey sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve
2. Ḳıl meclisi kām-yāb-ı ʿişve

kan:

1. **kānı:**-*ı*
Gazel 180
Mısra: **22**
Maden ocağı.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

2. **kāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **8**
Maden.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

ḳan:

1. **ḳan:**
Kaside 17
Mısra: **105**
Kan.
105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

2. **ḳanuma:**-*um, -a*
Gazel 44
Mısra: **2**
Kan.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

ḳan aġla-:

1. **ḳan aġladuġum:**-*duġ, -um*
Kaside 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek, çok üzülmek.
25. Gūş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

2. **ḳan aġladuḳça:**-*duḳça*

Gazel 158
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanlı gözyaşı dökmek. (Beyitte sevinçten gözyaşı dökmek anlamında).
3. Ḳan aġladuḳça girye-i şādī-i vaṣl ile
4. Ol demleri felekde ferāmūş ider miyüz

ḳan dök-:
1. **ḳan dökmekde:**-*mekde*
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan dökmek, öldürmek.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

2. **ḳan dökmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 378
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan dökmek, öldürmek.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

ḳan revān ol-:
1. **ḳan revān oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akmak, kan içinde kalmak.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

2. **ḳan revān oldı:**-*dı*
Gazel 209
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akmak, kan içinde kalmak.
19. Dili ṣad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

ḳan üstüne ḳan eyle-/it-:
1. **ḳan üstüne ḳan eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok kan dökmek, çok acı/ıztırap vermek.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

2. **ḳan üstüne ḳan itmeyelüm:**-*me, -yelüm*
Gazel 321
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermeden sürekli kan dökmek. Çok ıztırap/acı çekmek.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

ḳana boyan-: (ADS)
1. **ḳana boyansa:**-*sa*
Gazel 313
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içinde kalmak, kanla dolmak.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

ḳana ġarḳ id-:
1. **ḳana ġarḳ ide:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içinde boğmak.
73. Ḳandiye ḳalʿasın alup āḫir
74. Ḳana ġarḳ ide beytü'l-eṣnāmı

ḳana ḳana:
1. **ḳana ḳana:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kanıncaya kadar, doya doya.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

ḳana müstaġraḳ ol-:
1. **ḳana müstaġraḳ olursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 68
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kana batmak, kan içinde kalmak.
9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḥasretle
10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

ḳanāʿat ḳıl-:
1. **ḳanāʿat ḳıl:**
Gazel 131
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yetinmek.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḥayāl-i yāra geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

ḳand:
1. **ḳand:**
Gazel 46
Mısra: **14**
Şeker.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫʷān-ı şubḥ

2. **ḳand:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Şeker.
3. N'ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

ḳand u şekker:
1. **ḳand u şekker:**
Gazel 191
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şeker.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

ḳanda:
1. **ḳanda:**
Gazel 118
Mısra: **9**
Nerede.
9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

2. **ḳanda:**
Gazel 190
Mısra: **14**
Nereye.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

3. **ḳanda:**
Gazel 316
Mısra: **13**
Nerede.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

4. **ḳanda:**
Gazel 316
Mısra: **13**
Nerede.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

ḳanda…ḳanda:
1. **ḳanda…ḳanda…:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nerede...nerede...
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı fırāḡ
12. Ḫʷāb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

2. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 364
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
…Nerede ...nerede.
13. Kemer-bend-i sefer ḳanda sebük-maġz-ı ḥaẕer ḳanda
14. O sāye-perver-i cübn ü dilīr-i nāmverdür bu

3. **ḳand…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

4. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

5. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

6. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
5. Taḥammül mi olur zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna
6. O tīġ-ı ġamze ḳanda ʿāşıḳ-ı ṣad-pāre-ten ḳanda

7. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

8. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

9. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

10. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 383
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẕmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

11. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
1. O ṣūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

12. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

13. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

14. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

15. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

16. **ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede.
11. Cihānuñ ẕevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

ḳanda…ḳanda…ḳanda:

1. **ḳanda…ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede...nerede.
1. O ṣūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

2. **ḳanda…ḳanda…ḳanda:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...nerede...nerede...nerede.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

ḳandan:

1. **ḳandan:**
Gazel 263
Mısra: **7**
Nereden.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

ḳand-i ʿazbü'l-beyān-ı maʿnā:

1. **ḳand-i ʿazbü'l-beyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Anlamın söylenişinde tatlılık olan şekeri.
47. Şehd-i şīrīn-maḳālini gör kim
48. Ḳand-i ʿazbü'l-beyān-ı maʿnādur

ḳand-ı firīb:

1. **ḳand-ı firīb:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aldatan şeker.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi leẕẕet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı firīb

ḳand-ı mükerrer:

1. **ḳand-ı mükerrer:**
Gazel 160
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker/tatlı.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mışra daḫi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

ḳand-ı nüşīn-lebān-ı maʿnā:

1. **ḳand-ı nüşīn-lebān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Anlamın tatlı/lezzetli dudaklarının şekeri.
153. Şeker-i ḫoş-meẕāḳ-ı menḳabetüñ
154. Ḳand-ı nüşīn-lebān-ı maʿnādur

Ḳandiye: (Akbayar)

1. **Ḳandiye:**
Tarih 2
Mısra: **20**
Girit-Kandiye. Osmanlı'da Girit eyaletinin bir dönem eyalet ve bir dönem ise sancak merkezi olan şehir ve bu şehirde bulunan kale.
19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī dīdiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

2. **Ḳandiye:**
Kaside 8
Mısra: **63**
bkz. Ḳandiye.
63. Ḥuṣūṣā Ḳandiye feṯḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

3. **Ḳandiyenüñ:**-*nüñ*
Tarih 8
Mısra: **1**
bkz. Ḳandiye.
1. Eyledi Ḳandiyenüñ feṯḥine ʿālem hemheme (1080)

4. **Ḳandiye:**
Tarih 9
Mısra: **1**
bkz. Ḳandiye.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

5. **Ḳandiye:**
Kaside 17
Mısra: **165**
bkz. Ḳandiye.
165. Feṯḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi ṣād u ḫurrem

6. **Ḳandiye:**
Kaside 18
Mısra: **41**
Osmanlı'da Girit eyaletinin bir dönem eyalet ve bir dönem ise sancak merkezi olan şehir.
41. Gel biraz Ḳandiye cengin daḫi gūş it bileyin
42. ʿArbede-sāzī-i devr-i felek-i ġaddārı

7. **Ḳandiye:**
Kaside 19
Mısra: **26**
bkz. Ḳandiye.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

8. **Ḳandiye:**
Kaside 19
Mısra: **31**
bkz. Ḳandiye.
31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḫilāfında olan aʿdā
32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād olduġın gördük

9. **Ḳandiye:**
Gazel 316
Mısra: **13**
bkz. Ḳandiye.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

Ḳandiye ḳalʿası:

1. **Ḳandiye ḳalʿasın:**-*n*
   Kaside 22
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kandiye kalesi. bkz. Ḳandiye
   73. Ḳandiye ḳalʿasın alup āḫir
   74. Ḳana ġarḳ ide beytü'l-eṣnāmı

2. **Ḳandiye ḳalʿasını:**-*nı*
   Tarih 2
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kandiye kalesi. bkz. Ḳandiye
   17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
   18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

3. **Ḳandiye ḳalʿasını:**-*nı*
   Kaside 17
   Mısra: **105**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kandiye kalesi. bkz. Ḳandiye
   105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
   106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

4. **Ḳandiye ḳalʿasını:**-*nı*
   Kaside 18
   Mısra: **67**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kandiye kalesi. bkz. Ḳandiye
   67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
   68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

5. **Ḳandiye ḳalʿasınuñ:**-*nuñ*
   Kaside 18
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kandiye kalesi. bkz. Ḳandiye
   25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
   26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

ḳanġı:

1. **ḳanġı:**
   Gazel 222
   Mısra: **18**
   Hangi.
   17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
   18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

ḳanı:

1. **ḳanı:**
   Kaside 9
   Mısra: **47**
   Hani, nerede.
   47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḫandaḳ
   48. Heyʾetin seyr idicek ḫayret alur insānı

2. **ḳanı:**
   Kaside 9
   Mısra: **103**
   Hani, nerede.
   103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām
   104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

3. **ḳanı:**
   Kaside 23
   Mısra: **141**
   Hani, nerede.
   141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
   142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

4. **ḳanı:**
   Gazel 248
   Mısra: **15**
   Hani, nerede.
   15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
   16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

5. **ḳanı:**
   Gazel 259
   Mısra: **7**
   Hani, nerede.
   7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
   8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

6. **ḳanı:**
   Gazel 283
   Mısra: **1**
   Hani.
   1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
   2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

7. **ḳanı:**
   Gazel 400
   Mısra: **18**
   Hani, nerede.
   17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
   18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

8. **ḳanı:**
   Gazel 419
   Mısra: **1**
   Hani, nerede.
   1. Ḳanı bir cāy-ı ṣafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
   2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

kān-ı güher:

1. **kān-ı güher:**
   Kaside 12
   Mısra: **32**
   Kelime Tipi: -
   Mücevher madeni ocağı.
   31. Ol şeh ki dürer-bārī-i ṣad-luṭf ile olur
   32. Hem kān-ı güher hem güher-i kān-ı zamāne

kān-ı kerem:

1. **kān-ı kerem:**
   Kaside 24
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik kaynağı.
   91. ʿArz-ı ḥālüñ bilür o kān-ı kerem
   92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

kān-ı maʿnā:

1. **kān-ı maʿnādur:**-*dur*
   Kaside 21
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Anlamın madeni.
   25. Dil degül medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda
   26. Güher-i kān u kān-ı maʿnādur

kāniʿ ol-:

1. **ḳāniʿ olup:**-*up*
   Gazel 179
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   İnanmak, kanmak.
   17. Meẕāḳī būseye ḳāniʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
   18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

kān-ı saḫā:

1. **kān-ı saḫā:**
   Kaside 20
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik kaynağı.
   25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
   26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

ḳanlar dök-:

1. **ḳanlar dökdügin:**-*dü, -gin*
   Gazel 35
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kan dökmek, adam öldürmek.
   1. Mest olup şunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
   2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

2. **ḳanlar dökdügin:**-*düg, -in*
   Gazel 237
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kan dökmek, yaralamak, öldürmek.
   5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
   6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh ṣaf ṣaf

3. **ḳanlar dökdügin:**-*düg, -in*
   Gazel 362
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kan dökmek, adam öldürmek.
   3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
   4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

ḳanlar dökül-:

1. **ḳanlar dökülür:**-*ür*
   Kaside 16
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kanlar dökülmek.
   33. Bir Ḥaydar-i Kerrār-ı ġazāsın ki veġāda
   34. Ḳanlar dökülür ḳabża-i tīġ-ı dü-demüñden

2. **ḳanlar dökülür:**-*ür*
   Gazel 328
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kanlar dökülmek.
   1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
   2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

ḳanlı:

1. **ḳanlı:**
   Kaside 10
   Mısra: **101**
   Kan döken, kâtil.
   101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
   102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫʷār

ḳanṭār:

1. **ḳanṭār:**
   Gazel 225
   Mısra: **11**
   Kantar.
   11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
   12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

ḳanum dök-:

1. **ḳanum döke:**-*e*
   Gazel 430
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kan dökmek, öldürmek.
   13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
   14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

ḳānūn-ı belāġāt:

1. **ḳānūn-ı belāġātda:**-*da*
   Kaside 16
   Mısra: **80**

Kelime Tipi: -
Güzel çalan/söyleyen kanun (çalgı).
79. Şimden gerü gūş eyle ḫoş-āheng-i ḳarārı
80. Ḳānūn-ı belāġātda olan zīr ü bemüñden

kānūn-ı nār:

1. **kānūn-ı nār:**
Kaside 8
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Ateş ocağı.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāz:

1. **ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sırdaş sevgilinin naz kanunu/çalgısı.
5. Ol perdeler ki naġme-nevāz-ı niyāzdur
6. Ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāza bestedür

kār:

1. **kār:**
Kaside 8
Mısra: **83**
İş, netice.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına şarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

2. **kār:**
Kaside 8
Mısra: **196**
İş, çalışma.
195. Ḫuṣūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

3. **kārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **1**
İş, fiil, amel.
1. Biz berehmen-kīş-i ʿışḳuz bu'l-ʿacebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

4. **kārı:**-*ı*
Gazel 230
Mısra: **2**
İş, çalışma.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

5. **kārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **2**
İş, meslek.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

kār eyle-/id(t)-:

1. **kār eyledi:**-*di*
Gazel 58
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etkilemek.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

2. **kār ider:**-*er*
Gazel 22
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşlemek, etki etmek.
15. Ṣad-el-ḥaẕer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

3. **kār itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kazanç elde etmek, yarar sağlamak.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿişveyle ʿaceb kār itmek istermiş

4. **kār itmese:**-*mese*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etki etmek, etkilemek.
7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

5. **kār itse:**-*se*
Gazel 435
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etki etmek.
3. Ṭaşa kār itse n'ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Şuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

kār u bār:

1. **kār u bārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş güç, meşguliyet, sanat, hüner.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

2. **kār u bārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İç güç, kazanç.
1. Lāʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

3. **kār u bārum:**-*um*
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş güç, kazanç, meşguliyet, sanat.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḥirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

kār u bārın göster-:

1. **kār u bārın gösterür:**-*ür*
Gazel 145
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşini, gücünü, meşguliyetini göstermek.
3. ʿĀşıḳ-ı dil-dāde kim ṣabr u taḥammül ʿarż ider
4. Ḫʷāce-i bāzār-ı ġamdur kār u bārın gösterür

kār üstünde:

1. **kār üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş üstünde.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

kār-āgāh-ı cihān:

1. **kār-āgāh-ı cihān:**
Kaside 10
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dünya işini bilir, dünya işinden haberdar.
81. Kār-āgāh-ı cihān mertebe-baḫşā-yı mihān
82. Kim ġubār-ı deridür kuḥl-ı cilā-yı ebṣār

ḳaranfül:

1. **ḳaranfül:**
Gazel 141
Mısra: **10**
Karanfil.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

karanfül göster-:

1. **ḳaranfül gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karanfil gibi görünmek, karanfile benzemek.
1. Dil-ber-i maḥcūba baḳsañ ʿārızı gül gösterür
2. Heyʾet-i çāh-ı zenehdānı ḳaranfül gösterür

ḳarār id(t):

1. **ḳarār ide:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **162**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devam etmek, sürmek.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

2. **ḳarār itmez:**-*mez*
Gazel 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabit durmak, rahat durmak.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām:

1. **ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahtsız âşığın huzuru.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḫaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

kārgāh:

1. **kārgāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 269
Mısra: **1**
İş yeri, atölye.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

2. **kārgāhıdur:**-*dur*
Gazel 268
Mısra: **1**
İş yeri, atölye.
1. ʿIşḳ bir şunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

kār-güzār:

1. **kār-güzār:**
Kaside 10
Mısra: **34**
İş beceren, becerikli.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güzār

kār-güzār-ı ʿışḳ:
1. **kār-güzār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşkın beceriklisi/elinden iş geleni.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

kār-ı bī-hūde:
1. **kār-ı bī-hūde:**
Gazel 423
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Boşuna/nafile iş/çalışma.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

2. **kār-ı bī-hude:**
Gazel 436
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Boşuna/nafile iş/çalışma.
11. Ol daḫi āşüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıżṭırāb-ı ṭurresi

kār-ı bu'l-ʿaceb:
1. **kār-ı bu'l-ʿaceb:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şaşılacak iş.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı ẕū-fünūn peydā

ḳaʿr-ı çāh:
1. **ḳaʿr-ı çāhı:**-*ı*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kuyunun dibi.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

kār-ı dil-efrūz:
1. **kār-ı dil-efrūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönüle aydınlık/ferahlık verme işi.
1. Bād-ı nesīm kār-ı dil-efrūza başladı
2. İcrā-yı feyż-i mevsim-i nev-rūza başladı

kār-ı Ferhād:
1. **kār-ı Ferhād:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ferhad'ın yaptığı iş. (Ferhad'ın Şirin için dağı delmesi.). bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

kār-ı iḫvān-ı zamān:
1. **kār-ı iḫvān-ı zamān:**
Gazel 150
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın samimi dostlarının işi.
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

kār-ı mecāz:
1. **kār-ı mecāz:**
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Doğrunun/gerçeğin zıddı.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

kār-ı müşkil:
1. **kār-ı müşkili:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zor iş.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān şanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān şanur gören

kār-ı nā-güzīr:
1. **kār-ı nā-güzīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çaresiz iş.
75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur baña
76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

kārı ol-:
1. **kārı olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşi olmak.
67. ʿAhdinde n'ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īṣār-ı dür-i cūd u saḫādur

kār-ı tecemmül:
1. **kār-ı tecemmülden:**-*den*
Gazel 70
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Süslenme işi.
7. Göñül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

ḳarīn ol-:
1. **ḳarīn oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakın olmak, yaklaşmak.
13. Oldı sühūletle ẕuhūra ḳarīn
14. Cümle mehām-ı ehem-i rūzgār

ḳarīn-i iḳdām:
1. **ḳarīn-i iḳdāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Gayretle çalışmaya yakın.
69. Himmet-i Ḫān Meḥemmed-i ġāzī
70. Olmaḳ ile ḳarīn-i iḳdāmı

ḳarīn-i kākül-i pür-şeyn:
1. **ḳarīn-i kākül-i pür-şeyni:**-*i*
Gazel 201
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eksikle/kusurla dolu saçın/perçemin yakını/arkadaşı.
7. Ḳarīn-i kākül-i pür-şeyni olsa zülf-i nigār
8. Miṣāl-i sebze-i bī-gāne āşinā düşmez

ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref:
1. **ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref:**
Gazel 426
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şeref/yücelik evinin yıldızına yakın.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḫudā
4. Baḫ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

ḳarīn-i nāz:
1. **ḳarīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazın/işvenin yakını/arkadaşı.
1. Ṣāhib-ḳırān-ı ġamze olaldan ḳarīn-i nāz
2. Ṭutdı cihānı fitne ser-i der-kemīn-i nāz

ḳarīn-i şīr-i ecem:
1. **ḳarīn-i şīr-i ecem:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kükremiş aslanın yakını(nda).
49. Devr-i ʿadlinde itmem istiġrāb
50. Olsa āhū ḳarīn-i şīr-i ecem

ḳarīn-nefes:
1. **ḳarīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **12**
Yakın nefes.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eṣer
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

ḳarşu:
1. **ḳarşu:**
Gazel 35
Mısra: **5**
-e doğru.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

2. **ḳarşumuzda:**-*muz, -da*
Gazel 141
Mısra: **7**
Karşı, ön.
7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

3. **ḳarşu:**
Gazel 334
Mısra: **7**
Karşı, karşısında.
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

4. **ḳarşumda:**-*m, -da*
Gazel 414
Mısra: **8**
Karşı, ön.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿizārum olaydı

ḳarşu(mda) d(t)ur-:
1. **ḳarşu duramaz:**-*a, -maz*
Gazel 280
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşı koymak, direnmek.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

2. **ḳarşu ṭuramaz:**-*a, -maz*
Kaside 5
Mısra: **34**

Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısında durmak, rakip olmak.
33. Ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet kim
34. Ṭuramaz aña ḳarşu ṣad-Rüstem

3. **ḳarşu ṭuramaz:**-*a, -maz*
Kaside 9
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısında durmak, rakip olmak.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḥaṭmānı

4. **ḳarşu ṭuramaz:**-*amaz*
Kaside 17
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısında durmak, rakip olmak.
103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
104. Kim taḥammül idemez ḥamlesine şīr-i ecem

5. **ḳarşu ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısında durmak, direnmek.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

6. **ḳarşumda ṭuramaz:**-*a, -maz*
Kaside 13
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşımda durmak, rakibim olmak.
65. Rüstem olsa ṭuramaz sīne gerüp ḳarşumda
66. Dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda benüm

kārvān kārvān:
1. **kārvān kārvān:**
Kaside 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kervan kervan.
5. Rū-be-rāh olmada ḳavāfil-i āh
6. Kārvān kārvān cirīdüñden

kārvān-ı diyār-ı ʿışḳ:
1. **kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk diyarının kervanı.
13. Bārımuz hep metāʿ-ı derd ü belā
14. Kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz biz

kārvān-ı reh-i küfr:
1. **kārvān-ı reh-i küfr:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Küfür yolundaki kervan.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

ḳaṣab-bāf:
1. **ḳaṣab-bāf:**
Gazel 265
Mısra: **14**
Kamış dokuyan.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

ḳaṣabü's-sabḳ:
1. **ḳaṣabü's-sabḳı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **139**
Benzerlerine üstün gelen kimsenin kazandığı mükâfat.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḫan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde mişvār

ḳaṣāyid:
1. **ḳaṣāyidde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **168**
Kasideler.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

ḳaṣd:
1. **ḳaṣdı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **51**
Amaç, niyet.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

2. **ḳaṣd:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Niyet, saldırma.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

3. **ḳaṣduñ:**-*uñ*
Gazel 292
Mısra: **9**
Amaç, niyet.
9. Ḳaṣduñ ʿilāc-ı derd-i derūn ise eyle ḥekīm
10. Elmās-ı sūde-perver-i maʿcūn-ı ḥikmet ol

ḳaṣd it-:
1. **ḳaṣd itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, yönelmek, saldırmak.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḫçīri ḥişār-ender-ḥişār eyler

2. **ḳaṣd itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 11
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, yönelmek, saldırmak.
59. Naẓm-ı aḥvāl-i perīşānuma ḳaṣd itdükçe
60. Ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede der-hem geldi

3. **ḳaṣd itmese:**-*me, -se*
Kaside 27
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, saldırmak.
59. Şimdi n'ola ʿāşıḳa ḳaṣd itmese
60. Ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār

4. **ḳaṣd itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Niyetlenmek, istemek.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḥıdīv-i tācdār eyler

ḳaṣd-ı cān id(t)-:
1. **ḳaṣd-ı cān idüp:**-*üp*
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

2. **ḳaṣd-ı cān itse:**-*se*
Gazel 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana kast etmek, öldürmeye niyetlenmek, öldürmeyi amaçlamak.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār:
1. **ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār:**
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feryat eden âşığın canına kasd etme/öldürmeye niyetlenme.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr id-:
1. **ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr ider:**-*er*
Gazel 75
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın canına kastetmek, Hızır'ı öldürmek istemek. bkz. Ḫıżr.
3. El-ḫaẕer ol ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāzdan
4. Ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr ider bir şeh-levend-i fitnedür

ḳaṣd-ı cihād it-:
1. **ḳaṣd-ı cihād itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaş yapmaya niyetlenmek.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥişār eyler

ḳaṣd-ı dil-i meyyāl:
1. **ḳaṣd-ı dil-i meyyāl:**
Müfret 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meyilli/seven gönle kasıt.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

ḳaṣd-ı Ḳandaḫār:
1. **ḳaṣd-ı Ḳandaḫār:**
Kaside 8
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kandahar şehrini ele geçirmeye niyetlenme.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḥʸāb:
1. **ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḥʸāb:**
Gazel 411

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Uykunun/düşün kederi yıkama niyeti/amacı.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫ̱ᵛāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı zī-şān:

1. **ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı zī-şān:**
Gazel 370
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şanlı vezir-i azamı övme niyeti/amacı. bkz. āṣaf.
15. Bā-ḥuṣūṣā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı zī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcize Mesīḥ-āsār olur nev-rūzda

ḳaṣd-ı neberd:

1. **ḳaṣd-ı neberd:**
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Savaş niyeti/amacı.
5. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze ki ḳaṣd-ı neberd ide
6. Taḥte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan ẓuhūr ider

2. **ḳaṣd-ı neberd:**
Gazel 247
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Savaş niyeti/amacı.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl:

1. **ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl:**
Gazel 189
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hazinesindeki cevhere ulaşma isteği/niyeti.
9. Ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl itdükçe
10. Ejder-i zülf-i girih-gīri nigehbān buluruz

ḳaṣd-ı raḫne-i İslām:

1. **ḳaṣd-ı raḫne-i İslām:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İslama zarar vermeye niyetlenme.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

ḳaṣd-ı ṣayd:

1. **ḳaṣd-ı ṣayd itse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Avlanmaya niyetlenme/karar verme.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayağına ṣayd u şikār

ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cān:

1. **ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cāna:**-*a*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Canın kuruksallayan kuşunu avlama niyeti/amacı.
3. Ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cāna tenezzül eylemez
4. Dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsīdür ʿuḳāb-ı ṭurresi

ḳaṣd-ı ser:

1. **ḳaṣd-ı serdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Baş verme (şiirin bağlamında).
19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

ḳaṣd-ı şikār:

1. **ḳaṣd-ı şikār:**
Gazel 67
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Avlamaya niyetlenme.
7. Öyle bir ṣūḥı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

ḳaṣd-ı şoḥbet:

1. **ḳaṣd-ı şoḥbet:**
Gazel 109
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sohbet etmeye niyetlenme.
11. ʿĀṣıḳān-ı ʿarş-mesned ḳaṣd-ı şoḥbet eylese
12. Aṭlas-ı gerdūn-ı dūn ferş-i ḥaṣīr-i ʿışḳ olur

ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālāt:

1. **ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın:**-*ın*
Kaside 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Olgunluk yazısının niyeti.
49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy:

1. **ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ:**-*uñ*
Kaside 15
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Köyün Ka'be'sini/sevgilinin evini tavaf etmek isteme.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Dūş-ı ten-i nizāre bir iḥrām isterin

ḳaṣd-ı ṭayerān:

1. **ḳaṣd-ı ṭayerān:**
Gazel 231
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Uçma/uçuş niyeti/maksadı.
7. N'ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk semāʿ

ḳaṣd-ı telāfī-i kīn:

1. **ḳaṣd-ı telāfī-i kīn:**
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gizli düşmanlığı karşılamayı isteme.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUṣṣāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

ḳaṣd-ı vefā:

1. **ḳaṣd-ı vefā:**
Gazel 76
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sözünde durmaya niyetlenme.
11. Hep bāz-gūne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿışve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

kāse-i mey:

1. **kāse-i meyle:**-*le*
Gazel 182
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap kasesi.
9. Hep kāse-i meyle oluruz zemzeme-perdāz
10. Biz çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz

kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsān:

1. **kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Lütuf/ihsan sofrasının çanak yalayıcısı.
41. Gelse devrinde Ḥātem olurdı
42. Kāse-līs-i sımāṭ-ı iḥsānı

kasem:

1. **ḳasem:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Yemin, ant.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

kāṣid:

1. **ḳāṣid:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Postacı, haberci, tatar, ulak.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

ḳaṣīde:

1. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 8
Mısra: **199**
Kaside nazım şekli.
199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

2. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 9
Mısra: **141**
Kaside nazım şekli.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

3. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 10
Mısra: **146**
Kaside nazım şekli.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

4. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 12
Mısra: **169**
Kaside nazım şekli.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

5. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 12
Mısra: **189**
Kaside nazım şekli.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣīdem bulup itmām
190. Oldı bu zemīn ḫaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

6. **ḳaṣīdeyle:**-*yle*
Kaside 15

Mısra: **97**
Kaside nazım şekli.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

7. **ḳaṣīde:**
Kaside 18
Mısra: **213**
Kaside nazım şekli.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Şāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

8. **ḳaṣīdeyle:**-*yle*
Kaside 22
Mısra: **93**
Kaside nazım şekli.
93. Bu ḳaṣīdeyle şermsār itdüm
94. Ḫod-fürūşān-ı Rūm ü Aʿcāmı

9. **ḳaṣīdem:**-*m*
Kaside 23
Mısra: **151**
Kaside nazım şekli.
151. Olursa ger bu ḳaṣīdem sezā-yı istiḥsān
152. Bulur sözüm şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı

10. **ḳaṣīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **18**
Kaside nazım şekli.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

<u>kāṣid-i bād-ı ṣabā:</u>
1. **ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan:**-*dan*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarı habercisi/ulağı.
5. Müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
6. Ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan daḥi aḳdem geldi

<u>kāṣid-i ehl-i sefer:</u>
1. **ḳāṣid-i ehl-i sefer:**
Kaside 28
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Sefere çıkanların habercisi/postacısı.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

<u>kāṣid-i ferḫunde-ḳalem:</u>
1. **ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem:**
Kaside 17
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mübarek/kutlu kalemli haberci/postacı/kasd eden.
17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

<u>kāṣid-i iḳbāl:</u>
1. **ḳāṣid-i iḳbāl:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/saadet habercisi.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

<u>ḳaṣr-ı bālā menzil-i Sulṭān Murād-ı bā-kemāl:</u>
1. **ḳaṣr-ı bālā menzil-i Sulṭān Murād-ı bā-kemāl:**
Kaside 6
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahibi Sultan Murat'ın vardığı yer yüksek köşktür (1033). (Anlamı verilen bu mısrada tarih düşürülmüştür.). bkz. Ḫān Murād.
49. Ey Meẕāḳī hātif-i ḳudsī didi tāriḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i Sulṭān Murād-ı bā-kemāl

<u>ḳaṣr-ı dil-keş:</u>
1. **ḳaṣr-ı dil-keş:**
Kaside 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken saray.
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

2. **ḳaṣr-ı dil-keşde:**-*de*
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken saray.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

<u>ḳaṣr-ı evṣāf:</u>
1. **ḳaṣr-ı evṣāfuña:**-*uñ, -a*
Kaside 21
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Nitelikler/vasıflar köşkü.
159. Ḳaṣr-ı evṣāfuña kemend-i ḫayāl
160. Nā-resā rīsmān-ı maʿnādur

<u>ḳaṣr-ı iḳbāl:</u>
1. **ḳaṣr-ı iḳbāline:**-*i, -ne*
Kaside 17
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Saadet/mutluluk sarayı/köşkü.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

2. **ḳaṣr-ı iḳbālinüñ:**-*i, -nüñ*
Kaside 22
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Saadet/mutluluk sarayı/köşkü.
27. Ol ki pür-naḳş-ı iḫtişām olmış
28. Ḳaṣr-ı iḳbālinüñ der ü bāmı

<u>ḳaṣr-ı kemāl:</u>
1. **ḳaṣr-ı kemāline:**-*i, -ne*
Kaside 21
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Olgunluk/mükemmellik köşkü.
27. Ol ki ḳaṣr-ı kemāline gerdūn
28. Pāye-i nerdübān-ı maʿnādur

<u>ḳaṣr-ı Mīnū:</u>
1. **ḳaṣr-ı mīnūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennet köşkü.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

2. **ḳaṣr-ı Mīnūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cennet köşkü.
5. Göñül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O ẕevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

<u>ḳaṣr-ı rūşen:</u>
1. **ḳaṣr-ı rūşenüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Parlak/aydınlık köşk.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

<u>ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḥammār:</u>
1. **ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḥammāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin/şarapçının eğlence yerindeki köşkü.
5. Gör ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nābı
6. Ol ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḥammāra münāsib

<u>ḳaṣr-ı vālā-yı temennā:</u>
1. **ḳaṣr-ı vālā-yı temennā:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Temennanın (el başa götürülerek verilen selam) yüksek köşkü.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

<u>ḳaṣr-ı vuṣlat:</u>
1. **ḳaṣr-ı vuṣlatdur:**-*dur*
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma köşkü.
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿışvedür

<u>ḳaṣr-ı Züleyḫā:</u>
1. **ḳaṣr-ı Züleyḫādur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Züleyha'nın köşkü. bkz. Yūsuf.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur ṣanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miṣāl

<u>kaʾsü'l-kirām:</u>
1. **kaʾsü'l-kirām:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Soyluların şarap dolu bardağı.
9. N'ola ʿışret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣaḥbā

<u>kaş:</u>
1. **ḳaşuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 72
Mısra: **6**
Kaş.
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāşıḳ-ı sādıḳ-naẓaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

2. **ḳaşları:**-*lar, -ı*
Gazel 197
Mısra: **7**
Kaş.
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḥüsni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

3. **ḳaşı:**-*ı*
Gazel 336
Mısra: **7**
Kaş.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

4. **ḳaşı:**-*ı*
Gazel 343
Mısra: **1**
Kaş.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

5. **ḳaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kaş.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā firāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

6. **ḳaşuñ:**-*uñ*
Gazel 369
Mısra: **1**
Kaş.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

kāşāne:
1. **kāşāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **12**
Köşk, saray.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

kāşif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem:
1. **kāşif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem:**
Kaside 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Belirsiz sırrın yüz ince anlamlı sözünü keşfeden.
9. Nice nāme eser-i ḫāme-i dest-i ilhām
10. Kim olur kāşif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem

ḳaṭʿ it-:
1. **ḳaṭʿ itme:**-*me*
Gazel 403
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kesmek.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

ḳat ḳat:
1. **ḳat ḳat:**
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çok, pek çok.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerze virdün bu cilveler mübārek

ḳaṭarāt-ı şebnem:
1. **ḳaṭarāt-ı şebnem:**
Kaside 17
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Çiy damlaları.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eser-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

ḳaṭār-ı üştür-i ser-mest:
1. **ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine:**-*i, -ne*
Kaside 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Sarhoş deve dizisi/kervanı.
67. Murād itse şuʿāʿ-ı mihr-i enverden şütür-bānı
68. Ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine zerrīn-mehār eyler

ḳatı:
1. **ḳatı:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Çok, pek.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

2. **ḳatı:**
Gazel 408
Mısra: **3**
Çok, pek.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẓāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

ḳatı çoḳ añ-:
1. **ḳatı çoḳ añma:**-*ma*
Kaside 10
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pek fazla anmak.
29. Ḥʷān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Bezl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

ḳaṭʿ-ı emel:
1. **ḳaṭʿ-ı emel:**
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İsteğin, arzunun kesintiye uğraması.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

ḳaṭʿ-ı rāh-ı temennā:
1. **ḳaṭʿ-ı rāh-ı temennā:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İstek yolunu kesme.
9. Ne ḳaṭʿ-ı rāh-ı temennā ne cilve-i ümmīd
10. Semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ nesin gördük

2. **ḳaṭʿ-ı temennā:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Selamın kesilmesi, isteğin kesilmesi.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳaṭʿ-ı temennā ḫod muḫāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eser terk-i mecāz itmek de güc

kātib-i çarḫ-ı felek:
1. **kātib-i çarḫ-ı felek:**
Kaside 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Feleğin yazıcısı, Merkür, Utarid.
49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

kātib-i dīvān-ı ṣubḥ:
1. **kātib-i dīvān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah divanının kâtibi/yazıcısı.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı ṣubḥ

kātib-i gerdūn:
1. **kātib-i gerdūn:**
Kaside 16
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Feleğin kâtibi.
51. Āṣāruñı görseydi eger kātib-i gerdūn
52. Dem-beste olur ḫāme-i muʿciz-raḳamuñdan

kātibü's-sırr:
1. **kātibü's-sırrı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **23**
Gizli şeyler yazdırılan kâtip.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

ḳātil:
1. **ḳātilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **12**
Cana kıyan, birini öldüren kimse.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

ḳātil-i ʿuşşāk:
1. **ḳātil-i ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıkların katili.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuşşāḳa ḫūn-bahā düşmez

ḳatl-i merdüm:
1. **ḳatl-i merdümden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsan öldürme.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

ḳatl-i ʿuşşāk:
1. **ḳatl-i ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkların katli, âşıkları öldürme.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşīr-i ḳażā teʾsīri muḫtāc-ı fesān ṣanma

ḳaṭre:
1. **ḳaṭreleri:**-*ler, -i*
Kaside 10
Mısra: **56**
Damla.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

2. **ḳaṭresinden:**-*sin, -den*
Gazel 15

Mısra: **4**
Damla.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

3. **ḳatresi:**-*si*
Gazel 107
Mısra: **2**
Damla.
1. Āb ü hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān ẕerresi āfitāb olur

4. **ḳaṭresinden:**-*sin, -den*
Gazel 213
Mısra: **12**
Damla.
11. Muṣavvir baḥr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

5. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 225
Mısra: **11**
Damla.
11. Ḳaṭresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

6. **ḳaṭre:**
Gazel 252
Mısra: **8**
Damla.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

7. **ḳaṭre:**
Gazel 257
Mısra: **10**
Damla.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

8. **ḳaṭre:**
Gazel 292
Mısra: **3**
Damla.
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

9. **ḳaṭresini:**-*si, -ni*
Gazel 321
Mısra: **3**
Damla.
3. Eş-şalā ol mey-i şevḳ-āvere kim ḳaṭresini
4. Māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam bilürin

10. **ḳaṭre:**
Gazel 349
Mısra: **10**
Damla.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān ṣanur gören

11. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **1**
Damla.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

12. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **2**
Damla.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

13. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **4**
Damla.
3. Ṭaşa kār itse n'ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Şuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

14. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **6**
Damla.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

15. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **8**
Damla.
7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

16. **ḳaṭresi:**-*si*
Gazel 435
Mısra: **10**
Damla.
9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
10. Āb ü tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

ḳaṭre ḳaṭre:
1. **ḳaṭre ḳaṭre:**
Gazel 381
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

2. **ḳatre ḳaṭre:**
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damla damla.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳaṭre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

ḳaṭre-bārī-i ebr-i maṭīr-i nīsān:
1. **ḳaṭre-bārī-i ebr-i maṭīr-i nīsānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nisan yağmuru bulutunun damla yağdıranı.
17. Ne āb-ı bārī-i dolāb-ı çarḫ-ı devvārı
18. Ne ḳaṭre-bārī-i ebr-i maṭīr-i nīsānı

ḳatre-zen:
1. **ḳaṭre-zen:**
Gazel 180
Mısra: **3**
Coşan, çağıldayan.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

ḳatre-zen ol-:
1. **ḳatre-zen olsa:**-*sa*
Gazel 104
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Damla vuran/atan.
5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa şitāb isterler

ḳatre-zen-i şitāb:
1. **ḳaṭre-zen-i şitāb:**
Gazel 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çabuk damla döken/vuran.
1. Peyk-i sirişk-i dīde kim ḳaṭre-zen-i şitāb olur
2. Şevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

ḳavāfī:
1. **ḳavāfī:**
Kaside 16
Mısra: **61**
Kafiyeler.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

ḳavāfil-i āh:
1. **ḳavāfil-i āh:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âh (çekenler) kafilesi/topluluğu.
5. Rū-be-rāh olmada ḳavāfil-i āh
6. Kārvān kārvān cirīdüñden

ḳavī:
1. **ḳavī:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Kuvvetli, güçlü.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

2. **ḳavī:**
Kaside 18
Mısra: **89**
Sağlam, dayanıklı.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

kāviş-i dāġ-ı ḥased:
1. **kāviş-i dāġ-ı ḥasede:**-*e*
Gazel 303
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kıskançlık yarasının eş(il)mesi.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

kāviş-i ḫār-ı āzār:
1. **kāviş-i ḫār-ı āzār:**
Kaside 10
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İncitme/kırma dikeninin kazma/batma.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳ:
1. **kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 149
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşktan gönlü hastanın zihnini/fikrini kazma/eşme.
3. Kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa cānā
4. Nīş-i müjgān bedel-i neşter-i faṣṣād yeter

kāviş-i şad zaḫm-ı derūn:
1. **kāviş-i şad zaḫm-ı derūn:**
Gazel 391

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki yüz yarayı kazma.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

kāviş-i tīşe-i ṭabʿ:

1. **kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 190
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizâc kazmasıyla kazma.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

kāviş-i vīrāne:

1. **kāviş-i vīrāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Viraneyi/harabeyi kazma.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

kāviş-i vīrāne-i emel:

1. **kāviş-i vīrāne-i emel:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Emel/arzu viranesini/harabesini kazma.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

kāvkāv-ı sinān-ı maʿnā:

1. **kāvkāv-ı sinān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **176**
Kelime Tipi: -
Anlam mızrağının sivri ucu.
175. Belī ḫāṭır-ḫırāş-ı nükteverān
176. Kāvkāv-ı sinān-ı maʿnādur

ḳavl-i dil-nüvāz:

1. **ḳavl-i dil-nüvāz:**
Kaside 15
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Gönül okşayan söz.
89. Birdür yanumda nūş ile ṣad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

ḳavl-i naġme-sencān:

1. **ḳavl-i naġme-sencānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Nağme/aheng tartan söz.
47. Var iken bunca menḳabet-gūyı
48. Kim bilür ḳavl-i naġme-sencānı

ḳavm:

1. **ḳavm:**
Gazel 209
Mısra: **16**
Topluluk, cemaat.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuşşāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

ḳavs-ı ḳazā:

1. **ḳavs-ı ḳazā:**
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaza yayı, baht, talih, kader.
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāşıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

2. **kavs-ı ḳazādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gökkuşağı, kaza yayı.
7. Ṣad el-ḥaẕer o ġamze-i ebrū-penāhdan
8. Bir tīrdür ki kavs-ı ḳazādan ẓuhūr ider

kavs-i kuzaḥ:

1. **ḳavs-i ḳuzaḥ:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gökkuşağı.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

kavs-i saht:

1. **ḳavs-i saḫtın:**-*ın*
Kaside 18
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Sert yay.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

ḳayd:

1. **ḳayda:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **3**
Bağ, zincir.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḫi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed:

1. **ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed:**
Kaside 21
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Mehmet'in kemendinin/ipinin bağı/bağlaması. bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
155. Ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed tek
156. Āhuvān-ı remān-ı maʿnādur

ḳayd ol-:

1. **ḳayd olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 341
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağ olmak.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden şaḳın

ḳayd-ı bülbül-i zār:

1. **ḳayd-ı bülbül-i zār:**
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen bülbülün endişesi/bağı.
7. Ne būy-ı mihr ü vefādār ne ḳayd-ı bülbül-i zār
8. O lāle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel:

1. **ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel:**
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sürekli üzüntünün endişesi.
1. Ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel zülf-i siyāhuñ mıdur
2. Ṣad-şiken-endāz-ı dil ṭarf-ı külāhuñ mıdur

ḳayd-ı imkān-ı taṣavvur:

1. **ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan:**-*dan*
Gazel 437
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zihinde canlandırma/hayal etme imkanının/olanağının bağı/zinciri.
11. Ger tehī olsa n'ola fitrāk-ı şayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

ḳayd-ı mācerā:

1. **ḳayd-ı mācerāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Macera düşüncesi.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

ḳayd-ı mā-sivā:

1. **ḳayd-ı mā-sivāda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Herşey/dünya sevgisi düşüncesi/bağlılığı.
1. Gönül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nām:

1. **ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ad ve ünün kaydının ulaştığı kayıt.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāşıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

ḳayd-ı ser:

1. **ḳayd-ı ser:**
Gazel 70
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başın bağı, esaret.
7. Gönül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

ḳayd-ı tecemmül:

1. **ḳayd-ı tecemmül:**
Gazel 176
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Süslenme endişesi/zinciri.
5. Āvārelere ḳayd-ı tecemmül ne belādur
6. Memnūn-ı perīşānī vü minnet-keş-i ʿışḳuz

ḳayd-ı zülf:

1. **ḳayd-ı zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçın/zülfün bağı.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

ḳayd-ı zünnār:

1. **ḳayd-ı zünnār:**
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Papazların kuşandıkları ipin/kuşağın bağı.
3. Ben kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçeyüm
4. Ḳayd-ı zünnār n'eydügin bilmem

ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād:

1. **ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād:**
Kaside 18
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaşan askerleri kaydeden.
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḥaşemüñ böyle gerek serdārı

ḳāyim ol-:
1. **ḳāyim olur:**-*ur*
Kaside 23
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta durmak, yıkılmamak, güçlü ve sağlam olmak.
69. Sen ol ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin
70. Senüñle ḳāyim olur mesned-i cihānbānī

ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḥ-tebār:
1. **ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār:**
Kaside 8
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kutlu soylu vezirin yerine geçen (kişi). bkz. āṣaf.
47. Ḫuṣūṣā iḳtižā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

Ḳays: (TDVİA)
1. **Ḳays:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Doğu edebiyatlarında çok işlenmiş bir aşk hikâyesinin kahramanı.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

2. **Ḳaysı:**-*ı*
Gazel 382
Mısra: **4**
bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

3. **Ḳays:**
Gazel 434
Mısra: **9**
bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

Ḳays ile Ferhād:
1. **Ḳays ile Ferhād:**
Gazel 215
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Leylā vü Mecnūn, Ḫüsrev ü Şīrīn.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

Ḳays-ı belā-keş:
1. **Ḳays-ı belā-keş:**
Gazel 121
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bela çekan Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

2. **Ḳays-ı belā-keş:**
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela çeken Kays. bkz. Kays, Mecnun.
7. Ey ṣaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

Ḳays-ı bī-hūde-gerd:
1. **Ḳays-ı bī-hūde-gerd:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Boşuna/boş yere dolaşan Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

Ḳays-ı cān:
1. **Ḳays-ı cāna:**-*a*
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Canın Kays'ı/Mecnun'u. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Bu ṣūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bunuñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

Ḳays-ı melāmet-dīde:
1. **ḳays-ı melāmet-dīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayıplama/kınanma görmüş Kays/Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

Ḳays-ı vādī-i maḥabbet:
1. **Ḳays-ı vādī-i maḥabbet:**
Gazel 417
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi vadisinin Kays'ı. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Ḳays-ı vādī-i maḥabbet olalı ʿālemde
10. Ser-i bī-devlete ṣad-seng-i sitem gelmez mi

Ḳays-veş:
1. **Ḳays-veş:**
Gazel 241
Mısra: **3**
bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Ḳays-veş āvāre-i ṣaḥrā-yı nūr u miḥnetüz
4. Biz henüz ārām-gīr-i kūh-ı temkīn olmaduḳ

2. **Ḳays-veş:**
Gazel 290
Mısra: **4**
bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Bir ṣaçı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

3. **Ḳays-veş:**
Gazel 382
Mısra: **10**
bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü ṣaġ āşüfte

każā:
1. **ḳażā:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Allah'ın takdiri.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

2. **ḳazā:**
Kaside 8
Mısra: **36**
Allah'ın takdiri.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

3. **ḳażā:**
Kaside 8
Mısra: **82**
Allah'ın takdiri.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

4. **ḳażā:**
Kaside 23
Mısra: **74**
Allah'ın takdiri.
73. Süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin
74. Ḳażā ḳader n'ola olsa nüfūẕ-ı fermānī

kebāb:
1. **kebāb:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Kebap.
9. El-ḥased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne şarāb u ne kebāb isterler

2. **kebāb:**
Gazel 104
Mısra: **16**
Kebap.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

kebāb ol-:
1. **kebāb olur:**-*ur*
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanmak, kebap olmak.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḫt-i ciger kebāb olur

kebāde:
1. **kebāde:**
Kaside 17
Mısra: **100**
Eğitim yayı, acemilere ok atmayı öğretmekte kullanılan gevşek yay.
99. Ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine yüz biñ taḥsīn
100. Kim kebāde olamaz aña kemān-ı Rüstem

kebg-i cān:
1. **kebg-i cān:**
Kaside 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Can kekliği.
19. Dāyimā kebg-i cān hirāsāndur
20. Murġ-ı dem-ḫurdesān cirīdüñden

kebg-i derī:

1. **kebg-i derī:**
Gazel 222
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dağ kekliği.
3. Ey kebg-i derī sen añа taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

2. **kebg-i derī:**
Gazel 235
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dağ kekliği.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

kebg-i ḫoş-ḫırām:
1. **kebg-i ḫoş-ḫırām:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hoş yürüyüşlü/sekişli keklik.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

kebg-i ḫoş-reftār:
1. **kebg-i ḫoş-reftāra:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hoş yürüyüşlü keklik.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

kebş-i cān:
1. **kebş-i cān:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can koçu.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

keçkül id-:
1. **keçkül ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilenci çanağına döndermek.
95. Gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsānuñ
96. Dilerse keçkül ider tāc-ı şāh-ı İrānı

keç-külāh-ı nāz:
1. **keç-külāh-ı nāza:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nazın eğri külahlı serserisi.
5. Kim ider ʿarż-ı niyāz ol keç-külāh-ı nāza kim
6. Rāh-peymā-yı ġurūr u ġırra-mest-i ʿişvedür

keç-küleh:
1. **keç-küleh:**
Gazel 237
Mısra: **8**
Eğri külah.
7. N'ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
8. Ḳırar ʿuşşāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

2. **keç-külehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **2**
Eğri külah.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

keç-küleh ol-:
1. **keç-küleh olsam:**-*sa, -m*
Gazel 299
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Külahını eğri giyen/takan olmak.
9. Ḫüsrev gibi meclis n'ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

keç-küleh-i mest:
1. **keç-küleh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eğri külahlı sarhoş.
1. Bir cām şunup destüme ol keç-küleh-i mest
2. İtdi beni Cem-neşve-i bezm-i sipeh-i mest

keder:
1. **keder:**
Gazel 167
Mısra: **1**
Üzüntü, hüzün, elem.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aşlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

keder çek-:
1. **keder çekmez:**-*mez*
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keder/üzüntü çekmek.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

keder vir-:
1. **keder virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kederlendirmek, hüzün vermek.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

2. **keder virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kederlendirmek, hüzün vermek.
7. Yeter itdi mükedder vażʿ-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

keder-ālūde-i hicrān:
1. **keder-ālūde-i hicrān:**
Gazel 198
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın keder/üzüntü bulaşanı.
11. Żevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

keder-i ḫumār:
1. **keder-i ḫumār:**
Gazel 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen baş ağrısının verdiği üzüntü.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

keder-i mūm:
1. **keder-i mūm:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mumun kederi/üzüntüsü.
3. Żevḳ-i vuṣlat bize bī-miḫnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i ṣafādur keder-i mūm degül

kederinden bil-:
1. **kederinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 197
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kederinden bilmek/anlamak.
11. Biz o dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz
12. ʿĀlemüñ żevḳ ü şafāsın kederinden bilürüz

kedū-yı nev-bahār:
1. **kedū-yı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın şarap kabı.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

kefere:
1. **kefere:**
Kaside 12
Mısra: **112**
Kâfirler, düşmanlar.
111. İḳbāl ile ʿazm eyleyicek Baḥr-i Sefīde
112. Ḳopdı kefere başına ṭūfān-ı zamāne

keff-i ḥaḍīb:
1. **keff-i ḥaḍīb:**
Kaside 18
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Kınalı avuç/el.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḥaḍīb idi kef-i miʿmārı

keffü'l-ḥaḍīb:
1. **keffü'l-ḥaḍībi:**-*i*
Gazel 179
Mısra: **14**
Kınalı avuç/el.
13. Eger evc-āşinā-yı pāye-i mihr-i münīr olsañ
14. Bize keffü'l-ḥaḍībi āsumān-ı rifʿat el virmez

keff-i ümīd-i vuṣlat:
1. **keff-i ümīd-i vuṣlat:**
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidinin avucu/eli.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

kef-i ʿayyār-ı şabā:
1. **kef-i ʿayyār-ı şabādan:**-*dan*
Kaside 12
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarının hilekâr eli.
49. ʿAhdinde emīndür kef-i ʿayyār-ı şabādan
50. Zer-tāc-ı ser-i şemʿ-i fürūzān-ı zamāne

kef-i bī-kef-i dest-i iḥsān:
1. **kef-i bī-kef-i dest-i iḥsānı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **43**

Kelime Tipi: -
Cömertlik eli elsizlerin eli. (Muhtaçların ihtiyaçlarını karşılayan).
43. Kef-i bī-kef-i dest-i iḥsānı
44. İtmede her yaña niṣār-ı direm

kef-i cūd:
1. **kef-i cūd:**
Kaside 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli/avucu.
3. Kef-i cūd u benān-ı himmetüñe
4. Zīb-i seyf ü ḳalem mübārek-bād

kef-i dest-i felek:
1. **kef-i dest-i felekde:**-*de*
Gazel 307
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün elinin avucu.
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

kef-i dest-i ḫayāl:
1. **kef-i dest-i ḫayāle:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hayal elinin avucu.
45. Taḫayyül eyledükçe gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın
46. Kef-i dest-i ḫayāle ḳabża-i tīġ u teber geldi

kef-i dest-i kerem:
1. **kef-i dest-i keremi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Cömertlik elinin avucu.
63. Feyż-ḫᵛān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūd:
1. **kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūdı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin keremle/lütufla dolu elinin avucu.
37. Kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūdı
38. Virür dehre ġınā-yı baḥr ü kānı

kef-i dür-pāş:
1. **kef-i dür-pāşına:**-*ı, -na*
Gazel 236
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnci saçan avuç.
13. Kef-i dür-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme bezl-i güher itse de hemvāre ṣadef

kef-i endīşe:
1. **kef-i endīşeye:**-*ye*
Gazel 400
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Endişe/düşünce eli/avucu.
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

kef-i eyvān-ı mey-kede:
1. **kef-i eyvān-ı mey-kede:**
Gazel 221
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meyhane konağının/sarayının avucu.
11. Rind-i piyāledür kef-i eyvān-ı mey-kede
12. Devr-i felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr imiş

kef-i hevā:
1. **kef-i hevāda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu eli/avucu.
1. Göñül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

kef-i miʿmār:
1. **kef-i miʿmārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Mimarın avucu/eli.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

kef-i mīzān-ı ʿirfān:
1. **kef-i mīzān-ı ʿirfānda:**-*da*
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bilgi terazisinin gözü.
9. Nice nāḳıs olur maʿmūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe
10. Kef-i mīzān-ı ʿirfānda zer-i kāmil-ʿayāruz biz

kef-i nessāc-ı endīşe:
1. **kef-i nessāc-ı endīşe:**
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Düşünce dokumacısının/yalancısının avucu.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

kef-i rindāne:
1. **kef-i rindāne:**
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoşun/kendinden geçmişin avucu/eli.
5. Miṣāl-i cām-ı ṣahbā tuḥfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

kef-i tek ü pū:
1. **kef-i tek ü pūdan:**-*dan*
Gazel 262
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Koşuşturma eli/avucu.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

kef-i zer-pāş:
1. **kef-i zer-pāşı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Altın saçan avuç/el.
129. Kef-i zer-pāşı ile şöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude şıyt-ı zer-i dest-efşārı

kehf-i emān:
1. **kehf-i emāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güvenilir mağara.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

kehf-i emān-ı ʿālem:
1. **kehf-i emān-ı ʿālem:**
Kaside 17
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Âlemin/herkesin eminlik/korkusuzluk sığınağı.
37. Güher-efrūz-ı kerem mekremet-ārā-yı şiyem
38. Ber-ṭaraf-sāz-ı sitem kehf-i emān-ı ʿālem

kehf-i emān-ı fuḳarā:
1. **kehf-i emān-ı fuḳarā:**
Tarih 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fakirlerin güvenli/emniyetli sığınağı.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i niẓāmü'l-vüzerā
2. Dest-gīr-i żuʿafā kehf-i emān-ı fuḳarā

kehgil-i istiḥkām:
1. **kehgil-i istiḥkāmın:**-*ın*
Kaside 18
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Siperin/istihkâmın saman karıştırılmış çamuru.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

keh-rübā-çihre:
1. **keh-rübā-çihre:**
Kaside 17
Mısra: **76**
Kehribar yüzlü.
75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḥ-ı ḫūnīn baḳḳam

keh-rübā-yı ṭalebe:
1. **keh-rübā-yı ṭalebe:**-*e*
Gazel 150
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek kehribarı/saman kapanı.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

keh-rübā-yı ümīd:
1. **keh-rübā-yı ümīde:**-*e*
Gazel 320
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ümit kehribarı/samanını kapan.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

kelām:
1. **kelāmı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **59**
Söz.
59. Düstūr-ı mükerrem ki söze gelse kelāmı
60. Hep fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur

2. **kelāmum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **85**
Söz, şiir.
85. Ol muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revīş tāze-zebān tāze-edādur

3. **kelāmuñ:**-*uñ*
Gazel 418
Mısra: **2**
Söz.

1. Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ şive-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

kelām-ı dil-keş:
1. **kelām-ı dil-keşüm:**-*üm*
Kaside 6
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken söz.
43. Bā-ḫuṣūṣā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

kelām-ı Ḫayyām: (ÖHR)
1. **kelām-ı Ḫayyāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hayyam'ın sözü/kelamı.
Hayyam: Ömer Hayyam adıyla tanınan Ebu'l-Feth Ömer bin İbrahim el-Hayyâmî, İran'ın Nişabur kentinde doğmuş, rubaileriyle meşhur, matematik, astronomi ve tıp alanlarında birçok önemli eseri bulunan bir şahsiyettir.
91. Eyledi tīġ-ı dest-i endīşem
92. Çār-pāre kelām-ı Ḫayyāmı

kelām-ı mevzūn:
1. **kelām-ı mevzūnı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Vezinli söz, düzgün ifade.
75. Naḳd-i cāna kelām-ı mevzūnı
76. Güher-i rāyegān-ı maʿnādur

kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihān:
1. **kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihānum:**-*um*
Kaside 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gizli sırları Tur dağında konuşan (Hz. Musa).
5. Kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihānum
6. Baña keşf oldı sırr-ı len terānī

kelle:
1. **kellesin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **47**
Baş, kafa.
47. Kellesin gūy-ı şavlecān itdi
48. Leşker-i güm-rehān cirīdüñden

2. **kelleleri:**-*ler, -i*
Kaside 12
Mısra: **27**
Baş, kafa.
27. Ġalṭān olıcaḳ kelleleri oldı felekde
28. Pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne

3. **kelle:**
Kaside 14
Mısra: **118**
Baş, kafa.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḥad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

4. **kelleyi:**-*yi*
Gazel 91
Mısra: **2**
Baş, kafa.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

kelle-i bī-gerān:
1. **kelle-i bī-gerān:**
Kaside 7
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sayısız kelle, sınırsız kelle.
63. ʿArż-ı ḥāle hele sebeb oldı
64. Kelle-i bī-gerān cirīdüñden

kem:
1. **kem:**
Kaside 11
Mısra: **26**
Az, eksik.
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

2. **kem:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Az, eksik.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

3. **kem:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Kötü, bozuk, az, değersiz.
9. Göñül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

4. **kem:**
Gazel 313
Mısra: **6**
Kötü, değersiz, sıradan.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḥālüm elem-i devri ile ġāyet kem

kem-ʿayārān-ı zamān:
1. **kem-ʿayārān-ı zamānuñ:**-*uñ*
Kaside 18
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Zamanın düşük ayarlıları.
111. Zer-i sencīde-i ḳadri gelicek meydāna
112. Kem-ʿayārān-ı zamānuñ bilünür miʿyārı

kem gel-:
1. **kem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik/az gelmek.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fāl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġāyet ile kem geldi

kemā-hi:
1. **kemā-hi:**
Gazel 308
Mısra: **5**
Olduğu gibi, hakkıyla, o kadar.
5. Şāne-zede-i şādī-i vaṣl oldı kemā-hi
6. Pür-çīn-i firāḳ olmış iken ṭurre-i āhum

kemā-hüve'l-ʿāde:
1. **kemā-hüve'l-ʿāde:**
Kaside 23
Mısra: **47**
Âdet olduğu gibi/üzere.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı ẕī-şānı

kemā-kān bul-:
1. **kemā-kān buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eskisi gibi/eskiden olduğu gibi bulmak.
5. Ne ḳadar miḥnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

kemāl:
1. **kemāl:**
Gazel 63
Mısra: **15**
Olgunluk, yetkinlik, tamlık.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

kemāl-i ḥüsn:
1. **kemāl-i ḥüsn:**
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin mükemmelliği.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

kemāl-i imtiyāz:
1. **kemāl-i imtiyāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ayrıcalık tamlığı.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

kemāl-i intibāh:
1. **kemāl-i intibāh:**
Gazel 267
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uyanış olgunluğu.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

kemāl-i ʿışḳ:
1. **kemāl-i ʿışḳ:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın mükemmelliği, olgunluğu.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engūr saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

kemāl-i iʿtidāl:
1. **kemāl-i iʿtidāl:**
Kaside 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ölçülülüğün tamlığı.
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

kemāl-i kerem:
1. **kemāl-i kerem:**
Kaside 24
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Keremin/lütfun tamlığı/eksiksizliği.
25. Cānib-i sāye-i İlāhīʾden
26. Bu kemāl-i kerem mübārek-bād

2. **kemāl-i keremüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keremin/lütfun tamlığı/eksiksizliği.

1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

kemān:
1. **kemān:**
Gazel 54
Mısra: **8**
Yay.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḥayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

2. **kemāndur:**-*dur*
Gazel 260
Mısra: **5**
Yay.
5. Bir kemāndur kiʿanberīn tozdur
6. Ebrū-yı vesmedārı Bihzāduñ

3. **kemānum:**-*um*
Gazel 307
Mısra: **10**
Yay.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḫamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

kemān-ber-dūş ol-:
1. **kemān-ber-dūş olup:**-*up*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yayı omuzuna almak.
1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

kemāna dön-:
1. **kemāna dönmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaya dönmek, yay gibi olmak.
7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

kemāndār:
1. **kemāndārın:**-*ın*
Gazel 54
Mısra: **8**
Yay tutan.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḥayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

kemān-ebrū:
1. **kemān-ebrūsını:**-*sı, -nı*
Gazel 8
Mısra: **3**
Yay gibi kaş.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük ṣest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

2. **kemān-ebrū:**
Kaside 8
Mısra: **177**
Yay kaşlı.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-ṣaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

3. **kemān-ebrūya:**-*ya*
Gazel 35
Mısra: **5**
Yay kaşlı.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

4. **kemān-ebrū:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Keman kaşlı, yay gibi kaşları olan.
1. Ol kemān-ebrū ki böyle tīz-i dest-i ʿişvedür
2. Zaḫm-ı tīr-i ġamzesi mevḳūf-ı ṣest-i ʿişvedür

kemān-ı baḫt-ı maḥabbet:
1. **kemān-ı baḫt-ı maḥabbet:**
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet talihinin yayı.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet göñül giyāda degül

kemān-ı Rüstem:
1. **kemān-ı Rüstem:**
Kaside 17
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in yayı. bkz. Rüstem.
99. Ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine yüz biñ taḥsīn
100. Kim kebāde olamaz aña kemān-ı Rüstem

kemānın göster-:
1. **kemānın gösterür:**-*ın-ür*
Gazel 369
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yayı/kaşı göstermek.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür şāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

kemend:
1. **kemend:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Kement, saç kıvrımı.
1. Ḫam-be-ḫam kākülüñ kemend ancaḳ
2. Dil-i āşüfte-ḫāle bend ancaḳ

kemend-i ārzū-kūteh:
1. **kemend-i ārzū-kūteh:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Az hevesli kement. (Güzel, sevgili).
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-ber:
1. **kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin saçının/perçeminin arzusunun/hevesinin kemendi.
3. Degül pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yāri
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

kemend-i cezbe-i ʿāşıḳ:
1. **kemend-i cezbe-i ʿāşıḳ:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşığın heyecana gelmesinin/kendinden geçmesinin kemendi.
5. Kemend-i cezbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

kemend-i ḫayāl:
1. **kemend-i ḫayāl:**
Kaside 21
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Hayal kemendi.
159. Ḳaṣr-ı evṣāfuña kemend-i ḫayāl
160. Nā-resā rīsmān-ı maʿnādur

kemend-i maḥabbet:
1. **kemend-i maḥabbet:**
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kemendi.
1. Göñül kemend-i maḥabbet kef-i hevāda degül
2. Esīr-i ʿışḳ-ı Ḫudā ḳayd-ı mā-sivāda degül

kemend-i saʿy-ı şad Rüstem:
1. **kemend-i saʿy-ı şad Rüstem:**
Gazel 430
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüz Rüstem'in çaba/hayret kemendi. bkz. Rüstem.
11. Kemend-i saʿy-ı şad Rüstem müfīd olmazdı ger Bījen
12. Olaydı dil gibi üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı

kemend-i ser-i kākül:
1. **kemend-i ser-i kākül:**
Gazel 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Perçemin ucundaki kemend.
11. Ol ḫançer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
12. Ol ġamze-i fettān gibi ʿayyāra münāsib

kemend-i temennā-yı dil:
1. **kemend-i temennā-yı dil:**
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül arzusunun kemendi.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḫayf

kemend-i ümīd:
1. **kemend-i ümīdi:**-*i*
Gazel 262
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümit kemendi.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

kemer:
1. **kemerinden:**-*in, -den*
Gazel 197
Mısra: **8**
Yarım daire şeklinde kavisli bağ. (Sevgilinin kaşı bağlamında).
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḫusni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

kemer-bend:
1. **kemer-bendin:**-*in*
Gazel 376
Mısra: **7**
Kemer bağı.
7. O beste tār-ı ḫarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçe:
1. **kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçeyüm:**-*yüm*
Gazel 318
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci çırağının aşkının kemer bağı.
3. Ben kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçeyüm
4. Ḳayd-ı zünnār n'eydügin bilmem

kemer-bend-i sefer:
1. **kemer-bend-i sefer:**
Gazel 364
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sefer/savaş kemerini bağlayan.
13. Kemer-bend-i sefer ḳanda sebük-maġz-ı ḥaẕer ḳanda
14. O sāye-perver-i cübn ü dilīr-i nāmverdür bu

kemer-bend-i viṣāl-i yāre:
1. **kemer-bend-i viṣāl-i yāre:**-*e*
Gazel 179
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmanın kemer bağı.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāre el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o şūḥa sıḳlet el virmez

kemer-i vaż ʿ:
1. **kemer-i vaż ʿına:**-*ı, -na*
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kavisli kubbe koyma.
49. Olmamışdı daḥi bir şāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaż ʿına dest-i bānī

kemḫā:
1. **kemḫāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **16**
Bir tür ipek kumaş.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ:
1. **kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın anadan doğma Mecnun'unun çok küçük oyuncağı. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı ẕū-fünūn peydā

kemīne:
1. **kemīne:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Aciz, zavallı, noksan, eksik.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

2. **kemīne:**
Gazel 71
Mısra: **10**
Değersiz, eksik.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

3. **kemīne:**
Gazel 152
Mısra: **2**
Noksan, eksik.
1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫurūşıdur
2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

kemīne-eşheb-i ṭabʿ:
1. **kemīne-eşheb-i ṭabʿumla:**-*um, -la*
Gazel 375
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın aciz/zavallı kır atı.
13. Kemīne-eşheb-i ṭabʿumla hem-ʿinān olmaz
14. Meẕāḳī şevḳ ile hengām-ı tek ü tāzumda

kemīne-ẕerre:
1. **kemīne-ẕerreyi:**-*yi*
Gazel 220
Mısra: **10**
Eksik/âciz zerre.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

kemīngehde ṭur-:
1. **kemīngehde ṭurmış:**-*mış*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pusu tutulan gizli yerde durmak.
1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

kemīn-nefes:
1. **kemīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Çok az nefes.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

kemiyyet:
1. **kemiyyet:**
Gazel 389
Mısra: **9**
Nicelik, çokluk.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

kemter:
1. **kemter:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Küçük, değersiz.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

kenār:
1. **kenārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **6**
Kıyı, sahil, kenar.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı şuʿle-feşān u kenārı āteşdür

2. **kenārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **6**
Kıyı, sahil, kenar.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan ṣaḳın

kenāra yanaş-:
1. **kenāra yanaşdı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kenara yanaşmak/yaklaşmak.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

kenāre:
1. **kenāre:**
Gazel 396
Mısra: **8**
Kıyı, kenar.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

kenār-ı cūybār:
1. **kenār-ı cūybār:**
Gazel 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Irmak kenarı.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

2. **kenār-ı cūybārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nehir/ırmak kenarı.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

kenārın eg-:
1. **kenārın egme:**-*me*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yana eğilmek.
7. Kenārın egme vü yād itme bād-ı şurṭasını
8. Bu baḥr-i fürḳat ile rūzgār-ı ḥasretdür

kendi(ü)(si):
1. **kendi:**
Kaside 21
Mısra: **179**
Kendi.
179. Kendi zuʿmunca her biri ammā
180. Şāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur

2. **kendi:**
Kaside 26
Mısra: **63**
Kendi.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḥayretde hep ehl-i beyānı

3. **kendi:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Kendi.
1. Göñül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

4. **kendi:**
Gazel 229
Mısra: **2**
Kendi.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẕ

5. **kendi:**
Gazel 379
Mısra: **16**
Kendi.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

6. **kendüyi:**-*yi*
Gazel 95
Mısra: **12**
Kendi.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḥayretde lāl olur
12. Şākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur şanur

7. **kendüm:**-*m*
Gazel 302
Mısra: **6**
Kendi.
5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḥūş itmesem

8. **kendüsi:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Kendisi
119. Şaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

9. **kendüsinden:**-*n, -den*
Gazel 341
Mısra: **6**
Kendisi.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden şaḳın

kendi ṭursun:

1. **kendi ṭursun:**
Kaside 9
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendisi beklesin/müdahale etmesin. Kendisi bir yana.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

kendüm bileli:

1. **kendüm bileli:**
Kaside 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kendi varlığının farkına vardığı andan beri.
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerāndur süḫanüm

ker eyle-:

1. **ker eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağır etmek.
63. Eger benān-ı hilāl olmasaydı sāmiʿa-pāş
64. Şadā-yı ṭop ker eylerdi gūş-ı devrānı

kerāmet:

1. **kerāmet:**
Gazel 211
Mısra: **8**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
7. ʿĪsā-demān-ı ḫüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

kerem:

1. **keremdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **81**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

2. **keremle:**-*le*
Kaside 9
Mısra: **107**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḫṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

3. **kerem:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
29. Ey gönül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

4. **keremüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **52**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
51. Daʿvā-yı iḫtiṣāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

5. **keremi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **73**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
73. Keremi sāʿid-i kerāmetdür
74. Ḳalemi ḫod-benān-ı maʿnādur

6. **kerem:**
Kaside 24
Mısra: **92**
Cömertlik, lütuf, iyilik.
91. ʿArz-ı ḥālüñ bilür o kān-ı kerem
92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

kerem ü ʿadl:

1. **kerem ü ʿadl:**
Tarih 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Cömertlik ve adalet.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tārīḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

kerem ü luṭf:

1. **kerem ü luṭfından:**-*ın, -dan*
Kaside 17
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lütuf ve cömertlik.
47. Ol nesaḳ-bend-i saḫā kim kerem ü luṭfından
48. Ḥāżır u ġāyib olur muġtenem-i naḳd u selem

kerem-i sübḥānī:

1. **kerem-i sübḥānī:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu/keremi.
39. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām
40. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i luṭf u kerem-i sübḥānī

kerem-kān:

1. **kerem-kānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **40**
Cömertlik/lütuf kaynağı.
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

keremkār:

1. **keremkārum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **60**
Kerem sahibi, ikramda bulunan (kişi), cömert kişi.
59. Rūz-ı maḥşer bā-vücūd-ı Çār-Yār-i bā-ṣafā
60. Bir keremkārum şüpür-bürde şepīrümdür benüm

keremkār-ı cihān:

1. **keremkār-ı cihān:**
Gazel 150
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dünyanın cömerdi/bağışlayanı.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẕlūma
28. Naẓar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

kerr ü fer:

1. **kerr ü fer:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Savaşta geriye çekilip tekrar saldırma.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

kes-:

1. **kesüp:**-*üp*
Kaside 23
Mısra: **41**
Açmak.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

kesād:

1. **kesād:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Kıtlık, yokluk, azlık.
9. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde hīç kesād olmaz
10. Kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı bāḳīdür

2. **kesād:**
Gazel 266
Mısra: **14**
Yokluk, kıtlık, alışverişte durgunluk.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

3. **kesād:**
Gazel 279
Mısra: **8**
Yokluk, kıtlık, alışverişte durgunluk.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

kesb eyle-:

1. **kesb eylerüz:**-*r, -üz*
Gazel 162
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Edinmek, elde etmek, kazanmak.
3. ʿĀṣıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

kesb-i ḥayāt:

1. **kesb-i ḥayāt:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hayatı çalışıp kazanma.

3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyliyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

kesb-i kemāl-i hüner:
1. **kesb-i kemāl-i hünerdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Hüner bilgisini/olgunluğunu kazanma/elde etme.
31. Hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān mefḫar-ı ṣudūr
32. Kim meclisinde kesb-i kemāl-i hünerdeyüz

kesb-i şebāb:
1. **kesb-i şebāb:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gençlik/tazelik kazanma.
7. Kesb-i şebāb eyledi Zāl-i felek
8. Ber-ṭaraf oldı herem-i rūzgār

kesb-i şeref:
1. **kesb-i şeref:**
Kaside 8
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Şeref kazanma.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

kesel vir-:
1. **kesel virdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gevşeklik, tembellik vermek.
11. Virdi kesel baña sürūra bedel
12. Neşve-i ṣahbā-yı den-i rūzgār

kesil-:
1. **kesildi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **7**
Kesilmek.
7. Bir tīġ-ı teveccühle kesildi ser-i aʿdā
8. Aḥsentü zihī himmet-i merdān-ı zamāne

kesret:
1. **keşretde:**-*de*
Gazel 176
Mısra: **7**
Bolluk, zenginlik.
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

keş-ā-keş:
1. **keş-ā-keş:**
Kaside 19
Mısra: **63**
Çekişme, uğraşma, kavga.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

2. **keş-ā-keş:**
Gazel 351
Mısra: **15**
Çekişme, uğraşma, kavga.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

keşf eyle-/id-:
1. **keşf eyleme:**-*me*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli bir şeyi ortaya çıkarmak.
3. Ṣaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

2. **keşf ider:**-*er*
Gazel 227
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkarmak, keşfetmek.
7. Muṣḥaf-ı ruḫsārına itdükçe diḳḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuṣṣāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

keşf ol-:
1. **keşf oldı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, görünür olmak.
5. Kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihānum
6. Baña keşf oldı sırr-ı len terānī

keşf ü destār:
1. **keşf ü destār:**
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Keşif/ortaya çıkarma ve sarık.
9. Bir ser ü pā-bürehne-abdālum
10. Keşf ü destār n'eydügin bilmem

keşf-i rāz:
1. **keşf-i rāz:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sırrı açıklama/ortaya koyma.
7. Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
8. Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

2. **keşf-i rāz:**
Gazel 133
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sırrı açıklama/ortaya koyma.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

3. **keşf-i rāz:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sırrı açıklama/ortaya koyma.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

4. **keşf-i rāza:**-*a*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sırrı açıklama/ortaya koyma.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

5. **keşf-i rāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sırrı açıklama/ortaya koyma.
9. Fāṣ itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiṣ oldı yine keşf-i rāza tīġ

keşf-i rāz-ı pinhān:
1. **keşf-i rāz-ı pinhān:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gizli sırrın keşfi/ortaya çıkması.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

keşīde:
1. **keşīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **2**
Yazılmış.
1. Ebrū-yı yār ki tābın-ı gūşe-resīdedür
2. Bismi'l-lāh ṣaḥīfe-i ḥüsne keşīdedür

keşkūl-be-dest-i fāḳḳa:
1. **keşkūl-be-dest-i fāḳḳa:**
Kaside 8
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Fakirlikten elinde dilenci çanağı olan.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

keş-me-keş-i ġāyile:
1. **keş-me-keş-i ġāyilemüz:**-*müz*
Gazel 160
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının/musibetin karışıklığı.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize mānīʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

keş-me-keş-i kākül:
1. **keş-me-keş-i kāküle:**
Gazel 230
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saç/perçem karışıklığı/dağınıklığı.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir büse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

keştī-i esbāb-ı ḥüsn:
1. **keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 154
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik vasıtalarının/sebeplerinin gemisi.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḥūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

keştī-i ḳulzüm-i ʿibārāt:
1. **keştī-i ḳulzüm-i ʿibārātı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İbareler/cümleler denizindeki gemi.
65. Keştī-i ḳulzüm-i ʿibārātı
66. Zevrāḳ-ı bādbān-ı maʿnādur

keştī-i mey:
1. **keştī-i mey:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şarap gemisi.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

keştī-i şabā-seyr:
1. **keştī-i şabā-seyri:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kuzeydoğudan esen rüzgarla hareket eden gemi.
39. Yüritdi bād ile ol keştī-i ṣabā-seyri
40. Miṣāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī

ketān-ı ṣabr:
1. **ketān-ı ṣabrı:**-*ı*
Gazel 254
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabır keteni/kumaşı.
3. Ṣevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-ṣaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

ketān-sūz:
1. **ketān-sūz:**
Kaside 18
Mısra: **224**
Keten yakan.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẓar-ı dīdārı

kevkebe-i ḫāḳānī:
1. **kevkebe-i ḫāḳānī:**
Kaside 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlığın yıldızı/gösterişi.
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOsmānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

kevkebe-i istiḳbāl:
1. **kevkebe-i istiḳbāl:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Talih/baht yıldızı.
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

kevkebe-i ḳadr-i Süleymān:
1. **kevkebe-i ḳadr-i Süleymān:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süleyman değerinde gökteki yıldız. bkz. Süleymān.
1. Manṣıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

kevkeb-i ġarīb:
1. **kevkeb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kimsesiz yıldız.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

kevkeb-i mesʿūd:
1. **kevkeb-i mesʿūd:**
Gazel 351
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Uğurlu yıldız.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

kevkeb-i rindān:
1. **kevkeb-i rindānuñ:**-*uñ*
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya işlerini boş görenlerin yıldızı.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

kevkeb-i seyyāre-iʿışḳ:
1. **kevkeb-i seyyāre-iʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk gezegenlerinin yıldızı.
1. Sābit-ḳadem-i himmet ü āvāre-iʿışḳuz
2. Ḳuṭb-ı felek ü kevkeb-i seyyāre-iʿışḳuz

kevkeb-i ṭāliʿ:
1. **kevkeb-i ṭāliʿüñ:**-*üñ*
Gazel 242
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kader/talih yıldızı.
9. Saña irmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

kevn-i mihr ü maḥabbet:
1. **kevn-i mihr ü maḥabbet:**
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve sevgi varlığı/âlemi.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ıʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

kevser: (Onay)
1. **kevser:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Cennette bir ırmağın adıdır. Edebiyatımızda tatlı ve temiz, saf şarap manalarında kullanılmıştır. Kevser klasik şiirde genellikle sevgilinin dudağına teşbih edilmiştir.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevser midür bilmem nedür

2. **kevseri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **10**
Cennette bir ırmağın adıdır. Edebiyatımızda tatlı ve temiz, saf şarap manalarında kullanılmıştır. Kevser klasik şiirde genellikle sevgilinin dudağına teşbih edilmiştir.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevseri n'eyler

keyf:
1. **keyfi:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **8**
Keyif, huzur duygusu, gönül açıklığı.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfi āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

keyf-i cām-ıʿişve:
1. **keyf-i cām-ıʿişve:**
Gazel 346
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cilve kadehinin keyfi.
9. Keyf-i cām-ıʿişve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

keyf-i dü-bālā:
1. **keyf-i dü-bālā:**
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki kat keyif/neşe.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

keyf-i esrār:
1. **keyf-i esrār:**
Kaside 18
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Esrarın keyfi.
181. Ben siyeh-mest-i mey-i sāġar-ıʿışḳum n'ideyin
182. Keyf-i esrār ile şevḳ-āverī-i cedvārı

keyf-i meyl:
1. **keyf-i meyle:**-*le*
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi/keyfi.
5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

keyf-i ṣahbā:
1. **keyf-i ṣahbā:**
Gazel 389
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi/keyfi.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-iʿarż-ı merām olsa bize

keyfiyyet-iʿışḳ:
1. **keyfiyyet-iʿışḳı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk keyfiyeti, aşkın niteliği; âşıklık hususiyetleri.
1. Biz ki keyfiyyet-iʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳi ġamından bilürüz

k'ez:
1. **k'ez:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Ki ez: Ki...den/dan.
7. Süz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūr:
1. **ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra:**-*a*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Beyt-i mamurun bulunduğu kıble. bkz.Beyt-i ma'mur.
5. Ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra tenezzül eylemez
6. Secde-i Rūḥü'l-Emīn ḫāk-i derinden bellüdür

ḳıblegāh-ı dil:
1. **ḳıblegāh-ı dil:**
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül kıblesi.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

ḳıblegāh-ı ümem:
1. **ḳıblegāh-ı ümem:**
Kaside 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ümmetlerin kıble yeri.
5. Sañadur hep teveccüh-iʿālem
6. Ḳıblegāh-ı ümem mübārek-bād

ḳıble-i beytü's-ṣanem:
1. **ḳıble-i beytü's-ṣanem:**
Gazel 74
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Put evinin kıblesi.

5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ:
1. **ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk sahiplerinin/âşıkların kıblesi.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

2. **ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 387
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sahiplerinin/âşıkların kıblesi.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẕʿ olmadın bu ʿarṣada miḥrāb bir yire

ḳıble-i ḥācāt-ı aṣḥāb-ı celāl:
1. **ḳıble-i ḥācāt-ı aṣḥāb-ı celāl:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Büyüklük sahiplerinin isteklerinin kıblesi.
15. Bārgāhı melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām
16. Pīşgāhı ḳıble-i ḥācāt-ı aṣḥāb-ı celāl

ḳıble-perest-i ebrū-yı sāḳī-i mehveş:
1. **ḳıble-perest-i ebrū-yı sāḳī-i mehveşüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ay gibi (yüzlü) sakinin (içki dağıtıcısı) kaşının Kıblesini seven.
9. Ḳıble-perest-i ebrū-yı sāḳī-i mehveşüm
10. Zünnār-ı bend-i ʿışḳ olalı meẕhebüm budur

ḳıl:
1. **ḳıl:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Kıl, ince.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḥūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nükūş-ı ṣafḥa-i eyyāma sürḥ

2. **ḳıl:**
Gazel 164
Mısra: **14**
Saç teli.
13. Taṣvīr-i ḥayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endīşe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

3. **ḳıl:**
Gazel 271
Mısra: **5**
Kıl, tüy.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

ḳıl-:
1. **ḳıldı:**-*dı*
Kaside 22
Mısra: **41**
Kılmak, etmek, eylemek.
41. Ḳıldı pākīze-āb-ı şemşīri
42. Dāmen-ālūdegān-ı āşāmı

2. **ḳıl:**
Kaside 23
Mısra: **129**
Etmek, yapmak.
129. Miṣāl-i ẕevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn ḳıl
130. Rehīn-nesiye olan naḳd-i ʿahd u peymānı

3. **ḳıl:**
Kaside 29
Mısra: **23**
Yapmak, etmek.
23. Ḳıl maṣraf-ı şükrāna nuḳūd-ı dil ü cānı
24. Ol gevher-i gencīne-i īrādı görürseñ

4. **ḳıl:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Etmek, yapmak.
5. Bu āteş-i ʿışḳıyla biraz ḥasb-i nefes ḳıl
6. Āmāde bir āh-ı şerer-ālūd bulunsun

5. **ḳıl:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Kılmak, etmek, yapmak.
9. Dil gitdi Mezāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

6. **ḳıl:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Etmek, yapmak.
1. Ey sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve
2. Ḳıl meclisi kām-yāb-ı ʿişve

7. **ḳıl:**
Gazel 388
Mısra: **7**
Yapmak, etmek.
7. Ḳıl nāz ile sāġar-ı niyāzı
8. Mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve

8. **ḳılmış:**-*mış*
Gazel 426
Mısra: **3**
Kılmak, etmek, yapmak.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḫudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

ḳılāʿ-ı Girid:
1. **ḳılāʿ-ı Girid'i:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Girit adasında bulunan kaleler.
165. Feth ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi şād u ḫurrem

ḳılıç:
1. **ḳılıçlar:**-*lar*
Kaside 19
Mısra: **77**
Kılıç.
77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

ḳılıçdan geç-:
1. **ḳılıçdan geçdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç kullanılarak öldürülmek.
25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

ḳılıçlar çal-:
1. **ḳılıçlar çaldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıçlar vurmak.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

ḳır-:
1. **ḳırmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 15
Mısra: **23**
Yok etmek, bitirmek.
23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫʷān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

2. **ḳırup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **23**
Öldürmek, yok etmek.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫʷārı

3. **ḳırar:**-*ar*
Gazel 201
Mısra: **9**
Kırmak, yok etmek, zarar vermek.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuşşāḳa ḫūn-bahā düşmez

4. **ḳırma:**-*ma*
Gazel 417
Mısra: **3**
Kırmak, incitmek.
3. Ḳırma ʿuşşāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem gelmez mi

kırāʾat eyle-:
1. **ḳırāʾat eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 28
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Okumak.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Kırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

kıral:
1. **ḳıralı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **126**
Kral.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

2. **ḳıral:**
Tarih 1
Mısra: **7**
Kral, hükümdar.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

ḳırıl-:
1. **ḳırılup:**-*up*
Kaside 12
Mısra: **3**
Helak olmak, telef olmak, ölmek.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

2. **ḳırılup:**-*up*
Kaside 14
Mısra: **23**
Öldürülmek, yok edilmek.
23. Kāfir ḳırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu feth ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

3. **ḳırıldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **15**
Öldürülmek, telef edilmek.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

4. **ḳırılmış:**-*mış*
Gazel 215
Mısra: **1**
Kırılmak, parçalanmak.

1. Ḳırılmış cām-ı ṣahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḥayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

kırılup git-:
1. **ḳırılup gitdi:**-*di*
Tarih 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, telef olmak, kırılmak.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

ḳırmızı:
1. **ḳırmızı:**
Gazel 424
Mısra: **16**
Kırmızı.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

ḳısmet ol-:
1. **ḳısmet olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kısmet olmak, nasip olmak.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü ṣādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

2. **ḳısmet olınca:**-*ınca*
Gazel 310
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kısmet olmak, nasip olmak.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle:
1. **ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle:**
Kaside 17
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Sözün gül bahçesindeki suyun payı/bölümü.
147. Ḥavż-ı pür-māʾ-i ḥayāt-ı süḫanümdür şimdi
148. Ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle maḳsem

ḳısmet-i rūz-ı ezel:
1. **ḳısmet-i rūz-ı ezelde:**-*de*
Gazel 352
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ruhların yaratıldığı gün verilen nasip/yazgı/kader.
13. Herkes istiʿdādı deñlü hişşemend-i luṭf olur
14. Ḳısmet-i rūz-ı ezelde bīş ü kem añılmasun

ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār: (Pala)
1. **ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın Giv ve Peşen'inin kıssası hikâyesi. Giv: Giv; Firdevsi'nin şehnamesinde Zaloğlu Rüstem'in damadı.
Peşen: Ünlü Turan hükümdarı Efrasiyâb'ın babası olan İran hükümdarıdır. Şehnamede adı ve hikâyesi Efrasiyâb dolayısıyla anlatılır.
57. İtdi hemān ḫāṭıra ol dem ḥutūr
58. Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār

ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf:
1. **ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Yusuf'un kıssası/hikâyesi. bkz. Yūsuf.
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān:
1. **ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān:**
Kaside 7
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yedi sofra kıssası. Heft han: Nevizade Atai'nin tasavvuf niteliğinde olan bir mesnevisi.
55. Ṣayda çıḳduḳça tāzelense n'ola
56. Ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān cirīdüñden

ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zār:
1. **ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zār:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ah edip inleyen gönüllü Kays'ın kıssası/hikâyesi. bkz. Leylā vü Mecnūn.
15. Yād eyle biraz ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zārı
16. Hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı görürseñ

ḳıṣṣa-i Mecnūn:
1. **ḳıṣṣa-i Mecnūna:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mecnun (ile Leylâ) hikâyesi. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūşī-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

ḳıtʿa-i haṭṭ(t):
1. **ḳıtʿa-i ḫaṭṭın:**-*ın*
Kaside 4
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Yazının cüz'ü/parçası.
53. Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
54. Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār

ḳıtʿa-i maḥabbet:
1. **ḳıtʿa-i maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 338
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi kıtası/şiiri.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş:
1. **ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş:**
Gazel 326
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaseminle örtülü yakut parçası.
7. Bī-penbe nümāyān idelüm dāġ-ı derūnı
8. Ol ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş görinsün

ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devlet:
1. **ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin:**-*sin*
Kaside 23
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Yücelik ve devlet yapılarının/temellerinin direği.
69. Sen ol ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin
70. Senüñle ḳāyim olur mesned-i cihānbānī

ḳıyāmet mi ḳopar:
1. **ḳıyāmet mi ḳopar:**
Kaside 18
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıyamet mi kopuyor!
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar bir birine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

ḳıyāmetler ḳopar-:
1. **ḳıyāmetler ḳoparsun:**-*sun*
Gazel 362
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet koparmak, kargaşa çıkarmak.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun şūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

ḳıyāmetzār ol-:
1. **ḳıyāmetzār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet yeri olmak.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Şaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

ḳıyām-ı şayḳal-ı tīġ u siper:
1. **ḳıyām-ı şayḳal-ı tīġ u siperdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Parlak/cilalı kılıç ve kalkanla ayakta.
27. Ḫūn-ı ʿadū silāḥımuzı itdi jengdār
28. Şimdi ḳıyām-ı şayḳal-ı tīġ u siperdeyüz

ḳıyās eyle-/it-:
1. **ḳıyās eyle:**
Kaside 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mukayese etmek, karşılaştırmak.
11. Göñlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

2. **ḳıyās eyle:**
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mukayese etmek, karşılaştırmak.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

3. **ḳıyās it:**
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayal etmek, denk tutmak.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile göñül
6. Bīşezār-ı ṣavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

4. **ḳıyās itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 237
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mukayese etmek, karşılaştırmak.
9. Görüp ol şāh-ı ḥüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

5. **ḳıyās itseñ:**-*señ*
Kaside 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mukayese etmek, karşılaştırmak.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḫīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

ḳıyāsī:

1. **ḳıyāsīmüz:**-*müz*
Gazel 159
Mısra: **8**
Kıyaslanan, karşılaştırılan.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

ḳıymet:
1. **ḳıymet:**
Gazel 106
Mısra: **10**
Değer, kıymet.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

2. **ḳıymet:**
Gazel 166
Mısra: **13**
Değer, kıymet.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

3. **ḳıymetde:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **3**
Değer, kıymet.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

4. **ḳıymet:**
Gazel 240
Mısra: **9**
Değer, kıymet.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

ḳıymetde bir ol-:
1. **ḳıymetde bir olmaz:**-*maz*
Kaside 12
Mısra: **163**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynı değerde olmak.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

ḳıymet-i dürr-i ʿAden:
1. **ḳıymet-i dürr-i ʿAden:**
Gazel 383
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aden incisinin değeri/kıymeti. Aden: Yemen'in güneyinde Umman denizi kıyısında eski bir şehir.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

ḳıymet-i dürr-i ʿAden-i rūzgār:
1. **ḳıymet-i dürr-i ʿaden-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Zamanın Aden incisinin değeri/kıymeti. Aden: Yemen'in güneyinde Umman denizi kıyısında eski bir şehir.
47. Gevher-i güftārına nisbet nedür
48. Ḳıymet-i dürr-i ʿAden-i rūzgār

ḳıymet-i gevher-i Bedāḫşānī:
1. **ḳıymet-i gevher-i Bedāḫşānī:**
Kaside 25
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Bedahşan cevherinin/yakutunun değeri/kıymeti.
37. Kim bahā-yı leʾāl-i güftārı
38. Ḳıymet-i gevher-i Bedāḫşānī

ḳıymet-i gevher-i zāt:
1. **ḳıymet-i gevher-i ẕātın:**-*ın*
Tarih 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zatın/yüce kişinin cevherinin kıymeti/değeri.
9. Ḳıymet-i gevher-i ẕātın ne güzel fehm itdi
10. Böyle olsa olıcaḳ rütbe-i iẕʿān u ẕekā

ḳıymet-i naẓm:
1. **ḳıymet-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 138
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şiirin değeri/kıymeti.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nādān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tār:
1. **ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Karanlık gecedeki mumun aydınlığının değeri.
19. Tīre-şām-ı ġam-ı hicr olmaz idüm ḥasret ile
20. Ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum bilsem

ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Ṣıfāhān-ı zamāne:
1. **ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Ṣıfāhān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Isfahan şehrindeki göz sürmesinin değerini kıran/azaltan.
59. Ḥaḳḳā ki anuñ sürme-i ḫāk-i ḳademidür
60. Ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Ṣıfāhān-ı zamāne

ḳıymet-şinās-ı cām-ı girān-māye:
1. **ḳıymet-şinās-ı cām-ı girān-māyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıymetli/değerli kadehin değerini/kıymetini bilen.
3. İtmez ṣafā-yı sāġar-ı ḫūrşīde iltifāt
4. Ḳıymet-şinās-ı cām-ı girān-māyemüz bizüm

ḳıymet-şinās-ı gevher-i ʿirfān:
1. **ḳıymet-şinās-ı gevher-i ʿirfān:**
Gazel 349
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bilgi cevherinin değerini bilen.
17. Ḥayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i ʿirfān şanur gören

ḳıymet-şinās-ı gevher-i yek-tā-yı vuṣlat:
1. **ḳıymet-şinās-ı gevher-i yek-tā-yı vuṣlatuz:**-*uz*
Gazel 208
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın eşsiz/tek cevherinin kıymetini bilen.
5. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i yek-tā-yı vuṣlatuz
6. Ser-germ-i ṣarf-ı naḳd-i dü-ʿālem degül miyüz

ki(m): (Bu kelime sözlükte 791 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı ve aynı anlam ve görevde kullanılması nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **ki:**
Tarih 1
Mısra: **4**
Ki bağlacı.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. **ki:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Ki bağlacı.
1. Ol sürme ki kuḥl-ı dīde-i bīnādur
2. Pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānādur

3. **ki:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Ki bağlacı.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

4. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **10**
Ki bağlacı.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

5. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **32**
Ki bağlacı.
31. Naḳd-i naẓm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẓar
32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı başīrümdür benüm

kibrit-i aḥmer:
1. **kibrit-i aḥmerden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eski 'ilm-i kimya' terimi; toprağı altın yaptığına inanılan iksir.
11. Ḳatresi ḳanṭār imiş ġuṣṣayı altun ider
12. Bāde-i gülfāmdur kibrit-i aḥmerden ġaraż

kifāyet id-:
1. **kifāyet ider:**-*er*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeterli olmak.
3. Gönül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

kilīd-i der-i ārzū-yı dil:
1. **kilīd-i der-i ārzū-yı dil:**
Gazel 101
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönlün arzu kapısının kilidi.
11. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

kilīd-i himmet-i gencūr:
1. **kilīd-i himmet-i gencūr:**
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hazine bekçisinin çaba/gayret kilidi.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

kilīd-i kilk-i Meẕāḳī:
1. **kilīd-i kilk-i Meẕāḳī:**
Gazel 111
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin kaleminin kilidi. bkz. Mezāḳī.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-iştibāh açar

kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḥazāne:

1. **kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḥazāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her hazinenin kapı sürgüsünün kilidi.
11. Bize cevāhir-i genc-i derūn nihān olmaz
12. Kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḥazāneyüz cānā

kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bār:

1. **kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meşguliyet kapısının anahtarının kilidi.
9. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde hīç kesād olmaz
10. Kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı bāḳīdür

kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhān:

1. **kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizli cevher hazinesinin sürgüsünün kilidi.
1. Bu dīvānuñ ki bismi'l-lāh-keş-i ʿunvānıyuz cānā
2. Kilīd-i ḳufl-ı genc-i gevher-i pinhānıyuz cānā

kilīd-i ḳufl-ı sitāre:

1. **kilīd-i ḳufl-ı sitāre:**
Gazel 425
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yıldız anahtarının kilidi.
1. Hiç feṯḥ-ı bāb-ı vuṣlata çāre bulunmadı
2. Gitdi kilīd-i ḳufl-ı sitāre bulunmadı

kilīd-i naẓar-ı endīşe:

1. **kilīd-i naẓar-ı endīşem:**-*m*
Kaside 18
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Düşünce bakışının kilidi.
177. Feyż-i himmetle kilīd-i naẓar-ı endīşem
178. Açdı ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrārı

kilīd-i nāz:

1. **kilīd-i nāzı:**-*ı*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz kilidi.
5. Derkār idüp kilīd-i nāzı
6. Eyle yine feṯḥ-i bāb-ı ʿışve

kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān:

1. **kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān:**
Gazel 21
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ah ve feryat kapısının kuvvet kilidi.
11. Girānbār-ı metāʿ-ı nā-ṣabūrıdur gönül ammā
12. Kilīd-i tāḳat-ı ḳufl-ı der-i āh u fiġān ġāyib

kilīsā:

1. **kilīsāsın:**-*sı, -n*
Kaside 19
Mısra: **23**
Kilise, Hristiyan mabedi.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

kilk ü raḳam:

1. **kilk ü raḳamından:**-*ın, -dan*
Gazel 156
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kalem ve yazı.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

kilk-i Bihzād:

1. **kilk-i Bihzād:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın kamış kalemi. bkz. Bihzād.*
97. Kilk-i Bihzād ile bir tāze gülistān olmış
98. Ṣuver-i ġonce ile naḳş-ı gül-i ḫandānı

2. **kilk-i Bihzād:**
Gazel 199
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın kamış kalemi. bkz. Bihzād.*
13. Ḫāme-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye hezārān-taḥsīn
14. Kilk-i Bihzād gibi naḳş u nigārın bilürüz

kilk-i Bihzād-ı ḫayāl:

1. **kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 72
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hayaldeki Bihzad'ın kamış kalemi. bkz. Bihzād.*
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

kilk-i benān-nişest-i ḳavī-dest-i himmet:

1. **kilk-i benān-nişest-i ḳavī-dest-i himmetüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gayretin güçlü elindeki parmaklara oturmuş kamış kalem.
17. Kilk-i benān-nişest-i ḳavī-dest-i himmetüñ
18. Ṭuġra-keş-i ṣaḥāyif-i aḥkām isterin

kilk-i dest-i himmet-i yārān:

1. **kilk-i dest-i himmet-i yārān:**
Gazel 254
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dostların gayret/yardım elindeki kalem.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḥi tertīb-i dīvān eyledük

kilk-i gevher-efşān:

1. **kilk-i gevher-efşānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mücevher saçan kalem.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

kilk-i ḫayāl-engīz:

1. **kilk-i ḫayāl-engīz:**
Gazel 270
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hayal karıştıran/oynatan kalem.
17. Ey Meẕāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür göñül

kilk-i ḳudret:

1. **kilk-i ḳudretle:**-*le*
Kaside 17
Mısra: **167**
Kelime Tipi: -
Kudret kalemi.
167. Kilk-i ḳudretle ẓafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feṯḥ-i celī daḥi fütūḥātına żam

kilk-i leṭāfet:

1. **kilk-i leṭāfetle:**-*le*
Gazel 362
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Latifliğin/güzelliğin kamış kalemi.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

kilk-i maḥabbet:

1. **kilk-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 142
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kalemi.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

kilk-i Meẕāḳī:

1. **kilk-i Meẕāḳī:**
Gazel 131
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin kalemi. bkz. Meẕāḳī.
13. N'ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

kilk-i muʿciz-naẓm:

1. **kilk-i muʿciz-naẓmuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 344
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mucize şiirin kamış kalemi.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

kilk-i şāʿir:

1. **kilk-i şāʿir:**
Gazel 370
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şairin kamış kalemi.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

kilk-i süḫan-güster:

1. **kilk-i süḫan-güsterüme:**-*üm, -e*
Gazel 265
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen/sözü yayan kalem.

11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

kilk-i süḫan-perver:
1. **kilk-i süḫan-perverüne:**-*ü, -ne*
Kaside 4
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Söz öğreten kamış kalem.
65. Kilk-i süḫan-perverüne baş eger
66. Feyżī-i ferḫunde-dem-i rūzgār

kilk-i şuver-bend-i ḫayāl:
1. **kilk-i şuver-bend-i ḫayāl:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hayalin suretini bağlayan kalem.
81. Siḥr idermiş ṭutalum kilk-i şuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur ṣūret-i istiḥzārı

kilk-i ṭabʿ:
1. **kilk-i ṭabʿum:**-*um*
Gazel 109
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karakter kalemi.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

kilk-i taḫayyül:
1. **kilk-i taḫayyül:**
Kaside 15
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Hayal etmenin kamış kalemi.
93. Alduḳça deste kilk-i taḫayyül ḫıred gibi
94. Bir vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām isterin

kilk-i ter:
1. **kilk-i terüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Yeni kalem, yeni anlamlar yazan kalem.
129. Bā-ḫuṣūṣā benüm ol şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet
130. Kim olur kilk-i terüm muʿcize-perdāz-ı ḥikem

kilk-i ʿutārid:
1. **kilk-i ʿutārid:**
Kaside 23
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Utarid'in kalemi. Utarid: Feleğin kâtibi sayılıp güzel söz ve yazı ile sanatkarlığın sembolüdür.
137. Felekde kilk-i ʿUtārid düşer benānından
138. Enāmilüm idicek böyle ḫāme-cünbānī

kilk-i yārān:
1. **kilk-i yārān:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dostların/şairlerin kalemi.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḫş

kilk-i zer-i mihr:
1. **kilk-i zer-i mihr:**
Gazel 45
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın kalemi.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı şubḥ

kilk-i zer-keş:
1. **kilk-i zer-keşle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli kamış kalem.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

kim:
1. **kim:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Kimse, kim, soru zamiri.
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

2. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Kim, soru zamiri.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

3. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **117**
Kim, soru zamiri.
117. Kim añar ʿarşa-i ḳadrinde Niẕāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

4. **kim:**
Kaside 18
Mısra: **130**
Kim, soru zamiri.
129. Kef-i zer-pāşı ile şöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude şıyt-ı zer-i dest-efşārı

5. **kim:**
Kaside 21
Mısra: **133**
Kim, soru zamiri.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil şādmān-ı maʿnādur

6. **kim:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Kim, soru zamiri.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿ itdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

7. **kim:**
Kaside 25
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḫüzn-i beytü'l-aḥzānı

8. **kim:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Kim, soru zamiri.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāṣ-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

9. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **1**
Kim, soru zamiri.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẓẓāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

10. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kim, soru zamiri.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẓẓāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

11. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kim, soru zamiri.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẓẓāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

12. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **4**
Kim, soru zamiri.
3. Girībān çāk olup bāġ-ı ser-i kūyuñda bī-pervā
4. Güşāde-ḫāṭır-ı feyż-i nesīm-i ruḫṣatuñ kimdür

13. **kimüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 56
Mısra: **5**
Kim, soru zamiri.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ kimdür

14. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kim, soru zamiri.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ kimdür

15. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kim, soru zamiri.
7. Kimi ḥūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

16. **kimdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kim, soru zamiri.
9. Meẕāḳī ṣuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfıyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

17. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **1**
Kim, soru zamiri.
1. ʿAceb dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ kimdür
2. Miṣāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ kimdür

18. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **2**
Kim, soru zamiri.

1. ʿAceb dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ kimdür
2. Miṣ̱āl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ kimdür

19. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **4**
Kim, soru zamiri.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne câme-ḫ̱ʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

20. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **6**
Kim, soru zamiri.
5. Ol ebrū-yı kemāndāra muḳābil ḳalb-i pür-sūzı
6. Nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ kimdür

21. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **8**
Kim, soru zamiri.
7. Miṣ̱āl-i ḥalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
8. Naẕar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

22. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **10**
Kim, soru zamiri.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẕālim semen-gün-gerdenüñ kimdür

23. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **12**
Kim, soru zamiri.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

24. **kimdür:**-*dür*
Gazel 57
Mısra: **14**
Kim, soru zamiri.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

25. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **1**
Kim, soru zamiri.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫ̱ʷāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

26. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **2**
Kim, soru zamiri.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫ̱ʷāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

27. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **2**
Kim, soru zamiri.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫ̱ʷāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

28. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **3**
Kim, soru zamiri.
3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

29. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **4**
Kim, soru zamiri.
3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

30. **kim:**
Gazel 58
Mısra: **5**
Kim, soru zamiri.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

31. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **6**
Kim, soru zamiri.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

32. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **8**
Kim, soru zamiri.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

33. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **10**
Kim, soru zamiri.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

34. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **12**
Kim, soru zamiri.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femüñ kimdür

35. **kimdür:**-*dür*
Gazel 58
Mısra: **14**
Kim, soru zamiri.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

36. **kim:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

37. **kimden:**-*den*
Gazel 215
Mısra: **7**
Kim, soru zamiri.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

38. **kim:**
Gazel 215
Mısra: **13**
Kim, soru zamiri.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

39. **kim:**
Gazel 229
Mısra: **12**
Kim, soru zamiri.
11. Kimi ḫ̱ʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaşruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

40. **kim:**
Gazel 243
Mısra: **7**
Kim, soru zamiri.
7. Kim baḳar olsa eger āyine-i İskender
8. Yār-i ḫūrşīd-liḳā āyinedār olmayıcaḳ

41. **kim:**
Gazel 244
Mısra: **1**
Kim, soru zamiri.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

42. **kim:**
Gazel 244
Mısra: **4**
Kim, soru zamiri.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

43. **kim:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Kim, soru zamiri.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

44. **kim:**
Gazel 268
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür göñül

45. **kimden:**-*den*
Gazel 270
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur göñül

46. **kim:**
Gazel 287
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.

11. Kim eylemez ol laʿl-i revān-baḫşı görince
12. Zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma taḥammül

47. **kim:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Kim girerdi āteş-i sūzān-ı ʿışḳa bī-ḥaẕer
10. Şeh-süvār-ı ʿarṣa-i ṣıdḳ-ı sīmāveş olmasam

48. **kim:**
Gazel 302
Mısra: **3**
Kim, soru zamiri.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem

49. **kim:**
Gazel 302
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-dūş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḫalḳa-i tecrīdi gūş-ı cāna mengūş itmesem

50. **kim:**
Gazel 302
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

51. **kim:**
Gazel 303
Mısra: **12**
Kim, soru zamiri.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

52. **kim:**
Gazel 303
Mısra: **14**
Kim, soru zamiri.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

53. **kim:**
Gazel 303
Mısra: **16**
Kim, soru zamiri.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i ṣayd u şikārum bilsem

54. **kim:**
Gazel 305
Mısra: **14**
Kim, soru zamiri.
13. Ben de bilürüm ki ḫayli demdür
14. Kim behre-i cümle kār u bārum

55. **kim:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

56. **kim:**
Gazel 320
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Fürūġ-ı efser-i ḫūrşīde kim baḳardı meger
18. Eger palās-pesend-i nemed-külāh olsam

57. **kim:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

58. **kim:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Kim, soru zamiri.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

59. **kim:**
Gazel 371
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

60. **kim:**
Gazel 427
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

61. **kim:**
Gazel 439
Mısra: **13**
Kim, soru zamiri.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

62. **kimdür:** *-dür*
Gazel 303
Mısra: **18**
Kim, soru zamiri.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

63. **kime:** *-e*
Kaside 13
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Dīdede medd-i naẕar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

64. **kim:**
Gazel 229
Mısra: **4**
Kim, soru zamiri.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḫaẕ

65. **kim:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

66. **kim:**
Gazel 427
Mısra: **17**
Kim, soru zamiri.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

67. **kim:**
Gazel 439
Mısra: **13**
Kim, soru zamiri.
13. Hem-dem ü hem-nefes-i ʿāşıḳ-ı şeydā kim olur
14. Girye-i şām u enīn-i seḥerinden ġayrı

68. **kim:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Kim, soru zamiri.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

69. **kim:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Kim, soru zamiri.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

70. **kim:**
Gazel 371
Mısra: **11**
Kim, soru zamiri.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

kim baḳar:
1. **kim baḳar:**
Gazel 42
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim bakar, bakılır mı, bakılmaz.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güc

2. **kim baḳar:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimse bakmaz, ilgilenmez.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

kim bilür:
1. **kim bilür:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim bilir, kim anlar.
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

2. **kim bilür:**
Kaside 25
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim bilir?
47. Var iken bunca menḳabet-gūyı
48. Kim bilür ḳavl-i naġme-sencānı

3. **kim bilür:**
Gazel 271
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kim bilir?
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin

12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

kim dirdi ki:

1. **kim dirdi ki:**
   Kaside 12
   Mısra: **85**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim derdi ki.
   85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
   86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

kim istemez:

1. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   1. Sāḳī çemende bezm-i ṣafāyı kim istemez
   2. Bezm-i ṣafāda berg ü nevāyı kim istemez

2. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   1. Sāḳī çemende bezm-i ṣafāyı kim istemez
   2. Bezm-i ṣafāda berg ü nevāyı kim istemez

3. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
   4. Cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

4. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kim istemez, herkes ister.
   5. Pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet kim olmadı
   6. Bir öyle şemʿ-i māh-ı żiyāyı kim istemez

5. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   7. Mirʾāt-ı dilde cilveler eyler ḫayāl-i yār
   8. Āyīne-i cemāl-nümāyı kim istemez

6. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
   10. Ol cilvegāh-ı zıll-i hümāyı kim istemez

7. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı viṣāldür
   12. Derd-i firāḳa böyle devāyı kim istemez

8. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
   14. Ol mihr-i ṣubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

9. **kim istemez:**
   Kaside 20
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim istemez, herkes ister.
   15. Derkār olursa dāne-i ḫāl-i ʿiẕār-ı yār
   16. Mānend-i ṭurre dām-ı belāyı kim istemez

10. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **18**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
    18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

11. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **20**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḥasretüz
    20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

12. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **22**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    21. Ṣadrü'ṣ-ṣudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
    22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

13. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **24**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    23. Hem-nām-ı server-i dü-cihān kim zamānede
    24. Bir böyle yeke-tāz-ı veġāyı kim istemez

14. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **26**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
    26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

15. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **28**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
    28. Çeşm-i ümīde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

16. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **30**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
    30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

17. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **32**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    31. Gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş iken cūy-ı himmeti
    32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

18. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **34**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
    34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

19. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **36**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    35. Bu şevḳ-i fetḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
    36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

20. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **38**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
    38. Bu hūy u hāy u ṣıyt u ṣadāyı kim istemez

21. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **40**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    39. Peyk-i beşāret eyledi dünyāyı pür-sürūr
    40. Müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı kim istemez

22. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **42**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
    42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

23. **kim istemez:**
    Kaside 20
    Mısra: **44**
    Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
    Kim istemez, herkes ister.
    43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
    44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

kim n'eylesün:

1. **kim n'eylesün:**
   Gazel 109
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kim ne yapsın.
   9. Ṣanʿat-ı zerḳ u riyā-yı zāhidi kim n'eylesün
   10. Pīşe-i ʿuṣṣāḳ-ı kār-ı nā-güzīr-i ʿışḳ olur

kime şekvā ideyin:

1. **kime şekvā ideyin:**
   Kaside 17
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Kime şikâyet edeyim!
   113. Kime şekvā ideyin ṭāliʿ-i nā-şādumdan
   114. Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem

kimesne:

1. **kimesne:**
   Kaside 8
   Mısra: **89**
   Kimse, hiç kimse.
   89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aşlā
   90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

2. **kimesne:**
   Gazel 100
   Mısra: **6**
   Kimse.
   5. Sen ol ṭarḥ-efken-i ṣad-gūne nakş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin
   6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

3. **kimesne:**
   Gazel 168
   Mısra: **5**
   Kimse, hiç kimse.
   5. Bizümle hem-cenāh olmaz kimesne evc-i ʿirfānda

6. Firāz-ı kūh-ı Ḳāf-ı maʿnīde ʿanḳā-şikāruz biz

kimi görse:
1. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
1. Dīvāne şanur ʿāşıḳ-ı şeydā kimi görse
2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

2. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
1. Dīvāne şanur ʿāşıḳ-ı şeydā kimi görse
2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

3. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

4. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne şanur dīde-i bīnā kimi görse

5. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
7. Feryād ider bād-ı nesīm ise de andan
8. Ol ġonce ile bülbül-i gūyā kimi görse

6. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
9. Cibrīl ise de ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ ḫased eyler
10. Ol ṣūḥ ile bir kūşede tenhā kimi görse

7. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
11. Teh-cürʿa-i cām-ı keremin kimseye virmez
12. Ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā kimi görse

8. **kimi görse:**
Gazel 401
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi görse.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

kimi…kimi:
1. **kimi kimi:**
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi...kimi…
7. Kimi ḫūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

kimi…kiminde:
1. **kimi…kiminde:**
Gazel 229
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimi...kiminde...
11. Kimi ḫʷāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḫaẕ

kimisi…kimisi:
1. **kimisi…kimisi:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kimisi...kimisi.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull şanur

kimi…ü kimi:
1. **kimi…ü kimi:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Bazısı…ve bazısı
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḫayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

kīmiyā:
1. **kīmiyā:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Maddenin özünü inceleyen bilim.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

kīmiyāger:
1. **kīmiyāger:**
Gazel 225
Mısra: **3**
Kimyager.
3. Kīmiyāger ḫasretiyle ḫāke şaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

kīmiyākār-ı faṣāḥat:
1. **kīmiyākār-ı faṣāḥat:**
Kaside 8
Mısra: **213**
Kelime Tipi: **-**
Güzel ve açık konuşmanın kimyacısı.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

kīmiyā-yı ʿirfān:
1. **kīmiyā-yı ʿirfāndur:**-*dur*
Gazel 359
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
İrfanın/bilginin özü/kimyası.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

kīmiyā-yı kiyān-ı maʿnā:
1. **kīmiyā-yı kiyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Anlam yıldızının kimyası/özü.
51. Cevher-i nuṭḳ-ı muʿciz-elfāẓı
52. Kīmiyā-yı kiyān-ı maʿnādur

kīmiyā-yı luṭf u iḥsān:
1. **kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı:**-*ı*
Gazel 215
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Cömertlik ve lütfun kimyası.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

kimse:
1. **kimseden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **89**
Kimse.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aşlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫʷār eyler

2. **kimse:**
Kaside 8
Mısra: **119**
Hiç kimse.
119. Ḫilāf-ı şerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mışr-ı iḳbāl olsa daḫi anı ḫʷār eyler

3. **kimse:**
Kaside 8
Mısra: **122**
Kimse, herhangi bir kimse.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

4. **kimse:**
Kaside 13
Mısra: **64**
Hiç kimse.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

5. **kimseden:**-*den*
Kaside 15
Mısra: **44**
Kimse, herhangi bir kimse.
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

6. **kimse:**
Kaside 16
Mısra: **20**
Kişi, kimse.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḫāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

7. **kimse:**
Kaside 16
Mısra: **74**
Kimse.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse ṣebābüñ heremüñden

8. **kimse:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Kimse, hiç kimse.
113. Kime ṣekvā ideyin ṭāliʿ-i nā-şādumdan
114. Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem

9. **kimse:**
Kaside 18

Mısra: **133**
Kimse, hiç kimse.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Niceʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

10. **kimse:**
Kaside 22
Mısra: **61**
Hiç kimse.
61. Kimse ḳādir degüldür inkāra
62. Nefʿ-i maḥż-ı vifāḳ-ı ḥükkāmı

11. **kimse:**
Kaside 28
Mısra: **36**
Kimse, herhangi bir kişi.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

12. **kimse:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Hiç kimse.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

13. **kimse:**
Gazel 168
Mısra: **13**
Kimse, hiç kimse.
13. Bizümle kimse meydān-ı sühanda hemʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

14. **kimse:**
Gazel 183
Mısra: **13**
Kimse.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

15. **kimse:**
Gazel 195
Mısra: **15**
Hiç kimse.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

16. **kimse:**
Gazel 241
Mısra: **12**
Kimse, hiç kimse.
11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

17. **kimse:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Kişi, kimse.
9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

18. **kimseye:**-*ye*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kimse.
11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẓar
12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫʷār-ı nīk-endīş iken

19. **kimseye:**-*ye*
Gazel 401
Mısra: **11**
Hiç kimse.
11. Teh-cürʿa-i cām-ı keremin kimseye virmez
12. Ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā kimi görse

20. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Hiç kimse.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı fırāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

21. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Hiç kimse.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı fırāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

22. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Hiç kimse.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

23. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Hiç kimse.
5. Beni bu żaʿf-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi
6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

24. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **8**
Hiç kimse.
7. Cīhānuñ varlıġı bir cāme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

25. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Hiç kimse.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu gūne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

26. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **12**
Hiç kimse.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḥıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

27. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **14**
Hiç kimse.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

28. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **16**
Hiç kimse.
15. Firāḳ-ı cennetü'l-me'vā-yı cānān cāna kār itdi
16. Esīr-i iştiyāḳ-ı cilve-i ḥūr olmasun kimse

29. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **18**
Hiç kimse.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

30. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **20**
Hiç kimse.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

31. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **22**
Hiç kimse.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

32. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **24**
Hiç kimse.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

33. **kimse:**
Gazel 404
Mısra: **26**
Hiç kimse.
25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

34. **kimse:**
Gazel 424
Mısra: **3**
Hiç kimse.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

35. **kimse:**
Kaside 22
Mısra: **65**
Hiç kimse.
65. Mū-şikāf olsa kimse farḳ itmez
66. Bir birinden dü-maġz-ı bādāmı

<u>kinişt:</u>

1. **kiniştümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 315
Mısra: **1**
Kilise.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

<u>kirāmī:</u>

1. **kirāmī:**
Kaside 11
Mısra: **10**
Soyu temiz ve cömert.
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n’ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

Kirmānī:

1. **Kirmānī:**
Kaside 9
Mısra: **82**
Kirman'a özgü, Kirman şehri halkından biri.
81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n’ola Kirmānī

Kisāyı:

1. **Kisāyı:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Hicri dördüncü yüzyılda yaşamış İranlı bir şair.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫs

kīse:

1. **kīse:**
Gazel 103
Mısra: **12**
Kese.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

kīse-çāk:

1. **kīse-çāk:**
Gazel 322
Mısra: **4**
Kesesi yırtık.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i iʿtibārı n’eylesün

kīse-i pīr ü civān:

1. **kīse-i pīr ü civānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Genç ve yaşlının kesesi.
47. Ki dīnār u diremle vaḳt-i inʿām
48. Pür eyler kīse-i pīr ü civānı

kīse-i şebāb:

1. **kīse-i şebāb:**
Gazel 409
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gençlik/tazelik kesesi.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

2. **kīse-i şebāb:**
Gazel 409
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gençlik/tazelik kesesi.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

kīse-i sebz:

1. **kīse-i sebz:**
Kaside 17
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yeşil kese.
25. Kīse-i sebz ile bir ṭūṭī-i gūyādur kim
26. Sözi hep zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam

kīse-i ser-be-mühr-i gülfām:

1. **kīse-i ser-be-mühr-i gülfāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gül renkli ağzı mühürlü kese.
15. Berg-i gül-ġonce-i belāġatdur
16. Kīse-i ser-be-mühr-i gülfāmı

kīse-i sūd u ziyān:

1. **kīse-i sūd u ziyānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zarar ve karın kesesi.
9. Metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi n’eyleyelüm
10. Derīde kīse-i sūd u ziyānıyuz cānā

kişi:

1. **kişi:**
Gazel 63
Mısra: **16**
İnsan, şahıs.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n’ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

2. **kişi:**
Gazel 71
Mısra: **5**
İnsan, şahıs.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

3. **kişide:**-*de*
Gazel 166
Mısra: **10**
İnsan, şahıs.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı baṣar olmaz

4. **kişi:**
Gazel 347
Mısra: **8**
İnsan, şahıs.
7. Göñül böyle n’ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n’itsün

5. **kişi:**
Gazel 360
Mısra: **1**
İnsan, şahıs.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

6. **kişi:**
Gazel 383
Mısra: **7**
İnsan, şahıs.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

kitāb:

1. **kitāb:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Kitap.
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

2. **kitāb:**
Gazel 374
Mısra: **16**
Kitap.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḫoş-şoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı şahbā gerek kitāb bir elde

kitābe-i kemer-i Bī-sütūn:

1. **kitābe-i kemer-i Bī-sütūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bi-sütun dağının yamacındaki yazıt. Bi-sütun: Ferhad'ın sevgilisi Şirin'in isteği üzerine Kermanşah civarında deldiği dağ. bkz. Ferhat.
11. Raḳam-keşān hüner-i dest-bürd-i Ferhādı
12. Kitābe-i kemer-i Bī-sütūna yazmışlar

kitāb-ı ʿişve:

1. **kitāb-ı ʿişvede:**-*de*
Gazel 387
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve kitabı.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

2. **kitāb-ı ʿişveden:**-*den*
Gazel 213
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve kitabı.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

ḳo(y)-:

1. **ḳo:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

2. **ḳo:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

3. **ḳo:**
Kaside 12
Mısra: **163**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

4. **ḳo:**
Kaside 15
Mısra: **99**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

5. **ḳo:**
Kaside 16
Mısra: **64**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

6. **ḳomadı:**-*ma, -dı*
Kaside 27
Mısra: **5**
Bırakmak.
5. Hīç ḳomadı dilde maḥall-i ḥużūr
6. Maġlata-i pīr-zen-i rūzgār

7. **ḳo:**
Gazel 43
Mısra: **11**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Ṣīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

8. **ḳo:**
Gazel 46
Mısra: **7**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Ḫᵛāb-ı girān-ḫīzi ḳo oldı sebük-pāyına
8. Zer-ʿalem-i mihr ile rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ

9. **ḳo:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

10. **ḳo:**
Gazel 111
Mısra: **11**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

11. **ḳo:**
Gazel 128
Mısra: **13**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
13. Çemen ḳo ġonce-dehenlerle ḫod-fürūş olsun
14. Gül-i ser-i sipeh-i iʿtibārı bāḳīdür

12. **ḳonan:**-*nan*
Gazel 134
Mısra: **4**
Koymak, eklemek.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

13. **ḳo:**
Gazel 146
Mısra: **15**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

14. **ḳo:**
Gazel 150
Mısra: **19**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

15. **ḳo:**
Gazel 150
Mısra: **19**
Farzet!
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

16. **ḳo:**
Gazel 152
Mısra: **15**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

17. **ḳo:**
Gazel 203
Mısra: **11**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

18. **ḳo:**
Gazel 211
Mısra: **11**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eṣer
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

19. **ḳoyup:**-*up*
Gazel 434
Mısra: **13**
Koymak, doldurmak.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

20. **ḳo:**
Gazel 229
Mısra: **3**
Bırakmak, vazgeçmek.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

21. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 231
Mısra: **6**
Bırakmak.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse nişār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

22. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 262
Mısra: **5**
Koymak, bırakmak.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu gūne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

23. **ḳo:**
Gazel 263
Mısra: **9**
Koymak, bırakmak.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

24. **ḳo:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

25. **ḳo:**
Gazel 276
Mısra: **4**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

26. **ḳo:**
Gazel 285
Mısra: **9**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

27. **ḳo:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
1. Göñül bu naḫveti ḳo ḫāk-pāy-ı mestān ol
2. Fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān ol

28. **ḳo:**
Gazel 327
Mısra: **8**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

29. **ḳo:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

30. **ḳo:**
Gazel 351
Mısra: **1**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

31. **ḳo:**
Gazel 351
Mısra: **10**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfi mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

32. **ḳo:**
Gazel 351
Mısra: **16**
Bırakmak.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

33. **ḳo:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

34. **ḳo:**
Gazel 396
Mısra: **7**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

35. **ḳo:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
7. Ġurūr-ı ḫüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

36. **ḳo:**
Gazel 421
Mısra: **9**
Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

37. **ḳomaz:**
Gazel 173
Mısra: **11**
Bırakmak, vazgeçmek.
11. Dil-i güm-geşteyi ḳomaz buluruz
12. Rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz biz

38. **ḳoya:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **91**
Bırakmak, terketmek.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

39. **ḳoyup:**-*up*
Gazel 41
Mısra: **8**
Bırakmak, terk etmek.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

40. **ḳoyup:**-*up*
Gazel 54
Mısra: **8**
Koymak, bırakmak.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḥayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

kol:

1. **ḳolında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **6**
Kol, omuz.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

2. **ḳoluñda:**-*uñ, -da*
Kaside 23
Mısra: **101**
Kol.
101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām
102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

3. **ḳolumda:**-*um, -da*
Gazel 140
Mısra: **1**
Kol.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

kol ḳanad ol-:

1. **ḳol ḳanad oldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek, gözetmek.
21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
22. Ṣaġ ile ṣolda sipāhī vü silāḥdārānı

ḳolay:

1. **ḳolay:**
Gazel 42
Mısra: **12**
Kolay.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

ḳon-:

1. **ḳonmaz:**-*maz*
Gazel 303
Mısra: **11**
Konmak.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

ḳop-:

1. **ḳopar:**-*ar*
Gazel 267
Mısra: **10**
Ortaya çıkmak, zuhur etmek.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

ḳorḳarın(m) (kim):

1. **ḳorḳarın:**
Gazel 283
Mısra: **16**
Korkarım ki.
15. Süziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

2. **ḳorḳarın:**
Gazel 303
Mısra: **23**
Korkarım ki.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

3. **ḳorḳarın:**
Gazel 339
Mısra: **13**
Korkarım ki.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

4. **ḳorḳarın kim:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkarım ki.
31. Ḳorḳarın kim tehī ḳalur āḫir
32. Cilvegāh-ı yelān cirīdüñden

5. **ḳorḳarın kim:**
Gazel 260
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkarım ki.
13. Ḳorḳarın kim olur Meẕāḳī daḫi
14. ʿĀşıḳ-ı dil-figārı Bihzāduñ

6. **ḳorḳarın kim:**
Gazel 424
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkarım ki.
15. Ḳorḳarın kim boyunca ḳana girer
16. Hele giysün ḳırmızı kemḫāyı

7. **ḳorḳarum:**
Gazel 436
Mısra: **2**
Korkarım ki.
1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

korkum bu(dur) (kim):

1. **ḳorḳum bu ki:**
Gazel 30
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum bu ki, bundan çekiniyorum.
11. Ḳorḳum bu ki vāḳıf ola rāz-ı dil-i zāra
12. Ol ġamze-i cādū gibi cāsūs-ı maḥabbet

2. **ḳorḳum bu ki:**
Gazel 36
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum bu ki, bundan çekiniyorum.
9. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de üftādeñ olurlar
10. Nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet

3. **ḳorḳum bu ki:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum bu ki, bundan çekiniyorum.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

4. **ḳorḳum budur:**
Gazel 184
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum bu ki, bundan çekiniyorum.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

5. **ḳorḳum budur ki:**
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Endişem, kaygım şudur.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫużūr olur

6. **ḳorḳum budur ki:**
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Endişem, kaygım şudur.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

7. **ḳorḳum budur kim:**
Gazel 205
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum budur ki.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

8. **ḳorḳum budur kim:**
Gazel 218
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Korkum budur ki.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-gūluk süḫanda sende ḫatm oldı

köhne:

1. **köhne:**
Kaside 1
Mısra: **1**
Eski, eskimiş.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

2. **köhne:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Eski, eskimiş.
5. Ne ḳurṣ-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

3. **köhne:**
Gazel 127
Mısra: **6**
Yıpranmış, eskimiş.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

4. **köhne:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Eski.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

5. **köhne:**
Gazel 162
Mısra: **14**
Eski.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

6. **köhne:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Eski.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile ṣoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

7. **köhne:**
Gazel 255
Mısra: **12**
Eski.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

8. **köhne:**
Gazel 315
Mısra: **1**
Eski.
1. Kāfir-i ʿışḳum felek köhne kiniştümdür benüm
2. Dūzaḫ-ı derd ü maḥabbet ḫod behiştümdür benüm

köhne-bāde:
1. **köhne-bāde:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Eski/yıllanmış şarap.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte ṣarāb-ı tāze

köhne-dāġ-ı derūn:
1. **köhne-dāġ-ı derūnum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki/içteki eski yara.
3. N'olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

köhne-dāġ-ı dil:
1. **köhne-dāġ-ı dilimüz:**-*i*, -*müz*
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki/içteki eski yara.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

köhne-dāġ-ı ḥasret:
1. **köhne-dāġ-ı ḥasreti:**-*i*
Gazel 234
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin eski yarası.
15. Biz köhne-dāġ-ı ḥasreti gülfām eylerüz
16. Elmās-sūdedür nemek-i inṣıbāġ-ı dāġ

köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ:
1. **köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk hevesinin eski yarası.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

köhne-dāġ-ı sīne:
1. **köhne-dāġ-ı sīnesin:**-*si*, -*n*
Gazel 345
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın eski yarası.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sīnesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmāsı derkār itmesün yā n'eylesün

köhne-mey:
1. **köhne-mey:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Eski/yıllanmış şarap.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān ṣūr-ı şebāb isterler

köhne-palās eyle-:
1. **köhne-palās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eski elbise/çul yapmak.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

köhne-pül-i āb-ı revān:
1. **köhne-pül-i āb-ı revān:**
Gazel 230
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Akan suyun eski köprüsü.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

köhne-yārān-ı sühan:
1. **köhne-yārān-ı süḫan:**
Gazel 230
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sözün eski dostları.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

Kölemen:
1. **Kölemen:**
Kaside 23
Mısra: **113**
Mısır'da hüküm süren Türk soyundan gelme hükümdarların bir bölümüne verilen ad. Bu sülaleyi kuranlar, gemilerle Mısır'a getirilip satılan Türkmen köleleridir.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

2. **Kölemenler:**-*ler*
Kaside 12
Mısra: **9**
bkz. Kölemen
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

Köprüli-nisbet:
1. **Köprüli-nisbet:**
Tarih 3
Mısra: **1**
Köprülü Mehmet Paşa gibi.
1. Köprüli-nisbet o düstūr-ı celīlü'l-āṣār
2. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa

kör ol-:
1. **kör olmış:**-*mış*
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görememek, kör olmak.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

körpe:
1. **körpe:**
Gazel 283
Mısra: **5**
Taze, küçük.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

kubbe-i vālā:
1. **ḳubbe-i vālāsı:**-*sı*
Kaside 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüksek kubbe.
7. Şol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẓılāl

ḳubbetü'l-irşād:
1. **ḳubbetü'l-irşādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **30**
Doğru yolu gösteren kubbe/bina.
29. Ol merḳad-ı ser-meẕheb-i bīdār-ı dilāndur
30. Bil mürşidini ḳubbetü'l-irşādı görürseñ

küçe:
1. **küçe:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Dar sokak, çarşı.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O küçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

küçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī:
(TDVİA)
1. **küçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī:**
Kaside 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Hacı Bektaş Veli'nin kutsal yerindeki küçük/dar sokaklar.
Hacı Bektaş Veli: Bektaşîlik tarikatının kurucusu olarak kabul edilen Türkmen şeyhi. (ö. 669/1271 [?]) Yeniçeri Ocağı'nın ve Bektaşîliğin pîri kabul edilmekte ve Alevî-Bektaşî kesiminde bir iman esası olan güçlü bir konumu bulunmaktadır.
23. Küçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī
24. Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbānı

küçe-gerd-i sürāġ:
1. **küçe-gerd-i sürāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İzinde/peşinde sokakta/çarşıda dolaşan.
7. Ārzū-yı nüvīd-i vuṣlat ile
8. Küçe-gerd-i sürāġdur göñlüm

küçe-i cānān:
1. **küçe-i cānāna:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin sokağı.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden küçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

küçe-i mey-kede:
1. **küçe-i mey-kede:**
Gazel 81
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin dar sokağı.

13. Eksük olmaz aña āmed-şud-i rindān aşlā
14. Kūçe-i mey-kede himmet-reh-i dervāze midür

kūçe-i pīr-i ḥarābāt:

1. **kūçe-i pīr-i ḥarābāt:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Viranenin yaşlısının/pirinin sokağı/çarşısı.
9. Yıḳılup gitdi ʿimāret-kede-i ehl-i riyā
10. Kūçe-i pīr-i ḥarābāt ise maʿmūr henüz

ḳudret:

1. **ḳudret:**
Kaside 9
Mısra: **69**
İktidar, güç.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

2. **ḳudret:**
Gazel 115
Mısra: **11**
Güç, kuvvet.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḥalīdedür

3. **ḳudret:**
Gazel 376
Mısra: **17**
Güç, kuvvet.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Mezāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

ḳudret-i ṭabʿ:

1. **ḳudret-i ṭabʿuma:**-*um*, -*a*
Kaside 18
Mısra: **213**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın gücü/kudreti.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Ṣāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

ḳudūm:

1. **ḳudūmıyla:**-*ı*, -*yla*
Kaside 8
Mısra: **135**
Gelme, geliş, ayak basma.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

2. **ḳudūmıyla:**-*ı*, -*yla*
Kaside 11
Mısra: **3**
Bir makama gelme, göreve başlama.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

3. **ḳudūmıyla:**-*ı*, -*yla*
Kaside 11
Mısra: **14**
Bir makama gelme, göreve başlama.
13. Ḥażret-i āṣaf-ı Cem-pāye Meḥemmed Paşa
14. Ki ḳudūmıyla dem-i ʿıyş-ı dem-ā-dem geldi

4. **ḳudūmüñ:**-*üñ*
Gazel 324
Mısra: **5**
Gelme, geliş, ayak basma.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de güş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem:

1. **ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutlu/uğurlu gelişli dilberin/güzelin ayak basması/adım atması.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrār:

1. **ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Sırlar cevherinin hazine kapısının kilidi.
177. Feyż-i himmetle kilīd-i naẓar-ı endişem
178. Açdı ḳufl-ı der-i genc-i güher-i esrārı

ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne:

1. **ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gizli hazinesindeki incinin kilidi.
161. Ser-rişte-i medḥüñle baña oldı güşāde
162. Ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne

kūh ile keh:

1. **kūh ile keh:**
Gazel 371
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dağ ile saman.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

kūh u deşt-i ʿālem:

1. **kūh u deşt-i ʿālemden:**-*den*
Gazel 215
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın çölü ve dağı.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

kūh u şaḥrā-yı maḥabbet:

1. **kūh u şaḥrā-yı maḥabbet:**
Gazel 121
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet çöl ve dağı.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u şaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

kūh-ı dil-ārā:

1. **kūh-ı dil-ārāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen dağ.
139. Çemen-pīrā-yı ʿālem böyle bir kūh-ı dil-ārāda
140. Gülistān-der-gülistān ü bahār-ender-bahār eyler

kūh-ı Ḳāf:

1. **kūh-ı Ḳāf:**
Kaside 18
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kaf Dağı: Dünyanın etrafını çevrelediğine, aşılmasının imkansızlığına inanılan ve Anka kuşunun yaşadığı yer olarak kabul edilen efsanevî bir dağdır.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı:

1. **kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı:**-*ı*
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık sıkıntısının/derdinin Kaf dağı.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem

kūh-ı taḥammül:

1. **kūh-ı taḥammüldür:**-*dür*
Gazel 347
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tahammül/sabır dağı.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

kūh-ken:

1. **kūh-kenle:**-*le*
Gazel 142
Mısra: **5**
Dağı delen, dağ kazan, Ferhat.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḥālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

2. **kūh-ken:**
Gazel 434
Mısra: **9**
Dağı delen, dağ kazan, Ferhat.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

kūh-ken-i nā-būd:

1. **kūh-ken-i nā-būd:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yok olan dağ kazıcı, Ferhat
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

kūh-kenlik:

1. **kūh-kenlikde:**-*de*
Gazel 332
Mısra: **5**
Dağ delicilik, Ferhatlık.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

kuḫl id-:

1. **kuḫl ide:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göze sürme çekmek.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāşıḳ
112. Kuḫl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

kuḫl-ı baṣar:

1. **kuḫl-ı baṣar:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Göze çekilen sürme.

23. Ser cümle oldı dilşen ʿişret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı başar mübārek

2. **kuḥl-ı başar:**
Gazel 138
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Göze çekilen sürme.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı başar virmezler

kuḥl-ı bīniş-fezā-yı ʿirfān:

1. **kuḥl-ı bīniş-fezā-yı ʿirfāndur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Bilginin/kültürün görüş artıran sürmesi.
101. Kuḥl-ı bīniş-fezā-yı ʿirfāndur
102. Derd-i ʿışḳuñ ġubār-ı aḳdāmı

kuḥl-ı cevāhir:

1. **kuḥl-ı cevāhir:**
Gazel 295
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mücevherli sürme.
9. Ter-dīde-i ehl-i naẓara kuḥl-ı cevāhir
10. Çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīne ġubār ol

kuḥl-ı cilā:

1. **kuḥl-ı cilā:**
Kaside 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

2. **kuḥl-ı cilā:**
Kaside 29
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
25. İksīr-i velā kuḥl-ı cilā añla ġubārın
26. Ḫāk-i Ḥarem-i ʿumdetü'l-evtādı görürseñ

3. **kuḥl-ı cilādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı başar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

4. **kuḥl-ı cilāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
28. Çeşm-i ümīde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

5. **kuḥl-ı cilāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
5. Biz başiret şāḥibi ehl-i naẓar ʿāşıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

6. **kuḥl-ı cilāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi, parlak bir sürme.
15. Zaḫm-ı ciger-i bī-hünere sūde-i elmās
16. Ter-dīde-i erbāb-ı dile kuḥl-ı cilāyuz

kuḥl-ı cilā-yı bī-bahā:

1. **kuḥl-ı cilā-yı bī-bahādur:**-*dur*
Kaside 26
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Paha biçilemeyecek kadar değerli göz sürmesi.
33. ʿAceb kuḥl-ı cilā-yı bī-bahādur
34. Ġubār-ı dergeh-i devlet-nişānı

kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter:

1. **kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter:**
Kaside 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yaşlı/nemli gözün göz sürmesi.
13. N'ola pīş-i feżā-yı dīde-i mihr-i münīr olsam
14. Bu hicrān-dīdeye kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter geldi

kuḥl-ı cilā-yı dürd-i mey:

1. **kuḥl-ı cilā-yı dürd-i meye:**-*e*
Gazel 292
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap tortusundan göz sürmesi.
7. Kuḥl-ı cilā-yı dürd-i meye eyle iʿtibār
8. Bīniş-fezā-yı merdüm-i çeşm-i başīret ol

kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām:

1. **kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām:**
Kaside 15
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gözündeki göz sürmesi.
103. Tā ḥaşre dek ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ
104. Kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām isterin

kuḥl-ı cilā-yı ebṣār:

1. **kuḥl-ı cilā-yı ebṣār:**
Kaside 10
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Gözlerin sürmesi.
81. Kār-āgāh-ı cihān mertebe-baḫşā-yı mihān
82. Kim ġubār-ı deridür kuḥl-ı cilā-yı ebṣār

kuḥl-ı çeşm-i cān:

1. **kuḥl-ı çeşm-i cān:**
Kaside 23
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Can gözünün sürmesi.
145. Ġubār-ı ḥaṭla sözüm kuḥl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Ya ʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

kuḥl-ı çeşm-i rūzgār:

1. **kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin göz sürmesi.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

kuḥl-ı dīde:

1. **kuḥl-ı dīde:**
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi.
9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

kuḥl-ı dīde-i bīnā:

1. **kuḥl-ı dīde-i bīnādur:**-*dur*
Rübai 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gören gözün sürmesi.
1. Ol sürme ki kuḥl-ı dīde-i bīnādur
2. Pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānādur

kuḥl-ı ġubār:

1. **kuḥl-ı ġubār:**
Gazel 243
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Toz sürme.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

2. **kuḥl-ı ġubāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Toz sürme.
5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

kuḥl-ı ḫāk-i dergeh:

1. **kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden:**-*in*, -*den*
Kaside 6
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Dergahın toprağından sürme, göz ilacı.
29. Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd olurdı çeşm-i ter
30. Mümkin olsa kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden iktiḥāl

kuḥl-ı pindār:

1. **kuḥl-ı pindār:**
Kaside 10
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Sanma/gurur sürmesi.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş añа kuḥl-ı pindār

kuḥlü'l-başar:

1. **kuḥlü'l-başarı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **82**
Göz sürmesi.
81. Ol ṣadr-ı cihān kim güher-i ḫāk-i deridür
82. Kuḥlü'l-başarı dīde-i aʿyān-ı zamāne

2. **kuḥlü'l-başarı:**-*ı*
Gazel 390
Mısra: **16**
Göz sürmesi.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-başarı ḥüsn-i ḥitām olsa bize

ku(ū)hsār:

1. **kuhsārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **48**
Dağ, dağlık.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

2. **kūhsārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **128**
Dağ, dağlık.
127. Gūş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḥi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

kuhsāra düş-:
1. **kuhsāra düş:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağa düşmek, mecnun olmak.
3. Bir şaçı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

2. **kūhsāra düşeyin:**-*eyin*
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağa düşmek, mecnun olmak.
7. Ey şaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

kūhsārı ṭut-:
1. **kūhsārı ṭutsa:**-*sa*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağlık yeri/mekânı tutmak.
5. Ṭutsa ʿuşşāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

ḳul:
1. **ḳuluñum:**-*uñ, -um*
Kıt'a 1
Mısra: **6**
Kul, köle.
5. Şükr oldur Cenāb-ı Mevlā'ya
6. Ḳuluñum şöhret-i ṣadāḳat ile

2. **ḳulları:**-*lar, -ı*
Kaside 9
Mısra: **125**
Köle, asker, kul.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

3. **ḳulunuñ:**-*un, -uñ*
Kaside 9
Mısra: **152**
Kul, köle.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i sāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

4. **ḳulları:**-*lar, -ı*
Kaside 11
Mısra: **73**
Kul, köle.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

5. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 24
Mısra: **17**
Kul, köle.
17. Ḳullaruñ devletüñde nāz eyler
18. İmtiyāz-ı ḫadem mübārek-bād

6. **ḳulıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 165
Mısra: **7**
Köle, esir, tutsak.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

ḳul it-:
1. **ḳul itmek:**-*mek*
Kaside 18
Mısra: **201**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kul/köle etmek.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

ḳulaḳ çek-:
1. **ḳulaḳ çeksün:**-*sün*
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak vermek, dikkatle dinlemek.
3. Ṣalā-yı ʿişretüñe māh-ı nev ḳulaḳ çeksün
4. Bülend-pāye-i ṣıyt u ṣadā-yı mestān ol

ḳulaḳ ṭut-:
1. **ḳulaḳ ṭut:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek.
1. Gel ḳulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

2. **ḳulaḳ ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 380
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dinlemek.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

ḳulı ḳurbānı:
1. **ḳulı ḳurbānı:**
Kaside 9
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kulu kurbanı, birine tâbi.
23. Kūçegān-ı ḫarem-i Ḫażret-i Bektāş-ı Velī
24. Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbānı

ḳulı ḳurbānı ol-:
1. **ḳulı ḳurbānı oldum:**-*du, -m*
Gazel 430
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulu/kölesi kurbanı olmak.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

ḳulḳul it-:
1. **ḳulḳul itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sürahiden şarap döküldükçe kulkul diye ses çıkmak.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhī:
1. **ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür:**-*dür*
Gazel 126
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sürahinin boğazından/ağzından çıkan ses.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür
8. Ḫazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

ḳulḳul-i şīşe:
1. **ḳulḳul-i şīşeyi:**-*yi*
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şişenin sesi, şişeden bir şey dökülürken çıkan ses.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi güş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

ḳullāb:
1. **ḳullāb:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Çengel.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

ḳullāb-ı ʿışḳ:
1. **ḳullāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk çengeli/kancası.
5. Kemend-i cezbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mū:
1. **ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu saçın zülfündeki çengel.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-mūda

ḳulle:
1. **ḳullesi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **27**
Kule, kubbe.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

2. **ḳullelere:**-*ler, -e*
Kaside 18
Mısra: **85**
Kule, kubbe.
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẓıll-i ser-i mismārı

ḳulle-i āb-ı feleksān:
1. **ḳulle-i āb-ı feleksān:**
Kaside 18
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Gökyüzüne benzer su kulesi.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaşīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

ḳulle-nüh-āb-ı enhār:
1. **ḳulle-nüh-āb-ı enhār:**
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nehirlerin dokuz su tepesi, tepelerden dökülen dokuz nehir.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnā:
1. **ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Anlamın uçsuz bucaksız denizi.

161. Baḥr-i medḥûñde yoḳ şitâba mecâl
162. Ḳulzüm-i bî-gerân-ı maʿnâdur

ḳulzüm-i gevher-nisâr:
1. **ḳulzüm-i gevher-nisâruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan deniz.
15. Güher-pâş-ı ser-i taḥsîn-i yârân olmamuz vardur
16. Cevâhirle ṭolı bir ḳulzüm-i gevher-nisâruz biz

ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pîr:
1. **ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pîri:**-*i*
Gazel 107
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaşlı *tabiatının denizi.*
9. Feyż-i nesîm-i ʿışḳ ile cûş idüp Meẕâḳiyâ
10. Ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pîri gör mevc-zen-i şebâb olur

ḳulzüm-i ṭabʿ:
1. **ḳulzüm-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Yaradılış denizi.
133. Gevher-efşân-ı ḫayâl olmaz idi vaṣfuñda
134. Ḳulzüm-i ṭabʿum eger olmasa baḥr-i zeḫḫâr

ḳulzüm-i zeḫḫâr:
1. **ḳulzüm-i zeḫḫâre:**-*e*
Gazel 236
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dalgalı/coşkun deniz.
15. Zîver-i müsnedine belki olurdı lâyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫâre ṣadef

ḳumâş:
1. **ḳumâşın:**-*ın*
Gazel 255
Mısra: **6**
Kumaş.
5. Libâs-ı râḥat-ı ʿâlem murakḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumâşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmînesin gördük

ḳumâş it-:
1. **ḳumâş itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kumaş etmek/haline getirmek.
9. Meẕâḳī ḥaḳ bu ki minvâl-i dil-pesend üzre
10. Nesîc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumâş itdüm

ḳumâş-ı ḫâṣ-ı iḫsân:
1. **ḳumâş-ı ḫâṣ-ı iḫsânı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Lütfun/cömertliğin özel kumaşı.
33. Metâʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumâş-ı ḫâṣ-ı iḫsânı baña tā ol ḳadar geldi

ḳur-:
1. **ḳurdı:**-*dı*
Gazel 235
Mısra: **8**
Kurmak, hazırlamak (tuzak).
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derî şikār
8. Ḳurdı zamâne dâm-ı teġâfül ṭaraf ṭaraf

2. **ḳuralum:**-*alum*
Gazel 312
Mısra: **7**
Kurmak, hazırlamak (tuzak).
7. Gözi âhûlara ṣad-dâm-ı teġâfül ḳuralum
8. Bâġ u râġuñ nice_olur ṣayd u şikârın görelüm

3. **ḳurmış:**-*mış*
Gazel 373
Mısra: **5**
Kurmak, hazırlamak.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bâdesi laʿl-i leb ü câm-ı zeḳan peymâne

4. **ḳurdı:**-*dı*
Gazel 16
Mısra: **6**
Kurmak, hazırlamak (tuzak).
5. Eyledi zülf-i nigârı o ḳadar pîç-ā-pîç
6. Ḳurdı ṣad dâm-ı teġâfül yine ṣayyâd-ı ṣabâ

kūr:
1. **kūr:**
Gazel 400
Mısra: **16**
Kör, âmâ.
15. ʿAdū-yı tîre-tabʿa bikr-i maʿnâ ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endîşeye bir kūr âyîne

kūr u ker:
1. **kūr u kerinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kör ve sağır.
11. Kimi ḫˇāb-ı ferâġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẕ

ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū:
1. **ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū:**
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Düşmanın talihinin ad çekmesi.
33. Demidür itse felek ehl-i dili ferrūḫ-fâl
34. Ḳurʿa-i baḫt-ı ʿadū ġâyet ile kem geldi

ḳurbân:
1. **ḳurbânum:**-*um*
Gazel 384
Mısra: **7**
Kurban, canını feda etmiş.
7. Ne cân-perdâz-ı cânânum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbânum
8. Şehîdân-ı ser-i tîġ-ı şehâdet ḳanda ben ḳanda

ḳurbân-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rîz:
1. **ḳurbân-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rîzine:**-*i, -ne*
Kaside 14
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Kan döken yan bakışın ucundaki kurban.
117. Ḳurbân-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rîzine ḥad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedâdur

ḳurbân-ı ser-i şemʿ-i şebistân-ı teġâfül:
1. **ḳurbân-ı ser-i şemʿ-i şebistân-ı teġâfül:**
Gazel 288
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme yatak odasındaki mumun ucundaki kurban.
11. Pervâne degül Rūḥü'l-Emîn olsa sezâdur
12. Ḳurbân-ı ser-i şemʿ-i şebistân-ı teġâfül

ḳurbân(uñ) ol-:
1. **ḳurbânuñ olam:**
Gazel 149
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğruna/yoluna kendini feda etmek/ölmek.
9. Niçe bir böyle esîr-i ġam-ı hicrân olayum
10. Eyle ḳurbânuñ olam bendeni âzâd yeter

2. **ḳurbânuñ olsun:**-*sun*
Gazel 336
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uğruna/yoluna kendini feda etmek/ölmek.
7. Kebş-i cân ey ġamzesi tîr ü ḳaşı müşgîn-kemân
8. Şevḳ ile ḳurbânuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥâdur bugün

3. **ḳurbân olayum:**-*a, -y, -um*
Gazel 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir kimse ya da bir şey için kendini feda etmek, kurban olmak.
3. Eşheb-i nâz ile cevlânına ḳurbân olayum
4. Şahvârân-ı cihân öyle tek ü tâza fedâ

kurb-ı civâr:
1. **ḳurb-ı civârumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Etrafın yakını.
1. Ey felek nâr-ı derûn-ı pür-şerârumdan ṣaḳın
2. Âteşüm âteş ṣaḳın ḳurb-ı civârumdan ṣaḳın

ḳurb-ı viṣâl-i yâr:
1. **ḳurb-ı viṣâl-i yârdan:**-*dan*
Gazel 70
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmaya yakın olma.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣâl-i yârdan dûr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭûr olmamuz yegdür

kūr-dil:
1. **kūr-dile:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **12**
Gönül gözü kör olan.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nâbi ne bilürmiş zâhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı başar virmezler

ḳurretü'l-ʿayn:
1. **ḳurretü'l-ʿaynı:**-*ı*
Gazel 173
Mısra: **4**
Göz nuru.
3. Çeşm-i nergis gibi bu gülşende
4. Ḳurretü'l-ʿaynı bâġ-ı ʿışḳuz biz

2. **ḳurretü'l-ʿaynı:**-*ı*
Gazel 304
Mısra: **4**
Göz nuru.
3. N'ola berḳ ursa nūrı sînemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dâġdur gönlüm

ḳurretü'l-ʿayn-ı emel:
1. **ḳurretü'l-ʿayn-ı emel:**
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Ümidin göz nuru.

67. Düşde bārī Ḥaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

ḳurş-ı dāġ:
1. **ḳurş-ı dāġ:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaranın görünen yüzü.
5. Ne ḳurş-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

2. **ḳurş-ı dāġ:**
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaranın görünen yüzü.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

ḳurş-ı hūr:
1. **ḳurş-ı ḫūr:**
Kaside 15
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Güneşin görünen yüzü.
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

ḳurṭa-i gūş-ı kibār eyle-:
1. **ḳurṭa-i gūş-ı kibār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyüklerin kulağına küpe eylemek.
127. Edīb-i fāżıl u kāmil Celāleddin-i Vānī kim
128. Dür-i pāk-i kelāmın ḳurṭa-i gūş-ı kibār eyler

ḳurtar-:
1. **ḳurtardı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **70**
Kurtarmak.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

ḳurul:
1. **ḳurulsun:**-*sun*
Kaside 19
Mısra: **67**
Toplanmak, oluşturulmak.
67. Ḳurulsun meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet kim
68. Felek peymāne-i aʿyān u emcād olduġın gördük

2. **ḳuruldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **31**
Kurulmak, hazırlanmak.
31. Ḥabbeẕā cāy-ı meserret ki ḳuruldı anda
32. Bu ḳadar ḫayme-i şāhāne-i pür-naḳş u nigār

3. **ḳurulup:**-*up*
Gazel 47
Mısra: **1**
Kurulmak, hazırlanmak, toplanmak.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūḥ
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūḥ

4. **ḳuruldı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **3**
Kurulmak, hazırlanmak (tuzak).
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

5. **ḳuruldı:**-*dı*
Gazel 274
Mısra: **1**
Kurulmak, hazırlanmak.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

6. **ḳuruldı:**-*dı*
Gazel 293
Mısra: **17**
Kurulmak, hazırlanmak, toplanmak.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

ḳurut-:
1. **ḳurutdı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **121**
Kurutmak.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

kūs-ı devlet:
1. **kūs-ı devletle:**-*le*
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Saadetin/devletin büyük davulu.
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

kuşūr:
1. **ḳuşūrın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **184**
Eksiklikler, noksanlar.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫıred vaṣf-ı şerīfüñde ḳuşūrın iʿtiẕār eyler

2. **ḳuşūrum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **109**
Eksiklikler, noksanlar.
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuşūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

kuşūr it-:
1. **ḳuşūr itmem:**-*me*, -*m*
Kaside 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksik kalmak, hata yapmak.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuşūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḫāl-ender-muḫāl

kuşūrum var ise:
1. **ḳuşūrum var ise:**
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kusurum/suçum varsa.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuşūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

kūşe:
1. **kūşesi:**-*si*
Gazel 69
Mısra: **3**
Köşe, kenar.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

2. **kūşede:**-*de*
Gazel 401
Mısra: **10**
Köşe, kenar.
9. Cibrīl ise de ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ ḥased eyler
10. Ol ṣūḥ ile bir kūşede tenhā kimi görse

kūşe-be-kūşe:
1. **kūşe-be-kūşe:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Köşeden köşeye.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

2. **kūşe-be-kūşe:**
Gazel 235
Mısra: **4**
Her tarafta, her köşede.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

kūşe-i beytü'l-ḥazen:
1. **kūşe-i beytü'l-ḥazen:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hüzünler evinin köşesi, Hz.Yusuf'tan ayrılan Hz.Ya 'kûb'un gönül üzgünlüğü yaşadığı ve gözyaşı döktüğü evi.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīr:
1. **kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Pirin lütuf eteğinin köşesi.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

kūşe-i ebrū:
1. **kūşe-i ebrūda:**-*da*
Gazel 267
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaşın kenarı/köşesi.
3. Dest-bürd-i ġamze derkār olmadan ḫālī degül
4. Kūşe-i ebrūda bir cāy-ı penāh ister göñül

kūşe-i ḫālī-i çemen:
1. **kūşe-i ḫālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin boş köşesi.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

kūşe-i niḳāb:
1. **kūşe-i niḳāb:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüz örtüsünün/peçenin köşesi.
5. Vişāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

kuṭb-ı felek:
1. **ḳuṭb-ı felek:**
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleğin/gökyüzünün kutup noktası/ulusu.
1. Sābit-ḳadem-i himmet ü āvāre-i ʿışḳuz
2. Ḳuṭb-ı felek ü kevkeb-i seyyāre-i ʿışḳuz

ḳutb-ı gerdūn:
1. **ḳutb-ı gerdūna:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Feleğin/kâinatın merkezi/ulusu.
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẕıll-i ser-i mismārı

ḳutb-ı nüh-felek:
1. **ḳutb-ı nüh-felek:**
Gazel 180
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dokuz feleğin merkezi/ulusu.
7. Ṣad-çeşm-i şūr-ı düşmen eser eylemez bize
8. Bir ḳutb-ı nüh-felek gibi evc-i naẕardayuz

ḳutb-ı ser-ḥalḳa-i pergār-ı velāyet:
1. **ḳutb-ı ser-ḥalḳa-i pergār-ı velāyet:**
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ermişlik pergelinin halkasının başında oturan ulu.
7. Olma ser-geşte-i devr-i felek-i dāyire-sāz
8. Ḳutb-ı ser-ḥalḳa-i pergār-ı velāyet bir olur

ḳutbında gör-:
1. **ḳutbında görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mürşitte/doğru yolu gösterende görmek.
31. Her gūşede bir merd-i Ḫudā çille-güzīndür
32. Ḳutbında görürseñ eger evtādı görürseñ

ḳutbü'l-aḳṭāb-ı velāyet:
1. **ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet:**
Gazel 421
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Veliliğin kutblar kutbu (velilerin başı sayılan büyük veli).
11. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ḳul olmaḳdur derinde ʿizz ü cāh-ı Mevlevī

2. **ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet:**
Gazel 423
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Veliliğin kutblar kutbu (velilerin başı sayılan büyük veli).
13. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
14. Kim odur tevfīḳ-i Ḥaḳ'la çāre-sāz-ı Mevlevī

ḳutbü'l-vüzerā:
1. **ḳutbü'l-vüzerā:**
Kaside 12
Mısra: **80**
Vezirlerin en büyüğü.
79. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı mükerrem
80. Ḳutbü'l-vüzerā kāmilü'l-īmān-ı zamāne

ḳuvvet:
1. **ḳuvvet:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Kuvvet, güç.
37. Bu ne ḳuvvet olur ki peydādur
38. Ṣadme-i Ḳahramān cirīdüñden

2. **ḳuvvet:**
Kaside 9
Mısra: **69**
Kuvvet, güç.
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

3. **ḳuvvetümi:**-*üm, -i*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kuvvet, güç.
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

ḳuvvet ḳalma-:
1. **ḳuvvet ḳalmasa:**-*sa*
Müseddes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuvvet/güç kalmamak.
13. Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret
14. Ḳalmasa tende ẕerrece ḳuvvet

ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā:
1. **ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tokgözlülüğün kol gücü.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿ:
1. **ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña:**-*uñ, -a*
Gazel 226
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın kol kuvveti/gücü.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

ḳuvvet-i dest-i sebük-şest:
1. **ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine:**-*i, -ne*
Kaside 17
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hızlı okçu yüzüklü elin kuvveti/gücü.
99. Ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine yüz biñ taḥsīn
100. Kim kebāde olamaz aña kemān-ı Rüstem

ḳuvvet-i güftār:
1. **ḳuvvet-i güftāra:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz söyleme gücü.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

2. **ḳuvvet-i güftāra:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Söz söyleme gücü.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

ḳuvvet-i nāṭıḳa:
1. **ḳuvvet-i nāṭıḳa:**
Kaside 9
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Düşünüp söyleme/dokunaklı söyleme kuvveti.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

2. **ḳuvvet-i nāṭıḳaya:**-*ya*
Kaside 11
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Düşünüp söyleme/dokunaklı söyleme kuvveti.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

kuvvet-i sāʿid:
1. **kuvvet-i sāʿidi:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kol/bilek kuvveti/gücü.
33. Kuvvet-i sāʿidi şikest eyler
34. Pençe-i zūr-ı Rüstem ü Sāmı

ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftār:
1. **ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Söz incisini işitme kuvvetine saçan/dağıtan.
17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfi ola tā
18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

ḳuvvet-i şem:
1. **ḳuvvet-i şem:**
Kaside 17
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Koku alma gücü.
139. Reşehāt-ı ḳalemüm māye-i tertīb-i dimāġ
140. Naġamāt-ı süḫanüm dāyede ḳuvvet-i şem

ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrā:
1. **ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrāmı:**-*mı*
Kaside 22
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı sözü süsleyen karakterin/mizacın kuvveti/gücü.
81. Var ise ruḥṣatuñ beyān ideyüm
82. Ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrāmı

kūy:
1. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 85
Mısra: **3**
Köy, mahalle, semt, sevgilinin köyü.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

2. **kūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 99
Mısra: **5**
Köy, mahalle, semt, sevgilinin köyü.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

3. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 248
Mısra: **4**
Köy, mahalle, semt, sevgilinin köyü.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

4. **kūyına:**-*ı, -na*
Gazel 337
Mısra: **2**
Köy, mahalle, semt, sevgilinin köyü.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

5. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 417
Mısra: **3**
Köy, mahalle, semt, sevgilinin köyü.
3. Ḳırma ʿuṣṣāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i ṣayd-ı ḥarem gelmez mi

kūy-ı dil-ārā:
1. **kūy-ı dil-ārāda:**-*da*
Gazel 320
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyenin/sevgilinin köyü.
1. N'olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz ṣalınduḳça cilvegāh olsam

2. **kūy-ı dil-ārādan:**-*dan*
Gazel 396
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyenin/sevgilinin köyü.
11. İlāhī kūy-ı dil-ārādan itme ʿāṣıḳı dūr
12. Firāḳ-ı gülşeni çeşm-i hezāra gösterme

kūy-ı dil-ber:
1. **kūy-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü/mahallesi.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

2. **kūy-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü/mahallesi.
9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

3. **kūy-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 218
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü/mahallesi.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Mezāḳī muʿcize-gūluk süḫanda sende ḫatm oldı

4. **kūy-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü/mahallesi.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde şaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

5. **kūy-ı dil-berden:**-*den*
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü/mahallesi.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

kūy-ı ḫarābāt:
1. **kūy-ı ḫarābātı:**-*ı*
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesi, virane yerler.
5. Cā-be-cā kūy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

kūy-ı muġān:
1. **kūy-ı muġāna:**-*a*
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meyhane.
11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

kūy-ı yār:
1. **kūy-ı yār:**
Gazel 101
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü.
13. Güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan kūy-ı yār ile
14. ʿĀşıḳ Mezāḳī şāʿir-i muʿciz-ṭırāz olur

2. **kūy-ı yāra:**-*e*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü.
11. Gel kūy-ı yāre ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

3. **kūy-ı yārdan:**-*dan*
Gazel 271
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyü.
9. Kaʿbetü'l-ʿuṣṣāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

kūyuña var-:
1. **kūyuña varamam:**-*amam*
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Sevgilinin) köyüne gitmek.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

küze-i zemzem:
1. **küze-i zemzem:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zemzem suyu testisi.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem küze-i zemzem ne ṭutar

ḳuzu:
1. **ḳuzum:**-*m*
Gazel 283
Mısra: **5**
Kuzu.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

küffār:
1. **küffār:**
Tarih 9
Mısra: **1**
Kâfirler, müslüman olmayanlar.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

2. **küffār:**
Kaside 15
Mısra: **29**
Kâfiler, müslüman olmayanlar.
29. Küffār içinde berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ
30. Ṣad-ṣuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām isterin

3. **küffāra:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **30**
Kâfirler, müslüman olmayanlar.
29. Serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kefsin
30. Küffāra düşer zelzele ḫayl u ḫaşemüñden

4. **küffār:**
Kaside 18
Mısra: **29**
Kâfirler, müslüman olmayanlar.
29. Erġanūnın götürüp başına çalsun küffār
30. Oldı yek-beste-ṣadā zīr ü bem-i evtārı

küffār-ı Girid:
1. **küffār-ı girid:**
Kaside 18
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Girit kâfirleri.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

küffār-ı laʿīn:
1. **küffār-ı laʿīn:**
Kaside 9
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Lanetli kâfirler.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

küfr:
1. **küfrinde:**-*in, -de*
Kaside 12
Mısra: **19**
Küfür, dinsizlik.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

2. **küfr:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Küfür, dinsizlik.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i ṣūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

kühen:
1. **kühen:**
Gazel 5
Mısra: **1**
Eski, ihtiyar.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz cānā

2. **kühen:**
Kaside 21
Mısra: **130**
İhtiyar, eski, yaşlı.
129. ʿAḳl-ı ḥādī-ʿaşerdür idrāküm
130. Bu kühen ḫānedān-ı maʿnādur

külāh:
1. **külāh:**
Kaside 27
Mısra: **15**

Erkeklerin giydiği genellikle keçeden, ucu sivri veya yüksek başlık.
15. Ḳalmış idi ḫırḳa ile bir külāh
16. Oldı o da mürtehen-i rūzgār

külāh-ı Mevlevī:
1. **külāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mevlevi külahı: Mevlevi tarikatına mensup sufilerin giydiği külah.
1. Ṣuffe-i ʿarş-ı berînde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḥi döner dirler külāh-ı Mevlevī

küleh-keç-kerde-i cām-ı şafā-yı ʿālem:
1. **küleh-keç-kerde-i cām-ı şafā-yı ʿālemüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyada eğlence kadehiyle külahını eğri giyen.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

küleh-ribā-yı ser-i iftiḫār:
1. **küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Övünmenin sonundaki başlığın çoğalması.
7. Ġurūr eylemesün tāc-ı zerle mihr-i münīr
8. Küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı bāḳīdür

külfet-i hücūm:
1. **külfet-i hücūm:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Hücumun/çok vermenin sıkıntısı/merasimi.
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

külḫan:
1. **külḫan:**
Gazel 249
Mısra: **12**
Hamam ocağı, azap/keder veren yer.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

kümeyt-himmet-i merdāne:
1. **kümeyt-himmet-i merdāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yiğitce/cesurca doru at gibi gayret eden.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

kümeyt-i bāde:
1. **kümeyt-i bāde:**
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap renginde doru at.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gūn kümeyt-i bāde raḳṣ

2. **kümeyt-i bādeye:**-*ye*
Gazel 68
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şarap renginde doru at.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

kümeyt-i eşk-i gül-gūn:
1. **kümeyt-i eşk-i gül-gūnum:**-*um*
Gazel 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül renkli gözyaşının doru atı.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarṣa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

kümeyt-i ḫāme:
1. **kümeyt-i ḫāme:**
Gazel 253
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kalemin doru atı.
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n'ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverd:
1. **kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi:**-*i*
Gazel 248
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Anlam dünyasında dolaşan kalemin doru atı.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev:
1. **kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev:**
Gazel 209
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Çabuk yürüyüşlü karakterli kamış kalemin doru atı.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aşlā ḥarūn olmaz

kümeyt-i şubḥ-dem:
1. **kümeyt-i şubḥ-dem:**
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah vaktinin doru atı.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i şubḥ-dem ḫāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

kümeyt-i ṭabʿ:
1. **kümeyt-i ṭabʿ:**
Gazel 168
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mizacın/karakterin doru atı.
13. Bizümle kimse meydān-ı süḫanda hem-ʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

künām:
1. **künāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **40**
Arslan ini, arslan yuvası.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

künām-ı şīr:
1. **künām-ı şīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arslan ini, arslan yuvası.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aşlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

künān-ı ārzū-yı ḫāṭır:
1. **künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra:**-*a*
Gazel 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fikir arzusu yapan, düşünceye sevkeden.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

künān-ı şīr:
1. **künān-ı şīre:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arslan yapan.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḫaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

künc-i dilde:
1. **künc-i dilde:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönül köşesi.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

künc-i ferāġ:
1. **künc-i ferāġ:**
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
El çekme/vazgeçme köşesi.
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

künc-i ferāġ-ı Mevlevī:
1. **künc-i ferāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin el çekme/vazgeçme köşesi.
5. Fāriġü'l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n'ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

künc-i külḫen-nişīn-i ḥırmān:
1. **künc-i külḫen-nişīn-i ḥırmānum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mahrumluğun hamam ocağında oturanın köşesi.
13. Künc-i külḫen-nişīn-i ḥırmānum
14. Seyr-i gülzār n'eydügin bilmem

künc-i nā-murād:
1. **künc-i nā-murādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İsteğin yerine gelmediği köşe.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫᵛāhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur göñül

künc-i pinhān:
1. **künc-i pinhāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gizli köşe.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

künc-i sīne:
1. **künc-i sīneñde:**-*ñ, -de*
Gazel 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın köşesi.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

künd-endām-ı nāmus:
1. **künd-endām-ı nāmus:**
Gazel 210
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şerefin yiğit endamlısı/boylusu.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

küngüre:
1. **küngüresi:**-*si*
Kaside 14
Mısra: **25**
Kale bentleri üzerine yapılan şerefe.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḥte serādur

küngüre-i keyvān:
1. **küngüre-i keyvānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Zuhal (Satürn) gezegeninin en yüksek noktası.
61. Tābya üstünde olan şıyt u şadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

küngüresin çıḳar-:
1. **küngüresin çıḳarup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kale bentleri üzerine yapılan şerefeyi çıkarmak.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

künh-i emel:
1. **künh-i emelüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Emelin/isteğin aslı/özü.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳṣā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ belli bu ṣuġl-ı ehemüñden

küre:
1. **küre:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Top, yuvarlak nesne.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

küre-i arż:
1. **küre-i arżı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yer küre.
11. Görmemişdür daḫi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

küre-i ḫāk:
1. **küre-i ḫāk:**
Gazel 231
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü, dünya.
3. Gird-bād oldı ʿayān ṣanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

küre-i müddeʿā:
1. **küre-i müddeʿāyı:**-*yı*
Gazel 253
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İddia olunan şeyin küresi/dünyası.
7. N'olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

küşte eyle-:
1. **küşte eyler:**-*r*
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

küştegān-ı ḫayl-i aʿdā:
1. **küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı:**-*yı*
Kaside 8
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Düşmanların pek çok öldürülmüşleri.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

küşte-i ʿışḳ:
1. **küşte-i ʿışḳını:**-*ı, -nı*
Gazel 156
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk uğruna öldürülmüş.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

küşte-i küffār:
1. **küşte-i küffār:**
Kaside 18
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin ölüsü.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

küşte-i şemşīr-i müjgān:
1. **küşte-i şemşīr-i müjgānuñ:**-*uñ*
Gazel 412
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin kılıcıyla öldürülmüş.
3. Küşte-i şemşīr-i müjgānuñ olaldan ehl-i ʿışḳ
4. Sell-i seyf-i ġamze-i fettāna ḫācet ḳalmadı

küşte-i tīr ü sinān:
1. **küşte-i tīr ü sinān:**
Gazel 398
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ok ve mızrakla öldürülmüş.
9. Göñül ṣad-pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḥasretdür
10. Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı küşte-i tīr ü sinān ṣanma

L

lā vü neʿam:
1. **lā vü neʿamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayır ve evet.
27. Ḫayrü'l-ḫalefi mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin
28. īḳān olur ser-zede lā vü neʿamuñdan

lābüd:
1. **lābüd:**
Kaside 21
Mısra: **173**
Elbette, mutlaka, şüphesiz.
173. Öyle ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner lābüd
174. Düşmen-i dāstān-ı maʿnādur

2. **lābüd:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Elbette, mutlaka, şüphesiz.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾşīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāṣıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

lā-cerem:
1. **lā-cerem:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
21. Dāyimā velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm
22. Lā-cerem gūş-zed-i pīr-i muġāndur süḫanüm

2. **lā-cerem:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

3. **lā-cerem:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı ṣāḥib-ḳırān cirīdüñden

4. **lā-cerem:**
Kaside 8
Mısra: **7**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı ṣaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

5. **lā-cerem:**
Kaside 24
Mısra: **92**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
91. ʿArz-ı ḫālüñ bilür o kān-ı kerem
92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

6. **lā-cerem:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.

7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

7. **lā-cerem:**
Gazel 151
Mısra: **7**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

8. **lā-cerem:**
Gazel 180
Mısra: **29**
Kuşkusuz, hiç şüphesiz.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

9. **lā-cerem:**
Gazel 278
Mısra: **11**
Kuşkusuz, şüphesiz.
11. Nāle-i bülbüli biraz güş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

<u>lāf:</u>
1. **lāf:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Söz, lakırdı.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

<u>lāf id-:</u>
1. **lāf idemez:**-*e, -mez*
Kaside 18
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Deyim**
Laf etmek, konuşmak, söz etmek, lakırdı etmek.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endīşeye istiẕhārı

<u>lāf u güzāf:</u>
1. **lāf u güzāf:**
Kaside 9
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş söz, lakırdı.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

2. **lāf u güzāf:**
Kaside 10
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş söz, lakırdı.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

3. **lāf u güẕāf:**
Kaside 13
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş söz, lakırdı.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güẕāf eyle duʿā
96. Böyle esnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

4. **lāf u güzāf:**
Kaside 21
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Boş söz, lakırdı.
195. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf u güzāf
196. Āḫir-i dāstān-i maʿnādur

5. **lāf u güzāf:**
Kaside 22
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Boş söz, lakırdı.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

<u>lāf u güzāf-ı serserī:</u>
1. **lāf u güẕāf-ı serserī:**
Gazel 364
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Serserinin boş lafı.
21. Meẕāḳī merddür lāf u güẕāf-ı serserī itmez
22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

<u>lāf u sühan:</u>
1. **lāf u süḫan:**
Gazel 287
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Laf ve söz.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẕẕāma taḥammül

<u>lāf-ı fasāḥat:</u>
1. **lāf-ı fasāḥat:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzel ve açık konuşulan söz.
13. Bu lāf-ı fasāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

<u>lāf-ı iksīr-i maḥabbet:</u>
1. **lāf-ı iksīr-i maḥabbet:**
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet iksirinden söz etme.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

<u>lāfı ko-:</u>
1. **lāfı ḳo:**
Gazel 259
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sözü bırakmak, susmak.
15. Bu lāfı ḳo şāgird-i debistān-ı süḫansın
16. Taḳṣīrüñi ʿarż itmege üstāda mı geldüñ

<u>lāf-ı sühan:</u>
1. **lāf-ı süḫan:**
Gazel 357
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün lafı.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

<u>lafẕ-ı ḫāsid:</u>
1. **lafẕ-ı ḫāsid:**
Kaside 21
Mısra: **167**
Kelime Tipi: -
Hased edenin/kıskananın sözü/ifadesi.
167. Bir degül lafẕ-ı ḫāsid ile sözüm
168. Ki bu nūr ol duḫān-ı maʿnādur

<u>laġ(a)m:</u>
1. **laġam:**
Kaside 18
Mısra: **47**
Kale duvarlarını veya kayaları altına patlayıcı madde koyup ateşleyerek tahrip etme.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

2. **laġm:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Kale duvarlarını veya kayaları altına patlayıcı madde koyup ateşleyerek tahrip etme.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

<u>laġm atıl-:</u>
1. **laġm atılduḳça:**-*duḳça*
Kaside 18
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kale duvarlarını veya kayaları altına patlayıcı madde koyup ateşleyerek tahrip etmek.
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar bir birine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

<u>laġzişgeh-i mestāne:</u>
1. **laġzişgeh-i mestāne:**
Gazel 203
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun dil sürçmesi.
11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

<u>laḥlaḥa-i maġz-ı dimāġ:</u>
1. **laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ:**
Gazel 399
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Burnun özüne gelen güzel koku.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

<u>laḥlaḥa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurre:</u>
1. **laḫlaḫa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin halis misk gibi kokan güzel kokusu.
5. Nev-bahār irse yine olsa nesīm-i dil-güşā
6. Laḫlaḫa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurresi

<u>laḫt-i ciger:</u>
1. **laḫt-i ciger:**
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ciğer parçası.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḫt-i ciger kebāb olur

<u>lākin:</u>
1. **lākin:**
Kaside 21
Mısra: **177**
Ama, ancak, fakat.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

<u>laʿl:</u>
1. **laʿlüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 25

Mısra: **4**
La'l (kırmızı ve değerli) dudak, sevgilinin dudağı.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi leẕẕet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı firīb

2. **laʿlin:**-*in*
Gazel 234
Mısra: **14**
Dudak.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣahbā-yı ḫūn-ı dide vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

3. **laʿlüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 310
Mısra: **11**
Dudak.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

lāl:

1. **lāl:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Dilsiz.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

lāl id(t)-:

1. **lāl ider:**-*er*
Gazel 424
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susturmak, dilsiz/konuşamayacak hâle getirmek.
7. Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
8. Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

2. **lāl itdi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susturmak, dilsiz/konuşamayacak hâle getirmek.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḫālet-i ebkem geldi

3. **lāl itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susturmak, dilsiz/konuşamayacak hâle getirmek.
7. Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedānum
8. Ki lāl itdüm niçe şīrīn-zebānı

lāl ol-:

1. **lāl olur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilsiz olmak.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḫayretde lāl olur
12. Şākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur ṣanur

lāle:

1. **lāleler:**-*ler*
Gazel 94
Mısra: **8**
Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeği ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek; sevgilinin yanağına benzetilen çiçek.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

2. **lāle:**
Gazel 98
Mısra: **9**
bkz. lāle.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

3. **lāle:**
Gazel 102
Mısra: **13**
bkz. lāle.
13. Lāle üzre olıcaḳ sāye-figen berg-i semen
14. Ḫāṭıra penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn gelür

4. **lāle:**
Gazel 138
Mısra: **10**
bkz. lāle.
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

5. **lāle:**
Gazel 148
Mısra: **1**
bkz. lāle.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

6. **lāle:**
Gazel 209
Mısra: **14**
bkz. lāle.
13. Güşāyiş mi bulur bād-ı nesīm-i ġonçe-perverden
14. O kim lāle gibi ġam-ḫurde-i dāġ-ı derūn olmaz

7. **lālede:**-*de*
Gazel 382
Mısra: **8**
bkz. lāle.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

8. **lāle:**
Gazel 392
Mısra: **6**
bkz. lāle.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

9. **lāle:**
Gazel 399
Mısra: **2**
bkz. lāle.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

lāle vü sünbül:

1. **lāle vü sünbül:**
Gazel 235
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lâle ve sünbül.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

lāle vü sünbül-i ter:

1. **lāle vü sünbül-i ter:**
Kaside 10
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Tâze lale ve sünbül.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥişşemend olsa ṣafāsından eger şuʿle-i nār

lāle-had:

1. **lāle-ḫadı:**-*ı*
Gazel 399
Mısra: **7**
Lâle yanaklı.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

lāle-haṭ:

1. **lāle-ḫaṭ:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Lale gibi ayva tüylü.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun şūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

lāle-i bāġ-ı maḥabbet:

1. **lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 302
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi bahçesinin lâlesi.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

lāle-i ḫūnīn-kefen-i rūzgār:

1. **lāle-i ḫūnīn-kefen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Zamanın kanlı kefenindeki lâle.
69. Tā kim ola dāġ-ı dil-i ʿāşıḳān
70. Lāle-i ḫūnīn-kefen-i rūzgār

lāle-i sīr-āb:

1. **lāle-i sīr-āb:**
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış lâle.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

lāle-ʿiẕār:

1. **lāle-ʿiẕārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **6**
Lale gibi (kırmızı) yanak.
5. Dāġ-ı ber-dil mi degül ehl-i maḥabbet andan
6. Biz o ġonce-dehenüñ lāle-ʿiẕārın bilürüz

2. **lāle-ʿiẕārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **12**
Lâle yanak.
11. Gülşen-i ḫusnī temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

lāle-ruḥ:

1. **lāle-ruḫ:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Lale yanaklı, sevgili.
7. Ne būy-ı mihr ü vefādār ne ḳayd-ı bülbül-i zār
8. O lāle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

2. **lāle-ruḫ:**
Gazel 274
Mısra: **13**
Lâle yanaklı.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

lāle-rūy:

1. **lāle-rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 163
Mısra: **7**
Lale yanaklı/yüzlü.
7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ʿışḳı
8. Dil-i ʿandelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

lāle-rūyān-ı Çigil:
1. **lāle-rūyān-ı Çigil:**
Kaside 17
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Çigil'in lâle yüzlüleri. Çigil: Türkistan'da bir şehir.
145. Cilve-i şāhid-i endîşeme reşk eylerler
146. Lāle-rūyān-ı Çigil serv-ḳadān-ı Deylem

lāle-sitān-ı ḥasret:
1. **lāle-sitān-ı ḥasretüz:**-*üz*
Gazel 241
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin lâle bahçesi.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḥasretüz
6. Sînede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnîn olmaduḳ

lāleveş:
1. **lāleveş:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Lâle gibi.
5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

lālezār:
1. **lālezār:**
Gazel 63
Mısra: **12**
Lâle bahçesi.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

2. **lālezārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **1**
Lâle bahçesi.
1. Bu bāġ-ı sîne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesîmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

3. **lālezār:**
Gazel 181
Mısra: **10**
Lâle bahçesi.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

lālezār-ı āteş:
1. **lālezār-ı āteş:**
Gazel 233
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ateşten lâle bahçesi.
3. Feżā-yı sîne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle şuʿle-güster-i dāġ

lālezār-ı ḥasret:
1. **lālezār-ı ḥasretüñ:**-*üñ*
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin lâle bahçesi.
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhīdür göñül

lālezār-ı ʿışḳ:
1. **lālezār-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 158
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın lâle bahçesi.
9. Bī-penbedür nümāyiş-i ṣad-dāġ-ı sînemüz
10. Ol lālezār-ı ʿışḳı semen-pūş ider miyüz

laʿl-i ābdār:
1. **laʿl-i ābdār:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak/güzel inci.
7. Der-kenār itmiş anı baḥr-i melāḥat gūyiyā
8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

laʿl-i Bedaḫşān:
1. **laʿl-i Bedaḫşān:**
Gazel 349
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bedahşan yakutu. (Bedahşan, Yarkent ile Kabil arasında kalan bölgenin ismi olup değerli taşlarıyla ünlüdür.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedaḫşān ṣanur gören

laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne:
1. **laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Bedahşan yakutu.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

laʿl-i leb:
1. **laʿl-i leb:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısı.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı ẕeḳan peymāne

laʿl-i leb-i dil-ber:
1. **laʿl-i leb-i dil-beri:**-*i*
Gazel 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının kırmızısı.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

laʿl-i leb-i dildār:
1. **laʿl-i leb-i dildār:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının kırmızısı.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

laʿl-i leb-i sāḳī:
1. **laʿl-i leb-i sāḳī:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sakinin dudağının kırmızısı.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifşā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

laʿl-i leb:
1. **laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 53
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dudağın lal gibi kızıllığı, kırmızı dudak.
9. Nev-resīde ḫaṭ ile laʿl-i lebüñ seyr ideli
10. Kim ider Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased

laʿl-i meẕāḳı:
1. **laʿl-i meẕāḳı:**-*ı*
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zevkin/neşenin kırmızı şarabı.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḥüñ cām-ı zer eyle

laʿl-i müẕāb:
1. **laʿl-i müẕāb:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap, kan.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı şarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

2. **laʿl-i müẕāb:**
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Erimiş la'l, şarap.
3. Reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn
4. Dür ü gevher yerine laʿl-i müẕāb isterler

3. **laʿl-i müẕāb:**
Gazel 244
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Erimiş la'l gibi olan şarap.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

4. **laʿl-i müẕāb:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Erimiş la'l gibi olan şarap.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

5. **laʿl-i müẕāb:**
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Erimiş la'l gibi olan şarap.
3. Al şurāḥīyi ele sāġar-ı şaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

laʿl-i nāb:
1. **laʿl-i nāb:**
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

2. **laʿl-i nābı:**-*ı*
Gazel 345
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saf dudak, kıpkırmızı dudak.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

laʿl-i revān-baḫş:
1. **laʿl-i revān-baḫşı:**-*ı*
Gazel 287
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cana can katan dudak.
11. Kim eylemez ol laʿl-i revān-baḫşı görince
12. Zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma taḥammül

laʿl-i rümmānī-i vaṣf:
1. **laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 10

Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Niteliğin/vasfın narçiçeği renginde olan kırmızısı/la'li.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

laʿl-i Şīrīn:

1. **laʿl-i Şīrīn:**
Gazel 405
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şirin'in dudağı, tatlı dudak. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
13. Laʿl-i Şīrīn teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur
14. Her ser-i rāhında ṣad-ser-çeşme-i şīr olsa da

laʿlin-fem:

1. **laʿlin-fem:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Kırmızı renkli ağız.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i şīrīn ile o laʿlin-fem

lā-mekān:

1. **lā-mekān:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Mekansız, yersiz, yurtsuz.
9. ʿĀrif-i ḫoş-ḥāl idüm bir lā-mekān abdāl idüm
10. Bī-taʿalluḳ bī-temellük bī-ḫod u bī-ḫ̆īş iken

lāne:

1. **lāne:**
Gazel 204
Mısra: **10**
Yuva, âşiyân.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

2. **lāneñi:**-*ñi*
Gazel 276
Mısra: **7**
Yuva, âşiyân.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

lāne-cūy-ı bāġ:

1. **lāne-cūy-ı bāġ:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bağda yuva arayan.
7. Miṣāl-i murġ-ı çemen lāne-cūy-ı bāġ olmaḳ
8. Cihānda lāzime-i āşiyānedür bāʾiş

lāne-gīr ol-:

1. **lāne-gīr olan:**-*an*
Gazel 225
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yuva yapmak.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuşşāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitne:

1. **lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yüksek kubbenin köşesinde yuva tutan.
7. Zīr-i ebrūsında dāyim şāhbāz-ı ġamzesi
8. Lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitnedür

lāne-i murġān-ı ḳudsī:

1. **lāne-i murġān-ı ḳudsīdür:**-*dür*
Gazel 234
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuşların yuvası.
17. Her naḫl-i şerḥa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

lāne-i murġ-ı zār:

1. **lāne-i murġ-ı zārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen kuşun yuvası.
151. ʿAdlini gül gibi güş eylese ṭıfl-ġonce
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

lāne-i şāḥsār-ı ʿışḳ:

1. **lāne-i şāḫsār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın ağaçlığındaki yuva.
11. İremez aña dest-i ṭıfl-ı ümīd
12. Lāne-i şāḫsār-ı ʿışḳuz biz

lāne-i şehbāz-ı āher: (BMS)

1. **lāne-i şehbāz-ı āḫer:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gayrı/sonra doğan kuşunun yuvası.
9. Mışra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

lāne-sūz-ı murġ:

1. **lāne-sūz-ı murġ:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kuş yuvasını yakan.
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

laṭīf:

1. **laṭīf:**
Kaside 8
Mısra: **136**
Latif, hoş, güzel.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

lāʾübālī:

1. **lāʾübālī:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿişvedür
4. Şehr-i ḫüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

2. **lāʾübāli:**
Gazel 148
Mısra: **16**
Kayıtsız, çekinmez, hürmetsiz.
15. Bezm-i gülde bülbül-i ṭabʿ-ı Mezāḳīdür bugün
16. Lāʾübālī bir nedīm-i bezle-gūy-ı nev-bahār

lāʾübālī ol-:

1. **lāʾübālī olmadur:**-*ma, -dur*
Gazel 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kayıtsız olmak, teklifsiz olmak.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

lāʾübālī-meşreb:

1. **lāʾübālī-meşreb:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Saygısız/çekinmez karakterli.
1. Lāʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

lā-yaʿḳıl ol-:

1. **lā-yaʿḳıl olan:**-*an*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklı başından gitmek, kendinden geçmek.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül ṣanur

lāy-ı firāḳ:

1. **lāy-ı firāḳı:**-*ı*
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık sözünü söyleyen.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

lāyıḳ:

1. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **41**
Yakışır, münasip, şâyân.
41. Āfitāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

2. **lāyıḳdur:**-*dur*
Gazel 9
Mısra: **7**
Yakışır, münasip.
7. Girān riḳāb-ı melāḥat olursa lāyıḳdur
8. O şāh-ı yekke süvār-ı semend-i istiġnā

3. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **83**
Yakışır, münasip.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

4. **lāyıḳ:**
Kaside 10
Mısra: **112**
Yakışır, münasip.
111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan
112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherī-i nādirekār

5. **lāyıḳ:**
Kaside 13
Mısra: **55**
Yakışır, layık, uygun.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

6. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **77**
Yakışır, yaraşır, uygun.

77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i lis̱āmumda benüm

7. **lāyıḳdur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **57**
Yakışır, layık, uygun.
57. Böyle ẕāt-ı kerīme lāyıḳdur
58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

8. **lāyıḳdur:**-*dur*
Gazel 55
Mısra: **13**
Yakışır, münasip.
13. Meẕāḳī bu ġazel-i dil-güşāya lāyıḳdur
14. Olursa gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem kāġıd

9. **lāyıḳ:**
Gazel 73
Mısra: **14**
Layık, yaraşır.
13. Meẕāḳī ḫ̱āce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

10. **lāyıḳ:**
Gazel 248
Mısra: **7**
Layık, yaraşır.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

11. **lāyıḳ:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Yakışır, layık, uygun.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḥavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

12. **lāyıḳ:**
Gazel 286
Mısra: **1**
Lâyık, yakışır.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḥilḳat ider dūna tenezzül

lāyıḳ ol-:
1. **lāyıḳ olamaz:**-*a, -maz*
Gazel 244
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lâyık olmak.
13. Ey Meẕāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

2. **lāyıḳ olur:**-*ur*
Gazel 164
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Layık olmak, yaraşmak.
5. Lāyıḳ mı olur merhem-i bī-hūde vişāle
6. Ol sīne ki ṣad-pāre-i tīġ-ı sitem olmaz

3. **lāyıḳ olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 236
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lâyık olmak, uygun olmak.
15. Zīver-i müsnedine belki olurdı lāyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫāre ṣadef

lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl:
1. **lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl:**
Gazel 389
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kavuşmadan dolayı uyumamanın saadetine/mutluluğuna layık.
23. Lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl olmaz isek
24. Her gice şemʿ-i şebistān-ı menām olsa bize

lāyıḳ-ı hāmyāze:
1. **lāyıḳ-ı hāmyāze:**
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Esnemeye uygun.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā:
1. **lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā:**
Kaside 17
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Değer ve yüceliğe lâyık.
39. Lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā
40. Der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā vü sezā-yı ḫātem

lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr:
1. **lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr:**
Gazel 280
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zincirin halkasındaki karışıklığa uygun/lâyık.
1. Ol ki dil-beste-i gīsū-yı girih-gīr degül
2. Lāyıḳ-ı keş-me-keş-i ḥalḳa-i zencīr degül

lāyıḳ-ı midḥat:
1. **lāyıḳ-ı midḥat:**
Gazel 265
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Övgüye lâyık.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u şāyeste-i evṣāf degül

lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā:
1. **lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā:**
Gazel 150
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İki kat şereflendirmeye layık.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳā:
1. **lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Devamlı/sürekli padişahın nişanlı buyruğuna layık.
107. Nāmuñla sözüm ḥaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

lāy-nişīn ol-:
1. **lāy-nişīn olma:**-*ma*
Gazel 293
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söyleyip oturmak.
9. Miṣāl-i dürd-i ḫum-ı bāde olma lāy-nişīn
10. Ḥibāb-ı mey gibi ser-der-hevā-yı mestān ol

lāzım:
1. **lāzım:**
Kaside 17
Mısra: **14**
Lazım, gerekli.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

2. **lāzım:**
Gazel 163
Mısra: **11**
Lazım, gerekli.
11. Ne ḫadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḫüsne dil ü cān ile fedāyuz

3. **lāzım:**
Gazel 232
Mısra: **12**
Lazım, gerekli.
11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

4. **lāzım:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Lazım, gerek.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

5. **lāzım:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Lazım, gerek.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

lāzım ol-:
1. **lāzım olan:**
Gazel 167
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım/gerekli olmak.
11. Lāzım olan ehl-i dile teslīm ü rıżādur
12. ʿĀrifde ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader olmaz

2. **lāzım olan:**-*an*
Gazel 284
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

3. **lāzım oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

4. **lāzım olurdı:**-*ur, -dı*
Kaside 22
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gerekmek, lazım olmak.
95. Ḥaddini bilse cāhil-i ḫod-bīn
96. Yine lāzım olurdı ilzāmı

lāzime-i āşiyāne:
1. **lāzime-i āşiyānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Evin/yuvanın ihtiyaçları/gereksinimleri.
7. Miṣāl-i murġ-ı çemen lāne-cūy-ı bāġ olmaḳ
8. Cihānda lāzime-i āşiyānedür bāʾis̱

lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güzār:

1. **lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Gezip tozmanın gönlü çekmesinin gerekliliği.
93. Ne ʿaceb olsa şikār-efgen-i ṣaḥrā-yı emel
94. Ṣayd imiş lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār

lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ:

1. **lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ve güzelliğin gereği.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḥüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāṣıḳa her nāzenīn ider

lāzıme-i leyl ü nehār:

1. **lāzıme-i leyl ü nehārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz gerekli şey.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

lāzıme-i ṣabr u ṭāḳat:

1. **lāzıme-i ṣabr u ṭāḳatuz:**-*uz*
Gazel 187
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabır ve güç/kuvvet gerekli (olma).
11. Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
12. Bī-zād-ı deyr ki lāzıme-i ṣabr u ṭāḳatuz

leʾāl-i naẓm-ı ter:

1. **leʾāl-i naẓm-ı terüñ:**-*üñ*
Gazel 143
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Taze şiirin incileri.
13. Bu perverişle Meẕāḳī ṣadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

leb:

1. **lebler:**-*ler*
Gazel 9
Mısra: **6**
Dudak.
5. Ne deñlü ẕāyiḳa-baḫş-ı meẕāḳ-ı raġbetdür
6. O lebler ol nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā

2. **lebdür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **145**
Dudak.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

3. **lebdür:**-*dür*
Gazel 30
Mısra: **2**
Dudak.
1. Bir dil ki ola ʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

4. **lebüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 47
Mısra: **7**
Dudak.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūh

5. **lebdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **5**
Dudak.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

6. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 75
Mısra: **5**
Dudak.
5. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessüm olsa da
6. Şehd-i pür-nīş-i firīb ü nūş-ḫand-ı fitnedür

7. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 94
Mısra: **1**
Dudak.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevṯer midür bilmem nedür

8. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 144
Mısra: **11**
Dudak.
11. Ġamze-i ḫançer-be-dest ü nūş-ḫand lebleri
12. ʿĀṣıḳ-ı dil-ḫastanuñ ḫavf ü recāsın artırur

9. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 207
Mısra: **5**
Dudak.
5. Nām-ı vefāya ḫātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa nakş-ı nigīn-i nāz

10. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 327
Mısra: **8**
Dudak.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

11. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 341
Mısra: **7**
Dudak.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

12. **leblerin:**-*ler, -in*
Gazel 345
Mısra: **6**
Dudak.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

13. **lebdür:**-*dür*
Gazel 397
Mısra: **4**
Dudak.
3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
4. ʿĀṣıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

leb-be-leb:

1. **leb-be-leb:**
Gazel 56
Mısra: **5**
Dudak dudağa.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı câme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ kimdür

2. **leb-be-leb:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Dudak dudağa.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḫi ʿālemde saʿādet mi olur

leb-i bütān:

1. **leb-i bütāndur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzellerin dudakları.
13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḫi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḫʷāb-ı nev-rūz

leb-i cānāne:

1. **leb-i cānānede:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı.
1. Cām-ı ṣahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod ẕāʾiḳa-i cān buluruz

2. **leb-i cānāneyi:**-*yi*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

leb-i dil-ber:

1. **leb-i dil-ber:**
Gazel 167
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı.
3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

leb-i endīşe:

1. **leb-i endīşeye:**-*ye*
Gazel 102
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düşünceler kıyısı.
11. Zülfī bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad-ʿuḳde-i efsūn gelür

leb-i ġarīb:

1. **leb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kimsesizin dudağı.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

leb-i gevher-feşān:

1. **leb-i gevher-feşānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Cevher saçan dudak.
29. Söze gelse leb-i gevher-feşānı
30. Virür cāna ḫayāt-ı cāvidānı

leb-i ḫamūşī:

1. **leb-i ḫamūşīdür:**-*dür*
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sessizliğin dudağı/ağzı.
9. Ḥased o rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿneye kim
10. Nemek-feşān-ı taḥammül leb-i ḫamūşīdür

leb-i hūy-gerde:

1. **leb-i hūy-gerde:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Terlemiş dudak.
5. Ḫāl-i siyeh ki ol leb-i hūy-gerde üzredür
6. Dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem çekīdedür

leb-i izhār:
1. **leb-i iẕhārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Âşıkâr/görünür halde olan dudak.
185. Hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum ammā
186. İtmezin maḥrem-i endīşe leb-i iẕhārı

leb-i laʿl:
1. **leb-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 160
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yakut renkli kırmızı dudak.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mısra daḥi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

leb-i peymāne:
1. **leb-i peymāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadehin kenarı/dudağı.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

leb-i revān-baḫş:
1. **leb-i revān-baḫşı:**-*ı*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ruh veren/bahşeden dudak.
9. İder iḥyā leb-i revān-baḫşı
10. Eşer-i muʿciz-i Mesīḥāyı

leb-i sāġar:
1. **leb-i sāġardan:**-*dan*
Gazel 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadehin dudağı/kenarı.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫˇāhiş-i peymāne-i kevşerden el çekdük

leb-i sūfār:
1. **leb-i sūfārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Ok gezinin dudağı.
137. Oḳı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

leb-i şekker-şiken:
1. **leb-i şekker-şikenüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeker saçan dudak.
1. Ruḫ-ı pertev-fīgenüñ Maṭlaʿü'l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḫzenü'l-Esrār ancaḳ

leb-i Ş(ş)īrīn:
1. **leb-i Şīrīn:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Tatlı dudak, Şirin'in dudağı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i Şīrīn ile o laʿlin-fem

2. **leb-i şīrīn:**
Kaside 18
Mısra: **228**
Kelime Tipi: -
Tatlı dudak.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

3. **leb-i şīrīnini:**-*i, -ni*
Gazel 239
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tatlı dudak.
3. Söze āġāz idicek ʿışvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

leb-i şīrīn-i yār:
1. **leb-i şīrīn-i yār:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin tatlı dudağı.
3. N'ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

leb-i taʿẓīm:
1. **leb-i taʿẓīm:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Saygı/hürmet dudağı.
27. Eyle leb-i taʿẓīm ile dergāhını taḳbīl
28. Ol būsegeh-i bende vü āzādı görürseñ

leb-i ümmīd:
1. **leb-i ümmīde:**-*e*
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümit dudağı.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde gūş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

leb-i yār:
1. **leb-i yāri:**-*i*
Gazel 362
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağı.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

leb-rīz:
1. **leb-rīz:**
Gazel 321
Mısra: **9**
Ağzına kadar dolu.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

leb-rīz ol-:
1. **leb-rīz olsa:**-*sa*
Gazel 298
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzına kadar dolu olmak.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı şarāb-ı ḫoş-güvār olsam

Leclāc: (Devellioğlu)
1. **Leclāca:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **17**
Satranç oyununun icatçısı.
17. Leclāca daḥi naʿt-ı taḫayyülde Meẕāḳī
18. Manṣūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

Leh:
1. **Lehi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **125**
Lehistan.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

leked-hurde-i melāmet:
1. **leked-ḫurde-i melāmet:**
Müseddes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Azarlanmanın/kınanmanın tepmesini yemiş.
9. Ben leked-ḫurde-i melāmet iken
10. Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

leked-kūb eyle-:
1. **leked-kūb eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altında ezmek.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

lenger:
1. **lengeri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **10**
Gemi demiri, çapa; gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

lenger-i ümmīd:
1. **lenger-i ümmīde:**-*e*
Gazel 237
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümidin gemi demiri/çapası.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

lerzān ol-:
1. **lerzān olur:**-*ur*
Gazel 352
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Titremek.
15. Mū-be-mū-yı cism-i ādem ḫavf ile lerzān olur
16. Iżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem añılmasun

lerze vir-:
1. **lerze virdün:**-*dü, -n*
Kaside 3
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**
Titretmek, içine korku düşürmek.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerẕe virdün bu cilveler mübārek

leşker-i güm-rehān:
1. **leşker-i güm-rehān:**
Kaside 7
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşıran asker.
47. Kellesin güy-ı şavlecān itdi
48. Leşker-i güm-rehān cirīdüñden

leşker-i mihr ü maḥabbet:
1. **leşker-i mihr ü maḥabbet:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet ordusu.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

leşker-i müjgān:
1. **leşker-i müjgān:**
Gazel 378
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kirpik askerleri.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

leṭāfet:
1. **leṭāfet:**
Kaside 17
Mısra: **85**
Latiflik, hoşluk, güzellik, nezâket.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet muẕmer
86. Medd-i āṣār-ı şerīfinde metānet ne ġam

2. **leṭāfet:**
Gazel 26
Mısra: **16**
Latiflik, hoşluk, güzellik, nezâket.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẕīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

3. **leṭāfet:**
Gazel 239
Mısra: **11**
Latiflik, hoşluk, güzellik, nezâket.
11. Meşreb-i pāk-i Meẕāḳī'de leṭāfet vardur
12. Zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına baḳ

4. **leṭāfet:**
Gazel 312
Mısra: **11**
Latiflik, hoşluk, güzellik, nezâket.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḫūbān:
1. **leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḫūbānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellerin alın kıvrımının güzelliği/inceliği.
9. Ṣabā-yı nerm ile mevc-i girih girih olıcaḳ
10. Virür leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḫūbānı

leṭāfetin bul-:
1. **leṭāfetin bulmaz:**-*maz*
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzellik/latiflik/hoşluk bulmak.
3. Bulmaz ʿiẕār-ı yār ile kākül leṭāfetin
4. Gelse benefşe vü gül-i sīr-āb bir yire

levend olup ḳal-:
1. **levend olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Deniz eri olup kalmak.
3. Hezār-ı ʿāşıḳ-ı ser-der-hevā-yı kākül-i yār
4. Diyār-ı maġribe düşmiş levend olup ḳalmış

levendāne:
1. **levendāne:**
Gazel 65
Mısra: **13**
Asker gibi, yiğitçe.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

lev-ḥaşa'l-lāh:
1. **lev-ḥaşa'l-lāh:**
Kaside 9
Mısra: **88**
Allah ırak eylesin, vahşet vermesin! Aferin!
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṯḥ-i hümāyūn-āṣār
88. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

2. **lev-ḥaşa'l-lāh:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Allah ırak eylesin, vahşet vermesin! Aferin!
29. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

3. **lev-haşa'l-lāh:**
Kaside 17
Mısra: **50**
Allah ırak eylesin, vahşet vermesin! Aferin!
49. Pādişeh-kevkebe serdār-ı ġuzāt-ı İslām
50. Lev-haşa'l-lāh zihī ṭanṭana-i ḥayl ü ḥaşem

4. **lev-ḥaşa'l-lāh:**
Kaside 18
Mısra: **107**
Allah ırak eylesin, vahşet vermesin! Aferin!
107. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maẕhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ eẕkārı

levḥ-ı derūn:
1. **levḥ-ı derūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Derin levha/yazı.
1. O ḥaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

levḥ-i dil:
1. **levḥ-i dile:**-*e*
Gazel 176
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül levhası/sayfası.
11. Āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl olsa sezādur
12. Levḥ-i dile ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳuz

levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīd:
1. **levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ümidin levh-i mahfuzu. Levh-i mahfuz: Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẕar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

levḥ-i sīne:
1. **levḥ-ı sīnede:**-*de*
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğüs levhası.
5. Böyle hücūm-ı ḥayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

leyālī-i çemen:
1. **leyālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe geceleri.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

leyl ü nehār:
1. **leyl ü nehār:**
Kaside 8
Mısra: **224**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.
223. Ṣikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

2. **leyl ü nehār:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.
13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u ṣafā leyl ü nehār

3. **leyl ü nehārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

Leylā:
1. **Leylāya:**-*ya*
Gazel 290
Mısra: **3**
Leylâ ile Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı, siyah. bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Bir şaḳı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

Leylā vü Mecnūn:
1. **Leylā vü Mecnūn:**
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leylâ ve Mecnun hikâyesi. Doğu edebiyatlarında çok işlenmiş bir aşk hikâyesi. Bu aşk hikâyesinin iki kahramanından biri olan Mecnûn, 70 (689) yılı civarında öldüğü ve adının Kays b. Mülevvah el-Âmirî olduğu kabul edilen şairin lakabıdır. Leylâ ise hikâyenin kadın kahramanıdır. Klasik bir Arap halk hikâyesinden doğan ve Arap edebiyatı, İran edebiyatı ve Türk Edebiyatında şairlerin şiirlerinde kullandığı en önemli aşk kahramanlarından olmasının yanısıra, özellikle Türk ve İran edebiyatında birçok mesneviye konu olmuş bir aşk hikâyesinin kahramanları olan Leylâ ile Mecnun; divan

edebiyatında pek çok şaire ilham kaynağı olmuştur.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

2. **Leylā vü Mecnūn:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Leylâ ve Mecnun (hikâyesi). bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Hep Leylā vü Mecnūn diyü erbāb-ı maḥabbet
6. Efsāne-ṭırāz olmada efsāne görinmez

Leylī:

1. **Leylī:**
Gazel 86
Mısra: **5**
Leylâ ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı, gece gibi karanlık/siyah. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Ahvālimüz ol ṣaçları Leylī ile āḥir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

2. **Leylī:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Leylâ ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı, gece gibi karanlık/siyah. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Ey ṣaçı Leylī nedür ṣöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

3. **Leylī:**
Gazel 418
Mısra: **7**
Leylâ ve Mecnun hikâyesinin kadın kahramanı, gece gibi karanlık/siyah. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Beni ol ṣaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı ṣeydāyı unutdurdı

leyli nehār eyle-:

1. **leyli nehār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geceyi gündüz etmek.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

Leylī-ḥırām:

1. **Leylī-ḥırām:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Leylâ salınışlı (sevgili). bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Ṭutsa ʿuṣṣāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḥırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āṣüftedür

lezīz:

1. **lezīz:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Lezzetli, tatlı, hoş.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan lezīz
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

lezzet-i būs u kenār:

1. **lezzet-i būs u kenārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Öpme ve kucaklamanın tadı.
3. Ṣafā-yı meclis-i vuṣlat fenā-peẕīr olmaz
4. Hemīşe lezzet-i būs u kenārı bāḳīdür

lezzet-i güftār-ı şekerbār:

1. **lezzet-i güftār-ı şekerbārına:**-*ı, -na*
Gazel 110
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Etrafa şeker saçarcasına tatlı sözün lezzeti.
3. Baḳ lezzet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

lezzet-i güftār:

1. **lezzet-i güftāruñda:**-*uñ, -da*
Gazel 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz lezzeti.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi lezzet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı fīrīb

lezzet-i ḳand-ı leb-i dildār:

1. **lezzet-i ḳand-ı leb-i dildār:**
Gazel 403
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağındaki şekerin tadı.
19. Meẕāḳī lezzet-i ḳand-ı leb-i dildār ile āḥir
20. Olur bir ṭūṭī-i şīrīn-kelām āheste āheste

lezzet-i zāyiḳa-i būs u kenār:

1. **lezzet-i zāyiḳa-i būs u kenārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarılıp öpme zevkinin lezzeti/tadı.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Lezzet-i zāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

lezzet-resān-ı cān:

1. **lezzet-resān-ı cāndur:**-*dur*
Gazel 365
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cana lezzet/tat ulaştıran/veren.
7. Ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳa lezzet-resān-ı cāndur
8. Ẕevḳ-i nigāh-ı telḫ u luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū

libās:

1. **libāsın:**-*ın*
Gazel 68
Mısra: **8**
Elbise, giysi.
7. Bize ʿarż itmesün ḫayyāt-ı gerdūn-aṭlas-ı çarḫı
8. Libāsın ehl-i dil ʿālemde bir köhne-palās eyler

libās-ı āfiyet:

1. **libās-ı āfiyetden:**-*den*
Gazel 404
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sağlık elbisesi.
7. Cīhānuñ varlığı bir câme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

libās-ı müsteʿār:

1. **libās-ı müsteʿār:**
Kaside 8
Mısra: **210**
Kelime Tipi: -
Eğreti duran elbise. (Kabul etmeme, sırt çevirme bağlamında).
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nādān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẕmı libās-ı müsteʿār eyler

libās-ı rāḥat-ı ʿālem:

1. **libās-ı rāḥat-ı ʿālem:**
Gazel 255
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âlemde rahat/huzur elbisesi.
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem murakḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

licām:

1. **licām:**
Gazel 103
Mısra: **14**
Hayvan ağzına vurulan gem.
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl
14. Ne ʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

līk:

1. **līk:**
Kaside 16
Mısra: **61**
Lakin, ancak, ama.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

2. **līk:**
Gazel 42
Mısra: **11**
Lakin, ancak, ama.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

Limni:

1. **Limni:**
Kaside 12
Mısra: **117**
Limni adası.
117. Bozca Ada vü Limni gibi iki ḥiṣārı
118. Fetḥ itdi idüp himmet-i şāhān-ı zamāne

lisān-ı ḥāl:

1. **lisān-ı ḥāl:**
Gazel 317
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).
11. ʿArż-ı ḥāle lisān-ı ḥāl yeter
12. Basṭ-ı erkām n'eydügin bilmem

2. **lisān-ı ḥāl:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hâl dili (sözle değil hâl ve davranışla anlatma).
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

livā:

1. **livāsın:**-*sı, -n*
Gazel 111
Mısra: **4**
Sancak, bayrak.
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet:

1. **livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet:**
Gazel 209
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ehlinin çaba/gayret sancağı.

3. Hevā-yı ḳāmet-i cānāneden kim el çeker zāhid
4. Livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet ser-nigūn olmaz

livā-yı ʿışḳ:
1. **livā-yı ʿışḳ:**
Gazel 253
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk bayrağı/sancağı.
11. Firāz-ı çarḫa ḳadem başsa çoḳ degül ʿāşıḳ
12. Livā-yı ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz iderek

livā-yı naẓm:
1. **livā-yı naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 226
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir sancağı.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

livā-yı sipāh-ı nev:
1. **livā-yı sipāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeni askerin/ordunun bayrağı/sancağı.
3. Ḳadd çekdi yār u ḫaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

loḳma-i semm:
1. **loḳma-i semm:**
Kaside 17
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Zehir lokması.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

Loḳmān-ı zamāne: (TDVİA)
1. **Loḳmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Lokman'ı.
Lokman: Kur'an'da kendisine hikmet verildiği bildirilen, peygamberliği tartışmalı bir din büyüğü. Türk kültürü ve edebiyatında dertlere deva, hastalıklara şifa bulması ile meşhur efsanevi bir zattır.
181. Ḥıżr olsa eger ḫasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

lūle-i ser-çeşme-i mā-i ilāhī:
1. **lūle-i ser-çeşme-i mā-i ilāhīdür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlahi suyun pınarının oluğu/küçük borusu.
1. ʿIşḳ iksīr-i maḥabbet kārgāhıdur göñül
2. Lūle-i ser-çeşme-i mā-i İlāhīdür göñül

luṭf:
1. **luṭfıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 7
Mısra: **73**
Yardım, iyilik.
73. Baña luṭfıyla eyleyen her bār
74. Baṣt-ı ṣad-dāsitān cirīdüñden

2. **luṭf:**
Kaside 8
Mısra: **53**
Yardım, inayet, ihsan.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i maẓārr eyler

3. **luṭfını:**-*ı, -nı*
Kaside 12
Mısra: **51**
Yardım, cömertlik, iyilik.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫat-ı buṭlān-ı zamāne

4. **luṭfını:**-*ı, -nı*
Kaside 13
Mısra: **45**
Yardım, cömertlik, iyilik.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

5. **luṭf:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Yardım, inayet, ihsan.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

6. **luṭfıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 18
Mısra: **198**
Yardım, cömertlik, iyilik.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫ ̌ārı

7. **luṭfa:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **42**
Yardım, cömertlik, iyilik.
41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

8. **luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 59
Mısra: **3**
Yardım, cömertlik, iyilik.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

9. **luṭfına:**-*ı, -na*
Gazel 137
Mısra: **9**
Yardım, inayet, ihsan.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫ ̌āra żiyāfet bir olur

10. **luṭfuña:**-*uñ, -a*
Gazel 150
Mısra: **30**
Yardım, inayet, ihsan.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

11. **luṭfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 170
Mısra: **27**
Yardım, inayet, ihsan.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

12. **luṭfını:**-*ı, -nı*
Gazel 196
Mısra: **10**
İyilik, güzellik.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫatı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

13. **luṭfını:**-*ı, -nı*
Gazel 346
Mısra: **2**
Yardım, cömertlik, iyilik.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

14. **luṭfından:**-*ın, -dan*
Gazel 389
Mısra: **29**
Yardım, cömertlik, iyilik.
29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
30. Naẓar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

15. **luṭfını:**-*ı, -nı*
Gazel 405
Mısra: **5**
Yardım, cömertlik, iyilik.
5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

16. **luṭfı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **5**
Yardım, cömertlik, iyilik.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḫażarından ġayrı

17. **luṭfı:**
Gazel 389
Mısra: **34**
Cömertlik, bağış, ihsan.
33. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
34. Kim anuñ luṭfı ʿalā-raġm-ı liʿām olsa bize

luṭf eyle-/id(t)-:
1. **luṭf eyle:**
Gazel 339
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lutf/iyilik etmek.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḫüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḫrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

2. **luṭf idüp:**-*üp*
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağışlamak, ihsan etmek.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḫazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

3. **luṭf idüp:**-*üp*
Gazel 117
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lutf etmek.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

4. **luṭf it:**
Kaside 9
Mısra: **159**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

5. **luṭf it:**
Gazel 291

Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyilikte bulunmak, yardım etmek.
15. Ey sāḳī-i ṭarab-kede bī-tāb-ı ġuṣṣayum
16. Luṭf it meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum ol

6. **luṭf itmededür:**-*me, -de, -dür*
Kaside 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyi davranmak, hoş muâmele etmek, iyilikte bulunmak.
25. Herkese luṭf itmededür rū-be-rū
26. Ol şeh-i Ḥātem-şiyem-i rūzgār

luṭf u ʿatā:
1. **luṭf u ʿatā:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lütuf ve bağış/ihsan.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

luṭf u iḥsān:
1. **luṭf u iḥsānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve yardım.
41. Ḥıdīv-i pür-saḫāvet kim eñ ednā luṭf u iḥsānı
42. Gedāyı ḫᵛāce-i ṣad-kārvān-ı kār u bār eyler

2. **luṭf u iḥsānını:**-*ı, -nı*
Kaside 18
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyilik ve yardım.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

luṭf u kerem:
1. **luṭf u keremdür:**-*dür*
Kaside 16
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve cömertlik.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

2. **luṭf u keremüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyilik ve cömertlik.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḥāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

luṭf u sitem:
1. **luṭf u sitemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zulüm/eziyet ve cömertlik.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı firāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

luṭf-ı āb u hāk:
1. **luṭf-ı āb u ḫākdendür:**-*den, -dür*
Gazel 26
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Toprak ve suyun lütfu.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẕīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

luṭfı bāġ-ı derūn-ı ehl-i dil:
1. **luṭfı bāġ-ı derūn-ı ehl-i dile:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin içindeki/gönlündeki bahçenin lütfu/cömertliği.
111. Luṭfı bāġ-ı derūn-ı ehl-i dile
112. Bir nesīm-i vezān-ı maʿnādur

luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz:
1. **luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz:**
Gazel 344
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin çalınmış/gizli bakışının lütfu.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n'eydügin

luṭf-ı felek:
1. **luṭf-ı felek:**
Kaside 12
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Feleğin lütfu/cömertliği.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḥüsn-i zemīn ān-ı zamāne

luṭf-ı firāvān:
1. **luṭf-ı firāvān:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Bol/çok lütuf/cömertlik.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı firāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

2. **luṭf-ı firāvānın:**-*ın*
Kaside 19
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Bol/çok lütuf/cömertlik.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı firāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

luṭf-ı firāvān-ı zamāne:
1. **luṭf-ı firāvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin bol/çok lütfu/cömertliği.
105. Endişesi āsūdegī-i ḫalḳ-ı cihāndur
106. Kim pişesi hep luṭf-ı firāvān-ı zamāne

luṭf-ı Ḥaḳ:
1. **luṭf-ı Ḥaḳ:**
Kaside 21
Mısra: **201**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu/yardımı.
201. Luṭf-ı Ḥaḳ ẕātını muʿammer ide
202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

2. **luṭf-ı Ḥaḳ:**
Kaside 22
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu/yardımı.
111. Ol dü-ẕāt-ı mükerremi dāyim
112. Ola her yirde luṭf-ı Ḥaḳ ḥāmī

3. **luṭf-ı ḫaḳı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu. Allah'ın bir şeyi ve durumu yorgunluk ve sıkıntı çektirmeden kullarına ihsan etmesi.
31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḫż-ı kereminden bilürüz

luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū:
1. **luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kaşla azarlama lütfu/iyiliği.
7. Ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳa lezẕet-resān-ı cāndur
8. Ẕevḳ-i nigāh-ı telḫ u luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū

luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿözr-ḫᵛāh:
1. **luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿözr-ḫᵛāhı:**-*ı*
Gazel 378
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Özür dileyen tatlı gülüşteki kırmızı dudağın lutfu/cömertliği.
7. Çeşm-i ḫışm-ālūdına ḫaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫᵛāhı olmasa

luṭf-ı māh:
1. **luṭf-ı māh:**
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayın lütfu/cömertliği.
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfitābını gördük

luṭf-ı nigeh:
1. **luṭf-ı nigehi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Bakışın armağanı.
115. Çeşm-i siyehi ẓālim-i mazlūm-nümādur
116. Luṭf-ı nigehi cevher-i şemşīr-i cefādur

luṭf-ı pinhān:
1. **luṭf-ı pinhānı:**-*ı*
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gizli/saklı cömertlik/lütuf.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

luṭf-ı sāḳī:
1. **luṭf-ı sāḳī:**
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sakinin cömertliği/lütfu.
5. Ne gūne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

luṭf-ı sitem-āmīz-i felek:
1. **luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden:**-*den*
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Feleğin/talihin eziyet/cefa veren/karıştıran lütfu/cömertliği.
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

luṭf-ı şiyem:
1. **luṭf-ı şiyemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Karakterin/huyun lütfu/cömertliği.
41. Bir merd-i melek-ḫūy idügüñ oldı nümāyān
42. Ol ẕāt-ı sebük-rūḥ ile luṭf-ı şiyemüñden

luṭf-ı süʿāl:
1. **luṭf-ı süʿāli:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sorunun lutfu/güzelliği.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

luṭf-ı ṭabīʿat:
1. **luṭf-ı ṭabīʿat:**
Kaside 14
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Huyun/yaratılışın cömertliği/lütfu.
75. Bu meşreb-i pākīze bu luṭf-ı ṭabīʿat
76. Bu ḫulḳ-ı ḥasen māye-i ṣad-ḫüsn ü behādur

luṭf-ı ṭabʿ:
1. **luṭf-ı ṭabʿile:**-*ile*
Gazel 379
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Huyun/yaratılışın cömertliği/lütfu.
17. Ḥażret-i ʿişmet-penāh-ı dīn ki luṭf-ı ṭabʿile
18. Çoḳ degüldür daʿvā-yı feyż-i Ḫudā-dād itse de

luṭf-ı tebessüm:
1. **luṭf-ı tebessümden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülümseme armağanı.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ş-şiyem:
1. **luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ş-şiyeminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Melek huylu zatın lütfu/keremi.
29. Ḥüsn-i ḫulḳı o ḳadar kim şeref-i fıṭratını
30. Luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ş-şiyeminden bilürüz

luṭfın gör-:
1. **luṭfın görüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **202**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lütfunu/iyiliğini görmek.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

lücce:
1. **lüccenüñ:**-*nüñ*
Gazel 127
Mısra: **18**
Engin su.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

lücce-ḫīz-i taḥayyür:
1. **lücce-ḫīz-i taḥayyürde:**-*de*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayret/şaşkınlık engin suyunun coşkunluğu.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

lücce-i baḥr-i muḫīṭ:
1. **lücce-i baḥr-i muḫīṭ:**
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Okyanusun engin suları.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḫīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

lücce-i mevc-efgen:
1. **lücce-i mevc-efgen:**
Gazel 97
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dalga atan engin su.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḥamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

lücce-i pür-gevher-i envār-ı şühūd:
1. **lücce-i pür-gevher-i envār-ı şühūduz:**-*uz*
Gazel 96
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şahitlerin nurlarının cevherle dolu engin suyu.
5. Ol lücce-i pür-gevher-i envār-ı şühūduz
6. Mihr ü meh-i gerdūn-ı ṣadef sāḥilimüzdür

lücce-i şevk:
1. **lücce-i şevḳe:**-*e*
Gazel 396
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzunun/hevesin engin suyu.
7. Ġarīḳ-i baḥr-i viṣāl ol ḳo bīm-i hicrānı
8. Düşüp o lücce-i şevḳe kenāre gösterme

lücce-i ʿummān:
1. **lücce-i ʿummān:**
Gazel 257
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Okyanusun engin suyu.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

2. **lücce-i ʿummānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Okyanusun engin suyu.
5. N'ola baḥr-i süḥanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḥan:
1. **lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḥanla:**-*la*
Gazel 115
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sözün nükteli/güzel incisi.
17. Lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḥanla Meẕāḳiyā
18. Bu silk-i ber-keşīde ʿaceb ber-güzīdedür

lüʾlüʾ-yi naẓm:
1. **lüʾlüʾ-yi naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 146
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin incisi.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lüʾlüʾ-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

lüʾlüʾ-yi şehvār:
1. **lüʾlüʾ-yi şehvāra:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İri inci tanesi.
9. Naẓm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḥanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lüʾlüʾ-yi şehvāra ṣadef

M

mā:
1. **mā:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Su.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

2. **mādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **96**
Su.
95. Gör naẓm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

3. **mā:**
Kaside 23
Mısra: **56**
Su.
55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şināsı eżdādı
56. Ne güne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

4. **mādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **2**
Su.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

māʾü'l-ḥayāt-ı midḥat:
1. **māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Övgünün hayat suyu.
77. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
78. Māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benüm

māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlat:
1. **māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın hayat suyu.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşīdedür

maʿārif-senc-i ʿālem:
1. **maʿārif-senc-i ʿālemdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/âlemin bilgisini/ilmini tartan/ölçen.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẓīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

Macar:
1. **Macaruñ:**-*uñ*
Tarih 1
Mısra: **5**
Macar.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

2. **Macardan:**-*dan*
Tarih 1
Mısra: **10**
Macar.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

mācerā:
1. **mācerādur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **173**
Macera, serüven.
173. O ṣūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

2. **mācerā:**
Gazel 356
Mısra: **12**
Macera, baştan geçen olay.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

mācerāsın artır-:
1. **mācerāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Macerasını artırmak.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

mācerā-yı çeşm-i Rūḫü'l-Ḳuds:
1. **mācerā-yı çeşm-i Rūḫü'l-Ḳudse:**-*e*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kutsal ruhun/Cebrail'in gözündeki macera.
3. Mācerā-yı çeşm-i Rūḫü'l-Ḳudse itmez iltifāt
4. Ġırra-mest-i meclis-i ṣahbā-yı ḫūndur ġamzesi

mācerā-yı çeşm-i ter:
1. **mācerā-yı çeşm-i ter:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaşlı gözün macerası.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürür
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

2. **mācerā-yı çeşm-i tere:**-*e*
Gazel 291
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaşlı gözün macerası.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

3. **mācerā-yı çeşm-i terüm:**-*üm*
Gazel 415
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yaşlı gözün macerası.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

4. **mācerā-yı eşk-i terden:**-*den*
Gazel 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaşlı gözün macerası.
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

maʿcūn-ı girişme:
1. **maʿcūn-ı girişme:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz şekerlemesi.
5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
6. Şīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı fīrīb

mādām:
1. **mādām:**
Gazel 203
Mısra: **7**
Madem.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

maʿdelet:
1. **maʿdeleti:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **145**
Adâletli ve insaflı olma, adâlet, hakkaniyet.
145. Şāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

maʿdelet-baḫş-ı mülk-i ʿOsmānī:
1. **maʿdelet-baḫş-ı mülk-i ʿOsmānī:**
Kaside 25
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Osmanlı ülkesinin adalet bahşedeni/sağlayanı.
25. Şeref-i ʿadl ü dād-ı cümle ümem
26. Maʿdelet-baḫş-ı mülk-i ʿOsmānī

maʿdūm:
1. **maʿdūm:**
Gazel 281
Mısra: **8**
Yok, var olmayan.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

mā-fīʿż-żamīr:
1. **mā-fīʿż-żamīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **38**
Gönüldeki/içteki şey.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

maġāzī-i cedīde:
1. **maġāzī-i cedīde:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Yeni savaş hikâyeleri.
33. Bu tāze eser böyle maġāzī-i cedīde
34. Şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur

maġlata-i pīr-zen-i rūzgār:
1. **maġlata-i pīr-zen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın kocakarısının saçma sapan sözleri.
5. Hīç ḳomadı dilde maḥall-i ḥużūr
6. Maġlata-i pīr-zen-i rūzgār

maġlūb:
1. **maġlūb:**
Gazel 142
Mısra: **14**
Mağlup, kaybetmiş.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

maġlūb-ı ḳıyāmet:
1. **maġlūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıyamete yenilmiş.
13. Hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfatuñdur
14. Ḥāşā ki Meẕāḳī ola maġlūb-ı ḳıyāmet

maġmūm ol-:
1. **maġmūm olur:**-*ur*
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gamlı/kederli/üzüntülü olmak.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

maġrūr:
1. **maġrūr:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Gururlanmış, kibirli.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

2. **maġrūrdur:**-*dur*
Gazel 322
Mısra: **11**
Gururlanmış, kibirli.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

maġrūr ol-:
1. **maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gururlanmak, aldanmak.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫʷāra ziyāfet bir olur

2. **maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 138
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Böbürlenmek, gururlanmak.

15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

3. **maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 171
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aldanmak, gururlanmak, kibirlenmek.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḥtirāz

maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf:

1. **maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf:**
Kaside 15
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Lütfun/iyiliğin soyu temiz cins atıyla yanyana olan gururlu.
47. Maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf kim
48. Ṣad-kām-ı ber-güzīde be-her kām isterin

maġrūr-ı naẓar-dūḫte:

1. **maġrūr-ı naẓar-dūḫteye:**-*ye*
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakış diken/dik bakan gururlu/kibirli.
3. Maġrūr-ı naẓar-dūḫteye zehr-i melāmet
4. Maḫmūr-ı ciger-suḫteye āb-ı ḫumār ol

maġşūş id-:

1. **maġşūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karıştırmak.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

maġz-ı ʿiẓām:

1. **maġz-ı ʿiẓāmum:**-*um*
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Büyüklerin/ulukların beyni/dimağı.
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

2. **maġz-ı ʿiẓāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Büyüklerin/ulukların beyni/dimağı.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eşer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẓāmumda benüm

maġz-ı şīr-i ecem:

1. **maġz-ı şīr-i ecem:**
Kaside 24
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kükremiş yırtıcı arslanın beyni.
51. Ḍarb-ı muşt-āzmā-yı himmetüñe
52. Maġz-ı şīr-i ecem mübārek-bād

māh: bkz. meh

1. **māhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **4**
Ay, kamer.
3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḥavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

2. **māh:**
Kaside 18
Mısra: **223**
Ay, kamer.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẓar-ı dīḍarı

3. **māh:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Ay, kamer.
55. Māh ḳadrā mihr ü żiyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı ṣad-şenā-ḫᵛānī

4. **māhı:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **7**
Ay, sevgili.
7. Ger hāle gibi sīneye çekmezsem o māhı
8. Ber-bād olur mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd

5. **māh:**
Gazel 150
Mısra: **2**
Ay, sevgili.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

6. **māha:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **10**
Ay, kamer.
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

7. **māhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **1**
Ay, kamer.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

8. **māh:**
Gazel 355
Mısra: **13**
Ay, sevgili.
13. Meẕāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

māh ü sāl:

1. **māh ü sāl:**
Kaside 6
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay ve yıl.
35. Ẕirvegāh-ı satḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

maḥabbet:

1. **maḥabbet:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Muhabbet, sevgi.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña
2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

2. **maḥabbet:**
Gazel 137
Mısra: **6**
Sohbet, konuşma.
5. Çoḳ olur ʿāşıḳ u maʿşūḳ cihānda ammā
6. Bir gelür Leylā vü Mecnūn maḥabbet bir olur

3. **maḥabbet:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Muhabbet, sevgi.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

maḥabbet-i ehl-i cihād:

1. **maḥabbet-i ehl-i cihāddur:**-*dur*
Gazel 180
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Allah için savaşanların muhabbeti.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

maḥal:

1. **maḥal:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Yer, mekan.
23. Ki devr devr-i ṣafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

2. **maḥal:**
Kaside 28
Mısra: **61**
Yeridir, uygundur.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

maḥal-i sürūr:

1. **maḥal-i sürūr:**
Kaside 23
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sevinç/mutluluk yeri/mekânı.
23. Ki devr devr-i ṣafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

maḥall-i ḫużūr:

1. **maḥall-i ḫużūr:**
Kaside 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Huzur yeri.
5. Hīç ḳomadı dilde maḥall-i ḫużūr
6. Maġlata-i pīr-zen-i rūzgār

mā-ḥaṣal:

1. **mā-ḥaṣal:**
Kaside 2
Mısra: **30**
Sonunda.
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḫāṣıl-ı ʿömr-i güzerāndur süḫanüm

2. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 332
Mısra: **8**
Sonunda.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḫāṣıl-ı ʿömr-i güzerān sensin sen

mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā:

1. **mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā:**
Kaside 17
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve gönülde var olanlar.
39. Lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā
40. Der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā vü sezā-yı ḫātem

mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd:

1. **mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd:**
Gazel 50

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ümit harmanında var olan şeyler.
7. Ger hāle gibi sīneye çekmezsem o māhı
8. Ber-bād olur mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd

mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh: (TDVİA)
1. **mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hz. Nuh'un evladı. Hz. Nuh'un ömrünün eseri. Hz. Nuh: Büyük peygamberler arasında sayılan, kendisine inanmayan kavmi tûfan ile helâk edilen peygamber. İslamî kaynaklara göre 950 yıl yaşamıştır. Divan şiirinde daha çok uzun ömürle ilgi durumlar örneklendirilmek istendiği zaman Hz. Nuh'a gönderme yapılmaktadır.
9. Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh
10. Gerdiş-i cām-ı ṣarāb devr-i zamāndur baña

mā-ḥażar:
1. **mā-ḥażar:**
Kaside 28
Mısra: **64**
Mevcut, hazır olan şey.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫ̆ānçe-i naẕma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

2. **mā-ḥażar:**
Gazel 180
Mısra: **2**
Hazır olan şey, hazır olarak bulunan şey, her ne varsa.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥażārdayuz
2. Bir mā-ḥażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

3. **mā-ḥażaruñ:**-*uñ*
Gazel 263
Mısra: **6**
Mevcut, hazır olan şey.
5. Ġam yime ʿāṣıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

4. **mā-ḥażardur:**-*dur*
Gazel 364
Mısra: **1**
Mevcut, hazır olan şey.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuṣūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

5. **mā-ḥażarından:**-*ın, -dan*
Gazel 439
Mısra: **6**
Mevcut, hazır olan şey.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

mā-ḥażar-ı ḫ̆ān-ı ṣubḥ:
1. **mā-ḥażar-ı ḫ̆ān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabahleyin (şarkı) söyleyenlerin hazır bulunan(lar)ı.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫ̆ān-ı ṣubḥ

maḥbūb:
1. **maḥbūb:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Sevgili, güzel.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb nakş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

2. **maḥbūb:**
Gazel 229
Mısra: **9**
Sevilen, sevgili.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

maḥbūb-ı ḳıyāmet:
1. **maḥbūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıyametin sevgilisi.
11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

maḥbūs-ı maḥabbet:
1. **maḥbūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet tutuklusu/tutkunu.
9. Pür-dūd ider günbed-i zindān-ı sipihri
10. Āh eyleyicek derd ile maḥbūs-ı maḥabbet

maḥdūm-ı güzīn-i nükte-dān:
1. **maḥdūm-ı güzīn-i nükte-dānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İncelikleri anlayan seçkin efendi.
17. N'ola şimden gerü tavşīf idersem
18. O maḥdūm-ı güzīn-i nükte-dānı

maḥfī-ḫaber-i sırr-ı kemīn:
1. **maḥfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm:**-*üm*
Gazel 440
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eksik sırrın gizli haberi.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḥfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

māhī:
1. **māhīdür:**-*dür*
Gazel 268
Mısra: **6**
Balık.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḫavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür göñül

māh-ı dıraḫşān-ı zamāne:
1. **māh-ı dıraḫşān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin parlayan ayı.
37. Cemşīd-i zamān ḫüsrev-i Cem-cāh-ı yegāne
38. Ḫūrşīd-i zemīn māh-ı dıraḫşān-ı zamāne

māh-ı ḫāḳān-nesebā:
1. **māh-ı ḫāḳān-nesebā:**
Kaside 10
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Ey hakan/hükümdar soylu ay (hükümdar).
107. Māh-ı ḫāḳān-nesebā ḫüsrev-i ferruḫ-ḥasebā
108. Ey ḫudāvend-i melek-ḫūy u firişteh-dīdār

māh-ı ḫūrşīd-i żiyā:
1. **māh-ı ḫūrşīd-i żiyā:**
Gazel 156
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Aydınlık güneşin ayı.
21. Māh-ı ḫūrşīd-i żiyā Ḥażret-i Şāmīzāde
22. Kim şeb-i pür-ṭarabın ṣubḥ-deminden bilürüz

māh-ı ḫurşīd-maḥal:
1. **māh-ı ḫurşīd-maḥal:**
Kaside 10
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Güneşin yerindeki ay.
73. Ḫüsrev-i dīn ü düvel pādişeh-i mülk ü milel
74. Māh-ı ḫurşīd-maḥal ʿĪsī-i muʿciz-güftār

māh-ı kevākib:
1. **māh-ı kevākib:**
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Yıldızların ayı.
31. Bedr-i żiyā-kevkebe-i āsumān
32. Māh-ı kevākib ḥaşem-i rūzgār

māh-ı mesā:
1. **māh-ı mesāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Akşam ayı.
13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
14. Ol mihr-i ṣubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem:
1. **māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem:**
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemi güneş gibi aydınlatan ay.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürāġuñdur

māh-ı mihr-efser-i sitāre-ḥaşem:
1. **māh-ı mihr-efser-i sitāre-ḥaşem:**
Kaside 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yıldız ailesinin güneş tacının (hükümdarlığı) ayı.
23. Şāh-ı meh çāker-i felek-i dīhīm
24. Māh-ı mihr-efser-i sitāre-ḥaşem

māh-ı münīr:
1. **māh-ı münīr:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

2. **māh-ı münīre:**-*e*
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar

10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n’eylesün

māh-ı Naḥşeb:
1. **māh-ı Naḫşebden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nahşeb'in ayı. Nahşeb: İbn Mukanna tarafından yaptırılan ve içinde sanatla ayı gösterdiği meşhur kuyunun bulunduğu şehir.
3. ʿAks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür zeneḫdānda hemān
4. Āfitāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġarāż

māh-ı Nahşeb-misāl:
1. **māh-ı Naḫşeb-miṣāl:**
Gazel 317
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nahşeb'in ayı gibi. bkz. māh-ı Naḫşeb
17. Māh-ı Naḫşeb-miṣāl pür-nūrum
18. Ẓulmet-i şām n’eydügin bilmem

māh-ı nev:
1. **māh-ı nev:**
Kaside 8
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

2. **māh-ı nev:**
Kaside 23
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aşduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

3. **māh-ı nev:**
Kaside 25
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
81. Hem-çü māh-ı nev evc-i ʿizzetde
82. Gün-be-gün arta ʿizz ü ʿunvānı

4. **māh-ı nev:**
Gazel 214
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

5. **māh-ı nev:**
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
3. Ṣalā-yı ʿişretüñe māh-ı nev ḳulaḳ çeksün
4. Bülend-pāye-i ṣıyt u ṣadā-yı mestān ol

6. **māh-ı nev:**
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḥs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden ṣaḳın

7. **māh-ı nev:**
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle ṣaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

8. **māh-ı nev:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

9. **māh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i nezẓāregāh-ı nev

10. **māh-ı nev:**
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

11. **māh-ı nevi:**-*i*
Gazel 123
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hilâl, yeni ay.
3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taşvīr
4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

māh-ı nev-i cām:
1. **māh-ı nev-i cām:**
Gazel 389
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kadehteki yeni ay.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

māh-ı nev-i ʿıyd:
1. **māh-ı nev-i ʿıyd:**
Kaside 14
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Bayramın yeni ayı.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşīd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

māh-ı nümāyān:
1. **māh-ı nümāyān:**
Gazel 203
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Görünen ay.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

māh-ı şeb-efrūz:
1. **māh-ı şeb-efrūz:**
Gazel 204
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Geceyi aydınlatan ay.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

māh-ı seyyāre-ḥaşem:
1. **māh-ı seyyāre-ḥaşem:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Maiyeti gezegenlerden oluşan ay.
43. Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
44. Māh-ı seyyāre-ḥaşem mihr-i fürūzende ʿalem

māh-ı temām:
1. **māh-ı temām:**
Gazel 403
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dolunay.
13. N’ola nokṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

māhiyyet:
1. **māhiyyetin:**-*in*
Gazel 271
Mısra: **11**
Bir şeyin aslı/esası/iç yüzü.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

māh-liḳā: bkz. meh-liḳā:
1. **māh-liḳā:**
Gazel 203
Mısra: **10**
Ay yüzlü, sevgili.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫʷāba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

maḥmil-i ʿışḳ:
1. **maḫmil-i ʿışḳ:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk yükünü taşıyan.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n’eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

maḥmūr:
1. **maḫmūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **8**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

2. **maḫmūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **16**
Sarhoşluğun verdiği sersemlik.
15. ʿĀlemde Meẓāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

maḥmūr-ı ciger-suhte:
1. **maḫmūr-ı ciger-suḫteye:**-*ye*
Gazel 295
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ciğeri/yüreği yanmış sarhoşluk sersemi.
3. Maġrūr-ı naẓar-dūḫteye zehr-i melāmet
4. Maḫmūr-ı ciger-suḫteye āb-ı ḫumār ol

māh-pāre:
1. **māh-pāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **1**
Ay parçası, sevgili.
1. Bir daḫi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi nakş-ı dübāremüz

2. **māh-pāre:**
Gazel 395
Mısra: **1**
Ay parçası.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuşşāḳ-ı zāra gösterme

maḥrem:

1. **maḥrem:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Dost, sırdaş.
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

2. **maḥrem:**
Kaside 11
Mısra: **24**
Dost, sırdaş.
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḥarem-i devlete maḥrem geldi

3. **maḥremüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **8**
Dost, sırdaş.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

4. **maḥrem:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Dost, sırdaş.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

5. **maḥrem:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Dost, sırdaş.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

6. **maḥrem:**
Gazel 337
Mısra: **12**
Dost, sırdaş.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

maḥrem bil-:

1. **maḥrem bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 321
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dost/sırdaş bilmek.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

maḥrem ol-:

1. **maḥrem ola:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kabul olunmak.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḥarem-i vuṣlata ola maḥrem

2. **maḥrem olmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 26
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçli dışlı olmak, sırdaş olmak.
9. Ḥarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

3. **maḥrem olmaz:**-*maz*
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçli dışlı olmak, sırdaş olmak.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḥi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

4. **maḥrem olur:**-*ur*
Kaside 17
Mısra: **156**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçli dışlı olmak, sırdaş olmak.
155. Fikr-i medḥüñle olur ṭabʿ u dil-i endīşem
156. Herem-i ḥacle-nişīnān-ı ḥayāle maḥrem

maḥrem ü bī-gāne:

1. **maḥrem ü bī-gāne:**
Gazel 111
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Samimi/yakın ve yabancı.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün:

1. **maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allah'ın sırlarına ait manevi bilginin medresesindeki kutsal yerdeki en yakın dostlar.
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī:

1. **maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nevruzda haremdeki yakın dostlar.
7. Gül gibi çıḳdı keşf-i rāz itdi
8. Maḥremān-ı ḥarīm-i nev-rūzī

maḥrem-i bezm-i viṣāl:

1. **maḥrem-i bezm-i viṣāl:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisinin sırdaşı.
31. Bir daḥi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

2. **maḥrem-i bezm-i viṣāl:**
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisinin sırdaşı.
1. Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

maḥrem-i cān:

1. **maḥrem-i cān:**
Gazel 406
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Canın/gönlün dostu/sırdaşı.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

maḥrem-i cānāne:

1. **maḥrem-i cānāne:**
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dostu/sırdaşı.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām:

1. **maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām:**
Gazel 296
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz meziyetlerinin/hünerlerinin el değmemiş gizlisi/herkese söylenmeyeni.
3. Benüm ol maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām
4. Kim ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur süḫanüm

maḥrem-i endīşe:

1. **maḥrem-i endīşe:**
Kaside 18
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin/endişenin gizli olanı/herkese söylenmeyeni.
185. Hem-dem-i rāz-ı nihān-ı ġam-ı ʿışḳum ammā
186. İtmezin maḥrem-i endīşe leb-i iẓhārı

maḥrem-i ġamze-i ġammāz:

1. **maḥrem-i ġamze-i ġammāz:**
Gazel 190
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakışla (sevgili) içli dışlı olan.
11. Maḥrem-i ġamze-i ġammāz olabilsek cānā
12. Müşkil-i rāz-ı dili cümleden āsān buluruz

maḥrem-i rāz-ı nihān:

1. **maḥrem-i rāz-ı nihānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gizli sır arkadaşı/dostu.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḥayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

2. **maḥrem-i rāz-ı nihānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gizli sır arkadaşı/dostu.
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

maḥrem-i ʿuşşāḳ:

1. **maḥrem-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıkların sırdaşı/yakını.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

māh-rū:

1. **māh-rūya:**-*ya*
Gazel 253
Mısra: **4**
Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.
3. Neẕāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḥāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḫtirāz iderek

2. **māh-rū:**
Gazel 339

Mısra: **3**
Ay yüzlü, yüzü ay gibi parlayan güzel.
3. Āfitāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan ṣaḳın

maḥrūm ḳal-:
1. **maḥrūm ḳaldı:**-*dı*
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoksun/mahrum kalmak.
1. Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

maḥrūm ol-:
1. **maḥrūm olur:**-*ur*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahrum olmak, yoksun kalmak.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

maḥşer:
1. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 36
Mısra: **9**
Toplanma yeri; bütün canlı varlıkların ölümden sonra Allah'ın emriyle dirilip toplanacakları yer, Arasat meydanı, kıyamet.
9. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de üftādeñ olurlar
10. Nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet

2. **maḥşerde:**-*de*
Gazel 96
Mısra: **11**
Mahşer yeri, kıyamet.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

3. **maḥşeri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **4**
Kıyametten sonra bütün ölülerin dirilip toplanacakları yer.
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

maḥsūde ol-:
1. **maḥsūde olur:**-*ur*
Gazel 303
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanılan/hased edilen olmak.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār:
1. **maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār:**
Gazel 298
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gözünün kıskandığı/haset ettiği.
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

maḥsūd-ı ṣuver-nāme-i Bihzād:
1. **maḥsūd-ı ṣuver-nāme-i Bihzād:**
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın (yaptığı) minyatür tasvirlerini kıskanan. bkz. Bihzād.*
3. Taṣvīr-i gül-i şevḳ ile mecmūʿa-i ḫāṭır
4. Maḥsūd-ı ṣuver-nāme-i Bihzād olacaḳdur

maḥṣūl-i maḥabbet:
1. **maḥṣūl-i maḥabbet:**
Gazel 97
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin mahsulü/ürünü.
7. Dihḳān olalı mezraʿa toḫm-ı vücūda
8. Maḥṣūl-i maḥabbet şeref-i ḥāṣılumuzdur

maḥṣūs:
1. **maḥṣūs:**
Kaside 9
Mısra: **107**
Özel, has.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḥṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan şīve-i fermān-rānı

2. **maḥṣūṣdur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **45**
Özel, has.
45. Aña maḥṣūṣdur oḳ atduḳça
46. Ṭarz-ı Rüstemle şaṣt-ı Behrāmı

3. **maḥṣūṣdur:**
Gazel 261
Mısra: **11**
Özel, has.
11. Saña maḥṣūṣdur bu ṭarz-ı süḫan
12. Reviş-i nāzikāne böyle gerek

maḥṣūṣ id-:
1. **maḥṣūṣ ide:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Özel etmek, hususi etmek.
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḥ-güster kim
4. Anı maḥṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

maḥṣūṣ ol-:
1. **maḥṣūṣ ola:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **197**
Kelime Tipi: **Deyim**
Özel olmak, has olmak.
197. Maḥṣūṣ ola ol ṣadr-i keremkāra hemīşe
198. Dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne

2. **maḥṣūṣ olsa:**-*sa*
Gazel 265
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Özel olmak, has olmak.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḥṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

mā-hüve'l-maḳṣūd:
1. **mā-hüve'l-maḳṣūd:**
Kaside 1
Mısra: **38**
Amaç olan şey.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

maḥv ol-:
1. **maḥv oldı:**-*dı*
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, perişan olmak.
3. Encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz meded
4. Maḥv oldı nūr-ı dīde vü tāb-ı neẕāremüz

2. **maḥv oldı:**-*dı*
Gazel 203
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, mahvolmak.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

3. **maḥv oldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, mahvolmak.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıtası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

maḥzenü'l-esrār:
1. **maḥzenü'l-esrārdur:**-*dur*
Gazel 45
Mısra: **6**
Esrar mahfazası/torbası, sırlar hazinesi, Nizamî'nin eseri ('maṭlaʿu'l-envār' paralelliğinde).
5. Rāz-ı dil-i bülbüli itse nihān çoḳ degül
6. Maḥzenü'l-Esrārdur ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ

2. **maḥzenü'l-esrār:**
Gazel 240
Mısra: **2**
Nizami'nin mesnevisi. Sırlar hazinesi.
1. Ruḫ-ı pertev-fīgenüñ Maṭlaʿü'l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḥzenü'l-Esrār ancaḳ

maḫż-ı kerem:
1. **maḫż-ı kereminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Iyiliğin kendisi/özü, iyiliğin ta kendisi.
31. Ẓātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḫż-ı kereminden bilürüz

maḫż-ı şādī:
1. **maḫż-ı şādīdür:**-*dür*
Gazel 273
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun tamı/safı/aslı.
1. Renci rāḥatdur melāli maḫż-ı şādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

māʾi ġadīr:
1. **māʾi ġadīr:**
Kaside 17
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Sel ile ortaya çıkan birikinti su.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

māʾide-i ḫışb u rehā:
1. **māʾide-i ḫışb u rehādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Bolluk ve kurtuluş sofrası.
65. Seyr olsa n'ola gürsine-çeşmān-ı ṭaleb kim
66. Dād u dihişi māʾide-i ḫışb u rehādur

maḳām:
1. **maḳāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **24**
Yer, mekân.

23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

2. **maḳāma:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **26**
Makam, mevki.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

3. **maḳāmı:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Yer, mekan.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

maḳām-ı ʿıyş u şādī:

1. **maḳām-ı ʿıyş u şādīdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Eğlence ve mutluluk makamı.
143. Ḥoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

maḳām-ı rüṣd-i ḫarābātiyān:

1. **maḳām-ı rüṣd-i ḫarābātiyāne:**-*e*
Gazel 155
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vaktini meyhanede geçirenlerin doğru yolda gitme makamları.
7. Maḳām-ı rüṣd-i ḫarābātiyāne ʿışḳ olsun
8. Muġānı mürşid olur mürşidi muġān olmaz

maḳbūl ol-:

1. **maḳbūl olsa:**-*sa*
Gazel 439
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beğenilmek, kabul görmek.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Şāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

maḳbūl-i erbāb-ı kemāl:

1. **maḳbūl-i erbāb-ı kemāl:**
Gazel 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Olgun/bilgi sahipleri tarafından kabul edilme.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaşruñ biz daḥi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

maḳdem-i dil-ber:

1. **maḳdem-i dil-berden:**-*den*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzelin gelişi.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eṣer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

maḳdem-i ḫüsrev-i gül:

1. **maḳdem-i ḫüsrev-i gül:**
Gazel 361
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül hükümdarının gelişi/ayak basması.
5. Maḳdem-i ḫüsrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

maḳdem-i ʿıyd-ı bahār:

1. **maḳdem-i ʿıyd-ı bahār:**
Gazel 410
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bahar bayramının gelmesi/ayak basması.
5. Eṭfāl-i bāġ maḳdem-i ʿıyd-ı bahār ile
6. Meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūza başladı

maḳhūr ol-:

1. **maḳhūr olmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 404
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan olmak, mahvolmak.
23. Bi-ḥamdi'l-lāh Girīd kāfirleri ḳahr oldı devrinde
24. Bu resme düşmeninden ġayrı maḳhūr olmasun kimse

maḳrūn gel-:

1. **maḳrūn gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakın olmak.
19. Nicedür muntaẓam-ı rişte-i evṣāf olsa
20. Güher-i vaṣf-ı ḫudāvend ile maḳrūn gelür

maḳsem:

1. **maḳsem:**
Kaside 17
Mısra: **148**
Su dağıtma sandığı ve lüleler yardımıyla suyun çevredeki çeşmelere ve diğer yapılara dağıtımının yapıldığı yer.
147. Ḥavż-ı pür-mā'-i ḥayāt-ı süḫanümdür şimdi
148. Ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle maḳsem

maḳsemü'l-erzāḳ:

1. **maḳsemü'l-erzāḳı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **63**
Yiyecek/içeceklerin taksimi/bölünmesi.
63. Feyż-ḫᵛān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

maḳṣūd:

1. **maḳṣūd:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Amaç, niyet, gaye.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

2. **maḳṣūduñ:**-*uñ*
Gazel 88
Mısra: **11**
Amaç, niyet, gaye.
11. Heft-ḫᵛān-ı ġam-ı ʿışḳ ise eger maḳṣūduñ
12. Pāy-ı Rüstem gibi çālāk olacaḳ yirlerdür

3. **maḳṣūd:**
Gazel 150
Mısra: **31**
Amaç, niyet, gaye.
31. Eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr ise maḳṣūd eger
32. ʿArṣa-i şasta sebük-tāzī-i pencāh yeter

4. **maḳṣūd:**
Gazel 221
Mısra: **7**
Amaç, niyet, gaye.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

5. **maḳṣūduñ:**-*uñ*
Gazel 276
Mısra: **11**
Amaç, niyet, gaye.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

6. **maḳṣūd:**
Gazel 384
Mısra: **11**
Amaç, niyet, gaye.
11. Cihānuñ zevḳı bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

maḳṣūd-ı kāfī:

1. **maḳṣūd-ı kāfīdür:**-*dür*
Gazel 271
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeterli istek/niyet.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

maḳṣūre-i ʿālī:

1. **maḳṣūre-i ʿālī:**
Kaside 8
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Yüce ve parmaklıklı yüksek yer.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

maḳṣūre-i nüh-pāye-i dünyā:

1. **maḳṣūre-i nüh-pāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dokuz tabakaya ayrılmış dünya.
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

maḳṣūre-i vuṣlat:

1. **maḳṣūre-i vuṣlat:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma mahfili.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu gūne nerdübān düşmen

māl-ā-māl:

1. **māl-ā-māl:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çok dolu, dopdolu.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

mālik:

1. **mālik:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Sahip.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-göñlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

mālik ol-:

1. **mālik olmaduġında:**-*ma*, -*du*, -*ġın*, -*da*
Kaside 5
Mısra: **54**

Kelime Tipi: **Deyim**
Sahip olmak, hükmetmek.
53. Bu saḥāya hele mülūk-ı selef
54. Mālik olmaduġında yoḳ şübhem

2. **mālik olmamışdı:**-*ma, -mış, -dı*
Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sahip olmak.
49. Olmamışdı daḥi bir şāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaż'ına dest-i bānī

mālik-i dīnār:

1. **mālik-i dīnār:**
Kaside 18
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Altın sikke sahibi.
131. Ekser-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi 'aṭā dirhem ile dīnārı

mālik-i gencīne-i Ḳārūn:

1. **mālik-i gencīne-i Ḳārūn:**
Gazel 193
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Karun hazinesinin sahibi. bkz. gencīne-i Ḳārūn.
1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

mālik-i iksīr-i fenā:

1. **mālik-i iksīr-i fenāyuz:**-*yuz*
Gazel 146
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yokluk/ölüm şurubunun sahibi.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbet:

1. **mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 340
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet Süleyman'ının mührünün sahibi. bkz. Süleymān.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür gönül
10. İsm-i a'ẓamdur şaḳın naḳş-ı nigīnümden şaḳın

mālik-i süḫan-dānī:

1. **mālik-i süḫan-dānī:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz etmesini/söylemesini bilmeye malik/sahip.
9. Nice dil mālik-i süḫan-dānī
10. Yūsuf-ı kārivān-ı ma'nādur

mālik-i tīġ-ı zer-nicād:

1. **mālik-i tīġ-ı zer-nicādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Altın kılıç bağındaki kılıcın sahibi.
7. Āteşīn āh-ı pür-şerārum gör
8. Mālik-i tīġ-ı zer-nicādum ben

mālik-i Yūsuf-ı naẓm:

1. **mālik-i Yūsuf-ı naẓm:**
Kaside 18
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
Şiirin Yusuf'una (güzellik anlamında) sahip. bkz. Yūsuf.
171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

mālik-rikāb-ı nev-rūz:

1. **mālik-rikāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Nevruzun üzengi sahibi.
21. Ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī serdār-ı bu'l-maġāzī
22. Şemşīr-i kīne-sāzī mālik-rikāb-ı nev-rūz

ma'lūm:

1. **ma'lūm:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Bilinen, belli.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede ma'lūm degül

ma'lūm ol-:

1. **ma'lūm ola:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilinmek, anlaşılmak.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle ma'lūm
98. Maṭla'-ı naẓm u dem-i ḫüsn-i ḫitāmumda benüm

2. **ma'lūm oldı:**-*dı*
Gazel 150
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, bilinmek.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu da'vāyı ḳo ma'lūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḫażret-i Allāh yeter

3. **ma'lūm olur:**-*ur*
Gazel 108
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilinmek.
3. Her ne deñlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı şaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine ma'lūm olur

4. **ma'lūm olur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilinmek.
3. Şevḳ-i 'āşıḳ feyż-i ḫüsn-i yārdan ma'lūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfitāb-ı enverinden bellüdür

ma'mūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe:

1. **ma'mūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşünce parasının basılma yerinden çıkan ürün/para.
9. Nice nāḳıs olur ma'mūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe
10. Kef-i mīzān-ı 'irfānda zer-i kāmil-'ayāruz biz

ma'mūr:

1. **ma'mūr:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Bayındır, bakımlı.
9. Yıḳılup gitdi 'imāret-kede-i ehl-i riyā
10. Kūçe-i pīr-i ḫarābāt ise ma'mūr henüz

ma'mūr ol-:

1. **ma'mūr olsa:**-*sa*
Gazel 60
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İmar edilmek, âbâd olmak.
11. Ey Meẕāḳī n'ola ma'mūr olsa böyle her yeri
12. 'İşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

2. **ma'mūr olsa:**-*sa*
Gazel 193
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bayındır olmak.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe ma'mūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

ma'mūre:

1. **ma'mūresi:**-*si*
Kaside 9
Mısra: **34**
Bayındır yer, şehir.
33. Saldı ṣad-velvele iḳlīm-i Leh-i pür-tebehe
34. Oldı ma'mūresi hep ṣadme-ḫor-ı vīrānı

ma'mūre-i dehr:

1. **ma'mūre-i dehre:**-*e*
Gazel 184
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zamanın şehri/kasabası.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür ma'mūre-i dehre
12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

ma'mūre-i ümmīd:

1. **ma'mūre-i ümmīdi:**-*i*
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ümit şehri/kasabası.
7. Ārzū-yı feṭḥ-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār ile
8. Yoḳ yire ma'mūre-i ümmīdi vīrān eyledük

ma'mūre-i zühdī:

1. **ma'mūre-i zühdī:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kendini ibadete verenlerin bulunduğu yer.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün ma'mūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

ma'nā:

1. **ma'nā:**
Gazel 422
Mısra: **13**
Anlam, ma'nâ.
13. Sāde-levḥān-ı ṣuver bilmez bu ma'nā n'eydügin
14. Ṣıbġatu'l-lāhdur bu reng-i inṣıbāġ-ı Mevlevī

2. **ma'nā:**
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Anlam, ma'nâ.
37. Sözlerümde gerçi biñ ma'nā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fi'ż-żamīrümdür benüm

maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī:
1. **maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mevleviliğin anlamını işleyen/süsleyen.
17. Olmaḳ isterseñ Meẕāḳī vāḳıf-ı ʿilm-i ledün
18. Meṉnevī-ḫᵛān ol k'odur maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī

maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥ:
1. **maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥa:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hoşsohbet rindin gönlünün anlamı. bkz. rind.
3. Şād u maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥa müdām
4. Feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur bāʾiṣ

maʿnā-yı rind:
1. **maʿnā-yı rindi:**-*i*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rindin/kalenderin anlamı.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda raḳṣ

maʿnā-yı vaṣf-ı girdār:
1. **maʿnā-yı vaṣf-ı girdārı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Tarz/üslup niteliğinin anlamı.
109. Cümle maʿnā-yı vaṣf-ı girdārı
110. ʿUhde-i kārvān-ı maʿnādur

mānend-i āfitāb:
1. **mānend-i āfitāb:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneş misali.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

mānend-i Cem-zamāne:
1. **mānend-i Cem-zamānede:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Cem'in devri/zamanı gibi. bkz. Cem.
37. Deryūzekār-ı meclis-i iḳbālüñüm eger
38. Mānend-i Cem-zamānede bir cām isterin

mānend-i dil:
1. **mānend-i dil:**
Gazel 191
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül gibi, gönüle benzer.
9. Niʿmet-i hᵛān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār ile
10. Sīnede mānend-i dil bir nā-tüvānı beslerüz

mānend-i feṯḥ-i Baġdād:
1. **mānend-i feṯḥ-i baġdād:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bağdat'ın fethi gibi.
15. Bu fırṣat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i feṯḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

mānend-i ġonce:
1. **mānend-i ġonce:**
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gonca gibi.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḥazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

mānend-i gül:
1. **mānend-i gül:**
Gazel 294
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gül gibi.
13. Mānend-i gül açılma şaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān:
1. **mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān:**
Gazel 99
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zincirini sallayan Kays gibi. bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-revişle dil
4. Mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān olup gider

mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne:
1. **mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Zamanında/devrinde Ümran oğlu Musa'nın avucu/eli gibi. bkz. semiyy-i Ḥażret-i Mūsā.
125. Gösterdi ʿadūya yed-i beyżā-yı ṣalābet
126. Mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne

mānend-i lāle:
1. **mānend-i lāle:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lale gibi.
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

mānend-i Meẕāḳī:
1. **mānend-i Meẕāḳī:**
Tarih 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī didiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

2. **mānend-i Meẕāḳī:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

3. **mānend-i Meẕāḳī:**
Gazel 206
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāṣıḳ u hem ṣāʿir ü hem rind-i levendüz

mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī:
1. **mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī:**
Gazel 297
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin temiz/saf şiiri gibi. bkz. Meẕāḳī.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

mānend-i neheng:
1. **mānend-i neheng:**
Kaside 2
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Timsah gibi.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

mānend-i nücūm-ı nevvār:
1. **mānend-i nücūm-ı nevvār:**
Kaside 10
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Nurlu/parlak yıldızlar gibi.
41. Ne dügündür bu ki timṣāl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

mānend-i nūr-ı māh-ı felek:
1. **mānend-i nūr-ı māh-ı felek:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Felekteki/gökyüzündeki ayın aydınlığı gibi.
5. Ruḥsār-ı yara pertev-i ḥüsn-i cemāldür
6. Mānend-i nūr-ı māh-ı felek muḳtebes degül

mānend-i şabā:
1. **mānend-i şabā:**
Tarih 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarı gibi.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i şabā

mānend-i şām:
1. **mānend-i şām:**
Gazel 403
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gece/akşam gibi.
11. Göñül şubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

mānend-i şarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:
1. **mānend-i şarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 277
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin karakterinin kaleminin cızırtısı gibi. bkz. Meẕāḳī.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

mānend-i sebzezār-ı cinān:
1. **mānend-i sebzezār-ı cinān:**
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetlerdeki çayırlarda gibi.
7. Gerd-i ruḫında ol ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn
8. Mānend-i sebzezār-ı cinān nev-remīdedür

mānend-i şeh-süvār-ı Necef:
1. **mānend-i şeh-süvār-ı Necef:**
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Necef'in usta binicisi gibi.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī pūye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

mānend-i şemʿ-i kāfūrī:

1. **mānend-i şemʿ-i kāfūrī:**
Müseddes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kafuri mumu gibi. Kâfûrî: Tütsü için yakılan kokulu bir ağaç.
3. Rişte-i cānı şuʿle-i dūrı
4. Yaḳsa mānend-i şemʿ-i kāfūrī

mānend-i sübḥa:

1. **mānend-i sübḥa:**
Gazel 403
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tespih gibi.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

mānend-i sürme:

1. **mānend-i sürme:**
Gazel 168
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sürme gibi.
1. Egerçi ey gönül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

mānend-i ṭurre:

1. **mānend-i ṭurre:**
Kaside 20
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesi gibi.
15. Derkār olursa dāne-i ḫāl-i ʿiẓār-ı yār
16. Mānend-i ṭurre dām-ı belāyı kim istemez

maʿnevī:

1. **maʿnevīdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **57**
Manevi.
57. Maʿnevīdür sımāṭ-ı iḥsānı
58. Pür-kerem mīzbān-ı maʿnādur

Mānī: (DENN)

1. **Mānī:**
Kaside 8
Mısra: **152**
Maniheizm dininin kurucusu. Sağlığında öğretilerini Erjeng adlı kitabında yazıya geçirmiş ve kitabının bir bölümünü kâinatı tasvir eden çizimlerle süslemiştir. Bu resimler çok güzel olduğu için gökten inen bir mucize olarak gösterilmiş ve bundan dolayı da Mani'ye nakkaşlık isnad edilmiştir. Meşhur Çinli nakkaşın adıdır. Behram Şâpûr zamanında Îran'a gelip Zerdüşt ve İsâ dinleri halitası olan batıl mezhebini neşre başlamış olduğundan idam olunmuştur. "Erteng", Erjeng" adlı eserleri meşhurdur.
151. Taʿâla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir nakş u nigār eyler

2. **Mānī:**
Gazel 271
Mısra: **6**
bkz. Mānī.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

mānīʿ ol-:

1. **mānīʿ olamaz:**-*amaz*
Gazel 160
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Engel olmak.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize mānīʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

maʿnī-i cān:

1. **maʿnī-i cān:**
Kaside 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Canın anlamı.
7. Nice dil rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām
8. Maʿnī-i cān u cān-ı maʿnādur

Mānī-i devrān:

1. **Mānī-i devrān:**
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın Mânî'si. bkz. Mānī.
3. N'ola naḳş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

Mānī-i endīşe:

1. **mānī-i endīşe:**
Kaside 9
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin/hayalin Mânî'si. bkz. Mānī.
113. Ṣūretin Mānī-i endīşe de taṣvīr idemez
114. Zīr-i rānında olan esb-i sebük-cevlānı

mānīʿ-i medd-i nigāh:

1. **mānīʿ-i medd-i nigāh:**
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bakışın uzamasına/uzun bakışa engel olan.
7. Çeşm-i ümīde mānīʿ-i medd-i nigāh olur
8. Ol dūr-baş-ı ġamze vü çīn-i cebīn-i nāz

maʿnī-i muʿciz-eser:

1. **maʿnī-i muʿciz-eser:**
Kaside 28
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Mucize alâmeti anlam.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

maʿnī-i mülhem:

1. **maʿnī-i mülhem:**
Kaside 11
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Gönüle doğan/ilham olan anlam.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

maʿnī-i şān:

1. **maʿnī-i şān:**
Kaside 21
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Şanın/şöhretin anlamı.
105. Evc-i mihr-i sipihr-i şevket ile
106. Maʿnī-i şān ü şān-ı maʿnādur

manşıb-ı mihr ü maḥabbet:

1. **manşıb-ı mihr ü maḥabbetle:**-*le*
Gazel 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet makamı/derecesi.
1. Manşıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

manşūbe-i fikr-i dil-i ferzāne:

1. **manşūbe-i fikr-i dil-i ferzāne:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bilgili kişinin gönlünden geçen düşüncenin çıkmazı/açmazı.
17. Leclāca daḥi naʿt-ı taḥayyülde Meẕāḳī
18. Manşūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

Manşūr: (TDVİA)

1. **Manşūr:**-*ı*
Gazel 289
Mısra: **13**
Hallâc-ı Mansur. "Ebü'l-Mugıs el-Hüseyn b. Mansûr el-Beyzâvî (ö. 309/922) Tasavvufun gelişmesine önemli katkılarda bulunan ünlü mutasavvıf. Tasavvufi anlamda söylediği "Ene'l-Hak" sözü sebebiyle asılarak öldürülmüştür.
13. Hücūm-ı ḥayret-i ʿışḳ itmiş idi Manşūrı
14. Bu ʿarşagāh-ı maḥabbetde dārdan ġāfil

manşūr id-:

1. **manşūr ide:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **165**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Allah'ın yardımıyla) muzaffer/galip etmek.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manşūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

Manşūr-ı bī-dil:

1. **Manşūr-ı bī-dil:**
Gazel 345
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kalpsiz/gönülsüz Mansur. bkz. Manşūr.
11. Eyledi Manşūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

2. **Manşūr-ı bī-dili:**-*i*
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kalpsiz/gönülsüz Mansur. bkz. Manşūr.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manşūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

manẕūme-i ḳadr:

1. **manẕūme-i ḳadri:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
İtibar/şeref şiiri.
69. Ola manẕūme-i ḳadri muḥallā
70. Miṣāl-i levḥa-i Sebʿa'l-Meṣānī

manẕūme-i leʾāl-niẓām:

1. **manẕūme-i leʾāl-niẓām:**
Kaside 25
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İnciler dizisi gibi şiir.
57. Böyle manẕūme-i leʾāl-niẓām
58. Kim ola reşk-i naẓm-ı Ḫāḳānī

manẕūr:

1. **manẕūrısın:**-*ı, -sın*
Gazel 56

Mısra: **2**
Bakılan, gözde olan, beğenilen.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẕẕāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

manẓūr ol-:
1. **manẓūr ola:**-*a*
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görülmek.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

manẓūr-ı māh-peyker:
1. **manẓūr-ı māh-peyker:**
Gazel 170
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ay gibi güzel yüzüne bakılan.
23. Düstūr-ı ḫūb-manẓar manẓūr-ı māh-peyker
24. Ol mihr-i ẕerre-perver gerdūn-cenāb-ı nev-rūz

manẓūr-siriṣt:
1. **manẓūr-siriṣtüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **12**
Bakılmaya uygun tabiatlı.
11. İller bize biz ʿārıż-ı cānāneye ḥayrān
12. Āyīne gibi nāẓır u manẓūr-siriṣtüz

mār:
1. **mārı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **54**
Yılan.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

2. **mār:**
Kaside 10
Mısra: **54**
Yılan.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

maʿreke:
1. **maʿrekenüñ:**-*nüñ*
Kaside 18
Mısra: **44**
Savaş alanı.
43. Olmamışdur daḥi bir buncılayın ceng-i ʿazīm
44. İşte her maʿrekenüñ fezleke-i aḫbārı

maʿreke-i ʿışḳ:
1. **maʿreke-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın savaş meydanı.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

maʿreke-i Kerrār:
1. **maʿreke-i Kerrārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Döne döne tekrar savaşan (Hz. Ali) savaş alanı. bkz. ceng-i ʿAlī.
109. İtdi iḥyā büser-i evvel ü ḳadr-ı sāliş
110. ʿAdl ü dād-ı ʿÖmer'i maʿreke-i Kerrārı

maʿreke-i sulṭān:
1. **maʿreke-i sulṭānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Padişahın savaş meydanı.
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṭḥ-i hümāyūn-āsār
88. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

mār-ı ḥufte:
1. **mār-ı ḫuftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uyumuş yılan, uyuyan yılan.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫᵛāb iken
8. Zülf-i pīç-ā-pīçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

maʿrifet:
1. **maʿrifetin:**-*in*
Kaside 10
Mısra: **109**
Marifet, hüner.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

marīz-i ʿışḳ-ı cāngāh:
1. **marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum:**-*um*
Gazel 334
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can azaltan/ruh eksilten hasta/hastalıklı.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḥi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

mā-ṣadaḳ(a):
1. **mā-ṣadaḳa:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **54**
Tasdik olunan/edilen husus.
53. Ol dāver-i dānā ki bu tedḳīḳ-ı naẓarla
54. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳa ʿaḳl u zekādur

2. **mā-ṣadaḳa:**
Kaside 17
Mısra: **41**
Tasdik olunan/edilen husus.
41. Āṣaf-ı devr-i zamān mā-ṣadaḳa emn ü emān
42. Rāḥat-ı kevn ü mekān ser-şiken-i cevr ü sitem

mā-ṣadaḳ-ı cān:
1. **mā-ṣadaḳ-ı cān:**
Gazel 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Canın tasdik ettiği, cana uygun olan.
1. Dil-dāde-i laʿl-i leb-i cānān olabilsek
2. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳ-ı cān olabilsek

mā-ṣadaḳ-ı hūn-ı derūn:
1. **mā-ṣadaḳ-ı ḫūn-ı derūn:**
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçteki kan gibi, içteki kana uygun.
5. Şāhid-i dāġ-ı ciger mā-ṣadaḳ-ı ḫūn-ı derūn
6. Āh-ı dil-sūz ile bu nāle-i cāngāh yeter

mā-ṣadaḳ-ı medḥ ü zem-i rūzgār:
1. **mā-ṣadaḳ-ı medḥ ü zem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zamanın yeren ve övenini gören/farkeden.
75. Tā ki ola ẕāt-ı kirām u liʾām
76. Mā-ṣadaḳ-ı medḥ ü zem-i rūzgār

mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selef:
1. **mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin:**-*sin*
Kaside 16
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Daha önceki doğruluğa uygun.
27. Ḫayrü'l-ḫalefi mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin
28. īḳān olur ser-zede lā vü neʿamuñdan

mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyān:
1. **mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zarar ve faydanın tasdik edileni.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḥāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

maṣāf:
1. **maṣāf:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Savaş, harp.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-ṣikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

maṣaff-ı iḳbāl:
1. **maṣaff-ı iḳbāle:**-*e*
Kaside 24
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/gelecek savaşı.
19. Rüstemāne maṣaff-ı iḳbāle
20. Ḥamle-i Güstehem mübārek-bād

maṣdar-ı ṣad-luṭf u kerem:
1. **maṣdar-ı ṣad-luṭf u kerem:**
Kaside 17
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yüz lütuf ve cömertliğin kaynağı.
45. Ol güher-senc-i süḫan-nādire-dān-ı her fen
46. Maẓhar-ı ḫulḳ-ı ḥasen maṣdar-ı ṣad-luṭf u kerem

maṣīf-i destpūt:
1. **maṣīf-i destpūt:**
Kaside 8
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Destputun yazlığı/sayfiye evi.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

maṣraf:
1. **maṣrafın:**-*ın*
Kaside 19
Mısra: **46**
Harcama.
45. Nedür bu vüsʿat-ı ṣarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad-genc-i īrād olduġın gördük

maṣraf-ı şükrān:
1. **maṣraf-ı şükrāna:**-*a*
Kaside 29
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Şükür harcaması.
23. Ḳıl maṣraf-ı şükrāna nuḳūd-ı dil ü cānı
24. Ol gevher-i gencīne-i īrādı görürseñ

maṣṭaba:
1. **maṣṭaba:**
Gazel 89

Mısra: **6**
Meyhaneci sediri.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

maṣṭaba-i ḫammār:
1. **maṣṭaba-i ḫammārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Meyhanedeki sedir.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḫammārı

maʿṣūm:
1. **maʿṣūm:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Suçsuz, günahsız.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

maṣūn:
1. **maṣūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **12**
Korunmuş, sağlam, salim.
11. Ger tehī olsa n'ola fiṭrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

maṣūn id-:
1. **maṣūn ide:**-*e*
Gazel 180
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saklamak, korumak.
33. Ḫaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

maṣūn ol-:
1. **maṣūn olmaz:**-*maz*
Gazel 209
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saklanmak, korunmak.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥısn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāṣıḳ maṣūn olmaz

2. **maṣūn olsun:**-*sun*
Gazel 420
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Korunmak, emin olmak.
7. Olsun maṣūn jeng-i ġubār-ı zamāneden
8. Āyīne-i żamīr-i ḫarīfān-ı bezm-i mey

maṣrıḳ-ı ʿālem-i taḫayyül:
1. **maṣrıḳ-ı ʿālem-i taḫayyüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayal âleminin doğusu.
9. Fikr-i mihr-i ruḫuñla endîşem
10. Maşrıḳ-ı ʿālem-i taḫayyüldür

maṣrıḳ-ı endîşe-i mihr-i cemāl-i rūşen:
1. **maṣrıḳ-ı endîşe-i mihr-i cemāl-i rūşeni:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Aydınlık güzel yüzün güneşinin düşüncesinin doğusu.
45. Maşrıḳ-ı endîşe-i mihr-i cemāl-i rūşeni
46. Maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīrümdür benüm

maʿṣūḳ:
1. **maʿṣūḳum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **141**
Âşık olunan, sevilen, sevilmiş.
141. ʿĀṣıḳum ʿāṣıḳum ki maʿṣūḳum
142. Büt-i nā-mihribān-ı maʿnādur

2. **maʿṣūḳ:**
Gazel 57
Mısra: **11**
Âşık olunan, sevilen, sevilmiş.
11. Cihānda ʿāṣıḳ u maʿṣūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

maṭbaḥ-ı çarḫ-ı bed-aḫter:
1. **maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḫterden:**-*den*
Gazel 192
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kötü talih/şans feleğinin mutfağı.
7. Gedāya hīç çıḳar yoḳ maṭbaḫ-ı çarḫ-ı bed-aḫterden
8. Belī ol kim esīr-i ṭāliʿ-i vārun olur çıḳmaz

mātem:
1. **mātemi:**-*i*
Gazel 300
Mısra: **2**
Yas, keder.
1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

mātem id-:
1. **mātem iderse:**-*er, -se*
Kaside 8
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yas tutmak.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaṣrında cihān pür-sūr u ṣādîdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

mātem ol-:
1. **mātem oldı:**-*dı*
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yas/matem haline gelmek.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

mātem-ḫāne:
1. **mātem-ḫānede:**-*de*
Gazel 70
Mısra: **10**
Üzüntü evi.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

mātem-kede-i dehr:
1. **mātem-kede-i dehri:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın yas evi.
13. İtdi mātem-kede-i dehri yine sūr-ābād
14. Şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā

maṭlab:
1. **maṭlabum:**-*um*
Gazel 62
Mısra: **1**
İstek, istenilen şey.
1. Sāḳī getür piyāleyi kim maṭlabum budur
2. Rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum budur

maṭlab-ı ġarīb:
1. **maṭlab-ı ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kimsesizin isteği.
11. Tā olmayınca hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār
12. Pāy-ṭālib ile girmez ele maṭlab-ı ġarīb

maṭlaʿ-ı ġarrā:
1. **maṭlaʿ-ı ġarrā:**
Kaside 14
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Gösterişli/parlak gazele giriş beyti.
113. Bir maṭlaʿ-ı ġarrā ile gör bu ġazelüm kim
114. Ser-ṣafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥādur

maṭlaʿ-ı naẓm:
1. **maṭlaʿ-ı naẓm:**
Kaside 13
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Şiirin (gazel, kaside) ilk beyti.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḫüsn-i ḫitāmumda benüm

Maṭlaʿü'l-Envār:
1. **Maṭlaʿü'l-Envārdur:**-*dur*
Gazel 45
Mısra: **4**
Nurun doğuşu. Hüsrev-i Dihlevî'nin eseri.
3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

2. **Maṭlaʿü'l-Envār:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Nurların ortaya çıkması. Hüsrev-i Dihlevî'nin eseri.
1. Olalı maẓhar-ı ʿaks-i ruḫ-ı dildār ḳadeḥ
2. Oldı ḫūrşīd gibi Maṭlaʿü'l-Envār ḳadeḥ

3. **Maṭlaʿü'l-Envār:**
Gazel 240
Mısra: **1**
Nurların ortaya çıkması. Hüsrev-i Dihlevî'nin eseri.
1. Ruḫ-ı pertev-figenüñ Maṭlaʿü'l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḫzenü'l-Esrār ancaḳ

maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīr:
1. **maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Parlak kalbin nurlu doğuşu.
45. Maşrıḳ-ı endîşe-i mihr-i cemāl-i rūşeni
46. Maṭlaʿü'l-envār-ı ḳalb-i müstenīrümdür benüm

maṭlaü'l-işrāḳ:
1. **maṭlaü'l-işrāḳı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **64**
Güneşin doğarak etrafı aydınlatması.
63. Feyż-ḫ̆ān-ı niʿamı maḳsemü'l-erzāḳı ʿibād
64. Kef-i dest-i keremi maṭlaü'l-işrāḳı himem

2. **maṭlaü'l-işrāḳı:**-*ı*
Kaside 18

Mısra: **215**
Güneşin doğarak etrafı aydınlatması.
215. Bu ġazel maṭlaü'l-işrāḳı ṣenā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n'ola ḫāme-i gevherbārı

maṭlūb:
1. **maṭlūb:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Talep olunan, istenilen şey, maksut.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

māyedār-ı sīm ü zer:
1. **māyedār-ı sīm ü zer:**
Kaside 28
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş bakımından kudretli/güçlü.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Maḥmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

māye-i āb ü tāb:
1. **māye-i āb ü tāb:**
Gazel 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin mayası/özü.
1. Āb ü hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān ẕerresi āfītāb olur

māye-i ʿıyş u ṭarab:
1. **māye-i ʿıyş u ṭarab:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yiyip içip eğlenmenin mayası/esası.
1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña
2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

māye-i cān:
1. **māye-i cān:**
Kaside 13
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Can mayası, canın sermayesi.
35. Fāżıl-ı ʿuḳde-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
36. Kim odur māye-i cān rūḥ-ı kelāmumda benüm

2. **māye-i cān:**
Gazel 230
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can mayası, canın sermayesi.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

3. **māye-i cān:**
Gazel 294
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can mayası, canın sermayesi.
3. Āzurde-i ḫār-ı ġama ferş-i gül-i sūrī
4. Dil-mürde-i tīġ-ı siteme māye-i cān ol

māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam:
1. **māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam:**
Gazel 321
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyle dolu gönlün safasını/keyfini coşturan/artıran maya/öz.
3. Eş-şalā ol mey-i şevḳ-āvere kim ḳaṭresini
4. Māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam bilürin

māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrüm:
1. **māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Kısa ömrü uzatma mayası.
77. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
78. Māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benüm

māye-i ʿirfān-ı zamāne:
1. **māye-i ʿirfān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin bilgi/irfan mayası.
149. El-minnetü li'l-lāh ki bu iẕʿān ile sensin
150. Ser-tā-be-ḳadem māye-i ʿirfān-ı zamāne

māye-i ıżṭırāb:
1. **māye-i ıżṭırāb:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Iztırabın/acının esası/özü.
5. Cānda hevā-yı ṣoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

māye-i ʿömr-i dırāz:
1. **māye-i ʿömr-i dırāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Uzun hayatın mayası/özü/cevheri.
13. Dürd-i ḫum-ı meyi ḳoyup āb-ı ḥayāt isteyen
14. Ḫıżr ise de o māye-i ʿömr-i dırāzı bilmedi

māye-i şad-ḥüsn ü behād:
1. **māye-i şad-ḥüsn ü behādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çok (yüz) güzel ve kıymetli maya.
75. Bu meşreb-i pākīze bu luṭf-ı ṭabīʿat
76. Bu ḫulḳ-ı ḥasen māye-i şad-ḥüsn ü behādur

māye-i şām:
1. **māye-i şām:**
Gazel 389
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akşamın sermayesi.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād:
1. **māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād:**
Gazel 149
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Üzüntülü gönlün sevincinin mayası/aslı.
11. Mey-i vaṣl olmaz ise dürdī-i ḥasret olsun
12. Bu ḳadar māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād yeter

māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem:
1. **māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem:**
Gazel 69
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hz. Âdem'in onurlu malının faydalı mayası. bkz. devr-i Ādem.
11. Şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet şimdi budur
12. Māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem bundadur

māye-i tertīb-i dimāġ:
1. **māye-i tertīb-i dimāġ:**
Kaside 17
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Akıl düzeninin mayası.
139. Reşehāt-ı ḳalemüm māye-i tertīb-i dimāġ
140. Naġamāt-ı süḫanüm dāyede ḳuvvet-i şem

māye-sūz-ı dimāġ:
1. **māye-sūz-ı dimāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Beynin/aklın özünü yakan.
1. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġdur gönlüm
2. Māye-sūz-ı dimāġdur gönlüm

māyi:
1. **māyi:**
Gazel 424
Mısra: **14**
Su, sıvı.
13. Şan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

māyide-i nāz u niʿam:
1. **māyide-i nāz u niʿam:**
Kaside 17
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Refah ve bolluk sofrası.
61. Eş-şalā gürsine-çeşmān-ı tehī-māyeye kim
62. Oldı devrinde cihān māyide-i nāz u niʿam

māyil:
1. **māyilsin:**-*sin*
Gazel 100
Mısra: **11**
Meyleden, eğilimli.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

2. **māyil:**
Gazel 408
Mısra: **14**
Meyleden, eğilimli.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

māyil-i ḫāl-i ciger-kūşe-i çeşm-i yār:
1. **māyil-i ḫāl-i ciger-kūşe-i çeşm-i yāruz:**-*uz*
Gazel 157
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözünde yüreğinin köşesindeki bene meyilli.
5. Māyil-i ḫāl-i ciger-kūşe-i çeşm-i yāruz
6. Dāġdār-ı heves-i nāfe-i āhūyuz biz

māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriṣt:
1. **māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cennet kızı gibi göğsü gümüş gibi beyaz olan her güzele meyilli.
15. Ḥaşr eylemezüz meylimüzi bir büt-i şūḫa
16. Biz māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriştüz

māyil-i lāf ü güzāf:
1. **māyil-i lāf ü güzāf:**
Gazel 130
Mısra: **18**

Kelime Tipi: -
Boş lafa meyilli.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

māyil-i ẓulm:
1. **māyil-i ẓulm:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulme/eziyete meyilli/eğilimli.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

maẓhar düş-:
1. **maẓhar düşse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nail olmak, şereflenmek.
87. Pertev-i neyyir-i iḳbāline maẓhar düşse
88. Ṭalʿat-ı māha döner rūy-ı siyāh-ı idbār

maẓhar-ı ʿaks-i ruḥ-ı dildār:
1. **maẓhar-ı ʿaks-i ruḥ-ı dildār:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının görüntüsüne erişme.
1. Olalı maẓhar-ı ʿaks-i ruḥ-ı dildār ḳadeḥ
2. Oldı ḫūrşīd gibi Maṭlaʿü'l-Envār ḳadeḥ

maẓhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾy:
1. **maẓhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Fikir/düşünce aydınlığının yansımasına erişme/ulaşma.
91. Ger olsa maẓhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ mey
92. Dönerdi sāġar-ı ḫurşīde cām-ı raḫşānı

maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā:
1. **maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā:**
Tarih 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarına ulaşma/erişme.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad-nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

maẓhar-ı fetḥ ü ẓafer:
1. **maẓhar-ı fetḥ ü ẓafer:**
Kaside 18
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafere ulaşma/ulaşan.
99. Rāyet-efrāz-ı sefer tīġ-keş-i zīnet ü fer
100. Maẓhar-ı fetḥ ü ẓafer şīr-i dem-i ḫūn-ḫᵛārı

maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ:
1. **maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Mutlak/kayıtsız/şartsız bolluğun/bereketin ortaya çıktığı yer.
71. Sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ
72. Kim odur şimdi muḥaḳḳaḳ şeh-i şāḥib-īsār

maẓhar-ı feyż-i neşve-i mül:
1. **maẓhar-ı feyż-i neşve-i müldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesinin bereketiyle şereflenmiş.
11. Ẕikr-i laʿl-i lebüñle dil her dem
12. Maẓhar-ı feyż-i neşve-i müldür

maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem:
1. **maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem:**
Gazel 314
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/âlemin çok bilginlerinin çabasına/himmetine mazhar/ulaşmış.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

maẓhar-ı himmet-i Süleymānī:
1. **maẓhar-ı himmet-i Süleymānī:**
Kaside 25
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman'ın gayretine/himmetine ulaşmış/şereflenmiş. bkz. Süleymān.
27. Āṣaf-ı Cem-nihād-ı ferruḫ-dem
28. Maẓhar-ı himmet-i Süleymānī

maẓhar-ı ḥulḳ-ı ḥasen:
1. **maẓhar-ı ḥulḳ-ı ḥasen:**
Kaside 17
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Güzel yaratılışa sahip/mazhar.
45. Ol güher-senc-i süḫan-nādire-dān-ı her fen
46. Maẓhar-ı ḥulḳ-ı ḥasen maṣdar-ı ṣad-luṭf u kerem

maẓhar-ı ilhām-ı sedād:
1. **maẓhar-ı ilhām-ı sedād:**
Kaside 18
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Doğruluğun içe doğmasına erişme/nail olma.
107. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maẓhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ eẕkārı

maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem:
1. **maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem:**
Kaside 9
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Lütuf gözüyle bir tek bakışla şereflenme.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Şād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

maẓhar-ı nūr-ı tecellī:
1. **maẓhar-ı nūr-ı tecellī:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Manevi aydınlanmadan şereflenme.
3. Maẓhar-ı nūr-ı tecellī ola gör añlayasın
4. Sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd nedür

maẓlūm:
1. **maẓlūma:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **27**
Zulme uğramış, fakir, kalender.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẓlūma
28. Naẓar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

maẓlūm-ı sitem-dīde:
1. **maẓlūm-ı sitem-dīde:**
Gazel 403
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Eziyet görmüş mazlum.
15. Cihān dār-ı cezādur bunda maẓlūm-ı sitem-dīde
16. Alur düşmenden āḫir intiḳām āheste āheste

maẕmūn ol-:
1. **maẕmūn olur:**-*ur*
Gazel 192
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnce söz olmak.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāṣıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb maẕmūn olur çıḳmaz

maẕmūn-ı iştiyāḳī:
1. **maẕmūn-ı iştiyāḳī:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Arzu, istek verici ince ve sanatlı söz.
31. Maẕmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

maʿẕūr:
1. **maʿẕūrdur:**-*dur*
Gazel 223
Mısra: **9**
Mazereti olan, özrü bulunan, özürlü.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda raḳṣ

2. **maʿẕūrdur:**-*dur*
Gazel 334
Mısra: **13**
Mazeretli, özrü bulunan.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀṣıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

maʿẕur ol-:
1. **maʿẕur olmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 404
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıkıntıya düşmek, özürlü olmak.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

2. **maʿẕūr olmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 404
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıkıntıya düşmek.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

maʿẕūr ṭut-:
1. **maʿẕūr ṭut:**
Gazel 62
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ma'zur görmek, özrünü kabul etmek.
13. Ben beẕle-güy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

2. **maʿẕūr ṭut:**
Gazel 84
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoş görmek, kusuruna bakmamak.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-şuʿūr olur

3. **maʿẕūr ṭut:**
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hoş görmek, kusuruna bakmamak, affetmek, mazeretini kabul etmek.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuṣūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

mecāl:

1. **mecāl:**
Kaside 21
Mısra: **161**
Güç, kuvvet, tâkat.
161. Baḥr-i medḥüñde yoḳ şitāba mecāl
162. Ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnādur

2. **mecāl:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Güç, kuvvet.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

3. **mecāl:**
Gazel 291
Mısra: **11**
Güç, kuvvet.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

mecālis-ārā:

1. **mecālis-ārāsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **79**
Meclisleri süsleyen.
79. Bezle-güy u mecālis-ārāsın
80. Şīve-i medḥ ü ẕem mübārek-bād

mecālis-i erbāb-ı ʿışḳ:

1. **mecālis-i erbāb-ı ʿışḳda:**-*da*
Gazel 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkların bulunduğu meclisler.
3. Olsa n'ola mecālis-i erbāb-ı ʿışḳda
4. Deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām mest

mecbūr it-:

1. **mecbūr it:**
Kaside 23
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mecbur etmek, ...zorunda bırakmak.
121. Dü-dest-i luṭf u kerem birle cemʿ ü mecbūr it
122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

meclis:

1. **meclisinde:**-*in*, -*de*
Kaside 1
Mısra: **7**
Zevk ve safa toplantısı, eğlence yeri.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **meclisinde:**-*in*, -*de*
Kaside 6
Mısra: **32**
Meclis, toplantı yeri.
31. Bir daḥi çekmezdi hīç derd-i ḫumār-ı fürḳati
32. Meclisinde ʿāşıḳ olsa maḥrem-i bezm-i viṣāl

3. **meclisde:**-*de*
Gazel 11
Mısra: **2**
Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.
1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḫuṣūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

4. **meclis:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Meclis, toplantı yeri.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḥużūrında
16. Sebük-mīzān-ı şoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

5. **meclisde:**-*de*
Kaside 21
Mısra: **131**
Cemiyet, zevk ve sefa toplantısı.
131. Bāde-i cām-ı Cem bu meclisde
132. Mey-i neşʾe-resān-ı maʿnādur

6. **meclisde:**-*de*
Gazel 48
Mısra: **9**
Meclis, toplantı yeri.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

7. **meclisde:**-*de*
Gazel 58
Mısra: **9**
Eğlence yeri, zevk ve safa için toplanılan yer.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

8. **meclis:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Toplantı, meclis.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

9. **meclise:**-*e*
Gazel 90
Mısra: **7**
Toplantı, meclis.
7. Pervāneyüm ol meclise kim şemʿ-i münīri
8. Āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü perümdür

10. **meclisde:**-*de*
Gazel 102
Mısra: **9**
Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

11. **meclisde:**-*de*
Gazel 104
Mısra: **9**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

12. **meclisüñ:**-*üñ*
Gazel 117
Mısra: **15**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

13. **meclis:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

14. **meclisüñ:**-*üñ*
Gazel 128
Mısra: **1**
Meclis,zevk ve sefa toplantısı.
1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

15. **meclis:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

16. **meclisüñ:**-*üñ*
Gazel 152
Mısra: **6**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

17. **meclisde:**-*de*
Gazel 158
Mısra: **6**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
5. Ṣāf olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

18. **meclise:**-*e*
Gazel 165
Mısra: **14**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
13. Bezm-i süḫana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

19. **meclisde:**-*de*
Gazel 169
Mısra: **7**
Toplantı, meclis.
7. Firāḳ-ı yār ile giryān olup mestāne meclisde
8. Ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz biz

20. **meclisi:**-*i*
Gazel 170
Mısra: **1**
Meclis, zevk ve safa toplantısı.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

21. **meclisde:**-*de*
Gazel 173
Mısra: **5**
Oturulacak, toplanılacak yer, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.
5. Sāġar-ı mey gibi bu meclisde
6. Gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳuz biz

22. **meclisinde:**-*in*, -*de*
Gazel 180
Mısra: **32**
Toplantı, meclis.
31. Hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān mefḫar-ı ṣudūr
32. Kim meclisinde kesb-i kemāl-i hünerdeyüz

23. **meclisde:**-*de*
Gazel 184
Mısra: **5**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.

5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

24. **meclis:**
Gazel 209
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Bu meclis bir neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür
8. Fesāne yād olunmaz ẕikr-i āsīb-i füsūn olmaz

25. **meclisde:**-*de*
Gazel 214
Mısra: **11**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫˇāb göstermiş

26. **meclisde:**-*de*
Gazel 217
Mısra: **7**
Toplantı, meclis.
7. Ḥased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
8. Ḥarīṣ-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand olup ḳalmış

27. **meclisde:**-*de*
Gazel 247
Mısra: **5**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet ṣāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

28. **meclisüñ:**-*üñ*
Gazel 252
Mısra: **4**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

29. **meclisde:**-*de*
Gazel 254
Mısra: **9**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

30. **meclisde:**-*de*
Gazel 255
Mısra: **1**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

31. **meclis:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü ṣevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

32. **meclis:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
9. Ḫüsrev gibi meclis n'ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

33. **meclisde:**-*de*
Gazel 316
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḥāfıẓ açalum meclisde
8. Şāhid-i fetḥ diyü anı der-āġūş idelüm

34. **meclisde:**-*de*
Gazel 321
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

35. **meclis:**
Gazel 322
Mısra: **5**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

36. **meclisde:**-*de*
Gazel 331
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

37. **meclisde:**-*de*
Gazel 351
Mısra: **8**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

38. **meclisde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **3**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
3. Ne deñlü ruḫsat-ı nezẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḥicāb iderin

39. **meclisde:**-*de*
Gazel 371
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider ṣad-çendān
8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

40. **meclisde:**-*de*
Gazel 373
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
8. Oldı bir nāficeti'l-miski Ḫuten peymāne

41. **meclisde:**-*de*
Gazel 380
Mısra: **3**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
3. Bu meclisde ġulū-yı ṣaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḫandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

42. **meclis:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

43. **meclisi:**-*i*
Gazel 388
Mısra: **2**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
1. Ey sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve
2. Ḳıl meclisi kām-yāb-ı ʿişve

44. **meclisde:**-*de*
Gazel 389
Mısra: **13**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
13. Hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab meclisde
14. Bir niçe serv-ḳad-i kebg-ḫırām olsa bize

45. **meclisde:**-*de*
Gazel 390
Mısra: **9**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

46. **meclisde:**-*de*
Gazel 403
Mısra: **17**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
17. Bu meclisde ṣaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

47. **meclise:**-*e*
Gazel 406
Mısra: **7**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

48. **meclisde:**-*de*
Gazel 406
Mısra: **17**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
17. Güher-i silk-i mezāyā-yı süḫan meclisde
18. Gevher-i naẓm-ı Meẕāḳī gibi dür-dāne idi

49. **meclisimüz:**-*i*, -*müz*
Gazel 413
Mısra: **13**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

50. **meclisde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **3**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

51. **meclise:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **2**
Meclis, zevk ve sefa toplantısı.
1. Bezme ol ḫüsrev-i ferḫunde-ḳadem gelmez mi
2. Cām-ı mey der-kef iken meclise Cem gelmez mi

meclis ḳurul-:

1. **meclis ḳuruldı:**-*dı*
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meclis/ortam kurulmak/hazırlanmak.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḫi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem:

1. **meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem:**
Kaside 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -

Cem'in sevinç/şenlik yerindeki meclisin süsü/süsleyen. bkz. Cem.
7. Ġayret-i sāġar-ı mihr olsa n'ola cām-ı ümīd
8. Meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem geldi

meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn:
1. **meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn:**
Gazel 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzgün/kederli kalbin eğlence/neşe meclisini süsleyen.
1. Āh kim bāġ-ı elemden gitdi gül-çīn olmaduḳ
2. Meclis-ārā-yı ṣafā-yı ḳalb-i ġamgīn olmaduḳ

meclis-ārā-yı şāh-ı ʿālem:
1. **meclis-ārā-yı şāh-ı ʿālemsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Dünya/âlem padişahının meclisini süsleyen.
33. Meclis-ārā-yı şāh-ı ʿālemsin
34. Bāde-i bī-elem mübārek-bād

meclis-ārā-yı ṣarāb-ı ḫoş-güvār:
1. **meclis-ārā-yı ṣarāb-ı ḫoş-güvār:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hoş içimli/lezzetli şarabın meclis süsleyeni.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı ṣarāb-ı ḫoş-güvār olsam

meclise gel-:
1. **meclise gelürdi:**-*ür, -di*
Gazel 369
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meclise/ortama gelmek.
9. ʿAzīmet-ḫᵛān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlik olsa ol perī-rūda

meclise gir-:
1. **meclise gir:**
Gazel 223
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meclise girmek.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda raḳṣ

meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidān:
1. **meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayatın meclisini aydınlatan.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

meclis-i ʿālī:
1. **meclis-i ʿālīdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Büyük meclis, ulu meclis.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

meclis-i cānāne:
1. **meclis-i cānāne:**-*e*
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin meclisi.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

meclis-i Cem:
1. **meclis-i Cem:**
Gazel 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisi. bkz. Cem.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

2. **meclis-i Cem:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisi. bkz. Cem.
1. Ḳırılmış cām-ı ṣahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḥayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

3. **meclis-i Cem:**
Gazel 244
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cem'in meclisi. bkz. Cem.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

meclis-i dil-ber:
1. **meclis-i dil-berde:**-*de*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu meclis.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde göñül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

meclis-i dīn ü dünyā:
1. **meclis-i dīn ü dünyā:**
Tarih 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Din ve dünya meclisi.
29. Böyle niʿme'l-bedeli vālid-i mācid olıcaḳ
30. Oldı pür-berg ü nevā meclis-i dīn ü dünyā

meclis-i düstūr-ı aʿẓam:
1. **meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan:**-*dan*
Gazel 404
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce vezirin meclisi. Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa'nın meclisi.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

meclis-i ehl-i dil:
1. **meclis-i ehl-i dile:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Gönül sahiplerinin meclisi.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

meclis-i ferḫunde:
1. **meclis-i ferḫunde:**
Gazel 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutlu meclis.
1. Bu meclis-i ferḫunde ki pür-nāz u niʿamdur
2. Revnāḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

meclis-i ḫāṣ:
1. **meclis-i ḫāṣ:**
Gazel 207
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hususî meclis, sohbet yeri.
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem ṣoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet:
1. **meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet:**
Kaside 19
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Devlet sultanlarına mahsus/özel meclis.
67. Ḳurulsun meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet kim
68. Felek peymāne-i aʿyān u emcād olduġın gördük

meclis-i ʿirfān:
1. **meclis-i ʿirfānda:**-*da*
Kaside 14
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür meclisi.
91. Her meclis-i ʿirfānda gül-āb-ı kelimātum
92. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i yārān-ı ṣafādur

2. **meclis-i ʿirfānda:**-*da*
Gazel 289
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür meclisi.
15. Meẕāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu gūne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

meclis-i ʿişve:
1. **meclis-i ʿişve:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cilve/nazlanma meclisi.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı zeḳan peymāne

meclis-i ḳudsiyāne:
1. **meclis-i ḳudsiyāne:**
Gazel 261
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meleklerin meclisi.
9. Cürʿa-efşān-ı farḳ-ı mihr olalum
10. Meclis-i ḳudsiyāne böyle gerek

meclis-i mey:
1. **meclis-i mey:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

2. **meclis-i mey:**
Gazel 389
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.

1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

3. **meclis-i mey:**
Gazel 413
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

4. **meclis-i meyde:**-*de*
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

meclis-i rindān:
1. **meclis-i rindānda:**-*da*
Gazel 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dünya işlerini önemsemeyenlerin toplantı/uğrak yeri.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

meclis-i şāhāne:
1. **meclis-i şāhāne:**
Gazel 44
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Padişaha yakışır surette olan meclis/sofra.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

2. **meclis-i şāhāne:**
Gazel 406
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişaha yakışır meclis/toplantı.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

3. **meclis-i şāhānede:**-*de*
Gazel 85
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Padişaha yakışır meclis/toplantı.
13. Ser-ḥalḳa-i ʿirfānda dil-i şāf-ı Meẕāḳī
14. Bir meclis-i şāhānede cām-ı Ceme beñzer

meclis-i ṣahbā:
1. **meclis-i ṣahbā:**
Kaside 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
4. Cām-ı neşāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

2. **meclis-i ṣahbā:**
Gazel 293
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

3. **meclis-i ṣahbāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gün kümeyt-i bāde raḳṣ

meclis-i sulṭān-ı nev-rūz:
1. **meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 148
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nevruz sultanının meclisi.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

meclis-i ümmīd:
1. **meclis-i ümmīd:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ümit meclisi.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

meclis-i üns:
1. **meclis-i üns:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alışkanlık/yakınlık meclisi/ortamı.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

meclis-nişīnān-ı elest:
1. **meclis-nişīnān-ı elesti:**-*i*
Gazel 241
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Elest meclisinde oturanlar/bulunanlar.
11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

mecmaʿ-i āb-ı şāf-ı tibyān:
1. **mecmaʿ-i āb-ı şāf-ı tibyānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Açık anlatma/bildirme safının suyunun toplanma/kavuşma yeri.
55. Mecmaʿ-i āb-ı ṣāf-ı tibyānı
56. Ḥavż-ı bāġ-ı cinān-ı maʿnādur

mecmaʿ-ı aḥbāb:
1. **mecmaʿ-ı aḥbāb:**
Gazel 214
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dostları bir araya getiren yer.
9. Göñül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār:
1. **mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār:**
Kaside 10
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Temiz/asil soylu şehzadenin sünnetinde toplanma yeri.
59. Böyle bir sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
60. Mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār

mecmūʿa-i ḫāṭır:
1. **mecmūʿa-i ḫāṭır:**
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kitabı, keyif kitabı.
3. Taṣvīr-i gül-i şevḳ ile mecmūʿa-i ḫāṭır
4. Maḥsūd-ı ṣuver-nāme-i Bihzād olacaḳdur

mecmūʿa-i ḥüsn:
1. **mecmūʿa-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 228
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik defteri/kitabı.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḫsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel şīrāze ḫaṭ

mecmūʿa-i şiʿr-i ter:
1. **mecmūʿa-i şiʿr-i teri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yeni şiir defteri/kitabı.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḥandāna Meẕāḳī
14. Şāʿir daḥi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

Mecnūn:
1. **Mecnūn:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

2. **Mecnūn:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḥi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

3. **Mecnūn:**
Gazel 73
Mısra: **12**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

4. **Mecnūn:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Ahvālimüz ol şaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

5. **Mecnūn:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

6. **Mecnūn:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Ṭutsa ʿuṣṣāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

7. **Mecnūn:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Yoḳlasun vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünūn
8. ʿĀḳıbet Mecnūn gibi şöhret-peẕīr-i ʿışḳ olur

8. **mecnūn:**
Gazel 153
Mısra: **12**
Mecnûn, 'aşk yüzünden deli-divâne olmuş, aklı başından gitmiş kimse, Leylâ ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı, Kays.
11. Cünūn-ı ʿışḳ-ı şaḥrā-neverd-i bād-peymāyum
12. Benüm Mecnūn gibi pā-bend-i zencīr olduġum yoḳdur

9. **Mecnūn:**
Gazel 171
Mısra: **11**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḫtirāz

10. **Mecnūn:**
Gazel 176
Mısra: **1**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

11. **Mecnūnı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **6**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarṣada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

12. **Mecnūn:**
Gazel 200
Mısra: **3**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyuz

13. **Mecnūna:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **2**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

14. **Mecnūnuz:**-*uz*
Gazel 263
Mısra: **3**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

15. **Mecnūn:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Mecnûn, 'aşk yüzünden deli-divâne olmuş, aklı başından gitmiş kimse, Leylâ ile Mecnun hikâyelerinin erkek kahramanı, Kays.
3. Bir şaçı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

16. **Mecnūn:**
Gazel 303
Mısra: **13**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

17. **Mecnūn:**
Gazel 380
Mısra: **12**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

18. **Mecnūn:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

19. **Mecnūn:**
Gazel 439
Mısra: **15**
Leylâ ile Mecnûn hikâyesinin erkek kahramanı, Kays. bkz. Leylā vü Mecnūn.
15. Baña şor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

Mecnūn-ı felāket-zede:
1. **Mecnūn-ı felāket-zede:**
Müfret 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Felakete uğramış Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

2. **Mecnūn-ı felāket-zede:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Felakete uğramış Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

Mecnūn-ı māder-zād:
1. **Mecnūn-ı māder-zādı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anadan doğma divane/Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Bu şūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bunuñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

Mecnūn-ı maḥabbet:
1. **Mecnūn-ı maḥabbet:**
Gazel 382
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin Mecnun'u. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü şaġ āşüfte

Mecnūn-ı melāmet-zede:
1. **Mecnūn-ı melāmet-zede:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ayıplanmış Mecnun. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāşıḳ-ı şeydā
6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

Mecnūn-ı ser-gerdān:
1. **mecnūn-ı ser-gerdānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Başı dönmüş Mecnûn. bkz. Leylā vü Mecnūn.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

Mecnūn-ülfet:
1. **mecnūn-ülfet:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Mecnun karakterli. bkz. Leylā vü Mecnūn.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀşıḳ-ı şūride-dil şūride-i dīvāne dost

mecrūḥ-ı derūn-ı dil:
1. **mecrūḥ-ı derūn-ı dile:**-*e*
Gazel 305
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönlün/yüreğin içinden yaralanmış.
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-ı derūn-ı dile figārum

mecrūḥ-ı dil:
1. **mecrūḥ-ı dile:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralanmış.
7. Mecrūḥ-ı dile şīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

medār:
1. **medārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **2**
Dayanak, etrafında dönülen nokta.
1. Bu meclisüñ ki büt-i şīvekārı bāḳīdür
2. Bu devr-i sāġar-ı ʿışḳuñ medārı bāḳīdür

2. **medāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **12**
Neden, sebep, vasıta, dayanak, yardımcı.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

3. **medārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **10**
Yörünge/devr.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile şoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

medār eyle-:
1. **medār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek.

23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene şaydı medār eyler

medār-ı ʿışḳ:
1. **medār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk sebebi.
1. Ḫüsrev-i tācdār-ı ʿışḳuz biz
2. Mülk-i dilde medār-ı ʿışḳuz biz

medār-ı ʿıyş:
1. **medār-ı ʿıyş:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eğlence dayanağı.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomār:
1. **medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Komar ağacının kokusunun sebebi.
3. N'ola bu sūziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

medār-ı salṭanat-ı taḫt-ı māh-ı Kenʿān:
1. **medār-ı salṭanat-ı taḫt-ı māh-ı Kenʿānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Ke'nan ayının tahtındaki saltanatın sebebi. Ken'an: Hz. Yakup'un memleketi. Filistin.
31. Sütūde-mālik-i ʿālem ʿazīz-i Mıṣr-ı vücūd
32. Medār-ı salṭanat-ı taḫt-ı māh-ı Kenʿānı

medār-ı şeref-i siḥr-i beyān:
1. **medār-ı şeref-i siḥr-i beyāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Beyanın (söyleme, belagat) sihrinin şeref sebebi.
3. Sāḥir-i muʿcize-pīrā-yı füsūn-ārāyım
4. Kim medār-ı şeref-i siḥr-i beyāndur süḫanüm

medār-ı vaṣl-ı cānān:
1. **medār-ı vaṣl-ı cānāndur:**-*dur*
Gazel 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmanın sebebi.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berā-yı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

medd-i āṣār-ı şerīf:
1. **medd-i āṣār-ı şerīfinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Şerefli eserleri yayma/döşeme.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet mużmer
86. Medd-i āṣār-ı şerīfinde metānet ne ġam

medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat:
1. **medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat:**
Gazel 179
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İzin arzusuna ulaşmayı uzatma.
17. Meẕāḳī būseye ḳāniʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

medd-i naẓar:
1. **medd-i naẓar:**
Kaside 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakışı uzatma.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

medd-i zerrīn:
1. **medd-i zerrīn:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Altından uzatma/çekme.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

meded:
1. **meded:**
Kaside 9
Mısra: **156**
Yardım.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

2. **meded:**
Gazel 11
Mısra: **11**
Yardım.
11. Meded muṭrib şurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

3. **meded:**
Kaside 17
Mısra: **114**
Yardım.
113. Kime şekvā ideyin ṭāliʿ-i nā-şādumdan
114. Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem

4. **meded:**
Kaside 23
Mısra: **118**
Yardım, lutuf.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḫarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

5. **meded:**
Gazel 38
Mısra: **9**
Yardım, lutuf.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫʷāb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʾiş

6. **meded:**
Gazel 46
Mısra: **13**
Yardım, lutuf.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫʷān-ı şubḥ

7. **meded:**
Gazel 57
Mısra: **14**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

8. **meded:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

9. **meded:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Yardım.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

10. **meded:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Yardım.
3. Cānā cemālüñ itme naẓardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

11. **meded:**
Gazel 160
Mısra: **4**
Yardım.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

12. **meded:**
Gazel 179
Mısra: **1**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

13. **meded:**
Gazel 188
Mısra: **3**
Yardım.
3. Encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz meded
4. Maḥv oldı nūr-ı dīde vü tāb-ı neẕāremüz

14. **meded:**
Gazel 238
Mısra: **2**
Yardım.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḫayf
2. El irmedi viṣāle meded ṣad-hezār ḫayf

15. **meded:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Yardım.
15. Ne şurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

16. **meded:**
Gazel 333
Mısra: **5**
Lutuf ve yardım istemek için kullanılan sesleniş.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-şuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

17. **meded:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Yardım, eyvah.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i ṣūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

18. **meded:**
Gazel 352
Mısra: **4**
Yardım, eyvah.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

19. **meded:**
Gazel 354
Mısra: **5**
Yardım, eyvah.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

20. **meded:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Yardım, eyvah.
9. Gönül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

21. **meded:**
Gazel 360
Mısra: **2**
Yardım, eyvah.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

22. **meded:**
Gazel 372
Mısra: **14**
Aman, sakın!
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı ṣarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

23. **meded:**
Gazel 374
Mısra: **3**
Yardım, aman.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı ṣarāb-ı nāb bir elde

24. **meded:**
Gazel 390
Mısra: **2**
Yardım, aman.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

25. **meded:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Yardım, eyvah.
1. Gönül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

26. **meded:**
Gazel 395
Mısra: **10**
Yardım, aman.
9. Biraz da eyle ḥaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḥüsni meded rūzgāra gösterme

27. **meded:**
Gazel 398
Mısra: **14**
Yardım, sakın.
13. O pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür
14. Dil-i zārı meded fersūde-i her āsitān şanma

28. **meded:**
Gazel 400
Mısra: **11**
Yardım, sakın.
11. Meded şunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

29. **meded:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Yardım, aman.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı fırāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

30. **meded:**
Gazel 409
Mısra: **9**
Yardım, aman.
9. Füsürde oldı meded āb ü tāb-ı meclis-i mey
10. Ṣarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb tehī

31. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Yardım, aman.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

32. **meded:**
Gazel 413
Mısra: **11**
Yardım, aman.
11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

33. **meded:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Yardım, aman.
3. Ḳırma ʿuṣṣāḳuñı kūyuñda meded ḫāṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i şayd-ı ḥarem gelmez mi

34. **meded:**
Gazel 423
Mısra: **15**
Yardım, aman.
15. El-ḥaẕer daḫl u taʿarrużdan meded
16. ʿĀrif oldur kim ola ḫāṭır-nevāz-ı Mevlevī

meded ḳıl-:
1. **meded ḳıldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek.
7. Biḫār-ı girye-i ʿuṣṣāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

meded ol-:
1. **meded oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **183**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardıma muhtaç/yardım isteyecek hale gelmek.
183. Dāġ-ı ġam-ı ʿışḳ ile meded oldı derūnum
184. Hem-reng-i dil-i lāle-i nuʿmān-ı zamāne

meded-cūy-ı ḥudāvend-i ḳadīr:
1. **meded-cūy-ı ḫudāvend-i ḳadīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kudret sahibi Allah'tan yardım arayan.
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

meded-i Rabbānī:
1. **meded-i Rabbānī:**
Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
7. Ḥabbeẕā sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḫtār
8. Kim odur rāyet-i ʿavn u meded-i Rabbānī

mededkār ol-:
1. **mededkār olmazsa:**-*maz, -sa*
Müfret 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardımcı/yardım eden olmak.
1. Bir ʿārif-i bi'l-lāh eger olmazsa mededkār
2. Daḥi baña çoḳ iş geçe aʿdā-yı ḥasedkār

meded-res ol-:
1. **meded-res oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yardım etmek, yardımcı olmak.
3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu'l-lāh pinhānī
4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād olduġın gördük

meded-resān-ı dil-i nā-tüvān:
1. **meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zayıf/kuvvetsiz gönüle yardım ulaştıran.
15. Ey sāḳī-i ṭarab-kede bī-tāb-ı ġuṣṣayum
16. Luṭf it meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum ol

medḥ:
1. **medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 9
Mısra: **135**
Övme, övgü.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

2. **medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **107**
Övme, övgü.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

medḥ id(t)-:
1. **medḥ ider:**-*er*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övmek.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḥāṣılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

2. **medḥini itmek:**-*mek*
Kaside 6
Mısra: **42**

Kelime Tipi: **Deyim**
Övmek.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḥāl-ender-muḥāl

3. **medḥüñ itsem:**-*se, -m*
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Medhini etmek, övmek.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

medḥ ü zem:
1. **medḥ ü zemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Övgü ve yergi.
77. Hep olsun eḥibbā ile aʿdā-yı bed-endīş
78. Ḫurrem-dil ü āzurde-derūn medḥ ü zemüñden

medḫal-i ḫıred:
1. **medḫal-i ḫıred:**
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aklın dahil olması.
5. Cünūn-ı ʿışḳa biraz medḫal-i ḫıred ḫoşdur
6. O kūçe bende-güẕār-ı ʿases ġanimetdür

medḥ-i ġazā:
1. **medḥ-i ġazā:**
Gazel 180
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaşın övgüsü.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

medḥ-i nām ü nişān-ı maʿnā:
1. **medḥ-i nām ü nişān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Anlamın adı ve sanını/nişanını övme.
107. Cümle feḥvā-yı naẓm-ı eṭvārı
108. Medḥ-i nām ü nişān-ı maʿnādur

medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şān:
1. **medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda:**-*da*
Kaside 21
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Şanlı/şerefli sadrazamın övgüsü.
25. Dil degül medḥ-i ṣadr-ı ẕī-şānda
26. Güher-i kān u kān-ı maʿnādur

medḥ-i şerīf:
1. **medḥ-i şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 10
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Şerefli övgü.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

2. **medḥ-i şerīfüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 9
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Şerefli övgü.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

medhūş id-:
1. **medhūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dehşete uğratmak, korkutmak, şaşırtmak.
5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

medhūş-ı ʿışḳ:
1. **medhūş-ı ʿışḳ:**
Gazel 234
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşktan dehşete uğramış/korkmuş.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣaḥbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

medḫūş-ı keyf-i mül:
1. **medḫūş-ı keyf-i mül:**
Gazel 134
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfinden şaşırmış.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḫūş-ı keyf-i mül ṣanur

mefhār-ı ādem:
1. **mefhār-ı ādem:**
Kaside 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
İnsanın övünmesi.
43. Mefhār-ı ādem ki evlād-ı selāṭīn çākeri
44. El-emīr ibnü'l-emīr ibnü'l-emīrümdür benüm

mefḫar-ı erbāb-ı kibār:
1. **mefḫar-ı erbāb-ı kibār:**
Kaside 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyüklük/ululuk sahiplerinin övüncü.
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

mefḫar-ı şudūr:
1. **mefḫar-ı şudūr:**
Gazel 180
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sadrazamların övüncü.
31. Hem-nām-ı faḫr-i her dü-cihān mefḫar-ı şudūr
32. Kim meclisinde kesb-i kemāl-i hünerdeyüz

mefḫarü'l-emcād:
1. **mefḫarü'l-emcādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **34**
Şeref/onur sahibi olanların övünme sebebi/kaynağı.
33. Pā-būsına el irmez ise nāṣıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

meftūn:
1. **meftūn:**
Gazel 37
Mısra: **13**
Âşık, vurulmuş, mübtelâ.
13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bāʾiş

2. **meftūn:**
Gazel 176
Mısra: **9**
Âşık, vurulmuş, mübtelâ.
9. Meftūn degülüz nakşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḫayret-keş-i ʿışḳuz

meftūn eyle-/id-:
1. **meftūn eyler:**-*r*
Gazel 198
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyülemek, etkisi altına almak.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāşıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın bilürüz

2. **meftūn idemezdi:**-*emez, -di*
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyülemek, etkisi altına almak.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

meftūn ol-:
1. **meftūn olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 75
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, tutkun olmak.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

2. **meftūn olmayam:**-*ma, -yam*
Gazel 251
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, tutulmak.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

3. **meftūn olmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, âşık olmak, tutkun olmak.
7. Bir gül-i nev-ḫīze meftūn olmayan bülbül gibi
8. Eylemez pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda raḳṣ

4. **meftūn olur:**-*ur*
Gazel 193
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, âşık olmak, tutkun olmak.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

meger:
1. **meger:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Meğer.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

2. **meger:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Meğer, ancak.
59. Ola meger ġamze-i ḫūn-rīz-i yār
60. Müttehem-i ṣad-töhem-i rūzgār

3. **meger:**
Kaside 10
Mısra: **149**
Meğer.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

4. **meger:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Meğer.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

5. **meger:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Meğer.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eṣer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

6. **meger:**
Kaside 17
Mısra: **84**
Meğer.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

7. **meger:**
Kaside 17
Mısra: **125**
Meger, ancak.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

8. **meger:**
Kaside 18
Mısra: **153**
Meger, ancak.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yārı

9. **meger:**
Kaside 18
Mısra: **183**
Meger, ancak.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḫammārı

10. **meger:**
Kaside 20
Mısra: **20**
Meğer.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḥasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

11. **meger:**
Kaside 21
Mısra: **133**
Meğer, aslında.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil şādmān-ı maʿnādur

12. **meger:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Meger, ancak.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

13. **meger:**
Gazel 58
Mısra: **6**
Aslında, oysa ki.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

14. **meger:**
Gazel 80
Mısra: **6**
Meğer, aslında.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

15. **meger:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Meger, ancak.
5. Keşf-i rāz itmedesin meclis-i dil-berde gönül
6. İʿtimāduñ meger ol ġamze-i ġammāza mıdur

16. **meger:**
Gazel 118
Mısra: **14**
Meğer.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

17. **meger:**
Gazel 124
Mısra: **2**
Meğer.
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḥüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

18. **meger:**
Gazel 124
Mısra: **10**
Meğer.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

19. **meger:**
Gazel 150
Mısra: **13**
Meger, ancak.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

20. **meger:**
Gazel 153
Mısra: **5**
Meger, ancak.
5. Doyar mı ʿāşıḳ-ı şeydā meger ḫʷān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

21. **meger:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Meğer.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

22. **meger:**
Gazel 204
Mısra: **16**
Meğer.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

23. **meger:**
Gazel 209
Mısra: **20**
Sanki.
19. Dili ṣad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

24. **meger:**
Gazel 215
Mısra: **7**
Meğer, oysa, oysaki.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭfu iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

25. **meger:**
Gazel 215
Mısra: **13**
Meğer, oysa, oysaki.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

26. **meger:**
Gazel 230
Mısra: **4**
Meger, ancak.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u gönül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

27. **meger:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Meger, ancak.
5. Gülşen-i ḥüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

28. **meger:**
Gazel 244
Mısra: **9**
Meger, ancak.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫʷāb olmayıcaḳ

29. **meger:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Meger, ancak.
1. Gönül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

30. **meger:**
Gazel 250
Mısra: **2**
Meger, ancak.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫʷārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

31. **meger:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Meğer, aslında.
1. Gönül gönül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

32. **meger:**
Gazel 264
Mısra: **12**
Meğer.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān şanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

33. **meger:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Meger, ancak.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaşır-ı meclis-i eşrāf degül

34. **meger:**
Gazel 276

Mısra: **9**
Meger, ancak.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

35. **meger:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Meger, ancak.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

36. **meger:**
Gazel 302
Mısra: **11**
Meger, ancak.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

37. **meger:**
Gazel 320
Mısra: **17**
Meger, ancak.
17. Fürūġ-ı efser-i ḫūrşīde kim baḳardı meger
18. Eger palās-pesend-i nemed-külāh olsam

38. **meger:**
Gazel 335
Mısra: **11**
Meger, ancak.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

39. **meger:**
Gazel 371
Mısra: **4**
Meger, ancak.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

40. **meger:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Meğer, oysa ki.
9. Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

41. **meger:**
Gazel 438
Mısra: **3**
Meger, ancak.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuṣṣāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

meger ki(m):

1. **meger ki:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.
29. Meger ki oldı yine sebzezār-ı bāġ-ı cihān
30. Nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṣānī

2. **meger ki:**
Kaside 23
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.
87. Görinmez oldı zamānuñda bir perīşān-ḥāl
88. Meger ki gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī

3. **meger kim:**
Kaside 9
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāṣıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

4. **meger kim:**
Kaside 19
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı fırāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād oldugın gördük

5. **meger kim:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki.
9. Ḳanda görsem nakş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

6. **meger kim:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki, oysa ki.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

7. **meger kim:**
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meğer ki.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el şunmış

meges:

1. **meges:**
Gazel 282
Mısra: **4**
Sinek.
3. Ol şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm
4. ʿAnḳā-yı kūh-ı Ḳāf yanumda meges degül

meh:

1. **meh:**
Gazel 161
Mısra: **9**
Ay.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice şubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

2. **mehüñ:**-*üñ*
Gazel 221
Mısra: **5**
Ay, sevgili, dilber.
5. Yoḳdur naẓīri evc-i letāfetde ol mehüñ
6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

3. **mehi:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **6**
Ay, sevgili, dilber.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

4. **mehüñ:**-*üñ*
Gazel 418
Mısra: **9**
Ay, sevgili, dilber.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı unutdurdı

meh ü ḫūrşīd:

1. **meh ü ḫūrşīd:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ay ve güneş.
3. Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

meḥābet:

1. **meḥābet:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Azamet, ululuk.
35. Ḫaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Başsa ger ceng içün rikāb-ı ḳadem

mehām-ı ehem-i rūzgār:

1. **mehām-ı ehem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın en önemli şeyleri.
13. Oldı sühūletle ẓuhūra ḳarīn
14. Cümle mehām-ı ehem-i rūzgār

mehbiṭ-i feyż-i Ḥudā-yı lā-yezāl:

1. **mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl:**
Kaside 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sonsuz/bitimsiz Allah'ın cömertliğinin ineceği yer.
13. Şuffesi bir müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām
14. Süddesi ḫod mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl

meh-cemāl:

1. **meh-cemāl:**
Gazel 151
Mısra: **1**
Ay gibi güzel yüzlü.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

mehcūr:

1. **mehcūr:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **6**
Ayrı düşmüş, garip kalmış.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **mehcūr:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **12**
Ayrı düşmüş, garip kalmış.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

3. **mehcūr:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **18**
Ayrı düşmüş, garip kalmış.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **mehcūr:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **24**
Ayrı düşmüş, garip kalmış.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **mehcūr:**-*ı*
Müseddes 1

Mısra: **30**
Ayrı düşmüş, garip kalmış.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

mehcūr düş-:
1. **mehcūr düşmesün:**-*me, -sün*
Gazel 360
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrı düşmek/kalmak.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i viṣāl meded dūr düşmesün

mehcūr ol-:
1. **mehcūr olaldan:**-*al, -dan*
Kaside 17
Mısra: **117**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak kalmak, ayrı düşmek.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

2. **mehcūr olaldan:**-*al, -dan*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak kalmak, ayrı düşmek.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

3. **mehcūr olmamuz:**-*ma, -muz*
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak kalmak, ayrı düşmek.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

4. **mehcūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 404
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak kalmak, ayrı düşmek.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẓamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

5. **mehcūr olursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 383
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzak kalmak, ayrı düşmek.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

meh-i āsumān-ı maʿnā:
1. **meh-i āsumān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Anlamın gökyüzündeki ayı.
89. Yaʿni Sulṭān Meḥemmed-i ġāzi
90. Kim meh-i āsumān-ı maʿnādur

meh-i bedr:
1. **meh-i bedr:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dolunay.
7. Ruḫlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

meh-i bedr-i firūzende:
1. **meh-i bedr-i firūzende:**
Tarih 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Parlayan dolunay.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i firūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

meh-i ferḫunde-eser:
1. **meh-i ferḫunde-eşer:**
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kutlu/mübarek izli ay.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eşer
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem:
1. **meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yüce gayretleri güzel görünen ay (padişah).
55. Ey şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd
56. Vey meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem

meh-i hurşīd-envār:
1. **meh-i ḫurşīd-envār:**
Kaside 10
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Güneş ışıklı ay.
77. Ol ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev
78. Kim aña dinse sezādur meh-i ḫurşīd-envār

meh-i iḳbāl-i sipihrā:
1. **meh-i iḳbāl-i sipihrā:**
Kaside 14
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Ey feleğin talih ayı.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

meh-i iḳbāl-i tābān:
1. **meh-i iḳbāl-i tābānı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Parlayan gelecek/saadet ayı.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

meh-i Kenʿān:
1. **meh-i Kenʿāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kenan şehrinin ayı, Hz. Yusuf.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

meh-i nā-mihribān:
1. **meh-i nā-mihribāna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **181**
Kelime Tipi: -
Merhameti ve şefkati olmayan ay (sevgili).
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

meh-i nev:
1. **meh-i nev:**
Kaside 26
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

2. **meh-i nev:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.
3. Görinen şanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı şafāya Cem-i ʿıyd

3. **meh-i nev:**
Gazel 159
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.
3. Dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz
4. Pervīn ḫūşemüz meh-i nev ise dāsımuz

4. **meh-i nev:**
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫʷāb itdi
6. Meh-i nev āfitāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

5. **meh-i nevden:**-*den*
Kaside 18
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

meh-i nevvār:
1. **meh-i nevvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Nurlu/parlak ay.
87. Böyle bir ḳalʿa daḥi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

meh-i pāyende-kemālā:
1. **meh-i pāyende-kemālā:**
Kaside 12
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Ey olgunluğun/bilgililiğin dayanağı ay.
143. Hurşīd-cemāle meh-i pāyende-kemālā
144. Ey mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne

meh-i tābān:
1. **meh-i tābāna:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

2. **meh-i tābāna:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

3. **meh-i tābānı:**-*ı*

Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.
37. Nice şeh-i şaʿşaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem
38. Feleküñ mihr-i dıraḫşānı meh-i tābānı

meh-i tābān-ı zamāne:
1. **meh-i tābān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin parlayan ayı.
57. Hindū-yı felek meşʿale-keş bendesi oldı
58. Bir meşʿalidür bu meh-i tābān-ı zamāne

meh-i Yūsuf-cemāl:
1. **meh-i Yūsuf-cemālinden:**-*in, -den*
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yusuf gibi güzel yüzlü ay/dilber. bkz. Yūsuf.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

meh-i Zühre-cebīn:
1. **meh-i Zühre-cebīnüm:**-*üm*
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızı gibi parlak alınlı ay/sevgili.
1. Ḫaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
2. Ṣām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

meh-liḳā:
1. **meh-liḳā:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Ay yüzlü güzel/dilber.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Viṣāli āb-ı ḥayāt u fırāḳı āteşdür

2. **meh-liḳā:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Ay yüzlü güzel/dilber.
5. Yoḳ şām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı şabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

3. **meh-liḳā:**
Gazel 434
Mısra: **3**
Ay yüzlü güzel/dilber.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

mehmīz göster-:
1. **mehmīz göstersün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahmuz göstermek.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

meh-peyker:
1. **meh-peykere:**-*e*
Gazel 125
Mısra: **7**
Ay yüzlü, sevgili.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol şemʿ-i żiyā-gösteri n'eyler

meh-rū:
1. **meh-rū:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Ay yüzlü güzel/dilber.
1. Göñül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

2. **meh-rū:**
Gazel 221
Mısra: **8**
Ay yüzlü güzel/dilber.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāşıḳa hep dil-peẕīr imiş

3. **meh-rūnuñ:**-*nuñ*
Gazel 408
Mısra: **3**
Ay yüzlü güzel/dilber.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẕāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẕar yoḳ mı

mehtāb:
1. **mehtāb:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Ay aydınlığı, ay ışığı.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

mekān-ı maʿnā:
1. **mekān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Anlamın mekânı.
143. ʿĀrifüm ʿārifüm ki hem-dem-i dil
144. Rūḥ-ı Ḳudsī mekān-ı maʿnādur

mekān-ı merdüm-i dānā-yı şāḥib-iẕʿān:
1. **mekān-ı merdüm-i dānā-yı şāḥib-iẕʿānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Anlayış/fikir sahibi bilgili adamın/insanın mekânı/yeri.
115. Fiġān ki devr-i felek çāk-i ṣaff-ı niʿāl itdi
116. Mekān-ı merdüm-i dānā-yı şāḥib-iẕʿānı

mekremet:
1. **mekremetüñ:**-*üñ*
Kaside 27
Mısra: **75**
Cömertlik, el açıklığı.
75. Mekremetüñ birbirine söylesün
76. Fırḳa-i ferḫunde-fen-i rūzgār

mekremet-ārā-yı şiyem:
1. **mekremet-ārā-yı şiyem:**
Kaside 17
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Huyu/karakteri cömertliği süsleyen.
37. Güher-efrūz-ı kerem mekremet-ārā-yı şiyem
38. Ber-ṭaraf-sāz-ı sitem kehf-i emān-ı ʿālem

mekr-i füsūn:
1. **mekr-i füsūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Büyü hilesi.
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

meks:
1. **mekṣ:**
Kaside 15
Mısra: **60**
Durma, eğlenme.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne mekṣ ü ne ārām isterin

meksūr:
1. **meksūr:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Kırık, kırılmış.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-gönlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

meksūr ol-:
1. **meksūr oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılmak, parçalanmak.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

mekteb:
1. **mekteb:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Okul.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

mekteb-i ġarīb:
1. **mekteb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kimsesiz okulu.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫᵛān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

mekteb-i ʿirfān:
1. **mekteb-i ʿirfānda:**-*da*
Kaside 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür okulu.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḫıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı şaġīrümdür benüm

2. **mekteb-i ʿirfānda:**-*da*
Kaside 29
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür okulu.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

mektūb:
1. **mektūb:**
Kaside 22
Mısra: **105**
Mektup.
105. Tā ki mektūb ile ḫudāvendān
106. Yād ide bendegān-ı nā-kāmı

mektūb-ı maḥabbet:
1. **mektūb-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 165
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/aşk mektubu.
11. Derd-i dili taḥrīr idelüm ḫūn-ı cigerle
12. Mektūb-ı maḥabbetde sevād-ı raḳam olmaz

melāḥat:
1. **melāḥat:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Tatlı güzellik, güzel yüzlülük.
7. Sen şeh-i kişvere melāḥat iken
8. Zīver-ārā-yı şad-leṭāfet iken

melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād:

1. **melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād:**
Kaside 19
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Çelik kılıcın lanetlileri yemesi.
19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

melāl:

1. **melāli:**-*i*
Gazel 273
Mısra: **1**
Sıkıntı, gam, keder.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

melāl-endūz:

1. **melāl-endūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **6**
Sıkıntı/bıkma biriktiren/toplayan.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām:

1. **melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şanlı görünüş ve yücelik sahiplerinin sığınacağı yer.
15. Bārgāhı melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām
16. Pişgāhı ḳıble-i ḥācāt-ı aṣḥāb-ı celāl

melce-i hāşü'l-havāş:

1. **melce-i ḫāşü'l-ḫavāş:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nitelikleri has/özel olanların sığınağı.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

melek:

1. **melekler:**-*ler*
Kaside 8
Mısra: **166**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

2. **melek:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eşer ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

3. **melekler:**-*ler*
Gazel 114
Mısra: **4**
Allah katında bulunan ve nur olarak yaratılan varlıkların her biri.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürāġuñdur

melek-çehre:

1. **melek-çehre:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Melek yüzlü.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

2. **melek-çehreye:**-*ye*
Gazel 337
Mısra: **1**
Melek yüzlü.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

3. **melek-çehre:**
Gazel 406
Mısra: **4**
Melek yüzlü.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

melek-fıṭrat:

1. **melek-fıṭrat:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Melek yaratılışlı/mizâclı.
17. Gitdi ol ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem
18. Ol melek-fıṭrat u ol rūḥ-ı mücessem geldi

melek-sīmā:

1. **melek-sīmāya:**-*ya*
Kaside 1
Mısra: **3**
Melek yüzlü.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

melūl ol-:

1. **melūl olmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 180
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzülmek, mahzun olmak.
15. Şeb-zindedār-ı miḥnet isek olmazuz melūl
16. Her ṣubḥ-dem telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz

melʿūn:

1. **melʿūn:**
Kaside 12
Mısra: **129**
Lanetlenmiş.
129. Raḳuçi fırār eyledi vü oldı o melʿūn
130. Bir derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne

memdūḥ:

1. **memdūḥına:**-*ı, -na*
Kaside 12
Mısra: **157**
Kasidede övülen/methedilen kişi.
157. Memdūḥına bir böyle s̱enā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

memdūḥ-ı ebnā-yı zamān:

1. **memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın çocuklarının övülmüşü.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḫāṣılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

meʾmen-i ʿadl:

1. **meʾmen-i ʿadlinde:**-*in, -de*
Kaside 27
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Adaletin güvenilir yeri.
51. Oldı emīn meʾmen-i ʿadlinde ḫalḳ
52. Ol olalı müʾtemen-i rūzgār

memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġār:

1. **memleket-i çīn ü çeh ü bulġārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çin, Çeh ve Bulgar memleketleri.
75. Ẕirve-i tūde-i ḫākistere çıḳsañ görinür
76. Kāfirüñ memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġārı

memleket-i ʿirfān:

1. **memleket-i ʿirfānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Bilgi/düşünce memleketi.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tīġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

memlū:

1. **memlū:**
Kaside 19
Mısra: **16**
Dolu, dopdolu.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

memnūn:

1. **memnūn:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Memnun, hoşnut.
43. Muẕmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı fırāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

memnūn gel-:

1. **memnūn gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun olmak, memnun gelmek, memnun geri dönmek.
21. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
22. Kim sefer itse ġanīmet ile memnūn gelür

memnūn ol-:

1. **memnūn olayum:**-*ayum*
Kaside 11
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun/hoşnut olmak
51. Ḫalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

2. **memnūn oldum:**-*du, -m*
Kaside 18
Mısra: **201**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun/hoşnut olmak.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

3. **memnūn olur:**-*ur*
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun/hoşnut olmak

1. Göñül kim sînede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

4. **memnūn olur:**-*ur*
Gazel 193
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun/hoşnut olmak
7. Cihānda ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḫi memnūn olur çıḳmaz

5. **memnūn olur:**-*ur*
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Memnun/hoşnut olmak.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

memnūn-ı cān-sipārān:
1. **memnūn-ı cān-sipārāndur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Canını feda etmekten memnun.
57. Şimdi memnūn-ı cān-sipārāndur
58. Merg-i nā-mihribān cirīdüñden

memnūn-ı perīşānī:
1. **memnūn-ı perīşānī:**
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Perişanlıktan/sıkıntılardan memnun (olan).
5. Āvārelere ḳayd-ı tecemmül ne belādur
6. Memnūn-ı perīşānī vü minnet-keş-i ʿışḳuz

meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām:
1. **meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām:**
Kaside 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çatının ve kapının yarasının gözünden emin olan/korkusuz.
15. Yūsuf-cemāl-i Mışr-ı keremsin seni hemān
16. Meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām isterin

menāb-ı ebrū:
1. **menāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaşın vekili.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

menāb-ı seyr-i gül ü erġavān:
1. **menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül ve erguvan gezmesinin vekili/yoldaşı.
7. Ey şerḥa şerḥa sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn
8. Nāyib menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum ol

menāb-ı Żü'l-feḳār:
1. **menāb-ı Żü'l-feḳār:**
Kaside 8
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in Hz. Ali'ye armağan ettiği ucu çatallı kılıcın vekili.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Żü'l-feḳār eyler

menām:
1. **menāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **44**
Uyku, rüya, düş.
43. Āfītāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
44. Żāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt:
1. **menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt:**
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayat veren ölümsüzlük suyunun baş çeşmesinin kaynağı.
5. Bu ṭarafdur menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
6. Var ise ol āfītāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī:
1. **menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī:**
Gazel 378
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İlahi bolluk/bereket pınarının kaynağı.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

2. **menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhīdür:**-*dür*
Gazel 268
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlahi bolluk/bereket pınarının kaynağı.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür gönül

mengüş id(t)-:
1. **mengüş ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Küpe etmek.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı güş ider miyüz
2. Güş-ı dile o gevheri mengüş ider miyüz

2. **mengüş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Küpe etmek.
9. Kim görürdi ḫāne-ber-düş-ı ġam-ı ʿışḳ olduġum
10. Ḫalḳa-i tecrīdi güş-ı cāna mengüş itmesem

menḳabe-pīrā-yı gül-i gülşen:
1. **menḳabe-pīrā-yı gül-i gülşeni:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesindeki gülün men Kâbesini yazan.
49. Menḳabe-pīrā-yı gül-i gülşeni
50. Bülbül-i Bāġ-ı İrem-i rūzgār

menḳabet:
1. **menḳabet:**
Kaside 8
Mısra: **211**
Hikâye, menkıbe.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü güş-ı hilāle güşvār eyler

menḳabet-güy:
1. **menḳabet-güyı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **47**
Menkabe/hikâye anlatan.
47. Var iken bunca menḳabet-güyı
48. Kim bilür ḳavl-i naġme-sencānı

menḳabet-serā-yı bahār:
1. **menḳabet-serā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baharın menkıbe anlatanı, baharın hikâye anlatanı.
9. Meẕāḳī itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

menşūr-ı devām:
1. **menşūr-ı devām:**
Gazel 389
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Daim/sürekli (geçerli olan) ferman.
35. Dāyimā eyleye Ḫaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

mensūr-ı maḥabbet:
1. **mensūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin vezinsiz kafiyesiz sözü.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḥaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

menşūr-ı sühan:
1. **menşūr-ı süḫan:**
Kaside 14
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sözün neşr olunanı/yayılanı.
107. Nāmuñla sözüm ḫaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

menzil:
1. **menzil:**
Gazel 195
Mısra: **14**
Varılacak yer, mesafe.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

menzil-i meh:
1. **menzil-i meh:**
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayın dünya çevresindeki dönüşü ve bu dönüşte sarfettiği zaman.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfītāb tehī

mercān:
1. **mercān:**
Gazel 381
Mısra: **12**
Mercan.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

merd:

1. **merd:**
   Gazel 44
   Mısra: **8**
   Yiğit,cesur, kahraman.
   7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
   8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

2. **merd:**
   Gazel 138
   Mısra: **13**
   Yiğit,cesur, kahraman.
   13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
   14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

3. **merddür:**-*dür*
   Gazel 364
   Mısra: **21**
   Yiğit,cesur, kahraman.
   21. Meẕāḳī merddür lāf u güẕāf-ı serserī itmez
   22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

merd oġlı merd:

1. **merd oġlı merd:**
   Gazel 248
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Mert oğlu mert.
   11. Cinānı dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāra fedā itdüñ
   12. Hezārān-āferīn ey dil beni merd oġlı merd itdüñ

merd ol-:

1. **merd olanlar:**-*an, -lar*
   Kaside 9
   Mısra: **150**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yiğit/cesur olmak.
   149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
   150. Merd olanlar gözedür şīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

merdāne:

1. **merdāne:**
   Tarih 1
   Mısra: **2**
   Mertçe, yigitçe.
   1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
   2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

2. **merdāne:**
   Kaside 3
   Mısra: **17**
   Mertler, yiğitler.
   17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
   18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

3. **merdāne:**
   Kaside 8
   Mısra: **61**
   Mertçe, yigitçe.
   61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
   62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār eyler

4. **merdāne:**
   Kaside 8
   Mısra: **103**
   Mertçe, yigitçe.
   103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
   104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

5. **merdāne:**
   Kaside 9
   Mısra: **119**
   Mertçe, yigitçe.
   119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
   120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

6. **merdāne:**
   Kaside 19
   Mısra: **19**
   Mertçe, yigitçe.
   19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
   20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

7. **merdāne:**
   Kaside 29
   Mısra: **37**
   Mert, yiğit.
   37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
   38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

8. **merdāne:**
   Gazel 44
   Mısra: **8**
   Mertçe, yigitçe.
   7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
   8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

9. **merdāne:**
   Gazel 119
   Mısra: **14**
   Mertçe, yigitçe.
   13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
   14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

10. **merdāne:**
    Gazel 316
    Mısra: **5**
    Mertçe, yiğitçe.
    5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
    6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

11. **merdāne:**
    Gazel 364
    Mısra: **22**
    Mertçe, yigitçe.
    21. Meẕāḳī merddür lāf u güẕāf-ı serserī itmez
    22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

merdān-ı heycā:

1. **merdān-ı heycā:**
   Gazel 364
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Savaşın mertleri/yiğitleri.
   7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
   8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

merdān-ı rıżā:

1. **merdān-ı rıżā:**
   Gazel 300
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Razı olma/kabullenme yiğitleri.
   9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
   10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

merd-efgenī-i ġamze:

1. **merd-efgenī-i ġamzeye:**-*ye*
   Gazel 337
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Merdi/yiğidi yere vuran yan bakış.
   5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḥamlesine
   6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

merd-i Ḫudā:

1. **merd-i Ḫudā:**
   Kaside 29
   Mısra: **31**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın yiğidi.
   31. Her güşede bir merd-i Ḫudā çille-güzīndür
   32. Ḳutbında görürseñ eger evtādı görürseñ

merd-i melek-ḫūy:

1. **merd-i melek-ḫūy:**
   Kaside 16
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Melek huylu/karakterli yiğit/mert.
   41. Bir merd-i melek-ḫūy idügüñ oldı nümāyān
   42. Ol ẕāt-ı sebük-rūḥ ile luṭf-ı şiyemüñden

merd-i meşāf:

1. **merd-i meşāfidur:**-*ı, -dur*
   Gazel 271
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Savaş safların yerindeki mert/yiğit.
   7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n'ola
   8. Heft-ḫʷān-ı himmetüñ merd-i meşāfıdur gönül

merd-i meşāf-ı şuʿarā:

1. **merd-i meşāf-ı şuʿarā:**
   Kaside 18
   Mısra: **165**
   Kelime Tipi: -
   Şairlerin sıralandığı yerdeki mert/yiğit.
   165. Benüm ol merd-i meşāf-ı şuʿarā kim şimdi
   166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eşʿārı

merd-i meydān-ı ġazā:

1. **merd-i meydān-ı ġazā:**
   Gazel 364
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Din uğrunda savaşın meydanı.
   9. Dilīrān-ı veġā hep merd-i meydān-ı ġazā ancaḳ
   10. Gürūh-ender-gürūh olmış ḥaşer-ender-ḥaşerdür bu

merd-i müsellem:

1. **merd-i müsellem:**
   Gazel 215
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Herkesçe onaylanan yiğit (kişi).
   5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
   6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

merd-i rū-şinās:

1. **merd-i rū-şinās:**
   Gazel 68
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Yüz/insan tanıyan kişi.
   17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ

18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

merd-i sefer:
1. **merd-i seferle:**-*le*
Gazel 364
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sefer/savaş yiğidi/merdi.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

merd-i sipāhī:
1. **merd-i sipāhīdür:**-*dür*
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Askerin merdi/yiğidi.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür gönül

merd-i süḫan-dān:
1. **merd-i süḫan-dān:**
Gazel 190
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Söz söylemeyi bilen/düzgün ve güzel söz söyleyen kimse.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

merd-i sühandān-ı zamāne:
1. **merd-i süḫandān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin güzel söz söyleyen yiğidi/merdi.
151. Vaṣfuñda n'ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

merdüm-i çeşm-i emel:
1. **merdüm-i çeşm-i emel:**
Gazel 108
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Arzunun gözbebeği.
5. Ḥasret-i ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbān-ı Rūm ile hemān
6. Merdüm-i çeşm-i emel bir noḳṭa-i mevhūm olur

merdüm-i çeşm:
1. **merdüm-i çeşmüm:**-*üm*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözbebeği.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īsār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān:
1. **merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān:**
Gazel 332
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düşüncesi kuvvetli olanların gözbebeği.
1. Merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān sensin sen
2. Merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān sensin sen

merdüm-i dīde:
1. **merdüm-i dīdem:**-*e*
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözbebeği.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el şunmış

merdüm-i dīvāne:
1. **merdüm-i dīvāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Deli/divane insanlar.
9. Ḳo ṭaʿnı nāṣiḥā şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān:
1. **merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönüllerinin ve canlarının iki gözünün bebeği.
3. Ol merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān
4. Ser-tā-ḳadem çü mihr-i felek nūr-ı dīdedür

merdüm-i nā-dān:
1. **merdüm-i nā-dāna:**-*a*
Gazel 204
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cahil/bilgisiz insan.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez ṣaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

merdümlik:
1. **merdümlik:**
Gazel 369
Mısra: **10**
İnsanlık.
9. ʿAzīmet-ḫʷān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlik olsa ol perī-rūda

merdümlik it-:
1. **merdümlik it:**
Kaside 29
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnsanlık etmek.
17. ʿArż itmede ḫāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
18. Merdümlik it ol şūh-ı perī-zādı görürseñ

merg-i nā-mihribān:
1. **merg-i nā-mihribān:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Şefkatsiz ölü.
57. Şimdi memnūn-ı cān-sipārāndur
58. Merg-i nā-mihribān cirīdüñden

merġūb:
1. **merġūb:**
Gazel 142
Mısra: **8**
İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey).
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

merḥabā:
1. **merḥabādur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **20**
Selam hitabı, merhaba.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

merḥale:
1. **merḥalemüzdür:**-*müz, -dür*
Müfret 3
Mısra: **1**
Aşama, menzil.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

2. **merḥale:**
Kaside 14
Mısra: **112**
Konak, menzil.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

3. **merḥalemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **12**
Konak, menzil.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḫi merḥalemüz

merḥamet:
1. **merḥamet:**
Gazel 270
Mısra: **9**
Esirgeme, acıma.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur gönül

merḥamet ḳop-:
1. **merḥamet ḳopdı:**-*dı*
Kaside 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Çok kişi tarafından) merhamet edilmek,acınmak.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

merhem:
1. **merhem:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Merhem, ilaç.
63. Zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yāra
64. Yine elmās-sūdedür merhem

2. **merhem:**
Kaside 17
Mısra: **126**
Merhem, ilaç.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

3. **merhem:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Merhem, ilaç.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḥoḳḳada merhem ne ṭutar

4. **merhem:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Merhem, ilaç.

9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

5. **merheme:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **8**
Merhem, ilaç.
7. Mecrūḥ-ı dile şīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

6. **merhemüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **12**
Merhem, ilaç.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad-pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

7. **merhemi:**-*i*
Gazel 396
Mısra: **6**
Merhem, ilaç.
5. Fetīle-sūz-ı derūn çāre-sāz-ı ʿışḳ olmaz
6. O merhemi ciger-i dāġdāra gösterme

merhem-i bī-hūd:

1. **merhem-i bī-hūd:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Faydası olmayan merhem/ilaç.
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

merhem-i bī-hūde:

1. **merhem-i bī-hūde:**
Kaside 20
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Faydası olmayan merhem/ilaç.
17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

2. **merhem-i bī-hūde:**
Gazel 164
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Faydası olmayan merhem/ilaç.
5. Lāyıḳ mı olur merhem-i bī-hūde viṣāle
6. Ol sīne ki ṣad-pāre-i tīġ-ı sitem olmaz

merhem-i dāġ-ı ciger:

1. **merhem-i dāġ-ı ciger:**
Kaside 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek yarasının merhemi.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

merhem-i dāġ-ı dil:

1. **merhem-i dāġ-ı dile:**-*e*
Gazel 342
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül yarasının ilacı/merhemi.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

merhem-i kāfūr:

1. **merhem-i kāfūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâfur merhemi. Kâfur: Hindistan ve Çin'de yetişen kâfur ağacının zamkından elde edilen ve hekimlikte kullanılan beyaz, yarı şeffaf, kolaylıkla parçalanır ıtırlı madde.
3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

merhem-i luṭf-ı Ḫudā:

1. **merhem-i luṭf-ı Ḫudā:**
Kaside 17
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfunun merhemi/ilacı.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān:

1. **merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüreği kanlıların sinesinin/göğsünün merhemi.
1. Merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān sensin sen
2. Merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān sensin sen

merhem-i vuṣlat:

1. **merhem-i vuṣlatla:**-*la*
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma merhemi/devası.
3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀşıḳ-ı ḫasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

merhem-i zaḫm-ı kārī:

1. **merhem-i zaḫm-ı kārī:**
Kaside 18
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
İş yarasının merhemi.
101. Seyf-i meslūl-i Ḫudā tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā
102. Ṣadr-ı şemşīr-edā merhem-i zaḫm-ı kārī

merḥūm:

1. **merḥūm:**
Kaside 13
Mısra: **39**
Rahmetli, rahmet-i Hakk'a vâsıl olmuş.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed olduḳça künāmumda benüm

merḳad-ı ser-mezheb-i bīdār-ı dilān:

1. **merḳad-ı ser-mezheb-i bīdār-ı dilāndur:**-*dur*
Kaside 29
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gönüllerin uykusuz yol başındaki mezar/kabir.
29. Ol merḳad-ı ser-mezheb-i bīdār-ı dilāndur
30. Bil mürşidini ḳubbetü'l-irşādı görürseñ

merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳār:

1. **merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İtibar/değer ve ağırbaşlılık dairesinin merkezi.
21. Böyle ser-geşte-i ḫayreti olurdum şimdi
22. Merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum bilsem

merkez-i dāyire-i pāye-i dūn:

1. **merkez-i dāyire-i pāye-i dūn:**
Gazel 391
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşağı/düşük dereceli makamın dairesinin merkezi.
5. Noḳta-i evc-i temennāyı ḫażīż-i ḥırmān
6. Merkez-i dāyire-i pāye-i dūn itmekde

merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā:

1. **merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā:**
Kaside 14
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
El açıklığına/cömertliğe eli yatkın pergelin merkezi.
55. Ol merkez-i pergār-ı sebük-dest-i saḫā kim
56. Devrinde felek dāyire-i luṭf u ʿaṭādur

mertebe:

1. **mertebesin:**-*si*, -*n*
Kaside 9
Mısra: **149**
Derece, değer.
149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
150. Merd olanlar gözedür şīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

2. **mertebe:**
Kaside 17
Mısra: **71**
Derece, miktar.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

3. **mertebe:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Derece.
11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad-ʿuḳde-i efsūn gelür

mertebe-ʿālī:

1. **mertebe-ʿālī:**
Gazel 102
Mısra: **27**
Derecesi yüksek, ulu makam.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẓar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

mertebe-baḫşā-yı mihān:

1. **mertebe-baḫşā-yı mihān:**
Kaside 10
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Büyüklere/ululara makam/derece veren/bahşeden.
81. Kār-āgāh-ı cihān mertebe-baḫşā-yı mihān
82. Kim ġubār-ı deridür kuḥl-ı cilā-yı ebṣār

mertebe-dān-ı ḫüsn:

1. **mertebe-dān-ı ḫüsn:**
Gazel 434
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik derecesini/seviyesini bilen.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḫüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

mertebe-i yārān:

1. **mertebe-i yārānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Dostların seviyesi/derecesi.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

mesdūd bulun-:

1. **mesdūd bulunsun:**-*sun*
Gazel 351

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapatılmış olmak.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

mesel:
1. **meṣeldür:**-*dür*
Gazel 374
Mısra: **9**
Atasözü, darb-ı mesel.
9. Hemişe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meṣeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

mesel ol-:
1. **meṣel oldı:**-*dı*
Gazel 230
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Örnek olmak.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meṣel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

mesʾele:
1. **mesʾele:**
Gazel 97
Mısra: **14**
Sorun, konu.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

2. **mesʾelemüz:**-*müz*
Gazel 160
Mısra: **12**
Sorun, konu.
11. Baḥṣ-i ʿışḳ eyleyüp itseñ eger āheng-i suʾāl
12. ʿAḳl-ı evvel daḫi idrāk idemez mesʾelemüz

meserret:
1. **meserret:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Sevinç.
1. Yārsuz ʿāşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

Mesīḥ:
1. **Mesīḥ:**
Kaside 1
Mısra: **7**
bkz. ʿĪsā-dem.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **Mesīḥ:**
Gazel 135
Mısra: **15**
bkz. ʿĪsā-dem.
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

3. **Mesīḥ:**
Gazel 334
Mısra: **3**
bkz. ʿĪsā-dem.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḫi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

Mesīḥā-nefes:
1. **Mesīḥā-nefesi:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **18**
Hz. İsa'nın nefesi gibi ölüyü canlandıran nefes. bkz. ʿĪsā-dem.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

Mesīḥ-āsār:
1. **Mesīḥ-āṣārı:**-*ı*
Gazel 69
Mısra: **7**
Hz. İsa'dan izler taşıyan (diriltici özelliğe sahip vb.). bkz. ʿĪsā-dem.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āṣārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

Mesīḥ-āsār ol-:
1. **Mesīḥ-āṣār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'dan izler taşıyan (diriltici özelliğe sahip vb.) olmak. bkz. ʿĪsā-dem.
15. Bā-ḥuṣūṣā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı ẕī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcizle Mesīḥ-āṣār olur nev-rūzda

Mesīḫā-yı zamān:
1. **Mesīḫā-yı zamān:**
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zamanın Mesihası. bkz. ʿĪsā-dem.
7. ʿİlācında Mesīḫā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
8. Dil-i ṣad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

Mesīḥ-i zinde-nefes:
1. **Mesīḥ-i zinde-nefes:**
Gazel 217
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nefesiyle can veren Mesih. bkz. ʿĪsā-dem.
11. Ne çāre ḫasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

mesned:
1. **mesnedi:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **10**
Dayanak, destek.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

mesned-i Cem:
1. **mesned-i Cem:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cem'in makamı/dayanağı. bkz. Cem.
25. Şādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

mesned-i cihānbānī:
1. **mesned-i cihānbānī:**
Kaside 23
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık makamı/derecesi.
69. Sen ol ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin
70. Senüñle ḳāyim olur mesned-i cihānbānī

mesned-i efḍāl:
1. **mesned-i efḍāli:**-*i*
Gazel 350
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Daha faziletli/üstün makam.
19. ʿİşmet-i dünyā vü dīn hem-nām-ı faḫrü'l-mürselīn
20. Mesned-i efḍāli ansız ehl-i irfān görmesün

mesned-i ḫüsrevān-ı maʿnā:
1. **mesned-i ḫüsrevān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Anlam hükümdarlarının makamı/dayanağı.
97. Der-i dāniş-serā-yı iclāli
98. Mesned-i ḫüsrevān-ı maʿnādur

mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye:
1. **mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye:**
Kaside 9
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Yüksek şerefli etrafı çevrili yüksek yerin makamı/derecesi.
101. Nedür ol mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye
102. Gösterür şeş-cihet ü semt-i çehār-erkānı

mesned-i ṣıḥḥat:
1. **mesned-i ṣıḥḥatde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Sağlık derecesi/durumu.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

mesned-nişīn-i Ḥātem-i Ṭayy:
1. **mesned-nişīn-i Ḥātem-i Ṭayy:**
Gazel 429
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hâtem-i Tayy'ın makamında oturan. bkz. Ḥātem.
3. Nigīn-i cām ile rind-i tehī-dest
4. Olur mesned-nişīn-i Ḥātem-i Ṭayy

mesnevī-ḫᵛān ol-:
1. **meṣnevī-ḫᵛān ol:**
Gazel 423
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mesnevi (Mevlana'nın meşhur eseri) okuyan olmak.
17. Olmaḳ isterseñ Meẕāḳī vāḳıf-ı ʿilm-i ledün
18. Meṣnevī-ḫᵛān ol k'odur maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī

mesrūr:
1. **mesrūrum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **19**
Sevinçli, mutlu.
19. Dil-i eṭfāl gibi mesrūrum
20. Ġam-ı eyyām n'eydügin bilmem

mest:
1. **mest:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **mesti:**-*i*
Kaside 8

Mısra: **172**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dübālādur
172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

3. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

4. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

5. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

6. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

7. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
3. Olsa n'ola mecālis-i erbāb-ı ʿışḳda
4. Deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām mest

8. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

9. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

10. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
9. Evvel zebāne ḫ̬ʷāhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

11. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **12**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

12. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **14**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Alduḳça deste cām-ı mey-i lālefām mest

13. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **16**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḫarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

14. **mest:**
Gazel 33
Mısra: **18**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

15. **mest:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḫayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

16. **mest:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḫayrān buluruz

17. **mest:**
Gazel 254
Mısra: **16**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
15. Ne ṣurāḫī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

18. **mest:**
Gazel 285
Mısra: **5**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Şarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

19. **mestüm:**-*üm*
Gazel 317
Mısra: **1**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

20. **mestüm:**-*üm*
Gazel 317
Mısra: **3**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
3. Mestüm ammā ki mest-i bāde-i ʿışḳ
4. Mey-i gülfām n'eydügin bilmem

21. **mest:**
Gazel 371
Mısra: **11**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

22. **mest:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

23. **mest:**
Gazel 390
Mısra: **3**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

mest id(t)-:

1. **mest ider:**-*er*
Gazel 93
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

2. **mest ider:**-*er*
Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

3. **mest it:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḫabāb ey sāḳī

4. **mest itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **167**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
167. Mest itdi beni bāde-i naẕmuñ n'ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḫalḳa-i rindān-ı zamāne

5. **mest itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
1. Ḥabbeẕā nāme-i nigū-nāmı
2. Dili mest itdi cām-ı peyġāmı

6. **mest itdi:**-*di*
Gazel 241
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

7. **mest itdi:**-*di*
Gazel 281
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

mest ol-:

1. **mest oldı:**-*dı*
Gazel 204
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

2. **mest olınca:**-*ınca*
Gazel 346
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
9. Keyf-i cām-ı ʿişve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sînesin bāz itmesün yā n'eylesün

3. **mest olmada:**-*ma, -da*
Gazel 394
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
5. Gönül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫāṭır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

4. **mest olmış:**-*mış*
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

5. **mest olsa:**-*sa*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
9. Eger mest olsa daʿāşıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

6. **mest olup:**-*up*
Kaside 18
Mısra: **218**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

7. **mest olup:**-*up*
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
1. Mest olup şunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

8. **mest olup:**-*up*
Gazel 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-ṣaḥn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

9. **mest olup:**-*up*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

10. **mest olup:**-*up*
Gazel 141
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her şeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

11. **mest olup:**-*up*
Gazel 390
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

mest olup ḳal-:
1. **mest olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olup kalmak.
1. Gönül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
2. Temām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

mest ü ḫarāb:
1. **mest ü ḫarāb:**
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş ve harap/perişan.
1. Ḫūblar ʿāşıḳını mest ü ḫarāb isterler
2. Derḫor-ı dāʿiye-i nāz u ʿitāb isterler

mest ü hūşyār:
1. **mest ü hūşyār:**
Kaside 10
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş/kendinden geçmiş ve uyanık.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

mest ü medhūş:
1. **mest ü medhūş:**
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sarhoş ve şaşkın.
1. Bī-ḫod olmazdum eger ʿışḳ ile bī-hūş olmasam
2. Çāha düşmezdüm bu deñlü mest ü medhūş olmasam

mestān:
1. **mestānı:**-*ı*
Gazel 254
Mısra: **10**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

mestāne:
1. **mestāne:**
Kaside 8
Mısra: **169**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
169. Gönül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

2. **mestāne:**
Kaside 18
Mısra: **228**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

3. **mestāne:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

4. **mestāne:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
9. Evvel zebāne ḫ̆āhiş-i vuṣlat gelür hemān
10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

5. **mestāne:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifşā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

6. **mestāne:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Baygın, mahmur göz.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

7. **mestāne:**
Gazel 169
Mısra: **7**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
7. Firāḳ-ı yār ile giryān olup mestāne meclisde
8. Ġarīḳ-i mevc-i baḥr-i girye-i bī-iḫtiyāruz biz

8. **mestāne:**
Gazel 228
Mısra: **8**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

9. **mestāne:**
Gazel 249
Mısra: **10**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

10. **mestāne:**
Gazel 306
Mısra: **7**
Sarhoşçasına, kendinden geçmişçesine.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

11. **mestāne:**
Gazel 326
Mısra: **5**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

12. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **1**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

13. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

14. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.

5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

15. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **12**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.
11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

16. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **14**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

17. **mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **16**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş.
15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

18. **mestāne:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Sarhoşcasına, kendinden geçmişcesine.
1. Ele aldukça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

19. **mestāne:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.
5. Göñül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫāṭır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

mestāne bil-:
1. **mestāne bilür:**-*ür*
Gazel 401
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş/kendinden geçmiş bilmek/sanmak.
1. Dīvāne şanur ʿāṣıḳ-ı şeydā kimi görse
2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

mestāne görin-:
1. **mestāne görinür:**-*ür*
Gazel 371
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş/kendinden geçmiş görünmek.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

mestāne id-:
1. **mestāne ider:**-*er*
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider ṣad-çendān
8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

mestāne ol-:
1. **mestāne ol:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

2. **mestāne oldı:**-*dı*
Gazel 371
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

3. **mestāne olmış:**-*mış*
Gazel 371
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

mestāne-i ʿışḳ:
1. **mestāne-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

2. **mestāne-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk şarhoşu.
9. Biz çekmezüz aşlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

mest-i bāde-i ʿışḳ:
1. **mest-i bāde-i ʿışḳ:**
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabıyla sarhoş.
3. Mestüm ammā ki mest-i bāde-i ʿışḳ
4. Mey-i gülfām n'eydügin bilmem

mest-i bī-nevā:
1. **mest-i bī-nevāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çaresiz/zavallı sarhoş.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

mest-i ġazel-ḫʷān-ı ṣubḥ:
1. **mest-i ġazel-ḫʷān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sabahın gazel okuyan sarhoşu.
17. Sāḳī-i ṣahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫʷān-ı ṣubḥ

mest-i ḫarāb:
1. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkla kendinden geçmiş, aşk sarhoşu.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

2. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkla kendinden geçmiş, aşk sarhoşu.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

3. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Harap/perişan olmuş sarhoş.
7. Rind-i maḥmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn
8. Nice ābād olur mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

4. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 371
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Harap/perişan olmuş sarhoş.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

5. **mest-i ḫarāb:**
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Harap/perişan olmuş sarhoş.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

mest-i ḫarāb-ı ġaflet:
1. **mest-i ḫarāb-ı ġaflete:**-*e*
Gazel 292
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gafletten perişan olmuş sarhoş.
15. Mest-i ḫarāb-ı ġaflete gül-bāng-ı intibāh
16. Şeb-zindedār-ı ʿışḳa şükür-ḫʷāb-ı rāḥat ol

mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳ:
1. **mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 175
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehindeki şarapla harab (olmuş) sarhoş.
3. Hīç eylemezüz neşve-i ṣahbāya tenezzül
4. Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz

mest-i ḫarāb-ı nev-rūz:
1. **mest-i ḫarāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nevruzda (içmekten) harap olmuş sarhoş.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb:
1. **mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saf şaraptan harap olan mest.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfi āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

mest-i ḫarāb-ı tāze:
1. **mest-i ḫarāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeni harap/perişan olmuş sarhoş.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

mest-i ḫasret:
1. **mest-i ḫasret:**
Gazel 233
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem sarhoşu.
11. N'ola n'ola dil ü cān hem-dem olsa sīnemde

12. O mest-i ḥasret ü bu şuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

mest-i hūşyār:

1. **mest-i hūşyār:**
   Gazel 126
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Akıllı sarhoş.
   15. Şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
   16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

mest-i ʿışḳ:

1. **mest-i ʿışḳ:**
   Gazel 214
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Aşk sarhoşu.
   13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
   14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

2. **mest-i ʿışḳ:**
   Gazel 231
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Aşk sarhoşu.
   11. Ne ḳadar neyʾe-fezādur ḥarem-i gülşende
   12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

mest-i medḫūş:

1. **mest-i medḫūş:**
   Gazel 302
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Şaşkınlık/korku sarhoşu.
   5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
   6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medḫūş itmesem

mest-i mestūr:

1. **mest-i mestūr:**
   Gazel 70
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gizli sarhoş.
   5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
   6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

mest-i mey:

1. **mest-i meye:**-*e*
   Gazel 203
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Şarap sarhoşu.
   11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
   12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn:

1. **mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn:**
   Gazel 241
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   İlk kadehteki şarapla sarhoş.
   11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
   12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

mest-i mey-i gül-gūn:

1. **mest-i mey-i gül-gūn:**
   Gazel 193
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Gül renkli (kırmızı) şarapla mest/ sarhoş.
   1. O kim ḫum-ḫānede mest-i mey-i gül-gūn olur çıḳmaz
   2. Degül ḫum mālik-i gencīne-i Ḳārūn olur çıḳmaz

mest-i mey-i ʿişve:

1. **mest-i mey-i ʿişve:**
   Gazel 104
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Naz şarabıyla sarhoş.
   9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
   10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfān:

1. **mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum:**-*um*
   Kaside 17
   Mısra: **131**
   Kelime Tipi: -
   Bilgi meyhanesindeki şarapla mest/sarhoş.
   131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
   132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve:

1. **mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve:**
   Kaside 12
   Mısra: **175**
   Kelime Tipi: -
   İşve/naz meyhanesindeki şarapla sarhoş/mest.
   175. Bir mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve ki olmış
   176. Her bir müjesi ḫançer-i bürrān-ı zamāne

mest-i mey-i telḫa:

1. **mest-i mey-i telḫa:**
   Gazel 217
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Acı şarabın sarhoşu/mesti.
   7. Ḥased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
   8. Ḥarīṣ-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand olup ḳalmış

mest-i müdām:

1. **mest-i müdām:**
   Gazel 371
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Daima/her zaman sarhoş/kendinden geçmiş.
   15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
   16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

2. **mest-i müdām:**
   Gazel 403
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Devamlı sarhoş, hiç ayık gezmeyen.
   17. Bu meclisde şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
   18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

3. **mest-i müdām:**
   Gazel 146
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Devamlı sarhoş, hiç ayık gezmeyen.
   5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
   6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

mest-i nāz:

1. **mest-i nāz:**
   Gazel 49
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Naz sarhoşu.
   3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
   4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

2. **mest-i nāz:**
   Gazel 217
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Naz sarhoşu.
   5. O şeh-süvār-ı cihān mest-i nāz u ehl-i niyāz
   6. Fütāde-i ser-i sitem semend olup ḳalmış

3. **mest-i nāza:**-*a*
   Gazel 41
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Naz sarhoşu.
   1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
   2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifṣā-yı rāz itmek de güc

4. **mest-i nāza:**-*a*
   Gazel 253
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Naz sarhoşu.
   1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
   2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

5. **mest-i nāzum:**-*um*
   Gazel 323
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Naz sarhoşu.
   5. Oldı ser-germ-i şarāb-ı ḫˇāhiş-i ehl-i niyāz
   6. Açmasun mı sīnesin ol mest-i nāzum n'eylesün

mest-i şarāb-ı nāb:

1. **mest-i şarāb-ı nāb:**
   Gazel 278
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Saf şarap sarhoşu.
   11. Nāle-i bülbüli biraz gūş iderdi lā-cerem
   12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

mest-i şarāb-ı şebāne:

1. **mest-i şarāb-ı şebāneyüz:**-*yüz*
   Gazel 17
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Geceden kalma şarabın mesti/sarhoşu.
   13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
   14. Henüz mest-i şarāb-ı şebāneyüz cānā

mest-i ser-endāz:

1. **mest-i ser-endāz:**
   Gazel 354
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Baş veren/korkusuz sarhoş.
   1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
   2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

2. **mest-i ser-endāza:**-*a*
   Gazel 6
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Korkusuz sarhoş.
   13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
   14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

3. **mest-i ser-endāza:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Baş veren/korkusuz sarhoş.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ:
1. **mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ:**
Gazel 282
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehiyle korkusuz/çekinmez sarhoş.
7. Ṣad-el-ḥased ki mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ
8. Dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases degül

mest-i ser-endāz-ı mey-i rıṭl-ı girān:
1. **mest-i ser-endāz-ı mey-i rıṭl-ı girān:**
Gazel 294
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadehteki şarapla korkusuz sarhoş.
1. Gel mest-i ser-endāz-ı mey-i rıṭl-ı girān ol
2. Ser-ḥalḳa-i rindān-ı ḫarābāt-ı muġān ol

mest-i şūḥ-meşreb-i bezm-i melāmet:
1. **mest-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayıplama/kınama meclisindeki işveli/oynak karakterli sarhoş.
5. Ben mest-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Rindān-nevāz-ı nādire-perdāzdur sözüm

mest-i teġāfül:
1. **mest-i teġāfül:**
Gazel 214
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlamazlıktan gelmekten/ ilgisiz davranmaktan sarhoş.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫ̆āb göstermiş

mest-i teh-cürʿa-nūş-ı medhūş:
1. **mest-i teh-cürʿa-nūş-ı medhūşum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dehşete düşüp/korkup kadehin dibindeki yudumu içen sarhoş.
7. Mest-i teh-cürʿa-nūş-ı medhūşum
8. Cām-ı ser-şār n'eydügin bilmem

mest-i temāşā:
1. **mest-i temāşā:**
Gazel 401
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seyreden/izleyen sarhoş/kendinden geçmiş.
1. Dīvāne ṣanur ʿāşıḳ-ı şeydā kimi görse
2. Mestāne bilür mest-i temāşā kimi görse

mestūr id-:
1. **mestūr idüp:**-*üp*
Gazel 407
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Örtmek, gizlemek, saklamak.
9. Mestūr idüp dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri
10. Ol zülf-i dü-tā ḫāṭır-ı ṣad-mūra ṭoḳındı

mestūr-ı dil-i pür-ḫūn:
1. **mestūr-ı dil-i pür-ḫūn:**
Gazel 193
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kanla dolu gönülü kaplamış/örtmüş.
9. Eger mest olsa da ʿāşıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

meşʿal:
1. **meşʿalidür:**-*i, -dür*
Kaside 12
Mısra: **58**
Meşale, yol gösteren.
57. Hindū-yı felek meşʿale-keş bendesi oldı
58. Bir meşʿalidür bu meh-i tābān-ı zamāne

meşʿale:
1. **meşʿalemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **10**
Meşale.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

meşʿaledār ol-:
1. **meşʿaledār olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kandil/lamba sahibi/tutan olmak.
47. Ne dügündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

meşʿal-efrūz-ı derūn:
1. **meşʿal-efrūz-ı derūndur:**-*dur*
Gazel 186
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçteki meşaleyi parlatan/aydınlatan.
7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı āteşbārımuz

meşʿale-keş:
1. **meşʿale-keş:**
Kaside 12
Mısra: **57**
Meşale/kandil çeken/taşıyan.
57. Hindū-yı felek meşʿale-keş bendesi oldı
58. Bir meşʿalidür bu meh-i tābān-ı zamāne

meşām:
1. **meşāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **4**
Burun, koku alacak yer.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

2. **mesāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **92**
Cilt üzerindeki küçük delikler.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Eser-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

3. **meşāmum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **87**
Burun, koku alacak yer.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

meşām-efrūz-ı cān:
1. **meşām-efrūz-ı cān:**
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cana huzur veren /aydınlatan koku.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

2. **meşām-efrūz-ı cān:**
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cana huzur veren /aydınlatan koku.
3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

meşām-ı bülbül:
1. **meşām-ı bülbül:**
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bülbülün burnu.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

meşām-ı cān:
1. **meşām-ı cāna:**-*a*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can burnu.
3. Yine virdi meşām-ı cāna ṣafā
4. Būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī

2. **meşām-ı cāna:**-*a*
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can burnu.
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ:
1. **meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşığın canının burnu/ucu.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

meşām-ı dil:
1. **meşām-ı dile:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönlün burnu.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i maẕmūn gelür

meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-fem:
1. **meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femūñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağzı gonca gibi küçük ve güzel olan gül yanaklı sevgilinin burnu.
11. Fiġān kim ḫārḫār-ı ḥasretüñ kār eyledi cānā
12. ʿAceb ḫoş-bū meşām-ı gül-ruḫ-ı ġonce-femūñ kimdür

meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār:
1. **meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār:**
Gazel 298
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin/güzelin saçının güzel kokusunu alan burun.
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

meşām-ı raġbet:
1. **meşām-ı raġbet:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Raġbet/ilgi kokusunu alan/burnu.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

meşġūl ol-:
1. **meşġūl olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 17
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meşgul olmak, uğraşmak.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

meşhed:
1. **meşhedde:**-*de*
Kaside 29
Mısra: **22**
Şehit düşülen yer, İran'da kutsal sayılan bir şehir.
21. Bil zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür
22. Meşhedde olan zīver-i bünyādı görürseñ

meşhed-i Ḳays-ı belā-keş:
1. **meşhed-i Ḳays-ı belā-keş:**
Gazel 21
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bela çeken Mecnun'un şehit olduğu yer. bkz. Leylā vü Mecnūn.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

meşhūr:
1. **meşhūr:**
Gazel 400
Mısra: **18**
Meşhur, bilinen.
17. Mezāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

meşk-i fiġān:
1. **meşḳ-i fiġān:**
Gazel 230
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feryat/inleme numunesi/çalışması.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

2. **meşḳ-i fiġān:**
Gazel 398
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feryat/inleme numunesi/çalışması.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

meşḳ-i gīr ü dār:
1. **meşḳ-i gīr ü dār:**
Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Savaş alışması, çalışması.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūz:
1. **meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek delen ok ve yayın dersi/alıştırması.
5. Eṭfāl-i bāġ maḳdem-i ıyd-ı bahār ile
6. Meşk-i kemān u tīr-i ciger-dūza başladı

meşk-i vaṣl:
1. **meşk-i vaṣluñla:**-*uñ, -la*
Kaside 22
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kavuşma yazısı/şiiri.
87. Meşk-i vaṣluñla eyledüm pergār
88. Edevāt-ı devāt u aḳlāmı

meşḳūya getür-:
1. **meşḳūya getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yatak odasına getirmek.
9. Ḫüsrev gibi meclis n'ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

meşreb:
1. **meşrebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **14**
Yaratılış, huy, tabiat.
13. Ben beẕle-gūy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Mezāḳī benüm meşrebüm budur

meşreb-i ehl-i maḥabbet:
1. **meşreb-i ehl-i maḥabbet:**
Gazel 189
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet sahiplerinin yaradılışı/mizâcı.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀşıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

meşreb-i ġarīb:
1. **meşreb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kimsesiz yaratılışlı.
17. Ṭabʿ-ı Mezāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

meşreb-i ḥançer-güẕār:
1. **meşreb-i ḥançer-güẕārı:**
Gazel 127
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hançer, bıcak geçiren mizaçlı.
13. Ṣaḳın ṣaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḥançer-güẕārı bāḳīdür

meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālem:
1. **meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi:**-*i*
Gazel 374
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın hoş sohbet edenlerinin huyu/mizacı.
15. Mezāḳī meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

meşreb-i pāk-i Mezāḳī:
1. **meşreb-i pāk-i Mezāḳī'de:**-*de*
Gazel 239
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin temiz yaratılışı/huyu. bkz. Mezāḳī.
11. Meşreb-i pāk-i Mezāḳī'de leṭāfet vardur
12. Zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına baḳ

meşreb-i pākīze:
1. **meşreb-i pākīze:**
Kaside 14
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Pak/latif yaratılış/huy.
75. Bu meşreb-i pākīze bu luṭf-ı ṭabīʿat
76. Bu ḫulḳ-ı ḥasen māye-i ṣad-ḫüsn ü behādur

meşreb-i ṣāf-ı laṭīf:
1. **meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Temiz nazik yaratılış/tabiat.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet muẕmer
86. Medd-i āṣār-ı şerīfinde metānet ne ġam

meşreb-pesend-i ʿışḳ:
1. **meşreb-pesend-i ʿışḳ:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın karakterini/tabiatını beğenen.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i ṣūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

meşreb-pesend-i Mecnūn:
1. **meşreb-pesend-i Mecnūn:**
Gazel 152
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mecnun'un huyunu/yaratılışını beğenen. bkz. Leylā vü Mecnūn.
11. Cünūn-ı ʿışḳ ile meşreb-pesend-i Mecnūn ol
12. Belā-yı ʿāşıḳ-ı şūrīde ʿaḳl u hūşıdur

meşşāṭa:
1. **meşşāṭa:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Eskiden gelinleri giydirip süsleyen, gelin başı yapan, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın, bezekçi, mâşita.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i ṣūḫa
6. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

2. **meşşāṭa:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Eskiden gelinleri giydirip süsleyen, gelin başı yapan, düğün evleri için süsler hazırlayan kadın, bezekçi, mâşita.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfidür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī:

1. **meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī:**
Kaside 14
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Anlamların kızoğlankız gelinini süsleyen.
105. Ḫāmem gibi meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī
106. Yād-ı dem-i ḫoş-būyuñ ile ġāliye-sādur

meşşāṭa-i ḥüsn:
1. **meşşāṭa-i ḥüsn:**
Gazel 406
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzelliği süsleyen.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

meşşāṭa-i ʿişve:
1. **meşşāṭa-i ʿişve:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İşve, naz gelinini süsleyen.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

meşveret-sencān-ı devlet:
1. **meşveret-sencān-ı devletde:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Devlette danışıp karar verme/fikir alışverişinde bulunma.
41. Müşīr-i müʾtemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

metāʿ:
1. **metāʿuñ:**-*uñ*
Gazel 273
Mısra: **4**
Mal, eşya.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

2. **metāʿuñ:**-*uñ*
Gazel 439
Mısra: **2**
Varlık, sermaye.
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ ẓararından ġayrı

metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīd:
1. **metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi:**-*i*
Gazel 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümidin varlığının ve yokluğunun sermayesi.
9. Metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi n'eyleyelüm
10. Derīde kīse-i sūd u ziyānıyuz cānā

metāʿ-ı derd ü belā:
1. **metāʿ-ı derd ü belā:**
Gazel 172
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela eşyası/malı.
13. Bārımuz hep metāʿ-ı derd ü belā
14. Kārvān-ı diyār-ı ʿışḳuz biz

metāʿ-ı ḥasret:
1. **metāʿ-ı ḥasrete:**-*e*
Gazel 220
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hasret malı/eşyası.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿışveyle ʿaceb kār itmek istermiş

metāʿ-ı iktidār:
1. **metāʿ-ı iḳtidārum:**-*um*
Gazel 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güç sermayesi.
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

metāʿ-ı ʿişve vü nāz:
1. **metāʿ-ı ʿişve vü nāzı:**-*ı*
Gazel 279
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İşve ve naz malı/sermayesi.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

metāʿ-ı mihr ü maḥabbet:
1. **metāʿ-ı mihr ü maḥabbet:**
Gazel 266
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet sermayesi.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

2. **metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde:**-*de*
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve sevgi sermayesi.
9. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbetde hīç kesād olmaz
10. Kilīd-i ḳufl-ı der-i kār ü bārı bāḳīdür

metāʿ-ı mihr:
1. **metāʿ-ı mihre:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi sermayesi.
9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgār:
1. **metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zamanın elinin yüzündeki mal/eşya.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāş-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

metāʿ-ı vuṣlat:
1. **metāʿ-ı vuṣlat:**
Gazel 284
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşma malı/sermayesi.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

2. **metāʿ-ı vuṣlata:**-*a*
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma malı/sermayesi.
7. Naḳd-i cānı metāʿ-ı vuṣlata vir
8. Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

metānet:
1. **metānet:**
Kaside 17
Mısra: **86**
Dayanıklılık, sağlamlık.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet muẕmer
86. Medd-i āsār-ı şerīfinde metānet ne ġam

metānet bul-:
1. **metānet buldı:**-*dı*
Kaside 17
Mısra: **159**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanıklılık/sağlamlık bulmak/kazanmak.
159. Dest-i miʿmārī-i luṭfuñla metānet buldı
160. Şāh-beyt-i süḫanüm olsa n'ola müstaḥkem

metīn:
1. **metīn:**
Kaside 17
Mısra: **110**
Sağlam, dayanıklı.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaṣīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

mevc:
1. **mevci:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **16**
Dalga.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

2. **mevcüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **16**
Dalga.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

mevc ur-:
1. **mevc ursa:**-*sa*
Gazel 257
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dalgalanmak.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

mevc-āşinā-yı dīde-i deryā-feşān:
1. **mevc-āşinā-yı dīde-i deryā-feşānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Coşkun denizin gözündeki dalgaları tanıyan/iyi yüzücüsü.
3. Ey zevraḳ-ı ḫayāl-i temennā-yı vaṣl-ı yār
4. Mevc-āşinā-yı dīde-i deryā-feşānum ol

mevc-āşinā-yı ʿışḳ:
1. **mevc-āşinā-yı ʿışḳ:**
Gazel 262
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aşk dalgasını tanıyan/bilen.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

mevc-efgen:
1. **mevc-efgeni:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **16**
Dalga atan.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

mevc-feşān:
1. **mevc-feşāndur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **71**
Dalga saçan.
71. Baḥr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

mevc-ḫīz eyle-:
1. **mevc-ḫīz eyledi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dalga kaldıran etmek.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

mevc-ḫīz ol-:
1. **mevc-ḫīz olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dalga kıran/sıçratan olmak.
121. Mevc-ḫīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

mevc-ḫīz-i fitne:
1. **mevc-ḫīz-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Fitne dalgasında sıçrayan.
13. Ṭūfān-ı ġamla şimdi mevc-ḫīz-i fitnedür
14. Ārām-ı cān ki şevḳ-i dil-i āremīdedür

mevc-ḫīz-i melāmet:
1. **mevc-ḫīz-i melāmet:**
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayıplamanın dalga kaldıranı.
1. Göñül cihān-ı ġamuñ baḥr-i pür-ḫurūşıdur
2. Bu mevc-ḫīz-i melāmet kemīne cūşıdur

mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānī:
1. **mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür:**-*dür*
Gazel 270
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gençlik günlerinin/zamanının coşkun dalgalarını kaldıran.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā:
1. **mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā:**
Gazel 339
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmamış gözyaşı denizinin dalgası.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan şaḳın

mevc-i girih girih:
1. **mevc-i girih girih:**
Kaside 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düğüm düğüm dalga.
9. Ṣabā-yı nerm ile mevc-i girih girih olıcaḳ
10. Virür leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḫūbānı

mevc-i güneh:
1. **mevc-i günehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Günah dalgası.
13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḥayfā
14. Görüp bu ḥāleti mevc-i günehde ter düşdi

mevc-i ḥabāb:
1. **mevc-i ḥabāb:**
Gazel 104
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Su (şarap) kabarcıklarından dalga.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

mevc-i şarāb:
1. **mevc-i şarābı:**-*ı*
Gazel 372
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarap dalgası.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

mevc-i şuʿle-gūn:
1. **mevc-i şuʿle-gūn:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alev renkli dalga.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

mevc-i ʿummān-ı güneh:
1. **mevc-i ʿummān-ı güneh:**
Gazel 237
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Günah denizinin dalgası.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

mevc-i yem-i zeḫḫār:
1. **mevc-i yem-i zeḫḫārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Coşkun denizin dalgası.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ şuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

mevcūd:
1. **mevcūd:**
Gazel 281
Mısra: **8**
Var olan, bulunan.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

mevcūd bulun-:
1. **mevcūd bulunsun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Var olmak, mevcut olmak.
1. Sīneñde ḳo ṣad-dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

mevcūd ol-:
1. **mevcūd ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Var olmak.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āṣār
2. Ki_anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

mevc-zen-i şebāb:
1. **mevc-zen-i şebāb:**
Gazel 107
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gençliğin/tazeliğin dalga vurması /coşkunluğu.
9. Feyż-i nesīm-i ʿışḳ ile cūş idüp Meẕāḳiyā
10. Ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pīri gör mevc-zen-i şebāb olur

mevhibet-i zü'l-minen-i rūzgār:
1. **mevhibet-i zü'l-minen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın minnet edileninin (Allah) ihsanı/bağışı.
27. Ol ki anuñ dest-i direm-baḫşıdur
28. Mevhibet-i zü'l-minen-i rūzgār

mevḳıf-ı dīdār:
1. **mevḳıf-ı dīdārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüzün/gözün durduğu yer.
1. Şevḳiyle göñül seyr-i ruḫ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

mevḳūf-ı güşād-ı tīz-dest:
1. **mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elini çabuk açmaya bağlı.
3. Ḫadeng-endāz ṣad-menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür

mevḳūf-ı şest-i ʿişve:
1. **mevḳūf-ı şest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İşvenin okçu yüzüğüne bağlı.
1. Ol kemān-ebrū ki böyle tīz-i dest-i ʿişvedür
2. Zaḫm-ı tīr-i ġamzesi mevḳūf-ı şest-i ʿişvedür

Mevlevī:
1. **Mevlevīler:**-*ler*
Gazel 231
Mısra: **9**
13. yüzyılda yaşamış Mevlana Celaleddin Rumi'nin görüşleri ve tasavvufi düşünceleri üzerine, kendisinin ölümünün ardından gelişen tarikata mensup derviş.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa şayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

mevsim:
1. **mevsimüñ:**-*üñ*
Gazel 78
Mısra: **10**
Senenin dört kısmından her biri.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

2. **mevsimi:**-*i*
Gazel 85
Mısra: **1**
Vakit, zaman.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı şabā:
1. **mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı şabā:**
Gazel 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgarının şenlikle dolu yiyip içme mevsimi.
11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı şabā

mevsim-i bāhār:
1. **mevsim-i bāhārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.
23. N'olaydı ḥaşre degin şaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

mevsim-i defʿ-i keder:
1. **mevsim-i defʿ-i keder:**
Kaside 28
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kederi/üzüntüyü ortadan kaldırma zamanı.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd:
1. **mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd:**
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bayramın kutlu mevsimi/zamanı.
1. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd
2. İçelüm bāde-i gül-gün olalum ḫurrem-i ʿıyd

2. **mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bayramın kutlu mevsim/ zamanı.
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

mevsim-i gül:
1. **mevsim-i gül:**
Kaside 23
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, bahar.
89. Ger olsa behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿuñ dey
90. Olurdı mevsim-i gül müddet-i zemistānī

mevsim-i ʿişret:
1. **mevsim-i ʿişret:**
Kaside 23
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Eğlence/yeme-içme mevsimi, bahar.
25. Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

mevsim-i mül:
1. **mevsim-i mül:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarap mevsimi.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül şaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem:
1. **mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem:**
Kaside 11
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Matemi/yası telafi eden/unutturan şenlik/ziyafet mevsimi.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ:
1. **mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ:**
Gazel 399
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Serin rüzgar günlerinin karışıklık mevsimi.
5. Bād-ı nev-rūzı ile cūş u ḫurūş eyleyelüm
6. Mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ oldı yine

mevziʿ-i ferḫunde-cāy:
1. **mevziʿ-i ferḫunde-cāy:**
Kaside 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kutlu yer.
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

mey:
1. **mey:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Şarap.
9. Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

2. **mey:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Şarap.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf ṣevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

3. **meyde:**-*de*
Gazel 63
Mısra: **2**
Şarap.
1. Elem-i fırāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde müneridür keder-i ḫumār dirler

4. **meyle:**-*le*
Gazel 136
Mısra: **1**
Şarap.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

5. **mey:**
Gazel 148
Mısra: **14**
Şarap.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

6. **mey:**
Gazel 181
Mısra: **9**
Şarap.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

7. **meyden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **1**
Şarap.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-günuñ leb-i peymāneden gelmez

8. **mey:**
Gazel 229
Mısra: **9**
Şarap.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

9. **mey:**
Gazel 368
Mısra: **4**
Şarap.
3. Olurdı Bī-sütūnda dīde-i Ferhāddan cārī
4. O mey kim Ḫüsrev ü Şīrīn içerdi ḳaṣr-ı Mīnūda

10. **mey:**
Gazel 371
Mısra: **10**
Şarap.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

11. **mey:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Şarap.
5. Uġradum ṣoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

12. **meydür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **4**
Şarap.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

13. **meyüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **4**
Şarap.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

14. **mey:**
Gazel 439
Mısra: **10**
Şarap.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir şanem-i ʿişvegerinden ġayrı

15. **mey:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Şarap.

7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aşlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

mey iç-:
1. **mey iç:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap içmek.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i meyḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

mey ol-:
1. **mey olsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap olmak.
91. Ger olsa maẕhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ mey
92. Dönerdi sāġar-ı ḫurşīde cām-ı raḫşānı

mey ü maḥbūb:
1. **mey ü maḥbūbdan:**-*dan*
Gazel 384
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şarap ve sevgili.
11. Cihānuñ ẕevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

mey-āşām:
1. **mey-āşām:**
Kaside 15
Mısra: **26**
Şarap içen.
25. Tiġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

meydān:
1. **meydānda:**-*da*
Kaside 7
Mısra: **23**
Meydan, saha, alan.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

2. **meydānda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **113**
Meydan, saha, alan.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

3. **meydānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **116**
Meydan, saha, alan.
115. Teng olur cilvesine tünd-ḫırām itdükçe
116. ʿArṣa-i vüsʿat-ı çarḫ olsa eger meydānı

4. **meydānda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **53**
Meydan, saha, alan.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

5. **meydānda:**-*da*
Gazel 91
Mısra: **2**
Meydan, saha, alan.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

6. **meydān:**
Gazel 100
Mısra: **4**
Meydan, saha, alan.
3. Ḫadeng-endāz ṣad-menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür

7. **meydān:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Meydan, saha, alan, dünya
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

8. **meydānda:**-*da*
Gazel 247
Mısra: **7**
Meydan, saha, alan.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

9. **meydānda:**-*da*
Gazel 417
Mısra: **7**
Meydan, saha, alan.
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

meydāna at sür-:
1. **meydāna at sürdükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana at sürmek, savaş meydanına çıkmak.
103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

meydāna çık-:
1. **meydāna çıḳar:**-*ar*
Gazel 364
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana/ortaya çıkmak.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

2. **meydāna çıḳup:**-*up*
Kaside 14
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana/ortaya çıkmak.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāgīleri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

meydāna gel-:
1. **meydāna geldükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkmak (at).
107. Ne at ol esb-i şarşar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

2. **meydāna gelicek:**-*icek*
Kaside 18
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkmak, ortaya çıkmak.
111. Zer-i sencīde-i ḳadri gelicek meydāna
112. Kem-ʿayārān-ı zamānuñ bilünür miʿyārı

3. **meydāna gelicek:**-*icek*
Gazel 189
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkmak, ortaya çıkmak.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀşıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

meydāna gir-:
1. **meydāna girüp:**-*üp*
Gazel 258
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, ortada kendini göstermek.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

meydānı al-:
1. **meydānı aldı:**-*dı*
Kaside 22
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana girmek, alanda söz sahibi olmak.
49. Şaḥn-ı devletde aldı meydānı
50. Tevsen-i himmet-i sebük-kāmı

2. **meydānı alsa:**-*sa*
Kaside 25
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana girmek, alanda söz sahibi olmak.
71. Şeh-süvār-ı hüner odur şimdi
72. Ne ʿaceb alsa böyle meydānı

3. **meydānı alsa:**-*sa*
Gazel 219
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana girmek, alanda söz sahibi olmak.
13. Meẕāḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

meydān-ı belāġat:
1. **meydān-ı belāġatda:**-*da*
Gazel 182
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme meydanı.
17. Bu ṭabʿ ile meydān-ı belāġatda Meẕāḳī
18. ʿUrfī gibi bir şāʿir-i pür-zūr-siriştüz

2. **meydān-ı belāġatda:**-*da*
Gazel 401
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme meydanı.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

meydān-ı ġazā:
1. **meydān-ı ġazāda:**-*da*
Kaside 14
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş meydanı.
57. Serdār-ı muʿaẓẓam ki bu meydān-ı ġazāda
58. Hem ġāzī-i kāfir-küş ü hem ḳalʿa-güşādur

meydān-ı ʿışḳ:
1. **meydān-ı ʿışḳ:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanı.

1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-ṣikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

meydān-ı istiġnā:
1. **meydān-ı istiġnāda:**-*da*
Gazel 362
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Umursamazlık meydanı, nazlanma meydanı.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuṣṣāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

meydān-ı kārzār:
1. **meydān-ı kārzār:**
Gazel 180
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanı.
17. Meydān-ı kārzār güṣād olsa ṣevḳ ile
18. Bir fevc fevc olup ḥaṣer-ender-ḥaṣerdeyüz

meydān-ı maḥabbet:
1. **meydān-ı maḥabbetde:**-*de*
Kaside 14
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/aşk meydanı.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb gūy-rübādur

2. **meydān-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 357
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/aşk meydanı.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

meydān-ı mücāzāt-ı ḥıyānet:
1. **meydān-ı mücāzāt-ı ḫıyānetde:**-*de*
Kaside 12
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İhanetin cezasının verildiği meydan.
25. Meydān-ı mücāzāt-ı ḫıyānetde Ḥaleb'de
26. Çoḳ kelleyi ṭop eyledi çevgān-ı zamāne

meydān-ı naẓm:
1. **meydān-ı naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şiir meydanı.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

meydān-ı süḫan:
1. **meydān-ı süḫanda:**-*da*
Gazel 168
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz meydanı.
13. Bizümle kimse meydān-ı süḫanda hem-ʿinān olmaz
14. Kümeyt-i ṭabʿ ile cevlān-nümā-yı iştihāruz biz

meydān-ı taḫayyül:
1. **meydān-ı taḫayyül:**
Kaside 14
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Hayal etme meydanı.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

2. **meydān-ı taḫayyülde:**-*de*
Gazel 248
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hayal etme meydanı.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

meydānı ṭut-:
1. **meydānı ṭutsa:**-*sa*
Gazel 237
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydanı tutmak/kaplamak.
7. N'ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
8. Ḳırar ʿuṣṣāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

meydān-ı veġā:
1. **meydān-ı veġā:**
Kaside 18
Mısra: **230**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanı.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

mey-fürūş:
1. **mey-fürūşuñ:**-*uñ*
Gazel 405
Mısra: **5**
Şarap satıcısı, meyhaneci.
5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

mey-güsār:
1. **mey-güsārān:**
Gazel 170
Mısra: **12**
Şarap içen.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

mey-güsār ol-:
1. **mey-güsār olsa:**-*sa*
Gazel 100
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Birlikte şarap içen içki arkadaşı olmak.
9. Şarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

mey-ḫāne:
1. **mey-ḫāne:**
Gazel 129
Mısra: **3**
İçki içilen ve satılan yer.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

2. **mey-ḫāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **1**
İçki içilen ve satılan yer.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

3. **mey-ḫānede:**-*de*
Gazel 193
Mısra: **3**
İçki içilen ve satılan yer.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı ṣahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

4. **mey-ḫānede:**-*de*
Gazel 203
Mısra: **13**
İçki içilen ve satılan yer.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

5. **mey-ḫānede:**-*de*
Gazel 218
Mısra: **8**
İçki içilen ve satılan yer.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

6. **mey-ḫānede:**-*de*
Gazel 281
Mısra: **8**
İçki içilen ve satılan yer.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

mey-ḫāneye gir-:
1. **mey-ḫāneye giren:**-*en*
Gazel 193
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meyhaneye girmek.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

2. **mey-ḫāneye girüp:**-*üp*
Gazel 214
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meyhaneye girmek.
9. Gönül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

mey-i cām-ı maḥabbet:
1. **mey-i cām-ı maḥabbet:**
Gazel 222
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kadehindeki şarap.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad-dāne virilmiş

mey-i cān-perver:
1. **mey-i cān-perveri:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ruh besleyen şarap, gönül açan şarap.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur baña

mey-i dil-keş:
1. **mey-i dil-keş:**
Gazel 281
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken şarap.
7. Ġam-ı dünyāyı mey-i dil-keş ile defʿ ide gör
8. Ġuṣṣa mevcūd ise mey-ḫānede maʿdūm degül

mey-i engūr:
1. **mey-i engūr:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüm şarabı.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engūr saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

2. **mey-i engūr:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüm şarabı.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engūr saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

mey-i gülfām:
1. **mey-i gülfām:**
Gazel 317
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
3. Mestüm ammā ki mest-i bāde-i ʿışḳ
4. Mey-i gülfām n'eydügin bilmem

mey-i gül-reng:
1. **mey-i gül-reng:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

2. **mey-i gül-reng:**
Gazel 372
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

mey-i ḫātır-güşā:
1. **mey-i ḫātır-güşā:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül/zihin açan şarap.
5. Göñül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫātır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūn:
1. **mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tersine dönmüş kadeh (gibi) şafağın kan (rengi gibi kırmızı) şarabı.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūndan ġayrı

mey-i ʿışḳ:
1. **mey-i ʿışḳ:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

mey-i mihr ü maḥabbet:
1. **mey-i mihr ü maḥabbet:**
Kaside 8
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet şarabı.
171. Mey-i mihr ü maḥabbet fāiż-i keyf-i dü-bālādur
172. Ki hūşyārı ḳadeḥ der-dest ü mesti hūşyār eyler

mey-i nāb:
1. **mey-i nāb:**
Kaside 23
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Halis/saf şarap.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

2. **mey-i nāb:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Halis/saf şarap.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

mey-i nāz:
1. **mey-i nāzıyla:**-*ı, -ya*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve şarabı.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler ṣun şād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-çāre ser virsün

mey-i neṣʾe-resān-ı maʿnā:
1. **mey-i neṣʾe-resān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Anlamın neşe veren/ulaştıran şarabı.
131. Bāde-i cām-ı Cem bu meclisde
132. Mey-i neṣʾe-resān-ı maʿnādur

mey-i ṣāf:
1. **mey-i ṣāf:**
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte şarāb-ı tāze

mey-i şevḳ-āver:
1. **mey-i şevḳ-āvere:**-*e*
Gazel 321
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu getiren/veren şarap.
3. Eṣ-ṣalā ol mey-i şevḳ-āvere kim ḳaṭresini
4. Māye-i cūş-ı ṣafā-yı dil-i pür-ġam bilürin

mey-i vaṣl:
1. **mey-i vaṣl:**
Gazel 149
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma şarabı.
11. Mey-i vaṣl olmaz ise dürdī-i ḥasret olsun
12. Bu ḳadar māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād yeter

mey-kede:
1. **mey-kede:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Meyhane, içki içilen yer.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

2. **mey-kedeler:**-*ler*
Gazel 89
Mısra: **5**
Meyhane, içki içilen yer.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣtaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

3. **mey-kedeler:**-*ler*
Gazel 413
Mısra: **5**
Meyhane, içki içilen yer.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

4. **mey-kedede:**-*de*
Gazel 27
Mısra: **1**
Meyhane, içki içilen yer.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kedede bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

mey-kedeye gid-:
1. **mey-kedeye gider:**-*er*
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meyhaneye gitmek.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

meyl:
1. **meylüñ:**-*üñ*
Gazel 81
Mısra: **1**
Meyil, eğilim, yönelme.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

2. **meylimüzi:**-*i, -mü, -zi*
Gazel 182
Mısra: **15**
Meyil, eğilim, yönelme.
15. Ḥaşr eylemezüz meylimüzi bir büt-i şūḫa
16. Biz māyil-i her sīm-ber-i ḫūr-siriştüz

3. **meylimüz:**-*i, -müz*
Gazel 185
Mısra: **9**
Meyil, eğilim, yönelme.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān naḳşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i ṣuver-bend-i ʿālemüz

4. **meyli:**-*i*
Gazel 419
Mısra: **10**
Meyil, eğilim, yönelme.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

meyl eyle-/id(t)-:
1. **meyl eyledi:**-*di*
Gazel 125
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, yönelmek.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol şemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

2. **meyl eylese:**-*se*
Gazel 120
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek, eğilimli olmak.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān

14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

3. **meyl eylesün:**-*sün*
Gazel 255
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, yönelmek.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

4. **meyl idene:**-*en, -e*
Gazel 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, yönelmek.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūh

5. **meyl iderdi:**-*er, -di*
Gazel 310
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgilenmek, gönül vermek.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

6. **meyl iderse:**-*er, -se*
Gazel 242
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, yönelmek.
3. N'ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

7. **meyl itme:**-*me*
Gazel 70
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, eğilim göstermek.
13. Göñül ġayra ṣaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

8. **meyl itme:**-*me*
Gazel 262
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, eğilim göstermek.
13. Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gīsū-yı yāra meyl itme
14. Cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār olur giderek

9. **meyl itmesün:**-*me, -sün*
Kaside 17
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek, eğilim göstermek.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

10. **meyl itmez:**-*mez*
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek, eğilim göstermek.
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

11. **meyl itmez:**-*mez*
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek, eğilim göstermek.
9. Meyl itmez ehl-i himmet o naḳd-i viṣāle kim
10. Ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza bestedür

12. **meyl itse:**-*se*
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eğilim göstermek, ilgi duymak.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

meyl-i ʿāşık-ı çālāk:
1. **meyl-i ʿāşıḳ-ı çālākdandur:**-*dan, -dur*
Gazel 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tez canlı âşığın eğilmesi.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāşık-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engūr saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

meyl-i dūr:
1. **meyl-i dūr:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzaklaşmaya/uzağa meyilli/eğilimli.
7. Bir āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū
8. Kim ṣayd olur didükçe nice meyl-i dūr olur

meyl-i İstanbul:
1. **meyl-i İstanbul:**
Gazel 126
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İstanbul isteği, hevesi.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

meyl-i kenār:
1. **meyl-i kenār:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yanına yaklaşmayı isteme.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

meyl-i lālezār:
1. **meyl-i lālezār:**
Kaside 8
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Lâle bahçesine (gitmeyi) arzulama/isteme.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

meyl-i leb-i sāḳī:
1. **meyl-i leb-i sāḳī:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sakinin dudağını arzulama.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

meyl-i nāz:
1. **meyl-i nāz:**
Kaside 10
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve eğilimi.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḫl-ı pindār

meyl-i pinhān:
1. **meyl-i pinhānı:**-*ı*
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gizli meyil/eğilim.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

meyl-i revāc:
1. **meyl-i revāc:**
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İtibara/değere eğilim.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḫüsün meyl-i revāc itmezse de

meyl-i şayyād:
1. **meyl-i şayyād:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Avcıya yaklaşma/ilgi gösterme.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

meyl-i tesbīḥ-i riyā:
1. **meyl-i tesbīḥ-i riyā:**
Gazel 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülük tespihine eğilim.
7. Sübḥa-gerdān-ı heves olmaz esīr-i zülf-i yār
8. Meyl-i tesbīḥ-i riyā dil-beste-i zünnāra güc

meyl-i viṣāl:
1. **meyl-i viṣāl:**
Gazel 76
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama, kavuşmaya eğilimli olma.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

mey-luṭf:
1. **mey-luṭf:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Şarap lütfu.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

mey-perestān:
1. **mey-perestāne:**-*e*
Gazel 214
Mısra: **3**
Şarabı taparcasına seven.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

meʾyūs-ı maḥabbet:
1. **meʾyūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Muhabbetten ümidini kesmiş.
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa da ʿāşıḳ
16. Ḫāşā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

meyve-i ümmīd:
1. **meyve-i ümmīd:**
Gazel 202
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Ümit meyvesi.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu güne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

mezāḳ:
1. **meẕāḳ:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Zevk, tat.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi lezẕet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı firīb

Meẕākī: (MHEK, TDVİA)
1. **Meẕāḳī:**
Tarih 1
Mısra: **9**
Kaynaklarda ismi "Süleyman el Bosnevî (Bosnalı Süleyman Dede) ve Derviş Süleyman, Mezâkî Süleyman Dede Bosnevî, Bosnevî Süleyman Efendi ve Süleyman Dede olarak geçen Mezâkî; Bosna Hersek'in Çayniçe kasabasında doğmuştur. İlköğrenimini burada tamamladıktan sonra İstanbul'a giderek Enderun'a girmiş, çeşitli ilimler yanında edebiyat tahsili de görmüştür. Çeşitli kaynaklarda nerede doğduğu açıkça belirtilmesine rağmen doğum tarihi bilinmeyen Mezâkî'nin ailesi hakkında Mısır Valisi Eyüp Paşa'nın akrabası olduğu dışında bilgi bulunmamaktadır. Mezâkî; "meslek hayatına sipahilikle başlamış; katiplik, divan efendiliği, tezkirecilik, mukabelecilik gibi işlerin yanında çeşitli şairler ve şahsiyetlerin ortamlarında bulunarak itibar sahibi olmuş bir şairdir. Osmanlı imparatorluğunun Duraklama dönemi" olarak bilinen ve siyasi ve askeri bakımdan duraklamanın yaşandığı ancak edebî anlamda üst düzey şairlerin yetiştiği bir dönem olan XVII. yüzyılda yaşayan Mezâkî; yaşadığı devrin kargaşalı siyasi ortamında "siyasetten uzak yetmiş yıl kadar rahat bir ömür sürmüştür. Mezâkî 1087 yılının Ramazanında (Kasım 1676) İstanbul'da vefat etmiş ve Galata Mevlevîhânesi hazîresine defnedilmiştir. Vefatıyla ilgili düşülen tarih beyitlerinin yanlış hesaplanması yüzünden ölümü bazı kaynaklarda 1086 (1675) ve 1088 (1677) olarak gösterilmektedir.Mezâkî'nin bilinen tek eseri divanıdır.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **Meẕāḳī:**
Rübai 1
Mısra: **3**
bkz. Meẕāḳī.
3. Var ise Meẕāḳī böyle iksīr-i naẓar
4. Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlānādur

3. **Meẕāḳī'de:**-*de*
Müseddes 1
Mısra: **26**
bkz. Meẕāḳī.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

4. **Meẕāḳī:**
Kaside 2
Mısra: **65**
bkz. Meẕāḳī.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

5. **Meẕāḳī:**
Kaside 3
Mısra: **32**
bkz. Meẕāḳī.
31. Mażmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

6. **Meẕāḳī:**
Tarih 3
Mısra: **31**
bkz. Meẕāḳī.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tārīḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem üʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

7. **Meẕāḳī:**
Gazel 4
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḥaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

8. **Meẕāḳī:**
Kaside 4
Mısra: **71**
bkz. Meẕāḳī.
71. Oldı Meẕāḳī çü ser-ā-ser temām
72. Ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār

9. **Meẕāḳī:**
Kaside 5
Mısra: **73**
bkz. Meẕāḳī.
73. Ey Meẕāḳī bu naẓm-ı rengīnüñ
74. Oldı revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem

10. **Meẕāḳī:**
Gazel 6
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

11. **Meẕāḳī:**
Kaside 6
Mısra: **49**
bkz. Meẕāḳī.
49. Ey Meẕāḳī hātif-i ḳudsī didi tārīḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i sulṭān Murād-ı bā-kemāl

12. **Meẕāḳī:**
Gazel 7
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

13. **Meẕāḳī:**
Kaside 7
Mısra: **59**
bkz. Meẕāḳī.
59. Çü Meẕāḳī dil-āverān-ı cihān
60. Ḫavf ider her zamān cirīdüñden

14. **Meẕāḳī:**
Gazel 8
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra kʾola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

15. **Meẕāḳī:**
Kaside 8
Mısra: **181**
bkz. Meẕāḳī.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

16. **Meẕāḳī:**
Gazel 9
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Meẕāḳī zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbāndur
12. ʿİnān-ı şīve ile sīne-bend-i istiġnā

17. **Meẕāḳī:**
Kaside 9
Mısra: **161**
bkz. Meẕāḳī.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

18. **Meẕāḳī:**
Gazel 10
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül itdi beni
14. O tünd-i kāfir-i ḫışm-āzmā-yı istiġnā

19. **Meẕāḳī:**
Kaside 10
Mısra: **157**
bkz. Meẕāḳī.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

20. **Meẕāḳī:**
Gazel 11
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i şaḥn-ı gülzār-ı İrem ṣahbā

21. **Meẕāḳī:**
Kaside 11
Mısra: **61**
bkz. Meẕāḳī.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

22. **Meẕāḳī:**
Gazel 12
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

23. **Meẕāḳī:**
Kaside 12
Mısra: **187**
bkz. Meẕāḳī.
187. Dil-sūḫte-i ʿışḳı Meẕāḳī gibi olmaz
188. Pervāne-i her şemʿ-i şebistān-ı zamāne

24. **Meẕāḳī:**
Gazel 13
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ḫāme-i rengīn-ṣarīr-i naġme-perdāzum
14. İder deyr-i meʿānīde nevā-yı erġanūn peydā

25. **Meẕāḳī:**
Kaside 13
Mısra: **95**
bkz. Meẕāḳī.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güẕāf eyle duʿā
96. Böyle eṣnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

26. **Meẕāḳī:**
Gazel 14
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur

14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

27. **Meẕāḳī:**
Gazel 15
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

28. **Meẕāḳī:**
Kaside 15
Mısra: **69**
bkz. Meẕāḳī.
69. Şimden gerü Meẕāḳī bu naẓm-ı bülend ile
70. Teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i naẓẓām isterin

29. **Meẕāḳī:**
Gazel 16
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı ṣabā

30. **Meẕāḳī:**
Kaside 16
Mısra: **61**
bkz. Meẕāḳī.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

31. **Meẕāḳī:**
Kaside 17
Mısra: **161**
bkz. Meẕāḳī.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

32. **Meẕāḳī:**
Kaside 18
Mısra: **229**
bkz. Meẕāḳī.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

33. **Meẕāḳī:**
Gazel 19
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ṭurdı ṣaf ṣaf seyre ʿuşşāḳ
10. Ṣalınsun nāz ile ol serv-i bālā

34. **Meẕāḳī:**
Kaside 19
Mısra: **61**
bkz. Meẕāḳī.
61. Meẕāḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳışṣa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

35. **Meẕāḳī:**
Gazel 20
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Rindān-ı sebük-rūḥa Meẕāḳī ne belādur
10. Kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā

36. **Meẕāḳī:**
Kaside 20
Mısra: **21**
bkz. Meẕāḳī.
21. Ṣadrü'ş-şudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

37. **Meẕāḳī:**
Gazel 21
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

38. **Meẕāḳī:**
Kaside 21
Mısra: **195**
bkz. Meẕāḳī.
195. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
196. Āḫir-i dāstān-i maʿnādur

39. **Meẕāḳī:**
Kaside 22
Mısra: **103**
bkz. Meẕāḳī.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

40. **Meẕāḳī:**
Gazel 23
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānīde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mı var gūşe-i destāra münāsib

41. **Meẕāḳī:**
Kaside 23
Mısra: **153**
bkz. Meẕāḳī.
153. Meẕāḳī tā-be-key ıṭnāb-ı nükte-perdāzī
154. Budur egerçi mezāyā-yı maḥmidet-ḫ͟ʷānī

42. **Meẕāḳī:**
Gazel 24
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

43. **Meẕāḳī:**
Kaside 24
Mısra: **55**
bkz. Meẕāḳī.
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḥteşem mübārek-bād

44. **Meẕāḳī:**
Gazel 25
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

45. **Meẕāḳī:**
Gazel 26
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẓīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

46. **Meẕāḳī:**
Kaside 26
Mısra: **61**
bkz. Meẕāḳī.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

47. **Meẕāḳī:**
Gazel 27
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eş-şalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

48. **Meẕāḳī:**
Kaside 27
Mısra: **67**
bkz. Meẕāḳī.
67. İrdi Meẕāḳī dem-i ʿarż-ı niyāz
68. Buldı nihāyet süḫan-ı rūzgār

49. **Meẕāḳī:**
Gazel 28
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

50. **Meẕāḳī:**
Kaside 28
Mısra: **57**
bkz. Meẕāḳī.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

51. **Meẕāḳī:**
Gazel 29
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle Meẕāḳī
12. Şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet

52. **Meẕāḳī:**
Gazel 30
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Şeh-nāme-i ʿışḳ ile n'ola olsa Meẕāḳī
18. Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet

53. **Meẕāḳī:**
Gazel 31
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

54. **Meẕāḳī:**
Gazel 32
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

55. **Meẕāḳī:**
Gazel 33
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

56. **Meẕāḳī:**
Gazel 34
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

57. **Meẕāḳī:**
Gazel 35
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

58. **Meẕāḳī:**
Gazel 36
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Hem-dūş-ı livā-yı ḳad-i ṭūbā-ṣıfatuñdur
14. Ḥāṣā ki Meẕāḳī ola maġlūb-ı ḳıyāmet

59. **Meẕāḳī:**
Gazel 37
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bāʾiş

60. **Meẕāḳī:**
Gazel 38
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ʿışḳ ile daʿvā-yı imtiyāz itmek
14. Bu güne bir ġazel-i ʿāşıḳānedür bāʾiş

61. **Meẕāḳī:**
Gazel 39
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḥs

62. **Meẕāḳī:**
Gazel 40
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī içmesün yā n'eylesün erbāb-ı ġam
12. Bādesüz defʿ-i ġumūm-ı dehr-i pür-ālām güc

63. **Meẕāḳī:**
Gazel 41
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

64. **Meẕāḳī:**
Gazel 42
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bī-kilīd-i feyż-i ilhām-ı Ḫudā
14. Böyle el urmaḳ der-i gencīne-i esrāra güc

65. **Meẕāḳī:**
Gazel 43
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

66. **Meẕāḳī:**
Gazel 44
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

67. **Meẕāḳī:**
Gazel 45
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı ṣubḥ

68. **Meẕāḳī:**
Gazel 46
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Sāḳī-i ṣahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫᵛān-ı ṣubḥ

69. **Meẕāḳī:**
Gazel 47
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī eşer-i ṣubḥ-dem-i ʿişretdür
10. Feyż-baḫşā-yı dil-i ḫurrem-i rindān-ı ṣabūh

70. **Meẕāḳī:**
Gazel 48
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

71. **Meẕāḳī:**
Gazel 49
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

72. **Meẕāḳī:**
Gazel 50
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. İtmezse meded ʿavn-ı yedü'l-lāh Meẕāḳī
10. Ser-pençe-i ḥırmānda ḳalur dāmen-i ümmīd

73. **Meẕāḳī:**
Gazel 51
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

74. **Meẕāḳī:**
Gazel 52
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

75. **Meẕāḳī:**
Gazel 54
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

76. **Meẕāḳī:**
Gazel 55
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī bu ġazel-i dil-güşāya lāyıḳdur
14. Olursa gül-varaḳ-ı gülşen-i İrem kāġıd

77. **Meẕāḳī:**
Gazel 56
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī şuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

78. **Meẕāḳī:**
Gazel 57
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i işṭiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

79. **Meẕāḳī:**
Gazel 58
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī dūd-ı āhuñdan ʿayāndur āteş-i ʿışḳuñ
14. Bu deñlü ḫānumān-sūz-ı derūn-ı pür-ġamuñ kimdür

80. **Meẕāḳī:**
Gazel 59
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

81. **Meẕāḳī:**
Gazel 60
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

82. **Meẕāḳī:**
Gazel 61
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

83. **Meẕāḳī:**
Gazel 62
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ben beẕle-güy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

84. **Meẕāḳī:**
Gazel 63
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

85. **Meẕāḳī:**
Gazel 64
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
14. Toḫm-ı ḫayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

86. **Meẕāḳī:**
Gazel 66
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

87. **Meẕāḳī:**
Gazel 67
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

88. **Meẕāḳī:**
Gazel 68
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.

17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şināsٍ eyler

89. **Meẕāḳī:**
Gazel 69
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan şaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

90. **Meẕāḳī:**
Gazel 70
Mısra: **16**
bkz. Meẕāḳī.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

91. **Meẕāḳī:**
Gazel 71
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

92. **Meẕāḳī:**
Gazel 72
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

93. **Meẕāḳī:**
Gazel 73
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ḫ̆āce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

94. **Meẕāḳī:**
Gazel 74
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫ̆āhuñ mıdur

95. **Meẕāḳī:**
Gazel 75
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫ̆āh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

96. **Meẕāḳī:**
Gazel 76
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

97. **Meẕāḳī:**
Gazel 78
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

98. **Meẕāḳī:**
Gazel 80
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẓaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

99. **Meẕāḳī:**
Gazel 81
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

100. **Meẕāḳī:**
Gazel 82
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ẕevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

101. **Meẕāḳī:**
Gazel 84
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-şuʿūr olur

102. **Meẕāḳī:**
Gazel 87
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

103. **Meẕāḳī:**
Gazel 88
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

104. **Meẕāḳī:**
Gazel 90
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ol ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālüm ki Meẕāḳī
12. Şemşīr-i zebān tīġ-ı fürūzān-güherümdür

105. **Meẕāḳī:**
Gazel 93
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀşık-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feṭḥ-i bāb olur

106. **Meẕāḳī:**
Gazel 94
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

107. **Meẕāḳī:**
Gazel 95
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

108. **Meẕāḳī:**
Gazel 96
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

109. **Meẕāḳī:**
Gazel 97
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

110. **Meẕāḳī:**
Gazel 98
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

111. **Meẕāḳī:**
Gazel 101
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan kūy-ı yār ile
14. ʿĀşık Meẕāḳī ṣāʿir-i muʿciz-ṭırāz olur

112. **Meẕāḳī:**
Gazel 102
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
18. Ḫātıra buncılayın ṣad-dür-i meknūn gelür

113. **Meẕāḳī:**
Gazel 104
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḫā faṣl-ı ḫitāb isterler

114. **Meẕāḳī:**
Gazel 105
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

115. **Meẕāḳī:**
Gazel 106
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

116. **Meẕāḳī:**
Gazel 108
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī Mışr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

117. **Meẕāḳī:**
Gazel 109
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

118. **Meẕāḳī:**
Gazel 110
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Meẕāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

119. **Meẕāḳī:**
Gazel 112

Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

120. **Meẕāḳī:**
Gazel 113
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

121. **Meẕāḳī:**
Gazel 114
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī bezm-i ṣahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı firāġuñdur

122. **Meẕāḳī:**
Gazel 117
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

123. **Meẕāḳī:**
Gazel 118
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿişyānum meger cürm ü günāhum bir midür

124. **Meẕāḳī:**
Gazel 119
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

125. **Meẕāḳī:**
Gazel 120
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

126. **Meẕāḳī:**
Gazel 121
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

127. **Meẕāḳī:**
Gazel 122
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ey Meẕāḳī rū-şinās-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
20. ʿUrfī-i muʿciz-dem-i Rūmum ki Şirāzum budur

128. **Meẕāḳī:**
Gazel 123
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī şevḳ ile ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum
14. Berāt-ı raġbet-i her ẕü-fünūna yazmışlar

129. **Meẕāḳī:**
Gazel 124
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

130. **Meẕāḳī:**
Gazel 125
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Şāʿir daḥi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

131. **Meẕāḳī:**
Gazel 126
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

132. **Meẕāḳī:**
Gazel 127
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

133. **Meẕāḳī:**
Gazel 128
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī ṣanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

134. **Meẕāḳī:**
Gazel 129
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

135. **Meẕāḳī:**
Gazel 130
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

136. **Meẕāḳī:**
Gazel 133
Mısra: **10**
bkz. Meẕāḳī.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḥi çoḳ endişe-i dūr u dırāz eyler

137. **Meẕāḳī:**
Gazel 134
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Güş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

138. **Meẕāḳī:**
Gazel 135
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

139. **Meẕāḳī:**
Gazel 137
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

140. **Meẕāḳī:**
Gazel 138
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

141. **Meẕāḳī:**
Gazel 139
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

142. **Meẕāḳī:**
Gazel 140
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

143. **Meẕāḳī:**
Gazel 141
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

144. **Meẕāḳī:**
Gazel 142
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

145. **Meẕāḳī:**
Gazel 143
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Bu perverişle Meẕāḳī ṣadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

146. **Meẕāḳī:**
Gazel 144
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ḫāksār olmaḳdan itme iḥtirāz
14. Gevherüñ gerd-i yetīmi çoḳ bahāsın artırur

147. **Meẕāḳī:**
Gazel 145
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

148. **Meẕāḳī:**
Gazel 146
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

149. **Meẕāḳī:**
Gazel 147
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Güş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-terāneyi
12. Täze-zebān täze-edā täze-bestedür

150. **Meẕāḳī:**
Gazel 149
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

151. **Meẕāḳī:**
Gazel 150
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

152. **Meẕāḳī:**
Gazel 151
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. El-haḳ Meẕāḳī ẕaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

153. **Meẕāḳī:**
Gazel 152
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Taḫayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mıṣr-ı ḫayālüñ şeker-fürūşıdur

154. **Meẕāḳī:**
Gazel 153
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī nev-be-nev täze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

155. **Meẕāḳī:**
Gazel 154
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Vaṣf ider ruḫsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

156. **Meẕāḳī:**
Gazel 155
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ben o defîne-güşā-yı ʿirfānum
14. Nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz

157. **Meẕāḳī:**
Gazel 156
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile täze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

158. **Meẕāḳī:**
Gazel 157
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

159. **Meẕāḳī:**
Gazel 158
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

160. **Meẕāḳī:**
Gazel 160
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad-kīse-i pür-naḳd-i temennā şılamuz

161. **Meẕāḳī:**
Gazel 161
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

162. **Meẕāḳī:**
Gazel 162
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle täze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

163. **Meẕāḳī:**
Gazel 163
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

164. **Meẕāḳī:**
Gazel 164
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endîşe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

165. **Meẕāḳī:**
Gazel 166
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

166. **Meẕāḳī:**
Gazel 168
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ṣalā dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftāra
18. Meẕāḳī çeşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdāruz biz

167. **Meẕāḳī:**
Gazel 169
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı şaġīr-i ney-süvāruz biz

168. **Meẕāḳī:**
Gazel 170
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

169. **Meẕāḳī:**
Gazel 171
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẓmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḫtirāz

170. **Meẕāḳī:**
Gazel 172
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ol ġazālı Meẕāḳī ṣayd itdük
20. Şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz biz

171. **Meẕāḳī:**
Gazel 173
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Ey Meẕāḳī bu faṣl-ı dil-keşde
16. Ḫoş-dil-i bāġ u rāġ-ı ʿışḳuz biz

172. **Meẕāḳī:**
Gazel 174
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuşşāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

173. **Meẕāḳī:**
Gazel 175
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Biz çekmezüz aşlā ġam-ı devrānı Meẕāḳī
10. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

174. **Meẕāḳī:**
Gazel 176
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Reşk eylemezüz cām-ı Ceme şimdi Meẕāḳī
14. ʿUşşāḳ ile peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

175. **Meẕāḳī:**
Gazel 177
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

176. **Meẕāḳī:**
Gazel 178
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. O kim Meẕāḳī gibi nāle-i ḥazīn itmez
10. Zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

177. **Meẕāḳī:**
Gazel 179
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī būseye ḳānīʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

178. **Meẕāḳī:**
Gazel 180
Mısra: **29**
bkz. Meẕāḳī.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

179. **Meẕāḳī:**
Gazel 181
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü ẕevḳ-i vaṭan sensüz

180. **Meẕāḳī:**
Gazel 182
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Bu ṭabʿ ile meydān-ı belāġatda Meẕāḳī
18. ʿUrfī gibi bir şāʿir-i pür-zūr-siriştüz

181. **Meẕāḳī:**
Gazel 183
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿuñla kimse hem-ʿinān olmaz
14. Bu cünbiş her kümeyt-himmet-i merdāneden gelmez

182. **Meẕāḳī:**
Gazel 184
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

183. **Meẕāḳī:**
Gazel 185
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān naḳşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i şuver-bend-i ʿālemüz

184. **Meẕāḳī:**
Gazel 186
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb ü tāb-ı ʿışḳ ile
18. Zīver-i gūş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

185. **Meẕāḳī:**
Gazel 189
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

186. **Meẕāḳī:**
Gazel 190
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

187. **Meẕāḳī:**
Gazel 191
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

188. **Meẕāḳī:**
Gazel 192
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī böyle ġavvās-ı yem-i ʿirfān iken andan
14. Meger kim dir o deryāda dür-i meknūn olur çıḳmaz

189. **Meẕāḳī:**
Gazel 193
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī gevher-i vaʿd-i nihān-ı vuṣlat-ı sāḳī
14. Derūn-ı ḥoḳḳa-i dilde dür-i meknūn olur çıḳmaz

190. **Meẕāḳī:**
Gazel 195
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

191. **Meẕāḳī:**
Gazel 198
Mısra: **16**
bkz. Meẕāḳī.
15. Sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ
16. Biz Meẕāḳī gibi sencīde-ʿayārın bilürüz

192. **Meẕāḳī:**
Gazel 201
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu gūne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

193. **Meẕāḳī:**
Gazel 202
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āşār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

194. **Meẕāḳī:**
Gazel 203
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Leclāca daḥi naʿt-ı taḫayyülde Meẕāḳī
18. Manşūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

195. **Meẕāḳī:**
Gazel 205
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

196. **Meẕāḳī:**
Gazel 207
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī tāze-zebān-ı niyāzdur
14. Ol āfet-i zamāneye bu nev-zemīn-i nāz

197. **Meẕāḳī:**
Gazel 208
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī şīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

198. **Meẕāḳī:**
Gazel 209
Mısra: **21**
bkz. Meẕāḳī.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aşlā ḥarūn olmaz

199. **Meẕāḳī:**
Gazel 210
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

200. **Meẕāḳī:**
Gazel 212
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur
14. Ne ġam olsa ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān āteş

201. **Meẕāḳī:**
Gazel 214
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Bulup ruḫsat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

202. **Meẕāḳī:**
Gazel 215
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

203. **Meẕāḳī:**
Gazel 216
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ḫayret ile şāh-ı rāh-ı ḫasretde
10. Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest olup ḳalmış

204. **Meẕāḳī:**
Gazel 217
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Saña Meẕāḳī felekde eşer bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

205. **Meẕāḳī:**
Gazel 218
Mısra: **12**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

206. **Meẕāḳī:**
Gazel 219
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

207. **Meẕāḳī:**
Gazel 220
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

208. **Meẕāḳī:**
Gazel 221
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿışretdedür velī
14. Ol şūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

209. **Meẕāḳī:**
Gazel 222
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.

17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

210. **Meẕāḳī:**
Gazel 223
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda raḳṣ

211. **Meẕāḳī:**
Gazel 225
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

212. **Meẕāḳī:**
Gazel 226
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

213. **Meẕāḳī:**
Gazel 227
Mısra: **12**
bkz. Meẕāḳī.
11. Fikret-i ebrū-yı ṭuġra-peyker-i dildār ile
12. Ey Meẕāḳī hīç elüñden gitmesün dīvānī ḫaṭ

214. **Meẕāḳī:**
Gazel 228
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüsḫa-i iʿcāza ḫaṭ

215. **Meẕāḳī:**
Gazel 229
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ʿazm-i gülzār eyledükçe cān u dil eyler
14. Bu bāġuñ güllerinden güllerüñ bülbüllerinden ḫaẕ

216. **Meẕāḳī:**
Gazel 230
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

217. **Meẕāḳī:**
Gazel 231
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḫażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

218. **Meẕāḳī:**
Gazel 233
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

219. **Meẕāḳī:**
Gazel 234
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Zülf-i bütān Meẕāḳī ruḫ-ı ḫāldār ile
20. Olsa n'ola fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ

220. **Meẕāḳī:**
Gazel 235
Mısra: **10**
bkz. Meẕāḳī.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī pūye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

221. **Meẕāḳī:**
Gazel 236
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Naẓm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra şadef

222. **Meẕāḳī:**
Gazel 237
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

223. **Meẕāḳī:**
Gazel 240
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḥāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

224. **Meẕāḳī:**
Gazel 241
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

225. **Meẕāḳī:**
Gazel 242
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Saña ırmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

226. **Meẕāḳī:**
Gazel 243
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīde-ʿayār olmayıcaḳ

227. **Meẕāḳī:**
Gazel 244
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

228. **Meẕāḳī:**
Gazel 245
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẓmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

229. **Meẕāḳī:**
Gazel 246
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḫayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

230. **Meẕāḳī:**
Gazel 247
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

231. **Meẕāḳī:**
Gazel 248
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

232. **Meẕāḳī:**
Gazel 249
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

233. **Meẕāḳī:**
Gazel 251
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n'ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḫal-ḫᵛānuñum senüñ

234. **Meẕāḳī:**
Gazel 252
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḫaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

235. **Meẕāḳī:**
Gazel 253
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n'ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

236. **Meẕāḳī:**
Gazel 254
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḫi tertīb-i dīvān eyledük

237. **Meẕāḳī'nüñ:**-*nüñ*
Gazel 255
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O ṣāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

238. **Meẕāḳī:**
Gazel 256
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī şīve-i iʿcāz-ı naẓm ile görelüm
14. Zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ nesin gördük

239. **Meẕāḳī:**
Gazel 257
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Güş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

240. **Meẕāḳī:**
Gazel 258

Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Baş egmez ise dergeh-i teslîme Meẕāḳī
10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

241. **Meẕāḳī:**
Gazel 259
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāk-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

242. **Meẕāḳī:**
Gazel 260
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ḳorḳarın kim olur Meẕāḳī daḥi
14. ʿĀşıḳ-ı dil-figārı Bihzāduñ

243. **Meẕāḳī:**
Gazel 261
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī daḥi süḥan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

244. **Meẕāḳī:**
Gazel 262
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

245. **Meẕāḳī:**
Gazel 263
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

246. **Meẕāḳī:**
Gazel 265
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ey Meẕāḳī n'ola ehl-i dile maḥşūş olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḥan hücre-i evḳāf degül

247. **Meẕāḳī:**
Gazel 266
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

248. **Meẕāḳī:**
Gazel 267
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

249. **Meẕāḳī:**
Gazel 268
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür göñül

250. **Meẕāḳī:**
Gazel 269
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

251. **Meẕāḳī:**
Gazel 270
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür göñül

252. **Meẕāḳī:**
Gazel 271
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endîşedür virsem n'ola
14. Şāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

253. **Meẕāḳī:**
Gazel 272
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n'ola
10. Şūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür göñül

254. **Meẕāḳī:**
Gazel 274
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ol lāle-ruḫ Meẕāḳī gelüp oldı bāġda
14. Dāġ-ı hezār u dāġ-ı gülistān u dāġ-ı gül

255. **Meẕāḳī:**
Gazel 275
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḥandur itse n'ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

256. **Meẕāḳī:**
Gazel 276
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

257. **Meẕāḳī:**
Gazel 278
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

258. **Meẕāḳī:**
Gazel 279
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya göñül iʿtimād üzre degül

259. **Meẕāḳī:**
Gazel 280
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

260. **Meẕāḳī:**
Gazel 281
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

261. **Meẕāḳī:**
Gazel 282
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür s̱emer-i nīm-res degül

262. **Meẕāḳī:**
Gazel 283
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

263. **Meẕāḳī:**
Gazel 284
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

264. **Meẕāḳī:**
Gazel 286
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-maẓmūna tenezzül

265. **Meẕāḳī:**
Gazel 287
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

266. **Meẕāḳī:**
Gazel 288
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

267. **Meẕāḳī:**
Gazel 289
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Meẕāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu güne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

268. **Meẕāḳī:**
Gazel 290
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

269. **Meẕāḳī:**
Gazel 292
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

270. **Meẕāḳī:**
Gazel 293
Mısra: **18**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ḳuruldı meclis-i ṣahbā o ġonce-leb geldi
18. Meẕāḳī bülbül-i destān-serā-yı mestān ol

271. **Meẕāḳī:**
Gazel 294
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Bu ḫātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẓma Süleymān-ı zamān ol

272. **Meẕāḳī:**
Gazel 295
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḥi var ol

273. **Meẕāḳī:**
Gazel 296
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

274. **Meẕāḳī:**
Gazel 299
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḫan-gūya getürdüm

275. **Meẕāḳī:**
Gazel 300
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẓīre dimege bir ġazel aldum

276. **Meẕāḳī:**
Gazel 301
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Böyle olmazdum Meẕāḳī nükte-perdāz-ı ḫayāl
14. Sürme-i endīşe-i naẓm ile ḫāmūş olmasam

277. **Meẕāḳī:**
Gazel 302
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Söyleşilmezdi Meẕāḳī ḫod-sitālarla eger
14. Ṣadme-i āvāze-i naẓmumla ḫāmūş itmesem

278. **Meẕāḳī:**
Gazel 303
Mısra: **27**
bkz. Meẕāḳī.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

279. **Meẕāḳī:**
Gazel 304
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

280. **Meẕāḳī:**
Gazel 305
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Şükrüm bu hele Meẕāḳī şimdi
16. Āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum

281. **Meẕāḳī:**
Gazel 306
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Muḥaṣṣal ey Meẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

282. **Meẕāḳī:**
Gazel 307
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

283. **Meẕāḳī:**
Gazel 308
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

284. **Meẕāḳī:**
Gazel 309
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

285. **Meẕāḳī:**
Gazel 311
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

286. **Meẕāḳī:**
Gazel 312
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

287. **Meẕāḳī:**
Gazel 313
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

288. **Meẕāḳī:**
Gazel 314
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

289. **Meẕāḳī:**
Gazel 315
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

290. **Meẕāḳī:**
Gazel 316
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

291. **Meẕāḳī:**
Gazel 317
Mısra: **25**
bkz. Meẕāḳī.
25. Ben Meẕāḳī gibi rıża-cūyum
26. Dil-i ḫod-gām n'eydügin bilmem

292. **Meẕāḳī:**
Gazel 318
Mısra: **25**
bkz. Meẕāḳī.
25. Feyż-i Ḥaḳ'dur Meẕāḳī güftārum
26. Fikr-i eşʿār n'eydügin bilmem

293. **Meẕāḳī:**
Gazel 319
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

294. **Meẕāḳī:**
Gazel 320
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī göñül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

295. **Meẕāḳī:**
Gazel 321
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

296. **Meẕāḳī:**
Gazel 322
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

297. **Meẕāḳī:**
Gazel 323
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

298. **Meẕāḳī:**
Gazel 324
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

299. **Meẕāḳī:**
Gazel 325
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i fīrāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

300. **Meẕāḳī:**
Gazel 326
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Meẕāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-güş görinsün

301. **Meẕāḳī:**
Gazel 327
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. ʿIşḳıyla Meẕāḳī gibi ser-germ-i viṣāl ol
10. Germiyyet-i ḫuşyārī-i medhūş görinsün

302. **Meẕāḳī:**
Gazel 329
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

303. **Meẕāḳī:**
Gazel 330

Mısra: **10**
bkz. Meẕāḳī.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i ġevher-efşānuñ gören

304. **Meẕāḳī:**
Gazel 331
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Artarsa n'ola beẕl-i kef-i desti Meẕāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

305. **Meẕāḳī:**
Gazel 332
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Vasf-ı cām-ı leb-i yār ile Meẕāḳī her dem
10. Ẕevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān sensin sen

306. **Meẕāḳī:**
Gazel 333
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫan-dānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

307. **Meẕāḳī:**
Gazel 334
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀşıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

308. **Meẕāḳī:**
Gazel 335
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḫüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

309. **Meẕāḳī:**
Gazel 336
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

310. **Meẕāḳī:**
Gazel 338
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Ey Meẕāḳī ʿaceb mi faḫr itsem
12. ʿAbd-i nā-çīz-i Ḫān Murādum ben

311. **Meẕāḳī:**
Gazel 339
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan şaḳın

312. **Meẕāḳī:**
Gazel 340
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden ṣaḳın

313. **Meẕāḳī:**
Gazel 341
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden ṣaḳın

314. **Meẕāḳī:**
Gazel 342
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

315. **Meẕāḳī:**
Gazel 343
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

316. **Meẕāḳī:**
Gazel 344
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

317. **Meẕāḳī:**
Gazel 345
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

318. **Meẕāḳī:**
Gazel 346
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

319. **Meẕāḳī:**
Gazel 347
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

320. **Meẕāḳī:**
Gazel 348
Mısra: **10**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

321. **Meẕāḳī:**
Gazel 349
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ḥayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i ʿirfān şanur gören

322. **Meẕāḳī:**
Gazel 350
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

323. **Meẕāḳī:**
Gazel 351
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

324. **Meẕāḳī:**
Gazel 352
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

325. **Meẕāḳī:**
Gazel 353
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

326. **Meẕāḳī:**
Gazel 354
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Bu lāf-ı fasāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

327. **Meẕāḳī:**
Gazel 355
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī gūş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa gūş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

328. **Meẕāḳī:**
Gazel 356
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

329. **Meẕāḳī:**
Gazel 357
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

330. **Meẕāḳī:**
Gazel 358
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī dest-i ḫayāliyle genc-i ṭabʿumdan
14. Cevāhir-i süḫanüm böyle intiḫāb iderin

331. **Meẕāḳī:**
Gazel 359
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

332. **Meẕāḳī:**
Gazel 360
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.

11. Olsun Meẕāḳī tāk-ı beḳā ile ser-firāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engūr düşmesün

333. **Meẕāḳī:**
Gazel 361
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

334. **Meẕāḳī:**
Gazel 362
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

335. **Meẕāḳī:**
Gazel 363
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

336. **Meẕāḳī:**
Gazel 364
Mısra: **21**
bkz. Meẕāḳī.
21. Meẕāḳī merddür lāf u güzāf-ı serserī itmez
22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

337. **Meẕāḳī:**
Gazel 365
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad-āb u tāb-ı ebrū

338. **Meẕāḳī:**
Gazel 366
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

339. **Meẕāḳī:**
Gazel 368
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eşʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

340. **Meẕāḳī:**
Gazel 369
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. ʿAzīmet-ḥᵛān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlik olsa ol perī-rūda

341. **Meẕāḳī:**
Gazel 370
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

342. **Meẕāḳī'yi:**-*yi*
Gazel 371
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

343. **Meẕāḳī:**
Gazel 372
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

344. **Meẕāḳī:**
Gazel 373
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

345. **Meẕāḳī:**
Gazel 374
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

346. **Meẕāḳī:**
Gazel 375
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Kemīne-eşheb-i ṭabʿumla hem-ʿinān olmaz
14. Meẕāḳī ṣevḳ ile hengām-ı tek ü tāzumda

347. **Meẕāḳī'de:**-*de*
Gazel 376
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

348. **Meẕāḳī:**
Gazel 377
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

349. **Meẕāḳī:**
Gazel 378
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

350. **Meẕāḳī:**
Gazel 379
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

351. **Meẕāḳī:**
Gazel 380
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

352. **Meẕāḳī:**
Gazel 381
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

353. **Meẕāḳī:**
Gazel 382
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

354. **Meẕāḳī:**
Gazel 383
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

355. **Meẕāḳī:**
Gazel 384
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile şoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

356. **Meẕāḳī:**
Gazel 386
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

357. **Meẕāḳī:**
Gazel 387
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḫayāl olur
14. Geldükçe böyle ṣad-dür-i nā-yāb bir yire

358. **Meẕāḳī:**
Gazel 388
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Bu şevḳ ile eylesün Meẕāḳī
14. Şerḥ-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve

359. **Meẕāḳī:**
Gazel 389
Mısra: **27**
bkz. Meẕāḳī.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿişret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

360. **Meẕāḳī:**
Gazel 390
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-baṣarı ḥüsn-i ḫitām olsa bize

361. **Meẕāḳī:**
Gazel 392
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

362. **Meẕāḳī:**
Gazel 393
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṯḥ-i bāb bir yirde

363. **Meẕāḳī:**
Gazel 394
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

364. **Meẕāḳī:**
Gazel 395
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

365. **Meẕāḳī:**
Gazel 396
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle ṣaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

366. **Meẕāḳī:**
Gazel 397
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

367. **Meẕāḳī:**
Gazel 398
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān ṣanma

368. **Meẕāḳī:**
Gazel 399
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad-müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

369. **Meẕāḳī:**
Gazel 400
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

370. **Meẕāḳī:**
Gazel 402
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Bu ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnāyı Meẕāḳī
10. Zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner eyle

371. **Meẕāḳī:**
Gazel 403
Mısra: **19**
bkz. Meẕāḳī.
19. Meẕāḳī lezẕet-i ḳand-ı leb-i dildār ile āḫir
20. Olur bir ṭūṭī-i şīrīn-kelām āheste āheste

372. **Meẕāḳī:**
Gazel 404
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī meclis-i düstūr-ı aʿẕamdan cüdā düşdüm
18. O bezm-i ḫāṣdan çak böyle mehcūr olmasun kimse

373. **Meẕāḳī:**
Gazel 405
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

374. **Meẕāḳī:**
Gazel 407
Mısra: **15**
bkz. Meẕāḳī.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

375. **Meẕāḳī:**
Gazel 409
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

376. **Meẕāḳī:**
Gazel 410
Mısra: **11**
bkz. Meẕāḳī.
11. Bu şevḳ ile Meẕāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

377. **Meẕāḳī:**
Gazel 411
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

378. **Meẕāḳī:**
Gazel 412
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad-dāne-i mercāna ḥācet ḳalmadı

379. **Meẕāḳī:**
Gazel 414
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

380. **Meẕāḳī:**
Gazel 415
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḫayfā
14. Görüp bu ḥāleti mevc-i günehde ter düşdi

381. **Meẕāḳī:**
Gazel 416
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḫla Meẕāḳī
10. Dil ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr degül mi

382. **Meẕāḳī:**
Gazel 417
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

383. **Meẕāḳī:**
Gazel 418
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı unutdurdı

384. **Meẕāḳī:**
Gazel 419
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

385. **Meẕāḳī'ye:**-*ye*
Gazel 420
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ṣunsun yine Meẕāḳī'ye bir cām-ı lālefām
10. Sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey

386. **Meẕāḳī:**
Gazel 421
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

387. **Meẕāḳī:**
Gazel 422
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī böyle muʿcīz-naġme-i ʿirfān olur
18. ʿAndelīb-i ḫoş-nevā-yı ṣaḥn-ı bāġ-ı Mevlevī

388. **Meẕāḳī:**
Gazel 423
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Olmaḳ isterseñ Meẕāḳī vāḳıf-ı ʿilm-i ledün
18. Meṣnevī-ḫᵛān ol k'odur maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī

389. **Meẕāḳī:**
Gazel 424
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī o ṣūḥ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

390. **Meẕāḳī:**
Gazel 426
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

391. **Meẕāḳī:**
Gazel 427
Mısra: **17**
bkz. Meẕāḳī.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

392. **Meẕāḳī:**
Gazel 428
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

393. **Meẕāḳī:**
Gazel 429
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-i viṣāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

394. **Meẕāḳī:**
Gazel 430
Mısra: **14**
bkz. Meẕāḳī.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

395. **Meẕāḳī:**
Gazel 431
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

396. **Meẕāḳī:**
Gazel 432
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

397. **Meẕāḳī:**
Gazel 433
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

398. **Meẕāḳī:**
Gazel 436
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

399. **Meẕāḳī:**
Gazel 437
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi şarīr-i ḫāmemi
14. Ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanūndur ġamzesi

400. **Meẕāḳī:**
Gazel 438
Mısra: **13**
bkz. Meẕāḳī.
13. Her ne kār olsa Meẕāḳī anı Ḥaḳ'dan bilürüz
14. Emr-i nāfiẕ mi olur kāf ile nūndan ġayrı

401. **Meẕāḳī:**
Gazel 440
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāra Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

402. **Meẕāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **9**
bkz. Meẕāḳī.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

meẕāḳ-ı ḫanṭal:
1. **meẕāḳ-ı ḫanṭalı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kaba görünüşlünün zevki.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

Meẕāḳī-yi dil-efgār:
1. **Meẕāḳī-yi dil-efgārı:**-*ı*
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
9. Bir bende-i efgende-i dirīnüñ iken ol
10. Ḥayfā ki Meẕāḳī-yi dil-efgārı unutduñ

Meẕāḳī-yi ḥazīn:
1. **Meẕāḳī-yi ḥazīn:**
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn
82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāz:
1. **Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı söz söyleyen Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

Meẕāḳī-yi şāḥib-izʿān:
1. **Meẕāḳī-yi şāḥib-izʿānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Anlayış/fikir sahibi Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
61. Ḳoma ayaḳda ḫākden ḳaldur
62. Bu Meẕāḳī-yi şāḥib-izʿānı

Meẕāḳī-yi süḫan-sāz:
1. **Meẕāḳī-yi süḫan-sāz:**
Gazel 401
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen/yapan Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

Meẕāḳī-yi zār:
1. **Meẕāḳī-yi zāruñ:**-*uñ*
Gazel 211
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

Meẕāḳī-siriṣt:
1. **Meẕāḳī-siriṣt:**
Gazel 3
Mısra: **13**
Şair Mezâkî tabiatlı. bkz. Meẕāḳī.
13. Ol büt-i per-i künişt oldı Meẕāḳī-siriṣt
14. Kim dem-i ürd-i behişt bāġ-ı cināndur baña

Meẕāḳī-var:
1. **Meẕāḳī-var:**
Gazel 89
Mısra: **14**
Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

Meẕāḳī-veş:
1. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Şair Mezâkî gibi, şair Mezâkî olarak. bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

2. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 2
Mısra: **13**
Şair Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
14. Bu ʿaṣruñ biz daḫi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

3. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 5
Mısra: **15**
Şair Mezâkî gibi, şair Mezâkî olarak. bkz. Meẕāḳī.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

4. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Şair Mezâkî gibi, şair Mezâkî olarak. bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

5. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 100
Mısra: **13**
Şair Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳī-veş siyeh-mest-i mey-i cām-ı maḥabbetdür
14. O kim teh-cürʿa-nūş-ı sāġar-ı bezm-i elestüñdür

6. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 298
Mısra: **10**
Şair Mezâkî gibi, şair Mezâkî olarak. bkz. Meẕāḳī.
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

7. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Şair Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

8. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 408
Mısra: **13**
Şair Mezâkî gibi, şair Mezâkî olarak. bkz. Meẕāḳī.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz şāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

9. **Meẕāḳī-veş:**
Gazel 425
Mısra: **9**
Şair Mezâkî gibi. bkz. Meẕāḳī.
9. Ḳaldı Meẕāḳī-veş o da böyle fütāde āh
10. Bir dest-gīr bu dil-i zāra bulunmadı

Meẕāḳiyā:
1. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
9. Feyż-i nesīm-i ʿışḳ ile cūş idüp Meẕāḳiyā
10. Ḳulzüm-i ṭabʿ-ı pīri gör mevc-zen-i şebāb olur

2. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 115
Mısra: **17**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
17. Lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḫanla Meẕāḳiyā
18. Bu silk-i ber-keşīde ʿaceb ber-güzīdedür

3. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
9. Çoḳdan cihānda ḫāne-ḫarābuz Meẕāḳiyā
10. ʿĀlem yıḳılsa ẕerre ḳadar yoḳ hirāsımuz

4. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 187
Mısra: **13**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

5. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 188
Mısra: **9**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

6. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 285
Mısra: **13**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẓm-ı sāde degül

7. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 291
Mısra: **17**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
17. İʿcāz-ı naẓm ise ġarażuñ ger Meẕāḳiyā
18. Şākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyānum ol

8. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 310
Mısra: **13**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

9. **Meẕāḳiyā:**
Gazel 434
Mısra: **15**
Ey Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
15. Cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām:
1. **Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām:**
Gazel 116
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi söz söyleyen Mezâkî. bkz. Meẕāḳī.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

mezāyā-yı maḥmidet-ḫʷānī:
1. **mezāyā-yı maḥmidet-ḫʷānī:**
Kaside 23
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Övgü şiiri söylemenin meziyetleri/hünerleri.
153. Meẕāḳī tā-be-key ıṭnāb-ı nükte-perdāzī
154. Budur egerçi mezāyā-yı maḥmidet-ḫʷānī

mezheb:
1. **meẕhebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **10**
Yol, gidilen yol.
9. Ḳıble-perest-i ebrū-yı sāḳī-i mehveşüm
10. Zünnār-ı bend-i ʿışḳ olalı meẕhebüm budur

meziyyet:
1. **meziyyet:**
Kaside 13
Mısra: **41**
Bir kişiyi başkalarından ayıran ve yücelten vasıf, üstünlük, değerlilik, yüksek karakter.
41. Bir meziyyet mi olur faẕlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

mezkūr:
1. **meẕkūr:**
Gazel 70
Mısra: **16**
Zikredilen, anılan.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

mezkūr ol-:
1. **meẕkūr olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zikredilmek, anılmak.
107. Nāmuñla sözüm ḥaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

2. **meẕkūr olsa:**-*sa*
Gazel 400
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zikredilmek, anılmak.
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

mezraʿa:
1. **mezraʿa:**
Gazel 97
Mısra: **7**
Tarım arazisi.
7. Dihḳān olalı mezraʿa toḫm-ı vücūda
8. Maḥṣūl-i maḥabbet şeref-i ḥāṣılumuzdur

mezraʿa-i ʿālem:
1. **mezraʿa-i ʿālemde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünya denen yer. (Ed-dünya mezraatü'l ahire: Dünya ahiretin ekeneğidir.).
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerāndur süḫanüm

2. **mezraʿa-i ʿālemi:**-*i*
Gazel 332
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünya denen yer. (Ed-dünya mezraatü'l ahire: Dünya ahiretin ekeneğidir.).
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerān sensin sen

mezraʿa-i ʿışḳ:
1. **mezraʿa-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 375
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk tarlası/yeri.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Şerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

meʾẕūn ol-:
1. **meʾẕūn olur:**-*ur*
Gazel 192
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin verilmek.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

mışḳale-i intibāh:
1. **mışḳale-i intibāh:**
Gazel 111
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyandıran cila aleti.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

mışḳale-i mekremet:
1. **mışḳale-i mekremetüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Cömertlik cilası.
49. Siyemmā mışḳale-i mekremetüñle her dem
50. Şayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur süḫanüm

Mışr:
1. **Mışr:**
Kaside 22
Mısra: **32**
Mısır ülkesi.
31. Şıyt-ı iḳbāli ṭutdı dünyāyı
32. Pür-şadā itdi Mışr ile Şāmı

2. **Mışra:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **42**
Mısır ülkesi.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

3. **mışra:**-*a*
Gazel 108
Mısra: **9**
Mısır ülkesi.
9. Mışra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

4. **Mışr:**
Gazel 108
Mısra: **11**
Mısır ülkesi.
11. Ey Meẕāḳī Mışr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

5. **Mışra:**-*a*
Gazel 160
Mısra: **8**
Mısır ülkesi.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mışra daḫi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

6. **Mışrı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **2**
Mısır ülkesi.
1. Zihī teʾşīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mışrı yine bir Yūsuf-ı ṣānī

Mışr-ı dile:
1. **Mışr-ı dile:**-*e*
Gazel 376
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlün Mısırı.

3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mıṣr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

Mıṣr-ı ḫayāl:
1. **Mıṣr-ı ḫayālüñ:**-*üñ*
Gazel 152
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hayaldeki Mısır ülkesi.
17. Taḫayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mıṣr-ı ḫayālüñ şeker-fürūşıdur

Mıṣr-ı maḥabbet:
1. **Mıṣr-ı maḥabbet:**
Gazel 266
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgi ülkesi II mahabbet Mısırı(ülke).
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

mıżmār:
1. **mıżmārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **64**
Koşu meydanı.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

mıżmār-ı şecāʿat:
1. **mıżmār-ı şecāʿatde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Cesaretin koşu meydanı.
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

mıżrāb göster-:
1. **mıżrāb göstermiş:**-*mek*
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mızrap göstermek.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

mı(i)/ mı(i)du(ü)r: (Bu ek/edat sözlükte 127 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **mi:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Soru eki.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

2. **mi:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Soru eki.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

3. **mi:**
Kaside 10
Mısra: **137**
Soru eki.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

4. **mi:**
Kaside 10
Mısra: **138**
Soru eki.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

5. **mi:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Soru eki.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

mı(i)…ya midür:
1. **mı…ya midür:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
..mı ya...midir.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevs̱er midür bilmem nedür

2. **mı…ya midür:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
..mı ya...midir.
1. Leblerüñ cān mı ya cān-perver midür bilmem nedür
2. Çeşme-i ḥayvān mı ya kevs̱er midür bilmem nedür

3. **mi…midür:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...mi...midir.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īs̱ār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

4. **mi…midür:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...mi...midir.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

mı(i)dür…m(ı)idür:
1. **midür midür:**
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...midir...midir.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

2. **mıdur mıdur:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...midir...midir.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḫ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

micmer:
1. **micmeri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **12**
İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

micmer yaḳ-:
1. **micmer yaḳdı:**-*dı*
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Buhurdanlık yakmak.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

micmer-efrūz-ı murād:
1. **micmer-efrūz-ı murād:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzunun/isteğin içinde tütsü yakılan kabı yakanı.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

midḥat:
1. **midḥatüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 8
Mısra: **199**
Övgü.
199. Ḳaṣīdem midḥatüñle tuḥfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

2. **midḥatüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 28
Mısra: **55**
Övgü.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihān:
1. **midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ulu hükümdarının süslü övücüsü.
31. Olsa her dem ne ʿaceb vird-i zebān-ı ʿālem
32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem:
1. **midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem:**
Kaside 5
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İyi ata bineninin güzel dönüşünün övgüsü.
75. Yine mümkin degül murād üzre
76. Midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem

2. **midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem:**
Kaside 5
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İyi ata bineninin güzel dönüşünün övgüsü.
75. Yine mümkin degül murād üzre
76. Midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem

miftāḥ-ı der-i gencīne-i dil:
1. **miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **197**
Kelime Tipi: -
Gönül hazinesinin kapısının anahtarı.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣ̄ār eyler

miftāḥ-ı maḥabbet:
1. **miftāḥ-ı maḥabbet:**
Gazel 294
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet anahtarı/açıcı.
11. Her ʿārif-i dem-besteye miftāḥ-ı maḥabbet
12. Her cāhil-i güsiste-dile ʿaḳd-i lisān ol

miġfer:
1. **miġfer:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Demir başlık.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

miġfer-i dāġ:
1. **miġfer-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yara miğferi/demir başlığı.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

migfer-i pūlād:
1. **migfer-i pūlādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Çelik başlık/miğfer.
39. Tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb ile vezn it
40. Başında eger migfer-i pūlādı görürseñ

miḥekk-i miʿyār:
1. **miḥekk-i miʿyār:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Ölçü/ayar vasıtası/taşı.
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

mihmān-ı belā:
1. **mihmān-ı belā:**
Gazel 263
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bela/felaket konuğu/misafiri.
5. Ġam yime ʿāṣıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

mihmān-ı ciger-ḫ͟ʷār:
1. **mihmān-ı ciger-ḫ͟ʷāra:**-*a*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kederli/sıkıntılı misafir.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫ͟ʷāra ziyāfet bir olur

miḫnet-i cān u dil-i zār:
1. **miḫnet-i cān u dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 287
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feryat eden/inleyen can ve gönlün sıkıntısı.
7. Gör fürḳat ile miḫnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

miḫnet-i ḥasret:
1. **miḫnet-i ḥasret:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem üzüntüsü/kederi/acısı.
13. Cāna kār itse miḫnet-i ḥasret
14. Ḳalmasa tende ẕerrece ḳuvvet

miḫnet-i hicrān:
1. **miḫnet-i hicrān:**
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın derdi/ıstırabı.
5. Ne ḳadar miḫnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

miḫnet-i şām-ı ġam:
1. **miḫnet-i şām-ı ġamı:**-*ı*
Gazel 300
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder gecesinin sıkıntısı/derdi.
1. Ben miḫnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

miḫnet-zede:
1. **miḫnet-zedeler:**-*ler*
Gazel 87
Mısra: **1**
Sıkıntı ve eziyet çeken.
1. Ṣad-müjde ki miḫnet-zedeler şād olacaḳdur
2. Ġam-ḫāne-i ʿālem feraḥ-ābād olacaḳdur

mihr:
1. **mihri:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **32**
Güneş.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tārīḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

2. **mihrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 4
Mısra: **1**
Güneş, aşk.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur bańa
2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür bańa

3. **mihri:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **151**
Güneş, aşk.
151. ʿAynına almasa mihri n'ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş añа kuḥl-ı pindār

4. **mihr:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Güneş.
55. Māh ḳadrā mihr ü żiyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı ṣad-s̱enā-ḫ͟ʷānī

5. **mihr:**
Gazel 37
Mısra: **11**
Güneş.
11. Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr daḥi
12. Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur bāʾi̱s̱

6. **mihr:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Güneş.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

7. **mihrisin:**-*i, -sin*
Gazel 100
Mısra: **1**
Güneş.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

8. **mihr:**
Gazel 411
Mısra: **6**
Güneş, aşk.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫ͟ʷāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

9. **mihr:**
Gazel 422
Mısra: **16**
Güneş.
15. Her biri bir pādişāh-ı ʿālem-i tecrīddür
16. Mihr imiş zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī

10. **mihrüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **6**
Güneş.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẕāhir ʿāṣıḳ-ı serkeşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

mihr ile meh:
1. **mihr ile meh:**
Gazel 236
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ile ay.
15. Zīver-i müsnedine belki olurdı lāyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫāre ṣadef

2. **mihr ile meh:**
Gazel 371
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ile ay.
9. Düşicek cām-ı meye ʿaks-i cemāl-i sāḳi
10. Görinür mey gözüme mihr ile meh mestāne

3. **mihr ile mehdür:**-*dür*
Gazel 421
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ile ay.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

mihr ü maḥabbet:
1. **mihr ü maḥabbet:**
Gazel 293
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve muhabbet.
15. Nedür bu mihr ü maḥabbet miyān-ı meclisde
16. Fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān ol

2. **mihr ü maḥabbet:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve muhabbet.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

mihr ü meh:

1. **mihr ü meh:**
Kaside 8
Mısra: **159**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güneş ve ay.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

mihr ü meh-i gerdūn-ı şadef:
1. **mihr ü meh-i gerdūn-ı şadef:**
Gazel 96
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İncilerden oluşan feleğin güneşi ve ayı.
5. Ol lücce-i pür-gevher-i envār-ı şühūduz
6. Mihr ü meh-i gerdūn-ı şadef sāḥilimüzdür

mihr ü vefā:
1. **mihr ü vefā:**
Gazel 244
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḥi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

2. **mihr ü vefā:**
Gazel 356
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sevgi ve dostluk.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

mihrā:
1. **mihrā:**
Kaside 14
Mısra: **81**
Ey güneş!.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey şadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

miḥrāb:
1. **miḥrāb:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Cami ve mescitlerin kıble tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer. Sevgilinin kaşları.
3. Girüp vire taḫayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

2. **miḥrāb:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Cami ve mescitlerin kıble tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer.
7. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẕʿ olmadın bu ʿarṣada miḥrāb bir yire

3. **miḥrāb:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Cami ve mescitlerin kıble tarafındaki duvarına açılan oyuk, imamın durduğu yer.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

mihre baḳ-:
1. **mihre baḳar:**-*ar*
Kaside 10
Mısra: **149**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güneşe bakmak.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

mihr-i ʿālem-tāb:
1. **mihr-i ʿālem-tāb:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı/âlemi aydınlatan güneş.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

mihr-i celālet:
1. **mihr-i celālet:**
Tarih 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün güneşi.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i fırūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

mihr-i cemāl-i tābdār:
1. **mihr-i cemāl-i tābdārın:**-*ın*
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlayan güzel yüzün güzelliği/güneşi.
1. Ḥüsni kim mihr-i cemāl-i tābdārın gösterür
2. Bir ʿaceb āyīnedür āyīnedārın gösterür

mihr-i cihān-tāb:
1. **mihr-i cihān-tāb:**
Tarih 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneş.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

2. **mihr-i cihān-tāb:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneş.
15. Gelicek devlet ile mihr-i cihān-tāb gibi
16. Ġurre-efrūz-ı ruḫ-ı māh-ı muḥarrem geldi

3. **mihr-i cihān-tāb:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneş.
5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

4. **mihr-i cihān-tāba:**-*a*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneş.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i şafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

mihr-i dil-efrūz:
1. **mihr-i dil-efrūza:**-*a*
Gazel 257
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül aydınlatan güneş.
11. Olsañ yine ol mihr-i dil-efrūza muḳābil
12. Āyīne gibi vālih ü ḥayrān olabilsek

mihr-i dıraḫşān:
1. **mihr-i dıraḫşān:**
Gazel 257
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan güneş.
3. Berḳ ursa yine sīnede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

2. **mihr-i dıraḫşān:**
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan güneş.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

3. **mihr-i dıraḫşāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan güneş.
7. Ruḫlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

4. **mihr-i dıraḫşāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan güneş.
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

5. **mihr-i dıraḫşānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Parlak/parlayan güneş.
37. Nice şeh-i şaʿşaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem
38. Feleküñ mihr-i dıraḫşānı meh-i tābānı

mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ:
1. **mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabahın parlak/parlayan güneşi.
1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı ṣubḥ

mihr-i enver:
1. **mihr-i enver:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

2. **mihr-i enverden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḥüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

3. **mihr-i enverdür:**-*dür*
Gazel 424
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
13. Şan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

mihr-i felek:
1. **mihr-i felek:**
Kaside 16
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki güneş.

35. Şermende olur mihr-i felek çarḫ-ı berînde
36. Ol Şuḳma-i zer-baft ile zerrîn-ʿalemüñden

2. **mihr-i felek:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki güneş.
3. Ol merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān
4. Ser-tā-ḳadem çü mihr-i felek nūr-ı dīdedür

mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kān: (Kuran-ı Kerim)
1. **mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kān:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
"Yaratılan" gökyüzü mertebesindeki güneş. Kün-fe-kān: İnnemâ emruhû izâ erâde şey'en en yekûle lehu kun fe yekûn-Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir. (Yasin suresinin 82.ayeti.)
33. Mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kān
34. Şāh-ı Ferīdūn-ʿalem-i rūzgār

mihr-i fürūzende:
1. **mihr-i fürūzende:**
Kaside 17
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yakıcı güneş.
43. Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
44. Māh-ı seyyāre-ḥaşem mihr-i fürūzende ʿalem

mihr-i giyā:
1. **mihr-i giyādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Sevgi otu(Yebruhu's-sanem "abdüsselâm" denilen ve yanında bulunduranları halkın seveceğine inanılan bitki).
123. Olsa ne ʿaceb ḫaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

mihr-i ḥıred:
1. **mihr-i ḥıred:**
Kaside 13
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Akıl güneşi.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḥıred zīr-i ġamāmumda benüm

mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā:
1. **mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü güzellerin sevgisi/aşkı.
19. ʿIşḳ-ı ʿuşşāḳ-ı bī-nevā ḥaḳḳı
20. Mihr-i ḫūbān-ı meh-liḳā ḥaḳḳı

mihr-i münīr:
1. **mihr-i münīr:**
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
7. Ġurūr eylemesün tāc-ı zerle mihr-i münīr
8. Küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı bāḳīdür

2. **mihr-i münīr:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

3. **mihr-i münīri:**-*i*
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

mihr-i münīr-i ʿışḳ:
1. **mihr-i münīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın parlak güneşi.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Żerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

mihr-i pertev-feşān-ı maʿnā:
1. **mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Anlam ışığını saçan güneş.
23. Dil degül zerredür ki ḫūrşīdi
24. Mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur

mihr-i pür-envār:
1. **mihr-i pür-envār:**
Gazel 220
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nurlarla dolu güneş.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-żerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

2. **mihr-i pür-envāra:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Parlayan/nur dolu güneş.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

mihr-i rūy-ı yār:
1. **mihr-i rūy-ı yāra:**-*e*
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünün güzelliği.
1. Gerçi bī-pervā neẓāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

mihr-i rūy:
1. **mihr-i rūyuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüzün nuru, sevgilinin yüzünün güzelliği.
3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

mihr-i saʿd-iḳtirān-ı maʿnā:
1. **mihr-i saʿd-iḳtirān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Anlamın yanına yaklaşılan kutlu/uğurlu güneşi.
101. Felekü'ş-şemsi çarḫ-ı rifʿatdur
102. Mihr-i saʿd-iḳtirān-ı maʿnādur

mihr-i seḥer-i şām-ı ġarībān-ı zamāne:
1. **mihr-i seḥer-i şām-ı ġarībān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gariplerinin akşamlarının sabahına (doğan) güneş.
91. Şimden gerü ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı ṣafādur
92. Mihr-i seḥer-i şām-ı ġarībān-ı zamāne

mihr-i ser-i ʿuşşāḳ:
1. **mihr-i ser-i ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 68
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Âşıkların başındaki güneş.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

mihr-i şubḥ:
1. **mihr-i şubḥ:**
Kaside 20
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah güneşi.
13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
14. Ol mihr-i şubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

mihr-i şubḥ-ı şāni:
1. **mihr-i şubḥ-ı şāni:**
Gazel 350
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Öven sabah güneşi.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i şubḥ-ı şāni kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

mihr-i tābdār:
1. **mihr-i tābdāra:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

mihr-i ṭarab-güster:
1. **mihr-i ṭarab-güsteri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Eğlence yayan/döşeyen güneş.
19. Ḥaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

mihr-i viṣāl:
1. **mihr-i viṣāl:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kavuşma güneşi/sevgisi.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

mihr-i żamīr:
1. **mihr-i żamīri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **77**

Kelime Tipi: -
İç/gönül güneşi.
77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām:
1. **mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām:**
Gazel 390
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çiğ anberin altın kabının güneşi/parlaklığı.
5. Bezm-i şām-ı ṭarab u ṣubḥ-dem-i ʿişret içün
6. Mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām olsa bize

mihr-i zerre-perver:
1. **mihr-i zerre-perver:**
Gazel 170
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zerre seven/yayan güneş.
23. Düstūr-ı ḫūb-manẓar manẓūr-ı māh-peyker
24. Ol mihr-i zerre-perver gerdūn-cenāb-ı nev-rūz

mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne:
1. **mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin dokuz göğünde ışık bahşeden güneş.
143. Hurşīd-cemāle meh-i pāyende-kemālā
144. Ey mihr-i żiyā-baḫş-ı nüh-eyvān-ı zamāne

mihr-i żiyā-güsterā:
1. **mihr-i żiyā-güsterā:**
Kaside 4
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ey ışık yayan güneş.
61. Tācverā mihr-i żiyā-güsterā
62. Ey şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār

mihrini gör-:
1. **mihrini göresin:**-*e*, -*sin*
Gazel 385
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgisini görmek.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuşşāḳ-ı dil-efgāra hele

miḳdār:
1. **miḳdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **214**
Değer, kıymet.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaşīde besdür
214. Şāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

miḳdār-ı istiʿdād:
1. **miḳdār-ı istiʿdādını:**-*ı*, -*nı*
Gazel 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeteneğinin miktarı/ölçüsü.
3. Herkesüñ miḳdār-ı istiʿdādını ʿālem bilür
4. Gerçi kim itmiş Kisāyı bir zamān Aḫfeşle baḫs

miḳdārın bil-:
1. **miḳdārın bilür:**-*ür*
Gazel 379
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derecesini/mertebesini bilmek.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

miʿmār-ı gerdūn:
1. **miʿmār-ı gerdūn:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin/dünyanın mimarı.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

miʿmār-ı luṭf u iḥsān:
1. **miʿmār-ı luṭf u iḥsānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve bağışın mimarı.
119. Binā-yı Kaʿbe gönül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

mim-i maḳāl:
1. **mim-i maḳāl:**
Gazel 151
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sözün bitişi/varlığı.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve:
1. **mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz kadehindeki şarabın billur/cam kadehi.
7. Ḳıl nāz ile sāġar-ı niyāzı
8. Mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve

mīnā-serāy-ı sūr:
1. **mīnā-serāy-ı sūr:**
Gazel 400
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ziyafetin/hisarın cam/sırça sarayı.
5. Zihī cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve kim olmış
6. ʿArūs-ı ḥüsne bir mīnā-serāy-ı sūr āyīne

mīnā-şurāḥī-i bāde:
1. **mīnā-şurāḥī-i bāde:**
Gazel 409
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarabın cam sürahisi.
7. Döküldi yirlere mīnā-şurāḥī-i bāde
8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

minber:
1. **minber:**
Kaside 19
Mısra: **24**
Camilerde hatibin çıkıp hutbe okuduğu merdivenli kürsü.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

minnet:
1. **minnetüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **73**
Şükür, hamd.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

2. **minnet:**
Kaside 11
Mısra: **32**
Gönül borcu, şükran duyma.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

3. **minnet:**
Kaside 20
Mısra: **37**
Gönül borcu, şükran duyma.
37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
38. Bu hūy u hāy u ṣıyt u ṣadāyı kim istemez

4. **minnet:**
Gazel 156
Mısra: **11**
Zorluk, iyilik, şükür.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

5. **minnet:**
Gazel 179
Mısra: **4**
İyilik, sıkıntı, şükür.
3. Ne güne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāṣıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

6. **minnetimüz:**-*i*, -*müz*
Gazel 286
Mısra: **7**
Gönül borcu, şükran duyma.
7. Yoḳ minnetimüz zerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

minnet çek-:
1. **minnet çeker:**-*er*
Gazel 268
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Minnet etmek, önemsemek.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür gönül

2. **minnet çeker:**-*er*
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Minnet etmek, önemsemek.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

minnetdārı ol-:
1. **minnetdārı olsam:**-*sa*, -*m*
Kaside 18
Mısra: **202**
Kelime Tipi: **Deyim**
Minnet edeni olmak.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

minnet-i bī-cā:
1. **minnet-i bī-cā:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yersiz/gereksiz minnet/teşekkür/şükran.

11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

minnet-i ḳıyām:
1. **minnet-i ḳıyām:**
Kaside 15
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Ayağa kalkma minneti.
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

minnetimüz yoḳ:
1. **minnetimüz yoḳ:**
Gazel 177
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Minnetimiz yok.
11. Yoḳ minnetimüz sūde-i elmāsa felekde
12. Ser-tā-be-ḳadem dāġ-ı nemek-ḫᵛāre-i ʿışḳuz

minnet-keş-i ʿışḳ:
1. **minnet-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın minnetini çeken, aşka şükreden.
5. Āvārelere ḳayd-ı tecemmül ne belādur
6. Memnūn-ı perīşānī vü minnet-keş-i ʿışḳuz

minnet-pezīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl:
1. **minnet-pezīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl:**
Gazel 325
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uykuda görülen hayale/düşe adım atmanın sıkıntısını kabul eden.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i firāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

minnet-pezīr-i meclis-i ʿālem:
1. **minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem:**
Gazel 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mecliste teşekkür kabul eden/minnet duyulan.
3. Nice minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

minnet-pezīr-i şuʿle-i āh-ı dem-ā-dem:
1. **minnet-peẕīr-i şuʿle-i āh-ı dem-ā-demüz:**-*üz*
Gazel 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her zaman âh aleviyle/ateşiyle minnet eden.
1. Āh eyledükçe bādī-i germiyyet-i ġamuz
2. Minnet-peẕīr-i şuʿle-i āh-ı dem-ā-demüz

minnet-sūz-ı ʿışḳ:
1. **minnet-sūz-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın şükrünü/minnetini yakan.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

mīnūya getür-:
1. **mīnūya getürdüm:**-*dü, -m-ya*
Gazel 299
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cennete getirmek.
13. Buldum dil-i mehcūre der-i yāre iletdüm
14. Ol duzaḫī-i ḥasreti mīnūya getürdüm

minvāl-i dil-pesend:
1. **minvāl-i dil-pesend:**
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlün beğendiği doğrultu/şekil.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

minvāl-i laṭīf:
1. **minvāl-i laṭīf:**
Gazel 265
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Latif/güzel şekil/doğrultu.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

mīr:
1. **mīr:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Amir, baş, kumandan, bey, vali.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü neʿimādum ben

Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār: (TDVİA)
1. **Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zamanın Mir'i ve Zerrin kalemi.
Mir: (ö. 850/1446) Nesta'lik hattının kaidelerini koyan ilk İranlı hattat.
Zerrin-kalem: Şah Mahmud Nişaburi (Ö. 972/1564) (ö. 972/1564) Safevî dönemi nesta'lik hattatı.
53. Görse idi ḳıtʿa-i ḫaṭṭın eger
54. Mīr ile Zerrīn-ḳalem-i rūzgār

miʿrāc:
1. **miʿrācını:**-*ı, -nı*
Kaside 1
Mısra: **47**
İslâm inancına göre Hz. Muhammed'in, Cenâbıhakk'ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşıp Allah'ın huzûruna yükselerek O'nunla görüşmesi mûcizesi.
47. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

miʿrāc-ı maḥabbet:
1. **miʿrāc-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet miracı. Muhabbetten dolayı göğe yükselme.
3. Göñül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

mirʾāt-ı āfitāb:
1. **mirʾāt-ı āfitāb:**
Gazel 359
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş aynası.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

2. **mirʾāt-ı āfitāb:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneş aynası.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

mirʾāt-ı ʿālem-i cān:
1. **mirʾāt-ı ʿālem-i cāndur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Can/ruh âleminin aynası.
41. Ḳalbi mirʾāt-ı ʿālem-i cāndur
42. Cismi āyīnedān-ı maʿnādur

mirʾāt-ı cemāl-i yār:
1. **mirʾāt-ı cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünün aynası.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāre reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḥüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

mirʾāt-ı derūn:
1. **mirʾāt-ı derūnuñ:**-*uñ*
Gazel 144
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.
3. Ḫaṭ degüldür şayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

mirʾāt-ı dil:
1. **mirʾāt-ı dilde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.
7. Mirʾāt-ı dilde cilveler eyler ḫayāl-i yār
8. Āyīne-i cemāl-nümāyı kim istemez

2. **mirʾāt-ı dile:**-*e*
Gazel 303
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası.
11. Böyle mirʾāt-ı dile ḳonmaz idi gerd-i melāl
12. Kim ola ḫoş-dil-i taḥrīk-i ġubārum bilsem

mirʾāt-ı envār-ı ilāhī:
1. **mirʾāt-ı envār-ı ilāhīdür:**-*dür*
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlahi nurların aynası.
3. Her ṭaraf mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-ber:
1. **mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere:**-*e*
Gazel 339
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül alanın/sevgilinin güzellik aynası.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

mirʾāt-ı ḫᵛāb-ı nev-rūz:
1. **mirʾāt-ı ḫᵛāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nevruz uykusunun/rüyasının aynası.

13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḥi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḫᵛāb-ı nev-rūz

mirʾāt-ı İskender:
1. **mirʾāt-ı İskender:**
Gazel 400
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İskender'in aynası. bkz. İskender.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

mirʾāt-ı ḳalb:
1. **mirʾāt-ı ḳalbi:**-*i*
Gazel 111
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kalp aynası.
11. Aç dīde-i basīreti ḳo ġafleti göñül
12. Mirʾāt-ı ḳalbi mışḳale-i intibāh açar

mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümā:
1. **mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temiz yüzü gösteren ayna.
3. Baḳ ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳa kim ṣūret-i cemāl
4. Mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan ẓuhūr ider

mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī:
1. **mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī:**
Gazel 136
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin temiz karakterinin aynası. bkz. Meẕāḳī.
11. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī gibi müdām
12. Sāġar-keşān-ı mey-kede rūşen-żamīr olur

mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı ṣafā-perver:
1. **mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı ṣafā-perverüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Eğlenceyi seven saf/temiz karakterin/mizacın aynası.
77. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı ṣafā-perverüm gibi
78. Āyīnedār-ı ṭalʿat-ı ilhām isterin

mirʾāt-ı ümīd:
1. **mirʾāt-ı ümīd:**
Gazel 301
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümit aynası.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

mīrbār eyle-:
1. **mīrbār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Padişah teşrifatçısı etmek.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

mīr-i kelām:
1. **mīr-i kelām:**
Gazel 389
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Güzel/düzgün/zarif konuşan kimse, söz üstâdı.
19. Ḫūblar bir birine āyīne-i şevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyān:
1. **mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Görülmemiş yapı ölçüsünde/nispetinde gözetleme yeri.
37. O kim zamān-ı şerīfinde Nīl-i ḳulzüm-i cūş
38. Çü basdı mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı

misāfir-ḫāne:
1. **misāfir-ḫāne:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Misafirhane, konuk evi.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

misāfir-i mey-ḫāne:
1. **misāfir-i mey-ḫāne:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin/tekkenin misafiri/konuğu.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

misāl:
1. **miṣālini:**-*i, -ni*
Gazel 123
Mısra: **2**
Benzer.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

misāl-i ʿaḳl-ı evvel:
1. **miṣāl-i ʿaḳl-ı evvel:**
Kaside 19
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İlk akıl gibi.
49. Ne istiʿdād-ı fıṭratdur ki envāʿ-ı maʿārifde
50. Miṣāl-i ʿaḳl-ı evvel ṣāḥib-īcād olduġın gördük

misāl-i āteş ü āb:
1. **miṣāl-i āteş ü āb:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateş ve su gibi.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

misāl-i āyine:
1. **miṣāl-i āyine:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayna misali, ayna gibi.
1. O kim rūşen derūn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücūd olmaz
2. Miṣāl-i āyine müstaġraḳ-ı nūr-ı şühūd olmaz

2. **miṣāl-i āyine:**
Gazel 216
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayna misali, ayna gibi.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ'ı añlamayan
4. Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

3. **miṣāl-i āyine:**
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayna misali, ayna gibi.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

misāl-i berḳ-i lāmiʿ:
1. **miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parıldayan şimşek gibi.
3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
4. Naẓar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ ṣuʿlezāruz biz

misāl-i cām-ı mey:
1. **miṣāl-i cām-ı mey:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi gibi.
7. O ṣūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i ṣahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

misāl-i cām-ı şahbā:
1. **miṣāl-i cām-ı şahbā:**
Gazel 372
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi gibi.
5. Miṣāl-i cām-ı ṣahbā tuḥfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

misāl-i dürd-i ḫum-ı bāde:
1. **miṣāl-i dürd-i ḫum-ı bāde:**
Gazel 293
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap testisinin tortusu gibi.
9. Miṣāl-i dürd-i ḫum-ı bāde olma lāy-nişīn
10. Ḥibāb-ı mey gibi ser-der-hevā-yı mestān ol

misāl-i ehl-i dil:
1. **miṣāl-i ehl-i dil:**
Gazel 26
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül sahibi gibi.
13. Miṣāl-i ehl-i dil ālāyiş-i dünyāyı bilmezler
14. Ḥarīfān-ı maḥabbet dūdmān-ı pākdendür hep

misāl-i fāḫte:
1. **miṣāl-i fāḫte:**
Gazel 217
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üveyik kuşu gibi.
9. Miṣāl-i fāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

misāl-i ḫalḳa-i der:
1. **miṣāl-i ḫalḳa-i der:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kapı halkası gibi.
7. Miṣāl-i ḫalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
8. Naẓar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

misāl-i Ḥātem-i Ṭayy:
1. **miṣāl-i Ḥātem-i Ṭayy:**
Kaside 26
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Hâtem-i Tayy gibi. bkz. Ḥātem.
45. Odur şimdi miṣāl-i Ḥātem-i Ṭayy
46. Şeref-baḫş-ı serīr-i kāmrānī

misāl-i hümā:
1. **miṣāl-i hümā:**
Kaside 21
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hüma/talih kuşu gibi.
15. Dil degül belki ol miṣāl-i hümā
16. Ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnādur

misāl-i ʿışḳ:
1. **miṣāl-i ʿışḳ:**
Gazel 271
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk gibi/misali.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

misāl-i jāle:
1. **miṣāl-i jāle:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çiy gibi.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

misāl-i Ḳandiye:
1. **miṣāl-i Ḳandiye:**
Kaside 8
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kandiye Kalesi gibi. Köprülü-zâde Fazıl Ahmet Paşa tarafından Kandiye Kalesi alınarak, Girit Adasının fethi tamamlanmıştır.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār eyler

misāl-i lāle:
1. **miṣāl-i lāle:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lale gibi.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

2. **miṣāl-i lāle:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lale gibi.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḫi
10. Miṣāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

3. **miṣāl-i lāle:**
Gazel 153
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lale gibi.
7. Miṣāl-i lāle ṣad-pāre olup tīġ-ı maḥabbetle
8. Siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr olduġum yoḳdur

misāl-i lāle-i ḥamrā:
1. **miṣāl-i lāle-i ḥamrā:**
Kaside 8
Mısra: **206**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap gibi.
205. Bu āb u tāb-ı vaṣfuñla görüp güftārımı ḫāsid
206. Miṣāl-i lāle-i ḥamrā derūnın dāġdār eyler

misāl-i levḥa-i sebʿa'l-mesānī:
1. **miṣāl-i levḥa-i sebʿa'l-meṣānī:**
Kaside 26
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Tekrarlanan yedi ayet (Fatiha suresi) sayfası gibi. Tekrarlanan yedi ayet: "Andolsun ki, biz sana tekrarlanan yedi âyeti ve yüce Kur'an'ı verdik." (Kur'an-ı Kerim, Hicr suresi 15/87) ayetinden iktibastır.
69. Ola manẓūme-i ḳadri muḥallā
70. Miṣāl-i levḥa-i Sebʿa'l-Meṣānī

misāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār:
1. **miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parlak ay meşalesi gibi.
3. Her şeb miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār
4. Yansun çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey

misāl-i muḫtaṣar:
1. **miṣāl-i muḫtaṣar:**
Kaside 8
Mısra: **218**
Kelime Tipi: -
Kısaltılmış gibi.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtiṣār eyler

misāl-i murġ-ı çemen:
1. **miṣāl-i murġ-ı çemen:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çimen kuşu gibi.
7. Miṣāl-i murġ-ı çemen lāne-cūy-ı bāġ olmaḳ
8. Cihānda lāzime-i āşiyānedür bāʿiṣ

misāl-i nāfe:
1. **miṣāl-i nāfe:**
Gazel 376
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Misk gibi.
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

misāl-i per ü bāl-i ʿanḳā:
1. **miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā:**
Kaside 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Anka kuşunun kanadı gibi.
21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
22. Ṣaġ ile ṣolda sipāhī vü silāḥdārānı

misāl-i püşt-i sebū:
1. **miṣāl-i püşt-i sebū:**
Gazel 320
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şarap testisinin sırtı/arkası gibi.
15. Amān bulurdum ola seng-i ṭaʿn-ı zāhidden
16. Miṣāl-i püşt-i sebū rind-i ḫum-penāh olsam

misāl-i sāġar-ı gül:
1. **miṣāl-i sāġar-ı gül:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül kadehi gibi.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı şarāb-ı ḫoş-güvār olsam

misāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşen:
1. **miṣāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin pırıl pırıl parlayan goncasının dalı gibi.
1. ʿAceb dil-dāde-i bāġ-ı cemāl-i rūşenüñ kimdür
2. Miṣāl-i şāh-ı gül-ġonce-fürūz-ı gülşenüñ kimdür

misāl-i sebze-i bī-gāne:
1. **miṣāl-i sebze-i bī-gāne:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yabancı yeşillik/çimen gibi.
7. Ḳarīn-i kākül-i pür-şeyni olsa zülf-i nigār
8. Miṣāl-i sebze-i bī-gāne āşinā düşmez

misāl-i şīr-i ner:
1. **miṣāl-i şīr-i ner:**
Kaside 28
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Erkek arslan gibi.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince şaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

misāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:
1. **miṣāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 17
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin yaratılışı/karakteri misâli. bkz. Meẕāḳī.
17. Miṣāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī riyāż-ı ʿirfānda
18. Nihāl-i tāze-zemīn ü zamāneyüz cānā

misāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī:
1. **miṣāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī:**
Kaside 23
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Hz. Süleyman'ın gökler mertebesinde bulunan tahtı gibi. bkz. Süleymān.
39. Yüritdi bād ile ol keştī-i şabā-seyri
40. Miṣāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī

misāl-i vaṣl-ı yār:
1. **miṣāl-i vaṣl-ı yāri:**-*i*
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma örneği/gibi.
1. O kim naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb göstermiş
2. Miṣāl-i vaṣl-ı yāri bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

misāl-i zevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn:

1. **miṣāl-i ẕevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn:**
Kaside 23
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
İlk kavuşmanın bedelinin/değerinin zevki/keyfi gibi.
129. Miṣāl-i ẕevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn ḳıl
130. Rehīn-nesiye olan naḳd-i ʿahd u peymānı

mis-i nāçiz-i güftār:
1. **mis-i nāçiz-i güftārum:**-*um*
Kaside 8
Mısra: **214**
Kelime Tipi: -
Sözün önemsiz/değersiz bakırı.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

misk:
1. **miske:**-*e*
Gazel 399
Mısra: **3**
Misk, güzel koku.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḥlaḥa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

miṣkāt-ı nūr:

1. **miṣkāt-ı nūr:**
Gazel 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

1. Dil kim fürūġ-ı ʿışḳ ile miṣkāt-ı nūr olur
2. Rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr olur

miṣvār:

1. **miṣvār:**
Kaside 10
Mısra: **140**
Tarz, tavır, hareket.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḥan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde miṣvār

2. **miṣvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **118**
Tarz, tavır, hareket.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş miṣvārı

mīve-çīn ol-:
1. **mīve-çīn olur:**-*ur*
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meyve toplayan olmak.
7. Ne güne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

mīve-i güftār:
1. **mīve-i güftārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 282
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün meyvesi.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür şemer-i nīm-res degül

mīve-i her naḫl-i berūmend-i firīb:
1. **mīve-i her naḫl-i berūmend-i firīb:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aldatan her taze hurma meyvesi.
7. Serv-i ḳaddüñ reviş-i nāz ile mümtāz olur
8. Cilveler mīve-i her naḫl-i berūmend-i firīb

mīve-i laʿl-i leb:
1. **mīve-i laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 330
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızı meyvesi.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

mīve-i lezzet-resān:
1. **mīve-i lezzet-resānı:**-*ı*
Gazel 432
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lezzet veren/ulaştıran meyve.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i lezzet-resānı düşmedi

miyān:
1. **miyānında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **101**
Bel.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʾ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

2. **miyānı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **6**
Orta, iç.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı şuʿle-feşān u kenārı āteşdür

3. **miyānı:**-*ı*
Gazel 238
Mısra: **3**
Bel.
3. İnce miyānı ḫalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḫayf

4. **miyānında:**-*ın, -da*
Gazel 383
Mısra: **9**
Ara, orta.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

5. **miyānında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **146**
Orta.
145. Zihī şaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

miyān-ı ārzū:
1. **miyān-ı ārzūya:**-*ya*
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İsteğin belirmesi.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

miyān-ı deryā:
1. **miyān-ı deryāda:**-*da*
Kaside 23
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Denizin ortası.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

miyān-ı giyeh:
1. **miyān-ı giyehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bitki/ot arasına/üzerine.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dil:
1. **miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin/âşıkların sohbetleri arası(nda).
17. Teẕekkür eyleyüp yāri şaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

miyān-ı ḫıyem:
1. **miyān-ı ḫıyemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Çadırların arası/ortası.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

miyān-ı meclis:
1. **miyān-ı meclis:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Meclisin ortası.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

2. **miyān-ı meclisde:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meclisin ortası.
9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

3. **miyān-ı meclisde:**-*de*
Gazel 293
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Meclisin ortası.
15. Nedür bu mihr ü maḥabbet miyān-ı meclisde
16. Fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān ol

miyān-ı meclis-i mey:
1. **miyān-ı meclis-i meyde:**-*de*
Gazel 126
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisinin ortası.
3. O kim bir cām-ı āhū-naḫş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb ṣayd-ı şikār eyler

miyān-ı meclis-i yārān:

1. **miyān-ı meclis-i yārānda:**-*da*
Gazel 169
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dostlar meclisinin ortasında/arasında.
3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẕmıyla ġurbetde
4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

miyān-ı müddeʿī:

1. **miyān-ı müddeʿīde:**-*de*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İddia edenler arası.
7. Kimi ḥūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

miyān-ı şuʿle:

1. **miyān-ı şuʿlede:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Alevin ortası.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḥorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

miʿyārı bilün-:

1. **miʿyārı bilünür:**-*ür*
Kaside 18
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölçüsü/ayarı bilinmek/anlaşılmak.
111. Zer-i sencīde-i ḳadri gelicek meydāna
112. Kem-ʿayārān-ı zamānuñ bilünür miʿyārı

mīzāb göster-:

1. **mīzāb göstermiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Su yolu/oluk göstermek.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

mizāc-ı nāz:

1. **mizāc-ı nāza:**-*a*
Gazel 358
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazlı karakter.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

mīzān-ı süḫan:

1. **mīzān-ı süḫan:**
Kaside 10
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Sözün ölçüsü.
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

mīzbān:

1. **mīzbānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **6**
Ev sahibi.
5. Ne ḳurṣ-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

2. **mīzbān:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Ev sahibi.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

mīzbān-ı felek:

1. **mīzbān-ı felegüñ:**-*üñ*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin/âlemin ev sahibi, Allah.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫ̌āra żiyāfet bir olur

2. **mīzbān-ı feleküñ:**-*üñ*
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin/âlemin ev sahibi, Allah.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

mīzbān-ı maʿnā:

1. **mīzbān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Anlamın ev sahibi.
57. Maʿnevīdür sımāṭ-ı iḥsānı
58. Pür-kerem mīzbān-ı maʿnādur

muʿādil ol-:

1. **muʿādil olur:**-*ur*
Gazel 236
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Denk/eşdeğer olmak.
9. Naẕm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra şadef

muʿāf-nāme-i ehl-i cünūn:

1. **muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Delilik sahiplerine serbest olan şeylerin kitabı.
9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

muʿallaḳ atdur-:

1. **muʿallaḳ atdurmış:**-*ur, -muş*
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Takla attırmak.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdurmış ʿāṣıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

muʿāmele:

1. **muʿāmeledür:**-*dür*
Gazel 221
Mısra: **7**
Davranış, amel, iş görme.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāṣıḳa hep dil-peẕīr imiş

muʿammā-yı maḥabbet:

1. **muʿammā-yı maḥabbet:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin bilinmezliği/çıkmazı.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb maẕmūn olur çıḳmaz

muʿammer id-:

1. **muʿammer ide:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ömrünü uzun kılmak.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefī silsile-cūyān-ı zamāne

2. **muʿammer ide:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **201**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ömrünü uzun kılmak.
201. Luṭf-ı Ḥaḳ ẕātını muʿammer ide
202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

muʿanber:

1. **muʿanber:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Anber kokulu, güzel kokan.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

2. **muʿanber:**
Gazel 142
Mısra: **4**
Anber kokulu, güzel kokan.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

3. **muʿanber:**
Gazel 368
Mısra: **1**
Anber kokulu, güzel kokan.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā fırāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

mū-be-mū:

1. **mū-be-mū:**
Gazel 367
Mısra: **4**
Tel tel, inceden inceye.
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

mū-be-mū-yı cism-i ādem:

1. **mū-be-mū-yı cism-i ādem:**
Gazel 352
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İnsan vücudunun inceden inceye her bir teli.
15. Mū-be-mū-yı cism-i ādem ḫavf ile lerzān olur
16. Iżṭırāb-ı vaḥşet-ābād-ı ʿadem añılmasun

müceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegān:

1. **müceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Üzüntülülerin gönlünü rahatlatan netice.
67. Ḫaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
68. Müceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

muʿciz ol-:

1. **muʿciz oldı:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mucize/hayrette bırakan olmak.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüṣḫa-i iʿcāza ḫaṭ

muʿciz-cevāb göster-:
1. **muʿciz-cevāb göster:**
Gazel 76
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acze düşüren, şaşırtan cevap vermek.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

muʿciz-dem:
1. **muʿciz-dem:**
Gazel 230
Mısra: **13**
Mucize nefesli.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

muʿciz-dem ol-:
1. **muʿciz-dem olur:**-*ur*
Gazel 264
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mucize nefesli olmak.
15. Āferīn ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza
16. Böyle muʿciz-dem olur ḥüsn-i beyān-ı bülbül

muʿciz-dem-i ʿĪsā:
1. **muʿciz-dem-i ʿĪsā:**
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa'nın ölüleri dirilten mucize nefesi. bkz. ʿĪsā-dem.
5. Feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem muʿciz-dem-i ʿĪsā gibi
6. Rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār olur nev-rūzda

muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām:
1. **muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām:**
Kaside 15
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Yazıların sayfasındaki mucize ifadeler/sözler.
95. Vaṣfa gelince ṣāʿir-i iʿcāz-güsterüm
96. Muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām isterin

muʿcize-dem:
1. **muʿcize-dem:**
Gazel 417
Mısra: **14**
Mucize nefesli.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

muʿcize-dem-ʿĪsā-yı Meryem:
1. **muʿcize-dem-ʿĪsā-yı Meryem:**
Gazel 67
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nefesi mucize tesirli olan Meryem oğlu İsa. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsā-yı Meryem ne ṭutar

muʿcize-gū:
1. **muʿcize-güluk:**-*luk*
Gazel 218
Mısra: **12**
Mucize/şaşırtıcı söz/şiir söyleme.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

muʿcize-perdāz-ı ḥikem:
1. **muʿcize-perdāz-ı ḥikem:**
Kaside 17
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Hikmetli sözlerin mucize gibi olanları.
129. Bā-ḫuṣūṣā benüm ol ṣāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet
130. Kim olur kilk-i terüm muʿcize-perdāz-ı ḥikem

muʿcize-perdāz-ı maḳāl:
1. **muʿcize-perdāz-ı maḳāl:**
Gazel 53
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün mucizeli olanı.
13. Şevḳ ile muʿcize-perdāz-ı maḳāl oldı yine
14. Ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna ḫased

muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāz:
1. **muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza:**
Gazel 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aciz bırakması apaçık kimsenin söyleyemeyeceği gazel.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

muʿcīz-naġme-i ʿirfān:
1. **muʿcīz-naġme-i ʿirfān:**
Gazel 422
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bilginin/kültürün mucize nağmesi.
17. Ey Meẕāḳī böyle muʿcīz-naġme-i ʿirfān olur
18. ʿAndelīb-i ḫoş-nevā-yı ṣaḫn-ı bāġ-ı Mevlevī

muʿciz-naẓm:
1. **muʿciz-naẓm:**
Gazel 346
Mısra: **13**
Mucize gibi şiir.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāz:
1. **muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şaşırtma/acze düşürme perdesinin mucize ahenklisi.
1. Muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur sözüm
2. Bu naḳş-ı nev-terāneye dem-sāzdur sözüm

muʿciz-raḳam:
1. **muʿciz-raḳam:**
Kaside 24
Mısra: **60**
Mucize yazı.
59. Feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥiyle
60. Böyle muʿciz-raḳam mübārek-bād

muʿciz-raḳam-ı rūzgār:
1. **muʿciz-raḳam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Devrinde kimsenin kimsenin yapamayacağı şekilde yazı yazan.
55. Ḫāme gibi eyler idi ser-fürū
56. Ol iki muʿciz-raḳam-ı rūzgār

muġānı mürşid olur mürşidi muġān olmaz:
1. **muġānı mürşid olur mürşidi muġān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Meyhane müdavimi doğru yolu gösteren/şeyh olur, doğru yolu gösteren/şeyh meyhane müdavimi olmaz.
7. Maḳām-ı rüşd-i ḫarābātiyāne ʿışḳ olsun
8. Muġānı mürşid olur mürşidi muġān olmaz

muġ-beçe:
1. **muġ-beçe:**
Gazel 89
Mısra: **3**
Meyhane çırağı, saki.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿişret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

2. **muġ-beçelerle:**-*ler, -le*
Gazel 121
Mısra: **16**
Meyhane çırağı, saki.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

muġ-beçe-i bāde-fürūş:
1. **muġ-beçe-i bāde-fürūş:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçki satan meyhaneci çırağı.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

muġ-beçe-i hūş-rübā:
1. **muġ-beçe-i hūş-rübādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Akıl kapan/alan meyhaneci çırağı.
177. Bir muġ-beçe-i hūş-rübādur n'ola olsa
178. Dil-dādeleri vālih ü ḫayrān-ı zamāne

muġber ol-:
1. **muġber olur:**-*ur*
Gazel 395
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gücenmek, kırılmak.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

muġtenem it-:
1. **muġtenem itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ganimetlendirmek.
3. Bu gürsine-çeşm-i emeli muġtenem itdüñ
4. Ṣad-güne bihīn dāye-i nāz u niʿamuñdan

muġtenem ol-:
1. **muġtenem olmaz:**-*maz*
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ganimet olarak almak.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

muġtenem-i naḳd u selem:
1. **muġtenem-i naḳd u selem:**
Kaside 17
Mısra: **48**

Kelime Tipi: -
Nakit ve peşin bir şekilde ganimet olarak alınmış.
47. Ol nesaḳ-bend-i saḫā kim kerem ü luṭfından
48. Ḥāżır u ġāyib olur muġtenem-i naḳd u selem

muġtenem-i rūzgār:
1. **muġtenem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zamanın(da) ganimet olarak alınan(ı).
77. Tā ki ola fırḳa-i ṣāḥib-kelām
78. Gāhice bir muġtenem-i rūzgār

muġtenim-i ḳurb-ı civār:
1. **muġtenim-i ḳurb-ı civār:**
Gazel 295
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Etrafın yakınını ganimet olarak alan.
15. Yār olmayıcaḳ zevḳ-i ḥayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

muḥaḳḳaḳ:
1. **muḥaḳḳaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **72**
Şüphesiz.
71. Sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ
72. Kim odur şimdi muḥaḳḳaḳ şeh-i ṣāḥib-īs̱ār

muḥāl:
1. **muḥāl:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Mümkün olmayan, olanaksız.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan e̱ser terk-i mecāz itmek de güc

2. **muḥāldur:**-*dur*
Gazel 116
Mısra: **9**
Mümkün olmayan, olanaksız.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşidedür

3. **muḥāl:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Mümkün olmayan, olanaksız.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḥāl iken

muḥāl-ender-muḥāl:
1. **muḥāl-ender-muḥāl:**
Kaside 6
Mısra: **42**
Mümkün olmayan, olanaksız.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḥāl-ender-muḥāl

muḥallā ol-:
1. **muḥallā ola:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslenmek.
69. Ola manẓūme-i ḳadri muḥallā
70. Mi̱sāl-i levḥa-i Sebʿa'l-Me̱sānī

muḥaṣṣal:
1. **muḥaṣṣal:**
Kaside 19
Mısra: **25**
Hasılı, sözün kısası, sonunda.
25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

2. **muḥaṣṣal:**
Gazel 28
Mısra: **2**
Hasılı, sözün kısası, sonunda.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarṣa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḥirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

3. **muḥaṣṣal:**
Kaside 28
Mısra: **25**
Hasılı, sözün kısası, sonunda.
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

4. **muḥaṣṣal:**
Gazel 306
Mısra: **9**
Hasılı, sözün kısası, sonunda.
9. Muḥaṣṣal ey Me̱ẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i ṣāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

mūḥiş-ḫaber:
1. **mūḥiş-ḫaber:**
Kaside 28
Mısra: **50**
Korku ve dehşet veren haber.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manṣūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı ṣūr u ṣer geldi

muḫkem:
1. **muḫkem:**
Kaside 17
Mısra: **110**
Sağlam, dayanıklı.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaṣīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḫkem

2. **muḫkem:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Sağlam, dayanıklı.
71. Ḥiṣār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḫkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

muḫkemter ol-:
1. **muḫkemter olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha kuvvetli/sağlam olmak.
131. Sikenderden n'ola muḫkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

2. **muḫkem-ter olur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha kuvvetli/sağlam olmak.
57. Muḫkem-ter olur vāsıṭatü'l-ʿaḳdi ʿadālet
58. Ẓabṭ-ı nesaḳ u ḳāʿide-i mültezemüñden

muhliş:
1. **muḫlişüm:**-*üm*
Gazel 338
Mısra: **2**
Halis, gönülden, samimi.
1. ʿĀṣıḳ-ı ṣādıḳu'l-vedādum ben
2. Muḫlişüm ḫālişü'l-fuʾādum ben

muḥtāc-ı cünūd:
1. **muḥtāc-ı cünūd:**
Gazel 202
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Askerlere/orduya ihtiyacı olma.
11. Tek ü tenhā bozar bir ḥamle ile ḳalb-i ʿuṣṣāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḥtāc-ı cünūd olmaz

muḥtāc-ı fesān:
1. **muḥtāc-ı fesān:**
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bileği taşına muhtaç.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuṣṣāḳa
4. O şemṣīr-i ḳażā teʾs̱īri muḥtāc-ı fesān ṣanma

muḥtāc-ı istifāde:
1. **muḥtāc-ı istifāde:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yararlanmaya muhtac.
7. Hemīşe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

muḥtāc-ı pāy-endāz:
1. **muḥtāc-ı pāy-endāz:**
Kaside 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ayak atmaya muhtaç. Büyük kimselerin geçeceği yerlere halı ve benzeri gibi şeyleri sermeye muhtaç.
35. Ḫüsrev-i mülk-i süḫan muḥtāc-ı pāy-endāz ise
36. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ferş-i ḥarīrümdür benüm

muḥtāc-ı reng-i ġāze:
1. **muḥtāc-ı reng-i ġāze:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allığın rengine muhtaç.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

muḥtaṣar:
1. **muḥtaṣar:**
Gazel 376
Mısra: **20**
Kısaltılmış.
19. Ümīd odur ki ideʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḥtaṣar nāme

muhtel id-:
1. **muḫtel idelden:**-*elden*
Kaside 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bozmak, karıştırmak.
57. İdelden bīm-i şemṣīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

muḥtel(l):
1. **muḥtel:**
Kaside 15
Mısra: **55**
İhlal edilmiş, bozulmuş.
55. Muḥtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

muḥteriʿ-i ṭarz-ı cedīd:
1. **muḥteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm:**-*üm*
Kaside 14
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzın icat edeni.
85. Ol muḥteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revīş tāze-zebān tāze-edādur

muḥteşem:
1. **muḥteşem:**
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Görkemli, ihtişamlı.
9. Dervīş-i kühen-cāme ḫaḳīr olsa ʿaceb mi
10. Sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā muḥteşem olmaz

muḥteşem ol-:
1. **muḥteşem olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 293
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
İhtişamlı/görkemli olmak.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

Muḥteşem-i Kāşānī: (TDVİA)
1. **Muḥteşem-i Kāşānī:**
Kaside 9
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Şemsü'ş-şuarâ Kemâlüddîn Alî b. Ahmed Kâşânî (ö. 996/1588). İranlı şair.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

Muḥteşem-i rūzgār:
1. **Muḥteşem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zamanın Muhteşem'i. Muhteşem: Şemsü'ş-şuarâ Kemâlüddîn Alî b. Ahmed Kâşânî (ö. 996/1588) İranlı şair.
63. Naẓm-ı bülend-aḫterüñe reşk ider
64. ʿUrfī ile Muḥteşem-i rūzgār

muḳābil:
1. **muḳābil:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Karşılık.
5. Ol ebrū-yı kemāndāra muḳābil ḳalb-i pür-sūzı
6. Nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ kimdür

muḳābil ol-:
1. **muḳābil olur:**-*ur*
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşı durmak.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

2. **muḳābil ola:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısına çıkmak.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

3. **muḳābil olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 257
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşısına çıkmak, denk olmak.
11. Olsañ yine ol mihr-i dil-efrūza muḳābil
12. Āyīne gibi vālih ü ḥayrān olabilsek

muḳaddem:
1. **muḳaddem:**
Gazel 215
Mısra: **14**
Önceki, erken.
13. Meẕāḳī kim ḳalur bākī meger bu dār-ı fānīde
14. Gelenler ʿāleme bizden muḳaddem ḳalmamış gitmiş

muḳaddem gel-:
1. **muḳaddem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önce gelmek.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

muḳallaḳ:
1. **muḳallaḳlar:**-*lar*
Kaside 7
Mısra: **23**
Yalnız kılığı olup başka bir fazileti olmayan.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

muḳārin ol-:
1. **muḳārin ola:**-*a*
Gazel 211
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakın olmak.
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

muḳarrer:
1. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **12**
Şüphesiz.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

muḳayyed ol-:
1. **muḳayyed oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağlanmak.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize māniʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

muḳīm eyle-:
1. **muḳīm eyleye:**-*ye*
Gazel 389
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabit/yerleşmiş/daim kılmak.
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

mukīm ol-:
1. **mukīm oldı:**-*dı*
Kaside 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
İkamet etmek, bir yere yerleşip orada kalmak.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

muḳīm-i kūy-ı yār:
1. **muḳīm-i kūy-ı yār:**
Gazel 298
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin köyünde oturan/ikamet eden.
1. Yine ʿāṣıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

muḳtebes:
1. **muḳtebes:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Alıntı.
5. Ruḫsār-ı yara pertev-i ḥüsn-i cemāldür
6. Mānend-i nūr-ı māh-ı felek muḳtebes degül

muḳterin-i rūzgār:
1. **muḳterin-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zamanın yaklaşanı/yakın geleni.
63. Bād-ı ṣabā-yı himem-i dil-keşi
64. Olmasa ger muḳterin-i rūzgār

muḳteżā-yı luṭf:
1. **muḳteżā-yı luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Lütfun/cömertliğin gereği.
79. Serverā muḳteżā-yı luṭfuñ ile
80. ʿArż-ı ḥālüñ de geldi hengāmı

muḳteżā-yı neşve-i feyż-i ilāhī:
1. **muḳteżā-yı neşve-i feyż-i ilāhī:**
Gazel 139
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlahi ilmin neşesinin gereği.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

muktezā-yı rāyiḥa-i kevkeb:
1. **muḳtezā-yı rāyiḥa-i kevkebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yıldızın kokusunun gereği.
5. Ben rind-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Kim muḳtezā-yı rāyiḥa-i kevkebüm budur

mūnis ol-:
1. **mūnis olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 23

Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana yakın/sevimli olmak.
83. Ḥarem-serāy-ı celālüñde olmasa mūnis
84. Ṭutardı āhū-yı devlet reh-i beyābānı

muntafī ol-:

1. **muntafī oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söndürülmek, bastırılmak.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muşır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

muntaẓam ol-:

1. **muntaẓam olsa:**-*sa*
Gazel 390
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düzgün/düzenli/tertipli olmak.
13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

muntaẓam-ı rişte-i evṣāf:

1. **muntaẓam-ı rişte-i evṣāf:**
Gazel 102
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Vasıfların, niteliklerin ipliği düzgün.
19. Nicedür muntaẓam-ı rişte-i evṣāf olsa
20. Güher-i vaṣf-ı ḫudāvend ile maḳrūn gelür

munżam ol-:

1. **munżam olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 17
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Katılmak, ilave olmak.
55. Ṣūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

munżam-ı ʿıyd:

1. **munżam-ı ʿıyd:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bayrama katılmış.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

mūr:

1. **mūrı:**-*ı*
Gazel 34
Mısra: **3**
Karınca.
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

2. **mūr:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Karınca.
7. Göñül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

3. **mūr:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Karınca.
1. Manṣıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

mūr-ı nā-tüvān:

1. **mūr-ı nā-tüvān:**
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kuvvetsiz karınca.
1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

2. **mūr-ı nā-tüvānı:**-*ı*
Gazel 220
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kuvvetsiz karınca.
5. Ḥavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

mūr-ı Süleymān:

1. **mūr-ı Süleymān:**
Gazel 71
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Süleyman peygamberin karıncası. bkz. Süleymān.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

murād:

1. **murādı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **21**
İstek, dilek, arzu.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

2. **murād:**
Kaside 26
Mısra: **61**
İstek, dilek, arzu.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

3. **murādın:**-*ın*
Gazel 51
Mısra: **3**
İstek, dilek, arzu.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

4. **murād:**
Gazel 150
Mısra: **11**
İstek, dilek, arzu.
11. Bedī-i düşmen-i bed-ḫʷāha güvāh ise murād
12. Ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh yeter

5. **murād:**
Gazel 224
Mısra: **8**
İstek, dilek, arzu.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

6. **murād:**
Gazel 225
Mısra: **10**
İstek, dilek, arzu.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i şahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

7. **murāduñ:**-*uñ*
Gazel 290
Mısra: **1**
İstek, dilek, arzu.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i meyḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

Murād:

1. **Murād:**
Gazel 51
Mısra: **4**
bkz. Ḫān Murād.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

2. **Murād:**
Gazel 51
Mısra: **10**
bkz. Ḫān Murād.
9. Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
10. Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ʿulüvv-i şān Murād

murād al-:

1. **murād alsun:**-*sun*
Gazel 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İsteğine/arzusuna/dileğine kavuşmak.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

murād it-:

1. **murād itdüm:**-*düm*
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İstemek, arzulamak.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

2. **murād itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, karar vermek.
67. Murād itse şuʿāʿ-ı mihr-i enverden şütürbānı
68. Ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine zerrīn-mehār eyler

3. **murād itse:**-*se*
Kaside 22
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, arzulamak.
47. Ger murād itse tīr-i pertābı
48. Güẕer eyler bu heft-ecrāmı

4. **murād itse:**-*se*
Gazel 427
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, arzulamak.
11. Şavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Güy-ı serdür ṭop u ṭopuñ şaḥn-ı meydāndur yeri

5. **murād itsem:**-*se*, -*m*
Kaside 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İstemek, arzulamak.

49. Ḳaṣd-ı taḥrīr-i kemālātın murād itsem eger
50. Kātib-i çarḫ-ı felek ednā-debīrümdür benüm

6. **murād itsem:**-*se*, -*m*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, arzulamak.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

murād ḳıl-:
1. **murād ḳıl:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, arzu etmek.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

murād üzre:
1. **murād üzre:**
Kaside 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
11. Döndi murād üzre sipihr-i berīn
12. Buldı nihāyet elem-i rūzgār

2. **murād üzre:**
Kaside 5
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
75. Yine mümkin degül murād üzre
76. Midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem

3. **murād üzre:**
Kaside 6
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḥāl-ender-muḥāl

4. **murād üzre:**
Kaside 12
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

5. **murād üzre:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
5. Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
6. İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā

6. **murād üzre:**
Kaside 19
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

7. **murād üzre:**
Kaside 28
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

8. **murād üzre:**
Gazel 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
1. Fiġān ki gerdiş-i gerdūn murād üzre degül
2. Benümle baḫt-ı zebūn ittiḥād üzre degül

9. **murād üzre:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

10. **murād üzre:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen şekilde, arzu edildiği gibi.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḥayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

murāda ir-:
1. **murāda irdüñ:**-*dü*, -*ñ*
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşmak, dileği gerçekleşmek, arzusu yerine gelmek.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerẕe virdün bu cilveler mübārek

murād-ı dest-būs:
1. **murād-ı dest-būs:**
Gazel 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
El öpmeyi arzulama/isteme.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāṣıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

murād-ı intibāh:
1. **murād-ı intibāh:**
Gazel 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyanmayı arzu etme.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

murāduñ iste-:
1. **murāduñ iste:**-*uñ*
Kaside 11
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Muradını/arzusunu istemek.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūṣile duʿā eyleyecek dem geldi

murakḳaʿ-cāme:
1. **murakḳaʿ-cāmedür:**-*dür*
Gazel 255
Mısra: **5**
Yamalı elbise.
5. Libās-ı rāḥat-ı ʿālem murakḳaʿ-cāmedür bildük
6. Ḳumāşın der-ber itdük ḫırḳa-i peşmīnesin gördük

mürçe-i nā-çār:
1. **mürçe-i nā-çārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Çaresiz/zavallı küçük karınca.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mürçe-i nā-çārı

murġ:
1. **murġ:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Kuş.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mıṣr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

murġān:
1. **murġānı:**-*ı*
Gazel 277
Mısra: **14**
Kuşlar, bülbüller.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

murġān-ı bāġ:
1. **murġān-ı bāġı:**-*ı*
Gazel 158
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bahçedeki kuşlar.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

murġān-ı ḫoş-nevā:
1. **murġān-ı ḫoş-nevāya:**-*ya*
Gazel 211
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel sesli kuşlar.
9. Hep feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet degül midür
10. Murġān-ı ḫoş-nevāya bu şevḳ-āferīn-nefes

murġ-ı cānı uçur-:
1. **murġ-ı cānı uçurdum:**-*du*, -*m*
Gazel 184
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can kuşunu uçurmak.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

murġ-ı çemen:
1. **murġ-ı çemen:**
Gazel 249
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin kuşu, bülbül.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

2. **murġ-ı çemen:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin kuşu, bülbül.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḫālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

3. **murġ-ı çemen:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin kuşu, bülbül.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

4. **murġ-ı çemen:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin kuşu, bülbül.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada göñlümce ser-āġāz idemezsin

murġ-ı çemen-i ḫazān-resīde:

1. **murġ-ı çemen-i ḫazān-resīde:**
Gazel 305
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sonbahar gelmiş bahçenin/çimenliğin kuşu.
3. Murġ-ı çemen-i ḫazān-resīde
4. Bī-berg ü nevā-yı nev-bahārum

murġ-ı dem-ḫurdesān:

1. **murġ-ı dem-ḫurdesān:**
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanı yemişlerin ölümü, ölüm vakti gelenler.
19. Dāyimā kebg-i cān hirāsāndur
20. Murġ-ı dem-ḫurdesān cirīdüñden

murġ-ı dest-āmūz:

1. **murġ-ı dest-āmūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ele alıştırılmış kuş.
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

murġ-ı dil:

1. **murġ-ı dil:**
Kaside 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı żikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

2. **murġ-ı dil:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

3. **murġ-ı dil:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

4. **murġ-ı dil:**
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫużūr olur

5. **murġ-ı dil:**
Gazel 116
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

6. **murġ-ı dil:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

7. **murġ-ı dil:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḫarīṣ-i dāne ol

8. **murġ-ı dildür:**-*dür*
Gazel 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

9. **murġ-ı dili:**-*i*
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu.
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḫaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

murġ-ı dil-i ʿāşıḳ:

1. **murġ-ı dil-i ʿāşıḳ:**
Gazel 430
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşığın gönül kuşu.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

murġ-ı dil-i nālān:

1. **murġ-ı dil-i nālān:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnleyen/acı çeken gönül kuşu.
7. Murġ-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓarı gör

murġ-ı dil-şayyād:

1. **murġ-ı dil-şayyād:**
Gazel 145
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu avcısı.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçīrini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-şayyād be-der-ṣayd u şikārın gösterür

murġ-ı her dem:

1. **murġ-ı her dem:**
Gazel 172
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her zamanın/vaktin kuşu.
5. Dest-bürd-i ḫazān bize n'eyler
6. Murġ-ı her dem bahār-ı ʿışḳuz biz

murġ-ı hoş-elḥān:

1. **murġ-ı ḫoş-elḥān:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş öten kuş.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

2. **murġ-ı ḫoş-elḥān:**
Gazel 257
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş öten kuş.
15. Güş eyler idi belki o gül-ġonce Meẕāḳī
16. Bülbül gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān olabilsek

3. **murġ-ı ḫoş-elḥān:**
Gazel 349
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş öten kuş.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān ṣanur gören

4. **murġ-ı ḫoş-elḥāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş öten kuş.
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Şevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne:

1. **murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin güzel ve ahenkli öten kuşu.
155. Gör gülşen-i medḥüñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḫāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne

murġ-ı ḫoş-lehçe:

1. **murġ-ı ḫoş-lehçe:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel dilli kuş, hoş sesli kuş.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

murġ-ı ḫoş-nevā:

1. **murġ-ı ḫoş-nevā:**
Gazel 410
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hoş/güzel sesli kuş, bülbül.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār:

1. **murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Baharın güzel sesli kuşu.
1. Açınca ġonceleri bād-ı dil-güşā-yı bahār
2. Hezār-naġme ider murġ-ı ḫoş-nevā-yı bahār

murġ-ı ḳudsī:

1. **murġ-ı ḳudsī:**
Kaside 17
Mısra: **18**

Kelime Tipi: -
Kutsal kuş. (gönül, can).
17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

2. **murġ-ı ḳudsī:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuş. (gönül, can).
5. Göñül kim murġ-ı ḳudsī āşiyāndur aña meyl itmez
6. Binā-yı lāne-i ʿanḳā ḫas u ḫāşākdandur hep

3. **murġ-ı ḳudsī:**
Gazel 291
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuş. (gönül, can).
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

4. **murġ-ı ḳudsīdür:**-*dür*
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuş. (gönül, can).
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

murġ-ı nāme-ber:
1. **murġ-ı nāme-ber:**
Kaside 28
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mektup götüren kuş, güvercin.
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāra murġ-ı nāme-ber geldi

2. **murġ-ı nāme-ber:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mektup götüren kuş, güvercin.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aşlā bir ḫaber gelmez

murġ-ı sebaḳ-ḫʷān-ı ṣubḥ:
1. **murġ-ı sebaḳ-ḫʷān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabahın ders okuyan kuşu.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫʷān-ı ṣubḥ

murġ-ı seḥer:
1. **murġ-ı seḥer:**
Kaside 10
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Seher vakti kuşu, bülbül.
115. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i evṣāfuñ kim
116. Hem-dem olmaz baña ger murġ-ı seḥer olsa hezār

2. **murġ-ı seḥer:**
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher vakti kuşu, bülbül.
1. Ey murġ-ı seḥer ṣaḥn-ı çemenden güzer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

murġ-ı seḥergāh:
1. **murġ-ı seḥergāh:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Seher vakti kuşu, bülbül.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuṣṣāḳ ile dem-sāz degülsin

murġ-ı ṭarab:
1. **murġ-ı ṭarab:**
Gazel 303
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Eğlence kuşu.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i ṣayd u şikārum bilsem

2. **murġ-ı ṭarab:**
Gazel 372
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eğlence kuşu.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

murġ-ı taṣvīr:
1. **murġ-ı taṣvīr:**
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Resmedilmiş kuş.
1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

murġ-ı yek-naġme-senc-i tevḥīd:
1. **murġ-ı yek-naġme-senc-i tevḥīdüm:**-*üm*
Gazel 318
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Birlik/Allah'ın birliğine inanmayı tek bir ağızdan/nağme ile söyleyen kuş.
17. Murġ-ı yek-naġme-senc-i tevḥīdüm
18. ʿİlm-i edvār n'eydügin bilmem

muṣāḥib:
1. **muṣāḥibdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **83**
Samimi arkadaş, sohbet arkadaşı.
83. Hem vezīr oldı hem muṣāḥibdür
84. Yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnādur

2. **muṣāḥib:**
Kaside 21
Mısra: **85**
Samimi arkadaş, sohbet arkadaşı.
85. Ne muṣāḥib enīs-i sulṭānī
86. Kim sözi tercümān-ı maʿnādur

3. **muṣāḥib:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Samimi arkadaş, sohbet arkadaşı.
87. Ne muṣāḥib ḥıdīv-i ʿālem ile
88. Hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnādur

muṣavver:
1. **muṣavverler:**-*ler*
Gazel 142
Mısra: **3**
Resmedilmiş, nakşedilmiş.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

muṣavvir:
1. **muṣavvirler:**-*ler*
Kaside 19
Mısra: **65**
Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

2. **muṣavvir:**
Gazel 213
Mısra: **11**
Tasvir eden, yazan, çizen.
11. Muṣavvir baḥr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

3. **muṣavvir:**
Gazel 280
Mısra: **3**
Tasvir eden, şekil ve suret çizen, ressam.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün şīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

muṣḥaf:
1. **muṣḥafından:**-*ın, -dan*
Gazel 68
Mısra: **2**
Kitap.
1. O kim ʿāṣıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

muṣḥaf-ı ruḥsār:
1. **muṣḥaf-ı ruḥsārına:**-*ı, -na*
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz kitabı.
7. Muṣḥaf-ı ruḥsārına itdükçe dikḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuṣṣāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

muṣīb ol-:
1. **muṣīb olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanılmamak.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

muṣır:
1. **muṣır:**
Kaside 18
Mısra: **31**
Ayak basıp ısrar eden, sözünden dönmeyen, inatçı.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muṣır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

Muṣṭafa Paşa: (TDVİA)
1. **Muṣṭafa Paşa:**
Kaside 21
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sadrazamı. (ö. 1102/1691). 1047

(1637) yılında Amasya'nın Köprü (Vezirköprü) kazasında doğdu. Köprülü Mehmed Paşa'nın oğludur.
37. Āṣaf-ı ṣānī Muṣṭafa Paşa
38. Kim gül-i bāġbān-ı maʿnādur

2. **Muṣṭafa Paşa:**
Kaside 22
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Muṣṭafa Paşa
25. Ṣadr-ı Cem-pāye Muṣṭafa Paşa
26. Ki itdi ḫoşnūd ḫāṣ ile ʿāmı

mū-şikāf:
1. **mū-şikāf:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Kılı kırk yaran, inceden inceye araştıran.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿişve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

2. **mū-şikāfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 271
Mısra: **6**
Kılı kırk yaran, inceden inceye araştıran.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-şikāfıdur göñül

mū-şikāf ol-:
1. **mū-şikāf olsa:**-*sa*
Kaside 22
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılı kırk yarmak, inceden inceye araştırmak.
65. Mū-şikāf olsa kimse farḳ itmez
66. Bir birinden dü-maġz-ı bādāmı

mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem:
1. **mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem:**
Gazel 192
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Anlaşılmazı çözmek için inceden inceye araştıran.
9. Eger kim mū-şikāf-ı ḥall-i mübhem olsa da ʿāşıḳ
10. Muʿammā-yı maḥabbet bu'l-ʿaceb maʿmūn olur çıḳmaz

mū-şikāfī-i ṭabʿ:
1. **mū-şikāfī-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Kıt'a 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kılı kırk yaran/inceden inceye araştıran karakterli/mizaclı.
9. Umarın mū-şikāfī-i ṭabʿuñ
10. Farḳ ider ṣıdḳ u kiẕbi diḳḳat ile

muşt-ı dest-i ʿışḳ:
1. **muşt-ı dest-i ʿışḳ:**
Gazel 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk elinin tokadı, yumruğu.
11. Bir muşt-ı dest-i ʿışḳ ṭoḳındı dehānumda
12. Dem-bestegi-i raḥne-i ḫūnīn-lebüm budur

muʿtād ol-:
1. **muʿtād olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 121
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alışmak.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

muʿtād olduġın gör-:
1. **muʿtād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alışmış olduğunu görmek.
41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

muṭavvel ol-:
1. **muṭavvel oldı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **217**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uzamak.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtiṣār eyler

muʿteber gel-:
1. **muʿteber geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
İtibarlı/geçerli olmak.
41. Müşīr-i müʾtemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

muʿteber ol-:
1. **muʿteber olsa:**-*sa*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İtibarlı/değerli olmak.
9. Muʿteber olsa n'ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḫaḳ bāʿiṣ-i nuṣret anı

muṭrib:
1. **muṭrib:**
Gazel 11
Mısra: **11**
Çalgıcı, çalgı çalan.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

2. **muṭrib:**
Gazel 24
Mısra: **11**
Çalgıcı, çalgı çalan.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

3. **muṭrib:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Çalgıcı, çalgı çalan.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

4. **muṭrib:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Çalgıcı, çalgı çalan.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

5. **muṭrib:**
Gazel 410
Mısra: **7**
Çalgıcı, çalgı çalan.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

muṭrib ol-:
1. **muṭrib olup:**-*up*
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çalgıcı olmak.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

muṭribā:
1. **muṭribā:**
Gazel 6
Mısra: **15**
Ey çalgıcı!
15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

2. **muṭribā:**
Gazel 353
Mısra: **9**
Ey çalgıcı!
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

muṭrib-i ḫāme:
1. **muṭrib-i ḫāme:**
Kaside 18
Mısra: **205**
Kelime Tipi: -
Kalemin çalgıcısı.
205. Muṭrib-i ḫāme naġam-güsterī-i vaṣfuñ ile
206. Pür-sürūr itdi yine dāyire-i edvārı

2. **muṭrib-i ḫāmemi:**-*m, -i*
Kaside 17
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Kalemin çalgıcısı.
141. Muṭrib-i ḫāmemi dem-sāz-ı belāġat itdi
142. Naġme-i zīr ile āmīziş-i āvāze-i bem

muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnā:
1. **muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Anlamın/ma'nânın güzel ahenginin çalgıcısı.
141. Ḫāmem ol muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur kim
142. Ögredür Zühre-i rāmişgere ʿilm-i edvār

muṭrib-i pākīze-maḳām:
1. **muṭrib-i pākīze-maḳām:**
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temiz/güzel makamlı çalgıcı.
7. Bezmi pür-şıyt u ṣadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṭḥ:
1. **muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṭḥ:**
Kaside 18
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Fetih nağmelerini yayan arzunun/hevesin çalgıcısı.
37. Muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṭḥ oldı yine
38. Ṣad-zebānıyla işit naġme-i mūsiḳārı

muttaṣıl:
1. **muttaṣıl:**
Gazel 25

Mısra: **2**
Daima, sürekli.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes:
1. **muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes:**
Gazel 282
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nefes ziyafetine/şenliğine layık/münasip.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

mūy-ı noḳsān-ı ḳalem:
1. **mūy-ı noḳsān-ı ḳalem:**
Kaside 13
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kalemin eksik kılı.
71. Ol ṣuver-bend-i ḫayālüm ki nümāyān olmaz
72. Mūy-ı noḳsān-ı ḳalem diḳḳat-i tāmumda benüm

mużmer:
1. **mużmer:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Gizli, saklı, örtülü.
13. Mużmer ancaḳ nesīm-i dil-keşde
14. Feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem

2. **mużmer:**
Kaside 16
Mısra: **43**
Gizli, saklı, örtülü.
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḫi luṭf-ı fırāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

3. **mużmer:**
Kaside 17
Mısra: **85**
Gizli, saklı, örtülü.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet mużmer
86. Medd-i āsār-ı şerīfinde metānet ne ġam

4. **mużmer:**
Gazel 335
Mısra: **3**
Gizli, saklı, örtülü.
3. Derūn-ı sīnede efkār-ı ʿışḳ mużmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

mużṭar ol-:
1. **mużṭar olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresiz kalmak, zorunda kalmak, zorlanmış olmak.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda mużṭar olsa endişem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

mübāhī:
1. **mübāhīdür:**-*dür*
Gazel 268
Mısra: **2**
Övünen, iftihar eden (kimse).
1. ʿIşḳ bir ṣunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

2. **mübāhīdür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **4**
Övünen, iftihar eden (kimse).
3. Feyż-i ʿışḳ-ı dil-ber ile işüm altun eyledüm
4. Cevher-i mihr ü maḥabbetle mübāhīdür göñül

mübārek:
1. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī fetḥ ü ẓafer mübārek

2. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī fetḥ ü ẓafer mübārek

3. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

4. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

5. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Feda olsun!
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḥamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

6. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
9. Alduḳça tīġ deste gördükçe dil-şikeste
10. Ceng-i ʿAlī ḫuceste ʿadl-i ʿÖmer mübārek

7. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
11. Āḫir murāda irdüñ ḳat ḳat ʿalāya girdüñ
12. Dünyāya lerze virdün bu cilveler mübārek

8. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
15. Bu fırṣat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i fetḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

9. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
17. Merdāne himmet itdüñ aʿdā-yı ġāret itdüñ
18. Çoḳ ḫarḳ-ı ʿādet itdüñ ʿarż-ı hüner mübārek

10. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güzer mübārek

11. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

12. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿişret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı baṣar mübārek

13. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
25. Ṣādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

14. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
27. Ẓıll-i ẓalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

15. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

16. **mübārek:**
Kaside 3
Mısra: **32**
Hayırlı/kutlu olsun anlamında kısa ifade.
31. Mażmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

mübārek-bād:
1. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **1**
Kutlu/mübarek olsun.
1. Āṣafā bezm-i Cem mübārek-bād
2. Neşve-i dem-be-dem mübārek-bād

2. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **2**
Kutlu/mübarek olsun.
1. Āṣafā bezm-i Cem mübārek-bād
2. Neşve-i dem-be-dem mübārek-bād

3. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **4**
Kutlu/mübarek olsun.
3. Kef-i cūd u benān-ı himmetüñe
4. Zīb-i seyf ü ḳalem mübārek-bād

4. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **6**
Kutlu/mübarek olsun.
5. Sañadur hep teveccüh-i ʿālem
6. Ḳıblegāh-ı ümem mübārek-bād

5. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **8**
Kutlu/mübarek olsun.

7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

6. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **10**
Kutlu/mübarek olsun.
9. Tāze cān buldı ʿālem-i fānī
10. Bu şebāb-ı herem mübārek-bād

7. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Kutlu/mübarek olsun.
11. Çehre-i zerdfām-ı eyyāma
12. Āb u reng-i baḳam mübārek-bād

8. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **14**
Kutlu/mübarek olsun.
13. Hep tehī-kīsegān-ı nā-kāma
14. Böyle bezl-i direm mübārek-bād

9. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **16**
Kutlu/mübarek olsun.
15. Şeb-i ümmīd-i ehl-i ʿirfāna
16. Eşer-i ṣubḥ-dem mübārek-bād

10. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **18**
Kutlu/mübarek olsun.
17. Ḳullaruñ devletüñde nāz eyler
18. İmtiyāz-ı ḫadem mübārek-bād

11. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **20**
Kutlu/mübarek olsun.
19. Rüstemāne maṣaff-ı iḳbāle
20. Ḥamle-i Güstehem mübārek-bād

12. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **22**
Kutlu/mübarek olsun.
21. Saña taʿẕīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳad-i eflāke ḫam mübārek-bād

13. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **24**
Kutlu/mübarek olsun.
23. Ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhīden
24. Böyle vālā-himem mübārek-bād

14. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **26**
Kutlu/mübarek olsun.
25. Cānib-i sāye-i İlāhīʾden
26. Bu kemāl-i kerem mübārek-bād

15. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **28**
Kutlu/mübarek olsun.
27. Böyle elṭāf-ı Ḫān-ı İbrāhim
28. Hem hümāyūn u hem mübārek-bād

16. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **30**
Kutlu/mübarek olsun.
29. Ey ḫıdīv-i şeref-ṭırāz-ı kelīm
30. Ḫıżr-ı Yūsuf-şiyem mübārek-bād

17. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **32**
Kutlu/mübarek olsun.
31. Vey nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm
32. Bunca nāz u niʿam mübārek-bād

18. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **34**
Kutlu/mübarek olsun.
33. Meclis-ārā-yı şāh-ı ʿālemsin
34. Bāde-i bī-elem mübārek-bād

19. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **36**
Kutlu/mübarek olsun.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

20. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **38**
Kutlu/mübarek olsun.
37. Selb ü īcābda müsellemsin
38. Ḥarf-i lā vü neʿam mübārek-bād

21. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **40**
Kutlu/mübarek olsun.
39. Bir teẕerv-i ḫarīm-i devletsin
40. Ḳadr-i murġ-ı ḫarem mübārek-bād

22. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **42**
Kutlu/mübarek olsun.
41. Cilve-rīz-i bisāṭ-ı rifʿatsin
42. Naḳş-ı ferş-i ḳadem mübārek-bād

23. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **44**
Kutlu/mübarek olsun.
43. Rāyet-efrāz-ı istiḳāmetsin
44. Bu ser-āmed ʿalem mübārek-bād

24. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **46**
Kutlu/mübarek olsun.
45. Nāyil-i pāy-būs-ı ḫāḳānsın
46. Şeref-i mülteşem mübārek-bād

25. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **48**
Kutlu/mübarek olsun.
47. Salṭanat-ḫānede ḫırāmānsın
48. Seyr-i bāġ-ı İrem mübārek-bād

26. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **50**
Kutlu/mübarek olsun.
49. Sāḥa-i ʿarṣa-i celāletüñe
50. Ḥaşem-ender-ḫaşem mübārek-bād

27. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **52**
Kutlu/mübarek olsun.
51. Ḍarb-ı muşt-āzmā-yı himmetüñe
52. Maġz-ı şīr-i ecem mübārek-bād

28. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **54**
Kutlu/mübarek olsun.
53. Bülbül-i ṭabʿ-ı şūḫ-fıṭratuña
54. Ṣad-gül-i ġonce-fem mübārek-bād

29. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **56**
Kutlu/mübarek olsun.
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḫteşem mübārek-bād

30. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **58**
Kutlu/mübarek olsun.
57. Ḫabbeẕā iltizām-ı ʿarż-ı hüner
58. Vādī-i mültezem mübārek-bād

31. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **60**
Kutlu/mübarek olsun.
59. Feyż-i iʿcāz-ı kilk-i medḥiyle
60. Böyle muʿciz-raḳam mübārek-bād

32. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **62**
Kutlu/mübarek olsun.
61. Gülşen-i naẓmı eyledüñ şād-āb
62. Ābyārī-i nem mübārek-bād

33. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **64**
Kutlu/mübarek olsun.
63. Dili ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ itdüñ
64. Naġme-sāzī-i şem mübārek-bād

34. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **66**
Kutlu/mübarek olsun.
65. Bülbül-i nev-bahār-ı devletsin
66. Böyle tāze-naġam mübārek-bād

35. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **68**
Kutlu/mübarek olsun.
67. Ṭurfe-ḳānūn-nevāz-ı midḥatsin
68. Naġme-i zīr ü bem mübārek-bād

36. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **70**
Kutlu/mübarek olsun.
69. Nüh-revāḳ-ı sipihr-i ḥikmetsin
70. Ṭabaḳāt-ı ḥikem mübārek-bād

37. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **72**
Kutlu/mübarek olsun.
71. Cilveger ḫāṭıruña feyż-i ezel
72. Vāridāt-ı ḳıdem mübārek-bād

38. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **74**
Kutlu/mübarek olsun.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

39. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Kutlu/mübarek olsun.
75. Sübḥa-gerdān-ı şükr-i Mevlāsın
76. Raġm-ı yād-ı şanem mübārek-bād

40. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **78**
Kutlu/mübarek olsun.
77. Ber-ṭaraf-sāz-ı cevr-i aʿdāsın
78. İntiḳām-ı sitem mübārek-bād

41. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **80**
Kutlu/mübarek olsun.
79. Bezle-gūy u mecālis-ārāsın
80. Ṣīve-i medḥ ü ẕem mübārek-bād

42. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **82**
Kutlu/mübarek olsun.
81. Behremend-i sımāṭ-ı maʿnāsın
82. Ḥişşe-i bīş ü kem mübārek-bād

43. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **84**
Kutlu/mübarek olsun.
83. Ṣāf āyīne-i meserretsin
84. Ṣayḳal-ı jeng-i ġam mübārek-bād

44. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **86**
Kutlu/mübarek olsun.
85. Yine āmāde-i ġanīmetsin
86. Bu dem-i muġtenem mübārek-bād

45. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **88**
Kutlu/mübarek olsun.
87. Gerden-i nev-ʿarūs-ı güftāra
88. Ṣad-dür-i muntaẓam mübārek-bād

46. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **90**
Kutlu/mübarek olsun.
89. Böyle düşīzegān-ı efkāra
90. Ḥarem-i muḥterem mübārek-bād

47. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **92**
Kutlu/mübarek olsun.
91. ʿArz-ı ḥālüñ bilür o kān-ı kerem
92. Bu kerem lā-cerem mübārek-bād

48. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **94**
Kutlu/mübarek olsun.
93. Hemān el aç duʿāya kim dirler
94. Ṣuġl-ı kār-ı ehem mübārek-bād

49. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **96**
Kutlu/mübarek olsun.
95. Devlet-i pādişāh-ı ʿālemde
96. Ḥāṣıl-ı kān u yem mübārek-bād

50. **mübārek-bād:**
Kaside 24
Mısra: **98**
Kutlu/mübarek olsun.
97. Bunca nāz u naʿīm-i gün-ā-gün
98. Ey veliyyü'n-niʿam mübārek-bād

mübāriz-miṣāl:
1. **mübāriz-miṣāl:**
Kaside 7
Mısra: **69**
Döğüşe/güreşe kalkışan gibi.
69. Ol mübāriz-miṣāl nā-çārum
70. Ki ḳala nīm-cān cirīdüñden

mübeşşer ol-:
1. **mübeşşer olasın:**-*a, -sın*
Kaside 14
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müjdelenmek.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

mübtelā:
1. **mübtelā:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Düşkün, tutkun, âşık.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḥāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

mübtelā-yı belā-yı fürḳat:
1. **mübtelā-yı belā-yı fürḳat:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılık belasına/felaketine tutulmuş.
9. Ben leked-ḫurde-i melāmet iken
10. Mübtelā-yı belā-yı fürḳat iken

mübtelā-yı dehr-i dūn:
1. **mübtelā-yı dehr-i dūn:**
Gazel 209
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alçak/aşağılık dünyanın/devrin tutkunu.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

mübtelā-yı fürḳat:
1. **mübtelā-yı fürḳat:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ayrılık düşkünü.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribān:
1. **mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zalim/merhametsiz yan bakışın tutkunu.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur gönül

mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr:
1. **mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nasır yarasının mübtelası.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

mücellā:
1. **mücellādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **4**
Cilalı, parlak.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

mücellā ḳıl-:
1. **mücellā ḳıldı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlatmak, cilalamak.
3. Cilā-yı incilā-yı ṣubḥ-ı şādıḳ
4. Gönül āyīnesin ḳıldı mücellā

mücrim idin-:
1. **mücrim idinme:**-*me*
Gazel 133
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suçlamak.
3. Şaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

müdām:
1. **müdām:**
Kaside 1
Mısra: **91**
Her zaman, daima, devamlı.
91. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

2. **müdām:**
Kaside 2
Mısra: **35**
Her zaman, daima, devamlı.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

3. **müdām:**
Kaside 15
Mısra: **27**
Her zaman, daima, devamlı.
27. Devr-i felekde cān u dil-i düşmenüñ müdām
28. Pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām isterin

4. **müdām:**
Kaside 23
Mısra: **160**
Her zaman, daima, devamlı.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

5. **müdām:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Her zaman, daima, devamlı.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

6. **müdām:**
Gazel 37
Mısra: **3**
Her zaman, daima, devamlı.
3. Şād u maʿnā-yı dil-i rind-i sebük-rūḥa müdām
4. Feyż-i cān-baḫş-ı mey-i neşve-resāndur bāʿiṣ

7. **müdām:**
Gazel 49
Mısra: **11**
Her zaman, daima, devamlı.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gün benān-ı ḫāme sürḫ

8. **müdām:**
Gazel 59
Mısra: **7**
Her zaman, daima, devamlı.
7. Müdām bezm-i çemende hemān ḳadeḥ dutsun
8. Güẕār eylemeden devr-i bī-beḳā-yı bahār

9. **müdām:**
Gazel 60

Mısra: **3**
Her zaman, daima, devamlı.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

10. **müdām:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Her zaman, daima, devamlı.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfi āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

11. **müdām:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Her zaman, daima, devamlı.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

12. **müdām:**
Gazel 104
Mısra: **7**
Her zaman, daima, devamlı.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān ṣūr-ı şebāb isterler

13. **müdām:**
Gazel 120
Mısra: **10**
Her zaman, daima, devamlı.
9. Baña şor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

14. **müdām:**
Gazel 136
Mısra: **11**
Her zaman, daima, devamlı.
11. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī gibi müdām
12. Sāġar-keşān-ı mey-kede rūşen-żamīr olur

15. **müdām:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Her zaman, daima, devamlı.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

16. **müdām:**
Gazel 180
Mısra: **9**
Her zaman, daima, devamlı.
9. Ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri rīzān idüp müdām
10. Bu yolda ṣuġl-ı refʿ-i ġubār-ı kederdeyüz

17. **müdām:**
Gazel 251
Mısra: **5**
Her zaman, daima, devamlı.
5. Pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ ile müdām
6. Şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistānuñum senüñ

18. **müdām:**
Gazel 290
Mısra: **9**
Her zaman, daima.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşınā bī-gāneye bī-gāne ol

19. **müdām:**
Gazel 296
Mısra: **5**
Her zaman, daima, devamlı.
5. Benüm ol ḫ∨āce-i bāzār-ı belāġat ki müdām
6. Ẕerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur süḫanüm

20. **müdām:**
Gazel 374
Mısra: **3**
Her zaman, daima, devamlı.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

müdām ol-:
1. **müdām ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devamlı olmak, sürekli olmak.
81. Sen saġ olup düşmenüñ ola müdām
82. Rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār

2. **müdām olsa:**-*sa*
Gazel 389
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devamlı olmak, sürekli olmak.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

müdānī oldı:
1. **müdānī oldı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakın/eş olmak.
23. Semiyy-i Ḥażret-i Mūsā kim oldı
24. Yed-i beyżāsı ḫūrşīde müdānī

müdārā:
1. **müdārāmı:**-*mı*
Gazel 153
Mısra: **9**
Yüze gülme, ikiyüzlü davranma.
9. İdüp āmāde āteş-gīre-i himmet müdārāmı
10. Zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr olduġum yoḳdur

müdārā-yı dil-i nālān:
1. **müdārā-yı dil-i nālāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen gönüle iyi görünme.
1. Hīç müdārā-yı dil-i nālāna ḥācet ḳalmadı
2. Derd ile alışdı ol dermāna ḥācet ḳalmadı

müddeʿā:
1. **müddeʿāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **6**
İddia olunan şey, maksat.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

2. **müddeʿāya:**-*ya*
Gazel 421
Mısra: **6**
İddia olunan/ileri sürülen şey.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

müddeʿā-yı süḫan:
1. **müddeʿā-yı süḫana:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **189**
Kelime Tipi: -
Söz iddiasında/davasında bulunan.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

müddeʿi:
1. **müddeʿi:**
Gazel 95
Mısra: **6**
İddia eden, iftiracı.
5. ʿĀşıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur şanur

2. **müddeʿī:**
Gazel 134
Mısra: **8**
İddia edici, iddia eden.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāşıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül şanur

müddet:
1. **müddetdür:**-*dür*
Gazel 148
Mısra: **4**
Zaman, müddet.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

2. **müddeti:**-*i*
Gazel 389
Mısra: **36**
Zaman, müddet.
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

müddet-i zemistānī:
1. **müddet-i zemistānī:**
Kaside 23
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Kış mevsimi zamanı/müddeti.
89. Ger olsa behrever-i feyż-i bāġ-ı ṭabʿuñ dey
90. Olurdı mevsim-i gül müddet-i zemistānī

müdevver:
1. **müdevver:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Yuvarlak.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẓẓāregāh-ı bī-miṣāl

müʾessir ol-:
1. **müʾessir ola:**-*a*
Kaside 26
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tesir etmek, etkili olmak.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʾessir ola çün ḥırz-ı yemānı

2. **müʾessir olalı:**-*alı*
Kaside 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etkin olmak, etki eden olmak.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḥırz-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

müfīd ol-:
1. **müfīd olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 430
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşe yaramak, faydalı olmak.
11. Kemend-i saʿy-ı şad-Rüstem müfīd olmazdı ger Bījen
12. Olaydı dil gibi üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı

müfred-süvār-ı cümle efrād:
1. **müfred-süvār-ı cümle efrād:**
Kaside 19
Mısra: **36**

Kelime Tipi: -
Bütün herkes içinde tek/yalnız at binen.
35. Naẕīrin görmedük hīç ṣaḥn-ı meydān-ı ṣecāʿatda
36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

müfterī-i fitne-ṣiʿār:
1. **müfterī-i fitne-ṣiʿārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Karakteri karışıklık çıkarma olan iftiracı.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-ṣiʿārum bilsem

müftī-i devr-i zamān:
1. **müftī-i devr-i zamān:**
Gazel 236
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin müftüsü.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

müheyyā:
1. **müheyyādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **6**
Hazır.
5. Tek hemān ʿıyış eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı ṣafā ḥāżır müheyyādur bugün

2. **müheyyādur:**-*dur*
Gazel 352
Mısra: **3**
Hazır.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

mühim-sāz id-:
1. **mühim-sāz idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemli iş etmek.
1. Tā kim dil-i pür-sūzı mühim-sāz idemezsin
2. Seyr-i ṣuver-i āyīne-i rāz idemezsin

mührdār ol-:
1. **mührdār olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hususi kalem müdürü olmak.
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

mühr-dehān ol-:
1. **mühr-dehān ol:**
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı mühürlü olmak, konuşmamak.
9. Rindān-ı siyeh-meste sefīd-āb-ı ṣabūḥı
10. Zühhād-ı riyā-pīşeye ḫod mühr-dehān ol

mühre-i dāġ-ı dil:
1. **mühre-i dāġ-ı dili:**-*i*
Gazel 200
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül yarasının kabuğu.
13. ʿArż eylemede mühre-i dāġ-ı dili yāra
14. Bir bu'l-ʿaceb-i ṣuʿbede-i ʿışḳ-nümāyuz

mühre-i gehvāre-i ʿışḳ:
1. **mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın beşik boncuğu.
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

mühre-i rāyāt-ı nuṣret:
1. **mühre-i rāyāt-ı nuṣretüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardım bayraklarının altında toplananlar.
21. Ceng eyledükçe mühre-i rāyāt-ı nuṣretüñ
22. Dāġ-ı derūn-ı kāfir-i ḫod-gām isterin

mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr:
1. **mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr:**
Gazel 84
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çok sabırsız gönlün ağlayan dudağının ağzı.
11. Ser-germ-i nāledür gönül ammā ki ṣart-ı ʿışḳ
12. Mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr olur

mühr-i mektūb:
1. **mühr-i mektūb:**
Gazel 347
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mektup mührü.
11. Gönül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

mühr-i Süleymān-ı şubḥ:
1. **mühr-i Süleymān-ı şubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabahın Süleyman'ının mührü. Süleyman'ın mührü: Hz. Süleyman'ın mühründe bulunduğu söylenilen birbirine girmiş iki üçgen şekli. bkz. Süleymān.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

mühr-i Süleymān-ı zamāne:
1. **mühr-i Süleymān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın Süleyman'ının mührü. bkz. Süleymān.
1. Büşrā leke ey āṣaf-ı zī-şān-ı zamāne
2. Kim itdi eşer mühr-i Süleymān-ı zamāne

müjde:
1. **müjdesine:**-*si, -ne*
Kaside 9
Mısra: **89**
Sevinçli haber.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir fetḥüñ
90. Ger nişār itse felek gevher-i baḫr ü kānı

2. **müjde:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Müjde!
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

3. **müjde:**
Kaside 14
Mısra: **31**
Sevinçli haber.
31. Bu müjde olup gūş-zed-i ebr-i bahārı
32. Dür-dāne-feşān-ı ḳadem-i peyk-i ṣabādur

4. **müjde:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Müjde!
1. Gönül müjde o meh-rū ʿarż-ı dīdār itmek istermiş
2. Ġunūde-ṭāliʿ-i nā-şādı bīdār itmek istermiş

5. **müjde:**
Gazel 225
Mısra: **7**
Müjde!
7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

6. **müjde:**
Gazel 292
Mısra: **17**
Müjde!
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

7. **müjde:**
Gazel 336
Mısra: **1**
Müjde!.
1. Müjde kim bir rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur bugün
2. Rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur bugün

8. **müjde:**
Gazel 370
Mısra: **1**
Müjde!
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

9. **müjde:**
Gazel 51
Mısra: **1**
Müjde!
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

10. **müjde:**
Gazel 51
Mısra: **11**
Müjde!
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad-beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

müjde-i fetḥ:
1. **müjde-i fetḥ:**
Kaside 18
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Fetih müjdesi.
39. Müjde-i fetḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

2. **müjde-i fetḥiyle:**-*i, -yle*
Kaside 14
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Fetih müjdesi.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad-ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

müjde-i fetḥ ü ẓafer:
1. **müjde-i fetḥ ü ẓaferdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer müjdesi.

19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i fetḥ ü ẓaferdür bu

müjde-i merhem:
1. **müjde-i merhem:**
Kaside 11
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Merhem/ilaç müjdesi.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

müjde-i neẕẕāregāh-ı nev:
1. **müjde-i neẕẕāregāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni seyir yerinin müjdesi.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i neẕẕāregāh-ı nev

müjde-i şevḳ-i ḳudūm:
1. **müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayak basmanın/makama gelmenin keyfinin/neşesinin müjdesi.
5. Müjde-i şevḳ-i ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
6. Ḳāṣid-i bād-ı ṣabādan daḥi aḳdem geldi

müjde-i tāc u kemer:
1. **müjde-i tāc u kemer:**
Kaside 28
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Tac ve kemer müjdesi.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

müjde-i telāḳī:
1. **müjde-i telāḳī:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kavuşma müjdesi.
31. Maẕmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

müjde-i teng-i şeker:
1. **müjde-i teng-i şeker:**
Kaside 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şeker darlığının müjdesi.
11. N'ola şīrīn-meẕāḳ-ı leẕẕet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

müjde-i teşrīf-i ḳudūm:
1. **müjde-i teşrīf-i ḳudūmüñ:**-*üñ*
Gazel 164
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayak basarak/gelerek şereflendirmenin müjdesi.
3. Virdükde ṣabā müjde-i teşrīf-i ḳudūmüñ
4. Ol vaḳt-i mübārek gibi ferḫunde-dem olmaz

müjde-i vuṣlat:
1. **müjde-i vuṣlatla:**-*la*
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma müjdesi.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla şād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

müjde(ler) eyle-:
1. **müjdeler eyle:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müjdeler etmek.
1. Ey murġ-ı seḥer ṣaḥn-ı çemenden güzer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

2. **müjde_eyle:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Müjdelemek.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad-nāme ber mübārek

müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudā:
1. **müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardım müjdesini ulaştıran.
39. Peyk-i beşāret eyledi dünyāyı pür-sürūr
40. Müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı kim istemez

müjde-resān-ı sürūr:
1. **müjde-resān-ı sürūr:**
Kaside 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevincin müjdesini ulaştıran.
3. Oldı yine müjde-resān-ı sürūr
4. Peyk-i mübārek-ḳadem-i rūzgār

müje:
1. **müjesi:**-*si*
Kaside 12
Mısra: **176**
Kirpik.
175. Bir mest-i mey-i mey-kede-i ʿişve ki olmış
176. Her bir müjesi ḫançer-i bürrān-ı zamāne

2. **müje:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Kirpik.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

3. **müje:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Kirpik.
1. Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
2. Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

4. **müjemden:**-*m, -den*
Gazel 213
Mısra: **10**
Kirpik.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

5. **müje:**
Gazel 219
Mısra: **4**
Kirpik.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el şunmış

6. **müje:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Kirpik.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

7. **müjeñ:**-*ñ*
Gazel 292
Mısra: **11**
Kirpik.
11. Ḫūnbār ile her müjeñ ey çeşm-i girye-dost
12. Çehre-fürūz-ı cūy-ı şirişk-i nedāmet ol

8. **müje:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Kirpik.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

9. **müje:**
Gazel 398
Mısra: **3**
Kirpik.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşīr-i ḳażā teʾsīri muḥtāc-ı fesān ṣanma

müje-tīġın şun-:
1. **müje-tīġın şunup:**-*up*
Gazel 218
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kirpik kılıcını sunmak.
3. Müje-tīġın şunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Gönül ol şaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāra düşmiş kim

müjgān:
1. **müjgān:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Kirpikler.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

2. **müjgāndan:**-*dan*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kirpikler.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

3. **müjgānuñ:**-*uñ*
Gazel 54
Mısra: **7**
Kirpikler.
7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḫayretden
8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

4. **müjgānda:**-*da*
Gazel 183
Mısra: **5**
Kirpikler.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

5. **müjgān:**
Gazel 221
Mısra: **9**
Kirpikler.

9. Müjgān şanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

6. **müjgānlarum:**-*lar, -um*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kirpikler.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

7. **müjgāndan:**-*dan*
Gazel 356
Mısra: **5**
Kirpikler.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

8. **müjgān:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Kirpikler.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

müjgān-ı ḫūnīn:
1. **müjgān-ı ḫūnīnüm:**-*üm*
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kanlı kirpik.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el şunmış

müjgān-ı kīne-sāz:
1. **müjgān-ı kīne-sāz:**
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kin tutan kirpik.
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

müjgān-ı siyeh:
1. **müjgān-ı siyeh:**
Gazel 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah kirpikler.
1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

mükedder it-:
1. **mükedder itdi:**-*di*
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kederlendirmek, üzmek.
7. Yeter itdi mükedder vaż'-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭab'-ı nā-dāna keder virsün

mül:
1. **mülde:**-*de*
Gazel 164
Mısra: **9**
Şarap.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḥāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

mülāḳat:
1. **mülāḳat:**
Gazel 413
Mısra: **8**
Buluşma, görüşme.
7. Tefriḳa ṣaldı felek ṣoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

mülhem:
1. **mülhem:**
Gazel 335
Mısra: **14**
İlham olmuş, içe doğmuş.
13. Meẕāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḫüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

mülhem ol-:
1. **mülhem oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlham almak, içine doğmak.
57. Ṭab'uma fikr iderken evṣāfuñ
58. Oldı bu şi'r-i dil-güşā mülhem

2. **mülhem olup:**-*up*
Kaside 17
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlham almak, içine doğmak.
89. Eyleyüp 'azm-i sefer devlet ile 'izzet ile
90. Girid'e geçdi olup cānib-i Ḥaḳ'dan mülhem

3. **mülhem olur:**-*ur*
Gazel 285
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlham almak, içine doğmak.
7. Hemīşe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

mülḥid:
1. **mülḥid:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Dinsiz, Allah'ı tanımaz.
53. Uyup şer'-i şerīfe vaż'-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

mülk:
1. **mülküñ:**-*üñ*
Kaside 12
Mısra: **121**
Memleket, ülke.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābi'i fermān-ı zamāne

mülk-i 'adū:
1. **mülk-i 'adū:**
Kaside 10
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Düşman ülkesi/malı.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ fetḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i 'adū ḫışn-ı ḫaşīn-i küffār

mülk-i Cem:
1. **mülk-i Cem:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cem'in mülkü veya memleketi. bkz. Cem.
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i 'ālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

mülk-i dil:
1. **mülk-i dilde:**-*de*
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül mülkü.
1. Ḫüsrev-i tācdār-ı 'ışḳuz biz
2. Mülk-i dilde medār-ı 'ışḳuz biz

mülk-i dürr-i rişte-i zünnār:
1. **mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Papaz kuşağının ipliğindeki inci malı.
1. Biz berehmen-kīş-i 'ışḳuz bu'l-'acebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

mülk-i ḫüsn:
1. **mülk-i ḫüsn:**
Gazel 122
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḫüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

mülūkāne:
1. **mülūkāne:**
Gazel 406
Mısra: **10**
Hükümdara yakışacak şekilde.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

mülūk-ı 'Acem:
1. **mülūk-ı 'Acem:**
Kaside 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Acem (İran) hükümdarları.
31. Ḫān Murād-ı ḫuceste-maḳdem kim
32. Pāyına yüz sürer mülūk-ı 'Acem

mülūk-ı selef:
1. **mülūk-ı selef:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Daha önceki hükümdarlar.
53. Bu saḥāya hele mülūk-ı selef
54. Mālik olmaduġında yoḳ şübhem

mülzem eyle-:
1. **mülzem eyledi:**-*di*
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lazım/gerekli görmek, susturmak.
3. Dil ki da'vā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

2. **mülzem eyler:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Susturmak.
57. Fāżıl-ı nādire-güster ki dem-i baḫş-i 'ulūm
58. Ger Felāṭūn-ı zamān olsa da eyler mülzem

mülzem gel-:
1. **mülzem geldi:**-*di*
Kaside 11
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Lazım/gerekli olmak.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

mümkin:
1. **mümkin:**
Kaside 26
Mısra: **61**
Olabilir, muhtemel, olası.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

mümkin degül:
1. **mümkin degül:**
Kaside 5
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkünü yok, imkânsız.
75. Yine mümkin degül murād üzre
76. Midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem

mümkin mi:
1. **mümkin mi:**
Gazel 251
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olabilir mi, mümkün mü.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

2. **mümkin mi:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olabilir mi, mümkün mü.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

mümkin ol-:
1. **mümkin olsa:**-*sa*
Kaside 6
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak.
29. Nūr-baḫş-ı dīde-i ḫurşīd olurdı çeşm-i ter
30. Mümkin olsa kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden iktiḥāl

mümtāz:
1. **mümtāz:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Seçilmiş, seçkin, imtiyazlı.
7. Serv-i ḳaddüñ reviş-i nāz ile mümtāz olur
8. Cilveler mīve-i her naḫl-i berūmend-i fırīb

2. **mümtāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **12**
Seçkin, üstün.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

mümtāz ol-:
1. **mümtāz olsa:**-*sa*
Gazel 138
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçkin olmak, üstün tutulmak.
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

mümteḫan-ı rūzgār:
1. **mümteḫan-ı rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanla imtihan edilmiş/sınanmış.
1. Şimdi benüm mümteḫan-ı rūzgār
2. Mürtehen-i ṣad-mihen-i rūzgār

mümtenīʿ:
1. **mümtenīʿ:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Mümkün olmayan, imkânsız.
3. Nīl-i vuṣlat mümtenīʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḫāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eṣer terk-i mecāz itmek de güc

münādī-i ẓafer:
1. **münādī-i ẓaferle:**-*le*
Kaside 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zaferi nida eden/bildiren.
3. El-minnetü li'l-lāh ki münādī-i ẓaferle
4. Ġāret-gerī-i mülket-i küffāra ṣalādur

münʿadim ol-:
1. **münʿadim oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak.
57. Oldı zamānında hele münʿadim
58. Töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār

2. **münʿadim olsa:**-*sa*
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak.
23. Münʿadim olsa n'ola şimden gerü
24. Her elem-i mültezem-i rūzgār

münāfıḳ:
1. **münāfıḳlar:**-*lar*
Kaside 19
Mısra: **33**
İnançsız olduğu halde kendini inançlı gibi gösteren, ikiyüzlü kimse.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

2. **münāfıḳ:**
Gazel 150
Mısra: **7**
İçi başka, dışı başka olan, özü sözüne uymayan, iki yüzlü, ara bozucu.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

münāsib:
1. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **1**
Yaraşır, uygun.
1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
2. Bu cilveler ol ṣīve-i reftāra münāsib

2. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Yaraşır, uygun.
1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
2. Bu cilveler ol ṣīve-i reftāra münāsib

3. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Yaraşır, uygun.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

4. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Yaraşır, uygun.
5. Gör ġurfe-i mīnā-yı ḥabāb-ı mey-i nābı
6. Ol ḳaṣr-ı ṭarab-ḫāne-i ḫammāra münāsib

5. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Yaraşır, uygun.
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥża gözinden
8. Āġūş-ı naẓar şāhid-i dīdāra münāsib

6. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **10**
Yaraşır, uygun.
9. Nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ gibi cānā
10. Sūzen mi olur zaḫm-ı dil-i zāra münāsib

7. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **12**
Yaraşır, uygun.
11. Ol ḫançer-i müjgān ü kemend-i ser-i kākül
12. Ol ġamze-i fettān gibi ʿayyāra münāsib

8. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **14**
Yaraşır, uygun.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

9. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **16**
Yaraşır, uygun.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

10. **münāsib:**
Gazel 23
Mısra: **18**
Yaraşır, uygun.
17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānīde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mı var gūşe-i destāra münāsib

11. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Yaraşır, uygun.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

12. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Yaraşır, uygun.
1. Dil-ber dile dil dil-ber-i fettāna münāsib
2. Gül bülbüle bülbül gül-i ḫandāna münāsib

13. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Yaraşır, uygun.
3. Laʿl-i leb-i dildār ile dür dişlerini gör
4. Ḥoḳḳa düre dür ḥoḳḳa-i mercāna münāsib

14. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Yaraşır, uygun.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

15. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Yaraşır, uygun.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

16. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Yaraşır, uygun.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

17. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **12**
Yaraşır, uygun.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül näleler itse
12. Ney näleye näle ney-i nālāna münāsib

18. **münāsib:**
Gazel 24
Mısra: **14**
Yaraşır, uygun.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

19. **münāsib:**
Gazel 152
Mısra: **16**
Uygun.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

münderic:
1. **mündericdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **2**
İçeren, kapsayan, ihtiva eden.
1. Elem-i firāḳa ey dil ġam-ı vaṣl-ı yār dirler
2. Beli meyde mündericdür keder-i ḫumār dirler

münevver:
1. **münevver:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Nurlu, parlak.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẓẓāregāh-ı bī-miṯāl

2. **münevver:**
Gazel 398
Mısra: **2**
Nurlu, parlak.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḥüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

münevver eyle-/ḳıl-:
1. **münevver eyleyen:**-*yen*
Gazel 94
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlatmak.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

2. **münevver ḳıldı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlatmak.
1. Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-pā
2. Tebāşīr-i ṣabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā

3. **münevver ḳıldı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlatmak.
5. Ālemi ḳıldı münevver pertev-i mihr-i ruḫun
6. Tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşāna ḥācet ḳalmadı

münevver ol-:
1. **münevver oldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nurlanmak, ışık ile dolmak.
49. ʿArūseler yüridi ṣad-çerāġ-ı rūşen ile
50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

münḥaşır-ı meclis-i eşrāf:
1. **münḥaşır-ı meclis-i eşrāf:**
Gazel 265
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İleri gelenlerle/itibarlılarla sınırlandırılmış meclis/ortam.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaşır-ı meclis-i eşrāf degül

münḥaşır-ı ʿuhde-i tedbīr:
1. **münḥaşır-ı ʿuhde-i tedbīridür:**-*i, -dür*
Kaside 4
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Koruma vazifesi, ...ya mahsus.
43. Münḥaşır-ı ʿuhde-i tedbīridür
44. Ḫalṭa-i gürg ü ġanem-i rūzgār

münḳād olduġın gör-:
1. **münḳād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğdiğini görmek.
27. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi kim
28. ʿAdū dergāhına yüz sürdi münḳād olduġın gördük

münkesir-ḫāṭır ol-:
1. **münkesir-ḫāṭır olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırı kırılmak, gönlü kırılmak.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

münkesir-i çeng-i kef-i himmet:
1. **münkesir-i çeng-i kef-i himmeti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Gayret elinin kırgınlığı/kırığı.
45. Münkesir-i çeng-i kef-i himmeti
46. Pençe-i şīr-i ecem-i rūzgār

münkir:
1. **münkirüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **190**
İnkâr eden, kabul etmeyen.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

2. **münkirlerüñ:**-*ler, -üñ*
Kaside 19
Mısra: **34**
İnkâr eden, kabul etmeyen.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

münkir ol-:
1. **münkir olanlar:**-*an, -lar*
Kaside 10
Mısra: **136**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnkar eden olmak, inkar etmek.
135. Yoḳ naẓīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

mürāyī çık-:
1. **mürāyī çıḳar:**-*ar*
Gazel 259
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İkiyüzlü çıkmak.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣüret-i taḳvāda mı geldüñ

mürde-çerāġ:
1. **mürde-çerāġı:**-*ı*
Gazel 349
Mısra: **4**
Sönük mum.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān şanur gören

mürde-dil:
1. **mürde-dile:**-*e*
Gazel 156
Mısra: **17**
Gönlü ölmüş, duygusu kalmamış.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

müretteb:
1. **müretteb:**
Gazel 353
Mısra: **5**
Tertipli, düzenli.
5. Müretteb bezm-i ḥüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra ṣunmazsın

müretteb ol-:
1. **müretteb olmaz:**-*maz*
Gazel 406
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düzenlenmek, tertip edilmek.
9. Böyle bir meclis-i şāhāne müretteb olmaz
10. Cümle esbāb-ı ṭarab anda mülūkāne idi

müretteb ṭur-:
1. **müretteb ṭursun:**-*sun*
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düzenli/yerli yerinde durmak/olmak.
5. Bezmimüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
6. Ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem olalum

müretteb-leşker-i encüm:
1. **müretteb-leşker-i encümle:**-*le*
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yıldızların düzenli/sıralı askerleri.
9. Görüp ol şāh-ı ḥüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

mürşid-i endīşe:
1. **mürşid-i endīşe:**
Kaside 1
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Düşünceye yol gösteren.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

mürşid-i ṭabʿ:
1. **mürşid-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 21
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizac rehberi/mürşidi.
139. ʿAḳl-ı kül gibi mürşid-i ṭabʿum
140. Şimdi ṣāḥib-zamān-ı maʿnādur

2. **mürşid-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 22
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizac rehberi/mürşidi.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne şıyāmı geçer ne bayrāmı

mürşidini bil-:
1. **mürşidini bil:**
Kaside 29
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğru yolu göstereni bilmek/tanımak.
29. Ol merḳad-ı ser-meẕheb-i bīdār-ı dilāndur
30. Bil mürşidini ḳubbetü'l-irşādı görürseñ

mürtehen-i rūzgār:
1. **mürtehen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın rehin aldığı.
15. Ḳalmış idi ḫırḳa ile bir külāh
16. Oldı o da mürtehen-i rūzgār

mürtehen-i şad-mihen-i rūzgār:
1. **mürtehen-i şad-mihen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın yüzlerce sıkıntısının rehin olarak alınması.
1. Şimdi benüm mümteḥan-ı rūzgār
2. Mürtehen-i ṣad-mihen-i rūzgār

müsāʿade ḳıl-:
1. **müsāʿade ḳıl:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müsade etmek, izin vermek.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

müsāʿade-i ceẕbe-i vefā:
1. **müsāʿade-i ceẕbe-i vefā:**
Gazel 320
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vefanın/bağlılığın kendinden geçirmesine izin verme.
5. Felek müsāʿade-i ceẕbe-i vefā itmez
6. O keh-rübā-yı ümīde eger ki kāh olsam

müsāʿade-i rūzgār:
1. **müsāʿade-i rūzgār:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rüzgarın dinmesi/izin vermesi.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

müsāʿade-i tām:
1. **müsāʿade-i tām:**
Kaside 15
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Tam izin/müsaade.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḫaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām:
1. **müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Saygı gösterenlerin yüksek mutluluğu.
13. Ṣuffesi bir müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām
14. Süddesi ḫod mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl

müsāʿid:
1. **müsāʿid:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Uygun.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

2. **müsāʿid:**
Gazel 345
Mısra: **3**
Uygun, elverişli.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

müsāʿid ol-:
1. **müsāʿid oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun, elverişli olmak.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa feṯḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

2. **müsāʿid olmış:**-*mış*
Kaside 23
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun, elverişli olmak.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

müsāvī ol-:
1. **müsāvī ola:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **165**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eşit olmak, denk olmak.
165. Ḫāṣā ki ola zihn-i şerīfüñde müsāvī
166. Dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne

müsellem:
1. **müsellemdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **4**
Verilmiş, teslim edilmiş, tevdî olunmuş.
3. Bāreke'l-lāh ḳaṣr-ı dil-keş mevziʿ-i ferḫunde-cāy
4. Kim müsellemdür hevāsında kemāl-i iʿtidāl

2. **müsellemsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **37**
Kabul görmüş, onaylanmış.
37. Selb ü īcābda müsellemsin
38. Ḥarf-i lā vü neʿam mübārek-bād

3. **müsellem:**
Gazel 208
Mısra: **14**
Herkes tarafından kabul edilmis, inkar edilemez.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī ṣīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

4. **müsellem:**
Gazel 297
Mısra: **12**
Herkes tarafından kabul edilmis, inkar edilemez.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

Müselmān:
1. **Müselmān:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Müslüman.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀṣıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

2. **Müselmān:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Müslüman, İslam dîninden olan kimse.
3. Küfr ile dīn ber-ṭaraf meşreb-pesend-i ʿışḳ olur
4. Ol büt-i ṣūḫı meded kāfir Müselmān görmesün

3. **Müselmānlar:**-*lar*
Gazel 352
Mısra: **11**
Müslüman, İslam dîninden olan kimse.
11. Çoḳ Müselmānlar olur dil-beste-i zünnār-ı ʿışḳ
12. Ol büt-i tersā-beçe beytü'ṣ-ṣanem añılmasun

Müselmān-ı zamāne:
1. **Müselmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Müslümanı.
17. ʿĀlemde daḥi itmedi bir böyle ḫıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

müslim:
1. **müslim:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Müslüman.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

müstaġnī-i ālāyiş-i āb u gil:
1. **müstaġnī-i ālāyiş-i āb u gilümüzdür:**-*ü, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Su ve topraktan oluşan fânî vücudun gösterişinin doygunluğu.
1. Ol bārıḳa kim pertev-i cān u dilümüzdür
2. Müstaġnī-i ālāyiş-i āb u gilümüzdür

müstāġnī-i ʿālem:
1. **müstāġnī-i ʿālem:**
Müfret 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın gönlü toku/gözü doymuşu.
1. Biz kim ʿalem-efrāhte-i selb ü recāyuz
2. Müstāġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

2. **müstaġnī-i ʿālem:**
Kaside 14
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın gönlü toku/gözü doymuşu.
61. Müstaġnī-i ʿālem ki idüp Ḫaḳḳ'a tevekkül
62. Yek-keffe-şümār dü-kef-i faḳr u ġınādur

3. **müstaġnī-i ʿālem:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın gönlü toku/gözü doymuşu.
1. Biz kim ʿalem-efrāḫte-i selb-i recāyuz
2. Müstaġnī-i ʿālem bir alay ehl-i fenāyuz

müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihān:
1. **müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihānum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Dünya gül bahçesindeki gül kokusuna doymuş.
3. Müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihānum
4. Taṭyīb olalı ʿıṭr-ı maḥabbetle dimāġum

müstaġnī-i cān:
1. **müstaġnī-i cān:**
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Canı umursamayan/önemsemeyen.
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Gönül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

müstaġnī-i cārup:
1. **müstaġnī-i cārup:**
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Süpürüp güzelleştirme.
3. Gönül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

müstaġnī-i cemʿiyyet-i ʿuşşāḳ-ı ciger-sūz:
1. **müstaġnī-i cemʿiyyet-i ʿuşşāḳ-ı ciger-sūz:**
Kaside 12
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Bağrı yanan âşıklar topluluğunun çekingeni/gönlü toku.
185. Müstaġnī-i cemʿiyyet-i ʿuşşāḳ-ı ciger-sūz
186. Āb-ı ruḫ-ı cemʿiyyet-i ḫūbān-ı zamāne

müstaġnī-i devr-i felek:
1. **müstaġnī-i devr-i feleküz:**-*üz*
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönmesine gönlü doymuş.
5. Müstaġnī-i devr-i feleküz naḳd-i dü-ʿālem
6. Rū-gerde-i iḳbāl-i kef-i sāyilimüzdür

müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihān:
1. **müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem:**-*em*
Gazel 246
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyada elmas satanların gözü doymuşu/gönlü toku.
7. Müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem
8. Hīç sīne-i ṣad-pārede dāġ-ı kühenüm yoḳ

müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ:
1. **müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk sahiplerini önemsemeyen.
3. Şevḳ-i ġālib ḫüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

müstaġnī-i māh-ı münīr:
1. **müstaġnī-i māh-ı münīr:**
Gazel 307
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nurlu/aydınlık aya ihtiyaç duymayan /umursamayan.
13. Mezāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

müstāġnī-i seng-i sitem:
1. **müstāġnī-i seng-i sitemdür:**-*dür*
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet taşını umursamayan/önemsemeyen.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşīr-i ḳażā teʾsīri muḥtāc-ı fesān şanma

müstaġnī-i sirāyet-i merhem:
1. **müstaġnī-i sirāyet-i merhem:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Merhemin/ilacın yayılmasını/bulaşmasını umursamayan/önemsemeyen.
3. Elmās-ı sūdedür nemek-i dāġ-ı sīnemüz
4. Müstaġnī-i sirāyet-i merhem degül miyüz

müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-serā:
1. **müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-serādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Her iki yerin/toprağın nimetlerine ve naza boğulmuş.
135. Tā böyle ġazālarda olan ʿasker-i İslām
136. Müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-serādur

müstaġrak-ı nūr-ı şühūd:
1. **müstaġraḳ-ı nūr-ı şühūd:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şahitlerin nuruna/aydınlığına batmış.
1. O kim rūşen derūn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücūd olmaz
2. Miṡāl-i āyine müstaġraḳ-ı nūr-ı şühūd olmaz

müstaġrak-ı şad-niʿmet-i elvān-ı zamāne:
1. **müstaġraḳ-ı şad-niʿmet-i elvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin türlü yüz nimeti içinde yüzen/batmış.
13. Ser-tā-be-ḳadem olmış iken nāz u niʿamla
14. Müstaġraḳ-ı ṣad-niʿmet-i elvān-ı zamāne

müstaḥkem ol-:
1. **müstaḥkem olsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **160**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağlamlaşmış olmak.
159. Dest-i miʿmārī-i luṭfuñla metānet buldı
160. Şāh-beyt-i süḫanüm olsa n'ola müstaḥkem

müstemend:
1. **müstemendüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **84**
Üzgün, belaya uğramış.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʾe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

müsteşār:
1. **müsteşār:**
Kaside 1
Mısra: **2**
İstişare edilen, kendisine danışılan.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

müsteşār-ı Cem-şerefā:
1. **müsteşār-ı Cem-şerefā:**
Kaside 22
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Ey Cem gibi şereflinin müsteşarı. bkz. Cem.
59. Āṣafā müsteşār-ı Cem-şerefā
60. Ey bihīn şadr-ı rütbe-i sāmī

müstevlī ol-:
1. **müstevlī oldı:**-*dı*
Kaside 17
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Deyim**
Art arda gelmek, peş peşe gelmek.
121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

müşebbek:
1. **müşebbekdür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **53**
Ağ ve kafes gibi örülmüş olan.
53. Hem-çü çarḫ-ı felek müşebbekdür
54. Siper-i imtiḥān cirīdüñden

müşerref eyle-/it-:
1. **müşerref eyledi:**-*di*
Gazel 430
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek.
1. Zihī teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mışrı yine bir Yūsuf-ı ṯānī

2. **müşerref eyler:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

3. **müşerref itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek, onurlandırmak.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

4. **müşerref itse:**-*se*
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek, onurlandırmak.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

müşevveş-dil:
1. **müşevveş-dil:**
Kaside 18
Mısra: **153**
Dağınık/perişan gönül.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yārı

müşfiḳ-i mazlūm:
1. **müşfiḳ-i mazlūm:**
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mazluma/zulme uğrayana merhametli.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i mazlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

müşg:
1. **müşg:**
Kaside 1

Mısra: **40**
Misk, misk kokusu.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

müşgīn:
1. **müşgīn:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Misk kokulu.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür şāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

müşgīn-kemān:
1. **müşgīn-kemān:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Simsiyah yay (kaş).
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

müşgīn-kemend-i fitne:
1. **müşgīn-kemend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fesat/fitne güzeli çıkaran güzelin misk kokulu saçı.
1. Gīsū-yı pür-tābı kim müşgīn-kemend-i fitnedür
2. Çīn-ber-çīn-i gezend ü bend bend-i fitnedür

müşgīn-kemend-i sāʿid:
1. **müşgīn-kemend-i sāʿid:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yardımcının siyah kemendi.
29. Müşgīn-kemend-i sāʿid gerden-keş-i maḳāṣid
30. Dāyim ḳażā müsāʿid her dem ḳader mübārek

müşgīn-ḳırāb-ı ebrū:
1. **müşgīn-ḳırāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kaşın mis kokulu kılıç kını.
9. Seyr-i cemāl-i yāra diller taḥammül itmez
10. Tīġ-ı ġażab-nümādur müşgīn-ḳırāb-ı ebrū

müşgīn-lāne:
1. **müşgīn-lāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **8**
Mis kokulu yuva.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

müşgīn-midād:
1. **müşgīn-midādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **14**
Misk kokulu yazı mürekkebi.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur göñül

müşgīn-perçem-i ʿanber-feşān:
1. **müşgīn-perçem-i ʿanber-feşānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Anber kokusu saçan mis kokulu kâküllü.
57. Hemān şan ṭurre-i cevr-i cināndur
58. O müşgīn-perçem-i ʿanber-feşānı

müşīr:
1. **müşīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **2**
Emir ve işâret eden.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

müşīr ü müsteşār eyle-:
1. **müşīr ü müsteşār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Birini) emreden ve kendisine danışılan olarak görevlendirmek.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

müşīr-i müʾtemen:
1. **müşīr-i müʾtemen:**
Kaside 28
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
İnanılır/güvenilir emreden/işaret eden.
41. Müşīr-i müʾtemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

müşk-i ter:
1. **müşk-i terüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Taze misk.
121. Ḫvāce-i dānişüm ki müşk-i terüm
122. Vesme-i ebruvān-ı maʿnādur

müşkil:
1. **müşkilin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **65**
Sorun, engel, mesele, zorluk.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḥıdīv-i tācdār eyler

2. **müşkil:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Zor, güç.
5. Dest-i ḥasretle girībān-ı taḥammül oldı çoḳ
6. Aġlamaḳ da müşkil āh-ı cān-güdāz itmek de güç

3. **müşkilümüzdür:**-*ü, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **14**
Zor, güç.
13. İnṣāf idicek fenn-i maḥabbetde Meẕāḳī
14. Āsān didügün mesʾele en müşkilümüzdür

müşkil ol-:
1. **müşkil olmışdı:**-*mış, -dı*
Kaside 25
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zor olmak.
13. Müşkil olmışdı gerçi defʿ-i elem
14. Oldı Ḫaḳ reh-nümā-yı āsānī

müşkil ü āsān-ı zamāne:
1. **müşkil ü āsān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin kolayı ve zoru.
87. Güç işlerini Ḫażret-i Ḫaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

müşkilāt-ı ʿışḳ:
1. **müşkilāt-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşkın zorlukları.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

müşkil-i emr-i düşvār:
1. **müşkil-i emr-i düşvār:**
Kaside 10
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Güç/zor işin engeli/zorluğu.
79. Ol ʿadū-bend-i güşāyiş-dih-i bestekārān
80. Ki_aña āsān görinür müşkil-i emr-i düşvār

müşkil-i rāz-ı dil:
1. **müşkil-i rāz-ı dili:**-*i*
Gazel 190
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki sırrın zorluğu.
11. Maḥrem-i ġamze-i ġammāz olabilsek cānā
12. Müşkil-i rāz-ı dili cümleden āsān buluruz

müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳ:
1. **müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 393
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk arzusunun/hevesinin zor beğeneni.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

müşkil-pesend-i şad-şuver-i deyr-i maʿni:
1. **müşkil-pesend-i şad-şuver-i deyr-i maʿniyem:**-*yem*
Kaside 15
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Anlam dünyasında/meyhanesinde yüz suretli güç beğenen.
75. Müşkil-pesend-i şad-şuver-i deyr-i maʿniyem
76. Naḳş-ı pesīn-i ḫāme-i ressām isterin

müşrik-i ʿifrīt-liḳā:
1. **müşrik-i ʿifrīt-liḳādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Korkunç yüzlü müşrik/Allah'a ortak koşan.
21. Gūyā cebel-i Ḳāf'ı delüp ḳalʿa idinmiş
22. Kāfirleri hep müşrik-i ʿifrīt-liḳādur

müştāḳ-ı dāmān:
1. **müştāḳ-ı dāmānı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eteği arzulu/büyük bir şevkle isteyen.
5. Degül dest-i Züleyḫā-yı zamāne farṭ-ı ḥasretden
6. Olur ser-pençe-i mihr-i felek müştāḳ-ı dāmānı

müştāḳ-ı girişme:

1. **müştāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaşla, gözle yapılan işareti arzulayan.
1. Hep ḥālet-i pür-neşvedür aḥlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

müştāḳ-ı ḫāk-i pāy:
1. **müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağını arzulayan/isteyen.
27. Müştāḳ-ı ḫāk-i pāyı olursam ʿaceb degül
28. Çeşm-i ümīde kuḥl-ı cilāyı kim istemez

müşterī:
1. **müşterīdedür:**-*de, -dür*
Gazel 115
Mısra: **10**
Satın alan.
9. ʿĀşıḳ odur ki bezl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

müşteri ol-:
1. **müşteri olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Müşteri/alıcı olmak.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

müʾtemen-i rūzgār:
1. **müʾtemen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zamanın güveniliri.
51. Oldı emīn meʾmen-i ʿadlinde ḫalḳ
52. Ol olalı müʾtemen-i rūzgār

müttehem-i ṣad töhem-i rūzgār:
1. **müttehem-i ṣad-töhem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Devrin yüz suçunun suçlusu.
59. Ola meger ġamze-i ḫūn-rīz-i yār
60. Müttehem-i ṣad-töhem-i rūzgār

müyesser it-:
1. **müyesser itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolaylıkla yapmak.
47. Ḫāṣılı çün kim ol eyvān-ı muʿallā-pāyenüñ
48. İtdi itmāmın müyesser ol Ḫudā-yı zü'l-celāl

müyesser ol-:
1. **müyesser olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay/nasip olmak.
3. İnce miyānı ḫalḳa-i āġūşa girmedi
4. Gitdi müyesser olmadı būs u kenār ḫayf

2. **müyesser olmış:**-*mış*
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay olmak, mümkün olmak.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

3. **müyesser olsa:**-*sa*
Gazel 257
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolaylıkla ulaşmak, nasip olmak.
7. Rū-māl-i ruḫ-ı nev-ḫaṭ-ı yār olsa müyesser
8. Ḫoş-bū-yı meşām-ı gül ü reyḥān olabilsek

4. **müyesser olsa:**-*sa*
Gazel 393
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay olmak, nasip olmak.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

5. **müyesser olsa:**-*sa*
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolay olmak, nasip olmak.
3. N'olaydı şerbet-i luṭf-ı İlāhī olsa müyesser
4. ʿİlāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zārum olaydı

müzād:
1. **müzādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **4**
Çoğaltılmış, artırılmış.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur gönül

müzer-keş:
1. **müzer-keş:**
Kaside 8
Mısra: **26**
Altın sırma ile işlenmiş.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

müzeyyen it-/ḳıl-:
1. **müzeyyen itmiş:**-*miş*
Kaside 17
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek.
53. Ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh ki müzeyyen itmiş
54. Cāme-i himmetini baḫye-i zühd-i Edhem

2. **müzeyyen ḳıldı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek.
7. Müzeyyen ḳıldı ṣaḥn-ı ʿıydgāhı
8. Perī-peyker bütān-ı sīm-sīmā

N

nā-bekār:
1. **nā-bekāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **6**
İşe yaramaz, aylak, faydasız.
5. ʿAdūya ḫande-i dendān-nümā-yı nāz itme
6. O dürc-i gevheri her nā-bekāra gösterme

nābūd ol-:
1. **nābūd olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaybolmak, yok olmak.
21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

nā-bürde:
1. **nā-bürde:**
Gazel 185
Mısra: **4**
Abasız, hırkasız.
3. Ḫurrem-dilān cürʿa-i teh-cām-ı ārzū
4. Nā-bürde pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz

nā-çār:
1. **nā-çārum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **69**
Çaresiz.
69. Ol mübāriz-miṣāl nā-çārum
70. Ki ḳala nīm-cān cirīdüñden

2. **nā-çār:**
Kaside 20
Mısra: **19**
Çaresiz, mecburen.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḫasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

3. **nā-çār:**
Kaside 28
Mısra: **61**
Çaresiz, mecburen.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

nā-çār ol-:
1. **nā-çār olup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çaresiz olmak.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

nā-çīz-i maḥabbet:
1. **nā-çīz-i maḥabbet:**
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Değersiz/önemsiz muhabbet.
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

nā-dān:
1. **nā-dāna:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **13**
Cahil, akılsız.
13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḫr-i ʿirfānuñ
14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

2. **nā-dān:**
Kaside 8
Mısra: **207**
Cahil, akılsız.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḫşe ger cürʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

3. **nā-dān:**
Kaside 8
Mısra: **209**
Cahil, akılsız.
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

4. **nā-dān:**
Kaside 9

Mısra: **153**
Cahil, akılsız.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

5. **nā-dānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **156**
Cahil, akılsız.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

6. **nā-dānuñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **171**
Cahil, akılsız.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

7. **nā-dān:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Cahil, akılsız.
9. Mışra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

8. **nā-dāna:**-*a*
Gazel 131
Mısra: **3**
Cahil, akılsız.
3. Ṣaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

9. **nā-dān:**
Gazel 138
Mısra: **17**
Cahil, akılsız.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

10. **nā-dān:**
Gazel 350
Mısra: **16**
Cahil, akılsız.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

nā-dān ṣan-:

1. **nā-dān ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bilgisiz/cahil zannetmek.
15. Seyr it revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli kim
16. Dānā-dilān-ı ʿālemi nā-dān ṣanur gören

nā-dān-ı denī-ḫilḳat:

1. **nā-dān-ı denī-ḫilḳat:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alçak yaratılışlı bilgisiz/cahil.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

nā-dān-ı denī-meşreb:

1. **nā-dān-ı denī-meşrebe:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Alçak/aşağılık karakterli cahil/bilgisiz.
5. Ehl-i dile zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ
6. Nā-dān-ı denī-meşrebe şemşīr-i zebān ol

nādir:

1. **nādir:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Az bulunur, az görülür, seyrek, ender.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāfʿ işve vü nāz
12. Bu şanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

nādire-gūyān-ı süḫan-güster:

1. **nādire-gūyān-ı süḫan-güstere:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söz döşeyen nadir söz sahipleri.
9. Ey Meẕāḳī demidür daʿvā-yı ʿirfān idelüm
10. Eş-şalā nādire-gūyān-ı süḫan-güstere hep

nādire-ḫʷāh:

1. **nādire-ḫʷāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **10**
Az bulunan şeyi isteyen.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫʷāhuñ mıdur

nādire-i fāḫire-i devrān:

1. **nādire-i fāḫire-i devrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın şerefli/onurlu az bulunanı.
55. Dest-i feṯḥ ile dilīrāne der-āġūş itdi
56. Böyle bir nādire-i fāḫire-i devrānı

nādire-senc-i ḥikem-i rūzgār:

1. **nādire-senc-i ḥikem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın hikmetlerini nükteli sözlerle anlatan.
27. Nükte-güẕārende-i ehl-i süḫan
28. Nādire-senc-i ḥikem-i rūzgār

nādire-senc-i ḥıred:

1. **nādire-senc-i ḫıredüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Nükteli sözler söyler söyleyen akıl.
89. Ol nādire-senc-i ḫıredüñ zīb-i nikātum
90. Pīrāye-dih-i rāy-ı zerīn-i ʿuḳalādur

nāf:

1. **nāf:**
Gazel 265
Mısra: **4**
Göbek.
3. Nīze-i ḫāme-i dil-dūzumı derkār itsem
4. Ciger-i düşmeni ṣad-çāk iderin nāf degül

nāfe-i müşg-i ġazāl:

1. **nāfe-i müşg-i ġazāl:**
Kaside 6
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ceylan'ın miskinin kokusu.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

nāfe-i müşg-i Ḫuten-i rūzgār:

1. **nāfe-i müşg-i Ḫuten-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zamanın Huten'inin misk kokusu. Huten: Doğu Türkistan'da bir şehir.
37. Ḫāl-i ruḫ-ı şāhid-i ḫulḳteri
38. Nāfe-i müşg-i Ḫuten-i rūzgār

nāfe-i müşg-i siyāh:

1. **nāfe-i müşg-i siyāh:**
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Siyah misk kokusu, sevgilinin siyah saçı.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫʷācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

nāfe-i ümīd:

1. **nāfe-i ümīdi:**-*i*
Gazel 76
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ümidin güzel kokusu.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

nāficetü'l-misk:

1. **nāficetü'l-miski:**-*i*
Gazel 373
Mısra: **8**
Misk göbeği.
7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
8. Oldı bir nāficetü'l-miski Ḫuten peymāne

nā-gā(e)h:

1. **nā-gāh:**
Kaside 15
Mısra: **31**
Ansızın, birdenbire.
31. Nā-gāh iderse daʿvā-yı cürʾetde düşmenüñ
32. Dem-beste-ḫāl-i ḫayret-i ilzām isterin

2. **nā-geh:**
Gazel 360
Mısra: **4**
Ansızın, birdenbire.
3. Gencīne-i ümīd ḳalur beste der-hemān
4. Nā-geh kilīd-i himmet-i gencūr düşmesün

naġamāt-ı süḫan:

1. **naġamāt-ı süḫanüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Sözün nağmeleri.
139. Reşehāt-ı ḳalemüm māye-i tertīb-i dimāġ
140. Naġamāt-ı süḫanüm dāyede ḳuvvet-i şem

naġamāt it-:

1. **naġamāt itse:**-*se*
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nağmeler/şarkılar söylemek.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

naġam-güsterī-i vaṣf:

1. **naġam-güsterī-i vaṣfuñ:**-*uñ*
Kaside 18
Mısra: **205**
Kelime Tipi: -
Nitelik/vasıf nağmelerini yayan.
205. Muṭrib-i ḫāme naġam-güsterī-i vaṣfuñ ile
206. Pür-sürūr itdi yine dāyire-i edvārı

naġam-ı zahme-i ḳānūn:

1. **naġam-ı zaḫme-i ḳānūn:**
Gazel 102
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kanuna (bir çalgı) vurulunca çıkan nağmeler, sesler.
15. Nāḫun-ı ḥasret ile sīne-ḫırāş olsam eger
16. Güş-ı yāra naġam-ı zaḫme-i ḳānūn gelür

naġaz-gūy:
1. **naġaz-gūy:**
Gazel 297
Mısra: **11**
Güzel/iyi söyleyen/söz.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

nāgehān:
1. **nāgehān:**
Kaside 7
Mısra: **25**
Ansızın, birdenbire.
25. Nāgehān çoḳ gedāya açıldı
26. Der-i genc-i revān cirīdüñden

2. **nāgehān:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Ansızın, birdenbire.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

3. **nāgehān:**
Kaside 17
Mısra: **75**
Ansızın, birdenbire.
75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḥ-ı ḫūnīn baḳḳam

4. **nāgehān:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Ansızın, birdenbire.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

5. **nāgehān:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Ansızın, birdenbire.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

6. **nāgehān:**
Gazel 334
Mısra: **14**
Ansızın, birdenbire.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀṣıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

7. **nāgehān:**
Gazel 352
Mısra: **8**
Ansızın, birdenbire.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

8. **nāgehān:**
Gazel 404
Mısra: **8**
Ansızın, birdenbire.
7. Cīhānuñ varlıġı bir cāme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

naġme:
1. **naġme:**
Gazel 81
Mısra: **16**
Söz, ezgi.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

2. **naġmeñi:**-*ñi*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Güş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

3. **naġmemüz:**-*müz*
Gazel 174
Mısra: **13**
Şiir, naġme.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuṣṣāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

4. **naġmelerüñ:**-*ler*, -*üñ*
Gazel 263
Mısra: **1**
Naġme, ezgi, ahenk.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

5. **naġmede:**-*de*
Gazel 407
Mısra: **12**
Naġme, ezgi, ahenk.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

naġme it-:
1. **naġme itse:**-*se*
Gazel 122
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ahenkli bir şekilde söylemek, şarkı söylemek.
15. Bezm-i meyde naġme itse güş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġān:
1. **naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Feryat eden udun mızrabının şarkısını söyleyen.
125. Yine ṭırāz-ı terāne rebāb-ı şevḳ ile
126. Bu naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġānı

naġme-güster-i şükr ü şikāyet:
1. **naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şükür ve şikâyet şarkısını söyleyen.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

naġme-i bülbül:
1. **naġme-i bülbül:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Bülbülün güzel/ahenkli sesi.
45. Ne düğündür bu ki her yirden olur güş-güẕār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

2. **naġme-i bülbül:**
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bülbülün güzel/ahenkli sesi.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Güş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb:
1. **naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb:**
Gazel 349
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bülbülün can veren/bahşeden sesi/ezgisi.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān ṣanur gören

naġme-i dil-ārām:
1. **naġme-i dil-ārāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlü rahatlatan/huzur veren nağme.
9. Nice nāme terāne-i ḳalemi
10. Añdırur naġme-i dil-ārāmı

naġme-i dil-sūz:
1. **naġme-i dil-sūz:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül yakan/ yakıcı nağme.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

2. **naġme-i dil-sūza:**-*a*
Gazel 264
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül yakan/ yakıcı nağme.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

naġme-i Manṣūr:
1. **naġme-i Manṣūr:**
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hallac-ı Mansûr'un nağmesi, musikide dügâh makamının nağme veya ezgi ışığı. bkz. Manṣūr.
5. Ṭutdı cihānı zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ
6. Efvāh-ı nāsa naġme-i Manṣūr düşmesün

naġme-i mıżrāb:
1. **naġme-i mıżrāb:**
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mızrabın ezgisi/nağmesi.
9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi ṣad-çāk itsem
10. Dil-ḫırāṣī-i elem naġme-i mıżrāb degül

naġme-i murġān-ı bāġ:
1. **naġme-i murġān-ı bāġ:**
Gazel 45
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bağdaki kuşların nağmeleri/ötüşleri/ güzel sesleri.
11. Zīr ü bem-i şevḳ ile cümle yek-āheng olur
12. Naġme-i murġān-ı bāġ naʿra-i mestān-ı ṣubḥ

naġme-i mūsiḳār:
1. **naġme-i mūsiḳārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Birkaç neyin bir araya getirilmesiyle oluşan nefesli sazın nağmesi.
37. Muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṭḥ oldı yine
38. Ṣad-zebānıyla işit naġme-i mūsiḳārı

naġme-i nāy:
1. **naġme-i nāyı:**-*ı*
Kaside 20
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Ney sesi/nağmesi.
35. Bu şevḳ-i feṯḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

naġme-i pür-sūz:
1. **naġme-i pür-sūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok yakan nağme.
7. El-ʿıyş-ı sāḳi muṭrib ile murġ-ı ḫoş-nevā
8. Āheng-i sāz u naġme-i pür-sūza başladı

naġme-i zīr:
1. **naġme-i zīr:**
Kaside 17
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Çalgının en ince telinin nağmesi.
141. Muṭrib-i ḫāmemi dem-sāz-ı belāġat itdi
142. Naġme-i zīr ile āmīziş-i āvāze-i bem

naġme-i zīr ü bem:
1. **naġme-i zīr ü bem:**
Kaside 24
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Çalgının en ince ve en kalın tellerinin nağmesi/ahengi.
67. Ṭurfe-ḳānūn-nevāz-ı midḥatsin
68. Naġme-i zīr ü bem mübārek-bād

naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ:
1. **naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ:**
Gazel 417
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevinç/mutluluk mızrabının ucundaki en ince telin (saz) nağmesi/ezgisi.
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

naġme-i zühre-i ḫoş-elḥān:
1. **naġme-i zühre-i ḫoş-elḥānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş sesli Zühre'nin/Venüs'ün nağmesi/ahengi.
49. Gūşına ḳoymasa cihānda n'ola
50. Naġme-i Zühre-i ḫoş-elḥānı

naġmeler eyle-/id-:
1. **naġmeler eyler:**-*r*
Kaside 12
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarkılar söylemek.
155. Gör gülşen-i medḥūñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḥāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne

2. **naġmeler ide:**-*e*
Gazel 275
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarkılar söylemek.
3. Ne naġmeler ide bülbül fırāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

naġme-nevāz-ı niyāz:
1. **naġme-nevāz-ı niyāzdur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yalvarma ahengini okşayan/söyleyen.
5. Ol perdeler ki naġme-nevāz-ı niyāzdur
6. Ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāza bestedür

naġme-perdāz-ı seḥer:
1. **naġme-perdāz-ı seḥerdür:**-*dür*
Gazel 186
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Seher vakti şarkı söyleyen.
13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḥüsn-i yār ile pür-şevḳ olur
14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr:
1. **naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr:**
Gazel 70
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tanbur telinin nağmesini beğenen.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

naġme-sāzī-i şem:
1. **naġme-sāzī-i şem:**
Kaside 24
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Koklamanın nağmesini/ezgisini yapma.
63. Dili ḫoş-bū-meşām-ı şevḳ itdüñ
64. Naġme-sāzī-i şem mübārek-bād

naġme-zen-i ʿāşıḳāne:
1. **naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşıkça şarkı söyleyen.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

nā-haḳ yire:
1. **nā-haḳ yire:**
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Haksız yere, hak etmediği halde.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāşıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān:
1. **nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān:**
Gazel 150
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Çiftçinin soyundaki hayırsız evlat.
17. Ḥaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir şāʿiḳa-i āh yeter

naḥçīr:
1. **naḫçīrin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **9**
Av hayvanı.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

2. **naḫçīri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **29**
Av hayvanı.
29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

3. **naḫçīri:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **55**
Av, av hayvanı.
55. Zihī ṣayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫçīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı ṣayyād olduġın gördük

4. **naḫçīre:**-*e*
Gazel 35
Mısra: **4**
Av.
3. Zülfi ol ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

5. **naḫçīrini:**-*i, -ni*
Gazel 145
Mısra: **11**
Av.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçīrini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-ṣayyād be-der-ṣayd u şikārın gösterür

6. **naḫçīri:**-*i*
Gazel 218
Mısra: **5**
Av, av hayvanı.
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod ṣayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

7. **naḫçīr:**
Gazel 405
Mısra: **16**
Av, av hayvanı.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

naḥçīrgeh-i sīne:
1. **naḫçīrgeh-i sīnede:**-*de*
Kaside 29
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Sinenin/bağrın av yeri.
55. Naḫçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Ṣayd-efgen olan rāmī-i ṣayyādı görürseñ

naḫçīr-i cūyān-ı heves:
1. **naḫçīr-i cūyān-ı heves:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Heves arayan av.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

nāhid:
1. **nāhid:**
Gazel 390
Mısra: **7**
Venüs, edebiyatta musikinin simgesi Zühre yıldızı.
7. Bezmi pür-şıyt u ṣadā eylese Nāhid gibi
8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

nāhīd-i felek:

1. **nāhīd-i felek:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gökdeki yıldız, tanyıldızı (insanın bahtının yıldızı).
7. Ṭıfl-ı dil-i zāra viremez şīr-i teselli
8. Nāhīd-i felek olsa eger dāye-i dünyā

nahl-i emel:

1. **naḫl-i emelde:**-*de*
Gazel 238
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Arzunun hurma ağacı.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṣer-i berg ü bār ḫayf

nahl-i fitne:

1. **naḫl-i fitne:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fitne saçan hurma ağacı.
7. Ne güne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

naḫl-i gül:

1. **naḫl-i gül:**
Kaside 21
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı.
19. Dil degül ṣaḥn-ı bāġ-ı sīnemde
20. Naḫl-i gül erġavān-ı maʿnādur

2. **naḫl-i gül:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āṣiyān-ı bülbüldür

nahl-i gül-i sīr-āb:

1. **naḫl-i gül-i sīr-āb:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Suya kanmış taze gül ağacı.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

nahl-i gül-i ter:

1. **naḫl-i gül-i terden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Taze gül fidanı.
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

nahl-i ʿişve:

1. **naḫl-i ʿişve:**
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşve/cilve ağacı/dilberi.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿişve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḫayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

nahl-i mīvedār:

1. **naḫl-i mīvedār:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meyvesi olan hurma ağacı.
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

nahl-i reg-be-reg:

1. **naḫl-i reg-be-reg:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Damar damar hurma ağacı.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

nahl-i şerḫa:

1. **naḫl-i şerḫa:**
Gazel 234
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dilimlenmiş hurma ağacı.
17. Her naḫl-i şerḫa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

nahl-i temennā:

1. **naḫl-i temennāda:**-*da*
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hurma ağacı (sevgili) arzu eden.
1. Dilde heves-i ṣādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

2. **naḫl-i temennāyum:**-*yum*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hurma ağacı (sevgili) arzu eden.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

nahl-i ter:

1. **naḫl-i teri:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taze fidan, sevgili.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

nahl-i ter ü tāze:

1. **naḫl-i ter ü tāze:**
Tarih 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Taptaze fidan.
21. Ser-figende olıcaḳ devḥa-i bāġ-ı devlet
22. Oldı bu naḫl-i ter ü tāze hemān pā-ber-cā

nahl-i turunc-ı çemen-i ʿirfān:

1. **naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **175**
Kelime Tipi: -
Bilgi çimenliğinin/bahçesinin turunç süs ağacı/dilberi.
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa şükūfte n'ola berg ü bārı

nahl-i ümmīd:

1. **naḫl-i ümmīdüz:**-*üz*
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümidin hurma ağacı.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

naḫl-i verd-i ter:

1. **naḫl-i verd-i ter:**
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze gül fidanı.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla ṣād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem güş olmasam

nahlistān-ı envāʿ-ı semār:

1. **naḫlistān-ı envāʿ-ı semār:**
Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Meyva türlerinin fidanlığı.
33. Şehen-şāh-ı cihān ẓıll-i ẓalīl-i Ḥażret-i Ḥaḳ kim
34. Bu bāġ-ı feyżi naḫlistān-ı envāʿ-ı semār eyler

nahlistān-ı zār:

1. **naḫlistān-ı zār:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/inleyen hurmalık.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

nā-ḫudā:

1. **nā-ḫudā:**
Gazel 339
Mısra: **5**
Kaptan.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan ṣaḳın

nāḫun-ı endīşe:

1. **nāḫun-ı endīşe:**
Kaside 18
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Endişe/düşünce tırnağı.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḥal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

nāḫun-ı ġam:

1. **nāḫun-ı ġamla:**-*la*
Gazel 283
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam/keder tırnağı.
9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi ṣad-çāk itsem
10. Dil-ḫırāşī-i elem naġme-i mıżrāb degül

nāḫun-ı ḥasret:

1. **nāḫun-ı ḥasret:**
Gazel 102
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hasret tırnağı.
15. Nāḫun-ı ḥasret ile sīne-ḫırāş olsam eger
16. Güş-ı yāra naġam-ı zaḫme-i ḳānūn gelür

nāḫun-ı iḳdām:

1. **nāḫun-ı iḳdāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **16**

Kelime Tipi: -
Gayret/çaba tırnağı.
15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-rişte-i vuṣlat
16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

nāḫun-ı sīne-ḫırāş:

1. **nāḫun-ı sīne-ḫırāş:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bağrı/sineyi tırmalayan tırnak.
7. Nāḫun-ı sīne-ḫırāş u ārzū-yı vaṣl imiş
8. Tīşe-i kān-ı maḥabbet gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ

nāḫun-ı şīr:

1. **nāḫun-ı şīr:**
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arslan tırnağı.
9. Nāḫun-ı şīr olsa da sūz-ı derūnumdan yanar
10. Gāvgāv-ı sīne-i ḫātır-figārumdan ṣaḳın

nahvet:

1. **naḫveti:**-*i*
Gazel 293
Mısra: **1**
Kibir, böbürlenme.
1. Göñül bu naḫveti ḳo ḫāk-pāy-ı mestān ol
2. Fedā-yı cürʿa-i cām-ı ṣafā-yı mestān ol

nahvet-menişān-ı felek:

1. **naḫvet-menişān-ı feleke:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Felekte kibir/böbürlenme karakterliler/huylular.
7. Dervīş-i ʿabā-pūşa güher-pāş-ı tesellī
8. Naḫvet-menişān-ı feleke zehr-feşān ol

naʿīm-i ʿışḳ:

1. **naʿīm-i ʿışḳdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşkın bolluğunda yaşama.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

nā-kāmān:

1. **nā-kāmān:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Maksadına erişememişler, yoksun kalmışlar, nasipsizler, bahtsızlar.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

naḳd:

1. **naḳd:**
Gazel 431
Mısra: **12**
Nakit, sermaye.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

naḳd u selem:

1. **naḳd u selemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nakit ve peşin para.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḫāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

naḳd-i ʿahd u peymān:

1. **naḳd-i ʿahd u peymānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Yemin ve sözün değeri/sermayesi.
129. Miṣāl-i ẕevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn ḳıl
130. Rehīn-nesiye olan naḳd-i ʿahd u peymānı

naḳd-i beḳā:

1. **naḳd-i beḳā:**
Gazel 135
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Devamlılığın/sonsuzluğunu değeri.
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

naḳd-i cām-ı ṭarab:

1. **naḳd-i cām-ı ṭarabı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisindeki kadehin değeri.
3. Ġam-ı ṣaḥbā gelicek ḫāṭıra ṣad-cūş iderüz
4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

nakd-i cān:

1. **naḳd-i cān:**
Kaside 17
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
29. Ḳadem-i nāme-resāne anı bezl-kerde-i dīnār u direm
30. Naḳd-i cān olsa bedel-kerde-i dīnār u direm

2. **naḳd-ı cān:**
Gazel 26
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
11. Bu güne naḳd-ı cān der-kef ḫarīdār-ı viṣāl olmaḳ
12. Ġulüvvi bīm-i şerʿ-i töhmet-i imsākdendür hep

3. **naḳd-i cān:**
Gazel 273
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

4. **naḳd-i cān:**
Gazel 284
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

5. **naḳd-i cāna:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
75. Naḳd-i cāna kelām-ı mevzūnı
76. Güher-i rāyegān-ı maʿnādur

6. **naḳd-i cānı:**-*ı*
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi.
7. Naḳd-i cānı metāʿ-ı vuṣlata vir
8. Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

naḳd-i civān-merdī-i naḵḵād:

1. **naḳd-i civān-merdī-i naḵḵād:**
Kaside 19
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
İyiyi kötüden ayıran/anlayış sahibi genç yiğitliğin değeri.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i naḵḵād olduġın gördük

naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde:

1. **naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde:**
Gazel 285
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kendi koyduğu sıkıntının toplam değeri.
11. Şümār-ı meblaġ-ı rāḥat nice ziyād olsun
12. Ki naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde degül

naḳd-i dil ü cān:

1. **naḳd-i dil ü cān:**
Gazel 371
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül parası/sermayesi.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

2. **naḳd-i dil ü cānı:**-*ı*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül parası/sermayesi.
3. Naḳd-i dil ü cānı nice ḥıfẓ eyleye ʿuşşāḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ elinden

3. **naḳd-i dil ü cānum:**-*um*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül parası/sermayesi.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

naḳd-i dü-ʿālem:

1. **naḳd-i dü-ʿālem:**
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki âlemin değeri/sermayesi.
5. Müstaġnī-i devr-i feleküz naḳd-i dü-ʿālem
6. Rū-gerde-i iḳbāl-i kef-i sāyilimüzdür

naḳd-i enderūn:

1. **naḳd-i enderūn:**
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İç yüzün değeri.
9. Dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler
10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

naḳd-i ezhār:

1. **naḳd-i ezhār:**
Gazel 311
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çiçeklerin parası/değeri.

7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe niṣār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

naḳd-i girye-i şebnem:
1. **naḳd-i girye-i şebnem:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çiğin ağlayışının kıymeti.
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

naḳd-i jāle:
1. **naḳd-i jāle:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Jâle akçeleri, gümüşe benzeyen çiğ taneleri.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

naḳd-i kef-i emṭār:
1. **naḳd-i kef-i emṭārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Yağmurların avuçtaki sayısı/ölçüsü.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

naḳd-i kef-i sāyil:
1. **naḳd-i kef-i sāyilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dilencinin avucundaki para.
7. Deryūzeger-i kūçe-i erbāb-ı fenāyuz
8. Kim feyż-i beḳā naḳd-i kef-i sāyilimüzdür

naḳd-i kerem:
1. **naḳd-i keremi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sermayesi.
63. Ḫāk-i ḳademi sürme-i aʿyān-ı zamāne
64. Naḳd-i keremi vaḳf-ı kef-i ehl-i recādur

naḳd-i maḥabbet:
1. **naḳd-i maḥabbet:**
Gazel 310
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi sermayesi.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

naḳd-i mezāyā-yı kelām:
1. **naḳd-i mezāyā-yı kelāmın:**-*ın*
Kaside 29
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Sözün meziyetlerinin/hünerlerinin değeri/parası.
51. İdrāk ide gör naḳd-i mezāyā-yı kelāmın
52. Ol nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳādı görürseñ

naḳd-i müheyyā:
1. **naḳd-i müheyyā:**
Gazel 413
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazır nakit/sermaye.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

naḳd-i naẕar:
1. **naḳd-i naẕarı:**-*ı*
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakışın kıymeti.
5. Naḳd-i naẕarı eylemezüz devr-i felekde
6. Vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā

naḳd-i naẕm-ı kem-ʿayār:
1. **naḳd-i naẕm-ı kem-ʿayāra:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ayarı az/düşük nazmın akçesi/değeri.
31. Naḳd-i naẕm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẕar
32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı başīrümdür benüm

naḳd-i niyāz:
1. **naḳd-i niyāzıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalvarma nakdi/parası.
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam:
1. **naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam:**
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder sahiplerinin düşüncelerinin eğlence parası.
7. Ne deñlü rūz-ı bāzār-ı meserret pür-kesād olsa
8. Olur naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam ṣahbā

naḳd-i ser:
1. **naḳd-i ser:**
Kaside 15
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Baş parası.
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

naḳd-i ṭarab:
1. **naḳd-i ṭarab:**
Gazel 409
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eğlencenin değeri.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i ṣebāb tehī

naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı direm:
1. **naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı diremüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dirhem yüzük taşlarını sayan eğlencenin değeri.
11. Ben biñ yaşarın derk ideli nıṣf-ı hezārın
12. Naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı diremüñden

naḳd-i ṭarab-şümārān:
1. **naḳd-i ṭarab-şümārān:**
Gazel 170
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eğlence sayanların değeri.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

naḳd-i teġāfül:
1. **naḳd-i teġāfül:**
Gazel 220
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlamazdan/bilmezden gelme değeri/kıymeti.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿışveyle ʿaceb kār itmek istermiş

naḳd-i temennā:
1. **naḳd-i temennā:**
Kaside 10
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dileme/isteme parası.
35. Ne düğündür bu ki enʿām-ı fırāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

naḳd-i ümīd:
1. **naḳd-i ümīdi:**-*i*
Gazel 351
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ümit parası.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir ẕāyiḳa-i sūd bulunsun

naḳd-i ümīd-i viṣāl:
1. **naḳd-i ümīd-i viṣāl:**
Gazel 253
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidinin değeri/parası.
7. N'olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

naḳd-i vaḳt-i meserret:
1. **naḳd-i vaḳt-i meserret:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şenlik vaktinin değeri.
7. Dürildi defter-i ẕevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

naḳd-i vaḳt:
1. **naḳd-i vaḳtüm:**-*üm*
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zaman parası, zamanın değeri.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

naḳd-i vaṣl:
1. **naḳd-i vaṣla:**-*a*
Gazel 201
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın değeri/kıymeti.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

naḳd-i viṣāl:
1. **naḳd-i viṣāle:**-*e*
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın değeri/kıymeti.
9. Meyl itmez ehl-i himmet o naḳd-i viṣāle kim
10. Ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza bestedür

nā-kesān-ı maʿnā:

1. **nā-kesān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Anlamın cimrileri/alçakları.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳād:
1. **nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Paranın (sözün) değerini anlayan her zihni/fikri ayırt/tenkit eden.
51. İdrāk ide gör naḳd-i mezāyā-yı kelāmın
52. Ol nāḳıd-ı her ḫāṭır-ı naḳḳādı görürseñ

nāḳış:
1. **nāḳışlar:**-*lar*
Gazel 403
Mısra: **13**
Eksik, kusurlu.
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

nāḳıs ol-:
1. **nāḳıs olur:**-*ur*
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eksilmek, azalmak.
9. Nice nāḳıs olur maʿmūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe
10. Kef-i mīzān-ı ʿirfānda zer-i kāmil-ʿayāruz biz

nakḳād-ı baṣīr:
1. **naḳḳād-ı baṣīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Görüp anlayıp bir şeyin iyisini kötüsünden ayıran.
31. Naḳd-i naẓm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẓar
32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı baṣīrümdür benüm

nakḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ:
1. **naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuf kaleminin nakkaşı.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġṣān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

naḳl-i hadīs:
1. **naḳl-i hadīs:**
Kaside 8
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Peygamberin hadisini söyleme/aktarma.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīs idüp ḥuẓūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẓuḥr-ı hidāyet iddiḫār eyler

naḳş:
1. **naḳşı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **94**
Nakış, resim.
93. Ḥabbeẓā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

2. **naḳşına:**-*ı, -na*
Gazel 176
Mısra: **9**
Güzellik, süs.
9. Meftūn degülüz naḳşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḥayret-keş-i ʿışḳuz

3. **naḳşına:**-*ı, -na*
Gazel 185
Mısra: **9**
Güzellik.
9. Yoḳ meylimüz Meẓāḳī cihān naḳşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i ṣuver-bend-i ʿālemüz

naḳş id-:
1. **naḳş idenler:**-*en, -ler*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nakş etmek, yazmak, çizmek.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

naḳş u nigār:
1. **naḳş u nigārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Resim ve heykel; süs, güzellik.
13. Ḥāme-i ṭabʿ-ı Meẓāḳī'ye hezārān-taḥsīn
14. Kilk-i Bihzād gibi naḳş u nigārın bilürüz

2. **naḳş u nigārın:**-*in*
Gazel 311
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süsler ve güzellikler.
1. Nev-bahār oldı ṣabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

3. **naḳş u nigārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Resim ve heykel; süs, güzellik.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek ṣanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi naḳş u nigārından isterüz

naḳş u nigār eyle-:
1. **naḳş u nigār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **152**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nakş ve resim yapmak.
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

naḳş u nigār-ı feṯḥ ü fütūḥ:
1. **naḳş u nigār-ı feṯḥ ü fütūḥıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 180
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zaferin resim ve yazısı.
25. Naḳş u nigār-ı feṯḥ ü fütūḥıyla dem-be-dem
26. Ārāyiş-i kitābe-i devr-i ḳamerdeyüz

naḳş u nigār-ı ḫayāl-i dil-ber:
1. **naḳş u nigār-ı ḫayāl-i dil-ber:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin resmi ve yazısı.
5. Nedür bu naḳş u nigār-ı ḫayāl-i dil-ber kim
6. Beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūna yazmışlar

naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i Meẓāḳī:
1. **naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i Meẓāḳī:**
Gazel 86
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin elindeki kalemin resim ve işlemesi. bkz. Meẓāḳī.
9. Bu naḳş u nigār-ı ḳalem-i dest-i Meẓāḳī
10. Ārāyiş-i mecmūʿa-i yārān olacaḳdur

naḳş u nigār-ı Mānī:
1. **naḳş u nigār-ı Mānī:**
Kaside 9
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Mānī'nin resim ve süslemesi. bkz. Mānī.
93. Ḥabbeẓā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yār:
1. **naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri:**-*i*
Gazel 142
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüz güzelliğinin görünüşü ve resmi.
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

naḳş-bendān-ı süḫan:
1. **naḳş-bendān-ı süḫan:**
Gazel 379
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sözü nakş edenler/sanatkârlar.
13. Ey Meẓāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānī:
1. **naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür:**-*dür*
Gazel 270
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Anlamların mamur/bayındır evinin nakkaşı/sanatkârı.
17. Ey Meẓāḳī böyle bir kilk-i ḫayāl-engīz ile
18. Naḳş-bend-i beyt-i maʿmūr-ı maʿānīdür göñül

naḳş-bend-i çemen:
1. **naḳş-bend-i çemenüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin nakkaşı/sanatkârı.
1. Nev-bahār oldı ṣabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

naḳş-ı āfitāb:
1. **naḳş-ı āfitāb:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş işlemesi/resmi.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfitāb iderin

naḳş-ı ʿaḳl-ı insān:
1. **naḳş-ı ʿaḳl-ı insānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
İnsan aklının eksikliği.
1. Zihī irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī
2. Ki fikri kāmil ider naḳş-ı ʿaḳl-ı insānı

naḳş-ı ārzū:
1. **naḳş-ı ārzū:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves işlemesi.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir cāme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel:
1. **naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves kurasının kötü işlemesi.
9. Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

naḳş-ı ber-āb:
1. **naḳş-ı ber-āb:**
Gazel 79
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Su üzerinde resim.
3. Ṣaḳın o ġamze-i ġammāz-ı ṣuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

naḳş-ı Bī-sütūn:
1. **naḳş-ı Bī-sütūn:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bi-sütun dağının resmi. Bi-sütun:Ferhad'ın Şirin'e kavuşmak için deldiği dağ.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

naḳş-ı cām-ı cihān-bīn:
1. **naḳş-ı cām-ı cihān-bīne:**-*e*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyayı gören kadehin işlemesi.
3. Baḳdukça naḳş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

naḳş-ı dübāre:
1. **naḳş-ı dübāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tavla zarlarının ikisinde de iki noktalı tarafın üste gelmesi durumu.
1. Bir daḥi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi naḳş-ı dübāremüz

naḳş-ı ferş-i ḳadem:
1. **naḳş-ı ferş-i ḳadem:**
Kaside 24
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Adım atılan döşemenin/halının nakışı/işlemesi.
41. Cilve-rīz-i bisāṭ-ı rifʿatsin
42. Naḳş-ı ferş-i ḳadem mübārek-bād

naḳş-ı ġarīb:
1. **naḳş-ı ġarīb:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzersiz yazı.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

2. **naḳş-ı ġarīb:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzersiz yazı.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

3. **naḳş-ı ġarīb:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzersiz yazı.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

4. **naḳş-ı ġarīb:**
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzersiz yazı.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

naḳş-ı gül-i handān:
1. **naḳş-ı gül-i ḫandānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gülün resmi.
97. Kilk-i Bihzād ile bir tāze gülistān olmış
98. Ṣuver-i ġonce ile naḳş-ı gül-i ḫandānı

naḳş-ı hāme-i ṭabʿ:
1. **naḳş-ı ḫāme-i ṭabʿı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizac kaleminin izi/işlemesi.
31. Ol ki bu naḳş-ı ḫāme-i ṭabʿı
32. Nev-zemīn ü zamān-ı maʿnādur

naḳş-ı hased:
1. **naḳş-ı ḥased:**
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıskançlık nakşı/işlemesi.
3. N'ola naḳş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb:
1. **naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateş ve civanın farkını/zıddını resmetme/işleme.
1. O kim naḳş-ı ḫilāf-ı āteş ü sīm-āb göstermiş
2. Miṣāl-i vaṣl-ı yāri bir ḫayāl-i ḫʷāb göstermiş

naḳş-ı ḫüsn:
1. **naḳş-ı ḫüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik nakşı/işlemesi.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

naḳş-ı kadem:
1. **naḳş-ı ḳademinden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayağın süsü, adımın ahengi.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi naḳş-ı ḳademinden bilürüz

naḳş-ı kaṣr-ı ḳudret:
1. **naḳş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin:**-*sin*
Gazel 100
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kudret sarayının köşkünün resmi.
5. Sen ol ṭarḥ-efken-i ṣad-güne naḳş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin
6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

naḳş-ı nev-terāne:
1. **naḳş-ı nev-terāneye:**-*ye*
Gazel 297
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni ahenkli/nağmeli nakş/işleme/şiir.
1. Muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur sözüm
2. Bu naḳş-ı nev-terāneye dem-sāzdur sözüm

naḳş-ı nigīn:
1. **naḳş-ı nigīn:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yüzük/mühür nakşı/işlemesi.
31. Ṣūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i maẕmūna ḳabā-yı maʿlem

2. **naḳş-ı nigīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüzük/mühür nakşı/işlemesi.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür gönül
10. İsm-i aʿẓamdur ṣaḳın naḳş-ı nigīnümden ṣaḳın

naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn:
1. **naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn:**
Gazel 64
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ateşli gönül yarasından yüzük işlemesi.
11. ʿUşşāḳ-ı zār nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri
12. Naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn ider

naḳş-ı nigīn-i nāz:
1. **naḳş-ı nigīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz/işve yüzüğünün nakşı/işlemesi.
5. Nām-ı vefāya ḫātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa naḳş-ı nigīn-i nāz

naḳş-ı pāy-ı yār:
1. **naḳş-ı pāy-ı yāri:**-*i*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayağının işlemesi.

9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

naḳş-ı pesīn-i ḫāme-i ressām:

1. **naḳş-ı pesīn-i ḫāme-i ressām:**
Kaside 15
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Ressamın kalemindeki en son nakış/resim.
75. Müşkil-pesend-i ṣad-ṣuver-i deyr-i maʿniyem
76. Naḳş-ı pesīn-i ḫāme-i ressām isterin

naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā:

1. **naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā:**
Kaside 29
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Anlamın put evinin nakşı/işlemesi.
57. Göster nice_olur naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
58. Ol zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı görürseñ

naḳş-ı seng-i firār:

1. **naḳş-ı seng-i firārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaçma taşının resmi.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarṣada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

nāḳūs-ı maḥabbet:

1. **nāḳūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin çanı.
5. Ṣūret-kede-i maḳsad u dem-sāz-ı emeldür
6. Beytü's-ṣanem-i ʿışḳ ile nāḳūs-ı maḥabbet

nakż:

1. **naḳż:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Bozma, yok sayma.
29. Ol ki ber-vefḳ-ı müddeʿādur hep
30. Retḳ u fetḳ ile naḳż u ibrāmı

naʿl:

1. **naʿli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **113**
Nal, hayvanların ayak tabanlarına çakılan demir.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

nālān:

1. **nālān:**
Gazel 86
Mısra: **2**
İnleyen.
1. Ol ġonce-dehen bir gül-i ḫandān olacaḳdur
2. ʿĀşıḳları bülbül gibi nālān olacaḳdur

nāle:

1. **nāleler:**-*ler*
Gazel 24
Mısra: **11**
İnleme, feryat.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

2. **nāleye:**-*ye*
Gazel 24
Mısra: **12**
İnleme, feryat.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

3. **nāle:**
Gazel 24
Mısra: **12**
İnleme, feryat.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

4. **nālem:**-*m*
Gazel 54
Mısra: **5**
İnleme, feryat.
5. Göñülde naḳş olup ġamze ciger-perdāz olur nālem
6. Derūn-ı sīnede ol ḫançer-i taṣvīrden feryād

5. **nāleleri:**-*ler*, *-i*
Gazel 65
Mısra: **12**
İnleme, feryat.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dūnundandur

6. **nāleyi:**-*yi*
Gazel 82
Mısra: **3**
İnleme, feryat.
3. Göñül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

7. **nāle:**
Gazel 135
Mısra: **15**
İnilti, feryat.
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

8. **nālem:**-*m*
Gazel 184
Mısra: **5**
İnleme, feryat.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

9. **nāle:**
Gazel 264
Mısra: **14**
İnleme, feryat.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi eşer
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

10. **nāleden:**-*den*
Gazel 267
Mısra: **9**
İnleme, feryat.
9. Nāleden bī-tāb olur āh itdügi her dem budur
10. Āteş-i dilden ḳopar dūd-ı siyāh ister göñül

11. **nāle:**
Gazel 276
Mısra: **5**
İnleme, feryat.
5. Göñül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

12. **nāle:**
Gazel 277
Mısra: **9**
İnleme, feryat.
9. İẓhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

13. **nāle:**
Gazel 283
Mısra: **17**
İnleme, feryat.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

14. **nālem:**-*m*
Gazel 307
Mısra: **4**
İnleme, feryat.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

15. **nālem:**-*m*
Gazel 307
Mısra: **7**
İnleme, feryat.
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

16. **nālesin:**-*si*, *-n*
Gazel 346
Mısra: **11**
İnleme, feryat.
11. Şuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

17. **nālemi:**-*mi*
Gazel 359
Mısra: **4**
İnleme, feryat.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

18. **nāle:**
Gazel 398
Mısra: **7**
İnleme, feryat.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

nāle vü efġān:

1. **nāle vü efġānumı:**-*um*, *-ı*
Gazel 355
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve feryat.
13. Meẕāḳī güş iderdi nāle vü efġānumı ol māh
14. Eger kim olmasa güş-ı ker-i gerdūn fiġān düşmen

nāle vü feryād:

1. **nāle vü feryād:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve feryat etme.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

2. **nāle vü feryādı:**-*ı*
Gazel 354
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnleme ve feryat etme.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

nāle vü feryāda gel-:

1. **nāle vü feryāda gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamak ve inlemek.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü def ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

nāle-i bülbül:
1. **nāle-i bülbüli:**-*i*
Gazel 278
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bülbülün feryadı/ağlaması.
11. Nāle-i bülbüli biraz güş iderdi lā-cerem
12. Bezm-i çemende olmasa mest-i şarāb-ı nāb gül

nāle-i cāngāh:
1. **nāle-i cāngāh:**
Gazel 150
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can azaltan/ruh eksilten inleme.
5. Şāhid-i dāġ-ı ciger mā-ṣadaḳ-ı ḫūn-ı derūn
6. Āh-ı dil-sūz ile bu nāle-i cāngāh yeter

nāle-i cān-kāh:
1. **nāle-i cān-kāh:**
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can azaltan/eksilten ağlama/inleme.
5. ʿĀṣıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾsīr degül mi

nāle-i cān-sūz:
1. **nāle-i cān-sūz:**
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can yakan inleme.
11. Bu nāle-i cān-sūz ile bu āh-ı ḥazīnüm
12. Āmīziş-i āvāze-i zīr ü bāma beñzer

2. **nāle-i cān-sūz:**
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can yakan inleme.
7. Nāle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n'eydügin

nāle-i dil:
1. **nāle-i dil:**
Gazel 30
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlün inleyişi.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

nāle-i ḥazīn:
1. **nāle-i ḥazīn:**
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/kederli inilti/feryat.
9. O kim Meẕāḳī gibi nāle-i ḥazīn itmez
10. Zebān-ı ḫāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

nāle-i ney:
1. **nāle-i ney:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Neyin inlemesi.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül ṣaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

nāle-i pür-sūz:
1. **nāle-i pür-sūz:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tamamen yakan ağlama/inleme.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada göñlümce ser-āġāz idemezsin

nāle-i pür-sūz u güdāz:
1. **nāle-i pür-sūz u güdāz:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tamamen yakan ve eriten ağlama/inleme.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

nāle-i şeb-gīr:
1. **nāle-i şeb-gīr:**
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gece uyumayanın/uykusuzun inlemesi.
1. Nāle-i şeb-gīr ü āh-ı ṣubḥgāh ister göñül
2. Ḫʷāb-ı ġafletden kemāl-i intibāh ister göñül

2. **nāle-i şeb-gīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Geceyi saran inleyiş.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-teʾsīrden feryād

3. **nāle-i şeb-gīrüñ:**-*üñ*
Gazel 408
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Geceyi yaran çığlık, geceyi saran inleyiş.
7. Bu nāle-i şeb-gīrüñ āsārı görülmez mi
8. Bu şām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

nāle-i şeb-ḥīz:
1. **nāle-i şeb-ḫīz:**
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gece uyandıran inilti/feryat.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

nāle-i şeb-zindedār:
1. **nāle-i şeb-zindedārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gece uyumayanın inlemesi.
3. Āfītāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan ṣaḳın

nāle-i ʿuşşāḳ:
1. **nāle-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 354
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıkların inlemesi.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

nāle-perdāz:
1. **nāle-perdāz:**
Gazel 8
Mısra: **10**
İnleyen, feryat eden.
9. Meẕāḳī bülbül-i zār ol o gülzāra k'ola anuñ
10. Hezārı nāle-perdāz u güli ḫoş-būy-ı istiġnā

nāle-senc-i ʿışḳ:
1. **nāle-senc-i ʿışḳ:**
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşktan inleyen.
3. Güşāde-dil olıcaḳ nāle-senc-i ʿışḳ oluruz
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül-fiġānıyuz cānā

nālesin diñle-:
1. **nālesin diñle:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlama/feryat dinlemek.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

nāleye başla-:
1. **nāleye başladı:**-*dı*
Gazel 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlamaya/inlemeye başlamak.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḫalḳası hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz

naʿl-i der:
1. **naʿl-i der:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kapıya asılan nal.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḫasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

naʿl-i Meḥemmed:
1. **naʿl-i Meḥemmed:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Mehmet'in (Sultan IV. Mehmet) ayakkabısı /pabucu. bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā revişin
50. Cilveye geldi ṣanur bir büt-i nāzik-reftār

naʿl-i semend-i ʿişve:
1. **naʿl-i semend-i ʿişve:**
Gazel 76
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Nazlı çevik ve güzel atın nalı.
11. Hep bāz-güne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿişve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

nām:
1. **nāmuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 2
Mısra: **51**
Ad, şan, şöhret.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḥırz-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

2. **nām:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Ad, şan, şöhret.
51. Şöhret-i cūdına göre kim nām
52. İştihār-ı saḫāvet-i Ḥātem

3. **nāmuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 14
Mısra: **107**
Ad, şan, şöhret.
107. Nāmuñla sözüm ḫaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

4. **nāmuñ:**-*uñ*
Gazel 87
Mısra: **17**
Ad, şan, şöhret.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

namāz:

1. **namāz:**
Gazel 226
Mısra: **4**
Namaz.
3. Ebrū-yı yār ḳıble-i erbāb-ı ʿışḳ iken
4. Daḥi degüldi ehl-i niyāza namāz farż

2. **namāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **6**
Namaz.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

nām-cūy ol-:

1. **nām-cūy olsam:**-*sa, -m*
Kaside 15
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nam/ün arayan olmak.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaşīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

nāmdār ol-:

1. **nāmdār olsam:**-*sa, -m*
Kaside 28
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Namlı/ünlü olmak.
25. Muḥaşşal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

nāme:

1. **nāmeyi:**-*yi*
Kaside 12
Mısra: **170**
Mektup, kağıt, şiir.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

2. **nāmeyi:**-*yi*
Kaside 15
Mısra: **100**
Şiir, mektup.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

3. **nāme:**
Kaside 17
Mısra: **7**
Mektup.
7. Nice nāme dür-i ümmīd ile pür-silk-i leʾāl
8. Kim ola zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem

4. **nāme:**
Kaside 17
Mısra: **9**
Mektup.
9. Nice nāme eṣer-i ḫāme-i dest-i ilhām
10. Kim olur kāṣif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem

5. **nāme:**
Kaside 17
Mısra: **11**
Mektup.
11. Nice nāme gül-i ṣad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i şūrīde-naġam

6. **nāme:**
Kaside 17
Mısra: **13**
Mektup.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

7. **nāmenüñ:**-*nüñ*
Kaside 17
Mısra: **17**
Mektup.
17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

8. **nāme:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Mektup.
31. Ṣūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i maẕmūna ḳabā-yı maʿlem

9. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **3**
Mektup.
3. Nice nāme temīme-i cān kim
4. Refʿ ider zaḫm-ı çeşm-i ālāmı

10. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Mektup.
5. Nice nāme şemāme-i dil kim
6. Gösterür zīb-i dest-i eyyāmı

11. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Mektup.
7. Nice nāme virür derūna ṣafā
8. Seyr-i sünbül-sitān-ı erḳāmı

12. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **9**
Mektup.
9. Nice nāme terāne-i ḳalemi
10. Añdırur naġme-i dil-ārāmı

13. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **11**
Mektup.
11. Nice nāme faṣāḥat-ı raḳamı
12. Bildirür ʿacz-i derk-i ifhāmı

14. **nāme:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Mektup.
13. Nice nāme ḥayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

15. **nāme:**
Kaside 28
Mısra: **19**
Mektup.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

16. **nāmenüñ:**-*nüñ*
Gazel 196
Mısra: **10**
Mektup.
9. Gelicek cāna ḥayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

17. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Mektup.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

18. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Mektup.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

19. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Mektup.
7. O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

20. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Mektup.
9. Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

21. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **12**
Mektup.
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

22. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **14**
Mektup.
13. Zihī raḳam-zede taʿvīz-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

23. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **16**
Mektup.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

24. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **18**
Mektup.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

25. **nāme:**
Gazel 376
Mısra: **20**
Mektup.
19. Ümīd odur ki ide ʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

nāme iriş-:

1. **nāme irişdi:**-*di*
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mektup ulaşmak/gelmek.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

nāme yaz-:

1. **nāme yazduḳça:**-*duḳça*
Gazel 347
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mektup yazmak.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

nāme yazıl-:
1. **nāme yazıldı:**-*dı*
Gazel 376
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mektup yazılmak.
15. Yazıldı nāme vü dil ʿazm-i kūy-ı yār itdi
16. Belī hep ehl-i seferle gelüp gider nāme

nāme-āver:
1. **nāme-āver:**
Kaside 17
Mısra: **27**
Mektup getiren.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẕuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad-gūne feraḥ-ı dem-ber-dem

nāme-ber:
1. **nāme-beri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **17**
Mektup götüren.
17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

2. **nāme-berinden:**-*in, -den*
Gazel 196
Mısra: **10**
Mektup götüren.
9. Gelicek cāna ḫayāl-i ḫaṭı dil-şād oluruz
10. Nāmenüñ luṭfını biz nāme-berinden bilürüz

nāme-ber-nāme:
1. **nāme-ber-nāme:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Mektup üstüne mektup.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mıṣr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

nāme-i dil-keş:
1. **nāme-i dil-keş:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken/cezbeden mektup.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

nāme-i maʿnā-ṭırāz:
1. **nāme-i maʿnā-ṭırāz:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Anlamı işleyen/süsleyen mektup.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

nāme-i muʿciz-üslūb:
1. **nāme-i muʿciz-üslūb:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi/şaşırtıcı üsluplu mektup.
3. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i muʿciz-üslūb
4. Kim ola hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem

nāme-i müşgīn-ḫāme:
1. **nāme-i müşgīn-ḫāme:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu kalemle (yazılmış) mektup.
5. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i müşgīn-ḫāme
6. Kim ola cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem

nāme-i müşgīn-raḳam:
1. **nāme-i müşgīn-raḳam:**
Kaside 28
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu yazılı mektup.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

nāme-i nigū-nām:
1. **nāme-i nigū-nāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel adlı mektup.
1. Ḥabbeẕā nāme-i nigū-nāmı
2. Dili mest itdi cām-ı peyġāmı

nāme-i pür-şevḳ ü ġarām:
1. **nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Aşk ve hevesle dolu mektup/kitap.
59. Var ise iẕn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

nāme-i rāḫat-resān:
1. **nāme-i rāḫat-resānı:**-*ı*
Kaside 28
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Rahata ulaştıran mektup.
29. Gelince nāme-i rāḫat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver:
1. **nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver:**
Kaside 28
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Namlı/meşhur seçkin sadrazamın mektubu.
25. Muḥaṣṣal çoḳ degül böyle felekde nāmdār olsam
26. Baña bir nāme-i ṣadr-ı güzīn-i nāmver geldi

nāme-i ser-sebz-i nigū-peyker:
1. **nāme-i ser-sebz-i nigū-peykeri:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlünün yemyeşil/canlı mektubu.
45. Nāme-i ser-sebz-i nigū-peykeri
46. Ṭūṭī-i şīrīn-dehen-i rūzgār

nāme-i şükūh-ṭırāz:
1. **nāme-i şükūh-ṭırāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ululuğu/görkemi süsleyen mektup.
9. Ḥasb-i ḫāl-i ʿāṣıḳān ġayret-fürūz-ı yāredür
10. Yaḳmasun mı nāme-i şükūh-ṭırāzum n'eylesün

nāme-i zībende-raḳam:
1. **nāme-i zībende-raḳam:**
Kaside 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Süslü yazılı mektup.
1. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i zībende-raḳam
2. Kim ola ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẓam

nā-mekīde:
1. **nā-mekīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **14**
Emilmez, emilmemiş.
13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

nāme-resān-ı iḳbāl:
1. **nāme-resān-ı iḳbāl:**
Kaside 17
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Talih/istek mektubunu ulaştıran.
23. Böyle olsa olıcaḳ nāme-resān-ı iḳbāl
24. Geldi ṣad-müjde ile peyk-i ṣabādan aḳdem

nām-ı ehl-i kerem:
1. **nām-ı ehl-i kereme:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sahiplerinin şanı.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

nām-ı hümāyūn:
1. **nām-ı hümāyūnını:**-*ı, -nı*
Kaside 9
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Padişahlık namı/şanı.
109. Ḥaşre dek nām-ı hümāyūnını iḥyā eyler
110. Zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕehebi iḥsānı

2. **nām-ı hümāyūnını:**-*ı, -nı*
Kaside 9
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Padişahlık namı/şanı.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tīġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

nām-ı ʿizār:
1. **nām-ı ʿizārı:**-*ı*
Gazel 418
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yanağın şöhreti.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿizārı unutdurdı

nām-ı leb-i laʿl-i dil-ber:
1. **nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin la'l gibi kırmızı dudağının nâmı.
11. ʿUṣṣāḳ-ı zār nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri
12. Naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn ider

2. **nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin la'l gibi kırmızı dudağının nâmı.
11. ʿUṣṣāḳ-ı zār nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri
12. Naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn ider

nām-ı Mānī:

1. **nām-ı Mānī:**
Kaside 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mânî'nin adı. bkz. Mānī.
9. Ben ol Bihzād-ı nev-naḳş-ı ḫayālüm
10. Ki devrümde añılmaz nām-ı Mānī

nām-ı Mecnūn:

1. **nām-ı Mecnūnı:**-*ı*
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mecnun'un namı/adı. bkz. Leylā vü Mecnūn.
9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

nām-ı Şīrīn:

1. **nām-ı Şīrīn:**
Gazel 424
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şirin'in şöhreti/namı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
11. Şöhret-i behçeti unutdurdı
12. Nām-ı Şīrīn ü ḥüsn-i Leylāyı

nām-ı vefā:

1. **nām-ı vefāya:**-*ya*
Gazel 207
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vefa ile müsemma/ün salmış.
5. Nām-ı vefāya ḫātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa naḳş-ı nigīn-i nāz

nā-murādān-ı cihān:

1. **nā-murādān-ı cihān:**
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyada muratlarını/isteklerini el edemeyenler.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

nā-murād-ı zamāne:

1. **nā-murād-ı zamāneyüz:**-*yüz*
Gazel 172
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zamanın muradına erişememişi.
15. Nā-murād-ı zamāneyüz ammā
16. Ne ḳadar kāmkār-ı ʿışḳuz biz

nāmūs:

1. **nāmūsa:**-*a*
Gazel 322
Mısra: **3**
Ar, edep, haya.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i ʿıʿtibārı n'eylesün

nā-müsāʿid:

1. **nā-müsāʿid:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Elverişsiz, müsaid olmayan.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet:

1. **nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıyamet güzelinin gidişinin çeken nizamı/edebi.
9. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de üftādeñ olurlar
10. Nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet

nāmūs-ı maḥabbet:

1. **nāmūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin namusu/şerefi.
1. Bir dil ki olaʿışḳ ile nāmūs-ı maḥabbet
2. Lebdür aña iḳbāl-i zemīn-būs-ı maḥabbet

nāmver:

1. **nāmver:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Namlı, adlı, ünlü.
15. Bu fırsat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i feṯḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

nām-zed-i naʿra-i yā-hū:

1. **nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
"Ya hu" şeklinde bağırmaya aday.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

nām-zed-i rūz-ı cezā:

1. **nām-zed-i rūz-ı cezādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Ceza gününün adayı, mahşerde affedilmeye aday.
141. Feṯḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

nām-zen-i seng-i mezār:

1. **nām-zen-i seng-i mezār:**
Gazel 295
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mezar taşına isim vuran.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

nān u nemek ḥaḳḳı:

1. **nān u nemek ḥaḳḳını:**-*nı*
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ekmek ve tuz hakkı, vefa.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḫāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

nān-ı bī-ḥisāb:

1. **nān-ı bī-ḥisāb:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sayısız/çok fazla ekmek.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

nāra ġarḳ it-:

1. **nāra ġarḳ itmiş:**-*a-miş*
Kaside 18
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşler içinde bırakmak/boğmak.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

naʿra-i bülbül:

1. **naʿra-i bülbül:**
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bülbülün çığlığı/sesi.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

naʿra-i mestān:

1. **naʿra-i mestān:**
Gazel 148
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoşların narası/bağırması.
9. Naʿra-i mestān ile gülbāng-ı murġān-ı çemen
10. İtdi saḥn-ı gülşeni pür hāy u hūy-ı nev-bahār

naʿra-i mestāne:

1. **naʿra-i mestāne:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sarhoş narası.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu şıyt u ṣadā bir kühen-āvāze midür

2. **naʿra-i mestāne:**
Gazel 301
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına nara/haykırma.
3. Bī-tekellüf naʿra-i mestāne itmezdüm göñül
4. Cürʿa-nūş-ı sāġar-ı şahbā-yı ser-cūş olmasam

3. **naʿra-i mestāne:**
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına nara/haykırma.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

4. **naʿra-i mestāne:**
Gazel 406
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına nara/haykırma.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

5. **naʿra-i mestāne:**
Gazel 409
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına nara/haykırma.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

naʿra-i mestān-ı bezm-i mey:

1. **naʿra-i mestān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisinde sarhoşların/kendinden geçmişlerin naraları/haykırışları.
1. Dönsün hemīşe sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey
2. Ṭutsun cihānı naʿra-i mestān-ı bezm-i mey

naʿra-i mestān-ı ṣabūh:

1. **naʿra-i mestān-ı ṣabūh:**
Gazel 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkinin sarhoşlarının bağırması.

1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūḥ
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūḥ

2. **naʿra-i mestān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkinin sarhoşlarının bağırması.
11. Zīr ü bem-i şevḳ ile cümle yek-āheng olur
12. Naġme-i murġān-ı bāġ naʿra-i mestān-ı ṣubḥ

naʿra-i ser-mest:
1. **naʿra-i ser-mest:**
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sarhoş narası/haykırması.
5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

naʿra-i tekbīr:
1. **naʿra-i tekbīr:**
Kaside 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tekbir sesi.
11. Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

nār-efrūz-ı hicrān:
1. **nār-efrūz-ı hicrān:**
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın ateşi aydınlatanı.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

nā-resā:
1. **nā-resā:**
Kaside 21
Mısra: **160**
Yetişmeyen, uygun olmayan.
159. Ḳaṣr-ı evṣāfuña kemend-i ḫayāl
160. Nā-resā rīsmān-ı maʿnādur

nā-reste:
1. **nā-reste:**
Gazel 198
Mısra: **2**
Erişmemiş, ulaşmamış, olgunlaşmamış.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿizārın bilürüz
2. Daḥi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

narḫ-ı laʿl-i leb-i yār:
1. **narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri:**-*i*
Gazel 190
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının kırmızısının değeri.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

nār-ı derūn:
1. **nār-ı derūn:**
Gazel 233
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İç yangını, gönül ateşi.
3. Feżā-yı sīne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle şuʿle-güster-i dāġ

nār-ı derūn-ı pür-şerār:
1. **nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıvılcımlar dolu gönlün ateşi.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan ṣaḳın
2. Āteşüm āteş ṣaḳın ḳurb-ı civārumdan ṣaḳın

nār-ı dil:
1. **nār-ı dili:**-*i*
Gazel 196
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi.
13. Şuʿle-i nīm-nefesden duyaruz nār-ı dili
14. Āteş-i miḥnet-i ʿışḳı şererinden bilürüz

nār-ı dūzaḫ-efrūz:
1. **nār-ı dūzaḫ-efrūzı:**-*ı*
Gazel 398
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cehennemi yakan/tutuşturan ateş.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān ṣanma

nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳ:
1. **nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aşkın cehennem kıvılcımının ateşi.
17. Ḥaẕer ey ʿāfiyet-güzīn-i behişt
18. Nār-ı dūzaḫ-şerār-ı ʿışḳuz biz

nār-ı Ferhād:
1. **nār-ı Ferhād:**
Gazel 117
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ferhat'ın ateşi. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

nār-ı firāḳ:
1. **nār-ı firāḳa:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi.
7. Nāle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n'eydügin

nār-ı fürḳat:
1. **nār-ı fürḳat:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

nār-ı ḥasret:
1. **nār-ı ḥasret:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Özlem ateşi.
5. Dilde nār-ı ḥasret ü dīdemde eşk-i şuʿle-rīz
6. Dāne-sūz-ı ḫirmen-i ḫāl-i tebāhum bir midür

nār-ı ḥasretle yan-:
1. **nār-ı ḥasretle yanar:**-*ar*
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hasret ateşiyle yanmak.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı şafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

nār-ı ʿışḳ:
1. **nār-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḫirmen-sūz-ı ḥırş u āz bilmez n'eydügin

2. **nār-ı ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne güne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı şabr u ḳarārın görelüm

3. **nār-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḫtirāz

4. **nār-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 54
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
13. Meẕāḳī ḫasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü süziş-i taʿbīrden feryād

nār-ı kelīm:
1. **nār-ı kelīmi:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kelimullah olan Hz. Musa'nın Tûr dağında gördüğü ateş demektir. Kur'an-ı Kerim'de anlatıldığı üzere (Taha Suresi 9-13), Hz. Musa, Medyen'den, annesinin bulunduğu Mısır'a giderken yolunu kaybetmiştir. Ansızın Tûr dağında uzaktan, ağacın yanında yanan bir ateş görmüştür. Hz. Musa, ailesine "Bekleyin! Eminim ki, nir ateş gördüm. Belki ondan size bir yalım getiririm veya ateşin yanında bir yol gösterici bulurum." der. Oraya vardığında, kendisine (Allah tarafından) "Ey Musa! Muhakkak ki ben, evet ben senin Rabbinim! Hemen papaçuçlarını çıkar; çünkü sen, kutsal vadi Tuvâ'dasın." diye seslenir. bkz. semiyy-i Ḫaẕret-i Mūsā.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān şanur gören

nār-ı saʿīr:
1. **nār-ı saʿīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Alevli ateş, cehennem.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

nār-ı sūzān:
1. **nār-ı sūzān:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre sihr içün ḳonan fülfül şanur

2. **nār-ı sūzānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yakıcı/yanan ateş.
55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şinās eżdādı
56. Ne güne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

nār-ı taʿlīḳ-i firāḳ:

1. **nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa:**-*a*
Gazel 212
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın askıda bırakılan ateşi.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

nār-ı taʿlīḳ-i hicr:

1. **nār-ı taʿlīḳ-i hicre:**-*e*
Gazel 172
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın askıda bırakan ateşi.
3. Nār-ı taʿlīḳ-i hicre ṣabr eyler
4. Zer-i dārü'l-ʿayārı ʿışḳuz biz

nār-ı töhmet:

1. **nār-ı töhmet:**
Kıt'a 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Suçlama/töhmet/zan altında bırakma ateşi.
7. Şekvem oldur ki ḥāsid-i nā-dān
8. Cigerüm yaḳdı nār-ı töhmet ile

naṣb it-:

1. **naṣb itse:**-*se*
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip/kısmet etmek.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

naṣb-ı livā-yı zīnhār:

1. **naṣb-ı livā-yı zīnhār:**
Kaside 8
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Aman bayrağını dikme.
83. ʿAdūnuñ bir ḥiṣār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zīnhār eyler

nāsıyegāh:

1. **nāsıyegāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **6**
Alnın secdeye konduğu yer.
5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

nāṣıyegāhum ol-:

1. **nāṣıyegāhum olalı:**-*alı*
Gazel 308
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alnın yere vurulduğu/secde edilen yer.
13. Bir böyle büt-i cilve-nümā görmedüm el-ḥaḳ
14. Beytü'ṣ-ṣanemi ʿışḳ olalı nāṣıyegāhum

nāṣıye-sāy ol-:

1. **nāṣıye-sāy ol:**
Kaside 29
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alnını yere süren olmak.
33. Pā-būsına el irmez ise nāṣıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

naṣīb ol-:

1. **naṣīb oldı:**-*dı*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip/kısmet olmak.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

2. **nasīb olmadı:**-*ma*, -*dı*
Kaside 9
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip/kısmet olmak.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

nāṣiḥā:

1. **nāṣiḥā:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Ey nasihat eden, öğüt veren.
9. Ḳo ṭaʿnı nāṣiḥā ṣürīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

nā-süfte:

1. **nā-süftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **2**
Delinmemiş.
1. Ḥoḳḳa-i laʿl-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḥüsne böyle bir nā-süftedür

nā-şaḳīḳ ol-:

1. **nā-şaḳīḳ olsaḳ:**-*sa*, -*ḳ*
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İkiye bölünmemiş olmak, iki bölünen bir şeyin bir parçası olmamak.
3. Şevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-şaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

naʿt-ı dil-güşā-yı ḥażret-i faḫr-ı cihān:

1. **naʿt-ı dil-güşā-yı ḥażret-i faḫr-ı cihān:**
Kaside 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dünyanın övüncünün gönül açan övgüsü.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

naʿt-ı pāk:

1. **naʿt-ı pāküñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Temiz övgü.
91. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

naʿt-ı taḥayyül:

1. **naʿt-ı taḥayyülde:**-*de*
Gazel 203
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hayal etme övgüsü.
17. Leclāca daḥi naʿt-ı taḥayyülde Meẕāḳī
18. Manṣūbe-i fikr-i dil-i ferzāne görinmez

nā-tüvān:

1. **nā-tüvān:**
Kaside 7
Mısra: **72**
Zayıf, güçsüz, çaresiz.
71. Baña raḥm eyle görmesün āzār
72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

2. **nā-tüvānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **10**
Zayıf, güçsüz, çaresiz.
9. Niʿmet-i hʷān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār ile
10. Sīnede mānend-i dil bir nā-tüvānı beslerüz

nā-ümīd ol-:

1. **nā-ümīd olma:**-*ma*
Gazel 63
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

2. **nā-ümīd olma:**-*ma*
Gazel 93
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀşıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feth-i bāb olur

3. **nā-ümīd olma:**-*ma*
Gazel 403
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümitsiz olmak, ümitsizliğe düşmek.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

nāvek-i dil-dūz:

1. **nāvek-i dil-dūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül delen ok.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḫamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

nāy:

1. **nāyuñ:**-*uñ*
Gazel 6
Mısra: **15**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
15. Muṭribā nāyuñ imiş ṣuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

2. **nāyuñla:**-*uñ*, -*la*
Gazel 24
Mısra: **11**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

3. **nāyı:**-*ı*
Gazel 162
Mısra: **12**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
11. Taşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

4. **nāya:**-*a*
Gazel 324
Mısra: **1**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

5. **nāya:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **15**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

nāyib:

1. **nāyib:**
Kaside 8
Mısra: **36**
Vekil.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

2. **nāyib:**
Gazel 291
Mısra: **8**
Vekil.
7. Ey şerḥa şerḥa sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn
8. Nāyib menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum ol

3. **nāyib:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Vekil.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

nāyib ol-:

1. **nāyib olsaḳ:**-*sa*, -*ḳ*
Gazel 390
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vekil olmak.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-baṣarı ḥüsn-i ḫitām olsa bize

nāyib-menāb-ı nev-rūz:

1. **nāyib-menāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Nevruzun hâkim vekili.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

nāyib-menāb-ı ṭurre:

1. **nāyib-menāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin hâkim vekili.
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

nāyil ol-:

1. **nāyil oldı:**-*dı*
Gazel 35
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Muradına ermek.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl:

1. **nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl:**
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisindeki şarap kadehine ulaşma.
5. Olunca nāyil-i cām-ı şarāb-ı bezm-i viṣāl
6. Felekde ḫūn-ı cigerle çoḳ intiʿāş itdüm

nāyil-i pāy-būs-ı ḫāḳān:

1. **nāyil-i pāy-būs-ı ḫāḳānsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Padişahın ayağını öpme arzusuna ulaşan.
45. Nāyil-i pāy-būs-ı ḫāḳānsın
46. Şeref-i mülteşem mübārek-bād

nāyire-i bād:

1. **nāyire-i bādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rüzgarın ateşi/hararet.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger şuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

nāyire-i ışrār:

1. **nāyire-i ışrārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Israr/ayak direme ateşi.
31. Daʿvā-yı naḫvet idüp ḫayli muşır idi ʿadū
32. Muntafī oldı hele nāyire-i ışrārı

nāz:

1. **nāz:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Naz, işve, cilve.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

2. **nāz:**
Gazel 54
Mısra: **9**
Naz, işve, cilve.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

3. **nāzı:**-*ı*
Gazel 65
Mısra: **4**
Naz, işve, cilve.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-gūnundandur

4. **nāza:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **4**
Naz, işve, cilve.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

5. **nāzıyla:**-*ı*, -*yla*
Gazel 151
Mısra: **11**
Naz, işve, cilve.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

6. **nāz:**
Gazel 191
Mısra: **11**
Naz, işve, cilve.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar bağışlar nāz ile
12. Ḥāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı ŝānī beslerüz

7. **nāz:**
Gazel 207
Mısra: **9**
Naz, işve, cilve.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

8. **nāz:**
Gazel 226
Mısra: **2**
Naz, işve, cilve.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

9. **nāz:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Naz, işve, cilve.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

10. **nāz:**
Gazel 291
Mısra: **13**
İşve, cilve.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

11. **nāz:**
Gazel 311
Mısra: **12**
İşve, cilve.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

12. **nāz:**
Gazel 385
Mısra: **4**
İşve, cilve.
3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

13. **nāz:**
Gazel 388
Mısra: **7**
İşve, cilve.
7. Ḳıl nāz ile sāġar-ı niyāzı
8. Mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve

14. **nāz:**
Gazel 424
Mısra: **7**
Naz, işve, cilve.
7. Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
8. Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

nāz eyle-/id(t)-:

1. **nāz eyler:**-*r*
Kaside 24
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
17. Ḳullaruñ devletüñde nāz eyler
18. İmtiyāz-ı ḫadem mübārek-bād

2. **nāz eyler:**-*r*
Gazel 133
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

3. **nāz eyler:**-*r*
Gazel 152
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

4. **nāz eyler:**-*le, -r*
Gazel 257
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
13. Nāz eyler idük rıṭl-ı girān-seng-i sipihre
14. Ne cürʿa-keş-i himmet-i yārān olabilsek

5. **nāz eylese:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otağı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-ziyādur

6. **nāz eylesün:**-*sün*
Gazel 112
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
7. Bezm-i şahbāya gelüp nāz eylesün ol şīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

7. **nāz iderdüm:**-*er, -düm*
Gazel 342
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

8. **nāz iderse:**-*er, -se*
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrīzī gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

9. **nāz idicek:**-*icek*
Kaside 18
Mısra: **218**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

10. **nāz itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

11. **nāz itse:**-*se*
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

12. **nāz itsek:**-*se, -k*
Gazel 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemīn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

13. **nāz itsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak, cilve yapmak.
53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

nāz ile şalın-:
1. **nāz ile şalınsun:**-*sun*
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanarak salına salına yürümek.
9. Meẕāḳī ṭurdı şaf şaf seyre ʿuşşāḳ
10. Şalınsun nāz ile ol serv-i bālā

nāz u istiġnā:
1. **nāz u istiġnā:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Naz ve işve.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür göñül

nāz u ʿitāb göster-:
1. **nāz u ʿitāb göster:**
Gazel 76
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazlanmak ve azarlamak.
11. Hep bāz-gūne ancaḳ naʿl-i semend-i ʿişve
12. Ḳaṣd-ı vefā da itseñ nāz u ʿitāb göster

nāz u ʿitāb-ı tāze:
1. **nāz u ʿitāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeni naz ve azarlama.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ʿitāb-ı tāze

nāz u naʿīm-i gūn-ā-gūn:
1. **nāz u naʿīm-i gūn-ā-gūn:**
Kaside 24
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Türlü türlü bolluk ve refah içinde olma.
97. Bunca nāz u naʿīm-i gūn-ā-gūn
98. Ey veliyyü'n-niʿam mübārek-bād

nāz u niʿam:
1. **nāz u niʿam:**
Kaside 24
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Refah ve bolluk içinde olma.
31. Vey nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm
32. Bunca nāz u niʿam mübārek-bād

2. **nāz u niʿamla:**-*la-le*
Kaside 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Refah ve bolluk içinde olma.
13. Ser-tā-be-ḳadem olmış iken nāz u niʿamla
14. Müstaġraḳ-ı şad-niʿmet-i elvān-ı zamāne

nāz u niyāz:
1. **nāz u niyāz:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazlanma ve istekte bulunma.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḫüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

2. **nāz u niyāzın:**-*er-ın*
Gazel 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazlanma ve istekte bulunma.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifşā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

naẕar:
1. **naẕarı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **31**
Bakma, bakış.
31. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẕarı kāfīdür
32. Naṣb-ı rāyāt-ı mühimmāt-ı mehāmumda benüm

2. **naẕarı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **33**
Bakma, bakış.
33. Ol ḫudāvend-i ümem kim naẕarı kāfīdür
34. Ḳadr-i gerdūn görinür cāh-ı ġulāmumda benüm

3. **naẕaruñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 74
Mısra: **3**
Bakma, bakış.
3. Bir naẕaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

4. **naẕaruñ:**-*uñ*
Gazel 80
Mısra: **14**
Bakma, bakış.
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẕaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

5. **naẕaruñ:**-*uñ*
Gazel 81
Mısra: **4**
Bakma, bakış.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẕaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

6. **naẕardan:**-*dan*
Gazel 130
Mısra: **3**
Bakma, bakış.
3. Cānā cemālüñ itme naẕardan meded dirīg
4. Āḫir ol āyine giderek der-ġılāf olur

7. **naẕarda:**-*da*
Gazel 136
Mısra: **10**
Bakma, bakış.
9. Sāḳī ne gūne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẕarda biñ dil-i āzād esīr olur

8. **naẕarda:**-*da*
Gazel 139
Mısra: **9**
Bakma, bakış.
9. Bir naẕarda gevher-i maḳṣūd-ı perverde ider

10. Āsumān-ı himmetüñ ḫurşīd ü māhı böyledür

9. **naẕarda:**-*da*
Gazel 366
Mısra: **11**
Bakma, bakış.
11. Her bir naẕarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiṯ olur her nigāh-ı nev

naẕar eyle-/it-/ḳıl-:

1. **naẕar eyle:**
Kaside 18
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
49. Çeşm-i ʿibretle baḳup ṭoplara eyle naẕar
50. Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫᵛārı

2. **naẕar eyle:**
Kaside 29
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak, dikkat etmek.
47. Āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur naẕar eyle
48. Ṭaşt-ı ḫıref ü neşter-i faṣṣādı görürseñ

3. **naẕar eylemezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Gazel 342
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
11. Eylemezdüm kimseye çeşm-i ḥaḳāretle naẕar
12. Bir gedā-yı nīk-bin ġam-ḫᵛār-ı nīk-endīş iken

4. **naẕar itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 156
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẕar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

5. **naẕar itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
7. Muṣḥaf-ı ruḫsārına itdükçe dikḳatle naẕar
8. Keşf ider ʿuṣṣāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

6. **naẕar itsek:**-*se, -k*
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
4. Naẕar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ şuʿlezāruz biz

7. **naẕar itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 102
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẕar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

8. **naẕar ḳıl:**
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
5. Naẕar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

9. **naẕar ḳılsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẕar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

naẕāra dön-:

1. **naẕāra döner:**-*er*
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz değmesi olmak, nazar olmak.
9. Nedür bu şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret kim
10. İrişmedin daḥi ruḫsāruña naẕāra döner

naẕar-ı ʿāṭıfet:

1. **naẕar-ı ʿāṭıfet:**
Gazel 150
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Karşılıksız sevgi/iyilikseverlik bakışı.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẕlūma
28. Naẕar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫᵛāh yeter

naẕar-ı dīḏar:

1. **naẕar-ı dīḏarı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **224**
Kelime Tipi: -
Gözün bakışı.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẕar-ı dīḏarı

naẕar-ı dīde-i ḫūnbār:

1. **naẕar-ı dīde-i ḫūnbārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kan saçan/ağlayan gözün bakışı.
5. Yoḳ ruḫṣat-ı nezẕāre ruḫ-ı dil-bere ḫayfā
6. Ey ḫaḳ naẕar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

naẕar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām:

1. **naẕar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām:**
Gazel 389
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ulu ve cömert kişilerin merhametine bakan.
29. Baʿdehü ʿazm-i der-i devlet idüp luṭfından
30. Naẕar-ı merḥamet-i faḫr-ı kirām olsa bize

naẕar-ı yār:

1. **naẕar-ı yār:**
Gazel 81
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bakışı.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẕar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

naẕar-kerde-i şāḥib-naẕarān:

1. **naẕar-kerde-i şāḥib-naẕarāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşüncesi kuvvetli olanların düşünmesi.
1. Bu'l-ʿaceb nüsḫa-i esrār-ı nihāndur süḫanüm
2. Kim naẕar-kerde-i şāḥib-naẕarāndur süḫanüm

naẕar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn:

1. **naẕar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn:**
Gazel 241
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyanı gören kadehe sürekli bakan/bakmış.
9. Dūr-bīn-i gerden-i mīnā sürāḥi var iken
10. Bir naẕar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn olmaduḳ

naẕar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzen:

1. **naẕar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Pencereden içeriyi seyrederek gözünü yakan.
7. Miṣāl-i ḫalḳa-i der ḳaldı dil bīrūn-ı meclisde
8. Naẕar-sūz-ı temāşā-yı derūn-ı revzenüñ kimdür

nāzenīn:

1. **nāzenīn:**
Gazel 64
Mısra: **4**
Narin, nazlı, ince.
3. Nāz u niyāz lāzıme-i ḫüsn ü ʿışḳ imiş
4. Cevr ü cefāyı ʿāşıḳa her nāzenīn ider

2. **nāzenīne:**-*e*
Gazel 358
Mısra: **11**
Narin, nazlı, ince.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

nāzenīn-i nāz:

1. **nāzenīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazın/işvenin cilvelisi/narini.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿışve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

nāzenīn-nefes:

1. **nāzenīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Cilveli/narin nefes.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

nāz-ı ḫayāl-i yār:

1. **nāz-ı ḫayāl-i yāre:**-*e*
Gazel 196
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin nazı.
15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḫayāl-i yāre
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

2. **nāz-ı ḫayāl-i yāri:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin nazı.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi nakş-ı ḳademinden bilürüz

nāzı ḳo-:

1. **nāzı ḳo:**
Gazel 340
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazı/cilveyi bırakmak/terk etmek.

11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden şaḳın

nāz-ı maḥabbet:
1. **nāz-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/sohbetin nazı.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

2. **nāz-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/sohbetin nazı.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

nāz-ı Mevlevī:
1. **nāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin nazı.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

nāz-ı şebnem:
1. **nāz-ı şebnem:**
Kaside 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çiğin/gece neminin nazı.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

nāẕım-ı dür-dāne:
1. **nāẕım-ı dür-dāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnci tanesi gibi şiir yazan.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẕīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẕım-ı dür-dāneden gelmez

nāzına baḳma:
1. **nāzına baḳma:**
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
(Sevgilinin) nazlanmasını kendine dert etme.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

nāẕır:
1. **nāẕır:**
Gazel 182
Mısra: **12**
Bakan, nazar eden.
11. İller bize biz ʿārıż-ı cānāneye ḥayrān
12. Āyīne gibi nāẕır u manẓūr-siriştüz

nāẕır-ı şafḥa-i āyīne-i zānū:
1. **nāẕır-ı şafḥa-i āyīne-i zānūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Diz aynasının görünen tarafına bakan.
11. Ṣuver-i rāz-ı sipihre n'ola vāḳıf olsaḳ
12. Nāẕır-ı şafḥa-i āyīne-i zānūyuz biz

nāzik ol-:
1. **nāzik olup:**-*up*
Kaside 28
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazik/kibar olmak.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

nāzik-dil ol-:
1. **nāzik-dil olur:**-*ur*
Gazel 204
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazik/zarif gönüllü olmak.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez şaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

nāzik-reviş-i nādire-gūn:
1. **nāzik-reviş-i nādire-gūn:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nadir/az bulunan renkte nazik/kibar tarz.
9. Eşheb-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī'ye bulunmaz hem-pā
10. Böyle nāzik-reviş-i nādire-gūn itmekde

naẕīr:
1. **naẕīrüm:**-*üm*
Kaside 10
Mısra: **135**
Eş, benzer.
135. Yoḳ naẕīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

2. **naẕīrin:**-*in*
Kaside 19
Mısra: **35**
Eş, benzer.
35. Naẕīrin görmedük hīç şaḥn-ı meydān-ı şecāʿatda
36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

3. **naẕīri:**-*i*
Kaside 19
Mısra: **52**
Eş, benzer.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẕīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

4. **naẕīr:**
Gazel 184
Mısra: **13**
Eş, benzer.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẕīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẕım-ı dür-dāneden gelmez

5. **naẕīrüñ:**-*üñ*
Gazel 252
Mısra: **13**
Eş, benzer.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẕīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

6. **naẕīr:**
Gazel 278
Mısra: **3**
Eş, benzer.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẕīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

7. **naẕīrüñ:**-*üñ*
Gazel 295
Mısra: **18**
Eş, benzer.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẕīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

naẕīr ol-:
1. **naẕīr olmaz:**-*maz*
Gazel 26
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Benzemek.
15. Meẕāḳī ḥüsn-i ḫūbān-ı Sıtanbul'a naẕīr olmaz
16. Güzellerde leṭāfet luṭf-ı āb u ḫākdendür hep

naẕīre: (ETS)
1. **naẕīre:**
Gazel 276
Mısra: **14**
Sözlükte "*Bir şeye benzemek üzere yazılan örnek, karşılık" anlamına gelir. Terim olarak bir şairin şiirine, genellikle gazeline, yine o vezin ve kafiyede söylenen manzume bu adala anılır.*
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẕīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

2. **nazīreñ:**-*ñ*
Gazel 392
Mısra: **13**
bkz. naẕīre
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

nazīre di-:
1. **nazīre dimege:**-*meg, -e*
Gazel 103
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak/söylemek. bkz. naẕīre
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

2. **naẕīre dimege:**-*meg, -e*
Gazel 300
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nazire söylemek, bir şairin şiirini örnek alarak benzerini yazmak/söylemek. bkz. naẕīre
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẕīre dimege bir ġazel aldum

naẕīri yoḳdur:
1. **naẕīri yoḳdur:**
Gazel 221
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Eşi/benzeri yoktur.
5. Yoḳdur naẕīri evc-i letāfetde ol mehüñ
6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

naz(ı)m:
1. **naẓm:**
Kaside 2
Mısra: **27**
Şiir, nazım.
27. N'ola dil-mürdeleri naẓm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

2. **naẓmum:**-*um*
Kaside 2
Mısra: **57**
Şiir, nazım.
57. Sebeb-i güft ü şinīd-i büleġādur naẓmum
58. Zīver-i encümen-i kevn ü mekāndur süḫanüm

3. **naẓmum:**-*um*
Kaside 8
Mısra: **216**
Şiir, nazım.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

4. **naẓmumı:**-*um, -ı*
Kaside 10
Mısra: **126**
Şiir, nazım.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

5. **naẓmımı:**-*ım, -ı*
Kaside 10
Mısra: **129**
Şiir, nazım.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

6. **naẓmum:**-*um*
Kaside 12
Mısra: **163**
Şiir, nazım.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

7. **naẓmumı:**-*um, -ı*
Kaside 14
Mısra: **99**
Şiir, nazım.
99. ʿUşşāḳ n'ola naẓmumı baş üzre ṭutarsa
100. Gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefādur

8. **naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 54
Mısra: **13**
Şiir, nazım.
13. Meẕāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

9. **naẓm:**
Gazel 63
Mısra: **16**
Şiir, nazım.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

10. **naẓm:**
Gazel 70
Mısra: **16**
Şiir, nazım.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḥaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

11. **naẓmuña:**-*uñ, -a*
Gazel 95
Mısra: **13**
Şiir, nazım.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

12. **naẓma:**-*a*
Gazel 152
Mısra: **17**
Şiir, nazım.
17. Taḥayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mışr-ı ḥayālüñ şeker-fürūşıdur

13. **naẓmımuza:**-*ı, -muz, -a*
Gazel 160
Mısra: **13**
Şiir, nazım.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad-kīse-i pür-naḳd-i temennā ṣılamuz

14. **naẓma:**-*a*
Gazel 294
Mısra: **18**
Şiir, nazım.
17. Bu ḫātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẓma Süleymān-ı zamān ol

15. **naẓmı:**-*ı*
Gazel 319
Mısra: **10**
Şiir, nazım.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

16. **naẓmını:**-*ı, -nı*
Gazel 347
Mısra: **14**
Şiir, nazım.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

17. **naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 383
Mısra: **13**
Şiir, nazım.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

18. **naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 418
Mısra: **10**
Şiir, nazım.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı unutdurdı

19. **naẓımda:**-*da*
Kaside 5
Mısra: **80**
Şiir, nazım.
79. Yaʿni Haḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẓımda ehem

naẓm u nesr:
1. **naẓm u nesri:**-*i*
Gazel 104
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şiir ve düzyazı.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḥā faṣl-ı ḫitāb isterler

naẓm-āverān:
1. **naẓm-āverānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **68**
Şiir getirenler, şairler.
67. Cihānda tā ki şevḳ-i feyż-i ilhām
68. İde ḫurrem-dil naẓm-āverānı

naẓm-ı ābdār:
1. **naẓm-ı ābdārum:**-*um*
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlak/taze şiir.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

2. **naẓm-ı ābdārum:**-*um*
Gazel 377
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlak/taze şiir.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

naẓm-ı aḥvāl-i perīşān:
1. **naẓm-ı aḥvāl-i perīşānuma:**-*um, -a*
Kaside 11
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Dağınık/kederli hallerin şiiri.
59. Naẓm-ı aḥvāl-i perīşānuma ḳaṣd itdükçe
60. Ḫasb-i ḥāl-i dil-i miḥnet-zede der-hem geldi

naẓm-ı bülend:
1. **naẓm-ı bülend:**
Kaside 15
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Yüksek şiir, derecesi yüksek olan şiir.
69. Şimden gerü Meẕāḳī bu naẓm-ı bülend ile
70. Teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i naẓẓām isterin

naẓm-ı bülend-aḫter:
1. **naẓm-ı bülend-aḫterüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Yıldızı yüksek şiir, talihi uygun şiir.
63. Naẓm-ı bülend-aḫterüñe reşk ider
64. ʿUrfī ile Muḥteşem-i rūzgār

naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓām:
1. **naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Temiz/saf dizili/düzenli inci tanesi (gibi) şiir.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẕāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda benüm

naẓm-ı evṣāf:
1. **naẓm-ı evṣāfuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Sıfatların nazmı/şiiri.
75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur baña
76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

naẓm-ı güher:
1. **naẓm-ı güher:**
Gazel 184
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mücevher (yüklü) şiir.

13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

naẓm-ı güherbār:
1. **naẓm-ı güherbārımı:**-*ım, -ı*
Kaside 12
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Cevher yağdıran şiir.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsînler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

naẓm-ı Ḥudā-dād:
1. **naẓm-ı Ḥudā-dād:**
Gazel 222
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi şiir.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḥudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet:
1. **naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet:**
Gazel 109
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbette mucize sayılacak kadar düzgün şiir.
13. Ey Meẕāḳī naẓm-ı iʿcāz-ı maḥabbet eylesem
14. Kilk-i ṭabʿum ḫāme-i muʿciz-sarīr-i ʿışḳ olur

naẓm-ı Meẕāḳī:
1. **naẓm-ı Meẕāḳī:**
Gazel 167
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiiri. bkz. Meẕāḳī.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eṣer olmaz

2. **naẓm-ı Meẕāḳī:**
Gazel 273
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiiri. bkz. Meẕāḳī.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur göñül

3. **naẓm-ı Meẕāḳī:**
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiiri. bkz. Meẕāḳī.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

4. **naẓm-ı Meẕāḳī'de:**-*de*
Gazel 77
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiiri. bkz. Meẕāḳī.
9. ʿAceb mi naẓm-ı Meẕāḳī'de āb ü tāb olsa
10. Taḥayyül-i ġazel-i ābdārı āteşdür

naẓm-ı Meẕākī-yi der-nizām:
1. **naẓm-ı Meẕāḳī-yi der-nizām:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin düzenli, tertipli şiiri. bkz. Meẕāḳī.
9. Gūşe-be-gūşe naẓm-ı Meẕāḳī-yi der-nizām
10. Ḫāṭır-pesend-i nükte-şināsān olup gider

naẓm-ı muʿciz:
1. **naẓm-ı muʿcizle:**-*le*
Gazel 370
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mucize/hayrette bırakan şiir.
15. Bā-ḥuṣūṣā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı ẕī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcizle Mesīḥ-āṣār olur nev-rūzda

naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām: (TDVİA)
1. **naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām:**
Gazel 390
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nizam ve Nizamî Gencevî'nin şiiri.
Nizamî: Nizamî-i Gencevî, Ebû Muhammed Cemâlüddîn İlyâs b. Yûsuf b. Zekî Müeyyed (ö. 611/1214 [?]). Fars edebiyatında hamse türünün kurucusu sayılan şair.
13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

naẓm-ı pāk-edā:
1. **naẓm-ı pāk-edāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Temiz söyleyişli şiir.
21. Ṣadrü'ṣ-ṣudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī:
1. **naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī:**
Kaside 23
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Hakanî'nin temiz/saf şiiri. bkz. Ḫāḳānī.
135. Ger iltifāt-ı şerīfüñ olursa gör nice_olur
136. Edā-yı Enverī vü naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī

naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī:
1. **naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī:**
Gazel 92
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin saf, temiz şiiri. bkz. Meẕāḳī.
13. Şeh-süvārān-ı ʿarṣa-i hünere
14. Naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī ögdüldür

naẓm-ı rengīn:
1. **naẓm-ı rengīnüm:**-*üm*
Gazel 153
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Renkli nazım, hoş şiir.
17. Meẕāḳī nev-be-nev tāze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

2. **naẓm-ı rengīnüme:**-*üm, -e*
Kaside 10
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Yeni/taze şiir.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

3. **naẓm-ı rengīnüñ:**-*üñ*
Kaside 5
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Renkli nazım, hoş şiir.
73. Ey Meẕāḳī bu naẓm-ı rengīnüñ
74. Oldı revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem

4. **naẓm-ı rengīnüñ:**-*üñ*
Gazel 68
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Renkli nazım, hoş şiir.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şināsān eyler

5. **naẓm-ı rengīnüñ:**-*üñ*
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Renkli nazım, hoş şiir.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

naẓm-ı sāde:
1. **naẓm-ı sāde:**
Gazel 285
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sade/açık şiir.
13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẓm-ı sāde degül

naẓm-ı Saʿdī-i pāk-tibyān: (TDVİA)
1. **naẓm-ı Saʿdī-i pāk-tibyānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Temiz ve açık anlatan Sa'di'nin şiiri.
Sa'dî: Saʿdî-i Şirâzî; "Ebû Muhammed Sa'dî Müşerrifüddîn (Şerefüddîn) Muslih b. Abdillâh b. Müşerrif Şîrâzî (ö. 691/1292). Fars edebiyatının en büyük şairlerindendir.
67. Derc ider gül-sitān-ı vaṣfuñda
68. Naẓm-ı Saʿdī-i pāk-tibyānı

naẓm-ı ser-āmed:
1. **naẓm-ı ser-āmedle:**-*le*
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Başta gelen şiir.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eṣʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

naẓm-ı süḫan:
1. **naẓm-ı süḫanda:**-*da*
Gazel 96
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sözün şiiri.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

naẓm-ı şūḫ:
1. **naẓm-ı şūḫuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 189
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Neşeli/şen şiir.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eṣʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

naẕm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿ:

1. **naẕm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Mizacın/karakterin cevherinin kalburundan geçirilmiş ve taze/yeni şiir.
95. Gör naẕm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

naẕm-ı ter:

1. **naẕm-ı terüñ:**-*üñ*
Gazel 106
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yeni/taze şiir.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẕm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

naẕm-ı ʿUrfī vü Ṭālib:

1. **naẕm-ı ʿUrfī vü Ṭālib:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Urfi ve Talib'in şiiri. bkz. Ṭālib, ʿUrfī.
9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
10. Ne naẕm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

naẕm-ı ʿUrfī-i ʿAcem:

1. **naẕm-ı ʿUrfī-i ʿAcem:**
Gazel 352
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İranlı Urfi'nin şiiri. bkz. ʿUrfī.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẕm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

naẕm-ı üstād:

1. **naẕm-ı üstād:**
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üstadın şiiri.
9. Naẕm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra ṣadef

nāz-perver:

1. **nāz-perverler:**-*ler*
Gazel 364
Mısra: **11**
Nazlı büyütülmüş, nazı seven.
11. Taḥammül eylemez rāh-ı ġazāya nāz-perverler
12. Fetīl-i dāġ-ı dildür sūziş-i ḫūn-ı cigerdür bu

naẕra-senc-i pertev-i Ṭūr:

1. **naẕra-senc-i pertev-i Ṭūr:**
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tur Dağının nuruna dikkatli bakan. Tur: Tur dağı, Sina dağı. Allah'ın tecelli ve Hz. Musa ile tekellüm ettiği dağdır.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẕra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

ne:

1. **nedür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **27**
Ne.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı naḳş-ı zīrümdür benüm

2. **ne:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Ne kadar, oldukça fazla anlamında.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẕar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

3. **ne:**
Kaside 5
Mısra: **67**
Nasıl.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḥarem-i vuṣlata ola maḥrem

4. **ne:**
Kaside 7
Mısra: **23**
Ne kadar, çok.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

5. **ne:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Nasıl, ne kadar çok.
37. Bu ne ḳuvvet olur ki peydādur
38. Ṣadme-i Ḳahramān cirīdüñden

6. **ne:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Nasıl, öyle bir.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

7. **ne:**
Müfret 7
Mısra: **2**
Nasıl öyle bir.
1. Budalādur budalādur budalādur budalā
2. Böyle dīvāneye dil-ber ne belādur ne belā

8. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **11**
Öyle bir.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapduḳça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

9. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **38**
Ne, hangi.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

10. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **66**
Ne, her ne.
65. Ḫudā her müşkilin āsān idüp aḥvāl-i ʿālemde
66. Ne ḳaṣd itse felekde ol ḫıdīv-i tācdār eyler

11. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **105**
Öyle bir.
105. Ne at ol eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-sürʿat kim
106. Ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār eyler

12. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **107**
Öyle bir.
107. Ne at ol esb-i şarşar-pūya kim geldükçe meydāna
108. Ġubār-ı dīde-i ḫūrşīdi çeşm-i sürmedār eyler

13. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **173**
Ne kadar, öyle bir.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

14. **ne:**
Kaside 8
Mısra: **198**
Öyle bir.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler niṣār eyler

15. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Öyle bir.
21. Bu ne nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur
22. Kim tehī-kāse virür neşve-i cām-ı ser-şār

16. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **35**
Nasıl, öyle bir.
35. Ne dügündür bu ki enʿām-ı firāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

17. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **37**
Nasıl, öyle bir.
37. Ne dügündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

18. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Nasıl, öyle bir.
39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

19. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Nasıl, öyle bir.
41. Ne dügündür bu ki timsāl-i ḳanādīli anuñ
42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

20. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Nasıl, öyle bir.
43. Ne dügündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

21. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Nasıl, öyle bir.
45. Ne dügündür bu ki her yirden olur güş-güzār
46. Naġme-i bülbül ü āvāze-i kebg-i kūhsār

22. **ne:**
Kaside 10
Mısra: **47**
Nasıl, öyle bir.
47. Ne dügündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

23. **ne:**
Kaside 12
Mısra: **43**
Öyle bir.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

24. **ne:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Öyle bir.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aṣlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

25. **ne:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Hangi.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı zū-fünūn peydā

26. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **8**
Neden, nasıl, öyle bir.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

27. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Neden, nasıl.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

28. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **94**
Nasıl, öyle bir.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

29. **ne:**
Kaside 14
Mısra: **25**
Nasıl, öyle bir.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḫod sūde-ruḫ-ı taḥte serādur

30. **ne:**
Kaside 14
Mısra: **27**
Nasıl, öyle bir.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

31. **ne:**
Kaside 14
Mısra: **119**
Öyle bir.
119. Ne ġamze ki çevgān-ı ser-i zülf ile bī-bāk
120. Meydān-ı maḥabbetde ʿaceb gūy-rübādur

32. **ne:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Hangi.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

33. **ne:**
Gazel 15
Mısra: **9**
Öyle bir.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

34. **ne:**
Kaside 15
Mısra: **1**
Öyle bir.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

35. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Öyle bir.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḫużūrında
16. Sebük-mīzān-ı ṣoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

36. **ne:**
Kaside 18
Mısra: **47**
Öyle bir.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḥāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

37. **ne:**
Kaside 18
Mısra: **135**
Nasıl, öyle bir.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

38. **ne:**
Kaside 19
Mısra: **49**
Öyle bir.
49. Ne istiʿdād-ı fıṭratdur ki envāʿ-ı maʿārifde
50. Miṣāl-i ʿaḳl-ı evvel ṣāḥib-īcād olduġın gördük

39. **ne:**
Kaside 19
Mısra: **71**
Nasıl, öyle bir.
71. Ḥişār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

40. **ne:**
Gazel 20
Mısra: **9**
Nasıl, çok.
9. Rindān-ı sebük-rūḥa Meẕāḳī ne belādur
10. Kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā

41. **ne:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Ne.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

42. **ne:**
Kaside 21
Mısra: **85**
Öyle bir.
85. Ne muṣāḥib enīs-i sulṭānī
86. Kim sözi tercümān-ı maʿnādur

43. **ne:**
Kaside 21
Mısra: **87**
Öyle bir.
87. Ne muṣāḥib ḫıdīv-i ʿālem ile
88. Hem-dem ü hem-ʿinān-ı maʿnādur

44. **ne:**
Kaside 22
Mısra: **21**
Nasıl, öyle bir.
21. Ne şerefdür bu kim teẕekkür ide
22. Bendesin bir veliyyü'l-enʿāmı

45. **ne:**
Kaside 22
Mısra: **23**
Nasıl, öyle bir.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

46. **ne:**
Kaside 26
Mısra: **55**
Nasıl, öyle bir.
55. Ne eşheb ol semend-i bād-pā kim
56. Geçer sürʿatde ḫink-i āsumānı

47. **ne:**
Kaside 28
Mısra: **19**
Nasıl, öyle bir.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

48. **ne:**
Kaside 28
Mısra: **47**
Nasıl, öyle bir.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

49. **ne:**
Kaside 28
Mısra: **71**
Hangi, öyle bir.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḥr ü ber geldi

50. **ne:**
Kaside 29
Mısra: **37**
Nasıl, öyle bir.
37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

51. **ne:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Ne kadar, oldukça fazla anlamında.
1. Mest olup ṣunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

52. **ne:**
Gazel 52

Mısra: **7**
Ne kadar, oldukça fazla.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

53. **ne:**
Gazel 56
Mısra: **1**
Ne, öyle bir.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāṣ-ı ṣoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẕẕāre-pāṣ-ı ṭalʿatuñ kimdür

54. **ne:**
Gazel 58
Mısra: **1**
Hangi.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i ṣafāda hem-demüñ kimdür

55. **ne:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Öyle bir.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

56. **ne:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

57. **ne:**
Gazel 114
Mısra: **3**
Hangi.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḫi ser-germ-i sürāġuñdur

58. **ne:**
Gazel 181
Mısra: **7**
Nasıl!.
7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

59. **ne:**
Gazel 219
Mısra: **6**
Nasıl, öyle bir.
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

60. **ne:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Nasıl, öyle bir.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

61. **ne:**
Gazel 237
Mısra: **6**
Ne kadar çok.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh şaf şaf

62. **ne:**
Gazel 247
Mısra: **2**
Öyle bir.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫᵛāhiş-i peymāne-i kevs̱erden el çekdük

63. **ne:**
Gazel 248
Mısra: **9**
Ne.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

64. **nesinden:**-*sin*, -*den*
Gazel 255
Mısra: **3**
Ne.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḥṣat-ı āz̄īnesin gördük

65. **ne:**
Gazel 257
Mısra: **14**
Öyle bir.
13. Nāz eyler idük rıṭl-ı girān-seng-i sipihre
14. Ne cürʿa-keş-i himmet-i yārān olabilsek

66. **ne:**
Gazel 275
Mısra: **3**
Nasıl, öyle bir.
3. Ne naġmeler ide bülbül fırāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

67. **ne:**
Gazel 294
Mısra: **15**
Nasıl, öyle bir.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

68. **ne:**
Gazel 303
Mısra: **17**
Ne, nasıl.
17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

69. **ne:**
Gazel 334
Mısra: **4**
Ne.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḫi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

70. **ne:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Öyle bir.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

71. **ne:**
Gazel 356
Mısra: **3**
Öyle bir.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḥüsne ol şāh-ı gedā düşmen

72. **ne:**
Gazel 362
Mısra: **3**
Ne kadar, öyle.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

73. **neler:**-*ler*
Gazel 362
Mısra: **5**
Ne.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

74. **ne:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Nasıl, öyle bir.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫᵛāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

75. **ne:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Nasıl, öyle bir.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

76. **ne:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Nasıl, öyle bir.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

77. **ne:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Nasıl, öyle bir.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

78. **ne:**
Gazel 405
Mısra: **7**
Nasıl, öyle bir.
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-gūş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

79. **ne:**
Gazel 406
Mısra: **8**
Ne, nasıl.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

80. **ne:**
Gazel 431
Mısra: **11**
Nasıl, öyle bir.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim ṣude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

81. **neler:**

Müfret 4
Mısra: **2**
Neler, çok şeyler.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

82. **neler:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Çok ve çeşitli şeyler.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

83. **neler:**
Kaside 28
Mısra: **24**
Çok ve çeşitli şeyler.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

84. **neler:**
Gazel 205
Mısra: **8**
Çok ve çeşitli şeyler.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

85. **neler:**
Gazel 207
Mısra: **9**
Çok ve çeşitli şeyler.
9. Ehl-i niyāza gör neler eyler bu nāz ile
10. Ol ʿişve-senc-i ʿişve vü ol nāzenīn-i nāz

86. **nesi:**
Gazel 439
Mısra: **8**
Neyi.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

87. **nesine:**
Gazel 439
Mısra: **9**
Neyine.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir ṣanem-i ʿişvegerinden ġayrı

ne ʿaceb:

1. **ne ʿaceb:**
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

2. **ne ʿaceb:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Şaşılır mı.
31. Olsa her dem ne ʿaceb vird-i zebān-ı ʿālem
32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

3. **ne ʿaceb:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

4. **ne ʿaceb:**
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
19. Her kişi ḫurrem ü dil-şād olursa ne ʿaceb
20. Oldı bu sūr-ı hümāyūn dem-i eyyām-ı bahār

5. **ne ʿaceb:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
93. Ne ʿaceb olsa şikār-efgen-i ṣaḫrā-yı emel
94. Ṣayd imiş lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār

6. **ne ʿaceb:**
Kaside 10
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

7. **ne ʿaceb:**
Kaside 10
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, şaşılır mı.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḫan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde mişvār

8. **ne ʿaceb:**
Kaside 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

9. **ne ʿaceb:**
Kaside 14
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
123. Olsa ne ʿaceb ḫaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

10. **ne ʿaceb:**
Kaside 17
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

11. **ne ʿaceb:**
Kaside 17
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

12. **ne ʿaceb:**
Kaside 25
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı.
71. Şeh-süvār-ı hüner odur şimdi
72. Ne ʿaceb alsa böyle meydānı

13. **ne ʿaceb:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne farkeder.
5. Ne ʿaceb şöhre-i cihān olsam
6. ʿIşḳ-ı yār ile iştihārum var

14. **ne ʿaceb:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş, şaşılacak ne var.
7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdūndan
8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

15. **ne ʿaceb:**
Gazel 72
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

16. **ne ʿaceb:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne farkeder.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḫaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

17. **ne ʿaceb:**
Gazel 124
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

18. **ne ʿaceb:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne kadar garip, ne ilginç.
3. Ne ʿaceb cāy-ı feraḥ-güster olur mey-ḫāne
4. Aña defʿ-i ġam içün bende vü āzāde gelür

19. **ne ʿaceb:**
Gazel 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḫavṣalamuz

20. **ne ʿaceb:**
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı?.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

21. **ne ʿaceb:**
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş, şaşılacak ne var.
1. Biz bārīḳa-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

22. **ne ʿaceb:**
Gazel 236
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olmuş, şaşılacak ne var.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad-çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

23. **ne ʿaceb:**
Gazel 242
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

24. **ne ʿaceb:**
Gazel 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne garip, ne tuhaf.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫʷārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

25. **ne ʿaceb:**
Gazel 257
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı.
17. Olsañ ne ʿaceb sürme-keş-i dīde-i ḫūrşīd
18. Ḫāk-i ḳadem-i Āṣaf-ı devrān olabilsek

26. **ne ʿaceb:**
Gazel 359
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne güne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

27. **ne ʿaceb:**
Gazel 382
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tuhaf mı, şaşılır mı?.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

ne belā:

1. **ne belā:**
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar büyük bir dert.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

2. **ne belādur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
9. Ey ʿāṣıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

3. **ne belādur:**-*dur*
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

4. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
1. Dilde heves-i ḥikmet-i gerdūn ne belādur
2. Teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn ne belādur

5. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
1. Dilde heves-i ḥikmet-i gerdūn ne belādur
2. Teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn ne belādur

6. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

7. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

8. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

9. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencîne-i Ḳārūn ne belādur

10. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

11. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

12. **ne belādur:**
Gazel 146
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger sihr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

13. **ne belādur:**
Gazel 176
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
5. Āvārelere ḳayd-ı tecemmül ne belādur
6. Memnūn-ı perīşānī vü minnet-keş-i ʿışḳuz

14. **ne belādur:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl büyük bir dert.
9. ʿĀṣıḳlara esbāb-ı taʿalluḳ ne belādur
10. Hīç-kār-ı cihānuz ki heme-kāre-i ʿışḳuz

ne bilsün:

1. **ne bilsün:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilsin.
9. Kākülde göñül zāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

ne bilür:

1. **ne bilür:**
Kaside 17
Mısra: **136**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

2. **ne bilür:**
Kaside 25
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin.
45. Bilmeyen neşve-i mey-i ṣāfı
46. Ne bilür ḳadr-i āb-ı ḥayvānı

3. **ne bilür:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

4. **ne bilür:**
Gazel 138
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

5. **ne bilür:**
Gazel 166
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne bilir, nereden bilsin.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı baṣar olmaz

ne bilürmiş:

1. **ne bilürmiş:**
Gazel 138
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nereden bilirmiş, bilemez.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı baṣar virmezler

2. **ne bilürmiş:**
Gazel 439
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nereden bilirmiş, bilemez.
15. Baña ṣor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

ne…bu kim:

1. **ne…bu kim:**
Kaside 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...bu ki.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṭḥ-i ṣad-ḥişār eyler

ne çāre:

1. **ne çāre:**
Kaside 12
Mısra: **181**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
181. Ḥıżr olsa eger ḫasta-dil-i ʿışḳı ne çāre
182. Bu derde devā bulmadı Loḳmān-ı zamāne

2. **ne çāre:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
9. Gönül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

3. **ne çāre:**
Kaside 23
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çare, malesef.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

4. **ne çāre:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

5. **ne çāre:**
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
1. Murād-ı dest-būs itsem meded ol āfet el virmez
2. Ne çāre ʿāşıḳa keff-i ümīd-i vuṣlat el virmez

6. **ne çāre:**
Gazel 183
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

7. **ne çāre:**
Gazel 212
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

8. **ne çāre:**
Gazel 217
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
11. Ne çāre ḥasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

9. **ne çāre:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

10. **ne çāre:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı gönül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

11. **ne çāre:**
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

12. **ne çāre:**
Gazel 409
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Çaresi yok, elden ne gelir.
7. Döküldi yirlere mīnā-şurāḥī-i bāde
8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

ne çıḳar:

1. **ne çıḳar:**
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne çıkar, ne olur.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

ne dem:

1. **ne dem:**
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān şanma

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

2. **ne deñlü:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḥavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīṣān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

3. **ne deñlü:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

4. **ne deñlü:**
Kaside 8
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
73. Ne deñlü münkesir-ḫāṭır olursa ehl-i istiʿdād
74. Cebīre-bendī-i luṭfuyla cebr-i inkisār eyler

5. **ne deñlü:**
Gazel 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
3. Ne deñlü şuʿle-firūz-ı taʿalluḳ-ı dildür
4. Ol ḫāl-i micmere sūz-ı sipend-i istiġnā

6. **ne deñlü:**
Gazel 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ne kadar, ne ölçüde.
5. Ne deñlü ẕāyiḳa-baḫş-ı meẕāḳ-ı raġbetdür
6. O lebler ol nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā

7. **ne deñlü:**
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
7. Ne deñlü rūz-ı bāzār-ı meserret pür-kesād olsa
8. Olur naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam ṣahbā

8. **ne deñlü:**
Kaside 23
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne denli, ne kadar.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

9. **ne deñlü:**
Gazel 70
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

10. **ne deñlü:**
Gazel 127
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿişve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

11. **ne deñlü:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

12. **ne deñlü:**
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o ṣūḫa ṣıḳlet el virmez

13. **ne deñlü:**
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

14. **ne deñlü:**
Gazel 209
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne denli, ne kadar.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aṣlā ḥarūn olmaz

15. **ne deñlü:**
Gazel 285
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Şarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

16. **ne deñlü:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
7. Hemişe ders-i maḥabbet derūna mülhem olur
8. Ne deñlü güç ise muḥtāc-ı istifāde degül

17. **ne deñlü:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı şurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma şaḳın rūzgārdan ġāfil

18. **ne deñlü:**
Gazel 293
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

19. **ne deñlü:**
Gazel 320
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī gönül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

20. **ne deñlü:**
Gazel 335
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

21. **ne deñlü:**
Gazel 358
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
3. Ne deñlü ruḫṣat-ı neẕẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḥicāb iderin

22. **ne deñlü:**
Gazel 367
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
9. Ne deñlü pür ise de şevḳ-i nev-civānlar ile
10. Olur edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū tāze

23. **ne deñlü:**
Gazel 375
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
11. Ne deñlü ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ olsam
12. Hemīşe tīġ gerek dest-i iḫtirāzumda

24. **ne deñlü:**
Gazel 376
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne denli, ne kadar.
19. Ümīd odur ki ideʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

25. **ne deñlü:**
Gazel 398
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum şaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān şanma

26. **ne deñlü:**
Gazel 409
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, çok fazla.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

27. **ne deñlü:**
Kaside 28
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḫarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

ne disem lāf degül:

1. **ne disem lāf degül:**
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desem laf değil. Ne desem boş/nafile.
1. Rüstem-i ʿarşa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
2. Heft-ḫᵛān-ı feleke ʿazm iderin Ḳāf degül

ne disün:

1. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

2. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
1. Ol melek-çehreye bu ḥüsn ile ʿālem ne disün
2. Bāġ-ı cennet dimesün kūyına ādem ne disün

3. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
3. Dil ki daʿvā-yı zebān-dānī-i nāz eyler idi
4. Güft ü gū-yı nigehi eyledi mülzem ne disün

4. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḫamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

5. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
7. Ġam u şādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

6. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
9. Birbirinden şaḳınur cān u göñül dildārı
10. Bir yere gelse daḫi ol iki hem-dem ne disün

7. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

8. **ne disün:**
Gazel 337
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne desin, diyecek bir şeyi yok.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

ne eyler:

1. **ne eyler:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapar (etkilemez bağlamında).
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

2. **ne eylerse:**
Kaside 18
Mısra: **227**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapar.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

ne ġam:

1. **ne ġam:**
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿiẕārı ne ġam olsa ẓāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

2. **ne ġam:**
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

3. **ne ġam:**
Kaside 17
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
85. Meşreb-i ṣāf-ı laṭīfinde leṭāfet mużmer
86. Medd-i āṣār-ı şerīfinde metānet ne ġam

4. **ne ġam:**
Gazel 111

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

5. **ne ġam:**
Gazel 112
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

6. **ne ġam:**
Gazel 163
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

7. **ne ġam:**
Gazel 212
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
13. Meẕāḳī vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur
14. Ne ġam olsa ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān āteş

8. **ne ġam:**
Gazel 237
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

9. **ne ġam:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
3. Şevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-ṣaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

10. **ne ġam:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gam değil, dert değil.
9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
10. Āb ü tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

ne ġam yirsin:
1. **ne ġam yirsin:**
Gazel 142
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neden üzülürsün, niçin kederlenirsin.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

ne gelür elinden:
1. **ne gelür elinden:**
Gazel 331
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Elinden ne gelir, ne yapabilir.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḥi ne gelür ʿāṣıḳ-ı nā-çāruñ elinden

ne gökde ne yirdeyüz:
1. **ne gökde ne yirdeyüz:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gökteyiz ne de yerdeyiz.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

ne gūne:
1. **ne gūne:**
Gazel 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

2. **ne gūne:**
Kaside 23
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit.
55. Göre ḥakīm-i ṭabāyiʿ-şinās eżdādı
56. Ne gūne mā ile cemʿ itdi nār-ı sūzānı

3. **ne gūne:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne gūne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

4. **ne gūne:**
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
7. Ne gūne dest-i emel mīve-çīn olur andan
8. O naḫl-i fitne ki hep berg ü bārı āteşdür

5. **ne gūne:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
9. Sāḳī ne gūne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

6. **ne gūne:**
Gazel 179
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
3. Ne gūne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāṣıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

7. **ne gūne:**
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tür, ne çeşit, nasıl.
5. Ne gūne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

8. **ne gūne:**
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne şekilde, nasıl.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne gūne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

9. **ne gūne:**
Gazel 359
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne şekilde, nasıl.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne gūne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

10. **ne gūne:**
Gazel 382
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl, ne türlü.
11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne gūne bulunur
12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

ne ġuṣṣa:
1. **ne ġuṣṣa:**
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gam/keder.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿiẕārum olaydı

ne güzel:
1. **ne güzel:**
Tarih 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne güzel, çok güzel, ne kadar güzel.
9. Ḳıymet-i gevher-i ẕātın ne güzel fehm itdi
10. Böyle olsa olıcaḳ rütbe-i iẕʿān u ẕekā

ne ḥikmet var:
1. **ne ḥikmet var:**
Gazel 193
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl bir özellik var.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı ṣahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

ne ḥikmetdür:
1. **ne ḥikmetdür:**
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne hikmetse (bilinmeyen bir gerekçeye istinaden)
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Göñülde ıżṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

ne ḫoş:
1. **ne ḫoş:**
Kaside 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-revişā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

2. **ne ḫoş:**
Kaside 12
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
61. Düldül gibi altında ne ḫoş cilveler eyler
62. Ol eşheb-i dil-dāde-i cevlān-ı zamāne

3. **ne ḫoş:**
Kaside 12
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
155. Gör gülşen-i medḥiñde ne ḫoş naġmeler eyler
156. Ḥāmem gibi bir murġ-ı ḫoş-elḥān-ı zamāne

4. **ne ḫoş:**
Kaside 13
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
47. Ebrū-yı şāhid-i ḳadri ne ḫoş īmā eyler
48. Eşer-i devletini dāl-i devāmumda benüm

5. **ne ḫoş:**
Kaside 17
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
95. Pişgāhında ne ḫoş cilve-i nuṣret eyler
96. Şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem

6. **ne ḫoş:**
Gazel 350
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

ne hoş düş-:

1. **ne ḫoş düşmiş:**-*miş*
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok güzel görünmek.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

ne hūb:

1. **ne ḫūb:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne hoş, ne güzel.
7. O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

ne içündür:

1. **ne içündür:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne içindir, nedendir.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

ne ḳadar:

1. **ne ḳadar:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
28. Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

2. **ne ḳadar:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde.
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

3. **ne ḳadar:**
Kaside 7
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḫaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

4. **ne ḳadar:**
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
69. Bu ne ḳudret bu ne ḳuvvet ne ḳadar himmetdür
70. Geldi fetḥ eyledi bu ḥışn-ı ḳavī-bünyānı

5. **ne ḳadar:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaç tane.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

6. **ne ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

7. **ne ḳadar:**
Kaside 13
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
69. ʿArṣa-i medḥiñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin şedd-i ḫırāmumda benüm

8. **ne ḳadar:**
Kaside 14
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Şiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı şuʿarādur

9. **ne ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **150**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, ne ölçüde.
149. Rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum
150. Ne ḳadar olsa daḫi ḳamet-i endīşem ḥam

10. **ne ḳadar:**
Kaside 22
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
57. Böyle ẕāt-ı kerīme lāyıḳdur
58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

11. **ne ḳadar:**
Gazel 30
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde, aşırılık anlatır, çok, aşırı derecede.
15. Fürḳat ne ḳadar āfet-i cān olsa daʿāşıḳ
16. Ḫāşā ki ola hicr ile meʾyūs-ı maḥabbet

12. **ne ḳadar:**
Gazel 37
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
13. Dil-i şeydā ne ḳadar olsa Meẕāḳī meftūn
14. Fitne-i ʿışḳ-ı fülān ibn-i fülāndur bāʾiş

13. **ne ḳadar:**
Gazel 63
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne ölçüde.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

14. **ne ḳadar:**
Gazel 172
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar, nasıl olsa.
15. Nā-murād-ı zamāneyüz ammā
16. Ne ḳadar kāmkār-ı ʿışḳuz biz

15. **ne ḳadar:**
Gazel 189
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
11. Ġamzesi gör ne ḳadar kāfir-i bī-dīndür kim
12. Ḫançerinde eşer-i ḫūn-ı şehīdān buluruz

16. **ne ḳadar:**
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
5. Ne ḳadar miḥnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

17. **ne ḳadar:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

18. **ne ḳadar:**
Gazel 231
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
11. Ne ḳadar neşʾe-fezādur ḥarem-i gülşende
12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

19. **ne ḳadar:**
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḫ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẕẕāre ṣadef

20. **ne ḳadar:**
Gazel 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

21. **ne ḳadar:**
Gazel 244
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar (çok anlamında).

11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḥi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

22. **ne ḳadar:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

23. **ne ḳadar:**
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāra hele

24. **ne ḳadar:**
Gazel 389
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her ne kadar.
17. Hīç biri olmasa rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

25. **ne ḳadar:**
Gazel 406
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne kadar.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

ne kāra:

1. **ne kāra:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne diye, ne için.
3. Ne celb-i ṣevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

2. **ne kāra:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne diye, ne için.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

ne kārum var:

1. **ne kārum var:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne işim var.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

ne lāzım:

1. **ne lāzım:**
Gazel 124
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne gerek var, ne lüzumu var.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

2. **ne lāzım:**
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
3. Ne lāzım sübḥa-i ṣad-dāne-i zerḳ ü riyā elde
4. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr olduġum yoḳdur

3. **ne lāzım:**
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

4. **ne lāzım:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

5. **ne lāzım:**
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

6. **ne lāzım:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
7. Fenāyiyle şeh-i mülk-i beḳāyum
8. Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

7. **ne lāzım:**
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Lazım değil, gerekmez.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

ne mümkin:

1. **ne mümkin:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

2. **ne mümkin:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

3. **ne mümkin:**
Gazel 381
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil, mümkün mü.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

4. **ne mümkin:**
Gazel 394
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

5. **ne mümkindür:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
35. Ẕirvegāh-ı saṭḥına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

6. **ne mümkindür:**
Kaside 28
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
57. Ne mümkindür murād üzre Meẕāḳī ḥaḳḳ-ı evṣāfı
58. Egerçi ḫāṭıra biñ maʿnī-i muʿciz-eser geldi

7. **ne mümkindür:**
Gazel 179
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o şūḫa sıḳlet el virmez

8. **ne mümkindür:**
Gazel 355
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değildir, imkanı yoktur.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

9. **ne mümkindür:**
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değildir, imkanı yoktur.
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

10. **ne mümkindür:**
Gazel 381
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mümkün değil.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḥamle ider şīr-i ġarīn üzre

ne…ne:

1. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

2. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

3. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

4. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
125. Ḫuşūşā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

5. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **154**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

6. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **188**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

7. **ne…ne…:**
Kaside 8
Mısra: **190**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir ṣāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

8. **ne…ne…:**
Kaside 9
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

9. **ne…ne…:**
Müfret 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

10. **ne…ne…:**
Kaside 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
17. ʿĀlemde daḥi itmedi bir böyle ḥıyānet
18. Ne kāfir-i muṭlaḳ ne Müselmān-ı zamāne

11. **ne…ne…:**
Kaside 12
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya ṣalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

12. **ne…ne…:**
Kaside 15
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
85. Ben rind-i lāʿübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne ṣādī-i dü-rūze ne ālām isterin

13. **ne…ne…:**
Kaside 17
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

14. **ne…ne…:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

15. **ne…ne…:**
Kaside 22
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne ṣıyāmı geçer ne bayrāmı

16. **ne…ne…:**
Kaside 23
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
17. Ne āb-ı bārī-i dolāb-ı çarḫ-ı devvārı
18. Ne ḳaṭre-bārī-i ebr-i maṭīr-i nīsānı

17. **ne…ne…:**
Kaside 25
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
11. Bu neşātıyla ḫāṭıra gelmez
12. Ne ġam-ı dil ne çīn-i pīşānī

18. **ne…ne…:**
Kaside 28
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

19. **ne…ne…:**
Kaside 28
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manṣūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı şūr u şer geldi

20. **ne…ne…:**
Gazel 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
11. Ne ḫʷān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

21. **ne…ne…:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

22. **ne…ne…:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Dürildi defter-i ẕevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

23. **ne…ne…:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

24. **ne…ne…:**
Gazel 102
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

25. **ne…ne…:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
1. Senden ey şofī ne bīdārı ne ḫʷāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

26. **ne…ne…:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
6. Bu ḫüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

27. **ne…ne…:**
Gazel 126
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
15. Şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

28. **ne…ne…:**
Gazel 126
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.

17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

29. **ne…ne…:**
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

30. **ne…ne…:**
Gazel 149
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

31. **ne…ne…:**
Gazel 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

32. **ne…ne…:**
Gazel 181
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

33. **ne…ne…:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
3. Meşreb-i ehl-i maḥabbet gelicek meydāna
4. ʿĀṣıḳ-ı zārı ne kāfir ne Müselmān buluruz

34. **ne…ne…:**
Gazel 206
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
5. Dervîş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı muraḳḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

35. **ne…ne…:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

36. **ne…ne…:**
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Ne büy-ı mihr ü vefādār ne ḳayd-ı bülbül-i zār
8. O lāle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

37. **ne…ne…:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
9. Ne ḳatʿ-ı rāh-ı temennā ne cilve-i ümmīd
10. Semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ nesin gördük

38. **ne…ne…:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister göñül

39. **ne…ne…:**
Gazel 271
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

40. **ne…ne…:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

41. **ne…ne…:**
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḥarīṣ-i dāne ol

42. **ne…ne…:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
3. Ne bāde murād üzre ne ḫod meclis-i ümmīd
4. Ḫayfā ki ele cām-ı meyi bī-maḥal aldum

43. **ne…ne…:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

44. **ne…ne…:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

45. **ne…ne…:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
5. Ne çeşminden amān bulduḳ ne müjgāndan emīn olduḳ
6. O bed-mest-i sitem-cūdur bu ḫod mihr ü vefā düşmen

46. **ne…ne…:**
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

47. **ne…ne…:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
5. Ne çeşm-i siyeh bāʿiş-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ne ġamze belā-yı dil-i ʿuşşāḳ-ı girişme

48. **ne…ne…:**
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
1. Ol bārikā kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

49. **ne…ne…:**
Gazel 407
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

50. **ne…ne…:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

51. **ne…ne…:**
Gazel 413
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

52. **ne…ne…:**
Gazel 413
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
11. Oldı işkeste meded şîşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

53. **ne…ne…:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne bağlacı.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

ne…ne ḫod:

1. **ne…ne ḫod…:**
Kaside 15
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

2. **ne…ne ḫod…:**
Kaside 15
Mısra: **44**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

3. **ne…ne ḫod…:**
Gazel 218
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod ṣayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

4. **ne…ne ḫod…:**
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

5. **ne…ne ḫod…:**
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

6. **ne…ne ḫod…:**
Gazel 404
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḥıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

7. **ne…ne ḫod…:**
Gazel 431
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne de...
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

ne…ne…ne:
1. **ne…ne…ne:**
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ne...
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿişret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

ne…ne…ne ḫod:
1. **ne…ne…ne ḫod…:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ne de...
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

2. **ne…ne…ne ḫod…:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ne de...
3. Aceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir rehnümūn peydā

ne…ne…ü ne:
1. **ne…ne…ü ne…:**
Kaside 8
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ve ne...
63. Ḫuşūşā Ḳandiye feṭḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

2. **ne…ne…ü ne…:**
Kaside 15
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ve ne...
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

3. **ne…ne…ü ne…:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ve ne...
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

4. **ne…ne…ü ne…:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ve ne...
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

5. **ne…ne…ü ne…:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne...ve ne...
9. El-ḫased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne şarāb u ne kebāb isterler

6. **ne…ne…ü ne…:**
Gazel 252
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ne.. ve ne...
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

ne…u(ü/ve) ne:
1. **ne…u ne…:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
5. Ne ḳurş-ı dāġ u ne ḫūn-ı ciger dirīg iderüz
6. Bu köhne ḫān-ḳahuñ mīzbānıyuz cānā

2. **ne…u ne…:**
Kaside 8
Mısra: **152**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

3. **ne…ü ne…:**
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
25. Ḫilʿat-ı fāḫire-i mekremet-i sulṭānī
26. Ḳāmet-i ḳadrine ne bīş ü ne ḫod kem geldi

4. **ne…u ne…:**
Kaside 11
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

5. **ne…u ne…:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

6. **ne…ü ne…:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

7. **ne…u ne…:**
Kaside 15
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ bāña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

8. **ne…u ne…:**
Kaside 15
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

9. **ne…ü ne…:**
Kaside 15
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne mekş ü ne ārām isterin

10. **ne…u ne…:**
Kaside 15
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

11. **ne…ü ne…:**
Kaside 15
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
89. Birdür yanumda nūş ile ṣad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

12. **ne…u ne…:**
Kaside 15
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
91. Vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm
92. Ne tevbe-i naṣūḥ u ne āş̧ām isterin

13. **ne…ü ne…:**
Kaside 17

Mısra: **162**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

14. **ne…ü ne…:**
Kaside 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

15. **ne…ü ne…:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
7. Ruḥlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

16. **ne…ü ne…:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne..ve ne.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿışret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

17. **ne…u ne…:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḫaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

18. **ne…u ne…:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
1. Gerçi kim ʿāleme çoḳ ʿāşıḳ-ı meftūn gelür
2. Bir benüm gibi ne Ferhād u ne Mecnūn gelür

19. **ne…ü ne…:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
3. Ne celb-i şevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

20. **ne…u ne…:**
Gazel 163
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
11. Ne ḫadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḥüsne dil ü cān ile fedāyuz

21. **ne…u ne…:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥaźārdayuz
2. Bir mā-ḥaźar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

22. **ne…u ne…:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥaźārdayuz
2. Bir mā-ḥaźar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

23. **ne…ü ne…:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Argo**
Ne...ve ne...
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḥr ü ne yirdeyüz

24. **ne…u ne…:**
Gazel 180
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

25. **ne…ü ne…:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

26. **ne…u ne…:**
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

27. **ne…u ne…:**
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
1. Fiġān ki devr-i sipihrüñ çoḳ inḳılābını gördük
2. Ne luṭf-ı māh u ne ḫod-feyż-i āfītābını gördük

28. **ne…ü ne…:**
Gazel 252
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

29. **ne…u ne…:**
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

30. **ne…ü ne…:**
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẕāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

31. **ne…ü ne…:**
Gazel 305
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-ı derūn-ı dile figārum

32. **ne…ü ne…:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
9. Yazduġum kıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

33. **ne…ü ne…:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

34. **ne…ü ne…:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫʷāhiş-i gül-āb iderin

35. **ne…ü ne…:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

36. **ne…ü ne…:**
Gazel 413
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne.....
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

37. **ne…ü ne…:**
Gazel 413
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne.....
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

38. **ne…vü ne…:**
Tarih 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne.....
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

39. **ne…vü ne…:**
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne.....
5. Ne güne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

40. **ne…vü ne…:**
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne.....

3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

ne…ü ne ḫod:
1. **ne…ü ne ḫod…:**
Kaside 15
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
83. Ben ibn-i vaḳt-i nüh-peder ü çār-māderüm
84. Ne naḳd-i ser be-her ü ne ḫod dām isterin

2. **ne…u ne ḫod…:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

3. **ne…ü ne ḫod…:**
Gazel 413
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

4. **ne…u ne ḫod…:**
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
7. Tefriḳa ṣaldı felek ṣoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

5. **ne…ü ne ḫod…:**
Gazel 414
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı ṣāḥ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

ne…ü ne ḫod…ü ne:
1. **ne…ü ne ḫod…ü ne…:**
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...ve ne.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

ne…ü ne…ne:
1. **ne…ü ne…ne:**
Kaside 12
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ne...
157. Memdūḥına bir böyle ṣenā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

2. **ne…ü ne…ne:**
Gazel 103
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ne...
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

3. **ne…ü ne…ne:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ne...
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

4. **ne…u ne…ne:**
Gazel 413
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ne...
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

ne…u ne…u ne:
1. **ne…u ne…u ne…:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ve ne...
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne ṣebistān u ne bālīn u ne ḫ̬āb isterler

2. **ne…u ne…ü ne…:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ve ne...
5. Ṭālib-i leẕẕet-i dīdār olan ʿāṣıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

3. **ne…u ne…u ne…:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ve ne...
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

4. **ne…u ne…u ne…:**
Gazel 103
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ve ne...
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḥayāl
14. Ne ʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

5. **ne…u ne…u ne…:**
Gazel 103
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne...ve ne...
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

ne…ve ne ḫod:
1. **ne…ve ne ḫod…:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne...ve ne de...
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

ne revā:
1. **ne revā:**
Gazel 265
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Layık/uygun/yerinde değil.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u ṣāyeste-i evṣāf degül

ne sūd:
1. **ne sūd:**
Gazel 356
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne fayda, faydası yok.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

ne ṣūret:
1. **ne ṣūret:**
Gazel 31
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yüz, ne şekil.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

ne ṭurur:
1. **ne ṭurur:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne durur.
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḥarem-i devlete maḥrem geldi

2. **ne ṭurur:**
Kaside 13
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne durur.
67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

3. **ne ṭurur:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne durur, neden bekler.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

ne ṭutar:
1. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemez.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāṣıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

2. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemez.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāṣıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

3. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemez.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḥoḳḳada merhem ne ṭutar

4. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgilenmez, sevmez.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

5. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgilenmez, sevmez.

7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

6. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemez.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem kūze-i zemzem ne ṭutar

7. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Etkilemez.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḫayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

8. **ne ṭutar:**
Gazel 67
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dinlemek, ilgilenmek, kabul etmek.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

ne var:
1. **ne var:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur ki.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

2. **ne var:**
Gazel 389
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şaşılır mı, tuhaf mı.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i ẕī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

ne yaña:
1. **ne yaña:**
Kaside 10
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hangi tarafa.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

ne yaña dönse:
1. **ne yaña dönse:**
Gazel 143
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne tarafa dönse, hangi yöne baksa.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḫayretdür
12. Ne yaña dönse yine buṣr-ı bī-kenāra döner

nebāhat:
1. **nebāhat:**
Kaside 17
Mısra: **56**
Şan, şeref, onur.
55. Ṣūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

neberd it-:
1. **neberd itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşmak.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

nebiyy-i muḫtār:
1. **nebiyy-i muḫtār:**
Kaside 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seçkin peygamber.
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḫ-güster kim
4. Anı maḥṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

necm:
1. **necm:**
Kaside 8
Mısra: **162**
Yıldız.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

necm-i gīsūdār:
1. **necm-i gīsūdāra:**-*a*
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kuyruklu yıldız.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

neden:
1. **neden:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Neden, niçin.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫᵛāhuñ mıdur

2. **neden:**
Gazel 163
Mısra: **6**
Neden, niçin.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

3. **neden:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Neden, niçin.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı şahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra şunmazsın

4. **neden:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Neden, niçin.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

5. **neden:**
Gazel 411
Mısra: **12**
Neden, niçin.
11. Elümde sāġar-ı şahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

neden neden:
1. **neden neden:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neden neden.
7. Neden neden bu ḳadar ārzū-yı bezm-i viṣāl
8. Düşer mi dām-ı niyāza hümā-yı istiġnā

nedendür kim:
1. **nedendür kim:**
Kaside 8
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nedendir ki.
91. Bu devr içre fiġān ḫod ber-ṭaraf ḫār-ı taʿaddīden
92. Nedendür kim ʿaceb bülbül bu gūne āh ü zār eyler

nedīm:
1. **nedīmin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **46**
Meclis arkadaşı, sohbet arkadaşı.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

nedīm-i bāde-keş:
1. **nedīm-i bāde-keş:**
Gazel 293
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarap içen sohbet arkadaşı.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

nedīm-i bezle-güy-ı nev-bahār:
1. **nedīm-i bezle-güy-ı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İlkbaharda şakacı sohbet arkadaşı.
15. Bezm-i gülde bülbül-i ṭabʿ-ı Meẕāḳīdür bugün
16. Lāʾübāli bir nedīm-i bezle-güy-ı nev-bahār

nedīm-i Ḫān Murād-ı muḫterem:
1. **nedīm-i Ḫān Murād-ı muḫterem:**
Kaside 26
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer Han/hükümdar IV. Murat'ın dostu/sohbet arkadaşı. bkz. Ḫān Murād.
19. Nedīm-i Ḫān Murād-ı muḫterem kim
20. Cihānı ṭutdı şıyt-ı ḳadr u şānı

nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm:
1. **nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi/cömert yüce padişahın sohbet arkadaşı.
31. Vey nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm
32. Bunca nāz u niʿam mübārek-bād

nedīm-i lāʾübālī:
1. **nedīm-i lāʾübālīdür:**-*dür*
Gazel 272
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız/çekinmez sohbet arkadaşı.

9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n’ola
10. Ṣūḥ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür göñül

nedīm-i maḥal-ḥᵛānuñum:

1. **nedīm-i maḥal-ḥᵛānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yer sofrasındaki sohbet arkadaşı.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n’ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḥᵛānuñum senüñ

nedīm-i sebū-be-dūş:

1. **nedīm-i sebū-be-dūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Omuzdaki testinin sohbet arkadaşı.
13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

nedīm-i zī-şān:

1. **nedīm-i zī-şāndur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Şan/şöhret sahibi meclis arkadaşı.
81. Pādişāha nedīm-i zī-şāndur
82. Kim şeh-i kāmrān-ı maʿnādur

nedür:

1. **nedür:**
Kaside 8
Mısra: **165**
Nedir.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳşūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

2. **nedür:**
Kaside 9
Mısra: **101**
Nedir.
101. Nedür ol mesned-i maḳşūre-i gerdūn-pāye
102. Gösterür şeş-cihet ü semt-i çehār-erkānı

3. **nedür:**
Kaside 13
Mısra: **2**
Nedir.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

4. **nedür:**
Kaside 18
Mısra: **223**
Nedir.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẓar-ı dīdārı

5. **nedür:**
Kaside 19
Mısra: **45**
Nedir.
45. Nedür bu vüsʿat-ı şarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad-genc-i īrād olduġın gördük

6. **nedür:**
Kaside 23
Mısra: **25**
Nedir.
25. Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

7. **nedür:**
Kaside 23
Mısra: **27**
Nedir.
27. Nedür bu ʿahd-i ṭarāvet ki itdi rūz-efzūn
28. Güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistānı

8. **nedür:**
Kaside 27
Mısra: **47**
Nedir.
47. Gevher-i güftārına nisbet nedür
48. Ḳıymet-i dürr-i ʿAden-i rūzgār

9. **nedür:**
Kaside 28
Mısra: **21**
Nedir.
21. Nedür ol nāme-i müşgīn-raḳam kim anı gördükçe
22. Dile fikr-i ḫaṭ u ḫāl-i bütān-ı sīm-ber geldi

10. **nedür:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Nedir.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

11. **nedür:**
Gazel 33
Mısra: **7**
Nedir.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

12. **nedür:**
Gazel 33
Mısra: **12**
Nedir.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

13. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Nedir.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

14. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Nedir.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

15. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Nedir.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

16. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Nedir.
5. Ḫāne-i ʿāşıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

17. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Nedir.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

18. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Nedir.
7. Ehl-i ʿışḳuñ kimi mest ü kimi ḥayrān ammā
8. Mey-i gül-reng nedür beng nedür bilmez hīç

19. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Nedir.
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fiṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

20. **nedür:**
Gazel 43
Mısra: **12**
Nedir.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

21. **nedür:**
Gazel 47
Mısra: **8**
Nedir.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı şabūh

22. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **1**
Nedir.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eşer-i naġme-i Dāvūd nedür

23. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **1**
Nedir.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eşer-i naġme-i Dāvūd nedür

24. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Nedir.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eşer-i naġme-i Dāvūd nedür

25. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Nedir.
3. Maẓhar-ı nūr-ı tecellī ola gör añlayasın
4. Sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd nedür

26. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **6**
Nedir.
5. Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
6. Renc-i ḫüsrān-ı metāʿ u żarar (u) sūd nedür

27. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Nedir.

7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

28. **nedür:**
Gazel 66
Mısra: **10**
Nedir.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-riște-i maḳṣūd nedür

29. **nedür:**
Gazel 71
Mısra: **2**
Nedir.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

30. **nedür:**
Gazel 71
Mısra: **5**
Nedir.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḥayrān olmamuz yegdür

31. **nedür:**
Gazel 79
Mısra: **9**
Nedir.
9. Nedür bu ṣuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

32. **nedür:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Nedir.
7. Gider ey ḫᵛāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

33. **nedür:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Nedir.
5. Nedür bu naḳş u nigār-ı ḥayāl-i dil-ber kim
6. Beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūna yazmışlar

34. **nedür:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Nedir.
7. Nedür o nergis-i sāḥir ki şekl-i seḥḥārīn
8. Hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna yazmışlar

35. **nedür:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Nedir.
9. Nedür bu ṣūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl
10. K'anuñ nümüne-i naḳş u nigārı bāḳīdür

36. **nedür:**
Gazel 130
Mısra: **13**
Nedir.
13. Bilmez ḥarīf-i mey-kede çūn u çirā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

37. **nedür:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Nedir.
7. Bilmem nedür bu ʿişret-i rindān-ı bāde-ḫᵛār
8. Kim birbiriyle hem-dem-i ülfet-peẕīr olur

38. **nedür:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Nedir.
9. Nedür bu şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret kim
10. İrişmedin daḥi ruḫsāruña naẓāra döner

39. **nedür:**
Gazel 155
Mısra: **5**
Nedir.
5. Nedür bu derd-i şerer-pāş-ı nār-ı hicrān kim
6. Duḫānı āteş olur āteşi duḫān olmaz

40. **nedür:**
Gazel 167
Mısra: **7**
Nedir.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

41. **nedür:**
Gazel 172
Mısra: **9**
Nedir.
9. Pāy-ı müzd-i sükūn nedür bilmez
10. ʿĀşıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz biz

42. **nedür:**
Gazel 213
Mısra: **5**
Nedir.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

43. **nedür:**
Gazel 226
Mısra: **9**
Nedir.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı şorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

44. **nedür:**
Gazel 249
Mısra: **11**
Nedir.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

45. **nedür:**
Gazel 266
Mısra: **5**
Nedir.
5. Sipihre fāʿide-i şad-sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

46. **nedür:**
Gazel 283
Mısra: **14**
Nedir.
13. Dil ü dīdemde eşer ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

47. **nedür:**
Gazel 293
Mısra: **15**
Nedir.
15. Nedür bu mihr ü maḥabbet miyān-ı meclisde
16. Fedā-yı meşreb-i raġbet-fezā-yı mestān ol

48. **nedür:**
Gazel 301
Mısra: **7**
Nedir.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i ẕevḳ-i rūḥānī nedür
8. Câme-ḫᵛāb içre o ṣūḥ ile hem-āġūş olmasam

49. **nedür:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Nedir.
9. Felekde bilmez idüm āfītāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

50. **nedür:**
Gazel 325
Mısra: **7**
Nedir.
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾsīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

51. **nedür:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Nedir.
9. Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

52. **nedür:**
Gazel 342
Mısra: **3**
Nedir.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫᵛāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

53. **nedür:**
Gazel 353
Mısra: **2**
Nedir.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

54. **nedür:**
Gazel 353
Mısra: **4**
Nedir.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿiş ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

55. **nedür:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Nedir.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

56. **nedür:**
Gazel 369
Mısra: **4**
Nedir.
3. Giriftār olmaduḳ āzāde dil mi ḳaldı ʿālemde
4. Nedür bu cāzibe ḳullāb-ı zülf-i ʿanberīn-müda

57. **nedür:**
Gazel 374
Mısra: **3**
Nedir.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

58. **nedür:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Nedir.

1. Nedür o ṭurreler ol şūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḥalḳa ḥalḳa olur gerden-i niyāzumda

59. **nedür:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Nedir.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

60. **nedür:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Nedir, nasıldır.
7. Ey ṣaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

61. **nedür:**
Gazel 395
Mısra: **11**
Nedir, nedendir.
11. Bu tünd-pūye nedür ṣayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

62. **nedür:**
Gazel 413
Mısra: **17**
Nedir.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

63. **nedür:**
Gazel 426
Mısra: **7**
Nedir.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

64. **nedür:**
Gazel 439
Mısra: **1**
Nedir.
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

65. **nedür:**
Gazel 439
Mısra: **5**
Nedir.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

nedür bilmez:

1. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

2. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

3. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
3. O kim şināver-i baḥr-i dem-i sirişk olmaz
4. Cefā-yı seyl-ḫor-ı mevc-i ḫūn nedür bilmez

4. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
5. O kim ol āhū-yı vaḥşīyi cüst u cū ḳılmaz
6. Ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn nedür bilmez

5. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
7. O kim sezā-yı cevāb ü ḫiṭāb-ı ʿışḳ degül
8. Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

6. **nedür bilmez:**
Gazel 178
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
9. O kim Meẕāḳī gibi nāle-i ḥazīn itmez
10. Zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

7. **nedür bilmez:**
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olduğunu bilmez.
5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḥazān bilmez nedür
6. Bir birinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

nedür…nedür:

1. **nedür…nedür…:**
Gazel 81
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nedir...nedir.
11. Nedür ey ḫᵛāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

nefāyis:

1. **nefāyis:**
Kaside 28
Mısra: **63**
Kıymetli, makbul, nefis ve güzel şeyler.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫᵛānçe-i naẕma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

nefāyis-i naẓm:

1. **nefāyis-i naẓmum:**-*um*
Kaside 23
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Şiirin nefis/güzel şeyleri.
149. N'ola nefāyis-i naẓmum olursa ger temkīn
150. Dehān-ı şāhid-i endīşedür nemek-dānı

nefes:

1. **nefesi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **73**
Nefes, soluk.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

2. **nefes:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Soluk, an.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḥīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

3. **nefes:**
Gazel 163
Mısra: **10**
Nefes.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḥa-i ṣabāyuz

4. **nefesüñ:**-*üñ*
Gazel 276
Mısra: **10**
Nefes, soluk.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

5. **nefesde:**-*de*
Gazel 324
Mısra: **4**
Soluk, an.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

nefes-i āh:

1. **nefes-i āh:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âh nefesi.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

nefes-i āteşīn:

1. **nefes-i āteşīn:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ateş gibi/yakıcı nefes/ses.
9. Bu söz ü sāz u bu nefes-i āteşīn ile
10. Teʾşir-baḫş-ı naġme-i şehnāzdur sözüm

nefes-i şuʿlebār:

1. **nefes-i şuʿlebārı:**-*ı*
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alevli nefes.
1. Gönül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i şuʿlebārı āteşdür

nefḥa-güster ol-:

1. **nefḥa-güster olur:**-*ur*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel koku yayan olmak.
7. Nesīm-i mihr-i maḥabbetle nefḥa-güster olur
8. Nühüfte-būy-ı ḫaḳīḳat gül-i mecāzumda

nefḥa-i gül-bīz:

1. **nefḥa-i gül-bīzüñ:**-*üñ*
Gazel 328
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül serpen güzel koku/yel.
7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

nefḥa-i müşg-i Ṭatār:

1. **nefḥa-i müşg-i Ṭatār:**
Kaside 10
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Tatar'ın miskten güzel kokusu.
43. Ne dügündür bu ki anda ola böyle būyā
44. Būy-ı ʿıṭr-ı ʿAcem ü nefḥa-i müşg-i Ṭatār

nefha-i şeb-būy-ı şeb:
1. **nefḥa-i şeb-būy-ı şeb:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gece şebboyunun güzel kokusu.
9. ʿĀşıḳ-ı bīdār-ı dil şām ü seḥer şem ider
10. Nefḥa-i şeb-būy-ı şeb ʿıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ

nefʿ:
1. **nefʿi:**-*i*
Gazel 439
Mısra: **2**
Fayda, menfaat.
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ ẕararından ġayrı

nefʿ-i maḥż-ı vifāḳ-ı ḥükkām:
1. **nefʿ-i maḥż-ı vifāḳ-ı ḥükkāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Hakimlerin dostluğunun asıl faydası.
61. Kimse ḳādir degüldür inkāra
62. Nefʿ-i maḥż-ı vifāḳ-ı ḥükkāmı

nehārı leyl id-:
1. **nehārı leyl ider:**-*er*
Kaside 8
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gündüzü gece etmek.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

nehīb-i maʿdelet:
1. **nehīb-i maʿdeletüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Adaletin yağmacısı/çapulcusu.
85. Nehīb-i maʿdeletüñ sīne-gāvmīş itmez
86. Derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendānı

neler it-:
1. **neler itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok şeyler yapmak.
63. Ḥuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḥod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḥod İsfendiyār eyler

nem:
1. **nemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **16**
Nem.
15. Bir baḥr-i saḥāsın ki olur böyle güşāde
16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

nem gel-:
1. **nem gelmez:**-*mez*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nemlenmek, yaşarmak.
5. Āb ü tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı gördükçe senüñ
6. Dīde-i mihr-i żiyā-güstere nem gelmez mi

Nemçe:
1. **Nemçe:**
Tarih 1
Mısra: **4**
Tarihte Osmanlılar tarafından Avusturya ve Avusturyalı mânasında kullanılan bir tâbirdir.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. **Nemçe:**
Tarih 1
Mısra: **6**
Tarihte Osmanlılar tarafından Avusturya ve Avusturyalı mânasında kullanılan bir tâbirdir.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad-leşker-i ġāret ṣaldı

nemed-bāf-ı delḳ-i tecrīd:
1. **nemed-bāf-ı delḳ-i tecrīdüm:**-*üm*
Gazel 318
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Soyutlanma/inzivaya çekilme hırkasının keçesini dokuyan.
19. Bir nemed-bāf-ı delḳ-i tecrīdüm
20. Pūd ile tār n'eydügin bilmem

nemed-pūş ol-:
1. **nemed-pūş olmasam:**-*ma, -sa, -m*
Gazel 301
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keçeden yapılmış aba giyen olmak.
11. Çehre-efrūz-ı emel olmazdı mirʾāt-ı ümīd
12. Ben de āyīne gibi dāyim nemed-pūş olmasam

nemed-pūş-ı fenā:
1. **nemed-pūş-ı fenādur:**-*dur*
Gazel 400
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ölüm keçesini/hırkasını giyen.
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

nemed-pūş-ı ferāġ:
1. **nemed-pūş-ı ferāġ:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kurtulmanın keçeden yapılmış aba giyeni (dervişi).
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

nemek:
1. **nemek:**
Gazel 305
Mısra: **11**
Tuz.
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-ı derūn-ı dile figārum

nemek ü nān-ı zamāne:
1. **nemek ü nān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin tuzu ve ekmeği.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

nemek-dān:
1. **nemek-dānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **150**
Tuzluk, sevgilinin dudağı.
149. N'ola nefāyis-i naẕmum olursa ger temkīn
150. Dehān-ı şāhid-i endīşedür nemek-dānı

nemek-feşān-ı taḥammül:
1. **nemek-feşān-ı taḥammül:**
Gazel 152
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tahammüle/sabra tuz serpen.
9. Ḥased o rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿneye kim
10. Nemek-feşān-ı taḥammül leb-i ḫamūşīdür

nemek-i dāġ-ı sīne:
1. **nemek-i dāġ-ı sīnemüz:**-*müz*
Gazel 208
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sinedeki/bağırdaki yaranın tuzu.
3. Elmās-ı sūdedür nemek-i dāġ-ı sīnemüz
4. Müstaġnī-i sirāyet-i merhem degül miyüz

nemek-i gerd-i ḫʷān-ı maʿnā:
1. **nemek-i gerd-i ḫʷān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Anlam sofrasındaki toz tuz.
115. Serverā ḫod-sitāyiş-i şuʿarā
116. Nemek-i gerd-i ḫʷān-ı maʿnādur

nemek-i inşıbāġ-ı dāġ:
1. **nemek-i inşıbāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yara temizleme tuzu.
15. Biz köhne-dāġ-ı ḥasreti gülfām eylerüz
16. Elmās-sūdedür nemek-i inşıbāġ-ı dāġ

nemek-i nāz u ʿitāb:
1. **nemek-i nāz u ʿitāb:**
Gazel 244
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Naz ve azarlama tuzu.
11. Ne ḳadar mihr ü vefā itse daḥi bī-müjedür
12. Bir güzelde nemek-i nāz u ʿitāb olmayıcaḳ

nemek-i sūde-i elmās:
1. **nemek-i sūde-i elmāsı:**-*ı*
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısının tuzu.
3. Nemek-i sūde-i elmāsı n'ider ʿāşıḳ-ı zār
4. Ḫançer-i ḥasret ile sīne-figār olmayıcaḳ

nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā:
1. **nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çekingen tatlı dudağın tatlı gülüşü.
5. Ne deñlü ẕāyiḳa-baḫş-ı meẕāḳ-ı raġbetdür
6. O lebler ol nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā

nemek-şeş:
1. **nemek-şeş:**
Gazel 439
Mısra: **6**
Tadına bakma. "Nemek-çeş"den değişme.
5. Mīzbān-ı feleküñ luṭfı nedür ehl-i dile
6. Bir nemek-şeş ḳadarı mā-ḥażarından ġayrı

nemʿiyyet-i ḫāṭır:
1. **nemʿiyyet-i ḫāṭır:**
Gazel 305
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül, kalp, akıl, zihin.
5. Nemʿiyyet-i ḫāṭır oldı ber-bād
6. Ber-hem-zede-ḫāl-i rūzgārum

neng ile nām:
1. **neng ile nām:**
Gazel 317
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şan ile/ve şöhret.
5. Gezerin serserī ḫarābātı
6. Neng ile nām n'eydügin bilmem

neng ü ʿār:
1. **neng ü ʿār:**
Kaside 8
Mısra: **182**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Utanma ve ar.
181. Meẕāḳī ol meh-i nā-mihribāna ger düçār olsam
182. Dil-i müştāḳa düzdīde-nigehden neng ü ʿār eyler

nerd-i elem:
1. **nerd-i elemde:**-*de*
Gazel 188
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntü tavlası/tavla oyunu.
1. Bir daḥi gitdi gelmedi ol māh-pāremüz
2. Nerd-i elemde düşmedi nakş-ı dübāremüz

nerdübān:
1. **nerdübān:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Merdiven.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

2. **nerdübān:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Merdiven.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu gūne nerdübān düşmen

nergis:
1. **nergis:**
Gazel 45
Mısra: **7**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı ṣubḥ

2. **nergis:**
Gazel 214
Mısra: **4**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

3. **nergis:**
Gazel 402
Mısra: **6**
İri papatya biçiminde ortası yeşil veya sarı, yaprakları gri ve sarı bir çiçek.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḫūñ cām-ı zer eyle

nergis-i ḫūnī-nigeh:
1. **nergis-i ḫūnī-nigeh:**
Gazel 237
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanlı bakışlı nergis.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh şaf şaf

nergis-i mestāne:
1. **nergis-i mestāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Baygın/mahmur göz/nergis.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

nergis-i mest:
1. **nergis-i mestine:**-*i, -ne*
Kaside 10
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Sarhoş nergis, sevgilinin mest eden gözleri.
153. Nergis-i mestine itmekdedür imdād-firīb
154. Nigeh-i kāfir ile ġamze-i neżżāre-şümār

nergis-i nīm-ḫᵛāb-ı ʿişve:
1. **nergis-i nīm-ḫᵛāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cilvenin/nazın yarı uykulu/mahmur nergisi.
11. Erbāb-ı dili temām itsün
12. Ol nergis-i nīm-ḫᵛāb-ı ʿişve

nergis-i sāḥir:
1. **nergis-i sāḥir:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sihirli nergis.
7. Nedür o nergis-i sāḥir ki şekl-i seḥḥārīn
8. Hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna yazmışlar

Nerīmān-ı zamāne: (Pala)
1. **Nerīmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Neriman'ı.
Neriman: Şehnâme'de adı geçen tarihî-efsanevî kahramanlardan olup Rüstem'in dedesi olan Sam'ın babasıdır. İran mitolojisinde adı oğlu Sam'ın yiğitliği ile anılmaktadır.
39. Behrām-ı ẓafer-yāver-i meydān-ı şecāʿat
40. Ceng-āver-i şad-Sām ü Nerīmān-ı zamāne

nerre-şīr:
1. **nerre-şīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **6**
Erkek aslan.
5. Öyle bir şayyād-ı cāna kim şikār olmaz gönül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

2. **nerre-şīr:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Erkek aslan.
9. Müjgān şanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

nesaḳ-bend-i saḥā:
1. **nesaḳ-bend-i saḥā:**
Kaside 17
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin yolunu/tarzını belirleyen.
47. Ol nesaḳ-bend-i saḥā kim kerem ü luṭfından
48. Ḥāżır u ġāyib olur muġtenem-i naḳd u selem

nesi var:
1. **nesi var:**
Gazel 438
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neyi var.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuṣṣāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

2. **nesi var:**
Gazel 438
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neyi var.
9. Görinürde nesi var bezm-i sipihrüñ andan
10. Mey-i ḫūn-ı şafaḳ-ı cām-ı nigūndan ġayrı

3. **nesi var:**
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Neyi var.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

nesīc-i kār:
1. **nesīc-i kāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İşe dokunan.
9. Meẕāḳī ḥaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

nesīm:
1. **nesīmi:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **2**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.
1. Bu bāġ-ı sīne ki hep lālezārı āteşdür
2. Nesīmi bād-ı semūm u bahārı āteşdür

2. **nesīm:**
Gazel 306
Mısra: **1**
Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgâr.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

nesīm-āsā:
1. **nesīm-āsā:**
Gazel 298
Mısra: **3**
Hoşa giden, latif bir rüzgar gibi.
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

nesīm-i ʿadl:
1. **nesīm-i ʿadli:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Adaletin hafif rüzgarı.

85. İdelden ṣaḥn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

nesīm-i āh:

1. **nesīm-i āhımuzla:**-*ı, -muz, -la*
Gazel 169
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Âhın rüzgarı.
11. Nesīm-i āhımuzla āsiyā-gerdān-ı eflāküz
12. Belī devr-i felekde gerdiş-i çarḫa medāruz biz

nesīm-i dil-güşā:

1. **nesīm-i dil-güşā:**
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül açan hafif rüzgar/meltem.
5. Nev-bahār irse yine olsa nesīm-i dil-güşā
6. Laḫlaḫa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurresi

nesīm-i dil-keş:

1. **nesīm-i dil-keşde:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken hafif rüzgar.
13. Mużmer ancaḳ nesīm-i dil-keşde
14. Feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem

nesīm-i ferruḫ-dem:

1. **nesīm-i ferruḫ-dem:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kutlu zamanın hafif rüzgarı.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

nesīm-i ḫoş-dem:

1. **nesīm-i ḫoş-dem:**
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel geçen vakitte esen tatlı rüzgar.
5. İtdi nesīm-i ḫoş-dem vaḳf-ı meşām-ı ʿālem
6. ʿIṭr-ı buḫūr-ı Meryem būy-ı gül-āb-ı nev-rūz

nesīm-i ʿişve:

1. **nesīm-i ʿişve:**
Gazel 199
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz esintisi.
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḫüsnüñ eşer-i bād-ı bahārın bilürüz

nesīm-i kerem:

1. **nesīm-i keremüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 10
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik rüzgarı.
121. Mevc-ḫīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

nesīm-i mihr-i maḥabbet:

1. **nesīm-i mihr-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet güneşinin hafif ve tatlı esintisi.
7. Nesīm-i mihr-i maḥabbetle nefḥa-güster olur
8. Nühüfte-būy-ı ḥaḳīḳat gül-i mecāzumda

nesīm-i nev-bahār:

1. **nesīm-i nev-bahārı:**-*ı*
Gazel 163
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlkbahar rüzgarı/esintisi.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḥa-i ṣabāyuz

2. **nesīm-i nev-bahāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlkbahar rüzgarı/esintisi.
7. N'ola ġonce-güşā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl olsaḳ
8. Gülistān-ı maʿārifde nesīm-i nev-bahāruz biz

nesīm-i nev-rūzī:

1. **nesīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nevruzun hafif rüzgarı/esintisi.
1. Yeni esdi nesīm-i nev-rūzī
2. Oldı feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī

2. **nesīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nevruzun hafif rüzgarı/esintisi.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

nesīm-i seḥerī:

1. **nesīm-i seḥerī:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti rüzgarı/esintisi.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

nesīm-i ṣubḥ:

1. **nesīm-i ṣubḥ:**
Kaside 28
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarı/esintisi.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

nesīm-i ṣubḥ-dem:

1. **nesīm-i ṣubḥ-dem:**
Kaside 8
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti esen hafif rüzgar.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

nesīm-i ṣubḫgāh:

1. **nesīm-i ṣubḫgāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti esintisi.
11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
12. Feyż-i luṭf-ı Ḥaḳ nesīm-i ṣubḫgāhıdur baña

nesīm-i vezān-ı maʿnā:

1. **nesīm-i vezān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Anlamın esen hafif rüzgarı/esintisi.
111. Luṭfı bāġ-ı derūn-ı ehl-i dile
112. Bir nesīm-i vezān-ı maʿnādur

nesin gör-:

1. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
1. Gönül gönül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

2. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
1. Gönül gönül bu dem-i ḫurremüñ nesin gördük
2. Bu deñlü demde meger ʿālemüñ nesin gördük

3. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

4. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

5. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
7. Ne būy-ı mihr ü vefādār ne ḳayd-ı bülbül-i zār
8. O lāle-ruḫ gül-i ġonce-femüñ nesin gördük

6. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
9. Ne ḳatʿ-ı rāh-ı temennā ne cilve-i ümmīd
10. Semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ nesin gördük

7. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad-pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

8. **nesin gördük:**-*dü, -k*
Gazel 256
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neyini/nesini görmek, bir şeyini görmemek.
13. Mezāḳī şīve-i iʿcāz-ı naẓm ile görelüm
14. Zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ nesin gördük

nesne:
1. **nesne:**
Gazel 23
Mısra: **16**
Şey, herhangi bir şey.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

2. **nesne:**
Gazel 438
Mısra: **6**
Şey, herhangi bir şey.
5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Nesne yoḳ ṣad-ser-i āġuşte-be-ḫūndan ġayrı

3. **nesnesi:**-*si*
Gazel 439
Mısra: **18**
Şey, herhangi bir şey.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Ṣāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

neşāt:
1. **neşāṭ:**
Kaside 8
Mısra: **144**
Sevinç, mutluluk.
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

2. **neşāṭıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 25
Mısra: **11**
Sevinç, mutluluk.
11. Bu neşāṭıyla ḫāṭıra gelmez
12. Ne ġam-ı dil ne çīn-i pīşānī

neşāṭ-endāz:
1. **neşāṭ-endāzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **6**
Sevinç/neşe atan/veren.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

neşāṭ-ı bāde:
1. **neşāṭ-ı bāde:**
Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

neşāt-ı fikr-i şafā-yı riyāż-ı Rıḍvān:
1. **neşāt-ı fikr-i şafā-yı riyāż-ı Rıḍvānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçelerindeki safa/eğlence düşüncesinin keyfi/neşesi.
99. Virür derūna ḫayāl-i bahār-ı mekremetüñ
100. Neşāt-ı fikr-i şafā-yı riyāż-ı Rıḍvānı

neşāt-ı ʿışḳ:
1. **neşāṭ-ı ʿışḳ:**
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk sevinci.
1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbet:
1. **neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 209
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet güneşindeki ahengin/nağmenin neşesi/keyfi.
7. Bu meclis bir neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür
8. Fesāne yād olunmaz ẕikr-i āsīb-i füsūn olmaz

neşʾe-fezā:
1. **neşʾe-fezādur:**-*dur*
Gazel 231
Mısra: **11**
Neşe/sevinç artıran.
11. Ne ḳadar neşʾe-fezādur ḥarem-i gülşende
12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

neşʾe-i mey:
1. **neşʾe-i mey:**
Gazel 89
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçkinin vermiş olduğu mutluluk.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

neşr eyle-/id-:
1. **neşr eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **143**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaymak, dağıtmak.
143. Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā olsa vezān neşr eyler
144. ʿİṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭārı

2. **neşr eyler:**-*r*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaymak, dağıtmak.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

3. **neşr ider:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaymak.
23. Būy-ı müşgīn-i ġubār-ı ʿanberīn-i dergehin
24. Hem yemīn ü hem şimāle neşr ider bād-ı şimāl

neşr ol-:
1. **neşr olmış:**-*mış*
Kaside 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yayılmak, dağıtılmak.
5. Yek-laḥżada ṭayy-kerde-i devr-i felek oldı
6. Neşr olmış iken fitne-i enbān-ı zamāne

neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār:
1. **neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i tatār:**
Kaside 8
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Tatar miskinin kokusunun yayılması.
75. Olup bād-ı ṣabā nükhet-feşān-ı ḫüsn-i aḫlāḳı
76. Cihāna neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār eyler

neşter-i faṣṣād:
1. **neşter-i faṣṣādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hacamat yapan cerrahın neşteri.
47. Āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur naẓar eyle
48. Ṭaşt-ı ḫıref ü neşter-i faṣṣādı görürseñ

neşter-i ḫār:
1. **neşter-i ḫār:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Diken bıçağı, diken gibi keskin bıçak.
7. Aṣḥāb-ı kemāle gül-i ḫoş-bū-yı nevāziş
8. Şiryān-ı dil-i bī-hünere neşter-i ḫār ol

neşter-i ḳażā:
1. **neşter-i ḳażāya:**-*ya*
Gazel 163
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kazanın/kaderin keskin bıçağı.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

neşter-i zenbūr:
1. **neşter-i zenbūrı:**-*ı*
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bal arısının iğnesi.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı şuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

neşv ü nemā:
1. **neşv ü nemā:**
Tarih 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelişme, büyüme, gelişim.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

2. **neşv ü nemā:**
Tarih 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelişme, büyüme, gelişim.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

3. **neşv ü nemāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gelişme, büyüme, gelişim.
31. Gül-bün-firāz-ı ḫᵛāhiş iken cūy-ı himmeti
32. Bāġ-ı emelde neşv ü nemāyı kim istemez

neşv ü nemāsın artır-:
1. **neşv ü nemāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bitkilerin gelişip büyümesini sağlamak.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden ṣād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥ:

1. **neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 8
Mısra: **201**
Kelime Tipi: -
Övgü bahçesinin yetişip büyümesi.
201. N'ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

neşve:
1. **neşve:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Sevinç, keyif.
3. Nice minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

2. **neşve:**
Gazel 184
Mısra: **1**
Sevinç, keyif.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-günuñ leb-i peymāneden gelmez

3. **neşve:**
Gazel 224
Mısra: **2**
Sevinç, keyif.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

4. **neşve:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Sevinç, keyif.
7. Çoḳ mı bu neşve meger bu dil-i nā-çīze daḫi
8. Feyż-i mey münḥaṣır-ı meclis-i eşrāf degül

5. **neşveyle:**-*yle*
Gazel 363
Mısra: **7**
Sevinç, keyif.
7. Bu neşveyle n'ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
8. Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫūydur bu

6. **neşvenüñ:**-*nüñ*
Gazel 427
Mısra: **4**
Sevinç, keyif.
3. Şevḳ-i laʿlüñle gönül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

neşve-bahşā-yı büt-i beytü's-şanem:
1. **neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-şanem:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Put evinin putunun verdiği keyif/neşe.
3. Berehmen ġamze-i ser-mestine ṭāḳat getürmezdi
4. Olaydı neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-şanem ṣahbā

neşve-baḫş-ı şüret-i büt-ḫāne:
1. **neşve-baḫş-ı şüret-i büt-ḫāne:**
Gazel 372
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Put evindeki güzel(ler)in/yüz(lerin) neşe bahşedeni/vereni.
9. Ḥaremgāh-ı muġānda cilve-i mestāne eylerdi
10. Olaydı neşve-baḫş-ı şüret-i büt-ḫāne peymāne

neşvedār-ı bāde-i ʿışḳ:
1. **neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 31
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabından (içmekten) neşeli.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

neşve-i bāde:
1. **neşve-i bāde:**
Gazel 198
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keyif veren şarap, şarabın keyfi.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

2. **neşve-i bāde:**
Gazel 389
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Keyif veren şarap, şarabın keyfi.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

neşve-i bezm-i seḥer:
1. **neşve-i bezm-i seḥer:**
Gazel 389
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seher/sabah vakti neşesinin neşesi/keyfi.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

neşve-i cām-ı mey:
1. **neşve-i cām-ı meyi:**-*i*
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin neşesi/keyfi.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

neşve-i cām-ı ṣabūḥī:
1. **neşve-i cām-ı ṣabūḥī:**
Kaside 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabah içkisinin kadehinin keyfi/neşesi.
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

neşve-i cām-ı ser-şār:
1. **neşve-i cām-ı ser-şār:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu kadehin verdiği neşe.
21. Bu ne nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur
22. Kim tehī-kāse virür neşve-i cām-ı ser-şār

neşve-i dem-be-dem:
1. **neşve-i dem-be-dem:**
Kaside 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her zaman/daima keyif.
1. Āṣafā bezm-i Cem mübārek-bād
2. Neşve-i dem-be-dem mübārek-bād

neşve-i eşvāk-ı girişme:
1. **neşve-i eşvāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kaş/göz işareti isteklerinin/arzularının neşesi/sevinci.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳ:
1. **neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 204
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının kadehindeki sıcaklığın keyfi.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

neşve-i ġubār:
1. **neşve-i ġubāra:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Esrarın neşesi.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

neşve-i mey:
1. **neşve-i mey:**
Gazel 223
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi.
11. Feyż-i ṣahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde raḳṣ

2. **neşve-i mey:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

neşve-i mey-i ṣāf:
1. **neşve-i mey-i ṣāfı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Saf/halis şarabın neşesi/keyfi.
45. Bilmeyen neşve-i mey-i ṣāfı
46. Ne bilür ḳadr-i āb-ı ḥayvānı

neşve-i peymāne:
1. **neşve-i peymāneyi:**-*yi*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin verdiği neşe.
7. Ṣormazuz pīr-i muġāndan neşve-i peymāneyi
8. Āb ü tāb-ı bāde-reng-i sāġarından bellüdür

neşve-i sāġar-ı Cem:
1. **neşve-i sāġar-ı Cem:**
Kaside 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehinin neşesi/hafif sarhoşluğu.
bkz. Cem.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿıyş-ı müdāmumda benüm

neşve-i şahbā:
1. **neşve-i şahbāya:**-*ya*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi.
3. Hīç eylemezüz neşve-i şahbāya tenezzül
4. Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz

neşve-i şahbā-yı den-i rūzgār:
1. **neşve-i şahbā-yı den-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın büyük küpündeki şarabın neşesi/neşesi.
11. Virdi kesel baña sürūra bedel
12. Neşve-i şahbā-yı den-i rūzgār

neşve-i şarāb:
1. **neşve-i şarābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarabın neşesi/keyfi.
5. Ne güne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

neşve-i ser-mestī-i vuṣlat:
1. **neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla:**-*la*
Gazel 308
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sarhoşluğunun neşesi/keyfi.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

neşve-i vuṣlat:
1. **neşve-i vuṣlat:**
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sevinci.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz:
1. **neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz:**
Gazel 104
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Naz meclisindeki şarabın neşesini beğenenler.
15. Āh kim neşve-pesendān-ı mey-i meclis-i nāz
16. Āteş-i ġamla dil-i zārı kebāb isterler

neşve-pesendān-ı şabūh:
1. **neşve-pesendān-ı şabūh:**
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkinin neşe beğendireni.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı şabūh

neşve-resān:
1. **neşve-resāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **46**
Sevinç ulaştıran/getiren.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-revişā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

neşve-yāb-ı nev-rūz:
1. **neşve-yāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nevruzun keyiflisi/neşelisi.
3. Bu dem ḫuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

nevā:
1. **nevāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **2**
Ezgi, ses, sada.
1. Sāḳī çemende bezm-i şafāyı kim istemez
2. Bezm-i şafāda berg ü nevāyı kim istemez

nev-āġāze:
1. **nev-āġāze:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Yeni ahenk başlangıcı.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

nev-ʿarūsān-ı maʿānī:
1. **nev-ʿarūsān-ı maʿānī:**
Gazel 103
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Manâların yeni gelinleri.
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

nev-ʿarūs-ı feth:
1. **nev-ʿarūs-ı fetḥe:**-*e*
Kaside 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fethin yeni gelini.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āẕīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

nev-ʿarūs-ı gül:
1. **nev-ʿarūs-ı güli:**-*i*
Gazel 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gülün yeni gelin hali, gonca.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı şabā

nev-ʿarūs-ı ḫarem-i devlet:
1. **nev-ʿarūs-ı ḫarem-i devlete:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Devletin kutsal yerine (gelen) yeni gelin.
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḫarem-i devlete maḥrem geldi

nev-ʿarūs-ı nuṣret:
1. **nev-ʿarūs-ı nuṣrete:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı yeni gelin.
27. Şikār-endāz-ı ḫaṣm u şayd-bend-i ʿarṣa-i merdī
28. Ki tīġın nev-ʿarūs-ı nuṣrete āyīnedār eyler

nevā-sāz-ı beşāret:
1. **nevā-sāz-ı beşāret:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Müjde çalgıcısı/okuyucusu(şarkı).
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḫarem-i devlete maḥrem geldi

nevā-senc-i ʿışḳ:
1. **nevā-senc-i ʿışḳ:**
Gazel 158
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşkın ahengini tartan/ölçen.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

nevā-senc-i ṭarab-naġme:
1. **nevā-senc-i ṭarab-naġme:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Neşeli nağmenin ahengini ölçen/tartan.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde güş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

nevā-sencī-i niyāz:
1. **nevā-sencī-i niyāz:**
Gazel 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Niyaz/dua sesini/ahengini tartma/ölçme.
1. O mest-i nāza nevā-sencī-i niyāz iderek
2. Açıldı gül gibi āheng-i dil-nüvāz iderek

nevā-yı erġanūn:
1. **nevā-yı erġanūn:**
Gazel 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kiliselerde çalınan büyük çalgının güzel sesi.
13. Meẕāḳī ḫāme-i rengīn-ṣarīr-i naġme-perdāzum
14. İder deyr-i meʿānīde nevā-yı erġanūn peydā

nevā-yı faṣl-ı ḫazān:
1. **nevā-yı faṣl-ı ḫazān:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sonbahar mevsiminin ezgisi/ahengi.
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḫamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

nevā-yı mestāne:
1. **nevā-yı mestāne:**
Gazel 152
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sarhoşcasına ses/nağme.
13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

nevā-yı ṭabʿ:
1. **nevā-yı ṭabʿuña:**-*uñ, -a*
Gazel 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tabiatın ahengi, yaratılışının ahengi, sesi.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

nev-bahār:
1. **nev-bahārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **1**
İlkbahar.
1. Ḫased o bülbüle kim nev-bahārı bāḳīdür
2. Hemīşe dāʿiye-i āh ü zārı bāḳīdür

nev-bahār ir-:

1. **nev-bahār irse:**-*se*
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
5. Nev-bahār irse yine olsa nesīm-i dil-güşā
6. Laḥlaḥa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurresi

nev-bahār ol-:
1. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

2. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

3. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

4. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 311
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
1. Nev-bahār oldı şabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

5. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 312
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

6. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 382
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

7. **nev-bahār oldı:**-*dı*
Gazel 390
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

8. **nev-bahār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḥazān nev-bahār olur giderek

nev-bahār-ı ārzū-yı dil-nişīn:
1. **nev-bahār-ı ārzū-yı dil-nişīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönülde olan arzunun ilkbaharı.
5. Reşḥa-i feyż-i hevā-yı bāġ-ı vaṣl-ı yār ile
6. Nev-bahār-ı ārzū-yı dil-nişīnem tāzedür

nev-bahār-ı devlet:
1. **nev-bahār-ı devletinde:**-*in, -de*
Gazel 117
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devletin/zenginliğin ilkbaharı.
19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
20. Bāġ-ı dehri ḥurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

nev-bahār-ı ʿışḳ:
1. **nev-bahār-ı ʿışḳ:**
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın ilkbaharı.
5. Nev-bahār-ı ʿışḳ āsīb-i ḥazān bilmez nedür
6. Bir birinden farḳ olunmaz ḫārımuz gülzārımuz

nev-be-nev:
1. **nev-be-nev:**
Kaside 2
Mısra: **53**
Yepyeni.
53. Nev-be-nev ṭarz-ı pesendīde-i şūhāne ile
54. Reşḳ-i güftār-ı fülān ibn-i fülāndur süḫanüm

2. **nev-be-nev:**
Gazel 153
Mısra: **17**
Yepyeni.
17. Meẕāḳī nev-be-nev tāze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

nev-beste:
1. **nev-beste:**
Gazel 117
Mısra: **16**
Yeni beste.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

nevbet:
1. **nevbetüme:**-*üm, -e*
Kaside 11
Mısra: **52**
Sıra, devir.
51. Ḥalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

nevbet-i Ḫüsrev:
1. **nevbet-i Ḫüsrev:**
Gazel 224
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hüsrev'in/hükümdarın sırası/devri. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

nev-civān:
1. **nev-civān:**
Gazel 44
Mısra: **18**
Genç delikanlı.
17. Ey Meẕāḳī şad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

nev-civān eyle-:
1. **nev-civān eyler:**-*r*
Gazel 153
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeni yetişen genç haline getirmek.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

nev-civān-ı maʿnā:
1. **nev-civān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Anlamın yeni yetmesi/genç delikanlısı.
185. Gerçi ben pīr-i nā-tüvān oldum
186. Ḫıredüm nev-civān-ı maʿnādur

nev-güfte:
1. **nev-güftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **10**
Yeni/daha önce söylenmemiş söz.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

nev-güfte ol-:
1. **nev-güfte olup:**-*up*
Gazel 299
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeni/daha önce söylenmemiş söz olmak.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḫan-gūya getürdüm

nev-ḫaṭ:
1. **nev-ḫaṭlar:**-*lar*
Gazel 91
Mısra: **6**
Ayva tüyleri yeni çıkmış sevgili.
5. Yine evvel ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḫaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

nev-ḫaṭ-ı yār:
1. **nev-ḫaṭ-ı yār:**
Gazel 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünde çıkan yeni ayva tüyleri.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

nevḥa-ṭırāzī-i sitem:
1. **nevḥa-ṭırāzī-i sitem:**
Kaside 11
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Eziyetin/zulmün ölüsüne yüksek sesle ağlamayı süsleme.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

nev-ḳaşr-ı ʿişret:
1. **nev-ḳaşr-ı ʿişret:**
Gazel 68
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
İçki içilen yeni köşk/saray.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

nevk-i ḫār:
1. **nevk-i ḫārı:**-*ı*
Gazel 349
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dikenin sivri ucu.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

nevk-i ḫayāl-i ġamze:
1. **nevk-i ḫayāl-i ġamzesi:**-*si*
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Süzerek göz ucu ile yan bakış hayalinin sivri ucu.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad-zaḫm-ı tāze tīġ

nevk-i ḳalem:
1. **nevk-i ḳalemi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Kalemin sivri ucu.
103. Ḫıżr-ı keremi rāh-nümā-yı çemen-i cūd
104. Nevk-i ḳalemi çeşme-i ḥayvān-ı zamāne

2. **nevk-i ḳalemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kalemin sivri ucu.
49. Olduḳça ḳalem vāsıṭa-i dest-i ḫayālüñ
50. Ṣad-nükte ẓuhūr itmede nevk-i ḳalemüñden

nevk-i müje-i çeşm-i siyāh:
1. **nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ:**-*uñ*
Gazel 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Siyah gözdeki kirpiğin yıldırımı.
9. Nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ gibi cānā
10. Sūzen mi olur zaḫm-ı dil-i zāra münāsib

nevk-i peykān-ı girişme:
1. **nevk-i peykān-ı girişme:**
Gazel 239
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Naz/işve okunun sivri ucu.
9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

nevk-i ser-tīz-i kilk-i taḥrīr:
1. **nevk-i ser-tīz-i kilk-i taḥrīri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Yazma kaleminin keskin ucu.
45. Nevk-i ser-tīz-i kilk-i taḥrīri
46. Ġamze-i dil-sitān-ı maʿnādur

nevm-i ġaflet:
1. **nevm-i ġafletden:**-*den*
Gazel 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusu.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

nevmīd ol-:
1. **nevmīd olma:**-*ma*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümitsiz olmak.
1. Giryeñe raḥm ol büt-i ṣuʿle-mizāc itmezse de
2. Olma nevmīd āb ü āteş imtizāc itmezse de

2. **nevmīd olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümitsiz olmak.
5. Ne ḳadar miḥnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

nev-naḳş-ı Mezāḳī:
1. **nev-naḳş-ı meẕāḳīye:**-*ye*
Gazel 65
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin yeni işlemesi (şiiri). bkz. Meẕāḳī.
15. Böyle nev-naḳş-ı Meẕāḳīye hezārān-taḥsīn
16. Bu da pīrāye-i envāʿ-ı fünūnundandur

nev-pervāz:
1. **nev-pervāz:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Yeni uçan (kuş).
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

nev-remīde:
1. **nev-remīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **8**
Yeni ürkmüş/korkmuş.
7. Gerd-i ruḫında ol ḫaṭ-ı ser-sebz-i dil-nişīn
8. Mānend-i sebzezār-ı cinān nev-remīdedür

nev-resīde:
1. **nev-resīde:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Yeni yetişmiş.
9. Nev-resīde ḫaṭ ile laʿl-i lebüñ seyr ideli
10. Kim ider Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased

2. **nev-resīde:**
Gazel 99
Mısra: **1**
Yeni yetişmiş.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca fırāvān olup gider

3. **nev-resīde:**
Gazel 140
Mısra: **10**
Yeni yetişmiş.
9. Tünd-bād-ı āh-ı ʿuṣṣāḳa taḥammül eylemez
10. Nev-resīde ol nihāl-i nāzenīnem tāzedür

4. **nev-resīde:**
Gazel 310
Mısra: **5**
Yeni yetişmiş.
5. Biz nev-resīde gül-bün-i gülzār-ı ḥasretüz
6. Hep dāġ u naʿl-i der gül-i pīrāyemüz bizüm

nev-reste:
1. **nev-reste:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Yeni yetişmiş.
11. Daḫi olmaz mı o nev-reste nihāl-i āmāl
12. Farḳ-ı ümmīde gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze

nev-rūz:
1. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **1**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı ṣad-nakş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

2. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **2**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı ṣad-nakş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

3. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **4**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
3. Bülbül-i āteş-nefes āh-ı şerār-efrūzını
4. Dāne-sūz-ı dām-ı ṣayyād eylesün nev-rūzdur

4. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **6**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

5. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **8**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

6. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **10**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuṣṣāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

7. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **12**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

8. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **14**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

9. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **16**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.

15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

10. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **18**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

11. **nev-rūzdur:**-*dur*
Gazel 117
Mısra: **20**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
19. ʿĀlem olsun nev-bahār-ı devletinde behre-yāb
20. Bāġ-ı dehri ḫurrem-ābād eylesün nev-rūzdur

12. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **1**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

13. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **2**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

14. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **4**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
3. Her ṭaraf mirʾāt-ı envār-ı İlāhīdür bugün
4. Gül-sitān āyīne-i dīdār olur nev-rūzda

15. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **6**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
5. Feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem muʿciz-dem-i ʿĪsā gibi
6. Rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār olur nev-rūzda

16. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **8**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
7. Jāle-bār olduḳça ebr-i nev-bahārı gülşeni
8. Çeşm-i ezhār-ı çemen bīdār olur nev-rūzda

17. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **10**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

18. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **12**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

19. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **14**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

20. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **16**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
15. Bā-ḥuşūşā ḳaṣd-ı medḥ-i āṣaf-ı ẕī-şān iden
16. Naẓm-ı muʿcizle Mesīḥ-āsār olur nev-rūzda

21. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **18**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
17. Ṣadr-ı aʿẓam Ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt
18. Kim duʿā-yı devleti tekrār olur nev-rūzda

22. **nev-rūzda:**-*da*
Gazel 370
Mısra: **20**
Nevruz, baharın ilk günü. 21 mart.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

nev-rūz gel-:

1. **nev-rūz geldi:**-*di*
Gazel 312
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nevruz gelmek.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

nev-rūz-ı fīrūz:

1. **nev-rūz-ı fīrūz:**
Gazel 370
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mutlu/sevinçli nevruz.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

nev-sikke-i sencīde-ʿayār:

1. **nev-sikke-i sencīde-ʿayār:**
Gazel 243
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ayarı ölçülmüş yeni para/akçe.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīde-ʿayār olmayıcaḳ

nev-ṭabībān-ı cihān:

1. **nev-ṭabībān-ı cihān:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yeni doktorları.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḥoḳḳada merhem ne ṭutar

nev-üslūb eyle-/it-:

1. **nev-üslūb eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzda/üslupla söylemek.
9. Zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den nümāyāndur
10. Ki yārān ṭarz-ı eşʿārı nev-üslūb eylemişlerdür

2. **nev-üslūb itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeni tarzda/üslupla söylemek.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

nev-zemīn:

1. **nev-zemīnlerle:**-*ler, -le*
Kaside 2
Mısra: **18**
Yeni yo/ tarz.
17. Ben o Bihzād-ı ṣuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

2. **nev-zemīn:**
Kaside 21
Mısra: **32**
Yeni yo/ tarz.
31. Ol ki bu naḳş-ı ḫāme-i ṭabʿı
32. Nev-zemīn ü zamān-ı maʿnādur

3. **nev-zemīnlerle:**-*ler, -le*
Gazel 88
Mısra: **13**
Yeni yo/ tarz.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

4. **nev-zemīn:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Yeni yo/ tarz.
9. Ey Meẕāḳī ḫaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

5. **nev-zemīn:**
Gazel 381
Mısra: **14**
Yeni yo/ tarz.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

nev-zemīn-i dāne:

1. **nev-zemīn-i dāne:**
Gazel 32
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tanenin yeni tarzı.
13. Ey Meẕāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

nev-zemīn-i nāz:

1. **nev-zemīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nazın/işvenin yeni tarzı.
13. El-ḫaḳ Meẕāḳī tāze-zebān-ı niyāzdur
14. Ol āfet-i zamāneye bu nev-zemīn-i nāz

ney:

1. **ney:**bkz. nāy
Gazel 24
Mısra: **12**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül näleler itse
12. Ney näleye näle ney-i nālāna münāsib

2. **ney:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

3. **neyle:**-*le*
Gazel 344
Mısra: **11**
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
11. Def ü neyle ʿāleme ṣıyt-ı pey-ā-pey ṣalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

4. **ney:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü def ḥasret ile näle vü feryāda gelür

neydi:
1. **neydi:**
Gazel 325
Mısra: **3**
Ne idi.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

2. **neydi:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Ne idi.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḥāl iken

n'eydügin:
1. **n'eydügin:**
Gazel 4
Mısra: **7**
Ne olduğunu.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

2. **n'eydügin:**
Kaside 23
Mısra: **57**
Ne olduğunu.
57. Bilürdi n'eydügin esrār-ı cemʿ-i āteş ü āb
58. Bunı göreydi ḥüküm-güsterān-ı Yunānī

3. **n'eydügin:**
Gazel 302
Mısra: **3**
Ne olduğunu.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem

4. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Ne olduğunu.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

5. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **2**
Ne olduğunu.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

6. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **4**
Ne olduğunu.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad-rāz-ı mübhem n'eydügin

7. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **6**
Ne olduğunu.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

8. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **8**
Ne olduğunu.
7. Bilmez illā bikr-i maʿnā-perverān-ı Meşnevī
8. Ol ḥarīm-i muḥteremde ḳadr-i maḥrem n'eydügin

9. **n'eydügin:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Ne olduğunu.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

10. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **1**
Ne olduğunu.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

11. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **2**
Ne olduğunu.
1. Hem-dem-i nāy olmayan hem-rāz bilmez n'eydügin
2. ʿĀşıḳ-ı dil-sūz ile dem-sāz bilmez n'eydügin

12. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **4**
Ne olduğunu.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n'eydügin

13. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Ne olduğunu.
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

14. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **8**
Ne olduğunu.
7. Näle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n'eydügin

15. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **10**
Ne olduğunu.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḫirmen-sūz-ı ḥırş u āz bilmez n'eydügin

16. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **12**
Ne olduğunu.
11. Def ü neyle ʿāleme ṣıyt-ı pey-ā-pey ṣalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

17. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **14**
Ne olduğunu.
13. Şems-i Tebrīzī gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḥābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n'eydügin

18. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **16**
Ne olduğunu.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

19. **n'eydügin:**
Gazel 344
Mısra: **18**
Ne olduğunu.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i muʿciz-naẓmuñı gūş itmeyen
18. Ḫoş-nevā-yı meclis-i iʿcāz bilmez n'eydügin

20. **n'eydügin:**
Gazel 350
Mısra: **5**
Ne olduğunu.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

21. **n'eydügini:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Ne olduğunu.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḥālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

22. **n'eydügini:**-*ni*
Gazel 150
Mısra: **9**
Ne olduğunu
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḫażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

n'eydügin bilme-:
1. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **1**

Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

2. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

3. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
3. Mestüm ammā ki mest-i bāde-i ʿışḳ
4. Mey-i gülfām n'eydügin bilmem

4. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
5. Gezerin serserī ḫarābātı
6. Neng ile nām n'eydügin bilmem

5. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
7. Ḫāk-rūb-ı ḥarīm-i muġ-beçeyüm
8. Deyr-i eṣnām n'eydügin bilmem

6. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
9. Puḫte-i āteş-i ḳanāʿat olup
10. Ṭamaʿ-ı ḫām n'eydügin bilmem

7. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
11. ʿArż-ı ḥāle lisān-ı ḥāl yeter
12. Basṭ-ı erkām n'eydügin bilmem

8. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
13. Bir hümā-yı bülend-pervāzum
14. Dāne vü dām n'eydügin bilmem

9. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
15. Bī-ḳarār u şekīb-perdāzum
16. Ṣabr u ārām n'eydügin bilmem

10. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
17. Māh-ı Naḫşeb-miṣāl pür-nūrum
18. Ẓulmet-i şām n'eydügin bilmem

11. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
19. Dil-i eṭfāl gibi mesrūrum
20. Ġam-ı eyyām n'eydügin bilmem

12. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
21. Āhū-yı dil-firīb-i şayyādum
22. Tīr-i Behrām n'eydügin bilmem

13. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
23. Heves-āġāz-ı saʿy-ı Ferhādum
24. Fikr-i encām n'eydügin bilmem

14. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 317
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
25. Ben Meẕāḳī gibi rıża-cūyum
26. Dil-i ḫod-gām n'eydügin bilmem

15. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
1. Āh ile zār n'eydügin bilmem
2. Yarı āẕār n'eydügin bilmem

16. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
1. Āh ile zār n'eydügin bilmem
2. Yarı āẕār n'eydügin bilmem

17. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
3. Ben kemer-bend-i ʿışḳ muġ-beçeyüm
4. Ḳayd-ı zünnār n'eydügin bilmem

18. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
5. Bu'l-ʿaceb rind-i ḫāne-ber-dūşum
6. Der ü dīvār n'eydügin bilmem

19. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
7. Mest-i teh-cürʿa-nūş-ı medhūşum
8. Cām-ı ser-şār n'eydügin bilmem

20. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
9. Bir ser ü pā-bürehne-abdālum
10. Keşf ü destār n'eydügin bilmem

21. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
11. Derd-i ʿışḳıyla şöyle ḫoş-ḥālüm
12. Dil-i bīmār n'eydügin bilmem

22. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
13. Künc-i külḫen-nişīn-i ḥırmānum
14. Seyr-i gülzār n'eydügin bilmem

23. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
15. Tācir-i şehr-i bend-i ḫüsrānum
16. Sūd-ı bāzār n'eydügin bilmem

24. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
17. Murġ-ı yek-naġme-senc-i tevḥīdüm
18. ʿİlm-i edvār n'eydügin bilmem

25. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
19. Bir nemed-bāf-ı delḳ-i tecrīdüm
20. Pūd ile tār n'eydügin bilmem

26. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
21. Rüstem-i heft-ḫʷān-güẕār-ı felek
22. Bīm-i peygār n'eydügin bilmem

27. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
23. Ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek
24. Hīç ḳafādār n'eydügin bilmem

28. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 318
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
25. Feyż-i Ḥaḳ'dur Meẕāḳī güftārum
26. Fikr-i eşʿār n'eydügin bilmem

29. **n'eydügin bilmem:**-*m*
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
3. Hīle vü ḫudʿa n'eydügin bilmem
4. Sālik-i meslek-i sedādum ben

30. **n'eydügin bilmez:**-*mez*
Gazel 422
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ne olduğunu bilmemek.
13. Sāde-levḥān-ı ṣuver bilmez bu maʿnā n'eydügin
14. Ṣıbġatu'l-lāhdur bu reng-i inṣıbāġ-ı Mevlevī

ney-i dem-sāz:
1. **ney-i dem-sāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dost/arkadaş ney.

15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

ney-i nālān:
1. **ney-i nālāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağlayan ney.
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül nāleler itse
12. Ney nāleye nāle ney-i nālāna münāsib

n'eyle-:
1. **n'eyleyeyüm:**-*ye, -yüm*
Gazel 6
Mısra: **11**
Ne eylemek, ne yapmak.
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i firāza fedā

2. **n'eyledi:**
Kaside 9
Mısra: **144**
Ne yaptı, ne hale getirdi.
143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḥvānı

3. **n'eyledi:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Ne yaptı, ne hale getirdi.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

4. **n'eyledi:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Ne yaptı, ne hale getirdi.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

5. **n'eyler:**
Gazel 6
Mısra: **13**
Ne yapar, ne yapsın!
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

6. **n'eyler:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Ne yapar!(Etkisizdir bağlamında).
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-figār-ı tīġ-ı ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

7. **n'eyler:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Ne yapar!(Etkisizdir, zarar vermez bağlamında).
3. Biz ḫāne-ber-endāz-ı cihānuz bize n'eyler
4. Gerdūn gibi maḳsūre-i nüh-pāye-i dünyā

8. **n'eyler:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Ne yapar, ne yapsın!
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

9. **n'eyler:**
Gazel 91
Mısra: **3**
Ne yapar, ne yapsın!
3. Göñül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

10. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Ne yapar, ne yapsın!
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḥüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

11. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **2**
Ne yapar, ne yapsın!
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḥüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

12. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Ne yapar, ne yapsın!
3. Bu ḥüsn ile dünyāyı ḫarāb itdi o āfet
4. Ferdā-yı ḳıyāmetde ʿaceb maḥşeri n'eyler

13. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Ne yapar, ne yapsın!
5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāşıḳ-ı şeydā
6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

14. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **8**
Ne yapar, ne yapsın!
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

15. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **10**
Ne yapar, ne yapsın!
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

16. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **12**
Ne yapar, ne yapsın!
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

17. **n'eyler:**
Gazel 124
Mısra: **14**
Ne yapar, ne yapsın!
13. Beẕl-i güher itse ne ʿaceb böyle Meẕāḳī
14. Gencūr-ı ṭabīʿat bu ḳadar gevheri n'eyler

18. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Ne yapar, ne yapsın!
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

19. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Ne yapar, ne yapsın!
1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

20. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Ne yapar, ne yapsın!
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

21. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **6**
Ne yapar, ne yapsın!
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
6. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

22. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Ne yapar, ne yapsın!
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol şemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

23. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Ne yapar, ne yapsın!
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevs̱eri n'eyler

24. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **12**
Ne yapar, ne yapsın!
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

25. **n'eyler:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Ne yapar, ne yapsın!
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Ṣāʿir daḫi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

26. **n'eyler:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Ne gezer! Bulunmaz.
7. Piyāle-nūş-ı maḥabbetde derd-i ser n'eyler
8. ʿİlāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı bāḳīdür

27. **n'eyler:**
Gazel 172
Mısra: **5**
Ne yapar, ne eder.
5. Dest-bürd-i ḫazān bize n'eyler
6. Mürg-ı her dem bahār-ı ʿışḳuz biz

28. **n'eyler:**
Gazel 177
Mısra: **13**
Ne yapar!(Etkisizdir, zarar vermez bağlamında).
13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i şādī
14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad-pāre-i ʿışḳuz

29. **n'eyler:**
Gazel 200
Mısra: **3**
Ne yapar!(Etkisizdir bağlamında).
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyuz

30. **n'eyler:**
Gazel 202
Mısra: **13**
Ne gezer! Bulunmaz.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āş̱ār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

31. **n'eyler:**
Gazel 209
Mısra: **9**
Ne gezer! Bulunmaz.
9. Dil-i derviş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler

10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

32. **n'eyler:**
Gazel 219
Mısra: **11**
Ne yapar, ne yapsın!
11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḥi n'eyler
12. Girībānın çeküp şad-çāk idüp dāmāna el şunmış

33. **n'eyler:**
Gazel 234
Mısra: **18**
Ne yapar, ne yapsın!
17. Her naḫl-i şerḥa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

34. **n'eyler:**
Gazel 278
Mısra: **7**
Ne yapar, ne eder.
7. ʿĀrızı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

35. **n'eyler:**
Gazel 293
Mısra: **5**
Ne yapsın, ne etsin.
5. Cebīn-i şādī-i dilde bu çīn-i ġam n'eyler
6. Güşāde-ḫāṭır-ı ḫurrem-liḳā-yı mestān ol

36. **n'eyler:**
Gazel 300
Mısra: **9**
Ne yapar, ne yapsın.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

37. **n'eyler:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Ne yapar, ne yapsın!
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

38. **n'eyler:**
Gazel 400
Mısra: **16**
Ne yapar, ne yapsın!
15. ʿAdū-yı tīre-tabʿa bikr-i maʿnā ʿarż-ı ḥüsn itmez
16. Alup n'eyler kef-i endīşeye bir kūr āyīne

39. **n'eylerdi:**
Gazel 378
Mısra: **1**
Ne yapardı, ne ederdi.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

40. **n'eylersin:**
Gazel 293
Mısra: **7**
Ne eylersin, ne yapacaksın?
7. Dür-i ṭabaḳçe-i daʿvā-yı zühdi n'eylersin
8. Güher-feşān-ı ser-i müddeʿā-yı mestān ol

41. **n'eylersin:**
Gazel 433
Mısra: **7**
Ne yaparsın, ne eylersin?
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

42. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **1**
Ne yapalım.
1. Şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

43. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **2**
Ne yapalım.
1. Şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

44. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Ne yapalım.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

45. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **6**
Ne yapalım.
5. Biz başīret ṣāḥibi ehl-i naẓar ʿāşıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

46. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **8**
Ne yapalım.
7. Ṭurre-i cānānedür ser-rişte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

47. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **10**
Ne yapalım.
9. Biz ki zībaḳ-rīz-i güş-ı ārzū-yı devletüz
10. Hāy u hūy-ı ʿālem ü ṣavt u ṣadāyı n'eylerüz

48. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **12**
Ne yapalım.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

49. **n'eylerüz:**
Gazel 162
Mısra: **14**
Ne yapalım.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

50. **n'eylerüz:**
Gazel 180
Mısra: **22**
Ne yapalım.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

51. **n'eylerüz:**
Gazel 370
Mısra: **11**
Ne yapalım, ne edelim.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

52. **n'eylesün:**
Gazel 93
Mısra: **5**
Ne yapsın?
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

53. **n'eylesün:**
Gazel 135
Mısra: **15**
Ne yapsın?
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

54. **n'eylesün:**
Gazel 149
Mısra: **13**
Ne yapsın, ne etsin.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña şayyād yeter

55. **n'eylesün:**
Gazel 212
Mısra: **12**
Ne yapsın?
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

56. **n'eylesün:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Ne yapsın, ne etsin.
3. N'eylesün zevraḳ-nişīnān-ı emel derkār iken
4. Ṣarṣar-ı baḥr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

57. **n'eylesün:**
Gazel 264
Mısra: **7**
Ne yapsın, ne etsin.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

58. **n'eylesün:**
Gazel 272
Mısra: **8**
Ne yapsın, ne etsin.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür göñül

59. **n'eylesün:**
Gazel 280
Mısra: **4**
Ne yapsın, ne etsin.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün ṣīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

60. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Lāʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

61. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **2**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Lāʾübālī-meşreb esbāb-ı vaḳārı n'eylesün
2. Ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmül kār u bārı n'eylesün

62. **n'eylesün:**
Gazel 322

Mısra: **4**
Ne yapsın, ne etsin.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i iʿtibārı n'eylesün

63. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Ne yapsın, ne etsin.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

64. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **8**
Ne yapsın, ne etsin.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

65. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **10**
Ne yapsın, ne etsin.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

66. **n'eylesün:**
Gazel 322
Mısra: **12**
Ne yapsın, ne etsin.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

67. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **1**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

68. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **2**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

69. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **4**
Ne yapsın, ne etsin.
3. Şevḳ-i ġālib ḥüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

70. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **6**
Ne yapsın, ne etsin.
5. Oldı ser-germ-i şarāb-ı ḫ̬āhiş-i ehl-i niyāz
6. Açmasun mı sīnesin ol mest-i nāzum n'eylesün

71. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **8**
Ne yapsın, ne etsin.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḥi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

72. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **10**
Ne yapsın, ne etsin.
9. Ḥasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān ġayret-fürūz-ı yāredür
10. Yaḳmasun mı nāme-i şükūh-ṭırāzum n'eylesün

73. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Ne yapsın, ne etsin.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

74. **n'eylesün:**
Gazel 323
Mısra: **14**
Ne yapsın, ne etsin.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

75. **n'eylesün:**
Gazel 332
Mısra: **7**
Ne yapsın, ne etsin.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerān sensin sen

76. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **1**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

77. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **2**
Ne yapsın, ne etsin.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

78. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **4**
Ne yapsın, ne etsin.
3. Ben marīz-i ʿışḳ-ı cāngāhum Mesīḥ olsa daḥi
4. Ne ʿilāc itsün bu derd-i bī-devāya n'eylesün

79. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **6**
Ne yapsın, ne etsin.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

80. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **8**
Ne yapsın, ne etsin.
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

81. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **10**
Ne yapsın, ne etsin.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

82. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **12**
Ne yapsın, ne etsin.
11. ʿUḳde-i ser-rişte-i mihr ü maḥabbetdür göñül
12. Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n'eylesün

83. **n'eylesün:**
Gazel 334
Mısra: **14**
Ne yapsın, ne etsin.
13. Ger Meẕāḳī böyle feryād eylese maʿẕūrdur
14. ʿĀşıḳ olmış nāgehān ol bī-vefāya n'eylesün

84. **n'eyleyelüm:**-*ye, -lüm*
Gazel 5
Mısra: **9**
Ne yapalım?
9. Metāʿ-ı būd u nebūd-ı ümīdi n'eyleyelüm
10. Derīde kīse-i sūd u ziyānıyuz cānā

85. **n'eyleyeyin:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Ne yapayım?
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

86. **n'eyleyeyüm:**
Kaside 18
Mısra: **208**
Ne yapayım, ne gerek var.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

87. **n'eyleyeyüm:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Ne yapayım, ne edeyim.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

88. **n'eyleyim:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Ne yapayım.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

89. **n'eyleyin:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Neyleyeyim, ne yapayım.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güc

90. **n'eyleyüm:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Ne yapayım, ne edeyim.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

91. **n'eyleyüm:**
Gazel 265

Mısra: **17**
Ne yapayım, ne edeyim.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u şāyeste-i evṣāf degül

n'eylerseñ eyle:
1. **n'eylerseñ eyle:**
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yaparsan yap.
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

neyyir-i aʿẕam:
1. **neyyir-i aʿẕam:**
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
En büyük nurlandırıcı.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

ney-zen-i meh-çehre:
1. **ney-zen-i meh-çehreye:**-*ye*
Gazel 344
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü ney çalan/üfleyen.
3. İtmedin bir ney-zen-i meh-çehreye ʿarż-ı niyāz
4. Luṭf-ı düzdīde-nigāh-ı nāz bilmez n'eydügin

nezāre:
1. **neẕāre:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Seyretmek, bakmak, bakış.
1. Gerçi bī-pervā neẕāre mihr-i rūy-ı yāra güc
2. Güçdür imsāk-ı naẓarda ʿāşıḳ-ı dīdāra güc

nezāre-rūy:
1. **neẕāre-rūy:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Bakan yüz.
3. Neẕāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḥāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḥtirāz iderek

neẕāret:
1. **neẕāret:**
Kaside 26
Mısra: **50**
Bakma, bakış, nazırlık.
49. Bulur feyż-i nem-i luṭfıyla her an
50. Neẕāret gülşen-i bāġ-ı emānı

nezīr:
1. **nezīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **56**
Birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma, Hz. Muhammed'in adlarındandır.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

nezr-i çerāġ:
1. **neẕr-i çerāġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mum adağı, adak mumu.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

neẕẕāre it-:
1. **neẕẕāre itse:**-*se*
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

neẕẕāregāh-ı bī-misāl:
1. **neẕẕāregāh-ı bī-miṣāl:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Örneği olmayan seyir yeri.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẕẕāregāh-ı bī-miṣāl

neẕẕāre-pāş-ı şeş-cihet-i deşt-i ḥayret:
1. **neẕẕāre-pāş-ı şeş-cihet-i deşt-i ḥayretüz:**-*üz*
Gazel 187
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayret /şaşkınlık çölünde altı yönüne bakıp dağıtan.
3. Güm-kerde-rāh-ı vādī-i maḳṣūd olmışuz
4. Neẕẕāre-pāş-ı şeş-cihet-i deşt-i ḥayretüz

neẕẕāre-pāş-ı ṭalʿatuñ:
1. **neẕẕāre-pāş-ı ṭalʿatuñ:**-*uñ*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzelliği bakanlara dağıtan/söyleyen.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẕẕāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

nıṣf-ı hezār:
1. **nıṣf-ı hezārın:**-*ın*
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Binin yarısı.
11. Ben biñ yaşarın derk ideli nıṣf-ı hezārın
12. Naḳd-ı ṭarab-ı ʿadd-i fuṣūṣ-ı diremüñden

niʿam:
1. **niʿam:**
Kaside 5
Mısra: **40**
Nimetler.
39. Bezm-i cūdında ser-te-ser ʿālem
40. Bir sımāṭ-ı hezār-gūna niʿam

niʿam-ı māʾide-i luṭf:
1. **niʿam-ı māʾide-i luṭfını:**-*ı, -nı*
Kaside 2
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
İyilik sofrasının nimetleri.
43. Niʿam-ı māʾide-i luṭfını taʿrīf ideli
44. Çāşnī baḫş-ı meẕāḳ-ı dil ü cāndur süḫanüm

nic(ç)e:
1. **nice:**
Kaside 2
Mısra: **11**
Pek çok.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

2. **nice:**
Kaside 2
Mısra: **61**
Pek çok.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

3. **niçe:**
Tarih 2
Mısra: **15**
Pek çok.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad-nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

4. **nice:**
Kaside 5
Mısra: **69**
Pek çok.
69. Nice Ḫüsrevleri ider Ferhād
70. Leb-i şīrīn ile o laʿlin-fem

5. **nice:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Nasıl, ne kadar çok.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

6. **nice:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Öyle bir, nasıl.
39. Lā-cerem gör nice hüveydādur
40. Ḍarb-ı ṣāḥib-ḳırān cirīdüñden

7. **nice:**
Kaside 7
Mısra: **61**
Nasıl.
61. Nice ḫavf itmesün ki şaḳ oluyor
62. Farḳ-ı pīr ü civān cirīdüñden

8. **niçe:**
Kaside 8
Mısra: **50**
Nice, birçok.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

9. **nice:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Pek çok.
35. Nice şeh Ḫüsrev-i ẕī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān
36. Kim odur vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī Yunānī

10. **nice:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Pek çok.
37. Nice şeh-i şaʿşaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem
38. Feleküñ mihr-i dıraḫşānı meh-i tābānı

11. **nice:**
Kaside 9
Mısra: **154**
Nasıl.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

12. **nice:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Öyle bir, nasıl.
9. Görüñ görüñ nice ʿarż-ı cemāl-i ʿişve ider
10. Ṣafā-yı āyīne-i ḫod-nümā-yı istiġnā

13. **nice:**
Gazel 10

Mısra: **11**
Pek çok.
11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

14. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **61**
Öyle bir.
61. Nice şehzāde ki dürr-i ṣadef-i devletdür
62. Böyle olsa olıcaḳ zāde-i ferḫunde-tebār

15. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **63**
Öyle bir.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

16. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **65**
Öyle bir.
65. Nice şeh vālid-i şehzāde-i pākīze-güher
66. Böyle olsa olıcaḳ silsile-i ḳadr u vaḳār

17. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **67**
Öyle bir.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

18. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **68**
Öyle bir.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

19. **nice:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Öyle bir.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ feṭḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār

20. **nice:**
Müfret 10
Mısra: **1**
Nasıl.
1. Nice sākin olur ʿāṣıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

21. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **51**
Nasıl.
51. Ḥalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-semm geldi

22. **nice:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Pek çok.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

23. **nice:**
Kaside 12
Mısra: **69**
Nasıl.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

24. **nice:**
Gazel 13
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünün peydā

25. **niçe:**
Gazel 13
Mısra: **12**
Pek çok.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

26. **nice:**
Kaside 13
Mısra: **85**
Öyle bir, nasıl.
85. Gör nice cilve-nümādur ḥarekāt-ı iʿcāz
86. Böyle bir eblaḳ-ı zībende-licāmumda benüm

27. **nice:**
Kaside 14
Mısra: **129**
Nasıl.
129. Dest-i ṭalebe dāmen-i vaṣl nice girsün
130. Bir āfet-i çābük-reviş-i teng-ḳabādur

28. **nice:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Pek çok.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḥalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

29. **nice:**
Gazel 15
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

30. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **7**
Öyle bir.
7. Nice nāme dür-i ümmīd ile pür-silk-i leʾāl
8. Kim ola zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem

31. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **9**
Öyle bir.
9. Nice nāme eşer-i ḫāme-i dest-i ilhām
10. Kim olur kāşif-i ṣad-nükte-i rāz-ı mübhem

32. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **11**
Öyle bir.
11. Nice nāme gül-i ṣad-berg-i nihāl-i ümmīd
12. Kim dili eyledi bir bülbül-i şūrīde-naġam

33. **nice:**
Kaside 17
Mısra: **13**
Öyle bir.
13. Nice nāme güher-ārā-yı mezāyā-yı kelām
14. Kim olur ehl-i dile lāzım u belki elzem

34. **niçe:**
Kaside 17
Mısra: **60**
Nasıl.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

35. **niçe:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Nice, ne kadar çok,.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

36. **niçe:**
Kaside 17
Mısra: **165**
Pek çok.
165. Feṭḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi şād u ḫurrem

37. **niçe:**
Kaside 18
Mısra: **15**
Nasıl.
15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

38. **niçe:**
Kaside 18
Mısra: **17**
Nasıl.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

39. **niçe:**
Kaside 18
Mısra: **19**
Nasıl.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

40. **niçe:**
Kaside 18
Mısra: **21**
Nasıl.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

41. **niçe:**
Kaside 18
Mısra: **54**
Pek çok.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḫayretde niçe pīrezen-i seḥḥārı

42. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **67**
Nasıl.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

43. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **79**
Pek çok.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḳrārı

44. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **82**
Nasıl.
81. Siḥr idermiş ṭutalum kilk-i ṣuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur ṣūret-i istiḥzārı

45. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **95**
Öyle bir.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḫūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

46. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **96**
Pek çok.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḫūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

47. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **97**
Öyle bir.
97. Nice āṣaf o cihān-dāver-i ferḫünde-liḳā
98. Kim olur ḫüsn-i şiyem zīb-dih-i eṭvārı

48. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **134**
Nasıl.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

49. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **197**
Nasıl.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫᵛārı

50. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **203**
Nasıl.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

51. **nice:**
Kaside 18
Mısra: **220**
Nasıl.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

52. **niçe:**
Kaside 19
Mısra: **13**
Pek çok.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

53. **niçe:**
Kaside 19
Mısra: **34**
Pek çok.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

54. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **3**
Pek çok.
3. Nice dil reh-ber-i Tehemten kim
4. Ṣaf-der-i heft-ḫᵛān-ı maʿnādur

55. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **5**
Pek çok.
5. Nice dil ṣandalī-nişīn-i süḫan
6. Kim cihān pehlevān-ı maʿnādur

56. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **7**
Pek çok.
7. Nice dil rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām
8. Maʿnī-i cān u cān-ı maʿnādur

57. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **9**
Pek çok.
9. Nice dil mālik-i süḫan-dānī
10. Yūsuf-ı kārivān-ı maʿnādur

58. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **11**
Pek çok.
11. Nice dil çetr ṣūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur

59. **nice:**
Kaside 21
Mısra: **91**
Pek çok.
91. Nice ġāzī ki tīġ-ı ser-tīzi
92. Pür-cilā-yı fesān-ı maʿnādur

60. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **3**
Öyle bir.
3. Nice nāme temīme-i cān kim
4. Refʿ ider zaḫm-ı çeşm-i ālāmı

61. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Öyle bir.
5. Nice nāme şemāme-i dil kim
6. Gösterür zīb-i dest-i eyyāmı

62. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **7**
Öyle bir.
7. Nice nāme virür derūna ṣafā
8. Seyr-i sünbül-sitān-ı erḳāmı

63. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **9**
Öyle bir.
9. Nice nāme terāne-i ḳalemi
10. Añdırur naġme-i dil-ārāmı

64. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **11**
Öyle bir.
11. Nice nāme faṣāḥat-ı raḳamı
12. Bildirür ʿacz-i derk-i ifhāmı

65. **nice:**
Kaside 22
Mısra: **13**
Öyle bir.
13. Nice nāme ḥayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

66. **nice:**
Kaside 25
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

67. **nice:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Öyle bir.
23. Nice ṣadr ol ʿazīz-i Mıṣr-ı kerem
24. Taḫt-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī

68. **nice:**
Gazel 26
Mısra: **3**
Pek çok.
3. Nice minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

69. **niçe:**
Kaside 26
Mısra: **8**
Pek çok.
7. Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedānum
8. Ki lāl itdüm niçe şīrīn-zebānı

70. **niçe:**
Kaside 26
Mısra: **61**
Nasıl.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

71. **nice:**
Gazel 32
Mısra: **5**
Nasıl.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

72. **nice:**
Gazel 32
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

73. **niçe:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Pek çok.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

74. **nice:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Nasıl.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

75. **nice:**
Gazel 67
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

76. **nice:**
Gazel 68
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

77. **nice:**
Gazel 72
Mısra: **5**
Nasıl.
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāşıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

78. **nice:**
Gazel 72
Mısra: **8**
Nasıl, ne kadar çok.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice tesḫīr bilür

79. **nice:**
Gazel 75
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

80. **nice:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Öyle bir, nasıl.
7. Bir āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū
8. Kim ṣayd olur didükçe nice meyl-i dūr olur

81. **niçe:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Pek çok.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

82. **nice:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Nasıl.
1. Peyk-i sirişk-i dīde kim ḳaṭre-zen-i şitāb olur
2. Şevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

83. **nice:**
Gazel 98
Mısra: **10**
Hayli, çok.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

84. **niçe:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Mürg-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẕarı gör

85. **nice:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Meẕāḳī bezm-i ṣahbādan nice fārig olursın kim
10. Fürūġ-ı rūy-ı sāḳī ḫānmān-suz-ı firāġuñdur

86. **nice:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Nasıl, neden.
5. Hezār-ı bāġ-ı maḥabbet nice ḫamūş olsun
6. Bu gülşenüñ güli her dem hezārı bāḳīdür

87. **nice:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Nice nāḳıs olur maʿmūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe
10. Kef-i mīzān-ı ʿirfānda zer-i kāmil-ʿayāruz biz

88. **nice:**
Gazel 189
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

89. **nice:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Pek çok.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

90. **nice:**
Gazel 190
Mısra: **13**
Nasıl.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

91. **nice:**
Gazel 190
Mısra: **18**
Pek çok.
17. Kāviş-i tīşe-i ṭabʿıyla Meẕāḳī gibi biz
18. Künc-i dilde nice gencīne-i pinhān buluruz

92. **nice:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

93. **nice:**
Gazel 199
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Leẕẕet-i ẕāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

94. **nice:**
Gazel 239
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

95. **nice:**
Gazel 244
Mısra: **8**
Nasıl.
7. Rind-i maḫmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn
8. Nice ābād olur mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

96. **nice:**
Gazel 244
Mısra: **10**
Nasıl.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫʷāb olmayıcaḳ

97. **nice:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Dimāġ-ı dil nice ḫoş-bū meşām-ı raġbet olur kim
4. Bu meclisüñ ne ʿabīr ü ne ḫoş-gül-ābını gördük

98. **nice:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Nasıl.
5. Ġarḳ-ı deryā-yı ḫayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

99. **nice:**
Gazel 255
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

100. **nice:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

101. **nice:**
Gazel 280
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün şīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

102. **nice:**
Gazel 280
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫʷāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

103. **nice:**
Gazel 280
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

104. **nice:**
Gazel 281
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

105. **nice:**
Gazel 283
Mısra: **5**
Nasıl.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

106. **nice:**
Gazel 285
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Şümār-ı meblaġ-ı rāḥat nice ziyād olsun
12. Ki naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde degül

107. **nice:**
Gazel 310
Mısra: **9**
Nasıl.

9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

108. **nice:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret ṣeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

109. **nice:**
Gazel 316
Mısra: **4**
Pek çok.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi ṣahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḫas-pūş idelüm

110. **nice:**
Gazel 316
Mısra: **10**
Nasıl.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

111. **nice:**
Gazel 321
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Nice ḳan üstüne ḳan itmeyelüm meclisde
8. Cām-ı meyle leb-i cānāneyi hem-dem bilürin

112. **nice:**
Gazel 331
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Naḳd-i dil ü cānı nice ḥıfẓ eyleye ʿuṣṣāḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyār-ı tebehkāruñ elinden

113. **nice:**
Gazel 336
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

114. **nice:**
Gazel 354
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

115. **nice:**
Gazel 355
Mısra: **11**
Nasıl.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

116. **nice:**
Gazel 358
Mısra: **11**
Nasıl.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

117. **niçe:**
Gazel 364
Mısra: **15**
Nasıl.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

118. **nice:**
Gazel 371
Mısra: **17**
Nasıl.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

119. **niçe:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Pek çok.
5. Gelüp çü hüdhüd-i rengīn-per-i Süleymānı
6. Lisān-ı ḥāl ile virdi niçe ḫaber nāme

120. **nice:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

121. **nice:**
Gazel 400
Mısra: **7**
Nasıl.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-gönlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

122. **nice:**
Gazel 403
Mısra: **18**
Pek çok.
17. Bu meclisde şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

123. **nice:**
Gazel 406
Mısra: **3**
Nasıl.
3. Nice taşvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

124. **nice:**
Gazel 427
Mısra: **9**
Nasıl.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

125. **niçe:**
Gazel 427
Mısra: **13**
Nasıl.
13. Ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

126. **nice:**
Gazel 434
Mısra: **8**
Nasıl, öyle bir.
7. Ol büt-i ʿişve-fıṭratuñ tāze-zebān-ı şīvesin
8. Fenn-i maḥabbetüñ nice nükte-ṭırāzı bilmedi

127. **nice:**
Gazel 436
Mısra: **13**
Nasıl.
13. Ey Meẕāḳī dil nice ābād olur kim oldı āh
14. Beyt-i maʿmūr-ı emel ḫāne-ḫarāb-ı ṭurresi

128. **nicedür:**
Gazel 102
Mısra: **19**
Ne zaman ki.
19. Nicedür muntaẓam-ı rişte-i evṣāf olsa
20. Güher-i vaṣf-ı ḫudāvend ile maḳrūn gelür

nic(ç)e bir:

1. **nice bir:**
Kaside 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

2. **niçe bir:**
Kaside 9
Mısra: **161**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

3. **niçe bir:**
Kaside 10
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

4. **niçe bir:**
Kaside 11
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne vakte kadar.
61. Ey Meẕāḳī niçe bir nevḥa-ṭırāzī-i sitem
62. Mevsim-i sūr-ı telāfī-kün-i mātem geldi

5. **niçe bir:**
Kaside 11
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne vakte kadar.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḫūrşīd-eṣer dīde-i pür-nem geldi

6. **niçe bir:**
Kaside 13
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
95. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güẕāf eyle duʿā
96. Böyle eṣnā-yı dem-i ʿarż-ı merāmumda benüm

7. **nice bir:**
Kaside 18
Mısra: **229**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
229. Ey Meẕāḳī nice bir ġamze ile ceng ü sitīz
230. Oldı meydān-ı veġā gerd-i kederden ʿārī

8. **niçe bir:**
Kaside 19
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

9. **nice bir:**
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar.

1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

10. **niçe bir:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

11. **niçe bir:**
Gazel 314
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
1. Ele cām-ı mey-i dil-keş alalum Cem olalum
2. Niçe bir ġam çekelüm gül gibi ḫurrem olalum

12. **niçe bir:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
13. Bu lāf-ı fasāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

13. **nice bir:**
Gazel 417
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

14. **nice bir:**
Gazel 417
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Daha ne kadar, ne vakte kadar.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

niçe biñ:

1. **niçe biñ:**
Kaside 18
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni ḳırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫᵛārı

2. **niçe biñ:**
Gazel 198
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Binlerce.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāṣıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın bilürüz

niçe dem:

1. **niçe dem:**
Kaside 12
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pek çok zaman; uzunca bir süre.
21. Ḫavfinden olup bādiye-gerdān-ı felāket
22. Oldı niçe dem ġūl-i beyābān-ı zamāne

2. **niçe dem:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pekçok zaman.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

3. **niçe dem:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pekçok zaman.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

4. **nice dem:**
Gazel 389
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Pekçok zaman.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿişret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

5. **niçe demdür:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uzun zamandan beri.
1. Niçe demdür ki dūr-üftāde-i dār u diyāruz biz
2. ʿAceb yād illere düşdük ġarīb-i rūzgāruz biz

nice eyle-:

1. **nice eyler:**
Kaside 8
Mısra: **209**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl yapar!
209. Benümle daʿvā-yı ʿirfān nice eyler o nā-dān kim
210. Ḳabā-yı şāhid-i naẓmı libās-ı müsteʿār eyler

nic(ç)e_ol-:

1. **nice_olur:**-*ur*
Kaside 13
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

2. **niçe_olur:** -*ur*
Kaside 17
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
119. Bir yaña derd-i derūn bir yaña dāġ-ı derdi
120. Niçe_olur ḥāl-i dili ġamzede aṣlā bilmem

3. **nice_olur:** -*ur*
Kaside 23
Mısra: **135**
Nasıl olur.
135. Ger iltifāt-ı şerīfüñ olursa gör nice_olur
136. Edā-yı Enverī vü naẓm-ı pāk-i Ḫāḳānī

4. **nice_olur:** -*ur*
Kaside 29
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
57. Göster nice_olur naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
58. Ol zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı görürseñ

5. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 63
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

6. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 276
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

7. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 287
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

8. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
7. Gözi āhūlara ṣad-dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

9. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

10. **nice_olur:** -*ur*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olur.
3. Al ṣurāḥīyi ele sāġar-ı ṣaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

11. **nic_olurmış:**-*ur*, -*muş*
Gazel 389
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olurmuş.
25. Kāmkārī-i zamāne nic_olurmış görsek
26. Gerdiş-i devr-i felek böyle be-kām olsa bize

12. **nice olsun:** -*sun*
Gazel 166
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olsun.
5. Ṣāyeste-i seyr-i ruḥ-ı cānān nice olsun
6. Ol dīde ki ser-çeşme-i ḫūn-ı ciger olmaz

13. **nice olsun:** -*sun*
Gazel 166
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olsun.
11. Şemʿ-i ḥarem-i ḥüsne taḳarrüb nice olsun
12. Pervāne-i pür-sūḫtede bāl ü per olmaz

nice_olurdı olaydı:

1. **nice_olurdı olaydı:**
Gazel 10
Mısra: **5**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl olurdu, nasıl ol(malı)aydı.
5. ʿAceb ʿaceb nice_olurdı olaydı ger rūzī
6. Güşād-ı tügme-i gül-gün ḳabā-yı istiġnā

nice taʿrīf olın-:

1. **nice taʿrīf olınur:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nasıl tarif edilir. (Anlatılamaz güzellikte).
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

niçün:

1. **niçün:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Neden, niçin.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eşer ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

2. **niçün:**
Gazel 248
Mısra: **10**
Neden, niçin.
9. Be hey ʿāşıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

3. **niçün:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Neden, niçin.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

4. **niçün:**
Gazel 353
Mısra: **1**
Neden, niçin.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḫavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

5. **niçün:**
Gazel 353
Mısra: **12**
Neden, niçin.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra ṣunmazsın

n'id(t)-:

1. **n'idelüm:**-*elüm*
Kaside 16
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapalım.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

2. **n'idelüm:** -*elüm*
Kaside 22
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapalım.
63. Dü-ḫıred-pīşe yek-ṭabīʿat olur
64. N'idelüm biz ḫilāf-ı evhāmı

3. **n'idelüm:** -*elüm*
Gazel 161
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapalım.
13. Ey Meẕāḳī n'idelüm biz güher-i şāhānı
14. Genc-i gevher mi degüldür dil-i pür-ābilemüz

4. **n'idelüm:** -*elüm*
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapalım, gerekmez.
1. Kim gider mey-kedeye bāde-i nāb olmayıcaḳ
2. Çeşmesārı n'idelüm çeşmede āb olmayıcaḳ

5. **n'ider:** -*er*
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne yapsın, ne etsin.
3. Nemek-i sūde-i elmāsı n'ider ʿāşıḳ-ı zār
4. Ḫançer-i ḥasret ile sīne-figār olmayıcaḳ

6. **n'ideyin:** -*eyin*
Kaside 17
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne edeyim, ne yapayım.
127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerīfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-ābe-i ġam ṭūṭī-i ṭabʿum ebkem

7. **n'ideyin:**
Kaside 18
Mısra: **181**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne edeyim, ne yapayım.
181. Ben siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳum n'ideyin
182. Keyf-i esrār ile şevḳ-āverī-i cedvārı

8. **n'ideyin:** -*eyin*
Kaside 18
Mısra: **219**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne edeyim, ne yapayım.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

9. **nideyin:** -*eyin*
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne edeyim, ne yapayım.
7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫʷāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

10. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

11. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

12. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek güy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

13. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

14. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

15. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

16. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

17. **n'itsün:** -*sün*
Gazel 347
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne etsin, ne yapsın.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

nideyim n'eyleyeyüm:

1. **nideyim n'eyleyeyüm:**
Kaside 11
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne edeyim ne eyleyeyim.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḥad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

nifāḳ:

1. **nifāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **4**
Arabozuculuk, fitnelik.
3. Şaḳın o ġamze-i ġammāz-ı şuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

nifāḳ eyle-:

1. **nifāḳ eyledügin:**-*dü, -gin*
Gazel 303
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nifak sokmak, arayı bozmak.

17. Ne nifāḳ eyledügin ehl-i vifāḳ añlar idi
18. Kimdür ol müfterī-i fitne-şiʿārum bilsem

nigā(e)h:

1. **nigāhuñ:**-*uñ*
Gazel 49
Mısra: **3**
Bakış, nazar.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

2. **nigāhı:**-*ı*
Gazel 139
Mısra: **1**
Bakış, nazar.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

3. **nigāhuña:**-*uñ, -a*
Gazel 251
Mısra: **3**
Bakış, nazar.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

4. **nigāhı:**-*ı*
Gazel 276
Mısra: **4**
Bakış, nazar.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāra ey bülbül

5. **nigāhı:**-*ı*
Gazel 383
Mısra: **3**
Bakış, nazar.
3. Anuñ her bir nigāhı ḫānmān-sūz-ı dil ü cāndur
4. O çeşm-i fitne-peymā ḳanda āhū-yı Ḫuten ḳanda

6. **nigehüñ:**-*üñ*
Gazel 72
Mısra: **6**
Bakış, nazar.
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāṣıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

7. **nigehle:**-*le*
Gazel 163
Mısra: **1**
Bakış, nazar.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

8. **nigehde:**-*de*
Gazel 198
Mısra: **5**
Bakış, nazar.
5. Bir nigehde niçe biñ ʿāṣıḳı meftūn eyler
6. Fitne-i nergis-i neẕẕāre-şümārın bilürüz

9. **nigehle:**-*le*
Gazel 207
Mısra: **11**
Bakış, nazar.
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem şoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

10. **nigehi:**-*i*
Gazel 281
Mısra: **1**
Bakış, nazar.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

11. **nigehi:**-*i*
Gazel 327
Mısra: **7**
Bakma, bakış.
7. Her bir nigehi ʿāṣıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

12. **nigehüñ:**-*üñ*
Gazel 386
Mısra: **8**
Bakış, nazar.
7. Ġamzeñde bu deñlü dili meftūn idemezdi
8. Her bir nigehüñ olmasa ḫallāḳ-ı girişme

13. **nigehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **1**
Bakış, nazar.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

14. **nigehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **8**
Bakış, nazar.
7. O şūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

nigāh it-:

1. **nigāh itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
87. Ne güstāḫāne bülbül ġonçe-i bāġa nigāh itdi
88. Ne gül ḫod bülbüli ḫūnīn-derūn-ı nevk-i ḫār eyler

2. **nigāh itdük:**-*dü, -k*
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
9. Nigāh itdük meger āyīne-i rūy-ı münīrüñde
10. Ġubār-ı ḫaṭ ʿayān olmış anuñ ḫayrānıyuz cānā

3. **nigāh itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Girüp vire taḫayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

4. **nigāh itmege:**-*meg, -e*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Ne deñlü ruḫṣat-ı neẕẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḥicāb iderin

5. **nigāh itmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 270
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

6. **nigāh itse:**-*se*
Gazel 326
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Cibrīl nigāh itse olur ḫalḳa-be-gūşuñ
4. Gūşuñda hele cilve-i mengūş görinsün

7. **nigāh itsem:**-*se, -m*
Gazel 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

8. **nigāh itsem:**-*se, -m*
Gazel 253
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakmak.
3. Neẕāre-rūy be-pīş-i ḥicāb olur fi'l-ḫāl
4. O māh-rūya nigāh itsem iḫtirāz iderek

nigāh ol-:

1. **nigāh olsam:**-*sa, -m*
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bakılmak.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

nigāh-ı düzdīde:

1. **nigāh-ı düzdīde:**
Gazel 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çalınmış/gizli bakış.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḫasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

nigāh-ı fitne-cū:

1. **nigāh-ı fitne-cū:**
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fesat arayan bakış.
3. Düzd-i çeşmüñden ḫarāb olmaḳdadur iḳlīm-i ten
4. Ol nigāh-ı fitne-cū her laḥẓa kār üstündedür

nigāh-ı ġamze-i müşkil-pesend-i istiġnā:

1. **nigāh-ı ġamze-i müşkil-pesend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazlanıp zor beğenen gamzeli bakış.
9. Kim iltifāt-ı metāʿ-ı ümīd-i ʿāşıḳdur
10. Nigāh-ı ġamze-i müşkil-pesend-i istiġnā

nigāh-ı germ:

1. **nigāh-ı germ:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıcak bakış.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

nigāh-ı iltifāt:

1. **nigāh-ı iltifāt:**
Gazel 356
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlgilenme bakışı.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne ol şāh-ı gedā düşmen

2. **nigāh-ı iltifāt:**
Gazel 411
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlgilenme bakışı.
3. Ġazāl-i āfitāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

nigāh-ı merḥamet:
1. **nigāh-ı merḥamet:**
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Acıma bakışı.
3. Ḥaẕer ey dil düçār olmaḳdan ol cism-i siyeh-sīne
4. Nigāh-ı merḥamet ol nergis-i mestāneden gelmez

nigāh-ı Mevlevī:
1. **nigāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mevlevi'nin bakışı.
3. Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

nigāh-ı nev:
1. **nigāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeni bakış.
11. Her bir naẕarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiş olur her nigāh-ı nev

nigā(e)h-ı(i) ʿözr-ḫᵛāh:
1. **nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Af dileyen bakış.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur bana

2. **nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh:**
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Af dileyen bakış.
9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

nigāh-ı pinhān:
1. **nigāh-ı pinhānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Gizli bakış.
147. Benümle germ-i temāşā iken ʿadet idemez
148. Cemāl-i bikr-i ḫayāle nigāh-ı pinhānı

nigāh-ı sāḳi:
1. **nigāh-ı sāḳi:**
Gazel 193
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sâkinin bakışı.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḫi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

nigāh-ı vā-pesīn:
1. **nigāh-ı vā-pesīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Son bakış.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden şaḳın

nigār:
1. **nigārum:**-*um*
Gazel 61
Mısra: **1**
Güzel, dilber.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

2. **nigārum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **6**
Güzel, dilber.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

nigehbān:
1. **nigehbān:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Gözcü, bekçi.
9. Ḳaṣd-ı neyl-i güher-i genc-i viṣāl itdükçe
10. Ejder-i zülf-i girih-gīri nigehbān buluruz

nigeh-endāz-ı temāşā:
1. **nigeh-endāz-ı temāşā:**
Kaside 18
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Seyredip bakma.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḳrārı

nigeh-i dil-nişīn:
1. **nigeh-i dil-nişīn:**
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönülde yer tutan bakış.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUṣṣāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

nigeh-i kāfir:
1. **nigeh-i kāfir:**
Kaside 10
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Kâfir bakışı, sevgilinin bakışı.
153. Nergis-i mestine itmekdedür imdād-firīb
154. Nigeh-i kāfir ile ġamze-i neżżāre-şümār

nigeh-i kāfir-i ḥod-kām:
1. **nigeh-i kāfir-i ḥod-kāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kendini beğenmiş/bencil kâfirin bakışı.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḥod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

nigeh-i ḳahr:
1. **nigeh-i ḳahrı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/öfke bakışı.
75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḫ-ı ḫūnīn baḳḳam

nigeh-i mest:
1. **nigeh-i mestine:**-*i, -ne*
Kaside 14
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Sarhoş bakış, sevgilinin baygın yan bakışı.
117. Ḳurbān-ı ser-i ġamze-i ḫūn-rīzine ḥad yoḳ
118. Her bir nigeh-i mestine biñ kelle fedādur

nigeh-i nāẕır-ı müjgān:
1. **nigeh-i nāẕır-ı müjgān:**
Gazel 196
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kirpiğe bakan bakış.
5. Ḫışmla itse nigeh-i nāẕır-ı müjgān oluruz
6. Bīşezār-ı sitem-i şīr-i terinden bilürüz

nigeh-sūz:
1. **nigeh-sūz:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Bakışıyla yakan.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

nigīn:
1. **nigīn:**
Gazel 381
Mısra: **6**
Mühür, yüzük.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

nigīn-i cām:
1. **nigīn-i cām:**
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kadeh mühürü.
3. Nigīn-i cām ile rind-i tehī-dest
4. Olur mesned-nişīn-i Ḫātem-i Ṭayy

nihād:
1. **nihādında:**-*ın, -da*
Kaside 10
Mısra: **64**
Tabîat, huy, yaradılış.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

nihāl-i āmāl:
1. **nihāl-i āmāl:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Emellerin/arzuların fidanı.
11. Daḫi olmaz mı o nev-reste nihāl-i āmāl
12. Farḳ-ı ümmīde gül-efşān-ı ḫitāb-ı tāze

nihāl-i bār:
1. **nihāl-i bārdur:**-*dur*
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyve fidanı.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

nihāl-i ġonce:
1. **nihāl-i ġonce:**
Gazel 152
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gonca fidanı.
13. ʿAceb mi bülbül iderse nevā-yı mestāne
14. Nihāl-i ġonce nedīm-i sebū-be-dūşıdur

nihāl-i gül:

1. **nihāl-i gülde:**-*de*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

2. **nihāl-i güldür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **207**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

nihāl-i nāzenīn:

1. **nihāl-i nāzenīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazlı fidan.
9. Tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳa taḥammül eylemez
10. Nev-resīde ol nihāl-i nāzenīnem tāzedür

nihāl-i serv:

1. **nihāl-i serv:**
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Serv/selvi fidanı.
1. Ḫırām itsün o naḫl-i ʿişve bāġ-ı ḥüsne fer virsün
2. Cihān ḥayretde ḳalsun o nihāl-i serv ber virsün

nihāl-i tāze-zemīn:

1. **nihāl-i tāze-zemīn:**
Gazel 17
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzlı fidan.
17. Miṣāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī riyāż-ı ʿirfānda
18. Nihāl-i tāze-zemīn ü zamāneyüz cānā

nihālī-i çemen:

1. **nihālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenlik halısı/kilimi.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

nihān:

1. **nihānı:**-*ı*
Gazel 143
Mısra: **7**
Saklı, gizli.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

2. **nihān:**
Gazel 394
Mısra: **14**
Saklı, gizli.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

nihān eyle-/it-:

1. **nihān eyler:**-*r*
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlemek, saklamak.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

2. **nihān itse:**-*se*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlemek, saklamak.
5. Rāz-ı dil-i bülbüli itse nihān çoḳ degül
6. Maḫzenü'l-Esrārdur ġonce-i ḫandān-ı şubḥ

nihān ol-:

1. **nihān oldı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlenmek, görünmez olmak.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḥi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḫ̆āb tehī

2. **nihān olmaz:**-*maz*
Gazel 17
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizlenmek, saklanmak.
11. Bize cevāhir-i genc-i derūn nihān olmaz
12. Kilīd-i ḳufl-ı der-i her ḫazāneyüz cānā

3. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

4. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
1. Ol meh-cemāl gāh ʿayān geh nihān olur
2. Hem çün hilāl gāh ʿayān geh nihān olur

5. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

6. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
5. Böyle hücūm-ı ḫayret ile levḥ-ı sīnede
6. Fikr-i viṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

7. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

8. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
9. Taḥrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

9. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
11. Nāzıyla güft ü gūya gelince dehen degül
12. Mim-i maḳāl gāh ʿayān geh nihān olur

10. **nihān olur:**-*ur*
Gazel 151
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli olmak.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī ẓaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

nihānī:

1. **nihānī:**
Gazel 403
Mısra: **3**
Gizli, saklı.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz:

1. **nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gizlisi açık/görünen olur, açığı/görüneni gizli olmaz.
13. Meẕāḳī ben o defīne-güşā-yı ʿirfānum
14. Nihānı ẓāhir olur ẓāhiri nihān olmaz

nihāyet bul-:

1. **nihāyet buldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Son bulmak, neticeye ulaşmak.
11. Döndi murād üzre sipihr-i berīn
12. Buldı nihāyet elem-i rūzgār

2. **nihāyet buldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Son bulmak, bitmek.
67. İrdi Meẕāḳī dem-i ʿarż-ı niyāz
68. Buldı nihāyet süḫan-ı rūzgār

nihāyete ir-:

1. **nihāyete irmez:**-*mez*
Kaside 23
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sona varmak, sonuçlanmak, bitmek.
107. Çü ihtimām ile medḥüñ nihāyete irmez
108. Müsāʿid olmış iken himmet-i süḫan-rānī

nihāyet-i iclāl:

1. **nihāyet-i iclāli:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Büyüklüğün/yüceliğin sonu/neticesi.
7. Āyā nedür nihāyet-i iclāli kim henüz
8. Āġāz-ı ʿizz ü cāh imiş aḳṣā-yı maḳṣadı

niḳāb eyle-:

1. **niḳāb eylemez:**-*mez*
Gazel 278
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Örtü etmek.
7. ʿĀrızı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūz:

1. **niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur:**-*dur*
Gazel 307

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevinçli/mutlu talihin/bahtın peçesi/örtüsü.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

nikāt-ı Selmān: (TDVİA)

1. **nikāt-ı Selmānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Selman'ın nükteleri/ince anlamlı sözleri. Selmān: Melikü'ş-şuarâ Hâce Cemâlüddîn Selmân b. Hâce Alâiddîn Muhammed Sâvecî (ö. 778/1376) İranlı şair.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi'l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḫayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmānı

Nīl:

1. **Nīl:**
Kaside 23
Mısra: **47**
Nil nehri.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı ẕī-şānı

2. **Nīl:**
Kaside 23
Mısra: **157**
Nil nehri.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu ṣūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

Nīl-i ḳulzüm-i cūş:

1. **Nīl-i ḳulzüm-i cūş:**
Kaside 23
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Coşmuş/taşmış denizin Nil nehri.
37. O kim zamān-ı şerīfinde Nīl-i ḳulzüm-i cūş
38. Çü basdı mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı

Nīl-i mevc-efşān:

1. **Nīl-i mevc-efşānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Dalga saçan Nil nehri.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

Nīl-i mihr ü vefā:

1. **Nīl-i mihr ü vefā:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve vefanın Nil'i/nehri.
9. ʿAceb mi Mışr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

Nīl-i vuṣlat:

1. **nīl-i vuṣlat:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma Nil'i. Kavuşma nehri. Nil: Mısır'dan geçen Akdeniz'e dökülen bir nehir.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eser terk-i mecāz itmek de güc

nīm-bahā ol-:

1. **nīm-bahā olamaz:**-*amaz*
Gazel 160
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarı değer/kıymet verilmek.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad-kīse-i pür-naḳd-i temennā şılamuz

nīm-bahā-yı kefen:

1. **nīm-bahā-yı kefenüm:**-*üm*
Gazel 246
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yarı/az değerli kefen.
5. Ol rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīnem
6. Ölsem de eger nīm-bahā-yı kefenüm yoḳ

nīm-bāz ol-:

1. **nīm-bāz olur:**-*ur*
Gazel 101
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarı açık olmak.
11. Bir būsedür kilīd-i der-i ārzū-yı dil
12. Bāb-ı viṣāl anuñla hemān nīm-bāz olur

nīm-cān:

1. **nīm-cān:**
Kaside 7
Mısra: **70**
Yarı can.
69. Ol mübāriz-miṣāl nā-çārum
70. Ki ḳala nīm-cān cirīdüñden

niʿme'l-bedel:

1. **niʿme'l-bedeli:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **29**
Ne güzel bedel, karşılık.
29. Böyle niʿme'l-bedeli vālid-i mācid olıcaḳ
30. Oldı pür-berg ü nevā meclis-i dīn ü dünyā

2. **niʿme'l-bedel:**
Gazel 300
Mısra: **2**
Ne güzel bedel, karşılık.
1. Ben miḫnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

niʿmet-i hʷān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār:

1. **niʿmet-i hʷān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār:**
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma ümidinin sofrasındaki nimet.
9. Niʿmet-i hʷān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār ile
10. Sīnede mānend-i dil bir nā-tüvānı beslerüz

nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmān:

1. **nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Mahrumluk denizindeki girdapta yarıya kadar batmış.
123. Bir āşinālıḳ idüp sāḥil-i ümīde çıḳar
124. Bu nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmānı

nīm-ḫurde:

1. **nīm-ḫurde:**
Gazel 270
Mısra: **7**
Yarı yemiş.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

nīm-nigāh it-:

1. **nīm-nigāh itmez:**-*mez*
Kaside 9
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yarı bakış atmak, göz ucuyla bakmak.
99. Bāġ-ı fırdevse daḫi nīm-nigāh itmez idi
100. Güllerin görse eger bülbül-i ḫoş-elḥānı

nīm-nigeh:

1. **nīm-nigeh:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Yarım bakış.
1. İtse neẕẕāre ger ol çeşm-i siyeh mestāne
2. Mest ider ʿālemi bir nīm-nigeh mestāne

nīm-reh:

1. **nīm-rehde:**-*de*
Gazel 415
Mısra: **6**
Yarı yol.
5. O ġonce ḫār ile hem-şoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

nīm-şuʿle:

1. **nīm-şuʿleye:**-*ye*
Gazel 82
Mısra: **2**
Yarım alev.
1. Gedā-yı ʿışḳa hevā vü heves ġanīmetdür
2. Bu nīm-şuʿleye ol ḫār u ḫas ġanīmetdür

nīm-żiyā:

1. **nīm-żiyā:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Yarı ışıklı, az ışık saçan.
3. Pervāne-i miḫnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

nişāb-ı ʿāfet:

1. **nişāb-ı ʿāfet:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Afetin/belanın derecesi/miktarı.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

nişār:

1. **nişār:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Saçma, dağıtma.
5. Dil-i derviş n'ola var pey naṣb itse nişār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

nişār eyle-:

1. **nişār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **198**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saçmak, serpmek.
197. Ḳalem destimde miftāḥ-ı der-i gencīne-i dildür
198. Ne dil kim dāmen-i evṣāfuña dürler nişār eyler

2. **nişār eylesem:**-*se, -m*
Gazel 265
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**
Saçmak, dağıtmak.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḥayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṯār eylesem itlāf degül

3. **niṯār itmekde:**-*mekde*
Gazel 311
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saçmak, dağıtmak.
7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe niṯār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

4. **niṯār itse:**-*se*
Kaside 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saçmak, dağıtmak.
89. Çoḳ degül müjdesine buncılayın bir fetḥüñ
90. Ger niṯār itse felek gevher-i baḥr ü kānı

nisār-ı direm:
1. **niṯār-ı direm:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Para saçma, para dağıtma.
43. Kef-i bī-kef-i dest-i iḥsānı
44. İtmede her yaña niṯār-ı direm

nisbet:
1. **nisbetle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **13**
Göre, nazaran, nisbetle.
13. Çeşm-i ṭūfān-zāya nisbetle ḳıyās itseñ eger
14. Lücce-i baḥr-i muḥīṭ āb-ı ġadīrümdür benüm

2. **nisbet:**
Kaside 13
Mısra: **41**
Benzerlik.
41. Bir meziyyet mi olur faẕlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

3. **nisbet:**
Kaside 27
Mısra: **47**
İlgi, benzerlik.
47. Gevher-i güftārına nisbet nedür
48. Ḳıymet-i dürr-i ʿAden-i rūzgār

4. **nisbetüñ:**-*üñ*
Gazel 81
Mısra: **18**
Benzerlik, ilgi, kıyas.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

5. **nisbetle:**-*le*
Gazel 102
Mısra: **28**
Göre, nazaran, nisbetle.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẕar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

6. **nisbet:**
Gazel 108
Mısra: **7**
Göre, nazaran, nisbetle.
7. Gül-sitān-ı Rūma nisbet bāġ-ı Mışruñ bülbüli
8. ʿAndelīb-i gül-perest-i naḫl-bend-i mūm olur

7. **nisbetle:**-*le*
Gazel 202
Mısra: **8**
Oran, benzerlik.
7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

8. **nisbet:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Göre, nazaran, nisbetle.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

9. **nisbetle:**
Kaside 14
Mısra: **78**
Kıyas edilirse, göre, nazaran, nispetle.
77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

10. **nisbetle:**
Gazel 236
Mısra: **13**
Kıyas edilirse, göre, nazaran, nispetle.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

nisbet ol-:
1. **nisbet olmada:**-*ma, -da*
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karşılaştırılmak.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

nişān ol-:
1. **nişān olsun:**-*sun*
Gazel 343
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hedef olmak.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

nişāne:
1. **nişāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **8**
Hedef.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḫadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

nişāne ol-:
1. **nişāne oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Deyim**
İz, belirti olmak.
131. O ülkeye anuñ yerine oldı nişāne
132. Bir ḥākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne

nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgen:
1. **nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yiğidi yere yıkan gamze okunun hedefini kuran.
5. Ol ebrū-yı kemāndāra muḳābil ḳalb-i pür-sūzı
6. Nişāne-sāz-ı tīr-i ġamze-i merd-efgenüñ kimdür

nişān-ı kārvān:
1. **nişān-ı kārvān:**
Gazel 21
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kervan izi, kervan görüntüsü.
13. ʿAceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr:
1. **nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr:**
Gazel 433
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın adımının izi. bkz. Ḫıżr.
11. Vüṣūl-i Kaʿbe-i ümmīde reh-ber isterseñ
12. Nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr sürāġ yetmez mi

nişān-ı mihr ü maḥabbet:
1. **nişān-ı mihr ü maḥabbet:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbetin izi/belirtisi.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem:
1. **nişān-ı pāy-ı nā-maḥrem:**
Gazel 218
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yabancının/mahrem olmayanın ayak izi.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḫatm oldı

nişān-ı tīr-i sitem:
1. **nişān-ı tīr-i sitem:**
Gazel 335
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet okunun nişanı/hedefi.
5. Degül mi penbe-i dāġum ḫadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

nīş-i ġam:
1. **nīş-i ġam:**
Gazel 391
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder iğnesi.
1. Nīş-i ġam kāviş-i ṣad-zaḫm-ı derūn itmekde
2. Her bün-i mūyumı bir çeşme-i ḫūn itmekde

nīş-i müjgān:
1. **nīş-i müjgān:**
Gazel 149
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kirpik iğnesi/dikeni.
3. Kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa cānā
4. Nīş-i müjgān bedel-i neşter-i faṣṣād yeter

nişīn-i nāz:
1. **nişīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Naz/işve oturması.

11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem ṣoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

Nive ḳalʿası:
1. **Nive ḳalʿasını:** *-nı*
Kaside 12
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nive kalesi.
127. Aldı Nive ḳalʿasını bir iki günde
128. Bī-minnet-i ṭop-ı şerer-efşān-ı zamāne

niyāz:
1. **niyāz:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Yalvarma, yakarma.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

2. **niyāzı:**-*ı*
Gazel 211
Mısra: **13**
Yalvarma, yakarma, rica, istek.
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

3. **niyāz:**
Gazel 226
Mısra: **2**
Yalvarma, yakarma.
1. Olmış berāy-ı cilve-i nāz u niyāz farż
2. ʿĀşıḳlara niyāz u civānāna nāz farż

4. **niyāzum:**-*um*
Gazel 358
Mısra: **11**
Yalvarma, rica.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

niyāz eyle-/it-:
1. **niyāz eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalvarmak.
3. Ol ġırra-mest-i nāza niyāz eyledükçe āh
4. Şuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr olur

2. **niyāz itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalvarmak.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

3. **niyāz itmek:**-*mek*
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalvarmak.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifşā-yı rāz itmek de güc

niyāz-ı Mevlevī:
1. **niyāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin duası/dileği.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

niyāz-ı şeb-i zār:
1. **niyāz-ı şeb-i zārı:**-*ı*
Gazel 87
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gecenin yalvarması.
9. Āh-ı seḥer-i ʿacz ü niyāz-ı şeb-i zārı
10. Feryād-res-i nāle vü feryād olacaḳdur

niyūş-ı çeng ü ʿūd:
1. **niyūş-ı çeng ü ʿūd:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çeng ve ud sesi dinleme.
5. Fiġān kim ḫayli müddetdür leb-i ümmīde gūş-ı dil
6. Nevā-senc-i ṭarab-naġme niyūş-ı çeng ü ʿūd olmaz

nizāʿ:
1. **nizāʿ:**
Gazel 230
Mısra: **2**
Tartışma, çekişme.
1. Şanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

2. **nizāʿ:**
Gazel 230
Mısra: **6**
Tartışma, çekişme.
5. Baḫş-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

3. **nizāʿ:**
Gazel 230
Mısra: **8**
Tartışma, çekişme.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

4. **nizāʿ:**
Gazel 230
Mısra: **12**
Tartışma, çekişme.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

nizāʿ id-:
1. **nizāʿ idemez:**-*e*, *-mez*
Gazel 230
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çekişmek, tartışmak.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

2. **nizāʿ ider:**-*er*
Gazel 230
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çekişmek, tartışmak.
1. Şanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

3. **nizāʿ ider:**-*er*
Gazel 230
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çekişmek, tartışmak.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

nizāʿ ol-:
1. **nizāʿ oldı:**-*dı*
Gazel 230
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tartışmak, çekişmek.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

niẓām-ı ʿālem:
1. **niẓām-ı ʿāleme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Âlemin nizamı, düzeni.
53. Niẓām-ı ʿāleme luṭf ile ḳahrın eyleyüp derkār
54. Hemīşe celb-i nefʿ ü dāyimā defʿ-i maẓārr eyler

nizām-ı dehr:
1. **nizām-ı dehre:**-*e*
Gazel 150
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Dünya düzeni.
35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḥaḳ tā ki nizām-ı dehre
36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifī bi'l-lāh yeter

Niẓāmü'l-Mülk: (TDVİA)
1. **Niẓāmü'l-Mülki:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **117**
Ebû Alî Kıvâmüddîn (Gıyâsüddevle, Şemsülmille) Hasen b. Alî b. İshâk et-Tûsî (ö. 485/1092). Büyük Selçuklu veziri, Ortaçağ İslâm dünyasının en başarılı devlet adamlarından biridir.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

nīze-bāzān-ı dehr:
1. **nīze-bāzān-ı dehre:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Zamanın mızrakla oynayanları.
27. Nīze-bāzān-ı dehre teng oldı
28. ʿArṣa-i kün-fe-kān cirīdüñden

nīze-güzār:
1. **nīze-güẕārun:**-*un*
Kaside 16
Mısra: **39**
Mızrak geçişi.
39. Aʿdāya hücūm eylese bir nīze-güẕārun
40. Cān ḳurtaramaz pençe-i şīr-i ecemüñden

nīze-i ḫāme-i dil-düz:
1. **nīze-i ḫāme-i dil-dūzumı:**-*um*, *-ı*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönle/kalbe batan kalem mızrağı.
3. Nīze-i ḫāme-i dil-dūzumı derkār itsem
4. Ciger-i düşmeni ṣad-çāk iderin nāf degül

nīze-i Tehemten:
1. **nīze-i Tehemtendür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tehemten'in mızrağı. Tehemten: Eski İran kahramanı Zal oğlu Rüstem'in lakabı.
7. Güyiyā nīze-i Tehemtendür
8. Kim olur ḫūn-revān cirīdüñden

nīzesin ur-:

1. **nīzesin urduġı:**-*duġ, -ı*
   Kaside 27
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mızrak/süngü vurmak.
   55. Düşmenine urduġı dem nīzesin
   56. Ol yel-i leşker-şiken-i rūzgār

nokṣān:

1. **nokṣānı:**-*ı*
   Kaside 23
   Mısra: **144**
   Eksiklik, kusur.
   143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
   144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü nokṣānı

2. **nokṣān:**
   Gazel 71
   Mısra: **9**
   Eksik, az.
   9. Meh-i tābāna nisbet olmada nokṣān nümāyāndur
   10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

3. **nokṣānını:**-*ı, -nı*
   Gazel 403
   Mısra: **13**
   Eksiklik, kusur, hata.
   13. N'ola nokṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
   14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

nokṭa:

1. **nokṭayı:**-*yı*
   Gazel 371
   Mısra: **11**
   Nokta, zerre.
   11. Mest iken çarḫ ile bir noḳtayı kim farḳ eyler
   12. Hep berāber görinür kūh ile keh mestāne

nokṭa-i evc-i temennā:

1. **nokṭa-i evc-i temennāyı:**-*yı*
   Gazel 391
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   İsteğin/arzunun en yüksek noktası.
   5. Noḳta-i evc-i temennāyı ḥażīż-i ḥırmān
   6. Merkez-i dāyire-i pāye-i dūn itmekde

nokṭa-i mevhūm:

1. **nokṭa-i mevhūm:**
   Gazel 281
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kuruntu/şüphe noktası/zerresi.
   5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
   6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳta-i mevhūm degül

2. **nokṭa-i mevhūm:**
   Gazel 108
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Zihinde kurulan/hayal edilen nokta.
   5. Ḥasret-i ḫāl-i ruḫ-ı ḫūbān-ı Rūm ile hemān
   6. Merdüm-i çeşm-i emel bir noḳta-i mevhūm olur

n'ola:

1. **n'ola:**
   Müfret 1
   Mısra: **2**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
   2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

2. **n'ola:**
   Gazel 1
   Mısra: **5**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   5. N'ola baḫr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
   6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

3. **n'ola:**
   Gazel 1
   Mısra: **7**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
   8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

4. **n'ola:**
   Gazel 1
   Mısra: **13**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
   14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

5. **n'ola:**
   Kaside 1
   Mısra: **53**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   53. Ẕerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
   54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

6. **n'ola:**
   Kaside 1
   Mısra: **55**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
   56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

7. **n'ola:**
   Kaside 1
   Mısra: **77**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   77. Ḫıżr-ı vaḳt olsam n'ola māʾü'l-ḥayāt-ı midḥatüñ
   78. Māye-i efzāyiş-i ʿömr-i ḳaṣīrümdür benüm

8. **n'ola:**
   Kaside 2
   Mısra: **27**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   27. N'ola dil-mürdeleri naẓm ile iḥyā itsem
   28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

9. **n'ola:**
   Gazel 2
   Mısra: **11**
   Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
   11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
   12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

10. **n'ola:**
    Gazel 2
    Mısra: **13**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    13. Meẕāḳī-veş n'ola maḳbūl-i erbāb-ı kemāl olsañ
    14. Bu ʿaṣruñ biz daḫi bir ʿUrfī-i devrānıyuz cānā

11. **n'ola:**
    Tarih 3
    Mısra: **12**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
    12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri ṣubḥ u mesā

12. **n'ola:**
    Gazel 3
    Mısra: **3**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
    4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur baña

13. **n'ola:**
    Gazel 4
    Mısra: **5**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    5. Çāk çāk olsa n'ola böyle girībān-ı şekīb
    6. Deşne-müjgān-ı zenān çeşm-i siyāhıdur baña

14. **n'ola:**
    Gazel 4
    Mısra: **11**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    11. Ey Meẕāḳī gül gibi olsam güşāde-dil n'ola
    12. Feyż-i luṭf-ı Ḫaḳ nesīm-i ṣubḥgāhıdur baña

15. **n'ola:**
    Kaside 4
    Mısra: **23**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    23. Münʿadim olsa n'ola şimden gerü
    24. Her elem-i mültezem-i rūzgār

16. **n'ola:**
    Gazel 5
    Mısra: **13**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḫr-i ʿirfānuñ
    14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

17. **n'ola:**
    Kaside 7
    Mısra: **21**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
    22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

18. **n'ola:**
    Kaside 7
    Mısra: **55**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    55. Şayda çıḳduḳça tāzelense n'ola
    56. Ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān cirīdüñden

19. **n'ola:**
    Kaside 8
    Mısra: **111**
    Ne olur, çok mu.
    111. O gül-gün-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
    112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāş-ı ḫārḫār eyler

20. **n'ola:**
    Kaside 8
    Mısra: **131**
    Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
    131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
    132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

21. **n’ola:**
Kaside 8
Mısra: **167**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
167. N’ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

22. **n’ola:**
Kaside 8
Mısra: **201**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
201. N’ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

23. **n’ola:**
Kaside 8
Mısra: **203**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
203. N’ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

24. **n’ola:**
Kaside 9
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Muʿteber olsa n’ola ḫırḳa-ı pāk-i nebevī
10. Eylemiş Ḥażret-i Ḥaḳ bāʿiṯ-i nuṣret anı

25. **n’ola:**
Kaside 9
Mısra: **12**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ṭūġlar serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür
12. Sāye-endāz-ı fütūḥ olsa n’ola aġṣānı

26. **n’ola:**
Kaside 9
Mısra: **82**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n’ola Kirmānī

27. **n’ola:**
Kaside 9
Mısra: **143**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
143. Ḥased itse n’ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N’eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

28. **n’ola:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n’ola püşt-i pāy-ı istiġnā

29. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Şeş-cihetden n’ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

30. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
97. Raġbet-i ṣayd u şikār itse n’ola ʿālemde
98. Kim olur ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār

31. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **119**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n’ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

32. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **128**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n’ola dāneleri hem-çü enār

33. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **151**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
151. ʿAynına almasa mihri n’ola çeşm-i mesti
152. Meyl-i nāz ile çekilmiş aña kuḥl-ı pindār

34. **n’ola:**
Kaside 10
Mısra: **156**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n’ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

35. **n’ola:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. N’ola ʿişret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü’l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣahbā

36. **n’ola:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ġayret-i sāġar-ı mihr olsa n’ola cām-ı ümīd
8. Meclis-ārā-yı meserret-kede-i Cem geldi

37. **n’ola:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Çıḳsa ger fevc-i melāʾik n’ola istiḳbāle
10. Ol kirāmī ḫalef-i dūde-i ādem geldi

38. **n’ola:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n’ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

39. **n’ola:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
37. Serverā ʿacz ile itsem n’ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

40. **n’ola:**
Kaside 12
Mısra: **116**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n’ola pençe-i mercān-ı zamāne

41. **n’ola:**
Kaside 12
Mısra: **135**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
135. Zīb-i ser-i ḳadr olsa n’ola her biri olmış
136. Gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne

42. **n’ola:**
Kaside 12
Mısra: **151**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
151. Vaṣfuñda n’ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

43. **n’ola:**
Kaside 12
Mısra: **167**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
167. Mest itdi beni bāde-i naẓmuñ n’ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḫalḳa-i rindān-ı zamāne

44. **n’ola:**
Kaside 12
Mısra: **177**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
177. Bir muġ-beçe-i hūş-rübādur n’ola olsa
178. Dil-dādeleri vālih ü ḫayrān-ı zamāne

45. **n’ola:**
Kaside 13
Mısra: **25**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
25. Gūş iden ḫālümi ḳan aġladuġum bilse n’ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

46. **n’ola:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Dil-i ʿuṣṣāḳı cezb itse n’ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

47. **n’ola:**
Kaside 14
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ṭolsa n’ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

48. **n’ola:**
Kaside 14
Mısra: **65**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
65. Seyr olsa n’ola gürsine-çeşmān-ı ṭaleb kim
66. Dād u dihişi māʾide-i ḫışb u rehādur

49. **n’ola:**
Kaside 14
Mısra: **67**
Nola, çok mu.
67. ʿAhdinde n’ola böyle ġazā olsa ki kārı
68. Ġāzīlere īs̱ār-ı dür-i cūd u saḫādur

50. **n’ola:**
Kaside 14
Mısra: **69**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
69. İtse n’ola her redd ü ḳabūlinde is̱ābet
70. Berhem-zen-i hengāme-i ṣad-çün ü çerādur

51. **n’ola:**
Kaside 14
Mısra: **73**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
73. Nāz eylese eflāke n’ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-ziyādur

52. **n’ola:**
Kaside 14

Mısra: **79**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim ṣayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

53. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **99**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
99. ʿUṣṣāḳ n'ola naẓmumı baş üzre ṭutarsa
100. Gül-ġonce-i destār-ı ser-i mihr ü vefādur

54. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **107**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
107. Nāmuñla sözüm ḥaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

55. **n'ola:**
Kaside 14
Mısra: **109**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
109. Bilsem n'ola evṣāf-ı şerīfüñde ḳuṣūrum
110. Daʿvā-yı ṣavāb ehl-i dile ʿayn-ı ḫaṭādur

56. **n'ola:**
Kaside 16
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Olsam n'ola ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ
8. ʿAnber ṣaçılur sāḥil-i ümmīde yemüñden

57. **n'ola:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. İḥrām-be-dūş-ı ḥarem-i Kaʿbe-i luṭfum
10. Ursam n'ola dem feyż-i maṭāf-ı ḳademüñden

58. **n'ola:**
Kaside 16
Mısra: **44**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
43. Mużmer dem-i ḳahruñda daḥi luṭf-ı fırāvān
44. Herkes n'ola memnūn ise luṭf u sitemüñden

59. **n'ola:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola idersek ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl
6. Hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz cānā

60. **n'ola:**
Kaside 17
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
15. Ḫaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

61. **n'ola:**
Kaside 17
Mısra: **101**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

62. **n'ola:**
Kaside 17
Mısra: **160**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
159. Dest-i miʿmārī-i luṭfuñla metānet buldı
160. Şāh-beyt-i süḫanüm olsa n'ola müstaḥkem

63. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **33**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

64. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **35**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
35. Sübḥa-gerdān-ı senā olsa n'ola ehl-i Ḫudā
36. Oldı ṣad-pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

65. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **121**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
121. Hünerin hep aña ʿarż itse n'ola ehl-i kemāl
122. ʿĀlemüñ baḥr-ı muḥīṭe dökülür enhārı

66. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **140**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

67. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **161**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr ise eger eşʿārı

68. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **176**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa şükūfte n'ola berg ü bārı

69. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **202**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

70. **n'ola:**
Kaside 18
Mısra: **216**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
215. Bu ġazel maṭlaü'l-işrāḳı senā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n'ola ḫāme-i gevherbārı

71. **n'ola:**
Kaside 19
Mısra: **33**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

72. **n'ola:**
Kaside 20
Mısra: **21**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
21. Ṣadrü'ṣ-ṣudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

73. **n'ola:**
Gazel 22
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

74. **n'ola:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Nola, çok mu.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

75. **n'ola:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥża gözinden
8. Āġūş-ı naẓar şāhid-i dīdāra münāsib

76. **n'ola:**
Kaside 23
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güẕerin sebze-ḫīz-i bustānı

77. **n'ola:**
Kaside 23
Mısra: **74**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
73. Süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin
74. Ḳażā ḳader n'ola olsa nüfūẕ-ı fermānī

78. **n'ola:**
Kaside 23
Mısra: **82**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
81. Derūñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

79. **n'ola:**
Kaside 23
Mısra: **149**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
149. N'ola nefāyis-i naẓmum olursa ger temkīn
150. Dehān-ı şāhid-i endīşedür nemek-dānı

80. **n'ola:**
Gazel 24
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Muṭrib n'ola nāyuñla göñül näleler itse
12. Ney näleye näle ney-i nälāna münāsib

81. **n'ola:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

82. **n'ola:**
Kaside 25
Mısra: **49**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
49. Gūşına ḳoymasa cihānda n'ola
50. Naġme-i Zühre-i ḫoş-elḥānı

83. **n'ola:**
Kaside 25
Mısra: **52**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
51. Çün vekīl-i Sikender-i vaḳtdür
52. N'ola cārī olursa fermānı

84. **n'ola:**
Kaside 26

Mısra: **17**
Ne olur, şaşılır mı, çok mu.
17. N'ola şimden gerü tavṣīf idersem
18. O maḥdūm-ı güzīn-i nükte-dānı

85. **n'ola:**
Kaside 26
Mısra: **39**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
39. N'ola şimden gerü dürr ü güherle
40. Pür itse dāmen-i kevn ü mekānı

86. **n'ola:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Böyle nāz itse n'ola muġ-beçe-i bāde-fürūş
8. Cān vire ḫalḳ-ı cihān ol büt-i meh-peykere hep

87. **n'ola:**
Kaside 27
Mısra: **21**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
21. Böyle elemle n'ola itsem eger
22. Fikr-i cilā-yı vaṭan-ı rūzgār

88. **n'ola:**
Kaside 27
Mısra: **59**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
59. Şimdi n'ola ʿāṣıḳa ḳaṣd itmese
60. Ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār

89. **n'ola:**
Kaside 28
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. N'ola şīrīn-meẕāḳ-ı leẕẕet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

90. **n'ola:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola pīş-i feẕā-yı dīde-i mihr-i münīr olsam
14. Bu hicrān-dīdeye kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter geldi

91. **n'ola:**
Kaside 28
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

92. **n'ola:**
Kaside 28
Mısra: **65**
Çok mu, şaşılır mı.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü ṯenā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Feṯḥ ü ẓafer geldi

93. **n'ola:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Ne olur. Çok mu?
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

94. **n'ola:**
Gazel 30
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Şeh-nāme-i ʿışḳ ile n'ola olsa Meẕāḳī
18. Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet

95. **n'ola:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀşıḳ-ı şūrīde-dil şūrīde-i dīvāne dost

96. **n'ola:**
Gazel 33
Mısra: **3**
Nola, çok mu.
3. Olsa n'ola mecālis-i erbāb-ı ʿışḳda
4. Deryūzekār-ı cürʿa-i kaʾsü'l-kirām mest

97. **n'ola:**
Gazel 35
Mısra: **13**
Ne çıkar, ne farkeder.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

98. **n'ola:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Olsañ n'ola bu ḳāmet-i mevzūn ile cānā
6. Raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet

99. **n'ola:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

100. **n'ola:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

101. **n'ola:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n'ola ṣubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı ṣubḥ

102. **n'ola:**
Gazel 46
Mısra: **18**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Sāḳī-i ṣahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫᵛān-ı ṣubḥ

103. **n'ola:**
Gazel 48
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

104. **n'ola:**
Gazel 55
Mısra: **12**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

105. **n'ola:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Meẕāḳī itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

106. **n'ola:**
Gazel 60
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

107. **n'ola:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḫadeng-i yārum var

108. **n'ola:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Ben beẕle-gūy-ı meclis-i yārān isem n'ola
14. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī benüm meşrebüm budur

109. **n'ola:**
Gazel 63
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

110. **n'ola:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

111. **n'ola:**
Gazel 68
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

112. **n'ola:**
Gazel 68
Mısra: **13**
Ne çıkar, çok mu.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

113. **n'ola:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

114. **n'ola:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola bu sūziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

115. **n'ola:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Olsa n'ola ber-vefḳ-ı temennā-yı Meẕāḳī
10. Çün bezm-i ḫudāvend-i pesendīde-ṣiyemdür

116. **n'ola:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Olsam n'ola vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd
6. Baḫt-ı siyeh-i herze-meres rāh-berümdür

117. **n'ola:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül güş-dār-ı nāle vü feryād olur ṣanur

118. **n'ola:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

119. **n'ola:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa ṣitāb isterler

120. **n'ola:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Ṭutsa ʿuṣṣāḳuñ n'ola kūhsārı ey Leylī-ḫırām
6. Her biri Mecnūn gibi ālüftedür āşüftedür

121. **n'ola:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Ne çıkar, ne farkeder.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

122. **n'ola:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

123. **n'ola:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Hengām-ı būse meyl-i kenār eylesem n'ola
4. Kim naḫl-i mīvedār hemīşe ḫamīdedür

124. **n'ola:**
Gazel 115
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
15. Ḥalḳa-be-gūş-ı ḳayd-ı mecāz olmasa n'ola
16. Gūş-ı ḳalenderān-ı ḥaḳīḳat derīdedür

125. **n'ola:**
Gazel 118
Mısra: **7**
Ne olur, çok mu.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḫüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

126. **n'ola:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

127. **n'ola:**
Gazel 119
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. N'ola ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār olsam
10. Benüm hem-sāye-i serv-i ḫırāmān olduġum yirdür

128. **n'ola:**
Gazel 119
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḫüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

129. **n'ola:**
Gazel 120
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

130. **n'ola:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Āşiyān-sūz-ı şekīb olsam n'ola bülbül gibi
4. Dil degüldür ʿandelīb-i şuʿle-āvāzum budur

131. **n'ola:**
Gazel 122
Mısra: **19**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
19. Ey Meẕāḳī rū-şinās-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
20. ʿUrfī-i muʿciz-dem-i Rūmum ki Şirāzum budur

132. **n'ola:**
Gazel 126
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

133. **n'ola:**
Gazel 127
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

134. **n'ola:**
Gazel 131
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. ʿİlācında Mesīḥā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
8. Dil-i şad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

135. **n'ola:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. N'ola şīrīn-lebān şūride itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı bütān bādī-i şad-şūr-ı maḥabbetdür

136. **n'ola:**
Gazel 131
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola kilk-i Meẕāḳī böyle gevher-senc-i ʿışḳ olsa
14. O bir genc-i İlāhīdür bu gencūr-ı maḥabbetdür

137. **n'ola:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

138. **n'ola:**
Gazel 138
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

139. **n'ola:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

140. **n'ola:**
Gazel 140
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

141. **n'ola:**
Gazel 144
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

142. **n'ola:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

143. **n'ola:**
Gazel 150
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. İtdügin bulsa münāfiḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

144. **n'ola:**
Gazel 154
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḫüsnüñ rūzgār üstündedür

145. **n'ola:**
Gazel 157

Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ṣuver-i rāz-ı sipihre n'ola vāḳıf olsaḳ
12. Nāẓır-ı ṣafḥa-i āyīne-i zānūyuz biz

146. **n'ola:**
Gazel 163
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

147. **n'ola:**
Gazel 168
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. N'ola ġonce-güṣā-yı gül-bün-i bāġ-ı ḫayāl olsaḳ
8. Gülistān-ı maʿārifde nesīm-i nev-bahāruz biz

148. **n'ola:**
Gazel 168
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. N'ola çehre-nümā olsa bize ebkār-ı maẕmūn kim
12. Cemāl-i ṣāhid-i endīşeye āyīnedāruz biz

149. **n'ola:**
Gazel 171
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Ey Meẕāḳī n'ola eylerse ʿadū-ṭabʿuñ gibi
14. ʿArṣa-i naẓmuñ dilīr-i ṣaf-derinden iḥtirāz

150. **n'ola:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

151. **n'ola:**
Gazel 174
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuṣṣāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

152. **n'ola:**
Gazel 177
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Olsaḳ n'ola ḫūnīn-ciger-i dāġ-ı maḥabbet
4. Dil-sūḫte-i ṣuʿle-i neẕẕāre-i ʿışḳuz

153. **n'ola:**
Gazel 177
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

154. **n'ola:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Gitdükçe n'ola ṣevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

155. **n'ola:**
Gazel 185
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Zeyn olsa dāġ-ı naʿl ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

156. **n'ola:**
Gazel 186
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Dāġ dāġ olsa n'ola böyle birūn-ı sīnemüz
8. Meşʿal-efrūz-ı derūndur āh-ı āteşbārımuz

157. **n'ola:**
Gazel 187
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Hep yād u āşinā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

158. **n'ola:**
Gazel 189
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

159. **n'ola:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Bāġ-ı ʿālemde bu güne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

160. **n'ola:**
Gazel 194
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manṣūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

161. **n'ola:**
Gazel 195
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

162. **n'ola:**
Gazel 196
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. N'ola āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Şāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

163. **n'ola:**
Gazel 197
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḥüsni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

164. **n'ola:**
Gazel 199
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Dil-güşā olsa n'ola böyle nesīm-i ʿişve
4. Bāġ-ı ḥüsnüñ eşer-i bād-ı bahārın bilürüz

165. **n'ola:**
Gazel 206
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem rind-i levendüz

166. **n'ola:**
Gazel 207
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem ṣoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

167. **n'ola:**
Gazel 209
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuṣṣāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

168. **n'ola:**
Gazel 210
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

169. **n'ola:**
Gazel 212
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

170. **n'ola:**
Gazel 213
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

171. **n'ola:**
Gazel 222
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Şevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

172. **n'ola:**
Gazel 222
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

173. **n'ola:**
Gazel 225
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Çār-deh sāle güzeller bī-naẓīr olsa n'ola
14. Ġoncelerdür bāġda naḫl-i gül-i terden ġaraż

174. **n'ola:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdururmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

175. **n'ola:**
Gazel 229
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḫaẓ

176. **n'ola:**
Gazel 229
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N’ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

177. **n’ola:**
Gazel 230
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n’ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

178. **n’ola:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Dil-i dervīş n’ola var pey naṣb itse nis̱ār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

179. **n’ola:**
Gazel 231
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. N’ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk semāʿ

180. **n’ola:**
Gazel 234
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n’ola şeb-çerāġ-ı dāġ

181. **n’ola:**
Gazel 234
Mısra: **20**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
19. Zülf-i bütān Meẕāḳī ruḫ-ı ḫāldār ile
20. Olsa n’ola fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ

182. **n’ola:**
Gazel 237
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. N’ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
8. Ḳırar ʿuşşāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

183. **n’ola:**
Gazel 238
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Böyle şikāyet itse n’ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḥayf

184. **n’ola:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N’ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

185. **n’ola:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Hep semt-i fenā olsa n’ola sevḳ-i kelāmum
10. İs̱bāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

186. **n’ola:**
Gazel 251
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Bālā-ḳadān-ı dehre n’ola baş egmesem
8. Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum senüñ

187. **n’ola:**
Gazel 251
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Olsam Meẕāḳī gibi n’ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫ ̌ānuñum senüñ

188. **n’ola:**
Gazel 253
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n’ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

189. **n’ola:**
Gazel 260
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N’ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

190. **n’ola:**
Gazel 264
Mısra: **3**
Şaşılır mı, çok mu.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n’ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

191. **n’ola:**
Gazel 265
Mısra: **19**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
19. Ey Meẕāḳī n’ola ehl-i dile maḫṣūṣ olsa
20. Beyt-i maʿmūr-ı süḫan hücre-i evḳāf degül

192. **n’ola:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n’ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

193. **n’ola:**
Gazel 270
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n’ola ḥıfẓ eylesem
14. Ḫoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

194. **n’ola:**
Gazel 271
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n’ola
8. Heft-ḫ ̌ān-ı himmetüñ merd-i meşāfıdur göñül

195. **n’ola:**
Gazel 271
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endīşedür virsem n’ola
14. Ṣāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

196. **n’ola:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n’ola
10. Ṣūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür göñül

197. **n’ola:**
Gazel 274
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Şeb-tā-seḥer olursa n’ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār ṣuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

198. **n’ola:**
Gazel 275
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḫandur itse n’ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẕm-ı ābdārını gül

199. **n’ola:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Oldı fürūġ-ı ḫüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n’ola nāz ile ṣad-ʿitāb gül

200. **n’ola:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n’ola
6. Hemīşe vaż ̇ʿ-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

201. **n’ola:**
Gazel 280
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Ṭarz-ı naẕmı n’ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

202. **n’ola:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Nāḫun-ı ġamla n’ola sīnemi ṣad-çāk itsem
10. Dil-ḫırāşī-i elem naġme-i mıżrāb degül

203. **n’ola:**
Gazel 298
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n’ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

204. **n’ola:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Ḫüsrev gibi meclis n’ola keç-küleh olsam
10. Ol āfet-i şīrīn-lebi meşḳūya getürdüm

205. **n’ola:**
Gazel 299
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Dest-i hevese girse n’ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol ṣūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

206. **n’ola:**
Gazel 300
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Berḳ ursa n’ola sīnede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

207. **n’ola:**
Gazel 300
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Olsam n’ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdīye naẕīre dimege bir ġazel aldum

208. **n’ola:**
Gazel 304

Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dāġdur göñlüm

209. **n'ola:**
Gazel 307
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. N'ola nālem gibi evc-āşinā-yı āsumān olsa
8. Kef-i dest-i felekde murġ-ı dest-āmūzdur āhum

210. **n'ola:**
Gazel 307
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

211. **n'ola:**
Gazel 310
Mısra: **8**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

212. **n'ola:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

213. **n'ola:**
Gazel 331
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Artarsa n'ola bezl-i kef-i desti Meẕāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

214. **n'ola:**
Gazel 332
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

215. **n'ola:**
Gazel 333
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

216. **n'ola:**
Gazel 333
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola Rūḥü'l-Emīn pervāne-i şemʿ-i derūn olsa
4. Çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz sensin

217. **n'ola:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫan-dānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

218. **n'ola:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

219. **n'ola:**
Gazel 347
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

220. **n'ola:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

221. **n'ola:**
Gazel 356
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. N'ola müstaġnī-i cān dārū-yı ʿĪsī-i vaḳt olsam
10. Göñül derd-āşinā mihr ü maḥabbet ḫod devā düşmen

222. **n'ola:**
Gazel 356
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

223. **n'ola:**
Gazel 363
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Bu neşveyle n'ola āmāde-i naḳd-i niyāz olsam
8. Cebīn-i nāz-ı dil-berde güher-efrūz-ı ḫūydur bu

224. **n'ola:**
Gazel 363
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

225. **n'ola:**
Gazel 364
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

226. **n'ola:**
Gazel 364
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

227. **n'ola:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

228. **n'ola:**
Gazel 373
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Bir gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl olsa n'ola
10. Alıcaḳ destine ol ġonce-dehen peymāne

229. **n'ola:**
Gazel 382
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

230. **n'ola:**
Gazel 383
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

231. **n'ola:**
Gazel 383
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

232. **n'ola:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. Hep ḫālet-i pür-neşvedür aḫlāḳ-ı girişme
2. Olsam n'ola biñ cān ile müştāḳ-ı girişme

233. **n'ola:**
Gazel 392
Mısra: **14**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Ey Meẕāḳī bu nazīreñ gül-i nev-ḫīz ancaḳ
14. N'ola olsa çemen-ārā-yı cevāb-ı tāze

234. **n'ola:**
Gazel 400
Mısra: **14**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

235. **n'ola:**
Gazel 401
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

236. **n'ola:**
Gazel 403
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

237. **n'ola:**
Gazel 403
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nāḳışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

238. **n’ola:**
Gazel 407
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
13. Sāḳī n’ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

239. **n’ola:**
Gazel 421
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Beste-çeşm olsa cihānda n’ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

240. **n’ola:**
Gazel 422
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
5. Fāriġü’l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n’ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

241. **n’ola:**
Gazel 430
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. N’ola naḳş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

242. **n’ola:**
Gazel 435
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
3. Ṭaşa kār itse n’ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Ṣuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

243. **n’ola:**
Gazel 437
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
11. Ger tehī olsa n’ola fitrāk-ı ṣayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

244. **n’ola:**
Gazel 439
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n’ola olsa maḳbūl
18. Ṣāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

245. **n’ola:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Çü Meẕāḳī n’ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

246. **nʿola:**
Gazel 368
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eṣʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

n’ola n’ola:
1. **n’ola n’ola:**
Gazel 233
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne olur ne olur.
11. N’ola n’ola dil ü cān hem-dem olsa sīnemde
12. O mest-i ḥasret ü bu ṣuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

n’olaydı:
1. **n’olaydı:**
Gazel 253
Mısra: **7**
Ne olurdu, keşke.
7. N’olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

2. **n’olaydı:**
Gazel 320
Mısra: **1**
Ne olurdu, keşke.
1. N’olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz ṣalınduḳça cilvegāh olsam

3. **n’olaydı:**
Gazel 414
Mısra: **1**
Ne olurdu, keşke.
1. N’olaydı pāy-ı nigārumda iḳtidārum olaydı
2. Ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna reh-güẕārum olaydı

4. **n’olaydı:**
Gazel 414
Mısra: **3**
Ne olurdu, keşke.
3. N’olaydı şerbet-i luṭf-ı İlāhī olsa müyesser
4. ʿİlāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zārum olaydı

5. **n’olaydı:**
Gazel 414
Mısra: **12**
Ne olurdu, keşke.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N’olaydı şāḫ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

6. **n’olaydı:**
Gazel 414
Mısra: **23**
Ne olurdu, keşke.
23. N’olaydı ḥaşre degin ṣaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

7. **n’olaydı:**
Gazel 431
Mısra: **1**
Ne olurdu, keşke.
1. N’olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

8. **n’olaydı:**
Gazel 431
Mısra: **3**
Ne olurdu, keşke.
3. N’olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

n’olur:
1. **n’olur:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Ne/nasıl olur?
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḫālüm n’olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿışyānum meger cürm ü günāhum bir midür

Noviġrad:
1. **Noviġrad:**
Kaside 14
Mısra: **139**
Hırvatistan'da bir yer.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad-ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

növbet-i ehl-i niyāz:
1. **növbet-i ehl-i niyāz:**
Gazel 379
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yalvaranların/dua edenlerin sırası.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

nuḳl:
1. **nuḳl:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Meze, çerez.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

nuḳl u mey-i nāb:
1. **nuḳl u mey-i nāb:**
Gazel 387
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meze ve saf/halis şarap.
1. Dil-berle geldi nuḳl u mey-i nāb bir yire
2. Cemʿ oldı ʿıyş u ʿişrete esbāb bir yire

nuḳl-ı būse:
1. **nuḳl-ı būse:**
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öpücük mezesi.
3. Ne nuḳl-ı būse vü ne dost-kānī oldı naṣīb
4. Bu cām-ı bāde vü bezm-i Cemüñ nesin gördük

nuḳl-ı vefā:
1. **nuḳl-ı vefā:**
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vefa mezesi.
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

nuḳre:
1. **nuḳre:**
Gazel 103
Mısra: **12**
Gümüş.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

nuḳūd-ı dil ü cānı:
1. **nuḳūd-ı dil ü cānı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül ve can paraları/akçeleri.
23. Ḳıl maṣraf-ı şükrāna nuḳūd-ı dil ü cānı
24. Ol gevher-i gencīne-i īrādı görürseñ

nūr:
1. **nūr:**
Kaside 21
Mısra: **168**
Işık, nur.
167. Bir degül lafẓ-ı ḫāsid ile sözüm
168. Ki bu nūr ol duḫān-ı maʿnādur

2. **nūrı:**-*ı*
Gazel 304
Mısra: **3**
Işık, nur, aydınlık.

3. N’ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü’l-ʿaynı dāġdur göñlüm

nūra ġarḳ it-:
1. **nūra ġarḳ itse:**-*se*
Kaside 18
Mısra: **216**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nura/aydınlığa boğmak.
215. Bu ġazel maṭlaü’l-işrāḳı ṣenā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n’ola ḫāme-i gevherbārı

nūrānī göster-:
1. **nūrānī gösterür:**-*ür*
Kaside 9
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nurlu/ışıklı göstermek.
117. Zīr-i gerdūnda olan ʿaks-i ḳuṭās-ı baḥri
118. Gösterür āyīne-i ġurresini nūrānī

nūr-baḫş ol-:
1. **nūr-baḫş oldı:**-*dı*
Kaside 13
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nur saçan/aydınlık veren olmak.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i liṣāmumda benüm

nūr-baḫş-ı dīde-i ḥurşīd:
1. **nūr-baḫş-ı dīde-i ḥurşīd:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Güneşin göze nur saçması (vermesi).
29. Nūr-baḫş-ı dīde-i ḥurşīd olurdı çeşm-i ter
30. Mümkin olsa kuḥl-ı ḫāk-i dergehinden iktiḥāl

nūr-ı ʿaynü’l-yaḳīn:
1. **nūr-ı ʿaynü’l-yaḳīni:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yakından gören gözün nuru.
59. Nūr-ı ʿaynü’l-yaḳīni itkānı
60. Şemʿ-i bezm-i gümān-ı maʿnādur

nūr-ı baṣar:
1. **nūr-ı baṣar:**
Kaside 28
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Göz nuru.
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil ṣafā-yı ḫāṭıra nūr-ı baṣar geldi

2. **nūr-ı baṣar:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göz nuru.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḫaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı baṣar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūz:
1. **nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı:**-*ı*
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemi/dünyayı aydınlatan güzel yüzün nuru/parlaklığı.
9. Dile pertev ṣalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

nūr-ı dīde:
1. **nūr-ı dīde:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göz nuru.
3. Encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz meded
4. Maḥv oldı nūr-ı dīde vü tāb-ı neẕāremüz

2. **nūr-ı dīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göz nuru.
3. Ol merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān
4. Ser-tā-ḳadem çü mihr-i felek nūr-ı dīdedür

nūr-ı dīde-i ṣadrü’ṣ-ṣudūr:
1. **nūr-ı dīde-i ṣadrü’ṣ-ṣudūrı:**-*ı*
Kaside 19
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Sadrazamların en yücesinin gözünün nuru.
29. O nūr-ı dīde-i ṣadrü’ṣ-ṣudūrı ʿālem-ārā kim
30. Güher-pīrā-yı faḫr-ı silk-i evlād olduġın gördük

nūr-ı Ḥaḳ:
1. **nūr-ı Ḥaḳḳ’ı:**-*ı*
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın nuru.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ’ı añlamayan
4. Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

nūr-ı ḥūrşīd:
1. **nūr-ı ḥūrşīd:**
Kaside 13
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Güneşin aydınlığı, nuru.
51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
52. Nūr-ı ḥūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

nūr-ı ḥūrşīd-eser:
1. **nūr-ı ḥūrşīd-eser:**
Kaside 11
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Güneşin alâmeti/izi ışık/nur.
67. Gözüñ aydın niçe bir girye-i şām-ı ḥasret
68. Nūr-ı ḥūrşīd-eser dīde-i pür-nem geldi

nūr-ı ḥurşīd-i żiyā-güster:
1. **nūr-ı ḥurşīd-i żiyā-güstere:**-*e*
Gazel 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Işık yayan güneşin aydınlığı/nuru.
3. Nūr-ı ḥurşīd-i żiyā-güstere hācet mi ḳalur
4. Pertev-endāz olıcaḳ cām-ı dıraḫşān-ı ṣabūh

nūr-ı maḥabbet:
1. **nūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin aydınlığı.
1. Göñül rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür
2. Şikāf-ı sīneden ẓāhir olan nūr-ı maḥabbetdür

nūr-ı māh-ı āsumān:
1. **nūr-ı māh-ı āsumān:**
Gazel 398
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki ayın ışığı.
1. Fürūġ-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḥüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel:
1. **nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel:**
Kaside 26
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İlk anlayan akıl güneşinin nuru/parlaklığı.
27. Ẕekāsı nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel
28. Żamīri ḫod fürūġ-ı ṣubḥ-ı ṣānī

nūr-ı Muṣṭafā: (Pala, TDVİA)
1. **nūr-ı Muṣṭafā:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammet Mustafa'nın nuru.
Hz. Muhammet: İslam peygamberi, son peygamber, İslamiyetin kurucusu. (d. 571-ö.632)" Türk edebiyatında diğer şahısların çok ötesinde bir konuma sahip olan Hz. Muhammet; yaşamı, İslamiyeti kurması, Kur'an-ı Kerim, sünnet ve daha birçok unsurla İslam dünyasında hayatının her aşamasına doğrudan veya dolaylı olarak dahil olmuş bir peygamberdir.
21. Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

nūr-ı ẕāt-ı mihr:
1. **nūr-ı ẕāt-ı mihr:**
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güneş/aşk zatının/kişisinin nuru/aydınlığı.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẓāhir ʿāşıḳ-ı ser-keşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

nūr-siriṣt:
1. **nūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **1**
Aydınlık yaratılışlı/mizaclı.
1. Biz bāriḳa-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

nūş eyle-/id(t)-:
1. **nūş eyler:**-*r*
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçmek.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

2. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 89
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçmek, yudumlamak.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

3. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçmek, yudumlamak.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

4. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek, yudumlamak.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte ṣarāb-ı tāze

5. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 413
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek, yudumlamak.
17. Baʿd-ez-īn çāre nedür ḫūn-ı ciger nūş idelüm
18. Ki ne cām-ı mey ü ne bezm-i Meẕāḳī ḳaldı

6. **nūş idersem:**-*er, -se, -m*
Kaside 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek, yudumlamak.
71. Dile feyż-i ṣarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

7. **nūş idüp:**-*üp*
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek.
5. ʿĀṣıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-ṣād olur ṣanur

8. **nūş it:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek.
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

9. **nūş itdügüm:**-*dü, -güm*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

10. **nūş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deym**
İçmek.
1. ʿIşḳı bilmezdüm eger deryā gibi cūş itmesem
2. Añlamazdum neşve-i cām-ı meyi nūş itmesem

nūş ile ṣad nīş-i rūzgār:

1. **nūş ile ṣad nīş-i rūzgār:**
Kaside 15
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Zamanın zehiri ile balı/tatlısı.
89. Birdür yanumda nūş ile ṣad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

nūş-ḫand:

1. **nūş-ḫand:**
Gazel 144
Mısra: **11**
Tatlı gülüşlü.
11. Ġamze-i ḫançer-be-dest ü nūş-ḫand lebleri
12. ʿĀṣıḳ-ı dil-ḫastanuñ ḫavf ü recāsın artırur

2. **nūş-ḫandinden:**-*in, -den*
Gazel 341
Mısra: **8**
Tatlı gülüş.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

nūş-ḫand-ı fitne:

1. **nūş-ḫand-ı fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran tatlı gülüş.
5. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessüm olsa da
6. Şehd-i pür-nīş-i firīb ü nūş-ḫand-ı fitnedür

nūş-ḫand-ı leb:

1. **nūş-ḫand-ı lebüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 289
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dudağın tatlı gülüşü.
11. O nūş-ḫand-ı lebüñdür beni iden cānā
12. Ġulüvvi girye-i bī-iḫtiyārdan ġāfil

nūş-ı mey:

1. **nūş-ı mey:**
Kaside 8
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Şarap içme.
121. Aḳıtdı çeşme-i zühdi ḳurutdı ʿālem-i ābı
122. Ne kimse nūş-ı mey eyler ne ḫod defʿ-i ḫumār eyler

nuṭḳ:

1. **nuṭḳ:**
Gazel 418
Mısra: **3**
Konuşma, söz, kelâm.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

nuṭḳa getür-:

1. **nuṭḳa getür:**
Kaside 23
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Deym**
Söze getirmek, konuşturmak.
133. Ṣafā-yı āyine-i ʿātıfetle nuṭḳa getür
134. Bu şūḫ-ı muʿcize-gū ṭūṭī-i süḫan-dānı

nüfūz-ı fermānī:

1. **nüfūẕ-ı fermānī:**
Kaside 23
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Buyruk verenin/hükümdarın sözünün geçmesi.
73. Süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin
74. Ḳażā ḳader n'ola olsa nüfūẕ-ı fermānī

nüh-aḳtār:

1. **nüh-aḳtārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **12**
Dokuz taraf/yan.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

nüh-cām-ı dost-kān:

1. **nüh-cām-ı dost-kānı:**-*ı*
Gazel 17
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Arkadaş veya sevgililerle içilen şarabın dokuz kadehi.
13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i ṣarāb-ı şebāneyüz cānā

nüh-felek-i mīnā-reng: (Onay)

1. **nüh-felek-i mīnā-reng:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cam renkli dokuz felek. Nüh felek: felek, gök demektir; eskilere göre gök tabakası dokuz katmandan oluşmaktadır, astronomi ilmine göre gökler bir mihver üzerine dönmektedir ve bu dönüş şarktan garba, yani tersinedir ki bu nedenle feleğe çarh-ı kecrev, çarh-ı gerdûn, çarh-ı çep-endâz gibi adlar verilmiştir
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

nüh-ḳıbāb:

1. **nüh-ḳıbābe:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **82**
Dokuz kubbe/gökyüzü.
81. Derūñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

nüh-pāye:

1. **nüh-pāye:**
Kaside 17
Mısra: **70**
Dokuz tabaka.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

2. **nüh-pāye:**
Kaside 23
Mısra: **50**
Dokuz tabaka.
49. ʿArūseler yüridi ṣad-çerāġ-ı rūşen ile
50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

nüh-revāk-ı sipihr-i ḥikmet:

1. **nüh-revāḳ-ı sipihr-i ḥikmetsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Bilgeliğin/özün felekteki dokuz kubbesi.
69. Nüh-revāḳ-ı sipihr-i ḥikmetsin
70. Ṭabaḳāt-ı ḥikem mübārek-bād

nüh-ṣadefçe:

1. **nüh-ṣadefçede:**-*de*
Gazel 17
Mısra: **4**
Dokuz sedef (dokuz felek bağlamında).
3. ʿAceb midür ḫūr-ı iklīl-i şāh-ı ʿışḳ olsaḳ
4. Bu nüh-ṣadefçede dürr-i yegāneyüz cānā

nüh-ṭārem:

1. **nüh-ṭārem:**
Kaside 17
Mısra: **92**
Dokuz kubbe, dokuz kat gök.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı ṣaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

nüh-tevsen-i sipihr:

1. **nüh-tevsen-i sipihri:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feleğin başı sert dokuz atı.
9. Bir şeh-süvār-ı ʿarṣa-i nūr u cihādsın
10. Nüh-tevsen-i sipihri saña rām isterin

nüh-tū-siper-i zerkār:

1. **nüh-tū-siper-i zerkārı:**-*ı*
Kaside 18

Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli dokuz katlı siper.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zürîn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tü-siper-i zerkārı

nühüfte-bezm-i ṭarab:
1. **nühüfte-bezm-i ṭarab:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlencenin gizli meclisi.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

nühüfte-būy-ı ḥaḳīḳat:
1. **nühüfte-būy-ı ḥaḳīḳat:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hakikatin/gerçeğin gizli/saklı kokusu.
7. Nesīm-i mihr-i maḥabbetle nefḥa-güster olur
8. Nühüfte-būy-ı ḥaḳīḳat gül-i mecāzumda

nühüfte-rāz:
1. **nühüfte-rāz:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Gizli sır.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice ṣaḳlasun göñülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

nühüfte-sır:
1. **nühüfte-sırrumı:**-*um, -ı*
Gazel 319
Mısra: **8**
Gizli/saklı sır.
7. Firīb-i ġamze-i ġammāzdan olup ġāfil
8. Nühüfte-sırrumı bilmezligiyle fāş itdüm

nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cān:
1. **nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsan ve cinlerin burnuna koku yayan.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

nükhet-feşān-ı ḫüsn-i aḥlāḳ:
1. **nükhet-feşān-ı ḫüsn-i aḫlāḳı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ahlak güzelliğinin koku yayanı.
75. Olup bād-ı ṣabā nükhet-feşān-ı ḫüsn-i aḫlāḳı
76. Cihāna neşr-i būy-ı nāfe-i müşg-i Tatār eyler

nükhet-i ʿanber:
1. **nükhet-i ʿanber:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
En güzel koku.
3. Būy-āşınā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

nükhet-i medḥ:
1. **nükhet-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 14
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Övgü kokusu.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

nükhet-i müşg-i Ḫuten:
1. **nükhet-i müşg-i Ḫuten:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Huten miskinin kokusu. Huten: Doğu Türkistan'da bir şehir.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

nükhet-i sünbül-i ḫulḳ:
1. **nükhet-i sünbül-i ḫulḳı:**-*ı*
Kaside 13
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Huy/tabiat sünbülünün kokusu.
49. Nükhet-i sünbül-i ḫulḳı ne ḳadar būyādur
50. Ḫaṭṭ-ı müşgīn-i niḳāṭ ġāliyefāmumda benüm

nükhet-i yek-şembe:
1. **nükhet-i yek-şembe:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pazar gününün kokusu.
3. Micmer-efrūz-ı murād oldı göñül ammā kim
4. Ḳalmadı nükhet-i yek-şembe meşāmumda benüm

nükhet-i zülf-i ʿanber-efşān:
1. **nükhet-i zülf-i ʿanber-efşānuñ:**-*uñ*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anber kukusu saçan zülfün kokusu.
5. Nükhet-i zülf-i ʿanber-efşānuñ
6. Ġayret-efzā-yı būy-ı sünbüldür

nükhet-i zülf-i bütān:
1. **nükhet-i zülf-i bütāndur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzellerin saçının güzel kokusu.
7. Müjde ey dil-bestegān-ı gīsū-yı müşgīn-i yār
8. Nükhet-i zülf-i bütāndur būy-ı ʿanberden ġaraż

nükte:
1. **nüktelerüm:**-*ler, -üm*
Kaside 21
Mısra: **191**
Herkesin anlayamadığı ince mana.
191. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe nüktelerüm
192. Bir bölük armaġan-ı maʿnādur

nükte-dān-ı şīve:
1. **nükte-dān-ı şīve:**
Gazel 207
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşvenin/nazın nükte bileni/zarifi.
3. Baḫşe gelince ġamze-i ḥāżır-cevāb olur
4. Bir nükte-dān-ı şīve vü bir ḫurde-bīn-i nāz

nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrū:
1. **nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ebrunun köşesinin ucundaki ince ma'nâyı anlayanlar.
1. Nükte-fehmān-ı ser-i kūşe-i ebrūyuz biz
2. Hem-zebān-ı nigeh-i çeşm-i süḫan-gūyuz biz

nükte-güzārende-i ehl-i sühan:
1. **nükte-güzārende-i ehl-i süḫan:**
Kaside 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Söz sahiplerinin/söz ehlinin ince anlam geçireni.
27. Nükte-güẕārende-i ehl-i süḫan
28. Nādire-senc-i ḥikem-i rūzgār

nükte-i şaḳḳü'l-ḳamer:
1. **nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şakkü'l-kamer'de herkesin anlayamadığı ince anlam. Şakkü'l-kamer: Hz. Muhammet'in parmak işaretiyle ayı ikiye bölmesi şeklinde gösterdiği mucize.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eşeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

nükte-perdāz-ı ḫayāl:
1. **nükte-perdāz-ı ḫayāl:**
Gazel 301
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayalin nükteli/ince anlamlı sözlerini söyleyen.
13. Böyle olmazdum Meẕāḳī nükte-perdāz-ı ḫayāl
14. Sürme-i endīşe-i naẓm ile ḫāmūş olmasam

nükte-perdāz-ı ḫıred-nāme-i erbāb-ı hüner:
1. **nükte-perdāz-ı ḫıred-nāme-i erbāb-ı hüner:**
Kaside 10
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hüner sahiplerinin akıl defterindeki nükteli/kinayeli sözleri söyleyen.
85. Nükte-perdāz-ı ḫıred-nāme-i erbāb-ı hüner
86. Ber-ṭaraf-sāz-ı ṭılısm-ı der-i genc-i esrār

nükte-perdāz-ı müsellem:
1. **nükte-perdāz-ı müsellem:**
Gazel 69
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gerçekliği herkes tarafından kabul edilen nükteli söz bulup söyleyen.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan şaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

nükte-senc ol-:
1. **nükte-senc ol:**
Gazel 76
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herkesin anlayamadığı ince manâyı değerlendiren olmak.
15. ʿIşḳıyla nükte-senc ol meyl-i viṣāl iderseñ
16. Deryādan iste gevher gevherde āb göster

nükte-şinās eyle-:
1. **nükte-şinās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnce manaları bilip anlayan kişi olmak.
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

nükte-ṭırāzı bil-:

1. **nükte-ṭırāzı bilmedi:**-*ı-me, -di*
Gazel 434
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnce anlamlı söz söyleyeni bilmek/anlamak.
7. Ol büt-i ʿişve-fıṭratuñ tāze-zebān-ı şīvesin
8. Fenn-i maḥabbetüñ nice nükte-ṭırāzı bilmedi

nükteverān:
1. **nükteverāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **10**
İnce manaya sahip.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

nüküş-ı şafḥa-i eyyām:
1. **nüküş-ı şafḥa-i eyyāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Günlerin sayfalarının nakışları/süsleri.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḫūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nüküş-ı şafḥa-i eyyāma sürḫ

nümāyān:
1. **nümāyān:**
Gazel 1
Mısra: **9**
Görünen, meydanda.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **nümāyān:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Görünen, meydanda.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

3. **nümāyāndur:**-*dur*
Gazel 71
Mısra: **9**
Görünen, açık, âşikâr.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

4. **nümāyān:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Görünen, açık, âşikâr.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfītāb göster

5. **nümāyāndur:**-*dur*
Gazel 91
Mısra: **9**
Görünen, açık, âşikâr.
9. Zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den nümāyāndur
10. Ki yārān ṭarz-ı eşʿārı nev-üslūb eylemişlerdür

6. **nümāyān:**
Gazel 204
Mısra: **8**
Görünen, meydanda.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

7. **nümāyān:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Görünen, meydanda.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür şāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

8. **nümāyāndur:**-*dur*
Gazel 383
Mısra: **9**
Görünür, meydanda, belli.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

9. **nümāyāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **14**
Görünür, meydanda, belli.
13. Ser-nüviṣt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

nümāyān eyle-/id-:
1. **nümāyān eyle:**-*le*
Kaside 16
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göstermek.
75. Bir bülbül-i şūrīde olup eyle nümāyān
76. Ṣad-ḫoş-dili her şuʿbe-i ṣavt u naġamuñdan

2. **nümāyān eyledi:**-*di*
Gazel 400
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göstermek.
3. Göñülde cilveger oldı ḫayāl-i rūy-ı pür-nūrı
4. Nümāyān eyledi cāna cemāl-i ḫūr āyīne

3. **nümāyān eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 220
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göstermek.
7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿiẕārın zīr-i kākülde
8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

4. **nümāyān idelüm:**-*elüm*
Gazel 326
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göstermek, ortaya çıkarmak.
7. Bī-penbe nümāyān idelüm dāġ-ı derūnı
8. Ol ḳıtʿa-i yāḳūt-ı semen-pūş görinsün

nümāyān ol-:
1. **nümāyān ola:**-*a*
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

2. **nümāyān oldı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
41. Bir merd-i melek-ḫūy idügüñ oldı nümāyān
42. Ol ẕāt-ı sebük-rūḥ ile luṭf-ı şiyemüñden

3. **nümāyān oldı:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
1. Ebrū-yı yār oldı nümāyān çü māh-ı nev
2. ʿIyd itdi dehri müjde-i neẕẕāregāh-ı nev

4. **nümāyān oldı:**-*dı*
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

5. **nümāyān olmaz:**-*maz*
Kaside 13
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görülmek, açığa çıkmak.
71. Ol ṣuver-bend-i ḫayālüm ki nümāyān olmaz
72. Mūy-ı noḳsān-ı ḳalem diḳḳat-i tāmumda benüm

6. **nümāyān olmış:**-*mış*
Kaside 17
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek.
33. Eşer-i ḫāme degül belki nümāyān olmış
34. Sebze-ḫīz-i ḳadem-i Ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem

7. **nümāyān olsa:**-*sa*
Gazel 126
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, ortaya çıkmak.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

8. **nümāyān olsa:**-*sa*
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
3. N'ola naḳş-ı ḫased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

9. **nümāyān olur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, açığa çıkmak.
113. Āsumān-ḳadr-i vezāret ki olur ṣubḥ u mesā
114. Çeşm-i baḫtında nümāyān eşer-i bīdārı

nümāyān-ı zamāne:
1. **nümāyān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Zamanında/vaktinde gösterme.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

nümāyiş-i ṣad dāġ-ı sīne:
1. **nümāyiş-i ṣad dāġ-ı sīnemüz:**-*müz*
Gazel 158
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sinedeki/bağırdaki yüz yaranın görünüşü.

9. Bī-penbedür nümāyiş-i ṣad-dāġ-ı sīnemüz
10. Ol lālezār-ı ʿışḳı semen-pūş ider miyüz

nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād: (Pala)
1. **nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād:**
Kaside 19
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Şeddad devrinin kalelerinin örneği.
Şeddad: Hûd peygamber zamanında yaşamış, Yemen'deki Âd kavminin hükümdarıdır. Zamanında pek çok yapı ve bina inşa idilmiş, Bâğ-ı İrem denilen bir bahçe ve içine saray yaptırmıştır.Divan şiirinde genellikle İrem bahçesi ve kibirle birlikte anılmaktadır.
71. Ḥişār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

nümūd-ı peyker:
1. **nümūd-ı peykerüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüz gösteren.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

nümūne:
1. **nümūne:**
Gazel 123
Mısra: **4**
Örnek, misal.
3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taṣvīr
4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṣānī:
1. **nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṣānī:**
Kaside 23
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İkinci Yusuf'un talihinin bahçesine benzer. Hz. Yusuf gibi (güzel). bkz. Yūsuf.
29. Meger ki oldı yine sebzezār-ı bāġ-ı cihān
30. Nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṣānī

nümūne-i naḳş u nigār:
1. **nümūne-i naḳş u nigārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Resim ve yazı örneği.
9. Nedür bu ṣūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl
10. K'anuñ nümūne-i naḳş u nigārı bāḳīdür

nüsḫa-i cām-ı Cem:
1. **nüsḫa-i cām-ı Cemüñ:**-*üñ*
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehinin nüshası/kitabı. bkz. Cem.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ ẓābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

nüsḫa-i esrār-ı nihān:
1. **nüsḫa-i esrār-ı nihāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gizli sırların yazılı sureti.
1. Bu'l-ʿaceb nüsḫa-i esrār-ı nihāndur süḫanüm
2. Kim naẓar-kerde-i ṣāḥib-naẓarāndur süḫanüm

nüsḫa-i iʿcāz:
1. **nüsḫa-i iʿcāza:**-*a*
Gazel 228
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize kitap/yazı.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüsḫa-i iʿcāza ḫaṭ

nüvid-i vuṣlat:
1. **nüvid-i vuṣlatuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kavuşma müjdesi.
1. Cānā nüvid-i vuṣlatuñı gūş ider miyüz
2. Gūş-ı dile o gevheri mengūş ider miyüz

nüzhetgeh-i zībā:
1. **nüzhetgeh-i zībā:**
Kaside 8
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Güzel gezinti yeri.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzā:
1. **nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Eğlenceyi artıran güzel gezinti yeri.
21. Bu ne nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur
22. Kim tehī-kāse virür neşve-i cām-ı ser-şār

nüzl-i ḫayāl-i yār:
1. **nüzl-i ḫayāl-i yār:**
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin konak yeri.
5. Ḳurş-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

O

o(l): (Bu kelime sözlükte 739 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)

1. **o:**
Tarih 1
Mısra: **1**
O, işaret sıfatı.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

2. **o:**
Gazel 1
Mısra: **6**
O, işaret sıfatı.
5. N'ola baḫr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāhildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

3. **o:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
O, işaret sıfatı.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

4. **o:**
Kaside 2
Mısra: **17**
O, işaret sıfatı.
17. Ben o Bihzād-ı ṣuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

5. **o:**
Kaside 2
Mısra: **19**
O, işaret sıfatı.
19. Ben o üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim
20. Zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur süḫanüm

o(l) dem:
1. **o dem:**
Kaside 18
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.
117. Kim añar ʿarṣa-i ḳadrinde Niẓāmü'l-Mülki
118. Gerçi anuñ da o dem bellü imiş mişvārı

2. **ol dem:**
Tarih 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
O zaman.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḫāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege ṣubḥ u mesā

3. **ol dem:**
Kaside 27
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O zaman.
57. İtdi hemān ḫāṭıra ol dem ḫutūr
58. Ḳıṣṣa-i Giv ü Peşen-i rūzgār

o(l) deñlü:
1. **o deñlü:**
Kaside 8
Mısra: **149**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o kadar.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

2. **o deñlü:**
Kaside 10
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.
123. ʿİṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

3. **o deñlü:**
Kaside 19
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde (Çok fazla).
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

4. **o deñlü:**
Kaside 23
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o kadar.
51. O deñlü tāb-ı çerāġān ziyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

5. **o deñlü:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O derece, o kadar.
5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
6. Ki āh itdükçe bülbül ṣaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

6. **o deñlü:**
Gazel 284
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o derece.
11. Hezār-müjdeñe kim naḳd-i cān ile alınur
12. Metāʿ-ı vuṣlat o deñlü hele bahāda degül

7. **o deñlü:**
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o kadar.
1. O deñlü verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş itdüm
2. Ki ṣuʿle-ḫīz-i derūnum şerāre-pāş itdüm

8. **o deñlü:**
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O ölçüde, o kadar.
3. O deñlü tāb-ı teb-i ġamla ṣuʿle-rīz oldum
4. Ki ḫᵛābgāh-ı dili āteşīn-firāş itdüm

9. **o deñlü:**
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o derece.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫᵛāhiş-i gül-āb iderin

10. **ol deñlü:**
Kaside 18
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, o kadar.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

11. **ol deñlü:**
Gazel 349
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, o kadar.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

12. **ol deñlü:**
Gazel 401
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, o kadar.
5. Ol deñlü hücūm eylemede gözde ḫayāli
6. Cānāne ṣanur dīde-i bīnā kimi görse

o(l) ḳadar:

1. **o ḳadar:**
Kaside 11
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḫālet-i ebkem geldi

2. **o ḳadar:**
Kaside 12
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.
47. Ḫavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

3. **o ḳadar:**
Kaside 12
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, fazla.
71. Baḫr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

4. **o ḳadar:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, fazla.
5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
6. Ḳurdı ṣad-dām-ı teġāfül yine ṣayyād-ı ṣabā

5. **o ḳadar:**
Kaside 17
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, fazla.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

6. **o ḳadar:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, fazla.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür zirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

7. **o ḳadar:**
Gazel 156
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, fazla.
29. Ḥüsn-i ḫulḳı o ḳadar kim şeref-i fıṭratını
30. Luṭf-ı ẕāt-ı melekiyyü'ş-şiyeminden bilürüz

8. **ol ḳadar:**
Kaside 8
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

9. **ol ḳadar:**
Kaside 8
Mısra: **153**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o ölçüde.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

10. **ol ḳadar:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o ölçüde.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya żiyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

11. **ol ḳadar:**
Kaside 18
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o ölçüde.
131. Ekşer-i ehl-i ġazā mālik-i dīnār oldı
132. Ol ḳadar itdi ʿaṭā dirhem ile dīnārı

12. **ol ḳadar:**
Kaside 28
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāṣ-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

13. **ol ḳadar:**
Gazel 377
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o ölçüde.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

14. **ol ḳadar:**
Gazel 379
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar.
21. ʿÖmrini Ḫaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaṣrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

15. **ol ḳadar:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, o ölçüde.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

16. **ol ḳadar:**
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O kadar, çok fazla.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

ocaġ:

1. **ocaġuñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **24**
Ocak, dergah.
23. Kūçegān-ı ḥarem-i Ḥażret-i Bektāş-ı Velī
24. Ocaġuñ bendeleri cümle ḳulı ḳurbānı

ok:

1. **oḳı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **136**
Ok, savaş aleti.
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

2. **oḳı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **137**
Ok, savaş aleti.
137. Oḳı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

ok at-:

1. **oḳ atdukça:**-*dukça*
Kaside 22
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ok atmak.
45. Aña maḫṣūṣdur oḳ atdukça
46. Ṭarz-ı Rüstemle şaşt-ı Behrāmı

oku-:

1. **oḳur:**-*r*
   Gazel 45
   Mısra: **8**
   Okumak.
   7. Nergis ü gül çeşm ü gūş olsa n’ola ṣubḥ-dem
   8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫᵛān-ı ṣubḥ

<u>oḳun-:</u>
1. **oḳunan:**-*an*
   Gazel 390
   Mısra: **14**
   Okunmak, söylenmek.
   13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
   14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

2. **oḳunurdı:**-*ur, -dı*
   Gazel 406
   Mısra: **15**
   Okunmak, anlatılmak.
   15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
   16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

<u>oḳunmaz ol-:</u>
1. **oḳunmaz oldı:**-*dı*
   Gazel 89
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Artık okunmamak.
   9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
   10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

<u>ol ḳadar ki:</u>
1. **ol ḳadar ki:**
   Kaside 21
   Mısra: **183**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   O derece/kadar ki.
   183. Sözleri bārid ol ḳadar ki hemān
   184. Servī-i mihrgān-ı maʿnādur

2. **ol ḳadar ki:**
   Kaside 23
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   O kadar (çok) ki.
   13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
   14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

<u>ol-:</u> (Bu kelime sözlükte 1061 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı ve aynı anlam ve görevde kullanılması nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **olsa:**-*sa*
   Kaside 1
   Mısra: **23**
   Olmak.
   23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
   24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

2. **olsa:**-*sa*
   Müseddes 1
   Mısra: **16**
   Olmak.
   15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
   16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

3. **olsa:**-*sa*
   Müseddes 1
   Mısra: **27**
   Olmak.
   27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
   28. Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

4. **olursa:**-*ur, -sa*
   Kaside 2
   Mısra: **15**
   Olmak.
   15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
   16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

5. **olsa:**-*sa*
   Kaside 2
   Mısra: **31**
   Olmak.
   31. Olsa her dem ne ʿaceb vird-i zebān-ı ʿālem
   32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

<u>ol mertebe:</u>
1. **ol mertebe:**
   Kaside 14
   Mısra: **77**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   O derece.
   77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
   78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

<u>ola gör-:</u>
1. **ola gör:**
   Gazel 279
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Olmaya bakmak, olmaya çalışmak.
   9. Felekde ʿāṣıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
   10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

<u>olduġın gör-:</u>
1. **olduġın gördük:**-*dü, -k-duġ, -ın*
   Kaside 19
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   1. Bi-ḥamdi’l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
   2. Yine fetḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

2. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu’l-lāh pinhānī
   4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād olduġın gördük

3. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
   14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

4. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
   16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

5. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
   18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

6. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
   20. Melāʿīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

7. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
   22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

8. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
   24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

9. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
   Kaside 19
   Mısra: **26**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Olduğunu görmek.
   25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẕī-şānı
   26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

10. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
    Kaside 19
    Mısra: **30**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Olduğunu görmek.
    29. O nūr-ı dīde-i ṣadrü’ṣ-ṣudūrı ʿālem-ārā kim
    30. Güher-pīrā-yı faḫr-ı silk-i evlād olduġın gördük

11. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
    Kaside 19
    Mısra: **32**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Olduğunu görmek.
    31. Alınmaz Ḳandiye dirdi ḥilāfında olan aʿdā
    32. Fütūḥı dāġ-ı ḳalb-i ḥussād olduġın gördük

12. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
    Kaside 19
    Mısra: **36**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Olduğunu görmek.
    35. Naẓīrin görmedük hīç ṣaḥn-ı meydān-ı ṣecāʿatda
    36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

13. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
    Kaside 19
    Mısra: **38**
    Kelime Tipi: **Deyim**
    Olduğunu görmek.
    37. Yanında her kim itse faẓl ile daʿvā-yı rüchānı

38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

14. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i nakḵād olduġın gördük

15. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
45. Nedür bu vüsʿat-ı ṣarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad-genc-i īrād olduġın gördük

16. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
47. Meger kim görmedi luṭf-ı firāvānın bu ʿaskerdür
48. Anuñ ḫāṭır-nevāz-ı cümle ecnād olduġın gördük

17. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

18. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
55. Zihī ṣayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫcīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı ṣayyād olduġın gördük

19. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

20. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
59. Müsāʿid oldı çün ṣulḥ u ṣalāḥa fetḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

21. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
61. Meẕāḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳıṣṣa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

22. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

23. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

24. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
67. Ḳurulsun meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet kim
68. Felek peymāne-i aʿyān u emcād olduġın gördük

25. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
69. Ḥalāvet-baḫş olup seyr-i meẕāḳ-ı telḫ-kāmāna
70. Derūn-ı Ḳandiye dükkān-ı ḳannād olduġın gördük

26. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
71. Ḥişār-ı Ḳandiye el-ḥaḳ ne muḥkem ḳalʿadur gör kim
72. Nümūdār-ı ḳılāʿ-ı ʿahd-i Şeddād olduġın gördük

27. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

28. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **76**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
75. İdüp ḫūbān ile cān ṣoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād olduġın gördük

29. **olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

30. **olduġın görsem:**-*se, -m*
Gazel 306
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

31. **olduġın görsem:**-*se, -m*
Gazel 306
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olduğunu görmek.
9. Muḥaṣṣal ey Meẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

olıgör-:

1. **olıgör:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Olmak, olugörmek.
7. Müdām mest-i ḫarāb-ı şarāb-ı nāb olıgör
8. Ki keyfī āb-ı ḥayāt u ḫumārı āteşdür

2. **olıgör:**
Gazel 104
Mısra: **17**
Olmak, olugörmek.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḥā faṣl-ı ḫitāb isterler

3. **olıgör:**
Gazel 262
Mısra: **17**
Olmak, olugörmek.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

4. **olıgör:**
Gazel 327
Mısra: **3**
Olmak, olugörmek.
3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫʷāb-ı ferāmūş görinsün

olmaḳ gerek:

1. **olmaḳ gerek:**
Gazel 339
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmalı.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

olmasun n'olsun:

1. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
1. Gönül piyāle-keş-i ʿālem olmasun n'olsun
2. Ḥarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam olmasun n'olsun

2. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
1. Gönül piyāle-keş-i ʿālem olmasun n'olsun
2. Ḥarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam olmasun n'olsun

3. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335

Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
3. Derūn-ı sīnede efkār-ı ʿışḳ mużmer iken
4. Göñülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

4. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
5. Degül mi penbe-i dāġum ḫadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

5. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
7. Sipeh-i fitne vü āşūba tūġ-ı şāhīdür
8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

6. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
9. Ne deñlü āfet-i dildür o ḫāl-i gendüm-gūn
10. O dāne dām-ı reh-i ādem olmasun n'olsun

7. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

8. **olmasun n'olsun:**
Gazel 335
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Olmasın da ne olsun.
13. Mezāḳī şīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu gūne ḫüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

olup ḳal-:

1. **olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olup kalmak.
1. Göñül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
2. Temām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

2. **olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olup kalmak.
9. Mezāḳī ḫayret ile şāh-ı rāh-ı ḥasretde
10. Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest olup ḳalmış

3. **olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olup kalmak.
7. Ḥased o mest-i mey-i telḫa kim bu meclisde
8. Ḥarīş-ı būs-ı leb-i nūş-ḫand olup ḳalmış

4. **olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olup kalmak.
9. Miṣāl-i fāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

5. **olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Olup kalmak.
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

ordu-yı cihān-pū-yı Hudā:

1. **ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın dünyayı dolaşan ordusu.
5. Degül ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā cemʿ itmiş
6. Götürüp bir yere ṣad-ḫıṭṭa-i şehristānı

ordu-yı hümāyūn:

1. **ordu-yı hümāyūn:**
Kaside 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişahlık ordusu.
9. El-minnetü li'l-lāh ki bu ordu-yı hümāyūn
10. Āvāze-i ṣad-şükr ile pür-ṣıyt u ṣadādur

2. **ordu-yı hümāyūn:**
Kaside 17
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Padişahlık ordusu.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı ṣaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

ordū-yı hümāyūn:

1. **ordū-yı hümāyūna:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Padişahlık ordusu.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

otaġ:

1. **otaġa:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **101**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
101. Otaġa ber-ser ü tīġ-ı muraṣṣaʿ ḫod miyānında
102. Bu heybetle ʿaceb ḳahr-ı ʿadū-yı nā-bekār eyler

2. **otaġın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **148**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
147. Ġaraż kesb-i şeref ancaḳ bu cāy-ı rāḥat-efzāda
148. Görüp gerdūn otaġın daʿvā-yı ḳurb-ı civār eyler

3. **otaġ:**
Kaside 8
Mısra: **149**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rif'at kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

4. **otaġı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **73**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
73. Nāz eylese eflāke n'ola böyle otaġı
74. Her fülkesi bir aḫter-i ḫūrşīd-żiyādur

5. **otaġuñ:**-*uñ*
Kaside 16
Mısra: **37**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

6. **otaġı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **93**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
93. Fülk-i zer ile otaġı felekü'ş-şems ancaḳ
94. Almış eṭrāfını gerdūn gibi ezyāl-ı ḫıyem

7. **otaġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **12**
Çadır.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

8. **otaġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **14**
Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.
13. Mezāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

otaġ-ı ʿālem-ārā:

1. **otaġ-ı ʿālem-ārāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Dünyayı/âlemi süsleyen büyük çadır.
157. ʿUlüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ʿālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

otaġ-ı ʿālī:

1. **otaġ-ı ʿālī:**
Kaside 9
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Büyük otag/çadır.
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

otaġ-ı rengīn:

1. **otaġ-ı rengīn:**
Kaside 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Renkli/güzel/süslü otag.
93. Ḫabbezā çetr-i mülūkāne otaġ-ı rengīn
94. Kim ola naḳşı anuñ naḳş u nigār-ı Mānī

otur-:

1. **oturup:**-*up*
Kaside 11
Mısra: **53**
Oturmak, bulunmak.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

Ö

ögdül:
1. **ögdüldür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **14**
Armağan, ödül.
13. Şeh-süvārān-ı ʿarṣa-i hünere
14. Naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī ögdüldür

ögred-:
1. **ögredür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **142**
Öğretmek.
141. Ḫāmem ol muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur kim
142. Ögredür Zühre-i rāmişgere ʿilm-i edvār

ögün-:
1. **ögünmem:**-*me, -m*
Kaside 21
Mısra: **165**
Kendini övmek, övünmek.
165. Ben ögünmem sitāyiş-i ẕātuñ
166. Dil-pesend-i cihān-ı maʿnādur

öl-:
1. **ölürsem:**-*ür, -se, -m*
Kaside 13
Mısra: **89**
Ölmek.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Eşer-i nān u nemek maġz-ı ʿiẓāmumda benüm

2. **ölsem:**-*se, -m*
Gazel 246
Mısra: **6**
Ölmek, vefat etmek.
5. Ol rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīnem
6. Ölsem de eger nīm-bahā-yı kefenüm yoḳ

öldür-:
1. **öldürse:**-*se*
Gazel 329
Mısra: **3**
Öldürmek.
3. Eger gün başına biñ ʿāşıḳ-ı bī-çāre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellāduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

ʿömr:
1. ʿ**ömrini:**-*i, -ni*
Gazel 379
Mısra: **21**
Ömür, hayat.
21. ʿÖmrini Ḫaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḫadd ü ḥaşrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

ʿömr ü devlet:
1. ʿ**ömr ü devletin:**-*in*
Kaside 20
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömür ve devlet/saadet.
43. Ḫaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

ʿömr-i güzeşte:
1. ʿ**ömr-i güzeşte:**
Gazel 238
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Geçmiş ömür/hayat.
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʿü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḥayf

ʿömr-i Ḫıżr:
1. ʿ**ömr-i Ḫıżr:**
Gazel 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hızır'ın hayatı. bkz. Ḫıżr.
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i fırāza fedā

ʿömr-i şerer:
1. ʿ**ömr-i şerer:**
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıvılcımın ömrü.
5. Yanmaḳda göñül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

ʿömr-i sermedī:
1. ʿ**ömr-i sermedī:**
Gazel 426
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ebedi hayat.
11. Hem Ḫaḳ'dan iste kim aña virsün ʿale'd-devām
12. Ḳadr u celālet-i ebedī ʿömr-i sermedī

ʿömrin ziyād itsün:
1. ʿ**ömrin ziyād itsün:**
Kaside 19
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ömrünü çoğaltsın/artırsın.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı vird-i zühhād olduġın gördük

öñ:
1. **öñümde:**-*üm, -de*
Gazel 414
Mısra: **8**
Ön, karşı.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿiẕārum olaydı

öp-:
1. **öpmesün:**-*mesün*
Gazel 48
Mısra: **10**
Öpmek.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

öyle:
1. **öyle:**
Gazel 6
Mısra: **4**
O şekilde, ona benzer, onun gibi.
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Şahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

2. **öyle:**
Kaside 20
Mısra: **44**
Öyle, o şekilde.
43. Ḫaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

3. **öyle:**
Kaside 21
Mısra: **171**
Öyle, o şekilde.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

4. **öyle:**
Kaside 21
Mısra: **173**
Öyle, o şekilde.
173. Öyle ḫar-ṭabʿ-ı bī-hüner lābüd
174. Düşmen-i dāstān-ı maʿnādur

5. **öyle:**
Kaside 25
Mısra: **40**
Öyle, o şekilde.
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

6. **öyle:**
Gazel 41
Mısra: **1**
O şekilde, ona benzer, onun gibi.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifṣā-yı rāz itmek de güc

7. **öyle:**
Gazel 54
Mısra: **10**
Aynıyla, bu şekilde.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşīrden feryād

8. **öyle:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Öyle, o şekilde.
1. Dili bī-dāġ-ı ciger ʿāşıḳ-ı pür-ġam ne ṭutar
2. Öyle bī-gāne-i sūz-ı ġamı maḥrem ne ṭutar

9. **öyle:**
Gazel 67
Mısra: **7**
Öyle, o şekilde.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

10. **öyle:**
Gazel 138
Mısra: **12**
Öyle, o şekilde.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı başar virmezler

11. **öyle:**
Gazel 138
Mısra: **18**
Öyle, o şekilde.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

12. **öyle:**
Gazel 149
Mısra: **8**
Öyle, o şekilde.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

13. **öyle:**
Gazel 184
Mısra: **8**
Öyle, o şekilde.
7. Uçurdum murġ-ı cānı kākül-i cānāne ammā kim
8. Budur ḳorḳum gider bir öyle müşgīn-lāneden gelmez

14. **öyle:**
Gazel 196
Mısra: **2**
Öyle, o şekilde.
1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

15. **öyle:**
Gazel 196
Mısra: **4**
Öyle, o şekilde.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

16. **öyle:**
Gazel 197
Mısra: **14**
Öyle, o şekilde.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencīneyi böyle güherinden bilürüz

17. **öyle:**
Gazel 261
Mısra: **4**
Öyle, o şekilde.
3. Ṣuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

18. **öyle:**
Gazel 290
Mısra: **6**
Öyle, o şekilde.
5. Yan yaḳıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

19. **öyle:**
Gazel 337
Mısra: **12**
O şekilde, tarzda.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

20. **öyle:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Öyle, o şekilde.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

21. **öyle:**
Gazel 406
Mısra: **2**
Öyle, o şekilde.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

22. **öyle:**
Gazel 424
Mısra: **4**
Öyle, o şekilde.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

23. **öyle:**
Gazel 425
Mısra: **4**
Öyle, o şekilde.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

öyle bir:
1. **öyle bir:**
Kaside 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle çok, çok fazla, o kadar fazla.
5. Öyle bir ṣayyād-ı cāna kim ṣikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i ṣīr-gīrüm nerre-ṣīrümdür benüm

2. **öyle bir:**
Kaside 17
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O tarzda, o şekilde.
109. Öyle bir ḥışn-ı ḥaṣīni alur in-şāʾallāh
110. Cebel-i Ḳāf gibi olsa metīn ü muḥkem

3. **öyle bir:**
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O tarzda, o şekilde.
1. ʿĀṣıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

4. **öyle bir:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O tarzda, o şekilde.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

5. **öyle bir:**
Gazel 334
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O tarzda, o şekilde.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

özge:
1. **özge:**
Gazel 23
Mısra: **15**
Başka.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

2. **özge:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Başka.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

3. **özge:**
Gazel 260
Mısra: **9**
Başka, farklı.
9. Çār-pāreyle özge ʿālemdür
10. Raḳṣ-ı zībā-ḳarārı Bihzāduñ

ʿözr-ḫᵛāh-ı nev:
1. **ʿözr-ḫᵛāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni özür dileyen.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖzr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿözr-ḫᵛāh-ı nev

ʿözr-i güneh:
1. **ʿözr-i güneh:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Günahın/hatanın özrü/affı.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı ṣuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿözr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

ʿözr-i leng:
1. **ʿözr-i leng:**
Gazel 404
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Topallama, herhangi bir durum karşısında mazeret beyan etme, bahane uydurma.
13. Hezārān ʿözr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

ʿözr-i nev:
1. **ʿözr-i nev:**
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni özür.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖzr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿözr-ḫᵛāh-ı nev

P

pā-bend:
1. **pā-bend:**
Kaside 20
Mısra: **20**
Ayağı bağlı olan (kimse), esir, giriftar, pâ-beste.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḥasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

pā-bend-i zencīr:
1. **pā-bend-i zencīr:**
Gazel 153
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zincirle ayağı bağlı.
11. Cünün-ı ʿışḳ-ı ṣaḥrā-neverd-i bād-peymāyum
12. Benüm Mecnūn gibi pā-bend-i zencīr olduġum yoḳdur

pā-ber-cā ol-:
1. **pā-ber-cā oldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağı yerde olmak.
21. Ser-figende olıcaḳ devḥa-i bāġ-ı devlet
22. Oldı bu naḫl-i ter ü tāze hemān pā-ber-cā

pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket:
1. **pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket:**
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Felaket zindanındaki üzüntünün bağıyla ayağı bağlanmış.
5. Pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket
6. Āḫir yine Yūsuf gibi āzād olacaḳdur

pā-beste-i teşvīş-i taẕallüm:
1. **pā-beste-i teşvīş-i taẕallüm:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sızlanmanın karışıklığından dolayı ayağı bağlı.
13. Şimden gerü pā-beste-i teşvīş-i taẕallüm
14. Vā-reste-i endīşe-i bī-dād olacaḳdur

pā-būs:
1. **pā-būsına:**-*ı, -na*
Kaside 29
Mısra: **33**
Ayak öpme.

33. Pā-būsına el irmez ise nāşıye-sāy ol
34. Faḫrü'l-vüzerā mefḫarü'l-emcādı görürseñ

2. **pā-būsına:**-*ı, -na*
Gazel 257
Mısra: **5**
Ayak öpme.
5. Gīsū gibi pā-būsına el irmek olurdı
6. Ger sāye-şıfat ḫāk ile yeksān olabilsek

pā-çenārī-i çemen:

1. **pā-çenārī-i çemen:**
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çimenlikteki/bahçedeki çınar ayağı/kökü.
7. Ne ġuṣṣa bir dem eger pā-çenārī-i çemen olsam
8. Öñümde gülşen ü ḳarşumda gül-ʿizārum olaydı

pā-çenārī-i gülistān-ı maḥabbet:

1. **pā-çenārī-i gülistān-ı maḥabbet:**
Gazel 157
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin gül bahçesindeki çınarlığın ayağı.
3. Pā-çenārī-i gülistān-ı maḥabbet olalı
4. Sāye-perverde-i serv-i ḳad-i dil-cūyuz biz

pādāş-ı nifāḳ:

1. **pādāş-ı nifāḳ:**
Gazel 150
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülüğün mükâfatı/ortağı.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

pādişā(e)h:

1. **pādişāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 4
Mısra: **8**
Padişah, sevgili, güzel.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

2. **pādişāha:**-*a*
Kaside 21
Mısra: **81**
Hükümdar, sultan.
81. Pādişāha nedīm-i ẕī-şāndur
82. Kim şeh-i kāmrān-ı maʿnādur

3. **pādişehüm:**-*üm*
Gazel 313
Mısra: **5**
Padişah, sultan, sevgili.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḫālüm elem-i devri ile ġāyet kem

pādişāh-ı ʿālem-i tecrīd:

1. **pādişāh-ı ʿālem-i tecrīddür:**-*dür*
Gazel 422
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Soyutlanma âleminin/dünyasının hükümdarı.
15. Her biri bir pādişāh-ı ʿālem-i tecrīddür
16. Mihr imiş zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī

pādişāh-ı ʿālem:

1. **pādişāh-ı ʿālemüz:**-*üz*
Gazel 269
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/âlemin padişahı/hükümdarı.
9. Ey Meẕāḳī pādişāh-ı ʿālemüz dervīş iken
10. Cevher-i iksīr-i ʿizz ü ḳadr-i şāhīdür göñül

pādişāh-ı baḫt-āver:

1. **pādişāh-ı baḫt-āver:**
Tarih 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Baht/talih getiren padişah.
1. Eyleyüp ʿazm-i ġazā şāḥib-ḳırān-ı rūzgār
2. Pādişāh-ı baḫt-āver Ḥażret-i Sulṭān Murād

pādişāh-ı cihān-ı maʿnā:

1. **pādişāh-ı cihān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Anlam dünyasının padişahı.
93. Hem şeh-i mülk-i ṣūrīdür ol hem
94. Pādişāh-ı cihān-ı maʿnādur

pādişāh-ı vaḳt:

1. **pādişāh-ı vaḳt:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın hükümdarı.
1. Pādişāh-ı vaḳt idüm bī-ḳayd bir dervīş iken
2. Nāz iderdüm merhem-i dāġ-ı dile dil-rīş iken

2. **pādişāh-ı vaḳt:**
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın hükümdarı.
9. Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

pādişeh-i heft-iḳlīm:

1. **pādişeh-i heft-iḳlīm:**
Kaside 10
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin/bölgenin/yeryüzünün padişahı.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

pādişeh-i mülk ü milel:

1. **pādişeh-i mülk ü milel:**
Kaside 10
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Milletlerin ve ülkelerin padişahı.
73. Ḫüsrev-i dīn ü düvel pādişeh-i mülk ü milel
74. Māh-ı ḫurşīd-maḥal ʿĪsī-i muʿciz-güftār

pādişeh-kevkebe:

1. **pādişeh-kevkebe:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Padişah yıldızı.
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

2. **pādişeh-kevkebe:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Padişah yıldızı.
49. Pādişeh-kevkebe serdār-ı ġuzāt-ı İslām
50. Lev-haşa'l-lāh zihī ṭanṭana-i ḫayl ü ḫaşem

pādişeh-mertebe:

1. **pādişeh-mertebe:**
Gazel 150
Mısra: **29**
Padişah derecesi.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

pāk-bāz-ı ʿışḳ:

1. **pāk-bāz-ı ʿışḳ:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkı temiz oynayan/yaşayan.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

pākī-i ʿahd:

1. **pākī-i ʿahdin:**-*in*
Kaside 12
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Söz/devir temizliği.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

pākīze-āb-ı şemşīr:

1. **pākīze-āb-ı şemşīri:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kılıcın temiz/saf suyu.
41. Ḳıldı pākīze-āb-ı şemşīri
42. Dāmen-ālūdegān-ı āş̱āmı

palās-pesend-i nemed-külāh:

1. **palās-pesend-i nemed-külāh:**
Gazel 320
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Keçe külahlının aba/çul beğeneni.
17. Fürūġ-ı efser-i ḫūrşīde kim baḳardı meger
18. Eger palās-pesend-i nemed-külāh olsam

pā(y)-māl eyle-/id-: (Ferheng-i Ziya, Steingass)

1. **pā-māl eylemezdi:**-*mez, -di*
Gazel 378
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklar altına almak, çiğnemek, hakir düşürmek, perişan etmek.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

2. **pā-māl ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklar altına almak, çiğnemek, hakir düşürmek, perişan etmek.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

3. **pāy-māl itmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **146**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklar altına almak, çiğneme,k, hakir düşürmek, perişan etmek.

145. Şāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne:

1. **pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin hükümdarının beyaz atının tırnağı altında çiğnenmiş.

27. Ġalṭān olıcaḳ kelleleri oldı felekde
28. Pā-māl-i süm-i eşheb-i ḫāḳān-ı zamāne

papa:
1. **papa:**
Kaside 18
Mısra: **28**
Papa, Hristiyan Katoliklerin en yüksek dereceli din adamı.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

pāre:
1. **pāre:**
Kaside 10
Mısra: **54**
Parça.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

2. **pāre:**
Gazel 23
Mısra: **14**
Parça, azıcık.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

3. **pāre:**
Gazel 236
Mısra: **6**
Parça, tane.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀṣıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

4. **pāresi:**-*si*
Gazel 340
Mısra: **7**
Parça, tane.
7. El-ḥaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden ṣaḳın

pāre-i kebāb:
1. **pāre-i kebāb:**
Gazel 374
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kebap parçası.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār:
1. **pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlkbahar pazarının gece bekçisi.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

pāsbān-ı maʿnā:
1. **pāsbān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Anlamın bekçisi.
199. Gel duʿā ile eyle ḫatm-i kelām
200. Kim duʿā pāsbān-ı maʿnādur

paşa-yı Aḥmedī-ahlāḳ:
1. **paşa-yı Aḥmedī-aḫlāḳ:**
Kaside 25
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Ahmedî ahlaklı/tabiatlı paşa. bkz. nūr-ı Muṣṭafā.
29. Yaʿni paşa-yı Aḥmedī-aḫlāḳ
30. Kim ḫilāf olmaz ʿahd ü peymānı

pāyān:
1. **pāyānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **162**
Nihayet, son.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her sühanüñ pāyānı

pāyāna ir-:
1. **pāyāna irdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bitmek, nihayete ermek.
19. İrdi pāyāna egerçi gül-i bāġ-ı devlet
20. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

pāy-be-gil ḳal-:
1. **pāy-be-gil ḳaldı:**-*dı*
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağı çamurda kalmak, çamura saplanmak.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

pāy-bend-i miḥnet:
1. **pāy-bend-i miḥnet:**
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kedere/belâya engel.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʿiş

pāy-best:
1. **pāy-bestüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **6**
Ayağı bağlı.
5. Sen ol ṭarḥ-efken-i ṣad-gūne naḳş-ı ḳaşr-ı ḳudretsin
6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

pāydār id-:
1. **pāydār ide:**-*e*
Gazel 414
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalıcı/daim etmek.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

pāye:
1. **pāye:**
Kaside 14
Mısra: **82**
Makam, rütbe, derece.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

2. **pāye:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Makam, rütbe, derece.
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

3. **pāyedür:**-*dür*
Gazel 284
Mısra: **10**
Derece, mertebe.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaşr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḫi ziyāde degül

4. **pāyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **2**
Derece, mertebe.
1. Ḫūrşīd-i ʿaşḳ olmasa hem-sāyemüz bizüm
2. Çarḫa berāber olmaz idi pāyemüz bizüm

pāye bul-:
1. **pāye bulur:**-*ur*
Kaside 23
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rütbe/derece bulmak/elde etmek.
71. Sen ol be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin
72. Senüñle pāye bulur pāy-ı taḫt-ı ʿOsmānī

pāye-i cāh:
1. **pāye-i cāh:**
Gazel 156
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Makamın derecesi.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

pāye-i iʿcāza:
1. **pāye-i iʿcāza:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Acze düşürme/şaşırtma derecesi/rütbesi.
13. Egerçi pāye-i iʿcāza çoḳ üstād ayaḳ başmış

pāye-i mādūn:
1. **pāye-i mādūn:**
Gazel 102
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Alt derecedeki rütbe.
27. Ḳadri bir mertebe-ʿālī ki naẕar itseñ eger
28. Aña nisbetle felek pāye-i mādūn gelür

pāye-i muḥteşem:
1. **pāye-i muḥteşem:**
Kaside 24
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Muhteşem/görkemli rütbe/makam.
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḥteşem mübārek-bād

pāye-i nerdübān-ı maʿnā:
1. **pāye-i nerdübān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Anlam merdiveninin makamı/mertebesi.
27. Ol ki ḳaşr-ı kemāline gerdūn
28. Pāye-i nerdübān-ı maʿnādur

pāye-i şeref:
1. **pāye-i şeref:**
Kaside 23
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Şeref payesi/mertebesi.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

pāy-endāz:
1. **pāy-endāz:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Bir hükümdârın, büyük bir kimsenin geçeceği yere serilen halı veya çuha, kadife gibi değerli kumaş.
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

pāy-endāz-ı taʿẓīm:
1. **pāy-endāz-ı taʿẓīm:**
Kaside 8

Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Ululamak için ayak atan.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

pāy-ı dil:
1. **pāy-ı dilüme:**-*üm, -e*
Kaside 18
Mısra: **210**
Kelime Tipi: -
Gönül ayağı.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

pāy-ı gūyān:
1. **pāy-ı gūyān:**
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söyleyenin/konuşanın ayağı.
3. Pāy-ı gūyān raḳṣ ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

pāy-ı ḫayāl-i yār:
1. **pāy-ı ḫayāl-i yāri:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayaldeki izi/işareti.
11. Biz ġanīmet bilürüz pāy-ı ḫayāl-i yāri
12. Güher-i eşkini bu dīde-i pür-nem ne ṭutar

2. **pāy-ı ḫayāl-i yāri:**-*i*
Gazel 244
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayaldeki izi/işareti.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫʷāb olmayıcaḳ

pāy-ı heves-i bād-ı şabā:
1. **pāy-ı heves-i bād-ı şabādan:**-*dan*
Gazel 206
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgarının heves ayağı.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gīrine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı şabādan gilemendüz

pāy-ı himmet:
1. **pāy-ı himmetle:**-*le*
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gayret ayağı.
5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa şitāb isterler

pāy-ı ḫum:
1. **pāy-ı ḫum:**
Gazel 322
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün ayağı/dibi.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

pāy-ı ḫum-ı mey-kede:
1. **pāy-ı ḫum-ı mey-kede:**
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meyhanedeki şarap küpünün ayağı.
5. ʿĀlemi ġam ṭutsa da olsa cihān ġam-zede
6. Pāy-ı ḫum-ı mey-kede kehf-i emāndur baña

pāy-ı melaḥ:
1. **pāy-ı melaḫ:**
Gazel 222
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çekirge ayağı. Bir karıncanın Hz. Süleyman'a götürdüğü armağan.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

pāy-ı merdī-i ḳadeḥ:
1. **pāy-ı merdī-i ḳadeḫle:**-*le*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kadehin verdiği izin/müsaade.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḫle nice bī-tāb yürür

pāy-ı merdī-i neşve-i mey:
1. **pāy-ı merdī-i neşve-i mey:**
Gazel 173
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarabın sevincinin/hafif sarhoşluğunun verdiği izin/müsaade.
7. Pāy-ı merdī-i neşve-i mey ile
8. Çīre-dest-i ayaġ-ı ʿışḳuz biz

pāy-ı müzd-i bülbül:
1. **pāy-ı müzd-i bülbül:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bülbülün mükafat ayağı.
3. Naḳd-i jāle pāy-ı müzd-i bülbül olsa çoḳ degül
4. Ḫayli müddetdür ki eyler cüst u cū-yı nev-bahār

pāy-ı müzd-i sükūn:
1. **pāy-ı müzd-i sükūn:**
Gazel 172
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hareketsizliğin/durmanın ücretinin/mükâfatının ayağı.
9. Pāy-ı müzd-i sükūn nedür bilmez
10. ʿĀṣıḳ-ı bī-ḳarār-ı ʿışḳuz biz

pāy-ı neşāṭ:
1. **pāy-ı neşāṭa:**-*a*
Gazel 115
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevinç ayağı.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḫalīdedür

pāy-ı nigār:
1. **pāy-ı nigārumda:**-*um, -da*
Gazel 414
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayağı.
1. N'olaydı pāy-ı nigārumda iḳtidārum olaydı
2. Ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna reh-güẕārum olaydı

pāy-ı pest-i ʿişve:
1. **pāy-ı pest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İşvenin arkasındaki (altındaki) ayak (gerçek).
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿişvedür

pāy-ı pest-i nüh-ṭārem:
1. **pāy-ı pest-i nüh-ṭārem:**
Kaside 5
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Dokuz kubbenin (dokuz kat gök) aşağı ayağı (tabakası).
37. Şiddet-i cünbüş-i semendinden
38. Ṣarsılur pāy-ı pest-i nüh-ṭārem

pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cem:
1. **pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz:**-*üz*
Gazel 185
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cem'in zevk ve sefa evinin yoluna ayak (basan). bkz. Cem.
3. Ḫurrem-dilān cürʿa-i teh-cām-ı ārzū
4. Nā-bürde pāy-ı rāh-ı ṭarab-ḫāne-i Cemüz

pāy-ı Rüstem:
1. **pāy-ı Rüstem:**
Gazel 88
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rüstem'in ayağı. bkz. Rüstem.
11. Heft-ḫʷān-ı ġam-ı ʿışḳ ise eger maḳṣūduñ
12. Pāy-ı Rüstem gibi çālāk olacaḳ yirlerdür

pāy-ı taḫt-ı ʿOsmānī:
1. **pāy-ı taḫt-ı ʿOsmānī:**
Kaside 23
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Osmanlı'nın başkenti.
71. Sen ol be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin
72. Senüñle pāye bulur pāy-ı taḫt-ı ʿOsmānī

pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb:
1. **pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mızrabın (çalgıç) ezgisinin eğlence ayağı.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

pāy-ı ümmīd:
1. **pāy-ı ümmīd:**
Gazel 195
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ümidin ayağı.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

pāyına düş-:
1. **pāyına düşsem:**-*se, -m*
Gazel 36
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına düşmek, ayağına kapanmak.
11. Ferdāda görüp ḳāmetüñi pāyına düşsem
12. Olmaz dil-i sevdā-zede maḥbūb-ı ḳıyāmet

pāyına yüz sür-:
1. **pāyına yüz sürer:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklarına kapanmak, ayağına yüz sürmek.
31. Ḫān Murād-ı ḫuceste-maḳdem kim
32. Pāyına yüz sürer mülūk-ı ʿAcem

2. **pāyına yüz sürmesem:**-*me, -se, -m*

Gazel 46
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklarına kapanmak, ayağına yüz sürmek.
15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Ṣām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

pāy-māl:
1. **pāy-mālıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 272
Mısra: **4**
Ayak altında kalmış, ezilmiş.
3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur göñül

pāy-māl ol-:
1. **pāy-māl olur:**-*ur*
Gazel 223
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklar altında kalmak, yok olmak, ortadan kalkmak.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda raḳṣ

pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīr:
1. **pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kavgadaki üstünlükten ayak altında kalmış.
23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

pāy-māl-i hücūm-ı şevḳ:
1. **pāy-māl-i hücūm-ı şevḳ:**
Kaside 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu hücumuyla ayaklar altında kalmış.
9. Pāy-māl-i hücūm-ı şevḳ oldı
10. Ḫayl-i cemʿiyyet-i perīşānı

pāy-ṭālib:
1. **pāy-ṭālib:**
Gazel 22
Mısra: **12**
Ayak isteyen.
11. Tā olmayınca hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār
12. Pāy-ṭālib ile girmez ele maṭlab-ı ġarīb

peder-i ḫod:
1. **peder-i ḫod:**
Gazel 283
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kendi babası.
5. Nice āh itmeyeyin körpe ḳuzum añduḳça
6. Ḳalb-i miskīn peder-i ḫod dil-i ḳaṣṣāb degül

pehlevān-ı maʿnā:
1. **pehlevān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamın yiğidi/merdi.
5. Nice dil ṣandalī-nişīn-i süḫan
6. Kim cihān pehlevān-ı maʿnādur

pehlū:
1. **pehlūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **8**
Göğüs, gerdan.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

pehlūya getür-:
1. **pehlūya getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kucaklamak, sarılmak.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

pejmürde ol-:
1. **pejmürde oldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağınık/perişan olmak.
17. Oldı pejmürde egerçi gül-i bāġ-ı devlet
18. Buldı bu ġonce-i nev-ḫīzine neşv ü nemā

pejmürde-gül-i gülşen-i ümmīd:
1. **pejmürde-gül-i gülşen-i ümmīd:**
Gazel 87
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ümidin gül bahçesindeki solgun gül.
15. Şimden gerü pejmürde-gül-i gülşen-i ümmīd
16. Sīr-āb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudā-dād olacaḳdur

pejmürde-i bād-ı ḫazān:
1. **pejmürde-i bād-ı ḫazān:**
Gazel 398
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonbahar rüzgarıyla dağınık/perişan.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān ṣanma

pejmürde-i hicr:
1. **pejmürde-i hicrüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılıktan perişan.
7. Bir zinde-dil-i vuṣlat ü pejmürde-i hicrüz
8. ʿīsā-nefes olsaḳ yine rencūr-siriştüz

pek:
1. **pek:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Pek, oldukça.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḫarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

2. **pek:**
Gazel 263
Mısra: **9**
Çok, çok fazla.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

3. **pek:**
Gazel 383
Mısra: **9**
Çok, fazla.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

penāh:
1. **penāhuñ:**-*uñ*
Gazel 150
Mısra: **26**
Sığınma, sığınacak yer.
25. Fāżıl-ı nükte-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol Āṣaf-ı Cem-cāh yeter

penāh-ı ʿasker-i İslām:
1. **penāh-ı ʿasker-i İslām:**
Kaside 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İslam askerine sığınma.
1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

penāh-ı Mevlevī:
1. **penāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mevlevi sığınağı.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

penbe:
1. **penbeyle:**-*yle*
Gazel 219
Mısra: **7**
Pamuk.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı şuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el şunmış

penbe-be-gūş:
1. **penbe-be-gūş:**
Gazel 405
Mısra: **7**
Kulaktaki pamuk.
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-gūş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn:
1. **penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn:**
Gazel 102
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü gönüldeki yaranın pamuğu.
13. Lāle üzre olıcaḳ sāye-figen berg-i semen
14. Ḫāṭıra penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn gelür

penbe-i dāġ:
1. **penbe-i dāġum:**-*um*
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yara pamuğu.
5. Degül mi penbe-i dāġum ḫadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

penbe-i rāḥat:
1. **penbe-i rāḥat:**
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rahat/huzur pamuğu.
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

penbe-i şad dāġ-ı felāket:
1. **penbe-i şad dāġ-ı felāket:**
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Felaketin yüzlerce yarasının pamuğu.

3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad dāġ-ı felāket bir olur

pençe:
1. **pençeñ:**-*ñ*
Kaside 23
Mısra: **77**
Pençe.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i ṣecāʿatüñ oldur çü ṣāḫ-ı mercānī

2. **pençesinden:**-*sin, -den*
Gazel 379
Mısra: **5**
Pençe.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

pençe-i āfitāb:
1. **pençe-i āfitāb:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneş pençesi/ışığı.
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḫamı pençe-i āfitāb olur

pençe-i ġamze:
1. **pençe-i ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 280
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın pençesi.
9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

pençe-i ġayret:
1. **pençe-i ġayret:**
Gazel 303
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gayret/çaba pençesi.
5. Pençe-i ġayret ile sīnemi çāk eyler idüm
6. Ger kühenkārī-i bī-ḥad u şümārum bilsem

pençe-i gürg:
1. **pençe-i gürg:**
Kaside 17
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kurt/canavar pençesi.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

pençe-i hicrān:
1. **pençe-i hicrān:**
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayrılık pençesi.
11. Ārzūmend-i refūgārī-i dest-i vaṣl olup
12. Pençe-i hicrān ile çāk-i girībān eyledük

pençe-i mercān:
1. **pençe-i mercāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir el şeklini andıran girintili çıkıntılı kırmızı deniz hayvanı.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el ṣunmış

pençe-i mercān-ı zamāne:
1. **pençe-i mercān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin mercan pençesi.
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n'ola pençe-i mercān-ı zamāne

pençe-i pindār:
1. **pençe-i pindārumı:**-*um, -ı*
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Böbürlenme/sanma pençesi.
3. Felek burdı benüm de pençe-i pindārumı āḫir
4. Cihānda ġırra-i bāzū-yı pür-zūr olmasun kimse

pençe-i pür-zūr:
1. **pençe-i pür-zūrından:**-*ın, -dan*
Kaside 17
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Çok güçlü pençe.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

pençe-i şīr-i ecem:
1. **pençe-i şīr-i ecemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ormandaki aslanın pençesi.
39. Aʿdāya hücūm eylese bir nīze-güẕārun
40. Cān ḳurtaramaz pençe-i şīr-i ecemüñden

pençe-i şīr-i ecem-i rūzgār:
1. **pençe-i şīr-i ecem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zaman koruluğundaki aslanın pençesi.
45. Münkesir-i çeng-i kef-i himmeti
46. Pençe-i şīr-i ecem-i rūzgār

pençe-i Sührāb:
1. **pençe-i Sührāb:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sührab'ın pençesi. bkz. Sührāb.
7. Bu deñlü dest-bürd-i ḳahramān-ı çeşm-i dildārı
8. Ne dest-i Rüstem ü ne pençe-i Sührāb göstermiş

pençe-i ṭabʿ:
1. **pençe-i ṭabʿuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 326
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Karakterin pençesi.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Meẕāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-güş görinsün

pençe-i teʾḫir-i dest-i iḳtidār:
1. **pençe-i teʾḫir-i dest-i iḳtidārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güç/iktidar elinin sonraya/geriye bırakılmış pençesi.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʾḫir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

pençe-i zūr-ı Rüstem ü Sām:
1. **pençe-i zūr-ı Rüstem ü Sāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Rüstem ve Sam'ın güçlü/zor pençesi. bkz. Rüstem, Sām.
Sam: Şehname'de adı anılan tarihî-efsanevî Fars kahramanlarından biri. Neriman'ın oğlu, Zâl'in babası ve Rüstem'in dedesidir. Yiğitliği ve adaleti ile anılır.
33. Kuvvet-i sāʿidi şikest eyler
34. Pençe-i zūr-ı Rüstem ü Sāmı

pençeñ ṣun-:
1. **pençeñ ṣunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parmakları 90 derece dik tutup çalgı çalmak.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

pendini ṭut-:
1. **pendini ṭut:**
Gazel 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasihatine uymak, öğütleri yerine getirmek.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

per(r):
1. **perüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **31**
Kanat.
31. Eflāke çıḳar velvele ḳopdukça perüñden
32. Bu heybet ile ṭanṭana-i muḥteşemüñden

2. **perriyle:**-*iyle*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kanat.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapdukça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

per ü bāl:
1. **per ü bāl:**
Gazel 357
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanat ve kol.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

2. **per ü bālin:**-*in*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kanat ve kol.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuşşāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī:
1. **per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kutsal kuşun kanatları.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

per yaḳ-:
1. **per yaḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanat yakmak, can feda etmek.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür

6. Ṣuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

perākende ol-:
1. **perākende oldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağılmak.
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

perçem:
1. **perçem:**
Gazel 335
Mısra: **8**
Alna düşen kısa saç demeti, kakül.
7. Sipeh-i fitne vü āşūba tūġ-ı şāhīdür
8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

2. **perçem:**
Kaside 5
Mısra: **59**
Alna düşen kısa saç demeti, kakül.
59. Ṣad-dil-i zār u ḫam-be-ḫam perçem
60. Bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem

perde:
1. **perdeler:**-*ler*
Gazel 147
Mısra: **5**
Bir müzik parçasını meydana getiren seslerin her biri.
5. Ol perdeler ki naġme-nevāz-ı niyāzdur
6. Ḳānūn-ı nāz-ı dil-ber-i dem-sāza bestedür

perdedār eyle-:
1. **perdedār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **158**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kapıcı/hizmetçi yapmak/etmek.
157. ʿUlüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ʿālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

perdedār-ı ferāġ:
1. **perdedār-ı ferāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bırakmanın/vazgeçmenin perde tutanı/hizmetçisi.
9. Böyle ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat iken
10. Perdedār-ı ferāġdur gönlüm

perde-i ḥayret-keş-i ʿışḳ:
1. **perde-i ḥayret-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın şaşkın/hayret eden perdesi.
9. Meftūn degülüz naḳşına eyvān-ı sipihrüñ
10. Çeşm-i emele perde-i ḥayret-keş-i ʿışḳuz

perde-i maġz-ı ser-i düşmen:
1. **perde-i maġz-ı ser-i düşmeni:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başındaki beynin perdesi/örtüsü.
51. Perde-i maġz-ı ser-i düşmeni çāk eyler idi
52. Ṭop-ı ejder-dehenüñ ṣadme-i āteşbārı

perde-i ṭanbūr:
1. **perde-i ṭanbūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tambur perdesi. Tanbur: Klâsik Türk müziğinin başlıca çalgılarından biri olan, yay veya mızrapla çalınan, uzun saplı, telli tahta çalgı. Perde: Bir müzik parçasını oluşturan seslerden her birinin kalınlık veya incelik derecesi.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

perde-keş-i çeşm-i ter:
1. **perde-keş-i çeşm-i terümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşlı göze perde çeken.
1. Her bir müje ālūde-i ḫūn-ı cigerümdür
2. Ḫūn-ı cigerüm perde-keş-i çeşm-i terümdür

perde-keş-i ḥicāb:
1. **perde-keş-i ḥicāb:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanma perdesini çeken.
7. Ġaze-i nāz u şīvedür şanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḥayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

2. **perde-keş-i ḥicāb:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanma perdesini çeken.
7. Ġaze-i nāz u şīvedür şanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḥayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

perde-keşīde ol-:
1. **perde-keşīde olup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perde çeken olmak.
155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
156. Ḫıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

perde-nevāz-ı naḳş-ı zīr:
1. **perde-nevāz-ı naḳş-ı zīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Tiz perdeli bestenin ses okşayanı.
27. Ḫāric-āheng-i maḳāmāt-ı süḫan bilmem nedür
28. Bāng-i bem perde-nevāz-ı nakş-ı zīrümdür benüm

perde-nevāz-ı şīve vü nāz:
1. **perde-nevāz-ı şīve vü nāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cilve ve naz sesini okşayan.
15. Bezm-i meyde naġme itse gūş iden ḫayrān olur
16. İşte ol perde-nevāz-ı şīve vü nāzum budur

perend-i fitne:
1. **perend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fitne koparan ipekten dokunmuş kumaş.
11. Dil nice ol kebg-i ḫoş-reftāra meftūn olmasun
12. Kim bisāṭ-ı cilvegāhı hep perend-i fitnedür

perend-i istiġnā:
1. **perend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanma kumaşı.
1. Bu cilvelerle o serv-i bülend-i istiġnā
2. Düşer zemīn-i niyāza perend-i istiġnā

perend-i ʿişve:
1. **perend-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 323
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İşve/naz kumaşı.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

pergār:
1. **pergārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **124**
Pergel denilen daire çizecek maruf alet.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

pergār eyle-:
1. **pergār eyledüm:**-*dü, -m*
Kaside 22
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pergel etmek, çizmek.
87. Meşk-i vaṣluñla eyledüm pergār
88. Edevāt-ı devāt u aḳlāmı

perī:
1. **perī:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Güzel, sevgili.
7. Her ne deñlü nāz u istiġnā da itse ol perī
8. N'eylesün ḫū-kerde-i ġunc u delālidür göñül

per-i Cibrīl:
1. **per-i Cibrīli:**-*i*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cebrail'in kanadı.
3. Göñül n'eyler per-i Cibrīli Miʿrāc-ı maḥabbetde
4. O bezm-i ḫāsı müstaġnī-i cārup eylemişlerdür

perī-çehre:
1. **perī-çehre:**
Gazel 129
Mısra: **5**
Peri yüzlü.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

2. **perī-çehre:**
Gazel 203
Mısra: **16**
Peri yüzlü.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

3. **perī-çehre:**
Gazel 263
Mısra: **12**
Peri yüzlü.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

perīḫān:

1. **perīḫāna:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **16**
Peri padişahı.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẕāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

perī-ḫāne:

1. **perī-ḫāne:**
Gazel 406
Mısra: **4**
Peri evi.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neşāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

perī-ḫāne-i ʿirfān:

1. **perī-ḫāne-i ʿirfān:**
Kaside 17
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür perilerinin evi.
59. Bezm-i rengīni perī-ḫāne-i ʿirfān olmış
60. Niçe meyl itmesün Allah'ı severseñ ādem

perī-peyker:

1. **perī-peyker:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Peri yüzlü, sevgili.
7. Müzeyyen ḳıldı ṣaḥn-ı ʿıydgāhı
8. Perī-peyker bütān-ı sīm-sīmā

2. **perī-peyker:**
Gazel 42
Mısra: **5**
Peri yüzlü, sevgili.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfītāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güc

3. **perī-peykeri:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **6**
Peri yüzlü, sevgili.
5. Ġarazı būs u kenār olmayıcaḳ ʿālemde
6. Bir melek-çehre perī-peykeri ādem ne ṭutar

4. **perī-peyker:**
Gazel 157
Mısra: **8**
Peri yüzlü, sevgili.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

5. **perī-peykerle:**-*le*
Gazel 225
Mısra: **9**
Peri yüzlü, sevgili.
9. Ġāfil olma bir perī-peykerle ʿıyş u nūşdan
10. Bezm-i ṣahbādan murād u devr-i sāġardan ġaraż

6. **perī-peyker:**
Gazel 377
Mısra: **12**
Peri yüzlü, sevgili.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫˇāb gelsün çeşmüñe

perī-rū:

1. **perī-rūlardur:**-*lar, -dur*
Gazel 103
Mısra: **15**
Peri yüzlü.
15. Nev-ʿarūsān-ı maʿānī ki perī-rūlardur
16. Ne buḫūr u ne ʿabīr ü ne gül-āb isterler

2. **perī-rūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **10**
Peri yüzlü.
9. ʿAzīmet-ḫˇān-ı ümmīd olmadan geçdük Meẕāḳī kim
10. Gelürdi meclise merdümlikʿ olsa ol perī-rūda

perīşān:

1. **perīşān:**
Kaside 18
Mısra: **154**
Dağınık, karışık.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yārı

perīşān eyle-:

1. **perīşān eylemiş:**-*miş*
Gazel 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan etmek, mahvetmek.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el şunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el şunmış

2. **perīşān eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan etmek, mahvetmek.
7. Perīşān eyleyüp cemʿiyyet-i nā-pāk-i küffārı
8. Ḍalālet ḫirmenin yaḳduḳda ber-bād olduġın gördük

perīşān ol-:

1. **perīşān oldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağılmak, altüst olmak.
15. Ṭağılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

perīşān-ḥāl:

1. **perīşān-ḥāl:**
Kaside 23
Mısra: **87**
Perişan halde.
87. Görinmez oldı zamānuñda bir perīşān-ḫāl
88. Meger ki gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī

perīşān-ḫāṭır:

1. **perīşān-ḫāṭır:**
Kaside 17
Mısra: **83**
Perişan halde.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

perīşān-ḫāṭır-ı hicrān:

1. **perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık (acısıyla) düşünceli (dalgın).
3. Ne deñlü dest-i luṭfuñ bādī-i cemʿ-i ḥavās olsa
4. Dem-i vaṣluñ perīşān-ḫāṭır-ı hicrānıyuz cānā

perīşān-şuʿūr ol-:

1. **perīşān-şuʿūr olur:**-*ur*
Gazel 84
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlayışı karışık olmak.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-şuʿūr olur

perī-zād:

1. **perī-zāduñ:**-*uñ*
Gazel 394
Mısra: **3**
Periden doğmuş, peri gibi.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

perniyān:

1. **perniyān:**
Gazel 398
Mısra: **18**
İpekten dokunmuş, bir nevi işlemeli kumaş, nakışlı atlas.
17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān şanma

perniyān-pūş-ı ümīd:

1. **perniyān-pūş-ı ümīd:**
Gazel 195
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümidin ipekten dokunmuş kumaşını örten/giyen.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekser-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

perrān ol-:

1. **perrān olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 6
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uçmak, yükselmek.
35. Ẕirvegāh-ı saṯḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa şad-hezārān māh ü sāl

perr-i hümā:

1. **perr-i hümāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşunun kanadı.
7. Ṭurre-i cānānedür ser-rişte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

pertāb id-:

1. **pertāb idicek:**-*icek*
Kaside 18
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atmak, fırlatmak.
137. Oḳı pertāb idicek çille-ṭanīn-sāz degül
138. Āferīn-güster-i şast oldı leb-i sūfārı

pertev:

1. **pertev:**
Kaside 15
Mısra: **41**
Işık, parlaklık.
41. Pertev gedā-yı rā-yı münīrüñ olup senüñ
42. Berḳ-ı yaḳīn-i ḫirmen-i evhām isterin

2. **pertevi:**-*i*
Gazel 278
Mısra: **9**
Işık, parlaklık.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfītāb gül

3. **pertev:**
Gazel 404
Mısra: **22**
Işık, parlaklık.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

pertev şal-:
1. **pertev şalup:**-*up*
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Işık salmak, aydınlatmak.
9. Dile pertev şalup nūr-ı cemāl-i ʿālem-efrūzı
10. Kemīne-ẕerreyi mihr-i pür-envār itmek istermiş

pertev-endāz:
1. **pertev-endāz:**
Gazel 47
Mısra: **4**
Işık saçan, ışık yayan.
3. Nūr-ı ḫurşīd-i ziyā-güstere hācet mi ḳalur
4. Pertev-endāz olıcaḳ cām-ı dıraḫşān-ı ṣabūh

pertev-endāz-ı derūn:
1. **pertev-endāz-ı derūn:**
Gazel 37
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçi ışık saçan.
11. Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr daḥi
12. Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur bāʾiṣ

pertev-fürūz-ı ʿışḳ:
1. **pertev-fürūz-ı ʿışḳ:**
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ışığını parlatma.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfītāb göster

pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū:
1. **pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sâkinin güzel yüzünün yansımasının parlaklığı.
3. Pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū ile
4. Cām-ı ḫūrşīde döner peymāne-i ser-şārımuz

pertev-i cān u dil:
1. **pertev-i cān u dilümüzdür:**-*ü, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlümüzün ve canımızın parıltısı/ışığı.
1. Ol bārikа kim pertev-i cān u dilümüzdür
2. Müstaġnī-i ālāyiş-i āb u gilümüzdür

pertev-i ḥüsn-i cemāl:
1. **pertev-i ḥüsn-i cemāldür:**-*dür*
Gazel 282
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün güzelliğinin parlaklığı/aydınlığı.
5. Ruḫsār-ı yara pertev-i ḥüsn-i cemāldür
6. Mānend-i nūr-ı māh-ı felek muḳtebes degül

pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ:
1. **pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabahın lütuf ışığı/aydınlığı.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

pertev-i māh-ı şeb:
1. **pertev-i māh-ı şebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Geceyi aydınlatan ay ışığı.
7. Billūr-sāġar ile żiyā-yı şarābı gör
8. Ḫūrşīd-i rūz u pertev-i māh-ı şebüm budur

pertev-i mihr:
1. **pertev-i mihr:**
Gazel 252
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneş ışığı.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

pertev-i mihr-i ḥüsn:
1. **pertev-i mihr-i ḥüsn:**
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel güneşin aydınlığı.
3. Pertev-i mihr-i ḥüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrızı üzre her ḫamı pençe-i āfītāb olur

pertev-i mihr-i kerem:
1. **pertev-i mihr-i keremi:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cömertlik güneşinin ışığı.
51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
52. Nūr-ı ḫūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

pertev-i mihr-i rāy-ı raḥşān:
1. **pertev-i mihr-i rāy-ı raḫşānı:**-*ı*
Kaside 5
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Parlak sancağındaki güneşin aydınlığı.
45. Pertev-i mihr-i rāy-ı raḫşānı
46. Ġayret-i nūr-ı neyyir-i aʿẓam

pertev-i mihr-i ruḥ:
1. **pertev-i mihr-i ruḫun:**-*un*
Gazel 412
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanak güneşinin parıltısı.
5. Ālemi ḳıldı münevver pertev-i mihr-i ruḫun
6. Tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşāna ḥācet ḳalmadı

pertev-i neyyir-i iḳbāl:
1. **pertev-i neyyir-i iḳbāline:**-*i, -ne*
Kaside 10
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bahtın/talihin nurlu aydınlığı/ışığı.
87. Pertev-i neyyir-i iḳbāline maẓhar düşse
88. Ṭalʿat-ı māha döner rūy-ı siyāh-ı idbār

pertev-i nūr-ı başar:
1. **pertev-i nūr-ı başar:**
Gazel 166
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göz nurunun aydınlığı.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı başar olmaz

pertev-i rūşen-çerāġ-ı eyvān:
1. **pertev-i rūşen-çerāġ-ı eyvānuñ:**-*uñ*
Kaside 23
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Köşkün parlak kandilinin/mumunun aydınlığı.
93. Kim itdi pertev-i rūşen-çerāġ-ı eyvānuñ
94. Fürūġ-ı şemʿ-i şeb-efrūz-ı māh-ı tābānı

pertev-i ṣubḥ-ı aḫīr:
1. **pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
En son sabahın ışığı.
41. Āfītāb-ı evc-i ev ednā ki lāyıḳdur dise
42. ʿAḳl-ı evvel pertev-i ṣubḥ-ı aḫīrümdür benüm

pertev-i şuʿle-nihād-ı resm-i gül-mīḫ-ı der:
1. **pertev-i şuʿle-nihād-ı resm-i gül-mīḫ-ı deri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kapının çivi pulunun desenindeki alev saçan parlaklık.
21. Pertev-i şuʿle-nihād-ı resm-i gül-mīḫ-ı deri
22. Āteş-endāz-ı miyān-ı ḫirmen-i ḥüzn ü melāl

pertev-nümā-yı şevḳ:
1. **pertev-nümā-yı şevḳ:**
Gazel 76
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu ışığını gösteren.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

pertev-nümā-yı şīşe:
1. **pertev-nümā-yı şīşedür:**-*dür*
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Camın ışık göstereni.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

pertev-perest:
1. **pertev-perestüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **1**
Işığa tapan.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

pervāne:
1. **pervāne:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
3. Pervāne degül Rūḥ-ı Emīn olsa revādur
4. Ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet

2. **pervānesi:**-*si*
Gazel 32
Mısra: **3**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

3. **pervāne:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

4. **pervāneyüm:**-*yüm*
Gazel 90
Mısra: **7**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
7. Pervāneyüm ol meclise kim şemʿ-i münīri
8. Āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü perümdür

5. **pervāneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **6**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

6. **pervāne:**
Gazel 223
Mısra: **6**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda raḳṣ

7. **pervāne:**
Gazel 229
Mısra: **8**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
7. Ṭutuşdukça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẕ

8. **pervāne:**
Gazel 288
Mısra: **11**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
11. Pervāne degül Rūḥü'l-Emīn olsa sezādur
12. Ḳurbān-ı ser-i şemʿ-i şebistān-ı teġāfül

9. **pervāne:**
Gazel 353
Mısra: **11**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra ṣunmazsın

10. **pervāne:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
1. Göñül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

11. **pervāne:**
Gazel 406
Mısra: **2**
Geceleri ışık etrâfında dönerek uçan küçük kelebek.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

12. **pervāne:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Geceleri ışık etrafında dönerek uçan küçük kelebek.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

pervāne ol-:
1. **pervāne ol:**
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Işığın etrafında dönen kelebek olmak.
5. Yan yakıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet:
1. **pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet:**
Kaside 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet mumunun kelebeği.
5. Pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet kim olmadı
6. Bir öyle şemʿ-i māh-ı żiyāyı kim istemez

pervāne-i çerāġ-ı temennā-yı vuṣlat:
1. **pervāne-i çerāġ-ı temennā-yı vuṣlat:**
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusunun/isteğinin mumunun/kandilinin kelebeği.
1. Bir şūḫ-ı şuʿle-ḫūy ile ser-germ-i ülfet ol
2. Pervāne-i çerāġ-ı temennā-yı vuṣlat ol

pervāne-i dil-sūḫte:
1. **pervāne-i dil-sūḫte:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü yanmış kelebek.
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

pervāne-i her şemʿ-i şebistān-ı zamāne:
1. **pervāne-i her şemʿ-i şebistān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin yatak odasında/harem dairesindeki mumun (etrafında dolaşan) kelebek.
187. Dil-sūḫte-i ʿışḳı Meẕāḳī gibi olmaz
188. Pervāne-i her şemʿ-i şebistān-ı zamāne

pervāne-i ʿışḳ:
1. **pervāne-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk kelebeği.
7. Ol ʿārız-ı rahşān ile sen şemʿ-i ḥüsünsün
8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

pervāne-i laʿl-i enār:
1. **pervāne-i laʿl-i enār:**
Kaside 8
Mısra: **202**
Kelime Tipi: -
Nar gibi kırmızı kelebek.
201. N'ola faḫr eylesem neşv ü nemā-yı bāġ-ı medḥüñle
202. Ki dürc-i fikrimi pervāne-i laʿl-i enār eyler

pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġ:
1. **pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/eziyet çekilen yerdeki sönük/ölmüş mumun (etrafında dönen) kelebek.
3. Pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

pervāne-i mürde:
1. **pervāne-i mürde:**
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ölmüş kelebek.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

pervāne-i pür-suḫte:
1. **pervāne-i pür-suḫte:**
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tamamen yanmış kelebek.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḫs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḫs

2. **pervāne-i pür-sūḫtede:**-*de*
Gazel 166
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tamamen yanmış kelebek.
11. Şemʿ-i ḥarem-i ḥüsne taḳarrüb nice olsun
12. Pervāne-i pür-sūḫtede bāl ü per olmaz

pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳ:
1. **pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur:**-*dur*
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın parlak/parlayan kandilinin/mumunun (etrafında dönen) kelebeği.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister göñül

pervāne-i şemʿ-i derūn:
1. **pervāne-i şemʿ-i derūn:**
Gazel 333
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül mumu etrafında dönen kelebek.
3. N'ola Rūḥü'l-Emīn pervāne-i şemʿ-i derūn olsa
4. Çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz sensin

pervāne-i şemʿ-i ġam:
1. **pervāne-i şemʿ-i ġama:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder mumunun kelebeği.
3. Yine pervāne-i şemʿ-i ġama berg-i gül-i terden
4. Telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per geldi

pervāne-i şemʿ-i şebistān:
1. **pervāne-i şemʿ-i şebistān:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Yatak odasındaki mumun etrafında dönen kelebek.
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

pervāne-i şemʿ-i seḥer:
1. **pervāne-i şemʿ-i seḥer:**
Gazel 402
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seher/sabah vakti mumunun/aydınlığının kelebeği.
3. Ey bād-ı ṣabā çehre-firūz-ı gül-i bāġ ol
4. Bülbülleri pervāne-i şemʿ-i seḥer eyle

pervāne-meşreb ol-:
1. **pervāne-meşreb ol:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kelebek mizaclı/karakterli olmak.
7. Bülbül gibi fiġānı ḳo pervāne-meşreb ol
8. Olmaz ḥaḳīḳat ehline kār-ı mecāz farż

pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār:
1. **pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār:**
Kaside 8
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Bekleme yarasının mumuyla kelebeği yakan.
179. Eger her gün hezārān-vaʿde-sāz-ı şām-ı vaṣl olsa
180. Dili pervāne-sūz-ı şemʿ-i dāġ-ı intiẓār eyler

pervānevār:
1. **pervānevār:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Pervane/kelebek gibi.
9. Pervānevār ʿāṣıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

2. **pervānevār:**
Gazel 274
Mısra: **6**
Pervane/kelebek gibi.
5. Şeb-tā-seḥer olursa n'ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ:
1. **pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ:**
Gazel 251
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu kolu ve kanadının pervanesi/kelebeği gibi.
5. Pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ ile müdām
6. Şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistānuñum senüñ

pervāneveş:
1. **pervāneveş:**
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelebek gibi.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür
6. Şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

pervāz id(t)-:
1. **pervāz idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uçmak.
11. Ey şaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

2. **pervāz ider:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uçmak.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz iderʿ anḳā-yı mihr-i çār-bāl

3. **pervāz itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uçmak.
7. Şāhbāz-ı ṭurresiʿ anḳā-şikār-ıʿ işvedür
8. Evc-i istiġnāda pervāz itmesün yā n'eylesün

pervāz-ı bülend:
1. **pervāz-ı bülend:**
Gazel 206
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yükseklerde uçma.
1. Şehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülendüz
2. Pervāz-ı bülend itmede Cibrīl-pesendüz

pervāz-ı vuṣlat:
1. **pervāz-ı vuṣlatdan:**-*dan*
Gazel 131
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma uçuşu.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḥayāl-i yāra geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

perverde:
1. **perverde:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Beslenmiş, büyütülmüş, terbiye edilmiş.
3. Var olan cānā ḥayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḥavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

2. **perverde:**
Gazel 268
Mısra: **6**
Beslenmiş, büyütülmüş.
5. Lāyıḳ itsem anı dest-āvīz-i bezm-i şāh-ı ʿışḳ
6. Ḥavż-ı bāġ-ı sīnede perverde māhīdür gönül

perverde it-:
1. **perverde itmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 355
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beslemek, terbiye etmek.
9. Gönül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

perverde ol-:
1. **perverde olan:**-*an*
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yapılmak, oluşturulmak, beslenmek.
7. Mecrūḥ-ı dile şīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

perverde-i nāz:
1. **perverde-i nāz:**
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Nazla beslenen/ beslenmiş.
15. Tıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-iʿ ışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

perverde-i zehr-i elem-i ḥasret-i ḳand:
1. **perverde-i zehr-i elem-i ḥasret-i ḳanduz:**-*uz*
Gazel 206
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şeker hasretinin elem zehriyle büyütülmüş.
3. Ol ṭūṭī-i şīrīn-kelimātuz ki felekde
4. Perverde-i zehr-i elem-i ḥasret-i ḳanduz

perveriş:
1. **perverişle:**-*le*
Gazel 143
Mısra: **13**
Besleyiş, besleme, terbiye etme, yetiştirme.
13. Bu perverişle Meẕāḳī ṣadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

perveriş bul-:
1. **perveriş bulsa:**-*sa*
Gazel 236
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yetiştirilmek, ilgi gösterilmek.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

2. **perveriş bulur:**-*ur*
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yetişmek, beslenmek.
7. Ḫūn-ı sirişk-i bülbül ile perveriş bulur
8. Ol ġonceler ki dest-i maḥabbetle çīdedür

perveriş-yāfte-i dār u diyār-ı ʿışḳ:
1. **perveriş-yāfte-i dār u diyār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın yer ve yurdunda büyütülmüş/terbiye edilmiş.
11. Biz de bī-gāne-i erbāb-ı maḥabbet degülüz
12. Perveriş-yāfte-i dār u diyār-ıʿ ışḳuz

pervīn:
1. **pervīn:**
Gazel 159
Mısra: **4**
Ülker yıldızı.
3. Dihgān-ı kişt-zār-ı cihān-ı ferāġatüz
4. Pervīn ḫūşemüz meh-i nev ise dāsımuz

pesend id-:
1. **pesend iderse:**-*er, -se*
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beğenmek.
3. Ne naġmeler ide bülbül firāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

pesend ol-:
1. **pesend oldı:**-*dı*
Gazel 347
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beğenmek, takdir etmek.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

pes-endāz id-:
1. **pes-endāz idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Biriktirmek, tasarruf etmek.
3. Tā olmayıcaḳ vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet
4. Dünyā-yı ġam-endūzı pes-endāz idemezsin

pesendīde-i yārān-ı zamāne:
1. **pesendīde-i yārān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **172**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin sevgililerinden beğenilmişi/seçilmişi.
171. Ol şevḳ ile bir tāze ġazel eyledüm inşād
172. Kim oldı pesendīde-i yārān-ı zamāne

pest it-:
1. **pest itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 9
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşağı/alçağa indirmek/düşürmek.
139. Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
140. Ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmānı

pest ol-:
1. **pest oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşmek, alçalmak.
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

pest olup ḳal-:
1. **pest olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşüp kalmak.
7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

pest ü bülend-i ʿālem:
1. **pest ü bülend-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Âlemin aşağısı ve yukarısı.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehi teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

2. **pest ü bülend-i ʿālemi:**-*i*
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin aşağısı ve yukarısı.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

pey:
1. **pey:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Ayak.
83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

2. **pey:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Pay.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niş̱ār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

peyām al-:
1. **peyām aldum:**-*du, -m*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber almak.
3. Olurmış ʿāşıḳ-ı zāra nihānī meyl-i pinhānı
4. Dehān-ı yārdan aldum peyām āheste āheste

peyām-ı vaṣl:
1. **peyām-ı vaṣl:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma haberi.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḫi cānā gider gelmez

peydā:
1. **peydādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **37**
Ortaya çıkma, doğma.
37. Bu ne ḳuvvet olur ki peydādur
38. Ṣadme-i Ḳahramān cirīdüñden

2. **peydā:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Âşıkar, ortada.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

3. **peydā:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Âşıkar, ortada.
5. Kemīn-bāzīçe-i Mecnūn-ı māder-zād-ı ʿışḳ ancaḳ
6. Ne kār-ı bu'l-ʿaceb itse bu ʿaḳl-ı z̤ū-fünūn peydā

4. **peydā:**
Gazel 13
Mısra: **8**
Âşıkar, ortada.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

5. **peydā:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Âşıkar, ortada.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

peydā eyle-/id-:
1. **peydā eyler:**-*r*
Gazel 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkarmak, âşikâr etmek.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

2. **peydā ider:**-*er*
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

3. **peydā ider:**-*er*
Gazel 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.
13. Meẕāḳī ḫāme-i rengīn-ṣarīr-i naġme-perdāzum
14. İder deyr-i meʿānīde nevā-yı erġanūn peydā

peydā ol-:
1. **peydā olup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

2. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

3. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
1. Eger āh eylesem ṣad-şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

4. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
1. Eger āh eylesem ṣad-şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

5. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
3. Girüp vire taḥayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

6. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
5. Ne ḥikmetdür güher germ-i ümīd-i vaṣl-ı yār olsam
6. Gönülde ıẕṭırāb-ı fıṭrat-ı sīm-āb olur peydā

7. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.

7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḥsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

8. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

9. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫʷāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

10. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek.
13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
14. Ki andan böyle ṣad-silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

11. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

12. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

13. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

14. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

15. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

16. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
9. Ne sāḥirdür gözüñ sihr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

17. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek.
11. Nice bīdār olur çeşm-i ġunūde nevm-i ġafletden
12. Murād-ı intibāh itsem ḫayāl-i ḫʷāb olur peydā

18. **peydā olur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

pey-der-pey:
1. **pey-der-pey:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Birbirinin ardı sıra, yavaş yavaş.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş pey-der-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

peyġūle-i erbāb-ı beṭālet:
1. **peyġūle-i erbāb-ı beṭālet:**
Gazel 294
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İşsizlerin/avarelerin köşesi.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

peyġūle-i fürḳat:
1. **peyġūle-i fürḳatde:**-*de*
Gazel 24
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık köşesi. Ayrılık sonrası inzivaya çekilmenin yapıldığı köşe.
9. Peyġūle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

peykār it-:
1. **peykār itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 345
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşmak.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫʷān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

peyker:
1. **peykerüm:**-*üm*
Gazel 142
Mısra: **1**
Yüz, çehre.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb nakş-ı ġarīb itmişler el-ḫaḳ ḫūb yazmışlar

2. **peykerüm:**-*üm*
Gazel 380
Mısra: **12**
Yüz, çehre.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

peyker ü sırr u ʿalen-i rūzgār:
1. **peyker ü sırr u ʿalen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın yüzü/çehresi, sırrı ve açık/meydanda olması.
39. Cilveger-i āyine-i rāyidür
40. Peyker ü sırr u ʿalen-i rūzgār

peyk-i beşāret:
1. **peyk-i beşāret:**
Kaside 20
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Müjde habercisi.
39. Peyk-i beşāret eyledi dünyāyı pür-sürūr
40. Müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı kim istemez

peyk-i devān-ı maʿnā:
1. **peyk-i devān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Anlamın koşan habercisi.
49. ʿAḳl u fikri dem-i tefekkürde
50. İki peyk-i devān-ı maʿnādur

peyk-i fikr-i felek-neverd:
1. **peyk-i fikr-i felek-neverdini:**-*i*, -*ni*
Kaside 21
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Feleği/gökyüzünü gezen fikrin habercisi.
77. Peyk-i fikr-i felek-neverdini gör
78. Reh-ber-i kehkeşān-ı maʿnādur

peyk-i ḫayāl:
1. **peyk-i ḫayāl:**
Gazel 366
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hayal habercisi.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

peyk-i mübārek-ḳadem-i rūzgār:
1. **peyk-i mübārek-ḳadem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın mübarek adımının habercisi.
3. Oldı yine müjde-resān-ı sürūr
4. Peyk-i mübārek-ḳadem-i rūzgār

peyk-i nesīm:
1. **peyk-i nesīm:**
Kaside 18
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin hafif rüzgârının habercisi.
39. Müjde-i feṭḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

2. **peyk-i nesīm:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin hafif rüzgârının habercisi.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez

2. ʿAceb yād illere düşdük ki aṣlā bir ḫaber gelmez

3. **peyk-i nesīm:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin hafif rüzgârının habercisi.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

peyk-i reh-nümā:
1. **peyk-i reh-nümāyuz:**-*yuz*
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kılavuz haberci.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

peyk-i rehvār:
1. **peyk-i rehvār:**
Kaside 10
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Sarsmadan yürüyen atın haber getirip götüreni.
83. Ne yaña itse ʿazīmet aña lāyıḳdur eger
84. Olsa ger Ḫıżr ile İlyās iki peyk-i rehvār

peyk-i ṣabā:
1. **peyk-i ṣabā:**
Kaside 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgarın habercisi.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

2. **peyk-i ṣabādan:**-*dan*
Kaside 17
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen hafif ve tatlı rüzgarın habercisi.
23. Böyle olsa olıcaḳ nāme-resān-ı iḳbāl
24. Geldi ṣad-müjde ile peyk-i ṣabādan aḳdem

peyk-i sirişk-i dīde:
1. **peyk-i sirişk-i dīde:**
Gazel 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözden akan gözyaşının habercisi.
1. Peyk-i sirişk-i dīde kim ḳaṭre-zen-i ṣitāb olur
2. Ṣevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

peyk-i ümīd:
1. **peyk-i ümīdi:**-*i*
Gazel 248
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümit habercisi.
9. Be hey ʿāṣıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

peymāne:
1. **peymāne:**
Gazel 44
Mısra: **12**
Kadeh.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

2. **peymāne:**
Gazel 143
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Bu meclis içre ki peymāne ber-ḳarāra döner
2. Gehī hilāl ü gehī mihr-i tābdāra döner

3. **peymāne:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Kadeh.
3. Gör neşve-i germiyyet-i cām-ı mey-i ʿışḳı
4. Mest oldı cihān bāde vü peymāne görinmez

4. **peymāne:**
Gazel 329
Mısra: **10**
Kadeh.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

5. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

6. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **2**
Kadeh.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

7. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **6**
Kadeh.
5. Miṣāl-i cām-ı şahbā tuḥfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

8. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **8**
Kadeh.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

9. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **10**
Kadeh.
9. Ḫaremgāh-ı muġānda cilve-i mestāne eylerdi
10. Olaydı neşve-baḫş-ı ṣūret-i büt-ḫāne peymāne

10. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **12**
Kadeh.
11. Ḫibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

11. **peymāne:**
Gazel 372
Mısra: **14**
Kadeh.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

12. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur ṣuʿle-figen peymāne

13. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **2**
Kadeh.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur ṣuʿle-figen peymāne

14. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **4**
Kadeh.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

15. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Kadeh.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı zeḳan peymāne

16. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **8**
Kadeh.
7. ʿAks-i ḫāl ü ḫaṭ-ı cānāne ile meclisde
8. Oldı bir nāficetü'l-miski Ḫuten peymāne

17. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **10**
Kadeh.
9. Bir gül-i gül-bün-i ümmīd-i viṣāl olsa n'ola
10. Alıcaḳ destine ol ġonce-dehen peymāne

18. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **12**
Kadeh.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḫāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

19. **peymāne:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Kadeh.
13. Ey Meẕāḳī ne ḳadar lāl ise de bülbül olur
14. Gül gibi alsa ele ehl-i süḫan peymāne

20. **peymāneden:**-*den*
Gazel 380
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

21. **peymāne:**
Gazel 394

Mısra: **12**
Kadeh.
11. Başılmış şaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

22. **peymāne:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Kadeh.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḥayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

23. **peymāne:**
Gazel 419
Mısra: **2**
Kadeh.
1. Ḳanı bir cāy-ı şafā gūşe-i mey-ḫāne gibi
2. Hem-dem olmaz döne ehl-i ġama peymāne gibi

peymāne şan-:
1. **peymāne şanur:**-*ur*
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadeh sanmak/zannetmek.
3. Ḥayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

peymāne-i aʿyān u emcād:
1. **peymāne-i aʿyān u emcād:**
Kaside 19
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Şeref ve onur sahibi ileri gelenlerin kadehi.
67. Ḳurulsun meclis-i ḫāṣṣ-ı ḫudāvendān-ı devlet kim
68. Felek peymāne-i aʿyān u emcād olduġın gördük

peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mest:
1. **peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoş gözün bakışından meclisteki büyük kadeh.
9. Ṣarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳ:
1. **peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk hasreti çeken şarap kadehi.
13. Reşk eylemezüz cām-ı Ceme şimdi Meẕāḳī
14. ʿUşşāḳ ile peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

peymāne-i ḫūrşīd:
1. **peymāne-i ḫūrşīd:**
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneşin şarap kadehi.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

peymāne-i mihr:
1. **peymāne-i mihr:**
Gazel 309
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgi/güneş kadehi.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

peymāne-i pür-şūr:
1. **peymāne-i pür-şūrı:**-*ı*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Heyecan/kargaşa dolu kadeh.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

peymāne-i ser-şār:
1. **peymāne-i ser-şārı:**-*ı*
Gazel 203
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu kadeh.
11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

2. **peymāne-i ser-şārımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu kadeh.
3. Pertev-i ʿaks-i cemāl-i sāḳī-i meh-rū ile
4. Cām-ı ḫūrşīde döner peymāne-i ser-şārımuz

peymāne-i şevḳ:
1. **peymāne-i şevḳiyle:**-*i, -yle*
Gazel 300
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu kadehi.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

peymāne-keşān:
1. **peymāne-keşān:**
Gazel 258
Mısra: **2**
Büyük kadehten şarap içenler.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

pey-rev ol-:
1. **pey-rev olma:**-*ma*
Gazel 339
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Takip etmek, örnek almak.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan saḳın

pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāne:
1. **pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāneyüz:**-*yüz*
Gazel 194
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel/renkli söz/aheng sahibi Mezâkî'nin arkası sıra giden. bkz. Meẕāḳī.
11. Biz pey-rev-i Meẕāḳī-yi rengīn-terāneyüz
12. Gülzār-ı ʿışḳı bülbül-i zārından isterüz

pey-siper-i ġam:
1. **pey-siper-i ġam:**
Gazel 208
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Üzüntüden ayak altında kalmış/çiğnenmiş.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

pey-siper-i rāh-ı ʿadem:
1. **pey-siper-i rāh-ı ʿadem:**
Kaside 17
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Yokluk yolunda çiğnenmiş/ayak altına alınmış.
163. Umarın Ḥażret-i Ḫaḳ'dan bu ġazāda daḥi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

peyvend-i firīb:
1. **peyvend-i firīb:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aldatan bağ.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

peyvend-i ḫāk-i ġayret:
1. **peyvend-i ḫāk-i ġayretüz:**-*üz*
Gazel 210
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gayret toprağının bağı.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

pīç ü tāb-ı dil:
1. **pīç ü tāb-ı dili:**-*i*
Gazel 371
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlün telaşı/endişesi/sıkıntısı.
7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider ṣad-çendān
8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

pīç ü tāb-ı ebrū:
1. **pīç ü tāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaşın kıvrım ve parlaklığı.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıżṭırāb-ı ebrū

pīç ü tāb-ı ʿışḳ:
1. **pīç ü tāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 186
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk sıkıntısı/derdi.
9. Pīç ü tāb-ı ʿışḳ ile oldı şelāyīn iḫtilāt
10. Şuʿle-i elmās u dāġ-ı sīne-i efgārımuz

2. **pīç ü tāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk sıkıntısı/ıztırabı.
9. Ey Meẕāḳī der-hem oldı kākül-i dil-ber gibi
10. Gīsuvān-ı şāhid-i naẕmıyla pīç ü tāb-ı ʿışḳ

pīç ü tāb-ı sevdā:
1. **pīç ü tāb-ı sevdā:**
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın ıztırap ve sıkıntısı.

9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

pīç ü tāb-ı ṭurre:

1. **pīç ü tāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin kıvrımı ve büklümü.
1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳ:

1. **pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳı:**-*ı*
Gazel 320
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşıkların edişesi/telaşı/sıkıntısı.
7. Żarūrī añlar idüm pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳı
8. Şirişk-i dīde-feşānı şikenc-i āh olsam

pīç-ā-pīç eyle-:

1. **pīç-ā-pīç eyledi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karmakarışık etmek.
5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
6. Ḳurdı ṣad-dām-ı teġāfül yine ṣayyād-ı ṣabā

pīç-i dām:

1. **pīç-i dām:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tuzağın (saçın) kıvrımı.
7. Ḳayd-ı zülfüñden ḫalāṣ olmazsa murġ-ı dil n'ola
8. İnḳışām-ı tār-ı bend-i pīç pīç-i dām güc

pīçīde:

1. **pīçīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **4**
Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat:

1. **pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat:**
Gazel 247
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma pazusunun/kolunun kıvrımı/büklümü.
3. Degül pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yārı
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

pīlever:

1. **pīlevere:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **18**
İğne, boncuk gibi ufak tefek şeyler satan, çerçi.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nādān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

pīleverān-ı ʿālem:

1. **pīleverān-ı ʿālem:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın çerçileri.
9. Ey Meẕāḳī bilemez pīleverān-ı ʿālem
10. Gevher-i der-ḫor-ı ser-rişte-i maḳṣūd nedür

pīleverān-ı zamāne:

1. **pīleverān-ı zamāneyi:**-*yi*
Gazel 349
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin çerçileri/seyyar satıcıları.
17. Ḥayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şināsı gevher-i ʿirfān ṣanur gören

pinhān:

1. **pinhān:**
Gazel 30
Mısra: **13**
Saklı, gizli.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

2. **pinhāndur:**-*dur*
Gazel 248
Mısra: **9**
Saklı, gizli.
9. Be hey ʿāṣıḳ ne isterseñ derūn-ı dilde pinhāndur
10. Niçün peyk-i ümīdi ʿışḳ ile ʿālem-neverd itdüñ

3. **pinhān:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Saklı, gizli.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

pinhān id(t)-:

1. **pinhān idüp:**-*üp*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saklamak, gizlemek.
7. Bāġda ṣoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

2. **pinhān itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saklamak, gizlemek.
7. Maḥrem olmaz ʿāṣıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḥi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

pinhān ḳal-:

1. **pinhān ḳalur:**-*ur*
Gazel 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli kalmak.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āṣüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

pinhān ol-:

1. **pinhān olur:**-*ur*
Gazel 427
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gizli/saklı olmak.
13. Ser-nüvişt-i ʿāṣıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

pinhānī:

1. **pinhānī:**
Kaside 19
Mısra: **3**
Gizli, gizlice.
3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu'l-lāh pinhānī
4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād olduġın gördük

pīr:

1. **pīrümdür:**-*üm*, -*dür*
Kaside 1
Mısra: **88**
Yaşlı, ihtiyar, görmüş geçirmiş.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

2. **pīri:**-*i*
Gazel 153
Mısra: **13**
İhtiyar, yaşlı.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

3. **pīr:**
Gazel 221
Mısra: **14**
İhtiyar, yaşlı.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol şūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

pīr id-:

1. **pīr ide:**-*e*
Kaside 12
Mısra: **195**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlandırmak, olgunlaştırmak.
195. Ḫaḳ pīr ide sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihānı
196. Ki_oldur sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne

2. **pīr idüp:**-*üp*
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlandırmak.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

pīr ol-:

1. **pīr olduġum:**-*du*, -*ġum*
Gazel 153
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlı olmak.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

2. **pīr olduḳ:**-*du*, -*ḳ*
Gazel 169
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlanmak.

13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī ṣūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

3. **pīr oldum:**-*du, -m*
Gazel 270
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlı olmak,yaşlanmak.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i ṣūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

4. **pīr olsa:**-*sa*
Gazel 405
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaşlı olmak, yaşlanmak.
1. ʿIşḳ ile ʿāṣıḳ yine pür-ṣevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

pīr ü bernā:

1. **pīr ü bernāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar ve genç.
1. Yine bir dil-rübā-yı hercāyī
2. İtdi āvāre pīr ü bernāyı

pīr ü civān:

1. **pīr ü civān:**
Kaside 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar ve genç.
19. Demidür şimdi olsa pīr ü civān
20. Ḥişşedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem

2. **pīr ü civān:**
Kaside 8
Mısra: **224**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar ve genç.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

pīrāhen-i pür-emn-i māh:

1. **pīrāhen-i pür-emn-i māhında:**-*ın, -da*
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ayın korkusuzluk dolu, emin gömleği, dolunay.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

pīrāmen-i her ġonce-i raʿnā:

1. **pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş her goncanın etrafı/çevresi.
7. Bir gül-i nev-ḫīze meftūn olmayan bülbül gibi
8. Eylemez pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda raḳṣ

pīrāne:

1. **pīrāne:**
Gazel 44
Mısra: **18**
Yaşlılara yakışır surette.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

2. **pīrāne:**
Gazel 372
Mısra: **14**
Yaşlılık zamanı.
13. Mey-i gül-reng ile cām-ı şarāb-ı nev-civānıdur
14. Meẕāḳī düşmesün elden meded pīrāne peymāne

3. **pīrāne:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Yaşlılara yakışır surette.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥ:

1. **pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **211**
Kelime Tipi: -
Övgü cevherinin yaşlılara yakışır bağı/sözü.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü gūş-ı hilāle gūşvār eyler

pīrāne-ser:

1. **pīrāne-ser:**
Kaside 20
Mısra: **30**
Yaşlılık zamanı.
29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

2. **pīrāne-ser:**
Kaside 21
Mısra: **189**
Yaşlılık zamanı.
189. Yine pīrāne-ser bu cünbişler
190. Şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnādur

3. **pīrāne-ser:**
Gazel 183
Mısra: **11**
Yaşlılık zamanı.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inṣāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

4. **pīrāne-ser:**
Gazel 267
Mısra: **13**
Yaşlılık zamanı.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

pirāye-bend-i gerden-i ʿömr-i dırāz:

1. **pirāye-bend-i gerden-i ʿömr-i dırāz:**
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzun ömürlü boyna bağlı süs.
1. Ol ṭurreler ki silsile-cünbān-ı nāz olur
2. Pirāye-bend-i gerden-i ʿömr-i dırāz olur

pīrāye-bend-i naḫl-i taṣvīr:

1. **pīrāye-bend-i naḫl-i taṣvīr:**
Gazel 405
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tasviri/sureti fidan gibi olanı süsleme.
11. Sāde-levḥān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taṣvīr olsa da

pīrāye-dih-i rāy-ı zerīn-i ʿuḳalā:

1. **pīrāye-dih-i rāy-ı zerīn-i ʿuḳalādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Akıllıların altından fikrini süsleyen.
89. Ol nādire-senc-i ḫıredüñ zīb-i nikātum
90. Pīrāye-dih-i rāy-ı zerīn-i ʿuḳalādur

pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānā:

1. **pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānādur:**-*dur*
Rübai 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bilgili/ârif mürşidin/rehberin gözündeki süs.
1. Ol sürme ki kuḥl-ı dīde-i bīnādur
2. Pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānādur

pirāye-i dāġ:

1. **pirāye-i dāġ:**
Gazel 399
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yara süsü.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

pīrāye-i envāʿ-ı fünūn:

1. **pīrāye-i envāʿ-ı fünūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İlmlerin/sanatların çeşitli süsü.
15. Böyle nev-naḳş-ı Meẕāḳīye hezārān-taḥsīn
16. Bu da pīrāye-i envāʿ-ı fünūnundandur

pīrāye-i Ḥātem:

1. **pīrāye-i Ḥātem:**
Kaside 11
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hâtem'in süsü. bkz. Ḥātem.
29. Lev-ḥaṣa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

pīrāye-i ḳadr u vaḳār:

1. **pīrāye-i ḳadr u vaḳār:**
Kaside 8
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık ve onur/rütbe süsü.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla
100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

pīrāye-i miyāne-i aʿlām:

1. **pīrāye-i miyāne-i aʿlām:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bayrakların/sancakların ortasındaki süs.

13. Ḳalb-i ġuzāt içinde ʿalemdār-ı şevketüñ
14. Pīrāye-i miyāne-i aʿlām isterin

pīrāye-i tārīḫ-nüvīsān-ı zamāne:

1. **pīrāye-i tārīḫ-nüvīsān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin tarih yazıcılarının süsü.
109. Āṣār-ı fütūḥātını gūş eyle ki oldur
110. Pīrāye-i tārīḫ-nüvīsān-ı zamāne

pīrehen:

1. **pīrehensüz:**-*süz*
Gazel 368
Mısra: **7**
Gömlek, elbise.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

pīrezen-i seḫḥār:

1. **pīrezen-i seḫḥārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Sihir yapan kocakarı.
53. Atılup ḫunbaralar gökde ʿalev-rīz olıcaḳ
54. Ḳordı ḥayretde niçe pīrezen-i seḫḥārı

pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbet:

1. **pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 398
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet dergahında (eşiğine) yüz sürülen mürşidi.
13. O pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür
14. Dil-i zārı meded fersūde-i her āsitān ṣanma

pīr-i felek:

1. **pīr-i felek:**
Kaside 8
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Feleğin ihtiyarı, dünya.
69. Degüldür māh-ı nev pīr-i felek dergāh-ı ḳudretde
70. Olup keşkūl-be-dest-i fāḳḳa ʿarż-ı iftiḳār eyler

2. **pīr-i felek:**
Kaside 8
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Feleğin ihtiyarı, dünya.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

3. **pīr-i feleküñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Feleğin ihtiyarı, dünya.
87. Böyle bir ḳalʿa daḫi görmedi pīr-i feleküñ
88. Dīde-i rūşen-i mihriyle meh-i nevvārı

pīr-i ḫān-ḳāh:

1. **pīr-i ḫān-ḳāhıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 269
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dergahın/tekkenin piri/şeyhi.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

pīr-i ʿışḳ:

1. **pīr-i ʿışḳ:**
Kaside 22
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Aşk erbabı, aşk ustası.
99. Pīr-i ʿışḳ itdi ṭabʿuma taʿlīm
100. Ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşāmı

pīr-i leked-kūb:

1. **pīr-i leked-kūb:**
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altında ezilmiş yaşlı.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

pīr-i maḥabbet:

1. **pīr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ustası.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

pīr-i mey-ḫāne:

1. **pīr-i mey-ḫāne:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, meyhanenin en tecrübelisi.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḥşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāğuñdur

pīr-i mey-kede:

1. **pīr-i mey-kede:**
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿışret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

pīr-i muġān:

1. **pīr-i muġāna:**-*a*
Gazel 409
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin en eskisi/en yaşlısı.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḥayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

2. **pīr-i muġāndan:**-*dan*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, sevgili.
7. Ṣormazuz pīr-i muġāndan neşve-i peymāneyi
8. Āb ü tāb-ı bāde-reng-i sāġarından bellüdür

3. **pīr-i muġāndan:**-*dan*
Gazel 179
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, sevgili.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

4. **pīr-i muġāndan:**-*dan*
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, sevgili.
9. Göñül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

5. **pīr-i muġāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, sevgili.
3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i muġāndur baña

6. **pīr-i muġānuñ:**-*uñ*
Gazel 121
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Meyhaneci, sevgili.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

pīr-i muġān-ı mey-kede:

1. **pīr-i muġān-ı mey-kede:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meyhanedeki meyhaneci (tarikat şeyhi).
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

pīr-i nā-tüvān:

1. **pīr-i nā-tüvān:**
Kaside 21
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Güçsüz/zayıf ihtiyar.
185. Gerçi ben pīr-i nā-tüvān oldum
186. Ḫıredüm nev-civān-ı maʿnādur

pīr-i sipihr:

1. **pīr-i sipihr:**
Gazel 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Jüpiter. Gezegenlerin en büyüğü ve güneşe yakınlık bakımından beşincisi, Erendiz, Müşteri.
3. Pīr-i sipihr baġlasa zer-tār-ı mihr ile
4. Teskīn bulur mı sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb

pīr-i ṭarīḳat:

1. **pīr-i ṭarīḳatüñ:**-*üñ*
Gazel 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tarikat şeyhi.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

pīrīn-i cünbiş-i şebāb:

1. **pîrîn-i cünbiş-i şebābe:**-*e*
Kaside 21
Mısra: **187**
Kelime Tipi: -
Gençliği kımıldayan/harekete geçen yaşlı.
187. Pîrîn-i cünbiş-i şebābe sebeb
188. Feyż-i tāb u tüvān-ı maʿnādur

pistān-ı ārzū-yı emel:
1. **pistān-ı ārzū-yı emel:**
Gazel 116
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ümit arzusunun memesi.
13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

pister ü bālīn:
1. **pister ü bālīn:**
Gazel 283
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yatak/döşek ve yastık.
13. Dil ü dīdemde eşer ḳalmadı āsāyişden
14. Bilmezin pister ü bālīn nedür ḫᵛāb degül

2. **pister ü bālīnimüz:**-*i, -müz*
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yatak/döşek ve yastık.
7. Ḫāk ü seng-i deşt-i ġamdur pister ü bālīnimüz
8. Bir nefes āsūde-ḫāl-i ḫᵛāb-ı sengīn olmaduḳ

pister ü bālin-i rāḥat:
1. **pister ü bālin-i rāḥat:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rahat yatak/döşek ve yastık.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

pister-i miḥnet:
1. **pister-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 340
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı yatağı/döşeği.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden şaḳın

pister-i rāḥat:
1. **pister-i rāḥat:**
Gazel 404
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Huzurlu/rahat yatak.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḫıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

pister-i sincāb:
1. **pister-i sincāb:**
Gazel 377
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sincap tüyünden yastık.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

2. **pister-i sincāb:**
Gazel 387
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sincap tüyünden yatak.
11. ʿArş āşnā-yı himmete ferş-i ḥaşīrdür
12. Güsterde olsa pister-i sincāb bir yire

pîş ü pes-i erbāb-ı dil:
1. **pîş ü pes-i erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin önü ve arkası.
5. Ḫār u ḫas-ı ehl-i hevese şarşar-ı āfet
6. Pîş ü pes-i erbāb-ı dile bād-ı bahār ol

pîşe:
1. **pîşesi:**-*si*
Kaside 12
Mısra: **106**
Huy, tabiat, âdet, alışkanlık.
105. Endîşesi āsūdegī-i ḫalḳ-ı cihāndur
106. Kim pîşesi hep luṭf-ı fırāvān-ı zamāne

2. **pîşesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **12**
Huy, tabiat, âdet, alışkanlık.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pîşesin gördük

pîşe-i ʿuşşāk-ı kār-ı nā-güzīr-i ʿışḳ:
1. **pîşe-i ʿuşşāḳ-ı kār-ı nā-güzīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın çaresiz işinde âşıkların mesleği.
9. Ṣanʿat-ı zerḳ u riyā-yı zāhidi kim n'eylesün
10. Pîşe-i ʿuşşāḳ-ı kār-ı nā-güzīr-i ʿışḳ olur

pîşgāh:
1. **pîşgāhı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **16**
Huzur.
15. Bārgāhı melce-i erbāb-ı ʿizz ü iḥtişām
16. Pîşgāhı ḳıble-i ḥācāt-ı aṣḥāb-ı celāl

2. **pîşgāhında:**-*ın, -da*
Kaside 17
Mısra: **95**
Ön, huzur.
95. Pîşgāhında ne ḫoş cilve-i nuṣret eyler
96. Şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem

3. **pîşgāhında:**-*ın, -da*
Kaside 22
Mısra: **56**
Ön, huzur.
55. Şeref-i ḫıdmet ile faḫr eyler
56. Pîşgāhında cümle ḫuddāmı

pîş-i dest:
1. **pîş-i desti:**-*i*
Gazel 195
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Elin önü.
5. Pîş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

pîş-i feżā-yı dîde-i mihr-i münîr:
1. **pîş-i feżā-yı dîde-i mihr-i münîr:**
Kaside 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Parlayan/nurlu güneşin gözündeki boşluğun ilerisi.
13. N'ola pîş-i feżā-yı dîde-i mihr-i münîr olsam
14. Bu hicrān-dîdeye kuḥl-ı cilā-yı çeşm-i ter geldi

pîş-i ṭabʿ:
1. **pîş-i ṭabʿuma:**-*um, -a*
Kaside 28
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın önü.
53. Cihāt-ı midḥati ḥaṣr itmede endîşe ḫayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pîş-i ṭabʿuma ṣad-reh-güẕer geldi

pîşinde ol-:
1. **pîşinde ola:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önünde olmak.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pîşinde böyle ḥavż-ı pür-āb-ı zülāl

piş-rev-i bādiye-i Kaʿbe-i ʿışḳ:
1. **piş-rev-i bādiye-i Kaʿbe-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 96
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk Ka'be'sinin çölünde önde giden. bkz. Ka'be.
3. Ol piş-rev-i bādiye-i Kaʿbe-i ʿışḳuz
4. Ṣad-ḳāfile dünbāle-rev-i maḥmilimüzdür

pîşvā-yı ʿışḳ:
1. **pîşvā-yı ʿışḳ:**
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın reisi/başkanı.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pîşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳ:
1. **piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin vadisinde yaya giden.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

piyāle:
1. **piyāleyi:**-*yi*
Gazel 62
Mısra: **1**
Kadeh, şarap bardağı.
1. Sāḳī getür piyāleyi kim maṭlabum budur
2. Rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum budur

2. **piyāle:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Kadeh, şarap bardağı.
9. El-ḥased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne şarāb u ne kebāb isterler

piyāle-i kevser:
1. **piyāle-i kevser:**
Gazel 12
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kevser suyu dolu kadeh.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür saña

piyāle-keş:
1. **piyāle-keşleri:**-*ler, -i*
Gazel 152
Mısra: **5**
Kadeh çeken, şarap içen.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

piyāle-keş-i ʿālem:
1. **piyāle-keş-i ʿālem:**
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın kadeh çekeni/şarap içeni.
1. Göñül piyāle-keş-i ʿālem olmasun n'olsun
2. Ḥarīf-i defʿ-i ġubār-ı ġam olmasun n'olsun

piyāle-nūş ol-:
1. **piyāle-nūş olsam:**-*sa, -m*
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İçki içen olmak.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı lebüñle piyāle-nūş olsam
6. Neşāṭ-ı bāde hemān neşve-i ġubāra döner

piyāle-nūş-ı maḥabbet:
1. **piyāle-nūş-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbette içki içen.
7. Piyāle-nūş-ı maḥabbetde derd-i ser n'eyler
8. ʿİlāc-ı āfet-i renc-i ḫumārı bāḳīdür

pū:
1. **pūyumı:**-*yum, -ı*
Kaside 14
Mısra: **111**
Araştırma, koşma.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

pūd ile tār:
1. **pūd ile tār:**
Gazel 318
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Argaç ile arış.
19. Bir nemed-bāf-ı delḳ-i tecrīdüm
20. Pūd ile tār n'eydügin bilmem

puḫte:
1. **puḫte:**
Kaside 15
Mısra: **44**
Pişmiş.
43. Ḳurş-ı ḫūr u ḫamīr-i meh-i bedre baḳmazın
44. Ben kimseden ne puḫte ne ḫod ḫām isterin

2. **puḫteye:**-*ye*
Gazel 231
Mısra: **6**
Pişkin, olgun, gün görmüş olan.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse nis̱ār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

3. **puḫtedür:**-*dür*
Gazel 282
Mısra: **14**
Pişmiş, olgun, kıvama gelmiş.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür s̱emer-i nīm-res degül

puḫte eyle-:
1. **puḫte eylesek:**-*se, -k*
Kaside 22
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pişirmek.
19. Böyle terkīb-i dil-güşā olmaz
20. Eylesek puḫte ʿanber-i ḫāmı

puḫte-i āteş-i ḳanāʿat:
1. **puḫte-i āteş-i ḳanāʿat:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kanaat/yetinme ateşiyle pişmiş.
9. Puḫte-i āteş-i ḳanāʿat olup
10. Ṭamaʿ-ı ḫām n'eydügin bilmem

pūlād-zīncīr:
1. **pūlād-zīncīr:**
Gazel 405
Mısra: **4**
Çelik zincir.
3. Pāy-ı gūyān raḳs ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

pūstīn-i peleng:
1. **pūstīn-i pelenge:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kaplan'ın kürkü.
43. Pūstīn-i pelenge döndi hemān
44. Püşt-i şīr-i jiyān cirīdüñden

pūşīde:
1. **pūşīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **10**
Örtülmüş.
9. Göñül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

2. **pūşīde:**
Gazel 323
Mısra: **8**
Örtülmüş, gizli.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḫi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

pūşīde id-:
1. **pūşīde idüp:**-*üp*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Örtmek.
3. Pūşide idüp ḫāl-i ruḫın ḫaṭṭ-ı siyehle
4. Dām-ı ser-i gīsū görinür dāne görinmez

püye-i Düldül:
1. **püye-i Düldül:**
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düldül'ün (Hz. Ali'nin atı) koşması/seğirtmesi.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī püye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

pül göster-:
1. **pül gösterür:**-*ür*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Köprü gibi göstermek.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

pür:
1. **pürdür:**-*dür*
Gazel 210
Mısra: **2**
Dolu.
1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

2. **pür:**
Gazel 304
Mısra: **13**
Dolu.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

3. **pür:**
Gazel 311
Mısra: **8**
Dolu.
7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe nis̱ār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

4. **pür:**
Gazel 367
Mısra: **9**
Dolu.
9. Ne deñlü pür ise de şevḳ-i nev-civānlar ile
10. Olur edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū tāze

5. **pürdür:**-*dür*
Gazel 398
Mısra: **17**
Dolu.
17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān ṣanma

6. **pürdür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **10**
Dolu.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḫoḳḳa-i cāndur yeri

pür eyle-/id(t)-:
1. **pür eyle:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak (kadeh bağlamında).
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

2. **pür eyler:**-*r*
Kaside 26
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak.
47. Ki dīnār u diremle vaḳt-i inʿām
48. Pür eyler kīse-i pīr ü civānı

3. **pür eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak.

9. Gerd-i sitemle dīdemi pür eyleseñ ne ġam
10. Çeşm-i ümīdi bir nigeh-i ʿözr-ḫᵛāh açar

4. **pür ider:**-*er*
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak, örtmek, kapatmak.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her ṣeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

5. **pür idüp:**-*üp*
Kaside 18
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

6. **pür itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak, kaplamak.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

7. **pür itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak, kaplamak.
39. Müjde-i fetḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

8. **pür itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **199**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

9. **pür itdi:**-*di*
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak, kaplamak.
9. Naʿra-i mestān ile gülbāng-ı murġān-ı çemen
10. İtdi saḥn-ı gülşeni pür hāy u hūy-ı nev-bahār

10. **pür itse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doldurmak.
39. N'ola şimden gerü dürr ü güherle
40. Pür itse dāmen-i kevn ü mekānı

pür ol-:

1. **pür oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolmak.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

2. **pür oldı:**-*dı*
Kaside 14
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolmak.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

3. **pür olmış:**-*mış*
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolmak.
3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
4. Pür olmış ʿāşıḳ-ı ḥayrān ile eṭrāf-ı reh ṣaf ṣaf

4. **pür olup:**-*up*
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolu olmak.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

5. **pür olur:**-*ur*
Kaside 10
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolmak.
121. Mevc-ḫīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül:

1. **pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül:**
Gazel 122
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelme okunun ucundaki sivri demirin birçok yarası.
11. Sīnemi pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül eyleyen
12. Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāzum budur

pür-āb ü tāb:

1. **pür-āb ü tāb:**
Gazel 76
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Su (şarap) dolu ve parlak.
3. Destüñde cām-ı ṣahbā ṣahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı şuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

2. **pür-āb u tāb:**
Gazel 358
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güzellik/parlaklık dolu.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile nakş-ı āfītāb iderin

pür-āhū-yı Ḫuten:

1. **pür-āhū-yı Ḫuten:**
Gazel 181
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Misk ahularıyla dolu Hıta memleketi. Huten: Misk ahularıyla ünlü Hıta memleketi.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

pür-ʿaraḳ ol-:

1. **pür-ʿaraḳ olsa:**-*sa*
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ter dolu/çok terli olmak.
9. Cebhe-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī pür-ʿaraḳ olsa ne ġam
10. Āb ü tāb-ı kilk-i muʿciz-pīşedür her ḳaṭresi

pür-āşūb eyle-/it-:

1. **pür-āşūb eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kargaşa ile dolu hale getirmek.
5. Yine evvel ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḥaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

2. **pür-āşūb itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karışıklık/kargaşa ile dolu hale getirmek.
1. Ol āfet ʿālemi böyle pür-āşūb itmesün n'itsün
2. Civānı pīr idüp pīr-i leked-kūb itmesün n'itsün

pür-āteş:

1. **pür-āteş:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Ateş dolu.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẓar-ı yār ʿaceb söze midür säza mıdur

pür-āvāze id-:

1. **pür-āvāze idüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sesle doldurmak.
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

pür-başīret:

1. **pür-başīretdür:**-*dür*
Gazel 423
Mısra: **4**
Anlayış dolu, ileri görüşlülük dolu.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ
4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

pür-behre it-:

1. **pür-behre itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kısmetle/nasiple dolu etmek.
1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

pür-berg ü nevā:

1. **pür-berg ü nevā:**
Tarih 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yapraklar ve ses/ezgi dolu.
29. Böyle niʿme'l-bedeli vālid-i mācid olıcaḳ
30. Oldı pür-berg ü nevā meclis-i dīn ü dünyā

pür-cefā:

1. **pür-cefā:**
Gazel 64
Mısra: **1**
Cefası çok, sevgili.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUşşāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

pür-cilā-yı fesān-ı maʿnā:

1. **pür-cilā-yı fesān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Anlamın bileği taşıyla tamamen cilalanmış/bileylenmiş.

91. Nice ġāzī ki tīġ-ı ser-tīzi
92. Pür-cilā-yı fesān-ı maʿnādur

pür-çīn-i firāḳ:

1. **pür-çīn-i firāḳ:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ayrılıktan çok bükülmüş.
5. Şāne-zede-i şādī-i vaṣl oldı kemā-hi
6. Pür-çīn-i firāḳ olmış iken ṭurre-i āhum

pür-çīn-i inḳıbāż:

1. **pür-çīn-i inḳıbāż:**
Gazel 262
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büzülüp toplanmanın/sıkıntının karışıklığı/buruşukluğu.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Şarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

pür-dād ol-:

1. **pür-dād olup:**-*up*
Gazel 404
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Adaletle dolmak.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

pür-dāġ:

1. **pür-dāġ:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Yarası çok, bol yaralı.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür
6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

pür-dāġ eyle-:

1. **pür-dāġ eyle:**
Gazel 113
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanık yaralarıyla doldurmak.
11. ʿĀşıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

pür-dāġ-ı ḫūnīn:

1. **pür-dāġ-ı ḫūnīn:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanlı yara ile dolu.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḥasretüz
6. Sīnede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnīn olmaduḳ

pür-dāġ-ı nār-ı ḥasret:

1. **pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Özlem ateşiyle yara dolu.
1. Feżā-yı sīne ki pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür
2. Şüküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasretdür

pür-def ü ney:

1. **pür-def ü ney:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Def ve ney çalgılarıyla dolu.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

pür-demdeme it-:

1. **pür-demdeme itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırıp geçirmek.
25. Sāyir eṣnāf-ı ʿasakirle olup reh-peymā
26. İtdi pür-demdeme gūş-ı felek-gerdānı

pür-direm:

1. **pür-direm:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Para dolu, akçe dolu.
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

pür-dūd id-:

1. **pür-dūd ider:**-*er*
Gazel 30
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dumanla doldurmak.
9. Pür-dūd ider günbed-i zindān-ı sipihri
10. Āh eyleyicek derd ile maḥbūs-ı maḥabbet

pür-dür ol-:

1. **pür-dür olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
İnci dolu olmak.
35. Demidür dāmen-i āmāl olursa pür-dür
36. Güher-efzūn-ı sühā-yı kef-i Ḥātem geldi

pür-dür ü güher:

1. **pür-dür ü güher:**
Gazel 376
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İnci ve cevher dolu.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

pür-dür-i nā-süfte:

1. **pür-dür-i nā-süftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Delinmemiş inci dolu.
1. Ḥoḳḳa-i laʿl-i lebüñ kim pür-dür-i nā-süftedür
2. Çıḳmadı bāzār-ı ḥüsne böyle bir nā-süftedür

pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat:

1. **pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat:**
Gazel 423
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hakikatin/gerçeğin inci dolu sırrı.
5. Hep görürdüñ pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat olduġın
6. Refʿ olunsaydı eger ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī

pür-feyż-i luṭf:

1. **pür-feyż-i luṭf:**
Kaside 20
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin/yardımın bereket/bolluk dolu olanı.
33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

pür-fürūġ-ı ʿışḳ:

1. **pür-fürūġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 422
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşkın çok parlağı/ışık dolusu.
5. Fārigü'l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n'ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

pür-ġam ol-:

1. **pür-ġam oldı:**-*dı*
Gazel 325
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üzüntü dolu olmak.
1. Ḥayfā ki pür-ġam oldı göñül bī-melāl iken
2. Maḥrūm ḳaldı maḥrem-i bezm-i viṣāl iken

pür-gevher ol-:

1. **pür-gevher olur:**-*ur*
Gazel 204
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevherle dolmak.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

pür-hāş-ı dilīrāne:

1. **pür-ḫāş-ı dilīrāne:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Cesurca/mertçe şiddet/kızgınlık dolu.
63. Böyle pür-ḫāş-ı dilīrāne görüp ḥayretden
64. Kāfirüñ dehşet ile aġzına geldi cānı

pür-hūn eyle-/it-:

1. **pür-ḫūn eyledi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanla doldurmak, kanlı hâle getirmek.
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n'ola pençe-i mercān-ı zamāne

2. **pür-ḫūn eyler:**-*r*
Kaside 17
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanla doldurmak, kanlı hâle getirmek.
105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

3. **pür-ḫūn itse:**-*se*
Gazel 163
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içinde bırakmak.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

pür-hūn ol-:

1. **pür-ḫūn olur:**-*ur*
Gazel 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan içinde kalmak.
1. Göñül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

pür-istiʿāre ol-:

1. **pür-istiʿāre olur:**-*ur*
Gazel 285
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Benzetme/istiare dolu olmak.

13. Meẕāḳiyā ġazel-i nükte-perverān-ı ḫayāl
14. Pür-istiʿāre olur böyle naẓm-ı sāde degül

pür-jāle-i gül-berg-i ter:
1. **pür-jāle-i gül-berg-i terinden:**-*in, -den*
Gazel 197
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taze gül yaprağındaki dolu çiğ/kırağı.
3. Ağlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

pür-kerem:
1. **pür-kerem:**
Kaside 21
Mısra: **58**
Cömertlik dolu, lütuf dolu.
57. Maʿnevīdür sımāṭ-ı iḫsānı
58. Pür-kerem mīzbān-ı maʿnādur

2. **pür-kerem:**
Gazel 47
Mısra: **6**
Cömertlik dolu, lütuf dolu.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

pür-kesād ol-:
1. **pür-kesād olsa:**-*sa*
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoklukla dolu.
7. Ne deñlü rūz-ı bāzār-ı meserret pür-kesād olsa
8. Olur naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam ṣahbā

pür-kevkebe:
1. **pür-kevkebe:**
Kaside 18
Mısra: **236**
Yıldızlarla dolu.
235. Tā ki rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām
236. Ola pür-kevkebe vü ṭanṭana-i seyyārı

pür-ḳıṣṣa-i Şīrīn ü Ferhād:
1. **pür-ḳıṣṣa-i Şīrīn ü Ferhād:**
Kaside 19
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Ferhad ve Şirin kıssası/hikâyesi ile dolu. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
61. Meẕāḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳıṣṣa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

pür-māye-i şevḳ:
1. **pür-māye-i şevḳ:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu gücü/malı dolu.
7. Bir ḥālete irgürdi beni feyż-i viṣāli
8. Pür-māye-i şevḳ oldı ġam-ı ḥavṣalagāhum

pür-mey-i ʿişve:
1. **pür-mey-i ʿişve:**
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cilvenin/nazın şarap dolusu.
5. Müretteb bezm-i ḥüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿişve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra ṣunmazsın

pür-mihmān:
1. **pür-mihmān:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Konuklarla dolu.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

pür-müşg-i nāb:
1. **pür-müşg-i nāb:**
Gazel 76
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Saf ve katıksız misk kokusuyla dolu.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

pür-naḳş-ı iḫtişām:
1. **pür-naḳş-ı iḫtişām:**
Kaside 22
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İhtişamın/güzelliğin gösterişi/tasviri ile dolu.
27. Ol ki pür-naḳş-ı iḫtişām olmış
28. Ḳaṣr-ı iḳbālinüñ der ü bāmı

pür-nāz u niʿam:
1. **pür-nāz u niʿamdur:**-*dur*
Gazel 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nazla ve nimetlerler dolu.
1. Bu meclis-i ferḫunde ki pür-nāz u niʿamdur
2. Revnāḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

pür-neşter:
1. **pür-neşter:**
Gazel 14
Mısra: **12**
Bıçak dolu.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫʷāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

pür-neşter-i ḫār:
1. **pür-neşter-i ḫār:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bıçak gibi keskin dikenlerle dolu.
5. Bī-bāk gider bāġ-ı ser-i kūy-ı nigāra
6. Pür-neşter-i ḫār olsa eger ḫāk-i reh-i mest

pür-neşv ü nemā:
1. **pür-neşv ü nemādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetişip büyüme.
103. Endişe-i medḥüñle göñül oldı güşāde
104. Kim ravża-i cennet gibi pür-neşv ü nemādur

pür-nūr:
1. **pür-nūrum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **17**
Nur/aydınlık dolu.
17. Māh-ı Naḫşeb-miṣāl pür-nūrum
18. Ẓulmet-i şām n'eydügin bilmem

pür-nūr eyle-/it-:
1. **pür-nūr eyledi:**-*di*
Gazel 308
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nurla doldurmak, aydınlatmak.
3. Yūsuf gibi beytü'l-ḥazenüm eyledi pür-nūr
4. Kim evc-i sipihr oldı ḥażīż-i bün-i çāhum

2. **pür-nūr itse:**-*se*
Kaside 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nurlandırmak, ışıklandırmak.
15. Ḥaṭṭ-ı müşgīni n'ola dīdemi pür-nūr itse
16. Böyle bir kuḥl-ı cilā görmedi çeşm-i pür-nem

pür-nūr-ı ʿışḳ:
1. **pür-nūr-ı ʿışḳ:**
Kaside 8
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Aşk nuruyla dolu.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

pür-perīde:
1. **pür-perīdedür:**-*dür*
Gazel 116
Mısra: **16**
Çok fazla uçmuş.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

pür-peymāneler şun-:
1. **pür-peymāneler şun:**
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolu kadehler sunmak.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler şun şād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-çāre ser virsün

pür-pīç ü tāb:
1. **pür-pīç ü tāb:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıkıntı ve endişe dolu.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

pür-şadā it-:
1. **pür-şadā itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sesle/sedaya doldurmak.
31. Şıyt-ı iḳbāli ṭutdı dünyāyı
32. Pür-şadā itdi Mışr ile Şāmı

pür-şadā-yı çār-tekbīr:
1. **pür-şadā-yı çār-tekbīr:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dört "Allahu ekber"in dolu sesi.(Farz namazların önce kamet getirilirken söylenen ilk dört Allahu ekber)
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-güş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-şadā-yı çār-tekbīr olsa da

pür-şayḥa id-:
1. **pür-şayḥa iden:**-*en*
Kaside 18
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Deyim**
Na'ra ile/bağırma ile doldurmak.
127. Güş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol şadādur daḥi pür-şayḥa iden kūhsārı

pür-şıyt u şadā:

1. **pür-şıyt u şadā:**
   Gazel 390
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Ses ve sada dolu.
   7. Bezmi pür-şıyt u şadā eylese Nāhid gibi
   8. Bir iki muṭrib-i pākīze-maḳām olsa bize

2. **pür-şıyt u şadādur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ses ve sada dolu.
   9. El-minnetü li'l-lāh ki bu ordu-yı hümāyūn
   10. Āvāze-i şad-şükr ile pür-şıyt u şadādur

pür-silk-i leʾāl:
1. **pür-silk-i leʾāl:**
   Kaside 17
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   İnciler dolu iplik.
   7. Nice nāme dür-i ümmīd ile pür-silk-i leʾāl
   8. Kim ola zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem

pür-sūr:
1. **pür-sūr:**
   Kaside 8
   Mısra: **93**
   Ziyafet/şenlik dolu.
   93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaṣrında cihān pür-sūr u şādīdür
   94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

pür-sūz:
1. **pür-sūz:**
   Kaside 25
   Mısra: **64**
   Çok yanmış/yanan.
   63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāṣ eyle
   64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

pür-sūz u güdāz ol-:
1. **pür-sūz u güdāz olmaġ:**
   Kaside 2
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Tamamen yanıp erimek.
   25. Āh-ı ʿāşıḳ gibi pür-sūz u güdāz olmaġ ile
   26. Ḥasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur süḫanüm

pür-sūz-ı şevḳ:
1. **pür-sūz-ı şevḳ:**
   Gazel 234
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Hevesle/arzuyla çok yanan.
   9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
   10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

pür-sürūr eyle-/it-:
1. **pür-sürūr eyledi:**-*di*
   Kaside 20
   Mısra: **39**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Neşeyle doldurmak.
   39. Peyk-i beşāret eyledi dünyāyı pür-sürūr
   40. Müjde-resān-ı luṭf-ı Ḫudāyı kim istemez

2. **pür-sürūr itdi:**-*di*
   Kaside 18
   Mısra: **206**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinçle/neşeyle doldurmak.
   205. Muṭrib-i ḫāme naġam-güsterī-i vaṣfuñ ile
   206. Pür-sürūr itdi yine dāyire-i edvārı

3. **pür-sürūr itdi:**-*di*
   Kaside 25
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinçle/neşeyle doldurmak.
   15. Ki felek böyle pür-sürūr itdi
   16. Cān u dil gibi deng ü ḥayrānı

pür-şaʿşaʿa:
1. **pür-şaʿşaʿadur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **77**
   Gösteriş dolu.
   77. Ol mertebe pür-şaʿşaʿadur mihr-i żamīri
   78. Ḫūrşīd aña nisbetle hemān cirm-i Sühādur

pür-şerār eyle-:
1. **pür-şerār eyler:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kıvılcımla doldurmak.
   113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
   114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

2. **pür-şerār eyler:**-*r*
   Gazel 126
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kıvılcımla doldurmak.
   5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
   6. Ki āh itdükçe bülbül ṣaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

pür-şerāre ol-:
1. **pür-şerāre olursa:**-*ur, -sa*
   Gazel 276
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kıvılcımlarla dolu olmak.
   9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
   10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz:
1. **pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz:**
   Gazel 344
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Ses/çığlık alevinin dolu kıvılcımı.
   7. Nāle-i cān-sūz ile nār-ı firāḳa düşmeyen
   8. Pür-şerār-ı şuʿle-i āvāz bilmez n'eydügin

pür-şerer eyle-:
1. **pür-şerer eyler:**-*r*
   Kaside 18
   Mısra: **56**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kıvılcımlarla doldurmak, aydınlatmak.
   55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ şuʿleleri
   56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

pür-şerḥa-i mestāne:
1. **pür-şerḥa-i mestāne:**
   Gazel 71
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sarhoşluktan dilim dilim (olmuş).
   11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
   12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

pür-şevḳ:
1. **pür-şevḳ:**
   Gazel 58
   Mısra: **3**
   Neşe ile dolu.
   3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
   4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

pür-şevk eyle-/id(t)-:
1. **pür-şevḳ eyledüm:**-*dü, -m*
   Kaside 26
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Heves/arzu dolu etmek.
   11. Ben ol āzād-ı ḳayd-ı infiʿālüm
   12. Ki pür-şevḳ eyledüm ehl-i beyānı

2. **pür-şevḳ eyler:**-*r*
   Kaside 17
   Mısra: **133**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Heves/arzu dolu etmek.
   133. Ḫüsrev-i ṭabʿumı bülbül gibi pür-şevḳ eyler
   134. Bikr-i fikrüm gibi bir ġonce-leb-i şīrīn-fem

3. **pür-şevḳ idermiş:**-*er, -miş*
   Gazel 429
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Neşeyle/hevesle dolu hale getirmek.
   5. ʿAceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
   6. Ṣadā-yı ʿūd u āvāz-ı def ü ney

4. **pür-şevḳ itdi:**-*di*
   Kaside 9
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Arzuyla/hevesle doldurmak.
   13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
   14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

pür-şevḳ ol-:
1. **pür-şevḳ olup:**-*up*
   Gazel 257
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hevesle/arzuyla dolmak.
   23. Pür-şevḳ olup bāde-i luṭfıyla dem-ā-dem
   24. Āmāde dil-i çāk-i girībān olabilsek

2. **pür-şevḳ olur:**-*ur*
   Gazel 186
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hevesle/arzuyla dolmak.
   13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḥüsn-ı yār ile pür-şevḳ olur
   14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

3. **pür-şevḳ olur:**-*ur*
   Gazel 405
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Hevesle/arzuyla dolmak.
   1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
   2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

pür-şīşe-i ḳannād:
1. **pür-şīşe-i ḳannādı:**-*ı*
   Kaside 29
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Şekercinin dolu şişesi.
   11. Gönlümde ḳıyās eyle ḫayāl-i leb-i yāri
   12. Gül-ḳand ile pür-şīşe-i ḳannādı görürseñ

pür-ṭarab eyle-:
1. **pür-ṭarab eylesün:**-*sün*
   Gazel 69
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sevinçle dolu eylemek.
   17. Ḫaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab

18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

pür-tef ü pür-tāb:
1. **pür-tef ü pür-tāb:**
Gazel 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıcaklık ve hararet dolu.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

pür-yāre:
1. **pür-yāreyüm:**-*yüm*
Gazel 331
Mısra: **1**
Yaralarla dolu.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

pür-zaḥm-ı nāsūr-ı maḥabbet:
1. **pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin nasırındaki dolu birçok yara.
7. ʿİlācında Mesīḥā-yı zamān olsa n'ola ʿāciz
8. Dil-i ṣad-pāre kim pür-zaḫm-ı nāsūr-ı maḥabbetdür

pür-zaḥm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām:
1. **pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām:**
Kaside 15
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Behrâm'ın hançerinin sivri ucuyla yaralarla dolmuş. bkz. Behrām-ı ẓafer-...
27. Devr-i felekde cān u dil-i düşmenüñ müdām
28. Pür-zaḫm-ı nevk-i ḫançer-i Behrām isterin

pür-zelzele ol-:
1. **pür-zelzele oldı:**-*dı*
Kaside 17
Mısra: **92**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zelzele/yer sarsıntısı ile dolmak.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı ṣaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

pür-zūr:
1. **pür-zūr:**
Gazel 195
Mısra: **16**
Çok güçlü/kuvvetli.
15. Olamaz kimse Meẕāḳī ile hem-ceng-i ḫayāl
16. Bāzū-yı himmet-i endīşesi pür-zūr henüz

püser-i sincāb:
1. **püser-i sincāb:**
Gazel 14
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sincap yavrusu.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

püşte:
1. **püşte:**
Kaside 19
Mısra: **13**
Yığın, tepe.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

püşt-i pāy-ı istiġnā:
1. **püşt-i pāy-ı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanma ayağının arkası.
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n'ola püşt-i pāy-ı istiġnā

püşt-i şīr-i jiyān:
1. **püşt-i şīr-i jiyān:**
Kaside 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslanın sırtı.
43. Pūstīn-i pelenge döndi hemān
44. Püşt-i şīr-i jiyān cirīdüñden

R

rābıṭa-i mihr ü maḥabbet:
1. **rābıṭa-i mihr ü maḥabbet:**
Gazel 416
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet bağı.
3. Āvārelere rābıṭa-i mihr ü maḥabbet
4. Ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr degül mi

rācih ol-:
1. **rācih olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 10
Mısra: **143**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tercih edilmek, üstün olmak.
143. Rācih olmazdı zer-i deh-demī-i güftārum
144. Vezn-i medḥüñle eger olmasa sencīde-ʿayār

raʿd:
1. **raʿd:**
Kaside 14
Mısra: **16**
Gök gürlemesi.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ şıyt u şadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

raġbet:
1. **raġbet:**
Kaside 8
Mısra: **124**
İstek, tutku, ilgi.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

2. **raġbet:**
Gazel 115
Mısra: **10**
İlgi, değer.
9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

3. **raġbetimüz:**-*i, -müz*
Gazel 200
Mısra: **17**
İstek, ilgi, talep.
17. Çoḳ mı bu ḳadar raġbetimüz sūde-i elmās
18. Ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz

raġbet bul-:
1. **raġbet bulsa:**-*sa*
Gazel 63
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Raġbet görmek, beğenilir olmak.
15. Bu kemāl ile Meẕāḳī n'ola bulsa böyle raġbet
16. Kişi naẓm ile felekde bulur iʿtibār dirler

2. **raġbet bulur:**-*ur*
Kaside 17
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi görmek, beğenilmek.
137. Böyle raġbet mi bulur ġayrılaruñ eşʿārı
138. Bir midür māʾi ġadīr ile hīç āb-ı zemzem

3. **raġbet bulur:**-*ur*
Gazel 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Raġbet/ilgi görmek.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

raġbet eyle-/id(t)-:
1. **raġbet eylemege:**-*me, -ge*
Gazel 38
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Raġbet etmek, ilgi göstermek.
11. Biraz bu gülşen-i fānīye raġbet eylemege
12. Sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür bāʾiş

2. **raġbet eylemez:**-*mez*
Gazel 405
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Raġbet etmek, ilgi göstermek.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

3. **raġbet eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **125**
Kelime Tipi: **Deyim**
Raġbet etmek, ilgi göstermek.
125. Ḫusūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

4. **raġbet ider:**-*er*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi göstermek, önemsemek.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir ṣanem-i ʿişvegerinden ġayrı

5. **raġbet iderdüm:**-*er, -dü, -m*
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi göstermek, önemsemek.
9. Felekde ḳıṣṣa-i Mecnūna belki raġbet iderdüm
10. Fesāne-gūşī-i ʿışḳa dil ü dimāġum olaydı

6. **raġbet iderüm:**-*er, -üm*
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi göstermek, önemsemek.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

7. **raġbet idüp:**-*üp*

Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi göstermek, istemek.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşk-i gīr ü dār eyler

8. **raġbet itmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 191
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rağbet etmek, ilgi göstermek.
13. Ey Meẕāḳī bīvegān-ı naẓma raġbet itmezüz
14. Biz ḥarīm-i dilde ebkār-ı maʿānī beslerüz

9. **raġbet itseler:**-*se, -ler*
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rağbet etmek, ilgi göstermek.
9. Dergāh-ı mey-fürūşa n'ola raġbet itseler
10. Bir cām-ı bāde ādemi ġamdan emīn ider

raġbet ḳal-:
1. **raġbet ḳalur:**-*ur*
Gazel 385
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi/alâka gösterilmek.
3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

raġbet ḳalma-:
1. **raġbet ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlgi kalmamak, istek kalmamak.
7. Ḳalmadı ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna raġbet
8. Buldı şöhret ḥarem-i bāġda irşād-ı ṣabā

raġbet-fezā-yı naḳş u nigār-ı bahār:
1. **raġbet-fezā-yı naḳş u nigār-ı bahārdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın resim ve güzelliğine ilgiyi/rağbeti artıran.
9. Raġbet-fezā-yı naḳş u nigār-ı bahārdur
10. Bir böyle ṣabġ-ı dil-keş ile inṣıbāġ-ı gül

raġbet-i gül:
1. **raġbet-i gül:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güle değer verme/ilgi gösterme.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫʿāhiş-i gül-āb iderin

raġbet-i ṣayd u şikār:
1. **raġbet-i ṣayd u şikār:**
Kaside 10
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Av isteme.
97. Raġbet-i ṣayd u şikār itse n'ola ʿālemde
98. Kim olur ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār

raġbeti yoḳ:
1. **raġbeti yoḳ:**
Gazel 146
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İlgi gösterilmez, değer verilmez.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet:
1. **raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıyamette istenilen görünmenin isteğini kıran/engelleyen.
5. Olsañ n'ola bu ḳāmet-i mevzūn ile cānā
6. Raġbet-şiken-i cilve-i merġūb-ı ḳıyāmet

rāġ-ı dāġ:
1. **rāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yara bahçesi.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

rāġıb-ı dībā:
1. **rāġıb-ı dībā:**
Gazel 206
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İpek kumaşa rağbet eden.
5. Dervīş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı muraḳḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

raġm-ı devr-i zamāne:
1. **raġm-ı devr-i zamāne:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın devrine/düzenine rağmen.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

raġm-ı yād-ı ṣanem:
1. **raġm-ı yād-ı ṣanem:**
Kaside 24
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Putu/sevgiliyi hatırlamaya/anmaya rağmen.
75. Sübḥa-gerdān-ı şükr-i Mevlāsın
76. Raġm-ı yād-ı ṣanem mübārek-bād

rāh-peymā-yı ġurūr:
1. **rāh-peymā-yı ġurūr:**
Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gurur/kibir yolunu ölçen.
5. Kim ider ʿarż-ı niyāz ol keç-külāh-ı nāza kim
6. Rāh-peymā-yı ġurūr u ġırra-mest-i ʿışvedür

rāh-revān-ı ʿışḳ:
1. **rāh-revān-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 161
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk yolcusu, aşk yoluna düşmüş.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

rāḥat:
1. **rāḥat:**
Kaside 25
Mısra: **4**
Huzur, rahat.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

2. **rāḥat:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Huzur, mutluluk.
1. Yārsuz ʿāşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

3. **rāḥatdur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **1**
Huzur, mutluluk.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

4. **rāḥat:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Rahat, huzurlu.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʿāb iderin

rāḥat bul-:
1. **rāḥat buluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahatlamak, huzura kavuşmak.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳi ġamından bilürüz

rāḥat ol-:
1. **rāḥat olalum:**-*alum*
Gazel 190
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

rāḥat-ābād-ı derūn:
1. **rāḥat-ābād-ı derūn:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki rahat yer.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernā:
1. **rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşlı ve gencin içindeki/gönlündeki rahatı/huzuru aydınlatan/parlatan.
1. Müjde kim bir rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur bugün
2. Rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur bugün

rāḥat-ı kevn ü mekān:
1. **rāḥat-ı kevn ü mekān:**
Kaside 17
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Varlığın/kâinatın huzuru/rahatı.
41. Āṣaf-ı devr-i zamān mā-ṣadaḳa emn ü emān
42. Rāḥat-ı kevn ü mekān ser-şiken-i cevr ü sitem

rāḥat-ı merhem:
1. **rāḥat-ı merhem:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Merhem (in verdiği) rahat(lık).
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-fiġār-ı tīġ-i ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

rāḥat-ı pīr-i ḥıred:

1. **rāḥat-ı pīr-i ḥıred:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıl pirinin rahatı.
9. Ber-ṭaraf eyle göñül daġdaġa-i dünyāyı
10. Rāḥat-ı pīr-i ḥıred ṣabr u sükūnundandur

rāḥatla geç-:

1. **rāḥatla geçe:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahat/huzurlu geçmek.
109. Rūz u şeb gülşen-i saʿādetde
110. Geçe rāḥatla ṣubḥ ile şāmı

rāḥat-resān:

1. **rāḥat-resāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **16**
Huzura, rahata ulaştıran.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

rā(e)h-ber:

1. **rāh-berümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **6**
Rehber, yol gösteren, kılavuz.
5. Olsam n'ola vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd
6. Baḫt-ı siyeh-i herze-meres rāh-berümdür

2. **rāh-berinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **16**
Rehber, yol gösteren, kılavuz.
15. Baña şor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

3. **reh-berinden:**-*in, -den*
Gazel 171
Mısra: **12**
Rehber, yol gösteren, kılavuz.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḥtirāz

rāh-güzārın gör-:

1. **rāh-güẕārın görelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçilen yolu/geçidi görmek.
7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe nisār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

2. **rāh-güẕārın görelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçilen yolu/geçidi görmek.
5. Yine ezhār-ı çemen zīb-i ḫıyābān oldı
6. Ferş-i berg-i gül ile rāh-güẕārın görelüm

rā(e)h-güzā(e)r:

1. **rāh-güẕer:**
Gazel 408
Mısra: **12**
Geçit, geçecek yol.
11. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḫayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

2. **reh-güẕārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **6**
Geçit, geçecek yol.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

3. **reh-güẕārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **2**
Geçit, geçecek yol.
1. N'olaydı pāy-ı nigārumda iḳtidārum olaydı
2. Ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna reh-güẕārum olaydı

4. **reh-güẕer:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Geçit, geçecek yol.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

5. **reh-güẕerin:**-*in*
Kaside 23
Mısra: **12**
Geçit, geçecek yol.
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güẕerin sebze-ḫīz-i bustānı

6. **reh-güẕerümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **10**
Geçit, geçecek yol.
9. Āvāre-i ʿışḳum ki ser-i kūy-ı melāmet
10. Vādī-i ḫarābāt gibi reh-güẕerümdür

7. **reh-güẕerinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **12**
Geçit, geçecek yol.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eserin reh-güẕerinden ġayrı

rāh-ı belā:

1. **rāh-ı belāda:**-*da*
Gazel 208
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Belâ yolu.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

rāh-ı bī-ḥaṭar:

1. **rāh-ı bī-ḥaṭar:**
Kaside 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Tehlikesiz yol.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḥaṭar emr-i ḥaṭīrümdür benüm

rāh-ı dırāz:

1. **rāh-ı dırāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzun yol.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

rāh-ı ġazā:

1. **rāh-ı ġazāda:**-*da*
Gazel 180
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Din uğruna savaş yolu.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳatre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

2. **rāh-ı ġazāya:**-*ya*
Gazel 364
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Din uğruna savaş yolu.
11. Taḥammül eylemez rāh-ı ġazāya nāz-perverler
12. Fetīl-i dāġ-ı dildür sūziş-i ḫūn-ı cigerdür bu

rāh-ı Ḥicāz:

1. **rāh-ı Ḥicāz:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hicâz yolu. Hicâz: Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

2. **rāh-ı Ḥicāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hicâz yolu. Hicâz: Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḫılāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

rāh-ı ʿışḳ:

1. **rāh-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

rāh-ı ʿışḳa düş-:

1. **rāh-ı ʿışḳa düşenler:**-*en, -ler*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşk yoluna düşmek.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḫaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

rāh-ı melāmet:

1. **rāh-ı melāmetde:**-*de*
Gazel 126
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayıplama, kınama yolu.
11. Ḥased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-dūş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

rāh-ı mestān:

1. **rāh-ı mestānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun/kendinden geçmişin yolu.
25. Nedür bu mevsim-i ʿışret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

rāh-ı revān-ı maḳṣūd:

1. **rāh-ı revān-ı maḳṣūd:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İsteğin akan/giden yolu.
5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa şitāb isterler

rāh-ı sefer:
1. **rāh-ı seferdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yolculuk, yolculuk yolu.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥażārdayuz
2. Bir mā-ḥażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

2. **rāh-ı seferdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yolculuk/savaş yolu.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḥażardur bu
2. Ḳuşūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

rāhib-i deyr-i maḥabbet:
1. **rāhib-i deyr-i maḥabbet:**
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kilisesinin/manastırının papazı.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda raḳṣ

rāhile:
1. **rāhilemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **6**
Deve, yük devesi, yük hayvanı.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

raḥm eyle-/it-:
1. **raḥm eyle:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.
71. Baña raḥm eyle görmesün āzār
72. Böyle bir nā-tüvān cirīdüñden

2. **raḥm eylemez:**-*mez*
Gazel 343
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemīşe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

3. **raḥm eylese:**-*se*
Kaside 27
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.
23. Bārī biraz ʿāleme raḥm eylese
24. Āṣaf-ı devr-i zemen-i rūzgār

4. **raḥm eyleye:**-*ye*
Gazel 353
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

5. **raḥm itmezse:**-*mez, -se*
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak.
1. Giryeñe raḥm ol büt-i şuʿle-mizāc itmezse de
2. Olma nevmīd āb ü āteş imtizāc itmezse de

6. **raḥm itse:**-*se*
Gazel 277
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Merhamet etmek, acımak, şefkat göstermek.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

raḥnedār:
1. **raḫnedār:**
Gazel 172
Mısra: **7**
Gediği/yıkığı olan.
7. Ṭūb-ı taʿnayla raḫnedār olmaz
8. Ḳalʿa-i üstüvār-ı ʿışḳuz biz

raḥneger:
1. **raḫneger:**
Gazel 174
Mısra: **3**
Gedik açıcı.
3. Bī-sütūn-ı felegi raḫneger itsek ne ʿaceb
4. Biz de Ferhād gibi kār-güẕār-ı ʿışḳuz

rāh-neverdān-ı zilāl:
1. **rāh-neverdān-ı ẕilāl:**
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Hor ve hakir yolcular.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

rahne-yāb ol-:
1. **raḫne-yāb olsa:**-*sa*
Gazel 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gedik bulan olmak, yarık bulan olmak.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemīn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı ṣarāb devr-i zamāndur baña

rāh-nümā:
1. **rāh-nümādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **6**
Rehber, yol gösterici.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfīḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

rāh-nümā-yı çemen-i cūd:
1. **rāh-nümā-yı çemen-i cūd:**
Kaside 12
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Cömertlik bahçesinin/çimenliğinin yol göstereni.
103. Ḫıżr-ı keremi rāh-nümā-yı çemen-i cūd
104. Nevk-i ḳalemi çeşme-i ḥayvān-ı zamāne

rāh-nümā-yı Ḫudā:
1. **rāh-nümā-yı Ḫudā:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yol göstermesi, Allah'ın klavuzluğu.
3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur baña

rāh-revān-ı sünen-i rūzgār:
1. **rāh-revān-ı sünen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Zamanın sünnetlerinin peşinde koşan.
53. Buldı emān ḥaybet-i düzdāndan
54. Rāh-revān-ı sünen-i rūzgār

raḥş-ı ṭabʿ:
1. **raḫş-ı ṭabʿ:**
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın gösterişli/güzel atı.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī pūye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

rā(e)h-zen:
1. **rāh-zen:**
Gazel 345
Mısra: **13**
Yol kesen, eşkıya.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫʷān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

2. **reh-zenden:**-*den*
Gazel 68
Mısra: **4**
Yol kesen, eşkıya.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

3. **reh-zendür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **9**
Haydut, eşkiya.
9. Çeşmi reh-zendür velākin şad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

4. **reh-zenden:**-*den*
Gazel 133
Mısra: **8**
Haydut, eşkıya.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden iḥtirāz eyler

rāh-zen-i rūzgār:
1. **rāh-zen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zamanın eşkıyası.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Ṣoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

rāh-zen-i ṣayd u şikār:
1. **rāh-zen-i ṣayd u şikārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Avlanma ve avın yol keseni/eşkıyası.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i ṣayd u şikārum bilsem

raḳam-ı nīk-nām:
1. **raḳam-ı nīk-nāma:**-*a*
Gazel 55
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyi nam kazanmış yazı.
9. Gönül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

raḳam-keşān:
1. **raḳam-keşān:**
Gazel 123
Mısra: **11**
Rakam atanlar, yazan çizenler.

11. Raḳam-keşān hüner-i dest-bürd-i Ferhādı
12. Kitābe-i kemer-i Bī-sütūna yazmışlar

raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe:
1. **raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe:**
Gazel 142
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Men arefe sözünün sırrındaki yazıyı değerlendirenler. Men arefe: "Men arefe nefsehu fekad arefe rabbehu": "Kendini, nefsini tanıyan Rabbini tanır" mealinde bir hadis-i şerif. Bu terkipte sadece "men arefe" kısmı söylenerek bu hadise telmih tapılmıştır.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

raḳam-senc-i kerem:
1. **raḳam-senc-i kerem:**
Gazel 156
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Lütuf yazısını ölçen/yazan.
25. O raḳam-senc-i kerem kim naẓar itdükçe hemān
26. Levḥ-i maḥfūẓ-ı ümīdi ḳaleminden bilürüz

raḳam-zede:
1. **raḳam-zede:**
Gazel 376
Mısra: **13**
Yazılmış.
13. Zihī raḳam-zede taʿviẓ-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

raḳīb:
1. **raḳībe:**-*e*
Gazel 238
Mısra: **6**
Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın kavuşmasına engel olan kimse.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḥayf

2. **raḳībe:**-*e*
Gazel 395
Mısra: **1**
Klasik şiirde sevgiliyi âşıktan uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın kavuşmasına engel olan kimse.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuşşāḳ-ı zāra gösterme

raḳīb-i bī-ciger:
1. **raḳīb-i bī-ciger:**
Gazel 247
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ciğersiz/yüreksiz rakip.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

rakṣ:
1. **rakṣ:**
Gazel 223
Mısra: **1**
Dans, oyun.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda rakṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gün kümeyt-i bāde rakṣ

2. **rakṣa:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **9**
Dans, oyun.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp rakṣa ḫacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

rakṣ eyle-/id(t)-:
1. **rakṣ eyledükçe:**-*dükçe*
Gazel 223
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
13. Ey Meẕāḳī pāy-māl olur ʿadū-yı nā-bekār
14. Esb-i ṭabʿum eyledükçe ʿarṣa-i maʿnāda rakṣ

2. **rakṣ eylemez:**-*mez*
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
7. Bir gül-i nev-ḫīze meftūn olmayan bülbül gibi
8. Eylemez pīrāmen-i her ġonce-i raʿnāda rakṣ

3. **rakṣ eylese:**-*se*
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
9. Cezbe-i ʿışḳıyla gāhī eylese maʿẕūrdur
10. Rāhib-i deyr-i maḥabbet Kaʿbe-i ʿulyāda rakṣ

4. **rakṣ eylesün:**-*sün*
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda rakṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gün kümeyt-i bāde rakṣ

5. **rakṣ eylesün:**-*sün*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda rakṣ

6. **rakṣ ider:**-*er*
Gazel 223
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
11. Feyż-i ṣahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde rakṣ

7. **rakṣ ider:**-*er*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
3. Pāy-ı gūyān rakṣ ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

8. **rakṣ itmedin:**-*medin*
Gazel 223
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
5. Dil yine ser-geşte-ḫāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda rakṣ

9. **rakṣ itse:**-*se*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dans etmek, oynamak.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez rakṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

raksān:
1. **raḳsān:**
Kaside 23
Mısra: **59**
Dans eden, oynayan.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

raḳṣ-ı zībā-ḳarār:
1. **raḳṣ-ı zībā-ḳarārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel ahenkli dans.
9. Çār-pāreyle özge ʿālemdür
10. Raḳṣ-ı zībā-ḳarārı Bihzāduñ

Raḳuçi:
1. **Raḳuçi:**
Kaside 12
Mısra: **129**
İkinci Georges Rakoçi, Osmanlı tarihinde adı geçmiş büyük bir Macar ailenin ikinci oğludur. 1621 -1660 yılları arasında yaşamıştır. 1648'de babasının yerine geçmiş ve Erdel beyi olmuştur. 1658'de Sultan Dördüncü Mehmet zamanında Erdel'i Osmanlıya terketmeye mecbur edilmiştir.
129. Raḳuçi firār eyledi vü oldı o melʿūn
130. Bir derbeder-i bī-ser ü sāmān-ı zamāne

rām:
1. **rām:**
Kaside 15
Mısra: **10**
Boyun eğmiş.
9. Bir şeh-süvār-ı ʿarṣa-i nūr u cihādsın
10. Nüh-tevsen-i sipihri saña rām isterin

rām ol-:
1. **rām olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 116
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğmek, itaat etmek.
5. Ol dil-firīb-i āhū-yı rem-ḫurde-i nigār
6. Rām olmasa ʿaceb mi ġazāl-i remīdedür

2. **rām olmaz:**-*maz*
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğmek, itaat etmek.
9. Görinür dīde-i ṣayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i ṣayd u şikārın bilürüz

3. **rām olmaz:**-*maz*
Gazel 247
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğmek, itaat etmek.
9. Eger Rüstem gibi şāḥib-ḳırān olsaḳ da rām olmaz
10. ʿİnān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güsterden el çekdük

4. **rām olsa:**-*sa*
Gazel 389
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğmek, itaat etmek.

17. Hīç biri olmasa rem-ḫurde-i ṣayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

5. **rām olur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boyun eğmek, itaat etmek.
5. Kemend-i cezbe-i ʿāşıḳ ʿaceb ḳullāb-ı ʿışḳ imiş
6. Olur ol āhū-yı rem-ḫurde rām āheste āheste

rāmī-i ṣayyād:

1. **rāmī-i ṣayyādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Avcıya boyun eğen/itaat eden.
55. Naḫçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Ṣayd-efgen olan rāmī-i ṣayyādı görürseñ

rāmişger:

1. **rāmişgeri:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **15**
Çalgıcı, sazende, mutrip.
15. Āṣaf-ı Cem meclisüñ bülbül olup rāmişgeri
16. Böyle bir nev-beste inşād eylesün nev-rūzdur

rāmişger-i bezm-i felek:

1. **rāmişger-i bezm-i felek:**
Gazel 162
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin meclisindeki çalgıcı.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫter:

1. **raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yedi gezegenin (Utarit, Zühre, Merih, Müşteri, Zuhal, Güneş, Ay) dönüşünü gözlemleme.
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓm:

1. **rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum:**-*um*
Kaside 17
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Şiir hayalinin cevherini ölçen doğru ayar ölçüsü.
149. Rāst-miʿyār-ı güher-senc-i ḫayāl-i naẓmum
150. Ne ḳadar olsa daḫi ḳamet-i endīşem ḫam

rātibe-baḫş-ı ümem-i rūzgār:

1. **rātibe-baḫş-ı ümem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın ümmetlerinin maaş/vazife bahşedeni.
29. Rütbe-ferāzende-i çarḫ-ı kühen
30. Rātibe-baḫş-ı ümem-i rūzgār

ravża:

1. **ravżanuñ:**-*nuñ*
Gazel 5
Mısra: **1**
Bahçe.
1. Bu ravżanuñ ki kühen bāġbānıyuz cānā
2. Füsürde-ḫāṭır-ı bād-ı ḫazānıyuz cānā

2. **ravżada:**-*da*
Gazel 82
Mısra: **8**
Bahçe.
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda şimdi el mi irer
8. Bu ravżada şemer-i nīm-res ġanimetdür

3. **ravżada:**-*da*
Gazel 204
Mısra: **6**
Bahçe.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

4. **ravżaya:**-*ya*
Gazel 259
Mısra: **4**
Bahçe.
3. Ey ġonce-dehen ʿāşıḳuñı bülbül idersin
4. Bu ravżaya faṣl-ı gül-i raʿnāda mı geldüñ

5. **ravżada:**-*da*
Gazel 357
Mısra: **10**
Bahçe.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada göñlümce ser-āġāz idemezsin

ravża-i cennet:

1. **ravża-i cennet:**
Kaside 14
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.
103. Endīşe-i medḥüñle göñül oldı güşāde
104. Kim ravża-i cennet gibi pür-neşv ü nemādur

ravża-i derūn:

1. **ravża-i derūnumda:**-*um, -da*
Kaside 21
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç bahçesi.
13. Dil degül ravża-i derūnumda
14. Bülbül-i āşiyān-ı maʿnādur

ravża-i kām:

1. **ravża-i kāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Arzu/emel bahçesi.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

rāyāt-ı cihād:

1. **rāyāt-ı cihād:**
Tarih 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş bayrağı/sancağı.
3. Ḳalʿa-i Baġdādı ʿavn-i Ḥaḳḳ ile fetḥ eyledi
4. Evc-i burc-ı evliyāya dikdi rāyāt-ı cihād

rāyāt-ı nuṣret:

1. **rāyāt-ı nuṣretle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardım sancağı.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām:

1. **rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām:**
Kaside 18
Mısra: **235**
Kelime Tipi: -
İslam askerinin zafer yardımcısı bayraklar/sancaklar.
235. Tā ki rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām
236. Ola pür-kevkebe vü ṭanṭana-i seyyārı

rāyet-efrāz-ı ʿazīmet:

1. **rāyet-efrāz-ı ʿazīmet:**
Tarih 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yola çıkma/gitme bayrağını açan/yükselten.
9. Rāyet-efrāz-ı ʿazīmet olıcaḳ devlet ile
10. Çıḳdı evc-i felege ṭanṭana-i şıyt u ṣadā

rāyet-efrāz-ı istiḳāmet:

1. **rāyet-efrāz-ı istiḳāmetsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Doğruluk/dürüstlük bayrağını açan/yükselten.
43. Rāyet-efrāz-ı istiḳāmetsin
44. Bu ser-āmed ʿalem mübārek-bād

rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer:

1. **rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Seherin müjdesinin bayrağını kaldıran/yükselten.
7. Rāyet-efrāz-ı nüvīd-i seḥer ol mihr-i münīr
8. Degmedin burc-ı sipihre ʿalem-i nūr henüz

rāyet-efrāz-ı sefer:

1. **rāyet-efrāz-ı sefer:**
Kaside 18
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Sefer bayrağını açan.
99. Rāyet-efrāz-ı sefer tīġ-keş-i zīnet ü fer
100. Maẓhar-ı fetḥ ü ẓafer şīr-i dem-i ḫūn-ḫˇārı

rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām:

1. **rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Çalışma/ilerleme meydanının bayrak açanı.
19. Dāyim bu güne şāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ
20. Rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām isterin

rāyet-i āh:

1. **rāyet-i āh:**
Gazel 165
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ah bayrağı.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarṣa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

rāyet-i āh-ı şerār-efrūz:

1. **rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan:**-*dan*
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım yakan/parlatan ahın sancağı/bayrağı.
7. Rāyet-i āh-ı şerār-efrūzdan eksük degül
8. Bayraḳın bekler ʿaceb merd-i sipāhīdür göñül

rāyet-i ʿarʿar-ḥırām:

1. **rāyet-i ʿarʿar-ḫırāmın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Dağ selvisi gibi salınan bayrak.

97. O tūg-ı pür-fürūġ u rāyet-i ʿarʿar-ḥırāmın gör
98. Ki reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār eyler

rāyet-i ʿavn:
1. **rāyet-i ʿavn:**
Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yardım sancağı.
7. Ḥabbeẕā sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḫtār
8. Kim odur rāyet-i ʿavn u meded-i Rabbānī

rāyet-i dāniş-i cihān-gīr:
1. **rāyet-i dāniş-i cihān-gīri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Dünyayı tutan/zapt eden bilginin sancağı/bayrağı.
103. Rāyet-i dāniş-i cihān-gīri
104. ʿAlem-i ḳārbān-ı maʿnādur

rāyet-i fitne:
1. **rāyet-i fitne:**
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne/karışıklık bayrağı/sancağı.
5. Kāküldür olan bādī-i āşūb-ı dü-ʿālem
6. Ol rāyet-i fitne hele ber-düş görinsün

rāyet-i İslām:
1. **rāyet-i İslām:**
Kaside 19
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İslam'ın sancağı.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

rāyet-i istīmān:
1. **rāyet-i istīmānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Aman dileme bayrağı.
65. Ḳalʿa cenginde görüp ʿaczini küffār-ı laʿīn
66. Dikdiler ḳalʿasına rāyet-i istīmānı

rāyet-i ser-menzil:
1. **rāyet-i ser-menzilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Durak yerimizdeki bayrak.
9. Deryūzeger-i kūçe-i erbāb-ı fenāyuz
10. Kim āh-ı derūn rāyet-i ser-menzilimüzdür

rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ:
1. **rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabah sultanının sancağı.
7. Ḫʿāb-ı girān-ḫīzi ḳo oldı sebük-pāyına
8. Zer-ʿalem-i mihr ile rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ

rāyet-i şāhāne:
1. **rāyet-i şāhāne:**
Kaside 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şahane/mükemmel bayrak/sancak.
13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

raʾy-ı zerīni:
1. **raʾy-ı zerīni:**-*i*
Kaside 28
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Altından fikri.
41. Müşīr-i müʾemen kim meşveret-sencān-ı devletde
42. Anuñ raʾy-ı zerīni cümlesinden muʿteber geldi

rāyiḥa:
1. **rāyiḥası:**-*sı*
Kaside 10
Mısra: **124**
Koku, güzel koku.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

2. **rāyiḥası:**-*sı*
Kaside 14
Mısra: **88**
Koku, güzel koku.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

rāyiḥa-i ʿūd:
1. **rāyiḥa-i ʿūd:**
Gazel 351
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Öd ağacı kokusu.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

rāz:
1. **rāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **8**
Sır, giz.
7. Maḥrem olmaz ʿāşıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḥi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

2. **rāz:**
Gazel 427
Mısra: **10**
Sır, giz.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḥoḳḳa-i cāndur yeri

rāzdārān-ı maḥabbet:
1. **rāzdārān-ı maḥabbet:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet sırrını tutanlar.
9. Rāzdārān-ı maḥabbet ne ḳadar maḥrem ise
10. Çeşm-i ser-mesti ile ġamze-i ġammāza fedā

rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel:
1. **rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel:**
Gazel 350
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İlk aklın sır tutanı.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i ṣubḥ-ı sāni kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

rāżı:
1. **rāżıyuz:**-*yuz*
Gazel 158
Mısra: **5**
Rıza göstermek, kabul etmek, boyun eğmek.
5. Ṣāfʿolmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taşavvur-ı ser-cūş ider miyüz

2. **rāżıyuz:**-*yuz*
Gazel 230
Mısra: **7**
Razı, kabullenen.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

rāz-ı derūn:
1. **rāz-ı derūn:**
Gazel 440
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçteki sır, kalpteki sır.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḫfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

2. **rāz-ı derūnın:**-*ın*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçteki sır, kalpteki sır.
7. Ele alduḳça n'ola ʿışḳumı ifşā itsem
8. ʿĀşıḳuñ rāz-ı derūnın ider iẓhār ḳadeḥ

3. **rāz-ı derūnın:**-*ın*
Gazel 126
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İçteki sır, kalpteki sır.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

rāz-ı derūn-ı ġonce:
1. **rāz-ı derūn-ı ġonce:**
Gazel 135
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Açılmamış çiçeğin içindeki sır.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

rāz-ı derūn-ı ḳudsiyān:
1. **rāz-ı derūn-ı ḳudsiyānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Meleklerin içindeki/gönlündeki sır.
31. Teʿemmül ḳılsa esrār-ı nihānı
32. Bilür rāz-ı derūn-ı ḳudsiyānı

rāz-ı dil:
1. **rāz-ı dili:**-*i*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül sırrı.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḥ-i ġamze-i ġammāz degülsin

rāz-ı dil-i bülbül:
1. **rāz-ı dil-i bülbüli:**-*i*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gönlündeki sır.
5. Rāz-ı dil-i bülbüli itse nihān çoḳ degül
6. Maḫzenü'l-Esrārdur ġonce-i ḫandān-ı ṣubḥ

rāz-ı dil-i zār:
1. **rāz-ı dil-i zāra:**-*a*
Gazel 30
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feryat eden gönlün sırrı.

11. Ḳorḳum bu ki vāḳıf ola rāz-ı dil-i zāra
12. Ol ġamze-i cādū gibi cāsūs-ı maḥabbet

rāżı eyle-:
1. **rāżı eyledi:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Razı etmek.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḥaṭ

rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳ:
1. **rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk dertlerinin sırrı.
7. Böyle fāş itdügüme rāz-ı ġumūm-ı ʿışḳı
8. Girye-i dīde-i ḫūnābe-çekāndur bāʾiş

rāz-ı ʿışḳ:
1. **rāz-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırrı.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

rāz-ı mestūr-ı maḥabbet:
1. **rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin örtülü/gizli sırrı.
3. Ṣaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

rāz-ı nihān-ı bülbül:
1. **rāz-ı nihān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gizli sırrı.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān ṣanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

rebāb id-:
1. **rebāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rebab etmek. Rebab: Sap kısmının ucunda Hindistan cevizinden yapılmış basık, yuvarlak, küçük bir kâsesi bulunan, dize veya bir yere dayanarak çalınan saz.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

rebāb-ı şevḳ:
1. **rebāb-ı şevḳ:**
Kaside 23
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu rebabı. Rebab: Bir çeşit kemançe.
125. Yine ṭırāz-ı terāne rebāb-ı şevḳ ile
126. Bu naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġānı

recā-yı ehl-i dil:
1. **recā-yı ehl-i dil:**
Gazel 356
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin isteği/dileği.
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

recā-yı Ḥaḳ:
1. **recā-yı Ḥaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Allah'tan dileme, Allah'a yakarış.
155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
156. Ḥıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

redd ü ḳabūl:
1. **redd ü ḳabūlinde:**-*in, -de*
Kaside 14
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ret ve kabul.
69. İtse n'ola her redd ü ḳabūlinde iṣābet
70. Berhem-zen-i hengāme-i ṣad çün ü çerādur

redd-i selām:
1. **redd-i selāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Selamı geri çevirme/iade etme.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

refʿ id-:
1. **refʿ ider:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **148**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaldırmak.
147. Ṣayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

2. **refʿ ider:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaldırmak, gidermek.
3. Nice nāme temīme-i cān kim
4. Refʿ ider zaḫm-ı çeşm-i ālāmı

refʿ olun-:
1. **refʿ olunsaydı:**-*sa, -ydı*
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kaldırılmak, giderilmek.
5. Hep görürdüñ pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat olduġın
6. Refʿ olunsaydı eger ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī

refʿ-i ḥicāb:
1. **refʿ-i ḥicāb:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Perdesini/yüz örtüsünü kaldırma.
9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿişve iken meclisde
10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

refʿ-i keder:
1. **refʿ-i keder:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kederi/üzüntüyü kaldırma.
1. Dilde heves-i şādī vü refʿ-i keder olmaz
2. Ol naḫl-i temennāda belī berg ü ber olmaz

refʿ-i ẓalām:
1. **refʿ-i ẓalāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Karanlığı kaldırma.
51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
52. Nūr-ı ḫūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

refīḳ:
1. **refīḳuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **137**
Arkadaş, yoldaş.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

reftār:
1. **reftāre:**-*e*
Gazel 33
Mısra: **6**
Yürüme.
5. Mestāne cilvelerle ider ʿālemi ḫarāb
6. Reftāre gelse nāz ile ol ḫoş-ḫırām mest

2. **reftār:**
Gazel 36
Mısra: **7**
Yürüme.
7. Reftār degül żımn-ı ḫırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

reftār it-:
1. **reftār itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yürümek.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

reftāre gel-:
1. **reftāre gelüp:**-*üp*
Kaside 12
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Salınmaya/yürümeye başlamak.
63. Reftāre gelüp ʿarża ḳılur ṭurfe-ḫırāmı
64. Zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne

2. **reftāre gelüp:**-*üp*
Gazel 362
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Salınmaya/yürümeye başlamak.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

refte:
1. **reftedür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **4**
Gitmiş.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

2. **refte:**
Gazel 252
Mısra: **10**
Gitmiş.
9. Bu deñlü kāviş-i vīrāne-i emel ne içündür
10. Ki genci refte vü biz daḫme-i ḫarābını gördük

refte refte:

1. **refte refte:**
Gazel 262
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gitgide.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

refūgār-ı dil:
1. **refūgār-ı dil:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül örücü.
5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

reg ü rīşe:
1. **reg ü rīşelere:**-*ler, -e*
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Damar ve kök.
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

reg-i berḳ-i cihān-ı maʿnā:
1. **reg-i berḳ-i cihān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Anlam dünyasının şimşeğinin damarı.
39. Fenn-i şānide ʿaḳl-ı evveldür
40. Reg-i berḳ-i cihān-ı maʿnādur

reg-i gerden-i rıżā:
1. **reg-i gerden-i rıżāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rıza/kabullenme boynunun damarı.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

reg-i māhiyyet-i eşyā:
1. **reg-i māhiyyet-i eşyāya:**-*ya*
Gazel 363
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eşyanın esasının/aslının damarı.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

reh:
1. **reh:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Yol.
3. Aceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

rehā:
1. **rehāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **20**
Kurtulma, kurtuluş.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḫasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

reh-āverd-i şaf-ı mūr:
1. **reh-āverd-i şaf-ı mūr:**
Gazel 195
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karınca sırasının/dizisinin yolda getirdiği hediye.
3. Ḫoşa çīn-i şerer-i ḫirmen-i ʿışḳ idi göñül
4. Olmadın dāne reh-āverd-i şaf-ı mūr henüz

rehāyı bul-:
1. **rehāyı buldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurtulmak, huzur bulmak.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

reh-ber iste-:
1. **reh-ber isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 433
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rehber/kılavuz istemek.
11. Vüṣūl-i Kaʿbe-i ümmīde reh-ber isterseñ
12. Nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr sürāġ yetmez mi

reh-ber-i kehkeşān-ı maʿnā:
1. **reh-ber-i kehkeşān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Anlamın Samanyolu'nun rehberi/kılavuzu.
77. Peyk-i fikr-i felek-neverdini gör
78. Reh-ber-i kehkeşān-ı maʿnādur

reh-ber-i luṭf-ı İlāhī:
1. **reh-ber-i luṭf-ı İlāhī:**
Gazel 150
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İlahi yardım/iyilik rehberi.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet:
1. **reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet:**
Gazel 137
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hak yolundaki yük devesinin rehberi.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḫaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

reh-ber-i Tehemten:
1. **reh-ber-i Tehemten:**
Kaside 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tehemten'in rehberi/klavuzu. Tehemten: Eski İran kahramanı Zaloğlu Rüstem'in lakabı.
3. Nice dil reh-ber-i Tehemten kim
4. Ṣaf-der-i heft-ḫʷān-ı maʿnādur

reh-ber-i tevfīḳ:
1. **reh-ber-i tevfīḳ:**
Kaside 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Uygun yardım, Allah'ın yardımı.
5. El-minnetü li'l-lāh ki bugün reh-ber-i tevfīḳ
6. Bu ʿasker-i İslāma ʿaceb rāh-nümādur

2. **reh-ber-i tevfīḳ:**
Kaside 14
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Uygun yardım, Allah'ın yardımı.
49. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
50. Kim reh-ber-i tevfīḳ ile hem-rāh-ı Ḫudādur

reh-güm-künān-ı vādī-i ʿışḳ:
1. **reh-güm-künān-ı vādī-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk vadisinde yolunu kaybeden.
9. Reh-güm-künān-ı vādī-i ʿışḳuz ki güş-ı dil
10. Ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres degül

reh-güẕer-i ḳāfile:
1. **reh-güẕer-i ḳāfilemüz:**-*müz*
Gazel 160
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kafilenin geçtiği yol.
7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
8. Uġrasa Mışra daḥi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

reh-güzerinden bil-:
1. **reh-güẕerinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçtiği yoldan bilmek/tanımak.
15. Dilden āgāh oluruz nāz-ı ḫayāl-i yāra
16. Āhū-yı vaḥşiyi biz reh-güẕerinden bilürüz

reh-i beyābān:
1. **reh-i beyābānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Çöl yolu.
83. Ḥarem-serāy-ı celālüñde olmasa mūnis
84. Ṭutardı āhū-yı devlet reh-i beyābānı

reh-i dildār:
1. **reh-i dildāra:**-*a*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan (sevgilinin) yolu.
3. Merdüm-i çeşmüm reh-i dildāra īṣār itdügi
4. Dāne-i eşküm mi inciler midür bilmem nedür

reh-i gülzār:
1. **reh-i gülzārı:**-*ı*
Gazel 399
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi yolu.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

reh-i imkān-ı ruḫṣat:
1. **reh-i imkān-ı ruḫṣat:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İzin imkânının/fırsatının yolu.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

reh-i imkān-ı vuṣlat:
1. **reh-i imkān-ı vuṣlat:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma imkânının yolu.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

reh-i ʿışḳ:

1. **reh-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu.
5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa şitāb isterler

reh-i naẓm:
1. **reh-i naẓma:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **209**
Kelime Tipi: -
Şiir yolu.
209. Şevḳ-i luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

reh-i vādī-i ṭaleb:
1. **reh-i vādī-i ṭalebde:**-*de*
Gazel 200
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İstek vadisinin yolu.
9. Biz gerd-i ḥaḳīrüz reh-i vādī-i ṭalebde
10. Āvīḫte-i kūşe-i dāmān-ı şabāyuz

rehīn-nesiye:
1. **rehīn-nesiye:**
Kaside 23
Mısra: **130**
Rehinle veresiye alışveriş.
129. Miṣāl-i ẕevḳ-i bahā-yı viṣāl-i pīşīn ḳıl
130. Rehīn-nesiye olan naḳd-i ʿahd u peymānı

reh-neverdān-ı maḥabbet:
1. **reh-neverdān-ı maḥabbet:**
Gazel 171
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet yoluna çıkanlar/yolcuları.
11. ʿAḳla maġrūr olma kim Mecnūn gibi itmek olur
12. Reh-neverdān-ı maḥabbet reh-berinden iḫtirāz

reh-nümā-yı āsānī:
1. **reh-nümā-yı āsānī:**
Kaside 25
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kolaylık rehberi/yol göstereni.
13. Müşkil olmışdı gerçi defʿ-i elem
14. Oldı Ḥaḳ reh-nümā-yı āsānī

reh-nümūn:
1. **reh-nümūn:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Yol gösteren, rehber.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

reh-peymā ol-:
1. **reh-peymā olup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol katetmek.
25. Sāyir eṣnāf-ı ʿasakirle olup reh-peymā
26. İtdi pür-demdeme gūş-ı felek-gerdānı

reh-rev-i ʿışḳ:
1. **reh-rev-i ʿışḳ:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda giden.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

2. **reh-rev-i ʿışḳuz:**-*uz*
Müfret 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda giden.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

reh-yāb-ı cem-i āteş ü āb:
1. **reh-yāb-ı cem-i āteş ü āb:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Su ve ateşin hükümdarının yolunu bulan.
61. Oldı reh-yāb-ı cem-i āteş ü āb
62. Dil-i sūzān u dīde-i pür-nem

reh-yāb-ı serā-perde-i iḥsān:
1. **reh-yāb-ı serā-perde-i iḥsān:**
Gazel 257
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin/lütfun saray perdesinin/ulvi âleminin yolunu bulan.
21. Hem-meclis olup bezm-i şerīfinde felekde
22. Reh-yāb-ı serā-perde-i iḥsān olabilsek

reh-zen-i İslām:
1. **reh-zen-i İslāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İslamın eşkıyası/haydutu.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḫod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

reh-zen-i ümmīd:
1. **reh-zen-i ümmīd:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ümidin yolunu kesen.
3. Dergāhuña yüz sürmedür aḳsā-yı murādum
4. Olmazsa güẓer-bend-i emel reh-zen-i ümmīd

reʾisü'l-küttāb:
1. **reʾisü'l-küttāb:**
Gazel 156
Mısra: **23**
Eskiden Osmanlı hariciye vekillerinin ünvanı.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

remān ol-:
1. **remān oldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ürkmek, korkmak.
21. N'ola nābūd olursa ʿālemde
22. Oldı ʿanḳā remān cirīdüñden

2. **remān olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 303
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ürkmek, korkmak.
15. Āhū-yı rāḥat u murġ-ı ṭarab olmazdı remān
16. Kim ola rāh-zen-i şayd u şikārum bilsem

rem-horde:
1. **rem-ḫorde:**
Kaside 8
Mısra: **29**
Ürkmüş, korkudan titreyen.
29. Civān-merd-i hizebr-efken ki bir rem-ḫorde naḫçīri
30. Ġazāl-i mihr olursa der-kemend-i iḳtidār eyler

rem-hūrde ol-:
1. **rem-ḫūrde olan:**-*an*
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ürkmek.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

rem-hurde-i şayyād-ı ḳażā:
1. **rem-ḫurde-i şayyād-ı ḳażā:**
Gazel 200
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kaza/kader avcısından ürkmüş.
11. Rem-ḫurde-i şayyād-ı ḳażā olmazuz aşlā
12. Āhū-yı ḥarem-perver-i teslīm ü rıżāyuz

rem-hurde-i şayyād-ı ümīd:
1. **rem-ḫurde-i şayyād-ı ümīd:**
Gazel 389
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ümit avcısından ürkmüş.
17. Hīç biri olmasa rem-ḫurde-i şayyād-ı ümīd
18. Ne ḳadar āhū-yı vaḥşī ise rām olsa bize

remīde ol-:
1. **remīde olma:**-*ma*
Gazel 206
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ürkmek.
9. Ey āhū-yı vaḥşī bu ḳadar olma remīde
10. Şayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz

2. **remīde olsa:**-*sa*
Gazel 310
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ürkmek, korkmak.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

remz:
1. **remz:**
Kaside 15
Mısra: **88**
Gizli işaret, sembol, ima.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

remz-i rāz-ı nihān-ı maʿnā:
1. **remz-i rāz-ı nihān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Anlamın gizli sırrının işareti.
67. Güşe-i ebrū-yı işārātı
68. Remz-i rāz-ı nihān-ı maʿnādur

renc:
1. **renc:**
Kaside 12
Mısra: **54**
Zahmet, eziyet, ıstırap, dert.

53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḫilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḫüsrān-ı zamāne

2. **renci:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **2**
Zahmet, eziyet, ıstırap, dert.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳi ġamından bilürüz

3. **renci:**-*i*
Gazel 273
Mısra: **1**
Zahmet, eziyet, ıstırap, dert.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

renc-i bāzū:
1. **renc-i bāzū:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kol gücünün eziyeti.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

renc-i ḫumār:
1. **renc-i ḫumārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonraki baş ağrısının verdiği acı/sıkıntı.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

renc-i ḫüsrān-ı metāʿ:
1. **renc-i ḫüsrān-ı metāʿ:**
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Elde bulunanları kaybetmekten dolayı olan üzüntünün acısı.
5. Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
6. Renc-i ḫüsrān-ı metāʿ u żarar (u) sūd nedür

rencīde:
1. **rencīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **12**
İncinniş, kırılmış.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vażʿ-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

rencūr düş-:
1. **rencūr düşmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 360
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hasta/dertli olmak.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

rencūr ol-:
1. **rencūr olmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 404
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dertli/hasta olmak.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḫıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

rencūr-siriṣt:
1. **rencūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **8**
İncinmiş/dertli tabiatlı/karakterli.
7. Bir zinde-dil-i vuṣlat ü pejmürde-i hicrüz
8. ʿīsā-nefes olsaḳ yine rencūr-siriştüz

reng ü bū:
1. **reng ü bū:**
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Renk ve koku.
7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

2. **reng ü bū:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Renk ve koku.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

reng-ā-reng:
1. **reng-ā-reng:**
Gazel 430
Mısra: **9**
Rengarenk, renkli renkli.
9. O reng-ā-reng eteklikle gelüp rakṣa ḫacil eyler
10. Fürūg-ı bāl-i ṭāvus-ı cinān-ı ṭurfe-cevlānı

reng-i ʿaḳīḳ-i Yemen-i rūzgār:
1. **reng-i ʿaḳīḳ-i Yemen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın Yemen'inin değerli kırmızı taşının rengi.
3. Dīde-i ġam-dīdede itdi ẓuhūr
4. Reng-i ʿaḳīḳ-i Yemen-i rūzgār

reng-i baḳam:
1. **reng-i baḳam:**
Kaside 24
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kırmızı boya ağacı rengi.
11. Çehre-i zerdfām-ı eyyāma
12. Āb u reng-i baḳam mübārek-bād

reng-i cām:
1. **reng-i cāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadeh rengi.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

reng-i ḫayā-yı dil-ber:
1. **reng-i ḫayā-yı dil-beri:**-*i*
Gazel 107
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin utanmasının rengi.
7. Ġaze-i nāz u şīvedür şanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḫayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

reng-i inşıbāġ-ı Mevlevī:
1. **reng-i inşıbāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin boyanmış rengi.
13. Sāde-levḫān-ı şuver bilmez bu maʿnā n'eydügin
14. Şıbġatu'l-lāhdur bu reng-i inşıbāġ-ı Mevlevī

reng-i lāle:
1. **reng-i lāle:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lâlenin rengi.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

reng-i naḳd-i iʿtibār:
1. **reng-i naḳd-i iʿtibārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Değer/önem parasının rengi.
3. İltifāt itsün mi nāmūsa gedā-yı mey-kede
4. Kīse-çāk reng-i naḳd-i iʿtibārı n'eylesün

reng-i nümāyān-ı ṣubḥ:
1. **reng-i nümāyān-ı ṣubḥ:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabahın görünen rengi.
1. Sanma şafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

reng-i ruḫ:
1. **reng-i ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanağın rengi.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eşer-i ġāze midür

reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrām:
1. **reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Behram'ın hançerinin yüzünün rengi. bkz. Behrām-ı ẓafer-...
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn:
1. **reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn:**
Gazel 49
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül renkli güzelin yüzünün rengi.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gün benān-ı ḫāme sürḫ

reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn:
1. **reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn:**
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarabın yakut rengini beğenenler.
3. Reng-i yāḳut-ı pesendān-ı şarāb-ı gül-gūn
4. Dür ü gevher yerine laʿl-i müẕāb isterler

rengīn:
1. **rengīn:**
Gazel 114

Mısra: **8**
Renkli, hoş, güzel.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

2. **rengīn:**
Gazel 264
Mısra: **3**
Renkli, hoş, güzel.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

rengīn-cām-ı şarāb:

1. **rengīn-cām-ı şarāb:**
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarabın renkli kadehi.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı şarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

rengīn-eser:

1. **rengīn-eşer:**
Gazel 167
Mısra: **14**
Renkli/güzel eser/şiir.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āşār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eşer olmaz

rengīn-ṭınāb:

1. **rengīn-ṭınāb:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Renkli çadır ipi.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
8. Ol ḥayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

resen:

1. **resen:**
Kaside 10
Mısra: **54**
İp, urgan, halat.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

resen-bāzī-i tedbīr:

1. **resen-bāzī-i tedbīr:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çare bulmanın ip canbazlığı.
1. Dil ki ṣad-gūne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

resen-i rūzgār:

1. **resen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Zamanın ipi/halatı.
65. Şām ü seḥer cāri mi olurdı hīç
66. Fülk-i Süreyyā resen-i rūzgār

resen-pāre:

1. **resen-pāreyi:**-*yi*
Kaside 10
Mısra: **54**
İp/urgan parçası.
53. Biri efsūn ile meydānda neler gösterdi
54. Mārı bir pāre resen itdi resen-pāreyi mār

resm-i bī-dād:

1. **resm-i bī-dādı:**-*ı*
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zulmün planı.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

resm-i dāġ-ı āteşīn:

1. **resm-i dāġ-ı āteşīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateşten yaranın görünüşü.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

resm-i ḥabbetü's-sevdā:

1. **resm-i ḥabbetü's-sevdā:**
Gazel 268
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çörekotu/ben şekli.
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhīdür gönül

resm-i ḳadīm-i ehl-i ḥarābāt:

1. **resm-i ḳadīm-i ehl-i ḥarābāt:**
Gazel 33
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Meyhane ehlinin eski usulü.
15. Resm-i ḳadīm-i ehl-i ḥarābāt böyledür
16. İtse ʿaceb mi birbirine iḫtirām mest

resm-i naẓm-āverān-ı maʿnā:

1. **resm-i naẓm-āverān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Anlamı şiire getirenlerin tarzı.
117. Ṣad-temeddüḫle daʿvā-yı ʿirfān
118. Resm-i naẓm-āverān-ı maʿnādur

resm-i şikest-i ʿişve:

1. **resm-i şikest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İşvenin kırılmasının/yok olmasının eseri/alâmeti.
13. Ey Meẕāḳī ḳahr-ı luṭf-āmīz-i dil-berden ne ġam
14. Çīn-i ebrū-yı sitem resm-i şikest-i ʿişvedür

resm-i teġāfül:

1. **resm-i teġāfül:**
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelme belirtisi/izi.
5. Nām-ı vefāya ḫātem-i laʿl idi lebleri
6. Resm-i teġāfül olmasa naḳş-ı nigīn-i nāz

resm-i ʿunvān-nāme-i mihr ü maḥabbet:

1. **resm-i ʿunvān-nāme-i mihr ü maḥabbet:**
Gazel 227
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbetde başlangıç cümlesinin konusu.
9. Resm-i ʿunvān-nāme-i mihr ü maḥabbet olmaġın
10. Ḫande-zād eyler derūn-ı ʿāşıḳ-ı giryānı ḥaṭ

reʾsü'l-māl-i ḥasret:

1. **reʾsü'l-māl-i ḥasret:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret sermayesi.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berā-yı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

reʾsü'l-māl-i ʿişve:

1. **reʾsü'l-māl-i ʿişveyle:**-*yle*
Gazel 220
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İşve/naz sermayesi.
11. Metāʿ-ı ḥasrete naḳd-i teġāfül itmiş āmāde
12. O reʾsü'l-māl-i ʿişveyle ʿaceb kār itmek istermiş

reşehāt-ı ḳalem:

1. **reşehāt-ı ḳalemüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Kalemin damlaları, kalemden dökülen fikirler.
139. Reşehāt-ı ḳalemüm māye-i tertīb-i dimāġ
140. Naġamāt-ı süḫanüm dāyede ḳuvvet-i şem

2. **reşeḫāt-ı ḳalemüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kalemin damlaları, kalemden dökülen fikirler.
9. Ey Meẕāḳī güher-i naẓmuña ḳıymet olmaz
10. Reşeḫāt-ı ḳalemüñ hep dür-i şehvār ancaḳ

reşḥa-i bārān-ı naẓm:

1. **reşḥa-i bārān-ı naẓm:**
Gazel 64
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir yağmurunun damlası.
13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
14. Toḫm-ı ḥayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

reşḥa-i ebr-i kef-i iḥsān:

1. **reşḥa-i ebr-i kef-i iḥsānıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 27
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik avucundaki bulutun damlası.
31. Reşḥa-i ebr-i kef-i iḥsānıdur
32. Şebnem-i berg-i semen-i rūzgār

reşḥa-i feyż-i hevā-yı bāġ-ı vaṣl-ı yār:

1. **reşḥa-i feyż-i hevā-yı bāġ-ı vaṣl-ı yār:**
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma bahçesindeki arzunun bereket damlası.
5. Reşḥa-i feyż-i hevā-yı bāġ-ı vaṣl-ı yār ile
6. Nev-bahār-ı ārzū-yı dil-nişīnem tāzedür

reşḥa-i kilk-i şebnem-efşān:

1. **reşḥa-i kilk-i şebnem-efşānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gece nemi/şebnem saçan kalemin damlası/sızıntısı.
31. Jāle-i verd-i bāġ-ı iḥsāndur
32. Reşḥa-i kilk-i şebnem-efşānı

reşḥa-pāş ol-:

1. **reşḥa-pāş oldı:**-*dı*
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Damla saçan olmak, damlatmak.

5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

reşḥ-i şarāb-ı şādī:

1. **reşḥ-i şarāb-ı şādī:**
Gazel 170
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mutluluk şarabının damlası.
15. Oldı be-resm-i ʿādī bu āb ü tāba bādī
16. Reşḥ-i şarāb-ı şādī sūz-ı kebāb-ı nev-rūz

reşk:

1. **reşk:**
Gazel 352
Mısra: **7**
Kıskançlık, haset.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

reşk eyle-/id(t)-:

1. **reşk eylemezüz:**-*me, -züz*
Gazel 176
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
13. Reşk eylemezüz cām-ı Ceme şimdi Meẕāḳī
14. ʿUşşāḳ ile peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

2. **reşk eyler:**-*r*
Gazel 265
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
11. ʿAḳl-ı kül kilk-i süḫan-güsterüme reşk eyler
12. Ḳalem-i ʿUrfī ile ḫāme-i Vaṣṣāf degül

3. **reşk eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 9
Mısra: **141**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

4. **reşk eylerler:**-*r, -ler*
Kaside 17
Mısra: **145**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
145. Cilve-i şāhid-i endīşeme reşk eylerler
146. Lāle-rūyān-ı Çigil serv-ḳadān-ı Deylem

5. **reşk eylerse:**-*r, -se*
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
9. Ey Meẕāḳī n'ola reşk eylerse erbāb-ı ḫayāl
10. Cevher-i ferd-i dehān-ı yārdur endīşemüz

6. **reşk ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
63. Naẓm-ı bülend-aḫterüñe reşk ider
64. ʿUrfī ile Muḥteşem-i rūzgār

7. **reşk ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
129. Sen o sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin
130. Reşk ider evvel-i iḳbālüñe ṣubḥ-ı s̱ānī

8. **reşk iderdi:**-*er, -di*
Gazel 228
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḫaṭ

9. **reşk itmege:**-*me, -ge*
Gazel 263
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

10. **reşk itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gıpta etmek, imrenmek, kıskanmak.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

11. **reşk itse:**-*se*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıskanmak.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḥüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

12. **reşk itse:**-*se*
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haset etmek, kıskanmak.
5. Reşk itse ʿaceb mi baña ḫūrşīd-i cihān-tāb
6. Ben ol mehi hāle gibi pehlūya getürdüm

reşk ü ḥased:

1. **reşk ü ḥased:**
Gazel 434
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıskançlık ve çekememezlik.
15. Cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād:

1. **reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād:**
Kaside 19
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın nakşettiği/yaptığı/çizdiği bahçeyi kıskanma. bkz. Bihzād.*
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

reşk-i çerāġān-ı semā:

1. **reşk-i çerāġān-ı semādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün aydınlanmasını kıskanan.
35. Bu şevḳ iledür böyle şeb-āẕīn-i zamāne
36. Kim rūy-ı zemīn reşk-i çerāġān-ı semādur

reşk-i güftār-ı fülān ibn-i fülān:

1. **reşk-i güftār-ı fülān ibn-i fülāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Filan oğlu filanın sözünün kıskançlığı.
53. Nev-be-nev ṭarz-ı pesendīde-i şūhāne ile
54. Reşk-i güftār-ı fülān ibn-i fülāndur süḫanüm

reşk-i gül:

1. **reşk-i gül:**
Kaside 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gülün kıskanması.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı zikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār:

1. **reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār:**
Kaside 8
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gül yanaklı selvi boyluların alınlarına düşen saçı kıskanma.
97. O tūg-ı pür-fürūġ u rāyet-i ʿarʿar-ḫırāmın gör
98. Ki reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār eyler

reşk-i māh-ı āsumān:

1. **reşk-i māh-ı āsumān:**
Kaside 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki ayın kıskandığı.
11. Şemse-i ṭāḳ-ı münīfī reşk-i māh-ı āsumān
12. Ḥalḳa-i bāb-ı şerīfī ġayret-i şekl-i hilāl

reşk-i naẓm-ı Ḫāḳānī:

1. **reşk-i naẓm-ı Ḫāḳānī:**
Kaside 25
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Hakanî'nin şiirini kıskandıran. bkz. Ḫāḳānī.
57. Böyle manẓūme-i leʾāl-niẓām
58. Kim ola reşk-i naẓm-ı Ḫāḳānī

reşk-i Nūşirevān-ı maʿnā: (TDVİA)

1. **reşk-i Nūşirevān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Anlamın Nuşirevan'ının kıskançlığı. Nuşirevan: Kisrâ Enûşirvân I. Hüsrev b. Kubâd (ö. 579) Sâsânî hükümdarı (531-579). Klasik Arap, Fars ve Türk edebiyatlarında Nûşirevân-ı Âdil şeklinde zikredilmektedir. Divan edebiyatında adalet timsali kahraman bir hükümdar olarak yer almış ve bu yönüyle teşbih, mecaz ve mazmunlara konu olmuştur.
99. İntiẓām-ı zamāne devrinde
100. Reşk-i Nūşirevān-ı maʿnādur

reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād:

1. **reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād:**
Kaside 19
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düzgün servinin sırasını kıskanan.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām:

1. **reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām:**
Kaside 15
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -

Hayyam'ın sözü süslemesini kıskanma. bkz. kelām-ı Ḥayyām.
79. Vaṣf-ı ḥıyām-ı maʿrifet itdükçe sözlerüm
80. Reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḥayyām isterin

reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt:

1. **reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt:**
Gazel 352
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cennetteki hizmetçi delikanlıların kıskançlık edeni.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde ṣaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

retḳ u fetḳ:

1. **retḳ u fetḳ:**
Kaside 22
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İyi idare etme.
29. Ol ki ber-vefḳ-ı müddeʿādur hep
30. Retḳ u fetḳ ile naḳż u ibrāmı

revā:

1. **revādur:**-*dur*
Gazel 1
Mısra: **11**
Uygun, yaraşır.
11. Revādur güşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

2. **revādur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **67**
Uygun, yaraşır.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḥarem-i vuṣlata ola maḥrem

3. **revā:**
Kaside 10
Mısra: **33**
Uygun, yaraşır.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güẕār

4. **revā:**
Kaside 10
Mısra: **47**
Uygun, yaraşır.
47. Ne düğündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

5. **revādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **22**
Yakışır, uygun, yerinde.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

6. **revādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **27**
Layık, uygun, yaraşır.
27. Bu gelū-gīrī-i ġuṣṣayla revādur olsa
28. Ruḫṣat-ı şürb-i ḥelāl āb-ı ḥarāmumda benüm

7. **revādur:**-*dur*
Kaside 26
Mısra: **53**
Layık, uygun, yaraşır.
53. Revādur eşheb-i çālākine ger
54. Ururs sīne-bend-i kehkeşānı

8. **revādur:**-*dur*
Gazel 30
Mısra: **3**
Uygun, yaraşır.
3. Pervāne degül Rūḥ-ı Emīn olsa revādur
4. Ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet

9. **revādur:**-*dur*
Gazel 36
Mısra: **3**
Uygun, yaraşır.
3. Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı kıyāmet

10. **revā:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Uygun, yaraşır.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

11. **revādur:**-*dur*
Gazel 277
Mısra: **11**
Yakışır, uygun, yerinde.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

12. **revādur:**-*dur*
Gazel 414
Mısra: **19**
Yaraşır, uygun, yerinde.
19. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed ol ki revādur
20. Dise hemīşe bu ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum olaydı

revā it-:

1. **revā itse:**-*se*
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun görmek.
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḫtirāz

revā mıdur:

1. **revā mıdur:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun mudur, yerinde midir.
9. Gönül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

2. **revā mıdur:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun mudur, yerinde midir, hiç olur mu.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

3. **revā mıdur:**
Gazel 208
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Uygun mudur, yerinde midir.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

revāc bul-:

1. **revāc buldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer bulma, rağbet görme.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

revāc vir-:

1. **revāc virdi:**-*di*
Gazel 152
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer vermek, geçerli kılmak.
17. Taḥayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mışr-ı ḥayālüñ şeker-fürūşıdur

revāc-ı güft ü gū:

1. **revāc-ı güft ü gū:**
Gazel 163
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dedikodunun/sözün geçerlik/kıymet.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī:

1. **revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī:**
Gazel 426
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammed'in olgunluk/bilgi sermayesinin değeri/itibarı.
1. Olmış sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī
2. Bulmış revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī

revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān:

1. **revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān:**
Gazel 26
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünya pazarında küçük elmas parçalarına değer verme.
7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i ṣad-çāḳdandur hep

revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehl:

1. **revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bilgisizliğin mutluluk parasının değeri/kıymeti.
15. Seyr it revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli kim
16. Dānā-dilān-ı ʿālemi nā-dān ṣanur gören

revāḳ:

1. **revāḳ:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Üstü örtülü önü açık yer, çardak.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

revān:

1. **revān:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Can, ruh, giden.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

revān eyle-/id-:

1. **revān eyle:**
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
5. Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
6. Füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür bu

2. **revān eyleyelüm:**-*yelüm*
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi ṣahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḫas-pūş idelüm

3. **revān ider:**-*er*
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıtmak.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

revān ol-:
1. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, akmak.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

2. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, akıp gitmek.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad-ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

revāne ol-:
1. **revāne olmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 434
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmek, yola koyulmak.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḫilāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

revāyiş bul-:
1. **revāyiş bulacaḳ:**-*acaḳ*
Kaside 12
Mısra: **145**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygunluk/yerindelik bulmak/görmek.
145. ʿĀlemde revāyiş bulacaḳ cins-i hünerdür
146. Sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne

2. **revāyiş bulmaz:**-*maz*
Gazel 243
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Değer/uygunluk bulmak/görmek.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīde-ʿayār olmayıcaḳ

3. **revāyiş bulsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygunluk/yerindelik bulmak/görmek.
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n'ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

reviş:
1. **revişin:**-*in*
Kaside 10
Mısra: **49**
Gidiş.
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā revişin
50. Cilveye geldi şanur bir büt-i nāzik-reftār

2. **revişler:**-*ler*
Gazel 65
Mısra: **13**
Gidiş, tarz, tavır, üslûp.
13. Bu levendāne revişler bu ḳadar ḥüsn ü cemāl
14. Elif-i ḳāmet ile heyʾet-i nūnundandur

reviş-i nāz:
1. **reviş-i nāz:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nazlı gidiş/yürüyüş.
7. Serv-i ḳaddüñ reviş-i nāz ile mümtāz olur
8. Cilveler mīve-i her naḫl-i berūmend-i firīb

reviş-i nāzikāne:
1. **reviş-i nāzikāne:**
Gazel 261
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazik/kibar üslup/tarz.
11. Saña maḫṣūṣdur bu ṭarz-ı süḫan
12. Reviş-i nāzikāne böyle gerek

reviş-i şayd u şikār:
1. **reviş-i şayd u şikārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Avın gidişi/yürüyüşü.
9. Görinür dīde-i şayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i şayd u şikārın bilürüz

reviş-i tāze-müsellem:
1. **reviş-i tāze-müsellem:**
Kaside 11
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Doğruluğu herkesçe kabul edilen yeni gidiş/tarz.
43. Benüm ol ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl
44. Kim baña bu reviş-i tāze-müsellem geldi

revnaḳ:
1. **revnaḳ:**
Gazel 229
Mısra: **9**
Güzellik, parlaklık, tazelik.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḫaẕ

revnaḳ bul-:
1. **revnaḳ buldı:**-*dı*
Gazel 361
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzellik/parlaklık bulmak.
3. Şaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḫavālī-i çemen

revnaḳ vir-:
1. **revnaḳ virdi:**-*di*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzellik/parlaklık/letafet vermek.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḫsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel şīrāze ḫaṭ

2. **revnaḳ virdi:**-*di*
Gazel 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzellik/parlaklık/letafet vermek.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

revnaḳ-efzā-yı deyr-i ʿālem:
1. **revnaḳ-efzā-yı deyr-i ʿālemdür:**-*dür*
Gazel 260
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlem/dünya meyhanesindeki/manastırındaki parlaklığı/güzelliği artıran.
3. Revnaḳ-efzā-yı deyr-i ʿālemdür
4. Ḥüsn-i nakş u nigārı Bihzāduñ

revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem:
1. **revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Kalem ve levhanın (yazı yazılan nesne) güzelliğini artıran.
73. Ey Meẕāḳī bu naẓm-ı rengīnüñ
74. Oldı revnaḳ-fezā-yı levḥ u ḳalem

revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet:
1. **revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet:**
Gazel 113
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet bağının güzelliği.
11. ʿĀşıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl:
1. **revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl:**
Gazel 198
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliği pazarının/çarşısının güzelliği/süsü.
13. Zülf-i müşgīn iledür revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl
14. Bāġ-ı ḥüsnüñ şeref-i zülf-i nigārın bilürüz

revnaḳ-ı niẓām:
1. **revnaḳ-ı niẓām:**
Gazel 278
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düzenin/tertibin parlaklığı/letafeti.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

revnāḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫāne-i Cem:
1. **revnāḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cem'in eğlence yerinin düzeninin güzelliğini kıran.bkz. Cem.
1. Bu meclis-i ferḫunde ki pür-nāz u niʿamdur
2. Revnāḳ-şiken-i tarḥ-ı ṭarab-ḫāne-i Cemdür

revzen:
1. **revzeni:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **10**
Pencere.
9. Her müdevver cāmı bir āyīne-i ʿālem-nümā
10. Her münevver revzeni neẕẕāregāh-ı bī-miṣāl

revzen-i ümmīd:
1. **revzen-i ümmīd:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ümit penceresi.
1. Görsem yüzüñi olsa yine revzen-i ümmīd
2. Ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd

reyḥān:
1. **reyḥān:**
Gazel 134
Mısra: **2**
Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül şanur
2. Kākülüñ ḥod gāh reyḥān gāh olur sünbül şanur

rezm-i ġam:
1. **rezm-i ġamda:**-*da*
Gazel 233
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder savaşı.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

rezmi ḳoy-:
1. **rezmi ḳoyup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Savaşı bırakmak.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

rezm-i seḥer:
1. **rezm-i seḥer:**
Kaside 14
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Seher savaşı/kavgası.
11. Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

Rıḍvān:
1. **Rıḍvān:**
Gazel 270
Mısra: **3**
Cennetin kapısını bekleyen melek.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbet:
1. **Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sohbetinden hoşnut olunan Rıdvan.
1. Ne cennet ḥūrīsin Rıḍvān-maʿāş-ı şoḥbetüñ kimdür
2. Kimüñ manẓūrısın neẓẓāre-pāş-ı ṭalʿatuñ kimdür

rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem:
1. **rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem:**
Kaside 17
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Ümmetin/müslümanların hükümdarının kalemindeki cömertliğin yazı stili.
35. Ḥāşılı böyle feraḥ-baḫş u şafā-güster olur
36. Rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem

rıḳʿa-i sihr-i ḥelāl:
1. **rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle:**-*e*
Gazel 376
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sihr-i helalli mektuplar. Sihr-i helal: Helal olan büyücülük. Bir beytin birinci mısraının sonunda yer alan bir sözcük ya da sözcük grubunun, hem birinci mısraın sonuna hem de ikinci mısraın başına getirildiğinde anlamlı olacak şekilde kullanılması sanatıdır.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

rıṭl-ı girān:
1. **rıṭl-ı girān:**
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña
2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

2. **rıṭl-ı girān:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
5. Şevḳ ile rıṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʾiş

3. **rıṭl-ı girān:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

4. **rıṭl-ı girān:**
Gazel 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

5. **rıṭl-ı girāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña
2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

6. **rıṭl-ı girānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
3. Benüm ol rind-i bezm-i şādmānī
4. Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girānı

7. **rıṭl-ı girānı:**-*ı*
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağır ve dolu kadeh; Ahmet Talat Onay, bir rıtlın 480 dirhem yani bir buçuk litre olduğu açıklamasını yapıyor. bkz. ONAY, s. 378.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

rıṭl-ı girān-ı çarḫ:
1. **rıṭl-ı girān-ı çarḫ:**
Gazel 33
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Feleğin ağır ve dolu kadehi.
17. Rıṭl-ı girān-ı çarḫ ile defʿ-i ḫumār ider
18. Olmaz Meẕāḳī bencileyin bir be-nām mest

rıṭl-ı girān-seng-i sipihr:
1. **rıṭl-ı girān-seng-i sipihre:**-*e*
Gazel 257
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Feleğin ağır ve kıymetli taşı.
13. Nāz eyler idük rıṭl-ı girān-seng-i sipihre
14. Ne cürʿa-keş-i himmet-i yārān olabilsek

rıżā-cū:
1. **rıżā-cū:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Rıza/kabullenme arayan.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

2. **rıża-cūyum:**-*yum*
Gazel 317
Mısra: **25**
Rıza/kabullenme arayan.
25. Ben Meẕāḳī gibi rıża-cūyum
26. Dil-i ḥod-gām n'eydügin bilmem

ribḳa-i ḥükkām:
1. **ribḳa-i ḥükkām:**
Kaside 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hâkimlerin kemendi/ilmekli ipi.
5. Bir āṣaf-ı yegāne-i āṣaf-nijādsın
6. Ḥükmüñ hemīşe ribḳa-i ḥükkām isterin

ricālar it-:
1. **ricālar itdi:**-*di*
Kaside 19
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ricalar etmek, yalvarmak.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi ṣulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

rifʿat:
1. **rifʿat:**
Kaside 10
Mısra: **161**
Yücelik.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh:
1. **rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh:**
Gazel 150
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Padişahın şerefinin talihinin yüceliği.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

rifʿat-i ṣadr-ı maḳām:
1. **rifʿat-i ṣadr-ı maḳām:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüksek makamın yüceliği.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāl:
1. **rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Yüz güzelliği kubbesinin yüksekliği.
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḥüsni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

rīg:

1. **rīgi:**-*i*
Gazel 77
Mısra: **6**
Toz, kum.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

rīg-i leb-i sāḥil-i yem:

1. **rīg-i leb-i sāḥil-i yem:**
Kaside 17
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Deniz sahilindeki kıyının kumu.
107. Ḫūn-ı küffārı idüp cānib-i baḥre cārī
108. Ḫurde-mercāna döner rīg-i leb-i sāḥil-i yem

rikāb:

1. **rikāb:**
Gazel 103
Mısra: **14**
Üzengi.
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḥayāl
14. Neʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

rikāb-ı ḳadem baṣ-:

1. **rikāb-ı ḳadem başsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağını üzengiye basmak, at binmek üzere olmak.
35. Ḫaydar-ı bebrsān meḥābet kim
36. Başsa ger ceng içün rikāb-ı ḳadem

rikāb-ı melāḥat:

1. **riḳāb-ı melāḥat:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin üzengisi.
7. Girān riḳāb-ı melāḥat olursa lāyıḳdur
8. O şāh-ı yekke süvār-ı semend-i istiġnā

rind:

1. **rind:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

2. **rind:**
Gazel 49
Mısra: **5**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāşıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

3. **rindi:**-*i*
Gazel 93
Mısra: **6**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

4. **rind:**
Gazel 139
Mısra: **11**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
11. Ey Meẕāḳī rind iseñ dāyim güşāde-meşreb ol
12. Muḳteżā-yı neşve-i feyż-i İlāhī böyledür

5. **rind:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

6. **rindüm:**-*üm*
Gazel 317
Mısra: **2**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
1. Mestüm ālām n'eydügin bilmem
2. Rindüm evhām n'eydügin bilmem

7. **rinde:**-*e*
Gazel 322
Mısra: **5**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

8. **rinde:**-*e*
Gazel 374
Mısra: **13**
Kalender, dünya işlerini boş gören.
13. Ḥased o rinde ki bezminde eksik olmaya dāyim
14. Bir elde cām-ı mey ü pāre-i kebāb bir elde

rind ol-:

1. **rind olan:**-*an*
Gazel 337
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rint/kalender olmak.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

2. **rind olan:**-*an*
Gazel 405
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rint/kalender olmak.
1. ʿIşḳ ile ʿāşıḳ yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

rindān:

1. **rindān:**
Kaside 23
Mısra: **21**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

2. **rindān:**
Gazel 26
Mısra: **3**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
3. Nice minnet-pezīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

3. **rindān:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

4. **rindān:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

5. **rindān:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür
8. Ḥazān vaḳtinde de rindān şafā-yı nev-bahār eyler

6. **rindānuñ:**-*uñ*
Gazel 126
Mısra: **9**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

7. **rindān:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
5. Ḫarābāt-ı muġān gitdükçe maʿmūr olsa cāyizdür
6. Gelen rindān girüp günden güne efzūn olur çıḳmaz

8. **rindāna:**-*a*
Gazel 223
Mısra: **1**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i ṣahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gün kümeyt-i bāde raḳṣ

9. **rindānı:**-*ı*
Gazel 362
Mısra: **11**
Rindler, kalenderler, dünya işlerini boş görenler.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gün-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

rindān ile ṭol-:

1. **rindān ile ṭoldı:**-*dı*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rindler/kalenderlerle dolmak.
7. Her yiri meclis-i mey her ṭarafı pür-def ü ney
8. Ṭoldı rindān ile her kūşe-i ḫālī-i çemen

rindāne:

1. **rindāne:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Rintlere yakışır tarzda.

9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

rindān-ı deyr:
1. **rindān-ı deyr:**
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kilisenin/meyhanenin rindleri/kalenderleri.
7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

rindān-ı Ḫudā:
1. **rindān-ı Ḫudā:**
Gazel 286
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rindleri/kalenderleri.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

rindān-ı Ḫudā-bīn:
1. **rindān-ı Ḫudā-bīne:**-*e*
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allahın gördüğü kalenderler/sıkıntı çekenler.
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

rindān-ı sāġar-keş:
1. **rindān-ı sāġar-keş:**
Kaside 19
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Şarap içen/kadeh yudumlayan rindler/kalenderler.
75. İdüp ḫūbān ile cān ṣoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād oldugın gördük

2. **rindān-ı sāġar-keş:**
Gazel 193
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinden şarap içen kalenderler/rindler.
3. Ne ḥikmet var ʿaceb mey-ḫānede rindān-ı sāġar-keş
4. Düşüp āḫir ḫum-ı şahbāya Eflāṭūn olur çıḳmaz

rindān-ı sebük-rūḥ:
1. **rindān-ı sebük-rūḥ:**
Gazel 182
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hafif ruhlu, hoşsohbet rindler.
13. Rindān-ı sebük-rūḥ iledür ülfetimüz hep
14. Biz dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz

2. **rindān-ı sebük-rūḥa:**-*a*
Gazel 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hafif ruhlu, hoşsohbet rindler.
9. Rindān-ı sebük-rūḥa Meẕāḳī ne belādur
10. Kābūs-ı nejādān-ı girān-sāye-i dünyā

3. **rindān-ı sebük-rūḥa:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hafif ruhlu, hoşsohbet rindler.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad-dāne virilmiş

rindān-ı siyeh-mest:
1. **rindān-ı siyeh-meste:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çok sarhoş rindler/kalenderler.
9. Rindān-ı siyeh-meste sefīd-āb-ı ṣabūḥı
10. Zühhād-ı riyā-pīşeye ḫod mühr-dehān ol

rindān-nevāz-ı nādire-perdāz:
1. **rindān-nevāz-ı nādire-perdāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel/nadir söz söyleyenlerin rindleri/kalenderleri öveni/okşayanı.
5. Ben mest-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Rindān-nevāz-ı nādire-perdāzdur sözüm

rind-i āzāde:
1. **rind-i āzāde:**
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hür/serbest rind/kalender.
7. Ḫased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i şurāḥīde şurāḥī ṭarf-ı zānūda

rind-i bezm-i şādmānī:
1. **rind-i bezm-i şādmānī:**
Kaside 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevinç/mutluluk meclisinin rindi/kalenderi.
3. Benüm ol rind-i bezm-i şādmānī
4. Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girānı

rind-i bī-pervā:
1. **rind-i bī-pervāya:**-*ya*
Gazel 126
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çekinmeden/sakınmadan dünya işlerini boş gören kişi.
11. Ḫased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-dūş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ:
1. **rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ:**
Gazel 290
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın korkusuz/çekinmez rindi/kalenderi.
9. Ey Meẕāḳī rind-i bī-pervā-yı ʿışḳ iseñ müdām
10. Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāne ol

rind-i bī-teşvīş:
1. **rind-i bī-teşvīş:**
Gazel 342
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Karışık olmayan rind/kalender.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek:
1. **rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek:**
Gazel 249
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mübarek/kutsal aşktan dolayı dünyada kendinden geçmişliğin rindi/kalenderi.
9. Ey rind-i cihān-bī-ḫodī-i ʿışḳ-ı mübārek
10. Mestāne düşüp ḫāne-i ḫammārda ḳalduñ

rind-i cürʿa-nūş:
1. **rind-i cürʿa-nūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yudum/şarap içen kalender/rind.
5. Piyāle-keşleri āb-ı ḥayāta nāz eyler
6. O meclisüñ ki göñül rind-i cürʿa-nūşıdur

rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿne:
1. **rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿneye:**-*ye*
Gazel 152
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sövme/yerme kılıcının gönlü yaralı olan rindi/kalenderi.
9. Ḫased o rind-i dil-efgār-ı tīġ-ı ṭaʿneye kim
10. Nemek-feşān-ı taḥammül leb-i ḫamūşīdür

rind-i ḫāne-ber-dūş:
1. **rind-i ḫāne-ber-dūşum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Evi omuzunda/başıboş kalender/rint.
5. Bu'l-ʿaceb rind-i ḫāne-ber-dūşum
6. Der ü dīvār n'eydügin bilmem

rind-i ḫum-penāh:
1. **rind-i ḫum-penāh:**
Gazel 320
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şarap küpüne sığınan/saklanan rint/kalender.
15. Amān bulurdum ola seng-i ṭaʿn-ı zāhidden
16. Miṣāl-i püşt-i sebū rind-i ḫum-penāh olsam

rind-i ʿışḳ:
1. **rind-i ʿışḳum:**-*um*
Kaside 22
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Aşk rindi/kalenderi.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne şıyāmı geçer ne bayrāmı

rind-i ḳadeḥ-nūş:
1. **rind-i ḳadeḥ-nūşa:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kadehten (şarap) içen kalender/rind.
3. Ṣad el-ḥased ol rind-i ḳadeḥ-nūşa ki dāyim
4. Ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem olmaz

rind-i ḳalender-ṭabīʿat:
1. **rind-i ḳalender-ṭabīʿatum:**-*um*
Kaside 15
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Kalender tabiatlı/karakterli rint.
81. Bezm-i süḫanda rind-i ḳalender-ṭabīʿatum
82. Ne minnet-i ḳıyām u ne ikrām isterin

rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭrat:
1. **rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum:**-*um*
Kaside 15
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Abdal yaratılışlı/mizaçlı kayıtsız/saygısız rint.
85. Ben rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne şādī-i dü-rūze ne ālām isterin

rind-i levend:
1. **rind-i levendüz:**-*üz*
Gazel 206

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yiğit/mert rind/kalender.
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem rind-i levendüz

rind-i maḫmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn:

1. **rind-i maḫmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn:**
Gazel 244
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçi virane /harabe olan kırık gönüllü sarhoş/kendinden geçmiş rind/kalender.
7. Rind-i maḫmūr-ı şikeste-dil-i vīrāne-derūn
8. Nice ābād olur mest-i ḫarāb olmayıcaḳ

rind-i maʿnā:

1. **rind-i maʿnā:**
Kaside 18
Mısra: **193**
Kelime Tipi: -
Anlamın rindi/kalenderi.
193. Rind-i maʿnā bu ḳadar lāf idemez olmasa ger
194. Ḫüsrevānī ḫum-ı endîşeye istiẕhārı

rind-i mey-güsār:

1. **rind-i mey-güsār:**
Kaside 8
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Şarap içen rind/kalender.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

2. **rind-i mey-güsār:**
Kaside 8
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Şarap içen rind/kalender.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

3. **rind-i mey-güsār:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap içen rind/kalender.
7. Çü devr-i sāġar-ı meydür medār-ı ʿıyş peyder-pey
8. ʿAceb mi dem-be-dem ger böyle rind-i mey-güsār olsam

rind-i müsellem:

1. **rind-i müsellem:**
Gazel 321
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Herkes tarafından kabul edilmiş rint/kalender.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

rind-i piyāle:

1. **rind-i piyāledür:**-*dür*
Gazel 221
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kadehin rindi/kalenderi.
11. Rind-i piyāledür kef-i eyvān-ı mey-kede
12. Devr-i felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr imiş

rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿ:

1. **rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hoş tabiatlı yaratılışa sahip kalender.
15. Ḥased ol rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-be-dem ṣahbā

rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳ:

1. **rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 179
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehini ölçen eli yatkın kalender/rint.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

rind-i ser-mest-i Cem-nihād:

1. **rind-i ser-mest-i Cem-nihādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cem soylu sarhoş rind/kalender. bkz. Cem.
5. Hīç ḥazīn olmasam cihānda n'ola
6. Rind-i ser-mest-i Cem-nihādum ben

rind-i şūḥ-meşreb-i bezm-i melāmet:

1. **rind-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Melamet meclisinin şen ve neşeli kalenderi. Melamiyye: Her türlü gösterişten uzak, dünya malından yüz çeviren bir tarikat.
5. Ben rind-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Kim muḳtezā-yı rāyiḥa-i kevkebüm budur

rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş:

1. **rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş:**
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin eğlence yerindeki kalender.
5. Gāhī olur ki rind-i ṭarabgāh-ı mey-fürūş
6. Gūyā felekde ḫüsrev-i gerdūn-serīr olur

rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ:

1. **rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 175
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın eğlence/neşe evinin rindi/kalenderi.
1. Biz kim bir alay rind-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳuz
2. Çaḳ bezm-i ezelden beri mestāne-i ʿışḳuz

rind-i tehī-dest:

1. **rind-i tehī-dest:**
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eli boş rint/kalender.
3. Nigīn-i cām ile rind-i tehī-dest
4. Olur mesned-nişīn-i Ḥātem-i Ṭayy

rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīn:

1. **rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīnem:**-*em*
Gazel 246
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Viranede/meyhanede oturan eli boş rint/kalender.
5. Ol rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīnem
6. Ölsem de eger nīm-bahā-yı kefenüm yoḳ

rind-i tehī-dest-i nevā:

1. **rind-i tehī-dest-i nevāya:**-*ya*
Gazel 335
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sesin/ahengin eli boş kalenderi/rindi.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā:

1. **rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya malının boş keseli rindi.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿişret bedel-i vāye-i dünyā

rind-i tehī-peymāne:

1. **rind-i tehī-peymāneye:**-*ye*
Gazel 397
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Boş kadehli/kadehi boşalmış rind/kalender.
11. Ḳıl teraḫḫum böyle bir rind-i tehī-peymāneye
12. İrtiḳāb-ı ẕüll-i ʿarż-ı ihtiyāç itmezse de

rīsmān-ı bāz-ı ümmīd:

1. **rīsmān-ı bāz-ı ümmīd:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümit ipinde oynayan/canbaz.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdurурmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

rīsmān-ı maʿnā:

1. **rīsmān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Anlam ipi/halatı.
159. Ḳaṣr-ı evṣāfuña kemend-i ḫayāl
160. Nā-resā rīsmān-ı maʿnādur

rīşe:

1. **rīşemüz:**-*müz*
Gazel 210
Mısra: **8**
Kök, ağacın kökü.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

rīş-ḫand-ı ṭarab:

1. **rīş-ḫand-ı ṭarab:**
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlencede bıyık altından gülme/alay.
5. Rīş-ḫand-ı ṭarab u feyż-i sirişk-i şādī
6. Girye-i şīşe ile ḫande-i cām olsa bize

rişte:

1. **rişteye:**-*ye*
Gazel 24
Mısra: **14**
İp.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

2. **rişte:**
Gazel 24

Mısra: **14**
İp.
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

<u>rişte-i cān:</u>
1. **rişte-i cānı:**
Müseddes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ipi, gönül bağı.
3. Rişte-i cānı şuʿle-i dürı
4. Yaḳsa mānend-i şemʿ-i kāfūrī

<u>rişte-i cān-ı bülbül:</u>
1. **rişte-i cān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bülbülün can ipliği.
9. Yaraşur zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı güle
10. Olsa şīrāze eger rişte-i cān-ı bülbül

<u>rişte-i dil:</u>
1. **rişte-i dilde:**-*de*
Kaside 18
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Gönül ipliği.
125. Bī-taʿab nāḫun-ı endīşe ile ḥal eyler
126. Rişte-i dilde olan her girih-i düşvārı

<u>rişte-i dür-dāne:</u>
1. **rişte-i dür-dāne:**
Gazel 204
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İnci tanesi ipliği.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

<u>rişte-i kār:</u>
1. **rişte-i kārumda:**-*um, -da*
Kaside 17
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
İş ipliği/ilgisi.
115. Hīç lüzūmı yoġ iken rişte-i kārumda felek
116. İltizām eyledi ṣad-ʿuḳde-i mā-lā-yelzem

<u>rişte-i lü'lü'-yi kelām-ı ter:</u>
1. **rişte-i lü'lü'-yi kelām-ı terüñ:**-*üñ*
Kaside 4
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Taze sözün incisinin ipi.
67. Rişte-i lü'lü'-yi kelām-ı terüñ
68. Silk-i dür-i muntaẓam-ı rūzgār

<u>rişte-i maḳṣūd:</u>
1. **rişte-i maḳṣūduñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 403
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Amaç/gaye ipi.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

<u>rişte-i naẓm:</u>
1. **rişte-i naẓma:**-*a*
Kaside 18
Mısra: **212**
Kelime Tipi: -
Nazım ipliği (şiir bağlamında).
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḥfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

2. **rişte-i naẓma:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nazım ipliği (şiir bağlamında).
13. Çek rişte-i naẓma dür-i güftārı Meẕāḳī
14. Dür rişteye rişte dür-i ġalṭāna münāsib

3. **rişte-i naẓma:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Nazım ipliği (şiir bağlamında).
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

4. **rişte-i naẓm:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Nazım ipliği (şiir bağlamında).
137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ şuʿarā
138. Gösterür bir birine silk-i dür-i ġalṭānı

<u>rişte-keş-i cevāb:</u>
1. **rişte-keş-i cevāb:**
Gazel 278
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cevap ipini çeken.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

<u>rivāḳ-ı dil-sitān:</u>
1. **rivāḳ-ı dil-sitān:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan çardak.
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḥavż-ı pür-āb-ı zülāl

<u>rivāḳ-ı rūzgār:</u>
1. **rivāḳ-ı rūzgār:**
Kaside 8
Mısra: **216**
Kelime Tipi: -
Zamanın üstü örtülü önü açık yeri.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

<u>riyā:</u>
1. **riyā:**
Gazel 356
Mısra: **8**
İki yüzlülük.
7. Ne mümkindür göñül hem-pençe-i ʿışḳ-ı bütān olmaḳ
8. Olur mı gāh nā-çīz-i maḥabbet geh riyā düşmen

<u>riyāh-ı nā-murādī:</u>
1. **riyāh-ı nā-murādī:**
Gazel 63
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muradına erişememenin rüzgarı.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

<u>riyā-yı kīse-perdāz:</u>
1. **riyā-yı kīse-perdāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keseyi/cebi düzelten ikiyüzlülük.
9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

<u>riyāżet-keş-i ʿışḳ:</u>
1. **riyāżet-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden dünya güzelliklerinden sakınan.
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

<u>riyāż-ı ʿirfān:</u>
1. **riyāż-ı ʿirfānda:**-*da*
Gazel 17
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bilgi bahçesi.
17. Miṣāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī riyāż-ı ʿirfānda
18. Nihāl-i tāze-zemīn ü zamāneyüz cānā

<u>riyāż-ı ʿıyş:</u>
1. **riyāż-ı ʿıyş:**
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yaşama/eğlenme bahçeleri.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

<u>riyāż-ı naḳ:</u>
1. **riyāż-ı naḳdi:**-*i*
Gazel 414
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sermaye bahçesi.
23. N'olaydı ḥaşre degin şaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

<u>riyāż-ı Rıḍvān:</u>
1. **riyāż-ı Rıḍvān:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçeleri.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

<u>riyāż-ı sīne:</u>
1. **riyāż-ı sīnede:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sine/bağır bahçeleri.
17. Her naḫl-i şerḥa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

<u>rīzān:</u>
1. **rīzān:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Dökülme.
41. Hem-çü berg-i ḫazān olur rīzān
42. Dil-i bebr-i beyān cirīdüñden

<u>rīzān id-:</u>
1. **rīzān ider:**-*er*
Kaside 10
Mısra: **103**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dökmek, akıtmak.

103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

2. **rīzān idüp:**-*üp*
Gazel 180
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dökmek, akıtmak.
9. Ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri rīzān idüp müdām
10. Bu yolda ṣuġl-ı refʿ-i ġubār-ı kederdeyüz

rīzān ol-:

1. **rīzān olur:**-*ur*
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dökülmek.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

rīze-i elmās:

1. **rīze-i elmās:**
Gazel 398
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı/parçası.
17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān şanma

2. **rīze-i elmāsı:**-*ı*
Gazel 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı/parçası.
9. Rīze-i elmāsı n'eyler dil-figār-ı tīġ-ı ġam
10. Iżṭırāb-ı zaḫm-ı ʿışḳa rāḥat-ı merhem fedā

rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter:

1. **rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter:**
Gazel 188
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Canlı/taze gözden akan kanlı yaşın dökülmesi.
7. Böyle ḳalursa rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter
8. Hem-reng-i laʿl-i nāb olur seng-i ḫāremüz

rīziş-i ḫūn-āb-ı eşk:

1. **rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden:**-*üm, -den*
Gazel 356
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kanlı akan gözyaşının dökülmesi.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

Roma:

1. **Roma'da:**-*da*
Kaside 18
Mısra: **28**
Roma. İtalya'nın başkenti.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān:

1. **rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān:**
Gazel 364
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Can korkusu sığınağının tilkisi.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

rūbeh:

1. **rūbeh:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Tilki.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

2. **rūbehdür:**-*dür*
Kaside 28
Mısra: **47**
Tilki.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

rū-be-ḳafā:

1. **rū-be-ḳafādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **128**
Gözü arkada kalmış.
127. Gör cāzibe-i ʿışḳını ʿazm-i sefer itse
128. Dönse daḥi ʿāşıḳları hep rū-be-ḳafādur

rū-be-rāh ol-:

1. **rū-be-rāh olmada:**-*ma, -da*
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gitmeye hazır olmak.
5. Rū-be-rāh olmada ḳavāfil-i āh
6. Kārvān kārvān cirīdüñden

rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā:

1. **rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā:**
Gazel 423
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Mevlana'nın eşiğine doğru gitmeye hazır. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
9. Rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā olur
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī

rū-be-rāh-ı nev:

1. **rū-be-rāh-ı nev:**
Gazel 366
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yüzü yola doğru/ gitmeye hazır yeni (hayal habercisi).
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳ:

1. **rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşkın iz (peşinde) gitmeye hazırı/yüzü yola doğru olanı.
11. Dil-i güm-geşteyi ḳomaz buluruz
12. Rū-be-rāh-ı sürāġ-ı ʿışḳuz biz

rū-be-reh-i āsitāne:

1. **rū-be-reh-i āsitāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Eşiğe doğru gitmeye hazır.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

rū-be-rū:

1. **rū-be-rū:**
Kaside 4
Mısra: **25**
Yüz yüze, karşı karşıya.
25. Herkese luṭf itmededür rū-be-rū
26. Ol şeh-i Ḥātem-şiyem-i rūzgār

2. **rū-be-rū:**
Gazel 57
Mısra: **3**
Yüz yüze, karşı karşıya.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

rūd:

1. **rūd:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Irmak, çay.
7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

rū-der-ḳafa:

1. **rū-der-ḳafa:**
Gazel 364
Mısra: **5**
Baştan yüze.
5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

rū-gerdān ol-:

1. **rū-gerdān olur:**-*ur*
Gazel 419
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz çeviren olmak.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

rū-gerdān-ı nāz:

1. **rū-gerdān-ı nāz:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve yüzünü çeviren.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

rū-gerde-i iḳbāl-i kef-i sāyil:

1. **rū-gerde-i iḳbāl-i kef-i sāyilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dilencinin avucundaki geleceğe yüz çevirmiş.
5. Müstaġnī-i devr-i feleküz naḳd-i dü-ʿālem
6. Rū-gerde-i iḳbāl-i kef-i sāyilimüzdür

ruḫ:

1. **ruḫuñ:**-*uñ*
Müfret 1
Mısra: **1**
Yanak, yüz.
1. Ruḫuñ ġonceyken açıldı gül-āsā
2. N'ola feryād idersem bülbül-āsā

2. **ruḫ:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Yanak.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

3. **ruḫlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 53

Mısra: **7**
Yanak.
7. Ruḥlaruñ böyle żiyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

4. **ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 92
Mısra: **1**
Yanak.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āşiyān-ı bülbüldür

5. **ruḫlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 111
Mısra: **5**
Yanak.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

rūḥ:

1. **rūḥa:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **88**
Ruh, can.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫʷān-ı ṭaʿāmumda benüm

2. **rūḥa:**-*a*
Kaside 14
Mısra: **88**
Ruh, can.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

3. **rūḥsuz:**-*suz*
Gazel 106
Mısra: **2**
Ruh, can.
1. Yārsuz ʿāşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

4. **rūḥa:**-*a*
Gazel 296
Mısra: **2**
Ruh, can.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna şafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem:

1. **rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün ölülere can/ruh vermesi/bahşetmesi.
15. Her seḥer ki vezān olınca olur
16. Rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem

rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār:

1. **rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār:**
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Duvar yüzlüye ruh/can veren/bahşeden.
5. Feyż-i bād-ı ṣubḥ-dem muʿciz-dem-i ʿĪsā gibi
6. Rūḥ-baḫş-ı ṣuret-i dīvār olur nev-rūzda

rūḥ-efzā:

1. **rūḥ-efzādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **14**
Cana can katan, ruha tazelik veren.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

rūḥ-fezā:

1. **rūḥ-fezādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **2**
Cana can katan.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

ruḥ-ı āl:

1. **ruḫ-ı āluña:**-*uñ, -a*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kırmızı yanak.
3. Ol ruḫ-ı āluña şebīh olalı
4. Gül ḥased-kerde-i ḳaranfüldür

rūḥ-ı ʿaṣṣār:

1. **rūḥ-ı ʿaṣṣār:**
Kaside 10
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Özsu çıkaranın ruhu.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

ruḥ-ı āyīne-gūn:

1. **ruḫ-ı āyīne-gūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayna gibi yanak.
3. Görinür anda ʿayān ʿaks-i niyāz-ı ʿāşıḳ
4. Dil-berüñ nāzı ruḫ-ı āyīne-gūnundandur

ruḥ-ı cānān:

1. **ruḫ-ı cānāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

ruḥ-ı dil-ber:

1. **ruḫ-ı dil-ber:**
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı/yüzü.
5. ʿĀlemi her ṣubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḫ-ı dil-ber midür bilmem nedür

2. **ruḫ-ı dil-ber:**
Gazel 148
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı/yüzü.
11. Tāb-ı mülden ḫūy-feşān olsa ruḫ-ı dil-ber olur
12. Ol gül-i bāġ-ı ṭarab bu āb-ı rūy-ı nev-bahār

3. **ruḫ-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 249
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı(yüzü).
5. Yoḳ ruḥṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

Rūḥ-ı Emīn:

1. **Rūḥ-ı Emīn:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hz. Cebrail.
3. Pervāne degül Rūḥ-ı Emīn olsa revādur
4. Ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet

ruḥ-ı ḫāk:

1. **ruḫ-ı ḫāke:**-*e*
Gazel 18
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Toprağın yanağı, toprağın üstü.
17. Duʿāmuz hep budur Ḥaḳ ʿömr ü iḳbālin füzūn itsün
18. Bu ḫʷāhişle ruḫ-ı ḫāke cebīn-mālīdeyüz cānā

ruḥ-ı ḫāldār:

1. **ruḫ-ı ḫāldār:**
Gazel 234
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Benli yanak.
19. Zülf-i bütān Meẕāḳī ruḫ-ı ḫāldār ile
20. Olsa n'ola fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ

ruḥ-ı ḫūnīn:

1. **ruḫ-ı ḫūnīn:**
Kaside 17
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kanlı/kanlanmış yanak.
75. Nāgehān olmasa dūçār nigeh-i ḳahrı eger
76. Keh-rübā-çihre olurdı ruḫ-ı ḫūnīn baḳḳam

rūḥ-ı kelām:

1. **rūḥ-ı kelāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sözün en mühim noktası.
35. Fāżıl-ı ʿuḳde-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
36. Kim odur māye-i cān rūḥ-ı kelāmumda benüm

Rūḥ-ı Ḳudsī:

1. **Rūḥ-ı Ḳudsī:**
Kaside 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kutsal ruh.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

2. **Rūḥ-ı Ḳudsī:**
Kaside 21
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Kutsal ruh.
143. ʿĀrifüm ʿārifüm ki hem-dem-i dil
144. Rūḥ-ı Ḳudsī mekān-ı maʿnādur

3. **Rūḥ-ı Ḳudsī:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kutsal ruh.
5. Ol ḳadar meclis-i üns idi ki Rūḥ-ı Ḳudsī
6. Ne ḳadar maḥrem-i cān olsa da bī-gāne idi

rūḥ-ı mücessem:

1. **rūḥ-ı mücessem:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şekle girmiş ruh.
17. Gitdi ol ehrimen-i dīv-nejād-ı ʿālem
18. Ol melek-fıṭrat u ol rūḥ-ı mücessem geldi

rūḥ-ı muṣavver:

1. **rūḥ-ı muṣavverdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cisimleşmiş ruh.
7. Kimi ḥūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām:
1. **rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām:**
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kadehle dolu sevinçli/coşkun temiz ruh/can.
7. Şād ola rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām
8. Hep vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

ruh-ı pertev-figen:
1. **ruḥ-ı pertev-figenüñ:**-*üñ*
Gazel 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Işık/aydınlık salan/veren yanak.
1. Ruḥ-ı pertev-figenüñ Maṭlaʿü'l-Envār ancaḳ
2. Leb-i şekker-şikenüñ Maḫzenü'l-Esrār ancaḳ

rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām:
1. **rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām:**
Kaside 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sözün fetihlerle dolu ruhu.
7. Nice dil rūḥ-ı pür-fütūḥ-ı kelām
8. Maʿnī-i cān u cān-ı maʿnādur

rūḥ-ı revān:
1. **rūḥ-ı revān:**
Kaside 12
Mısra: **179**
Kelime Tipi: -
(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuṣṣāḳ u dil ü cān-ı zamāne

2. **rūḥ-ı revāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Canlı ruh.
27. N'ola dil-mürdeleri naẓm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

3. **rūḥ-ı revāndur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgili/güzel.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūḥ-ı revāndur baña

4. **rūḥ-ı revānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Canlı ruh.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālab:
1. **rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum:**-*um*
Gazel 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bedene bereket verip canlandıran ruh.
1. Sāḳī getür piyāleyi kim maṭlabum budur
2. Rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum budur

rūḥı şād olsun:
1. **rūḥı şād olsun:**
Gazel 121
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rûhu şâd olsun: Ölen bir kimse için söylenen, "Rûhu bunu hissetsin, memnun olsun" anlamında hayır duâ sözü.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

rūḥ-ı sānī:
1. **rūḥ-ı sānī:**
Gazel 191
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İkinci ruh.
11. ʿĀşıḳ-ı mürde-dile cānlar baġışlar nāz ile
12. Ḥāşılı dil-ber degül bir rūḥ-ı sānī beslerüz

ruh-ı yār:
1. **ruḥ-ı yāre:**-*e*
Gazel 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḥ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẕẕāre ṣadef

ruḥsāre-i meʾmūle:
1. **ruḫsāre-i meʾmūle:**
Kaside 10
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ümit edilen/beklenilen yüz/çehre.
39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

ruḥsār-ı pür-tāb:
1. **ruḫsār-ı pür-tābuñ:**-*uñ*
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tamamen parlayan yanak.
9. Vaṣf ider ruḫsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āsār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

ruḫsār-ı yar:
1. **ruḫsār-ı yare:**-*e*
Gazel 282
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü/yanağı.
5. Ruḫsār-ı yare pertev-i ḥüsn-i cemāldür
6. Mānend-i nūr-ı māh-ı felek muḳtebes degül

ruḫsāruña iriş-:
1. **ruḫsāruña irişmedin:**-*me*, -*din*
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanağına/yüzüne ulaşmak.
9. Nedür bu şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret kim
10. İrişmedin daḥi ruḫsāruña naẕāra döner

ruḫṣat:
1. **ruḫṣat:**
Kaside 20
Mısra: **17**
İzin, müsaade.
17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

2. **ruḫṣatuñ:**-*uñ*
Kaside 22
Mısra: **81**
İzin, müsaade.
81. Var ise ruḫṣatuñ beyān ideyüm
82. Ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrāmı

3. **ruḫṣat:**
Gazel 201
Mısra: **9**
İzin, müsaade.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

ruḫṣat bul-:
1. **ruḫṣat bulıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 308
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin almak.
11. Ruḫṣat bulıcaḳ fırṣat ile būs u kenāra
12. Der-ẕimmet-i ʿışḳ oldı benüm cümle günāhum

2. **ruḫṣat bulup:**-*up*
Gazel 214
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin almak.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

3. **ruḫṣat bulursın:**-*ur*, -*sın*
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin almak.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

ruḫṣat ol-:
1. **ruḫṣat olmaz:**-*maz*
Gazel 409
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin verilmek.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

2. **ruḫṣat olup:**-*up*
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin verilmek.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı şarāb-ı nāb göstermiş

ruḫṣat vir-:
1. **ruḫṣat virmese:**-*me*, -*se*
Gazel 378
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin vermek, müsaade etmek.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

2. **ruḫṣat virüp:**-*üp*
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İzin vermek, müsaade etmek.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti

4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

ruḫṣat-ı āzīne:

1. **ruḫṣat-ı āẕīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cuma/bayram izni.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḫṣat-ı āẕīnesin gördük

ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā:

1. **ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā:**
Gazel 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eğlence kadehinin izni.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

ruḫṣat-ı gencūr:

1. **ruḫṣat-ı gencūr:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hazine bekçisi izni/ruhsatı.
5. Piş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

ruḫṣat-ı medd-i nefes:

1. **ruḫṣat-ı medd-i nefes:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nefesi uzatma izni.
3. Gönül ḳo nāleyi āh-ı ḥazīn kifāyet ider
4. Bu deñlü ruḫṣat-ı medd-i nefes ġanimetdür

ruḫṣat-ı naẕra:

1. **ruḫṣat-ı naẕra:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir tek bakış izni.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẕra virüp tāb-ı naẕar virmezler

ruḫṣat-ı nezzāre:

1. **ruḫṣat-ı neẕẕāre:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakma izni (sevgilinin, âşığın kendini seyretmesine izin vermesi).
5. Yoḳ ruḫṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẕar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

2. **ruḫṣat-ı neẕẕāre:**
Gazel 358
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakma izni (sevgilinin, âşığın kendini seyretmesine izin vermesi).
3. Ne deñlü ruḫṣat-ı neẕẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḥicāb iderin

ruḫṣat-ı şürb-i ḥelāl:

1. **ruḫṣat-ı şürb-i ḥelāl:**
Kaside 13
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Helal şarap içmenin izni.
27. Bu gelū-gīrī-i ġuṣṣayla revādur olsa
28. Ruḫṣat-ı şürb-i ḥelāl āb-ı ḥarāmumda benüm

ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām:

1. **ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām:**
Gazel 389
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bütün şanın/şöhretin gürültüsünün/şamatasının izni.
11. Ṭutsa dünyāyı yine ġulġule-i nūş-ā-nūş
12. Ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām olsa bize

ruḫṣat-ı vaṣl:

1. **ruḫṣat-ı vaṣl:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma izni.
7. Ḥüsn-i ṭaleble ḳıl göñül ruḫṣat-ı vaṣl ise murād
8. Luṭf-ı süʿāli bilmeyen ġam-zede-i cevāb olur

ruḫṣat-ı yek-naẕra:

1. **ruḫṣat-ı yek-naẕra:**
Gazel 226
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tek bakış izni.
5. ʿUṣṣāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẕra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḥtirāz farż

Rūḥü'l-Emīn:

1. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

2. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḥtirāz

3. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 288
Mısra: **11**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
11. Pervāne degül Rūḥü'l-Emīn olsa sezādur
12. Ḳurbān-ı ser-i şemʿ-i şebistān-ı teġāfül

4. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 333
Mısra: **3**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
3. N'ola Rūḥü'l-Emīn pervāne-i şemʿ-i derūn olsa
4. Çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz sensin

5. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
9. Eger kim maḥrem-i ʿuṣṣāḳ ise Rūḥü'l-Emīn andan
10. Per ü bālin ḥarīm-i ʿışḳa cārūb itmesün n'itsün

6. **Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 364
Mısra: **19**
Dört büyük melekten biri olan Cebrail.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i feṭḥ ü ẓaferdür bu

Rūḥü'l-Ḳudüs:

1. **Rūḥü'l-Ḳudüs:**
Gazel 323
Mısra: **7**
Kutsal ruh, Cebrail.
7. Maḥrem olmaz ʿāṣıḳa Rūḥü'l-Ḳudüs olsa daḥi
8. İtmesün pinhān göñül pūşīde rāzum n'eylesün

rū-keş-i hicrān:

1. **rū-keş-i hicrān:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın yüz çekmesi, ayrılığın yüz asıklığı.
9. Göñül bir gevher-i genc-i mezāyā-yı maḥabbetdür
10. Ne çāre rū-keş-i hicrān ile pūşīdeyüz cānā

ruḳye-i hūş-ber:

1. **ruḳye-i hūş-ber:**
Kaside 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aklı mahveden ilacın afsunu.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

Rūm:

1. **Rūmuñ:**-*uñ*
Gazel 5
Mısra: **15**
Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

2. **Rūmdan:**-*dan*
Kaside 11
Mısra: **21**
Anadolu; Osmanlı.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

3. **Rūmda:**-*da*
Gazel 352
Mısra: **18**
Anadolu ve Rumeli.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

Rūm ili/illerü:

1. **Rūm ili:**
Kaside 14
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rum illeri, Osmanlı, Anadolu.
101. Gül-ḫīz-i ḥayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḫıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

2. **Rūm illerüñ:**-*ñ, -*
Gazel 126
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Rum illeri, Osmanlı, Anadolu.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳin Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

rū-māl eyle-:

1. **rū-māl eylerin:**-*r, -in*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek.
9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikem:
1. **rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hikmet evinin kapısının eşiğindeki toza yüz süren.
47. Hep vāṣıl-ı iksīr-i murād oldı efāżıl
48. Rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikemüñden

rū-māl-i ruḫ-ı nev-ḫaṭ-ı yār:
1. **rū-māl-i ruḫ-ı nev-ḫaṭ-ı yār:**
Gazel 257
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağında yeni çıkan ayva tüyüne yüz sürme.
7. Rū-māl-i ruḫ-ı nev-ḫaṭ-ı yār olsa müyesser
8. Ḫoş-bū-yı meşām-ı gül ü reyḥān olabilsek

rūşen:
1. **rūşen:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Aydınlık.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿişret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı baṣar mübārek

2. **rūşen:**
Kaside 18
Mısra: **55**
Aydınlık, parlak.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ ṣuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

3. **rūşen:**
Gazel 22
Mısra: **2**
Aydın, parlak.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

4. **rūşen:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Aydınlık, parlak.
1. Derūn-ı ʿāṣıḳa efkār-ı mā-sivā düşmez
2. O rūşen āyineye ʿaks-i müddeʿā düşmez

5. **rūşen:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Aydın, parlak.
1. O kim rūşen derūn-ı şayḳal-ı maḥv-ı vücūd olmaz
2. Miṣāl-i āyine müstaġraḳ-ı nūr-ı şühūd olmaz

rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr:
1. **rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr:**
Gazel 84
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tur dağındaki ibadet yerinin mumunun parlak yanan kandili.
1. Dil kim fürūġ-ı ʿışḳ ile mişkāt-ı nūr olur
2. Rūşen-çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı Ṭūr olur

rūşen it-:
1. **rūşen itdi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlatmak.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

2. **rūşen itse:**-*se*
Gazel 111
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlatmak.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḫlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḫurşīd ü māh açar

rūşen ol-:
1. **rūşen oldı:**-*dı*
Gazel 361
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlak olmak, aydınlık olmak.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

2. **rūşen olur:**-*ur*
Gazel 243
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlanmak, görmek.
1. ʿIşḳ raġbet mi bulur nev-ḫaṭ-ı yār olmayıcaḳ
2. Dīde rūşen mi olur kuḥl-ı ġubār olmayıcaḳ

rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār:
1. **rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görüş kabiliyetinde olan gözlere ışık/aydınlık veren/bahşeden.
5. Gerd-i sürme eşer-i ḫāk-i derūñ sulṭānum
6. Rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār ancaḳ

rūşenāyī:
1. **rūşenāyīdur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **2**
Aydınlık, parlaklık.
1. ʿIşḳdur bu āb u tāb-ı ḥüsn-i dil-berden ġaraż
2. Rūşenāyīdur felekde mihr-i enverden ġaraż

rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḳarīr:
1. **rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḳarīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Anadan doğma kör bahtın gözünün aydınlığı.
61. Yā Rasūlu'l-lāh ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ
62. Rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḳarīrümdür benüm

rūşen-çerāġ-ı Mevlevī:
1. **rūşen-çerāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mevleviliğin parlayan mumu/kandili.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrīzī gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbet:
1. **rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin Tur dağındaki alevin parlayan kandili. bkz. Tur.
1. Göñül rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür
2. Şikāf-ı sīneden ẓāhir olan nūr-ı maḥabbetdür

rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ:
1. **rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk meclisinin gece parlayan yakutunun parlayan içi.
9. Göñül rūşen-derūn-ı şeb-çerāġ-ı bezm-i ʿışḳ idi
10. Dahī genc-i cemāle olmadın gencūr āyīne

rūşen-dil ol-:
1. **rūşen-dil oldı:**-*dı*
Gazel 410
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü aydınlık olmak.
3. Rūşen-dil oldı zümre-i rindān-ı tīre-rūz
4. Şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūza başladı

2. **rūşen-dil olursaḳ:**-*ur, -sa, -ḳ*
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü aydınlık olmak.
1. Biz bārikā-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

rūşenger-i mirʾāt:
1. **rūşenger-i mirʾāt:**
Kaside 18
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Ayna cilacısı/parlatıcısı.
147. Şayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

rūşen-i mekremet:
1. **rūşen-i mekremetüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Belli/meydanda cömertlik.
115. Rūşen-i mekremetüñ ʿıyd-ı kerem-perdāzı
116. Gülşen-i mevhibetüñ tāze gül-i bī-ḫārı

rūşen-żamīr:
1. **rūşen-żamīr:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Varlığı nurlu.
3. Dil kim ḫayāl-i ṭalʿat-ı yārıyla eglenür
4. Mānend-i āfitāb ne rūşen-żamīr imiş

rūşen-żamīr ol-:
1. **rūşen-żamīr olur:**-*ur*
Gazel 136
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü aydınlık olmak, hakikatleri bilmek.
11. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī gibi müdām
12. Sāġar-keşān-ı mey-kede rūşen-żamīr olur

rūşen-żamīrān-ı ḫayāl:
1. **rūşen-żamīrān-ı ḫayāl:**
Kaside 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hayalin hakikatlerini bilen.
21. Cāmiʿ-i şehr-i dilüm rūşen-żamīrān-ı ḫayāl
22. Çehre-sāy-ı gūşe-i ferş-i ḫaşīrümdür benüm

rūşen-żamīr-i feyż:

1. **rūşen-żamīr-i feyż:**
Gazel 397
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bollukla/bereketle varlığı nur saçan.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

rūşen-żamīr-i ʿışḳ:

1. **rūşen-żamīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşktan dolayı içi aydınlık.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Ẕerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

rū-şinās-ı şehr-i naẓm:

1. **rū-şinās-ı şehr-i naẓm:**
Gazel 122
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şiir şehrini tanıyan/bilen.
19. Ey Meẕāḳī rū-şinās-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
20. ʿUrfī-i muʿciz-dem-i Rūmum ki Şirāzum budur

ruṭūbet-i āb:

1. **ruṭūbet-i āb:**
Kaside 23
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Suyun nemi.
65. Eger ruṭūbet-i āb olmasaydı şuʿle-i nār
66. Yaḳardı gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdānı

rūy:

1. **rūyını:**-*ı, -nı*
Gazel 197
Mısra: **5**
Yüz.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

2. **rūyına:**-*ı, -na*
Gazel 278
Mısra: **8**
Yüz.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

3. **rūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 328
Mısra: **6**
Yüz.
5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

4. **rūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 388
Mısra: **4**
Yüz.
3. Germiyyet-i meyle ḫūy-feşān ol
4. Vir rūyuña āb ü tāb-ı ʿişve

rūyāsında gör-:

1. **rūyāsında görse:**-*se*
Kaside 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşünde görmek.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār:

1. **rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Zamanın yokluğuna (doğru) yüzü dönmüş, zamanın yokluğunda gitmeye (ölmeye) hazır.
81. Sen saġ olup düşmenüñ ola müdām
82. Rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār

rūy-be-rūy ol-:

1. **rūy-be-rūy olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz yüze olmak.
7. Ḥüsn-i yār ile n'ola rūy-be-rūy olsañ eger
8. Biz de ḫūrşīd gibi āyīnedār-ı ʿışḳuz

rūy-ı ʿarak-perver:

1. **rūy-ı ʿaraḳ-perverini:**-*i, -ni*
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Rakı seven yüz.
3. Aġlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

rūy-ı dāġ-ı sīne:

1. **rūy-ı dāġ-ı sīnemi:**-*mi*
Gazel 302
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sinedeki/bağırdaki yaranın yüzü.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

rūy-ı dermān:

1. **rūy-ı dermān:**
Gazel 350
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Derman/çare yüzü/ilacı.
9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

rūy-ı deryā:

1. **rūy-ı deryāya:**-*ya*
Kaside 18
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Deniz yüzeyi.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ şuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġ:

1. **rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġa:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bağın güzelinin (sevgili) gönül arayan yüzü.
9. Rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġa
10. Virdi ḫaḳḳā ki zīver-i muḥkem

rūy-ı enverī:

1. **rūy-ı enverī:**
Gazel 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çok parlak/güzel yüz.
1. Ser-te-ser itdi iḫāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

rūy-ı ġabra:

1. **rūy-ı ġabra:**
Gazel 336
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.
11. Ḫān Murād-ı Cem-nijād-ı mekrümet-muʿtād kim
12. Devletinde rūy-ı ġabra ḫᵛān-ı yaġmādur bugün

rūy-ı istiġnā:

1. **rūy-ı istiġnā:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanma yüzü.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuşşāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

rūy-ı münīr:

1. **rūy-ı münīr:**
Kaside 8
Mısra: **175**
Kelime Tipi: -
Nurlu/aydınlık yüz.
175. Siyeh zülfīn ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

rūy-ı nesīm-i nev-rūzī:

1. **rūy-ı nesīm-i nev-rūzī:**
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nevruzun hafif rüzgarının yüzü.
5. Bād-ı çehre-güşā-yı faṣl-ı bahār
6. Açdı rūy-ı nesīm-i nev-rūzī

rūy-ı raġbet:

1. **rūy-ı raġbet:**
Gazel 365
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İlgi/rağbet yüzü.
11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad-fetḥ-i bāb-ı ebrū

rūy-ı sāḳī:

1. **rūy-ı sāḳī:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçki dağıtanın yüzü.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

rūy-ı siyāh-ı idbār:

1. **rūy-ı siyāh-ı idbār:**
Kaside 10
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Talihsizliğin/bahtsızlığın siyah yüzü.
87. Pertev-i neyyir-i iḳbāline maẓhar düşse
88. Ṭalʿat-ı māha döner rūy-ı siyāh-ı idbār

rūy-ı siyeh-i zerḳ:

1. **rūy-ı siyeh-i zerḳ:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dindar görünmenin, iki yüzlülüğün siyah yüzü.
9. Zāhid bize ṭaʿn itme ki hem-reng-i Ḥıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

rūy-ı ümīd:

1. **rūy-ı ümīde:**
Kaside 3

Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ümit yüzü.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

rūy-ı yār:
1. **rūy-ı yāre:**-*e*
Gazel 276
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü.
3. Bu āb ü tāb ile ʿarż-ı cemāl gör nice_olur
4. Güle nigāhı ḳo baḳ rūy-ı yāre ey bülbül

rūy-ı yāsemīn:
1. **rūy-ı yāsemīn:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaseminin yüzü.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

rūy-ı zamāne:
1. **rūy-ı zamāne:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın yüzü.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

rūy-ı zemīn:
1. **rūy-ı zemīn:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.
41. Sulṭān-ı selāṭīn-i ḫadem rūy-ı zemīn kim
42. Bir bende-i efgendesidür ḫān-ı zamāne

2. **rūy-ı zemīn:**
Kaside 14
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü.
35. Bu şevḳ iledür böyle şeb-āẕīn-i zamāne
36. Kim rūy-ı zemīn reşk-i çerāġān-ı semādur

rūy-māl eyle-:
1. **rūy-māl eyleyenler:**-*yen, -ler*
Kaside 6
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek.
27. ʿĀḳıbet hep vāṣıl-ı iksīr-i devlet oldılar
28. Eyleyenler ol der-i devlet-meʾāba rūy-māl

rūy-nümā-yı gül-i Baġdād:
1. **rūy-nümā-yı gül-i Baġdād:**
Kaside 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bağdat'ın gül yüzünü göstereni.
3. El-ḥaḳ olamaz rūy-nümā-yı gül-i Baġdād
4. Ṣad-ġonce-leb-i Ḫelluḫ u Nevṣādı görürseñ

rūy-pūş-ı nāz:
1. **rūy-pūş-ı nāz:**
Gazel 152
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Nazdan yüzünü örtme.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

rūz:
1. **rūzı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **46**
Gündüz.
45. Teferrüc itdi şeb-āẕīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

2. **rūzı:**-*ı*
Gazel 170
Mısra: **28**
Gün.
27. ʿAhdı o Cem-nişānuñ bir luṭfıdur Ḫudā'nuñ
28. Her rūzı olmış anuñ nāyib-menāb-ı nev-rūz

3. **rūzı:**-*ı*
Gazel 170
Mısra: **29**
Gündüz.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

4. **rūzımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 186
Mısra: **11**
Gündüz.
11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
12. Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

5. **rūz:**
Gazel 287
Mısra: **13**
Gün.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir gūne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

6. **rūz:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Gündüz.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫᵛāb iderin

rūz u şeb:
1. **rūz u şeb:**
Kaside 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece.
33. Ol şehen-şeh ki idelden sözüme raġbet-i tam
34. Rūz u şeb hūşgeh-i pīr ü civāndur süḫanüm

2. **rūz u şeb:**
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.
1. Māye-i ʿıyş u ṭarab rıṭl-ı girāndur baña
2. Rıṭl-ı girān rūz u şeb feyż-resāndur baña

3. **rūz u şeb:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.
39. Böyle ʿışretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

4. **rūz u şeb:**
Kaside 21
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.
95. Çeşm-i ḫūrşīd-i nūr-ı iḳbāli
96. Rūz u şeb dīdebān-ı maʿnādur

5. **rūz u şeb:**
Kaside 22
Mısra: **109**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.
109. Rūz u şeb gülşen-i saʿādetde
110. Geçe rāḥatla ṣubḥ ile şāmı

6. **rūz u şeb:**
Gazel 44
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece.
17. Ey Mezāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

7. **rūz u şeb:**
Gazel 296
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gündüz ve gece.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṡel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

rūz u şeb-i ʿālem:
1. **rūz u şeb-i ʿālemi:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyanın/âlemin gündüz ve gecesi.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

rūze:
1. **rūzede:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **43**
Oruç.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf şaḥra-i şammā idi hep cevrānī

rūzedār-ı ġam:
1. **rūzedār-ı ġam:**
Kaside 13
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Gam oruçlusu, sıkıntı ve kederden uzak.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿışretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

rūz-efzūn it-:
1. **rūz-efzūn itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Günden güne artmak.
27. Nedür bu ʿahd-i ṭarāvet ki itdi rūz-efzūn
28. Güşāyiş-i dil-i pejmürde-i gülistānı

rūzgār:
1. **rūzgār:**
Gazel 63
Mısra: **14**
Devir, zaman; esinti, yel.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

2. **rūzgār:**
Gazel 174

Mısra: **5**
Devir, zaman; esinti, yel.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

3. **rūzgārdan:**-*dan*
Gazel 238
Mısra: **11**
Zaman, devir.
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḥayf

4. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 276
Mısra: **8**
Zaman, devir.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

5. **rūzgārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **4**
Devir, zaman; esinti, yel.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı şurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

6. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **10**
Devir, zaman; esinti, yel.
9. Biraz da eyle ḥaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḥüsni meded rūzgāra gösterme

7. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 396
Mısra: **2**
Devir, zaman; esinti, yel.
1. Gönül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

8. **rūzgār:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Devir, zaman; esinti, yel.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

9. **rūzgār:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Devir, zaman; esinti, yel.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

rūzgār-ı ḥasret:
1. **rūzgār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hasret rüzgarı.
7. Kenārın egme vü yād itme bād-ı şurṭasını
8. Bu baḥr-i fürḳat ile rūzgār-ı ḥasretdür

rūzī:
1. **rūzī:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Rızık, nasip.
5. ʿAceb ʿaceb nice_olurdı olaydı ger rūzī
6. Güşād-ı tügme-i gül-gün ḳabā-yı istiġnā

rūz-ı bāzār-ı meserret:
1. **rūz-ı bāzār-ı meserret:**
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şenlik pazarı günü.
7. Ne deñlü rūz-ı bāzār-ı meserret pür-kesād olsa
8. Olur naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam ṣahbā

rūz-ı ezel:
1. **rūz-ı ezel:**
Kaside 18
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Ezel günü, ruhların yaratılıp da herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.
127. Güş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḥi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

2. **rūz-ı ezel:**
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ezel günü, ruhların yaratılıp da herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü ṣādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

3. **rūz-ı ezel:**
Gazel 300
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ezel günü, ruhların yaratılıp da herkesin kısmetinin tayin edildiği gün.
1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

rūz-ı fīrūz-ı dil-ārā:
1. **rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen sevinçli/uğurlu gün.
1. Müjde kim bir rūz-ı fīrūz-ı dil-ārādur bugün
2. Rāḥat-efrūz-ı derūn-ı pir ü bernādur bugün

rūz-ı ġam:
1. **rūz-ı ġam:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert günü.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʿiş

rūz-ı ġazā:
1. **rūz-ı ġazā:**
Kaside 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş günü.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

2. **rūz-ı ġazādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş günü.
1. El-minnetü li'l-lāh ki bugün rūz-ı ġazādur
2. Bu rūz-ı ġazā ġāzīlere rūḥ-fezādur

rūz-ı ʿişret:
1. **rūz-ı ʿişret:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeme içme günü.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

rūz-ı ḳıyāmet:
1. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Kaside 14
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.
37. Bu feṭḥ u ẓafer ḥaḳ bu ki tā rūz-ı ḳıyāmet
38. Ser-ṣafḥa-i tārīḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur

2. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 137
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

rūz-ı maḥşer:
1. **rūz-ı maḥşer:**
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Mahşer günü.
59. Rūz-ı maḥşer bā-vücūd-ı Çār-Yār-i bā-ṣafā
60. Bir keremkārum şüpür-bürde şepīrümdür benüm

rūz-ı meṣaf:
1. **rūz-ı meṣaf:**
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saf saf dizilinen gün, savaş günü.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey gönül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫs

rūz-ı nev-rūz:
1. **rūz-ı nev-rūz:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nevruz günü.
9. Rūz-ı nev-rūz ḳadar oldı Meẕāḳī rūşen
10. Feyż-i eyyām-ı bahārıyla leyālī-i çemen

2. **rūz-ı nev-rūzı:**-*ı*
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nevruz günü.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

rūz-ı nūrānī:
1. **rūz-ı nūrānī:**
Kaside 23
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Parlak/nurlu gün(düz).
51. O deñlü tāb-ı çerāġān ziyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

rūzī ol-:
1. **rūzī ola:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **85**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip olmak, kısmet olmak.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

2. **rūzī oldı:**-*dı*
Gazel 170
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip olmak, kısmet olmak.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı güş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad-feṭḥ-i bāb-ı nev-rūz

3. **rūzī oldı:**-*dı*
Gazel 365
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**
Nasip olmak, kısmet olmak.
11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad-fetḥ-i bāb-ı ebrū

rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmā:

1. **rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kutlu/mübarek yüzlü şahın/sultanın ayağını öpme günü.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

rūz-ı rūşen:

1. **rūz-ı rūşen:**
Kaside 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gün, parlak gün.
83. Şevḳ-i fetḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

2. **rūz-ı rūşen:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aydınlık/parlak gün.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

3. **rūz-ı rūşen:**
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gün, parlak gün.
3. Şevḳ-i ʿāşıḳ feyż-i ḫüsn-i yārdan maʿlūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfitāb-ı enverinden bellüdür

rūz-ı şādī:

1. **rūz-ı şādī:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Mutluluk günü.
65. Vaṣl u hicrāndan ʿibāretdür
66. Rūz-ı şādī ile şeb-i mātem

rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ:

1. **rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ:**
Gazel 405
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Açgözlülüğün geniş sofra günü.
9. Dīde rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ olmaḳdadur
10. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i emel sīr olsa da

rūz-ı şümār:

1. **rūz-ı şümār:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hesap günü, kıyamet günü.
13. Ey Meẕāḳī bilmezin ḥālüm n'olur rūz-ı şümār
14. Ġarḳ-ı ʿiṣyānum meger cürm ü günāhum bir midür

rūz-ı vaṣl:

1. **rūz-ı vaṣl:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma günü.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürūr
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

rūz-ı veġā:

1. **rūz-ı veġā:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Savaş günü.
47. Rūz-ı veġā ʿasker-i pür-ṣavleti
48. Her biri bir Güstehem-i rūzgār

2. **rūz-ı veġā:**
Kaside 10
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Savaş günü.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

3. **rūz-ı veġāda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Savaş günü.
117. Ḳatup bir birine rūz-ı veġāda ḫayl-i küffārı
118. Yesārın der-yemīn eyler yemīnin der-yesār eyler

rübā-yı süḫan:

1. **rübā-yı süḫan:**
Kaside 10
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Sözü/kelâmı kapan.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḫan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde mişvār

rübūde-künc-i ṭarab:

1. **rübūde-künc-i ṭarab:**
Gazel 409
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eğlencenin kapılmış köşesi.
1. Fiġān ki oldı derūn-ı ḫum-ı ṣarāb tehī
2. Rübūde-künc-i ṭarab daḫme-i ḫarāb tehī

rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr:

1. **rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr:**
Gazel 153
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Eski ifade sözlerini ören/yeniden yazan.
17. Meẕāḳī nev-be-nev tāze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ:

1. **rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ:**
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk derdi/üzüntüsü ören/örücü.
5. Ḫaḳḳā rüfūger-i ġam-ı ʿışḳ itmedi dirīg
6. Ammā ki çāk-i sīneye çāre bulunmadı

Rüstem: (TDVİA, Pala)

1. **Rüstem:**
Kaside 8
Mısra: **64**
İran millî destanının en güçlü kahramanı ve divan edebiyatında cesaret ve kahramanlık ve yenilmezlik yönleriyle özellikle kasidelerde oldukça sık söz konusu edilen şahsiyetlerdendir. "Rüstem-i Dâstân, Rüstem-i Zâl, Tehemten gibi sıfatlar Rüstem'e aittir.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

2. **Rüstem:**
Kaside 8
Mısra: **188**
bkz. Rüstem.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

3. **Rüstem:**
Kaside 11
Mısra: **28**
bkz. Rüstem.
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

4. **Rüstem:**
Kaside 13
Mısra: **61**
bkz. Rüstem.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

5. **Rüstem:**
Kaside 13
Mısra: **65**
bkz. Rüstem.
65. Rüstem olsa ṭuramaz sīne gerüp ḳarşumda
66. Dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda benüm

6. **Rüstem:**
Gazel 215
Mısra: **10**
bkz. Rüstem.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

7. **Rüstem:**
Gazel 247
Mısra: **9**
bkz. Rüstem.
9. Eger Rüstem gibi ṣāḥib-ḳırān olsaḳ da rām olmaz
10. ʿİnān-ı aşkar-ı çarḫ-ı leked-güsterden el çekdük

8. **Rüstem:**
Gazel 337
Mısra: **6**
bkz. Rüstem.
5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḫamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

9. **Rüstem:**
Gazel 379
Mısra: **8**
bkz. Rüstem.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

Rüstemāne:

1. **Rüstemāne:**
Kaside 8
Mısra: **19**
Rüstem gibi. bkz. Rüstem.

19. Çıḳup bir şaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

2. **Rüstemāne:**
Kaside 24
Mısra: **19**
Rüstem gibi. bkz. Rüstem.
19. Rüstemāne maṣaff-ı iḳbāle
20. Ḥamle-i Güstehem mübārek-bād

Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳ:
1. **Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum:**-*um*
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanının Rüstem'i. bkz. Rüstem.
1. Rüstem-i ʿarṣa-i ʿışḳum ne disem lāf degül
2. Heft-ḫʷān-ı feleke ʿazm iderin Ḳāf degül

Rüstem-i dāsitān-ı maʿnā:
1. **Rüstem-i dāsitān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anlamda destanın Rüstem'i. bkz. Rüstem.
1. Dil ki ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnādur
2. Rüstem-i dāsitān-ı maʿnādur

Rüstem-i destān:
1. **Rüstem-i destān:**
Gazel 271
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Destanın Rüstem'i. bkz. Rüstem.
7. Rüstem-i destān gibi ʿālem-pesend olsa n'ola
8. Heft-ḫʷān-ı himmetüñ merd-i meṣāfıdur göñül

2. **Rüstem-i destānı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Destanın Rüstem'i. bkz. Rüstem.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

Rüstem-i destān-ı dil:
1. **Rüstem-i destān-ı dil:**
Gazel 345
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül destanının Rüstem'i. bkz. Rüstem.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫʷān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

Rüstem-i destān-ı ʿışḳ:
1. **Rüstem-i destān-ı ʿışḳ:**
Gazel 339
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk destanının Rüstem'i. bkz. Rüstem.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

Rüstem-i destān-ı naẓm:
1. **Rüstem-i destān-ı naẓmım:**-*ım*
Kaside 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Nazım destanının Rüstem'i. bkz. Rüstem.
23. Rüstem-i destān-ı naẓmım Ḳahramān olsa ʿadū
24. Pāy-māl-i dest-bürd-i dār u gīrümdür benüm

Rüstem-i destān-ı zamāne:
1. **Rüstem-i destān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin destanındaki Rüstem. bkz. Rüstem.
77. Ol şīr-i jiyān ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn
78. Ol bebr-i beyān Rüstem-i destān-ı zamāne

Rüstem-i destān:
1. **Rüstem-i destānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Destan kahramanı Rüstem. bkz. Rüstem.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ:
1. **Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk savaşına tutuşanın hikâyesi güçsüz Rüstem'i. bkz. Rüstem.
3. Ġırra olma ʿarṣa-i mihr ü maḥabbetden ṣaḳın
4. Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ olur

Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāz:
1. **Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ok atan yay gibi kaşlı Rüstem. bkz. Rüstem.
11. Sīnemi pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül eyleyen
12. Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāzum budur

Rüstem-i ġamze-i sāḳī:
1. **Rüstem-i ġamze-i sāḳī:**
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sakinin Rüstem gibi süzgün, yan bakışı. bkz. Rüstem.
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḫaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

Rüstem-i haşm-efgen-i meydān-ı ġazā:
1. **Rüstem-i ḫaşm-efgen-i meydān-ı ġazā:**
Kaside 14
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş meydanında düşmanını yere düşüren Rüstem. bkz. Rüstem.
43. Ol Rüstem-i ḫaşm-efgen-i meydān-ı ġazā kim
44. Serdār-ı ẓafer yāver-i manṣūr-livādur

Rüstem-i heft-ḫʷān-güẕār-ı felek:
1. **Rüstem-i heft-ḫʷān-güẕār-ı felek:**
Gazel 318
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Feleğin yedi sofrasından/konaklık yolundan geçen Rüstem. bkz. Rüstem.
21. Rüstem-i heft-ḫʷān-güẕār-ı felek
22. Bīm-i peygār n'eydügin bilmem

Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem:
1. **Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem:**
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemde tek/yalnız at binen Rüstem. bkz. Rüstem.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zār:
1. **Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıkların Rüstem'i. bkz. Rüstem.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

Rüstem-i zamāne:
1. **Rüstem-i zamāne:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Rüstem'i. bkz. Rüstem.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

2. **Rüstem-i zamāne:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın Rüstem'i. bkz. Rüstem.
9. Olsa ger Rüstem-i zamāne daḥi
10. Eyler ʿaṭf-ı ʿinān cirīdüñden

Rüstem-vār:
1. **Rüstem-vār:**
Kaside 10
Mısra: **76**
Rüstem gibi. bkz. Rüstem.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

rüşd ü sedād:
1. **rüşd ü sedādıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğruluk ve hatasızlık.
9. Aç gözüñ güm-rāh-ı ʿışḳ oldum diyü ġam çekme kim
10. Bu ḍalālet ʿāṣıḳun rüşd ü sedādıdur göñül

rüşvet:
1. **rüşvet:**
Kaside 12
Mısra: **102**
Bir görevliye bir işi yaptırmak için para veya mal verme.
101. El-minnetü li'l-lāh ki zamānında söyindi
102. Rüşvet gibi bir āteş-i sūzān-ı zamāne

rütbe-ferāzende-i çarḫ-ı kūhen:
1. **rütbe-ferāzende-i çarḫ-ı kūhen:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Eski/modası geçmiş feleğin derecesini yükselten.
29. Rütbe-ferāzende-i çarḫ-ı kūhen
30. Rātibe-baḫş-ı ümem-i rūzgār

rütbe-i ʿālī-i çemen:
1. **rütbe-i ʿālī-i çemen:**
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahçenin/çimenliğin yüksek/yüce makamlısı/rütbelisi.
5. Maḳdem-i ḫusrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

rütbe-i iʿcāz:
1. **rütbe-i iʿcāza:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize makam (Şairin sanatının etkileyiciliği).
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẓaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

rütbe-i izʿān u zekā:
1. **rütbe-i iẕʿān u ẕekā:**
Tarih 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlayış/kavrayış ve zekânın derecesi.
9. Ḳıymet-i gevher-i ẕātın ne güzel fehm itdi
10. Böyle olsa olıcaḳ rütbe-i iẕʿān u ẕekā

rütbe-i ḳadr:
1. **rütbe-i ḳadrini:**-*i, -ni*
Kaside 17
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Değerin/kıymetin derecesi/rütbesi.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

rütbe-i keyvān-ı zamāne:
1. **rütbe-i keyvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Zuhal(Satürn) gezegeni derecesi/makamı.
9. ʿĀlemde ʿaceb ḥaddini bildi Kölemenler
10. Pest oldı hele rütbe-i keyvān-ı zamāne

rütbe-i nāz:
1. **rütbe-i nāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazın derecesi.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḥüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

rütbe-i rüchān-ı zamāne:
1. **rütbe-i rüchān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin üstün/yüksek makamı.
137. Seyr it eşer-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥe sezā rütbe-i rüchān-ı zamāne

rütbe-i şāh u gedā:
1. **rütbe-i şāh u gedā:**
Gazel 137
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hükümdar ve dilencinin derecesi.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār:
1. **rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Devrin Medine şehri ve civarının muhafızı rütbesi.
37. Ol ki anuñ emrine vā-bestedür
38. Rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

rütbe-i siḥr-i ḥelāl:
1. **rütbe-i siḥr-i ḥelāl:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Helal olan büyücülük derecesi.
43. Bā-ḫuṣūṣā feyż-i evṣāf-ı bülendiyle olur
44. Her kelām-ı dil-keşüm hem rütbe-i siḥr-i ḥelāl

rütbe-i şiʿr:
1. **rütbe-i şiʿrüm:**-*üm*
Kaside 10
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Şiirin derecesi.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

rütbe-nümā-yı ḥüsn:
1. **rütbe-nümā-yı ḥüsni:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik rütbesini/derecesini gösteren.
7. Ḳaşları olsa n'ola rütbe-nümā-yı ḥüsni
8. Rifʿat-i ṭaḳ-ı cemāli kemerinden bilürüz

S

saʿādet:
1. **saʿādetle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **49**
Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

2. **saʿādet:**
Kaside 13
Mısra: **45**
Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

3. **saʿādet:**
Gazel 106
Mısra: **4**
Mutluluk.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḥi ʿālemde saʿādet mi olur

4. **saʿādetle:**-*le*
Gazel 257
Mısra: **25**
Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle şenā-ḫᵛān olabilsek

5. **saʿādetle:**-*le*
Gazel 414
Mısra: **25**
Mutluluk, gönül rahatlığı, huzur.
25. Cenāb-ı Ḥaḳ bu saʿādetle pāydār ide dāyim
26. Benüm de devr-i şerīfinde iştihārum olaydı

ṣabā:
1. **ṣabāya:**-*ya*
Kaside 3
Mısra: **19**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

2. **ṣabā:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

3. **ṣabā:**
Kaside 8
Mısra: **175**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

4. **ṣabā:**
Kaside 17
Mısra: **74**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
73. Ġonceyi bülbül-i ḫoş-lehçe iderdi nefesi
74. Dem-i cān-baḫşı ṣabā ile olaydı hem-dem

5. **ṣabā:**
Kaside 18
Mısra: **143**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
143. Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā olsa vezān neşr eyler
144. ʿIṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭārı

6. **ṣabā:**
Gazel 60
Mısra: **3**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

7. **ṣabā:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

8. **ṣabādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **12**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

9. **ṣabā:**
Gazel 164
Mısra: **3**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
3. Virdükde ṣabā müjde-i teşrīf-i ḳudümüñ
4. Ol vaḳt-i mübārek gibi ferḫunde-dem olmaz

10. **ṣabānuñ:**-*nuñ*
Gazel 311
Mısra: **1**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
1. Nev-bahār oldı ṣabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Naḳş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

11. **ṣabā:**
Gazel 339
Mısra: **14**
Sabaha doğru hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dilbere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

ṣabāḥ-ı ḥaşr:
1. **ṣabāḥ-ı ḥaşre:**-*e*
Gazel 188
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Toplanma sabahı, mahşer günü.
5. Yoḳ ṣām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoḳmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

ṣabāḥü'l-ḫayr:
1. **ṣabāḥü'l-ḫayrı:**-*ı*
Gazel 186
Mısra: **13**
Hayırlı/güzel sabahlar.
13. Hep ṣabāḥü'l-ḫayrı ḥüsn-i yār ile pür-ṣevḳ olur
14. Naġme-perdāz-ı seḥerdür ʿandelīb-i zārımuz

ṣabāveş:
1. **ṣabāveş:**
Kaside 5
Mısra: **67**
Saba rüzgarı gibi.
67. Ne revādur ṣabāveş ehl-i hevā
68. Ḥarem-i vuṣlata ola maḥrem

ṣabā-yı nerm:
1. **ṣabā-yı nerm:**
Kaside 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gün doğusundan esen hafif ve yumuşak rüzgar.
9. Ṣabā-yı nerm ile mevc-i girih girih olıcaḳ
10. Virür leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḥūbānı

ṣabġ-ı dil-keş:
1. **ṣabġ-ı dil-keş:**
Gazel 274
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken boyanma.
9. Raġbet-fezā-yı naḳş u nigār-ı bahārdur
10. Bir böyle ṣabġ-ı dil-keş ile inṣıbāġ-ı gül

sābit-ḳadem-i himmet:
1. **sābit-ḳadem-i himmet:**
Gazel 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gayrette/çalışmada ayağına sağlam/yerinde duran.
1. Sābit-ḳadem-i himmet ü āvāre-i ʿışḳuz
2. Ḳuṭb-ı felek ü kevkeb-i seyyāre-i ʿışḳuz

ṣabr:
1. **ṣabr:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Sabır, dayanma, katlanma.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

2. **ṣabra:**-*a*
Gazel 41
Mısra: **2**
Sabır, dayanma, katlanma.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifṣā-yı rāz itmek de güc

3. **ṣabr:**
Gazel 339
Mısra: **11**
Sabır, dayanma, katlanma.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʾḫir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

ṣabr eyle-/id-:
1. **ṣabr eyle:**
Gazel 351
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, dayanmak.
17. Ḫār-ı elem-i ʿāleme ṣabr eyle Meẕāḳī
18. Destüñde hemān ġonce-i maḳṣūd bulunsun

2. **ṣabr eyler:**-*r*
Gazel 172
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, dayanmak.
3. Nār-ı taʿlīḳ-i hicre ṣabr eyler
4. Zer-i dārü'l-ʿayārı ʿışḳuz biz

3. **ṣabr eyler:**-*r*
Gazel 303
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, dayanmak.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

4. **ṣabr ider:**-*er*
Gazel 212
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabretmek, dayanmak.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i firāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

ṣabr ile kesil-:
1. **ṣabr ile kesilmezse:**-*mez, -se*
Gazel 359
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabırla azalmak/durmak.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne güne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

ṣabr u ārām:
1. **ṣabr u ārām:**
Gazel 317
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve huzur.
15. Bī-ḳarār u şekīb-perdāzum
16. Ṣabr u ārām n'eydügin bilmem

ṣabr u ḳarār:
1. **ṣabr u ḳarār:**
Gazel 262
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve tahammül.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin şuʿledār olur giderek

2. **ṣabr u ḳarārı:**-*ı*
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve karar/tahammül.
5. Cānā gidicek ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārı
6. Daḫi ne gelür ʿāşıḳ-ı nā-çāruñ elinden

3. **ṣabr u ḳarārın:**-*ın*
Gazel 250
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve karar/tahammül.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

4. **ṣabr u ḳarārın:**-*ın*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve tahammül.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

ṣabr u şekīb-i cān u dil:
1. **ṣabr u şekīb-i cān u dil:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can ve gönlün sabır ve tahammülü.
5. Cānda hevā-yı ṣoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

ṣabr u sükūn:
1. **ṣabr u sükūndan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve sessizlik.
11. Fürḳati ārzū-yı vuṣlat ile ḫoş görelüm
12. Hicre bir çāre mi var ṣabr u sükūndan ġayrı

2. **ṣabr u sükūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve sakinlik.
9. Ber-ṭaraf eyle göñül daġdaġa-i dünyāyı
10. Rāḥat-ı pīr-i ḫıred ṣabr u sükūnundandur

ṣabr u taḥammül:
1. **ṣabr u taḥammül:**
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabır ve tahammül.
3. ʿĀşıḳ-ı dil-dāde kim ṣabr u taḥammül ʿarż ider
4. Ḫ̆āce-i bāzār-ı ġamdur kār u bārın gösterür

ṣabr-ı Aḥmed:
1. **ṣabr-ı Aḥmedle:**-*le*
Tarih 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ahmet'in sabrı/gayreti. bkz. Aḥmed Paşa.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

ṣabr-ı Eyyūb: (TDVİA)
1. **ṣabr-ı Eyyūb:**
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hz. Eyüp'ün sabrı. Eyyub: Kur'ân-ı Kerîm'de adı geçen peygamberlerden biri. Yakalandığı hastalıktan sabrı ile kurtulmasıyla meşhurdur. Divan şiirinde de sabır timsali olarak teşbih yoluyla söz konusu edilmektedir.
5. Girānbār-ı firāḳuñ çāresi kūh-ı taḥammüldür
6. Esīr-i derd-i hicrān ṣabr-ı Eyyūb itmesün n'itsün

ṣabūḥ:
1. **ṣabūḥ:**
Gazel 17
Mısra: **13**
Sabahleyin içilen şarap.

13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i ṣarāb-ı şebāneyüz cānā

ṣabūḥī-ṣuʿle-efrūz-ı mey-i nāb:

1. **ṣabūḥī-ṣuʿle-efrūz-ı mey-i nāb:**
Gazel 333
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saf/halis şarapla sabah içkisinin ateşini/alevini parlatan.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-ṣuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

saç:

1. **şaçları:**-*lar, -ı*
Gazel 86
Mısra: **5**
Saç.
5. Ahvālimüz ol şaçları Leylī ile āḫir
6. Mecnūn gibi ʿālemlere destān olacaḳdur

2. **şaçı:**-*ı*
Gazel 290
Mısra: **3**
Saç.
3. Bir şaçı Leylāya dil vir ṣad hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

3. **şaçları:**-*lar, -ı*
Gazel 418
Mısra: **7**
Saç.
7. Beni ol şaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cünūnum dāsitān-ı Ḳays-ı şeydāyı unutdurdı

4. **şaçı:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Saç.
7. Ey şaçı Leylī nedür şöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

saçıl-:

1. **şaçılur:**-*ur*
Gazel 264
Mısra: **6**
Dökülmek, akmak.
5. Jāle şanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden şaçılur eşk-i revān-ı bülbül

2. **şaçılsun:**-*sun*
Gazel 343
Mısra: **5**
Saçılmak, dökülmek.
5. Şaçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

ṣad:

1. **ṣad:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Yüz, 100 sayısı, pek çok.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

2. **ṣad:**
Gazel 44
Mısra: **17**
Yüz, 100 sayısı, pek çok.
17. Ey Meẕāḳī ṣad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

ṣad el-ḥased:

1. **ṣad el-ḥased:**
Gazel 165
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz defa kıskançlık (olsun).
3. Ṣad el-ḥased ol rind-i ḳadeḥ-nūşa ki dāyim
4. Ḫamyāze-keş-i dürd-i ḫumār-ı elem olmaz

ṣad el-ḥazer:

1. **ṣad el-ḥaẕer:**
Gazel 130
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz defa sakın, çekin.
15. Ṣad el-ḥaẕer o cürʿa-keş-i seyr-i çeşme kim
16. Ḫursend-i nīm-i loḳma-i ḫᵛān-ı kifāf olur

2. **ṣad el-ḥaẕer:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz defa aman.
7. Ṣad el-ḥaẕer o ġamze-i ebrū-penāhdan
8. Bir tīrdür ki kavs-ı ḳazādan ẓuhūr ider

3. **ṣad el-ḥaẕer:**
Gazel 262
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz defa sakın, çekin.
13. Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gīsū-yı yāra meyl itme
14. Cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār olur giderek

ṣadā:

1. **ṣadādur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **128**
Ses.
127. Gūş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḥi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

ṣad āb:

1. **ṣad āb:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Yüz su, çok su.
9. Virdi yine āfitāb ʿāleme ṣad āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

ṣad āb u tāb-ı ebrū:

1. **ṣad āb u tāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kaşın yüz güzelliği ve parlaklığı.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad āb u tāb-ı ebrū

ṣadālar ṣal-:

1. **ṣadālar ṣaldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ses vermek, ses duyurmak, yayılmak.
37. Ne dügündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

ṣadāret:

1. **ṣadāretde:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **25**
Sadrazamlık.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle şenā-ḫᵛān olabilsek

ṣadā-yı el-amān:

1. **ṣadā-yı el-amān:**
Kaside 19
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Aman dileme sesi.
21. Fiġānlar itdi ḍarb-ı ṭop-ı düşmen-kūbdan aʿdā
22. Ṣadā-yı el-amān āheng-i feryād olduġın gördük

ṣadā-yı ḥayr-ı maḳdem:

1. **ṣadā-yı ḥayr-ı maḳdem:**
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gelmenin/ayak basmanın hayırlı sesi.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

ṣadā-yı Manṣūr:

1. **ṣadā-yı Manṣūr:**
Gazel 81
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mansur'un sesi. bkz. Manṣūr.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

ṣadā-yı şūr u şer:

1. **ṣadā-yı şūr u şer:**
Kaside 28
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kargaşa/karışıklık sesi.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manṣūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı şūr u şer geldi

ṣadā-yı tebşīr:

1. **ṣadā-yı tebşīr:**
Kaside 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Müjde sesleri.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

ṣadā-yı ṭop:

1. **ṣadā-yı ṭop:**
Kaside 23
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Top sesi.
63. Eger benān-ı hilāl olmasaydı sāmiʿa-pāş
64. Ṣadā-yı ṭop ker eylerdi gūş-ı devrānı

ṣadā-yı ʿūd:

1. **ṣadā-yı ʿūd:**
Gazel 429
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ud sesi.
5. ʿAceb pür-şevḳ idermiş ehl-i bezmi
6. Ṣadā-yı ʿūd u āvāz-ı def ü ney

ṣad bezl-i luṭf:

1. **ṣad beẕl-i luṭfıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 51
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cömertlikten dolayı bol bol dağıtma.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

şad bīm-i cān ciger:

1. **şad bīm-i cān ciger:**
   Gazel 232
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yürek ve canın yüz korkusu.
   5. Ḫıżr u Mesīḥ olursa da şad bīm-i cān ciger
   6. Çekdükçe ġamzesi şaf-ı ʿömr-i dirāza tīġ

şad cā:

1. **şad cā:**
   Gazel 315
   Mısra: **5**
   Yüz yer.
   5. Böyle şad cā şuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
   6. Sūziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

şad çāk eyle-/id(t)-:

1. **şad çāk eyler:**-*r*
   Tarih 3
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz parçaya ayırmak , paramparça etmek.
   25. Yine seyr it ciger-i düşmeni şad çāk eyler
   26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

2. **şad çāk iderse:**-*er, -se*
   Gazel 236
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz parçaya ayırmak , paramparça etmek.
   7. Ġamzesi sīnemi şad çāk iderse ne ʿaceb
   8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

3. **şad çāk idüp:**-*üp*
   Gazel 219
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz parçaya ayırmak , paramparça etmek.
   11. Ḳabā-yı neng ü nāmusa dil-i şeydā daḥi n'eyler
   12. Girībānın çeküp şad çāk idüp dāmāna el şunmış

4. **şad çāk itsem:**-*se, -m*
   Gazel 283
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz parça/yarık etmek.
   9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi şad çāk itsem
   10. Dil-ḫıräşī-i elem naġme-i mıżrāb degül

şad çendān:

1. **şad çendān:**
   Gazel 371
   Mısra: **7**
   Yüzlerce, çok fazla.
   7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider şad çendān
   8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

şad çerāġ-ı rūşen:

1. **şad çerāġ-ı rūşen:**
   Kaside 23
   Mısra: **49**
   Kelime Tipi: -
   Aydınlık/parlak yüz kandil/mum.
   49. ʿArūseler yüridi şad çerāġ-ı rūşen ile
   50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

şad ceres-i peydā:

1. **şad ceres-i peydā:**
   Gazel 21
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Ortaya çıkan yüz çan.
   13. ʿAceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
   14. Fiġān şad ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

şad çeşm-i şūr-ı düşmen:

1. **şad çeşm-i şūr-ı düşmen:**
   Gazel 180
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Düşmanın gürültülü/etkili yüz gözü.
   7. Şad-çeşm-i şūr-ı düşmen eşer eylemez bize
   8. Bir ḳutb-ı nüh-felek gibi evc-i naẓardayuz

şad ceyb ü kenār:

1. **şad ceyb ü kenār:**
   Kaside 10
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yüz yaka/cep ve kenar/köşe.
   35. Ne dügündür bu ki enʿām-ı fırāvānından
   36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile şad ceyb ü kenār

şad cünbiş-i medhūş:

1. **şad cünbiş-i medhūş:**
   Gazel 326
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Dehşete uğramış/şaşırmış yüz hareket/kımıldama.
   5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
   6. Her gūşede şad cünbiş-i medhūş görinsün

şad cūş id-:

1. **şad cūş iderüz:**-*er, -üz*
   Gazel 156
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz defa coşmak.
   3. Ġam-ı şaḥbā gelicek ḫāṭıra şad cūş iderüz
   4. Naḳd-i cām-ı ṭarabı genc-i Ceminden bilürüz

şad cūy-ı neşāṭ:

1. **şad cūy-ı neşāṭ:**
   Kaside 10
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Sevincin/neşenin yüz nehri.
   17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña şad cūy-ı neşāṭ
   18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

şad dāġ:

1. **şad dāġ:**
   Gazel 234
   Mısra: **5**
   Yüz yara.
   5. Serde cigerde sīnede şad dāġ var iken
   6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

şad dāġ-ı ciger:

1. **şad dāġ-ı ciger:**
   Gazel 408
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Ciğerin yüz yarası, yaralı ciğer/gönül.
   9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
   10. Pinhān yine sīnemde şad dāġ-ı ciger yoḳ mı

şad dāġ-ı nemek-sūd:

1. **şad dāġ-ı nemek-sūd:**
   Gazel 351
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Tuzlu/tuz basılmış yüzlü yara.
   1. Sīneñde ḳo şad dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
   2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

şad dām-ı teġāfül:

1. **şad dām-ı teġāfül:**
   Gazel 312
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Bilmezden gelmenin yüz tuzağı.
   7. Gözi āhūlara şad dām-ı teġāfül ḳuralum
   8. Bāġ u rāġuñ nice_olur şayd u şikārın görelüm

şad dām-ı teġāfül:

1. **şad dām-ı teġāfül:**
   Gazel 16
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Gafletin yüz tuzağı.
   5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
   6. Ḳurdı şad dām-ı teġāfül yine şayyād-ı şabā

şad derd:

1. **şad derd:**
   Gazel 259
   Mısra: **2**
   Yüz dert.
   1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
   2. Şad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

şad dil-i zār:

1. **şad dil-i zār:**
   Kaside 5
   Mısra: **59**
   Kelime Tipi: -
   İnleyen yüz gönül.
   59. Şad-dil-i zār u ḫam-be-ḫam perçem
   60. Bend-i peyvend-i āhuvān-ı ḥarem

şad dür-i meknūn:

1. **şad dür-i meknūn:**
   Gazel 102
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Dizilmiş değerli yüz inci.
   17. Ey Meẕāḳī olıcaḳ böyle güher-senc-i ḫayāl
   18. Ḫātıra buncılayın şad dür-i meknūn gelür

şad dür-i muntaẓam:

1. **şad dür-i muntaẓam:**
   Kaside 24
   Mısra: **88**
   Kelime Tipi: -
   Düzgün yüz inci.
   87. Gerden-i nev-ʿarūs-ı güftāra
   88. Şad-dür-i muntaẓam mübārek-bād

şad dür-i nā-yāb:

1. **şad dür-i nā-yāb:**
   Gazel 387
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Bulunmaz yüz inci.
   13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḫayāl olur
   14. Geldükçe böyle şad dür-i nā-yāb bir yire

şad dürūd u şad selām olsun:

1. **şad dürūd u şad selām olsun:**-*sun*
   Kaside 1
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Yüz övgü ve yüz selam olsun.
   91. Şad-dürūd u şad selām olsun saña tā kim müdām
   92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

şad düşmen-i ḫāṭır-şiken:

1. **şad düşmen-i ḫāṭır-şiken:**
   Kaside 1
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Gönül inciten yüz düşman.

19. El-ḥaẕer ey ḫaṣm-ı dūn ṣad düşmen-i ḥātır-şiken
20. Dāġdār-ı ṣuʿle-i peykān-ı tīrümdür benüm

ṣad dūzaḫ:
1. **ṣad dūzaḫ:**
Kaside 19
Mısra: **12**
Yüz cehennem.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad dūzaḫ īḳād olduġın gördük

sāde:
1. **sāde:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Saf, temiz.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫˇāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

ṣaded:
1. **ṣaded:**
Gazel 284
Mısra: **6**
Konuşulan madde, asıl mevzu.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

sāde-derūn:
1. **sāde-derūn:**
Kaside 15
Mısra: **87**
İyi kalpli, temiz gönüllü.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

sāde-dilān-ı ḫayāl:
1. **sāde-dilān-ı ḫayāl:**
Gazel 395
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayalin temiz kalplileri.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

ṣadef:
1. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **1**
Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuklarının iç tarafında teşekkül eden ve süslemelerde, süs eşyalarında kullanılan beyaz menevişli, çok sert, parlak madde.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḫ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẕẕāre ṣadef

2. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **2**
bkz. ṣadef
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḫ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẕẕāre ṣadef

3. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **4**
bkz. ṣadef.
3. Dīde ābisten-i ṣad dürr-i yetīm olmış idi
4. Açmadın daḫi dehen ebr-i güher-bāra ṣadef

4. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **6**
bkz. ṣadef.
5. Dü-cihāndan ġaraż ol güher-i yek-tā olıcaḳ
6. ʿĀṣıḳı ġırra mı eyler bir iki pāre ṣadef

5. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **8**
bkz. ṣadef.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

6. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **10**
bkz. ṣadef.
9. Naẓm-ı üstād ile bir ṣanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra ṣadef

7. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **12**
bkz. ṣadef.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

8. **ṣadef:**
Gazel 236
Mısra: **14**
bkz. ṣadef.
13. Kef-i dürr-pāşına nisbetle ḫazef-pāre degül
14. ʿĀleme beẕl-i güher itse de hemvāre ṣadef

9. **ṣadef:**
Gazel 271
Mısra: **1**
bkz. ṣadef.
1. Hem güherdür hem ṣadef hem baḥr-i ṣāfīdür göñül
2. Ger miṣāl-i ʿışḳ ise maḳṣūd-ı kāfīdür göñül

10. **ṣadef:**
Gazel 383
Mısra: **14**
bkz. ṣadef.
13. Meẕāḳī ġayrıdan naẓmuñ n'ola olsa girān-māye
14. Ṣadef ḳanda bahāda ḳıymet-i dürr-i ʿAden ḳanda

11. **ṣadef:**
Gazel 394
Mısra: **4**
bkz. ṣadef.
3. Ḫayāli dīdede fikri göñülde ol perī-zāduñ
4. Ṣadef bir yirde vü ol gevher-i yek-dāne bir yirde

ṣadef ol-:
1. **ṣadef ola:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sadef olmak.
17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfī ola tā
18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

2. **ṣadef olsa:**-*sa*
Gazel 236
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sadef olmak.
15. Zīver-i müsnedine belki olurdı lāyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫāre ṣadef

ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihān:
1. **ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli sır(lar)rın kapısının küçük sedefi.
13. Açılmasaḳ n'ola nā-dāna baḥr-i ʿırfānuñ
14. Ṣadefçe-i der-i rāz-ı nihānıyuz cānā

ṣadefçe-i dil:
1. **ṣadefçe-i dilde:**-*de*
Gazel 143
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlün içindeki küçük sedef.
13. Bu perverişle Meẕāḳī ṣadefçe-i dilde
14. Leʾāl-i naẓm-ı terüñ dürr-i şāhvāra döner

ṣadef-i gevher-i iḳbāl:
1. **ṣadef-i gevher-i iḳbāle:**-*e*
Tarih 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/gelecek cevherinin sadefi.
23. Ṣadef-i gevher-i iḳbāle şikest irdi velī
24. Zīver-i silk-i şeref oldı bu dürr-i yek-tā

sāde-levḥ:
1. **sāde-levḥ:**
Kaside 15
Mısra: **87**
Saf/temiz görünüşlü.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

sāde-levḥān-ı felek:
1. **sāde-levḥān-ı felek:**
Gazel 405
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin/dünyanın yüreği temizleri/saf gönüllüleri.
11. Sāde-levḥān-ı felek bāġ-ı cihāna aldanur
12. Her güli pīrāye-bend-i naḫl-i taşvīr olsa da

sāde-levḥān-ı ṣuver:
1. **sāde-levḥān-ı ṣuver:**
Gazel 422
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Suretlerin/yüzlerin yüreği temizleri/saf gönüllüleri.
13. Sāde-levḥān-ı ṣuver bilmez bu maʿnā n'eydügin
14. Ṣıbġatu'l-lāhdur bu reng-i inṣıbāġ-ı Mevlevī

ṣad el-ḫased:
1. **ṣad el-ḫased:**
Gazel 282
Mısra: **7**
Yüz haset/kıskanma.
7. Ṣad-el-ḥased ki mest-i ser-endāz-ı cām-ı ʿışḳ
8. Dāmen-derīde-i kef-i dest-i ʿases degül

ṣad el-ḫazer:
1. **ṣad el-ḫazer:**
Gazel 22
Mısra: **15**
Yüz (kez) sakın!.
15. Ṣad-el-ḫaẕer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

sāde-meşreb:
1. **sāde-meşrebüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **87**
Sade yaratılış/tabiat.

87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

saʿd-endīşe:

1. **saʿd-endīşe:**
Kaside 8
Mısra: **217**
Kutlu düşünceli.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtiṣār eyler

sāde-rū:

1. **sāde-rū:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Sade yüzlü.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

2. **sāde-rūlarla:***-lar, -la*
Gazel 126
Mısra: **17**
Yalın yüzlü, yüzünde tüy bitmemiş.
17. İdüp Rūm illerüñ ẕevḳın Meẕāḳī sāde-rūlarla
18. Göñül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

ṣad feth-i bāb-ı ebrū:

1. **ṣad feth-i bāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kaşın kapısının yüz fethi/açılışı.
11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad feth-i bāb-ı ebrū

ṣad feth-i bāb-ı nev-rūz:

1. **ṣad feth-i bāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Nevruz kapısının yüz defa açılması.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad feth-i bāb-ı nev-rūz

ṣad fevc-i ʿayān:

1. **ṣad fevc-i ʿayān:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Belli/meydanda yüz bölük.
1. Cān-ı dü-cihān ʿāşıḳ u cānāna görinmez
2. Ṣad-fevc-i ʿayān ol dür-i yek-dāne görinmez

ṣad fiġān ṣad fiġān:

1. **ṣad fiġān ṣad fiġān:**
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzlerce feryat/figan.
3. Şekve-ber-şekve ḍarb-ı muştuñdan
4. Ṣad-fiġān ṣad fiġān cirīdüñden

ṣad genc:

1. **ṣad genc:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Yüz hazine.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḫayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad genc niṣār eylesem itlāf degül

ṣad genc-i īrād:

1. **ṣad genc-i īrād:**
Kaside 19
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yüz hazine geliri/kazancı.
45. Nedür bu vüsʿat-ı ṣarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad genc-i īrād olduġın gördük

ṣad gevher-i nā-yāb:

1. **ṣad gevher-i nā-yāb:**
Gazel 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bulunmaz yüz cevher.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad gevher-i nā-yāb olur peydā

ṣad girye id-:

1. **ṣad girye idersek:***-er, -se, -k*
Gazel 166
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz defa ağlamak/inlemek.
7. Ṣad-girye idersek de sipihre eser itmez
8. Dāmān-ı felek baḥr-i sirişk ile ter olmaz

ṣad ġonce-leb-i Helluḥ u Nevşād:

1. **ṣad ġonce-leb-i Ḫelluḥ u Nevşādı:***-ı*
Kaside 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Helluh ve Nevşad'ın yüz gonca dudaklısı.
Helluh: Klasik şiirimizde şehir adı gibi kullanılan Halluh, bir Türk boyu olan Karlukların Farsça söyleniş şeklidir. Yeniterzi, Emine (2010), Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research, Volume: 3 Issue: 15, s.314 Nevşâd: Türkistan'da güzelleriyle meşhur şehirdir. Genellikle Helluh'la birlikte anılır.Yeniterzi, Emine (2010), Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal of International Social Research, Volume: 3 Issue: 15, s.324.
3. El-ḥaḳ olamaz rūy-nümā-yı gül-i Baġdād
4. Ṣad-ġonce-leb-i Ḫelluḥ u Nevşādı görürseñ

ṣad gül-i ġonce-fem:

1. **ṣad gül-i ġonce-fem:**
Kaside 24
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Gonca ağızlı yüz gül.
53. Bülbül-i ṭabʿ-ı şūḫ-fıṭratuña
54. Ṣad-gül-i ġonce-fem mübārek-bād

ṣad gülşen-i āmāl:

1. **ṣad gülşen-i āmāl:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ümitlerin/isteklerin yüz gül bahçesi.
15. Bir baḥr-i saḫāsın ki olur böyle güşāde
16. Ṣad-gülşen-i āmāl be-her-ḳaṭre nemüñden

ṣad gūne:

1. **ṣad gūne:**
Kaside 16
Mısra: **4**
Yüz türlü, yüz çeşit.
3. Bu gürsine-çeşm-i emeli muġtenem itdüñ
4. Ṣad-gūne bihīn dāye-i nāz u niʿamuñdan

2. **ṣad gūne:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Yüz türlü, yüz çeşit.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẓuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad gūne feraḥ-ı dem-ber-dem

3. **ṣad gūne:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Yüz türlü, yüz çeşit.
1. Dil ki ṣad gūne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

4. **ṣad gūne:**
Gazel 405
Mısra: **16**
Yüz türlü, yüz çeşit.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad gūne naḫçīr olsa da

ṣad ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude:

1. **ṣad ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Boşuna/nafile arzunun/hevesin kayın ağacından yapılmış yüz oku.
5. Böyle olmazdum hele āzurde-i şast-ı ümīd
6. Ṣad-ḫadeng-i ārzū-yı bī-hude der-kīş iken

ṣad hayf ki:

1. **ṣad hayf ki:**
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüzlerce yazık, eyvah olsun ki.
9. Ṣad-hayf ki bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur
10. Seyl-āb-ı sirişküm ki ḫurūşān-yeme beñzer

ṣad hezār(ān):

1. **ṣad hezār:**
Gazel 238
Mısra: **2**
Yüz bin, yüz bin kere.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḫayf
2. El irmedi vişāle meded ṣad hezār ḫayf

2. **ṣad hezār:**
Gazel 290
Mısra: **3**
Yüz bin.
3. Bir şaçı Leylāya dil vir ṣad hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

3. **ṣad hezār:**
Gazel 342
Mısra: **14**
Yüz bin, yüz bin kere.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

4. **ṣad hezār:**
Kaside 8
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Yüz bin, yüz bin kere.
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad hezār eyler

5. **ṣad hezārān:**
Kaside 6

Mısra: **36**
Yüzbinlerce.
35. Ẕirvegāh-ı saṯḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad hezārān māh ü sāl

ṣad ḥışn-ı ḥasīn:

1. **ṣad ḥışn-ı ḥasīnüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli/sağlam muhafaza edilen yüz kale.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

ṣad ḥıṭṭa-i şehristān:

1. **ṣad ḥıṭṭa-i şehristānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Büyük şehirlerin yüz memleketi.
5. Degül ordu-yı cihān-pū-yı Ḫudā cemʿ itmiş
6. Götürüp bir yere ṣad ḥıṭṭa-i şehristānı

ṣad hoş-dil:

1. **ṣad ḫoş-dili:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **76**
Yüz güzel gönüllü.
75. Bir bülbül-i şūride olup eyle nümāyān
76. Ṣad-ḫoş-dili her şuʿbe-i ṣavt u naġamuñdan

2. **ṣad ḫoş-dili:**-*i*
Gazel 176
Mısra: **3**
Yüz güzel gönüllü.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

ṣad hulūş:

1. **ṣad ḫulūş:**
Kaside 25
Mısra: **19**
Yüz gönül temizliği/saflığı.
19. Ḥāṣılı ṣad ḫulūş ile ḥaḳḳā
20. Farż-ı ʿayn oldı şükr-i Yezdānī

2. **ṣad ḫulūşile:**
Kaside 11
Mısra: **70**
Yüz gönül temizliği/saflığı.
69. Hemān el aç der-i Mevlā'ya murāduñ iste
70. Ṣad-ḫulūşile duʿā eyleyecek dem geldi

ṣādıḳ-nihād ol-:

1. **ṣādıḳ-nihād olsa:**-*sa*
Kaside 19
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sadık/güvenilir huylu olmak.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

ṣad ʿitāb:

1. **ṣad ʿitāb:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Yüz azarlama/tersleme.
1. Oldı fürūġ-ı ḥüsn ile ġurre-i āb u tāb gül
2. Eylese bülbüle n'ola nāz ile ṣad ʿitāb gül

ṣad ḳāfile:

1. **ṣad ḳāfile:**
Gazel 96
Mısra: **4**
Yüz kafile.
3. Ol piş-rev-i bādiye-i Kaʿbe-i ʿışḳuz
4. Ṣad-ḳāfile dünbāle-rev-i maḥmilimüzdür

ṣad kāʿide-i maḥşer:

1. **ṣad ḳāʿide-i maḥşer:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahşerin yüz kuralı.
7. Reftār degül żımn-ı ḥırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

ṣad kām-ı ber-güzīde:

1. **ṣad kām-ı ber-güzīde:**
Kaside 15
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Seçkin/seçme yüz istek.
47. Maġrūr-ı hem-ʿinānī-i yekrān-ı luṭf kim
48. Ṣad-kām-ı ber-güzīde be-her kām isterin

ṣad ḳāṣıd-ı tebşīr:

1. **ṣad ḳāṣıd-ı tebşīr:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Müjde vermeye niyetli yüz kişi.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

ṣad keder:

1. **ṣad kederinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **1**
Yüz keder/üzüntü.
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür ṣad kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

ṣad kīse-i pür-naḳd-i temennā:

1. **ṣad kīse-i pür-naḳd-i temennā:**
Gazel 160
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dilemenin/istemenin para dolu yüz kesesi.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad kīse-i pür-naḳd-i temennā şılamuz

ṣad ḳıyāmet ḳopar-:

1. **ṣad ḳıyāmet ḳoparur:**-*ur*
Kaside 13
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz kıyamet koparmak.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endīşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

ṣad leşker-i ġāret:

1. **ṣad leşker-i ġāret:**
Tarih 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yağmacı/çapulcu yüz asker.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine ṣad leşker-i ġāret ṣaldı

ṣad maṭlab-ı nā-yāb:

1. **ṣad maṭlab-ı nā-yāb:**
Gazel 393
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bulunmaz/elde edilmez yüz istek/arzu.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

ṣad māye-i defʿ-i elem:

1. **ṣad māye-i defʿ-i elem:**-*ür*
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kederi yok etmenin yüz esası.
1. Virür ehl-i dile ṣad māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḫuşūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

ṣadme-ḫor-ı vīrān:

1. **ṣadme-ḫor-ı vīrānı:**
Kaside 9
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Yıkık (ve) ansızın başa gelen belayı görmüş/yemiş.
33. Saldı ṣad velvele iḳlīm-i Leh-i pür-tebehe
34. Oldı maʿmūresi hep ṣadme-ḫor-ı vīrānı

ṣadme-i āteşbār:

1. **ṣadme-i āteşbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ateş yağdıran/saçan çarpması.
51. Perde-i maġz-ı ser-i düşmeni çāk eyler idi
52. Ṭop-ı ejder-dehenüñ ṣadme-i āteşbārı

ṣadme-i āvāze-i naẓm:

1. **ṣadme-i āvāze-i naẓmumla:**-*um, -la*
Gazel 302
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir sesinin çarpması.
13. Söyleşilmezdi Meẕāḳī ḫod-sitālarla eger
14. Ṣadme-i āvāze-i naẓmumla ḫāmūş itmesem

ṣadme-i ʿavn-i bārī:

1. **ṣadme-i ʿavn-i bārī:**
Kaside 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımının çarpması.
1. Ḥamdüli'l-lāh ki yine ṣadme-i ʿavn-i bārī
2. Eyledi zīr ü zeber büt-kede-i küffārı

ṣadme-i Ḳahramān:

1. **ṣadme-i Ḳahramān:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kahraman'ın çarpması, vurması. bkz. Ḳahramān.
37. Bu ne ḳuvvet olur ki peydādur
38. Ṣadme-i Ḳahramān cirīdüñden

ṣad menzil-i güzār:

1. **ṣad menzil-i güẕār:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Geçişin yüz mesafesi.
3. Ḥadeng-endāz ṣad menzil-i güẕār iḳtidār olmaḳ
4. Bu meydān içre mevḳūf-ı güşād-ı tīz-destüñdür

ṣad meşk-i fiġān:

1. **ṣad meşḳ-i fiġān:**
Gazel 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feryadın/inlemenin yüz musiki numunesi.

1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

ṣad mevc-i bī-çār:

1. **ṣad mevc-i bī-çār:**
Kaside 8
Mısra: **196**
Kelime Tipi: -
Çaresiz yüz dalga.
195. Ḫuṣūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad mevc-i bī-çār eyler

ṣad müjde:

1. **ṣad müjde:**
Kaside 17
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz müjde.
23. Böyle olsa olıcaḳ nāme-resān-ı iḳbāl
24. Geldi ṣad müjde ile peyk-i ṣabādan aḳdem

2. **ṣad müjde:**
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz müjde.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

3. **ṣad müjde:**
Gazel 399
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz müjde.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

4. **ṣad müjde:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz müjde.
1. Ṣad-müjde ki miḥnet-zedeler şād olacaḳdur
2. Ġam-ḫāne-i ʿālem feraḥ-ābād olacaḳdur

ṣad mürg-ı cān:

1. **ṣad mürg-ı cānı:**-*ı*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Canın yüz kuşu.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefīd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

ṣad murġ-ı ḥarem:

1. **ṣad murġ-ı ḥarem:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haremin yüz kuşu.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

ṣad naḳd-i fitne:

1. **ṣad naḳd-i fitne:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitnenin/karışıklığın yüz parası/değeri.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

ṣad nāle vü āh:

1. **ṣad nāle vü āh:**
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz inleme ve ah.
9. Gāh girye gehī ṣad nāle vü āh itmedeyüz
10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

ṣad nāme:

1. **ṣad nāme:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Yüz mektup.
13. Aʿdā-yı nā-bekāra yer ḳalmadı firāra
14. Müjde_eyle her diyāra ṣad nāme ber mübārek

ṣad nev-bahār:

1. **ṣad nev-bahār:**
Gazel 238
Mısra: **9**
Yüz ilkbahar.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṣer-i berg ü bār ḥayf

ṣad nīş-i ġam:

1. **ṣad nīş-i ġam:**
Gazel 115
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün yüz iğnesi/dikeni.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḫalīdedür

ṣad niyāz-ı dil ü cān:

1. **ṣad niyāz-ı dil ü cān:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ve canın yüz duası/yalvarması.
1. Ey göñül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

ṣad nükte:

1. **ṣad nükte:**
Kaside 16
Mısra: **50**
Yüz ince anlam.
49. Olduḳça ḳalem vāsıṭa-i dest-i ḫayālüñ
50. Ṣad-nükte ẓuhūr itmede nevk-i ḳalemüñden

ṣad nuṣret:

1. **ṣad nuṣret:**
Tarih 2
Mısra: **16**
Yüz yardım/zafer.
15. Niçe eyyām idüp ceng ü cidāl āḫir-i kār
16. Oldı ṣad nuṣret ile maẓhar-ı elṭāf-ı Ḫudā

ṣad pāre:

1. **ṣad pāre:**
Gazel 23
Mısra: **13**
Yüz parça.
13. Ṣad-pāre kim itmezdi meger aṭlas-ı çarḫı
14. Olsaydı ḳad-i dil-bere bir pāre münāsib

2. **ṣad pāre:**
Gazel 146
Mısra: **11**
Yüz parça.
11. Ṣad-pāre iken bu dil-i āvāreye cānā
12. Ol ḫançer ile ol ḳad-i mevzūn ne belādur

ṣad pāre id(t)-:

1. **ṣad pāre idelden:**-*elden*
Gazel 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

2. **ṣad pāre ider:**-*er*
Kaside 18
Mısra: **221**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
221. Dili ṣad pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

3. **ṣad pāre ider:**-*er*
Gazel 239
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
7. Dili ṣad pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

4. **ṣad pāre itdi:**-*di*
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
11. Ṣad-pāre itdi göñlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

5. **ṣad pāre itdi:**-*di*
Gazel 209
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
19. Dili ṣad pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

6. **ṣad pāre itdi:**-*di*
Gazel 256
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça etmek.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

ṣad pāre ol-:

1. **ṣad pāre oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
3. Ḥamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḫod-peymānuñ
4. Oldı ṣad pāre hele silsile-i pindārı

2. **ṣad pāre oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
35. Sübḥa-gerdān-ı ṣenā olsa n'ola ehl-i Ḫudā
36. Oldı ṣad pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

3. **ṣad pāre olsa:**-*sa*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
7. Eger ṣad pāre de olsa cemālüñ gösterür yir yir
8. O kim āyīneveş dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür

4. **ṣad pāre olsa:**-*sa*
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
7. Ṣad-pāre olsa ḫançer-i ser-tīz-i ḫār ile
8. Geçmez dil-i hezārdan aşlā ferāġ-ı gül

5. **ṣad pāre olup:**-*up*
Gazel 153
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
7. Miṣāl-i lāle ṣad pāre olup tīġ-ı maḥabbetle
8. Siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr olduġum yoḳdur

6. **ṣad pāre olurdı:**-*ur, -dı*
Kaside 12
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz parça olmak.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

ṣad pāre-i ʿışḳ:
1. **ṣad pāre-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 177
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşktan yüz parça (olmuş).
13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i şādī
14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad pāre-i ʿışḳuz

ṣad pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḥasret:
1. **ṣad pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 398
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin ateş parlatan kılıcıyla yüz parça.
9. Göñül ṣad pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḥasretdür
10. Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı küşte-i tīr ü sinān ṣanma

ṣad pāre-i tīġ-ı sitem:
1. **ṣad pāre-i tīġ-ı sitem:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sitem kılıcıyla yüz parça.
5. Lāyıḳ mı olur merhem-i bī-hūde viṣāle
6. Ol sīne ki ṣad pāre-i tīġ-ı sitem olmaz

ṣadr:
1. **ṣadrı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **31**
Sadrazamlık makamı.
31. Her kişi dirdi gelüp ṣadrı müşerref eyler
32. Minnet Allah'a ki ber-vefḳ-ı muṣammem geldi

2. **ṣadr:**
Kaside 25
Mısra: **23**
Sadrazam.
23. Nice ṣadr ol ʿazīz-i Mıṣr-ı kerem
24. Taḫt-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī

ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī:
1. **ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī:**
Gazel 170
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gazi sadrazamın sadrazam oğlu. (Köprülü Mehmet Paşa'nın oğlu Köprülü Fazıl Ahmet Paşa.).
21. Ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī serdār-ı bu'l-maġāzī
22. Şemşīr-i kīne-sāzī mālik-rikāb-ı nev-rūz

ṣad rāz-ı mübhem:
1. **ṣad rāz-ı mübhem:**
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Belirsizliğin yüz sırrı.
3. Ney degül güyā dem-i enfās-ı Rūḥu'l-lāhdur
4. Bir nefesde bildürür ṣad rāz-ı mübhem n'eydügin

ṣad reh-güzer gel-:
1. **ṣad reh-güẕer geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz geçit/geçilen yol gelmek.
53. Cihāt-ı midḥati ḥaṣr itmede endīşe ḫayrāndur
54. Ki fikr itdükçe pīş-i ṭabʿuma ṣad reh-güẕer geldi

ṣadr-ı ʿālī-himem:
1. **ṣadr-ı ʿālī-himemi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Yüce/yüksek iradeli sadrazam.
93. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadrüñ
94. Ṣadr-ı ʿālī-himemi āṣaf-ı Cem-miḳdārı

ṣadr-ı āṣaf-şürefā:
1. **ṣadr-ı āṣaf-şürefā:**
Kaside 18
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Şerefli vezirlerin sadrazamı. bkz. āṣaf.
159. Ṣadr-ı āṣaf-şürefā āṣaf-ı Ḥātem-be-kefā
160. Ey şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī

ṣadr-ı āsumān-ḳadr:
1. **ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 22
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kymetinde/değerinde sadrazam.
107. Ol iki ṣadr-ı āsumān-ḳadrüñ
108. Ola cārī hemīşe aḥkāmı

ṣadr-ı aʿẓam:
1. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Tarih 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

2. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Tarih 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i niẓāmü'l-vüzerā
2. Dest-gīr-i żuʿafā kehf-i emān-ı fuḳarā

3. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı ṣanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

4. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Kaside 22
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
67. Ṣadr-ı aʿẓam ki yār-i cānuñdur
68. Terk idüp ẕevḳ-i ḫʷāb u ārāmı

5. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Gazel 117
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sadrazam.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

6. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Gazel 370
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
17. Ṣadr-ı aʿẓam Ḥażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt
18. Kim duʿā-yı devleti tekrār olur nev-rūzda

7. **ṣadr-ı aʿẓam:**
Gazel 389
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sadrazam.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i zī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

8. **ṣadr-ı aʿẓamla:**-*la*
Kaside 10
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Sadrazam.
33. Ṣadr-ı aʿẓamla cemīʿ-i vüzerā olsa revā
34. Böyle bir çeşn-i ṭarab-zāde bugün kār-güẕār

ṣadr-ı Cem-pāye:
1. **ṣadr-ı Cem-pāye:**
Kaside 22
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cem makamlı/rütbeli sadrazam. bkz. Cem.
25. Ṣadr-ı Cem-pāye Muṣṭafa Paşa
26. Ki itdi ḫoşnūd ḫāṣ ile ʿāmı

ṣadr-ı cihān:
1. **ṣadr-ı cihān:**
Kaside 12
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sadrazamı.
81. Ol ṣadr-ı cihān kim güher-i ḫāk-i deridür
82. Kuḥlü'l-baṣarı dīde-i aʿyān-ı zamāne

2. **ṣadr-ı cihān:**
Kaside 14
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sadrazamı.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

ṣadr-ı düşmen-şiken:
1. **ṣadr-ı düşmen-şiken:**
Kaside 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşman kıran sadrazam.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

ṣadr-ı felek-ḳadr:
1. **ṣadr-ı felek-ḳadri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü değerinde/rütbesinde sadrazam.
47. Ḫuṣūṣā iḳtiżā itdükçe ol ṣadr-ı felek-ḳadri
48. Hemān ḳāyim-maḳām-ı āṣaf-ı ferruḫ-tebār eyler

ṣadr-ı felek-pāye:
1. **ṣadr-ı felek-pāye:**
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü makamlı/dereceli sadrazam.
1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

ṣadr-ı güzīn:
1. **ṣadr-ı güzīn:**
Kaside 22
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Seçkin/soylu sadrazam.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede:
1. **ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede:**
Gazel 97
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhanede herkesin girmesine izin verilmeyen oturulacak en iyi yer.
11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

ṣadr-ı ḳalʿa-güşā:
1. **ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kale fetheden sadrazam.
41. Ālem duʿā-yı devletin eylerse çoḳ degül
42. Bir böyle ṣadr-ı ḳalʿa-güşāyı kim istemez

ṣadr-ı kerem-güster:
1. **ṣadr-ı kerem-güster:**
Kaside 11
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cömertlik yayan makam/sadrazamlık.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster içün ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

ṣadr-i keremkār:
1. **ṣadr-i keremkāra:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **197**
Kelime Tipi: -
Cömertlik/kerem sahibi sadrazam.
197. Maḥṣūṣ ola ol ṣadr-i keremkāra hemīşe
198. Dād u sited-i mesned-i dīvān-ı zamāne

ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet:
1. **ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet:**
Kaside 28
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Saadet/mutluluk yıldızını bahşeden sadrazam.
43. O gerdūn-pāye ṣadr-ı kevkebe-baḫş-ı saʿādet kim
44. Cihāna fevc-i iḳbāli ḥaşer-ender-ḥaşer geldi

ṣadr-ı kirām:
1. **ṣadr-ı kirāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cömert sadrazam.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

ṣadr-ı maġāzīkār:
1. **ṣadr-ı maġāzīkārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Din uğruna savaşanların sadrazamı.
103. Server-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
104. Kim odur ġāzilerüñ ṣadr-ı maġāzīkārı

ṣadr-ı mey-ḫāne:
1. **ṣadr-ı mey-ḫāne:**
Kaside 18
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin baş köşesi.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḫammārı

ṣadr-ı muʿallā:
1. **ṣadr-ı muʿallāya:**-*ya*
Kaside 17
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yüce makam (Sadrazamlık).
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḫi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

ṣadr-ı muʿaẓẓam:
1. **ṣadr-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Büyük/azametli sadrazam.
11. Aṭlas-ı çarḫı felek itse n'ola pāy-endāz
12. Pādişeh-kevkebe ol ṣadr-ı muʿaẓẓam geldi

2. **ṣadr-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 14
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Büyük/azametli sadrazam.
49. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
50. Kim reh-ber-i tevfīḳ ile hem-rāh-ı Ḫudādur

3. **ṣadr-ı muʿaẓẓam:**
Gazel 257
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Büyük/azametli sadrazam.
19. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
20. ʿAhdinde yine fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek

ṣadr-ı mükerrem:
1. **ṣadr-ı mükerrem:**
Kaside 12
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer/keremli sadrazam.
79. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı mükerrem
80. Ḳutbü'l-vüzerā kāmilü'l-īmān-ı zamāne

ṣadr-ı rütbe-i sāmī:
1. **ṣadr-ı rütbe-i sāmī:**
Kaside 22
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Yüksek rütbeli sadrazam.
59. Āṣafā müsteşār-ı Cem-şerefā
60. Ey bihīn ṣadr-ı rütbe-i sāmī

ṣadr-ı saʿādet:
1. **ṣadr-ı saʿādetde:**-*de*
Gazel 389
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Mutluluk makamı (sadrazamlık).
35. Dāyimā eyleye Ḥaḳ ṣadr-ı saʿādetde muḳīm
36. Kim anuñ müddeti menşūr-ı devām olsa bize

ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh:
1. **ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh:**
Kaside 17
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Bilgili gönül sahibi sadrazam.
53. Ṣadr-ı şāḥib-dil-i āgeh ki müzeyyen itmiş
54. Cāme-i himmetini baḫye-i zühd-i Edhem

ṣadr-ı şāḥib-ḥıredā:
1. **ṣadr-ı şāḥib-ḥıredā:**
Kaside 17
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Ey akıl sahibi sadrazam.
111. Ṣadr-ı şāḥib-ḥıredā fāżıl-ı ʿālī-senedā
112. Ey yegāne şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem

ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihān:
1. **ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın:**-*sın*
Kaside 16
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarlarının hükümdarının sadrazamı.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

ṣadr-ı şemşīr-edā:
1. **ṣadr-ı şemşīr-edā:**
Kaside 18
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kılıç tarzlı/görünüşlü sadrazam.
101. Seyf-i meslūl-i Ḫudā tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā
102. Ṣadr-ı şemşīr-edā merhem-i zaḫm-ı kārī

ṣadr-ı temennā:
1. **ṣadr-ı temennā:**
Kaside 28
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İsteğin/arzunun en yukarısı/sadrazamı.
23. Nedür ol nāme-i maʿnā-ṭırāz ṣadr-ı temennā kim
24. Ḳırāʾat eyledükçe ḫāṭıra bilseñ neler geldi

ṣadr-ı vezāret:
1. **ṣadr-ı vezāretde:**-*de*
Gazel 102
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin/vekillerin başı, sadrazam.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

ṣadr-ı ẓafer-şiʿār:
1. **ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Daima zafer kazanan sadrazam.
19. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed ol ki revādur
20. Dise hemīşe bu ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum olaydı

ṣadr-ı zī-şān:

1. **ṣadr-ı ẕī-şānı:**-*ı*
   Kaside 23
   Mısra: **48**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı/şerefli sadrazam.
   47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
   48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı ẕī-şānı

2. **ṣadr-ı ẕī-şānı:**
   Kaside 25
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı/şerefli sadrazam.
   21. Ki Ḫudā bu fütāde-i dehre
   22. Dest-gīr itdi ṣadr-ı ẕī-şānı

ṣadrü'ş-şudūr:

1. **ṣadrü'ş-şudūr:**
   Kaside 20
   Mısra: **21**
   Sadrazamların en yücesi.
   21. Ṣadrü'ş-şudūr iderse Meẕāḳī n'ola ḳabūl
   22. Bir böyle naẓm-ı pāk-edāyı kim istemez

ṣad Rüstem:

1. **ṣad Rüstem:**
   Kaside 5
   Mısra: **34**
   Yüz Rüstem. bkz. Rüstem.
   33. Ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet kim
   34. Ṭuramaz aña ḳarşu ṣad Rüstem

2. **ṣad Rüstem:**
   Gazel 393
   Mısra: **4**
   Yüz Rüstem. bkz. Rüstem.
   3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
   4. Görise fi'l-meṣel ṣad Rüstem ü Sührāb bir yirde

ṣad seng-i melāmet:

1. **ṣad seng-i melāmet:**
   Gazel 407
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Ayıplanmanın/kınanmanın yüz taşı.
   5. Fāş itmek ile sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı
   6. Ṣad-seng-i melāmet ser-i Manṣūra ṭoḳındı

ṣad seng-i sitem:

1. **ṣad seng-i sitem:**
   Gazel 417
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Eziyetin yüz taşı.
   9. Ḳays-ı vādī-i maḥabbet olalı ʿālemde
   10. Ser-i bī-devlete ṣad seng-i sitem gelmez mi

ṣad ser-çeşme-i şīr:

1. **ṣad ser-çeşme-i şīr:**
   Gazel 405
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Yüz süt çeşmesinin başı.
   13. Laʿl-i Şīrīn teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur
   14. Her ser-i rāhında ṣad ser-çeşme-i şīr olsa da

ṣad ser-i āġuşte-be-ḫūn:

1. **ṣad ser-i āġuşte-be-ḫūndan:**-*dan*
   Gazel 438
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Kana bulanmış yüz baş/kafa.
   5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
   6. Nesne yoḳ ṣad ser-i āġuşte-be-ḫūndan ġayrı

ṣad silk-i dür-i nā-yāb:

1. **ṣad silk-i dür-i nā-yāb:**
   Gazel 14
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Bulunmaz incinin yüz ipliği.
   13. Meẕāḳī baḥr-i endīşe ʿaceb deryā-yı ʿirfāndur
   14. Ki andan böyle ṣad silk-i dür-i nā-yāb olur peydā

ṣad sūr vir-:

1. **ṣad sūr virüp:**-*üp*
   Gazel 300
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz ziyafet vermek.
   1. Ben miḥnet-i şām-ı ġamı rūz-ı ezel aldum
   2. Ṣad-sūr virüp mātemi niʿme'l-bedel aldum

ṣad sūz-ı derūn:

1. **ṣad sūz-ı derūn:**
   Gazel 6
   Mısra: **16**
   Kelime Tipi: -
   Derin yüz ateş, iç ateşi.
   15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḥāṭır
   16. Böyle ṣad sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

ṣad şevḳ:

1. **ṣad şevḳ:**
   Kaside 12
   Mısra: **35**
   Yüz/büyük heves/arzu.
   35. Böyle ider evṣāfını ṣad şevḳ ile taḥrīr
   36. Yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne

2. **ṣad şevḳ:**
   Gazel 306
   Mısra: **3**
   Yüz/büyük heves/arzu.
   3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad şevḳ ile şaḥn-ı gülistānda
   4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

ṣad şevḳ-i cedīd:

1. **ṣad şevḳ-i cedīd:**
   Kaside 17
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Yeni yüz heves/arzu.
   21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad şevḳ-i cedīd
   22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

ṣad şikāyet:

1. **ṣad şikāyet:**
   Gazel 122
   Mısra: **9**
   Yüz şikâyet.
   9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad şikāyet ġamzeden
   10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

ṣad şiken-endāz-ı dil:

1. **ṣad şiken-endāz-ı dil:**
   Gazel 74
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Gönle yüz kıvrım atan.
   1. Ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel zülf-i siyāhuñ mıdur
   2. Ṣad-şiken-endāz-ı dil ṭarf-ı külāhuñ mıdur

ṣad şükür:

1. **ṣad şükür:**
   Kaside 1
   Mısra: **75**
   Yüz şükür, şükürler olsun.
   75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur baña
   76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

ṣad şuʿle-i pür-tāb:

1. **ṣad şuʿle-i pür-tāb:**
   Gazel 14
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Işık dolu yüz alev.
   1. Eger āh eylesem ṣad şuʿle-i pür-tāb olur peydā
   2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

ṣad şuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām:

1. **ṣad şuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām:**
   Kaside 15
   Mısra: **30**
   Kelime Tipi: -
   Putların toplanma yerinde yüzlerce alevin saçılması.
   29. Küffār içinde berḳ-ı cihān-gīr-i himmetüñ
   30. Ṣad-şuʿle-rīz-i mecmaʿ-ı eşnām isterin

ṣad şūr-ı civān:

1. **ṣad şūr-ı civānı:**-*ı*
   Kaside 16
   Mısra: **73**
   Kelime Tipi: -
   Gencin yüz şamatası.
   73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad şūr-ı civānı
   74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

ṣad taḥsīn:

1. **ṣad taḥsīn:**
   Kaside 9
   Mısra: **121**
   Yüz övgü.
   121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḥamlesine ṣad taḥsīn
   122. Tīġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

ṣad temeddüḥ:

1. **ṣad temeddüḥle:**-*le*
   Kaside 21
   Mısra: **117**
   Yüz övünme.
   117. Ṣad-temeddüḥle daʿvā-yı ʿirfān
   118. Resm-i naẓm-āverān-ı maʿnādur

ṣad terāne it-:

1. **ṣad terāne itmekde:**-*mek, -de*
   Gazel 170
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Yüz şarkı/nağme söylemek.
   9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
   10. İtmekde ṣad terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

ṣad tügme-i gül-ġonce:

1. **ṣad tügme-i gül-ġonceyi:**-*yi*
   Gazel 277
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Gül goncasının yüz düğmesi.
   3. Seyr itmek içün sīne-i ebkār-ı bahārı
   4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

ṣad ʿuḳde-i efsūn:

1. **ṣad ʿuḳde-i efsūn:**
   Gazel 102
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Büyünün yüz düğümü.

11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad ʿuḳde-i efsūn gelür

ṣad ʿuḳde-i mā-lā-yelzem:
1. **ṣad ʿuḳde-i mā-lā-yelzem:**
Kaside 17
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Şiirde kafiye harfinden önce birkaç harf veya harekenin aynen tekrar edilmesinin yüz içe dert olması.
115. Hīç lüzūmı yoġ iken rişte-i kārumda felek
116. İltizām eyledi ṣad ʿuḳde-i mā-lā-yelzem

ṣad velvele sal-:
1. **ṣad velvele saldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şaşkınlık/gürültü salmak.
33. Saldı ṣad velvele iḳlīm-i Leh-i pür-tebehe
34. Oldı maʿmūresi hep ṣadme-ḫor-ı vīrānı

ṣad zaḫm-ı tāze:
1. **ṣad zaḫm-ı tāze:**
Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze/yeni yüz yara.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad zaḫm-ı tāze tīġ

ṣad zebān:
1. **ṣad zebānıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 18
Mısra: **38**
Kutlu, uğurlu dil.
37. Muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i feṭḥ oldı yine
38. Ṣad-zebānıyla işit naġme-i mūsiḳārı

ṣāf:
1. **ṣāf:**
Kaside 24
Mısra: **83**
Temiz, saf.
83. Ṣāf āyīne-i meserretsin
84. Ṣayḳal-ı jeng-i ġam mübārek-bād

2. **ṣāf:**
Gazel 158
Mısra: **5**
Saf, halis.
5. Ṣāf olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

3. **ṣaf:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Saf, halis.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

4. **ṣāf:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Saf, halis.
5. Cem gibi ʿıyş-ı müdām itmek olurdı ammā
6. N'eyleyüm bāde-i nüh-cām-ı felek ṣāf degül

ṣāf ol-:
1. **ṣāf olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saf/temiz olmak.
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim ṣayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

2. **ṣāf olsun:**-*sun*
Gazel 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saf/temiz olmak.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

3. **ṣāf olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saf/temiz olmak.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

ṣaf ṣaf:
1. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan yana.
9. Meẕāḳī ṭurdı ṣaf ṣaf seyre ʿuṣṣāḳ
10. Ṣalınsun nāz ile ol serv-i bālā

2. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan yana, sıra sıra.
1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

3. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yan yana, sıra sıra.
3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
4. Pür olmış ʿāşıḳ-ı ḫayrān ile eṭrāf-ı reh ṣaf ṣaf

4. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıra sıra, dizi dizi.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh ṣaf ṣaf

5. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıra sıra, dizi dizi.
7. N'ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
8. Ḳırar ʿuṣṣāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

6. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıra sıra, dizi dizi.
9. Görüp ol ṣāh-ı ḥüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

7. **ṣaf ṣaf:**
Gazel 237
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıra sıra, dizi dizi.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

ṣaf ṣaf dizil-:
1. **ṣaf ṣaf dizilmiş:**-*miş*
Gazel 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıra sıra dizilmek.
1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

ṣaf ṣaf ol-:
1. **ṣaf ṣaf olup:**-*up*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yan yana dizilmek.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

2. **ṣaf ṣaf olup:**-*up*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yan yana dizilmek.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O şūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

ṣafā:
1. **ṣafāsından:**-*sın, -dan*
Kaside 10
Mısra: **92**
Neşe, mutluluk, zevk.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥişşemend olsa ṣafāsından eger ṣuʿle-i nār

2. **ṣafā:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Neşe, mutluluk, zevk.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

3. **ṣafā:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Neşe, mutluluk, zevk.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

4. **ṣafā:**
Gazel 162
Mısra: **3**
Neşe, mutluluk, zevk.
3. ʿĀşıḳuz ʿışḳ ile āh itsek ṣafā kesb eylerüz
4. Biz güşāde-ḫāṭıruz bād-ı ṣabāyı n'eylerüz

5. **ṣafāda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **1**
Neşe, mutluluk, zevk.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile ṣafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

6. **ṣafā:**
Gazel 296
Mısra: **2**
Neşe, mutluluk, zevk.

1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

ṣafā vir-:
1. **ṣafā virdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neşelendirmek, gönül ferahlığı vermek.
3. Yine virdi meşām-ı cāna ṣafā
4. Būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī

2. **ṣafā virür:**-*ür*
Kaside 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahatlatmak, huzur/neşe vermek.
7. Nice nāme virür derūna ṣafā
8. Seyr-i sünbül-sitān-ı erḳāmı

ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civān:
1. **ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşlı ve genç gönüllere eğlence bahşeden.
1. Bāreke'l-lāh ṣan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

ṣafā-bahş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz:
1. **ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz:**
Gazel 306
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Başı yukarıda/benzerlerinden üstün hükümdarın/şahın gönlüne safa/huzur veren/bahşeden.
9. Muḥaṣṣal ey Meẕāḳī feyż-i bād-ı ṣubḥ-ı nev-rūzı
10. Ṣafā-baḫş-ı dil-i şāh-ı ser-efrāz olduġın görsem

ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnā:
1. **ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Anlamın akan saf/temiz suyu.
17. Dil degül gülşen-i taḫayyülde
18. Ṣāf-āb-ı revān-ı maʿnādur

ṣafā-güster:
1. **ṣafā-güster:**
Kaside 17
Mısra: **35**
Gönle hoşluk veren.
35. Ḥāṣılı böyle feraḥ-baḫş u ṣafā-güster olur
36. Rıḳʿa-i mekremet-i kilk-i ḫudāvend-i ümem

ṣafā-güster-i neẕẕāre:
1. **ṣafā-güster-i neẕẕāre:**
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bakışın safa/mutluluk yayanı.
1. Beñzemez āyine-i ṣāf ruḥ-ı yāre ṣadef
2. Ne ḳadar olsa ṣafā-güster-i neẕẕāre ṣadef

ṣafā-yı āb ü hevā:
1. **ṣafā-yı āb ü hevā:**
Kaside 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Su ve havanın sefası/huzuru.
19. Dem-i temevvüc-i Nīl ü zamān-ı feyż-i nesīm
20. Ṣafā-yı āb ü hevā açdı ḳalb-i yārānı

ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ:
1. **ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ:**
Gazel 153
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşkın ölümsüzlük suyunun (ab-ı hayat) neşesi/eğlencesi. bkz. Ḫıżr.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

ṣafā-yı āyine-i ʿāṭıfet:
1. **ṣafā-yı āyine-i ʿāṭıfetle:**-*le*
Kaside 23
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Karşılık beklemeden gösterilen sevgi aynasının sefası/neşesi.
133. Ṣafā-yı āyine-i ʿāṭıfetle nuṭḳa getür
134. Bu şūḫ-ı muʿcize-gū ṭūṭī-i süḫan-dānı

ṣafā-yı āyīne-i ḥod-nümā-yı istiġnā:
1. **ṣafā-yı āyīne-i ḥod-nümā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nazlanıp gösterişe meraklı olanın ayna (bakma) keyfi.
9. Görüñ görüñ nice ʿarż-ı cemāl-i ʿişve ider
10. Ṣafā-yı āyīne-i ḥod-nümā-yı istiġnā

ṣafā-yı bahār:
1. **ṣafā-yı bahār:**
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın sefası/eğlencesi.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḥazānı yine ṣafā-yı bahār

ṣafā-yı bezm-i ʿālem:
1. **ṣafā-yı bezm-i ʿālem:**
Gazel 215
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya/âlem meclisinin eğlencesi.
1. Ḳırılmış cām-ı ṣahbā meclis-i Cem ḳalmamış gitmiş
2. Ḥayıflar kim ṣafā-yı bezm-i ʿālem ḳalmamış gitmiş

ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşen:
1. **ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni:**-*i*
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin gönül açan eğlencesi.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

ṣafā-yı feyż-i yār:
1. **ṣafā-yı feyż-i yāri:**-*i*
Gazel 322
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bereketinin/bolluğunun safası/eğlencesi.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānān:
1. **ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı:**-*ı*
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin gül bahçesindeki safa/eğlence.
5. Temāşā ḳıl ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

ṣafā-yı ḫāṭır:
1. **ṣafā-yı ḫāṭır:**
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül safası/ferahlığı.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

2. **ṣafā-yı ḫāṭıra:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gönül safası/ferahlığı.
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil ṣafā-yı ḫāṭıra nūr-ı başar geldi

ṣafā-yı ḳalb:
1. **ṣafā-yı ḳalb:**
Gazel 400
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül rahatlığı, kalp huzuru.
13. Nemed-pūş-ı fenādur ḫāne-ber-dūş-ı temennādur
14. N'ola olsa ṣafā-yı ḳalb ile meẕkūr āyīne

ṣafā-yı kūhsār:
1. **ṣafā-yı kūhsār:**
Kaside 8
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Dağlarda eğlence/safa.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehi teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

ṣafā-yı laʿl-i mey-gūn:
1. **ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ:**-*uñ*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap renkli kırmızı dudağın keyfi/zevki.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

ṣafā-yı leb-i cānān:
1. **ṣafā-yı leb-i cānān:**
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının keyfi/mutluluğu.
1. Cām-ı ṣahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḥod ẕāʾiḳa-i cān buluruz

ṣafā-yı meclis-i vuṣlat:
1. **ṣafā-yı meclis-i vuṣlat:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisindeki eğlence.
3. Ṣafā-yı meclis-i vuṣlat fenā-peẕīr olmaz
4. Hemīşe leẕẕet-i būs u kenārı bāḳīdür

ṣafā-yı nev-bahār:
1. **ṣafā-yı nev-bahār:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın sefası/güzelliği/eğlencesi.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḫalḳ-ı surāhīdür

8. Ḥazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

ṣafā-yı rūḥānī:

1. **ṣafā-yı rūḥānī:**
Kaside 25
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Ruhani safa/keyif.
43. Fikr-i mā'ü'l-ḥayātı evṣāfı
44. Virdi cāna ṣafā-yı rūḥānī

ṣafā-yı sāġar-ı hūrşīd:

1. **ṣafā-yı sāġar-ı ḫūrşīde:**-*e*
Gazel 310
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş kadehinin (verdiği) safa/gönül huzuru.
3. İtmez ṣafā-yı sāġar-ı ḫūrşide iltifāt
4. Ḳıymet-şinās-ı cām-ı girān-māyemüz bizüm

ṣafā-yı sāye-i serv ü çenār:

1. **ṣafā-yı sāye-i serv ü çenārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Servi ve çınar gölgesinin safası/eğlencesi.
5. Hevā-yı ḳāmet-i dil-berle ehl-i ʿışḳ olmaz
6. Ṣafā-yı sāye-i serv ü çenārdan ġāfil

ṣafā-yı seḥer:

1. **ṣafā-yı seḥer:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Seher/sabah vakti eğlencesi/mutluluğu.
9. Kākülde göñül zāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

2. **ṣafā-yı seḥerinden:**-*in, -den*
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Seher/sabah vakti eğlencesi/mutluluğu.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

ṣafā-yı vaṣl:

1. **ṣafā-yı vaṣl:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kavuşma neşesi/keyfi.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

ṣafā-yı viṣāl:

1. **ṣafā-yı viṣālüñ:**-*üñ*
Gazel 89
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın sevinci/neşesi.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

ṣafā-yı zülf-i muʿanber:

1. **ṣafā-yı zülf-i muʿanber:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel kokan zülfün (verdiği) zevk, keyif.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

ṣaf-be-ṣaf ol-:

1. **ṣaf-be-ṣaf oldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saf saf/sıra sıra olmak.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

ṣaf-der-i ʿālem:

1. **ṣaf-der-i ʿālem:**
Kaside 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemde/dünyada düşman saflarını yaran yiğit.
1. Müjde ehl-i dile düstūr-ı mükerrem geldi
2. Ṣadr-ı düşmen-şiken ü ṣaf-der-i ʿālem geldi

ṣaf-der-i heft-ḫᵛān-ı maʿnā:

1. **ṣaf-der-i heft-ḫᵛān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Anlamın yedi sofrasının düşman saflarını yaran yiğidi.
3. Nice dil reh-ber-i Tehemten kim
4. Ṣaf-der-i heft-ḫᵛān-ı maʿnādur

ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet:

1. **ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet:**
Kaside 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Düşman saflarını yaran yiğit Kahraman'ın kuvveti. bkz. Ḳahramān.
33. Ṣaf-der-i Ḳahramān-ṣalābet kim
34. Ṭuramaz aña ḳarşu ṣad Rüstem

ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā:

1. **ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā:**
Kaside 17
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kale açan/fetheden safları yaran yiğit.
43. Ṣaf-der-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
44. Māh-ı seyyāre-ḥaşem mihr-i fürūzende ʿalem

ṣaf-der-i maʿnā:

1. **ṣaf-der-i maʿnā:**
Kaside 13
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Anlam saflarını yaran yiğit.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

ṣaf-der-i maʿreke-ārā-yı cünūn-pīrā:

1. **ṣaf-der-i maʿreke-ārā-yı cünūn-pīrāyem:**-*y, -em*
Kaside 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Delilikle donanıp savaş meydanını süsleyerek düşman saflarını yaran yiğit.
5. Ṣaf-der-i maʿreke-ārā-yı cünūn-pīrāyem
6. Dehşet-endāz-ı dil-i ḫasm-ı cebāndur süḫanüm

ṣaf-der-i meydān-ı ḫayāl:

1. **ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayal meydanında düşman saflarlarını yaran yiğit.
11. Ol ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālüm ki Meẕāḳī
12. Şemşīr-i zebān tīġ-ı fürūzān-güherümdür

ṣaf-der-i müsellem:

1. **ṣaf-der-i müsellem:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gerçekliği herkesçe kabul edilen düşman saflarını yaran yiğit.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḫamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

2. **ṣaf-der-i müsellemsin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gerçekliği herkesçe kabul edilen düşman saflarını yaran yiğit.
35. Ne ḳadar ṣaf-der-i müsellemsin
36. Ḥaḳ bu kim hep ʿayān cirīdüñden

ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā:

1. **ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā:**
Kaside 14
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Savaş günü elinde bayrak safları yaran yiğit.
41. Ol ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā ki
42. Şemşīri hemān tīġ-ı kef-i dest-i ḳażādur

ṣaf-der-i ṣad Behmen ü Efrāsyāb: **(**Pala, TDVİA)

1. **ṣaf-der-i ṣad Behmen ü Efrāsyāb:**
Kaside 27
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yüz Behmen ve Efrasyab'ın safları yaran yiğidi.
Behmen: İran mitolojisine göre İsfendiyar'ın oğlu olan Erdşir'in lakabıdır. Kelime sıfat olarak zeki, anlayışlı anlamlarına gelmektedir.
Efrâsiyâb: Alp Er Tunga'nın Şehname'deki adı olan Efrâsiyâb; "İran millî destanında İran düşmanı olarak gösterilen Turan hükümdarıdır. Divan şiirinde kahramanlık sembolü olarak kullanılmaktadır.
25. Ṣaf-der-i ṣad Behmen ü Efrāsyāb
26. Ḥaydar-ı düşmen-figen-i rūzgār

ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zād:

1. **ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Azığında cömertlik sahibi safları yaran yiğit.
37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek:

1. **ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek:**
Gazel 318
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İnsan ve melek düşmanına yalnız başına saldırıp safları yaran yiğit.
23. Ṣaf-der-i yekke-tāz-ı ins ü melek
24. Hīç ḳafādār n'eydügin bilmem

ṣaf-der-i yektā:

1. **ṣaf-der-i yektā:**
Kaside 12
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Biricik safları yaran yiğit.
83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

ṣaf-beste ol-:

1. **ṣaf-beste olsa:**-*sa*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saf bağlamak, sıra sıra dizilmek.

3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

ṣaff-ı müjgān:
1. **ṣaff-ı müjgān:**
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıraya dizilmiş kirpikler.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey gönül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫş

2. **ṣaff-ı müjgāndan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıraya dizilmiş kirpikler.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile gönül
6. Bīşezār-ı ṣavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

ṣaff-ı niʿāl:
1. **ṣaff-ı niʿāl:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nal'ın hası/temizi.
7. Pest ü bülend-i ʿālemi farḳ eylemez nedür
8. Ṣaff-ı niʿāl ü rifʿat-i ṣadr-ı maḳām mest

ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām:
1. **ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām:**
Kaside 15
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Hizmetçilerin sofasında ayakkabıların bırakıldığı yer.
65. Ben ḫıdmet-i şerīfüñ ile faḫr idüp dirin
66. Ṣaff-ı niʿāl-i ṣuffe-i ḫuddām isterin

ṣafḥa-i āyīne-i devrān:
1. **ṣafḥa-i āyīne-i devrān:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın aynasının levhası.
3. Cilveger her yerde ʿaks-i pertev-i mihr-i sürūr
4. Ṣafḥa-i āyīne-i devrān mücellādur bugün

ṣafḥa-i bāġ:
1. **ṣafḥa-i bāġ:**
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçe yüzü/zamanı.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

ṣafḥa-i eflāk:
1. **ṣafḥa-i eflākde:**-*de*
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göklerin sayfası/levhası.
3. Mihr degül berġ uran ṣafḥa-i eflākde
4. ʿArż-ı nigīn eyledi mühr-i Süleymān-ı ṣubḥ

ṣafḥa-i ḫāṭır:
1. **ṣafḥa-i ḫāṭırda:**-*da*
Gazel 97
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül sayfası.
9. Taʿlīḳ-i naẓar eylemezüz ḥarf-i ümīde
10. Ol ṣafḥa-i ḫāṭırda ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur

ṣafḥa-i īmān:
1. **ṣafḥa-i īmāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İman sayfası.
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr:
1. **ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Resmin/betimlemenin gonca dolu sayfası/levhası.
9. Fikr-i dehen-i dil-ber-i gül-ruḫla Meẕāḳī
10. Dil ṣafḥa-i pür-ġonce-i taṣvīr degül mi

ṣafḥa-i reyḥān:
1. **ṣafḥa-i reyḥānı:**-*ı*
Gazel 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Reyhan/fesleğen yaprağı.
1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

ṣafḥa-i ruḥsār-ı yār:
1. **ṣafḥa-i ruḥsār-ı yāre:**-*e*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının sayfası.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḥsār-ı yāre tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel şīrāze ḫaṭ

ṣafḥa-i rūy:
1. **ṣafḥa-i rūyında:**-*ın, -da*
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüz/suret sayfası.
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

ṣaf-ı küffār:
1. **ṣaf-ı küffārı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kâfirlerin safı/sırası.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

ṣaf-ı küffār-ı tebehkār:
1. **ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Harap eden/mahv eden kafırlerin safı/sırası.
105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḫām:
1. **ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḫāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Mermerin cilalı aynasındaki dizi/sıra.
73. Cāmiʿ-i ʿışḳum u esrār-ı felek-peydādur
74. Ṣaf-ı mirʾāt-ı mücellā-yı ruḫāmumda benüm

ṣaf-ı nīze-zenān:
1. **ṣaf-ı nīze-zenān:**
Kaside 7
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mızrakçıların safı.
29. At sürince bölük bölük ṭaġılur
30. Ṣaf-ı nīze-zenān cirīdüñden

ṣaf-ı ʿömr-i dirāz:
1. **ṣaf-ı ʿömr-i dirāza:**-*a*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uzun ömrün safı/sırası.
5. Ḫıżr u Mesīḥ olursa da ṣad bīm-i cān ciger
6. Çekdükçe ġamzesi ṣaf-ı ʿömr-i dirāza tīġ

ṣaf-pīrā-yı imdād:
1. **ṣaf-pīrā-yı imdād:**
Kaside 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yardım saflarını süsleyen.
3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu'l-lāh pinhānī
4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād oldıġın gördük

ṣaf-şikāf ol-:
1. **ṣaf-şikāf olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşman saflarını yarmak.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-şikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḫi çoḳ maṣāf olur

ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn:
1. **ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn:**
Kaside 12
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Dinsiz düşmanın saflarını yaran yiğit.
77. Ol şīr-i jiyān ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn
78. Ol bebr-i beyān Rüstem-i destān-ı zamāne

ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnād:
1. **ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Askerleri kaydeden safları yaran yiğit.
41. Gūyā ki hemān Rüstem-i destānı görürsin
42. Ol ṣaf-şiken-i ḳāyidü'l-ecnādı görürseñ

ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sān:
1. **ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aynaya benzeyen gönül ırmağının saflığı.
11. Pertev-endāz-ı derūn olduġına mihr daḫi
12. Ṣafvet-i cūy-ı dil-i āyine-sāndur bāʾiṣ

ṣaġ:
1. **ṣaġ:**
Kaside 9
Mısra: **22**
Sağ.
21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
22. Ṣaġ ile ṣolda sipāhī vü silāḥdārānı

ṣaġ olsun:
1. **ṣaġ olsun:**
Gazel 150
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sağ olsun! Çok yaşasın!
23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

ṣaġ ol-:

1. **saġ olup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağ olmak, çok yaşamak, sağlıkla kalmak.
81. Sen saġ olup düşmenüñ ola müdām
82. Rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār

sāġar:

1. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 3
Mısra: **11**
Kadeh, şarap.
11. Ey gül-i ter gel beri al ele ol sāġarı
12. Kim mey-i cān-perveri rūh-ı revāndur bańa

2. **sāġar:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Kadeh, şarap.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür sańa
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür sańa

3. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 27
Mısra: **5**
Kadeh, şarap.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

4. **sāġar:**
Gazel 78
Mısra: **10**
Kadeh, şarap.
9. Meẕāḳī faṣl-ı şitāyı riyāż-ı ʿıyş idelüm
10. Bu mevsimüñ güli sāġar bahārı āteşdür

5. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 80
Mısra: **9**
Kadeh, şarap.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

6. **sāġar:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Kadeh.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

7. **sāġar:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kadeh, şarap.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḥ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

8. **sāġar:**
Gazel 126
Mısra: **3**
Kadeh, şarap.
3. O kim bir cām-ı āhū-naḳş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb ṣayd-ı şikār eyler

9. **sāġar:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kadeh, şarap.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

10. **sāġar:**
Gazel 143
Mısra: **8**
Kadeh, şarap.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

11. **sāġar:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Kadeh, şarap.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

12. **sāġar:**
Gazel 216
Mısra: **7**
Kadeh, şarap.
7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

13. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 243
Mısra: **11**
Kadeh, şarap.
11. Bādesi ḫūn-ı ciger sāġarı dāġ-ı dildür
12. Bezm-i meyde o büt-i lāle-ʿiẕār olmayıcaḳ

14. **sāġar:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Kadeh, şarap.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

15. **sāġar:**
Gazel 322
Mısra: **5**
Kadeh, şarap.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

16. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 359
Mısra: **2**
Kadeh, şarap.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfītāb iderin

17. **sāġar:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Kadeh, şarap.
5. Bezm-i bāġa geleli düşmez elinden sāġar
6. Görmedüm lāle gibi mest-i ḫarāb-ı tāze

sāġar çek-:

1. **sāġar çeküp:**-*üp*
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap içmek.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

sāġar şun-:

1. **sāġar şunacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kadeh sunmak.
3. Dil-ber sańa sāġar şunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

sāġar-efrūz-ı kerem:

1. **sāġar-efrūz-ı kerem:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cömertlik içkisinin kadehinin parıltısı.
9. N'ola ʿişret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣahbā

sāġar-ḫʷāhiş-i peymāne-i kevs̱er:

1. **sāġar-ḫʷāhiş-i peymāne-i kevs̱erden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kevser ırmağından kadeh alma isteği/arzusu. Kevser: Cennette akan bir nehir.
1. Görüp cām-ı lebüñ cānā leb-i sāġardan el çekdük
2. Ne sāġar-ḫʷāhiş-i peymāne-i kevs̱erden el çekdük

sāġar-ı billūr:

1. **sāġar-ı billūr:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

2. **sāġar-ı billūr:**
Gazel 360
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest ṣanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

3. **sāġar-ı billūra:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

4. **sāġar-ı billūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿis̱ ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

5. **sāġar-ı billūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

sāġar-ı billūr-siriş̱t:

1. **sāġar-ı billūr-siriş̱tüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kristalden şarap kadehi.
5. Yek-rengī-i ʿışḳıyla bugün ẓāhir ü bāṭın
6. Bāde-meniş ü sāġar-ı billūr-siriş̱tüz

sāġar-ı feyż:

1. **sāġar-ı feyż:**
Gazel 321
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Bolluk/bereket kadehi.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey:
1. **sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisinde dönen kadeh.
1. Dönsün hemīşe sāġar-ı gerdān-ı bezm-i mey
2. Ṭutsun cihānı naʿra-i mestān-ı bezm-i mey

sāġar-ı gül-reng:
1. **sāġar-ı gül-rengi:**-*i*
Gazel 402
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül renkli kadeh.
7. Ṣun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli ṣāḥçe-i verd-i ter eyle

sāġar-ı ḥasret:
1. **sāġar-ı ḥasret:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Özlem kadehi.
3. Sāġar-ı ḥasret ile ḫūn-ı ciger nūş eyler
4. Ehl-i dil bāde-i gül-reng nedür bilmez hīç

sāġar-ı ḫurşīd:
1. **sāġar-ı ḫurşīde:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Güneş kadehi.
91. Ger olsa maẕhar-ı ʿaks-i żiyā-yı reʾyüñ mey
92. Dönerdi sāġar-ı ḫurşīde cām-ı raḫşānı

sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc:
1. **sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc:**
Gazel 397
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevincin güneş kadehindeki şarap.
9. Ġırra-mest-i meclis-i Cemdür gedā-yı meykede
10. Sāġar-ı ḫūrşīd-i cām-ı ibtihāc itmezse de

sāġar-ı ʿişret:
1. **sāġar-ı ʿişret:**
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İçki kadehi.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

2. **sāġar-ı ʿişret:**
Gazel 233
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İçki kadehi.
13. Meẕāḳī bezm-i mey ü rezm-i ġamda bī-bākem
14. Elümde sāġar-ı ʿişret başumda miġfer-i dāġ

3. **sāġar-ı ʿişret:**
Gazel 298
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçki kadehi.
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

sāġar-ı ʿitāb:
1. **sāġar-ı ʿitāb:**
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Azarlama kadehi.
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

sāġar-ı leb-rīz:
1. **sāġar-ı leb-rīz:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu kadeh.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

sāġar-ı mey:
1. **sāġar-ı mey:**
Gazel 173
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
5. Sāġar-ı mey gibi bu meclisde
6. Gül-i rengīn-dimāġ-ı ʿışḳuz biz

2. **sāġar-ı mey:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-ṣemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

3. **sāġar-ı mey:**
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Müjde kim bezm-i cihān gülzār olur nev-rūzda
2. Sāġar-ı mey bir gül-i bī-ḫār olur nev-rūzda

4. **sāġar-ı mey:**
Gazel 399
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

5. **sāġar-ı mey:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür ṣoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

6. **sāġar-ı meyle:**-*le*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
5. Cā-be-cā kūy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

sāġar-ı mihr:
1. **sāġar-ı mihr:**
Gazel 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güneş kadehi.
13. Mey-i ʿışḳ ise ġaraż cām-ı meyi kim n'eyler
14. Sāġar-ı mihr ise de mest-i ser-endāza fedā

2. **sāġar-ı mihr:**
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güneş/sevgi kadehi.
1. Sāġar-ı mihr olsa da cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ
2. Tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur yine erbāb-ı ʿışḳ

3. **sāġar-ı mihre:**-*e*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş/sevgi kadehi.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur ṣuʾle-figen peymāne

sāġar-ı mül:
1. **sāġar-ı mül:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her ṣeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

sāġar-ı niyāz:
1. **sāġar-ı niyāzı:**-*ı*
Gazel 388
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yalvarma/rica kadehi.
7. Ḳıl nāz ile sāġar-ı niyāzı
8. Mīnā-ḳadeḥ-i şarāb-ı ʿişve

sāġar-ı pür-sem:
1. **sāġar-ı pür-sem:**
Kaside 11
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Zehirle dolu kadeh.
51. Ḥalḳa-i bezm-i cihāndan nice memnūn olayum
52. Hep benüm nevbetüme sāġar-ı pür-sem geldi

sāġar-ı ṣahbā:
1. **sāġar-ı ṣahbā:**
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

2. **sāġar-ı ṣahbā:**
Gazel 374
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
15. Meẕāḳī meşreb-i ḫoş-ṣoḥbetān-ı ʿālemi gör kim
16. Bir elde sāġar-ı ṣahbā gerek kitāb bir elde

3. **sāġar-ı ṣahbā:**
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā

12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

sāġar-ı ṣaḥbā-rīz:

1. **sāġar-ı ṣaḥbā-rīz:**
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap döken kadeh.
3. Al ṣurāḥīyi ele sāġar-ı ṣaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

sāġar-ı zerrīn:

1. **sāġar-ı zerrīn:**
Gazel 143
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.
3. Ne celb-i ṣevḳ ü ne defʿ-i ġam-ı ḫumār eyler
4. Felek bu sāġar-ı zerrīn ile ne kāra döner

2. **sāġar-ı zerrînden:**-*den*
Gazel 40
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Altın kadeh.
9. Sāġar-ı zerrînden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

sāġar-keşān-ı mey-kede:

1. **sāġar-keşān-ı mey-kede:**
Gazel 136
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhanede şarap içenler.
11. Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı ṣāf-ı Meẕāḳī gibi müdām
12. Sāġar-keşān-ı mey-kede rūşen-żamīr olur

saḥā:

1. **saḫāya:**-*ya*
Kaside 5
Mısra: **53**
Cömertlik.
53. Bu saḫāya hele mülūk-ı selef
54. Mālik olmaduġında yoḳ şübhem

sāḥa-i ʿarṣa-i celālet:

1. **sāḥa-i ʿarṣa-i celāletüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 24
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Büyüklük/ululuk arsasının meydanı.
49. Sāḥa-i ʿarṣa-i celāletüñe
50. Ḥaşem-ender-ḥaşem mübārek-bād

sahāvet:

1. **saḫāvetde:**-*de*
Kaside 19
Mısra: **40**
Cömertlik.
39. Ġuzāta ḥadden efzūn bezl-i dīnār u direm itdi
40. Saḫāvetde murād üzre anuñ ʿad olduġın gördük

ṣahbā:

1. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **1**
Şarap.
1. Virür ehl-i dile ṣad māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḥuşūşā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

2. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Şarap.
1. Virür ehl-i dile ṣad māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḥuşūşā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

3. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Şarap.
3. Berehmen ġamze-i ser-mestine ṭāḳat getürmezdi
4. Olaydı neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-ṣanem ṣahbā

4. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Şarap.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cūveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

5. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **8**
Şarap.
7. Ne deñlü rūz-ı bāzār-ı meserret pür-kesād olsa
8. Olur naḳd-i ṣafā-yı ḫāṭır-ı erbāb-ı ġam ṣahbā

6. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Şarap.
9. N'ola ʿişret-güzīnān-ı felekden behre-yāb olsañ
10. Ḳadeḥ kaʾsü'l-kirām u sāġar-efrūz-ı kerem ṣahbā

7. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **12**
Şarap.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

8. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **14**
Şarap.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i ṣaḫn-ı gülzār-ı İrem ṣahbā

9. **ṣahbā:**
Gazel 11
Mısra: **16**
Şarap.
15. Ḥased ol rind-i ṣāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-bedem ṣahbā

10. **ṣahbā:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Şarap.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

11. **ṣahbāda:**-*da*
Gazel 76
Mısra: **3**
Şarap.
3. Destüñde cām-ı ṣahbā ṣahbāda ʿaks-i rūyuñ
4. Ol āb-ı ṣuʿle-rengi pür-āb ü tāb göster

12. **ṣahbāyı:**-*yı*
Gazel 316
Mısra: **3**
Şarap.
3. Ḫūn-ı aʿdā gibi ṣahbāyı revān eyleyelüm
4. Nice ol āteş-i seyyāleyi ḫas-pūş idelüm

Saḥbān-ı zamāne: (TDVİA)

1. **Saḫbān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Sahban'ı.
Sahban: Sahbân b. Züfer b. İyâs el-Vâilî el-Bâhilî (ö. I. yüzyıl sonları/VIII. yüzyılın başları). Vâil kabilesinin hatip ve şairi. Hem Câhiliye devrinde hem İslâmî dönemde hitabet, fesahat ve belâgatıyla meşhur olmuştur.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḫbān-ı zamāne

ṣahbāya sal-:

1. **ṣahbāya salup:**-*up*
Gazel 68
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şaraba/şarap kadehine yansımak/aksetmek.
15. Salup ʿaks-i ṣuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

ṣahbā-yı ġam:

1. **ṣahbā-yı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 164
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üzüntü şarabı.
9. Ṣahbā-yı ġamuñ ḥāleti bir mülde bulunmaz
10. Her bādede feyż-i mey-i bezm-i ḳadem olmaz

ṣahbā-yı hūn-ı dīde:

1. **ṣahbā-yı ḫūn-ı dīde:**
Gazel 234
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gözdeki kan kadehi.
13. Bezm-i belāda ʿāşıḳı medhūş-ı ʿışḳ ider
14. Ṣahbā-yı ḫūn-ı dīde vü laʿlin ayāġ-ı dāġ

ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār:

1. **ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşk şarabı.
3. Mest olup ṣahbā-yı ʿışḳ-ı yār ile her şeb felek
4. Pür ider cirm-i hilāli sāġar-ı mül gösterür

ṣahbā-yı maḥabbet:

1. **ṣahbā-yı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şarabı.
1. ʿĀşıḳda ġam-ı ʿışḳ ile aṣlā keder olmaz
2. Ṣahbā-yı maḥabbetde belī derd-i ser olmaz

ṣāḥib-dil:

1. **ṣāḥib-dil:**
Gazel 413
Mısra: **16**
Gönül sahibi, meyhaneci.

15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne ṣāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳ ḳaldı

ṣāḥib-genc-i naẓm:
1. **ṣāḥib-genc-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 255
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir hazinesinin sahibi.
13. Meẕāḳ'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O ṣāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

ṣāḥib-iʿirfān:
1. **ṣāḥib-iʿirfānuz:**-*uz*
Gazel 408
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür sahibi.
13. Ālemde Meẕāḳī-veş biz ṣāḥib-iʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

ṣāḥib-īcād olduġın gör-:
1. **ṣāḥib-īcād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
İcâd sahibi olduğunu görmek.
49. Ne istiʿdād-ı fıṭratdur ki envāʿ-ı maʿārifde
50. Miṣāl-i ʿaḳl-ı evvel ṣāḥib-īcād olduġın gördük

ṣāḥib-iʿtibār:
1. **ṣāḥib-iʿtibāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **4**
İtibar sahibi.
3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẓmıyla ġurbetde
4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm:
1. **ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm:**
Gazel 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiir ilminde kemal sahibi/olgun.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

ṣāḥib-ḳırān:
1. **ṣāḥib-ḳırānsın:**-*sın*
Kaside 8
Mısra: **187**
Her zaman muvaffak olan ve üstünlük kazanan hükümdar.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

ṣāḥib-ḳırān ol-:
1. **ṣāḥib-ḳırān olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 247
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Her zaman üstünlük/başarı kazanan olmak.
9. Eger Rüstem gibi ṣāḥib-ḳırān olsaḳ da rām olmaz
10. ʿİnān-ı aşḳar-ı çarḫ-ı leked-güsterden el çekdük

ṣāḥib-ḳırān-ıʿālem:
1. **ṣāḥib-ḳırān-ıʿālem:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyada her zaman başarı kazanan hükümdar.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem ṣāḥib-ḳırān-ıʿālem
8. Yek-ḥamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze:
1. **ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze:**
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın her zaman üstünlük kazanan hükümdarı.
5. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze ki ḳaṣd-ı neberd ide
6. Taḫte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan ẓuhūr ider

2. **ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze:**
Gazel 207
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın her zaman üstünlük kazanan hükümdarı.
1. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze olaldan ḳarīn-i nāz
2. Ṭutdı cihānı fitne ser-i der-kemīn-i nāz

3. **ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze:**
Gazel 369
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın her zaman üstünlük kazanan hükümdarı.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

4. **ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze:**
Gazel 393
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın her zaman üstünlük kazanan hükümdarı.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad Rüstem ü Sührāb bir yirde

ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnā:
1. **ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anlamda her zaman başarı/üstünlük kazanan.
1. Dil ki ṣāḥib-ḳırān-ı maʿnādur
2. Rüstem-i dāsitān-ı maʿnādur

ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgār:
1. **ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgār:**
Tarih 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devrin her zaman başarı ve üstünlük kazananı.
1. Eyleyüp ʿazm-i ġazā ṣāḥib-ḳırān-ı rūzgār
2. Pādişāh-ı baḫt-āver Ḫażret-i Sulṭān Murād

ṣāḥibü'l-īcād:
1. **ṣāḥibü'l-īcādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **50**
İcat/yenilik sahibi.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbet:
1. **ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden:**-*den*
Gazel 300
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin (Hz. Musa gibi) beyaz/parlak el sahibi.
11. Berḳ ursa n'ola sīnede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

ṣāḥib-zamān-ı maʿnā:
1. **ṣāḥib-zamān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Anlamın zaman sahibi.
139. ʿAḳl-ı kül gibi mürşid-i ṭabʿum
140. Şimdi ṣāḥib-zamān-ı maʿnādur

ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūr:
1. **ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūrsın:**-*sın*
Kaside 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Birçok sadrazamların başının/ulusunun başında olan.
11. Ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūrsın
12. Āġāz-ı devletüñ şeref-encām isterin

ṣaḥīfe-i ḥüsn:
1. **ṣaḥīfe-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik sayfası.
1. Ebrū-yı yār ki tābın-ı güşe-resīdedür
2. Bismi'l-lāh ṣaḥīfe-i ḥüsne keşīdedür

sāḥil:
1. **sāḥildür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **6**
Deniz/nehir/göl kenarı.
5. N'ola baḥr-i süḫanda gevher-efşān-ı kenār olsaḳ
6. O sāḥildür bu kim biz lücce-i ʿummānıyuz cānā

2. **sāḥilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 96
Mısra: **6**
Deniz kenarı/kıyısı.
5. Ol lücce-i pür-gevher-i envār-ı şühūduz
6. Mihr ü meh-i gerdūn-ı ṣadef sāḥilimüzdür

3. **sāḥilümüzdür:**-*ü, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **4**
Deniz kenarı/kıyısı.
3. ʿIşḳ ile gehī cūş iderüz gāhi ḫamūşuz
4. Ol lücce-i mevc-efgen ü bu sāḥilümüzdür

sāḥil-i baḥr:
1. **sāḥil-i baḥre:**-*e*
Gazel 179
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Denizin sahili.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

sāḥil-i baḥr-i efkār:
1. **sāḥil-i baḥr-i efkār:**
Kaside 10
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin/düşüncelerin denizinin sahili/kıyısı.
121. Mevc-ḫīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

sāḥil-i ġam:

1. **sāḥil-i ġamda:**-*da*
Gazel 414
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder sahili/kıyısı.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

sāḥil-i ümīde:

1. **sāḥil-i ümīde:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Ümit sahili/kıyısı.
123. Bir āşinālıḳ idüp sāḥil-i ümīde çıḳar
124. Bu nīm-ġarḳa-i girdāb-ı baḥr-i ḥırmānı

2. **sāḥil-i ümmīde:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ümit sahili/kıyısı.
7. Olsam n'ola ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ
8. ʿAnber saçılur sāḥil-i ümmīde yemüñden

sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḥs-i ġam-ı ʿışḳ:

1. **sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḥs-i ġam-ı ʿışḳ:**
Gazel 192
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsü iddiasıyla deniz sahilinde /kenarında oturan.
11. Yüri sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḥs-i ġam-ı ʿışḳ ol
12. O kim üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn olur çıḳmaz

sāḥir:

1. **sāḥirdür:**-*dür*
Gazel 15
Mısra: **9**
Sihir yapan, büyücü.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

2. **sāḥir:**
Gazel 102
Mısra: **11**
Sihir yapan, büyücü.
11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad ʿuḳde-i efsūn gelür

sāḥir-i muʿcize-pīrā-yı füsūn-ārā:

1. **sāḥir-i muʿcize-pīrā-yı füsūn-ārāyım:**-*y*, -*ım*
Kaside 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sihir yapıp mucize gösteren büyücü.
3. Sāḥir-i muʿcize-pīrā-yı füsūn-ārāyım
4. Kim medār-ı şeref-i siḥr-i beyāndur süḫanüm

sāḥir-i sır:

1. **sāḥir-i sırdur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sır/giz büyücüsü/büyü yapanı.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

şaḥn-ı bāġ:

1. **şaḥn-ı bāġı:**-*ı*
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahçe meydanı.
5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
6. Ki āh itdükçe bülbül ṣaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

şaḥn-ı bāġ-ı medḥ:

1. **şaḥn-ı bāġ-ı medḥüñde:**-*üñ*, -*de*
Kaside 25
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Övgü bahçesinin meydanı.
65. Kim ider ṣaḥn-ı bāġ-ı medḥüñde
66. Bülbül-āsā hezār-ı destānı

şaḥn-ı bāġ-ı sīne:

1. **şaḥn-ı bāġ-ı sīnemde:**-*m*, -*de*
Kaside 21
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sinedeki/bağırdaki bahçenin ortası.
19. Dil degül ṣaḥn-ı bāġ-ı sīnemde
20. Naḫl-i gül erġavān-ı maʿnādur

şaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāk:

1. **şaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşıkların kurbanlık yeri/mezbaha meydanı.
5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Nesne yoḳ ṣad ser-i āğuşte-be-ḫūndan ġayrı

şaḥn-ı çemen:

1. **şaḥn-ı çemen:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
7. Ārāmgeh-i bādiye-būyān-ı melāmet
8. Ṣaḥn-ı çemen ü sāye-i şimşād olacaḳdur

2. **şaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
3. Çoḳ mı bu ṣıyt u ṣadā ṣaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

3. **şaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül ṣaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

4. **şaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 204
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez ṣaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

5. **şaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 399
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
11. Bülbül ü tūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

6. **şaḥn-ı çemenden:**-*den*
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe meydanı.
1. Ey murġ-ı seḥer ṣaḥn-ı çemenden güẕer eyle
2. Eyyām-ı bahār oldı diyü müjdeler eyle

şaḥn-ı devlet:

1. **şaḥn-ı devletde:**-*de*
Kaside 22
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devlet sahnesi/meydanı.
49. Ṣaḥn-ı devletde aldı meydānı
50. Tevsen-i himmet-i sebük-kāmı

şaḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İrem:

1. **şaḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İremdür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İrem'deki gül bahçesinin gönlü rahatlatan meydanı.bkz. İrem.
3. Bir bezm-i feraḥ-baḫş-ı dil-i ehl-i ṣafādur
4. Ṣan ṣaḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İremdür

şaḥn-ı gülistān:

1. **şaḥn-ı gülistāna:**-*a*
Gazel 361
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

2. **şaḥn-ı gülistānda:**-*da*
Gazel 306
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.
3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

3. **şaḥn-ı gülistāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ ṣaḥn-ı gülistāndur yeri

şaḥn-ı gülistān-ı İrem:

1. **şaḥn-ı gülistān-ı İremdür:**-*dür*
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İrem'deki gül bahçesinin meydanı. bkz. İrem.
13. Bāġ-ı keremüñ ṣaḥn-ı gülistān-ı İremdür
14. Gör şevḳümi gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden

şaḥn-ı gülşen:

1. **şaḥn-ı gülşen:**
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

2. **şaḥn-ı gülşene:**-*e*
Gazel 218
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.

7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

3. **saḥn-ı gülşeni:**-*i*
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı.
9. Naʿra-i mestān ile gülbāng-ı murġān-ı çemen
10. İtdi saḥn-ı gülşeni pür hāy u hūy-ı nev-bahār

ṣaḥn-ı gül-sitān-ı cihān:
1. **ṣaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda:**-*da*
Gazel 414
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Dünya gül bahçesinin meydanı.
23. N'olaydı ḥaşre degin ṣaḥn-ı gül-sitān-ı cihānda
24. Riyāż-ı naḳdi benüm mevsim-i bāhārum olaydı

ṣaḥn-ı gülzār:
1. **ṣaḥn-ı gülzārda:**-*da*
Gazel 361
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı/alanı.
3. Ṣaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

2. **ṣaḥn-ı gülzārı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi meydanı/alanı.
85. İdelden ṣaḥn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt:
1. **ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt:**
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetteki gül bahçesi meydanı/alanı.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kede:
1. **ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür:**-*dür*
Gazel 34
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin kutsal avlusu.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Ṣaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

ṣaḥn-ı ʿıydgāh:
1. **ṣaḥn-ı ʿıydgāhı:**-*ı*
Gazel 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bayram yeri meydanı.
7. Müzeyyen ḳıldı ṣaḥn-ı ʿıydgāhı
8. Perī-peyker bütān-ı sīm-sīmā

ṣaḥn-ı meclis:
1. **ṣaḥn-ı meclisde:**-*de*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meclisinin ortası/meydanı.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

ṣaḥn-ı meydān:
1. **ṣaḥn-ı meydāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Meydan sahnesi.
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

2. **ṣaḥn-ı meydāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Meydan sahnesi.
47. Ne rūbehdür ʿadū aña muḳābil ola heycāda
48. Gelince ṣaḥn-ı meydāna miṣāl-i şīr-i ner geldi

3. **ṣaḥn-ı meydāndur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meydan sahnesi.
11. Ṣavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ ṣaḥn-ı meydāndur yeri

4. **ṣaḥn-ı meydānumda:**-*um, -da*
Kaside 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Meydan sahnesi.
29. Ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zer-kūb-ı felek
30. Ṣaḥn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benüm

ṣaḥn-ı meydān-ı Mıṣr-ı devlet:
1. **ṣaḥn-ı meydān-ı Mıṣr-ı devletde:**-*de*
Kaside 25
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Devletin Mısır'ının meydanındaki alan.
79. Ṣaḥn-ı meydān-ı Mıṣr-ı devletde
80. İde yekrān baḫt-ı cevlānı

ṣaḥn-ı meydān-ı şecāʿat:
1. **ṣaḥn-ı meydān-ı şecāʿatda:**-*da*
Kaside 19
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Cesaret meydanının ortası.
35. Naẓīrin görmedük hīç ṣaḥn-ı meydān-ı şecāʿatda
36. O bir müfred-süvār-ı cümle efrād olduġın gördük

ṣaḥn-ı mey-ḫāne:
1. **ṣaḥn-ı mey-ḫāne:**
Gazel 394
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meyhane meydanı.
11. Başılmış ṣaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

ṣaḥn-ı şebistān-ı derūn:
1. **ṣaḥn-ı şebistān-ı derūndur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **187**
Kelime Tipi: -
İçteki/gönüldeki yatak odasının meydanı.
187. Eş-şalā ṣaḥn-ı şebistān-ı derūndur şimdi
188. Ḥarem-i maʿrifetüñ ḥaclegeh-i ebkārı

sahrā:
1. **sahrāda:**-*da*
Kaside 16
Mısra: **38**
Çöl, kır, ova.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

2. **ṣaḥrā:**
Kaside 17
Mısra: **92**
Çöl, kır, ova.
91. Ḳalḳup ordu-yı hümāyūn ile ʿaẓm eyleyicek
92. Oldı ṣaḥrā gibi pür-zelzele bu nüh-ṭārem

ṣaḥra-i ṣammā:
1. **ṣaḥra-i ṣammā:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kaya çölü.
43. Cengde rūzede bir ḳalʿa-i sengīn aldı
44. Her ṭaraf ṣaḥra-i ṣammā idi hep cevrānī

ṣaḥrā-yı ʿālem:
1. **ṣaḥrā-yı ʿālemde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sahrası/çölü.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān:
1. **ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān:**
Kaside 8
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Akan sularla dolu çöl/ova.
145. Zihī ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

sāḫte-i ḳayd-ı lisām:
1. **sāḫte-i ḳayd-ı liṣām:**
Gazel 389
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz örtüsünün bağının düzmesi/süsü.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

saḫtkār-ı kūh-ken:
1. **saḫtkār-ı kūh-ken:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dağı delenin (Ferhat) zor işi.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünün-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

saḫt-kemān çek-:
1. **saḫt-kemān çek:**
Gazel 258
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sert/zor yay çekmek.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

saʿīd:
1. **saʿīd:**
Gazel 336
Mısra: **13**
Kutlu, uğurlu.

13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

sāʿid-i kerāmet:
1. **sāʿid-i kerāmetdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Keramet kolu/bileği.
73. Keremi sāʿid-i kerāmetdür
74. Ḳalemi ḫod-benān-ı maʿnādur

ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿid:
1. **ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ:**-*üñ*
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımına uygun yukarı çıkan/yükselen.
19. Dāyim bu güne ṣāʿid-i nuṣret-müsāʿidüñ
20. Rāyet-güşā-yı ʿarṣa-i iḳdām isterin

ṣāʿiḳa-i āh:
1. **ṣāʿiḳa-i āh:**
Gazel 150
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ah yıldırımı.
17. Ḥaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḥkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir ṣāʿiḳa-i āh yeter

sāʿika-ı nāyire-i sūzān:
1. **sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Yanan ateş yıldırımı.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḥrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

sāʿiḳa-zā:
1. **sāʿiḳa-zādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **16**
Yıldırım doğuran.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ şıyt u ṣadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

saḳam-ber-saḳam:
1. **saḳam-ber-saḳamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **70**
Hastalık üstüne hastalık.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

2. **saḳam-ber-saḳam:**
Kaside 17
Mısra: **122**
Hastalık üstüne hastalık.
121. Dili ḥasret-zede vü cism-i nizāre efsūs
122. Oldı müstevlī saḳam-ber-saḳam u ġam-ber-ġam

sāḳ-ı ʿarşa:
1. **sāḳ-ı ʿarşa:**
Kaside 9
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün en üst kısmının ayağı, arşın ayak bilekleri.
95. Nice taʿrīf olınur böyle otaġ-ı ʿālī
96. Sāḳ-ı ʿarşa ola beste girih-i dāmānı

ṣaḳın(-):
1. **ṣaḳın:**
Gazel 31
Mısra: **7**
Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.
7. Dāne-i ḫālin görüp bend-i firībinden ṣaḳın
8. ʿĀḳıbet dām-ı belādur cāy-ı murġ-ı dāne dost

2. **ṣaḳın:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Sakın, asla.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey göñül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḥs

3. **ṣaḳın:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Sakın, asla.
7. Cürʿa-nūş olma ṣaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

4. **ṣaḳın:**
Gazel 69
Mısra: **13**
Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.
13. Ey Meẕāḳī ḫod-sitālıḳdan ṣaḳın bil ḥaddüñi
14. Ol güzīde nükte-perdāz-ı müsellem bundadur

5. **ṣaḳın:**
Gazel 70
Mısra: **13**
Sakın, asla.
13. Göñül ġayra ṣaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

6. **ṣaḳın:**
Gazel 79
Mısra: **3**
Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.
3. Ṣaḳın o ġamze-i ġammāz-ı şuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

7. **ṣaḳın:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.
3. Ġırra olma ʿarṣa-i mihr ü maḥabbetden ṣaḳın
4. Rüstem-i destān-zebūn-ı dār u gīr-i ʿışḳ olur

8. **ṣaḳın:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Sakın, asla.
7. Ṣaḳın olma ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān
8. Benüm üftāde-i çah-ı zeneḫdān olduġum yirdür

9. **ṣaḳın:**
Gazel 126
Mısra: **15**
Gözetmek, korumak.
15. Ṣaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

10. **ṣaḳın:**
Gazel 131
Mısra: **3**
Sakın, asla.
3. Ṣaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

11. **ṣaḳın:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Asla.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

12. **ṣaḳın:**
Gazel 209
Mısra: **17**
Sakın, asla.
17. Teẕekkür eyleyüp yāri ṣaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

13. **ṣaḳın:**
Gazel 262
Mısra: **11**
Çekinmek, kendini gözetmek, korumak.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

14. **ṣaḳın:**
Gazel 289
Mısra: **4**
Sakın, asla.
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı ṣurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

15. **ṣaḳın:**
Gazel 294
Mısra: **13**
Sakın, asla.
13. Mānend-i gül açılma ṣaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

16. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **1**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan ṣaḳın
2. Āteşüm āteş ṣaḳın ḳurb-ı civārumdan ṣaḳın

17. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **2**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan ṣaḳın
2. Āteşüm āteş ṣaḳın ḳurb-ı civārumdan ṣaḳın

18. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **2**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey felek nār-ı derūn-ı pür-şerārumdan ṣaḳın
2. Āteşüm āteş ṣaḳın ḳurb-ı civārumdan ṣaḳın

19. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **4**
Sakınmak, çekinmek.
3. Āfitāb-ı evc-i nāz olsañ eger ey māh-rū
4. Āh-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-zindedārumdan ṣaḳın

20. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **6**
Sakınmak, çekinmek.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan ṣaḳın

21. **ṣaḳın:**
Gazel 339

Mısra: **8**
Sakınmak, çekinmek.
7. Tünd-bād-ı āh ile bir gün ʿalev-efşān olur
8. Āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan ṣaḳın

22. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **10**
Sakınmak, çekinmek.
9. Nāḫun-ı şīr olsa da sūz-ı derūnumdan yanar
10. Gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figārumdan ṣaḳın

23. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **12**
Sakınmak, çekinmek.
11. İntiḳām almaḳ ʿadūdan ṣabr ile āsān olur
12. Pençe-i teʾḥir-i dest-i iḳtidārumdan ṣaḳın

24. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **14**
Sakınmak, çekinmek.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

25. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **16**
Sakınmak, çekinmek.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

26. **ṣaḳın:**
Gazel 339
Mısra: **18**
Sakınmak, çekinmek.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan ṣaḳın

27. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **1**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş şuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

28. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş şuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

29. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **4**
Sakınmak, çekinmek.
3. Ol hilāl-ebrū ile baḫs eyleme ey māh-ı nev
4. Der-hem itme ḫāṭırum çīn-i cebīnümden ṣaḳın

30. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **6**
Sakınmak, çekinmek.
5. Ġırra olma ḥüsnüñe ey āfitāb-ı evc-i nāz
6. Gird-bād-ı nāle-i gerdūn-zemīnümden ṣaḳın

31. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **8**
Sakınmak, çekinmek.
7. El-ḥaẕer her pāresi bir ḫançer-i elmās olur
8. İnkisār-ı şīşe-i ḳalb-i ḥazīnümden ṣaḳın

32. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Sakınmak, çekinmek.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür göñül
10. İsm-i aʿẓamdur ṣaḳın naḳş-ı nigīnümden ṣaḳın

33. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Sakınmak, çekinmek.
9. Mālik-i mühr-i Süleymān-ı maḥabbetdür göñül
10. İsm-i aʿẓamdur ṣaḳın naḳş-ı nigīnümden ṣaḳın

34. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **12**
Sakınmak, çekinmek.
11. Cān virürken pister-i miḥnetde bārī nāzı ḳo
12. Ḥasret-ālūde nigāh-ı vā-pesīnümden ṣaḳın

35. **ṣaḳın:**
Gazel 340
Mısra: **14**
Sakınmak, çekinmek.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden ṣaḳın

36. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **1**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

37. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Sakınmak, çekinmek.
1. Ey göñül ol āfetüñ bend-i gezendinden ṣaḳın
2. Ḥalḳa ḥalḳa gīsū-yı müşgīn-kemendinden ṣaḳın

38. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Sakınmak, çekinmek.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿışvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

39. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **6**
Sakınmak, çekinmek.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden ṣaḳın

40. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **8**
Sakınmak, çekinmek.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

41. **ṣaḳın:**
Gazel 341
Mısra: **10**
Sakınmak, çekinmek.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden ṣaḳın

42. **ṣaḳın:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Sakınmak, çekinmek.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

43. **ṣaḳın:**
Gazel 352
Mısra: **6**
Sakın, asla.
5. Olmasun ġayretle reşkīn-sāz-ı ġılmān-ı behişt
6. Kūy-ı dil-berde ṣaḳın bāġ-ı İrem añılmasun

44. **ṣaḳın:**
Gazel 396
Mısra: **13**
Sakınmak, sakın, asla.
13. Meẕāḳī āyine-i ṭabʿ-ı yāri gözle ṣaḳın
14. Ġubār-ı ḫāṭırı bād-ı bahāra gösterme

45. **ṣaḳın:**
Gazel 398
Mısra: **12**
Askın, asla.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān ṣanma

46. **ṣaḳın:**
Gazel 403
Mısra: **17**
Sakınmak, uzak durmak.
17. Bu meclisde ṣaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

<u>ṣakın ṣakın:</u>

1. **ṣaḳın ṣaḳın:**
Gazel 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakın sakın.
11. Ṣaḳın ṣaḳın nice cān u göñül olur āḫir
12. Helāk-i tīġ-ı girişme fedā-yı istiġnā

2. **ṣaḳın ṣaḳın:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakın sakın.
1. Göñül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i şuʿlebārı āteşdür

3. **ṣaḳın ṣaḳın:**
Gazel 127
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sakın sakın, çekin çekin.

13. Şaḳın şaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḫançer-güẕārı bāḳīdür

sāḳī(i):

1. **sāḳī:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür saña

2. **sāḳī:**
Kaside 20
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī çemende bezm-i ṣafāyı kim istemez
2. Bezm-i ṣafāda berg ü nevāyı kim istemez

3. **sāḳī:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Ne ṭurur sāḳī hemān sāġarı gerdān itsün
6. Geldi erbāb-ı ṣafā bezm-i sürūr-āvere hep

4. **sāḳī:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
7. Cürʿa-nūş olma şaḳın rıṭl-ı girān derkār iken
8. Merd iseñ sāḳī elinden bādeyi merdāne iç

5. **sāḳī:**
Gazel 46
Mısra: **13**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫ̆ān-ı ṣubḥ

6. **sāḳī:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Olsa bu bezme revā bāde ṣafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

7. **sāḳī:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Görinen şanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

8. **sāḳī:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī getür piyāleyi kim maṭlabum budur
2. Rūḥ-ı revān-ı feyż-dih-i ḳālabum budur

9. **sāḳi:**
Gazel 68
Mısra: **15**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

10. **sāḳī:**
Gazel 76
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī elüñde rengīn-cām-ı ṣarāb göster
2. Elmās-ı sāġar içre laʿl-i müẕāb göster

11. **sāḳī:**
Gazel 85
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī gül ü mül mevsimi bir ḫoş-deme beñzer
2. Bu ʿālem-i āb āb-ı ruḫ-ı ʿāleme beñzer

12. **sāḳī:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

13. **sāḳī:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
9. Sāḳī ne güne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

14. **sāḳī:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
7. Bādeye sāġar-ı billūr gerek ey sāḳī
8. Ḥüsn-i bintü'l-ʿinebüñ āyinedārın bilürüz

15. **sāḳī:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

16. **sāḳī:**
Gazel 220
Mısra: **3**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

17. **sāḳī:**
Gazel 223
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i şahbāda raḳṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gün kümeyt-i bāde raḳṣ

18. **sāḳī:**
Gazel 311
Mısra: **9**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

19. **sāḳī:**
Gazel 326
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

20. **sāḳī:**
Gazel 333
Mısra: **5**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-şuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

21. **sāḳi:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Dem-i bezm-i ṣabūḥ oldı ḫumāra çāre gör sāḳi
4. Nedür bāʿis̱ ki destüñ sāġar-ı billūra ṣunmazsın

22. **sāḳī:**
Gazel 363
Mısra: **5**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Getür ol āteş-i seyyāleyi sāḳī revān eyle
6. Füsürde-mevsim-i dem-serdī-i eyyām-ı deydür bu

23. **sāḳi:**
Gazel 371
Mısra: **13**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

24. **sāḳī:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

25. **sāḳi:**
Gazel 399
Mısra: **14**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

26. **sāḳī:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

27. **sāḳī:**
Gazel 407
Mısra: **13**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

28. **sāḳi:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

29. **sāḳī:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Ne mey-i nāb ü ne peymāne ne sāḳī ḳaldı
2. Ḫayf oldı ʿıyş u ṭarab demleri bāḳi ḳaldı

30. **sāḳi:**
Gazel 433
Mısra: **5**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

31. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **1**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

32. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

33. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **4**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
3. Al şurāḥīyi ele sāġar-ı şaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

34. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

35. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

36. **sāḳī:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Mecliste içki dağıtan/kadehlere içki koyan kişi.
9. Çü Meẕāḳī n'ola meyl itse aña ehl-i ṣafā
10. Böyle dil-keş olıcaḳ bāde-i nāb ey sāḳī

sāḳī-i baḥt:

1. **sāḳī-i baḥt:**
Kaside 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bahtın/talihin sâkisi/içki dağıtanı.
9. Ḫoşā sāḳī-i baḫt u neşve-i cām-ı ṣabūḥī kim
10. Ḫumār-ālūde-i hicre ʿilāc-ı derd-i ser geldi

sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve:

1. **sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cilvenin/nazın Cem gibi şerefli sâkisi. bkz. Cem.
1. Ey sāḳī-i Cem-cenāb-ı ʿişve
2. Ḳıl meclisi kām-yāb-ı ʿişve

sāḳī-i felek:

1. **sāḳī-i felek:**
Kaside 18
Mısra: **179**
Kelime Tipi: -
Feleğin sâkisi.
179. Bezm-i endīşeme sāḳī-i felek ʿarż eyler
180. Cām-ı ḫūrşīd ile şemʿ-i meh-i pür-envārı

sāḳī-i gerdūn:

1. **sāḳī-i gerdūn:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin sakisi.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

sāḳī-i gül-çehre:

1. **sāḳī-i gül-çehre:**
Gazel 23
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü saki.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

2. **sāḳī-i gül-çehre:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü saki.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile şoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḫüñ köhne medārın bilürüz

3. **sāḳī-i gül-çehre:**
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü saki.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḫüñ cām-ı zer eyle

sāḳī-i gül-ruḥ:

1. **sāḳī-i gül-ruḥ:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü/yanaklı saki.
9. Ey Meẕāḳī ehl-i bezmi söyleden bülbül gibi
10. Sāḳī-i gül-ruḥ mıdur sāġar mıdur bilmem nedür

2. **sāḳī-i gül-ruḥla:**-*la*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü/yanaklı saki.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḥla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

sāḳī-i mehveş:

1. **sāḳī-i mehveş:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sâki.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey:

1. **sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisindeki rintlerin/kalenderlerin naz seven sâkisi.
9. Ṣunsun yine Meẕāḳī'ye bir cām-ı lālefām
10. Sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey

sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflāk:

1. **sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur:**-*dan, -dur*
Gazel 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleklerin dokuz kadehinin içki dağıtıcısı.
3. Nice minnet-peẕīr-i meclis-i ʿālem olur rindān
4. Bu neşve sāḳī-i nüh-sāġar-ı eflākdandur hep

sāḳī-i şahbā:

1. **sāḳī-i şahbāya:**-*ya*
Gazel 46
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Şarap dağıtan, şarap sâkisi.
17. Sāḳī-i şahbāya baḳ feyż-i seḥergāhı gör
18. Olsa Meẕāḳī n'ola mest-i ġazel-ḫᵛān-ı ṣubḥ

sāḳī-i ṭarab-kede:

1. **sāḳī-i ṭarab-kede:**
Gazel 291
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Eğlence yerinin sakisi/içki dağıtanı.
15. Ey sāḳī-i ṭarab-kede bī-tāb-ı ġuṣṣayum
16. Luṭf it meded-resān-ı dil-i nā-tüvānum ol

sākin:

1. **sākin:**
Gazel 427
Mısra: **7**
Oturan, bulunan.
7. Naḳş-ı ḥüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

sākin ol-:

1. **sākin olur:**-*ur*
Müfret 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sönmek, yatışmak.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār:
1. **sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın hüzünler evinde oturan.
9. Oldı gönül derd ile Yaʿḳūbveş
10. Sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār

sākin-i kaʿbe-i ḫāk-i der:
1. **sākin-i kaʿbe-i ḫāk-i deri:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ka'benin kapı eşiğindeki toprakta oturan.
67. Sākin-i Kaʿbe-i ḫāk-i deri ġamnāk olmaz
68. Belī āzāde olur dāmdan āhū-yı ḥarem

sākin-i mey-ḫāne:
1. **sākin-i mey-ḫāne:**
Gazel 290
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhanede oturan, meyhanede bulunan (kimse).
1. Bī-ġam olmaḳsa murāduñ sākin-i mey-ḫāne ol
2. Gāh mey iç geh ʿaraḳ nūş it hemān mestāne ol

sāḳiyā:
1. **sāḳiyā:**
Gazel 7
Mısra: **1**
Ey saki.
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

2. **sāḳiyā:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Ey saki.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

3. **sāḳiyā:**
Gazel 184
Mısra: **1**
Ey saki.
1. Bu neşve sāḳiyā meyden gelür mey-ḫāneden gelmez
2. Ṣafā-yı laʿl-i mey-gūnuñ leb-i peymāneden gelmez

4. **sāḳiyā:**
Gazel 316
Mısra: **1**
Ey saki.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dü-bālā görelüm cūş idelüm

5. **sāḳiyā:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Ey saki.
5. Duḫter-i rez n'ola her bezmi müşerref itse
6. Sāḳiyā ben anı ehl-i dile maḥrem bilürin

6. **sāḳiyā:**
Gazel 353
Mısra: **7**
Ey saki.
7. Ṣunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra ṣunmazsın

7. **sāḳiyā:**
Gazel 389
Mısra: **1**
Ey saki.
1. Sāḳiyā meclis-i mey böyle müdām olsa bize
2. Neşve-i bezm-i seḥer māye-i şām olsa bize

8. **sāḳiya:**
Gazel 389
Mısra: **3**
Ey saki.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

9. **sāḳīyā:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Ey saki.
1. Sāḳīyā bāde ile gerdiş-i cām olsa bize
2. Nev-bahār oldı meded ʿıyş-ı müdām olsa bize

10. **sāḳiyā:**
Gazel 432
Mısra: **3**
Ey saki.
3. Çoḳ zamāndur fikret-i laʿl-i lebüñle sāḳiyā
4. Destden cām-ı şarāb-ı erġavānī düşmedi

saḳḳā-yı ḥarem:
1. **saḳḳā-yı ḥarem:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kutsal yerde su dağıtan.
9. Biz ki dil-teşne-i peymāne-i deyr-i ʿışḳuz
10. Bize saḳḳā-yı ḥarem kūze-i zemzem ne ṭutar

sakla-:
1. **şaḳlasun:**-*sun*
Gazel 63
Mısra: **5**
Gizlemek.
5. Ġam-ı sırr-ı ʿışḳı ʿāşıḳ nice şaḳlasun gönülde
6. O nühüfte-rāz āḫir olur āşikār dirler

2. **şaḳlasam:**-*sa, -m*
Gazel 108
Mısra: **3**
Gizlemek.
3. Her ne denlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı şaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine maʿlūm olur

3. **şaḳla:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Gizlemek.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

şal-:
1. **şalmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 344
Mısra: **11**
Salmak, yaymak (ses).
11. Def ü neyle ʿāleme şıyt-ı pey-ā-pey şalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

2. **şaldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **6**
Göndermek.
5. Macaruñ aldı iki ḳalʿasını himmet ile
6. Nemçe iḳlīmine şad leşker-i ġāret şaldı

şal:
1. **sāl:**
Kaside 23
Mısra: **157**
Yıl.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

2. **sāl:**
Gazel 170
Mısra: **32**
Yıl.
31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

3. **sāl:**
Gazel 336
Mısra: **14**
Yıl.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

şalā:
1. **şalādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **93**
Çağrı, davet.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya şalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

2. **şalādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **4**
Çağrı, davet.
3. El-minnetü li'l-lāh ki münādī-i ẕaferle
4. Ġāret-gerī-i mülket-i küffāra şalādur

3. **şalā:**
Gazel 168
Mısra: **17**
Meydan okuma, "kendine güvenen varsa, çıksın!" diye bağırma.
17. Şalā dil-teşnegān-ı vādī-i pür-sūz-ı güftāra
18. Meẕāḳī çeşmesār-ı bāġ-ı naẓm-ı ābdāruz biz

şalā-yı ʿişret:
1. **şalā-yı ʿişretüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeme içme/eğlenme daveti/çağrısı.
3. Şalā-yı ʿişretüñe māh-ı nev ḳulaḳ çeksün
4. Bülend-pāye-i şıyt u şadā-yı mestān ol

sāle:
1. **sāle:**
Gazel 366
Mısra: **7**
Yıllık, senelik.
7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

şalın-:
1. **şalınur:**-*ur*
Müfret 2

Mısra: **1**
Salınmak, naz ve eda ile yürümek.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḥased s̱ümme'l-ḥased s̱ümme'l-ḥased

2. **ṣalınduḳça:**-*duḳça*
Gazel 320
Mısra: **2**
Salınmak, naz ve eda ile yürümek.
1. N'olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz ṣalınduḳça cilvegāh olsam

sālik-i meslek-i sedād:
1. **sālik-i meslek-i sedādum:**-*um*
Gazel 338
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Doğruluk mesleğinin yolunda giden.
3. Hīle vü ḥudʿa n'eydügin bilmem
4. Sālik-i meslek-i sedādum ben

sālik-i rāh:
1. **sālik-i rāh:**
Kaside 8
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Tarikat yolu.
119. Ḫilāf-ı ṣerʿ-i enver sālik-i rāh olmasun kimse
120. ʿAzīz-i Mıṣr-ı iḳbāl olsa daḫi anı ḫ̬ār eyler

saltanat:
1. **saltanat:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Hükümdarlık, sultanlık, hakimiyet, güç.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad ṣūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel ṣāh ise maġrūr henüz

salṭanat-ḫāne:
1. **salṭanat-ḫānede:**-*de*
Kaside 24
Mısra: **47**
Saltanat evi, saray.
47. Salṭanat-ḫānede ḫırāmānsın
48. Seyr-i bāġ-ı İrem mübārek-bād

sāmiʿa-pāş ol-:
1. **sāmiʿa-pāş olmasaydı:**-*ma, -sa, -ydı*
Kaside 23
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşitme gücü saçan.
63. Eger benān-ı hilāl olmasaydı sāmiʿa-pāş
64. Ṣadā-yı ṭop ker eylerdi gūş-ı devrānı

ṣamṣām:
1. **ṣamṣām:**
Kaside 15
Mısra: **24**
Keskin kılıç.
23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫ̬ān-ı bāṭılı
24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

ṣan(-):
1. **ṣanur:**-*ur*
Kaside 6
Mısra: **37**
Sanmak, zannetmek.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur ṣanur
38. Anı teṣrīf eyledükçe ol ṣeh-i Yūsuf-mis̱āl

2. **ṣan:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Sanki, güya.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān ṣevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

3. **ṣanasın:**-*a, -sın*
Kaside 10
Mısra: **26**
Sanmak, zannetmek.
25. Bu ḳadar ṣemʿ-i büzürg oldı yine ṣuʿle-ṣān
26. Ṣanasın tāb-ı derūndan ṭutuṣup yandı ḫār

4. **ṣanur:**-*ur*
Kaside 10
Mısra: **50**
Sanmak, zannetmek.
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā reviṣin
50. Cilveye geldi ṣanur bir büt-i nāzik-reftār

5. **ṣandı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **61**
Sanmak, zannetmek.
61. Fiṣek hevāda ṣerer-rīz olup gören ṣandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫṣānı

6. **ṣan:**
Kaside 26
Mısra: **57**
Sanki, zannetmek.
57. Hemān ṣan ṭurre-i cevr-i cināndur
58. O müṣgīn-perçem-i ʿanber-feṣānı

7. **sanma:**-*ma*
Gazel 45
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Sanma ṣafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı ṣehīdān-ı ṣubḥ

8. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 52
Mısra: **3**
Sanmak, zannetmek.
3. Görinen ṣanma felekde meh-i nev ey sāḳī
4. Gösterür cāmını erbāb-ı ṣafāya Cem-i ʿıyd

9. **ṣan:**
Gazel 60
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Bāreke'l-lāh ṣan behiṣt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim ṣafā-baḫṣ-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

10. **ṣan:**
Gazel 83
Mısra: **4**
Sanki, güya.
3. Bir bezm-i feraḥ-baḫṣ-ı dil-i ehl-i ṣafādur
4. Ṣan ṣaḥn-ı dil-āsā-yı gülistān-ı İremdür

11. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur ṣanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur ṣanur

12. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **2**
Sanmak, zannetmek.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur ṣanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur ṣanur

13. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **4**
Sanmak, zannetmek.
3. Ol āhū-yı remīdeyi dil cüst u cū ider
4. Bend-āṣinā-yı ḫalḳa-i ṣayyād olur ṣanur

14. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **6**
Sanmak, zannetmek.
5. ʿĀṣıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūṣ idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-ṣād olur ṣanur

15. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **8**
Sanmak, zannetmek.
7. Bülbül hemīşe böyle fiġān eylese n'ola
8. Gül gūş-dār-ı nāle vü feryād olur ṣanur

16. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **10**
Sanmak, zannetmek.
9. Ḫāne-ḫarāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz olmayan
10. Vīrāne-i maḫabbeti ābād olur ṣanur

17. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **12**
Sanmak, zannetmek.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḫayretde lāl olur
12. Ṣākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur ṣanur

18. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **14**
Sanmak, zannetmek.
13. Yārān Mezāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

19. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 107
Mısra: **7**
Sanmak, zannetmek.
7. Ġaze-i nāz u ṣīvedür ṣanma ʿiẕār-ı yārda
8. Reng-i ḫayā-yı dil-beri perde-keş-i ḥicāb olur

20. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 128
Mısra: **17**
Sanmak, zannetmek.
17. Mezāḳī ṣanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir ṣeh-süvārı Bāḳīdür

21. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güṣāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

22. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **2**
Sanmak, zannetmek.
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güṣāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḥān gāh olur sünbül ṣanur

23. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **4**
Zannetmek.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

24. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **6**
Sanmak, zannetmek.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull ṣanur

25. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **8**
Sanmak, zannetmek.
7. Biz ezel bezminde lā-yaʿḳıl olan ʿāṣıḳlaruz
8. Müddeʿī ammā bizi medḥūş-ı keyf-i mül ṣanur

26. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 134
Mısra: **10**
Sanmak, zannetmek.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Gūş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

27. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 139
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

28. **ṣanmañuz:**-*ma, -ñ, -uz*
Gazel 194
Mısra: **9**
Sanmak, zannetmek.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek ṣanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi nakş u nigārından isterüz

29. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 221
Mısra: **9**
Sanmak, zannetmek.
9. Müjgān ṣanma bīşe-i ser-sebz-i nāzdur
10. Ġamze degül o bīşede bir nerre-şīr imiş

30. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Ṣanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

31. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 264
Mısra: **11**
Sanmak, zannetmek.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān ṣanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

32. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Bu derd-i ʿışḳı ḳābil-i dermān ṣanur gören
2. Bir böyle kār-ı müşkili āsān ṣanur gören

33. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **4**
Zannetmek.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān ṣanur gören

34. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **6**
Sanmak, zannetmek.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedahşān ṣanur gören

35. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **8**
Sanmak, zannetmek.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān ṣanur gören

36. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **10**
Sanmak, zannetmek.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳı çeşme-i ḥayvān ṣanur gören

37. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **12**
Sanmak, zannetmek.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān ṣanur gören

38. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **14**
Sanmak, zannetmek.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

39. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **18**
Sanmak, zannetmek.
17. Ḥayfā Meẕāḳī pīleverān-ı zamāneyi
18. Ḳıymet-şināsı-ı gevher-i ʿirfān ṣanur gören

40. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḫüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

41. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **2**
Sanmak, zannetmek.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḫüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

42. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **4**
Sanmak, zannetmek.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşīr-i ḳażā teʾsīri muḥtāc-ı fesān ṣanma

43. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **6**
Sanmak, zannetmek.
5. O bir baḫr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbetdür
6. Şirişk-i dīde-i ġam-dīdeyi cūy-ı revān ṣanma

44. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **8**
Sanmak, zannetmek.
7. Ne dem şīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

45. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **10**
Sanmak, zannetmek.
9. Göñül ṣad pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḥasretdür
10. Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı küşte-i tīr ü sinān ṣanma

46. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **12**
Sanmak, zannetmek.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḫazān ṣanma

47. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **14**
Sanmak, zannetmek.
13. O pīr-i çehre-sāy-ı dergeh-i mihr ü maḥabbetdür
14. Dil-i zārı meded fersūde-i her āsitān ṣanma

48. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **16**
Sanmak, zannetmek.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı dūzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān ṣanma

49. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 398
Mısra: **18**
Sanmak, zannetmek.
17. Meẕāḳī ġāfil olma rīze-i elmās ile pürdür
18. Bisāṭ-ı cilvegāh-ı ferş-i ʿışḳı perniyān ṣanma

50. **ṣan:**
Gazel 424
Mısra: **13**
Sanmak, zannetmek, sanki, güya.
13. Ṣan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

51. **ṣanasın:**
Kaside 18
Mısra: **84**
Sanki, sanırsın ki.
83. Çıḳarup küngüresin çarḫa berāber itmiş
84. Ṣanasın keff-i ḫaḍīb idi kef-i miʿmārı

<u>ṣanʿat:</u>

1. **ṣanʿatuñ:**-*uñ*
Gazel 127
Mısra: **12**
Sanat, yapılan iş, ustalık, hüner.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāfʿışve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

2. **ṣanʿatında:**-*ın, -da*
Gazel 437
Mısra: **6**
Ustalık, marifet, hüner.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir ẕū-fünūndur ġamzesi

<u>ṣanʿat-ı zerḳ u riyā-yı zāhid:</u>

1. **ṣanʿat-ı zerḳ u riyā-yı zāhidi:**-*i*
Gazel 109
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Sofunun ikiyüzlülük ve hile ustalığı.
9. Ṣanʿat-ı zerḳ u riyā-yı zāhidi kim n'eylesün
10. Pīşe-i ʿuṣṣāḳ-ı kār-ı nā-güzīr-i ʿışḳ olur

sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḥtār:

1. **sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḥtār:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Seçkin peygamberin yüce sancağı.
7. Ḥabbezā sancaḳ-ı ʿālī-i nebiyy-i muḥtār
8. Kim odur rāyet-i ʿavn u meded-i Rabbānī

ṣandalī-nişīn-i süḫan:

1. **ṣandalī-nişīn-i süḫan:**
Kaside 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Söz sandalyesinde/iskemlesinde oturan.
5. Nice dil ṣandalī-nişīn-i süḫan
6. Kim cihān pehlevān-ı maʿnādur

ṣanduḳ-ı sīne:

1. **ṣanduḳ-ı sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 270
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Göğüs sandığı/kafesi.
13. Cān gibi ṣanduḳ-ı sīnemde n'ola ḫıfẓ eylesem
14. Ḥoḳḳa-i pür-gevher-i rāz-ı nihānıdur göñül

ṣanem:

1. **ṣaneme:**-*e*
Gazel 357
Mısra: **7**
Put, güzel, dilber.
7. Her bir ṣaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad büt-i ṭannāz idemezsin

ṣanemā:

1. **ṣanemā:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Ey put gibi çok güzel olan sevgili.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı ṣanemā dīd-i ʿizāmumda benüm

2. **ṣanemā:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Ey put gibi çok güzel olan sevgili.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

ṣanem-ḫᵛān-ı zamāne:

1. **ṣanem-ḫᵛān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin put/sevgili çağıranı.
173. Bir āfet-i devrān büt-i fettān-ı zamāne
174. İtdi dil-i ʿuṣṣāḳı ṣanem-ḫᵛān-ı zamāne

ṣanem-i ʿişveger:

1. **ṣanem-i ʿişvegerinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cilveli/işveli güzel/dilber.
9. Nesine raġbet ider deyr-i cihānuñ ʿārif
10. Mey ile bir ṣanem-i ʿişvegerinden ġayrı

ṣanem-kīş:

1. **ṣanem-kīşlerüñ:**-*ler, -üñ*
Kaside 18
Mısra: **36**
Put dini.
35. Sübḥa-gerdān-ı ṣenā olsa n'ola ehl-i Ḥudā
36. Oldı ṣad pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

sanki

1. **sanki:**
Kaside 11
Mısra: **4**
Sanki.
3. Nev-bahār oldı ḳudūmıyla berīd-i iḳbāl
4. Sanki burc-ı ḥamele neyyir-i aʿẓam geldi

ṣanma kim:

1. **ṣanma kim:**
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zannetme ki.
5. Ṣanma kim ḳavs-i ḳuzaḥ iẓhār ider gerdūn-ı dūn
6. Geçmege cūy-ı fenā-yı ʿālemi pül gösterür

ṣarf-ı himmet:

1. **ṣarf-ı himmet:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yardım etme, gayret harcama/gösterme.
57. İtdi bu sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
58. Ḫān Meḥmed ṣeh-i ẕī-şān-ı sütūde-eṭvār

2. **ṣarf-ı himmet:**
Kaside 10
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yardım etme, gayret harcama/gösterme.
59. Böyle bir sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
60. Mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār

ṣarf-ı naẓar eyleme-:

1. **ṣarf-ı naẓar eylemez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hesaba katmamak, saymamak.
31. Naḳd-i naẓm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẓar
32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı başīrümdür benüm

ṣarıl-:

1. **ṣarılsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **83**
Sarılmak.
83. ʿAdūnuñ bir ḥişār-ı saḫtına ṣarılsa āḫir kār
84. İçinde düşmeni naṣb-ı livā-yı zinhār eyler

2. **ṣarılsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 368
Mısra: **7**
Sarılmak, kucaklaşmak.
7. Ṣarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir cāme-ḫᵛāb içre
8. Ne nakş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

sārī:

1. **sārī:**
Gazel 363
Mısra: **4**
Bulaşan, sirayet eden.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

sārī ol-:

1. **sārī oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yayılmak.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

ṣarīr-i ḫāme:

1. **ṣarīr-i ḫāmemi:**-*mi*
Gazel 437
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kalemin cızırtısı/gıcırtısı.
13. Ey Meẕāḳī dil-güşā itdi ṣarīr-i ḫāmemi
14. Ḥālet-efzā-yı nevā-yı erġanündur ġamzesi

ṣarṣar-ı āfet:

1. **ṣarṣar-ı āfet:**
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bela/musibet fırtınası/sert rüzgarı.
5. Ḫār u ḫas-ı ehl-i hevese ṣarṣar-ı āfet
6. Pīş ü pes-i erbāb-ı dile bād-ı bahār ol

ṣarṣar-ı āh:

1. **ṣarṣar-ı āhumla:**-*um, -la*
Gazel 379
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ah fırtınası.
11. Ṣarṣar-ı āhumla baḫtumdan alınmaz intiḳām
12. Ḫirmen-i nüh-tūde-i eflāki ber-bād itse de

ṣarṣar-ı ʿazm-i hümāyūn:

1. **ṣarṣar-ı ʿazm-i hümāyūn:**
Kaside 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Padişahlığın amacının/niyetinin şiddetli rüzgarı.
29. Ṣarṣar-ı ʿazm-i hümāyūn iricek aʿdāya
30. Göresin başlarına ḳopduġı dem Ṭūfānı

ṣarṣar-ı baḥr-i melāmet:

1. **ṣarṣar-ı baḥr-i melāmet:**
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayıplanma/kınanma denizinin fırtınası.
3. N'eylesün zevraḳ-nişīnān-ı emel derkār iken
4. Ṣarṣar-ı baḥr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

ṣarṣar-ı ḥasret:

1. **ṣarṣar-ı ḥasretle:**-*le*
Gazel 121
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hasret rüzgarı.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫırkār
6. Bu güne ṣarṣar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

ṣarsıl-:

1. **ṣarsılur:**-*ur*
Kaside 5
Mısra: **38**
Sallanmak, sarsılmak.
37. Şiddet-i cünbüş-i semendinden
38. Ṣarsılur pāy-ı pest-i nüh-ṭārem

2. **şarşılur:**-*ur*
Kaside 7
Mısra: **14**
Sallanmak, sarsılmak.
13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Şarşılur āsumān cirīdüñden

saṭr:
1. **saṭrı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **207**
Satır, yazı sırası.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

ṣaʿve:
1. **ṣaʿve:**
Kaside 17
Mısra: **78**
Kuyruksallayan kuşu.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

ṣaʿve-i dil:
1. **ṣaʿve-i dil:**
Gazel 357
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönlün kuyruksallayan kuşu.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

ṣavlecān-bāzī:
1. **ṣavlecān-bāzī:**
Gazel 427
Mısra: **11**
Cirit oynanılan eğri sopa ile oynayan.
11. Ṣavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ ṣaḥn-ı meydāndur yeri

ṣavlecān-bāz-ı ḫayāl:
1. **ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim:**-*im*
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hayalin cirit oynanılan eğri sopa ile oynayanı.
29. Ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zer-kūb-ı felek
30. Ṣaḥn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benüm

ṣavlet-i Nerīmānī:
1. **ṣavlet-i Nerīmānī:**
Kaside 23
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Neriman'ın gücü/kuvveti. bkz. Nerīmān-ı zamāne.
75. Veġāda düşmene bir gūşmāl eylersin
76. Hücūm-ı Rüstem ile ṣavlet-i Nerīmānī

ṣavt u ṣadā:
1. **ṣavt u ṣadāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses ve seda.
9. Biz ki zībaḳ-rīz-i gūş-ı ārzū-yı devletüz
10. Hāy u hūy-ı ʿālem ü ṣavt u ṣadāyı n'eylerüz

ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cinān:
1. **ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetteki gül bahçelerinde (öten) kuşların sesi.
7. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i vaḥdet ki henüz
8. Ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur süḫanüm

ṣavt-ı ney:
1. **ṣavt-ı neyle:**-*le*
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Neyin sesi.
5. Ṣavt-ı neyle ṣevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

ṣavt-ı rebāb:
1. **ṣavt-ı rebāb:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kemançenin sesi.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül ṣaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

ṣavt-ı zāġ:
1. **ṣavt-ı zāġ:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karga sesi.
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḫamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

saʿy:
1. **saʿy:**
Tarih 1
Mısra: **10**
Çaba, gayret.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

ṣayd:
1. **ṣaydı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **16**
Av.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān ṣaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

2. **ṣaydı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **24**
Av, avlanma.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene ṣaydı medār eyler

3. **ṣayd:**
Kaside 10
Mısra: **94**
Av, avlama.
93. Ne ʿaceb olsa şikār-efgen-i ṣaḥrā-yı emel
94. Ṣayd imiş lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār

4. **ṣayd:**
Kaside 21
Mısra: **193**
Av, avlama.
193. Sübḥa-i lülüdür bu ṣayd bilmem
194. Tuḥfe-i ḫᵛācegān-ı maʿnādur

5. **ṣaydına:**-*ı, -na*
Gazel 372
Mısra: **12**
Avlama, av.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i ṣarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

6. **ṣayd:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Av.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

ṣayd eyle-/id(t)-:
1. **ṣayd eyler:**-*r*
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

2. **ṣayd ider:**-*er*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefīd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

3. **ṣayd itdük:**-*dü, -k*
Gazel 172
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
19. Ol ġazālı Meẕāḳī ṣayd itdük
20. Şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz biz

4. **ṣayd itsün:**-*sün*
Gazel 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
7. Seriñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad murġ-ı ḫarem ol iki şehbāza fedā

ṣayd ol-:
1. **ṣayd olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak.
7. Mürg-ı dil-i nālān niçe ṣayd olmasun andan
8. Ol çeşm-i şikār-efgen-i şāhin-naẓarı gör

2. **ṣayd olsa:**-*sa*
Gazel 260
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlanma/avcılık olmak.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

3. **ṣayd olunmaz:**-*maz*
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlanmak, elde edilmek.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

4. **ṣayd olur:**-*ur*
Gazel 84
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak, avın başlaması.

7. Bir āhū-yı remīde-i ṣayyād-ı ārzū
8. Kim ṣayd olur didükçe nice meyl-i dūr olur

5. **ṣayd olur:**-*ur*
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak.
3. Ol āhū-yı remīde-naẕar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

ṣayd u naḫçīr:

1. **ṣayd u naḫçīri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Av, av hayvanları.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḫçīri ḥışār-ender-ḥışār eyler

ṣayd u şikār:

1. **ṣayd u şikār:**
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlanma ve av.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

2. **ṣayd u şikār:**
Kaside 10
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Av ve avcının isteği.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayaġına ṣayd u şikār

3. **ṣayd u şikārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Avlanma ve av.
7. Gözi āhūlara ṣad dām-ı teġāfül ḳuralum
8. Bāġ u rāġuñ nice_olur ṣayd u şikārın görelüm

ṣayda çıḳ-:

1. **ṣayda çıḳduḳça:**-*duḳça*
Kaside 7
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ava çıkmak.
55. Ṣayda çıḳduḳça tāzelense n'ola
56. Ḳıṣṣa-i heft-ḫᵛān cirīdüñden

ṣayd-bendān-ı heves:

1. **ṣayd-bendān-ı heves:**
Gazel 149
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Arzunun av bağlayanı.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

ṣayd-bend-i ʿarṣa-i merdī:

1. **ṣayd-bend-i ʿarṣa-i merdī:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik meydanının av bağı.
27. Şikār-endāz-ı ḫaşm u ṣayd-bend-i ʿarṣa-i merdī
28. Ki tīġın nev-ʿarūs-ı nuṣrete āyīnedār eyler

ṣayd-efgen ol-:

1. **ṣayd-efgen olan:**-*an*
Kaside 29
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avcı olmak.
55. Naḫçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Ṣayd-efgen olan rāmī-i ṣayyādı görürseñ

ṣayd-efken-i maḳṣad:

1. **ṣayd-efken-i maḳṣad:**
Kaside 19
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Niyet avcısı.
55. Zihī ṣayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫcīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı ṣayyād olduġın gördük

ṣaydgāha çıḳ-:

1. **ṣaydgāha çıḳup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av yerine çıkmak, avlanmak.
19. Çıḳup bir ṣaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yār:

1. **ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāre:**-*e*
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma düşüncesinin av yeri.
3. Müje-tīġın ṣunup ol ġamze-i cellād ayaḳ başmış
4. Göñül ol ṣaydgāh-ı fikr-i vaṣl-ı yāre düşmiş kim

ṣaydgāh-ı ümīd:

1. **ṣaydgāh-ı ümīdüñ:**-*üñ*
Gazel 128
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ümid avlanan yer.
15. Tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār olma
16. Bu ṣaydgāh-ı ümīdüñ şikārı bāḳīdür

ṣaydgeh-i devlet:

1. **ṣaydgeh-i devletde:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Devletin avlanma yeri.
95. Ḳaṣd-ı ṣayd itse eger ṣaydgeh-i devletde
96. Her ṭarafdan dökülür ayaġına ṣayd u şikār

ṣayd-ı āmāl:

1. **ṣayd-ı āmāle:**-*e*
Gazel 270
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Emellerin/arzuların avı.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

ṣayd-ı bebr-i beyān-ı maʿnā:

1. **ṣayd-ı bebr-i beyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Anlamın kaplanının avı. Bebr-i beyan: Birçok yırtıcı hayvandan daha güçlü ve vahşi olduğu rivayet edilen efsanevî bir cins kaplan.
35. Ol ki ednā-şikār-ı maʿrifeti
36. Ṣayd-ı bebr-i beyān-ı maʿnādur

ṣaydı ḳap-:

1. **ṣaydı ḳapduḳça:**-*duḳça*
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avı yakalamak, avı havada yakalamak.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapduḳça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

ṣayd-ı murġ-ı ṭarab:

1. **ṣayd-ı murġ-ı ṭaraba:**-*a*
Gazel 389
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Eğlence kuşunun avı.
15. Ḥāl-i ruḫsārları zülf-i siyehkārları
16. Ṣayd-ı murġ-ı ṭaraba dāne vü dām olsa bize

ṣayd-ı ṣad şikār:

1. **ṣayd-ı ṣad şikār:**
Kaside 15
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Yüz av avlama.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

ṣayd-ı saʿve-i cān:

1. **ṣayd-ı saʿve-i cāna:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Canın kuyruk sallar kuşunun avı.
11. Bu tünd-pūye nedür ṣayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

ṣayd-ı şikār:

1. **ṣayd-ı şikār:**
Gazel 126
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Av avlama.
3. O kim bir cām-ı āhū-naḳş ile sāġar alur deste
4. Miyān-ı meclis-i meyde ʿaceb ṣayd-ı şikār eyler

sāye:

1. **sāyesin:**-*si*, -*n*
Gazel 122
Mısra: **8**
Gölge.
7. Bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl
8. Sāyesin devr eyleyen serv-i ser-efrāzum budur

2. **sāyeñ:**-*ñ*
Gazel 164
Mısra: **7**
Gölge.
7. ʿAyb eyleme sāyeñ gibi dāmānuña düşsem
8. Ser-mest-i maḥabbetde ṣebāt-ı ḳadem olmaz

3. **sāyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **8**
Gölge.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

sāyebān:

1. **sāyebān:**
Kaside 8
Mısra: **161**
Gölgelik, otağ.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur

162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

2. **sāyebānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **10**
Gölgelik, sığınak.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

sāyedār ol-:
1. **sāyedār olur:**-*ur*
Kaside 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölge olmak, korumak.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı kim istemez

sāyedār-ı zīr-i şimşād:
1. **sāyedār-ı zīr-i şimşād:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının altında gölgesi olan.
7. Añılsun ol gülistān-ı ṣafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

2. **sāyedār-ı zīr-i şimşād:**
Gazel 121
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının altında gölgesi olan.
9. Añılsun ol şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī kim
10. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

sāye-endāz olduġın gör-:
1. **sāye-endāz olduġın görsem:**-*se*, -*m*
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölge saldığını/verdiğini görmek.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde żiyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

sāye-endāz-ı ʿālem-i imkān:
1. **sāye-endāz-ı ʿālem-i imkān:**
Kaside 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Olabilirlik âleminin gölge salanı (koruyuculuk edeni).
29. Sāye-endāz-ı ʿālem-i imkān
30. Ẓıll-ı Ḥaḳ şehriyār-ı cümle ümem

sāye-endāz-ı fütūḥ:
1. **sāye-endāz-ı fütūḥ:**
Kaside 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fetihlerin gölge salanı/koruyucusu.
11. Ṭūğlar serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür
12. Sāye-endāz-ı fütūḥ olsa n'ola aġṣānı

sāye-figen berg-i semen:
1. **sāye-figen berg-i semen:**
Gazel 102
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yasemin yaprağının gölge yapanı.
13. Lāle üzre olıcaḳ sāye-figen berg-i semen
14. Ḫāṭıra penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn gelür

sāye-figen ol-:
1. **sāye-figen olınca:**-*ınca*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gölge düşüren/gölgeleyen olmak.
9. Olınca sāye-figen pādişāh-ı vaḳt oldum
10. Hümā-yı evc-i saʿādet imiş meger nāme

sāye-i bīd:
1. **sāye-i bīd:**
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Söğüt gölgesi.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

sāye-i çetr-i felek:
1. **sāye-i çetr-i felek:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feleğin çadırının gölgesi.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eser ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

sāye-i gīsū:
1. **sāye-i gīsūların:**-*lar*, -*ın*
Gazel 227
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın gölgesi.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

2. **sāye-i gīsūya:**-*ya*
Gazel 299
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın gölgesi.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ tāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ:
1. **sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Cenâb-ı Hakk'ın gölgesi. ("Sultanlar yeryüzünde Allah'ın gölgesidir, her mazlûm ona sığınır", hadîsine telmih vardır.).
71. Sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ
72. Kim odur şimdi muḥaḳḳaḳ şeh-i ṣāḥib-īs̱ār

sāye-i her nār-ı den-i rūzgār:
1. **sāye-i her nār-ı den-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zamanın büyük küpündeki her ateşin gölgesi.
49. Bezmine bir ẓılle-i şāhānedür
50. Sāye-i her nār-ı den-i rūzgār

sāye-i İlāhī:
1. **sāye-i İlāhī:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi. Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī feṯḥ ü ẓafer mübārek

sāye-i luṭf:
1. **sāye-i luṭf:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Lütfun gölgesi, himaye.
39. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām
40. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i luṭf u kerem-i sübḥānī

sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenār:
1. **sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül, servi ve çınar ağacının gölgesi.
9. Bāġda eglenecek cāy-ı ferāġat bulalum
10. Sāye-i naḫl-i gül ü serv ü çenārın görelüm

sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā:
1. **sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā:**
Tarih 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarının gölgesi.
5. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf
6. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā

sāye-i rabbü'l-ibād:
1. **sāye-i rabbü'l-ibād:**
Tarih 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kulluğun rabbinin gölgesi, Allah'ın gölgesi.
5. Bu ḥurūf-ı ḥāldārıyla didüm tārīḫini
6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü'l-ibād (1048)

sāye-i serv:
1. **sāye-i serv:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Servi ağacının gölgesi.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

sāye-i serv ü çenār:
1. **sāye-i serv ü çenār:**
Kaside 8
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Selvi ve çınar gölgesi.
85. İdelden ṣaḥn-ı gülzārı nesīm-i ʿadli āsūde
86. Ki herkes cāygāhın sāye-i serv ü çenār eyler

sāye-i serv-i çemen:
1. **sāye-i serv-i çemen:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çimenlikteki/bahçedeki selvinin gölgesi.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

sāye-i şimşād:
1. **sāye-i şimşād:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının gölgesi.
7. Ārāmgeh-i bādiye-būyān-ı melāmet
8. Ṣaḥn-ı çemen ü sāye-i şimşād olacaḳdur

2. **sāye-i şimşāda:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının gölgesi.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

sāye-perverde-i serv-i ḳad-i dil-cū:
1. **sāye-perverde-i serv-i ḳad-i dil-cūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül arayan selvi boyluya gölge vermiş.
3. Pā-çenārī-i gülistān-ı maḥabbet olalı
4. Sāye-perverde-i serv-i ḳad-i dil-cūyuz biz

sāye-perver-i cübn:
1. **sāye-perver-i cübn:**
Gazel 364
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Korkaklık gölgesinde büyümüş/büyüyen.
13. Kemer-bend-i sefer ḳanda sebük-maġz-ı ḥaẕer ḳanda
14. O sāye-perver-i cübn ü dilīr-i nāmverdür bu

sāye-ṣıfat:
1. **sāye-ṣıfat:**
Gazel 22
Mısra: **18**
Gölge gibi.
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

2. **sāye-ṣıfat:**
Gazel 257
Mısra: **6**
Gölge gibi.
5. Gīsū gibi pā-būsına el irmek olurdı
6. Ger sāye-ṣıfat ḫāk ile yeksān olabilsek

sāyeveş:
1. **sāyeveş:**
Gazel 272
Mısra: **3**
Gölge gibi.
3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur göñül

saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tāk:
1. **saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur:**-*dan, -dur*
Gazel 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Asmanın (üzüm) döküntülerini toplayanın çabası.
1. Kemāl-i ʿışḳ meyl-i ʿāṣıḳ-ı çālākdandur hep
2. Mey-i engür saʿy-ı ḫūşe-çīn-i tākdandur hep

saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār:
1. **saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār:**
Gazel 238
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feryat eden/inleyen Mezâkî'nin çabası/gayreti. bkz. Meẕāḳī.
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḫayf

sāyir:
1. **sāyir:**
Kaside 9
Mısra: **25**
Diğer.
25. Sāyir eṣnāf-ı ʿasakirle olup reh-peymā
26. İtdi pür-demdeme gūş-ı felek-gerdānı

2. **sāyir:**
Kaside 9
Mısra: **92**
Diğer.
91. Ḳoya ey ḫāme-zed ü bürdi biraz da idelüm
92. Sāyir evṣāf-ı şerīfinde ḳalem-cünbānī

sayḳal-ı āyīne-i idrāk:
1. **ṣayḳal-ı āyīne-i idrāk:**
Gazel 231
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlama/kavrama aynasının cilası.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa ṣayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

2. **ṣayḳal-ı āyīne-i idrākdür:**-*dür*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Anlama/kavrama aynasının cilası.
3. Ḫaṭ degüldür ṣayḳal-ı āyīne-i idrākdür
4. Durma mirʾāt-ı derūnuñ incilāsın artırur

ṣayḳal-ı feyż-i ezelī:
1. **ṣayḳal-ı feyż-i ezelī:**
Kaside 14
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Başlangıçsız/öncesiz bolluğun/bereketin cilası.
79. Ṣāf olsa n'ola āyīne-i ḳalb-i münīri
80. Kim ṣayḳal-ı feyż-i ezelī aña cilādur

sayḳal-ı ḥıfz:
1. **ṣayḳal-ı ḥıfẓını:**-*ı, -nı*
Kaside 18
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Koruma cilası.
147. Ṣayḳal-ı ḥıfẓını rūşenger-i mirʾāt itse
148. Refʿ ider āyineden ġāyile-i jengārı

sayḳal-ı jeng-i ġam:
1. **ṣayḳal-ı jeng-i ġam:**
Kaside 24
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Üzüntü pasının/kirinin cilası.
83. Ṣāf āyīne-i meserretsin
84. Ṣayḳal-ı jeng-i ġam mübārek-bād

ṣayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesān:
1. **ṣayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Aynaya benzeyen gönül levhasının cilası.
49. Siyemmā mışḳale-i mekremetüñle her dem
50. Ṣayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur süḫanüm

ṣayyād:
1. **ṣayyād:**
Gazel 149
Mısra: **14**
Avcı.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña ṣayyād yeter

2. **ṣayyād:**
Gazel 218
Mısra: **5**
Avcı.
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod ṣayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

ṣayyād-ı cān:
1. **ṣayyād-ı cāna:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Avcı, can avcısı, gönül avcısı.
5. Öyle bir ṣayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ:
1. **ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk çölünün avcısı.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

ṣayyād-ı ṣabā:
1. **ṣayyād-ı ṣabā:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saba rüzgarı avcısı.
5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
6. Ḳurdı ṣad dām-ı teġāfül yine ṣayyād-ı ṣabā

ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidre:
1. **ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidredür:**-*dür*
Gazel 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
En yüksek makamdaki av atanın avı.
3. Zülfi ol ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemen:
1. **ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kısa kemendli küçük pençeli avcı.
9. Ey āhū-yı vaḥşī bu ḳadar olma remīde
10. Ṣayyād-ı zebūn-pençe-i kūtāh-kemendüz

sāz:
1. **sāza:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **8**
Saz, musiki.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẕar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

2. **sāzını:**-*ı, -nı*
Gazel 162
Mısra: **11**
Çalgı aleti.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

sāz u söz:
1. **sāz u söz:**
Gazel 184
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saz (çalgı, müzik) ve söz.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḫaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

2. **sāz u sözi:**-*i*
Gazel 170
Mısra: **25**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saz (çalgı, müzik) ve söz.
25. Gör faṣl-ı dil-fürūzı gūş eyle sāz u sözi
26. Devrinde oldı rūzī ṣad feṯḥ-i bāb-ı nev-rūz

sāzkār eyle-:
1. **sāzkār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun hale getirmek.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḥaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

sebʿa-i seyyāre-i naẓm:
1. **sebʿa-i seyyāre-i naẓmum:**-*um*
Gazel 113
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin yedi gezegeni.
13. Gör Meẕāḳī sebʿa-i seyyāre-i naẓmum benüm
14. Āsumān-ı maʿrifet heft-aḫterinden bellüdür

sebak-ı ʿışḳ:
1. **sebaḳ-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 190
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk dersi.
15. Dil-i şeydā sebaḳ-ı ʿışḳı beyān itdükçe
16. Ḥaḳ budur kim anı bir merd-i süḫan-dān buluruz

sebāt-ı ḳadem:
1. **sebāt-ı ḳadem:**
Gazel 164
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayak direme, dayanma.
7. ʿAyb eyleme sāyeñ gibi dāmānuña düşsem
8. Ser-mest-i maḥabbetde sebāt-ı ḳadem olmaz

sebeb:
1. **sebeb:**
Kaside 21
Mısra: **187**
Neden, sebep.
187. Pīrīn-i cünbiş-i şebābe sebeb
188. Feyż-i tāb u tüvān-ı maʿnādur

2. **sebeb:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Neden, sebep, vesile.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭālīʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

sebeb ol-:
1. **sebeb oldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Neden olmak.
63. ʿArż-ı ḥāle hele sebeb oldı
64. Kelle-i bī-gerān cirīdüñden

sebeb-i ʿarż-ı merām:
1. **sebeb-i ʿarż-ı merām:**
Gazel 389
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Durumu/arzuyu sunma/dile getirme sebebi/vesilesi.
21. Neşve-i bāde ile ārzū-yı vaṣl itsek
22. Keyf-i ṣahbā sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

2. **sebeb-i ʿarż-ı merām:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Durumu/arzuyu sunma/dile getirme sebebi/vesilesi.
9. Mest olup cürʾet-i mestāne ile meclisde
10. Neşve-i mey sebeb-i ʿarż-ı merām olsa bize

sebeb-i cilve-i her zerre-i nā-būd:
1. **sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yok olan her zerrenin görünme sebebi.
3. Maẓhar-ı nūr-ı tecellī ola gör añlayasın
4. Sebeb-i cilve-i her ẕerre-i nā-būd nedür

sebeb-i güft ü şinīd-i büleġā:
1. **sebeb-i güft ü şinīd-i büleġādur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Güzel sözü işitme ve (güzel) konuşmanın sebebi.
57. Sebeb-i güft ü şinīd-i büleġādur naẓmum
58. Zīver-i encümen-i kevn ü mekāndur süḫanüm

sebeb-i nāle vü zār:
1. **sebeb-i nāle vü zārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlama ve feryat etme sebebi.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

2. **sebeb-i nāle vü zārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlama ve feryat etme sebebi.
1. Aġlamazdum sebeb-i nāle vü zārum bilsem
2. İñlemezdüm elem-i ḳalb-i fīgārum bilsem

sebeb-i neşāṭ:
1. **sebeb-i neşāṭ:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevinme sebebi.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne:
1. **sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **196**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin sakinlerinin rahat/huzur sebebi.
195. Ḥaḳ pīr ide sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihānı
196. Ki_oldur sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne

sebeb-i refʿ-i ḥicāb:
1. **sebeb-i refʿ-i ḥicāb:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Utanma örtüsünü kaldırma sebebi.
7. Defʿ-i şerm ile ḥicāb eyleme bizden aṣlā
8. Oldı çün mey sebeb-i refʿ-i ḥicāb ey sāḳī

sebeb-i vaṣl-ı yār:
1. **sebeb-i vaṣl-ı yār:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma sebebi.
1. Göñül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

sebḳat id-:
1. **sebḳat ider:**-*er*
Gazel 401
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Geçmek, üstün olmak.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

sebḳat-nümā-yı yek-diger:
1. **sebḳat-nümā-yı yek-diger:**
Kaside 28
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Bir diğerini geçme/ilerleme gösterme.
67. Duʿā-yı ʿömr ü devletle hemān ḫatm-i kelām it kim
68. Duʿāya ehl-i dil sebḳat-nümā-yı yek-diger geldi

sebū:
1. **sebū:**
Gazel 393
Mısra: **8**
Şarap kabı, testi.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

2. **sebū:**
Gazel 394
Mısra: **12**
Şarap kabı, testi.
11. Başılmış şaḫn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

sebū sebū:
1. **sebū sebū:**
Kaside 23
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Testi testi.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

sebük:
1. **sebük:**
Gazel 8
Mısra: **4**
Hafif.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

sebük-maġz-ı ḫazer:
1. **sebük-maġz-ı ḫazer:**
Gazel 364
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Korkmanın/çekinmenin hafif beyinlisi/ahmağı.
13. Kemer-bend-i sefer ḳanda sebük-maġz-ı ḫazer ḳanda
14. O sāye-perver-i cübn ü dilīr-i nāmverdür bu

sebük-mīzān-ı şoḫbet:

1. **sebük-mīzān-ı şoḥbetde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sohbetin hafif ölçüsü, sohbetin ağırbaşlılığının olmaması.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẕẕam kim ḥuẕūrında
16. Sebük-mīzān-ı şoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

sebük-pā:
1. **sebük-pā(y):**
Gazel 401
Mısra: **14**
Ayağı hafif, ayağına çabuk, çok hızlı hareket eden.
13. Sebḳat ider elbette Meẕāḳī-yi süḫan-sāz
14. Meydān-ı belāġatda sebük-pā kimi görse

2. **sebük-pāyına:**-*ı, -na*
Gazel 46
Mısra: **7**
Ayağı hafif, ayağına çabuk, çok hızlı hareket eden.
7. Ḫ̆āb-ı girān-ḫīzi ḳo oldı sebük-pāyına
8. Zer-ʿalem-i mihr ile rāyet-i sulṭān-ı şubḥ

sebük-pāy-ı semāʿ:
1. **sebük-pāy-ı semāʿ:**
Gazel 422
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin ayağına hafif/süratli dönerek ayini.
7. ʿĀrifi bī-iḫtiyār eyler sebük-pāy-ı semāʿ
8. Dest-bürd-i neyʾe-i devr-i ayaġ-ı Mevlevī

sebük-pāy-ı sürāġ:
1. **sebük-pāy-ı sürāġ:**
Gazel 382
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İzin/nişanın ayağı hafifi/ayağına çabuğu.
11. Dil-i şūrīde-i güm-geşte ne güne bulunur
12. Kim ol āşüfte sebük-pāy-ı sürāġ āşüfte

sebük-tāzī-i pencāh:
1. **sebük-tāzī-i pencāh:**
Gazel 150
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Elli hızlı av köpeği.
31. Eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr ise maḳṣūd eger
32. ʿArṣa-i şasta sebük-tāzī-i pencāh yeter

sebū-yı bāde:
1. **sebū-yı bādeyi:**-*yi*
Kaside 8
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Şarap testisi.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

2. **sebū-yı bādeyi:**-*yi*
Gazel 126
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarap testisi.
11. Ḥased ol rind-i bī-pervāya ki rāh-ı melāmetde
12. Sebū-yı bādeyi ber-dūş-ı ṭarḥ-ı neng ü ʿār eyler

sebū-yı ġonce:
1. **sebū-yı ġonceye:**-*ye*
Gazel 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Goncadan şarap testisi.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

sebū-yı nev-bahār:
1. **sebū-yı nev-bahār:**
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlkbaharın şarap testisi.
5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

sebz eyle-/id-:
1. **sebz eyler:**-*r*
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlandırmak, tazelemek.
5. Ḥayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

2. **sebz ide:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeşillendirmek, canlandırmak.
13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

sebze-ḫīz-i bustān:
1. **sebze-ḫīz-i bustānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bahçenin sebze/yeşillik çıkaranı.
11. N'ola çü Ḫıżr-ı ḫuceste-ḳudūm-i ferruḫ-pey
12. İderse reh-güẕerin sebze-ḫīz-i bustānı

sebze-ḫīz-i ḳadem-i ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem:
1. **sebze-ḫīz-i ḳadem-i ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem:**
Kaside 17
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Hızır gibi padişah gelişli adımının hediyesi. bkz. Hızır.
33. Eṡer-i ḫāme degül belki nümāyān olmış
34. Sebze-ḫīz-i ḳadem-i Ḫıżr-ı hümāyūn-maḳdem

sebze-i bī-gāne:
1. **sebze-i bī-gāne:**
Gazel 204
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlgisiz/aşina olmayan yeşillik/çemen.
5. Gülzār-ı maḥabbetde giyāh-ı heves olmaz
6. Ol ravżada hīç sebze-i bī-gāne görinmez

2. **sebze-i bī-gāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlgisiz/aşina olmayan yeşillik/çemen.
1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşınā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

sebze-i müşgīn:
1. **sebze-i müşgīn:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu yeşillik/çimen.
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

sebze-i nev-ḫāste:
1. **sebze-i nev-ḫāste:**-*e*
Kaside 14
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Genç/taze hayvanın çimenliği.
123. Olsa ne ʿaceb ḫaṭṭı çemen-ḫīz-i maḥabbet
124. Ol sebze-i nev-ḫāste hep mihr-i giyādur

sebzeveş:
1. **sebzeveş:**
Gazel 227
Mısra: **4**
Yeşillik gibi.
3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḫayvānı ḫaṭ

sebzezār ol-:
1. **sebzezār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeşillik/çayır olmak.
9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

sebzezār-ı bāġ-ı cihān:
1. **sebzezār-ı bāġ-ı cihān:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesinin yeşilliği/çayırı.
29. Meger ki oldı yine sebzezār-ı bāġ-ı cihān
30. Nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṯānī

secde-ber-i deyr:
1. **secde-ber-i deyrsin:**-*sin*
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kiliseye/insanlık âlemine secde götüren.
5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

secdegāh:
1. **secdegāhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **10**
Secde edilen yer, ibadethane.
9. Ḳanda görsem naḳş-ı pāy-ı yāri rū-māl eylerin
10. Kūy-ı dil-berde meger kim secdegāhum bir midür

secde-i ebrū-yı yār:
1. **secde-i ebrū-yı yāri:**-*i*
Gazel 377
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşına secde (etme).
5. Secde-i ebrū-yı yāri ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde ṣūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ:
1. **secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk mihrabındaki secde.

5. Vācib olmaz ḫūn-ı ḥasretle vużū-sāz olmadın
6. Cebhe-i ehl-i niyāza secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ

secde-i Rūḥü'l-Emīn:

1. **secde-i Rūḥü'l-Emīn:**
Gazel 113
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dört büyük melekten biri olan Cebrail'in secdesi.
5. Ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra tenezzül eylemez
6. Secde-i Rūḥü'l-Emīn ḫāk-i derinden bellüdür

sedd-i İskender:

1. **sedd-i İskender:** (Pala)
Gazel 267
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İskender-i Zülkarneyn tarafından yaptırılan, Hazar Denizi'nden başlayıp Hirkanya yönünde 180 km. uzanan, Yecüc ve Mecüc olarak adlandırılan ve şeytan toplulukları olduğuna inanılan Asya göçebe savaşçılarının batıya yayılmalarını engellemek amacına yönelik olan set. bkz. İskender.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

sedd-i maʿhūd:

1. **sedd-i maʿhūdı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Sözü geçen set/baraj.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mısra yine Nīl-i mevc-efşānı

sedd-i rāh:

1. **sedd-i rāh:**
Gazel 267
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yol engeli/seti.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

sedd-i sedīd-i ḳadr u cāh:

1. **sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Makam ve kıymetin doğru kapanması.
131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

sefer it-:

1. **sefer itse:**-*se*
Gazel 102
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sefere çıkmak (savaş için).
21. Āṣaf-ı ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
22. Kim sefer itse ġanīmet ile memnūn gelür

sefer-i dūr u dırāz:

1. **sefer-i dūr u dırāz:**
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzak ve uzun yolculuk.
7. Ser-ḥadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

sefīd-āb-ı şabūḥ:

1. **sefīd-āb-ı şabūḥı:**-*ı*
Gazel 294
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti içilen beyaz şarap.
9. Rindān-ı siyeh-meste sefīd-āb-ı şabūḥı
10. Zühhād-ı riyā-pīşeye ḫod mühr-dehān ol

sefīd-i şukḳa:

1. **sefīd-i şuḳḳasın:**-*sın*
Gazel 55
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kağıt parçasının beyazı.
11. Sefīd-i şuḳḳasın açmış ʿalem be-dūş olmış
12. Başarsa evc-i sipihre n'ola ḳadem kāġıd

seg:

1. **seg:**
Gazel 238
Mısra: **6**
Köpek.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḥayf

seg ü segbān:

1. **seg ü segbānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Köpek ve köpek bakıcısı (asker ve komutan bağlamında).
41. Kūs-ı devletle pür-āvāze idüp āfāḳı
42. Düşmenüñ oldı perākende seg ü segbānı

seg-şīr-i çābük:

1. **seg-şīr-i çābükle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Çabuk hızlı köpek/aslan.
15. Gehī fehd-i sebük-pā vü gehī seg-şīr-i çābükle
16. Hezārān şaydı ḫūn-ālūde-i ḫāk-i demār eyler

sehāb:

1. **seḥāb:**
Gazel 424
Mısra: **13**
Bulut.
13. Şan seḥāb içre mihr-i enverdür
14. Der-ber itdükçe māyi dünyāyı

seḥer:

1. **seḥer:**
Tarih 2
Mısra: **3**
Sabah olmağa başladığı vakit.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

2. **seḥer:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Sabah olmağa başladığı vakit.
15. Her seḥer ki vezān olınca olur
16. Rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem

3. **seḥer:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Sabah olmağa başladığı vakit.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

4. **seḥer:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Sabah olmağa başladığı vakit.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

5. **seḥer:**
Kaside 18
Mısra: **14**
Sabah olmaya başladığı vakit.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

6. **seḥer:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Sabah vakti.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʾis

7. **seḥer:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Sabah olmağa başladığı vakit.
1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı ṣubḥ

8. **seḥer:**
Gazel 46
Mısra: **5**
Sabah olmağa başladığı vakit.
5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

9. **seḥer:**
Gazel 46
Mısra: **15**
Sabah olmağa başladığı vakit.
15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Şām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

10. **seḥer:**
Gazel 254
Mısra: **1**
Sabah olmağa başladığı vakit.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

11. **seḥer:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

12. **seḥer:**
Gazel 329
Mısra: **6**
Sabah olmağa başladığı vakit.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

13. **seḥer:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Sabahın güneş doğmadan önceki zamanı, seher vakti.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i sirr-i ḫelāle ser-nāme

14. **seḥer:**
Gazel 420
Mısra: **5**
Sabah olmağa başladığı vakit.
5. Çıḳsun fırāz-ı ʿarş-ı berîne be-her seḥer
6. Ṣıyt u ṣadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey

15. **seḥer:**
Gazel 421
Mısra: **13**
Sabah olmağa başladığı vakit.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

seḥergeh:

1. **seḥergeh:**
Gazel 46
Mısra: **11**
Seher vakti.
11. Olsa seḥergeh behem cezbe-i tevfīḳ olur
12. Dest-i temennā-yı dil gūşe-i dāmān-ı ṣubḥ

2. **seḥergeh:**
Gazel 47
Mısra: **1**
Seher vakti.
1. Her seḥergeh ḳurulup bezm-i cinānsān-ı ṣabūḥ
2. Çıḳar evc-i felege naʿra-i mestān-ı ṣabūḥ

3. **seḥergeh:**
Gazel 275
Mısra: **1**
Seher vakti.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḥoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

seḥerī:

1. **seḥerī:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Seher vakti.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

seḥḥār:

1. **seḥḥār:**
Kaside 10
Mısra: **52**
Sihirbaz.
51. Āferīn ṣuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i ṣanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

sehī-ḳad(d):

1. **sehī-ḳadler:**-*ler*
Gazel 362
Mısra: **8**
Düz/fidan gibi boylu.
7. Gelüp ol ḳāmet-i bālā ile reftāre gülşende
8. Sehī-ḳadler içinde cilve-i temyīz göstersün

2. **sehī-ḳad:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Düz/fidan gibi boylu.
1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

3. **sehī-ḳad:**
Gazel 267
Mısra: **14**
Düz/fidan gibi boylu.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister gönül

4. **sehī-ḳad:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Düz/fidan gibi boylu.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

5. **sehī-ḳad:**
Gazel 345
Mısra: **4**
Düz/fidan gibi boylu.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

sehī-ḳāmet:

1. **sehī-ḳāmet:**
Gazel 100
Mısra: **11**
Düzgün boy.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

2. **sehī-ḳāmeti:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **1**
Düzgün boy.
1. Ol sehī-ḳāmeti hep cilvelerinden bilürüz
2. Öyle bir naḫl-i teri berg ü berinden bilürüz

3. **sehī-ḳāmetle:**-*le*
Gazel 218
Mısra: **6**
Düzgün boy.
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod şayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

sehī-serv-i ḥırāmān:

1. **sehī-serv-i ḥırāmānı:**-*ı*
Gazel 196
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Salınan düz selvi.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḥırāmānı yerinden bilürüz

sehī-serv-i revān:

1. **sehī-serv-i revānuñ:**-*uñ*
Gazel 272
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınan düzgün/uzun boylu selvi.
3. Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmadan ḫālī degül
4. Bir sehī-serv-i revānuñ pāy-mālıdur göñül

sehv:

1. **sehv:**
Gazel 303
Mısra: **23**
Yanılma, hata.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

selām vir-:

1. **selām virür:**-*ür*
Gazel 403
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Selam vermek, selamlamak.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

selām-ı selāmet:

1. **selām-ı selāmet:**
Kaside 22
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Esenlik/huzur selamı.
13. Nice nāme ḥayāt-ı Ḫıżra deger
14. Bir selām-ı selāmet encāmı

selb ü īcāb:

1. **selb ü īcābda:**-*da*
Kaside 24
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kaldırma ve onaylama.
37. Selb ü īcābda müsellemsin
38. Ḥarf-i lā vü neʿam mübārek-bād

selb-i maṭlab:

1. **selb-i maṭlabdan:**-*dan*
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İsteği/amacı kaldırma/olumsuzlaştırma.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

sell-i seyf-i āh-ı serd:

1. **sell-i seyf-i āh-ı serd:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sert ahın kılıcını çekme.
1. Göñül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

sell-i seyf-i ġamze-i fettān:

1. **sell-i seyf-i ġamze-i fettāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne/kargaşa çıkaran yan bakış kılıcını sıyırma.
3. Küşte-i şemşīr-i müjgānuñ olaldan ehl-i ʿışḳ
4. Sell-i seyf-i ġamze-i fettāna ḥācet ḳalmadı

sell-i seyf-i müjgān:

1. **sell-i seyf-i müjgān:**
Gazel 163
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kirpik kılıcını çekme.
11. Ne ḫadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḥüsne dil ü cān ile fedāyuz

sell-i seyf-i şeref-i şān:

1. **sell-i seyf-i şeref-i şān:**
Kaside 22
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Şan şeref kılıcını çekme.
35. Sell-i seyf-i şeref-i şān itse
36. Yaḳar aʿdāyı berḳ-ı şamṣāmı

Selmān-ı zamāne:

1. **Selmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Selman'ı. bkz. nikāt-ı Selmān.
157. Memdūḥına bir böyle senā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

selsebīl-i şaḥn-ı gülzār-ı İrem:

1. **selsebīl-i şaḥn-ı gülzār-ı İrem:**
Gazel 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İrem bahçelerinde (bulunan) meydandaki tatlı su. Bkz: İrem.
13. Meẕāḳī bāġ-ı bezme ol gül-i tersüz ayaḳ başmaz
14. Olursa selsebīl-i şaḥn-ı gülzār-ı İrem ṣahbā

semāʿ:

1. **semāʿ:**
Gazel 231
Mısra: **6**
Dönme, Mevlevi dervişleri gibi dönme.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

2. **semāʿ:**
Gazel 231
Mısra: **10**
Dönme, Mevlevi dervişleri gibi dönme.
9. ʿArş-ı aʿlāyı ʿayān görmez idi Mevlevīler
10. Olmasa şayḳal-ı āyīne-i idrāk semāʿ

semāʿ eyle-/id-:

1. **semāʿ eyler:**-*r*
Gazel 231
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
3. Gird-bād oldı ʿayān şanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

2. **semāʿ eylerken:**-*r, -ken*
Gazel 421
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevî dervişlerin bazı çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde icra ettikleri âyin.
3. Beste-çeşm olsa cihānda n'ola eylerken semāʿ
4. ʿĀlem-efrūz-ı başīretdür nigāh-ı Mevlevī

3. **semāʿ eylese:**-*se*
Gazel 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāṣıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

4. **semāʿ eylese:**-*se*
Gazel 231
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
11. Ne ḳadar neyʾe-fezādur ḥarem-i gülşende
12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

5. **semāʿ idelüm:**-*elüm*
Gazel 231
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

6. **semāʿ ider:**-*er*
Gazel 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāṣıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

semāʿ ol-:

1. **semāʿ olur:**-*ur*
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönmek, Mevlevi dervişleri gibi dönmek.
7. N'ola ḳaṣd-ı ṭayerān eyler ise dervīşān
8. Kim olur bāl ü per-i şevḳ-i dil-i pāk semāʿ

semāʿi:

1. **semāʿi:**
Gazel 159
Mısra: **8**
Duyularak öğrenilen.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

semāya çıḳ-:

1. **semāya çıḳduḳça:**-*duḳça*
Kaside 26
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gökyüzüne çıkmak.
35. Ki çıḳduḳça hevāsıyla semāya
36. Açar çeşm-i ḍarīr-i aḫterānı

semend:

1. **semendi:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **63**
Çevik ve güzel at.
63. Gerek kendi gerek ḫoş-rev semendi
64. Ḳodı ḥayretde hep ehl-i beyānı

semend olup ḳal-:

1. **semend olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çevik ve güzel at gibi olup kalmak.
5. O şeh-süvār-ı cihān mest-i nāz u ehl-i niyāz
6. Fütāde-i ser-i sitem semend olup ḳalmış

semender:

1. **semender:**
Kaside 23
Mısra: **60**
Ateşte yaşadığına inanılan ve ateşten etkilenmeyen efsanevî bir hayvan.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

2. **semenderden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **18**
Ateşte yaşadığına inanılan ve ateşten etkilenmeyen efsanevî bir hayvan.
17. Sīne-i sūzān-ı ʿuşşāḳ u dil-i pür-tābdur
18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

semender ol-:

1. **semender olur:**-*ur*
Gazel 212
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Semender olmak.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

semendervārī:

1. **semendervārī:**
Kaside 18
Mısra: **62**
Semender gibi.
61. Āteşīn ʿarṣa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

semend-i ʿanberīn-perçem:

1. **semend-i ʿanberīn-perçem:**
Kaside 8
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu kaküllü çevik ve güzel at.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

semend-i bād-pā:

1. **semend-i bād-pā:**
Kaside 26
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Rüzgar ayaklı güzel, süratli ve çevik at.
55. Ne eşheb ol semend-i bād-pā kim
56. Geçer sürʿatde ḫink-i āsumānı

semend-i baḫt-ı siyeh-perçem:

1. **semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Siyah perçemli talihin/bahtın çevik ve güzel atı.
9. Ne ḳatʿ-ı rāh-ı temennā ne cilve-i ümmīd
10. Semend-i baḫt-ı siyeh-perçemüñ nesin gördük

semend-i nāz:

1. **semend-i nāza:**-*a*
Gazel 362
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz atı.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuşşāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

semend-i ṭabʿ:

1. **semend-i ṭabʿa:**-*a*
Gazel 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın kula atı.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

semend-rān-ı ġam:

1. **semend-rān-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün çevik ve güzel atını koşturan.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

semen-gūn-gerden:

1. **semen-gūn-gerdenüñ:**-*üñ*
Gazel 57
Mısra: **10**
Yasemin renkli boyun.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẓālim semen-gūn-gerdenüñ kimdür

semen-pūş id(t)-:

1. **semen-pūş ider:**-*er*
Gazel 158
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaseminle örtmek.
9. Bī-penbedür nümāyiş-i şad dāġ-ı sīnemüz
10. Ol lālezār-ı ʿışḳı semen-pūş ider miyüz

2. **semen-pūş itmesem:**-*me, -se, -m*
Gazel 302
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Deyim**
Yaseminle örtmek.
11. Kim dimezdi lāle-i bāġ-ı maḥabbetdür meger
12. Rūy-ı dāġ-ı sīnemi böyle semen-pūş itmesem

semer-i nīm-res:

1. **semer-i nīm-res:**
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yarısına ulaşılmış meyve.
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda şimdi el mi irer
8. Bu ravżada semer-i nīm-res ġanimetdür

2. **semer-i nīm-res:**
Gazel 282
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yarı olgunlaşmış meyve.
13. El-ḥaḳ Mezāḳī mīve-i güftārımuz bizüm
14. Hep böyle puḫtedür semer-i nīm-res degül

semʿ-i ḳabūl:

1. **semʿ-i ḳabūle:**-*e*
Gazel 244
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Onaylama/kabul kulağı/işitmesi.
13. Ey Mezāḳī olamaz semʿ-i ḳabūle lāyıḳ
14. Güher-i silk-i süḫan faṣl-ı ḫiṭāb olmayıcaḳ

semiyy-i Aḥmed-i mürsel:

1. **semiyy-i Aḥmed-i mürsel:**
Gazel 404
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammet'le adaş. Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa. bkz. nūr-ı Muṣṭafā, Aḥmed Paşa.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

2. **semiyy-i Aḥmed-i mürsel:**
Gazel 414
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hz. Muhammet'le adaş. Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa. bkz. nūr-ı Muṣṭafā, Aḥmed Paşa.
21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki ẕāt-ı cūd-pesendi
22. Ḫudā vireydi yine ẓuḥr-ı iftiḫārum olaydı

semiyy-i faḫr-i ʿālem:

1. **semiyy-i faḫr-i ʿālem:**
Gazel 117
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Âlemlerin övünç kaynağı ile aynı adı taşıyan. Hz. Muhammed'in adını taşıyan. (Mezâkî bu ifade ile Sadrazam Köprülü Mehmet Paşa veya onun oğlu ve aynı zamanda sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'yı kastetmiş olabilir. Nitekim her iki sadrazamın ismi de Hz. Muhammed'in isimlerindendir.). bkz. nūr-ı Muṣṭafā.
17. Ṣadr-ı aʿẓam ol semiyy-i faḫr-i ʿālem kim bugün
18. Luṭf idüp icrā-yı muʿtād eylesün nev-rūzdur

semiyy-i Ḥażret-i Mūsā: (TDVİA)

1. **semiyy-i Ḥażret-i Mūsā:**
Kaside 26
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Musa ile aynı adı taşıyan. Hz. Musa: İsrâiloğulları'na gönderilen ve kendisine Tevrat indirilen peygamber. Hem Yahudilik ve Hıristiyanlığa hem de İslâm'a göre büyük bir peygamber ve İsrâiloğulları'nı Firavun'un zulmünden kurtarıp hürriyete kavuşturan bir liderdir.Divan şiirinde daha çok, mucizelerinden olan, Tur dağında Allah ile konuşması (kelîm), âsâsı ile Kızıl denizi ikiye, yarması ve beyaz/nurlu eli ile söz konusu edilmektedir.
23. Semiyy-i Ḥażret-i Mūsā kim oldı
24. Yed-i beyżāsı ḫūrşīde müdānī

semiyy-i silsiledārān-ı şīr-i Yezdān:

1. **semiyy-i silsiledārān-ı şīr-i Yezdānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Allah'ın arslanı (Hz. Ali) aynı soydan gelip adı aynı olan.
33. Veliyy-i niʿmet-i sofra-keşān-ı ḫıṭṭa-i cūd
34. Semiyy-i silsiledārān-ı şīr-i Yezdānı

semiyyī-i tīr-zen-i eşnām:

1. **semiyyī-i tīr-zen-i eşnām:**
Kaside 23
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Putlara ok atanla aynı adı taşıyan/adaş.
103. Ḫoşā yanuñda semiyyī-i tīr-zen-i eşnām
104. K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı

semm:

1. **semm:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Zehir.
71. Dile feyż-i şarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

semt:

1. **semtine:**-*i, -ne*
Gazel 366
Mısra: **13**
Yer, semt, alan.
13. Düşdi Mezāḳī tāze-zebān semtine gönül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

semt-i çehār-erkān:

1. **semt-i çehār-erkānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Dört sütunun/ileri gelenlerin yönü/tarafı.
101. Nedür ol mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye
102. Gösterür şeş-cihet ü semt-i çehār-erkānı

semt-i çemenzār:

1. **semt-i çemenzāra:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe semti/mahali.
25. Nedür bu mevsim-i ʿişret ki cūş-ı şevḳ-i derūn
26. Düşürdi semt-i çemenzāra rāh-ı mestānı

semt-i fenā:

1. **semt-i fenā:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yokluk/ölüm semti/yeri.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İsbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

semt-i harābāt:

1. **semt-i ḫarābāta:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin bulunduğu yer, meyhane.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī:

1. **semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin Hicaz semti/memleketi.
9. Rū-be-rāh-ı āsitān-ı Ḥażret-i Mollā olur
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i Ḥicāz-ı Mevlevī

semt-i ḫilāf:

1. **semt-i ḫilāfa:**-*a*
Gazel 434
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aksi/zıt semt/köy.
11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
12. Semt-i ḫilāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

semt-i sürāġ-ı Mevlevī:

1. **semt-i sürāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mevlevi izinin/nişanının semti/köyü.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst(u)cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i sürāġ-ı Mevlevī

sen:

1. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Sen şeh-i kişvere melāḥat iken
8. Zīver-ārā-yı şad leṭāfet iken

3. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
İkinci tekil şahıs zamiri.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
İkinci tekil şahıs zamiri.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

6. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
İkinci tekil şahıs zamiri.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

7. **sen:**
Kaside 4
Mısra: **81**
İkinci tekil şahıs zamiri.
81. Sen saġ olup düşmenüñ ola müdām
82. Rūy-be-rāh-ı ʿadem-i rūzgār

8. **sen:**
Kaside 7
Mısra: **33**
İkinci tekil şahıs zamiri.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

9. **sen:**
Kaside 8
Mısra: **185**
İkinci tekil şahıs zamiri.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

10. **sen:**
Kaside 8
Mısra: **187**
İkinci tekil şahıs zamiri.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

11. **sen:**
Kaside 9
Mısra: **129**
İkinci tekil şahıs zamiri.
129. Sen o sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin
130. Reşk ider evvel-i iḳbālüñe ṣubḥ-ı ṣānī

12. **sen:**
Kaside 9
Mısra: **131**
İkinci tekil şahıs zamiri.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

13. **sen:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Ikinci tekil şahıs zamiri.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

14. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

15. **sen:**
Kaside 16
Mısra: **21**
İkinci tekil şahıs zamiri.
21. Sen Ḫıżr-ı Mesīḥā-dem-i ferḫunde-ḳademsin
22. Kim almadı bir dāye demüñden ḳademüñden

16. **sen:**
Kaside 16
Mısra: **23**
İkinci tekil şahıs zamiri.
23. Bu ḳadr ile sen ṣadr-ı şehen-şāh-ı cihānsın
24. Cām-ı şerefüñ fehm iderüz bezm-i Cemüñden

17. **sen:**
Kaside 16
Mısra: **25**
İkinci tekil şahıs zamiri.
25. Sen āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerāsın
26. Ḳadrüñ bilürüz silsile-i muḥteremüñden

18. **sen:**
Kaside 23
Mısra: **69**
İkinci tekil şahıs zamiri.
69. Sen ol ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin
70. Senüñle ḳāyim olur mesned-i cihānbānī

19. **sen:**
Kaside 23
Mısra: **71**
İkinci tekil şahıs zamiri.
71. Sen ol be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin
72. Senüñle pāye bulur pāy-ı taḫt-ı ʿOs̱mānī

20. **seni:**-*i*
Gazel 29
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

21. **seni:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

22. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 57
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

23. **sen:**
Gazel 70
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

24. **sensin:**-*sin*
Gazel 76
Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamiri.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

25. **sende:**-*de*
Gazel 80
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Gider ey ḫʷāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

26. **sende:**-*de*
Gazel 81
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Nedür ey ḫʷāce nedür sende bu eyvān-ı bülend
12. İstināduñ felek-i ḫāna bir endāze midür

27. **sen:**
Gazel 100
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemīn ü āsumān bālā vü pest-i zīr-destüñdür

28. **sen:**
Gazel 100
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Sen ol ṭarḫ-efken-i ṣad gūne naḳş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin
6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

29. **sen:**
Gazel 100
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

30. **senden:**-*den*
Gazel 104
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Senden ey ṣofī ne bidārı ne ḫʷāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

31. **sen:**
Gazel 109
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Sen hemān şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat ol
6. Evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ aḫir-i ʿışḳ olur

32. **sen:**
Gazel 142
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

33. **sen:**
Gazel 150
Mısra: **21**
İkinci tekil şahıs zamiri.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

34. **sen:**
Gazel 175
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Ol ʿārız-ı rahşān ile sen şemʿ-i ḫüsünsün
8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

35. **sen:**
Gazel 177
Mısra: **15**
İkinci tekil şahıs zamiri.
15. Sen derd-i dil-i zāruña gör çāre Meẕāḳī
16. Bī-çāre isek biz hele bī-çāre-i ʿışḳuz

36. **sende:**-*de*
Gazel 218
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-gūluk süḫanda sende ḫatm oldı

37. **sen:**
Gazel 222

Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamiri.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

38. **sende:**-*de*
Gazel 249
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

39. **sen:**
Gazel 250
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i s̲enākārı unutduñ

40. **sen:**
Gazel 251
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.
9. Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
10. Ben çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ

41. **sen:**
Gazel 258
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad pāreye cānā
8. Gel sen daḫi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

42. **sen:**
Gazel 262
Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamiri.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

43. **sen:**
Gazel 291
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

44. **sen:**
Gazel 324
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Gel ḳadem rencīde ḳıl diñle ḳudūmüñ nālesin
6. Sen de gūş eyle ṣadā-yı ḫayr-ı maḳdem n'eydügin

45. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

46. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

47. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.
3. N'ola Rūḥü'l-Emīn pervāne-i şemʿ-i derūn olsa
4. Çerāġ-efrūz-ı mihr-i sīne-i bī-kīnemüz sensin

48. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-ṣuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

49. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz sensin

50. **sensin:**-*sin*
Gazel 333
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫan-dānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

51. **sen:**
Gazel 343
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

52. **sen:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Sen, ikinci tekil şahıs zamiri.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḫi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

53. **sen:**
Gazel 354
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

54. **sen:**
Gazel 354
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamiri.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

55. **sen:**
Gazel 354
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Ey bād-ı ṣabā itme meded rāz-ı dili fāş
6. Sen hem ḳadeḫ-i ġamze-i ġammāz degülsin

56. **sen:**
Gazel 354
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamiri.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

57. **sen:**
Gazel 354
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamiri.
9. Bu nāle vü feryādı ḳo ey murġ-ı seḥergāh
10. Sen nāle-i ʿuşşāḳ ile dem-sāz degülsin

58. **sende:**-*se*
Gazel 357
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamiri.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

59. **sende:**-*de*
Gazel 357
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamiri.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

60. **sen:**
Gazel 403
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamiri.
9. Hemān sen rişte-i maḳṣūduñı ḳaṭʿ itme ʿālemde
10. Bulur mānend-i sübḥa intiẓām āheste āheste

61. **sende:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamiri.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda e̲ser yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

62. **sen:**
Gazel 411
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamiri.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

63. **saña:**
Kaside 1
Mısra: **91**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
91. Ṣad-dürūd u ṣad selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

64. **saña:**
Gazel 3
Mısra: **3**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur bana

65. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Güyā hemān piyāle-i kev̲ser virür saña

66. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Güyā hemān piyāle-i kev̲ser virür saña

67. **saña:**
Gazel 12

Mısra: **4**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
3. Būy-āşinā-yı kāküli alduñsa ey gönül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

68. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

69. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

70. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

71. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **12**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
11. Bu hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh
12. Bir gün olur ki dehşet-i maḥşer virür saña

72. **saña:**
Gazel 12
Mısra: **14**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

73. **saña:**
Kaside 14
Mısra: **82**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

74. **saña:**
Kaside 15
Mısra: **10**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Bir şeh-süvār-ı ʿarṣa-i nūr u cihādsın
10. Nüh-tevsen-i sipihri saña rām isterin

75. **saña:**
Kaside 16
Mısra: **63**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

76. **saña:**
Kaside 17
Mısra: **162**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḫ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

77. **saña:**
Kaside 18
Mısra: **201**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
201. Saña ḳul itmek ile bendeñi memnūn oldum
202. Böyle luṭfın görüp olsam n'ola minnetdārı

78. **saña:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
1. Ey rind-i tehī-kīse-i sermāye-i dünyā
2. Besdür saña ʿişret bedel-i vāye-i dünyā

79. **saña**dur:-*dur*
Kaside 24
Mısra: **5**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
5. Sañadur hep teveccüh-i ʿālem
6. Ḳıblegāh-ı ümem mübārek-bād

80. **saña:**
Kaside 24
Mısra: **21**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
21. Saña taʿẓīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳad-i eflāke ḫam mübārek-bād

81. **saña:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eser ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

82. **saña:**
Gazel 81
Mısra: **17**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

83. **saña:**
Gazel 149
Mısra: **18**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

84. **saña:**
Gazel 150
Mısra: **22**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

85. **saña:**
Gazel 150
Mısra: **24**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

86. **saña:**
Gazel 217
Mısra: **13**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
13. Saña Meẕāḳī felekde eser bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

87. **saña:**
Gazel 222
Mısra: **17**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

88. **saña:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir ṣūret-i dīvār ancaḳ

89. **saña:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Saña irmez Meẕāḳī çeşm-i ḥasūd
10. Kevkeb-i ṭāliʿüñ bülend ancaḳ

90. **saña:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

91. **saña:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

92. **saña:**
Gazel 261
Mısra: **11**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
11. Saña maḥṣūṣdur bu ṭarz-ı süḫan
12. Reviş-i nāzikāne böyle gerek

93. **saña:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

94. **saña:**
Gazel 321
Mısra: **9**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

95. **saña:**
Gazel 327
Mısra: **4**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
3. Bīdār-ı dil-i bī-ḫūdī-i ʿışḳ olıgör kim
4. Dünyā saña bir ḫʷāb-ı ferāmūş görinsün

96. **saña:**
Gazel 333
Mısra: **9**

Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Meẕāḳī biz saña itsek n'ola ʿarż-ı süḫandānı
10. Bugün ḳıymet-şinās-ı gevher-i gencīnemüz sensin

97. **saña:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī ol da bir ḳayd olmasun āḫir saña
10. Dām-ı zülf-i pīç pīç ü bend bendinden ṣaḳın

98. **saña:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
9. Bir bāb-ı ḳanāʿat saña kāfī mi degüldür
10. Ebvāb-ı ṭamaʿkārı ḳo mesdūd bulunsun

99. **saña:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūṣe-i niḳāb bir elde

100. **saña:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Sen zamirinin yönelme durumu eki almış biçimi.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

101. **sencileyin:**
Kaside 12
Mısra: **153**
Senin gibi.
153. Bir sencileyin āṣaf-ı bī-miṣle sezādur
154. Bir bencileyin fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne

102. **sencileyin:**
Gazel 280
Mısra: **14**
Senin gibi.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

103. **sencileyin:**
Gazel 417
Mısra: **14**
Senin gibi.
13. Ey Meẕāḳī nice bir daʿvā-yı iʿcāz-ı süḫan
14. Dehre bir sencileyin muʿcize-dem gelmez mi

104. **seni:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

105. **seni:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

106. **seni:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

107. **seni:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

108. **seni:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

109. **seni:**
Kaside 15
Mısra: **15**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
15. Yūsuf-cemāl-i Mıṣr-ı keremsin seni hemān
16. Meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām isterin

110. **seni:**
Kaside 16
Mısra: **70**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

111. **seni:**
Gazel 58
Mısra: **5**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

112. **seni:**
Gazel 68
Mısra: **18**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

113. **seni:**
Gazel 80
Mısra: **5**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
5. Yüri ey üṣtür-i gerdūn seni ʿāṣıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

114. **seni:**
Gazel 102
Mısra: **23**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
23. Gülşen-i vaṣf-ı dil-ārā seni fikr itdükçe
24. Hep meşām-ı dile būy-ı gül-i mażmūn gelür

115. **seni:**
Gazel 114
Mısra: **2**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
1. Gönül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

116. **seni:**
Gazel 142
Mısra: **14**
İkinci teklik şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

117. **seni:**
Gazel 250
Mısra: **7**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i senākārı unutduñ

118. **seni:**
Gazel 289
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
9. Gönül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

119. **seni:**
Gazel 321
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
9. Ey Meẕāḳī saña leb-rīz gerek sāġar-ı feyż
10. Bezm-i maʿnāda seni rind-i müsellem bilürin

120. **seni:**
Gazel 355
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
9. Gönül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

121. **seni:**
Gazel 379
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamirinin belirtme eki almış biçimi.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

122. **sensin:**
Kaside 12
Mısra: **149**
İkinci teklik şahıs zamirinin bildirme kipiyle kullanımı.
149. El-minnetü li'l-lāh ki bu iẕʿān ile sensin
150. Ser-tā-be-ḳadem māye-i ʿirfān-ı zamāne

123. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Sensiz.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿışret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

124. **sensüz:**
Gazel 181

Mısra: **2**
Sensiz.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

125. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Sensiz.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẕıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

125. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Sensiz.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

127. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **8**
Sensiz.
7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

128. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **10**
Sensiz.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

129. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **12**
Sensiz.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

130. **sensüz:**
Gazel 181
Mısra: **14**
Sensiz.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü ẕevḳ-i vaṭan sensüz

131. **sensüz:**
Gazel 332
Mısra: **7**
Sensiz.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerān sensin sen

132. **senüñ:**
Kaside 9
Mısra: **131**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

133. **senüñ:**
Kaside 9
Mısra: **159**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

134. **senüñ:**
Kaside 10
Mısra: **129**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

135. **senüñ:**
Kaside 13
Mısra: **63**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

136. **senüñ:**
Kaside 15
Mısra: **3**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
3. Serdār olınca ḫayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cūy-ı maʿreke-i Sām isterin

137. **senüñ:**
Kaside 15
Mısra: **41**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
41. Pertev gedā-yı rā-yı münīrüñ olup senüñ
42. Berḳ-ı yaḳīn-i ḫirmen-i evhām isterin

138. **senüñ:**
Kaside 15
Mısra: **49**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
49. Ḫū-kerde-i nevāziş-i iḥsānuñum senüñ
50. Ne külfet-i hücūm u ne ibrām isterin

139. **senüñ:**
Kaside 16
Mısra: **19**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḫāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

140. **senüñle:**-*le*
Kaside 23
Mısra: **70**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
69. Sen ol ḳıvām-ı mebānī-i ʿizz ü devletsin
70. Senüñle ḳāyim olur mesned-i cihānbānī

141. **senüñle:**-*le*
Kaside 23
Mısra: **72**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
71. Sen ol be-nām-ı merātib-fezā-yı rifʿatsin
72. Senüñle pāye bulur pāy-ı taḫt-ı ʿOs̱mānī

142. **senüñ:**
Gazel 39
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḥs̱

143. **senüñ:**
Gazel 40
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

144. **senüñ:**-, -
Gazel 57
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

145. **senüñ:**
Gazel 75
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
13. Ey Meẕāḳī güft ü gū-yı şāhid-i ṭabʿuñ senüñ
14. Böyle ḫāṭır-ḫᵛāh-ı nāz u dil-pesend-i fitnedür

146. **senüñ:**
Gazel 100
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

147. **senüñ:**
Gazel 105
Mısra: **9**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

148. **senüñ:**
Gazel 114
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
5. Meded ey pīr-i mey-ḫāne getür cām-ı dıraḫşānı
6. Benüm naḳd-i dil ü cānum senüñ neẕr-i çerāġuñdur

149. **senüñ:**
Gazel 189
Mısra: **18**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

150. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
1. Dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum senüñ
2. Bir boynı baġlu bende-i fermānuñum senüñ

151. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
1. Dil-beste-i dü-zülf-i perīşānuñum senüñ
2. Bir boynı baġlu bende-i fermānuñum senüñ

152. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
3. Mümkin mi her nigāhuña meftūn olmayam
4. Fitne-perest-i nergis-i fettānuñum senüñ

153. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.

5. Pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ ile müdām
6. Şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistānuñum senüñ

154. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
7. Bālā-ḳadān-ı dehre n'ola baş egmesem
8. Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum senüñ

155. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
9. Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
10. Ben çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ

156. **senüñ:**
Gazel 251
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
11. Olsam Meẕāḳī gibi n'ola böyle ḫoş-edā
12. Bir beẕle-gū nedīm-i maḥal-ḫʷānuñum senüñ

157. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **1**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

158. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **2**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

159. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **4**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

160. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **6**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad pāre gibi mā-ḫażaruñ var senüñ

161. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **8**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

162. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **10**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẕāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

163. **senüñ:**
Gazel 263
Mısra: **12**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

164. **senüñ:**
Gazel 276
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
5. Göñül senüñ ile hem-dem olur mı nāle ile
6. Olaydı derd-i dil-i zāra çāre ey bülbül

165. **senüñ:**
Gazel 278
Mısra: **13**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

166. **senüñ:**
Gazel 350
Mısra: **14**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

167. **senüñ:**
Gazel 352
Mısra: **17**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

168. **senüñ:**
Gazel 411
Mısra: **14**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

169. **senüñ:**
Gazel 417
Mısra: **5**
İkinci tekil şahıs zamirinin ilgi eki almış hali.
5. Āb ü tāb-ı ruḫ-ı pür-tābuñı gördükçe senüñ
6. Dīde-i mihr-i żiyā-güstere nem gelmez mi

sen de bilürsin ki:
1. **sen de bilürsin ki:**
Kaside 11
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sen de bilirsin ki.
57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

senā it-:
1. **senā itmedi:**-*me, -di*
Kaside 12
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övmek, methetmek.
157. Memdūḥına bir böyle senā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

senā-güster:
1. **senā-güsteridür:**-*i, -dür*
Kaside 18
Mısra: **215**
Övgüler saçan.
215. Bu ġazel maṭlaü'l-işrāḳı senā-güsteridür
216. Nūra ġarḳ itse n'ola ḫāme-i gevherbārı

senā-ḫʷān ol-:
1. **senā-ḫʷān olabilsek:**-*abil, -se, -k*
Gazel 257
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övgü okuyan/öven olmak.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle senā-ḫʷān olabilsek

senāya başla-:
1. **senāya başla:**
Kaside 23
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övgüye başlamak.
155. Senāya başla vü ṣıdḳ ile bir duʿā eyle
156. Kim ola gūş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī

senc-gerd-i meydān:
1. **senc-gerd-i meydāndur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Meydanı ölçerek dönen.
15. Şeş-cihet senc-gerd-i meydāndur
16. Çeşm-i ḫaşm-ı cebān cirīdüñden

sencīde-ʿayār:
1. **sencīde-ʿayārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **16**
Ayarı ölçülü.
15. Sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ
16. Biz Meẕāḳī gibi sencīde-ʿayārın bilürüz

sencīde-ʿayār ol-:
1. **sencīde-ʿayār olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 10
Mısra: **144**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayarı ölçülü/ölçülmüş olmak.
143. Rāciḥ olmazdı zer-i deh-demī-i güftārum
144. Vezn-i medḥüñle eger olmasa sencīde-ʿayār

sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne:
1. **sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin terazisinin gözünde mal tartmış.
145. ʿĀlemde revāyiş bulacaḳ cins-i hünerdür
146. Sencīde-metāʿ-ı kef-i mīzān-ı zamāne

seng-endāz-ı saʿy:
1. **seng-endāz-ı saʿy:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gayret/çaba taşını atan/fırlatan.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

seng-i feraḥ:
1. **seng-i feraḥdan:**-*dan*
Gazel 68
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Geniş/açık taş.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

seng-i hāra(e):
1. **seng-i ḫāra:**
Gazel 396
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, mermer taşı.

9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

2. **seng-i ḫārāya:**-*ya*
Kaside 8
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, mermer taşı.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

3. **seng-i ḫāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, mermer taşı.
7. Böyle ḳalursa rīziş-i ḫūn-āb-ı çeşm-i ter
8. Hem-reng-i laʿl-i nāb olur seng-i ḫāremüz

seng-i ḫārā-yı ʿarṣa-i melʿab:
1. **seng-i ḫārā-yı ʿarṣa-i melʿab:**
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Oyun yerinin mermer taşı.
11. Seng-i ḫārā-yı ʿarṣa-i melʿab
12. Olur āteş-feşān cirīdüñden

seng-i melāmet:
1. **seng-i melāmetdür:**-*dür*
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ayıplama/kınama taşı.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

seng-i sitem:
1. **seng-i sitem:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet taşı.
7. Gehī seng-i sitem eksük degül geh dūr-baş-ı ġam
8. Ġarībüñ başına ġurbet diyārında neler gelmez

2. **seng-i sitem:**
Gazel 209
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet taşı.
11. Gelürken dāne-i ṭop-ı ġam u seng-i sitem dāyim
12. Bu ḥışn-ı cism-i fānīde dil-i ʿāşıḳ maṣūn olmaz

3. **seng-i sitem:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet taşı.
3. Biz de ey seng-i sitem Ḳays gibi Mecnūnuz
4. Gel beri başımuz üstünde yerüñ var senüñ

4. **seng-i sitemi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Sitem/eziyet taşı.
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

seng-i siyāh:
1. **seng-i siyāhı:**-*ı*
Gazel 349
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Siyah taş.
5. Gel gör güher-şināsī-i ehl-i temīzi kim
6. Seng-i siyāhı laʿl-i Bedahşān şanur gören

2. **seng-i siyāhı:**-*ı*
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah taş.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā:
1. **seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā:**
Gazel 373
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülük sahiplerinin avucundaki sövme/ayıplama taşı.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḫāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

seng-i ṭaʿn-ı zāhid:
1. **seng-i ṭaʿn-ı zāhidden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kaba sofunun yergi taşı.
15. Amān bulurdum ola seng-i ṭaʿn-ı zāhidden
16. Miṣāl-i püşt-i sebū rind-i ḫum-penāh olsam

sengīn-bār:
1. **sengīn-bār:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Taş yağdıran/döken.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

sengsār eyle-:
1. **sengsār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **208**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşlamak taşa tutmak.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḥse ger cürʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

sensin sen:
1. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
1. Merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān sensin sen
2. Merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān sensin sen

2. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
1. Merdüm-i dīde-i şāḥib-naẓarān sensin sen
2. Merhem-i sīne-i ḫūnīn-cigerān sensin sen

3. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
3. Der-miyān eyleyeli ḫançer-i zerrīn-kemeri
4. Zīver-i encümen-i sīm-berān sensin sen

4. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

5. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
7. N'eylesün mezraʿa-i ʿālemi ādem sensüz
8. Mā-ḥaṣal ḫāṣıl-ı ʿömr-i güẕerān sensin sen

6. **sensin sen:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalnızca sensin.
9. Vasf-ı cām-ı leb-i yār ile Meẕāḳī her dem
10. Ẕevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān sensin sen

ser:
1. **ser:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Baş, kafa.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

2. **serüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 6
Mısra: **7**
Baş.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

3. **serde:**-*de*
Gazel 13
Mısra: **8**
Baş, kafa.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünün peydā

4. **serleri:**-*ler, -i*
Kaside 18
Mısra: **24**
Baş, kafa.
23. Niçe biñ kāfir-i bī-dīni kırup ehl-i ġazā
24. Oldı hep serleri ġaltīde-i ḫāk-i ḫʷārı

5. **serdeki:**-*de, -ki*
Gazel 61
Mısra: **7**
Baş, kafa.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

6. **ser:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Baş, kişi.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

7. **serimüzde:**-*i, -müz, -de*
Gazel 163
Mısra: **7**
Baş.

7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ʿışḳı
8. Dil-i ʿandelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

8. **serde:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **5**
Baş, kafa.
5. Serde cigerde sīnede ṣad dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

9. **serümde:**-*üm, -de*
Gazel 234
Mısra: **8**
Baş, kafa.
7. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

10. **serde:**-*de*
Gazel 315
Mısra: **8**
Baş, düşünce.
7. Bāʿiṯ-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

11. **serdeki:**-*de, -ki*
Gazel 382
Mısra: **4**
Baş, kafa.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

12. **serde:**-*de*
Gazel 427
Mısra: **14**
Baş, kafa.
13. Ser-nüviṣt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

ser-tā-be-ḳadem:
1. **ser-tā-be-ḳadem:**
Kaside 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan ayağa kadar.
13. Ser-tā-be-ḳadem olmış iken nāz u niʿamla
14. Müstaġraḳ-ı ṣad niʿmet-i elvān-ı zamāne

2. **ser-tā-be-ḳadem:**
Kaside 12
Mısra: **150**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan ayağa kadar.
149. El-minnetü li'l-lāh ki bu iẕʿān ile sensin
150. Ser-tā-be-ḳadem māye-i ʿirfān-ı zamāne

3. **ser-tā-be-ḳadem:**
Kaside 14
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan ayağa kadar.
53. Ol dāver-i dānā ki bu tedḳīḳ-ı naẓarla
54. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳa ʿaḳl u zekādur

4. **ser-tā-be-ḳadem:**
Gazel 177
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Baştan ayağa kadar.
11. Yoḳ minnetimüz sūde-i elmāsa felekde
12. Ser-tā-be-ḳadem dāġ-ı nemek-ḫʷāre-i ʿışḳuz

ser ü destār-ı cihān:
1. **ser ü destār-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sarığı ve başı.
105. Ser ü destār-ı cihānı çemen-efrūz itdi
106. Ġonce-i ḥükm-i hümāyūn u gül-i fermānı

ser ü ḳār:
1. **ser ü ḳāra:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş güç.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü ḳāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

2. **ser ü kārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş güç.
7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

3. **ser ü kārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İş güç.
1. Nev-bahār oldı şabānuñ ser ü kārın görelüm
2. Nakş-bend-i çemenüñ naḳş u nigārın görelüm

ser ü kār-ı dil-i sūzān:
1. **ser ü kār-ı dil-i sūzān:**
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yanan gönlün uğraşısı/çabası.
1. Maḥabbet āteş ü ḥüsn āteş ü ḫūy-ı bütān āteş
2. N'ola olsa ser ü kār-ı dil-i sūzān hemān āteş

ser ü kār-ı güher:
1. **ser ü kār-ı güherdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cevher kazanma uğraşı/çabası.
21. Dilden ġaraż maḥabbet-i ehl-i cihāddur
22. Biz kānı n'eylerüz ser ü kār-ı güherdeyüz

ser ü kār-ı ʿışḳ:
1. **ser ü kār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 174
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk(ın) işi/canla başla girişilen işi.
9. Gāh girye gehī ṣad nāle vü āh itmedeyüz
10. Hele ḫālī degülüzdür ser ü kār-ı ʿışḳuz

ser ü pā-bürehne-abdāl:
1. **ser ü pā-bürehne-abdālum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yalın ayak başı çıplak abdal.
9. Bir ser ü pā-bürehne-abdālum
10. Keşf ü destār n'eydügin bilmem

ser ü sāmān:
1. **ser ü sāmān:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varlık, zenginlik.
3. Dil-ḫasta-i ʿışḳa ser ü sāmān ne belādur
4. Pervāne-i dil-sūḫte bāl ü peri n'eyler

ser ü sāmān-ı ferāġ:
1. **ser ü sāmān-ı ferāġum:**-*um*
Gazel 309
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Huzur/kurtuluş varlığı ve zenginliği.
9. Düzdīde-nigehle yine bir āfet-i devrān
10. Ġāret-zede itdi ser ü sāmān-ı ferāġum

ser ü tāc-ı Ferīdūn:
1. **ser ü tāc-ı Ferīdūn:**
Gazel 146
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feridun'un baş ve tacı. bkz. Ferīdūn.
7. Bir ḫırḳaya çek başını geç efser-i zerden
8. Āzāde ser ü tāc-ı Ferīdūn ne belādur

ser vir-:
1. **ser virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş vermek, kendini feda etmek.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

2. **ser virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş vermek, can vermek.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler ṣun şād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-çāre ser virsün

serāb id-:
1. **serāb iderin:**-*er, -in*
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Serap etmek.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

serāçe-i mihr ü vefā:
1. **serāçe-i mihr ü vefā:**
Gazel 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve vefanın/dostluğun küçük sarayı.
1. O kim cefā-yı dil-ārām ile şafāda degül
2. Aña serāçe-i mihr ü vefā güşāde degül

ser-āġāz eyle-/id(t)-:
1. **ser-āġāz eylesün:**-*sün*
Kaside 19
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿışret-ābād olduġın gördük

2. **ser-āġāz idelüm:**-*elüm*
Kaside 25
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḥadd-i imkānı

3. **ser-āġāz idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 357
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
9. Ey murġ-ı çemen itmeyicek nāle-i pür-sūz
10. Bu ravżada göñlümce ser-āġāz idemezsin

4. **ser-āġāz itdi:**-*di*
Gazel 407
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak, Türk müziğinde mürekkep makamların icrası sırasında önce hangi perdeyle başlanacağını veya perdeler arası geçişi ifade etmek için kullanılan bir terim.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

5. **ser-āġāz itdük:**-*dü, -k*
Kaside 18
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başlamak.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

ser-āġāz-ı naḳş u kārın:
1. **ser-āġāz-ı naḳş u kārını:**-*ı, -nı*
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşin ve resmin/nakşın başlangıcı.
3. Ne naġmeler ide bülbül fırāz-ı gül-bünde
4. Pesend iderse ser-āġāz-ı naḳş u kārını gül

ser-ʿalem-i nāz:
1. **ser-ʿalem-i nāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazın baş sancağı.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol şuḳḳadur ki ser-ʿalem-i nāza bestedür

ser-āmed:
1. **ser-āmed:**
Kaside 24
Mısra: **44**
Başta bulunan, ileri gelen.
43. Rāyet-efrāz-ı istiḳāmetsin
44. Bu ser-āmed ʿalem mübārek-bād

ser-ā-pā:
1. **ser-ā-pā:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Baştan ayağa, tamamen.
1. Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-pā
2. Tebāşīr-i şabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā

serā-perde:
1. **serā-perdedür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **56**
Saray perdesi, padişah çadırı.
55. Lāyıḳ ordū-yı hümāyūna çıḳup dirse felek
56. Bir serā-perdedür eṭrāf-ı ḫıyāmumda benüm

ser-ā-ser:
1. **ser-ā-ser:**
Kaside 4
Mısra: **71**
Baştanbaşa, tamamen.
71. Oldı Meẕāḳī çü ser-ā-ser temām
72. Ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār

2. **ser-ā-ser:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Baştan başa, tamamen.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

3. **ser-ā-ser:**
Gazel 181
Mısra: **10**
Baştan başa, tamamen.
9. Ġazāl-ı mihr olursa her biri mey eylemez ʿāşıḳ
10. Ser-ā-ser lālezār olsa pür-āhū-yı Ḫuten sensüz

4. **ser-ā-ser:**
Gazel 195
Mısra: **11**
Baştan başa, tamamen.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekşer-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

serāsīme:
1. **serāsīme:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Sersem, şaşkın, hayret-zede.
9. Cüst u cū-yı dil-i güm-geşteye āġāz itsek
10. ʿĀḳıbet mest ü serāsīme vü ḥayrān buluruz

serbār:
1. **serbārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **34**
Yük.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

ser-bāz ol-:
1. **ser-bāz olan:**-*an*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cesur/yiğit olmak.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḫtirāz

2. **ser-bāz olur:**-*ur*
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cesur/yiğit olmak.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḥaẕer ne terk-i serden ḥod-hirās eyler

ser-bāz-ı ʿışḳ:
1. **ser-bāz-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk cesuru/yiğidi.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manṣūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

ser-bāz-ı reh-i ʿışḳ:
1. **ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunun cesuru/yiğidi.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

ser-ber:
1. **ser-berinden:**-*in, -den*
Gazel 171
Mısra: **10**
Baş üstünde.
9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḥr-i yār ile
10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

ser-ber-i dāġ:
1. **ser-ber-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaranın baş çıkarması/ucu.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudā:
1. **ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarının baş meyvası.
23. Kāfir ḳırılup ḳalʿa-i Uyvar ele girdi
24. Bu feṭḥ ü ẓafer ser-ber-i elṭāf-ı Ḫudādur

ser-ber-zede:
1. **ser-ber-zede:**
Kaside 14
Mısra: **81**
Beraber, iç içe.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

ser-be-ser:
1. **ser-be-ser:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Baştan başa, büsbütün.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẕīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

ser-bülend ol-:
1. **ser-bülend oldı:**-*dı*
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı yüksekte olmak, yüce olmak.
5. Maḳdem-i ḫüsrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

ser-bülend-i ʿālem:
1. **ser-bülend-i ʿālem:**
Gazel 216
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yücesi.
7. Alınca sāġar ele ser-bülend-i ʿālem olur
8. Gedā-yı mey-kede kim böyle pest olup ḳalmış

ser-bülend-i evc-rifʿat:
1. **ser-bülend-i evc-rifʿat:**
Kaside 8
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün en yüksek derecesine kadar yükselmiş/yüce.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

ser-bülend-i nāz:
1. **ser-bülend-i nāz:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin başı yükseği.
11. Cilvegāh-ı ḫoş-ḫırāmān hep perend-i ʿişvedür
12. Ser-bülend-i nāz iken ferş-i niyāzum n'eylesün

ser-bülend-i nāzegāh:
1. **ser-bülend-i nāzegāhı:**-*ı*
Gazel 112
Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Naz yerinin başı yükseği, yücesi.
11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber:

1. **ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber:**
Gazel 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin adının düşünce kubbesinin önündeki yüceliği.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn:

1. **ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yemin/söz sahiplerinin safındaki yüce/başı yüksek.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

ser-çeşme-i ḥayvān:

1. **ser-çeşme-i ḥayvāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun kaynağı.
9. Nev-resīde ḥaṭ ile laʿl-i lebüñ seyr ideli
10. Kim ider Ḫıżr ile ser-çeşme-i ḥayvāna ḥased

2. **ser-çeşme-i ḥayvānı:**-*ı*
Gazel 227
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyunun kaynağı.
3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvānı ḫaṭ

ser-çeşme-i hūn-ı ciger:

1. **ser-çeşme-i ḫūn-ı ciger:**
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yürek kanının çeşme başı.
5. Ṣāyeste-i seyr-i ruḫ-ı cānān nice olsun
6. Ol dīde ki ser-çeşme-i ḫūn-ı ciger olmaz

ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-dem:

1. **ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zaman zaman/daima cömertlik ve lütfunun çeşme başı/pınarı.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

ser-çeşme-i Zemzem:

1. **ser-çeşme-i Zemzem:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zemzem suyunun pınarı. Zemzem: Kâbe-i Mükerreme'nin yanındaki maruf kuyu.
5. El-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ iseñ
6. Böyle sūz-ı ḥasrete ser-çeşme-i Zemzem fedā

ser-cümle:

1. **ser-cümle:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Hepsi, tamamı, bütün.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

2. **ser-cümle:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Bütün, herkes.
23. Ser cümle oldı dilşen ʿışret-serā-yı gülşen
24. Çeşm-i zamāne rūşen kuḥl-ı baṣar mübārek

ser-cümle-i esbāb:

1. **ser-cümle-i esbāb:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sebeplerin/nedenlerin tamamı/bütünü.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

ser-cūş-ı ḫum-ı feyże:

1. **ser-cūş-ı ḫum-ı feyże:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Feyz küpünden başı coşan.
25. Eş-ṣalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

serdār:

1. **serdārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **106**
Komutan.
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḫaşemüñ böyle gerek serdārı

serdār ol-:

1. **serdār olınca:**-*ınca*
Kaside 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Komutan, başkumandan olmak.
3. Serdār olınca ḫayli ġazāya senüñ gibi
4. Bir ceng-cüy-ı maʿreke-i Sām isterin

serdār-ı bu'l-maġāzī:

1. **serdār-ı bu'l-maġāzī:**
Gazel 170
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Savaşla ilgili menkabelerin kumandanı.
21. Ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī serdār-ı bu'l-maġāzī
22. Şemşīr-i kīne-sāzī mālik-rikāb-ı nev-rūz

serdār-ı felek-ḥayme-i ordū-yı hümāyūn:

1. **serdār-ı felek-ḫayme-i ordū-yı hümāyūn:**
Kaside 12
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Padişahlık ordusunun gökyüzü çadırlı kumandanı.
75. Serdār-ı felek-ḫayme-i ordū-yı hümāyūn
76. Ol yekke-süvār-ı ser-i meydān-ı zamāne

serdār-ı ġuzāt-ı islām:

1. **serdār-ı ġuzāt-ı islām:**
Kaside 17
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İslam uğruna gazi olanların kumandanı.
49. Pādişeh-kevkebe serdār-ı ġuzāt-ı İslām
50. Lev-haşa'l-lāh zihī ṭanṭana-i ḫayl ü ḥaşem

serdār-ı muʿaẓẓam:

1. **serdār-ı muʿaẓẓam:**
Kaside 14
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Büyük/muazzam komutan.
57. Serdār-ı muʿaẓẓam ki bu meydān-ı ġazāda
58. Hem ġāzī-i kāfir-küş ü hem ḳalʿa-güşādur

serdār-ı ẓafer:

1. **serdār-ı ẓafer:**
Kaside 14
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zaferin kumandanı.
43. Ol Rüstem-i ḫaşm-efgen-i meydān-ı ġazā kim
44. Serdār-ı ẓafer yāver-i manṣūr-livādur

serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kef:

1. **serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kefsin:**-*sin*
Kaside 16
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Eldeki kılıcın zafere yardım eden kumandanı.
29. Serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kefsin
30. Küffāra düşer zelzele ḫayl u ḥaşemüñden

ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edā: (Aksoyak)

1. **ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Beğenilen tavırlı sevgililerin en başta bulunanı/en ileri geçeni. Ser-defter: Reis, önder
17. Çoḳ mı bu ḳadar raġbetimüz sūde-i elmās
18. Ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz

ser-der-girih-i rāz-ı nihān:

1. **ser-der-girih-i rāz-ı nihān:**
Gazel 294
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli sırrın düğüm ucu/başı.
13. Mānend-i gül açılma şaḳın ehl-i hevāya
14. Ġonce gibi ser-der-girih-i rāz-ı nihān ol

ser-der-hevā:

1. **ser-der-hevālaruz:**-*lar, -uz*
Gazel 180
Mısra: **6**
Başı havada, mağrur.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḫr ü ne yirdeyüz

ser-der-hevā-yı mestān:

1. **ser-der-hevā-yı mestān:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun hevesinde/düşüncesinde olan.
9. Miṣāl-i dürd-i ḫum-ı bāde olma lāy-nişīn
10. Ḥibāb-ı mey gibi ser-der-hevā-yı mestān ol

ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam:

1. **ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyük nurun düşüncesinde/hevesinde.

7. Bir bī-vücūd-ı ẕerre-i nā-çīz-i ʿışḳ iken
8. Ser-der-hevā-yı neyyir-i aʿẓam degül miyüz

ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmān:
1. **ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Salınan servinin düşüncesinde/hevesinde.
7. Bālā-ḳadān-ı dehre n'ola baş egmesem
8. Ser-der-hevā-yı serv-i ḫırāmānuñum senüñ

ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār:
1. **ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma düşüncesinde/hevesinde olma.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

sere düş-:
1. **sere düşdi:**-*di*
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla gelmek, düşünmek.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

ser-efrāz ol-:
1. **ser-efrāz olduḳça:**-*dukça*
Gazel 257
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yücelmek, yükselmek.
25. Olduḳça saʿādetle ṣadāretde ser-efrāz
26. Biz ḥaşre degin böyle s̱enā-ḫᵛān olabilsek

ser-efrāz-ı mesā:
1. **ser-efrāz-ı mesādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Benzerlerinden üstün olan akşam.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

ser-encām:
1. **ser-encāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **78**
Son.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

ser-encām-ı ʿadū:
1. **ser-encām-ı ʿadūyı:**-*yı*
Kaside 8
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Düşmanın sonu.
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

ser-figende ol-:
1. **ser-figende olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Tarih 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başını eğmek.
21. Ser-figende olıcaḳ devḥa-i bāġ-ı devlet
22. Oldı bu naḫl-i ter ü tāze hemān pā-ber-cā

ser-firāz ol-:
1. **ser-firāz olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçkin olmak, yüce olmak, başı yukarıda olmak.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eşʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

2. **ser-firāz olsun:**-*sun*
Gazel 360
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçkin olmak, yüce olmak, başı yukarıda olmak.
11. Olsun Meẕāḳī tāk-ı beḳā ile ser-firāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engūr düşmesün

3. **ser-firāz olur:**-*ur*
Gazel 101
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seçkin olmak, yüce olmak, başı yukarıda olmak.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

ser-firāz-ı gerdūn:
1. **ser-firāz-ı gerdūn:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki benzerlerinden üstün olan.
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḫaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

ser-firāz-ı sühan:
1. **ser-firāz-ı süḫan:**
Kaside 9
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Benzerlerinden üstün olan/yüksek seviyede söz.
159. Baña luṭf it baña kim medḥ-i şerīfüñle senüñ
160. Ser-firāz-ı süḫan itdüm ʿalem-i tibyānı

ser-germ-i ʿışḳ:
1. **ser-germ-i ʿışḳ:**
Gazel 68
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu, aşkla kendinden geçmiş.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

2. **ser-germ-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 234
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu.
3. Ser-germ-i ʿışḳa şāhid-i sūz-ı derūn olur
4. Bu tef ü tāb-ı penbe vü āteş-dimāġ-ı dāġ

ser-germ-i maḥabbet:
1. **ser-germ-i maḥabbet:**
Gazel 104
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin sarhoşu/neşelisi.
13. Böyle ser-germ-i maḥabbet olıcaḳ ehl-i hevā
14. Bād-ı dey keştī-i mey mevc-i ḥabāb isterler

ser-germ-i nāle:
1. **ser-germ-i nāledür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnlemekten sarhoş, başı kızgın.
11. Ser-germ-i nāledür göñül ammā ki şart-ı ʿışḳ
12. Mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr olur

ser-germ-i Nīl-i bezm-i vaṣl:
1. **ser-germ-i Nīl-i bezm-i vaṣl:**
Gazel 347
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meclisinin nehrinde/Nil'inde sarhoş/mest.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

ser-germ-i şarāb-ı ḫᵛāhiş-i ehl-i niyāz:
1. **ser-germ-i şarāb-ı ḫᵛāhiş-i ehl-i niyāz:**
Gazel 323
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Niyaz edenlerin/yalvaranların istek şarabıyla sarhoş/mest.
5. Oldı ser-germ-i şarāb-ı ḫᵛāhiş-i ehl-i niyāz
6. Açmasun mı sīnesin ol mest-i nāzum n'eylesün

ser-germ-i şarf-ı naḳd-i dü-ʿālem:
1. **ser-germ-i şarf-ı naḳd-i dü-ʿālem:**
Gazel 208
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki âlemin değerini harcayan sarhoş.
5. Ḳıymet-şinās-ı gevher-i yek-tā-yı vuṣlatuz
6. Ser-germ-i şarf-ı naḳd-i dü-ʿālem degül miyüz

ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat:
1. **ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hevesinin/arzusunun sarhoşu.
9. Böyle ser-germ-i şevḳ-i vuṣlat iken
10. Perdedār-ı ferāġdur göñlüm

ser-germ-i şuʿle-i şevḳ:
1. **ser-germ-i şuʿle-i şevḳüz:**-*üz*
Gazel 173
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arzu aleviyle sarhoş/neşeli.
9. Şöyle ser-germ-i şuʿle-i şevḳüz
10. Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳuz biz

ser-germ-i sürāġ:
1. **ser-germ-i sürāġuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İzin/işaretin sarhoşu/mesti.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḥi ser-germ-i sürāġuñdur

ser-germ-i ṭavāf:
1. **ser-germ-i ṭavāfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 271
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tavaf etme sarhoşu/neşelisi.
9. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ kūy-ı yārdan eksük degül
10. Çoḳ zamāndur böyle ser-germ-i ṭavāfıdur göñül

ser-germ-i temennā:
1. **ser-germ-i temennā:**
Gazel 350
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arzu/istek sarhoşu.
1. Dil ṣafā-yı vaṣl ile āsīb-i hicrān görmesün
2. Böyle ser-germ-i temennā dāġ-ı ḥırmān görmesün

ser-germ-i ülfet:
1. **ser-germ-i ülfet:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yakınlık/dostluk sarhoşu.
1. Bir ṣuḥ-ı ṣuʿle-ḫūy ile ser-germ-i ülfet ol
2. Pervāne-i çerāġ-ı temennā-yı vuṣlat ol

ser-germ-i vefā:
1. **ser-germ-i vefā:**
Kaside 14
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Vefa sarhoşu.
125. Ser-germ-i vefā olsa da erbāb-ı niyāza
126. Gül-güne-i nāzı yine hem-reng-i ḥayādur

ser-germ-i viṣāl:
1. **ser-germ-i viṣāl:**
Gazel 327
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sarhoşu.
9. ʿIşḳıyla Meẕāḳī gibi ser-germ-i viṣāl ol
10. Germiyyet-i ḥuşyārī-i medhūş görinsün

ser-germ-i vuṣlat:
1. **ser-germ-i vuṣlatdur:**-*dur*
Gazel 398
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın neşelisi/sarhoşu.
11. Ne deñlü āh-ı serd itsem göñül ser-germ-i vuṣlatdur
12. Gül-i dāġum ṣaḳın pejmürde-i bād-ı ḥazān ṣanma

ser-germī-i ālām-ı ḥaṭ-ı yār:
1. **ser-germī-i ālām-ı ḥaṭ-ı yār:**
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerinin üzüntülerinin /elemlerinin sarhoşu.
7. Ser-germī-i ālām-ı ḥaṭ-ı yār ile şimdi
8. Güstāḫ olup āh u enīnüm yüze çıḳdı

ser-germī-i neşāṭ:
1. **ser-germī-i neşāṭ:**
Gazel 33
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevinç sarhoşluğu.
13. Ser-germī-i neşāṭ ile Cemşīd-i vaḳt olur
14. Alduḳça deste cām-ı mey-i lālefām mest

ser-geşte ol-:
1. **ser-geşte olur:**-*ur*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı dönmek, sersem olmak.
5. Bilür kim ʿarṣa-i miḥnetde ser-geşte olur āḫir
6. Gören gūy-ı dil-i zārı ḫam-ı çevgān-ı gīsūda

2. **ser-geşte olurdum:**-*ur*, -*du*, -*m*
Gazel 303
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı dönmek, sersem olmak.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫsat:
1. **ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫşatuz:**-*uz*
Gazel 187
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yarım izinle başı dönmüş/perişan bir halde dönme.
9. ʿĀlem ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda biz henüz
10. Ser-geşte-ḥāl-i dāyire-i nīm-ruḫṣatuz

ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ:
1. **ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın gece parlayan yakutundan başı dönmüş/perişan halde.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda rakṣ

ser-geşte-i āmed-şud-ı luṭf u sitem:
1. **ser-geşte-i āmed-şud-ı luṭf u sitem:**
Gazel 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulüm ve lütfun geliş gidişinden başı dönen/şaşkın.
1. Bir dilde ki endīşe-i şādī vü ġam olmaz
2. Ser-geşte-i āmed-şud-ı luṭf u sitem olmaz

ser-geşte-i devr-i felek-i dāyire-sāz:
1. **ser-geşte-i devr-i felek-i dāyire-sāz:**
Gazel 137
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Daire şeklinde dönen feleğin devrinde başı dönen/sersem.
7. Olma ser-geşte-i devr-i felek-i dāyire-sāz
8. Ḳutb-ı ser-ḥalḳa-i pergār-ı velāyet bir olur

ser-geşte-i ḫāmun:
1. **ser-geşte-i ḫāmun:**
Gazel 192
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çölün başı döneni/sersemi.
5. Eger Ḫıżr olsa da ʿāşıḳ beyābān-ı maḥabbetde
6. Hevā-yı ʿışḳ ile ser-geşte-i ḫāmun olur çıḳmaz

ser-geşte-i ḥayret:
1. **ser-geşte-i ḥayreti:**-*i*
Gazel 303
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hayretten/şaşkınlıktan sarhoş/kendinden geçmiş.
21. Böyle ser-geşte-i ḥayreti olurdum şimdi
22. Merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum bilsem

ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet:
1. **ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet fanusunun (fener) çevresinde başı dönen.
3. Pervāne degül Rūḥ-ı Emīn olsa revādur
4. Ser-geşte-i pīrāmen-i fānūs-ı maḥabbet

ser-geşte-i şām-ı ġarībān:
1. **ser-geşte-i şām-ı ġarībān:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gariplerin akşamında başı dönen/perişan.
11. Siyah-rūz-ı firāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

ser-girān-ı nāz:
1. **ser-girān-ı nāz:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazdan sarhoş.
3. Fiġān fiġān ki yine ser-girān-ı nāz oldı
4. O ġırra-mest-i ḫumār āşinā-yı istiġnā

ser-güzeşt-i dil-i şeydā:
1. **ser-güzeşt-i dil-i şeydā:**
Gazel 406
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Deli/çılgın gönlün macerası.
15. Ser-güzeşt-i dil-i şeydā oḳunurdı anda
16. Fitne-i Ḳays-ı melāmet-zede efsāne idi

ser-ḥadd-i manṣūr:
1. **ser-ḥadd-i manṣūra:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Galip/üstün gelinmiş hudut/sınır.
49. Olup āsūde devrinde bütün ser-ḥadd-i manṣūra
50. Ne bir mūḥiş-ḫaber ne bir ṣadā-yı şūr u şer geldi

ser-ḥadd-i şitā:
1. **ser-ḥadd-i şitādan:**-*dan*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kışın sınırı.
7. Ser-ḥadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

ser-ḥalḳa-i ʿirfān:
1. **ser-ḥalḳa-i ʿirfānda:**-*da*
Gazel 85
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Bilgide halka halinde oturanların başı.
13. Ser-ḥalḳa-i ʿirfānda dil-i ṣāf-ı Meẕāḳī
14. Bir meclis-i ṣāhānede cām-ı Ceme beñzer

ser-ḥalḳa-i rindān-ı ḫarābāt-ı muġān:
1. **ser-ḥalḳa-i rindān-ı ḫarābāt-ı muġān:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meyhanecinin viranedeki/meyhanedeki rindlerinin/kalenderlerinin halka başı.
1. Gel mest-i ser-endāz-ı mey-i rıṭl-ı girān ol
2. Ser-ḥalḳa-i rindān-ı ḫarābāt-ı muġān ol

ser-halḳa-i rindān-ı zamāne:
1. **ser-ḥalḳa-i rindān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin halka halinde oturan rindlerinin/kalenderlerinin başı.
167. Mest itdi beni bāde-i naẓmuñ n'ola olsam
168. Cāmī gibi ser-ḥalḳa-i rindān-ı zamāne

ser-ḥalḳa-i zencīr:
1. **ser-ḥalḳa-i zencīre:**-*e*
Gazel 35

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zincirin baş halkası.
9. Dil esīr-i silsile-cünbān-ı zülf-i yār idi
10. Urmadın Mecnūn daḥi ser-ḥalḳa-i zencīre dest

ser-i aʿdā:
1. **ser-i aʿdā:**
Kaside 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başı.
7. Bir tīġ-ı teveccühle kesildi ser-i aʿdā
8. Aḥsentü zihī himmet-i merdān-ı zamāne

2. **ser-i aʿdāyı:**-*yı*
Kaside 8
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başı.
57. İdelden bīm-i şemşīri dimāġ-ı düşmeni muḫtel
58. Ser-i aʿdāyı devrinde giriftār-ı devār eyler

ser-i bām:
1. **ser-i bāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Damın başı, çatı.
21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

ser-i bī-devlet:
1. **ser-i bī-devlet:**
Kaside 18
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zavallı/talihsiz baş.
33. Kārvān-ı reh-i küfr olsa n'ola ġarḳa-be-ḫūn
34. Bunlaruñ hep ser-i bī-devlet idi serbārı

2. **ser-i bī-devlete:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zavallı/talihsiz baş.
9. Ḳays-ı vādī-i maḥabbet olalı ʿālemde
10. Ser-i bī-devlete ṣad seng-i sitem gelmez mi

ser-i dār:
1. **ser-i dārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Darağacındaki baş.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manṣūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

ser-i der-kemīn-i nāz:
1. **ser-i der-kemīn-i nāz:**
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin pusuya gizlenmiş başı.
1. Ṣāhib-ḳırān-ı ġamze olaldan ḳarīn-i nāz
2. Ṭutdı cihānı fitne ser-i der-kemīn-i nāz

ser-i destār:
1. **ser-i destārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Sarığın ucu.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

ser-i gerden-keşān:
1. **ser-i gerden-keşān:**
Kaside 7
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İnatçı baş, inatçı kişi.
45. Hep şikeste vü bestedür şimdi
46. Ser-i gerden-keşān cirīdüñden

ser-i girībān-ı ḥayret:
1. **ser-i girībān-ı ḥayret:**
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayret/şaşkınlık yakasının ucu.
5. Gör n'eyledi bu gülşene bād-ı ḫazānı gör
6. Mānend-i ġonce ser-i girībān-ı ḥayret ol

ser-i gīsū:
1. **ser-i gīsūlarına:**-*lar, -ı, -na*
Gazel 406
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Omuza dökülen saçın ucu.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

ser-i gīsū-yı girih-gīr:
1. **ser-i gīsū-yı girih-gīrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 72
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düğümlenmiş omuza dökülen saçının ucu.
9. Dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳuñ
10. Ser-i gīsū-yı girih-gīrüñi zencīr bilür

ser-i gīsū-yı yār:
1. **ser-i gīsū-yı yāre:**-*e*
Gazel 262
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin omuz üzerine dökülen saçının ucu.
13. Ṣad-el-ḥaẕer ser-i gīsū-yı yāra meyl itme
14. Cezā-yı gerden-i Manṣūr-ı dār olur giderek

ser-i gīsū-yı zer-tār:
1. **ser-i gīsū-yı zer-tārında:**-*ın, -da*
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Altın sırmalı saç telli baş.
5. Ser-i gīsū-yı zer-tārında ḫālin gör ne ḫoş düşmiş
6. Ḫam-ı çevgān-ı rengīne muʿanber gūy-ı istiġnā

ser-i gülşen:
1. **ser-i gülşende:**-*de*
Gazel 264
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin başı/ucu.
11. Gül-i sürḫ oldı ʿayān ṣanma ser-i gülşende
12. Āşikār oldı meger rāz-ı nihān-ı bülbül

ser-i ḫār-ı dīvār:
1. **ser-i ḫār-ı dīvār:**
Kaside 10
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Duvar dikeninin başı/kenarı.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

ser-i hevā-dāde-i rem:
1. **ser-i hevā-dāde-i rem:**
Kaside 17
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Ürk(üt)menin çok heves/arzu vermesi.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

ser-i hum:
1. **ser-i ḫumdan:**-*dan*
Gazel 329
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap küpünün başı.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benām:
1. **ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Parmak ucundaki/meşhur kafiyelerin tacının başı.
53. Dürretü't-tācı süḫandür güher-i evṣāfı
54. Ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda benüm

ser-i kūh:
1. **ser-i kūh:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dağın başı.
9. Ne Ferhād ile hem-seng ü ne Mecnūn ile hem-pāyum
10. Ser-i kūh u ġam u deşt-i melāmet ḳanda ben ḳanda

ser-i küy-ı melāmet:
1. **ser-i küy-ı melāmet:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Melamet köyünün başı.
9. Āvāre-i ʿışḳum ki ser-i küy-ı melāmet
10. Vādī-i ḫarābāt gibi reh-güẕerümdür

ser-i Manṣūr:
1. **ser-i Manṣūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mansur'un başı. bkz. Manṣūr.
5. Fāş itmek ile sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı
6. Ṣad-seng-i melāmet ser-i Manṣūra ṭoḳındı

ser-i minḳār:
1. **ser-i minḳārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Yırtıcı kuş gagasının ucu.
139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

ser-i mū(y):
1. **ser-i mū:**
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıl başı, kıl ucu.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

2. **ser-i mū:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıl ucu, saç kılı.
3. İltifāt itmez baña ol Ḫüsrev ü Şīrīn dehen
4. Her ser-i mū Bī-sütūnda kār-ı Ferhād itse de

3. **ser-i mūyında:**-*ın, -da*
Gazel 405
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saç kılı.
3. Pāy-ı gūyān rakṣ ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zincīr olsa da

ser-i nāz:
1. **ser-i nāza:**-*a*
Gazel 379
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve başı.
9. Ḥaşre dek gelmez felekde növbet-i ehl-i niyāz
10. Her ser-i nāza hezārān bende āzād itse de

ser-i rāh:
1. **ser-i rāhında:**-*ın, -da*
Gazel 405
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yolun başı.
13. Laʿl-i Şīrīn teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur
14. Her ser-i rāhında ṣad ser-çeşme-i şīr olsa da

ser-i rişte-i imdād:
1. **ser-i rişte-i imdād:**
Gazel 149
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İmdat ipinin ucu.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

ser-i sendān-ı zamāne:
1. **ser-i sendān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin demirci örsünün başı.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

ser-i ser-sebz:
1. **ser-i ser-sebz:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Yemyeşil/şanslı baş.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

ser-i taṣvīr-i āhū:
1. **ser-i taṣvīr-i āhūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ceylan tasvirinin/resminin başı.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā firāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

ser-i tīġ-ı merdān:
1. **ser-i tīġ-ı merdān:**
Kaside 18
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin kılıcının ucu.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

ser-i Ṭūr:
1. **ser-i Ṭūra:**-*a*
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tur Dağı'nın başı.
1. Ol bārika kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādi-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

ser-i ümīd:
1. **ser-i ümīde:**-*e*
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümidin başı.
9. Meẕāḳī ẕevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

ser-i ümīd-i dil:
1. **ser-i ümīd-i dile:**-*e*
Gazel 396
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlün ümidinin başı.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

ser-i zülf:
1. **ser-i zülf:**
Gazel 149
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucu.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

2. **ser-i zülfin:**-*in*
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucu.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

3. **ser-i zülfinde:**-*in, -de*
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucu.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

ser-i zülf-i ʿabīr-efşān:
1. **ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel koku saçan saçın/zülfün ucu/başı.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el şunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el şunmış

ser-i zülf-i yār:
1. **ser-i zülf-i yār:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının ucu.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yāri

serīr:
1. **serīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **1**
Taht.
1. Ḫüsrev-i ʿışḳum felek köhne serīrümdür benüm
2. ʿAḳl-ı küll hem müsteşār ü hem müşīrümdür benüm

serīʿü'z-zevāl:
1. **serīʿü'z-zevāl:**
Gazel 238
Mısra: **7**
Çabuk sona eren/biten.
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʿü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḫayf

2. **serīʿü'z-zevāl:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Çabuk sona eren/biten.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām viṣāl-i yār
4. Mihr-i viṣāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

ser-kāfile:
1. **ser-kāfilemüzdür:**-*müz, -dür*
Müfret 3
Mısra: **2**
Kafilenin başı.
1. Biz reh-rev-i ʿışḳuz ki cünūn merḥalemüzdür
2. Mecnūn-ı felāket-zede ser-kāfilemüzdür

ser-keş:
1. **ser-keşleri:**-*ler, -i*
Kaside 12
Mısra: **122**
İnatçı, isyan eden.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

2. **ser-keş:**
Gazel 340
Mısra: **2**
İnatçı, isyan eden.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden şaḳın
2. Böyle ser-keş şuʿle-i ser-der-kemīnümden şaḳın

ser-keş ol-:
1. **ser-keş olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dik başlı olmak.
3. Şevḳ-i ġālib ḫüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālem:
1. **ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālemi:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın kara bahtlı başkaldıranları/dik başlıları.
33. Devrüñde ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālemi
34. Üftāde-i mezāliḳ-i iḳdām isterin

ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāz:

1. **ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza:**-*a*
Gazel 147
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lakapların ilgisi olan kese ucu.
9. Meyl itmez ehl-i himmet o naḳd-i viṣāle kim
10. Ser-kīse-i taʿalluḳ-ı enbāza bestedür

ser-kūb:

1. **ser-kūb:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Başa vuracak şey, başa kakan.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḥālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

sermāye:

1. **sermāyedür:**-*dür*
Gazel 236
Mısra: **8**
Varlık, servet.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

sermāye-i ʿālem:

1. **sermāye-i ʿālem:**
Gazel 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sermayesi, âlemde bulunan herşey.
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir ṣikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne:

1. **sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin dükkânındaki süsün sermayesi.
107. Bulursa zamānında bulur ḫᵛāce-i ʿālem
108. Sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne

sermāye-i cān u dil:

1. **sermāye-i cān u dile:**-*e*
Gazel 354
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül sermayesi.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

sermāye-i dünyā vü ʿuḳbā:

1. **sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ahiret ve dünya sermayesi.
75. Ṣad-şükür sermāye-i dünyā vü ʿuḳbādur bańa
76. Naẓm-ı evṣāfuñ ki kār-ı nā-güzīrümdür benüm

sermāye-i lāf u güẕāf:

1. **sermāye-i lāf u güẕāfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 271
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Boş konuşma sermayesi.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endīşedür virsem n'ola
14. Ṣāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

sermāye-i naẓm:

1. **sermāye-i naẓmıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 169
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şiir sernayesi.
3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẓmıyla ġurbetde
4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

sermāyemüz ol-:

1. **sermāyemüz olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 310
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sermaye olmak.
9. Kālā-yı vaṣla dil nice olurdı müşteri
10. Naḳd-i maḥabbet olmasa sermāyemüz bizüm

ser-menzil:

1. **ser-menzilümüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **12**
Varılacak nokta, durak.
11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

ser-menzil-i murād:

1. **ser-menzil-i murāda:**-*a*
Gazel 187
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Arzu edilen durak yeri.
11. Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
12. Bī-zād-ı deyr ki lāzıme-i ṣabr u ṭāḳatuz

ser-mest:

1. **ser-mest:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-bedest-i ʿışvedür
4. Şehr-i ḫüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

2. **ser-mest:**
Gazel 345
Mısra: **7**
Sarhoş, kendinden geçmiş.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-bedest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

ser-mest id-:

1. **ser-mest ider:**-*er*
Gazel 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarhoş etmek, kendinden geçirmek.
5. ʿĀṣıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i ṣahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḫs

ser-mest-i bezm-i vaṣf:

1. **ser-mest-i bezm-i vaṣfuñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Nitelik meclisinin sarhoşu.
149. Beni ser-mest-i bezm-i vaṣfuñ iden
150. Feyż-i rıṭl-ı girān-ı maʿnādur

ser-mest-i bī-pervā:

1. **ser-mest-i bī-pervādur:**-*dur*
Gazel 133
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çekinmeyen sarhoş.
3. Ṣaḳın mücrim idinme ġamze-i ġammāz-ı dildārı
4. O bir ser-mest-i bī-pervādur āḫir keşf-i rāz eyler

ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest:

1. **ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest:**
Gazel 158
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bezm-i elestteki şarap kadehiyle sarhoş/mest. bkz. Bezm-i elest.
7. Ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest iken
8. Yād-ı ifāḳat-i dil-i medḥūş ider miyüz

ser-mest-i cām-ı Cem:

1. **ser-mest-i cām-ı Cemdür:**-*dür*
Gazel 170
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cem'in kadehiyle tamamen sarhoş. bkz. Cem.
3. Bu dem ḫuceste-demdür āfet-resān-ı ġamdur
4. Ser-mest-i cām-ı Cemdür her neşve-yāb-ı nev-rūz

ser-mest-i cām-ı vuṣlat:

1. **ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ:**-*uñ*
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma kadehinden dolayı başı mest.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẓālim semen-gün-gerdenüñ kimdür

ser-mest-i ʿışḳ:

1. **ser-mest-i ʿışḳ:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu.
7. Cihānda ʿāṣıḳ-ı ṣādıḳ odur ser-mest-i ʿışḳ iken
8. Eger kim āteşe girse daḫi memnūn olur çıḳmaz

2. **ser-mest-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu.
5. ʿĀṣıḳ ġam ile ḫūn-ı ciger nūş idüp gider
6. Ser-mest-i ʿışḳı müddeʿi dil-şād olur ṣanur

ser-mest-i maḥabbet:

1. **ser-mest-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 164
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbet sarhoşu.
7. ʿAyb eyleme sāyeñ gibi dāmānuña düşsem
8. Ser-mest-i maḥabbetde sebāt-ı ḳadem olmaz

ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā:

1. **ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā:**
Gazel 401
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dünya mutluluğunun/saadetinin şarabıyla sarhoş/kendinden geçmiş.
11. Teh-cürʿa-i cām-ı keremin kimseye virmez
12. Ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā kimi görse

ser-mest-i mey-i nāz:

1. **ser-mest-i mey-i nāz:**
Gazel 306

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve şarabıyla sarhoş.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

ser-nāme:
1. **ser-nāme:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Mektup/kitap vs. nin başına yazılan yazı.
1. İrişdi peyk-i nesīm ile bir seḥer nāme
2. Ne nāme rıḳʿa-i siḥr-i ḥelāle ser-nāme

ser-nigūn ol-:
1. **ser-nigūn olmaz:**-*maz*
Gazel 209
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş aşağı olmak, alt üst olmak.
3. Hevā-yı ḳāmet-i cānāneden kim el çeker zāhid
4. Livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet ser-nigūn olmaz

ser-nüvişt:
1. **ser-nüviştümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 315
Mısra: **8**
Alın yazısı.
7. Bāʿiṣ-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüviştümdür benüm

ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā:
1. **ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā:**
Gazel 427
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çılgın/deli âşığın alın yazısı.
13. Ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede:
1. **ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çeken gönlün alın yazısı/kaderi.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳ:
1. **ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın zulüm/eziyet pençesi.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet:
1. **ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet:**
Gazel 179
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kendini beğenmişlik ve büyüklenme iddiasının büyük pençesi/tutkusu.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

ser-pençe-i ḥırmān:
1. **ser-pençe-i ḥırmānda:**-*da*
Gazel 50
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mahrumiyet pençesinin ucu.
9. İtmezse meded ʿavn-ı yedü'l-lāh Meẕāḳī
10. Ser-pençe-i ḥırmānda ḳalur dāmen-i ümmīd

ser-pençe-i kef-i rā:
1. **ser-pençe-i kef-i rāyı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Fikrin avucundaki pençe ucu.
33. Ol ki ser-pençe-i kef-i rāyı
34. Ceng-i şīr-i jiyān-ı maʿnādur

ser-pençe-i mihr-i felek:
1. **ser-pençe-i mihr-i felek:**
Gazel 430
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Felekteki/gökyüzündeki güneşin pençesinin ucu.
5. Degül dest-i Züleyḫā-yı zamāne farṭ-ı ḥasretden
6. Olur ser-pençe-i mihr-i felek müştāḳ-ı dāmānı

ser-pençe-i şiblü'l-esed:
1. **ser-pençe-i şiblü'l-esedi:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Arslan yavrusunun pençesi.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni şad çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

ser-pençe-i ümmīd:
1. **ser-pençe-i ümmīde:**-*e*
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ümidin pençesi.
3. Ey ġurre-i nūrū-yı sitem girmedi gitdi
4. Ser-pençe-i ümmīde girībān-ı teġāfül

ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī:
1. **ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin sır başlığı.
5. Hep görürdüñ pür-dür-i sırr-ı ḥaḳīḳat olduġın
6. Refʿ olunsaydı eger ser-pūş-ı rāz-ı Mevlevī

ser-rişte-i gevher:
1. **ser-rişte-i gevherden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cevherin/sözün ip ucu.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

2. **ser-rişte-i gevherden:**-*den*
Gazel 247
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cevherin/sözün ip ucu.
13. Meẕāḳī bir cevāhir-senc-i maʿnā bulmaduḳ gitdi
14. Hemān böyle degül ser-rişte-i gevherden el çekdük

ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr:
1. **ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr:**
Gazel 416
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karışık/düğüm düğüm omuza dökülen saçın ucu.
3. Āvārelere rābıṭa-i mihr ü maḥabbet
4. Ser-rişte-i gīsū-yı girih-gīr degül mi

ser-rişte-i iḳbāl:
1. **ser-rişte-i iḳbālimüz:**-*i, -müz*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Talihin/arzunun ipucu.
7. Ṭurre-i cānānedür ser-rişte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

ser-rişte-i medḥ:
1. **ser-rişte-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 12
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Övgünün ipucu/manevi dayanak.
161. Ser-rişte-i medḥüñle baña oldı güşāde
162. Ḳufl-ı dür-i gencīne-i pinhān-ı zamāne

ser-rişte-i taḥsīn:
1. **ser-rişte-i taḥsīne:**-*e*
Gazel 73
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Beğenip alkışlanacak ipucu.
13. Meẕāḳī ḫʷāce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-rişte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

ser-şafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥā:
1. **ser-şafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
İyi söz söyleme kabiliyetinde olan kimselerin sözlerinin meclisinde baş sayfada yazılmış /söylenmiş.
113. Bir maṭlaʿ-ı ġarrā ile gör bu ġazelüm kim
114. Ser-şafḥa-i dīvān-ı kelām-ı fuṣaḥādur

ser-şafḥa-i tārih-i fuḥūl-i fuḍalā:
1. **ser-şafḥa-i tāriḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Erdemli kimselerden ileri gelenlerin tarihinin baş sayfası.
37. Bu feth u ẓafer ḥaḳ bu ki tā rūz-ı ḳıyāmet
38. Ser-şafḥa-i tāriḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur

ser-şār it-:
1. **ser-şār itmek:**-*mek*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzına kadar doldurmak.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

ser-şār ol-:
1. **ser-şār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolup taşmak (Kalbin güzel manalar ile dolu olması).

19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

ser-sebz:
1. **ser-sebz:**
Gazel 32
Mısra: **13**
Yemyeşil, şanslı.
13. Ey Mezāḳī bir daḥi ser-sebz olursa çoḳ degül
14. Ḫūşe-ḫīz-i feyżdür bu nev-zemīn-i dāne dost

ser-sebz id-:
1. **ser-sebz ide:**
Kaside 23
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yeşertmek, canlandırmak.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

ser-sebz ü ṭarī:
1. **ser-sebz ü ṭarī:**
Kaside 12
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yemyeşil ve taze.
95. Şimden gerü ser-sebz ü ṭarī olsa sezādur
96. Toḫm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne

sersem:
1. **sersem:**
Kaside 11
Mısra: **56**
Sersem.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

serserī:
1. **serserī:**
Gazel 317
Mısra: **5**
Serseri, başıboş.
5. Gezerin serserī ḫarābātı
6. Neng ile nām n'eydügin bilmem

ser-sürḥ:
1. **ser-sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Başı kırmızı, kızılbaş.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

ser-şiken-i cevr ü sitem:
1. **ser-şiken-i cevr ü sitem:**
Kaside 17
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zulüm ve eziyetin başını kıran/yok eden.
41. Āṣaf-ı devr-i zamān mā-ṣadaḳa emn ü emān
42. Rāḥat-ı kevn ü mekān ser-şiken-i cevr ü sitem

ser-şiken-i ġam:
1. **ser-şiken-i ġam:**
Kaside 11
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün başını kıran.
63. Ḫāṭıruñ her ne ḳadar der-hem ise dil-şād ol
64. Dest-gīr-i ṭarab u ser-şiken-i ġam geldi

ser-şiken-i zümre-i ḥussād:
1. **ser-şiken-i zümre-i ḥussādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kıskançlar topluluğunun başını kıran/yok eden.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

ser-tā-be-ḳadem:
1. **ser-tā-be-ḳadem:**
Gazel 257
Mısra: **2**
Baştan ayağa kadar.
1. Dil-dāde-i laʿl-i leb-i cānān olabilsek
2. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳ-ı cān olabilsek

ser-tā-ḳadem:
1. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Baştan ayağa kadar.
3. Ol merdüm-i dü-çeşm-i dil ü cān-ı ʿāşıḳān
4. Ser-tā-ḳadem çü mihr-i felek nūr-ı dīdedür

2. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 119
Mısra: **2**
Baştan ayağa kadar.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

3. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Baştan ayağa kadar.
5. Garḳ-ı deryā-yı ḫayāl-i laʿl-i cānān eyleyüp
6. Cism-i zārı gör nice ser-tā-ḳadem cān eyledük

4. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 301
Mısra: **6**
Baştan ayağa kadar.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla şād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

5. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 310
Mısra: **7**
Baştan ayağa kadar.
7. Ser-tā-ḳadem biz āteş-i ʿışḳ ile yanmışuz
8. Bizden remīde olsa n'ola sāyemüz bizüm

6. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 320
Mısra: **4**
Baştan ayağa kadar.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

ser-te-ser:
1. **ser-te-ser:**
Kaside 5
Mısra: **39**
Baştan başa, büsbütün.
39. Bezm-i cūdında ser-te-ser ʿālem
40. Bir sımāṭ-ı hezār-gūna niʿam

2. **ser-te-ser:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Baştan başa, büsbütün.
9. Mezāḳī şuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

3. **ser-te-ser:**
Gazel 227
Mısra: **1**
Baştan başa, büsbütün.
1. Ser-te-ser itdi iḥāṭa ʿārıż-ı cānānı ḫaṭ
2. Oldı rūy-ı enverī bir ṣafḥa-i reyḥānı ḫaṭ

4. **ser-te-ser:**
Gazel 343
Mısra: **6**
Baştan başa, büsbütün.
5. Ṣaçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

5. **ser-te-ser:**
Gazel 376
Mısra: **14**
Baştan başa, büsbütün.
13. Zihī raḳam-zede taʿvīz-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

serv:
1. **serve:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **8**
Selvi ağacı.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

2. **serv:**
Kaside 26
Mısra: **41**
Selvi ağacı.
41. Aña taʿẓīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

serv-ḳad:
1. **serv-ḳadlerle:**-*ler, -le*
Gazel 121
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Selvi boylu, uzun boylu.
7. Añılsun ol gülistān-ı ṣafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

server:
1. **serverdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **41**
Baş, başkan, reis, ulu.
41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

serverā:
1. **serverā:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Ey server/sadrazam.
37. Serverā ʿacz ile itsem n'ola medḥüñ īcāz
38. Gerçi kim ḫāṭıra biñ maʿnī-i mülhem geldi

2. **serverā:**
Kaside 15
Mısra: **35**
Ey server/sadrazam.
35. İẕnüñ olursa ʿizz-i ḥuźūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫʷāhişüm iʿlām isterin

3. **serverā:**
Kaside 21
Mısra: **115**
Ey server/sadrazam.
115. Serverā ḫod-sitāyiş-i şuʿarā
116. Nemek-i gerd-i ḫ̔ān-ı maʿnādur

4. **serverā:**
Kaside 22
Mısra: **79**
Ey server/sadrazam.
79. Serverā muḳteżā-yı luṭfuñ ile
80. ʿArż-ı ḥālüñ de geldi hengāmı

serverān-ı cihān:
1. **serverān-ı cihān:**
Kaside 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ileri gelenleri/ulukları/önderleri.
23. Ne muḳallaḳlar itdi meydānda
24. Serverān-ı cihān cirīdüñden

server-i Ferruh-reviṣā: (TDVİA)
1. **server-i Ferruḫ-reviṣā:**
Kaside 2
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ey uğurlu gidişin önderi veya Ferruh tarzında şiir söyleyenin önderi.
Ferruh: Ebü'l-Hasen Alî b. Cûlûg (ö.429/1037-1038). İslam devri İran edebiyatının ilk dönem kaside şairlerinden biridir.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-reviṣā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

server-i ḳalʿa-güşā:
1. **server-i ḳalʿa-güşā:**
Kaside 18
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Kale feth edenlerin/açanların başı/ulusu.
103. Server-i ḳalʿa-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
104. Kim odur ġāzilerüñ şadr-ı maġāzīkārı

servi:
1. **servi:**
Gazel 291
Mısra: **13**
Servi, servi boylu güzel.
13. Ey servi nāz itme beni böyle bī-ḳarār
14. Āġūş-ı ārzūya gel ārām-ı cānum ol

serv-i bāġ-ı ʿişve:
1. **serv-i bāġ-ı ʿişve:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Naz bahçesinin selvisi.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-fırāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

2. **serv-i bāġ-ı ʿişve:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Naz bahçesinin selvisi.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-fırāz olur

serv-i bāġ-ı nāz:
1. **serv-i bāġ-ı nāz:**
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz bahçesinin servisi, sevgili
1. O serv-i bāġ-ı nāz eyler ḫırām āheste āheste
2. N'ola itsek aña ʿarż-ı merām āheste āheste

serv-i bālā:
1. **serv-i bālā:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Boyu servi gibi olan güzel.
9. Meẕāḳī ṭurdı ṣaf ṣaf seyre ʿuşşāḳ
10. Ṣalınsun nāz ile ol serv-i bālā

serv-i bülend:
1. **serv-i bülende:**-*e*
Gazel 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüksek servi ağacı.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

serv-i bülend-i istiġnā:
1. **serv-i bülend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazlanmanın yüksek selvisi.
1. Bu cilvelerle o serv-i bülend-i istiġnā
2. Düşer zemīn-i niyāza perend-i istiġnā

serv-i çemān:
1. **serv-i çemān:**
Gazel 294
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Nazla salınan servi.
15. Peyġūle-i erbāb-ı beṭālet ne belādur
16. Gel gir çemen-i maʿrifete serv-i çemān ol

serv-i fırāz:
1. **serv-i fırāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yüksek/uzun servi.
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i fırāza fedā

serv-i ḫırāmān:
1. **serv-i ḫırāmān:**
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz ile salınan servi.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca fırāvān olup gider

2. **serv-i ḫırāmāna:**-*a*
Gazel 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Naz ile salınan servi.
7. Gülşende ḳad-i yār ile baḳ serv-i bülende
8. Serve ḳad ü ḳad serv-i ḫırāmāna münāsib

3. **serv-i ḫırāmāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz ile salınan servi.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

serv-i ḫırām:
1. **serv-i ḫırāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

serv-i hoş-hırām:
1. **serv-i ḫoş-ḫırāmuña:**-*uñ, -a*
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hoş edalı servi.
1. Ol serv-i ḫoş-ḫırāmuña dāmen-keşīdedür
2. Ṭūbā-miṣāl cilveleri ber-güzīdedür

serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül:
1. **serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme eteğini toplamış servi boylu.
1. Ey serv-i ḳad-i ber-zede-dāmān-ı teġāfül
2. Çoḳdur bu ḳadar cilve-i meydān-ı teġāfül

serv-i nāz:
1. **serv-i nāz:**
Gazel 117
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
11. Gösterüp gül-ġonce-i destārını ol serv-i nāz
12. Dāġ-ı reşk-i farḳ-ı şimşād eylesün nev-rūzdur

2. **serv-i nāz:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu güne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

3. **serv-i nāz:**
Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
1. N'olaydı kūy-ı dil-ārāda ḫāk-rāh olsam
2. O serv-i nāz ṣalınduḳça cilvegāh olsam

4. **serv-i nāz:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende ṣoḥbet ḳanda ben ḳanda

5. **serv-i nāz:**
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
5. Dökme ḫūn-ı ʿāṣıḳı nā-haḳ yire ey serv-i nāz
6. Bīh-i sūz-ı naḫl-i muḥkem-rīşedür her ḳaṭresi

6. **serv-i nāza:**-*a*
Gazel 262
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Naz servisi, nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili.
11. O serv-i nāza ṣaḳın dil-rübūde olmaḳdan
12. Ki refte refte göñül bī-ḳarār olur giderek

serv-i revān:

1. **serv-i revān:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Salınan servi, uzun boylu sevgili.
3. Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı ḳıyāmet

2. **serv-i revān:**
Gazel 248
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınan servi, uzun boylu sevgili.
3. Ne düzdīde-nigāh u ne ʿayān bir luṭf-ı pinhānı
4. Beni kūyuñda ey serv-i revān bī-hūde gerd itdüñ

3. **serv-i revānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınan servi, uzun boylu sevgili.
3. Bāġ-ı ʿālemde bu gūne serv-i nāz olsa n'ola
4. Cūy-ı eşk-i terle ol serv-i revānı beslerüz

4. **serv-i revānum:**-*um*
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Salınan servi, uzun boylu sevgili.
9. Gönül cūy-ı şirişkiyle seni perverde itmişdür
10. Meded olma benüm serv-i revānum bāġbān düşmen

serv-i revān-ı çemen-i nuṣret:
1. **serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yardım bahçesinin/çimenliğinin yürüyen selvisi.
11. Ṭūġlar serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür
12. Sāye-endāz-ı fütūḥ olsa n'ola aġşānı

serv-i ser-(e)f(i)rāz:
1. **serv-i ser-efrāz:**
Gazel 354
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Başı yukarıda/uzun boylu servi/güzel.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

2. **serv-i ser-efrāza:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başı yüksekte selvi, uzun boylu güzel.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

3. **serv-i ser-efrāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Başı yüksekte selvi, uzun boylu güzel.
7. Bādī-i ḫamyāze-i āġūş-ı ümmīd-i viṣāl
8. Sāyesin devr eyleyen serv-i ser-efrāzum budur

4. **serv-i ser-firāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Başı yüksekte selvi, uzun boylu güzel.
3. Şevḳ-i ġālib ḥüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

serv-i ser-keş-i ser:
1. **serv-i ser-keş-i serdür:**-*dür*
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dik başlı inatçı selvi, başkaldıran selvi.
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n'ola püşt-i pāy-ı istiġnā

servī-i mihrgān-ı maʿnā:
1. **servī-i mihrgān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Anlam sonbaharının servisi.
183. Sözleri bārid ol ḳadar ki hemān
184. Servī-i mihrgān-ı maʿnādur

serv-ḳad(d):
1. **serv-ḳad:**
Müfret 2
Mısra: **1**
Servi boylu.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḥased s̱ümme'l-ḥased s̱ümme'l-ḥased

2. **serv-ḳadi:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **8**
Servi boylu.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

3. **serv-ḳadler:**-*ler*
Gazel 311
Mısra: **11**
Servi boylu.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

4. **serv-ḳadi:**-*i*
Gazel 399
Mısra: **7**
Servi boylu.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

5. **serv-i ḳaddüñ:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Servi boylu.
7. Serv-i ḳaddüñ reviş-i nāz ile mümtāz olur
8. Cilveler mīve-i her naḫl-i berūmend-i firīb

6. **serv-ḳadde:**-*e*
Gazel 335
Mısra: **8**
Servi boylu.
7. Sipeh-i fitne vü āşūba tūġ-ı şāhīdür
8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

7. **serv-ḳadler:**-*ler*
Gazel 370
Mısra: **9**
Servi boylu.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

serv-ḳadān-ı Deylem:
1. **serv-ḳadān-ı Deylem:**
Kaside 17
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Deylem'in selvi boyluları. Deylem:Hazar Denizi'nin batısındaki dağlık bölgenin tarihî adı.
145. Cilve-i şāhid-i endīşeme reşk eylerler
146. Lāle-rūyān-ı Çigil serv-ḳadān-ı Deylem

serv-ḳad-i kebg-ḫırām:
1. **serv-ḳad-i kebg-ḫırām:**
Gazel 389
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Keklik salınışlı selvi boylu.
13. Hem-dem ü hem-ḳadeḥ-i bezm-i ṭarab meclisde
14. Bir niçe serv-ḳad-i kebg-ḫırām olsa bize

ser-zede:
1. **ser-zede:**
Kaside 16
Mısra: **28**
Uç vermiş, baş göstermiş, çıkmış.
27. Ḫayrü'l-ḫalefi mā-ṣadaḳ-ı ṣıdḳ-ı selefsin
28. īḳān olur ser-zede lā vü neʿamuñdan

ser-zede ol-:
1. **ser-zede olup:**-*up*
Gazel 98
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş göstermek, uç vermek.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẓam:
1. **ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẓam:**
Kaside 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vezir-i azamın kamış kaleminden baş göstermiş.
1. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i zībende-raḳam
2. Kim ola ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẓam

ser-zede-i nev-zemīn:
1. **ser-zede-i nev-zemīn:**
Gazel 64
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzın baş göstermesi.
13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
14. Toḫm-ı ḫayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

serzeniş-i aġyār:
1. **serzeniş-i aġyārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **226**
Kelime Tipi: -
Yabancıların sitemi/kınaması.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı gönül serzeniş-i aġyārı

ser-zeniş-i seng:
1. **ser-zeniş-i seng:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taşın sitemi/eziyeti.
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fiṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

serzeniş-i taʿne-i muḫkem:
1. **serzeniş-i taʿne-i muḫkem:**
Kaside 11
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kötü/ağır çekiştirmenin/yermenin başa kakması/sitemi.

57. Āṣafā sen de bilürsin ki günāhum yoġ iken
58. Başuma serzeniş-i taʿne-i muḥkem geldi

sevāb:
1. **sevāb:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Sevap, doğruluk ve iyiliğin karşılığı.
5. Ṭālib-i lezzet-i dīdār olan ʿāṣıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

sevād-ı evvel:
1. **sevād-ı evvelüñ:**-*üñ*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlk karanlık/yazı.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

sevād-ı güneh-i mest:
1. **sevād-ı güneh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun günahının siyahı.
9. Zāhid bize taʿn itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

sevād-ı raḳam:
1. **sevād-ı raḳam:**
Gazel 165
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yazının siyahı.
11. Derd-i dili taḥrīr idelüm ḫūn-ı cigerle
12. Mektūb-ı maḥabbetde sevād-ı raḳam olmaz

sevdā:
1. **sevdā:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Aşk, sevgi.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

2. **sevdāsını:**-*sı, -nı*
Gazel 267
Mısra: **13**
Aşk, heves, arzu.
13. Ey Mezāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

3. **sevdā:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Aşk, sevgi.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

sevdā-perest:
1. **sevdā-perest:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Sevda seven, aşk seven.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀṣıḳ-ı şūrīde-dil şūrīde-i dīvāne dost

sevdā-yı ser-i zülf:
1. **sevdā-yı ser-i zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saç ucunun karalığı.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Mezāḳī daḥi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

sevdā-yı vaṭan:
1. **sevdā-yı vaṭan:**
Gazel 383
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vatan/memleket sevgisi/aşkı.
11. N'ola mehcūr olursam ʿışḳ ile dār u diyārumdan
12. Hevā-yı kūy-ı cānān ḳanda sevdā-yı vaṭan ḳanda

sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-reviş:
1. **sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-revişle:**-*le*
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Leylâ gibi yürüyen sevgilinin zülfünün aşkı.
bkz. Leylâ vü Mecnūn.
3. Sevdā-yı zülf-i dil-ber-i Leylā-revişle dil
4. Mānend-i Ḳays-ı silsile-cünbān olup gider

sevgend:
1. **sevgend:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Yemin, and.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

sevḳ-i ḳażā:
1. **sevḳ-i ḳażā:**
Kaside 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kaderin cilvesi/göndermesi.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿışyān-ı zamāne

sevḳ-i kelām:
1. **sevḳ-i kelāmum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz aktarma, nakletme (Divan şiirinde, sözü "tercüme, kısa, hikâye, masal, efsane, rivâyet" olarak adlandırılan vâizin, kitaplardan edindiği bilgileri uzun uzun anlatması, kimi zaman onlara eklemelerde bulunarak kendine mal etmesi kasdedilir).
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İsbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

seyf:
1. **seyf:**
Tarih 7
Mısra: **1**
Kılıç.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girīdi ʿasker-i İslām (1080)

seyf-i İslām:
1. **seyf-i İslām:**
Kaside 18
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İslamın kılıcı.
25. Seyf-i İslām ile hep geçdi ḳılıçdan āḫir
26. Ḳandiye ḳalʿasınuñ kāfir-i bed-girdārı

seyf-i ḳahr:
1. **seyf-i ḳahr:**
Tarih 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zorlama/öfke kılıcı.
1. Seyf-i ḳahr ile Girīdi aldı cündü'l-müʾminīn (1080)

seyf-i meslūl-i celāl:
1. **seyf-i meslūl-i celālüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Şiddetle kınından sıyrılmış kılıç.
67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

seyf-i meslūl-i Ḫudā:
1. **seyf-i meslūl-i Ḫudā:**
Kaside 18
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kınından sıyrılmış kılıcı.
101. Seyf-i meslūl-i Ḫudā tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā
102. Ṣadr-ı şemşīr-edā merhem-i zaḫm-ı kārī

seyl-āb:
1. **seyl-āb:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Sel.
1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

seyl-āb-ı sirişk:
1. **seyl-āb-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 85
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözyaşının sel gibi akması.
9. Ṣad-hayf ki bünyād-kün-i ṣabr u sükūndur
10. Seyl-āb-ı sirişküm ki ḫurūşān-yeme beñzer

seyl-i nev-bahār:
1. **seyl-i nev-bahār:**
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlkbahar seli.
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

seyl-i sirişk-i dīde:
1. **seyl-i sirişk-i dīde:**
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözden akan gözyaşı seli.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

seyr:
1. **seyr:**
Kaside 18
Mısra: **167**
Seyretme, temaşa.
167. Ben ṣuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

2. **seyr:**
Gazel 99
Mısra: **5**
Gezinti, gezme.
5. Her kim gelürse kūyuña bir laḥża seyr içün
6. Aġyār-ı bedle dest ü girībān olup gider

3. **seyre:**-*e*
Gazel 414
Mısra: **9**
Gezinti, izleme.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

seyr eyle-/id(t)-:

1. **seyr eyle:**-*le*
Kaside 13
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
45. Baña gör luṭfını seyr eyle saʿādet nice_olur
46. Āfitābında anuñ bedr-i temāmumda benüm

2. **seyr eyle:**
Kaside 13
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
69. ʿArşa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḥazm iderin şedd-i ḫırāmumda benüm

3. **seyr eyle:**
Kaside 13
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

4. **seyr eyle:**
Kaside 17
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

5. **seyr eyle:**
Kaside 29
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
37. Seyr eyle ne merdāne civān-merd-i cihāndur
38. Ol ṣaf-der-i ṣāḥib-kerem-i zādı görürseñ

6. **seyr eyle:**
Kaside 29
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
55. Naḫçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Ṣayd-efgen olan rāmī-i ṣayyādı görürseñ

7. **seyr eyle:**
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
3. Söze āġāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

8. **seyr eyle:**
Gazel 280
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

9. **seyr eyle:**-*le*
Gazel 309
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

10. **seyr eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
13. Meẕāḳ'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
14. O şāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

11. **seyr eyleyen:**-*yen*
Kaside 20
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
29. Seyr eyleyen cemālini ʿālemde biñ yaşar
30. Pīrāne-ser bu ḳadd-i dü-tāyı kim istemez

12. **seyr eyleyenler:**-*yen, -ler*
Kaside 8
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
111. O gül-gün-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāş-ı ḫārḫār eyler

13. **seyr idelüm:**-*elüm*
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne güne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

14. **seyr idelüm:**-*elüm*
Gazel 312
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
1. Geldi nev-rūz gülüñ faṣl-ı bahārın görelüm
2. Güllerin seyr idelüm bülbül-i zārın görelüm

15. **seyr idelüm:**-*elüm*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
3. Al ṣurāḫīyi ele sāġar-ı ṣaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

16. **seyr iden:**-*en*
Kaside 10
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
49. Seyr iden naʿl-i Meḥemmed ḳad-i ṭūbā revişin
50. Cilveye geldi şanur bir büt-i nāzik-reftār

17. **seyr idenler:**-*ed, -ler*
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur şanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miṣāl

18. **seyr ider:**-*er*
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak, gezmek.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ
4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

19. **seyr idicek:**-*icek*
Kaside 9
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
47. Ḳanı bir buncılayın ḥışn-ı Ḫudāyī ḥandaḳ
48. Heyʾetin seyr idicek ḥayret alur insānı

20. **seyr idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **166**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
165. Derūnında nedür ol dil-güşā maḳṣūre-i ʿālī
166. Feleklerde melekler seyr idüp andan güẕār eyler

21. **seyr idüp:**-*üp*
Gazel 108
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak, gezmek.
11. Ey Meẕāḳī Mışr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

22. **seyr idüp:**-*üp*
Gazel 377
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
13. Ey Meẕāḳī böyle naẓm-ı ābdārum seyr idüp
14. Ḫūn-ı reşk-i gevher-i nā-yāb gelsün çeşmüñe

23. **seyr it:**
Tarih 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni şad çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

24. **seyr it:**
Kaside 8
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
157. ʿUlüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ʿālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

25. **seyr it:**
Kaside 12
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
99. Seyr it eṣer-i zühdini bir ṣūrete girdi
100. Zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne

26. **seyr it:**
Kaside 12
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
137. Seyr it eṣer-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥe sezā rütbe-i rüchān-ı zamāne

27. **seyr it:**
Kaside 14
Mısra: **83**

Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Şiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı şuʿarādur

28. **seyr it:**
Kaside 21
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
69. Ḳalem ile devātını seyr it
70. Bu zebān ol dehān-ı maʿnādur

29. **seyr it:**
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
11. Görüp āh-ı şuʿlebārum dil-i dāġdārı seyr it
12. Aña ebr-i nev-bahārı buña lālezār dirler

30. **seyr it:**
Gazel 349
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
15. Seyr it revāc-ı sikke-i iḳbāl-i cehli kim
16. Dānā-dilān-ı ʿālemi nā-dān ṣanur gören

31. **seyr it:**
Gazel 437
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
9. Āb ü tāb-ı ṣūret-i Şīrīni seyr it kim henüz
10. Cilve-baḫş-ı zīb-i naḳş-ı Bī-sütūndur ġamzesi

32. **seyr itdük:**-*dü, -k*
Gazel 255
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
7. Gice der-ḫᵛāb iken ʿişretüñe Cemşīdi seyr itdük
8. O bezmüñ cām-ı cümle meclis-i dīrīnesin gördük

33. **seyr itmek:**-*mek*
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görmek, seyretmek, bakmak.
3. Seyr itmek için sīne-i ebkār-ı bahārı
4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

34. **seyri itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, izlemek.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı ẕī-şānı

seyr ol-:
1. **seyr olsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek.
65. Seyr olsa n'ola gürsine-çeşmān-ı ṭaleb kim
66. Dād u dihişi māʾide-i ḫışb u rehādur

seyrānı ol-:
1. **seyrānı olmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 23
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyran/gezip dolaşma (yeri) olmak.
45. Teferrüc itdi şeb-āẕīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

seyre ṭur-:
1. **seyre ṭurdı:**-*dı*
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, bakmak.
9. Meẕāḳī ṭurdı ṣaf ṣaf seyre ʿuṣṣāḳ
10. Ṣalınsun nāz ile ol serv-i bālā

seyr-i bāġ:
1. **seyr-i bāġ:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçe gezintisi.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

2. **seyr-i bāġ:**
Gazel 274
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bahçe gezintisi.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

seyr-i bāġ-ı İrem:
1. **seyr-i bāġ-ı İrem:**
Kaside 24
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İrem bahçesinde gezme. bkz. İrem.
47. Salṭanat-ḫānede ḫırāmānsın
48. Seyr-i bāġ-ı İrem mübārek-bād

seyr-i cemāl-i yār:
1. **seyr-i cemāl-i yār:**
Gazel 325
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünü izleme/seyretme.
9. Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

2. **seyr-i cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünü izleme/seyretme.
9. Seyr-i cemāl-i yāre diller taḥammül itmez
10. Tiġ-ı ġażab-nümādur müşgīn-ḳırāb-ı ebrū

3. **seyr-i cemāl-i yārdan:**-*dan*
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünü izleme/seyretme.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı fırāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

seyr-i cemāl:
1. **seyr-i cemālüñ:**-*üñ*
Gazel 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzü seyretme.
1. O kim ʿāşıḳ olup seyr-i cemālüñ iltimās eyler
2. Cemālüñ muṣḥafından āyet-i ʿışḳ iḳtibās eyler

2. **seyr-i cemālüñ:**-*üñ*
Gazel 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzü seyretme.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

seyr-i çemenzār:
1. **seyr-i çemenzāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çimenlikte/bahçede gezinti.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

seyr-i çeşm-i ḫüsn:
1. **seyr-i çeşm-i ḫüsn:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel göze bakma.
7. Dīde mirʾāt-ı cemāl-i yāra reşk itse n'ola
8. Seyr-i çeşm-i ḫüsn ü düzdīde-nigāhum bir midür

seyr-i çeşm-i şevḳ:
1. **seyr-i çeşm-i şevḳ:**
Gazel 320
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu gözüyle izleme/seyretme.
3. Cemāl-i yāri görüp seyr-i çeşm-i şevḳ olmam
4. Miṣāl-i āyine ser-tā-ḳadem nigāh olsam

seyr-i dīdār-ı münīr:
1. **seyr-i dīdār-ı münīrüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nurlu/aydınlık yüzü seyretme/izleme/bakma.
7. Seyr-i dīdār-ı münīrüñden idenler beni dūr
8. Dilerüm olsun esīr-i çeh-i tarīḳ-i ʿadem

seyr-i dīdār:
1. **seyr-i dīdāruñ:**-*uñ*
Gazel 313
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzünü seyretme/izleme.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḫālüm elem-i devri ile ġāyet kem

seyr-i gül ü şimşād:
1. **seyr-i gül ü şimşāda:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül ve şimşir ağacı izleme/seyretme.
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

seyr-i gülistān:
1. **seyr-i gülistān:**
Gazel 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi gezmesi/izlemesi.
1. Bir seḥer kim ʿazm-i bāġ-ı kūy-ı cānān eyledük
2. Çeşm-i raġbetle ʿaceb seyr-i gülistān eyledük

seyr-i gülşen:
1. **seyr-i gülşen:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gülbahçesi gezintisi.

3. Eger bāġ-ı cinān u ẕıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

seyr-i gül-sitān-ı Rūm:

1. **seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan:**-*dan*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anadolu'da,Rum'da gül bahçesi gezintisi.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

seyr-i gülzār:

1. **seyr-i gülzār:**
Gazel 318
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini gezme/seyretme.
13. Künc-i külḫen-nişīn-i ḥırmānum
14. Seyr-i gülzār n'eydügin bilmem

seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-ber:

1. **seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden:**-*den*
Gazel 229
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dilberin/sevgilinin kırmızı dudağındaki çizgiyi seyretme/izleme.
5. N'ola dil ẕevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḫaẕ

seyr-i leb-i cūy:

1. **seyr-i leb-i cūya:**-*a*
Gazel 299
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nehir/ırmak kenarı gezintisi/seyri.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

seyr-i mezāḳ-ı telḫ-kāmān:

1. **seyr-i mezāḳ-ı telḫ-kāmāna:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Acı arzuların/heveslerin zevkini görme.
69. Ḥalāvet-baḫş olup seyr-i mezāḳ-ı telḫ-kāmāna
70. Derūn-ı Ḳandiye dükkān-ı ḳannād olduġın gördük

seyr-i ruḥ-ı yār:

1. **seyr-i ruḥ-ı yārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağını seyretme/bakma.
1. Ṣevḳiyle göñül seyr-i ruḥ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

seyr-i serv ü şimşād:

1. **seyr-i serv ü şimşād:**
Kaside 19
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Şimşir ve servi seyri/izlemesi.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

seyr-i serv-āsā-yı ḳad(d):

1. **seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Servi gibi boyun seyri, servi gibi boyu seyretme.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḥayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

seyr-i sünbül-sitān-ı erḳām:

1. **seyr-i sünbül-sitān-ı erḳāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yazıların sünbül bahçesinde gezme.
7. Nice nāme virür derūna ṣafā
8. Seyr-i sünbül-sitān-ı erḳāmı

seyr-i şuver-i āyīne-i rāz:

1. **seyr-i şuver-i āyīne-i rāz:**
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sır aynasındaki suretleri izleme/seyretme.
1. Tā kim dil-i pür-sūzı mühim-sāz idemezsin
2. Seyr-i şuver-i āyīne-i rāz idemezsin

sezā:

1. **sezādur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **78**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
77. Ol ḫudāvend-i felek-ḳadr-i saʿādet-pertev
78. Kim aña dinse sezādur meh-i ḫurşīd-envār

2. **sezādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **95**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
95. Şimden gerü ser-sebz ü ṭarī olsa sezādur
96. Toḫm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne

3. **sezādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **153**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
153. Bir sencileyin āṣaf-ı bī-miṣle sezādur
154. Bir bencileyin fāyiḳü'l-aḳrān-ı zamāne

4. **sezādur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **179**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
179. Bir rūḥ-ı revān kim aña ger dinse sezādur
180. Cān u dil-i ʿuşşāḳ u dil ü cān-ı zamāne

5. **sezādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **30**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
29. Şimden gerü her cānibe şad ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

6. **sezādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **82**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
81. Ser-ber-zede mihrā meh-i iḳbāl-i sipihrā
82. Ey ṣadr-ı cihān kim saña bu pāye sezādur

7. **sezā:**
Gazel 17
Mısra: **7**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
7. Bize sezā mı degül bir nigāh-ı düzdīde
8. Ḥadeng-i ḥasrete çoḳdan nişāneyüz cānā

8. **sezā:**
Gazel 45
Mısra: **13**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı ṣubḥ

9. **sezāyuz:**-*yuz*
Gazel 163
Mısra: **6**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

10. **sezādur:**-*dur*
Gazel 176
Mısra: **11**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
11. Āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl olsa sezādur
12. Levḥ-i dile ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳuz

11. **sezā:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
3. Pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

12. **sezādur:**-*dur*
Gazel 288
Mısra: **11**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
11. Pervāne degül Rūḥü'l-Emīn olsa sezādur
12. Ḳurbān-ı ser-i şemʿ-i şebistān-ı teġāfül

13. **sezā:**
Gazel 335
Mısra: **8**
Yaraşır, uygun, münasip, layık.
7. Sipeh-i fitne vü āşūba tūġ-ı şāhīdür
8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

sezā gör-:

1. **sezā görseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun görmek.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

sezāvār-ı şad senā-ḫᵛānī:

1. **sezāvār-ı şad senā-ḫᵛānī:**
Kaside 25
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yüz övgü okunmaya/söylenmeye lâyık/uygun.
55. Māh ḳadrā mihr ü żiyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı şad senā-ḫᵛānī

sezā-yı cevāb:

1. **sezā-yı cevāb:**
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cevap vermeye layık.
7. O kim sezā-yı cevāb ü ḫiṭāb-ı ʿışḳ degül
8. Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr:

1. **sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr:**
Gazel 405
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aldatmanın alındaki kıvrımına uygun/yaraşır.

5. Mey-fürūşuñ luṭfını gör kim güler yüz gösterür
6. Dil sezā-yı çīn-i pīşānī-i taġrīr olsa da

sezā-yı ḫātem:
1. **sezā-yı ḫātem:**
Kaside 17
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Mühüre lâyık.
39. Lāyıḳ-ı ʿizz ü ʿalā mā-ḥaṣal-ı cūd u dilā
40. Der-ḫor-ı ṣadr-ı muʿallā vü sezā-yı ḫātem

sezā-yı istiḥsān:
1. **sezā-yı istiḥsān:**
Kaside 23
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Beğenilmeye layık.
151. Olursa ger bu ḳaṣīdem sezā-yı istiḥsān
152. Bulur sözüm şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı

sezā-yı ḳafes:
1. **sezā-yı ḳafes:**
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kafese lâyık.
1. Dil kim esīr-i ḳayd-ı ġam-ı mültemes degül
2. Bir murġ-ı ḳudsīdür ki sezā-yı ḳafes degül

sezā-yı kūy-ı ḫarābāt:
1. **sezā-yı kūy-ı ḫarābāt:**
Gazel 320
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Meyhane/virane köyüne lâyık/yaraşır.
13. Sezā-yı kūy-ı ḫarābāt olurdum āḫir-i kār
14. Eger ki ḫāne-ber-endāz-ı meyl-i cāh olsam

sezā-yı laʿl-i bütān:
1. **sezā-yı laʿl-i bütān:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellerin kırmızı dudağına yakışan.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

sezā-yı luṭf-ı yār:
1. **sezā-yı luṭf-ı yār:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lutfuna layık.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī:
1. **sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī:**
Gazel 426
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hazret-i Muhammed'in saadet damgasına /sikkesine layık/yaraşır. bkz. nūr-ı Muṣṭafā.
1. Olmış sezā-yı sikke-i iḳbāl-i Aḥmedī
2. Bulmış revāc-ı naḳd-i kemāl-i Muḥammedī

sezā-yı vaṣl-ı cānān:
1. **sezā-yı vaṣl-ı cānān:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmaya uygun.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

ṣıbġatu'l-lāh:
1. **ṣıbġatu'l-lāhdur:**-*dur*
Gazel 422
Mısra: **14**
Allah'ın yaratıcı gücü.
13. Sāde-levḥān-ı ṣuver bilmez bu maʿnā n'eydügin
14. Ṣıbġatu'l-lāhdur bu reng-i inṣıbāġ-ı Mevlevī

ṣıdḳ:
1. **ṣıdḳ:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Samimiyet, kalp temizliği.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eser ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

2. **ṣıdḳ:**
Kaside 23
Mısra: **155**
Samimiyet, kalp temizliği.
155. Senāya başla vü ṣıdḳ ile bir duʿā eyle
156. Kim ola güş-zed-i ʿarşiyān-ı Raḥmānī

ṣıdḳ u kizb:
1. **ṣıdḳ u kizbi:**-*i*
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Doğruluk ve yalan.
9. Umarın mū-şikāfī-i ṭabʿuñ
10. Farḳ ider ṣıdḳ u kizbi diḳḳat ile

ṣıdḳ-ı derūn:
1. **ṣıdḳ-ı derūnıyla:**-*ı, -yla*
Tarih 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçten/gönülden doğruluk ve samimiyet.
7. Dest-ber-dāşte-i dergeh-i ʿizzet oldı
8. Eyledi ṣıdḳ-ı derūnıyla aña ḫayr-ı duʿā

ṣıḥḥat:
1. **ṣıḥḥat:**
Kaside 15
Mısra: **59**
Sağlık, afiyet.
59. Ṣıḥḥat olınca ber-zede-dāmān-ı ġayretüm
60. Ḫıdmetde hīç ne meks ü ne ārām isterin

sıḳıl-:
1. **sıḳılurdı:**-*ur, -dı*
Kaside 10
Mısra: **130**
Sıkılmak.
129. Naẓmımı görse eger medḥ-i şerīfüñde senüñ
130. Sıḳılurdı elem-i reşk ile rūḥ-ı ʿaṣṣār

sıḳlet:
1. **sıḳlet:**
Gazel 179
Mısra: **10**
Ağırlık, sıkıntı.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o şūḫa sıḳlet el virmez

sıla:
1. **ṣılamuz:**-*muz*
Gazel 160
Mısra: **14**
Bahşiş, hediye.
13. Ey Meẕāḳī olamaz naẓmımuza nīm-bahā
14. Olsa ṣad kīse-i pür-naḳd-i temennā ṣılamuz

sımāḥ-ı dil:
1. **ṣımāḫ-ı dile:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül kulağı.
11. Nice bir naġme-i zīr-i ser-i mıżrāb-ı neşāṭ
12. Hīç ṣımāḫ-ı dile āvāze-i bem gelmez mi

sımāṭ-ı ārzū:
1. **sımāṭ-ı ārzūda:**-*da*
Gazel 241
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Arzu/heves sofrası.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

sımāṭ-ı hezār-gūna:
1. **sımāṭ-ı hezār-gūna:**
Kaside 5
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Bin çeşit/türlü yemek.
39. Bezm-i cūdında ser-te-ser ʿālem
40. Bir sımāṭ-ı hezār-gūna niʿam

sımāṭ-ı iḥsān:
1. **sımāṭ-ı iḥsānı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İyilik/lütuf sofrası.
57. Maʿnevīdür sımāṭ-ı iḥsānı
58. Pür-kerem mīzbān-ı maʿnādur

ṣırça-serā-yı lāle-gūn:
1. **ṣırça-serā-yı lāle-gūn:**
Gazel 184
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lale renkli cam/kadeh (süsü) yapan.
3. O bir ṣırça-serā-yı lāle-gūn ferş-i temāşādur
4. Ḫayālüñ dīde-i ġam-dīdeye cānāneden gelmez

sır:
1. **sırdur:**-*dur*
Gazel 193
Mısra: **10**
Sır, giz, gizem.
9. Eger mest olsa da ʿāşıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

2. **sırdur:**-*dur*
Gazel 229
Mısra: **2**
Sır, gizem.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḫaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḫaẕ

sırr-ı āyet-i Ḳurʾān:
1. **sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı:**-*ı*
Gazel 227
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kuran ayetinin sırrı.
7. Muṣḥaf-ı ruḥsārına itdükçe diḳḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuṣṣāḳa sırr-ı āyet-i Ḳurʾān'ı ḫaṭ

sırr-ı ʿışḳ:
1. **sırr-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırrı.

7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü gūş olsa cihān
8. Māh-ı nev gūş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

2. **sırr-ı ʿışḳumı:**-*um, -ı*
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın sırrı.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiṣ oldı yine keşf-i rāza tīġ

sırr-ı laʿl-i cānān:
1. **sırr-ı laʿl-i cānānı:**-*ı*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağının sırrı.
3. Şaḳın keşf eyleme nā-dāna sırr-ı laʿl-i cānānı
4. Der-i genc-i nihānı rāz-ı mestūr-ı maḥabbetdür

sırr-ı laʿl-i nāb:
1. **sırr-ı laʿl-i nābuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saf kırmızı dudağın sırrı.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāṣıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḫoḳḳa-i cāndur yeri

sırr-ı laʿl-i yār:
1. **sırr-ı laʿl-i yāri:**-*i*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağının sırrı.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

sırr-ı leb-i yār:
1. **sırr-ı leb-i yār:**
Gazel 135
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının sırrı.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

sırr-ı len terānī:
1. **sırr-ı len terānī:**
Kaside 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Len teranī" sırrı: "Musa tayin ettiğimiz vakitte (Tur'a) gelip de Rabb'i onunla konuşunca "Rabbim! Bana (kendini) göster; seni göreyim!" dedi. (Rabbi): "Sen beni asla göremezsin. Fakat şu dağa.bak, eğer o yerinde durabilirse sen de beni göreceksin buyurdu." Rabbi o dağa tecelli edince onu paramparça etti.Musa da baygın düştü. Ayılınca dedi ki: Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim, sana tevbe ettim. Ben inananların ilkiyim." (A'raf 7/143) ayetinden iktibastır.
5. Kelīm-i Ṭūr-ı esrār-ı nihānum
6. Baña keşf oldı sırr-ı len terānī

sırr-ı maḥabbet:
1. **sırr-ı maḥabbet:**
Gazel 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin aşkın sırrı.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳ:
1. **sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın gizli evinin sırrı.
5. Fāş itmek ile sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı
6. Ṣad-seng-i melāmet ser-i Manṣūra ṭoḳındı

sırr-ı ser-be-mihr-i felekden:
1. **sırr-ı ser-be-mihr-i felekden:**-*den*
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzündeki güneşin tepesindeki sır.
3. Baḳdukça nakş-ı cām-ı cihān-bīne ehl-i dil
4. Her sırr-ı ser-be-mihr-i felekden ḫabīr olur

sırrü'l-ḫalīfe-senc-i şuver-bend-i ʿālem:
1. **sırrü'l-ḫalīfe-senc-i şuver-bend-i ʿālemüz:**-*üz*
Gazel 185
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın suretini/görünüşünü kapamış halife dağıtanın sırrı.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān nakşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i şuver-bend-i ʿālemüz

Sıtanbul:
1. **Sıtanbul:**
Gazel 316
Mısra: **13**
İstanbul.
13. Ḳandiye ḳanda Meẕāḳī vü Sıtanbul ḳanda
14. Bu demi ḫoş görelüm ġayrı ferāmūş idelüm

sıyām:
1. **şıyāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **98**
Ramazan, oruç ayı.
97. Rind-i ʿışḳum ki mürşid-i ṭabʿum
98. Ne şıyāmı geçer ne bayrāmı

şıyt u şadā:
1. **şıyt u şadā:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses sada.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu şıyt u şadā bir kühen-āvāze midür

2. **şıyt u şadā:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses sada.
3. Çoḳ mı bu şıyt u şadā şaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

3. **şıyt u şadāsın:**-*sın*
Kaside 14
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses sada.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ şıyt u şadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

4. **şıyt u şadāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ses sada.
37. Minnet Ḫudā'ya bu dem-i ʿıyd-ı fütūḥdur
38. Bu hūy u hāy u şıyt u şadāyı kim istemez

şıyt u şadā-yı bī-kār:
1. **şıyt u şadā-yı bī-kār:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İşsizin çatırtısı/patırtısı ve sesi.
61. Tābya üstünde olan şıyt u şadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

şıyt u şadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey:
1. **şıyt u şadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey:**
Gazel 420
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisinde şarkı söyleyenlerin ses ve sadası.
5. Çıḳsun fırāz-ı ʿarş-ı berīne be-her seḥer
6. Şıyt u şadā-yı naġme-serāyān-ı bezm-i mey

şıyt-ı iḳbāl:
1. **şıyt-ı iḳbāli:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun/saadetin sesi.
31. Şıyt-ı iḳbāli ṭutdı dünyāyı
32. Pür-şadā itdi Mısr ile Şāmı

şıyt-ı ḳadr u şān:
1. **şıyt-ı ḳadr u şānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Şan/şöhret ve kıymetin/değerin sesi/haberi.
19. Nedīm-i Ḫān Murād-ı muḥterem kim
20. Cihānı ṭutdı şıyt-ı ḳadr u şānı

şıyt-ı pey-ā-pey:
1. **şıyt-ı pey-ā-pey:**
Gazel 344
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Birbiri ardınca, birbirinin ardı sıra ses.
11. Def ü neyle ʿāleme şıyt-ı pey-ā-pey şalmayan
12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

şıyt-ı sühan:
1. **şıyt-ı süḫanüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Sözün şöhreti/sesi.
143. İrdi şıyt-ı süḫanüm ḫıṭṭa-i Şīrāz'a daḥi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

şıyt-ı zer-i dest-efşār:
1. **şıyt-ı zer-i dest-efşārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Elde sıkışan altının sesi.
129. Kef-i zer-pāşı ile şöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude şıyt-ı zer-i dest-efşārı

sibāk:
1. **sibāḳı:**-*ı*
Gazel 413
Mısra: **4**
Sözün uygunluğu.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ ẓābıtası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

sibāk u siyāk:
1. **sibāḳ u siyāḳı:**-*ı*
Gazel 79

Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözün gelişi, sözün tutarlılığı.
9. Nedür bu şuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

sīb-i zenaḫdān:

1. **sīb-i zenaḫdānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çene elması.
7. Ḳāmetüñ cānā nihāl-i bārdur eyler ḫayāl
8. Mīve-i laʿl-i lebüñ sīb-i zenaḫdānuñ gören

sifāl:

1. **sifāl:**
Gazel 218
Mısra: **8**
Topraktan yapılmış kap, kadeh.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

2. **sifāl:**
Gazel 322
Mısra: **5**
Çanak çömlek, testi vb. toprak kap.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

3. **sifāl:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Çanak çömlek, testi vb. toprak kap.
5. Cām-ı Cem olmazsa bir köhne sifāl olsun hemān
6. Meclis-i şāhāne el virmezse dervīşāne iç

sifāl-i mey-kede:

1. **sifāl-i mey-kede:**
Gazel 335
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Meyhane çanağı/çömleği.
11. Felekde rind-i tehī-dest-i nevāya meger
12. Sifāl-i mey-kede cām-ı Cem olmasun n'olsun

siḥir-sāz ol-:

1. **siḥir-sāz olsa:**-*sa*
Gazel 102
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihirbaz olmak.
11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad ʿuḳde-i efsūn gelür

siḥr:

1. **siḥr:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Büyü, efsun.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice tesḫīr bilür

2. **siḥr:**
Gazel 134
Mısra: **4**
Büyü, efsun.
3. Āteşīn-rūyuñda cānā ḫāl-i müşgīnüñ gören
4. Nār-ı sūzān içre siḥr içün ḳonan fülfül ṣanur

3. **siḥr:**
Gazel 157
Mısra: **9**
Büyü, efsun.
9. Bu ḳadar ʿāṣıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şifte-i ġamze-i cādūyuz biz

4. **siḥr:**
Gazel 386
Mısra: **3**
Büyü, efsun.
3. Çeşm-i siyehüñ siḥr ile bir şöhre-i āfāḳ
4. Ġamzeñ ise şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme

siḥr eyle-/id(t)-:

1. **siḥr eyler:**-*r*
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
7. Ne siḥr eyler ʿaceb sāḳī ki dest-i siḥr-sāzında
8. Döner gāhī hilāle geh meh-i tābāna peymāne

2. **siḥr eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyü yapmak, büyülemek.
9. Ne sāḥirdür gözüñ siḥr eyleyüp ger ḳaṣd-ı cān itse
10. Elinde nāgehān bir ḫançer-i ḳaṣṣāb olur peydā

3. **siḥr ider:**-*er*
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
9. Sāḳī ne gūne siḥr ider ol çeşm-i pür-füsūn
10. Kim bir naẓarda biñ dil-i āzād esīr olur

4. **siḥr ider:**-*er*
Gazel 437
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Büyülemek, büyü yapmak.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir zū-fünūndur ġamzesi

5. **siḥr idermiş:**-*er*, -*miş*
Kaside 18
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
81. Siḥr idermiş ṭutalum kilk-i ṣuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur ṣūret-i istiḥzārı

6. **siḥr itmek:**-*mek*
Gazel 354
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
13. Bu lāf-ı fasāḫat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

7. **siḥr itmek:**-*mek*
Gazel 357
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

8. **siḥr itse:**-*se*
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sihir/büyü yapmak.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

siḥr-i ḥelāl:

1. **siḥr-i ḥelāl:**
Gazel 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Helal olan büyücülük, iki tarafa da uygun söz söylemek.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

2. **siḥr-i helāl:**
Gazel 67
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Helal olan büyücülük, iki tarafa da uygun söz söylemek.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

3. **siḥr-i ḥelāl:**
Gazel 146
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Helal olan büyücülük, iki tarafa da uygun söz söylemek.
15. Efsūnı ḳo iʿcāz-ı ṭırāz ol çü Meẕāḳī
16. Ger siḥr-i ḥelāl olsa da efsūn ne belādur

siḥr-i ṣanʿat:

1. **siḥr-i ṣanʿatda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Marifet büyücülüğü/göz aldatıcılığı.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i ṣanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

Sikender:

1. **Sikenderden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **131**
bkz. İskender.
131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

2. **Sikender:**
Kaside 23
Mısra: **41**
bkz. İskender.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

3. **Sikender:**
Gazel 102
Mısra: **26**
bkz. İskender.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

sikke:

1. **sikkenüñ:**-*nüñ*
Gazel 427
Mısra: **8**
Sikke, akçe üzerine basılan nakış.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftār:

1. **sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ:**-*uñ*
Gazel 198
Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Sözün halis altınının akçesini basanlar.
15. Sikkekārān-ı zer-i deh-dehī-i güftāruñ
16. Biz Meẕāḳī gibi sencīde-ʿayārın bilürüz

silāḥ:

1. **silāḥ:**
Kaside 8
Mısra: **22**
Silah, savaş aleti.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşḳ-i gīr ü dār eyler

2. **silāḥımuzı:**-*ı, -muz, -ı*
Gazel 180
Mısra: **27**
Silah, savaş aleti.
27. Ḫūn-ı ʿadū silāḥımuzı itdi jengdār
28. Şimdi ḳıyām-ı ṣayḳal-ı tīġ u siperdeyüz

silāḥdārān:

1. **silāḥdārānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **22**
Silahları muhafaza eden memurlar.
21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
22. Ṣaġ ile ṣolda sipāhī vü silāḥdārānı

sīlī-ḫor ol-:

1. **sīlī-ḫor olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 331
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şamar/tokat yiyen olmak.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

silk-i ber-keşīde:

1. **silk-i ber-keşīde:**
Gazel 115
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Çekilmiş iplik (inci ipliği).
17. Lüʾlüʾ-yi ābdār-ı süḥanla Meẕāḳiyā
18. Bu silk-i ber-keşīde ʿaceb ber-güzīdedür

silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī:

1. **silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī:**
Gazel 204
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin düşüncesinin inci ipliği/dizisi.
bkz. Meẕāḳī.
17. Pür-gevher olur silk-i dür-i fikr-i Meẕāḳī
18. Dürler görinür rişte-i dür-dāne görinmez

silk-i dür-i ġalṭān:

1. **silk-i dür-i ġalṭānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Yuvarlanan/yuvarlak incinin ipliği/dizisi.
137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ ṣuʿarā
138. Gösterür bir birine silk-i dür-i ġalṭānı

silk-i dür-i güftār:

1. **silk-i dür-i güftārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Söz incisinin ipliği.
163. Benüm ol cevherī-i çārsū-yı ʿirfān kim
164. ʿĀlem-ārā iderin silk-i dür-i güftārı

silk-i dür-i muntaẓam-ı rūzgār:

1. **silk-i dür-i muntaẓam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın sıralanmış incisinin ipliği.
67. Rişte-i lü'lü'-yi kelām-ı terüñ
68. Silk-i dür-i muntaẓam-ı rūzgār

silk-i dür-i naẓm-ı feraḥ-āver:

1. **silk-i dür-i naẓm-ı feraḥ-āveri:**-*i*
Kaside 27
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ferah/huzur getiren şiirin inci dizisi.
35. Silk-i dür-i naẓm-ı feraḥ-āveri
36. Ġayret-i ʿaḳd-i peren-i rūzgār

silk-i dür-i şehdāne:

1. **silk-i dür-i şehdāneye:**-*ye*
Gazel 106
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İri inci tanesi dizisi.
9. Bī-bahā olsa Meẕāḳī n'ola bu naẓm-ı terüñ
10. Böyle silk-i dür-i şehdāneye ḳıymet mi olur

silk-i dürr-i şāh-var:

1. **silk-i dürr-i şāh-varın:**-*ın*
Gazel 145
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İri ve iyi cins inci dizisi/sırası.
13. Ey Meẕāḳī böyle gevher-senc olan erbāb-ı dil
14. Birbirine silk-i dürr-i şāh-varın gösterür

silk-i güftār-ı şafā-baḫş:

1. **silk-i güftār-ı şafā-baḫşuma:**-*um, -a*
Kaside 10
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Safa/keyif veren sözün ipliği/dizisi.
131. Silk-i güftār-ı şafā-baḫşuma virdi zīnet
132. Güher-i vaṣf-ı şerīfüñ gibi dürr-i şehvār

silk-i güher:

1. **silk-i güher:**
Kaside 28
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cevher dizisi.
19. Ne nāme rişte-i naẓma benān-ı dest-i raġbetle
20. Dür ü gevher dizilmiş bir ʿaceb silk-i güher geldi

silk-i leʾāl:

1. **silk-i leʾāl:**
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnciler dizisi.
7. ʿİşveyle ḫande itse dehānında lā-cerem
8. Silk-i leʾāl gāh ʿayān geh nihān olur

silk-i leʾāl-i hüner:

1. **silk-i leʾāl-i hüner:**
Gazel 166
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hüner incilerinin dizisi.
13. Ḳıymet mi olur böyle dür-i naẓma Meẕāḳī
14. Hīç buncılayın silk-i leʾāl-i hüner olmaz

silk-i leʾāl-i niʿam-ı rūzgār:

1. **silk-i leʾāl-i niʿam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zamanın nimetlerinden incilerin ipliği.
79. Gevher-i medḥüñle bula intiẓām
80. Silk-i leʾāl-i niʿam-ı rūzgār

silk-i naẓm:

1. **silk-i naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 350
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şiir ipliği/dizisi.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

silk-i sirişk:

1. **silk-i sirişkümde:**-*üm, -de*
Gazel 381
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ipliği.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

silk-i tesbīḥ:

1. **silk-i tesbīḥ:**
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tespih ipliği/dizisi.
1. Biz berehmen-kīş-i ʿışḳuz bu'l-ʿacebdür kārımuz
2. Silk-i tesbīḥ mülk-i dürr-i rişte-i zünnārımuz

silsile:

1. **silsilemüz:**-*müz*
Gazel 160
Mısra: **1**
Zincir.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḥavṣalamuz

2. **silsilemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **1**
Soy, zincir.
1. Başladı nāleye der-gerden olan silsilemüz
2. Oldı her ḥalḳası hem-ṣavt-ı dehān-ı gelemüz

3. **silsile:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Zincir.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

silsile-begsiste-i tedbīr:

1. **silsile-begsiste-i tedbīr:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tedbir/önlem zinciri kopmuş. Terkibin aslı "silsile-be-güsiste-i tedbīr" şeklindedir.
1. Dil silsile-begsiste-i tedbīr degül mi
2. Dīvāne-i vā-reste-i zencīr degül mi

silsile-bend-i zünnār:

1. **silsile-bend-i zünnār:**
Kaside 10
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Papazların bellerine bağladıkları ipten örme kuşağın zincir/sıra bağı.

147. ʿUḳde-i zülf ü şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār
148. Sübḥa-gerdānı ider silsile-bend-i zünnār

silsile-ber-pāy-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāy:
1. **silsile-ber-pāy-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İki kat bükülmüş zülfün eğrisi (için) zincirli (bir şekilde) ayak üzerinde.
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḥam-ı zülf-i dü-tāyuz

silsile-cünbān-ı cünūn:
1. **silsile-cünbān-ı cünūn:**
Gazel 382
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deliliğin/çılgınlığın zincirini sallayan /kımıldatan.
3. Bu ḳadar silsile-cünbān-ı cünūn olmaz idi
4. İtmese Ḳaysı eger serdeki dāġ āşüfte

silsile-cünbānī-i cünūn:
1. **silsile-cünbānī-i cünūn:**
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çılgınlık/delilik zincirinin kımıldanışı.
5. Gönülde silsile-cünbānī-i cünūn olmaz
6. Esīr-i ʿışḳa ṭalebkārī-i rehā düşmez

silsile-cünbān-ı devār:
1. **silsile-cünbān-ı devārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Baş dönmesinin zincirini sallayan/kımıldatan.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

silsile-cünbān-ı ḥasret:
1. **silsile-cünbān-ı ḥasretüz:**-*üz*
Kaside 20
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hasret zincirini sallayan/kımıldatan.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḥasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

silsile-cünbān-ı nāz:
1. **silsile-cünbān-ı nāz:**
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz zincirini sallayan.
1. Ol ṭurreler ki silsile-cünbān-ı nāz olur
2. Pirāye-bend-i gerden-i ʿömr-i dırāz olur

silsile-cünbān-ı teġāfül:
1. **silsile-cünbān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme zincirini sallayan/kımıldatan.
9. Düzdīde-nigāhuñ dil-i dīvāneye besdür
10. Zülfüñ olıcaḳ silsile-cünbān-ı teġāfül

silsile-cüyān-ı zamāne:
1. **silsile-cüyān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin soy arayanları.
141. Ḥaḳ ide muʿammer olıcaḳ böyle gerekdür
142. Ḫayrü'l-ḫalefī silsile-cüyān-ı zamāne

silsile-i devlet:
1. **silsile-i devletden:**-*den*
Kaside 11
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devlet zinciri/sırası.
19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
20. Vāriş-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam geldi

silsile-i ḥam-be-ḥam:
1. **silsile-i ḥam-be-ḥam:**
Gazel 164
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım zincir/saç.
11. Dīvāne-i ʿışḳuñ olan āşüfteye cānā
12. Gīsū gibi bir silsile-i ḥam-be-ḥam olmaz

silsile-i ḳadr ü ʿalā:
1. **silsile-i ḳadr ü ʿalā:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İtibar ve büyüklük/şeref silsilesi/soyu.
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefin
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

silsile-i ḳadr u ʿalā:
1. **silsile-i ḳadr u ʿalādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Rütbece yükseklik ve değer/kıymet zinciri.
47. Ferzend-i kirāmı güher-i ṣadr-ı güzīn kim
48. Ḫayrü'l-ḫalefī silsile-i ḳadr u ʿalādur

silsile-i ḳadr u vaḳār:
1. **silsile-i ḳadr u vaḳār:**
Kaside 10
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık ve itibar/onur kuşağı/soyu.
65. Nice şeh vālid-i şehzāde-i pākize-güher
66. Böyle olsa olıcaḳ silsile-i ḳadr u vaḳār

silsile-i mezheb-i ġarīb:
1. **silsile-i mezheb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kimsesizin mezhebinin silsilesi/soyu.
13. Şīr-i jiyān-ı bīşe-i ṣabr u şekībdür
14. Olmaz güsiste silsile-i mezheb-i ġarīb

silsile-i muḥterem:
1. **silsile-i muḥteremüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer/saygın soy/zincir.
25. Sen āṣaf-ı düstūr-nijād-ı vüzerāsın
26. Ḳadrüñ bilürüz silsile-i muḥteremüñden

silsile-i pindār:
1. **silsile-i pindārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Piç olan silsilesi/soyu.
3. Ḥamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḥod-peymānuñ
4. Oldı ṣad pāre hele silsile-i pindārı

sīm:
1. **sīm:**
Gazel 225
Mısra: **4**
Gümüş.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

sīm-sīmā-yı nāzik-endām:
1. **sīm-sīmā-yı nāzik-endāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nazik vücutta gümüş gibi beyaz yüz.
17. Zanbaḳ-ı gülşen-i faṣāḥatdur
18. Sīm-sīmā-yı nāzik-endāmı

sīm ü zer:
1. **sīm ü zer:**
Müfret 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gümüş ve altın.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

sīmā:
1. **sīmāñı:**-*ñı*
Gazel 248
Mısra: **16**
Yüz, çehre, beniz.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

sīm-āb:
1. **sīm-āb:**
Gazel 391
Mısra: **7**
Gümüş renkli su, civa.
7. Dili sīm-āb gibi āteş-i miḥnetle felek
8. Ḫānmān-sūḫte-i ṣabr u sükūn itmekde

sīm-āb-ı ḥasret:
1. **sīm-āb-ı ḥasretüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Hasretin gümüş renkli sıvıyu/civası.
61. Tāb-ı teb-i fırāḳ ile sīm-āb-ı ḥasretüm
62. Āsūdegī-i lerziş-i endām isterin

sīm-āb-ı ıżṭırāb:
1. **sīm-āb-ı ıżṭırāb:**
Gazel 358
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Acı/ıztırap veren civa.
9. Şerār-ı nār-ı dil ü sūziş-i derūnumdan
10. Şirişk-i dīdemi sīm-āb-ı ıżṭırāb iderin

simāk-i rāmiḥ:
1. **simāk-i rāmiḥüñ:**-*üñ*
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sığırtmaç takımyıldızının baş yıldızı. Semânın kuzey yarım küresinde bulunan el-Avva burcunun en parlak yıldızı.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

sīmīn-ber:
1. **sīmīn-berle:**-*le*
Gazel 27
Mısra: **3**
Gümüş gibi beyaz göğüslü.

3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḥükm idelüm biz daḥi baḥr u bere hep

sīmīn-ḳadeḥ:

1. **sīmīn-ḳadeḥüñ:**-*üñ*
Gazel 402
Mısra: **6**
Gümüş gibi beyaz kadeh.
5. Ey sāḳī-i gül-çehre getür laʿl-i meẕāḳı
6. Nergis gibi sīmīn-ḳadeḥüñ cām-ı zer eyle

sīmīn-kemer:

1. **sīmīn-kemer:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Gümüş kemer, gümüş gibi bel.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

sīmīn-şavlecān:

1. **sīmīn-şavlecānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **52**
Gümüş çevgân/cirit oynanılan eğri sopa.
51. İder gūy-ı ser-i aʿdāyı gerdān
52. Ele alduḳça sīmīn-şavlecānı

sīmīn-zeḳan-ı rūzgār:

1. **sīmīn-zeḳan-ı rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Zamanın gümüş gibi beyaz çenelisi.
73. Ḫıdmetüñe şevḳ ile bel baġlasun
74. Bir niçe sīmīn-zeḳan-ı rūzgār

sīm-ten:

1. **sīm-ten:**
Gazel 225
Mısra: **4**
Gümüş tenli.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

sīmurġ-ı feth:

1. **sīmurġ-ı fetḥi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fetih simurgu. bkz. Simurg.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

sinān-ı ḫūn-feşān:

1. **sinān-ı ḫūn-feşānı:**-*ı*
Gazel 432
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kan saçan mızrak.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

sindān:

1. **sindānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **122**
Üzerinde maden dövülen çelik yüzeyli demir araç, örs.
121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḥamlesine ṣad taḥsīn
122. Tīġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

sīne:

1. **sīne:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña
2. Ṣeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

2. **sīnemi:**-*m, -i*
Kaside 10
Mısra: **155**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

3. **sīnede:**-*de*
Gazel 13
Mısra: **7**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
7. Nice pinhān ḳalur sırr-ı maḥabbet sīnede andan
8. Dil-i āşüfte-şeydā serde ḫod dāġ-ı cünūn peydā

4. **sīne:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Göğüs, bağır.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẓıll-i hümāyı kim istemez

5. **sīne:**
Gazel 29
Mısra: **1**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

6. **sīnede:**-*de*
Gazel 29
Mısra: **4**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

7. **sīnede:**-*de*
Gazel 30
Mısra: **13**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

8. **sīnemüz:**-*müz*
Gazel 71
Mısra: **11**
Göğüs, bağır.
11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

9. **sīnede:**-*de*
Gazel 78
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Göñül ki sīnede cāy-ı ḳarārı āteşdür
2. Ṣaḳın ṣaḳın nefes-i şuʿlebārı āteşdür

10. **sīne:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẓar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

11. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 94
Mısra: **7**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

12. **sīnede:**-*de*
Gazel 101
Mısra: **7**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
7. Eksük olur mı sīnede sūz u güdāz-ı ʿışḳ
8. Dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz olur

13. **sīnede:**-*de*
Gazel 113
Mısra: **9**
Göğüs, bağır.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

14. **sīnesin:**-*si, -n*
Gazel 117
Mısra: **9**
Göğüs, bağır.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuşşāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taşvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

15. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 120
Mısra: **3**
Göğüs, bağır.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

16. **sīnemi:**-*mi*
Gazel 122
Mısra: **11**
Göğüs, bağır.
11. Sīnemi pür-zaḫm-ı peykān-ı teġāfül eyleyen
12. Rüstem-i ebrū-kemān-ı nāvek-endāzum budur

17. **sīnede:**-*de*
Gazel 137
Mısra: **4**
Göğüs, bağır.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad dāġ-ı felāket bir olur

18. **sīnem:**-*m*
Gazel 141
Mısra: **10**
Göğüs, bağır.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

19. **sīne:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Göğüs, bağır.
5. Lāyıḳ mı olur merhem-i bī-hūde viṣāle
6. Ol sīne ki ṣad pāre-i tīġ-ı sitem olmaz

20. **sīnemüz:**-*müz*
Gazel 185
Mısra: **7**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
7. Zeyn olsa dāġ-ı naʿl ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

21. **sīnede:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **6**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
5. Ne ḳadar miḥnet-i hicrān ile nevmīd olsaḳ
6. Sīnede ārzū-yı vaṣlı kemā-kān buluruz

22. **sīnede:**-*de*
Gazel 191
Mısra: **6**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
5. Ḳurṣ-ı dāġ u ḫūn-ı dil nüzl-i ḫayāl-i yār idüp
6. Sīnede ol maḥrem-i rāz-ı nihānı beslerüz

23. **sīnede:**-*de*
Gazel 191
Mısra: **10**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
9. Niʿmet-i hʷān-ı ümīd-i vuṣlat-ı dildār ile
10. Sīnede mānend-i dil bir nā-tüvānı beslerüz

24. **sīnede:**-*de*
Gazel 192
Mısra: **1**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
1. Göñül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

25. **sīnede:**-*de*
Gazel 233
Mısra: **8**
Göğüs, bağır.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

26. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 233
Mısra: **11**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
11. N'ola n'ola dil ü cān hem-dem olsa sīnemde
12. O mest-i ḥasret ü bu ṣuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

27. **sīnede:**-*de*
Gazel 234
Mısra: **5**
Göğüs, bağır.
5. Serde cigerde sīnede ṣad dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

28. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 236
Mısra: **7**
Göğüs, bağır.
7. Ġamzesi sīnemi ṣad çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

29. **sīnede:**-*de*
Gazel 241
Mısra: **6**
Göğüs, bağır.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḥasretüz
6. Sīnede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnīn olmaduḳ

30. **sīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḫi İskenderüñ āyīnesin gördük

31. **sīnemüzi:**-*müz, -i*
Gazel 256
Mısra: **11**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
11. Ḫadeng-i ġamze ki ṣad pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

32. **sīnede:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **3**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
3. Berḳ ursa yine sīnede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

33. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 280
Mısra: **5**
Göğüs, bağır.
5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

34. **sīnemi:**-*m, -i*
Gazel 283
Mısra: **9**
Göğüs, bağır.
9. Nāḫun-ı ġamla n'ola sīnemi ṣad çāk itsem
10. Dil-ḫırāşī-i elem naġme-i mızrāb degül

35. **sīnede:**-*de*
Gazel 300
Mısra: **11**
Göğüs, bağır.
11. Berḳ ursa n'ola sīnede envār-ı tecellī
12. Ṣāḥib-yed-i beyżā-yı maḥabbetden el aldum

36. **sīnemi:**-*mi*
Gazel 303
Mısra: **5**
Göğüs, bağır.
5. Pençe-i ġayret ile sīnemi çāk eyler idüm
6. Ger kühenkārī-i bī-ḥad u şümārum bilsem

37. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 304
Mısra: **3**
Göğüs, bağır.
3. N'ola berḳ ursa nūrı sīnemde
4. Ḳurretü'l-ʿaynı dāġdur göñlüm

38. **sīnede:**-*de*
Gazel 309
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

39. **sīnede:**-*de*
Gazel 333
Mısra: **7**
Göğüs, bağır.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı şoḥbet-i dīrīnemüz sensin

40. **sīnem:**-*m*
Gazel 335
Mısra: **6**
Göğüs, bağır.
5. Degül mi penbe-i dāġum ḫadeng-i ʿışḳa hedef
6. Nişān-ı tīr-i sitem sīnem olmasun n'olsun

41. **sīnem:**-*m*
Gazel 343
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

42. **sīneden:**-*den*
Gazel 343
Mısra: **5**
Göğüs, bağır.
5. Ṣaçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

43. **sīnesin:**-*si, -n*
Gazel 346
Mısra: **10**
Göğüs, bağır.
9. Keyf-i cām-ı ʿışve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

44. **sīneñde:**-*ñ, -de*
Gazel 351
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Sīneñde ḳo ṣad dāġ-ı nemek-sūd bulunsun
2. Belki düşe manẓūr ola mevcūd bulunsun

45. **sīnem:**-*m*
Gazel 358
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfītāb iderin

46. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 358
Mısra: **7**
Göğüs, bağır.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

47. **sīnemi:**-*mi*
Gazel 359
Mısra: **4**
Göğüs, bağır.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

48. **sīnede:**-*de*
Gazel 369
Mısra: **5**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
5. Göñül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O ẕevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

49. **sīnemi:**-*mi*
Gazel 373
Mısra: **3**
Göğüs, bağır.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

50. **sīneñi:**-*ñ, -i*
Gazel 395
Mısra: **1**
Göğüs, bağır.

1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuşşāḳ-ı zāra gösterme

51. **sīnede:**-*de*
Gazel 399
Mısra: **8**
Göğüs, bağır.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḥadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

52. **sīnede:**-*de*
Gazel 407
Mısra: **11**
Göğüs, bağır.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

53. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 408
Mısra: **10**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad dāġ-ı ciger yoḳ mı

54. **sīnemde:**-*de*
Gazel 203
Mısra: **1**
Göğüs, bağır, gönül, yürek.
1. Sīnemde ḫayāl-i leb-i cānāne görinmez
2. Cān-perver-i cān u dil iken cāna görinmez

sīne-bend-i istiġnā:

1. **sīne-bend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazlanan göğüs bağı.
11. Meẕāḳī zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbāndur
12. ʿİnān-ı şīve ile sīne-bend-i istiġnā

sīne ger-:

1. **sīne gerse:**-*se*
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğüs germek, karşı durmak.
7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

2. **sīne gerüp:**-*üp*
Kaside 13
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğüs germek, karşı durmak.
65. Rüstem olsa ṭuramaz sīne gerüp ḳarşumda
66. Dem-i dil-dūzī-i peykān-ı sihāmumda benüm

sīne-bend-i kehkeşān:

1. **sīne-bend-i kehkeşānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Samanyolu atının göğsüne bağlanan işlemeli/enli kayış.
53. Revādur eşheb-i çālākine ger
54. Ururs sīne-bend-i kehkeşānı

sīne-be-sīne:

1. **sīne-be-sīne:**
Gazel 56
Mısra: **5**
Göğüs göğüse.
5. Kimüñle leb-be-leb sīne-be-sīne olduġuñ bilsem
6. ʿAceb bālīn-i ṭarz-ı cāme-ḫʷāb-ı vuṣlatuñ kimdür

2. **sīne-be-sīne:**
Gazel 57
Mısra: **3**
Göğüs göğüse.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫʷāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

3. **sīne-be-sīne:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Göğüs göğüse.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḥi ʿālemde saʿādet mi olur

sīne-çāk ol-:

1. **sīne-çāk olsa:**-*sa*
Gazel 322
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sinesi/bağrı paramparça olmak.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yārī n'eylesün

sīne-figār ol-:

1. **sīne-figār olmayıcaḳ:**-*ma, -yıcaḳ*
Gazel 243
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sinesi/bağrı yaralı olmak.
3. Nemek-i sūde-i elmāsı n'ider ʿāşıḳ-ı zār
4. Ḫançer-i ḥasret ile sīne-figār olmayıcaḳ

sīne-gāvmīş:

1. **sīne-gāvmīş:**
Kaside 23
Mısra: **85**
Manda/camız sineli/bağırlı.
85. Nehīb-i maʿdeletüñ sīne-gāvmīş itmez
86. Derende-pençe-i gürgān-ı tīz-dendānı

sīne-hırāş ol-:

1. **sīne-ḫırāş olsam:**-*sa, -m*
Gazel 102
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrını tırmalayan olmak.
15. Nāḫun-ı ḥasret ile sīne-ḫırāş olsam eger
16. Gūş-ı yāra naġam-ı zaḫme-i ḳānūn gelür

sīne-i ebkār-ı bahār:

1. **sīne-i ebkār-ı bahārı:**-*ı*
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Baharın bekarlarının sinesi/bağrı.
3. Seyr itmek içün sīne-i ebkār-ı bahārı
4. Ṣad-tügme-i gül-ġonceyi bāz eyledi bülbül

sīne-i efgār:

1. **sīne-i efgārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaralı bağır/sine.
3. Ey āh-ı ḥazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

sīne-i gerdūn:

1. **sīne-i gerdūnı:**-*ı*
Gazel 254
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleğin sinesi/bağrı.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn:

1. **sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn:**
Gazel 291
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ateşten yara ile dolu sine/bağır.
7. Ey şerḫa şerḫa sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn
8. Nāyib menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum ol

sīne-i pür-şerḫa:

1. **sīne-i pür-şerḫa:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tamamen dilim dilim kesilmiş sine.
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḫa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

sīne-i pür-sūz u tāze-dāġ:

1. **sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tamamen yanan ve yeni yaralı göğüs/bağır/sine.
1. N'olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

sīne-i pür-tāb:

1. **sīne-i pür-tāba:**-*a*
Gazel 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlaklık/aydınlık dolu sine/göğüs.
1. Baḳup bu sīne-i pür-tāba dāġ-ber-ser-i dāġ
2. Ciger-güdāz-ı derūn oldı sūz-ı maḥşer-i dāġ

sīne-i ṣad pāre:

1. **sīne-i ṣad pārede:**-*de*
Gazel 212
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş sine.
7. Degüldür şerḫalar bu sīne-i ṣad pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

2. **sīne-i ṣad pārede:**-*de*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş sine.
7. Müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem
8. Hīç sīne-i ṣad pārede dāġ-ı kühenüm yoḳ

3. **sīne-i ṣad pāreye:**-*ye*
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş sine.
7. Dāl-ḫançer olup sīne-i ṣad pāreye cānā
8. Gel sen daḥi bir şerḫa-i ḫūn-ābe-çekān çek

sīne-i sīmīn:

1. **sīne-i sīmīnine:**-*in, -e*
   Gazel 219
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Gümüş gibi beyaz olan göğüs.
   5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
   6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

sīne-i sūzān:

1. **sīne-i sūzānı:**-*ı*
   Gazel 113
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Yanan bağır/sine.
   11. ʿĀṣıḳ iseñ sīne-i sūzānı pür-dāġ eyle kim
   12. Revnaḳ-ı bāġ-ı maḥabbet güllerinden bellüdür

sīne-i sūzān-ı ʿuṣṣāḳ:

1. **sīne-i sūzān-ı ʿuṣṣāḳ:**
   Gazel 225
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Âşıkların yanan bağrı/sinesi.
   17. Sīne-i sūzān-ı ʿuṣṣāḳ u dil-i pür-tābdur
   18. Āteş içre lāne-gīr olan semenderden ġaraż

sīnemden ḳop-:

1. **sīnemden ḳopdı:**-*dı*
   Gazel 359
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sineden/bağırdan çıkmak.
   9. Bu tünd-bād-ı maḥabbet ki ḳopdı sīnemden
   10. Sipihr-i ṣarṣar-ı āhumla āsiyāb iderin

sīnem-miṣāl-i lāle-sitān:

1. **sīnem-miṣāl-i lāle-sitān:**
   Gazel 234
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Lâlelik/lâle bahçesine dönmüş sinem/bağrım gibi.
   1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
   2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

2. **sīnem-miṣāl-i lāle-sitān:**
   Gazel 234
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Lâlelik/lâle bahçesine dönmüş sinem/bağrım gibi.
   7. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān dāġdār iken
   8. Oldı serümde dāġ-ı ciger-sūz-ı dāġı dāġ

sīnesin aç-:

1. **sīnesin açdı:**-*dı*
   Gazel 46
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Sinesini açmak, güneşin doğması.
   5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
   6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

2. **sīnesin açmasun:**-*ma, -sun*
   Gazel 323
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Göğsünü açmak, elbisesini çıkarmak.
   5. Oldı ser-germ-i ṣarāb-ı ḫ̔āhiş-i ehl-i niyāz
   6. Açmasun mı sīnesin ol mest-i nāzum n'eylesün

3. **sīnesin açsa:**-*sa*
   Gazel 45
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Göğsünü açmak, elbisesini çıkarmak.
   3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
   4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

sīne-sūz ol-:

1. **sīne-sūz olmış:**-*mış*
   Gazel 126
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Bağrı yanmak.
   5. O deñlü bezm-i germ-ā-germ-i gülde sīne-sūz olmış
   6. Ki āh itdükçe bülbül ṣaḥn-ı bāġı pür-şerār eyler

sīne-sūzān-ı ġam:

1. **sīne-sūzān-ı ġamuñ:**-*uñ*
   Gazel 139
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntünün bağrı yakanı.
   3. Ḥaşre dek mānend-i lāle mührdār olsañ n'ola
   4. Sīne-sūzān-ı ġamuñ dāġ-ı siyāhı böyledür

sīne-sūzān-ı maḥabbet:

1. **sīne-sūzān-ı maḥabbet:**
   Gazel 138
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbetin bağrı yakanı.
   9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
   10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

sīneye çek-:

1. **sīneye çekmezsem:**-*mez, -sem*
   Gazel 50
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kucaklamak, içine çekmek.
   7. Ger hāle gibi sīneye çekmezsem o māhı
   8. Ber-bād olur mā-ḥaṣal-ı ḫirmen-i ümmīd

sīnī-i mihr-i münīr:

1. **sīnī-i mihr-i münīr:**
   Gazel 221
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Nurlu/aydınlık güneş tepsisi.
   5. Yoḳdur naẓīri evc-i letāfetde ol mehüñ
   6. Devr-i ḳamerde sīnī-i mihr-i münīr imiş

sipā(e)h:

1. **sipāhı:**-*ı*
   Gazel 139
   Mısra: **2**
   Asker, ordu.
   1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
   2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

2. **sipāhı:**-*ı*
   Gazel 378
   Mısra: **4**
   Asker, ordu.
   3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
   4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

3. **sipeh:**
   Gazel 237
   Mısra: **2**
   Asker, ordu.
   1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
   2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

sipāhī:

1. **sipāhī:**
   Kaside 9
   Mısra: **22**
   Tımarlı süvari.
   21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
   22. Ṣaġ ile ṣolda sipāhī vü silāḥdārānı

sipeh-ārā:

1. **sipeh-ārā:**
   Kaside 18
   Mısra: **92**
   Asker süsleyen.
   91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı feth itdi
   92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

sipeh-i fitne vü āşūb:

1. **sipeh-i fitne vü āşūba:**-*a*
   Gazel 335
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Karışıklık ve kargaşa askeri/ordusu.
   7. Sipeh-i fitne vü āşūba tūġ-ı şāhīdür
   8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

sipehsālār-ı zī-şān:

1. **sipehsālār-ı zī-şānı:**-*ı*
   Kaside 19
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Şanlı başkomutan.
   25. Muḥaṣṣal Ḥaḳḳ virüp fırṣat sipehsālār-ı ẓī-şānı
   26. Alındı Ḳandiye bir ḥışn-ı pür-dād olduġın gördük

siper:

1. **siperidür:**-*i, -dür*
   Kaside 12
   Mısra: **83**
   Kalkan.
   83. Ol ṣaf-der-i yektā ki bugün pey siperidür
   84. Her düşmen-i bī-dīn-i girān-cān-ı zamāne

siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr:

1. **siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr:**
   Gazel 153
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kılıç yarasını gidermek/savmak için omuz üstündeki koruyucu engel.
   7. Miṣāl-i lāle ṣad pāre olup tīġ-ı maḥabbetle
   8. Siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr olduġum yoḳdur

siper-i imtiḥān:

1. **siper-i imtiḥān:**
   Kaside 7
   Mısra: **54**
   Kelime Tipi: -
   Deneme siperi, engeli.
   53. Hem-çü çarḫ-ı felek müşebbekdür
   54. Siper-i imtiḥān cirīdüñden

sipihr:

1. **sipihre:**-*e*
   Kaside 1
   Mısra: **73**
   Felek, gök, talih.
   73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
   74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

2. **sipihri:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **158**
Gökyüzü, sema.
157. ʿUlüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ʿālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

3. **sipihrüñ:**-*üñ*
Gazel 127
Mısra: **15**
Felek, talih.
15. Sipihrüñ eyle taḥammül cefā vü cevrine kim
16. Telāfī-i sitem-i bī-şumārı bāḳīdür

4. **sipihre:**-*e*
Gazel 166
Mısra: **7**
Felek, gök, talih.
7. Ṣad-girye idersek de sipihre eṣer itmez
8. Dāmān-ı felek baḥr-i sirişk ile ter olmaz

5. **sipihrüñ:**-*üñ*
Gazel 229
Mısra: **10**
Felek, gök.
9. Mey ü maḥbūb ile revnaḳ feżā-yı bezm-i ʿālemdür
10. N'ola itsek sipihrüñ gerdiş-i nüh-sāġarından ḥaẕ

6. **sipihre:**-*e*
Gazel 266
Mısra: **5**
Felek, gök.
5. Sipihre fāʿide-i ṣad sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

sipihr-i berīn:

1. **sipihr-i berīn:**
Kaside 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
En yüce talih.
11. Döndi murād üzre sipihr-i berīn
12. Buldı nihāyet elem-i rūzgār

sipihr-i devvār:

1. **sipihr-i devvār:**
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dönen/devr eden felek.
11. Görmemişdür daḥi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

sipihr-i düşmen-kām:

1. **sipihr-i düşmen-kām:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşman muratlı felek.
9. Biraz müsāʿade ḳıl ey sipihr-i düşmen-kām
10. Ser-i ümīd-i dile seng-i ḫāra gösterme

sipihr-i müddeʿā:

1. **sipihr-i müddeʿā:**
Gazel 356
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İddia edilen felek/gökyüzü.
13. N'ola olsa Meẕāḳī böyle düşmen-kām-ı ḫāhiş kim
14. Recā-yı ehl-i dil bilmez sipihr-i müddeʿā düşmen

sipihr-i şarşar-ı āh:

1. **sipihr-i şarşar-ı āhumla:**-*um, -la*
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ahın şiddetli rüzgarının göğü/feleği.
9. Bu tünd-bād-ı maḥabbet ki ḳopdı sīnemden
10. Sipihr-i şarşar-ı āhumla āsiyāb iderin

sīr ol-:

1. **sīr olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 153
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doymuş/tok olmak.
5. Doyar mı ʿāşıḳ-ı şeydā meger ḫᵛān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

2. **sīr olsa:**-*sa*
Gazel 405
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doymuş/tok olmak.
9. Dīde rūz-ı sofra-i pehn-i ṭamaʿ olmaḳdadur
10. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i emel sīr olsa da

sīr-āb it-:

1. **sīr-āb itdi:**-*di*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suya kanmak.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

2. **sīr-āb itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suya kandırmak/doyurmak.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

sīr-āb-ı dil:

1. **sīr-āb-ı dil:**
Gazel 378
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü suya kanmış.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

sīr-āb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudā-dād:

1. **sīr-āb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 87
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi lütuf suyuyla suya kanmış.
15. Şimden gerü pejmürde-gül-i gülşen-i ümmīd
16. Sīr-āb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudā-dād olacaḳdur

sirāc it-:

1. **sirāc itmezse:**-*mez, -de*
Gazel 397
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kandil/mum/ışık etmek.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

sirişk-i āteşīn-cārī:

1. **sirişk-i āteşīn-cārī:**
Gazel 212
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ateşten akan gözyaşı.
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

sirişk-i çeşm-i ter:

1. **sirişk-i çeşm-i ter:**
Gazel 356
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gözden yeni akan gözyaşı.
11. Ne sūd andan dem-ā-dem rīziş-i ḫūn-āb-ı eşkümden
12. Sirişk-i çeşm-i ter cārī vü dil-ber mācerā düşmen

sirişk-i çeşm:

1. **sirişk-i çeşmüm:**-*üm*
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
9. Baḳ o ḳadd-i ser-firāza göre(sin) sirişk-i çeşmüm
10. Aña serv-i bāġ-ı ʿişve buña cūybār dirler

sirişk-i dīde:

1. **sirişk-i dīde:**
Gazel 359
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
11. Sirişk-i dīde kesilmezse ṣabr ile ne ʿaceb
12. Ne gūne baḥri girih-beste-i ḥabāb iderin

2. **sirişk-i dīdede:**-*de*
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
1. Eger āh eylesem ṣad şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

3. **sirişk-i dīdemi:**-*m, -i*
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
7. Sirişk-i dīdemi dil-ber revān ider ammā
8. Ne çāre ʿāşıḳ olan ḳayd-ı mācerāda degül

4. **şirişk-i dīdemi:**-*mi*
Gazel 358
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı.
9. Şerār-ı nār-ı dil ü sūziş-i derūnumdan
10. Şirişk-i dīdemi sīm-āb-ı ıżṭırāb iderin

sirişk-i dīde-i pür-āb:

1. **sirişk-i dīde-i pür-āb:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Su ile dolu gözdeki gözyaşı.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

sitāre-sūḫte-i ḫüsn-i mihr ü māh:

1. **sitāre-sūḫte-i ḫüsn-i mihr ü māh:**
Gazel 320

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ayın güzelliğiyle yıldızı yanmış/sönmüş.
9. Felekde bilmez idüm āfitāb-ı ʿışḳ nedür
10. Sitāre-sūḫte-i ḥüsn-i mihr ü māh olsam

sitāyişgāh-ı eṭvār:
1. **sitāyişgāh-ı eṭvāruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 8
Mısra: **193**
Kelime Tipi: -
Tavırların/durumların övgü yeri.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda mużṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

2. **sitāyişgāh-ı eṭvāruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 8
Mısra: **193**
Kelime Tipi: -
Tavırların/durumların övgü yeri.
193. Sitāyişgāh-ı eṭvāruñda mużṭar olsa endīşem
194. Cebīn-i bikr-i fikrüm ḫūy-çekān-ı iżṭırār eyler

sitāyiş-i ẕātuñ:
1. **sitāyiş-i ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Zatın/kişinin övgüsü.
165. Ben ögünmem sitāyiş-i ẕātuñ
166. Dil-pesend-i cihān-ı maʿnādur

sitem:
1. **sitem:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Zulüm, eziyet.
3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

2. **sitem:**
Gazel 112
Mısra: **12**
Zulüm, eziyet.
11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

3. **sitem:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Zulüm, eziyet.
1. Gönül sitem sebeb-i vaṣl-ı yār olur giderek
2. Geçer bu faṣl-ı ḫazān nev-bahār olur giderek

4. **sitem:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Zulüm, eziyet.
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vażʿ-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

sitem-i ġamze-i cellād:
1. **sitem-i ġamze-i cellād:**
Gazel 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can alıcı süzgün bakışın eziyeti.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

sitem-i nāgehān-ı maʿnā:
1. **sitem-i nāgehān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Anlamın ansızın gelen sitemi/zulmü.
113. ʿUnfı ḫod cāhilān-ı bī-hünere
114. Sitem-i nāgehān-ı maʿnādur

sitem-keş ol-:
1. **sitem-keş olmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zulme uğrayan olmak.
7. Sitem-keş olmayan ʿāşıḳ sezā-yı luṭf-ı yār olmaz
8. Güzeller resm-i bī-dādı ʿaceb ḫūb eylemişlerdür

siyāh aç-:
1. **siyāh açar:**-*ar*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Siyah açmak (bayrak).
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

siyāh it-:
1. **siyāh itdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karartmak, siyah etmek.
155. Cā-be-cā sīnemi seng-i sitemi itdi siyāh
156. Her biri olsa n'ola dāġ-ı derūn-ı aġyār

siyāh-pūş:
1. **siyāh-pūşıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 152
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Karalar giymiş, uşak.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger:
1. **siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ciğer/yürek yarasının başındaki siyahlık.
5. Siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger degül cānā
6. Derūn-ı lāle gibi yandı ʿūd-ı micmer-i dāġ

siyah-rūz-ı firāḳ:
1. **siyah-rūz-ı firāḳ:**
Gazel 120
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın kara günü.
11. Siyah-rūz-ı firāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

siyāk:
1. **siyāḳı:**-*ı*
Gazel 413
Mısra: **4**
Sözün gelişi, ifade şekli.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

siyāset:
1. **siyāset:**
Gazel 137
Mısra: **2**
İdam cezası.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

Siyāvuş-ı zamān: (TDVİA)
1. **Siyāvuş-ı zamān:**
Gazel 398
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Siyāvuş'ü. Siyāvuş: İran'ın millî destan kahramanlarından biri. Mitolojik İran tarihinin ve millî İran destanının önemli simalarından olan Keyânîler hânedanından Keykâvus'un oğludur.
15. Siyāvuş-ı zamān olsañ atılma āteş-i ʿışḳa
16. O nār-ı düzaḫ-efrūzı behiştī cāvidān şanma

siyeh:
1. **siyeh:**
Kaside 8
Mısra: **175**
Siyah, kara.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

siyeh-mest eyle-:
1. **siyeh-mest eylesün:**-*sün*
Gazel 362
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok sarhoş etmek.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gün-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

siyeh-mest-i çeşm-i şūḫ:
1. **siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın:**-*ın*
Gazel 293
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neşelinin/işvelinin gözündeki çok sarhoş.
11. O ġamzelerle siyeh-mest-i çeşm-i şūḫın gör
12. Nedīm-i bāde-keş ü āşinā-yı mestān ol

siyeh-mest-i heves:
1. **siyeh-mest-i heves:**
Gazel 126
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Arzunun çok sarhoşu.
13. N'ola meyl-i leb-i sāḳī nümāyān olsa āhumdan
14. Siyeh-mest-i heves rāz-ı derūnın āşikār eyler

siyeh-mest-i mey-i cām-ı maḥabbet:
1. **siyeh-mest-i mey-i cām-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 100
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kadehindeki şaraptan dolayı fazla sarhoş.
13. Meẕāḳī-veş siyeh-mest-i mey-i cām-ı maḥabbetdür
14. O kim teh-cürʿa-nūş-ı sāġar-ı bezm-i elestüñdür

siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳ:
1. **siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳum:**-*um*
Kaside 18
Mısra: **181**
Kelime Tipi: -
Aşk kadehindeki şarapla fazla sarhoş.
181. Ben siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳum n'ideyin
182. Keyf-i esrār ile şevḳ-āverī-i cedvārı

siyeh-mest-i pür-āşūb:

1. **siyeh-mest-i pür-āşūb:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karışıklık dolu körkütük sarhoş.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

siyeh-mest-i teġāfül:
1. **siyeh-mest-i teġāfül:**
Gazel 203
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Anlamazlıktan gelmekten/ ilgisiz davranmaktan çok sarhoş.
7. Mādām olacaḳ böyle siyeh-mest-i teġāfül
8. Dāġ-ı dil-i bülbül gül-i ḫandāna görinmez

siyeh-salār:
1. **siyeh-salārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **92**
Siyah/güçlü baş kumandan/lider.
91. Böyle bir ḳalʿa iken geldi anı fetḥ itdi
92. Bu ġazānuñ sipeh-ārā vü siyeh-salārı

siyemmā:
1. **siyemmā:**
Kaside 2
Mısra: **49**
Hele, hususuyla, bilhassa "lâ-siyemmâ" suretinde müstameldir.
49. Siyemmā mışḳale-i mekremetüñle her dem
50. Ṣayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur süḫanüm

şofī:
1. **şofī:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Sofu, zahid.
1. Senden ey şofī ne bīdārı ne ḫʷāb isterler
2. Dāġ-ı dil-sūz-ı ciger çeşm-i pür-āb isterler

sofra-i pehn-i ṭamaʿkār:
1. **sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı:**-*ı*
Gazel 342
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açgözlünün/cimrinin geniş sofrası.
3. Añlamazdum sofra-i pehn-i ṭamaʿkārı nedür
4. Ḫʷāce-i ḳūt-ı ḳanaʿat bir zamān der-pīş iken

sofra-i şemʿdān-ı raḫşān:
1. **sofra-i şemʿdān-ı raḫşānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Parlayan mumluğun sofrası.
33. Hāle-i māh-ı çarḫ-ı gerdāndur
34. Sofra-i şemʿdān-ı raḫşānı

sofra-keş-i midḥat:
1. **sofra-keş-i midḥatüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Övgü sofrasını çeken.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫʷān-ı ṭaʿāmumda benüm

şoḥbet:
1. **şoḥbetdür:**-*dür*
Gazel 198
Mısra: **9**
Konuşmak, muhabbet etmek.
9. Hep ġaraż sāḳī-i gül-çehre ile şoḥbetdür
10. Biz bu devr-i ḳadeḥüñ köhne medārın bilürüz

2. **şoḥbet:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Sohbet, muhabbet.
5. Ol istiġnā-fürūş u ben gedā-yı ḫāne-i ber-dūş
6. O serv-i nāz ile gülşende şoḥbet ḳanda ben ḳanda

3. **şoḥbet:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Sohbet, muhabbet.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile şoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

şoḥbet-i ʿārifāne:
1. **şoḥbet-i ʿārifāne:**
Gazel 261
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ârife/bilgiliye yakışır sohbet.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Şoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

şoḥbet-i erbāb-ı dil:
1. **şoḥbet-i erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül sahiplerinin sohbeti/muhabbeti.
7. Tefriḳa şaldı felek şoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

şoḥbet-i girişme:
1. **şoḥbet-i girişme:**
Gazel 207
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Naz/işve sohbeti.
11. Ġamze nigehle meclis-i ḫāṣ eylese n'ola
12. Hem şoḥbet-i girişme olur hem nişīn-i nāz

şoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey:
1. **şoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey:**
Gazel 429
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Peş peşe eğlence sohbeti.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür şoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

şoḥbet-i murād:
1. **şoḥbet-i murād:**
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sohbet etmeyi arzulama.
7. Bāġda şoḥbet-i murād itsem çemen-pīrā-yı ʿışḳ
8. Güllerin pinhān idüp gül-bünde ḫārın gösterür

şoḥbet-i peymāne-keşān:
1. **şoḥbet-i peymāne-keşāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçki içenlerin sohbeti.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʾiş
2. Şevḳüme şoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʾiş

şoḥbet-i rūḥānī:
1. **şoḥbet-i rūḥānī:**
Gazel 372
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Manevi/ruhani sohbet.
3. Ḫayālüñle göñül bir şoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Şanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

şoḥbet-i telāḳī:
1. **şoḥbet-i telāḳī:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Buluşup sohbet etme.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿişret ü ne şoḥbet-i telāḳī var

şoḥbet-i ʿuşşāk:
1. **şoḥbet-i ʿuşşāḳı:**-*ı*
Gazel 382
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşıkların sohbeti.
5. Uġradum şoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

şoḥbet-i yārān:
1. **şoḥbet-i yārān:**
Gazel 44
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgililerin/dostların sohbeti.
15. ʿĀlemüñ ẕevḳ u şafāsı şoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

şol:
1. **şolda:**-*da*
Kaside 9
Mısra: **22**
Sol.
21. Ḳol ḳanad oldı miṣāl-i per ü bāl-i ʿanḳā
22. Ṣaġ ile şolda sipāhī vü silāḥdārānı

soñra:
1. **soñra:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Sonra.
9. Mışra bizden soñra bir nā-dān gelürse ġam degül
10. Lāne-i şehbāz-ı āḫer āşiyān-ı būm olur

2. **soñra:**
Gazel 130
Mısra: **6**
Sonra.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

3. **soñra:**
Gazel 250
Mısra: **6**
Sonra.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāṣıḳ-ı nā-çārı unutduñ

4. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **1**
Sonra.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

5. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Sonra.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra

2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

6. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Sonra.
3. Bu meclisde ġulū-yı ṣaḥne-i ġamdan kim aġlardı
4. Eger ḫandān olayduḳ girye-i mestāneden soñra

7. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Sonra.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

8. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Sonra.
9. Nice memnūn olur genc-i güherle ehl-i dil andan
10. Bu deñlü renc-i bāzū kāviş-i vīrāneden soñra

9. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **12**
Sonra.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

10. **soñra:**
Gazel 380
Mısra: **14**
Sonra.
13. Felek ḫar-mühre-i güftār-ı aʿdāya ḳulaḳ ṭutmaz
14. Meẕāḳī gevher-i naẓmuñ gibi dür-dāneden soñra

şor-:

1. **şormazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 113
Mısra: **7**
Sormak, sual etmek.
7. Şormazuz pīr-i muġāndan neşve-i peymāneyi
8. Āb ü tāb-ı bāde-reng-i sāġarından bellüdür

2. **şor:**
Gazel 120
Mısra: **9**
Sormak, sual etmek.
9. Baña şor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

3. **şorarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Gazel 226
Mısra: **9**
Sormak, sual etmek.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı şorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

4. **şor:**
Gazel 439
Mısra: **15**
Sormak, sual etmek.
15. Baña şor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

şoy-:

1. **şoyduġ:**-*du, -ġı*
Kaside 27
Mısra: **14**
Soymak, çalmak, gasp etmek.
13. Deşt-i felāketde beni ḍarb ile
14. Şoyduġı dem rāh-zen-i rūzgār

söyin-:

1. **söyindi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **101**
Sönmek, bitmek.
101. El-minnetü li'l-lāh ki zamānında söyindi
102. Rüşvet gibi bir āteş-i sūzān-ı zamāne

söylen-:

1. **söylene:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **238**
Anılmak, anlatılmak.
237. Her ġazāda ola ḫurrem-dil-i ṣad fetḥ ü fütūḥ
238. Söylene ḥaşre degin böyle hezār-āşārı

2. **söylenür:**-*ür*
Gazel 60
Mısra: **7**
Söylenmek, konuşulmak.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

söyleş-:

1. **söyleşür:**-*ür*
Gazel 116
Mısra: **17**
Konuşmak, sohbet etmek.
17. Kim söyleşür Meẕāḳī-yi muʿciz-kelām ile
18. Her beyti bir ġazel ġazeli bir ḳaṣīdedür

2. **söyleşelüm:**-*e, -lüm*
Gazel 291
Mısra: **2**
Konuşmak, karşılıklı sohbet etmek.
1. Ey murġ-ı ḳudsī maḥrem-i rāz-ı nihānum ol
2. Esrār-ı ʿışḳı söyleşelüm hem-zebānum ol

söyleşil-:

1. **söyleşilmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 302
Mısra: **13**
Karşılıklı konuşmak, sohbet etmek.
13. Söyleşilmezdi Meẕāḳī ḫod-sitālarla eger
14. Ṣadme-i āvāze-i naẓmumla ḫāmūş itmesem

söylet-:

1. **söyletsek:**-*se, -k*
Gazel 26
Mısra: **9**
Söyletmek, konuşturmak.
9. Ḥarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

söz:

1. **sözlerümde:**-*ler, -, -de*
Kaside 1
Mısra: **37**
Söz, şiir, ifade.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

2. **sözin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **218**
Söz, şiir, ifade.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtişār eyler

3. **sözde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **146**
Söz, şiir, ifade.
145. Ehl-i dil bir birinüñ ḳadrini aʿlā añlar
146. Sözde biz hep bilürüz mertebe-i yārānı

4. **söz:**
Kaside 10
Mısra: **117**
Söz, kelam.
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

5. **sözüm:**-*üm*
Kaside 14
Mısra: **107**
Söz, şiir.
107. Nāmuñla sözüm ḥaşre dek olsa n'ola meẕkūr
108. Menşūr-ı süḫan lāyıḳ-ı tevḳīʿ-i beḳādur

6. **sözlerüm:**-*ler, -üm*
Kaside 15
Mısra: **79**
Söz, şiir.
79. Vaṣf-ı ḫıyām-ı maʿrifet itdükçe sözlerüm
80. Reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām isterin

7. **sözi:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **26**
Söz, konuşma.
25. Kīse-i sebz ile bir ṭūṭī-i gūyādur kim
26. Sözi hep zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam

8. **sözümi:**-*üm, -i*
Kaside 17
Mısra: **135**
Söz, kelâm.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

9. **sözi:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **86**
Söz, kelâm.
85. Ne muṣāḥib enīs-i sulṭānī
86. Kim sözi tercümān-ı maʿnādur

10. **sözüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **120**
Söz, kelâm.
119. Ben de faḫr eylesem ʿaceb mi benüm
120. Her sözüm hem-zebān-ı maʿnādur

11. **sözüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **167**
Söz, kelâm.
167. Bir degül lafẓ-ı ḫāsid ile sözüm
168. Ki bu nūr ol duḫān-ı maʿnādur

12. **sözleri:**-*ler, -i*
Kaside 21
Mısra: **183**
Söz, kelâm.
183. Sözleri bārid ol ḳadar ki hemān
184. Servī-i mihrgān-ı maʿnādur

13. **sözi:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **142**
Söz, kelâm.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedahşānī

14. **söz:**
Kaside 23
Mısra: **143**
Söz, kelâm.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü noḳṣānı

15. **sözüm:**-*üm*
Kaside 23
Mısra: **145**
Söz, kelâm.
145. Ġubār-ı ḫaṭla sözüm kuḥl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Yaʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

16. **sözüm:**-*üm*
Kaside 23
Mısra: **152**
Söz, kelâm.
151. Olursa ger bu ḳaṣīdem sezā-yı istiḥsān
152. Bulur sözüm şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı

17. **sözleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 65
Mısra: **2**
Söz, kelâm.
1. ʿĀṣıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

18. **sözüñ:**-*üñ*
Gazel 67
Mısra: **13**
Söz, kelâm, şiir.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

19. **sözinde:**-*in*, -*de*
Gazel 79
Mısra: **10**
Söz, kelime, ifade.
9. Nedür bu şuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

20. **söze:**-*e*
Gazel 81
Mısra: **8**
Söz, kelâm, şiir.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẓar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

21. **sözüñ:**-*üñ*
Gazel 259
Mısra: **13**
Söz, kelâm.
13. Cān buldı sözüñ bu dem-i muʿcizle Meẕāḳī
14. Ḫallāk-ı maʿānī misin īcāda mı geldüñ

22. **sözlerüm:**-*ler*, -*üm*
Gazel 265
Mısra: **15**
Söz, kelâm.
15. Sözlerüm hep güher-i tāc-ı ser-i ʿirfāndur
16. Ḳadrüm erbāb-ı hüner bilmemek inṣāf degül

23. **sözüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **7**
Söz, kelâm.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṣel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

24. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **1**
Söz, kelâm.
1. Muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur sözüm
2. Bu naḳş-ı nev-terāneye dem-sāzdur sözüm

25. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **2**
Söz, kelâm.
1. Muʿciz-nevā-yı perde-i iʿcāzdur sözüm
2. Bu naḳş-ı nev-terāneye dem-sāzdur sözüm

26. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **4**
Söz, kelâm.
3. Ben hem-zebān-ı bāde-keşān-ı maḫabbetüm
4. Hep güft ü gū-yı mey-kede-i rāzdur sözüm

27. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **6**
Söz, kelâm.
5. Ben mest-i şūḫ-meşreb-i bezm-i melāmetüm
6. Rindān-nevāz-ı nādire-perdāzdur sözüm

28. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **8**
Söz, kelâm.
7. Şād ola rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām
8. Hep vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

29. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **10**
Söz, kelâm.
9. Bu söz ü sāz u bu nefes-i āteşīn ile
10. Teʾşir-baḫş-ı naġme-i şehnāzdur sözüm

30. **sözüm:**-*üm*
Gazel 297
Mısra: **12**
Söz, kelâm.
11. Mānend-i naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī naġaz-gūy
12. ʿĀlem bilür müsellem ü mümtāzdur sözüm

31. **sözleri:**-*ler*, -*i*
Gazel 345
Mısra: **5**
Söz, kelâm.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

32. **sözde:**-*de*
Gazel 354
Mısra: **13**
Söz, kelâm.
13. Bu lāf-ı fasāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

33. **sözde:**-*de*
Gazel 357
Mısra: **13**
Söz, kelâm.
13. Çoḳdur bu ḳadar lāf-ı süḫan sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile daʿvā-yı iʿcāz idemezsin

34. **sözinde:**-*in*, -*de*
Gazel 365
Mısra: **14**
Söz, kelâm.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad āb u tāb-ı ebrū

35. **sözde:**-*de*
Gazel 390
Mısra: **13**
Söz, kelâm, şiir.
13. Muntaẓam olsa dür-i silk-i maʿānī sözde
14. Oḳunan naẓm-ı Niẓāmī vü Niẓām olsa bize

36. **söz:**
Gazel 427
Mısra: **18**
Söz, kelâm.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

söz temām ol-:
1. **söz temām oldı:**-*dı*
Kaside 18
Mısra: **232**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz/şiir bitti/tamamlandı.
231. Demidür olsa ʿayān nükte-i *****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm ikṣārı

söz ü sāz:
1. **söz ü sāz:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Söz ve çalgı.
9. Bu söz ü sāz u bu nefes-i āteşīn ile
10. Teʾşir-baḫş-ı naġme-i şehnāzdur sözüm

söz ü sāz-ı Mevlevī:
1. **söz ü sāz-ı Mevlevī:**
Gazel 423
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin sözü ve sazı.
1. Cümle-i şevḳ-i semāʿ imiş niyāz-ı Mevlevī
2. Kār-ı bī-hūde degüldür söz ü sāz-ı Mevlevī

söze āġāz id-:
1. **söze āġāz idicek:**-*icek*
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söze/konuşmaya başlamak.
3. Söze āġāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör şīve-i güftārına baḳ

söze gel-:
1. **söze geldükçe:**-*dükçe*
Gazel 424
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşmak, söylemek.
7. Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
8. Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

2. **söze gelse:**-*se*
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söylemeye başlamak, konuşmaya başlamak.
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḫavāṣ-ı eser-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

3. **söze gelse:**-*se*
Kaside 14
Mısra: **59**

Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşmak, söylemek.
59. Düstūr-ı mükerrem ki söze gelse kelāmı
60. Hep fıḳra-i isʿāf-ı recā-yı fuḳarādur

4. **söze gelse:**-*se*
Kaside 26
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Konuşmak, söylemek.
29. Söze gelse leb-i gevher-feşānı
30. Virür cāna ḥayāt-ı cāvidānı

sözimüz birdür:
1. **sözimüz birdür:**
Gazel 200
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sözümüz birdir, sözümüzden dönmeyiz.
5. Birdür sözimüz fayṣal-ı ṣad redd ü ḳabūlüz
6. Vā-reste-i dil daġdaġa-yı çūn u çerāyuz

sözüme raġbet-i tam id-:
1. **sözüme raġbet-i tam idelden:**-*el, -den*
Kaside 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Sözünü tam olarak kabul etmek, sözüne inanmak.
33. Ol şehen-şeh ki idelden sözüme raġbet-i tam
34. Rūz u şeb hūşgeh-i pīr ü civāndur süḫanüm

şu:
1. **şuyın:**-*yı, -n*
Kaside 9
Mısra: **27**
Nehir, ırmak.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḥayrānı

suʾāl:
1. **suʾāle:**-*e*
Gazel 76
Mısra: **18**
Soru.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

suʾāl id(t)-:
1. **suʾāl iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sormak, öğrenmek istemek.
7. Cānā suʾāl iderseñ eger ḥāl-i ʿāşıḳı
8. Bir bir hemān cevābını ezber virür saña

2. **suʾāl itmiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sormak, istemek.
9. Göñül pīr-i muġāndan cāy-ı āsāyiş suʾāl itmiş
10. Girüp mey-ḫāneye bir mecmaʿ-ı aḥbāb göstermiş

suʾāl-i ġamze-i ġammāz:
1. **suʾāl-i ġamze-i ġammāza:**-*a*
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran yan bakışın sorusu.
5. Beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde üstādum
6. Suʾāl-i ġamze-i ġammāza biñ cevāb iderin

şubḥ:
1. **şubḥ:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Sabah.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān şubḥ ile şāmumda benüm

2. **şubḥ:**
Kaside 15
Mısra: **102**
Sabah.
101. Ḥaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her şubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

3. **şubḥa:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **10**
Sabah.
9. Ger ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl iseñ eyle
10. Tā şubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

şubḥ ile/u şām:
1. **şubḥ ile şāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ile akşam.
109. Rūz u şeb gülşen-i saʿādetde
110. Geçe rāḥatla şubḥ ile şāmı

2. **şubḥ u şām:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül şubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

şubḥ ol-:
1. **şubḥ olınca:**-*ınca*
Gazel 205
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sabah olmak, güneş doğmak.
5. Gice tā şubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḥayāl-i ḫ∨āb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

şubḥ u mesā:
1. **şubḥ u mesā:**
Tarih 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam.
13. Ḳalʿa-i Ḳandiyeyi itdi iḥāṭa ol dem
14. Başladı ceng ü cidāl eylemege şubḥ u mesā

2. **şubḥ u mesā:**
Tarih 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam.
11. Oldı eşk-i ṭarab u girye-i ḥasret cārī
12. Gülüp aġlarsa n'ola bendeleri şubḥ u mesā

3. **şubḥ u mesā:**
Kaside 18
Mısra: **113**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah ve akşam.
113. Āsumān-ḳadr-i vezāret ki olur şubḥ u mesā
114. Çeşm-i baḫtında nümāyān eşer-i bīdārı

şubḥa degin:
1. **şubḥa degin:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabaha kadar.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice şubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

şubḥ-dem:
1. **şubḥ-dem:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
3. Şubḥ-dem bāġda gülgeşt-i gülistān iderek
4. Gül gibi oldı güşāde dil-i nā-şād-ı ṣabā

2. **şubḥ-dem:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
7. Nergis ü gül çeşm ü güş olsa n'ola şubḥ-dem
8. Ders-i Gülistān oḳur murġ-ı sebaḳ-ḫ∨ān-ı şubḥ

3. **şubḥ-dem:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫ∨āb içre
4. Gice tā şubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

4. **şubḥ-dem:**
Gazel 94
Mısra: **5**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
5. ʿĀlemi her şubḥ-dem böyle münevver eyleyen
6. Mihr-i enver mi ruḥ-ı dil-ber midür bilmem nedür

5. **şubḥ-deminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **22**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
21. Māh-ı ḫūrşīd-i żiyā Ḥażret-i Şāmīzāde
22. Kim şeb-i pür-ṭarabın şubḥ-deminden bilürüz

6. **şubḥ-dem:**
Gazel 180
Mısra: **16**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
15. Şeb-zindedār-ı miḥnet isek olmazuz melūl
16. Her şubḥ-dem telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz

7. **şubḥ-dem:**
Gazel 197
Mısra: **5**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
5. Şubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

8. **şubḥ-dem:**
Gazel 222
Mısra: **11**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
11. Artarsa n'ola şubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Şevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

9. **şubḥ-dem:**
Gazel 306
Mısra: **3**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
3. Yine her şubḥ-dem ṣad şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

10. **şubḥ-demüñden:**-*üñden, -den*
Kaside 16
Mısra: **82**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sabah vaktinde, sabahleyin.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eşer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

ṣubḥ-dem-i ʿişret:
1. **ṣubḥ-dem-i ʿişret:**
Gazel 390
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçkinin sabah vakti.
5. Bezm-i şām-ı ṭarab u ṣubḥ-dem-i ʿişret içün
6. Mihr-i zer-micmere-i ʿanber-i ḫām olsa bize

ṣubḥ-dem-i rūz-i veġā:
1. **ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Savaş gününün sabah vakti.
11. Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

ṣubḥgāh:
1. **ṣubḥgāh:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Sabah vakti.
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫvācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

ṣubḥgāh-ı Mevlevī:
1. **ṣubḥgāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin sabah vakti.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

ṣubḥ-ı bezm-i şebāne:
1. **ṣubḥ-ı bezm-i şebāne:**
Gazel 261
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gece meclisinin sabahı.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

ṣubḥ-ı ehl-i dil:
1. **ṣubḥ-ı ehl-i dili:**-*i*
Gazel 189
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül sahiplerinin/âşıkların sabahı.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

ṣubḥ-ı ġazā:
1. **ṣubḥ-ı ġazā:**
Kaside 14
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda savaş sabahı.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

ṣubḥ-ı ḫoş-dem:
1. **ṣubḥ-ı ḫoş-dem:**
Gazel 170
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Güzel vaktin sabahı.
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

ṣubḥ-ı maḥşer:
1. **ṣubḥ-ı maḥşer:**
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mahşer sabahı.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḫrüñ bāmdādıdur gönül

ṣubḥ-ı nev-rūz:
1. **ṣubḥ-ı nev-rūz:**
Kaside 17
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Nevruz sabahı.
65. Şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāli żiyā-pāş olalı
66. Ṣubḥ-ı nev-rūz olur tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam

2. **ṣubḥ-ı nev-rūz:**
Kaside 22
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Nevruz sabahı.
37. Feyż-i luṭf-ı bahār-ı iclāli
38. Ṣubḥ-ı nev-rūz eyler aḫşamı

ṣubḥ-ı sānī:
1. **ṣubḥ-ı ṣānī:**
Kaside 9
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Medh eden sabah.
129. Sen o sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin
130. Reşk ider evvel-i iḳbālüñe ṣubḥ-ı ṣānī

ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālem:
1. **ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi:**-*i*
Kaside 20
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın ümit sabahı.
33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

ṣubḥ-ı viṣāl-i yār:
1. **ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan:**-*dan*
Gazel 403
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyle buluşma/kavuşma sabahı.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

sūd:
1. **sūd:**
Kaside 12
Mısra: **54**
Fayda, kâr.
53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḫilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḫüsrān-ı zamāne

2. **sūdı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **172**
Fayda, kâr.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

sūd vir-:
1. **sūd virmez:**-*mez*
Kaside 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fayda etmek.
51. Sūd virmez ḫaẕer çü bī-şekdür
52. İḫtimāl-i ziyān cirīdüñden

sudāʿ-ı ḫumār-ı ḥasret:
1. **ṣudāʿ-ı ḫumār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hasret içkisinden sonra gelen baş ağrısının verdiği rahatsızlık.
5. Gül-āb-ı gül-bün-i bāġ-ı cinān ile gitmez
6. Bu derd-i ser ki ṣudāʿ-ı ḫumār-ı ḥasretdür

sūde-i elmās:
1. **sūde-elmās:**
Gazel 305
Mısra: **11**
Elmas kırıntısı.
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-i derūn-ı dile figārum

2. **sūde-i elmās:**
Kaside 18
Mısra: **199**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

3. **sūde-i elmās:**
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
3. Dāġ-ber-dāġ-ı dile sūde-i elmās gerek
4. Nev-ṭabībān-ı cihān ḫoḳḳada merhem ne ṭutar

4. **sūde-i elmās:**
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
5. ʿAceb mi sūde-i elmās olursañ çeşm-i nā-dāna
6. Hemīşe dīde-i ehl-i dile kuḥl-ı ġubāruz biz

5. **sūde-i elmās:**
Gazel 200
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
15. Zaḫm-ı ciger-i bī-hünere sūde-i elmās
16. Ter-dīde-i erbāb-ı dile kuḥl-ı cilāyuz

6. **sūde-i elmās:**
Gazel 200
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
17. Çoḳ mı bu ḳadar raġbetimüz sūde-i elmās
18. Ser-defter-i yārān-ı pesendīde-edāyuz

7. **sūde-i elmās:**
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ʿitāb-ı tāze

8. **sūde-i elmās:**
Gazel 407
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

9. **sūde-i elmāsa:**-*a*
Gazel 177
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
11. Yoḳ minnetimüz sūde-i elmāsa felekde
12. Ser-tā-be-ḳadem dāġ-ı nemek-ḫvāre-i ʿışḳuz

10. **sūde-i elmāsa:**-*a*
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

11. **sūde-i elmāsa:**-*a*
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

12. **sūde-i elmāsdan:**-*dan*
Gazel 431
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
3. N'olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

13. **sūde-i elmāsı:**-*ı*
Gazel 233
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

14. **sūde-i elmāsı:**-*ı*
Gazel 345
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sīnesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmāsı derkār itmesün yā n'eylesün

15. **sūde-i elmāsı:**-*ı*
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Elmas kırıntısı.
9. Sūde-i elmāsı kuḥl-ı dīde bilmezse eger
10. Derdmendān-ı maḥabbet rūy-ı dermān görmesün

sūde-ruḥ-ı taḥte serā:
1. **sūde-ruḥ-ı taḥte serādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Toprak altına yüzünü sürmüş.
25. Ne ḳalʿa ki her küngüresi hem-ser-i eflāk
26. Ḫandaḳları ḥod sūde-ruḥ-ı taḥte serādur

sūd-ı bāzār:
1. **sūd-ı bāzār:**
Gazel 318
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Pazarın/çarşının kazancı.
15. Tācir-i şehr-i bend-i ḫüsrānum
16. Sūd-ı bāzār n'eydügin bilmem

sūdmend-i sitem:
1. **sūdmend-i siteme:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Faydalı eziyet.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

şuffe:
1. **şuffesi:**-*si*
Kaside 6
Mısra: **13**
Sofa.
13. Şuffesi bir müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām
14. Süddesi ḥod mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl

şuffe-i ʿarş-ı berīn:
1. **şuffe-i ʿarş-ı berīnde:**-*de*
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüksek/yüce arş/gökyüzü makamı.
1. Şuffe-i ʿarş-ı berīnde ḫān-ḳāh-ı Mevlevī
2. ʿArşda daḥi döner dirler külāh-ı Mevlevī

sūḫte:
1. **sūḫtedür:**-*dür*
Gazel 328
Mısra: **5**
Yanmış, yanık.
5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

suḫte-i nār-ı ḥasret:
1. **suḫte-i nār-ı ḥasret:**
Gazel 396
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem ateşiyle yanmış.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

sūḳ-ı ʿirfān:
1. **sūḳ-ı ʿirfānda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Bilgi/irfan pazarı.
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n'ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

2. **sūḳ-ı ʿirfānda:**-*da*
Kaside 21
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
Bilgi/irfan pazarı.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

şulḥ ol-:
1. **şulḥ oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Deyim**
Barış olmak.
57. ʿAdū nā-çār olup āḫir ricālar itdi şulḥ oldı
58. Ḫilāf iken ʿacībdür cemʿ-i eżdād olduġın gördük

şulḥ u şalāḥ:
1. **şulḥ u şalāḥa:**-*a*
Kaside 19
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Barış ve düzelme.
59. Müsāʿid oldı çün şulḥ u şalāḥa feṭḥ u nuṣretle
60. Gelüp ḫayme-nişīn encüm-i evtād olduġın gördük

sulṭān:
1. **sulṭānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **10**
Hükümdar, sultan.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **sulṭānum:**-*um*
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Hükümdar, sultan.
1. Ḫāk-i pāy-ı şerīfe sulṭānum
2. Çehre-fersāyī-i zirāʿat ile

3. **sulṭānum:**-*um*
Kaside 23
Mısra: **109**
Hükümdar, sultan.
109. Ber-zede ʿarż ideyin ḫāk-i pāye sulṭānum
110. Şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı

4. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 52
Mısra: **7**
Hükümdar, sultan.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

5. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 133
Mısra: **9**
Hükümdar, sultan, sevgili.
9. Belā-yı hicr ü sevdā-yı ser-i zülfüñle sulṭānum
10. Meẕāḳī daḥi çoḳ endīşe-i dūr u dırāz eyler

6. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 181
Mısra: **3**
Sevgili, yar.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

7. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 240
Mısra: **5**
Sultan, sevgili.
5. Gerd-i sürme eşer-i ḫāk-i derüñ sulṭānum
6. Rūşenā-baḫş-ı ʿuyūn-ı ülü'l-ebṣār ancaḳ

8. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 263
Mısra: **7**
Sultan, sevgili.
7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

9. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 329
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, sevgili.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

10. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 343
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, sevgili.
7. Hemān sen āstīnüñ eyleme ālūde sulṭānum
8. Ḳo dāyim dīde-i ġam-dīde böyle ḫūn-feşān olsun

Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī:
1. **Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī:**
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sultan IV. Mehmet Gazi. bkz. Ḫān Meḥ(em)med.

31. Ebu'l-fetḥ-i cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī kim
32. Cihādı şuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār eyler

Sulṭān Meḥemmed-i ġāzi:
1. **Sulṭān Meḥemmed-i ġāzi:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sultan IV. Mehmet Gazi. bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
89. Yaʿni Sulṭān Meḥemmed-i ġāzi
90. Kim meh-i āsumān-ı maʿnādur

Sulṭān Murād:
1. **Sulṭān Murād:**
Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
bkz. Ḫān Murād.
11. Ey Meẕāḳī müjde kim ṣad beẕl-i luṭfıyla bugün
12. Ber-murād itmek muḳarrerdür seni Sulṭān Murād

Sulṭān Murād-ı pür-kerem:
1. **Sulṭān Murād-ı pür-kerem:**
Gazel 60
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütufla dolu Sultan Murat. bkz. Ḫān Murād.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

sulṭān ol-:
1. **sulṭān olur:**-*ur*
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Padişah/sultan olmak.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

sulṭān-ı bahār:
1. **sulṭān-ı bahār:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bahar sultanı.
7. Yine sulṭān-ı bahār aḳçe niṣār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

sulṭān-ı bu'l-maġāzī:
1. **sulṭān-ı bu'l-maġāzī:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Savaşla ilgili menkabelerin sultanı.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihān:
1. **sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Dünyanın talihli hükümdarı.
195. Ḥaḳ pīr ide sulṭān-ı civān-baḫt-ı cihānı
196. Ki_oldur sebeb-i rāḥat-ı sükkān-ı zamāne

sulṭān-ı ʿışḳ:
1. **sulṭān-ı ʿışḳ:**
Gazel 427
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk sultanı, sevgili.
11. Ṣavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ ṣaḥn-ı meydāndur yeri

sulṭān-ı maḥabbet:
1. **sulṭān-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 202
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/aşk sultanı.
11. Tek ü tenhā bozar bir ḥamle ile ḳalb-i ʿuṣṣāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḥtāc-ı cünūd olmaz

sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā:
1. **sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā:**
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ölüm keçesini/hırkasını giyen sultan.
9. Dervīş-i kühen-cāme ḥaḳīr olsa ʿaceb mi
10. Sulṭān-ı nemed-pūş-ı fenā muḥteşem olmaz

sulṭān-ı seḥer-hīz-i mihir-kevkeb:
1. **sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin:**-*sin*
Kaside 9
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Sabah vakti doğan güneş yıldızının sultanı.
129. Sen o sulṭān-ı seḥer-ḫīz-i mihir-kevkebsin
130. Reşk ider evvel-i iḳbālüñe ṣubḥ-ı ṣānī

sulṭān-ı selāṭīn-i ḥadem:
1. **sulṭān-ı selāṭīn-i ḥadem:**
Kaside 12
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hizmetçilerin sultanlarının sultanı/hükümdarı.
41. Sulṭān-ı selāṭīn-i ḥadem rūy-ı zemīn kim
42. Bir bende-i efgendesidür ḫān-ı zamāne

sulṭānü's-selāṭīn-i cihān-ı şān u şevket:
1. **sulṭānü's-selāṭīn-i cihān-ı şān u şevket:**
Kaside 8
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Büyüklük ve şan dünyasındaki sultanların sultanı, hükümdarların hükümdarı.
39. O sulṭānü's-selāṭīn-i cihān-ı şān u şevket kim
40. Şükūhı cümle şāhān-ı cihānı şermsār eyler

sun-:
1. **şunduḳça:**-*duḳça*
Gazel 35
Mısra: **1**
Vermek, sunmak, uzatmak.
1. Mest olup şunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

2. **şunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **6**
Vermek, sunmak, uzatmak.
5. Müretteb bezm-i ḥüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿışve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra şunmazsın

3. **şunarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 353
Mısra: **7**
Vermek, sunmak, uzatmak.
7. Şunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra şunmazsın

4. **şunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **8**
Vermek, sunmak, uzatmak.
7. Şunarsın sāḳiyā cām-ı lebüñ bī-gāneye ammā
8. Ḫumār-ālūde-i hicrüñ olan maḫmūra şunmazsın

5. **şunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **12**
Vermek, sunmak, uzatmak.
11. Gönül pervāne deñlü süziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra şunmazsın

6. **şunmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 353
Mısra: **14**
Vermek, sunmak, söylemek.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra şunmazsın

7. **şunar:**-*ar*
Gazel 380
Mısra: **1**
Vermek, sunmak, uzatmak.
1. Şunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

8. **şun:**
Gazel 402
Mısra: **7**
Vermek, sunmak, uzatmak.
7. Şun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli şāhçe-i verd-i ter eyle

9. **şunsun:**-*sun*
Gazel 420
Mısra: **9**
Vermek, sunmak, uzatmak.
9. Şunsun yine Meẕāḳī'ye bir cām-ı lālefām
10. Sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey

şunʿ-ı İlāhī:
1. **şunʿ-ı İlāhī:**
Gazel 268
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlahi kudret/eser.
1. ʿIşḳ bir şunʿ-ı İlāhī kārgāhıdur göñül
2. Gevher-i genc-i maḥabbetle mübāhīdür göñül

sūr:
1. **sūr:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Düğün, ziyafet, şenlik.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

2. **sūruñ:**-*uñ*
Kaside 10
Mısra: **29**
Düğün, ziyafet, şenlik.
29. Ḫvān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol sūruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

sūr u şafā:
1. **sūr u şafā:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Düğün/ziyafet/şenlik ve eğlence.

13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u ṣafā leyl ü nehār

sūr-ābād it-:
1. **sūr-ābād itdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şenlik/ziyafet yeri yapmak.
13. İtdi mātem-kede-i dehri yine sūr-ābād
14. Şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā

ṣurāḥī:
1. **ṣurāḥī:**
Gazel 11
Mısra: **11**
İçine şarap konan uzun boyunlu kap.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

2. **ṣurāḥī:**
Gazel 241
Mısra: **9**
İçine şarap konan uzun boyunlu kap.
9. Dūr-bīn-i gerden-i mīnā ṣurāḥī var iken
10. Bir naẓar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn olmaduḳ

3. **ṣurāḥī:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Sürahi, su şişesi.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

4. **ṣurāḥī:**
Gazel 369
Mısra: **8**
Sürahi. İçine şarap konan uzun boyunlu kap.
7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḥīde ṣurāḥī ṭarf-ı zānūda

5. **ṣurāḥīyi:**-*yi*
Gazel 441
Mısra: **3**
İçine şarap konan uzun boyunlu kap.
3. Al ṣurāḥīyi ele sāġar-ı ṣaḥbā-rīz ol
4. Nice_olur seyr idelüm laʿl-i müẕāb ey sāḳī

ṣurāḥīveş:
1. **ṣurāḥīveş:**
Gazel 71
Mısra: **3**
Sürahi gibi.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḥvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

sūre:
1. **sūresin:**-*si*, -*n*
Gazel 364
Mısra: **19**
Kuran'da besmelelerle birbirinden ayrılan bölümler.
19. Oḳur Rūḥü'l-Emīn İnnā Feteḥnā sūresin ezber
20. Beşāretler ġuzāta müjde-i fetḥ ü ẓaferdür bu

şūret:
1. **şūretin:**-*in*
Kaside 9
Mısra: **113**
Şekil, görünüş.
113. Şūretin Mānī-i endîşe de taṣvīr idemez
114. Zīr-i rānında olan esb-i sebük-cevlānı

2. **şūretinde:**-*in*, -*de*
Kaside 21
Mısra: **11**
Şekil, biçim.
11. Nice dil çetr şūretinde felek
12. Dāmen-i sāyebān-ı maʿnādur

3. **şūret:**
Gazel 271
Mısra: **11**
Şekil, biçim.
11. Ne heyūlādur ne şūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḫilāfıdur göñül

4. **şūretde:**-*de*
Gazel 380
Mısra: **11**
Şekil, biçim.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe şūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

şūret ü maʿnī-i ʿālem:
1. **şūret ü maʿnī-i ʿālem:**
Kaside 17
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Âlemin anlamı ve görünüşü/sureti.
55. Şūret ü maʿnī-i ʿālem ki hemān böyle olur
56. Olıcaḳ devlet ü iḳbāle nebāhat munżam

şūret ü maʿnī-i beytü's-şanem:
1. **şūret ü maʿnī-i beytü's-şanemi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **170**
Kelime Tipi: -
Put evinin anlamı ve sureti/şekli.
169. İstemem cevher-i ferd üstüne taṣvīr iderin
170. Şūret ü maʿnī-i beytü's-ṣanemi efkārı

şūret vir-:
1. **şūret virsün:**-*sün*
Gazel 280
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şekil/biçim vermek.
3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice şūret virsün
4. N'eylesün ṣīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

şūretā:
1. **şūretā:**
Kaside 17
Mısra: **31**
Görünüşte.
31. Şūretā nāme iken naḳş-ı nigīn ile olur
32. Ḳāmet-i şāhid-i mażmūna ḳabā-yı maʿlem

şūret-kede-i maḳsad:
1. **şūret-kede-i maḳsad:**
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Maksadın/amacın biçimi/tarzı.
5. Şūret-kede-i maḳsad u dem-sāz-ı emeldür
6. Beytü's-ṣanem-i ʿışḳ ile nāḳūs-ı maḥabbet

şūret-i cemāl:
1. **şūret-i cemāl:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüz güzelliğinin görünüşü.
3. Baḳ ḳalb-i pāk-i ʿāşıḳa kim şūret-i cemāl
4. Mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan ẓuhūr ider

şūret-i dīvār:
1. **şūret-i dīvār:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Duvar şureti/şekli.
7. Deyr-i ʿālemde güzel çoḳ saña nisbet ammā
8. Ṣanemā her biri bir şūret-i dīvār ancaḳ

2. **şūret-i dīvāra:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Duvar sureti, duvar yüz.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfitāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat şūret-i dīvāra güc

şūret-i ḥāl:
1. **şūret-i ḥālüm:**-*üm*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Halin/durumun görünüşü.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle şūret-i ḥālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

şūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-misāl:
1. **şūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Görülmemiş bir şey gibi eşsiz güzellikteki yüz.
9. Nedür bu şūret-i ḥüsn-i bediʿ-i ṭurfe-miṣāl
10. K'anuñ nümūne-i naḳş u nigārı bāḳīdür

şūret-i istiḥżār:
1. **şūret-i istiḥżārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Hazırlama/hatırlama sureti/şekli.
81. Siḥr idermiş ṭutalum kilk-i ṣuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur şūret-i istiḥżārı

şūret-i mihrāb:
1. **şūret-i mihrāb:**
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mihrap görüntüsü.
5. Secde-i ebrū-yı yārı ol ḳadar eyle ḫayāl
6. Deyr içinde şūret-i mihrāb gelsün çeşmüñe

şūret-i nāz u niyāz-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳ:
1. **şūret-i nāz u niyāz-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳdur:**-*dur*
Gazel 225
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Âşık ve maşukun (sevilen) yalvarıp yakarma şekli/tarzı.
15. Şūret-i nāz u niyāz-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳdur
16. Şekl-i Yūsufla Züleyḫā-yı muṣavverden ġaraż

şūret-i taḳvā:
1. **şūret-i taḳvāda:**-*da*
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dinin emir ve yasaklarına uyma şekli.
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi şūret-i taḳvāda raḳṣ

2. **şūret-i taḳvāda:**-*da*
Gazel 259
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dinin emir ve yasaklarına uyma şekli.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā şūret-i taḳvāda mı geldüñ

şūret-i zībā:

1. **ṣūret-i zībāda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel yüz.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

ṣūret-nümā-yı cān:
1. **ṣūret-nümā-yı cāndur:**-*dur*
Gazel 170
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Canın yüzünü gösteren.
13. Ol kim leb-i bütāndur düşde daḥi ʿayāndur
14. Ṣūret-nümā-yı cāndur mirʾāt-ı ḫ∨āb-ı nev-rūz

ṣūret-perest olup ḳal-:
1. **ṣūret-perest olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Surete tapan olup kalmak.
3. Cemāl-i yāri görüp nūr-ı Ḥaḳḳ'ı añlamayan
4. Miṣāl-i āyine ṣūret-perest olup ḳalmış

ṣūret-perest-i deyr-i felek:
1. **ṣūret-perest-i deyr-i felek:**
Gazel 194
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Felekteki dünyada sureti seven/önem veren.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek şanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi naḳş u nigārından isterüz

ṣūret-perest-i ʿişve:
1. **ṣūret-perest-i ʿişvedür:**-*dür*
Gazel 112
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazın suretine tapan.
3. Gör ne kāfirdür ki ḳaṣd-ı raḫne-i İslām idüp
4. Büt-tırāş-ı nāzdur ṣūret-perest-i ʿişvedür

ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyā:
1. **ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyāyuz:**-*yuz*
Gazel 200
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hile ve ikiyüzlülüğün put evinindeki (put) suretini kıran.
7. Biz deyr-i maḥabbetde Ḫalīlu'l-lāh-ı ʿışḳuz
8. Ṣūret-şiken-i büt-kede-i zerḳ u riyāyuz

sūr-ı ferāḥ-güster:
1. **sūr-ı ferāḥ-güster:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Huzur veren düğün/ziyafet/şenlik.
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḥ-güster kim
4. Anı maḥṣūṣ ide etfāle nebiyy-i muḫtār

sūr-ı gülistān-timsāl:
1. **sūr-ı gülistān-timsāl:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi gibi düğün/ziyafet/şenlik.
9. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı gülistān-timsāl
10. Böyle olsa olıcaḳ bāġ-ı güşāde-ezhār

sūr-ı hümāyūn:
1. **sūr-ı hümāyūn:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Padişahlık düğünü/ziyafeti/şenliği.
19. Her kişi ḫurrem ü dil-şād olursa ne ʿaceb
20. Oldı bu sūr-ı hümāyūn dem-i eyyām-ı bahār

sūr-ı hümāyūn-āsār:
1. **sūr-ı hümāyūn-āṣār:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişahlık alâmeti düğün/ziyafet/şenlik.
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āṣār
2. Ki anda mevcūd ola ʿālemde bugün her ne ki var

2. **sūr-ı hümāyūn-āṣār:**
Kaside 10
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Padişahlık alâmeti düğün/ziyafet/şenlik.
159. Tā ki bir buncılayın sūr-ı hümāyūn-āṣār
160. Ola ʿālemde feraḥ-güster-i şaḥn-ı gülzār

sūr-ı laṭīf:
1. **sūr-ı laṭīf:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel düğün/ziyafet/şenlik.
11. Görmemişdür daḥi bir buncılayın sūr-ı laṭīf
12. Devr idelden küre-i arżı sipihr-i devvār

sūr-ı meserret:
1. **sūr-ı meserret:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevinç/şenlik ziyafeti.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

sūr-ı ṭarab-pervere:
1. **sūr-ı ṭarab-pervere:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Eğlence seven düğün/sünnet/şenlik.
57. İtdi bu sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
58. Ḫān Meḥmed şeh-i ẕī-şān-ı sütūde-eṭvār

2. **sūr-ı ṭarab-pervere:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Eğlence seven düğün/sünnet/şenlik.
59. Böyle bir sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
60. Mecmaʿ-i sünnet-i şeh-zāde-i pākīze-tebār

ṣuver-bend-i ḫayāl:
1. **ṣuver-bend-i ḫayālüm:**-*üm*
Kaside 13
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hayalinin suretini bağlayan.
71. Ol ṣuver-bend-i ḫayālüm ki nümāyān olmaz
72. Mūy-ı noḳsān-ı ḳalem diḳḳat-i tāmumda benüm

2. **ṣuver-bend-i ḫayālüm:**-*üm*
Kaside 18
Mısra: **167**
Kelime Tipi: -
Hayalinin suretini bağlayan.
167. Ben ṣuver-bend-i ḫayālüm ġarażuñ seyr ise gör
168. Ḥüsn-i taṣvīr-i bütān-ı Çigil ü Ferḫārı

ṣuver-i ġonce:
1. **ṣuver-i ġonce:**
Kaside 9
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Gonca sureti.
97. Kilk-i Bihzād ile bir tāze gülistān olmış
98. Ṣuver-i ġonce ile naḳş-ı gül-i ḫandānı

ṣuver-i rāz-ı sipihr:
1. **ṣuver-i rāz-ı sipihre:**-*e*
Gazel 157
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin sırrının suretleri/halleri.
11. Ṣuver-i rāz-ı sipihre n'ola vāḳıf olsaḳ
12. Nāẓır-ı ṣafḥa-i āyīne-i zānūyuz biz

ṣuver-nümā-yı temāsīl-i ġaflet-i dil ü cān:
1. **ṣuver-nümā-yı temāṣīl-i ġaflet-i dil ü cāndur:**-*dur*
Gazel 252
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül ve canın gaflet timsallerinin/örneklerinin şekillerini gösteren.
11. Ṣuver-nümā-yı temāṣīl-i ġaflet-i dil ü cāndur
12. Ġunūdegān-ı ümmīdüñ ḫayāl-i ḫ∨ābını gördük

sūz u güdāz:
1. **sūz u güdāz:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanma ve erime.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı ṣorarsañ göñül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

2. **sūz u güdāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanma ve erime.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

3. **sūz u güdāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanma ve erime.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

sūz u güdāz-ı āh:
1. **sūz u güdāz-ı āh:**
Gazel 282
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ahın yangını ve eritmesi.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

sūz u güdāz-ı ʿışḳ:
1. **sūz u güdāz-ı ʿışḳ:**
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşktan dolayı yanma ve erime.
7. Eksük olur mı sīnede sūz u güdāz-ı ʿışḳ
8. Dāmān-ı nāz-ı şuʿle-fürūz-ı niyāz olur

sūzān:
1. **sūzān:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Yanan, yakıcı.
5. Göñül sūzān u eşk-i dīde hep ḫūn-āb-ı ḥasretdür

6. Miṣāl-i lāle pür-dāġ u be-ḫūn ġaltīdeyüz cānā

sūzān eyle-:
1. **sūzān eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakmak.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

sūzān ol-:
1. **sūzān olur:**-*ur*
Gazel 436
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakan olmak.
1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

sūzen:
1. **sūzen:**
Gazel 23
Mısra: **10**
İğne.
9. Nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ gibi cānā
10. Sūzen mi olur zaḫm-ı dil-i zāra münāsib

sūz-ı aḫker-i dāġ:
1. **sūz-ı aḫker-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaranın ateş korunun ateşi.
7. ʿAceb mi sūde-i elmāsı itse ḫākister
8. Ḳalursa sīnede ger böyle sūz-ı aḫker-i dāġ

sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāz:
1. **sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ezgili/nağmeli ses çıkaran/yapan bülbülün yangını/ateşi.
1. Ol gül-i nāz-perverüm ḳadr-i niyāzı bilmedi
2. Ḥayf ki sūz-ı bülbül-i zemzeme-sāzı bilmedi

sūz-ı ciger:
1. **sūz-ı ciger:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yürek/gönül yangını/yanması.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

sūz-ı dāġ-ı ibtilā:
1. **sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın:**-*sı, -n*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşkünlük yarasının yanığı.
1. Āh kim ol bī-vefā cevr ü cefāsın artırur
2. Ehl-i ʿışḳuñ sūz-ı dāġ-ı ibtilāsın artırur

sūz-ı derūn:
1. **sūz-ı derūnum:**-*um*
Gazel 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül yangını, içten gelen ah.
3. Günde biñ āh eylesem sūz-ı derūnum kim bilür
4. Āteşīn-dāġ-ı cigerle dūd-ı āhum bir midür

3. **sūz-ı derūnumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül yangını, içten gelen ah.
9. Nāḫun-ı şīr olsa da sūz-ı derūnumdan yanar
10. Gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figārumdan şaḳın

4. **sūz-ı derūn:**
Gazel 211
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül yangını, içten gelen ah.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı şuʿle-pāş ile böyle ḥazīn-nefes

5. **sūz-ı derūna:**-*a*
Gazel 211
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül yangını, içten gelen ah.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eşer
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

sūz-ı derūn-ı hūn-ı eşk-i çeşm-i ter:
1. **sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter:**
Gazel 248
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Islak gözden akan gözyaşındaki kanın içteki/gönüldeki yangını.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳ:
1. **sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳ:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkların içindeki yangın.
3. Gör eşk-i germ ile sūz-ı derūn-ı ʿuşşāḳı
4. Semend-rān-ı ġamuñ kār u bārı āteşdür

sūz-ı dil:
1. **sūz-ı dil:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi/yangını.
7. Saña niçün sūz-ı dil itmez eşer ey melek
8. Sāye-i çetr-i felek cāy-ı penāhuñ mıdur

2. **sūz-ı dil:**
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi/yangını.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

3. **sūz-ı dil:**
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi/yangını.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

4. **sūz-ı dil:**
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi/yangını.
5. Ḫarābe-sūz u ṭarab-ḫāne-sāz olmaḳ olurdı
6. Eger ki sūz-ı dil ü çeşm-i eşkbārum olaydı

sūz-ı dil-i āteşīn-nefes:
1. **sūz-ı dil-i āteşīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateş (gibi) nefesli gönlün yanması/derdi.
1. Böyle ḳalursa sūz-ı dil-i āteşīn-nefes
2. Dūzaḫ-fürūz-ı ḥasret olur her kemīn-nefes

sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü per:
1. **sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kolsuz kanatsız pervanenin (kelebek) gönlündeki yangın/acı.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Mezāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

sūz-ı dil-i zār:
1. **sūz-ı dil-i zārı:**-*ı*
Müfret 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönlün yangını.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

sūz-ı faṣāḥat:
1. **sūz-ı faṣāḥat:**
Gazel 284
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sözün açık ve güzel olmasının ateşi.
13. Mezāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

sūz-ı fürḳat:
1. **sūz-ı fürḳatle:**-*le*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

sūz-ı ḥasret:
1. **sūz-ı ḥasrete:**-*e*
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi.
5. El-ʿateş-senc-i reh-i beytü'l-harām-ı ʿışḳ iseñ
6. Böyle sūz-ı ḥasrete ser-çeşme-i Zemzem fedā

2. **sūz-ı ḥasretle:**-*le*
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīne:
1. **sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz:**-*müz*
Gazel 333
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dün geceki şarabın verdiği sarhoşluğunu ateşi.
5. Meded sāḳī ṣabūḥī-şuʿle-efrūz-ı mey-i nāb ol
6. Gider sūz-ı ḫumār-ı bāde-i dūşīnemüz sensin

sūz-ı ʿışḳ:

1. **sūz-ı ʿışḳ:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

2. **sūz-ı ʿışḳ:**
Gazel 366
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān:
1. **sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zayıf/kuvvetsiz kalbin yanması.
3. Eger böyle ḳalursa āteş-i ḥasret derūnumda
4. Olur āḫir semender sūz-ı ḳalb-i nā-tüvān āteş

sūz-ı kebāb-ı nev-rūz:
1. **sūz-ı kebāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Nevruz kebabının yanığı.
15. Oldı be-resm-i ʿādī bu āb ü tāba bādī
16. Reşḥ-i şarāb-ı şādī sūz-ı kebāb-ı nev-rūz

sūz-ı maḥabbet:
1. **sūz-ı maḥabbet:**
Gazel 249
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

2. **sūz-ı maḥabbet:**
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

3. **sūz-ı maḥabbet:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫ∨āb iderin

sūz-ı maḥşer-i dāġ:
1. **sūz-ı maḥşer-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yara mahşerinin/çokluğunun ateşi.
1. Baḳup bu sīne-i pür-tāba dāġ-ber-ser-i dāġ
2. Ciger-güdāz-ı derūn oldı sūz-ı maḥşer-i dāġ

sūz-ı nefes:
1. **sūz-ı nefesde:**-*de*
Gazel 201
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nefes/soluk ateşi.
13. Mezāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu güne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

sūz-ı perī:
1. **sūz-ı perī:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Peri ateşi.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

sūz-ı şekīb:
1. **sūz-ı şekīb:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabır derdi/ateşi.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūm:
1. **sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı:**-*ı*
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Rum bahçesindeki arzu ateşi.
3. Her ne deñlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı ṣaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine maʿlūm olur

sūz-ı sīne:
1. **sūz-ı sīne:**
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül/sine yangını.
5. Ne āb-ı yārī-i luṭf u ne penbe-i rāḥat
6. Bu sūz-ı sīne vü dāġ-ı ġamuñ nesin gördük

sūz-ı sipend-i istiġnā:
1. **sūz-ı sipend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzerlik tohumunun yanmasının ağırlığı/yavaşlığı.
3. Ne deñlü şuʿle-firūz-ı taʿalluḳ-ı dildür
4. Ol ḫāl-i micmere sūz-ı sipend-i istiġnā

sūziş:
1. **sūzişden:**-*den*
Gazel 14
Mısra: **2**
Yanma, içi yanma, yürek yanığı, büyük acı, ıztırap.
1. Eger āh eylesem ṣad şuʿle-i pür-tāb olur peydā
2. Bu sūzişden sirişk-i dīdede ḫūn-āb olur peydā

2. **sūzişi:**-*i*
Gazel 65
Mısra: **1**
Yanma, içi yanma, yürek yanığı, büyük acı, ıztırap.
1. ʿĀşıḳuñ sūzişi hep dāġ-ı derūnundandur
2. Ḫod-be-ḫod sözleri ḫod farṭ-ı cünūnundandur

3. **sūziş:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Yanma, içi yanma, yürek yanığı, büyük acı, ıztırap.
3. N'ola bu sūziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

sūziş-i āh-ı dil:
1. **sūziş-i āh-ı dil:**
Gazel 315
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül/yürek ahının yangını/ateşi.
5. Böyle ṣad cā şuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
6. Sūziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

sūziş-i bāl ü per:
1. **sūziş-i bāl ü perinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanadın yanması.
7. Ṭutuşdukça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẓ

sūziş-i cemʿiyyet:
1. **sūziş-i cemʿiyyetüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Topluluğun yanması.
11. Göñül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḥarīm-i Ṭūra ṣunmazsın

sūziş-i derūn:
1. **sūziş-i derūnumdan:**-*um, -dan*
Gazel 358
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç yangını.
9. Şerār-ı nār-ı dil ü sūziş-i derūnumdan
10. Şirişk-i dīdemi sīm-āb-ı ıżṭırāb iderin

sūziş-i dil:
1. **sūziş-i dil:**
Gazel 149
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç yangını.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

2. **sūziş-i dile:**-*e*
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç yangını.
1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʾiş
2. Zebān-güdāzī-i şemʿa zebānedür bāʾiş

sūziş-i dil-i zār:
1. **sūziş-i dil-i zāruñ:**-*uñ*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönlün yangını.
9. ʿAyān olur mı meger sūziş-i dil-i zāruñ
10. Olursa her nefesüñ pür-şerāre ey bülbül

sūziş-i encām:
1. **sūziş-i encāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Son yanış/yanma.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

sūziş-i ġam:
1. **sūziş-i ġamla:**-*la*
Gazel 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntüden dolayı yanma.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

sūziş-i ḥasret:
1. **sūziş-i ḥasret:**
Gazel 137
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Özlem yangını.
3. Böyle ḳalursa eger sūziş-i ḥasret dilde
4. Sīnede penbe-i ṣad dāġ-ı felāket bir olur

2. **sūziş-i ḥasret:**
Gazel 283
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Özlem yangını.
15. Sūziş-i ḥasret ile bu ʿalev-i āh-ı derūn
16. Ḳorḳarın çarḫı yaḳar bu dil-i bī-tāb degül

sūziş-i ḫūn-ı ciger:
1. **sūziş-i ḫūn-ı cigerdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yürek/ciğer kanının yangını.
11. Taḥammül eylemez rāh-ı ġazāya nāz-perverler
12. Fetīl-i dāġ-ı dildür sūziş-i ḫūn-ı cigerdür bu

sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret:
1. **sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hasret kanununun (bir çalgı) yanması.
9. Nār-ı fürḳat n'eyledi gör sīnede cān u dili
10. Sūziş-i ḳānūn-ı ḥasret aḫkerinden bellüdür

sūziş-i pervāne:
1. **sūziş-i pervāne:**
Gazel 204
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kelebeğin yanması.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb:
1. **sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kimsesizin hararetindeki parlaklığının yakışı.
3. Pīr-i sipihr bağlasa zer-tār-ı mihr ile
4. Teskīn bulur mı sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb

sūziş-i tāb-ı teb:
1. **sūziş-i tāb-ı tebüm:**-*üm*
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hararetteki parlaklığı yakışı.
3. Derd-i firāḳ-ı duḫter-i rez cān-güdāz imiş
4. Hep āh-ı serde sūziş-i tāb-ı tebüm budur

sūziş-i taʿbīr:
1. **sūziş-i taʿbīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İfadenin yakması, ifadenin etkisi.
13. Meẕāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

sübḥa:
1. **sübḥa:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Tespih.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

sübḥa-gerdān:
1. **sübḥa-gerdānı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **148**
Tespih devr eden/çeken.
147. ʿUḳde-i zülf ü şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār
148. Sübḥa-gerdānı ider silsile-bend-i zünnār

sübḥa-gerdān-ı heves:
1. **sübḥa-gerdān-ı heves:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzusunu tespih eden.
7. Sübḥa-gerdān-ı heves olmaz esīr-i zülf-i yār
8. Meyl-i tesbīḥ-i riyā dil-beste-i zünnāra güc

sübḥa-gerdān-ı riyā:
1. **sübḥa-gerdān-ı riyā:**
Gazel 70
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülük tespihini çeken.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

sübḥa-gerdān-ı senā:
1. **sübḥa-gerdān-ı şenā:**
Kaside 18
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Övgü tespihini devr eden/çeken.
35. Sübḥa-gerdān-ı şenā olsa n'ola ehl-i Ḫudā
36. Oldı ṣad pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

sübḥa-gerdān-ı şükr-i Mevlā:
1. **sübḥa-gerdān-ı şükr-i Mevlāsın:**-*sın*
Kaside 24
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Allah'a şükür için/ile tespih devr eden/çeken.
75. Sübḥa-gerdān-ı şükr-i Mevlāsın
76. Raġm-ı yād-ı ṣanem mübārek-bād

sübḥa-i dest-i ḫayāl:
1. **sübḥa-i dest-i ḫayāl:**
Gazel 387
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayal elinin tespihi.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī sübḥa-i dest-i ḫayāl olur
14. Geldükçe böyle ṣad dür-i nā-yāb bir yire

sübḥa-i dürr-i semīn:
1. **sübḥa-i dürr-i semīn:**
Gazel 381
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çok kıymetli inci tanesinden tespih.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

sübḥa-i istiġfār:
1. **sübḥa-i istiġfārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tövbe etme tespihi.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

sübḥa-i lülü:
1. **sübḥa-i lülüdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **193**
Kelime Tipi: -
İnci tespih.
193. Sübḥa-i lülüdür bu ṣayd bilmem
194. Tuḥfe-i ḫˇācegān-ı maʿnādur

sübḥa-i ṣad dāne:
1. **sübḥa-i ṣad dāne:**
Gazel 222
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüzlük tespih.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad dāne virilmiş

sübḥa-i ṣad dāne-i mercān:
1. **sübḥa-i ṣad dāne-i mercāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mercandan yüz taneli tespih.
9. Ey Meẕāḳī elde iken cām-ı laʿlīn-i şarāb
10. Sübḥa-i ṣad dāne-i mercāna ḥācet ḳalmadı

sübḥa-i ṣad dāne-i zerḳ ü riyā:
1. **sübḥa-i ṣad dāne-i zerḳ ü riyā:**
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülük ve dindar görünmenin yüz tane tespihi.
3. Ne lāzım sübḥa-i ṣad dāne-i zerḳ ü riyā elde
4. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr olduġum yoḳdur

sübḥa-senc-i zühd:
1. **sübḥa-senc-i zühde:**-*e*
Gazel 145
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kaba sofunun tespih tartanı/çekeni.
5. Rind odur kim bezm-i daʿvā-yı maḥabbetde müdām
6. Sübḥa-senc-i zühde cām-ı ḫoş-güvārın gösterür

südde:
1. **süddesi:**-*si*
Kaside 6
Mısra: **14**
Kapı, eşik.
13. Şuffesi bir müsʿad-i ʿālī-i ehl-i iḫtirām
14. Süddesi ḫod mehbiṭ-i feyż-i Ḫudā-yı lā-yezāl

sühan:
1. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **1**
Söz, kelâm.
1. Bu'l-ʿaceb nüsḫa-i esrār-ı nihāndur süḫanüm
2. Kim naẓar-kerde-i şāḥib-naẓarāndur süḫanüm

2. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **2**
Söz, kelâm.
1. Bu'l-ʿaceb nüsḫa-i esrār-ı nihāndur süḫanüm
2. Kim naẓar-kerde-i şāḥib-naẓarāndur süḫanüm

3. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **4**
Söz, kelâm.
3. Sāḥir-i muʿcize-pīrā-yı füsūn-ārāyım
4. Kim medār-ı şeref-i siḥr-i beyāndur süḫanüm

4. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **6**
Söz, kelâm.
5. Ṣaf-der-i maʿreke-ārā-yı cünūn-pīrāyem
6. Dehşet-endāz-ı dil-i ḫasm-ı cebāndur süḫanüm

5. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **8**
Söz, kelâm.
7. Benüm ol bülbül-i destān-zen-i vaḥdet ki henüz
8. Ṣavt-ı murġān-ı gülistān-ı cināndur süḫanüm

6. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **10**
Söz, kelâm.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

7. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **12**
Söz, kelâm.
11. Bir füsūnıyla nice düşmeni bī-ḫūş iderin
12. Ruḳye-i hūş-ber ü hūş-sitāndur süḫanüm

8. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **14**
Söz, kelâm.
13. Söze gelse idemez ehl-i ġaraz basṭ-ı kelām
14. Hem-ḫavāṣ-ı e̱ser-i ʿaḳd-i lisāndur süḫanüm

9. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **16**
Söz, kelâm.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

10. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **18**
Söz, kelâm.
17. Ben o Bihzād-ı ṣuver-bend-i ḫayāl-i naẕmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

11. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **20**
Söz, kelâm.
19. Ben o üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim
20. Zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur süḫanüm

12. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **22**
Söz, kelâm.
21. Dāyimā velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm
22. Lā-cerem gūş-zed-i pīr-i muġāndur süḫanüm

13. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **24**
Söz, kelâm.
23. İnʿıdām-ı dehen-i dil-beri taṣrīḥ ideli
24. Fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümāndur süḫanüm

14. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **26**
Söz, kelâm.
25. Āh-ı ʿāṣıḳ gibi pür-sūz u güdāz olmaġ ile
26. Ḥasbiḥāl-i dil-i bī-tāb u tüvāndur süḫanüm

15. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **28**
Söz, kelâm.
27. N'ola dil-mürdeleri naẕm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

16. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **30**
Söz, kelâm.
29. Ben de kendüm bileli mezraʿa-i ʿālemde
30. Mā-ḥaṣal ḥāṣıl-ı ʿömr-i güẕerāndur süḫanüm

17. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **32**
Söz, kelâm.
31. Olsa her dem ne ʿaceb vird-i zebān-ı ʿālem
32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

18. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **34**
Söz, kelâm.
33. Ol şehen-şeh ki idelden sözüme raġbet-i tam
34. Rūz u şeb hūşgeh-i pīr ü civāndur süḫanüm

19. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **36**
Söz, kelâm.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

20. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **38**
Söz, kelâm.
37. Ḫān Murād ol şeh-i ẕīşān-ı felek-mertebe kim
38. Gülşen-i midḥatine āb-ı revāndur süḫanüm

21. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **40**
Söz, kelâm.
39. Ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle ben ol Vaṣṣāf'um
40. Kim ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛāndur süḫanüm

22. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **42**
Söz, kelâm.
41. Vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūdın yazalı
42. Ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kāndur süḫanüm

23. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **44**
Söz, kelâm.
43. Niʿam-ı māʾide-i luṭfını taʿrīf ideli
44. Çāşnī baḫş-ı meẕāḳ-ı dil ü cāndur süḫanüm

24. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **46**
Söz, kelâm.
45. Ḫüsrev-i Cem-menişā server-i Ferruḫ-revişā
46. Feyż-i medḥüñle ne ḫoş neşve-resāndur süḫanüm

25. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **48**
Söz, kelâm.
47. Kim ġamın dilleri şād eylemede gūyā kim
48. Bāde-i cām-ı leb-i laʿl-i bütāndur süḫanüm

26. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **50**
Söz, kelâm.
49. Siyemmā mışḳale-i mekremetüñle her dem
50. Şayḳal-ı levḥ-i dil-i āyīnesāndur süḫanüm

27. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **52**
Söz, kelâm.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾe̱ssir olalı
52. Ḥırz-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

28. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **54**
Söz, kelâm.
53. Nev-be-nev ṭarz-ı pesendīde-i şūhāne ile
54. Reşk-i güftār-ı fülān ibn-i fülāndur süḫanüm

29. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **56**
Söz, kelâm.
55. Behçet-i maʿnā ile ince ḫayāliyle hemān
56. Bir güzel dil-ber-i bārīk-i miyāndur süḫanüm

30. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **58**
Söz, kelâm.
57. Sebeb-i güft ü şinīd-i büleġādur naẕmum
58. Zīver-i encümen-i kevn ü mekāndur süḫanüm

31. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **60**
Söz, kelâm.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

32. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **62**
Söz, kelâm.

61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

33. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **64**
Söz, kelâm.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḥāşılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

34. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **66**
Söz, kelâm.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān vird-i zebāndur süḫanüm

35. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **68**
Söz, kelâm.
67. Ḫaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
68. Mūceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

36. **süḫanüñ:**-*üñ*
Gazel 6
Mısra: **17**
Şiir.
17. Ey Meẕāḳī süḫanüñ siḥr-i ḥelāl olsa daḫi
18. Böyle muʿciz-ġazel-i bāhirü'l-iʿcāza fedā

37. **süḫanüñ:**-*üñ*
Kaside 9
Mısra: **162**
Söz, kelâm.
161. Ey Meẕāḳī niçe bir lāf u güzāf eyle duʿā
162. Kim duʿā ile olur her süḫanüñ pāyānı

38. **süḫanüm:**-*üm*
Kaside 10
Mısra: **119**
Söz, kelâm.
119. Sūḳ-ı ʿirfānda n'ola bulsa revāyiş süḫanüm
120. Güher-i naẓm iledür germī-i rūz-ı bāzār

39. **süḫandür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **53**
Söz, kelâm.
53. Dürretü't-tācı süḫandür güher-i evṣāfı
54. Ser-i iklīl-i ḳavāfī-i benāmumda benüm

40. **süḫan:**
Kaside 13
Mısra: **78**
Söz, kelâm.
77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i liṣāmumda benüm

41. **süḫan:**
Kaside 25
Mısra: **74**
Söz, kelâm.
73. İdelüm gel duʿāya ser-āġāz
74. Çün süḫan buldı ḥadd-i imkānı

42. **süḫanda:**-*da*
Gazel 208
Mısra: **14**
Söz, kelâm; şiir.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī şīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

43. **süḫanuñ:**-*uñ*
Gazel 217
Mısra: **14**
Söz, kelâm; şiir.
13. Saña Meẕāḳī felekde eṣer bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

44. **süḫanda:**-*da*
Gazel 218
Mısra: **12**
Söz, kelam II Şiir.
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-gūluk süḫanda sende ḫatm oldı

45. **süḫanüñ:**-*üñ*
Gazel 236
Mısra: **9**
Söz, kelâm.
9. Naẓm-ı üstād ile bir şanma Meẕāḳī süḫanüñ
10. Hīç muʿādil mi olur lü'lü'-yı şehvāra ṣadef

46. **süḫanda:**-*da*
Gazel 284
Mısra: **14**
Söz, kelâm.
13. Meẕāḳī lāzım olan āb ü tāb-ı maʿnādur
14. Süḫanda sūz-ı faṣāḥat hemān edāda degül

47. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **1**
Söz, kelâm.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

48. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **2**
Söz, kelâm.
1. Hem-dem-i ʿĪsī-i iʿcāz-nümādur süḫanüm
2. Kim dil ü cāna ṣafā rūḥa ġıdādur süḫanüm

49. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **4**
Söz, kelâm.
3. Benüm ol maḥrem-i ebkār-ı mezāyā-yı kelām
4. Kim ʿarūs-ı tutuḳ-ārā-yı edādur süḫanüm

50. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **6**
Söz, kelâm.
5. Benüm ol ḫʷāce-i bāzār-ı belāġat ki müdām
6. Ẕerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur süḫanüm

51. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **8**
Söz, kelâm.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṣel ʿālemde
8. Rūz u şeb vird-i zebān-ı büleġādur süḫanüm

52. **süḫanüm:**-*üm*
Gazel 296
Mısra: **10**
Söz, kelâm.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

<u>süḫan-ārā-yı cihān:</u>
1. **süḫan-ārā-yı cihānsın:**-*sın*
Gazel 295
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sözünü süsleyen.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

<u>süḫan-dān:</u>
1. **süḫan-dānı:**-*ı*
Kaside 25
Mısra: **64**
Söz etmesini bilen, söz bilir.
63. Devletüñde çerāġ-ı ḫāṣ eyle
64. Böyle pür-sūz bir süḫan-dānı

2. **süḫan-dāna:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **18**
Söz etmesini bilen, söz bilir.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḥudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

<u>süḫandān-ı müsellem:</u>
1. **süḫandān-ı müsellemdür:**-*dür*
Kaside 19
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Söz bilir olduğu herkes tarafından kabul edilmiş.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẓīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

<u>süḫan-dān-ı süḫan-perver:</u>
1. **süḫan-dān-ı süḫan-perversin:**-*sin*
Kaside 9
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Söz/şiir sevenlerin söz/şiir bileni.
155. Ḥamdüli'l-lāh ki süḫan-dān-ı süḫan-perversin
156. Böyle dānā ile bir görme meded nā-dānı

<u>süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd:</u>
1. **süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd:**
Kaside 11
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yeni tarzın/üslubun söz döşeme usulü/yayma usulü.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

<u>süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişver:</u>
1. **süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin:**-*sin*
Kaside 23
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin hükümdarına sözü geçen.
73. Süḫan-güẕār-ı ulü'l-emr-i heft-kişversin
74. Ḳażā ḳader n'ola olsa nüfūẕ-ı fermānī

<u>süḫan-ı rūzgār:</u>
1. **süḫan-ı rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Zamanın sözü.
67. İrdi Meẕāḳī dem-i ʿarż-ı niyāz
68. Buldı nihāyet süḫan-ı rūzgār

<u>süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçe:</u>
1. **süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye:**-*ye*
Gazel 385
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hoş/güzel sesli papağanın sesi/sözü.

3. Süḫan-ı ṭūṭī-i ḫoş-lehçeye raġbet mi ḳalur
4. Gelsün ol ġonce-dehen nāz ile güftāra hele

süḫan-senc:
1. **süḫan-senci:**-*i*
Gazel 261
Mısra: **13**
Ölçülü söz, tartılı söz.
13. Ey Meẕāḳī daḥi süḫan-senci
14. Ġazel-i ʿāşıḳāne böyle gerek

süḫan-sencān-ı ʿālem:
1. **süḫan-sencān-ı ʿālem:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Âlemin sözü tartarak söyleyenleri.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

süḫan-sencī:
1. **süḫan-sencī:**
Kaside 24
Mısra: **55**
Ölçülü söz, tartılı söz.
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḥteşem mübārek-bād

süḫan-sencīde:
1. **süḫan-sencīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **16**
Ölçülü söz, tartılı söz.
15. Ne meclis bezm-i destūr-ı muʿaẓẓam kim ḫuẓūrında
16. Sebük-mīzān-ı ṣoḥbetde süḫan-sencīdeyüz cānā

Sührāb: (Pala)
1. **Sührāb:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Zaloğlu Rüstem'in bir Türk kızından olan oğludur. Babasını tanımadan annesinin yanında büyümüştür. Rüstem tarafından bir hile ile öldürülmüştür.Divan şiirinde genellikle Rüstem'le birlikte söz konusu edilmektedir.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẕmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

2. **Sührāb:**
Kaside 8
Mısra: **64**
bkz. Sührāb.
63. Ḫuṣūṣā Ḳandiye fetḥinde ḫod görseñ neler itdi
64. Ki ne Rüstem ne Sührāb ü ne ḫod İsfendiyār eyler

3. **Sührāb:**
Kaside 11
Mısra: **28**
bkz. Sührāb.
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

4. **Sührāb:**
Gazel 98
Mısra: **8**
bkz. Sührāb.
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḫaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

5. **Sührāb:**
Gazel 215
Mısra: **10**
bkz. Sührāb.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

6. **Sührāb:**
Gazel 379
Mısra: **8**
bkz. Sührāb.
7. Ḳarşu ṭurmaz ḳahramān-ı ġamze-i merd-efgene
8. Birbirine Rüstem ü Sührāb imdād itse de

7. **Sührāb:**
Gazel 393
Mısra: **4**
bkz. Sührāb.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad Rüstem ü Sührāb bir yirde

sühūlet:
1. **sühūletle:**-*le*
Kaside 4
Mısra: **13**
Kolaylık.
13. Oldı sühūletle ẓuhūra ḳarīn
14. Cümle mehām-ı ehem-i rūzgār

sükkān:
1. **sükkānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **68**
Bir yerde oturanlar, ikâmet edenler.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

sükker:
1. **sükker:**
Gazel 12
Mısra: **14**
Şeker.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

Süleymān: (TDVİA)
1. **Süleymān:**
Gazel 71
Mısra: **14**
Hz. Süleyman. Hz. Dâvûd'un oğlu, İsrâiloğulları'na gönderilen hükümdar-peygamber, Yahudilikte ve Hıristiyanlıkta sadece kral, İslâm'da ise hükümdar-peygamber kabul edilmektedir.Hz. Süleyman kıssa ve menkıbeleriyle başta Fars ve Türk edebiyatı olmak üzere Doğu edebiyatlarında sıkça ele alınmış, telmih, teşbih, tenasüp gibi sanatlar dolayısıyla şiirlerde yer almış ve müstakil mesnevi konusu olarak işlenmiştir.Divan şiirinde zenginlik, güç ve ihtişamın sembollerinden biri olan Hz. Süleyman genellikle mühr, karınca (mur), cinler ve Belkıs'la birlikte zikredilmektedir.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

Süleymān -ı civān-baḫt-ı bülend-aḫter:
1. **Süleymān -ı civān-baḫt-ı bülend-aḫterdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yıldızı yüksek genç talihli Süleyman. bkz. Süleymān.
7. Bir Süleymān-ı civān-baḫt-ı bülend-aḫterdür ol
8. Kim zamān-ı devletinde oldı ins ü cān murād

Süleymān -ı zamān(e):
1. **Süleymān -ı zamān:**
Gazel 294
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Süleyman'ı. bkz. Süleymān.
17. Bu ḫātem-i nev-nakş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẕma Süleymān-ı zamān ol

2. **Süleymān -ı zamāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Süleyman'ı. bkz. Süleymān.
39. Ḥużūr-ı pādişāh-ı ʿāleme gelse görenler dir
40. Süleymān-ı zamāna Āṣaf-ı şāḥib-naẓar geldi

3. **Süleymān-ı zamāne:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin Süleyman'ı. bkz. Süleymān.
7. Göñül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

süllem:
1. **süllem:**
Kaside 17
Mısra: **70**
Merdiven.
69. Rütbe-i ḳadrini seyr eyle ki eflāk olmış
70. Ḳaṣr-ı iḳbāline nüh-pāye bir aʿlā süllem

sümme'l-ḫased:
1. **sümme'l-ḫased:**
Müfret 2
Mısra: **2**
Tekrar kıskanılır.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḫased sümme'l-ḫased sümme'l-ḫased

2. **sümme'l-ḫased:**
Müfret 2
Mısra: **2**
Tekrar kıskanılır.
1. Ṣalınur aġyār ile ol serv-ḳad
2. El-ḫased sümme'l-ḫased sümme'l-ḫased

sünbül:
1. **sünbül:**
Kaside 8
Mısra: **153**
Zambakgillerden, soğanla üretilen, 15-20 cm yükseklikte, çiçekleri kuvvetli kokulu ve türlü renkli çok yıllık bir süs bitkisi.
153. Gül ü sünbül benefşe ol ḳadar çehre-nümādur kim
154. Gören ne bāġ u rāġ ister ne meyl-i lālezār eyler

2. **sünbül:**
Gazel 12
Mısra: **6**
bkz. sünbül
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

3. **sünbül:**
Gazel 24
Mısra: **5**
bkz. sünbül
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

4. **sünbül:**
Gazel 24
Mısra: **5**
bkz. sünbül

5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

5. **sünbül:**
Gazel 119
Mısra: **12**
bkz. sünbül
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫāṭır-perīşān olduġum yirdür

6. **sünbül:**
Gazel 134
Mısra: **2**
bkz. sünbül
1. ʿĀrıżuñ dil gāh ġonce geh güşāde-gül ṣanur
2. Kākülüñ ḫod gāh reyḫān gāh olur sünbül ṣanur

7. **sünbül:**
Gazel 141
Mısra: **10**
bkz. sünbül
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

8. **sünbülin:**-*in*
Gazel 239
Mısra: **6**
bkz. sünbül
5. Gülşen-i ḫüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

9. **sünbüli:**-*i*
Gazel 436
Mısra: **8**
bkz. sünbül
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

sünbül-i bāġ:
1. **sünbül-i bāġ:**
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bahçenin sümbülü.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

sünbül-i bāġ-ı cinān:
1. **sünbül-i bāġ-ı cinānı:**-*ı*
Gazel 370
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesinin sümbülü.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

sünbül-i būstān-ı maʿnā:
1. **sünbül-i būstān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Anlam bahçesinin sünbülü.
21. Dil degül fikr-i zülf-i dil-ber ile
22. Sünbül-i būstān-ı maʿnādur

sünbül-i dil-güşā-yı pür-şebnem:
1. **sünbül-i dil-güşā-yı pür-şebnem:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Gönül açan çiy dolu sünbül.
41. Bāġ-ı ḳadrinde çarḫ-ı encümvār
42. Sünbül-i dil-güşā-yı pür-şebnem

sünbül-i gülzār-ı İrem:
1. **sünbül-i gülzār-ı İrem:**
Kaside 17
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İrem gül bahçesindeki sünbül. bkz. İrem.
19. Ḫaṭṭ-ı ser-sebz ile ol mihr-i ṭarab-güsteri gör
20. Biri gül-ġonce biri sünbül-i gülzār-ı İrem

sünbül-i hoş-bū:
1. **sünbül-i ḫoş-būda:**-*da*
Gazel 436
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu sümbül.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳaṭre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cinān:
1. **sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna:**-*a*
Gazel 330
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cennetler bahçesindeki şebnem dolu sümbül.
9. Sünbül-i pür-şebnem-i bāġ-ı cināna beñzedür
10. Ey Meẕāḳī elde kilk-i gevher-efşānuñ gören

sünbül-i ter:
1. **sünbül-i terle:**-*le*
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze sümbül.
5. Temāşā ḳıl ṣafā-yı gül-sitān-ı ḫüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

sür-:
1. **sürüp:**-*üp*
Kaside 23
Mısra: **43**
Sürmek, gitmek.
43. Sürüp kenāra yanaşdı vü çıḳdı devlet ile
44. Müşerref itdi bu cāy-ı bülend-eyvānı

2. **sürelüm:**-*elüm*
Gazel 27
Mısra: **3**
Hareket ettirmek, döndürmek.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḫükm idelüm biz daḫi baḫr u bere hep

3. **sürmege:**-*meg, -e*
Gazel 441
Mısra: **2**
Sürmek.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle ṣitāb ey sāḳī

sürāġ:
1. **sürāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **12**
İz, nişan, alâmet.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

2. **sürāġ:**
Gazel 433
Mısra: **12**
İz, nişan, alâmet.
11. Vüṣūl-i Kaʿbe-i ümmīde reh-ber isterseñ
12. Nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr sürāġ yetmez mi

sürāġ-ı dāġ:
1. **sürāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yara izi.
5. Serde cigerde sīnede ṣad dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

sürāġ-ı dil-ber:
1. **sürāġ-ı dil-ber:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin izi.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

sürāġ-ı gül:
1. **sürāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gülün izi.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ider seyr-i bāġ içün
12. ʿĀşıḳ sürāġ-ı dil-ber ü bülbül sürāġ-ı gül

sürʿat:
1. **sürʿat:**
Gazel 180
Mısra: **3**
Çabukluk, hız.
3. Rāh-ı ġazāda sürʿat ile ḳaṭre-zen iken
4. Bir ḥālet el virür ki ne gökde ne yirdeyüz

sürʿatde geç-:
1. **sürʿatde geçer:**-*er*
Kaside 26
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daha hızlı olmak.
55. Ne eşheb ol semend-i bād-pā kim
56. Geçer sürʿatde ḫink-i āsumānı

sürḫ:
1. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Kırmızı.
1. Ṣāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

2. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Kırmızı.
1. Ṣāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

3. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kırmızı.
3. Çeşmi mest-i nāz iken ḫūnī nigāhuñ dir gören
4. Tāb virdi reng-i rūy-ı ḫançer-i Behrāma sürḫ

4. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **6**
Kırmızı.
5. Defter-i nāmūsa baḳmaz rind olan ʿāşıḳları
6. Çekdiler ḳayd-ı resīd-i ḳayd-ı neng ü nāma sürḫ

5. **sürḫ:**
Gazel 49

Mısra: **8**
Kırmızı.
7. Ḳıl ḳalemle kāküli ḫūn-ı ciger derkār ider
8. Lāzım olduḳça nükūş-ı ṣafḥa-i eyyāma sürḫ

6. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Kırmızı.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

7. **sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **12**
Kırmızı.
11. Ey Meẕāḳī cām-ı ṭabʿuñdan olur böyle müdām
12. Reng-i rūy-ı şāhid-i gül-gūn benān-ı ḫāme sürḫ

sürḫ ol-:
1. **sürḫ ola:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmızılaşmak.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

2. **sürḫ olsa:**-*sa*
Kaside 12
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmızılaşmak.
115. Deryāyı dem-i kāfir ile eyledi pür-ḫūn
116. Sürḫ olsa n'ola pençe-i mercān-ı zamāne

sürḫ-ser:
1. **sürḫ-ser:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Kızılbaş.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem şāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḥamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

süril:
1. **sürildi:**-*di*
Gazel 353
Mısra: **9**
Dağıtılmak, ortaya konmak.
9. Ḳuruldı muṭribā meclis sürildi sāġar-ı ṣahbā
10. Neden pençeñ daḥi sen gerden-i ṭanbūra ṣunmazsın

sürme:
1. **sürme:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Göze çekilen maruf siyah madde.
1. Ol sürme ki kuḥl-ı dīde-i bīnādur
2. Pirāye-i çeşm-i mürşīd-i dānādur

sürmedān-ı maʿnā:
1. **sürmedān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Anlamın sürme hokkası.
135. Sürme-sāy-ı ṣalābe-i süḫanüm
136. Ḳalemüm sürmedān-ı maʿnādur

sürme-i aʿyān-ı zamāne:
1. **sürme-i aʿyān-ı zamāne:**
Kaside 14
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin ileri gelenlerinin göz sürmesi.
63. Ḫāk-i ḳademi sürme-i aʿyān-ı zamāne
64. Naḳd-i keremi vaḳf-ı kef-i ehl-i recādur

sürme-i dīde-i sūr:
1. **sürme-i dīde-i sūr:**
Kaside 17
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Düğün/şenlik göz sürmesi.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

sürme-i endīşe-i naẓm:
1. **sürme-i endīşe-i naẓm:**
Gazel 301
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiir düşüncesinin/endişesinin sürmesi.
13. Böyle olmazdum Meẕāḳī nükte-perdāz-ı ḫayāl
14. Sürme-i endīşe-i naẓm ile ḫāmūş olmasam

sürme-i ḫāk-i ḳadem:
1. **sürme-i ḫāk-i ḳademidür:**-*i, -dür*
Kaside 12
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Ayak basılan yerin toprağından sürme.
59. Ḥaḳḳā ki anuñ sürme-i ḫāk-i ḳademidür
60. Ḳıymet-şiken-i kuḥl-ı Sıfāhān-ı zamāne

sürme-i rūşen-dilān:
1. **sürme-i rūşen-dilān:**
Gazel 75
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gönüllerin sürmesi.
9. Türktāz-engīz-i nāz olduḳça ol çābük-ʿinān
10. Sürme-i rūşen-dilān gerd-i semend-i fitnedür

sürme-i Ṣıfāhānī:
1. **sürme-i Ṣıfāhānī:**
Kaside 23
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Isfahan sürmesi.
145. Ġubār-ı ḫaṭla sözüm kuḥl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Ya ʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

sürme-keş-i dīde-i ḫūrşīd:
1. **sürme-keş-i dīde-i ḫūrşīd:**
Gazel 257
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güneşin gözüne sürme çeken.
17. Olsañ ne ʿaceb sürme-keş-i dīde-i ḫūrşīd
18. Ḫāk-i ḳadem-i Āṣaf-ı devrān olabilsek

sürme-sāy-ı bīnīş:
1. **sürme-sāy-ı bīnişüz:**-*üz*
Gazel 162
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözüne/görüşüne sürme süren.
5. Biz başīret şāḥibi ehl-i naẓar ʿāşıḳlaruz
6. Sürme-sāy-ı bīnişüz kuḥl-ı cilāyı n'eylerüz

sürme-sāy-ı ṣalābe-i süḫan:
1. **sürme-sāy-ı ṣalābe-i süḫanüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Söze sağlamlık sürmesi çeken.
135. Sürme-sāy-ı ṣalābe-i süḫanüm
136. Ḳalemüm sürmedān-ı maʿnādur

sürül-:
1. **sürülmez:**-*mez*
Gazel 11
Mısra: **12**
Durmak, vakit geçirmek.
11. Meded muṭrib ṣurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

sürūr:
1. **sürūr:**
Kaside 25
Mısra: **17**
Sevinç, mutluluk.
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḫüzn-i beytü'l-aḥzānı

2. **sürūra:**-*a*
Kaside 27
Mısra: **11**
Sevinç, mutluluk.
11. Virdi kesel bańa sürūra bedel
12. Neşve-i ṣahbā-yı den-i rūzgār

sürūr-ı bülbül-i rengīn terāne:
1. **sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel sesli bülbülün sevinci.
11. Biraz bu gülşen-i fānīye raġbet eylemege
12. Sürūr-ı bülbül-i rengīn terānedür bāʾiş

sürūr-ı dil:
1. **sürūr-ı dil:**
Kaside 28
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gönül sevinci/neşesi.
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil ṣafā-yı ḫāṭıra nūr-ı başar geldi

sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār:
1. **sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zamanın gelecek/mutluluk sohbetinin sevinci.
5. Neydi sürūr-ı ṣoḥbet-i iḳbāl-i rūzgār
6. Böyle beḳā-yı ruḫṣat-ı devrān muḥāl iken

sürūr-ı vişāl:
1. **sürūr-ı vişāldür:**-*dür*
Kaside 20
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sevinci.
11. Ālām-ı hicre çāre sürūr-ı vişāldür
12. Derd-i fırāḳa böyle devāyı kim istemez

sütūde-mālik-i ʿālem:
1. **sütūde-mālik-i ʿālem:**
Kaside 23
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın övgü sahibi.
31. Sütūde-mālik-i ʿālem ʿazīz-i Mıṣr-ı vücūd
32. Medār-ı salṭanat-ı taḫt-ı māh-ı Kenʿānı

sütūde-şāḥib-i şāḥib-kerem:
1. **sütūde-şāḥib-i şāḥib-kerem:**
Kaside 26
Mısra: **21**

Kelime Tipi: -
Cömertlik ve övgü sahibi.
21. Sütūde-şāḥib-i şāḥib-kerem kim
22. İder herkesle ḥüsn-i zindegānī

sütūn:
1. **sütūnı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **163**
Tek parça mermerden ya da harç dökülerek yapılan direk.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

süṭūr:
1. **süṭūr:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Yazı satırları.
1. Alınca vaṣf-ı ḫaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

süvār-ı semend-i istiġnā:
1. **süvār-ı semend-i istiġnā:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazlanan çevik ve güzel atın binicisi.
7. Girān riḳāb-ı melāḥat olursa lāyıḳdur
8. O şāh-ı yekke süvār-ı semend-i istiġnā

süveydā:
1. **süveydādur:**-*dur*
Gazel 268
Mısra: **3**
Kalbin ortasında bulunduğu sanılan kara benek (Gönül, kalp bağlamında).
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhīdür göñül

süveydā-yı derūn:
1. **süveydā-yı derūn:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki/içteki siyah nokta.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı şafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

2. **süveydā-yı derūn:**
Gazel 273
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki/içteki siyah nokta.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur göñül

Ş

şāb:
1. **şābe:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **73**
Genç, yiğit.
73. Olmadı böyle fütūḥāt ile bir şābe nasīb
74. Böyle bir devlet-i bāḳī-i cihān-ı fānī

şād eyle-/id(t)-:
1. **şād eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevindirmek, mutlu etmek.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

2. **şād idüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **86**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevindirmek, mutlu etmek.
85. Maẓhar-ı naẓra-i ʿayn-ı kerem oldı el-haḳ
86. Şād idüp ḫilʿat-i teşrīf ile hep aʿyānı

3. **şād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevindirmek, mutlu etmek.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

şād ol-:
1. **şād ola:**-*a*
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
7. Şād ola rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām
8. Hep vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

2. **şād olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
1. Ṣad-müjde ki miḥnet-zedeler şād olacaḳdur
2. Ġam-ḫāne-i ʿālem feraḥ-ābād olacaḳdur

3. **şād olam:**-*am*
Gazel 329
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

4. **şād olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

5. **şād oldum:**-*du, -m*
Kaside 28
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

6. **şād olmada:**-*ma, -da*
Gazel 170
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

7. **şād olmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
3. Nice şād olmasun dil ü cān kim
4. Oldı emniyle rāḥat erzānī

8. **şād olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 336
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
9. Ey Meẕāḳī her kişi andan nice şād olmasun
10. Rūz-ı pā-būs-ı şeh-i ferḫunde-sīmādur bugün

9. **şād olmaz:**
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
5. Olmaz idüm her ṭarafdan müjde-i vuṣlatla şād
6. Naḫl-i verd-i ter gibi ser-tā-ḳadem gūş olmasam

10. **şād olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
111. O gül-gün-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḫırāş-ı ḫārḫār eyler

11. **şād olsa:**-*sa*
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
1. Ol ki seyr-i gül-sitān-ı Rūmdan maḥrūm olur
2. Gül gibi şād olsa da bülbül gibi maġmūm olur

12. **şād olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 333
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu ve huzurlu olmak.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

şād olduġın gör-:
1. **şād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu olduğunu görmek.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād olduġın gördük
2. Yine feṭḥ ü fütūḥıyla cihān şād olduġın gördük

şād u ḫurrem:
1. **şād u ḫurrem:**
Kaside 17
Mısra: **166**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şen ve sevinçli.
165. Feṭḥ ide Ḳandiye vü niçe ḳılāʿ-ı Girid'i
166. Bād-ı nuṣretle ola gül gibi şād u ḫurrem

şād u mesrūr ol-:
1. **şād u mesrūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 404
Mısra: **26**

Kelime Tipi: **Deyim**
Sevinçli ve mesut/mutlu olmak.
25. Hemīşe evliyā-yı devleti ḫurrem-derūn olsun
26. ʿAdū-yı dergehinden şād u mesrūr olmasun kimse

şād-āb eyle-:
1. **şād-āb eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 24
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suya doyurmak, tazelemek.
61. Gülşen-i naẕmı eyledüñ şād-āb
62. Ābyārī-i nem mübārek-bād

şād-āb ol-:
1. **şād-āb olur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Suya doymak, tazelenmek.
9. Dāġ dāġ-ı sīne eşk-i dīdeden şād-āb olur
10. Feyż-i bārān gülşenüñ neşv ü nemāsın artırur

şādī:
1. **şādīdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **93**
Mutlu, huzurlu.
93. Bi-ḥamdi'l-lāh ki ʿaşrında cihān pür-sūr u şādīdür
94. Eger mātem iderse hep ʿadū-yı sūgvār eyler

şād-ı merg:
1. **şād-ı merg:**
Gazel 379
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ölüme sevinme.
19. Evliyā-yı devletin Ḥaḳ gül gibi ḫandān ide
20. Şād-ı merg itsün felek düşmenlerin şād itse de

şādī-i dü-rūze:
1. **şādī-i dü-rūze:**
Kaside 15
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İki günlük mutluluk.
85. Ben rind-i lāʾübālī-i abdāl-fıṭratum
86. Ne şādī-i dü-rūze ne ālām isterin

şādī-i ḫayr-ı maḳdem:
1. **şādī-i ḫayr-ı maḳdem:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dönüşünün hayırlı mutluluğu.
25. Şādī-i ḫayr-ı maḳdem itdi cihān-ı ḫurrem
26. Ferḫunde mesned-i Cem evreng-i zer mübārek

şādī-i her ḳalb-i pür-ġam:
1. **şādī-i her ḳalb-i pür-ġam:**
Gazel 69
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyle dolu her gönlün mutluluğu.
17. Ḥaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

şādī-i yārān:
1. **şādī-i yārāne:**-*e*
Gazel 44
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sevgililerin sevinci.
15. ʿĀlemüñ zevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

şād-kām eyle-:
1. **şād-kām eyle:**
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok sevinçli eylemek.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler ṣun şād-kām eyle
6. Ḥabāb-āsā yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-çāre ser virsün

şādmān-ı maʿnā:
1. **şādmān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Anlamın sevinçlisi/mutlusu.
133. Kim çeker ġuṣṣa-i cihānı meger
134. Ehl-i dil şādmān-ı maʿnādur

şafaḳ:
1. **şafaḳ:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Gündoğumundan önceki ve günbatımından sonraki alaca karanlık ve kızıllık.
1. Sanma şafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

2. **şafaḳ:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Gündoğumundan önceki ve günbatımından sonraki alaca karanlık ve kızıllık.
3. Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

saġāl:
1. **şaġāl:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Çakal.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

şāgird-i debistān-ı süḫan:
1. **şāgird-i debistān-ı süḫansın:**-*sın*
Gazel 259
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Söz okulunun öğrencisi.
15. Bu lāfı ḳo şāgird-i debistān-ı süḫansın
16. Taḳṣīrüñi ʿarż itmege üstāda mı geldüñ

şā(e)h:
1. **şāhı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **50**
Padişah, hükümdar.
49. Saʿādetle çıḳup geldükçe dīvān-ı hümāyūna
50. Niçe Dārā gibi şāhı derinde mīrbār eyler

2. **şāhısın:**-*ı, -sın*
Gazel 58
Mısra: **1**
Padişah, hükümdar.
1. Ne bezmüñ şāhısın ḫurrem-dil-i cām-ı Cemüñ kimdür
2. Kimüñ dil-ḫᵛāhısın bezm-i şafāda hem-demüñ kimdür

3. **şāh:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Padişah, hükümdar.
1. Bende yoḳ tāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

4. **şāh:**
Gazel 229
Mısra: **1**
Padişah, hükümdar.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḫaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḫaẕ

5. **şeh:**
Kaside 8
Mısra: **130**
Padişah, hükümdar.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīṣ idüp ḫuẕūrında
130. O şeh güş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

6. **şeh:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Padişah, hükümdar.
35. Nice şeh Ḫüsrev-i zī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān
36. Kim odur vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī Yunānī

7. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **65**
Padişah, hükümdar.
65. Nice şeh vālid-i şehzāde-i pākīze-güher
66. Böyle olsa olıcaḳ silsile-i ḳadr u vaḳār

8. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **67**
Padişah, hükümdar.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

9. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **68**
Padişah, hükümdar.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

10. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **69**
Padişah, hükümdar.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ feṭḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥıṣn-ı ḥaṣīn-i küffār

11. **şeh:**
Kaside 10
Mısra: **162**
Padişah, hükümdar.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

12. **şeh:**
Kaside 12
Mısra: **29**
Padişah, hükümdar.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḥüsn-i zemīn ān-ı zamāne

13. **şeh:**
Kaside 12

Mısra: **31**
Padişah, hükümdar.
31. Ol şeh ki dürer-bārī-i şad-luṭf ile olur
32. Hem kān-ı güher hem güher-i kān-ı zamāne

14. **şeh:**
Kaside 12
Mısra: **43**
Padişah, hükümdar.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

15. **şeh:**
Kaside 12
Mısra: **45**
Padişah, hükümdar.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aşlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

16. **şeh:**
Gazel 411
Mısra: **5**
Padişah, hükümdar.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫᵛāb itdi
6. Meh-i nev āfītāba mihr ḥod zerrīn-legen ṭutdı

şāh u gedā:
1. **şāh u gedā:**
Gazel 223
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Padişah ve dilenci.
11. Feyż-i ṣahbā ile dest-efşān olur şāh u gedā
12. Neşve-i mey ile ider bende vü āzāde raḳṣ

şāhān:
1. **şāhānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **72**
Şahlar, padişahlar.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṯḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

şāhāne:
1. **şāhāne:**
Kaside 10
Mısra: **146**
Padişaha layık, harika, mükemmel.
145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

şāhān-ı cihān:
1. **şāhān-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki şahlar/padişahlar.
39. O sulṭānü's-selāṭin-i cihān-ı şān u şevket kim
40. Şükūhı cümle şāhān-ı cihānı şermsār eyler

şāhān-ı şayd-endāz:
1. **şāhān-ı şayd-endāz:**
Kaside 8
Mısra: **221**
Kelime Tipi: -
Av atan şahlar.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın şalup şāhān-ı şayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

şā(e)hbāz:
1. **şāhbāz:**
Gazel 425
Mısra: **4**
İri ve beyaz bir doğan cinsi.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫıram ʿaceb şayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

2. **şehbāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İri ve beyaz bir doğan cinsi.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

3. **şehbāzın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **6**
İri ve beyaz bir doğan cinsi.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsün kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

4. **şehbāz:**
Kaside 8
Mısra: **7**
İri ve beyaz bir doğan cinsi.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı saḫn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

5. **şehbāzı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **78**
İri ve beyaz bir doğan kuşu.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

6. **şehbāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **8**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, avcı.
7. Serüñe bende ḳo kākülleri dil ṣayd itsün
8. Böyle ṣad-murġ-ı ḥarem ol iki şehbāza fedā

7. **şehbāzı:**-*ı*
Gazel 196
Mısra: **4**
İri ve beyaz bir doğan cinsi, sevgili.
3. Ġamzesin fehm iderüz cünbiş-i ebrūsından
4. Öyle şehbāzı begüm bāl ü perinden bilürüz

şāhbāz ol-:
1. **şāhbāz olur:**-*ur*
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şahin/doğan olmak.
5. Ṣad-mürg-ı cānı cünbiş-i yek-perle ṣayd ider
6. Bāz-ı sefīd-i ġamze ʿaceb şāhbāz olur

şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbet:
1. **şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm:**-*üm*
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet hevesinin doruğundaki/zirvesindeki doğan kuşu.
3. Ol şāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm
4. ʿAnḳā-yı kūh-ı Ḳāf yanumda meges degül

şāhbāz-ı ġamze:
1. **şāhbāz-ı ġamzesi:**-*si*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yan bakışının gösterişi/doğanı.
7. Zīr-i ebrūsında dāyim şāhbāz-ı ġamzesi
8. Lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitnedür

şāhbāz-ı ṭurre:
1. **şāhbāz-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 346
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin doğanı.
7. Şāhbāz-ı ṭurresi ʿanḳā-şikār-ı ʿişvedür
8. Evc-i istiġnāda pervāz itmesün yā n'eylesün

şāh-beyt-i ʿışḳ:
1. **şāh-beyt-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 345
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aşkın (gazelinin) en güzel beyti.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

şāh-beyt-i süḫan:
1. **şāh-beyt-i süḫanüm:**-*üm*
Kaside 17
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Sözün/şiirin en güzel beyti.
159. Dest-i miʿmārī-i luṭfuñla metānet buldı
160. Şāh-beyt-i süḫanüm olsa n'ola müstaḥkem

şāhçe-i verd-i ter:
1. **şāhçe-i verd-i ter:**
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze gülün yaprağı.
7. Ṣun sāġar-ı gül-rengi baña bezm-i ṣafāda
8. Dest-i emeli şāhçe-i verd-i ter eyle

şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād:
1. **şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād:**
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hakan Murat gibi Cem derecesinde bir şahlar şahı. bkz. Cem, Ḫān Murād.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

şāh-ı ʿānberīn:
1. **şāh-ı ʿānberīn:**
Gazel 368
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anber kokulu şah.
1. Muʿanber ḳaşlaruñ cānā firāz-ı çeşm-i cādūda
2. O şāh-ı ʿānberīn ancaḳ ser-i taṣvīr-i āhūda

şāh-ı cihān:
1. **şāh-ı cihān:**
Gazel 419
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarı.
3. Āşinālıḳ ezelīdür aramızda çün kim
4. Baḳma ey şāh-ı cihān bendeñe bī-gāne gibi

2. **şāh-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hükümdarı.
165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manṣūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

3. **şāh-ı cihānsın:**-*sın*

Kaside 8
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hükümdarı.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

şāh-ı cihāndār:
1. **şāh-ı cihāndāruñ:**-*uñ*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cihanı tutan hükümdar.
9. Artarsa n'ola beẕl-i kef-i desti Meẕāḳī
10. Çoḳ nesne gelür şāh-ı cihāndāruñ elinden

şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz:
1. **şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve tahtının ayağına eteğini atan padişah/sultan.
9. Sen şāh-ı dāmen-efgen-i pāy-ı serīr-i nāz
10. Ben çehre-sāy-ı kūşe-i dāmānuñum senüñ

şāh-ı dehr:
1. **şāh-ı dehre:**-*e*
Kaside 23
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın hükümdarı/şahı.
45. Teferrüc itdi şeb-āẕīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

2. **şāh-ı dehre:**-*e*
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın hükümdarı/şahı.
9. Ḳo ʿavāmü'n-nās şāh-ı dehre itsün istinād
10. Melce-i ḫāṣṣü'l-ḫavāṣ imiş penāh-ı Mevlevī

3. **şāh-ı dehre:**
Gazel 423
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dünyanın hükümdarı/şahı.
11. Her biri bir bende-i sulṭān Celāleddīn imiş
12. Çoḳ degüldür şāh-ı dehre böyle nāz-ı Mevlevī

şāh-ı Ferīdūn-ʿalem-i rūzgār:
1. **şāh-ı Ferīdūn-ʿalem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanının Feridun bayrağını taşıyan şahı. bkz. Ferīdūn
33. Mihr-i felek-mertebe-i kün-fe-kān
34. Şāh-ı Ferīdūn-ʿalem-i rūzgār

şāh-ı gedā:
1. **şāh-ı gedā:**
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dilencinin/yoksulun şahı/hükümdarı.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne ol şāh-ı gedā düşmen

şāh-ı gül:
1. **şāh-ı güle:**-*e*
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güllerin şahı.
5. Ey murġ-ı çemen şāh-ı güle ḫālüñi ʿarż it
6. Āzurde-i ḫār olmaġ ile dāde mi geldüñ

şāh-ı gül-i gülşen:
1. **şāh-ı gül-i gülşene:**-*e*
Gazel 264
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesindeki güllerin şahı.
13. Giderek şāh-ı gül-i gülşene itmez mi eṣer
14. Bu ḳadar nāle ile āh u fiġān-ı bülbül

şāh-ı ḫüsn:
1. **şāh-ı ḫüsni:**-*i*
Gazel 237
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik padişahı.
9. Görüp ol şāh-ı ḫüsni ḫayli ḫūbānda ḳıyās itdüm
10. Müretteb-leşker-i encümle girdā-gird-i meh ṣaf ṣaf

şāh-ı ʿışḳ:
1. **şāh-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 270
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı.
15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı şavlecānıdur göñül

şāh-ı meh:
1. **şāh-ı meh:**
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ay şahı/hükümdarı.
23. Şāh-ı meh çāker-i felek-i dīhīm
24. Māh-ı mihr-efser-i sitāre-ḫaşem

şāh-ı mercānī:
1. **şāḫ-ı mercānī:**
Kaside 23
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Mercan dalı.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

şāh-ı mülk-i tecrīd:
1. **şāh-ı mülk-i tecrīd:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Soyutlanmış/arınmış mülkün/memleketin hükümdarı.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

2. **şāh-ı mülk-i tecrid:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Soyutlanmış/arınmış mülkün/memleketin hükümdarı.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḫilʿat-i şāhāneden soñra

şāh-ı rāh-ı ḥasret:
1. **şāh-ı rāh-ı ḥasretde:**-*de*
Gazel 216
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem yolunun şahı/hükümdarı.
9. Meẕāḳī ḥayret ile şāh-ı rāh-ı ḥasretde
10. Düçār-ı dil-ber-i ḫançer-be-dest olup ḳalmış

şāh-ı sürḫ-ı serān:
1. **şāh-ı sürḫ-ı serān:**
Kaside 7
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kızılbaşların şahı.
49. Baş göstermeyüp ḳaçup gitdi
50. Şāh-ı sürḫ-ı serān cirīdüñden

şāh-ı temennā:
1. **şāḫ-ı temennāda:**-*da*
Gazel 414
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İstek/dilek dalı.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı şāḫ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

şāh-ı yekke:
1. **şāh-ı yekke:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Biricik şah, tek hükümdar.
7. Girān riḳāb-ı melāḥat olursa lāyıḳdur
8. O şāh-ı yekke süvār-ı semend-i istiġnā

şāh-ı zamāne:
1. **şāh-ı zamāne:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanın padişahı/hükümdarı.
49. Olmamışdı daḥi bir şāh-ı zamāne mālik
50. El uraldan kemer-i vaż'ına dest-i bānī

şāhid:
1. **şāhid:**
Kaside 9
Mısra: **124**
Şahit, tanık.
123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

2. **şāhid:**
Kaside 18
Mısra: **90**
Şahit, tanık.
89. Bir ḳavī ḳalʿa bu ḳim ger cebel-i Ḳāf disem
90. Aña şāhid mi degül dīv ü ded-i bisyārı

3. **şāhid:**
Kaside 18
Mısra: **213**
Şahit, tanık.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Şāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

4. **şāhidüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **138**
Şahit, tanık.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

5. **şāhid:**
Gazel 415
Mısra: **9**
Güzel, sevgili.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

şāhidān-ı çemen:
1. **şāhidān-ı çemenüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin/bahçenin güzelleri.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

şāhid-i dāġ-ı ciger:
1. **şāhid-i dāġ-ı ciger:**
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yürek yarasının şahidi/güzeli/sevgilisi.
5. Şāhid-i dāġ-ı ciger mā-şadaḳ-ı ḫūn-ı derūn
6. Āh-ı dil-sūz ile bu nāle-i cāngāh yeter

şāhid-i dāġ-ı derūn:
1. **şāhid-i dāġ-ı derūn:**
Gazel 149
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İçteki yaranın tanığı/sevgili.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

şāhid-i dīdār:
1. **şāhid-i dīdāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz güzeli.
7. Gitmezse ḫayāli n'ola her laḥża gözinden
8. Āġūş-ı naẓar şāhid-i dīdāra münāsib

şāhid-i feth:
1. **şāhid-i feth:**
Gazel 316
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fethin şahidi/tanığı/delili.
7. Fāl-ı dīvānçe-i Ḥāfıẓ açalum meclisde
8. Şāhid-i feth diyü anı der-āġūş idelüm

şāhid-i gül-çehre:
1. **şāhid-i gül-çehrelerüñ:**-*ler*, -*üñ*
Kaside 18
Mısra: **172**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü güzel/dilber.
171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

şāhid-i maʿnā:
1. **şāhid-i maʿnā:**
Kaside 18
Mısra: **189**
Kelime Tipi: -
Anlam güzeli.
189. Müddeʿā-yı süḫana şāhid-i maʿnā besdür
190. Ġam degül münkirüñ olmazsa eger iḳrārı

2. **şāhid-i maʿnā:**
Kaside 28
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Anlam güzeli.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil:
1. **şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül bağının perişanlığının şahidi.
9. Bes degül mi şāhid-i pejmürdegī-yi bāġ-ı dil
10. Çehre-i zerdüm ki hem-reng-i zerīrümdür benüm

şāhid-i sūz-ı derūn:
1. **şāhid-i sūz-ı derūn:**
Gazel 234
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç yangının güzeli/dilberi.
3. Ser-germ-i ʿışḳa şāhid-i sūz-ı derūn olur
4. Bu tef ü tāb-ı penbe vü āteş-dimāġ-ı dāġ

şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem:
1. **şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem:**
Kaside 17
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu kâküllü fidan gibi boylu tuğ sevgili.
95. Pīşgāhında ne ḫoş cilve-i nuṣret eyler
96. Şāhid-i tūġ-ı sehī-ḳāmet-i müşgīn-perçem

şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnā:
1. **şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **190**
Kelime Tipi: -
Anlamın gençlik zamanının şahidi/tanığı.
189. Yine pīrāne-ser bu cünbişler
190. Şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnādur

şāhin:
1. **şāhin:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Maruf avcı kuş.
5. O kim bir cürre şāhin ile faḫr eyler ḳo itsüñ kim
6. Ḳolında gösterüp şehbāzın ādem iftiḫār eyler

şāhin uçur-:
1. **şāhin uçurdum:**-*du*, -*m*
Gazel 122
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şahin uçurmak.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

şāh-rāh:
1. **şāh-rāhıdur:**-*ı*, -*dur*
Gazel 268
Mısra: **10**
Büyük/işlek yol.
9. Her zaman böyle ġubār-engīz-i ġam olsa n'ola
10. Leşker-i mihr ü maḥabbet şāh-rāhıdur göñül

şāh-rāh-ı Mevlevī:
1. **şāh-rāh-ı Mevlevī:**
Gazel 421
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mevleviliğin büyük yolu.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

şāḫsār-ı naẓm-ı rengīn:
1. **şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm:**-*üm*
Kaside 8
Mısra: **203**
Kelime Tipi: -
Yeni/taze şiirin ağaçlığı.
203. N'ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

şāh-süvār:
1. **şāh-süvāruñ:**-*uñ*
Gazel 165
Mısra: **7**
Ata pek güzel binen, pek iyi binici, sevgili.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

şāh-süvār-ı belāġat:
1. **şāh-süvār-ı belāġat:**
Gazel 253
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Etkili, güzel ve yerinde söz söylemenin usta(sı) binicisi.
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n'ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

şahvārān-ı cihān:
1. **şahvārān-ı cihān:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünya hükümdarlarına yakışacak şekilde.
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Şahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

şāʿir:
1. **şāʿirüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **214**
Şair.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaşīde besdür
214. Şāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

2. **şāʿir:**
Kaside 21
Mısra: **177**
Şair.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

3. **şāʿir:**
Gazel 84
Mısra: **14**
Şair.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-şuʿūr olur

4. **şāʿir:**
Gazel 125
Mısra: **14**
Şair.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Şāʿir daḫi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

5. **şāʿir:**
Gazel 130
Mısra: **18**
Şair.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

6. **şāʿirüñ:**-*üñ*
Gazel 196
Mısra: **18**
Şair.
17. N'ola āṣüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Şāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

7. **şāʿir:**
Gazel 206

Mısra: **12**
Şair.
11. Mānend-i Meẕāḳī n'ola ālüfte-dil olsañ
12. Hem ʿāşıḳ u hem şāʿir ü hem rind-i levendüz

8. **şāʿirüñ:**-*üñ*
Gazel 271
Mısra: **14**
Şair.
13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endīşedür virsem n'ola
14. Şāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

9. **şāʿirüñ:**-*üñ*
Gazel 439
Mısra: **18**
Şair.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Şāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

şāʿir-i ḫoş-lehçe:
1. **şāʿir-i ḫoş-lehçe:**
Kaside 10
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Hoş/güzel dilli şair.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

şāʿir-i iʿcāz-güster:
1. **şāʿir-i iʿcāz-güsterüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Âciz/hayrette bırakan şiirleri döşeyen şair.
95. Vaṣfa gelince şāʿir-i iʿcāz-güsterüm
96. Muʿciz-edā-yı şafḥa-i erḳām isterin

şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet:
1. **şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet:**
Kaside 17
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa gibi hikmet sahibi şair. bkz. ʿĪsā-dem.
129. Bā-ḫuṣūṣā benüm ol şāʿir-i ʿĪsā-ḥikmet
130. Kim olur kilk-i terüm muʿcize-perdāz-ı ḥikem

şāʿir-i muʿciz-beyān:
1. **şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz:**-*u, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi şiir söyleyen şair.
15. Meẕāḳī-veş bu gün iʿcāz-ı naẓm ile Rūmuñ
16. Güzīde şāʿir-i muʿciz-beyānuyuz cānā

şāʿir-i muʿciz-ṭırāz:
1. **şāʿir-i muʿciz-ṭırāz:**
Gazel 101
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize donatan şair.
13. Güft ü şinīd-i çeşm-i süḫan kūy-ı yār ile
14. ʿĀşıḳ Meẕāḳī şāʿir-i muʿciz-ṭırāz olur

şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl:
1. **şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Tatlı sözlü şiir yazan şair.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde şāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz:
1. **şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz:**
Kaside 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İyi ve düzgün söz söyleyen yeni tarz sahibi şair.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

şāʿir-i nükte-dān-ı maʿnā:
1. **şāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Anlamın inceliklerini anlayan şair.
179. Kendi zuʿmunca her biri ammā
180. Şāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur

şāʿir-i pür-zūr-sirişt:
1. **şāʿir-i pür-zūr-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Anlaşılması çok zor karakterli şair.
17. Bu ṭabʿ ile meydān-ı belāġatda Meẕāḳī
18. ʿUrfī gibi bir şāʿir-i pür-zūr-siriştüz

şāʿir-i şāhir:
1. **şāʿir-i şāhir:**
Kaside 9
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
(Şiirleriyle) büyüleyen şair.
151. Gerçi çoḳ şāʿir-i şāhir bulunur ammā kim
152. Hīç bulunmaz arasañ bu ḳulunuñ aḳrānı

2. **şāʿir-i şāḥirüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
(Şiirleriyle) büyüleyen şair.
125. Şāʿir-i şāḥirüm ki eşʿārum
126. Zīver-i ḫüsn ü ān-ı maʿnādur

şāʿir-i şöhret-şiʿār:
1. **şāʿir-i şöhret-şiʿār:**
Kaside 8
Mısra: **190**
Kelime Tipi: -
Meşhur şair.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir şāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

şākird:
1. **şākird:**
Gazel 121
Mısra: **18**
Talebe, öğrenci.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

2. **şākirde:**-*e*
Gazel 337
Mısra: **14**
Talebe, öğrenci.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

şākird-i ʿışḳ:
1. **şākird-i ʿışḳ:**
Gazel 95
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk öğrencisi/çırağı.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḫayretde lāl olur
12. Şākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur şanur

şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet:
1. **şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet dersi alan öğrenci.
1. Bir mekteb imiş sīne göñül pīr-i maḥabbet
2. Olsam n'ola şākird-i sebāḳ-gīr-i maḥabbet

şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓm:
1. **şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña:**-*uñ, -a*
Gazel 379
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mucize şiirin cilveli/işveli tabiatının/karakterinin öğrencisi.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

şākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyān:
1. **şākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mucize söyleyen dilin üslubunun öğrencisi.
17. İʿcāz-ı naẓm ise ġarażuñ ger Meẕāḳiyā
18. Şākird-i ṭarz-ı lehçe-i muʿciz-beyānum ol

şaḳ ol-:
1. **şaḳ oluyor:**-*uyor*
Kaside 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Belli olmak, ikiye ayrılmak.
61. Nice ḫavf itmesün ki şaḳ oluyor
62. Farḳ-ı pīr ü civān cirīdüñden

şāl-ı ʿizzet: (Koçu)
1. **şāl-ı ʿizzet:**
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yücelik/saygı şalı. Şāl: Şal, hırka, aba, yün kumaş.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet şāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

şāl-ı sürḫ: (Koçu)
1. **şāl-ı sürḫ:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şal. Şāl: Şal, hırka, aba, yün kumaş.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

Şām:
1. **Şāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **32**
Suriye'nin başkenti, genel anlamda orta doğu coğrafyasını ifade etmek için kullanılır.
31. Ṣıyt-ı iḳbāli ṭutdı dünyāyı
32. Pür-ṣadā itdi Mısr ile Şāmı

2. **Şāmı:**-*ı*
Gazel 108
Mısra: **11**
Suriye'nin başkenti, genel anlamda orta doğu coğrafyasını ifade etmek için kullanılır.

11. Ey Meẕāḳī Mıṣr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

şām:

1. **şāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **100**
Akşam, gece.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

2. **şām:**
Gazel 308
Mısra: **1**
Akşam, gece.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

şām ir-:

1. **şām irdi:**-*di*
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akşam olmak.
1. Ḥaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
2. Şām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

şām ü seḥer:

1. **şām ü seḥer:**
Kaside 14
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

2. **şām ü seḥer:**
Kaside 27
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
65. Şām ü seḥer cāri mi olurdı hīç
66. Fülk-i S̱üreyyā resen-i rūzgār

3. **şām u seḥer:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
5. Şevḳ ile rıtl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʾiş

4. **şām ü seḥer:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah.
9. ʿĀşıḳ-ı bīdār-ı dil şām ü seḥer şem ider
10. Nefḥa-i şeb-būy-ı şeb ʿıṭr-ı gülistān-ı ṣubḥ

5. **şām u seḥer:**
Gazel 250
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i s̱enākārı unutduñ

6. **şām u seḥer:**
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

7. **şām u seḥer:**
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
5. Bezmimüz şām u seḥer böyle müretteb ṭursun
6. Ḥissedār-ı ṭarab-ı ʿıyş-ı dem-ā-dem olalum

8. **şām u seḥer:**
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Akşam ve sabah.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

şām-ı baḥr:

1. **şām-ı baḥrüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Deniz akşamı/gecesi.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḥrüñ bāmdādıdur göñül

şām-ı fürḳat:

1. **şām-ı fürḳat:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık akşamı.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürür
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

şām-ı ġam:

1. **şām-ı ġam:**
Kaside 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Üzüntü akşamı/gecesi.
7. İrdi vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā
8. Şām-ı ġam buldı ḥad u pāyānı

2. **şām-ı ġam:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüntü akşamı/gecesi.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

3. **şām-ı ġam:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüntü akşamı/gecesi.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

4. **şām-ı ġamda:**-*da*
Gazel 307
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüntü akşamı/gecesi.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḥaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

5. **şām-ı ġamda:**-*da*
Gazel 307
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üzüntü akşamı/gecesi.
13. Meẕāḳī dil n'ola müstaġnī-i māh-ı münīr olsa
14. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum

şām-ı ġarībān:

1. **şām-ı ġarībān:**
Gazel 46
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Garipler akşamı, yoksullar gecesi.
15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Şām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

2. **şām-ı ġarībān:**
Gazel 189
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Garipler akşamı, yoksullar gecesi.
7. Nice farḳ eyleyelüm rūz u şeb-i ʿālemi kim
8. Ṣubḥ-ı ehl-i dili hep şām-ı ġarībān buluruz

3. **şām-ı ġarībāna:**-*a*
Gazel 404
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Garipler akşamı, yoksullar gecesi.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

4. **şām-ı ġarībāna:**-*a*
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Garipler akşamı, yoksullar gecesi.
7. Bu nāle-i şeb-gīrüñ āş̱ārı görülmez mi
8. Bu şām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

5. **şām-ı ġarībānda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Garipler akşamı, yoksullar gecesi.
9. Kākülde göñül ẕāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ:

1. **şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk gariplerinin akşamı.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

şām-ı hicrān:

1. **şām-ı hicrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Ayrılık akşamı.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḫi baña gösterme şām-ı hicrānı

şām-ı hicr:

1. **şām-ı hicre:**-*e*
Gazel 188
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık akşamı.
5. Yoḳ şām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

Şām-ı şerīf:

1. **Şām-ı şerīfe:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şerefli Şam şehri.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

şām-ı şerīf:

1. **şām-ı şerīfinde:**-*in*, -*de*
Kaside 10
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Şerefli akşam/gece.
47. Ne düğündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

şām-ı ṭarab-tīre:

1. **şām-ı ṭarab-tīre:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlence karanlığının akşamı.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra ṣarāb-ı şebānedür bāʾiş

şām-ı viṣāl-i yār:

1. **şām-ı viṣāl-i yāri:**-*i*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma akşamı.
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

şāmil-i pās-ı hevā:

1. **şāmil-i pās-ı hevā:**
Kaside 18
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Hevesin/iç sıkıntısının üzüntüsünü içine alan/kaplayan.
145. Şāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

şān bul-:

1. **şān buluruz:**-*ur*, -*uz*
Gazel 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şan şöhret bulmak.
1. Manṣıb-ı mihr ü maḥabbetle ʿaceb şān buluruz
2. Mūr iken kevkebe-i ḳadr-i Süleymān buluruz

şāne:

1. **şāne:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Tarak.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne şūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

2. **şāne:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Tarak.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

3. **şāne:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Tarak.
5. Dil nice bu dīde-i ġam-dīdeme reşk itmesün
6. Şāne müjgān u ḫayāl-i zülf-i müşgīn şāne dost

4. **şāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **6**
Tarak.
5. Ḫayāl-i zülf-i ḫoş-bū cilveger müjgānda ammā kim
6. Bu ʿıṭr-ı cān-fezā andan gelür ol şāneden gelmez

5. **şāne:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Tarak.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el şunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el şunmış

6. **şāne:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Tarak.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

7. **şāne:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Tarak.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

8. **şāne:**
Gazel 406
Mısra: **14**
Tarak.
13. Eyle meşşāṭa-i ḥüsn idi cemāl-i yāra
14. ʿAks-i müjgān ser-i gīsūlarına şāne idi

şāne bul-:

1. **şāne bulsa:**-*sa*
Gazel 419
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tarak bulmak.
5. Dil-i şad-pāre içün ġam mı çekerdüm cānā
6. Dest-res bulsa eger kākülüñe şāne gibi

şāne eyle-:

1. **şāne eyleye:**-*ye*
Kaside 17
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taramak.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

2. **şāne eyleye:**-*ye*
Kaside 18
Mısra: **154**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taramak.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīşān ser-i zülf-i yārı

şāne-zede-i şādī-i vaṣl:

1. **şāne-zede-i şādī-i vaṣl:**
Gazel 308
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma mutluluğuna omuz vurulmuş/tarakla taranmış.
5. Şāne-zede-i şādī-i vaṣl oldı kemā-hi
6. Pür-çīn-i fırāḳ olmış iken ṭurre-i āhum

şāne-zen-i mūy-ı ġanem:

1. **şāne-zen-i mūy-ı ġanem:**
Kaside 17
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Koyun tüyünü tarayan.
79. Devr-i ʿadlinde ʿadālet o ḳadar cārīdür
80. Pençe-i gürg olur şāne-zen-i mūy-ı ġanem

şān-ı maʿnā:

1. **şān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Anlamın şanı/şöhreti.
105. Evc-i mihr-i sipihr-i şevket ile
106. Maʿnī-i şān ü şān-ı maʿnādur

şarāb:

1. **şarāb:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Şarap.
9. El-ḥased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne şarāb u ne kebāb isterler

2. **şarāb:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Şarap.
1. Bir elde sübḥa gerek cām-ı şuʿle-tāb bir elde
2. Bir elde ʿöẕr-i güneh lāzım u şarāb bir elde

şarāb ol-:

1. **şarāb olur:**-*ur*
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şarap olmak.
3. ʿĀşıḳ o bezm-i ġamda kim ʿışḳ ile cām-ı mey çeker
4. Ḫūn-ı derūn şarāb olur laḥt-i ciger kebāb olur

şarāb-ı bāde-fürūş:

1. **şarāb-ı bāde-fürūşı:**-*ı*
Gazel 414
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarap satanın şarabı.
13. Āsā-yı pīr ola dirdüm şarāb-ı bāde-fürūşı
14. Bu bezm-i ġamda biraz dāfiʿ-i ḫumārum olaydı

şarāb-ı ʿışḳ:

1. **şarāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
9. Şarāb-ı ʿışḳ ile ʿālem ʿaceb mi mey-güsār olsa
10. Felek peymāne-i bezm-i nigāh-ı çeşm-i mestüñdür

2. **şarāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
5. Ne deñlü mest ise ʿāşıḳda derd-i ser olmaz
6. Şarāb-ı ʿışḳ ḫumār-āşinā-yı bāde degül

3. **şarāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 304

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlîn ayaġdur göñlüm

şarāb-ı laʿl:
1. **şarāb-ı laʿlini:**-*i, -ni*
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
La'l gibi kırmızı renkli şarap.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

şarāb-ı nāb:
1. **şarāb-ı nāb:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf şarap.
5. Bāde-keşān-ı bezm-i ġam rıṭl-ı girānı n'eylesün
6. Cürʿası rindi mest ider bunda şarāb-ı nāb olur

şarāb-ı rīḥte-sīh-ı dil-i kebāb:
1. **şarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb:**
Gazel 409
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kebap olmuş gönlün şişine dökülmüş şarap.
9. Füsürde oldı meded āb ü tāb-ı meclis-i mey
10. Şarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb tehī

şarāb-ı şebāne:
1. **şarāb-ı şebānedür:**-*dür*
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Geceden kalma şarap.
5. ʿAceb mi şām-ı ṭarab-tīre rūz-ı ġam olsa
6. Seḥer ḫumāra şarāb-ı şebānedür bāʾiş

şarāb-ı tāze:
1. **şarāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taze şarap.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte şarāb-ı tāze

şarāb-ı telh-ı cefā:
1. **şarāb-ı telḫ-ı cefā:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının/eziyetin acı şarabı.
3. Cebīn-i ḥasreti pür-çīn-i inḳıbāż itme
4. Şarāb-ı telḫ-ı cefā ḫoş-güvār olur giderek

şark:
1. **şarḳa:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **95**
Doğu, İran.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

şart-ı ʿışḳ:
1. **şart-ı ʿışḳ:**
Gazel 84
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşkın hali/şartı.
11. Ser-germ-i nāledür göñül ammā ki şart-ı ʿışḳ
12. Mühr-i leb-i fiġān-ı dil-i nā-ṣabūr olur

şaşt-ı Behrām:
1. **şaşt-ı Behrāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Behram'ın okçu yüzüğü. bkz. Behrām-ı ẓafer-...
45. Aña maḫṣūṣdur oḳ atduḳça
46. Ṭarz-ı Rüstemle şaşt-ı Behrāmı

şaşt-ı Rüstemāne:
1. **şaşt-ı Rüstemāneyle:**-*yle*
Kaside 8
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Rüstem gibi okçuların parmaklarına taktıkları yüzük. bkz. Rüstem.
55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
56. Bu şaşt-ı Rüstemāneyle ḥadengi ṭaşa kār eyler

şāyed:
1. **şāyed:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Belki, ola ki, olabilir ki.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

2. **şāyed:**
Gazel 353
Mısra: **13**
Belki, ola ki, olabilir ki.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra şunmazsın

3. **şāyed:**
Gazel 185
Mısra: **5**
Belki, ola ki, olabilir ki.
5. Şāyed ki ḫande-rīz-i leb-i zaḫm-ı dil ola
6. Elmās-ı sūde-perver-i terkīb-i merhemüz

şāyeste gör-:
1. **şāyeste görme:**-*me*
Kaside 23
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **Deyim**
Uygun/layık görmek.
127. Bu dost-medār-ı sebük-rūḥa görme şāyeste
128. Şemātet-i sitem-i düşmen-i girān-cānı

şāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne:
1. **şāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin divanınındaki/meclisindeki makama uygunluk/yaraşırlık.
73. Feyż-i naẓarın gör ki vezīrinde ʿayāndur
74. Şāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne

şāyeste-i evṣāf:
1. **şāyeste-i evṣāf:**
Gazel 265
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Vasıfları/nitelikleri uygun/lâyık.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u şāyeste-i evṣāf degül

şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme:
1. **şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaş, göz işaretiyle salıvermeye layık/uygun.
3. Çeşm-i siyehüñ siḥr ile bir şöhre-i āfāḳ
4. Ġamzeñ ise şāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme

şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīr:
1. **şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīri:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kılıcın sapının uzuna yakışır/uygun.
55. Şāyeste-i ser-ḳabża-i şemşīri degüldür
56. Ḫūrşīd gibi gevher-i raḫşān-ı zamāne

şāyeste-i seyr-i ruḫ-ı cānān:
1. **şāyeste-i seyr-i ruḫ-ı cānān:**
Gazel 166
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağını seyretmeye yaraşan.
5. Şāyeste-i seyr-i ruḫ-ı cānān nice olsun
6. Ol dīde ki ser-çeşme-i ḫūn-ı ciger olmaz

şeb:
1. **şeb:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Gece.
5. Her şeb maḳāmı şām-ı ġarībān-ı ʿışḳ iken
6. Ḥarf-āşinā-yı rāḥat olur mı leb-i ġarīb

2. **şeb:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Gece.
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

3. **şeb:**
Gazel 164
Mısra: **1**
Gece.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

4. **şebe:**-*e*
Gazel 170
Mısra: **29**
Gece.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḥatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

5. **şeb:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Gece.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

6. **şeb:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Gece.
3. Her şeb miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār
4. Yansun çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey

şeb tā-be-seḥer:
1. **şeb tā-be-seḥer:**
Gazel 164

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geceden tan yerinin ağarması zamanına kadar.
1. Ol şeb ki viṣālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

şeb tā seḥer:
1. **şeb tā seḥer:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geceden sabaha kadar.
7. Cüst u cū itse n'ola gülzārı her şeb tā seḥer
8. Bülbül olmış pāsbān-ı çārsū-yı nev-bahār

2. **şeb tā seḥer:**
Gazel 205
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Geceden sabaha kadar.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-ṣümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫ'āb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

şeb ü rūz:
1. **şeb ü rūz:**
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gece ve gündüz.
1. Bu āh ü zār-ı ṣubḥ u nāle-i şeb-gīrden feryād
2. Şeb ü rūz itdügüm feryād-ı bī-te'sīrden feryād

şebāb:
1. **şebābüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **74**
Gençlik, tazelik.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

şebāb-ı herem:
1. **şebāb-ı herem:**
Kaside 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhtiyarlıktaki gençlik.
9. Tāze cān buldı ʿālem-i fānī
10. Bu şebāb-ı herem mübārek-bād

şebāb-ı tāze:
1. **şebāb-ı tāze:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taze gençlik.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

şeb-āyīn-i beşāret:
1. **şeb-āyīn-i beşāret:**
Kaside 9
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Müjde gecesi töreni.
83. Şevḳ-i fetḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

şeb-āzīn eyle-:
1. **şeb-āzīn eylesün:**-*sün*
Kaside 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Donanma şenliği yapmak.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āzīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

şeb-āzīn-i Nīl-i pür-cūş:
1. **şeb-āzīn-i Nīl-i pür-cūşı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Tamamen coşmuş Nil nehrinde gece (donanma) şenliği.
45. Teferrüc itdi şeb-āzīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

şeb-āzīn-i zamāne:
1. **şeb-āzīn-i zamāne:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin gece (donanma) şenliği.
35. Bu şevḳ iledür böyle şeb-āzīn-i zamāne
36. Kim rūy-ı zemīn reşk-i çerāġān-ı semādur

şeb-çerāġ:
1. **şeb-çerāġıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 10
Mısra: **138**
Geceleyin parlayan bir çeşit taş. (Şebçerağ, geceleyin çıra gibi parlayan bir cevher imiş. Efsâneye göre Gâv-ı bahri denilen hayvan otlamak için karaya çıktığı zaman, şebçerağı da birlikte getirip otlayacağı yere koyar, onun aydınlığında otlarmış.).
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

2. **şeb-çerāġdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **1**
bkz. şeb-çerāġ.
1. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġdur göñlüm
2. Māye-sūz-ı dimāġdur göñlüm

3. **şeb-çerāġ:**
Gazel 433
Mısra: **6**
bkz. şeb-çerāġ.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

şeb-çerāġ-efrūz-ı dil:
1. **şeb-çerāġ-efrūz-ı dil:**
Gazel 322
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlün gece parlayan yakutunu aydınlatan.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

şeb-çerāġ-ı dāġ:
1. **şeb-çerāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaranın gece parlayan yakutu.
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe:
1. **şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe:**
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kâbenin ve kilisenin gece parlayan yakutu.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

şeb-çerāġ-ı dil:
1. **şeb-çerāġ-ı dil:**
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönlün gece parlayan yakutu.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

şeb-çerāġ-ı ḥüsn:
1. **şeb-çerāġ-ı ḥüsn:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gece parlayan yakutu.
7. Göñül bir şeb-çerāġ-ı ḥüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

2. **şeb-çerāġ-ı ḥüsni:**-*i*
Gazel 398
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gece parlayan yakutu.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān ṣanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḥüsni şemʿ-i nīm-cān ṣanma

şeb-çerāġ-ı ʿışḳ:
1. **şeb-çerāġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın gece parlayan yakutu.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña
2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

2. **şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 173
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın gece parlayan yakutu.
1. Dāġ-ı ber-farḳ-ı dāġ-ı ʿışḳuz biz
2. Bu'l-ʿaceb şeb-çerāġ-ı ʿışḳuz biz

şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşe:
1. **şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür:**-*dür*
Gazel 435
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşünce karanlığının gece parlayan yakutu.
1. Bāde kim pertev-nümā-yı şīşedür her ḳaṭresi
2. Şeb-çerāġ-ı ẓulmet-i endīşedür her ḳaṭresi

şeb-ender-rūz:
1. **şeb-ender-rūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **2**
Gecenin altındaki/sonundaki gündüz.
1. Bu şām-ı ġamda kim böyle çerāġ-efrūzdur āhum
2. Ḫaṭ-ı rūyuñ gibi cānā şeb-ender-rūzdur āhum

şeb-gīr-i muḥteriz:
1. **şeb-gīr-i muḥteriz:**
Kaside 20
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sakınanın/çekinenin gece uyumayanı.
13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
14. Ol mihr-i ṣubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

şeb-i baḫt-ı siyāh:
1. **şeb-i baḫt-ı siyāhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kara bahtın/talihin akşamı/gecesi.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

şeb-i deycūr:
1. **şeb-i deycūrı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Çok karanlık gece.
51. O deñlü tāb-ı çerāġān ziyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

şeb-i fürḳat:
1. **şeb-i fürḳat:**
Gazel 403
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesi.
11. Göñül ṣubḥ-ı viṣāl-i yārdan hīç nā-ümīd olma
12. Şeb-i fürḳat geçer mānend-i şām āheste āheste

şeb-i ġam:
1. **şeb-i ġam:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gam/üzüntü gecesi.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

şeb-i ġarīb:
1. **şeb-i ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kimsesiz gece.
1. Māh-ı münīr olursa da ger kevkeb-i ġarīb
2. Ġurbetde hīç rūşen olur mı şeb-i ġarīb

şeb-i hicrān:
1. **şeb-i hicrānda:**-*da*
Gazel 244
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesi.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫᵛāb olmayıcaḳ

şeb-i mātem:
1. **şeb-i mātem:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yas gecesi.
65. Vaṣl u hicrāndan ʿibāretdür
66. Rūz-ı şādī ile şeb-i mātem

şeb-i pür-ṭarab:
1. **şeb-i pür-ṭarabın:**-*ın*
Gazel 156
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Neşe/eğlence dolu gece.
21. Māh-ı ḫūrşīd-i ziyā Ḥażret-i Şāmīzāde
22. Kim şeb-i pür-ṭarabın ṣubḥ-deminden bilürüz

şeb-i tār:
1. **şeb-i tār:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

2. **şeb-i tāra:**-*a*
Gazel 425
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

3. **şeb-i tārda:**-*da*
Gazel 249
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

şeb-i tārīk-i miḥnet:
1. **şeb-i tārīk-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zahmetin/sıkıntının karanlık gecesi.
3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
4. Naẓar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ şuʿlezāruz biz

şeb-i ümmīd-i ehl-i ʿirfān:
1. **şeb-i ümmīd-i ehl-i ʿirfāna:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bilgi/kültür sahibinin ümit gecesi.
15. Şeb-i ümmīd-i ehl-i ʿirfāna
16. Eṣer-i ṣubḥ-dem mübārek-bād

şeb-i vuṣlat:
1. **şeb-i vuṣlatda:**-*da*
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma gecesi.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

şeb-i ẓulmānī:
1. **şeb-i ẓulmānī:**
Kaside 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.
83. Şevḳ-i fetḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

şebīh ol-:
1. **şebīh olalı:**-*alı*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Benzemek.
3. Ol ruḫ-ı āluña şebīh olalı
4. Gül ḫased-kerde-i ḳaranfüldür

şebistān:
1. **şebistān:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Yatak odası.
3. Fikr-i dildār ile bīdār-ı dilān-ı ʿālem
4. Ne şebistān u ne bālīn u ne ḫᵛāb isterler

şebistān-ı ṭarab:
1. **şebistān-ı ṭarab:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşe ve eğlence yatak odası.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

şebnem:
1. **şebnem:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Çiğ, rutubet, gece nemi.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

2. **şebneme:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **6**
Çiğ, rutubet, gece nemi.
5. Gör cāzibe-i mihr-i ruḫuñ baḳ dil-i ṣafā
6. Ol mihr-i cihān-tāba vü bu şebneme beñzer

şebnem-i berg-i semen-i rūzgār:
1. **şebnem-i berg-i semen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Zamanın yasemin yaprağındaki rutubet/çiğ.
31. Reşḥa-i ebr-i kef-i iḥsānıdur
32. Şebnem-i berg-i semen-i rūzgār

şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cinān:
1. **şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cināndur:**-*dur*
Gazel 392
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cennetlerdeki gül bahçelerinin sünbülündeki çiy.
9. Şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cināndur gūyā
10. Zülf-i ʿanber-şikeni üzre gül-āb-ı tāze

şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafā:
1. **şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı:**-*yı*
Gazel 162
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eğlence sabahının kalabalığının gece oturanı.
1. Şeb-nişīn-i maḥşer-i ṣubḥ-ı ṣafāyı n'eylerüz
2. Derdi dermān bilmişüz ġayrı devāyı n'eylerüz

şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistān:
1. **şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistānuñum:**-*uñ, -um*
Gazel 251
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yatak odasındaki mumun etrafında gece alevinde dönen.
5. Pervānevār-ı bāl ü per-i şevḳ ile müdām
6. Şeb-şuʿle-gerd-i şemʿ-i şebistānuñum senüñ

şeb-tā-seḥer:
1. **şeb-tā-seḥer:**
Gazel 274
Mısra: **5**
Geceden sabaha kadar.
5. Şeb-tā-seḥer olursa n'ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

şeb-zindedār:
1. **şeb-zindedār:**
Gazel 186
Mısra: **11**
Geceleri işle meşgul olan, geceleri uyumayan.
11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
12. Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat:
1. **şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma arzusunun gece uyumayanı/uyanık kalanı.
5. Sen hemān şeb-zindedār-ı ārzū-yı vuṣlat ol
6. Evvel-i şām-ı ṭaleb-i ṣubḥ aḫir-i ʿışḳ olur

şeb-zindedār-ı ḥasret:
1. **şeb-zindedār-ı ḥasret:**
Gazel 387
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasretten/özlemden geceleri uyumayan.
9. Şeb-zindedār-ı ḥasret olup ṭālib-i viṣāl
10. Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḫᵛāb bir yire

şeb-zindedār-ı ʿışḳ:
1. **şeb-zindedār-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 292
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşktan gece uyumayan/uyanık kalan.
15. Mest-i ḫarāb-ı ġaflete gül-bāng-ı intibāh
16. Şeb-zindedār-ı ʿışḳa şükür-ḫᵛāb-ı rāḥat ol

şeb-zindedār-ı miḥnet:
1. **şeb-zindedār-ı miḥnet:**
Gazel 180
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıdan/kederden gece uyumayan.
15. Şeb-zindedār-ı miḥnet isek olmazuz melūl
16. Her ṣubḥ-dem telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz

şecāʿat:
1. **şecāʿatda:**-*da*
Kaside 25
Mısra: **54**
Cesaret, yiğitlik.
53. Bir dilīr-i müʾeyyed-i baḫtdur
54. Kim şecāʿatda yoḳdur aḳrānı

şedd-i ḫırām:
1. **şedd-i ḫırāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Nazlı/edalı gidişi sıklaştırma.
69. ʿArṣa-i medḥüñe at sürsem eger seyr eyle
70. Ne ḳadar ḫazm iderin şedd-i ḫırāmumda benüm

şefāʿat ḳıl-:
1. **şefāʿat ḳıl:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Şefâatte bulunmak. Hz. Muhammed'in ümmetinin suçlarının bağışlanması için Allah'la kul arasında aracı olması.
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefîʾe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebār:
1. **şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum:**-*um*
Gazel 303
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kutlu/mübarek soylu vezirin şefkati/merhameti. bkz. āṣaf.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

şehā:
1. **şehā:**
Kaside 5
Mısra: **83**
Ey padişah, ey sevgili.
83. Gül-i baḫtuñ ide güşāde şehā
84. Gül-bün-efrūz-ı gül-sitān-ı ḳadem

2. **şehā:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Ey padişah, ey sevgili.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

3. **şehā:**
Gazel 353
Mısra: **6**
Ey padişah, ey sevgili.
5. Müretteb bezm-i ḫüsnüñ cām-ı laʿlüñ pür-mey-i ʿışve
6. Şehā bir dost-kānı ʿāşıḳ-ı mehcūra ṣunmazsın

şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem:
1. **şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya padişahının elindeki doğan kuşu.
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

şehbāz-ı devlet:
1. **şehbāz-ı devletle:**-*le*
Kaside 8
Mısra: **223**
Kelime Tipi: -
Devlet(in) doğanı.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

şehbāz-ı himmet:
1. **şehbāz-ı himmetüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 15
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Gayret/lütuf doğanı.
39. Şehbāz-ı himmetüñle idüp ṣayd-ı ṣad-şikār
40. Bu ʿarṣada ne dāne ne ḫod dām isterin

şehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülend:
1. **şehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülendüz:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüksek dokuz gökte devlet kuşunun (hüma) yuvasındaki doğan.
1. Şehbāz-ı hümā-lāne-i nüh-tāḳ-ı bülendüz
2. Pervāz-ı bülend itmede Cibrīl-pesendüz

şehbāz-ı hümā-pervāz:
1. **şehbāz-ı hümā-pervāz:**
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşu gibi yüksek uçan doğan kuşu.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim ṣaydı ḳapduḳça
12. Zemīn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

şehbāz-ı ẓafer:
1. **şehbāz-ı ẓaferdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Zaferin yiğidi.
139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

şehbāz-ı zülf:
1. **şehbāz-ı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) alıcı kuş niteliğindeki saçı.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

şehbāzın ṣal-:
1. **şehbāzın ṣalup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **221**
Kelime Tipi: **Deyim**
Doğanını salmak/saldırtmak.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın ṣalup şāhān-ı ṣayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

şehd:
1. **şehd:**
Kaside 1
Mısra: **16**
Bal.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

2. **şehdi:**-*i*
Gazel 342
Mısra: **7**
Bal.
7. Ne bilürdüm şehdi ne ḫod neşter-i zenbūrı ben
8. Ber-ṭaraf-sāz-ı ṣuʿūr-ı farḳ-ı nūş u nīş iken

şehd-i ʿatā:
1. **şehd-i ʿatāsı:**-*sı*
Kaside 8
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Bağışlama balı.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

şehd-i pür-nīş-i firīb:
1. **şehd-i pür-nīş-i firīb:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aldatan zehirle dolu bal.
5. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessüm olsa da
6. Şehd-i pür-nīş-i firīb ü nūş-ḫand-ı fitnedür

şehd-i pür-nīş-i sitem:
1. **şehd-i pür-nīş-i sitemdür:**-*dür*
Gazel 341
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Sıkıntının/eziyetin zehir dolu balı.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

şehd-i ṣafā:
1. **şehd-i ṣafādur:**-*dur*
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Safa/mutluluk balı.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḥnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i ṣafādur keder-i mūm degül

şehd-i şīrīn-maḳāl:
1. **şehd-i şīrīn-maḳālini:**-*i, -ni*
Kaside 21
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Tatlı sözün balı.
47. Şehd-i şīrīn-maḳālini gör kim
48. Ḳand-i ʿaẕbü'l-beyān-ı maʿnādur

şehen-şā(e)h:
1. **şehen-şāhı:**-*ı*
Gazel 156
Mısra: **23**
En büyük padişah, padişahlar padişahı.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

2. **şehen-şeh:**
Kaside 2
Mısra: **33**
En büyük padişah, padişahlar padişahı.
33. Ol şehen-şeh ki idelden sözüme raġbet-i tam
34. Rūz u şeb hūşgeh-i pīr ü civāndur süḫanüm

3. **şehen-şeh:**
Kaside 2
Mısra: **35**
En büyük padişah, padişahlar padişahı.
35. Ol şehen-şeh ki anuñ bāde-i medḥiyle müdām
36. Feyż-baḫşā-yı dil-i ʿālemiyāndur süḫanüm

şehen-şāh-ı cihān:
1. **şehen-şāh-ı cihān:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dönemin dünya padişahlarının padişahı.
33. Şehen-şāh-ı cihān ẓıll-i ẕalīl-i Ḥażret-i Ḥaḳ kim
34. Bu bāġ-ı feyżi naḫlistān-ı envāʿ-ı s̱emār eyler

2. **şehen-şāh-ı cihānı:**-*ı*
Kaside 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Zamanın/dönemin dünya padişahlarının padişahı.
67. Ḥaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
68. Mūceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

şehen-şāh-ı Ferīdūn-ʿaẓamet:
1. **şehen-şāh-ı Ferīdūn-ʿaẓamet:**
Kaside 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Feridun gibi ulu şahlar şahı. bkz. Ferīdūn
31. Ol şehen-şāh-ı Ferīdūn-ʿaẓamet kim Dārā
32. Bir daḫi gelse cihāna olamaz derbānı

şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām:
1. **şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām:**
Kaside 9
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Sultanların hizmetçilerinin şahlar şahı.
103. Ḳanı bir böyle şehen-şāh-ı selāṭīn-ḫuddām
104. Kim ola bendesi iḳlīm-i Ḳırımuñ ḫānı

şeh-i ʿālem:
1. **şeh-i ʿālem:**
Kaside 8
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın padişahı.
145. Zihī şaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

şeh-i ʿālī-nesebā:
1. **şeh-i ʿālī-nesebā:**
Kaside 9
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Ey yüksek/yüce soylu şah.
127. Şeh-i ʿālī-nesebā ḫüsrev-i ḫāḳān-ḥasebā
128. Ey ḫudāvend-i sezā-yı kerem-i Rabbānī

şeh-i Cem-mertebe:
1. **şeh-i Cem-mertebe:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Cem derecesinde hükümdar. bkz. Cem.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

şeh-i firişte-şiyem:
1. **şeh-i firişte-şiyem:**
Kaside 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Melek tabiatlı padişah.
21. Demidür ʿazm-i gül-sitān itse
22. O yegāne şeh-i firişte-şiyem

şeh-i ġāzī:
1. **şeh-i ġāzī:**
Tarih 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Din için savaşan hükümdar.
5. Şeh-i ġāzī feleküñ ḫüsrev-i ṣayd-endāzı
6. Ḫān Meḥemmed o cihān-dāver-i erbāb-ı ġazā

şeh-i ġāzī-i cihād-ārā:
1. **şeh-i ġāzī-i cihād-ārā:**
Kaside 10
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Din uğruna savaşı süsleyen gazi padişah.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām:
1. **şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İslam gazilerinin gazi padişahı.
39. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām
40. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i luṭf u kerem-i sübḥānī

şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf:
1. **şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf:**
Tarih 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Savaş hikâyelerindeki/destanlarındaki vasıflara/niteliklere sahip din uğruna savaşan hükümdar.
5. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf
6. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā

şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadr: (TDVİA)
1. **şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Süleyman (Kanuni) değerinde gazi hükümdar. (Sultan IV. Mehmet).
Kanûnî Sultan Süleyman: Osmanlı padişahı (1520-1566). 10. Osmanlı padişahı olarak 46 yıl ile en uzun süre tahtta kalan padişahdır. Divan şiirinde hükümdarlık, ihtişam ve kudret sembolü olarak kasidelerde söz konusu edilmektedir.
93. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i Süleymān-ḳadrüñ
94. Ṣadr-ı ʿālī-himemi āṣaf-ı Cem-miḳdārı

şeh-i Ḥātem-şiyem-i rūzgār:
1. **şeh-i Ḥātem-şiyem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zamanın Hâtem tabiatlı şahı. bkz. Ḥātem.
25. Herkese luṭf itmededür rū-be-rū
26. Ol şeh-i Ḥātem-şiyem-i rūzgār

şeh-i iḳbāl-peyvendā:
1. **şeh-i iḳbāl-peyvendā:**
Kaside 8
Mısra: **183**
Kelime Tipi: -
Ey mutluluk bağlayan padişah.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫired vaṣf-ı şerīfüñde ḳuṣūrın iʿtiẕār eyler

şeh-i ʿĪsā-nefes:
1. **şeh-i ʿĪsā-nefesle:**-*le*
Kaside 24
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hz. İsa gibi ölüleri dirilten nefesli padişah. bkz. ʿĪsā-dem.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

şeh-i ʿışḳ:
1. **şeh-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın padişahı.
1. Şeh-i ʿışḳuñ ki biz gencīne-i pinhānıyuz cānā
2. Ne var ḳılsañ naẓar görseñ ne gevher-kānıyuz cānā

şeh-i kāmrān-ı maʿnā:
1. **şeh-i kāmrān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Anlamın isteğine kavuşmuş şahı/hükümdarı.
81. Pādişāha nedīm-i ẕī-şāndur
82. Kim şeh-i kāmrān-ı maʿnādur

şeh-i kişver:

1. **şeh-i kişvere:**-*e*
Müseddes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ülkenin/devletin sultanı/padişahı.
7. Sen şeh-i kişvere melāḥat iken
8. Zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet iken

şeh-i maġrūr:
1. **şeh-i maġrūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gururlu/kibirli şah/sevgili.
13. Meẕāḳī belki inṣāf eyleyüp raḥm eyleye şāyed
14. ʿAcebdür ʿarż-ı ḥālüñ ol şeh-i maġrūra ṣunmazsın

şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd:
1. **şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd:**
Kaside 5
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ülkesinin ay yüzlü şahı.
55. Ey şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd
56. Vey meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem

şeh-i mülk-i beḳā:
1. **şeh-i mülk-i beḳāyum:**-*yum*
Gazel 429
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sonsuzluk/devamlılık mülkünün/ülkesinin hükümdarı.
7. Fenāyiyle şeh-i mülk-i beḳāyum
8. Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

şeh-i mülk-i fenā:
1. **şeh-i mülk-i fenāda:**-*da*
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yokluk mülkünün hükümdarı.
9. Dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler
10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

şeh-i mülk-i şūrī:
1. **şeh-i mülk-i şūrīdür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Görünen/zahir olan mülkün/ülkenin padişahı.
93. Hem şeh-i mülk-i şūrīdür ol hem
94. Pādişāh-ı cihān-ı maʿnādur

şeh-i ṣāḥib-īsār:
1. **şeh-i ṣāḥib-īsār:**
Kaside 10
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cömertlik/ikram sahibi padişah.
71. Sāye-i Ḥażret-i Ḥaḳ maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ
72. Kim odur şimdi muḥaḳḳaḳ şeh-i ṣāḥib-īsār

şeh-i ṣaʿṣaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem:
1. **şeh-i ṣaʿṣaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın seçkin/gözde görkemli padişahı/hükümdarı.
37. Nice şeh-i ṣaʿṣaʿ-ı çeşm ü çerāġ-ı ʿālem
38. Feleküñ mihr-i dıraḫşānı meh-i tābānı

şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār: (TDVİA)
1. **şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Devrin (sultan) Sencer'inin hizmetçisinin şahı. Sultan Sencer: Ebü'l-Hâris es-Sultânü'l-a'zam Muizzü'd-dünyâ ve'd-dîn Ahmed Sencer b. Melikşâh es-Selcûkî (ö. 552/1157). Son büyük Selçuklu hükümdarı (1118-1157).
61. Tācverā mihr-i żiyā-güsterā
62. Ey şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār

şeh-i taḫt-ı ʿışḳ:
1. **şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 161
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk tahtının padişahı.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

şeh-i Yūsuf-misāl:
1. **şeh-i Yūsuf-miṣāl:**
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yusuf gibi şah. bkz. Yūsuf.
37. Seyr idenler ḫaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur ṣanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miṣāl

şeh-i zīşān-ı felek-mertebe:
1. **şeh-i zīşān-ı felek-mertebe:**
Kaside 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü derecesinde şerefli padişah.
37. Ḫān Murād ol şeh-i zīşān-ı felek-mertebe kim
38. Gülşen-i midḥatine āb-ı revāndur süḫanüm

şeh-i zī-şān-ı sütūde-eṭvār:
1. **şeh-i zī-şān-ı sütūde-eṭvār:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Tavırları/niteliği övülmeye değer şanlı padişah.
57. İtdi bu sūr-ı ṭarab-pervere ṣarf-ı himmet
58. Ḫān Meḥmed şeh-i zī-şān-ı sütūde-eṭvār

şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet:
1. **şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet:**
Gazel 384
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şehitlik kılıcının ucuyla şehit olanlar.
7. Ne cān-perdāz-ı cānānum ne ʿıyd-ı vaṣla ḳurbānum
8. Şehīdān-ı ser-i tīġ-ı şehādet ḳanda ben ḳanda

şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳ:
1. **şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 121
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanındaki şehit.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

şehīd-i ʿışḳ:
1. **şehīd-i ʿışḳ ol:**
Gazel 138
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk şehidi.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

2. **şehīd-i ʿışḳ:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk şehidi.
9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḫasretle
10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

şehīd-i tīġ-ı ʿışḳ:
1. **şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 398
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk kılıcı ile şehit (olmuş).
9. Gönül ṣad-pāre-i şemşīr-i āteş-tāb-ı ḫasretdür
10. Şehīd-i tīġ-ı ʿışḳı küşte-i tīr ü sinān ṣanma

şehīd-i tīġ-ı maḥabbet:
1. **şehīd-i tīġ-ı maḥabbet:**
Gazel 194
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kılıcıyla şehit olmuş.
5. Çoḳdur şehīd-i tīġ-ı maḥabbet bu ʿarṣada
6. Mecnūnı naḳş-ı seng-i firārından isterüz

şeh-levend:
1. **şeh-levend:**
Gazel 145
Mısra: **11**
Boylu boslu/şen/güzel genç.
11. Beste-i fitrāk idüp naḫçīrini ol şeh-levend
12. Murġ-ı dil-ṣayyād be-der-ṣayd u şikārın gösterür

2. **şeh-levende:**-*e*
Gazel 152
Mısra: **16**
Boylu boslu/şen/güzel genç.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

3. **şeh-levendinden:**-*in, -den*
Gazel 341
Mısra: **4**
Boylu boslu/şen/güzel genç.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿişvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden ṣaḳın

4. **şeh-levend:**
Gazel 378
Mısra: **3**
Boylu boslu/şen/güzel genç.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

şeh-levend-i fitne:
1. **şeh-levend-i fitnedür:**-*dür*
Gazel 75
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkaran boylu poslu güzel genç.
3. El-ḥaẕer ol ġamze-i ḫançer-be-dest-i nāzdan
4. Ḳaṣd-ı cān-ı Ḫıżr ider bir şeh-levend-i fitnedür

şeh-levend-i keç-külāh:
1. **şeh-levend-i keç-külāh:**
Gazel 267
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Külahı eğri boylu puslu güzel genç.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

Şeh-nāme-i ʿışḳ:
1. **Şeh-nāme-i ʿışḳ:**
Gazel 30
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aşkın Şehnamesi. Şehname: Tuslu Firdevsi'nin meşhur manzum destanı.
17. Şeh-nāme-i ʿışḳ ile n'ola olsa Meẕāḳī
18. Firdevsī-i ʿĪsā-nefes-i Ṭūs-ı maḥabbet

şeh-per:
1. **şeh-per:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Kuşun kanadındaki en uzun tüy.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

şeh-per-i ġazā:
1. **şeh-per-i ġazā:**
Kaside 12
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Gazanın/savaşın en uzun tüyü/önderi.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

şeh-per-i hümā:
1. **şeh-per-i hümādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşunun kanadının en uzun tüyü.
45. Ol yekke-süvār-ı sipeh-ārā-yı zemīn kim
46. Zīb-i şeref-i miġferi şeh-per-i hümādur

şeh-per-i ḳudsiyān-ı maʿnā:
1. **şeh-per-i ḳudsiyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Anlam meleklerinin kanatlarındaki en uzun tüy.
127. Bāl-i şehbāz-ı ʿaḳl-ı derrāküm
128. Şeh-per-i ḳudsiyān-ı maʿnādur

şeh-per-i salṭanat:
1. **şeh-per-i salṭanatı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Saltanatın en yüksek makamı.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

şehr:
1. **şehre:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **70**
Şehir, kent.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

şehr-i āşūb:
1. **şehr-i āşūbi:**-*i*
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kargaşalı şehir.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

şehr-i bahār:
1. **şehr-i bahāra:**-*a*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bahar şehri.
7. Ser-ḥadd-i şitādan geliyor şehr-i bahāra
8. El-ḥaḳ sefer-i dūr u dırāz eyledi bülbül

şehr-i belāġat:
1. **şehr-i belāġat:**
Gazel 68
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleme şehri.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet:
1. **şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet:**
Gazel 69
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Marifet kervanının sehrinin suru.
11. Şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet şimdi budur
12. Māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem bundadur

şehr-i hüsn:
1. **şehr-i ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 341
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik şehri.
3. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i ʿişvedür
4. Şehr-i ḥüsnüñ lāʾübālī şeh-levendinden şaḳın

şehr-i ʿışḳ:
1. **şehr-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 269
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk şehri.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

şehr-i sühan:
1. **şehr-i süḫanda:**-*da*
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz şehri.
3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

şehristān:
1. **şehristān:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Şehir, büyük şehir.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

şehriyār:
1. **şehriyār:**
Kaside 8
Mısra: **126**
Sultan, padişah.
125. Ḫuṣūṣā ol ḳadar erbāb-ı ʿilme raġbet eyler kim
126. Anı ne Ḫān Selīm itdi ne ḫod bir şehriyār eyler

şehriyār-ı cümle ümem:
1. **şehriyār-ı cümle ümem:**
Kaside 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Bütün ümmetin hükümdarı.
29. Sāye-endāz-ı ʿālem-i imkān
30. Ẓıll-ı Ḫaḳ şehriyār-ı cümle ümem

şehriyār-ı ġāzī:
1. **şehriyār-ı ġāzī:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gazi padişah.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

şeh-süvār:
1. **şeh-süvār:**
Kaside 8
Mısra: **188**
Çok usta binici.
187. Sen ol ṣāḥib-ḳırānsın kim dem-i heycāda iḳdāmuñ
188. Ne Rüstem itdi ne Ḫüsrev gibi bir şeh-süvār eyler

2. **şeh-süvārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **18**
Çok usta binici.
17. Meẕāḳī şanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

3. **şeh-süvāruñ:**-*uñ*
Gazel 139
Mısra: **2**
Usta binici II Sevgili.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

4. **şeh-süvārum:**-*um*
Gazel 330
Mısra: **1**
Çok usta binici.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

şeh-süvārān-ı ʿarṣa-i hüner:
1. **şeh-süvārān-ı ʿarṣa-i hünere:**-*e*
Gazel 92
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hüner meydanında ata iyi binenler.
13. Şeh-süvārān-ı ʿarṣa-i hünere
14. Naẓm-ı pāk-i Meẕāḳī ögdüldür

şeh-süvārān-ı belāġat:
1. **şeh-süvārān-ı belāġat:**
Gazel 381
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Etkili/güzel ve yerinde söz söyleme (atının) usta binicileri.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ

14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl:
1. **şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl:**
Gazel 103
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayal meydanında çabuk koşup ata iyi binen.
13. Şeh-süvārān-ı sebük-pūye-i meydān-ı ḫayāl
14. Ne ʿinān u ne licām u ne rikāb isterler

şeh-şüvār-ı ʿālem:
1. **şeh-şüvār-ı ʿālemsin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ünlü binicisi, meşhur at binicisi.
33. Sen nice şeh-şüvār-ı ʿālemsin
34. Bildi herkes hemān cirīdüñden

şeh-süvār-ı ʿarşa-i nūr u cihād:
1. **şeh-süvār-ı ʿarşa-i nūr u cihādsın:**-*sın*
Kaside 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Din uğruna yapılan savaşın ve nur meydanının usta binicisi.
9. Bir şeh-süvār-ı ʿarşa-i nūr u cihādsın
10. Nüh-tevsen-i sipihri saña rām isterin

şeh-süvār-ı ʿarşa-i şıdḳ-ı sīmāveş:
1. **şeh-süvār-ı ʿarşa-i şıdḳ-ı sīmāveş:**
Gazel 301
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz/çehre gibi doğruluk meydanının usta binicisi.
9. Kim girerdi āteş-i sūzān-ı ʿışḳa bī-ḥaẕer
10. Şeh-süvār-ı ʿarşa-i şıdḳ-ı sīmāveş olmasam

şeh-süvār-ı cihān:
1. **şeh-süvār-ı cihān:**
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ata iyi bineni.
5. O şeh-süvār-ı cihān mest-i nāz u ehl-i niyāz
6. Fütāde-i ser-i sitem semend olup ḳalmış

şeh-süvār-ı esb-i nāz:
1. **şeh-süvār-ı esb-i nāz:**
Gazel 341
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve atının usta binicisi.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden ṣaḳın

şeh-süvār-ı eşheb-i nāz:
1. **şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı:**-*ı*
Gazel 237
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazın/cilvenin kır atının usta binicisi.
3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
4. Pür olmış ʿāşıḳ-ı ḥayrān ile eṭrāf-ı reh ṣaf ṣaf

şeh-süvār-ı hüner:
1. **şeh-süvār-ı hüner:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hünerin iyi/usta binicisi.
71. Şeh-süvār-ı hüner odur şimdi
72. Ne ʿaceb alsa böyle meydānı

şeh-süvār-ı ʿişve:
1. **şeh-süvār-ı ʿişve:**
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İşvenin/cilvenin usta binicisi.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek gūy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

şeh-süvār-ı rūzgār:
1. **şeh-süvār-ı rūzgār:**
Gazel 364
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zamanın usta binicisi.
17. Bu meydāna çıḳar bir şeh-süvār-ı rūzgār ister
18. Degül cāy-ı teferrüc ʿarṣagāh-ı pür-ḫaṭardur bu

şehvār-ı ḥüsn:
1. **şehvār-ı ḥüsne:**-*e*
Gazel 163
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin hükümdara yakışanı.
11. Ne ḥadeng-i ġamze lāzım u ne sell-i seyf-i müjgān
12. Biz o şehvār-ı ḥüsne dil ü cān ile fedāyuz

şehzāde:
1. **şehzāde:**
Kaside 10
Mısra: **61**
Padişah, hükümdar oğlu, saltanat varisi.
61. Nice şehzāde ki dürr-i ṣadef-i devletdür
62. Böyle olsa olıcaḳ zāde-i ferḫunde-tebār

2. **şehzāde:**
Kaside 10
Mısra: **63**
Padişah, hükümdar oğlu, saltanat varisi.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

3. **şehzāde:**
Kaside 10
Mısra: **162**
Padişah, hükümdar oğlu, saltanat varisi.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

şeker-bār it-:
1. **şeker-bār itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 345
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeker yağdıran etmek, şeker yağdırmak.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

şeker-fürūş:
1. **şeker-fürūşıdur:**-*ı*, -*dur*
Gazel 152
Mısra: **18**
Şeker satıcısı.
17. Taḥayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mıṣr-ı ḫayālüñ şeker-fürūşıdur

şeker-güftār:
1. **şeker-güftārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **228**
Sözü şeker gibi olan.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

şeker-ḫand-ı bütān:
1. **şeker-ḫand-ı bütān:**
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellerin tatlı gülüşü.
9. N'ola şīrīn-lebān şūride itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı bütān bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbetdür

şeker-ḫand-ı firīb:
1. **şeker-ḫand-ı firīb:**
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aldatan tatlı gülüş.
5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
6. Şīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı firīb

şeker-i ḫoş-meẕāḳ-ı menḳabet:
1. **şeker-i ḫoş-meẕāḳ-ı menḳabetüñ:**-*üñ*
Kaside 21
Mısra: **153**
Kelime Tipi: -
Menkabelerin/hikâyelerin hoş/güzel tadının şekeri.
153. Şeker-i ḫoş-meẕāḳ-ı menḳabetüñ
154. Ḳand-ı nūşīn-lebān-ı maʿnādur

şeker-rīz-i tebessüm:
1. **şeker-rīz-i tebessüm:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gülmekten/güldükçe şeker döken/saçan.
5. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessüm olsa da
6. Şehd-i pür-nīş-i firīb ü nūş-ḫand-ı fitnedür

2. **şeker-rīz-i tebessümdür:**-*dür*
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gülmekten/güldükçe şeker döken/saçan.
7. Lebleri böyle şeker-rīz-i tebessümdür dime
8. Şehd-i pür-nīş-i sitemdür nūş-ḫandinden ṣaḳın

şekīb-i dil-i ʿuşşāḳ:
1. **şekīb-i dil-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 311
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlünün sabrı/tahammülü.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuşşāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

şekīb-perdāz:
1. **şekīb-perdāzum:**-*um*
Gazel 317
Mısra: **15**
Sabır/tahammül eden.
15. Bī-ḳarār u şekīb-perdāzum
16. Ṣabr u ārām n'eydügin bilmem

şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet:
1. **şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muhabbet anlatmanın tadının tatlı konuşanı.
11. Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle Meẕāḳī
12. Şekker-şiken-i leẕẕet-i taḳrīr-i maḥabbet

şekl:
1. **şeklinde:**-*in, -de*
Gazel 1
Mısra: **10**
Şekil, biçim, görünüş.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

2. **şekli:**-*i*
Kaside 23
Mısra: **59**
Şekil, biçim, görünüş.
59. Miyān-ı şuʿlede raḳsān ḫorūs şekli degül
60. Semender ancaḳ ider āteş içre cevlānı

3. **şekl:**
Gazel 129
Mısra: **5**
Şekil, biçim, görünüş.
5. Ol perī-çehre gibi būḳalemūn şekl olmaz
6. Bezme geldükçe birer ṣūret-i zībāda gelür

4. **şeklinde:**-*in, -de*
Gazel 380
Mısra: **6**
Şekil, biçim, görünüş.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

5. **şeklinde:**-*in, -de*
Gazel 380
Mısra: **7**
Şekil, biçim, görünüş.
7. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrid olmaḳ isterseñ
8. Nemed-pūş-ı ferāġ ol ḥilʿat-i şāhāneden soñra

şekl-i ebrū:
1. **şekl-i ebrūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaş şekli.
1. Degül müşgīn ḳaşuñ cānā nümāyān şekl-i ebrūda
2. Kemānın gösterür şāḥib-ḳırān-ı ġamze bāzūda

şekl-i ḫurşīd:
1. **şekl-i ḫurşīd:**
Kaside 10
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Güneşin şekli/biçimi.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

şekl-i ney-şeker:
1. **şekl-i ney-şeker:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kamış şekeri şekli.
7. O beste tār-ı ḫarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

şekl-i seḫḥārīn:
1. **şekl-i seḫḥārīn:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Büyüleyici şekil.
7. Nedür o nergis-i sāḥir ki şekl-i seḫḥārīn
8. Hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna yazmışlar

şekl-i Yūsufla Züleyḫā-yı muṣavver:
1. **şekl-i Yūsufla Züleyḫā-yı muṣavverden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Resimlenmiş/tasvir edilmiş Yusuf ve Züleyha şekli. bkz. Yūsuf.
15. Ṣūret-i nāz u niyāz-ı ʿāşıḳ u maʿşūḳdur
16. Şekl-i Yūsufla Züleyḫā-yı muṣavverden ġaraż

şekvā:
1. **şekvāyı:**-*yı*
Kaside 16
Mısra: **64**
Sızlanma, şikâyet.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

şekvā id-:
1. **şekvā ider:**-*er*
Gazel 355
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şikâyet etmek.
11. Ḫayāl-i mihr-i rūyuñdan nice şekvā ider ʿāşıḳ
12. Ne mümkindür ola āyīneye āyīnedān düşmen

2. **şekvā ideyin:**-*e, -yin*
Kaside 18
Mısra: **197**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şikâyet etmek.
197. Nice şekvā ideyin çarḫ-ı sitem-güsterden
198. Ele luṭfıyla alur kāmı dil-i ġam-ḫʿārı

şekve:
1. **şekvem:**-*m*
Kıt'a 1
Mısra: **7**
Sızlanma, şikâyet.
7. Şekvem oldur ki ḫāsid-i nā-dān
8. Cigerüm yaḳdı nār-ı töhmet ile

2. **şekve:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Sızlanma, şikâyet.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

3. **şekvesi:**-*si*
Gazel 65
Mısra: **7**
Sızlanma, şikâyet.
7. ʿĀrifüñ şekvesi olsa ne ʿaceb gerdündan
8. Çire-destī-i ʿad u baḫt-ı zebūnundandur

şekve id-:
1. **şekve ider:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şikâyet etmek.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

şekve-ber-şekve:
1. **şekve-ber-şekve:**
Kaside 7
Mısra: **3**
Şikâyet şikâyet üstüne.
3. Şekve-ber-şekve ḍarb-ı muştuñdan
4. Ṣad-fiġān ṣad-fiġān cirīdüñden

şekve-i firāḳ:
1. **şekve-i firāḳ:**
Gazel 325
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılık(tan) şikâyet.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i firāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

şelāyīn ol-:
1. **şelāyīn oldı:**-*dı*
Gazel 186
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Israr eden olmak, sırnaşmak.
9. Pīç ü tāb-ı ʿışḳ ile oldı şelāyīn iḫtilāt
10. Şuʿle-i elmās u dāġ-ı sīne-i efgārımuz

şemʿ:
1. **şemʿisin:**-*i, -sin*
Gazel 114
Mısra: **3**
Mum, sevgili.
3. Ne bezmüñ şemʿisin ey māh-ı mihr-efrūz-ı ʿālem kim
4. Feleklerde melekler daḫi ser-germ-i sürāġuñdur

2. **şemʿe:**-*e*
Gazel 149
Mısra: **8**
Mum.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

3. **şemʿe:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **16**
Mum, sevgili.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

4. **şemʿa:**-*a*
Gazel 246
Mısra: **4**
Mum.
3. Pervāne-i miḫnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

5. **şemʿe:**-*e*
Gazel 261
Mısra: **4**
Mum.
3. Şuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

6. **şemʿile:**-*ile*
Gazel 382
Mısra: **14**
Mum.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

7. **şemʿ:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Mum.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḫi bu şeb-i tāra bulunmadı

şem(m) id-:
1. **şem ider:**-*er*
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koklamak.

9. ʿĀşıḳ-ı bīdār-ı dil şām ü seḥer şem ider
10. Nefḥa-i şeb-būy-ı şeb ʿıṭr-ı gülistān-ı şubḥ

2. **şemm itsek:**-*se, -k*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koklamak.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

<u>şemʿile pervāne:</u>
1. **şemʿile pervāneden:**-*den*
Gazel 183
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Mum ile ışığın etrafında dönen kelebek.
7. Gönül bir şeb-çerāġ-ı ḥüsn ile germiyyet eyler kim
8. Bu germ-ā-germ-i sūziş şemʿ ile pervāneden gelmez

2. **şemʿa-i pervāne:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mum ile ışığın etrafında dönen kelebek.
9. Bāġ-ı ḥüsn ü bezm-i ʿışḳı gördüñ ammā görmedüñ
10. Bir gül-i bülbül-nevāz u şemʿa-i pervāne dost

<u>şemāme-i dil:</u>
1. **şemāme-i dil:**
Kaside 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlün kokulu kavunu.
5. Nice nāme şemāme-i dil kim
6. Gösterür zīb-i dest-i eyyāmı

<u>şemātet-i sitem-i düşmen-i girān-cān:</u>
1. **şemātet-i sitem-i düşmen-i girān-cānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Ağır canlı/sıkıcı düşmanın cefasına/zulmüne sevinme.
127. Bu dost-medār-ı sebük-rūḥa görme şāyeste
128. Şemātet-i sitem-i düşmen-i girān-cānı

<u>şemʿdān:</u>
1. **şemʿdānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **1**
Mumluk, şamdan.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

<u>şemʿ-i bezm-āsā:</u>
1. **şemʿ-i bezm-āsā:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meclisin mumu gibi.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

<u>şemʿ-i bezm-i gümān-ı maʿnā:</u>
1. **şemʿ-i bezm-i gümān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Anlamın şüphe meclisinin mumu.
59. Nūr-ı ʿaynü'l-yaḳīni itkānı
60. Şemʿ-i bezm-i gümān-ı maʿnādur

<u>şemʿ-i büzürg:</u>
1. **şemʿ-i büzürg:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Büyük mum.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Şanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

<u>şemʿ-i cemʿ:</u>
1. **şemʿ-i cemʿ:**
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meclis/toplanma/toplantı mumu.
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

<u>şemʿ-i cemāl:</u>
1. **şemʿ-i cemāle:**-*e*
Gazel 406
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel yüz mumu/parlaklığı.
1. Bir zamān cān u göñül maḥrem-i cānāne idi
2. Öyle bir şemʿ-i cemāle iki pervāne idi

<u>şemʿ-i dil-efrūz:</u>
1. **şemʿ-i dil-efrūza:**-*a*
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlatan mum.
5. Yan yakıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

<u>şemʿ-i enver:</u>
1. **şemʿ-i enverüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlayan mum.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

<u>şemʿ-i fürūzān:</u>
1. **şemʿ-i fürūzān:**
Gazel 349
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlayan mum.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān şanur gören

2. **şemʿ-i fürūzān:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlayan mum.
5. Şeb-çerāġ-ı deyr ü Kaʿbe n'eydügin farḳ eylemez
6. Çeşm-i pervāne hemān şemʿ-i fürūzān görmesün

<u>şemʿ-i ḫalvet-kede:</u>
1. **şemʿ-i ḫalvet-kede:**
Müfret 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık/halvet yerinin mumu.
1. Şemʿ-i ḫalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḥasanumdur Ḥasanumdur Ḥasanumdur Ḥasanum

<u>şemʿ-i ḫarem-i ḥüsn:</u>
1. **şemʿ-i ḫarem-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 166
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin kutsal yerindeki mum.
11. Şemʿ-i ḫarem-i ḥüsne taḳarrüb nice olsun
12. Pervāne-i pür-sūḫtede bāl ü per olmaz

<u>şemʿ-i ḫarīm-i Ṭūr:</u>
1. **şemʿ-i ḫarīm-i Ṭūra:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tur'un kutsal yerindeki mum. bkz. Tur.
11. Göñül pervāne deñlü süziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḫarīm-i Ṭūra şunmazsın

<u>şemʿ-i ḥüsün:</u>
1. **şemʿ-i ḥüsünsün:**-*sün*
Gazel 175
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik mumu.
7. Ol ʿārız-ı rahşān ile sen şemʿ-i ḥüsünsün
8. Biz bu dil-i sūzān ile pervāne-i ʿışḳuz

<u>şemʿ-i İlāhī:</u>
1. **şemʿ-i İlāhī:**
Gazel 270
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlahi mum, İlahi ışık.
1. ʿIşḳ bir şemʿ-i İlāhī şemʿdānıdur göñül
2. Meclis-efrūz-ı ḥayāt-ı cāvidānıdur göñül

1. **şemʿ-i İlāhidür:**-*dür*
Gazel 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlahi mum, İlahi ışık.
1. Sīne mihrüñle maḥabbet ḫān-ḳāhıdur baña
2. Şeb-çerāġ-ı ʿışḳ bir şemʿ-i İlāhidür baña

2. **şemʿ-i İlāhīdür:**-*dür*
Gazel 202
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İlahi mum, İlahi ışık.
13. Meẕāḳī bu dil-i rūşende āṯār-ı hevā n'eyler
14. Bu bir şemʿ-i İlāhīdür ki hergiz anda dūd olmaz

<u>şemʿ-i kāfūrī:</u>
1. **şemʿ-i kāfūrī:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Beyaz renkli/güzel kokulu mum.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

<u>şemʿ-i mā(e)h:</u>
1. **şemʿ-i māh:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ay ışığı/mumu.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister göñül

2. **şemʿ-i meh:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ay ışığı/mumu.
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿiẕārı ne ġam olsa ẓāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

şemʿ-i māh-ı żiyā:
1. **şemʿ-i māh-ı żiyāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aydınlık/parlak ayın mumu/ışığı.
5. Pervāne-i çerāġ-ı maḥabbet kim olmadı
6. Bir öyle şemʿ-i māh-ı żiyāyı kim istemez

şemʿ-i meh-i pür-envār:
1. **şemʿ-i meh-i pür-envārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu/parlak ayın mumu.
179. Bezm-i endīşeme sāḳī-i felek ʿarż eyler
180. Cām-ı ḫūrşīd ile şemʿ-i meh-i pür-envārı

şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāl:
1. **şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāli:**-*i*
Kaside 17
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/saadet ay ışığının mumu.
65. Şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāli żiyā-pāş olalı
66. Ṣubḥ-ı nev-rūz olur tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam

şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gūn:
1. **şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan:**-*dan*
Gazel 438
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Galiye renginde/güzel siyah gecede ayışığının mumu/parlaklığı.
7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

şemʿ-i mezār:
1. **şemʿ-i mezār:**
Kaside 8
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Mezar başında yakılan mum.
77. Olunca āstīn-efşān-ı ġayret dest-i iclāli
78. Çerāġ-ı zindegī-i düşmeni şemʿ-i mezār eyler

2. **şemʿ-i mezār:**
Kaside 10
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Mezar başında yakılan mum.
137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

3. **şemʿ-i mezārı:**-*ı*
Gazel 322
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mezar başında yakılan mum.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

şemʿ-i münīr:
1. **şemʿ-i münīri:**-*i*
Gazel 90
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlayan/ışık saçan mum.
7. Pervāneyüm ol meclise kim şemʿ-i münīri
8. Āsīb-i taʿalluḳ-zede-i bāl ü perümdür

şemʿ-i muraṣṣaʿ-legen-i rūzgār:
1. **şemʿ-i muraṣṣaʿ-legen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zamanın mücevherlerle bezenmiş leğenindeki mum.
33. Zīver-i her bezm-i İrem-ṣānīdür
34. Şemʿ-i muraṣṣaʿ-legen-i rūzgār

şemʿ-i nīm-cān:
1. **şemʿ-i nīm-cān:**
Gazel 398
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yarı canlı/az aydınlatan mum.
1. Fürūg-ı rūy-ı yāri nūr-ı māh-ı āsumān şanma
2. Münevver şeb-çerāġ-ı ḥüsni şemʿ-i nīm-cān şanma

şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānān:
1. **şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna:**-*a*
Gazel 419
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağına ışık salan/veren mum.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

şemʿ-i pür-żiyā:
1. **şemʿ-i pür-żiyā:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Işık/parlaklık dolu mum.
1. Göñül ḳaldı meded bir yirde vü cānāne bir yirde
2. O şemʿ-i pür-żiyā bir yirde vü pervāne bir yirde

şemʿ-i şebistān-ı menām:
1. **şemʿ-i şebistān-ı menām:**
Gazel 389
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yatak odasının mumu.
23. Lāyıḳ-ı devlet-i bīdār-ı viṣāl olmaz isek
24. Her gice şemʿ-i şebistān-ı menām olsa bize

şemʿ-i temennā:
1. **şemʿ-i temennāyı:**-*yı*
Gazel 397
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dilek/istek/yalvarma mumu.
13. Ey Meẕāḳī ehl-i dil rūşen-żamīr-i feyż olur
14. Bezmine şemʿ-i temennāyı sirāc itmezse de

şemʿ-i ümmīd:
1. **şemʿ-i ümmīdüñ:**-*üñ*
Gazel 144
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ümit mumu.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

şemʿ-i żiyā-baḫş:
1. **şemʿ-i żiyā-baḫşa:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Işık saçan mum.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Meẕāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

şemʿ-i żiyā-güster:
1. **şemʿ-i żiyā-güster:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Işık saçan mum.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

2. **şemʿ-i żiyā-güsteri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Işık saçan mum.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol şemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

şemīm-i ʿanber:
1. **şemīm-i ʿanber:**
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anber kokusu.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet ṣāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet:
1. **şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet:**
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik/letafet bahçesindeki goncanın güzel kokusu.
3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

şemīm-i kākül-i müşgīn:
1. **şemīm-i kākül-i müşgīn:**
Gazel 183
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu saçın/kâkülün güzel kokusu.
1. Şemīm-i kākül-i müşgīn ḫaṭ-ı cānāneden gelmez
2. Bu būy-ı āşinā ol sebze-i bī-gāneden gelmez

şemīm-i sünbül:
1. **şemīm-i sünbül:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sünbül kokusu.
5. Eser bād-ı ṣabā ammā meşām-efrūz-ı cān olmaz
6. Şemīm-i sünbül ü ʿıṭr-ı gül ü būy-ı semen sensüz

şemme:
1. **şemme:**
Gazel 176
Mısra: **3**
Bir kere koklama.
3. Ṣad-ḫoş-dili bir şemme ġam-ı yāra degişdük
4. Ḥaḳḳā ki ʿaceb ʿāşıḳ-ı miḥnet-keş-i ʿışḳuz

şemse-i eyvān-ı ṣubḥ:
1. **şemse-i eyvān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah sarayının güneş resmi.

1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı şubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı şubḥ

şemse-i ṭāḳ:
1. **şemse-i ṭāḳ:**
Kaside 8
Mısra: **216**
Kelime Tipi: -
Kubbenin/kemerin güneş şeklinde süsü/işlemesi.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

şemse-i ṭāḳ-ı münîf:
1. **şemse-i ṭāḳ-ı münîfi:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüksek kubbenin güneş şeklindeki işleme resmi.
11. Şemse-i ṭāḳ-ı münîfi reşk-i māh-ı āsumān
12. Ḥalḳa-i bāb-ı şerîfi ġayret-i şekl-i hilāl

şems-i ḍuḥā:
1. **şems-i ḍuḥādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
'Kuşluk (vaktinin) güneşi'; güneşin en parlak ve dünyayı en iyi aydınlattığı zaman.
71. Gör ġurre-i iclāl ile ḫurşîd-i cemālin
72. Ol māh-ı nev-i ʿıyd ve bu ḫod şems-i ḍuḥādur

Şems-i Tebrîzî: (TDVİA)
1. **Şems-i Tebrîzî:**
Gazel 344
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şemsüddîn Muhammed b. Alî b. Melikdâd Tebrîzî (ö. 645/1247 [?]) Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sohbet şeyhi.
13. Şems-i Tebrîzî gibi ʿışḳ ile başdan geçmeyen
14. Bī-muḥābā ʿāşıḳ-ı ser-bāz bilmez n'eydügin

2. **Şems-i Tebrîzî:**
Gazel 422
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
bkz. Şems-i Tebrîzî.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrîzî gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

3. **Şems-i Tebrîzî:**
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
bkz. Şems-i Tebrîzî.
7. Şems-i Tebrîzî gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāzı var
8. Gün gibi ẓāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

şemşîr:
1. **şemşîrini:**-*i, -ni*
Kaside 8
Mısra: **36**
Kılıç.
35. Cihāngīr-i ʿÖmer-ʿadl ü ʿAlī-heybet ki heycāda
36. Ḳazā şemşīrini nāyib menāb-ı Ẕü'l-feḳār eyler

2. **şemşîr:**
Kaside 9
Mısra: **81**
Kılıç.
81. Aldı şemşîr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n'ola Kirmānī

3. **şemşîri:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **42**
Kılıç.
41. Ol ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā ki
42. Şemşîri hemān tīġ-ı kef-i dest-i ḳażādur

4. **şemşîrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **10**
Kılıç.
9. ʿİtāb u nāz ile çīn-i cebīnin eyleyüp derkār
10. Dü-nīm itdi dili öyle dūdum şemşîrden feryād

şemşîr-i ġamze:
1. **şemşîr-i ġamzesi:**-*si*
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı.
11. Ṣad-pāre itdi gönlümi şemşîr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

2. **şemşîr-i ġamzeyle:**-*yle*
Gazel 140
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Süzerek göz ucu ile yan bakışın kılıcı.
7. Eyledi şemşîr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-fīgār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

şemşîr-i ġayret:
1. **şemşîr-i ġayret:**
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gayret/çaba kılıcı.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşîr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

şemşîr-i ġażab:
1. **şemşîr-i ġażab:**
Gazel 352
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öfke kılıcı.
3. Çeşmi şemşîr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

şemşîr-i ḳażā:
1. **şemşîr-i ḳażā:**
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaza kılıcı.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşîr-i ḳażā teʾsīri muḥtāc-ı fesān şanma

şemşîr-i ḳażā-yı güher:
1. **şemşîr-i ḳażā-yı güherinden:**-*in, -den*
Gazel 196
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mücevher kazasının kılıcı.
1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
2. Öyle şemşîr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

şemşîr-i kīne-sāzī:
1. **şemşîr-i kīne-sāzī:**
Gazel 170
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gizli düşmanlık yapıcılığın kılıcı.
21. Ṣadr ibn-i ṣadr-ı ġāzī serdār-ı bu'l-maġāzī
22. Şemşîr-i kīne-sāzī mālik-rikāb-ı nev-rūz

şemşîr-i maḥabbet:
1. **şemşîr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kılıcı.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşîr-i maḥabbet

şemşîr-i zebān:
1. **şemşîr-i zebān:**
Gazel 90
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı.
11. Ol ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālüm ki Meẕāḳī
12. Şemşîr-i zebān tīġ-ı fürūzān-güherümdür

2. **şemşîr-i zebān:**
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dil kılıcı.
5. Ehl-i dile zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ
6. Nā-dān-ı denī-meşrebe şemşîr-i zebān ol

şen it-:
1. **şen itdi:**-*di*
Gazel 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şenlendirmek.
1. Her meclisi şen itdi cām-ı şarāb-ı nev-rūz
2. Her bezmi rūşen itdi bir āfitāb-ı nev-rūz

şerār:
1. **şerār:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Kıvılcım, ateş.
55. Biri bir destī-i efsūn-ı siḥir-güster ile
56. Gösterür āteşi mā ḳaṭreleri hem-çü şerār

2. **şerār:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Kıvılcım, ateş.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

şerāre:
1. **şerāre:**
Gazel 396
Mısra: **4**
Kıvılcım, ateş.
3. Hemīşe suḫte-i nār-ı ḥasret ol ammā
4. Duḫān-ı āh degül bir şerāre gösterme

şerāre-pāş it-:
1. **şerāre-pāş itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 319
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvılcım saçar hale getirmek.
1. O deñlü verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş itdüm
2. Ki şuʿle-ḫīz-i derūnum şerāre-pāş itdüm

şerāre-pāş-ı derūn:
1. **şerāre-pāş-ı derūn:**
Gazel 152
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçte kıvılcım saçan.
3. Birūn-ı sīne-i sūzān-ı ʿāşıḳı gör kim
4. Şerāre-pāş-ı derūn dāġ-ı şuʿle-pāşıdur

şerār-ı āteş-i seyr-i çemen:
1. **şerār-ı āteş-i seyr-i çemen:**
Gazel 411
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenliği/bahçeyi seyretmenin/izlemenin ateşindeki kıvılcım.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

şerār-ı dil-felek-peymā:
1. **şerār-ı dil-felek-peymā:**
Gazel 212
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül talihini ölçen kıvılcım.
11. Sirişk-i āteşīn-cārī şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemīn ü āsumān āteş

şerār-ı nār-ı dil:
1. **şerār-ı nār-ı dil:**
Gazel 358
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşinin kıvılcımı.
9. Şerār-ı nār-ı dil ü sūziş-i derūnumdan
10. Şirişk-i dīdemi sīm-āb-ı ıżṭırāb iderin

şerbet-i laʿl-i leb-i cānān:
1. **şerbet-i laʿl-i leb-i cānān:**
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının kırmızısının şerbeti.
7. Ger eşribeden derdimüze var ise dermān
8. Ol şerbet-i laʿl-i leb-i cānān olacaḳdur

şerbet-i luṭf-ı İlāhī:
1. **şerbet-i luṭf-ı İlāhī:**
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlahi lütfun/cömertliğin şerbeti.
3. N'olaydı şerbet-i luṭf-ı İlāhī olsa müyesser
4. ʿİlāc-ı żaʿf-ı dil-i müstemend ü zārum olaydı

şeref:
1. **şerefüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **57**
Şeref, onur.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẓāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda benüm

2. **şerefdür:**-*dür*
Kaside 22
Mısra: **21**
Şeref, onur.
21. Ne şerefdür bu kim tezekkür ide
22. Bendesin bir veliyyü'l-enʿāmı

3. **şerefdür:**
Kaside 22
Mısra: **23**
Şeref, onur.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

şeref bul-:
1. **şeref bula:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfi ola tā
18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

2. **şeref buldı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **135**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
135. Maṣīf-i Destpūt el-ḥaḳ ḳudūmıyla şeref buldı
136. Belī dānā laṭīf āb ü hevāyı iḫtiyār eyler

3. **şeref buldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **169**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

4. **şeref buldı:**-*dı*
Kaside 26
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
25. Civān-baḫt-ı cihān-ārā ki buldı
26. Vücūdıyla şeref dünyā-yı fānī

5. **şeref buldı:**-*dı*
Gazel 309
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

6. **şeref bulursa:**-*ur, -sa*
Kaside 25
Mısra: **60**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref bulmak, şereflenmek.
59. Ḥaḳ bu kim dil-pesend-i ʿālem olur
60. Ger bulursa şeref ḳalem-rānı

şeref vir-:
1. **şeref virdi:**-*di*
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref vermek; onurlandırmak, şereflendirmek.
1. Oldı seḥer āşikār mihr-i dıraḫşān-ı ṣubḥ
2. Virdi şeref ʿāleme şemse-i eyvān-ı ṣubḥ

2. **şeref virdi:**-*di*
Gazel 165
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref vermek; onurlandırmak, şereflendirmek.
13. Bezm-i sühana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

3. **şeref virdi:**-*di*
Gazel 228
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref vermek; onurlandırmak, şereflendirmek.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüṣḫa-i iʿcāza ḫaṭ

şeref-baḫş ol-:
1. **şeref-baḫş olsun:**-*sun*
Gazel 156
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şeref vermek, onurlandırmak.
31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḫaḳı maḫż-ı kereminden bilürüz

şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī:
1. **şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī:**
Kaside 18
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
İyi iş yapmanın saray perdesindeki/padişah çadırındaki şeref bahşedeni.
159. Ṣadr-ı āṣaf-şürefā āṣaf-ı Ḥātem-be-kefā
160. Ey şeref-baḫş-ı serā-perde-i nigūkārī

şeref-baḫş-ı serīr-i kāmrānī:
1. **şeref-baḫş-ı serīr-i kāmrānī:**
Kaside 26
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İsteğine ulaşma/mutluluk tahtında şeref bahşeden/veren.
45. Odur şimdi miṣāl-i Hātem-i Ṭayy
46. Şeref-baḫş-ı serīr-i kāmrānī

şeref-baḫş-ı zamān:
1. **şeref-baḫş-ı zamāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zamanı şereflendiren.
17. Ben o Bihzād-ı ṣuver-bend-i ḫayāl-i naẓmum
18. Nev-zemīnlerle şeref-baḫş-ı zamāndur süḫanüm

şeref-encām:
1. **şeref-encām:**
Kaside 15
Mısra: **12**
Şerefle son bulma.
11. Ṣāḥib-ẓuhūr-ı server-i ḫayl-i ṣudūrsın
12. Āġāz-ı devletüñ şeref-encām isterin

şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem:
1. **şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Adımının bereketleriyle şeref kazanan.
111. Ṣadr-ı ṣāḥib-ḫıredā fāżıl-ı ʿālī-senedā
112. Ey yegāne şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem

şeref-fezā-yı beyān:
1. **şeref-fezā-yı beyāndur:**-*dur*
Kaside 23
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sözün/ifadenin şeref artıranı.
35. Be-nām-ı şafḥa-i inşā Ḥüseyn Paşa kim
36. Şeref-fezā-yı beyāndur bedīʿ-i ʿunvānı

şeref-i ʿadl ü dād-ı cümle ümem:
1. **şeref-i ʿadl ü dād-ı cümle ümem:**
Kaside 25
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bütün ümmetin adalet ve dürüstlüğünün şerefi.

25. Şeref-i ʿadl ü dād-ı cümle ümem
26. Maʿdelet-baḫş-ı mülk-i ʿOs̱mānī

şeref-i dūdmān-ı maʿnā:
1. **şeref-i dūdmān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Anlam ocağının/soyunun şerefi.
163. Böyle taʿrīf-i ḥadd-i evṣāfuñ
164. Şeref-i dūdmān-ı maʿnādur

şeref-i fiṭrat:
1. **şeref-i fiṭratını:**-*ı, -nı*
Gazel 156
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Mizacın/karakterin şerefi.
29. Ḥüsn-i ḫulḳı o ḳadar kim şeref-i fiṭratını
30. Luṭf-ı z̲āt-ı melekiyyü'ş-şiyeminden bilürüz

şeref-i ḥāṣıl:
1. **şeref-i ḥāṣılumuzdur:**-*u, -muz, -dur*
Gazel 97
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkan şeref.
7. Dihḳān olalı mezraʿa toḫm-ı vücūda
8. Maḥṣūl-i maḥabbet şeref-i ḥāṣılumuzdur

şeref-i ḫıdmet:
1. **şeref-i ḫıdmet:**
Kaside 22
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Hizmetin şerefi.
55. Şeref-i ḫıdmet ile faḫr eyler
56. Pīşgāhında cümle ḫuddāmı

şeref-i Ḳurʾān:
1. **şeref-i Ḳurʾān'ı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Kuran'ın şerefi.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

şeref-i maḳdem-i ʿıyd:
1. **şeref-i maḳdem-i ʿıyd:**
Gazel 52
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bayramın gelmesinin şerefi.
5. Oldı hep ʿālemiyān behrever-i devlet-i Cem
6. Ḳılıcaḳ dehri müşerref şeref-i maḳdem-i ʿıyd

şeref-i mülteṣem:
1. **şeref-i mülteṣem:**
Kaside 24
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Öpülür/öpme şerefi.
45. Nāyil-i pāy-būs-ı ḫāḳānsın
46. Şeref-i mülteṣem mübārek-bād

şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassān:
1. **şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Hassan'ın temiz sözünün şerefi. bkz. Ḥassān.
151. Olursa ger bu ḳaṣīdem sezā-yı istiḫsān
152. Bulur sözüm şeref-i nuṭḳ-ı pāk-i Ḥassānı

şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫan:
1. **şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün her iki tarafa bağlanmasının mümkün olmasının şerefi.
13. Baḳmaz olduñ şeref-i siḥr-i ḥelāl-i süḫana
14. Ey Meẕāḳī naẓaruñ rütbe-i iʿcāza mıdur

şeref-i vaṣf-ı şerīf:
1. **şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 9
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasfının/niteliğinin şerefi.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

şeref-i zülf-i nigār:
1. **şeref-i zülf-i nigārın:**-*ın*
Gazel 198
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/güzelin saçının/zülfünün şerefi.
13. Zülf-i müşgīn iledür revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl
14. Bāġ-ı ḥüsnüñ şeref-i zülf-i nigārın bilürüz

şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdem:
1. **şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ:**-*üñ*
Gazel 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişahın dönüşünde yeri öperek şeref bulan.
3. Kimüñ ġam-ḫānesin pür-şevḳ idersin mihr-i rūyuñla
4. Şeref-yāb-ı zemīn-būs-ı hümāyun-maḳdemüñ kimdür

şerer:
1. **şerer:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Kıvılcımlar.
5. Biz ol piyāde-rev-i vādī-i ġam-ı ʿışḳuz
6. Ki rīgi cümle şerer reh-güẕārı āteşdür

2. **şererle:**-*le*
Gazel 254
Mısra: **14**
Kıvılcımlar.
13. Āteş-i dilden düşüp dāmān-ı çarḫa bir şerār
14. Ol şererle sīne-i gerdūnı sūzān eyledük

3. **şerer:**
Gazel 313
Mısra: **3**
Kıvılcımlar.
3. Ṭutar āfāḳı şerer ey meh-i ferḫunde-eser
4. Dem-i seyr-i ruḫ-ı pür-tābuñ añup āh itsem

4. **şerer:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Kıvılcımlar.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Şerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

şerer-bārī-i kilk:
1. **şerer-bārī-i kilk:**
Gazel 54
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kamış kalemin kıvılcımlar saçması.
13. Meẕāḳī ḥasb-i ḥāl ancaḳ bu naẓmuñ nār-ı ʿışḳuñla
14. Şerer-bārī-i kilk ü sūziş-i taʿbīrden feryād

şerer-efşān ol-:
1. **şerer-efşān olur:**-*ur*
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvılcım saçmak.
5. Eger meclisde āh itsem şerer-efşān olur nālem
6. Bu sāz u söz el-ḥaḳ bülbül ü pervāneden gelmez

şerer-i ḫīle-i rūbāh:
1. **şerer-i ḫīle-i rūbāh:**
Gazel 150
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tilkinin hilesinin kıvılcımları.
15. Ṭutalum kim esed-i bīşe-i şıdḳ olmışsın
16. Şīr-i mürde şerer-i ḫīle-i rūbāh yeter

şerer-i nāle vü zār:
1. **şerer-i nāle vü zārın:**-*ın*
Gazel 311
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağlama/inleme ve feryat kıvılcımları.
3. Ḫānmān-sūz şekīb-i dil-i ʿuşşāḳ ancaḳ
4. ʿAndelībüñ şerer-i nāle vü zārın görelüm

şererinden bil-:
1. **şererinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvılcımından tanımak/bilmek.
13. Şuʿle-i nīm-nefesden duyaruz nār-ı dili
14. Āteş-i miḥnet-i ʿışḳı şererinden bilürüz

şerer-pāş-ı firāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr:
1. **şerer-pāş-ı firāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tur dağının alevinden ayrılıp kıvılcım saçan. bkz. Tur.
1. Meded seyr-i cemāl-i yārdan dūr olmasun kimse
2. Şerer-pāş-ı firāḳ-ı şuʿle-i Ṭūr olmasun kimse

şerer-rīz ol-:
1. **şerer-rīz olup:**-*up*
Kaside 23
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıvılcım saçmak.
61. Fişek hevāda şerer-rīz olup gören şandı
62. Döküldi hep felegüñ encüm-i dıraḫşānı

şerḫa:
1. **şerḫalar:**-*lar*
Gazel 212
Mısra: **7**
Yarık.
7. Degüldür şerḫalar bu sīne-i şad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

2. **şerḫalar:**-*lar*
Gazel 399
Mısra: **8**
Yarık.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḫalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

şerḫa şerḫa:
1. **şerḫa şerḫa:**
Gazel 291

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilim dilim, parça parça.
7. Ey şerḥa şerḥa sīne-i pür-dāġ-ı āteşīn
8. Nāyib menāb-ı seyr-i gül ü erġavānum ol

2. **şerḥa şerḥa:**
Gazel 343
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dilim dilim, parça parça.
5. Saçılsun şerḥa şerḥa sīneden ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

<u>şerḥa-i ḥasret:</u>
1. **şerḥa-i ḥasret:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasret/özlem yarığı (sinede).
7. Ey dīde ḳanı dāġ-ı ġam u şerḥa-i ḥasret
8. Bu gülşene seyr-i gül ü şimşāda mı geldüñ

<u>şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān:</u>
1. **şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanlı su damlatan yarık.
7. Dāl-ḥançer olup sīne-i ṣad-pāreye cānā
8. Gel sen daḥi bir şerḥa-i ḫūn-ābe-çekān çek

<u>şerḥa-i sīne:</u>
1. **şerḥa-i sīne:**
Kaside 18
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Göğüs yarığı.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

2. **şerḥa-i sīne:**
Gazel 167
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göğüs yarığı.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

3. **şerḥa-i sīne:**
Gazel 438
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göğüs yarığı.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuşşāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

4. **şerḥa-i sīne:**
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göğüs yarığı.
3. Biz ki abdāl-ı Ḫudāyuz nesi var abdāluñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı serinden ġayrı

5. **şerḥa-i sīneden:**-*den*
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göğüs yarığı.
7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
8. Tīġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

<u>şerḥalar çek-:</u>
1. **şerḥalar çekdüm:**-*dü, -m*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilim dilim kesilmek.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

<u>şerh-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve:</u>
1. **şerh-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve:**
Gazel 388
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cilve/naz kitabındaki söz uygunluğunun açıklaması.
13. Bu şevḳ ile eylesün Meẕāḳī
14. Şerh-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve

<u>şerʿ-i şerīf:</u>
1. **şerʿ-i şerīf:**
Kaside 18
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kutsal emirleri.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

2. **şerʿ-i şerīfe:**-*e*
Kaside 19
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kutsal emirleri.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

<u>şerm:</u>
1. **şerm:**
Gazel 278
Mısra: **6**
Utanma, mahcubiyet, haya, âr.
5. Böyle kemāl-i ḥüsn ile gördi cemāl-i dil-beri
6. Oldı ġulüvvi şerm ile ġarḳ-ı ḫūy-ı ḥicāb gül

<u>şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret:</u>
1. **şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasret bakışının utangaçlığı ve edebi.
9. Nedür bu şerm ü ḥayā-yı nigāh-ı ḥasret kim
10. İrişmedin daḥi ruḫsāruña naẓāra döner

<u>şermende id-:</u>
1. **şermende ider:**-*er*
Kaside 9
Mısra: **136**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utandırmak, mahçup duruma düşürmek.
135. Ḳuvvet-i nāṭıḳa medḥüñle gelüp güftāra
136. Ḥüsn-i taʿbīr ile şermende ider Ḥassānı

<u>şermende ol-:</u>
1. **şermende olur:**-*ur*
Kaside 16
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, mahçup olmak.
35. Şermende olur mihr-i felek çarḫ-ı berīnde
36. Ol Şuḳma-i zer-baft ile zerrīn-ʿalemüñden
Kelime Tipi: **Deyim**
Utanmak, mahçup olmak.
3. Olsa n'ola ġarḳ-ı ʿaraḳ-ı jāle çemende
4. Şermende olur ol gül-i raʿnā kimi görse

<u>şermsār:</u>
1. **şermsāruz:**-*uz*
Gazel 255
Mısra: **3**
Utanan, utanmış, mahcup olmuş.
3. Nesinden şermsāruz ḫᵛāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḥṣat-ı āẕīnesin gördük

<u>şermsār eyle-/it-:</u>
1. **şermsār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahcup duruma düşürmek, utandırmak.
39. O sulṭānü's-selāṭīn-i cihān-ı şān u şevket kim
40. Şükūhı cümle şāhān-ı cihānı şermsār eyler

2. **şermsār itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 22
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahcup duruma düşürmek, utandırmak.
93. Bu ḳaṣīdeyle şermsār itdüm
94. Ḫod-fürūşān-ı Rūm ü Aʿcāmı

<u>şeş:</u>
1. **şeş:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Altı.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaşīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

<u>şeş-cihāt-ı ʿāleme:</u>
1. **şeş-cihāt-ı ʿāleme:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dünyanın altı tarafına/her tarafına.
37. İdüp cūy-ı ʿadālet şeş-cihāt-ı ʿāleme cārī
38. Ne ḥükm itse hemān ber-vefḳ-ı ḥükm-i Çār-Yār eyler

<u>şeş-cihet:</u>
1. **şeş-cihet:**
Kaside 7
Mısra: **15**
Altı yön, her taraf.
15. Şeş-cihet senc-gerd-i meydāndur
16. Çeşm-i ḥaşm-ı cebān cirīdüñden

2. **şeş-cihet:**
Kaside 9
Mısra: **102**
Altı yön, her taraf.
101. Nedür ol mesned-i maḳṣūre-i gerdūn-pāye
102. Gösterür şeş-cihet ü semt-i çehār-erkānı

3. **şeş-cihetden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **17**
Altı yön, her taraf.
17. Şeş-cihetden n'ola aḳsa aña ṣad-cūy-ı neşāṭ
18. Her ṭarafdan dökülür ḳulle-nüh-āb-ı enhār

4. **şeş-cihet:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Altı yön, her taraf.

7. Bu ne ḥayretdür yine penbe-be-gūş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

şeş-cihet-i bī-kār:

1. **şeş-cihet-i bī-kārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İşsiz/avarenin altı yönü/tarafı.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

şeş-der-i ġam:

1. **şeş-der-i ġamda:**-*da*
Gazel 248
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gamın tavla kutusu, keder dolu dünya.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

şeş-der-i vuṣlat:

1. **şeş-der-i vuṣlat:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın altı kapısı.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı göñül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

şest-i firīb:

1. **şest-i firīb:**
Gazel 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aldatan olta.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

şest-i girişme:

1. **şest-i girişme:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İşve yüzüğü.
3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

şevk:

1. **şevḳüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 1
Mısra: **79**
Heves, arzu.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

2. **şevḳ:**
Tarih 2
Mısra: **12**
Heves, arzu.
11. Cünd-i İslām ile geldi Girīde geçdi hemān
12. Eyledi baḥri güẕer şevḳ ile mānend-i ṣabā

3. **şevḳ:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Heves, arzu.
33. Her seḥer pīrāhen-i pür-emn-i māhında anuñ
34. Şevḳ ile pervāz ider ʿanḳā-yı mihr-i çār-bāl

4. **şevḳiyle:**-*i, -yle*
Kaside 8
Mısra: **170**
Heves, arzu.
169. Göñül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

5. **şevḳ:**
Kaside 8
Mısra: **222**
Heves, arzu.
221. Hemişe tā ki şehbāzın ṣalup şāhān-ı ṣayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

6. **şevḳ:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Heves, arzu.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

7. **şevḳ:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Heves, arzu.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫᵛānı

8. **şevḳ:**
Kaside 10
Mısra: **48**
Heves, arzu.
47. Ne dügündür bu ki her şām-ı şerīfinde revā
48. Olsa hindū-yı felek şevḳ ile bir meşʿaledār

9. **şevḳ:**
Kaside 10
Mısra: **114**
Heves, arzu.
113. Benüm ol şāʿir-i ḫoş-lehçe ki güftārumdan
114. Feyż-yāb olmadadur şevḳ ile mest ü hūşyār

10. **şevḳ:**
Kaside 12
Mısra: **171**
Heves, arzu.
171. Ol şevḳ ile bir tāze ġazel eyledüm inşād
172. Kim oldı pesendīde-i yārān-ı zamāne

11. **şevḳ:**
Kaside 13
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Neşve-i sāġar-ı Cem olsa da cāmumda benüm
2. Bilmezin şevḳ nedür ʿışḳ-ı müdāmumda benüm

12. **şevḳ:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Heves, arzu.
7. El-minnetü li'l-lāh ki bugün şevḳ ile ʿālem
8. Gül-çīn-i nihāl-i çemen-i ḥamd ü şenādur

13. **şevḳ:**
Kaside 14
Mısra: **35**
Heves, arzu.
35. Bu şevḳ iledür böyle şeb-āẕīn-i zamāne
36. Kim rūy-ı zemīn reşk-i çerāġān-ı semādur

14. **şevḳ:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Heves, arzu.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı ṣabā

15. **şevḳümi:**-*üm, -i*
Kaside 16
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Bāġ-ı keremüñ ṣaḥn-ı gülistān-ı İremdür
14. Gör şevḳümi gül-çīnī-i bāġ-ı İremüñden

16. **şevḳ:**
Kaside 26
Mısra: **4**
Heves, arzu.
3. Benüm ol rind-i bezm-i şādmānī
4. Ki çekdüm şevḳ ile rıṭl-ı girānı

17. **şevḳ:**
Kaside 27
Mısra: **73**
Heves, arzu.
73. Ḫıdmetüñe şevḳ ile bel baġlasun
74. Bir niçe sīmīn-ẕeḳan-ı rūzgār

18. **şevḳüme:**-*üm, -e*
Gazel 37
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʾiş
2. Şevḳüme ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʾiş

19. **şevḳ:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Heves, arzu.
5. Şevḳ ile rıṭl-ı girān çekdügüme şām u seḥer
6. Himmet-i ʿāliye-i pīr-i muġāndur bāʾiş

20. **şevḳ:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

21. **şevḳ:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Heves, arzu.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

22. **şevḳ:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Heves, arzu.
9. Bezm-i meyde gül gibi dāyim güşāde-meşreb ol
10. Rind iseñ cām-ı şarābı şevḳ ile rindāne iç

23. **şevḳ:**
Gazel 51
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

24. **şevḳ:**
Gazel 53
Mısra: **13**
Heves, arzu.

13. Şevḳ ile muʿcize-perdāz-ı maḳāl oldı yine
14. Ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna ḥased

25. **şevḳ:**
Gazel 123
Mısra: **13**
Heves, arzu.
13. Meẕāḳī şevḳ ile ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum
14. Berāt-ı raġbet-i her ẕü-fünūna yazmışlar

26. **şevḳ:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Heves, arzu.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

27. **şevḳi:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Biz ki keyfiyyet-i ʿışḳı eleminden bilürüz
2. Renci rāḥat buluruz şevḳi ġamından bilürüz

28. **şevḳ:**
Gazel 157
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

29. **şevḳ:**
Gazel 158
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Bir gün Meẕāḳī böyle nevā-senc-i ʿışḳ olup
14. Murġān-ı bāġı şevḳ ile ḫāmūş ider miyüz

30. **şevḳ:**
Gazel 180
Mısra: **17**
Heves, arzu.
17. Meydān-ı kārzār güşād olsa şevḳ ile
18. Bir fevc fevc olup ḥaşer-ender-ḥaşerdeyüz

31. **şevḳ:**
Gazel 191
Mısra: **7**
Heves, arzu.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

32. **şevḳ:**
Gazel 226
Mısra: **11**
Heves, arzu.
11. Gel kūy-ı yāra ʿazm idelüm şevḳ ile k'olur
12. Bāliġ-nişāb-ı ḳudrete rāh-ı Ḥicāz farż

33. **şevḳ:**
Gazel 231
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Eylese ʿışḳ ile bir ʿāşıḳ-ı çālāk semāʿ
2. İder anuñla bile şevḳ ile eflāk semāʿ

34. **şevḳ:**
Gazel 231
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Añdurur cilvegeh-i Ḥażret-i Mevlānāyı
14. Ey Meẕāḳī idelüm şevḳ ile bī-bāk semāʿ

35. **şevḳiyle:**-*i, -yle*
Gazel 249
Mısra: **1**
Heves, arzu.
1. Şevḳiyle gönül seyr-i ruḥ-ı yārda ḳalduñ
2. Āyīne gibi mevḳıf-ı dīdārda ḳalduñ

36. **şevḳ:**
Gazel 258
Mısra: **6**
Heves, arzu.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

37. **şevḳ:**
Gazel 276
Mısra: **13**
Heves, arzu.
13. Meẕāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

38. **şevḳiyle:**-*i, -yle*
Gazel 277
Mısra: **2**
Heves, arzu.
1. Gülden heves-i şīve vü nāz eyledi bülbül
2. Şevḳiyle ʿaceb ʿarż-ı niyāz eyledi bülbül

39. **şevḳ:**
Gazel 278
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

40. **şevḳüñ:**-*üñ*
Gazel 316
Mısra: **1**
Heves, arzu.
1. Sāḳiyā bāde getür şevḳüñ ile nūş idelüm
2. Nice_olur keyf-i dū-bālā görelüm cūş idelüm

41. **şevḳ:**
Gazel 322
Mısra: **11**
Heves, arzu.
11. Sīne-çāk olsa Meẕāḳī şevḳ ile maġrūrdur
12. Cūş ider dilde ṣafā-yı feyż-i yāri n'eylesün

42. **şevḳ:**
Gazel 330
Mısra: **5**
Heves, arzu.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür
6. Şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

43. **şevḳ:**
Gazel 336
Mısra: **8**
Heves, arzu.
7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

44. **şevḳi:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **10**
Heves, arzu.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān şanur gören

45. **şevḳ:**
Gazel 359
Mısra: **3**
Heves, arzu.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

46. **şevḳ:**
Gazel 370
Mısra: **9**
Heves, arzu.
9. Serv-ḳadler eyleyüp şevḳ ile āheng-i ḫırām
10. Ṣaḥn-ı gülşen bir ḳıyāmetzār olur nev-rūzda

47. **şevḳ:**
Gazel 372
Mısra: **1**
Heves, arzu.
1. Ele alduḳça cānā şevḳ ile mestāne peymāne
2. Döner ʿaks-i cemālüñden gül-i ḫandāna peymāne

48. **şevḳ:**
Gazel 375
Mısra: **14**
Heves, arzu.
13. Kemīne-eşheb-i ṭabʿumla hem-ʿinān olmaz
14. Meẕāḳī şevḳ ile hengām-ı tek ü tāzumda

49. **şevḳ:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Heves, arzu.
3. Hemān bu şevḳ ile dāne-feşān-ı cān olalum
4. Getürdi Mışr-ı dile murġ nāme-ber-nāme

50. **şevḳ:**
Gazel 388
Mısra: **13**
Heves, arzu.
13. Bu şevḳ ile eylesün Meẕāḳī
14. Şerḥ-i sibaḳ-ı kitāb-ı ʿişve

51. **şevḳ:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Heves, arzu.
9. Cilve-perdāz-ı neşāṭ olsa kemiyyet bāde
10. Şevḳ ile fırṣat-ı irḫā-yı zimām olsa bize

52. **şevḳ:**
Gazel 399
Mısra: **12**
Heves, arzu.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

53. **şevḳ:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Heves, arzu.
11. Bu şevḳ ile Meẕāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

54. **şevḳ:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Heves, arzu.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

<u>şevḳ ile ṭutuş-:</u>

1. **şevḳ ile ṭutuşduḳça:**-*duḳça*
Gazel 229
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hevesle/arzuyla yanmak/tutuşmak.
7. Ṭutuşduḳça dil ü cān şevḳ ile ʿışḳum füzūn oldı
8. Belī pervāne eyler sūziş-i bāl ü perinden ḥaẕ

şevḳ-āferīn-nefes:

1. **şevḳ-āferīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **10**
Arzu/heves yaratan/veren nefes.
9. Hep feyż-i nev-bahār-ı maḥabbet degül midür
10. Murġān-ı ḫoş-nevāya bu şevḳ-āferīn-nefes

şevḳ-āşinā:

1. **şevḳ-āşināyuz:**-*yuz*
Gazel 162
Mısra: **12**
Arzuyu/isteği tanıyan.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n'eylerüz

şevḳ-āverī-i cedvār:

1. **şevḳ-āverī-i cedvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Safran kökünün neşe/şevk getirmesi.
181. Ben siyeh-mest-i mey-i sāġar-ı ʿışḳum n'ideyin
182. Keyf-i esrār ile şevḳ-āverī-i cedvārı

şevḳe getür-:

1. **şevḳe getürdi:**-*di*
Gazel 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Heves vermek, coşkulandırmak.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḫoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

şevket:

1. **şevket:**
Tarih 2
Mısra: **3**
Büyüklük, heybet.
3. Bir seḥer mihr-i cihān-tāb gibi şevket ile
4. Emr-i sulṭān-ı cihānıyla idüp ʿazm-i ġazā

2. **şevket:**
Kaside 9
Mısra: **3**
Heybet, saltanat.
3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

3. **şevket:**
Kaside 10
Mısra: **67**
Heybet, büyüklük, azamet, saltanat.
67. Nice şeh şevket ile pādişeh-i heft-iḳlīm
68. Nice şeh devlet ile Ḫüsrev-i nīgū-girdār

4. **şevket:**
Kaside 10
Mısra: **161**
Büyüklük, heybet.
161. Şevket ü ʿizzet ile devlet ile rifʿat ile
162. Şeh ü şehzāde ide mesned-i ṣıḥḥatde ḳarār

5. **şevket:**
Gazel 102
Mısra: **25**
Büyüklük, heybet.
25. İrdi bir mertebeye devlet ile şevket ile
26. Ol maḳāma ne Sikender ne Ferīdūn gelür

şevket ü şān:

1. **şevket ü şānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Büyüklük ve şöhret.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

şevḳ-i ʿāşıḳ:

1. **şevḳ-i ʿāşıḳ:**
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşığın arzusu/neşesi.
3. Şevḳ-i ʿāşıḳ feyż-i ḥüsn-i yārdan maʿlūm olur
4. Rūz-ı rūşen āfitāb-ı enverinden bellüdür

şevḳ-i ʿavvād:

1. **şevḳ-i ʿavvād:**
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ud çalanın şevki.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eser-i naġme-i Dāvūd nedür

şevḳ-i bāġ-ı menāḳıb:

1. **şevḳ-i bāġ-ı menāḳıbuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 21
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Menkıbeler/kıssalar bahçesinin hevesi/arzusu.
157. Şevḳ-i bāġ-ı menāḳıbuñla göñül
158. Bülbül-i naġme-ḫᵛān-ı maʿnādur

şevḳ-i bülbül-beççegān:

1. **şevḳ-i bülbül-beççegānı:**-*ı*
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bülbül yavrularının hevesi/arzusu.
5. Ṣavt-ı neyle şevḳ-i bülbül-beççegānı görmeyen
6. Lāne-sūz-ı murġ nev-pervāz bilmez n'eydügin

şevḳ-i cām-ı gül:

1. **şevḳ-i cām-ı gül:**
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gülün kadehinin arzusu/hevesi.
3. Ḳulḳul-i şīşeyi güş eyleyicek gülşende
4. Şevḳ-i cām-ı gül ile bülbül olur bülbülemüz

şevḳ-i cedīd:

1. **şevḳ-i cedīde:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeni heves/arzu.
11. Her bir naẕarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʾis olur her nigāh-ı nev

şevḳ-i cemāl:

1. **şevḳ-i cemāl:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün arzusu/hevesi.
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

2. **şevḳ-i cemāl:**
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün arzusu/hevesi.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār:

1. **şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār:**
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mükemmel/eksiksiz güzel yüzünün hevesi/arzusu.
5. Yan yaḳıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

şevḳ-i cemāl-i yār:

1. **şevḳ-i cemāl-i yār:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünün arzusu.
1. Peyk-i sirişk-i dīde kim ḳaṭre-zen-i şitāb olur
2. Şevḳ-i cemāl-i yār ile gör nice ġarḳ-ı āb olur

şevḳ-i derūn:

1. **şevḳ-i derūn:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül/iç arzusu.
3. Gitdükçe n'ola şevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

şevḳ-i derūn-ı sīne:

1. **şevḳ-i derūn-ı sīnemüz:**-*müz*
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlün/yüreğin içindeki arzu/heves.
1. Ṣafā-yı ḫāṭır u şevḳ-i derūn-ı sīnemüz sensin
2. Beni gördükçe şād olsaḳ n'ola āyīnemüz sensin

şevḳ-i dil:

1. **şevḳ-i dil:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül coşkusu/sevinci.
3. N'ola bu süziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

şevḳ-i dil-i āremīde:

1. **şevḳ-i dil-i āremīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rahatlamış gönlün arzusu.
13. Ṭūfān-ı ġamla şimdi mevc-ḫīz-i fitnedür
14. Ārām-ı cān ki şevḳ-i dil-i āremīdedür

şevḳ-i dil-i bī-dimāġ:

1. **şevḳ-i dil-i bī-dimāġ:**
Gazel 433
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Akılsız/şuursuz gönlün hevesi/arzusu.
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

şevḳ-i dil-i pür-cūş:

1. **şevḳ-i dil-i pür-cūş:**
Gazel 327
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Coşku dolu gönlün hevesi/arzusu.

1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

şevḳ-i esrār:
1. **şevḳ-i esrārı:**-*ı*
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sırlarının keyfi/sevinci.
7. Lebüñe meyl idene egme ġubār-ı ḫaṭṭuñ
8. Şevḳ-i esrārı nedür neşve-pesendān-ı ṣabūh

şevḳ-i fasāḥat:
1. **şevḳ-i fasāḥatla:**-*la*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel ve açık konuşma arzusu/keyfi.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu güne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

şevḳ-i feṯḥ-i Ḳandiye:
1. **şevḳ-i feṯḥ-i Ḳandiyedür:**-*dür*
Kaside 20
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kandiye kalesi fethinin şevki/neşesi. bkz. Kandiye.
35. Bu şevḳ-i feṯḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

şevḳ-i feṯḥ-i ẓaferle:
1. **şevḳ-i feṯḥ-i ẓaferle:**-*le*
Kaside 22
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Zafer fethinin şevki/hevesi.
75. Şevḳ-i feṯḥ-i ẓaferle ezber idüp
76. Vird-i şükr-i ʿalīm ü ʿallāmı

şevḳ-i feṯḥ:
1. **şevḳ-i feṯḥiyle:**-*i, -yle*
Kaside 9
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Fetih hevesi/arzusu.
83. Şevḳ-i feṯḥiyle şeb-āyīn-i beşāret itdi
84. Rūz-ı rūşen görinür oldı şeb-i ẓulmānī

şevḳ-i feyż-i ilhām:
1. **şevḳ-i feyż-i ilhām:**
Kaside 26
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
İlhamın/içe doğmanın bolluğunun hevesi/arzusu.
67. Cihānda tā ki şevḳ-i feyż-i ilhām
68. İde ḫurrem-dil naẓm-āverānı

şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār:
1. **şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār:**
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma düşüncesinin verdiği arzu.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḫaẓer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

şevḳ-i ġālib:
1. **şevḳ-i ġālib:**
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üstün heves/arzu.
3. Şevḳ-i ġālib ḥüsn ile müstaġnī-i erbāb-ı ʿışḳ
4. Olmasun ser-keş o serv-i ser-firāzum n'eylesün

şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā:
1. **şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap kadehindeki gülün arzusu.
5. Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
6. Bezm ehli birer bülbül-i şūrīde-naġamdur

şevḳ-i ḫayāl-i yār:
1. **şevḳ-i ḫayāl-i yāre:**-*e*
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin hayalinin hevesi/arzusu.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāre dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz sensin

şevḳ-i ḥüsn-i yār:
1. **şevḳ-i ḥüsn-i yār:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin hevesi/arzusu.
3. Şevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-şaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā:
1. **şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā:**
Tarih 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin sadrazamının ciğer köşesinin gelecek/saadet hevesi/arzusu.
13. İtdi mātem-kede-i dehri yine sūr-ābād
14. Şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā

şevḳ-i laʿl:
1. **şevḳ-i laʿlüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kırmızı/şarap renkli dudağın arzusu/hevesi.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

şevḳ-i leb:
1. **şevḳ-i lebüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dudağın hevesi/arzusu.
3. Ḫayālüñle göñül bir ṣoḥbet-i rūḥānī eyler kim
4. Ṣanur şevḳ-i lebüñle cān dile dil cāna peymāne

şevḳ-ı luṭf:
1. **şevḳ-ı luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 18
Mısra: **209**
Kelime Tipi: -
Lütuf/iyilik hevesi/arzusu.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

şevḳ-i maḥabbet:
1. **şevḳ-i maḥabbetle:**-*le*
Gazel 153
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbet arzusu.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

şevḳ-i medḥ:
1. **şevḳ-i medḥiyle:**-*i, -yle*
Gazel 421
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Övme arzusu/hevesi.
13. Şevḳ-i medḥiyle Meẕāḳī her seḥer cūş eyle kim
14. Bādī-i feyż-i derūndur ṣubḥgāh-ı Mevlevī

2. **şevḳ-ı medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 17
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Övme arzusu/hevesi.
151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

3. **şevḳ-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 22
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Övme arzusu/hevesi.
83. Şevḳ-i medḥüñle cüst olup geçdüm
84. Tuġra-ı cilvegāh-ı niẓāmı

şevḳ-i Mevlānā: (TDVİA)
1. **şevḳ-i Mevlānā:**
Gazel 344
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mevlana hevesi/arzusu.
Mevlânâ Celâleddin Rûmî: Mevlevîlik tarikatının kurucusu, mutasavvıf, âlim ve şair (d. 1207-ö. 1273) olmasının yanında özellikle "Mesnevî" adlı eseriyle Klasik Türk ve İran Edebiyatı şairleri üzerinde büyük etkisi olmuştur.
15. Şevḳ-i Mevlānā ile nāya hevādār olmayan
16. Bir dem-i cān-baḫş ile enbāz bilmez n'eydügin

2. **şevḳ-i Mevlānā:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mevlana hevesi/arzusu. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
5. Şevḳ-i Mevlānā ile gerdān olur dirse felek
6. Müddeʿāya mihr ile mehdür güvāh-ı Mevlevī

3. **şevḳ-i Mevlānā:**
Gazel 422
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mevlana hevesi/arzusu. bkz. şevḳ-i Mevlānā.
9. Şevḳ-i Mevlānā ile dergāhın eyler cüst(u)cū
10. Kaʿbetü'l-ʿuşşāḳ imiş semt-i sürāġ-ı Mevlevī

şevḳ-i mey-i dūşīne:
1. **şevḳ-i mey-i dūşīnesin:**-*si, -n*
Gazel 255
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dün geceki şarabın hevesi/arzusu.
9. Bu meclis dürd ü ṣaf bādeden ḫālī degül ancaḳ
10. Ḫumār-ı ġuṣṣa vü şevḳ-i mey-i dūşīnesin gördük

şevḳ-i nev-civān:

1. **şevḳ-i nev-civānlar:**-*lar*
Gazel 367
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yeni yetme gencin hevesi/arzusu.
9. Ne deñlü pür ise de şevḳ-i nev-civānlar ile
10. Olur edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū tāze

şevḳ-i nuṣret:
1. **şevḳ-i nuṣretle:**-*le*
Kaside 19
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımın hevesi/isteği.
11. Ġuzāta şevḳ-i nuṣretle behişt-ābād olup ʿālem
12. Firengüñ başına ṣad-dūzaḫ īḳād olduġın gördük

şevḳ-i per-i kāh:
1. **şevḳ-i per-i kāh:**
Gazel 150
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saman çöpü gibi kanadın arzusu.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

şevḳ-i pey-der-pey:
1. **şevḳ-i pey-der-pey:**
Kaside 17
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Peş peşe arzu/heves.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẓuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad-gūne feraḥ-ı dem-ber-dem

2. **şevḳ-i pey-der-peyi:**-*i*
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Peş peşe arzu/heves.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ʿitāb-ı tāze

şevḳ-i rūy:
1. **şevḳ-i rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüzün/yanağın arzusu.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her ẕerrede nümāyān bir āfitāb göster

şevḳ-i seḥerī:
1. **şevḳ-i seḥerī:**
Gazel 222
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin hevesi/arzusu.
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Şevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

şevḳ-i vaṣl:
1. **şevḳ-i vaṣl:**
Gazel 42
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın arzusu/isteği.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

2. **şevḳ-i vaṣl:**
Gazel 130
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın arzusu/isteği.
5. Lāy-ı firāḳı ḫoş görelüm şevḳ-i vaṣl ile
6. Bir bādedür bu kim giderek soñra ṣāf olur

şevḳ-i vuṣlat:
1. **şevḳ-i vuṣlatla:**-*la*
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hevesi/arzusu.
7. Cāna kār eylerdi zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ
8. Şevḳ-i vuṣlatla ġam-ı hicri ferāmuş itmesem

şevḳ-i zülf-i yār:
1. **şevḳ-i zülf-i yār:**
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin zülfünün/saçının hevesi/arzusu.
9. Büt-perestān-ı maḥabbet şevḳ-i zülf-i yār ile
10. Güft ü gū-yı meyl-i zünnār itmesün yā n'eylesün

şey:
1. **şeydür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **4**
Şey, nesne.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

şeyb ü firāz:
1. **şeyb ü firāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Saç/sakal ağarması/ihtiyarlık ve yokuş/iniş.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

şeyḫ:
1. **şeyḫe:**-*e*
Gazel 179
Mısra: **16**
İhtiyar, pir.
15. Biz ol rind-i sebük-dest-i ḳadeḥ-peymā-yı ʿışḳuz kim
16. Bize pīr-i muġāndan ġayrı şeyḫe bīʿat el virmez

şeyḫ ü şāb:
1. **şeyḫ ü şābını:**-*ı, -nı*
Gazel 252
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İhtiyar ve genç.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

şeyḫ u şāb-ı nev-rūz:
1. **şeyḫ u şāb-ı nev-rūz:**
Gazel 170
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Nevruzun genç ve ihtiyarı.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

şeyʾ-i yesīr:
1. **şeyʾ-i yesīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kolay şey.
79. Ser degül cānlar fedā şevḳüñle ammā n'eyleyim
80. Elde dest-āvīz-i cān şeyʾ-i yesīrümdür benüm

şeyyād:
1. **şeyyād:**
Kaside 19
Mısra: **54**
Kendini helak eden.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vaẓʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

şiblü'l-esed:
1. **şiblü'l-esedi:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **134**
Aslan yavrusu.
133. Bir şīr-i jiyān-ḥamledür evlād-ı kirāmı
134. Şiblü'l-esedi ṭurfe-neyistān-ı zamāne

2. **şiblü'l-esed:**
Kaside 13
Mısra: **40**
Aslan yavrusu.
39. Dirdi merḥūm ben ölsem de ne ġam ʿālemde
40. Böyle şiblü'l-esed oldukça künāmumda benüm

şiddet:
1. **şiddet:**
Kaside 7
Mısra: **13**
Sertlik.
13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Şarşılur āsumān cirīdüñden

şiddet-i cünbüş-i semend:
1. **şiddet-i cünbüş-i semendinden:**-*in, -den*
Kaside 5
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Çevik ve güzel atının hareketinin şiddeti.
37. Şiddet-i cünbüş-i semendinden
38. Şarsılur pāy-ı pest-i nüh-ṭārem

şiddet-i dey:
1. **şiddet-i deyden:**-*den*
Gazel 355
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kışın şiddeti.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

şifā:
1. **şifā:**
Gazel 217
Mısra: **11**
Hastalıktan kurtulma, iyileşme, deva bulma.
11. Ne çāre ḫasta-dil-i ʿışḳa kim şifā diyerek
12. Mesīḥ-i zinde-nefes derdmend olup ḳalmış

şīfte-i ġamze-i cādū:
1. **şīfte-i ġamze-i cādūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Büyücünün (sevgili) yan bakışının tutkunu.
9. Bu ḳadar ʿāşıḳı sihr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

şīfte-i ʿışḳ:
1. **şīfte-i ʿışḳ:**
Gazel 382
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Aşkın tutkunu.
13. Ey Meẕāḳī ne ʿaceb şīfte-i ʿışḳ olsam
14. Kim olur şemʿile fānūs-ı çerāġ āşüfte

şīfte-i silsile-i nāz:

1. **şīfte-i silsile-i nāz:**
Gazel 354
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz/cilve zincirinin tutkunu/düşkünü.
3. Ey bād-ı ṣabā kākül-i dildāra dolaşma
4. Sen şīfte-i silsile-i nāz degülsin

şikāf-ı micmer-i dil:

1. **şikāf-ı micmer-i dilden:**-*den*
Gazel 212
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönlün tütsü kabı yarığı.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

şikāf-ı sīne:

1. **şikāf-ı sīneden:**-*den*
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Göğüsteki yarık.
1. Göñül rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür
2. Şikāf-ı sīneden ẓāhir olan nūr-ı maḥabbetdür

2. **şikāf-ı sīneden:**-*den*
Gazel 229
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğüsteki yarık.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

şikār:

1. **şikār:**
Kaside 8
Mısra: **7**
Av.
7. Bize şehbāz olınca lā-cerem ʿanḳā şikār olsa
8. Buġatü't-ṭayr-ı şaḥn-ı ʿāleme kim iʿtibār eyler

2. **şikārı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **18**
Av.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḥargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

3. **şikārın:**-*ın*
Kaside 29
Mısra: **55**
Av.
55. Naḥçīrgeh-i sīnede seyr eyle şikārın
56. Şayd-efgen olan rāmī-i şayyādı görürseñ

4. **şikār:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Av.
7. Per ü bāl-i murġ-ı ḳudsī eger olsa cümle şeh-per
8. O hümā-yı evc-i ʿişve nice_olur şikār dirler

5. **şikārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **4**
Av.
3. Ḳuruldı dām-ı teġāfül firāz-ı gül-bünde
4. Bu gülşenüñ gül ü bülbül şikārı bāḳīdür

6. **şikārı:**-*ı*
Gazel 128
Mısra: **16**
Av.
15. Tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār olma
16. Bu ṣaydgāh-ı ümīdüñ şikārı bāḳīdür

7. **şikār:**
Gazel 154
Mısra: **2**
Av.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

8. **şikār:**
Gazel 235
Mısra: **7**
Av.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

9. **şikārı:**-*ı*
Gazel 260
Mısra: **1**
Av.
1. Murġ-ı dildür şikārı Bihzāduñ
2. N'ola ṣayd olsa kārı Bihzāduñ

10. **şikāra:**-*a*
Gazel 425
Mısra: **4**
Av.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

şikār eyle-/it-:

1. **şikār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

2. **şikār itmiş:**-*miş*
Gazel 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlamak.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

şikār ol-:

1. **şikār olmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak.
5. Öyle bir şayyād-ı cāna kim şikār olmaz göñül
6. Ġırra-mest-i şīr-gīrüm nerre-şīrümdür benüm

2. **şikār olmaz:**-*maz*
Gazel 334
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

3. **şikār olmış:**-*mış*
Gazel 218
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak, avlanmak.
5. Ne naḫçīri şikār olmış ne ḫod ṣayyād ayaḳ başmış
6. Ne mümkin ol sehī-ḳāmetle daʿvā-yı ser-efrāzī

4. **şikār olmış:**-*mış*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḥayf

5. **şikār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Av olmak, avlanmak.
5. Ḳoma kemend-i ümīdi kef-i tek ü pūdan
6. Bu güne āhū-yı vaḥşī şikār olur giderek

şikār-efgen-i şaḥrā-yı emel:

1. **şikār-efgen-i şaḥrā-yı emel:**
Kaside 10
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Emel/arzu çölünde av düşüren.
93. Ne ʿaceb olsa şikār-efgen-i şaḥrā-yı emel
94. Şayd imiş lāzıme-i dil-keşī-i geşt ü güẕār

şikār-endāz-ı haşm:

1. **şikār-endāz-ı ḥaşm:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşmanın av atanı.
27. Şikār-endāz-ı ḥaşm u ṣayd-bend-i ʿarṣa-i merdī
28. Ki tīġın nev-ʿarūs-ı nuṣrete āyīnedār eyler

şikār-endāz-ı her maḳṣūd:

1. **şikār-endāz-ı her maḳṣūd:**
Kaside 8
Mısra: **223**
Kelime Tipi: -
Her hedefin av atıcısı.
223. Şikār-endāz-ı her maḳṣūd ola şehbāz-ı devletle
224. Duʿāsın böyle hep pīr ü civān leyl ü nehār eyler

şikār-ı çerge-i şāhān:

1. **şikār-ı çerge-i şāhāna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şahların sürek avındaki av.
13. Şikār-ı çerge-i şāhāna ḳaṣd itdükçe ʿālemde
14. Hezārān ṣayd u naḥçīri ḥişār-ender-ḥişār eyler

şikār-ı düşmen:

1. **şikār-ı düşmene:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Düşman avı.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda

24. Bu devr içre şikār-ı düşmene şaydı medār eyler

şikār-ı ḥalḳa-i āġūş:
1. **şikār-ı ḥalḳa-i āġūş:**
Gazel 158
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kucaktaki halkadaki av.
11. Ey āhū-yı remīdesini cüst u cū ile
12. Āḫir şikār-ı ḥalḳa-i āġūş ider miyüz

şikār-ı kebg ü sār:
1. **şikār-ı kebg ü sār:**
Kaside 8
Mısra: **222**
Kelime Tipi: -
Keklik ve sar avı. Sar: Siyah ve güzel sesli bir kuş türü.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın ṣalup şāhān-ı ṣayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

şikārın al-:
1. **şikārın almada:**-*ma, -da*
Kaside 23
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avlanmak, av yakalamak.
101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām
102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī:
1. **şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yabani ceylanlarla dolu av yeri.
9. Añılsun ol şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī kim
10. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

şikāyet:
1. **şikāyet:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Şikâyet, yakınma.
9. Ḥarīm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşāḳı söyletsek
10. Şikāyet dūr-baş-ı ġamze-i bī-bākdandur hep

2. **şikāyet:**
Gazel 248
Mısra: **13**
Şikâyet, yakınma.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḥaṣl-ı nerd itdüñ

3. **şikāyet:**
Gazel 307
Mısra: **11**
Şikâyet, yakınma.
11. Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet dūd-ı āhumdan
12. Bu baḫt ile niḳāb-ı ṭāliʿ-i fīrūzdur āhum

şikāyet it-:
1. **şikāyet itmek:**-*mek*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şikâyet etmek, yakınmak.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

2. **şikāyet itse:**-*se*
Gazel 238
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şikâyet etmek, yakınmak.
11. Böyle şikāyet itse n'ola rūzgārdan
12. Ber-bād oldı saʿy-ı Meẕāḳī-yi zār ḥayf

şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfān:
1. **şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Bilgi sahibinin talihinden sitem/eziyet şikâyeti.
109. Ber-zede ʿarż ideyin ḫāk-i pāye sulṭānum
110. Şikāyet-i sitem-i baḫt-ı ehl-i ʿirfānı

şiken şiken:
1. **şiken şiken:**
Gazel 253
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvrım kıvrım.
7. N'olaydı naḳd-i ümīd-i viṣāl olaydı ʿayān
8. Şiken şiken küre-i müddeʿāyı bāz iderek

şikence:
1. **şikence:**
Gazel 163
Mısra: **6**
Eziyet.
5. Baña dūr-bāş-ı ʿişve dile çīn-i ebrū-yı nāz
6. Bu şikence vü ʿitāba bu ḳadar neden sezāyuz

şikenc-i āh:
1. **şikenc-i āh:**
Gazel 320
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ahın/feryadın işkencesi/aldatması.
7. Żarūrī añlar idüm pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳı
8. Şirişk-i dīde-feşānı şikenc-i āh olsam

şikenc-i ṭurre:
1. **şikenc-i ṭurrede:**-*de*
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvrım kıvrım saç.
7. Her ne siḥr itse şikenc-i ṭurrede eyler nihān
8. Sāḥir-i sırrdur girībān-ı füsūndur ġamzesi

2. **şikenc-i ṭurreden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvrım kıvrım saç.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

3. **şikenc-i ṭurreden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvrım kıvrım saç.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

şikenc-i zülf:
1. **şikenc-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 76
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvrım kıvrım saç.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḫaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

2. **şikenc-i zülfüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 395
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvrım kıvrım saç.
3. Düşürme dilleri bir ḳayda daḫi gīsūda
4. Şikenc-i zülfüñi bād-ı bahāra gösterme

şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār:
1. **şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār:**
Kaside 10
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kıvırcık saç lülesinin kırık kırığı/kıvrım kıvrımı.
147. ʿUḳde-i zülf ü şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār
148. Sübḥa-gerdānı ider silsile-bend-i zünnār

şiken-i ṭarf-ı küleh:
1. **şiken-i ṭarf-ı küleh:**
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Külahın kenarının kıvrımı.
7. Pīç ü tāb-ı dili meclisde ider ṣad-çendān
8. Ḫam-ı zülf ü şiken-i ṭarf-ı küleh mestāne

şikest eyle-/it-:
1. **şikest eyler:**-*r*
Kaside 22
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmak, parçalamak.
33. Kuvvet-i sāʿidi şikest eyler
34. Pençe-i zūr-ı Rüstem ü Sāmı

2. **şikest itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmak.
123. Sebū-yı bādeyi farḳ-ı ser-i ḫumda şikest itdi
124. Ne ʿārif ʿişrete raġbet ne rind-i mey-güsār eyler

3. **şikest itdük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmak.
15. Ne ṣurāḥī ḳaldı ne sāġar şikest itdük meded
16. Bezm-i meyde mest iken ḳan üstüne ḳan eyledük

şikest ir-:
1. **şikest irdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılmak.
23. Ṣadef-i gevher-i iḳbāle şikest irdi velī
24. Zīver-i silk-i şeref oldı bu dürr-i yek-tā

şikest ol-:
1. **şikest olmış:**-*mış*
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılmak.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış

8. Sebū bir yirde vü cām-ı ṣarāb-ı nāb bir yirde

2. **şikest olmış:**-*mış*
Gazel 394
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılmak.
11. Başılmış ṣaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

şikest olup ḳal-:
1. **şikest olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırılıp kalmak.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

şikeste:
1. **şikeste:**
Gazel 322
Mısra: **5**
Kırık.
5. Rinde meclis pāy-ı ḫum sāġar şikeste bir sifāl
6. Bezm-i Cemşīd ile cām-ı zer-nigārı n'eylesün

şikeste id-:
1. **şikeste ider:**-*er*
Kaside 23
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırmak.
103. Ḫoşā yanuñda semiyyī-i tīr-zen-i eṣnām
104. K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı

şikeste vü beste:
1. **şikeste vü bestedür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kırık dökük, şöyle böyle.
45. Hep şikeste vü bestedür şimdi
46. Ser-i gerden-keşān cirīdüñden

şikeste-cām-ı bezm-efrūz:
1. **şikeste-cām-ı bezm-efrūza:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçki meclisini aydınlatan kırık kadeh.
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

2. **şikeste-cām-ı bezm-efrūza:**-*a*
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçki meclisini aydınlatan kırık kadeh.
1. Sāḳiyā ẕevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

şikeste-göñl:
1. **şikeste-göñlümi:**-*üm, -i*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kırık/incinmiş gönül/yürek.
7. Nice alsun ele böyle şikeste-göñlümi cānān
8. O ḥüsn-i Yūsufa mālik bu bir meksūr āyīne

şikeste-ḫāṭır:
1. **şikeste-ḫāṭır:**
Kaside 23
Mısra: **122**
Gönlü kırık.
121. Dü-dest-i luṭf u kerem birle cemʿ ü mecbūr it
122. Şikeste-ḫāṭır ile bu dil-i perīşānı

şikeste-kemer:
1. **şikeste-kemerinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **8**
Kırık kemer.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

şikeste-zebān:
1. **şikeste-zebān:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Kırık dil, dili kırık, bozuk.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

şimāl:
1. **şimāle:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **24**
Kuzey.
23. Būy-ı müşgīn-i ġubār-ı ʿanberīn-i dergehin
24. Hem yemīn ü hem şimāle neşr ider bād-ı şimāl

şimden gerü:
1. **şimden gerü:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dīrīne pīrümdür benüm

2. **şimden gerü:**
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
23. Münʿadim olsa n'ola şimden gerü
24. Her elem-i mültezem-i rūzgār

3. **şimden gerü:**
Kaside 8
Mısra: **167**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

4. **şimden gerü:**
Kaside 8
Mısra: **212**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
211. Benüm ol menḳabet pīrāne-ʿaḳd-i gevher-i medḥüñ
212. Felek şimden gerü gūş-ı hilāle gūşvār eyler

5. **şimden gerü:**
Kaside 8
Mısra: **219**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

6. **şimden gerü:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

7. **şimden gerü:**
Kaside 12
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
91. Şimden gerü ḫūrşīd-i cihān-tāb-ı ṣafādur
92. Mihr-i seḥer-i şām-ı ġarībān-ı zamāne

8. **şimden gerü:**
Kaside 12
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
93. Şimden gerü erbāb-ı temennāya ṣalādur
94. Ne fikr-i emel ne ġam-ı ḥırmān-ı zamāne

9. **şimden gerü:**
Kaside 12
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
95. Şimden gerü ser-sebz ü ṭarī olsa sezādur
96. Toḫm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne

10. **şimden gerü:**
Kaside 12
Mısra: **191**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
191. Şimden gerü iḫlāṣ ile hengām-ı duʿādur
192. Bir ḳāʿide-i nādire-sencān-ı zamāne

11. **şimden gerü:**
Kaside 14
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
29. Şimden gerü her cānibe ṣad-ḳāṣıd-ı tebşīr
30. Bu müjde-i fetḥiyle revān olsa sezādur

12. **şimden gerü:**
Kaside 15
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
69. Şimden gerü Meẕāḳī bu naẓm-ı bülend ile
70. Teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i naẓẓām isterin

13. **şimden gerü:**
Kaside 15
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

14. **şimden gerü:**
Kaside 16
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
63. Çoḳ luṭf u keremdür saña bu devr-i felekde
64. Şimden gerü şekvāyı ḳo baḫt-ı dijemüñden

15. **şimden gerü:**
Kaside 16
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.

79. Şimden gerü gūş eyle ḫoş-āheng-i ḳarārı
80. Ḳānūn-ı belāġātda olan zīr ü bemüñden

16. **şimden gerü:**
Kaside 19
Mısra: **33**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
33. Münāfıḳlar n'ola şimden gerü ṣādıḳ-nihād olsa
34. Niçe münkirlerüñ himmetle irşād olduġın gördük

17. **şimden gerü:**
Kaside 26
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
17. N'ola şimden gerü tavṣīf idersem
18. O maḫdūm-ı güzīn-i nükte-dānı

18. **şimden gerü:**
Kaside 26
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
39. N'ola şimden gerü dürr ü güherle
40. Pür itse dāmen-i kevn ü mekānı

19. **şimden gerü:**
Kaside 26
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
65. Hemān şimden gerü ḳıl bir duʿā kim
66. Müʾesşir ola çün ḥırz-ı yemānı

20. **şimden gerü:**
Kaside 28
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü ṣenā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Fetḥ ü ẓafer geldi

21. **şimden gerü:**
Gazel 35
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
13. Ey Meẕāḳī ber-murād olsañ n'ola şimden gerü
14. Nāyil oldı kūşe-i dāmān-ı luṭf-ı pīre dest

22. **şimden gerü:**
Gazel 87
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
13. Şimden gerü pā-beste-i teşvīş-i taẕallüm
14. Vā-reste-i endīşe-i bī-dād olacaḳdur

23. **şimden gerü:**
Gazel 87
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
15. Şimden gerü pejmürde-gül-i gülşen-i ümmīd
16. Sīr-āb-ı nem-i luṭf-ı Ḫudā-dād olacaḳdur

24. **şimden gerü:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
9. Biz mālik-i iksīr-i fenāyuz bize ey dil
10. Şimden gerü gencīne-i Ḳārūn ne belādur

25. **şimden gerü:**
Gazel 170
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

26. **şimden gerü:**
Gazel 170
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
29. Eyyāmı bir ʿaṭādur rūzı şebe ġıtādur
30. Şimden gerü ḫatādur fikr-i ḥisāb-ı nev-rūz

27. **şimden gerü:**
Gazel 181
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü ẕevḳ-i vaṭan sensüz

28. **şimden gerü:**
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
1. Ḫoş gelür rindāna sāḳī meclis-i şahbāda rakṣ
2. Eylesün şimden gerü gül-gūn kümeyt-i bāde rakṣ

29. **şimden gerü:**
Gazel 224
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

30. **şimden gerü:**
Gazel 248
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

31. **şimden gerü:**
Gazel 292
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

32. **şimden gerü:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
1. Bir āh ile şevḳ-i dil-i pür-cūş görinsün
2. Şimden gerü ol āteş-i ḫas-pūş görinsün

33. **şimden gerü:**
Gazel 412
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şimdiden sonra, bundan sonra.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

şimdi:

1. **şimdi:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

2. **şimdi:**
Kaside 2
Mısra: **10**
Şimdi.
9. Benüm ol şāʿir-i nev-ṭarz-ı belāġat-perdāz
10. Şimdi ḍarbü'l-meseli nükteverāndur süḫanüm

3. **şimdi:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Şimdi.
17. Demidür şimdi olsa bāġ-ı cihān
18. Ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem

4. **şimdi:**
Kaside 5
Mısra: **19**
Şimdi.
19. Demidür şimdi olsa pīr ü civān
20. Ḥiṣṣedār-ı ṣafā-yı ʿişret-i Cem

5. **şimdi:**
Kaside 5
Mısra: **77**
Şimdi.
77. Lā-cerem lāzım oldı şimdi hemān
78. İdelüm iltizām-ı mā-yelzem

6. **şimdi:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Şimdi, artık.
45. Hep şikeste vü bestedür şimdi
46. Ser-i gerden-keşān cirīdüñden

7. **şimdi:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Şimdi.
57. Şimdi memnūn-ı cān-sipārāndur
58. Merg-i nā-mihribān cirīdüñden

8. **şimdi:**
Kaside 10
Mısra: **72**
Şimdi.
71. Sāye-i Ḥażret-i Ḫaḳ maẓhar-ı feyż-i muṭlaḳ
72. Kim odur şimdi muḥaḳḳaḳ şeh-i şāḥib-īṣār

9. **şimdi:**
Kaside 11
Mısra: **49**
Şimdi.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

10. **şimdi:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Şimdi.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

11. **şimdi:**
Kaside 13
Mısra: **21**
Şimdi.

21. Bir zamān evc-i hümā-yı ṭarab iken şimdi
22. Cuġd-ı miḥnet ne revādur ser-i bāmumda benüm

12. **şimdi:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Şimdi.
23. Bir zamān cāygehüm encümen-i vuṣlat idi
24. Kim mukīm oldı ʿaceb şimdi maḳāmumda benüm

13. **şimdidür:**-*dür*
Gazel 16
Mısra: **12**
Şimdi.
11. Ey Meẕāḳī demidür ʿazm-i gülistān idelüm
12. Şimdidür mevsim-i ʿıyş-ı ṭarab-ābād-ı ṣabā

14. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: **67**
Şimdi.
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

15. **şimdi:**
Kaside 17
Mısra: **51**
Şimdi.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

16. **şimdi:**
Kaside 17
Mısra: **147**
Şimdi.
147. Ḥavż-ı pür-māʾ-i ḥayāt-ı süḫanümdür şimdi
148. Ḳısmet-i āb-ı gülistān-ı maḳāle maḳsem

17. **şimdi:**
Kaside 18
Mısra: **165**
Şimdi.
165. Benüm ol merd-i meṣāf-ı ṣuʿarā kim şimdi
166. Çarḫa dikdüm ʿalem-i kevkebe-i eṣʿārı

18. **şimdi:**
Kaside 18
Mısra: **187**
Şimdi.
187. Eṣ-ṣalā ṣaḥn-ı şebistān-ı derūndur şimdi
188. Ḥarem-i maʿrifetüñ ḫaclegeh-i ebkārı

19. **şimdi:**
Kaside 20
Mısra: **19**
Şimdi.
19. Nā-çār şimdi silsile-cünbān-ı ḫasretüz
20. Pā-bend iken meger ki rehāyı kim istemez

20. **şimdi:**
Kaside 20
Mısra: **35**
Şimdi.
35. Bu şevḳ-i feṭḥ-i Ḳandiyedür şimdi ey göñül
36. Āvāz-ı def ü naġme-i nāyı kim istemez

21. **şimdi:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Şimdi.
3. Ne ṣayd eyler ʿaceb naḫçīr-i cūyān-ı heves şimdi
4. Kemend-i ārzū-kūteh ol āhū-yı zamān ġāyib

22. **şimdi:**
Kaside 21
Mısra: **140**
Şimdi.
139. ʿAḳl-ı kül gibi mürşid-i ṭabʿum
140. Şimdi ṣāḥib-zamān-ı maʿnādur

23. **şimdi:**
Kaside 21
Mısra: **177**
Şimdi.
177. Şimdi şāʿir egerçi çoḳ lākin
178. Ekserī nā-kesān-ı maʿnādur

24. **şimdi:**
Kaside 22
Mısra: **52**
Şimdi.
51. Hīle-bāzī-i dehri defʿ itdi
52. Kim añar şimdi dāne vü dāmı

25. **şimdi:**
Kaside 23
Mısra: **22**
Şimdi.
21. Sebū sebū mey-i nāb u bölük bölük rindān
22. Çekilse bezm-i gülistāna şimdi erzānı

26. **şimdi:**
Kaside 23
Mısra: **141**
Şimdi.
141. Ḳanı benüm gibi şimdi güher-fürūş-ı kelām
142. Ki her sözi ola bir gevher-i Bedaḥşānī

27. **şimdi:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Şimdi.
9. Peyġüle-i fürḳatde ġam-ı hicr ile şimdi
10. Ġam ḫāṭıra ḫāṭır ġam-ı hicrāna münāsib

28. **şimdi:**
Kaside 24
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Başuña and içer felek şimdi
8. Āb-ı rūy-ı ḳasem mübārek-bād

29. **şimdi:**
Kaside 25
Mısra: **17**
Şimdi.
17. Bu sürūr ile kim añar şimdi
18. Çekilen ḫüzn-i beytü'l-aḥzānı

30. **şimdi:**
Kaside 25
Mısra: **71**
Şimdi.
71. Şeh-süvār-ı hüner odur şimdi
72. Ne ʿaceb alsa böyle meydānı

31. **şimdi:**
Gazel 26
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i ṣad-çākdandur hep

32. **şimdi:**
Kaside 26
Mısra: **45**
Şimdi.
45. Odur şimdi misāl-i Hātem-i Ṭayy
46. Şeref-baḫş-ı serīr-i kāmrānī

33. **şimdi:**
Kaside 27
Mısra: **1**
Şimdi.
1. Şimdi benüm mümteḥan-ı rūzgār
2. Mürtehen-i ṣad-mihen-i rūzgār

34. **şimdi:**
Kaside 27
Mısra: **59**
Şimdi.
59. Şimdi n'ola ʿāṣıḳa ḳaṣd itmese
60. Ġamze-i her sīm-ten-i rūzgār

35. **şimdi:**
Kaside 28
Mısra: **33**
Şimdi.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāṣ-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

36. **şimdi:**
Gazel 29
Mısra: **5**
Şimdi.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

37. **şimdi:**
Kaside 29
Mısra: **9**
Şimdi.
9. Dem-beste-i hicrān idügüm şimdi ḫaber vir
10. Ol hem-nefes-i nāle vü feryādı görürseñ

38. **şimdi:**
Gazel 57
Mısra: **14**
Şimdi.
13. Meẕāḳī çoḳ zamāndur kim esīr-i iştiyāḳuñdur
14. Meded bilsem ki şimdi çehre-sāy-ı dāmenüñ kimdür

39. **şimdi:**
Gazel 58
Mısra: **8**
Şimdi.
7. Göñül mehcūr olaldan dergehüñden çoḳ zamān oldı
8. Ḥarīm-i Kaʿbe-i kūyuñda şimdi maḥremüñ kimdür

40. **şimdi:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Şimdi.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḫṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

41. **şimdi:**
Gazel 69
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Şehr-i bend-i kārvān-ı maʿrifet şimdi budur
12. Māye-i sūd-ı metāʿ-ı ḳadr-i Ādem bundadur

42. **şimdi:**
Gazel 71
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür

14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

43. **şimdi:**
Gazel 72
Mısra: **13**
Şimdi, artık.
13. Cevher-i naẕm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

44. **şimdi:**
Gazel 76
Mısra: **17**
Şimdi.
17. Şimdi Meẕāḳī sensin faṣlü'l-ḫıtāb-ı dāniş
18. Her bir suʾāle böyle muʿciz-cevāb göster

45. **şimdi:**
Gazel 80
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu şıyt u ṣadā bir kühen-āvāze midür

46. **şimdi:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda şimdi el mi irer
8. Bu ravżada s̱emer-i nīm-res ġanimetdür

47. **şimdi:**
Gazel 83
Mısra: **5**
Şimdi.
5. Şevḳ-i gül-i cām-ı mey-i ḥamrā ile şimdi
6. Bezm ehli birer bülbül-i şūrīde-naġamdur

48. **şimdi:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Şimdi.
3. Çoḳ mı bu şıyt u ṣadā ṣaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

49. **şimdi:**
Gazel 106
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Ne bilür nān u nemek ḥaḳḳını ḫūbān-ı zamān
6. Ḥāṣılı şimdi güzellerde ḥaḳīḳat mi olur

50. **şimdi:**
Gazel 108
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Ey Meẕāḳī Mıṣr u Şāmı seyr idüp şimdi göñül
12. Ārzūmend-i temāşā-yı diyār-ı Rūm olur

51. **şimdi:**
Gazel 115
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Ṭūfān-ı ġamla şimdi mevc-ḫīz-i fitnedür
14. Ārām-ı cān ki şevḳ-i dil-i āremīdedür

52. **şimdi:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Şimdi.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

53. **şimdi:**
Gazel 122
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

54. **şimdi:**
Gazel 122
Mısra: **14**
Şimdi.
13. Gerçi çoḳ şāhin uçurdum behle-i yā-hū ile
14. Şimdi dest-āmūz-ı nāz u ʿişve şehbāzum budur

55. **şimdi:**
Gazel 126
Mısra: **9**
Şimdi.
9. Ayaġı şevḳ ile yirler başar mı şimdi rindānuñ
10. Ṣabā berg-i gül-i raʿnāyı ferş-i reh-güẕār eyler

56. **şimdi:**
Gazel 127
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Şaḳın şaḳın ki bu bezm-i maḥabbetüñ şimdi
14. Fedāyi meşreb-i ḫançer-güẕārı bāḳīdür

57. **şimdi:**
Gazel 150
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

58. **şimdi:**
Gazel 150
Mısra: **29**
Şimdi.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

59. **şimdi:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Şimdi.
7. O dil ki ḥalḳa-be-gūş-ı ümīd idi şimdi
8. Ḳalenderān-ı cihānuñ derīde-gūşıdur

60. **şimdi:**
Gazel 165
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Bir şāh-süvāruñ ḳulıyuz şimdi felekde
8. Kim aṭlas-ı gerdūn aña ferş-i ḳadem olmaz

61. **şimdi:**
Gazel 176
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Reşk eylemezüz cām-ı Ceme şimdi Meẕāḳī
14. ʿUṣṣāḳ ile peymāne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

62. **şimdi:**
Gazel 180
Mısra: **28**
Şimdi.
27. Ḫūn-ı ʿadū silāḥımuzı itdi jengdār
28. Şimdi ḳıyām-ı ṣayḳal-ı tīġ u siperdeyüz

63. **şimdi:**
Gazel 180
Mısra: **30**
Şimdi.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

64. **şimdi:**
Gazel 188
Mısra: **9**
Şimdi, artık.
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

65. **şimdi:**
Gazel 201
Mısra: **3**
Şimdi.
3. Ne deñlü dūr düşer şimdi kūy-ı dil-berden
4. Ḫayāli dīde-i ġam-dīdeden cüdā düşmez

66. **şimdi:**
Gazel 216
Mısra: **6**
Şimdi, artık.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

67. **şimdi:**
Gazel 230
Mısra: **4**
Şimdi.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

68. **şimdi:**
Gazel 230
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Baḫs̱-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

69. **şimdi:**
Gazel 230
Mısra: **13**
Şimdi.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

70. **şimdi:**
Gazel 235
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

71. **şimdi:**
Gazel 252
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Meẕāḳī görmedük el-ḥaḳ felekde şimdi naẓīrüñ
14. Ḳalem-rev-i süḫanüñ cümle şeyḫ ü şābını gördük

72. **şimdi:**
Gazel 268
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Ey Meẕāḳī āb-ı Ḫıżra şimdi kim minnet çeker
12. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i İlāhīdür göñül

73. **şimdi:**
Gazel 269
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Çoḳ degüldür lāf-ı iksīr-i maḥabbet eylesem
6. Şehr-i ʿışḳuñ şimdi pīr-i ḫān-ḳāhıdur göñül

74. **şimdi:**
Gazel 270
Mısra: **4**
Şimdi.
3. Görse Rıḍvān cānib-i firdevse itmezdi nigāh
4. Ol gülistānuñ ki şimdi bāġbānıdur göñül

75. **şimdi:**
Gazel 270
Mısra: **9**
Şimdi.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur göñül

76. **şimdi:**
Gazel 270
Mısra: **16**
Şimdi.
15. ʿArṣa-i miḥnetde ġaltān olmadan ḫālī degül
16. Şāh-ı ʿışḳuñ şimdi gūy-ı ṣavlecānıdur göñül

77. **şimdi:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

78. **şimdi:**
Gazel 273
Mısra: **12**
Şimdi.
11. Kām-yāb-ı ʿışḳ olup geç ḫ̇āhiş-i iḳbālden
12. Cāy-ı rāḥat şimdi künc-i nā-murādıdur göñül

79. **şimdi:**
Gazel 274
Mısra: **5**
Şimdi.
5. Şeb-tā-seḥer olursa n'ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār ṣuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

80. **şimdi:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Şimdi.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

81. **şimdi:**
Gazel 288
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Cemʿiyyet-i ḫāṭır mı bulur şimdi Meẕāḳī
14. Bir bencileyin bī-ser ü sāmān-ı teġāfül

82. **şimdi:**
Gazel 295
Mısra: **18**
Şimdi.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḫi var ol

83. **şimdi:**
Gazel 303
Mısra: **21**
Şimdi.
21. Böyle ser-geşte-i ḫayreti olurdum şimdi
22. Merkez-i dāyire-i ḳadr u vaḳārum bilsem

84. **şimdi:**
Gazel 305
Mısra: **15**
Şimdi.
15. Şükrüm bu hele Meẕāḳī şimdi
16. Āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum

85. **şimdi:**
Gazel 309
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Feyż-i nefes-i pīr-i ḫarābāt ile şimdi
8. Ḫūrşīd gibi oldı fürūzende çerāġum

86. **şimdi:**
Gazel 313
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Seyr-i dīdāruñ ile ḫoş-dil idüm pādişehüm
6. Şimdi ḫālüm elem-i devri ile ġāyet kem

87. **şimdi:**
Gazel 332
Mısra: **6**
Şimdi.
5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

88. **şimdi:**
Gazel 342
Mısra: **13**
Şimdi.
13. Ey Meẕāḳī şimdi ālūde olup dünyā ile
14. Ṣad-hezār efkāra düşdüm rind-i bī-teşvīş iken

89. **şimdi:**
Gazel 349
Mısra: **8**
Şimdi.
7. Diñlemez oldı naġme-i cān-baḫş-ı ʿandelīb
8. Şimdi ġurābı murġ-ı ḫoş-elḥān ṣanur gören

90. **şimdi:**
Gazel 371
Mısra: **4**
Şimdi.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

91. **şimdi:**
Gazel 382
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Nev-bahār oldı n'ola olsa çemende şimdi
8. Lālede dāġ-ı derūn sünbül-i bāġ āşüfte

92. **şimdi:**
Gazel 399
Mısra: **3**
Şimdi.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

93. **şimdi:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

94. **şimdi:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Ġurūr-ı ḥüsn ile şimdi ḳo rū-gerdān-ı nāz olsun
8. Virür ʿāşıḳlara bir gün selām āheste āheste

95. **şimdi:**
Gazel 439
Mısra: **11**
Şimdi.
11. Şimdi bir āhū-yı vaḥşīye esīr oldum kim
12. Bulmadum bir eşerin reh-güzerinden ġayrı

96. **şimdi:**
Gazel 440
Mısra: **7**
Şimdi.
7. Ser-germī-i ālām-ı ḫaṭ-ı yār ile şimdi
8. Güstāḫ olup āh u enīnüm yüze çıḳdı

97. **şimdi:**
Kaside 16
Mısra: **17**
Şimdi.
17. ʿĀlemde hemān ehl-i hüner şimdi mi gördi
18. Dād u dihişi dergeh-i kehfü'l-ümemüñden

şimşād:
1. **şimşād:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Şimşir ağacı.
7. Gelüp bī-hūde ṣaḥn-ı gülşene şimşād ayaḳ başmış
8. Sifāl ile görüp cām-ı Cemi mey-ḫānede bildüm

şināh-ı lücce-hīz-i fürḳat:
1. **şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat:**
Gazel 179
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın engin suyunun coşkunluğunda yüzme.
11. Elüm ey Ḫıżr-himmet sāḥil-i baḥre irişdür kim
12. Bize böyle şināh-ı lücce-ḫīz-i fürḳat el virmez

şināver-i baḥr-i dem-i sirişk:
1. **şināver-i baḥr-i dem-i sirişk:**
Gazel 178
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deniz gibi akan gözyaşında yüzen.
3. O kim şināver-i baḥr-i dem-i sirişk olmaz
4. Cefā-yı seyl-ḫor-ı mevc-i ḫūn nedür bilmez

şināver-i baḥr-i muḫīṭ-ı ʿışḳ:
1. **şināver-i baḥr-i muḫīṭ-ı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkı kuşatan denizde yüzen.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḫīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı ṣuʿle-feşān u kenārı āteşdür

şināverlik id-:
1. **şināverlik ider:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzücülük etmek.
59. Ḫāme mānend-i neheng anda şināverlik ider
60. Gerçi bir baḥr-i serīʿü'l-cereyāndur süḫanüm

2. **şināverlik iderlerdi:**-*er*, -*ler*, -*di*
Kaside 18
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzücülük etmek.
61. Āteşīn ʿarşa-i heycāda ġuzāt-ı İslām
62. Hep şināverlik iderlerdi semendervārī

şiʿr:

1. **şiʿrüm:**-*üm*
   Kaside 14
   Mısra: **84**
   Şiir.
   83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
   84. Şiʿrüm ne ḳadar şīve-nümā-yı şuʿarādur

2. **şiʿr:**
   Kaside 18
   Mısra: **161**
   Şiir.
   161. Eylesem n'ola biraz şiʿr ile daʿvā-yı şuʿūr
   162. Cāyiz-i ʿizz-i ḥużūr ise eger eşʿārı

3. **şiʿrüñ:**-*üñ*
   Gazel 87
   Mısra: **18**
   Şiir.
   17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
   18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

şīr:

1. **şīr:**
   Kaside 18
   Mısra: **158**
   Arslan.
   157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
   158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

2. **şīrden:**-*den*
   Gazel 210
   Mısra: **4**
   Aslan.
   3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
   4. Şīrden olmaz tehī bir laḥẓa aṣlā bīşemüz

3. **şīr:**
   Gazel 280
   Mısra: **10**
   Arslan.
   9. Pençe-i ġamzeñ ile dil nice hem-dest olsun
   10. Aña ḳarşu duramaz bebr-i beyān şīr degül

şīr:

1. **şīrümdür:**-*üm, -dür*
   Kaside 1
   Mısra: **16**
   Süt.
   15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
   16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

şiʿr ü inşā:

1. **şiʿr ü inşāda:**-*da*
   Gazel 104
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Şiir ve düzyazı.
   17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
   18. Naẓm u nesri füseḥā faṣl-ı ḫitāb isterler

şīr ü şeker:

1. **şīr ü şekerle:**-*le*
   Gazel 310
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Süt ve şeker.
   11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
   12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

Şirāz:

1. **Şirāzum:**-*um*
   Gazel 122
   Mısra: **20**
   Şiraz şehri.
   19. Ey Meẕāḳī rū-şinās-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
   20. ʿUrfī-i muʿciz-dem-i Rūmum ki Şirāzum budur

şīrāze baġla-:

1. **şīrāze baġladı:**-*dı*
   Gazel 228
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Şiraze (Klasik tarzdaki şark ciltlerinde formaların dikildiği ipliklerin uzun bırakılan uçlarının, formalar tamamlandıktan sonra usûlüne göre birleştirilip örülmesinden meydana gelen ve sayfaları düzgün tutmaya, dağılmasını önlemeye yarayan ibrişim şerit) bağlamak.
   1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḥsār-ı yāra tāze ḫaṭ
   2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel şīrāze ḫaṭ

şīrāze ol-:

1. **şīrāze olsa:**-*sa*
   Gazel 264
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kitap cildini tutan ibrişim olmak.
   9. Yaraşur zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı güle
   10. Olsa şīrāze eger rişte-i cān-ı bülbül

şīr-dil:

1. **şīr-dil:**
   Gazel 435
   Mısra: **7**
   Arslan yürekli, bahadır.
   7. El-ḥaẕer ey şīr-dil bu eşk-i āteşnākden
   8. Berḳ-i āsīb-i hezārān-bīşedür her ḳaṭresi

şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām:

1. **şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām:**
   Kaside 23
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Şöhret/nam sahibi arslan yıkan.
   101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı şāḥib-i nām
   102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

şīr-gīr ol-:

1. **şīr-gīr olur:**-*ur*
   Gazel 136
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Arslan yakalayan olmak.
   1. Bir cürʿa meyle ʿāşıḳ-ı bī-dil dilīr olur
   2. Bir mūr-ı nā-tüvān ise de şīr-gīr olur

şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳ:

1. **şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz:**-*uz*
   Gazel 172
   Mısra: **20**
   Kelime Tipi: -
   Aşkın ceylan avlayan aslanı.
   19. Ol ġazālı Meẕāḳī ṣayd itdük
   20. Şīr-i āhū-şikār-ı ʿışḳuz biz

şiʿr-i Bāḳī:

1. **şiʿr-i Bāḳī:**
   Gazel 89
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Baki'nin şiiri. bkz. Bāḳī.
   9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
   10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

şīr-i cūy-ı ümīd:

1. **şīr-i cūy-ı ümīd:**
   Gazel 116
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Ümit ırmağının arslanı/sütü.
   13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
   14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

şīr-i dem-i ḫūn-ḫʷārı:

1. **şīr-i dem-i ḫūn-ḫʷārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Kana döken/içen zamanın aslanı.
   99. Rāyet-efrāz-ı sefer tīġ-keş-i zīnet ü fer
   100. Maẓhar-ı fetḥ ü ẓafer şīr-i dem-i ḫūn-ḫʷārı

şiʿr-i dil-ārā:

1. **şiʿr-i dil-ārāsın:**-*sı, -n*
   Gazel 255
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Gönül süsleyen şiir.
   13. Meẕāḳī'nüñ bugün seyr eyledük şiʿr-i dil-ārāsın
   14. O ṣāḥib-genc-i naẓmuñ gevher-i gencīnesin gördük

şiʿr-i dil-güşā:

1. **şiʿr-i dil-güşā:**
   Kaside 5
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Gönül açan şiir.
   57. Ṭabʿuma fikr iderken evṣāfuñ
   58. Oldı bu şiʿr-i dil-güşā mülhem

şīr-i ecem:

1. **şīr-i ecem:**
   Kaside 17
   Mısra: **104**
   Kelime Tipi: -
   Kükremiş yırtıcı aslan.
   103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
   104. Kim taḥammül idemez ḥamlesine şīr-i ecem

şīr-i ġarīn:

1. **şīr-i ġarīn:**
   Gazel 381
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Mağara arslanı.
   9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
   10. Bir āhūdur o kim ḥamle ider şīr-i ġarīn üzre

şiʿr-i ḥasūd:

1. **şiʿr-i ḥasūd:**
   Kaside 10
   Mısra: **137**
   Kelime Tipi: -
   Kıskancın/hasetçinin şiiri.
   137. Naẓm-ı rengīnüme beñzer mi benüm şiʿr-i ḥasūd
   138. Şeb-çerāġıyla berāber mi olur şemʿ-i mezār

şiʿr-i hemvār:

1. **şiʿr-i hemvār:**
   Kaside 10
   Mısra: **146**
   Kelime Tipi: -
   Uygun şiir.

145. Daʿvā-yı maʿrifete işte dü-şāhid lebdür
146. Bu ḳaṣīdem ile şāhāne bu şiʿr-i hemvār

şīr-i Ḫudā:

1. **şīr-i Ḫudā:**
Kaside 9
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Allah'ın arslanı, Hz. Ali (r.a.).
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

şīr-i jiyān:

1. **şīr-i jiyān:**
Kaside 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslan.
19. Çıḳup bir ṣaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

2. **şīr-i jiyān:**
Kaside 12
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslan.
77. Ol şīr-i jiyān ṣaf-şiken-i düşmen-i bī-dīn
78. Ol bebr-i beyān Rüstem-i destān-ı zamāne

3. **şīr-i jiyānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslan.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

4. **şīr-i jiyānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslan.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

şīr-i jiyān-ḥamle:

1. **şīr-i jiyān-ḥamledür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Kükreyip saldıran aslan.
133. Bir şīr-i jiyān-ḥamledür evlād-ı kirāmı
134. Şiblü'l-esedi ṭurfe-neyistān-ı zamāne

şīr-i jiyān-ı bīşe-i ṣabr u şekīb:

1. **şīr-i jiyān-ı bīşe-i ṣabr u şekībdür:**-*dür*
Gazel 22
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tahammül ve sabır ormanının kükreyen aslanı.
13. Şīr-i jiyān-ı bīşe-i ṣabr u şekībdür
14. Olmaz güsiste silsile-i meẕheb-i ġarīb

şīr-i merdān-ı rızā:

1. **şīr-i merdān-ı rızā:**
Gazel 43
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rıza mertlerinin arslanı.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

şīr-i mest-i çīre:

1. **şīr-i mest-i çīre:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahraman sarhoş arslan.
1. Mest olup ṣunduḳça çeşmi ḳabża-i şemşīre dest
2. Gör ne ḳanlar dökdügin ol şīr-i mest-i çīre dest

şīr-i mürde:

1. **şīr-i mürde:**-*e*
Gazel 150
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ölmüş arslan.
15. Ṭutalum kim esed-i bīşe-i ṣıdḳ olmışsın
16. Şīr-i mürde şerer-i ḫīle-i rūbāh yeter

şīr-i ner:

1. **şīr-i ner:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

2. **şīr-i ner:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.
9. Düşmen-şiken ol pençe-i ṭabʿuñla Meẕāḳī
10. Şīr-i ner ile farḳ-ı siyeh-gūş görinsün

3. **şīr-i nerdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.
15. Niçe hem-seng olur merd-i seferle bir denī-mānde
16. O rūbāh-ı künām-ı bīm-i cān u şīr-i nerdür bu

şiʿr-i ter:

1. **şiʿr-i ter:**
Kaside 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni şiir, daha önce söylenmemiş hayallerle dolu şiir.
31. Maẕmūn-ı iştiyāḳī hem müjde-i telāḳī
32. Ehl-i dile Meẕāḳī bu şiʿr-i ter mübārek

2. **şiʿr-i terinden:**-*in, -den*
Kaside 18
Mısra: **214**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni şiir, daha önce söylenmemiş hayallerle dolu şiir.
213. Ḳudret-i ṭabʿuma şāhid bu ḳaṣīde besdür
214. Ṣāʿirüñ şiʿr-i terinden bilinür miḳdārı

3. **şiʿr-i terinden:**-*in, -den*
Gazel 196
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni şiir, daha önce söylenmemiş hayallerle dolu şiir.
17. N'ola āşüfte-dil-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsaḳ
18. Ṣāʿirüñ ḳadrini biz şiʿr-i terinden bilürüz

4. **şiʿr-i terinden:**-*in, -den*
Gazel 439
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni şiir, daha önce söylenmemiş hayallerle dolu şiir.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Ṣāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

5. **şiʿr-i terüm:**-*üm*
Gazel 359
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni şiir, daha önce söylenmemiş hayallerle dolu şiir.
13. Meẕāḳī şiʿr-i terüm kīmiyā-yı ʿirfāndur
14. Cihānı cevher-i naẓmumla kām-yāb iderin

şīr-i ter:

1. **şīr-i terinden:**-*in, -den*
Gazel 171
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze/genç aslan.
5. Ṣaff-ı müjgāndan ḳıyās it ġamzesin ile gönül
6. Bīşezār-ı ṣavletüñ şīr-i terinden iḫtirāz

şīr-i teselli:

1. **şīr-i teselli:**
Gazel 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Teselli sütü.
7. Ṭıfl-ı dil-i zāra viremez şīr-i teselli
8. Nāhīd-i felek olsa eger dāye-i dünyā

Şīrīn ü Ḫüsrev:

1. **Şīrīn ü Ḫüsrev:**
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şirin ve Hüsrev. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
5. Gönül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O ẕevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

şīrīn-dehen:

1. **şīrīn-dehen:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Tatlı dilli.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

şīrīn-lebān:

1. **şīrīn-lebān:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Tatlı/hoş dudaklı güzeller.
9. N'ola şīrīn-lebān şūrīde itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı būtān bādī-i ṣad-şūr-ı maḥabbetdür

şīrīn-meẕāḳ-ı lezzet-i güft ü şinīd:

1. **şīrīn-meẕāḳ-ı lezzet-i güft ü şinīd:**
Kaside 28
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Konuşma ve dinleme tadının tatlı zevki.
11. N'ola şīrīn-meẕāḳ-ı lezzet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

şīrīnter-i Şīrīn-püserān:

1. **şīrīnter-i Şīrīn-püserān:**
   Gazel 332
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Şirin oğulların en tatlısı. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
   5. Kūh-kenlikde geçersem n'ola ben Ferhādı
   6. Şimdi şīrīnter-i Şīrīn-püserān sensin sen

şīrīn-zebān:

1. **şīrīn-zebānı:**-*ı*
   Kaside 26
   Mısra: **8**
   Tatlı dilli.
   7. Fehīm-i bezle-gūy-ı nüktedānum
   8. Ki lāl itdüm niçe şīrīn-zebānı

şirişk-i dīde:

1. **şirişk-i dīdeyi:**-*yi*
   Gazel 262
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Gözyaşı.
   9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
   10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

şirişk-i dīde-feşān:

1. **şirişk-i dīde-feşānı:**-*ı*
   Gazel 320
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gözden saçılan gözyaşı.
   7. Żarūrī añlar idüm pīç ü tāb-ı ʿuşşāḳı
   8. Şirişk-i dīde-feşānı şikenc-i āh olsam

şirişk-i dīde-i ġam-dīde:

1. **şirişk-i dīde-i ġam-dīdeyi:**-*yi*
   Gazel 398
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Keder/üzüntü görmüş gözden (akan) gözyaşı.
   5. O bir baḥr-i muḥīṭ-ı rubʿ-i meskūn-ı maḥabbetdür
   6. Şirişk-i dīde-i ġam-dīdeyi cūy-ı revān ṣanma

şirket-i enbāz:

1. **şirket-i enbāza:**-*a*
   Gazel 228
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Eş ortaklığı.
   11. Reşk iderdi birbirine cān ile dil bir zamān
   12. Eyledi ʿuşşāḳı rāżı şirket-i enbāza ḫaṭ

şirvān:

1. **şirvānı:**-*ı*
   Kaside 8
   Mısra: **96**
   Şirvan şehri.
   95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
   96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḥār eyler

şīrvār eyle-:

1. **şīrvār eyler:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **116**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Arslan gibi yapmak.
   115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
   116. Anuñ üstünde ḥamle eyledükçe şīrvār eyler

siryān-ı dil:

1. **şiryān-ı dile:**-*e*
   Gazel 98
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Gönlün atardamarı.
   1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
   2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

siryān-ı dil-i bī-hüner:

1. **şiryān-ı dil-i bī-hünere:**-*e*
   Gazel 295
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Hünersiz/beceriksiz gönlün atardamarı.
   7. Aṣḥāb-ı kemāle gül-i ḫoş-bū-yı nevāziş
   8. Şiryān-ı dil-i bī-hünere neşter-i ḫār ol

şīşe:

1. **şīşemüz:**-*müz*
   Gazel 210
   Mısra: **2**
   Şişe.
   1. ʿIşḳdan ḫālī degüldür hīç dil-i ġam-pīşemüz
   2. Bāde-i gül-gūn ile pürdür hemīşe şīşemüz

şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb:

1. **şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb:**
   Gazel 374
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Saf/halis şarap kadehi ve şişesi.
   3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
   4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

şīşe-i gül-āb:

1. **şīşe-i gül-āb:**
   Gazel 409
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Gül suyu şişesi.
   7. Döküldi yirlere mīnā-ṣurāḥī-i bāde
   8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

şīşe-i iksīr-i neşāṭ:

1. **şīşe-i iksīr-i neşāṭ:**
   Gazel 413
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Sevinç/mutluluk iksirinin şişesi.
   11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
   12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

şīşe-i neng ü ʿār:

1. **şīşe-i neng ü ʿārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **192**
   Kelime Tipi: -
   Utanma şişesi.
   191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
   192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

şitā:

1. **şitā:**
   Gazel 306
   Mısra: **1**
   Kış mevsimi.
   1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
   2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

şitāb:

1. **şitāba:**-*a*
   Kaside 21
   Mısra: **161**
   Çabukluk, acele.
   161. Baḥr-i medḥüñde yoḳ şitāba mecāl
   162. Ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnādur

şitāb eyle-:

1. **şitāb eyle:**
   Gazel 441
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Acele etmek.
   1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
   2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

şitāb iste-:

1. **şitāb isterler:**-*r, -ler*
   Gazel 104
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çabukluk istemek, sürat gerektirmek.
   5. Ḳatre-zen olsa n'ola rāh-ı revān-ı maḳṣūd
   6. Pāy-ı himmetle reh-i ʿışḳa şitāb isterler

şīve:

1. **şīve:**
   Gazel 80
   Mısra: **4**
   Naz, işve.
   3. Çoḳ degül mi bu sitem ehl-i niyāza cānā
   4. İstināduñ bu ḳadar şīve ile nāza mıdur

2. **şīveleri:**-*ler, -i*
   Gazel 110
   Mısra: **4**
   Naz, işve.
   3. Baḳ lezzet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
   4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

3. **şīvesinden:**-*sin, -den*
   Gazel 141
   Mısra: **7**
   Naz, işve.
   7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
   8. ʿĀşıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

4. **şīveleri:**-*ler, -i*
   Gazel 280
   Mısra: **4**
   Naz, işve.
   3. Ṭalʿat-ı yāra muṣavvir nice şūret virsün
   4. N'eylesün şīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

şīve vü nāz:

1. **şīve vü nāza:**-*a*
   Gazel 104
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   İşve, cilve ve naz.
   9. Ḫūblar mest-i mey-i ʿışve iken meclisde
   10. Şīve vü nāza göre refʿ-i ḥicāb isterler

şīve-i aḥbāb:

1. **şīve-i aḥbāb:**
   Gazel 377
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Dostların/sevgililerin işvesi/nazı.
   9. Ārif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
   10. Vażʿ-ı aʿdā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

şīve-i fermān-rān:

1. **şīve-i fermān-rānı:**-*ı*
   Kaside 9
   Mısra: **108**

Kelime Tipi: -
Ferman/hüküm sürenin nazı.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḥṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan ṣīve-i fermān-rānı

2. **ṣīve-i fermān-rānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Ferman/hüküm sürenin nazı.
107. Ḥükme geldükçe keremle aña maḥṣūs ancaḳ
108. Ḥüsn-i taʿbīr-i süḫan ṣīve-i fermān-rānı

ṣīve-i güftār:

1. **ṣīve-i güftārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söyleyiş tarzı, üslup.
3. Söze āḡāz idicek ʿişvelerin seyr eyle
4. Leb-i şīrīnini gör ṣīve-i güftārına baḳ

ṣīve-i ḥaḳḳ-ı nān:

1. **ṣīve-i ḥaḳḳ-ı nānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Ekmek hakkının nazı.
149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
150. Merd olanlar gözedür ṣīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

ṣīve-i Ḥassān:

1. **ṣīve-i Ḥassān:**
Gazel 189
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hassan'ın işvesi/ifade gücü. bkz. Ḥassān.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuñda senüñ ṣīve-i Ḥassān buluruz

ṣīve-i iʿcāz-ı naẓm:

1. **ṣīve-i iʿcāz-ı naẓm:**
Gazel 256
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin mucize tarzı/üslubu.
13. Meẕāḳī ṣīve-i iʿcāz-ı naẓm ile görelüm
14. Zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ nesin gördük

ṣīve-i ilhām:

1. **ṣīve-i ilhām:**
Gazel 335
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İlham/içe doğma nazı/edası.
13. Meẕāḳī ṣīve-i ilhām olınca böyle gerek
14. Bu güne ḥüsn-i edā mülhem olmasun n'olsun

ṣīve-i izʿān-ı zamāne:

1. **ṣīve-i iẕʿān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin anlayışının/terbiyesinin nazı/edası.
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek ṣīve-i iẕʿān-ı zamāne

ṣīve-i laʿl-i leb:

1. **ṣīve-i laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısının işvesi/çekiciliği.
5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
6. Ṣīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı firīb

ṣīve-i luṭf-ı sitem-āmīz:

1. **ṣīve-i luṭf-ı sitem-āmīz:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçine zulüm karışmış lütfun cilvesi/nazı.
7. Mecrūḥ-ı dile ṣīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

ṣīve-i medḥ ü ẕem:

1. **ṣīve-i medḥ ü ẕem:**
Kaside 24
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yerme ve övme yolu/usulü.
79. Bezle-gūy u mecālis-ārāsın
80. Ṣīve-i medḥ ü ẕem mübārek-bād

ṣīve-i reftār:

1. **ṣīve-i reftāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yürüyüşteki eda.
1. Ol cāme-i gül-reng ḳad-i yāra münāsib
2. Bu cilveler ol ṣīve-i reftāra münāsib

ṣīve-i sitem-zāy:

1. **ṣīve-i sitem-zāyı:**-*ı*
Gazel 424
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı doğuran cilve/naz.
17. Ey Meẕāḳī o ṣūḫ bāri baña
18. İtmesün ṣīve-i sitem-zāyı

ṣīve-i ṭabʿ-ı selīm:

1. **ṣīve-i ṭabʿ-ı selīm:**
Gazel 208
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sağlam karakterli eda/tarz.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī ṣīve-i ṭabʿ-ı selīm ile
14. ʿUrfī gibi süḫanda müsellem degül miyüz

ṣīve-i ṭarz-ı Ḥasen-i rūzgār:

1. **ṣīve-i ṭarz-ı Ḥasen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Zamanın güzel/Hasan bin Sabit'in tarzının usulü.
41. Ḳāʿide-i ṭabʿ-ı süḫan-gūyıdur
42. Ṣīve-i ṭarz-ı Ḥasen-i rūzgār

ṣīve-i ṭūṭī-i gūyā:

1. **ṣīve-i ṭūṭī-i gūyāyı:**-*yı*
Gazel 418
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağanın cilvesi/şivesi.
1. Ḥırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ ṣīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

ṣīvekār:

1. **ṣīvekār:**
Gazel 112
Mısra: **7**
İşveli, cilveli.
7. Bezm-i ṣahbāya gelüp nāz eylesün ol ṣīvekār
8. Kim bu cāy-ı pür-ṭarab cāy-nişest-i ʿişvedür

ṣīven-ṭırāz ol-:

1. **ṣīven-ṭırāz olsam:**-*sa, -m*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Matem/yas (şiiri, nağmesi) donatan/söyleyen olmak.
7. Ne dem ṣīven-ṭırāz olsam ciger-perdāz olur nāle
8. Benüm feryādumı bülbül gibi meşḳ-i fiġān ṣanma

ṣīve-nümā-yı ṣuʿarā:

1. **ṣīve-nümā-yı ṣuʿarādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Şairlerin cilve/işve göstereni.
83. İẕnüñ var ise ʿarż-ı kemāl itmege seyr it
84. Ṣiʿrüm ne ḳadar ṣīve-nümā-yı ṣuʿarādur

ṣīve-perver:

1. **ṣīve-perver:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Naz gösteren, edalı, nazlı.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Ṣīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫʷāhıdur baña

ṣol ḳadar:

1. **ṣol ḳadar:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
O denli, öyle.
7. Ṣol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i zılāl

ṣöhre-i āfāḳ:

1. **ṣöhre-i āfāḳ:**
Kaside 18
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Her yerde ünlenme/tanınma.
129. Kef-i zer-pāşı ile ṣöhre-i āfāḳ olalı
130. Kim añar bī-hude ṣıyt-ı zer-i dest-efşārı

2. **ṣöhre-i āfāḳ:**
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her yerde ünlü/tanınmış.
3. Çeşm-i siyehüñ siḥr ile bir ṣöhre-i āfāḳ
4. Ġamzeñ ise ṣāyeste-i ıṭlāḳ-ı girişme

ṣöhre-i ʿālem:

1. **ṣöhre-i ʿālem:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın şöhretlisi/ünlüsü.
7. Ey ṣaçı Leylī nedür ṣöhre-i ʿālem olmaḳ
8. Düşeyin Ḳays-ı belā-keş gibi kūhsāra hele

ṣöhre-i cihān:

1. **ṣöhre-i cihān:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın şöhretlisi.
5. Ne ʿaceb ṣöhre-i cihān olsam
6. ʿIşḳ-ı yār ile iştihārum var

ṣöhret:

1. **şöhretüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **71**
Tanınmış, meşhur, ünlü.
71. Ol ḫāne-zād-ı gülşen-i Rūmum ki şöhretüm
72. Ḫıṭṭa-güẕār-ı mülket-i Aʿcām isterin

şöhret bul-:
1. **şöhret buldı:**-*dı*
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şöhret salmak, meşhur olmak.
7. Ḳalmadı ḫān-ḳah-ı pīr-i muġāna raġbet
8. Buldı şöhret ḥarem-i bāġda irşād-ı ṣabā

şöhret-i āyīne-i ṭabʿ:
1. **şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 400
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Karakter/mizaç aynasının şöhreti/şanı.
17. Meẕāḳī çoḳ degül bu şöhret-i āyīne-i ṭabʿuñ
18. Ḳanı mirʾāt-ı İskender gibi meşhūr āyīne

şöhret-i behçet:
1. **şöhret-i behçeti:**-*i*
Gazel 424
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin/şirinliğin şöhreti.
11. Şöhret-i behçeti unutdurdı
12. Nām-ı Şīrīn ü ḥüsn-i Leylāyı

şöhret-i cūd:
1. **şöhret-i cūdına:**-*ı, -na*
Kaside 5
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ünü.
51. Şöhret-i cūdına göre kim nām
52. İştihār-ı saḫāvet-i Ḥātem

şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyā:
1. **şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı:**-*yı*
Gazel 418
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sıralı/dizilmiş Ülker yıldızının şöhreti.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı unutdurdı

şöhret-i naẓm:
1. **şöhret-i naẓmum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirin şöhreti.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

şöhret-i ṣadāḳat:
1. **şöhret-i ṣadāḳat:**
Kıt'a 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sadakat/güvenilirlik şöhreti.
5. Şükr oldur Cenāb-ı Mevlā'ya
6. Ḳuluñum şöhret-i ṣadāḳat ile

şöhret-i vaṣf-ı bülend:
1. **şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 9
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Yüksek niteliğinin şöhreti.
139. Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
140. Ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmānı

şöhret-i yek-nām:
1. **şöhret-i yek-nām:**
Kaside 15
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Bir ün/nam şöhreti.
97. Olsam ʿaceb mi böyle ḳaṣīdeyle nām-cūy
98. Ben de felekde şöhret-i yek-nām isterin

şöhret-peẕīr-i ʿışḳ:
1. **şöhret-peẕīr-i ʿışḳ:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk şöhretini kabul eden.
7. Yoḳlasun vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünün
8. ʿĀḳıbet Mecnūn gibi şöhret-peẕīr-i ʿışḳ olur

şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemā:
1. **şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Eskilerin fetihlerinin namlarındaki şöhreti azaltan.
33. Bu tāze eṣer böyle maġāzī-i cedīde
34. Şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur

söyle:
1. **şöyle:**
Kaside 28
Mısra: **29**
Öyle, o kadar çok.
29. Gelince nāme-i rāḥat-resānı şöyle şād oldum
30. Ki gūyā bir gedāya müjde-i tāc u kemer geldi

2. **şöyle:**
Kaside 28
Mısra: **55**
Şöyle, çok.
55. Süḫan-sencān-ı ʿālem midḥatüñde şöyle ʿācizdür
56. Gelenler ʿarṣa-i daʿvāya hep benden beter geldi

3. **şöyle:**
Gazel 139
Mısra: **6**
Şöyle.
5. Şām-ı fürḳat ḫūn-ı ḥasret rūz-ı vaṣl eşk-i sürūr
6. Mācerā-yı çeşm-i ter geh şöyle gāhī böyledür

4. **şöyle:**
Gazel 173
Mısra: **9**
Öyle bir, şöyle.
9. Şöyle ser-germ-i şuʿle-i şevḳüz
10. Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳuz biz

5. **şöyle:**
Gazel 281
Mısra: **5**
Şöyle, öyle çok ki.
5. Şöyle mest itdi beni cām-ı maḥabbet gözüme
6. Cirm-i pehnā-yı felek noḳṭa-i mevhūm degül

6. **şöyle:**
Gazel 318
Mısra: **11**
Şöyle, şu şekilde.
11. Derd-i ʿışḳıyla şöyle ḫoş-ḥālüm
12. Dil-i bīmār n'eydügin bilmem

7. **şöyle:**
Gazel 349
Mısra: **3**
Şöyle, şu şekilde.
3. Ḫalḳ-ı zamāne şöyle ġalaṭ-bīn oldı kim
4. Mürde-çerāġı şemʿ-i fürūzān şanur gören

8. **şöyle:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Şöyle, şu şekilde.
7. Sırr-ı ʿışḳı şöyle şaḳla çeşm ü güş olsa cihān
8. Māh-ı nev güş itmesün mihr-i dıraḫşān görmesün

9. **şöyle:**
Gazel 377
Mısra: **3**
Şöyle, şu şekilde.
3. Şöyle ġarḳ it ʿālemi baḥr-i muḥīṭ-i eşke kim
4. Āsumān bir ḥalḳa-i girdāb gelsün çeşmüñe

10. **şöyle:**
Gazel 393
Mısra: **7**
Şöyle, şu şekilde.
7. Ḥarīfān-ı maḥabbet şöyle mest olmış şikest olmış
8. Sebū bir yirde vü cām-ı şarāb-ı nāb bir yirde

11. **şöyle:**
Gazel 432
Mısra: **5**
Şöyle, şu şekilde.
5. Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
6. Kim zemīne daḫi tīr-i cān-sitānı düşmedi

12. **şöyle:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Öylesine.
5. Şöyle mest it bizi kim nüh-felek-i mīnā-reng
6. Görine dīdemüze hem-çü ḥabāb ey sāḳī

şu resme:
1. **şu resme:**
Gazel 349
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şu şekilde, şöylece.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān şanur gören

şuʿāʿ-ı mihr-i enver:
1. **şuʿāʿ-ı mihr-i enverden:**-*den*
Kaside 8
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Nurlu güneşin tel tel ışıkları.
67. Murād itse şuʿāʿ-ı mihr-i enverden şütür-bānı
68. Ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine zerrīn-mehār eyler

şuʿarā:
1. **şuʿarā:**
Kaside 9
Mısra: **137**
Şairler.

137. Rişte-i naẓma çeküp güher-i vaṣfuñ
şuʿarā
138. Gösterür bir birine silk-i dür-i ġalṭānı

2. **şuʿarā:**
Kaside 18
Mısra: **155**
Şairler.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

şuʿarā-yı sühan-ārā-yı be-nām:
1. **şuʿarā-yı süḫan-ārā-yı be-nām:**
Gazel 390
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nam/şan/şöhret sahibi sözü süsleyen şairler.
11. Cümle yārān-ı süḫan-dān-ı miyān-ı meclis
12. Şuʿarā-yı süḫan-ārā-yı be-nām olsa bize

şuʿbe:
1. **şuʿbede:**-*de*
Kaside 10
Mısra: **51**
El çabukluğu, hokkabazlık.
51. Āferīn şuʿbede bāzān-ı ġarāyibkāra
52. Siḥr-i ṣanʿatda hemān her birisi bir seḥḥār

şuʿbe-i ṣavt ṣavt u naġam:
1. **şuʿbe-i ṣavt ṣavt u naġamuñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 16
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Nağmeler ve seslerin bölüğü/takımı.
75. Bir bülbül-i şūrīde olup eyle nümāyān
76. Ṣad-ḫoş-dili her şuʿbe-i ṣavt u naġamuñdan

şude-i dil:
1. **şude-i dil:**
Gazel 431
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönülde olan.
11. Bu cüst u cū ile āvāre olduġum ne belādur
12. Ne naḳd kim şude-i dil ne ḫod sürāġum olaydı

şuġl-i ehem:
1. **şuġl-i ehem:**
Kaside 17
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
En önemli iş.
97. Ne ʿaceb olmasa ġayrı ser ü kāra meşġūl
98. Kim ġazādur aña ʿālemde hemān şuġl-i ehem

2. **şuġl-ı ehemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
En önemli iş.
53. İcrā-yı şerīʿat imiş aḳşā-yı murāduñ
54. Künh-i emelüñ belli bu şuġl-ı ehemüñden

şuġl-ı kār-ı ehem:
1. **şuġl-ı kār-ı ehem:**
Kaside 24
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
En önemli işin hüneri.
93. Hemān el aç duʿāya kim dirler
94. Şuġl-ı kār-ı ehem mübārek-bād

şuġl-ı reʿ-i ġubār-ı keder:
1. **şuġl-ı reʿ-i ġubār-ı kederdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üzüntü tozunu/kırgınlığını kaldırma derdi/işi.
9. Ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri rīzān idüp müdām
10. Bu yolda şuġl-ı reʿ-i ġubār-ı kederdeyüz

şūh:
1. **şūḫa:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **5**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
5. Bir şūḫa düşdi göñlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim viṣāli şād u firāḳı ḥazīn ider

2. **şūḫı:**-*ı*
Gazel 67
Mısra: **7**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
7. Öyle bir şūḫı nice ḳaṣd-ı şikār eyleyelüm
8. Heves-i ṣayd-ı hümā itse de ʿālem ne ṭutar

3. **şūḫuñ:**-*uñ*
Gazel 86
Mısra: **3**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
3. Ḫāl-i siyehiyle ḥaṭ-ı nev-ḫīzi o şūḫuñ
4. Āşūb-ı cihān āfet-i devrān olacaḳdur

4. **şūḫa:**-*a*
Gazel 179
Mısra: **4**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
3. Ne gūne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāşıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

5. **şūḫa:**-*a*
Gazel 179
Mısra: **10**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
9. Kemer-bend-i viṣāl-i yāra el irmek ne mümkindür
10. Ne deñlü çīre-dest olsañ o şūḫa sıḳlet el virmez

6. **şūḫ:**
Gazel 222
Mısra: **15**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
15. Ol şūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

7. **şūḫa:**-*a*
Gazel 243
Mısra: **10**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḫālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

8. **şūḫ:**
Gazel 301
Mısra: **8**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
7. Bilmez idüm ittiṣāl-i zevḳ-i rūḥānī nedür
8. Cāme-ḫʷāb içre o şūḫ ile hem-āġūş olmasam

9. **şūḫı:**-*ı*
Gazel 346
Mısra: **9**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
9. Keyf-i cām-ı ʿişve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

10. **şūḫa:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **11**
İşveli, cilveli dilber-güzel.
11. Göñül ḫūn-ı ciger birle o şūḫa nāme yazduḳça
12. Aña dāġ-ı derūnın mühr-i mektūb itmesün n'itsün

11. **şūḫ:**
Gazel 401
Mısra: **10**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
9. Cibrīl ise de ʿāşıḳ-ı ṣādıḳ ḥased eyler
10. Ol şūḫ ile bir kūşede tenhā kimi görse

12. **şūḫ:**
Gazel 415
Mısra: **7**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
7. O şūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

13. **şūḫ:**
Gazel 424
Mısra: **17**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
17. Ey Meẕāḳī o şūḫ bāri baña
18. İtmesün şīve-i sitem-zāyı

14. **şūḫuñ:**-*uñ*
Gazel 430
Mısra: **14**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
13. Gerek āzād ide cānum gerekse ḫod döke ḳanum
14. Meẕāḳī ben bile oldum o şūḫuñ ḳulı ḳurbānı

şūh-āfet:
1. **şūḫ-āfetüñ:**-*üñ*
Gazel 270
Mısra: **9**
İşveli, cilveli dilber/güzel.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur göñül

şūh-dīn:
1. **şūh-dīn:**
Kaside 8
Mısra: **173**
Hareketlerinde serbest din (sahibi).
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

şūḫ-ı bī-vefā:
1. **şūḫ-ı bī-vefā:**
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vefasız cilveli/işveli (dilber, güzel).
1. O şūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

şūh-ı çār-ebrū:
1. **şūḫ-ı çār-ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dört kaşlı cilveli/işveli.
11. Ol şūḫ-ı çār-ebrū gösterdi rūy-ı raġbet
12. Oldı felekde rūzī ṣad-feṯḥ-i bāb-ı ebrū

şūh-ı cefākār:
1. **şūḫ-ı cefākāra:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eziyet eden güzel.

5. Ṭuyar ʿuṣṣāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀṣıḳ olsun o da bir ṣūḫ-ı cefākāra hele

ṣūḫ-ı cefā-pīşe:

1. **ṣūḫ-ı cefā-pīşe:**
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zalim/acımasız güzel.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey ṣūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

2. **ṣūḫ-ı cefā-pīşe:**
Gazel 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zalim/acımasız güzel.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey ṣūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

ṣūḫ-ı dil-nüvāz:

1. **ṣūḫ-ı dil-nüvāzumda:**-*um, -da*
Gazel 375
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül okşayan işveli/cilveli.
1. Nedür o ṭurreler ol ṣūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḥalḳa ḥalḳa olur gerden-i niyāzumda

ṣūḫ-ı dil-sitān:

1. **ṣūḫ-ı dil-sitān:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan cilveli dilber.
1. Ḫayāli cilveger dilde o ṣūḫ-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

2. **ṣūḫ-ı dil-sitān:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan cilveli dilber.
1. Felek düşmen ʿadū düşmen o ṣūḫ-ı dil-sitān düşmen
2. Olurmış ʿāṣıḳ-ı maẕlūm-ı ʿışḳa hep cihān düşmen

ṣūḫ-ı gül-ʿizār:

1. **ṣūḫ-ı gül-ʿiẕār:**
Gazel 235
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül yanaklı işveli/nazlı (güzel).
5. Bir ṣūḫ-ı gül-ʿiẕār u büt-i mey-güsār ile
6. İrdi dem-i ṣafā-yı gül ü mül ṭaraf ṭaraf

ṣūḫ-ı mübtelā:

1. **ṣūḫ-ı mübtelā:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşkünün/tutkunun işveli/cilveli güzeli.
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o ṣūḫ-ı mübtelā düşmen

ṣūḫ-ı muʿcize-gū:

1. **ṣūḫ-ı muʿcize-gū:**
Kaside 23
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Mucize gibi söz söyleyen güzel/işveli.
133. Ṣafā-yı āyine-i ʿātıfetle nuṭḳa getür
134. Bu ṣūḫ-ı muʿcize-gū ṭūṭī-i süḫan-dānı

ṣūḫ-ı nāzenīn:

1. **ṣūḫ-ı nāzenīn:**
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cilveli güzel.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O ṣūḫ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

ṣūḫ-ı nev-civān:

1. **ṣūḫ-ı nev-civān:**
Gazel 221
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Taze/genç delikanlı güzel/oynak.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol ṣūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

ṣūḫ-ı perī-zād:

1. **ṣūḫ-ı perī-zādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Peri gibi güzel cilveli/nazlı.
17. ʿArż itmede ḥāl-i dil-i müştāḳı edeb ḳıl
18. Merdümlik it ol ṣūḫ-ı perī-zādı görürseñ

ṣūḫ-ı ṣuʿle-ḫūy:

1. **ṣūḫ-ı ṣuʿle-ḫūy:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alev/ateş karakterli güzel/işveli.
1. Bir ṣūḫ-ı ṣuʿle-ḫūy ile ser-germ-i ülfet ol
2. Pervāne-i çerāġ-ı temennā-yı vuṣlat ol

ṣūḫ-meşreb:

1. **ṣūḫ-meşreb:**
Gazel 272
Mısra: **10**
Şen ve neşeli.
9. Ey Meẕāḳī hem-zebān-ı ehl-i dil olsa n'ola
10. Ṣūḫ-meşreb bir nedīm-i lāʾübālīdür göñül

ṣūḫ-perī-peyker:

1. **ṣūḫ-perī-peykeri:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **12**
Neşeli/oynak peri yüzlü.
11. Dest-i hevese girse n'ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol ṣūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

ṣuḳḳa:

1. **ṣuḳḳadur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **2**
Bayrak, kumaş parçası.
1. Gīsū ki farḳ-ı yār-i ser-efrāza bestedür
2. Ol ṣuḳḳadur ki ser-ʿalem-i nāza bestedür

ṣuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemā:

1. **ṣuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin değerini/itibarını yazı ile yükselten.
51. Ol āṣaf-ı fāżıl ki fażīletde ʿalemdür
52. Kim ṣuḳḳa-firāzende-i ḳadr-i ʿulemādur

ṣuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret:

1. **ṣuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret:**
Gazel 292
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Namus ve çaba bayrağını açan.
13. Āh-ı ʿalev-feşān ile gir ʿarṣa-i ġama
14. Ṣuḳḳa-güşā-yı rāyet-i nāmūs u ġayret ol

ṣuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār:

1. **ṣuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār:**
Kaside 8
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Şöhret bayrağının kumaşını süsleyen.
31. Ebu'l-feṯḥ-i cihān Sulṭān Meḥemmed Ḫān ġāzī kim
32. Cihādı ṣuḳḳa-pīrā-yı livā-yı iştihār eyler

ṣuḳma-i zer-baft:

1. **ṣuḳma-i zer-baft:**
Kaside 16
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Altından dokunmuş şukma.
35. Şermende olur mihr-i felek çarḫ-ı berīnde
36. Ol Ṣuḳma-i zer-baft ile zerrīn-ʿalemüñden

ṣuʿle:

1. **ṣuʿleleri:**-*ler, -i*
Kaside 18
Mısra: **55**
Alev, ateş alevi.
55. Rūy-ı deryāya rūşen ḫunbaranuñ ṣuʿleleri
56. Pür-şerer eyler idi mevc-i yem-i zeḫḫārı

ṣuʿledār ol-:

1. **ṣuʿledār olur:**-*ur*
Gazel 262
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alevlenmek, alev saçmak.
15. Ḳalur mı āteş-i ʿışḳ ile dilde ṣabr u ḳarār
16. Bu ḫār u ḫas göresin ṣuʿledār olur giderek

ṣuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān:

1. **ṣuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān:**
Gazel 212
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can mumunun fitilinden alev parlatan.
5. Eger kim anda teʾşīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ olsa
6. Olurdı ṣuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān āteş

ṣuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb:

1. **ṣuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb:**
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabır/tahammül kamışlığına ateş/alev atan.
5. Böyle ṣad-cā ṣuʿle-endāz-ı neyistān-ı şekīb
6. Süziş-i āh-ı dil āteş-i siriştümdür benüm

ṣuʿle-feşān:

1. **ṣuʿle-feşān:**
Kaside 29
Mısra: **14**
Alev saçan.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger ṣuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

2. **ṣuʿle-feşān:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Alev saçan.
5. Biz ol şināver-i baḥr-i muḥīṭ-ı ʿışḳuz kim
6. Miyānı ṣuʿle-feşān u kenārı āteşdür

ṣuʿle-figen ol-:

1. **ṣuʿle-figen olur:**-*ur*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev saçan olmak.
1. Germ olup ʿışḳ ile alsam ele ben peymāne
2. Sāġar-ı mihre olur ṣuʿle-figen peymāne

şuʿle-firūz-ı taʿalluk-ı dil:
1. **şuʿle-firūz-ı taʿalluḳ-ı dildür:**-*dür*
Gazel 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlün sevgisinin alevinin aydınlığı.
3. Ne deñlü şuʿle-firūz-ı taʿalluḳ-ı dildür
4. Ol ḫāl-i micmere sūz-ı sipend-i istiġnā

şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır:
1. **şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır:**
Gazel 6
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Keyif ateşini parlatan.
15. Muṭribā nāyuñ imiş şuʿle-fürūz-ı ḫāṭır
16. Böyle ṣad-sūz-ı derūn ol ney-i dem-sāza fedā

şuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr:
1. **şuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr:**
Gazel 84
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gurur kadehinin neşesiyle alevi parlayan.
3. Ol ġırra-mest-i nāza niyāz eyledükçe āh
4. Şuʿle-fürūz-ı neşʾe-i cām-ı ġurūr olur

şuʿle-gūn:
1. **şuʿle-gūn:**
Gazel 377
Mısra: **2**
Ateş rengi, kıpkırmızı.
1. ʿĀşıḳ-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şuʿle-gūn ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

şuʿle-güster-i dāġ:
1. **şuʿle-güster-i dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yara alevini/ateşini yayan.
3. Feżā-yı sīne hemān lālezār-ı āteş olur
4. Olursa nār-ı derūn böyle şuʿle-güster-i dāġ

şuʿle-ḫīz-i derūn:
1. **şuʿle-ḫīz-i derūnum:**-*um*
Gazel 319
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlün/yüreğin alev/ateş atanı/ışık saçanı.
1. O deñlü verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş itdüm
2. Ki şuʿle-ḫīz-i derūnum şerāre-pāş itdüm

şuʿle-i āh:
1. **şuʿle-i āhuñ:**-*uñ*
Gazel 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ah alevi/ateşi.
9. Meẕāḳī şuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

şuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşe:
1. **şuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür:**-*dür*
Gazel 435
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kazmanın ucundan çıkan seçkin/sıçrayan alev/kıvılcım.
3. Ṭaşa kār itse n'ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Şuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşān:
1. **şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlayan yüz mumunun gönül yakan alevi.
5. Şevḳ ile pervāneveş per yaḳmaġa cānlar virür
6. Şuʿle-i dil-sūz-ı şemʿ-i rūy-ı raḫşānuñ gören

şuʿle-i dūr:
1. **şuʿle-i dūrı:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uzak/uzaktaki ateş.
3. Rişte-i cānı şuʿle-i dūrı
4. Yaḳsa mānend-i şemʿ-i kāfūrī

şuʿle-i elmās:
1. **şuʿle-i elmās:**
Gazel 186
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Elmas parıltısı.
9. Pīç ü tāb-ı ʿışḳ ile oldı şelāyīn iḫtilāt
10. Şuʿle-i elmās u dāġ-ı sīne-i efgārımuz

şuʿle-i mey:
1. **şuʿle-i mey:**
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın alevi.
3. Şuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

şuʿle-i mihr-aḫker:
1. **şuʿle-i mihr-aḫkerinden:**-*in, -den*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneş korunun alevi.
7. Bu dil-i sūzān degül Rūḥü'l-Emīn itse revā
8. Nār-ı ʿışḳuñ şuʿle-i mihr-aḫkerinden iḫtirāz

şuʿle-i nār:
1. **şuʿle-i nār:**
Kaside 10
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Ateşin alevi.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥışşemend olsa ṣafāsından eger şuʿle-i nār

2. **şuʿle-i nār:**
Kaside 23
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Ateşin alevi.
65. Eger ruṭūbet-i āb olmasaydı şuʿle-i nār
66. Yaḳardı gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdānı

şuʿle-i nīm-nefes:
1. **şuʿle-i nīm-nefesden:**-*den*
Gazel 196
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yarım nefesin alevi.
13. Şuʿle-i nīm-nefesden duyaruz nār-ı dili
14. Āteş-i miḥnet-i ʿışḳı şererinden bilürüz

şuʿle-i şemşīr:
1. **şuʿle-i şemşīrini:**-*i, -ni*
Kaside 29
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kılıcın alevi/parıltısı.
45. Es-seyf diyüp şuʿle-i şemşīrini göster
46. Bir derbeder-i vādīyü'l-ilhādı görürseñ

şuʿle-i ser-der-kemīn:
1. **şuʿle-i ser-der-kemīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Pusuda bekleyen baş ateşi/alevi.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş şuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

şuʿle-i şevḳ-ı kühen:
1. **şuʿle-i şevḳ-ı kühen:**
Gazel 411
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eski hevesin/arzunun ateşi.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

şuʿle-i şevḳ-i Meẕākī-yi nā-şād:
1. **şuʿle-i şevḳ-i Meẕāḳī-yi nā-şād:**
Gazel 79
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü Mezâkî'nin neşesinin alevi. bkz. Meẕāḳī.
9. Nedür bu şuʿle-i şevḳ-i Meẕākī-yi nā-şād
10. Ki her sözinde sibāḳ u siyāḳı āteşdür

şuʿle-i taḳdīr-i ezel:
1. **şuʿle-i taḳdīr-i ezel:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öncesizlikte/ezelde belirlenen kaderin alevi.
7. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şuʿle-i taḳdīr-i ezel
8. Yaḳdı āteşlere ol ḫār u ḫas-ı inkārı

şuʿle-i ter:
1. **şuʿle-i ter:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze alev ateşi.
7. Bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan feryād
8. Ḫuşk-maġz-ı eleme şuʿle-i ter virmezler

şuʿle-i tīġ:
1. **şuʿle-i tīġuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Kılıcın alevi.
185. Sen ol şāh-ı cihānsın kim ʿadūnı şuʿle-i tīġuñ
186. Eger ejder olursa gūşe-gīr-i teng-i ḫār eyler

şuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ:
1. **şuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ:**
Gazel 233
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yara kadehindeki alevi/ateşi içen.
11. N'ola n'ola dil ü cān hem-dem olsa sīnemde
12. O mest-i ḥasret ü bu şuʿle-nūş-ı sāġar-ı dāġ

şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül:
1. **şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül:**
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül mumunun/kandilinin alevini/ateşini seven.
5. Şeb-tā-seḥer olursa n'ola şimdi ʿandelīb
6. Pervānevār şuʿle-perest-i çerāġ-ı gül

şuʿle-rīz ol-:

1. **şuʿle-rīz oldum:**-*du, -m*
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev saçan olmak.
3. O deñlü tāb-ı teb-i ġamla şuʿle-rīz oldum
4. Ki ḫᵛābgāh-ı dili āteşīn-firāş itdüm

şuʿle-rīz-i eşk:
1. **şuʿle-rīz-i eşk:**
Gazel 346
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı alevini döken.
11. Şuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

şuʿle-şān ol-:
1. **şuʿle-şān oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alev gösterişi olmak.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Şanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

şuʿlezār:
1. **şuʿlezāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **4**
Alevle kaplı.
3. Şeb-i tārīk-i miḥnetde ʿaceb mi ḫod-nümā olsaḳ
4. Naẓar itsek miṣāl-i berḳ-i lāmiʿ şuʿlezāruz biz

şūr ol-:
1. **şūr olur:**-*ur*
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şamata olmak.
5. Bir āfet-i zamāne ki her laḥża ġamzesi
6. Āmāde-i tedārik-i şad-güne şūr olur

şūr-efken-i āmīziş-i āb u gil:
1. **şūr-efken-i āmīziş-i āb u gilimüzdür:**-*i, -müz, -dür*
Gazel 97
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Su ve topraktan oluşan fani vücudun uysallığından kargaşa çıkaran.
1. ʿIşḳ āfet-i āsāyiş-i cān u dilümüzdür
2. Şūr-efken-i āmīziş-i āb u gilimüzdür

şūrezār-ı zemīn:
1. **şūrezār-ı zemīn:**
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün çorak yeri.
9. Şirişk-i dīdeyi ḫāk-i niyāza ḳıl cārī
10. O şūrezār-ı zemīn sebzezār olur giderek

şūrezār-ı zemīn:
1. **şūrezār-ı zemīnde:**-*de*
Kaside 23
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün çorak yeri.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

şūr-ı maḥabbet:
1. **şūr-ı maḥabbet:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şamatası/coşkusu.
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı fırāġ
12. Ḫᵛāb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

2. **şūr-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 169
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet şamatası/coşkusu.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

şūr-ı rest-ā-ḫīz:
1. **şūr-ı rest-ā-ḫīz:**
Gazel 362
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıyamet kargaşası/gürültüsü.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun şūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

şūr-ı şebāb:
1. **şūr-ı şebāb:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gençlik şamatası.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān şūr-ı şebāb isterler

şūr-ı sipeh:
1. **şūr-ı sipeh:**
Gazel 371
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Askerin coşkusu/şamatası.
3. N'ola müjgān siyeh-mest-i pür-āşūb olsa
4. Şimdi mi oldı meger şūr-ı sipeh mestāne

şūr-ı veleh:
1. **şūr-ı veleh:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şaşırma/hayret coşkusu/şamatası.
5. Hāy u hū naʿra-i mestāne ṭutar āfāḳı
6. Böyle dem-sāz olıcaḳ şūr-ı veleh mestāne

şūrīde:
1. **şūrīdeyüz:**-*yüz*
Gazel 18
Mısra: **2**
Perişan.
1. Cünūn-ı ʿışḳ ile Ḳays-ı melāmet-dīdeyüz cānā
2. ʿAceb āşüfte-sāmānuz ʿaceb şūrīdeyüz cānā

şūrīde it-:
1. **şūrīde itse:**-*se*
Gazel 131
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perişan etmek.
9. N'ola şīrīn-lebān şūrīde itse bu dil-i zārı
10. Şeker-ḫand-ı bütān bādī-i şad-şūr-ı maḥabbetdür

şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳ:
1. **şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 184
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk vadisinin tutkunları.
9. Ḳo ṭaʿnı nāṣiḥā şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

şūrīde-i dīvāne:
1. **şūrīde-i dīvāne:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Deli/divane olmuş âşık.
5. Böyle Mecnūn-ülfet ü sevdā-perest olsa n'ola
6. ʿĀşıḳ-ı şūrīde-dil şūrīde-i dīvāne dost

şūriş:
1. **şūriş:**
Gazel 209
Mısra: **5**
Perişanlık, dağınıklık.
5. Bu şūriş çoḳ degüldür Ḳays-ı cāna deşt-i miḥnetde
6. Bununñ Mecnūn-ı māder-zādı bī-dāġ-ı cünūn olmaz

şūriş-i ḥāl-i ruḥ-ı yār:
1. **şūriş-i ḥāl-i ruḥ-ı yāri:**-*i*
Gazel 166
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki benin karışıklığı.
3. Bildüm göricek şūriş-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri
4. Bir buncılayın fitne-i devr-i ḳamer olmaz

şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitne:
1. **şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür:**-*dür*
Gazel 346
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karışıklık/fitne konuşmasının/sohbetinin kargaşasını seven/beğenen.
3. Çeşmi kim şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür
4. Ġamze-i ġammāzı hem-rāz itmesün yā n'eylesün

şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgār:
1. **şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Rüzgarın Allah'ın yardımı ile uygun eseni.
15. Bu güne fülk-i emel ḳalmaz idi sāḥil-i ġamda
16. Eger ki şurṭa-i tevfīḳ-i rūzgārum olaydı

şübhe:
1. **şübhe:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Şüphe, kuşku,.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

şübhem yoḳ:
1. **şübhem yoḳ:**
Kaside 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kuşkum yok.
53. Bu saḫāya hele mülūk-ı selef
54. Mālik olmaduġında yoḳ şübhem

şükr:
1. **şükr:**
Kıt'a 1
Mısra: **5**
Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.
5. Şükr oldur Cenāb-ı Mevlā'ya
6. Ḳuluñum şöhret-i ṣadāḳat ile

2. **şükre:**-*e*
Kaside 18
Mısra: **13**
Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

3. **şükrüm:**-*üm*
Gazel 205
Mısra: **9**
Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

4. **şükrüm:**-*üm*
Gazel 305
Mısra: **15**
Şükür, Tanrı'ya duyulan minnet.
15. Şükrüm bu hele Meẕāḳī şimdi
16. Āmāde-i luṭf-ı Kirdgārum

şükr eyle-/it-:
1. **şükr eyle:**
Kaside 16
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şükretmek.
69. Şükr eyle Ḫudā'ya o devā-senc-i ʿināyet
70. Ḳurtardı seni böyle saḳam-ber-saḳamuñdan

2. **şükr itmeyelüm:**-*me*, -*yelüm*
Kaside 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şükretmek.
15. Niçe şükr itmeyelüm Ḥażret-i Ḥaḳ itdi ḳabūl
16. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı dem-i esḥārı

3. **şükr itmeyelüm:**-*me*, -*yelüm*
Kaside 18
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şükretmek.
17. Niçe şükr itmeyelüm kāfirüñ oldı meksūr
18. Dest ü pāy-ı heves ü gūşiş-i nā-hencārı

4. **şükr itmeyelüm:**-*me*, -*yelüm*
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şükretmek.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

5. **şükr itmeyelüm:**-*me*, -*yelüm*
Kaside 18
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şükretmek.
21. Niçe şükr itmeyelüm çeşme-i gülzār-ı neşāṭ
22. Cūy-ı ümmīd gibi her ṭaraf oldı cārī

şükr ü şikāyet:
1. **şükr ü şikāyet:**
Kaside 13
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Şükür ve şikâyet.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḥüsn-i ḥitāmumda benüm

şükrān:
1. **şükrāna:**-*a*
Gazel 54
Mısra: **11**
Teşekkür etme, iyilik bilme.
11. Ne ḫᵛān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

şükrāne-i nāz u niʿam:
1. **şükrāne-i nāz u niʿamı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Refah ve bolluk içinde olmaya teşekkür/şükran duyma.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūz:
1. **şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutlu/uğurlu talihin parlaklığına şükür.
3. Rūşen-dil oldı zümre-i rindān-ı tīre-rūz
4. Şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūza başladı

şükr-i Yezdānī:
1. **şükr-i Yezdānī:**
Kaside 25
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Allah'a şükür etme.
19. Ḫāṣılı ṣad-ḫulūṣ ile ḥaḳḳā
20. Farż-ı ʿayn oldı şükr-i Yezdānī

şükūfe-i dil-beste:
1. **şükūfe-i dil-beste:**
Gazel 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül bağlayan çiçek.
3. ʿAceb mi ġonce-i ḫāṭır açılsa luṭfuñ ile
4. Açar şükūfe-i dil-beste bī-hevā-yı bahār

şükūh:
1. **şükūhı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **40**
Ululuk, görkem.
39. O sulṭānü's-selāṭīn-i cihān-ı şān u şevket kim
40. Şükūhı cümle şāhān-ı cihānı şermsār eyler

şükūh-ı cārī:
1. **şükūh-ı cārī:**
Gazel 65
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkan ululuk/azamet.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dūnundandur

süküfte it-:
1. **süküfte itdi:**-*di*
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.
1. Āh eyleyicek oldı ʿayān sīnede dāġum
2. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

2. **süküfte itdi:**-*di*
Gazel 309
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak.
13. Açıldı göñül feyż-i maḥabbetle Meẕāḳī
14. Bād-ı seḥerī itdi şüküfte gül-i bāġum

sükūfte ol-:
1. **sükūfte olsa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **176**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çiçeklenmek.
175. Ḳalemüm naḫl-i turunc-ı çemen-i ʿirfāndur
176. Dāyimā olsa sükūfte n'ola berg ü bārı

süküfte-bāġ:
1. **süküfte-bāġum:**-*um*
Gazel 431
Mısra: **6**
Açılmış (çiçekli) bahçe.
5. Bu ḫārḫār-ı firāḳa taḥammül itmek olurdı
6. Ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat süküfte-bāġum olaydı

süküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasret:
1. **süküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasretdür:**-*dür*
Gazel 132
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hasret baharında açılmış lale bahçesi.
1. Feżā-yı sīne ki pür-dāġ-ı nār-ı ḥasretdür
2. Süküfte-lāle-sitān-ı bahār-ı ḥasretdür

şükür-ḫᵛāb-ı rāḥat:
1. **şükür-ḫᵛāb-ı rāḥat:**
Gazel 292
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Rahatın/huzurun şükür uykusu(na yatan).
15. Mest-i ḫarāb-ı ġaflete gül-bāng-ı intibāh
16. Şeb-zindedār-ı ʿışḳa şükür-ḫᵛāb-ı rāḥat ol

şümār eyle-:
1. **şümār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hesaplamak, saymak.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

şümār-ı dinār:
1. **şümār-ı dinār:**
Kaside 10
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Altın para sayısı.
29. Ḫᵛān-ı yaġma idi her bir ṭarafı ol süruñ
30. Beẕl-i dirhem ḳatı çoḳ añma şümār-ı dinār

şümār-ı küştegān:
1. **şümār-ı küştegān:**
Kaside 19
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Öldürülmüşlerin sayısı.
13. Hezārān-küşte düşmenden niçe püşte olup peydā
14. Şümār-ı küştegān bīrūn-ı taʿdād olduġın gördük

şümār-ı meblaġ-ı rāḥat:
1. **şümār-ı meblaġ-ı rāḥat:**
Gazel 285

Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Huzur parasının miktarı.
11. Şümār-ı meblaġ-ı rāḥat nice ziyād olsun
12. Ki naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde degül

şütür-bān:

1. **şütür-bānı:**-*ı*
Kaside 8
Mısra: **67**
Deveci.
67. Murād itse şuʿāʿ-ı mihr-i enverden şütür-bānı
68. Ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine zerrīn-mehār eyler

T

tā:

1. **tā:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Değin, dek, kadar.
3. Kemān-ebrūsını çekmiş getürmiş tā ben-i gūşe
4. Sebük şest-i firīb ü ḳuvvet-i bāzū-yı istiġnā

2. **tā:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Tıpkı, aynı.
13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u şafā leyl ü nehār

3. **tā:**
Kaside 10
Mısra: **157**
Ta, -e kadar.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

4. **tā:**
Kaside 11
Mısra: **49**
Ta, -e kadar.
49. Şimdi ammā ki felek tā o ḳadar lāl itdi
50. Ḳuvvet-i nāṭıḳaya ḥālet-i ebkem geldi

5. **tā:**
Kaside 12
Mısra: **47**
Ta ki.
47. Ḥavfinden anuñ tā o ḳadar ber-ṭaraf oldı
48. Ġāret-gerī-i fitne-pesendān-ı zamāne

6. **tā:**
Kaside 12
Mısra: **71**
Ta, -e kadar.
71. Baḫr-i keremi tā o ḳadar mevc-feşāndur
72. Dünyāyı ider ġarḳa-i iḥsān-ı zamāne

7. **tā:**
Kaside 14
Mısra: **37**
-e kadar.
37. Bu fetḥ u ẓafer ḥaḳ bu ki tā rūz-ı ḳıyāmet
38. Ser-şafḥa-i tārīḫ-i fuḥūl-i fuḍalādur

8. **tā:**
Kaside 14
Mısra: **135**
Tıpkı, ki.
135. Tā böyle ġazālarda olan ʿasker-i İslām
136. Müstaġraḳ-ı nāz u niʿam-ı her dü-ŝerādur

9. **tā:**
Kaside 14
Mısra: **138**
...e kadar.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

10. **tā:**
Kaside 14
Mısra: **142**
Değin, dek.
141. Fetḥiyle mübeşşer olasın böyle cihānda
142. Tā ecr-i ġazā nām-zed-i rūz-ı cezādur

11. **tā:**
Kaside 15
Mısra: **102**
Değin, dek, kadar.
101. Ḥaḳ'dan devām-ı ʿömr-i ḳıyām-ı saʿādetüñ
102. Her ṣubḥ tā be-ġāyet-i her şām isterin

12. **tā:**
Kaside 18
Mısra: **73**
Ta ki.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür ẕirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

13. **tā:**
Kaside 18
Mısra: **203**
Ta ki.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

14. **tā:**
Gazel 22
Mısra: **11**
Değin, dek, kadar.
11. Tā olmayınca hem-reh-i tevfīḳ-ı Kirdgār
12. Pāy-ṭālib ile girmez ele maṭlab-ı ġarīb

15. **tā:**
Kaside 28
Mısra: **34**
Ta, çok fazla.
33. Metāʿ-ı rūy-ı dest-i rūzgāra kim baḳar şimdi
34. Ḳumāş-ı ḫāş-ı iḥsānı baña tā ol ḳadar geldi

16. **tā:**
Gazel 29
Mısra: **8**
Değin, dek, kadar.
7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

17. **tā:**
Gazel 51
Mısra: **5**
-den beri, ta ki.
5. Gelmemişdür ʿāleme tā devr-i Ādemden beri
6. Böyle bir şāhen-şeh-i Cem-rütbe-i Ḫāḳān Murād

18. **tā:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Değin, dek, kadar.
3. Senüñle rū-be-rū sīne-be-sīne cāme-ḫᵛāb içre
4. Gice tā ṣubḥ-dem dāmen-keş-i pīrāhenüñ kimdür

19. **tā:**
Gazel 116
Mısra: **16**
Değin, dek.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

20. **tā:**
Gazel 130
Mısra: **1**
Ancak.
1. Ol ġamzeler ki tā bu ḳadar ṣaf-şikāf olur
2. Meydān-ı ʿışḳ içinde daḥi çoḳ maṣāf olur

21. **tā:**
Gazel 159
Mısra: **7**
...inceye kadar.
7. Tā görmeyince ders-i ġam-ı ʿışḳı bilmedük
8. Evvel semāʿi idi bizüm de ḳıyāsīmüz

22. **tā:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Değin, dek.
5. Gice tā ṣubḥ olınca hicr ile encüm-şümārum ben
6. Ḫayāl-i ḫᵛāb-ı rāḥat dīdeme şeb tā seḥer gelmez

23. **tā:**
Gazel 211
Mısra: **12**
Ta ki.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eŝer
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

24. **tā:**
Gazel 236
Mısra: **17**
Değin, dek, kadar.
17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfi ola tā
18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

25. **tā:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Değin, dek, kadar.
9. Ger ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl iseñ eyle
10. Tā ṣubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

26. **tā:**
Gazel 329
Mısra: **6**
Değin, dek, kadar.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

27. **tā:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Değin, dek, kadar.
3. Tā olmayıcaḳ vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet
4. Dünyā-yı ġam-endūzı pes-endāz idemezsin

28. **tā:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Ta, çok fazla.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı dūş-ı ḳıvāmumda benüm

29. **tā:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Ta, çok fazla.

29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

30. **tā:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Ta, çok fazla.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

31. **tā:**
Gazel 130
Mısra: **17**
Ta, çok fazla.
17. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar daʿvā-yı kemāl
18. Şāʿir egerçi māyil-i lāf ü güzāf olur

32. **tā:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Ta, çok fazla.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

33. **tā:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Ta, çok fazla.
7. Çemende lāneñi āḫir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rūzgāra ey bülbül

34. **tā:**
Gazel 325
Mısra: **11**
Ta, çok fazla.
11. Çoḳdur Meẕāḳī tā bu ḳadar şekve-i fırāḳ
12. Minnet-peẕīr-i maḳdem-i ṭayf-ı ḫayāl iken

35. **tā:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Ta, çok fazla.
11. Ey çarḫ nedür tā bu ḳadar minnet-i bī-cā
12. Sermāye-i cān u dile enbāz degülsin

36. **tā:**
Gazel 87
Mısra: **18**
Değin, dek, kadar.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

37. **tā:**
Kaside 15
Mısra: **103**
Değin, dek, kadar.
103. Tā ḥaşre dek ġubār-ı der-i ḳadr u rifʿatüñ
104. Kuḥl-ı cilā-yı dīde-i eyyām isterin

tā-be-reh-i ġāyile:

1. **tā-be-reh-i ġāyilemüz:**-*müz*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Musibet/bela yoluna kadar.
7. Yine ümmīd iderüz āb-ı zülāl-i vaṣluñ
8. Ṭutsa dünyāyı eger tā-be-reh-i ġāyilemüz

tā ki(m):

1. **tā ki:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
21. Ḫāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

2. **tā ki:**
Kaside 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
75. Tā ki ola ẕāt-ı kirām u liʾām
76. Mā-ṣadaḳ-ı medḥ ü zem-i rūzgār

3. **tā ki:**
Kaside 4
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
77. Tā ki ola fırḳa-i şāḥib-kelām
78. Gāhice bir muġtenem-i rūzgār

4. **tā ki:**
Kaside 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle ki.
81. Tā ki diller bahār-ı vaḳtinde
82. Açılup gül gibi ola ḫurrem

5. **tā ki:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde vird-i zebān cirīdüñden

6. **tā ki:**
Kaside 8
Mısra: **221**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
221. Hemīşe tā ki şehbāzın ṣalup şāhān-ı ṣayd-endāz
222. Cihānda şevḳ ile böyle şikār-ı kebg ü sār eyler

7. **tā ki:**
Kaside 9
Mısra: **163**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Güy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgānı

8. **tā ki:**
Kaside 10
Mısra: **159**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
159. Tā ki bir buncılayın sūr-ı hümāyūn-āṣār
160. Ola ʿālemde feraḥ-güster-i ṣaḥn-ı gülzār

9. **tā ki:**
Kaside 11
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
71. Tā ki bir ṣadr-ı kerem-güster için ʿālemde
72. Ehl-i dil dir o cihān-dāver-i ekrem geldi

10. **tā ki:**
Kaside 13
Mısra: **97**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
97. Tā ki bu şükr ü şikāyet ola böyle maʿlūm
98. Maṭlaʿ-ı naẓm u dem-i ḫüsn-i ḫitāmumda benüm

11. **tā ki:**
Kaside 18
Mısra: **235**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
235. Tā ki rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām
236. Ola pür-kevkebe vü ṭanṭana-i seyyārı

12. **tā ki:**
Kaside 21
Mısra: **202**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öyle ki, böylece.
201. Luṭf-ı Ḫaḳ ẕātını muʿammer ide
202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

13. **tā ki:**
Kaside 22
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bu şekilde, böylece.
105. Tā ki mektūb ile ḫudāvendān
106. Yād ide bendegān-ı nā-kāmı

14. **tā ki:**
Kaside 23
Mısra: **157**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
157. Cihānda tā ki be-her sāl Nīl ide ser-sebz
158. Bu şūrezār-ı zemīnde bu bāġ u bustānı

15. **tā ki:**
Kaside 25
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārī
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānī

16. **tā ki:**
Kaside 25
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
77. Tā ki çevgān-ı ḥikmet-i bārī
78. Döndüre güy-ı çarḫ-ı gerdānı

17. **tā ki:**
Kaside 26
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
67. Cihānda tā ki şevḳ-i feyż-i ilhām
68. İde ḫurrem-dil naẓm-āverānı

18. **tā ki:**
Kaside 28
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

19. **tā ki:**
Gazel 69
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
17. Ḫaḳ taʿālā eylesün devlet-serāsın pür-ṭarab
18. Tā ki böyle şādī-i her ḳalb-i pür-ġam bundadur

20. **tā ki:**
Gazel 150
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
...e kadar.
35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḫaḳ tā ki nizām-ı dehre
36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifi bi'l-lāh yeter

21. **tā ki:**
Gazel 156

Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Nitekim.
31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḥż-ı kereminden bilürüz

22. **tā ki:**
Gazel 336
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
13. Ḥaḳ teʿālā her günin ʿıyd eylesün ʿıydın saʿīd
14. Tā ki her sāl içre böyle rūḥ-efzādur bugün

23. **tā ki:**
Gazel 370
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
19. Ḥaḳ teʿālā her günin nev-rūz-ı fīrūz eylesün
20. Tā ki cām-ı şevḳ-i dil ser-şār olur nev-rūzda

24. **tā kim:**
Kaside 1
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.
91. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

25. **tā kim:**
Kaside 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.
67. Ḥaḳ şehen-şāh-ı cihānı ide ḫurrem tā kim
68. Mūceb-i dil-ḫūşī-i ġam-zedegāndur süḫanüm

26. **tā kim:**
Kaside 12
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
193. Tā kim döne geh gāh murād üzre felekde
194. Bu devr-i keç ü gerdiş-i bī-cān-ı zamāne

27. **ṭa kim:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eşer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

28. **tā kim:**
Kaside 27
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
69. Tā kim ola dāġ-ı dil-i ʿāşıḳān
70. Lāle-i ḫūnīn-kefen-i rūzgār

29. **tā kim:**
Kaside 27
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
71. Tā kim ola baḫş-i ḥudūş u ḳadem
72. Gūş-zed-i berhemen-i rūzgār

30. **tā kim:**
Gazel 60
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

31. **tā kim:**
Gazel 111
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
13. Tā kim kilīd-i kilk-i Meẕāḳī elindedür
14. Gencīne-i ḥaḳāyıḳı bī-iştibāh açar

32. **tā kim:**
Gazel 170
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
31. Olsun hemīşe ḫoş-ḥāl gülşen-fürūz-ı iḳbāl
32. Tā kim ola be-her sāl bu āb ü tāb-ı nev-rūz

33. **tā kim:**
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
1. Tā kim dil-i pür-sūzı mühim-sāz idemezsin
2. Seyr-i ṣuver-i āyīne-i rāz idemezsin

34. **tā kim:**
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ne zaman ki.
1. Tā kim ola nümāyān bu pīç ü tāb-ı ebrū
2. Dilden olur mı ḫālī hīç ıẕṭırāb-ı ebrū

tā kim müebbed:
1. **tā kim müebbed:**
Gazel 102
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sonsuza kadar.
29. Ḥaḳ ide ṣadr-ı vezāretde müebbed tā kim
30. Nām-ı ehl-i kereme fāl-ı humāyūn gelür

taʿāla'l-lāh:
1. **taʿāla'l-lāh:**
Kaside 8
Mısra: **151**
Yüce Allah.
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

taʿaşşub it-:
1. **taʿaşşub itmez:**-*mez*
Kaside 18
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taraftar olmak, üstün tutmak.
119. Baḫş-i ʿilm olsa ḫuẓūrında taʿaşşub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

tāb:
1. **tābuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 15
Mısra: **99**
Güç, kuvvet, takat.
99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

2. **tāb:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Işık, parlaklık, tazelik.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

ṭabʿ:
1. **ṭabʿuma:**-*u, -ma*
Kaside 5
Mısra: **57**
Tabiat, karakter, mizâc.
57. Ṭabʿuma fikr iderken evṣāfuñ
58. Oldı bu şiʿr-i dil-güşā mülhem

2. **ṭabʿum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **121**
Tabiat, karakter, mizâc.
121. Mevc-ḫīz olsa nesīm-i keremüñle ṭabʿum
122. Pür olur gevher ile sāḥil-i baḥr-i efkār

3. **ṭabʿum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **127**
Tabiat, karakter, mizâc.
127. Laʿl-i rümmānī-i vaṣfuñla pür oldı ṭabʿum
128. Ḫoş-nümā olsa n'ola dāneleri hem-çü enār

4. **ṭabʿum:**-*um*
Kaside 12
Mısra: **70**
Tabiat, karakter, mizâc.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

5. **ṭabʿuma:**-*um, -a*
Kaside 13
Mısra: **75**
Tabiat, karakter, mizâc.
75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

6. **tabʿum:**-*um*
Kaside 18
Mısra: **173**
Tabiat, karakter, mizâc.
173. Tabʿum ol tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur
174. Görmemişdür daḥi āsīb-i ḫazān-ezhārı

7. **ṭabʿuma:**-*um, -a*
Kaside 22
Mısra: **99**
Tabiat, karakter, mizâc.
99. Pīr-i ʿışḳ itdi ṭabʿuma taʿlīm
100. Ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşāmı

8. **ṭabʿını:**-*ı, -nı*
Gazel 156
Mısra: **27**
Tabiat, karakter, mizâc.
27. Ṭabʿını fehm iderüz gülşen-i idrākinden
28. Bülbül-i ḳudsiyi bāġ-ı İreminden bilürüz

9. **ṭabʿ:**
Gazel 182
Mısra: **17**
Tabiat, karakter, mizâc.
17. Bu ṭabʿ ile meydān-ı belāġatda Meẕāḳī
18. ʿUrfī gibi bir şāʿir-i pür-zūr-siriştüz

10. **ṭabʿum:**-*um*
Gazel 346
Mısra: **13**
Tabiat, karakter, mizâc.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

11. **ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 378
Mısra: **9**
Tabiat, karakter, mizâc.
9. Ṭabʿuñ itmezdi Meẕāḳī ʿālemi sīr-āb-ı dil
10. Menbaʿ-ı ser-çeşme-i feyż-i ilāhī olmasa

ṭāb gel-:
1. **tāb gelsün:**-*sün*
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parlaklık/ışık gelmek.
1. ʿĀşıḳ-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şuʿle-gün ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

ṭabʿ u dil-i endīşe:
1. **ṭabʿ u dil-i endīşem:**-*m*
Kaside 17
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin gönlü ve karakteri.
155. Fikr-i medḥüñle olur ṭabʿ u dil-i endīşem
156. Herem-i ḫacle-nişīnān-ı ḫayāle maḥrem

tāb u tāḳat ḳoma-:
1. **tāb u tāḳat ḳomadı:**-*dı*
Kaside 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güç/kuvvet bırakmamak.
17. Āh kim tā bu ḳadar bār-ı belā-yı hicrān
18. Tāb u tāḳat ḳomadı düş-ı ḳıvāmumda benüm

tāb u ṭarāvet:
1. **tāb u ṭarāvet:**
Gazel 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Parlaklık ve tazelik.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eṣer-i ġāze midür

tāb ü tüvān:
1. **tāb ü tüvān:**
Gazel 357
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güç ve kuvvet, tahammül.
11. Ey ṣaʿve-i dil tāb ü tüvān ḳalmadı sende
12. İşkeste per ü bāl ile pervāz idemezsin

ṭabʿa:
1. **ṭabʿa:**
Gazel 95
Mısra: **14**
Basılma, baskı (kitap).
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

ṭabaḳāt-ı ḥikem:
1. **ṭabaḳāt-ı ḥikem:**
Kaside 24
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Bilgilerin/hikmetlerin tabakaları.
69. Nüh-revāḳ-ı sipihr-i ḥikmetsin
70. Ṭabaḳāt-ı ḥikem mübārek-bād

tā-be-key:
1. **tā-be-key:**
Kaside 19
Mısra: **61**
Ne zamana kadar.
61. Meẕāḳī tā-be-key bu dār u gīr-i ʿarṣa-i heycā
62. Cihān pür-ḳışṣa-i Şīrīn ü Ferhād olduġın gördük

2. **tā-be-key:**
Kaside 21
Mısra: **197**
Ne zamana kadar.
197. Tā-be-key böyle ḫod-fürūş olmaḳ
198. Vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnādur

3. **tā-be-key:**
Kaside 23
Mısra: **153**
Ne zamana kadar.
153. Meẕāḳī tā-be-key ıṭnāb-ı nükte-perdāzī
154. Budur egerçi mezāyā-yı maḥmidet-ḫᵛānī

tābende:
1. **tābende:**
Gazel 68
Mısra: **12**
Parlayan, ışık veren.
11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

2. **tābende:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Parlayan, ışık veren.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

tāb-ı çerāġān:
1. **tāb-ı çerāġān:**
Kaside 23
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Şenliğin parıltısı.
51. O deñlü tāb-ı çerāġān żiyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

ṭabʿ-ı cevāhir-pāş:
1. **ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña:**-*uñ, -a*
Gazel 370
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cevherler saçan karakter/mizac.
13. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı cevāhir-pāşuña
14. Kilk-i şāʿir böyle gevher-bār olur nev-rūzda

tāb-ı ciger:
1. **tāb-ı cigerden:**-*den*
Gazel 211
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüreğin/gönlün gücü/tahammülü.
3. Sūz-ı derūn u tāb-ı cigerden ḫaber virür
4. Bu āh-ı şuʿle-pāş ile böyle ḥazīn-nefes

tāb-ı derūn:
1. **tāb-ı derūndan:**-*dan*
Kaside 10
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
İçteki hararet.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Ṣanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

tāb-ı dil:
1. **tāb-ı dilden:**-*den*
Gazel 377
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül parlaklığı/aydınlığı.
1. ʿĀşıḳ-ı pür-sūz-ı ʿışḳ ol tāb gelsün çeşmüñe
2. Tāb-ı dilden şuʿle-gün ḫūn-āb gelsün çeşmüñe

ṭabʿ-ı dil-i şīr:
1. **ṭabʿ-ı dil-i şīr:**
Gazel 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arslanın gönlünün huyu.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḫavṣalamuz

ṭabʿ-ı dilīr:
1. **ṭabʿ-ı dilīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Cesur karakter.
89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

ṭabʿ-ı dü-nīm:
1. **ṭabʿ-ı dü-nīmümden:**-*üm, -den*
Gazel 339
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İki parçaya ayrılmış/çift karakter/mizac.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḫaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḫaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan ṣaḳın

tāb-ı fikr-i medāyiḥ:
1. **tāb-ı fikr-i medāyiḥüñ:**-*üñ*
Kaside 21
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Övmelerin düşüncesinin gücü/parlaklığı.
151. Tāb-ı fikr-i medāyiḥüñ dilde
152. Germī-i şuʿle-sān-ı maʿnādur

ṭabʿ-ı gevher-senc:
1. **ṭabʿ-ı gevher-sencüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 184
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mücevher saçan karakter/huy.
13. Meẕāḳī ṭabʿ-ı gevher-sencüñe el-ḥaḳ naẓīr olmaz
14. Belī naẓm-ı güher her nāẓım-ı dür-dāneden gelmez

ṭabʿ-ı Ḫudā-dād:
1. **ṭabʿ-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 149
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi mizaç/yaratılış.
17. Ġarażuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

ṭabʿ-ı Meẕāḳī:
1. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Kaside 14
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin tabiatı/karakteri. bkz. Meẕāḳī.
131. Gülzār-ı sitāyişde bugün ṭabʿ-ı Meẕāḳī
132. Bir bülbül-i şūrīde-i ṣad-güne-nevādur

2. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 22
Mısra: **17**

Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin tabiatı/karakteri. bkz. Meẕāḳī.
17. Ṭabʿ-ı Meẕāḳī olsa n'ola böyle ḫāksār
18. Sāye-ṣıfat fütāde gerek meşreb-i ġarīb

3. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 165
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin tabiatı/karakteri. bkz. Meẕāḳī.
13. Bezm-i süḫana virdi şeref ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Ol meclise bir buncılayın cām-ı Cem olmaz

4. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī:**
Gazel 213
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin tabiatı/karakteri. bkz. Meẕāḳī.
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūz:
1. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza:**-*a*
Gazel 337
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayal öğreten Mezâkî'nin karakteri/mizacı. bkz. Meẕāḳī.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāz:
1. **ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza:**-*a*
Gazel 197
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen Mezâkî'nin karakteri/mizacı. bkz. Meẕāḳī.
13. Āferin ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-perdāza
14. Öyle gencîneyi böyle güherinden bilürüz

ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāz:
1. **ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza:**-*a*
Gazel 264
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sözü uçuran Mezâkî'nin karakteri/mizacı. bkz. Meẕāḳī.
15. Āferīn ṭabʿı Meẕāḳī-yi süḫan-pervāza
16. Böyle muʿciz-dem olur ḫüsn-i beyān-ı bülbül

ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīn:
1. **ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize yaratan şiirin tabiatı/karakteri.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden ṣaḳın

tāb-ı mül:
1. **tāb-ı mülden:**-*den*
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarabın parlaklığı.
5. Jāle-yi rīzān degül gül-ġonce-i nev-ḫīzden
6. Tāb-ı mülden reşḥa-pāş oldı sebū-yı nev-bahār

2. **tāb-ı mülden:**-*den*
Gazel 148
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarabın parlaklığı.
11. Tāb-ı mülden ḫūy-feşān olsa ruḫ-ı dil-ber olur
12. Ol gül-i bāġ-ı ṭarab bu āb-ı rūy-ı nev-bahār

ṭabʿ-ı nā-dān:
1. **ṭabʿ-ı nā-dāna:**-*a*
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bilgisizin mizacı/karakteri.
7. Yeter itdi mükedder vaż'ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

tāb-ı naẓar:
1. **tāb-ı naẓar:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakış gücü, bakma kudreti.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

tāb-ı neẓāre:
1. **tāb-ı neẓāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakış gücü.
3. Encüm-şümār-ı tīre-şeb-i ḥasretüz meded
4. Maḥv oldı nūr-ı dīde vü tāb-ı neẓāremüz

tāb-ı nigāh:
1. **tāb-ı nigāh:**
Kaside 10
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Bakışın gücü/parlaklığı.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

ṭabʿ-ı pest:
1. **ṭabʿ-ı pestüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Alçak karakter.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemā:
1. **ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin/bilginlerin sağlam/doğru tabiatı/karakteri.
97. Bu verziş-i bürhān ile her beyt-i laṭīfüm
98. Dārü'l-ḥikemi ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemādur

ṭabʿ-ı ser-bülend:
1. **ṭabʿ-ı ser-bülend:**
Gazel 68
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Başı yüksek/yüce karakter.
17. Meẕāḳī böyle ṭabʿ-ı ser-bülend ü naẓm-ı rengīnüñ
18. Seni şehr-i belāġat içre merd-i rū-şinās eyler

tāb-ı şikāyet:
1. **tāb-ı şikāyet:**
Gazel 167
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şikâyet gücü/kuvveti.
5. Yanmaḳda göñül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

tāb-ı sitem:
1. **tāb-ı sitem:**
Gazel 349
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eziyetinin gücü/kuvveti.
11. Tāb-ı sitem şu resme ciger-sūz oldı kim
12. Nār-ı kelīmi āteş-i sūzān şanur gören

tāb-ı sitem-i ġamze:
1. **tāb-ı sitem-i ġamzeye:**-*ye*
Gazel 299
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın eziyetinin gücü/kuvveti.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

tāb-ı teb-i firāḳ:
1. **tāb-ı teb-i firāḳ:**
Kaside 15
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın hararetinin sıcaklığı.
61. Tāb-ı teb-i firāḳ ile sīm-āb-ı ḥasretüm
62. Āsūdegī-i lerziş-i endām isterin

tāb-ı teb-i ġam:
1. **tāb-ı teb-i ġamla:**-*la*
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üzüntü hararetinin sıcaklığı.
3. O deñlü tāb-ı teb-i ġamla şuʿle-rīz oldum
4. Ki ḫ^{v}ābgāh-ı dili āteşīn-firāş itdüm

tāb-ı teb-i ʿışḳ:
1. **tāb-ı teb-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 189
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşinin ışığı.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

tāb-ı temūz-ı ġam:
1. **tāb-ı temūz-ı ġamda:**-*da*
Gazel 291
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder temmuzunun sıcağı/harareti.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

ṭabʿ-ı terennüm-rīz:
1. **ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yavaş ve güzel sesle şarkı söyleyen yaratılış.
9. Ey Meẕāḳī āferīn ṭabʿ-ı terennüm-rīzüñe
10. Güş idenler naġmeñi hep naġme-i bülbül ṣanur

ṭabʿ-ı veḳḳād:
1. **ṭabʿ-ı veḳḳādum:**-*um*
Kaside 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Parlak/aydınlık yaratılış.
31. Naḳd-i naẓm-ı kem-ʿayāra eylemez ṣarf-ı naẓar

32. Ṭabʿ-ı veḳḳādum ki naḳḳād-ı başīrümdür benüm

ṭabʿ-ı zerkār:

1. **ṭabʿ-ı zerkāruñ:**-*uñ*
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli tabiat/karakter.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḥāme-i zer-keşle baḥs

ṭabīb-i cān:

1. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can/gönül doktoru.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

2. **tabīb-i cān:**
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can/gönül doktoru.
3. Ol tabīb-i cān bilürse derdmendüñ derdini
4. ʿĀṣıḳ-ı dil-ḫastaya lebdür ʿilāc itmezse de

3. **ṭabīb-i cāna:**-*a*
Gazel 42
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can/gönül doktoru.
3. Derdmendinden şarāb-ı laʿlini itmek dirīg
4. Ol ṭabīb-i cāna āsān bu dil-i bīmāra güc

ṭabīb-i çāre-sāz:

1. **ṭabīb-i çāre-sāzum:**-*um*
Gazel 323
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Derman/çare bulan hekim.
1. Dāġ-ı ʿışḳa ol ṭabīb-i çāre-sāzum n'eylesün
2. Ḳābil-i teskīn degül sūz u güdāzum n'eylesün

ṭabīb-i dil:

1. **ṭabīb-i dil:**
Gazel 343
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül doktoru.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

ṭabīb-i dil ü cān:

1. **ṭabīb-i dil ü cān:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül ve canın doktoru.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

ṭabīb-i mihribān:

1. **ṭabīb-i mihribān:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şefkatli doktor, sevgili.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı kūy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḥāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

2. **ṭabīb-i mihribān:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şefkatli doktor.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

tābiʿi fermān-ı zamāne:

1. **tābiʿi fermān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin fermanına uyan/boyun eğen.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

tābın-ı güşe-resīde:

1. **tābın-ı güşe-resīdedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her köşeye ulaşan parlaklık.
1. Ebrū-yı yār ki tābın-ı güşe-resīdedür
2. Bismi'l-lāh şaḥīfe-i ḥüsne keşīdedür

taʿbīr eyle-/id-:

1. **taʿbīr eylesem:**-*se*, -*m*
Gazel 271
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yorumlamak, açıklamak, ifade etmek.
11. Ne heyūlādur ne ṣūret kim bilür māhiyyetin
12. Her ne taʿbīr eylesem anuñ ḥilāfıdur gönül

2. **taʿbīr idemem:**-*e*, -*me*, -*m*
Kaside 14
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yorumlamak, açıklamak, ifade etmek.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ şıyt u şadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

3. **taʿbīr iderin:**-*er*, -*in*
Kaside 13
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yorumlamak, açıklamak, ifade etmek.
43. Āfitāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
44. Ẕāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

taʿbīr olın-:

1. **taʿbīr olınur:**-*ur*
Gazel 199
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıklanmak.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Leẕẕet-i ẕāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

taʿbīri ol-:

1. **taʿbīri olsa:**-*sa*
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıklanmak, tabir edilmek.
15. Görse bir ādem eger cenneti rūyāsında
16. Olsa bu sūr ile taʿbīri kim eyler inkār

tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşān:

1. **tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nur/ışık saçan güneşin ışığı/parlaklığı.
5. Ālemi ḳıldı münevver pertev-i mihr-i ruḫun
6. Tābiş-i ḫūrşīd-i nūr-efşāna ḥācet ḳalmadı

taʿbiye:

1. **taʿbiyedür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **26**
Yerli yerine koyup hazırlama.
25. Güş iden ḥālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

2. **taʿbiye:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Yerli yerine koyup hazırlama.
3. Bu meẕāḳ olmaz idi leẕẕet-i güftāruñda
4. Olmasa taʿbiye laʿlüñde eger ḳand-ı firīb

ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīd:

1. **ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi:**-*i*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın ipli/urganlı davulu.
3. Felek āmāde itsün ṭabl-ı zerrīn-ḥabl-ı ḫūrşīdi
4. Kümeyt-i ṣubḥ-dem ḥāżır dem-i göç-i seḥerdür bu

tābya:

1. **tābya:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Bir istihkâmın siperlerinden dışarıya taşacak şekilde ve tek olarak yapılmış top yeri, küçük ve tek istihkâm.
61. Tābya üstünde olan şıyt u şadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

2. **tabyası:**-*sı*
Kaside 18
Mısra: **71**
bkz. tabya.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaşīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

3. **tabyası:**-*sı*
Kaside 18
Mısra: **73**
bkz. tabya.
73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
74. Gösterür ẕirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

4. **tabyasınuñ:**-*sı*, -*nuñ*
Kaside 18
Mısra: **77**
bkz. tabya.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

5. **tabya:**
Kaside 18
Mısra: **79**
bkz. tabya.
79. Nice tabya nigeh-endāz-ı temāşā olıcaḳ
80. Ādemüñ ʿaḳlın alur heyʾet-i istiḳrārı

tāc u keyān:
1. **tāc u keyānı:**-*ı*
Kaside 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tac ve büyük hükümdarlar.
1. Benüm ol ḫüsrev-i mülk-i maʿānī
2. Ki ber-ser eyledüm tāc u Keyānı

tāc-ı Ferīdūn:
1. **tāc-ı Ferīdūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feridun'un tacı. bkz. Ferīdūn.
5. Ḥāşā ki ide bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet
6. Evreng-i Cem ü tāc-ı Ferīdūna tenezzül

tāc-ı kalender:
1. **tāc-ı ḳalenderdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tepesinde düğme olmayan ve dilimleri dıştan dikişli bulunmayan, kubbesi oniki, lengeri dört dilimli taç.
9. Nümāyān başda dāġ-ı ser degül tāc-ı ḳalenderdür
10. Gedā şeklinde iḳlīm-i süḫan sulṭānıyuz cānā

tāc-ı şāh-ı İrān:
1. **tāc-ı şāh-ı İrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İran şahının tacı.
95. Gedā-yı maṭbaḫ-ı niʿmet-serā-yı iḥsānuñ
96. Dilerse keçkül ider tāc-ı şāh-ı İrānı

tāc-ı ser:
1. **tāc-ı seri:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baştaki tac.
5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāşıḳ-ı şeydā
6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb:
1. **tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneşin başındaki tac.
39. Tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb ile vezn it
40. Başında eger migfer-i pūlādı görürseñ

tāc-ı zer:
1. **tāc-ı zerle:**-*le*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Altın taç.
7. Ġurūr eylemesün tāc-ı zerle mihr-i münīr
8. Küleh-ribā-yı ser-i iftiḫārı bāḳīdür

tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā:
1. **tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā:**
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ölüm diyarındaki ticaret yerinin tüccarı.
5. Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
6. Renc-ı ḫüsrān-ı metāʿ u żarar (u) sūd nedür

tācir-i şehr-i bend-i hüsrān:
1. **tācir-i şehr-i bend-i ḫüsrānum:**-*um*
Gazel 318
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hüsran/hayal kırıklığı şehrinin tüccarı.
15. Tācir-i şehr-i bend-i ḫüsrānum
16. Sūd-ı bāzār n'eydügin bilmem

tācverā:
1. **tācverā:**
Kaside 4
Mısra: **61**
Ey padişah.
61. Tācverā mihr-i żiyā-güsterā
62. Ey şeh-i Sencer-ḫadem-i rūzgār

taʿdād id(t)-:
1. **taʿdād idemez:**-*emez*
Kaside 18
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saymak, hesaplamak.
133. Luṭf u iḥsānını taʿdād idemez kimse anuñ
134. Nice ʿadd itmek olur naḳd-i kef-i emṭārı

2. **taʿdād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saymak, hesaplamak.
21. ʿÖmrini Ḥaḳ ol ḳadar efzūn ide düşmenleri
22. Ḥadd ü ḥaşrın bilmesün biñ kerre taʿdād itse de

tafra-i naẕẕām:
1. **ṭafra-i naẕẕāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güzel şiir söyleyenin yüksekten atması/kendini üstün görmesi.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẕẕāma taḥammül

tāgī:
1. **ṭāgīleri:**-*ler*, -*i*
Kaside 14
Mısra: **20**
Azgın, isyancı.
19. Meydāna çıḳup ceng ü cidāl eylemez ancaḳ
20. Ṭāgīleri hep daġdaġa-perdāz-ı veġādur

taġıl-:
1. **ṭaġılur:**-*ur*
Kaside 7
Mısra: **29**
Dağılmak.
29. At sürince bölük bölük ṭaġılur
30. Ṣaf-ı nīze-zenān cirīdüñden

2. **ṭaġılup:**-*up*
Gazel 413
Mısra: **15**
Dağılmak, bitmek.
15. Ṭaġılup meclis-i mey gitdi perīşān oldı
16. Ki ne şāḥib-dil ü ne ehl-i vifāḳı ḳaldı

taḥammül:
1. **taḥammül:**
Gazel 42
Mısra: **12**
Dayanma, katlanma.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

2. **taḥammül:**
Gazel 287
Mısra: **1**
Dayanma, katlanma.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḥod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

3. **taḥammül:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Dayanma, katlanma.
1. Güçdür nigeh-i kāfir-i ḥod-kāma taḥammül
2. Ḳābil degül ol reh-zen-i İslāma taḥammül

4. **taḥammül:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Dayanma, katlanma.
3. Āġāz-ı maḥabbet olıcaḳ böyle ciger-tāb
4. Mümkin mi meger sūziş-i encāma taḥammül

5. **taḥammül:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Dayanma, katlanma.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

6. **taḥammül:**
Gazel 287
Mısra: **14**
Dayanma, katlanma.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

7. **taḥammül:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Dayanma, katlanma.
7. Çeşm-i ḫışm-ālūdına ḥaḳḳā taḥammül güç idi
8. Luṭf-ı laʿl-i nūş-ḫand-ı ʿöẕr-ḫᵛāhı olmasa

taḥammül eyle-/id(t)-/ḳıl-:
1. **taḥammül eyle:**
Gazel 127
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, sabretmek.
15. Sipihrüñ eyle taḥammül cefā vü cevrine kim
16. Telāfī-i sitem-i bī-şumārı bāḳīdür

2. **taḥammül eyle:**
Gazel 276
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, sabretmek.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

3. **taḥammül eyle:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, sabretmek.
9. Ger ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl iseñ eyle
10. Tā şubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

4. **taḥammül eyle:**
Gazel 295
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, katlanmak, sabretmek.
13. Her ẓālim-i ḫāṭır-şikene eyle taḥammül
14. Ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma ḥışār ol

5. **taḥammül eylemez:**-*mez*
Gazel 140
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, sabretmek.
9. Tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳa taḥammül eylemez
10. Nev-resīde ol nihāl-i nāzenīnem tāzedür

6. **taḥammül eylemez:**-*mez*
Gazel 287
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
11. Kim eylemez ol laʿl-i revān-baḫşı görince
12. Zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma taḥammül

7. **taḥammül eylemez:**-*yemez*
Gazel 364
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak, sabretmek.
11. Taḥammül eylemez rāh-ı ġazāya nāz-perverler
12. Fetīl-i dāġ-ı dildür sūziş-i ḫūn-ı cigerdür bu

8. **taḥammül eylerse:**-*r, -se*
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
5. Dil-sūḫte-i ʿışḳ ider eylerse cihānda
6. Ḫūn-ābe-i terk-i ṭamaʿ-ı ḫāma taḥammül

9. **taḥammül idemez:**-*emez*
Kaside 17
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
103. Aña ḳarşu ṭuramaz kāfir-i rūbāh-ciger
104. Kim taḥammül idemez ḥamlesine şīr-i ecem

10. **taḥammül idemez:**-*e, -mez*
Gazel 287
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

11. **taḥammül idemez:**-*emez*
Gazel 337
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
5. Ḳahramān olsa taḥammül idemez ḥamlesine
6. Böyle merd-efgenī-i ġamzeye Rüstem ne disün

12. **taḥammül itmek:**-*mek*
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
5. Bu ḥārḥār-ı firāḳa taḥammül itmek olurdı
6. Ḫayāl-i gülşen-i vuṣlat şüküfte-bāġum olaydı

13. **taḥammül itmez:**-*mez*
Gazel 287
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-rişte-i vuṣlat
16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

14. **taḥammül itmez:**-*mez*
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
9. Seyr-i cemāl-i yāra diller taḥammül itmez
10. Tīġ-ı ġażab-nümādur müşgīn-ḳırāb-ı ebrū

15. **taḥammül itse:**-*se*
Gazel 209
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yāra ʿuşşāḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilāf-ı meslek-i ṣabr u sükūn olmaz

16. **taḥammül ḳıl:**
Gazel 171
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak, katlanmak.
9. Derd-i ʿışḳa ḳıl taḥammül bīm-i baḫr-i yār ile
10. Eyle ol bār-ı girānuñ ser-berinden iḫtirāz

taḥammül ol-:
1. **taḥammül olur:**-*ur*
Gazel 383
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Katlanmak, tahammül edilmek.
5. Taḥammül mi olur zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna
6. O tīġ-ı ġamze ḳanda ʿāşıḳ-ı ṣad-pāre-ten ḳanda

taḥammül-sūz:
1. **taḥammül-sūzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **4**
Sabrı/dayanmayı yakan.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẕallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

taḥayyül eyle-:
1. **taḥayyül eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 28
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayalde canlandırmak, hayal etmek.
45. Taḥayyül eyledükçe gerden-i aʿdā-yı bed-ḫᵛāhın
46. Kef-i dest-i ḫayāle ḳabża-i tīġ u teber geldi

2. **taḥayyül eylesem:**-*se, -m*
Gazel 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayalde canlandırmak, hayal etmek.
3. Girüp vire taḥayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

taḥayyülāt-ı Kemāl: (TDVİA)
1. **taḥayyülāt-ı Kemāl:**
Kaside 23
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Kemal'ın hayalleri.
Kemal: Kemâl Hucendî (ö. 803/1401). Mutasavvıf İranlı, şair.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi'l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḥayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmānı

taḥayyül-i ġazel-i ābdār:
1. **taḥayyül-i ġazel-i ābdārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nükteli/güzel gazelin hayali.
9. ʿAceb mi naẓm-ı Meẕāḳī'de āb ü tāb olsa
10. Taḥayyül-i ġazel-i ābdārı āteşdür

taḥayyül-i leb-i dil-ber:
1. **taḥayyül-i leb-i dil-berle:**-*le*
Gazel 152
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Diberin/sevgilinin dudağının hayali.
17. Taḥayyül-i leb-i dil-berle naẓma virdi revāc
18. Meẕāḳī Mışr-ı ḫayālüñ şeker-fürūşıdur

taḥḳīḳ:
1. **taḥḳīḳe:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **47**
Hakikatını arayıp meydana çıkarmak, hakikat aranılıp meydana çıkarılmak.
47. Başlasam miʿrācını taḥḳīḳe ervāḥ-ı süḫan
48. Hem-cenāh-ı ḫāṭır-ı gerdūn-mesīrümdür benüm

taḫmīn id-:
1. **taḫmīn idemez:**-*e, -mez*
Kaside 18
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tahmin etmek.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār:
1. **taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār:**
Kaside 8
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yüz hisar fethinin tahmini.
61. Ne himmetdür bu kim ḳaṣd-ı cihād itdükçe merdāne
62. Miṣāl-i Ḳandiye taḫmīn-i feṯḥ-i ṣad-ḥiṣār eyler

taḫmīn-i mihr-i tābdār:
1. **taḫmīn-i mihr-i tābdār:**
Kaside 8
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Parlak güneş(e) zannetme/benzetme.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

taḫmīn-i ṭamaʿ:
1. **taḫmīn-i ṭamaʿ:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Açgözlülük konusunda fikir söyleme.
7. Gider ey ḫᵛāce nedür sende bu taḫmīn-i ṭamaʿ
8. Aṭlas-ı çarḫ-ı felek ḳābil-i endāze midür

taḫrīk id-:
1. **taḫrīk idince:**-*ince*
Gazel 151
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hareketlendirmek.
9. Taḫrīk idince kākülini bād-ı nev-bahār
10. Ol ḫaṭṭ u ḫāl gāh ʿayān geh nihān olur

2. **taḫrīk idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **175**

Kelime Tipi: **Deyim**
Harekete geçirmek, kışkırtmak.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

taḥrīk-i ġubār:

1. **taḥrīk-i ġubārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tozu harekete geçirme.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

taḥrīr eyle-/id(t)-:

1. **taḥrīr eylemiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazmak, kaleme almak.
11. Muṣavvir baḥr-i mülk-i ʿışḳı taḥrīr eylemiş gördüm
12. Ki her bir ḳaṭresinden bir niçe girdāb göstermiş

2. **taḥrīr idelüm:**-*elü, -m*
Gazel 165
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazmak, kaleme almak.
11. Derd-i dili taḥrīr idelüm ḫūn-ı cigerle
12. Mektūb-ı maḥabbetde sevād-ı raḳam olmaz

3. **taḥrīr ider:**-*er*
Kaside 12
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazmak, kaleme almak.
35. Böyle ider evṣāfını ṣad-ṣevḳ ile taḥrīr
36. Yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne

4. **taḥrīr ideyin:**-*eyin*
Gazel 281
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yazmak, anlatmak.
9. Ey Meẕāḳī nice taḥrīr ideyin aḥvālüm
10. Ser-nüvişt-i dil-i miḥnet-zede maʿlūm degül

taḥsīl it-:

1. **taḥsīl itmedür:**-*me, -dür*
Gazel 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elde etmek.
1. Lāʾübālī olmadur daʿvā-yı meşrebden ġaraż
2. Neşve taḥsīl itmedür cām-ı leb-ā-lebden ġarāż

taḥsīn:

1. **taḥsīn:**
Kaside 3
Mısra: **19**
Övgü, aferin, takdir.
19. Taḥsīn hele ṣabāya yüz sürdi ḫāk-i pāya
20. Ol peyk-i reh-nümāyuz her reh-güẕer mübārek

2. **taḥsīn:**
Gazel 81
Mısra: **17**
Övgü, aferin, takdir.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

3. **taḥsīn:**
Gazel 96
Mısra: **13**
Övgü, aferin, takdir.
13. Taḥsīn Meẕāḳī gibi bir ehl-i kemāle
14. Kim naẓm-ı süḫanda bizüm en kāmilimüzdür

4. **taḥsīn:**
Gazel 103
Mısra: **11**
Övgü, aferin, takdir.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

5. **taḥsīn:**
Gazel 222
Mısra: **17**
Övgü, aferin, takdir.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

6. **taḥsīn:**
Gazel 226
Mısra: **13**
Övgü, aferin, takdir.
13. Taḥsīn Meẕāḳī ḳuvvet-i bāzū-yı ṭabʿuña
14. Buldı livā-yı naẓmuñ ile imtiyāz farż

taḥsīn(ler) id-:

1. **taḥsīn idelerdi:**-*e, -ler, -di*
Kaside 10
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beğenmek, takdir etmek.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

2. **taḥsīn itsek:**-*se, -k*
Gazel 189
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beğenmek, takdir etmek, övmek.
17. Ey Meẕāḳī n'ola eşʿāruña taḥsīn itsek
18. Naẓm-ı şūḫuña senüñ şīve-i Ḥassān buluruz

3. **taḥsīnler iderdi:**-*er, -di*
Kaside 12
Mısra: **160**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övgüler/aferinler etmek.
159. Bu naẓm-ı güherbārımı görseydi felekde
160. Taḥsīnler iderdi baña Ḥassān-ı zamāne

taḥsīn-ḫʷānı:

1. **taḥsīn-ḫʷānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **54**
Beğenip alkışlayan, öven.
53. Ḫān Meḥmed gelicek aḫẕ-ı bekāret itdi
54. Oldı hep ins ü melek şevḳ ile taḥsīn-ḫʷānı

taht:

1. **taḫtuña:**-*uñ, -a*
Gazel 294
Mısra: **18**
Taht.
17. Bu ḫātem-i nev-naḳş-ı ṭabīʿatla Meẕāḳī
18. Geç taḫtuña naẓma Süleymān-ı zamān ol

taht u tāc:

1. **taḫt u tāc:**
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taht ve tâc.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

tahte'l-ḥisāb-ı ebrū:

1. **taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaşın altındaki hesap, kaşın hesabının altında.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

taḫte'l-livā-yı zülf-i dü-tā:

1. **taḫte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan:**-*dan*
Gazel 135
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bükülmüş, kıvrılmış zülfün bayrağı altında.
5. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze ki ḳaṣd-ı neberd ide
6. Taḫte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan ẓuhūr ider

taḫt-ı Ḳubād: (ŞTE, Pala)

1. **taḫt-ı Ḳubād:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İran'ın Keyâniyân sülâlesindendir. Yüz yıl hüküm sürmüş, Rey şehri çevresinde yüz tane köy yaptırmıştır. Adaletiyle ün yapmış olan Keykubâd, divan şiirinde mülk ve saltanatı ile ele alınmaktadır.Key lakabının ilk defa kullanan hükümdardır.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

taḫt-ı mesʿūd:

1. **taḫt-ı mesʿūd:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Mutlu taht.
27. Ẓıll-i ẓalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

taḫt-ı Rūm:

1. **taḫt-ı Rūm:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rum/Anadolu tahtı/hükümdarlığı.
7. Fenāyiyle şeh-i mülk-i beḳāyum
8. Ne lāzım taḫt-ı Rūm u efser-i Key

taht-ı zer:

1. **taḫt-ı zerinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın taht.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḥaẓ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḥaẓ

taht-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī:

1. **taḫt-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī:**
Kaside 25
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ken'an (Filistin) ayının tahtını süsleyen (hükümdar).

23. Nice ṣadr ol ʿazīz-i Mıṣr-ı kerem
24. Taḫt-pīrā-yı māh-ı Kenʿānī

tāʾife:
1. **tāʾifedür:**-*dür*
Gazel 47
Mısra: **6**
Tayfa, grup.
5. Her biri devlet ile cāy-nişīn-i Cemdür
6. Pür-kerem tāʾifedür bāde-perestān-ı ṣabūh

tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdet:
1. **tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete:**-*e*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allaha yakınlık şarabından sarhoş olmuş güruh/kişiler.
9. El-ḥased tāʾife-i mest-i mey-i vaḥdete kim
10. Ne piyāle ne ṣarāb u ne kebāb isterler

ṭaḳ u revāḳ:
1. **ṭaḳ u revāḳı:**-*ı*
Gazel 413
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kemer ve kubbe.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

ṭāḳa ol-:
1. **ṭāḳa olur:**-*ur*
Gazel 375
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güç/zor olmak.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Ṣerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

taḳaddüm it-:
1. **taḳaddüm itdi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öne/ileri geçmek.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

2. **taḳaddüm itdi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öne/ileri geçmek.
3. Ḳadd çekdi yār u ḫaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

taḳarrüb:
1. **taḳarrüb:**
Gazel 166
Mısra: **11**
Yaklaşma, yakın olma, yanaşma.
11. Şemʿ-i ḥarem-i ḫüsne taḳarrüb nice olsun
12. Pervāne-i pür-sūḫtede bāl ü per olmaz

tāḳat:
1. **tāḳat:**
Gazel 70
Mısra: **3**
Güç, kuvvet, kudret.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

2. **ṭāḳat:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Güç, kuvvet, kudret.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

3. **ṭāḳat:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Güç, kuvvet, kudret.
5. Yoḳ şām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

4. **ṭāḳati:**-*i*
Gazel 299
Mısra: **15**
Güç, kuvvet, kudret.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

5. **ṭāḳat:**
Gazel 384
Mısra: **2**
Güç, kuvvet, kudret.
1. O şūḫ-ı bī-vefā ḳanda ol āfet ḳanda ben ḳanda
2. Girānbār-ı cefāya düş ṭāḳat ḳanda ben ḳanda

6. **ṭāḳat:**
Gazel 395
Mısra: **7**
Güç, kuvvet, kudret.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

ṭāḳat getür-:
1. **ṭāḳat getürmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dayanmak.
3. Berehmen ġamze-i ser-mestine ṭāḳat getürmezdi
4. Olaydı neşve-baḫşā-yı büt-i beytü's-ṣanem ṣahbā

ṭāḳat ḳalma-:
1. **ṭāḳat ḳalmadı:**-*dı*
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tahammül kalmamak, dayanamamak.
1. Öyle mest-i nāza bī-pervā niyāz itmek de güc
2. Ṣabra ṭāḳat ḳalmadı ifşā-yı rāz itmek de güc

ṭāḳat ḳal-:
1. **ṭāḳat ḳalur:**-*ur*
Gazel 233
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gücü/kuvveti kalmak.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

ṭāḳat ü dil:
1. **ṭāḳat ü dil:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Güç/kuvvet ve gönül/yürek.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

tāḳ-ber-tāḳ:
1. **ṭāḳ-ber-tāḳ:**
Kaside 18
Mısra: **85**
Kubbe/kemer üzerine kubbe/kemer.
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẓıll-i ser-i mismārı

taḳbīl eyle-:
1. **taḳbīl eyle:**
Kaside 29
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öpmek.
27. Eyle leb-i taʿẓīm ile dergāhını taḳbīl
28. Ol būsegeh-i bende vü āzādı görürseñ

tāḳ-ı beḳā:
1. **tāḳ-ı beḳā:**
Gazel 360
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sonsuz asma/üzüm kütüğü.
11. Olsun Meẕāḳī tāḳ-ı beḳā ile ser-firāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engūr düşmesün

ṭaḳ-ı der-i ḳaṣr:
1. **ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saray kapısının kemeri.
7. ʿİbret ise ġarażuñ ṭaḳ-ı der-i ḳaṣrı gör
8. Nesi ḳalmış o şikeste-kemerinden ġayrı

ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devlet:
1. **ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür:**-*dür*
Kaside 23
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Devlet dünyasının feleğin/gökyüzünün kubbesi/kemeri.
81. Derūñ ki ṭāḳ-ı sipihr-i cihān-ı devletdür
82. Baş egmese n'ola bu nüh-ḳıbābe derbānı

taḳlīd id-:
1. **taḳlīd idemezsin:**-*e, -mez, -sin*
Gazel 222
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taklit etmek, öykünmek.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

2. **taḳlīd ider:**-*er*
Gazel 95
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taklit etmek, öykünmek.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur ṣanur

taḳlīd-i üstād:
1. **taḳlīd-i üstād:**
Gazel 379
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Üstadın/hocanın taklidi/özentisi.
15. Āferīn şākird-i ṭabʿ-ı şūḫ-ı muʿciz-naẓmuña
16. Kendi miḳdārın bilür taḳlīd-i üstād itse de

taḳrīb:
1. **taḳrībiyle:**-*i, -yle*
Gazel 343
Mısra: **10**
Bahâne, vesîle.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

taḳrīr id(t)-:
1. **taḳrīr ideyin:**-*eyin*
Gazel 280
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İfade etmek, söylemek.

7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫᵛāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

2. **taḳrīr itsem:**-*se, -m*
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İfade etmek, söylemek.
7. Ġam-ı hicr-i leb-i cānāneyi taḳrīr itsem
8. Ney ü defʿ ḥasret ile nāle vü feryāda gelür

taḳṣīr:

1. **taḳṣīrden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **12**
Kusur, suç.
11. Ne ḫᵛān-ı vaṣla sīr oldum ne ḫod şükrāna cān virdüm
12. Dem-i vuṣlatda böyle itdügüm taḳṣīrden feryād

2. **taḳṣīrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 259
Mısra: **16**
Kusur, suç.
15. Bu lāfı ḳo şāgird-i debistān-ı süḫansın
16. Taḳṣīrüñi ʿarż itmege üstāda mı geldüñ

taḳviyet:

1. **taḳviyet:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Kuvvetlendirme.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

taḳviyet bul-:

1. **taḳviyet bulsa:**-*sa*
Kaside 17
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kuvvetlenmek, güçlenmek.
77. Taḳviyet bulsa eger pençe-i pür-zūrından
78. Ṣaʿve şehbāzı ider ser-i hevā-dāde-i rem

ṭal-:

1. **ṭaldı:**-*dı*
Tarih 1
Mısra: **8**
Dalmak, boğulmak.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

2. **ṭalup:**-*up*
Gazel 219
Mısra: **10**
Dalmak (suya).
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el ṣunmış

ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihān:

1. **ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur:**-*dur*
Gazel 37
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya güzellerinin güzelliği.
1. ʿIşḳuma ṭalʿat-ı ḫūbān-ı cihāndur bāʾiş
2. Şevḳüme ṣoḥbet-i peymāne-keşāndur bāʾiş

ṭalʿat-ı māh:

1. **ṭalʿat-ı māha:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Ayın çehresi/güzelliği.
87. Pertev-i neyyir-i iḳbāline maẕhar düşse
88. Ṭalʿat-ı māha döner rūy-ı siyāh-ı idbār

ṭalʿat-ı pür-nūr:

1. **ṭalʿat-ı pür-nūr:**
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu yüz.
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

ṭalʿat-ı yār:

1. **ṭalʿat-ı yāre:**-*e*
Gazel 280
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü/güzelliği.
3. Ṭalʿat-ı yāre muṣavvir nice ṣūret virsün
4. N'eylesün ṣīveleri ḳābil-i taṣvīr degül

ṭaleb:

1. **ṭaleb:**
Gazel 38
Mısra: **3**
İsteme, dileme, arzu etme.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʾiş

ṭaleb it-:

1. **ṭaleb itsek:**-*se, -k*
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstemek, arzulamak.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manṣūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhī:

1. **ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür:**-*dür*
Kaside 18
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
İlahi yardım/destek isteği.
107. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maẕhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ eẕkārı

ṭalebkārān:

1. **ṭalebkārānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **52**
İstekliler.
51. Çoḳ zamān bikr-i şebistān-ı ḳılāʿ olmış idi
52. ʿAcze düşmişdi anuñ cümle ṭalebkārānı

ṭalebkār-ı perend:

1. **ṭalebkār-ı perendüz:**-*üz*
Gazel 206
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İpekten dokunmuş kumaşı isteyen/talep eden.
5. Dervīş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı muraḳḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

ṭalebkār-ı viṣāl:

1. **ṭalebkār-ı viṣāl:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı talep eden/isteyen.
7. Cān ṭalebkār-ı viṣāl ü dil rıżā-cū hep budur
8. Basṭ-ı maḳṣaddan murād u selb-i maṭlabdan ġarāż

2. **ṭalebkār-ı viṣāl:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı talep eden/isteyen.
5. Dil ṭalebkār-ı viṣāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

ṭalebkārī-i rehā:

1. **ṭalebkārī-i rehā:**
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kurtuluşu isteme/talep etme.
5. Göñülde silsile-cünbānī-i cünūn olmaz
6. Esīr-i ʿışḳa ṭalebkārī-i rehā düşmez

ṭāliʿ:

1. **ṭāliʿdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **11**
Talih,baht, şans.
11. Siyah-rūz-ı firāḳ olduḳça āḫer görme ṭāliʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

2. **ṭāliʿi:**-*i*
Gazel 203
Mısra: **9**
Talih, baht, şans.
9. Gör ṭāliʿi girye iderek ḫᵛāba da varsam
10. Ol māh-liḳā dīde-i giryāna görinmez

3. **ṭāliʿde:**-*de*
Gazel 351
Mısra: **16**
Talih, baht, şans.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

4. **ṭāliʿdür:**-*dür*
Gazel 393
Mısra: **9**
Talih, baht, şans.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

5. **ṭāliʿi:**-*i*
Gazel 405
Mısra: **15**
Talih, baht, şans.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

6. **ṭāliʿüm:**-*üm*
Gazel 432
Mısra: **2**
Talih, baht, şans.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

7. **ṭāliʿ:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Talih, baht, şans.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünündan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebündan ġayrı

Ṭālib: (TDVİA)

1. **Ṭālib:**
Kaside 8
Mısra: **189**
Seyyid Muhammed Tâlib-i Âmülî (ö. 1036/1626). Fars şiirinde sebk-i Hindî akımının önde gelen şairlerindendir. Şiirlerinde matematik, geometri ve felsefe okuduğunu belirtmesi iyi bir eğitim aldığını ortaya koymaktadır. Tâlib'den geriye hacimli bir şiir külliyatı kalmıştır.

189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir şāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

2. **Ṭālib:**
Kaside 9
Mısra: **142**
bkz. Ṭālib.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

3. **Ṭālib:**
Kaside 10
Mısra: **125**
bkz. Ṭālib.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

4. **Ṭālib:**
Kaside 11
Mısra: **48**
bkz. Ṭālib.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterī-i ṭarz-ı cedīd
48. Gerçi kim Ṭālib ile ʿUrfī muḳaddem geldi

5. **Ṭālib:**
Kaside 12
Mısra: **158**
bkz. Ṭālib.
157. Memdūḥına bir böyle şenā itmedi gitdi
158. Ne Ṭālib ü ne ʿUrfī ne Selmān-ı zamāne

6. **Ṭālibe:**-*e*
Gazel 81
Mısra: **18**
bkz. Ṭālib.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

ṭālib:

1. **ṭālib:**
Gazel 347
Mısra: **8**
Talep eden, bekleyen, isteyen.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

ṭālib-i dīdār:

1. **ṭālib-i dīdār:**
Gazel 142
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yüzün isteklisi/talibi.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār:

1. **ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma kumaşını isteyen.
3. Ṭālib-i kālā-yı vaṣl-ı yār iseñ imsāki ḳo
4. Ol metāʿuñ naḳd-i cān evvel müzādıdur göñül

ṭālib-i lezzet-i dīdār:

1. **ṭālib-i lezẕet-i dīdār:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüzün tadını isteyen.
5. Ṭālib-i lezẕet-i dīdār olan ʿāṣıḳlar
6. Ne günāh u ne sevāb ü ne ʿiḳāb isterler

ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl:

1. **ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sabahının güneşini isteyen.
9. Ger ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl iseñ eyle
10. Tā ṣubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

ṭālib-i şad-şūr:

1. **ṭālib-i şad-şūr:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüzlerce güzültünün/şamatanın isteklisi.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i şad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

ṭālib-i şayd u şikār:

1. **ṭālib-i şayd u şikār:**
Gazel 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Av ve avcının isteği, hedefi.
5. Eger şehbāz-ı zülfüñ ṭālib-i ṣayd u şikār olsa
6. Anuñ her ḫalḳasından nice (biñ) ʿiḳāb olur peydā

ṭālib-i viṣāl:

1. **ṭālib-i viṣāl:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmak isteyen.
9. Ben mübtelā-yı fürḳat ü dil ṭālib-i viṣāl
10. El-ḳıṣṣa ol ġarīb ü bu ḫod aġreb-i ġarīb

2. **ṭālib-i viṣāl:**
Gazel 387
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmak isteyen.
9. Şeb-zindedār-ı ḥasret olup ṭālib-i viṣāl
10. Gelmez ḫayāl-i vuṣlat ile ḫᵛāb bir yire

ṭālib-i vuṣlat:

1. **ṭālib-i vuṣlat:**
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşmak isteyen.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

ṭāliʿ-i dārūn:

1. **ṭāliʿ-i dārūna:**-*a*
Gazel 286
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kötü talih.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

ṭāliʿ-i dūn:

1. **ṭāliʿ-i dūnundandur:**-*un, -dan, -dur*
Gazel 65
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşağılık talih.
11. Gör gülüñ devr-i bahārında şükūh-ı cārī
12. Bülbülüñ nāleleri ṭāliʿ-i dūnundandur

ṭāliʿi gör-:

1. **ṭāliʿi gör:**
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Talihi/bahtı görmek.
7. Gör ṭāliʿi kim tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze
8. Ġayra atılup bu dil-i mehcūra ṭoḳındı

ṭāliʿ-i müsāʿid:

1. **ṭāliʿ-i müsāʿide:**-*e*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uygun/elverişli talih/baht.
3. Ḳılmış ḳarīn-i kevkeb-i beytü'ş-şeref Ḫudā
4. Baḳ ṭāliʿ-i müsāʿide gör baḫt-ı isʿādı

ṭāliʿ-i nā-şād:

1. **ṭāliʿ-i nā-şādı:**-*ı*
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/mutsuz talih.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taşvīre dest

2. **ṭāliʿ-i nā-şādumdan:**-*um, -dan*
Kaside 17
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü/mutsuz talih.
113. Kime şekvā ideyin ṭāliʿ-i nā-şādumdan
114. Olmasun kimse meded ġam-zede-i baḫt-ı dijem

ṭāliʿ-i vārun:

1. **ṭāliʿ-i vārun:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ters/aksi talih.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

taʿlīḳ-i naẓar:

1. **taʿlīḳ-i naẓar:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakışı askıda bırakma, bakışı belli bir zamana bırakma.
9. Taʿlīḳ-i naẓar eylemezüz ḥarf-i ümīde
10. Ol şafḥa-i ḫāṭırda ḫaṭ-ı bāṭılumuzdur

taʿlīm it-:

1. **taʿlīm itdi:**-*di*
Kaside 22
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öğretmek, bilgilendirmek.
99. Pīr-i ʿışḳ itdi ṭabʿuma taʿlīm
100. Ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşāmı

taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūz:

1. **taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Öğrenmeye yeni başlayan bülbülün öğrenmesi/eğitimi.
11. Bu şevḳ ile Meẕāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

ṭamaʿ:

1. **ṭamaʿ:**
Gazel 209
Mısra: **9**
Hırs, açgözlülük.
9. Dil-i dervīş-i ḫursend-i ḳanāʿatda ṭamaʿ n'eyler

10. Şeh-i mülk-i fenāda böyle naḳd-i enderūn olmaz

ṭamaʿ-ı ḫām:

1. **ṭamaʿ-ı ḫām:**
Gazel 317
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olgunlaşmamış açgözlülük.
9. Puḫte-i āteş-i ḳanāʿat olup
10. Ṭamaʿ-ı ḫām n'eydügin bilmem

ṭaʿn id(t)-:

1. **ṭaʿn iderse:**-*er, -se*
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak, kınamak.
9. Pervānevār ʿāşıḳı pür-sūz-ı şevḳ ider
10. Ḫūrşīde ṭaʿn iderse n'ola şeb-çerāġ-ı dāġ

2. **ṭaʿn itme:**-*me*
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayıplamak, kınamak.
9. Zāhid bize ṭaʿn itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem:

1. **ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem:**
Kaside 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İrem bahçelerinin yergisi/kötülemesi.
17. Demidür şimdi olsa bāġ-ı cihān
18. Ṭāʿna-endāz-ı gül-sitān-ı İrem

ṭaʿna-i āfitāb:

1. **ṭaʿna-i āfitāb:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güneşin ayıplaması/kınaması.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭrat:

1. **taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭratdan:**-*dan*
Gazel 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alçak karakterli rakibin (ağyar, yabancılar) ayıplaması (sövmesi).
9. Ġam yimem taʿna-i aġyār-ı denī-fıṭratdan
10. Kim felek ser-zeniş-i seng nedür bilmez hīç

taʿna-zen-i zāġ u kelāġ:

1. **taʿna-zen-i zāġ u kelāġ:**
Gazel 399
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Karga ve kuzgunun yermesi/ayıplaması.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör şaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

ṭaʿne-i erbāb-ı riyā:

1. **ṭaʿne-i erbāb-ı riyā:**
Kaside 18
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlülerin ayıplaması.
191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

ṭaʿne-i imsāk:

1. **ṭaʿne-i imsāk:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cimriliğe sövme.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ bezl it
4. El-ḥazer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz:

1. **ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz:**
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Başı yukarıda serviyi yerme/çekiştirme.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

taʿne-zen-i evc-i hevā:

1. **taʿne-zen-i evc-i hevādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünü ayıplayan/yeren.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

ṭaʿne-zen-i kān u yem-i rūzgār:

1. **ṭaʿne-zen-i kān u yem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Devrin deniz ve madenine söven.
51. Dest-i güher-pāş ve dil-i rūşeni
52. Ṭaʿne-zen-i kān u yem-i rūzgār

ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet:

1. **ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet:**
Gazel 203
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Melamet erbabını ayıplama/yerme.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

ṭaʿnı ḳo-:

1. **ṭaʿnı ḳo:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ayıplamayı bırakmak.
9. Ḳo ṭaʿnı nāṣiḥā şūrīdegān-ı vādī-i ʿışḳa
10. Ḳabūl-i pend-i ʿāḳil merdüm-i dīvāneden gelmez

ṭanṭana-i ḥayl ü ḥaşem:

1. **ṭanṭana-i ḥayl ü ḥaşem:**
Kaside 17
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Maiyetin (at sürüsü ve at koşumu ile birlikte) gösterişi.
49. Pādişeh-kevkebe serdār-ı ġuzāt-ı İslām
50. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī ṭanṭana-i ḥayl ü ḥaşem

ṭanṭana-i ikbāl:

1. **ṭanṭana-i iḳbālin:**-*in*
Kaside 18
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Saadet/mutluluk gösterişi.
127. Gūş idüp rūz-ı ezel ṭanṭana-i iḳbālin
128. Ol ṣadādur daḥi pür-ṣayḥa iden kūhsārı

ṭanṭana-i istiʿāre:

1. **ṭanṭana-i istiʿāre:**
Gazel 395
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İstiare/benzetme gösterişi/gürültüsü.
13. Meẕāḳī sāde-dilān-ı ḫayāl olur muġber
14. Bu deñlü ṭanṭana-i istiʿāre gösterme

ṭanṭana-i muḥteşem:

1. **ṭanṭana-i muḥteşemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Muhteşem gösteriş.
31. Eflāke çıḳar velvele ḳopdukça perüñden
32. Bu heybet ile ṭanṭana-i muḥteşemüñden

ṭanṭana-i ʿOsmānī:

1. **ṭanṭana-i ʿOs̱mānī:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Osmanlının gösterişi.
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOs̱mānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

ṭanṭana-i seyyār:

1. **ṭanṭana-i seyyārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **236**
Kelime Tipi: -
Gezen/dönen (gezegenin) gösterişi.
235. Tā ki rāyāt-ı ẓafer-yāver-i cünd-i İslām
236. Ola pür-kevkebe vü ṭanṭana-i seyyārı

ṭanṭana-i şıyt u şadā:

1. **ṭanṭana-i şıyt u şadā:**
Tarih 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ses sadanın gürültüsü/gösterişi.
9. Rāyet-efrāz-ı ʿazīmet olıcaḳ devlet ile
10. Çıḳdı evc-i felege ṭanṭana-i şıyt u şadā

tār:

1. **tārından:**-*ın, -dan*
Gazel 14
Mısra: **10**
Saç teli.
9. Dil-i ʿuşşāḳı cezb itse n'ola gīsū-yı pür-tābı
10. Ki her tārından anuñ bir ḳavī ḳullāb olur peydā

2. **tārı:**-*ı*
Gazel 25
Mısra: **1**
Saç teli.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

tār u pūd-ı süḫan:

1. **tār u pūd-ı süḫanı:**-*ı*
Gazel 265
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözü enine ve boyuna dokuma.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

ṭarab-ābād-ı ʿālem:

1. **ṭarab-ābād-ı ʿālem:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın eğlence ile dolu yeri.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

ṭarab-ābādı gör-:

1. **ṭarab-ābādı görürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Kaside 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğlence/neşe yerini görmek.
1. Ey bād-ı ṣabā ḫıṭṭa-i Baġdādı görürseñ
2. Gör ʿıyş u demi ol ṭarab-ābādı görürseñ

ṭarab-ḫāne-i ʿālem:
1. **ṭarab-ḫāne-i ʿālem:**
Gazel 321
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemin/herkesin zevk ve sefa evi.
1. Ben ḫarābātı ṭarab-ḫāne-i ʿālem bilürin
2. Her gedā-rind-i tehī-destini bir Cem bilürin

ṭarab-ḫāne-i Cem:
1. **ṭarab-ḫāne-i Cem:**
Kaside 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cem'in zevk ve sefa evi. bkz. Cem.
15. İtdi ṭarab-ḫāne-i Cem ʿālemi
16. ʿIyş u dem-i dem-be-dem-i rūzgār

2. **ṭarab-ḫāne-i Cem:**
Kaside 17
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Cem'in zevk ve sefa evi. bkz. Cem.
131. Ḫod-be-ḫod mest-i mey-i mey-kede-i ʿirfānum
132. Baña ne cām gerekdür ne ṭarab-ḫāne-i Cem

ṭarab-ḫāne-sāz:
1. **ṭarab-ḫāne-sāz:**
Gazel 414
Mısra: **5**
Eğlence evi yapan.
5. Ḫarābe-sūz u ṭarab-ḫāne-sāz olmaḳ olurdı
6. Eger ki sūz-ı dil ü çeşm-i eşkbārum olaydı

ṭarabnāk ol-:
1. **ṭarabnāk olacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu/neşeli olmak.
5. Cā-be-cā kūy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

2. **ṭarabnāk oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 197
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mutlu/neşeli olmak.
5. Ṣubḥ-dem rūyını gördükçe ṭarabnāk oluruz
6. Rūz-ı nev-rūzı ṣafā-yı seḥerinden bilürüz

ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār:
1. **ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār:**
Kaside 8
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Irmağın göz ucunda neşe ve sevinç verme.
145. Zihī ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

ṭarab-serā-yı dil:
1. **ṭarab-serā-yı dile:**-*e*
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlün eğlence sarayı/eğlence nağmesini söyleyen.
1. Fürūġ-ı ʿışḳ ile sīnem pür-āb u tāb iderin
2. Ṭarab-serā-yı dile naḳş-ı āfitāb iderin

ṭaraf:
1. **ṭarafdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **5**
Yön, taraf.
5. Bu ṭarafdur menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
6. Var ise ol āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

ṭaraf ṭaraf:
1. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

2. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

3. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
3. Gösterdi bāġbān-ı felek ehl-i ʿişrete
4. Kūşe-be-kūşe lāle vü sünbül ṭaraf ṭaraf

4. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
5. Bir şūḫ-ı gül-ʿiẕār u büt-i mey-güsār ile
6. İrdi dem-i ṣafā-yı gül ü mül ṭaraf ṭaraf

5. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

6. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Her taraftan.
9. Mānend-i şeh-süvār-ı Necef raḫş-ı ṭabʿ ile
10. İtdi Meẕāḳī pūye-i Düldül ṭaraf ṭaraf

ṭaraf-ı muḫṭār:
1. **ṭaraf-ı muḫṭārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Seçilen/seçkin taraf.
119. Baḫş-i ʿilm olsa ḫużūrında taʿaşşub itmez
120. Cānib-i Ḥaḳ olur anuñ ṭaraf-ı muḫṭārı

ṭarāvet vir-:
1. **ṭarāvet virdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tazelik vermek.
15. Cihāna virdi ṭarāvet ʿaceb mi çekmese bāġ
16. Ne nāz-ı şebnem ü ne imtinān-ı bārānı

ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār:
1. **ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār:**
Gazel 367
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bahar yelinin el yatkınlığının/ustalığının tazeliği.
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

ṭarem-i engūr:
1. **ṭarem-i engūr:**
Gazel 360
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Üzüm kubbesi/damı.
11. Olsun Meẕāḳī tāk-ı beḳā ile ser-fırāz
12. Ḫāk-i fenāya ṭarem-i engūr düşmesün

ṭarf-ı ʿiẕār:
1. **ṭarf-ı ʿiẕārından:**-*ın, -dan*
Gazel 194
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanağın çevresi.
1. Gīsū-yı yārı ṭarf-ı ʿiẕārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

ṭarf-ı külāh:
1. **ṭarf-ı külāhı:**-*ı*
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Külahının ucu.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

2. **ṭarf-ı külāhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Külahın ucu.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

3. **ṭarf-ı külāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Külahının ucu.
1. Ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel zülf-i siyāhuñ mıdur
2. Ṣad-şiken-endāz-ı dil ṭarf-ı külāhuñ mıdur

ṭarf-ı nikāb-ı ṭurre:
1. **ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi:**-*si*
Gazel 436
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesinin örtüsünün kenarı/yanı.
1. Āteşīn-dillerledür hep pīç ü tāb-ı ṭurresi
2. Ḳorḳarum sūzān olur ṭarf-ı nikāb-ı ṭurresi

ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhī:
1. **ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhīden:**-*den*
Kaside 24
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Padişahlık sultanlarının bakışı.
23. Ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhīden
24. Böyle vālā-himem mübārek-bād

ṭarf-ı zānū:
1. **ṭarf-ı zānūda:**-*da*
Gazel 369
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dizin bakışı.
7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḥīde ṣurāḥī ṭarf-ı zānūda

ṭarf-ı zimām:
1. **ṭarf-ı zimāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **84**

Kelime Tipi: -
İdare eden/yöneten bakış.
83. Eşheb-i ṭabʿuma baḳ cünbüşini seyr eyle
84. Dest-i çālākümi gör ṭarf-ı zimāmumda benüm

ṭarḥ eyle-/id(t)-:
1. **ṭarḥ eyledi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atmak, çıkarmak.
67. Ol ʿĪsā-nefes bir dem-i cān-baḫş ile şimdi
68. Ṭarḥ eyledi ekdārı dil-i pür-elemüñden

2. **ṭarḥ iderin:**-*er, -in*
Kaside 23
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atmak, bırakmak.
139. Ġulüvv-i feyż ile ben bi'l-bedāhe ṭarḥ iderin
140. Taḫayyülāt-ı Kemāl ü nikāt-ı Selmānı

3. **ṭarḥ itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **167**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurmak, tertip ve tanzim etmek.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel ṭarḥ itse endīşem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

ṭarḥ ol-:
1. **ṭarḥ oldı:**-*dı*
Gazel 170
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Atılmak.
9. Biñ bezm-i ʿāşıḳāne ṭarḥ oldı gül-sitāne
10. İtmekde ṣad-terāne çeng ü rebāb-ı nev-rūz

ṭarḥ-efken-i ṣad-güne:
1. **ṭarḥ-efken-i ṣad-güne:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz türlü düzenleyen, temel kuran.
5. Sen ol ṭarḥ-efken-i ṣad-güne naḳş-ı ḳaṣr-ı ḳudretsin
6. Esās-ı merd ü ʿālem bir kimesne pāy-bestüñdür

ṭarḥ-ı esās:
1. **ṭarḥ-ı esās:**
Gazel 68
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Temel atma.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup ṭarḥ-ı esās eyler

ṭarḥ-ı eşʿār:
1. **ṭarḥ-ı eşʿāra:**-*a*
Gazel 276
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şiirlerin düzeni/tertibi.
13. Mezāḳī başladı şevḳ ile ṭarḥ-ı eşʿāra
14. Naẓīre gör ġazel-i ābdāra ey bülbül

ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem:
1. **ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem:**
Gazel 69
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sağlam yüz yapının temeli/düzeni.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

2. **ṭarḥ-ı şad-bünyād-ı muḥkem:**
Gazel 69
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sağlam yüz yapının temeli/düzeni.
3. Beyt-i maʿmūr-ı felek olmaḳdadur her kūşesi
4. Ḥikmet anda ṭarḥ-ı ṣad-bünyād-ı muḥkem bundadur

ṭarḥ-ı ṣad-naḳş-ı Ḥudā-dād:
1. **ṭarḥ-ı ṣad-naḳş-ı Ḫudā-dād:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah vergisi yüz resmini (ses) düzenleme (ortaya koyma).
1. ʿAndelīb-i zār feryād eylesün nev-rūzdur
2. Ṭarḥ-ı ṣad-naḳş-ı Ḫudā-dād eylesün nev-rūzdur

tār-ı ḥarīr:
1. **tār-ı ḥarīr:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İpek saç teli.
7. O beste tār-ı ḥarīr ile gör kemer-bendin
8. Ne ḫūb ʿarża ḳılur şekl-i ney-şeker nāme

ṭarī ḳıl-:
1. **ṭarī ḳıla:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **159**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taze kılmak.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

tārī ol-:
1. **ṭārī olmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 18
Mısra: **210**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak, belirmek, ârız olmak.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

taʿrīf id-:
1. **taʿrīf ideli:**-*eli*
Kaside 2
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etraflıca anlatmak, bildirmek.
43. Niʿam-ı mādde-i luṭfını taʿrīf ideli
44. Çāşnī baḫş-ı mezāḳ-ı dil ü cāndur süḫanüm

2. **taʿrīf iderin:**-*er, -in*
Kaside 18
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açıklamak, tanımlamak.
67. Ḳandiye ḳalʿasını ḫod nice taʿrīf iderin
68. Çarḫ ile hem-ser iken farḳ-ı ser-i dīvārı

taʿrīf-i ḥadd-i evṣāf:
1. **taʿrīf-i ḥadd-i evṣāfuñ:**-*uñ*
Kaside 21
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Vasıfların/niteliklerin sınırını tarif/yorumlama.
163. Böyle taʿrīf-i ḥadd-i evṣāfuñ
164. Şeref-i dūdmān-ı maʿnādur

tārīḫ:
1. **tārīḫini:**-*i, -ni*
Tarih 1
Mısra: **9**
Bir olayın gerçekleşme zamanı.
9. Ey Mezāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **tārīḫin:**-*in*
Tarih 3
Mısra: **31**
Bir olayın gerçekleşme zamanı.
31. Hatīf-i ḳudsī Mezāḳī didi tārīḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

3. **tārīḫini:**-*i, -ni*
Kaside 6
Mısra: **49**
Bir olayın meydana geldiği gün ve yıl.
49. Ey Mezāḳī hātif-i ḳudsī didi tārīḫini
50. Ḳaṣr-ı bālā menzil-i sulṭān Murād-ı bā-kemāl

tārīḫ-i fütūḥāt:
1. **tārīḫ-i fütūḥātuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **215**
Kelime Tipi: -
Fetihler tarihi.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

tārīḫ-i selef:
1. **tārīḫ-i selef:**
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Eski(lerin)/önceki(lerin) tarihi.
71. Birisi itmedi bir buncılayın feṭḥ-i cedīd
72. İşte tārīḫ-i selef işte gelen şāhānı

tārihini di-:
1. **tārīḫini didüm:**-*dü, -m*
Tarih 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tarihini söylemek, ebced ile tarihini söylemek.
5. Bu ḥurūf-ı ḥāldārıyla didüm tārīḫini
6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü'l-ibād (1048)

ṭarīḳ-i cādde:
1. **ṭarīḳ-i cādde:**
Gazel 285
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cadde yolu.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār:
1. **ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār:**
Kaside 8
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Tozla dolu gökyüzünde Samanyolu'nun yolu.
105. Ne at ol eşheb-i bālā-revān-ı berḳ-süʿat kim
106. Ṭarīḳ-i kehkeşān-ı āsumān-ı pür-ġubār eyler

ṭarīḳ-i kūçe-i cānān:

1. **ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna:**-*a*
   Gazel 414
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Sevgilinin/dostun sokağının yolu.
   1. N'olaydı pāy-ı nigārumda iḳtidārum olaydı
   2. Ṭarīḳ-i kūçe-i cānāna reh-güẕārum olaydı

ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet:

1. **ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet:**
   Gazel 285
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Sevgi ve muhabbet yolu.
   3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
   4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

tārmār eyle-/it-:

1. **tārmār eyler:**-*r*
   Kaside 8
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Perişan etmek, parçalamak.
   9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
   10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

2. **tārmār itmez:**-*mez*
   Kaside 18
   Mısra: **152**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Dağıtmak, bozmak.
   151. ʿAdlini gül gibi gūş eylese ṭıfl-ġonce
   152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

ṭarrār:

1. **ṭarrārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **156**
   Hilekâr.
   155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
   156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

ṭarz:

1. **ṭarzına:**-*ı, -na*
   Gazel 239
   Mısra: **2**
   Üslup, edâ.
   1. Ol sehī-ḳad geliyor cilve-i reftārına baḳ
   2. Ne ḳadar āfet olur ṭarzına eṭvārına baḳ

ṭarz-ı eşʿār:

1. **ṭarz-ı eşʿārı:**-*ı*
   Gazel 91
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Şiir tarzı.
   9. Zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den nümāyāndur
   10. Ki yārān ṭarz-ı eşʿārı nev-üslūb eylemişlerdür

ṭarz-ı ḫāṣ:

1. **ṭarz-ı ḫāṣ:**
   Gazel 74
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Seçkin/özel, benzeri olmayan tarz/üslûp.
   9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
   10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫʷāhuñ mıdur

ṭarz-ı Ḥasen:

1. **ṭarz-ı Ḥasen:**
   Gazel 296
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Güzel üslup, güzel söyleyiş, Hasan bin Sabit'in söyleyiş tarzı.
   9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
   10. Ġayret-i ḫüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

ṭarz-ı naẓm:

1. **ṭarz-ı naẓmı:**-*ı*
   Gazel 280
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Şiir tarzı/üslubu.
   13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
   14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār:

1. **ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār:**
   Kaside 10
   Mısra: **98**
   Kelime Tipi: -
   Savaş ve mücadele gösteren tarz.
   97. Raġbet-i ṣayd u şikār itse n'ola ʿālemde
   98. Kim olur ṭarz-ı nümāyende-i ceng ü peykār

ṭarz-ı pesendīde-i şūḫāne:

1. **ṭarz-ı pesendīde-i şūḫāne:**
   Kaside 2
   Mısra: **53**
   Kelime Tipi: -
   Neşeliliği/açıklığı beğenilen tarz.
   53. Nev-be-nev ṭarz-ı pesendīde-i şūḫāne ile
   54. Reşk-i güftār-ı fülān ibn-i fülāndur süḫanüm

ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşām:

1. **ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşāmı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **100**
   Kelime Tipi: -
   Deniz içen rintlerin/kalenderlerin tarzı/şekli.
   99. Pīr-i ʿışḳ itdi ṭabʿuma taʿlīm
   100. Ṭarz-ı rindān-ı ḳulzüm-āşāmı

ṭarz-ı Rüstem:

1. **ṭarz-ı Rüstemle:**-*le*
   Kaside 22
   Mısra: **46**
   Kelime Tipi: -
   Rüstem'in tarzı. bkz. Rüstem.
   45. Aña maḫṣūṣdur oḳ atduḳça
   46. Ṭarz-ı Rüstemle şaṣt-ı Behrāmı

ṭarz-ı süḫan:

1. **ṭarz-ı süḫan:**
   Gazel 261
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Söz tarzı/üslubu.
   11. Saña maḫṣūṣdur bu ṭarz-ı süḫan
   12. Reviş-i nāzikāne böyle gerek

ṭās eyle-:

1. **ṭās eyler:**-*r*
   Gazel 68
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Tas etmek.
   11. Nice ser-germ-i ʿışḳ olmaz göñül deşt-i maḥabbetde
   12. Felek mihr-i ser-i ʿuşşāḳa bir tābende tās eyler

taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt:

1. **taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt:**
   Gazel 426
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Evrende/âlemde yapılan işlerin tarzı/yöntemi.
   5. Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt
   6. Cemʿ-i maʿārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

taṣavvur:

1. **taṣavvur:**
   Gazel 73
   Mısra: **7**
   Düşünce, hayal.
   7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
   8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

taṣavvur-ı ser-cūş:

1. **taṣavvur-ı ser-cūş:**
   Gazel 158
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Başı coşma düşüncesi.
   5. Ṣāfʿ olmaz ise dürd-i ḫum-ı ʿışḳa rāżıyuz
   6. Meclisde hīç taṣavvur-ı ser-cūş ider miyüz

taṣdīʿ:

1. **taṣdīʿi:**-*i*
   Kaside 15
   Mısra: **99**
   Baş ağrıtma, can sıkma.
   99. İrdi dem-i duʿā ḳo bu taṣdīʿi tābuñı
   100. Şimden gerü bu nāmeyi itmām isterin

taṣdīḳ olun-:

1. **taṣdīḳ olunur:**-*ur*
   Kaside 9
   Mısra: **154**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Teyit edilmek, onaylanmak, kabul görmek.
   153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
   154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

taṣrīḥ id-:

1. **taṣrīḥ ideli:**-*eli*
   Kaside 2
   Mısra: **23**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Açıkça söylemek.
   23. İnʿıdām-ı dehen-i dil-beri taṣrīḥ ideli
   24. Fayṣal-ı rütbe-i taḥḳīḳ u gümāndur süḫanüm

taṣvīr eyle-/id(t)-:

1. **taṣvīr eyleyüp:**-*yüp*
   Gazel 123
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çizmek.
   3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taṣvīr
   4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

2. **taṣvīr idemez:**-*e, -mez*
   Kaside 9
   Mısra: **113**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Çizmek, resmini yapmak.
   113. Ṣūretin Mānī-i endīşe de taṣvīr idemez
   114. Zīr-i rānında olan esb-i sebük-cevlānı

3. **taṣvīr iderin:**-*er, -in*
   Kaside 18
   Mısra: **169**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Tasvir etmek, nitelemek.

169. İstemem cevher-i ferd üstüne taṣvīr iderin
170. Ṣūret ü maʿnī-i beytü’s-ṣanemi efkārı

4. **taṣvīr itmede:**-*me, -de*
Gazel 271
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Betimlemek, resmini yapmak, resmetmek.
5. Ḳıl ḳalemle mū-miyān-ı yāri taṣvīr itmede
6. ʿĀlemüñ Mānī gibi bir mū-ṣikāfıdur göñül

taṣvīr olun-:

1. **taṣvīr olunur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tasvir edilmek.
81. Sihr idermiş ṭutalum kilk-i ṣuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur ṣūret-i istiḥzārı

2. **taṣvīr olunur:**-*ur*
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tasvir edilmek.
3. Nice taṣvīr olunur ancılayın bezm-i neṣāṭ
4. Kim melek-çehre güzellerle perī-ḫāne idi

taṣvīr-i Bihzād:

1. **taṣvīr-i Bihzād:**
Gazel 379
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın betimlediği/tasvir ettiği. bkz. Bihzād.*
13. Ey Meẕāḳī böyle olmaz çehre-perdāz-ı ḫayāl
14. Naḳş-bendān-ı süḫan taṣvīr-i Bihzād itse de

taṣvīr-i bend:

1. **taṣvīr-i bendi:**-*i*
Gazel 194
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bağın/ilginin resmi.
9. Ṣūret-perest-i deyr-i felek şanmañuz bizi
10. Taṣvīr-i bendi naḳş u nigārından isterüz

taṣvīr-i gül-i şādī:

1. **taṣvīr-i gül-i şādī:**
Kaside 19
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Mutluluk gülünün tasviri/resmi.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

taṣvīr-i gül-i şevḳ:

1. **taṣvīr-i gül-i şevḳ:**
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzu gülünün tasviri.
3. Taṣvīr-i gül-i şevḳ ile mecmūʿa-i ḫāṭır
4. Maḥsūd-ı ṣuver-nāme-i Bihzād olacaḳdur

taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan:

1. **taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan:**
Gazel 164
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün hayalini niteleme/ifade etme.
13. Taṣvīr-i ḫayāl-i süḫan itdükçe Meẕāḳī
14. Endīşe-i zülfüñ gibi bir ḳıl ḳalem olmaz

taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildār:

1. **taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı:**-*ı*
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin zülfü ve beninin tasviri.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

taş-:

1. **ṭaşup:**-*up*
Gazel 8
Mısra: **8**
Taşmak, artmak, çoğalmak.
7. Degül sīmīn-kemer ʿarż-ı temennā-yı kenār itdüm
8. Ṭaşup çıḳdı miyān-ı ārzūya cūy-ı istiġnā

taş:

1. **ṭaşa:**-*a*
Gazel 22
Mısra: **15**
Taş, kaya.
15. Ṣad-el-ḥaẕer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

2. **ṭaşa:**-*a*
Gazel 435
Mısra: **3**
Taş, kaya.
3. Ṭaşa kār itse n’ola ḫūn-ı sirişk-i kūh-ken
4. Ṣuʿle-i ber-ceste-i ser-tīşedür her ḳaṭresi

taş at-:

1. **taş atma:**-*ma*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taş atmak, söz dokundurmak.
9. Eger mest olsa daʿāṣıḳ viṣāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

taş yasdan-:

1. **ṭaş yasdanursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 315
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşa yaslanmak, evsiz barksız kalmak.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

taşa çal-:

1. **ṭaşa çalsam:**-*sa, -m*
Kaside 18
Mısra: **192**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşa vurmak/çalmak, vazgeçmek, bırakmak.
191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

2. **ṭaşa çalsun:**-*sun*
Gazel 162
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşa vurmak, kırmak, parçalamak.
11. Ṭaşa çalsun sāzını rāmişger-i bezm-i felek
12. Ḫod-be-ḫod şevḳ-āşināyuz deff ü nāyı n’eylerüz

taşa kār eyle-:

1. **ṭaşa kār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşa saplanmak, taşa batmak.
55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
56. Bu şaşt-ı Rüstemāneyle ḥadengi ṭaşa kār eyler

taşra:

1. **ṭaşra:**
Gazel 373
Mısra: **12**
Dışarı.
11. Seng-i ṭaʿn-ı kef-i erbāb-ı riyā ḥāżırdur
12. Başmasun ṭaşra ḳadem dāyireden peymāne

taşt-ı faṣṣād:

1. **ṭaşt-ı faṣṣād:**
Kaside 19
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kan alıcıların leğeni.
15. Ḳırıldı kāfir-i bī-dīn o deñlü ḳan revān oldı
16. Girid ḫūnıyla memlū ṭaşt-ı faṣṣād olduġın gördük

taşt-ı ḥıref:

1. **ṭaşt-ı ḥıref:**
Kaside 29
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hacamat leğeni.
47. Āmāde-i şiryān-ı ʿadūdur naẓar eyle
48. Ṭaşt-ı ḥıref ü neşter-i faṣṣādı görürseñ

taʿṭīr ol-:

1. **taʿṭīr oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **123**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel koku ile kokulandırmak.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

taṭyīb ol-:

1. **taṭyīb olalı:**-*alı*
Gazel 309
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü hoş olmak.
3. Müstaġnī-i būy-ı gül-i gülzār-ı cihānum
4. Taṭyīb olalı ʿıṭr-ı maḥabbetle dimāġum

ṭavāf ol-:

1. **ṭavāf olur:**-*ur*
Gazel 130
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etrafını dolaşmak, tavaf edilmek.
7. Ḫālī olur mı hīç der-i beytü’l-ḥarām-ı ʿışḳ
8. Bir Kaʿbedür ki anda hemīşe ṭavāf olur

ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy:

1. **ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 187
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Semtinin Ka'be'sini (sevgilinin evi) tavaf etme.
9. ʿĀlem ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñda biz henüz
10. Ser-geşte-ḫāl-i dāyire-i nīm-ruḫsatuz

taʿvīz-i belā-yı nāgehān:

1. **taʿvīẕ-i belā-yı nāgehān:**
Kaside 6

Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ansızın (gelen) belanın(ya) (karşı) muska(sı).
17. Ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bābı taʿvīẕ-i belā-yı nāgehān
18. Vefḳ-ı naḳş-ı ṭāḳı ḥırz-ı āfet-i ʿaynü'l-kemāl

taʿviz-i devlet-ābād:

1. **taʿviẕ-i devlet-ābādı:**-*ı*
Gazel 376
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kutlu devletin/saadetin bedeli.
13. Zihī raḳam-zede taʿviẕ-i devlet-ābādı
14. Bu gūne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

tavṣīf id-:

1. **tavṣīf idersem:**-*er, -se, -m*
Kaside 26
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vasıflandırmak, nitelemek.
17. N'ola şimden gerü tavṣīf idersem
18. O maḥdūm-ı güzīn-i nükte-dānı

ṭāvus-ı bāġ:

1. **ṭāvus-ı bāġı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahçenin tavusu.
3. Hep cüst u cūy-ı cilvegeh-i dil-rübādayuz
4. Ṭāvus-ı bāġı geşt ü güẕārından isterüz

ṭāvus-ı sebük-cevlān:

1. **ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çabuk gezinen tavus kuşu.
7. N'ola şevḳ-i fasāḥatla bu gūne cilveler itsek
8. Bu bāġuñ biz de ṭāvus-ı sebük-cevlānıyuz cānā

ṭayan:

1. **ṭayanma:**-*ma*
Gazel 276
Mısra: **8**
Dayanmak, sabretmek.
7. Çemende lāneñi āḥir gelür ider ber-bād
8. Ṭayanma tā bu ḳadar rüzgāra ey bülbül

tāyib ol-:

1. **tāyib olmaḳla:**-*maḳ, -la*
Gazel 303
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tövbe edici/tövbekâr olmak.
25. Cürm-i nā-kerde ise daḥi hezārān-tövbe
26. Tāyib olmaḳla ḳabūl-i ser ü kārum bilsem

ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnā:

1. **ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Anlamın mekânsız kuşu.
15. Dil degül belki ol miṣāl-i hümā
16. Ṭāyir-i lā-mekān-ı maʿnādur

ṭayy id-:

1. **ṭayy idemez:**-*e, -mez*
Kaside 23
Mısra: **105**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşmak, üzerinden geçmek.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

2. **ṭayy iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 161
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşmak, üzerinden geçmek.
11. Biz anı bāl ü per-i himmet ile ṭayy iderüz
12. Kaʿbe-i vaṣla hezār olsa daḥi merḥalemüz

ṭayy ol-:

1. **ṭayy olup:**-*up*
Gazel 413
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşmak, geçmek.
9. Ṭayy olup gitdi meded defter-i erbāb-ı ṭarab
10. Ki ne bir naḳd-i müheyyā ne bevāḳī ḳaldı

ṭayy-ı arż-ı düşmen:

1. **ṭayy-ı arż-ı düşmen:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşman toprağının üzerinden geçme.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḥr ü ne yirdeyüz

ṭayy-ı ṭumār:

1. **ṭayy-ı ṭumār:**
Kaside 10
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Dürülmüş tomar/kağıt/defter.
157. Ey Meẕāḳī niçe bir tā bu ḳadar lāf u güzāf
158. Demidür dest-i duʿā eylese ṭayy-ı ṭumār

ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī:

1. **ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin temiz aklı/şuuru.
11. Ḫüsrev-i evreng-i maʿnā Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
12. Kim ġubār-ı pāyıdur ṭayyib-dimāġ-ı Mevlevī

ṭayy-kerde-i devr-i felek:

1. **ṭayy-kerde-i devr-i felek:**
Kaside 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin devrinde üzerinden geçilmiş.
5. Yek-laḫżada ṭayy-kerde-i devr-i felek oldı
6. Neşr olmış iken fitne-i enbān-ı zamāne

taẓallüm-sāz:

1. **taẓallüm-sāzdur:**-*dur*
Gazel 307
Mısra: **4**
Sızlanan, halinden şikâyet eden, yanıp yakılan.
3. Girībān çāk olup ser-pençe-i bī-dād-ı ʿışḳuñla
4. Taẓallüm-sāzdur nālem taḥammül-sūzdur āhum

tāze:

1. **tāze:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Yeni, canlı.
11. Revādur gūşe-i destār-ı taḥsīne sezā görseñ
12. Bu tāze gülşenüñ bir ġonce-i ḫandānıyuz cānā

2. **tāze:**
Kaside 9
Mısra: **97**
Yeni, canlı.
97. Kilk-i Bihzād ile bir tāze gülistān olmış
98. Şuver-i ġonce ile naḳş-ı gül-i ḫandānı

3. **tāze:**
Kaside 10
Mısra: **90**
Taze, yeni açmış.
89. Gülşene olsa revān āb-ı zülāl-i keremi
90. Tāze güller bitürür her ser-i ḫār-ı dīvār

4. **tāze:**
Kaside 12
Mısra: **171**
Yeni.
171. Ol şevḳ ile bir tāze ġazel eyledüm inşād
172. Kim oldı pesendīde-i yārān-ı zamāne

5. **tāze:**
Kaside 14
Mısra: **33**
Yeni.
33. Bu tāze eser böyle maġāzī-i cedīde
34. Şöhret-şiken-i nām-ı fütūḥ-ı ḳudemādur

6. **tāze:**
Kaside 18
Mısra: **116**
Taze.
115. Rūşen-i mekremetüñ ʿıyd-ı kerem-perdāzı
116. Gülşen-i mevhibetüñ tāze gül-i bī-ḫārı

7. **tāze:**
Kaside 24
Mısra: **9**
Yeni.
9. Tāze cān buldı ʿālem-i fānī
10. Bu şebāb-ı herem mübārek-bād

8. **tāze:**
Gazel 72
Mısra: **11**
Yeni.
11. Ne ʿaceb bāġ-ı dili tāze gülistān itse
12. Kilk-i Bihzād-ı ḫayālüñ gül-i taṣvīr bilür

9. **tāze:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Taze, canlı.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze mıdur
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eser-i ġāze midür

10. **tāze:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Yeni, canlı.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

11. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **1**
Taze, yeni.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

12. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **2**
Taze, canlı.
1. Hep ḳolumda resm-i dāġ-ı āteşīnem tāzedür
2. Hep gül-i pīrāye-baḫş-ı āstīnem tāzedür

13. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **4**
Taze, canlı.
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

14. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **6**
Taze, canlı.
5. Reşḥa-i feyż-i hevā-yı bāġ-ı vaṣl-ı yār ile
6. Nev-bahār-ı ārzū-yı dil-nişīnem tāzedür

15. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **8**
Taze, yeni.
7. Eyledi şemşīr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-fīgār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

16. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **10**
Taze, körpe.
9. Tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳa taḥammül eylemez
10. Nev-resīde ol nihāl-i nāzenīnem tāzedür

17. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **12**
Taze, yeni.
11. Ey Meẕāḳī ġonce efrūz-ı ḫayāl olsa n'ola
12. Gül-bün-i taʿbīr-i naẓm-ı nev-zemīnem tāzedür

18. **tāzeler:**-*ler*
Gazel 141
Mısra: **7**
Körpe, dilber.
7. Şīvesinden ḳarşumuzda tāzeler destārını
8. ʿĀṣıḳa ol dil-ber-i mümtāz kākül gösterür

19. **tāze:**
Gazel 198
Mısra: **2**
İlk, yeni.
1. Biz o ġonce-dehenüñ ḫaṭṭ-ı ʿiẕārın bilürüz
2. Daḥi nā-reste iken tāze bahārın bilürüz

20. **tāze:**
Gazel 228
Mısra: **1**
Yeni, canlı.
1. Virdi revnaḳ ṣafḥa-i ruḥsār-ı yāra tāze ḫaṭ
2. Baġladı mecmūʿa-i ḥüsne güzel şīrāze ḫaṭ

21. **tāze:**
Gazel 230
Mısra: **4**
Yeni, körpe.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u gönül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

22. **tāze:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Yeni, canlı.
9. Tāze ḫoş ṭarz-ı Ḥasen birle Meẕāḳī ḥaḳḳā
10. Ġayret-i ḥüsn-i beyān-ı ḳudemādur süḫanüm

23. **tāze:**
Gazel 311
Mısra: **15**
Yeni, canlı.
15. Ey Meẕāḳī demidür tāze ġazeller diyelüm
16. Gül-sitān-ı süḫanüñ faṣl-ı bahārın görelüm

24. **tāze:**
Gazel 366
Mısra: **7**
Yeni, taze.
7. Rindān-ı deyr sāle virür tāze inbisāṭ
8. Deyr-i ḳadīm-i ʿışḳ u büt-i keç-külāh-ı nev

25. **tāze:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Taze, canlı.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

26. **tāze:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Taze, canlı.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

27. **tāze:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Taze, canlı.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

28. **tāze:**
Gazel 367
Mısra: **8**
Taze.
7. Bu demde feyż-i hevā ile dem-be-dem görinür
8. Füsürde-ḫūn-ı şehīdān-ı ārzū tāze

29. **tāzedür:**-*dür*
Gazel 381
Mısra: **8**
Yeni, taze, canlı.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

30. **tāze:**
Gazel 407
Mısra: **11**
Yeni.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

31. **tāze:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Yeni.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eser yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

32. **tāze:**
Gazel 408
Mısra: **5**
Yeni, canlı.
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

33. **tāze:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Yeni.
11. Bu şevḳ ile Meẕāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

34. **tāze:**
Gazel 413
Mısra: **13**
Canlı, yeni.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳı ḳaldı

35. **tāze:**
Gazel 433
Mısra: **2**
Taze, yeni.
1. Gönül gönül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

tāze-bahār-ı çemen-i maʿnā:

1. **tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Anlam çimenliğinin/bahçesinin yeni/ilk baharı.
173. Tabʿum ol tāze-bahār-ı çemen-i maʿnādur
174. Görmemişdür daḥi āsīb-i ḫazān-ezhārı

tāze ol-:

1. **tāze oldı:**-*dı*
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tazelenmek.
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

2. **tāze olur:**-*ur*
Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tazelenmek.
5. Ḫayāl-i ḫaṭṭ-ı ruḫın eşk-i dīde sebz eyler
6. Olur hemīşe çemenzār-ı ṭarf-ı cū tāze

3. **tāze olur:**-*ur*
Gazel 367
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taze olmak.
9. Ne deñlü pür ise de şevḳ-i nev-civānlar ile
10. Olur edā-yı Meẕāḳī-yi tāze-gū tāze

tāze tāze:

1. **tāze tāze:**
Gazel 94
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yeni.
7. Cā-be-cā sīnemde cānā tāze tāze daġlar
8. Lāleler midür ʿaceb güller midür bilmem nedür

2. **tāze tāze:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeni yeni.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuşşāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

tāze ṭut-:

1. **tāze ṭutar:**-*ar*
Kaside 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taze/canlı tutmak.
3. Zihī ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān
4. Ki feyżi tāze ṭutar bāġ-ı çār-erkānı

tāze vü ter ol-:

1. **tāze vü ter ola:**-*a*
Kaside 23
Mısra: **160**

Kelime Tipi: **Deyim**
Taze ve canlı olmak.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

tāze-bahār ol-:
1. **tāze-bahār olmayıcaḳ:**-*ma, -yıcaḳ*
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İlkbahar gelmek.
5. Dāġ dāġ-ı ġam-ı ʿışḳa nefes-i āh gerek
6. Faṣl-ı gülden ne çıḳar tāze-bahār olmayıcaḳ

tāze-beste:
1. **tāze-bestedür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **12**
Yeni makam/aheng.
11. Güş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-terāneyi
12. Tāze-zebān tāze-edā tāze-bestedür

tāze-be-tāze:
1. **tāze-be-tāze:**
Gazel 234
Mısra: **11**
Sürekli yenilenen/tazelenen, taptaze.
11. Tāze-be-tāze dāġ ile ḫātır-fürūz olur
12. Olmaz fetīl-i sīnede dūd-ı ferāġ-ı dāġ

tāze-cevāb:
1. **tāze-cevāb:**
Gazel 103
Mısra: **18**
Yeni cevap, orjinal cevap.
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

tāze-civān:
1. **tāze-civān:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Yeni yetme genç.
7. Āferīn himmet-i pīrān-ı ḫarābāta müdām
8. Köhne-mey tāze-civān şūr-ı şebāb isterler

tāze-dāġ:
1. **tāze-dāġ:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Yeni yara.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

2. **tāze-dāġıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 304
Mısra: **5**
Yeni yara.
5. Tāze-dāġıyla gül gül olmışdur
6. Ḫāne-ber-dūş-ı bāġdur göñlüm

tāze-edā:
1. **tāze-edādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **86**
Yeni ifade/üslup.
85. Ol muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revīş tāze-zebān tāze-edādur

2. **tāze-edā:**
Gazel 147
Mısra: **12**
Yeni ifade/üslup.
11. Güş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-terāneyi
12. Tāze-zebān tāze-edā tāze-bestedür

3. **tāze-edādur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **17**
Yeni ifade/üslup.
17. Meẕāḳī nev-be-nev tāze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rüfūgār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

tāze-gū:
1. **tāze-gū:**
Gazel 103
Mısra: **18**
Yeni ve orijinal söz söyleyen.
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

tāze-gūy-ı ʿālem:
1. **tāze-gūy-ı ʿālemüz:**-*üz*
Gazel 162
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dünyada/âlemde yeni söz söyleyen.
13. Ey Meẕāḳī biz ki böyle tāze-gūy-ı ʿālemüz
14. Bāstān-taʿbīr ile köhne edāyı n'eylerüz

tāze-ḥayāt vir-:
1. **tāze-ḥayāt vireli:**-*eli*
Gazel 156
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlandırmak, gençleştirmek.
17. Ey Meẕāḳī vireli mürde-dile tāze-ḥayāt
18. O Mesīḥā-nefesi feyż-i deminden bilürüz

tāze-kün-i dāġ-ı kühen:
1. **tāze-kün-i dāġ-ı kühen:**
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eski yarayı tazeleyen/canlandıran.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

tāzele-:
1. **tāzeledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 81
Mısra: **9**
Tazelemek, yenilemek.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

2. **tāzelerken:**-*r, -ken*
Gazel 345
Mısra: **15**
Yenilemek, tazelemek.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sīnesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmāsı derkār itmesün yā n'eylesün

3. **tāzeler:**-*r*
Gazel 392
Mısra: **8**
Tazelemek, yenilemek.
7. Şevḳ-i pey-der-peyi gör sūde-i elmās gibi
8. Tāzeler dāġ-ı dili nāz u ʿitāb-ı tāze

tāzelen-:
1. **tāzelense:**-*se*
Kaside 7
Mısra: **55**
Tazelenmek, yenilenmek.
55. Ṣayda çıḳduḳça tāzelense n'ola
56. Ḳıṣṣa-i heft-ḫʷān cirīdüñden

2. **tāzelendi:**-*di*
Gazel 148
Mısra: **2**
Tazelenmek, yenilenmek.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

3. **tāzelenür:**-*ür*
Gazel 366
Mısra: **11**
Tazelenmek, yenilenmek.
11. Her bir naẓarda tāzelenür eski derdimüz
12. Şevḳ-i cedīde bāʿiṣ olur her nigāh-ı nev

4. **tāzelendi:**-*di*
Gazel 411
Mısra: **2**
Tazelenmek, yenilenmek.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

5. **tāzeleneydi:**-*e, -ydi*
Gazel 431
Mısra: **3**
Tazelenmek, yenilenmek.
3. N'olaydı tāzeleneydi bu köhne-dāġ-ı derūnum
4. Biraz da sūde-i elmāsdan ferāġum olaydı

tāze-naġam:
1. **tāze-naġam:**
Kaside 24
Mısra: **66**
Taze/canlı ezgiler/nağmeler.
65. Bülbül-i nev-bahār-ı devletsin
66. Böyle tāze-naġam mübārek-bād

tāze-revīş:
1. **tāze-revīş:**
Kaside 14
Mısra: **86**
Yeni tarz/üslup.
85. Ol muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revīş tāze-zebān tāze-edādur

tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān:
1. **tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān:**
Gazel 343
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feryat/figan iğnesinin/dikeninin kazıdığı taze sakal.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemīşe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

tāze-rūy:
1. **tāze-rūy:**
Gazel 111
Mısra: **7**
Taze/ güzel yüzlü.
7. ʿIşḳuñla oldı maḥrem ü bī-gāne tāze-rūy
8. Feyż-i bahār hem gül-i ter hem giyāh açar

tāze-ṭarḥ:
1. **tāze-ṭarḥ:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Yeni düzenli/tarz.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ bu kim bu naẓm-ı rengīnüñ senüñ
10. Tāze-ṭarḥ u nev-zemīn bir bī-bedel nev-güftedür

tāze-zebān:
1. **tāze-zebān:**
Kaside 14
Mısra: **86**
Taze/yeni dil.
85. Ol muḫteriʿ-i ṭarz-ı cedīdüm ki kelāmum
86. Hep tāze-revīş tāze-zebān tāze-edādur

2. **tāze-zebān:**
Gazel 103
Mısra: **18**
Taze/yeni dil.
17. Ġazel-i pāk-i Meẕāḳī'ye nazīre dimege
18. Tāze-gū tāze-zebān tāze-cevāb isterler

3. **tāze-zebān:**
Gazel 147
Mısra: **12**
Taze/yeni dil.
11. Gūş it Meẕāḳī bu ġazel-i nev-teräneyi
12. Tāze-zebān tāze-edā tāze-bestedür

4. **tāze-zebān:**
Gazel 230
Mısra: **14**
Taze/yeni dil.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

5. **tāze-zebāndur:**-*dur*
Gazel 327
Mısra: **7**
Taze/yeni dil.
7. Her bir nigehi ʿāşıḳa bir tāze-zebāndur
8. Ḳo ġonce gibi lebleri ḫāmūş görinsün

6. **tāze-zebān:**
Gazel 366
Mısra: **13**
Taze/yeni dil.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

tāze-zebān-ı niyāz:
1. **tāze-zebān-ı niyāzdur:**-*dur*
Gazel 207
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yalvarmanın yeni/taze dillisi.
13. El-ḥaḳ Meẕāḳī tāze-zebān-ı niyāzdur
14. Ol āfet-i zamāneye bu nev-zemīn-i nāz

tāze-zebān-ı şīve:
1. **tāze-zebān-ı şīvesin:**-*si, -n*
Gazel 434
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İşvenin/cilvenin taze/yeni dili.
7. Ol büt-i ʿişve-fiṭratuñ tāze-zebān-ı şīvesin
8. Fenn-i maḥabbetüñ nice nükte-ṭırāzı bilmedi

taʿẓīm id-:
1. **taʿẓīm idüp:**-*üp*
Kaside 24
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saygı ve hürmette bulunmak.
21. Saña taʿẓīm idüp dü-tā oldı
22. Ḳad-i eflāke ḫam mübārek-bād

2. **taʿẓīm idüp:**-*üp*
Kaside 26
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saygı ve hürmette bulunmak.
41. Aña taʿẓīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

tāziyāne:
1. **tāziyāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **10**
Kamçı, kırbaç.
9. Fürūġ-ı berḳ-ı maḥabbetle cilve-rīz oluruz
10. Semend-i ṭabʿa ʿaceb tāziyāneyüz cānā

tebāşīr-i ṣabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā:
1. **tebāşīr-i ṣabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gri bayram sabahının müjdesi. (Bayram sabahı olduğunu haber veren ilk aydınlık.).
1. Münevver ḳıldı dünyāyı ser-ā-pā
2. Tebāşīr-i ṣabāḥ-ı ʿıyd-ı azḥā

tebdīl id-:
1. **tebdīl idüp:**-*üp*
Kaside 12
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dönüştürmek, değiştirmek.
121. Tebdīl idüp anları da itdi o mülküñ
122. Ser-keşleri hep tābiʿi fermān-ı zamāne

tebeh ol-:
1. **tebeh oldı:**-*dı*
Gazel 371
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mahvolmak.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

Tebrīz:
1. **Tebrīz:**
Kaside 8
Mısra: **96**
Tebrīz şehri.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḫār eyler

tecāvüz it-:
1. **tecāvüz itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 303
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öteye geçmek, aşmak.
23. Ḳorḳarın ḥaddümi sehv ile tecāvüz itdüm
24. Bī-ḳarār olmaz idüm cāy-ı ḳarārum bilsem

tecellā-yı ʿasīr:
1. **tecellā-yı ʿasīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zor ortaya çıkan/beliren.
25. Eş-şalā ser-cūş-ı ḫum-ı feyże kim el-ḥaḳ henüz
26. Bu füşürde-hūş tecellā-yı ʿasīrümdür benüm

tecellī-i cemāl-i ʿışḳ:
1. **tecellī-i cemāl-i ʿışḳ:**
Gazel 394
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın yüzünün güzelliğinin yansıması.
7. Tecellī-i cemāl-i ʿışḳ her yirde fürūzāndur
8. Egerçi Kaʿbe bir yirde olur büt-ḫāne bir yirde

tedārik-i kuḥl-ı başar:
1. **tedārik-i kuḥl-ı başardayuz:**-*da, -yuz*
Gazel 180
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Göze çekilen sürmeyi elde etme/tedarik etme.
13. Cemʿ-i ġubār-ı rāh-ı revān-ı cihād idüp
14. Çeşm-i dile tedārik-i kuḥl-ı başardayuz

tedbīr:
1. **tedbīrini:**-*i, -ni*
Gazel 72
Mısra: **2**
Önlem alma.
1. Dil ki ṣad-güne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

tedḳīḳ-i naẓar-baḥs-i ḥudūs u sitem:
1. **tedḳīḳ-i naẓar-baḥs-i ḥudūs u sitemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve sonradan peyda olmanın düşünme konusunu inceleme.
45. Ḥikmetde Felāṭūn-ı zamānsın ki ʿayāndur
46. Tedḳīḳ-i naẓar-baḥs-i ḥudūs u sitemüñden

tedḳīḳ-ı naẓar:
1. **tedḳīḳ-ı naẓarla:**-*la*
Kaside 14
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İnceleme, araştırma.
53. Ol dāver-i dānā ki bu tedḳīḳ-ı naẓarla
54. Ser-tā-be-ḳadem mā-ṣadaḳa ʿaḳl u zekādur

teʿemmül ḳıl-:
1. **teʿemmül ḳılsa:**-*sa*
Kaside 26
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
İyice/etraflıca düşünmek.
31. Teʿemmül ḳılsa esrār-ı nihānı
32. Bilür rāz-ı derūn-ı ḳudsiyānı

teʾessüf:
1. **teʾessüf:**
Gazel 44
Mısra: **17**
Eseflenme, kederlenme.
17. Ey Meẕāḳī şad teʾessüf geçdi eyyām-ı şebāb
18. Nev-civān olmaḳ dilerseñ rūz u şeb pīrāne iç

teʾessüf çek-:
1. **teʾessüf çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 156
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eseflenmek, üzülmek.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

tef ü tāb:
1. **tef ü tāb:**
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sıcaklık ve parlaklık.
7. Bu güne sūz-ı maḥabbet ḳalursa sīnemde
8. Bu tef ü tāb ile deryāları serāb iderin

tef ü tāb-ı penbe:
1. **tef ü tāb-ı penbe:**
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pamuğun parlaklık ve sıcaklığı.
3. Ser-germ-i ʿışḳa şāhid-i sūz-ı derūn olur
4. Bu tef ü tāb-ı penbe vü āteş-dimāġ-ı dāġ

tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yār:

1. **tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünün görünmesinin parlaklığı ve sıcaklığı.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāre tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

tefāḫür id-:
1. **tefāḫür iderdüm:**-*er*, -*dü, -m*
Gazel 431
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Övünmek, böbürlenmek.
13. Meẕāḳī ḫüsrev-i ʿışḳum diyü tefāḫür iderdüm
14. Felek bu fülke-i zerrīn ile otaġum olaydı

tefāvüt:
1. **tefāvüt:**
Gazel 337
Mısra: **7**
Farklılık.
7. Ġam u şādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

2. **tefāvüt:**
Gazel 383
Mısra: **9**
Farklılık,.
9. İki ʿāşıḳ miyānında tefāvüt pek nümāyāndur
10. Cünūn-ı Ḳays ḳanda saḫtkār-ı kūh-ken ḳanda

teferrüc eyle-/it-:
1. **teferrüc eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 8
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gezmek, içini rahatlatmak.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehi teşrīf-i şaḥrā geh şafā-yı kūhsār eyler

2. **teferrüc itdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dolaşmak, gezmek.
45. Teferrüc itdi şeb-āẕīn-i Nīl-i pür-cūşı
46. Ki rūzı olmadı çoḳ şāh-ı dehre seyrānı

tefeʾül eyle-:
1. **tefeʾül eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 28
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fal açmak, hayra yormak.
65. N'ola şimden gerü āmāde-i ḥamd ü senā olsañ
66. Tefeʾül eyledükçe āyet-i Feth ü ẓafer geldi

tefriḳa şal-:
1. **tefriḳa şaldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayrılmaya/bozuşmaya yol açmak.
7. Tefriḳa şaldı felek şoḥbet-i erbāb-ı dile
8. Ne mülāḳat u ne ḫod cāy-ı telāḳī ḳaldı

tefsīr:
1. **tefsīr:**
Kaside 8
Mısra: **129**
Kurʾân-ı Kerîmʾin âyet veya sûrelerini açıklama.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i ḥadīs idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẕuḫr-ı hidāyet iddiḫār eyler

teġāfül:
1. **teġāfül:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Anlamazlıktan gelme, ilgisiz davranma.
7. Ey Rüstem-i zamāne teġāfül revā mıdur
8. Bījen gibi fütāde-i teh-çāh-ı miḥnetüz

2. **teġāfül:**
Gazel 208
Mısra: **11**
Anlamazlıktan gelme, ilgisiz davranma.
11. Ey ḫoş-dili bu deñlü teġāfül revā mıdur
12. Rāh-ı belāda pey-siper-i ġam degül miyüz

3. **teġāfül:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Anlamazlıktan gelme, ilgisiz davranma.
5. ʿUşşāḳ-ı zāra ruḫsat-ı yek-naẓra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

teġāfül id-:
1. **teġāfül idicek:**-*icek*
Gazel 190
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anlamazlıktan gelmek, ilgisiz davranmak.
7. O ṭabīb-i dil ü cān böyle teġāfül idicek
8. Biz nice derd-i dil-i ḫastaya dermān buluruz

teġāzül:
1. **teġāzül:**
Kaside 17
Mısra: **169**
Gazel söyleme.
169. Bu teġāzül eser-i muṣḥaf-ı tevfīḳ ancaḳ
170. Fālımuz fāldur Allāhü teʿālā aʿlem

tegerk-i ebr-i ġayret:
1. **tegerk-i ebr-i ġayret:**
Kaside 8
Mısra: **208**
Kelime Tipi: -
Gayret bulutunun dolusu.
207. Dil-i dānā ile nā-dān iderse baḫse ger cüʾet
208. O bed-baḫtı tegerk-i ebr-i ġayret sengsār eyler

tehālük it-:
1. **tehālük itme:**-*me*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
İstekle atılmak.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu gūne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

teh-cürʿa-i cām-ı kerem:
1. **teh-cürʿa-i cām-ı keremin:**-*in*
Gazel 401
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cömertlik/lütuf kadehinin dibindeki yudum.
11. Teh-cürʿa-i cām-ı keremin kimseye virmez
12. Ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā kimi görse

teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüz:
1. **teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden:**-*den*
Gazel 126
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sınırı aşan kadehin dibindeki yudum.
15. Şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden bu ifrāṭı
16. Ne hūşyār-ı ḳadeḥ-peymā ne mest-i hūşyār eyler

2. **teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden:**-*den*
Gazel 403
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sınırı aşan kadehin dibindeki yudum.
17. Bu meclisde şaḳın teh-cürʿa-i cām-ı tecāvüzden
18. Nice huşyār olur mest-i müdām āheste āheste

teh-cürʿa-i mey:
1. **teh-cürʿa-i mey:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın dibinde kalan yudum.
3. Bir mūrı ki teh-cürʿa-i mey şīr-i ner eyler
4. Çoḳ mı bu ḳadar ʿarbede-i gāh geh-i mest

teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ:
1. **teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının yudumunu dibi/son yudumu.
5. ʿĀşıḳı ser-mest ider teh-cürʿa-i şahbā-yı ʿışḳ
6. İtme deryā-nūş iseñ de bāde-i bī-ġışla baḫs

teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn:
1. **teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn:**
Gazel 241
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Övgü kadehinin dibindeki yudumu içen.
15. Dehri mest itdi Meẕāḳī bāde-i güftārımuz
16. Biz henüz teh-cürʿa-nūş-ı cām-ı taḥsīn olmaduḳ

teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳ:
1. **teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 76
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın (şarabının) dibindeki yudumu içen.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

teh-cürʿa-nūş-ı sāġar-ı bezm-i elest:
1. **teh-cürʿa-nūş-ı sāġar-ı bezm-i elestüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bezm-i elestteki kadehin dibindeki şarabı içen. bkz. Bezm-i elest: Allahın ruhları yaratıp "elestü bi-rabbiküm" (ben sizin rabbiniz değil miyim) dediği an.
13. Meẕāḳī-veş siyeh-mest-i mey-i cām-ı maḥabbetdür
14. O kim teh-cürʿa-nūş-ı sāġar-ı bezm-i elestüñdür

tehī:
1. **tehī:**
Gazel 128
Mısra: **17**
Boş.
17. Meẕāḳī şanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

2. **tehī:**
Gazel 153
Mısra: **16**
Yalnız.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fitrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

3. **tehī:**
Gazel 380
Mısra: **1**
Boş.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

4. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **2**
Boş.
1. Fiġān ki oldı derūn-ı ḫum-ı ṣarāb tehī
2. Rübūde-künc-i ṭarab daḫme-i ḫarāb tehī

5. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **4**
Boş.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

6. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Boş.
5. Cemāl-i duḫter-i rez düşde daḫi oldı nihān
6. Ġunūde-dīde-i baḫt u ḫayāl-i ḫ'āb tehī

7. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **8**
Boş.
7. Döküldi yirlere mīnā-ṣurāḥī-i bāde
8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

8. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **10**
Boş.
9. Füsürde oldı meded āb ü tāb-ı meclis-i mey
10. Ṣarāb-ı rīḫte-sīḫ-ı dil-i kebāb tehī

9. **tehī:**
Gazel 409
Mısra: **12**
Boş.
11. Felekde pīr-i muġāna ne deñlü ḫayf oldı
12. Dükendi naḳd-i ṭarab kīse-i şebāb tehī

tehī ḳal-:

1. **tehī ḳaldı:**-*dı*
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş kalmak.
5. Ḳaldı tehī kemend-i temennā-yı dil dirīg
6. Bir seg raḳībe olmış ol āhū şikār ḫayf

2. **tehī ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 16
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş/eksik kalmak.
19. Luṭf u keremüñ gördi senüñ ḫāżır u ġayib
20. Bir kimse tehī ḳalmadı naḳd u selemüñden

3. **tehī ḳalur:**-*ur*
Kaside 7
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş kalmak, nafile olmak.
31. Ḳorḳarın kim tehī ḳalur āḫir
32. Cilvegāh-ı yelān cirīdüñden

4. **tehī ḳalur:**-*ur*
Gazel 409
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş kalmak.
13. Meẕāḳī naʿra-i mestāne ruḫṣat olmaz mı
14. Ḳalur gider mi bu eyvān-ı nüh-ḳıbāb tehī

tehī ol-:

1. **tehī oldı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş/boşalmış olmak.
1. Fiġān ki oldı derūn-ı ḫum-ı ṣarāb tehī
2. Rübūde-künc-i ṭarab daḫme-i ḫarāb tehī

2. **tehī olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 389
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş olmak.
3. Sāḳiya böyle tehī olmasa māh-ı nev-i cām
4. Pür olup bāde ile bedr-i temām olsa bize

3. **tehī olmaz:**-*maz*
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş olmak.
3. Fikr-i müjgān eylesek ġamze ḫayāl-engīz olur
4. Şīrden olmaz tehī bir laḥẓa aşlā bīşemüz

4. **tehī olsa:**-*sa*
Gazel 437
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş olmak.
11. Ger tehī olsa n'ola fitrāk-ı şayyād-ı ḫayāl
12. Ḳayd-ı imkān-ı taṣavvurdan maṣūndur ġamzesi

tehī-cām-ı emel:

1. **tehī-cām-ı emel:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Arzunun boş kadehi.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i ṣarāb-ı bezm-i luṭf itse
10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūn:

1. **tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı:**-*ı*
Gazel 362
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin içki dağıtanının hilalindeki boş kadeh.
9. Tehī-cām-ı hilāl-i sāḳī-i gerdūnı kim n'eyler
10. Felek ehl-i dile bir sāġar-ı leb-rīz göstersün

tehī-dest ṣan-:

1. **tehī-dest ṣanmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 360
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli boş zannetmek.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest ṣanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

tehī-fitrāk:

1. **tehī-fitrāk:**
Gazel 405
Mısra: **15**
Boş terki kayışı.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-gūne naḫçīr olsa da

tehī-kāse:

1. **tehī-kāse:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Boş kâse.
21. Bu ne nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur
22. Kim tehī-kāse virür neşve-i cām-ı ser-şār

tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār:

1. **tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār:**
Gazel 128
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma arzusunun boş kemendi.
15. Tehī-kemend-i hevā-yı viṣāl-i yār olma
16. Bu ṣaydgāh-ı ümīdüñ şikārı bāḳīdür

tehī-kīse:

1. **tehī-kīsedür:**-*dür*
Gazel 286
Mısra: **3**
Kesesi boş.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

tehī-kīsegān-ı nā-kām:

1. **tehī-kīsegān-ı nā-kāma:**-*a*
Kaside 24
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nasipsiz/amacına ulaşamamış boş keseliler.
13. Hep tehī-kīsegān-ı nā-kāma
14. Böyle bezl-i direm mübārek-bād

teʾḫīr-i müşkil:

1. **teʾḫīr-i müşkil:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zorluğun eretelenmesi, zorluktan kurtuma.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

tek:

1. **tek:**
Gazel 7
Mısra: **7**
Yeter ki, yalnız.
7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

2. **tek:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Yeter ki, yalnız.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

3. **tek:**
Kaside 21
Mısra: **155**
Gibi.
155. Ḳayd-bend-i kemend-i Meḥmed tek
156. Āhuvān-ı remān-ı maʿnādur

4. **tek:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Yeter ki, yalnız.
5. Tek hemān ʿıyş eylesün dildār ile erbāb-ı dil
6. Cümle esbāb-ı şafā ḫāżır müheyyādur bugün

5. **tek:**
Gazel 343
Mısra: **2**
Yeter ki, yalnız.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

6. **tek:**
Gazel 351
Mısra: **14**
Yeter ki, yalnız.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir ẕāyiḳa-i sūd bulunsun

tek ü pū:
1. **tek ü pūdan:**-*dan*
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koşuşturma.
21. Murādı bu tek ü pūdan degül ṣayd u şikār ancaḳ
22. İdüp raġbet silāḥ u ḥarbe meşk-i gīr ü dār eyler

tek ü tāz:
1. **tek ü tāz:**
Gazel 277
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koşma, koşuşturma.
5. Ber-bād idüp ʿışḳ ile hep ṣabr u ḳarārın
6. Gülşende ʿaceb çoḳ tek ü tāz eyledi bülbül

2. **tek ü tāz:**
Gazel 357
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Koşma, koşuşturma.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

3. **tek ü tāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Öteye beriye koşuşmalar.
3. Eşheb-i nāz ile cevlānına ḳurbān olayum
4. Şahvārān-ı cihān öyle tek ü tāza fedā

4. **tek ü tāzı:**-*ı*
Gazel 434
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Öteye beriye koşuşturma.
15. Cilve-i ḥüsn-i ṭabʿuña reşk ü ḥased Meẕāḳiyā
16. Eşheb-i kilk bu ferās bu tek ü tāzı bilmedi

5. **tek ü tāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Koşma, koşuşturma.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

tek ü tenhā:
1. **tek ü tenhā:**
Gazel 202
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Tek başına/yalnız kalma (sevgili ile).
11. Tek ü tenhā bozar bir ḥamle ile ḳalb-i ʿuṣṣāḳı
12. Bu sulṭān-ı maḥabbetdür ki muḥtāc-ı cünūd olmaz

tekāpū:
1. **tekāpūdan:**-*dan*
Gazel 50
Mısra: **6**
Öteye beriye koşarak aramak, koşuşturma, telaş.
5. Vādī-i ṭalebde daḥi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

tekāpū-yı ʿişret:
1. **tekāpū-yı ʿişrete:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İçkiyi telaş ile koşarak araştırma.
11. Ḳudret ḳalur mı dilde tekāpū-yı ʿişrete
12. Ṣad-nīş-i ġam ki pāy-ı neşāṭa ḫalīdedür

tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-pey:
1. **tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kutlu ayaklı kalemin doru atının telaş ile koşarak araştırması.
9. Meẕāḳī böyle vādide n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

tekellüf:
1. **tekellüf:**
Gazel 119
Mısra: **6**
Sıkıntı, zorluk, külfetli iş.
5. Ḫayāl-engīz-i dil olduḳça ẕevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

tekellüf it-:
1. **tekellüf itme:**-*me*
Gazel 46
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zorluk çıkarmak, zahmet vermek.
13. İtme tekellüf meded sāḳī dem-i bāmdād
14. Ḳand u ʿaraḳdur hemān mā-ḥażar-ı ḫʷān-ı ṣubḥ

2. **tekellüf itme:**-*me*
Gazel 293
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zorluk çıkarmak, zahmet vermek.
13. Tekellüf itme ġurūr ile bezm-i ülfetde
14. Ne deñlü muḥteşem olsañ gedā-yı mestān ol

tekellüf-ber-ṭaraf:
1. **tekellüf-ber-ṭaraf:**
Gazel 364
Mısra: **22**
Sıkıntı/zorluk bir yana.
21. Meẕāḳī merddür lāf u güẕāf-ı serserī itmez
22. Tekellüf-ber-ṭaraf merdāne bir er oġlı erdür bu

tekmīl it-:
1. **tekmīl itse:**-*se*
Gazel 403
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlamak.
13. N'ola noḳṣānını gitdükçe tekmīl itse nākışlar
14. Hilāl-i āḫir olur māh-ı temām āheste āheste

tekrār it-:
1. **tekrār itmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 345
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yinelemek, tekrar etmek.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

tekrār ol-:
1. **tekrār olur:**-*ur*
Gazel 370
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tekrar olmak/edilmek.
17. Ṣadr-ı aʿẓam Ḫażret-i hem-nām-ı faḫr-i kāināt
18. Kim duʿā-yı devleti tekrār olur nev-rūzda

tekrīm id-:
1. **tekrīm idüp:**-*üp*
Kaside 26
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cömertlik göstermek.
43. Aña tekrīm idüp gökde meh-i nev
44. İder ḳaddin dü-tā gördükçe anı

tekye-i ʿālem:
1. **tekye-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünya tekkesi.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm
18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

tekye-i ġam:
1. **tekye-i ġam:**
Gazel 431
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder tekkesi.
1. N'olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

tekye-i miḥnet:
1. **tekye-i miḥnet:**
Kaside 11

Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı tekkesi.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

tel al-:

1. **tel aldum:**-*du, -m*
Gazel 300
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tel almak.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilirāne tel aldum

telāfī eyle-/it-:

1. **telāfī eyler:**-*r*
Kaside 18
Mısra: **227**
Kelime Tipi: **Deyim**
Telafi etmek.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

2. **telāfī itse:**-*se*
Gazel 407
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Telafi etmek.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

telāfī-i ḥırāş-ı ḫārḫār:

1. **telāfī-i ḥırāş-ı ḫārḫār:**
Kaside 8
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Gönül üzüntüsünün tırmalamasının telafisi.
111. O gül-gün-cilve kim seyr eyleyenler n'ola şād olsa
112. Gül-endāmı telāfī-i ḥırāş-ı ḫārḫār eyler

telāfī-i sitem:

1. **telāfī-i sitem:**
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eziyetin telafisi.
9. Her ne cevr eylerse itsün kim telāfī-i sitem
10. Şīve-perver bir nigāh-ı ʿözr-ḫᵛāhıdur bana

telāfī-i sitem-i bī-şumār:

1. **telāfī-i sitem-i bī-şumārı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sayısız eziyetin telafisi.
15. Sipihrüñ eyle taḥammül cefā vü cevrine kim
16. Telāfī-i sitem-i bī-şumārı bāḳīdür

telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per:

1. **telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per:**
Kaside 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanadı yakıp eriten telafi mektubu.
3. Yine pervāne-i şemʿ-i ġama berg-i gül-i terden
4. Telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per geldi

telāḳi:

1. **telāḳi:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Kavuşma, buluşma.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

telāḳī um-:

1. **telāḳī umar:**-*ar*
Gazel 170
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kavuşma/buluşma ummak/beklemek.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

2. **telāḳī umar:**-*ar*
Gazel 170
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kavuşma/buluşma ummak/beklemek.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

telāḳḳī-i feyż-i seḥer:

1. **telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz:**-*de, -yüz*
Gazel 180
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Seher vaktinin bereketini alma.
15. Şeb-zindedār-ı miḥnet isek olmazuz melūl
16. Her ṣubḥ-dem telāḳḳī-i feyż-i seḥerdeyüz

telāşī-i ṭabʿ:

1. **telāşī-i ṭabʿumı:**-*um, -ı*
Gazel 84
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin endişeli/telaşlı olması.
13. Maʿẕūr ṭut Meẕāḳī telāşī-i ṭabʿumı
14. Şāʿir felekde böyle perīşān-ṣuʿūr olur

telāzum-ı mihr ü sitem:

1. **telāzum-ı mihr ü sitem:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve eziyet gerekliliği.
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

telef eyle-:

1. **telef eyler:**-*r*
Gazel 265
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş yere harcamak, öldürmek, yok etmek.
13. Tār u pūd-ı sühanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

telef ol-:

1. **telef ola:**-*a*
Gazel 211
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boş yere harcanmak, heba olmak.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül:

1. **telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül:**
Gazel 10
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Anlamamazlıktan gelmenin zevkinin acısı.
13. Meẕāḳī telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül itdi beni
14. O tünd-i kāfir-i ḥışm-āzmā-yı istiġnā

telḫ-kām it-:

1. **telḫ-kām itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Damağı acı etmek, kederlendirmek, üzmek.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Meẕāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿat:

1. **telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Karakterin/mizacın acı tadında olanı.
55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

telḫnāk it-:

1. **telḫnāk itdi:**-*di*
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acılaştırmak.
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

temām:

1. **temām:**
Kaside 18
Mısra: **157**
Tamamıyla, eksiksiz olarak.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

2. **temām:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Tam, tamam, bütün.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

temām it-:

1. **temām itsün:**-*sün*
Gazel 388
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlamak.
11. Erbāb-ı dili temām itsün
12. Ol nergis-i nīm-ḫᵛāb-ı ʿişve

temām ol-:

1. **temām oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlanmak.
71. Oldı Meẕāḳī çü ser-ā-ser temām
72. Ḳāfiye-i bīş ü kem-i rūzgār

2. **temām oldı:**-*dı*
Gazel 180
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tamamlanmak, sona ermek.
29. Medḥ-i ġazā Meẕāḳī temām oldı lā-cerem
30. Şimdi duʿā-yı āṣaf-ı nigū-siyerdeyüz

temāmen:

1. **temāmen:**
Gazel 423
Mısra: **3**
Tamamen, bütünüyle.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ

4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

temām-ı mest-i şarāb-ı elest:

1. **temām-ı mest-i şarāb-ı elest:**
Gazel 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsanların yaradılış başlangıcındaki şarapla tamamen sarhoş.
1. Gönül ki bezm-i maḥabbetde mest olup ḳalmış
2. Temām-ı mest-i şarāb-ı Elest olup ḳalmış

temām-ı mīve-i maḳṣūd:

1. **temām-ı mīve-i maḳṣūda:**-*a*
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzulanan meyvenin tamamı.
7. Temām-ı mīve-i maḳṣūda şimdi el mi irer
8. Bu ravżada semer-i nīm-res ġanimetdür

temāşā:

1. **temāşāda:**-*da*
Gazel 312
Mısra: **11**
Bakma, izleme, seyretme.
11. Gülşen-i ḥüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

temāşā eyle-/id(t)-/ḳıl-:

1. **temāşā eyle:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
5. İmʿān-ı naẓarla dehenin eyle temāşā
6. Dürc-i güher ü ḥoḳḳa-i lüʾlüʾ-i teri gör

2. **temāşā eyle:**
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
5. Gülşen-i ḥüsni meger bāġ-ı melāḥat mı degül
6. Sünbülin eyle temāşā gül-i gülzārına baḳ

3. **temāşā eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 26
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
41. Aña taʿẓīm idüp ber-pā ṭurur serv
42. Temāşā eyledükçe gül-sitānı

4. **temāşā eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, görmek.
7. Temāşā eyledüm dārü'ş-şifā-yı küy-ı cānānı
8. Hezārān mübtelā ḥāżır ṭabīb-i mihribān ġāyib

5. **temāşā eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 142
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

6. **temāşā eylesem:**-*se, -m*
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, izlemek.
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

7. **temāşā eyleyen:**-*yen*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull şanur

8. **temāşā ider:**-*er*
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek; hayranlıkla seyretmek.
5. Cānā seni her yüzden ider şimdi temāşā
6. Ṣad-pāre idelden dili şemşīr-i maḥabbet

9. **temāşā iderin:**-*er, -in*
Kaside 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, izlemek.
7. Böyle ḫūn-beste olan çeşm-i remed-dīdemi gör
8. Ne temāşā iderin ravża-i kāmumda benüm

10. **temāşā itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, gezmek.
5. Cā-be-cā küy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

11. **temāşā itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 382
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
5. Uġradum şoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

12. **temāşā itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, gezmek, bakmak.
5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Nesne yoḳ ṣad-ser-i āġuşte-be-ḫūndan ġayrı

13. **temāşā itmege:**-*me, -ge*
Kaside 8
Mısra: **160**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
159. Degüldür mihr ü meh pīr-i felek çetr-i hümāyūnın
160. Temāşā itmege ʿaynüñ ile çeşmin çehār eyler

14. **temāşā itmege:**-*me, -ge*
Gazel 237
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek.
3. Temāşā itmege ol şeh-süvār-ı eşheb-i nāzı
4. Pür olmış ʿāşıḳ-ı ḥayrān ile eṭrāf-ı reh şafʿ şafʿ

15. **temāşā ḳıl:**
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Seyretmek, izlemek.
5. Temāşā ḳıl ṣafā-yı gül-sitān-ı ḥüsn-i cānānı
6. Açılmış sünbül-i terle gül-i sīr-āb bir yirde

temeddüḥ:

1. **temeddüḥ:**
Kaside 17
Mısra: **161**
Kendini övme.
161. Ey Meẕāḳī bu temeddüḥ niçe bir eyle duʿā
162. Ġarazuñ lāf ise besdür saña ne bīş ü ne kem

2. **temeddüḥ:**
Gazel 265
Mısra: **17**
Kendini övme.
17. Bu temeddüḥ ne revā n'eyleyüm ebnā-yı zamān
18. Lāyıḳ-ı midḥat u şāyeste-i evṣāf degül

temennā:

1. **temennādur:**-*dur*
Gazel 315
Mısra: **3**
Dileme, isteme.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kiştümdür benüm

temennā-yı per ü bāl:

1. **temennā-yı per ü bāl:**
Gazel 131
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanat arzusu/isteği.
11. Ḳanāʿat ḳıl ḫayāl-i yāra geç pervāz-ı vuṣlatdan
12. Temennā-yı per ü bāl āfet-i mūr-ı maḥabbetdür

temevvüc eyle-:

1. **temevvüc eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 8
Mısra: **196**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dalgalanmak, coşmak.
195. Ḫuşūşā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

temīme-i cān:

1. **temīme-i cān:**
Kaside 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Canın nazar boncuğu/nazarlığı.
3. Nice nāme temīme-i cān kim
4. Refʿ ider zaḫm-ı çeşm-i ālāmı

temkīn:

1. **temkīn:**
Kaside 16
Mısra: **73**
İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

2. **temkīn:**
Gazel 124
Mısra: **9**
İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

temkīn ol-:

1. **temkīn olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 23
Mısra: **149**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tedbirli/temkinli olmak.
149. N'ola nefāyis-i naẓmum olursa ger temkīn
150. Dehān-ı şāhid-i endīşedür nemek-dānı

temme bi'l-ḫayr:
1. **temme bi'l-ḫayr:**
Kaside 22
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Hayırlısıyla bitti, tamamlandı.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

temyīz-i felek:
1. **temyīz-i felek:**
Kaside 12
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Feleğin ayrılması/seçilmesi.
147. Farḳ olmayıcaḳ cehl ile ʿirfān bu mıdur yā
148. Temyīz-i felek şīve-i iẕʿān-ı zamāne

ten:
1. **tende:**-*de*
Müseddes 1
Mısra: **14**
Beden, cisim, gövde, vücut.
13. Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret
14. Ḳalmasa tende ẕerrece ḳuvvet

2. **tendedür:**-*de, -dür*
Müseddes 1
Mısra: **22**
Beden, cisim, gövde, vücut.
21. Ḥāṣılı nūr-ı Muṣṭafā ḥaḳḳı
22. Tā ki cān tendedür Ḫudā ḥaḳḳı

3. **tende:**-*de*
Gazel 161
Mısra: **5**
Beden, cisim, gövde, vücut.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

4. **tende:**-*de*
Gazel 189
Mısra: **13**
Beden, cisim, gövde, vücut.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

5. **ten:**
Gazel 224
Mısra: **5**
Beden, cisim, gövde, vücut.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

tenezzül:
1. **tenezzül:**
Gazel 286
Mısra: **1**
Alçalma, inme, düşme.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

2. **tenezzül:**
Gazel 286
Mısra: **8**
Alçalma, düşme, değer verme.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

tenezzül eyle-/id(t)-:
1. **tenezzül eyledi:**-*di*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḥüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

2. **tenezzül eylemez:**-*mez*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
5. Ḳıblegāh-ı beyt-i maʿmūra tenezzül eylemez
6. Secde-i Rūḥü'l-Emīn ḫāk-i derinden bellüdür

3. **tenezzül eylemez:**-*mez*
Gazel 270
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
7. Nīm-ḫurde ṣayd-ı āmāle tenezzül eylemez
8. Bīşezār-ı himmetüñ şīr-i jiyānıdur göñül

4. **tenezzül eylemez:**-*mez*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
3. Ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cāna tenezzül eylemez
4. Dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsīdür ʿuḳāb-ı ṭurresi

5. **tenezzül eylemezüz:**-*me, -züz*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
3. Hīç eylemezüz neşve-i şahbāya tenezzül
4. Biz mest-i ḫarāb-ı mey-i peymāne-i ʿışḳuz

6. **tenezzül ide:**-*e*
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçalmak, düşmek, değer vermek.
5. Ḫāṣā ki ide bī-ser ü sāmān-ı maḥabbet
6. Evreng-i Cem ü tāc-ı Ferīdūna tenezzül

7. **tenezzül ider:**-*er*
Gazel 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendi durumuna, düzeyine aykırı düşen bir şeyi kabul etme.
5. Ḫāne-i ʿāṣıḳ-ı şeydāya tenezzül mi ider
6. Ol hümā cilvegeh-i teng nedür bilmez hīç

8. **tenezzül ider:**-*er*
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçalmak, düşmek, değer vermek.
1. Lāyıḳ degül ehl-i dile gerdūna tenezzül
2. Nā-dān-ı denī-ḫilḳat ider dūna tenezzül

9. **tenezzül ider:**-*er*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Önemsemek, ilgilenmek.
5. Ḫurşīde tenezzül mi ider ʿāṣıḳ-ı şeydā
6. Mecnūn-ı melāmet-zede tāc-ı seri n'eyler

10. **tenezzül itme:**-*me*
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçalmak, düşmek, değer vermek.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-maẓmūna tenezzül

11. **tenezzül itmez:**-*mez*
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçalmak, düşmek, değer vermek.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

teng:
1. **teng:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Dar, kısa.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

2. **tengdür:**-*dür*
Gazel 160
Mısra: **2**
Sıkıntılı, dar.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḥavṣalamuz

teng ol-:
1. **teng oldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dar olmak.
27. Nīze-bāzān-ı dehre teng oldı
28. ʿArṣa-i kün-fe-kān cirīdüñden

2. **teng oldı:**-*dı*
Kaside 12
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dar/küçük gelmek.
23. Āḫir götürüp sevḳ-i ḳażā dāma düşürdi
24. Teng oldı aña ʿarṣa-i ʿışyān-ı zamāne

3. **teng oldı:**-*dı*
Kaside 16
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dar olmak.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

4. **teng olur:**-*ur*
Kaside 9
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıkılmak, daralmak.
115. Teng olur cilvesine tünd-ḫırām itdükçe
116. ʿArṣa-i vüsʿat-ı çarḫ olsa eger meydānı

5. **teng olur:**-*ur*
Kaside 12
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dar/küçük gelmek.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

teng ü tār eyle-:
1. **teng ü tār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dar etmek, zor duruma düşürmek.

103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

teng ü tīre:

1. **teng ü tīre:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Dar ve karanlık.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

teng-dehān-ı dil-ber:

1. **teng-dehān-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 278
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin küçük ağzı.
3. Teng-dehān-ı dil-bere bulmaya bir naẕīr eger
4. Ġonce-i bāġı ser-be-ser eylese intiḫāb gül

teng-edā:

1. **teng-edā:**
Gazel 376
Mısra: **20**
Sıkıntılı/dar zamanda dile getirme.
19. Ümīd odur ki ide ʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

teng-feżā:

1. **teng-feżādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **94**
Dar küçük alan.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

teng-i kelām-ı telḫ:

1. **teng-i kelām-ı telḫ:**
Gazel 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Acı sözün inceliği.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

teng-i şeker:

1. **teng-i şeker:**
Gazel 138
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şeker yükü, dilber dudağı.
5. Böyledür ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem
6. Zehr-nūşān-ı ġama teng-i şeker virmezler

2. **teng-i şeker:**
Gazel 167
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şeker yükü, dilber dudağı.
3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

teng-i taḫmīn-i żamīr:

1. **teng-i taḫmīn-i żamīr:**
Kaside 18
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İç yüzünü tahmin sıkıntısı.
63. Kāfir-i lāşe-süvāra ser-i tīġ-ı merdān
64. Teng-i taḫmīn-i żamīr eyler idi mıżmārı

tengī-i meydān:

1. **tengī-i meydān:**
Gazel 350
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Meydanın darlığı.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

tengnā:

1. **tengnāda:**-*da*
Gazel 433
Mısra: **9**
Dar ve sıkıntılı yer, dünya.
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

tengnā-yı ʿālem-i fānī:

1. **tengnā-yı ʿālem-i fānīde:**-*de*
Kaside 15
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Fani dünyanın sıkıntılı yeri.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḥi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

teng-sükker:

1. **teng-sükker:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Küçük şeker.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

tenhā:

1. **tenhā:**
Gazel 70
Mısra: **5**
Sadece, yalnızca.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

2. **tenhā:**
Gazel 401
Mısra: **10**
Yalnız.
9. Cibrīl ise de ʿāşıḳ-ı şādıḳ ḫased eyler
10. Ol şūḫ ile bir kūşede tenhā kimi görse

tenhā ḳo-:

1. **tenhā ḳodı:**-*dı*
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalnız bırakmak.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḫasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

ten-i fersūde:

1. **ten-i fersūdede:**-*de*
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yıpranmış beden.
1. Yārsuz ʿāşıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

ten-i fersūde-i bī-cān:

1. **ten-i fersūde-i bī-cāna:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cansız eskimiş/yıpranmış ten/beden.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

ten-i ḫākī:

1. **ten-i ḫākī:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Topraktan (yaratılmış) vücut.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

ter düş-:

1. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaş/gözyaşı düşmek/akmak.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

2. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terlemek, ıslanmak.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

3. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terlemek, ıslanmak.
3. Görüp cemāl-i ʿaraḳ-rīz-i yāri meclisde
4. ʿİẕār-ı mihr ü gül-i rūy-ı mehde ter düşdi

4. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terlemek, ıslanmak.
5. O ġonce ḫār ile hem-şoḥbet olduġın işidüp
6. Berīd-i bād-ı ṣabā nīm-rehde ter düşdi

5. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terlemek, ıslanmak.
7. O şūḫ ile görüşüp bāġ-ı bezm-i şahbāda
8. Miṣāl-i cām-ı mey evvel nigehde ter düşdi

6. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nemlenmek, ıslanmak.
9. O şāhid ʿarż idicek mācerā-yı çeşm-i terüm
10. Hemān bu bende degül çeşm-i şehde ter düşdi

7. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nemlenmek, ıslanmak.
11. Gelince ḫaṭṭ-ı ʿiẕārı o ġonce-i raʿnā
12. Miṣāl-i jāle miyān-ı giyehde ter düşdi

8. **ter düşdi:**-*di*
Gazel 415
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nemlenmek, ıslanmak.
13. Meẕāḳī ġarḳa-i baḥr-i günāh olup ḫayfā
14. Görüp bu ḫāleti mevc-i günehde ter düşdi

9. **ter düşmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Küsmek, gücenmek.

7. Mācerā-yı eşk-i terden tek hemān ter düşmesün
8. Ol gül-i ḫandāna naḳd-i girye-i şebnem fedā

ter ol-:
1. **ter olmaz:**-*maz*
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Islanmak, tazelenmek, canlanmak.
7. Şad-girye idersek de sipihre eser itmez
8. Dāmān-ı felek baḥr-i sirişk ile ter olmaz

ter ü tāze:
1. **ter ü tāze:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Taptaze.
1. Bahār tāze o gül tāze reng ü bū tāze
2. Çemen çemen gül-i şāh-ı emel ter ü tāze

teraḥḥum eyle-/it-/ḳıl-:
1. **teraḥḥum eyleye:**-*ye*
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımak, merhamet etmek.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

2. **teraḥḥum itse:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımak, merhamet etmek.
15. Dost düşmen ne ʿaceb itse teraḥḥum baña kim
16. Merḥamet ḳopdı ḫavāṣıyla ʿavāmumda benüm

3. **teraḥḥum ḳıl:**
Gazel 397
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Acımak, merhamet etmek.
11. Ḳıl teraḥḥum böyle bir rind-i tehī-peymāneye
12. İrtiḳāb-ı zülli-i ʿarż-ı ihtiyāç itmezse de

terāne:
1. **terāne:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Nağme, ezgi, âhenk, ses.
1. Her seḥer ki terāne böyle gerek
2. Ṣubḥ-ı bezm-i şebāne böyle gerek

2. **terānesin:**-*si*, -*n*
Gazel 410
Mısra: **11**
Nağme, ezgi, âhenk, ses.
11. Bu şevḳ ile Mezāḳī bu tāze terānesin
12. Taʿlīm-i ʿandelīb-i nev-āmūza başladı

terāne-i ḳalem:
1. **terāne-i ḳalemi:**-*i*
Kaside 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kalemin şarkısı.
9. Nice nāme terāne-i ḳalemi
10. Añdırur naġme-i dil-ārāmı

terāne-i meşk-ı fiġān:
1. **terāne-i meşḳ-ı fiġān:**
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inleme nağmeleri.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḫużūr olur

terāne-sencī-i ehl-i cünūn:
1. **terāne-sencī-i ehl-i cünūn:**
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Delirenlerin/çıldıranların şarkı/nağme söylemesi.
7. O kim sezā-yı cevāb ü ḫiṭāb-ı ʿışḳ degül
8. Terāne-sencī-i ehl-i cünūn nedür bilmez

terāzūya getür-:
1. **terāzūya getürdüm:**-*dü*, -*m*
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dengeye getirmek, yatırmak.
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

terbiyet-i ḫādim ü maḥdūm:
1. **terbiyet-i ḫādim ü maḥdūm:**
Kaside 16
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hizmet eden ve edilenin terbiyesi/eğitimi.
59. Aḥsente zihī terbiyet-i ḫādim ü maḥdūm
60. Ādāb-ı melāʾik görinür hep ḫidemüñden

tercīḥe sezā:
1. **tercīḥe sezā:**
Kaside 12
Mısra: **138**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İstenilen, tercihe uygun, tercih edilen.
137. Seyr it eser-i terbiyetin her biri bulmış
138. Tercīḥe sezā rütbe-i rücḥān-ı zamāne

tercīh-i bālā-yı menār:
1. **tercīh-i bālā-yı menār:**
Kaside 8
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Nurlu yerdeki boyunu üstün tutma.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle tūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

tercümān:
1. **tercümānum:**-*um*
Gazel 291
Mısra: **12**
Çevirici, çeviren.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

tercümān-ı maʿnā:
1. **tercümān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Anlamın tercümanı/çevirmeni.
85. Ne muṣāḥib enīs-i sulṭānī
86. Kim sözi tercümān-ı maʿnādur

ter-destī-i ṭabʿ-ı senā-ḫᵛāna:
1. **ter-destī-i ṭabʿ-ı senā-ḫᵛāna:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
Övgü okuyanın karakterinin el yatkınlığı.
191. Hezārān-āferīn ter-destī-i ṭabʿ-ı senā-ḫᵛāna
192. Güher-pīrā-yı medḥüñ böyle dürr-i şāhvār eyler

ter-dīde-i ehl-i naẓar:
1. **ter-dīde-i ehl-i naẓara:**-*a*
Gazel 295
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakanların/görenlerin yaşlı gözü.
9. Ter-dīde-i ehl-i naẓara kuḥl-ı cevāhir
10. Çeşm-i ṭamaʿ-ı cāhil-i ḫod-bīne ġubār ol

ter-dīde-i erbāb-ı dil:
1. **ter-dīde-i erbāb-ı dile:**-*e*
Gazel 200
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gönül sahiplerinin yaşlı gözü.
15. Zaḫm-ı ciger-i bī-hünere sūde-i elmās
16. Ter-dīde-i erbāb-ı dile kuḥl-ı cilāyuz

ter-dimāġ:
1. **ter-dimāġum:**-*um*
Gazel 359
Mısra: **7**
Taze akıllı, sarhoş.
7. O deñlü bāde-i ʿışḳıyla ter-dimāġum kim
8. Ne raġbet-i gül ü ne ḫᵛāhiş-i gül-āb iderin

terennüm ḳıl-:
1. **terennüm ḳıl:**
Gazel 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yavaş ve güzel sesle şarkı söylemek.
11. Meded muṭrib şurāḥī ḳulḳul itdükçe terennüm ḳıl
12. Sürülmez meclis-i rindānda bī-ṣavt u naġam ṣahbā

terennümden ḳal-:
1. **terennümden ḳalur:**-*ur*
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Terennümden/şarkı söylemeden geri kalmak.
1. ʿİẕāruñ gül gül olduḳça şehā luṭf-ı tebessümden
2. Ḳalur mı bülbül-i destān-serā-yı dil terennümden

terennüme āġāz it-:
1. **terennüme āġāz itdi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güzel sesle şarkı söylemeye başlamak.
7. Yine itdi terennüme āġāz
8. Bülbülān-ı hezār-güne naġam

terennüm-sāz-ı şevḳ:
1. **terennüm-sāz-ı şevḳ:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu şarkısını söyleyen.
1. Gel ey muṭrib terennüm-sāz-ı şevḳ ol bezm-i meydür bu
2. Dem-ā-dem bādī-i ṣıyt u ṣadā-yı def ü neydür bu

terk id(t)-:
1. **terk idelüm:**-*elüm*
Kaside 18
Mısra: **232**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bırakmak, vazgeçmek.

231. Demidür olsa ʿayān nükte-i *****
232. Söz temām oldı hemān terk idelüm ikṣārı

2. **terk idüp:**
Kaside 22
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.
67. Ṣadr-ı aʿẕam ki yār-i cānuñdur
68. Terk idüp ẕevḳ-i ḫᵛāb u ārāmı

3. **terk it:**
Gazel 289
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bırakmak, vazgeçmek.
9. Gönül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

terk-i bī-dād:

1. **terk-i bī-dād:**
Gazel 379
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Acımasızlığı bırakma.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

terk-i diyār:

1. **terk-i diyār:**
Gazel 190
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yerinden yurdundan ayrılma.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

terk-i ġam-ı dār u diyār:

1. **terk-i ġam-ı dār u diyār:**
Kaside 8
Mısra: **170**
Kelime Tipi: -
Memleketin ve evin üzüntüsünü (ayrılıktan dolayı) terk etme.
169. Gönül kim ʿışḳ ile mestāne ʿazm-i kūy-ı yār eyler
170. Bu şevḳiyle hemān terk-i ġam-ı dār u diyār eyler

terk-i mecāz: (ETS)

1. **terk-i mecāz:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mecazlı söylemeyi bırakma. Mecâz: Sözlük anlamı "yol, geçilecek yer, hakikatin zıddı"dır. Terim olarak bir sözün gerçek anlamı dışında, benzerlik ilgisi bulunmadan başka bir söz yerine kullanma anlamına gelir.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḥāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eşer terk-i mecāz itmek de güc

terk-i ser:

1. **terk-i serden:**-*den*
Gazel 68
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Başını ortaya koyma, baştan vazgeçme.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḫaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

2. **terk-i serden:**-*den*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Başını ortaya koyma, canından vazgeçme.
7. Düşenler rāh-ı ʿışḳa şevḳ-i fikr-i vaṣl-ı yār ile
8. Ne reh-zenden ḫaẕer ne terk-i serden iḫtirāz eyler

3. **terk-i serinden:**-*in*, -*den*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Başından vazgeçme, başını ortaya koyma.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḫtirāz

terk-i vaṭan:

1. **terk-i vaṭan:**
Gazel 204
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vatanı/memleketi terk etme.
9. ʿIşḳıyla düşüp ġurbete terk-i vaṭan itdüm
10. Gör ḥikmeti bülbül görinür lāne görinmez

terk-i zevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām:

1. **terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gümüş (gibi beyaz) bedenli güzellerin sohbetinin zevkini terk (etme).
9. Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

terkīb-i dil-güşā:

1. **terkīb-i dil-güşā:**
Kaside 22
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gönül açan karışım.
19. Böyle terkīb-i dil-güşā olmaz
20. Eylesek puḫte ʿanber-i ḫāmı

terkīb-i meserret:

1. **terkīb-i meserret:**
Gazel 413
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevinç bütünlüğü.
11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

ter-mizāc-ı nem:

1. **ter-mizāc-ı nem:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Islaklığın yaş karakteri.
3. Bu deñlü derd-i derūnum ne güne ʿarż itsün
4. Ḳalem şikeste-zebān ter-mizāc-ı nem kāġıd

ter-şaşt-ı ʿişve:

1. **ter-şaşt-ı ʿişveyle:**-*yle*
Kaside 8
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Nazın okçu yüzüğü.
177. Kemān-ebrū ḫadeng-i ġamze vü ter-şaşt-ı ʿişveyle
178. Ki dil Ḫıżr olsa da āḫir anı ḫāṭır-figār eyler

tertīb-i bezm-i ʿışḳ:

1. **tertīb-i bezm-i ʿışḳ:**
Gazel 359
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk meclisi düzenleme.
3. Felekde şevḳ ile tertīb-i bezm-i ʿışḳ itsem
4. O bezme sīnemi def nālemi rebāb iderin

tertīb-i dīvān:

1. **tertīb-i dīvān:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Divan düzenleme, şiirlerini bir kitapta toplama.
17. Ey Meẕāḳī kilk-i dest-i himmet-i yārān ile
18. Ḥamdüli'l-lāh biz daḫı tertīb-i dīvān eyledük

2. **tertīb-i dīvān:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Divan düzenleme, şiirlerini bir kitapta toplama.
13. Meẕāḳī-veş n'ola tertīb-i dīvān eylesek şimdi
14. Bu dārü'l-mülk-i naẓmuñ Ḫüsrev-i devrānıyuz cānā

tertīb-i sūr:

1. **tertīb-i sūr:**
Kaside 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ziyafet/şenlik düzenleme.
5. Cihān tertīb-i sūr itsün şeb-āẕīn eylesün encüm
6. Ki devlet nev-ʿarūs-ı fetḥe dāmād olduġın gördük

tesellī bul-:

1. **tesellī buldı:**-*dı*
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avunmak, teselli bulmak.
5. Açdı seḥer sīnesin buldı tesellī göñül
6. Oldı refūgār-ı dil çāk-ı girībān-ı şubḥ

2. **tesellī buldı:**-*dı*
Gazel 308
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avunmak, teselli bulmak.
15. El-minnetü li'l-lāh ki göñül buldı tesellī
16. Gitdükçe beter olmış iken ḫāl-i tebāhum

tesellī vir-:

1. **tesellī viremez:**-*e*, -*mez*
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Avutmak, teselli etmek.
3. Gitdi ol ġonce-dehen bu dil-i zāra şimdi
4. Gül tesellī viremez lāle-i sīr-āb degül

teshīl eyle-:

1. **teshīl eyledi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **87**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kolaylaştırmak.
87. Güç işlerini Ḫażret-i Ḫaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

teshīr:

1. **teshīr:**
Gazel 72

Mısra: **8**
Büyüleme.
7. ʿĀlemi siḥr ile dil-beste-i gīsū eyler
8. Cādū-yı ġamzelerüñ gör nice tesḫīr bilür

teʾsīr:

1. **teʾsīri:**-*i*
Gazel 348
Mısra: **10**
Etki, kederlendirme.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

2. **teʾsīri:**-*i*
Gazel 398
Mısra: **4**
Etki, güç.
3. Müje müstāġnī-i seng-i sitemdür ḳatl-i ʿuşşāḳa
4. O şemşīr-i ḳażā teʾsīri muḥtāc-ı fesān şanma

teʾsīr id-:

1. **teʾsīr ider:**-*er*
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etkilemek.
5. Dil-i āhen-nihād-ı dil-bere teʾsīr ider lābüd
6. Ḳaçan ʿāşıḳ derūn-ı dilde āh-ı cān-güdāz eyler

teʾsir-baḫş-ı naġme-i şehnāz:

1. **teʾsir-baḫş-ı naġme-i şehnāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şehnaz makamının etkileyen nağmesi.
9. Bu söz ü sāz u bu nefes-i āteşīn ile
10. Teʾsir-baḫş-ı naġme-i şehnāzdur sözüm

teʾsīr-i baḫt-ı saʿd:

1. **teʾsīr-i baḫt-ı saʿd:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kutlu/uğurlu talihin etkisi.
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾsīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

teʾsīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ:

1. **teʾsīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk sahiplerinin vaktinin etkisi.
5. Eger kim anda teʾsīr-i dem-i erbāb-ı ʿışḳ olsa
6. Olurdı şuʿle-efrūz-ı fetīl-i şemʿ-i cān āteş

teʾsīr-i maḥabbet:

1. **teʾsīr-i maḥabbet:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin tesiri/etkisi.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

teʿsīr-i naʿt-ı dil-keş:

1. **teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Gönül çeken övgünün tesiri.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī:

1. **teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī:**
Gazel 430
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kenan şehrinin ayının (Hz. Yusuf) adım atmasıyla şereflenmenin etkisi.
1. Zihī teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mıṣrı yine bir Yūsuf-ı sānī

teskīn bul-:

1. **teskīn bulur:**-*ur*
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Durulmak, yatışmak.
3. Pīr-i sipihr bağlasa zer-tār-ı mihr ile
4. Teskīn bulur mı sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb

teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām:

1. **teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām:**
Kaside 15
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Dertten atan nabzı sakinleştirme.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb:

1. **teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb:**
Gazel 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlaklık/aydınlık dolu sinenin yanması yatıştırma.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre:

1. **teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş sinedeki yaraların acısını dindirmek.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güc

teslīm ü rıżā:

1. **teslīm ü rıżādur:**-*dur*
Gazel 167
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Allah'ın iradesine tevekkül etmek ve karşı çıkmamak.
11. Lāzım olan ehl-i dile teslīm ü rıżādur
12. ʿĀrifde ġam-ı fikr-i ḳażā vü ḳader olmaz

teşākī:

1. **teşākī:**
Gazel 413
Mısra: **12**
Hâllerini birbirine şikâyet etme.
11. Oldı işkeste meded şīşe-i iksīr-i neşāṭ
12. Ki ne terkīb-i meserret ne teşākī ḳaldı

teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i nazẓām:

1. **teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i nazẓām:**
Kaside 15
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Düzenleyicinin tuğrasına baldırını sıvama.
69. Şimden gerü Meẕāḳī bu naẓm-ı bülend ile
70. Teşmīr-i sāḳ-ı tuġra-i nazẓām isterin

teşne-dil:

1. **teşne-dilin:**-*in*
Gazel 44
Mısra: **2**
Candan ve yürekten isteyen, gönlü susamış.
1. Gel benüm ḫūn-ı dilüm ey gözleri mestāne iç
2. Teşne-dilin ḳanuma şevḳ ile ḳana ḳana iç

teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāl:

1. **teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli:**-*i*
Gazel 349
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder/sıkıntı ateşinin susuzluğunu artıran.
9. Gör teşnegī-fezāyī-i sūz-ı melāli kim
10. Bir ḳaṭre şevḳi çeşme-i ḥayvān şanur gören

teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhād:

1. **teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur:**-*dur*
Gazel 405
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ferhad'ın yüz suyuna susamış. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
13. Laʿl-i Şīrīn teşne-i āb-ı ruḫ-ı Ferhāddur
14. Her ser-i rāhında ṣad-ser-çeşme-i şīr olsa da

teşne-i yek-ḳaṭre intibāh:

1. **teşne-i yek-ḳaṭre intibāh:**
Gazel 320
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyanışın/uyanıklığın bir damlasına susamış.
11. Olurdı dīde-güşāde bu ḫʷāb-ı ġafletden
12. Eger ki teşne-i yek-ḳaṭre intibāh olsam

teşne-leb-i Zemzem:

1. **teşne-leb-i Zemzeme:**-*e*
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Zemzem gibi olan dudağına susamış. bkz. Zemzem.
3. Kūyuñda göñül ḥasretī-i laʿl-i lebüñdür
4. Ol Kaʿbe-nişīn teşne-leb-i Zemzeme beñzer

teşrīf:

1. **teşrīfüñ:**-*üñ*
Kaside 3
Mısra: **21**
Şereflendirmek, şeref vermek.
21. Teşrīfüñ ile el-ān hem çün riyāż-ı Rıḍvān
22. Rūy-ı ümīde ḫandān bād-ı seḥer mübārek

teşrīf eyle-/it-:

1. **teşrīf eyledükçe:**-*dükçe*
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek, şeref vermek.
37. Seyr idenler ḥaḳ bu kim ḳaṣr-ı Züleyḫādur şanur
38. Anı teşrīf eyledükçe ol şeh-i Yūsuf-miṣāl

2. **teşrīf itdi:**-*di*
Gazel 361
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şereflendirmek, şeref vermek.

5. Maḳdem-i ḫüsrev-i gül gülşeni itdi teşrīf
6. Ser-bülend oldı bugün rütbe-i ʿālī-i çemen

teşrīf-i mīnā:
1. **teşrīf-i mīnā:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap şişesini şereflendirme.
5. Egerçi duḫter-i rezdür dili Belḳıs-ı dil-cūveş
6. İder teşrīf-i mīnā cilvegāh-ı cām-ı Cem ṣahbā

teşrīf-i ṣaḥrā:
1. **teşrīf-i ṣaḥrā:**
Kaside 8
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Ovaları/çölleri şereflendirme.
133. Teferrüc eyleyüp pest ü bülend-i ʿālemi her bār
134. Gehi teşrīf-i ṣaḥrā geh ṣafā-yı kūhsār eyler

teşrīḥ it-:
1. **teşrīḥ itsün:**-*sün*
Gazel 343
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açmak, kesmek, yarmak, parçalara ayırmak.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn:
1. **teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn:**
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eflatun'un aklındaki/gönlündeki üzüntünün karışıklığı. bkz. Eflāṭūn.
1. Dilde heves-i ḥikmet-i gerdūn ne belādur
2. Teşvīş-i ġam-ı ʿaḳl-ı Felāṭūn ne belādur

tevācüh eyle-:
1. **tevācüh eyleyicek:**-*yicek*
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz yüce gelmek.
5. Tevācüh eyleyicek ḳıblegāh-ı dil bilürin
6. Gelince fikrüme ebrūları namāzumda

tevaḳḳuf-ı sāḳi:
1. **tevaḳḳuf-ı sāḳi:**
Gazel 374
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sakinin/içki dağıtanın durması/beklemesi.
3. Nedür tevaḳḳuf-ı sāḳi meded müdām gerekdür
4. Bir elde şīşe vü cām-ı şarāb-ı nāb bir elde

tevbe:
1. **tevbe:**
Gazel 390
Mısra: **16**
Tövbe, af dileme.
15. ʿĀḳıbet biz de Meẕāḳī gibi nāyib olsaḳ
16. Tevbe kuḥlü'l-baṣarı ḫüsn-i ḫitām olsa bize

tevbe-i naṣūḥ:
1. **tevbe-i naṣūḥ:**
Kaside 15
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Bozulması imkânsız samimi ve hakiki tövbe.
91. Vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm
92. Ne tevbe-i naṣūḥ u ne āṣām isterin

tevbeler it-:
1. **tevbeler it:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tövbeler etmek, söz vermek, af dilemek.
9. Her bir ḳadeḥde tevbeler it kim ʿayān ola
10. ʿÖzr-i nev ü günāh-ı nev ü ʿöz̤r-ḫᵛāh-ı nev

teveccüh eyle-:
1. **teveccüh eyle:**
Gazel 150
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

2. **teveccüh eylese:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **95**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yönelmek, ilgi göstermek.
95. Eger şarḳa teveccüh eylese rāyāt-ı nuṣretle
96. Alup Tebrīz ile Şirvānı ḳaṣd-ı Ḳandaḥār eyler

teveccüh-i ʿālem:
1. **teveccüh-i ʿālem:**
Kaside 24
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âlemin/herkesin yönelmesi/ilgisi.
5. Sañadur hep teveccüh-i ʿālem
6. Ḳıblegāh-ı ümem mübārek-bād

tevʾem id-:
1. **tevʾem iderdi:**-*er, -di*
Kaside 18
Mısra: **150**
Kelime Tipi: **Deyim**
İkiz/eş etmek.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

tevʾem ol-:
1. **tevʾem oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Benzemek, ikiz gibi olmak.
3. Yine gülzār-ı dil-güşā-yı cihān
4. Oldı bāġ-ı cinān ile tevʾem

2. **tevʾem olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 17
Mısra: **102**
Kelime Tipi: **Deyim**
İkiz olmak.
101. Her biri olsa n'ola böyle ciger-dūz-ı ʿadū
102. Bir biriyle olıcaḳ cümle ḫadengi tevʾem

tevfīḳ:
1. **tevfīḳını:**-*ı, -nı*
Kaside 12
Mısra: **86**
Allah'ın yardımı.
85. Kim dirdi ki bu ʿavn-ı ilāhī ola rūzī
86. Tevfīḳını Ḥaḳ itdi nümāyān-ı zamāne

tevfīḳ-i Ḥaḳ:
1. **tevfīḳ-i Ḥaḳ'la:**-*la*
Gazel 423
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
13. Ḳuṭbü'l-aḳṭāb-ı velāyet Ḥażret-i Mollā-yı Rūm
14. Kim odur tevfīḳ-i Ḥaḳ'la çāre-sāz-ı Mevlevī

tevfīḳ-ı İlāhī:
1. **tevfīḳ-ı İlāhī:**
Kaside 14
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.
137. Tevfīḳ-ı İlāhī ola her yirde refīḳuñ
138. Tā ṣubḥ-ı ġazā böyle ser-efrāz-ı mesādur

tevriye:
1. **tevriye:**
Kaside 15
Mısra: **88**
Birkaç anlamı olan kelimenin en uzak anlamını kasdetme.
87. Bir sāde-levḥ ü sāde-derūn sāde-meşrebüm
88. Ne tevriye ne remz ü ne īhām isterin

tevsen-i himmet-i sebük-kām:
1. **tevsen-i himmet-i sebük-kāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Hızlı/çevik arzulu/hevesli çabanın dik başlı/başı sert atı.
49. Ṣaḥn-ı devletde aldı meydānı
50. Tevsen-i himmet-i sebük-kāmı

tevsen-i ümmīd:
1. **tevsen-i ümmīd:**
Gazel 50
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ümidin dik başlı atı.
5. Vādī-i ṭalebde daḥi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

teʾyīd-i ricālu'l-lāh:
1. **teʾyīd-i ricālu'l-lāh:**
Kaside 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın isteğinin desteği.
3. Meded-res oldı teʾyīd-i ricālu'l-lāh pinhānī
4. Cünūd-ı ġaybı ṣaf-pīrā-yı imdād olduġın gördük

tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster:
1. **tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster:**
Kaside 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayta yayan/veren Nil nehrinin (suyunun) artması/çoğalması.
5. Zihī tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster kim
6. Virür ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvānı

tezekkür eyle-/id-:
1. **teẕekkür eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 209
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatıra getimek, konuşmak.
17. Teẕekkür eyleyüp yāri ṣaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

2. **teẕekkür ide:**
Kaside 22

Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anmak, zikretmek.
21. Ne şerefdür bu kim teẕekkür ide
22. Bendesin bir veliyyü'l-enʿāmı

teẕerv-i Çīn:

1. **teẕerv-i Çīne:**-*e*
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çin sülünü.
3. Teẕerv-i Çīne ṭaleb pāy-bend-i miḥnet olur
4. Belā-sitem-keşī-i dāme dānedür bāʾiṣ

teẕerv-i ḥarīm-i devlet:

1. **teẕerv-i ḥarīm-i devletsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Devletin kutsal mekânındaki sülün kuşu.
39. Bir teẕerv-i ḥarīm-i devletsin
40. Ḳadr-i murġ-ı ḥarem mübārek-bād

tezyīn-i naẓm-ı ābdār:

1. **tezyīn-i naẓm-ı ābdār:**
Kaside 8
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Güzel/taze şiiri süsleme.
167. N'ola şimden gerü bir ḫoş ġazel tarḥ itse endişem
168. Ḳaṣāyidde ġazel tezyīn-i naẓm-ı ābdār eyler

ṭıfl:

1. **ṭıflı:**-*ı*
Gazel 116
Mısra: **13**
Çocuk.
13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

2. **ṭıflı:**-*ı*
Gazel 219
Mısra: **7**
Çocuk.
7. Göñül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı şuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el şunmış

3. **ṭıfl:**
Gazel 255
Mısra: **4**
Çocuk.
3. Nesinden şermsāruz ḫʷāce-i çarḫuñ ki biz ancaḳ
4. Cihānda ṭıfl iken bir ruḥṣat-ı āẕīnesin gördük

4. **ṭıfl:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Çocuk.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẓlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

5. **ṭıfl:**
Gazel 310
Mısra: **11**
Çocuk.
11. Kim meyl iderdi laʿlüñe biz daḥi ṭıfl iken
12. Şīr ü şekerle bezlemese dāyemüz bizüm

ṭıfl-ġonce:

1. **ṭıfl-ġonce:**
Kaside 18
Mısra: **151**
Gonca gibi çocuk.
151. ʿAdlini gül gibi gūş eylese ṭıfl-ġonc
152. Tārmār itmez idi lāne-i murġ-ı zārı

ṭıfl-ı dil:

1. **ṭıfl-ı dil:**
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

2. **ṭıfl-ı dil:**
Gazel 183
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu.
11. Gelür pīrāne-ser ādem biraz inşāfa ammā kim
12. Ne çāre ṭıfl-ı dil bāzīçe-i ṭıflāneden gelmez

3. **ṭıfl-ı dile:**-*e*
Gazel 177
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu.
5. Āsīb-i felekden n'ola āsūde-ser olsa
6. Biz ṭıfl-ı dile mühre-i gehvāre-i ʿışḳuz

4. **ṭıfl-ı dili:**-*i*
Kaside 29
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

ṭıfl-ı dil-i zār:

1. **ṭıfl-ı dil-i zāra:**-*a*
Gazel 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gönül çocuğu.
7. Ṭıfl-ı dil-i zāra viremez şīr-i teselli
8. Nāhīd-i felek olsa eger dāye-i dünyā

ṭıfl-ı ebīcād-ḫʷān:

1. **ṭıfl-ı ebīcād-ḫʷān:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mektebe yeni başlayan çocuk, ebced okuyan çocuk.
7. ʿAllāme gelse ṭıfl-ı ebīcād-ḫʷān olur
8. Olmaz cihānda ʿışḳ gibi mekteb-i ġarīb

ṭıfl-ı gül-ġonce:

1. **ṭıfl-ı gül-ġonce:**
Kaside 18
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Gül goncası çocuk.
149. Esse ger bād-ı nesīm-i keremi gülzāra
150. Ṭıfl-ı gül-ġonce ile tevʾem iderdi ḫārı

ṭıfl-ı īcād:

1. **ṭıfl-ı īcād:**
Kaside 19
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yeni bir şey çıkarma çocuğu.
37. Yanında her kim itse faẕl ile daʿvā-yı rüchānı
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

ṭıfl-ı şaġīr-i ney-süvār:

1. **ṭıfl-ı şaġīr-i ney-süvāruz:**-*uz*
Gazel 169
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ney askerinin küçük çocuğu.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

ṭıfl-ı ṣaġīr:

1. **ṭıfl-ı ṣaġīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Küçük çocuk.
17. Ben edīb-i kāmil-i ʿışḳum Felāṭūn-ı ḥıred
18. Mekteb-i ʿirfānda bir ṭıfl-ı ṣaġīrümdür benüm

ṭıfl-ı şīr-ḫʷār:

1. **ṭıfl-ı şīr-ḫʷār:**
Kaside 8
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Süt içen/henüz memede olan çocuk.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫʷār eyler

ṭılısm-ı fitne:

1. **ṭılısm-ı fitne:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne, karışıklık büyüsü.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān:

1. **ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān:**
Gazel 212
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gizli sırlar hazinesinin tılsımı/büyüsü.
13. Meẕāḳī vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur
14. Ne ġam olsa ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān āteş

ṭırāz-ı terāne:

1. **ṭırāz-ı terāne:**
Kaside 23
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Nağmenin/ahengin süsü/üslubu.
125. Yine ṭırāz-ı terāne rebāb-ı şevḳ ile
126. Bu naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġānı

tīġ:

1. **tīġın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **28**
Kılıç.
27. Şikār-endāz-ı ḫaşm u şayd-bend-i ʿarṣa-i merdī
28. Ki tīġın nev-ʿarūs-ı nuṣrete āyīnedār eyler

2. **tīġı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **103**
Kılıç.

103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

3. **tīġuñ:**-*uñ*
Kaside 15
Mısra: **25**
Kılıç.
25. Tīġuñ ḥarīf-i ḫūn-ı ʿadūdur bu ʿarṣada
26. Bezm-i ġazāda böyle mey-āşām isterin

4. **tīġ:**
Gazel 232
Mısra: **8**
Kılıç.
7. Nevk-i ḫayāl-i ġamzesi ḫūn itdi baġrumı
8. Açdı derūn-ı sīnede ṣad-zaḫm-ı tāze tīġ

5. **tīġ:**
Gazel 232
Mısra: **10**
Kılıç.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiş oldı yine keşf-i rāza tīġ

6. **tīġ:**
Gazel 232
Mısra: **12**
Kılıç.
11. Āmādedür o ġamze-i ḫūn-rīz-i cān-sitān
12. Lāzım gelince ol büt-i şemşīr-bāza tīġ

7. **tīġ:**
Gazel 232
Mısra: **14**
Kılıç.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

8. **tīġ:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Kılıç.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

tīġ aş-:

1. **tīġ aşdı:**-*dı*
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç asmak.
3. Ebrū degül o çeşm-i siyeh-mest-i ḫūn-feşān
4. Aşdı firāz-ı manẓara-i imtiyāza tīġ

tīġ çek-:

1. **tīġ çekdükçe:**-*dükçe*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek.
5. Ḫıżr u Mesīḥ olursa da ṣad-bīm-i cān ciger
6. Çekdükçe ġamzesi ṣaf-ı ʿömr-i dirāza tīġ

tīġ eyle-:

1. **tīġ eyler:**-*r*
Gazel 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç vurmak.
1. Ṣundukça çeşm-i ġamze-i ser-mest-i nāza tīġ
2. Eyler ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāza tīġ

tīġ gerek-:

1. **tīġ gerek:**
Gazel 375
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç gerekmek.
11. Ne deñlü ʿāşıḳ-ı ser-bāz-ı rāh-ı ʿışḳ olsam
12. Hemīşe tīġ gerek dest-i iḫtirāzumda

tīġ şun-:

1. **tīġ şunduḳça:**-*duḳça*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç sunmak/vurmak.
1. Ṣunduḳça çeşm-i ġamze-i ser-mest-i nāza tīġ
2. Eyler ḥavāle-kerden-i ehl-i niyāza tīġ

tīġ u kemer:

1. **tīġ u kemer:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve kemer.
3. Ey ser-firāz-ı gerdūn ḫāḳān-ı rūbʿ-ı meskūn
4. Ḫayl u ḥaşem hümāyūn tīġ u kemer mübārek

tīġ u sinān:

1. **tīġ u sinān:**
Gazel 230
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kılıç ve mızrak.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

tīġ u siper:

1. **tīġ u siper:**
Gazel 167
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kılıç ve kalkan.
7. ʿĀşıḳda nedür dāġ-ı ser ü şerḥa-i sīne
8. Ser-bāz-ı reh-i ʿışḳda tīġ u siper olmaz

tīġ-ı bürrān:

1. **tīġ-ı bürrānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aşduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

tīġ-ı cevr-i dil-ber:

1. **tīġ-ı cevr-i dil-berinden:**-*in, -den*
Gazel 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eziyet kılıcı.
1. ʿĀşıḳ itmez tīġ-ı cevr-i dil-berinden iḫtirāz
2. Eylemez ser-bāz olan terk-i serinden iḫtirāz

tīġ-ı cihān-gīr:

1. **tīġ-ı cihān-gīri:**-*i*
Tarih 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapt eden kılıç.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

2. **tīġ-ı cihān-gīri:**-*i*
Kaside 12
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Dünyayı zapt eden kılıç.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

tīġ-ı dest-i endīşe:

1. **tīġ-ı dest-i endīşem:**-*m*
Kaside 22
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin elindeki kılıç.
91. Eyledi tīġ-ı dest-i endīşem
92. Çār-pāre kelām-ı Ḫayyāmı

tīġ-ı dü-dem:

1. **tīġ-ı dü-dem:**
Kaside 17
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Her iki dünyanın kılıcı.
105. Ḳandiye ḳalʿasını ḳan ile pür-ḫūn eyler
106. Ṣaf-ı küffār-ı tebehkāra çeküp tīġ-ı dü-dem

tīġ-ı endīşe:

1. **tīġ-ı endīşe:**
Kaside 9
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Endişe/düşünce kılıcı.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tīġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

tīġ-ı fürūzān-güher:

1. **tīġ-ı fürūzān-güherümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 90
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Parlayan cevherden kılıç.
11. Ol ṣaf-der-i meydān-ı ḫayālüm ki Meẕāḳī
12. Şemşīr-i zebān tīġ-ı fürūzān-güherümdür

tīġ-ı ġam-ı yār:

1. **tīġ-ı ġam-ı yār:**
Gazel 177
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin üzüntüsünün kılıcı.
13. N'eyler bize dil-bestegī-i merhem-i ṣādī
14. Biz tīġ-ı ġam-ı yār ile ṣad-pāre-i ʿışḳuz

tīġ-ı ġamze:

1. **tīġ-ı ġamze:**
Gazel 383
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Süzerek yan bakışın kılıcı.
5. Taḥammül mi olur zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna
6. O tīġ-ı ġamze ḳanda ʿāşıḳ-ı ṣad-pāre-ten ḳanda

2. **tīġ-ı ġamzeyle:**-*yle*
Gazel 350
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Süzerek yan bakışın kılıcı.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

tīġ-ı ġażab-nümā:

1. **tīġ-ı ġażab-nümādur:**-*dur*
   Gazel 365
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Öfke gösteren kılıç.
   9. Seyr-i cemāl-i yāra diller taḥammül itmez
   10. Tīġ-ı ġażab-nümādur müşgīn-ḳırāb-ı ebrū

tīġ-ı Ḥaḳ:

1. **tīġ-ı Ḥaḳ:**
   Kaside 15
   Mısra: **24**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ın kılıcı.
   23. Ḳırmaḳ içün gürūh-ı ṣanem-ḫᵛān-ı bāṭılı
   24. Destüñde tīġ-ı Ḥaḳ gibi ṣamṣām isterin

tīġ-ı ḥasret:

1. **tīġ-ı ḥasret:**
   Gazel 209
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Özlem kılıcı.
   19. Dili ṣad-pāre itdi tīġ-ı ḥasret ḳan revān oldı
   20. Meger bir dem mi vardur dīde-i ter ġarḳ-ı ḫūn olmaz

2. **tīġ-ı ḥasretle:**-*le*
   Gazel 68
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Özlem kılıcı.
   9. ʿAceb mi kana müstaġraḳ olursam tīġ-ı ḥasretle
   10. Şehīd-i ʿışḳ olanlar cāmesin ḫūnīn-libās eyler

tīġ-ı himmet:

1. **tīġ-ı himmetle:**-*le*
   Kaside 9
   Mısra: **122**
   Kelime Tipi: -
   Gayret kılıcı.
   121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḥamlesine ṣad-taḥsīn
   122. Tīġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

tīġ-ı Hindī-neseb:

1. **tīġ-ı Hindī-nesebi:**-*i*
   Kaside 9
   Mısra: **82**
   Kelime Tipi: -
   Hindistan'da yapılan kılıç.
   81. Aldı şemşīr ile eṭrāfını Aḳ Kirmānuñ
   82. Tīġ-ı Hindī-nesebi olsa n'ola Kirmānī

tīġ-ı ḫūn-rīz:

1. **tīġ-ı ḫūn-rīzi:**-*i*
   Kaside 19
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Kan dökücü kılıç.
   19. Çalup merdāne ġāzīler ʿadūya tīġ-ı ḫūn-rīzi
   20. Melāʾīn-ṭuʿme-i şemşīr-i pūlād olduġın gördük

tīġ-ı intiḳām:

1. **tīġ-ı intiḳām:**
   Gazel 180
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   İntikam kılıcı.
   19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
   20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

tīġ-ı kef-i dest-i ḳażā:

1. **tīġ-ı kef-i dest-i ḳażādur:**-*dur*
   Kaside 14
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Kazanın/kaderin elindeki kılıç.
   41. Ol ṣaf-der-i rāyet-be-kef-i rūz-ı veġā ki
   42. Şemşīri hemān tīġ-ı kef-i dest-i ḳażādur

tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā:

1. **tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā:**
   Kaside 18
   Mısra: **101**
   Kelime Tipi: -
   Allah'ı sevenlerin elindeki kılıç.
   101. Seyf-i meslūl-i Ḫudā tīġ-ı kef-i ehl-i Ḫudā
   102. Ṣadr-ı şemşīr-edā merhem-i zaḫm-ı kārī

tīġ-ı maḥabbet:

1. **tīġ-ı maḥabbetle:**-*le*
   Gazel 138
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet kılıcı.
   13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
   14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

2. **tīġ-ı maḥabbetle:**-*le*
   Gazel 153
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet kılıcı.
   7. Miṣāl-i lāle ṣad-pāre olup tīġ-ı maḥabbetle
   8. Siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr olduġum yoḳdur

tīġ-ı müjgān:

1. **tīġ-ı müjgānına:**-*ın, -a*
   Gazel 280
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik kılıcı.
   11. Tīġ-ı müjgānına baḳ ġamzelerin seyr eyle
   12. Güher-i nāzdur ol cevher-i şemşīr degül

2. **tīġ-ı müjgānını:**-*ı, -nı*
   Gazel 196
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik kılıcı.
   1. Tīġ-ı müjgānını hep ġamzelerinden bilürüz
   2. Öyle şemşīr-i ḳażā-yı güherinden bilürüz

tīġ-ı nāz:

1. **tīġ-ı nāz:**
   Gazel 237
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Naz/cilve kılıcı.
   7. N'ola ḫūn-ı şehīdān-ı maḥabbet ṭutsa meydānı
   8. Ḳırar ʿuşşāḳı tīġ-ı nāz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

2. **tīġ-ı nāzı:**-*ı*
   Gazel 348
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Naz/cilve kılıcı.
   3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
   4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

tīġ-ı pūlād:

1. **tīġ-ı pūlād:**
   Gazel 121
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Çelik kılıç.
   13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
   14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

tīġ-ı ser-tīz:

1. **tīġ-ı ser-tīzi:**-*i*
   Kaside 21
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Keskin/sivri uçlu kılıç.
   91. Nice ġāzī ki tīġ-ı ser-tīzi
   92. Pür-cilā-yı fesān-ı maʿnādur

2. **tīġ-ı ser-tīzini:**-*i, -ni*
   Gazel 196
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Sivri uçlu/keskin kılıç, sevgilinin yan bakışı.
   7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
   8. Tīġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

tīġ-ı sitem:

1. **tīġ-ı sitem:**
   Gazel 137
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet kılıcı.
   1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
   2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

2. **tīġ-ı sitem:**
   Gazel 352
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet kılıcı.
   3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
   4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

3. **tīġ-ı siteminden:**-*in, -den*
   Gazel 156
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet kılıcı.
   9. Ġamzesin yād idicek Ḫızra teʾessüf çekerüz
   10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

4. **tīġ-ı sitemle:**-*le*
   Kaside 20
   Mısra: **18**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet kılıcı.
   17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
   18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

5. **tīġ-ı sitemle:**-*le*
   Gazel 69
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Eziyet kılıcı.
   9. Çāk çāk olsa gönül tīġ-ı sitemle ġam degül
   10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

tīġ-ı teveccüh:

1. **tīġ-ı teveccühle:**-*le*
   Kaside 12
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Yakınlık/yönelme kılıcı.
   7. Bir tīġ-ı teveccühle kesildi ser-i aʿdā
   8. Aḥsentü zihī himmet-i merdān-ı zamāne

tīġ-ı zebān:

1. **tīġ-ı zebān:**
   Kaside 13
   Mısra: **68**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı.
   67. Seyf-i meslūl-i celālüñ gibi düşmen-küşdür
   68. Ne ṭurur tīġ-ı zebān cevf-i niyāmumda benüm

2. **tīġ-ı zebān:**
   Gazel 258
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Dil kılıcı.
   9. Baş egmez ise dergeh-i teslīme Meẕāḳī
   10. Aʿdā-yı ḥasedkāra hemān tīġ-ı zebān çek

tīġın ele al-:

1. **tīġın ele alup:**-*up*
   Kaside 8
   Mısra: **103**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kılıcını eline almak.
   103. Alup tīġın ele merdāne at sürdükçe meydāna
   104. ʿAdūya ʿarṣa-i pehnā-yı dehri teng ü tār eyler

tīġ-keş-i zīnet ü fer:

1. **tīġ-keş-i zīnet ü fer:**
   Kaside 18
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Süs ve şan kılıcını çeken.
   99. Rāyet-efrāz-ı sefer tīġ-keş-i zīnet ü fer
   100. Maẓhar-ı feṭḥ ü ẓafer şīr-i dem-i ḫūn-ḫᵛārı

timsāl-i ḳanādīl:

1. **timsāl-i ḳanādīli:**-*i*
   Kaside 10
   Mısra: **41**
   Kelime Tipi: -
   Kandillerin misali/benzeri.
   41. Ne düğündür bu ki timsāl-i ḳanādīli anuñ
   42. Görinür her biri mānend-i nücūm-ı nevvār

tīr:

1. **tīri:**-*i*
   Kaside 9
   Mısra: **123**
   Ok.
   123. Tīri dil-dūz-ı ʿadū olduġına heycāda
   124. Aña şāhid mi degül ḫūn-ı ser-i peykānı

2. **tīri:**-*i*
   Kaside 18
   Mısra: **139**
   Ok.
   139. Tīri şehbāz-ı ẓaferdür dem-i aʿdā-perle
   140. N'ola ālūde-be-ḫūn olsa ser-i minḳārı

3. **tīre:**-*e*
   Gazel 35
   Mısra: **6**
   Ok.
   5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
   6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

4. **tīri:**-*i*
   Gazel 39
   Mısra: **8**
   Ok.
   7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
   8. Ey göñül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḥs

5. **tīrden:**-*den*
   Gazel 54
   Mısra: **8**
   Ok.
   7. Görüp ebrū vü müjgānuñ dil istilā-yı ḥayretden
   8. Kemāndārın ḳoyup eyler kemān ü tīrden feryād

6. **tīr:**
   Gazel 72
   Mısra: **6**
   Ok.
   5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāṣıḳ-ı sādıḳ-naẓaruñ
   6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

7. **tīrdür:**-*dür*
   Gazel 135
   Mısra: **8**
   Ok.
   7. Ṣad el-ḥaẕer o ġamze-i ebrū-penāhdan
   8. Bir tīrdür ki kavs-ı ḳazādan ẓuhūr ider

8. **tīr:**
   Gazel 336
   Mısra: **7**
   Ok.
   7. Kebş-i cān ey ġamzesi tīr ü ḳaşı müşgīn-kemān
   8. Şevḳ ile ḳurbānuñ olsun ʿıyd-ı aḍḥādur bugün

tīr ü kemān:

1. **tīr ü kemān:**
   Gazel 230
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ok ve yay.
   5. Baḥş-i ebrū vü müje eylemede ʿāṣıḳlar
   6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

2. **tīr ü kemānından:**-*ın, -dan*
   Kaside 8
   Mısra: **55**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ok ve yay.
   55. Amān bulmaz ʿadū-yı saḫt-dil tīr ü kemānından
   56. Bu şaṣt-ı Rüstemāneyle ḥadengi ṭaşa kār eyler

3. **tīr ü kemānum:**-*um*
   Gazel 291
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
   Ok ve yay.
   5. Ey ḳāmet-i ḥamīde vü āh-ı felek-güẕār
   6. Ceng eyledükçe çarḫ ile tīr ü kemānum ol

tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze:

1. **tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze:**
   Gazel 407
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Yan bakışın yay gibi kaşı ve oku.
   7. Gör ṭālīʿi kim tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze
   8. Ġayra atılup bu dil-i mehcūra ṭoḳındı

tīre ol-:

1. **tīre oldı:**-*dı*
   Gazel 409
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Kararmak.
   3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
   4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfitāb tehī

tīre-şām-ı ġam-ı hicr:

1. **tīre-şām-ı ġam-ı hicr:**
   Gazel 303
   Mısra: **19**
   Kelime Tipi: -
   Ayrılık üzüntüsünün karanlık gecesi.
   19. Tīre-şām-ı ġam-ı hicr olmaz idüm ḥasret ile
   20. Ḳıymet-i pertev-i şemʿ-i şeb-i tārum bilsem

tīregī-i şām:

1. **tīregī-i şāma:**-*a*
   Gazel 287
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Akşam karanlığı.
   9. Ger ṭālib-i mihr-i seḥer-i vaṣl iseñ eyle
   10. Tā ṣubḥa degün tīregī-i şāma taḥammül

tīre-rūz-ı ġam:

1. **tīre-rūz-ı ġam:**
   Kaside 13
   Mısra: **51**
   Kelime Tipi: -
   Karanlık/bulanık gün.
   51. Tīre-rūz-ı ġam iken pertev-i mihr-i keremi
   52. Nūr-ı ḫūrşīd olur refʿ-i ẓalāmumda benüm

2. **tīre-rūz-ı ġama:**-*a*
   Gazel 399
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Karanlık/bulanık gün.
   13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad-müjde Meẕāḳī ki bugün
   14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

tīre-rūz-ı ḥasret:

1. **tīre-rūz-ı ḥasret:**
   Kaside 20
   Mısra: **13**
   Kelime Tipi: -
   Hasretin karanlık/bulanık günü.
   13. Biz tīre-rūz-ı ḥasret ü şeb-gīr-i muḥteriz
   14. Ol mihr-i ṣubḥ u māh-ı mesāyı kim istemez

tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġam:

1. **tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur:**-*dur*
   Gazel 245
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü/keder karanlığının bulanık/karanlık günü.
   1. Sāġar-ı mihr olsa da cām-ı şarāb-ı nāb-ı ʿışḳ

2. Tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur yine erbāb-ı ʿışḳ

tīre-şām-ı emel:

1. **tīre-şām-ı emelüz:**-*üz*
   Gazel 438
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Arzunun/dileğin karanlık/bulanık gecesi.
   7. Tīre-şām-ı emelüz bizde çerāġ olmaz hīç
   8. Şemʿ-i mehtāb-ı şeb-i ġāliye-gündan ġayrı

tīre-şeb eyle-:

1. **tīre-şeb eyler:**-*r*
   Gazel 186
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Karanlık gece etmek.
   11. Rūzımuz tīre-şeb eyler çeşmimüz şeb-zindedār
   12. Baḫt-ı ḫᵛāb-ālūd ile bu dīde-i bīdārımuz

tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam:

1. **tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam:**
   Kaside 17
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü ve kederin karanlık gecesi.
   65. Şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāli żiyā-pāş olalı
   66. Ṣubḥ-ı nev-rūz olur tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam

tīre-zen:

1. **tīre-zen:**
   Gazel 142
   Mısra: **6**
   O*k vuran, okçu.*
   5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḥālüm
   6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

tīr-i Behrām:

1. **tīr-i Behrām:**
   Gazel 317
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Behram'ın oku. bkz. Behrām-ı ẓafer-...
   21. Āhū-yı dil-firīb-i ṣayyādum
   22. Tīr-i Behrām n'eydügin bilmem

tīr-i cān-sitān:

1. **tīr-i cān-sitānı:**-*ı*
   Gazel 432
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Can alan ok.
   5. Şöyle ḥükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
   6. Kim zemīne daḫi tīr-i cān-sitānı düşmedi

tīr-i ḳażā:

1. **tīr-i ḳażāya:**-*ya*
   Gazel 334
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kaza oku, kader.
   7. Ḫançer-i müjgāna ḳarşu sīne gerse ehl-i ʿışḳ
   8. Ġamze-i dil-dūzveş tīr-i ḳażāya n'eylesün

tīr-i maḥabbet:

1. **tīr-i maḥabbet:**
   Gazel 29
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Aşk/sevda oku.
   7. Ḳaddüm ġam-ı ebrūñ ile dönmezdi kemāna
   8. Tā cānuma kār itmese ger tīr-i maḥabbet

tīr-i müje:

1. **tīr-i müje:**
   Gazel 23
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik oku.
   3. Dil-dūz ise çoḳ böyle n'ola şest-i girişme
   4. Tīr-i müje ebrū-yı kemāndāra münāsib

tīr-i müjgān:

1. **tīr-i müjgān:**
   Gazel 239
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik okları.
   9. Nevk-i peykān-ı girişme nice dil-dūz olmaz
   10. Tīr-i müjgān ile ebrū-yı kemāndārına baḳ

2. **tīr-i müjgānı:**-*ı*
   Gazel 430
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kirpik okları.
   7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hīç aña murġ-ı dil-i ʿāşıḳ
   8. Baḳ ebrū-yı kemāndārı göre ol tīr-i müjgānı

tīr-i pertāb:

1. **tīr-i pertābı:**-*ı*
   Kaside 22
   Mısra: **47**
   Kelime Tipi: -
   Ok atma/fırlatma.
   47. Ger murād itse tīr-i pertābı
   48. Güẕer eyler bu heft-ecrāmı

tīr-keş:

1. **tīr-keş:**
   Gazel 39
   Mısra: **8**
   Ok mahfazası, okluk.
   7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
   8. Ey göñül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫs

tiryāḳ-i telāfī:

1. **tiryāḳ-i telāfī:**
   Kaside 13
   Mısra: **91**
   Kelime Tipi: -
   Telafi macunu/panzehiri.
   91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
   92. Eṣer-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

tīşe-i kān-ı maḥabbet:

1. **tīşe-i kān-ı maḥabbet:**
   Gazel 245
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet madeninin kazması.
   7. Nāḫun-ı sīne-ḫırāş u ārzū-yı vaṣl imiş
   8. Tīşe-i kān-ı maḥabbet gevher-i nā-yāb-ı ʿışḳ

tīz-āheng-i naġam-perdāz:

1. **tīz-āheng-i naġam-perdāz:**
   Gazel 344
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Nağme/ses düzenleyenin/çıkaranın tiz/keskin sesi/ahengi.
   11. Def ü neyle ʿāleme ṣıyt-ı pey-ā-pey ṣalmayan
   12. Tīz-āheng-i naġam-perdāz bilmez n'eydügin

tīz-i dest-i ʿişve:

1. **tīz-i dest-i ʿişvedür:**-*dür*
   Gazel 112
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Naz eli, işvesi keskin.
   1. Ol kemān-ebrū ki böyle tīz-i dest-i ʿişvedür
   2. Zaḫm-ı tīr-i ġamzesi mevḳūf-ı şest-i ʿişvedür

ṭoġ-:

1. **ṭoġmaz:**-*maz*
   Gazel 188
   Mısra: **5**
   Doğmak, ortaya çıkmak.
   5. Yoḳ şām-ı hicre tāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
   6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

2. **ṭoġduḳça:**-*duḳça*
   Gazel 306
   Mısra: **5**
   Doğmak (güneş).
   5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde żiyā-güster
   6. Çemenzār üzre bīdūñ sāye-endāz olduġın görsem

ṭoġrı:

1. **ṭoġrı:**
   Kaside 12
   Mısra: **123**
   ...doğru, ...tarafına.
   123. İrḥā-yı ʿinān eyleyicek Erdele ṭoġrı
   124. Ol büt-şiken-i ḫıṭṭa-i evsān-ı zamāne

2. **ṭoġrı:**
   Gazel 421
   Mısra: **8**
   Doğru.
   7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
   8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

3. **toġrı:**
   Gazel 434
   Mısra: **11**
   ...doğru, ...tarafına.
   11. Kaʿbe-i kūy-ı dil-bere toġrı revāne olmayan
   12. Semt-i ḫilāfa düşdi ol rāh-ı Ḥicāzı bilmedi

toḥm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne:

1. **toḫm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne:**
   Kaside 12
   Mısra: **96**
   Kelime Tipi: -
   Zamanın/devrin köylüsünün düşüncesindeki arzunun tohumu.
   95. Şimden gerü ser-sebz ü ṭarī olsa sezādur
   96. Toḫm-ı emel-i ḫāṭır-ı dihgān-ı zamāne

toḥm-ı ḫayāli:

1. **toḫm-ı ḫayāli:**-*i*
   Gazel 64
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Hayal tohumu.
   13. Dāyim Meẕāḳī reşḥa-i bārān-ı naẓm ile
   14. Toḫm-ı ḫayāli ser-zede-i nev-zemīn ider

toḥm-ı raġbet:

1. **toḫm-ı raġbetdür:**-*dür*
Gazel 375
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlgi tohumu.
9. Felekde mezraʿa-i ʿışḳa toḫm-ı raġbetdür
10. Şerer ki ṭāḳa olur dāġ-ı cān-güdāzumda

toḫm-ı ümīd-i dihḳān:

1. **toḫm-ı ümīd-i dihḳānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Çiftçinin/köylünün ümit tohumu.
13. Hücūm-ı neşv ü nemā ol ḳadar ki cāyizdür
14. Bir anda sebz ide toḫm-ı ümīd-i dihḳānı

toḫm-ı vücūd:

1. **toḫm-ı vücūda:**-*a*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vücudun tohumu.
7. Dihḳān olalı mezraʿa toḫm-ı vücūda
8. Maḥṣūl-i maḥabbet şeref-i ḥāṣılumuzdur

ṭoḳın-:

1. **ṭoḳınsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **113**
Dokunmak, değmek.
113. Eger kim seng-i ḫārāya ṭoḳınsa naʿli meydānda
114. Fürūzına gibi ol cilvegāhı pür-şerār eyler

2. **ṭoḳınsa:**-*sa*
Kaside 12
Mısra: **43**
Değmek, dokunmak.
43. Ne şeh ki eger tīġ-ı cihān-gīri ṭoḳınsa
44. Ṣad-pāre olurdı ser-i sendān-ı zamāne

3. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 62
Mısra: **11**
Dokunmak, çarpmak.
11. Bir muşt-ı dest-i ʿışḳ ṭoḳındı dehānumda
12. Dem-bestegi-i raḫne-i ḫūnīn-lebüm budur

4. **ṭoḳınur:**-*ur*
Gazel 308
Mısra: **18**
Dokunmak, değmek.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

5. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **1**
Dokunmak, çarpmak.
1. Ol bārikā kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

6. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **2**
Dokunmak, çarpmak.
1. Ol bārikā kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

7. **ṭoḳındı:**-*di*
Gazel 407
Mısra: **4**
Dokunmak, değmek.
3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

8. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **6**
Dokunmak, değmek.
5. Fāş itmek ile sırr-ı nihān-ḫāne-i ʿışḳı
6. Ṣad-seng-i melāmet ser-i Manşūra ṭoḳındı

9. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **8**
Dokunmak, değmek, isabet etmek.
7. Gör ṭāliʿi kim tīr ü kemān-ebrū-yı ġamze
8. Ġayra atılup bu dil-i mehcūra ṭoḳındı

10. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **10**
Dokunmak, değmek.
9. Mestūr idüp dāne-i ḫāl-i ruḫ-ı yāri
10. Ol zülf-i dü-tā ḫāṭır-ı ṣad-mūra ṭoḳındı

11. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **12**
Dokunmak, temas etmek.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

12. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **14**
Dokunmak, değmek.
13. Sāḳī n'ola bir būse ile itse telāfī
14. Destümde iken sāġar-ı billūra ṭoḳındı

13. **ṭoḳındı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **16**
Dokunmak, karışmak, müdahale etmek.
15. ʿĀlemde Meẕāḳī gibi ḫoş-meşreb olanlar
16. Ne mest-i ser-endāza ne maḫmūra ṭoḳındı

14. **ṭoḳınınca:**-*ınca*
Kaside 7
Mısra: **13**
Değmek, çarpmak.
13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Ṣarṣılur āsumān cirīdüñden

15. **ṭoḳınmaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 358
Mısra: **12**
Dokunmak, değmek.
11. O nāzenīne niyāzum nice ʿayān ideyin
12. Mizāc-ı nāza ṭoḳınmaḳdan ictināb iderin

ṭol-:

1. **ṭoldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **23**
Dolmak.
23. Şemʿ-i kāfūrī ile ṭoldı miyān-ı meclis
24. Rūz-ı rūşen görinür oldı hemān her şeb-i tār

2. **ṭoldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **36**
Dolmak.
35. Ne dügündür bu ki enʿām-ı firāvānından
36. Ṭoldı hep naḳd-i temennā ile ṣad-ceyb ü kenār

3. **ṭolsa:**-*sa*
Kaside 14
Mısra: **11**
Dolmak, yankılanmak.
11. Ṭolsa n'ola ger naʿra-i tekbīr ile ʿālem
12. Bu rezm-i seḥer ṣubḥ-dem-i rūz-i veġādur

4. **ṭoldı:**-*dı*
Gazel 80
Mısra: **11**
Dolmak.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu şıyt u ṣadā bir kühen-āvāze midür

5. **ṭoldı:**-*dı*
Gazel 170
Mısra: **7**
Dolmak.
7. Rūy-ı zamāne güldi cām-ı ümīd ṭoldı
8. Gül-geşt idenler oldı mest-i ḫarāb-ı nev-rūz

6. **ṭoldı:**-*dı*
Gazel 308
Mısra: **10**
Dolmak, birikmek.
9. Gül-ġonce-i vuṣlat olıcaḳ böyle güşāde
10. Ṭoldı gül-i ümmīd ile dāmān-ı nigāhum

ṭolaş-:

1. **ṭolaşur:**-*ur*
Gazel 206
Mısra: **7**
Dolaşmak, takılmak.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gīrine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı ṣabādan gilemendüz

ṭolı:

1. **ṭolı:**
Gazel 44
Mısra: **12**
Dolu.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

ṭonan-:

1. **ṭonandı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **47**
Donanmak, süslenmek.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı zī-şānı

ṭop:

1. **ṭop:**
Kaside 12
Mısra: **113**
Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.
113. Bir ṭop ile baştardasını itdi ʿadūnuñ
114. Ġarḳ-ābe-i teh-lücce-i ʿummān-ı zamāne

2. **toplaruñ:**-*lar, -luñ*
Kaside 14
Mısra: **15**
Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.
15. Taʿbīr idemem toplaruñ ṣıyt u ṣadāsın
16. Kim her birisi raʿd gibi sāʿiḳa-zādur

3. **ṭoplara:**-*lar, -a*
Kaside 18
Mısra: **49**
Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.
49. Çeşm-i ʿibretle baḳup ṭoplara eyle naẓar
50. Göreyüm dirseñ eger ejder-i merdüm-ḫʷārı

4. **ṭop:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Gülle veya şarapnel atan ateşli silâh.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

5. **ṭop:**
Gazel 142
Mısra: **4**
Top, çevgan topu, guy.

3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

6. **ṭop:**
Gazel 427
Mısra: **12**
Top, çevgan topu, guy.
11. Ṣavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ ṣaḥn-ı meydāndur yeri

7. **ṭopuñ:**-*uñ*
Gazel 427
Mısra: **12**
Top, çevgan topu, guy.
11. Ṣavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ ṣaḥn-ı meydāndur yeri

ṭop atıl-:
1. **ṭop atılup:**-*up*
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Top atılmak.
13. Her kūşede ṣad ṭop atılup dūd-ı siyāhı
14. Farḳ-ı ser-i küffāra ʿaceb ebr-i belādur

ṭop eyle-/et-:
1. **ṭop eylemişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Top yapmak, top yerine koyup oynamak.
1. Bütān kim şehr-i āşūbi leked-kūb eylemişlerdür
2. Bu meydānda niçe ser kelleyi ṭop eylemişlerdür

2. **ṭop itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Top etmek.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek gūy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

ṭopdan karış-:
1. **ṭopdan ḳarışdı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toptan/tamamen karışmak/dağılmak.
9. Ḳarışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

ṭop-ı ejder-dehen:
1. **ṭop-ı ejder-dehenüñ:**-*üñ*
Kaside 18
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ejderha ağızlı top.
51. Perde-i maġz-ı ser-i düşmeni çāk eyler idi
52. Ṭop-ı ejder-dehenüñ ṣadme-i āteşbārı

ṭop-ı ḳıyāmet:
1. **ṭop-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıyamet topu.
3. Ey serv-i revān gūy-ı revān olsa revādur
4. Çevgān-ı ser-i kākülüñe ṭop-ı ḳıyāmet

ṭop-ı şerār-efşān:
1. **ṭop-ı şerār-efşānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım saçan top.
57. Burc u bāzūsını ol ḳalʿa-i āhen-kemerüñ
58. Eyledi zīr ü zeber ṭop-ı şerār-efşānı

ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥm:
1. **ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma:**-*a*
Gazel 295
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz düşmanın eziyet/sitem topu.
13. Her ẓālim-i ḫāṭır-şikene eyle taḥammül
14. Ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma ḥişār ol

ṭop-ı zer-kūb-ı felek:
1. **ṭop-ı zer-kūb-ı felek:**
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Feleği altın dövücüsünün topu.
29. Ṣavlecān-bāz-ı ḫayālim ṭop-ı zer-kūb-ı felek
30. Ṣaḥn-ı meydānumda gūy-ı müstedīrümdür benüm

Ṭot:
1. **Ṭot:**
Tarih 1
Mısra: **4**
Macarların bir boyu.
3. Ḳırılup gitdi ʿadū tīġ-ı cihān-gīri ile
4. Ki ne Ṭot buldı rehāyı vü ne Nemçe ḳaldı

toz:
1. **tozdur:**-*dur*
Gazel 260
Mısra: **5**
Toz.
5. Bir kemāndur kiʿanberīn tozdur
6. Ebrū-yı vesmedārı Bihzāduñ

toz ḳon-:
1. **ṭoz ḳonar:**-*ar*
Gazel 339
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toz konmak, kirlenmek.
13. Ḳorḳarın bir ṭoz ḳonar mirʿāt-ı ḥüsn-i dil-bere
14. Ey ṣabā luṭf eyle taḥrīk-i ġubārumdan ṣaḳın

töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār:
1. **töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Devrin zulüm sahiplerinin suçlaması.
57. Oldı zamānında hele münʿadim
58. Töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār

töhmet-i taḳṣīr-i herem:
1. **töhmet-i taḳṣīr-i herem:**
Kaside 17
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
İhtiyarlama kusuru/eksikliği kabahati/suçu.
151. Şevḳ-ı medḥüñle civān-merd-i sebük-cünbiş iken
152. Baña inṣāf mıdur töhmet-i taḳṣīr-i herem

tövbe-i mey:
1. **tövbe-i mey:**
Gazel 389
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Şaraba tövbe, şarap içmemeye söz verme.
27. Nice dem böyle Meẕāḳī gibi ʿışret itsek
28. ʿĀḳıbet tövbe-i mey ḥüsn-i ḫitām olsa bize

ṭūbā:
1. **ṭūbā:**
Kaside 8
Mısra: **163**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḫaḳ bir berg ü bār eyler

2. **ṭūbāya:**-*ya*
Gazel 101
Mısra: **9**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.
9. Ṭūbāya hem-ser olmaġa hīç itmez iltifāt
10. Ol serv-i bāġ-ı ʿişve ʿaceb ser-firāz olur

3. **ṭūbā:**
Gazel 354
Mısra: **8**
Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç.
7. Daʿvā-yı bülendī nice bir böyle felekde
8. Ey ṭūbā sen ol serv-i ser-efrāz degülsin

ṭūbā-misāl:
1. **ṭūbā-misāl:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Tuba gibi. bkz. Tuba.
1. Ol serv-i ḫoş-ḫırāmuña dāmen-keşīdedür
2. Ṭūbā-misāl cilveleri ber-güzīdedür

ṭūb-ı taʿnay:
1. **ṭūb-ı taʿnayla:**-*yla*
Gazel 172
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sövme/çekiştirme tuğlası/kiremiti.
7. Ṭūb-ı taʿnayla raḫnedār olmaz
8. Ḳalʿa-i üstüvār-ı ʿışḳuz biz

tūde-i ḫāk-i der:
1. **tūde-i ḫāk-i derin:**-*in*
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kapı (eşiğinin) toprağının yığını.
25. Tūde-i ḫāk-i derin ger Çīne ilteydi ṣabā
26. Bī-revāc olurdı anda nāfe-i müşg-i ġazāl

tūde-i ḫākister:
1. **tūde-i ḫākisterüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kül yığını.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eser bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

ṭūfān-ı eşk-i çeşm:
1. **ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme:**-*üm, -e*
Gazel 202
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözden akan gözyaşı tufanı.
7. Ḫurūş itdükçe emvāc-ı sirişk-i dīde-deryālar
8. Benüm ṭūfān-ı eşk-i çeşmüme nisbetle rūd olmaz

ṭūfān-ı ġam:

1. **ṭūfān-ı ġamla:**-*la*
Gazel 115
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Üzüntü tufanı.
13. Ṭūfān-ı ġamla şimdi mevc-ḫīz-i fitnedür
14. Ārām-ı cān ki şevḳ-i dil-i āremīdedür

ṭūfān-ı girye:
1. **ṭūfān-ı giryemden:**-*m, -den*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlamaktan dolayı akan gözyaşı seli.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

ṭūfān-ı ḥasret:
1. **ṭūfān-ı ḥasret:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Özlem tufanı.
1. Olur āh eyledükçe cūş-ı ḫūn-āb-ı derūn peydā
2. İder ṭūfān-ı ḥasret böyle mevc-i şuʿle-gūn peydā

ṭūġ:
1. **ṭūğlar:**-*lar*
Kaside 9
Mısra: **11**
At kılından süpürge biçiminde yapılıp bir sırığa takılan, Osmanlılarda padişah, vezir, beylerbeyi, sancakbeyi vb. kişilerce kullanılan belirti ve nişan.
11. Ṭūğlar serv-i revān-ı çemen-i nuṣretdür
12. Sāye-endāz-ı fütūḥ olsa n'ola aḳşānı

tūg-ı pür-fürūġ:
1. **tūg-ı pür-fürūġ:**
Kaside 8
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu tuğ.
97. O tūg-ı pür-fürūġ u rāyet-i ʿarʿar-ḫırāmın gör
98. Ki reşk-i kākül-i serv-ḳadān-ı gül-ʿiẕār eyler

tūġ-ı şāhī:
1. **tūġ-ı şāhīdür:**-*dür*
Gazel 335
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık tuğu.
7. Sipeh-i fitne vü āṣūba tūġ-ı şāhīdür
8. O serv-ḳadde sezā perçem olmasun n'olsun

tūġ-ı şeref-i ṭāliʿ-i ṣadrü'l-vüzerā:
1. **tūġ-ı şeref-i ṭāliʿ-i ṣadrü'l-vüzerādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin başının talihinin şeref tuğu.
39. Bu zülf-i dil-āvīz-i ruḫ-ı şāhid-i nuṣret
40. Tūġ-ı şeref-i ṭāliʿ-i ṣadrü'l-vüzerādur

ṭūġ-ı ẓafer-i rāyet-i imdād:
1. **ṭūġ-ı ẓafer-i rāyet-i imdād:**
Gazel 87
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yardım sancağının zafer tuğu.
11. Gīsū-yı ümīd-i meded ʿavn-i İlāhī
12. Ṭūġ-ı ẓafer-i rāyet-i imdād olacaḳdur

tuġra-ı cilvegāh-ı niẓām:
1. **tuġra-ı cilvegāh-ı niẓāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Düzenin cilve/naz yerindeki tuğra.
83. Şevḳ-i medḥüñle cüst olup geçdüm
84. Tuġra-ı cilvegāh-ı niẓāmı

tuġra-keş-i şaḥāyif-i aḥkām:
1. **ṭuġra-keş-i şaḥāyif-i aḥkām:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hükümlerin sayfalarına tuğra çeken memur.
17. Kilk-i benān-nişest-i ḳavī-dest-i himmetüñ
18. Ṭuġra-keş-i şaḥāyif-i aḥkām isterin

tuġrā-yı ġarrā:
1. **ṭuġrā-yı ġarrādur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak tuğra.
5. Naẓar ḳıl ebrū-yı yāra gör ol ḫaṭṭ u dil-āvīzi
6. O bir ṭuġrā-yı ġarrādur bu mensūr-ı maḥabbetdür

tuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿ:
1. **ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum:**-*um*
Gazel 123
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karakterin Hüsrev'inin tuğrası. bkz. Ḫüsrev ü Şīrīn.
13. Meẕāḳī şevḳ ile ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum
14. Berāt-ı raġbet-i her ẕü-fünūna yazmışlar

ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳ:
1. **ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk mutluluğunu yazan tuğra.
11. Āvīhte-i ṭaḳ-ı ḳabūl olsa sezādur
12. Levḥ-i dile ṭuġrā-yı saʿādet-keş-i ʿışḳuz

ṭuġyān:
1. **ṭuġyānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **8**
Taşma, taşkınlık, azgınlık.
7. Biḥār-ı girye-i ʿuşşāḳ aña meded ḳıldı
8. Ki böyle cūş ḫurūş ile itdi ṭuġyānı

tuġyān-ı āh-ı āteşīn:
1. **tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden:**-*üm, -den*
Gazel 340
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateşli ahın isyanı/coşkusu.
1. Ey felek tuġyān-ı āh-ı āteşīnümden ṣaḳın
2. Böyle ser-keş ṣuʿle-i ser-der-kemīnümden ṣaḳın

tuġyān-ı zamāne:
1. **ṭuġyān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zamanın/çağın azgınlığı/taşkınlığı.
3. Devrüñde Celālī ḳırılup buldı cezāsın
4. Şimden gerü ne bīm ü ne ṭuġyān-ı zamāne

tuḥfe: (Lügat-ı Nâci)
1. **tuḫfeyi:**-*yi*
Gazel 299
Mısra: **4**
Armağan, hediye.
3. Gencīne-i sīnemde bulup gevher-i ʿışḳı
4. Ol tuḫfeyi bir dil-ber-i meh-rūya getürdüm

tuḥfe-i cān:
1. **tuḫfe-i cānı:**-*ı*
Gazel 222
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Can hediyesi.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḫfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

2. **tuḫfe-i cānla:**-*la*
Gazel 179
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can hediyesi.
3. Ne güne tuḫfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāṣıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

tuḥfe-i dergāh:
1. **tuḫfe-i dergāh:**
Kaside 18
Mısra: **211**
Kelime Tipi: -
Dergahın hediyesi.
211. Ḫāk-i pāye getürüp tuḫfe-i dergāh itdüm
212. Rişte-i naẓma dizüp böyle dür-i şehvārı

tuḥfe-i gencīne-i Cem:
1. **tuḫfe-i gencīne-i Cemdür:**-*dür*
Gazel 372
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cem'in hazinesinin hediyesi. bkz. Cem.
5. Miṣāl-i cām-ı ṣahbā tuḫfe-i gencīne-i Cemdür
6. Düşüp elden ele degmiş kef-i rindāne peymāne

tuḥfe-i her muḥterem-i rūzgār:
1. **tuḫfe-i her muḥterem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Zamanın her saygın hediyesi.
69. Ḫaṭṭ-ı hümāyūn-ı feraḫ-āverüñ
70. Tuḫfe-i her muḥterem-i rūzgār

tuḥfe-i ḫᵛācegān-ı maʿnā:
1. **tuḫfe-i ḫᵛācegān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Anlam hocalarının/üstatlarının armağanı.
193. Sübḥa-i lülüdür bu ṣayd bilmem
194. Tuḫfe-i ḫᵛācegān-ı maʿnādur

tuḥfe-i mülk-i maʿānī:
1. **tuḫfe-i mülk-i maʿānīdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **199**
Kelime Tipi: -
Anlamlar mülkünün/varlığının hediyesi.
199. Ḳaşīdem midḥatüñle tuḫfe-i mülk-i maʿānīdür
200. Anı bir birine ehl-i belāġat ber-güẕār eyler

tuḥfe-i naẓm-ı Meẕāḳī:
1. **ṭuḥfe-i naẓm-ı Meẕāḳī:**
Gazel 439
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiir hediyesi/armağanı. bkz. Meẕākī.
17. Ṭuḥfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Ṣāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

ṭūl:
1. **ṭūlüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 8
Mısra: **141**
Uzunluk, boy.
141. Görenler hep diyüp Allāhu ekber böyle ṭūlüñden
142. Bülend-eşcārını tercīh-i bālā-yı menār eyler

ṭulūʿ-ı sitāre:
1. **ṭulūʿ-ı sitāremüz:**-*müz*
Gazel 188
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yıldızın doğuşu.
5. Yoḳ şām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoḳmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

ṭumār-ı niyāz:
1. **ṭumār-ı niyāza:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İstek/yalvarış tomarı.
51. Gör luṭfını kim dest-i saḫāsıyla çekildi
52. Ṭumār-ı niyāza ḫat-ı buṭlān-ı zamāne

ṭuʿme:
1. **ṭuʿmesi:**-*si*
Kaside 21
Mısra: **170**
Yiyecek, azık.
169. Dil-i ḫāsid hümā olursa eger
170. Ṭuʿmesi üstüẖᵛān-ı maʿnādur

ṭuʿme-ḫurd-ı mur u mār:
1. **ṭuʿme-ḫurd-ı mur u mār:**
Kaside 8
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yılan ve karıncanın küçük lokması.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

ṭuʿme-i mār:
1. **ṭuʿme-i mār:**
Gazel 220
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yılanın lokması/yiyeceği.
5. Ḫavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

ṭuʿme-i mūr u mār:
1. **ṭuʿme-i mūr u mārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Karınca ve yılanın lokması/yiyeceği.
65. Pür idüp küşte-i küffār ile çāh-ı mergi
66. İddiḫār itdi felek ṭuʿme-i mūr u mārı

ṭumṭurāḳ: (OTS)
1. **ṭumṭurāḳı:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Gösteriş, ihtişam, görkem.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmān:
1. **ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Enverî ve Selmân'ın sözündeki gösteriş. bkz. Enverī, nikāt-ı Selmān.
139. Şöhret-i vaṣf-ı bülendüñle ʿaceb pest itdüm
140. Ṭumṭurāḳ-ı süḫan-ı Enverī vü Selmānı

Ṭuna:
1. **Ṭuna:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Tuna nehri.
27. Ṭuna vü Ṭūrla ṣuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

ṭur-:

1. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Kaside 1
Mısra: **11**
Durmak.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

2. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Kaside 6
Mısra: **36**
Durmak, beklemek.
35. Ẕirvegāh-ı saṭḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

3. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Kaside 6
Mısra: **40**
Durmak, beklemek.
39. Böyle ʿişretgāh-ı zībāda hemān her rūz u şeb
40. Ṭurmayup ʿıyş eylesüñ ol ḫüsrev-i deryā-nevāl

4. **ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **1**
Durmak, beklemek.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

5. **ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **156**
Durmak.
155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
156. Ḫıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

6. **ṭura:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **166**
Durmak, var olmak, devam etmek.
165. Her ġażāda ide Ḫaḳ şāh-ı cihānı manṣūr
166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

7. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Gazel 15
Mısra: **14**
Durmak.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne güne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

8. **ṭura:**-*a*
Kaside 25
Mısra: **76**
Durmak, devam etmek.
75. Tā ki ḥükm-i ḳader ola cārī
76. Ṭura böyle bu ʿālem-i fānī

9. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Gazel 42
Mısra: **5**
Var olmak.
5. Ol perī-peyker ṭururken āfītāba kim baḳar
6. Güçdür iṣbāt-ı melāḥat ṣūret-i dīvāra güc

10. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Gazel 68
Mısra: **14**
Durmak, karar kılmak.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

11. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Gazel 100
Mısra: **11**
Durmak, var olmak.
11. Ṭururken ol sehī-ḳāmet göñül sen ġayra māyilsin
12. Beni bī-ḳadr-i ʿışḳ iden senüñ bu ṭabʿ-ı pestüñdür

12. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 144
Mısra: **6**
Durmak, devam etmek.
5. Sūz-ı dil ṭūfān-ı giryemden ʿayān oldı henüz
6. Dīde-i ġam-dīde ṭurmaz mācerāsın artırur

13. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 261
Mısra: **5**
Durmak, devamlı olmak.
5. Ṭurmasun cām-ı Cem hemān dönsün
6. Raġm-ı devr-i zamāne böyle gerek

14. **ṭurmayup:**-*ma, -yup*
Gazel 397
Mısra: **5**
Durmak, sürmek.
5. Ṭurmayup efzūn olur germiyyet-i bāzār-ı ʿışḳ
6. Ḫod-fürūşān-ı ḥüsün meyl-i revāc itmezse de

15. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 405
Mısra: **3**
Durmak, belli bir durumda olmak.
3. Pāy-ı güyān raḳṣ ider ṭurmaz dil-i dīvānemüz
4. Her ser-i mūyında bir pūlād-zīncīr olsa da

16. **ṭurma:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Durmadan, devamlı.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı ṣafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

17. **ṭurma:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Durmadan, devamlı.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

18. **ṭurma:**
Gazel 248
Mısra: **17**
Durmaksızın, devamlı.
17. Meẕāḳī ṭurma cevlān eyle meydān-ı taḫayyülde
18. Kümeyt-i ḫāme-i maʿnā-neverdi ḫayli cerd itdüñ

19. **ṭurma:**
Gazel 366
Mısra: **5**
Durmadan, devamlı.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

20. **ṭurmaz:**
Gazel 170
Mısra: **17**
Durmadan, devamlı.
17. Gör ehl-i iştiyāḳı ṭurmaz umar telāḳī
18. Şād olmada Meẕāḳī hep şeyḫ u şāb-ı nev-rūz

21. **ṭurmaz:**
Gazel 206
Mısra: **7**
Devamlı, durmaksızın.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-girine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı ṣabādan gilemendüz

22. **ṭursun:**
Kaside 18
Mısra: **225**
Bir yana.
225. Ġamze ṭursun girih-i ṭurre-i dil-beste iken
226. Gūşına ḳor mı göñül serzeniş-i aġyārı

Ṭūrān:
1. **Ṭūrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **80**
Amu suyundan (Ceyhun nehri) Hıtay memleketine kadar olan bölgeye İranlıların verdiği ad.
79. İtdi bu fetḥ ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

ṭurfe:
1. **ṭurfe:**
Gazel 363
Mısra: **4**
Yeni, görülmemiş, acayip.
3. ʿAceb mi cürʿası seng-i siyāhı laʿl-i nāb itse
4. Reg-i māhiyyet-i eşyāya sārī ṭurfe şeydür bu

2. **ṭurfe:**
Gazel 380
Mısra: **11**
Görülmemiş, yeni, tuhaf.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

ṭurfe-felāḫan:
1. **ṭurfe-felāḫandur:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **57**
Taş atmaya mahsus yeni/şaşırtıcı alet.
57. Hāven-i seng-feşān ṭurfe-felāḫandur kim
58. Atılup kāfiri ḫurd eyler idi aḥcārı

ṭurfe-gülşen:
1. **ṭurfe-gülşendür:**-*dür*
Gazel 422
Mısra: **1**
Görülmemiş/nadir gül bahçesi.
1. Ṭurfe-gülşendür derūn-ı dāġdāġ-ı Mevlevī
2. Dāġ-ber-dāġ-ı cigerdür bāġ u rāġ-ı Mevlevī

ṭurfe-ḥırām:
1. **ṭurfe-ḫırāmı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **63**
Görülmemiş/yeni nazlı gidiş/tarz.
63. Reftāre gelüp ʿarża ḳılur ṭurfe-ḫırāmı
64. Zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne

ṭurfe-ḥırām-ı çemenistān-ı ḫayāl:
1. **ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl:**
Kaside 11
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Hayal çimenliğinin/bahçesinde görülmemiş/yeni nazlı gidiş/tarz.
43. Benüm ol ṭurfe-ḫırām-ı çemenistān-ı ḫayāl
44. Kim baña bu reviş-i tāze-müsellem geldi

ṭurfe-ḳānūn-nevāz-ı midḥat:
1. **ṭurfe-ḳānūn-nevāz-ı midḥatsin:**-*sin*
Kaside 24
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Övgünün görülmemiş kanunuyla övülmüş.
67. Ṭurfe-ḳānūn-nevāz-ı midḥatsin
68. Naġme-i zīr ü bem mübārek-bād

ṭurfe-laʿlīn:
1. **ṭurfe-laʿlīn:**
Gazel 304
Mısra: **14**
Görülmemiş/tuhaf kırmızı renkli.
13. Ey Meẕāḳī şarāb-ı ʿışḳ ile pür
14. Ṭurfe-laʿlīn ayaġdur göñlüm

ṭurfe-neyistān-ı zamāne:
1. **ṭurfe-neyistān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin görülmemiş/yeni sazlığı.
133. Bir şīr-i jiyān-ḫamledür evlād-ı kirāmı
134. Şiblü'l-esedi ṭurfe-neyistān-ı zamāne

Ṭūrla:
1. **Ṭūrla:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Dinyester nehri. Doğu Avrupa'da bir nehir.
27. Ṭuna vü Ṭūrla şuyın devlet ile itdi güẕār
28. Çeşm-i mihr ü meh olursa ne ʿaceb ḫayrānı

ṭurre:
1. **ṭurresi:**-*si*
Kaside 6
Mısra: **8**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
7. Şol ḳadar ʿālīdür el-ḫaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẓılāl

2. **ṭurreleri:**-*ler*, -*i*
Kaside 14
Mısra: **28**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
27. Ne ḳalʿa ki her ḳullesi bir ḥışn-ı ḥasīndür
28. Kim ṭurreleri taʿne-zen-i evc-i hevādur

3. **ṭurre:**
Kaside 18
Mısra: **156**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

4. **ṭurre:**
Kaside 18
Mısra: **220**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
219. Ḳaçmazın ġamzeye cān virmeden ammā n'ideyin
220. Nice ḫoşnūd ideyin ṭurre gibi ʿayyārı

5. **ṭurre:**
Kaside 18
Mısra: **227**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
227. Ġamze vü ṭurre ne eylerse telāfī eyler
228. Leb-i şīrīn ile mestāne şeker-güftārı

6. **ṭurreye:**-*ye*
Gazel 24
Mısra: **6**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

7. **ṭurre:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
5. Gül sünbül ü sünbül gül-i ḫoş-bū ile ḫoşdur
6. Ruḫ ṭurreye ṭurre ruḫ-ı cānāna münāsib

8. **ṭurreler:**-*ler*
Gazel 101
Mısra: **1**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
1. Ol ṭurreler ki silsile-cünbān-ı nāz olur
2. Pirāye-bend-i gerden-i ʿömr-i dırāz olur

9. **ṭurrelerin:**-*ler*, -*in*
Gazel 152
Mısra: **15**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
15. Ḳo böyle ṭurrelerin rūy-pūş-ı nāz itsün
16. O şeh-levende münāsib siyāh-pūşıdur

10. **ṭurreden:**-*den*
Gazel 194
Mısra: **7**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
7. Ser-bāz-ı ʿışḳı ṭurreden itsek n'ola ṭaleb
8. Manşūr-ı bī-dili ser-i dārından isterüz

11. **ṭurreler:**-*ler*
Gazel 375
Mısra: **1**
Alna düşen saç, kıvırcık saç lülesi.
1. Nedür o ṭurreler ol şūḫ-ı dil-nüvāzumda
2. Ki ḫalḳa ḫalḳa olur gerden-i niyāzumda

ṭurre vü ġamze:
1. **ṭurre vü ġamzesinüñ:**-*si*, -*nüñ*
Gazel 199
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kıvırcık saç lülesi ve yan bakış.
7. Birisi hūş-rübādur biri ġāretger-i dil
8. Ṭurre vü ġamzesinüñ hep ser ü kārın bilürüz

ṭurre-i āh:
1. **ṭurre-i āhum:**-*um*
Gazel 308
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ahın kıvırcık saç lülesi.
5. Şāne-zede-i şādī-i vaṣl oldı kemā-hi
6. Pür-çīn-i fırāḳ olmış iken ṭurre-i āhum

ṭurre-i cānāne:
1. **ṭurre-i cānānedür:**-*dür*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin alnına düşen kıvırcık saç lülesi.

7. Ṭurre-i cānānedür ser-rişte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

ṭurre-i cevr-i cinān:
1. **ṭurre-i cevr-i cināndur:**-*dur*
Kaside 26
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Cennetlerin/cinlerin eziyet eden alna düşen kıvırcık saç lülesi.
57. Hemān şan ṭurre-i cevr-i cināndur
58. O müşgīn-perçem-i ʿanber-feşānı

ṭurre-i merdüm-şikār:
1. **ṭurre-i merdüm-şikārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsanı avlayan kıvırcık saç lülesi.
7. Ṭutıldı cān u gönül dām-ı miḥnet-i ʿışḳa
8. Olup o ṭurre-i merdüm-şikārdan ġāfil

ṭurre-i müşgīn-tār:
1. **ṭurre-i müşgīn-tārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **222**
Kelime Tipi: -
Mis kokulu kıvırcık saç lülesi.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

ṭurre-i naḥcīr-gīr:
1. **ṭurre-i naḥcīr-gīr:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Avcı kıvırcık saç lülesi.
1. Dām-ı belā ki ṭurre-i naḥcīr-gīr imiş
2. Her bir ḫamında biñ dil-i şeydā esīr imiş

ṭurre-i pür-pīç ü ḫam:
1. **ṭurre-i pür-pīç ü ḫamdadur:**-*da, -dur*
Gazel 147
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tamamen dolaşık ve eğri saç lülesi/alın saçı.
3. Ol ʿuḳdeler ki ṭurre-i pür-pīç ü ḫamdadur
4. Dām-ı firīb-i ġamze-i ġammāza bestedür

ṭurre-i sünbül:
1. **ṭurre-i sünbül:**
Gazel 312
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sümbülün kıvırcık saç lülesi.
3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

ṭurre-i ṭarrār:
1. **ṭurre-i ṭarrārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yan kesici kıvırcık saç lülesi.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

2. **ṭurre-i ṭarrāruñ:**-*uñ*
Gazel 331
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yan kesici kıvırcık saç lülesi.
1. Pür-yāreyüm ol ġamze-i ḫūn-ḫāruñ elinden
2. Āvāreyüm ol ṭurre-i ṭarrāruñ elinden

ṭurre-i ṭūl-i emel:
1. **ṭurre-i ṭūl-i emel:**
Gazel 300
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tükenmez emelin/arzunun kıvırcık saç lülesi.
7. Düşdüm heves-i keş-me-keş-i gīsū-yı yāra
8. Dest-i ṭalebe ṭurre-i ṭūl-i emel aldum

Tür-siriṣt:
1. **Ṭür-siriştüz:**-*üz*
Gazel 182
Mısra: **2**
Tur yaratılışlı/tabiatlı. bkz. Tur.
1. Biz bārikā-i ʿışḳ ile kim nūr-siriştüz
2. Rūşen-dil olursaḳ ne ʿaceb Ṭūr-siriştüz

ṭut-:
1. **ṭutalım:**-*alım*
Kaside 10
Mısra: **150**
Varsaymak, farzetmek.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

2. **ṭutmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 17
Mısra: **135**
Yerine getirmek.
135. Sözümi gūş idüp ṭutmasa düşmen ne ʿaceb
136. Ne bilür ḳadr-i düri gūş-ḫar-ı lā-yefhem

3. **ṭutardı:**-*ar, -dı*
Kaside 23
Mısra: **84**
Tutmak, gitmek.
83. Ḥarem-serāy-ı celālüñde olmasa mūnis
84. Ṭutardı āhū-yı devlet reh-i beyābānı

4. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 38
Mısra: **9**
Tutmak.
9. Cihānı ṭutdı meded güft (u) gū-yı ehl-i heves
10. Bu ḫ̆āb-ı ġaflete bunca fesānedür bāʿiṣ

5. **ṭutma:**-*ma*
Gazel 74
Mısra: **3**
Tutmak.
3. Bir naẓaruñdan hemān ṭutma dih ārām-ı cān
4. Ḥavṣala sūz-ı şekīb berḳ-i nigāhuñ mıdur

6. **ṭutmış:**-*mış*
Gazel 81
Mısra: **15**
Doldurmak, yayılmak.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

7. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 274
Mısra: **3**
Tutmak, yayılmak.
3. Gülzārı ṭutdı būy-ı ʿabīr oldı var ise
4. Bād-ı nesīm-i laḫlaḫa-sāy-ı dimāġ-ı gül

8. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **1**
Tutmak, kaplamak, sarmak.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

9. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **2**
Tutmak, kaplamak, sarmak.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

10. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **4**
Görmek, tutmak, takılmak.
3. Ġazāl-i āfītāb olsa nigāh-ı iltifāt itmem
4. Gözüm deşt-i melāḥatda bir āhū-yı Ḫuten ṭutdı

11. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **8**
Tutmak.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

12. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **10**
Tutmak, engel olmak.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

13. **ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **12**
Tutmak, kaplamak.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

14. **ṭutalum:**
Kaside 9
Mısra: **153**
Varsayalım, farzedelim.
153. İddiʿā-yı hüner itmiş ṭutalum bir nā-dān
154. Nice taṣdīḳ olunur daʿvā-yı bī-bürhānı

15. **ṭutalum:**
Kaside 11
Mısra: **39**
Varsayalım, farzedelim.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḫad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

16. **ṭutalum:**
Kaside 12
Mısra: **70**
Varsayalım, farzedelim.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

17. **ṭutalum:**
Kaside 18
Mısra: **81**
Varsayalım, farzedelim.
81. Siḥr idermiş ṭutalum kilk-i ṣuver-bend-i ḫayāl
82. Nice taṣvīr olunur ṣūret-i istiḥzārı

18. **ṭutalum:**
Kaside 18
Mısra: **199**
Varsayalım, farzedelim.
199. Ṭutalum sūde-i elmās ile pür itdi felek
200. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı dil-i efgārı

19. **ṭutalum:**
Gazel 67
Mısra: **13**
Varsayalım, farzedelim.
13. Ey Meẕāḳī ṭutalum siḥr-i helāl oldı sözüñ
14. Anı ol muʿcize-dem-ʿĪsī-i Meryem ne ṭutar

20. **ṭutalum:**
Gazel 146
Mısra: **3**
Varsayalım, farzedelim.
3. Olmış ṭutalum ʿaḳl-ı Felāṭūn da müyesser
4. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i vārun ne belādur

21. **ṭutalum:**
Gazel 150
Mısra: **33**
Varsayalım, farzedelim.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

22. **ṭutalum:**
Gazel 244
Mısra: **3**
Varsayalım, farzedelim.
3. Meclis-i Cem ṭutalum gülşen-i cennet olmış
4. Kim alur cāmı ele laʿl-i müẕāb olmayıcaḳ

23. **ṭutalum:**
Gazel 248
Mısra: **16**
Varsayalım, farzedelim.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

24. **ṭutalum:**
Gazel 416
Mısra: **5**
Varsayalım, farzedelim.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʾsīr degül mi

25. **ṭutalum:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Varsayalım, farzedelim.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

26. **ṭutalum:**
Gazel 150
Mısra: **15**
Varsayalım, farzedelim.
15. Ṭutalum kim esed-i bīşe-i ışdḳ olmışsın
16. Şīr-i mürde şerer-i ḫīle-i rūbāh yeter

ṭūṭī:

1. **ṭūṭī:**
Gazel 299
Mısra: **18**
Papağan.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḫan-gūya getürdüm

2. **ṭūṭī:**
Gazel 389
Mısra: **20**
Papağan.
19. Ḫūblar bir birine āyīne-i şevḳ olsa
20. Her biri ṭūṭī gibi mīr-i kelām olsa

3. **ṭūṭīyi:**-*yi*
Gazel 399
Mısra: **11**
Papağan.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör şaḫn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

ṭūṭī-i cān:

1. **ṭūṭī-i cāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Can papağanı.
11. N'ola şīrīn-meẕāḳ-ı lezzet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

ṭūṭī-i gūyā:

1. **ṭūṭī-i gūyādur:**-*dur*
Kaside 17
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan.
25. Kīse-i sebz ile bir ṭūṭī-i gūyādur kim
26. Sözi hep zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam

ṭūṭī-i hāme:

1. **ṭūṭī-i ḫāme:**
Gazel 29
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kalem papağanı, şâir.
11. Her ṭūṭī-i ḫāme olamaz böyle Meẕāḳī
12. Şekker-şiken-i lezzet-i taḳrīr-i maḥabbet

ṭūṭī-i muʿciz-dem:

1. **ṭūṭī-i muʿciz-dem:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sesi/nefesi mucize etkisinde olan papağan.
11. Ey Meẕāḳī ḫāme-i ḳudsī nevā-yı ṭabʿuña
12. Murġ-ı ḫoş-lehçe degül ṭūṭī-i muʿciz-dem fedā

ṭūṭī-i naġaz-gū:

1. **ṭūṭī-i naġaz-gū:**
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göze hoş görünen/güzel papağan.
3. Ṭūṭī-i naġaz-gū çoḳ olur şehr-i süḫanda
4. Ammā leb-i dil-ber gibi teng-i şeker olmaz

ṭūṭī-i şeker-ḫā:

1. **ṭūṭī-i şeker-ḫāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şeker yiyen/çiğneyen papağan.
7. Söze geldükçe nāz ile el-ḥaḳ
8. Lāl ider ṭūṭī-i şeker-ḫāyı

ṭūṭī-i şīrīn-dehen-i rūzgār:

1. **ṭūṭī-i şīrīn-dehen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Zamanın tatlı ağızlı papağanı.
45. Nāme-i ser-sebz-i nigū-peykeri
46. Ṭūṭī-i şīrīn-dehen-i rūzgār

ṭūṭī-i şīrīn-kelām:

1. **ṭūṭī-i şīrīn-kelām:**
Gazel 403
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sözü tatlı papağan.
19. Meẕāḳī leẕẕet-i ḳand-ı leb-i dildār ile āḫir
20. Olur bir ṭūṭī-i şīrīn-kelām āheste āheste

ṭūṭī-i şīrīn-kelimāt:

1. **ṭūṭī-i şīrīn-kelimātuz:**-*uz*
Gazel 206
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tatlı konuşan papağan.
3. Ol ṭūṭī-i şīrīn-kelimātuz ki felekde
4. Perverde-i zehr-i elem-i ḥasret-i ḳanduz

ṭūṭī-i süḫan-dān:

1. **ṭūṭī-i süḫan-dānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen/bilen papağan.
133. Ṣafā-yı āyine-i ʿāṭıfetle nuṭḳa getür
134. Bu şūḫ-ı muʿcize-gū ṭūṭī-i süḫan-dānı

ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dān:

1. **ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Söz bilen Mezâkî'nin karakterinin papağanı. bkz. Meẕāḳī.
13. Şevḳ ile muʿcize-perdāz-ı maḳāl oldı yine
14. Ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna ḥased

ṭūṭī-i ṭabʿ:

1. **ṭūṭī-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 17
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Mizacın/karakterin papağanı.
127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerīfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-ābe-i ġam ṭūṭī-i ṭabʿum ebkem

ṭutıl-:

1. **ṭutıldı:**-*dı*
Gazel 289
Mısra: **7**
Tutulmak, yakalanmak, düşmek.
7. Ṭutıldı cān u gönül dām-ı miḥnet-i ʿışḳa
8. Olup o ṭurre-i merdüm-şikārdan ġāfil

ṭūṭīvār:

1. **ṭūṭīvār:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Papağan gibi.
3. N'ola dil meyl iderse ṭūṭīvār
4. Leb-i şīrīn-i yār ḳand ancaḳ

ṭūṭī-zebān:

1. **ṭūṭī-zebānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **8**
Papağan dilli.
7. Çoḳ zamandur şevḳ ile āyīnedār-ı ülfetüz
8. Ḳand u şekker birle ol ṭūṭī-zebānı beslerüz

tutuk:

1. **tutuḳ:**
Gazel 16
Mısra: **9**
Peçe.
9. Nev-ʿarūs-ı güli kim al tutuḳ ile gördi
10. ʿAndelīb oldı hemān şevḳ ile dāmād-ı ṣabā

tutuş-:

1. **ṭutuşup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **60**
Yanmak, ateş almak.
59. Atılup ḫunbaralar ḳalʿayı iḥrāḳ itdi
60. Ṭutuşup sāʿiḳa-ı nāyire-i sūzānı

2. **ṭutuşdı:**-*dı*
Kaside 23

Mısra: **53**
Yanmak, ateş almak.
53. Ṭutuşdı baḥri fişekler miyān-ı deryāda
54. Getürdi cūş u ḫurūşa derūn-ı ʿummānı

3. **ṭutuşur:**-*ur*
Gazel 124
Mısra: **11**
Yanmak, ateş almak.
11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

4. **ṭutuşmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 128
Mısra: **11**
Yanmak, acı çekmek.
11. Gönül ol āteş-i cān-sūz ile ṭutuşmışdur
12. Ki berḳ-ı ḫirmen-i ṣabr u ḳarārı bāḳīdür

5. **ṭutuşur:**-*ur*
Gazel 311
Mısra: **5**
Yanmak.
5. Nār-ı ʿışḳıyla ne güne ṭutuşur seyr idelüm
6. Bülbülüñ ḫār u ḫas-ı ṣabr u ḳarārın görelüm

ṭutuşup yan-:
1. **ṭutuşup yandı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tutuşup yanmak.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Ṣanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

ṭuy-:
1. **ṭuyaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 156
Mısra: **7**
Duymak, hissetmek, anlamak.
7. Dāġ-ı dilden ṭuyaruz nāz-ı ḫayāl-i yāri
8. Āhū-yı vaḥşiyi naḳş-ı ḳademinden bilürüz

2. **ṭuyup:**-*up*
Gazel 380
Mısra: **5**
Duymak, hissetmek.
5. Ṭuyup ẕevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

3. **ṭuyar:**-*ar*
Gazel 385
Mısra: **5**
Duymak, işitmek, anlamak.
5. Ṭuyar ʿuşşāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀşıḳ olsun o da bir şūḫ-ı cefākāra hele

tüfeng:
1. **tüfeng:**
Kaside 18
Mısra: **59**
Tüfek.
59. Çifte laġm ü küre vü ḫunbara vü ṭop ü tüfeng
60. Nāra ġarḳ itmiş iken şeş-cihet-i bī-kārı

tünd-bād-ı cevr:
1. **tünd-bād-ı cevr:**
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haksızlığın/eziyetin sert rüzgarı.
7. Biz o naḫl-i reg-be-reg peyvend-i ḫāk-i ġayretüz
8. Tünd-bād-ı cevr ile berkende olmaz rīşemüz

tünd-ḥırām it-:
1. **tünd-ḫırām itdükçe:**-*dükçe*
Kaside 9
Mısra: **115**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sert ve salına salına gitmek.
115. Teng olur cilvesine tünd-ḫırām itdükçe
116. ʿArṣa-i vüsʿat-ı çarḫ olsa eger meydānı

tünd-bād-ı āh:
1. **tünd-bād-ı āh:**
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahın sert rüzgarı.
7. Tünd-bād-ı āh ile bir gün ʿalev-efşān olur
8. Āteşīn-tennūr-ı ḳalb-i şuʿle-bārumdan şaḳın

2. **tünd-bād-ı āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 395
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ahın sert rüzgarı.
9. Biraz da eyle ḫaẕer tünd-bād-ı āhumdan
10. Çerāġ-ı ḫüsni meded rūzgāra gösterme

tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳ:
1. **tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 140
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıkların ahının sert rüzgarı.
9. Tünd-bād-ı āh-ı ʿuşşāḳa taḥammül eylemez
10. Nev-resīde ol nihāl-i nāzenīnem tāzedür

tünd-bād-ı maḥabbet:
1. **tünd-bād-ı maḥabbet:**
Gazel 359
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin sert rüzgarı.
9. Bu tünd-bād-ı maḥabbet ki ḳopdı sīnemden
10. Sipihr-i şarṣar-ı āhumla āsiyāb iderin

tünd-bād-ı miḥnet:
1. **tünd-bād-ı miḥnetden:**-*den*
Kaside 23
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Zahmetin/eziyetin sert rüzgarı.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḥarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveş:
1. **tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle:**-*le*
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ay gibi (güzel) sevgilinin sert huyu.
1. İtme ey dil tünd-ḫūy-ı dil-ber-i mehveşle baḥs
2. İdemez pervāne-i pür-suḫte āteş ile baḥs

tünd-i kāfir-i ḥışm-āzmā-yı istiġnā:
1. **tünd-i kāfir-i ḫışm-āzmā-yı istiġnā:**
Gazel 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nazlanmanın öfkesini deneyen kafirin (sevgili) sertliği.
13. Meẕāḳī telḫ-ı meẕāḳ-ı teġāfül itdi beni
14. O tünd-i kāfir-i ḫışm-āzmā-yı istiġnā

tünd-pūye:
1. **tünd-pūye:**
Gazel 395
Mısra: **11**
Sert/haşin koşma/seğirtme.
11. Bu tünd-pūye nedür ṣayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

türktāz:
1. **türktāz:**
Kaside 1
Mısra: **89**
Koşma, seğirtme.
89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

2. **türktāz:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Koşma, seğirtme.
3. Ol āhū-yı remīde-naẓar ṣayd olur diyü
4. Deşt-i ṭalebde bī-hūde çoḳ türktāz olur

3. **türktāzı:**-*ı*
Gazel 395
Mısra: **12**
Koşma, seğirtme.
11. Bu tünd-pūye nedür ṣayd-ı saʿve-i cāna
12. Bu türktāzı bir ednā-şikāra gösterme

türktāz id(t)-:
1. **türktāz iderek:**-*erek*
Gazel 253
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koşmak, seğirtmek.
13. Meẕāḳī şāh-süvār-ı belāġat olsa n'ola
14. Kümeyt-i ḫāme ile böyle türktāz iderek

2. **türktāz itmek:**-*mek*
Gazel 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koşmak, yazmak.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

3. **türktāz itse:**-*se*
Kaside 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koşmak, hücum etmek, saldırmak.
19. Çıḳup bir ṣaydgāha Rüstemāne türktāz itse
20. Eger şīr-i jiyān olsa hücūmından firār eyler

4. **türktāz itse:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koşmak, hücum etmek, saldırmak.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aṣlā ḫarūn olmaz

türktāz-engīz-i nāz:
1. **türktāz-engīz-i nāz:**
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazın koşup hücum edeni.
9. Türktāz-engīz-i nāz olduḳça ol çābük-ʿinān
10. Sürme-i rūşen-dilān gerd-i semend-i fitnedür

türktāzī:
1. **türktāzī:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Çapul ve yağma için yapılan ansızın hücum, baskın.
5. Ey şehriyār-ı ġāzī sulṭān-ı bu'l-maġāzī
6. Hem böyle türktāzī hem kerr ü fer mübārek

U

u/ü: (Bu kelime sözlükte 294 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)

1. **u:**
   Kaside 1
   Mısra: **7**
   Ve.
   7. Meclisinde mest iken Ḫıżr u Mesīḥ añılsa dir
   8. Ol giriftār-ı kemendüm bu esīrümdür benüm

2. **u:**
   Kaside 1
   Mısra: **15**
   Ve.
   15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
   16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

3. **ü:**
   Kaside 1
   Mısra: **16**
   Ve.
   15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿīm-i ʿışḳdur
   16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şīrümdür benüm

4. **ü:**
   Kaside 1
   Mısra: **40**
   Ve.
   39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
   40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

5. **ü:**
   Kaside 1
   Mısra: **90**
   Ve.
   89. ʿArşa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
   90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

uc:

1. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **1**
   Uç.
   1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
   2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

2. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **2**
   Uç.
   1. Diller delinür ḫançer-i ser-tīzüñ ucından
   2. Ḳanlar dökülür ġamze-i ḫūn-rīzüñ ucından

3. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **4**
   Uç.
   3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḫayrān
   4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

4. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **6**
   Uç.
   5. Dil sūḫtedür lāleveş ey mihr-i cihān-tāb
   6. Rūyuñda olan ḫāl-i ġam-engīzüñ ucından

5. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **8**
   Uç.
   7. Ol ġonce-dehen olmasun āzurde ḫaẕer ḳıl
   8. Ey bād-ı ṣabā nefḥa-i gül-bīzüñ ucından

6. **ucından:**-*ın, -dan*
   Gazel 328
   Mısra: **10**
   Uç.
   9. Çoḳ kimse Meẕāḳī-veş ola hem-ser-i Manṣūr
   10. Cānā heves-i zülf-i dil-āvīzüñ ucından

ʿūd:

1. **ʿūd:**
   Kaside 15
   Mısra: **56**
   Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti.
   55. Muḫtel dimāġ u telḫ-meẕāḳ-ı ṭabīʿatüm
   56. Hem ʿūd u hem ḫamīre-i gülfām isterin

ʿūd-ı fenā:

1. **ʿūd-ı fenā:**
   Gazel 124
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Yokluğun ağacı/odunu.
   11. ʿIşḳ āteşi dilden ṭutuşur dāġ ne lāzım
   12. Ḫod-sūz olur ʿūd-ı fenā micmeri n'eyler

ʿūd-ı micmer-i dāġ:

1. **ʿūd-ı micmer-i dāġ:**
   Gazel 233
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Yaranın içinde tütsü yakılan kabındaki öd ağacı.
   5. Siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger degül cānā
   6. Derūn-ı lāle gibi yandı ʿūd-ı micmer-i dāġ

uġra-:

1. **uġrasa(m):**-*sa, -(m)*
   Gazel 15
   Mısra: **2**
   Uğramak, gitmek.
   1. Ḫayāl-i ʿārıżuñla aġlasam seyl-āb olur peydā
   2. Ne bāġa uġrasa(m) naḫl-i gül-i sīr-āb olur peydā

2. **uġrasa:**-*sa*
   Gazel 160
   Mısra: **8**
   Uğramak, gitmek.
   7. Leb-i laʿlüñ gibi bir ḳand-ı mükerrer bulamaz
   8. Uġrasa Mışra daḫi reh-güẕer-i ḳāfilemüz

3. **uġradum:**-*du, -m*
   Gazel 382
   Mısra: **5**
   Uğramak, ziyaret etmek.
   5. Uġradum şoḥbet-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
   6. Meclis āşüfte mey āşüfte ayaġ āşüfte

ʿuhde-i kārvān-ı maʿnā:

1. **ʿuhde-i kārvān-ı maʿnādur:**-*dur*
   Kaside 21
   Mısra: **110**
   Kelime Tipi: -
   Anlam kervanının sorumluluğu.
   109. Cümle maʿnā-yı vaṣf-ı girdārı
   110. ʿUhde-i kārvān-ı maʿnādur

ʿukāb-ı ṭurre:

1. **ʿuḳāb-ı ṭurresi:**-*si*
   Gazel 436
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Alna düşen kıvırcık saç lülesinin tavşancıl kuşu/kartalı.
   3. Ḳaṣd-ı ṣayd-ı saʿve-i cāna tenezzül eylemez
   4. Dil-şikār-ı murġ-ı ḳudsīdür ʿuḳāb-ı ṭurresi

ʿuḳde:

1. **ʿuḳdeler:**-*ler*
   Gazel 147
   Mısra: **3**
   Düğüm.
   3. Ol ʿuḳdeler ki ṭurre-i pür-pīç ü ḫamdadur
   4. Dām-ı firīb-i ġamze-i ġammāza bestedür

ʿuḳde-i efkār:

1. **ʿuḳde-i efkārda:**-*da*
   Gazel 249
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Fikirlerin/düşüncelerin sıkıntısı/düğümü.
   13. Düşdüñ heves-i zülf-i girih-gīre Meẕāḳī
   14. Āzāde iken ʿuḳde-i efkārda ḳalduñ

ʿukde-i ġam-der-ġam:

1. **ʿuḳde-i ġam-der-ġam:**
   Gazel 335
   Mısra: **4**
   Kelime Tipi: -
   Üzüntü üzerine üzüntünün bağı/düğümü.
   3. Derūn-ı sīnede efkār-ı ʿışḳ muẕmer iken
   4. Gönülde ʿuḳde-i ġam-der-ġam olmasun n'olsun

ʿukde-i ser-riṣte-i mihr ü maḥabbet:

1. **ʿuḳde-i ser-riṣte-i mihr ü maḥabbetdür:**-*dür*
   Gazel 334
   Mısra: **11**
   Kelime Tipi: -
   Muhabbet ve sevginin ipucunun düğümü.
   11. ʿUḳde-i ser-riṣte-i mihr ü maḥabbetdür gönül
   12. Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n'eylesün

ʿuḳde-i ser-riṣte-i vuṣlat:

1. **ʿuḳde-i ser-riṣte-i vuṣlat:**
   Gazel 287
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -
   Kavuşma ipinin ucundaki düğüm.
   15. Bir gün çözilür ʿuḳde-i ser-riṣte-i vuṣlat
   16. İtmez o girih nāḫun-ı iḳdāma taḥammül

ʿuḳde-i zülf:

1. **ʿuḳde-i zülf:**
   Kaside 10
   Mısra: **147**
   Kelime Tipi: -
   Zülf/saç düğümü.
   147. ʿUḳde-i zülf ü şiken-der-şiken-i ṭurre-i yār
   148. Sübḥa-gerdānı ider silsile-bend-i zünnār

ʿulemā:

1. **ʿulemā:**
   Kaside 10
   Mısra: **39**
   Âlimler, bilginler.
   39. Ne dügündür bu ki cümle ʿulemā vü eşrāf
   40. Anda ruḥsāre-i meʾmūle ola āyīnedār

ʿulüvv-i himem:

1. **ʿulüvv-i himeminden:**-*in, -den*
   Gazel 156
   Mısra: **20**

Kelime Tipi: -
Gayretin/himmetin büyüklüğü.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

2. ʿ**ulüvv-i himemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gayretin/himmetin büyüklüğü.
1. Ey ṣadr-ı felek-pāye ʿulüvv-i himemüñden
2. İtdüñ beni pür-behre kemāl-i keremüñden

3. ʿ**ulüvv-i himmetin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Gayretin/himmetin büyüklüğü.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

ʿulüvv-i ḳadr:
1. ʿ**ulüvv-i ḳadrini:**-*i, -ni*
Kaside 8
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Yüksek itibar.
157. ʿUlüvv-i ḳadrini seyr it otaġ-ı ʿālem-ārāda
158. Ki ol çetr-i hümāyūna sipihri perdedār eyler

ʿulüvv-i maḳām-ı keyvān:
1. ʿ**ulüvv-i maḳām-ı keyvānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Zühal/satürn gezegenini makamının büyüklüğü/yüceliği.
113. Ne çāre her Kölemen pāye-i şeref buldı
114. Göre felekde ʿulüvv-i maḳām-ı keyvānı

ʿulüvv-i şān:
1. ʿ**ulüvv-i şān:**
Gazel 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Derecenin/makamın yüceliği.
9. Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
10. Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ʿulüvv-i şān Murād

2. ʿ**ulüvv-i şānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Derecenin/makamın yüceliği.
3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

um-:
1. **umarın:**-*ar, -ın*
Kıt'a 1
Mısra: **9**
Ummak, ümit etmek,.
9. Umarın mū-şikāfī-i ṭabʿuñ
10. Farḳ ider ṣıdḳ u kiẕbi diḳḳat ile

2. **umarum:**-*ar, -um*
Kaside 11
Mısra: **73**
Ummak, ümit etmek.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

3. **umarın:**-*ar, -ın*
Kaside 13
Mısra: **91**
Ümit etmek, beklemek.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Eṣer-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

4. **umarın:**-*ar, -ın*
Kaside 17
Mısra: **163**
Ümit etmek, beklemek.
163. Umarın Ḥażret-i Ḥaḳ'dan bu ġazāda daḥi ol
164. Cünd-i küffārı idüp pey-siper-i rāh-ı ʿadem

5. **umarın:**-*ar, -ın*
Kaside 18
Mısra: **217**
Ümit etmek, beklemek.
217. Bezm-i meyde umarın būs-ı leb-i dildārı
218. Mest olup nāz idicek ġamze-i ḫançerdārı

6. **umarın:**-*ar, -ın*
Kaside 22
Mısra: **71**
Ummak, ümit etmek.
71. Umarın burc-ı ḥışn-ı küffāra
72. Dike zerrīn-livā-yı İslāmı

7. **umarın:**-*ar, -ın*
Kaside 22
Mısra: **77**
Ummak, ümit etmek.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

8. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 52
Mısra: **9**
Ümit etmek, beklemek.
9. Dest-būsuñ umaruz hem-çü Meẕāḳī cānā
10. Güẕerān eylemedin mevsim-i ferruḫ-dem-i ʿıyd

9. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 215
Mısra: **7**
Ümit etmek, beklemek.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭf u iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

10. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 252
Mısra: **7**
Ümit etmek, beklemek.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne ẕerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

11. **umar:**-*ar*
Gazel 270
Mısra: **9**
Ümit etmek, beklemek.
9. Merḥamet kimden umar kim şimdi bu şūḫ-āfetüñ
10. Mübtelā-yı ġamze-i nā-mihribānıdur göñül

ʿumḳ:
1. ʿ**umḳı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **70**
Derinlik.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

ʿummān:
1. ʿ**ummānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **16**
Okyanus, büyük deniz.
15. Ṣaf-be-ṣaf oldı revān şevḳ ile cünd-i İslām
16. Mevc-ḫīz eyledi ṣan bād-ı ṣabā ʿummānı

ʿummān ol-:
1. ʿ**ummān olup:**-*up*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Deniz olmak.
7. Ḳorḳum budur ki fülk-i nüh-eflāki ġarḳ ider
8. Seyl-i sirişk-i dīde ki ʿummān olup gider

umūr-ı dīn ü devlet:
1. **umūr-ı dīn ü devletde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet işleri.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

ʿunf:
1. ʿ**unfı:**-*ı*
Kaside 21
Mısra: **113**
Sertlik, kabalık, şiddet.
113. ʿUnfı ḫod cāhilān-ı bī-hünere
114. Sitem-i nāgehān-ı maʿnādur

ʿunṣūr-ı ḫāk ü nār:
1. ʿ**unṣūr-ı ḫāk ü nārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Ateş ve toprak unsurları.
45. Laġm atılduḳça ḳıyāmet mi ḳopar dirdi cihān
46. Kim ḳatar bir birine ʿunṣūr-ı ḫāk ü nārı

unud(t)-:
1. **unutmam:**-*ma, -m*
Müseddes 1
Mısra: **5**
Unutmak.
5. Ben unutmam seni gözüm nūrı
6. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

2. **unutmam:**-*ma, -m*
Müseddes 1
Mısra: **11**
Unutmak.
11. Ben unutmam seni gözüm nūrı
12. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

3. **unutmam:**-*ma, -m*
Müseddes 1
Mısra: **17**
Unutmak.
17. Ben unutmam seni gözüm nūrı
18. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

4. **unutmam:**-*ma, -m*
Müseddes 1
Mısra: **23**
Unutmak.
23. Ben unutmam seni gözüm nūrı
24. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

5. **unutmam:**-*ma, -m*
Müseddes 1
Mısra: **29**
Unutmak.

29. Ben unutmam seni gözüm nūrı
30. Sen de añ gāh ki bu mehcūrı

6. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 250
Mısra: **1**
Unutmak.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫᵛārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

7. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 250
Mısra: **4**
Unutmak.
3. Āyā bu mıdur ḳāʿide-i ehl-i maḥabbet
4. Kim bunca zamāndur bu hevādārı unutduñ

8. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 250
Mısra: **6**
Unutmak.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāṣıḳ-ı nā-çārı unutduñ

9. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 250
Mısra: **8**
Unutmak.
7. Her ṣām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i s̲enākārı unutduñ

10. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 250
Mısra: **10**
Unutmak.
9. Bir bende-i efgende-i dırınüñ iken ol
10. Ḫayfā ki Meẕāḳī-yi dil-efgārı unutduñ

11. **unudursa:**-*ur, -sa*
Gazel 187
Mısra: **5**
Unutmak, hatırlamamak.
5. Hep yād u āṣınā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

unutdur-:

1. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 418
Mısra: **2**
Unutturmak.
1. Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ şīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

2. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 418
Mısra: **4**
Unutturmak.
3. İdelden nuṭḳ ile āġāz-ı cān-baḫşı o ʿĪsā-dem
4. Dem-i pür-feyżi iʿcāz-ı Mesīḥāyı unutdurdı

3. **unutdursam:**-*sa, -m*
Gazel 418
Mısra: **5**
Unutturmak.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

4. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 418
Mısra: **6**
Unutturmak.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

5. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 418
Mısra: **8**
Unutturmak.
7. Beni ol ṣaçları leylī idelden böyle dīvāne
8. Cününum dāsitān-ı Ḳays-ı ṣeydāyı unutdurdı

6. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 418
Mısra: **10**
Unutturmak.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı S̲üreyyāyı unutdurdı

7. **unutdurdı:**-*dı*
Gazel 424
Mısra: **11**
Unutturmak.
11. Şöhret-i behçeti unutdurdı
12. Nām-ı Şīrīn ü ḥüsn-i Leylāyı

8. **unutdurdı:**-*dur, -dı*
Gazel 418
Mısra: **1**
Unutturmak.
1. Ḫırāmuñ cilve-i serv-i dil-ārāyı unutdurdı
2. Kelāmuñ şīve-i ṭūṭī-i gūyāyı unutdurdı

ʿunvān:

1. ʿ**unvānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **18**
Derece, mertebe, rütbe, makam.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

2. ʿ**unvānını:**-*ı, -nı*
Gazel 156
Mısra: **24**
Derece, mertebe, rütbe, makam.
23. Kātibü's-sırrı şehen-şāhı reʾisü'l-küttāb
24. Kim bu ʿunvānını kilk ü raḳamından bilürüz

ʿunvān-ı zamāne:

1. ʿ**unvān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **170**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin şiirinin başlığı.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

ur-:

1. **ura:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **164**
Vurmak.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Güy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgānı

2. **ursa:**-*sa*
Gazel 10
Mısra: **2**
Vurmak.
1. O serv-i ser-keş-i serdür hevā-yı istiġnā
2. Cihāna ursa n'ola püşt-i pāy-ı istiġnā

3. **urur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **221**
Vurmak.
221. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
222. Bir olup ġamze ile ṭurre-i müşgīn-tārı

4. **ururbut:**-*ur, -sa*
Kaside 26
Mısra: **54**
Takmak, yerleştirmek.
53. Revādur eşheb-i çālākine ger
54. Urursa sīne-bend-i kehkeşānı

5. **urur:**-*ur*
Gazel 35
Mısra: **6**
Vurmak.
5. Ol kemān-ebrūya ḳarşu bir nigāh itsem eger
6. Ḳaṣd-ı cān idüp urur her bir müje bir tīre dest

6. **urur:**-*ur*
Gazel 239
Mısra: **7**
Vurmak.
7. Dili ṣad-pāre ider cāna urur bend-i belā
8. Ġamze-i tīġ-keş ü ṭurre-i ṭarrārına baḳ

ʿūr:

1. ʿ**ūr:**
Gazel 195
Mısra: **12**
Tek gözlü.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ek̲ser-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

ʿūr ol-:

1. ʿ**ūr olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 404
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çıplak kalmak.
7. Cīhānuñ varlıġı bir câme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

ʿUrfī: (TDVİA)

1. ʿ**Urfī:**
Kaside 4
Mısra: **64**
ʿUrfî-i Şîrâzî: İranlı şair. (ö. 999/1591). XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Türk şairlerince tanınmaya başlanan Urfî, Türk edebiyatında etkili olmuş, birçok şair ondan övgüyle söz etmiştir.
63. Naẓm-ı bülend-aḫterüñe reşk ider
64. ʿUrfī ile Muḥteşem-i rūzgār

2. ʿ**Urfī:**
Kaside 8
Mısra: **190**
bkz. ʿUrfî.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir ṣāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

3. ʿ**Urfī:**
Kaside 9
Mısra: **142**
bkz. ʿUrfî.
141. Görseler ger bu ḳaṣīdem baña reşk eylerdi
142. ʿUrfī vü Ṭālib ile Muḥteşem-i Kāşānī

4. ʿ**Urfī:**
Kaside 10
Mısra: **125**
bkz. ʿUrfî.
125. Ṭālib ü ʿUrfī degül Enverī vü Ḫāḳānī
126. Görseler naẓmumı taḥsīn idelerdi her bār

5. ʿ**Urfī:**
Kaside 11

Mısra: **48**
bkz. ʿUrfî.
47. Bende ḫatm oldı süḫan-güsterî-i ṭarz-ı cedîd
48. Gerçi kim Ṭâlib ile ʿUrfî muḳaddem geldi

6. ʿ**Urfî:**
Kaside 12
Mısra: **158**
bkz. ʿUrfî.
157. Memdûḥına bir böyle s̱enâ itmedi gitdi
158. Ne Ṭâlib ü ne ʿUrfî ne Selmân-ı zamâne

7. ʿ**Urfî:**
Gazel 182
Mısra: **18**
bkz. ʿUrfî.
17. Bu ṭabʿ ile meydân-ı belâġatda Meẕâḳî
18. ʿUrfî gibi bir şâʿir-i pür-zûr-siriştüz

8. ʿ**Urfî:**
Gazel 208
Mısra: **14**
bkz. ʿUrfî.
13. El-ḥaḳ Meẕâḳî şîve-i ṭabʿ-ı selîm ile
14. ʿUrfî gibi süḫanda müsellem degül miyüz

ʿUrfî-i devrân:

1. ʿ**Urfî-i devrânıyuz:**-*ı, -yuz*
Gazel 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Devrin, zamanın Urfi'si. bkz. ʿUrfî.
13. Meẕâḳî-veş n'ola maḳbûl-i erbâb-ı kemâl olsañ
14. Bu ʿaṣruñ biz daḫi bir ʿUrfî-i devrânıyuz cânâ

ʿUrfî-i muʿciz-dem-i Rûm:

1. ʿ**Urfî-i muʿciz-dem-i Rûmum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Osmanlı'nın, Anadolu'nun nefesi (şiiri) mucize etkili olan Urfi'si. bkz. ʿUrfî.
19. Ey Meẕâḳî rû-şinâs-ı şehr-i naẓm olsam n'ola
20. ʿUrfî-i muʿciz-dem-i Rûmum ki Şirâzum budur

ʿUrfî-i Rûm:

1. ʿ**Urfî-i Rûm:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Rum'un/Anadolu'nun Urfi'si. bkz. ʿUrfî.
143. İrdi ṣıyt-ı süḫanüm ḫıṭṭa-i Şîrâz'a daḫi
144. ʿUrfî-i Rûm idügüm añladı yârân-ı ʿAcem

ʿUrfî-i Şîrâz:

1. ʿ**Urfî-i Şîrâza:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
bkz. ʿUrfî.
17. Ey Meẕâḳî saña taḥsîn kim ola üstâduñ
18. Nisbetüñ Ṭâlibe mi ʿUrfî-i Şîrâza mıdur

urul-:

1. **urulmaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 430
Mısra: **7**
Tutulmak, âşık olmak.
7. Urulmaḳdan ḳaçar mı hîç aña murġ-ı dil-i ʿâşıḳ
8. Baḳ ebrû-yı kemândârı göre ol tîr-i müjgânı

usan-:

1. **usanmaz:**-*maz*
Gazel 329
Mısra: **4**
Bıkmak, usanmak.
3. Eger gün başına biñ ʿâşıḳ-ı bî-çâre öldürse
4. ʿAcebdür çeşm-i cellâduñ usanmaz ḳatl-i merdümden

ʿuşşâḳ:

1. ʿ**uşşâḳ:**
Kaside 14
Mısra: **99**
Âşıklar.
99. ʿUşşâḳ n'ola naẓmumı baş üzre ṭutarsa
100. Gül-ġonce-i destâr-ı ser-i mihr ü vefâdur

2. ʿ**uşşâḳ:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Âşıklar.
9. Meẕâḳî ṭurdı ṣaf ṣaf seyre ʿuşşâḳ
10. Ṣalınsun nâz ile ol serv-i bâlâ

3. ʿ**uşşâḳı:**-*ı*
Gazel 26
Mısra: **9**
Âşıklar.
9. Ḥarîm-i vaṣla maḥrem olmayan ʿuşşâḳı söyletsek
10. Şikâyet dûr-baş-ı ġamze-i bî-bâkdandur hep

4. ʿ**uşşâḳuñ:**-*uñ*
Gazel 105
Mısra: **5**
Âşıklar.
5. Ṭutsa ʿuşşâḳuñ n'ola kûhsârı ey Leylî-ḫırâm
6. Her biri Mecnûn gibi âlûftedür âşûftedür

5. ʿ**uşşâḳ:**
Gazel 176
Mısra: **14**
Âşıklar.
13. Reşk eylemezüz câm-ı Ceme şimdi Meẕâḳî
14. ʿUşşâḳ ile peymâne-i ḥasret-keş-i ʿışḳuz

6. ʿ**uşşâḳı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **15**
Âşıklar.
15. N'ola böyle taḥammül itse cevr-i yâra ʿuşşâḳı
16. Bu ḳavm içre ḫilâf-ı meslek-i ṣabr u sükûn olmaz

7. ʿ**uşşâḳa:**-*a*
Gazel 227
Mısra: **8**
Âşıklar.
7. Muṣḥaf-ı ruḫsârına itdükçe diḳḳatle naẓar
8. Keşf ider ʿuşşâḳa sırr-ı âyet-i Ḳurʾân'ı ḫaṭ

8. ʿ**uşşâḳı:**-*ı*
Gazel 228
Mısra: **12**
Âşıklar.
11. Reşk iderdi birbirine cân ile dil bir zamân
12. Eyledi ʿuşşâḳı râżı şirket-i enbâza ḫaṭ

9. ʿ**uşşâḳ:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Âşıklar.
11. Ey Meẕâḳî nice reşk itmege ʿuşşâḳ saña
12. Bir perî-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

10. ʿ**uşşâḳ:**
Gazel 331
Mısra: **3**
Âşıklar.
3. Naḳd-i dil ü cânı nice ḥıfẓ eyleye ʿuşşâḳ
4. Ol ġamze-i ʿayyâr-ı tebehkâruñ elinden

11. ʿ**uşşâḳa:**-*a*
Gazel 362
Mısra: **5**
Âşıklar.
5. Yine meydân-ı istiġnâda ʿuşşâḳa neler eyler
6. Semend-i nâza ol âfet hele mehmîz göstersün

12. ʿ**uşşâḳuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 417
Mısra: **3**
Âşıklar.
3. Ḳırma ʿuşşâḳuñı kûyuñda meded ḫâṭıruña
4. Ḥürmet-i cilvegeh-i ṣayd-ı ḥarem gelmez mi

13. ʿ**uşşâḳuñ:**-*uñ*
Gazel 438
Mısra: **3**
Âşıklar.
3. Nesi var ẓâhir ü bâtında meger ʿuşşâḳuñ
4. Şerḥa-i sîne ile dâġ-ı derûndan ġayrı

ʿuşşâḳ-ı dil-efgâr:

1. ʿ**uşşâḳ-ı dil-efgâra:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı âşıklar.
1. Başlasun yâr cefâ itmege aġyâr hele
2. Göresin mihrini ʿuşşâḳ-ı dil-efgâra hele

ʿuşşâḳ-ı ḫasta:

1. ʿ**uşşâḳ-ı ḫasta:**
Gazel 135
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hasta/yorgun âşıklar.
15. ʿUşşâḳ-ı ḫasta nâle Mesîḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devâdan ẓuhûr ider

ʿuşşâḳı ḳır-:

1. ʿ**uşşâḳı ḳırar:**-*ar*
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşıkları kırmak/öldürmek.
7. N'ola ḫûn-ı şehîdân-ı maḥabbet ṭutsa meydânı
8. Ḳırar ʿuşşâḳı tîġ-ı nâz ile ol keç-küleh ṣaf ṣaf

ʿuşşâḳ-ı şeydâ:

1. ʿ**uşşâḳ-ı şeydâ:**
Gazel 181
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Deli/divane/çılgın âşıklar.
11. Bugün ʿuşşâḳ-ı şeydâ yârsuz ʿazm-i kenâr itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bâġ eyler ne ben sensüz

ʿuşşâḳ-ı sitem-dîde:

1. ʿ**uşşâḳ-ı sitem-dîdelerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 385
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zulme uğramış/haksızlık görmüş âşıklar.

5. Ṭuyar ʿuṣṣāḳ-ı sitem-dīdelerüñ çekdügini
6. ʿĀṣıḳ olsun o da bir ṣūḥ-ı cefākāra hele

ʿuṣṣāḳ-ı zār:
1. **ʿuṣṣāḳ-ı zār:**
Gazel 64
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
11. ʿUṣṣāḳ-ı zār nām-ı leb-i laʿl-i dil-beri
12. Naḳş-ı nigīn-i dāġ-ı dil-i āteşīn ider

2. **ʿuṣṣāḳ-ı zār:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
9. Tāze tāze dāġlar ile sīnesin ʿuṣṣāḳ-ı zār
10. Gülşen-i taṣvīr-i Bihzād eylesün nev-rūzdur

3. **ʿuṣṣāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
1. İdüp çīn-i cebīnin āşikār ebrū-yı istiġnā
2. Bu yüzden gösterür ʿuṣṣāḳ-ı zāra rūy-ı istiġnā

4. **ʿuṣṣāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
1. Ol pür-cefā ki ḳaṣd-ı telāfī-i kīn ider
2. ʿUṣṣāḳ-ı zāra bir nigeh-i dil-nişīn ider

5. **ʿuṣṣāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 226
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
5. ʿUṣṣāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẕra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

6. **ʿuṣṣāḳ-ı zāra:**-*a*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden âşıklar.
1. Raḳībe sīneñi ey māh-pāre gösterme
2. Bu dāġ-ı ḥasreti ʿuṣṣāḳ-ı zāra gösterme

ʿuṣṣāḳ-pesend ol-:
1. **ʿuṣṣāḳ-pesend olsa:**-*sa*
Gazel 174
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âşıkların beğendiği olmak.
13. Naġmemüz olsa Meẕāḳī n'ola ʿuṣṣāḳ-pesend
14. Çoḳ zamāndur ki bu gülşende hezār-ı ʿışḳuz

uṣūl-i devr-i ādem:
1. **uṣūl-i devr-i ādem:**
Gazel 324
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsanın devir/dönüş tarzı.
1. Gel kulaḳ ṭut nāya gör feyż-i dem-ā-dem n'eydügin
2. Añla āhınuñ uṣūl-i devr-i ādem n'eydügin

uy-:
1. **uyup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **53**
Uymak, bağlı kalmak.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

2. **uyma:**-*ma*
Gazel 137
Mısra: **11**
Birine veya bir şeye tabi olmak, bağlanmak.
11. Uyma her ġūl-i beyābāniye ey dil ḥaẕer it
12. Reh-ber-i rāḥile-i rāh-ı hidāyet bir olur

3. **uydı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Uymak, bağlı kalmak.
19. Uydı dem-i zühre-i rāmişgere
20. Zemzeme-i zīr ü bem-i rūzgār

Uyvār:
1. **Uyvārı:**-*ı*
Tarih 1
Mısra: **10**
Uyvar, Uyvar kalesi.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

2. **Uyvār:**
Kaside 14
Mısra: **139**
Uyvar kalesi.
139. Uyvār u Noviġrad gibi ṣad-ḥışn-ı ḥasīnüñ
140. Kim her biri bir ḳalʿa-i zībende binādur

uzak:
1. **uzaḳdan:**-*dan*
Gazel 70
Mısra: **2**
Uzak.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

Ü

üftāde:
1. **üftādeñ:**-*ñ*
Gazel 36
Mısra: **9**
Düşkün, âşık.
9. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de üftādeñ olurlar
10. Nāmūs-ı keşān-ı reviş-i ḫūb-ı ḳıyāmet

2. **üftādeler:**-*ler*
Gazel 133
Mısra: **1**
Düşkün, âşık.
1. Gelüp üftādeler ṣaf ṣaf olup ʿarż-ı niyāz eyler
2. O ṣūḥ-ı nāzenīn anlar niyāz itdükçe nāz eyler

3. **üftādesi:**-*si*
Gazel 139
Mısra: **7**
Düşkün, âşık.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

üftāde ol-:
1. **üftāde olursın:**-*ur, -sın*
Gazel 203
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşkün olmak.
11. Peymāne-i ser-şārı ḳo üftāde olursın
12. Mest-i meye laġzişgeh-i mestāne görinmez

üftāde-i çah-ı zenehdān:
1. **üftāde-i çah-ı zeneḫdān:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çene çukuruna düşmüş.
7. Ṣaḳın olma ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān
8. Benüm üftāde-i çah-ı zeneḫdān olduġum yirdür

2. **üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı:**-*ı*
Gazel 430
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çene çukuruna düşmüş.
11. Kemend-i saʿy-ı ṣad-Rüstem müfīd olmazdı ger Bījen
12. Olaydı dil gibi üftāde-i çāh-ı zeneḫdānı

üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn:
1. **üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn:**
Gazel 192
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kuru gürültü girdabına düşmüş.
11. Yüri sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḥs-i ġam-ı ʿışḳ ol
12. O kim üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn olur çıḳmaz

üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān:
1. **üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İsyanın (dil) sürçmesinin düşkünü.
57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿişyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

üftāde-i mezāliḳ-i iḳdām:
1. **üftāde-i mezāliḳ-i iḳdām:**
Kaside 15
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
İlerlerken kaygan yerde düşmüş.
33. Devrüñde ser-keşān-ı siyeh-baḫt-ı ʿālemi
34. Üftāde-i mezāliḳ-i iḳdām isterin

üftāde-i reh:
1. **üftāde-i reh:**
Gazel 371
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yola düşmüş.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

üftāde-i zindān-ı teġāfül:
1. **üftāde-i zindān-ı teġāfül:**
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tegafül/bilmezden gelme zindanına düşmüş.
5. Ey vāy o dil-i zār-ı siyeh-rūza ki olmış
6. Yūsuf gibi üftāde-i zindān-ı teġāfül

üfül it-:
1. **üfül itdi:**-*di*
Tarih 3

Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Batmak, kaybolmak.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i firūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

ülfet:

1. **ülfetler:**-*ler*
Kaside 13
Mısra: **19**
Yakınlık, dostluk.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

2. **ülfetimüz:**-*i, -müz*
Gazel 182
Mısra: **13**
Yakınlık, dostluk.
13. Rindān-ı sebük-rūḥ iledür ülfetimüz hep
14. Biz dāġ-ı dil-i zāhid-i maġrūr-siriştüz

ülfet id-:

1. **ülfet idüp:**-*üp*
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dostluk kurmak.
1. Göñül kim sīnede ḥasret çeküp pür-ḫūn olur çıḳmaz
2. Ḫayāl-i yār ile ülfet idüp memnūn olur çıḳmaz

ülfet-i cān-baḫş:

1. **ülfet-i cān-baḫşını:**-*ı, -nı*
Kaside 29
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden/veren yakınlık.
43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

ülfet-i dil-ber:

1. **ülfet-i dil-ber:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin yakınlığı/bütünleşmesi.
1. Benümle ülfet-i dil-ber murād üzre degül
2. Miṣāl-i āteş ü āb ittiḥād üzre degül

ülke:

1. **ülkeye:**-*ye*
Kaside 12
Mısra: **131**
Ülke, memleket.
131. O ülkeye anuñ yerine oldı nişāne
132. Bir ḫākim-i fermān-ber-i sulṭān-ı zamāne

üm(m)īd:

1. **ümīdine:**-*i, -ne*
Gazel 405
Mısra: **15**
Ümit, beklenti.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-güne naḫçīr olsa da

2. **ümmīd:**
Gazel 290
Mısra: **3**
Ümit, beklenti.
3. Bir ṣaçı Leylāya dil vir ṣad-hezār ümmīd ile
4. Ḳays-veş kuhsāra düş Mecnūn gibi dīvāne ol

üm(m)īd eyle-/id-:

1. **ümīd eylemez:**-*mez*
Gazel 116
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
15. Cibrīl olursa evc-i viṣāl eylemez ümīd
16. Ol murġ-ı dil ki tā bu ḳadar pür-perīdedür

2. **ümīd eyler:**-*r*
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
9. Ser-i zülfin ümīd eyler göñül bu dār-ı ġurbetde
10. ʿAcebdür silsile bir yirde vü dīvāne bir yirde

3. **ümīdin eylerin:**-*r, -in*
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
3. Meşām-efrūz-ı cān olmaḳ ümīdin eylerin ammā
4. Şemīm-i ġonce-i bāġ-ı leṭāfet ḳanda ben ḳanda

4. **ümmīd idelüm:**-*elüm*
Gazel 244
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
9. Şeb-i hicrānda meger pāy-ı ḫayāl-i yāri
10. Nice ümmīd idelüm dīdede ḫʷāb olmayıcaḳ

5. **ümmīd iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
7. Yine ümmīd iderüz āb-ı zülāl-i vaṣluñ
8. Ṭutsa dünyāyı eger tā-be-reh-i ġāyilemüz

6. **ümmīdin eyler:**-*r*
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

7. **ümmīdin eyler:**-*r*
Gazel 355
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit etmek, ummak.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

ümīd odur ki:

1. **ümīd odur ki:**
Gazel 376
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ümit edilen/umulan odur ki.
19. Ümīd odur ki ide ʿarż-ı şevḳ-i rūz-efzūn
20. Ne deñlü teng-edā ise muḫtaṣar nāme

ümīd-i ġazv:

1. **ümīd-i ġazv:**
Kaside 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sefer, savaş ümidi.
1. O kim ṭurmaz ümīd-i ġazv ile geşt ü güẕār eyler
2. Felekde ʿāḳıbet sīmurġ-ı fetḥi ol şikār eyler

ümīd-i ḫʷāb:

1. **ümīd-i ḫʷāb:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uyku ümidi/beklentisi.
5. Göñülde sūz-ı maḥabbet başumda ḫod sevdā
6. Ne rūz rāḥat u ne şeb ümīd-i ḫʷāb iderin

ümīd-i pāy-būs:

1. **ümīd-i pāy-būsuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 329
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayağını öpme ümidi.
5. Ümīd-i pāy-būsuñla benüm devletlü sulṭānum
6. İner ḫūrşīd-i raḫşān her seḥer tā çarḫ-ı çārumdan

ümīd-i sāḥil-i raḥmet:

1. **ümīd-i sāḥil-i raḥmet:**
Gazel 320
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Rahmet/bereket sahilini ümit etme.
19. Ümīd-i sāḥil-i raḥmet ider Meẕāḳī göñül
20. Ne deñlü ġarḳa-i teh-lücce-i günāh olsam

ümīd-i şevḳ:

1. **ümīd-i şevḳ:**
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Heves/mutluluk ümidi.
5. Ne güne bezm-i cihāndan ümīd-i şevḳ idelüm kim
6. Ne luṭf-ı sāḳī vü ne neşve-i şarābını gördük

ümīd-i şoḥbet-i yār:

1. **ümīd-i şoḥbet-i yār:**
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyle sohbet/konuşma ümidi/beklentisi.
1. Dil ümīd-i şoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

ümīd-i telāḳī:

1. **ümīd-i telāḳī:**
Gazel 414
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma/buluşma ümidi.
11. Ne ḳaldı fikr-i viṣāl ü ne ḫod ümīd-i telāḳī
12. N'olaydı şāḫ-ı temennāda berg ü bārum olaydı

ümīd-i vaṣl:

1. **ümīd-i vaṣl:**
Gazel 179
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidi/arzusu.
3. Ne güne tuḥfe-i cānla ümīd-i vaṣl ider ʿāşıḳ
4. Bu dest-āviz-i kemterle o şūḫa minnet el virmez

ümīd-i vaṣl-ı yār:

1. **ümīd-i vaṣl-ı yār:**
Gazel 248
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma ümidi/arzusu.
7. Göñül şimden gerü lāyıḳ ümīd-i vaṣl-ı yār itseñ
8. Dü-kām-ı bī-niyāzī-i dü-kevni kām-ı ferd itdüñ

ümīd-i viṣāl:

1. **ümīd-i viṣāl:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidi/arzusu.
27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
28. Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

ümīd-i vuṣlat:

1. **ümīd-i vuṣlatı:**-*ı*
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ümidi/arzusu.
5. Cānda hevā-yı ṣoḥbeti dilde ümīd-i vuṣlatı
6. Ṣabr u şekīb-i cān u dil māye-i ıżṭırāb olur

ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl:

1. **ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın doruğunda kavuşmanın ümidi.
5. N'ola idersek ümīd-i vüṣūl-i evc-i viṣāl
6. Hümā-cenāh-ı bülend-āşiyāneyüz cānā

ümmīd-i cām-ı dost-kānī:

1. **ümmīd-i cām-ı dost-kānī:**
Gazel 32
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgili meclisinde içilen şarabın kadehinin arzusu.
11. Dil nice ümmīd-i cām-ı dost-kānī eylesün
12. Ben gedā-yı mey-kede ol ḫüsrev-i kāşāne dost

ümmīd-i cennet:

1. **ümmīd-i cennet:**
Kaside 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Cenneti arzulama/isteme.
69. Āsitānuñdan cüdā ümmīd-i cennet eylesem
70. Ol behişt-i ārzū nār-ı saʿīrümdür benüm

ümmīd-i feṯḥ-i bāb:

1. **ümmīd-i feṯḥ-i bāb:**
Gazel 393
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kapı açma ümidi.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṯḥ-i bāb bir yirde

ümmīd-i luṭf:

1. **ümmīd-i luṭf:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Lütuf/iyilik ümit etme/isteme.
55. Bīm-i dil derkār iken ümmīd-i luṭf itsem n'ola
56. Faḫr-i ʿālem hem beşīrüm hem nezīrümdür benüm

ümmīd-i maṭlūb:

1. **ümmīd-i maṭlūb:**
Gazel 347
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İstenilenin ümidi/arzusu.
7. Göñül böyle n'ola ser-germ-i nīl-i bezm-i vaṣl olsa
8. Kişi ṭālib iken ümmīd-i maṭlūb itmesün n'itsün

ümmīd-i vaṣl:

1. **ümmīd-i vaṣl:**
Gazel 179
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama/isteme.
17. Meẕāḳī būseye ḳāniʿ olup ümmīd-i vaṣl itme
18. Bu deñlü medd-i bāʿ-yı ārzū-yı ruḫṣat el virmez

ümmīd-i viṣāl:

1. **ümmīd-i viṣāl:**
Gazel 300
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama/isteme.
5. Ümmīd-i viṣāl eyler iken fürḳate düşdüm
6. Peymāne-i şevḳiyle ḫumār-ı kesel aldum

ümmīd-i vuṣlat:

1. **ümmīd-i vuṣlat:**
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama/isteme.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṣ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

2. **ümmīd-i vuṣlat:**
Gazel 377
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama/isteme.
11. Ey göñül bīdār iken ümmīd-i vuṣlat eyleme
12. Ol perī-peyker hemān der-ḫᵛāb gelsün çeşmüñe

3. **ümmīd-i vuṣlatla:**-*la*
Gazel 205
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzulama/isteme.
9. Hele şükrüm Meẕāḳī hep budur ümmīd-i vuṣlatla
10. Geçer eyyām-ı fürḳat göz yumup açmaḳ ḳadar gelmez

ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres:

1. **ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çanın/çıngırağın ses ve sadasından ümitli.
9. Reh-güm-künān-ı vādi-i ʿışḳuz ki güş-ı dil
10. Ümmīdvār-ı ṣavt u ṣadā-yı ceres degül

ünsiyyet:

1. **ünsiyyet:**
Kaside 13
Mısra: **19**
Alışkanlık, ahbablık, arkadaşlık.
19. Bir zamān neydi o ünsiyyet ile ülfetler
20. Şimdi rem-ḫūrde olan āhū-yı rāmumda benüm

Üsküdār: (Akbayar)

1. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **1**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
1. Bāreke'l-lāh ṣan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

2. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **2**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
1. Bāreke'l-lāh ṣan behişt-i cāvidāndur Üsküdār
2. Kim ṣafā-baḫş-ı dil-i pīr ü civāndur Üsküdār

3. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **4**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
3. Būy-ı ezhārın ṣabā āfāḳa neşr eyler müdām
4. Nükhet-efrūz-ı meşām-ı ins ü cāndur Üsküdār

4. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **6**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
5. Ġonce-fem cānān ile bülbül-naġam rindān ile
6. Gül-sitān-pīrā-yı bāġ-ı kün-fe-kāndur Üsküdār

5. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **8**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
7. Söylenür her dem ṣafā-yı dil-güşā-yı gülşeni
8. Lā-cerem dillerde böyle dāsitāndur Üsküdār

6. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **10**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
9. Medḥ ider feyż-i hevā-yı cān-fezāsın her kişi
10. Ḥāşılı memdūḥ-ı ebnā-yı zamāndur Üsküdār

7. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **12**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
11. Ey Meẕāḳī n'ola maʿmūr olsa böyle her yeri
12. ʿİşret-ābād-ı şehen-şāh-ı cihāndur Üsküdār

8. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **14**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

9. **Üsküdār:**
Gazel 60
Mısra: **16**
İstanbul'un Anadolu yakasında bir ilçe.
15. Çekmesün bir dem elem tā kim cihānda dem-be-dem
16. Gülşen-i cennet gibi rāḥat-resāndur Üsküdār

üslūb-ı ḳıyāmet:
1. **üslūb-ı ḳıyāmet:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıyametin tarzı, kıyamet gününün özelliği.
7. Reftār degül żımn-ı ḫırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

üst:
1. **üsti:**-*i*
Gazel 234
Mısra: **2**
Üst, üzeri.
1. Sīnem-miṣāl-i lāle-sitān oldı bāġı dāġ
2. Dāġ üsti bāġdur baña bu dāġ u rāġ-ı dāġ

2. **üstünde:**
Kaside 8
Mısra: **116**
Üstüne, üzerine.
115. Ḫalās olmaz elinden düşmen-i rūbeh-tabīʿat kim
116. Anuñ üstünde ḥamle eyledükçe şīrvār eyler

3. **üstünde:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Üzerinde.
61. Tābya üstünde olan şıyt u ṣadā-yı bī-kār
62. Geçdi bām-ı feleki küngüre-i keyvānı

4. **üstüne:**
Kaside 18
Mısra: **169**
Üzerine.
169. İstemem cevher-i ferd üstüne taşvīr iderin
170. Ṣūret ü maʿnī-i beytü's-ṣanemi efkārı

5. **üstüne:**
Gazel 255
Mısra: **12**
Hakkında, üzerine.
11. Ḳabā-yı aṭlas-ı çarḫa nice meyl eylesün ādem
12. Fenā dirler anuñ üstüne köhne pīşesin gördük

6. **üstüne:**
Gazel 366
Mısra: **6**
Üstüne, üzerine.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev
7. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Üstünde, üzerinde.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

8. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **2**
Üstünde, üzerinde.
1. Murġ-ı dil ʿışḳuñla naḫlistān-ı zār üstündedür
2. Bāz-ı çeşm-i tīz-pervāzuñ şikār üstündedür

9. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Üstünde, üzerinde.
7. Der-kenār itmiş anı baḥr-i melāḥat gūyiyā
8. Ḫāl-i ʿanber-bū ki laʿl-i ābdār üstündedür

10. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Üstünde, üzerinde.
9. Vaṣf ider ruḫsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

11. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Üstünde, üzerinde.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

12. **üstündedür:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Üstünde, üzerinde.
5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

üstād:
1. **üstādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **54**
Öğretici, üstat, hoca.
53. ʿAḳl-ı kül ile ṭıfl-ı dili hem-sebaḳ eyle
54. Bir mekteb-i ʿirfānda ol üstādı görürseñ

2. **üstāduñ:**-*uñ*
Gazel 81
Mısra: **17**
Üstad, hoca.
17. Ey Meẕāḳī saña taḥsīn kim ola üstāduñ
18. Nisbetüñ Ṭālibe mi ʿUrfī-i Şīrāza mıdur

3. **üstād:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Öğretici, üstat, hoca.
7. Maḥremān-ı ḥarem-i medrese-i ʿilm-i ledün
8. Ne bir üstād ü ne ders ü ne kitāb isterler

4. **üstād:**
Gazel 104
Mısra: **17**
Üstat, usta, hoca.
17. Şiʿr ü inşāda Meẕāḳī gibi üstād olıgör
18. Naẓm u nesri füseḥā faṣl-ı ḫitāb isterler

5. **üstād:**
Gazel 213
Mısra: **14**
Öğretici, üstat, hoca.
13. N'ola ṭabʿ-ı Meẕāḳī gevher-efşān-ı ḫayāl olsa
14. Aña üstād bir genc-i dür-i nā-yāb göstermiş

6. **üstād:**
Gazel 218
Mısra: **13**
Üstad, hoca.
13. Egerçi pāye-i iʿcāza çoḳ üstād ayaḳ başmış

7. **üstādum:**-*um*
Gazel 358
Mısra: **5**
Üstad, hüner sahibi.
5. Beyān-ı tāze-zebān-ı nigehde üstādum
6. Suʾāl-i ġamze-i ġammāza biñ cevāb iderin

üstād olduġın gör-:
1. **üstād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstad olduğunu görmek.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẓīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

üstād ol-:
1. **üstād olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 121
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstad olmak, hoca olmak.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

2. **üstād olur:**-*ur*
Gazel 95
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öğretici olmak.
11. Bilmez ki ders-i mekteb-i ḥayretde lāl olur
12. Şākird-i ʿışḳ kendüyi üstād olur şanur

üstāda gel-:
1. **üstāda geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 259
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstada/hocaya gelmek.
15. Bu lāfı ḳo şāgird-i debistān-ı süḫansın
16. Taḳṣīrüñi ʿarż itmege üstāda mı geldüñ

üstād-ı aʿẓam:
1. **üstād-ı aʿẓam:**
Gazel 69
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Büyük üstad, mükemmel şair.
15. Haẕret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ʿaḳl-ı kül
16. Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı aʿẓam bundadur

üstād-ı dānā:
1. **üstād-ı dānā:**
Gazel 350
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bilgili üstad/hoca.
15. Böyle gevher-senc iken üstād-ı dānā dil ṣaḳın
16. Silk-i naẓmuñ bir alay bī-hūde nā-dān görmesün

üstād-ı müsellem:
1. **üstād-ı müsellem:**
Gazel 337
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Herkes tarafından kabul edilmiş üstad/hoca/âlim.
13. Āferīn ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi ḫayāl-āmūza
14. Böyle şākirde ol üstād-ı müsellem ne disün

üstād-ı nigūkār:
1. **üstād-ı nigūkāre:**-*e*
Gazel 236
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyi işler yapan üstad/hoca.

7. Ġamzesi sīnemi ṣad-çāk iderse ne ʿaceb
8. Ḫayli sermāyedür üstād-ı nigūkāre ṣadef

üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikr:
1. **üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim:**-*im*
Kaside 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Fikrin sonsuzluğuna nişan dikenin üstadı.
19. Ben o üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim
20. Zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur süḫanüm

üstüḫān:

1. **üstüḫān:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Kemik.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

2. **üstühān:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Kemik.
7. Benüm maġz-ı ʿiẕāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

üstüḫ˅ān-ı maʿnā:
1. **üstüḫ˅ān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **170**
Kelime Tipi: -
Anlamın kemiği.
169. Dil-i ḫāsid hümā olursa eger
170. Ṭuʿmesi üstüḫ˅ān-ı maʿnādur

üstüvār eyle-:
1. **üstüvār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağlamlaştırmak, güvenilirleştirmek.
131. Sikenderden n'ola muḥkemter olsa ʿizz ü iḳbāli
132. Ḫudā sedd-i sedīd-i ḳadr u cāhın üstüvār eyler

üştür-i gerdūn:
1. **üştür-i gerdūn:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin devesi.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāṣıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

üz(e)re:
1. **üzere:**
Kaside 15
Mısra: **36**
Üzere.
35. İẕnüñ olursa ʿizz-i ḥuẕūruñda serverā
36. İcmāl üzere ḫ˅āhişüm iʿlām isterin

2. **üzere:**
Gazel 76
Mısra: **13**
Üzerine.
13. Düşsün şikenc-i zülfüñ ol ḥaṭṭ u ḫāl üzere
14. Ol nāfe-i ümīdi pür-müşg-i nāb göster

3. **üzre:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Üzerine.
7. Ṣol ḳadar ʿālīdür el-ḥaḳ ḳubbe-i vālāsı kim
8. Ṭurresi ʿarş-ı berīn üzre döşer ferş-i ẕılāl

4. **üzre:**
Kaside 8
Mısra: **175**
Üzerine, üzerinde.
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

5. **üzre:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Üzere.
67. Çıḳdı gitdi bir alay rāh-neverdān-ı ẕilāl
68. Ḳaldı āsūde-sükūn üzre ḳalan sükkānı

6. **üzre:**
Kaside 18
Mısra: **157**
Üzere.
157. Emr ü nehye gelicek şerʿ-i şerīf üzre temām
158. Bir görür şīr ile bir mūrçe-i nā-çārı

7. **üzre:**
Kaside 20
Mısra: **9**
Üzerinde.
9. Kākül ki sīne üzre olur böyle sāyedār
10. Ol cilvegāh-ı ẕıll-i hümāyı kim istemez

8. **üzre:**
Kaside 24
Mısra: **73**
Üzere.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

9. **üzre:**
Kaside 26
Mısra: **61**
Üzere.
61. Niçe mümkin murād üzre Meẕāḳī
62. Edā-yı ḥaḳḳ-ı vaṣf-ı dil-sitānı

10. **üzre:**
Gazel 52
Mısra: **7**
Üzere.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

11. **üzre:**
Gazel 76
Mısra: **7**
Üzerinde.
7. Cām üzre gör ḥabābı pertev-nümā-yı şevḳ ol
8. Ol ḫayme-i ṣafāya rengīn-ṭınāb göster

12. **üzre:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Üzerinde.
3. Pertev-i mihr-i ḫüsn ile ḥalḳa-i zülf-i yārı gör
4. ʿĀrıżı üzre her ḫamı pençe-i āfītāb olur

13. **üzre:**
Gazel 102
Mısra: **13**
Üzerinde.
13. Lāle üzre olıcaḳ sāye-figen berg-i semen
14. Ḫāṭıra penbe-i dāġ-ı dil-i maḥzūn gelür

14. **üzredür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **5**
Üzerinde.
5. Ḫāl-i siyeh ki ol leb-i hūy-gerde üzredür
6. Dāġ-ı derūn-ı ġonçe-i şebnem çekīdedür

15. **üzre:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Üzere.
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

16. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **1**
İçin, hakkında.
1. Şanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

17. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **2**
İçin, hakkında.
1. Şanma bülbüller ider meşḳ-i fiġān üzre nizāʿ
2. Cümlenüñ kārı hep ol ġonce-dehān üzre nizāʿ

18. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **4**
İçin, hakkında.
3. ʿIşḳ ile birbirine düşse n'ola cān u göñül
4. Şimdi mi oldı meger tāze civān üzre nizāʿ

19. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **6**
İçin, hakkında.
5. Baḫş-i ebrū vü müje eylemede ʿāşıḳlar
6. Şimdi bu ʿarṣada hep tīr ü kemān üzre nizāʿ

20. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **8**
İçin, hakkında.
7. Rāżıyuz keş-me-keş-i kāküle bir būse içün
8. Çoḳ degüldür bu ḳadar māye-i cān üzre nizāʿ

21. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **10**
İçin, hakkında.
9. Ḳahramān-ı nigeh ü ġamze-i Rüstem-peykār
10. Dili gördükçe ider tīġ u sinān üzre nizāʿ

22. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **12**
İçin, hakkında.
11. Ḳad-i ḫam-geşte ile cūy-ı sirişk oldı meşel
12. Eskidür köhne-pül-i āb-ı revān üzre nizāʿ

23. **üzre:**
Gazel 230
Mısra: **14**
Üzere, hakkında.
13. İdemez şimdi Meẕāḳī gibi muʿciz-dem ile
14. Köhne-yārān-ı süḫan tāze-zebān üzre nizāʿ

24. **üzre:**
Gazel 264
Mısra: **5**
Üzerinde.

5. Jāle ṣanma görinen berg-i gül-i ter üzre
6. Dīdesinden ṣaçılur eşk-i revān-ı bülbül

25. **üzre:**
Gazel 265
Mısra: **14**
Üzere.
13. Tār u pūd-ı süḫanı hep telef eyler ol kim
14. Böyle minvāl-i laṭīf üzre ḳaṣab-bāf degül

26. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Üzerinde.
5. Sipihre fāʿide-i ṣad-sütūn-ı āh nedür
6. Binā-yı ḳaṣr-ı felek ḫod ʿimād üzre degül

27. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **8**
Üzere.
7. Ne deñlü bülbül-i dil naġme-senc-i gülşen olur
8. Zamān-ı müddet-i gül imtidād üzre degül

28. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Üzere.
9. ʿAceb mi Mıṣr-ı maḥabbet olursa böyle ḫarāb
10. Ki Nīl-i mihr ü vefā izdiyād üzre degül

29. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **12**
Üzere.
11. Egerçi ḫāk-nişīn oldı ehl-i dil ammā
12. ʿAdū daḫi hele taḫt-ı Ḳubād üzre degül

30. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **14**
Üzere.
13. Meẕāḳī ġam yime bāzār-ı ehl-i ʿirfānda
14. Metāʿ-ı mihr ü maḥabbet kesād üzre degül

31. **üzre:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Üzerinde.
5. ʿAyān olan seḥerī ġonce üzre jāle degül
6. Hezāra ʿarża ḳılur dürr-i gūşvārını gül

32. **üzre:**
Gazel 278
Mısra: **7**
Üzerinde.
7. ʿĀrıżı üzre dil-berüñ n'eyler o ḫaṭṭ-ı ʿanberīn
8. Gülşen içinde eylemez rūyına hīç niḳāb gül

33. **üzre:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Üzere.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı göñül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

34. **üzre:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Üzere.
5. Bu gūne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vaż'-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

35. **üzre:**
Gazel 279
Mısra: **8**
Üzere.
7. ʿAceb mi olsa füzūn gün-be-gün ḫarīdārı
8. Metāʿ-ı ʿişve vü nāzı kesād üzre degül

36. **üzre:**
Gazel 279
Mısra: **10**
Üzere.
9. Felekde ʿāşıḳ iseñ pāk-bāz-ı ʿışḳ ola gör
10. Ki kevn-i mihr ü maḥabbet fesād üzre degül

37. **üzre:**
Gazel 279
Mısra: **12**
Üzere.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya göñül iʿtimād üzre degül

38. **üzre:**
Gazel 306
Mısra: **6**
Üzerinde.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde żiyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

39. **üzre:**
Gazel 319
Mısra: **9**
Üzere.
9. Meẕāḳī ḫaḳ bu ki minvāl-i dil-pesend üzre
10. Nesīc-i kāruña naẓmı ḫoş ḳumāş itdüm

40. **üzre:**
Gazel 330
Mısra: **1**
Üzerinde.
1. Şeh-süvārum ḫāk olur ḫāk üzre cevlānuñ gören
2. Başını ṭop eyle āḫir elde çevgānuñ gören

41. **üzre:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Üzere.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

42. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **1**
Üzerinde.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

43. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Üzerine.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

44. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Üzerine, üzerinde.
3. Olup gül gül ʿiẕāruñ āb u tāb-ı bādeden cānā
4. Nümāyān oldı reng-i lāle rūy-ı yāsemīn üzre

45. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **6**
Üzerine, üzerinde.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

46. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **8**
Üzerinde, içinde.
7. Ne lāzım sūde-i elmāsa minnet-sūz-ı ʿışḳuñla
8. Hemīşe tāzedür dāġ-ı ġamuñ ḳalb-i ḥazīn üzre

47. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **10**
Üzerine.
9. Emīn olmaḳ ne mümkindür o çeşm-i fitne-peymādan
10. Bir āhūdur o kim ḫamle ider şīr-i ġarīn üzre

48. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **12**
Üzerinde.
11. Degüldür ḳaṭre ḳaṭre ḫūn-ı dil silk-i sirişkümde
12. O mercān dānelerdür sübḥa-i dürr-i semīn üzre

49. **üzre:**
Gazel 381
Mısra: **14**
Üzerinde.
13. Ne mümkin şeh-süvārān-ı belāġat hem-ʿinān olmaḳ
14. Meẕāḳī eşheb-i ṭabʿ ile böyle nev-zemīn üzre

50. **üzre:**
Gazel 392
Mısra: **10**
Üzerinde.
9. Şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cinändur gūyā
10. Zülf-i ʿanber-şikeni üzre gül-āb-ı tāze

51. **üzre:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Üzerinde.
3. Gerekse Rüstem-i müfred-süvār-ı ʿālem ol
4. Ne çāre eblaḳ-ı çarḫ inḳıyād üzre degül

52. **üzre:**
Gazel 432
Mısra: **7**
Üzerinde.
7. Eblaḳ-ı çarḫ-ı berīn üzre simāk-i rāmiḥüñ
8. Gitdi döşinden sinān-ı ḫūn-feşānı düşmedi

53. **üzre:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Üzere.
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

V

vā-beste:

1. **vā-bestedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **37**
Bağlı.
37. Ol ki anuñ emrine vā-bestedür
38. Rütbe-i şeyḫü'l-ḥarem-i rūzgār

2. **vā-bestedür:**-*dür*
Gazel 39
Mısra: **7**
Bağlı.
7. Ṣaff-ı müjgān çeşmüñe vā-bestedür rūz-ı meṣaf
8. Ey gönül itme ṣaḳın ol tīri tīr-keş ile baḫş

vā-beste-i taḳdīr:

1. **vā-beste-i taḳdīr:**
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadere bağlı.
1. Dil ki ṣad-güne resen-bāzī-i tedbīr bilür
2. Cümle tedbīrini vā-beste-i taḳdīr bilür

vācib:

1. **vācib:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Yapılması gerekli olan.
9. Aḥkām-ı şerʿ-i ʿışḳı ṣorarsañ gönül nedür
10. Feryād u girye vācib ü sūz u güdāz farż

vācib ol-:

1. **vācib olmaz:**-*maz*
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vacip olmak.
5. Vācib olmaz ḫūn-ı ḥasretle vużū-sāz olmadın
6. Cebhe-i ehl-i niyāza secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ

vaʿde it-:

1. **vaʿde itmiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söz vermek.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Viṣālin vaʿde itmiş bir ḥayāl-i ḫᵛāb göstermiş

vaʿd(e)-i vuṣlat:

1. **vaʿde-i vuṣlat:**
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sözü verme.
5. Vaʿde-i vuṣlat bugün ferdāya ḳalsa çoḳ degül
6. Ṣubḥ-ı maḥşer şām-ı baḥrüñ bāmdādıdur gönül

2. **vaʿd-i vuṣlat:**
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sözü.
3. Ṭutalum ki vaʿd-i vuṣlat sebeb-i neşāṭ olurmış
4. Dil-i zārı küşte eyler ġam-ı intiẓār dirler

vaʿde-sāz-ı mihr:

1. **vaʿde-sāz-ı mihr:**
Gazel 279
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgi buluşması sözü veren.
11. Meẕāḳī her ne ḳadar vaʿde-sāz-ı mihr olsa
12. O bī-vefāya gönül iʿtimād üzre degül

vādī:

1. **vādīde:**-*de*
Gazel 41
Mısra: **10**
Tarz, üslûp.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḫş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

2. **vādī:**
Gazel 69
Mısra: **1**
Tarz, üslûp.
1. Böyle bir vādī bulunmaz şimdi ʿālem bundadur
2. Ruḥṣat-ı cām-ı ṣafā vü meclis-i Cem bundadur

3. **vādīde:**-*de*
Gazel 209
Mısra: **21**
Tarz, üslûp.
21. Meẕāḳī böyle vādīde ne deñlü türktāz itse
22. Kümeyt-i kilk-i ṭabʿ-ı tīz-rev aşlā ḥarūn olmaz

4. **vādīde:**-*de*
Gazel 219
Mısra: **13**
Vadi, alan.
13. Meẕāḳī böyle vādīde ʿaceb mi alsa meydānı
14. ʿİnān-ı eşheb-i ṭabʿ-ı sebük-cevlāna el şunmış

5. **vādīdür:**-*dür*
Gazel 273
Mısra: **2**
Vadi, alan, saha.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı ṣādīdür gönül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür gönül

6. **vādīde:**-*de*
Gazel 350
Mısra: **13**
Vadi, yol.
13. Ey Meẕāḳī böyle vādīde ne ḫoş cevlān ider
14. Eşheb-i ṭabʿuñ senüñ tengī-i meydān görmesün

7. **vādīde:**-*de*
Gazel 363
Mısra: **9**
Alan, saha.
9. Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

vādī-be-vādī:

1. **vādī-be-vādī:**
Kaside 8
Mısra: **143**
Vadiden vadiye, vadi vadi.
143. Ḫoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u ṣādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

vādī-i Eymen: (Onay)

1. **vādī-i Eymen:**
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Musa Peygamberin Tur Dağı'nda Allah'ın tecellisine mazhar olduğu yer.
1. Ol bāriḳa kim bu dil-i pür-şūra ṭoḳındı
2. Ne vādī-i Eymen ne ser-i Ṭūra ṭoḳındı

vādī-i ġam:

1. **vādī-i ġam:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üzüntü vadisi.
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḥasretdür

vādī-i ġurbet:

1. **vādī-i ġurbetde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gurbet vadisi.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vażʿ-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

vādī-i ḫarābāt:

1. **vādī-i ḫarābāt:**
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Viraneler vadisi, meyhaneler sokağı.
9. Āvāre-i ʿışḳum ki ser-i kūy-ı melāmet
10. Vādī-i ḫarābāt gibi reh-güẕerümdür

vādī-i ḥasret:

1. **vādī-i ḥasretde:**-*de*
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hasret vadisi.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

vādī-i ḥayret:

1. **vādī-i ḥayretde:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hayret vadisi, aşk ile kendinden geçilen yer.
11. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḥayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

2. **vādī-i ḥayretdür:**-*dür*
Gazel 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şaşkınlık vadisi.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

3. **vādī-i ḥayretdür:**-*dür*
Gazel 21
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şaşkınlık vadisi.
13. ʿAceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
14. Fiġān ṣad-ceres-i peydā nişān-ı kārvān ġāyib

vādī-i hicr:

1. **vādī-i hicre:** *-e*
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılık vadisi.
7. Düşüp vādī-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden
8. Żarūrī dest-i ḥayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

vādī-i ʿışḳ:

1. **vādī-i ʿışḳa:***-a*
Gazel 434
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk vadisi, aşk yolu.
9. Ḳays ile kūh-ken gibi vādī-i ʿışḳa düşmeyen
10. Rāh-ı dırāzı görmedi şeyb ü fırāzı bilmedi

2. **vādī-i ʿışḳı:***-ı*
Gazel 439
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk vadisi, aşk yolu.
15. Baña şor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

vādī-i maḥabbet:

1. **vādī-i maḥabbet:**
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet vadisi.
1. O vādī-i maḥabbet kim dil-i nā-şād ayaḳ başmış
2. Ne Ḳays-ı bī-hūde-gerd ve ne ḫod Ferhād ayaḳ başmış

vādī-i mihr ü maḥabbet:

1. **vādī-i mihr ü maḥabbet:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve muhabbet vadisi/alanı.
1. Renci rāḥatdur melāli maḥż-ı şādīdür göñül
2. Vādī-i mihr ü maḥabbet başḳa vādīdür göñül

vādī-i mültezem:

1. **vādī-i mültezem:**
Kaside 24
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Gerekli görülen/kayırılan alan/vadi.
57. Ḥabbeẕā iltizām-ı ʿarż-ı hüner
58. Vādī-i mültezem mübārek-bād

vādī-i naʿt:

1. **vādī-i naʿtinde:***-in, -de*
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Övgü vadisi/alanı.
51. Dil ne deñlü vādī-i naʿtinde çālāk olsa da
52. Böyle rāh-ı bī-ḫaṭar emr-i ḫaṭīrümdür benüm

vādī-i pest-i ʿişve:

1. **vādī-i pest-i ʿişvedür:***-dür*
Gazel 112
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İşvenin altındaki vadi, işvenin gerçek amacı.
11. Ser-bülend-i nāzegāhı dil-nüvāz olmaḳ düşer
12. ʿĀşıḳa her dem sitem vādī-i pest-i ʿişvedür

vādī-i ṭabʿ-ı laṭīf:

1. **vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ:***-üñ*
Gazel 427
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzel/hoş/nazik karakterin/mizacın vadisi.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

vādī-i ṭaleb:

1. **vādī-i ṭalebde:***-de*
Gazel 50
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Talep/istek vadisi.
5. Vādī-i ṭalebde daḫi çoḳ cilveler eyler
6. Ḳalmazsa tekāpūdan eger tevsen-i ümmīd

vādī-i temennā:

1. **vādī-i temennāda:***-da*
Gazel 174
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İstek vadisi.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

vādī-neverdān-ı maḥabbet:

1. **vādī-neverdān-ı maḥabbet:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet vadisinde gezenler.
3. ʿAceb ser-bāz olur vādī-neverdān-ı maḥabbet kim
4. Ne reh-zenden ḫaẕer ne terk-i serden ḫod-hirās eyler

vaḥdet-i Ḥaḳ:

1. **vaḥdet-i Ḥaḳ'dur:***-dur*
Gazel 176
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Allah'ın birliği.
7. Kesretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

vaḥdet-nümā-yı nāẕır u manẕūr:

1. **vaḥdet-nümā-yı nāẕır u manẕūr:**
Gazel 400
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bakan ve bakılana bir gösteren.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẕır u manẕūr āyīne

vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünūn:

1. **vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünūn:**
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çılgınlık çölünde vahşiliği/ıssızlığı seçenler/beğenenler.
7. Yoḳlasun vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünūn
8. ʿĀḳıbet Mecnūn gibi şöhret-peẕīr-i ʿışḳ olur

vaḥşī:

1. **vaḥşī:**
Gazel 122
Mısra: **5**
Vahşi, insandan kaçan, insana alışkın olmayan, yabani.
5. Āh kim çıḳdı elümden gitdi ol vaḥşī ġazāl
6. Vādī-i ḥasretde hep şimdi tek ü tāzum budur

vāʿiz:

1. **vāʿiz:**
Gazel 125
Mısra: **9**
Dini öğütlerde bulunan kişi, vaaz eden, vâiz.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevs̱eri n'eyler

2. **vāʿiz:**
Gazel 130
Mısra: **14**
Dini öğütlerde bulunan kişi, vaaz eden, vâiz.
13. Bilmez ḥarīf-i mey-kede çūn u çırā nedür
14. Vāʿiz esīr-i keş-me-keş-i iḫtilāf olur

vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazm:

1. **vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle:***-üñ, -le*
Kaside 8
Mısra: **215**
Kelime Tipi: -
Kasıt/niyet günlüğü.
215. Vaḳāyiʿ-nāme-i ʿazmüñle tārīḫ-i fütūḥātuñ
216. Bu naẓmum şemse-i ṭāḳ u rivāḳ-ı rūzgār eyler

vaḳf-ı kef-i ehl-i recā:

1. **vaḳf-ı kef-i ehl-i recādur:***-dur*
Kaside 14
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Rica/istek sahiplerinin avucuna verilmiş/bağışlanmış.
63. Ḥāk-i ḳademi sürme-i aʿyān-ı zamāne
64. Naḳd-i keremi vaḳf-ı kef-i ehl-i recādur

vaḳf-ı meşām-ı ʿālem:

1. **vaḳf-ı meşām-ı ʿālem:**
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âlemin/dünyanın kokusunu bağışlama.
5. İtdi nesīm-i ḫoş-dem vaḳf-ı meşām-ı ʿālem
6. ʿIṭr-ı buḫūr-ı Meryem būy-ı gül-āb-ı nev-rūz

vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā:

1. **vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünya süsüne rağbetin suretini bırakma.
5. Naḳd-i naẓarı eylemezüz devr-i felekde
6. Vaḳf-ı ṣuver-i raġbet-i pīrāye-i dünyā

vāḳıf ol-:

1. **vāḳıf ola:***-a*
Gazel 30
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haberdar olmak, öğrenmek.
11. Ḳorḳum bu ki vāḳıf ola rāz-ı dil-i zāra
12. Ol ġamze-i cādū gibi cāsūs-ı maḥabbet

2. **vāḳıf olsaḳ:***-sa, -ḳ*
Gazel 157
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
İdrak etmek, kavramak.
11. Ṣuver-i rāz-ı sipihre n'ola vāḳıf olsaḳ
12. Nāẓır-ı ṣafḥa-i āyīne-i zānūyuz biz

vāḳıf-ı derd-i nihān:

1. **vāḳıf-ı derd-i nihān:**
Gazel 343
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gizli derdi/sıkıntıyı bilen.
9. Meẕāḳī cismümi teşrīḥ itsün ol ṭabīb-i dil
10. Bu taḳrībiyle bārī vāḳıf-ı derd-i nihān olsun

vāḳıf-ı gevher-i idrāk:
1. **vāḳıf-ı gevher-i idrāk:**
Gazel 88
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Anlama cevherine sahip.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

vāḳıf-ı iksīr:
1. **vāḳıf-ı iksīr:**
Gazel 280
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İksir bilen/anlayan.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam:
1. **vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyük iksiri bilen.
7. Meger kimden umarsın kīmiyā-yı luṭfu iḥsānı
8. Dükenmiş vāḳıf-ı iksīr-i aʿẓam ḳalmamış gitmiş

vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan:
1. **vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan:**
Kaside 10
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Söz meziyetlerinin/hünerlerinin iksirinden haberdar olan.
111. Benüm ol vāḳıf-ı iksīr-i mezāyā-yı süḫan
112. Dinse lāyıḳ baña bir cevherī-i nādirekār

vāḳıf-ı ʿilm-i ledün:
1. **vāḳıf-ı ʿilm-i ledün:**
Gazel 423
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gayb/Allah ilmini bilen.
17. Olmaḳ isterseñ Meẕāḳī vāḳıf-ı ʿilm-i ledün
18. Meṣnevī-ḫᵛān ol k'odur maʿnā-ṭırāz-ı Mevlevī

vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhān:
1. **vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur:**-*dur*
Gazel 212
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gizli sırrın perdesini keşfedip bilen.
13. Meẕāḳī vāḳıf-ı keşf-i ḥicāb-ı rāz-ı pinhāndur
14. Ne ġam olsa ṭılısm-ı genc-i esrār-ı nihān āteş

vāḳıf-ı māhiyyet:
1. **vāḳıf-ı māhiyyetüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçyüzünden haberi olan.
7. Kimi ḥūr-ı perī-peyker kimi rūḥ-ı muṣavverdür
8. Miyān-ı müddeʿīde vāḳıf-ı māhiyyetüñ kimdür

vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām:
1. **vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām:**
Kaside 15
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Kalemlerin gittiği/tuttuğu yolları bilen/tanıyan.
93. Alduḳça deste kilk-i taḫayyül ḫıred gibi
94. Bir vāḳıf-ı mesālik-i aḳlām isterin

vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem:
1. **vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem:**
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meryem oğlu İsa'nın mucizesine vakıf/bilen. bkz. ʿĪsā-dem, feyż-i enfās-ı ʿĪsī-i Meryem.
3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyliyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

vāḳıf-ı rāz:
1. **vāḳıf-ı rāz:**
Gazel 277
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sırrı bilen/anlayan.
9. İẓhār idüp nāle ile derd-i derūnum
10. Hep ġonceleri vāḳıf-ı rāz eyledi bülbül

vāḳıf-ı şad-nükte-i mülhem:
1. **vāḳıf-ı şad-nükte-i mülhem:**
Kaside 11
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İlham olan/içe doğan yüz ince anlamı anlayan.
45. Her ḳaçan encümen-i maʿnāya gelsem dirler
46. İşte ol vāḳıf-ı şad-nükte-i mülhem geldi

vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī:
1. **vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī:**
Kaside 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hikmet ve düşüncenin sırrını bilen.
35. Nice şeh Ḫüsrev-i ẕī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān
36. Kim odur vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī Yunānī

vaḳt:
1. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Kaside 1
Mısra: **87**
Vakit, zaman.
87. Vaḳtidür şimden gerü itse niyāz ile duʿā
88. Mürşid-i endīşe kim dirīne pīrümdür benüm

2. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Kaside 18
Mısra: **233**
Vakit, zaman.
233. Vaḳtidür vāsıṭatüʿl-ʿaḳdi duʿā eyleyelüm
234. Girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmārı

3. **vaḳtinde:**-*in, -de*
Gazel 126
Mısra: **8**
Vakit, zaman.
7. Gül ü bülbül ḳadeḥle ḳulḳul-i ḥalḳ-ı surāhīdür
8. Ḫazān vaḳtinde de rindān ṣafā-yı nev-bahār eyler

4. **vaḳti:**-*i*
Gazel 129
Mısra: **10**
Vakit, zaman.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

vaḳt-i çemen:
1. **vaḳt-i çemen:**
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenlik/bahçe vakti/zamanı.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā:
1. **vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehini çevirme zamanı.
5. Murād üzre dönüp gerdūn-ı gerdān
6. İrişdi vaḳt-i devr-i cām-ı ṣahbā

vaḳt-i duʿā-yı pādişeh:
1. **vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **219**
Kelime Tipi: -
Padişaha dua vakti.
219. Hemān şimden gerü vaḳt-i duʿā-yı pādişehdür kim
220. Duʿāsın her kişi ʿarż-ı cenāb-ı Kirdgār eyler

vaḳti geç-:
1. **vaḳti geçdi:**-*di-i*
Gazel 429
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vakti/zamanı geçmek/bitmek.
9. Meẕāḳī bilmedüñ ḳadr-i vişāli
10. Bahāruñ vaḳti geçdi hey meded hey

vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ:
1. **vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ:**
Gazel 46
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabahın gül saçan vakti.
15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Şām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

vaḳt-i ḫışām:
1. **vaḳt-i ḫışāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kavga/çekişme zamanı.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḫışāmumda benüm

vaḳt-i humār:
1. **vaḳt-i ḫumār:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen baş ağrısı vakti.
9. Sāḳiyā sāġarı pür eyle meded vaḳt-i ḫumār
10. Dehen-i bāz-ı ḳadeḥ lāyıḳ-ı hāmyāze midür

vaḳt-i inʿām:
1. **vaḳt-i inʿām:**
Kaside 26
Mısra: **47**

Kelime Tipi: -
İyilik/nimet vakti.
47. Ki dînār u diremle vaḳt-i inʿām
48. Pür eyler kīse-i pīr ü civānı

vaḳt-i ḳıyām:
1. **vaḳt-i ḳıyāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Ayağa kalkma zamanı.
61. Benüm ol Ḫüsrev-i endîşe ki Rüstem gibi dil
62. Ṣad-ḳıyāmet ḳoparur vaḳt-i ḳıyāmumda benüm

vaḳt-i māh-ı kābān:
1. **vaḳt-i māh-ı kābān:**
Gazel 254
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uzaklıklardaki ay vakti.
3. Ṣevḳ-i ḥüsn-i yār ile ger nā-ṣaḳīḳ olsaḳ ne ġam
4. Biz ketān-ı ṣabrı vaḳt-i māh-ı kābān eyledük

vaḳt-i mübārek:
1. **vaḳt-i mübārek:**
Gazel 164
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mübarek zaman/vakit.
3. Virdükde ṣabā müjde-i teşrīf-i ḳudūmüñ
4. Ol vaḳt-i mübārek gibi ferḫunde-dem olmaz

vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāy:
1. **vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı:**-*ı*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ele ve ayağa yüz sürme vakti.
7. Güẕār itdükçe dilden vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı
8. Güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān olduġum yirdür

vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā:
1. **vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā:**
Kaside 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sefa/eğlence sabahında içilen içkinin vakti.
7. İrdi vaḳt-i ṣabūḥ-ı ṣubḥ-ı ṣafā
8. Ṣām-ı ġam buldı ḥad u pāyānı

vaḳt-i sefer:
1. **vaḳt-i seferdür:**-*dür*
Kaside 28
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Yolculuk zamanı.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫ̬ānçe-i naẓma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endîşeden bir mā-ḥażar geldi

vaḳt-i seḥer:
1. **vaḳt-i seḥer:**
Kaside 16
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eşer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

2. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 22
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
15. Ṣad-el-ḥaẓer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

3. **vaḳt-i seḥer:**
Kaside 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

4. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
1. Sanma ṣafaḳ gün olur reng-i nümāyān-ı ṣubḥ
2. Vaḳt-i seḥer cūş ider ḫūn-ı şehīdān-ı ṣubḥ

5. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
3. Vaḳt-i seḥer sīnesin açsa o gül-ruḫ n'ola
4. Maṭlaʿü'l-Envārdur çāk-ı girībān-ı ṣubḥ

6. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 97
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
11. Her vaḳt-i seḥer ʿazm iderüz kūy-ı muġāna
12. Ṣadr-ı ḥarem-i mey-kede ser-menzilümüzdür

7. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

8. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı firāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

9. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
1. O kim vaḳt-i seḥer sāġar çeküp defʿ-i ḫumār eyler
2. ʿArūs-ı neşveye cām-ı meyi āyīnedār eyler

10. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġdukça ḫūrşīde żiyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

11. **vaḳt-i seḥer:**
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
7. Bu nāle-i şeb-gīrüñ āṣārı görülmez mi
8. Bu şām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

12. **vaḳt-i seḥerde:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Seher vakti.
33. Ṣubḥ-ı ümīd-i ʿālemi pür-feyż-i luṭf ider
34. Vaḳt-i seḥerde bād-ı ṣabāyı kim istemez

vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn:
1. **vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn:**
Kaside 9
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Felekteki güneş hükümdarının sabah vakti.
163. Tā ki vaḳt-i seḥer-i ḫüsrev-i mihr-i gerdūn
164. Güy-ı ʿazm-i sefere böyle ura çevgānı

vaḳt-i semāʿ:
1. **vaḳt-i semāʿ:**
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sema/ayin zamanı.
3. ʿArş-ı aʿlāyı temāmen seyr ider vaḳt-i semāʿ
4. Pür-başīretdür dü-çeşm-i nīm-bāz-ı Mevlevī

vaḳt-i tārāc-ı ḫazān:
1. **vaḳt-i tārāc-ı ḫazān:**
Gazel 215
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sonbaharın yağma/talan vakti.
11. Bahār eyyāmı geçdi vaḳt-i tārāc-ı ḫazān geldi
12. Gül-i raʿnā degül gülşende şebnem ḳalmamış gitmiş

vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnā:
1. **vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Anlam dilinden geçme vakti.
197. Tā-be-key böyle ḫod-fürūş olmaḳ
198. Vaḳt-i ṭayy-i lisān-ı maʿnādur

vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-ber:
1. **vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür:**-*dür*
Gazel 364
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gümüş gibi beyaz göğüslü gönül çalandan ayrılık vakti.
5. N'ola rū-der-ḳafa ʿazm-i reh-i devr-i sefer itsem
6. Henüz vaḳt-i vedāʿ-ı dil-rübā-yı sīm-berdür bu

vaḳt-i vuṣlat:
1. **vaḳt-i vuṣlatda:**-*da*
Gazel 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma zamanı.
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

vālā-himem:
1. **vālā-himem:**
Kaside 24

Mısra: **24**
Yüksek/yüce gayret.
23. Ṭarf-ı şāhān-ı pādişāhīden
24. Böyle vālā-himem mübārek-bād

vālid-i mācid:
1. **vālid-i mācid:**
Tarih 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Şan/şeref sahibi baba.
29. Böyle niʿme'l-bedeli vālid-i mācid olıcaḳ
30. Oldı pür-berg ü nevā meclis-i dīn ü dünyā

vālid-i şehzāde-i pākīze-güher:
1. **vālid-i şehzāde-i pākīze-güher:**
Kaside 10
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Temiz/lekesiz mücevher babası.
65. Nice şeh vālid-i şehzāde-i pākīze-güher
66. Böyle olsa olıcaḳ silsile-i ḳadr u vaḳār

vālih ü ḥayrān ol-:
1. **vālih ü ḥayrān olabilsek:**-*abil, -se, -k*
Gazel 257
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklı gidip şaşkın olmak.
11. Olsañ yine ol mihr-i dil-efrūza muḳābil
12. Āyīne gibi vālih ü ḥayrān olabilsek

vālih ü ḥayrān-ı zamāne:
1. **vālih ü ḥayrān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin şaşırmış ve hayranı.
177. Bir muġ-beçe-i hūş-rübādur n'ola olsa
178. Dil-dādeleri vālih ü ḥayrān-ı zamāne

vālih-i gerdiş-i eflāk:
1. **vālih-i gerdiş-i eflāk:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feleğin dönmesinden şaşırmış.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

vālih-i serv-i bülend:
1. **vālih-i serv-i bülend:**
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzun/yüksek selviye şaşırmış.
9. Miṣāl-i ṯāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

Vāmıḳ:
1. **Vāmıḳuñ:**-*uñ*
Gazel 418
Mısra: **5**
Vamık ve Azra hikâyesinin erkek kahramanı. bkz. Vāmıḳ ile ʿAẕrā.
5. ʿAceb mi ʿışḳ ile ben Vāmıḳuñ adın unutdursam
6. Nigārum ḥüsn ile çün nām-ı ʿiẕārı unutdurdı

Vāmıḳ ile ʿAẕrā: (TDVİA)
1. **Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vamık ile Azra. Adını baş kahramanlarından alan Doğu edebiyatlarına ait bir aşk hikâyesi. İlk defa Unsûrî (ö.1040) tarafından mesnevi" şeklinde kaleme alınan Vâmık ile Azrâ hikâyesi Klasik Türk edebiyatında şairlerin söz konusu ettiği aşk hikâyelerindendir.
5. Beni görsün anuñla bir yirde
6. Görmeyen Vāmıḳ ile ʿAẕrāyı

vā-pesīn-nefes:
1. **vā-pesīn-nefes:**
Gazel 211
Mısra: **14**
Son nefes, can verme.
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd:
1. **vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümidin durak yerinin en sonuna ulaşan.
5. Olsam n'ola vā-pes-res-i ser-menzil-i ümmīd
6. Baḫt-ı siyeh-i herze-meres rāh-berümdür

var-:
1. **vardı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **22**
Gitmek.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

2. **varan:**-*an*
Kaside 11
Mısra: **42**
Girmek, gitmek.
41. Benüm ol ḫüsrev-i endīşe ki benden ġayrı
42. Her varan meclis-i ehl-i dile mülzem geldi

3. **varıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 11
Mısra: **55**
Gitmek, girmek.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

4. **vardı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **74**
Girmek.
73. Dergehinde umarum ḳulları dāyim diyeler
74. Vardı dīvān-ı hümāyūna vü ḫurrem geldi

5. **varalum:**-*alum*
Gazel 27
Mısra: **1**
Gitmek.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kededе bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

6. **varup:**-*up*
Kaside 28
Mısra: **8**
Gitmek.
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāra murġ-ı nāme-ber geldi

7. **varan:**-*an*
Kaside 28
Mısra: **28**
Gitmek.
27. Ḫudāvend-i zamāne Ḥażret-i Mahmūd Paşa kim
28. Varan dergāhına hep māyedār-ı sīm ü zer geldi

8. **var:**
Gazel 135
Mısra: **17**
Haydi, durma (pekiştirme sözü).
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

9. **varsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 190
Mısra: **14**
Gitmek.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

10. **varanlar:**-*an, -lar*
Gazel 192
Mısra: **3**
Gitmek.
3. Varanlar gül-sitān-ı kūy-ı dildāra nice çıḳsun
4. O kim bāġ-ı cināna girmege meʾẕūn olur çıḳmaz

11. **varmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 414
Mısra: **17**
Varmak, gelmek, gitmek.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

12. **vardı:**-*dı*
Gazel 434
Mısra: **5**
Gitmek.
5. Bezm-i raḳīb-i kāfire vardı tenezzül eyledi
6. Mertebe-dān-ı ḥüsn iken rütbe-i nāzı bilmedi

var:
1. **var:**
Kaside 9
Mısra: **125**
Var.
125. Kendi ṭursun Lehi pā-māl ider ḳulları var
126. Kim ḳıralı ṭuramaz ḳarşu degül ḫaṭmānı

2. **var:**
Kaside 12
Mısra: **19**
Var.
19. Küfrinde meger şübhe mi var müslim olur mı
20. Bir kāfir-i büt-ḫāne-i küfrān-ı zamāne

3. **var:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Var.
3. Aceb vādī-i ḫayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

4. **var:**
Kaside 13
Mısra: **42**
Var.
41. Bir meziyyet mi olur faẓlına nisbet dir isem
42. Bu ʿAlī diḳḳati var ibn-i Hümāmumda benüm

5. **var:**
Kaside 14
Mısra: **93**
Var.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

6. **var:**
Gazel 15
Mısra: **13**
Var.
13. Meẕāḳī künc-i sīneñde ne gūne genc-i pinhān var
14. Ki andan ṭurmayup ṣad-gevher-i nā-yāb olur peydā

7. **var:**
Kaside 18
Mısra: **71**
Var.
71. Beyt ü şeş tabyası var her biri bir ḥışn-ı ḥaṣīn
72. Ḳulle-i āb-ı feleksān ise burc-ı nārī

8. **var:**
Kaside 18
Mısra: **96**
Var.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

9. **vardur:**-*dur*
Gazel 21
Mısra: **17**
Var.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşınā yoḳ ḫānumān ġāyib

10. **var:**
Gazel 23
Mısra: **16**
Var.
15. Bir sāḳī-i gül-çehre ile bādeden özge
16. Bir nesne mi var seyr-i çemenzāra münāsib

11. **var:**
Gazel 23
Mısra: **18**
Var.
17. Bu gülşen-i dih-rūze-i fānīde Meẕāḳī
18. Bir ġonce mı var gūşe-i destāra münāsib

12. **var:**
Kaside 24
Mısra: **36**
Var.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

13. **varımuzı:**-*ımuz, -ı*
Gazel 27
Mısra: **2**
Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kedede bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

14. **var:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Var.
1. Elde çün cām-ı zer nigārum var
2. Ḫān-ḳahda benüm ne kārum var

15. **var:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Var.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḫadeng-i yārum var

16. **var:**
Gazel 61
Mısra: **6**
Var.
5. Ne ʿaceb şöhre-i cihān olsam
6. ʿIşḳ-ı yār ile iştihārum var

17. **var:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Var.
7. Serdeki tāze-dāġ ile cānā
8. Ehl-i ʿışḳ içre iftiḫārum var

18. **var:**
Gazel 61
Mısra: **10**
Var.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

19. **var:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Var.
7. Bunda dil-mürde bulunmaz çoḳ Mesīḥ-āsārı var
8. Feyż-i teʾsīr-i dem-i ʿĪsī-i Meryem bundadur

20. **varuñ:**-*uñ*
Gazel 88
Mısra: **3**
Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

21. **var:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Var (şiirde yok anlamında).
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

22. **var:**
Gazel 89
Mısra: **2**
Var (şiirde yok anlamında).
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

23. **var:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Var (şiirde yok anlamında).
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne ẕevḳ-i ʿişret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

24. **var:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Var (şiirde yok anlamında).
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

25. **var:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Var (şiirde yok anlamında).
7. Dürildi defter-i ẕevḳ u ṣafā-yı bāde-keşān
8. Ne naḳd-i vaḳt-i meserret ne ḫod bevāḳı var

26. **var:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Var (şiirde yok anlamında).
9. Oḳunmaz oldı ġazeller miyān-ı meclisde
10. Ne naẓm-ı ʿUrfī vü Ṭālib ne şiʿr-i Bāḳī var

27. **var:**
Gazel 89
Mısra: **12**
Var.
11. Çekildi neşʾe-i mey bir ḫumārı ḳaldı hemān
12. Belī ṣafā-yı viṣālüñ ġam-ı firāḳı var

28. **varını:**-*ı, -nı*
Gazel 115
Mısra: **9**
Varlık, mal, mülk, para.
9. ʿĀşıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

29. **vardur:**-*dur*
Gazel 129
Mısra: **10**
Var.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿişret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

30. **vardur:**-*dur*
Gazel 163
Mısra: **10**
Var, mevcut.
9. Çü nesīm-i nev-bahārı açaruz o gül-ʿiẕārı
10. Bu nefes ki bizde vardur dem-i nefḫa-i ṣabāyuz

31. **var:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Var.
5. Dil-i dervīş n'ola var pey naṣb itse niṣār
6. Ḫırḳa-i tende ḳomaz puḫteye imsāk semāʿ

32. **var:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Var.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḫasretüz
6. Sīnede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnīn olmaduḳ

33. **varımuz:**-*ı, -muz*
Gazel 261
Mısra: **7**
Var, varlık, hep.
7. Varımuz hep ḥisāb idüp içelüm
8. Ṣoḥbet-i ʿārifāne böyle gerek

34. **var:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Var.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

35. **var:**
Gazel 263
Mısra: **2**
Var.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

36. **var:**
Gazel 263
Mısra: **6**
Var.
5. Ġam yime ʿāşıḳ iseñ gelse de mihmān-ı belā
6. Dil-i ṣad-pāre gibi mā-ḥażaruñ var senüñ

37. **var:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Var.

7. Varamam kūyuña ḳandan geçeyin sulṭānum
8. Ḳatı çoḳ ʿāşıḳ-ı ḫūn-ı cigerüñ var senüñ

38. **var:**
Gazel 263
Mısra: **10**
Var.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

39. **var:**
Gazel 263
Mısra: **12**
Var.
11. Ey Meẕāḳī nice reşk itmege ʿuşşāḳ saña
12. Bir perī-çehre büt-i ʿişvegerüñ var senüñ

40. **var:**
Gazel 283
Mısra: **2**
Var.
1. Ḳanı bir gün ki ciger pür-tef ü pür-tāb degül
2. Dem mi var dīde-i ter ġarḳa-i ḫūn-āb degül

41. **var:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Var.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

42. **var:**
Gazel 299
Mısra: **1**
Var.
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

43. **var:**
Gazel 305
Mısra: **11**
Var.
11. Ne var nemek ü ne sūde-elmās
12. Mecrūḥ-ı derūn-ı dile figārum

44. **var:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Var.
5. Ne eşk-i şādī var gözde ne ḫod-sūz-ı nefes dilde
6. Neşāṭ-endāzdur giryem melāl-endūzdur āhum

45. **var:**
Gazel 341
Mısra: **5**
Var.
5. Şeh-süvār-ı esb-i nāz olmış ʿaceb cevlānı var
6. Kendüsinden ḳıl ḥaẕer çābük-semendinden şaḳın

46. **vardur:**-*dur*
Gazel 365
Mısra: **4**
Var, mevcut.
3. Bildüm olınca çeşmi bāliġ nişāb-ı ʿāfet
4. Ṣad-naḳd-i fitne vardur taḫte'l-ḥisāb-ı ebrū

47. **var:**
Gazel 368
Mısra: **10**
Var.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eṣʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

48. **varumı:**-*um, -ı*
Gazel 371
Mısra: **13**
Varlık, mal, mülk.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

49. **var:**
Gazel 376
Mısra: **17**
Var.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

50. **var:**
Gazel 387
Mısra: **5**
Var.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

51. **var:**
Gazel 404
Mısra: **11**
Var.
11. Ne bālīn-i tesellī var ne ḫod bir pister-i rāḥat
12. Ḫudā ḥıfẓ eylesün ġurbetde rencūr olmasun kimse

52. **var:**
Gazel 409
Mısra: **3**
Var.
3. Ne sāḳi var ne ḳadeḥ tīre oldı ʿālem-i āb
4. Ḫarābe menzil-i meh burc-ı āfītāb tehī

53. **var:**
Gazel 423
Mısra: **7**
Var, mevcut.
7. Şems-i Tebrīzī gibi bir ʿāşıḳ-ı ser-bāzı var
8. Gün gibi ẓāhir degül mi imtiyāz-ı Mevlevī

54. **var:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Var.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

55. **vardur:**
Gazel 168
Mısra: **15**
Vardır.
15. Güher-pāş-ı ser-i taḥsīn-i yārān olmamuz vardur
16. Cevāhirle ṭolı bir ḳulzüm-i gevher-niṣāruz biz

56. **vardur:**
Gazel 239
Mısra: **11**
Vardır.
11. Meşreb-i pāk-i Meẕāḳī'de leṭāfet vardur
12. Zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına baḳ

57. **vardur:**
Gazel 312
Mısra: **11**
Vardır.
11. Gülşen-i ḫüsni temāşāda leṭāfet vardur
12. O gülüñ ġonce-leb ü lāle-ʿiẕārın görelüm

58. **vardur:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Vardır.
7. Şarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir cāme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

var eyle-:

1. **var eyleyüp:**-*yüp*
Kaside 28
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Daim kılmak.
71. Ḫudā var eyleyüp anı ne bezme gelse devletle
72. Diye herkes ki işte ol ḫıdiv-i baḫr ü ber geldi

var iken:

1. **var iken:**
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

2. **var iken:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
27. Ne ḳadar olsa ārzū-yı muḥāl
28. Var iken az çoḳ ümīd-i viṣāl

3. **var iken:**
Kaside 12
Mısra: **163**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
163. Naẓmum var iken ġayrı ḳo ḳıymetde bir olmaz
164. Ḫar-mühre ile laʿl-i Bedaḫşān-ı zamāne

4. **var iken:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
29. Ey göñül tā bu ḳadar şekve felekden çoḳdur
30. Var iken böyle kerem ṣadr-ı kirāmumda benüm

5. **var iken:**
Kaside 13
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
87. Cān u dil sofra-keş-i midḥatüñ olsa çoḳ mı
88. Var iken rūḥa ġıdā ḫʷān-ı ṭaʿāmumda benüm

6. **var iken:**
Kaside 18
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelīl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

7. **var iken:**
Kaside 18
Mısra: **208**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
207. Feyż-i medḥüñ ile her saṭrı nihāl-i güldür
208. Bāġ-ı naẓmum var iken n'eyleyeyüm gülzārı

8. **var iken:**
Kaside 25
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
47. Var iken bunca menḳabet-gūyı
48. Kim bilür ḳavl-i naġme-sencānı

9. **var iken:**
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
5. Felekde sāḳī-i gül-ruḫla cām-ı mül var iken
6. Bu köhne ġam-kedenüñ ġam-güsārı bāḳīdür

10. **var iken:**
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
7. Ṭurre-i cānānedür ser-rişte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

11. **var iken:**
Gazel 189
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

12. **var iken:**
Gazel 204
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
13. Nāzik-dil olur duḫter-i rez şaḥn-ı çemende
14. Dānā var iken merdüm-i nā-dāna görinmez

13. **var iken:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḥmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfīdür degül muḥtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

14. **var iken:**
Gazel 234
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
5. Serde cigerde sīnede ṣad-dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

15. **var iken:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
9. Dūr-bīn-i gerden-i mīnā sürāḥi var iken
10. Bir naẓar-peyveste-i cām-ı cihān-bīn olmaduḳ

16. **var iken:**
Gazel 249
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
11. Ey murġ-ı çemen sende nedür sūz-ı maḥabbet
12. Külḫan var iken gūşe-i gülzārda ḳalduñ

17. **var iken:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
9. Rūy-ı sāḳī var iken māh-ı münīre kim baḳar
10. Şeb-çerāġ-efrūz-ı dil şemʿ-i mezārı n'eylesün

18. **var iken:**
Gazel 352
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
17. Ey Meẕāḳī var iken eşʿār-ı pür-sūzuñ senüñ
18. Rūmda hīç naẓm-ı ʿUrfī-i ʿAcem añılmasun

19. **var iken:**
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varken.
3. Āfitāba nāz iderse çoḳ degüldür var iken
4. Şems-i Tebrīzī gibi rūşen-çerāġ-ı Mevlevī

var ise:

1. **var ise:**
Rübai 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
3. Var ise Meẕāḳī böyle iksīr-i naẓar
4. Ḫāk-i ḳadem-i Ḥażret-i Mevlānādur

2. **var ise:**
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
11. Dūd-ı dilden eşk-i müjgān ṭurmayup rīzān olur
12. Var ise āh-ı derūn ebr-i maṭīrümdür benüm

3. **var ise:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
5. ʿİlācı var ise ʿĪsā-leb-i cān-perverüñ eyler
6. ʿAceb ʿışḳuñ esīr-i derd-i bī-dermānıyuz cānā

4. **var ise:**
Müfret 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

5. **var ise:**
Kaside 8
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫᵛār eyler

6. **var ise:**
Kaside 9
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

7. **var ise:**
Kaside 12
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
89. Gör pākī-i ʿahdin ki hemān ḫūn-ı ʿadūdur
90. Ger var ise ālāyiş-i dāmān-ı zamāne

8. **var ise:**
Kaside 13
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
59. Var ise iẓn-i şerīfüñ hünerüm ʿarż ideyin
60. Böyle bir nāme-i pür-şevḳ ü ġarāmumda benüm

9. **var ise:**
Kaside 14
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
95. Gör naẓm-ı ter ü bīḫte-i cevher-i ṭabʿum
96. İksīr-i süḫan var ise bu arż ile mādur

10. **var ise:**
Kaside 18
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
77. Gel gör aḳ tabyasınuñ kehgil-i istiḥkāmın
78. Var ise dīv-i sefīd imiş anuñ gilkārı

11. **var ise:**
Kaside 18
Mısra: **196**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
195. Bezm-i cūduñda baña devr-i ḳadeḥ-peymādur
196. Felegüñ var ise de gerdiş-i nā-hemvārı

12. **var ise:**
Kaside 22
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
81. Var ise ruḫṣatuñ beyān ideyüm
82. Ḳuvvet-i ṭabʿ-ı nükte-pīrāmı

13. **var ise:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
5. Bu ṭarafdur menbaʿ-ı ser-çeşme-i āb-ı ḥayāt
6. Var ise ol āfitāb-ı Ḫıżr-maḳdem bundadur

14. **var ise:**
Gazel 72
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
13. Cevher-i naẓm ile ʿālemde Meẕāḳī şimdi
14. Baş egmez feleke var ise iksīr bilür

15. **var ise:**
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
1. Ne bezm-i bāde ne cām-ı mey ü ne sāḳī var
2. Var ise kevkeb-i rindānuñ iḫtirāḳı var

16. **var ise:**
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.

3. Çāresi var ise ger merhem-i vuṣlatla olur
4. ʿĀṣıḳ-ı ḥasta-dilüñ ḳalb-figārın bilürüz

17. **var ise:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

18. **var ise:**
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
5. Biz o Ferhāduz ki künd-endām-ı nāmus olmazuz
6. Var ise seng-i melāmetdür fesān-ı tīşemüz

19. **var ise:**
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
9. Nevbet-i Ḫüsrev geçüp devr-i Meẕāḳī'dür bugün
10. Var ise oldur bu dīvān-ı mürettebden ġaraż

20. **var ise:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
1. Gönül bilmem ne kāra sell-i seyf-i āh-ı serd itdüñ
2. Meger baḫt-ı siyeh var ise ḳaṣd ile neberd itdüñ

21. **var ise:**
Gazel 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
1. Cānā ne ʿaceb böyle bu ġam-ḫᵛārı unutduñ
2. Var ise meger itdügüñ iḳrārı unutduñ

22. **var ise:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
9. Dūr-baş-ı ġamze hīç meclisde eksük olmadı
10. Var ise mestānı keşf-i rāz-ı pinhān eyledük

23. **var ise:**
Gazel 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

24. **var ise:**
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
7. Var ise pervāne-i rūşen-çerāġ-ı ʿışḳdur
8. Kim ne ḫūrşīde baḳar ne şemʿ-i māh ister gönül

25. **var ise:**
Gazel 273
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur gönül

26. **var ise:**
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
3. Gülzārı ṭutdı būy-ı ʿabīr oldı var ise
4. Bād-ı nesīm-i laḥlaḥa-sāy-ı dimāġ-ı gül

27. **var ise:**
Gazel 303
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
27. Ey Meẕāḳī günehüm var ise de ḫoş-dil idüm
28. Şefḳat-i āṣaf-ı ferḫunde-tebārum bilsem

28. **var ise:**
Gazel 351
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

29. **var ise:**
Gazel 411
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
13. Meẕāḳī var ise sen ḫüsrev-i mülk-i maʿnīsin
14. Senüñ eşʿār-ı rengīnüñ cihānı cümleten ṭutdı

30. **var ise:**
Gazel 436
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Varsa.
11. Ol daḥi āşüfte-i ser-der-hevādur var ise
12. Kār-ı bī-hude degüldür ıẕṭırāb-ı ṭurresi

var mı(dur):

1. **var mı:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır?
25. Ey o çeşm-i münīr-i ehl-i kemāl
26. Gör Meẕāḳī'de var mı şevḳ-i cemāl

2. **var mı:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı (yok)?
9. Yoḳ çāre derd-i fürḳate şimdi Meẕāḳiyā
10. Bī-çārelikden özge meger var mı çāremüz

3. **var mı:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı?
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

4. **var mı:**
Gazel 439
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mı?
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür şad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

5. **var mıdur:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır?
5. Var mıdur cennetde āyā bir rivāḳ-ı dil-sitān
6. Kim ola pīşinde böyle ḫavż-ı pür-āb-ı zülāl

6. **var mıdur:**
Kaside 25
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var mıdır?
39. Gerçi çoḳ ehl-i mekremet ammā
40. Var mıdur öyle bir kerem-kānı

var ol-:

1. **var ol:**
Gazel 295
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Var olmak.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḥi var ol

2. **var olan:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Var olmak.
3. Var olan cānā ḫayāl-i ḫançer-i zehre-şikāf
4. Ḫavż-ı bāġ-ı dilde bir perverde māhıdur baña

varaḳ-ı tāze:

1. **varaḳ-ı tāze:**
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Taze yaprak.
3. Her bir varaḳ-ı tāze gülistān-ı emelde
4. Gül-berg-i ṣabā-perver-i āh-ı seḥerümdür

vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ:

1. **vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tamamen bükülmüş iki zülfün bağından kurtulan.
5. Seni kim görse ʿālemde olur āḫir giriftāruñ
6. Meger vā-reste-i bend-i dü-zülf-i pür-ḫamuñ kimdür

vā-reste-i dil:

1. **vā-reste-i dil:**
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü kurtulmuş/serbest.
5. Birdür sözimüz fayṣal-ı ṣad-redd ü ḳabūlüz
6. Vā-reste-i dil daġdaġa-yı çün u çerāyuz

vā-reste-i endīşe-i bī-dād:

1. **vā-reste-i endīşe-i bī-dād:**
Gazel 87
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zulüm endişesinden/düşüncesinden kurtulmuş.
13. Şimden gerü pā-beste-i teşvīş-i taẕallüm
14. Vā-reste-i endīşe-i bī-dād olacaḳdur

vā-reste-i ḳayd-ı melāl:

1. **vā-reste-i ḳayd-ı melāl:**
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/üzüntü bağından/zincirinden kurtulmuş.

5. Böyle olmazdum hele vā-reste-i ḳayd-ı melāl
6. Bāde-i ʿışḳ ile kendüm mest-i medhūş itmesem

vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmet:
1. **vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm:**-*üm*
Kaside 15
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Suç ve pişmanlığın münakaşasından/kaygısından kurtulmuş.
91. Vā-reste-i keş-ā-keş-i cürm ü nedāmetüm
92. Ne tevbe-i naṣūḥ u ne āṣām isterin

vā-reste-i selāsil-i bī-dād:
1. **vā-reste-i selāsil-i bī-dād:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulüm zincirlerinden kurtulmuş.
1. Dil kim esīr-i ṭurredür āzād olur şanur
2. Vā-reste-i selāsil-i bī-dād olur şanur

vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūd:
1. **vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur:**-*dur*
Gazel 33
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bütün var ve yokun sıkıntısından kurtulma.
11. Vā-reste-i tekellüf-i būd u nebūddur
12. Bilmez nedür felekde ġam-ı neng ü nām mest

vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāz: (TDVİA)
1. **vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur:**-*dur*
Gazel 297
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hafız-ı Şirazi'nin içine doğan ilhamlar. Hafız-ı Şirazi: Hace Şemseddin Muhammed (ö. 792/1390 [?]) İran'ın önde gelen lirik şairlerinden. Klasik Türk edebiyatında şairler üzerinde büyük etkisi olan meşhur bir şairdir.
7. Şād ola rūḥ-ı pāk-i ṭarabnāk-ı pür-cām
8. Hep vāridāt-ı Ḥāfıẓ-ı Şīrāzdur sözüm

vāridāt-ı ḳıdem:
1. **vāridāt-ı ḳıdem:**
Kaside 24
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Eski ilhamlar/şeyler.
71. Cilveger ḫāṭıruñda feyż-i ezel
72. Vāridāt-ı ḳıdem mübārek-bād

vāris-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam(m):
1. **vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Baba ve amcanın/soyun gelecekte ulaşacağı makamın vârisi.
19. Çıḳdı bī-gāne hele silsile-i devletden
20. Vāriṣ-i pāye-i iḳbāl-i eb ü ʿam geldi

varlıġ:
1. **varlıġı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **7**
Varlık, mal, mülk.
7. Cihānuñ varlıġı bir cāme-i ṣıḥḥat imiş ancaḳ
8. Libās-ı āfiyetden nāgehān ʿūr olmasun kimse

vaṣf:
1. **vaṣfında:**-*ın, -da*
Kaside 6
Mısra: **45**
Nitelik, özellik, ayrıcalık.
45. Ben degül vaṣfında ʿācizdür o ḳaṣr-ı rūşenüñ
46. Her güzīde ṣāʿir-i naẓm-āver-i şīrīn-maḳāl

2. **vaṣfuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 10
Mısra: **133**
Nitelik, özellik, ayrıcalık.
133. Gevher-efşān-ı ḫayāl olmaz idi vaṣfuñda
134. Ḳulzüm-i ṭabʿum eger olmasa baḥr-i zeḫḫār

3. **vaṣfuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 12
Mısra: **151**
Nitelik, özellik.
151. Vaṣfuñda n'ola eylese daʿvā-yı teferrüd
152. Bir bencileyin merd-i süḫandān-ı zamāne

4. **vaṣfuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 14
Mısra: **111**
Nitelik, özellik.
111. Vaṣfuñda olan ʿaczimüñ ü pūyumı ʿafv it
112. O merḥale bu dāyireden ḫayli cüdādur

5. **vaṣfa:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **95**
Övgü, övme, niteleme.
95. Vaṣfa gelince ṣāʿir-i iʿcāz-güsterüm
96. Muʿciz-edā-yı ṣafḥa-i erḳām isterin

6. **vaṣf:**
Kaside 26
Mısra: **16**
Nitelik, özellik.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

7. **vasfuñ:**-*uñ*
Kaside 27
Mısra: **77**
Nitelik, özellik.
77. Vasfuñ ile basṭ-ı kelām eylesün
78. Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rūzgār

8. **vaṣfıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 273
Mısra: **13**
Nitelik, özellik, övgü.
13. Ḫaṭṭ-ı dil-ber vaṣfıdur naẓm-ı Meẕāḳī var ise
14. Kim süveydā-yı derūn müşgīn-midādıdur göñül

vaṣf eyle-/id-:
1. **vaṣf eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 365
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nitelemek, övmek.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad-āb u tāb-ı ebrū

2. **vaṣf idem:**-*em*
Kaside 12
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nitelemek, anlatmak, övmek.
69. At sürse cirīd atsa nice vaṣf idem anı
70. Ṭabʿum ṭutalum olsa da Saḥbān-ı zamāne

3. **vaṣf idemez:**-*e, -mez*
Kaside 18
Mısra: **155**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nitelemek, anlatmak.
155. ʿAdlini gör şuʿarā vaṣf idemez ʿahdinde
156. Ġamze-i ẓālim ile ṭurre gibi ṭarrārı

4. **vaṣf ider:**-*er*
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nitelemek, anlatmak, övmek.
9. Vaṣf ider ruḫsār-ı pür-tābuñ Meẕāḳī dāyimā
10. Hem-çü gül āṣār-ı dest-i iʿtibār üstündedür

5. **vaṣf idüp:**-*üp*
Gazel 362
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Nitelemek, anlatmak, övmek.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūd:
1. **vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūdın:**-*ın*
Kaside 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömertlik madeni ve cömertlik denizinin niteliği.
41. Vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūdın yazalı
42. Ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kāndur süḫanüm

vasf-ı cām-ı leb-i yār:
1. **vasf-ı cām-ı leb-i yār:**
Gazel 332
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının kadehinin vasfı/niteliği.
9. Vasf-ı cām-ı leb-i yār ile Meẕāḳī her dem
10. Ẕevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān sensin sen

vaṣf-ı dür-i dendān:
1. **vaṣf-ı dür-i dendānı:**-*ı*
Gazel 418
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnci dişin vasfı/niteliği/övgüsü.
9. Meẕāḳī ol mehüñ vaṣf-ı dür-i dendānı olmaḳla
10. Bu naẓmuñ şöhret-i ʿıḳd-ı Süreyyāyı unutdurdı

vaṣf-ı ḫaṭ:
1. **vaṣf-ı ḫaṭuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) yüzündeki ayva tüylerinin özelliği.
1. Alınca vaṣf-ı ḫaṭuñla ele ḳalem kāġıd
2. Muʿanber oldı hemān hem süṭūr u hem kāġıd

vaṣf-ı ḫaṭ-ı yār:
1. **vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāre:**-*e*
Gazel 440
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerini niteleme/övme.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāre Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

2. **vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār:**
Gazel 228
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerinin vaṣfı/niteliği.
13. Muʿciz oldı vaṣf-ı ḫaṭṭ-ı yār ile güftārımuz
14. Çoḳ şeref virdi Meẕāḳī nüṣḫa-i iʿcāza ḫaṭ

vaṣf-ı ḥıyām-ı maʿrifet:
1. **vaṣf-ı ḥıyām-ı maʿrifet:**
Kaside 15
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Marifet çadırlarını vasf etme/niteleme.
79. Vaṣf-ı ḥıyām-ı maʿrifet itdükçe sözlerüm
80. Reşk-i süḫan-ṭırāzī-i Ḫayyām isterin

vaṣf-ı hümāyın:
1. **vaṣf-ı hümāyınuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **189**
Kelime Tipi: -
Padişaha mahsus nitelik.
189. Ne Ṭālib itmege ḳādir olur vaṣf-ı hümāyınuñ
190. Ne ḫod ʿUrfī gibi bir ṣāʿir-i şöhret-şiʿār eyler

vaṣf-ı ḥüsn-i cānān:
1. **vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı:**-*ı*
Gazel 59
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzelliğinin niteliği.
9. Meẕāḳī itse n'ola vaṣf-ı ḥüsn-i cānānı
10. Hemīşe bülbül olur menḳabet-serā-yı bahār

vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rū:
1. **vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü güzellerin boyunun niteliği/övgüsü.
9. Meẕāḳī ser-firāz olsa nʿola naẓm-ı ser-āmedle
10. Bülend eṣʿārı var vaṣf-ı ḳad-i ḫūbān-ı meh-rūda

vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yār:
1. **vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāre:**-*e*
Gazel 385
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının keyif/neşe veren vasfı/niteliği.
9. Ne ḳadar dil-keş olur naẓm-ı Meẕāḳī göresin
10. Başlasun vaṣf-ı ṣafā-baḫş-ı leb-i yāre hele

vaṣf-ı şān:
1. **vaṣf-ı şānında:**-*ın, -da*
Gazel 69
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıf.
15. Ḥażret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ʿaḳl-ı kül
16. Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı aʿẓam bundadur

vaṣf-ı şerīf:
1. **vaṣf-ı şerīfi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıf/nitelik.
103. Ḫūn-ı küffārı ider tīġı hemīşe rīzān
104. Ne ʿaceb olsa eger vaṣf-ı şerīfi ḫünkār

2. **vaṣf-ı şerīfüñ:**-*üñ*
Kaside 17
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıf/nitelik.
127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerīfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-ābe-i ġam ṭūṭī-i ṭabʿum ebkem

3. **vaṣf-ı şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 8
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıf/nitelik.
183. Ḫudāvendā Ḫudāvendā şeh-i iḳbāl-peyvendā
184. Ḫıred vaṣf-ı şerīfüñde ḳuṣūrın iʿtiẕār eyler

vaṣf-ı tārih:
1. **vaṣf-ı tārīḫini:**-*i, -ni*
Tarih 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Tarihin vasfı/niteliği.
19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī didiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

vaṣfuña ḥad yoḳ:
1. **vaṣfuña ḥad yoḳ:**
Kaside 11
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Niteliklerinin/vasfının sınırı yok.
39. Nideyim n'eyleyeyüm vaṣfuña ḥad yoḳ ṭutalum
40. Dile imdād-ı dem-i ʿĪsī-i Meryem geldi

vāṣıl ol-:
1. **vāṣıl oldı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ulaşmak, kavuşmak.
7. Oldı cān cānāna vāṣıl ey göñül şimden gerü
8. Bu ten-i fersūde-i bī-cāna ḥācet ḳalmadı

vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḥayāl:
1. **vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḥayāl:**
Gazel 265
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hayal iksirinin cevherine/mücevherine ulaşan/elde eden.
9. Vāṣıl-ı cevher-i iksīr-i ḥayāl oldı göñül
10. Böyle ṣad-genc niṣār eylesem itlāf degül

vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet:
1. **vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet:**
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birlik denizine ulaşan.
3. Geh ḳaṭre gāh cūy u gehī seyl-i nev-bahār
4. N'eylerseñ eyle vāṣıl-ı deryā-yı vaḥdet ol

vāṣıl-ı genc-i viṣāl:
1. **vāṣıl-ı genc-i viṣāl:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma hazinesine ulaşan.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫʷāb iken
8. Zülf-i pīç-ā-pīçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

vāṣıl-ı ġufrān-ı Hudā:
1. **vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā:**
Tarih 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah'ın bağışlamasına/affetmesine ulaşan/vasıl olan.
3. Cisr-i fānīyi idüp ʿāḳıbet-i kār-güẕār
4. Dem-i āḫir olıcaḳ vāṣıl-ı ġufrān-ı Ḫudā

vāṣıl-ı gūş-ı felek:
1. **vāṣıl-ı gūş-ı felek:**
Gazel 406
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feleğin kulağına ulaşan.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

vāṣıl-ı iʿcāz:
1. **vāṣıl-ı iʿcāz:**
Gazel 354
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucizeye ulaşan/ulaşmış.
13. Bu lāf-ı fasāḥat niçe bir sözde Meẕāḳī
14. Siḥr itmek ile vāṣıl-ı iʿcāz degülsin

vāṣıl-ı iksīr-i devlet:
1. **vāṣıl-ı iksīr-i devlet:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Devlet (makam, zenginlik) iksirine ulaşan.
27. ʿĀḳıbet hep vāṣıl-ı iksīr-i devlet oldılar
28. Eyleyenler ol der-i devlet-meʾāba rūy-māl

vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet:
1. **vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet:**
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/aşkın iksirine kavuşan.
7. Ne ʿaceb bilmese ḳadr-i ḥaṭ-ı yāri aġyār
8. Her kişi vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet mi olur

2. **vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin/aşkın iksirine kavuşan.
3. Tā olmayıcaḳ vāṣıl-ı iksīr-i maḥabbet
4. Dünyā-yı ġam-endūzı pes-endāz idemezsin

vāṣıl-ı iksīr-i murād:
1. **vāṣıl-ı iksīr-i murād:**
Kaside 16
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
İstek/dilek iksirine kavuşan.
47. Hep vāṣıl-ı iksīr-i murād oldı efāżıl
48. Rū-māl-i ġubār-ı der-i dārü'l-ḥikemüñden

vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr:
1. **vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr:**
Gazel 405
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sihirli karışımı kazanma sermayesine ulaşmış/elde etmiş.
17. Ey Meẕāḳī ehl-i dil dünyāya raġbet eylemez
18. Vāṣıl-ı sermāye-i taḥṣīl-i iksīr olsa da

vāsıṭa:
1. **vāsıṭa:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Vesile, araç.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

vāsıṭa-i dest-i ḫayāl:
1. **vāsıṭa-i dest-i ḫayālüñ:**-*üñ*
Kaside 16
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hayal elinin vasıtası/aracı.
49. Olduḳça ḳalem vāsıṭa-i dest-i ḫayālüñ
50. Ṣad-nükte ẓuhūr itmede nevk-i ḳalemüñden

vāsıṭatü'l-ʿaḳd:
1. **vāsıṭatü'l-ʿaḳdi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **134**
Sözün arası/bağı.
133. İtmām-ı sitāyiş olıcaḳ böyle gerekdür
134. Kim vāsıṭatü'l-ʿaḳdi dür-i silk-i duʿādur

2. **vāsıṭatü'l-ʿaḳdi:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **57**
Sözün arası/bağı.
57. Muḥkem-ter olur vāsıṭatü'l-ʿaḳdi ʿadālet
58. Ẕabṭ-ı nesaḳ u ḳāʿide-i mültezemüñden

3. **vāsıṭatüʿl-ʿaḳdi:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **233**
Sözün arası/bağı.
233. Vaḳtidür vāsıṭatüʿl-ʿaḳdi duʿā eyleyelüm
234. Girih-i rābıṭa-ı ḫātime-i ṭūmārı

vaṣl:
1. **vaṣl:**
Kaside 5
Mısra: **65**
Kavuşma.
65. Vaṣl u hicrāndan ʿibāretdür
66. Rūz-ı şādī ile şeb-i mātem

2. **vaṣluña:**-*uñ, -a*
Gazel 143
Mısra: **7**
Kavuşma.
7. Nihānı vaṣluña ʿālem ḳadeḥ-keş-i ümmīd
8. Nühüfte-bezm-i ṭarab sāġar āşikāra döner

vaṣl ol-:
1. **vaṣl olmaz:**-*maz*
Gazel 351
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kavuşmak, ulaşmak.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir ẕāyiḳa-i sūd bulunsun

vaṣl-ı cānān:
1. **vaṣl-ı cānāna:**-*a*
Gazel 393
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭāliʿdür
10. Göñül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc:
1. **vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yumuşak karakterli sevgiliye kavuşma.
3. Bir nefes el virse vaṣl-ı dil-ber-i nāzik-mizāc
4. Ṣabr ile teʾḫīr-i müşkil cebr ile ibrām güc

vaṣl-ı şāhid-i luṭf:
1. **vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 23
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Lütuf/cömertlik güzeline/dilberine kavuşma.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḥi baña gösterme şām-ı hicrānı

vaṣl-ı yār:
1. **vaṣl-ı yār:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.
5. Rīsmān-ı bāz-ı ümmīd vaṣl-ı yār olsa n'ola
6. Çoḳ muʿallaḳ atdurурmış ʿāşıḳ-ı cān-bāza ḫaṭ

Vaṣṣāf: (TDVİA)
1. **Vaṣṣāf'um:**-*um*
Kaside 2
Mısra: **39**
Vasıflarını bildirerek anlatan veya öven, Şerefüddîn Abdullâh b. İzziddîn Fazlillâh b. Ebî Naîm-i Yezdî (ö. 730/1329-30.) İlhanlı devri tarihçisi, bürokrat ve edip. 655'te (1257) Şîraz'da doğdu. İlhanlı Hükümdarı Olcaytu Han tarafından kendisine verilen "Vassâfü'l-hazret" ve bunun kısaltılmışı olan "Vassâf" lakabıyla tanınır.
39. Ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle ben ol Vaṣṣāf'um
40. Kim ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛāndur süḫanüm

Vaṣṣāf-ı pākīze-edā:
1. **Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum:**-*yum*
Kaside 26
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Üslubu, şiir ve söz söyleyişi güzel olan Vassaf. bkz. Vaṣṣāf.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

vaṭan:
1. **vaṭanum:**-*um*
Gazel 246
Mısra: **1**
Memleket, vatan.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

vaṭandan dūr:
1. **vaṭandan dūr:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Vatandan ayrı, memleketten uzak.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

vāye:
1. **vāyemüz:**-*müz*
Gazel 310
Mısra: **14**
Nasib, kısmet.
13. Bezm-i ezelde ḳısmet olınca Meẕāḳiyā
14. Ḫūn-ı cigerle ʿişret imiş vāyemüz bizüm

vaẓʿ ol-:
1. **vaẓʿ olmadın:**-*madın*
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koyulmak, konulmak.
7. Ebrū-yı yār ḳible-i erbāb-ı ʿışḳ idi
8. Vaẓʿ olmadın bu ʿarşada miḥrāb bir yire

vażʿ-ı aʿdā:
1. **vażʿ-ı aʿdā:**
Gazel 377
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşmanlara koyma.
9. Ārif iseñ dost-düşmen olma düşmen-dost ol
10. Vażʿ-ı aʿdā şīve-i aḥbāb gelsün çeşmüñe

vażʿ-ı bütān:
1. **vażʿ-ı bütān:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellerin terk etmesi.
5. Bu güne geh sitem ü geh ʿitāb iderse n'ola
6. Hemīşe vażʿ-ı bütān ıṭṭırād üzre degül

vazʿ-ı ḳadem:
1. **vazʿ-ı ḳadem:**
Kaside 17
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Ayak basma.
87. İtmedi ṣadr-ı muʿallāya daḥi vazʿ-ı ḳadem
88. Böyle destūr-ı hümā-baḫt-ı hümāyūn-maḳdem

2. **vażʿ-ı ḳadem:**
Kaside 17
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Ayak basma.
153. Fevc-ber-fevc-i hücūm eyledi ervāḥ-ı süḫan
154. İdicek dāyire-i midḥatüñe vażʿ-ı ḳadem

vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat:
1. **vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat:**
Kaside 19
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Tarikat kurallarına uyma.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

vażʿ-ı nā-hemvār:
1. **vażʿ-ı nā-hemvārı:**-*ı*
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Uygunsuz/karmaşık vaziyet/durum.
7. Yeter itdi mükedder vażʿ-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

vażʿ-ı pür-teġāfül:
1. **vażʿ-ı pür-teġāfülden:**-*den*
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gafletle dolu koyma, anlamamazlıktan gelip terketme.
11. Bizi vādī-i ġurbetde ferāmūş eyledüñ gitdüñ
12. Bu vażʿ-ı pür-teġāfülden ʿaceb rencīdeyüz cānā

ve/vü: (Bu kelime sözlükte 73 defa madde başı olarak kullanılmıştır. Kullanım sayısının fazlalığı nedeniyle bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğe dahil edilmemiştir.)
1. **vü:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Ve.
81. Çoḳ keremdür luṭf idüp dirseñ Meẕāḳī-yi ḥazīn

82. Bir kemīne bende vü ʿabd-i ḫaḳīrümdür benüm

2. **vü:**
Kaside 2
Mısra: **63**
Ve.
63. Dosta fāyide vü düşmene ḫüsrān virür
64. Ḥāṣılı mā-ṣadaḳ-ı sūd u ziyāndur süḫanüm

3. **vü:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Ve.
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

4. **vü:**
Kaside 8
Mısra: **4**
Ve.
3. O kim ṣayyād-ı deşt-i ʿışḳ olur ṣaḥrā-yı ʿālemde
4. Bulur bir āhū-yı vaḥşī vü āḫir der-kenār eyler

5. **vü:**
Kaside 8
Mısra: **163**
Ve.
163. Sütūnı ṭūbā vü dāmānı aġşān-ı dil-āvīzi
164. Anı naḳḳāş-ı kilk-i luṭf-ı Ḥaḳ bir berg ü bār eyler

vebāl-i ṭāliʿ:
1. **vebāl-i ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Talihin/kaderin şiddeti/azabı.
1. O kim ġam-ı dil ü derd-i derūn nedür bilmez
2. Vebāl-i ṭāliʿ ü baḫt-ı zebūn nedür bilmez

Vecdī: (TEİS)
1. **Vecdī:**
Kaside 29
Mısra: **50**
Vecdî, Abdülbâkî (d.?/?-ö.4 Ramazân 1071/3 Mayıs 1661)divan şairi, beylikçi. 17. yüzyıl divan edebiyatı şairlerindendir. Kaynaklarda gazel şairi olarak ifade edilmektedir. Yaşadığı yıllarda ve sonraki dönemlerde birçok şairin onun şiirlerini övdüğü ve gazellerine nazire söyledikleri görülmektedir.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

2. **Vecdîye:**-*ye*
Gazel 300
Mısra: **14**
bkz. Vecdî.
13. Olsam n'ola āmāde-i ṣad-feyż Meẕāḳī
14. Vecdîye naẓīre dimege bir ġazel aldum

vech:
1. **vechi:**-*i*
Kaside 24
Mısra: **36**
Çehre, yüz.
35. Şeh-i ʿĪsā-nefesle hem-demsin
36. Vechi var ger disem mübārek-bād

vefā ḳıl-:
1. **vefā ḳılsa:**-*sa*
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgi ve ilgi göstermek, sadakatte bulunmak.
5. Geh vefā ḳılsa geh cefā ne ʿaceb
6. Cümle evżāʿı dil-pesend ancaḳ

vefālar it-:
1. **vefālar it:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgi/vefa göstermek.
9. Hemīşe cevri ḳo gāhī vefālar it ki meşeldür
10. Bir elde tīġ gerek nān-ı bī-ḥisāb bir elde

vefḳ-ı cinān:
1. **vefḳ-ı cinān:**
Kaside 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Cennetlere uygun/yaraşır.
51. İsm-i aʿẓam gibi nāmuñla müʾessir olalı
52. Ḥırż-ı cān vefḳ-ı cinān ḫaṭṭ-ı emāndur süḫanüm

vefḳ-i murād:
1. **vefḳ-ı murād:**
Kaside 24
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İsteğe/maksada uygun olarak.
73. Döndi vefḳ-i murād üzre felek
74. Gerdiş-i cām-ı Cem mübārek-bād

2. **vefḳ-i murād:**
Gazel 376
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İsteğe/maksada uygun olarak.
13. Zihī raḳam-zede taʿvīẕ-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

3. **vefḳ-ı murād:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İsteğe/maksada uygun olarak.
1. Ṣunar bir cām-ı memlū biñ tehī peymāneden soñra
2. Döner vefḳ-ı murād üzre felek ammā neden soñra

4. **vefḳ u murād:**
Gazel 125
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İsteğe/maksada uygun olarak.
11. Dönmezse eger vefḳ u murād üzre felekde
12. ʿĀrif raṣad-ı gerdiş-i heft-aḫteri n'eyler

vefḳ-ı naḳş-ı ṭāḳ:
1. **vefḳ-ı naḳş-ı ṭāḳı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kubbenin nakışının üstü.
17. Ḫaṭṭ-ı fevḳ-i bābı taʿvīẕ-i belā-yı nāgehān
18. Vefḳ-ı naḳş-ı ṭāḳı ḥırz-ı āfet-i ʿaynü'l-kemāl

vefret-i nāz u niʿam-ı rūzgār:
1. **vefret-i nāz u niʿam-ı rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zamanın nimetlerinin ve cilvelerinin çokluğu.
5. Virdi dil-i mīr ü gedāya ḫużūr
6. Vefret-i nāz u niʿam-ı rūzgār

veġā:
1. **veġāda:**-*da*
Kaside 16
Mısra: **33**
Savaş.
33. Bir Ḥaydar-i Kerrār-ı ġazāsın ki veġāda
34. Ḳanlar dökülür ḳabża-i tīġ-ı dü-demüñden

2. **veġāda:**-*da*
Kaside 19
Mısra: **10**
Savaş.
9. Ḳarışdı ṭopdan düşmen belā-yı yek-diger oldı
10. Veġāda birbirin ḳırmaḳda cellād olduġın gördük

3. **veġāda:**-*da*
Kaside 23
Mısra: **75**
Savaş.
75. Veġāda düşmene bir gūşmāl eylersin
76. Hücūm-ı Rüstem ile ṣavlet-i Nerīmānī

vekīl-i muṭlaḳ:
1. **vekīl-i muṭlaḳın:**-*ın*
Kaside 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Dilediği işi yapmakta serbest olan vekil, sadrazam.
43. ʿAceb mi ger umūr-ı dīn ü devletde muṣīb olsa
44. Vekīl-i muṭlaḳın böyle müşīr ü müsteşār eyler

vekīl-i Sikender-i vaḳt:
1. **vekīl-i Sikender-i vaḳtdür:**-*dür*
Kaside 25
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin İskender'inin vekili. bkz. İskender.
51. Çün vekīl-i Sikender-i vaḳtdür
52. N'ola cārī olursa fermānı

velākin:
1. **velākin:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Ama.
9. Çeşmi reh-zendür velākin ṣad-şikāyet ġamzeden
10. Düzd-i sermāye riyā-yı kīse-perdāzum budur

velī:
1. **velī:**
Kaside 1
Mısra: **37**
Ama, fakat, şöyle ki.
37. Sözlerümde gerçi biñ maʿnā murād itdüm velī
38. Mā-hüve'l-maḳṣūd olan mā-fīʿż-żamīrümdür benüm

2. **velī:**
Kaside 1
Mısra: **64**
Ama, fakat, şöyle ki.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

3. **velī:**
Kaside 1
Mısra: **89**
Ama, fakat, şöyle ki.

89. ʿArṣa-i naʿt-ı şerīfüñde velī bu türktāz
90. Dehşet-endāz-ı dil ü ṭabʿ-ı dilīrümdür benüm

4. **velī:**
Tarih 3
Mısra: **23**
Ama, fakat, şöyle ki.
23. Ṣadef-i gevher-i iḳbāle şikest irdi velī
24. Zīver-i silk-i şeref oldı bu dürr-i yek-tā

5. **velī:**
Müfret 4
Mısra: **2**
Ama, fakat, şöyle ki.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

6. **velī:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Ama, fakat, şöyle ki.
35. Ẕirvegāh-ı saṯḫına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

7. **velī:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Ama, fakat, şöyle ki.
41. Farṭ-ı vaṣfında anuñ aṣlā ḳuṣūr itmem velī
42. Medḥini itmek murād üzre muḥāl-ender-muḥāl

8. **velī:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı ṣafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

9. **velī:**
Kaside 15
Mısra: **53**
Ama, fakat, şöyle ki.
53. Maḳṣūd çoḳ göñülde velī cümleden ehem
54. Teskīn-i nabż-ı cünbiş-i esḳām isterin

10. **velī:**
Kaside 18
Mısra: **191**
Ama, fakat, şöyle ki.
191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

11. **velī:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Ama, fakat, şöyle ki.
1. Ḫayāli cilveger dilde o şūh-ı dil-sitān ġāyib
2. Ṭılısm-ı fitne āmāde velī genc-i nihān ġāyib

12. **velī:**
Kaside 28
Mısra: **63**
Ama, fakat, şöyle ki.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫ̆ānçe-i naẓma
64. Żiyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

13. **velī:**
Gazel 31
Mısra: **13**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Ey Meẕāḳī neşvedār-ı bāde-i ʿışḳuz velī
14. Ārzū-yı ḫande itmez girye-i mestāne dost

14. **velī:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Sāġar-ı zerrīnden mey içmemek āsān velī
10. Terk-i ẕevḳ-i ṣoḥbet-i ḫūbān-ı sīm-endām güc

15. **velī:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Ama, fakat, şöyle ki.
7. Gerçi dil ālūde-dāmān-ı melāmetdür velī
8. Kaʿbe-i kūyın ḳoyup ʿazm-i Hicāz itmek de güc

16. **velī:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Ārzū-yı sūde-i elmās itmezdüm velī
10. N'eyleyin teskīn-i zaḫm-ı sīne-i ṣad-pāre güc

17. **velī:**
Gazel 66
Mısra: **7**
Ama, fakat, şöyle ki.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

18. **velī:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Ama, fakat, şöyle ki.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

19. **velī:**
Gazel 116
Mısra: **13**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Dil ṭıflı şīr-i cūy-ı ümīd olmada velī
14. Pistān-ı ārzū-yı emel nā-mekīdedür

20. **velī:**
Gazel 122
Mısra: **17**
Ama, fakat, şöyle ki.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḥüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

21. **velī:**-*le*
Gazel 142
Mısra: **12**
Ama, fakat, şöyle ki.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

22. **velī:**
Gazel 168
Mısra: **2**
Ama, fakat, şöyle ki.
1. Egerçi ey göñül kemter ġubār-ı kūy-ı yāruz biz
2. Velī mānend-i sürme kuḥl-ı çeşm-i rūzgāruz biz

23. **velī:**
Gazel 169
Mısra: **3**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Bi-ḥamdi'l-lāh velī sermāye-i naẓmıyla ġurbetde
4. Miyān-ı meclis-i yārānda ṣāḥib-iʿtibāruz biz

24. **velī:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. ʿAceb bī-behreyüz ol āfetüñ būs u kenārında
10. Egerçi naḫl-i ümmīdüz velī bī-berg ü bāruz biz

25. **velī:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Meẕāḳī gerçi pīr olduḳ velī şūr-ı maḥabbetle
14. Henüz gūyā ki bir ṭıfl-ı ṣaġīr-i ney-süvāruz biz

26. **velī:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān naḳşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i ṣuver-bend-i ʿālemüz

27. **velī:**
Gazel 187
Mısra: **11**
Ama, fakat, şöyle ki.
11. Ser-menzil-i murāda da çoḳ ḳalmadı velī
12. Bī-zād-ı deyr ki lāzıme-i ṣabr u ṯāḳatuz

28. **velī:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Görinür dīde-i ṣayyād velī rām olmaz
10. Deşt-i ʿışḳuñ reviş-i ṣayd u şikārın bilürüz

29. **velī:**-*de*
Gazel 205
Mısra: **4**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Peyām-ı vaṣl içün oldı berīd-i dilde āmāde
4. Velī ḳorḳum budur kim ol daḥi cānā gider gelmez

30. **velī:**
Gazel 221
Mısra: **13**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿişretdedür velī
14. Ol şūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

31. **velī:**
Gazel 226
Mısra: **5**
Ama, fakat, şöyle ki.
5. ʿUşşāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẓra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḫtirāz farż

32. **velī:**
Gazel 237
Mısra: **5**
Ama, fakat, şöyle ki.
5. Henüz ʿāşıḳların gözden geçürmekde velī bilmez
6. Ne ḳanlar dökdügin ol nergis-i ḫūnī-nigeh ṣaf ṣaf

33. **velī:**
Gazel 270
Mısra: **11**
Ama, fakat, şöyle ki.
11. Gerçi pīr oldum velī bād-ı maḥabbetle henüz
12. Mevc-ḫīz-i şūr-ı eyyām-ı civānīdür göñül

34. **velī:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Ama, fakat, şöyle ki.
5. Her zamān ser-der-hevā-yı vaṣl-ı yār idi velī
6. Şimdi ancaḳ hem-dem-i ṭayf-ı ḫayālidür göñül

35. **velī:**
Gazel 298
Mısra: **4**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Nesīm-āsā temāşā eylesem ezhār-ı gülzārı
4. Velī ḫoş-bū meşām-ı nükhet-i zülf-i nigār olsam

36. **velī:**
Gazel 315
Mısra: **3**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Dāne-perver ü temennādur zemīn-i dil velī
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kişt̲ümdür benüm

37. **velī:**
Gazel 350
Mısra: **11**
Ama, fakat, şöyle ki.
11. ʿĀlemi ḳırsun geçirsün tīġ-ı ġamzeyle velī
12. Dāmeni ālāyiş-i ḫūn-ı şehīdān görmesün

38. **velī:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Ama, fakat, şöyle ki.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile şoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

39. **velī:**
Gazel 387
Mısra: **5**
Ama, fakat, şöyle ki.
5. Ebvāb-ı nāz-ı dil-bere ġāyet mi var velī
6. Düşmiş kitāb-ı ʿişvede her bāb bir yire

40. **velī:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Sebeb çoḳ vaṣl-ı cānāna velī gör kim ne ṭālīʿdür
10. Gönül bir yirde vü ser-cümle-i esbāb bir yirde

41. **velī:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Ama, fakat, şöyle ki.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

42. **velī:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Ol kebg-i ḫoş-ḫırām ʿaceb ṣayd idi velī
4. Bir şāhbāz öyle şikāra bulunmadı

43. **velī:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Ama, fakat, şöyle ki.
9. Ben de seng-endāz-ı saʿy oldum Meẕāḳī çoḳ velī
10. Hīç bu bāġuñ mīve-i leẕẕet-resānı düşmedi

44. **velī:**
Gazel 434
Mısra: **3**
Ama, fakat, şöyle ki.
3. Dūd-ı fetīl-i dāġumı gördi o meh-liḳā velī
4. Dilde ʿalev-fürūz olan sūz u güdāzı bilmedi

velīkin:

1. **velīkin:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Fakat, ancak.
9. Derūn-ı sīne māl-ā-māl ġam-ı dil kūy-ı dil-berde
10. Misāfir-ḫāne pür-mihmān velīkin mīzbān ġāyib

2. **velīkin:**
Gazel 167
Mısra: **13**
Fakat, ancak.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eṣer olmaz

veliyy-i niʿmet-i kümmel:

1. **veliyy-i niʿmet-i kümmel:**
Gazel 404
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kâmillerin/olgun kimselerin velinimeti.
19. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel veliyy-i niʿmet-i kümmel
20. Cihān pür-dād olup devrinde maʿẕūr olmasun kimse

veliyy-i niʿmet-i sofra-keşān-ı ḥıṭṭa-i cūd:

1. **veliyy-i niʿmet-i sofra-keşān-ı ḥıṭṭa-i cūd:**
Kaside 23
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ülkesinde sofra kuranların velinimeti.
33. Veliyy-i niʿmet-i sofra-keşān-ı ḥıṭṭa-i cūd
34. Semiyy-i silsiledārān-ı şīr-i Yezdānı

veliyyü'l-enʿām:

1. **veliyyü'l-enʿāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **22**
Velinimet.
21. Ne şerefdür bu kim teẕekkür ide
22. Bendesin bir veliyyü'l-enʿāmı

veliyyü'n-niʿam:

1. **veliyyü'n-niʿam:**
Kaside 24
Mısra: **98**
Nimetler sahibi.
97. Bunca nāz u naʿīm-i gün-ā-gün
98. Ey veliyyü'n-niʿam mübārek-bād

velvele ḳop-:

1. **velvele ḳopduḳça:**-*duḳça*
Kaside 16
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gürültü/patırtı kopmak.
31. Eflāke çıḳar velvele ḳopduḳça perüñden
32. Bu heybet ile ṭanṭana-i muḥteşemüñden

velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār:

1. **velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār:**
Kaside 10
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Musikâr, def ve çengin gürültüsü/sesi. Musikâr: Dervişlere mahsus bir saz. Def: Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden ibaret çalgı. Çeng: Kanuna benzer dik tutularak çalınan bir çeşit saz.
37. Ne düğündür bu ki dünyāya ṣadālar ṣaldı
38. Bu ḳadar velvele-i çeng ü def ü mūsiḳār

velvele-i kūs-ı maḥabbet:

1. **velvele-i kūs-ı maḥabbet:**
Gazel 30
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Muhabbet davulunun çıkardığı gürültü.
13. Pinhān mı ḳalur nāle-i dil sīnede cānā
14. ʿAyyūḳa çıḳar velvele-i kūs-ı maḥabbet

velvelenāk it-:

1. **velvelenāk itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şaşkınlık vermek, gürültülü bir duruma getirmek.
79. İtdi bu feth ile Hind ü ʿAcemi velvelenāk
80. Ḳomadı ḫālī ne İrānı ne ḫod Ṭūrānı

velvele-perdāz-ı der-i mey-kede:

1. **velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm:**-*y*, -*üm*
Kaside 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Meyhane kapısında şamata yapan.
21. Dāyimā velvele-perdāz-ı der-i mey-kedeyüm
22. Lā-cerem gūş-zed-i pīr-i muġāndur süḫanüm

veraʿ-ı Bāyezid-i Bistāmi: (TDVİA)

1. **veraʿ-ı Bāyezid-i Bistāmi:**
Kaside 22
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Bāyezid-i Bistāmi'nin haramdan kaçınması. Bāyezid-i Bistāmi: Yezîd Tayfûr b. Îsâ b. Sürûşân (ö. 234/848 [?]) İlk büyük mutasavvıflardan.
43. Ḥadd-i mestān ile ʿayān itdi
44. Veraʿ-ı Bāyezid-i Bistāmi

verā-yı ḥudūd-ı imkān:

1. **verā-yı ḥudūd-ı imkānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
İmkân sınırının ötesi.
105. Fezā-yı vaṣfuñı ṭayy idemez berīd-i ḫayāl
106. Ne deñlü geçse verā-yı ḥudūd-ı imkānı

verā-yı perde-i leyl ü nehār:

1. **verā-yı perde-i leyl ü nehārdan:**-*dan*
Gazel 289
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz perdesinin ötesi.
9. Göñül bu ġafleti terk it seni iden oldur
10. Verā-yı perde-i leyl ü nehārdan ġāfil

verd:
1. **verd:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Gül.
5. Beni dil-ḫasta-i dāʾ-i defīn-i ʿışḳ idüp cānā
6. Ḫamīde ḳāmetüm bī-tāb sengīn-bār verd itdüñ

verd-i ḫandān:
1. **verd-i ḫandān:**
Gazel 350
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül.
21. Gülşen-i ʿālemde kim zīb-i ser-i iḳbālidür
22. Āfet-i bād-ı ḫazān ol verd-i ḫandān görmesün

2. **verd-i ḫandānı:**-*ı*
Kaside 23
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Gülen/açılmış gül.
159. Ḳıla hemīşe ṭarī gül-sitān-ı iḳbālüñ
160. Müdām tāze vü ter ola verd-i ḫandānı

verd-i muṭabbaḳ:
1. **verd-i muṭabbaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Kapak gibi kapanmış gül.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

verd-i ṭarab:
1. **verd-i ṭarab:**
Gazel 413
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eğlence gülü.
13. Gül-i sāġarla ʿaceb meclisimüz tāze idi
14. Gitdi ol verd-i ṭarab ḫār-ı firāḳ ḳaldı

verd-i ṭarī:
1. **verd-i ṭarī:**
Gazel 352
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Taze gül.
7. Reşk ile verd-i ṭarī çāk-i girībān itmesün
8. Gül-sitānda nāgehān ol ġonce-fem añılmasun

verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş:
1. **verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş:**
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüksekliği/büyüklüğü yontma/tıraşlama ahını âdet edinme.
1. O deñlü verziş-i āh-ı ʿulüvv-terāş itdüm
2. Ki şuʿle-ḫīz-i derūnum şerāre-pāş itdüm

verziş-i bürhān:
1. **verziş-i bürhān:**
Kaside 14
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Çalışma delili/ispatı.
97. Bu verziş-i bürhān ile her beyt-i laṭīfüm
98. Dārü'l-ḥikemi ṭabʿ-ı selīm-i ḥükemādur

vesīle-i elṭāf-ı Ḫaḳ:
1. **vesīle-i elṭāf-ı Ḫaḳ:**
Kaside 15
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütuflarına vesile.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḫaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

vesme-i ebruvān-ı maʿnā:
1. **vesme-i ebruvān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Anlamın kaşlarının rastığı/sürmesi.
121. Ḫᵛāce-i dānişüm ki müşk-i terüm
122. Vesme-i ebruvān-ı maʿnādur

vey:
1. **vey:**
Müseddes 1
Mısra: **2**
Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.
1. Ey ḥased-kerde-i gül-i sūrī
2. Vey behişt-i leṭāfetüñ ḥūrı

2. **vey:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.
1. Ey sāye-i İlāhī ʿazm-i sefer mübārek
2. Vey ʿavn-i pādişāhī feṯḥ ü zafer mübārek

3. **vey:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.
55. Ey şeh-i meh-liḳā-yı kişver-i cūd
56. Vey meh-i ḫoş-nümā-yı evc-i himem

4. **vey:**
Kaside 24
Mısra: **31**
Ve bağlacı ile ey nida ünleminin kısaltılmış şekli.
31. Vey nedīm-i ḫudāyegān-ı kerīm
32. Bunca nāz u niʿam mübārek-bād

Veysü'l-Ḳaran -ı rüzgār: (TDVİA)
1. **Veysü'l-Ḳaran -ı rüzgār:**
Kaside 27
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Zamanın Veysel Karani'si.
Veysel Karanî: Amr Üveys b. Âmir b. Cez' b. Mâlik el-Karanî (ö. 37/657). Tâbiîn neslinden Yemenli zâhid.
77. Vasfuñ ile basṭ-ı kelām eylesün
78. Ḫıżr ile Veysü'l-Ḳaran-ı rüzgār

vezān ol-:
1. **vezān olınca:**-*ın, -ca*
Kaside 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esmek (rüzgar, yel).
15. Her seḥer ki vezān olınca olur
16. Rūḥ-baḫşā-yı mürdegān-ı elem

2. **vezān olsa:**-*sa*
Kaside 18
Mısra: **143**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esmek (rüzgar, yel).
143. Būy-ı ḫulḳıyla ṣabā olsa vezān neşr eyler
144. ʿIṭr-ı cān-perver-i feyż-i nefes-i ʿaṭṭārı

3. **vezān olsa:**-*sa*
Gazel 289
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esmek (rüzgar, yel).
3. Ne deñlü olsa vezān bād-ı şurṭa-i tevfīḳ
4. Felekde olma ṣaḳın rūzgārdan ġāfil

4. **vezān olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 63
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Esmek (rüzgar, yel).
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

vezīr:
1. **vezīr:**
Tarih 1
Mısra: **1**
Vezir, sadrazam.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
2. Gerden-i kāfire merdāne ḳılıçlar çaldı

2. **vezīr:**
Tarih 2
Mısra: **1**
Vezir, sadrazam.
1. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i niẓāmü'l-vüzerā
2. Dest-gīr-i żuʿafā kehf-i emān-ı fuḳarā

3. **vezīrinde:**-*in, -de*
Kaside 12
Mısra: **73**
Vezir.
73. Feyż-i naẓarın gör ki vezīrinde ʿayāndur
74. Şāyestegī-i mesned-i dīvān-ı zamāne

4. **vezīr:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Vezir.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı şanemā dīd-i ʿizāmumda benüm

5. **vezīr:**
Kaside 18
Mısra: **95**
Vezir, sadrazam.
95. Nice āṣaf o vezīr ibn-i füḥūlü'l-vüzerā
96. Ki_ibn-i ʿAbbād gibi var nice ḫıdmetkārı

6. **vezīr:**
Gazel 389
Mısra: **31**
Vezir, sadrazam.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i ẕī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

vezīr ol-:
1. **vezīr oldı:**-*dı*
Kaside 21
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vezir olmak.
83. Hem vezīr oldı hem muṣāḥibdür
84. Yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnādur

vezīr-i aʿẓam:
1. **vezīr-i aʿẓam:**
Gazel 170
Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Büyük vezir, sadrazam.
19. Bā-ḫod vezīr-i aʿẓam hem-nām-ı faḫr-i ʿālem
20. Oldı çü ṣubḥ-ı ḫoş-dem feyż-iktisāb-ı nev-rūz

vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi:

1. **vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi:**
Kaside 19
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gazi Sultan 4. Mehmet'in vezir-i azamı (Köprlüzâde Fazıl Ahmet Paşa). bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
27. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi kim
28. ʿAdū dergāhına yüz sürdi münḳād olduġın gördük

vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed:

1. **vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed:**
Gazel 414
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sultan IV. Mehmet'in sadrazamı. (Köprülüzade Fazıl Ahmet Paşa) bkz. Ḫān Meḥ(em)med.
19. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥmed ol ki revādur
20. Dise hemīşe bu ṣadr-ı ẓafer-şiʿārum olaydı

vezīr-i Cem-şürefā:

1. **vezīr-i Cem-şürefā:**
Kaside 23
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Cem gibi şereflilerin veziri. bkz. Cem.
67. Vezīr-i Cem-şürefā āṣaf-ı nigīn-be-kefā
68. Eyā yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOs̱mānī

vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār:

1. **vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār:**
Kaside 8
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İsteğine ulaşmış gönlün kabul ettiği vezir.
45. Firāz-ı taḫt-ı ʿizzetde ʿulüvv-i himmetin gör kim
46. Nedīmin bir vezīr-i dil-peẕīr-i kāmkār eyler

vezīr-i zamāne:

1. **vezīr-i zamānesin:**-*sin*
Kaside 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Devrin/zamanı veziri.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

vezīr-zāde:

1. **vezīr-zāde:**
Kaside 15
Mısra: **7**
Vezir oğlu.
7. Sen bir vezīr-zāde vezīr-i zamānesin
8. ʿAhdüñde böyle devr-i dil-ārām isterin

vezn it-:

1. **vezn it:**
Kaside 29
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölçmek, tartmak.
39. Tāc-ı ser-i ḫūrşīd-i cihān-tāb ile vezn it
40. Başında eger migfer-i pūlādı görürseñ

vezn olun-:

1. **vezn olunsa:**-*sa*
Kaside 23
Mısra: **144**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ölçülmek/tartılmak.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü noḳṣānı

vezn-i medḥ:

1. **vezn-i medḥüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 10
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Övgünün ağırlığı/ölçüsü.
143. Rāciḥ olmazdı zer-i deh-demī-i güftārum
144. Vezn-i medḥüñle eger olmasa sencīde-ʿayār

vifāḳ:

1. **vifāḳı:**-*ı*
Gazel 79
Mısra: **4**
Dostluk, aynı düşüncede olma.
3. Ṣaḳın o ġamze-i ġammāz-ı ṣuʿle ḫodın kim
4. Vifāḳı naḳş-ı ber-āb u nifāḳı āteşdür

vir-:

1. **virüp:**-*üp*
Kaside 1
Mısra: **67**
(İzin) vermek.
67. Düşde bārī Ḫaḳ virüp görsem cemālin de disem
68. Ḳurretü'l-ʿayn-ı emel çeşm-i ḳarīrümdür benüm

2. **virür:**-*ür*
Müfret 4
Mısra: **1**
Vermek.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

3. **virür:**-*ür*
Müfret 4
Mısra: **2**
Vermek.
1. Aġyār egerçi dil-bere çoḳ sīm ü zer virür
2. Dil-ber velī o kāfire görseñ neler virür

4. **virdi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **10**
Vermek.
9. Rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġa
10. Virdi ḥaḳḳā ki zīver-i muḥkem

5. **virür:**-*ür*
Kaside 5
Mısra: **71**
Vermek.
71. Dile feyż-i şarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

6. **virdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **17**
Vermek.
17. ʿAskere ol şeh-i Cem-mertebe virdi el-haḳ
18. Bu ḳadar şevket ü şānı bu ḳadar ʿunvānı

7. **virür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **22**
Vermek.
21. Bu ne nüzhetgeh-i zībā-yı ṭarab-efzādur
22. Kim tehī-kāse virür neşve-i cām-ı ser-şār

8. **virür:**-*ür*
Kaside 10
Mısra: **124**
Vermek, (koku) yayılmak.
123. ʿIṭr-ı medḥüñle göñül oldı o deñlü taʿṭīr
124. Kim virür rāyiḥası būy-ı dükān-ı ʿaṭṭār

9. **virür:**-*ür*
Gazel 11
Mısra: **1**
Vermek.
1. Virür ehl-i dile ṣad-māye-i defʿ-i elem ṣahbā
2. Ḫuşūṣā kim ola meclisde hem cānāne hem ṣahbā

10. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **1**
Vermek.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür saña

11. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **2**
Vermek.
1. Sāḳī ki bezm-i bādede sāġar virür saña
2. Gūyā hemān piyāle-i kevs̱er virür saña

12. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **4**
Vermek.
3. Būy-āşınā-yı kāküli alduñsa ey göñül
4. Iṭr-ı ʿabīr ü nükhet-i ʿanber virür saña

13. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **6**
Vermek.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

14. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **14**
Vermek.
13. Gel ṭut Meẕāḳī pendini pīr-i ṭarīḳatüñ
14. Teng-i kelām-ı telḫ ile sükker virür saña

15. **vire:**-*e*
Gazel 14
Mısra: **3**
Vermek.
3. Girüp vire taḥayyül eylesem ebrū-yı dildārı
4. Be-her-cānib nigāh itdükçe bir miḥrāb olur peydā

16. **virdi:**-*di*
Gazel 16
Mısra: **2**
Vermek.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

17. **virdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **21**
Vermek.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

18. **virür:**-*ür*
Kaside 18

Mısra: **183**
Vermek.
183. Kim virür gülşen-i firdevse meger ʿālemde
184. Ṣadr-ı mey-ḫāne ile maṣṭaba-i ḫammārı

19. **viremez:**-*e, -mez*
Gazel 20
Mısra: **7**
Vermek.
7. Ṭıfl-ı dil-i zāra viremez şīr-i teselli
8. Nāhīd-i felek olsa eger dāye-i dünyā

20. **virür:**-*ür*
Kaside 23
Mısra: **6**
Vermek.
5. Zihī tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster kim
6. Virür ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvānı

21. **virür:**-*ür*
Kaside 23
Mısra: **10**
Vermek.
9. Ṣabā-yı nerm ile mevc-i girih girih olıcaḳ
10. Virür leṭāfet-i çīn-i cebīn-i ḫūbānı

22. **virür:**-*ür*
Kaside 23
Mısra: **99**
Vermek.
99. Virür derūna ḥayāl-i bahār-ı mekremetüñ
100. Neşāt-ı fikr-i şafā-yı riyāż-ı Rıḍvānı

23. **virdi:**-*di*
Kaside 25
Mısra: **44**
Vermek.
43. Fikr-i māʾü'l-ḥayātı evṣāfı
44. Virdi cāna ṣafā-yı rūḥānī

24. **virür:**-*ür*
Kaside 26
Mısra: **30**
Vermek.
29. Söze gelse leb-i gevher-feşānı
30. Virür cāna ḥayāt-ı cāvidānı

25. **virür:**-*ür*
Kaside 26
Mısra: **38**
Vermek.
37. Kef-i dest-i kerem-peyvest-i cūdı
38. Virür dehre ġınā-yı baḥr ü kānı

26. **virelüm:**-*elüm*
Gazel 27
Mısra: **2**
Vermek.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kededе bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

27. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **1**
Vermek.
1. Fiġān kim kār u bārum ʿarşa-i sevdāda virdüm hep
2. Muḥaṣṣal ḥirmen-i ṣabr u ḳarārum bāda virdüm hep

28. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **4**
Vermek.
3. O reʾsü'l-māl-i ḥasret kim medār-ı vaṣl-ı cānāndur
4. Berā-yı pāye-i rāḥat dil-i nā-şāde virdüm hep

29. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **6**
Vermek.
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

30. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **8**
(Şarap) sunmak.
7. Kümeyt-i eşk-i gül-gūnum alınca ʿarşa-i ʿışḳı
8. Aña ābişhor-ı ḫūn-ı cigerden bāde virdüm hep

31. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **10**
Vermek, yapmak.
9. Düşüp semt-i ḫarābāta ele cām-ı şarāb aldum
10. Bütün maʿmūre-i zühdī ḫarāb-ābāda virdüm hep

32. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **12**
Vermek.
11. Bu faṣl-ı dil-güşāde ḫānumānum eyleyüp derkār
12. Kenār-ı cūybār u sāye-i şimşāda virdüm hep

33. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 28
Mısra: **14**
Vermek, zaman geçirmek, harcamak.
13. Meẕāḳī çoḳ degül ṣāḥib-kemāl-i fenn-i naẓm olsam
14. Bu deñlü naḳd-i vaḳtüm ḫıdmet-i üstāda virdüm hep

34. **virdi:**-*di*
Gazel 45
Mısra: **9**
Vermek, saçmak.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

35. **virüp:**-*üp*
Gazel 138
Mısra: **4**
(İzin) vermek.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

36. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **4**
Vermek.
3. Çeşm-i giryāna bu ḫūrşīd-i cemālān efsūs
4. Ruḫṣat-ı naẓra virüp tāb-ı naẓar virmezler

37. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **6**
Vermek.
5. Böyledür ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem
6. Zehr-nūşān-ı ġama teng-i şeker virmezler

38. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **8**
Vermek.
7. Bāde-i ʿişve-fürūşān-ı cihāndan feryād
8. Ḫuşk-maġz-ı eleme şuʿle-i ter virmezler

39. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **10**
Vermek.
9. Sīne-sūzān-ı maḥabbet n'ola mümtāz olsa
10. Herkese lāle gibi dāġ-ı ciger virmezler

40. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **12**
Vermek.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḫl-ı başar virmezler

41. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **16**
Vermek.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Ẕerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

42. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **18**
Vermek.
17. Ey Meẕāḳī ne bilür ḳıymet-i naẓmuñ nā-dān
18. Öyle bir pīlevere dür ü güher virmezler

43. **virdükde:**-*dükde*
Gazel 164
Mısra: **3**
Vermek.
3. Virdükde ṣabā müjde-i teşrīf-i ḳudūmüñ
4. Ol vaḳt-i mübārek gibi ferḫunde-dem olmaz

44. **virür:**-*ür*
Gazel 181
Mısra: **7**
Vermek.
7. Ne reng ü bū virür bezm-i temennā-yı dil-i zāra
8. Cemāl-i şāhid-i naḫl-i gül-i ġonce-dehen sensüz

45. **virür:**-*ür*
Gazel 184
Mısra: **11**
Vermek.
11. Ḫarābāt-ı muġānı kim virür maʿmūre-i dehre
12. O ḥālet kim gelür ḫum-ḫāneden kāşāneden gelmez

46. **virsem:**-*se, -m*
Gazel 222
Mısra: **13**
Vermek, sunmak.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

47. **virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 224
Mısra: **5**
Vermek.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

48. **vir:**
Gazel 242
Mısra: **7**
Vermek.
7. Naḳd-i cānı metāʿ-ı vuṣlata vir
8. Kim bu bāzār-ı sūdmend ancaḳ

49. **virsem:**-*se, -m*
Gazel 271
Mısra: **13**
Vermek.

13. Ey Meẕāḳī ḫüsrev-i endīşedür virsem n'ola
14. Şāʿirüñ sermāye-i lāf u güẕāfıdur göñül

50. **virmege:**-*meg, -e*
Gazel 278
Mısra: **13**
Vermek.
13. Gevher-i naẓmuña senüñ virmege revnaḳ-ı niẓām
14. Oldı Meẕāḳī şevḳ ile rişte-keş-i cevāb gül

51. **virsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **10**
Vermek.
9. Ġam-ı gīsū-yı yārı nāle-i şeb-ḫīz defʿ itmez
10. Meẕāḳī aña teʾsīri hemān āh-ı seḥer virsün

52. **vir:**
Gazel 351
Mısra: **13**
Vermek.
13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
14. Tek arada bir ẕāyiḳa-i sūd bulunsun

53. **virme:**-*me*
Gazel 357
Mısra: **7**
Vermek.
7. Her bir şaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz idemezsin

54. **virse:**-*se*
Gazel 358
Mısra: **3**
Vermek.
3. Ne deñlü ruḫṣat-ı neẕẕāre virse meclisde
4. Cemāl-i yāra nigāh itmege ḥicāb iderin

55. **virür:**-*ür*
Gazel 376
Mısra: **12**
Vermek.
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

56. **vir:**
Gazel 388
Mısra: **4**
Vermek.
3. Germiyyet-i meyle ḫūy-feşān ol
4. Vir rūyuña āb ü tāb-ı ʿişve

57. **virmez:**-*mez*
Gazel 401
Mısra: **11**
Vermek.
11. Teh-cürʿa-i cām-ı keremin kimseye virmez
12. Ser-mest-i mey-i devlet-i dünyā kimi görse

58. **vireydi:**-*e, -ydi*
Gazel 414
Mısra: **22**
Vermek.
21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki ẕāt-ı cūd-pesendi
22. Ḫudā vireydi yine ẓuḫr-ı iftiḫārum olaydı

59. **virmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 436
Mısra: **7**
Vermek.
7. Böyle virmezdi meşām-ı cāna būy-ı inbisāṭ
8. Olsa cennet sünbüli nāyib-menāb-ı ṭurresi

60. **virseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **1**
Vermek.
1. Olalum virseñ eger mest-i ḫarāb ey sāḳī
2. Sürmege cām-ı meyi eyle şitāb ey sāḳī

61. **virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vermek, hissettirmek.
1. Ḫūblar ʿāşıḳa cevriyle keder virmezler
2. Sūdmend-i siteme bīm-i żarār virmezler

62. **virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vermek, hissettirmek.
11. Bu hāy u hūy-ı ʿarṣa-i daʿvā-yı ʿizz u cāh
12. Bir gün olur ki dehşet-i maḥşer virür saña

vīrān eyle-:

1. **vīrān eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkmak, harap etmek.
7. Ārzū-yı fetḥ-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār ile
8. Yoḳ yire maʿmūre-i ümmīdi vīrān eyledük

vīrān olup ḳal-:

1. **vīrān olup ḳalmış:**-*mış*
Gazel 394
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkılıp kalmak, harabe olmak.
11. Başılmış şaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

vīrān ol-:

1. **vīrān olur:**-*ur*
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıkılmak.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

vīrāne:

1. **vīrāneden:**-*den*
Gazel 73
Mısra: **12**
Yıkıntı, harabe.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

2. **vīrāne:**
Gazel 394
Mısra: **14**
Yıkıntı, harabe.
13. Meẕāḳī dest-res bulmaḳ ne mümkin gevher-i vaṣla
14. O genc-i nāz bir yirde nihān vīrāne bir yirde

vīrāne-i maḥabbet:

1. **vīrāne-i maḥabbeti:**-*i*
Gazel 95
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhabbet edilen virane/harabe, meyhane.
9. Ḫāne-ḫarāb-ı ʿışḳ-ı ciger-sūz olmayan
10. Vīrāne-i maḥabbeti ābād olur şanur

virdi şükr-i ʿalīm ü ʿallām:

1. **virdi şükr-i ʿalīm ü ʿallāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Çok bilen ve çok bilgin Allah'a şükür duası.
75. Şevḳ-i fetḥ-i ẓaferle ezber idüp
76. Virdi şükr-i ʿalīm ü ʿallāmı

virdi zebān:

1. **virdi zebān:**
Kaside 7
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dilin sürekli tekrar ettiği.
75. Tā ki esmā-i ḥıfẓı ehl-i cirīd
76. İde virdi zebān cirīdüñden

2. **virdi zebān:**
Kaside 13
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Dilin sürekli tekrar ettiği.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur virdi zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

3. **virdi zebāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Dilin sürekli tekrar ettiği.
65. Ey Meẕāḳī nice bir basṭ-ı kelām ile duʿā
66. Kim duʿā ile hemān virdi zebāndur süḫanüm

virdi zebān-ı ʿālem:

1. **virdi zebān-ı ʿālem:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dünyayı diline dolama.
31. Olsa her dem ne ʿaceb virdi zebān-ı ʿālem
32. Midḥat-ārā-yı şehen-şāh-ı cihāndur süḫanüm

virdi zebān-ı büleġā:

1. **virdi zebān-ı büleġādur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Etkili ve güzel söz söyleyenlerin dilindeki dua.
7. Her sözüm olmaġ ile ḍarb-ı meṣel ʿālemde
8. Rūz u şeb virdi zebān-ı büleġādur süḫanüm

virdi zühhād:

1. **virdi zühhād:**
Kaside 19
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zahitlerin/sofuların duası.
79. Ḫudā ol āṣaf-ı Cem-mesnedüñ ʿömrin ziyād itsün
80. Ki her yerde duʿāsı virdi zühhād olduġın gördük

viril:

1. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **1**
Verilmek.
1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

2. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **2**
Verilmek.
1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

3. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **4**
Verilmek.
3. Ey kebg-i derī sen aña taḳlīd idemezsin
4. Bu cilveler ol serv-i ḫırāmāna virilmiş

4. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **6**
Verilmek.
5. Ḳısmet olıcaḳ rūz-ı ezel ġuṣṣa vü ṣādī
6. Ġam ʿārife ʿişret dil-i nā-dāna virilmiş

5. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **8**
Verilmek.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad-dāne virilmiş

6. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **10**
Verilmek.
9. Ol ṭalʿat-ı pür-nūr ile ol ḥüsn-i dil-efrūz
10. Ne māha ne ḫod mihr-i dıraḫşāna virilmiş

7. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **12**
Verilmek.
11. Artarsa n'ola ṣubḥ-dem efġānı hezāruñ
12. Ṣevḳ-i seḥerī murġ-ı ḫoş-elḥāna virilmiş

8. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **14**
Verilmek.
13. Cānāna n'ola virsem eger tuḥfe-i cānı
14. Kim pāy-ı melaḫ bezm-i Süleymāna virilmiş

9. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **16**
Verilmek.
15. Ol ṣūḫ ile hīç bir mi olur ġayrı güzeller
16. Bu ḥüsn ile ān ol meh-i Kenʿāna virilmiş

10. **virilmiş:**-*miş*
Gazel 222
Mısra: **18**
Verilmek.
17. Taḥsīn Meẕāḳī saña bu naẓm-ı Ḫudā-dād
18. İnṣāf idelüm ḳanġı süḫan-dāna virilmiş

visāl:

1. **visāl:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Ulaşma, kavuşma.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

2. **vişāli:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **6**
Ulaşma, kavuşma.
5. Bir ṣūḫa düşdi gönlümüz āvāre-dilleri
6. Dāyim vişāli ṣād u firāḳı ḥazīn ider

3. **vişāli:**-*i*
Gazel 79
Mısra: **2**
Ulaşma, kavuşma.
1. O meh-liḳā ki ġam-ı iştiyāḳı āteşdür
2. Vişāli āb-ı ḥayāt u firāḳı āteşdür

4. **vişālüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 164
Mısra: **1**
Ulaşma, kavuşma.
1. Ol şeb ki vişālüñle göñül muġtenem olmaz
2. Şeb tā-be-seḥer bil ki dü-dīde behem olmaz

5. **vişāle:**-*e*
Gazel 164
Mısra: **5**
Ulaşma, kavuşma.
5. Lāyıḳ mı olur merhem-i bī-hūde vişāle
6. Ol sīne ki ṣad-pāre-i tīġ-ı sitem olmaz

6. **vişālin:**-*in*
Gazel 214
Mısra: **12**
Ulaşma, kavuşma.
11. Gice meclisde ol mest-i teġāfül ʿāşıḳ-ı zāra
12. Vişālin vaʿde itmiş bir ḫayāl-i ḫᵛāb göstermiş

7. **vişāle:**-*e*
Gazel 238
Mısra: **2**
Ulaşma, kavuşma.
1. Dest-i ümīde girmedi dāmān-ı yār ḫayf
2. El irmedi vişāle meded ṣad-hezār ḫayf

8. **visāl:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Ulaşma, kavuşma.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

9. **vişāle:**-*e*
Gazel 374
Mısra: **5**
Ulaşma, kavuşma.
5. Vişāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

vişāl-i yār:

1. **vişāl-i yār:**
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.
3. Neydi ġurūr-ı devlet-i eyyām vişāl-i yār
4. Mihr-i vişāl böyle serīʿü'z-zevāl iken

2. **vişāl-i yāri:**-*i*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.
9. Eger mest olsa da ʿāşıḳ vişāl-i yāri taş atma
10. O bir sırdur ki mestūr-ı dil-i pür-ḫūn olur çıḳmaz

vuslat:

1. **vuşlata:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **17**
Kavuşma, buluşma.
17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

2. **vuşlatuñ:**-*uñ*
Gazel 52
Mısra: **8**
Kavuşma, buluşma.
7. Ne ṣafā üzre ṣafā idi benüm sulṭānum
8. Nāgehān vuṣlatuñ olsaydı eger munżam-ı ʿıyd

3. **vuşlata:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **11**
Kavuşma, buluşma.
11. Dehenin bus idicek vuṣlata minnet mi ḳalur
12. Gül-i bāġ-ı emeli ġonce-feminden bilürüz

4. **vuşlata:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **8**
Kavuşma, buluşma.
7. Gör fürḳat ile miḥnet-i cān u dil-i zārı
8. Ne vuṣlata var çāre ne ālāma taḥammül

5. **vuşlat:**
Gazel 295
Mısra: **16**
Kavuşma, buluşma.
15. Yār olmayıcaḳ ẕevḳ-i ḥayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

6. **vuşlat:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Kavuşma, buluşma.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile ṣoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

vuşlat ol-:

1. **vuşlat ola:**
Kaside 22
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kavuşmak, ulaşmak.
77. Umarın ʿan-ḳarīb vuṣlat ola
78. Bu ḳadar fürḳatüñ ser-encāmı

vużū-sāz ol-:

1. **vużū-sāz olmadın:**-*ma, -dın*
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Abdest almak.
5. Vācib olmaz ḫūn-ı ḥasretle vużū-sāz olmadın
6. Cebhe-i ehl-i niyāza secde-i miḥrāb-ı ʿışḳ

vücūd:

1. **vücūda:**-*a*
Kaside 20
Mısra: **44**
Beden, cisim, varlık.
43. Ḥaḳ ʿömr ü devletin ide ʿālemde ber-devām
44. Öyle vücūda böyle duʿāyı kim istemez

2. **vücūdıyla:**-*ı, -yla*
Kaside 26
Mısra: **26**
Beden, cisim, varlık.
25. Civān-baḫt-ı cihān-ārā ki buldı
26. Vücūdıyla şeref dünyā-yı fānī

3. **vücūdumdan:**-*um, -dan*
Gazel 73
Mısra: **4**
Beden, cisim, varlık.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eser bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

4. **vücūdum:**-*um*
Gazel 343

Mısra: **6**
Beden, cisim, varlık.
5. Şaçılsun şerḥa şerḥa sîneden ḫūn-ı dil-i ṣad-çāk
6. Vücūdum ser-te-ser hem-reng-i naḫl-i erġavān olsun

vücūd-ı ahker:
1. **vücūd-ı aḫkerüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateş koru gibi vücut.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳ:
1. **vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşığın görünmez vücudu.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

vücūd-ı düşmen:
1. **vücūd-ı düşmende:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Düşman vücudu.
77. Ḳalmasun hīç vücūd-ı düşmende
78. Bir dürüst üstüḫān cirīdüñden

vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ:
1. **vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ:**
Gazel 135
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk kılıcıyla şehit olanların vücudu.
13. Ḫāk olsa da vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ
14. Bir gird-bād olur da fezādan ẓuhūr ider

vüsʿat-ı dāyire-i cāh:
1. **vüsʿat-ı dāyire-i cāhını:**-*ı, -nı*
Kaside 18
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Makam dairesinin genişliği.
123. Vüsʿat-ı dāyire-i cāhını taḫmīn idemez
124. Meh-i nevden feleküñ elde iken pergārı

vüsʿat-ı ḫandaḳ-ı pehnā:
1. **vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına:**-*sı, -na*
Kaside 18
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Enli hendeğin genişliği.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

vüsʿat-i hengām:
1. **vüsʿat-i hengām:**
Kaside 15
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zaman genişliği/bolluğu.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḥi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

vüsʿat-ı şarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān:
1. **vüsʿat-ı şarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān:**
Kaside 19
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan parasını harcama genişliği/bolluğu.
45. Nedür bu vüsʿat-ı şarf-ı nüḳūd-ı luṭf u iḥsān kim
46. Bir ednā maṣrafın ṣad-genc-i īrād olduġın gördük

vüṣūl-i kaʿbe-i ümmīd:
1. **vüṣūl-i kaʿbe-i ümmīde:**-*e*
Gazel 433
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümit/arzu Kâbesine ulaşma/kavuşma.
11. Vüṣūl-i Kaʿbe-i ümmīde reh-ber isterseñ
12. Nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr sürāġ yetmez mi

vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād:
1. **vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād:**
Gazel 284
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İstek/arzu köşküne/sarayına ulaşma.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

Y

ya/ā:
1. **ya:**
Kaside 23
Mısra: **146**
Ya da.
145. Ġubār-ı ḥaṭla sözüm kuḥl-ı çeşm-i cān olıcaḳ
146. Ya ʿaynına kim olur sürme-i Ṣıfāhānī

2. **yā:**
Gazel 146
Mısra: **14**
Bir de, hele.
13. Ḫar-mühre ḳadar raġbeti yoḳ lü'lü'-yi naẓmuñ
14. Yā farḳ-ı sifāl u dür-i meknūn ne belādur

3. **yā:**
Gazel 343
Mısra: **1**
Osmanlıcada "ye" harfi. Sevgilinin kaşı anlamında kullanılır.
1. Ḫadeng-i ġamzeñe ey ḳaşı yā sīnem nişān olsun
2. Delinsün ġam degül derd-i derūnum tek ʿayān olsun

4. **yā:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Yâ, ey.
5. ʿĀşıḳ ṭutalum nāle-i cān-kāh idermiş
6. Yā ġayret-i ʿışḳ āfet-i teʿsīr degül mi

yā n'eylesün:
1. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

2. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
1. Dil ümīd-i ṣoḥbet-i yār itmesün yā n'eylesün
2. Ārzū-yı seyr-i dīdār itmesün yā n'eylesün

3. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
3. Ḳāmet-i bālā müsāʿid cilveler ḫod dil-firīb
4. Ol sehī-ḳad böyle reftār itmesün yā n'eylesün

4. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
5. Laʿl-i nābı teng-sükker sözleri cāndan leẕīẕ
6. Leblerin böyle şeker-bār itmesün yā n'eylesün

5. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
7. Ġamze hem ser-mest ü hem ḫançer-be-dest-i yārdur
8. Ḳaṣd-ı cān-ı ʿaşıḳ-ı zār itmesün yā n'eylesün

6. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
9. Büt-perestān-ı maḥabbet şevḳ-i zülf-i yār ile
10. Güft ü gū-yı meyl-i zünnār itmesün yā n'eylesün

7. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
11. Eyledi Manṣūr-ı bī-dil ʿāḳıbet ifşā-yı rāz
12. Ġayret-i ʿışḳ anı berdār itmesün yā n'eylesün

8. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫʷān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

9. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
15. Tāzelerken köhne-dāġ-ı sînesin erbāb-ı ʿışḳ
16. Sūde-i elmāsı derkār itmesün yā n'eylesün

10. **yā n'eylesün:**
Gazel 345
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
17. Ey Meẕāḳī tekye-i ʿālemde abdālān-ı Rūm

18. Şāh-beyt-i ʿışḳı tekrār itmesün yā n'eylesün

11. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

12. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
1. Dil-rübālar ʿāşıḳa nāz itmesün yā n'eylesün
2. Cevrini çoḳ luṭfını az itmesün yā n'eylesün

13. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
3. Çeşmi kim şūriş-pesend-i güft ü gū-yı fitnedür
4. Ġamze-i ġammāzı hem-rāz itmesün yā n'eylesün

14. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
5. Bu ḳadar bālā ile ol ḫoş-ḫırām-ı bāġ-ı nāz
6. Ṭaʿne-i serv-i ser-efrāz itmesün yā n'eylesün

15. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
7. Şāhbāz-ı ṭurresi ʿanḳā-şikār-ı ʿışvedür
8. Evc-i istiġnāda pervāz itmesün yā n'eylesün

16. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
9. Keyf-i cām-ı ʿışve ol şūḫı girībān-çāk ider
10. Mest olınca sīnesin bāz itmesün yā n'eylesün

17. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
11. Ṣuʿle-rīz-i eşk olınca nālesin erbāb-ı ʿışḳ
12. Āh-ı dil-sūzıyla dem-sāz itmesün yā n'eylesün

18. **yā n'eylesün:**
Gazel 346
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya ne yapsın.
13. Ey Meẕāḳī böyle muʿciz-naẓm ile ṭabʿum benüm
14. Germ olup daʿvā-yı iʿcāz itmesün yā n'eylesün

ya niçün:

1. **ya niçün:**
Gazel 250
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya neden/niçin.
5. Evvel aluben ʿaḳl u dil ü ṣabr u ḳarārın
6. Soñra ya niçün ʿāşıḳ-ı nā-çārı unutduñ

yā Rab:

1. **yā Rab:**
Kaside 10
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!
13. Ola kim bāġ-ı dil-ārā-yı cinānda yā Rab
14. Kim ola tā bu ḳadar sūr u ṣafā leyl ü nehār

2. **yā Rab:**
Gazel 211
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!
13. Yā Rab budur Meẕāḳī-yi zāruñ niyāzı kim
14. İmān ile muḳārin ola vā-pesīn-nefes

3. **yā Rab:**
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!
7. Yā Rab nedür bu daġdaġa-i ṭāliʿ-i ümīd
8. Teʾsīr-i baḫt-ı saʿd ile āsūde-ḥāl iken

4. **yā Rab:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!
9. Yā Rab nedür bu naḳş-ı bed-i ḳurʿa-i emel
10. Seyr-i cemāl-i yār ile ferḫunde-fāl iken

5. **yā Rab:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Rabb'im, Ey Allah'ım!
1. Müje bī-gāne-i luṭf u nigāhı āşinā düşmen
2. Ne kāfir-kīş olur yā Rab o şūḫ-ı mübtelā düşmen

yā Rasūlu'l-lāh:

1. **yā Rasūlu'l-lāh:**
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey Allah'ın resulü, ey Hz. Muhammed.
61. Yā Rasūlu'l-lāh ḫayāl-i ārzū-yı midḥatüñ
62. Rūşenā-yı dīde-i baḫt-ı ḍarīrümdür benüm

yā şefīʾe'l-müznibīn:

1. **yā şefīʾe'l-müznibīn:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ey günahların bağışlatıcısı (Hz. Muhammet).
83. Ḳıl şefāʿat yā Şefīʾe'l-müznibīn añı diyüp
84. Müstemendüm derdmendüm bir faḳīrümdür benüm

yā…ü yā:

1. **yā…ü yā…:**
Gazel 180
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya...veya...
19. Kāfirlere ḥavāle idüp tīġ-ı intiḳām
20. Yā aḫz-ı cān-ı düşmen ü yā ḳaṣd-ı serdeyüz

ya…ya:

1. **ya…ya…:**
Kaside 23
Mısra: **132**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya...ya bağlacı.
131. Ya vaṣl-ı şāhid-i luṭfuñ hemān bugün olsun
132. Ya bir daḫi baña gösterme şām-ı hicrānı

yā…ya…yahud:

1. **ya ya yaḫud:**
Gazel 268
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya...ya...yahut...
3. Yā süveydādur ya resm-i ḥabbetü's-sevdā yaḫud
4. Lālezār-ı ḥasretüñ dāġ-ı siyāhīdür göñül

ya…yahud:

1. **ya yaḫud:**
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ya...yahut.
27. N'ola dil-mürdeleri naẓm ile iḥyā itsem
28. Ya dem-i ʿĪsā yaḫud rūḥ-ı revāndur süḫanüm

yād:

1. **yādı:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Hatırlama, anma.
9. Behçet-i ḥaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḥüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʾiş

2. **yād:**
Gazel 218
Mısra: **11**
Yabancı (rakip).
11. Ḥarīm-i vuṣlata ḳorḳum budur kim yād ayaḳ başmış
12. Meẕāḳī muʿcize-güluk süḫanda sende ḥatm oldı

3. **yāduña:**-*uñ, -a*
Gazel 417
Mısra: **8**
Hatır, düşünce, fikir, akıl.
7. Eşheb-i nās ile cevlān idicek meydānda
8. Yāduña ḫāk-i reh-i zīr-i ḳadem gelmez mi

yād eyle-/id(t)-:

1. **yād eyle:**
Kaside 29
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
13. Āh-ı şerer-efrūzumı yād eyle felekde
14. Ger şuʿle-feşān nāyire-i bādı görürseñ

2. **yād eyle:**
Kaside 29
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
15. Yād eyle biraz ḳıṣṣa-i Ḳays-ı dil-i zārı
16. Hengāme-i Şīrīn ile Ferhādı görürseñ

3. **yād eyleme:**-*me*
Gazel 125
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hatırlatmak, anlatmak.
9. Vāʿiz bize yād eyleme enhār-ı behişti
10. Dil-teşne-i dīdār-ı Ḫudā Kevseri n'eyler

4. **yād eylersin:**-*r, -sin*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anmak, hatırlamak, söylemek.

3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẕaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

5. **yād eylesün:**-*sün*
Gazel 117
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
13. Ey Meẕāḳī böyle gül-deste-i ser-sebz ile
14. Birbirin erbāb-ı dil yād eylesün nev-rūzdur

6. **yād eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 258
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

7. **yād ide:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak.
23. Ne şerefdür bu kim o ṣadr-ı güzīn
24. Yād ide böyle ʿabd-i bī-nāmı

8. **yād ide:**-*e*
Kaside 22
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
105. Tā ki mektūb ile ḥudāvendān
106. Yād ide bendegān-ı nā-kāmı

9. **yād ider:**-*er*
Gazel 365
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anmak, hatırlamak.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

10. **yād iderin:**-*er, -in*
Gazel 250
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
7. Her şām u seḥer yād iderin ben seni ammā
8. Sen bencileyin ʿabd-i s̱enākārı unutduñ

11. **yād iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 196
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḫırāmānı yerinden bilürüz

12. **yād iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak.
3. Aġlasaḳ rūy-ı ʿaraḳ-perverini yād iderüz
4. Güli pür-jāle-i gül-berg-i terinden bilürüz

13. **yād idicek:**-*icek*
Gazel 156
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Söz etmek, anmak.
9. Ġamzesin yād idicek Ḫıżra teʾessüf çekerüz
10. Küşte-i ʿışḳını tīġ-ı siteminden bilürüz

14. **yād idüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tīġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

15. **yād idüp:**-*üp*
Gazel 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
11. Ser-bülend-i pīş-i tāḳ-ı fikr-i nām-ı dil-ber ol
12. Yād idüp ebrū-yı yārı bir ṭolı peymāne iç

16. **yād it:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

17. **yād it:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
7. Ġamzesin yād it göñül el çek şikenc-i ṭurreden
8. Gel ḥaẕer ḳıl ṣunma ġafletle künān-ı şīre dest

18. **yād itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 98
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
13. Ey Meẕāḳī bu geçen demleri yād itdükçe
14. Her bün-i mūdan olup ser-zede ḫūn-āb yürür

19. **yād itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

20. **yād itdükçe:**-*dükçe*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
1. Sūz-ı ḥasretle göñül kim şimdi dem-sāzum budur
2. Sırr-ı laʿl-i yāri yād itdükçe hem-rāzum budur

21. **yād itme:**-*me*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
7. Kenārın egme vü yād itme bād-ı şurṭasını
8. Bu baḥr-i fürḳat ile rūzgār-ı ḥasretdür

22. **yād itme:**-*me*
Gazel 209
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
17. Teẕekkür eyleyüp yāri ṣaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

23. **yād itse:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak, bahsetmek.
1. Ġırra olma ey göñül dil-ber seni yād itse de
2. Ṣayd olunmaz öyle āhū meyl-i ṣayyād itse de

24. **yād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak.
11. N'ola bir dost-kānī-i nevāziş birle yād itseñ
12. Bu bezmüñ bir gedā-yı bī-ser ü sāmānıyuz cānā

yād iller:
1. **yād illerde:**-*de*
Kaside 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yabancı yer, gurbet.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

yād illere düş-:
1. **yād illere düşdük:**-*dü, -k*
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yad ellere düşmek, aile ocağından uzak yerlere gitmek.
1. Niçe demdür ki dūr-üftāde-i dār u diyāruz biz
2. ʿAceb yād illere düşdük ġarīb-i rūzgāruz biz

2. **yād illere düşdük:**-*dü, -k*
Gazel 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yad ellere düşmek, aile ocağından uzak yerlere gitmek.
1. Gidüp peyk-i nesīm eglendi murġ-ı nāme-ber gelmez
2. ʿAceb yād illere düşdük ki aşlā bir ḫaber gelmez

yād ol(un)-:
1. **yād olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 87
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlanmak.
17. El-minnetü li'l-lāh ki Meẕāḳī hele nāmuñ
18. Tā ḥaşre degin şiʿrüñ ile yād olacaḳdur

2. **yād olduġum:**-*du, -ġum*
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yabancı kalmak.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

3. **yād olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 57
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlanmak.
11. Cihānda ʿāşıḳ u maʿşūḳ yād olduḳça ʿālemde
12. Benüm cān-ı ʿazīzümsin ʿaceb cānā senüñ kimdür

4. **yād olmaġa:**-*ma, -ġa*
Gazel 167

Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlanmak, anılmak.
13. Yād olmaġa ʿālemde çoḳ āṣār velīkin
14. Hīç naẓm-ı Meẕāḳī gibi rengīn-eṣer olmaz

5. **yād olmaḳdur:**-*dur*
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlanmak.
9. Hüner ʿışḳ ile ʿāşıḳ bir eserle yād olmaḳdur
10. Kör olmış kūh-ken-i nā-būd u naḳş-ı Bī-sütūn peydā

6. **yād olunmaz:**-*maz*
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anılmak, hatırlanmak, söylenmek.
7. Bu meclis bir neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür
8. Fesāne yād olunmaz ẕikr-i āsīb-i füsūn olmaz

7. **yād olunsa:**-*sa*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anılmak, hatırlanmak, söylenmek.
1. Ol ḳadar ġāretger-i ṣabr u sükūndur ġamzesi
2. Yād olunsa dehşet-endāz-ı derūndur ġamzesi

8. **yād olur:**-*ur*
Kaside 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlanmak.
15. Bu fırṣat-ı Ḫudā-dād kim ḥaşre dek olur yād
16. Mānend-i feṯḥ-i Baġdād ey nāmver mübārek

yād olduġın gör-:
1. **yād olduġın gördük:**-*dü, -k*
Kaside 19
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlandığını/hakkında konuşulduğunu görmek.
77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

yād u āşinā:
1. **yād u āşinā:**
Gazel 187
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yabancı ve tanıdık.
5. Hep yād u āşinā unudursa bizi n'ola
6. Çoḳ müddet oldı bādiye-gerdān-ı ġurbetüz

yāda gel-:
1. **yāda gelür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırla(n)mak.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

2. **yāduma gelür:**-*ür*
Gazel 102
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak, anmak.
7. Şeb-i vuṣlatda ġam-ı rūz-ı fırāḳıyla müdām
8. Yāduma vaḳt-i seḥer bīm-i şeb-ḫūn gelür

3. **yāduña gelse:**-*se*
Gazel 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırlamak.
5. Gülşende gelse kākül-i cānāne yāduña
6. Sünbül ṣafā-yı zülf-i muʿanber virür saña

yād-ı dem-i ḫoş-būy:
1. **yād-ı dem-i ḫoş-būyuñ:**-*uñ*
Kaside 14
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Hoş kokulu anı/zamanı hatırlama.
105. Ḫāmem gibi meşşāṭa-i ebkār-ı maʿānī
106. Yād-ı dem-i ḫoş-būyuñ ile ġāliye-sādur

yād-ı ḫānmān:
1. **yād-ı ḫānmān:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Evi/barkı/aileyi hatırlama/anma.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥażārdayuz
2. Bir mā-ḥażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

yād-ı hengām-ı veġā:
1. **yād-ı hengām-ı veġā:**
Gazel 316
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Savaş zamanı hatırlanan/düşünülen.
11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

yād-ı ifāḳat-i dil-i medḫūş:
1. **yād-ı ifāḳat-i dil-i medḫūş:**
Gazel 158
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dehşete düşmüş/korkmuş gönlün sarhoşluktan ayılmasını hatırlama.
7. Ser-mest-i cām-ı bāde-i bezm-i elest iken
8. Yād-ı ifāḳat-i dil-i medḫūş ider miyüz

yād-ı ḳadd-i dil-ber:
1. **yād-ı ḳadd-i dil-ber:**
Gazel 217
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dilberin/sevgilinin boyunu hatırlama.
9. Miṣāl-i fāḫte dil yād-ı ḳadd-i dil-ber ile
10. Çemende vālih-i serv-i bülend olup ḳalmış

yād-ı keder:
1. **yād-ı keder:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kederi/üzüntüyü hatırlama/anma.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

yād-ı laʿl:
1. **yād-ı laʿliyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yakut gibi kırmızı dudağını anma.
71. Dile feyż-i şarāb-ı nāb virür
72. Yād-ı laʿliyle nūş idersem semm

yād-ı luṭf:
1. **yād-ı luṭf:**
Gazel 187
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cömertliği hatırlama.
13. Hep yād-ı luṭf u bīm-i sitemle Meẕāḳiyā
14. Biz böyle naġme-güster-i şükr ü şikāyetüz

yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber:
1. **yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber:**
Gazel 102
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının şarabını hatırlama.
9. Yād-ı ṣahbā-yı leb-i dil-ber ile meclisde
10. Ḫūn-ı dil içsem eger bāde-i gül-gūn gelür

yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-ber:
1. **yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle:**-*le*
Gazel 394
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dilberin/güzelin kırmızı dudağının şarabını hatırlama/anma.
5. Gönül mest olmada yād-ı şarāb-ı laʿl-i dil-berle
6. Mey-i ḫātır-güşā bir yirde vü mestāne bir yirde

yaġma it-:
1. **yaġma itdi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yağmalamak.
13. Sāḳi vü duḫter-i rez varumı yaġma itdi
14. Gitdi naḳd-i dil ü cān oldı tebeh mestāne

yaḥ-pāre:
1. **yaḫ-pāreyi:**-*yi*
Gazel 189
Mısra: **14**
Buz parçası.
13. Tende tāb-ı teb-i ʿışḳıyla bir āteş var iken
14. Elde yaḫ-pāreyi bir aḫker-i sūzān buluruz

yaḥud:
1. **yaḫud:**
Gazel 259
Mısra: **10**
Veya, yoksa.
9. Ey dil gelicek maʿreke-i ʿışḳa görürsin
10. Ġāfil mi bulunduñ yaḫud āmāde mi geldüñ

yaḳ-:
1. **yaḳsa:**-*sa*
Müseddes 1
Mısra: **4**
Yakmak.
3. Rişte-i cānı şuʿle-i dūrı
4. Yaḳsa mānend-i şemʿ-i kāfūrī

2. **yaḳardı:**-*ar, -dı*
Kaside 23
Mısra: **66**
Yakmak.
65. Eger ruṭūbet-i āb olmasaydı şuʿle-i nār
66. Yaḳardı gūşe-i dāmān-ı çarḫ-ı gerdānı

3. **yaḳar:**-*ar*
Gazel 29
Mısra: **3**
Yakmak, yok etmek.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

4. **yaḳdı:**-*dı*
Gazel 56
Mısra: **9**
Yakmak, üzmek.
9. Meẕāḳī şuʿle-i āhuñ cihānı ser-te-ser yaḳdı
10. Bu deñlü ʿāfiyet-sūz-ı dil-i bī-ṭāḳatüñ kimdür

5. **yaḳmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 323
Mısra: **10**
Yakmak, tutuşturmak.
9. Ḥasb-i ḥāl-i ʿāşıḳān ġayret-fürūz-ı yāredür
10. Yaḳmasun mı nāme-i şükūh-ṭırāzum n'eylesün

6. **yaḳmayan:**-*ma, -yan*
Gazel 344
Mısra: **9**
Yakmak.
9. Ḫānmān-ı mā-sivāyı nār-ı ʿışḳa yaḳmayan
10. Berḳ-i ḫirmen-sūz-ı ḥırş u āz bilmez n'eydügin

7. **yaḳa:**-*a*
Gazel 366
Mısra: **5**
Yakmak.
5. ʿĀşıḳ odur ki ṭurma yaḳa sūz-ı ʿışḳ ile
6. Her dāġ-ı köhne üstüne dāġ-ı siyāh-ı nev

yaḳdı yandurdı: (ADS)
1. **yaḳdı yandurdı:**
Gazel 313
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yakıp yandırdı, yakıp tutuşturdu, aşk ateşiyle yanıp tutuşturma bağlamında kullanılmıştır.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

Yaʿḳūbveş ol-: (TDVİA)
1. **Yaʿḳūb-veş oldı:**-*dı*
Kaside 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakup gibi olmak.
Hz. Yakup. Hz. İbrâhim'in torunu ve İsrâiloğulları'nın atası olan peygamber. Divan şiirinde daha çok oğlu olan Hz. Yusuf'la birlikte zikredilenHz. Yakup ayrıca Hz. Yusuf'un hasreti ile çekildiği köşesi olan beytü'l-hazen ve Hz. Yusuf'un gömleğinin yüzüne sürülmesi ile gözlerinin açılması şeklinde söz konusu edilmektedir.
9. Oldı göñül derd ile Yaʿḳūb-veş
10. Sākin-i beytü'l-ḥazen-i rūzgār

yalancı:
1. **yalancı:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Yalancı.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz:
1. **yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Kötüsü iyi olur, iyisi kötü olmaz.
1. Cihān-ı mihr ü maḥabbet gibi cihān olmaz
2. Yamanı yaḫşi olur yaḫşisi yaman olmaz

yan-:
1. **yanup:**-*up*
Gazel 73
Mısra: **3**
Yanmak.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eṣer bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

2. **yanmış:**-*mış*
Gazel 110
Mısra: **9**
Yanmak.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Meẕāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

3. **yanar:**-*ar*
Gazel 161
Mısra: **10**
Yanmak.
9. Meh degüldür görinen biz şeh-i taḫt-ı ʿışḳuz
10. Her gice ṣubḥa degin ṭurma yanar meşʿalemüz

4. **yanalı:**-*alı*
Gazel 163
Mısra: **7**
Yanmak.
7. Yanalı o lāle-rūyuñ serimüzde dāġ-ı ʿışḳı
8. Dil-i ʿandelīb-i zāra gül-i bāġ-ı ibtilāyuz

5. **yanmadadur:**-*ma, -da, -dur*
Gazel 204
Mısra: **15**
Çok elem, keder, aşk ve hicran çekmek.
15. Dil yanmadadur bī-ḫaber ol māh-ı şeb-efrūz
16. Ol şemʿe meger sūziş-i pervāne görinmez

6. **yansun:**-*sun*
Gazel 229
Mısra: **3**
Yanmak.
3. Ḳo dil yansun şikāf-ı sīneden āhum ʿayān olsun
4. Kim itmez böyle bezmüñ dūd-ı ʿūd u micmerinden ḥaẕ

7. **yandı:**-*dı*
Gazel 233
Mısra: **6**
Yanmak.
5. Siyāhī-i ser-i dāġ-ı ciger degül cānā
6. Derūn-ı lāle gibi yandı ʿūd-ı micmer-i dāġ

8. **yanar:**-*ar*
Gazel 339
Mısra: **9**
Yanmak.
9. Nāḫun-ı şīr olsa da sūz-ı derūnumdan yanar
10. Gāvgāv-ı sīne-i ḫāṭır-figārumdan ṣaḳın

9. **yansun:**-*sun*
Gazel 351
Mısra: **7**
Yanmak.
7. Yansun ciger-i sūḫte-i dāġ-ı maḥabbet
8. Meclisde biraz rāyiḥa-i ʿūd bulunsun

10. **yandı:**-*dı*
Gazel 375
Mısra: **3**
Yanmak.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

11. **yanmadadur:**-*ma, -ds, -dur*
Gazel 419
Mısra: **8**
Yanmak.
7. Şemʿ-i pertev-figen-i ʿārıż-ı cānāna göñül
8. Her gice yanmadadur şevḳ ile pervāne gibi

12. **yansun:**-*sun*
Gazel 420
Mısra: **4**
Yanmak.
3. Her şeb miṣāl-i meşʿale-i māh-ı tābdār
4. Yansun çerāġ-ı şemʿ-i şebistān-ı bezm-i mey

13. **yanar:**-*ar*
Gazel 431
Mısra: **2**
Yanmak.
1. N'olaydı sīne-i pür-sūz u tāze-dāġum olaydı
2. O tekye-i ġam u bu ḫod yanar çerāġum olaydı

yan:
1. **yanından:**-*ın, -dan*
Kaside 8
Mısra: **109**
Yan, ön.
109. Semend-i ʿanberīn-perçem ki yanından güẕār itse
110. Nesīm-i ṣubḥ-dem ebr-i hevāyı eşkbār eyler

2. **yanuma:**-*um, -a*
Kaside 11
Mısra: **56**
Yan.
55. Varıcaḳ tekye-i miḥnet gibi bir ḫān-ḳaha
56. Yanuma bencileyin bir iki sersem geldi

3. **yanında:**-*ın, -da*
Kaside 19
Mısra: **37**
Yan, karşı, huzur, makam.
37. Yanında her kim itse faẕl ile daʿvā-yı rüchāni
38. Aña nisbet ile bir ṭıfl-ı īcād olduġın gördük

4. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 23
Mısra: **103**
Yan, nazar.
103. Ḫoşā yanuñda semiyyī-i tīr-zen-i eşnām
104. K'ider şikeste büt-i zuʿm-ı ḫod-perestānı

5. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 73
Mısra: **6**
Yan.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

6. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 142
Mısra: **1**
Yan.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

7. **yanında:**-*ın, -da*
Gazel 234
Mısra: **6**
Yan, karşı, ön.
5. Serde cigerde sīnede ṣad-dāġ var iken
6. Dil-ber yanında dāġ-ı sitemdür sürāġ-ı dāġ

8. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 282
Mısra: **4**
Yan, nazar.
3. Ol ṣāhbāz-ı evc-i hevā-yı maḥabbetüm
4. ʿAnḳā-yı kūh-ı Ḳāf yanumda meges degül

9. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 298
Mısra: **9**
Yan, karşı.

9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

10. **yanında:**-*ın, -da*
Gazel 352
Mısra: **4**
Yan, karşı.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

11. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 411
Mısra: **11**
Yan, kenar.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

12. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 414
Mısra: **10**
Yan, kenar, karşı.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

13. **yanında:**-*ın, -da*
Gazel 414
Mısra: **18**
Yan, nazar.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

14. **yanumda:**-*um, -da*
Gazel 429
Mısra: **1**
Yan, karşı.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür ṣoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

15. **yanınca:**
Gazel 99
Mısra: **2**
Yanında.
1. Ol nev-resīde serv-i ḫırāmān olup gider
2. Dil-dādeler yanınca firāvān olup gider

16. **yanında:**
Kaside 19
Mısra: **43**
Yanında.
43. Dil-āverler yanında iʿtibār-ı bī-gerān buldı
44. Anuñ naḳd-i civān-merdī-i naḳḳād olduġın gördük

17. **yanında:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Yanında.
5. Ebrūları yanında kim yād ider hilāli
6. Hīç māh-ı nev olur mı nāyib menāb-ı ebrū

yan yaḳıl-:
1. **yan yaḳıl:**
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dert yanmak, sızlanmak, son derece mahzun olmak.
7. Yan yaḳıl nāz-ı maḥabbetle velī āh itme
8. Gör bu germiyet ile āteş-i bī-dūd nedür

2. **yan yaḳıl:**
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yanıp yakılmak, ağlayıp sızlamak.
5. Yan yaḳıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

yāne:
1. **yānedür:**-*dür*
Gazel 224
Mısra: **6**
Havan, dibek.
5. Cānı cānāna dili dildāra virdüm ḳaldı ten
6. Yānedür şimden gerü fersūde-ḳālibden ġarāż

yaʿni:
1. **yaʿni:**
Kaside 1
Mısra: **39**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
39. Yaʿni naʿt-ı dil-güşā-yı Ḥażret-i faḫr-ı cihān
40. Kim ġubār-ı dergehi müşg ü ʿabīrümdür benüm

2. **yaʿni:**
Kaside 5
Mısra: **79**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
79. Yaʿni Ḥaḳḳ'a duʿālar eyleyelüm
80. Ki duʿādur aṣıl naẕımda ehem

3. **yaʿni:**
Kaside 21
Mısra: **89**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
89. Yaʿni Sulṭān Meḥemmed-i ġāzi
90. Kim meh-i āsumān-ı maʿnādur

4. **yaʿni:**
Kaside 25
Mısra: **29**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
29. Yaʿni paşa-yı Aḥmedī-aḫlāḳ
30. Kim ḫilāf olmaz ʿahd ü peymānı

5. **yaʿnī:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
3. Ḫam-ı kākülde müjgāndan göñül aṣlā emīn olmaz
4. Şikenc-i ṭurreden yaʿnī künām-ı şīrden feryād

6. **yaʿni:**
Gazel 156
Mısra: **19**
Yani, sözün kısası, doğrusu.
19. Yaʿni hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül kim ḳadrin
20. Pāye-i cāh u ʿulüvv-i himeminden bilürüz

yanumda birdür:
1. **yanumda birdür:**
Kaside 15
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bana göre aynıdır/farksızdır.
89. Birdür yanumda nūş ile şad-nīş-i rūzgār
90. Ne ḳavl-i dil-nüvāz ü ne düşnām isterin

yañup yaḳıl-:
1. **yañup yaḳılsam:**-*sa, -m*
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çok acı çekmek, yanıp yakılmak.
7. Ġam degül yañup yaḳılsam āteş-i sevdā ile
8. Kim sevād-ı evvelüñ dāġ-ı siyāhıdur göñül

yap-:
1. **yapsa:**-*sa*
Gazel 68
Mısra: **13**
Bina etmek, yaratmak.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

yar-:
1. **yarar:**-*ar*
Kaside 10
Mısra: **76**
Yarmak, ikiye ayırmak, dağıtmak.
75. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i cihād-ārā kim
76. Ṣaf-ı küffārı yarar rūz-ı veġā Rüstem-vār

yār:
1. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 6
Mısra: **11**
Sevgili, dost.
11. Yārsuz n'eyleyeyüm āb-ı ḥayātı andan
12. ʿÖmr-i Ḫıżr ise de ol serv-i firāza fedā

2. **yār:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

3. **yār:**
Kaside 10
Mısra: **150**
Sevgili, dost.
149. Kim baḳar mihre meger tāb-ı nigāh olmayıcaḳ
150. Yār itmiş ṭutalım ʿāşıḳa ʿarż-ı dīdār

4. **yāruñ:**-*uñ*
Müfret 10
Mısra: **2**
Sevgili, dost.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

5. **yār:**
Kaside 11
Mısra: **54**
Sevgili, dost.
53. Genc-i ġamda oturup derd ile ḳan aġlar iken
54. Dil ü dīdem gibi ne yār u ne hem-dem geldi

6. **yār:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Sevgili, dost.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne ṣūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

7. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 40
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Yārsuz bir dem ḳarār-ı ʿāşıḳ-ı nā-kām güc
2. Ḫaḳ budur kim böyle bir āvāreye ārām güc

8. **yāri:**-*i*
Gazel 46
Mısra: **15**
Sevgili, dost.

15. Yāri seḥer görmesem pāyına yüz sürmesem
16. Şām-ı ġarībān olur vaḳt-i gül-efşān-ı ṣubḥ

9. **yāri:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

10. **yāre:**-*e*
Gazel 105
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Ḥamd Allah sāde-rū bir yāre düşmekle göñül
4. Rāḥat-ābād-ı derūn gerd-i kederden reftedür

11. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 106
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Yārsuz ʿāṣıḳ-ı ġamgīnde meserret mi olur
2. Rūḥsuz hīç ten-i fersūdede de rāḥat mı olur

12. **yār:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Yār ile leb-be-leb ü sīne-be-sīne olasın
4. Bundan özge daḥi ʿālemde saʿādet mi olur

13. **yāruñ:**-*uñ*
Gazel 110
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Baḳ leẕẕet-i güftār-ı şekerbārına yāruñ
4. Hengām-ı tekellümde olan şīveleri gör

14. **yāra:**-*a*
Gazel 141
Mısra: **10**
Sevgili, dost.
9. Şerḥalar çekdüm Meẕāḳī dāġları yaḳdum aña
10. Yāra sīnem geh ḳaranfül gāh sünbül gösterür

15. **yāre:**-*e*
Gazel 145
Mısra: **9**
Sevgili, dost.
9. Bezm-i meyde yāre düzdīde-nigāh itsem eger
10. Çeşm-i mesti ġamze-i ḫançer-güẕārın gösterür

16. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 150
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

17. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 181
Mısra: **11**
Sevgili, dost.
11. Bugün ʿuşşāḳ-ı şeydā yārsuz ʿazm-i kenār itmez
12. Ne bülbül ġoncesüz gül-geşt-i bāġ eyler ne ben sensüz

18. **yāra:**-*a*
Gazel 200
Mısra: **13**
Sevgili, dost.
13. ʿArż eylemede mühre-i dāġ-ı dili yāra
14. Bir bu'l-ʿaceb-i ṣuʿbede-i ʿışḳ-nümāyuz

19. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **7**
Sevgili, dost.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gīrine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı ṣabādan gilemendüz

20. **yāri:**-*i*
Gazel 209
Mısra: **17**
Sevgili, dost.
17. Teẕekkür eyleyüp yāri ṣaḳın yād itme aġyārı
18. Miyān-ı güft ü gū-yı ehl-i dilde bed-sükūn olmaz

21. **yāra:**-*a*
Gazel 214
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. O kim yāra sirişk-i dīde-i pür-āb göstermiş
2. Biraz teskīn-i sūz-ı sīne-i pür-tāb göstermiş

22. **yār:**
Gazel 221
Mısra: **7**
Sevgili, dost.
7. Maḳṣūd bir muʿāmeledür yār ile hemān
8. Meh-rū cefāsı ʿāṣıḳa hep dil-peẕīr imiş

23. **yār:**
Gazel 221
Mısra: **13**
Sevgili, dost.
13. Gördüm Meẕāḳī yār ile ʿışretdedür velī
14. Ol ṣūḫ-ı nev-civān u bu bī-çāre pīr imiş

24. **yār:**
Gazel 225
Mısra: **20**
Sevgili, dost.
19. Ey Meẕāḳī ġāfil olma ġırra-i şevvālden
20. Yār ile bir merḥabādur ʿıyd-ı ekberden ġaraż

25. **yārdan:**-*dan*
Gazel 228
Mısra: **7**
Sevgili, dost.
7. Ḫaṭ gelince yārdan ümmīd-i vuṣlat eyledüm
8. Bāʿiṯ oldı ʿāḳıbet mestāne keşf-i rāza ḫaṭ

26. **yāri:**-*i*
Gazel 247
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Degül pīçīde-i bāzū-yı vuṣlat añladuḳ yāri
4. Kemend-i ārzū-yı kākül-i dil-berden el çekdük

27. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 255
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Girībān-çāk iken meclisde yārüñ sīnesin gördük
2. Felekde biz daḥi İskenderüñ āyīnesin gördük

28. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 258
Mısra: **5**
Sevgili, dost.
5. Yād eyleyüp ebrū-yı kemāndārını yārüñ
6. Meydāna girüp şevḳ ile bir saḫt-kemān çek

29. **yār:**
Gazel 295
Mısra: **15**
Sevgili, dost.
15. Yār olmayıcaḳ ẕevḳ-i ḫayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

30. **yār:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Sevgili, dost.
7. Bir sehī-ḳad yār ile laʿl-i müẕāb olmazsa dil
8. Sāye-i bīd ü kenār-ı cūybārı n'eylesün

31. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 331
Mısra: **8**
Sevgili, dost.
7. Meclisde niçün eyler idi nāle vü feryād
8. Def sīlī-ḫor olmasa eger yārüñ elinden

32. **yār:**
Gazel 334
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Yār bunca derdmend-i bī-nevāya n'eylesün
2. Bir ṭabīb-i cān hezārān-mübtelāya n'eylesün

33. **yār:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Sevgili, dost.
5. Dil ṭalebkār-ı vişāl u yār istiġnā-fürūş
6. Dāma düşmez bir şikār olmaz hümāya n'eylesün

34. **yār:**
Gazel 352
Mısra: **4**
Sevgili, dost.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

35. **yār:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. O dem ki yār ile bezm-i şarāb-ı nāb iderin
2. Elümde sāġarı mirʾāt-ı āfitāb iderin

36. **yārdan:**-*dan*
Gazel 360
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. ʿĀlemde yārdan kişi mehcūr düşmesün
2. Ḫū-kerde-i vişāl meded dūr düşmesün

37. **yār:**
Gazel 366
Mısra: **3**
Sevgili, dost.
3. Ḳadd çekdi yār u ḫaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẕuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

38. **yār:**
Gazel 368
Mısra: **7**
Sevgili, dost.
7. Şarılsaḳ pīrehensüz yār ile bir câme-ḫʷāb içre
8. Ne naḳş-ı ārzū vardur göreydüñ sāde pehlūda

39. **yār:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Sevgili, dost.
11. Ḫoşā telāzum-ı mihr ü sitem ki yār ide derkār
12. Bir elde nuḳl-ı vefā sāġar-ı ʿitāb bir elde

40. **yār:**
Gazel 378
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Yār n'eylerdi dile çeşm-i siyāhı olmasa
2. Dil-rübā olmazdı düzdīde-nigāhı olmasa

41. **yār:**
Gazel 384
Mısra: **14**
Sevgili, dost.
13. Meẕāḳī āteş-i fürḳat egerçi cāna kār itdi
14. Velī yār ile şoḥbet ḳanda vuṣlat ḳanda ben ḳanda

42. **yār:**
Gazel 385
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Başlasun yār cefā itmege aġyār hele
2. Göresin mihrini ʿuşşāḳ-ı dil-efgāra hele

43. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 419
Mısra: **10**
Sevgili, dost.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-ı girān-cāna gibi

44. **yār:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Sevgili, dost.
1. Yanumda yār elümde sāġar-ı mey
2. Bu demdür şoḥbet-i ʿıyş-ı pey-ā-pey

yara:

1. **yara:**
Gazel 256
Mısra: **12**
Yara.
11. Ḥadeng-i ġamze ki ṣad-pāre itdi sīnemüzi
12. Bu deñlü yara ile merhemüñ nesin gördük

yārān:

1. **yārāna:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **81**
Arkadaşlar, dostlar.
81. Gevher-efşān-ı dürūd olsam eger yārāna
82. ʿAḳl-ı küll ʿizzet ider redd-i selāmumda benüm

2. **yārān:**
Gazel 21
Mısra: **15**
Arkadaşlar, dostlar.
15. Anı ḫāk-i şehīdān-ı maḥabbetde bulur yārān
16. Olursa meşhed-i Ḳays-ı belā-keş bir zamān ġāyib

3. **yārāna:**-*a*
Kaside 28
Mısra: **51**
Arkadaşlar, dostlar.
51. Bahār-ı devleti itdi taḳaddüm cümle yārāna
52. Dem-i tertīb-i ʿişret mevsim-i defʿ-i keder geldi

4. **yārān:**
Kaside 29
Mısra: **43**
Arkadaşlar, dostlar.
43. Gör ülfet-i cān-baḫşını yārān ile her dem
44. Āmīziş-i rūḥānī-i ecsādı görürseñ

5. **yārān:**
Gazel 83
Mısra: **8**
Dostlar, sevgililer.
7. Hem sāḳī-i mehveş ola hem bāde-i bī-ġış
8. Yārān ile ʿıyş eyleyecek işte bu demdür

6. **yārān:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Dostlar, sevgililer.
9. Zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den nümāyāndur
10. Ki yārān ṭarz-ı eşʿārı nev-üslūb eylemişlerdür

7. **yārān:**
Gazel 95
Mısra: **13**
Dostlar, sevgililer.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur şanur

8. **yārān:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Dostlar, sevgililer.
11. Faṣl-ı gül mevsim-i mül ṣaḥn-ı çemende yārān
12. Bezm-i mey nāle-i ney ṣavt-ı rebāb isterler

9. **yārān:**
Gazel 120
Mısra: **13**
Dostlar, sevgililer.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

10. **yārān:**
Gazel 170
Mısra: **11**
Arkadaşlar, dostlar.
11. ʿAzm itdi bāġa yārān naḳd-i ṭarab-şümārān
12. Hep oldı mey-güsārān bāliġ-nisāb-ı nev-rūz

11. **yārān:**
Gazel 280
Mısra: **13**
Arkadaşlar, dostlar.
13. Ṭarz-ı naẓmı n'ola bilmezse Meẕāḳī yārān
14. Her kişi sencileyin vāḳıf-ı iksīr degül

12. **yārān:**
Gazel 287
Mısra: **18**
Arkadaşlar, dostlar.
17. Çoḳdur bu ḳadar lāf u süḫan itme Meẕāḳī
18. Yārān idemez ṭafra-i naẓẓāma taḥammül

13. **yārān:**
Gazel 289
Mısra: **15**
Arkadaşlar, dostlar.
15. Meẕāḳī meclis-i ʿirfānda olmasun yārān
16. Bu güne bir ġazel-i ābdārdan ġāfil

14. **yārānuñ:**-*uñ*
Gazel 312
Mısra: **13**
Arkadaşlar, dostlar.
13. Nev-bahār oldı Meẕāḳī demidür yārānuñ
14. İḫtirāʿ-ı ḳalem-i muʿcizekārın görelüm

15. **yārān:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Arkadaşlar, dostlar.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

16. **yārān:**
Gazel 323
Mısra: **14**
Arkadaşlar, dostlar.
13. Ṭutdı dünyāyı Meẕāḳī şöhret-i naẓmum benüm
14. Bilmesün yārān kemāl-i imtiyāzum n'eylesün

17. **yārān:**
Gazel 347
Mısra: **13**
Arkadaşlar, dostlar.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

18. **yārān:**
Gazel 410
Mısra: **9**
Arkadaşlar, dostlar.
9. Yārān çemende daġdaġa-endāz-ı dehr olup
10. Ẕevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza başladı

yārān-ı ʿAcem:

1. **yārān-ı ʿAcem:**
Kaside 17
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Acem/İranlı dostlar.
143. İrdi ṣıyt-ı süḫanüm ḫıṭṭa-i Şīrāz'a daḫi
144. ʿUrfī-i Rūm idügüm añladı yārān-ı ʿAcem

yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne:

1. **yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Zamanda/devirde kaleme/yazıya hükmeden yazar/şair dostlar/arkadaşlar.
35. Böyle ider evṣāfını ṣad-şevḳ ile taḥrīr
36. Yārān-ı raḳam-senc-i ḳalem-rān-ı zamāne

yārān-ı süḫan-dān-ı miyān-ı meclis:

1. **yārān-ı süḫan-dān-ı miyān-ı meclis:**
Gazel 390
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meclis/ortam içinde/arasında söz bilen dostlar.
11. Cümle yārān-ı süḫan-dān-ı miyān-ı meclis
12. Şuʿarā-yı süḫan-ārā-yı be-nām olsa bize

yārān-ı süḫan-gū:

1. **yārān-ı süḫan-gūya:**-*ya*
Gazel 299
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Söz söyleyen/bilen dostlar.
17. Nev-güfte olup bu ġazel-i tāze Meẕāḳī
18. Ṭūṭī gibi yārān-ı süḫan-gūya getürdüm

yārān-pesend ol-:

1. **yārān-pesend olsa:**-*sa*
Gazel 363
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dostları/arkadaşları sevmek/beğenmek.
9. Meẕāḳī böyle vādīde n'ola yārān-pesend olsa
10. Tekāpū-yı kümeyt-i ḫāme-i ferḫunde-peydür bu

yaraş:
1. **yaraşdı:**-*dı*
Gazel 49
Mısra: **2**
Yakışmak, uygun düşmek.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

2. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 264
Mısra: **9**
Yakışmak, uygun düşmek.
9. Yaraşur zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı güle
10. Olsa şīrāze eger rişte-i cān-ı bülbül

3. **yaraşmış:**-*mış*
Gazel 393
Mısra: **2**
Yakışmak, uygun düşmek.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḫüsne iki miḥrāb bir yirde

yarat:
1. **yaratmışuz:**-*mış, -uz*
Gazel 180
Mısra: **11**
Meydana getirmek, yaratmak.
11. Biz cevşen-i tevekküli kimdür yaratmışuz
12. Ne bīm-i kārzār u ne ḫavf ü ḫaṭardayuz

yarı:
1. **yarı:**
Gazel 318
Mısra: **2**
Yarı, yarım.
1. Āh ile zār n'eydügin bilmem
2. Yarı āẕār n'eydügin bilmem

yār-i cān:
1. **yār-i cānı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can dostu, arkadaş, sevgili.
1. ʿĀşıḳ-ı cān-perverüz biz yār-i cānı beslerüz
2. Cān u dilden öyle bir rūḥ-ı revānı beslerüz

2. **yār-i cānuñdur:**-*uñ, -dur*
Kaside 22
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Can dostu, arkadaş.
67. Ṣadr-ı aʿẓam ki yār-i cānuñdur
68. Terk idüp ẕevḳ-i ḫʷāb u ārāmı

yār-i cān-ı maʿnā:
1. **yār-i cān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **202**
Kelime Tipi: -
Anlamın canının sevgilisi.
201. Luṭf-ı Ḥaḳ ẕātını muʿammer ide
202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

yār-i firişte-sīmā:
1. **yār-i firişte-sīmāyı:**-*yı*
Gazel 424
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Melek yüzlü sevgili.
3. Kimse görmiş midür cihān içre
4. Öyle yār-i firişte-sīmāyı

yār-i ġonce-fem:
1. **yār-i ġonce-femle:**-*le*
Gazel 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ağzı küçük ve güzel olan sevgili.
15. Ḥased ol rind-i şāḥib-meşreb-i ḫoş-tabʿa kim dāyim
16. Göre gülşende yār-i ġonce-femle dem-bedem ṣahbā

yār-i ġonce-dehen:
1. **yār-i ġonce-dehensüz:**-*süz*
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gonca ağızlı sevgili.
7. O yār-i ġonce-dehensüz çemende n'eyleyeyüm
8. Ger itse bād-ı ṣabā ferş-i reh-güẕārını gül

yār-i ġonce-leb:
1. **yār-i ġonce-leb:**
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gonca dudaklı sevgili.
11. Ṭāliʿ-i nā-şādı gör kim yār-i ġonce-leb degül
12. İrmedi gitdi cihānda bir gül-i taṣvīre dest

yāri gör-:
1. **yāri göricek:**-*icek*
Gazel 295
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgiliyi görmek.
11. Yāri göricek çeşm-i terüñ ferş-i reh eyle
12. Aġyārı görüp nām-zen-i seng-i mezār ol

2. **yāri görüp:**-*üp*
Gazel 415
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sevgiliyi görmek.
1. Gözüm ki yāri görüp bir nigehde ter düşdi
2. Nigāh-ı germ idüp ol keç-külehde ter düşdi

yār-i gül-ʿizār:
1. **yār-i gül-ʿiẕārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül yanaklı sevgili.
9. Ne cüst u cūy-ı temennī ne seyre raġbet iderüm
10. Yanumda şām u seḥer yār-i gül-ʿiẕārum olaydı

yār-i hem-dem:
1. **yār-i hem-dem:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can dostu, beraber vakit geçirilen arkadaş.
9. Ey Meẕāḳī ḥaḳ budur kim ehl-i dilānlar hemān
10. Bir enīs-i hem-nefes bir yār-i hem-dem n'eydügin

yār-i ḫūrşīd-liḳā:
1. **yār-i ḫūrşīd-liḳā:**
Gazel 243
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneş yüzlü sevgili.
7. Kim baḳar olsa eger āyine-i İskender
8. Yār-i ḫūrşīd-liḳā āyinedār olmayıcaḳ

yār-i maḥrem:
1. **yār-i maḥrem:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sırları paylaşacak kadar yakın sevgili.
3. Çekilmiş Ḳays ile Ferhād kūh u deşt-i ʿālemden
4. Cihānda rāz-ı ʿışḳa yār-i maḥrem ḳalmamış gitmiş

yār-i meh-sīmā:
1. **yār-i meh-sīmā:**
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgili.
11. Elümde sāġar-ı ṣahbā yanumda yār-i meh-sīmā
12. Benüm jeng-i elem āyīne-i ṭabʿum neden ṭutdı

yār-i meh-ṭalʿat:
1. **yār-i meh-ṭalʿat:**
Gazel 298
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgili.
9. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda yār-i meh-ṭalʿat
10. Meẕāḳī-veş n'ola maḥsūd-ı çeşm-i rūzgār olsam

yār-i melek-sīmā:
1. **yār-i melek-sīmāyı:**-*yı*
Gazel 157
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Melek yüzlü sevgili.
13. Ey Meẕāḳī göricek yār-i melek-sīmāyı
14. Şevḳ ile nām-zed-i naʿra-i yā-hūyuz biz

yār-i mest-i ḫʷāb:
1. **yār-i mest-i ḫʷāb:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Uyku sarhoşu sevgili.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫʷāb iken
8. Zülf-i pīç-ā-pīçden ḫavf itme mār-ı ḫuftedür

yār-i mümtāz:
1. **yār-i mümtāzum:**-*um*
Gazel 122
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Seçkin sevgili.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḫüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

yār-i nevādir-pesend:
1. **yār-i nevādir-pesend:**-*dur*
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Az bulunan şeyleri beğenen sevgili.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫʷāhuñ mıdur

yār-i sīm-endām:
1. **yār-i sīm-endāma:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gümüş gibi beyaz bedenli sevgili.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ

2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

yār-i süḫandān:
1. **yār-i süḫandāna:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen sevgili.
13. ʿArż itmeyecek yār-i süḫandāna Meẕāḳī
14. Ṣāʿir daḫi mecmūʿa-i şiʿr-i teri n'eyler

yāsemīn:
1. **yāsemīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **4**
Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç, yasemen çiçeği.
3. Ābyārī-i sirişk-i dīde-i ḫūnbār ile
4. Bāġ-ı dilde hem gül ü hem yāsemīnem tāzedür

yaş:
1. **yaşumdur:**-*um, -dur*
Gazel 37
Mısra: **9**
Gözyaşı.
9. Behçet-i ḫaṭṭ-ı ruḫ-ı yāra yaşumdur yādı
10. Beli ḫüsn-i çemene āb-ı revāndur bāʿiş

2. **yaşum:**-*um*
Gazel 132
Mısra: **3**
Gözyaşı.
3. N'ola bu sīne-i pür-şerḥa üzre aḳsa yaşum
4. O vādī-i ġam u bu cūybār-ı ḫasretdür

yāve-perdāzān:
1. **yāve-perdāzān:**
Kaside 22
Mısra: **53**
Saçma sapan söz konuşanlar.
53. Devr-i ʿadlinde yāve-perdāzān
54. İdemez bir birine düşnāmı

yāver-i manşūr-livā:
1. **yāver-i manşūr-livādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardım bayrağının yardımcısı, padişahın yardımcısı.
43. Ol Rüstem-i ḫaşm-efgen-i meydān-ı ġazā kim
44. Serdār-ı ẓafer yāver-i manşūr-livādur

yaylaḳ:
1. **yaylaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **137**
Yazın gidilen havası serin olan yüksek yer.
137. ʿAceb nüzhetgeh-i zībā ʿaceb yaylaḳ imiş ḫaḳḳā
138. Ki bād-ı ṣubḥ-dem āb u hevāsın sāzkār eyler

yaz-:
1. **yazalı:**-*a, -lı*
Kaside 2
Mısra: **41**
Yazmak, söylemek.
41. Vaṣf-ı baḥr-i kerem ü maʿden-i cūdın yazalı
42. Ġayret-efrūz-ı derūn-ı yem ü kāndur süḫanüm

2. **yazsa:**-*sa*
Gazel 45
Mısra: **13**
Yazmak, kaleme almak.
13. Yazsa Meẕāḳī sezā bu ġazel-i dil-keşüñ
14. Kilk-i zer-i mihr ile kātib-i dīvān-ı ṣubḥ

3. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **1**
Yazmak.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

4. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **2**
Yazmak.
1. O ḫaṭ ki gird-i ruḫ-ı lāle-gūna yazmışlar
2. Anuñ miṣālini levḥ-ı derūna yazmışlar

5. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **4**
Yazmak, yapmak.
3. Hilāl-i ebrū-yı cānānı eyleyüp taṣvīr
4. Felekde māh-ı nevi bir nümūne yazmışlar

6. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **6**
Yazmak.
5. Nedür bu nakş u nigār-ı ḫayāl-i dil-ber kim
6. Beyāz-dīde-i ġarḳa-be-ḫūna yazmışlar

7. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **8**
Yazmak.
7. Nedür o nergis-i sāḥir ki şekl-i seḥḥārīn
8. Hezār-ı nüsḫa-i siḥr ü füsūna yazmışlar

8. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **10**
Yazmak.
9. Beşāret ey dil-i şeydā ki nām-ı Mecnūnı
10. Muʿāf-nāme-i ehl-i cünūna yazmışlar

9. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **12**
Yazmak.
11. Raḳam-keşān hüner-i dest-bürd-i Ferhādı
12. Kitābe-i kemer-i Bī-sütūna yazmışlar

10. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 123
Mısra: **14**
Yazmak.
13. Meẕāḳī şevḳ ile ṭuġrā-yı Ḫüsrev-i ṭabʿum
14. Berāt-ı raġbet-i her ẕü-fünūna yazmışlar

11. **yazanlar:**-*an, -lar*
Gazel 142
Mısra: **1**
Yazmak.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

12. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **1**
Yazmak.
1. Yazanlar peykerüm yanumda bir maḥbūb yazmışlar
2. ʿAceb naḳş-ı ġarīb itmişler el-ḥaḳ ḫūb yazmışlar

13. **yazup:**-*up*
Gazel 142
Mısra: **3**
Yazmak, nakşetmek, çizmek.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

14. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **4**
Yazmak.
3. Muṣavverler yazup taṣvīr-i zülf ü ḫāl-i dildārı
4. Ḫam-ı çevgān-ı müşgīne muʿanber ṭop yazmışlar

15. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **6**
Yazmak.
5. Felekde naḳş idenler kūh-kenle ṣūret-i ḫālüm
6. Anı bir tīre-zen ammā beni ser-kūb yazmışlar

16. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **8**
Yazmak.
7. Temāşā eyledüm naḳş u nigār-ı ṭalʿat-ı yāri
8. İki ebrū-yı ġarrāsın ʿaceb merġūb yazmışlar

17. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **10**
Yazmak.
9. Ser-i zülfinde ḫāli necm-i gīsūdāra beñzer kim
10. Anuñ devrinde bunca fitne vü āşūb yazmışlar

18. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **12**
Yazmak.
11. Raḳam-sencān-ı sırr-ı men ʿarefe kilk-i maḥabbetle
12. Velī hem ṭālib-i dīdār u hem maṭlūb yazmışlar

19. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 142
Mısra: **14**
Yazmak.
13. Meẕāḳī sen ne ġam yirsin ʿadū-yı kīne-güsterden
14. Bi-ḥamdi'l-lāh seni ġālib anı maġlūb yazmışlar

20. **yazduġum:**-*duġ, -um*
Gazel 338
Mısra: **9**
Yazmak, kaleme almak.
9. Yazduġum ḳıtʿa-i maḥabbetdür
10. Gerçi ne mīr ü ne ʿimādum ben

21. **yazmış:**-*mış*
Gazel 380
Mısra: **11**
Yazmak.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde
12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

22. **yazanlar:**-*an, -lar*
Gazel 380
Mısra: **12**
Yazmak.
11. Anı bī-reng idüp yazmış beni bir ṭurfe ṣūretde

12. Yazanlar peykerüm Mecnūn gibi dīvāneden soñra

23. **yazmaḳ:**
Kaside 9
Mısra: **149**
Yazmak.
149. Herkesüñ mertebesin yazmaḳ olurdı ammā
150. Merd olanlar gözedür şīve-i ḥaḳḳ-ı nānı

yaz olduġın gör-:
1. **yaz olduġın görsem:**-*se, -m*
Gazel 306
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yaz mevsiminin geldiğini görmek.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

yazıḳ:
1. **yazıḳlar:**-*lar*
Gazel 411
Mısra: **7**
Yazık.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

yazıl-:
1. **yazılmış:**-*mış*
Gazel 381
Mısra: **6**
Yazılmak.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnā:
1. **yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Anlamın elini ve anlamını birleştiren.
83. Hem vezīr oldı hem muṣāḥibdür
84. Yed ü maʿnā-ḳırān-ı maʿnādur

yed-i beyżā:
1. **yed-i beyżāsı:**-*sı*
Kaside 26
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hz. Musa'nın mucizelerinden olan gözleri kamaştıran beyaz eli.
23. Semiyy-i Ḥażret-i Mūsā kim oldı
24. Yed-i beyżāsı ḫūrşīde müdānī

yed-i beyżā-yı şalābet:
1. **yed-i beyżā-yı şalābet:**
Kaside 12
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Manevi gücün beyaz eli. Yed-i beyza: Hz. Musa'nın firavuna karşı mucize olarak parlak görünen eli.
125. Gösterdi ʿadūya yed-i beyżā-yı şalābet
126. Mānend-i kef-i Mūsī-i ʿUmrān-ı zamāne

yed-i ṭūlā-yı luṭf:
1. **yed-i ṭūlā-yı luṭfı:**-*ı*
Kaside 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Lutfunun büyük kudreti.
57. Ġam degül üftāde-i laġzişgeh-i ʿışyān isem
58. Kim yed-i ṭūlā-yı luṭfı dest-gīrümdür benüm

yeg:
1. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

2. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün.
1. Bizüm ḳurb-ı viṣāl-i yārdan dūr olmamuz yegdür
2. Uzaḳdan naẓra-senc-i pertev-i Ṭūr olmamuz yegdür

3. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

4. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün.
5. Bize tenhā ḫayāl-i cām-ı laʿl-i dil-rübā lebdür
6. Belī rindān içinde mest-i mestūr olmamuz yegdür

5. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün.
7. Göñül āzurdedür ḳayd-ı ser ü kār-ı tecemmülden
8. Süleymān-ı zamāne olmadan mūr olmamuz yegdür

6. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **10**
Daha iyi, daha üstün.
9. Ṭarab-ābād-ı ʿālem ʿāḳıbet vīrān olur çün kim
10. Bu mātem-ḫānede ber-hem-zen-i sūr olmamuz yegdür

7. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **12**
Daha iyi, daha üstün.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

8. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **14**
Daha iyi, daha üstün.
13. Göñül ġayra şaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

9. **yegdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **16**
Daha iyi, daha üstün.
15. Gidüp güm-nām-ı ʿālem olmadan bu dehr-i fānīde
16. Meẕāḳī ḫaşre dek naẓm ile meẕkūr olmamuz yegdür

10. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

11. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

12. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-firāz-ı naḫvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

13. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün.
5. Kişi bī-ḫod olınca hīç ġam-ı dünyā nedür bilmez
6. Gehī mest-i ḫarāb u gāhi ḫayrān olmamuz yegdür

14. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün.
7. Görüp ol bī-vefā belki teraḥḥum eyleye şāyed
8. Bu güne çāk çāk-ı tīġ-ı hicrān olmamuz yegdür

15. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **10**
Daha iyi, daha üstün.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne ẕerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

16. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **12**
Daha iyi, daha üstün.
11. Bu güne sīnemüz pür-şerḥa-i mestāne itmekden
12. Ciger-sūz-ı fetīl-i dāġ-ı pinhān olmamuz yegdür

17. **yegdür:**-*dür*
Gazel 71
Mısra: **14**
Daha iyi, daha üstün.
13. Cihān şimdi Meẕāḳī ber-ṭaraf-sāz-ı tecemmüldür
14. Süleymān olmadan mūr-ı Süleymān olmamuz yegdür

yegāne:
1. **yegāne:**
Kaside 5

Mısra: **22**
Biricik, tek.
21. Demidür ʿazm-i gül-sitān itse
22. O yegāne şeh-i firişte-şiyem

2. **yegāne:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Biricik, tek.
1. Seḥer ki naġme-zen-i ʿāşıḳāneyüz cānā
2. Yegāne bülbül-i rengīn-terāneyüz cānā

3. **yegāne:**
Kaside 17
Mısra: **112**
Biricik, tek.
111. Ṣadr-ı şāḥib-ḫıredā fāżıl-ı ʿālī-senedā
112. Ey yegāne şeref-endūz-ı füyūżāt-ı ḳadem

yegāne-fen:
1. **yegāne-fenüm:**-*üm*
Kaside 21
Mısra: **137**
Biricik/tek hüner/marifet.
137. Her hünerde bugün yegāne-fenüm
138. Şāhidüm kāmilān-ı maʿnādur

yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOsmānī:
1. **yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOs̱mānī:**
Kaside 23
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Osmanlı ülkesinin ileri gelenlerinin eşsizi/biriciği.
67. Vezīr-i Cem-şürefā āṣaf-ı nigīn-be-kefā
68. Eyā yegāne-i aʿyān-ı mülk-i ʿOs̱mānī

yegān-ı bülbül:
1. **yegān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bülbülün biri/teki.
7. N'eylesün gülşeni gül-ġonce-i tersüz andan
8. Ṣaḥn-ı gülzār-ı behişt irse yegān-ı bülbül

yek-āheng:
1. **yek-āheng:**
Gazel 45
Mısra: **11**
Bir ahengde, düzenli.
11. Zīr ü bem-i şevḳ ile cümle yek-āheng olur
12. Naġme-i murġān-ı bāġ naʿra-i mestān-ı ṣubḥ

yek-beste-ṣadā:
1. **yek-beste-ṣadā:**
Kaside 18
Mısra: **30**
Bir beste ses.
29. Erġanūnın götürüp başına çalsun küffār
30. Oldı yek-beste-ṣadā zīr ü bem-i evtārı

yek-be-yek:
1. **yek-be-yek:**
Gazel 241
Mısra: **11**
Birer birer, tek tek.
11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ:
1. **yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ:**
Gazel 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabah içilen içkinin meclisindeki bir an.
9. Yek-dem-i bezm-i ṣabūḥ mā-ḥaṣal-ı ʿömr-i Nūh
10. Gerdiş-i cām-ı ṣarāb devr-i zamāndur baña

yek-dil:
1. **yek-dil:**
Gazel 157
Mısra: **8**
Gönülleri bir.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

yeke-tāz-ı veġā:
1. **yeke-tāz-ı veġāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Savaşta düşmana yalnız başına saldıran yiğit.
23. Hem-nām-ı server-i dü-cihān kim zamānede
24. Bir böyle yeke-tāz-ı veġāyı kim istemez

yek-ḫamle:
1. **yek-ḫamleñe:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Bir hamle, bir hareket.
7. Ey ṣaf-der-i müsellem şāḥib-ḳırān-ı ʿālem
8. Yek-ḫamleñe dem-ā-dem biñ sürḫ-ser mübārek

yek-ḳaṭre-i maḥabbet:
1. **yek-ḳaṭre-i maḥabbet:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbetin bir damlası.
9. Yek-ḳaṭre-i maḥabbet dünyāyı itdi sīr-āb
10. Teh-cürʿa-nūş-ı ʿışḳuñ mest-i ḫarāb göster

yek-keffe-şümār:
1. **yek-keffe-şümār:**
Kaside 14
Mısra: **62**
Bir terazi gözü sayan.
61. Müstaġnī-i ʿālem ki idüp Ḥaḳḳ'a tevekkül
62. Yek-keffe-şümār dü-kef-i faḳr u ġınādur

yekke-süvār-ı ser-i meydān-ı zamāne:
1. **yekke-süvār-ı ser-i meydān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin meydan başına tek başına at süreni.
75. Serdār-ı felek-ḫayme-i ordū-yı hümāyūn
76. Ol yekke-süvār-ı ser-i meydān-ı zamāne

yekke-süvār-ı sipeh-ārā-yı zemīn:
1. **yekke-süvār-ı sipeh-ārā-yı zemīn:**
Kaside 14
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Askerle süslü/asker süsleyen yerde tek başına (at) binen.
45. Ol yekke-süvār-ı sipeh-ārā-yı zemīn kim
46. Zīb-i şeref-i miġferi şeh-per-i hümādur

yek-laḫża:
1. **yek-laḫżada:**
Kaside 12
Mısra: **5**
Bir an.
5. Yek-laḫżada ṭayy-kerde-i devr-i felek oldı
6. Neşr olmış iken fitne-i enbān-ı zamāne

yek-nigeh-i nāz:
1. **yek-nigeh-i nāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlı bir bakış.
1. Ey göñül deyr-i cihān ol büt-i ṭannāza fedā
2. Ṣad-niyāz-ı dil ü cān yek-nigeh-i nāza fedā

yek-pāre:
1. **yek-pāre:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Bir düzende, aynı şekilde.
9. Yek-pāre ġazel söyle Meẕāḳī gibi her bār
10. İtme ġazel-i ber-zede-mażmūna tenezzül

yekrān:
1. **yekrānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **120**
Soylu cins at, rengi sarı ve kırmızı arasında olan at.
119. Ṣaḥn-ı meydāna gelüp ceng idicek merdāne
120. Kendüsi şīr-i Ḫudā Düldül olur yekrānı

2. **yekrān:**
Kaside 25
Mısra: **80**
Soyu temiz cins at.
79. Ṣaḥn-ı meydān-ı Mıṣr-ı devletde
80. İde yekrān baḫt-ı cevlānı

yekrān-ı güzīde:
1. **yekrān-ı güzīde:**
Kaside 10
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Seçkin soyu temiz cins at.
139. Ḳaṣabü's-sabḳı rübā-yı süḫan olsam ne ʿaceb
140. Fenn-i ṭabʿum gibi yekrān-ı güzīde mişvār

yekrān-ı ḫayāl:
1. **yekrān-ı ḫayālüñ:**-*üñ*
Kaside 14
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Hayalin soyu temiz cins atı.
93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

yekrān-ı ʿömr:
1. **yekrān-ı ʿömre:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ömrün/hayatın soyu temiz cins atı.
63. Bu tengnā-yı ʿālem-i fānīde daḥi çoḳ
64. Yekrān-ı ʿömre vüsʿat-i hengām isterin

yek-rengī-i eşyā:
1. **yek-rengī-i eşyāya:**-*ya*
Gazel 377
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eşyanın tek renkliliği/bütünlüğü, varlık âlemi.
7. Dīde-i vaḥdetle baḳ yek-rengī-i eşyāya kim
8. Ferş-i külḫen pister-i sincāb gelsün çeşmüñe

yek-rengī-i ʿışḳ:
1. **yek-rengī-i ʿışḳıyla:**-*ı, -yla*
Gazel 182
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın tek renkliliği/bütünlüğü.
5. Yek-rengī-i ʿışḳıyla bugün ẓāhir ü bāṭın
6. Bāde-meniş ü sāġar-ı billūr-siriştüz

yek-rū:
1. **yek-rūyuz:**-*yuz*
Gazel 157
Mısra: **8**
Tek yüz.
7. Ḥüsn ile ʿışḳ gibi āyīne-i yek-digerüz
8. O perī-peyker ile yek-dil ü yek-rūyuz biz

yek-rūze:
1. **yek-rūze:**
Kaside 8
Mısra: **144**
Bir günlük.
143. Ḥoşā vādī-be-vādī kim maḳām-ı ʿıyş u şādīdür
144. Ki yek-rūze neşāṭ u inbisāṭı ṣad-hezār eyler

yeksān:
1. **yeksāndur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **88**
Bir, beraber; eşit.
87. Güç işlerini Ḥażret-i Ḥaḳ eyledi teshīl
88. Yeksāndur aña müşkil ü āsān-ı zamāne

2. **yeksān:**
Gazel 190
Mısra: **3**
Bir, beraber; eşit.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

yek-tā:
1. **yek-tā:**
Gazel 400
Mısra: **11**
Tek, eşsiz, benzersiz.
11. Meded ṣunmañ bu yek-tā ḥüsn ile āyīne cānāna
12. K'olur çehre-nümā-yı daʿvā-yı Manṣūr āyīne

yek-ṭabīʿat ol-:
1. **yek-ṭabīʿat olur:**-*ur*
Kaside 22
Mısra: **63**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir/tek karakterli/mizaclı olmak.
63. Dü-ḫıred-pīşe yek-ṭabīʿat olur
64. N'idelüm biz ḫilāf-ı evhāmı

yek-ten:
1. **yek-ten:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Tek vücut.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

yek-tū:
1. **yek-tū:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Bir kat.
9. Gel berü ey gül-i ter yek-ten ü yek-tū olalum
10. Arada ḳalmaya bir jāle ḳadar fāṣılamuz

yel-i leşker-şiken-i rūzgār:
1. **yel-i leşker-şiken-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zamanın asker kıran pehlivanı.
55. Düşmenine urduġı dem nīzesin
56. Ol yel-i leşker-şiken-i rūzgār

yem:
1. **yemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **8**
Deniz.
7. Olsam n'ola ḫoş-bū-yı meşām-ı kef-i cūduñ
8. ʿAnber ṣaçılur sāḥil-i ümmīde yemüñden

2. **yemi:**-*i*
Gazel 156
Mısra: **16**
Deniz.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

3. **yeminden:**-*in, -den*
Gazel 156
Mısra: **16**
Deniz.
15. ʿĀleme çeşm-i ḥaḳīḳatle nigāh itdükçe
16. Yemi mevc-efgeni vü mevci yeminden bilürüz

yem-i cūd:
1. **yem-i cūdında:**-*ın, -da*
Gazel 236
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi.
11. Müftī-i devr-i zamān kim yem-i cūdında eger
12. Perveriş bulsa döner mihr-i pür-envāra ṣadef

yem-i eşk:
1. **yem-i eşke:**-*e*
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı denizi.
9. Göñül müjgān-ı ḫūnīnüm meger kim merdüm-i dīdem
10. Yem-i eşke ṭalup bir pençe-i mercāna el ṣunmış

yem-i ḥayret:
1. **yem-i ḥayret:**
Tarih 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayret/şaşkınlık denizi.
7. Alınup ḳalʿa ḳıral aña olup ḥasret ile
8. Yem-i ḥayret gibi bir baḥr-i belāya ṭaldı

yem-i şecāʿat:
1. **yem-i şecāʿatüñ:**-*üñ*
Kaside 23
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Cesaret denizi.
77. Dem-i ʿadū ile pençeñ ʿaceb mi sürḫ ola
78. Yem-i şecāʿatüñ oldur çü şāḫ-ı mercānī

yem-i şevḳ:
1. **yem-i şevḳi:**-*i*
Gazel 257
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Heves/arzu denizi.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

yemīn:
1. **yemīn:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Sağ taraf.
23. Būy-ı müşgīn-i ġubār-ı ʿanberīn-i dergehin
24. Hem yemīn ü hem şimāle neşr ider bād-ı şimāl

yemīnin der-yesār eyle-:
1. **yemīnin der-yesār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağ tarafı sol tarafa katmak/atmak.
117. Ḳatup bir birine rūz-ı veġāda ḫayl-i küffārı
118. Yesārın der-yemīn eyler yemīnin der-yesār eyler

yeni:
1. **yeni:**
Gazel 428
Mısra: **1**
Şimdi, yeni.
1. Yeni esdi nesīm-i nev-rūzī
2. Oldı feyż-i ʿamīm-i nev-rūzī

ye(i)r:
1. **yerin:**-*i, -n*
Kaside 8
Mısra: **174**
Yer, mekân.
173. O şūh-dīn ü dil-i düşmen ne kāfir mācerādur kim
174. Göñül pür-nūr-ı ʿışḳ olsa yerin kānūn-ı nār eyler

2. **yeri:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **12**
Yer.
11. Ḫayāl-i yār ile olsa ġunūde ʿāşıḳ-ı bī-ḫᵛāb
12. Yeri pür-neşter olsa püser-i sincāb olur peydā

3. **yere:**-*e*
Gazel 27
Mısra: **1**
Yer, köşe.
1. Varalum cemʿ olalum mey-kededе bir yere hep
2. Virelüm varımuzı bāde-i cān-pervere hep

4. **yerüm:**-*üm*
Gazel 73
Mısra: **12**
Yer, mekân.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

5. **yerinden:**-*in, -den*
Gazel 229
Mısra: **2**
Yer, durum.
1. Gedā ḫāk-i derinden şāh ider taḫt-ı zerinden ḫaẕ
2. ʿAceb sırdur kim eyler her kişi kendi yerinden ḫaẕ

6. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **1**
Yer.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ şaḥn-ı gülistāndur yeri

7. **yeri:**-*i*
Gazel 427

Mısra: **2**
Yer.
1. Eşk-i çeşmüm dāġ u dāġuñ cism-i sūzāndur yeri
2. Jālenüñ güldür gülüñ şaḥn-ı gülistāndur yeri

8. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **4**
Yer.
3. Şevḳ-i laʿlüñle göñül peymāne-i ḫūrşīd olur
4. Neşvenüñ meydür meyüñ cām-ı dıraḫşāndur yeri

9. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **6**
Yer.
5. Feyż-i ʿışḳ u ʿışḳ-ı ẕāhir ʿāşıḳ-ı serkeşdedür
6. Nūr-ı ẕāt-ı mihr ü mihrüñ çarḫ-ı gerdāndur yeri

10. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **8**
Yer.
7. Naḳş-ı ḥüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

11. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **10**
Yer.
9. Sırr-ı laʿl-i nābuñı ʿāşıḳ nice ifşā ider
10. Rāz pürdür dür o dürrüñ ḫoḳḳa-i cāndur yeri

12. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **12**
Yer.
11. Şavlecān-bāzī murād itse eger sulṭān-ı ʿışḳ
12. Gūy-ı serdür ṭop u ṭopuñ şaḥn-ı meydāndur yeri

13. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **14**
Yer.
13. Ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

14. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **16**
Yer.
15. Ah ile cūş-ı şirişk-i çeşm-i ṭūfān-zāyı gör
16. Bād-ı mevc-engīz ü mevcüñ baḥr-i ʿummāndur yeri

15. **yeri:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **18**
Yer.
17. Ey Meẕāḳī vādī-i ṭabʿ-ı laṭīfüñ kim bilür
18. Söz güherdür gevherüñ bir künc-i pinhāndur yeri

16. **yer:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Yer, mekân.
1. Bizde bir yer mi var iḳlīm-i cünūndan ġayrı
2. Bizde ṭāliʿ mi olur baḫt-ı zebūndan ġayrı

17. **yire:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **13**
Yer, zemin.
13. Ṭoḳınınca yire bu şiddet ile
14. Ṣarṣılur āsumān cirīdüñden

18. **yire:**-*e*
Gazel 25
Mısra: **5**
Yer, mekân.
5. Gelicek bir yire maʿcūn-ı girişme oldı
6. Şīve-i laʿl-i lebüñ birle şeker-ḫand-ı firīb

19. **yirde:**-*de*
Gazel 32
Mısra: **9**
Yer.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

20. **yirleri:**-*ler, -i*
Gazel 88
Mısra: **1**
Yer, mekân.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

21. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **1**
Yer, mekân.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

22. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **2**
Yer, mekân.
1. Mey-kede yirleri bī-bāk olacaḳ yirlerdür
2. Dāmen-i duḫter-i rez çāk olacaḳ yirlerdür

23. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **4**
Yer, mekân.
3. Yāri her ḳanda bulursañ aña varuñ beẕl it
4. El-ḥaẕer ṭaʿne-i imsāk olacaḳ yirlerdür

24. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **6**
Yer, mekân.
5. Cā-be-cā kūy-ı ḫarābātı temāşā itdüm
6. Sāġar-ı meyle ṭarabnāk olacaḳ yirlerdür

25. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **8**
Yer, mekân.
7. Sāye-i serv ü gül-i gülşeni gördüm el-ḥaḳ
8. Mest olup cürʿa gibi ḫāk olacaḳ yirlerdür

26. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **10**
Yer, mekân.
9. Bāġda devr idicek kūşe-be-kūşe sāġar
10. Vālih-i gerdiş-i eflāk olacaḳ yirlerdür

27. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **12**
Yer, mekân.
11. Heft-ḫvān-ı ġam-ı ʿışḳ ise eger maḳṣūduñ
12. Pāy-ı Rüstem gibi çālāk olacaḳ yirlerdür

28. **yirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 88
Mısra: **14**
Yer, mekân.
13. Nev-zemīnlerle Meẕāḳī görelüm eşʿāruñ
14. Vāḳıf-ı gevher-i idrāk olacaḳ yirlerdür

29. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 102
Mısra: **3**
Yer, zaman.
3. Dūr-bāş-ı sitem-i tīġ-ı teġāfül yiridür
4. Her giden kūçe-i cānāna ciger-ḫūn gelür

30. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **1**
Yer, mekân.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

31. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **2**
Yer, mekân.
1. O meclis kim sezā-yı vaṣl-ı cānān olduġum yirdür
2. Benüm cānānla ser-tā-ḳadem cān olduġum yirdür

16. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **4**
Yer, mekân.
3. N'ola şām-ı viṣāl-i yāri yād itdükçe āh itsem
4. O şeb pervāne-i şemʿ-i şebistān olduġum yirdür

32. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **6**
Yer, mekân.
5. Ḫayāl-engīz-i dil olduḳça zevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

33. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **8**
Yer, mekân.
7. Güẕār itdükçe dilden vaḳt-i rū-māl-i kef ü pāyı
8. Güher-rīz-i sirişk-i çeşm-i giryān olduġum yirdür

34. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **10**
Yer, mekân.
9. N'ola ḥasret-keş-i eyyām-ı bāġ-ı kūy-ı yār olsam
10. Benüm hem-sāye-i serv-i ḫırāmān olduġum yirdür

35. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **12**
Yer, mekân.
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫāṭır-perīşān olduġum yirdür

36. **yirdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **14**
Yer, mekân.
13. N'ola böyle Meẕāḳī ʿarṣa-gīr-i ḥüsn-i naẓm olsam
14. Bu At Meydānı merdāne feres-rān olduġum yirdür

37. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **1**
Yer, mekân.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

38. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **2**
Yer, mekân.
1. Fezā-yı ġam ki nār-efrūz-ı hicrān olduġum yirdür
2. Hemīşe ḫānmān-sūz-ı dil ü cān olduġum yirdür

39. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **4**
Yer, mekân.
3. Döküldükçe dem-ā-dem sīneme eşk-i dem-ālūdem
4. Gül-i ḥamrā gibi ḫūnīn-girībān olduġum yirdür

40. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **6**
Yer, mekân.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

41. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **8**
Yer, mekân.
7. Ṣaḳın olma ḥavālī-gerd-i meyl-i ġabġāb-ı ḫūbān
8. Benüm üftāde-i çah-ı zeneḫdān olduġum yirdür

42. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **10**
Yer, mekân.
9. Baña ṣor bilmek isterseñ begüm bismilgeh-i ʿışḳı
10. Müdām āġuşte-i ḫūn-ı şehīdān olduġum yirdür

43. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **12**
Yer, mekân.
11. Siyah-rūz-ı firāḳ olduḳça āḫer görme ṭālīʿdür
12. Benüm ser-geşte-i şām-ı ġarībān olduġum yirdür

44. **yirdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **14**
Yer, mekân.
13. Meẕāḳī gülşen-i naẓma n'ola meyl eylese yārān
14. Benüm bülbül gibi murġ-ı ḫoş-elḥān olduġum yirdür

45. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **1**
Yer, zaman.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

46. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **2**
Yer, zaman.
1. Añılsun ol dem-i ferḫunde kim şād olduġum yirdür
2. Niçe dem hem-dem-i yār-i perī-zād olduġum yirdür

47. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **4**
Yer, mekân.
3. Añılsun ol şebistān-ı ṭarab kim şemʿ-i bezm-āsā
4. Niçe dem maḥrem iken ʿāḳıbet yād olduġum yirdür

48. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **6**
Yer, mekân.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu gūne ṣarṣar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

49. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **8**
Yer, mekân.
7. Añılsun ol gülistān-ı ṣafā kim serv-ḳadlerle
8. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

50. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **10**
Yer, mekân.
9. Añılsun ol şikāristān-ı pür-āhū-yı vaḥşī kim
10. Çemende sāyedār-ı zīr-i şimşād olduġum yirdür

51. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **12**
Yer, mekân.
11. Añılsun bir zamān ol kūh u ṣaḥrā-yı maḥabbet kim
12. Gehī Ḳays-ı belā-keş gāh Ferhād olduġum yirdür

52. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **14**
Yer, mekân.
13. Añılsun rūḥı şād olsun şehīd-i ʿarṣa-i ʿışḳuñ
14. Benüm de çāk çāk tīġ-ı pūlād olduġum yirdür

53. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **16**
Yer, mekân.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

54. **yirdür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **18**
Yer, mekân.
17. Añılsun ey Meẕāḳī ol debistān-ı maʿānī kim
18. Daḥi şākird iken bir böyle üstād olduġum yirdür

55. **yirdeyüz:**-*de*, -*yüz*
Gazel 180
Mısra: **6**
Yer, zemin.
5. Biz ṭayy-ı arż-ı düşmen ile behre-yāb olup
6. Ser-der-hevālaruz ki ne baḥr ü ne yirdeyüz

56. **yir:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Yer.
5. Gülşen-i miḥnetdeyüz lāle-sitān-ı ḥasretüz
6. Sīnede bir yir mi var pür-dāġ-ı ḫūnīn olmaduḳ

57. **yirde:**-*de*
Gazel 315
Mısra: **9**
Yer, toprak, zemin.
9. Ey Meẕāḳī ġam degül ṭaş yasdanursam yirde ben
10. Pister ü bālin-i rāḥat ḫāk ü ḫıştumdur benüm

58. **yiridür:**
Kaside 10
Mısra: **106**
Uygundur.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

59. **yiridür:**
Kaside 18
Mısra: **27**
Layıktır, münasiptir, sırasıdır.
27. Gitdi küffār-ı Girid dūzaḫa el-ḥaḳ yiridür
28. Roma'da itse papa derd ile āh ü zārı

60. **yiridür:**
Kaside 18
Mısra: **192**
Layıktır, münasiptir.
191. Cāna kār itdi velī ṭaʿne-i erbāb-ı riyā
192. Ṭaşa çalsam yiridür şīşe-i neng ü ʿārı

61. **yiridür:**
Gazel 53
Mısra: **6**
Layıktır, münasiptir.
5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

62. **yiridür:**
Gazel 174
Mısra: **5**
Layıktır, münasiptir, sırasıdır.
5. Rūzgār ile der-i yāra düşersek yiridür
6. Biz de vādī-i temennāda ġubār-ı ʿışḳuz

63. **yeridür:**
Kaside 10
Mısra: **110**
Vaktidir, yeridir, uygundur.
109. Cümle erbāb-ı hüner maʿrifetin ʿarż itdi
110. Ben de itsem yeridür rütbe-i şiʿrüm işʿār

64. **yeridür:**
Kaside 17
Mısra: **17**
Layık, uygun, münasip.

17. Böyle bir nāmenüñ olsa yeridür nāme-beri
18. Murġ-ı ḳudsī gibi bir ḳāṣid-i ferḫunde-ḳalem

65. **yerinde:**
Gazel 201
Mısra: **13**
Hazır, uygun.
13. Meẕāḳī sūz-ı nefesde yerinde ammā kim
14. Bu gūne bir ġazel-i āteşīn-edā düşmez

66. **yerindedür:**-*in-*
Kaside 20
Mısra: **3**
Yerinde durmaktadır.
3. Cem gitdi ise meclis-i ṣahbā yerindedür
4. Cām-ı neṣāṭ-ı ġuṣṣa-zedāyı kim istemez

67. **yerine:**
Gazel 104
Mısra: **4**
Yerine.
3. Reng-i yāḳut-ı pesendān-ı ṣarāb-ı gül-gūn
4. Dür ü gevher yerine laʿl-i müẕāb isterler

68. **yerine:**
Gazel 376
Mısra: **18**
Yerine.
17. Cevāb-ı nāmeye ḳudret mi var Meẕāḳī'de
18. Olursa ḫaṭ yerine pür-dür ü güher nāme

y(e)ir y(e)ir:

1. **yer yer:**
Kaside 9
Mısra: **133**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, kısım kısım, zaman zaman.
133. Yād idüp nām-ı hümāyūnını yer yer açdum
134. Tiġ-ı endīşe ile memleket-i ʿirfānı

2. **yer yer:**
Gazel 212
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, zaman zaman.
7. Degüldür şerḥalar bu sīne-i ṣad-pārede cānā
8. Şikāf-ı micmer-i dilden olur yer yer ʿayān āteş

3. **yer yer:**
Gazel 436
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳaṭre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

4. **yir yir:**
Kaside 19
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, ara ara.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

5. **yir yir:**
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zaman zaman.
7. Eger ṣad-pāre de olsa cemālüñ gösterür yir yir
8. O kim āyīneveş dil-dāde-i ḫāṭır-şikestüñdür

6. **yir yir:**
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Ara ara. Zaman zaman.
1. Lāle micmer yaḳdı yir yir geldi būy-ı nev-bahār
2. Tāzelendi dilde dāġ-ı ārzū-yı nev-bahār

7. **yir yir:**
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yer yer, zaman zaman.
3. Gird-bād oldı ʿayān ṣanma feżāda yir yir
4. Durmayup ʿışḳ ile eyler küre-i ḫāk semāʿ

yer vir-:

1. **yer virür:**-*ür*
Gazel 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yer ayırmak, değer vermek.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

yerāʿa-i āhū-ḫırām:

1. **yerāʿa-i āhū-ḫırām:**
Gazel 376
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ceylan gibi salınan kamış kalem.
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

yerinden bil-:

1. **yerinden bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 196
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerinden bilmek/tanımak.
11. Bāġ-ı kūyuñ göricek ḳāmetini yād iderüz
12. Ol sehī-serv-i ḫırāmānı yerinden bilürüz

yerinden kop-:

1. **yerinden ḳopsa:**-*sa*
Kaside 12
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerinden kopmak.
65. Şeh-per-i ġazā ber-ser iken ḳopsa yerinden
66. Teng olur aña ʿarṣa-i imkān-ı zamāne

yerinden kopar-:

1. **yerinden ḳoparur:**-*ur*
Kaside 18
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bulunduğu yerden koparmak, sökmek.
47. Ne laġam debdebe-i zīr-i zemīn kim fi'l-ḫāl
48. Kūh-ı Ḳāf olsa yerinden ḳoparur kuhsārı

yerlü yerine geç-:

1. **yerlü yerine geçdi:**-*di*
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerli yerine geçmek, herkesin kendi yerine geçmesi.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

yesārın der-yemīn eyle-:

1. **yesārın der-yemīn eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **118**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sol tarafı sağ tarafa katmak/atmak.
117. Ḳatup birbirine rūz-ı veġāda ḫayl-i küffārı
118. Yesārın der-yemīn eyler yemīnin der-yesār eyler

yet-:

1. **yeter:**-*er*
Kaside 8
Mısra: **217**
Yetmek, kâfi olmak.
217. Yeter ey saʿd-endīşe muṭavvel oldı güftāruñ
218. Sözin ʿāḳil miṣāl-i muḫtaṣar hep iḫtiṣār eyler

2. **yeter:**-*er*
Kaside 15
Mısra: **45**
Yetmek, kâfi olmak.
45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

3. **yeter:**-*er*
Kaside 15
Mısra: **51**
Yetmek, kâfi olmak.
51. Daʿvā-yı iḫtiṣāṣa ḫulūṣum yeter güvāh
52. Bu ḫās bendene keremüñ ʿāmm isterin

4. **yeter:**-*er*
Gazel 17
Mısra: **13**
Yetmek, kâfi olmak.
13. Ṣabūḥ içün bize nüh-cām-ı dost-kānı yeter
14. Henüz mest-i ṣarāb-ı şebāneyüz cānā

5. **yeter:**-*er*
Kaside 21
Mısra: **195**
Yetmek, kâfi olmak.
195. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
196. Āḫir-i dāstān-i maʿnādur

6. **yeter:**-*er*
Kaside 22
Mısra: **103**
Yetmek, kâfi olmak.
103. Ey Meẕāḳī yeter bu lāf ü güzāf
104. Temme bi'l-ḫayr ile ḳıl itmāmı

7. **yeter:**-*er*
Gazel 55
Mısra: **9**
Yetmek, kâfi olmak.
9. Gönül yeter heves-i defter-i tamaʿkārı
10. Revā mıdur raḳam-ı nīk-nāma kem kāġıd

8. **yeter:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **1**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Yeter bu ḫandeler ey dīde-giryān olmamuz yegdür
2. Bu cemʿiyyet nedür ḫāṭır-perīşān olmamuz yegdür

9. **yeter:**-*er*
Gazel 124
Mısra: **7**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Rindān-ı Ḫudā-bīne yeter cām-ı şikeste
8. Bezm-i Cem ü āyīne-i İskenderi n'eyler

10. **yeter:**-*er*
Gazel 137
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

11. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **1**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

12. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

13. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

14. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **4**
Yetmek, kâfi olmak.
3. Kāviş-i ḫāṭır-ı dil-ḫasta-i ʿışḳa cānā
4. Nīş-i müjgān bedel-i neşter-i faṣṣād yeter

15. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **6**
Yetmek, kâfi olmak.
5. Ġam degül çāh-ı zeneḫdāna düşerse dil-i zār
6. Ser-i zülf aña ser-i rişte-i imdād yeter

16. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **8**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

17. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **10**
Yetmek, kâfi olmak.
9. Niçe bir böyle esīr-i ġam-ı hicrān olayum
10. Eyle ḳurbānuñ olam bendeni āzād yeter

18. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **12**
Yetmek, kâfi olmak.
11. Mey-i vaṣl olmaz ise dürdī-i ḥasret olsun
12. Bu ḳadar māye-i şevḳ-i dil-i nā-şād yeter

19. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **14**
Yetmek, kâfi olmak.
13. Ṣayd-bendān-ı heves n'eylesün ol āhūya kim
14. Ne gelür dāma düşer ne aña şayyād yeter

20. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **16**
Yetmek, kâfi olmak.
15. Bilinür sūziş-i dil girye-i ḫūnīnümden
16. Şāhid-i dāġ-ı derūn eşk-i ciger-zād yeter

21. **yeter:**-*er*
Gazel 149
Mısra: **18**
Yetmek, kâfi olmak.
17. Ġaraẕuñ ʿarż-ı hüner itmek ise ʿālemde
18. Ey Meẕāḳī saña bu ṭabʿ-ı Ḫudā-dād yeter

22. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **1**
Yetmek, kâfi olmak.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

23. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi olmak.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

24. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **4**
Yetmek, kâfi olmak.
3. Ṭālib-i vuṣlat iseñ nāzına baḳma yārüñ
4. Keh-rübā-yı ṭalebe şevḳ-i per-i kāh yeter

25. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **6**
Yetmek, kâfi olmak.
5. Şāhid-i dāġ-ı ciger mā-ṣadaḳ-ı ḫūn-ı derūn
6. Āh-ı dil-sūz ile bu nāle-i cāngāh yeter

26. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **8**
Yetmek, kâfi olmak.
7. İtdügin bulsa münāfıḳ n'ola pādāş-ı nifāḳ
8. Girye-i nīm-şeb ü āh-ı seḥergāh yeter

27. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **10**
Yetmek, kâfi olmak.
9. Kār-ı iḫvān-ı zamān n'eydügini ister iseñ
10. Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf ḫaber-i çāh yeter

28. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **12**
Yetmek, kâfi olmak.
11. Bedī-i düşmen-i bed-ḫʷāha güvāh ise murād
12. Ḫāric-āheng-i girān-naġme-i efvāh yeter

29. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **14**
Yetmek, kâfi olmak.
13. Kim ider şekve meger cevr-i felekden şimdi
14. Ḫāne-sūz-ı emel ol āteş-i nā-gāh yeter

30. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **16**
Yetmek, kâfi olmak.
15. Ṭutalum kim esed-i bīşe-i ṣıdḳ olmışsın
16. Şīr-i mürde şerer-i ḫīle-i rūbāh yeter

31. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **18**
Yetmek, kâfi olmak.
17. Ḫaẕer ey nā-ḫalef-i silsile-i diḫkān kim
18. Ḫirmen-i ʿömrüñe bir şāʿiḳa-i āh yeter

32. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **20**
Yetmek, kâfi olmak.
19. Ey Meẕāḳī ḳo bu daʿvāyı ḳo maʿlūm oldı
20. Ger güvāh ise ġaraż Ḥażret-i Allāh yeter

33. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **22**
Yetmek, kâfi olmak.
21. Sen hemān Kaʿbe-i maḳṣūda teveccüh eyle
22. Reh-ber-i luṭf-ı İlāhī saña hem-rāh yeter

34. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **24**
Yetmek, kâfi olmak.
23. Ġam yime Āṣaf-ı ferḫunde-ḳadem ṣaġ olsun
24. Buñ deminde saña ol Ḫıżr-ı dil-āgāh yeter

35. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **26**
Yetmek, kâfi olmak.
25. Fāżıl-ı nükte-güşā Ḥażret-i Aḥmed Paşa
26. Kim penāhuñ hemān ol Āṣaf-ı Cem-cāh yeter

36. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **28**
Yetmek, kâfi olmak.
27. Ey keremkār-ı cihān bencileyin maẓlūma
28. Naẓar-ı ʿāṭıfet ü himmet-i dil-ḫʷāh yeter

37. **yeter:-er**
Gazel 150
Mısra: **30**
Yetmek, kâfi olmak.
29. Pādişeh-mertebe düstūr-ı cihānsın şimdi
30. Luṭfuña rifʿat-ı baḫt-ı şeref-i şāh yeter

38. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **32**
Yetmek, kâfi olmak.
31. Eşheb-i ʿömr-i sebük-seyr ise maḳṣūd eger
32. ʿArṣa-i şasta sebük-tāzī-i pencāh yeter

39. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **34**
Yetmek, kâfi olmak.
33. Ṭutalum lāyıḳ-ı teşrīf-i dü-bālā degülüm
34. Ḳamet-i ḥaddüme bir ḫilʿat-ı kūtāh yeter

40. **yeter:**-*er*
Gazel 150
Mısra: **36**
Yetmek, kâfi olmak.
35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḥaḳ tā ki nizām-ı dehre
36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifi bi'l-lāh yeter

41. **yeter:**-*er*
Gazel 180
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Ne yād-ı ḫānmān u ne fikr-i ḥażārdayuz
2. Bir mā-ḥażar yeter bize rāh-ı seferdeyüz

42. **yeter:**-*er*
Gazel 206
Mısra: **5**
Yetmek, kâfi olmak.
5. Derviş-i ʿabā-pūşa yeter delḳ-ı muraḳḳaʿ
6. Ne rāġıb-ı dībā ne ṭalebkār-ı perendüz

43. **yeter:**-*er*
Gazel 232
Mısra: **14**
Yetmek, kâfi olmak.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

44. **yeter:**-*er*
Gazel 247

Mısra: **8**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Raḳīb-i bī-ciger ḳaṣd-ı neberd eylerse meydānda
8. Yeter şemşīr-i ġayret ḳabża-i ḫançerden el çekdük

45. **yeter:**-*er*
Gazel 317
Mısra: **11**
Yetmek, kâfi olmak.
11. ʿArż-ı ḫāle lisān-ı ḥāl yeter
12. Basṭ-ı erkām n'eydügin bilmem

46. **yeter:**-*er*
Gazel 348
Mısra: **7**
Yeter, kâfi.
7. Yeter itdi mükedder vażʿ-ı nā-hemvārı dānāyı
8. Felek dönsün biraz da ṭabʿ-ı nā-dāna keder virsün

47. **yeter:**-*er*
Gazel 351
Mısra: **15**
Yetmek, kâfi olmak.
15. Ey çarḫ yeter baḫt-ı siyehle bu keş-ā-keş
16. Ṭāliʿde ḳo bir kevkeb-i mesʿūd bulunsun

48. **yeter:**-*er*
Gazel 374
Mısra: **7**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

49. **yeter:**-*er*
Gazel 374
Mısra: **7**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Yeter bu ḥüsn-i dil-ārā yeter saña be ne lāzım
8. Bir elde şāne vü mirʾāt-ı āfitāb bir elde

50. **yeter:**-*er*
Gazel 397
Mısra: **7**
Yetmek, kâfi olmak.
7. Ḫüsrev-i mülk-i cünūna dāġ-ı ser-efser yeter
8. Çarḫ ile mihr-i münīri taḫt u tāc itmezse de

51. **yeter:**-*er*
Gazel 84
Mısra: **9**
Yetmek, kafi olmak.
9. Ey murġ-ı dil terāne-i meşḳ-ı fiġān yeter
10. Ḳorḳum budur ki ol gül-i ter bī-ḥużūr olur

52. **yeter:**-*er*
Gazel 159
Mısra: **5**
Yetmek, kâfi olmak.
5. İsbāt-ı müddeʿā-yı maḥabbet yeter bu kim
6. Ḥāżır güvāh-ı ṣıdḳ-nefesdür ʿaṭṭāsımuz

53. **yeter:**-*er*
Gazel 372
Mısra: **12**
Yetmek, kâfi olmak.
11. Ḥibābı dāne vü mevc-i şarābı dām-ı dil-keşdür
12. Yeter murġ-ı ṭarab ṣaydına dām ü dāne peymāne

54. **yeter:**-*er*
Gazel 374
Mısra: **5**
Yetmek, kâfi olmak.
5. Viṣāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

55. **yeter:**-*er*
Gazel 404
Mısra: **21**
Yetmek, kâfi olmak.
21. Meh-i iḳbāl-i tābānı yeter şām-ı ġarībāna
22. Gice pertev gedā-yı şemʿ-i kāfūr olmasun kimse

56. **yeter:**
Gazel 149
Mısra: **1**
Yetmek, kâfi olmak.
1. Yeter oldı sitem-i ġamze-i cellād yeter
2. Yeter ey ṣūḫ-ı cefā-pīşe bu bī-dād yeter

yeter yeter:
1. **yeter yeter:**
Gazel 89
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeter artık.
13. Yeter yeter geçelüm bāde ile dil-berden
14. Biraz da nūş idelüm ḫūn-ı dil Meẕāḳī-var

yetiş-:
1. **yetişür:**-*ür*
Gazel 129
Mısra: **10**
Yetişmek, ulaşmak, gelmek.
9. Ġonce-leblerle Meẕāḳī hele ʿışret idelüm
10. Vaḳti vardur yetişür ol gül-i raʿnā da gelür

yetmez mi:
1. **yetmez mi:**
Gazel 211
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeterli değil mi? Kâfi değil mi?
7. ʿĪsā-demān-ı ḥüsn ile dem-sāz olup gider
8. Yetmez mi ehl-i ʿışḳa kerāmet hemīn-nefes

2. **yetmez mi:**
Gazel 217
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi? Yeter elbette.
13. Saña Meẕāḳī felekde eser bu yetmez mi
14. Ki ḥaşre dek süḫanuñ dil-pesend olup ḳalmış

3. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
1. Göñül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

4. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
1. Göñül göñül heves-i seyr-i bāġ yetmez mi
2. Gül ise ger ġarażuñ tāze dāġ yetmez mi

5. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
3. ʿAceb mi bülbül-i destān-serā ḫamūş olsa
4. Nevā-yı faṣl-ı ḫazān ṣavt-ı zāġ yetmez mi

6. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
5. Ne lāzım ehl-i dile şemʿ-i cemʿ ey sāḳi
6. Fürūġ-ı cām-ı ṭarab şeb-çerāġ yetmez mi

7. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
7. Cihānda gerdiş-i nüh-cām-ı çarḫı n'eylersin
8. Dü-rūze bezm-i meye bir ayaġ yetmez mi

8. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
9. Bu tengnāda hemān gūşe-gīr-i ʿuzlet ol
10. Esīr-i miḥnete künc-i ferāġ yetmez mi

9. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
11. Vüṣūl-i Kaʿbe-i ümmīde reh-ber isterseñ
12. Nişān-ı maḳdem-i Ḫıżr sürāġ yetmez mi

10. **yetmez mi:**
Gazel 433
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yetmez mi?
13. Meẕāḳī hicr ile dem-beste-i melāmet iken
14. Bu deñlü şevḳ-i dil-i bī-dimāġ yetmez mi

yıḳ-:
1. **yıḳup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **75**
Yıkmak,harap etmek.
75. Beytü'l-eṣnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

2. **yıḳup:**-*up*
Kaside 19
Mısra: **23**
Yıkmak,harap etmek.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

yıḳıl-:
1. **yıḳıldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **117**
Yıkılmak, harap olmak.
117. Yıḳıldı ḫāne-i dil tünd-bād-ı miḥnetden
118. Meded ḥarāb ḳoma beyt-i ḳalb-i vīrānı

2. **yıḳıldı:**-*dı*
Gazel 89
Mısra: **5**
Yıkılmak, harap olmak.
5. Yıḳıldı mey-kedeler ḫānumān ḫarāb oldı
6. Ne maṣṭaba ne revāḳ u ne ṭumṭurāḳı var

3. **yıḳılup:**-*up*
Gazel 413
Mısra: **5**
Yıkılmak, harap olmak.
5. Yıḳılup mey-kedeler ḫāk ile yeksān oldı
6. Ki ne eyvān ü ne ḫod ṭaḳ u revāḳı ḳaldı

yıḳılup git-:
1. **yıḳılup gitdi:**-*di*
Gazel 195
Mısra: **9**

Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, sona ermek.
9. Yıḳılup gitdi ʿimāret-kede-i ehl-i riyā
10. Kūçe-i pīr-i ḫarābāt ise maʿmūr henüz

yıl:
1. **yıl:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Sene, yıl.
15. Var iken dilde neşve-i vuṣlat
16. Biñ yıl olsa arada bu fürḳat

yi-:
1. **yidügüm:***-dü, -güm*
Kaside 17
Mısra: **118**
Yemek.
117. Āh kim bezm-i şerīfüñden olaldan mehcūr
118. İçdügüm ḫūn-ı cigerdür yidügüm loḳma-i semm

yine:
1. **yine:**
Kaside 1
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Bir melek-sīmāya dil virdüm yine ʿālemde kim
4. Dil-nüvāzum dil-pesendüm dil-peẕīrümdür benüm

2. **yine:**
Kaside 2
Mısra: **62**
Tekrar, yine.
61. Nice esrār-ı nihān eyledüm īrād ammā
62. Yine ḫurşīd-i cihān gibi ʿayāndur süḫanüm

3. **yine:**
Tarih 3
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefin
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

4. **yine:**
Tarih 3
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. İtdi mātem-kede-i dehri yine sūr-ābād
14. Şevḳ-i iḳbāl-i ciger-gūşe-i ṣadrü'l-vüzerā

5. **yine:**
Tarih 3
Mısra: **16**
Tekrar, yine.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i firūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya żiyā

6. **yine:**
Tarih 3
Mısra: **25**
Tekrar, yine.
25. Yine seyr it ciger-i düşmeni ṣad-çāk eyler
26. Böyle ser-pençe-i şiblü'l-esedi bī-pervā

7. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Oldı yine müjde-resān-ı sürūr
4. Peyk-i mübārek-ḳadem-i rūzgār

8. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Geldi yine gül gibi bī-reyb ü şek
10. Ġamzedegān-ı dijem-i rūzgār

9. **yine:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Ne deñlü āteş-i miḥnetle dil-remīde isek
8. Bu bīşenüñ yine şīr-i jiyānıyuz cānā

10. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

11. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Yine esdi nesīm-i ferruḫ-dem
2. Yine açıldı gül gibi ʿālem

12. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine gülzār-ı dil-güşā-yı cihān
4. Oldı bāġ-ı cinān ile tevʾem

13. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Yine feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül
6. Ḳomadı ehl-i dilde zerrece ġam

14. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Yine itdi terennüme āġāz
8. Bülbülān-ı hezār-gūne naġam

15. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Tekrar, yine.
63. Zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yāra
64. Yine elmās-sūdedür merhem

16. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **75**
Tekrar, yine.
75. Yine mümkin degül murād üzre
76. Midḥat-ı şeh-süvār-ı ḫoş-maḳdem

17. **yine:**
Müfret 5
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Allar giydi yine ʿarż-ı ruḫ-ı āl eyler
2. Var ise āl ile ḳaṣd-ı dil-i meyyāl eyler

18. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOs̱mānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

19. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Bu ḳadar rāyet-i şāhāne olup cilve-ṭırāz
14. İtdi pür-şevḳ yine cān u dil-i merdānı

20. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **157**
Tekrar, yine.
157. İltifātuñla yine cins-i hüner buldı revāc
158. Çoḳ zamān gerçi ʿayān olmış idi ḫüsrānı

21. **yine:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Fiġān fiġān ki yine ser-girān-ı nāz oldı
4. O ġırra-mest-i ḫumār āşinā-yı istiġnā

22. **yine:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Tekrar, yine.
25. Bu ḳadar şemʿ-i büzürg oldı yine şuʿle-şān
26. Şanasın tāb-ı derūndan ṭutuşup yandı ḫār

23. **yine:**
Müfret 10
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Nice sākin olur ʿāşıḳlaruñ sūz-ı dil-i zārı
2. Bilüñ aġyār ile yāruñ yine germ oldı bāzārı

24. **yine:**
Kaside 11
Mısra: **22**
Tekrar, yine.
21. Rūmdan Şām-ı şerīfe idicek ʿaṭf-ı ʿinān
22. ʿİzz ü iḳbāl ile hem vardı yine hem geldi

25. **yine:**
Gazel 13
Mısra: **12**
Tekrar, yine.
11. Eger gerdūn gibi bir düşmene ġālib daḫi olsañ
12. Niçe ḫaşm-ı ḳavī eyler yine baḫt-ı zebūn peydā

26. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **89**
Yine de.
89. Ben ölürsem de yine ḥaşre degin bāḳīdür
90. Es̱er-i nān u nemek maġz-ı ʿiẓāmumda benüm

27. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **91**
Yine de.
91. Yine tiryāḳ-i telāfī umarın zehr-i ġama
92. Es̱er-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

28. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **93**
Tekrar, yine.
93. Rūzedār-ı ġam iken ʿahd-i şerīfüñde yine
94. Gör ne ʿişretler olur ʿıyd-ı şıyāmumda benüm

29. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **87**
Tekrar, yine.
87. Pür oldı yine nükhet-i medḥüñle meşāmum
88. Kim rāyiḥası şām ü seḥer rūḥa ġıdādur

30. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **93**
Tekrar, yine.

93. Yekrān-ı ḫayālüñ yine bir cünbişi var kim
94. Meydān-ı taḫayyül aña bir teng-feżādur

31. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **101**
Tekrar, yine.
101. Gül-ḫīz-i ḫayāl itdi yine gülşen-i ṭabʿum
102. Bu Rūm ili kim ḫıṭṭa-i ḫoş-āb ü hevādur

32. **yine:**
Kaside 14
Mısra: **126**
Tekrar, yine.
125. Ser-germ-i vefā olsa da erbāb-ı niyāza
126. Gül-güne-i nāzı yine hem-reng-i ḫayādur

33. **yine:**
Kaside 15
Mısra: **57**
Tekrar, yine.
57. Ḳaṣd-ı ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūyuñ idüp yine
58. Dūş-ı ten-i nizāre bir iḥrām isterin

34. **yine:**
Kaside 15
Mısra: **67**
Tekrar, yine.
67. İtmām-ı naḳş-ı ḫıdmete āmādeyüm yine
68. Ḥaḳ'dan hemān müsāʿade-i tām isterin

35. **yine:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. İrdi eyyām-ı bahār esdi yine bād-ı ṣabā
2. Virdi ḫayl-i çemene taḳviyet imdād-ı ṣabā

36. **yine:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
6. Ḳurdı ṣad-dām-ı teġāfül yine ṣayyād-ı ṣabā

37. **yine:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Dil-teşne iken gül gibi itdüñ yine sīr-āb
6. Ser-çeşme-i luṭf u kerem-i dem-be-demüñden

38. **yine:**
Kaside 16
Mısra: **73**
Yine de.
73. Temkīn ile ʿarż it yine ṣad-şūr-ı civānı
74. Farḳ eylemesün kimse şebābüñ heremüñden

39. **yine:**
Gazel 17
Mısra: **15**
Tekrar, yine.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

40. **yine:**
Kaside 17
Mısra: **21**
Tekrar, yine.
21. Geldügi dem dile virdi yine ṣad-şevḳ-i cedīd
22. Ḳalmadı āyine-i sīnede jengār-ı elem

41. **yine:**
Kaside 17
Mısra: **52**
Tekrar, yine.
51. Ser-bülend-i ṣaf-ı aṣḥāb-ı yemīn kim şimdi
52. Felek eyler ser-i ser-sebz yine sevgend ü ḳasem

42. **yine:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

43. **yine:**
Gazel 18
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Meẕāḳī-veş vaṭandan dūr iken bu dār-ı ġurbetde
14. Bi-ḥamdi'l-lāh yine bir meclis-i ʿālīdeyüz cānā

44. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Ḥamdüli'l-lāh ki yine ṣadme-i ʿavn-i bārī
2. Eyledi zīr ü zeber büt-kede-i küffārı

45. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Ḥamdüli'l-lāh ki yine kāfir-i ḫod-peymānuñ
4. Oldı ṣad-pāre hele silsile-i pindārı

46. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Ḥamdüli'l-lāh ki yine dest-i nesīm-i iḳbāl
6. Dökdi aʿdā gözine gerd-i reh-i idbārı

47. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Ḥamdüli'l-lāh ki yine ṣuʿle-i taḳdīr-i ezel
8. Yaḳdı āteşlere ol ḫār u ḫas-ı inkārı

48. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ḥamdüli'l-lāh ki yine feyż-i dem-i fütūḥ
10. Rūḥ-ı Ḳudsī gibi hep ʿāleme oldı sārī

49. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Ḥamdüli'l-lāh yine pür itdi ṣadā-yı tebşīr
12. Çār-erkān-ı zemīn ile bu nüh-aḳtārı

50. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Ḥamdüli'l-lāh ki yine şükre ser-āġāz itdük
14. Ele alduḳça seḥer sübḥa-i istiġfārı

51. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **37**
Tekrar, yine.
37. Muṭrib-i şevḳ-i naġam-güster-i fetḥ oldı yine
38. Ṣad-zebānıyla işit naġme-i mūsiḳārı

52. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **39**
Tekrar, yine.
39. Müjde-i fetḥ ile pür itdi yine peyk-i nesīm
40. Güş-ı ġaflet-zede-i mest ü dil-i hūşyārı

53. **yine:**
Kaside 18
Mısra: **206**
Tekrar, yine.
205. Muṭrib-i ḫāme naġam-güsterī-i vaṣfuñ ile
206. Pür-sürūr itdi yine dāyire-i edvārı

54. **yine:**
Kaside 19
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh dem-i ʿavn-ı Ḫudā-dād oldugın gördük
2. Yine fetḥ ü fütūḥıyla cihān şād oldugın gördük

55. **yine:**
Kaside 19
Mısra: **76**
Tekrar, yine.
75. İdüp ḫūbān ile cān ṣoḥbetin rindān-ı sāġar-keş
76. Yine āmīziş-i ervāḥ u ecsād oldugın gördük

56. **yine:**
Kaside 21
Mısra: **189**
Tekrar, yine.
189. Yine pīrāne-ser bu cünbişler
190. Şāhid-i ʿunfüvān-ı maʿnādur

57. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **85**
Tekrar, yine.
85. Yine bir genc-i pür-güher açdum
86. Dile farż oldı ʿarż u iʿlāmı

58. **yine:**
Kaside 22
Mısra: **96**
Tekrar, yine.
95. Ḥaddini bilse cāhil-i ḫod-bīn
96. Yine lāzım olurdı ilzāmı

59. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **29**
Tekrar, yine.
29. Meger ki oldı yine sebzezār-ı bāġ-ı cihān
30. Nümūne-i çemen-i baḫt-ı Yūsuf-ı ṣānī

60. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **42**
Tekrar, yine.
41. Gelüp kesüp çü Sikender o sedd-i maʿhūdı
42. Aḳıtdı Mışra yine Nīl-i mevc-efşānı

61. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **120**
Tekrar, yine.
119. Binā-yı Kaʿbe göñül yapmadan ʿibāretdür
120. Bekār ḳıl yine miʿmār-ı luṭf u iḥsānı

62. **yine:**
Kaside 23
Mısra: **125**
Tekrar, yine.
125. Yine ṭırāz-ı terāne rebāb-ı şevḳ ile
126. Bu naġme-güster-i mıżrāb-ı ʿūd-ı efġānı

63. **yine:**
Kaside 24
Mısra: **85**
Tekrar, yine.
85. Yine āmāde-i ġanīmetsin
86. Bu dem-i muġtenem mübārek-bād

64. **yine:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī dil-i Cibrīli şikār itmiş iken
10. Cādū-yı ġamze degüldür yine ḫursend-i firīb

65. **yine:**
Kaside 25
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Ḥabbeẕā feyż-i luṭf-ı Rabbānī
2. İtdi ḫurrem yine dil ü cānı

66. **yine:**
Kaside 26
Mısra: **16**
Tekrar, yine.
15. Ben ol Vaṣṣāf-ı pākīze-edāyum
16. Ki vaṣf içün yine açdum dehānı

67. **yine:**
Kaside 27
Mısra: **17**
Tekrar, yine.
17. Üşdi yine başuma zünbūrveş
18. Bir niçe zāġ u zaġan-ı rūzgār

68. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Bi-ḥamdi'l-lāh yine peyk-i ṣabā vaḳt-i seḥer geldi
2. Bu yād illerde dil-berden dil-i zāra ḫaber geldi

69. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine pervāne-i şemʿ-i ġama berg-i gül-i terden
4. Telāfī-nāme-i sūz u güdāz-ı bāl ü per geldi

70. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

71. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **12**
Tekrar, yine.
11. N'ola ṣīrīn-meẕāḳ-ı leẕẕet-i güft ü şinīd olsam
12. Yine ṭūṭī-i cāna müjde-i teng-i şeker geldi

72. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **17**
Tekrar, yine.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

73. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **60**
Yine de.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

74. **yine:**
Kaside 28
Mısra: **70**
Tekrar, yine.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

75. **yine:**
Kaside 29
Mısra: **35**
Tekrar, yine.
35. Erbāb-ı ḥasedden yine feryādumı yād it
36. Ol ser-şiken-i zümre-i ḥussādı görürseñ

76. **yine:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Olsa sūz-ı ʿışḳ ile Rūḥü'l-Emīn pervānesi
4. Olmaz ol şemʿ-i żiyā-güster yine pervāne dost

77. **yine:**
Gazel 45
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Virdi yine āfītāb ʿāleme ṣad-āb ü tāb
10. İrdi cihāna temām pertev-i iḥsān-ı ṣubḥ

78. **yine:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

79. **yine:**
Gazel 50
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Görsem yüzüñi olsa yine revzen-i ümmīd
2. Ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd

80. **yine:**
Gazel 51
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Müjde kim irdi yine hengām-ı luṭf-ı Ḫān Murād
2. Gelsün alsun şevḳ ile ser-cümle nā-kāmān murād

81. **yine:**
Gazel 53
Mısra: **12**
Yine de, sonunda.
11. İrdi dāmāna daḥi çāk-i girībān ammā
12. Yine dāmānum ider çāk-i girībāna ḥased

82. **yine:**
Gazel 53
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Şevḳ ile muʿcize-perdāz-ı maḳāl oldı yine
14. Ṭūṭī-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī-yi süḫan-dāna ḥased

83. **yine:**
Gazel 58
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Yine dil-berledür meclisde ẕevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

84. **yine:**
Gazel 59
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḫazānı yine ṣafā-yı bahār

85. **yine:**
Gazel 61
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī sezā-yı laʿl-i bütān
10. Yine bir naẓm-ı ābdārum var

86. **yine:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Aynıyla.
5. Ġamzesi ber-be-girībān-ı ferāġat görinür
6. El-ḥaẕer kim bu yine mekr-i füsūnundandur

87. **yine:**
Gazel 68
Mısra: **14**
Tekrar, aynıyla.
13. N'ola miʿmār-ı gerdūn yapsa bir nev-ḳaṣr-ı ʿişret kim
14. Yine seng-i feraḥdan ṭurmayup tarḥ-ı esās eyler

88. **yine:**
Gazel 71
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Ṣurāḥīveş bile gerden-fırāz-ı naḫvet olmaḳdan
4. Yine cürʿa gibi ḫāk ile yeksān olmamuz yegdür

89. **yine:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫˇāhuñ mıdur

90. **yine:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Meylüñ ey dil yine ol serv-i ser-efrāza mıdur
2. Köhne-dāġ-ı heves-i ʿışḳ henüz tāze midür

91. **yine:**
Gazel 81
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẓaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

92. **yine:**
Gazel 81
Mısra: **16**
Tekrar, yine.
15. Bir zamān ṭutmış idi dehri ṣadā-yı Manṣūr
16. Yine ol naġme ile çarḫ-ı pür-āvāze midür

93. **yine:**
Gazel 87
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket
6. Āḫir yine Yūsuf gibi āzād olacaḳdur

94. **yine:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Aynıyla.
5. Yine evvel ẕuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḥaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

95. **yine:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

96. **yine:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Bir ayaġıyla yine lāle ayaḳlansa n'ola
10. Pāy-ı merdī-i ḳadeḥle nice bī-tāb yürür

97. **yine:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Her ne deñlü sūz-ı şevḳ-ı bāġ-ı Rūmı ṣaḳlasam
4. İmtidād-ı dūd-ı āhumdan yine maʿlūm olur

98. **yine:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Yanmış yine ol şemʿ-i żiyā-baḫşa Meẕāḳī
10. Sūz-ı dil-i pervāne-i bī-bāl ü peri gör

99. **yine:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ārzū-yı dil yine ol ḳaṣr-ı vuṣlatdur hemān
10. Kim esās-ı dil-güşāsı pāy-ı pest-i ʿişvedür

100. **yine:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Gelüp bezme yine ey duḫter-i rez cilveler ile
8. Beni çāk böyle dest-efşān iden rengīn ayaġuñdur

101. **yine:**
Gazel 115
Mısra: **10**
Gene, her zaman.
9. ʿĀṣıḳ odur ki beẕl ide ʿışḳıyla varını
10. Raġbet metāʿ-ı mihre yine müşterīdedür

102. **yine:**
Gazel 116
Mısra: **10**
Yine de, sonunda.
9. Māʾü'l-ḥuyūt-ı vuṣlata irmek muḥāldur
10. Ger Ḫıżr-ı vaḳt ise yine ḥasret çeşīdedür

103. **yine:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Cām-ı mihri sāḳī-i gerdūn yine gerdān idüp
6. Bir ḳadeḥle biñ dili şād eylesün nev-rūzdur

104. **yine:**
Gazel 121
Mısra: **15**
Tekrar, yine.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

105. **yine:**
Gazel 127
Mısra: **12**
Yine de.
11. Ne deñlü nādir ise mū-şikāf ʿişve vü nāz
12. Bu ṣanʿatuñ yine ḫıredkārı Bāḳīdür

106. **yine:**
Gazel 127
Mısra: **17**
Tekrar, yine.
17. N'ola Meẕāḳī yine dür-feşān-ı naẓm olsam
18. Bu lüccenüñ güher-i ābdārı bāḳīdür

107. **yine:**
Gazel 128
Mısra: **18**
Tekrar, yine.
17. Meẕāḳī ṣanma tehī cilvegāh-ı ḫūbānı
18. Bu ʿarṣanuñ yine bir şeh-süvārı Bāḳīdür

108. **yine:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Yine de, sonunda.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

109. **yine:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Yine, aynıyla, sonunda.
9. Dil-i ḥazīn-i Meẕāḳī güşāde olsa daḫi
10. Miṣāl-i lāle yine dāġdār-ı ḥasretdür

110. **yine:**
Gazel 143
Mısra: **12**
Tekrar, yine.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayretdür
12. Ne yaña dönse yine buṣr-ı bī-kenāra döner

111. **yine:**
Gazel 148
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

112. **yine:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Yine de.
9. Bu ḳadar ʿāṣıḳı siḥr ile helāk itmiş iken
10. Yine gör şīfte-i ġamze-i cādūyuz biz

113. **yine:**
Gazel 160
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

114. **yine:**
Gazel 160
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Yine fikr-i ser-i zülfüñle muḳayyed oluruz
6. Bize mānīʿ olamaz keş-me-keş-i ġāyilemüz

115. **yine:**
Gazel 161
Mısra: **7**
Yine de.
7. Yine ümmīd iderüz āb-ı zülāl-i vaṣluñ
8. Ṭutsa dünyāyı eger tā-be-reh-i ġāyilemüz

116. **yine:**
Gazel 163
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

117. **yine:**
Gazel 163
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Ne o ġamzelerle hem-dem ne nigehle āşināyuz
2. Yine bāde-nūş-ı ʿışḳuz yine mest-i bī-nevāyuz

118. **yine:**
Gazel 163
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

119. **yine:**
Gazel 176
Mısra: **2**
Yine de.
1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

120. **yine:**
Gazel 176
Mısra: **7**
Yine de.
7. Keşretde yine fikretimüz vaḥdet-i Ḥaḳ'dur
8. Çoḳ mı bize bu pāye riyāżet-keş-i ʿışḳuz

121. **yine:**
Gazel 182
Mısra: **8**
Yine de, sonunda.
7. Bir zinde-dil-i vuṣlat ü pejmürde-i hicrüz
8. ʿīsā-nefes olsaḳ yine rencūr-siriştüz

122. **yine:**
Gazel 190
Mısra: **4**
Yine de, gene de.
3. Cevher-i cān ile yeksān ise de ḳıymetde
4. Narḫ-ı laʿl-i leb-i yāri yine erzān buluruz

123. **yine:**
Gazel 190
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Nice rāḥat olalum terk-i diyār itmek ile
14. Ḳanda varsaḳ yine bir āfet-i devrān buluruz

124. **yine:**
Gazel 202
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Yine Cem gelse de beẕl-i şarāb-ı bezm-i luṭf itse

10. Tehī-cām-ı emel bir bāde-i ümmīd-i cūd olmaz

125. **yine:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Çemen-pīrā-yı dil-cūy-ı sirişküm eyleyüp cārī
10. Yine her bir müjemden bir niçe mīzāb göstermiş

126. **yine:**
Gazel 214
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Olup ruḫṣat yine bezm-i çemende mey-perestāne
4. Alup nergis ele cām-ı ṣarāb-ı nāb göstermiş

127. **yine:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

128. **yine:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Degüldür māh-ı nev bezm-i neşāṭ-efzā-yı rindāne
8. Felek muṭrib olup elde yine mıżrāb göstermiş

129. **yine:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine şāne ser-i zülf-i ʿabīr-efşāna el ṣunmış
2. Hezārān-dil perīşān eylemiş biñ cāna el ṣunmış

130. **yine:**
Gazel 219
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

131. **yine:**
Gazel 220
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Gelüp bezme idüp sāḳī o çeşm-i fitne-peymāsın
4. Yine peymāne-i pür-şūrı ser-şār itmek istermiş

132. **yine:**
Gazel 220
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Beşāretler yine dāmān-ı yārān-ı süḫan-dāna
14. Meẕāḳī ḫāme-i ṭabʿın güher-bār itmek istermiş

133. **yine:**
Gazel 223
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Dil yine ser-geşte-ḥāl-i şeb-çerāġ-ı ʿışḳ idi
6. İtmedin pervāne gird-i şemʿ-i bezm-ārāda raḳṣ

134. **yine:**
Gazel 232
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Fāş itdi güft ü gū-yı nigeh sırr-ı ʿışḳumı
10. Ḥaḳḳā ki bāʿiṣ oldı yine keşf-i rāza tīġ

135. **yine:**
Gazel 241
Mısra: **13**
Yine de.
13. Her ne deñlü gürsine-çeşm-i ümīd isek yine
14. Biz sımāṭ-ı ārzūda dest-i pişīn olmaduḳ

136. **yine:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Sāġar-ı mihr olsa da cām-ı ṣarāb-ı nāb-ı ʿışḳ
2. Tīre-rūz-ı ẓulmet-i ġamdur yine erbāb-ı ʿışḳ

137. **yine:**
Gazel 257
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Berḳ ursa yine sīnede envār-ı maḥabbet
4. Bir ẕerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

138. **yine:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Mevc ursa yine dilde yem-i şevḳi telāḳi
10. Bir ḳaṭre iken lücce-i ʿummān olabilsek

139. **yine:**
Gazel 257
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Olsañ yine ol mihr-i dil-efrūza muḳābil
12. Āyīne gibi vālih ü ḥayrān olabilsek

140. **yine:**
Gazel 257
Mısra: **20**
Tekrar, yine.
19. Hem-nām-ı ḫudāvend-i rüsül ṣadr-ı muʿaẓẓam
20. ʿAhdinde yine fāyiḳü'l-aḳrān olabilsek

141. **yine:**
Gazel 257
Mısra: **28**
Tekrar, yine.
27. Fermān-ber olup emrine gerdūn gibi dāyim
28. Ḫıdmetde yine ber-zede-dāmān olabilsek

142. **yine:**
Gazel 259
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Ey ġam yine cān u dil-i nā-şāda mı geldüñ
2. Ṣad-derd ile Mecnūna mı Ferhāda mı geldüñ

143. **yine:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Bu lücce-ḫīz-i taḥayyürde fülk-i dil ḳalmaz
8. Yine müsāʿade-i rūzgār olur giderek

144. **yine:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine ey murġ-ı çemen naġmelerüñ var senüñ
2. Var ise ol gül-i terden ḫaberüñ var senüñ

145. **yine:**
Gazel 264
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

146. **yine:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Böyle rengīn naġamāt itse n'ola gülşende
4. Faṣl-ı gül oldı yine feyż-resān-ı bülbül

147. **yine:**
Gazel 267
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Gör esīr-i vādī-i ehl-i heves oldı yine
12. Sedd-i İskender gibi bir sedd-i rāh ister göñül

148. **yine:**
Gazel 267
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Ey Meẕāḳī gör yine sevdāsını pīrāne-ser
14. Bir sehī-ḳad şeh-levend-i keç-külāh ister göñül

149. **yine:**
Gazel 274
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Ṣad-müjde kim ḳuruldı yine bezm-i bāġ-ı gül
2. Virdi sebū-yı ġonceye revnaḳ ayaġ-ı gül

150. **yine:**
Gazel 275
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Seḥergeh aldı ele cām-ı ḫoş-güvārını gül
2. Getürdi şevḳe yine ʿandelīb-i zārını gül

151. **yine:**
Gazel 276
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Hezār-müjde ki irdüñ bahāra ey bülbül
2. Çemende başla yine āh ü zāra ey bülbül

152. **yine:**
Gazel 283
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Ṭutdı dünyāyı yine baḥr-i muḥīṭ-ı giryem
12. Anca bu çarḫ-ı felek ḥalḳa-i girdāb degül

153. **yine:**
Gazel 286
Mısra: **4**
Yine de.
3. Rindān-ı Ḫudā gerçi tehī-kīsedür ammā
4. İtmez yine gencīne-i Ḳārūna tenezzül

154. **yine:**
Gazel 288
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Feryāduña itmiş yine ġamzeñ gibi derkār
8. Her bir müje bir ḫançer-i bürrān-ı teġāfül

155. **yine:**
Gazel 292
Mısra: **17**
Tekrar, yine.

17. Müjde Meẕāḳī esdi yine bād-ı nev-bahār
18. Şimden gerü güşāde-dil-i bāġ-ı ʿişret ol

156. **yine:**
Gazel 298
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine ʿāşıḳ olup bād-ı ṣabāveş bī-ḳarār olsam
2. Ṭolaşsam ʿālemi āḫir muḳīm-i kūy-ı yār olsam

157. **yine:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Miṣāl-i sāġar-ı gül yine leb-rīz olsa cām-ı mül
6. Çemende meclis-ārā-yı ṣarāb-ı ḫoş-güvār olsam

158. **yine:**
Gazel 299
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Gülşende yine çeşm-i terüm eyledüm icrā
8. Ol serv-ḳadi seyr-i leb-i cūya getürdüm

159. **yine:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Belki ṣabr eyler idüm kāviş-i dāġ-ı ḥasede
10. Yine maḥsūde olur cism-i nizārum bilsem

160. **yine:**
Gazel 303
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Yine Mecnūn gibi ser-geşte olurdum andan
14. Kim ola silsile-cünbān-ı devārum bilsem

161. **yine:**
Gazel 306
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Şitā geçse nesīm esse yine yaz olduġın görsem
2. Nihāl-i gülde bülbül āşiyān-sāz olduġın görsem

162. **yine:**
Gazel 306
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine her ṣubḥ-dem ṣad-şevḳ ile ṣaḥn-ı gülistānda
4. Hezārān-murġ-ı ḫoş-lehçe hem-āvāz olduġın görsem

163. **yine:**
Gazel 306
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Çemen bezminde bülbüller fiġān itdükçe mestāne
8. Yine her ġonce ser-mest-i mey-i nāz olduġın görsem

164. **yine:**
Gazel 309
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. ʿAks-i ruḫ-ı sāḳī düşicek cām-ı şarāba
6. Peymāne-i mihr oldı yine elde ayaġum

165. **yine:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Düzdīde-nigehle yine bir āfet-i devrān
10. Ġāret-zede itdi ser ü sāmān-ı ferāġum

166. **yine:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Yine sulṭān-ı bahār akçe niṣār itmekde
8. Naḳd-i ezhār ile pür rāh-güẕārın görelüm

167. **yine:**
Gazel 311
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Serv-ḳadler yine gülşende ḫırāmān oldı
12. Nāz ile ḫūblaruñ geşt ü güẕārın görelüm

168. **yine:**
Gazel 311
Mısra: **13**
Tekrar, yine.
13. Cūybār oldı yine çehre-nümā-yı gülşen
14. Şāhidān-ı çemenüñ leyl ü nehārın görelüm

169. **yine:**
Gazel 312
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

170. **yine:**
Gazel 312
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Yine ezhār-ı çemen zīb-i ḫıyābān oldı
6. Ferş-i berg-i gül ile rāh-güẕārın görelüm

171. **yine:**
Gazel 313
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Yaḳdı yandurdı beni āteş-i sūzān-ı elem
2. Demidür ḳana boyansa yine çeşm-i pür-nem

172. **yine:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī nice āh itmeyeyüm oldı yine
10. Rūz-ı ʿişret şeb-i ġam sūr-ı meserret mātem

173. **yine:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine dil-mürde iken kesb-i ḥayāt eyliyelüm
4. Vāḳıf-ı muʿcize-i ʿĪsī-i Meryem olalum

174. **yine:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Bir nefes ṭurmayalum ḫūn-ı kebūter çekelüm
8. Bir nice gün yine yārān ile hem-dem olalum

175. **yine:**
Gazel 314
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī hem içüp hem yine cehd eyleyelüm
10. Maẓhar-ı himmet-i ʿallāme-i ʿālem olalum

176. **yine:**
Gazel 316
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Keyf-i meyle yine merdāne ḫurūşān olalum
6. Düşmeni naʿra-i ser-mest ile medhūş idelüm

177. **yine:**
Gazel 326
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Sāḳī yine cām-ı mey-i pür-cūş görinsün
2. Dilde heves-i būs-ı leb-i nūş görinsün

178. **yine:**
Gazel 326
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Mestāne ḫırāmuñla yine cilveler eyle
6. Her gūşede ṣad-cünbiş-i medhūş görinsün

179. **yine:**
Gazel 333
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Gel ey dil sīnede şevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine ẕevḳ-āşinā-yı şoḥbet-i dīrīnemüz sensin

180. **yine:**
Gazel 334
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āşüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

181. **yine:**
Gazel 347
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine ol şeh-süvār-ı ʿişve çevgān-bāz-ı nāz olmış
4. Felek gūy-ı ser-i mihri aña ṭop itmesün n'itsün

182. **yine:**
Gazel 352
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Çeşmi şemşīr-i ġażab der-kef müheyyādur yine
4. Yār yanında meded tīġ-ı sitem añılmasun

183. **yine:**
Gazel 361
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Döşenüp ṣaḥn-ı gülistāna nihālī-i çemen
2. Yine yerlü yerine geçdi ehālī-i çemen

184. **yine:**
Gazel 361
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Ṣaḥn-ı gülzārda bülbül hemen efġān itsün
4. Buldı revnaḳ yine güllerle ḥavālī-i çemen

185. **yine:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine ol lāle-ḫaṭ ḳadd-i ḫırām-engīz göstersün
2. Ḳıyāmetler ḳoparsun ṣūr-ı rest-ā-ḫīz göstersün

186. **yine:**
Gazel 362

Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Yine meydān-ı istiġnāda ʿuṣṣāḳa neler eyler
6. Semend-i nāza ol āfet hele mehmīz göstersün

187. **yine:**
Gazel 362
Mısra: **12**
Tekrar, yine.
11. Siyeh-mest eylesün rindānı cām-ı lāle-reng-i mey
12. Yine gül-gūn-ı bāde cilve-i şeb-rīz göstersün

188. **yine:**
Gazel 362
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Meẕāḳī vaṣf idüp kilk-i leṭāfetle leb-i yāri
14. Yine bāġ-ı süḫanda ġonce-i nev-ḫīz göstersün

189. **yine:**
Gazel 366
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Düşdi Meẕāḳī tāze-zebān semtine göñül
14. Peyk-i ḫayāl oldı yine rū-be-rāh-ı nev

190. **yine:**
Gazel 371
Mısra: **18**
Tekrar, yine.
17. Gör Meẕāḳī'yi nice mest-i ḫarāb itmişler
18. Gördüm olmış yine üftāde-i reh mestāne

191. **yine:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Ġamzesin gör ki yine meclis-i ʿişve ḳurmış
6. Bādesi laʿl-i leb ü cām-ı zeḳan peymāne

192. **yine:**
Gazel 375
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Fetīl-i ʿışḳ ile yandı yine derūnum āh
4. Nedür bu sūz-ı ciger āh-ı cilve-sāzumda

193. **yine:**
Gazel 388
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Derkār idüp kilīd-i nāzı
6. Eyle yine feṯḥ-i bāb-ı ʿişve

194. **yine:**
Gazel 388
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Olsun yine çīre-dest-i ġamze
10. Bürḳaʿ-figen-i ḥicāb-ı ʿişve

195. **yine:**
Gazel 389
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Ṣaḥn-ı meclisde yine duḫter-i rez raḳṣ itse
8. Ber-ṭaraf sāḫte-i ḳayd-ı liṣām olsa bize

196. **yine:**
Gazel 389
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Ṭutsa dünyāyı yine ġulġule-i nūş-ā-nūş
12. Ruḫṣat-ı ṭanṭana-i şöhret-i tām olsa bize

197. **yine:**
Gazel 390
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Mest iken ḫāl-i ruḫ-ı yāri yine şemm itsek
4. Nükhet-i müşg-i Ḫuten ʿıṭr-ı meşām olsa bize

198. **yine:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Geldi faṣl-ı gül ü mül devr-i kebāb-ı tāze
2. Yine pīrāne sere düşdi şebāb-ı tāze

199. **yine:**
Gazel 393
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Hücūm eyler yine ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze bī-pervā
4. Görise fi'l-meṣel ṣad-Rüstem ü Sührāb bir yirde

200. **yine:**
Gazel 394
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Başılmış ṣaḥn-ı mey-ḫāne yine vīrān olup ḳalmış
12. Şikest olmış sebū bir yirde vü peymāne bir yirde

201. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

202. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Faṣl-ı gül vaḳt-i çemen ṣafḥa-i bāġ oldı yine
2. Lāle cām aldı ele devr-i ayaġ oldı yine

203. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. Miske minnet mi çeker şimdi meşām-ı bülbül
4. Būy-ı gül laḫlaḫa-i maġz-ı dimāġ oldı yine

204. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **6**
Tekrar, yine.
5. Bād-ı nev-rūzı ile cūş u ḫurūş eyleyelüm
6. Mevsim-i şūriş-i eyyām-ı ferāġ oldı yine

205. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **8**
Tekrar, yine.
7. Görüp ol serv-ḳadi lāle-ḫadı gülşende
8. Şerḥalar sīnede pirāye-i dāġ oldı yine

206. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Reh-i gülzārı ʿayān idi nesīm-i seḥerī
10. Ber-ṭaraf-sāz-ı ġam-ı ḳayd-ı sürāġ oldı yine

207. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **12**
Tekrar, yine.
11. Bülbül ü ṭūṭīyi gör ṣaḥn-ı çemende şimdi
12. Şevḳ ile taʿna-zen-i zāġ u kelāġ oldı yine

208. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **14**
Tekrar, yine.
13. Tīre-rūz-ı ġama ṣad-müjde Meẕāḳī ki bugün
14. Sāḳi vü sāġar-ı mey çeşm ü çerāġ oldı yine

209. **yine:**
Gazel 405
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. ʿIşḳ ile ʿāşık yine pür-şevḳ olur pīr olsa da
2. Rind olan çekmez keder ʿālemde dil-gīr olsa da

210. **yine:**
Gazel 405
Mısra: **7**
Tekrar, yine.
7. Bu ne ḫayretdür yine penbe-be-gūş ġafletimüz
8. Şeş-cihet ger pür-ṣadā-yı çār-tekbīr olsa da

211. **yine:**
Gazel 405
Mısra: **15**
Tekrar, yine.
15. Ṭāliʿi gör biz tehī-fitrāk ümīdine yine
16. Her ṭarafdan cilveger ṣad-güne naḫçīr olsa da

212. **yine:**
Gazel 407
Mısra: **11**
Tekrar, yine.
11. Dil itdi yine sīnede bir tāze ser-āġāz
12. Her naġmede bir perde-i ṭanbūra ṭoḳındı

213. **yine:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Bir daha, tekrar, gene.
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

214. **yine:**
Gazel 411
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

215. **yine:**
Gazel 414
Mısra: **18**
Tekrar, yine.
17. Meẕāḳī varmaġa imkān olaydı āṣaf-ı ʿahdüñ
18. Yine yanında biraz ḳadr u iʿtibārum olaydı

216. **yine:**
Gazel 414
Mısra: **22**
Tekrar, yine.
21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki zāt-ı cūd-pesendi
22. Ḫudā vireydi yine zuḫr-ı iftiḫārum olaydı

217. **yine:**
Gazel 419

Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī beni gördükçe olur rū-gerdān
10. Meyli yārüñ yine aġyār-i girān-cāna gibi

218. **yine:**
Gazel 420
Mısra: **9**
Tekrar, yine.
9. Ṣunsun yine Meẕāḳī'ye bir cām-ı lālefām
10. Sāḳī-i nāz-perver-i rindān-ı bezm-i mey

219. **yine:**
Gazel 424
Mısra: **1**
Tekrar, yine.
1. Yine bir dil-rübā-yı hercāyī
2. İtdi āvāre pīr ü bernāyı

220. **yine:**
Gazel 428
Mısra: **3**
Tekrar, yine.
3. Yine virdi meşām-ı cāna ṣafā
4. Būy-ı ʿanber-şemīm-i nev-rūzī

221. **yine:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Tekrar, yine.
9. Ey Meẕāḳī açıldı baḫt-ı çemen
10. Yine esdi nesīm-i nev-rūzī

222. **yine:**
Gazel 430
Mısra: **2**
Tekrar, yine.
1. Zihī teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mıṣrı yine bir Yūsuf-ı ṣānī

223. **yine:**
Gazel 430
Mısra: **4**
Tekrar, yine.
3. N'ola naḳş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

224. **yine:**
Gazel 436
Mısra: **5**
Tekrar, yine.
5. Nev-bahār irse yine olsa nesīm-i dil-güşā
6. Laḫlaḥa-sāy-ı şemīm-i müşg-i nāb-ı ṭurresi

yir bul-:
1. **yir bulmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yer bulmak.
5. Ġamze ḳan dökmezdi çeşmi aña ruḫṣat virmese
6. Fitne yir bulmazdı ger ṭarf-ı külāhı olmasa

yir yir söylen-:
1. **yir yir söylene:**-*e*
Kaside 28
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yer yer/bazen söylenmek/anlatılmak.
69. Hemīşe tā ki şehristān içinde söylene yir yir
70. Bugün şehre yine bir ḳāṣid-i ehl-i sefer geldi

yirlere dökül-:
1. **yirlere döküldi:**-*di*
Gazel 409
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerlere dökülmek.
7. Döküldi yirlere mīnā-ṣurāḥī-i bāde
8. Ne çāre derd-i sere şīşe-i gül-āb tehī

yoġ iken:
1. **yoġ iken:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yokken.
5. Pīş-i desti heves-i bī-hude-iḳdām ancaḳ
6. Genc-i vaṣla yoġ iken ruḫṣat-ı gencūr henüz

yoġ(h)/(sa) ise:
1. **yoġ ise:**
Gazel 295
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yoksa.
15. Yār olmayıcaḳ ẕevḳ-i ḫayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

2. **yoġ ise:**
Gazel 357
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yoksa.
5. Sende yoġ ise ārzū-yı ẕevḳ-i şehādet
6. Meydān-ı maḥabbetde tek ü tāz idemezsin

3. **yoġsa:**
Gazel 213
Mısra: **5**
Yoksa.
5. Nedür bu fenn-i şīve ġamze-i cānānede yoġsa
6. Kitāb-ı ʿişveden çeşmi henüz bir bāb göstermiş

4. **yoḫsa:**
Kaside 18
Mısra: **171**
Yoksa, aksi halde.
171. Mālik-i Yūsuf-ı naẓm olduġumı gör yoḫsa
172. Germ olur şāhid-i gül-çehrelerüñ bāzārı

5. **yoḫsa:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Yoksa.
3. Nā-murādān-ı cihān gelsün murādın istesün
4. Yoḫsa el virmez cihānda ādeme her ān Murād

6. **yoḫsa:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Yoksa.
9. Böyle neden ṭarz-ı ḫāṣ yoḫsa Meẕāḳī yine
10. Yār-i nevādir-pesend nādire-ḫᵛāhuñ mıdur

7. **yoḫsa:**
Gazel 80
Mısra: **2**
Yoksa.
1. Henüz ey ġonçe-dehen reng-i ruḫuñ tāze midür
2. Yoḫsa bu tāb u ṭarāvet eşer-i ġāze midür

8. **yoḫsa:**
Gazel 80
Mısra: **12**
Yoksa.
11. Şimdi mi ṭoldı felek naʿra-i mestāne ile
12. Yoḫsa bu şıyt u şadā bir kühen-āvāze midür

9. **yoḫsa:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Yoksa.
9. Köhne-dāġ-ı dilimüz tāzeledüñ ey muṭrib
10. Yoḫsa ol naġme-i dil-sūz nev-āġāze midür

10. **yoḫsa:**
Gazel 138
Mısra: **14**
Yoksa, aksi halde.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

11. **yoḫsa:**
Gazel 282
Mısra: **11**
Yoksa, aksi halde.
11. Sūz u güdāz-ı āh gerek yoḫsa ey göñül
12. Her bu'l-heves muvāfıḳ-ı sūr-ı nefes degül

12. **yoḫsa:**
Gazel 284
Mısra: **6**
Yoksa, aksi hâlde.
5. Nişān-ı mihr ü maḥabbet dü-çeşm-i giryāndur
6. Ṣaded güvāhdadur yoḫsa müddeʿāda degül

13. **yoḫsa:**
Gazel 383
Mısra: **7**
Yoksa, aksi halde.
7. Meh-i Yūsuf-cemālinden kişi dūr olmasun yoḫsa
8. Meşām-ı cān-ı ʿāşıḳ ḳanda būy-ı pīrehen ḳanda

yo(ġ)k:
1. **yoḳ:**
Kaside 1
Mısra: **64**
Yoktur.
63. Bunca demdür ʿazm-i rāh-ı ḫāk-i ʿizzet itmedüm
64. Cürme ḥad yoḳ bu velī cürm-i kebīrümdür benüm

2. **yoḳ:**
Kaside 1
Mısra: **73**
Yoktur.
73. Yoḳ sipihre minnetüm teʿsīr-i naʿt-ı dil-keşüñ
74. ʿĀlem-i endīşede çarḫ-ı esīrümdür benüm

3. **yoḳ:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Yoktur.
17. Gevezn ile ġazāl u rūbeh ü ḫargūşe ġayet yoḳ
18. Şaġāl u gürg ile ġayrı şikārı kim şümār eyler

4. **yoḳ:**
Kaside 10
Mısra: **64**
Yoktur.
63. Nice şehzāde ki gül-ġonçe-i bāġ-ı dildür
64. Yoḳ nihādında anuñ kāviş-i ḫār-ı āzār

5. **yoḳ:**
Kaside 10
Mısra: **135**
Yoktur.

135. Yoḳ naẓīrüm diyü daʿvā-yı teferrüd itsem
136. Hep ider münkir olanlar baña ʿarż-ı iḳrār

6. **yoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Dīdede medd-i naẓar yoḳ kime iẓhār eyler
10. Cilveler kim görinür serv-i ḫırāmumda benüm

7. **yoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḫi ḫalḳa-i dāmumda benüm

8. **yoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Yoktur.
13. Nār-ı ḥasretle yanar ṭurma süveydā-yı derūn
14. Yoḳ velī būy-ı ṣafā ʿanber-i ḫāmemde benüm

9. **yoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Yoktur.
37. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i aʿẓam
38. Kim yoḳ aḳrānı ṣanemā dīd-i ʿiẓāmumda benüm

10. **yoḳ:**
Kaside 17
Mısra: **81**
Yoktur.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eṣer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı ṣebnem

11. **yoḳ:**
Kaside 18
Mısra: **69**
Yoktur.
69. Vüsʿat-i ḫandaḳ-ı pehnāsına ḫod ġāyet yoḳ
70. ʿUmḳı ḫod Ḫīra ider çeşm-i ülü'l-ebṣārı

12. **yoḳ:**
Kaside 18
Mısra: **153**
Yoktur.
153. Yoḳ müşevveş-dil olur devr-i şerīfüñde meger
154. Eyleye şāne perīṣān ser-i zülf-i yārı

13. **yoḳ:**
Kaside 19
Mısra: **52**
Yoktur.
51. Süḫandān-ı müsellemdür maʿārif-senc-i ʿālemdür
52. Ki her fende naẓīri yoḳ bir üstād olduġın gördük

14. **yoḳ:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı vuṣlat yoḳ
6. Nümāyān ḳaṣr-ı vālā-yı temennā nerdübān ġāyib

15. **yoḳ:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Yoktur.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

16. **yoḳ:**
Kaside 21
Mısra: **161**
Yoktur.
161. Baḥr-i medḥüñde yoḳ şitāba mecāl
162. Ḳulzüm-i bī-gerān-ı maʿnādur

17. **yoḳ:**
Kaside 23
Mısra: **144**
Yoktur.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ zerre deñlü noḳṣānı

18. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 33
Mısra: **2**
Yoktur.
1. Ben mest ü cān mest ü göñül ṣubḥ u şām mest
2. Yoḳdur felekde bencileyin bir müdām mest

19. **yoḳ:**
Gazel 39
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Yoḳ ḳalemlerde Meẕāḳī ṭabʿ-ı zerkāruñ senüñ
10. Kilk-i yārān itmesün ol ḫāme-i zer-keşle baḥs

20. **yoḳ:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Yoktur.
3. Nīl-i vuṣlat mümteniʿ ḳatʿ-ı temennā ḫod muḫāl
4. Yoḳ haḳīḳatdan eṣer terk-i mecāz itmek de güc

21. **yoḳ:**
Gazel 42
Mısra: **11**
Yoktur.
11. Müşkilāt-ı ʿışḳa ḥad yoḳ līk şevḳ-i vaṣl ile
12. Hep ḳolay ammā taḥammül fürḳat-i dildāra güc

22. **yoḳ:**
Gazel 70
Mısra: **3**
Yoktur.
3. Tef ü tāb-ı tecellī-i cemāl-i yāra tāḳat yoḳ
4. Nigeh-sūz olmadan ḥasretle mehcūr olmamuz yegdür

23. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **1**
Yoktur.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

24. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **2**
Yoktur.
1. Bu deñlü sūziş-i ġamla nümūd-ı peykerüm yoḳdur
2. Ser-ā-ser āteşüm ammā vücūd-ı aḫkerüm yoḳdur

25. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **4**
Yoktur.
3. Yanup cism-i nizārum cümleten ber-bād-ı ʿışḳ oldı
4. Vücūdumdan eṣer bir tūde-i ḫākisterüm yoḳdur

26. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **6**
Yoktur.
5. N'ola ṣahbā diyü nūş itdügüm ḫūn-ı derūn olsa
6. Elümde sāġar-ı ʿişret yanumda dil-berüm yoḳdur

27. **yoḳ:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

28. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **8**
Yoktur.
7. Taṣavvur çoḳ velī būs u kenār-ı yāra imkān yoḳ
8. ʿAceb naḫl-i temennāyum ki hīç berg ü berüm yoḳdur

29. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **10**
Yoktur.
9. Göñül pervāne-i mürde çerāġ-ı genc-i ḥasretdür
10. O meclis içre kim tābende şemʿ-i enverüm yoḳdur

30. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Felekde beyt-i maʿmūr-ı sipihre iltifāt itmem
12. Benüm Mecnūn gibi vīrāneden ġayrı yerüm yoḳdur

31. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **14**
Yoktur.
13. Meẕāḳī ḫ̇āce-i bāzār-ı ʿirfān oldum ammā kim
14. Henüz ser-riṣte-i taḥsīne lāyıḳ gevherüm yoḳdur

32. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **1**
Yoktur.
1. Neṣāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

33. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **2**
Yoktur.

1. Neşāṭ-ı ʿışḳ ile ʿālemde dil-gīr olduġum yoḳdur
2. Hezār-ı naġme-sencüm murġ-ı taṣvīr olduġum yoḳdur

34. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **4**
Yoktur.
3. Ne lāzım sübḥa-i ṣad-dāne-i zerḳ ü riyā elde
4. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı tezvīr olduġum yoḳdur

35. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **6**
Yoktur.
5. Doyar mı ʿāşıḳ-ı şeydā meger ḫᵛān-ı melāḥatdan
6. Gürisne-çeşm-i dīdārum ki hīç sīr olduġum yoḳdur

36. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **8**
Yoktur.
7. Miṯāl-i lāle ṣad-pāre olup tīġ-ı maḥabbetle
8. Siper-berdūş-ı defʿ-i zaḫm-ı şemşīr olduġum yoḳdur

37. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **10**
Yoktur.
9. İdüp āmāde āteş-gīre-i himmet müdārāmı
10. Zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr olduġum yoḳdur

38. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Cünūn-ı ʿışḳ-ı ṣaḥrā-neverd-i bād-peymāyum
12. Benüm Mecnūn gibi pā-bend-i zencīr olduġum yoḳdur

39. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **14**
Yoktur.
13. Ṣafā-yı āb-ı Ḫıżr-ı ʿışḳ pīri nev-civān eyler
14. Henüz şevḳ-i maḥabbetle daḥi pīr olduġum yoḳdur

40. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **16**
Yoktur.
15. Ben ol ferzāne-ṣayyād-ı hümā-ṣayd-ı ḫayālüm kim
16. Bu deşt içre tehī fitrāk-ı naḫçīr olduġum yoḳdur

41. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 153
Mısra: **18**
Yoktur.
17. Meẕāḳī nev-be-nev tāze-edādur naẓm-ı rengīnüm
18. Rūfügār-ı kelām-ı köhne-taʿbīr olduġum yoḳdur

42. **yoḳ:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Tende yoḳ ṭāḳat u biz rāh-revān-ı ʿışḳuz
6. Āh kim pāy-be-gil ḳaldı bizüm rāhilemüz

43. **yoḳ:**
Gazel 163
Mısra: **14**
Yoktur.
13. N'ola ḫod-fürūş olursaḳ bu ġazelle biz Meẕāḳī
14. Ki revāc-ı güft ü gū yoḳ yine böyle ḫoş-edāyuz

44. **yoḳ:**
Gazel 167
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Yanmaḳda göñül ʿışḳ ile yoḳ tāb-ı şikāyet
6. Ol āteş-i cān-sūzda ʿömr-i şerer olmaz

45. **yoḳ:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Yoḳ meylimüz Meẕāḳī cihān nakşına velī
10. Sırrü'l-ḫalīfe-senc-i şuver-bend-i ʿālemüz

46. **yoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **16**
Yoktur.
15. Ābı āteş āteşi berḳ-efken-i pindār ider
16. Himmet-i pīr-i muġāna yoḳ hele inkārımuz

47. **yoḳ:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Yoḳ şām-ı hicre ṭāḳat ü ṭoġmaz o meh-liḳā
6. Ḳaldı ṣabāḥ-ı ḥaşre ṭulūʿ-ı sitāremüz

48. **yoḳ:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Yoktur.
1. Bende yoḳ ṭāḳat ü dil ṭālib-i ṣad-şūr henüz
2. Saltanat buldı ḫalel şāh ise maġrūr henüz

49. **yoḳ:**
Gazel 201
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Cihānı ġamze ḳırar naḳd-i vaṣla ruḫṣat yoḳ
10. Var ise ḳātil-i ʿuṣṣāḳa ḫūn-bahā düşmez

50. **yoḳ:**
Gazel 203
Mısra: **13**
Yoktur.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

51. **yoḳ:**
Gazel 226
Mısra: **5**
Yoktur.
5. ʿUṣṣāḳ-ı zāra ruḫṣat-ı yek-naẓra yoḳ velī
6. Ḫūbāna hem teġāfül ü hem iḥtirāz farż

52. **yoḳ:**
Gazel 229
Mısra: **11**
Yoktur.
11. Kimi ḫᵛāb-ı ferāġatda kiminde gūş-ı raġbet yoḳ
12. Kim eyler böyle ʿaṣruñ bir alay kūr u kerinden ḥaẓ

53. **yoḳ:**
Gazel 238
Mısra: **10**
Yoktur.
9. Ṣad-nev-bahār geldi vü itdi güẕer henüz
10. Naḫl-i emelde yoḳ eṯer-i berg ü bār ḫayf

54. **yoḳ:**
Gazel 241
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

55. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **1**
Yoktur.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

56. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Yoktur.
1. Āvāre-i ber-geşte-diyārum vaṭanum yoḳ
2. Bülbül-beçe-i köhne-bahārum çemenüm yoḳ

57. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Yoktur.
3. Pervāne-i miḥnet-kede-i mürde-çerāġum
4. Bir nīm-żiyā şemʿa sezā encümenüm yoḳ

58. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **6**
Yoktur.
5. Ol rind-i tehī-dest-i ḫarābāt-nişīnem
6. Ölsem de eger nīm-bahā-yı kefenüm yoḳ

59. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **8**
Yoktur.
7. Müstaġnī-i elmās-fürūşān-ı cihānem
8. Hīç sīne-i ṣad-pārede dāġ-ı kühenüm yoḳ

60. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **10**
Yoktur.
9. Hep semt-i fenā olsa n'ola sevḳ-i kelāmum
10. İṯbāt-ı vücūd eyleyecek ġayrı fenüm yoḳ

61. **yoḳ:**
Gazel 246
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḫayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

62. **yoḳ:**
Gazel 247
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Bu meclisde gül-āb-ı rūy-ı raġbet şāl-ı ʿizzet yoḳ
6. Şemīm-i ʿanber ile deste-i micmerden el çekdük

63. **yoḳ:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Yoktur.

5. Yoḳ ruḫṣat-ı neẕẕāre ruḫ-ı dil-bere ḥayfā
6. Ey ḥaḳ naẓar-ı dīde-i ḫūnbārda ḳalduñ

64. **yoḳ:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Ey dil irişüp şām-ı ġam u sāġar-ı mey yoḳ
8. Bī-şemʿ-i ṭarab böyle şeb-i tārda ḳalduñ

65. **yoḳ:**
Gazel 286
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Yoḳ minnetimüz ẕerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

66. **yoḳ:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
10. Tāb-ı temūz-ı ġamda benüm sāyebānum ol

67. **yoḳ:**
Gazel 291
Mısra: **11**
Yoktur.
11. Ey girye bende ḳuvvet-i güftāra yoḳ mecāl
12. Sen mācerā-yı çeşm-i tere tercümānum ol

68. **yoḳ:**
Gazel 295
Mısra: **18**
Yoktur.
17. Ḥaḳḳā ki Meẕāḳī süḫan-ārā-yı cihānsın
18. Yoḳ şimdi naẓīrüñ bilürüz biz daḥi var ol

69. **yoḳ:**
Gazel 299
Mısra: **15**
Yoktur.
15. Tāb-ı sitem-i ġamzeye yoḳ ṭāḳati gördüm
16. Bī-çāre dili sāye-i gīsūya getürdüm

70. **yoḳ:**
Gazel 351
Mısra: **11**
Yoktur.
11. Bir cāy-ı ṣafā yoḳ gibi gülzār-ı cihānda
12. Var ise eger bir dil-i ḫoşnūd bulunsun

71. **yoḳ:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Yoktur.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

72. **yoḳ:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Yoktur.
3. Güli yoḳ bülbüli yoḳ gül-sitānuñ şiddet-i deyden
4. İdermiş ādemi hengāme-i bād-ı ḫazān düşmen

73. **yoḳ:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Yoktur.
5. Visāl ümmīdin eyler çoḳ reh-i imkān-ı ruḫṣat yoḳ
6. Olur maḳṣūre-i vuṣlat bu güne nerdübān düşmen

74. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 371
Mısra: **15**
Yoktur.
15. Dāyimā mest-i müdām olmada ʿālem yoḳdur
16. ʿĀrif oldur gehi huşyār ola geh mestāne

75. **yoḳ:**
Gazel 393
Mısra: **11**
Yoktur.
11. Biz ol müşkil-pesend-i kām-ı ʿışḳuz iʿtināmuz yoḳ
12. Müyesser olsa da ṣad-maṭlab-ı nā-yāb bir yirde

76. **yoḳ:**
Gazel 393
Mısra: **14**
Yoktur.
13. Meẕāḳī çehre-sā-yı āsitān-ı pīr-i ʿışḳ ol kim
14. O derden ġayrı yoḳ ümmīd-i feṯḥ-i bāb bir yirde

77. **yoḳ:**
Gazel 395
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Hücūm-ı ġamzeye cānā göñülde ṭāḳat yoḳ
8. Bu dest-bürdi dil-i bī-ḳarāra gösterme

78. **yoḳ:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Yoktur.
9. Ṭabīb-i mihribān yoḳ sūde-i elmāsa el virmez
10. Bu güne mübtelā-yı zaḫm-ı nāsūr olmasun kimse

79. **yoḳ:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Meclise sūz-ı perī yoḳ sāḳī gül-çehre velī
8. Feyż-baḫş-ı dil ü cān olmada ammā ne idi

80. **yoḳ:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Geldi irişdi şām-ı ġam u cām-ı bāde yoḳ
8. Bir şemʿ daḥi bu şeb-i tāra bulunmadı

81. **yoḳ:**
Gazel 438
Mısra: **6**
Yoktur.
5. Ṣaḥn-ı bismilgeh-i ʿuşşāḳı temāşā itdüm
6. Nesne yoḳ ṣad-ser-i āġuşte-be-ḫūndan ġayrı

82. **yoḳ:**
Gazel 439
Mısra: **16**
Yoktur.
15. Baña ṣor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

83. **yoḳ:**
Gazel 439
Mısra: **18**
Yoktur.
17. Ṭuhfe-i naẓm-ı Meẕāḳī n'ola olsa maḳbūl
18. Ṣāʿirüñ nesnesi yoḳ şiʿr-i terinden ġayrı

84. **yoġ:**
Kaside 12
Mısra: **12**
Yoktur.
11. Gör ki nice bī-dīn idi ol ḫāyin-i devlet
12. Ki_anda yoġ idi ʿahd ile peymān-ı zamāne

85. **yoġ:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Yoktur.
3. Mey-i ṣāf olmaz ise ḫūn-ı ciger nūş idelüm
4. Köhne-bāde yoġ ise işte şarāb-ı tāze

86. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **101**
Yoktur.
101. Ḳanlı yoḳdur dir idüm devr-i şerīfinde eger
102. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫᵛār

87. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **117**
Yoktur.
117. Hem-ʿayār-ı zer-i güftārum olur söz yoḳdur
118. İşte mīzān-ı süḫan işte miḥekk-i miʿyār

88. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 23
Mısra: **102**
Yoktur.
101. Ḫoşā ḳoluñda o şīr-efgenān-ı ṣāḥib-i nām
102. Şikārın almada yoḳdur birinüñ aḳrānı

89. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 25
Mısra: **54**
Yoktur.
53. Bir dilīr-i müʾeyyed-i baḫtdur
54. Kim şecāʿatda yoḳdur aḳrānı

90. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 337
Mısra: **7**
Yoktur.
7. Ġam u şādī-i maḥabbetde tefāvüt yoḳdur
8. Bu ciger-kāvī-i ʿışḳa dil-i pür-ġam ne disün

<u>yoḳ degüldür:</u>

1. **yoḳ degüldür:**
Gazel 122
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok değildir, vardır.
17. Yoḳ degüldür mülk-i ḫüsn içre güzeller çoḳ velī
18. Dil-ber-i ḫāṭır-pesendüm yār-i mümtāzum budur

<u>yoḳ mı:</u>

1. **yoḳ mı:**
Gazel 353
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
11. Gönül pervāne deñlü sūziş-i cemʿiyyetüñ yoḳ mı
12. Niçün çeng-i ṭaleb şemʿ-i ḫarīm-i Ṭūra şunmazsın

2. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yok mu?
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eşer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

3. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yok mu?
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eṣer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

4. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẕāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

5. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

6. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
7. Bu nāle-i ṣeb-gīrüñ āṣārı görülmez mi
8. Bu ṣām-ı ġarībāna bir vaḳt-i seḥer yoḳ mı

7. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
9. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
10. Pinhān yine sīnemde ṣad-dāġ-ı ciger yoḳ mı

8. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
11. Ey Ḫıżr-ı ḫuceste-pey güm-nām-ı reh-i ʿışḳuz
12. Bu vādī-i ḫayretde bir rāh-güẕer yoḳ mı

9. **yoḳ mı:**
Gazel 408
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yok mu?
13. Ālemde Meẕāḳī-veṣ biz ṣāḥib-i ʿirfānuz
14. Erbāb-ı dile māyil bir ehl-i hüner yoḳ mı

yoḳ ye(i)re:

1. **yoḳ yere:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, boşu boşuna.
5. Ey dil biraz da hū çekelüm hīç revā mıdur
6. Hep yoḳ yere telef ola bu nāzenīn-nefes

2. **yoḳ yire:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, boşu boşuna.
7. Gül-ġoncelerde būy-ı vefā olmaz ey göñül
8. Bülbül çemende yoḳ yire āh u enīn ider

3. **yoḳ yire:**
Gazel 254
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Gereği yokken, boşu boşuna.
7. Ārzū-yı feṯḥ-i bāb-ı genc-i vaṣl-ı yār ile
8. Yoḳ yire maʿmūre-i ümmīdi vīrān eyledük

yoḳla-:

1. **yoḳladum:**-*du, -m*
Kaside 9
Mısra: **148**
Yoklamak, kontrol etmek, araştırmak.
147. Birisi gevher-i endīşeme hem-seng olmaz
148. Yoḳladum hep güher-i ṭabʿ-ı süḫan-sencānı

2. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 10
Mısra: **27**
Yoklamak, kontrol etmek, araştırmak.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya żiyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

3. **yoḳlasun:**-*sun*
Gazel 109
Mısra: **7**
Yoklamak, sorup soruşturmak.
7. Yoḳlasun vaḥşet-güzīnān-ı beyābān-ı cünūn
8. ʿĀḳıbet Mecnūn gibi şöhret-peẕīr-i ʿışḳ olur

4. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 139
Mısra: **2**
Yoklamak, sorup soruşturmak.
1. Ṣanma ḳan dökmekde bir ḫūnī nigāhı böyledür
2. Yoḳlasañ ol şeh-süvāruñ hep sipāhı böyledür

5. **yoḳlasan:**-*sa, -n*
Gazel 195
Mısra: **12**
Yoklamak, kontrol etmek, araştırmak.
11. Perniyān-pūş-ı ümīd oldı ser-ā-ser ʿālem
12. Yoḳlasan ekṣer-i erbāb-ı hüner ʿūr henüz

6. **yoḳladuḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 241
Mısra: **11**
Yoklamak, bakmak.
11. Yek-be-yek meclis-nişīnān-ı elesti yoḳladuḳ
12. Kimse yoḳ mest-i mey-i cām-ı nuḫustīn olmaduḳ

7. **yoḳlasañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 382
Mısra: **9**
Yoklamak, kontrol etmek, gözden geçirmek.
9. Yoḳlasañ ʿālemi Mecnūn-ı maḥabbet olmış
10. Ḳays-veş ʿışḳ ile hep ḫasta vü ṣaġ āṣüfte

yol:

1. **yolında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **52**
Yol.
51. Eger kim ḳaṣdı pāy-endāz-ı taʿẓīm itse iḳbāli
52. Yolında aṭlas-ı gerdūnı ferş-i reh-güẕār eyler

2. **yolda:**-*da*
Gazel 138
Mısra: **14**
Yol, amaç.
13. Merd iseñ tīġ-ı maḥabbetle şehīd-i ʿışḳ ol
14. Yoḫsa bu yolda hemān bī-hūde ser virmezler

3. **yolda:**-*da*
Gazel 180
Mısra: **10**
Uğur, maksat, amaç.
9. Ḫūn-ı ʿadū-yı kāfiri rīzān idüp müdām
10. Bu yolda şuġl-ı refʿ-i ġubār-ı kederdeyüz

4. **yolda:**-*da*
Gazel 243
Mısra: **10**
Uğur, maksat, amaç.
9. Bīm-i cān n'eydügini bilmez idüm ḫālümde
10. Yolda ḫançer-be-kef ol şūḫa düçār olmayıcaḳ

5. **yolda:**-*da*
Gazel 285
Mısra: **3**
Yol, amaç, gaye.
3. Bu yolda ḳaṭʿ-ı emel pīşvā-yı ʿışḳ ister
4. Ṭarīḳ-i mihr ü maḥabbet ṭarīḳ-i cādde degül

6. **yolda:**-*da*
Gazel 345
Mısra: **13**
Yol, amaç, gaye.
13. Rāh-zen çoḳdur bu yolda Rüstem-i destān-ı dil
14. Heft-ḫᵛān-ı ġamda peykār itmesün yā n'eylesün

7. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 348
Mısra: **6**
Yol, amaç, gaye.
5. Mey-i nāzıyla pür-peymāneler şun şād-kām eyle
6. Ḫabāb-āsā yoluñda ʿāṣıḳ-ı bī-çāre ser virsün

8. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 364
Mısra: **1**
Yol, amaç, gaye.
1. Yoluñda cān u dil beẕl itdügüm bir mā-ḫażardur bu
2. Ḳuṣūrum var ise maʿẕūr ṭut rāh-ı seferdür bu

9. **yolda:**-*da*
Gazel 404
Mısra: **14**
Yol, amaç, gaye.
13. Hezārān ʿöẕr-i leng itseñ ḳabūl-i reh-i ʿışḳ olmaz
14. Hemān bihter budur bu yolda maʿẕur olmasun kimse

10. **yollarda:**-*lar, -da*
Gazel 408
Mısra: **1**
Yol.
1. Hīç maḳdem-i dil-berden yollarda eṣer yoḳ mı
2. Ey bād-ı ṣabā sende bir tāze ḫaber yoḳ mı

11. **yol:**
Gazel 421
Mısra: **8**
Yol.
7. Ey göñül çün reh-rev-i ʿışḳ olmaġa ʿazm eyledüñ
8. Ṭoġrı yol isterseñ işte şāh-rāh-ı Mevlevī

12. **yolı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **16**
Yol.

15. Baña ṣor vādī-i ʿışḳı ne bilürmiş Mecnūn
16. Bir bilür yoḳ bu yolı rāh-berinden ġayrı

yolına gel-:
1. **yolına geldi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoluna gelmek, karşısına çıkmak.
15. Şükrāne-i nāz u niʿamı bilmedi āḫir
16. Geldi yolına hep nemek ü nān-ı zamāne

Yunānī:
1. **Yunānī:**
Kaside 9
Mısra: **36**
Yunanlı.
35. Nice şeh Ḫüsrev-i ẕī-şān-ı Felāṭūn-iẕʿān
36. Kim odur vāḳıf-ı sırrü'l-ḥikemī Yunānī

2. **Yunānī:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Yunan'a özgü.
5. Dir gören gerd-i ruḫında sāye-i gīsūların
6. Çıḳmadı aṣlā beyāża böyle bir Yunānī ḫaṭ

Yūsuf: (TDVİA)
1. **Yūsuf:**
Gazel 87
Mısra: **6**
"Hz. Ya'kûb'un oğlu ve İsrâiloğulları'na gönderilen bir peygamber olan ve güzellik timsali Hz. Yusuf hem bir peygamber hem de divan şiirinde oldukça sık işlenen "Yusuf u Züleyha" aşk hikâyesinin kahramanıdır. Kur'anda geçen "Yusuf kıssasının kadın kahramanı olan Züleyha ile olan aşk hikâyesi divan şiirinde gerek müstakil olarak mesnevilerde işlenen gerekse divanlarda bulunan çeşitli şiirlerde doğrudan veya dolaylı olarak zikredilmektedir. Mısır'a sultan olması, kardeşleri tarafından kuyuya atılıp ölüme terk edilmesi, güzelliği ve Zeliha'nın âşık olduğu kişi yönüyle Klasik Türk şiirinde sıkça söz konusu edilmektedir.
5. Pā-beste-i bend-i ġam-ı zindān-ı felāket
6. Āḫir yine Yūsuf gibi āzād olacaḳdur

2. **Yūsuf:**
Gazel 120
Mısra: **6**
bkz. Yūsuf.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

3. **Yūsuf:**
Gazel 139
Mısra: **7**
bkz. Yūsuf.
7. ʿĀḳıbet üftādesi Yūsuf gibi sulṭān olur
8. Rāh-ı ʿışḳuñ teng ü tīre ḳaʿr-ı çāhı böyledür

4. **Yūsuf:**
Gazel 288
Mısra: **6**
bkz. Yūsuf.
5. Ey vāy o dil-i zār-ı siyeh-rūza ki olmış
6. Yūsuf gibi üftāde-i zindān-ı teġāfül

5. **Yūsuf:**
Gazel 308
Mısra: **3**
bkz. Yūsuf.
3. Yūsuf gibi beytü'l-ḥazenüm eyledi pür-nūr
4. Kim evc-i sipihr oldı ḥażīż-i bün-i çāhum

6. **Yūsufla:**-*la*
Gazel 408
Mısra: **3**
bkz. Yūsuf.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẕāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

Yūsuf-çehre:
1. **Yūsuf-çehre:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Yusuf yüzlü. bkz. Yūsuf.
1. Ḳudūm-i dil-ber-i ferḫunde-maḳdem ḳanda ben ḳanda
2. O Yūsuf-çehre ḳanda kūşe-i Beytü'l-ḥazen ḳanda

Yūsuf-cemāl:
1. **Yūsuf-cemāli:**-*i*
Gazel 70
Mısra: **13**
Hz. Yusuf gibi güzel yüzlü. bkz. Yūsuf.
13. Göñül ġayra şaḳın meyl itme ol Yūsuf-cemāli gör
14. Cihānda bende-i sulṭān-ı meşhūr olmamuz yegdür

Yūsuf-cemāl-i Mışr-ı kerem:
1. **Yūsuf-cemāl-i Mışr-ı keremsin:**-*sin*
Kaside 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin Mısır'ında Hz. Yusuf gibi güzel yüzlü. bkz. Yūsuf.
15. Yūsuf-cemāl-i Mışr-ı keremsin seni hemān
16. Meʾmūn-ı çeşm-i zaḫm-ı der ü bām isterin

Yūsuf-ı gül-çehre:
1. **Yūsuf-ı gül-çehre:**
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü Yusuf. bkz. Yūsuf.
1. Var ḳuvvetümi ʿışḳ ile bāzūya getürdüm
2. Bir Yūsuf-ı gül-çehre terāzūya getürdüm

Yūsuf-ı gül-pīrehen:
1. **Yūsuf-ı gül-pīrehen:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül (kokulu) gömleğin Yûsuf'u, gül yüzlü Yûsuf Peygamber. bkz. Yūsuf.
1. Ne mümkin seyr-i bāġ ey Yūsuf-ı gül-pīrehen sensüz
2. Olur ʿişret-serā-yı gül-sitān beytü'l-ḥazen sensüz

2. **Yūsuf-ı gül-pīrehenüm:**-*üm*
Müfret 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül (kokulu) gömleğin Yûsuf'u, gül yüzlü Yûsuf Peygamber. bkz. Yūsuf.
1. Şemʿ-i ḥalvet-kede vü Yūsuf-ı gül-pīrehenüm
2. Ḥasanumdur Ḥasanumdur Ḥasanumdur Ḥasanum

Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār:

1. **Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanın gül kokulu gömlekli Yusuf'u. bkz. Yūsuf.
7. Fürḳat ile olalı benden cüdā
8. Yūsuf-ı gül-pīrehen-i rūzgār

Yūsuf-ı ḫūnīn-ciger:
1. **Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Ciğeri kanlanmış Yusuf. Yusuf: Hz Yusuf Peygamber. bkz. Yūsuf.
143. Ḥased itse n'ola ebnā-yı zamān cāyizdür
144. N'eyledi Yūsuf-ı ḫūnīn-cigere iḫvānı

Yūsuf-ı kārivān-ı maʿnā:
1. **Yūsuf-ı kārivān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlam kervanının Yusuf'u. bkz. Yūsuf.
9. Nice dil mālik-i süḫan-dānī
10. Yūsuf-ı kārivān-ı maʿnādur

Yūsuf-ı sānī:
1. **Yūsuf-ı sānī:**
Gazel 430
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İkinci Yusuf. (Güzellik bağlamında). bkz. Yūsuf.
1. Zihī teʾsīr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mışrı yine bir Yūsuf-ı sānī

Yūsuf-liḳā:
1. **yūsuf-liḳā:**
Gazel 400
Mısra: **1**
Yusuf yüzlü, sevgili. Anlam kervanının Yusuf'u. bkz. Yūsuf.
1. Ele alduḳça ol Yūsuf-liḳā billūr āyīne
2. Olur vaḥdet-nümā-yı nāẓır u manẓūr āyīne

Yūsuf-nigār it-:
1. **Yūsuf-nigār itdi:**-*di*
Gazel 430
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yusuf resmi yapmak. bkz. Yūsuf.
3. N'ola nakş-ı ḥased olsa nümāyān Mānī-i devrān
4. Yine Yūsuf-nigār itdi der ü dīvār-ı iḫvānı

yüri(ü)-:
1. **yüri:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Devam et, ilerle.
9. Sen tek hemān misāfir-i mey-ḫāne ol yüri
10. Pīr-i muġān-ı mey-kede bir yer virür saña

2. **yüridi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **49**
Yürümek.
49. ʿArūseler yüridi şad-çerāġ-ı rūşen ile
50. Münevver oldı bu nüh-pāye kāḫ-ı ẓulmānī

3. **yüri:**
Kaside 29
Mısra: **49**
Yürü, haydi.
49. Mānend-i Meẕāḳī yüri ʿarż-ı hüner eyle
50. Vecdī gibi bir ṣāḥibü'l-īcādı görürseñ

4. **yüri:**
Kaside 29
Mısra: **59**
Yürü, haydi.
59. El-ḳıṣṣa yüri cümlesine eyle duʿālar
60. Ol dāyire-i merkezü'l-efrādı görürseñ

5. **yüri:**
Gazel 34

Mısra: **11**
Yürümek, yaşamak.
11. Ḫum-ḫāne-nişīn ol yüri ʿālemde Meẕāḳī
12. Şaḥn-ı ḥarem-i mey-kededür cāygeh-i mest

6. **yüri:**
Gazel 43
Mısra: **11**
Yürü, boşver, uzaklaş.
11. Ey Meẕāḳī yüri gerdūn ile ḳo ġavġāyı
12. Şīr-i merdān-ı rızā ceng nedür bilmez hīç

7. **yüri:**
Gazel 44
Mısra: **13**
Devam et, ilerle.
13. Mest olup āzurde-i renc-i ḫumār olma yüri
14. Gāh der-şaḥn-ı gülistān gāh der-mey-ḫāne iç

8. **yüri:**
Gazel 63
Mısra: **14**
Yürü!, Haydi durma!, İlerle!.
13. Bu riyāh-ı nā-murādī ne ḳadar vezān olursa
14. Yüri nā-ümīd olma buña rūzgār dirler

9. **yüri:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Devam etmek, gitmek.
5. Yüri ey üştür-i gerdūn seni ʿāşıḳ n'eyler
6. Maḥmil-i ʿışḳ meger hevdec-i cemmāze midür

10. **yüri:**
Gazel 137
Mısra: **13**
Yürü!, Haydi durma!, İlerle!.
13. Ey Meẕāḳī yüri dil-beste-i iḳbāl olma
14. Rütbe-i şāh u gedā rūz-ı ḳıyāmet bir olur

11. **yüri:**
Gazel 146
Mısra: **5**
Haydi, durma.
5. Gel mest-i müdām ol da yüri ġamdan emīn ol
6. Erbāb-ı dile bīm-i şebīḫūn ne belādur

12. **yüri:**
Gazel 192
Mısra: **11**
Haydi, durma.
11. Yüri sāḥil-nişīn-i ḳulzüm-i baḫs-i ġam-ı ʿışḳ ol
12. O kim üftāde-i girdāb-ı çend ü çūn olur çıḳmaz

13. **yüri:**
Gazel 258
Mısra: **2**
Devam etmek, gitmek.
1. Kim dir saña ḫiffet idüp ālām-ı cihān çek
2. Peymāne-keşān ile yüri rıṭl-ı girān çek

14. **yüri:**
Gazel 262
Mısra: **17**
Yürü!, Haydi durma!, İlerle!.
17. Meẕāḳī sen yüri mevc-āşinā-yı ʿışḳ olıgör
18. O dürr-i baḥr-i emel der-kenār olur giderek

15. **yüri:**
Gazel 290
Mısra: **6**
Yürü, git.
5. Yan yaḳıl şevḳ-i cemāl-i bā-kemāl-i yār ile
6. Öyle bir şemʿ-i dil-efrūza yüri pervāne ol

16. **yüri:**
Gazel 329
Mısra: **10**
Haydi, durma.
9. Meẕāḳī bezm-i ʿālemde hemīşe şād olam dirseñ
10. Yüri dūr olma peymāne gibi dāyim ser-i ḫumdan

17. **yüri:**
Gazel 340
Mısra: **13**
Yürü, git, bırak.
13. Ey Meẕāḳī daʿvā-yı siḥr ü füsūn itme yüri
14. Ṭabʿ-ı muʿciz-naẓm-ı iʿcāz-āferīnümden şaḳın

18. **yüri:**
Gazel 354
Mısra: **1**
Bırakmak, vazgeçmek.
1. Ey dil yüri sen ʿāşıḳ-ı ser-bāz degülsin
2. Ol bāde ile mest-i ser-endāz degülsin

19. **yüri:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Yürü!, Haydi durma! Var git!.
9. Dil gitdi Meẕāḳī yüri ḳıl fikr-i telāḳī
10. Derkār iken neşve-i eşvāḳ-ı girişme

20. **yürür:**-*r*
Gazel 95
Mısra: **13**
Yürümek, peşinden gitmek.
13. Yārān Meẕāḳī naẓmuña taḳlīd ider yürür
14. Her ṭabʿa feyż-i luṭf-ı Ḫudā-dād olur şanur

21. **yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **2**
Akmak, gitmek.
1. Nev-bahār oldı reg ü rīşelere āb yürür
2. Yine şiryān-ı dile ḫūn-ı mey-i nāb yürür

22. **yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **4**
Sürmek, geçerli olmak.
3. Çoḳ mı bu ṣıyt u şadā şaḥn-ı çemende şimdi
4. Ḥükm-i hengāme-i faṣl-ı gül-i sīr-āb yürür

23. **yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **6**
Yürümek.
5. Ḥayret-i ʿışḳ ile gül-geşt-i gülistān idelüm
6. Ol ġunūde gibi kim bāġda dür-i ḫʷāb yürür

24. **yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **8**
Yürümek, gezmek, dolaşmak.
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḫaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

25. **yürür:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **12**
Sürmek, devam etmek.
11. Ġam degül bezme ayaḳ başmasa erbāb-ı riyā
12. Bunda pāy-ı ṭarab-ı naġme-i mıżrāb yürür

yürit-:
1. **yüritdi:**-*di*
Kaside 23
Mısra: **39**
Yürütmek, hareket ettirmek, nakletmek.
39. Yüritdi bād ile ol keştī-i ṣabā-seyri
40. Miṣāl-i taḫt-ı felek-pāye-i Süleymānī

yüz:
1. **yüzüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 40
Mısra: **5**
Yüz, suret, çehre.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuşşāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

2. **yüzüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 50
Mısra: **1**
Yüz, suret, çehre.
1. Görsem yüzüñi olsa yine revzen-i ümmīd
2. Ārāste-i zīb-i gül-i gülşen-i ümmīd

3. **yüzüñ:**-*üñ*
Gazel 150
Mısra: **2**
Yüz, suret, çehre.
1. ʿĀşıḳa seyr-i cemālüñ geh ü bī-gāh yeter
2. Ayda bir kerre yüzüñ gördügüm ey māh yeter

4. **yüzi:**-*i*
Gazel 308
Mısra: **1**
Yüz, suret, çehre.
1. Bir şām gelüp ġam-kedeme ol yüzi māhum
2. Ābisten-i ṣubḥ oldı şeb-i baḫt-ı siyāhum

yüz biñ taḥsīn:
1. **yüz biñ taḥsīn:**
Kaside 17
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yüz bin övgü/aferin.
99. Ḳuvvet-i dest-i sebük-şestine yüz biñ taḥsīn
100. Kim kebāde olamaz aña kemān-ı Rüstem

yüz sür-:
1. **yüz sür:**
Gazel 426
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek, saygı/sevgi göstermek için yere eğilmek.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

2. **yüz sürdi:**-*di*
Kaside 19
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek, (huzurunda) yere kapanmak, ayaklara kapanmak (saygı bağlamında).
27. Vezīr-i aʿẓam-ı Sulṭān Meḥemmed Ḫān Ġāzi kim
28. ʿAdū dergāhına yüz sürdi münḳād olduġın gördük

3. **yüz sürmedür:**-*me, -dür*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak, ayaklara kapanmak.

3. Dergāhuña yüz sürmedür aḳsā-yı murādum
4. Olmazsa güẕer-bend-i emel reh-zen-i ümmīd

4. **yüz sürmege:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yüz sürmek, kavuşmak.
71. Ol cenāb-ı müsteṭāba ʿāḳıbet yüz sürmege
72. Dil meded-cūy-ı Ḫudāvend-i ḳadīrümdür benüm

5. **yüz sürmiş:**-*miş*
Gazel 214
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz değdirmek.
13. Bulup ruḫṣat Meẕāḳī ḫāk-pāy-ı yāra yüz sürmiş
14. Bu deñlü mest-i ʿışḳ iken ʿaceb ādāb göstermiş

yüze çık-:
1. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
1. Ḫaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
2. Ṣām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

2. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
1. Ḫaṭ geldi büt-i perde-nişīnüm yüze çıḳdı
2. Ṣām irdi meh-i Zühre-cebīnüm yüze çıḳdı

3. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
3. Ḫaṭṭın göreli girye-i ḥasret ider oldum
4. Ḫūn-āb-ı ġam-ı ḳalb-i ḥazīnüm yüze çıḳdı

4. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
5. Ḫaṭṭı gelicek rāz-ı derūn oldı hüveydā
6. Maḫfī-ḫaber-i sırr-ı kemīnüm yüze çıḳdı

5. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
7. Ser-germī-i ālām-ı ḫaṭ-ı yār ile şimdi
8. Güstāḫ olup āh u enīnüm yüze çıḳdı

6. **yüze çıḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
9. Āġāz ideli vaṣf-ı ḫaṭ-ı yāra Meẕāḳī
10. Böyle ġazel-i tāze-zemīnüm yüze çıḳdı

yüzüñ gör-:
1. **yüzüñ görmek:**-*mek*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü görmek, yüzüne bakmak.
7. Yüzüñ görmek murād itsem cemāl-i tābnāküñden
8. Künān-ı ārzū-yı ḫāṭıra mehtāb olur peydā

yüzüñe baḳ-:
1. **yüzüñe baḳsun:**-*sun*
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmak (sevgilinin).
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāṣıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

2. **yüzüñe baḳsun:**-*sun*
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmak (sevgilinin).
5. Nice baḳsun yüzüñe ʿāṣıḳ-ı sādıḳ-naẕaruñ
6. Ḳaşuñı ḳavs-ı ḳazā vü nigehüñ tīr bilür

Z

żābıṭa:
1. **żābıṭası:**-*sı*
Gazel 413
Mısra: **3**
Düzen, bağ, kural.
3. Nüsḫa-i cām-ı Cemüñ żābıṭası maḥv oldı
4. Ki ne ḫaṭṭ u ne sibāḳı ne siyāḳı ḳaldı

żabṭ it-:
1. **żabṭ itse:**-*se*
Gazel 334
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zapt etmek, zorla almak, ele geçirmek.
9. Ġamzesin żabṭ itse gīsū yine dil ḳapmada
10. Öyle bir āṣüfte-i ser-der-hevāya n'eylesün

żabṭ-ı nesaḳ:
1. **ẓabṭ-ı nesaḳ:**
Kaside 16
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
İdaresi altına alma tarzı.
57. Muḥkem-ter olur vāsıṭatü'l-ʿaḳdi ʿadālet
58. Ẓabṭ-ı nesaḳ u ḳāʿide-i mültezemüñden

żabṭ-ı raḥş-ı ḥāme:
1. **żabṭ-ı raḥş-ı ḫāme:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kalemin gösterişini kontrol altına alma.
9. Ey Meẕāḳī żabṭ-ı raḥş-ı ḫāme de āsān degül
10. Böyle bir vādīde ammā türktāz itmek de güc

zāde-i ferḫunde-tebār:
1. **zāde-i ferḫunde-tebār:**
Kaside 10
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Mübarek/kutlu soylu oğul/çocuk.
61. Nice şehzāde ki dürr-i ṣadef-i devletdür
62. Böyle olsa olıcaḳ zāde-i ferḫunde-tebār

zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkār:
1. **zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına:**-*ı, -na*
Gazel 239
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin örtü/perde seven karakterinin çocuğu.
11. Meşreb-i pāk-i Meẕāḳī'de leṭāfet vardur
12. Zāde-i ṭabʿ-ı tutuḳ-perver-i efkārına baḳ

zaʿferān-ı żaʿf:
1. **zaʿferān-ı żaʿf:**
Gazel 248
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zayıflık/kuvvetsizlik safranı.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

ẓafer-nāme-i iḳbāl:
1. **ẓafer-nāme-i iḳbālinde:**-*in, -de*
Kaside 17
Mısra: **167**
Kelime Tipi: -
Mutluluk/talih zafernâmesi.
167. Kilk-i ḳudretle ẓafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feṭḥ-i celī daḥi fütūḥātına żam

żaʿf-ı ʿacz:
1. **żaʿf-ı ʿacz:**
Kaside 18
Mısra: **210**
Kelime Tipi: -
Zayıflık/beceriksizlik zaafı.
209. Şevḳ-ı luṭfuñla olaldan reh-i naẓma ʿazīm
210. Żaʿf-ı ʿacz olmadı pāy-ı dilüme hīç ṭārī

żaʿf-ı ʿillet:
1. **żaʿf-ı ʿillet:**
Gazel 404
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hastalık/dert güçsüzlüğü/zayıflığı.
5. Beni bu żaʿf-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi
6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

ẓaʿf-ı maḥabbet:
1. **ẓaʿf-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 151
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbete düşkünlük.
13. El-haḳ Meẕāḳī ẓaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Ẕerre-miṣāl gāh ʿayān geh nihān olur

żaʿf-ı nefes:
1. **żaʿf-ı nefes:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nefes zayıflığı.
3. Ey āh-ı ḥazān bu kere żaʿf-ı nefes ile
4. Dāġ-ı dil olup sīne-i efgārda ḳalduñ

zāġ u kelāġ-ı dāġ:
1. **zāġ u kelāġ-ı dāġ:**
Gazel 234
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yaranın karga ve kuzgunu.
17. Her naḫl-i şerḥa lāne-i murġān-ı ḳudsīdür
18. N'eyler riyāż-ı sīnede zāġ u kelāġ-ı dāġ

zaġ u zaġān:
1. **zaġ u zaġān:**
Kaside 18
Mısra: **146**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Karga ve kuzgun.
145. Şāmil-i pās-ı hevā olsa eger maʿdeleti
146. Pāy-māl itmez idi zaġ u zaġān eşcārı

zāġ u zaġan-ı rūzgār: (Devellioğlu)
1. **zāġ u zaġan-ı rūzgār:**
Kaside 27
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Zamanın karga ve kuzgunu.
17. Üşdi yine başuma zünbürveş
18. Bir niçe zāġ u zaġan-ı rūzgār

zāhid:
1. **zāhid:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
9. Zāhid bize ṭaʿn itme ki hem-reng-i Ḫıṭādur
10. Rūy-ı siyeh-i zerḳ u sevād-ı güneh-i mest

2. **zāhid:**
Gazel 70
Mısra: **11**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
11. Sen ey zāhid ne deñlü sübḥa-gerdān-ı riyā olsañ
12. Bizüm naġme-pesend-i tār-ı ṭanbūr olmamuz yegdür

3. **zāhid:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
7. Zāhid de o meh-peykere meyl eyledi dirler
8. Bir bī-baṣar ol ṣemʿ-i żiyā-güsteri n'eyler

4. **zāhid:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
11. Zāhid ne deñlü daʿvā-yı ḳurb eylese yine
12. Ber-muḳteżā-yı ṣıdḳ-ı maḥabbet ḫilāf olur

5. **zāhid:**
Gazel 138
Mısra: **11**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
11. Ḳadr-i dürd-i mey-i nābi ne bilürmiş zāhid
12. Öyle bir kūr-dile kuḥl-ı baṣar virmezler

6. **zāhid:**
Gazel 166
Mısra: **9**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
9. Zāhid ne bilür ḳadr-i tecellī-i cemāli
10. Aʿmā kişide pertev-i nūr-ı baṣar olmaz

7. **zāhid:**-*dur*
Gazel 193
Mısra: **12**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
11. Nigāh-ı sāḳi fettān duḫter-i rez fitne-peymādur
12. Giren zāhid daḥi mey-ḫāneye meftūn olur çıḳmaz

8. **zāhid:**
Gazel 209
Mısra: **3**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
3. Hevā-yı ḳāmet-i cānāneden kim el çeker zāhid
4. Livā-yı himmet-i ehl-i maḥabbet ser-nigūn olmaz

9. **zāhid:**
Gazel 211
Mısra: **11**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
11. Zāhid bu āh-ı servi ḳo kim eylemez eṣer
12. Sūz-ı derūna olmayıcaḳ tā ḳarīn-nefes

10. **zāhidlere:**-*ler, -e*
Gazel 222
Mısra: **8**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
7. Rindān-ı sebük-rūḥa mey-i cām-ı maḥabbet
8. Zāhidlere ḫod sübḥa-i ṣad-dāne virilmiş

11. **zāhid:**
Gazel 248
Mısra: **15**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

12. **zāhid:**
Gazel 263
Mısra: **9**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

13. **zāhid:**
Gazel 285
Mısra: **9**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
9. Ḳo jende-ḫırḳayı zāhid ki feyż-i ʿışḳ-ı Ḫudā
10. Ḳabā-yı ṣıdḳ u ṣafāda olur ʿabāda degül

14. **zāhid:**
Gazel 339
Mısra: **15**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
15. Rüstem-i destān-ı ʿışḳ olmaḳ gerek zāhid aña
16. Pey-rev olma heft-ḫʷān-ı reh-ġubārumdan ṣaḳın

15. **zāhid:**
Gazel 353
Mısra: **1**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
1. Niçün zāhid elüñ cām-ı mey-i engūra ṣunmazsın
2. Nedür ḥavfüñ benānuñ āteş-i tennūra ṣunmazsın

16. **zāhid:**
Gazel 360
Mısra: **9**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
9. Zāhid bizi felekde tehī-dest ṣanmasun
10. Elden hemīşe sāġar-ı billūr düşmesün

17. **zāhid:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Kaba sofu, çok dindar olup irfanı olmayan kimse.
7. Yazıḳlar dāmen-i sulṭān-ı ʿışḳı dest-i himmetle
8. Ne bir ʿāşıḳ ne bir zāhid ne ḫod bir berhemen ṭutdı

zāhidā:
1. **zāhidā:**
Gazel 3
Mısra: **3**
Ey zâhid!
3. N'ola saña zāhidā eylemesem iḳtidā
4. Rāh-nümā-yı Ḫudā pīr-i mügāndur baña

2. **zāhidā:**
Gazel 223
Mısra: **3**
Ey zâhid!
3. Zāhidā gel cübbe vü destār ile gir meclise
4. Eylesün maʿnā-yı rindi ṣūret-i taḳvāda raḳṣ

zāhid-i bī-maʿnā:
1. **zāhid-i bī-maʿnā:**
Gazel 259
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Anlamsız sofu.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

zāhid-i nā-dān:
1. **zāhid-i nā-dān:**
Gazel 337
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cahil/bilgisiz kaba sofu.
11. Rind olan zāhid-i nā-dān ile hem-rāz olmaz
12. Öyle bī-gāne-i sırr-ı dile maḥrem ne disün

zāhid-i ṣālūs-meşreb:
1. **zāhid-i ṣālūs-meşreb:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Riyakar karakterli zahid/sofu.
3. İttiḥād-ı ʿışḳ ile hem-ṣoḥbet olsa çoḳ degül
4. Zāhid-i ṣālūs-meşreb ʿārif-i peymāne dost

zāhid-i sübḥa:
1. **zāhid-i sübḥa:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sofunun/zahidin tespihi.
9. Bezm-i ʿışḳ-ı yārda bir yirde dest-efşān olur
10. Zāhid-i sübḥa be-dest ü ʿārif-i peymāne dost

ẓāhir:
1. **ẓāhir:**
Kaside 10
Mısra: **91**
Görünür, belli, meydanda.
91. Lāle vü sünbül-i ter ola hevāda ẓāhir
92. Ḥiṣṣemend olsa ṣafāsından eger ṣuʿle-i nār

2. **ẓāhir:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Açık, aşina.
3. Aceb vādī-i ḥayretdür beyābān-ı maḥabbet kim
4. Ne hem-reh var ne reh ẓāhir ne ḫod bir reh-nümūn peydā

3. **ẓāhirdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **57**
Görünür, belli, meydanda.
57. Ey güher-senc-i kerem kim şerefüñ ẓāhirdür
58. Naẓm-ı dür-dāne-i pākīze-niẓāmumda benüm

4. **ẓāhir:**
Kaside 16
Mısra: **62**
Görünür, belli, meydanda.
61. Teng oldı ḳavāfī n'idelüm līk Meẕāḳī
62. Ẓāhir hünerüñ ḳāfiye-i bīş ü kemüñden

5. **ẓāhir:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Görünür, belli, meydanda.
3. Āh eylesem āfāḳı yaḳar sūz-ı derūnum
4. Ẓāhir mi degül sīnede teʾsīr-i maḥabbet

6. **ẓāhir:**
Gazel 203
Mısra: **16**
Görünür, belli, meydanda.
15. Maḥv oldı ḫıred ʿışḳ ile ol māh-ı nümāyān
16. Ẓāhir o perī-çehre perīḫāna görinmez

7. **ẓāhir:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Görünür, belli, meydanda.
3. Ṣafḥa-i rūyında ẓāhir sebze-i müşgīn degül
4. Bir benefşezārdur ol dil-ber-i mümtāza ḫaṭ

8. **ẓāhirdür:**-*dür*
Gazel 263
Mısra: **9**
Görünür, belli, meydanda.
9. Daʿvā-yı bāṭını zāhid ḳo bu pek ẓāhirdür
10. Ki ne sūz-ı dil ü ne eşk-i terüñ var senüñ

9. **ẓāhirdür:**-*dür*
Gazel 408
Mısra: **3**
Açık, ortada.
3. Yūsufla o meh-rūnuñ farḳı ḳatı ẓāhirdür
4. Erbāb-ı maḥabbetde bir ehl-i naẓar yoḳ mı

ẓāhir eyle-:
1. **ẓāhir eylemiş:**-*miş*
Gazel 213
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana/ortaya çıkarmak.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāṣıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir ẕerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

ẓāhir ol-:
1. **ẓāhir ola:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
81. Her vaḳt-i seḥer eyle duʿā ṣıdḳ ile ṭa kim
82. Ḫūrşīd-eṣer ẓāhir ola ṣubḥ-demüñden

2. **ẓāhir olan:**-*an*
Kaside 23
Mısra: **79**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
79. Felekde ẓāhir olan māh-ı nev degül aṣduñ
80. Firāz-ı günbed-i gerdūna tīġ-ı bürrānı

3. **ẓāhir olan:**-*an*
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
1. Göñül rūşen-çerāġ-ı şuʿle-i Ṭūr-ı maḥabbetdür
2. Şikāf-ı sīneden ẓāhir olan nūr-ı maḥabbetdür

4. **ẓāhir olan:**-*an*
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
1. Degüldür māh-ı nev ẓāhir olan çarḫ-ı berīn üzre
2. Çekilmiş medd-i zerrīn farḳ-ı āh-ı āteşīn üzre

5. **ẓāhir oldı:**-*dı*
Gazel 365
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
13. Ebrū-yı ḫūy-feşānın vaṣf eyleyüp Meẕāḳī
14. Oldı sözinde ẓāhir ṣad-āb u tāb-ı ebrū

6. **ẓāhir olduḳça:**-*dukça*
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
9. Sünbül-i ḫoş-būda gūyā jāledür yer yer hemān
10. Ḳatre ḳaṭre ẓāhir olduḳça gül-āb-ı ṭurresi

7. **ẓāhir olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 96
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

8. **ẓāhir olsa:**-*sa*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
5. Ḫaṭ-ı nev-ḫīz-i ʿizārı ne ġam olsa ẓāhir
6. Şemʿ-i meh dūd-ı çerāġ-ı tutuḳ-ı rāza fedā

9. **ẓāhir olur:**-*ur*
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Açığa çıkmak, meydana çıkmak, görünür olmak.
3. Ne ḳanlar dökdügin çeşm-i siyeh-mestī olur ẓāhir
4. Hele ġamze gibi bir ḫançer-i ser-tīz göstersün

ẓāhir ü bāṭın:
1. **ẓāhir ü bāṭın:**
Gazel 182
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Açık ve gizli, dış ve iç.
5. Yek-rengī-i ʿışḳıyla bugün ẓāhir ü bāṭın
6. Bāde-meniş ü sāġar-ı billūr-siriştüz

2. **ẓāhir ü bātında:**-*da*
Gazel 438
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli, dış ve iç.
3. Nesi var ẓāhir ü bātında meger ʿuşşāḳuñ
4. Şerḥa-i sīne ile dāġ-ı derūndan ġayrı

zaḥm:
1. **zaḫm:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Yara.
3. Luṭf-ı sitem-āmīz-i felekden geçe gör kim
4. Ne zaḫm u ne ḫod merhem-i bī-hūd bulunsun

2. **zaḫmuñ:**-*uñ, -ı*
Gazel 396
Mısra: **2**
Yara.
1. Göñül ḳo āhı ġamuñ āşikāra gösterme
2. Açılma zaḫmuñı gel rūzgāra gösterme

3. **zaḫmuñ:**-*uñ*
Gazel 427
Mısra: **14**
Yara.
13. Ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

zaḥm u bend-i müje vü ṭurre:
1. **zaḫm u bend-i müje vü ṭurre:**
Kaside 18
Mısra: **223**
Kelime Tipi: -
Alna düşen kıvırcık saç lülesi ve kirpiğin bağı ve yarası.
223. Zaḫm u bend-i müje vü ṭurre nedür māh gibi
224. Olmasa böyle ketān-sūz naẓar-ı dīdarı

zaḥmet çek-:
1. **zaḫmet çekme:**-*me*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sıkıntı/zorluk çekmek.
9. Çekme ey meşşāṭa zaḫmet var iken müjgānlarum
10. Şāne ḳāfidür degül muḫtāc-ı reng-i ġāze ḫaṭ

zaḫmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳ:
1. **zaḫmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk üzüntüsü yolundaki zahmet.
5. Zaḫmet-i rāh-ı ġam-ı ʿışḳı ḥisāb itsem eger
6. ʿAded-i rīg-i revāndan daḥi efzūn gelür

zaḫm-ı cefā:
1. **zaḫm-ı cefāyı:**-*yı*
Kaside 20
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Eziyet yarası.
17. Ruḫṣat olursa merhem-i bī-hūde vuṣlata
18. Tīġ-ı sitemle zaḫm-ı cefāyı kim istemez

zaḫm-ı çeşm-i ālām:
1. **zaḫm-ı çeşm-i ālāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elemlerle/üzüntülerle dolu gözün yarası.
3. Nice nāme temīme-i cān kim
4. Refʿ ider zaḫm-ı çeşm-i ālāmı

zaḫm-ı ciger:
1. **zaḫm-ı cigerden:**-*den*
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yürek yarası.

11. Ṣad-pāre itdi gönlümi şemşīr-i ġamzesi
12. Hep ḫūn-ı dīde zaḫm-ı cigerden çekīdedür

zaḫm-ı ciger-i bī-hünere:

1. **zaḫm-ı ciger-i bī-hünere:**-*e*
Gazel 200
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hünersizin/yeteneksizin yüreğinin yarası.
15. Zaḫm-ı ciger-i bī-hünere sūde-i elmās
16. Ter-dīde-i erbāb-ı dile kuḥl-ı cilāyuz

zaḫm-ı deşne-i cevr:

1. **zaḫm-ı deşne-i cevr:**
Gazel 349
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Eziyet/cefa hançerinin yarası.
13. Ol deñlü zaḫm-ı deşne-i cevr oldı āşikār
14. Kim nevk-i ḫārı ḫançer-i bürrān ṣanur gören

zaḫm-ı dil:

1. **zaḫm-ı dil:**
Gazel 407
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül yarası.
3. Āmīziş-i dāġ-ı cigere sūde-i elmās
4. Çoḳ zaḫm-ı dil ü merhem-i kāfūra ṭoḳındı

2. **zaḫm-ı dile:**-*e*
Kaside 17
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Gönül yarası.
125. Merhem-i luṭf-ı Ḫudā ola meger dermānum
126. Çāre-sāz olmadı zaḫm-ı dile ġayrı merhem

zaḫm-ı dil-i endūhgīn:

1. **zaḫm-ı dil-i endūhgīnem:**-*em*
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Üzüntülü gönlün yarası.
7. Eyledi şemşīr-i ġamzeyle beni ḫāṭır-fīgār
8. Kim henüz zaḫm-ı dil-i endūhgīnem tāzedür

zaḫm-ı dil-i zār:

1. **zaḫm-ı dil-i zāra:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlayan/feryat eden gönlün yarası.
9. Nevk-i müje-i çeşm-i siyāhuñ gibi cānā
10. Sūzen mi olur zaḫm-ı dil-i zāra münāsib

zaḫm-ı ḥadeng-i yār:

1. **zaḫm-ı ḥadeng-i yārum:**-*um*
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kayın ağacından yaptığı okun yarası.
3. N'ola ḫūn-āb aḳarsa çeşmümden
4. Dilde zaḫm-ı ḥadeng-i yārum var

zaḫm-ı ḫār:

1. **zaḫm-ı ḫāra:**-*a*
Gazel 276
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Diken yarası.
11. Devā-yı merhem-i vaṣl-ı gül ise maḳṣūduñ
12. Taḥammül eyle biraz zaḫm-ı ḫāra ey bülbül

zaḫm-ı melāḥat-eser:

1. **zaḫm-ı melāḥat-eşeri:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik nişanının yarası.
1. Alnındaġı ol zaḫm-ı melāḥat-eşeri gör
2. Gel ʿārif iseñ nükte-i şaḳḳü'l-ḳameri gör

zaḫm-ı melāmet:

1. **zaḫm-ı melāmet:**
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Melamet yarası.
1. Nice bir tīġ-ı sitem zaḫm-ı melāmet bir olur
2. Yeter ey şūḫ-ı cefā-pīşe siyāset bir olur

zaḫm-ı nāsūr:

1. **zaḫm-ı nāsūr:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Basur yarası.
7. Revāc-ı rīze-i elmās-ı bāzār-ı cihān şimdi
8. Bu deñlü zaḫm-ı nāsūr dil-i ṣad-çākdandur hep

zaḫm-ı nāsūr-ı dil:

1. **zaḫm-ı nāsūr-ı dile:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki nasırın yarası.
65. Cigerüñ her ne ḳadar çāk ise de ġam çekme
66. Zaḫm-ı nāsūr-ı dile müjde-i merhem geldi

zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūn:

1. **zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna:**-*a*
Gazel 69
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kanla dolu gönlün nasırının yarası.
9. Çāk çāk olsa göñül tīġ-ı sitemle ġam degül
10. Zaḫm-ı nāsūr-ı dil-i pür-ḫūna merhem bundadur

zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yār:

1. **zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yāre:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Dostun/sevgilinin gamzesinin basur yarası.
63. Zaḫm-ı nāsūr-ı ġamze-i yāra
64. Yine elmās-sūdedür merhem

zaḫm-ı nevk-i ġamze:

1. **zaḫm-ı nevk-i ġamze:**
Gazel 163
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yan bakışın sivri ucunun yarası.
3. Dili zaḫm-ı nevk-i ġamze ne ġam itse böyle pür-ḫūn
4. Biz o neşter-i ḳażāya reg-i gerden-i rıżāyuz

zaḫm-ı nevk-i tīr:

1. **zaḫm-ı nevk-i tīrüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 343
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Okun sivri ucunun yarası.
3. O dil kim zaḫm-ı nevk-i tīrüñe raḥm eylemez cānā
4. Hemīşe tāze-rīş-i kāviş-i nīş-i fiġān olsun

zaḫm-ı seng-i ġam:

1. **zaḫm-ı seng-i ġam:**
Gazel 427
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Üzüntü/keder taşının (açtığı) yara.
13. Ser-nüvişt-i ʿāşıḳ-ı şeydā niçe pinhān olur
14. Serde zaḫm-ı seng-i ġam zaḫmuñ nümāyāndur yeri

zaḫm-ı seng-i miḥnet:

1. **zaḫm-ı seng-i miḥnet:**
Gazel 315
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı/dert taşının yarası.
7. Bāʿiş-i derd-i derūnum bilmezem ammā hele
8. Serde zaḫm-ı seng-i miḥnet ser-nüvişt ümdür benüm

zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫār:

1. **zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın:**-*ın*
Gazel 199
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dikenin keskin başının yarası.
1. Biz gülüñ zaḫm-ı ser-i neşter-i ḫārın bilürüz
2. ʿAndelībüñ sebeb-i nāle vü zārın bilürüz

zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgān:

1. **zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin kılıcının ucundaki yara.
5. Taḥammül mi olur zaḫm-ı ser-i şemşīr-i müjgāna
6. O tīġ-ı ġamze ḳanda ʿāşıḳ-ı ṣad-pāre-ten ḳanda

zaḫm-ı siper:

1. **zaḫm-ı siperinden:**-*in, -den*
Gazel 196
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kalkan yarası.
7. Şerḥa-i sīneden idrāk iderüz ġamzesini
8. Tīġ-ı ser-tīzini zaḫm-ı siperinden bilürüz

zaḫm-ı tīr-i ġamze:

1. **zaḫm-ı tīr-i ġamzesi:**-*si*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gamze kılıcının yarası.
1. Ol kemān-ebrū ki böyle tīz-i dest-i ʿişvedür
2. Zaḫm-ı tīr-i ġamzesi mevḳūf-ı şest-i ʿişvedür

zaḫum-ḫorde:

1. **zaḫum-ḫorde:**
Kaside 7
Mısra: **67**
Yaralı, mecruh.
67. Ol zaḫum-ḫorde gibi ḫūnbārum
68. Kim ola ḫūn-çegān cirīdüñden

zāʾiḳa-i cān:

1. **zāʾiḳa-i cān:**
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can tadı/zevki.
1. Cām-ı şahbāda ṣafā-yı leb-i cānān buluruz
2. Leb-i cānānede ḫod zāʾiḳa-i cān buluruz

zāika-i vaṣl:

1. **zāika-i vaṣlı:**-*ı*
Gazel 167

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın tadını alan.
9. Kākülde göñül ẕāika-i vaṣlı ne bilsün
10. Hīç şām-ı ġarībānda ṣafā-yı seḥer olmaz

<u>zaḳan u laʿl-i leb-i yār:</u>
1. **ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār:**
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı dudağı ve çenesi.
1. Her ḳaçan bezm-i meye sāġar ile bāde gelür
2. Ẕaḳan u laʿl-i leb-i yār hemān yāda gelür

<u>Zāl:</u> (Pala)
1. **Zāl:**
Gazel 215
Mısra: **10**
İran'ın efsanevi pehlivanı "Rüstem'in babasının adıdır. Kelime ihtiyar ve ak sakallı anlamına gelmektedir. Zâl doğduğu zaman saçı, kaşı ve kirpikleri bembeyaz olduğu için babası Sâm tarafından uğursuz sayılarak Elbruz dağına bırakılmıştır. Orada Sîmurg tarafından beslenmiştir.Divan şiirinde daha çok Rüstem-i Zâl şeklinde Rüstem'le birlikte kullanılmaktadır.
9. Hezār-efsūs kim ʿālem erenlerden olup ḫālī
10. Ne Sührāb ü ne ḫod Zāl ü ne Rüstem ḳalmamış gitmiş

<u>Zāl-i felek:</u>
1. **Zāl-i felek:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin Zal'i. bkz. Zāl.
7. Kesb-i şebāb eyledi Zāl-i felek
8. Ber-ṭaraf oldı herem-i rūzgār

<u>ẓālim:</u>
1. **ẓālim:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Zulüm/eziyet eden, sevgili.
9. Olup ser-mest-i cām-ı vuṣlatuñ dendān-ı ḥasretle
10. Benefşe-reng iden ẓālim semen-gün-gerdenüñ kimdür

2. **ẓālime:**-*e*
Gazel 219
Mısra: **3**
Zulüm/eziyet eden, sevgili.
3. Virüp ruḫṣat bu deñlü ẓālime çeşm-i siyeh-mesti
4. Yine her bir müje bir ḫançer-i bürrāna el ṣunmış

3. **ẓālim:**
Gazel 281
Mısra: **1**
Zulüm/eziyet eden.
1. Çeşmi ẓālim nigehi müşfiḳ-i maẕlūm degül
2. Ṭıfl iken māyil-i ẓulm olmada maʿṣūm degül

4. **ẓālimdür:**-*dür*
Gazel 356
Mısra: **3**
Zulüm/eziyet eden.
3. Ne ẓālimdür ki gāhī bir nigāh-ı iltifāt itmez
4. Gedā-yı pādişāh-ı ḫüsne ol şāh-ı gedā düşmen

5. **ẓālim:**
Gazel 378
Mısra: **4**
Zulüm/eziyet eden.
3. Böyle pā-māl eylemezdi dilleri ol şeh-levend
4. Leşker-i müjgān gibi ẓālim sipāhı olmasa

6. **ẓālimdür:**-*dür*
Gazel 379
Mısra: **6**
Zulüm/eziyet eden.
5. Pençesinden hīç amān bulmaz dil-i maẕlūm-ı ʿışḳ
6. Çeşmi ẓālimdür o kāfir terk-i bī-dād itse de

<u>zālim-i ḫāṭır-şiken:</u>
1. **ẓālim-i ḫāṭır-şikene:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül kıran/inciten zalim.
13. Her ẓālim-i ḫāṭır-şikene eyle taḥammül
14. Ṭop-ı sitem-i düşmen-i bī-raḥma ḥışār ol

<u>zālim-i ḫūn-rīz:</u>
1. **ẓālim-i ḫūn-rīz:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kan döken zalim.
11. Ḳorḳum bu ki maḥşerde de ol ẓālim-i ḫūn-rīz
12. Ẓāhir olıcaḳ kimse dimez ḳātilimüzdür

2. **ẓālim-i ḫūn-rīzden:**-*den*
Kaside 29
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kan döken zalim.
19. Ol ẓālim-i ḫūn-rīzden ammā ḥaẕer eyle
20. Destinde eger deşne-i cellādı görürseñ

<u>zālim-i maẕlūm-nümā:</u>
1. **ẓālim-i maẕlūm-nümādur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Mazlum gibi görünen/gösteren zalim.
115. Çeşm-i siyehi ẓālim-i maẕlūm-nümādur
116. Luṭf-ı nigehi cevher-i şemşīr-i cefādur

<u>żam ol-:</u>
1. **żam ola:**-*a*
Kaside 17
Mısra: **168**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eklenmek, katılmak.
167. Kilk-i ḳudretle ẓafer-nāme-i iḳbālinde
168. Ola bu feṯḥ-i celī daḥi fütūḥātına żam

<u>zamān:</u>
1. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 4
Mısra: **57**
Zaman, devir, çağ, dönem.
57. Oldı zamānında hele münʿadim
58. Töhmet-i ehl-i sitem-i rūzgār

2. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **89**
Zaman, devir, çağ, dönem.
89. Zamānında kimesne kimseden giryān degül aṣlā
90. Eger girye ider var ise ṭıfl-ı şīr-ḫʷār eyler

3. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 8
Mısra: **195**
Zaman, devir, çağ, dönem.
195. Ḫuşūṣā kim zamānında ben ol deryā-yı ʿirfānum
196. Temevvüc eyledükçe kār ṣad-mevc-i bī-çār eyler

4. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 9
Mısra: **111**
Zaman, devir, çağ, dönem.
111. Kim ider ġasbı zamānında meger kim ʿāṣıḳ
112. Kuḥl ide dīdesine ḫāk-i der-i cānānı

5. **zamānuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 9
Mısra: **131**
Zaman, devir, çağ, dönem.
131. Sen o ḫāḳān-ı cihānsın ki zamānuñda senüñ
132. Şeref-i vaṣf-ı şerīfüñle benüm Ḫāḳānī

6. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 10
Mısra: **69**
Zaman, devir, çağ, dönem.
69. Nice şeh oldı zamānında anuñ feṯḥ ü fütūḥ
70. Bu ḳadar mülk-i ʿadū ḥışn-ı ḥaṣīn-i küffār

7. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 10
Mısra: **99**
Zaman, devir, çağ, dönem.
99. Ber-ṭaraf oldı zamānında hücūm-ı fuḳarā
100. Olmasa ġamze-i ḫūbān-ı zamāne ḫūn-ḫʷār

8. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 12
Mısra: **29**
Zaman, devir, çağ, dönem.
29. Ol şeh ki zamānında ʿayān oldı cihānda
30. Luṭf-ı felek ü ḥüsn-i zemīn ān-ı zamāne

9. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 12
Mısra: **45**
Zaman, devir, çağ, dönem.
45. Ne şeh ki zamānında behem olmadı aṣlā
46. Dest-i sitem ü çāk-ı girībān-ı zamāne

10. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 12
Mısra: **101**
Zaman, devir, çağ, dönem.
101. El-minnetü li'l-lāh ki zamānında söyindi
102. Rüşvet gibi bir āteş-i sūzān-ı zamāne

11. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 12
Mısra: **107**
Zaman, devir, çağ, dönem.
107. Bulursa zamānında bulur ḫʷāce-i ʿālem
108. Sermāye-i ārāyiş-i dükkān-ı zamāne

12. **zamānuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 13
Mısra: **63**
Zaman, devir, çağ, dönem.
63. Benüm ol ṣaf-der-i maʿnā ki zamānuñda senüñ
64. Kimse hīç ḫam olamaz vaḳt-i ḥışāmumda benüm

13. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 17
Mısra: **71**
Zaman, devir, çağ, dönem.
71. ʿAhdi bir mertebe ḫoş-dil ki zamānında anuñ
72. Sürme-i dīde-i sūr oldı ġubār-ı mātem

14. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 17
Mısra: **81**
Zaman, devir, çağ, dönem.
81. Yoḳ zamānında anuñ hīç eṣer-i girye meger
82. Dīde-i nergis-i terde ḳaṭarāt-ı şebnem

15. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 19
Mısra: **54**
Zaman, devir, çağ, dönem.
53. Uyup şerʿ-i şerīfe vażʿ-ı ḳānūn-ı ṭarīḳat hep
54. Zamānında ne bir mülḥid ne şeyyād olduġın gördük

16. **zamān:**
Kaside 23
Mısra: **24**
Zaman, devir, çağ, dönem.
23. Ki devr devr-i şafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

17. **zamānuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 23
Mısra: **87**
Zaman, devir, çağ, dönem.
87. Görinmez oldı zamānuñda bir perīşān-ḥāl
88. Meger ki gīsū-yı taṣvīr-i ḫāme-i Mānī

18. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 27
Mısra: **61**
Zaman, devir, çağ, dönem.
61. Oldı zamānında anuñ ber-ṭaraf
62. Cevr-i felekle fiten-i rūzgār

19. **zamānında:**-*ın, -da*
Kaside 28
Mısra: **35**
Zaman, devir, çağ, dönem.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

20. **zamān:**
Kaside 28
Mısra: **59**
Zaman, devir, çağ, dönem.
59. Zamān pek teng ḳāṣid bī-direng eṣnā-yı ḥarb ü ceng
60. Yine gör şāhid-i maʿnā ne deñlü cilveger geldi

21. **zamānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 59
Mısra: **5**
Zaman, devir, çağ, dönem.
5. Zamānıdur dil-i her cūybār ṣāf olsun
6. Giderdi gerd-i ḥazānı yine ṣafā-yı bahār

22. **zamānında:**-*ın, -da*
Gazel 60
Mısra: **14**
Zaman, devir, çağ, dönem.
13. Cem-nejād-ı muḥterem Sulṭān Murād-ı pür-kerem
14. Kim zamānında hemān bāġ-ı cināndur Üsküdār

23. **zamāndur:**-*dur*
Gazel 74
Mısra: **5**
Zaman, devir, çağ, dönem.
5. Bunca zamāndur göñül secde-ber-i deyrsin
6. Ḳıble-i beytü's-ṣanem nāsıyegāhuñ mıdur

24. **zamān:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Zaman, devir, çağ, dönem.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

25. **zamānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 348
Mısra: **4**
Zaman, devir, çağ, dönem.
3. Ġılāfından çıḳardı tīġ-ı nāzı ġamze-i dil-ber
4. Biribirine ʿāşıḳlar zamānıdur ḫaber virsün

26. **zamānında:**-*ın, -da*
Gazel 389
Mısra: **32**
Zaman, devir, çağ, dönem.
31. Ṣadr-ı aʿẓam o vezīr ibn-i vezīr-i ẕī-şān
32. Kim zamānında ne var çarḫ ġulām olsa bize

27. **zamānı:**-*ı*
Gazel 432
Mısra: **2**
Zaman, devir, çağ, dönem.
1. Ḫayli demdür yār ile ʿıyş-ı nihānī düşmedi
2. Ṭāliʿüm el virmedi fırṣat zamānı düşmedi

zamāne:

1. **zamāne:**
Kaside 19
Mısra: **66**
Zaman, devir.
65. Muṣavvirler idüp her yerde taṣvīr-i gül-i şādī
66. Zamāne reşk-i bāġ-ı naḳş-ı Bihzād olduġın gördük

2. **zamāne:**
Kaside 19
Mısra: **74**
Zaman, devir.
73. Hemān rezmi ḳoyup bezme ser-āġāz eylesün ʿālem
74. Ki ġam gitdi zamāne ʿişret-ābād olduġın gördük

3. **zamānede:**-*de*
Kaside 20
Mısra: **23**
Zaman, devir.
23. Hem-nām-ı server-i dü-cihān kim zamānede
24. Bir böyle yeke-tāz-ı veġāyı kim istemez

4. **zamāne:**
Gazel 235
Mısra: **8**
Felek, talih, sevgili.
7. Şimdi olur olursa o kebg-i derī şikār
8. Ḳurdı zamāne dām-ı teġāfül ṭaraf ṭaraf

5. **zamānede:**-*de*
Gazel 360
Mısra: **8**
Zaman, devir.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

6. **zamāne:**
Gazel 411
Mısra: **2**
Zaman, talih, felek.
1. Yine dilde şerār-ı āteş-i seyr-i çemen ṭutdı
2. Zamāne tāzelendi şuʿle-i şevḳ-ı kühen ṭutdı

7. **zamāneyüz:**-*yüz*
Gazel 17
Mısra: **18**
Zaman, devir.
17. Miṣāl-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī riyāż-ı ʿirfānda
18. Nihāl-i tāze-zemīn ü zamāneyüz cānā

8. **zamāne:**
Gazel 21
Mısra: **18**
Zaman, devir.
17. Meẕāḳī ġurbet illerde ġarīb aḥvālimüz vardur
18. Zamāne nā-müsāʿid āşinā yoḳ ḫānumān ġāyib

3. **zamānede:**-*de*
Gazel 426
Mısra: **10**
Zaman, devir.
9. Yüz sür Meẕāḳī dergehine eyle ʿarż-ı ḥāl
10. Ehl-i dilüñ zamānede oldur çü mesnedi

zamān-ı bülbül:

1. **zamān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bülbülün zamanı/vakti.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

zamān-ı defʿ-i ġam:

1. **zamān-ı defʿ-i ġam:**
Gazel 352
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüntüyü yok etme/kaldırma zamanı.
1. Ey göñül eyyām-ı vaṣl-ı dem-be-dem añılmasun
2. Ġuṣṣa-āverdür zamān-ı defʿ-i ġam añılmasun

zamān-ı devlet:

1. **zamān-ı devletinde:**-*in, -de*
Kaside 8
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Devletin (mutluluk, talih, makam, haşmet, şan) zamanı.
81. Zamān-ı devletinde küştegān-ı ḫayl-i aʿdāyı
82. Ḳażā her bir ġażāda tuʿme-ḫurd-ı mur u mār eyler

2. **zamān-ı devletinde:**-*in, -de*
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Devletin (mutluluk, talih, makam, haşmet, şan) zamanı.
7. Bir Süleymān-ı civān-baḫt-ı bülend-aḫterdür ol
8. Kim zamān-ı devletinde oldı ins ü cān murād

zamān-ı devr-i cām:

1. **zamān-ı devr-i cām:**
Kaside 19
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Kadeh döndürme/devr etme zamanı.
77. Ḳılıçlar der-niyām oldı dem-i ʿıyş-ı müdām oldı
78. Zamān-ı devr-i cām oldı Cemüñ yād olduġın gördük

zamān-ı feyż-i nesīm:

1. **zamān-ı feyż-i nesīm:**
Kaside 23
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Esintinin bolluk zamanı.

19. Dem-i temevvüc-i Nīl ü zamān-ı feyż-i nesīm
20. Ṣafā-yı āb ü hevā açdı ḳalb-i yārānı

zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār:
1. **zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār:**
Gazel 238
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlü sevgiliye kavuşma fırsatının zamanı.
7. ʿÖmr-i güzeşte gibi serīʿü'z-zevāl imiş
8. Geçdi zamān-ı fırṣat-ı vaṣl-ı nigār ḥayf

zamānı gel-:
1. **zamānı gelse:**-*se*
Gazel 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Bir olayın veya durumun vaktinin gelmesi.
15. Zamānı gelse yine ḫāk-i pāye ʿazm itsek
16. Hemīşe rū-be-reh-i āsitāneyüz cānā

zamān-ı ḫirmen-i şādī:
1. **zamān-ı ḫirmen-i şādī:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk harmanı vakti.
5. Añılsun ol zamān-ı ḫirmen-i şādī ki āḫirkār
6. Bu güne ṣarṣar-ı ḥasretle ber-bād olduġum yirdür

zamān-ı maʿnā:
1. **zamān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Anlamın zamanı.
31. Ol ki bu naḳş-ı ḫāme-i ṭabʿı
32. Nev-zemīn ü zamān-ı maʿnādur

zamān-ı migfer u zırh:
1. **zamān-ı migfer u zırh:**
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Miğfer ve zırh zamanı.
7. N'ola merdān-ı heycā böyle āhen-pūş-ı ceng olsa
8. Zamān-ı migfer u zırh u dem-i tīġ u teberdür bu

zamān-ı müddet-i gül:
1. **zamān-ı müddet-i gül:**
Gazel 266
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gülün müddetinin zamanı/süresi.
7. Ne deñlü bülbül-i dil naġme-senc-i gülşen olur
8. Zamān-ı müddet-i gül imtidād üzre degül

zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişret:
1. **zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde:**-*de*
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlkbahar vaktinde yiyip içip eğlenme.
5. Degül sāġar zamān-ı nev-bahār-ı ʿıyş u ʿişretde
6. Yine sāḳī elinde bir gül-i sīr-āb göstermiş

zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī:
1. **zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī:**
Kaside 23
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici vaktin/zamanın tazelik/gençlik zamanı/vakti.
23. Ki devr devr-i ṣafā vü maḥal maḥal-i sürūr
24. Zamān zamān-ı şebāb-ı zamāne-i fānī

zamān-ı şerīf:
1. **zamān-ı şerīfinde:**-*in, -de*
Kaside 23
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Şerefli zaman/vakit.
37. O kim zamān-ı şerīfinde Nīl-i ḳulzüm-i cūş
38. Çü basdı mirṣad-ı miḳyās-ı ṭurfe-bünyānı

żamīme ol-:
1. **żamīme oldı:**-*dı*
Gazel 233
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eklenmek, ilave edilmek.
9. Ḳalur mı dūş-ı dil-i nā-tüvānda hīç ṭāḳat
10. Żamīme oldı girānbār-ı ʿışḳa ser-ber-i dāġ

żamīr:
1. **żamīri:**-*i*
Kaside 26
Mısra: **28**
İç, gönül.
27. Ẕekāsı nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel
28. Żamīri ḫod fürūġ-ı ṣubḥ-ı ṣānī

zan(n) eyle-/id-:
1. **ẓan eyler:**-*r*
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zannetmek, sanmak.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẓan eyler kimisi ġull ṣanur

2. **ẓann idüp:**-*üp*
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zannetmek, sanmak.
7. Gönül ṭıflı görüp penbeyle dāġ-ı ṣuʿle-engīzüm
8. Gül-i ter ẓann idüp ol aḫker-i sūzāna el ṣunmış

zanbaḳ-ı gülşen-i faṣāḥat:
1. **zanbaḳ-ı gülşen-i faṣāḥatdur:**-*dur*
Kaside 22
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güzel ve açık gül bahçesindeki zanbak.
17. Zanbaḳ-ı gülşen-i faṣāḥatdur
18. Sīm-sīmā-yı nāzik-endāmı

zānūya getür-:
1. **zānūya getürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 299
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dize getirmek, dizine almak.
11. Dest-i hevese girse n'ola dāmen-i vuṣlat
12. Ol şūḫ-perī-peykeri zānūya getürdüm

zār:
1. **zārum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **65**
Ağlama, feryat.
65. Dūr-bāş-ı zamāneden zārum
66. Çün dil-i ṣaf-derān cirīdüñden

zār eyle-:
1. **zār eyleyen:**-*yen*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlatmak, inletmek.
1. Gönül bāġ-ı maḥabbet kim derūn-ı dāġ dāġuñdur
2. Seni bülbül gibi zār eyleyen hep kendi bāġuñdur

2. **zār eyleyüp:**-*yüp*
Gazel 248
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlatmak, inletmek.
13. Şikāyet ey daġal-bāz-ı felek kim şeş-der-i ġamda
14. Dil ü cānum benüm zār eyleyüp bī-ḫaṣl-ı nerd itdüñ

zār ḳal-:
1. **zār ḳaldı:**-*dı*
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağlar/inler halde kalmak.
3. Dirīġ-ı nezd-i maḥabbetde zār ḳaldı gönül
4. Ne çāre şeş-der-i vuṣlat güşād üzre degül

żarar:
1. **żararından:**-*ın, -dan*
Gazel 439
Mısra: **2**
Zarar, kayıp.
1. ʿĀlemüñ ẕevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ żararından ġayrı

żarar gel-:
1. **żarar geldi:**-*di*
Kaside 28
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zarar görmek.
35. Olınca böyle olsa dād-güster kim zamānında
36. Ne kimse bī-ḫużūr oldı ne bir ferde żarar geldi

żarar (u) sūd:
1. **żarar (u) sūd:**
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zarar ve kâr.
5. Tācir-i bender-i iḳlīm-i fenā ol bilesin
6. Renc-i ḫüsrān-ı metāʿ u żarar (u) sūd nedür

żarar-ı reh-güzer-i bād:
1. **żarar-ı reh-güẕer-i bād:**
Gazel 149
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rüzgar geçidinin zararı.
7. Dili ʿışḳ itdi ḫarāb āteş-i fürḳat ne belā
8. Öyle şemʿe żarar-ı reh-güẕer-i bād yeter

zārını gör-:
1. **zārını görüp:**-*üp*
Gazel 277
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryadını/inlemesini görmek.
11. Gül-ġonce görüp zārını raḥm itse revādur
12. Çoḳ nāle-i pür-sūz u güdāz eyledi bülbül

żarūrī:
1. **żarūrī:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Zorunlu olarak, mecburi.
7. Düşüp vādi-i hicre seyr-i serv-āsā-yı ḳaddüñden

8. Żarūrī dest-i ḥayret birle dāmen-çīdeyüz cānā

żarūrī añla-:

1. **żarūrī añlar:**-*r*
   Gazel 320
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Mecburen/ister istemez anlamak.
   7. Żarūrī añlar idüm pīç ü tāb-ı ʿuṣṣāḳı
   8. Şirişk-i dīde-feşānı şikenc-i āh olsam

ẕāt:

1. **ẕātuñ:**-*uñ*
   Kaside 15
   Mısra: **2**
   Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse.
   1. Ey āṣaf-ı zamāne ne ḫoş-kām isterin
   2. Ẕātuñ penāh-ı ʿasker-i İslām isterin

2. **ẕātuñ:**-*uñ*
   Kaside 15
   Mısra: **45**
   Kendi, şahıs.
   45. Ẕātuñ yeter vesīle-i elṭāf-ı Ḥaḳ baña
   46. Ben ġayrıdan ne luṭf u ne inʿām isterin

3. **ẕātını:**-*ı, -nı*
   Kaside 21
   Mısra: **201**
   Zat, şahıs.
   201. Luṭf-ı Ḥaḳ ẕātını muʿammer ide
   202. Tā ki dil yār-i cān-ı maʿnādur

4. **ẕātı:**-*ı*
   Gazel 156
   Mısra: **31**
   Kendi, şahıs.
   31. Ẕātı dīvān-ı hümāyūna şeref-baḫş olsun
   32. Tā ki luṭf-ı Ḥaḳı maḫż-ı kereminden bilürüz

5. **ẕātını:**-*ı, -nı*
   Gazel 180
   Mısra: **33**
   Kendi, şahıs.
   33. Ḥaḳ ẕātını ḫaṭā vü ḫaṭardan maṣūn ide
   34. Kim devletine böyle bir aʿlā-maḳardayuz

ẕāt-ı cūd-pesend:

1. **ẕāt-ı cūd-pesendi:**-*i*
   Gazel 414
   Mısra: **21**
   Kelime Tipi: -
   Cömertlik seven zat/kişi.
   21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki ẕāt-ı cūd-pesendi
   22. Ḫudā vireydi yine ẓuḥr-ı iftiḫārum olaydı

ẕāt-ı kerīm:

1. **ẕāt-ı kerīm:**
   Kaside 20
   Mısra: **25**
   Kelime Tipi: -
   Yüce/cömert zat/kişi.
   25. Ẕāt-ı kerīm ü dest-i güher-bārın isterüz
   26. Kān-ı saḫā vü baḥr-i ʿaṭāyı kim istemez

2. **ẕāt-ı kerīme:**-*e*
   Kaside 22
   Mısra: **57**
   Kelime Tipi: -
   Yüce/cömert zat/kişi.
   57. Böyle ẕāt-ı kerīme lāyıḳdur
   58. Ne ḳadar çarḫ iderse ikrāmı

ẕāt-ı kirām u liʾām:

1. **ẕāt-ı kirām u liʾām:**
   Kaside 4
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Soylu ve alçak kişi.
   75. Tā ki ola ẕāt-ı kirām u liʾām
   76. Mā-ṣadaḳ-ı medḥ ü zem-i rūzgār

ẕāt-ı müfred:

1. **ẕāt-ı müfredi:**-*i*
   Gazel 426
   Mısra: **6**
   Kelime Tipi: -
   Yalnız/tek kişi/zat.
   5. Ḥaḳḳā budur taṣarruf-ı efʿāl-i kāyināt
   6. Cemʿ-i maʿārif eylemiş ol ẕāt-ı müfredi

ẕāt-ı pāk:

1. **ẕāt-ı pākin:**-*in*
   Kaside 19
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Temiz zat/kişilik.
   41. Civān-merd-i hünerdür der-saḫāvet-pīşe serverdür
   42. Görelden ẕāt-ı pākin luṭfa muʿtād olduġın gördük

2. **ẕāt-ı pāküñ:**-*üñ*
   Gazel 150
   Mısra: **36**
   Kelime Tipi: -
   Temiz/saf yaratılış/kişilik.
   35. ʿÖmrüñ efzūn ide Ḥaḳ tā ki nizām-ı dehre
   36. Ẕāt-ı pāküñ gibi bir ʿārifi biʾl-lāh yeter

ẕāt-ı pür-nūr:

1. **ẕāt-ı pür-nūrını:**-*ı, -nı*
   Kaside 13
   Mısra: **44**
   Kelime Tipi: -
   Nurla dolu zat/kişi.
   43. Āfitāb-ı felek-i cūd ile taʿbīr iderin
   44. Ẕāt-ı pür-nūrını gördükçe menāmumda benüm

ẕāt-ı sebük-rūḥ:

1. **ẕāt-ı sebük-rūḥ:**
   Kaside 16
   Mısra: **42**
   Kelime Tipi: -
   Hafif ruhlu/hoş sohbet zat/kişi.
   41. Bir merd-i melek-ḫūy idügüñ oldı nümāyān
   42. Ol ẕāt-ı sebük-rūḥ ile luṭf-ı şiyemüñden

ẕāt-ı şeref-baḫş:

1. **ẕāt-ı şeref-baḫşını:**-*ı, -nı*
   Kaside 13
   Mısra: **99**
   Kelime Tipi: -
   Şeref veren yüce kişi.
   99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
   100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

ẕāt-ı şerīf:

1. **ẕāt-ı şerīfi:**-*i*
   Gazel 236
   Mısra: **17**
   Kelime Tipi: -
   Şerefli kişi, soylu kimse.
   17. Bula ʿālemde şeref ẕāt-ı şerīfi ola tā
   18. Ḳuvvet-i sāmiʿa-pāş-ı dür-i güftāra ṣadef

2. **ẕāt-ı şerīfinden:**-*in, -den*
   Gazel 51
   Mısra: **10**
   Kelime Tipi: -
   Şerefli kişi, soylu kimse.
   9. Bir ḫudāvend-i mekārim-baḫşdur kim dāyimā
   10. Kesb ider ẕāt-ı şerīfinden ʿulüvv-i şān Murād

zāyiḳa-baḫş-ı mezāḳ-ı raġbet:

1. **zāyiḳa-baḫş-ı meẕāḳ-ı raġbetdür:**-*dür*
   Gazel 9
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Arzu edilen zevkin lezzet sunanı.
   5. Ne deñlü zāyiḳa-baḫş-ı meẕāḳ-ı raġbetdür
   6. O lebler ol nemekīn-nūş-ḫand-ı istiġnā

zāyiḳa-i sūd:

1. **zāyiḳa-i sūd:**
   Gazel 351
   Mısra: **14**
   Kelime Tipi: -
   Faydanın/kazancın lezzeti/tadı.
   13. Vaṣl olmaz ise būseye vir naḳd-i ümīdi
   14. Tek arada bir zāyiḳa-i sūd bulunsun

zebān:

1. **zebān:**
   Kaside 21
   Mısra: **70**
   Dil.
   69. Ḳalem ile devātını seyr it
   70. Bu zebān ol dehān-ı maʿnādur

2. **zebāne:**-*e*
   Gazel 33
   Mısra: **9**
   Dil.
   9. Evvel zebāne ḫᵛāhiş-i vuṣlat gelür hemān
   10. Mestāne itse dil-bere ʿarż-ı merām mest

3. **zebān:**
   Gazel 280
   Mısra: **5**
   Dil.
   5. Bir zebān olsa eger her ser-i mū sīnemde
   6. Çekdügüm derd ü belā ḳābil-i taḳrīr degül

zebāne:

1. **zebānedür:**-*dür*
   Gazel 38
   Mısra: **2**
   Ateş alevi.
   1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʾiş
   2. Zebān-güdāzi-i şemʿa zebānedür bāʾiş

2. **zebāne:**
   Gazel 261
   Mısra: **4**
   Ateş alevi.
   3. Şuʿle-i mey ḳadeḥ-fürūz olsun
   4. Öyle şemʿe zebāne böyle gerek

zebān-güdāzī-i şemʿ:

1. **zebān-güdāzī-i şemʿa:**-*a*
   Gazel 38
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Mumun dil yakması.
   1. Bu sūziş-i dile cevr-i zamānedür bāʾiş
   2. Zebān-güdāzī-i şemʿa zebānedür bāʾiş

zebān-güẕār-ı leb-i iltimās:

1. **zebān-güẕār-ı leb-i iltimāsımuz:**-*ı, -muz*
   Gazel 159
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Kayırma/ayrıcalık gösterme dudağına dil/söz geçiren.
   1. Efsāne-i ümīd-i dil-i nā-sipāsımuz
   2. Olmaz zebān-güẕār-ı leb-i iltimāsımuz

zebān-ı ʿaḳl-ı kül:

1. **zebān-ı ʿaḳl-ı kül:**
   Gazel 69
   Mısra: **15**
   Kelime Tipi: -

Tabiatta görülen genel nizamın dili, Cebrail'in dili.
15. Hażret-i Aḥmed Efendi kim zebān-ı ʿaḳl-ı kül
16. Vaṣf-ı şānında bir ol üstād-ı aʿẓam bundadur

zebān-ı bülbül:
1. **zebān-ı bülbül:**
Gazel 264
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bülbülün dili.
1. Nev-bahār oldı yine irdi zamān-ı bülbül
2. Başladı naġme-i dil-sūza zebān-ı bülbül

zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn:
1. **zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn:**
Gazel 178
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Orgun gönül halinin dili.
9. O kim Meẕāḳī gibi nāle-i ḥazīn itmez
10. Zebān-ı ḥāl-i dil-i erġanūn nedür bilmez

zebān-ı ḫāme:
1. **zebān-ı ḫāmeye:**-*ye*
Kaside 28
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kalemin dili.
61. Maḥal nāzik olup basṭ-ı maḳāle çāre yoḳ nā-çār
62. Zebān-ı ḫāmeye böyle edā-yı muḫtaṣar geldi

zebān-ı ḫāme-i muʿciz-dem:
1. **zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Mucize nefesli kalemin dili.
13. Meẕāḳī şīve-i iʿcāz-ı naẓm ile görelüm
14. Zebān-ı ḫāme-i muʿciz-demüñ nesin gördük

zebān-ı intibāh:
1. **zebān-ı intibāhum:**-*um*
Gazel 118
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uyanış dili.
11. Ḳanda bu şūr-ı maḥabbet ḳanda hengām-ı firāġ
12. Ḫ̔āb-ı ġafletle zebān-ı intibāhum bir midür

zebān-ı nigeh-i mest:
1. **zebān-ı nigeh-i mest:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sarhoşun bakış dili.
7. Mestāne ʿaceb nāz u niyāzın ider ifṣā
8. Laʿl-i leb-i sāḳī vü zebān-ı nigeh-i mest

zebān-ı şekve:
1. **zebān-ı şekve:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şikâyet dili.
9. Dem-i vuṣlatda fürḳatden şikāyet itmek isterdüm
10. Zebān-ı şekve mey-luṭf ile ol şīrīn-dehen ṭutdı

zebān-ı tāze:
1. **zebān-ı tāze:**
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Duyulmamış güzel söz, taze dil.
5. N'ola fehm eylesem güft ü şinīd-i ġamze-i mestüñ
6. Zebān-ı tāze erbāb-ı dili nükte-şinās eyler

2. **zebān-ı tāze:**
Gazel 347
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Taze/canlı dil/konuşma.
13. Zebān-ı tāze gitdükçe ʿaceb yārān pesend oldı
14. Meẕāḳī naẓmını böyle nev-üslūb itmesün n'itsün

zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī:
1. **zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den:**-*den*
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mezâkî'nin şiirinin taze dili. bkz. Meẕāḳī.
9. Zebān-ı tāze-i naẓm-ı Meẕāḳī'den nümāyāndur
10. Ki yārān ṭarz-ı eşʿārı nev-üslūb eylemişlerdür

zebān-zed-i şerer-āzār:
1. **zebān-zed-i şerer-āzārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Kırma/incitme kıvılcımlarıyla söz vurma.
141. ʿAhdi ol deñlü emīndür ki hemān aġzı yanar
142. İtse bir kimse zebān-zed-i şerer-āzārı

zeber-destān-ı ʿālem:
1. **zeber-destān-ı ʿālem:**
Gazel 179
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âlemde/dünyada eli üstünler/hünerliler.
5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

zebūn:
1. **zebūn:**
Gazel 195
Mısra: **14**
Zayıf, güçsüz, aciz.
13. N'ola āheste-ḫırām-ı reh-i maḳṣūd olsaḳ
14. Pāy-ı ümmīd zebūn menzil ise dūr henüz

zebūn ol-:
1. **zebūn olmaz:**-*maz*
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Düşkün olmak / kendini kaptırmak.
1. Civān-merd-i maḥabbet mübtelā-yı dehr-i dūn olmaz
2. Yalancı ḳaḥbe dünyāya er oġlı er zebūn olmaz

zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānī:
1. **zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür:**-*dür*
Gazel 215
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gelip/geçici dünyanın dönek âcizi/zayıfı.
5. Ḳalanlar hep zebūn-ı ḳaḥbe-i dünyā-yı fānīdür
6. Bu meydān içre bir merd-i müsellem ḳalmamış gitmiş

zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr:
1. **zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr:**
Gazel 153
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aslanın eziyet pençesiyle zayıf/aciz .
9. İdüp āmāde āteş-gīre-i himmet müdārāmı
10. Zebūn-ı pençe-i işkence-i şīr olduġum yoḳdur

zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr:
1. **zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Karıncanın pençesinin acısından/derdinden (dolayı) aciz/zayıf.
5. Beni bu żaʿf-ı ʿillet ġāyet ile bī-mecāl itdi
6. Zebūn-ı pīç ü tāb-ı pençe-i mūr olmasun kimse

zed:
1. **zed:**
Kaside 19
Mısra: **63**
Vurulmuş, vurgun.
63. Niçe bir bu zed ü bürd ü keş-ā-keş bāġ-ı ʿālemde
64. Dem-i gül-geşt ü seyr-i serv ü şimşād olduġın gördük

zed ü berd-i ʿadū:
1. **zed ü berd-i ʿadū:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Düşmanın zorla alıkoyulması/ele geçirilmesi.
23. Zed ü berd-i ʿadū böyle gerekdür diyü heycāda
24. Bu devr içre şikār-ı düşmene şaydı medār eyler

zehr:
1. **zehr:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Zehir.
3. Mey degül zehr ise de ruḫṣat bulursın nāgehān
4. Bī-tekellüf şevḳ ile gir meclis-i cānāne iç

2. **zehr:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Zehir.
3. Dil-ber saña sāġar ṣunacaḳ meclis-i meyde
4. Bāde döküle zehr ise de anı hemān çek

zehr-nūşān-ı ġam:
1. **zehr-nūşān-ı ġama:**-*a*
Gazel 138
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Üzüntü zehrini içen.
5. Böyledür ḳāʿide-i ḳand-lebān-ı ʿālem
6. Zehr-nūşān-ı ġama teng-i şeker virmezler

zehr-āb:
1. **zehr-āb:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Zehirli su.
7. Mecrūḥ-ı dile şīve-i luṭf-ı sitem-āmīz
8. Zehr-āb ile perverde olan merheme beñzer

zehr-ābe-i ġam:
1. **zehr-ābe-i ġam:**
Kaside 17
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Üzüntünün zehirli suyu.

127. Böyle mi eyler idüm vaṣf-ı şerîfüñ n'ideyin
128. İtdi zehr-âbe-i ġam ṭûṭî-i ṭabʿum ebkem

zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ:
1. **zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ:**
Gazel 302
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın boğaz yakan zehirli suyu.
7. Cāna kār eylerdi zehr-āb-ı gülū-sūz-ı firāḳ
8. Şevḳ-i vuṣlatla ġam-ı hicri ferāmuş itmesem

zehr-āb-ı miḥnet:
1. **zehr-āb-ı miḥnet:**
Kaside 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının/belanın acı suyu/zehirli suyu.
71. Ne ġam ehl-i dili zehr-āb-ı miḥnet telḫ-kām itse
72. Mezāḳ-ı ḫanṭalı şehd-i ʿatāsı ḫoş-güvār eyler

zehr-feşān ol-:
1. **zehr-feşān ol:**
Gazel 294
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zehir saçan olmak.
7. Dervîş-i ʿabā-pûşa güher-pāş-ı tesellî
8. Naḫvet-menişān-ı feleke zehr-feşān ol

zehr-i çeşm-i dil-ber:
1. **zehr-i çeşm-i dil-bere:**-*e*
Gazel 208
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dilberin/sevgilinin gözündeki zehir.
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

zehr-i ġam:
1. **zehr-i ġama:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Üzüntü zehiri.
91. Yine tiryāḳ-i telâfî umarın zehr-i ġama
92. Eṣer-i semde ʿayān olsa mesāmumda benüm

zehr-i melāmet:
1. **zehr-i melāmet:**
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayıplama/kınama zehri.
3. Maġrūr-ı naẓar-dūḫteye zehr-i melāmet
4. Maḫmūr-ı ciger-suḫteye āb-ı ḫumār ol

zehr-i miḥnet:
1. **zehr-i miḥnet:**
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı zehri.
15. Ṭıfl-ı dil perverde-i nāz u naʿîm-i ʿışḳdur
16. Zehr-i miḥnet ḫūn-ı ḥasret şehd ü şîrümdür benüm

2. **zehr-i miḥnet:**
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eziyet/sıkıntı zehri.
7. Benüm maġz-ı ʿiẓāmum zehr-i miḥnet telḫnāk itdi
8. N'ola olsa hümā-yı evc-i gerdūn üstühān düşmen

zehr-i şeker-ālūde-i düşnām:
1. **zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma:**-*a*
Gazel 287
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sövmenin şeker karışmış zehri.
11. Kim eylemez ol laʿl-i revān-baḫşı görince
12. Zehr-i şeker-ālūde-i düşnāma taḥammül

zekā:
1. **ẕekāsı:**-*sı*
Kaside 26
Mısra: **27**
Çabuk anlama, zihin keskinliği.
27. Ẕekāsı nūr-ı mihr-i ʿaḳl-ı evvel
28. Żamîri ḫod fürūġ-ı ṣubḥ-ı ṣānî

zekan:
1. **ẕekanuñ:**-*uñ*
Gazel 92
Mısra: **2**
Çene, iki çene kemiğinin aşağıda birleştiği nokta.
1. Ḳāmetüñ naḫl-i gül ruḫuñ güldür
2. Ẕekanuñ āşiyān-ı bülbüldür

zelîl it-:
1. **ẕelîl itdi:**-*di*
Kaside 18
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aşağı/alçak duruma düşürmek.
19. Niçe şükr itmeyelüm ḳahr-ı Ḫudā itdi ẕelîl
20. Var iken tā bu ḳadar kāfirüñ istikbārı

zelzele düş-:
1. **zelzele düşer:**-*er*
Kaside 16
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zelzele/sarsıntı olmak.
29. Serdār-ı ẓafer-yāver-i şemşīr-be-kefsin
30. Küffāra düşer zelzele ḫayl u ḫaşemüñden

zelzelenāk it-:
1. **zelzelenāk itdi:**-*di*
Kaside 9
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarsmak, titretmek.
45. Ḳamanîçe gibi bir ḫışn-ı ḫaşîn feth itdi
46. Ḫavfden zelzelenāk itdi Firengistānı

zemīn:
1. **zemīn:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Yeryüzü.
7. Bulsa felek inḳılāb olsa zemîn raḫne-yāb
8. Gerdiş-i cām-ı şarāb devr-i zamāndur baña

2. **zemīn:**
Kaside 12
Mısra: **190**
Yer, mevzu.
189. Bir ḫūb ġazel birle ḳaṣîdem bulup itmām
190. Oldı bu zemîn ḫaḳ bu ki çesbān-ı zamāne

zemīn ü āsumān:
1. **zemīn ü āsumān:**
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzü ve gökyüzü.
1. Ne evcüñ mihrisin sen kim cihān pertev-perestüñdür
2. Zemîn ü āsumān bālā vü pest-i zîr-destüñdür

2. **zemīn ü āsumān:**
Gazel 212
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Yeryüzü ve gökyüzü.
11. Sirişk-i āteşîn-cārî şerār-ı dil-felek-peymā
12. Ne çāre n'eylesün ʿāşıḳ zemîn ü āsumān āteş

zemīne düşme-:
1. **zemīne düşmedi:**-*di*
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yere düşmemek. (Fırlatılan ok/yan bakış bağlamında).
5. Şöyle ḫükm-endāzdur ol ġamze-i ebrū-kemān
6. Kim zemîne daḫi tîr-i cān-sitānı düşmedi

zemīn-endāz id-:
1. **zemīn-endāz idüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yere atmak, yere çarpmak.
11. Ne şehbāz-ı hümā-pervāz olur kim şaydı ḳapduḳça
12. Zemîn-endāz idüp perriyle bālin ḫāksār eyler

zemīn-i dil:
1. **zemīn-i dil:**
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül yeri.
3. Dāne-perver ü temennādur zemîn-i dil velî
4. Berḳ-i ʿışḳ āfet-resān-ı kār u kişt̂ümdür benüm

zemīn-i maʿrifet:
1. **zemīn-i maʿrifetüñ:**-*üñ*
Gazel 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ustalı/ hüner alanı.
11. Felekde çoḳ mı eger ʿarş u ferşe nāz itsek
12. Zemîn-i maʿrifetüñ āsumānıyuz cānā

zemīn-i niyāz:
1. **zemīn-i niyāza:**-*a*
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstek zemini.
1. Bu cilvelerle o serv-i bülend-i istiġnā
2. Düşer zemîn-i niyāza perend-i istiġnā

zemistān-ı zamāne:
1. **zemistān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin kışı.
97. Gör feyż-i nesîm-i keremin bāġ-ı cihānda
98. Eyyām-ı bahār oldı zemistān-ı zamāne

zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ:
1. **zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ:**
Gazel 360
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Aşk sohbetinin şarkısı/nağmesi.
5. Ṭutdı cihānı zemzeme-i güft-gū-yı ʿışḳ
6. Efvāh-ı nāsa naġme-i Manṣūr düşmesün

zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam:

1. **zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam:**
Kaside 17
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Evet ve evet müjdesinin nağmesi.
25. Kīse-i sebz ile bir ṭūṭī-i gūyādur kim
26. Sözi hep zemzeme-i müjde-i ārī vü neʿam

zemzeme-i nūş-ā-nūş:

1. **zemzeme-i nūş-ā-nūş:**
Gazel 406
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sürekli içme şarkısı/nağmesi.
11. ʿĀlemi ṭutmış idi zemzeme-i nūş-ā-nūş
12. Vāṣıl-ı gūş-ı felek naʿra-i mestāne idi

zemzeme-i teng:

1. **zemzeme-i teng:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dar/sıkıntılı nağme.
1. Murġ-ı dil zemzeme-i teng nedür bilmez hīç
2. Bülbül-i bāġ-ı ġam āheng nedür bilmez hīç

zemzeme-i ʿūd:

1. **zemzeme-i ʿūd:**
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Udun nağmesi.
1. Şevḳ-i ʿavvād nedür zemzeme-i ʿūd nedür
2. Böyle dilde eṣer-i naġme-i Dāvūd nedür

zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb:

1. **zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb:**
Gazel 22
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kimsesizin "ya Rab" nağmesi.
15. Ṣad-el-ḥaẕer ki vaḳt-i seḥer ṭaşa kār ider
16. Āh-ı derūn u zemzeme-i yā Rab-ı ġarīb

zemzeme-i zīr ü bem-i rūzgār:

1. **zemzeme-i zīr ü bem-i rūzgār:**
Kaside 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zamanın en ince ve en kalın telinin nağmesi/ahengi.
19. Uydı dem-i zühre-i rāmişgere
20. Zemzeme-i zīr ü bem-i rūzgār

zemzeme-perdāz ol-:

1. **zemzeme-perdāz oluruz:**-*ur, -uz*
Gazel 182
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ezgili/nağmeli şarkı söylemek.
9. Hep kāse-i meyle oluruz zemzeme-perdāz
10. Biz çīnī-nevāzende-i faġfūr-siriştüz

zemzeme-perdāz-ı niyāz:

1. **zemzeme-perdāz-ı niyāz:**
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahenkli söz söyleyerek yalvaran.
7. Sīne pür-āteş ü dil zemzeme-perdāz-ı niyāz
8. Naẓar-ı yār ʿaceb söze midür sāza mıdur

zemzeme-sāz:

1. **zemzeme-sāz:**
Gazel 277
Mısra: **14**
Ezgili/nağmeli ses çıkaran/yapan.
13. Mānend-i ṣarīr-i ḳalem-i ṭabʿ-ı Meẕāḳī
14. Murġānı ʿaceb zemzeme-sāz eyledi bülbül

zencīr:

1. **zencīr:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Zincir.
3. Yine Mecnūn gibi pür-pīç ü tāb itdi bizi sevdā
4. Bize zencīr ne eyler ḫod-be-ḫod pīçīdeyüz cānā

2. **zencīr:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Zincir, sevgilinin saç bölüğü.
9. Dil-i dīvāne-i sevdā-zedegān-ı ʿışḳuñ
10. Ser-i gīsū-yı girih-gīrüñi zencīr bilür

3. **zencīr:**
Gazel 134
Mısra: **6**
Zincir, sevgilinin saç bölüğü.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẓan eyler kimisi ġull şanur

4. **zencīr:**
Gazel 204
Mısra: **8**
Zincir, sevgilinin saç bölüğü.
7. Bend oldı göñül kākül-i ḫam-ber-ḫama ammā
8. Zencīr nümāyān dil-i dīvāne görinmez

zencīr-cünbān-ı cünūn:

1. **zencīr-cünbān-ı cünūn:**
Gazel 352
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Delilik zincirini oynatan.
9. Olmasun dīvāneler zencīr-cünbān-ı cünūn
10. Kākül-i pür-çīn ü zülf-i ḫam-be-ḫam añılmasun

zencīre geç-:

1. **zencīre geçdi:**-*di*
Gazel 160
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zincirlenmek, zincire geçmek.
3. Dil-i āzāde yine kākülüñe bend oldı
4. Geçdi zencīre meded gerden-i şīr-yelemüz

zencīr-i gīsū-yı perīşān:

1. **zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dağınık/perişan omuza dökülen saç zinciri.
3. Bu ne ḥikmetdür cünūn iẓhār ider ʿāḳil iken
4. Dostum zencīr-i gīsū-yı perīşānuñ gören

zencīr-i maḥabbet:

1. **zencīr-i maḥabbet:**
Gazel 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet zinciri.
1. Olsa zencīr-i maḥabbet ne ʿaceb silsilemüz
2. Tengdür ṭabʿ-ı dil-i şīr gibi ḥavṣalamuz

zencīr-i melāmet:

1. **zencīr-i melāmet:**
Gazel 200
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kınanmışlık/ayıplanma zinciri.
3. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet bize n'eyler
4. Biz silsile-ber-pāy-ı ḫam-ı zülf-i dü-tāyuz

zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳ:

1. **zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yüzünden dile düşen, halkın sövüp saymasına maruz kalan.
1. Mecnūn gibi zencīr-i melāmet-keş-i ʿışḳuz
2. Dīvāneyüz ammā yine ġayret-keş-i ʿışḳuz

zencīr-i zülf:

1. **zencīr-i zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) zincir gibi olan saçları.
7. Ḳarār itmez göñül zencīr-i zülfüñden cüdā olsa
8. Bu deştüñ biz de bir Mecnūn-ı ser-gerdānıyuz cānā

zeneḫdān:

1. **zeneḫdānda:**-*da*
Gazel 224
Mısra: **3**
Çene.
3. ʿAks-i ḫūrşīd-i cemālüñdür zeneḫdānda hemān
4. Āfitāb-ı nūr-baḫş u māh-ı Naḫşebden ġaraż

zen-i bīve:

1. **zen-i bīve:**
Müfret 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dul kadın.
1. Bize ne bikr-i semen-ber ne zen-i bīve gerek
2. Bir güzel dil-ber-i meh-peyker-i pür-şīve gerek

zer:

1. **zer:**
Gazel 103
Mısra: **12**
Altın.
11. Bu ḳadar faḳr ile erbāb-ı fenāya taḥsīn
12. Ne zer ü nuḳre ne kīse ne ḥisāb isterler

2. **zerden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **4**
Altın.
3. Kīmiyāger ḥasretiyle ḫāke ṣaçsun cevherin
4. Sīm-ten bir dil-rübādur sīm ile zerden ġaraż

3. **zerdür:**-*dür*
Gazel 427
Mısra: **8**
Altın.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede

8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

zer-pūd u tār:
1. **zer-pūd u tār:**
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altından arış ile argaç.
25. Bu resme kilk-i zer-keşle kef-i nessāc-ı endīşe
26. Müzer-keş ḫilʿat-ı elḳābını zer-pūd u tār eyler

zer-ʿalem-i mihr:
1. **zer-ʿalem-i mihr:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın bayrağı.
7. Ḫᵛāb-ı girān-ḫīzi ḳo oldı sebük-pāyına
8. Zer-ʿalem-i mihr ile rāyet-i sulṭān-ı ṣubḥ

zer-beft-i girān-ḳıymet: (Koçu)
1. **zer-beft-i girān-ḳıymet:**
Gazel 246
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kıymetli/pahalı sırmalı kumaş. Zer-beft: Sırma ile dokunmuş, altın işlemeli.
11. Zer-beft-i girān-ḳıymet iken böyle Meẕāḳī
12. Ḥayfā ki ḫarīdār-ı metāʿ-ı süḫanüm yoḳ

zerd eyle-/it-:
1. **zerd eyledi:**-*di*
Gazel 29
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarartmak, soldurmak.
9. Altun gibi zerd eyledi āḫir ten-i ḫākī
10. Ḥaḳḳā ʿaceb iksīr imiş iksīr-i maḥabbet

2. **zerd itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 248
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sarartmak, soldurmak.
15. Ḳanı sūz-ı derūn-ı ḫūn-ı eşk-i çeşm-i ter zāhid
16. Ṭutalum zaʿferān-ı żaʿf ile sīmāñı zerd itdüñ

zer-efser-i mihr:
1. **zer-efser-i mihre:**-*e*
Gazel 308
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın tacı.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

2. **zer-efser-i mihre:**-*e*
Gazel 308
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güneşin altın tacı.
17. Bu neşve-i ser-mestī-i vuṣlatla Meẕāḳī
18. Zer-efser-i mihre ṭoḳınur ṭarf-ı külāhum

zer-fülke:
1. **zer-fülkesin:**-*si, -n*
Kaside 8
Mısra: **150**
Altın gökyüzü/tepe.
149. Otaġ ammā o deñlü ser-bülend-i evc-rifʿat kim
150. Gören zer-fülkesin taḫmīn-i mihr-i tābdār eyler

2. **zer-fülkesi:**-*si*
Kaside 8
Mısra: **162**
Altın gökyüzü/tepe.
161. Degüldür sāyebān bir āsumān-ı şevket ü şāndur
162. Ki her zer-fülkesi farḳında bir necm āşikār eyler

3. **zer-fülke:**
Kaside 16
Mısra: **37**
Altın gökyüzü/tepe.
37. Ḫūrşīd-i münevver gibi zer-fülke otaġuñ
38. Berḳ urmada sahrāda miyān-ı ḫıyemüñden

zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī:
1. **zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī:**
Gazel 422
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mevlevinin feleğin büyük çadırındaki altın tepesi.
15. Her biri bir pādişāh-ı ʿālem-i tecrīddür
16. Mihr imiş zer-fülke-i gerdūn-otaġ-ı Mevlevī

zer-fülke-i mihr:
1. **zer-fülke-i mihriyle:**-*i, -yle*
Gazel 309
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güneşin/sevginin altın gökyüzü/tepesi.
11. Āh-ı şerer-ālūdumı seyr eyle felekde
12. Zer-fülke-i mihriyle şeref buldı otaġum

zer-i dārü'l-ʿayārı ʿışḳ:
1. **zer-i dārü'l-ʿayārı ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 172
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşkın ayarını belirleyen/ayar evindeki altın.
3. Nār-ı taʿlīḳ-i hicre ṣabr eyler
4. Zer-i dārü'l-ʿayārı ʿışḳuz biz

zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnā:
1. **zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 23
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Anlamın ayarını belirleyen/ayar evindeki altın.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ ẕerre deñlü noḳṣānı

zer-i deh-demī-i güftār:
1. **zer-i deh-demī-i güftārum:**-*um*
Kaside 10
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Sözün on kısmının altını.
143. Rāciḥ olmazdı zer-i deh-demī-i güftārum
144. Vezn-i medḥüñle eger olmasa sencīdeʿayār

zer-i destār:
1. **zer-i destār:**
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tülbentin altını.
1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
2. Ol ḫüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

zer-i güftār:
1. **zer-i güftār:**
Gazel 243
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözün/söz altını.
13. Ey Meẕāḳī zer-i güftār revāyiş bulmaz
14. Böyle nev-sikke-i sencīdeʿayār olmayıcaḳ

zer-i kāmil-ʿayār:
1. **zer-i kāmil-ʿayāruz:**-*uz*
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tam ayar altın.
9. Nice nāḳıs olur maʿmūl-i dārü'ḍ-ḍārb-ı endīşe
10. Kef-i mīzān-ı ʿirfānda zer-i kāmil-ʿayāruz biz

2. **zer-i kāmil-ʿayār:**
Kaside 8
Mısra: **214**
Kelime Tipi: -
Tam ayar altın.
213. Benüm ol kīmiyākār-ı faṣāḥat cevher-i vaṣfuñ
214. Mis-i nāçiz-i güftārum zer-i kāmil-ʿayār eyler

3. **zer-i kāmil-ʿayāra:**-*a*
Gazel 212
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tam ayar altın.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i fırāḳa ṣabr ider ʿāşıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

zer-i maḥlūl:
1. **zer-i maḥlūli:**-*i*
Gazel 316
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Erimiş/sahipsiz altın.
9. Bāde-i ṣāf içelüm yād-ı keder itmeyelüm
10. Zer-i maḥlūli nice derd ile maġşūş idelüm

zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕeheb:
1. **zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕehebi:**-*i*
Kaside 9
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Altın kırıntısıyla para/sikke haline getirilmiş altın.
109. Ḥaşre dek nām-ı hümāyūnını iḥyā eyler
110. Zer-i meskūk-ı şüẕürü'ẕ-ẕehebi iḥsānı

zer-i sencīde-i ḳadr:
1. **zer-i sencīde-i ḳadri:**-*i*
Kaside 18
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Değeri tartılmış/ölçülmüş altın.
111. Zer-i sencīde-i ḳadri gelicek meydāna
112. Kem-ʿayārān-ı zamānuñ bilünür miʿyārı

zer-i tābende:
1. **zer-i tābendenüñ:**-*nüñ*
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlayan altın.
7. Naḳş-ı ḫüsnüñ dilde dil sākin derūn-ı sīnede
8. Sikkenüñ zerdür zer-i tābendenüñ kāndur yeri

zerk u riyā:
1. **zerḳ u riyā:**
Gazel 259
Mısra: **12**

Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
İkiyüzlülük ve riya.
11. Her zāhid-i bī-maʿnā mürāyī çıḳar āḫir
12. Ey zerḳ u riyā ṣūret-i taḳvāda mı geldüñ

zerkār:
1. **zerkār:**
Gazel 48
Mısra: **4**
Altın işlemeli.
3. Olsa bu bezme revā bāde şafaḳ sāḳī felek
4. Nuḳl encüm meh ü ḫūrşīd iki zerkār ḳadeḥ

zer-kemer:
1. **zer-kemer:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Altından kemer.
5. Vişāle vāsıṭa lāzım ise yeter saña ey dil
6. Bir elde zer-kemer ü kūşe-i niḳāb bir elde

zerre:
1. **zerredür:**-*dür*
Kaside 21
Mısra: **23**
Zerre, çok küçük toz parçası.
23. Dil degül zerredür ki ḫūrşīdi
24. Mihr-i pertev-feşān-ı maʿnādur

2. **zerrede:**-*de*
Gazel 76
Mısra: **6**
Zerre, çok küçük toz parçası.
5. Her dilde şevḳ-i rūyuñ pertev-fürūz-ı ʿışḳ it
6. Her zerrede nümāyān bir āfitāb göster

3. **zerresi:**-*si*
Gazel 107
Mısra: **2**
Zerre, çok küçük toz parçası.
1. Āb ü hevā-yı ʿışḳ kim māye-i āb ü tāb olur
2. Ḳatresi baḥr-i bī-gerān zerresi āfitāb olur

4. **zerreye:**-*ye*
Gazel 138
Mısra: **16**
Zerre, çok küçük toz parçası.
15. Ey göñül tā bu ḳadar ʿışḳ ile maġrūr olma
16. Zerreye cilve-i ḫurşīd-i seḥer virmezler

5. **zerredür:**-*dür*
Gazel 213
Mısra: **4**
Zerre, çok küçük toz parçası.
3. Vücūd-ı bī-nümūd-ı ʿāşıḳı ʿışḳ eylemiş ẓāhir
4. Belī bir zerredür kim mihr-i ʿālem-tāb göstermiş

6. **zerre:**
Gazel 252
Mısra: **8**
Zerre, çok küçük toz parçası.
7. Bu çeşmesār-ı felekden ne āb ü tāb umaruz kim
8. Ne zerre pertev-i mihr ü ne ḳaṭre ābını gördük

7. **zerre:**
Gazel 257
Mısra: **4**
Zerre, çok küçük toz parçası.
3. Berḳ ursa yine sīnede envār-ı maḥabbet
4. Bir zerre iken mihr-i dıraḫşān olabilsek

zerre deñlü:
1. **zerre deñlü:**
Kaside 23
Mısra: **144**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar.
143. Bu söz degül zer-i dārü'l-ʿayār-ı maʿnādur
144. Ki vezn olunsa da yoḳ zerre deñlü noḳṣānı

zerre ḳadar:
1. **zerre ḳadar:**
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zerre kadar, çok az.
7. Yoḳ minnetimüz zerre ḳadar çarḫa ne lāzım
8. Bu baḫt-ı bed ü ṭāliʿ-i dārūna tenezzül

zerrece:
1. **zerrece:**
Müseddes 1
Mısra: **14**
Zerre kadar, çok az.
13. Cāna kār itse miḥnet-i ḥasret
14. Ḳalmasa tende zerrece ḳuvvet

2. **zerrece:**
Kaside 5
Mısra: **6**
Zerre kadar, çok az.
5. Yine feyż-i neşāṭ-ı mevsim-i gül
6. Ḳomadı ehl-i dilde zerrece ġam

zerre-i mihr-i dıraḫşān:
1. **zerre-i mihr-i dıraḫşān:**
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlayan güneşin zerresi.
9. Meh-i tābāna nisbet olmada noḳsān nümāyāndur
10. Kemīne zerre-i mihr-i dıraḫşān olmamuz yegdür

zerre-i nāçiz:
1. **zerre-i nāçiz:**
Kaside 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Küçücük zerre, değersiz ve itibarsız şey.
53. Zerre-i nāçiz iken gerdūna nāz itsem n'ola
54. Āfitāb-ı rūşenüm bedr-i münīrümdür benüm

2. **zerre-i nāçīz:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Küçücük zerre, değersiz ve itibarsız şey.
1. Dil ki fikr-i yār ile rūşen-żamīr-i ʿışḳ olur
2. Zerre-i nāçīz iken mihr-i münīr-i ʿışḳ olur

zerre-misāl:
1. **zerre-misāl:**
Gazel 151
Mısra: **14**
Zerre gibi.
13. El-haḳ Mezāḳī zaʿf-ı maḥabbetle cismimüz
14. Zerre-misāl gāh ʿayān geh nihān olur

zerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥā:
1. **zerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düzgün ve açık konuşanların sözünün tacındaki zerre/küçük parça.
5. Benüm ol ḫᵛāce-i bāzār-ı belāġat ki müdām
6. Zerretü't-tāc-ı kelām-ı fuṣaḥādur süḫanüm

zerrīn-ʿalem:
1. **zerrīn-ʿalem:**
Gazel 165
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Altından bayrak/sancak.
5. Bir rāyet-i āh olsa bize ʿarşa-i ġamda
6. Kim fülke-i ḫūrşīd aña zerrīn-ʿalem olmaz

2. **zerrīn-ʿalemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **36**
Altından bayrak/sancak.
35. Şermende olur mihr-i felek çarḫ-ı berīnde
36. Ol Şuḳma-i zer-baft ile zerrīn-ʿalemüñden

zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ:
1. **zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ:**
Gazel 294
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alçak gönüllülüğün/tevazunun omuzdaki altın siperi/engeli.
5. Ehl-i dile zerrīn-siper-dūş-ı tevāżuʿ
6. Nā-dān-ı denī-meşrebe şemşīr-i zebān ol

zerrīn-ʿinān:
1. **zerrīn-ʿinānlarla:**-*lar, -la*
Kaside 8
Mısra: **99**
Altın dizgin.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla
100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

zerrīn-legen ṭut-:
1. **zerrīn-legen ṭutdı:**-*dı*
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Altın leğen tutmak.
5. O şeh bīdār olup ḳaṣd-ı keder-şūyī-i ḫᵛāb itdi
6. Meh-i nev āfitāba mihr ḫod zerrīn-legen ṭutdı

zerrīn-livā-yı İslām:
1. **zerrīn-livā-yı İslāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İslamın altın bayrağı/sancağı.
71. Umarın burc-ı ḥışn-ı küffāra
72. Dike zerrīn-livā-yı İslāmı

zerrīn-mehār eyle-:
1. **zerrīn-mehār eyler:**-*r*
Kaside 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Deyim**
Altından yular yapmak/takmak.
67. Murād itse şuʿāʿ-ı mihr-i enverden şütür-bānı
68. Ḳaṭār-ı üştür-i ser-mestine zerrīn-mehār eyler

zerrīn-ṭās eyle-:
1. **zerrīn-ṭās eyler:**-*r*
Gazel 68
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Altın tas etmek.
15. Salup ʿaks-i şuʿā-ı mihr-i rūyın sāḳi ṣahbāya
16. Kümeyt-i bādeye el-ḥaḳ ʿaceb zerrīn-ṭās eyler

zer-tāc-ı ser-i şemʿ-i fürūzān-ı zamāne:

1. **zer-tāc-ı ser-i şemʿ-i fürūzān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin parlayan mumunun başındaki altın tac.
49. ʿAhdinde emīndür kef-i ʿayyār-ı şabādan
50. Zer-tāc-ı ser-i şemʿ-i fürūzān-ı zamāne

zer-tār-ı mihr:
1. **zer-tār-ı mihr:**
Gazel 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın sırmalı güneş.
3. Pīr-i sipihr baġlasa zer-tār-ı mihr ile
4. Teskīn bulur mı sūziş-i tāb-ı teb-i ġarīb

zevāl-i devlet:
1. **zevāl-i devletin:**-*in*
Gazel 350
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Devletin/saadetin son bulması/ortadan kalkması.
17. Rāzdār-ı ʿaḳl-ı evvel mihr-i ṣubḥ-ı ṣāni kim
18. Hīç zevāl-i devletin bu çarḫ-ı gerdān görmesün

zevḳ:
1. **zevḳi:**-*i*
Gazel 58
Mısra: **9**
Zevk, eğlence, tat.
9. Yine dil-berledür meclisde zevḳi ʿālem-i ābuñ
10. Küleh-keç-kerde-i cām-ı ṣafā-yı ʿālemüñ kimdür

2. **zevḳin:**-*in*
Gazel 126
Mısra: **17**
Eğlence, eğlenti.
17. İdüp Rūm illerüñ zevḳin Meẕāḳī sāderūlarla
18. Gönül ne meyl-i İstanbul ne fikr-i Üsküdār eyler

3. **zevḳi:**-*i*
Gazel 384
Mısra: **11**
Keyif, neşe.
11. Cihānuñ zevḳi bāde bādeden maḳṣūd dil-berdür
12. Mey ü maḥbūbdan ʿazm-i ferāġat ḳanda ben ḳanda

4. **zevḳi:**-*i*
Gazel 439
Mısra: **1**
Keyif, eğlence.
1. ʿĀlemüñ zevḳi nedür ṣad-kederinden ġayrı
2. Nefʿi var mı bu metāʿuñ ẕararından ġayrı

zevḳ id-:
1. **zevḳ idelüm:**-*elüm*
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğlenmek, neşelenmek.
9. Meẕāḳī zevḳ idelüm ārzū-yı vuṣlat ile
10. Ser-i ümīde gül-i mültemes ġanimetdür

2. **zevḳ iderse:**-*er, -se*
Gazel 229
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zevk almak.
5. N'ola dil zevḳ iderse seyr-i ḫaṭṭ-ı laʿl-i dil-berden
6. İder iksīr-sencān-ı maḥabbet cevherinden ḫaẕ

zevḳ u ṣafā:
1. **zevḳ u ṣafāsı:**-*sı*
Gazel 44
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk ve eğlence.
15. ʿĀlemüñ zevḳ u ṣafāsı ṣoḥbet-i yārān imiş
16. Ger içerseñ dost-kānī şādī-i yārāne iç

2. **zevḳ ü ṣafāsın:**-*sı, -n*
Gazel 197
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zevk ve mutluluk.
11. Biz o dürdi-keş-i ḫum-ḫāne-i derd-i ʿışḳuz
12. ʿĀlemüñ zevḳ ü ṣafāsın kederinden bilürüz

zevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūz:
1. **zevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza:**-*a*
Gazel 410
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sağlık biriktiren/çoğaltan zevk ve eğlence.
9. Yārān çemende daġdaġa-endāz-ı dehr olup
10. Ẕevḳ ü ṣafā-yı ʿāfiyet-endūza başladı

zevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīne:
1. **zevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz:**-*müz*
Gazel 333
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eski sohbet zevkini/keyfini bilen/tanıyan.
7. Gel ey dil sīnede ṣevḳ-i ḫayāl-i yāra dem-sāz ol
8. Yine zevḳ-āşinā-yı ṣoḥbet-i dīrīnemüz sensin

zevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm:
1. **zevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm:**
Gazel 208
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zehirle dolu kadehin zevkini bilen.
9. Biz zehr-i çeşm-i dil-bere ʿayn-ı vefā dirüz
10. Ẕevḳ-āşnā-yı sāġar-ı pür-semm degül miyüz

zevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān:
1. **zevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı söz söylemeyi seven gönle zevk/keyif veren/bahşeden.
9. Vasf-ı cām-ı leb-i yār ile Meẕāḳī her dem
10. Ẕevḳ-baḫşā-yı dil-i nükte-perverān sensin sen

zevḳ-i ḫarābāt:
1. **zevḳ-i ḫarābātı:**-*ı*
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin keyfi/zevki.
5. Ṭuyup zevḳ-i ḫarābātı ele cām-ı şarāb alsa
6. Gedā şeklinde şāh-ı mülk-i tecrīd olmaḳ isterseñ

zevḳ-i ḫayāl:
1. **zevḳ-i ḫayāli:**-*i*
Gazel 295
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hayalin zevki/keyfi.
15. Yār olmayıcaḳ ẕevḳ-i ḫayāli ḳoma elden
16. Vuṣlat yoġ ise muġtenim-i ḳurb-ı civār ol

zevḳ-i ḫᵛāb u ārām:
1. **zevḳ-i ḫᵛāb u ārāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Uyku ve huzurun/rahatın zevki.
67. Ṣadr-ı aʿẓam ki yār-i cānuñdur
68. Terk idüp zevḳ-i ḫᵛāb u ārāmı

zevḳ-i ʿişret:
1. **zevḳ-i ʿişret:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçkinin zevki.
3. Ne pīr-i mey-kede ne muġ-beçe ne duḫter-i rez
4. Ne zevḳ-i ʿişret ü ne ṣoḥbet-i telāḳī var

zevḳi it-:
1. **zevḳi itmedi:**-*me, -di*
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eğlenmek, keyf etmek.
5. Gönül fikr-i lebüñle sīnede bir ʿālem eyler kim
6. O zevḳi itmedi Şīrīn ü Ḫüsrev ḳaṣr-ı Mīnūda

zevḳ-i mey:
1. **zevḳ-i meye:**-*e*
Gazel 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarabın zevki/keyfi.
1. Sāḳiyā zevḳ-i meye sermāye-i ʿālem fedā
2. Bir şikeste-cām-ı bezm-efrūza mülk-i Cem fedā

zevḳ-i nigāh-ı telḫ:
1. **zevḳ-i nigāh-ı telḫ:**
Gazel 365
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Acı bakışın zevki.
7. Ḫūn-ābe-nūş-ı ʿışḳa lezzet-resān-ı cāndur
8. Ẕevḳ-i nigāh-ı telḫ u luṭf-ı ʿitāb-ı ebrū

zevḳ-i pister-i vuṣlat:
1. **zevḳ-i pister-i vuṣlat:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma yatağının zevki.
5. Ḫayāl-engīz-i dil olduḳça zevḳ-i pister-i vuṣlat
6. Tekellüf ber-ṭaraf dest ü girībān olduġum yirdür

zevḳ-i vaṭan:
1. **zevḳ-i vaṭan:**
Gazel 181
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Vatan/memleket arzusu/sevgisi.
13. Meẕāḳī ʿandelīb-i ravża-zād-ı Rūmdur ammā
14. Gelür mi ḫāṭıra şimden gerü zevḳ-i vaṭan sensüz

zevḳ-i vişālüñ:
1. **zevḳ-i vişālüñ:**-*üñ*
Gazel 280
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşma zevki.

7. Nice taḳrīr ideyin ẕevḳ-i viṣālüñ cānā
8. Ḫ ʿāb-ı ġaflet nideyin ḳābil-i taʿbīr degül

zevḳ-i viṣāl-i yār:
1. **ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan:**-*dan*
Gazel 93
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmanın zevki.
9. Ẕevḳ-i viṣāl-i yārdan olma Meẕāḳī nā-ümīd
10. ʿĀşıḳ-ı zāra ʿāḳıbet ʿışḳ ile feṯḥ-i bāb olur

zevḳ-i vuṣlat:
1. **ẕevḳ-i vuṣlat:**
Gazel 198
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın zevki.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat keder-ālūde-i hicrān ancaḳ
12. Neşve-i bāde ile renc-i ḫumārın bilürüz

2. **ẕevḳ-i vuṣlat:**
Gazel 199
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın zevki.
11. Ẕevḳ-i vuṣlat nice taʿbīr olınur ammā kim
12. Leẕẕet-i ẕāyiḳa-i būs u kenārın bilürüz

3. **ẕevḳ-i vuṣlat:**
Gazel 281
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın zevki.
3. Ẕevḳ-i vuṣlat bize bī-miḥnet-i hicrān olsa
4. Kim ġaraż şehd-i ṣafādur keder-i mūm degül

zevḳin id-:
1. **ẕevḳin idüp:**-*üp*
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tadını çıkarmak, lezzetini almak.
9. Sāḳī vü duḫter-i rez ẕevḳin idüp şām u seḥer
10. Gülşenüñ lāzıme-i leyl ü nehārın görelüm

zevraḳ-bend-i ṣıdḳ:
1. **zevraḳ-bend-i ṣıdḳ:**
Gazel 237
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Doğruluk/güvenilirlik sandalını bağlayan.
11. Meẕāḳī lenger-i ümmīde zevraḳ-bend-i ṣıdḳ ancaḳ
12. Ne ġam gelse dökülse mevc-i ʿummān-ı güneh ṣaf ṣaf

zevrāḳ-ı bādbān-ı maʿnā:
1. **zevrāḳ-ı bādbān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Anlam yelkeninin sandalı.
65. Keştī-i ḳulzüm-i ʿibārātı
66. Zevrāḳ-ı bādbān-ı maʿnādur

zevraḳ-ı hayāl-i temennā-yı vaṣl-ı yār:
1. **zevraḳ-ı ḫayāl-i temennā-yı vaṣl-ı yār:**
Gazel 291
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma arzusunun/isteğinin hayaldeki sandalı.
3. Ey zevraḳ-ı ḫayāl-i temennā-yı vaṣl-ı yār
4. Mevc-āşinā-yı dīde-i deryā-feşānum ol

zevraḳ-ı ḥüsn:
1. **zevraḳ-ı ḥüsne:**-*e*
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel sandal.
3. Görüp baḥr-i sirişküm zevraḳ-ı ḥüsne ġurūr itme
4. Anuñ her ḳaṭresinden bir ʿaceb girdāb olur peydā

zevraḳ-ı iḳbāl:
1. **zevraḳ-ı iḳbālüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gelecek/mutluluk kayığı/sandalı.
5. Ġırra olma zevraḳ-ı iḳbālüñe ey nā-ḫudā
6. Mevc-i baḥr-i eşk-i nā-peydā kenārumdan şaḳın

zevraḳ-ı işkeste:
1. **zevraḳ-ı işkeste:**
Gazel 124
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kırık kayık/sandal.
9. Ey ʿāşıḳ-ı bī-tāb bu temkīn ne belādur
10. Bir zevraḳ-ı işkeste meger lengeri n'eyler

zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayret:
1. **zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayretdür:**-*dür*
Gazel 143
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayret dalgasını tanıyan kayık.
11. Göñül ki zevraḳ-ı mevc-āşinā-yı ḥayretdür
12. Ne yaña dönse yine buṣr-ı bī-kenāra döner

zevraḳ-ı mey:
1. **zevraḳ-ı mey:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap sandalı/şişesi.
3. Zevraḳ-ı mey sürelüm bir niçe sīmīn-berle
4. Cem gibi ḫükm idelüm biz daḫi baḥr u bere hep

zevraḳ-nişīnān-ı emel:
1. **zevraḳ-nişīnān-ı emel:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzu/emel sandalında oturanlar.
3. N'eylesün zevraḳ-nişīnān-ı emel derkār iken
4. Şarṣar-ı baḥr-i melāmet gerdiş-i girdāb-ı ʿışḳ

zeyn eyle-/it-:
1. **zeyn eylemiş:**-*miş*
Kaside 12
Mısra: **139**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
139. Bāġ-ı neseb-i pākini zeyn eylemiş el-ḥaḳ
140. Ārāyiş-i serv ü gül-i reyḥān-ı zamāne

2. **zeyn itdi:**-*di*
Kaside 12
Mısra: **170**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
169. Evṣāf-ı şerīfüñle şeref buldı ḳaṣīdem
170. Ol nāmeyi zeyn itdi bu ʿunvān-ı zamāne

3. **zeyn itdi:**-*di*
Gazel 227
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
3. Gerd-i laʿl-i ḫoş-güvārın eyledi behçet-fezā
4. Sebzeveş zeyn itdi ol ser-çeşme-i ḥayvānı ḫaṭ

4. **zeyn itdi:**-*di*
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
1. Zeyn itdi bāġ-ı zīb ü fer-i gül ṭaraf ṭaraf
2. Ṭutdı cihānı naʿra-i bülbül ṭaraf ṭaraf

5. **zeyn itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 18
Mısra: **203**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

6. **zeyn itmege:**-*me, -ge*
Gazel 148
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
13. Meclis-i sulṭān-ı nev-rūzı yine zeyn itmege
14. Gül ḳadeḥdür jāle mey ġonce kedū-yı nev-bahār

7. **zeyn itmez:**-*mez*
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, donatmak.
3. Mest iken sīnemi bu dāġ ile zeyn itmez idüm
4. Olmasa tāze-kün-i dāġ-ı kühen peymāne

zeyn ol-:
1. **zeyn oldı:**-*dı*
Kaside 19
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslenmek, bezenmek.
17. Burūc-ı ḳalʿaya zeyn oldı yir yir rāyet-i İslām
18. ʿAlemler reşk-i ṣaf-ı serv-i āzād olduġın gördük

2. **zeyn olsa:**-*sa*
Gazel 185
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslenmek, bezenmek.
7. Zeyn olsa dāġ-ı naʿl ile ger sīnemüz n'ola
8. Biz çeşm ü gūş-ı maḳdem-i māh-ı muḥarremüz

ẓılle-i şāhāne:
1. **ẓılle-i şāhānedür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hükümdara yakışır gölge/koruma.
49. Bezmine bir ẓılle-i şāhānedür
50. Sāye-i her nār-ı den-i rūzgār

ẓıll-i Ḫaḳ:
1. **ẓıll-i Ḫaḳ:**
Tarih 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi (IV. Mehmet bağlamında).
5. Ḫān Meḥemmed şeh-i ġāzī-i maġāzī-evṣāf
6. Ẓıll-i Ḫaḳ sāye-i pür-yāne-i elṭāf-ı Ḫudā

2. **ẓıll-i Ḫaḳ:**
Kaside 5

Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi (IV. Murat bağlamında).
29. Sāye-endāz-ı ʿālem-i imkān
30. Ẓıll-ı Ḥaḳ şehriyār-ı cümle ümem

3. **ẓıll-i Ḥaḳ:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi (IV. Mehmet bağlamında).
39. Ḫān Meḥmed şeh-i ġāzī-i ġuzāt-ı İslām
40. Ẓıll-i Ḥaḳ sāye-i luṭf u kerem-i sübḥānī

ẓıll-i ḫayāl:

1. **ẓıll-i ḫayāl:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayalin gölgesi.
3. Āmed-şud-ı saʿādet-i dünyā ʿaceb degül
4. Ẓıll-i ḫayāl gāh ʿayān geh nihān olur

ẓıll-i ser-i mismār:

1. **ẓıll-i ser-i mismārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Çivi başının gölgesi.
85. Ṭāḳ-ber-tāḳ olan ḳullelere baḳsañ eger
86. Ḳutb-ı gerdūna düşer ẓıll-i ser-i mismārı

ẓıll-i ṭūbā:

1. **ẓıll-i ṭūbā:**
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tûbâ ağacının gölgesi. bkz. Tûbâ.
3. Eger bāġ-ı cinān u ẓıll-i ṭūbā olsa sulṭānum
4. Gerekmez seyr-i gülşen sāye-i serv-i çemen sensüz

ẓıll-i ẓalīl-i ḥażret-i Ḥaḳ:

1. **ẓıll-i ẓalīl-i ḥażret-i Ḥaḳ:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Allah'ın koyu gölgesi.
33. Şehen-şāh-ı cihān ẓıll-i ẓalīl-i Ḥażret-i Ḥaḳ kim
34. Bu bāġ-ı feyżi naḫlistān-ı envāʿ-ı s̱emār eyler

ẓıll-i ẓalīl-i memdūd:

1. **ẓıll-i ẓalīl-i memdūd:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Uzamış koyu gölgeli.
27. Ẓıll-i ẓalīl-i memdūd hemvāre taḫt-ı mesʿūd
28. Ber-vefḳ-ı ḳutb-ı maḳṣūd devr-i ḳamer mübārek

ẓımād-ı zaḥm-ı sīne:

1. **ẓımād-ı zaḥm-ı sīne:**
Kaside 28
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sine yarasının merhemle sarılan sargısı/ilacı.
5. Beşāretler yine cān u dil-i mecrūḥ-ı hicrāna
6. Żımād-ı zaḫm-ı sīne merhem-i dāġ-ı ciger geldi

ẓımn-ı ḫırām:

1. **ẓımn-ı ḫırāmuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 36
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Salınarak gidişin maksadı.
7. Reftār degül żımn-ı ḫırāmuñda ʿayāndur
8. Ṣad-ḳāʿide-i maḥşer ü üslūb-ı ḳıyāmet

ẓımn-ı peyām:

1. **ẓımn-ı peyāmumda:**-*um, -da*
Kaside 13
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Haberin/sözün gizli maksadı.
25. Gūş iden ḫālümi ḳan aġladuġum bilse n'ola
26. Ḫūn-ı dil taʿbiyedür żımn-ı peyāmumda benüm

zırıh-pūş-ı teġāfül:

1. **zırıh-pūş-ı teġāfül:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bilmezden gelme zırhını giymiş.
9. Zırıh-pūş-ı teġāfül olmasun aʿdā-yı āhen-dil
10. Kemānum ḳadd-i ḫamdur nāvek-i dil-dūzdur āhum

zīb ü fer:

1. **zīb ü fer:**
Kaside 28
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süs ve parlaklık/gösteriş.
17. Yine bir nāme-i dil-keş getürdi ḳāṣid-i iḳbāl
18. Gelince bezm-i ümmīde hezārān zīb ü fer geldi

2. **zīb ü feri:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süs ve parlaklık/gösteriş.
5. Ne gāze ne meşşāṭa gerek ol büt-i şūḫa
6. Bu ḥüsn-i Ḫudā-dād ile zīb ü feri n'eyler

zīb ü fer-i şeh-per:

1. **zīb ü fer-i şeh-peri:**-*i*
Gazel 300
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kuşun kanadındaki en uzun tüyün süs ve gösterişi.
9. Merdān-ı rıżā zīb ü fer-i şeh-peri n'eyler
10. Ne başuma miġfer ne dilīrāne tel aldum

zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edeb:

1. **zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür:**-*dür*
Kaside 29
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Edep yatak odasındaki mumun süs ve gösterişi.
21. Bil zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür
22. Meşhedde olan zīver-i bünyādı görürseñ

zīb ü ziynet:

1. **zīb ü ziyneti:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Süs, bezek.
99. Celūdārān cenībet-keş olup zerrīn-ʿinānlarla
100. Bu zīb ü ziyneti pīrāye-i ḳadr u vaḳār eyler

zībā:

1. **zībā:**
Gazel 49
Mısra: **2**
Güzel.
1. Şāl-ı sürḫ u ġonce bir ser-sürḫ u reng-i cāma sürḫ
2. Gör niçe zībā yaraşdı yār-i sīm-endāma sürḫ

zībaḳ-rīz-i gūş-ı ārzū-yı devlet:

1. **zībaḳ-rīz-i gūş-ı ārzū-yı devletüz:**-*üz*
Gazel 162
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Devlet/servet arzusunun kulağına kurşun döken.
9. Biz ki zībaḳ-rīz-i gūş-ı ārzū-yı devletüz
10. Hāy u hūy-ı ʿālem ü ṣavt u ṣadāyı n'eylerüz

zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne:

1. **zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin keklik gibi salınanı ve güzel gidişlisi.
63. Reftāre gelüp ʿarża ḳılur ṭurfe-ḫırāmı
64. Zībā-reviş ü kebg-ḫırāmān-ı zamāne

zīb-dih-i eṭvār:

1. **zīb-dih-i eṭvārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Tavırlara süs veren/süsleyen.
97. Nice āṣaf o cihān-dāver-i ferḫünde-liḳā
98. Kim olur ḥüsn-i şiyem zīb-dih-i eṭvārı

zīb-dih-i ṣūret-i Bihzād:

1. **zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı:**-*ı*
Kaside 29
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Bihzad'ın suretine/şekline süs veren. bkz. Bihzād.*
57. Göster nice_olur naḳş-ı ṣanem-ḫāne-i maʿnā
58. Ol zīb-dih-i ṣūret-i Bihzādı görürseñ

zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem:

1. **zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem:**
Kaside 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lutfun/cömertliği yatak odasındaki gelinlerin süsü.
7. Nice nāme dür-i ümmīd ile pür-silk-i leʾāl
8. Kim ola zīb-i ʿarūsān-ı şebistān-ı kerem

zīb-i bünyād:

1. **zīb-i bünyād:**
Kaside 19
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yapının süsü.
23. Kilīsāsın yıḳup kāfirlerüñ cāmiʿ binā oldı
24. Cevāmiʿ içre minber zīb-i bünyād olduġın gördük

zīb-i cihān-ārā:

1. **zīb-i cihān-ārā:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dünyayı süsleyenin süsü.
29. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

zīb-i destār:

1. **zīb-i destār:**
Kaside 10
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Sarık süsü.
105. Şekl-i ḫurşīd hemān verd-i muṭabbaḳ gibidür
106. Yiridür itse eger gül gibi zīb-i destār

zīb-i destār-ı kemāl:

1. **zīb-i destār-ı kemāl:**
Kaside 28
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Olgunluk sarığının süsü.
15. N'ola bezm-i süḫanda zīb-i destār-ı kemāl itsem
16. Nesīm-i ṣubḥ ile bir ġonce-i bāġ-ı hüner geldi

zīb-i dest-i eyyām:

1. **zīb-i dest-i eyyāmı:**-*ı*
Kaside 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Günlerin/zamanların el süsü.
5. Nice nāme şemāme-i dil kim
6. Gösterür zīb-i dest-i eyyāmı

zīb-i dest-i nāz:

1. **zīb-i dest-i nāz:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cilve elinin süsü.
7. Ne çāre n'eyleyeyin zīb-i dest-i nāz olmaz
8. Olursa naḳd-i niyāzıyla pür-direm kāġıd

zīb-i dest-i raġbet:

1. **zīb-i dest-i raġbet:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Raġbet elinin süsü.
5. Zamān ile ne ḳadar zīb-i dest-i raġbet idi
6. Bu cām-ı bāde ki şimdi şikest olup ḳalmış

zīb-i devlet:

1. **zīb-i devlet:**
Kaside 13
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Devletin süsü.
99. Ḥaḳ ide ẕāt-ı şeref-baḫşını zīb-i devlet
100. Hep budur vird-i zebān ṣubḥ ile şāmumda benüm

zīb-i dūşīzegān-ı taʿbīr:

1. **zīb-i dūşīzegān-ı taʿbīri:**-*i*
Kaside 21
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Yorumlamanın kızoğlankızlarının süsü.
43. Zīb-i dūşīzegān-ı taʿbīri
44. ʿAḳd-i siḥr-i beyān-ı maʿnādur

zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb:

1. **zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aydınlık/parlaklık dolu kaşlardaki iki kemerin süsü.
1. Ḫoşā zīb-i dü-ṭāḳ-ı ebrū-yı pür-tāb bir yirde
2. Yaraşmış cāmiʿ-i ḥüsne iki miḥrāb bir yirde

zīb-i gül-ġonce-i luṭf:

1. **zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Kaside 18
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Lütuf/iyilik gül goncasının süsü.
203. Nice faḫr itmeyeyin tā bu ḳadar zeyn itdüm
204. Zīb-i gül-ġonce-i luṭfuñla ser-i destārı

zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemān:

1. **zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yayın her sert eğri köşesinin süsü.
19. Ben o üstād-ı nişān-dūz-ı fezā-yı fikrim
20. Zīb-i ḫam-gūşe-i her saḫt-ı kemāndur süḫanüm

zīb-i ḥıyābān:

1. **zīb-i ḥıyābān:**
Gazel 312
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki tarafı ağaçlı yolun süsü/güzelliği.
5. Yine ezhār-ı çemen zīb-i ḥıyābān oldı
6. Ferş-i berg-i gül ile rāh-güẕārın görelüm

zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbān:

1. **zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbāndur:**-*dur*
Gazel 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellerin nicelik(le) aldatan süsü.
11. Meẕāḳī zīb-i kemiyyet-firīb-i ḫūbāndur
12. ʿİnān-ı şīve ile sīne-bend-i istiġnā

zīb-i maḥāfil:

1. **zīb-i maḥāfil:**
Kaside 9
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Toplantı yerlerinin/câmilerde hükümdarlara veya müezzinlere ayrılmış özel bölümün süsü.
77. Ne ḳadar var ise büt-ḫāne cevāmıʿ oldı
78. Eyledi zīb-i maḥāfil şeref-i Ḳurʾān'ı

zīb-i naẓm-ı bī-naẓīr:

1. **zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür:**-*üm, -dür*
Kaside 1
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Örneği olmayan nazmın süsü.
91. Ṣad-dürūd u ṣad-selām olsun saña tā kim müdām
92. Naʿt-ı pāküñ zīb-i naẓm-ı bī-naẓīrümdür benüm

zīb-i nikāt:

1. **zīb-i nikātum:**-*um*
Kaside 14
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İnce anlamlı sözlerin süsü.
89. Ol nādire-senc-i ḥıredüñ zīb-i nikātum
90. Pīrāye-dih-i rāy-ı zerīn-i ʿuḳalādur

zīb-i şeref-i miġfer:

1. **zīb-i şeref-i miġferi:**-*i*
Kaside 14
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Miğferin şeref süsü.
45. Ol yekke-süvār-ı sipeh-ārā-yı zemīn kim
46. Zīb-i şeref-i miġferi şeh-per-i hümādur

zīb-i ser-i cān:

1. **zīb-i ser-i cān:**
Gazel 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Canın ucundaki süs.
1. Zīb-i ser-i cān ol gül-i ḫandāna virilmiş
2. Ṣad-meşḳ-i fiġān bülbül-i nālāna virilmiş

zīb-i ser-i destār:

1. **zīb-i ser-i destār:**
Gazel 370
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tülbentin/sarığın ucundaki süs.
11. Faṣl-ı güldür sünbül-i bāġ-ı cinānı n'eylerüz
12. Ġonceler zīb-i ser-i destār olur nev-rūzda

zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner:

1. **zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hüner sahiplerinin düşüncelerinin baş süsü.
9. Bu ġonce-i nev-gül-bün-i maʿnāyı Meẕāḳī
10. Zīb-i ser-i endīşe-i ehl-i hüner eyle

zīb-i ser-i iḳbāl:

1. **zīb-i ser-i iḳbālidür:**-*i, -dür*
Gazel 350
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Saadet/mutluluk başının süsü.
21. Gülşen-i ʿālemde kim zīb-i ser-i iḳbālidür
22. Āfet-i bād-ı ḫazān ol verd-i ḫandān görmesün

zīb-i ser-i ḳadr:

1. **zīb-i ser-i ḳadr:**
Kaside 12
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Onurun/itibarın baş süsü.
135. Zīb-i ser-i ḳadr olsa n'ola her biri olmış
136. Gül-ġonce-i iḳbāl-i gülistān-ı zamāne

zīb-i ser-i naẓm-ı ābdār:

1. **zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını:**-*ı, -nı*
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Parlak/güzel/taze şiirin başındaki süs.
9. Meẕāḳī bülbül-i bāġ-ı süḫandur itse n'ola
10. Bu güne zīb-i ser-i naẓm-ı ābdārını gül

zīb-i ser-i ümmīd:

1. **zīb-i ser-i ümmīde:**-*e*
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Umudun başına takılan süs, umudun başını süsleyen takı.
5. Bu bāġ-ı maḥabbet kim bir tāze gülistāndur
6. Zīb-i ser-i ümmīde bir ġonce-i ter yoḳ mı

zīb-i seyf ü ḳalem:

1. **zīb-i seyf ü ḳalem:**
Kaside 24
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Kalem ve kılıcın süsü.
3. Kef-i cūd u benān-ı himmetüñe
4. Zīb-i seyf ü ḳalem mübārek-bād

zīb-i tāc-ı şeref:

1. **zīb-i tāc-ı şeref:**
Kaside 9
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Şeref tacının süsü.
75. Beytü'l-eşnāmı yıḳup eyledi dār-ı İslām
76. Zīb-i tāc-ı şeref itdi güher-i īmānı

zihī: (Ferheng-i Ziya)

1. **zihī:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Ne iyi, ne güzel!
17. Ḳandiye ḳalʿasını dest-i ʿadūdan aldı
18. Ḥabbeẕā faẕl-ı ilāhī vü zihī luṭf u ʿatā

2. **zihī:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Ne iyi, ne güzel!
7. Cā-nişīn-i peder itdi yine ḫayrü'l-ḫalefīn
8. Bāreke'l-lāh zihī silsile-i ḳadr ü ʿalā

3. **zihī:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Ne iyi, ne güzel!
9. Zihī şehbāz-ı dest-i ḫüsrev-i ʿālem ki naḫçīrin
10. Berīn çengāline alduḳça ġayrı tārmār eyler

4. **zihī:**
Kaside 8
Mısra: **59**
Ne iyi, ne güzel!
59. Zihī ḫāḳān-ı ceng-āver ki mıżmār-ı şecāʿatde
60. Ser-encām-ı ʿadūyı ʿāḳıbet dārü'l-bevār eyler

5. **zihī:**
Kaside 8
Mısra: **145**
Ne iyi, ne güzel!
145. Zihī ṣaḥrā-yı pür-āb-ı revān kim ol şeh-i ʿālem
146. Miyānında ṭarab-sāzī-i ṭarf-ı cūybār eyler

6. **zihī:**
Kaside 8
Mısra: **151**
Ne iyi, ne güzel!
151. Taʿāla'l-lāh zihī çetr-i hümāyūn-ı münaḳḳaş kim
152. Ne Bihzād u ne Mānī böyle bir naḳş u nigār eyler

7. **zihī:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Ne iyi, ne güzel!
1. Bāreke'l-lāh zihī ṭanṭana-i ʿOs̱mānī
2. Ṭutdı dünyāyı yine kevkebe-i ḫāḳānī

8. **zihī:**
Kaside 9
Mısra: **88**
Ne iyi, ne güzel!
87. Eyyede'l-lāh ḫoşā feṭḥ-i hümāyūn-āş̱ār
88. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maʿreke-i sulṭānı

9. **zihī:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Ne iyi, ne güzel!
1. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı hümāyūn-āş̱ār
2. Ki anda mevcūd olaʿālemde bugün her ne ki var

10. **zihī:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Ne iyi, ne güzel!
3. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı ferāḫ-güster kim
4. Anı maḫşūş ide etfāle nebiyy-i muḫtār

11. **zihī:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Ne iyi, ne güzel!
5. Bāreke'l-lāh zihī bāġ-ı ṭarab kim açmış
6. Gül gibi ġoncelerin feyż-i nesīm-i esḥār

12. **zihī:**
Kaside 10
Mısra: **7**
Ne iyi, ne güzel!
7. Bāreke'l-lāh zihī encümen-i ʿişret kim
8. Anda ḥāżır ola hep mefḫar-ı erbāb-ı kibār

13. **zihī:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Ne iyi, ne güzel!
9. Bāreke'l-lāh zihī sūr-ı gülistān-tims̱āl
10. Böyle olsa olıcaḳ bāġ-ı güşāde-ezhār

14. **zihī:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Ne iyi, ne güzel!
27. Bāreke'l-lāh zihī kevkebe-i istiḳbāl
28. Ki bu heybetle ne Sührāb u ne Rüstem geldi

15. **zihī:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Ne iyi, ne güzel!
29. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

16. **zihī:**
Gazel 430
Mısra: **1**
Ne iyi, ne güzel!
1. Zihī teʾs̱īr-i teşrīf-i ḳudūm-i māh-ı Kenʿānī
2. Müşerref eyledi Mıṣrı yine bir Yūsuf-ı s̱ānī

17. **zihī:**
Kaside 17
Mısra: **1**
Ne iyi, ne güzel!
1. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i zībende-raḳam
2. Kim ola ser-zede-i kilk-i vezīr-i aʿẕam

18. **zihī:**
Kaside 17
Mısra: **3**
Ne iyi, ne güzel!
3. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i muʿciz-üslūb
4. Kim ola hem-nefes-i nutḳ-ı Mesiḥ-i Meryem

19. **zihī:**
Kaside 17
Mısra: **5**
Ne iyi, ne güzel!
5. Bāreke'l-lāh zihī nāme-i müşgīn-ḫāme
6. Kim ola cilve-nümā-yı şeref-i levḥ ü ḳalem

20. **zihī:**
Kaside 17
Mısra: **50**
Ne iyi, ne güzel!
49. Pādişeh-kevkebe serdār-ı ġuzāt-ı İslām
50. Lev-haşa'l-lāh zihī ṭanṭana-i ḫayl ü ḫaşem

21. **zihī:**
Kaside 18
Mısra: **105**
Ne iyi, ne güzel!
105. Bāreke'l-lāh zihī ḳāyidü'l-ecnād-ı cihād
106. ʿAsker-i pür-ḫaşemüñ böyle gerek serdārı

22. **zihī:**
Kaside 18
Mısra: **107**
Ne iyi, ne güzel!
107. Lev-ḥaşa'l-lāh zihī maẕhar-ı ilhām-ı sedād
108. Ṭaleb-i ʿavn-ı İlāhīdür anuñ eẕkārı

23. **zihī:**
Kaside 19
Mısra: **55**
Ne iyi, ne güzel!
55. Zihī ṣayd-efken-i maḳṣad ki ʿanḳā olsa naḫcīri
56. Giriftār-ı şikenc-i dām-ı ṣayyād olduġın gördük

24. **zihī:**
Kaside 23
Mısra: **1**
Ne iyi, ne güzel!
1. Zihī irāde-i ḥikmet-nümā-yı Rabbānī
2. Ki fikri kāmil ider naḳṣ-ı ʿaḳl-ı insānı

25. **zihī:**
Kaside 23
Mısra: **3**
Ne iyi, ne güzel!
3. Zihī ifāża-i neşv ü nemā-resān-ı cihān
4. Ki feyżi tāze ṭutar bāġ-ı çār-erkānı

26. **zihī:**
Kaside 23
Mısra: **5**
Ne iyi, ne güzel!
5. Zihī tezāyüd-i Nīl-i ḥayāt-güster kim
6. Virür ġınā-yı temennā-yı āb-ı ḥayvānı

27. **zihī:**
Kaside 24
Mısra: **55**
Ne iyi, ne güzel!
55. Ey Meẕāḳī zihī süḫan-sencī
56. Pāye-i muḥteşem mübārek-bād

28. **zihī:**
Gazel 28
Mısra: **5**
Ne iyi, ne güzel!
5. Zihī ḥüsn-i ḳabūl-i dil-rübā kim vaḳt-i vuṣlatda
6. Metāʿ-ı iḳtidārum eyleyüp āmāde virdüm hep

29. **zihī:**
Kaside 28
Mısra: **7**
Ne iyi, ne güzel!
7. Zihī āmed-şud-ı rāh-ı gülistān-ı maḥabbet
8. Varup gülzār-ı kūy-ı yāra murġ-ı nāme-ber geldi

30. **zihī:**
Kaside 28
Mısra: **31**
Ne iyi, ne güzel!
31. Zihī germiyyet-i cemʿiyyet-i esbāb-ı ʿişret kim
32. Sürūr-ı dil şafā-yı ḫāṭıra nūr-ı başar geldi

31. **zihī:**
Gazel 400
Mısra: **5**
Ne iyi, ne güzel!
5. Zihī cemʿiyyet-i esbāb-ı nāz u ʿişve kim olmış
6. ʿArūs-ı ḥüsne bir mīnā-serāy-ı sūr āyīne

32. **zihī:**
Gazel 367
Mısra: **3**
Ne iyi, ne güzel!
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

33. **zihī:**
Gazel 376
Mısra: **11**
Ne iyi, ne güzel!
11. Zihī yerāʿa-i āhū-ḫırām kim andan
12. Miṣāl-i nāfe virür būy-ı müşg-i ter nāme

34. **zihī:**
Gazel 376
Mısra: **13**
Ne iyi, ne güzel!
13. Zihī raḳam-zede taʿvīẕ-i devlet-ābādı
14. Bu güne vefḳ-i murād olsa ser-te-ser nāme

zihn-i şerīf:
1. **zihn-i şerīfüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 12
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Şereefli zihin/düşünce.
165. Ḫāşā ki ola zihn-i şerīfüñde müsāvī
166. Dānā-yı süḫan-güster ü nādān-ı zamāne

zī-ḳıymet:
1. **zī-ḳıymet:**
Kaside 2
Mısra: **15**
Kıymetli, değerli.
15. Böyle zī-ḳıymet olursa ne ʿaceb ʿālemde
16. Cevher-i muʿteber-i dürc-i dehāndur süḫanüm

zikr:
1. **ẕikri:**-*i*
Gazel 121
Mısra: **15**
Anılma, yad edilme.
15. Añılsun ẕikri ḫayr olsun yine pīr-i muġānuñ kim
16. Benüm muġ-beçelerle ʿıyşa muʿtād olduġum yirdür

ẕikr it-:
1. **ẕikr it:**
Kaside 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Anmak, zikretmek, hatırlamak.
5. Murġ-ı dil ile fāḫte-i cānumı ẕikr it
6. Ol reşk-i gül ü ġayret-i şimşādı görürseñ

zikr-i āsīb-i füsūn:
1. **ẕikr-i āsīb-i füsūn:**
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyünün/sihrin belasını/zararını anma.
7. Bu meclis bir neşāṭ-ı naġme-i mihr-i maḥabbetdür
8. Fesāne yād olunmaz ẕikr-i āsīb-i füsūn olmaz

zikr-i evṣāf-ı şerīf:
1. **ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 2
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Şerefli vasıflarını anma.
39. Ẕikr-i evṣāf-ı şerīfiyle ben ol Vaṣṣāf'um
40. Kim ḥased-āver-i her menḳıbe-ḫᵛāndur süḫanüm

zikr-i laʿl-i leb:
1. **ẕikr-i laʿl-i lebüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 92
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızısını anma.
11. Ẕikr-i laʿl-i lebüñle dil her dem
12. Maẓhar-ı feyż-i neşve-i müldür

zinde-dil:
1. **zinde-dil:**
Gazel 360
Mısra: **8**
Genç/canlı gönüllü/yürekli.
7. Dermān degül ʿiyādet ider var mı gör hele
8. Bir zinde-dil zamānede rencūr düşmesün

zinde-dil-i vuṣlat:
1. **zinde-dil-i vuṣlat:**
Gazel 182
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşmaya yüreği canlı olan.
7. Bir zinde-dil-i vuṣlat ü pejmürde-i hicrüz
8. ʿīsā-nefes olsaḳ yine rencūr-sirişt üz

zīnet:
1. **zīnet:**
Kaside 9
Mısra: **20**
Süs.
19. Şeh-per-i salṭanatı ber-ser-i iḳbāl itdi
20. Aña bu zīnet ü böyle ʿaẓamet erzānı

zīnet bul-:
1. **zīnet buldı:**-*dı*
Gazel 312
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslenmek, güzelleşmek.
3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

zīnet vir-:
1. **zīnet virdi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **131**
Kelime Tipi: **Deyim**
Süslemek, güzelleştirmek.
131. Silk-i güftār-ı şafā-baḫşuma virdi zīnet
132. Güher-i vaṣf-ı şerīfüñ gibi dürr-i şehvār

zīnet-baḫş:
1. **zīnet-baḫş:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Süs bahşeden.
9. ʿAks-i reng-i lebleri düşdükçe zīnet-baḫş olur
10. Sāġar-ı billūra bāde bāde-i gülfāma sürḫ

zīnet-fezā-yı şāḫsār:
1. **zīnet-fezā-yı şāḫsār:**
Kaside 8
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Ağaçlığın süs/güzellik artıranı.
203. N'ola gül gül olursa şāḫsār-ı naẓm-ı rengīnüm
204. Gül-i medḥüñ ḳalem zīnet-fezā-yı şāḫsār eyler

zīnet-i bāġ u bahār:
1. **zīnet-i bāġ u bahārın:**-*ın*
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baharın ve bahçenin süsü.
7. Zīnet-i bāġ u bahārın gül-sitān-pīrā-yı ʿışḳ
8. Bīd-i Mecnūn nār-ı Ferhād eylesün nev-rūzdur

zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı gül:
1. **zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı güle:**-*e*
Gazel 264
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül yapraklarından defter/kitap süsü.
9. Yaraşur zīnet-i mecmūʿa-i evrāḳ-ı güle
10. Olsa şīrāze eger rişte-i cān-ı bülbül

zinhār:
1. **zinhār:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Sakın, asla!
9. Ey Meẕāḳī yine bir fitne ḳopar meclisde
10. Öpmesün laʿl-i leb-i dil-beri zinhār ḳadeḥ

zīr ü bem-i evtār:
1. **zīr ü bem-i evtārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Çalgının en ince ve en kalın telleri.
29. Erġanūnın götürüp başına çalsun küffār
30. Oldı yek-beste-şadā zīr ü bem-i evtārı

zīr ü bem:
1. **zīr ü bemüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 16
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Sazın en ince ve en kalın telleri.
79. Şimden gerü gūş eyle ḫoş-āheng-i ḳarārı
80. Ḳānūn-ı belāġatda olan zīr ü bemüñden

zīr ü bem-i şevḳ:
1. **zīr ü bem-i şevḳ:**
Gazel 45
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Arzunun en ince ve en kalın teli.
11. Zīr ü bem-i şevḳ ile cümle yek-āheng olur
12. Naġme-i murġān-ı bāġ naʿra-i mestān-ı ṣubḥ

zīr ü zeber eyle-:

1. **zīr ü zeber eyledi:**-*di*
   Kaside 9
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Altüst etmek, yerle bir etmek.
   57. Burc u bāzūsını ol ḳalʿa-i āhen-kemerüñ
   58. Eyledi zīr ü zeber ṭop-ı şerār-efşānı

2. **zīr ü zeber eyledi:**-*di*
   Kaside 18
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: **Deyim**
   Altüst etmek, yerle bir etmek.
   1. Ḥamdüli'l-lāh ki yine ṣadme-i ʿavn-i bārī
   2. Eyledi zīr ü zeber büt-kede-i küffārı

zīr-i bādbān:

1. **zīr-i bādbānuñ:**-*uñ*
   Gazel 154
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Yelkenin altı.
   5. N'ola zīr-i bādbānuñ olsa ḫūbān-ı cihān
   6. Keştī-i esbāb-ı ḥüsnüñ rūzgār üstündedür

zīr-i dāmān-ı otaġ:

1. **zīr-i dāmān-ı otaġında:**-*ın, -da*
   Kaside 8
   Mısra: **155**
   Kelime Tipi: -
   Büyük çadırın eteğinin altında.
   155. Olup perde-keşīde zīr-i dāmān-ı otaġında
   156. Ḥıyām-ı nüh-felek ṭurmaz recā-yı Ḥaḳ cār eyler

zīr-i dest:

1. **zīr-i dest:**
   Gazel 179
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   El altında.
   5. Zeber-destān-ı ʿālem ʿışḳ ile hep zīr-i dest olmış
   6. Göñül ser-pençe-i daʿvā-yı ʿucb u naḫvet el virmez

zīr-i ebrū:

1. **zīr-i ebrūsında:**-*sın, -da*
   Gazel 75
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Kaşın altı.
   7. Zīr-i ebrūsında dāyim şāhbāz-ı ġamzesi
   8. Lāne-gīr-i gūşe-i ṭaḳ-ı bülend-i fitnedür

2. **zīr-i ebrūsında:**-*sın, -da*
   Gazel 237
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Kaşın altı.
   1. Dizilmiş zīr-i ebrūsında müjgān-ı siyeh ṣaf ṣaf
   2. Kemān-ber-dūş olup ṭurmış kemīngehde sipeh ṣaf ṣaf

zīr-i ġamām:

1. **zīr-i ġamāmumda:**-*um, -da*
   Kaside 13
   Mısra: **76**
   Kelime Tipi: -
   Bulut altı.
   75. Ṭabʿuma ebr-i ġumūm olmış iken böyle ḥicāb
   76. Berḳ urur mihr-i ḫıred zīr-i ġamāmumda benüm

zīr-i gerdūn:

1. **zīr-i gerdūnda:**-*da*
   Kaside 9
   Mısra: **117**
   Kelime Tipi: -
   Feleğin/gökyüzünün altı, yeryüzü.
   117. Zīr-i gerdūnda olan ʿaks-i ḳuṭās-ı baḫri
   118. Gösterür āyīne-i ġurresini nūrānī

zīr-i kākül:

1. **zīr-i kākülde:**-*de*
   Gazel 220
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Saçın altı.
   7. Nümāyān eyleyüp ḫāl-i ʿiẕārın zīr-i kākülde
   8. Cihānı dām-ı gīsūya giriftār itmek istermiş

2. **zīr-i kākülinde:**-*in, -de*
   Gazel 290
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Saçın altı.
   7. Baḳma zīr-i kākülinde ḫāline ey murġ-ı dil
   8. Ne esīr-i bend-i dām ol ne ḫarīş-i dāne ol

zīr-i lisām:

1. **zīr-i lisāmumda:**-*um, -da*
   Kaside 13
   Mısra: **78**
   Kelime Tipi: -
   Yüz örtüsü altında.
   77. Bānū-yı fikrüm olup ġırra dise lāyıḳdur
   78. Nūr-baḫş oldı süḫan zīr-i lisāmumda benüm

zīr-i nüh-çetr-i muʿallā:

1. **zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda:**-*da*
   Kaside 9
   Mısra: **166**
   Kelime Tipi: -
   Yüce/yüksek dokuz çadırlı gökyüzünün altı.
   165. Her ġażāda ide Ḥaḳ şāh-ı cihānı manṣūr
   166. Zīr-i nüh-çetr-i muʿallāda ṭura dīvānı

zīr-i rān:

1. **zīr-i rānında:**-*ın, -da*
   Kaside 9
   Mısra: **114**
   Kelime Tipi: -
   Sürme/hükm altında.
   113. Ṣūretin Mānī-i endīşe de taṣvīr idemez
   114. Zīr-i rānında olan esb-i sebük-cevlānı

zīr-i şurāḫī:

1. **zīr-i şurāḫīde:**-*de*
   Gazel 369
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Sürahinin dibi/altı.
   7. Ḥased ol rind-i āzāde ola bezminde āmāde
   8. Ḳadeḥ zīr-i ṣurāḫīde ṣurāḫī ṭarf-ı zānūda

zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ:

1. **zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ:**
   Gazel 231
   Mısra: **12**
   Kelime Tipi: -
   Tavandaki/kubbedeki yaprağın altı.
   11. Ne ḳadar neşʾe-fezādur ḥarem-i gülşende
   12. Mest-i ʿışḳ eylese zīr-i varaḳ-ı ṭaḳ semāʿ

zirvegāh-ı saṭḥ:

1. **zirvegāh-ı saṭḥına:**-*ı, -na*
   Kaside 6
   Mısra: **35**
   Kelime Tipi: -
   Damın üstü. (üst makam bağlamında).
   35. Zirvegāh-ı saṭḥına çıḳmaḳ ne mümkindür velī
   36. Ṭurmayup perrān olursa ṣad-hezārān māh ü sāl

zirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvār:

1. **zirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı:**-*ı*
   Kaside 18
   Mısra: **74**
   Kelime Tipi: -
   Dönen feleğin kubbesinin tepesi/zirvesi.
   73. Der-miyān tabyası ḫod tā o ḳadar ʿālīdür
   74. Gösterür zirve-i ṭāḳ-ı felek-i devvārı

zirve-i tūde-i ḫākister:

1. **zirve-i tūde-i ḫākistere:**-*e*
   Kaside 18
   Mısra: **75**
   Kelime Tipi: -
   Kül yığınının tepesi.
   75. Zirve-i tūde-i ḫākistere çıḳsañ görinür
   76. Kāfirüñ memleket-i Çīn ü Çeh ü Bulġārı

zīver:

1. **zīveri:**-*i*
   Gazel 124
   Mısra: **2**
   Süs.
   1. Dil-ber zer-i destār u gül-i ber-seri n'eyler
   2. Ol ḫüsn-i Ḫudā-dād meger zīveri n'eyler

2. **zīveri:**-*i*
   Gazel 125
   Mısra: **2**
   Süs.
   1. ʿĀşıḳ elif-i şerḥa vü dāġ-ı seri n'eyler
   2. Mecnūn-ı felāket-zede bu zīveri n'eyler

3. **zīveri:**-*i*
   Gazel 271
   Mısra: **3**
   Süs.
   3. Āteşīn-dāġ-ı derūn ḫūn-ı cigerdür zīveri
   4. ʿIşḳ bir āyīnedür anuñ ġılāfıdur göñül

zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet:

1. **zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet:**
   Müseddes 1
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Yüz güzellikle/nezaketle süsü süsleyen.
   7. Sen ṣeh-i kişvere melāḥat iken
   8. Zīver-ārā-yı ṣad-leṭāfet iken

zīver-i bünyād:

1. **zīver-i bünyādı:**-*ı*
   Kaside 29
   Mısra: **22**
   Kelime Tipi: -
   Yapının/binanın süsü.
   21. Bil zīb ü fer-i şemʿ-i şebistān-ı edebdür
   22. Meşhedde olan zīver-i bünyādı görürseñ

zīver-i encümen-i kevn ü mekān:

1. **zīver-i encümen-i kevn ü mekāndur:**-*dur*
   Kaside 2
   Mısra: **58**
   Kelime Tipi: -
   Varlık cemiyetinin süsü.

57. Sebeb-i güft ü şinīd-i büleġādur naẕmum
58. Zīver-i encümen-i kevn ü mekāndur süḫanüm

zīver-i encümen-i sīm-berān:

1. **zīver-i encümen-i sīm-berān:**
Gazel 332
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göğsü gümüş gibi olanların meclisinin süsü.
3. Der-miyān eyleyeli ḫançer-i zerrīn-kemeri
4. Zīver-i encümen-i sīm-berān sensin sen

zīver-i güş-ı ḳabūl:

1. **zīver-i güş-ı ḳabūl:**
Gazel 186
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kabul kulağının süsü.
17. Ey Meẕāḳī çoḳ degül bu āb ü tāb-ı ʿışḳ ile
18. Zīver-i güş-ı ḳabūl olsa dür-i güftārımuz

zīver-i her bezm-i İrem-sānī:

1. **zīver-i her bezm-i İrem-s̱ānīdür:**-*dür*
Kaside 27
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İrem'in her meclisinin süsü. bkz. İrem.
33. Zīver-i her bezm-i İrem-s̱ānīdür
34. Şemʿ-i muraṣṣaʿ-legen-i rūzgār

zīver-i ḫüsn ü ān-ı maʿnā:

1. **zīver-i ḫüsn ü ān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Anlamın güzelliğinin süsü.
125. Şāʿir-i sāḥirüm ki eşʿārum
126. Zīver-i ḫüsn ü ān-ı maʿnādur

zīver-i mengūş:

1. **zīver-i mengūş:**
Gazel 316
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Küpe süsü.
11. Yād-ı hengām-ı veġā bir güher-i yek-tādur
12. Anı bintü'l-ʿinebe zīver-i mengūş idelüm

zīver-i mesned:

1. **zīver-i mesned:**
Kaside 11
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Rütbenin/makamın süsü.
29. Lev-ḥaṣa'l-lāh zihī zīb-i cihān-ārā kim
30. Zīver-i mesned ü pīrāye-i Ḥātem geldi

zīver-i muḥkem:

1. **zīver-i muḥkem:**
Kaside 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sağlam süs.
9. Rūy-ı dil-cū-yı şāhid-i bāġa
10. Virdi ḥaḳḳā ki zīver-i muḥkem

zīver-i müsned:

1. **zīver-i müsnedine:**-*i, -ne*
Gazel 236
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İsnad edilen süs.
15. Zīver-i müsnedine belki olurdı lāyıḳ
16. Olsa ger mihr ile meh ḳulzüm-i zeḫḫāre ṣadef

zīver-i silk-i midḥat:

1. **zīver-i silk-i midḥatüñ:**-*üñ*
Kaside 25
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Övgü dizisinin süsü.
69. Zīver-i silk-i midḥatüñ itdi
70. Cemʿ idüp bunca dürr-i ġalṭānı

zīver-i silk-i şeref:

1. **zīver-i silk-i şeref:**
Tarih 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Şeref dizisinin süsü.
23. Ṣadef-i gevher-i iḳbāle şikest irdi velī
24. Zīver-i silk-i şeref oldı bu dürr-i yek-tā

ziyā vir-:

1. **ziyā virdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Işık vermek, nurlandırmak.
15. Gerçi itdi o meh-i bedr-i fīrūzende üfūl
16. Virdi bu mihr-i celālet yine dünyāya ziyā

ziyā-bedrā:

1. **ziyā-bedrā:**
Kaside 25
Mısra: **55**
Parlak/ışık saçan dolunay!
55. Māh ḳadrā mihr ü ziyā-bedrā
56. Ey sezāvār-ı ṣad-s̱enā-ḫᵛānī

ziyād:

1. **ziyād:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Çok, fazla.
3. N'ola bu sūziş ile şevḳ-i dil ziyād olsa
4. Medār-ı nükhet-i ʿūd-ı ḳomārı āteşdür

ziyād ol-:

1. **ziyād oldı:**-*dı*
Kaside 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çoğalmak.
3. Eyledi ʿazm-i sefer şevket ile Ḫüsrev-i Rūm
4. Bu ʿazīmetle ziyād oldı ʿulüvv-i şānı

2. **ziyād olsun:**-*sun*
Gazel 285
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çoğalmak, artmak.
11. Şümār-ı meblaġ-ı rāḥat nice ziyād olsun
12. Ki naḳd-i defter-i miḥnet-i ferd-nihāde degül

ziyāde:

1. **ziyāde:**
Kaside 23
Mısra: **47**
Çok, fazla.
47. Ṭonandı Nīl ziyāde kemā-hüve'l-ʿāde
48. Ki itdi seyri güşāde o ṣadr-ı z̤ī-şānı

2. **ziyāde:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Çok, fazla.
9. Geçince her dü-cihāndan vüṣūl-ı ḳaṣr-ı murād
10. Bir iki pāyedür ancaḳ daḥi ziyāde degül

ziyāde ol-:

1. **ziyāde oldı:**-*dı*
Gazel 278
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak.
9. ʿAks-i cemāl-i yār ile oldı ziyāde pertevi
10. İtse ʿaceb mi ḥüsn ile ṭaʿna-i āfitāb gül

2. **ziyāde olsa:**-*sa*
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Artmak, çoğalmak.
3. Gitdükçe n'ola şevḳ-i derūn olsa ziyāde
4. Ābisten-i feyż olmada engür-siriştüz

ziyāfet:

1. **ziyāfet:**
Gazel 137
Mısra: **10**
Misafiri yedirip içirme, şölen, davet.
9. Mīzbān-ı felegüñ luṭfına maġrūr olma
10. Bunda mihmān-ı ciger-ḫᵛāra ziyāfet bir olur

ziyāfet ol-:

1. **ziyāfet oldı:**-*dı*
Kaside 10
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ziyafet olmak.
27. Yoḳlasañ cümle-i dünyāya ziyāfet oldı
28. Ol ḳadar eṭʿime vü eşribe oldı bisyār

ziyāfet-ḫāne-i endīşe:

1. **ziyāfet-ḫāne-i endīşeden:**-*den*
Kaside 28
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Düşüncenin/fikrin ziyafet evi.
63. Nefāyis çoḳ velī vaḳt-i seferdür ḫᵛānçe-i naẕma
64. Ziyāfet-ḫāne-i endīşeden bir mā-ḥażar geldi

ziyā-güster:

1. **ziyā-güster:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Işık yayan/saçan.
7. Ruḥlaruñ böyle ziyā-güster iken eylemezüz
8. Ne meh-i bedr ü ne ḫod mihr-i dıraḫşāna ḥased

2. **ziyā-güster:**
Gazel 306
Mısra: **5**
Işık yayan/saçan.
5. Be-her vaḳt-i seḥer ṭoġduḳça ḫūrşīde ziyā-güster
6. Çemenzār üzre bīdüñ sāye-endāz olduġın görsem

ziyān:

1. **ziyān:**
Kaside 12
Mısra: **54**
Zarar, ziyan.
53. Bāzār-ı rıżāsıyla ḥilāfında bulundı
54. Sūd ile ziyān renc ile ḫüsrān-ı zamāne

ziyān it-:

1. **ziyān itmez:**-*mez*
Gazel 212
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Deyim**
Zarar vermek.
9. Hemīşe nār-ı taʿlīḳ-i fırāḳa ṣabr ider ʿāṣıḳ
10. Belī itmez zer-i kāmil-ʿayāra hīç ziyān āteş

ziyān-ı maʿnā:
1. **ziyān-ı maʿnādur:**-*dur*
Kaside 21
Mısra: **172**
Kelime Tipi: -
Anlamın ziyanı/zararı.
171. Sūḳ-ı ʿirfānda öyle nā-dānuñ
172. Cümle sūdı ziyān-ı maʿnādur

ziyānı sūd olur sūdı ḫod ziyān olmaz:
1. **ziyānı sūd olur sūdı ḫod ziyān olmaz:**
Gazel 155
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zararı/kaybı kazanç/fayda olur, kazancı/faydası zarar/kayıp olmaz.
11. Budur fevāyidi bāzāryān-ı sūḳ-ı ġamuñ
12. Ziyānı sūd olur sūdı ḫod ziyān olmaz

żiyā-pāş ol-:
1. **żiyā-pāş olalı:**-*alı*
Kaside 17
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Deyim**
Işık saçmak.
65. Şemʿ-i meh-pertev-i iḳbāli żiyā-pāş olalı
66. Ṣubḥ-ı nev-rūz olur tīre-şeb-i ġuṣṣa vü ġam

żiyā-resān ol-:
1. **żiyā-resān oldı:**-*dı*
Kaside 23
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Işık/aydınlık saçan/ulaştıran olmak.
51. O deñlü tāb-ı çerāġān żiyā-resān oldı
52. Ki eyledi şeb-i deycūrı rūz-ı nūrānī

żiyāsın artır-:
1. **żiyāsın artırur:**-*ur*
Gazel 144
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aydınlığını/parlaklığını artırmak.
7. Sūz-ı fürḳatle füzūn olsa n'ola şevḳ-i cemāl
8. K'ez ḥasret şemʿ-i ümmīdüñ żiyāsın artırur

żiyā-yı şarāb:
1. **żiyā-yı şarābı:**-*ı*
Gazel 62
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarabın parıltısı.
7. Billūr-sāġar ile żiyā-yı şarābı gör
8. Ḫūrşīd-i rūz u pertev-i māh-ı şebüm budur

żiyā-yı şemʿ-i māh:
1. **żiyā-yı şemʿ-i māh:**
Gazel 422
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ay mumunun ışığı/aydınlığı.
5. Fāriġü'l-bāli żiyā-yı şemʿ-i māh olsa n'ola
6. Pür-fürūġ-ı ʿışḳ imiş künc-i ferāġ-ı Mevlevī

zor:
1. **zor:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Çetin, zor.
7. Rüstem-i ġamze-i sāḳī olalı ḥaşm-efken
8. Bu ḥavālīde ne bir zor u ne Sührāb yürür

zūd ol-:
1. **zūd olmaz:**-*maz*
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Çabuk olmak, hemen olmak.
3. Göñül itme tehālük būse-i laʿl-i leb-i yāra
4. Bu güne meyve-i ümmīd olur ammā ki zūd olmaz

ẕū-fünūn:
1. **ẕū-fünūndur:**-*dur*
Gazel 437
Mısra: **6**
Bilgili/hünerli kişi.
5. İḫtirāʿ-ı fitnede ceşmi füsūn-perdāz ise
6. Ṣanʿatında siḥr ider bir ẕū-fünūndur ġamzesi

ẓuhr-ı hidāyet:
1. **ẓuḥr-ı hidāyet:**
Kaside 8
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Doğru yola klavuzlamanın ihtiyaç zamanında kullanılması için saklanması.
129. Gehi tefsīr ü geh naḳl-i hadīṯ idüp ḫużūrında
130. O şeh gūş eyleyüp ẓuḥr-ı hidāyet iddiḫār eyler

ẓuhr-ı iftiḫār:
1. **ẓuḥr-ı iftiḫārum:**-*um*
Gazel 414
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan övünç.
21. Semiyy-i Aḥmed-i mürsel ki ẕāt-ı cūd-pesendi
22. Ḫudā vireydi yine ẓuḥr-ı iftiḫārum olaydı

ẓuhūr:
1. **ẓuhūra:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **13**
Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.
13. Oldı sühūletle ẓuhūra ḳarīn
14. Cümle mehām-ı ehem-i rūzgār

ẓuhūr eyle-/id(t)-:
1. **ẓuhūr eyledi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Görünmek, ortaya çıkmak.
3. Ḳadd çekdi yār u ḥaṭṭ-ı ruḫı eyledi ẓuhūr
4. Geldi taḳaddüm itdi livā-yı sipāh-ı nev

2. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

3. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
1. ʿIşḳ āb u ḫāk-i ṣıdḳ u ṣafādan ẓuhūr ider
2. Ol kīmiyā bu arż ile mādan ẓuhūr ider

4. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
3. Baḳ ḳalb-i pāk-i ʿāṣıḳa kim ṣūret-i cemāl
4. Mirʾāt-ı ṣāf-çehre-nümādan ẓuhūr ider

5. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
5. Ṣāḥib-ḳırān-ı ġamze ki ḳaṣd-ı neberd ide
6. Taḫte'l-livā-yı zülf-i dü-tādan ẓuhūr ider

6. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
7. Ṣad el-ḥaẕer o ġamze-i ebrū-penāhdan
8. Bir tīrdür ki kavs-ı ḳazādan ẓuhūr ider

7. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
9. Bil ḳadr-i tūtiyāyı ḥaṭ-ı laʿl-i dil-beri
10. Nūr-ı başar o kuḥl-ı cilādan ẓuhūr ider

8. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.
11. Āh eyledükçe sırr-ı leb-i yār fāş olur
12. Rāz-ı derūn-ı ġonce ṣabādan ẓuhūr ider

9. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
13. Ḫāk olsa da vücūd-ı şehīdān-ı tīġ-ı ʿışḳ
14. Bir gird-bād olur da fezādan ẓuhūr ider

10. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
15. ʿUşşāḳ-ı ḫasta nāle Mesīḥ olsa n'eylesün
16. Gitdükçe derd-i ʿışḳ devādan ẓuhūr ider

11. **ẓuhūr ider:**-*er*
Gazel 135
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.
17. Var ḫāk-bīz-i kūçe-i ʿışḳ ol Meẕāḳī kim
18. Naḳd-i beḳā ġubār-ı fenādan ẓuhūr ider

12. **ẓuhūr itdi:**-*di*
Kaside 17
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.
27. Nāme-āver gelicek itdi derūnumda ẓuhūr
28. Şevḳ-i pey-der-pey ü ṣad-güne feraḥ-ı dem-ber-dem

13. **ẓuhūr itdi:**-*di*
Kaside 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.
3. Dīde-i ġam-dīdede itdi ẓuhūr
4. Reng-i ʿaḳīḳ-i Yemen-i rūzgār

14. **ẓuhūr itmede:**-*mede*
Kaside 16
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak.

49. Olduḳça ḳalem vāsıṭa-i dest-i ḥayālüñ
50. Ṣad-nükte ẓuhūr itmede nevk-i ḳalemüñden

15. **ẓuhūr itmede:**-*me, -de*
Gazel 287
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana/ortaya çıkmak, görünmek.
13. Her rūz ẓuhūr itmede bir güne ġam-ı ʿışḳ
14. Bilmem nice_olur fitne-i eyyāma taḥammül

ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamer:
1. **ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür:**-*dür*
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ay devrinin/ahir zamanın karışıklığının ortaya çıkması.
5. Yine evvel ẓuhūr-ı fitne-i devr-i ḳamerdür bu
6. Bu nev-ḥaṭlar ki dünyāyı pür-āşūb eylemişlerdür

ẓulm id-:
1. **ẓulm iden:**-*en*
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zulüm etmek.
7. Bilmezin ben harf-i leb-cünbān-ı şekvā n'eydügin
8. Ẓulm iden iḳlīm-i ḥüsnüñ pādişāhıdur baña

ẓulmet-i şām:
1. **ẓulmet-i şām:**
Gazel 317
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Akşam karanlığı.
17. Māh-ı Naḫşeb-miṣāl pür-nūrum
18. Ẓulmet-i şām n'eydügin bilmem

ẓulmet-kede-i ḥasret:
1. **ẓulmet-kede-i ḥasretde:**-*de*
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasretin/özlemin karanlık yeri.
7. Beni tenhā ḳodı ẓulmet-kede-i ḥasretde
8. Şeb-çerāġ-ı dil idi gevher-i nā-yāb degül

ẓulmet-serā-yı ʿālem:
1. **ẓulmet-serā-yı ʿālemi:**-*i*
Gazel 111
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlemde karanlığın şarkısını söyleyen.
5. Dünyāyı rūşen itse n'ola böyle ruḥlaruñ
6. Ẓulmet-serā-yı ʿālemi ḥurşīd ü māh açar

zuʿm:
1. **zuʿmunca:**-*un, -ca*
Kaside 21
Mısra: **179**
Asılsız iddia, boş inanç.
179. Kendi zuʿmunca her biri ammā
180. Şāʿir-i nükte-dān-ı maʿnādur

zūr ile:
1. **zūr ile:**
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kalıp İfade**
Zorla, zorbalıkla, güç uygulayarak.
3. Muḳābil mi olur andan bize bir zūr ile Sührāb
4. Bugün meydān-ı naẓmuñ Rüstem-i destānıyuz cānā

zūr-ı bāzū-yı ḳavī: (Burhan-ı Katı')
1. **zūr-ı bāzū-yı ḳavī:**
Kaside 9
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli bileğin gücü, kol kuvveti, hükmetme gücü.
121. Zūr-ı bāzū-yı ḳavī ḥamlesine ṣad-taḥsīn
122. Tiġ-ı himmetle iki pāre ider sindānı

zūr-ı bāzū-yı maḥabbet:
1. **zūr-ı bāzū-yı maḥabbet:**
Gazel 302
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muhabbet/sevgi kolunun gücü/kuvveti.
3. Kim bilürdi zūr-ı bāzū-yı maḥabbet n'eydügin
4. Kūh-ı Ḳāf-ı miḥnet-i hicrānı ber-dūş itmesem

zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ:
1. **zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ:**
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımının kol gücü.
3. Çekilmez olmayıcaḳ zūr-ı bāzū-yı tevfīḳ
4. Kemān-ı baḫt-ı maḥabbet gönül giyāda degül

zūrīn-keş:
1. **zūrīn-keşdür:**-*dur*
Kaside 18
Mısra: **135**
En zoru çeken (yay).
135. Ḳavs-i saḫtın alıcaḳ deste ne zūrīn-keşdür
136. Kim geçer her oḳı nüh-tū-siper-i zerkārı

zübde-i zümre-i mülūk-ı cihān:
1. **zübde-i zümre-i mülūk-ı cihān:**
Kaside 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dünyadaki hükümdarlar topluluğunun en seçkini.
27. Zübde-i zümre-i mülūk-ı cihān
28. Ḫalef-i eşref-i benī-ādem

zühhād-ı riyā-pīşe:
1. **zühhād-ı riyā-pīşeye:**-*ye*
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlü karakterli kaba sofular.
9. Rindān-ı siyeh-meste sefīd-āb-ı ṣabūḥı
10. Zühhād-ı riyā-pīşeye ḫod mühr-dehān ol

zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne:
1. **zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne:**
Kaside 12
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Zamanın/devrin haramdan sakınmayı huy edinmiş sofuları/dindarları ve sarhoşları.
99. Seyr it eser-i zühdini bir ṣūrete girdi
100. Zühhād-ı veraʿ-pīşe vü mestān-ı zamāne

Zühre:
1. **Zühre:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Çobanyıldızı, Çulpan, Kervankıran, Venüs.
23. Ne ṭurur Zühre nevā-sāz-ı beşāret olsun
24. Nev-ʿarūs-ı ḥarem-i devlete maḥrem geldi

Zühre-i rāmişger:
1. **zühre-i rāmişgere:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Çalgıcı Çobanyıldızı/Venüs.
141. Ḫāmem ol muṭrib-i ḫoş-naġme-i maʿnādur kim
142. Ögredür Zühre-i rāmişgere ʿilm-i edvār

Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳ:
1. **Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳuz:**
Gazel 173
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşktan vazgeçip Çobanyıldızı'nı yakan.
9. Şöyle ser-germ-i şuʿle-i şevḳüz
10. Zühre-sūz-ı ferāġ-ı ʿışḳuz biz

Züleyhā-yı neşāṭ:
1. **Züleyḫā-yı neşāṭ:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevinç Züleyhası. bkz. Yūsuf.
5. Züleyḫā-yı neşāṭ el virse de bir ḳaṣr-ı dil-keşde
6. Benüm Yūsuf gibi andan girīzān olduġum yirdür

zülf:
1. **zülfin:**-*i, -n*
Kaside 8
Mısra: **175**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
175. Siyeh zülfin ṣabā taḥrīk idüp rūy-ı münīr üzre
176. ʿAcebdür ki nehārı leyl ider leyli nehār eyler

2. **zülfi:**-*i*
Gazel 14
Mısra: **7**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi.
7. Girih-gīr olsa zülfi bāġ-ı ruḫsārında dildāruñ
8. Anuñ her bir ḫamından bir gül-i sīr-āb olur peydā

3. **zülfi:**-*i*
Gazel 35
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
3. Zülfi ol ṣayyād-ı ṣayd-endāz-ı evc-i sidredür
4. Kim dirāz itmez felekde degme bir naḫçīre dest

4. **zülfi:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **11**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
11. Zülfi bir mertebe sāḥir ki siḥir-sāz olsa
12. Leb-i endīşeye ṣad-ʿuḳde-i efsūn gelür

5. **zülfüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 111
Mısra: **1**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
1. Bād-ı seḥer ki zülfüñi her ṣubḥgāh açar
2. Bir ḫᵛācedür ki nāfe-i müşg-i siyāh açar

6. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 111
Mısra: **3**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
3. Zülfüñ güşāde eyledi müjgān-ı kīne-sāz
4. Ṣaf-beste olsa böyle livāsın siyāh açar

7. **zülf:**
Gazel 183

Mısra: **9**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
9. Giriftār eyleyen murġ-ı dili ol zülf ü ḫāl el-ḥaḳ
10. Bu pīç ü tāb-ı sevdā ġayrı dām ü dāneden gelmez

8. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 288
Mısra: **10**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
9. Düzdīde-nigāhuñ dil-i dīvāneye besdür
10. Zülfüñ olıcaḳ silsile-cünbān-ı teġāfül

9. **zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 328
Mısra: **4**
Yüzün iki tarafından sarkan saç lülesi
3. Bir kimse mi var olmaduḳ āvāre vü ḥayrān
4. Zülfüñle ġubār-ı ḫaṭ-ı nev-hīzüñ ucından

Ẕü'l-feḳār:
1. **Ẕü'l-feḳārdur:**-*dur*
Gazel 232
Mısra: **13**
Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı.
13. Düldül-süvār-ı ṭabʿına bir Ẕü'l-feḳārdur
14. Ḫāme yeter Meẕāḳī-yi nükte-ṭırāza tīġ

2. **Ẕü'l-feḳārumdan:**-*um, -dan*
Gazel 339
Mısra: **18**
Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı.
17. Ey Meẕāḳī ḳıl ḥaẕer ṭabʿ-ı dü-nīmümden benüm
18. Ḥaydar-i Kerrār-ı naẓmum Ẕü'l-feḳārumdan ṣaḳın

zülf-i ʿanber-efşān:
1. **zülf-i ʿanber-efşānı:**-*ı*
Gazel 119
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) amber kokusu saçan zülfü/saçı.
11. Güẕergāh-ı nesīm olduḳça zülf-i ʿanber-efşānı
12. Benüm sünbül gibi ḫāṭır-perīşān olduġum yirdür

zülf-i ʿanber-şiken:
1. **zülf-i ʿanber-şikeni:**-*i*
Gazel 392
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anber kıvrımlı/büklümlü saç/zülüf.
9. Şebnem-i sünbül-i gülzār-ı cināndur gūyā
10. Zülf-i ʿanber-şikeni üzre gül-āb-ı tāze

zülf-i bütān:
1. **zülf-i bütān:**
Gazel 234
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzellerin saçları.
19. Zülf-i bütān Meẕāḳī ruḥ-ı ḫāldār ile
20. Olsa n'ola fetīle-fürūz-ı mesāġ-ı dāġ

2. **zülf-i bütānı:**-*ı*
Kaside 17
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Put gibi güzellerin saçları.
83. Görmedüm ʿahd-i şerīfinde perīşān-ḫāṭır
84. Eyleye şāne meger zülf-i bütānı der-hem

zülf-i dil-āvīz-i ruḥ-ı şāhid-i nuṣret:
1. **zülf-i dil-āvīz-i ruḥ-ı şāhid-i nuṣret:**
Kaside 14
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Zafer güzelinin yanağındaki gönül asan zülf/saç.
39. Bu zülf-i dil-āvīz-i ruḥ-ı şāhid-i nuṣret
40. Tūġ-ı şeref-i ṭāliʿ-i ṣadrü'l-vüzerādur

zülf-i dil-ber:
1. **zülf-i dil-ber:**
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı/zülfü.
7. Ṭurre-i cānānedür ser-riṣte-i iḳbālimüz
8. Zülf-i dil-ber var iken perr-i hümāyı n'eylerüz

2. **zülf-i dil-berde:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı/zülfü.
11. Zülf-i dil-berde göñül ḫāl-i ʿizārın göremez
12. Yoḳ gibi dāne daḫi ḥalḳa-i dāmumda benüm

zülf-i dü-tā:
1. **zülf-i dü-tā:**
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki kat/büklüm olmuş/kıvrılmış saç.
9. Mestūr idüp dāne-i ḫāl-i ruḥ-ı yāri
10. Ol zülf-i dü-tā ḫāṭır-ı şad-mūra ṭoḳındı

zülf-i girih-gīr: (Burhan-ı Katı')
1. **zülf-i girih-gīre:**-*e*
Gazel 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düğümlü/dolaşık saç, karışık saç.
1. Göñül ki zülf-i girih-gīre bend olup ḳalmış
2. Bir āhūdur ki esīr-i kemend olup ḳalmış

2. **zülf-i girih-gīrin:**-*in*
Gazel 220
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düğümlü/dolaşık saç, karışık saç.
5. Ḥavāle eyleyüp zülf-i girih-gīrin dil-i zāra
6. O mūr-ı nā-tüvānı ṭuʿme-i mār itmek istermiş

3. **zülf-i girih-gīrine:**-*i, -ne*
Gazel 206
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düğümlü/dolaşık saç, karışık saç.
7. Ṭurmaz ṭolaşur zülf-i girih-gīrine yārüñ
8. Pāy-ı heves-i bād-ı ṣabādan gilemendüz

4. **zülf-i girih-gīrüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düğümlü/dolaşık saç, karışık saç.
1. Olsa her tārı n'ola biñ dile bir bend-i firīb
2. Muttaṣıl zülf-i girih-gīrüñe peyvend-i firīb

zülf-i ham-be-ham:
1. **zülf-i ḫam-be-ḫam:**
Gazel 352
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım zülf/saç.
9. Olmasun dīvāneler zencīr-cünbān-ı cünūn
10. Kākül-i pür-çīn ü zülf-i ḫam-be-ḫam añılmasun

zülf-i ham-der-ham:
1. **zülf-i ḫam-der-ḫam:**
Gazel 334
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım zülf/saç.
11. ʿUḳde-i ser-riṣte-i mihr ü maḥabbetdür göñül
12. Zülf-i ḫam-der-ḫam gibi bend-i belāya n'eylesün

zülf-i müşgīn:
1. **zülf-i müşgīn:**
Gazel 31
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu zülüf.
11. Bilmezin meşşāṭa-i ʿişve ne şūret gösterür
12. Yār āyīne-be-dest ü zülf-i müşgīn şāne dost

2. **zülf-i müşgīn:**
Gazel 198
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu zülüf.
13. Zülf-i müşgīn iledür revnaḳ-ı bāzār-ı cemāl
14. Bāġ-ı ḥüsnüñ şeref-i zülf-i nigārın bilürüz

zülf-i nigār:
1. **zülf-i nigār:**
Gazel 201
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/dilberin saçı.
7. Ḳarīn-i kākül-i pür-şeyni olsa zülf-i nigār
8. Miṣāl-i sebze-i bī-gāne āşinā düşmez

2. **zülf-i nigār:**
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/dilberin saçı.
3. Zihī ṭarāvet-i ter-destī-i nesīm-i bahār
4. Çemende zülf-i nigār oldı mū-be-mū tāze

3. **zülf-i nigārı:**-*ı*
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/dilberin saçı.
5. Eyledi zülf-i nigārı o ḳadar pīç-ā-pīç
6. Ḳurdı şad-dām-ı teġāfül yine şayyād-ı ṣabā

4. **zülf-i nigārı:**-*ı*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/dilberin saçı.
1. Gīsū-yı yārı ṭarf-ı ʿiẕārından isterüz
2. Zülf-i nigārı faṣl-ı bahārından isterüz

5. **zülf-i nigārın:**-*ın*
Gazel 312
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin/dilberin saçı.
3. ʿĀrıż-ı şāhid-i gülşen yine zīnet buldı
4. Ṭurre-i sünbül ile zülf-i nigārın görelüm

zülf-i perīşān:
1. **zülf-i perīşāna:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dağınık perçem/saç.

5. İstese bende çeker gerden-i Rūḥü'l-Ḳudsī
6. Ġamzeñ itse yiridür zülf-i perīşāna ḥased

zülf-i pīç-ā-pīç:
1. **zülf-i pīç-ā-pīçden:**-*den*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karmakarışık saç.
7. Vāṣıl-ı genc-i viṣāl ol yār-i mest-i ḫ̬āb iken
8. Zülf-i pīç-ā-pīçden ḥavf itme mār-ı ḫuftedür

zülf-i pür-çīn:
1. **zülf-i pür-çīnüñ:**-*üñ*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım olan saç.
5. Zülf-i pür-çīnüñ temāşā eyleyen dīvāneler
6. Kimisi zencīr ẕan eyler kimisi ġull ṣanur

zülf-i şeb-reng:
1. **zülf-i şeb-rengüñ:**-*üñ*
Gazel 40
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gece renkli (siyah) zülüf.
5. Görmedükçe gün yüzüñle zülf-i şeb-rengüñ senüñ
6. Rüstem-i ʿuṣṣāḳ-ı zāra farḳ-ı rūz u şām güc

zülf-i siyāh:
1. **zülf-i siyāhuñ:**-*uñ*
Gazel 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin siyah saçı.
1. Ḳayd-ı ġam-ı bī-kesel zülf-i siyāhuñ mıdur
2. Ṣad-şiken-endāz-ı dil ṭarf-ı külāhuñ mıdur

zülf-i siyehkār:
1. **zülf-i siyehkārı:**-*ı*
Gazel 219
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Simsiyah/günahkâr saç.
5. Dökülmiş sīne-i sīmīnine zülf-i siyehkārı
6. Ne kāfirdür görüñ kim ṣafḥa-i īmāna el ṣunmış

2. **zülf-i siyehkārları:**-*lar, -ı*
Gazel 389
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kötülük yapan zülüf/saç.
15. Ḫāl-i ruḫsārları zülf-i siyehkārları
16. Ṣayd-ı murġ-ı ṭaraba dāne vü dām olsa bize

zümre-i aḥbāb:
1. **zümre-i aḥbāb:**
Gazel 283
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dostlar takımı/grubu.
17. Çoḳ mı bu nāle Meẕāḳī o ciger-kūşem içün
18. Anı aʿdā acıdı zümre-i aḥbāb degül

zümre-i rindān:
1. **zümre-i rindāna:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rintler/kalenderler zümresi/grubu.
13. Mey-ḫānede yoḳ ṭaʿn-ı erbāb-ı melāmet
14. ʿAyb-ı digerān zümre-i rindāna görinmez

zümre-i rindān-ı tīre-rūz:
1. **zümre-i rindān-ı tīre-rūz:**
Gazel 410
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kara günlü rintler/kalenderler grubu/topluluğu.
3. Rūşen-dil oldı zümre-i rindān-ı tīre-rūz
4. Şükr-i fürūġ-ı ṭāliʿ-i fīrūza başladı

zümürrüd:
1. **zümürrüd:**
Gazel 381
Mısra: **6**
Zümrüt.
5. Ḳıyās eyle ḫaṭ-ı sebz-i lebinde ʿaks-i ebrūdur
6. Yazılmış İsm-i aʿẓamdur zümürrüd bir nigīn üzre

zünbūrveş:
1. **zünbūrveş:**
Kaside 27
Mısra: **17**
Eşek arısı gibi.
17. Üşdi yine başuma zünbūrveş
18. Bir niçe zāġ u zaġan-ı rūzgār

zünnār:
1. **zünnārı:**-*ı*
Kaside 18
Mısra: **36**
Papazların bellerine bağladıkları uçları sarkık, ipten örme kuşak.
35. Sübḥa-gerdān-ı şenā olsa n'ola ehl-i Ḫudā
36. Oldı ṣad-pāre ṣanem-kīşlerüñ zünnārı

zünnār-ı bend-i ʿışḳ:
1. **zünnār-ı bend-i ʿışḳ:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk bendinin kuşağı.
9. Ḳıble-perest-i ebrū-yı sāḳī-i mehveşüm
10. Zünnār-ı bend-i ʿışḳ olalı meẕhebüm budur

zünnār-ı ser-i zülf:
1. **zünnār-ı ser-i zülfini:**-*i, -ni*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zülfün ucundaki kuşak.
3. Durma zünnār-ı ser-i zülfini yād eylersin
4. Yine ey dil naẓaruñ ol büt-i ṭannāza mıdur

zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz:
1. **zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz:**
Gazel 357
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Alay eden/eğlenen yüz güzelin/dilberin kuşağını/kemerini çeken.
7. Her bir ṣaneme virme göñül bir dil-i zārı
8. Zünnār-keş-i ṣad-büt-i ṭannāz idemezsin

(1048):
1. **(1048):**
Tarih 4
Mısra: **6**
Divanda 4. tarih: Miladi olarak 1638/1639'a denk gelmektedir.
5. Bu ḥurūf-ı ḥāldārıyla didüm tārīḫini
6. Aldı Baġdādı bile ol sāye-i rabbü'l-ibād (1048)

(1074):
1. **(1074):**
Tarih 1
Mısra: **10**
Divanda 1. tarih: Miladi olarak 1663/1664'e denk gelmektedir.
9. Ey Meẕāḳī didi tārīḫini ehl-i himmet
10. Saʿy Aḥmed Paşa Uyvārı Macardan aldı (1074)

(1076):
1. **(1076):**
Tarih 3
Mısra: **32**
Divanda 3. tarih: Miladi olarak 1665/1666'ya denk gelmektedir.
31. Hatīf-i ḳudsī Meẕāḳī didi tārīḫin anuñ
32. Aldı mihri kerem ü ʿadl ile Aḥmed Paşa (1076)

(1079):
1. **(1079):**
Tarih 2
Mısra: **20**
Divanda 2. tarih: Miladi olarak 1668/1669'a denk gelmektedir.
19. Vaṣf-ı tārīḫini mānend-i Meẕāḳī didiler
20. Ḳandiye fātiḥi hecā-gūy-ı Aḥmed Paşa (1079)

(1080):
1. **(1080):**
Tarih 6
Mısra: **1**
Divanda 6. tarih: Miladi olarak 1669/1670'e denk gelmektedir.
1. Seyf-i ḳahr ile Girīdi aldı cündü'l-müʾminīn (1080)

2. **(1080):**
Tarih 7
Mısra: **1**
Divanda 7. tarih: Miladi olarak 1669/1670'e denk gelmektedir.
1. Cemīʿan seyf ile aldı Girīdi ʿasker-i İslām (1080)

3. **(1080):**
Tarih 8
Mısra: **1**
Divanda 8. tarih: Miladi olarak 1669/1670'e denk gelmektedir.
1. Eyledi Ḳandiyenüñ feṯḥine ʿālem hemheme (1080)

4. **(1080):**
Tarih 9
Mısra: **1**
Divanda 8. tarih: Miladi olarak 1669/1670'e denk gelmektedir.
1. Alındı Ḳandiye küffār elinden ṣabr-ı Aḥmedle (1080)

(1083):
1. **(1083):**
Tarih 5
Mısra: **1**
Divanda 5. tarih: Miladi olarak 1672/1673'e denk gelmektedir.
1. Bi-ʿavni'llāh kāfirden alındı Ḳalʿa-i Uyvār (1083)